၁၉၁၉

အရှင်အနုရုဒ္ဓါ မဟာထေရ်၏

အဘိဓမ္မတ္ထ သင်္ဂဟ အဋ္ဌကထာကို

ခက်ဆစ်အဓိပ္ပါယ် စုံလင်စွာ တန်ဆာဆင်၍

အရှင်ဇနကာဘိဝံသ

စီရင်အပ်သော

သင်္ဂြိုဟ်ဘာသာဋီကာ

[အခြေပြုသင်္ဂြိုဟ်လာ ပါဠိလျှောက် အဓိပ္ပါယ်နှင့် သရုပ်ကြေပွန်ပြီး ပုဂ္ဂိုလ်များ လေ့လာ၊နှ်, ဆိုင်ရာ စာပြန်ပွဲများ၏ လတ်-ကြီး-ကျော်အတွက် တာဝန်ခံသည်။]

ကုသလဝတီပုံနှိပ်တိုက်၊ ရန်ကုန်မြို့။

၁၉၅၇-ခု
စတုတ္ထအကြိမ်ရိုက်နှိပ်သည်။

နိဒါန်းအချီ

ဇာနိတဗ္ဗံ ပဇာနာတိ, ဒေသိတဗ္ဗံပိ အာသယံ၊
ဒေသကော ယေန ဉာဏေန, ဒေသေတု တဿ တေဇသာ။

ဒေသကော- နည်းမှန်လမ်းကျ, ဟောညွှန်ပြသည့်, ဒေသကထွင်တင်, ဘုရားရှင်သည်၊ ယေနဉာဏေန-အပေါင်း ဂုဏ်အင်, ကြောင်းစုံလင်မှ, အကြင်ဖြစ်ပေါ်, သဗ္ဗညုတဉာဏ်တော်ဖြင့်၊ ဇာနိတဗ္ဗံ-သိဘွယ်အများ, ဉေယျဓမ်တရားကို၊ ပဇာနာတိ-သိမ်းကြုံးကုန်စင်, သိမြင်တော်မူနိုင်ပေ၏၊ ဒေသိတဗ္ဗံပိ-ဟောပြစဘွယ်, သွယ်သွယ်များဖြင့်, တရားဆင်နည်းကိုလည်း၊ ပဇာနာတိ - တရားတဖုံ, နည်းမျိုးစုံအောင်, အကုန်ဆင်ပြင်, သိမြင်တော် မူနိုင်ပေ၏၊ အာသယံ - သိန်းသန်းကုဋေ, များဝေနေ၏, ထွေထွေဆန္ဒ, အဇ္ဈာသယကိုလည်း၊ ပဇာနာတိ-ဣန္ဒြေနုရင့်, ခွဲဝေချင့်၍, အသင့်ပိုင်ပိုင်, သိမြင်တော် မူနိုင်ပေ၏၊ တဿဉာဏဿ - ပါရမီ အပေါင်း, ဆင့်ဆင့် လောင်းသဖြင့်, အကောင်းဆုံး ဖြစ်ပေါ်, ထို သဗ္ဗညုတဉာဏ်တော်၏၊ တေဇသာ-အစွမ်းသုံးဘော်, တန်ခိုးတော်ဖြင့်၊ ဒေသေတု-ကျွမ်းဂန် အတွက်, လမ်းမှန် ထွက်အောင်, နှစ်သက်ဘွယ်ရာ, ညွှန်ပြတော် မူပါစေသတည်း။

ပါရမီသုံးဆယ် စွန့်ဘွယ်ငါးဖြာ စရိယာသုံးရပ်တို့ကို မပြတ်ဆင့်ဆင့် ဖြည့်ကျင့်တော်မူပြီးမှ ဗုဒ္ဓစင်စစ်ဖြစ်တော်မူသော မြတ်ဘုရား၏ သဗ္ဗညုတဉာဏ်တော်သည် ဉေယျဓမ်တရား အားလုံးကို သိမ်းကြုံး ကုန်စင် သိမြင်တော် မူနိုင်ခြင်း ဟူသော အစွမ်း, ထို ဉေယျဓမ်တရား အများ အပြား တွင်လည်း တရား တမျိုး တမျိုး၌ ဟောပြထိုက်သော အခြင်းအရာ အဖြာဖြာသော တရားဆင်နည်းကို နည်းအဖုံဖုံ အစုံအလင် သိမြင်တော် မူနိုင်ခြင်း ဟူသော အစွမ်း, ဝေနေယျ သတ္တဝါ တို့၏ အဇ္ဈာသယ စိတ်အကြိုက်ကို နှိုက်နှိုက် ချွတ်ချွတ် သိမြင်တော် မူနိုင်ခြင်း ဟူသော အစွမ်း, ဤ အစွမ်း ၃ ပါးနှင့် ပြည့်စုံတော်မူပေရကား ဝေနေယျတို့၏ အဇ္ဈာသယကို ဆင်ခြင်တော်မူကာ သင့်တော်ရာတရားကို သင့်လျော်သောနည်းလမ်းဖြင့် သင့်တင့်အောင် ဆင်ပြင်၍ ဟောပြတော်မူသည့်အခါ တယောက် နှစ်ယောက်ကို မဆိုထားဘိ သိန်း သန်း ကုဋေ အသင်္ချေသော ပရိသတ်များပင် တထိုင်ထည်းဖြင့် အပြီးတိုင်ရောက် နိဗ္ဗာန်ပေါက် သိရှိကြရပေသည်၊ ထို့ကြောင့် ဘုရားရှင်၏ သဗ္ဗညုတ ဉာဏ်တော်သည် ကမ္ဘာသူ ကမ္ဘာသားတို့အပေါ်မှာ လွန်စွာအကျိုးများသော ဉာဏ်တော်ကြီးပေတည်း။

A

ပါရမီအကျိုးရကို ပဌမမြော်မြင်၍ ဘုရားရှင်၏ တာဝန်တော် လက်စကို ဆက်လက် ရွက်ဆောင် ကြရသော ကျမ်းပြု စာချ ဓမ္မကထိက အပေါင်း သာဝက သူတော်ကောင်း တို့မှာလည်း ထို သဗ္ဗညုတ ဉာဏ်တော်၏ အစွမ်း ၃ ပါးကို အတုယူကာ ရေးသားပို့ချ ဟောပြရမည့် ကျမ်းစာတို့၌ စွမ်းအားရှိသမျှ လေ့လာပြီး ဖြစ်ခြင်း, ထို ကျမ်းစာတို့၌ ဆင်နည်း ပြင်နည်း အသီးသီးကို နည်းအဖုံဖုံ အတော်စုံအောင် စဉ်းစားပြီး ဖြစ်ခြင်း, ကြည့်ရှုနာယူမည့်ပုဂ္ဂိုလ်များ၏ အဇ္ဈာသယ စိတ်အကြိုက်ကို အလိုက်သိခြင်းဟူသော အစွမ်းသတ္တိ ၃ ပါးကို တိုက်တန်သလောက် ရရှိမှသာ ထိုကျမ်းစာ ထိုတရားက အများ၏အကျိုးကို ပွားတိုးစေနိုင်မည်ဖြစ်၍ ဤ **သင်္ဂြိုဟ်ဘာသာဋီကာ** ကို စီစဉ်ခိုက်မှာလည်း သဗ္ဗညုတဉာဏ်တော်စွမ်းကို ကြည်ညိုရသဖြင့် ထို ဉာဏ်တော်စွမ်း အတုကလေးမျှ ရပါရစေ, ရဘို့ရန် ညွှန်ပြတော်မူပါစေ ခလို။

ကျယ်ဝန်းသောအဘိဓမ္မာ။ ။ထိုအစွမ်း ၃ ပါးနှင့်ပြည့်စုံတော်မူသော သဗ္ဗညုတဉာဏ်တော်၏ ကျက်စားရာ အဘိဓမ္မာဒေသနာတော်သည် လွန်စွာ ကျယ်ဝန်း၏၊ ယခုကာလ ဆွမ်းတရား ဟောသကဲ့သို့ တထိုင်ထည်း တခဏမျှ ဘုရား ရွှေနှုတ်တော်ဖြင့် ထုတ်ဘော် ဟောပြအပ်သော တရားတော်သည်ပင် ဒီဃနိကာယ် မဇ္ဈိမနိကာယ်ကြီးတို့အလား ရှည်လျားတော်မူသေး၏၊ တာဝတိံသာနတ်ပြည်၌ ဝါတွင်း ၃ လ ပတ်လုံး ဟောပြတော် မူအပ်သော ဒေသနာတော်မှာ မည်မျှ ကျယ်ဝန်းဘွယ် ရှိသည်- ဟု ခန့်မှန်းချက် ဂဏန်းကို ကုန်ခန်းစေလေတော့သည်၊ ယခုအခါ သင်ယူ ပို့ချနေရသော အဘိဓမ္မာသည် ဘုရားရှင်က အရှင်သာရိပုတြာ အား ဟောပြ၍ အရှင်သာရိပုတြာက တဆင့် လင်းနို့ဘဝ၌ အဘိဓမ္မာ အထုံရခဲ့ကြသော တပည့် ရဟန်း ၅၀၀ အား မကျဉ်း မကျယ် စီစဉ် ပို့ချ အပ်သော ဒေသနာတော်ပေတည်း၊ ထို ဒေသနာတော် သည်ပင် အဘိဓမ္မာ၌ အခြေမရသူတို့ အတွက် မဟာသမုဒြာဝယ် ယုန်သူငယ် မထောက်နိုင်သကဲ့သို့ ရှိရလေသည်။

အဘိဓမ္မတ္ထ သင်္ဂဟ။ ။ထိုကဲ့သို့ အဘိဓမ္မာ ဒေသနာတော်၏ ကျယ်ဝန်းပုံနှင့် တကွ အခြေပါဒ မရသေးသူတို့ ထောက်တည်ရာ မရနိုင်ကြပုံကို အလုံးစုံမြော်မြင်တော်မူသော အရှင်အနုရုဒ္ဓါသည် အဘိဓမ္မာ ဒေသနာတော်၏ လိုရင်းအချက် အနက် အဓိပ္ပါယ်ကို အကျဉ်းချုပ်အားဖြင့် သိနှင့်ဘို့ရန် ရည်သန်တော် မူပြီးလျှင် **အဘိဓမ္မတ္ထသင်္ဂဟ** ဟူသော အဌကထာငယ်တကျမ်းကို ကြိုးပမ်းစီရင်တော်မူခဲ့လေပြီ၊ ထို အဘိဓမ္မတ္ထသင်္ဂြိုဟ်ကျမ်းကား စာသွား စာလာ လွန်စွာညက်ညောသည့်ပြင် အဘိဓမ္မာ ဒေသနာတော်ကို အကျဉ်းချုပ်ငုံမိသဖြင့် အလက်ာကျမ်းအလို ဩဇာဂုဏ်ရှိ၍ အဆီအနှစ်ပြည့်သော ကျမ်း ဟု ဆိုထိုက် ပါပေသည်၊ ထို့ကြောင့်ပင်

အဘိဓမ္မာ လေ့လာသူဘိုင်းက ဝိုင်းဝန်း၍ လက်ခံကြရကား မြန်မာ ယိုးဒယား သီဟိုဠ် အင်္ဂလိပ် အက္ခရာများဖြင့် အမျိုးမျိုး ဆင်ပြင်ကာ ကမ္ဘာကို လှည့်လည် နိုင်ခဲ့ပေသည်။

ကျမ်းဆရာ့ ကာလ။ ။ထိုကဲ့သို့ ကမ္ဘာက လက်ခံနိုင်လောက်အောင် စီမံတော် မူစွမ်းသော ကျမ်းပြုဆရာ အရှင်အနုရုဒ္ဓါကား နောက်ခေတ်နောက်ဝါ သာသနာ အရှိန်သေး၍ မှိန်မှေးမှ ထွက်ပေါ်လာသည်မဟုတ်၊ သာသနာသက္ကရာဇ် ၉၀၀ ကျော် – အဓိပတိပုဂ္ဂိုလ်တို့ ထွန်းပေါ်တုန်း အခါကပင် ပါဝင် ထင်ရှားခဲ့သော ဆရာတော်တပါး ပေတည်း၊ ရှင်းပြဉီးအံ့ – အရှင် ဗုဒ္ဓဒတ္တသည် ဗုဒ္ဓဝံသ အဋ္ဌ ကထာ-ဝိနယပိဋကဋ္ဌကထာ-အဘိဓမ္မာဝတာရအဋ္ဌကထာတို့ကိုစီရင်၍ အရှင်အနုရုဒ္ဓါ က ပရမတ္ထဝိနိစ္ဆယ-နာမရူပပရိစ္ဆေဒ-အဘိဓမ္မတ္ထသင်္ဂဟ အဋ္ဌကထာတို့ကို စီရင် သည်၊ [အဘိဓမ္မဂဏ္ဌိပဒကိုလည်း စီရင်သည် ဟု ယူကြသေး၏၊] ထို ၂ ပါး ကား ဆရာတူတပည့်ဖြစ်သတတ်၊ အခါတပါး၌ မိမိတပည့် ၂ ပါး၏ ကျမ်းစာကို ရှုစားတော်မူရသော ဆရာတော်သည် "ဗုဒ္ဓဒတ္တ၏ကျမ်းစာသည် ရွှေ ငွေ စသော ရတနာများကို အပြည့်ထည့်သွင်း၍ လုံ့ဖြိုစွာပိတ်ထားအပ်သော ရတနာတိုက်နှင့် တူ၏၊ အနုရုဒ္ဓါ၏ ကျမ်းစာကား ထို ရတနာ များကို အပြည့် သွင်း၍ ဖွင့်ထား အပ်သော ရတနာတိုက်နှင့် တူသည် " ဟု မိန့်တော်မူသတတ်၊ အရှင် ဗုဒ္ဓဒတ္တ ကား အရှင် မဟာဗုဒ္ဓဃောသနှင့် တကာလထည်း၌ ထွန်းကားသောပုဂ္ဂိုလ် ဟု အများပင် ယူဆကြလေသည်၊ သို့ဖြစ်၍ အရှင်မဟာဗုဒ္ဓဃောသတို့ ထွန်းကားရာ အချိန်အခါမှာပင် အရှင်အနုရုဒ္ဓါလည်း ကာလတူဖြစ်စေ အနည်းငယ်နှောင်းသော အခါ၌ဖြစ်စေ ထွန်းကားခဲ့သောပုဂ္ဂိုလ်တပါးပေတည်း ဟု မှတ်ယူသင့်လေသည်။

ကျမ်းဆရာ့ဒေသ။ ။"သေဋ္ဌေ ကဉ္စိဝရေ ရမ္မေ, ကာဝီရနဂရေ ဝရေ၊
ကုလေ သဉ္ဇာတဘူတေန, ဗဟုဿုတေန ဉာဏိနာ"

ဟူသော ပရမတ္ထဝိနိစ္ဆယ နိဂုံးဂါထာအရ အရှင်အနုရုဒ္ဓါသည် ကဉ္စိတိုင်း ကာ ဝီရမြို့တွင် ဖွားမြင်သော ပုဂ္ဂိုလ်တည်း ဟု သိသာပြီ၊ ထို ကဉ္စိတိုင်းကား ဇမ္ဗူဒိယ တောင်ပိုင်း မဒရပ်နယ်၌ တည်ရှိ၏၊ ယိုအရပ်သည် ထိုစဉ်အခါက ဗုဒ္ဓသာသနာ များစွာ ထွန်းကားရာအရပ် ဖြစ်ဟန်တူ၏၊ ဗုဒ္ဓဘာသာဆိုင်ရာ အဆောက်အဦး များ ယခုတိုင်ပင် တွေ့ရှိနိုင်သေးသည်သာမက, အရှင်မဟာဗုဒ္ဓဃောသ သည်ပင် ထို ဒေသ၌ သီတင်းသုံးတော်မူဘူးကြောင်း

''အာယာစိတော သုမတိနာ, ဘဒန္တဇောတိပါလေန၊
ကဋ္ဌပုရာဒိသု မယာ, ပုဗ္ဗေ သဒ္ဓိံ ဝသန္တေန''

ဟူသော အဂ္ဂုတ္တရဋ္ဌကထာ နိဂုံးဂါထာဖြင့် ထင်ရှားပေသည်၊ ဤသို့ ဇမ္ဗူဒီပ တောင်ပိုင်း၌ ဗုဒ္ဓသာသနာ ထွန်းကားခိုက် ဖြစ်ပါသော်လည်း ဗုဒ္ဓဘာသာဝင် မဟုတ်သော မင်းတို့၏ အုပ်စိုးခြင်းက များသောကြောင့်၎င်း သီဟိုဠ်ကျွန်း၌ ဗုဒ္ဓ ဘာသာဝင် မင်းတို့ သာသနာကို ချီးမြှောက်လျက် ရှိခြင်းကြောင့်၎င်း ဇမ္ဗူဒီပ တောင်ပိုင်း အစွန်းနှင့် သီဟိုဠ်ကျွန်း မြောက်အစွန်းမှာ လွန်စွာ နီးကပ်လျက် ရှိသောကြောင့်၎င်း ဇမ္ဗူဒီပ တောင်ပိုင်းသား ဖြစ်ကြသော ကျမ်းတတ် ပုဂ္ဂိုလ် တို့သည် သီဟိုဠ်ကျွန်းသို့ ကြွရောက်၍ သာသနာတော်ကို ချီးမြှောက်တော် မူကြရာ ဝယ် အရှင်နုရုဒ္ဓါလည်း အဝင်အပါဖြစ်၍ ဤ အဘိဓမ္မတ္ထသင်္ဂဟ အဋ္ဌကထာကို စီရင်သည့်အခါမှာ အနုရာဓမြို့တွင် (ယခု-ဟလာဝတဒိစတြိတ်တွင်) ပါဝင်သော မူလသောမ ကျောင်းတိုက်တွင် သီတင်းသုံးတော်မူခိုက် ဖြစ်လေသည်။ [ထို မူလ သောမ ကျောင်းတိုက်ကား ယခုအခါ ကျောင်းတိုက် မဟုတ်တော့ဘဲ '' မုန်နေစ် သရမ်''မည်သော နတ်ကွန်းအဖြစ်ဖြင့် တည်ရှိသတတ်။]

မူလသောမ အမည်။ ။အရှင်အနုရုဒ္ဓါ၏ ကျောင်းတိုက် နာမည်ကို **မူလသောမ** ဟု၎င်း **တုမူလသောမ** ဟု၎င်း အမျိုးမျိုး မှတ်ယူကြ၏၊ ထိုသို့ ကွဲပြားခြင်း၏အရင်း ကား ''ပုညေနာ.နေန တု မူလသောမံ''ဟူသော နိဂုံးဂါထာပင်တည်း၊ ထို ၂မျိုး တွင် **တုမူလသောမ** ဟု ယူဆသူ တို့က. တုမူလသဒ္ဒါသည် မဟာ၏ ပရိယာယ် အကြီးအကျယ်ဟူသော အနက်ဟောဖြစ်၍ '' တုမူလသောမ = ကြီးကျယ်သော သောမတိုက်ကြီး'' ဟု ဆိုလိုသတတ်၊ သို့သော် သက္ကတအဘိဓာန်၌ တုမူလ ဟု မရှိ, တုမုလဟုရှိ၍ ထိုတုမုလသဒ္ဒါသည် မဟာ၏ ပရိယာယ်မဟုတ် ''ဗျာကုလ= နောက်ရှက်ရှုပ်ထွေး'' ဟူသော အနက်ဟော ဟု လာ၏၊ '' အထေတ္တ ဝတ္တတိ သဒ္ဒေါ, တုမုလော ဘေရဝေါ မဟာ''ဟူသော ဝေဿန္တရဇာတ်၌လည်း တုမုလ သဒ္ဒါအပြင် မဟာ ဟု လည်း တိုက်ရိုက် ပါရှိသေးရကား ထို တုမုလ သဒ္ဒါသည် မဟာ၏ ပရိယာယ်မဟုတ်ကြောင်း ကောင်းကောင်းကြီး ထင်ရှားပြီ၊ အရှင် အနု ရုဒ္ဓါ၏ ဂါထာများ၌''ဈာနမေဂေကမန္တေတု, ဆဓာ နာမံ တု နာမယ''စသည် ဖြင့် တုနိပါတ်ကို ပါဒပူရဏအရာ၌ သုံးစွဲလေ့ရှိရကား ဤ''ပုညေနာနေန တု မူလသောမံ'' ပါဌ်၌ တု နိပါတ်လည်း ထို ပါဒပူရဏအတွက် သုံးစွဲခြင်းသာ ဖြစ်ရာသောကြောင့်၎င်း, သီဟိုဠ်ကျွန်းက အကြောင်းအရာများကို စာပေလိုက်စား သော ထိုကျွန်း ပုဂ္ဂိုလ်များသာ သိဘွယ်ရှိ၍ ပရမတ္ထဝိနိစ္ဆယသီဟဠ နိဒါန်း၌ **မူလသောမ** ဟု ညွှန်ပြသောကြောင့်၎င်း, **မူလသောမ** အမည်သာလျှင် အတည် ဖြစ်သင့်တော့သည်။

[မူလသောမ အမည်ရခြင်း၏ အကြောင်းကိုကား မညွှန်ပြကြချေ၊ အရင်း မူလအစဖြစ်သော သောမကျောင်းတိုက် ဟု ဆိုသင့်၏. အချို့က '' မူလအမတ် လှူဒါန်းအပ်သော ကျောင်း, သောမဒေဝီ လှူဒါန်းအပ်သော ကျောင်း ဟု ၂ ကျောင်း ရှိသဖြင့် မူလသောမ အမည်ရသည်'' ဟု ဆိုကြ၏၊ သို့သော် ထိုတိုက်၌ ၂ ကျောင်းသာမက, ကျောင်းပရဝုဏ်ပေါင်း ခြောက်ဆယ် ကြီးကျယ် စည်ကား သည် ဟု အဆိုရှိရကား ထို အချို့စကားလည်း အခြေအမြစ် မရှိချေ။]

ရှေး ဋီကာများ။ ။ထိုကဲ့သို့ အလွန် ရှေးကျ၍ ထက်မြက်သော ပုဂ္ဂိုလ်တပါး စီစဉ်ထားအပ်သော အဘိဓမ္မတ္ထသင်္ဂဟအဋ္ဌကထာကို ပါဠိဘာသာဋီကာအစောင် စောင်တို့ သင့်တင့်အောင် ဖွင့်ပြီးဖြစ်သော်လည်း ပါဠိ အဋ္ဌကထာကို ပိုင်နိုင်စွာ မလေ့လာသေးသော မြန်မာတိုင်းဘွားတို့ အတွက်မှာ ထို မာဂဓ ဋီကာတို့၌ အ နက်ထင်ဘို့ရာ လွန်စွာ ဂရုစိုက် နေကြရသဖြင့် သဘာဝ အဓိပ္ပါယ် လယ်ပတ်ဘို့ အရေး၌ နှောင့်နှေး ကြန့်ကြာလျက် ရှိကြလေသည်၊ မြန်မာ ဘာသာဖြင့် စီစဉ် အပ်သော အဓိပ္ပါယ်အကောက် ကျမ်းများလည်း ရှိကြပေ၏၊ ထို ကျမ်းတို့ကား ကျမ်းရင်းစာသားကို အစဉ်အတိုင်း မဖွင့်ပြဘဲ စပ်မိစပ်ရာ ဗဟုသုတ မှတ်စုများ ကိုသာ လေးလေး စားစား ရေးထားသဖြင့် ကျမ်းရင်း စာသားကို လက်ကိုင်ပြု၍ ကြည့်ရှုပို့ချ လေ့လာ ကြရသော ပုဂ္ဂိုလ်များ အတွက် မှာမူ '' ဆေး အတွက် ဝန်တက်'' သလို ဖြစ်တော့၏။

ရှေးစံနစ် နှင့် ခေတ်သစ်။ ။ထို့ပြင်—မြန်မာ အဓိပ္ပါယ်ရေး အကောက်တို့၌ ခက်ဆစ်အဓိပ္ပါယ် နှင့် သရုပ် အကောက်များကို တကျမ်းထည်း ရောနှောက်ထား သဖြင့် ရှေးခေတ်က ရှေးစံနစ်အတိုင်းဆိုသော် ''စုံပါပေသည်'' ဟု ချီးမွမ်းဘွယ် ဖြစ်သော်လည်း ယခု ခေတ်သစ်မှာ အဆင့်အတန်းခွဲ၍ သင်ပြမှ စည်းကမ်း ကျသည် ဟု အယူရှိကြသော ခေတ်ဖြစ်ရကား ထို ရှေးစံနစ်အတိုင်း စီစဉ်အပ်သော ကျမ်း စာများ၌ မူလ အခြေပြုသူ တို့နှင့်သာ သင့်တော်သော သရုပ်ခွဲတို့က အခြေရပြီး ပုဂ္ဂိုလ်တို့ကို ရှောင်လွှဲစေပြီးလျှင် ခက်ဆစ် အဓိပ္ပါယ်များက အခြေ မရသေးသူတို့ ဉာဏ်ကို တွန်းကန် ဖိနှိပ်ထားသကဲ့သို့ ရှိသောကြောင့် ရှေးစံနစ်အရ စီစဉ် ထား အပ်သော ကျမ်းစာများကို ရှုစား လေ့လာ သူတို့မှာ လေယာဉ်ပျံ မိုတိုကားတို့ အကြား၌ လှည်းကြမ်းကြီးကို စီးသွားသူတို့ကဲ့သို့ ဖျားစွာ နှောင့်နှေးကြတော့မည် ဟု ထင်မြင်မိပေသည်။

ဘာသာဋီကာ။ ။ထိုကဲ့သို့ ထင်မြင်မိသည် အားလျော်စွာ အခြေပြုသူတို့နှင့် လျော်ကန်အောင် စီမံ အပ်ပြီးသော အခြေပြု သင်္ဂြိုဟ်ကို လေ့လာ ကြပြီးနောက် တဆင့်တက်၍ ခက်ဆစ်အဓိပ္ပါယ်များကို သီးခြားရှုစားကြဘို့ရာ မာဂဓဋီကာများ ဖွင့်သကဲ့သို့ တိုင်းရင်းဘာသာဖြင့်ဖွင့်ပြရာ **သင်္ဂြိုဟ်ဘာသာဋီကာ** ဟူသောအမည်ဖြင့်

မြန်မာဘာသာဋီကာသစ် တကျမ်းကို ကြိုးပမ်းလိုက်ရပေသည်၊ ဤဋီကာကို စီစဉ်ရာဝယ် မာဂဓဋီကာတို့မှ မြန်မာဘာသာ ကူးပြောင်းခြင်းမျှ ဖြစ်သော ပြီးစလွယ် စီစဉ်ခြင်းမျိုး မဟုတ်ဘဲ အထူးကြိုးကုတ် အားထုတ် စီစဉ်ထားကြောင်းမှာ ထိုထို အခဏ်းတွင် ပါဝင်သော အဓိပ္ပါယ်များဖြင့် ထင်ရှားပါလိမ့်မည်။

မှာထားချက်။ "ဤ သဂြိုဟ်ဘာသာဋီကာ၌ အလွန်ခက်ပုံ မရသော သာဓက ပါဌ်များကို အနက်ပေးမည် မဟုတ်, သာဓက ဟူသည် ယုတ္တိ ယုတ္တာ ရှိရုံ မျှဖြင့် အားမရနိုင်သော ပညာရှိများအတွက် ထုတ်ပြရသော သက်သေများတည်း၊ ထို့ကြောင့် သာဓကကို အနက်မပေးသော်လည်း ထိုပညာရှိများအတွက် ဝန်လေးရန် အချက်မရှိပြီ၊ တချို့အရာ၌ကား သာဓကပါဌ်ကိုပင် မပြတော့ဘဲ စိစစ်လေ့ရှိသော ပညာရှိများ ကြေနပ်ဘို့ရာ သက်ဆိုင်ရာ ကျမ်းကိုသာ ညွှန်ပြ၍ ဂန္ထဂရုကို ရှောင်ရှားလျက် စာသားကျဉ်းကျဉ်းနှင့် လိုရင်းထိမိနိုင်ရန် ကြိုးစွာသော သတိဖြင့် စီမံရပေသည်။

ယဒိ ဥတ္တံ အယုတ္တေ့တ္တ, ပမာဒေန ဘမေန ဝါ၊
ဝစော မယာ ဒယာဝန္တော, သန္တော သံသောဓယန္တု တံ။

တွေ - ဤဘာသာဋီကာ, အမည်သာသည့်, မှီရာသိပ်သည်း, နိဿယည်း၌၊ ပမာဒေန-သတိကင်းပေ့, မေ့လျော့ခြင်းကြောင့်သော်၎င်း၊ ဘမေနဝါ-စိတ်စက် ချောက်ချား, လွင့်ပါးခြင်းကြောင့် သော်၎င်း၊အယုတ္တံ-ဖေါက်ပြန် ချို့ယွင်း,ယုတ္တိ ကင်းသော၊ ယံဝစော-အကြင်စကားကို၊ မယာ-ငါသည်၊ ယဒိဥတ္တံ - အကယ် ရေးသား, ဆိုမှားအံ့မိအံ့၊ တံဝစော - ထိုသို့မှားလတ်, စကားရပ်ကို၊ ဒယာ ဝန္တော-ကရုဏာရှုမှ, မေတ္တာပြု၍, ရှုလေ့ရှုထ, ရှိတော်မူကြကုန်သော၊ သန္တော- အဘိဇ္ဈာကင်း, ဋ္ဌဿရှင်း၍, ဝမ်းတွင်းစိတ်ကောင်း, သူတော်အပေါင်းတို့သည်၊ သံသောဓယန္တု-မိမိစီရင်,ကျမ်းအသွင်သို့,ပြင်ဆင်ပြုကာ,ရှုနိုင်ကြပါစေသတည်း။

အရှင်ဇနကာဘိဝံသ

မာတိကာ

အထူးမှတ်ဘွယ် အဓိပ္ပါယ်များကိုသာ
မာတိကာစဉ်၌ ပြထားသည်။

အကြောင်းအရာ	မျက်နှာနံပါတ်
အချိန်ဒါန်းဆိုင်ရာ	
အဘိဝါဒိယပုဒ် အနက်မှန်	၄
အဘိဓမ္မတ္ထ အရ၌ ပညတ်ပါ ယူသင့်ပုံ	၅
ပညတ် ပရမတ် အခွဲနှင့် ''နိဗ္ဗတ္တိတ ပရမတ္ထ'' အဓိပ္ပါယ်	၇
ပညတ်သိမှုနှင့် ပရမတ်သိမှု	၈
ဟီနာဓမ္မာနှင့် ပရမတ္ထတို့ မဆန့်ကျင်ပုံ	၁၁
စိတ္တုပ္ပါဒ်အဖွင့်နှင့် သညာ ပညာ ဝိညာဉ်တို့ အသိခြင်း ကွဲပြားပုံ	၁၀
ပရမတ္ထကို ပြသောပုဒ်၌ ၃ ဝိဂ္ဂဟ ပြုရပုံ	၁၂
လက္ခဏ ရသ ပစ္စုပဋ္ဌာန် ပဒဋ္ဌာန်	၁၃
စေတသိက ရူပ နိဗ္ဗာန ပုဒ်ဖွင့်	၁၅
စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာ	
အသင်္ခါရိက စသည်၌ အင္ဂကထာနှင့် ဋီကာကျော်ဝါဒ	၂၈
ဝေဒနာ စသည်ဖြင့်သာ ဝိသေသန ကူမသင့်ပုံ	၃၁
သောမနဿ စသည်ဖြစ်ကြောင်း	၃၂
သောမနဿ ဥပေက္ခာတို့ သတ္တိထူး	၃၅
သိ၍ လွန်ကျူး မသိဘဲ လွန်ကျူး အပြစ်ထူး	၃၇
မောဟမူ၌ ဥပေက္ခာသာ ယှဉ်ရပုံ	၄၃
ဥဒ္ဓစ္စသမ္ပယုတ္တံ ဟု ဆိုသင့်ပုံ	၄၄
မောဟမူစိတ်၌ သင်္ခါရ အဆုံးအဖြတ်	၄၆
ကမ္မဇရုပ်တို့ ဝိပါက အမည်မရပုံ	၅၀
ဟသိတုပ္ပါဒ်၌ ရယ်ခြင်း ၆ မျိုးနှင့် ဟသိတ အရ ယူဘွယ်	၅၄
သောဘန-အသောဘန နာမည်	၆၀
ကြိယစိတ် အမည်ရပုံ	၆၄
ကာမသောဘန နိဂုံး၌ သဟေတုက ဝိသေသန၏ ၂ ပုဒ်စပ် ၃ ပုဒ်စပ်	၆၅
ဉာဏ်အပြားဖြင့် စိတ်ကို မြှောက်သင့်ပုံ	၆၇
ဝိတက် စသည်ကိုသာ ဈာန် ဟု ခေါ်ရပုံ	၆၉

(ည)

မာတိကာ

အကြောင်းအရာ	မျက်နှာနံပါတ်
ဈာန ပုဒ်၏ ဝိဂ္ဂဟ ၂ မျိုး အကျယ်	၆၉
မဟဂ္ဂုတ် လောကုတ္တရာ၌ သင်္ခါရ ဝိနိစ္ဆယ....	၇၂
အာလမ္ဗန ပဘေဒေန၌ အာရုံ ၂ မျိုးနှင့် ယူသင့်ရာ အာရုံ	၇၀
အရူပဈာန်၌ အာရုံ မများပုံ	၇၀
သမထာနုယောဂဈာန် မဂ္ဂသိဒ္ဓဈာန် ၂ မျိုး	၇၉
ဝိပါက်စိတ်ချင်း ကွဲပြားပုံ	၈၂
လောကုတ္တရာ၌ ကြိယာစိတ်မရှိပုံ	၈၃
ဘူမိ အရ ဘုံ ၂ မျိုးရှိပုံ	၈၄
လောကုတ္တရာစိတ်၌ ပဥ္စမဈာန် စသည် ကွဲပြားရပုံ	၈၇
သုက္ခဝိပဿက စသည်တို့ ပဥ္စမဈာန် မဂ်ကိုသာ ရပုံ	၈၈
ပါဒကဈာနဝါဒ စသည် ရှင်းလင်းချက်	၈၈

စေတသိက်ပိုင်းဆိုင်ရာ

စေတောယုတ္တလက္ခဏာ ၄ ပါးထားရခြင်း	၉၅
စေတနာကို ကံ ဟု ခေါ်ရပုံ	၁၀၂
မနသိကာရ ၃ မျိုး	၁၀၇
ဝိတက်မယှဉ်သော စိတ်များ အာရုံယူနိုင်ပုံ	၁၀၈
စေတနာ မနသိကာရ ဝိတက်အထူး	၁၀၉
ဒိဋ္ဌိနှင့် မာနတို့ အပြိုင်တူပုံ	၁၂၄
ကုက္ကုစ္စ၏ ကတာကတ ပဒဋ္ဌာန်	၁၂၉
သဒ္ဓါတု [သတိ ဟိရီ သြတ္တပ္ပ တု များ]	၁၃၄
ပဿဒ္ဓိ စသည်ကို ၂ ပါးစီဟောပုံ	၁၄၀
လဟုတာ၏ ပေါ့ပါးလျင်မြန်ပုံ....	၁၄၃
ဝိရတိ အပြားနှင့်အာရုံပြုပုံ	၁၄၉
ကရုဏာ မုဒိတာ အတု	၁၅၃
ပညာစု-သညာ ဝိညာဉ် ပညာအထူး	၁၅၅
ဒိဋ္ဌိနှင့် မာနတို့ တကွ မယှဉ်နိုင်ပုံ	၁၅၉
မစ္ဆရိယ၏ ဒေါသမူ၌သာ ယှဉ်ရပုံ	၁၅၉
ပဥ္စကဇ္ဈာန ဝသေန၏ အဓိပ္ပါယ်	၁၆၆
တဒုဘယ မိဿကနည်း	၁၇၃

အကြောင်းအရာ | မျက်နှာနံပါတ်

ပကိဏ်းပိုင်းဆိုင်ရာ

ပကိဏ္ဏက သင်္ဂဟ ခေါ်ပုံ ၁၇၄
ဝေဒနာ သင်္ဂဟ အဖွင့် ၁၇၅
ဟေတု သင်္ဂဟ အဖွင့် ၁၇၉
ကိစ္စ သင်္ဂဟ အဖွင့် ၁၈၀
ဒွါရ သင်္ဂဟ အဖွင့် ၁၈၅
အာရမ္မဏ သင်္ဂဟ အဖွင့် ၁၉၀
ဝတ္ထု သင်္ဂဟ အဖွင့် ၂၀၀
ဓာတ် ၃ ပါး အထူး ၂၀၄

ဝီထိပိုင်းဆိုင်ရာ

ရုပ်အချုပ်နှေး၍ စိတ်အချုပ်မြန်ပုံ ၂၁၂
အာပါတ-မာဂစ္ဆန္တိ အဖွင့် ၂၁၂
အာပါတ-ပုဒ် အဆုံးအဖြတ် ၂၁၄
ကလာပ် အများ ပေါင်းမှ ထင်နိုင်ပုံ ၂၁၅
စက္ခုံ၊ ပဋိစ္စ-စသော ပါဠိတော်၏ အာဘော် ၂၁၇
ဘဝင်္ဂစလန ဘဝင်္ဂုပစ္ဆေဒ ၂၂၄
ယေဘုယျေန သတ္တက္ခတ္တုံ အဓိပ္ပါယ် ၂၂၆
သရက် ဥပမာ ၂၂၀
ဝမ်းတွင်း အောင်းစဉ် ဝီထိများ ၂၃၆
ဝိဘူတ အဝိဘူတ ဟု မနောဒွါရ၌ နာမည်တပ်ရပုံ ၂၃၇
မနောဒွါရ၌ ထင်နိုင်သော အာရုံများနှင့် ထင်လာခြင်းအကြောင်းများ ၂၃၉
အတီတ ဘဝင် ချထိုက် မချထိုက် ၂၄၂
ပစ္စုပ္ပန်စိတ်ကို အာရုံပြုပုံ ၂၄၃
ဝိပါက်အမှန် ဇောအပြန် ၂၅၅
တဒါရုံ ကျခွင့်မရ၍ အာဂန္တုက ဘဝင် ကျရသော ဝါရများ ၂၆၀
အာဝဇ္ဇန်းမရှိဘဲ အာရုံယူနိုင်ပုံ ၂၆၃
ဇဝန နိယမ ဆိုင်ရာ ၂၆၇
ပုဂ္ဂလဘေဒ (အန္တရာယ် ၅ ပါး) ၂၇၂
ဘူမိဝိဘာဂဆိုင်ရာ ၂၇၉

မာတိကာ

အကြောင်းအရာ	မျက်နှာနံပါတ်

ဝီထိမုတ်ပိုင်းဆိုင်ရာ

အပါယ်ဘုံခဏ်း	၂၇၁
ကာမသုဂတိဘုံခဏ်း	၂၉၂
ရူပ အရူပ ဘုံခဏ်း	၃၀၀
နတ်သက်	၃၁၁
ကမ္ဘာပျက်ပုံ တည်ပုံ	၃၁၇
ကမ္မစတုက္ကဆိုင်ရာ....	၃၃၀
ဒိဋ္ဌဓမ္မကျိုး မကြီးကျယ်	၃၄၄
ပဋိသန္ဓေ ကျိုးပေးရာ၌ စေတနာယူပုံ	၃၄၉
အပရာပရိယကံ၏ သတ္တိကုန်ချိန်	၃၅၁
ပါဏာတိပါတ စသည်	၃၅၂
ကာမာဝစရကုသိုလ်ကံ (ပုညကြိယဝတ္ထု ၁၀ ပါး)	၃၇၂
တိဟိတ် ဒွိဟိတ် ကုသိုလ်အခွဲ	၃၉၆
ရူပကုသိုလ်၏ ပါကဋ္ဌာန	၃၉၉
မရဏုပ္ပတ္တိ စတုက္ကအဖွင့်	၄၀၄

ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ

ဥဒ္ဒေသ နိဒ္ဒေသ ပဋိနိဒ္ဒေသ	၄၃၅
မဟာဘုတ်ကား ဥပါဒါရုပ် မမည်	၄၃၇
ကာယပသာဒနှင့် အခြားပသာဒတို့ မရောနှော	၄၄၇
နပုံပဏ္ဍုက်; ဥဘတောဗျည်း, လိန်ပြန်ပုံ	၄၅၅
အာကာသဓာတ်စသောရုပ်များ ပရမတ်စစ် မဟုတ်ပုံ	၄၆၄
အပ္ပဟာတဗ္ဗနှင့် တံပဇဟထ မဆန့်ကျင်ပုံ	၄၇၇
အနာရမဏနှင့် ဂေါစရဂ္ဂါဟက မဆန့်ကျင်ပုံ	၄၇၄
သမ္ဘတ္တ အသမ္ဘတ္တ အဓိပ္ပါယ်	၄၇၅
စိတ်၏ဌီခဏ ရှိသင့်-မရှိသင့်	၄၉၆
စိတ်၏ ဘင်ဒဏ၌ ရုပ်ဖြစ်ထိုက်-မဖြစ်ထိုက်	၄၉၇
အပ္ပနာဇောများ ဣရိယာပုထ်ကို မဖြစ်စေနိုင်	၅၀၃
ဌီခဏကျမှ ဥတုက ရုပ်ဖြစ်စေခြင်းအကြောင်း	၅၀၆
ဩဇာက ရုပ်ကိုဖြစ်စေရာ၌ ဝါဒကွဲပြားပုံ	၅၀၇

အကြောင်းအရာ	မျက်နှာနံပါတ်
အသံ ကောင်း-မကောင်း ကွဲရပုံ	၅၁၀
ခေါက်ရှိမေး ရုပ်သေး တရာ	၅၁၅
ဇီဝိတနဝက ကလာပ် ရထိုက်ရာဘုံ	၅၁၇
စိတ္တဇကလာပ် ၈ စည်း (၆ စည်းမဟုတ်)	၅၁၉
သန္ဓေတည်ခြင်း အကြောင်း ၃ ပါး	၅၂၄
ကမေန-ကမ္မေန သင့်ရာ ဆုံးဖြတ်ချက်	၅၂၇
ကြွက်ငယ်၏ ဆင်ကြီးပုံ	၅၃၁
ဇီဝိတဆက္က, စက္ခုသတ္တက	၅၃၇

သမုစ္စည်းပိုင်းဆိုင်ရာ

အတ္တဝါဒုပါဒါန်ဖြင့် အတ္တစွဲလမ်းပုံ	၅၅၂
အနုသယ အဓိပ္ပါယ်	၅၅၇
ယောဂ, ဂန္ထ, သံယောဇန အထူး	၅၆၁
ပညိန္ဒြေ တရားကိုယ် ကွဲပြားပုံ	၆၆၅
အဓိပတိနှင့် ဣန္ဒြေအထူး	၅၆၉
၄ ပါးသော အာဟာရ မည်ရပုံ	၅၇၁
အသညသတ်ဘုံနှင့် အာဟာရ	၅၇၂
ဥပ္ပန္နပါပကကို ပယ်ပုံ	၅၈၀
တရားကိုယ်တပါးထည်းကို ခန္ဓာဖွဲ့ရာ၌ ရှုဦး	၅၈၅
စေတသိက် ၅၀ ကို သင်္ခါရက္ခန္ဓာ ပေါ်ပုံ	၅၈၅
မနာယတနကို မနောဒွါရ်ယူပုံ	၅၉၄
ဓမ္မာယတနကို ဓမ္မာရုံ ခေါ်ပုံ	၅၉၄

ပစ္စည်းပိုင်းဆိုင်ရာ

နည်း ၂ ပါး၏ ထူးခြားပုံ	၆၀၄
အဝိဇ္ဇာကင်းသော်လည်း အကုန်မသိ	၆၀၇
ဝိဝဋ္ဋနိဿိတသင်္ခါရလည်း အဝိဇ္ဇာမကင်း	၆၁၀
ဝိညာဏ်စသည်တို့၏ အရကောက် ကွဲပြားပုံ	၆၁၂
အဝိဇ္ဇာ၏ အကြောင်း	၆၂၀
ကေတ္တစသော နည်း ၄ ပါး	၆၂၃

အကြောင်းအရာ မျက်နှာနံပါတ်

ကမ္မဋ္ဌာန်းပိုင်းဆိုင်ရာ

စရိုက်အပြားနှင့် အကဲခတ်တတ်ရန်	၆၂၀
ဥပသမာနုဿတိ (နိဗ္ဗာန်အကြောင်း)	၆၃၀
ကမ္မဋ္ဌာန်းကို ဘုံအားဖြင့် ခွဲခြင်း	၆၅၀
ပရမတ် ပညတ် ကမ္မဋ္ဌာန်း	၆၅၁
ကမ္မဋ္ဌာန်းနှင့် ဈာန်အတွဲ	၆၅၃
ဝသီတော် ၅ ပါး	၆၆၀
ဇီဝအတ္တ-အနတ္တ....	၆၇၀
ဖန်ဆင်းသူ စစ်တမ်း	၆၀၇
ရှုဋ္ဌသောတာပန်	၆၉၁
မဂ်က ကိလေသာ ပယ်ပုံ	၇၂၀

[အချို့သောနေရာ၌ အမှားအမှန် ပြင်ဆင်ရန်ရှိသော်လည်း စာရှုသူတို့ ပြင်ဆင်ရှုနိုင်လောက်သောကြောင့် အမှားအမှန် မထည့်တော့ပေ၊ မိမိတို့စိတ်၌ မှားသည်ဟု ထင်သော အရာကို ပညာရှိများထံ မေးမြန်း၍ ပြင်ဆင်ကြည့်ရှုကြပါကုန်။]

သင်္ဂြိုဟ်ဘာသာဋီကာ

သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓ မတုလံ, သ သဒ္ဓမ္မ ဂဏုတ္တမံ၊
အဘိဝါဒိယ ဘာသိဿံ, အဘိဓမ္မတ္ထသင်္ဂဟံ။

ပဏာမဂါထာ အဖွင့်

အနုသန္ဓေ။ ။ဘေးအန္တရာယ် အသွယ်သွယ် များသော လောကကြီးဝယ် ထို အန္တရာယ် အမျိုးမျိုးကို ကာကွယ် ပယ်ဖျောက်၍ ကျမ်းပြီးမြောက်အောင် စီရင် နိုင်ခြင်းအကျိုးငှါ အရှင်အနုရုဒ္ဓါသည် ''သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓ မတုလံ'' အစရှိသော ပဏာမ မင်္ဂလာ ထောမနာစကားကို ရှေးဦးစွာ မိန့်တော်မူ၏၊ တနည်း-ကျမ်းဂန် ကို ရေးသား စီရင်ခြင်းသည် ပညာပါရမီ အတွက် နှစ်သက်ဘွယ်ရာ လွန်စွာ အဘိုးတန်သော ကိစ္စလုပ်ငန်းကြီးပေတည်း၊ ထိုကိစ္စလုပ်ငန်းကြီးကို မစမီ ရှေးဦး စွာ ပီတိသောမနဿ ဝေဆာလျက် နှစ်သက်ဘွယ်ရာ မင်္ဂလာစကားကို အားပါး တရ မြွက်ဟလိုကြပေသည်၊ ဗုဒ္ဓရှင်တော်မြတ်၏ သာဝကတို့အတွက်ကား ဗုဒ္ဓ ဓမ္မ သံဃနှင့် စပ်ဆိုင်သော အကြောင်းအရာကို ရေးသား ရွတ်ဆိုရခြင်းသည် "ပူဇာစ ပူဇနီယာနံ, ဧတံ မင်္ဂလမုတ္တမံ'' နှင့်အညီ အတုမရှိသော မင်္ဂလာကြီးပေတည်း၊ ထို့ကြောင့် ကျမ်းမပြုမီ ရှေးဦးစွာ မင်္ဂလာကိစ္စကိုပြုတော်မူလိုသောအရှင်အနုရုဒ္ဓါ သည် ''သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓံ'' အစရှိသော မင်္ဂလာစကားကို ဝမ်းမြောက်နှစ်သက်စွာ မိန့်မြွက် တော်မူခဲ့ပေသည်။ ။၍ပဏာမ မင်္ဂလာကို ပလ္လင်ခံနိဒါန်း ဟုရင်း, ဂန္ထာရမ္ဘဟုရင်း ခေါ်၏၊ [ဂန္ထ=ကျမ်းဂန်ကို+ အာရမ္ဘ=စတည်အားထုတ်ခြင်း။]

ဂန္ထာရမ္ဘ ၃ မျိုး။ ။ထိုဂန္ထာရမ္ဘသည် ဝတ္ထုပုဗ္ဗက ဂန္ထာရမ္ဘ,အာသိသ ပုဗ္ဗက ဂန္ထာရမ္ဘ, ပဏာမပုဗ္ဗက ဂန္ထာရမ္ဘ ဟု ၃ မျိုးရှိ၏၊ ထိုတွင် ဝိသုဒ္ဓိမဂ်အစ၌ ''သီလေ ပတိဋ္ဌာယ နရော သပ္ပညော'' စသော ဂါထာကို စတည်၍ နတ်သား၏ လျှောက်ထားလာပုံ ဝတ္ထုသွားကို ရှေးဦးထားလျက် အားထုတ်ခြင်းကဲ့သို့, ဝတ္ထု ကြောင်းရှေ့သွားရှိသော ဂန္ထာရမ္ဘသည် ဝတ္ထုပုဗ္ဗက ဂန္ထာရမ္ဘမည်၏။ [တနည်း-

"သီလေ ပတိဋ္ဌာယ" စသော ဂါထာသည် ဝိသုဒ္ဓိမဂ် တကျမ်းလုံး၏ တည်ရာ ဝတ္ထုဖြစ်၏၊ ထိုတည်ရာဝတ္ထုဖြစ်သော စကားအကျဉ်းကို ရွေးဦးထား၍ အားထုတ်အပ်သောကြောင့် "ဝတ္ထုပုဗ္ဗက ဂန္ထာရမ္ဘ" မည်သည်ဟုလည်း အဓိပ္ပါယ် တမျိုး ပြောကြ၏။] သုဗောဓာလင်္ကာရ ကျမ်းအစ၌ "မုနိန္ဒဝဒနမ္ဘောဇ" စသောဂါထာဖြင့် "မိမိစိတ်ကို နှစ်သက်ပါစေသတည်း" ဟု တောင့်တမှု အာသီသကို ရှေ့သွားပြုလျက် အားထုတ်ခြင်းကဲ့သို့, တောင့်တမှုရှေ့သွားရှိသော ဂန္ထာရမ္ဘသည် အာသီသ ပုဗ္ဗက ဂန္ထာရမ္ဘမည်၏၊ အဋ္ဌသာလိနီအစ၌ "တဿပါဒေ နမဿိတွာ" စသည်ဖြင့် ရှိခိုးမှု ပဏာမကို ရှေ့သွားပြုလျက် အားထုတ်ခြင်းကဲ့သို့, ပဏာမရှေ့သွားရှိသော ဂန္ထာရမ္ဘသည် ပဏာမပုဗ္ဗက ဂန္ထာရမ္ဘမည်၏။

ပဏာမ ၃ မျိုး။ ။ထိုပဏာမသည် ကိုယ်ဖြင့် ကိုင်းညွတ် ရိုကျိုး ရှိခိုး ဦးချခြင်းဟူသော ကာယပဏာမ, "ဝန္ဒာမိ, နမာမိ, ဝန္ဒိတွာ, အဘိဝါဒိယ" စသော ပဏာမ စကားမျိုးကို ရွတ်ဆို ရှိခိုးခြင်းဟူသော ဝစီပဏာမ, ကိုယ်လည်းမလှုပ် နှုတ်လည်းမပါ ဘာဝနာပွားနေသကဲ့သို့ စိတ်ဖြင့်သာ အာရုံပြုခြင်းဟူသော မနောပဏာမဟု ၃ မျိုးရှိပြန်၏၊ ထို ၃ မျိုးတွင် ဝစီပဏာမသည် သာလွန်၍ ကျေးဇူးများ၏၊ ထင်ရှားစေအံ့-ကာယပဏာမနှင့် မနောပဏာမသည် ကျမ်းဆရာ တဦးတည်း၏ ရှိခိုးမှုသာ ဖြစ်နိုင်၍ သောတုဇနတို့၏ ရှိခိုးမှု မဖြစ်နိုင်၊ ဝစီပဏာမကား ကျမ်းဂန်ကို လေ့လာသူတိုင်း ထိုမင်္ဂလာစကားကို ရွေးဦးစွာ လေ့ကျက်ရမည် ဖြစ်သောကြောင့် နောင်လာ နောက်သား သောတုဇနများ၏ ရှိခိုးမှုကိုလည်း တပါတည်း ပြီးစီးစေနိုင်၏၊ ဤသို့လျှင် ဝစီပဏာမသည် တချက်ခုတ် နှစ်ချက်ပြတ် ဆိုသလို ကျမ်းဆရာ၏ ရှိခိုးမှု သောတုဇနတို့၏ ရှိခိုးမှု ၂ ကိစ္စကို ပြီးစီးစေနိုင်သောကြောင့် ကာယပဏာမ မနောပဏာမ တို့ထက် သာလွန်၍ ကျေးဇူးများပေသည်၊ ထိုဝစီပဏာမသည်လည်း ရတနာ ၃ ပါး၏ ဂုဏ်ထူးကိုမပြ-ဝိသေသန မကူမဲ့ "ဗုဒ္ဓံ ဝန္ဒာမိ" စသည်ကဲ့သို့ သက်သက် ရှိခိုးရုံမျှဖြစ်သော ကေဝလပဏာမ, အတုလံ စသည်ကဲ့သို့ ဂုဏ်ထူးကိုဖေါ်ပြ၍ ဝိသေသန ကူမလျက် ရှိခိုးခြင်းဟူသော ထောမနာ ပဏာမဟု ၂ မျိုးရှိပြန်ရာ, ကေဝလ ပဏာမထက် ထောမနာ ပဏာမသည် သဒ္ဓါ ပညာစသည်ကို သာလွန် တိုးပွား စေနိုင်သောကြောင့် ကျမ်းဆရာ အဆက်ဆက်တို့ ဝစီပဏာမ မင်္ဂလာ ထောမနာကိုသာ မိန့်မြွက်လေ့ ရှိကြပေသည်။

သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓ-ထို ထောမနာ ဂါထာဝယ် သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓ၌ သမ္မာသဒ္ဒါသည် မဖေါက်မပြန် အမှန်ဟူသော "အဝိပရီတ" အနက်ကိုဟော၏၊ သံ သဒ္ဒါသည် သယံ သာမံပုဒ်နှင့် အနက်တူ "ကိုယ်တော်တိုင်" ဟူသောအနက်ကို ဟော၏၊ ဗုဒ္ဓ၌ ဗုဓဓာတ်ကား "သိခြင်း" အနက်ကိုဟော၏၊ သမ္မာနှင့် သံ ပုဒ်တို့ကို ဗုဒ္ဓနှင့် တွဲစပ်၍ "သမ္မာဗုဒ္ဓ=အမှားမရှိ, အမှန်အတိုင်း သိတော်မူသော ဘုရား" ဟုငှင်း၊ "သံဗုဒ္ဓ=သူတပါးက တဆင့်ဟောပြမှ သိရသည်မဟုတ်, ကိုယ်တော်တိုင် (ကိုယ်ပိုင်

ဉာဏ်ဖြင့်) သိတော်မူသော ဘုရား'' ဟုရင်း အဓိပ္ပါယ် မှတ်ရာ၌၊ ဗုဓ အရ ''သိခြင်း'' ဟူရာ၌ ''မည်သည့် အရာကိုသိသည်'' ဟု သိအပ်သော ကံအနက်ကို ထုတ်ဖော်မပြချေ၊ ထိုသို့ ထုတ်ဖော်မပြလျှင် ''အလုံးစုံကို အကုန်သိနိုင်၏'' ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ရ၏၊ ဥပမာ-''ဒိက္ခိတော-ဉုးပြည်းရဟန်းသည်၊ န ဒဒါတိ-မပေးတတ်'' ဟူရာ၌ ''မည်သည့်ဝတ္ထုကို မပေးတတ်'' ဟု သတ်မှတ် မပြသဖြင့်(ဘယ်ဟာမဆို) အလုံးစုံကို မပေးတတ်-ဟု မှတ်ရသကဲ့သို့တည်း။

၎င်းအဓိပ္ပါယ်အရ ''သမ္မာ သာမဉ္စ သဗ္ဗဓမ္မေ ဗုဇ္ဈတီတိ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေါ '' ဟု ဝိဂ္ဂြိုဟ်ပြု ၊သမ္မာ-မဖေါက်မပြန် အမှန်အတိုင်းငင်း၊ သာမဉ္စ-ကိုယ်တော်တိုင်ငင်း၊ သဗ္ဗဓမ္မေ-အလုံးစုံသော သိဘွယ်တရားတို့ကို၊ ဗုဇ္ဈတိ-သိတော်မူတတ်၏၊ ဣတိ-ထို့ကြောင့်၊ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေါ-သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓ မည်တော်မူ၏၊ ၎င်း''သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓ မတုလံ'' စသော ဂါထာ၌ကား ထိုဝိဂ္ဂြိုဟ်အနက်ကို အသုံးပြုဘွယ်မလို၊ ဘုရားရှင်၏ ''သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓ'' ဟူသော နာမည်တော်ကိုသာ ပြလိုသောအရာဖြစ်၍ '' သမ္မာ သမ္ဗုဒ္ဓံ-မြတ်စွာဘုရားကို'' ဟု နာမည် ထင်ရှားရုံသာ အနက် ပေးစေလိုသည်။ [သာမဉ္စ၌ စ သဒ္ဒါအတွက် ဧဝ အနက်ကြံ၍ ထို စ သဒ္ဒါဖြင့် '' သူတပါးက တဆင့်ဟောမှ သိရတဲ့ အသိမျိုးကို ကန့်ကွက်သည်'' ဟု ဋီကာတို့ဖွင့်ကြသေး၏၊ ဋီကာဘိုအလို ''သမ္မာ-မဖေါက်မပြန်၊ သာမဉ္စ-ကိုယ်တော်တိုင်သာလျှင်'' ဟု အနက်ဆို၊ ၎င်း ကျမ်း၌ကား စ သဒ္ဒါအတွက် သမုစ္စည်း အနက်ကြံသည်။]

အတုလ-''နတ္ထိ တုလော ယဿာတိ အတုလော'' ယဿ-အကြင် ဘုရားရှင်၏၊ တုလော-တူသူသည်၊ နတ္ထိ-မရှိ၊ ဣတိ-ထို့ကြောင့်၊ သော-လို ဘုရားရှင်သည်၊ အတုလော-အတုလ မည်တော်မူ၏၊ ပုရာဏကဿပ အစရှိသော တိတ္ထိဆရာကြီးတို့ ဘုရားကို တုပ ပြိုင်ဆိုင်ကြသော်လည်း သီလ သမာဓိ ပညာစသော ဂုဏ် အရည် အခြင်းအားဖြင့် မတူတန်ကြချေ။ တနည်း—တုလာသဒ္ဒါသည် ချိန်ခွင်ကိုဟော၏၊ ၎င်းနေရာ၌ ''တုလာဝိယာတိ တုလာ''ဟု ဝိဂ္ဂြိုဟ်ပြု၍ ချိန်ခွင်နှင့် တူသော ဉာဏ်ကို တုလာ ဟု ဆို၊ တုလာယ-ချိန်ခွင်ပမာ ဉာဏ်ပညာဖြင့်၊ သမ္မိတော-နှိုင်းချိန်အပ်သူ တည်း၊ တုလျော-ချိန်ခွင်ပမာ ဉာဏ်ပညာဖြင့် နှိုင်းချိန်အပ်သူ၊ ဂုဏ်အရည်အခြင်း အားဖြင့် ၎င်းမျှသာရှိသည်'' ဟု ဉာဏ်ပညာဖြင့် နှိုင်းချိန်၍ ရလောက်သူကို တုလျဟု ဆိုသည်၊ (သမ္မိတ တဒ္ဓိတ်ပုဒ်တည်း၊ သမ္မိတအနက်၌ ဏျပစ္စည်းသက်,အနုဗန်ချေ, တုလျ ဟု ပြီး၏။) ''တုလျောယေဝ တုလော'' တုလျောယေဝ-ချိန်ခွင်ပမာ ဉာဏ် ပညာဖြင့် နှိုင်းချိန်အပ်သူသည်ပင်၊ တုလော-တုလမည်၏၊ [သွဂ္ဂ အနက်၌ အ-ပစ္စည်းသက်၍ ယ ကို သုတ်ကြီးဖြင့် ချေသည်။] '' န တုလော အတုလော '' လုလော-ချိန်ခွင်ပမာ ဉာဏ်ပညာဖြင့် နှိုင်းချိန်အပ်သော ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ န-မဟုတ်၊ အတုလော-ချိန်ခွင်ပမာ ဉာဏ်ပညာဖြင့် နှိုင်းချိန်အပ်သော ပုဂ္ဂိုလ်မဟုတ်၊ '' ဉာဏ်

ပညာဖြင့် နှိုင်းချိန်ကြည့်သည့်အခါ ''ဤ၍ ဤမျှသာ အရည်အခြင်းရှိသည်'' ဟု နှိုင်းချိန်၍မရ, သီလ သမာဓိ ပညာစသော ဂုဏ်တို့ဖြင့် မည်သူနှင့်မျှ တူတော်မမူသောဘုရား''ဟု ဆိုလိုသည်။

သသဒ္ဓမ္မဂဏုတ္တမံ— [သ+သဒ္ဓမ္မ+ဂဏ+ဥတ္တမ] သန္တော-ထင်ရှားရှိသော၊ ဓမ္မော-တရားတည်း၊ သဒ္ဓမ္မော-ထင်ရှားရှိသောတရား၊ ''တိတ္ထိတို့ ကြံဆအပ်သော အတ္တသည် အထင်အရှား မရှိသကဲ့သို့, ဘုရားရှင် ဟောပြအပ်သော သစ္စာ ၄ ပါး ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်စသော တရားတော်သည် အထင်အရှား မရှိ မဟုတ်, အထင်အရှား ရှိကြသည်'' ဟူလို။ တနည်း, သန္တော-ချီးမွမ်းအပ်သော၊ ဓမ္မော-တရားတည်း၊ သဒ္ဓမ္မော-ချီးမွမ်းအပ်သောတရား၊ ''ဟောတော်မူအပ်သည့်အတိုင်း မှန်လည်း မှန်,ကျင့်ကြံလျှင်လည်း ဆိုင်ရာအကျိုးကို ပြီးစီးစေသဖြင့် ချီးမွမ်းထိုက်သော တရားတော်ဖြစ်သည်'' ဟူလို၊ အချုပ်မှာ-ပရိယတ် ပတိပတ် ပတိဝေဓ ဟူသော သဒ္ဓမ္မ ၃ ပါးတည်း။ ဥတ္တမော-မြတ်သော၊ ဂဏော-ဂိုဏ်းတည်း၊ ဂဏုတ္တမော-မြတ်သောဂိုဏ်း၊''မွန်မြတ်သော အရိယာ သံဃာတော်အပေါင်း''ဟူလို၊''သဒ္ဓမ္မောစ ဂဏုတ္တမောစ သဒ္ဓမ္မဂဏုတ္တမာ, သဟ သဒ္ဓမ္မဂဏုတ္တမေဟိ ယော (သမ္ဗာ သမ္ဗုဒ္ဓေါ) ဝတ္တတီတိ သသဒ္ဓမ္မဂဏုတ္တမော''။

အဘိဝါဒိယ—(အဘိ+ဝဒ-တွာ) အဘိသဒ္ဒါသည် အထူးဟူသော ''ဝိသေသ'' အနက်ကို ဟော၏၊ အထူး ဟူသည်လည်း ထူးကဲသော သဒ္ဓါ ပညာ သတိ ဝီရိယ စေတနာတို့တည်း။ ချွဲဥုးအံ့-ရှိခိုးခြင်းသည် မိမိအထက်ကအစိုးရသူကို ရှိခိုးခြင်းကဲ့သို့ ကြောက်ရွံ့၍ ရှိခိုးခြင်းဟူသော ဘယဝန္ဒနာ, တစုံတခုသော ရာထူး ဂုဏ်သိရ် စည်းစိမ်လာဘ်ကို မြှော်ကိုး၍ရှိခိုးခြင်းဟူသော လာဘဝန္ဒနာ,စိတ်မပါသော်လည်း မျိုးရိုးစဉ်လာ ဓမ္မတာ ထုံးစံဖြစ်နေ၍ ရှိခိုးခြင်းဟူသော ကုလာစာရ ဝန္ဒနာ, လောကီပညာကို သင်ပေးသော ဆရာဖြစ်၍ ရှိခိုးခြင်းဟူသော အာစရိယ ဝန္ဒနာ, ဤသို့ စသည်ဖြင့် အမျိုးမျိုးရှိ၏၊ ဤကျမ်းဆရာ၏ ရှိခိုးခြင်းကား ထိုကဲ့သို့ သာမန်မဟုတ်, ရတနာသုံးပါး၏ ဂုဏ်ရည်ကို ယုံကြည်လျက် ထက်သန်သော စိတ်စေတနာဖြင့် ရှိခိုးခြင်းတည်း။

အဘိဝါဒိယပုဒ်နက်။ ။အဘိဝါဒိယပုဒ်၌ ''ဝန္ဒိတွာတိ ဝန္ဒာမိ''ဟု ဖွင့်သော မဏိမဉ္ဇူဋီကာ နောက်သို့လိုက်၍ ''အဘိဝါဒိယ, အဘိဝန္ဒာမိ-ရှိခိုးပါ၏'' ဟု ပစ္စုပ္ပန်ရှိခိုးခြင်းအနက်ကို အချို့သုံးစွဲကြ၏၊ ''အဘိဝါဒိယ, အဘိဝန္ဒာမိ'' ဟု အဘိဝန္ဒာမိကို ထည့်သည်ဖြစ်စေ မထည့်သည် ဖြစ်စေ ''အဘိဝါဒိယ-ရှိခိုးပါ၏'' ဟု ထိုဆရာတို့ ဆိုလိုရင်းတည်း၊ တွာပစ္စည်းတို့မည်သည် ''ပုဗ္ဗကာလေက ကတ္တု ကာနံ တုန တွာန တွာဝါ'' ကစ္စည်းသုတ်နှင့်အညီ, ရှေ့နောက် ကြိယာ ၂ ပါး ရှိရာတွင် အပ္ပဓာန် ရှေ့ကြိယာ၌သာ သက်ရောက်ရိုး ရှိသောကြောင့် ''ရှိခိုးပါ၏''

ဟု တဝါကျအဆုံး ပဓာနကြိယာ အနေမျိုးဖြင့် စကားသုံးခြင်းသည် သဒ္ဒါအ သုံးလည်းမလှ, အဋ္ဌကထာ ဋီကာထုံးလည်းမကျချေ၊ အတိတ် ရှိခိုးခြင်းနှင့်တကွ အပ္ပဓာနကြိယာဝိသေသန သက်သက် ''အဘိဝါဒိယ-ရှိခိုးပြီး၍'' ဟု အနက် ပေးမှသာ သဒ္ဒါအသုံးနှင့် အဋ္ဌကထာဋီကာထုံး ကျပေမည်၊ ထိုစကားမှန်၏-ကျမ်း ဂန်တို့၌ တွာပစ္စယန္တ ကြိယာမျိုးကို ''ဥသျှက္ကကြိယာ'' ဟု အခေါ်တမျိုးပြုကြ၏၊ ဥသျှက္က ဟူသည် နောက်ပဓာနကြိယာကို စပ်ဆိုက်ဘို့ရာ အားထုတ်ခြင်း ဗျာပါရ ရှိမှုတည်း။

တုနတွာနတွာ ပစ္စယန္တာ ဥသျှက္ကနတ္တေ ဘဝန္တိ–နာမရူပသိဒ္ဓိ။
ဥသျှက္ကနံ ဥတ္တရ ကြိယာပေက္ခဏံ– **ရင်းဋီကာ။**
ဥသျှက္ကဝစနမေတံ သမ္ဗန္ဓာတိ– **တတိယပါရာဇိက အဋ္ဌကထာ။**
ဥသျှက္ကဝစနံတိ ပုဗ္ဗကာလကိရိယာဝစနံ– **ရင်းသာရတ္ထဋီကာ။**

ပစ္စုပ္ပန် ရှိခိုးမှုကို အနုမာနဖြင့်သိ။ ။''အဘိဝါဒိယ-ရှိခိုးပြီး၍'' ဟု အတိတ် ရှိခိုးမှုကိုသာ ယူလျှင် ''ပစ္စုပ္ပန်ရှိခိုးဆဲကို အဘယ်သို့ သိရမည်နည်း'' ဟု မေး၊ အဖြေကား—အောက် အကြေမှာ ရေတိုးသည်ကို မြင်လျှင် အထက်အညာတွင် မိုယ်းရွာကြောင်းကို သိရသကဲ့သို့,အတိတ်ရှိခိုးမှုကိုမြင်လျှင် ပစ္စုပ္ပန်ရှိခိုးဆဲကိုလည်း ဖလူပစာရသာမတ္ထိယ - ဖလာနုမာန နည်းအားဖြင့် သိနိုင်သည်၊ ထို့ကြောင့် ''အဟံ အတုလံ သသဒ္ဓမ္မဂဏုတ္တမံ (အဘိဝန္ဒာမိ)'' ဟု ပစ္စုပ္ပန်ရှိခိုးမှုကိုပြသော ကြိယာတခုထည့်သွင်း၍ ''အဘိဝါဒိယ အဘိဓမ္မတ္ထသင်္ဂဟံ ဘာသိဿံ'' ဟု ဆက် ရာ၏။

(ဖလူပစာရသာမတ္ထိယ = အကျိုးနာမည်က အကြောင်းကိုလည်း ပြစွမ်းနိုင် သော နည်း။ ။ဖလာနုမာန=အကျိုးကို အစဥ်လိုက်၍ အကြောင်းကိုလည်း သိရ သောနည်း။ ဤနည်းများအရ ဝန္ဒိတွာ နမဿိတွာ စသော အတိတ်ရှိခိုးမှုကိုပြသည့် ကြိယာဝိသေသန တွေ့သမျှ၌ ''ဝန္ဒာမိ-နမာမိ'' စသော ပစ္စုပ္ပန်ကြိယာကို ထည့် နိုင်၏၊ ''ဝန္ဒာမိ-နမာမိ'' စသော ပစ္စုပ္ပန်ကြိယာကို တွေ့ပြန်လျှင် (နောက်၌စပ် ဘွယ်ရှိသေးက) ''ဝန္ဒိတွာ-နမဿိတွာ'' စသည်ကို ထည့်သွင်းရာ၏၊ သို့မှ အဖုံး အပိတ်ညီမျှ၍ ပညာရှိစကား ပြီးသမည်ဟု မိန့်ဆိုလေ့ ရှိကြပေသည်။)

အဘိဓမ္မတ္ထသင်္ဂဟံ–အဘိဓမ္မာ ဒေသနာတော်ကို အဘိဓမ္မဟု ခေါ်၏၊ ထိုအဘိ ဓမ္မာဒေသနာတော်၏ အနက်အဓိပ္ပါယ်များသည် အဘိဓမ္မတ္ထမည်၏၊ ထိုအဘိဓမ္မာ ပါဠိတော် (ပုဂ္ဂလပညတ်) ၌ ပညတ်တရားတို့ကိုလည်း ဟောပြထားသောကြောင့် အဘိဓမ္မတ္ထအရ စိတ် စေတသိက် ရုပ် နိဗ္ဗာန်နှင့် ပညတ်တရားများကိုပါယူ၊ ဤ သင်္ဂြိုဟ်ကျမ်းသည် ထိုအဘိဓမ္မတ္ထ တရားတွေကို သိမ်းယူရာ (အကျဉ်းချုံးပြုရာ) ဖြစ်သော ကျမ်းတည်း၊ ထို့ကြောင့် ဤသင်္ဂြိုဟ်ကျမ်း၌ စိတ် စေတသိက် ရုပ် နိဗ္ဗာန်

နှင့်တကွ ပစ္စည်းပိုင်းအဆုံးဝယ် ပညတ်တရားတို့ကိုပါ ပြထားလိမ့်မည်၊ [“နိဗ္ဗတ္တိ တပရမတ္ထဘာဝေန အဘိဝိသိဋ္ဌာ ဓမ္မာ ဧတ္ထ” ဟု ဝိဂြိုဟ်ပြုသော ဋီကာကျော်ကား အဘိဓမ္မတ္ထအရ၌ ပညတ်ကို မယူလို။]

အတိရေကော-လွန်ကဲသော၊ ဓမ္မော-တရားသည်၊ (တနည်း၊ဝိသိဋ္ဌော-ထူးခြားသော၊ ဓမ္မော - သည်၊) အဘိဓမ္မော-အဘိဓမ္မမည်၏၊ သုတ္တန်ပါဠိတော်ထက် သာလွန်များပြား ထူးခြားသော ပါဠိတော်ဟူလို၊ အဘိဓမ္မဿ-အဘိဓမ္မာပါဠိတော်၏၊ အတ္ထာ-အနက်အဓိပ္ပါယ်တို့သည်၊ အဘိဓမ္မတ္ထာ-အဘိဓမ္မတ္ထတို့ မည်၏၊ [“အဘိဓမ္မေ ဝုတ္တာ အတ္ထာ အဘိဓမ္မတ္ထာ” ဟုလည်း တနည်းဝိဂြိုဟ်ပြု၏၊] “သံခိပိတွာ ဂယှန္တိ ဧတ္ထ တေသယဝါတိ သင်္ဂဟော” ဧတ္ထ-ဤကျမ်း၌၊ ဝါ-တနည်း၊ တေသယ-ဤကျမ်းဖြင့်၊ သံခိပိတွာ - အကျဉ်းချုံး၍၊ ဝါ-သိမ်း၍၊ ဂယှန္တိ - ယူအပ်ကုန်၏၊ ဣတိ-ထို့ကြောင့်၊ သင်္ဂဟော-သင်္ဂဟမည်၏၊ အဘိဓမ္မတ္ထာနံ-အဘိဓမ္မာဒေသနာတော်၏ အနက်တို့ကို၊ သင်္ဂဟော-သိမ်းယူရာ သိမ်းယူကြောင်း ကျမ်းသည်၊ အဘိဓမ္မတ္ထသင်္ဂဟော-အဘိဓမ္မတ္ထသင်္ဂဟ မည်၏။

တတ္ထ ဝုတ္တာ ဘိဓမ္မတ္ထာ, စတုဓာ ပရမတ္ထတော၊
စိတ္တံ စေတသိကံ ရူပံ, နိဗ္ဗာန မိတိ သဗ္ဗထာ။

ဥဒ္ဒေသဂါထာအဖွင့်။ ။“ဘာသိဿံ အဘိဓမ္မတ္ထသင်္ဂဟံ” ဟူသော ပဋိညာဉ်အရ ပဋိညာတ ပကရဏကို (ဝန်ခံအပ်သော ကျမ်းဂန်ကို) ပြတော်မူလိုသောကြောင့် တတ္ထဝုတ္တာ အစရှိသော ဂါထာကို မိန့်တော်မူသည်၊ ဆက်ဥုးအံ့-“တတ္ထ ချီလျက်, စကားတက်မူ, မှတ်ယူဝိတ္ထာရ” ဟူသည်နှင့်အညီ, ဂန္ထာရမ္ဘအဆုံး၌ ကျမ်းရင်း စာသားကိုဖွင့်ပြခါနီးဝယ် တတ္ထ ဟူသောစကားကို စချီရိုးရှိ၏၊ ထိုတတ္ထ ချီလျက် တက်လာသော စကားအားလုံးသည် (ကျမ်းဂန်စာသား ဆုံးသည့်တိုင်အောင်) ဝိတ္ထာရ (အကျယ်) စကားတည်း၊ ဂန္ထာရမ္ဘအခန်းတွင် ပါဝင်ခဲ့သော ပဋိညာတဗ္ဗ စကားကား သင်္ခေပစကားတည်း၊ ဤကျမ်း၌ ပဌာမဂါထာတွင် ပါဝင်သော “အဘိဓမ္မတ္ထသင်္ဂဟံ” ဟူသော စကားသည် သင်္ခေပစကားတည်း၊ တတ္ထဝုတ္တာ ဘိဓမ္မတ္ထာမှစ၍ ကျမ်း၏အဆုံး နိဂုံးရှေ့က “ဘာဝေတဗ္ဗံ ပနိစ္စေဝံ” ဂါထာတိုင်အောင် စကားစုသည် ဝိတ္ထာရစကားတည်း။

တတ္ထအစွဲ။ ။ဤတတ္ထဝုတ္တာ၌ တတ္ထ၏အနက်ကို အမျိုးမျိုးဖွင့်ကြ၏၊ သို့သော် အဘိဓမ္မတ္ထသင်္ဂဟံ ဟူသော အကျဉ်းသင်္ခေပကို အကျယ်ပြလို၍ တက်လာသော စကားဖြစ်ရကား, ထိုအကျဉ်းစကား တခုလုံးကို သိမ်းကြုံးလျက် “တတ္ထ-ထိုအဘိဓမ္မတ္ထသင်္ဂဟံ ဟူသော ပါဌ်၌” ဟု စွဲမှသာ “တတ္ထ ကေနဋ္ဌေန အဘိဓမ္မော” ဟူသော အဋ္ဌသာလိနီကို ဖွင့်ပြသည့် “တတ္ထာတိဝါ အဘိဓမ္မကထံတိ ဧတသ္မိံ

ဝစနေ ယော အဘိဓမ္မော ဝုတ္တော, သော ကေနဋ္ဌေန အဘိဓမ္မောတိအတ္ထော'' ဟူသော မူလဋီကာနှင့် ညီညွတ်ဘွယ်ရှိသည်။

နှီးနှောချက်။ ။အဋ္ဌသာလိနီ၌ တတ္ထနှင့် ဤသဂြိုဟ်၌ တတ္ထတို့ တူမျှ၏၊ (အဋ္ဌသာလိနီဂဏ္ဌာရမ္ဘတွင် "အဘိဓမ္မကထံ'' ဟု ပါလေသည်၊) ထိုတတ္ထအနက်ကို ''အဘိဓမ္မကထံတိ တေသွံ ဝစနေ'' ဟု မူလဋီကာစွဲခြင်းနှင့် ဤ၌ အဘိဓမ္မတ္ထသင်္ဂဟံ တပုဒ်လုံးကို စွဲခြင်းသည် ညီမျှ၏၊ ဋီကာ၌ "ယော အဘိဓမ္မော ဝုတ္တော, သော'' ဟု အဘိဓမ္မကထံဝယ် ကထံကိုဖြုတ်၍ အဘိဓမ္မပုဒ် တစိတ်ကိုစွဲခြင်း, ဝုတ္တာဟု အာဓေယ်ကို ထည့်စွက်ခြင်းတို့နှင့် ဤ၌ အဘိဓမ္မတ္ထသင်္ဂဟံဝယ် သင်္ဂဟံကို ဖြုတ်လျက် ဝုတ္တာဟူသော အာဓေယ်နှင့်တကွ ပြသော ဝုတ္တာဘိဓမ္မတ္ထာပုဒ်တို့ ညီမျှကြသည်၊ သီလက္ခန်ဋီကာများ၌လည်း ဤနည်းပင်။

စတုဓာ ပရမတ္ထတော–"စတုဓာအရ ၄ ပါးဟူသည် ပရမတ္ထတရားတည်း, ပရမတ္ထတရားဟူသည်လည်း စတုဓာအရ ၄ ပါးပင်တည်း'' ဤသို့ စတုဓာနှင့် အနက်ရလည်း မကွဲပြား, စတုဓာကို အထူးပြုသော ဝိသေသနလည်း ဖြစ်ရကား, ပရမတ္ထတောပုဒ်ကို အဘိန္နဝိသေသနပုဒ်ဟု ခေါ်သည်၊ ဤပရမတ္ထတောဟူသော ဝိသေသနဖြင့် ပညတ္တိအတ္ထကို နစ်စေ၏၊ "ပရမတ္ထအားဖြင့်သာ ၄ ပါးရှိ၏, ပညတ္တိအတ္ထအားဖြင့်ကား မရေတွက်နိုင်အောင် များသည်'' ဟူလို။

ပညတ္တိအတ္ထ။ ။လူ နတ် ဗြဟ္မာ စသော သက်ရှိသတ္တာ အကောင်အထည်ဒြပ်နှင့် ရေ မြေ တော တောင် အိမ် ကျောင်းစသော သက်မဲ့အရာဝတ္ထုဟူသမျှသည် ပညတ္တိအတ္ထမည်၏၊ ရှေး လူကြီးသူမတို့ သမုတ်ထားအပ်သော အနက်ဒြပ် ဖြစ်၍ ထိုပညတ္တိအတ္ထကို သမ္မုတိအတ္ထဟုလည်း ဆိုအပ်၏၊ [ပညပီယတိ – (ဤကဲ့သို့ အကောင်အထည်ဒြပ်ကို လူဟုဖ္ငင်း, ဤကဲ့သို့ သစ်ပင်တွေ စုပေါင်းနေသောအရာကို တော ဟုဖ္ငင်း) ခေါ်ဝေါ်အပ် ပညတ်အပ်၏၊ ဣတိ–ထို့ကြောင့်၊ ပညတ္တိ–ပညတ်မည်၏၊ ပညတ္တိစ-ပညတ်လည်းဟုတ်၏၊ သာ–ထိုပညတ်ဟူသည်၊ အတ္ထောစ–အနက်ဒြပ်လည်း ဟုတ်၏၊ ဣတိ–ထို့ကြောင့်၊ ပညတ္တိအတ္ထော–ပညတ္တိအတ္ထမည်၏၊ သမ္မနီယတေ–(အထင်အရှားမရှိပါဘဲ ရှေးလူကြီးသူမတို့က လူဟုဖ္ငင်း, တောဟုဖ္ငင်း) သမုတ်ထားအပ်၏၊ ဣတိ–ထို့ကြောင့်၊ သမ္မုတိ–သမ္မုတိမည်၏၊ သမ္မုတိစ သာ အတ္ထောစာတိ သမ္မုတိအတ္ထော''။]

ပရမတ္ထ၊ ။ပရမတ္ထဟူသည် မုချဆတ်ဆတ် ဖြစ်သော အနက်သဘော, ဘာလောင်းဘာလဲ ပြောင်းလွဲခြင်းမရှိသော အနက်သဘောတည်း၊ နမ်းမှ ဆီကို ညှစ်ထုတ်သကဲ့သို့ ပရမတ္ထ အနှစ်ကိုလည်း ပညတ္တိအတ္ထမှ ဉာဏ်ဖြင့် ညှစ်ထုတ်ရမည်၊ ချုံ့ဥုးအံ့–လူဟူသော ပညတ္တိအတ္ထကို ဉာဏ်ဖြင့်ဖျက်၍, ဆံပင်တခြား, အမွေးတခြား, ခြေသည်း-လက်သည်း, သွား, အရေ စသည်တို့ကို တခြားစီ ခွဲထားလျှင် လူ

ကောင်ပျက်၍ ဆံပင်စသည်သာရှိ၏၊ ထိုဆံပင် စသည်များလည်း ပညတ္တိအတ္တ ပင်ဖြစ်၏, ဆံပင်ကို စစ်ဆေးကြည့်လျှင် အဋ္ဌကလာပ်ရုပ်ကလေးတွေ ပူးတွဲ စီစဉ် နေခြင်းကိုသာ တွေ့ရမည်၊ အမွေးစသည်လည်း ဤနည်းပင်တည်း၊ ထိုအဋ္ဌကလာပ် ရုပ်ကလေးတွေသာလျှင် ကေန်ရှိသော ပရမတ္ထတည်း၊ လူဖြစ်၌ အာရုံကို သိတတ် ထိတတ် ခံစားတတ်သော စိတ် ဖဿ ဝေဒနာ စသော နာမ်ပရမတ္ထ များလည်းရှိ သေး၏၊ ဤသို့လျှင် လူဟူသောသက်ရှိ ပညတ္တိအတ္တမှ ရုပ်နှင့်နာမ်ဟူသော ပရမတ္ထ ကို ထုတ်ယူရာ၏၊ သက်မဲ့ ပညတ္တိအတ္တတို့တွင် တောဟူသည် သစ်ပင်အများ စုပေါင်းနေသော အရာဝတ္ထုသာတည်း၊တကယ်"တော"ဟုလက်ညှိုးညွှန်စရာမရှိ၊ သစ်ပင်ဟူသည်လည်း ပညတ္တိအတ္တပင်ဖြစ်၏၊ ထိုသစ်ပင်၏ အစိတ် အစိတ်ဖြစ်သော အဋ္ဌကလာပ် ရုပ်မှုန့်ကလေးတွေသာ ပရမတ္ထဖြစ်သည်၊ ဤသို့လျှင် သက်ရှိ သက်မဲ့ ပညတ်စုမှ ဉာဏ်ဖြင့် ထုတ်ယူမှုကို ရည်ရွယ်၍ "နိဗ္ဗတ္တိတ ပရမတ္ထဘာဝေနာတိ- ပညတ္တိတော ဝိသုံ ဥဒ္ဓဋ ပရမတ္ထဘာဝတော"ဟုမဏိမဉ္ဇူသာဋီကာဖွင့်ပြလေသည်။

["နိဗ္ဗတ္တိတပရမတ္ထဘာဝေနာတိ-ဟူသည်ကား၊ ပညတ္တိတော-ပညတ္တိအတ္တမှ၊ ဝိသုံ-သီးခြား၊ ဥဒ္ဓဋပရမတ္ထ ဘာဝတော-ထုတ်အပ်သော ပရမတ္ထ၏ အဖြစ်ဖြင့်" ဟု အနက်ဆို၊ ဤ၌ နိဗ္ဗတ္တိတပုဒ်ကို "ဝိသုံဥဒ္ဓဋ"ဟု ဖွင့်ခြင်းသည် အဓိပ္ပါယ်ဖွင့်သာ တည်း၊ နိဗ္ဗတ္တိတပုဒ်မှာ နိပုဗ္ဗ ဝတုဓါတ် ဏေပစ္စည်း တ-ပစ္စည်းဖြင့် ပြီးသော ကြောင့် "နိဗ္ဗတ္တိတ ပရမတ္ထ ဘာဝေန-ပညတ်မှ နစ်စေအပ်သော ပရမတ္ထ၏အဖြစ် ဖြင့်" ဟု သဒ္ဒါနက်ဆိုရာ၏၊ ထို့ကြောင့် "နိဗ္ဗတ္တိ တတ္တာတိ-ယာဝကာလိကဝတ္ထု တော ဝိဝေစိတတ္တာ" ဟု ဘေသဇ္ဇသိက္ခာပဒ တေရသကဏ္ဍဋီကာ, ဝိမတိဋီကာ, ဝိနယာလင်္ကာရဋီကာတို့ ဖွင့်ကြလေသည်၊ နိဗ္ဗဋ္ဋိတတ္တာ, နိပ္ပဋ္ဋိတတ္တာ (" နိဗ္ဗတ္တဗီဇ ထုတ်အပ်သော အစေ့ရှိသောအသီး" ဟူရာ၌ "နိပ္ပဋ္ဋဗီဇ"ဟု) ပါဌ်အထွေထွေ ရှိလေသေး၏။]

ထင်ရှားမရှိနှင့် ထင်ရှားအရှိ။ ။ထို ၂ မျိုးသော အတ္တတို့တွင် ပညတ္တိအတ္တသည် ထင်ရှားမရှိ၊ ပုထုဇဉ်တို့က အဟုတ်ရှိ တကယ်ရှိ ထင်နေကြသော်လည်း သေသေ ချာချာစစ်လေ အဟုတ်မရှိ တကယ်မရှိ ဖြစ်နေ၏၊ လူကောင်ကြီးကို စစ်ဆေးလျှင် ဆံပင် အမွေးစသော ကောဋ္ဌာသ အစုအဝေးကိုသာ တွေ့ရ၏, လူဟူ၍ မရှိ၊ ဆံပင် အမွေးစသည်ကို စစ်ဆေးပြန်လျှင် ဆံပင် မရှိ, အမွေးမရှိ, ရုပ်အစုအဝေး သာ ရှိ၏၊ ဤသို့လျှင် ပညတ္တိအတ္တဟူသမျှသည် လောက အမှတ်အသားအတိုင်း "ရှိသည်" ဟု ဆိုရသော်လည်း ဉာဏ်ဖြင့်စစ်ဆေးကြည့်က အထင်အရှား မရှိကြ တော့ချေ၊ ရုပ်နာမ်ဟူသော ပရမတ္ထကား စစ်ဆေး နိုင်လေ အဟုတ်ရှိကြောင်း ထင်ရှားလေ ဖြစ်၏။

ပညတ်သိမှုနှင့် ပရမတ်သိမှု။ ။လောကီဘုံသားတို့က အဟုတ်ရှိသည်ကိုပင် မသိ နိုင်ကြ၊ အကောင် အထည် ပုံဟန် သဏ္ဍာန် ပညတ်က ဖုံးအုပ်ထားသဖြင့် ပညတ္တိ

အတ္တပေါ်၌သာ စိတ်အစဉ် ကျက်စားလျက် (ပညတ်ကိုသာ သိလျက်) ပရမတ္ထတရားသားတိုင်အောင် ဉာဏ်မစူးရှနိုင်ဘဲ ရှိရလေသည်၊ ပရမတ်ဉာဏ် အမြင်သန်သော ကလျာဏ ပုထုဇဉ်နှင့် ဘုရားရဟန္တာ အရိယာတို့ဉာဏ်ကား လူကောင်နတ်ကောင် ဗြဟ္မာကောင်စသော အကောင်အထည်ကိုယ်ခြမ်း၍ လမ်းအဆုံးမသတ်ဘဲ, စိတ် စေတသိက် ရုပ်ဟူသော ပရမတ်တိုင်အောင် ထိထိရောက်ရောက် ထွင်းဖောက်ကျက်စားနိုင်ကြ၏၊ ထင်ရှားစေအံ့- "လူသွားသည်" ဟု ဆိုရာ၌ တကယ်စင်စစ် လူကောင်ကြီး သွားသည်မဟုတ်, သွားနိုင်ဘွယ်ရာ လူကောင်ကြီးပင် မရှိ၊ သွားလိုသော စိတ်ဆန္ဒ ဖြစ်ပေါ်လာသည်နှင့် တပြိုင်နက် ဝါယောဓာတ် လွန်ကဲသော စိတ္တဇရုပ်များ ဖြစ်ပေါ်လေရာ, ထိုရုပ်အပေါင်း၌ လှေပဲ့သူပမာ လိုရာသို့ ပဲ့ပေးနိုင်သော သတ္တိထူး (ဝိညတ်) လည်း ပါဝင်၏၊ ထို ဝိညတ်နှင့်တကွ ဝါယောဓာတ်၏ တွန်းထိုး လှုပ်ရှားမှု ကြောင့်သာ (စက်ခလုတ်ကို ဖွင့်လိုက်သည့်အခါ ဝါယောနှင့် တေဇောဓာတ်တို့ တွန်းထုတ်သဖြင့် တလှုပ်လှုပ်သွားသော ရထားကြီးကဲ့သို့) ရုပ်ကလာပ် အစုအဝေးတို့ နေရာရွှေ့၍ရွှေ့၍ ဖြစ်ခြင်းကိုပင် "လူသွားသည်" ဟူသော ပညတ်မျိုး တွင်နေပါတကားဟု ထင်ရှားစွာ သိမြင်ကြလေသည်။

စိတ္တ နာနတ္တ မာဂမ္မ, နာနတ္တံ ဟောတိ ဝါယုနော၊
ဝါယုနာနတ္တတော နာနာ, ဟောတိ ကာယဿ ဣဉ္ဇနာ။

စိတ္တနာနတ္တံ-သွားချင် လာချင်, ထိုင် ရပ်ချင်မှ,စ၍ ထိုထို, အလို ထူးဆန်း, စိတ် အစွမ်းကို၊ အာဂမ္မ-အတွင်းသန္တာန်, အရင်းခံ၍၊ ဝါယုနော-သွား လာ ထိုင်ရပ်, ဖြစ်စေတတ်သည့်, ရုပ်ကလာပ်တွေ, ဝါယောလေ၏၊ နာနတ္တံ-သွားလေ လာလေ, ထိုင် ရပ်လေဟု, အနေကွဲပြား, ထူးခြားသည်၏အဖြစ်သည်၊ ဟောတိ-စိတ်အစဉ်နှင့်, အဆင်သင့်အောင်, မလင့်ပုံသေ, ဖြစ်ရပေ၏၊ ဝါယုနာနတ္တတော-သွားစေ လာစေ, ဝါယောလေက, အနေကွဲပြား, ထူးခြားသည့်အတွက်ကြောင့်၊ ကာယဿ-ပုဂ္ဂိုလ်သတ္တဝါ, ငါ-သူတပါး, ယောကျ်ား-မိန်းမ, မဟုတ်ကြတောင်း, ရုပ် အပေါင်း၏၊ ဣဉ္ဇနာ-ရုပ်သေးစင်တွင်, အရုပ်သွင်သို့, အထင်ကွဲပြား, လှုပ်ရှားမှုသည်၊ နာနာဟောတိ-သွားဟန် လာဟန်, ထိုင် ရပ်ဟန်ဖြင့်, သဏ္ဌာန်ထူးထွေ, ဖြစ်ရပေ၏သတည်း။........သုတ္တနိပါတအဋ္ဌကထာ။

ပရမတ္ထဝိဂ္ဂဟ။ "ဤသို့လျှင် ပရမတ် အမြင်သန်သူတို့ ဉာဏ်သည် ပညတ္တိအတ္ထကို ထွင်းဖောက်၍ ပရမတ်တိုင်အောင် အာရုံပြုနိုင် ကျက်စားနိုင်ရကား "ပရမဿ အတ္ထော ပရမတ္ထော" ဟု ဝိဂ္ဂြိုဟ်ပြုရာ၏၊ ပရမဿ-မြတ်သောဉာဏ်၏၊ အတ္ထော-ကျက်စားရာ အာရုံတည်း၊ ပရမတ္ထော-မြတ်သော ဉာဏ်၏ ကျက်စားရာအာရုံ၊ [ဤ၌ ပရမ အရ မြတ်သော ဉာဏ်ကိုရင်း, အတ္ထအရ ကျက်စားရာ အာရုံကိုရင်း ယူစေလို၍ "ပရမဿ (ဥတ္တမဉာဏဿ) အတ္ထော (ဂေါစရော) ပရမတ္ထော" ဟု

ဋီကာတို့ဖွင့်ကြသည်၊ ဥတ္တမဉာဏအရ မြတ်သော သဗ္ဗညုတဉာဏ်ကို ဖွင့်သည်မှာ အထင်ရှားဆုံး ဉာဏ်ကို ဖွင့်ခြင်းဖြစ်သည်၊ ထက်မြက်သော ပုထုဇဉ်တို့ ဉာဏ်လည်း ပရမတ္ထအပေါ်၌ ကျက်စားနိုင်ပါ၏။]

ဝိဂ္ဂဟတမျိုး။ ။“ပရမော အတ္ထော ပရမတ္ထော”လူ နတ်စသော ပညတ္တိအတ္ထတို့သည် အတည်မမြဲ ပြောင်းလွဲ ဖေါက်ပြန်လေ့ရှိ၏၊ပရမတ်တရားတို့ကား ပင်ကိုယ်သဘောမှ ပြောင်းလွဲ၍ ဘလောင်းဘလဲ မရှိကြချေ၊ ထင်ရှားစေအံ့-လူဟု ခေါ်အပ်သော ခန္ဓာကိုယ်ဖြင့် အထည် ပညတ်ကြီးကို ဖျက်ဆီး၍ ဆံပင်တပုံ, အမွေးတပုံ, ခြေသည်း လက်သည်းတပုံ, သွားတပုံ, အရေတပုံ,စသည်ဖြင့် ၃၂-ပုံ စုပုံထားလျှင် လူမဟုတ်ပြီ၊ လူ ဟူသော ပညတ်ကြီး ဖေါက်ပြန်သွားပြီ၊ ဆံပင် အမွေး စသော ပညတ်တွေသာ ရှိတော့၏၊ ထို ၃၂-ပုံတွင် အမာခံဖြစ်သော အရိုးပညတ် အထည်ဒြပ်ကို မီးရှို့လျှင် အရိုး မဟုတ်တော့ပြီ၊ အရိုးဟူသော ပညတ်မှ မီးသွေးဟူသော ပညတ်သို့ ပြောင်းလွဲသွားပြီ၊ ထို မီးသွေးဟူသော ပညတ်ကို မှုန့်မှုန့် ညက်ညက် ထောင်းထုပြန်လျှင် မီးသွေးပင် မဟုတ်တော့ဘဲ မြေမှုန့်အဖြစ်သို့ ပြောင်းလွဲလေ၏၊ ဤသို့လျှင် ပညတ္တိအတ္ထ ဟူသမျှသည် မူလအနေမှ ဖေါက်ပြန်ပြောင်းလွဲ ဘလောင်းဘလဲရှိရကား အမြတ်ဟော ပရမသဒ္ဒါနှင့်တွဲစပ်၍ “ပရမအတ္ထ”ဟု မခေါ်ဝေါ်အပ်ချေ။

ရုပ်နာမ်တရားတို့တွင် ပထဝီဓာတ်သည် ကက္ခဠ (ခိုင်မာခြင်း) သဘော ရှိ၏၊ ယခင်မြေမှုန့်ထဲ၌ ဤ ပထဝီဓာတ်မှုန့်တွေ များစွာပါရှိ၏၊ဤပထဝီဓာတ်၏ ကက္ခဠသဘောကို ဖွဲ့စီးခြင်း (အာဗန္ဓန) စသော သဘောမျိုးသို့ ပြောင်းလွဲအောင်ငင်း, စိတ်၏အာရုံသိခြင်း ဝိဇာနနသဘောကို ဖုသန စသော သဘောတမျိုးသို့ ပြောင်းလွဲအောင်ငင်း, ဖဿ၏ တွေ့ထိခြင်း (ဖုသန) သဘောကို ခံစားခြင်း (အနုဘဝန) သဘောတမျိုးသို့ ပြောင်းလွဲအောင်ငင်း, တစုံ တယောက်မျှ မတတ်နိုင်၊ နိဗ္ဗာန်၏ သန္တိသဘော မဖေါက်ပြန်ပုံမှာ ဆိုဘွယ်ရာမရှိပြီ၊ ဤသို့လျှင် လောဘ စသည်တို့ကလည်း လိုချင်မှုစသော သဘောမှ မပြောင်းလွဲ၊ အလောဘ စသည်တို့ကလည်း မလိုချင်မှုစသော သဘောမှ မပြောင်းလွဲကြဘဲ ကိုယ့်သဘောနှင့်ကိုယ် တိမတ်ကြသောကြောင့် ကောင်းသည်ဖြစ်စေ ဆိုးသည်ဖြစ်စေ ချီးမွမ်းဘွယ်တွေပင်တည်း၊ “မကောင်းလဲ မကောင်းတဲ့ အလိုက်, ကောင်းလဲ ကောင်းတဲ့ အလိုက်, တယ်-တိမတ်ကြပါပေတယ်”ဟု ဆိုလိုသည်၊ ထို့ကြောင့် အမြတ်ဟော ပရမသဒ္ဒါနှင့် တွဲစပ်၍ “ပရမော-မြတ်သော၊ အတ္ထော-အနက်သဘောတည်း၊ ပရမတ္ထော-မြတ်သော အနက်သဘော”ဟု ဆိုရပေသည်။

ဋီကာတို့၌ “ပရမော ဥတ္တမော အဝိပရီတော အတ္ထော ပရမတ္ထော”ဟုဖွင့်ကြ၏၊ ထိုတွင် ပရမသဒ္ဒါ၏ ပဓာနအနက် ဥတ္တမအနက် ၂-မျိုးတွင် ပဓာနအနက်ကို

မယူဘဲ ဥတ္တမအနက်ကို ယူစေလို၍ ပရမောကို ဥတ္တမော ဟု ဖွင့်ပြသည်၊ ဥတ္တမ အရ အမြတ်ဟူသည်လည်း ပဏီတဆိုတဲ့ အမြတ်မျိုးမဟုတ်, မူလသဘောအတိုင်း တိမတ်မှန်ကန်၍ မဖေါက်ပြန်တဲ့ "အမြတ်"ဟု ပြလိုသဖြင့် အဝိပရီတော ဟု ဖွင့်ရပြန်သည်၊ထို့ကြောင့် အဝိပရီတောပုဒ်သည် ဝိသေသနသာမညမဟုတ်, ဟိတ်အနက် အတွင်း ငုပ်နေသော ဟေတုမန္တဝိသေသနပုဒ်တည်း၊ သို့ဖြစ်၍ "အဝိပရီတော-မဖေါက်ပြန်သော၊ ဝါ-မဖေါက်ပြန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ပရမော ဥတ္တမော-မြတ်သော၊ အတ္တော-အနက်သဘောတည်း၊ ပရမတ္တော-မဖေါက်ပြန်သည့်အတွက် မြတ်သောအနက်သဘော"ဟု အနက်ဆိုပါ၊ [ဤနည်း၌ အတ္ထသဒ္ဒါသည် သဘော တရားဟူသော အနက်ကို ဟော၏။]

ဟီနာ ဓမ္မာ နှင့် ပရမတ္ထ။ ။ဟီနာ ဓမ္မာ ဟူသော မာတိကာပုဒ် အရ အကုသိုလ်စိတ် စေတသိက်တို့ ဤ ပရမတ္ထတရား၌ ပါဝင်နေသောကြောင့် မာတိကာဝယ် ဟီန ဆိုသောစကားနှင့် ဤပရမတ္ထဆိုသော စကားသည် မဆန့်ကျင်ပါလော-ဟု မေးဘူး၏၊ အဖြေကား-အကုသိုလ်တရားများကို အကယ် ယုတ်ညံ့၍ မာတိကာ၌ "ဟီန"ဟု ဟောတော်မူသည်၊ ထိုသို့ ယုတ်ညံ့သော်လည်း လောဘမှန်လျှင် ခွေးသန္တာန်မှာဖြစ်ဖြစ် ဗြဟ္မာမင်းကြီး သန္တာန်မှာဖြစ်ဖြစ် လိုချင်ခြင်း သဘောမှ မပြောင်းလွဲဘဲ ခိုင်မြဲတိမတ်သောကြောင့် "ပရမ"ဟု ဆိုအပ်၏၊ ပရမသဒ္ဒါသည် ဟီန သဒ္ဒါ၏ ဆန့်ကျင်ဘက် ပဏီတ အနက်ကို မပြ, မဖေါက်မပြန် မှန်ကန် တိမတ်ခြင်း အဝိပရီတ အဓိပ္ပါယ်ကို ပြရကား မာတိကာပုဒ်က ဟီနနှင့် ဤက ပရမတို့ မဆန့်ကျင်ကြပေ။

ဝိဂ္ဂဟတမျိုး။ ။ပရမအရ ပဓာနအနက်ကို ယူ၍ "ပရမော ပဓာနော-ပြဓာန်းသော၊အတ္တော-အနက်သဘောတည်း၊ ပရမတ္တော-ပြဓာန်းသော အနက်သဘော" ဟု အနုဋီကာ၌ ဝိဂ္ဂဟ်တမျိုးပြသေး၏၊ ရေ မြေ တော တောင် သားကောင် သတ္တဝါ ဗြဟ္မာ လူ နတ်ဟု ပညတ်အမျိုးအစား အများအပြားရှိသော်လည်း လိုရင်းအချုပ် အသားတင် စစ်ထုတ်လိုက်လျှင် စိတ် စေတသိက် ရုပ်နှင့် နိဗ္ဗာန် တရားသာ အထင် အရှားရှိတော့၏၊ ထို့ကြောင့် ၎င်း ၄-ပါးကို "အချုပ်ပဓာနတရားများ" ဟု ဆိုလိုသည်။

စိတ္တ။ ။"အာရမဏံ စိန္တေတီတိ စိတ္တံ, ဝိဇာနာတီတိ အတ္ထော"အာရမဏံ-အာရုံကို၊ စိန္တေတိ-သိတတ်၏၊ ဣတိ-ထို့ကြောင့်၊ စိတ္တံ-စိတ္တမည်၏၊ ဝိဇာနာတိ-သညာ ပညာတို့သိပုံမှ ထူးခြား၍ တမျိုးအားဖြင့်သိတတ်၏၊ ဣတိအတ္တော-ဤကား စိန္တေတိ ဟူသော ဝစနတ္ထ၏အနက်တည်း၊ ချဉ်းအံ့-အာရုံကို သိရာ၌ သညာသိ ပညာသိ ဝိညာဉ်သိဟုကွဲပြားလျက်ရှိ၏၊ မှားသည်ဖြစ်စေ မှန်သည်ဖြစ်စေ မှတ်မိ ရုံသာသိခြင်း (မှတ်သိ-သိခြင်း)သည် သညာသိတည်း၊ အမှားမရှိ အမှန်အတိုင်း ထိုးထွင်း၍သိခြင်းသည် ပညာသိတည်း၊ အာရုံတခုခုကို ရအောင် ယူခြင်းသည် ဝိညာဉ်သိတည်း။ "ဇာနနံ နာမ ဥပလဒ္ဓိ"ဇာနနံနာမ-ဝိညာဉ်၏သိခြင်းမည်သည်၊ ဥပလဒ္ဓိ-အာရုံကို ရခြင်းတည်း။

ဤသို့လျှင် သညာသိ ပညာသိ ဝိညာဉ်သိဟု အသိ ၃-မျိုးရှိရာတွင် သညာပညာတို့ သိပုံမှ တမျိုးတဖုံ ထူးခြားသော အသိမျိုးဖြစ်၍ စိန္တေတိ ဟူသော ဝစနတ်ကို ဝိဇာနာတိဟု ဖွင့်လှစ်ရလေသည်၊ဝိဇာနာတိဟု ဝိသဒ္ဒါဖြင့်ဖွင့်သောကြောင့်၊"စိတ်က သညာ ပညာ တို့ထက် သာလွန်ထူးကဲ၍ သိသည်ဟု မမှတ်နှင့်, ဝိသဒ္ဒါအတွက် (ဝိသိဋ္ဌ)မတူ ထူးခြား တမျိုးအားဖြင့်သိသည်''ဟု မှတ်ပါ၊ ဤကားစိတ္တုပ္ပါဒကဏ္ဍ မူလဋီကာကိုမှီ၍ ဖွင့်အပ်သော အဓိပ္ပါယ်တည်း၊ အများ ပြောရိုး အဓိပ္ပါယ် စေတသိက်ပိုင်းကျမှ ပြဉ်းအံ့။

(ဆောင်) **အမှားလည်းရှိ, အမှန်ရှိ၍, မှတ်မိရုံသာ, သိသည်မှာလျှင်, သညာတွင်၏၊ အစဉ် ပိုင်နင်း, ထိုးထိုးထွင်းလျက်, ရှင်းလင်း သေချာ, သိ-ပညာတည်း၊ ဝိညာဏတုံ, စိတ်သိပုံကား, အာရုံယူမှု, ရအောင်ပြုသည်, သောတုမှတ်ဘွယ် အချုပ်တည်း။**

[အချို့ကား ''ဝိတက်၏ ကြံစည်ခြင်း ဟူသော ဥပဟနစိန္တာ, ဝိညာဏ်၏သိခြင်း ဟူသော ဝိဇာနနစိန္တာ,ပညာ၏ သိခြင်းဟူသော ပဇာနနစိန္တာ''ဟု ၃-မျိုးရှိသည် တွင် စိန္တေတိ ဟူသော ဝစနတ်အရ ဝိဇာနနစိန္တာကို ယူစေလို၍ "ဝိဇာနာတီတိ အတ္ထော''ဟု ဖွင့်ပြကြောင်းကို မိန့်ဆိုကြလေသည်။]

တနည်း—"စိန္တေန္တိ စေနာတိ စိတ္တံ'' စေတန-ဤတရားဖြင့်၊ သမ္ပယုတ္တ-ဓမ္မာ-သမ္ပယုတ် တရားတို့သည်၊ စိန္တေန္တိ-အာရုံကို သိကြရကုန်၏၊ ဣတိ-ထိုသို့ အာရုံကို သိကြောင်း၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ တံ-ထိုတရားသည်၊စိတ္တံ-စိတ်မည်၏၊ ဖဿ စသော စေတသိက်တို့သည် စိတ်ကို အမှီပြုလျက် (စိတ်ပါမှ) အာရုံကို သိနိုင် ရနိုင်ကြ၏၊ ထို့ကြောင့် စိတ်သည် ဖဿ စသည် တို့၏ အာရုံကို သိကြောင်း ရကြောင်း ဖြစ်သည်။

တနည်း—"စိန္တနံ စိတ္တံ'' စိန္တနံ-အာရုံကို သိခြင်း ရခြင်းမျှသည်၊ စိတ္တံ-စိတ် မည်၏၊ ဤသို့လျှင် ပရမတ္ထတရားစုကို ဟောပြသောသဒ္ဒါတို့၌ များသောအားဖြင့် ကတ္တုသာဓန ကရဏသာဓန ဘာဝသာဓန ဟု ၃ ဝိဂ္ဂြိုဟ်ပြုနိုင်၏၊ ထိုတွင် ကတ္တု သာဓနနှင့်ကရဏသာဓနသည် ပရမတ္ထ သဘောကို ထိမိသော ဝိဂ္ဂြိုဟ်များမဟုတ်, အတ္တစွဲလမ်းသူတို့၏ အယူကို ပယ်ဖျက်ဘို့ရာ ပရိယာယ်ဆင် ဥပစာတင်၍ ပြုရသော ဝိဂ္ဂြိုဟ်များတည်း။

ချဲ့ဉီးအံ့-ပရမတ်၌ မကျွမ်းကျင်သော ပုထုဇဉ်အချို့က "ထိုထိုအမှုကို ပြုလုပ်စီမံ တတ်၍ ကာရက, အကျိုးကိုလည်း ခံစား တတ်၍ ဝေဒက'' ဟု ခေါ်ဆိုရသော အတ္တသည် ခန္ဓာကိုယ်တွင်း၌ရှိ၏၊ အာရုံကိုသိရာ၌ သိခြင်းကြိယာကား စိတ်တည်း၊ ထိုသိခြင်း ကြိယာကို ဖြစ်စေတတ် (သိတတ်) သော ကတ္တားမှာ ယခင် အတ္တပင် ဖြစ်သည်ဟု စွဲလမ်း မှတ်ထင်ကြလေသည်၊ ထို ယူမှားချက်ကို ပယ်ဖျက်ဘို့ရာ စိတ်၌ သိတတ်သော ကတ္တုသတ္တိ မရှိသော်လည်း ရှိသကဲ့သို့ တဒ္ဓမ္မူပစာရ အားဖြင့်

''စိန္တေတီတိ စိတ္တံ'' ဟု ကတ္တုသာဓန ဝိဂ္ဂြိုဟ် မိန့်ဆိုရပေသည်၊ ဆိုလိုရင်းကား ''အာရုံကို သိရာ၌ အတ္တက သိသည်မဟုတ်, အတ္တပင် အထင်အရှားမရှိ, စိတ်က သာ သိသည်, စိတ်ဟူသော သဘော တရားမှ တပါး အခြား သိတတ်သော ကတ္တားတမျိုး မရှိတော့ပြီ'' ဟူလို။

အချို့ ကလည်း ''ဖဿ စသော တရား တို့သည် အတ္တကြောင့်သာ အာရုံကို သိကြရ၏၊ အတ္တသည် သိခြင်း ကြိယာကို ပြီးစေနိုင်သော ကြိယာသာဓကတမသတ္တိ ရှိ၏'' ဟု စွဲလမ်း ကြပြန်၏၊ ထိုစွဲလမ်း ချက်ကို ပယ်ဖျက်ဘို့ရာ စိတ်၌ သိကြောင်း သတ္တိ မရှိသော်လည်း ရှိသကဲ့သို့ တဒ္ဓမ္မူပစာရ အားဖြင့် ''စိန္တေန္တိ ဧတေနာတိ စိတ္တံ''ဟု ကရဏသာဓ်ဝိဂ္ဂြိုဟ် တနည်း ဆိုရပြန်သည်၊ ဆိုလိုရင်းကား ''ဖဿ စသည်တို့ အာရုံကို သိရခြင်း၏ အကြောင်းမှာ အတ္တမဟုတ်, အတ္တပင် အထင် အရှား မရှိ, စိတ်သာလျှင် ဖဿ စသည်တို့၏ အာရုံကိုသိကြောင်းဖြစ်သည်''ဟူလို၊ ဤသို့လျှင် အတ္တစွဲလမ်းချက်ကို ပယ်ဖျက်လို၍ ကတ္တုသာဓန ကရဏသာဓန ဝိဂ္ဂြိုဟ် ပြဆိုရသော်လည်းစိတ်၌သိတတ်သော ကတ္တုသတ္တိ,သိကြောင်း ကရဏသတ္တိ ၂-မျိုး လုံးပင် မရှိရကား ထိုဝိဂ္ဂြိုဟ်များသည် ပရမတ္ထ တရားကို ထိမိသော ဝိဂ္ဂြိုဟ်မဟုတ်၊ စင်စစ်မှာ-စိတ်ဟူသည် အာရုံကိုသိခြင်း အမူအရာ ကြိယာသာ ဖြစ်သောကြောင့် ''စိန္တနံ စိတ္တံ'' ဟူသော ဘာဝသာဓနသာ ပရမတ္ထအသားကို ထိမိသော ဝိဂ္ဂဟ ဖြစ်သည်။

(ဆောင်) **ပရမတ်စု, ဝိဂ္ဂြိုဟ်ပြသော်, ကတ္တု ကရဏတ်, ဘာဝသာဓ်ဟု, သုံးရပ်ခြား ပိုင်း, အများ နှိုင်းသော, ကရိုဏ်း ကတ္တု, ဤနှစ်ခုမှာ, ဥပစာတဲ့, ဘော သာ မုချ, သရုပ်ရဟု, ထုတ်ပြမှီရာ, ညီတညာသည်, ဋီကာဋီကာ့ စောင် စောင်တည်း။**

လက္ခဏာဒိစတုက္က။ ။ဤပရမတ္ထတရားသည် အမှန် ထင်ရှား ရှိပါ သော်လည်း အလွန်နက်နဲကုန်ရကား သာမန်ဉာဏ်မျိုးဖြင့် မသိမမြင်နိုင်၊ ကမ္မဋ္ဌာန်းအားထုတ် သော ယောဂီသူမွန်သော်မှ အတော် ထင်မြင်အောင် လက္ခဏရသ ပစ္စုပဋ္ဌာန် ပဒဋ္ဌာန်တို့ဖြင့် အဖန်ဖန်ဆင်ခြင်ရသည်၊ထို့ကြောင့် လက္ခဏာစသည်ကို ထည့်သွင်း ဖွင့်ပြပေအံ့။

သာမညံ ဝါ သ-ဘာဝေါ ဝါ, ဓမ္မာနံ လက္ခဏံ မတံ၊
ကိစ္စံ ဝါ တဿ သမ္ပတ္တိ, ရသောတိ ပရိဒီပယေ။
ဖလံ ဝါ ပစ္စုပဋ္ဌာန-မုပဋ္ဌာနာ ကာရောပိ ဝါ၊
အာသန္န ကာရဏံ 'ယံတု ပဒဋ္ဌာနံတိ တံ မတံ။

လက္ခဏာ။ ။''ဓမ္မာနံ-ပရမတ္ထ တရား တို့၏၊ သာမညံဝါ-အများနှင့်ဆက်ဆံ, သာမန် အမှတ်အသားကိုရင်း၊ သဘာဝေါဝါ-မိမိ တပါးတည်း၏ အမှတ်အသား ကိုရင်း၊ လက္ခဏံ-လက္ခဏာဟူ၍၊ မတံ သိအပ်၏''....လူတ်ယောက် တယောက်၌

အများသိဘို့ရန် အဖြူ အမဲ အပိန် အဝ စသည်ဖြင့် အမှတ်အသား တမျိုးစီ ရှိရသကဲ့သို့, ထို့အတူ ပရမတ္ထတရားတို့၌လည်း ယောဂီပုဂ္ဂိုလ်များ သိဘို့ရန် အမှတ်အသား တမျိုးစီ ရှိကြ၏၊ ထိုအမှတ် အသားကို လက္ခဏာဟု ခေါ်၏၊ [''လက္ခီလတိ အနေနာတိ လက္ခဏံ'' အနေန-ဤအမှတ် အသားဖြင့်၊ လက္ခီယတိ-မှတ်သားအပ်၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ လက္ခဏံ-လက္ခဏာ မည်၏။]

ထိုလက္ခဏာသည် အများနှင့် သက်ဆိုင်သော သာမညလက္ခဏာ, မိမိတပါး အတွက်သာ ဖြစ်သော သဘာဝ လက္ခဏာဟု ၂-မျိုးရှိ၏၊ ထိုတွင် အနိစ္စလက္ခဏာ ဒုက္ခလက္ခဏာ အနတ္တလက္ခဏာ ဟူသည် ရုပ် နာမ် သင်္ခါရ ဟူသမျှနှင့် သက်ဆိုင်သော သာမညလက္ခဏာတည်း၊ ရုပ္ပနလက္ခဏာဟူသည် ရုပ်အားလုံးနှင့် သက်ဆိုင်၍, နမန လက္ခဏာ ဟူသည် နာမ်အားလုံးနှင့် သက်ဆိုင် သောကြောင့် သာမည လက္ခဏာ များပင်တည်း၊ ဤသို့ အများနှင့် သက်ဆိုင်သော အမှတ် အသားကို သာမညလက္ခဏာဟု ခေါ်၏၊ အာရမဏဝိဇာနန လက္ခဏာဟူသည် စိတ်တမျိုးနှင့်သာ သက်ဆိုင်၍, ဖုသန လက္ခဏာ ဟူသည် ဖဿ တမျိုး နှင့်သာ, အနုဘဝန လက္ခဏာ ဟူသည် ဝေဒနာ တမျိုးနှင့်သာ သက်ဆိုင် သောကြောင့် သဘာဝ လက္ခဏာ များတည်း၊ ဤသို့ မိမိတမျိုးတည်း၏ အမှတ် အသားကို သဘာဝ လက္ခဏာဟု ခေါ်သည်။ [သ=မိမိ၏+ဘာဝ=အမှတ်အသား။]

ရသ။ ။''တဿ-ထို ပရမတ္ထတရား၏၊ ကိစ္စံဝါ-ကိစ္စ သည်ငှင်း၊ သမ္ပတ္တိဝါ-အကြောင်းစုံညီ၍ ဖြစ်ပုံသည်ငှင်း၊ ရသော-ရသ မည်၏၊ ဣတိ-ဤသို့၊ ပရိဒီပယေ-ပြရာ၏''...ရသလည်း ပရမတ္ထတရားတို့၏ပြုဘွယ်ကိစ္စဟူသောကိစ္စရသ,အကြောင်း စုံညီ၍ ဖြစ်ပုံဟူသော သမ္ပတ္တိရသဟု ၂-မျိုးရှိ၏၊ထိုတွင် အချို့တရား၌ ကိစ္စရသ ထင်ရှား၍, အချို့တရား၌ သမ္ပတ္တိရသ ထင်ရှား၏၊ ထိုရသများသည် ဆိုင်ရာတရား၌ ထင်ရှားလတံ့။

ပစ္စုပဋ္ဌာန်။ ။''ဖလံဝါ-အကျိုးသည်ငှင်း၊ ဥပဋ္ဌာနာကာရောဝါ-ယောဂီတို့ ဉာဏ်၌ထင်လာသော အခြင်းအရာသည်ငှင်း (ဥပဋ္ဌာနနယော ဟုလည်း အချို့စာ၌ ရှိ၏၊) ပစ္စုပဋ္ဌာနံ-ပစ္စုပဋ္ဌာန် မည်၏''....ပစ္စုပဋ္ဌာန်လည်း ဖလပစ္စုပဋ္ဌာန် ဥပဋ္ဌာနာကာရ ပစ္စုပဋ္ဌာန်ဟု ၂-မျိုးရှိ၏၊ ထိုတွင် ဖလပစ္စုပဋ္ဌာန်သည် ကိစ္စရသကြောင့် ရထိုက်သော အကျိုးတည်း၊ ဥပမာ-ကိစ္စတခုကိုပြုလျှင် ထိုကိစ္စအတွက် အကျိုးတမျိုးမျိုးကို ရသကဲ့သို့တည်း၊ဥပဋ္ဌာနာကာရ ပစ္စုပဋ္ဌာန်ဟူသည် ဆင်ခြင်သည့်အခါ ယောဂီတို့ဉာဏ်တွင် ထင်လာ မြင်လာသော အခြင်းအရာတည်း၊ဥပမာ-လူတယောက်ကို အကဲခတ်သည်ရှိသော် အကဲခတ်သူ့ စိတ်တွင် ထိုသူ၏ ဓာတ်သဘောတမျိုးမျိုး ထင်လာသကဲ့သို့တည်း။

ပဒဋ္ဌာန်။ ။''ယံ အာသန္နကာရဏံ-အကြင် နီးကပ်သော အကြောင်းသည်၊ အတ္ထိ-ရှိ၏၊ တံတု-ထိုနီးကပ်သော အကြောင်းကိုကား၊ ပဒဋ္ဌာနန္တိ-ပဒဋ္ဌာန်ဟူ၍၊ မတံ-သိအပ်၏''....အဝေးအကြောင်း အနီးအကြောင်းဟု ၂-မျိုးရှိရာတွင် အနီးအကြောင်းကို ပဒဋ္ဌာန်ဟု ခေါ်၏၊ ပဒသဒ္ဒါ ဌာနသဒ္ဒါ ၂ ခုလုံးပင်''အကြောင်း'' ဟူသောအနက်ကို ဟော၏၊ သဒ္ဒါတခုအတွက် အနက် မသေချာလျှင် ထိုအနက်ကို ဟောသောပရိယာယ်သဒ္ဒါတခုနှင့် ကူ မ ပေးရ၏၊ ထို့ကြောင့် ဤ၌ ဌာနကို ပဒ သဒ္ဒါဖြင့် ကူ မ သည်၊ ဤအရာမျိုး၌ ''အနက်တူ သဒ္ဒါ, ဆင့်၍လာ, သေချာမှုချ အနက်ပြ''-ဟု နိယာမ်ပြုသင့်၏၊ ''ပဒမေဝ ဌာနံ ပဒဋ္ဌာနံ'' ပဒမေဝ-အကြောင်း သာလျှင်ဖြစ်သော၊ ဌာနံ-အကြောင်းတည်း၊ ပဒဋ္ဌာနံ-အကြောင်းသာလျှင်ဖြစ်သော အကြောင်း။

ဝိဇာနနလက္ခဏံ စိတ္တံ, ပုဗ္ဗင်္ဂမရသံ ဘထာ၊
သန္ဓာန ပစ္စုပဋ္ဌာနံ, နာမရူပ ပဒဋ္ဌာနံ။

စိတ္တံ-စိတ်သည်၊ ဝိဇာနနလက္ခဏံ-သညာ ပညာတို့သိပုံမှ တမျိုးတဖုံ အာရုံ သိခြင်းလက္ခဏာရှိ၏၊ သန္ဓာနပစ္စုပဋ္ဌာနံ-အဆက်မပြတ်ရအောင်, နောက်နောက် စိတ်ကို ဖွဲ့စပ်တတ်သော တရားဟု ယောဂီ ဉာဏ်၌ ရှေးရှုထင်လာ၏၊ နာမရူပ ပဒဋ္ဌာနံ-ယှဉ်ဘက် စေတသိက်နာမ်, မှီရာဝတ္ထုရုပ်ဟူသော နီးသောအကြောင်း ရှိ၏။

ပုဗ္ဗင်္ဂမရသ။ ။ပုဗ္ဗင်္ဂမ ဟူသည် တကယ့်ကိုယ် ရှေ့ကသွားရ ရှေ့ကဖြစ်ရသော ပုရေစာရိကပုဗ္ဗင်္ဂမ, အချုပ်ပဓာန နာယကခေါင်းဆောင်ဖြစ်သော ပဓာနပုဗ္ဗင်္ဂမဟု ၂-မျိုးရှိ၏၊ စိတ်သည် တကယ် ရှေ့က သွားရ ဖြစ်ရသည် မဟုတ်, ယှဉ်ဘက် စေတသိက်များ၏ အာရုံယူမှု၌ ပဓာနအချုပ်ဖြစ်သောကြောင့် ပဓာနပုဗ္ဗင်္ဂမကိုစွဲ ရှိသည်၊ ''မနောပုဗ္ဗင်္ဂမာ ဓမ္မာ''ဟူသော ပါဠိတော်၌လည်း ဤအဓိပ္ပါယ်ပင်။

သန္ဓာနပစ္စုပဋ္ဌာန။ ။အနန္တရ သမနန္တရ စသော သတ္တိတို့ဖြင့် နောက်နောက် စိတ်များကို အဆက် မပြတ်ရအောင် ဖွဲ့စပ်တတ်သည်ဟု ယောဂီတို့ ဉာဏ်တွင် ထင်လာ မြင်လာသည်။

နာမရူပပဒဋ္ဌာန။ ။နာမ် ရုပ် ၂-ပါးမရှိလျှင် မဖြစ်နိုင် ရကား, ယှဉ်ဘက် စေတသိက် နာမ်နှင့် ရုပ်သည် စိတ်ဖြစ်ဘို့ရာ အနီးဆုံး အကြောင်းတည်း၊ [အရူပ ဘုံ၌ ရုပ် မရှိသောကြောင့် ရူပကို ယေဘုယျနည်းဟု မှတ်။]

စေတသိက။ ။''စေတသိ ဘဝံ တဒါယတ္တဝုတ္တိတာယာတိ စေတသိကံ'' တဒါ ယတ္တဝုတ္တိတာယ-ထိုစိတ်နှင့်စပ်သော ဖြစ်ခြင်းရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ စေတသိ-စိတ်၌၊ ဘဝံ-ဖြစ်သောတရားတည်း၊ စေတသိကံ-စိတ်၌ ဖြစ်သောတရား၊ ဤဝိဂ္ဂဟ၌ ''စေတသိ ဘဝံ စေတသိကံ''သာ လိုရင်းတည်း၊ တဒါယတ္တဝုတ္တိတာယ ကား ဌာန

အာရုံ ဌာနီအာဓေယ် အဖြစ်ကို ထင်ရှားမည်စိုး၍ ထည့်စွက် အပ်သော စကား တည်း၊ ချဲ့ဦးအံ့..''စေတသိ ဘဝံ'' အရ ''စိတ်၌ ဖြစ်သည်''ဟု ဆိုရာ၌ စိတ်က ဖြစ်ရာဌာန အာရုံ, စေတသိက်က ထိုစိတ်ပေါ်၌ တည်နေသော ဌာနီအာဓေယ် ဟု ထင်ရှားဘွယ်ရှိ၏၊ စင်စစ်မှာ ထိုကဲ့သို့ စိတ်အပေါ်၌ စေတသိက်က တည်နေသည် မဟုတ်, ဖဿ ဝေဒနာ စသော စေတသိက်တို့ အာရုံကို တွေ့ထိကြ ခံစားကြရာ၌ ခေါင်းဆောင် ရှေ့သွားဖြစ်သော စိတ်မပါလျှင် မပြီးနိုင်, စိတ်နှင့်စပ်သွယ်၍သာ ဖြစ် ကြရ သောကြောင့် ''စေတသိ+ဘဝံ=စိတ်၌+ဖြစ်သည်'' ဟု ဆိုရလေသည်၊ လောက၌လည်း ရှေ့သွားခေါင်းဆောင်ကို ဌာနအာရုံအဖြစ်ဖြင့် သုံးစွဲလေ့ရှိ၏၊ ဥပမာ-''မည်သည့်ဆရာတော်၌ တပည့်ပေါင်းမည်မျှထွန်းကား၏''စသည်တည်း။ [''စေတသိ-စိတ်၌၊ နိယုတ္တံ-ယှဉ်သော တရားတည်း၊ စေတသိကံ-စိတ်၌ ယှဉ်သော တရား''ဟု တနည်း ဝိဂြိုဟ်ပြုသေး၏။]

စိတ်ကို ဖဿိကစသည်မခေါ်ထိုက်။ ။စိတ်နှင့်စပ်သွယ်၍ဖြစ်ရသော ဖဿဝေဒနာစသည်ကို ''စေတသိက''ဟုခေါ်ဆိုလျှင် စိတ်လည်း သူ့ချည်းသက်သက်မဖြစ်နိုင်, ဖဿဝေဒနာ စသည်တို့နှင့်တွဲဘက်၍သာ ဖြစ်လေ့ရှိ၏၊ထို့ကြောင့် စိတ်ကိုလည်း''ဖဿေ ဘဝံ''အရ ဖဿိကဟုငင်း ''ဝေဒနာယံ ဘဝံ''အရ ဝေဒနိကဟုငင်း, ဤသို့ စသည်ဖြင့် ခေါ်ဝေါ် သင့်သည် မဟုတ်လောဟုမေး၊ အဖြေကား--စိတ်သည် ဖဿ ဝေဒနာ စသော စေတသိက်တို့နှင့် စပ်သွယ်၍ ဖြစ်လေ့ရှိသော်လည်း စိတ်က ပဓာန ဖြစ်သောကြောင့် ဖဿိက ဝေဒနိက စသည်ဖြင့် မခေါ်သင့်။

ချဲ့ဦးအံ့····လောက၌ ဉူးစီးခေါင်းဆောင်ကိုသာ အစွဲပြု၍ နောက်လိုက် ငယ် သားတို့၌ နာမည်ထင်ရှားရိုး ရှိသည်, နောက်လိုက် ငယ်သားကို အစွဲပြု၍ ခေါင်း ဆောင် ပုဂ္ဂိုလ်မှာ နာမည် ထင်ရှားရိုး မဟုတ်၊ ဥပမာ-''ဗုဒ္ဓသာဝက=ဘုရား တပည့်'' စသည်တည်း၊ ထို့ကြောင့် အပဓာန နောက်လိုက်စေတသိက်များကိုမှီ၍ ပဓာန ခေါင်းဆောင်ဖြစ်သောစိတ်ကို ဖဿိက ဝေဒနိက စသည်ဖြင့် မခေါ်ဝေါ် သင့်ချေ၊ စိတ်က ပဓာန စေတသိက်က အပဓာန ဖြစ်ပုံကိုလည်း အာရုံယူရာတိုင်း ဝယ် အချို့စေတသိက်များ မပါဘဲ ဖြစ်နိုင်သော်လည်း စိတ်မပါလျှင် ဘယ်အခါမှ မဖြစ်နိုင်သည်ကို ထောက်၍ သိရာ၏။

မီးနိုးကြွက်လျှောက် စောဒနာ။ ။မပါလျှင်မပြီး အရေးကြီးသောကြောင့် စိတ်ကို ပဓာန ဆိုလျှင် ဖဿ ဝေဒနာစသော သဗ္ဗစိတ္တသာဓာရဏ စေတသိက်များလည်း မပါလျှင် မပြီး၍ အရေးကြီးသော ပဓာန တရားများဟု မဆိုထိုက်ပါလောဟု မေး၊ အဖြေကား, ဖဿ ဝေဒနာ စသော သဗ္ဗစိတ္တသာဓာရဏ စေတသိက်တို့ မပါလျှင် မပြီးသည်ကား မှန်ပေ၏၊ သို့သော် မပါလျှင် မပြီးတိုင်းလည်း အရေးကြီးသည်ဟု မမှတ်ရ၊ ဘုရင် ထွက်တော်မူလာရာ၌ သက်တော်စောင့် စသည်တို့ မပါလျှင် မပြီးချေ, သို့သော် သက်တော်စောင့် စသည်တို့မှာ အရေးကြီးသူ ပဓာနပုဂ္ဂိုလ်များ မဟုတ်ကြ၊ ထို့ကြောင့် သူတို့ကို အထူး ထုတ်ဘော် မပြောဘဲ ''ရာဇာအာဂတော-မင်းတရား ထွက်တော်

မူလာပြီ''ဟု ပဓာန ပုဂ္ဂိုလ်ကိုသာ ထုတ်ဘော်ပြောဆိုသကဲ့သို့, ထို့အတူ ပဓာန ဖြစ်သော စိတ်နှင့်စပ်၍ ဖဿစသည်ကို''စေတသိက''ဟု နာမည်တပ်ထိုက်သော်လည်း အပဓာနဖြစ်သော စေတသိက်များနှင့်စပ်၍ကား စိတ်ကို ဖဿိက ဝေဒနိကစသည်ဖြင့် နာမည် မတပ်ထိုက်။

ဥာဏ်မပိုင်လျှင် စောဒနာဥုး။ ။''အာရုံယူရာတိုင်းဝယ် အချို့စေတသိက်များ မပါလျှင် ပြီးနိုင်သော်လည်း စိတ်မပါလျှင် ဘယ်အခါမှ မဖြစ်နိုင်''ဟု ဆို၏၊ ထိုစကားအရ ''အာရုံကိုယူရာတိုင်းဝယ် စိတ်အားလုံးလည်း တပြိုင်နက်ပါဝင်သည်''ဟု မဆိုသာ၊ ဥပမာ—ကုသိုလ်စိတ်တို့အာရုံယူခိုက်၌ အကုသိုလ် အဗျာကတစိတ်များမပါ၊ကုသိုလ်စိတ်တွင်လည်း မဟာကုသိုလ် ပဌမစိတ်က အာရုံကိုယူခိုက်၌ အခြားကုသိုလ်စိတ်များ မပါ၊ ထို့ကြောင့် အာရုံယူရာတိုင်းဝယ် အချို့စေတသိက်များ မပါဘဲ ပြီးနိုင်သလို, အချို့စိတ်များလည်း မပါဘဲ ပြီးနိုင်သည် မဟုတ်ပါလော ဟု မေး၊ အဖြေကား— ဤစောဒနာသည် မသင့် ''အရင်းက စ၍မှားခဲ့လေပြီ''ဟူလို။

ထင်ရှားစေအံ့-ဖုသန လက္ခဏာအားဖြင့် ဖဿတမျိုးတည်းသာ, အနုဘဝန လက္ခဏာအားဖြင့် ဝေဒနာတမျိုးတည်းသာ ရှိသကဲ့သို့, ထို့အတူ အာရမဏ ဝိဇာနနလက္ခဏာအားဖြင့် စိတ်တမျိုးတည်းသာရှိ၏၊ ကုသိုလ် အကုသိုလ် အဗျာ ကတကွဲပြား၍ ၁၂၁-ပါး ရှိသည် မဟုတ်၊ သို့သော် ယှဉ်ဘက် စေတသိက်တွေ အမျိုးမျိုး ကွဲပြားသောကြောင့် ဟိုမှာလည်းယှဉ်ရ သည်မှာလည်းယှဉ်ရ၍ စိတ် အရေအတွက်များသည်ဟု ထင်ကြလေသည်၊ စင်စစ်မှာ အကုသိုလ် စေတသိက် များနှင့် ယှဉ်ခိုက်လည်း ဤသိခြင်း သဘော, သောဘန စေတသိက်များနှင့် ယှဉ် ခိုက်လည်း ဤသိခြင်း သဘောပင်တည်း၊ ဥပမာ—ကောင်းသော ကိစ္စ၌ဖြစ်စေ မကောင်းသောကိစ္စ၌ဖြစ်စေ အရာရာ၌ပါပင်အုပ်ချုပ် ဥက္ကဋ္ဌလုပ်နေသူ တယောက် သည် ''မည်သည့်အသင်း၏ ဥက္ကဋ္ဌ, မည်သည့်အသင်း၏လည်း ဥက္ကဋ္ဌ''ဟု ဥက္ကဋ္ဌ နာမည် အမျိုးမျိုး ရနေသော်လည်း တယောက်တည်းသာ ဖြစ်သောကြောင့် တသင်းမှာ အုပ်ချုပ်နေခိုက် အခြား အသင်းများ၌ အသင်းသားသာ ကျန်ရစ်၍ ဥက္ကဋ္ဌ မရှိတော့သကဲ့သို့, ထို့အတူ သဒ္ဓါအစရှိသော စေတသိက်များနှင့် ယှဉ်ခိုက်၌ မောဟစသော အခြား စေတသိက်များသာ ကြွင်းကျန်၍ စိတ်ကား မကျန်တော့ချေ၊ ထို့ကြောင့် "အာရုံကိုယူရာတိုင်းဝယ် အချို့စေတသိက်များ မပါဘဲ ပြီးနိုင်သလို အချို့စိတ်များလည်း မပါဘဲ ပြီးနိုင်သည်မဟုတ်လော"ဟူသော စောဒနာသည် စိတ်ဟူသော သဘာဝဓမ္မ၏ တခုတည်း ရှိကြောင်းကို နားမလည်၍ စောဒနာ သောကြောင့် အရင်းက စ၍ လွဲမှားခဲ့လေပြီ။

ရူပ။ ။''ရုပ္ပတီတိ ရူပံ''[ဤဝိဂြိုဟ်ကား သုဒ္ဓကတ္တုသာဓန ဟေတုကမ္မသာဓနေ ၂-ချက်သင့်တည်း။] ယံ-အကြင်တရားသည်၊ သီတုဏှာဒိဝိရောဓိပစ္စယေဟိ-အဇ အပူအစရှိသော ဆန့်ကျင်ဘက် အကြောင်းတို့ကြောင့်၊ ရုပ္ပတိ-ဖောက်ပြန်တတ်၏၊ (တနည်း, သီတုဏှာဒိဝိရောဓိပစ္စယေဟိ-အဇ အပူ အစရှိသော ဆန့်ကျင်ဘက်

အကြောင်းဖွဲ့သည်၊ ရုပ္ပတိ-ဖောက်ပြန်စေအပ်၏၊) ဣတိ-ထို့ကြောင့်၊ တံ-ထို တရားသည်၊ ရူပံ-ရုပ်မည်၏၊ ဤဝိဂြိုဟ်အရ-အဧ အပူ စသော ဆန့်ကျင်ဘက် အကြောင်းတို့နှင့် ပေါင်းမိက ဖောက်ပြန် ချောက်ချား ပျက်ပြားတတ်သောတရားကို ရုပ်ဟုခေါ်သည်၊ သီတုဏှာဒိ၌ အာဒိသဒ္ဒါဖြင့် ဇိဃစ္ဆာ (ထမင်းဆာမှု) ပိပါသာ (ရေငတ်မှု) ဍံသ မကာသ ဝါတာတပ သရီသပ သမ္ဖဿ (မှက် ခြင် လေ နေပူ မြွေ ကင်းတို့၏ တွေ့ထိကိုက်ခဲမှု) စသော ဘေးရန်များကိုယူ။

(ခန္ဓသံယုတ်) ရုပ္ပတီတိခေါ ဘိက္ခဝေ တသ္မာ ရူပန္တိ ဝုစ္စတိ၊ ကေန ရုပ္ပတိ-သီတေနပိ ရုပ္ပတိ, ဥဏှေနပိ ရုပ္ပတိ, ဇိဃစ္ဆာယပိ ရုပ္ပတိ, ပိပါသာယပိ ရုပ္ပတိ, ဍံသမကာသ ဝါတာတပ သရီသပ သမ္ဖဿေနပိ ရုပ္ပတိ။

ဖောက်ပြန်ပုံ။ "ရုပ္ပတိ အရ ဖောက်ပြန်မှုဟူသည် ရှေးရုပ်အစဉ်မှ ထူးခြားလျက် နောက်ရုပ်အစဉ်၏ တမျိုးတဖုံဖြစ်မှုတည်း၊ ချဲ့ဦးအံ့—ရုပ်၏ ဌီအခိုက်သည်နာမ်၏ ဌီခဏထက် ကြာ၏၊ ထို့ကြောင့် ဌီအခိုက်၌ တည်ရှိစဉ်မှာပင် ဆန့်ကျင်ဘက် အကြောင်းများနှင့် ပေါင်းဆုံတတ်၏၊ ဥပမာ—အပူဥတု စိုးအုပ်၍ အပူရုပ်အစဉ် ဖြစ်ခဲ့လေရာ အဧ ဥတုပေါ်လာ၍ ထိုအဧဥတုနှင့် ဌီအခိုက်မှာ ပဌမအကြိမ် တွေ့ဆုံမိကြ၏၊ သို့သော် မထင်ရှားသေး၊ ဒုတိယအကြိမ် တတိယအကြိမ် တွေ့ဆုံမိကြပြန်၏၊ ထိုကဲ့သို့ ဌီအခိုက် ဌီအခိုက်၌ ဆန့်ကျင်ဘက် အဧဥတုနှင့် ပေါင်းမိဘန်များသည့်အခါ ရှေးက အပူရုပ်အစဉ် ကွယ်ပျောက်၍ အဧရုပ်အစဉ် ဖောက်ပြန်လာလေသည်၊အဧရုပ် အစဉ်ပျောက်၍ အပူရုပ်အစဉ်ဖောက်ပြန်ပုံကိုလည်း ချဲ့ထွင်ကြည့်လေ၊ ဤသို့ ရှေးအစဉ်နှင့် မတူအောင် နောက်ရုပ်အစဉ် တမျိုးဖြစ်ခြင်းကိုပင် ရုပ္ပတိ အရ ဖောက်ပြန်ခြင်း ဟု ယူရသောကြောင့် "ဝိကာရပတ္တိစ-သီတာဒိသန္နိပါတေ ဝိသဒိသုပ္ပတ္တိယေဝ" ဟု ခန္ဓဝိဘင်းဋီကာမိန့်သည်။

ဆက်ဦးအံ့—အဧကြောင့် ဖောက်ပြန်မှုဟူသည် အဧမိ၍ ဖျားနာမှု,ဆောင်းအခါ၌ အသားအရေကွဲအက်မှု,အလွန်မြေသည့်အတွက် လောကန္တရိက်ခေါ်သော ငရဲ၌ ၃-ဂါဝုတ်ရှိသော ခန္ဓာကိုယ်ကြီးတို့ မွမွကြေမှု စသည်တည်း၊ အပူကြောင့် အသားအရေ နီမြန်းပုံ, ထမင်းဆာ ရေငတ်မှုကြောင့် ရုပ်ညှိုးနွမ်းပုံ, မှက် ခြင် နေပူ လေပူ မြွေ ကင်းတို့ တွေ့ထိကိုက်ခဲမှုကြောင့် အဖု အပိမ့် အပေါက်အကွဲဖြစ်ပုံ စသည်ကိုချဲ့ထွင်၍ကြည့်လေ၊ ဤပြခဲ့သောဖောက်ပြန်မှုသည် ဥတုပျက်၍ ဖောက်ပြန်မှုချည်းတည်း၊ အကုသိုလ်ကံကြောင့် ကုဋ္ဌနူနာစွဲကပ်ရပုံ,စိတ်ကြောင့် စိတ္တဇရောဂါဖြစ်ရပုံ, မသင့်သော အာဟာရကြောင့် တခဏခြင်း တောင့်တင်းကိုက်ခဲရပုံများကို ထောက်ထားလျှင် ကံ စိတ် အာဟာရတို့ကြောင့်လည်း ရုပ်တရားများ ဖောက်ပြန်ကြကြောင်းကို သိနိုင်၏။

နာမ်တရားကို ရုပ်ဟု မဆိုထိုက်။ ။ရှေးရုပ်အစဉ်နှင့် မတူဘဲ နောက်ရုပ်အစဉ်၏ တမျိုးတဖုံ ပြောင်းလွဲခြင်းကို ရုပ် ဟု ခေါ်လျှင်, နာမ်တရား များလည်း ကုသိုလ်အစဉ်မှ အကုသိုလ်အစဉ်ပြောင်းလွဲခြင်းစသည်ဖြင့် ဖေါက်ပြန်တတ်သောကြောင့်ရုပ်ဟု ခေါ်ဝေါ်ထိုက်သည် မဟုတ်လောဟုမေး၊ အဖြေကား–"ရုပ္ပတီတိရူပံ"၌ ရုပ္ပတိအရ အများမျက်မြင် အထင်အရှား ဖေါက်ပြန်ခြင်းဟူသော ဝိဘူတတရ ရုပ္ပနကိုသာ အလိုရှိအပ်သောကြောင့် နာမ်တရား၏ မထင်မရှား ဖေါက်ပြားမှုကို ရုပ်ဟုမခေါ်ဝေါ်ထိုက်။ [ဝိဘူတတရ=အထူးသဖြင့် ထင်ရှားသော+ရုပ္ပန=ဖေါက်ပြန်ခြင်း။]

ရှင်းချက်—ဖေါက်ပြန်မှုသည် ထင်ရှားသော ဖေါက်ပြန်မှု, မထင် ရှားသော ဖေါက်ပြန်မှုဟု ၂-မျိုးရှိ၏၊ နာမ်တရားတို့၏ ဖေါက်ပြန်မှုသည် မထင်ရှားချေ, သူတပါး စိတ်ကို သိနိုင်သူသာ ဖေါက်ပြန်ကြောင်းကို သိနိုင်၏၊ ရုပ် တရားတို့၏ ဖေါက်ပြန်မှုကား ကလေးများပင် သိနိုင်လောက်အောင် ထင်ရှား၏၊ အများ သုံးနှုန်းရမည့် နာမည်သည် အများထင်ရှားမှသာ သင့်လျော်၏၊ နာမ်တရားကို ရုပ်ဟုဆိုလျှင် ဖေါက်ပြန်ပုံ မထင်ရှားသဖြင့် ရူပဟူသော ပါဠိ စကားနှင့် မသင့်တင့်ချေ၊ ပထဝီ အာပေါ စသည်ကို ရုပ်ဟု ဆိုရာ၌ကား ဖေါက် ပြန်ပုံ ထင်ရှားသဖြင့် နာမည်နှင့် သင့်တင့် လိုက်ရောပေ၏၊ "သီတေနပိ ရုပ္ပတိ ဥဏှေနပိ ရုပ္ပတိ" စသည်ဖြင့် ဟောပြော တော်မူသော ဘုရားရှင်လည်း အေး အပူ စသည်နှင့် တွေ့ကြုံလျှင် အထင်အရှား ဖေါက်ပြန် တတ်ပုံကိုသာ ရည်ရွယ် တော်မူရင်း ဖြစ်သည်။

[ဆောင်] **အများမျက်မြင်, အထင်အရှား, ဖေါက်ပြားမှုဟူ, ဝိဘူတတရ, ရုပ္ပနကို, သည်မှာလို၍, ထိုထိုနာမ်စု, ဖေါက်ပြန်မှု, ရုပ်ဟု မခေါ်အပ်။**

အဝိပရိတနှင့်ရုပ္ပနသဘော။ ။ပရမတ္ထဒီပနီ အဖွင့်တုန်းက ပရမတ်တရားတွေကို အဝိပရိတ (မဖေါက်မပြန်)ဟုဆိုပြီးလျှင် ဤနေရာ၌ရုပ္ပန(ဖေါက်ပြန်သည်)ဟုဆိုပြန်ရာ ရှေ့နောက် မဆန့်ကျင်ပါလော-ဟုမေး၊ အဖြေကား–အဝိပရိတ ဟူသည် ပင်ကိုယ် သဘော၏ မဖေါက်ပြန်ခြင်းတည်း၊ ရုပ္ပန ဟူသည်ကား သန္တတိပညတ်၏ ဖေါက်ပြန်ခြင်းတည်း၊ ထို့ကြောင့် မဆန့်ကျင်ပေ။

ရှင်းချက်····ရုပ်ကလာပ်တွေဆက်၍ဆက်၍ဖြစ်နေမှုကိုသန္တတိ(အစဉ်အဆက်) ဟု ခေါ်၏၊ အေး ရုပ်တွေ ဆက်၍ဖြစ်နေလျှင် အပူရုပ်အစဉ်သို့ မပြောင်းသမျှ အရေးပ် အစဉ် တခုသာတည်း၊ အပူရုပ်တွေဆက်၍ ဖြစ်နေလျှင် အရေးပ်အစဉ်သို့ မပြောင်းသမျှ အပူရုပ် အစဉ် တခု သာတည်း၊ ဤသို့ အစဉ်သန္တာန် တခုလုံးကို သန္တတိပညတ်တခုဟုမှတ်၊ ထိုကဲ့သို့ သန္တတိပညတ် တခုမှ သန္တတိပညတ် တခုသို့ ပြောင်းလွဲမှုကို ရုပ္ပန (ဖေါက်ပြန်မှု) ဟု ခေါ်၏၊ ထိုကဲ့သို့ သန္တတိပညတ် ပြောင်း လွဲသော်လည်း ပင်ကိုယ် သဘောမှ မပြောင်း လွဲကြ၊ ပထဝီဓာတ်သည် ကက္ခဠ (ကြမ်းတန်း ခိုင်မာခြင်း) သဘောရှိ၏။ ထို ကက္ခဠ သဘောကား ဘယ်အခါမှ

မဖေါက်ပြန်၊ အရှေ့ပ် အစဉ်မှာ ပါသည့် ပထဝီဓာတ်လည်း ကက္ခဠသဘော၊ အပူရုပ်အစဉ်မှာပါသည့် ပထဝီဓာတ်လည်း ကက္ခဠသဘောပင်၊ ဥပမာ-တမာပင်၌ ပေါက်ခါစ နုနယ်သောအစဉ် ကြီးရင့်သောအစဉ် ဆွေးမြေ့သောအစဉ်ဟု အစဉ် သန္တတိ အမျိုးမျိုး ပြောင်းလွဲလျက် ရှိသော်လည်း မူလ ဓာတ်ရင်း ဖြစ်သော အခါး အရသာမှာ ဘယ်အခါမှ မပြောင်းလွဲ သကဲ့သို့တည်း။

[ဆောင်] **ပထဝီ အာပေါ, ရုပ်ဟု ဟောလည်း, သဘော အရှိ, မပြောင်း လှည့်၍, အဝိပရီတ, ဖွင့်ခဲ့ရ၏၊ မူလအမှန်, မဖောက်ပြန်လည်း, သန္တာန် ပညတ်, ပြောင်းလွဲတတ်သဖြင့်, သတ်မှတ်အလျော်, ရုပ်ဟုခေါ်သည်, မြင်မြော်သူတို့ သိဘွယ်ကို့။**

ဝါဒန္တရများ။ ။အချို့က "ရှေးဖြစ်ခြံ ရုပ်အစဉ်ထက် တိုးတက် ကြီးပွား၍ နောက်ရုပ်အစဉ်များ တမျိုးတဖုံ စည်ကားမှုကိုလည်း ရုပ္ပန-အရ ဖေါက်ပြန်ခြင်း ဟု ဆိုကြ၏၊ ဥပမာ-ဖျားနာ ညှိုးနွမ်းနေသော ရုပ်အစဉ်မှ အဖျား ကင်း၍ သန့် ရှင်းသော ရုပ်အစဉ် ဖြစ်မှုများတည်း၊ တချို့ ကလည်း "ကွေးသော ရုပ်အစဉ်မှ ဆန့်ဘန်းသော ရုပ်အစဉ်သို့ ပြောင်းလွဲခြင်း, ထိုင်နေသော ရုပ်အစဉ်မှ မတ်မတ် ရပ်သော ရုပ်အစဉ်သို့ ပြောင်းလွဲခြင်း, အသံမထွက် ငြိမ်သက်သော ရုပ်အစဉ်မှ အသံထွက်၍ လှုပ်လှုက် သော ရုပ်အစဉ် ဖြစ်ခြင်း များကိုလည်း ရုပ္ပန အရ ဖေါက်ပြန်ခြင်းပင် ဖြစ်သည်''ဟု ဆိုကြ၏၊ ထိုကဲ့သို့ ဖြစ်မှုများသည် မမြဲခြင်းအနိစ္စ လက္ခဏာကို ထင်ရှား စေသော အရာသာ ဖြစ်သောကြောင့် ထိုအယူ အားလုံး စည်းထုံး မကျချေ။

ချဲ့ဥုးအံ့— ''ဖေါက်ပြန်'' ဟူသောစကားသည် ''ချွတ်ယွင်း၏, ပျက်စီး၏'' ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကိုသာပြနိုင်၏၊ ကောင်းမွန်စည်ကား ကြီးပွါးခြင်းကို ''ဖေါက် ပြန်''ဟု လောက၌ ဆိုရိုး မရှိ၊ ''ရုပ္ပတီတိ ကုပ္ပတိ ဃဋ္ဋီယတိ ပီဠီယတိ ဘိဇ္ဇတိ''ဟု ဖွင့်ပြသော ခန္ဓဝိဘင်းအဋ္ဌကထာ စသည်လည်း ရုပ္ပတိအရ ဆုတ်ယုတ် ပျက်ပြား မှုကိုသာ ဖွင့်ပြတော်မူသည်၊ "သီတေနပိ ရုပ္ပတိ ဥဏှေနပိ ရုပ္ပတိ ဇိဃစ္ဆာယပိ ရုပ္ပတိ" စသည်ဖြင့် ပါဠိတော် များ၌လည်း ဆုတ်ယုတ် ပျက်ပြားဘို့ရာ မကောင်း ဆိုးဝါးသော သီတဥဏှဇိဃစ္ဆာစသော အကြောင်း များကိုသာ ပြတော်မူသည်၊ ထို့ကြောင့် ထိုဆရာတို့၏ အယူအားလုံးပင် စည်းထုံး မကျချေ။ [ရုပ္ပတီတိ- ဟူသည်ကား၊ ကုပ္ပတိ-ပျက်စီးတတ်၏၊ ဃဋ္ဋီယတိ-ထိခိုက် အပ်၏၊ ပီဠီယတိ-နှိပ် စက်အပ်၏၊ ဘိဇ္ဇတိ-ကွဲပျက်တတ်၏၊ ဝါ-ခွဲဖျက်အပ်၏။]

• **ရူပဘုံက ရုပ်။** ။ရူပဘုံ၌ အဧ အပူ စသော ဆန့်ကျင်ဘက် အကြောင်းမရှိ, ဥတုညီမျှ၍ အားလုံး သပ္ပါယဖြစ်ရကား ရူပဘုံ၌ ပထဝီ အာပေါ စသော ရုပ် ကလာပ်တို့ ဖေါက်ပြန်ဘွယ် မရှိ၊ ထိုသို့ ဖေါက်ပြန်ခြင်း မရှိလျှင် "ရုပ္ပတိ'' အရ

ရူပ မမည်ထိုက်-ဟု အချို့က စကားကတ်ကြ၏၊ ချေပရန်ကား-“ဖေါက်ပြန်တတ်” ဟူရာ၌ “တကယ့်ကိုယ် ဖေါက်ပြန်ရမည်”ဟု ပြလိုရင်းမဟုတ်, ဆန့်ကျင်ဘက်နှင့် မတွေ့သေး၍ မဖေါက်ပြန်သေးသော်လည်း ဆန့်ကျင်ဘက်တွေ့က မုချ ဖေါက်ပြန် မည်ဖြစ်လျှင် ဖေါက်ပြန် တတ်သော အရာ၀တ္ထု ပင်တည်း၊ ရူပဘုံ၌ ရုပ်တို့လည်း ဆန့်ကျင်ဘက်အကြောင်းနှင့် ပေါင်းမိက မုချ ဖေါက်ပြန်ကြမည်၊ ဖေါက်ပြန်ခြင်း သဘောကို မလွန်ဆန်နိုင်၊ ထို့ကြောင့် ရုပ္ပတိ ဟူသော ၀စနတ်အရ ရူပဘုံက ရုပ်များလည်း ရူပအမည် ရကြသည်သာ။

နိဗ္ဗာန။ ။“၀ါနတော နိက္ခန္တတ္တံ နိဗ္ဗာနံ” ၀ါနတော-တဏှာမှ၊ နိက္ခန္တံ-ထွက်မြောက်သော တရားတည်း၊ နိဗ္ဗာနံ-တဏှာမှ ထွက်မြောက်သော တရား၊ လောကီတရားကဲ့သို့ တဏှာ၏ အာရုံပြုမခံရတော့ဘဲ တဏှာ့စက်ကွင်းမှ လွတ်ကင်းမှုကို “တဏှာမှ ထွက်မြောက်”ဟု ဆိုသည်။ [“နိ+၀ါန”ပုဒ်မှ ၀ ကို ဒွေဘော်ပြု, ၀ ၂-လုံးကို ဗ ၂-လုံးပြု၍ နိဗ္ဗာနဟု ဖြစ်၏၊ သက္ကတ၌ နိရ်၀ါဏ ဟု ရှိသော ကြောင့် နိဗ္ဗာဏဟု လည်းရေးကြ၏။]

လောကုတ္တရစိတ်ကို နိဗ္ဗာနဟု မဆိုရ။ ။တဏှာ၏ အာရုံအပြုကို မခံရတော့သဖြင့် နိဗ္ဗာန ဟုဆိုလျှင် လောကုတ္တရာစိတ်စေတသိက်များလည်း တဏှာ၏ အာရုံပြုကို မခံရသော ကြောင့် နိဗ္ဗာန မည်သင့်သည် မဟုတ်လော ဟု မေး၊ အဖြေကား-နိဗ္ဗာန သဒ္ဒါသည် တဏှာ၏ စက်ကွင်းမှ ရှင်းရှင်းကြီး လွတ်မြောက်ပြီးသော အသခ်တဓာတ်၌ ထင်ရှားသည့် အထင် ရုဠ္ဟီသဒ္ဒါဖြစ်သောကြောင့် လောကုတ္တရာ စိတ် စေတသိက်ကို နိဗ္ဗာန်ဟု မဆိုရ။

ချဲ့ဦးအံ့—လောကုတ္တရာစိတ်ကို တဏှာက အာရုံမပြုနိုင်ပါသော်လည်း ထို စိတ်၏တည်ရာ မဂ္ဂဋ္ဌ ဖလဋ္ဌ ပုဂ္ဂိုလ်များကိုကား တဏှာက အာရုံပြုလျက် ရှိသေး၏၊ ဥပ္ပလ၀ဏ်ထေရီမ၌ နန္ဒလုလင် ဖျက်ဆီးပုံကိုထောက်၊ ဤသို့ တည်ရာပုဂ္ဂိုလ်က တဏှာ့စက်ကွင်းမှ မလွတ်ကင်းသောကြောင့် “တန္တယ်ငင် တစင်ပါ” ဆိုသလို လောကုတ္တရာ စိတ်ကိုလည်း တဏှာ့စက်ကွင်းမှ ရှင်းရှင်းကြီး လွတ်မြောက်ပြီဟု မဆိုသာ၊ သို့အတွက် လောကုတ္တရာ စိတ်စေတသိက်များ၌ နိဗ္ဗာနအမည် မရထိုက်။

သန္တိလက္ခဏမစ္စုတ-ရသံ နိဗ္ဗာန အမတံ၊
အနိမိတ္တ ဥပဋ္ဌာနံ, ပဒဋ္ဌာနံ န လဗ္ဘတိ။

နိဗ္ဗာနအမတံ-နိဗ္ဗာန် ဟူသော အမြိုက်တရားတော်သည်၊ သန္တိလက္ခဏံ-ရုပ် နာမ် ခပ်သိမ်း ချုပ်ငြိမ်း မြခြင်းလက္ခဏာရှိ၏၊ အစ္စုတရသံ-ပင်ကိုယ်သဘောမှ မရွေ့လျောခြင်း သမ္ပတ္တိရသရှိ၏၊ အနိမိတ္တဥပဋ္ဌာနံ-အထည်ပုံဟန်,သဏ္ဌာန်နိမိတ်, အရိပ်အသွင် မရှိဟု ယောဂီတို့ဉာဏ်တွင် ထင်လာတတ်၏၊ ပဒဋ္ဌာနံ-နီးကပ်သော အကြောင်းကို၊ နလဗ္ဘတိ-မရအပ်။

သန္တိလက္ခဏာ။ ။သုခသည် သန္တိသုခ ဝေဒယိတသုခဟု ၂-မျိုးရှိ၏၊ သန္တိသုခသည် ဝေဒယိတသုခကဲ့သို့ ခံစားရသော သုခမဟုတ်, တစုံတခုကိုမျှ မခံစားရဘဲလျက် ငြိမ်သက်မြေသော သုခပေတည်း၊ သန္တိသုခသဘောကို ဥပသမာနုဿတိ၌ ရှု။

ပစ္စုပဋ္ဌာန်။ ။စိတ် စေတသိက်များပင် ပုံသဏ္ဌာန် မထင်ရကား ထို့ထက် သိမ်မွေ့သော နိဗ္ဗာန်ဝယ် အဘယ်မှာ ပုံသဏ္ဌာန်ရှိတော့အံ့နည်း၊ ထို့ကြောင့် ယောဂီပုဂ္ဂိုလ်တို့ ဉာဏ်တွင် အနိမိတ္တ (ပုံသဏ္ဌာန်ဟူသော အရိပ် နိမိတ် အသွင်အပြင် မရှိသော) တရားဟု ထင်လာသည်၊ ဤနိဗ္ဗာန်၏ နီးကပ်သော အကြောင်းမရှိ, ရုပ် နာမ် အားလုံး ချုပ်ဆုံးလျှင် နိဗ္ဗာန်ပင်တည်း၊ ထို့ကြောင့် ''ပဒဋ္ဌာနံ နလဗ္ဘတိ''ဟု ဆိုသည်၊ နိဗ္ဗာန်ရဘို့ရန် ဝေးသော အကြောင်းများကား ပါရမီကုသိုလ်, ဝိပဿနာကုသိုလ်, မဂ်ဖိုလ်အားဖြင့် အများပင် ရှိနိုင်ပေသည်။

နိဗ္ဗာနမိတိသဗ္ဗထာ—ဤ၌ သဗ္ဗထာပုဒ်ကို စတုခေ၌ အဘိန္နဝိသေသန အဖြစ်ဖြင့်စပ်၊ အလုံးစုံအပြား(အစွမ်းကုန်အပြား)အားဖြင့် ပရမတ္ထတရား ၄-ပါးပြားသည်ဟူလို၊ အချို့ကား သဗ္ဗထာကို ဝုတ္တာ၌စပ်လိုကြ၏,စဉ်းစားကြလေ၊ ဤ"တတ္ထဝုတ္တာဘိဓမ္မတ္ထာ''ဟူသော ဂါထာသည် ပရမတ္ထတရား ၄-ပါးကို အကျဉ်းချုပ်သောကြောင့် ဥဒ္ဒေသဂါထာမည်၏၊ စိတ်စေတသိက် ရုပ်နိဗ္ဗာန်ဟု ခေါင်းစဉ်မာတိကာကို ပြသောကြောင့် မာတိကာဂါထာ ဟု လည်း ခေါ်နိုင်၏။

စိတ်ပိုင်းဘာသာဋီကာ

တတ္ထ စိတ္တံ တာဝ စတုဗ္ဗိဓံ ဟောတိ ကာမာဝစရံ
ရူပါဝစရံ အရူပါဝစရံ လောကုတ္တရဉ္စေတိ။

“စိတ္တံ စေတသိကံ ရူပံ နိဗ္ဗာနမိတိ သဗ္ဗထာ” ဟူသော ဥဒ္ဒေသစကားဝယ် စိတ္တံ ဟူသော ဥဒ္ဒေသ၏ နိဒ္ဒေသကို ပြတော်မူလိုသောကြောင့် “တတ္ထ စိတ္တံ တာဝ” အစရှိသော စကားကို မိန့်တော်မူသည်၊ ဤ နိဒ္ဒေသနယ်ကား စိတ်ပိုင်း တပိုင်းလုံး “ဣတိ အဘိဓမ္မတ္ထသင်္ဂဟေ စိတ္တသင်္ဂဟ ဝိဘာဂေါနာမ” ဟူသော နိဂုံး၏ ရှေ့က “ကေဝိသသတံ ဗုဓာ” တိုင်အောင်တည်း၊ ထို့ကြောင့် စိတ္တံ သည် ဥဒ္ဒေသ, တတ္ထ စိတ္တံ မှစ၍ စိတ်ပိုင်း တပိုင်းလုံးကား နိဒ္ဒေသ ဟု မှတ်။

ကာမာဝစရ—“ကာမေ အဝစရတီတိ ကာမာဝစရံ” ယံ-အကြင်စိတ်သည်၊ ကာမေ-ကာမဘုံ၌၊ အဝစရတိ-များသော အားဖြင့် ဖြစ်တတ်၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ တံ-ထို စိတ်သည်၊ ကာမာဝစရံ-ကာမာဝစရ မည်၏၊ “များသော အားဖြင့်” ဟူသည်ကား ကာမာဝစရစိတ်ဟူသော သဘောသည် တမျိုးသာရှိ၏၊ ထိုစိတ်သည် လောဘမူ ပဌမ အသင်္ခါရိကနာမည်, စက္ခုဝိညာဉ်နာမည်စသည်ဖြင့် အမျိုးမျိုး နာမည်ခံလျက် ကာမဘုံ၌ အဖြစ်များ၏၊ ရူပဘုံ၌ ဃာနဝိညာဉ်စသော နာမည်ဖြင့် တချို့မဖြစ်နိုင်, အရူပဘုံ၌ကား စက္ခုဝိညာဉ်စသောနာမည်များဖြင့်လည်း မဖြစ်နိုင်၊ ဤသို့ ကာမဘုံ၌ အဖြစ်များသောကြောင့် တဗ္ဗာဟုလ္လနည်းအားဖြင့်“ကာမာဝစရ စိတ်”ဟု ခေါ်ရသည်-ဟူလို၊ ဤကာမာဝစရပုဒ်၌ အဋ္ဌကထာ ဋီကာတို့ကြီလုံးတွေ များစွာရှိသေး၏၊ ကျယ်ဝန်းလှ၍ လျစ်လျူရှုရတော့သည်၊ နောက်၌လည်း သဒ္ဒါ နည်း ဟူသမျှကို ချုံးနိုင်သမျှချုံးပြပေအံ့။

ရူပါဝစရ အရူပါဝစရ—“ရူပဿ ဘဝေါ ရူပံ” ရူပဿ-ရုပ်၏၊ ဘဝေါ-ဖြစ်ရာ ဘုံတည်း၊ ရူပံ-ရုပ်၏ဖြစ်ရာဘုံ၊ “နာမ်ချည်းမက ရုပ်တရားပါဖြစ်ရာဘုံ”ဟူလို၊ ရူပ ဘဝဟု ဆိုလိုလျက် ဘဝဟူသော နောက်ပုဒ်ကိုချေ၍“ရူပ”ဟု ဆိုထားသည်၊ရူပေ-ရူပဘုံ၌၊ အဝစရတိ-များသောအားဖြင့် ဖြစ်တတ်၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ ရူပါဝစရံ-ရူပါဝစရစိတ်မည်၏၊ ရူပကုသိုလ် ကြိယာများသည် ရူပဘုံအပြင် ကာမဘုံ၌လည်း ဖြစ်ပေသေး၏၊သို့သော် ရူပဝိပါက်ကား ရူပဘုံ၌သာဖြစ်သည်၊အရူပေ-အရူပဘုံ၌၊ အဝစရတိ-များသောအားဖြင့် ဖြစ်တတ်၏၊ဣတိ-ကြောင့်၊ အရူပါဝစရံ-အရူပါ ဝစရစိတ်မည်၏၊အရူပဝိပါက်သည် အရူပဘုံ၌သာဖြစ်၏၊အခြားဘုံ၌မဖြစ်၊[စရတိ၌ စရဓာတ်သည် လှည့်လည်ခြင်းအနက်သာမက, ဖြစ်ခြင်းဟူသော ပဝတ္တန အနက် ကိုလည်း ဟော၏။]

လောကုတ္တရ····“လုဇ္ဇတိပလုဇ္ဇတီတိ လောကော” လုဇ္ဇတိ ပလုဇ္ဇတိ-ပျက်စီး တတ်၏၊ဣတိ-ကြောင့်၊ လောကော-လောက မည်၏၊ သတ္တ သင်္ခါရ ဩကာသ

ဟူသော လောက ၃-မျိုးတွင် သင်္ခါရလောကတည်း၊သင်္ခါရလောကဟူသည်လည်း ဥပါဒါနက္ခန္ဓာဟု ခေါ်ရသော လောကီ ရုပ် နာမ် တရားများတည်း၊''ဥတ္တရတီတိ ဥတ္တရံ'' ဥတ္တရတိ-လွန်မြောက်ဆဲ၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ ဥတ္တရံ-ဥတ္တရမည်၏၊ ဤအလို လွန်မြောက်ဆဲ ဖြစ်သော မဂ်တရားရ၏၊ တနည်း ''ဥတ္တိဏ္ဏံ-လွန်မြောက်ပြီ၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ ဥတ္တရံ-ဥတ္တရမည်၏၊'' ဤအလို လွန်မြောက်ပြီးသော ဖိုလ်တရား ရ၏၊ ''လောကတော-ဥပါဒါနက္ခန္ဓာ ဟူသော သင်္ခါရလောကမှ၊ ဥတ္တရံ-လွန်မြောက်ဆဲ လွန်မြောက်ပြီးတရားသည်၊ လောကုတ္တရံ-လောကုတ္တရစိတ် မည်၏။

[လုဇ္ဇတိ ပလုဇ္ဇတိကို ''ဖြစ်တတ် ပျက်တတ်၏'' ဟုရင်း ''ခဏဘင် အားဖြင့် ပျက်တတ်, စုတိဘင်အားဖြင့် ပျက်တတ်၏''ဟုရင်း အနက် အမျိုးမျိုးဆိုကြသေး၏၊ ထိုအနက်များကို ''ပလုဇ္ဇနတာယာတိ ဗျာမိအာဒိပကာရေဟိ ဘိဇ္ဇနတော ဝိနဿနတော''....ဟူသော မဂ္ဂါမဂ္ဂညာဏဒဿန ဝိသုဒ္ဓိမဂ် မဟာဋီကာဖြင့် ဆင်ခြင်။]

တနည်း....လောကအရ သတ္တဝါအပေါင်းဟူသော သတ္တလောက,သတ္တဝါတို့နေရာ ဘုံဌာနဟူသော ဩကာသလောက, ရုပ် နာမ် သင်္ခါရဟူသော သင်္ခါရလောက,ဤ ၃-မျိုးလုံးကိုယူ၍,သောတာပတ္တိမဂ်သည် ပုထုဇဉ်အပေါင်းဟူသော သတ္တလောက, အပါယ် ၄-ဘုံဟူသော ဩကာသလောကမှ လွတ်မြောက်၏၊သကဒါဂါမိမဂ်သည် သောတာပန်ပုဂ္ဂိုလ်အပေါင်း ဟူသော သတ္တလောက, ကာမဘုံ တစိတ် ဟူသော ဩကာသလောကမှ လွတ်မြောက်၏၊ [ကာမသုဂတိဘုံ၌ အထပ်ထပ် မဖြစ်ရ, တကြိမ်မျှသာဖြစ်ရတော့သဖြင့် ကာမဘုံ တစိတ်မှ လွတ်သည်ဟု ဆိုသည်။] အနာဂါမိမဂ်သည် သကဒါဂါမိ ပုဂ္ဂိုလ် အပေါင်း ဟူသော သတ္တလောက, ကာမဘုံ ဟူသော ဩကာသလောကမှ လွတ်မြောက်၏၊ [''အနာဂန္တွာ ဣတ္ထတ္တံ'' အရ ကာမဘုံ၌ ပဋိသန္ဓေ မနေရတော့သဖြင့် ကာမလောကမှ လွတ်သည်-ဟု ဆိုသည်။] အရဟတ္တမဂ်သည် အနာဂါမိပုဂ္ဂိုလ်အပေါင်းဟူသော သတ္တလောက, ရူပ အရူပ ဘုံဟူသော ဩကာသ လောကမှ လွတ်မြောက်၏၊ သတ္တ ဩကာသ လောကတို့မှ လွတ်မြောက်လျှင် ဆိုင်ရာ ရုပ် နာမ် သင်္ခါရ ဟူသော သင်္ခါရ လောကမှလည်း လွတ်မြောက်တော့၏၊ မဂ်တရားက လွတ်မြောက်လျှင် ဖိုလ်တရားလည်း လွတ်မြောက်ပြီးပင် ဖြစ်တော့သည်။

ဤ''စိတ္တံ တာဝ စတုဗ္ဗိဓံ၊ပေ၊လောကုတ္တ ရဉ္စေတိ''ဟူသောစကားလည်း ဘုံ ၄-ပါးဖြင့် စိတ်ကို အကျဉ်းချုပ် ခွဲခြားဝေဘန် ပြပြန်သော ဥဒ္ဒေသ (ခေါင်းစဉ် မာတိကာ)စကားပင် ဖြစ်သေး၏၊ ဤခေါင်းစဉ် အတိုင်း ကာမာဝစရစိတ် ၅၄, ရူပစိတ် ၁၅-စသည်ဖြင့် အကျယ်ချဲ့ပြလိမ့်ဦးမည်။

တတ္ထ ကတမံ ကာမာဝစရံ၊….သောမနဿသဟဂတံ ဒိဋ္ဌိဂတသမ္ပယုတ္တံ အသင်္ခါရိကမေကံ, သသင်္ခါရိကမေကံ, သောမနဿသဟဂတံ ဒိဋ္ဌိဂတဝိပ္ပယုတ္တံ အသင်္ခါရိကမေကံ၊ ပေ၊ ဥပေက္ခာသဟဂတံ ဒိဋ္ဌိဂတဝိပ္ပယုတ္တံ အသင်္ခါရိကမေကံ, သသင်္ခါရိကမေကံ,တိ ဣမာနိ အဋ္ဌပိ လောဘသဟဂတစိတ္တာနိ နာမ။

ကာမာဝစရစိတ်အကျယ်။ ။"ကာမာဝစရံ ရူပါဝစရံ အရူပါဝစရံ လောကုတ္တရဉ္စေတိ''ဟူသော ခေါင်းစဉ် မာတိကာအားလျော်စွာ ကာမာဝစရစိတ်ကို ရှေးဦးစွာချဲ့ပြလိုသောကြောင့် "တတ္ထ ကတမံ ကာမာဝစရံ''ဟူသော ပါဠ်ကို မိန့်တော်မူသည်၊ ကာမာဝစရစိတ်တွင်လည်း ကုသိုလ် အကုသိုလ် အဗျာကတ အားဖြင့် ၃-မျိုးရှိသည်တွင် "ကုသလာဓမ္မာ အကုသလာဓမ္မာ အဗျာကတာဓမ္မာ''ဟူသော ဓမ္မသင်္ဂဏီပါဠိတော်နှင့်ညီစွာ ကုသိုလ်ကို ရှေးဦးစွာ ပြထိုက်သော်လည်း ကုသိုလ်သည် သောဘနတရားဖြစ်၍ မဟဂ္ဂုတ် လောကုတ္တရာ သောဘနများနှင့် ပေါင်းစပ်လျက် "သောဘနစိတ် တခုယုတ် ခြောက်ဆယ်'' ဟု ခေါ်ဝေါ် ရေတွက်လွယ်စေခြင်းငှါ ကုသိုလ်ကို နောက်ထားလျက် ပါပနှင့် အဟေတုကကို ရှေးဦးစွာ ပြတော်မူသည်၊ ပါပနှင့် အဟေတုကတွင်လည်း အဟေတုကသည် အဗျာကတ ဖြစ်၍ ကုသိုလ် အကုသိုလ်တို့၏ နောက်လိုက်ဖြစ်သောကြောင့်၎င်း, ဟိတ်နှင့် လုံးဝ မယှဉ်သောကြောင့်၎င်း, ပါပမည်သော အကုသိုလ်ကို ရှေးဦးစွာ ပြသည်၊ ပါပစိတ်တွင်လည်း ပဋိသန္ဓေနေသူတိုင်း၌ တဘဝ တဘဝဝယ် ဘဝနိကန္တိခေါ်(ဘဝကိုနှစ်သက်သော)လောဘဇောက ရှေးဦးစွာဖြစ်ခြင်း, အဝိဇ္ဇာ တဏှာ ဟူသော မောဟ လောဘနှင့် ယှဉ်ရသဖြင့် ဝဋ္ဋမူလ (ဝဋ်ဘဝ၏ အခြေအမြစ်) ဖြစ်ခြင်းတို့ကြောင့် လောဘမူစိတ်ကို ရှေးဦးစွာ ပြတော်မူသည်၊ ထို့ကြောင့် ဟိတ် ၂-ပါးချင်း အယှဉ်တူ၍ ဒေါသမူစိတ်ကို၎င်း, ဟိတ်တပါးနှင့်သာ ယှဉ်သောကြောင့် မောဟမူ စိတ်ကို၎င်း, ရှေ့နောက်ဆက်၍ ပြတော်မူသည်။

လောဘမူစိတ်အဖွင့်

သောမနဿသဟဂတံ—သုန္ဒရံ- ကောင်းသော၊ မနော-စိတ်တည်း၊ သုမနော-ကောင်းသောစိတ်၊ သုမနဿ-ကောင်းသောစိတ်၏၊ ဘာဝေါ-ဖြစ်ကြောင်း ဖြစ်ရာ ဝေဒနာသည် ၊ သောမနဿံ-သောမနဿ မည်၏။ "ကောင်းသောစိတ်'' ဟူရာ၌ "အကောင်း''ဟူသည် ပညာရှိတို့ချီးမွမ်းဘွယ်ရာ အပြစ်အနာမရှိသော အကောင်း မဟုတ်, သာယာဘွယ်ကောင်းသည့် "အကောင်း''တည်း၊ ဤစကား မှန်၏…. လောက၌ အပြစ် ရှိသည် ဖြစ်စေ မရှိသည် ဖြစ်စေ သာယာဘွယ် ဟူသမျှကို "အကောင်း''ဟု သမုတ်ကြ၏၊ သုမန၌ သု သဒ္ဒါလည်း သောမနဿ ဝေဒနာကို ပြ၏၊ ထိုသောမနဿဝေဒနာကို တလောကလုံးက သာယာလျက်ရှိ၏၊ မိမိသန္တာန်၌ သောမနဿ ဖြစ်ဘို့ရာ သောမနဿ၏ အဆောက်အဥ၊ အဲရုံတွေကို စုံစုံမက်မက်

ရှာဖွေ နေကြ၏၊ ထို့ကြောင့် ကုသိုလ်အရာ ဖြစ်စေ အကုသိုလ်အရာ ဖြစ်စေ သောမနဿဝေဒနာကို "သာတံ-သာယာဘွယ် သဘော၊ သုခံ-ချမ်းသာစေတတ် သောသဘော"ဟု ဟောတော်မူသည်။

သဟဂတ။ ။"အာရမ္မဏေစ သံသဋ္ဌေ, ဝေါကိဏ္ဏေ နိဿယေ တထာ၊
တဗ္ဘာဝေစောပဂ္ဂတိမှာ-လိင်္ဂေါ သဟဂတော ဘဝေ။"

ဟူသော အဘိဓာန်လာ သဟဂတသဒ္ဒါ၏ အနက်များစွာတို့တွင် ဤနေရာ၌ သဟ ဂတသဒ္ဒါသည် ရောနှောခြင်းဟူသော သံသဋ္ဌ အနက်ဟောတည်း၊ ထင်ရှားစေအံ့- သမုဒ္ဒြာအဝ၌ ဂင်္ဂါနှင့်ယမုနာမြစ်ရေတို့ ရောနှောမိကြလေရာ, ဤရေက ဂင်္ဂါရေ ဤရေက ယမုနာရေဟု ခွဲခြား၍ မရအောင် ရောနှောမိကြ သံသဋ္ဌ ဖြစ်ကြသကဲ့သို့ ထို့အတူ သောမနဿဝေဒနာနှင့် စိတ်တို့ အတူတကွဖြစ်ကြရာ၌လည်း ဤသဘော ကား စိတ်, ဤသဘောကား သောမနဿဝေဒနာဟု ခွဲခြား၍မရအောင် ရောနှော မိကြ သံသဋ္ဌ ဖြစ်ကြလေသည်၊ "သောမနဿေန သဟဂတံ သောမနဿသဟဂတံ။

ဒိဋ္ဌိဂတသမ္ပယုတ္တံ—ဒိဋ္ဌိပုဒ်အနက်ကို စေတသိက်ပိုင်းကျမှ ဖွင့်ပြအံ့၊ ဂတသဒ္ဒါ ကား အနက်သီးခြားမရှိ,ဒိဋ္ဌိသဒ္ဒါ၏အနက်ကိုပင် တွဲဘက်ဟောသော တဗ္ဘာဝသဒ္ဒါ တည်း၊ ဤ တဗ္ဘာဝ အဓိပ္ပါယ်ကို ဆိုင်ရာ သဒ္ဒါကျမ်း၌ရှု၊"ဒိဋ္ဌိယေဝ ဒိဋ္ဌိဂတံ"ဟု တဗ္ဘာဝဝုတ္တိ ကမ္မဓာရည်း ဝိဂ္ဂြိုဟ်ပြုလေ၊ ဒိဋ္ဌိယေဝ-မိစ္ဆာအယူသည်ပင်၊ ဒိဋ္ဌိဂတံ- ဒိဋ္ဌိဂတမည်၏၊ သမ္ပယုတ္တ၌ သံဟူသော ဥပသာရပုဒ်သည် အညီအမျှ သမ ဟူသော အနက်ကို ဟော၏၊ ပ ဥပသာရ ပုဒ်ကား အပြား ဟူသော ပကာရ အနက်ကို ဟော၏၊ "အပြား"ဟူသည် ဧကုပ္ပါဒတာ စသောအားဖြင့် ပြားသော သမ္ပယောဂ လက္ခဏာ ၄-ပါးပင်တည်း၊ ထို့ကြောင့်ဋီကာတို့၌ "သမံ ဧကုပ္ပါဒတာဒိပကာရေဟိ ယုတ္တံတိ သမ္ပယုတ္တံ"ဟု ဖွင့်ကြသည်၊ သမံ-အညီအမျှ၊ ဧကုပ္ပါဒတာဒိပကာရေဟိ- ဧကုပ္ပါဒတာ အစရှိသော အပြားတို့ဖြင့်။ ယုတ္တံ-ယှဉ်သော စိတ်တည်း၊ သမ္ပယုတ္တံ- အညီအမျှ ဧကုပ္ပါဒတာ အစရှိသော အပြားတို့ဖြင့် ယှဉ်သောစိတ်၊ "ဒိဋ္ဌိဂတေန သမ္ပယုတ္တံ ဒိဋ္ဌိဂတသမ္ပယုတ္တံ" [သံ၏အတွက် သမ ဟူသော အနက်အဓိပ္ပါယ်ကို သမ္ပယုတ္တပစ္စည်း၌ ပြထား၏။]

ဒိဋ္ဌိဂတဝိပ္ပယုတ္တံ—ဤပုဒ်၌ဝိသဒ္ဒါသည် ပဋိသေဓ (တားမြစ်ခြင်း) အနက်ရှိ၏၊ န သဒ္ဒါနှင့် အနက်တူဟု ဆိုလိုသည်၊ ထို့ကြောင့် "န+ပယုတ္တံ ဝိပ္ပယုတ္တံ, ဒိဋ္ဌိဂတေန ဝိပ္ပယုတ္တံ ဒိဋ္ဌိဂတဝိပ္ပယုတ္တံ"ဟု တွဲစပ်၊ ပယုတ္တံ-ယှဉ်သော စိတ်သည်၊ န-မဟုတ်၊ ဝိပ္ပယုတ္တံ-ယှဉ်သောစိတ် မဟုတ် "မယှဉ်သော"စိတ်ဟူလို။

သင်္ခါရ။ ။အသင်္ခါရိက သသင်္ခါရိက၌ ရှေးဦးစွာ သင်္ခါရအရကို နားလည် သင့်၏၊ သင်္ခါရသဒ္ဒါသည် "ပြုစီမံခြင်း" အနက်ကို ဟော၏၊ သင်္ခရောတိ-ပြုစီမံ

တတ်၏၊ ဇွတိ-ကြောင့်၊ သင်္ခါရော-သင်္ခါရမည်၏၊ ဤသင်္ခါရကို အဋ္ဌကထာတို့၌ ပယောဂဥပါယ ဟု ဖွင့်၏၊ ပယောဂ ဟူသည် မိမိ စိတ်ကို မိမိ ထက်မြက်အောင် ပြုပြင်မှု ဟူသော ကာယပယောဂ ဝစီပယောဂတည်း၊ ဥပါယ သဒ္ဒါသည် အကြောင်းဟူသော အနက်ကို ဟော၏၊ "ထိုထိုစိတ်ဖြစ်ခြင်း၏ အကြောင်း''ဟူလို၊ ဤဥပါယကား ထိုထိုကိစ္စကို မပြုခြင်းကြောင့် ရရှိမည့် အကျိုးအပြစ်ကို ဆင်ခြင်မှု ဟူသော မိမိ၏ မနော ပယောဂနှင့် ဆရာမိဘ စသူတို့က ကိုယ်နှုတ်တို့ဖြင့် တိုက်တွန်းမှု ဟူသော ကာယပယောဂ ဝစီပယောဂတည်း၊ ထို့ကြောင့် မိမိ၏ ကာယပယောဂ ဝစီပယောဂ မနောပယောဂ သူတပါး၏ ကာယပယောဂ ဝစီပယောဂများကို ဤအရာ၌ "သင်္ခါရ''ဟုမှတ်။

ထင်ရှားစေအံ့-ဥပုသ်နေ့၌ သူငယ်တယောက် ဥပုသ်မစောင့်လိုဘဲ တွန့်ဆုတ်သော စိတ်ဖြစ်နေ၏၊ ထိုအခါ ဆရာ သို့မဟုတ် မိဘ သူငယ်ချင်းစသူ တဦးဦးက ဥပုသ်စောင့်ရန် ခတ်ကြမ်းကြမ်း ဝေါက်ငန်းစေခိုင်း၏၊ သို့မဟုတ်-မစောင့်လျှင် အပြစ် စောင့်လျှင် အကျိုးရဘို့ကို ညွှန်ပြ၍ တိုက်တွန်း၏၊ ထိုကဲ့သို့ စေခိုင်း တိုက်တွန်းရာ၌ မေးထိုးလက်ပြပြုလျှင် ကာယပယောဂ (ကိုယ်အမူအရာ)တည်း၊ နှုတ်ဖြင့်ပြောဆိုလျှင် ဝစီပယောဂ (နှုတ်အမူအရာ) တည်း၊ သူတပါးတို့၏ ထို ကာယပယောဂ ဝစီပယောဂသည် ဥပုသ်စောင့်ဘို့ ကိစ္စကို စီမံတတ်သောကြောင့် သင်္ခါရ မည်၏၊ တယောက်ပုဂ္ဂိုလ်ကား နံနက်စောစော အိပ်ရာထ၌ ဘုရားဝတ်ပြု သွားရန် တွန့်ဆုတ်နေ၏၊ ထိုအခါ ဘုရားဝတ်ပြုမလာလျှင် ဒဏ်ထမ်းရမည်ကို လည်း တွေးမိ၏, သို့မဟုတ် သူများအပြစ်တင်မည်ကိုလည်း တွေးမိ၏။ ထို တွေးမှု ကြောင့် ဘုရားဝတ်ပြုသွား၏၊ ဤသို့ မိမိကိုယ်တိုင် တွေးမှု မနောပယောဂသည် သင်္ခါရတည်း၊ လောကီ လောကုတ္တရာ တိုးတက်ရေး ကိစ္စဝယ် တွန့်ဆုတ်နေရာ၌ အားတက်ဘွယ်ကောင်းသော ပျို့ ကဗျာ ဂါထာများကို ရွတ်ဆိုမှု စိတ်ထက်သန် လာအောင် လက်သီး လက်ရုံး တန်းလျက် လမ်းလျှောက်မှု ဟူသော ကာယ ပယောဂ ဝစီပယောဂများလည်း မဖြစ်သေးတဲ့ ကိစ္စကို ဖြစ်ပေါ်လာအောင် ပြုစီမံတတ်သော သင်္ခါရပင်တည်း၊ [ထိုထိုကိစ္စကို ဆိုင်ရာစိတ်ဖြင့် ပြုရသောကြောင့် "ကိစ္စကို ပြုစီမံ''ဟု ဆိုလိုက်သည်၊ စင်စစ်မှာ ထိုကိစ္စကို ပြုလုပ်ကြောင်းဖြစ်သော စိတ်ကို ပြုစီမံခြင်းပင်တည်း။]

[ဆောင်] **တစုံတခု, ကိစ္စမှုကို, မပြုလို၍, တွန့်တိုဆုတ်နစ်, စိတ်ဖြစ်သောခါ, ဆရာမိဘ,**
ဟူသမျှတို့, ကာယဝစီ, ဤနှစ်လီဖြင့်, ထို၍ ခိုင်းစေ, ဝေါက်ငန်း လေတည့်,
တထွေ တိုက်တွန်း, ကျိုးပြစ် ညွှန်းလျက်, မေးထိုးလက်ပြ, ပယောဂနှင့်,
တက်ကြွဘွယ်ရာ, ကိုယ့်ဘာသာလည်း, ကောင်းစွာကျိုးပြစ်, ကြံစိစစ်၍, အား
သစ်ဘွယ်မျိုး, ဂါထာပျို့ကို, ရွတ်လို့ တခဏ်း, လက်ရုံး တန်းလျက်, လမ်း
လျှောက်မှု, အစုစုသည်, မှတ်ရှု သင်္ခါရချည်းတည်း။

အသင်္ခါရိက။ ။စိတ်တခု ဖြစ်ဘို့ရန် ကောင်း ရှိရမည့် အကြောင်းကား အာရုံ တည်း၊ အာရုံမရှိလျှင် မည်သည့်စိတ်မျှ မဖြစ်နိုင်၊ အရောင် အလင်း ဟူသော အာလောက, နှလုံးသွင်း ဆင်ခြင်မှုဟူသော မနသိကာရ စသော အချို့စိတ်နှင့် သက်ဆိုင်သော အကြောင်းများလည်း ရှိသေး၏၊ ပြခဲ့သော သင်္ခါရ အကူအညီ မပါဘဲ ထို ရိုးရာ အကြောင်းကြောင့် ဖြစ်သောစိတ်သည် အသင်္ခါရိက စိတ်တည်း၊ ဥပမာ–ဥပုသ်စောင့်ချိန်ကျလျှင် မည်သူမျှ မတိုက် တွန်းရ, မိမိအလိုအလျောက် (မတွန့်ဆုတ်ဘဲ) ဥပုသ်စောင့်တဲ့ စိတ်မျိုးတည်း၊ ''နတ္ထိ သင်္ခါရော ယဿာတိ အသင်္ခါရော, အသင်္ခါရေန ဥပ္ပန္နံ အသင်္ခါရိကံ'' ယဿ-အကြင် အာရုံ စသော အကြောင်း အပေါင်း၏၊ သင်္ခါရော-သင်္ခါရအကူအညီသည်၊ နတ္ထိ-မရှိ၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ သော-ထို အာရုံ စသော အကြောင်း အပေါင်း သည်၊ အသင်္ခါရော-အသင်္ခါရ မည်၏၊ အသင်္ခါရေန-သင်္ခါရ အကူ အညီ မရှိသော ပင်ကိုယ် ရိုးရာ အကြောင်းအပေါင်းကြောင့်၊ ဥပ္ပန္နံ-ဖြစ်သောစိတ်သည်၊ အသင်္ခါရိကံ-အသင်္ခါရိက စိတ်မည်၏။

သသင်္ခါရိက။ ။မကျန်းမမာခြင်း, ထိနမိဒ္ဓနှင့် ပျင်းရိမှု ဟူသော ကောသဇ္ဇ စသည်တို့၏ လွှမ်းမိုးခြင်း ကြောင့် ထိုရိုးရာ အကြောင်း များသည် ဥပုသ်စောင့်မှု စသော စိတ်ကို ဖြစ်အောင်မတတ်နိုင်၊ ပြခဲ့သော သင်္ခါရတခုခု အကူအညီရမှသာ (စေခိုင်းတိုက်တွန်းမှသာ) ဥပုသ်စောင့်မှု စသောစိတ်ကို ဖြစ်စေနိုင်သည်၊ ထိုသို့ သင်္ခါရ အကူအညီ ပါသော အကြောင်း များကြောင့် ဖြစ်သော စိတ်သည် သသင်္ခါရိက စိတ်မည်၏၊ ''သဟ သင်္ခါရေန သော ဝတ္တတီတိ သသင်္ခါရော, သသင်္ခါရေန ဥပ္ပန္နံ သသင်္ခါရိကံ'' ယော-အကြင် အကြောင်း အပေါင်းသည်၊ သင်္ခါရေန-သင်္ခါရနှင့်၊ သဟ-တကွ၊ ဝတ္တတိ-ဖြစ်၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ သော-ထို အကြောင်းအပေါင်းသည်၊ သသင်္ခါရော-သသင်္ခါရ မည်၏၊ သသင်္ခါရေန-သင်္ခါရ အကူအညီ ပါသောအကြောင်း အပေါင်းကြောင့်၊ ဥပ္ပန္နံ-ဖြစ်သော စိတ်သည်၊ သသင်္ခါရိကံ-သသင်္ခါရိကစိတ် မည်၏၊ ဤကား ဓမ္မသင်္ဂဏီ (စိတ္တုပ္ပါဒကဏ္ဍ ဒုတိယ မဟာကုသိုလ်စိတ်)ပါဠိတော်နှင့် အဋ္ဌသာလိနီ အဖွင့်ကိုမှီ၍ ပြအပ်သော အဓိပ္ပါယ် တည်း၊ ဤနည်း၌ သသင်္ခါရ အသင်္ခါရ အရ စိတ်မရသေးဘဲ, အာရုံ စသော အကြောင်း အပေါင်းကိုသာ ရသည်ကို သတိပြုခဲ့ပါ။

ဋီကာကျော်ဝါဒ။ ။''သင်္ခါရောတိ စိတ္တဿ တိက္ခဘာဝသင်္ခါတ မဏ္ဍနဝိသေသေန သင်္ခရောတိ, သင်္ခရီယတိ ဝါ တံ ဧတေန ယထာဝုတ္တနယေန သဇ္ဇီယတီတိ သင်္ခါရော'' ယော-အကြင်ပုဗ္ဗပယောဂသည်၊ စိတ္တဿ-တွန့်ဆုတ်သောစိတ်ကို၊ တိက္ခဘာဝသင်္ခါတ မဏ္ဍနဝိသေသေန-ထက်မြက်သောစိတ် ဖြစ်ကြောင်းဟု ဆိုအပ်သော တန်ဆာ အထူးဖြင့်၊ သင်္ခရောတိ သဇ္ဇေတိ-ဆင်ပြင်တတ်၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ သော-ထို ပုဗ္ဗ ပယောဂသည်၊ သင်္ခါရော-သင်္ခါရ မည်၏၊ ဝါ-တနည်း၊ ဧတေန-ဤ ပုဗ္ဗပယောဂ

သည်၊ တံ-ထိုတွန့်ဆုတ်သောစိတ်ကို၊ ယထာဝုတ္တနယေန-အကြင်အကြင် ဆိုအပ်ပြီးသော တန်ဆာအထူးဟူသော နည်းဖြင့်၊ သင်္ခါရိယတိ သံဗ္ဗိယတိ-ဆင်ပြင်အပ်၏၊ ဣတိ-ထိုသို့ ဆင်ပြင်တတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ သော-ထိုပုဗ္ဗပယောဂသည်၊ သင်္ခါရော-သင်္ခါ မည်၏။

[ရှေ့ဝစနတ္ထသည် ဝုတ္တကတ္တုသာဓန, နောက် ဝစနတ္ထကား အဝုတ္တကတ္တုသာဓန ဖြစ်၍ အရကောက်မှာ ပုဗ္ဗပယောဂဟူသော ကတ္တားကိုချည်းကောက်၊ သသင်္ခါရိက အမည်ရသောစိတ်မဖြစ်မီ ရှေ့အဘို့ကဖြစ်သော မိမိပယောဂ သူတပါးတို့၏ ပယောဂ တခုခုကို ပုဗ္ဗပယောဂဟု ခေါ်သည်၊ ဤ၌ တန်ဆာအထူးဟူသော စကားကို အထူးအဆန်း မမှတ်နှင့်၊ သင်္ခါရသဒ္ဒါက သင်္ခါရ (ဆင်ပြင်ခြင်း)အနက်ကို ဟောသဖြင့် ထိုဆင်ပြင်ခြင်းနှင့် လိုက်အောင် စိတ်၏သတ္တိအထူးကို "တန်ဆာ" ဟု စကားသုံးထားသည်။]

ဆက်ဦးအံ့—ပုဗ္ဗပယောဂ ဟူသော သင်္ခါရနှင့် သသင်္ခါရိက အမည်ရသော စိတ်တို့ ကာလချင်း ပြိုင်တူ မကျနိုင်၊ ပုဗ္ဗပယောဂက ရှေ့, သသင်္ခါရိက စိတ်က နောက်မှ ဖြစ်ရသည်၊ သသင်္ခါရိက၌ သ သဒ္ဒါလည်း တုလျယောဂ (အတူတကွ ဖြစ်ခြင်း) ဟူသောအနက်ကို ဟော၏၊ ထို့ကြောင့် သသင်္ခါရိက၌ သ သဒ္ဒါလည်း တုလျယောဂ (အတူတကွဖြစ်ခြင်း)ဟူသော အနက်ကို ဟော၏၊ထို့ကြောင့် သင်္ခါရ အရ ပုဗ္ဗပယောဂကို မကောက်ယူဘဲ, ထိုပုဗ္ဗပယောဂကြောင့် ထက်မြက်ရသော နောက်စိတ်၏ သတ္တိထူးကို(တန်ဆာအထူးကို)ကာရဏူပစာရအားဖြင့် ကောက်ယူရမည်၊ သို့မှ"သင်္ခါရေန သဟိတံ သသင်္ခါရိကံ"ဟု သ အတွက် တုလျယောဂအနက် ရနိုင်မည်၊ သင်္ခါရေန ပုဗ္ဗပယောဂ သင်္ခါရကြောင့် ဖြစ်သော သတ္တိအထူးနှင့်၊ သဟိတံ-တကွဖြစ်သောစိတ်တည်း၊ သသင်္ခါရိကံ-ပုဗ္ဗပယောဂကြောင့် ဖြစ်သော သတ္တိအထူးနှင့်တကွဖြစ်သောစိတ်။ [ဤ၌ တုလျယောဂဟူသော စကားနှင့် သဟိတံ ဟူသောစကားသည် အဓိပ္ပါယ်တူပင်တည်း။]

ဆက်ဦးအံ့ "သင်္ခါရေန သဟိတံ"ဟူသော ဝိဂြိုဟ်လည်း ဝိဂြိုဟ်စစ်မဟုတ်, ဝိဂြိုဟ်လုပ်ဘို့ပြသော ဝိဂြိုဟ်ပြတည်း၊ ထို့ကြောင့်"သဟ သင်္ခါရေန ယံ ဝတ္တတီတိ သသင်္ခါရံ, သသင်္ခါရမေဝ သသင်္ခါရိကံ"ဟု ဝိဂြိုဟ်ပြု၊ ယံ-အကြင်စိတ်သည်၊ သင်္ခါရေန-ပုဗ္ဗပယောဂကြောင့် ဖြစ်သော သတ္တိထူးနှင့်၊ သဟ-တကွ၊ ဝတ္တတိ-ဖြစ်၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ တံ-ထိုစိတ်သည်၊ သသင်္ခါရံ-သသင်္ခါရမည်၏၊[ဤနည်း၌ သသင်္ခါရ အရ စိတ်ကို ရ၏] သသင်္ခါရမေဝ-သသင်္ခါရ စိတ်သည်ပင်လျှင်၊ သသင်္ခါရိကံ-သသင်္ခါရိက မည်၏၊ "ဣကပစ္စည်းအတွက် အနက်သီးခြားမရှိ"ဟူလို၊ အသင်္ခါရိက ပုဒ်၌လည်း "နတ္ထိ သင်္ခါရော ယဿာတိ အသင်္ခါရံ, အသင်္ခါရမေဝ အသင်္ခါရိကံ"ဟု ဝိဂြိုဟ်ပြု။[သတ္တိထူးဟူသော တန်ဆာ၏ တရားကိုယ်ကို မဏိမဉ္ဇူသာ၌ ဝါယာမ ဟု

ဆို၏၊ ဤကျမ်းကား ထိုထိုကိစ္စကို ပြီးစေနိုင်လောက်အောင် တက်ကြွလာသော ဆိုင်ရာ စိတ်စေတသိက် အားလုံး၏ သတ္တိ ဟု ဆိုလိုသည်။]

ပုဗ္ဗပယောဂသမ္ဘူတော, ဝိသေသော စိတ္တသမ္ဘဝီ၊
သင်္ခါရော တံဝသေနေတ္ထ, ဟောတျ သင်္ခါရိကာဒိတာ။

ပုဗ္ဗပယောဂသမ္ဘူတော-ပုဗ္ဗပယောဂကြောင့် ကောင်းစွာ ဖြစ်သော၊ စိတ္တသမ္ဘဝီ-နောက်နောက်စိတ်၌ ဖြစ်လေ့ရှိသော၊ ဝိသေသော-သတ္တိအထူး တန်ဆာအထူးသည်၊ သင်္ခါရော-သင်္ခါရမည်၏၊ ဧတ္ထ-ဤစိတ်၌၊ တံဝသေန-ထိုသင်္ခါရနှင့် စပ်သဖြင့်၊ အသင်္ခါရိကာဒိတာ-အသင်္ခါရိက အစရှိသည်၏ အဖြစ်သည်၊ ဝါ-အသင်္ခါရိက အစရှိသော အမည်သည်၊ ဟောတိ-ဖြစ်၏။ [ဤကား ဋီကာကျော်လာ ပဌမနည်းတည်း။]

တနည်း။ ။သသင်္ခါရိက၌ သ၏အတွက် တုလျယောဂ အနက်ကို မယူဘဲ ဝိဇ္ဇမာန အနက် (ရှိ၏ ဟူသောအနက်) ကို ယူ၍ ဋီကာကျော်၌ တနည်းဖွင့်သေး၏၊ ထိုနည်းဝယ် "သင်္ခါရရှိသည်"ဟု ဆိုရာ၌ သင်္ခါရက မိမိသန္တာန်မှာဖြစ်ဖြစ် သူတပါး သန္တာန်မှာဖြစ်ဖြစ် ထိုသင်္ခါရကြောင့် ဖြစ်ရသောစိတ်ကို "သင်္ခါရရှိသောစိတ်"ဟု ဆိုနိုင်သောကြောင့် သင်္ခါရ အရ ရှေ့နည်းကဲ့သို့ သတ္တိထူးကို မယူတော့ဘဲ, ပုဗ္ဗပယောဂကိုပင် တိုက်ရိုက်ယူနိုင်တော့သည်၊ ဝိဂြိုဟ်မှာ ပဌမနည်းအတိုင်းပင်တည်း၊ ဤသို့လျှင် ဋီကာကျော်ဝါဒသည် သူ့နည်းနှင့်သူ အဓိပ္ပါယ်ရသော်လည်း ဓမ္မသင်္ဂဏီပါဠိတော် အဋ္ဌသာလိနီတို့နှင့် မညီမျှသောကြောင့် ယခုကာလ ဆရာတို့ကို မနှစ်မြို့စေနိုင်။

ဥပေက္ခာသဟဂတံ—[ဥပေက္ခာ=ဥပ+ဣက္ခာ။] ဥပ ဟူသော ဥပသာရပုဒ်သည် ဥပပတ္တိအနက်ကို ဟော၏၊ ဥပပတ္တိသဒ္ဒါကား ယုတ္တိ (အသင့်အတင့်) အနက်ဟောတည်း၊ ဣက္ခဓာတ်ကား အနုဘဝန(ခံစားခြင်း)အနက်ဟောတည်း၊"ဥပပတ္တိတော ယုတ္တိတော ဣက္ခတိ အနုဘဝတီတိ ဥပေက္ခာ" ဥပပတ္တိတော ယုတ္တိတော-သင့်ရုံတော်ရုံအားဖြင့်၊ ဣက္ခတိ အနုဘဝတိ-အာရုံကို ခံစားတတ်၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ ဥပေက္ခာ-ဥပေက္ခာဝေဒနာ မည်၏၊ သုခ ဒုက္ခဝေဒနာတို့သည် အာရုံကို လွန်လွန်ကဲကဲ ခံစားကြ၏၊ ဤ ဥပေက္ခာကား သင့်ရုံတော်ရုံသာ ခံစားသည်၊ ထို့ကြောင့် ဥပေက္ခာ၏ ခံစားပုံတို့ကို အထင်အရှား မသိနိုင်ဘဲ ရှိကြရလေသည်၊ တနည်း— သုခဒုက္ခာနံ-သုခဒုက္ခဝေဒနာတို့အား၊ ဝါ-တို့နှင့်၊ ဥပေတာယုတ္တာ-သင့်တင့်သော၊ ဣက္ခာ အနုဘဝနံ-ခံစားခြင်းသည်၊ဥပေက္ခာ-ဥပေက္ခာမည်၏၊သုခနှင့် ဒုက္ခဝေဒနာသည် အချင်းချင်း ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်၏၊ သုခ၏ အခြားမဲ့၌ ဒုက္ခမဖြစ်, ဒုက္ခ၏ အခြားမဲ့၌လည်း သုခဆက်၍ မဖြစ်နိုင်၊ ဥပေက္ခာကား ၂-ပါးလုံးနှင့် သင့်တင့်၏၊ ထို့ကြောင့်ဒေါသဇောနောင်လည်းဥပေက္ခာတဒါရုံ,သောမနဿဇောနောင်လည်း

ဥပေက္ခာ တဒါရုံများကျနိုင်သည့်ပြင် ဥပေက္ခာသဟဂုတ်ဖြစ်သော အာဝဇ္ဇန်းနှောင် သောမနဿဇော ဒေါသဇောတို့ စောနိုင်ကြလေသည်၊ ''ဥပေက္ခာယ သဟဂတံ ဥပေက္ခာသဟဂတံ''။

ဝိသေသန ကူမ ရပုံ။ ။သောမနဿသဟဂတံ ဒိဋ္ဌိဂတသမ္ပယုတ္တံ အသင်္ခါရိကံပုဒ်တို့သည် ဇော်ကို အထူးပြုသော ဝိသေသနပုဒ်တို့တည်း၊ လောဘမူစိတ်၌ ဖဿစသော အားဖြင့် စေတသိက် ၂၂-ပါးယှဉ်ပါလျက် အဘယ့်ကြောင့် ဖဿစသော စေတသိက် တို့ဖြင့် ဝိသေသနမပြုဘဲ ဝေဒနာစသည်ဖြင့်ရင်း, ယှဉ်ဘက် စေတသိက်များတွင် မပါဝင်သော သင်္ခါရဖြင့်ရင်း, ဝိသေသန ကူမရ ပါသနည်းဟုမေး။ အဖြေကား–ဖဿ စသည်တို့က စိတ်ချင်း ကွဲပြားအောင် မပြုနိုင်သောကြောင့် ဝေဒနာ ဒိဋ္ဌိ သင်္ခါရတို့ဖြင့်သာ ဝိသေသန ကူမရ ပေသည်။

ရှဲ့ဥုးအုံ့····ဝိသေသန ပုဒ်တို့မည်သည် အများနှင့်ဆက်ဆံ၍ သာမန်ဖြစ်နေသော အနက်ကို ကွဲပြားအောင် ပြုနိုင်မှ ဝိသေသန ကူမရကျိုးရှိသည်၊ဖဿစေတသိက်ဖြင့် အထူးပြုလျက် ''ဖဿ သဟဂတံ''ဟု ဆိုလျှင် ဖဿက စိတ်အားလုံးနှင့် ယှဉ်သည် အတွက် စိတ်ချင်း ကွဲပြားအောင် မပြုနိုင်၊ ''သညာသဟဂတံ ဝိတက္ကသဟဂတံ မောဟသဟဂတံ''ဟု တခုခုကိုဆိုပြန်လျှင်လည်း လိုရာစိတ်ကို မရနိုင်သေး၊''မောဟ သဟဂတံ''ဟု ဆိုလျှင် မည်သည့် စိတ်များကို ရမည်နည်း, ကောက်ကြည့်စမ်းပါ၊ ဤသို့ ဖဿ စသည်ဖြင့် ဝိသေသန ကူမ၍ လိုရာစိတ်ကို မရနိုင်သောကြောင့် ဖဿ စသည်ဖြင့် ဝိသေသနမကူထိုက်၊ ဝေဒနာကား သုခ ဒုက္ခ သောမနဿ ဒေါမနဿ ဥပေက္ခာ ဟု ၅-မျိုး ပြားသောကြောင့် ''သောမနဿ သဟဂတံ'' ဟု ဆိုလျှင် ဒေါမနဿသဟဂုတ်စသော အခြားစိတ်များနှင့် ကွဲပြားတော့၏၊ ဒိဋ္ဌိဂတသမ္ပယုတ္တံ ဟု တဘန် တွန့်လိုက်သည့်အတွက် ဒိဋ္ဌိဂတဝိပ္ပယုတ် စိတ်များနှင့် ခြားနားလျက် ရှိချေပြီ၊ ထိုသောမနဿသဟဂုတ် ဒိဋ္ဌိဂတသမ္ပယုတ်စိတ်သည် အချို့မှာ တိုက်တွန်းမှု သင်္ခါရကြောင့်ဖြစ်၍ အချို့မှာ တိုက်တွန်းမှု သင်္ခါရမပါဘဲ ဖြစ်ရကား ထို ၂-မျိုး ၂-စား ခြားနားစေခြင်းငှါ, အသင်္ခါရိကံ သသင်္ခါရိကံ ဟု ထပ်မံ ထည့်စွက် ရပြန် လေသည်၊ [ဒိဋ္ဌိဂတသမ္ပယုတ္တံ နှင့် အလားတူ ပဋိဃသမ္ပယုတ္တံ ဉာဏသမ္ပယုတ္တံ စသော ဝိသေသနတို့ကိုလည်း သိလေ။]

[ဆောင်] **ဖဿ သဟ–ဂတံ စသဖြင့်, ကူမ––ပချေ, များဝိသေကြောင့်, စိတ်နေခြားကာ, မပြားလာဘဲ, ဝေဒနာ–ဒိဋ္ဌိ, အစရှိသား, များဘိသင်္ခါ, ယင်းတို့တခုမှု, ခြားကာ စိတ်နေ, ပြားလာလေ၍, ဝိသေသန, ယင်းတို့ပြုလျက်, မ–ရန်သင့်လျော်, အခွင့် တော်သည်, ချင့်မြော်နိုင်ကြစေ ခလို။**

[ဒိဋ္ဌိဂတသမ္ပယုတ္တံ ပဋိဃသမ္ပယုတ္တံ စသည်ဖြင့် သမ္ပယုတ္တံနှင့် တွဲဘက်က ဒိဋ္ဌိ ပဋိဃ ဝိစိကိစ္ဆာ ဥဒ္ဓစ္စ ဉာဏ်အားဖြင့် များသည်ကို ရည်ရွယ်၍ ''ဒိဋ္ဌိ,အစရှိသား, များဘိ''ဟု ဆိုသည်။]

သပ္ပီတိကံစသည်ဖြင့်မဆိုသင့်။ ။ပြခဲ့သော အဖြေအရ ဆိုလျှင် ပီတိမာနနှင့် ထိနမိဒ္ဓ တို့လည်း အချို့စိတ်၌သာ ယှဉ်၍ အချို့စိတ်၌မယှဉ်သောကြောင့် "သပ္ပီတိကံ-ပီတိရှိသော နိပ္ပီတိကံ-ပီတိမရှိသော'' စသည်ဖြင့်၎င်း ''မာနသမ္ပယုတ္တံ မာန ဝိပ္ပယုတ္တံ''စသည်ဖြင့်၎င်း ဝိသေသန ပြသင့်သည် မဟုတ်ပါလောဟု မေးဘွယ်ရှိပြန်၏၊ အဖြေကား- ပီတိသည် အချို့အရာ၌ သောမနဿနှင့် အလားတူ ဖြစ်၍ သပ္ပီတိကံ ဆိုလျှင် သောမနဿသဟဂတံ ကဲ့သို့ သင့်လျော်ရန် ရှိသော်လည်း ''နိပ္ပီတိကံ''ဟု ဆိုရာ၌ စတုတ္ထဈာန်စိတ် သုခသဟဂုတ် ကာယဝိညာဉ်စိတ်များပါ နိပ္ပီတိကဖြစ်နေသောကြောင့် "ဥပေက္ခာသဟဂတံ''ဟု ဆိုရသလောက် အရာမရောက်နိုင်၊ မာနနှင့် ထိနမိဒ္ဓတို့ကား တခါတရံသာယှဉ်သော အနိယတယောဂီ စေတသိက်များ ဖြစ်သောကြောင့် ဝိသေသန အဖြစ်ဖြင့် အသုံးပြုရန် မလျော်ကန်ချေ၊ ထို့ကြောင့် သပ္ပီတိကံ မာနသမ္ပယုတ္တံ စသော ဝိသေသနတို့ကို မပြသင့်တော့ပြီ။

ဤအရာဝယ် သောမနဿ ဥပေက္ခာ ဒိဋ္ဌိ အသင်္ခါရိက သသင်္ခါရိကတို့ ဖြစ်တတ်ပုံအကြောင်းကို ပြကြသည်အားလျော်စွာ ဤ၌လည်း ထိုထိုဋီကာတို့အဖွင့်မှ သင့်ရာရာကိုယူလျက် ဆောင်ပုဒ်နှင့်တကွ အကျယ်ပြဥုးအံ့။

[ဆောင်] **သိစိမ့်သေချာ,အကျဉ်းမှာပိမ့်,သဘာဝ ပရိကပ်, နှစ်ဣဋ္ဌပ်နှင့်,သောမနဿ်မည်, သန္ဓေ တည်လျက်, မလေးနက်ငြား, သဘော ထားဟု, သုံးပါး သောမန, ဖြစ်ကြောင်းပြ၏၊ ဣဋ္ဌမဇ္ဈာ, ဥပေက္ခာဖြင့်, ကောင်းစွာသန္ဓေ, ခွဲကပ်ပေ၍, စိတ်နေ လေးနက်, ဤသုံးချက်မှာ-ဥပေက္ခာပေါင်း-ဖြစ်တတ်ကြောင်းတည်း၊ ထပ်လောင်း သဿတ, ဥစ္ဆေဒဟု, နှစ်ဝဒိဋ္ဌိ, အာသယရှိလျက်, တိတ္ထိများဟူ, ယူမှားသူကို, ကြည်ဖြူလေးမြတ်, ဤနှစ်ရပ်ကြောင့်, ဖြစ်တတ်လေအင်, ဒိဋ္ဌိလျှင်တည်း၊ အသင်္ခါရံ,ဖြစ်ကြောင်းမှန်ကား, ယင်းကံဖန်လေ, တည်သန္ဓေနှင့်, ကိုယ်နေခန့်ကျန်း, ပူ အချမ်းကို, နှမ်းမျှလောက်ပင်, ထိမထင်ခဲ့, အစဉ်လုလ္လ, ဝီရိယကြောင့်, ရမည့် အကျိုး, ရည်မြော်ကိုး၏၊ ပြုရိုးကိစ္စ, လေ့ကျင့် ရ၍, ဘောဇန ဥတု, မျှတမှုဟု, ခြောက်ခုရင်း, ထပ်ပြန် လောင်းက, ဖြစ်ကြောင်း သသ-င်္ခါရတွင်သည်, ကျမ်းစဉ်ဖွင့်ထုံး မှတ်တမ်းတည်း။**

သောမနဿဖြစ်ကြောင်း။ ။၁-သဘာဝ ဣဋ္ဌာရုံ ပရိကပ္ပ ဣဋ္ဌာရုံ ၂-ပါးတွင် တပါးပါး, ၂-သောမနဿသဟဂုတ် စိတ်ဖြင့် ပဋိသန္ဓေ နေခဲ့ခြင်း, ၃-စိတ်နေ စိတ်ထား မလေးနက်ခြင်း ဤ ၃-ပါးသည် သောမနဿသဟဂုတ်စိတ် ဖြစ်ခြင်း၏ အကြောင်းတည်း။ချဲ့ဥုးအံ့—အလတ်တန်းစားလူတို့ နှစ်သက်အပ်သော အာရုံကို သဘာဝ ဣဋ္ဌာရုံ(ဣဋ္ဌာရုံအမှန်) ဟု ခေါ်၏၊ အများ အကြိုက်အားဖြင့် ဣဋ္ဌာရုံ ဟု မဆိုထိုက် သော်လည်း ''ကိုယ်ထင်လျှင်, ခရုင် ရွှေနန်း'' ဆိုသည့်အတိုင်း တစုံတယောက်၏ စိတ်ထည်း၌ ဣဋ္ဌာရုံ ဟု ထင်မှတ်အပ်သော အနိဋ္ဌာရုံသည် ပရိကပ္ပ ဣဋ္ဌာရုံ မည်၏၊ ဥပမာ-မစင် ခွေးကောင်ပုတ်၌ ခွေး လင်းတတို့ ဣဋ္ဌ ထင်နေပုံမျိုးတည်း၊ ဤသို့ သဘာဝဣဋ္ဌ ဖြစ်စေ ပရိကပ္ပဣဋ္ဌ ဖြစ်စေ ဣဋ္ဌာရုံတခုခုနှင့် တွေ့ကြုံလျှင် သောမနဿဖြစ်တတ်၏၊ သောမနဿစိတ်နှင့် ပဋိသန္ဓေနေခဲ့သူ၌ ပဋိသန္ဓေ

မျိုးစေ့ကပင် သောမနဿ ဖြစ်ခဲ့သောကြောင့် နောက်နောက်အခါလည်း ဥပေက္ခာ ဖြစ်လောက်သည့် အာရုံမှာပင် သောမနဿစိတ် ဖြစ်တတ်လေသည်။

[ဆရာတို့ကား ''သောမနဿနှင့် ပဋိသန္ဓေနေလာသူ၌ ဘဝင်ကျသည့် အခါ လည်း သောမနဿ ဘဝင်တွေသာ ဖြစ်ရကား တသန္တာန်လုံး သောမနဿ အထုံရလျက် ရှိလေသည်၊ ထိုကြောင့် သူတပါး၌ ဥပေက္ခာဖြစ်လောက်သည့်အာရုံ မှာပင် ထိုသူ၌ သောမနဿ ဖြစ်တတ်သည်''ဟု အဓိပ္ပါယ်ပြောကြ၏။]

ထို့ပြင်-စိတ်နေ သဘောထား မလေးနက် သူသည် မည်သည့် အရာ မဆို သဘောကျလွယ် ဝမ်းမြောက်လွယ် သောကြောင့် အတော်အတန် အာရုံကိုပင် ခံ့မင်နှစ်သက် ဝမ်းမြောက်လျက် ရှိတတ်၏၊ ထို့ကြောင့် ဤပြခဲ့သော အကြောင်း ၃-ပါးသည် သောမနဿ ဖြစ်ခြင်း၏ အကြောင်းများတည်း။ [ဤ ၃-ပါးစုံမှ သောမနဿ ဖြစ်သည် မဟုတ်, ဤ ၃-ပါးတွင် တပါးပါးရှိလျှင် သောမနဿ ဖြစ်တတ်သည်၊ ဤ အကြောင်း အားလုံးသည် ပရမတ္ထ သဘာဝကဲ့သို့ သောမနဿ ကို မုချ ဖြစ်စေနိုင်သည်ဟု မမှတ်ရ၊ ဖြစ်တတ်သည်ကို ရည်ရွယ်ပြသော အကြောင်း များတည်း၊ နောက်နောက်၌လည်း ဤနည်းပင်။]

ဥပေက္ခာဖြစ်ကြောင်း။ ။ [လွန်လွန်ကဲကဲ အလိုရှိအပ်သော အာရုံကို အတိ ဣဋ္ဌာရုံဟု ခေါ်၏၊ တော်ရုံတန်ရုံ အလိုရှိအပ်သော အာရုံကို ဣဋ္ဌမဇ္ဈတ္တာရုံ (အလတ်စား ဣဋ္ဌာရုံ) ဟု ခေါ်၏၊] ၁-ဣဋ္ဌမဇ္ဈတ္တာရုံ, ၂-ဥပေက္ခာသဟဂုတ် စိတ်ဖြင့် ပဋိသန္ဓေနေခြင်း, ၃-စိတ်သဘောထား လေးနက်ခြင်း, ဤ ၃-ပါးသည် ဥပေက္ခာသဟဂုတ်စိတ် ဖြစ်ခြင်း၏ အကြောင်းများတည်း၊ ထိုတွင် ရှေ့ ၂-ပါး၏ အကျယ်ကိုသောမနဿဖြစ်ကြောင်း နည်းမှီး၍ သိလောက်ပြီ၊၃-အရအကျယ်ကား- စိတ်သဘောထား လေးနက်သူသည် အရာရာ၌ စဉ်းစားဆင်ခြင်မှု အားကြီးသော ကြောင့် တွေ့သမျှ ဣဋ္ဌာရုံတိုင်း၌ တော်တော်နှင့် ဝမ်းမမြောက်ဘဲ လျစ်လျူရှုကာ ဥပေက္ခာသဟဂုတ် စိတ်လောက်သာ ဖြစ်လေသည်၊ ဤကား ဋီကာတို့၌ ပြသော ဥပေက္ခာ ဖြစ်ကြောင်းတည်း၊ ဤ ဥပေက္ခာဖြစ်ကြောင်း၌ မုဂ္ဂ ဓာတုကတာကိုလည်း ထပ်လောင်း သွင်းယူသင့်သေး၏၊ ထင်ရှားစေအံ့-တိုင်း မိုင်း ဖျင်း အ ခြင်းကို မုဂ္ဂ ဓာတုကတာ ဟု ခေါ်၏၊ [မုဂ္ဂ=ဖျင်းအသော+ဓာတုက=ဓာတ်သဘော ရှိသူ+ တာ=အဖြစ်။] တိုင်း မိုင်း ဖျင်း အ သူသည် အလွန် ဝမ်းမြောက်ဘွယ် အာရုံနှင့် တွေ့ကြုံ ရသော်လည်း ဝမ်းမြောက်ရမှန်း မသိတတ်၍ ဥပေက္ခာပြုလျက် လျစ်လျူရှု တတ်လေသည်၊ ဤသို့လျှင် ဋီကာတို့ ပြသော အကြောင်း ၃-ပါးနှင့်တကွ မုဂ္ဂ ဓာတုကတာပါ ထည့်သွင်း၍ ဥပေက္ခာဖြစ်ခြင်း၏ အကြောင်း ၄-ပါးဟု မှတ်။

ဒိဋ္ဌိဖြစ်ကြောင်း။ ။၁-သဿတဒိဋ္ဌိ ဥစ္ဆေဒဒိဋ္ဌိ တပါးပါးဟူသော အာသယ ရှိခြင်း, ၂-မိစ္ဆာ အယူရှိသော တိတ္ထိများကို လေးစားမြတ်နိုးလျက် ထိုသူတို့နှင့်တွဲ

ဘက် ပေါင်းသင်းခြင်း, ဤ ၂-ပါးသည် ဒိဋ္ဌိ ဖြစ်ခြင်း၏ အကြောင်း တည်း ချဲ့ဦးအံ့—သဿတဒိဋ္ဌိ ဥစ္ဆေဒဒိဋ္ဌိ အကြောင်းကို သမုစ္စည်းပိုင်း တဏှာအပြား၌ သိရလတံ့၊ အာသယဟူသည်ကား နေဆဲ မဟုတ်သော်လည်း အချိန်ကျလျှင် လာရောက် တည်နေရာ အရပ်တည်း၊ "အာဂမ္မ သေန္တိ ဧတ္ထာတိ အာသယော" ဧတ္ထ-ဤအရပ်၌၊ အာဂမ္မ-လာရောက်ကုန်၍၊ သေန္တိ-နေတတ်ကုန်၏၊ ဣတိ-ထိုသို့ လာနေရာ၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ အာသယော-အာသယ မည်၏၊ တော တောင် ချောက်ကြား၌ နေထိုင်ကြသော ခြင်္သေ့ သစ် ကျား တို့သည် အရပ် တပါးသို့ အစာရှာ သွားသော်လည်း အချိန် ရောက်က မိမိတို့ နေရာ ချောက်သို့ သာလျှင် ပြန်လာ မြဲတည်း၊ ထို ချောက်သည် ခြင်္သေ့ သစ် ကျားတို့၏ နေရာ အာသယပေ တည်း၊ ထို့အတူ သံသရာမှ လွတ်မြောက်မှုကို မမြော်လင့်သော ဝဋ္ဋနိဿိတ ပုထုဇဉ်ပုဂ္ဂိုလ်များ၏ စိတ်နေစိတ်ထားလည်း သဿတဒိဋ္ဌိ ဥစ္ဆေဒဒိဋ္ဌိတပါးပါး၌ သက်ဝင် ခိုအောင်းလျက် ရှိတတ်၏၊ ယခု လောလောဆယ်ဆယ် ထိုမိစ္ဆာအယူကို မယူသေးစေကာမူ ရှေးရှေး ဘဝက မိစ္ဆာအယူ တခုခုကို စွဲမြဲခဲ့သူဖြစ်လျှင် ဆင်ခြင် စဉ်းစားတိုင်း ထိုမိစ္ဆာအယူကပင် မှန်ကန်သလိုထင်တတ်၏၊ ထို့ကြောင့်မိစ္ဆာအယူ တပါးပါးသည် ဝဋ္ဋနိဿိတ ပုထုဇဉ်များ၏ အာသယပေတည်း၊ "အာသယော ဝိယာတိ အာသယော" အာသယောဝိယ-သတ္တဝါတို့ လာရောက် နေထိုင်ရာ အရပ်နှင့် တူ၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ အာသယော-အာသယ မည်၏၊ ထိုကဲ့သို့ သဿတဒိဋ္ဌိ ဥစ္ဆေဒဒိဋ္ဌိ တပါးပါး အာသယ ရှိခြင်းသည် ဒိဋ္ဌိ အမျိုးမျိုး ဖြစ်ခြင်း၏ (ဒိဋ္ဌိဂတသမ္ပယုတ်စိတ်ဖြစ်ခြင်း၏) အကြောင်းတည်း၊ ကံ-ကံ၏အကျိုးကို မယုံကြည်သော လူမျိုး မှန်သမျှကို တိတ္ထိ ဟု ဆိုလို၏၊ ထိုတိတ္ထိတို့နှင့် ပေါင်းသင်းဆက်ဆံ၍ ထိုသူတို့ အပြုအမူကိုပင် အကောင်း ထင်နေသူသည် မကြာခင် အယူမှား သဖြင့် တိတ္ထိဖြစ်သွားတတ်၏၊ ထို့ကြောင့် အယူမှားသူနှင့် ပေါင်းသင်းဆက်ဆံခြင်းလည်း ဒိဋ္ဌိဖြစ်တတ်သော အကြောင်းတည်း။

* **အသင်္ခါရိကဖြစ်ကြောင်း။** ။၁-အသင်္ခါရိက ကံကြောင့်အသင်္ခါရိကစိတ်ဖြင့် ပဋိသန္ဓေ တည်နေရခြင်း, ၂-ခန္ဓာကိုယ်၏ ဒိုင်ခန့်ကျန်းမာခြင်း (ကျန်းမာသည့်အခါ မည်သည့်ကိစ္စမဆို မတွန့်မဆုတ်ဘဲ အသင်္ခါရိကစိတ်ဖြင့် ပြုလုပ်တတ်သည် ဟူလို၊) ၃-နေပူ မိုးရွာ ဆောင်း နွေ အခါတို့၌ အချမ်း အပူကို နှမ်းတလုံးလောက်မျှ ထိမထင်ခြင်း ဂရုမစိုက်ခြင်း (ပင်ကိုယ်က စိတ်နေ ထက်မြက်သဖြင့် အချမ်း အပူကို ဂရု မစိုက်တတ်လျှင် အသင်္ခါရိက စိတ်ဖြင့် (မတိုက်တွန်းရဘဲ) ပြုလုပ် တတ်သည် ဟူလို၊) ၄-လုလ္လဝီရိယ၏ အကျိုးကို မြော်ကိုး ယုံကြည်ခြင်း (ရှေးကံ တခုကိုသာ အားမကိုးဘဲ ဝီရိယအကျိုးကိုလည်း အားကိုးသူသည် သူတပါး မတိုက်တွန်းရဘဲ အသင်္ခါရိကစိတ်ဖြင့် ပြုလုပ်တတ်သည် ဟူလို၊) ၅-မိမိ ပြုရိုးပြုစဉ် ကိစ္စ၌ အလေ့ အကျင့်ရခြင်း (ထိုကဲ့သို့ ကျင့်သား ရနေပြန်လျှင်လည်း မတိုက် တွန်းရဘဲ ပြုလုပ်

တတ်သည် ဟူလို၊) ၆-ဥတုဘောဇဥ်တို့ မျှတခြင်း (မိမိနှင့် သင့်တော်သောဥတုဝယ် နှစ်ခြိုက်သော အစားအသောက် များကို စားသောက် နေထိုင် ရလျှင် ဆိုင်ရာ အလုပ်ကို အားတက်သရော (အသင်္ခါရိကစိတ်ဖြင့်) ပြုလုပ်တတ်သည် ဟူလို၊) ဤကား အသင်္ခါရိကစိတ် ဖြစ်တတ်ခြင်း၏ အကြောင်းများတည်း၊ ဤအကြောင်း များကို ဆန့်ကျင်ဘက်ပြန်၍ သသင်္ခါရိကစိတ်ဖြင့် ပဋိသန္ဓေ နေရခြင်း, ခန္ဓာကိုယ်၏ မကျန်းမာခြင်း စသည်ဖြင့် သသင်္ခါရိကစိတ် ဖြစ်ကြောင်းများကိုလည်း သိရာ၏။

သောမနဿ ဥပေက္ခာတို့ သတ္တိထူး။ ။သောမနဿ သဟဂုတ်စိတ်နှင့် ဥပေက္ခာသဟဂုတ် စိတ်သည် အဘယ်စိတ်က သတ္တိထက်၍ အကျိုးပေးရာတွင် အဘယ်စိတ်က သာလွန် သနည်းဟု မေးဘူးလေပြီ၊ အဖြေကား - ကာမာဝစရအရာဝယ် သောမနဿသဟဂုတ် စိတ်က သာလွန် ထက်မြက်၍, မဟဂ္ဂုတ် လောကုတ္တရာ အရာဝယ် ဥပေက္ခာသဟဂုတ် စိတ်က သာလွန်ထက်မြက်သည်။

ချဲ့ဦးအံ့-ကာမာဝစရ လုပ်ငန်းကိစ္စ၌ မည်သည့် အလုပ်မဆို ဝမ်းသာ ရွှင်ပြ သောမနဿဖြင့် ရွက်ဆောင်လိုက်မှသာ အရာရာခရီးရောက်၍ ပြီးမြောက်လွယ်သည်၊ အကျိုးပေးကို ထောက်ပြန်လျှင်လည်း ဘုရားအလောင်းတော်တို့ တိဟိတ်ဥက္ကဋ္ဌ အမြတ်ဆုံး ကာမ ပဋိသန္ဓေ တည်နေတော်မူရမည့် အခမ်းအနားဝယ် မဟာ ကုသိုလ် သောမနဿသဟဂုတ် ဉာဏသမ္ပယုတ် အသင်္ခါရိကစိတ်၏ အကျိုးဖြစ်သော ပဌမ မဟာဝိပါက်စိတ်ဖြင့် ပဋိသန္ဓေ တည်နေတော်မူကြောင်းဖြင့် ညွှန့်ပေါင်းစုံ အဋ္ဌကထာဋီကာတို့ ဖွင့်ပြတော်မူကြလေသည်၊ ထို့ကြောင့် ကာမာဝစရ အရာဝယ် သောမနဿက သာလွန်ထက်မြက် သွက်လက်မြင့်မြတ်ပေသည်။

[**အဋ္ဌသာလိနီ**] သဗ္ဗေပိ သဗ္ဗညုဗောဓိသတ္တာ ပစ္ဆိမပဋိသန္ဓိဂ္ဂဟဏေ ပဌမေန သောမနဿသဟဂတတိဟေတုကအသင်္ခါရိကမဟာဝိပါကစိတ္တေန ပဋိသန္ဓိံ ဂဏှန္တိ။

မဟဂ္ဂုတ် လောကုတ္တရာအရာ၌ကား သမာဓိ အရေးကြီး၏၊ ဝမ်းသာအားရ သောမနဿ ဖြစ်နေမှုသည် သမာဓိကို အားသေးစေ၏၊ ဥပေက္ခာကား သမာဓိတရား ဘက်၌ တအားတက်အောင် ရွက်ဆောင်ဘော်ရသော မိတ်ဆွေကောင်းပေတည်း၊ ထို့ကြောင့်ပင်လျှင် အောက်ဈာန် ၄-ပါး၌ သုခနှင့်ယှဉ်၍ အထက်ဆုံးပဉ္စမဈာန် ကျမှ ဥပေက္ခာယှဉ်ခွင့်ရလေသည်၊ အကျိုးပေးရာမှာလည်း သုခ (သောမနဿ) ဈာန်များထက် ဥပေက္ခာဈာန်က ကမ္ဘာပေါင်းများစွာ သာလွန်ပေသည်၊ [ဤပဉ္စမ ဈာန်၏ ရှေ့ပြေးဖြစ်သော ဥပစာရ သမာဓိဇောခဏ်း, ဥပေက္ခာဖြဟ္မဝိဟာရ ပွားများခဏ်းတို့၌ ကာမာဝစရအရာဖြစ်သော်လည်း သောမနဿထက်ဥပေက္ခာက သာလွန်မည်ကို သတိပြုပါဦး၊] ဤသို့လျှင် ပဉ္စမဈာန်၏ ဥပစာရသမာဓိဇော ဥပေက္ခာ ဗြဟ္မဝိဟာရ အခဏ်းမှတပါး ကာမာဝစရအရာဝယ် သောမနဿက

သာလွန်၍, မဟဂ္ဂုတ်လောကုတ္တရာအရာဝယ် ဥပေက္ခာက သာလွန်သည်ဟု မှချ မှတ်ယူရာ၏။

အချို့ဆရာတို့ ဝါဒ။ "သောမနဿဖြစ်ကြောင်း၌ စိတ်ထားမလေးနက်မှု ပါရှိ၍ ဥပေက္ခာ ဖြစ်ကြောင်း၌ စိတ်ထားလေးနက်မှု ပါရှိသောကြောင့် ကာမာဝစရ အရာ၌လည်း သောမနဿထက် ဥပေက္ခာ ထက်မြက်သည် ဟု အချို့က ယူကြ၏၊ ''ဣမေသု ပန အဋ္ဌသု လောဘမူလစိတ္တေသု သောမနဿသဟဂတတော ဥပေက္ခာသဟဂတံ ဗလဝတရံ''ဟု ဆိုသော မဏိမဉ္ဇူသာလည်း ဤသဘောပင်တည်း၊ ''စိတ်နေလေးနက်သူသည် ထိုထို အာရုံ၌ ဝမ်း မမြောက်တည့်ဘဲ ဥပေက္ခာ သဘောဖြင့် အာရုံပြုတတ်၏၊ သို့သော် စိတ်နေစိတ်ထား လေးနက်သည့် အတွက် ထိုသူ၏ ဥပေက္ခာသည် သောမနဿထက် မြင့်မြတ်သည်''ဟူလိုသတတ်။

ထို အယူမသင့်၊ အကြောင်းကား–စိတ်နေ လေးနက်သူသည် (သမာဓိ ကြီးသူသည်) မိမိဝမ်းမြောက်လောက်သော အာရုံနှင့် မတွေ့ကြုံသေး၍သာ ဥပေက္ခာ ပြုနိုင်သည်၊ မိမိအလွန်နှစ်သက်အပ်သော အာရုံနှင့် တွေ့ကြုံပါလျှင် ဥပေက္ခာ လောက်တွင်မတန့်ရပ်ဘဲ သောမနဿဇောတွေ အလှိုင်းတကြီး ဖြစ်ပေါ်စေမည်သာ၊ ကုသိုလ် အရာမှာလည်း အလွန်ကြည်ညိုဘွယ်ရာ ဘုရားရှင်ကို ဖူးမြင်ရပါမူ ထို သမာဓိကြီးသူသည် အဘယ်မှာ ဥပေက္ခာပြု၍ လျစ်လျူ ရှုနိုင်ပါအံ့နည်း၊ ပီတိ သောမနဿတွေ များစွာဖြစ်စေမည် မဟုတ်ပါလော၊ ထို့ကြောင့် အချို့ဆရာတို့ ယူဆပုံသည် မသင့်၊ [သဘာဝဓမ္မချင်း သတ္တိပြိုင်ရာ၌ ပုဂ္ဂိုလ်ချင်း မပြိုင်မိစေနှင့်, ပုဂ္ဂိုလ်တဦးတည်း၌ပင် ရံခါ သောမနဿ ရံခါ ဥပေက္ခာဖြစ်ရာ, ထိုပုဂ္ဂိုလ်တဦး တည်း၏ သောမနဿ ဥပေက္ခာချင်းသာ ယှဉ်ပြိုင်ရမည်ကို သတိပြုပါ။]

သမ္ပယုတ် ဝိပ္ပယုတ်။ "ဝိပ္ပယုတ်ထက် သမ္ပယုတ်က ထက်၏၊ ဒိဋ္ဌိဂတသမ္ပယုတ်နှင့် ဒိဋ္ဌိဂတဝိပ္ပယုတ်, ဉာဏ သမ္ပယုတ်နှင့် ဉာဏ ဝိပ္ပယုတ် စိတ်များကို နှိုင်းယှဉ် စဉ်းစားလေ။

သသင်္ခါရိက အသင်္ခါရိက။ "သသင်္ခါရိကထက် အသင်္ခါရိကစိတ်ကထက်မြက်၏ ဤလောဘမူစိတ်ဖြင့် သူ့ဥစ္စာကို ခိုးယူရာ၌ တရံတခါ သူတပါးမတိုက်တွန်းဘဲ စိတ် ထက်သန်စွာ ခိုးယူ၏၊ ထို စိတ်သည် အသင်္ခါရိကစိတ်တည်း၊ တရံတခါ၌ကား ခိုးလိုသောဆန္ဒမရှိဘဲ အထက်လူက စေခိုင်းသောကြောင့် သို့မဟုတ် မခိုးလျှင် မဖြစ်နိုင်သော အကြောင်း တခုခုကြောင့် မခိုးချင့် ခိုးချင်ဖြင့် ခိုးရ၏၊ ထို စိတ်သည် သသင်္ခါရိကစိတ်တည်း။

[ဤနေရာဝယ် တိုက်တွန်းမှု ရှိတိုင်းလည်း သသင်္ခါရိကဟုမဆိုရ, ပင်ကိုယ်က စိတ်အား မထက်သန်ဘဲ တွန့်ဆုတ်နေခိုက်တွင် စေခိုင်းတိုက်တွန်း၍ မပြုချင့်ပြုချင်

ပြုမှသာ သသင်္ခါရိကဟု ဆိုရမည်၊ မိမိဘာသာ ထက်သန်စွာ ပြုလုပ်မည် ဟု ကြံစည်စိတ်ကူးနေတုန်းမှာ "ဘုန်းကြီး ရှေ့ကသွား" ဆိုသလို အစီအမံ ဝါသနာပါသူက စေခိုင်းသော်လည်း ထို စေခိုင်းမှုမျိုးကို သင်္ခါရစာရင်း၌ မသွင်းထိုက်၊ ထို့ပြင်- စေခိုင်းသဖြင့် စိတ်မထက်သန်ဘဲ ပြုလုပ်နေစဉ် အကျိုးရှိမှန်းသိ၍ ထက်ထက်သန်သန် ဆက်လက်ပြုလုပ်လျှင် ပြုခါစတုန်းက သသင်္ခါရိကစိတ် ဖြစ်သော်လည်း ထက်ထက်သန်သန် ပြုလုပ်သော နောက်နောက်စိတ်များမှာ အသင်္ခါရိက စိတ်များချည်းသာတည်း၊ ကုသိုလ်အရာ၌လည်း ဤသသောပင်ဖြစ်သည်။]

သိ၍လွန်ကျူး, မသိ၍လွန်ကျူး။ ။"ဒိဋ္ဌိသမ္ပယုတ်စိတ်သည် ဒိဋ္ဌိဝိပ္ပယုတ်စိတ်ထက် သတ္တိထက်၏"ဟုဆိုပြီ၊ မိစ္ဆာအယူရှိသူတို့သည် အပြစ်မရှိဟု အယူရှိသဖြင့် မကောင်းမှုကို ပြုကျင့်မိကြကုန်၏၊ သမ္မာအယူရှိသူတို့ကား အပြစ်ရှိမှန်း သိလျက်ပင် တမင်လွန်ကျူးကြကုန်၏၊ ထိုသူ ၂-မျိုးတွင် အပြစ်မမြင်၍ ပြုမိသူမှာ မကောင်းမှုပြစ် သက်သာထိုက်၍, အပြစ်ရှိမှန်းသိလျက် ကျူးလွန်သူ၌ အပြစ်ကြီးလေးစွာ ရထိုက်သည် မဟုတ်ပါလောဟု မေး၊ အဖြေကား—ဤသို့မှတ်သင့်။

ချဲ့ဦးအံ့—အပြစ်ရှိပါလျက် အပြစ်မရှိဟု ယူခြင်းသည် မိစ္ဆာအယူတည်း၊ ထိုမိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ အရင်းခံ၍ မကောင်းမှုကိုပြုရာ၌ တွန့်ဆုတ်ခြင်းမရှိ, ရဲရဲဝံ့ဝံ့ပြုကျင့်၏၊ ထို့ကြောင့် မကောင်းမှု အကုသိုလ် သတ္တိသည် ထိုမိစ္ဆာအယူရှိသူတို့၏ သန္တာန်၌ ကြီးလေးစွာ အဖတ်တင်ရစ်၏၊ ဥပမာ-ရဲရဲငြိသော သံတွေခဲကို ရှေ့တိုးထင်၍ ကိုင်သူမှာ ပြင်းထန်စွာ အလောင်ခံရသကဲ့သို့တည်း၊ အပြစ်ရှိမှန်း သိလျက် ကျူးလွန်သူကား အကုသိုလ်အပြစ်ကို ကြောက်ရွံ့ တွန့်ဆုတ်လျက်ပင် မရှောင်ကြဉ်နိုင်၍ ပြုကျင့်မိ၏၊ ထို့ကြောင့် အကုသိုလ်အပြစ်လည်း ဒိဋ္ဌိနှင့်ယှဉ်သလောက် မကြီးမားချေ၊ ဥပမာ-ယခင်သံတွေခဲကို မလွဲသာ၍ ကိုင်ရသူ၌ အပူသက်သာသကဲ့သို့တည်း၊ [မိလိန္ဒပဉှာ (ဇာနန္တာဇာနန္တာနံ ပါပကရဏပဉှာ) ပါဠိတော်ကို မှီရေးသည်။]

ပညတ်တော်သိလျက် လွန်ကျူးပြစ်။ ။သို့ဖြစ်လျှင် "ရာဇသတ် ဥပဒေကိုရင်း ဘုရားပညတ်တော်ကိုရင်း သိလျက်ကျူးလွန်သူတို့မှာ လောကမ္မေဝယ် အဘယ့်ကြောင့် ကြီးလေးသောအပြစ်ကို ရကြပါသနည်း"ဟု မေးဘွယ်ရှိပြန်၏၊ အဖြေကား-ရာဇသတ် ဥပဒေနှင့် ဝိနည်းပညတ်ကို ကျူးလွန်ဖြစ်သာမက, ဥပဒေ ပညတ်တော်ကို မလေးစားမှု အဂါရဝ ဒေါသစိတ်များသည်း ခြိမ်းလျက်ပါရှိလေသည်၊ ထို့ကြောင့် လောကမ္မေ အလိုက် ကြီးလေးသော အပြစ်ထိုက်၏၊ ထို့ပြင်-ပညတ်တော်ဥပဒေများကို နားမလည်ခြင်းသည်လည်း ဒိဋ္ဌိမဟုတ်, အချို့အရာ၌ မောဟ, အချို့အရာ၌ မသိရုံမျှသာဖြစ်၏၊ ထို့ကြောင့် ဒိဋ္ဌိမဘက်ဘဲ မသိသည့်အတွက် ဥပဒေပညတ်တော်ကို ကျူးလွန်ရာ၌ လောက အလိုက်လည်း ညှာညာတာတာ အပြစ်ပေးရ၏၊ သံသရာဘေးမှာလည်း သိလျက် ကျူးလွန်သူလောက် မကြီးလေးတတ်ပေ။

အဋ္ဌမ လောဘသဟဂတစိတ္တာနိနာမ—အဋ္ဌမ၌ ဝိ သဒ္ဒါသည် အစိတ်အစိတ်ကို ဆည်းသော အဝယဝသံမုဒ္ဓည်းအနက်ရှိ၏၊ ထိုစကားမှန်၏ - အပေါင်းစကား နောက်၌ ထိုင်သော စပဲ သဒ္ဒါတို့သည် အစိတ်အစိတ်ကိုသာ ဆည်းမြဲတည်း၊ ဤ၌ လောဘမူစိတ် ၈ ပါး အပေါင်းနောက်၌ထိုင်လျက် "အဋ္ဌဝိ" ဟု ဆိုထားသဖြင့် ပြခဲ့သောစိတ်များတွင် တပါးပါးစီလည်း လောဘမူစိတ်မည်သည်ဟု ထို ဝိသဒ္ဒါက အစိတ်အစိတ်ကို ဆည်းသည်. မာဂဓဋီကာတို့၌ကား-ပဋ္ဌမပရိစ္ဆေဒဝယ် ပြလတံ့သော ကမ္မပထတွင် လောဘနှင့်သက်ဆိုင်သော ကမ္မပထ ၇ ပါးပါ၏၊ လောဘမူ ၈ ပါးကို ထိုကမ္မပထ ၇ ပါးဖြင့်မြှောက်ပွား၍ ရသင့်သော "၈×၇လီ" ၅၆ ပါး အပြားကိုရင်း, အတိတ်စသော ကာလ ၃ ပါး, အဇ္ဈတ္တ ဗဟိဒ္ဓ ဟူသော သန္တာန် ၂ ပါး, ရူပါရုံစသော အာရုံ ၆ ပါးတို့ဖြင့် အဆင့်ဆင့် မြှောက်ပွား၍ ရသင့်သော လောဘမူ စိတ်အပြားကိုရင်း အဋ္ဌမ၌ ဝိ သဒ္ဒါက ဆည်းသည်ဟု ဖွင့်ပြကြ၏၊ စဉ်းစားကြပါလေ၊ နောက်၌ ဤဝိ သဒ္ဒါမျိုးအတွက် ဖွင့်ပြတော့မည်မဟုတ်။

[**နိယာမ်**] အပေါင်းနောက်ယိုင်, ထိုင်သည့် စ ဝိ, ရှိသည့်သဒ္ဒါ, ဆည်းရာ ကြောင်းဟိတ်, ခက်ကြိတ်ကြိတ်, အစိတ်အစိတ်နေ။

လောဘမူလဖြင့် အထူးပြုပုံ။ ။ဤလောဘမူစိတ်၌ လောဘမူလအပြင် မောဟမူလနှင့်လည်း ယှဉ်ရကား "မောဟသဟဂတစိတ္တာနိနာမ" ဟု မဆိုဘဲ အဘယ့်ကြောင့် "လောဘသဟဂတစိတ္တာနိနာမ" ဟု ဆိုပါသနည်း ဟု မေး၊ အဖြေကား-မောဟမူလသည် ဤလောဘမူစိတ်သာ မက, ဒေါသမူ မောဟမူစိတ်များနှင့်လည်း ယှဉ်ရကား မောဟသဟဂတစိတ္တာနိဟု ဆိုလိုက်လျှင် ထို ဒေါသမူ မောဟမူ စိတ်များနှင့် ရောနှောဆက်ဆံဘွယ်ရှိသောကြောင့် ထိုစိတ်များနှင့် မဆက်ဆံစေခြင်းငှါ အသာဓာရဏနည်းအားဖြင့် လောဘသဟဂတစိတ္တာနိနာမ ဟု မိန့်ဆိုရပေသည်။

[အများနှင့် မဆက်ဆံအောင် ဆိုရာ၌ အသာဓာရဏနည်းဟုချည်း မှတ်၊ ဥပမာ—ဒုတ်ဖြင့်တီးခေါက်မှ စည်သံမည်သဖြင့် စည်သံကို "ဒဏ္ဍသဒ္ဒ" ဟု ဆိုလျှင် ဒုတ်ဖြင့် တီးခေါက်အပ်သော တူရိယာအားလုံးနှင့် ရောထွေးမည်စိုး၍, ထိုကဲ့သို့ မရောနှောစေခြင်းငှါ စည်သံကို "ဘေရိသဒ္ဒ" ဟု ဆိုသကဲ့သို့တည်း၊ နာမသဒ္ဒါသည် နိပါတ်ပုဒ် နာမ်ပုဒ်ဟု ၂ မျိုးရှိ၏၊ ထိုတွင် စိတ္တာနိနာမ၌ နာမ သဒ္ဒါကို နာမံ, နာမေန စသည်ဖြင့် ဝိဘတ်အထင်အရှား မတွေ့ရသောကြောင့် နိပါတ်ပုဒ်ဟုမှတ်၊ ထို့ကြောင့် "လောဘသဟဂတစိတ္တာနိနာမ·လောဘသဟဂုတ် စိတ်တို့မည်၏" ဟု အနက်ပေး၊ "လောဘသဟဂုတ်စိတ် အမည်ရှိကုန်၏" ဟု ဗဟုဗ္ဗီဟိသမာသ်သံ ပါအောင် အနက်မပေးနှင့်၊ "တိဿနာမေန" စသည်၌ လာသော နာမသဒ္ဒါကား ဝိဘတ်ထင်ရှားသောကြောင့် နာမ်ပုဒ်ပင်ဖြစ်သည်။]

လောဘမူစိတ် ၈-ပါးဖြစ်ပုံ

၁—၂။ ။နှစ်သက်ဝမ်းမြောက်စွာ သံသရာပြစ်မရှိဟု ယူ၍ မိစ္ဆာစာရမှု အဒိန္နာဒါနမှုတို့ကို ပြုကျင့်ရာ၌ မတိုက်တွန်းရဘဲ အားတက်သရော ရှိလျှင် ပဌမ လောဘမူစိတ်ဖြစ်၏၊ သူတပါး တိုက်တွန်း၍ ပြုရသည့်အတွက် အားတက်သရော မရှိလျှင် ဒုတိယ လောဘမူစိတ် ဖြစ်၏။

၃—၄။ ။သံသရာပြစ် ရှိမှန်းသိလျက် နှစ်သက်ဝမ်းမြောက်စွာ မိစ္ဆာစာရ အဒိန္နာဒါနမှုကို ပြုကျင့်ရာ၌ မတိုက်တွန်းရဘဲ အားတက်သရော ရှိလျှင် တတိယ လောဘမူစိတ်, တိုက်တွန်းသည့်အတွက် အားတက်သရောမရှိလျှင် စတုတ္ထလောဘမူစိတ်ဖြစ်၏။

၅-၆-၇-၈။ ။နှစ်သက် ဝမ်းမြောက်ခြင်း မရှိဘဲ ထို ဆိုခဲ့သည့် အစဉ်အတိုင်း ဖြစ်လျှင် ဥပေက္ခာသဟဂုတ် လောဘမူစိတ် ၄ မျိုး ဖြစ်၏။

[နှစ်သက်ဝမ်းမြောက်လျှင် သောမနဿ,ဝမ်းမမြောက်လျှင် ဥပေက္ခာ, သံသရာပြစ် မရှိဟု ယူလျှင် ဒိဋ္ဌိဂတသမ္ပယုတ်, သံသရာပြစ် ရှိမှန်းသိလျှင် ဒိဋ္ဌိဂတဝိပ္ပယုတ်, အားတက်သရော ရှိလျှင် အသင်္ခါရိက, အားတက်သရော မရှိလျှင် သသင်္ခါရိက ဟု ခွဲခြား၍ လောဘဆိုင်ရာ ကိစ္စ၌ ဖြစ်သမျှစိတ်ကို မည်သည့် လောဘမူစိတ် ဟု ဆုံးဖြတ်ပါလေ။]

ဒေါမနဿသဟဂတံ ပဋိဃသမ္ပယုတ္တံ အသင်္ခါရိကမေကံ သသင်္ခါရိက မေကံတိ ဣမာနိ ဒွေပိ ပဋိဃသမ္ပယုတ္တစိတ္တာနိနာမ

ဒေါသမူစိတ်အဖွင့်

ဒေါမနဿသဟဂတံ။ ။"ဒုဋ္ဌု မနော ဒုမနော,ဒုမနဿ ဘာဝေါ ဒေါမနဿံ" ဒုဋ္ဌု-မကောင်းသော၊ မနော-စိတ်တည်း၊ ဒုမနော-မကောင်းသောစိတ် ["ဒုဋ္ဌု မနော ယဿာတိ ဒုမနော" ဟု တနည်း ဝိဂြိုဟ်ပြု၍ မကောင်းသော စိတ်ရှိသူကို လည်း ဒုမန ဟု ခေါ်နိုင်၏၊ သုမနတုန်းကလည်း ဤနည်းရနိုင်သည်၊] ဒုမနဿ-မကောင်းသောစိတ်၏၊ ဝါ-မကောင်းသောစိတ် ရှိသူ၏၊ ဘာဝေါ-ဖြစ်ကြောင်းသည်၊ ဒေါမနဿံ - ဒေါမနဿမည်၏၊ ဒုမန၌ ဒုသဒ္ဒါသည် မသာယာဘွယ် သဘောကို အကြောင်းပြု၍ဖြစ်၏၊ ဒုမန၏ ဖြစ်ကြောင်းလည်း ထို မသာယာဘွယ် သဘော ဟု ဆိုအပ်သော ဒေါမနဿဝေဒနာပင်တည်း၊ ထို့ကြောင့် ဒု အရ မကောင်း ဟူသည် အကုသိုလ်ပြစ် ရှိ၍ မကောင်းခြင်းမဟုတ်, မသာယာဘွယ် သဘောတရားဖြစ်၍ "မကောင်း"ဟုမှတ်၊ "ဒေါမနဿေန သဟဂတံ ဒေါမနဿသဟဂတံ"တည်း။

ပဋိဃသမ္ပယုတ္တံ- ဒေါသစေတသိက်ကို ပဋိဃ ဟုခေါ်၏၊ "ပဋိဟညတီတိ ပဋိဃော" ပဋိဟညတိ-ယှဉ်ဘက်တရားများကို ဖျက်ဆီးတတ်၏၊ [ဒေါသနှင့် ယှဉ်ရသော တရားများသည် လူမိုက်နှင့် ပေါင်းမိသူများကဲ့သို့ ဒေါသအလို လိုက်လျက် ကြမ်းတန်း ပျက်စီးရ၏၊ ထို့ကြောင့် ဒေါသ က ယှဉ်ဘက်တရားကို ဖျက်ဆီးရာ ရောက်သည်၊] တနည်း, ပဋိဟညတိ-မိမိကိန်းရာ သတ္တာကို နှိပ်စက်ဖျက်ဆီးတတ်၏၊ [ဒေါသဖြစ်လာသည့်အခါ ဒေါသ၏မှီရာ ဟဒယဝတ္ထုရုပ်သည် ပူလောင်၏၊ ထို့နောက် ဒေါသအရှိန် ကြီးလျှင် ကြီးသလောက်, နည်းလျှင် နည်းသလောက် ရုပ်အဆက်ဆက် ထိခိုက် လောင်ကြွမ်းကာ မျက်စိမျက်နှာ နီမြန်းလာအောင် ဖျက်ဆီးတတ်၏၊ ဒေါသအလွန်ပြင်းလျှင် မနောပဒေါသိက နတ်များကဲ့သို့ သေကြေအောင် နှိပ်စက်ခံရလေသည်၊] တနည်း, ပဋိဟညတိ-အာရုံကို ထိခိုက်သကဲ့သို့ ဖြစ်တတ်၏၊ [ဒေါသသည် အာရုံကို ရိုက်နှက် ပုတ်ခတ်ခြင်း မပြုတတ်သော်လည်း အာရုံယူရာ၌ အခြားစိတ်များလို ညင်ညင်သာသာ မရှိ, ဒေါသကြီးတဲ့အခါ တဖက်သားကို စားမလို ဝါးမလို ကြည့်ရှုတတ်သည်ကို ထောက်၊] ဣတိ-ထို့ကြောင့်၊ ပဋိဃော-ပဋိဃ မည်၏၊ "ပဋိဃေန သမ္ပယုတ္တံ ပဋိဃသမ္ပယုတ္တံ" တည်း။

ဝိသေသနကူမရကျိုး။ ။လောဘမူစိတ်၌ သောမနဿသဟဂုတ် ဥပေက္ခာသဟဂုတ် ဟု ဝေဒနာအားဖြင့် အကွဲအပြားရှိသောကြောင့် သောမနဿသဟဂတံ ဥပေက္ခာသဟဂတံ ဟု အထူး ကူမ ထိုက်ပေသည်၊ ဤဒေါသမူစိတ်၌ကား ထိုကဲ့သို့ ဝေဒနာအားဖြင့် အကွဲအပြား မရှိပါဘဲလျက် အဘယ်အကျိုးငှါ ဒေါမနဿသဟဂတံ ဟု ဝိသေသန ကူမ ရသနည်း ဟု မေး၊ အဖြေကား—လောဘမူစိတ်ကဲ့သို့ ဝေဒနာအားဖြင့် အကွဲအပြားမရှိသော်လည်း တပါးသော စိတ်တို့နှင့် မဆက်ဆံသော ဒေါမနဿဝေဒနာဖြင့် စိတ်ကို မှတ်သားခြင်းငှါ ဒေါမနဿသဟဂတံ ဟု ဝိသေသန ကူမ ရသည်။

ရှေ့ဦးအံ့—ဝိသေသနသည် တပါးသော အနက်များကို ကန့်ကွက်လို၍ ကူမ ရသော ဝိသေသနလည်း ရှိ၏၊ ဥပမာ-"မဟန္တော ပုရိသော" ၌ မဟန္တော ဟူသော ဝိသေသနသည် ယုတ်သော ယောကျ်ားကို ကန့်ကွက်တားမြစ်၍ "မြတ်သော ယောကျ်ား" ဟု သိစေသကဲ့သို့တည်း၊ ဤဝိသေသနမျိုးကို ဗျဝစ္ဆေဒက ဝိသေသန ဟု ခေါ်၏၊ တပါးသော အနက်ကို တားမြစ်ဘွယ် မလိုသော်လည်း မိမိအနက်ကို ထင်ရှားအောင်ပြသော ဘူတကထန ဝိသေသနလည်း ရှိ၏၊ ဥပမာ-"စိတြပက္ခော-ဆန်းကြယ်သော အတောင်ရှိသော၊ မယူရော-ဥဒေါင်း" စသည်တည်း၊ [ကာမသောဘန နိဂုံး၌ အကျယ်ပြမည်၊] ဤ ဒေါမနဿသဟဂတံ ဟူသော ဝိသေသနလည်း အခြားဝေဒနာကို ကန့်ကွက်ဘွယ် မလိုစေကာမူ ဤ ဒေါသမူစိတ်ကို ထင်ရှားအောင် မှတ်သားပြသော ဘူတကထန ဝိသေသနပင်တည်း။

ပဋိဃသမ္ပယုတ္တံ။ ။ဤ ဒေါသမူစိတ်ကို ထင်ရှားစေခြင်းငှါ ဒေါမနဿသဟဂတံ ဟူသော ဝိသေသနကိုဆိုလျှင် ရှိစေတော့, "ဣမာနိ ဒွေပိ ပဋိဃသမ္ပယုတ္တစိတ္တာနိနာမ"

ဟူသော စကားဖြင့် ဒေါသမူစိတ်၏ ပဋိဃသမ္ပယုတ် ဖြစ်ကြောင်းမှာ ထင်ရှားနိုင်ပါလျက် အဘယ့်ကြောင့် ပဋိဃသမ္ပယုတ္တံ-ဟု ဝိသေသန အပို ထည့်စွက်ပြန်သနည်း ဟု မေး၊ အဖြေကား - ဒေါမနဿဖြစ်သည့်အခါတိုင်း ပဋိဃခေါ် ဒေါသအမြဲပါသည် "ဒေါမနဿဝေဒနာနှင့် ဒေါသစေတသိက်တို့ အမြဲယှဉ်ကြသည်" ဟုသိစေလိုသောကြောင့် ပဋိဃသမ္ပယုတ္တံ ဟု ထပ်မံ မိန့်ဆိုရပြန်သည်။

[ဋီကာကျော်] ဒေါမနဿသဟဂတဿ ဝေဒနာဝသေန အဘေဒေပိ အသာဓာရဏဓမ္မဝသေန စိတ္တဿ ဥပလက္ခဏတ္ထံ ဒေါမနဿဂ္ဂဟဏံ, ပဋိဃသမ္ပယုတ္တဘာဝေါ ပန ဥဘိန္နံ ကေန္တသဟစာရိတာဒဿနတ္ထံ ဝုတ္တောတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗော။

ဒေါမနဿသဟဂတဿ-ဒေါမနဿသဟဂုတ်စိတ်၏၊ ဝေဒနာဝသေန - ဝေဒနာ အပြားအားဖြင့်၊ အဘေဒေ-မပြားသည်၏ အဖြစ်သည်၊ သတိပိ-ရှိပါသော်လည်း၊ အသာဓာရဏဓမ္မဝသေန-အခြား စိတ်တို့နှင့် မဆက်ဆံသော တရား၏ အစွမ်းဖြင့်၊ စိတ္တဿ-ဒေါသမူစိတ်ကို၊ ဥပလက္ခဏတ္ထံ - မှတ်သားခြင်း အကျိုးငှါ၊ ဒေါမနဿဂ္ဂဟဏံ-ဒေါမနဿသဒ္ဒါကို၊ ဝုတ္တံ-ဆိုအပ်၏၊ ပဋိဃသမ္ပယုတ္တဘာဝေါ ပန-ပဋိဃသမ္ပယုတ်၏ အဖြစ်ကိုကား၊ ဝါ-ပဋိဃသမ္ပယုတ္တံ ဟူသော ဝိသေသနကိုကား ဥဘိန္နံ-ဒေါမနဿပဋိဃ ၂ မျိုးတို့၏၊ ကေန္တသဟစာရိတာဒဿနတ္ထံ-ကေန် တကွဖြစ်လေ့ရှိသည်၏ အဖြစ်ကို ပြခြင်းအကျိုးငှါ၊ ဝုတ္တော-၏၊ ဣတိ-ဤသို့၊ ဒဋ္ဌဗ္ဗော-မှတ်အပ်၏။ [ဤ၌ အသာဓာရဏဓမ္မဝသေန ဥပလက္ခဏတ္ထံပုဒ်တို့ဖြင့် နည်း ၄ ဆယ်လာ အသာဓာရဏနည်း ဥပလက္ခဏနည်းတို့ကို ပြလိုရင်း မဟုတ်, "အခြားစိတ်တို့နှင့် မဆက်ဆံသော ဒေါမနဿဝေဒနာဖြင့် ထင်ရှားပြခြင်း" ဟူသော ဘူတကထနဝိသေသနဖြစ်ကြောင်းကို ပြလိုရင်းတည်း။]

ပရမတ္ထဒီပနီအဆို။ ။ဤ ဒေါသမူစိတ်၌ ဝေဒနာအားဖြင့် ကွဲပြားခြင်း မရှိသော်လည်း ဤဒေါသမူစိတ်သည် သောမနဿဥပေက္ခာတို့နှင့် ယှဉ်လေသလားဟု ယုံမှားဘွယ်ရှိ၏၊ ချဲ့ဥုးအံ့-အစိုးရမင်းတို့သည် ပြီးလျက်ပင် သတ်ဘို့ရန် အမိန့်ချမှတ်တတ်ကြ၏၊ အချို့သူတို့သည် မိမိရန်သူတယောက် သေကြေပျက်စီးလျှင် အင်မတန် ပျော်ရွှင်ကြကုန်၏၊ ကလေးတို့လည်း ရယ်ကာမောကာ သားငှက်ကလေးများကို ပစ်ခတ်ကြကုန်၏၊ ထိုအခါ၌ သောမနဿနှင့်ယှဉ်၍ သတ်မှု ဖြတ်မှု (ဒေါသမူစိတ်) များကို ဖြစ်စေကြ လေရော့သလားဟု ယုံမှားဘွယ်ရှိပေသည်၊ အကြားအကြား၌ ဥပေက္ခာနှင့်တကွဖြစ်လျက် ဒေါသမူစိတ် ဖြစ်လေသလား ဟု ယုံမှားဘို့လည်း ရှိပေသည်၊ ထို ယုံမှားမှုများကို ပပျောက်စေရန် ဒေါမနဿသဟဂတံ-ဟု ဝိသေသန ကူမရလေသည်၊ "ထိုကဲ့သို့ ဝမ်းမြောက်ဝမ်းသာ သတ်ဖြတ်ရာ၌ ဝမ်းမြောက်အားရ သဘောကျမှုကား လောဘမူ သောမနဿစိတ်များတည်း၊သတ်ဖြတ်ကြောင်း စိတ်မှာ ဒေါမနဿနှင့် တကွဖြစ်သော ဒေါသမူစိတ်တည်း၊ ဤကဲ့သို့

လောဘမူစိတ် ဆောနေသောပါဝင်သည်ကို နားမလည် သူတို့က သတ်ဖြတ်ကြောင်း ဒေါသမူစိတ်မှာပင် သောမနဿနှင့် တကွဖြစ်သည်ဟု ထင်ကြလေသည်'' ဟူလို။

ထို့အတူ ဝိစိကိစ္ဆာစသည်နှင့် ယှဉ်လေသလားဟု ယုံမှားဘွယ် ရှိ၍ ပဋိဃသမ္ပယုတ္တံ ဟု ဝိသေသန ကူမ ရပြန်သည်၊ ချဲ့ဦးအံ့-မိစ္ဆာအယူ ရှိသူတို့က "သတ္တာဟူသမျှကို သတ်ဖြတ်ခြင်းသည် အကုသိုလ် မဖြစ်'' ဟု ယူကြကုန်၏၊ အချို့က "လူကိုသတ်ရာ၌ အကုသိုလ်ဖြစ်သည်, ဟင်းသီး ဟင်းရွက်အလား တိရစ္ဆာန်များကို သတ်ရာ၌ အပြစ် မရှိ'' ဟု ယူကြ၏၊ အချို့ကား "သတ္တာကို သတ်၍ ယဇ်ပူဇော်ရာ၌ နတ်ပြည်ရောက်ကြောင်း ကောင်းမှုပင် ဖြစ်သေး၏'' ဟု အယူရှိကြကုန်၏၊ ထိုကဲ့သို့ အယူရှိသူတို့ သတ်ဖြတ်မှု သတ်ဖြတ်ဘို့ရန် ခိုင်းစေမှုများ၌ ဒိဋ္ဌိနှင့်ယှဉ်လျက် ဒေါသမူစိတ် ဖြစ်လေရော့သလားဟု ယုံမှားဘွယ်ရှိသည်၊ ထိုယုံမှားချက်ကို ပယ်ဖျက်ဘို့ရန် ပဋိဃသမ္ပယုတ္တံ ဟု ဝိသေသန ကူမရသည်။

ထို့ပြင်—တချို့ သမ္မာအယူ ရှိသူတို့သည် မိစ္ဆာ လူမျိုးတို့နှင့် အပေါင်း အသင်းများသဖြင့် "သတ္တာကို သတ်ဖြတ်လျှင် အကုသိုလ်ဖြစ်၏'' ဟူသော စကားကို ဝိစိကိစ္ဆာ (မယုံ တဝက် ယုံ တဝက်) ရှိလျက်ပင် သတ်ဖြတ်တတ်ကြကုန်၏၊ ထိုအခါ ဝိစိကိစ္ဆာနှင့် ယှဉ်လေသလော ဟု ယုံမှားဘွယ် ရှိ၏၊ [ထို့ပြင်-မိမိကို သတ်မည်ကြံသော လင်သည် ယောက်ျားကို ချောက်ကမ်းပါး တွန်းချသော ကုဏ္ဍလကေသီတို့ကဲ့သို့ အချို့ သတ်ဖြတ်မှုသည် အလွန်အကြံပိုင်၏၊ ထိုအခါဉာဏ်နှင့်ယှဉ်လေသလားဟု ယုံမှားဘွယ်ရှိပြန်သည်၊] ထိုကဲ့သို့ ယုံမှားချက်ကိုလည်း ပယ်ဖျက်ဘို့ရန် ပဋိဃသမ္ပယုတ္တံ ဟု မိန့်တော်မူရလေသည်။

ဒေါမနဿနှင့် ပဋိဃ အထူး။ ။ဤ ဒေါမနဿ ပဋိဃ တို့သည် အတူတကွ အမြဲယှဉ်ကြသောကြောင့် သဘောချင်း ကွဲပြားဟန်ကို သာမန် ပညာရှိတို့ သိနိုင်ခဲ၏၊ ထို့ကြောင့် ထို ၂ ပါး အထူးကို အဘယ်သို့ မှတ်ရပါအံ့နည်း ဟု မေးမြန်းဘွယ်ရှိသည်၊ အဖြေကား – ဒေါမနဿသည် အနိဋ္ဌာရုံကို ခံစားခြင်းလက္ခဏာ ရှိ၍ ဝေဒနာက္ခန္ဓာ၌ အကျုံးဝင်၏၊ ပဋိဃကား ခက်ထန်ကြမ်းတမ်းခြင်းလက္ခဏာ ရှိ၍ သင်္ခါရက္ခန္ဓာ၌ အကျုံးဝင်သည်၊ ဤသို့ လက္ခဏာအားဖြင့်၎င်း,ခန္ဓာအားဖြင့်၎င်း ကွဲပြားကြလေသည်။

[ဆောင်] အနိဋ္ဌာရုံ, ခံစားတုံလျက်, ဝေဒနာက္ခန်,သက်ဝင်မှန်လျှင်, မှတ်ရန် ဟောအပ်, ဒေါမနဿ်တည်း, ကြွပ်ဆတ် ခက်မာ, လက္ခဏာဖြင့် သင်္ခါရထည့်, သွင်းဘွယ် ရှိက, ပဋိဃ ဟု, ခွဲခြားပြုသည်, သေ့ာတုမှတ်ဘွယ် အချုပ်တည်း။

ဖြစ်ခြင်း အကြောင်းများ။ ။ဤ ဒေါမနဿနှင့် ပဋိဃတို့သည် အတူတကွ ဖြစ်လေ့ရှိသောကြောင့် ဖြစ်ကြောင်းတရားများ တူလျက်ရှိ၏၊ ၁ – ဒေါသဇ္ဈာသယ ဓာတ်ခံရှိခြင်း (ပင်ကိုယ်က ဒေါသဓာတ်ခံပါလာသူသည် အရာမဟုတ်ဘဲလျက် စိတ်တိုတတ်၏၊) ၂ -စိတ်သဘော၏ တိမ်ကော သေးနုခြင်း (စိတ်သဘောထား မကြီး

မား မလေးနက်သူသည် ဝမ်းမြောက်ဘို့အရာဝယ် ဝမ်းသာလွယ်သောလောက် မကြာ မကြာလည်း စိတ်ကောက်တတ် ဝမ်းနည်းတတ်၏။) ၃-အကြားအမြင် နည်းပါး ခြင်း (ဗဟုဿုတ နည်းပါးသူသည် မိမိအလုပ်ကိုသာ အဟုတ်ကြီး ထင်တတ်၍, ဆန့်ကျင်ဘက်တွေ့လျှင် စဉ်းစား ဆင်ခြင် ပြင်ဆင်တတ်သော ဉာဏ်မရှိရကား စိတ် ဆိုးမှု၌ အဆုံးသတ်ရတတ်၏။) ၄-အနိဋ္ဌာရုံနှင့် တွေ့ကြုံရခြင်း, ဤ ၄ နံပါတ် အကြောင်းကား ဒေါမနဿ ပဋိဃတို့ဖြစ်ဘို့ရာ အချုပ်အခြာတည်း၊ ဒေါသဓာ္တ သယ ခတ်ခံရှိခြင်းစသော ရှေ့သုံးမျိုးမှာ အနိဋ္ဌာရုံမဟုတ်ဘဲ ဣဋ္ဌာရုံကိုပင် အထင် လွဲ၍ သဲသဲမဲမဲ ဒေါသဖြစ်တတ်သော အကြောင်းတည်း၊ တကယ် အနိဋ္ဌာရုံနှင့် တွေ့ကြုံလျှင်ကား သာမန်လူတို့ ဒေါသမဖြစ်အောင် တိမ်းရှောင်နိုင်ခဲ၏၊ [ဋီကာ ကျော်၌ အာဃာတဝတ္ထုကိုလည်း ထည့်သွင်းပြ၏၊ အနိဋ္ဌာရုံတွင် ပါဝင်ပြီ ဟု သဘောရ၍ ဤ၌ သီးခြားမပြပြီ၊ ထိုအာဃာတဝတ္ထုကို ဒေါသစေတသိက်ခန်း မှာ ပြအံ့။]

[ဆောင်] **ဒေါမနဿ, ပဋိဃတို့, ဖြစ်ကြရန်လှစ်, အကြောင်းစစ်က, ဒေါသဓာ္တသ ယော, စိတ်သဘော၏, တိမ်ကော သေးနု, အပ္ပဿုတနှင့်, တွေ့မှုအနိဋ္ဌ, ဤ လေးဝသည်, မှတ်ကြနှင့်ဘွယ် အချုပ်တည်း။**

ဒေါသမူစိတ်ဖြစ်ပုံ။ ။ပါဏာတိပါတအမှုသည်ဒေါသမူစိတ်ဖြင့်ဖြစ်၏၊ထို့ကြောင့် တိုက်တွန်းမှု သင်္ခါရ မပါဘဲ အားတက်သရော သတ်ဖြတ်ရာ၌ ပဌမ ဒေါသမူစိတ် ဖြစ်၏၊ တိုက်တွန်းသည့်အတွက် အားတက်သရော မရှိ မသတ်ချင့် သတ်ချင် သတ်ရာ၌ ဒုတိယ စိတ်ဖြစ်သည်၊ အသေမသတ်ဘဲ ညှဉ်းဆဲရုံ ညှဉ်းဆဲရာ၌လည်း ဤနည်း ပင်တည်း။

ဥပေက္ခာသဟဂတံ ဝိစိကိစ္ဆာသမ္ပယုတ္တမေကံ, ဥပေက္ခာသဟဂတံ ဥဒ္ဓစ္စသမ္ပ ယုတ္တမေကံတိ ဣမာနိ ဒွေပိ မောမူဟ စိတ္တာနိနာမ။

မောဟမူစိတ်အဖွင့်

ဥပေက္ခာသဟဂတံ—ဤမောဟမူစိတ်၌ လောဘ ဒေါသဟူသော အခြားမူလတို့ မယှဉ်ကြ, မောဟ မူလ တပါးသာ ယှဉ်သည်၊ ထိုသို့တပါးထည်းယှဉ်ရသော မော ဟသည် လောဘမူ စိတ်တုန်းကကဲ့သို့ လောဘ သဘောသို့ မလိုက်ရောရ, ဒေါသ မူ စိတ်တုန်းကကဲ့သို့ ဒေါသသဘောသို့လည်း မလိုက်ရောရ, မိမိ သဘောအတိုင်း လွတ်လွတ်လပ်လပ် တွေဝေခွင့်ရလေသည်၊ ထို မောဟနှင့်ယှဉ်ခါ လွန်စွာတွေဝေ သော မောဟမူစိတ်လည်း ဣဋ္ဌာရုံနှင့် တွေ့ကြုံစေကာမူ ဣဋ္ဌ အရသာ ပေါ်လာ အောင် အာရုံကို မခံစားနိုင်သဖြင့် သောမနဿဝေဒနာနှင့် ယှဉ်ခွင့်မရ၊ အနိဋ္ဌာရုံ နှင့် .တွေ့ကြုံပြန်လျှင်လည်း အနိဋ္ဌအရသာ ပေါ်လာအောင် မခံစားနိုင်သဖြင့် ဒေါ

မနသာ ဝေဒနာနှင့်လည်း ယှဉ်ခွင့် မရချေ၊ ဥပမာ–အရက်သောက်ကြူး၍ အမူးကြီး မူးနေသူသည် ချော့မော့ဖြောင့်ဖြ သာယာဘွယ် ပြောပြသည်ကိုလည်း နားမဝင်, ဆဲဆိုငေါက်ငန်း ကြမ်းတန်းစွာ ပြောနေသည်ကိုလည်း အရေးမကြီးသကဲ့သို့တည်း၊ ထိုကဲ့သို့ ဣဋ္ဌာရုံ အနိဋ္ဌာရုံကို သာယာခြင်းလည်းမရှိ, မသာယာခြင်းလည်း မရှိရကား သင့်တင့်ရုံ ခံစားတတ်သော ဥပေက္ခာဝေဒနာနှင့်သာ ယှဉ်ရလေသည်။

အကြောင်းတမျိုး။ ။တကြောင်းမှာလည်း– ဤ မောဟမူ စိတ်သည် အာရုံ၌ ကောင်းစွာမတည် အလီလီ ယုံမှားတတ်သော ဝိစိကိစ္ဆာ, ပြန့်လွင့်တတ်သော ဥဒ္ဓစ္စတို့နှင့် ယှဉ်နေရကား အာရုံ၌ တည်တန့်စွာ ယူရသလောက် အရသာ ပေါ်ပေါ်ကအောင် မခံစားနိုင်၊ ဥပမာ–ပြေးရင်းလွှားရင်း စားရသော အာဟာရ၌ မြိမ်သက်စွာ စားရသလောက် အရသာ မပေါ်ပေါ်က် သကဲ့သို့တည်း၊ ဤသို့ အကောင်းအဆိုး အာရုံ၏ အရသာ ၂–မျိုးကို ထင်ရှားအောင် မခံစားနိုင်ရကား သင့်ရုံတော်ရုံ ခံစားတတ်သော ဥပေက္ခာ ဝေဒနာနှင့်သာ ယှဉ်ရလေသည်။ (ဝိသုဒ္ဓိမဂ် မဟာဋီကာကို မှီသည်၊ ဋီကာကျော်၌လည်း ဤအဓိပ္ပါယ်မျိုးပင်။)

မူလန္တရဝိရဟေန, ဝိစိကိစ္ဆုဒ္ဓစ္စ ယောဂတော၊
သမ္မူဠှံ စဥ္စလံ တေန, သောပေက္ခံ ကေဟေတုကံ။

ကေဟေတုကံ–ကေဟိတ်ဟူ,မောဟမူစိတ်သည်၊ မူလန္တရဝိရဟေန–လောဘဒေါသဟူသော အခြားမူလတို့မှ ကင်းသည့်အတွက်၊ သမ္မူဠှံ–လွန်စွာ ကျန, တွေဝေခွင့်လည်းရ၏၊ ဝိစိကိစ္ဆုဒ္ဓစ္စ ယောဂတော–ဝိစိကိစ္ဆာ ဥဒ္ဓစ္စတို့နှင့် ယှဉ်ခြင်းကြောင့်၊ စဥ္စလံ–အာရုံယူချက်, မငြိမ်သက်ဘဲ, စိတ်စက် လွင့်ပါး, လှုပ်ရှားလည်း လှုပ်ရှားတတ်၏၊ တေန–ထိုသို့ တွေဝေ ထန်ပြင်း, လှုပ်ရှားခြင်းကြောင့်၊ သောပေက္ခံ–ဥပေက္ခာနှင့်သာ ယှဉ်ရလေသည်။

ဥဒ္ဓစ္စသမ္ပယုတ်ဟု ဆိုရပုံ။ ။ဥဒ္ဓစ္စသည် အကုသိုလ်စိတ် အားလုံးနှင့် ယှဉ်သည် မဟုတ်ပါလော, သို့ပါလျက် အဘယ်ကြောင့် ဤနောက်ဆုံး စိတ်ကိုသာ "ဥဒ္ဓစ္စသမ္ပယုတ္တံ" ဟု မိန့်ဆိုရသနည်း၊ ဝိသေသနတို့မည်သည် အများနှင့် ကွဲပြားအောင် ပြုရိုးဖြစ်၏၊ ဤ ဥဒ္ဓစ္စသည် အကုသိုလ်စိတ် အားလုံးနှင့် ယှဉ်ရကား ဥဒ္ဓစ္စသမ္ပယုတ္တံ ဟူသော ဝိသေသနသည် ရှေ့အကုသိုလ်စိတ် ၁၁–ပါးနှင့် ကွဲပြားအောင် အဘယ်မှာ ပြုနိုင်ပါအံ့နည်းဟူသို့။ အဖြေကား–ဥဒ္ဓစ္စသည် အကုသိုလ်စိတ် အားလုံး၌ ယှဉ်သော်လည်း ရှေ့အကုသိုလ်စိတ်များ၌ ဥဒ္ဓစ္စ၏ သတ္တိ မထင်ရှားဘဲ နောက်လိုက်–ငယ်သား အပဓာန အနေအားဖြင့်သာ ယှဉ်ခဲ့ရသည်၊ ဤနောက်ဆုံး အကုသိုလ် စိတ်၌ကား သတ္တိ ထင်ရှားလျက် ပဓာန ခေါင်းဆောင် အနေအားဖြင့် ယှဉ်သည်၊ ထိုသို့ ပဓာန ခေါင်းဆောင် အဖြစ်ဖြင့် ယှဉ်သည့်အတွက် ဥဒ္ဓစ္စသမ္ပယုတ္တံ ဟူသော ဝိသေသနသည် ရှေ့အကုသိုလ် စိတ်များနှင့် ကွဲပြားအောင် ပြုနိုင်၏၊ ထို့ကြောင့် ဤနောက်ဆုံး စိတ်ကိုသာ ဥဒ္ဓစ္စသမ္ပယုတ္တံ ဟု မိန့်ဆိုရပေသည်။

ချုံးအံ့—လောဘမူစိတ်၌ ဥဒ္ဓစ္စယှဉ်၏၊ သို့သော် လောဘ ဒိဋ္ဌိ မာန ဟူသော ထင်ရှားသော တရားတို့၏ သတ္တိက လွှမ်းမိုးနေသဖြင့် ဥဒ္ဓစ္စသည် အစွမ်းကုန် မပြနိုင်လွှင့်နိုင်, ဒေါသမူ၌ ယှဉ်ခိုက်မှာလည်း ဒေါသ ဣဿာ မစ္ဆရိယ ကုက္ကုစ္စ တရားတို့၏ သတ္တိက လွှမ်းမိုးနေသဖြင့် မိမိသတ္တိ မထင်ရှားနိုင်၊ တောသားလူလယ်သည် ဘုရင့်ရှေ့တော်ဝယ် မှူးကြီး မတ်ကြီးတို့အလယ်မှာ နာမည်မျှပင် မထင်ရှားတော့သကဲ့သို့တည်း၊ ဤ နောက်ဆုံး စိတ်၌ကား ထင်ရှားသော စေတသိက်ကြီးများ မပါဝင် မယှဉ်ကြတော့သဖြင့် ဥဒ္ဓစ္စသည် မိမိ၏ ပြန့်လွင့်မှု သဘောကို အစွမ်းကုန် ပြ၍ ပဓာနခေါင်းဆောင် အနေမျိုးဖြင့် အထင်အရှား စိုးမိုးလျက် ယှဉ်သည်၊ ယခင် တောသားလူလယ်သည် မိမိရွာဝယ် တန်ခိုးကြီးသကဲ့သို့တည်း၊ ထို့ကြောင့် ဤ နောက်ဆုံးစိတ်ကျမှ ထင်ရှားသော ဥဒ္ဓစ္စကို ဝိသေသနပြုလျက် သမ္ပယုတ္တံ ဟု မိန့်ဆိုရပေသည်။

ထို့ကြောင့်ပင်လျှင် ဘုရားရှင်လည်း ဓမ္မသင်္ဂဏီ ပါဠိတော်ဝယ် ရှေ့အကုသိုလ် စိတ်များ၌ "ဖဿော ဟောတိ, ဝေဒနာ ဟောတိ" ဟု ဖဿ ဝေဒနာစသည်တို့ နာမည်ကို ထုတ်ပြသကဲ့သို့ "ဥဒ္ဓစ္စံ ဟောတိ" ဟု ဥဒ္ဓစ္စနာမည်ကို ထုတ်ပြတော်မမူဘဲ "ယေဝါပန တသ္မိံ သမယေ အညေပိ အတ္ထိ=မထင်ရှားသော အခြားတရားများလည်း ရှိကြသေး၏" ဟု ယေဝါပနက တရား ရောပြွမ်း သောပြွမ်းအစားတွင် ဥဒ္ဓစ္စကို သွင်းထားတော်မူခဲ့၍, ဤ နောက်ဆုံးစိတ်ကျခါမှ ဥဒ္ဓစ္စ၏ သတ္တိအင်အား ထင်ရှားလေသောကြောင့် မျက်နှာကြီးရာ ဟင်းဖတ်ပါဆိုသလို "ဥဒ္ဓစ္စ သမ္ပယုတ္တံ" ဟု ၎င်း "ဥဒ္ဓစ္စံ ဟောတိ" ဟု၎င်း, အတိအလင်း နာမည်တပ်လျက် ၂ ထပ်ပင် ဟောပြတော်မူပေသည်။ [ဟောပြပုံကို ဓမ္မသင်္ဂဏီ အကုသလပဒနိဒ္ဒေသမှာ ကြည့်၊ "ယေဝါပနသဒ္ဒေန-ယေဝါပနသဒ္ဒါဖြင့်၊ ကီယတိ ကထီယတိ-ဟောပြအပ်၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ ယေဝါပနကော-ယေဝါပနကတရားမည်၏။]

သဗ္ဗာကုသလယုတ္တံပိ, ဥဒ္ဓစ္စံ အန္တမာနသေ၊
ဗလဝံ ဣတိ တံ ယေဝ, ဝုတ္တ မုဒ္ဓစ္စယောဂတော။
တေနေဝ ဟိ မုနိန္ဒေန, ယေဝါပနကနာမတော၊
ဝတွာ သေသေသု စိတ္တေသု, တံ သရူပေန ဒေသိတံ။

ဥဒ္ဓစ္စံ-ဥဒ္ဓစ္စသည်၊ သဗ္ဗာကုသလယုတ္တံပိ-အလုံးစုံသော အကုသိုလ်စိတ်နှင့် ယှဉ် ပါသော်လည်း၊ အန္တမာနသေ-နောက်ဆုံး အကုသိုလ်စိတ်၌၊ ဗလဝံ-သတ္တိထင်ရှား, အင်အားရှိ၏၊ ဣတိ-ထို့ကြောင့်၊ တံယေဝ-ထိုနောက်ဆုံး စိတ်ကိုသာလျှင်၊ ဥဒ္ဓစ္စ ယောဂတော - ဥဒ္ဓစ္စနှင့်ယှဉ်၏ဟူ၍၊ ဝါ-ဥဒ္ဓစ္စသမ္ပယုတ္တံဟူ၍၊ ဝုတ္တံ-မိန့်ဆိုအပ်ပြီ၊ ဟိ-အထောက် သာဓက ဉာပကကား၊ တေနေဝ-ထိုသို့ နောက်ဆုံးစိတ်၌ အားရှိ

သည့် အတွက်ကြောင့်သာလျှင်၊ မုနိန္ဒေန-မုနိထွဋ်တင်, ဘုရားရှင်သည်၊ သေသေ သု-ကြွင်းသော ရှေးအကုသိုလ်စိတ်တို့၌၊ တံ-ထို ဥဒ္ဒစ္စကို၊ ယေဝါပနကနာမတော- ယေဝါပကနာမည်ဖြင့်၊ ဝုတ္တံ-ဟောတော်မူပြီး၍၊ ဧတ္ထေဝ-ဤ နောက်ဆုံးစိတ်၌ သာလျှင်၊ သရူပေန-သရုပ်သကောင်အားဖြင့်၊ ဒေသိတံ-ထုတ်ဆောင် ဟောပြတော် မူအပ်ပြီ။....ဋီကာကျော်။

သင်္ခါရအဆုံးအဖြတ်။ ။''ဤမောဟမူဒွေးသည် အသင်္ခါရိကလော သသင်္ခါရိကလော'' ဟု မေးမြန်းလေ့ရှိကြ၏၊ အဖြေကား-အသင်္ခါရိကလည်း မဟုတ်ပါ, သသင်္ခါရိကလည်း မဟုတ်၊ ဥပေက္ခာသဟဂုတ် ဝိစိကိစ္ဆာသမ္ပယုတ် ဥပေက္ခာသဟဂုတ် ဥဒ္ဓစ္စသမ္ပယုတ်သာ ဖြစ်၏။

ချဲ့ဥုံးအံ့—ဓမ္မသင်္ဂဏီပါဠိတော်၌ လောဘမူ ဒေါသမူ ကာမ သောဘနစိတ် များတွင် နောက်နောက်စိတ်ကို''သသင်္ခါရေန''ဟု ဘုရားရှင် ဟောပြတော်မူသဖြင့် အဋ္ဌကထာဆရာတို့က ရှေးရှေးစိတ်ကို အသင်္ခါရိက, နောက်နောက်စိတ်ကို သသင်္ခါ ရိက ဟု ဖွင့်ပြတော်မူကြ၏၊ ဖွင့်ပြသည့်အတိုင်းလည်း အသင်္ခါရိက စိတ်သည် သသင်္ခါရိကစိတ်ထက် သတ္တိကောင်း၏၊ လောသမူ ဒေါသမူစိတ်တို့၌ အသင်္ခါရိက သသင်္ခါရိက ၂-မျိုးကို နှိုင်းယှဉ်ပြခဲ့ပြီ၊ ဤ မောဟမူစိတ်၌ကား ထို ဓမ္မသင်္ဂဏီဝယ် သင်္ခါရနှင့် စပ်၍ အရိပ်အမြွက်မျှ ဟောပြတော် မမူခဲ့၊ အရှင်အနုရုဒ္ဓါလည်း စေတသိက်ပိုင်း အကုသလသင်္ဂဟနည်း၌ ရှေးအကုသိုလ်စိတ် ၁၀-ပါးကို ''အသင်္ခါ ရိကပဉ္စက, သသင်္ခါရိကပဉ္စက'' ဟု အတိအလင်းပြပြီးလျှင် မောဟမူဒွေး၌ သင်္ခါရ အတွက် လေသံမျှမမြွက်ဘဲ ''ဝိစိကိစ္ဆာသဟဂတ-ဥဒ္ဓစ္စသဟဂတ''ဟု မိန့်ဆိုလျက် ရှိသည်။

သဘောယုတ္တိ။ ။သဘောယုတ္တိကို စဉ်းစားပြန်လျှင် တိုက်တွန်းမှု မရှိသည် ဖြစ်စေ တိုက်တွန်းမှ ဖြစ်ရသည်ဖြစ်စေ အထက်တမျိုး မထက်တမျိုးဟု ကွဲပြားဘို့ အချက် မတွေ့ရ၊ ချဲ့ဥုံးအံ့—ဘုရားစသည်၌ ယုံမှားသံသယ ဖြစ်မှုသည် ဝိစိကိစ္ဆာ သမ္ပယုတ်စိတ်တည်း၊ထို ယုံမှားသံသယသည် ခရာဇ်ယန် တရားဟောဆရာ စသူတို့က ဘုရားရှင်၏ အပြစ်ကို ပြောပြခြင်း(ပြောပြသောအားဖြင့် ယုံမှားအောင် တိုက်တွန်း ခြင်း)ကြောင့်လည်း ''ဘုရားရှင်သည် ကမ္ဘာလောကကို မဖန်ဆင်းနိုင်လျှင် ဗုဒ္ဓ အစစ် ဟုတ်နိုင်ပါ့မလား''ဟု ယုံမှားသံသယဖြစ်နိုင်၏၊ ဤသို့ မိမိဘာသာ ကြံစည် တွေးတော်ခြင်းကြောင့် ယုံမှားသည်ဖြစ်စေ သူတပါးက ယုံမှားအောင် တိုက်တွန်း ခြင်းကြောင့် ယုံမှားရသည်ဖြစ်စေ ထို ယုံမှားသံသယဖြစ်မှု ဝိစိကိစ္ဆာ သမ္ပယုတ်စိတ် မှာ အထက်အနိမ့် ကွဲပြားဘွယ် မရှိပြီ။

အသင်္ခါရိက သသင်္ခါရိက ဟု နာမည်တပ်ရာ၌လည်း သင်္ခါရ ရှိရုံ သင်္ခါရမရှိရုံမျှ ကို စွဲ၍ နာမည်တပ်ရသည်မဟုတ်၊ စိတ်တမျိုးထဲ၌ အထက်အနိမ့် ကွဲပြားနေမှသာ

အချင်းချင်းထောက်ဆ၍ သင်္ခါရအကူအညီမပါဘဲ ပင်ကိုယ်ထက်မြက်သောစိတ်ကို အသင်္ခါရိက, နှုံ့ညံ့နေသည့်အတွက် သင်္ခါရ ကူစွက်မှ ဖြစ်နိုင်သော စိတ်ကို သသင်္ခါရိက ဟု နာမည်တပ်ရသည်၊ထို့ကြောင့် အထက်တမျိုး အနှုံ့အညံ့တမျိုး ဟု မကွဲပြားသော ဤဝိစိကိစ္ဆာသမ္ပယုတ်စိတ်၌ သင်္ခါရဖြင့် ခြားနား၍ ၂-မျိုး ၂-စား မရှိသင့်တော့ပြီ၊ ပြန့်လွင့်ခြင်းသဘောရှိသော ဥဒ္ဓစ္စသမ္ပယုတ်စိတ်၌လည်း ဤနည်းနှိုး၍ သိလေ။

[မဟာဋီကာ] အာရမဏေ ဟိ သံသပ္ပနဝသေန ဝိက္ခိပနဝသေန ပဝတ္တမာနဿ စိတ္တဒွယဿ ကီဒိသေ ကိစ္စေ သဘာဝတိက္ခတာယဝါ ဥဿာဟေတဗ္ဗတာယဝါ ဘဝိတဗ္ဗံ, တသ္မာ န တတ္ထ သင်္ခါရဘေဒေါ အတ္ထိ။

ဟိ-ချဲ့ဉုးအံ့၊အာရမဏေ-၌၊ သံသပ္ပနဝသေန-ထက်ဝန်းကျင် ရွေ့ရှားလျက် ယုံမှားခြင်း၏ အစွမ်းအားဖြင့်၎င်း (ဝိစိကိစ္ဆာ အတွက် သဘောပြ)၊ ဝိက္ခိပနဝသေန-ပြန့်လွင့်ခြင်း၏ အစွမ်းအားဖြင့်၎င်း (ဥဒ္ဓစ္စ အတွက် သဘောပြ)၊ ပဝတ္တမာနဿ-ဖြစ်သော၊ စိတ္တဒွယဿ-မောဟမူ‌ဒွေး၏၊ကီဒိသေကိစ္စေ-ဘယ်ကိစ္စ၌မဆို၊ သဘာဝတိက္ခတာယဝါ- ပင်ကိုယ် ထက်မြက်သည်၏ အဖြစ်သည်၎င်း၊ ဥဿာဟေတဗ္ဗတာယဝါ-တိုက်တွန်းထိုက်သည်၏ အဖြစ်ဟူသော နှုံ့ညံ့သော သဘောသည်၎င်း၊ဘဝိတဗ္ဗံ-ဖြစ်ရာတော့အံ့နည်း၊ ("မရှိတော့ပြီ"ဟူလို၊) တသ္မာ-ထို့ကြောင့်၊ တတ္ထ-ထို မောဟမူ‌ဒွေး၌၊သင်္ခါရဘေဒေါ-သင်္ခါရအတွက် ကွဲပြားချက်သည်၊နတ္ထိ-မရှိနိုင်။

မောမူဟစိတ္တာနိနာမ—"မောဟေနမုယှန္တီတိ မောမူဟာနိ"မောဟေန-မောဟဖြင့်၊ မုယှန္တိ-တွေဝေတတ်ကုန်၏၊ ဣတိ ကြောင့်၊ မောမူဟာနိ-မောမူဟ စိတ်တို့ မည်၏၊ "မောဟမုဟ"ဟု ဆိုသင့်လျက် ဟချေ, မု ကို ဒီဃပြု၍ "မောမူဟ"ဟု ဖြစ်သတဲ့၊ မောဟ သဒ္ဒါကလည်း တွေဝေခြင်းအနက်, မုဟ သဒ္ဒါကလည်း တွေဝေခြင်းအနက်ကို ဟောသောကြောင့် "တွေဝေ့ တွေဝေသောစိတ်, ဝါ-အလွန် တွေဝေသောစိတ်"ဟု ဆိုလိုသည်၊ လောဘမူ ဒေါသမူ စိတ်တို့၌ပါသော မောဟ သည် လောဘ ဒေါသတို့ သဘောကို လိုက်ရောနေရသဖြင့် အားရပါးရ တွေဝေခွင့် မရခဲ့၊ ဤမောဟမူစိတ် ကျမှသာ တွဲဘက်မပါသဖြင့် အားရပါးရ တွေဝေခွင့်ရသည်၊ ဤမောဟမူစိတ် ၂-ပါးဖြစ်ပုံမှာ စေတသိက်ပိုင်း ဝိစိကိစ္ဆာဥဒ္ဓစ္စတို့ အခန်း၌ ထင်ရှားလတံ့။

ဣစ္စေဝံ သဗ္ဗထာပိ ဒွါဒသာကုသလစိတ္တာနိ သမတ္တာနိ၊

ဣစ္စေဝံသဗ္ဗထာပိ၊ပေ၊သမတ္တာနိ—ဤဝါကျကား နိဂုံးဝါကျတည်း၊ "နိဂမိယန္တိ အပ္ပိယန္တိ ဧတေနာတိ နိဂမနံ" ဧတေန-ဤဝါကျဖြင့်၊ ဝုတ္တတ္ထာ-ဆိုအပ်ပြီးသော အနက်တို့ကို၊ နိဂမိယန္တိ အပ္ပီယန္တိ-အပ်နှံသွင်းဖုံးအပ်ကုန်၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ တံ-

ထိုဝါကျသည်၊ နိဂမန်-နိဂုံးဝါကျမည်၏၊ ဤ နိဂမနကို အဋ္ဌကထာတို့၌ အပ္ပနာဝါကျလည်း ခေါ်၏။

ထိုဝါကျ၌ ဣစ္စေဝံကား နိဂုံးအုပ်ရာဝယ် မှတယ်သဘောအားဖြင့် စ ချီရိုးဖြစ်သော နိပါတ်ပုဒ်အပေါင်းတည်း၊ ဣတိနှင့် ဧဝံနိပါတ် ၂-ပုဒ်ကို ပေါင်းထားသည်၊ "ဣစ္စေဝံ-ဤသို့"ဟု အနက်ပေး၊ တနည်း-ဣတိသဒ္ဒါသည် သောမနဿ သဟဂတံ ဒိဋ္ဌိဂတသမ္ပယုတ္တံ စသော သဒ္ဒါနှင့် ထို သဒ္ဒါတို့၏ ဟောနက်ကို ညွှန်ပြသော နိဒဿနတ္ထနိပါတ်တည်း၊ ဧဝံကား ထိုသဒ္ဒါနှင့် အနက်တို့၏ ရှေ့နောက်အစဉ်ကို ညွှန်ပြသော နိပါတ်တည်း၊ "ဣစ္စေဝံ-ဤဆိုအပ်ပြီးသော သဒ္ဒါအနက်တို့၏ အစဉ်ဖြင့်"ဟု အနက်ဆို။

သင်္ဂဟပါဌ် ဒွါဒသ၌ အဘိန္နဝိသေသန အဖြစ်ဖြင့်စပ်၊ "ဝေဒနာဒိဋ္ဌိ ပဋိဃ ဝိစိကိစ္ဆာ ဥဒ္ဓစ္စတို့ဖြင့် အစွမ်းကုန် ခွဲခြားသော်လည်း အကုသိုလ်စိတ် ၁၂-ပါးသာ ပြားသည်"ဟူလို၊ ထိုစကား မှန်၏-အကုသိုလ်စိတ်သည် "သာဝဇ္ဇ ဒုက္ခဝိပါက လက္ခဏာ-အပြစ်ရှိခြင်း မကောင်းသော အကျိုးရှိခြင်း လက္ခဏာ"အားဖြင့် တမျိုးတည်းသာရှိ၏၊ ဝေဒနာ ဒိဋ္ဌိ စသော ယှဉ်ဘက်စေတသိက်တို့ ကွဲပြားမှုကြောင့်သာ ၁၂-ပါး ပြားရလေသည်။

အကုသလ။ ။"န+ကုသလာ အကုသလာ" ကုသလာ-ကုသိုလ်တို့သည်၊ န-မဟုတ်ကုန်၊ အကုသလာ-ကုသိုလ် မဟုတ်ကုန်၊ ဤ၌ န သဒ္ဒါသည် ရိုးရိုးတားမြစ်ခြင်း ပဋိသေဓတ္တ မဟုတ်၊ ပဋိပက္ခ (ဆန့်ကျင်ဘက်) အနက်ကို ထွန်းပြသော ပဋိသေဓတည်း၊ ကုသိုလ်က ပယ်သတ်တတ်သော ပဟာယက တရား, အကုသိုလ်က ပယ်သတ်အပ်သော ပဟာတဗ္ဗတရားဖြစ်၍ အချင်းချင်းမတည့်ကြ, ပဋိပက္ခဖြစ်နေကြသည်-ဟူလို။ [အချို့က "န-ကုသိုလ်၏ ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်ကုန်သော၊ ကုသလာ-အကုသိုလ်တို့တည်း"ဟု အနက်ဆိုကြ၏၊ ထိုအနက်ကား ပဋိသေဓအေသံမပါသဖြင့် မကောင်း၊ န သဒ္ဒါ၏ အရင်းခံဖြစ်သော ပဋိသေဓအနက်ကို အသံထွက်စေ၍, ပဋိပက္ခအနက်ကို ထွန်းပြရုံသာ ထွန်းပြရမည်၊ ဝိသုဒ္ဓိမဂ် ပညာဘူမိနိဒ္ဒေသ မဟာဋီကာ အဝိဇ္ဇာပုဒ် အဖွင့်ကို ကြည့်။]

သမတ္တာနိ။ ။[သံ+အာ+ပုဗ္ဗ, ဒါဓာတ် တပစ္စည်း။]"သင်္ဟေတွာ-ပေါင်း၍ အာဒီယိံသု-ယူအပ်ကုန်ပြီ၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ သမတ္တာနိ-သမတ္တတို့ မည်၏၊ "အကုသိုလ်စိတ် ၁၂ ပါးကို ပေါင်းယူအပ်ပြီ, ပေါင်းယူပြီးပြီ" ဟူလို၊ ဤအဓိပ္ပါယ်ကို ရည်၍ ဋီကာကျော်၌ "သင်္ဟေတွာ ဝါ အတ္တာနိ ဂဟိတာနိ" ဟု ဖွင့်သည်၊ တနည်း-သမတ္တ သဒ္ဒါသည် ပြီးဆုံးခြင်း အနက်ကို ဟောသော ရုဠှီ အနိပ္ဖန္န

ပါဠိုပဒိကပုဒ် ဖြစ်၍ ဝိဂ္ဂုဟ် မလုပ်ရ၊ ''သမတ္တာနိ-ပြီးကုန်ပြီ''ဟု အနက်ဆို၊ ''သမတ္တာနိ=ပရိနိဋ္ဌိတာနိ''ဟု ဖွင့်သည်။

ဥပေက္ခာသဟဂတံ စက္ခုဝိညာဏံ, တထာ သောတဝိညာဏံ, ဃာနဝိညာဏံ, ဇိဝှါဝိညာဏံ, ဒုက္ခသဟဂတံ ကာယဝိညာဏံ ၊ပေ၊ ဣမာနိ သတ္တပိ အကုသလဝိပါက စိတ္တာနိနာမ။

အဟိတ်စိတ်အဖွင့်

အကုသလဝိပါက်စိတ်။ ။အဟိတ်စိတ်သည် အကုသလဝိပါက် ကုသလဝိပါက် ကြိယစိတ်အားဖြင့် ၃-မျိုးရှိ၏၊ ထိုတွင် အကုသိုလ်စိတ်၏ အခြားမဲ့၌ အကုသလဝိပါက်စိတ်ကို ဆက်လက် ပြခြင်းသာလျှင် လောကထုံးစံ လျော်ကန်သောကြောင့် အကုသလဝိပါက်ကို ရှေးဦးစွာ ပြတော်မူလိုသော အရှင်အနုရုဒ္ဓါသည် ဥပေက္ခာသဟဂတံ အစရှိသော ပါဌ်ကို မိန့်တော်မူ၏။

စက္ခုဝိညာဏံ—''စက္ခုံသို့ နိဿိတံ ဝိညာဏံ စက္ခုဝိညာဏံ'' စက္ခုံသို့-စက္ခုပသာဒ၌၊ နိဿိတံ-မှီသော၊ ဝိညာဏံ-ဝိညာဏ်သည်၊ စက္ခုဝိညာဏံ-စက္ခုဝိညာဏ်မည်၏၊ သောတဝိညာဏ်စသည်လည်း နည်းတူ။ ဤ၌ ၊စက္ခုစသည်တို့၏ ဝစနတ္ထနှင့် သရုပ်အရ, စက္ခုဝိညာဏ်၏ ဖြစ်ကြောင်းစသော မှတ်သားဘွယ်များကို ပကိဏ်းပိုင်း ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာဝယ် တွေ့ရလတံ့။

တထာ သောတဝိညာဏံ— တထာ သဒ္ဒါသည် ညွှန်ပြခြင်းဟူသော အတိဒေသ အနက်, ရှေ့က ပုဒ်ကို ဆွဲငင်ခြင်း ဟူသော အနုကမ္ဗန-ဥပသံဟရဏ အနက်, ဥပမေယျဇောတကဟု ခေါ်ဝေါ်ရိုး ပြုကြသော ဥပမာနိဂမနအနက်,အတို့ တပါး စကားတရပ်ကို ထွန်းပြသော ပက္ခန္တရဇောတက အနက်, စသည်ဖြင့် များသော အနက်ရှိ၏၊ ဤနေရာ၌ ရှေ့ ၃-နက် ဖြစ်သင့်၏၊ အတိဒေသအနက် ဆိုလျှင် ''တထာ-ထို ဥပေက္ခာသဟဂုတ်ဖြစ်သော''ဟု အနက်ပေး၊ အနုကမ္ဗန ဥပသံဟရဏ အနက်ဆိုလျှင် ''တထာ ဥပေက္ခာ သဟဂတံ-ဥပေက္ခာ သဟဂုတ် ဖြစ်သော''ဟု ရှေ့က ဥပေက္ခာသဟဂတံပုဒ်ကိုဆွဲငင် ဆောင်ယူလေ၊ယခုအခါ၌ကား ''တထာ- ထို့အတူ''ဟု ဥပမာနိဂုံး (ဥပမေယျဇောတက) အသံပါအောင် အနက်ပေးကြ၏၊ ထိုအနက်သည် ကျမ်းရိုး စာသွား မကျချေ၊ ဥပမာ တိုက်ရိုက် ရှိသောအရာ၌သာ ဤ ဥပမာနိဂုံးအနက်ကို သုံးရမည်၊ ''တထာ-ထိုမှတပါး, ထို့ပြင်''ဟု ပေးရသော ပက္ခန္တရဇောတက အနက်ကား ဤနေရာနှင့် လုံးဝမဆိုင်။

[ဆောင်] **တထာအရှိ, ကျမ်းဂန်ညီသော်, အတိဒေသ, နုကမ္ဗနှင့်, ဥပသံဟရ, ဥပမာနိဂုံး, တထုံးမြွက်ဟန်, ပက္ခန္တရ-ဇောတကဟု, ဖွင့်ကြစဉ်လာက်, သင့်ရာဘက်၍, အနက် သုံးတတ်စေသတည်း။**

ဒုက္ခသဟဂတံ။ ။ဒု ပုဗ္ဗ ခနုဓာတ် ကွိ ပစ္စည်းဖြင့် ဒုက္ခ ဟု ပုဒ်ပြီးဖြစ်၏၊ ဒုသဒ္ဒါ သည် ကုစ္ဆိတ အနက်ဟောတည်း၊ "ကုစ္ဆိတံ ဟုတွာ ခနတီတိ ဒုက္ခံ" ကုစ္ဆိတံ-စက်ဆုပ်ဘွယ်သည်၊ ဟုတွာ-ဖြစ်၍၊ ခနတိ-သုခကို တူးဖြိုပစ်တတ်၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ ဒုက္ခံ-ဒုက္ခမည်၏၊ ဒုက္ခဝေဒနာဖြစ်သည့်အခါ သုခဖြစ်ခွင့် မရသောကြောင့် ဒုက္ခက သုခကို တူးဖြိုပစ်သည်၊ဤဒုက္ခသည် (ကာယဒွါရ၌ဖြစ်သော---ခန္ဓာကိုယ်၌ ဖြစ်သော) ကာယိက ဒုက္ခ, စိတ်သက်သက်၌ဖြစ်သော မာနသိကဒုက္ခဟု ၂-မျိုးရှိ၏၊ ဤ ဒုက္ခဝေဒနာကား ခန္ဓာကိုယ်မှာ ထိခိုက်သော ဒဏ်ရာဒဏ်ချက်ကို ခံစားတတ်သော ကာယိကဒုက္ခတည်း၊ ကာယဝိညာဉ်စိတ် ဖြစ်သည့်အခါ ဤကာယိကဒုက္ခ ဝေဒနာနှင့် တွဲဘက်၍ ဖြစ်သောကြောင့်၊ ဒုက္ခသဟဂတံ ကာယဝိညာဏံဟုမိန့်သည်။ [ဒေါသမူဒွေး၌ ယှဉ်သော ဒေါမနဿ ဝေဒနာကိုပင် မာနသိက ဒုက္ခဟုရင်း စေတသိက ဒုက္ခဟုရင်း ခေါ်သည်။]

အကုသလဝိပါကစိတ္တာနိ။ ။ဝိပါက၌ ဝိသဒ္ဒါသည် ဝိရုဒ္ဓ အနက်ဟောတည်း၊ "ဝိရုဒ္ဓါနံ ပါကာတိ ဝိပါကာ" ပဟာယက ပဟာတဗ္ဗဘာဝေန-ပယ်သတ် တတ်သော တရား ပယ်သတ်အပ်သော တရားတို့၏ အဖြစ်ဖြင့်၊ ဝိရုဒ္ဓါနံ-အချင်းချင်း ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်သော ကုသိုလ်အကုသိုလ်တို့၏၊ ပါကာ-အကျိုးတို့တည်း၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ဝိပါကာ-ဝိပါကတို့ မည်၏၊ ကုသိုလ်သည် ပယ်သတ်တတ်သော ပဟာယက, အကုသိုလ်သည် ပယ်သတ်ခံရသော ပဟာတဗ္ဗဖြစ်၍ အချင်းချင်း ဆန့်ကျင်ဘက် ဝိရုဒ္ဓဖြစ်ကြ၏၊ထိုဝိရုဒ္ဓဖြစ်သော ကုသိုလ် အကုသိုလ်တို့၏ ဆိုင်ရာအကျိုးကို ဝိပါကဟု ခေါ်သည်၊ တနည်း-ဝိသဒ္ဒါသည် မတူထူးခြား ကွဲပြားခြင်း ဟူအော ဝိသိဋ္ဌ အနက် ဟောတည်း၊အကုသိုလ်သည် အပြစ်ရှိသော သာဝဇ္ဇတရား, မည်းနက်သော ကဏှ တရားတည်း၊ ကုသိုလ်ကား အပြစ်မရှိသော အနဝဇ္ဇတရား, ဖြူစင်သော သုက္ကတရား တည်း၊ ဤသို့ သာဝဇ္ဇ အနဝဇ္ဇ ကဏှ သုက္က စသည်ဖြင့် သဘောချင်း ကွဲလွဲထူးခြား ကြသောကြောင့် ကုသိုလ်နှင့် အကုသိုလ်ကို ဝိသိဋ္ဌ ဟု ဆို၏၊ ထို ဝိသိဋ္ဌတရားတို့၏ အကျိုးကို ဝိပါကဟု ဆိုသည်၊ အညမည ဝိသိဋ္ဌာနံ-အချင်းချင်း ထူးခြားကုန်သော ကုသိုလ် အကုသိုလ်တရားတို့၏၊ ပါကာ-အကျိုးတို့သည်၊ ဝိပါကာ-ဝိပါကတို့ မည်၏။

ကမ္မဇရုပ်တို့ဝိပါက မမည်။ ။ကုသိုလ် အကုသိုလ်တို့၏ အကျိုးကို ဝိပါကဟု ဆိုလျှင် ကမ္မဇရုပ်များလည်း ကုသိုလ် အကုသိုလ်ကံကြောင့် ဖြစ်ရကား ဝိပါက မည်သင့်သည် မဟုတ်လောဟုမေး၊ အဖြေကား-ဤ အဘိဓမ္မာအရာ၌ ဝိပါကသဒ္ဒါသည် အကြောင်း ဖြစ်သော ကုသိုလ်အကုသိုလ်နှင့် နာမ်တရားချင်းအားဖြင့်ရင်း, အာရုံကိုယူတတ်သော သာရမ္မဏတရားချင်း အားဖြင့်ရင်း,ကဏှတရားချင်း(အကုသိုလ်နှင့်အကုသလဝိပါက်) သုက္ကတရားချင်း (ကုသိုလ်နှင့် ကုသလဝိပါက်) အားဖြင့်ရင်း, ချွတ်ပြီး စွပ်သကဲ့သို့ တထပ်ထည်းတူသော နာမ်အကျိုးတရားကိုသာဟောသော အထင်ရုဠှီသဒ္ဒါဖြစ်သည်၊

ထို့ကြောင့်အကြောင်းကံများနှင့် နာမ်တရားချင်းစသည်ဖြင့် မတူသော ကမ္မဇရုပ်များ၌ ဝိပါကအမည်မရထိုက်။

[**အဋ္ဌသာလိနီ**] ဝိပက္ကဘာဝမာပန္နာနံ အရူပဓမ္မာန မေတံ အဓိဝစနံ။

တေံ-ဤ ဝိပါက ဟူသောအမည်သည်၊ ဝိပက္ကဘာဝံ-ရင့်ကျက်ခြင်း သဘောသို့၊ အာပန္နာနံ-ရောက်ကုန်သော၊ အရူပဓမ္မာနံ-နာမ်တရားတို့၏၊ အဓိဝစနံ-အမည်တည်း၊ အဓိပ္ပါယ်ကား—သလေးမျိုးစေ့ကို စိုက်ပျိုးသည့်အခါ အကြောင်းမျိုးစေ့နှင့် ပုံသဏ္ဌာန်မတူသော အညွန့် အခက် အရွက်တွေထွက်သော်လည်း ဝိပက္က, ဝိပါက (သလေးမှည့်ရင့်ပြီ) ဟု မဆိုရ, အကြောင်း မျိုးစေ့နှင့် တူစွာ သလေးနှံထွက်၍ မှည့်ရင့်သည့်အခါကျမှ ဝိပက္က, ဝိပါက (သလေးမှည့်ပြီ)ဟု ဆိုရသကဲ့သို့, ထို့အတူ အကြောင်းကံနှင့်မတူသော ကမ္မဇရုပ်တွေ ဖြစ်နေသော်လည်း ဝိပါကဟု မခေါ်ရ, အကြောင်းကံနှင့် နာမ်တရားချင်း စသည်ဖြင့်တူသော နာမ်ဝိပါက်များကိုသာ ဝိပါကဟု ခေါ်ဆိုရသည်ဟူလို၊ [သလေးမျိုးစေ့နှင့် ကုသိုလ် အကုသိုလ်ကံ, အညွန့် အခက် အရွက်နှင့် ကမ္မဇရုပ်, သလေးမှည့်နှင့် နာမ်ဝိပါက်များတူကြ၏။]

ဤသို့ ဟောစွမ်းနိုင်သော အနက်အားလုံးကိုမယူဘဲ အများ ထင်ရှားသော အနက်ကိုသာ ဟောပြသော သဒ္ဒါကို အထင်ရုဠှီသဒ္ဒါဟု ဆိုကြ၏၊ အဋ္ဌကထာတို့၌ အဓိဝစနံ နာမံပုဒ်တို့နှင့်တကွ ဖွင့်ပြရာဝယ် အထင်ရုဠှီသဒ္ဒါဟု ပြောစမှတ် ပြုကြသည်၊ ဥပစာနည်းအားဖြင့် ကေဒဒ္ဒသျူပစာသာ များသတဲ့၊ ဤ၌ ဝိပါကအရ ကုသိုလ် အကုသိုလ်အကျိုးဖြစ်ကြသော ရုပ်ဝိပါက် နာမ်ဝိပါက် ၂-မျိုးလုံးကို ရနိုင်သော်လည်း ထိုရုပ် နာမ် ဝိပါက် ၂-ပါးအပေါင်း၏ ဝိပါက ဟူသော နာမည်ကို အစိတ်ဖြစ်သော နာမ်ဝိပါက် အပေါ်၌သာ တင်စား၍ ခေါ်ဝေါ်ရသောကြောင့် ဤဝိပါကသဒ္ဒါကို ကေဒဒ္ဒသျူပစာရ သဒ္ဒါဟု ဆိုလိုသတတ်။

[နိယာမ်] (၁) **အဓိဝစနံ, နာမံရှိက, များလှနက်တွင်, လိုအင်နက်မှီ, ထင်ရုဠှီ။**

(၂) **အဓိဝစနံ, နာမံရှိရာ, ဥပစာ, မြဲစွာ ဥာဏ်ဖြင့်ရှု။**

ပရမတ္ထဒီပနီအဆို။ ။စေတနာသမင်္ဂီတာ ကမ္မသမင်္ဂီတာ ဥပဋ္ဌာနသမင်္ဂီတာ ဝိပါကသမင်္ဂီတာဟု သမင်္ဂီတာ ၄-မျိုးရှိ၏၊ [ဉဏဝိဘင်္ဂဋ္ဌကထာ၌ လာသော ၅-မျိုးတွင် အာယူဟန သမင်္ဂီတာကို ချန်ထားသည်။] ထိုတွင် ကံကိုအားထုတ်စဉ် စေတနာ၏ ခဏတ္တယနှင့် ပြည့်စုံခြင်းသည် စေတနာ သမင်္ဂီတာ မည်၏၊ ထို စေတနာသည် ဥပါဒ်ဋ္ဌီဘင်စေ့၍ ချုပ်ရသော်လည်း ဓာါတည်း အမျိုးပြတ်အောင် ချုပ်သွားသည် မဟုတ်၊ အခွင့် သာလျှင် သင့်ရာမှာ ရင့်ကျက် ဘို့ရန် (အကျိုး ဖြစ်ဘို့ရန်) မိမိ၏ အမှုအရာ သတ္တိထူးကို စိတ်အစဉ်ဝယ် အပြည့်အစုံ သွင်းနှံ မြှုပ်ထား၍ ချုပ်သွား လေသည်၊ ဤအမှုအရာ သတ္တိထူးသည် ကမ္မသမင်္ဂီတာ

(ကံ၏ပြည့်စုံခြင်း) မည်၏၊ ထိုအမှုအရာ သတ္တိထူးသည် မိမိနှင့် လျောက်ပတ်သော အထောက် အပံ့ကို ရသည့်အခါ ကံ ကမ္မနိမိတ် ဂတိနိမိတ် တပါးပါးကို ထင်လာ စေ၏၊ ထို ထင်လာသော- အာရုံကို မလွှတ်ဘဲ စုတေလျှင် အကျိုး ပေးခွင့် သာလေတော့၏၊ ဤကား ဥပဋ္ဌာနသမ္ပတ္တိ (ထင်လာသောအာရုံ၏ပြည့်စုံခြင်း) တည်း၊ ထို ထင်လာသော အာရုံကို မလွှတ်ဘဲ စုတေသူ၏ သန္တာန်ဝယ် ရှေးက မြှုပ်နှံခဲ့သော အမှုအရာ သတ္တိထူးသည် စုတိအခြားမဲ့၌ သမ္ပယုတ်အခြံအရံနှင့် တကွ အထင်အရှားပေါ်ထွက်လျက် တဘဝလုံးပြည့်နှက်အောင် ရင့်ကျက် ဖြစ်ပေါ် လာလေသည်၊ ဤကား ဝိပါကသမ္ပတ္တိ (အကျိုးဝိပါက်၏ ပြည့်စုံခြင်း)တည်း၊ ထိုတွင် ရှေ့သမ္ပတ္တိ ၃-ပါး၏ အခိုက်အတန့်သည် နုသေးသော အခိုက်အတန့် မည်၏၊ ဝိပါကသမ္ပတ္တိကား ရင့်ကျက်လာသော အခိုက်အတန့်မည်၏၊ "နုသော ကံသည်ပင် အခွင့်သာ၍ ရင့်လာသည့်အခါ ဝိပါက နာမည်ရလေသည်"ဟူလို၊ ထို့ကြောင့် "ဝိပစ္စန္တိ-ရင့်ကျက်လာကုန်၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ ဝိပါကာ-ဝိပါကတို့ မည်၏"ဟု ရုဠှီမပါ ဥပစာမဘက် သက်သက်မုချအားဖြင့် ဝိပါက အမည် ရကြောင်းကို ပရမတ္ထဒီပနီဖွင့်ဆို၏၊ လောကုတ္တရာဝိပါက်နှင့် ပဝတ္တိကျိုး သက်သက် ဖြစ်သော နာမ်ဝိပါက်များ၌ ထို အဆိုအတိုင်း မဖြစ်နိုင်သောကြောင့် ထို ဒီပနီ စကားကို စဉ်းစားထိုက်သည်။

ဥပေက္ခာသဟဂတံ ကုသလဝိပါကံ စက္ခုဝိညာဏံ၊ ပေ၊ သုခသဟဂတံ ကာယ ဝိညာဏံ၊ ပေ၊ ဣမာနိ အဋ္ဌပိ ကုသလဝိပါကာ ဟေတုကစိတ္တာနိနာမ။

သုခသဟဂတံ ကာယဝိညာဏံ။ ။"ကာယစိတ္တာဗာဓံ-ကိုယ်နာ စိတ်နာ ၂-ဖြာ သောရောဂါကို၊ ခနတိ-တူးဖြိုပစ်တတ်၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ သုခံ-သုခမည်၏၊ ဤသုခ သည်လည်း ကာယိကသုခ(ကိုယ်ချမ်းသာ)ဝေဒနာ,စေတသိကသုခ(စိတ်ချမ်းသာ) ဝေဒနာဟု ၂-မျိုးရှိ၏၊ ကာယိကသုခက ကာယိကဒုက္ခဟူသော ကိုယ်နာကို တူးဖြို ပစ်၍, စေတသိကသုခခေါ်သော သောမနဿဝေဒနာက စေတသိကဒုက္ခခေါ်သော စိတ်နာကို တူးဖြိုပစ်သည်၊ ကာယဝိညာဏ်စိတ် ဖြစ်သည့်အခါ ကာယိကသုခ ဝေဒနာနှင့် အတူတကွ ဖြစ်သောကြောင့် "သုခသဟဂတံ ကာယဝိညာဏံ"ဟု မိန့်သည်။

ကုသလဝိပါကာ ဟေတုကစိတ္တာနိ။ ။"ကုသလဝိပါကံ စက္ခုဝိညာဏံ"ဟု ကုသလဝိပါက သဒ္ဒါကို ရှေ့နားကဆိုပြီးလျက် အဘယ့်ကြောင့် "ကုသလဝိပါကာ ဟေတုက"ဟု ကုသလဝိပါကသဒ္ဒါကို တဘန် ထပ်ရပါသနည်းဟုမေး၊ အဖြေကား--ရှေ့က ကုသလ ဝိပါကသဒ္ဒါသည် စက္ခုဝိညာဏံ စသည်ကို အထူးပြုသော ဂုဏဝါစကသဒ္ဒါ ဖြစ်၍, ဤ ကုသလဝိပါကာဟေတုက၌ ကုသလဝိပါက သဒ္ဒါက "ကုသလဝိပါက် အဟိတ်

စိတ်''ဟု နာမည်ကိုပြသော နာမဝါစကသဒ္ဒါဖြစ်သည်၊ဤသို့ ဂုဏဝါစက နာမဝါစက ကွဲပြားသောကြောင့် ရှေ့၌ဆိုပြီးလျက် ဤကုသလဝိပါကသဒ္ဒါကို ထပ်၍ဆိုရပြန်သည်၊ ဥပမာ-''ဣတိပိ သော ဘဂဝါ''ဟု ရှေ့က ဘဂဝါသည် ဘုရားနာမည်တော်ကို ပြသော နာမဝါစကသဒ္ဒါဖြစ်၍ ''ဗုဒ္ဓေါ ဘဂဝါ''၌ ဘဂဝါသဒ္ဒါက ဂုဏ်တော်ကို ပြသော ဂုဏဝါစကသဒ္ဒါ ဖြစ်သောကြောင့် ဘဂဝါပုဒ်ကို ၂-ထပ် ဟောတော်မူသကဲ့သို့တည်း။

အဟေတုကဝိသေသန။ ။ဤကုသလဝိပါက်အဆုံး နိဂုံးစကား၌''ကုသလဝိပါကာ ဟေတုက စိတ္တာနိ''ဟု အဟေတုက ဟူသော ဝိသေသနကို ကူမသကဲ့သို့, ရှေ့အကုသလဝိပါက် အဆုံး နိဂုံး၌ အဟေတုကဟု ဝိသေသန မကူမဘဲ အဘယ့်ကြောင့် ''အကုသလ ဝိပါကစိတ္တာနိ''ဟုသာ မိန့်ဆိုပါသနည်း ဟု မေး၊ အဖြေကား-ဤကုသလဝိပါက်စိတ်၌သာ အခြားသော ကုသလဝိပါက်များနှင့် ယှံမှားဘွယ်ရှိ၍,ထိုအကုသလဝိပါက်စိတ်၌ ယှံမှားဘွယ်ရာ အခြားအကုသလဝိပါက်စိတ် မရှိသောကြောင့် ဤကုသလဝိပါက်စိတ်၏ အဆုံး နိဂုံး၌ အဟေတုက ဟု ဝိသေသန ကူမသကဲ့သို့, ထို အကုသလ ဝိပါက်စိတ်၏ အဆုံး နိဂုံး၌ အဟေတုက ဟု ဝိသေသန မကူမဘဲ မိန့်ဆိုရပေသည်။

ချဲ့ဥုးအံ့—ဝိသေသနမည်သည် သမ္ဘဝ ဗျဘိစာရ ၂-မျိုးရှိရာ၌သာ ကူမရကျိုးနပ်၏၊ထိုတွင် သမ္ဘဝ ဟူသည် သာမညစကားတည်း၊''သမ္ဘဝနံ သမ္ဘဝေါ'' သမ္ဘဝနံ-အနက်အများ၏ ဖြစ်သင့်ခြင်း၊ သမ္ဘဝေါ-အနက်အများ၏ ဖြစ်သင့်ခြင်း၊ ဥပမာ-''လူ'' ဟူသော သာမညစကား၌ ယောကျ်ား မိန်းမ လူဟူသမျှကို ရနိုင်သကဲ့သို့တည်း၊ ဗျဘိစာရ ဟူသည် ထိုသာမည သဒ္ဒါ၏ ဟောနိုင်သမျှ အနက်တွေ ရှေးရှု ပါဝင်လာခြင်း (လူဟူသော စကား၌ လူဟူသမျှ ပါဝင်လာခြင်း)တည်း၊ ''ဝိရုဒ္ဓါနံ အဘိမုခံ စရဏံ ပဝတ္တနံ ဗျဘိစာရော'' ဝိရုဒ္ဓါနံ-မလိုရာ ဆန့်ကျင်ဘက် အနက်တို့၏၊ အဘိမုခံ-ရှေးရှု၊ စရဏံ ပဝတ္တနံ-ဖြစ်ခြင်း ပါဝင် ခြင်းသည်၊ ဗျဘိစာရော-ဗျဘိစာရမည်၏၊ဤစကားအရ ''သမ္ဘဝကား အကြောင်းရင်းတည်း, သမ္ဘဝ သာမည ဖြစ်သည့်အတွက် မလိုရာအနက်များ ပါဝင် လာနိုင်ခြင်းကြောင့် ဗျဘိစာရကား အကျိုးတည်း'' ဟု သိသာပြီ။

သမ္ဘဝေ ဗျဘိစာရေစ, ဝိသေသနံ သာတ္ထကံ သိယာ၊
သမ္ဘဝေါနာမ သာမညံ, ဗျဘိစာရောတု တပ္ဖလံ။

သမ္ဘဝေ-အနက်များ၏ ဖြစ်သင့်ခြင်း ဟူသော သမ္ဘဝသည်၎င်း၊ ဗျဘိစာရေစ-မလိုရာ ဆန့်ကျင်ဘက်အနက်တို့ ရှေးရှုပါဝင်လာခြင်းဟူသော ဗျဘိစာရသည်၎င်း၊ သတိ-ရှိမှသာ၊ ဝိသေသနံ-ဝိသေသနသည်၊ သာတ္ထကံ-ကူမ ရကျိုးနပ်သည်၊ သိယာ-ဖြစ်ရာ၏၊ သမ္ဘဝေါနာမ-သမ္ဘဝ မည်သည်၊ သာမညံ-သာမညတည်း၊ ဗျဘိစာရောတု-ဗျဘိစာရ သည်ကား၊ တပ္ဖလံ-ထို သမ္ဘဝ၏ အကျိုးတည်း၊ [ဗျဘိစာရကို အနေကန္တိကဘာဝဟု၎င်း ပသင်္ဂ ဟု၎င်း ဆိုကြသေး၏၊ အနေကန္တိကဘာဝ-

များသော အနက်အဘို ရှိသည်၏ အဖြစ်၊ ပသင်္ဂ-များစွာသော အနက်တို့၏ ကပ်ငြိခြင်း, ပါဝင်ခြင်း။]

ဤ ကုသလ ဝိပါက်စိတ်နိဂုံး၌ အဟေတုက ဟု ဝိသေသန မကူမဘဲ သမ္ဘဝ သာမည စကားကို ဆိုလိုက်လျှင် မဟာဝိပါက် မဟဂ္ဂုတ် လောကုတ္တရာဝိပါက်ဟူသော အခြားသဟိတ်ဝိပါက်တွေပါဝင်လာခြင်းဟူသော ဗျဘိစာရ ဖြစ်လေရာ၏၊ ထိုကဲ့သို့ ဗျဘိစာရ မဖြစ်ရလေအောင် ဤကုသလဝိပါက်စိတ် အဆုံးနိဂုံး၌အဟေတုက ဟု ဝိသေသန ကူမရသည်၊ အကုသလ ဝိပါက်အဆုံး နိဂုံး၌ကား အဟေတုကဟု ဝိသေသန မကူမသော်လည်း အခြားသဟိတ် အကုသလဝိပါက် မရှိသောကြောင့် ဗျဘိစာရမဖြစ်နိုင်တော့ပြီ၊ ထို့ကြောင့် အဟေတုက သဒ္ဒါမထည့်ဘဲ "အကုသလ ဝိပါကစိတ္တာနိနာမ"ဟုမိန့်ခဲ့ရပေသည်။

ဥပေက္ခာသဟဂတံ ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇနစိတ္တံ တထာ မနောဒွါရာဝဇ္ဇန စိတ္တံ သောမနဿသဟဂတံ ဟသိတုပ္ပါဒစိတ္တဉ္စေတိ ဣမာနိ တီဏိပိ အဟေတုက ကြိယာစိတ္တာနိနာမ။

[ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန စသည်တို့၏ ဝစနတ္ထနှင့် သဘာဝသည် နောက်၌ ထင်ရှားလတံ့။]

ဟသိတုပ္ပါဒစိတ္တံ—"ဟသိတမေဝ ဥပ္ပါဒေတီတိ ဟသိတုပ္ပါဒံ" ဟသိတမေဝ-ပြုံးရွှင်ခြင်းကိုသာလျှင်၊ ဥပ္ပါဒေတိ-ဖြစ်စေတတ်၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ ဟသိတုပ္ပါဒံ-ဟသိတုပ္ပါဒစိတ်မည်၏၊ လောဘမူ ကာမသောဘန စိတ်တွေလည်း ပြုံးရယ်ခြင်းကို ဖြစ်စေနိုင်ကြပေ၏၊ သို့သော် ထိုစိတ်တို့သည် ပြုံးရယ်ခြင်းကိစ္စအပြင် အခြားသော ကိုယ်မှု နှုတ်မှု များကိုလည်း ဖြစ်စေရသေးသောကြောင့် ဟသိတုပ္ပါဒ အမည်မရကြပေ၊ ဤစိတ်ကား ပြုံးရယ်မှုမှတပါး အခြားသော ကိုယ်မှု နှုတ်မှုကို မဖြစ်စေတတ်, ပြုံးရယ်မှုတခုကိုသာ ဖြစ်စေတတ်သဖြင့်"ဟသိတုပ္ပါဒ်"ဟု အမည်ရလေသည်၊ ထို့ကြောင့် ခန္ဓနိဒ္ဒေသမဟာဋီကာ၌ "ဟသိတုပ္ပါဒနရသာတိ ဟသိတဿေဝ ဥပ္ပါဒနရသာ"ဟု မိန့်ပြီ။

အလက်ာကျမ်းလာ ရယ်ခြင်း ၆-မျိုး

သိတမိဟ ဝိကာသိနယနံ, ကိဉ္စိ လက္ခိယ ဒိဇံ တု တံ ဟသိတံ၊
မဓုရဿရံ ဝိဟသိတံ, အံသသိရောကမ္ပ မုပဟသိတံ။
အပဟသိတံ သ-ဇလက္ခိ, ဝိက္ခိတ္တင်္ဂ ဘဝတျ တိဟသိတံ၊
ဒွေဒွေ ကထိတာ စေသံ, ဇေဋ္ဌေ မဇ္ဈေ ဓမေ ကမသော။

ဇုဟ-ဤဟာသ အရာ၌၊ ဝိကာသိနယနံ-ပွင့်သောမျက်စိရှိရုံ ပြုံးခြင်းသည် (မျက်စိပွင့်ရုံမျှ ပြုံးခြင်းသည်၊) သိတံ-သိတမည်၏၊ ယံ-အကြင်ပြုံးခြင်းသည်၊ ကိဉ္စိအာလက္ခိယဒိဇံ-စဉ်းငယ် မှတ်သားအပ်သော သွားရှိ၏၊ (သွားအနည်းငယ်ပေါ်၏၊) တံတု-ထိုပြုံးခြင်းသည်ကား၊ ဟသိတံ-ဟသိတ မည်၏၊ မဓုရဃရံ-သာယာသော အသံထွက်အောင်ရယ်ခြင်းသည်၊ဝိဟသိတံ-ဝိဟသိတမည်၏၊အံသသိရောကမ္ပံ-ပခုန်းဦးခေါင်းလှုပ်အောင် ရယ်ခြင်းသည်၊ ဥပဟသိတံ-ဥဖဟသိတ မည်၏၊ သ ဇလက္ခိ-မျက်ရည်ထွက်အောင် ရယ်ခြင်းသည်၊ အပဟသိတံ-အပဟသိတ မည်၏၊ ဝိက္ခိတ္တင်္ဂံ-လက်ခြေအင်္ဂါကိုပစ်လွဲ၍ ရယ်ခြင်းသည်၊ အတိဟသိတံ-အတိဟသိတမည်သည်၊ ဘဝတိ-၏၊ သေံ-ဤ ၆-မျိုးတို့တွင်၊ဒွေဒွေ-၂-မျိုး ၂-မျိုးတို့ကို၊ကမသော-အစဉ်အတိုင်း၊ဇေဋ္ဌေ-မြတ်သူ၌ဎင်း၊ မဇ္ဈေ-အလတ်စားဖြစ်သူ၌ဎင်း၊ အဓမေ-ယုတ်ညံ့သူ၌ဎင်း၊ ကထိတာ-ကုန်၏။

ဤ ဟသိတုပ္ပါဒ် စိတ်သည် ဘုရား ရဟန္တာ အရှင်မြတ်တို့၌သာ ဖြစ်နိုင်သောကြောင့် ဟသိတုပ္ပါဒ်၌ ဟသိတ အရ မြင့်မြတ်သူတို့ ပြုံးရိုး ဖြစ်သော သိတ ဟသိတ ၂-ပါးကိုယူ၊ အချို့ကား ဘုရားရှင် ပြုံးတော် မူရာ၌ "သိတံ ပါတွာကာသိ" ဟု ချည်းလာ၏၊ ထို့ကြောင့် ဟသိတုပ္ပါဒ်၌ ဟသိတအရ သိတ တမျိုးကိုသာ ယူရမည်ဟု ဆိုကြ၏၊ ထိုဆရာတို့သည် "သိတံ ပါတွာကာသီတိ-အဂ္ဂဂ္ဂဒန္တေ ဒဿေန္တော သိတံ ပါတု အကာသိ" ဟူသော မဇ္ဈိမပဏ္ဏာသ မဃဒေဝသုတ္တဋ္ဌကထာကို တွေ့မိဟန်မတူ၊ ထိုအဋ္ဌကထာ၌ "အဂ္ဂဂ္ဂဒန္တေ-အဖျားအဖျား ဖြစ်သော သွားတော် တို့ကို၊ ဒဿေန္တော-ပြတော် မူလျက်" ဟူသော စကားသည် "ကိဉ္စာလက္ခိယ ဒိဇံတု တံ ဟသိတံ" ဟူသော အလင်္ကာ စကားနှင့် တသားတည်း တူနေပြီ မဟုတ်ပါလော၊ ထို့ကြောင့် ဘုရားရှင်လည်း သိတ ဟသိတ ၂-မျိုးတွင် သင့်ရာ တမျိုးမျိုးဖြင့် ပြုံးတော်မူရကား ဟသိတုပ္ပါဒ်၌ ဟသိတ အရ သိတ ဟသိတ ၂-မျိုးပင်ရသည်ဟု မှတ်။ ["ဟသိတံတိ သိတမေဝ သန္ဓာယ ဝဒတိ" ဟု အင်္ဂုတ္တိုရ်ဋီကာ ဖွင့်လျက်ရှိ၏၊ ထို၌ အလင်္ကာကျမ်းလာ ဟသိတမျိုးကို ပယ်လို၍မဟုတ်, အဋ္ဌကထာ၌ အချို့လူတို့ ရယ်ပုံကို ဟသိတ ဟု ဆိုထား၏၊ ထို ဟသိတကို ပယ်လို၍ ဖွင့်ခြင်းဖြစ်သည်။]

အဟေတုကကြိယစိတ္တာနိ။ ။မဟာကြိယာ မဟဂ္ဂုတ်ကြိယာ ဟူသော သဟိတ်ကြိယာများကိုတားမြစ်လို၍ "အဟေတုက" ဟု ဝိသေသန ကူမ ရသည်၊ အချို့ကား "အဟေတုကသဒ္ဒါဖြင့် ကာမာဝစရချင်း တူသော သဟိတ် မဟာကြိယာကိုသာ တားမြစ်ခွင့်ရှိသည်, မဟဂ္ဂုတ်ကြိယာများကို တားမြစ်ဘွယ်မလို" ဟု ဆိုကြ၏၊ ထိုဝါဒသည် သဒ္ဒထုံးစံမကျ, အဟေတုကသဒ္ဒါဖြင့် သဟိတ်ဟူသမျှကို တားမြစ်လိုက်မှသာ သဒ္ဒထုံးစံ ကျသည်၊ ထင်ရှားစေအံ့—အဟေတုကကြိယစိတ္တာနိ ဟူသော ပုဒ်ဝယ် ကြိယစိတ္တာနိ၌ ကြိယ ဟူသော ဝိသေသနဖြင့် ကုသိုလ် အကုသိုလ် ဝိပါက်စိတ်များကို တားမြစ်လိုက်ပြီ၊ ကြိယာစိတ် အားလုံးနှင့်ကား ဆက်ဆံ နေသေး၏၊

အဟေတုက ကို ထပ်မံ၍ ဝိသေသနပြုလိုက်သည့်အခါ သဟိတ်ကြိယာစိတ်ဟူသမျှတို့ ဆုတ်နစ်ကြရဟော့သည်၊ ထိုဆရာတို့ အလိုအတိုင်း ''ကာမာဝစရ အခဏ်းဖြစ်၍ မဟဂ္ဂုတ် လောကုတ္တရာ များကို ထိုအခဏ်းက တားမြစ် ပြီးပါ''ဟု ဆိုလျှင် ''အဟိတ်ခဏ်းဖြစ်၍ သဟိတ်စိတ်များကို တားမြစ်ပြီးပါ''ဟု ဆိုရလိမ့်မည်၊ သို့ဖြစ်လျှင် အဟေတုက သဒ္ဒါပင် အပို ဖြစ်တော့လတံ့၊ အဟေတုက ကုသလ ဝိပါက ဝိတ္တာနိ တုန်းကလည်း အဟေတုကအတွက် ဤအတိုင်း ကောက်ချက်ချလေ။

[**ဆောင်**] နာလောစေ့စုံ, စိစစ်ကုန်အံ့၊....အာရုံဝတ္ထု, ထိခိုက်မှုက, ဥပါဒါချင်း, ဖြစ်တုံလျှင်း၍, ညှင်းညှင်းသာသာ, အားနည်းစွာကြောင့်, ရှစ်ဖြာဝိညာဉ်, ပေက္ခာယှဉ်၏၊ ထို့ပြင်ကာယ-ဝိညာဏာတုံ, သူ့အာရုံကား, သုံးပုံဘုတ်ကြီး, ဖြစ်ခဲ့ပြီးမို့, ထန်သည်းဗလဝ, ထိခိုက်ကြသဖြင့်, ဣဋ္ဌနိဋ္ဌာ, သင့်ရာရာဝယ်, သုခါဒုက္ခ, ယှဉ်ကုန်ကြ၏၊ သမ္ပဋိစ္ဆာ, ၂-ခုမှာမူ, မှီရာမမျှ, ဝိညာဏမှ, နန္တရသတ္တိ, ကျေးဇူးရှိသဖြင့်, အားမပြည့်ကြ, ဒုဗ္ဗလမို့, မုချပေက္ခာ, ယှဉ်ရစွာရှင့်, ၃-ဖြာသန္တိ-ရဏာသည်ကား, အမှီတူလှိုင်း, ပဋိစ္ဆိုင်းမှ, ထောက်မှုင်း ကူမ, ကျေးဇူး ရသဖြင့်, ဗလဝအား, စွမ်းပကားကြောင့် ၂-ပါးပေက္ခ-သောမနဟု, ကုသလဝိပါက်, အယှဉ်ထွက်၏၊ ဝိပါက်အကု, သုံ အမှုမှာ, ၂-ဖြာဒုက္ခ-ဒေါမနတို့, ယှဉ်ကြရန်ဖြင့်, ဆင် မသင့်၍, အခွင့်လျော်စွာ, ဥပေက္ခာသည်, နောင်လာ မှတ်ဘွယ် စေ့စေ့တည်း။

[**အဆက်**] မှတ်ဘွယ်စေ့င, ဆက်ကာပြပိမ့်၊....ပဉ္စဒွါရာ-ဝဇ္ဇနာမူ, မှီရာတူရိပ်, ဘဝင်စိတ်မှ' နန္တရပစ္စည်း, ကျေးဇူးကြီးကြောင့်, စိုးစည်းအားအင်, ကြီးမားပင်လည်း, ဘဝင်အခြာ, သူထွက်လာ၍, ဥုံးစွာအာရုံ, ယူပါတုံရ, တကြိမ်မျှသာ, မှီရာကွဲပြန်, နောက်ဝိညာဏ်အား, တဘန်နန္တရ-ပစ္စယဖြင့်, ကူမရတွက်, ဤသုံးချက်ကြောင့်, ဥပေက်ဝေဒနာ, ယှဉ်ရစွာသော, ဆရာဟောခဲ့၊ မနောဒွါရာ, ဝဇ္ဇနာလည်း, ဥုံးစွာအာရုံ, ယူပါတုံရ, နောက်မှစိတ်စဉ်, တမျိုးပြင်ဘို့, တမင်ဗျာပါ-များရရှာ၍, ဝေဒနာပေက်, ယှဉ်တုံလစ်၏၊ ဆဲ့ရှစ်လုံးမှာ, ငယုတ်သာတဲ့, အသန်ရှိ, ဆိုစဉ်ရှိခဲ့၊ ကဝိနောက်ပွား, ဆရာများကား, နှစ်ပါးအသင့်, စကားဆင့်၏၊ သို့ဖြင့်တစေ,အဆိုထွေလည်း,စိတ်စေသတ္တိ,ထူးမရှိသဖြင့်, မုနိထွင်ဖြား,စိတ်မခြားသည်, စကား မကျယ် သင့်ပြီတည်း။

အာရုံဝတ္ထု,ထိခိုက်မှုက,ဥပါဒါချင်း,။ ။စက္ခုဝိညာဉ်ငွေးစသော ဝိညာဉ် ၈-ပါး၏ အာရုံသည် ရူပ သဒ္ဒ ဂန္ဓ ရသာရုံများဖြစ်ရကား ရုပ် ၂၈-ပါးတွင် မဟာဘုတ်ကြီးများကိုမှီသော ဥပါဒါ ရုပ်ကလေးများသာတည်း၊ မှီရာဝတ္ထုရုပ်ကလည်း စက္ခုသောတ ဃာန ဇိဝှါ ဟူသော ဥပါဒါရုပ်ကလေးများသာတည်း၊ စက္ခုဝိညာဉ်စိတ်စသည်ဖြစ်ဘို့ရာ ရူပါရုံစသော ဥပါဒါရုပ်အာရုံများက စက္ခုဝတ္ထုစသော ဥပါဒါရုပ်များကို ထိခိုက်ကြသည် ဟူလို။

ညှင်းညှင်းသာသာ,အားနည်းစွာကြောင့်,ရှစ်ဖြာဝိညာဉ်,ပေက္ခာယှဉ်၏။ ။ထိုဥပါဒါရုပ်ကလေးချင်း ထိခိုက်မှုသည် မထန်မပြင်း ညှင်းညှင်းသာသာ ရှိ၏၊ ဥပမာ--

ဝါဂွမ်းဆိုင်ကလေး ၂-ခု ထိခိုက်ပုံကဲ့သို့တည်း၊ ဤသို့ အာရုံဝတ္ထုတို့ ထိခိုက်မှု ညင်သာသည့်အတွက် ဣဋ္ဌာရုံ၌ဖြစ်စေ အနိဋ္ဌာရုံ၌ဖြစ်စေ အရသာမထင်ရှားလှချေ၊ ထို့ကြောင့် အာရုံ အရသာကို လွန်စွာ ခံစားသည့် သုခ ဒုက္ခ ဝေဒနာ များနှင့် မယှဉ်ဘဲ စက္ခုဝိညာဉ်ဒွေး စသော ဝိညာဉ် ၈-ပါး၌ ဥပေက္ခာဝေဒနာသာ ယှဉ်ရ လေသည်။

ထို့ပြင်ကာယ-ဝိညာဏတုံ့, သူ့ အာရုံကား, သုံးပုံ ဘုတ်ကြီး။ ။ကာယ ဝိညာဉ်၏ အာရုံဖြစ်သော ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံကား ပထဝီ တေဇော ဝါယော ဟူသော မဟာဘုတ် ကြီး ၃-ပါးတည်း၊ မှီရာဝတ္ထုမှာ ကာယဝတ္ထုဟူသော ဥပါဒါ ရုပ်ကလေးပင်တည်း၊ [ကာယဝတ္ထုက တကွဖြစ်ဘက် မဟာဘုတ်များကို တဆင့်မှီရပြန်သည်။]

ထန်သည်းဗလဝ,ထိခိုက်ကြသဖြင့်။ ။အင်အားကြီးမားသော ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံ မဟာ ဘုတ်ကြီးများက ကာယဝတ္ထုကို ထိခိုက်သည့်အခါ ကာယဝတ္ထုတွင် အရှိန်မရပ်ဘဲ ကာယဝတ္ထု၏မှီရာ မဟာဘုတ်ကိုလည်း ထိခတ် မိပြန်သည်၊ ဥပမာ-ထိဖန်များ၌ ပေတေနေသည့်အတွက် ''ပေ''ဟု ခေါ်သော အောက်ခံ သံတုံးပေါ်၌ ဝါဂွမ်းဆိုင် ကိုတင်ပြီးလျှင် သံတူဖြင့် နှက်သည့်အခါ ဝါဂွမ်းဆိုင်တွင် အရှိန်မရပ်ဘဲ အောက်ခံ ပေကိုလည်း ထိခတ်မိသကဲ့သို့တည်း။

ဣဋ္ဌနိဋ္ဌ, သင့်ရာရာဝယ်, သုခါဒုက္ခ, ယှဉ်ကုန်ကြ၏။ ။ဤ ဆိုအပ်ပြီးသော နည်း အရ မဟာဘုတ်ချင်း ထိခတ်မိလေရာ ထိခိုက်ချက်အားကြီးသောကြောင့် အရသာ လည်း ထင်ရှား လေရကား အနိဋ္ဌာရုံနှင့် တွေ့ကြုံလျှင် ကာယ ဝိညာဉ် စိတ်မှာ ဒုက္ခဝေဒနာ ယှဉ်၍, ဣဋ္ဌာရုံနှင့် တွေ့ကြုံလျှင် သုခဝေဒနာနှင့် ယှဉ်ရ လေသည်။ [ဤစကားအရ ဥပေက္ခာထက် သုခ ဒုက္ခတို့က ထက်မြက်သည်ကို သတိပြုပါ။]

သမ္ပဋိစ္ဆာ၊ပေ၊ယှဉ်ရစွာရှင့်။ ။ပဉ္စဝိညာဉ်သည် စက္ခုဝတ္ထု စသည်ကို မှီ၏၊ သမ္ပဋိစ္ဆိုန်းကား ဟဒယဝတ္ထုကိုမှီ၏၊ ပဉ္စဝိညာဉ်စိတ်က သမ္ပဋိစ္ဆိုန်းအား အနန္တရ သတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြု၏၊ ထို့ကြောင့် မှီရာမတူသော ပဉ္စဝိညာဉ်၏ ကျေးဇူးပြုမှုကိုခံရ သော သမ္ပဋိစ္ဆိုန်းသည် မှီရာတူသော စိတ်၏ ကျေးဇူးပြုမှုကို ခံရသလောက် အား မရှိချေ၊ ဥပမာ-သဘော မတူသူ့ထံမှ အကူအညီ ရသူသည် သဘောတူသူ့ထံမှ အကူ အညီ ရသလောက် အားမရှိသကဲ့သို့တည်း၊ ထို့ကြောင့် သမ္ပဋိစ္ဆိုန်းသည် အာရုံ အရသာကို ကောင်းစွာ မခံစား နိုင်သဖြင့် ဥပေက္ခာ ဝေဒနာနှင့်သာ ယှဉ်ရလေသည်။

၃-ဖြာသန္တီ၊ ပေ၊ နှစ်ပါးပေက္ခ, သောမနဟု, ကုသလဝိပါက်, အယှဉ်ထွက်၏။ ။ သန္တီရဏ ၃-ပါးသည် သမ္ပဋိစ္ဆိုန်းကဲ့သို့ ဟဒယဝတ္ထုကို မှီကြ၏၊ သမ္ပဋိစ္ဆိုန်း၏ အခြားမဲ့၌ ဖြစ်ကြ၏၊ သဘောတူသူ့ အထံမှ အကူအညီရသကဲ့သို့ မှီရာတူသော သမ္ပဋိစ္ဆိုန်းမှ အနန္တရသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုခြင်းကို ခံရသဖြင့် အားရှိကြပေသည်၊

ထို့ကြောင့်၊ကုသလ ဝိပါက် အရာ၀ယ် ဣဋ္ဌမဇ္ဈတ္တာရုံနှင့် တွေ့ကြုံရာ၌ ဥပေက္ခာ ဝေဒနာနှင့် ယှဉ်၍ အတိဣဋ္ဌာရုံနှင့် တွေ့ကြုံရာ၌ သောမနဿဝေဒနာနှင့် ယှဉ်ရ လေသည်။

ဝိပါက်အကုပေဥပေက္ခာသည်။ ။အကုသလဝိပါက်အရာ၌ကား ထင်လာသော အာရုံသည် အနိဋ္ဌာရုံသာဖြစ်၏၊ ထိုအနိဋ္ဌာရုံ၌ သောမနဿဝေဒနာကား လုံးဝ ဖြစ်ခွင့်မရှိပြီ၊ဒုက္ခဒေါမနဿ အတွက်သာလျှင် စဉ်းစားဘွယ်ရှိ၏၊ထိုတွင်ဒုက္ခဝေဒနာ ဟူသည် ကာယိက ဒုက္ခ တမျိုးသာ ရှိ၍ ကာယ ဝိညာဉ်နှင့်သာ အမြဲ ယှဉ်ရိုးတည်း၊ ဒေါမနဿ ဝေဒနာလည်း ဒေါသနှင့် ကင်း၍ ဖြစ်ခြင်းမရှိ, ဒေါသမှန်လျှင်လည်း ကေန် အကုသိုလ်ဇာတ်တည်း၊ အကုသိုလ်ဇာတ်ဖြစ်သော ဒေါသနှင့် အဗျာကတ ဇာတ်ဖြစ်သော သန္တိရဏတို့ကား မုချ မတွဲစပ်သင့်ချေ၊ ဒေါသနှင့် မစပ်သင့်လျှင် ဒေါသနှင့် မခွဲနိုင် မခွါရက်သော ဒေါမနဿ ဝေဒနာ ကလည်း ယှဉ်နိုင်မည် မဟုတ်၊ ဤသို့လျှင် ဒုက္ခ ဒေါမနဿ ဝေဒနာတို့နှင့် ယှဉ်ဘို့ရန် အဆင်မသင့် လေသောကြောင့် အခွင့်အားလျော်စွာ အနိဋ္ဌမဇ္ဈတ္တာရုံ၌ဖြစ်စေ အတိအနိဋ္ဌာရုံ၌ ဖြစ်စေ ဥပေက္ခာဝေဒနာနှင့်သာ ယှဉ်ရလေတော့သည်။

ပဉ္စဒွါရာ-ဝဇ္ဇနာမှုပေတကြိမ်မျှသာ။ ။ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်း စိတ်သည် မှီရာတုသော ဘဝင်မှ အနန္တရသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြု ခံရခြင်းကြောင့် စိုးစဉ်း အနည်းငယ်အားရှိ၏၊ သို့သော်-ထင်လာသော အာရုံသစ်ကို ဘဝင်၏ အခြားမဲ့၌ ရှေးဦးစွာ ထွက်၍ယူ ရခြင်း, ထိုသို့ယူရာ၌လည်း တကြိမ်မျှသာ ဖြစ်ခွင့်ရခြင်းတို့ကြောင့် အာရုံအရသာကို ကျနစွာ မခံစား လိုက်ရပေ၊ ဥပမာ-မည်သည့် ကိစ္စ၌ မဆို ရှေးဦးစွာ တကြိမ်မျှ ဆောင်ရွက်ရခြင်းသည် မကျန မလေးနက် ပေါ့ပျက်ပျက် ရှိသကဲ့သို့တည်း။

မှီရာကွဲပြန်ပေ၊ ဤ ၃-ချက်ကြောင့်, ဥပေက်ဝေဒနာ, ယှဉ်ရစွာသော။ ။ထို့ပြင် မိမိနောက်၌ ဖြစ်လေ့ရှိသော ပဉ္စဝိညာဉ်များက မိမိနှင့်မှီရာမတူချေ၊ ထိုသို့ မှီရာ မတူသော စိတ်အား အနန္တရသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုပေးရခြင်း သည်လည်း မှီရာတူ သော စိတ်အား ကျေးဇူးပြုရသလောက် မသက်သာပေ၊ ဥပမာ-အတူနေ မဟုတ် သူအား ကြီးပွားအောင် စောင့်ရှောက်ရခြင်းသည် အတူနေသူအား စောင့်ရှောက် ရသလောက် မလွယ်ကူသကဲ့သို့တည်း၊ [ဤ အဓိပ္ပါယ်ကား ဋီကာတို့၌ တိုက်ရိုက် မလာ, မနောဓာတ် မနောဝိညာဏဓာတ်ခွဲကို ထောက်၍ ထည့်လိုက်သည်။] ဤသို့လျှင် ၁-အာရုံသစ်ကို ရှေးဦးစွာ ယူရခြင်း, ၂-ထိုသို့ယူရာ၌ တကြိမ်မျှသာ ဖြစ်ခွင့်ရခြင်း, ၃-မှီရာမတူသော နောက် ဝိညာဉ်အား ကျေးဇူးပြုရခြင်း, ဤ ၃-ချက်သော အကြောင်းကြောင့် အာရုံ အရသာကို ကျနစွာ မခံစားနိုင်ရကား ပဉ္စ ဒွါရာဝဇ္ဇန်း၌ ဥပေက္ခာဝေဒနာသာ ယှဉ်ရသည်။

မနောဒွါရာပေဝေဒနာပေက်,ယှဉ်တုံလစ်၏။ ။မနော ဒွါရာဝဇ္ဇန်းလည်း ပဉ္စ ဒွါရာဝဇ္ဇန်းကဲ့သို့ အာရုံအသစ်ကို ရှေးဦးစွာ ယူရလေသည်၊ ထို့ပြင် မိမိတို့နှင့်

အစဉ်မတူသော ဇောအစဉ်ဖြစ်ဘို့ရန် ကျေးဇူးပြုရသည့်အတွက် တမင့်လာဗျာပါရ များသကဲ့သို့ ရှိရလေ၏၊ ပရိတ္တာရုံဝီထိဝယ် ဝုဋ္ဌော ကိစ္စတပ်နိုက်မှာလည်း အစဉ် မတူသော ဘဝင်အစဉ်ကို ဖြစ်စေရပြန်သည်၊ ထို့ကြောင့် ကိစ္စတခု၌ ဗျာပါရ များနေသည့်အခါ မည်သည့် အရသာကိုမျှ ကျနစွာ မခံစားနိုင်သကဲ့သို့, မနော ဒွါရာဝဇ္ဇန်းလည်း ဗျာပါရ များနေသည့် အတွက် မည်သည့်အာရုံကိုမျှ ကျနစွာ မယူနိုင်၊ ဤသို့လျှင် အာရုံသစ်ကို ရှေးဦးစွာ ယူရခြင်း, ဗျာပါရ များသကဲ့သို့ ဖြစ်ရခြင်းတို့ကြောင့် ဥပေက္ခာဝေဒနာနှင့်သာ ယှဉ်ရလေသည်။

ဆဲ့ရှစ်လုံးမှာ,ဝိယုတ်သာတဲ့။ ။သမ္ပယုတ် အဖြစ်ကို မှတ်သား တတ်သော ဒိဋ္ဌိ ပဋိဃ ဝိစိကိစ္ဆာ ဥဒ္ဓစ္စ ဉာဏ်ဟူသော စေတသိက်တို့နှင့် မယှဉ်ရကား ဤ အဟိတ် စိတ် ၁၈-ပါးလုံးပင် ဝိပ္ပယုတ်ချည်းသာတည်းဟု ပြောဆိုရိုးပြုကြ၏၊ သို့သော်- မောဟမူ ၌ွေးမှတပါး အခြားစိတ်များ၌ သမ္ပယုတ် ဝိပ္ပယုတ်ဟူသော နာမည်သည် အချင်းချင်းထောက်ဆ၍ ရအပ်သောနာမည်တည်း၊ ဒိဋ္ဌိစေတသိက်သည် လောဘမူ တချို့၌ ယှဉ်၍ လောဘမူတချို့၌ မယှဉ်၊ ထိုကဲ့သို့ ၂-မျိုးကွဲပြားရာ၌ ယှဉ်ရာစိတ်ကို သမ္ပယုတ်ဟု နာမည် ပေးပြီးလျှင်, မယှဉ်ရာစိတ်ကို ဝိပ္ပယုတ်ဟု နာမည်ပေးရသည်၊ ဤအဟိတ်စိတ်၌ ထိုကဲ့သို့ ထောက်စရာမရှိ၊ နာမည်ဟူသည် တခြားတနေရာ၌ သုံးစွဲ ခေါ်ဝေါ်ဘို့ ဖြစ်၏၊ ဤ အဟိတ်စိတ်များကို "ဝိပ္ပယုတ်စိတ်" ဟု သုံးစွဲခေါ်ဝေါ် ထားသောနေရာလည်း မရှိ၊ ထို့ကြောင့် အဟိတ်စိတ်အားလုံးကို သမ္ပယုတ်ဟု ၎င်း ဝိပ္ပယုတ်ဟု ၎င်း သုံးစွဲမှည့်ခေါ်ဘွယ် မလို။

အသင်္ခါရိ၊ပေ၊နှစ်ပါးအသင့်။ ။စိတ်ဖြစ်ဘို့ရန် ဆိုင်ရာအကြောင်းများ ပြည့်စုံလျှင် တိုက်တွန်းဘွယ် မလိုသောကြောင့် ၁၈-ပါးလုံးကိုပင် အသင်္ခါရိကဟုရှေးက ပြော ဆိုရိုးပြုကြ၏၊ယခုနောက်ပွားပညာရှိအမည်ခံ ပုဂ္ဂိုလ်များကမူ အသင်္ခါရိက သသင်္ခါ ရိက ၂-ပါးစုံ ဖြစ်သင့်သည်ဟု တဆင့် ပြောစမှတ် ပြုကြ၏၊ ဤ နောက်ပုဂ္ဂိုလ်တို့ အလိုကား—အချို့အရာဝယ် မမြင်ချင် မကြားချင် မနမ်းချင် မစားချင် မတွေ့ ထိချင် ပါဘဲလျက် ပိုင်နိုင်သူတို့က စေခိုင်းမှုကြောင့် ကြည့်ရ နားထောင်ရ နမ်းရ စားရ တွေ့ထိရသည့်အခါ သသင်္ခါရိကသာ ဖြစ်သင့်၏၊ မြင်ချင်၍ ကိုယ့်ဘာသာ ကြည့်ရာအခါ စသည်၌ အသင်္ခါရိက စက္ခုဝိညာဉ် စသည် ဖြစ်၏-ဟူလိုသတတ်။

သို့ဖြစ်တစေ၊ ပေ၊ စကားမကျယ်သင့်ပြီတည်း။ ။ထိုကဲ့သို့ ရှေးက တမျိုး ယခု တဖုံဟု ယူဆပုံ ကွဲသော်လည်း စက္ခုဝိညာဉ် စသော စိတ်တို့မှာ သင်္ခါရ ရှိသည် ဖြစ်စေ မရှိသည် ဖြစ်စေ စိတ်ဓာတ်သတ္တိ ခြားနားခြင်း မရှိတော့ရကား အသင်္ခါရိက သသင်္ခါရိက ဟု ၂-ပါးစုံပင် မဆိုရတော့ပြီ၊ ချဲ့ဦးအံ့-ဤ အသင်္ခါရိက သသင်္ခါရိက ဟူသော နာမည်များလည်း အထက် အနံ့ ၂-မျိုး ကွဲပြားရာ၌ အထက်ကို အသင်္ခါ ရိက အနံ့ကို သသင်္ခါရိကဟု အချင်းချင်းထောက်ဆ၍ မှည့်အပ်သော နာမည်

များပင် ဖြစ်၏၊ ထိုကဲ့သို့ ထောက်ဆစရာလည်း လုံးဝမရှိ၊ စက္ခုဝိညာဉ်၏ မြင်ခြင်းကိစ္စ ဟူသော ဒဿနသတ္တိမှာလည်း မကြည့်ချင်ဘဲ ကြည့်ရသည်ဖြစ်စေ ကြည့်ချင်လှ၍ ကြည့်ရသည်ဖြစ်စေ ထူးထွေခြားနားတော့မည်မဟုတ်၊ ဤသို့လျှင် သင်္ခါရရှိ-မရှိကြောင့် စိတ်ဓာတ်သတ္တိ မထူးခြားသဖြင့် အဋ္ဌကထာဆရာများနှင့် ဘုရားရှင်တို့လည်း အဟိတ်စိတ်ကို သင်္ခါရအတွက် ခွဲခြား၍ "၁၀ × ၂ လီ" ၃၆-ပါးဟု မပြခဲ့ချေ၊ အရှင်အနုရုဒ္ဓါကိုယ်တော်တိုင်ကား ဝိထိမုတ္တပရိစ္ဆေဒ "အသင်္ခါရံ သသင်္ခါရ-ဝိပါကာနိ နပစ္စတိ" ဂါထာ၌ အဟိတ်ဝိပါက်များ အသင်္ခါရိက သသင်္ခါရိက ၂-ပါးတွင် မပါဝင်ကြောင်းကို အထင်အရှား ပြတော်မူလျက် ရှိချေသည်၊ သို့တွက် အဟိတ်စိတ်၌ သင်္ခါရနှင့် စပ်သွယ်၍ စကား မကျယ်သင့်တော့ပြီ။

ပါပါဟေတုက မုတ္တာနိ, သောဘနာနီတိ ဝုစ္စရေ၊
ဧကူနသဋ္ဌိ စိတ္တာနိ, အထေက နဝုတိ ပိ ဝါ။

သောဘနစိတ်များ။ ။"သောဘန္တီတိ သောဘနာနိ" သောဘန္တိ-ကိလေသာ အပြစ် ကင်းသဖြင့်-သန့်ရှင်း တင့်တယ်ကုန်၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ သောဘနာနိ-သောဘနတို့မည်၏၊ [သုဘဓာတ် ယုပစ္စည်းကို အနပြု၍ပြီးသောကြောင့် သောဘန ဟူသာ ပါဌ်မှုံရမည်၊ သောဘဏ ဟု ဏကြီးဖြင့် မရှိစေရ။]

စေတသိက်၏နာမည်ရင်း။ ။"ဤသောဘန နာမည်သည် စိတ်၏ အမည်ရင်းလော, စေတသိက်၏ အမည်ရင်းလော"ဟု မေးဘူး၏၊ အဖြေကား—စိတ်၏ အမည်ရင်း မဟုတ်, စေတသိက်၏ အမည်ရင်းတည်း။

ချဲ့ဉုးအံ့—စိတ်သည် အာရုံကို သိခြင်း သဘော တခုသာရှိ၏၊ ပင်ကိုယ်က တင့်တယ်သည် ဟူ၍ ၎င်း, မတင့်တယ်ဘူးဟူ၍၎င်း မဆိုနိုင်၊ သဒ္ဓါစသော စေတသိက်များကိုသာ ကိလေသာ အညစ်အကြေးတို့မှ ကင်းဝေး စင်ကြယ်သောကြောင့် "တင့်တယ်သည်"ဟုဆိုထိုက်သည်၊ ထို့ကြောင့် သောဘန ဟူသော နာမည်သည် သဒ္ဓါစသော စေတသိက်များ၏ နာမည်ရင်းတည်း၊ မဟာကုသိုလ်စသောစိတ်များကား ထိုသဒ္ဓါစသော သောဘန စေတသိက်တို့နှင့် ယှဉ်ရသည့်အတွက် "ရွှေပင်နား ရွှေကျေး" ဆိုသလို သောဘန အမည်ကို ရကြလေသည်၊ အချို့ကား-"မနောပုဗ္ဗင်္ဂမာ ဓမ္မာ" အရ စိတ်ကသာ ပဓာန ဖြစ်သောကြောင့် သောဘန နာမည်သည် စိတ်၏ နာမည်ရင်းတည်း-ဟု ဆိုကြ၏၊ ပဓာနဖြစ်မှုသည် သောဘန နာမည်ရဘို့ အခင်း၌ လိုရင်းမဟုတ်, ပင်ကိုယ်တင့်တယ်ခြင်း သဘော ရှိမှုကသာ လိုရင်းဖြစ်သောကြောင့် ထို ဆရာတို့ စကားကို စဉ်းစားကြလေ။

အသောဘနနာမည်မလို။ ။သောဘန အမည်တွင် မပါဝင်သော ပါပါဟေတုက စိတ်တို့ကို ဇူတိရေက အဝုတ္တသိဒ္ဓိ နည်းတို့အရ အသောဘနဟု နာမည်ပေးကြ၏၊ သို့သော် နာမည် ဟူသည် နောက်နောက် စကားတို့၌ ခေါ်ဝေါ် သုံးစွဲဘွယ်ရှိမှ မှည့်ရရိုးတည်း၊ ပါပါဟေတုကစိတ်တို့၏ အသောဘန ဟူသော အသုံး အနှုန်းကို နောက်နောက်အခါဏ်းများ၌ မတွေ့ရ, အဋ္ဌကထာ ဋီကာတို့လည်း မဖွင့်ကြချေ၊ ထို့ကြောင့် ဤအသောဘန ဟူသော နာမည်ကို အတည်မပြု လျစ်လျူရှုခြင်းသာ ရှင်းလင်းဘွယ်ရာရှိ၏၊ စာလာ ပေလာ မဟုတ်သော်လည်း ယခုခေတ်မှာ အများ သုံးစွဲအပ်သော နာမည်ဖြစ်၍မပစ်ရက်ပါလျှင်"န+သောဘနာနိ,အသောဘနာနိ" ဝစနတ်ပြု၍ နသဒ္ဒါအတွက် အညအနက်ကို ထွန်းပြစေပြီးလျှင် "အသောဘန= သောဘနစိတ်မှ တပါးသော စိတ်များ" ဟု ကြီလေ။

အချို့ဝါဒ။ ။တချို့က-န သဒ္ဒါအတွက် တင့်တယ်ခြင်းဂုဏ်ကို တားမြစ်သော (ပဋိသေဓ)အနက်ကြံ၍"အသောဘန=မတင့်တယ်သောစိတ်များ"ဟု မြန်မာပြန် ကြ၏။ "အကုသိုလ်စိတ်များမှာ အပြစ်ရှိသော လောဘဟိတ် စသည်တို့နှင့် ယှဉ်သည့် အတွက် မတင့်တယ်, အဟိတ်စိတ်တို့ကား အပြစ်ကင်းသော အလောဘဟိတ် စသည်တို့နှင့် မယှဉ်ခြင်းကြောင့် မတင့်တယ်" ဟု မဏိမဉ္ဇူသာဖွင့်၏၊ ထိုစကား၌ ဟိတ်နှင့်မယှဉ်ခြင်းသည် ရေသောက်မြစ်မရှိသော သစ်ပင်ပမာ ဆိုင်ရာအာရုံယူမှု၌ မခိုင်မြဲရုံသာရှိမည်၊ ဟိတ်မယှဉ်ရုံမျှဖြင့် "မတင့်တယ်"ဟု မဆိုနိုင်၊ ထို့ပြင် 'အကုသိုလ်စိတ်များနှင့် အကုသလဝိပါက်ကို မတင့်တယ်" ဟု ဆိုလိုလျှင် ဆိုပါစေ ဦးတော့၊ ဒွိပဉ္စ အနိဋ္ဌ ၂-မျိုးတွင် ကုသလဝိပါက်တို့သည် ဣဋ္ဌအမျိုးတွင် ပါဝင် ကြ၏၊ ဣဋ္ဌမှန်လျှင် ကန္တ မနာပ သောဘန ဖြစ်တော့သည်သာ၊ ထို့ကြောင့် ကုသလဝိပါက်နှင့် ဘုရား ရဟန္တာတို့၌သာဖြစ်လေ့ရှိသော ဟသိတုပ္ပါဒ် စိတ်များကို "မတင့်တယ်သောစိတ်" ဟု ဆိုရမည်မှာ မကြားကောင်း မနာသာပါတကား၊ သို့အတွက် ထို ဝါဒကို စဉ်းစားသင့်လေသည်။

သောမနဿသဟဂတံ ဥဗ္ဗာသမ္ပယုတ္တံ၊ ပေ၊ ဣမာနိ
အဋ္ဌပိ ကာမာဝစရကုသလစိတ္တာနိနာမ။

ဥာဏသမ္ပယုတ္တံ။ ။"ဇာနာတိ ယထာသဘာဝံ ပဋိဝိဇ္ဈတီတိ ဉာဏံ" ဇာနာတိ- သိတတ်၏၊ ယထာသဘာဝံ-သဘောအလျောက်၊ ပဋိဝိဇ္ဈတိ-ထိုးထိုး ထွင်းထွင်း သိတတ်၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ ဉာဏံ-ဉာဏမည်၏၊ "ဉာဏေန သမ္ပယုတ္တံ ဉာဏသမ္ပယုတ္တံ" တည်း၊ ဤ၌ ဉာဏ ဟူသည် စေတသိက်ပိုင်း၌ လာမည့် ပညိန္ဒြေစေတသိက်ပင်တည်း။ [ဉာဏ၌ ဉာဓာတ် ယုပစ္စည်းကို အနပြု၍ ဉာန ဟု

ဖြစ်သင့်၏၊ သက္ကတ၌လည်း နယ်ဖြင့်ပင်ရှိ၏၊ သို့သော် ရူပသိဒ္ဓိ၌ နယ်ကို ဏကြီး ပြန်၍ ဉာဏ ဟု ရှိသောကြောင့် ရှေးဆရာအများတို့ ''ဉာဏ'' ဟု အရေးအသား ပြုကြသည်။]

ဉာဏသမ္ပယုတ်ဖြစ်ကြောင်း

[ဆောင်] ရှေးကပညာ, ထက်ဘို့ရာဟု, ကုသိုလ်ပြုခဲ့၊ ယခုရူပ-ဘုံ၌ာနန္ဒ, ဖြစ်ရမြန်ပေ၊ ပညိန္ဒြေတောက်, ရင့်ချိန်ရောက်လာ၊ ဘာဝနာစွမ်း, ကိလေခန်းဘိ၊ တိဟိတ် သန္ဓေ, စွဲကပ်နေသည်၊ ဉာဏ်ရွှေစိန်စက် ထက်ကြောင်းတည်း။

၁။ မည်သည့် ကောင်းမှုမဆို ရှေးပြုစဉ်အခါတုန်းက ''ဤကောင်းမှုကြောင့် ဖြစ်ရာဘဝ၌ ဉာဏ်ပညာထက်မြက်သူ ဖြစ်ရပါလို၏''ဟု ဆုတောင်း၍ ကောင်းမှု ပြုခဲ့လျှင် ထိုကုသိုလ်ကံအကျိုးပေးရာဘဝ၌ ဉာဏ်ပညာ ထက်မြက်သူဖြစ်၍ ဉာဏ သမ္ပယုတ်စိတ် အဖြစ် များတတ်သည်၊ [၎င်းကို ပညာသံဝတ္တနိကကံ (ပညာကို ဖြစ်စေတတ်သောကံ)ဟု ဆို၏၊ ပညာရေးကို အားပေးမှု သင်ပြမှုများလည်း ပညာ သံဝတ္တနိကကံများပင်တည်း။]

၂။ ရူပဘုံ၌ ဥတုသပ္ပါယ မျှတခြင်း, လောကီအာရုံ ကာမဂုဏ်ကင်းဆိတ်ခြင်း, ဒေါသ ဗျာပါဒ မရှိခြင်း, ဤအကြောင်းတို့ကြောင့် ဉာဏသမ္ပယုတ်စိတ် အဖြစ် များ၏၊ [၎င်းကို ''အဗျာပဇ္ဇလောကူပပတ္တိ=ဒေါသ ဗျာပါဒ မရှိသော ဗြဟ္မာ ပြည်၌ ဖြစ်ရခြင်း''ဟု ဆိုသည်။]

၃။ သတ္တာတို့သည် ငယ်ယွယ်စဉ်အခါ၌ လောကီအာရုံ ကာမဂုဏ်ဘက်သို့ စိတ်စက်ညွတ်နေခြင်း, သမာဓိ နည်းပါးခြင်း, လောကီ လောကုတ္တရာ ဆိုင်ရာတို့၌ အကြားအမြင် ဗဟုသုတ နည်းပါးခြင်း, ဤအကြောင်းတို့ကြောင့် ဉာဏ်ရှိသင့် သလောက် မရှိသေးချေ၊ အသက် ၄၀-ကျော် ၅၀-အတွင်းကို ''ပညာဒသက''ဟု ဆို၏၊ ထို ပညာဒသက အယွယ်ကျမှ ကာမဂုဏ်စိတ် နည်းပါး သမာဓိကြီးမား၍ ဗဟုသုတလည်း များသဖြင့် ဉာဏ်ပညာ အစွမ်းကုန် ထွက်ကြလေသည်၊ ''ထိုအခါ ဉာဏသမ္ပယုတ်စိတ် အဖြစ်များသည်'' ဟူလို၊ [၎င်းကို ''ဣန္ဒြိယပရိပါက=ပညိန္ဒြေ၏ ရင့်ကျက်ရာအခါ''ဟု ဆိုသည်။]

၄။ ငယ်ပင် ငယ်သော်လည်း ဘာဝနာ ကမ္မဋ္ဌာန်း စီးဖြန်းနေသူ ဖြစ်လျှင် (သို့မဟုတ်-ပညာရေး၌ ဂရုစိုက်နေသူဖြစ်၍ ကိလေသာ နည်းပါးလျှင်) ဉာဏ်ပညာ ထက်မြက် တတ်၏၊ [၎င်းကို ''ကိလေသဒူရီဘာဝ=ကိလေသာတို့မှ ဝေးကွာသူ၏ အဖြစ်''ဟု ဆိုသည်။]

၅။ တိဟိတ်ပဋိသန္ဓေ နေခဲ့သူ၌လည်း မူလရင်း ပဋိသန္ဓေမျိုးစေ့က ဉာဏ်ဓာတ် ပါလာသဖြင့် ဉာဏသမ္ပယုတ်စိတ်များသာ ဖြစ်တတ်သတဲ့၊ [၎င်းကို ''တိဟေတုက

ပဋိသန္ဓိကတာ=တိဟိတ်ပဋိသန္ဓေ ရှိခဲ့သူ၏ အဖြစ်'' ဟု ဆိုသည်၊] ဤကား ဉာဏ သမ္ပယုတ်စိတ် ဖြစ်တတ်ခြင်း၏ အကြောင်း ၅-ပါးတည်း၊ ဉာဏ်တိုးပွါးကြောင်း အခြားနည်းများလည်း ရှိသေး၏၊ ဓမ္မဝိစယသမ္ဗောဇ္ဈင် ဖြစ်ကြောင်းကို ပြသော အဋ္ဌကထာ ဋီကာတို့ကို ရှုလေ။

[သောမနဿ ဥပေက္ခာ သဒ်ါရတို့ ဖြစ်ကြောင်းမှာ များစွာမထူးလှ,အနည်းငယ် ထူးသည်မှာလည်း ဉာဏ်ရှုပ်ထွေးစရာ ရှိသောကြောင့် လျစ်လျူ ရှုရတော့သည်၊ ဝိပါက်ကြိယာတို့၌ ဝေဒနာယှဉ်ပုံကား တဒါရမဏနိယမ၌ တိုက်ရိုက် လာလတံ့။]

အဋ္ဌမိ၌ ပိသဒ္ဒါသည်....''ကမေန ပုညဝတ္ထုဟိ, ဂေါစရာ ဓိပတီဟိ စ၊
ကမ္မဟီနာဓိတော စေဝ, ဂဏေယျ နယကောဝိဒေါ''

ဟူသော ဋီကာကျော်အရ အစဉ်အတိုင်း မြှောက်ပွါး၍ ရသမျှကို ပေါင်းသော သမ္ဘိန္နာန အနက်ရှိ၏ဟု ဆိုကြ၏၊ မြှောက်ပွါးပုံကား-ဤကုသိုလ်စိတ် ၈-ပါးကို ''ပုညဝတ္ထုဟိ'' အရ ပုညကြိယာဝတ္ထု ၁၀-ဖြင့်မြှောက်, ၈၀-ဖြစ်၏၊ ၎င်းကို တဖန် ''ဂေါစရ'' အရ အာရုံ ၆-ပါးဖြင့်မြှောက်, ၄၈၀-ဖြစ်၏၊ ထိုတွင် သမ္ပယုတ် ၂၄၀, ဝိပ္ပယုတ် ၂၄၀-ဟု ခွဲပြီးလျှင်, ဝိပ္ပယုတ် ၂၄၀-ကို ''အဓိပတီဟိ'' အရ (ဆန္ဒ ဝီရိယ စိတ္တ) အဓိပတိ ၃-ပါးဖြင့်မြှောက်, ၇၂၀-ဖြစ်၏၊ [ဉာဏ်နှင့်မယှဉ် သောကြောင့် ဝီမံသာဓိပတိဖြင့်မမြှောက်ရ၊] သမ္ပယုတ် ၂၄၀-ကိုကား အဓိပတိ ၄-ပါး လုံးဖြင့်မြှောက်, ၉၆၀-ဖြစ်၏၊ သမ္ပယုတ် ဝိပ္ပယုတ် ၂-ရပ်ကို ပေါင်းလျှင် ၁၆၈၀-ဖြစ်၏၊ ၎င်းကို ''ကမ္မ'' အရ ကာယကံ ဝစီကံ မနောကံ ၃-ပါးဖြင့် မြှောက် ၅၀၄၀-ဖြစ်၏၊ ၎င်းကို ''ဟီနာဒိတော''အရ ဟီနကုသိုလ် မဇ္ဈိမကုသိုလ် ပဏီတကုသိုလ် ၃-မျိုးဖြင့်မြှောက်, ၁၅၁၂၀-ဖြစ်၏၊ အတိတ်စသော ကာလ, ထိုထိုဒေသ စသည်ဖြင့် မြှောက်ပွါးမူ မရေမတွက်နိုင်အောင် များပြားလတံ့ ဟု ပြောဆိုရိုးပြုကြ၏၊ ကျမ်းဆရာအာဘော် ကျ-မကျကို ချိန်ဆပါလေ၊ ဤကျမ်းကား လောဘမူ စိတ်၌ ပြခဲ့သည့်အတိုင်း အစိတ် အစိတ်ကို ဆည်းသော ''အဝယဝ သမုစ္စည်း''ဟုသာ ထင်ပေသည်။

ကာမာဝစရ ကုသလစိတ္တာနိ။ ။ကုသလပုဒ်၌ ပညတ်နက် သဒ္ဒါနက် ဟု ၂-မျိုး ရှိ၏၊ ထိုတွင် ''ကုသလံ-ရာဂစသော, လွန်ဆိုးဝါးသည့်, စိတ်ရောဂါ မရှိသောစိတ်၊ ဝါ-ရာဂ စလစ်,လွန်ဆိုးညစ်သည့်, အပြစ်မရှိသောစိတ်၊ ဝါ-ကောင်းသောအကျိုးကို တိုးပွါးစေတတ်သောစိတ်'' ဤကား ပညတ်နက်တည်း၊ ဤအနက်များအရ ဝိဂြိုဟ် ဝါကျ ပြုဘွယ်မလို၊ ''ကုသလံ-စက်ဆုပ်ဘွယ်ရာ, ယုတ်မာသော အကုသိုလ်တရား တို့ကို ဖျက်ဆီးတတ်သော စိတ်'' ဤကား သဒ္ဒါနက်တည်း၊ ဤအနက် အလို ''ကုစ္ဆိတေ ပါပဓမ္မေ သလယတိ (စလယတိ) ကမ္ပေတိ ဝိဒ္ဓံသေတီတိ ကုသလံ'' ဟု ဝစနတ်ပြု၊ ကုပုဗ္ဗ+သလဓာတ်, အ-ပစ္စည်းတည်း၊ ကုစ္ဆိတေ-စက်ဆုပ်အပ်

ကုန်သော၊ ပါပဓမ္မေ-အကုသိုလ်တရားတို့ကို၊ သလယတိ စလယတိ ကမ္ပေတိ ဝိဒ္ဓံသေတိ-ဖျက်ဆီးတတ်၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ ကုသလံ-မည်၏။ [အကျယ်ကို လိုလျှင် ဝိသုဒ္ဓိမဂ် (ခန္ဓနိဒ္ဒေသ) မဟာဋီကာမှာရှု။]

သောမနဿသဟဂတံ၊ ပေ ၊ သဟေတုက
ကာမာဝစရ ကြိယစိတ္တာနိ နာမ။

သဟေတုက ကာမာဝစရ ကြိယစိတ္တာနိ။ ။"ကရဏံ ကရဏမတ္တံ ကြိယံ" ကရဏံ ကရဏမတ္တံ-အကျိုးမရ,ပြုရုံမျှသည်၊ကြိယံ-ကြိယာမည်၏၊ ကုသိုလ်စိတ်ကဲ့သို့ အကျိုး မရသဖြင့်, ပြုသော်လည်း ပြုကာမတ္တ-ပြုရုံမျှသာ ဖြစ်သောစိတ်ကို "ကြိယစိတ်"ဟု ခေါ်သည်၊ ချွဲဉုးအံ့-ရဟန္တာ အရှင်မြတ် တို့သည် ပုထုဇဉ် သေက္ခတို့ကဲ့သို့ ဒါနမှု သီလမှု ဘာဝနာမှုတို့ကို ပြုကြသေး၏, ထိုအမှုများကို တရားကိုယ် ကောက်လျှင် "သောမနဿသဟဂုတ် ဉာဏသမ္ပယုတ် အသင်္ခါရိက" စသည်များ ပင်တည်း၊ ထို စိတ်များသည် အဝိဇ္ဇာ တဏှာ တည်းဟူသော အနုသယဓာတ် မကင်း သေးသော ပုထုဇဉ်သေက္ခတို့ သန္တာန်မှာ ထို အဝိဇ္ဇာ တဏှာ အစေးက ဘဝမပြတ်အောင် စေးကပ်ဖွဲ့စည်းမှုကြောင့် နောက်နောက်ဘဝ၌ ဆိုင်ရာ အကျိုးများကို ပေးကြရ လေသည်၊ ရဟန္တာအရှင်မြတ်တို့ သန္တာန်၌ကား ဖွဲ့စည်းပေးမည့် အဝိဇ္ဇာ တဏှာ အစေး မရှိတော့သဖြင့် ထိုထို ဒါန သီလ စသည်တို့ကို ပြုကြောင်း ဖြစ်သော "သောမနဿသဟဂုတ် ဉာဏသမ္ပယုတ် အသင်္ခါရိက" စသော စိတ်များသည် အကျိုးမပေးကြတော့ဘဲ ပြုကာမတ္တ-ပြုရုံမျှသာ ဖြစ်၍ "ကြိယစိတ်"ဟု အမည်ရကြ လေသည်၊ ထို့ကြောင့်ပင်လျှင် ကုသိုလ်နှင့် ကြိယာတို့သည် စိတ်သဘောအားဖြင့်ငင်း အရေအတွက် သင်္ချာအားဖြင့်ငင်း အညီအမျှ ရှိကြရသည်။

ကုသိုလ် အကုသိုလ် ကြိယာ။ ။ဤ စကားစဉ် အရ-ရာဂ ဒေါသ မောဟစွမ်း ကြောင့် ဖြစ်ရသော ဇောစိတ်သည် အကုသိုလ်စိတ် (မကောင်းသောစိတ်) မည်၏၊ သဒ္ဓါ ပညာ စသည်တို့ကြောင့်ဖြစ်သော ဇောစိတ်သည် ကုသိုလ်စိတ်မည်၏၊ ထို ကုသိုလ်စိတ်သည်ပင် ရဟန္တာတို့သန္တာန်မှာ ဖြစ်လျှင် အဝိဇ္ဇာ တဏှာ တည်းဟူ သော စေ့မြစ် ကုန်ခန်းသဖြင့် အကျိုးမပေးစွမ်းနိုင်တော့သည့်အတွက် ကြိယစိတ် မည်ရလေသည်-ဟု မှတ်။ (ပရမတ္ထဝိနိစ္ဆယ ၁၀၉-အဆို)။

ရဇ္ဇနာဒိဝသေနေတ္တ, ဇဝနာကုသလံ ဘဝေ၊
ကုသလံ ပန သဒ္ဓေါတိ, သဒ္ဓါ ပညာဒိ သမ္ဘဝေ။
တဒေဝ ဝီတရာဂါနံ, ကြိယာနာမ ပဝုစ္စတိ၊
အဝိပါကတ မာပန္နံ, ဝဋ္ဋမူလ ပရိက္ခယာ။

မဟာတပ်ရပုံ။ ။ဤကာမာဝစရကုသိုလ်ဝိပါက်ကြိယာစိတ်တို့ကိုဘယ့်ကြောင့် "မဟာကုသိုလ် မဟာဝိပါက် မဟာကြိယာ"ဟု ခေါ်ဝေါ်ပါလိမ့်မည်နည်းဟု စဉ်းစားဘွယ်ရှိ၏၊ စဉ်းစားမိသည်ကား-မဟဂ္ဂုတ်လောကုတ္တရာစိတ်တို့နှင့် ကုသိုလ်ချင်းပြိုင်လျှင် ဤကာမကုသိုလ်က အရေအတွက်အားဖြင့်များ၏၊ ဝိပါက် ကြိယာချင်းပြိုင်လျှင်လည်း ဤကာမစိတ်က များ၏၊ ထို့ကြောင့် "အများ"ဟူသော အနက်ကိုဟောသော "မဟာ" သဒ္ဒါဖြင့် အထူးပြု၍ "မဟာကုသိုလ် မဟာဝိပါက် မဟာကြိယာ"ဟု သုံးစွဲဟန်တူ၏။

အချို့အယူ။ ။မဟာကုသိုလ်သည် ရူပ အရူပ လောကုတ္တရာ ကုသိုလ်တို့ကဲ့သို့ မိမိဆိုင်ရာ အကျိုးတခုကိုသာ ပေးသည်မဟုတ်၊ ကာမသုဂတိ ၇-ဘုံ၌ ကာမ ပဋိသန္ဓေကျိုး ၈-ပါးကို ထိုက်သင့်သလို ပေးနိုင်သည့်ပြင်, ပဝတ္တိအခါ ပဒေသရာဇ်ကောရာဇ် စကြာမင်းအဖြစ်တိုင်အောင် စည်းစိမ်ကြီးတွေကိုလည်း ပေးနိုင်သောကြောင့် အကျိုးပေးရာနယ်ကျယ်သည့်အတွက်မဟာတပ်၍ခေါ်အပ်ကြောင်းကိုဂုဏ်း, ထိုကုသိုလ်၏ အကျိုးဖြစ်သောကြောင့် ဝိပါက်ကိုလည်း မဟာဝိပါက်ဟု ခေါ်ရကြောင်းကိုဂုဏ်း, ကြိယာမှာ ရဟန္တာသန္တာန်၌ဖြစ်သောကြောင့်သာ အကျိုးမပေးသည်, အကယ်၍ အကျိုးပေးရလျှင် ကုသိုလ်ကဲ့သို့ ကျယ်ပန်းစွာ အကျိုးပေးဘွယ်ရှိ၍ မဟာကြိယာဟု ခေါ်ဝေါ်ရကြောင်းကိုဂုဏ်း, အချို့ဋီကာများပင် ဖွင့်ဆိုကြ၏၊ အချို့က "မဟာဝိပါက်စိတ်သည် ဘုရားရှင်၏ ပဋိသန္ဓေစိတ်ဖြစ်၍ ပူဇော်ထိုက်သောကြောင့် မဟာဝိပါက် (ပူဇော်ထိုက်သောဝိပါက်)"ဟု ခေါ်ဝေါ်ရကြောင်းကိုလည်း ဖွင့်ဆိုသေး၏၊ ထိုအဖွင့်များ၏ သင့်-မသင့်ကို ပညာရှိတို့ နှိုင်းချင့်ကြပါလေ။

ဣစ္စေဝံ သဗ္ဗထာပိ စတုဝီသတိ သဟေတုက ကာမာဝစရ ကုသလ ဝိပါက ကြိယစိတ္တာနိ သမတ္တာနိ။

ကာမသောဘနဂိုဏ်းအဖွင့်

သဟေတုက ကာမာဝစရ ကုသလဝိပါက ကြိယ စိတ္တာနိ။ ။''ကာမာဝစရာနိစ တာနိ ကုသလ ဝိပါက ကြိယ စိတ္တာနိစာတိ ကာမာဝစရကုသလ ဝိပါက ကြိယ စိတ္တာနိ'' ဤ၌ ကာမာဝစရ ဟူသော ဝိသေသနကို ကုသလ-ဝိပါက-ကြိယစိတ္တ ၃-ပုဒ်လုံး၌စပ်၊ "သဟေတုကာနိစ တာနိ ကာမာဝစရ ကုသလ ဝိပါက ကြိယ စိတ္တာနိစာတိ သဟေတုက ကာမာဝစရကုသလဝိပါကကြိယစိတ္တာနိ''ဤ၌ သဟေတုက ဟူသော ဝိသေသနကိုကား ဝိပါက-ကြိယ ၂-ပုဒ်၌သာစပ်၊ "ကုသလပုဒ်၌

စပ်နေသဖြင့် ပယ်မြစ်ဘွယ်ရာ အဟိတ်ကုသိုလ် မရှိသောကြောင့် အကျိုးမများ၊ ဝိပါကပုဒ်၌ စပ်မှသာ ပယ်မြစ်ဘွယ်ရာ အဟိတ်ကြိယာ ရှိသောကြောင့် အကျိုးများသည်''ဟူလို၊ ဤသို့ ပုဒ်အစဉ်အတိုင်း မစပ်ဘဲ စပ်သင့်သောပုဒ်ကိုသာ ရွေးချယ်၍စပ်ခြင်းသည် ''ယထာလာဘ ယောဇနာနည်း''မည်၏၊ ဤနည်းအရ— သဟေတုက ဟူသော ဝိသေသနကို ကုသလပုဒ်၌ မစပ်ခြင်းသည် ''ဉမာနိ အဋ္ဌပိ ကာမာဝစရကုသလစိတ္တာနိ နာမ''ဟု သဟေတုကသဒ္ဒါမပါဘဲ ဆိုခဲ့သော နိဂုံးနှင့် ညီမျှ၍, ဝိပါကကြိယပုဒ်တို့နှင့်သာ စပ်ခြင်းသည် ''သဟေတုက ကာမာဝစရဝိပါက စိတ္တာနိနာမ, သဟေတုက ကာမာဝစရ ကြိယစိတ္တာနိနာမ''ဟု သဟေတုက သဒ္ဒါ ပါသော ဆိုခဲ့ပြီး နိဂုံးများနှင့် ညီမျှသည်။

အချို့အယူဝါဒ။ ။အချို့ကား သဟေတုကသဒ္ဒါကို ကုသလ, ဝိပါက, ကြိယ ၃-ပုဒ်လုံး၌ စပ်ရမည်၊ ကုသလ၌စပ်ခိုက် ဘူတကထနဝိသေသန, ဝိပါကကြိယပုဒ်တို့၌ စပ်ခိုက် ဗျဝစ္ဆေဒကဝိသေသန ဟု ဆိုးဖြတ်ကြ၏၊ ချဲ့ဦးအံ့—သမ္ဘဝ ဗျဘိစာရ ၂-ပါးရှိသောကြောင့် ဝင်လာမည့် အနက်တပါးကို ပယ်ရှား ဖြတ်တောက်တတ်သော ဝိသေသနသည် ဗျဝစ္ဆေဒက ဝိသေသနမည်၏၊ [ဝိ+အဝ+ဆိဒ-ဏု] ''ဗျဝစ္ဆိန္ဒတီတိ ဗျဝစ္ဆေဒကံ'' ဗျဝစ္ဆိန္ဒတိ-ဝင်လာမည့် အနက်များကို ပယ်ရှား ဖြတ်တောက်တတ်၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ ဗျဝစ္ဆေဒကံ-မည်၏၊ ပုံစံကား—''နီလံ ဥပ္ပလံ''တည်း၊ ဥပ္ပလံ ဟူသော ဝိသေသျ ပုဒ်၌ ကြာညို ကြာဖြူ ကြာနီ ဟူသော အနက်များ ပါဝင်နိုင်၏၊ ထို့ကြောင့် ကြာဖြူ ကြာနီ တည်းဟူသော အနက် တပါးကို ပယ်ရှား ဘို့ရာ ''နီလံ''ဟု ဗျဝစ္ဆေဒက ဝိသေသနကို ကုမရလေသည်၊ [''ပဏ္ဍိတော ပုရိသော, အဘိရူပါ ကညာ, သုန္ဒရံ မနော'' စသည်များကို စိစစ်လေ။]

သမ္ဘဝသာရှိ၍ ဗျဘိစာရ မရှိသောကြောင့် ပယ်ရှားဘွယ် အနက်တပါး မရှိသော်လည်း ဝိသေသျအနက်ကို ထင်ရှားပြသော ဝိသေသနသည် ဘူတကထန ဝိသေသနမည်၏၊ (တပ္ပါကဋိကရဏဝိသေသန ဟုလည်းခေါ်၏၊) ''ဘူတဿ+ ကထနံ ဘူတကထနံ'' ဘူတဿ-ဟုတ်မှန်တိုင်းသော အနက်ကို၊ ကထနံ-ထင်ရှား ပြသော ဝိသေသနသည်၊ ဘူတကထနံ-မည်၏၊ ''တံပါကဋံ ကရောတီတိ တပ္ပါ ကဋိကရဏံ'' တံ-ထိုဝိသေသျ၏ အနက်ကို၊ ပါကဋံကရောတိ-ထင်ရှားအောင် ပြုတတ်၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ တပ္ပါကဋိကရဏံ-မည်၏၊ ပုံစံကား-''ကုဋိလတုဏ္ဍော သူဝေါ, စိတြပက္ခော မယူရော''တည်း၊ [ကုဋိလတုဏ္ဍော-ကောက်သောနှုတ်သီး ရှိသော၊ သူဝေါ-ကျေးငှက်၊] ကျေးငှက်မှန်လျှင် နှုတ်သီးကောက် တမျိုးသာ ရှိ၍ နှုတ်သီးဖြောင့်ကျေးငှက်ကို ပယ်ရှားဘွယ်မလိုသော်လည်း နှုတ်သီးကောက်ကြောင်း ထင်ရှားပြသောကြောင့် ကုဋိလတုဏ္ဍော ဟူသော ဝိသေသနသည် ဘူတကထန ဝိသေသန မည်၏။ ''စိတြပက္ခော မယူရော'' ကိုလည်း စိစစ်လေ။

ဗျာပါဒံ စာရေ အသဒ္ဓေပိ, ဟောတွေဝ သမ္မုဝေါပန၊
တေနေတံ သာတ္တကံ ဟောတိ, ဝိသေသနံ ဘူတဘာသနံ။

ဗျာပါဒံ စာရေ-ဗျာပါဒ စာရသည်၊ အသဒ္ဓေပိ-မရှိပါသော်လည်း၊ သမ္မုဝေါပန-သမ္မုဝ သာမညသည်ကား၊ ဟောတွေဝ-ဖြစ်နိုင်သည်သာ၊ [ဝင်လာမည့်အနက် တပါး မရှိလို့သာ မဝင်လာသည်၊ ဝိသေသနမပါလျှင် ဝင်ဘို့ရာ သာမညတော့ ဖြစ်နေပြီဟူလို။] တေန-ထို့ကြောင့်၊ ဘူတဘာသနံ-ဝိသေသျပုဒ်နက်ကို ထင်ရှား အောင် ပြောပြသော၊ ဇတံဝိသေသနံ-ဤ ဝိသေသနသည်၊ ဝါ-ဘူတကထန ဝိသေသနသည်၊ သာတ္တကံ-တမျိုးအားဖြင့် အကျိုးများသည်၊ ဟောတိ-ဖြစ်၏။

ဤ သဒ္ဒါနည်းအရ- "သဟေတုက ဟူသော ဝိသေသနသည် ကုသလပုဒ်၌ စပ်ခိုက် သဟိတ်ဖြစ်ကြောင်းကို ထင်ရှားပြသော ဘူတကထန ဝိသေသနတည်း၊ ဝိပါက ကြိယပုဒ်တို့၌ စပ်ခိုက်, အဟိတ်ဝိပါက် အဟိတ်ကြိယာကို ပယ်ရှားသော ဗျဝစ္ဆေဒက ဝိသေသနတည်း'' ဟု အချို့ဆရာတို့ ဆုံးဖြတ်ကြလေသည်၊ သဒ္ဒါနည်း လှပ၏, အဓိပ္ပါယ်ကား အာဘော်ကျမည် မထင်။

ဝေဒနာ ဉာဏ သင်္ခါရ-ဘေဒေန စတုဝီသတိ၊
သဟေတု ကာမာဝစရ-ပုညပါ ကြိယာ မတာ။

ဝေဒနာ ဉာဏသင်္ခါရ ဘေဒေန စတုဝီသတိ-ကုသိုလ်ဝိပါက်ကြိယာ ၃-ကိုတည်, သောမနဿ ဥပေက္ခာ ဝေဒနာ ၂-ပါး အပြားဖြင့် မြှောက်, ၆-ပါးတည်း၊ ၎င်းကို ဉာဏသမ္ပယုတ် ဉာဏဝိပ္ပယုတ် ၂-ပါး အပြားဖြင့် မြှောက်, ၁၂-ပါးတည်း၊ ၎င်းကို အသင်္ခါရိက သသင်္ခါရိက ၂-ပါး အပြားဖြင့် မြှောက်, စတုဝီသတိအရ ၂၄-ပါး ဖြစ်၏။

ဉာဏ်ဖြင့်မြှောက်သင့်ပုံ။ ။သောမနဿ ဥပေက္ခာဟု ဝေဒနာ ၂ -မျိုးနှင့်ယှဉ်သောကြောင့် ဝေဒနာ အပြားအားဖြင့် ဤကာမသောဘ နစိတ်ကို မြှောက်ပွားခြင်းသည် သင့်တန်ပါစေတော့၊ ဉာဏ်မှာ တပါးတည်းရှိရကား ဉာဏ်အပြားအားဖြင့် စိတ်ကို မြှောက်ပွား ခြင်းသည် အဘယ်မှာ သင့်နိုင်ပါအံ့နည်း၊"၆ ကို ၁ ဖြင့်မြှောက်လျှင် ၆ ပင် ဖြစ်ရာသည် မဟုတ်လော''ဟူလို၊ အဖြေကား-ဉာဏ်တပါးထည်းပင် ဖြစ်သော်လည်း အချို့စိတ်၌ ယှဉ်၍ အချို့စိတ်၌ မယှဉ်သောကြောင့် ''ဉာဏ်ယှဉ်ရာစိတ်ကတမျိုး, မယှဉ်ရာစိတ်က တမျိုး''ဟု ၂ -မျိုးပြားအောင် ဉာဏ်တပါးတည်းက ခွဲခြားနိုင်သည်၊ ထို့ကြောင့် ဉာဏ်အပြားဖြင့် စိတ်ကိုမြှောက်ပွားခြင်းသည် သင့်မြတ်ပေသည်သာ၊ဥပမာ-မိုဃ်းသည် တမျိုးတည်းပင် ဖြစ်သော်လည်း ကောင်းစွာရွာလျှင် သုဘိက္ခဖြစ်စေ၍, ကောင်းစွာ မရွာလျှင် ဒုဗ္ဘိက္ခ ဖြစ်စေ၏၊ ဤသို့ သုဘိက္ခဒုဗ္ဘိက္ခ ၂ -မျိုးကွဲအောင် မိုဃ်းတခုတည်းက ခွဲခြားနိုင်သကဲ့သို့တည်း။

[သုဘိက္ခ=သာယာဝပြောသည်၊ ဒုဗ္ဘိက္ခ=ငတ်မွတ်ခေါင်းပါးသည်၊ မိုယ်းနှင့် ဉာဏ်, ကောင်းစွာ ရွာခြင်းနှင့် ဉာဏ် ယှဉ်ခြင်း, ကောင်းစွာ မရွာခြင်းနှင့် ဉာဏ် မယှဉ်ခြင်း, သုဘိက္ခ ဒုဗ္ဘိက္ခ ၂-မျိုး ကွဲပြားခြင်းနှင့် ဉာဏသမ္ပယုတ် ဉာဏဝိပ္ပယုတ် ၂-မျိုး ကွဲပြားခြင်းတူသည်၊ သဒ္ဒါရ တမျိုးထည်းက စိတ် ၂-မျိုး ကွဲပြားအောင် ပြုနိုင်ပုံ, လောဘမူစိတ် စသည်၌ ဒိဋ္ဌိတမျိုးထည်းက စိတ် ၂-မျိုး ကွဲပြားအောင် ပြုနိုင်ပုံများလည်း ဤနည်းပင်။]

ဝိတက္က ဝိစာရ ပီတိ သုခေ ကဂ္ဂတာ သဟိတံ ပဌမဇ္ဈာန ကုသလ
စိတ္တံ၊ ပေ၊ ဣမာနိ ပဉ္စပိ ရူပါဝစရ ကုသလစိတ္တာနိနာမ။

ရူပါဝစရစိတ်အဖွင့်

''ကာမာဝရံ ရူပါဝစရံ အရူပါဝစရံ လောကုတ္တရဉ္စေတိ''ဟု မာတိကာစဉ်ခဲ့သည့်အတိုင်း ကာမာဝစရစိတ်ကို အကျယ်ပြပြီး၍ ယခုအခါ ရူပါဝစရစိတ်ကို အကျယ်ပြလိုသော အရှင်အနုရုဒ္ဓါသည် ''ဝိတက္က ဝိစာရ ပီတိ သုခေကဂ္ဂတာ သဟိတံ''စသောပါဌ်ကို မိန့်တော်မူသည်၊ ဤ၌ပါသော သဟိတပုဒ်နှင့် သဟဂတ ပုဒ်များသည် အနက်အဓိပ္ပါယ်အားဖြင့် တူမျှ၏၊ ထို့ကြောင့် အရှင်အနုရုဒ္ဓါ စီရင်အပ်သော နာမရူပ ပရိစ္ဆေဒကျမ်း၌ ''သောမနဿသဟဂတံ, ဥပေက္ခာ သဟိတံတထာ''ဟု သဟဂတံနှင့် သဟိတံပုဒ်ကို အလဲအလှယ် ပရိယာယ်ပြု၍ သုံးစွဲသည်၊ ဤ သဟဂတ သဟိတပုဒ်များနှင့် သမ္ပယုတ္တပုဒ်လည်း အဓိပ္ပါယ် တူပြန်၏၊ ထို့ကြောင့် ဤကျမ်းက ''ဝိစိကိစ္ဆာသမ္ပယုတ္တံ ဥဒ္ဓစ္စသမ္ပယုတ္တံ'' ဟူသော စကားကို ထိုနာမရူပ ပရိစ္ဆေဒ၌ ''ဝိစိကိစ္ဆာ သဟဂတံ, ဥဒ္ဓစ္စသဟိတံတိ စ''ဟု သုံးစွဲပြန်လေသည်။

ပဌမဇ္ဈာန ကုသလစိတ္တံ—ဤ၌ ဈာန်အင်္ဂါ, ဈာန်, ဈာန်စိတ်တို့၏ ခြားနားပုံကို အခြေပြု သင်္ဂြိုဟ်၌ဆိုခဲ့ပြီ၊ ပဌမ ဈာန် စသည်၌ ပဌမဒုတိယစသောအမည်ကား— တရား အားထုတ်သော ယောဂီတို့ ပဌမဆုံး ရအပ်သောကြောင့် ရပုံ (ဖြစ်ပုံ) အစဉ်အားဖြင့်ငင်း၊ ဘုရားရှင်လည်း ရှေးဦးစွာ ဟောအပ်သောကြောင့် ဒေသနာ အစဉ်အားဖြင့်ငင်း, ရေတွက်သည့်အခါ ငင်းဈာန်ကို ပဌမဆုံးရေတွက်ရသော ကြောင့် သင်္ချာ အစဉ်အားဖြင့်ငင်း ''ပဌမဈာန်''ဟု ခေါ်သည်၊ ဒုတိယ အကြိမ် ရအပ်, ဘုရားရှင်လည်း ဒုတိယအကြိမ် ဟောအပ်, ရေတွက်သည့် အခါလည်း ဒုတိယအကြိမ် ရေတွက် အပ်သောကြောင့် ဒုတိယဈာန် ခေါ်ပုံ စသည်ကိုလည်း သိလေ။

ပဌမံ ပဋိလဒ္ဓတ္တာ, ဒေသိတတ္တာစ ဝုစ္စတေ၊
သချါတော ပဌမံ ဈာနံ, တထာပိ ဒုတိယာဒိနိ။

ဝိတက် စသည်ကိုသာ ဈာန်ဟုခေါ်ရပုံ။ ။ဤရူပါဝစရစိတ်၌ ဖဿစသော စေတသိက်အများရှိပါလျက် အဘယ့်ကြောင့် ဝိတက်စသော စေတသိက် ၅-ပါးကိုသာ"ဈာန်" ဟု မှည့်ခေါ်အပ် သနည်း—ဟုမေး၊ အဖြေကား—ဖဿစသော စေတသိက်များယှဉ်သော်လည်း ဝိတက် စသော ၅-ပါးကသာ အာရုံ၌ စူးစူး စိုက်စိုက် ရှုခြင်း ဟူသော ဥပနိဇ္ဈာနကိစ္စ, ဆန့်ကျင်ဘက် နီဝရဏတို့ကို ပယ်ရှားလောင်ကျွမ်းစေခြင်း ဟူသော ဈာပနကိစ္စရှိသောကြောင့် ဝိတက်စသော စေတသိက် ၅-ပါးကိုသာ ဈာန်ဟုမှည့်ခေါ်အပ်လေသည်။

ဥပနိဇ္ဈာန ကိစ္စတာ, ကာမာဒိ ပဋိပက္ခတော၊
သန္တေသွ ပိစ အညေသု, ပဥ္စေဝ ဈာနသညိတာ။

ဥပနိဇ္ဈာနကိစ္စတာ-ကသိဏ်း စသော အာရုံကို စူးစိုက်စွာ ရှုခြင်းကိစ္စ ရှိကုန်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၎င်း၊ ကာမာဒိပဋိပက္ခတော·ကာမစ္ဆန္ဒစသော နီဝရဏတို့၏ ဆန့်ကျင်ဘက် အဖြစ်ကြောင့်၎င်း၊ အညေသု-ဝိတက်စသည်တို့မှတပါး ဖဿစသော စေတသိက်တို့သည်၊ သန္တေသုပိ-ရှိကုန်သော်လည်း၊ ပဥ္စေဝ-ဝိတက် စသား, စေတသိက် ၅-ပါးတို့ကိုသာလျှင်၊ ဈာနသညိတာ-ဈာန်ဟူ၍ မှည့်ခေါ်အပ်ကုန်၏။····ဋီကာကျော်။

ဤစကားအရ "ကသိဏာဒိ အာရမဏံ ဈာယတိ ဥပနိဇ္ဈာယတီတိ ဈာနံ, ပစ္စနီကဓမ္မေ ဈာပေတီတိ ဈာနံ" ဟု ဝစနတ်ပြု။ ကသိဏာဒိ အာရမဏံ-ကသိဏ်းစသော အာရုံကို၊ ဈာယတ် ဥပနိဇ္ဈာယတိ-စူးစိုက်စွာရှုတတ်၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ ဈာနံ-ဈာန်မည်၏၊ ပစ္စနီကဓမ္မေ ဆန့်ကျင်ဘက် နီဝရဏတရားတို့ကို၊ ဈာပေတိ-လောင်ကျွမ်းစေတတ်၏၊ [ရှေ့နည်း၌ ဈေဓာတ် ယုပစ္စည်း၊ "ဈေ=စိန္တာယံ (သိခြင်း၌)"ဟု ဓာတ်နက်ဆို၊ နောက်နည်း၌ ဈေဓာတ်, ကာရိတ်ပစ္စည်းဏေ, ယု ပစ္စည်း၊ "ဈေ=ဥဟနေ-(လောင်ကျွမ်းခြင်း၌)"ဟုဆို။]

ပဌမဝိဂ္ဂဟအကျယ်။ ။"ဈာယတိ ဥပနိဇ္ဈာယတိ" အရ အာရုံကို စူးစိုက်စွာ ရှုမှုဟူသည် ကသိဏ်းစသော အာရုံကို သမန်ကာ လျှံကာမဟုတ်ဘဲ, စူးစိုက်သလို ဖြစ်နေအောင် ရှုနေမှုတည်း၊ ထို့ကြောင့် ဤ ဥပနိဇ္ဈာနကိစ္စသည် အထူးအားဖြင့် ဧကဂ္ဂတာဈာနင်နှင့် သက်ဆိုင်၏၊ ထို့ကြောင့်ပင် ဈာနင် ၅-ပါးတွင် ဧကဂ္ဂတာဈာနင်တခုသာ ပဥ္စမဈာန်တိုင်အောင် ယှဉ်နိုင်၍, ဈာန်တရားများကို "သမာဓိတရား" ဈာန်၏အာရုံများကို "သမထကမ္မဋ္ဌာန်း" ဈာန်အားထုတ်မှုကို "သမာဓိလုပ်ငန်း" ဟု ဧကဂ္ဂတာ၏ နာမည်ကို နေရာတိုင်း အသုံးပြုထားလေသည်၊ သို့သော်ဧကဂ္ဂတာလည်း သူ့အစွမ်း သက်သက်ဖြင့် ဥပနိဇ္ဈာနကိစ္စကို ရွက်ဆောင်နိုင်သည် မဟုတ်၊

ဝိတက် ဝိစာ ရပီတိသုခတို့ကအာရုံသို့တင်ပေးမှုနှစ်သက်မှုသုံးသပ်မှုသာယာမှုတို့ဖြင့် ဝိုင်းဝန်း၍ ကူညီပံ့ထောက် ချီးမြှောက်ခြင်းတို့ကြောင့်သာ ကေဂ္ဂတာကျ၍ သမာဓိ ရရနှင့် ဥပနိဿာနကိစ္စကို ရွက်ဆောင်နိုင်သည်၊ ထို့ကြောင့် ဥပနိဿာနကိစ္စတွင် ဝိတက်စသော ဈာနင် ၄-ပါးတို့၏ သတ္တိလည်း အထိုက်အလိုက်ပါဝင်ရသည်ဟု မှတ်၊ [မဏိမဉ္ဇူသာ၌ ဝိဘက်စသည်တို့၏ အာရုံသို့ တင်ပေးခြင်းစသော ကိစ္စ ကိုပင် ''ဥပနိဿာနကိစ္စ''ဟု ဆိုထား၏၊ စဉ်းစားကြပါလေ။]

ဒုတိယဝိဂ္ဂဟအကျယ်။ ။ဝိတက်သည် ထိနမိဒ္ဓ နီဝရဏကို လောင်ကျွမ်းစေ၏၊ ချဲ့ဦးအံ့—ထိနမိဒ္ဓ ဟူသည် ထိုင်းမှိုင်း တွေဝေခြင်း သဘောတရားတည်း၊ အကြံ အစည်ကင်းမဲ့သူ လူပြိန်း လူထိုင်းနှင့် တူ၏၊ ဝိတက်ကား သမ္ပယုတ် တရားစုကို အာရုံတခုခုသို့ ရောက်၍ ရောက်၍ နေအောင် မနေမနား တင်ပေးတတ်သော သဘောတရား ပေတည်း၊ ကြံစည်လေ့ရှိသူနှင့် တူ၏၊ ထို့ကြောင့် ထိနမိဒ္ဓနှင့် ဝိတက်သည် ဖြောင့်ဖြောင့် ဆန့်ကျင်ဘက် ဖြစ်ရတား ဝိတက် ဈာနင်က ထိနမိဒ္ဓ နီဝဏကို စိက်အစဉ်မှာ မဝင်လာအောင် ပယ်ခွါသမှု ဈာပနပြုလျက် ကသိဏ်း စသော အာရုံ ထက်သို့ စိတ်အစဉ် တက်အောင် တင်ဆောင် ပေးလေသည်။ [အဂ္ဂိဈာပန ပြုသည့်အခါ ဆိုင်ရာဝတ္ထုများ ပျောက်ပျက် လောင်ကျွမ်း သကဲ့သို့ ဝိတက်က ထိနမိဒ္ဓကို ပျောက်ပျက် လောင်ကျွမ်းစေလည်-ဟူလို။]

ဝိစာရသည် ဝိစိကိစ္ဆာနီဝရဏကို လောင်ကျွမ်းစေ၏၊ ချဲ့ဦးအံ့-ဝိစိကိစ္ဆာ ဟူသည် အာရုံတခု၌ ကောင်းစွာမတည်-အလီလီ ယုံမှားတတ်သော သဘောတည်း ထို့ကြောင့် ဝိတက်၏ တင်ပေးမှုအတွက် အာရုံသို့ တက်ရောက်နေသော စိတ်အစဉ် သည် ဝိစိကိစ္ဆာနှောက်ရှက်က ထိုကသိဏ်းစသော အာရုံမှ ဆုတ်နစ်ခဲ့ရလိမ့်မည်၊ ဝိစာရကား သမ္ပယုတ် တရားတို့ကို ရောက်ပြီးရာ အာရုံမှ မခွါထွက်နိုင်လောက် အောင် အာရုံကို ထပ်တလဲလဲ စွဲမြဲစွာ သုံးသပ်ခြင်း သဘောပေတည်း၊ ထို့ကြောင့် ဝိစိကိစ္ဆာနှင့် ဝိစာရသည် ဖြောင့်ဖြောင့် ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်ရကား ဝိစာရဈာနင်က ဝိစိကိစ္ဆာနီဝရဏကို စိတ်အစဉ်မှာ မဝင်ပါအောင် ပယ်ခွါသမှု ဈာပနပြုလျက် ကသိဏ်းစသော အာရုံကို ထပ်တလဲလဲ သုံးသပ်လေသည်။

ပီတိသည် ဗျာပါဒနီဝရဏကို လောင်ကျွမ်းစေ၏၊ ချဲ့ဦးအံ့—ဗျာပါဒ ဟူသည် တရားကိုယ်အားဖြင့် ဒေါသပင် ဖြစ်ရကား ခက်ထန်ကြမ်းတန်းလျက် အာရုံကိုမနှစ် သက်နိုင်သော သဘောတည်း၊ ထို့ကြောင့် ဝိစာရက အထပ်ထပ် သုံးသပ်နေသော် လည်း ဗျာပါဒ နှောက်ရှက်၍ အာရုံကို မနှစ်သက်လျှင် ကြာရှည်စွာ သုံးသပ်ချင် မည်မဟုတ်၊ ပီတိကား အာရုံကို ရက်ရက် စက်စက် နှစ်သက်တတ်သော သဘော ပေတည်း၊ ထို့ကြောင့် ဗျာပါဒနှင့် ပီတိသည် ဖြောင့်ဖြောင့် ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်ရ ကား ပီတိဈာနင်က ဗျာပါဒနီဝရဏကို စိတ်အစဉ်မှာ မဝင်ပါအောင် ပယ်ခွါ

သမ္မ ဈာပန ပြုလျက် ဝိတက် တင်ပေး၍ ဝိစာရက ထပ်တလဲလဲ သုံးသပ် သော အာရုံပေါ်မှာ လွန်စွာ နှစ်သက်၍ နေလေသည်။

သုခသည် ဥဒ္ဓစ္စ ကုက္ကုစ္စ နီဝရဏကို လောင်ကျွမ်းစေ၏၊ ချဲ့ဥုးအံ့-ဥဒ္ဓစ္စသည် တုန်လှုပ် လွင့်တက် မငြိမ်သက်ခြင်း သဘောဖြစ်၍, ကုက္ကုစ္စကား နောင်တ-တဘန် ပူပန်ခြင်း သဘောတည်း၊ ထို့ကြောင့် ကသိုဏ်း စသောအာရုံ၌ စိတ်အစဉ်က နှစ်သက်အားရ ပီတိကျနေသော်လည်း သာယာဘွယ် အရသာမပေါ်လျှင် ငြိမ်သက်စွာ တည်နေနိုင်မည်မဟုတ်၊ ဥဒ္ဓစ္စ ကုက္ကုစ္စတို့၏ နှောင့်ရှက်မှုကြောင့် မငြိမ်မသက် ပူပန်၍ အမြန်ပင် အာရုံမှထွက်ခဲ့ရလိမ့်မည်၊ သုခကား အာရုံ၏ အရသာကို ခံစားလျက် ငြိမ်သက်မွေ့ခြင်းသဘောပေတည်း၊ ထို့ကြောင့် ဥဒ္ဓစ္စ ကုက္ကုစ္စနှင့် သုခသည် ဖြောင့်ဖြောင့် ဆန့်ကျင်ဘက် ဖြစ်ရကား သုခဈာနင်က ဥဒ္ဓစ္စ ကုက္ကုစ္စ နီဝရဏကို စိတ်အစဉ်မှာ မဝင်ပါအောင် ပယ်ခွါသမ္မ ဈာပနပြုလျက် ဝိတက် ဝိစာရပီတိတို့၏ ကိစ္စဖြင့် စွဲမြဲနှစ်သက်အပ်သော အာရုံ၏ အရသာကို မြိန်ရှက်စွာခံစား၍ စိတ်ဓာတ်ကို ပြည့်ဖြိုးတိုးပွါးစေသည်။

သမာဓိသည် ကာမစ္ဆန္ဒ နီဝရဏကို လောင်ကျွမ်းစေ၏၊ ချဲ့ဥုးအံ့-ကာမစ္ဆန္ဒ ဟူသည် ကာမဂုဏ်ကို နှစ်သက်တတ်သော လောဘတဏှာပင်ဖြစ်ရကား နှစ်သက်ဘွယ်အာရုံ ကာမဂုဏ်နောက်သို့ လိုက်လျက် စိတ်ဓာတ်ကို ကလိန်းကလက် ဖြစ်စေနိုင်သောသဘောတည်း၊ ကာမစ္ဆန္ဒ နီဝရဏက နှောက်ရှက်လျှင် ဝိတက် ဝိစာရ ပီတိ သုခတို့ ခံနိုင်ကြမည် မဟုတ်၊ ကသိုဏ်းအာရုံမှ စိတ်အစဉ် ခွါခဲ့ရလိမ့်မည်၊ သမာဓိခေါ်သော ဧကဂ္ဂတာကား အာရုံ၌ မြိုက်မြိုက်မြိုက်မြိုက် တည်တန့်သော သဘော ပေတည်း၊ ထို့ကြောင့် ကာမစ္ဆန္ဒ နီဝရဏနှင့် ဧကဂ္ဂတာသည် ဖြောင့်ဖြောင့် ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်ရကား ဧကဂ္ဂတာဈာနင်က ကာမစ္ဆန္ဒ နီဝရဏကို စိတ်အစဉ်မှာ မဝင်ပါအောင် ပယ်ခွါသမ္မ ဈာပနပြုလျက် ရှေးဈာနင် ၄-ပါး အတွက် အရသာပေါ်ထွက်နေသော အာရုံပေါ်၌ စူးစိုက်စွာ တည်တန့်လေသည်၊ ထို့ကြောင့် ''ပစ္စနီက ဓမ္မေ ဈာပေတိ'' အရ ဝိတက် စသော စေတသိက် ၅-ပါး ကိုသာ ဈာန ဟု ခေါ်အပ်သည်။

[အဝိဇ္ဇာနီဝရဏကား ဈာန်တရားကို မကွယ်ကာတတ်,မဂ်ဖိုလ် စသည်ကိုသာ ကွယ်ကာ တတ်သဖြင့် ဤဈာနင်တို့ ပယ်အပ်သော နီဝရဏတွင် မပါဝင်ချေ၊ အနည်းငယ် ဖုံးကွယ်တတ်သော သတ္တိကား ရှေးနီဝရဏ ၅-ပါးကို ပယ်ရှားရာတွင် ပါဝင်လေပြီ။]

ဝိတက္ကော ထိနမိဒ္ဓဿ, ဝိစိကိစ္ဆာယ ဝိစာရော၊
ပီတိစာပိ ဗျာပါဒဿ, သုခံ ဥဒ္ဓစ္စ ကုက္ကုစ္စံ၊
သမာဓိ ကာမစ္ဆန္ဒဿ, ပဋိပက္ခောတိ ပေဋကေ။

ဝိတက္ကေ၊-ဝိတက် ဈာနင်သည်၊ ထိနမိဒ္ဓဿ-ထိနမိဒ္ဓ နီဝရဏ၏၊ ပဋိပက္ခော-ဆန့်ကျင်ဘက်တည်း၊ ပေ၊ သုခံ-သုခ ဈာနင်သည်၊ ဥဒ္ဓစ္စ ကုက္ကုစ္စံ-ဥဒ္ဓစ္စ ကုက္ကုစ္စ နီဝရဏ၏၊ ပဋိပက္ခံ-တည်း၊ပေ၊ ဣတိ-သို့၊ပေဋကေ-ပိဋကတော်၏ နည်းဥပဒေကို ပြသော နေတ္တိပါဠိတော်၌ (အများ ပေးရိုး အနက် ဖြစ်၏, နေတ္တိ ပါဠိတော်မှာ ရှာမရ၊) ဝုတ္တံ-ဟောတော်မူအပ်ပြီ။

ဥပေက္ခာကို သုခ ဟုဆို။ ။ဤဆန့်ကျင်ဘက် တရားတို့ကို ပြရာ၌ ဥပေက္ခာဈာနင် မပါခဲ့ချေ၊ ဥပေက္ခာဈာနင်သည် အဘက်နီဝရဏ၏ ဆန့်ကျင်ဘက် ဖြစ်သနည်းဟုမေး၊အဖြေကား-ဥပေက္ခာဈာနင်သည် သုခဈာနင်ကဲ့သို့ ငြိမ်သက် မြေခြင်းသဘော ရှိသောကြောင့် သုခကဲ့သို့ ဥဒ္ဓစ္စကုက္ကုစ္စ နီဝရဏ၏ ဆန့်ကျင်ဘက်တည်း။

ဥပေက္ခာ ပန သန္တတ္တာ, သုခမိစ္စေဝ ဘာသိတာ။

သန်ီရဝိနိစ္ဆယ။ ။သန်ီရအရကို လောဘမူစိတ်၌ ပြခဲ့ပြီ၊ မဟဂ္ဂုတ် လောကုတ္တရာ ရအောင် အားထုတ်ရာ၌ သူတပါးက တိုက်တွန်းသည့် အတွက် အား မထုတ်ချင့် ထုတ်ချင် အားထုတ်သူမှာ ဈာန်မဂ်ဖိုလ်ကို မဆိုထားဘိ နိမိတ်ထင်ဖို့ ရာပင် လွန်စွာ ခဲယဉ်းလှ၏၊ ထို့ကြောင့် မဟဂ္ဂုတ် လောကုတ္တရာ စိတ်များကို သသင်္ခါရိက ဟူ၍ မဆိုရ၊ အသင်္ခါရိက ဟူသော နာမည်လည်း သသင်္ခါရိကကို ထောက်ဆ၍ ရအပ်သော နာမည်ဖြစ်၏၊ ဤမဟဂ္ဂုတ် လောကုတ္တရာ စိတ်များ၌ ထိုကဲ့သို့ ထောက်ဆဘွယ်ရာ သသင်္ခါရိက မရှိနိုင်သောကြောင့် အသင်္ခါရိကဟူသော နာမည်လည်း မရထိုက်၊ထို့ကြောင့် သင်္ခါရနှင့်စပ်၍ အထူးနာမည်မတပ်ဘဲ "ဝိတက် ဝိစာရ ပီတိ သုခ ဧကဂ္ဂတာ ဈာန်အင်္ဂါ ၅-ပါးရှိသော ပဌမဈာန်စိတ် ၁" စသည် ဖြင့်သာ ရေတွက်ရာ၏။

နေတ္တိပါဠိတော် ပဋိနိဒ္ဒေသ အဓိဋ္ဌာနာဟာရဝိဘင်္ဂ၌ "သမာဓိတိ ဧကဂ္ဂတာ၊ ပေ၊ သသင်္ခါရောသမာဓိ အသင်္ခါရောသမာဓိ"ဟု ရှိသည်ကား မှန်ပေ၏၊ ထိုသင်္ခါရ ကား ဤသင်္ဂြိုဟ်မှာ အသုံးပြုရသော သင်္ခါရမျိုးမဟုတ်၊ ဒုက္ခပဋိပဒါဖြင့် ရအပ်သော သမာဓိကို သသင်္ခါရသမာဓိ, သုခပဋိပဒါဖြင့် ရအပ်သော သမာဓိကို အသင်္ခါရ သမာဓိဟု ခေါ်ဝေါ်ခြင်းဖြစ်သည်၊ ချဲ့ဉုံးအံ့—ဥပစာရဘာဝနာသို့ မရောက်ခင် နီဝရဏ ကိလေသာကို ပယ်ခွါရာ၌ အတော် ကြိုးကြိုးပန်းပန်း အားထုတ်ရသော ဘာဝနာအကျင့်သည် ဒုက္ခပဋိပဒါမည်၏၊ မပင်မပန်းဘဲ လွယ်ကူစွာ နီဝရဏ ကွာလျှင် ထိုလွယ်ကူစွာ အားထုတ်ရသော ဘာဝနာသည် သုခပဋိပဒါမည်၏၊ ထို့ကြောင့် ဤပဋိပဒါ ၂-မျိုးလုံးပင် သင်္ဂြိုဟ်ကျမ်း၌ အသုံးပြုရသော သင်္ခါရမျိုး မဟုတ်။

ပရမတ္ထဒီပနီဝါဒ။ ။ပရမတ္ထဒီပနီကား "မဟဂ္ဂုတ် လောကုတ္တရာစိတ်တို့၌ အသင်္ခါ ရိက သသင်္ခါရိက ၂-မျိုးလုံးဖြစ်၏"ဟု ယူပြီးလျှင်, ထိုသို့ ၂-မျိုးဖြစ်သင့်သော်လည်း ဤပုဗ္ဗပယောဂသင်္ခါရ ဟူသည် ဈာန်တရား များနှင့်သာ ဆက်ဆံသည် မဟုတ်,

အယုတ်သဖြင့် အကုသိုလ်များနှင့်လည်း ဆက်ဆံ၏၊ ပဋိပဒါ ဟူသည်ကား ပဋိပတ် တရားဖြစ်သော ဤဈာန်များနှင့်သာ ဆက်ဆံသည်၊ ထို့ကြောင့် အများနှင့်ဆက်ဆံ သော သင်္ခါရဖြင့် ဤ ဈာန်ခဏ်း၌ ဝိသေသန ပြုတော်မမူဘဲ, အများနှင့် မဆက် ဆံသော ပဋိပဒါဖြင့်သာ ဝိသေသန ကုမတော်မူလျက်-''ပဌမံ ဈာနံ ဥပသမ္ပဇ္ဇ ဝိဟရတိ ဒုက္ခပဋိပဒံ ဒန္ဓာဘိညံ'' စသည်ဖြင့် ဟောတော်မူကြောင်းကို ဖွင့်ဆိုလေ သည်၊ ''သုခပဋိပဒဈာန်ဟု ဟောတော်မူခြင်းနှင့် အသင်္ခါရိကဈာန်ဟု ဟော်တော် မူခြင်း, ဒုက္ခပဋိပဒဈာန်ဟု ဟောတော်မူခြင်းနှင့် သသင်္ခါရိကဈာန် ဟု ဟောတော် မူခြင်းသည် သဘောတူပင်ဖြစ်၏''ဟု ဆိုလိုသတတ်။

လဒ္ဓဒေါသ။ ။ဒုက္ခပဋိပဒ ဈာန်ကို သသင်္ခါရိက ဈာန်, သုခပဋိပဒ ဈာန်ကို အသင်္ခါရိကဈာန်ဟု ဆိုလိုလျှင် ဆိုနိုင်ပါ၏၊ သို့သော် သဂ္ဂြိဟ်မှာ ခွဲခြားနေသော သင်္ခါရမျိုးကား မဟုတ်ချေ၊ ဤသဂြိုဟ်၌ သတ္တိချင်းကွာခြားမှုသာ အသင်္ခါရိက သသင်္ခါရိက ဟု ခွဲခြားလိုရင်းဖြစ်၏၊ ဒုက္ခပဋိပဒါ ဖြစ်ခြင်းကြောင့်လည်း သတ္တိညံ့ မည် မဟုတ်, သုခ ပဋိပဒါဖြစ်တိုင်းလည်း သတ္တိမထက်ပါ၊ ဈာန်စိတ်များကို ပြရာ၌ ပဋိပဒါကို အမြဲ တွဲဘက်လေ့လည်း မရှိပါ၊ ဓမ္မသင်္ဂဏီပါဠိတော်၌ပင် ပဋိပဒါ မပါဘဲ စိတ်သရုပ် စေ့ရုံမျှ ''ပဌမံ ဈာနံ ဥပသမ္ပဇ္ဇ ဝိဟရတိ'' စသည်ဖြင့် သုဒ္ဓိကနဝကကို ရှေးဦးစွာ ဟောတော်မူပြီးမှ အာရုံ ပဋိပဒါတို့ဖြင့် ရသင့်တိုင်း ချဲ့ပြတော်မူသည်၊ ဤသို့လျှင် စိတ်သရုပ် စေ့ရုံကို ပြရာ၌ ပဋိပဒါကို မပြသော ကြောင့်ရင်း, ထိုပဋိပဒါကို သင်္ခါရအတွက် အသုံးပြုရိုး မှန်လျှင် ရူပဈာန်စိတ် ၁၅-မက ၃၀-ရှိရာသောကြောင့်ရင်း, ထို ဒီပနီစကားကို ပညာရှင်တို့ ဆင်ခြင် ကြပါလေ။

အဘိဓမ္မတ္ထဝိဘာဝနီ။ ။ဋီကာကျော်၌''အသင်္ခါရိက သသင်္ခါရိက ၂-ပါးလုံးပင် မဆိုထိုက်''ဟူသော ပဌမဝါဒ''သသင်္ခါရိက စင်စစ်တည်း''ဟူသော ဒုတိယဝါဒဟု ၂-ဝါဒ ရှိ၏၊ ထိုဝါဒများ၌ အဓိကာရနှင့် ပုဗ္ဗာဘိသင်္ခါရသည် လက်ကိုင်ဖြစ်၏၊ အဓိကာရဟူသည် ရှေးဘဝက ဈာန်ကိုရသည်ဖြစ်စေ မရသည်ဖြစ်စေ ကြိုးကြိုး စားစား အားထုတ်ခဲ့ဘူးခြင်းတည်း၊ ပုဗ္ဗာဘိသင်္ခါရဟူသည်ကား ယခုဘဝတွင် ဈာန်မရမီ ရှေ့အဘို့၌ ပထဝီ ပထဝီ စသည်ဖြင့် ကမ္မဋ္ဌာန်းကို စီးဖြန်းအားထုတ် မှုတည်း၊ [အဓိကာရ-အဓိ=လွန်လွန်ကဲကဲ=ကာရ=ပြုလုပ်အားထုတ်ခဲ့ဘူးခြင်း။ ပုဗ္ဗာဘိသင်္ခါရ-ပုဗ္ဗ=ရှေးအဘို့၌+အဘိသင်္ခါရ=ဈာန်ရဘို့ရန် ပြုစီမံခြင်း]ပုဗ္ဗာဘိ သင်္ခါရကို မပြုဘဲ အဓိကာရ သက်သက်ဖြင့် ဈာန်ကိုရကောင်းလျှင်, ပုဗ္ဗာဘိသင်္ခါရ မပါသောကြောင့် အသင်္ခါရိကဈာန်ဟုဆိုသင့်ရာ၏၊ သို့သော် ပုဗ္ဗာဘိသင်္ခါရမရှိဘဲ အဓိကာရသက်သက်ဖြင့် ဈာန်ကိုမရနိုင်၊ ထို့ကြောင့် ဈာန်စိတ်များကို အသင်္ခါ ရိကဟု မဆိုထိုက်၊ အဓိကာရမရှိဘဲ ပုဗ္ဗာဘိသင်္ခါရသက်သက်ဖြင့် ဈာန်ကိုရကောင်း လျှင်လည်း သသင်္ခါရိကဈာန်ဟု ဆိုသင့်ရာ၏၊ သို့သော် အဓိကာရ မရှိဘဲလည်း

ဈာန်ကို မရနိုင်၊ ထို့ကြောင့် သသင်္ခါရိကလည်း မဆိုထိုက်ဟု မချိနိုင် မချနိုင် မပိုင်သော စကားကို ဆိုထားလေသည်။

လင္ကာဒေါသ။ ။ဤဝါဒ၌ ကောက်ချက်ချလျှင် ''အဓိကာရနှင့် ပုဗ္ဗာဘိသင်္ခါရ ၂-ပါးစုံရှိမှသာ ဈာန်ကိုရနိုင်၏''ဟု ဆိုလိုကြောင်း ထင်ရှား၏၊ ထိုတွင် ''အဓိကာရ မရှိလျှင် ဈာန်မရနိုင်'' ဟူသော အယူသည်မသင့်၊ အဘယ့်ကြောင့်နည်း-အဓိကာရ မရှိလျှင် ဈာန်ကို အားထုတ်ရာ၌ ရခဲရုံသာရှိမည်, လုံးလုံးမရနိုင်ဟုကားမဆိုထိုက်၊ လောကီတရား မည်သည် လောကုတ္တရာ တရားမျိုးကဲ့သို့ ရှေးက ပါရမီ ရှိမှသာ ရနိုင်သည်မဟုတ်၊ တိဟိတ်ပုဂ္ဂိုလ်မှန်လျှင် သန်သန်ကြီးအားထုတ်က လောကီဈာန် လောက်ကိုတော့ ရနိုင်ကြသည်သာ၊ ထို့ကြောင့် ရူပါဝစရ ကုသလအဖွင့် အဋ္ဌသာလိနီ၌—''ယောစ သမထေ အကတာဓိကာရော, တဿ ဒုက္ခာ ပဋိပဒါ ဟောတိ''ဟု မိန့်ပြီ၊ ယောစ-အကြင် ယောဂီသည်ကား၊ သမထေ-သမထ၌၊ အကတာဓိကာရော-ပြုအပ်ပြီးသောအဓိကာရ မရှိခဲ့၊ တဿ-ထိုယောဂီ၏၊ ပဋိပဒါ-ဈာန်သို့ ရောက်ကြောင်း အကျင့်သည်၊ ဒုက္ခာဟောတိ-ခဲယဉ်း၏။

''ပုဗ္ဗာဘိသင်္ခါရနှင့်ကင်း၍ ဈာန်ကို မရနိုင်'' ဟူသော အယူလည်း အသင်္ခါရိက သသင်္ခါရိက အဖြစ်ကို စိစစ်ရာဝယ် ရိုးရာ အားထုတ်မှုဖြစ်သော ပုဗ္ဗာဘိသင်္ခါရကို ထည့်သွင်းသည်မှာ ဆင်၏နားရွက်ကို ဝက်မှာ်တပ်သကဲ့သို့ဖြစ်၏၊ထင်ရှားစေအံ့—ပထဝီ ပထဝီ စသည်ဖြင့် ဈာန်ရအောင် အားထုတ်မှုဟူသော ပုဗ္ဗာဘိသင်္ခါရသည် ဈာန်ကိုရဘို့ရန် ရိုးရာအကြောင်းမျှသာဖြစ်၏၊ မိမိ သူတပါးတို့၏ ပယောဂဟူသော သင်္ခါရမျိုးမဟုတ်၊ ဤရိုးရာ အားထုတ်မှုဟူသော ပုဗ္ဗာဘိ သင်္ခါရတွေကို သင်္ခါရဟု ဆိုလိုပါမူ ဆွမ်းတဇွန်းလောက် လှူမှုမှာပင် ဆန်ဆေးရမှု မီးမွေးရမှု ထမင်းအိုးတည်ရမှု ထမင်းရေငှဲ့ရမှု ဆွမ်းခူးရမှု အလှူခံပုဂ္ဂိုလ်ထံ ချဉ်းကပ်၍ လောင်းရမှု စသော ပုဗ္ဗာဘိ သင်္ခါရတွေ မပါလျှင် မပြီးချေ၊ ထိုရိုးရာ သင်္ခါရတွေ အတွက် သသင်္ခါရိကဟုဆိုလိုလျှင် မနောကံမှတပါး အသင်္ခါရိက ကုသိုလ် အကုသိုလ်ကံများ မရှိသလောက်ပင် ဖြစ်လိမ့်မည်၊ ထို့ကြောင့် အသင်္ခါရိက သသင်္ခါရိက အဖြစ်ကို စိစစ်ရာဝယ် ထိုပုဗ္ဗာဘိသင်္ခါရမျိုးကို ထည့်သွင်း၍ မစဉ်းစားထိုက်။

ဒုတိယဝါဒ။ ။ဈာန်တရားတို့မည်သည် ပုဗ္ဗာဘိသင်္ခါရ ရှိမှသာ ဖြစ်နိုင်သော ကြောင့် ''အသင်္ခါရိကဈာန်စိတ်''ဟု လုံးဝ မရှိသင့်၊ ထိုသို့ အသင်္ခါရိက မရှိသင့် ရကား ''အသင်္ခါရိက လေလား, သသင်္ခါရိက လေလား''ဟု ယုံမှားဘွယ် မရှိ, သသင်္ခါရိက ဖြစ်ကြောင်းမှာ လယ်ပြင်ဆင်သွားသကဲ့သို့ ထင်ရှားလှလေပြီ၊ သို့ဖြစ်၍ ''သသင်္ခါရိက''ဟု အထူးမမိန့်ခဲ့ဟု တနည်းဆိုပြန်၏၊ ဤဒုတိယဝါဒသို့လိုက်၍ သရုပ်ခွဲဆရာတို့က မဟဂ္ဂုတ် လောကုတ္တရာစိတ်များကို သသင်္ခါရိက၌သွင်း၍ ခွဲရိုး

ပြုကြသည်၊ သို့သော် ပုဗ္ဗာဘိသင်္ခါရအတွက် သသင်္ခါရိကဟု မဆိုထိုက်သောကြောင့် ဤဒုတိယဝါဒလည်း မသင့်သည်သာ။

အာကာသာနဉ္စာယတန ကုသလစိတ္တံ ဝိညာဏဉ္စာယတနကုသလစိတ္တံ အာကိဉ္စညာယတန ကုသလစိတ္တံ နေဝသညာ နာသညာယတနကုသလစိတ္တဉ္စာတိ ဣမာနိ စတ္တာရိပိ အရူပါဝစရ ကုသလစိတ္တာနိနာမ။

အရူပါဝစရစိတ်အဖွင့်

အာကာသာနဉ္စာယတန ကုသလစိတ္တံ။ ။[အာကာသ+အာနဉ္စ+အာယတန] အာကာသဟူသည် ကသိုဏ်း ၉-ပါးတွင် တပါးပါးကိုခွါခြင်းကြောင့် ရအပ်သောကောင်းကင်ပညတ်တည်း၊[အာကာသအပြားကိုရုပ်ပိုင်း,ကသိုဏ်းခွါပုံကိုကမ္မဋ္ဌာန်းပိုင်းမှာရှု၊]ကောင်းကင်ပညတ်ဟူသည် ပရမတ်တရားကဲ့သို့ အထည်ကိုယ်မထင်ရှားရကား ဥပါဒ်ဟူသော အစအပိုင်းအခြား,ဘင်ဟူသောအဆုံးအပိုင်းအခြားမရှိချေ၊ ထို့ကြောင့်“အနန္တော-ဥပါဒ်ဘင်အားဖြင့် အပိုင်းအခြားမရှိသော၊ အာကာသော-ကောင်းကင်တည်း”ဟူသော ဝိဂ္ဂြိုဟ်အရ“အနန္တာကာသ”ဟု ဖြစ်သင့်လျက် အနန္တဟူသော ဝိသေသနကို နောက်ထား၍ သဒ္ဒါနည်းအားဖြင့် “အာကာသာနန္တ” ဟုဖြစ်၏၊“အာကာသာနန္တမေဝ အာကာသာနဉ္စံ”ဟူသော သွတ္တတဒ္ဓိတ်၌ ဏျပစ္စည်းသက်, န္တ ဉ္စ န အက္ခရာကို နိဂ္ဂဟိတ်, တ ကို ယကပ်၍ ဏျ ကို စ, ယခင်နိဂ္ဂဟိတ်ကို‘ဉ်’ပြု၍“အာကာသာနဉ္စ” ဟု ပြီးသည်၊ အာယတနသဒ္ဒါကား “တည်ရာ” ဟူသောအနက်ကိုဟော၏၊ ယခင် ကောင်းကင် ပညတ်သည်ပင် အာရုံပြုသော ဈာန်စိတ်၏တည်ရာဖြစ်သောကြောင့် “အာယတန”ဟု မည်သည်၊ “အာကာသာနဉ္စဉ္စ တံ အာယတနဉ္စာတိ အာကာသာနဉ္စာယတနံ” အာကာသာနဉ္စဉ္စ-ဥပါဒ် ဘင်အားဖြင့် အဆုံးအပိုင်းအခြား မရှိသော ကောင်းကင် ပညတ်လည်းဟုတ်၏၊ တံ-ထိုကောင်းကင် ပညတ်ဟူသည်၊ အာယတနဉ္စ-အာရုံပြုသော အားဖြင့် တည်ရာလည်းဟုတ်၏၊ ဣတိ-ထို့ကြောင့်၊ အာကာသာနဉ္စာယတနံ-မည်၏။

ဤစကားစဉ်ဖြင့် “အာကာသာနဉ္စာယတန”အရ ကောင်းကင် ပညတ်ကိုသာ ရသေး၏၊ ဈာန်နှင့်တကွ သမ္ပယုတ်တရားကို မရသေး၊ ထို့ကြောင့် သမ္ပယုတ္တဈာန်ကိုရအောင် ဌာနူပစာရ ကာရဏူပစာရ ကြံလေ၊ “အကြောင်းဌာနဖြစ်သော အာရုံ၏ အာကာသာနဉ္စာယတန ဟူသော နာမည်ကို အကျိုးဌာနီ အာရမဏိကဖြစ်သော သသမ္ပယုတ္တဈာန် (ယှဉ်ဘက်စိတ် စေတသိက်နှင့် တကွဖြစ်သောဈာန်) ပေါ်၌တင်စား၍ သမ္ပယုတ္တဈာန်ကို အာကာသာနဉ္စာယတနဟု ခေါ်ရသည်” ဟူလို၊တနည်း“အာကာသာနဉ္စံ အာယတနံ ယဿာတိ အာကာသာနဉ္စာယတနံ”

ဟု ဗဟုဗ္ဗီဟိသမာသ်သော်လည်း ကြံရာ၏၊ ယဿ-အကြင် သသမ္ပယုတ္တဈာန်၏၊ အာကာသာနဉ္စ-အပိုင်းအခြားမရှိသော ကောင်းကင်ပညတ်ဟူသော၊ အာယတနံ-တည်ရာသည်၊ အတ္ထိ-ရှိ၏, ဟုဆို၊ "အာကာသာနဉ္စာယတနေ ပဝတ္တံ ကုသလစိတ္တံ အာကာသာနဉ္စာယတနကုသလစိတ္တံ" အာကာသာနဉ္စာယတနေ-အပိုင်း အခြားမရှိသော ကောင်းကင်ပညတ်ဝယ် အပ္ပနာသို့ရောက်သော သမ္ပယုတ္တဈာန်၌ (ဥပစာ ကြံသောနည်း)၊ ဝါ-အပိုင်းအခြားမရှိသော ကောင်းကင် ပညတ်ဟူသော တည်ရာ ရှိသော သသမ္ပယုတ္တဈာန်၌ (သမာသ်ကြံသောနည်း)၊ ပဝတ္တံ-ဖြစ်သော (ပါဝင်သော)၊ ကုသလစိတ္တံ-ကုသိုလ်စိတ်သည်၊ အာကာသာနဉ္စာယတန ကုသလစိတ္တံ-မည်၏၊ ဤသဒ္ဒါနည်းများအရ အာကာသာနဉ္စာယတနစိတ်က ကောင်းကင်ပညတ်ကို အာရုံပြုကြောင်း သိရာ၏။

ဝိညာဏဉ္စာယတနကုသလစိတ္တံ။ ။[ဝိညာဏ+အနန္တ+အာယတန] ဝိညာဏ ဟူသည် ဆိုအပ်ပြီးသော အာကာသာနဉ္စာယတန စိတ်ပင်တည်း၊ ထိုစိတ်ကို ပဌမ အာရုပ္ပဝိညာဏ်ဟု ခေါ်သည်၊ ထိုပဌမာရုပ္ပဝိညာဏ်က အနန္တမည်သော ကောင်း ကင် ပညတ်ကို အာရုံပြုသောကြောင့် အာရုံ၏အနန္တဟူသော အမည်ကို ဝိညာဏ် ပေါ်၌ တင်စား၍ ဌာနူ ကာရဏူပစာရအားဖြင့် ပဌမာရုပ္ပဝိညာဏ်ကို အနန္တဟု ဆိုလေသည်၊ တနည်း-ယောဂီပုဂ္ဂိုလ်က "အနန္တံ ဝိညာဏံ"ဟု ကမ္မဋ္ဌာန်းစီးဖြန်း သောကြောင့် ယောဂီပုဂ္ဂိုလ်၏ ဘာဝနာကမ္မဋ္ဌာန်းအရ "အနန္တဝိညာဏ" ဟု ဆိုရလေသည်၊ [စီးဖြန်းပုံကို ကမ္မဋ္ဌာန်းပိုင်းမှာရှု၊] ဤစကားစဉ်အရ "အနန္တံ ဝိညာဏံ အနန္တဝိညာဏံ"ဟု ဆိုလိုလျက် အနန္တဟူသော ဝိသေသနကို နောက် ထား၍"ဝိညာဏာနန္တ" ဖြစ်သည်ဟုမှတ်၊ဝိညာဏာနန္တမေဝ ဝိညာဏာနဉ္စံ"ဟု သုတ္တတဒ္ဓိတ်အနက်၌ ဏျပစ္စည်းသက်၊ ရှေးနည်းအတိုင်းစီရင်၍ "ဝိညာဏာနဉ္စ" အပြီးမှ, ဏာကို ရဿ, န ကိုချေ၊[အနန္တံ-အာရုံကို ထောက်ဆ၍ အနန္တမည်သော ဝါ-ယောဂီပုဂ္ဂိုလ်၏ ပွားများပုံ အားဖြင့် အနန္တဟု ဆိုအပ်သော၊ ဝိညာဏံ-ပဌမာရုပ္ပ ဝိညာဏ်သည်၊ ဝိညာဏာနန္တံ-ဝိညာဏာနန္တမည်၏၊ ဝိညာဏာနန္တမေဝ အနန္တမည်သော ဝိညာဏ်သည်ပင်လျှင်၊ ဝိညာဏဉ္စံ-ဝိညာဏဉ္စ မည်၏၊] အာယ တနကုသလစိတ္တပုဒ်တို့နှင့် ရှေးနည်းအတိုင်းတွဲစပ်လေ။ ဤသဒ္ဒါနည်းအရ ဝိညာ နဉ္စာယတန စိတ်က ပဌမာရုပ္ပဝိညာဏ်ကို အာရုံပြုကြောင်း သိရာ၏။

အာကိဉ္စညာယတနကုသလစိတ္တံ။ ။[အာကိဉ္စည+အာယတန] "နတ္ထိ ကိဉ္စနံ ယဿာတိ အကိဉ္စနံ" ယဿ-အကြင် ပဌမာရုပ္ပဝိညာဏ်၏၊ ကိဉ္စနံ-နည်းငယ် စိုးစဉ်း, ဘင်မျှအကြွင်းသည်၊ နတ္ထိ-မရှိ၊ ဣတိ-ထို့ကြောင့်၊ တံ-ထိုပဌမာရုပ္ပ ဝိညာဏ်သည်၊ အကိဉ္စနံ-မည်၏၊[ကိဉ္စန သဒ္ဒါကား ကိဉ္စိသဒ္ဒါ၏ ပရိယာယ် "စိုးစဉ်း အနည်းငယ်"ဟူသော အနက်ဟောတည်း၊] ဥပါဒ်မှစ၍ ဖြစ်ပေါ်လာသော ပဌမာရုပ္ပဝိညာဏ်သည် ရှိမည်ဆိုလျှင် ဘင်အခိုက်အတန့်လောက်တော့ ရှိထိုက်၏၊

ယခုမှာ ဘင်အခိုက်မှ အကြွင်းအကျန်မရှိတော့ပြီဟုလို၊ "အာကိဉ္စညဿ ဘာဝေါ အာကိဉ္စညံ" အကိဉ္စနဿ-နည်းငယ်စိုးစဉ်း ဘင်အကြွင်းမျှ မရှိသော ပဌမာရုပ္ပဝိညာဏ်၏၊ ဘာဝေါ-ဖြစ်ကြောင်းသည်၊ အာကိဉ္စညံ-မည်၏၊ ဤသို့ စိုးစဉ်း အနည်းငယ်မျှ မရှိသည်၏ အဖြစ်ကို ပါဠိလို "နတ္ထိဘာဝ" မြန်မာလို "နတ္ထိဘော"ဟု ခေါ်သည်၊ ထို မရှိသည်၏အဖြစ် ဟူသည် ပရမတ်မဟုတ်, ဘာမျှမရှိခြင်း အဘာဝ ပညတ် ဖြစ်သောကြောင့် "နတ္ထိဘောပညတ်" ဟု ခေါ်စမှတ်ပြုသည်၊ ဤစကား စဉ်ဖြင့် အာကိဉ္စည အရ နတ္ထိဘောပညတ်ကို ရသည်ဟု မှတ်သား၍ အာယတန စသော ပုဒ်များနှင့် ရှေးနည်းအတိုင်း တွဲစပ်လေ၊ ဤသဒ္ဒါနည်းအရ "အာကိဉ္စညာယတနစိတ်က နတ္ထိဘောပညတ်ကို အာရုံပြုကြောင်း" သိရာ၏၊

နေဝသညာ နာသညာယတန ကုသလစိတ္တံ။ ။[နေဝ+သညာ+န+အ+သညာ] "နေဝသညာ စ သာ န အသညာ စာတိ နေဝသညာနာသညာ" နေဝသညာစ-သညာလည်းမဟုတ်၊ သာ-ထို သညာမဟုတ် ဟု ဆိုအပ်သော တရားသည်၊ နအသညာစ သညာမဟုတ်သည်လည်း မဟုတ်၊ (ဟုတ်သလောက်တော့ ဟုတ်သေးသည် ဟူလို၊) ဣတိ-ကြောင့်၊ နေဝသညာ နာသညာ-မည်၏၊ သညာစေတသိက် တခု တည်းကိုပင် သူ့အာဘော်နှင့်သူ နေဝသညာ ဟုဧငး, နာသညာ ဟုဧငး ဆိုသည်၊ ထင်ရှားစေအံ့—ဤစတုတ္ထာရုပ္ပဝိညာဏ်၌ရှိသော သညာစေတသိက်သည် အလွန် သိမ်မွေ့ရကား, အနိစ္စ ဒုက္ခ အနတ္တ ဟု လက္ခဏာတင်၍ သုံးသပ်လို့ မရနိုင်၊ သုံးသပ်သော်လည်း အနိစ္စသဘော စသည် မထင်နိုင်၊ ဤသို့ အနိစ္စ စသည် မထင် နိုင်လောက်အောင် သိမ်မွေ့သောကြောင့် "နေဝသညာ" (သညာပင် မဟုတ်တော့ ပါဘူး) ဟု ဆိုလိုသည်၊ သို့သော် ပရမတ္ထသဘောအားဖြင့် အလွန် သိမ်မွေ့စွာ ထင်ရှား ရှိပေသေးသောကြောင့် "န သညာ" (သညာမဟုတ်ဘူးဟုလဲ လုံးလုံးကြီး မဆိုထိုက်သေး, ဟုတ်သလောက်တော့ ဟုတ်သေးရဲ့)ဟု ဆိုရပြန်သည်၊ ဥပမာ-ဆရာတပည့် ခရီးသွားစဉ် ရှေ့ကသွားသော တပည့်က ဘိနပ် စိုလောက်အောင် ရေကိုမြင်၍ ဘိနပ်ချွတ်စေလိုသောကြောင့် "ရေတွေ့ပါဘုရား"ဟု လှမ်း၍ လျှောက် လိုက်လျှင်, ရေချိုးချင်သောဆရာက "ရေသနုပ်ပေးစမ်း" ဟု အမိန့်ရှိပြန်ရာ, ချိုးလောက်အောင် မရှိခြင်းကြောင့် "ရေမရှိပါ" ဟု ထပ်မံ လျှောက်ရလေသည်၊ ဤ ဥပမာ၌ "ရေမရှိပါ"ဟု လျှောက်ခြင်းနှင့် နေဝသညာဟု ဆိုခြင်း, "ရေ တွေ့ပါ"ဟု လျှောက်ခြင်းနှင့် န အသညာ ဟု ဆိုခြင်းသည် တူ၏။

ဤစတုတ္ထာရုပ္ပဝိညာဏ်၌ သညာတခုသာ အလွန်သိမ်မွေ့သည် မဟုတ်၊ ဖဿ စသော စေတသိက်များလည်း အလွန်သိမ်မွေ့ရကား "နေဝဖဿ နာဖဿ-နေဝဝေဒနာ နာဝေဒနာ"စသည်ဖြင့် ဆိုနိုင်သည်သာ၊ သို့သော် ဥပလက္ခဏာ နည်းအရသညာတခုကို မှတ်၍ဆိုသည်၊ ဤ၌ အာယတနသဒ္ဒါသည် ရှေးပုဒ်များ ကဲ့သို့ "တည်ရာ အာရုံ" ဟူသော အနက်ကိုမဟော၊ နိဿယပစ္စယသတ္တိဖြင့်

သမ္ပယုတ်တရားတို့၏ ''တည်ရာမှီရာ'' ဟူသော အနက်ကို ဟောသည်၊ ထို့ကြောင့် "နေဝသညာနာသညာ စ သာ အာယတနဋ္ဌာတိ နေဝသညာနာသညာယတနံ, နေဝသညာ နာသညာယတနေန သမ္ပယုတ္တံ ကုသလစိတ္တံ နေဝသညာ နာသညာ ယတနကုသလစိတ္တံ"ဟုဝစနတ်ပြု၊နေဝသညာ နာသညာ စ-နေဝသညာ နာသညာ မည်သည်လည်း ဟုတ်၏၊ သာ-ထို နေဝသညာ နာသညာ ဟူသည်၊ အာယတနဋ္ဌ-ယှဉ်ဘက် တရားတို့၏ တည်ရာလည်း ဟုတ်၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ နေဝသညာ နာသညာယတနံ-မည်၏၊ ဤ သဒ္ဒါ နည်းအရ-"နေဝသညာ နာသညာယတန စိတ်က တတိယာရုပ္ပဝိညာဏ်ကို အာရုံပြုကြောင်း'' မထင်ရှားသေး၊ ကမ္မဋ္ဌာန်း ပိုင်းကျမှ ထင်ရှားလိမ့်မည်။

အာလမ္ဗနပဘေဒေန, စထုဓာရုပ္ပမာနသံ၊
ပုည ပါက ကြိယာဘေဒါ, ပုန ဒွါဒသဓာ ဌိတံ။

အာလမ္ဗနပဘေဒေန။ ။ဤ၌ အာရုံသည် အာရုံ ပြုအပ်သော အာလမ္ဗိတဗ္ဗ အာရုံ, လွန်မြောက်အပ်သော အတိက္ကမိတဗ္ဗ အာရုံဟု ၂-မျိုးရှိသည်၊ ထိုတွင် အာကာသာနဥ္စာယတန စသော စိတ် ၄-မျိုးတို့ အစဉ်အတိုင်း အာရုံပြုအပ်သော အာလမ္ဗိတဗ္ဗ အာရုံများကား ၁-ကောင်းကင်ပညတ်, ၂-ပဌမာရုပ္ပဝိညာဏ်, ၃-နတ္ထိဘာဝပညတ်, ၄-တတိယာရုပ္ပညာဏ်တည်း၊ ထို အာကာသာနဥ္စာယတန စသော စိတ် ၄-မျိုးတို့ အစဉ်အတိုင်း လွန်မြောက်အပ်သော အတိက္ကမိတဗ္ဗ အာရုံကား—၁-ကသိုဏ်းပညတ်, ၂-ကောင်းကင်ပညတ်, ၃-ပဌမာရုပ္ပဝိညာဏ်, ၄-နတ္ထိဘာဝပညတ်တည်း၊ အာလမ္ဗနပဘေဒန အရ၌ အာလမ္ဗိတဗ္ဗ အာရုံကိုသာ ကျမ်းဆရာတို့ ဆိုလိုရင်းဖြစ်၏၊ အတိက္ကမိတဗ္ဗ အာရုံကိုကား မကင်းစကောင်းသော ကြောင့် ထည့်သွင်း ဖွင့်ပြကြရသည်။

[ဆောင်] ၁။ **ကောင်းကင်ခေါ်မှတ်, ပညတ်တဖြာ, ပဌမာရုပ္ပ-ဝိညာဏနှင့်, ဘာဝနတ္ထိ, တတိယာရုပ္ပံ-ဝိညာဏံ, လေးတန်အာရုံ စဉ်တိုင်းတည်း။**

၂။ **ကသိုဏ်းများဖြင်, ကောင်းကင် ခေါ်မှတ်, ပညတ်တဖြာ, ပဌမာရုပ္ပ-ဝိညာဏနှင့်, ဘာဝနတ္ထိ, အတိက္ကမိတဗ်, လွန်မြောက်အပ်, လေးရပ်အာရုံ စဉ်တိုင်းတည်း။**

အရူပဈာန်၌ အာရုံမများပုံ။ ။ရူပဈာန်၌ ဈာန်တပါးတပါးလျှင် ကသိုဏ်း ၁၀, ကောဋ္ဌာသ ၁၀, စသည်ဖြင့် အာရုံအများ ရှိသကဲ့သို့, အရူပဈာန်၌ ထိုကဲ့သို့ မများဘဲ အဘယ့် ကြောင့် ဈာန်တပါးလျှင် အာရုံတမျိုးစီသာ ရှိသနည်းဟု မေး၊ အဖြေကား—ရူပါဝစရ ဈာန်တို့က အင်္ဂါတိက္ကမဈာန်ဖြစ်၍ အရူပါဝစရဈာန်တို့က အာရမဏာတိက္ကမဈာန် ဖြစ်သောကြောင့်, ရူပဈာန်၌ ဈာန်တပါးတပါးလျှင် အာရုံအများ ရှိသကဲ့သို့ အရူပ ဈာန်၌ ထိုကဲ့သို့မများဘဲ ဈာန်တပါးလျှင် အာရုံတမျိုးစီသာ ရှိရလေသည်။

ရှဲဥုးအံ့—ရူပဈာန်၌ အောက်အောက်ဈာန်၏ အင်္ဂါကိုပယ်ခွါနိုင်မှ အထက်အထက် ဈာန်များဖြစ်နိုင်ကြသည်၊ ပဌမဈာန်၌ ဈာန်အင်္ဂါ ၅-ပါး, ဒုတိယဈာန်၌ ဈာန်အင်္ဂါ ၄-ပါး, စသည်ဖြင့် ဈာန်အင်္ဂါ လျော့ပုံကို စဉ်းစားလေ၊ ထို့ကြောင့် ရူပဈာန်များကို အင်္ဂါတိက္ကမဈာန် ဟုခေါ်၏၊ [အင်္ဂ=ဈာန်အင်္ဂါကို+အတိက္ကမ=လွန်မြောက်သော ဈာန်၊] ဤသို့လျှင် ဈာန်အင်္ဂါကို ပယ်ခွါ လွန်မြောက်ဘို့က အရေးကြီးသောကြောင့် ရူပဈာန်တို့၌ သက်ဆိုင်ရာ အာရုံအမျိုးမျိုး ရှိသော်လည်း အနှောက်အယှက် မရှိနိုင်၊ အရူပဈာန်၌ကား ဥပေက္ခာ ဧကဂ္ဂတာ ဟု ဈာန်အင်္ဂါ ၂-ပါးစီ အညီအမျှရှိသောကြောင့် ဈာန်အင်္ဂါကို လွန်ဘွယ်မလို၊ အောက်အောက်ဈာန်၏ အာရုံကို လွန်မြောက်နိုင်မှ အထက်အထက် ဈာန်များ ဖြစ်ပေါ်လာကြသည်၊ "ရူပပဉ္စမဈာန်၏ အာရုံဖြစ်သော ကသိုဏ်းပညတ်ကို အာရုံမပြုဘဲ လွန်မြောက်နိုင်မှ အာကာသာနဉ္စာယတနဈာန်ကို ရနိုင်သည်၊ အာကာသာနဉ္စာယတနဈာန်၏ အာရုံဖြစ်သော ကောင်းကင်ပညတ်ကို လွန်မြောက်နိုင်မှ ဝိညာဏဉ္စာယတနဈာန်ကို ရနိုင်သည်" စသည်ဖြင့် ရှဲလေ၊ ထို့ကြောင့် အရူပဈာန်ကို "အာလမ္ဗနာတိက္ကမဈာန်ဟု ခေါ်သည်၊ [အာလမ္ဗန=အာရုံ+အတိက္ကမ=လွန်မြောက်သော ဈာန်၊] ဤသို့လျှင် အရူပသမာပတ် အရာဝယ် အောက်အောက်ဈာန်၏ အာရုံကို လွန်မြောက်နိုင်မှသာ အထက်အထက် ဈာန်ကို ရနိုင်သောကြောင့် ဈာန်တမျိုးလျှင် အာရုံတမျိုးစီ အားဖြင့် အာရုံ ၄-မျိုးသာ ရှိလေသည်။

အာလမ္ဗနာတိက္ကမတော, စတဿောပိ ဘဝန္တိမာ၊
အင်္ဂါတိက္ကမ မေတာသံ, န ဣစ္ဆန္တိ ဝိဘာဝိနော။

စတဿောပိ-လေးပါးလည်း ဖြစ်ကုန်သော၊ ဣမာ-ဤ အရူပသမာပတ် တို့သည်၊ အာလမ္ဗနာတိက္ကမတော-အောအောက် ဈာန်၏ အာရုံကို လွန်မြောက်ခြင်းကြောင့်၊ ဘဝန္တိ-ဖြစ်ကုန်၏၊ တောသံ-ဤ အရူပသမာပတ်တို့၏၊ အင်္ဂါတိက္ကမံ-ရူပသမာပတ်တို့ကဲ့သို့ အောက်အောက်ဈာန် အင်္ဂါကို လွန်မြောက်ခြင်းကို၊ ဝိဘာဝိနော-ပညာရှိတို့သည်၊ နဣစ္ဆန္တိ-အလိုမရှိကုန်။…………အဘိဓမ္မာသာလင်္ကာ။

တနည်း—ထိုထိုဈာန်ကို ရစေနိုင်သော အာရုံများကို ရှေးကရသေ့ပညာရှိနှင့် ဘုရား အစရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်ထူးတို့သာ သိမြင်တော်မူနိုင်ကြ၏, ရူပဈာန်ကို ရစေနိုင်သော အာရုံတို့ အများအပြားရှိ၍ အရူပဈာန်ကို ရစေနိုင်သော အာရုံက တဈာန်လျှင် တပါးစီသာ ရှိသောကြောင့် ရှိသည့်အတိုင်းပင် ပညာရှင်တို့ပြထားပေရကား "အဘယ့်ကြောင့် ရူပဈာန်၏ အာရုံကများ၍ အရူပဈာန်၏ အာရုံမှာ တပါးစီသာရှိရသနည်း"ဟု မစောဒနာသင့်ပြီ။

ဈာန် ၂ မျိုး။ "ဤရူပ အရူပဈာန်သည် သမထာနုယောဂပဋိလဒ္ဓဈာန်,မဂ္ဂသိဒ္ဓဈာန်ဟု ၂ မျိုးရှိ၏၊ ထိုတွင် သမထကမ္မဋ္ဌာန်းကို တမင်အားထုတ်မှ ရအပ်

သော ဈာန်သည် "သမထာနုယောဂပဋိလဒ္ဓဈာန်" မည်၏၊ [သမထ=သထမကမ္မဋ္ဌာန်းကို+အနုယောဂ=တမင် အားထုတ်ခြင်းကြောင့်+ပဋိလဒ္ဓ=ရအပ်သော ဈာန်တည်း၊] ရှေးရှေးက "သမာပတ်ရှစ်ပါးနှင့် ပြည့်စုံသူ ဖြစ်ရပါလို၏"ဟု ဆုတောင်းပြည့်သူသည် မဂ်ကိုရလျှင် လောကီဈာန် သမာပတ်များကိုလည်း အပြီးအစီး ရနိုင်၏၊ ထိုဈာန်ကို "မဂ္ဂသိဒ္ဓဈာန်" ဟု ခေါ်သည်၊ [မဂ္ဂ=မဂ်ကြောင့်+သိဒ္ဓ=ပြီးစီးသောဈာန်။]

အချို့ကား "ဥပပတ္တိသိဒ္ဓဈာန်"ဟု တမျိုးရှိကြောင်းကို မိန့်ဆိုသေး၏၊ ကာမဘုံ၌ ဈာန်ရပြီးနောက် စုတေသည့်အခါ ထိုဈာန် ကွယ်ပျောက်သော်လည်း ဗြဟ္မာ့ပြည်သို့ ရောက်သည်နှင့်တပြိုင်နက် ထိုဈာန်ကို ထပ်၍ ရနိုင်သတဲ့၊ ထို့ကြောင့် ထိုဗြဟ္မာ့ပြည်ကျမှ တမင် အားမထုတ်ရဘဲ ထပ်၍ ရအပ်သော ဈာန်ကို "ဥပပတ္တိသိဒ္ဓဈာန်" ဟု ဆိုလိုသတတ်၊ ဥပပတ္တိ=ပဋိသန္ဓေကြောင့်+သိဒ္ဓ=ပြီးသောဈာန်၊] ထိုဆရာတို့ဆိုတိုင်း ပဋိသန္ဓေနှင့် တပြိုင်နက် ထပ်၍ ရတမ်းဆိုလျှင်, ထိုထပ်ကာ ထပ်ကာ ရအပ်သောဈာန်ကြောင့် ဗြဟ္မာ့ပြည်၌ ပဋိသန္ဓေ ထပ်၍ထပ်၍ ဖြစ်နေဘွယ် ရှိရကား ထိုစကားကို ပညာရှိတို့ စိစစ်ကန့်ကွက်ရာသည်၊ [ဝိဘာဝိနီဋီကာဆိုရိုးအမိပ္ပါယ်၌လည်း စိစစ်ထားသည်။]

သောတာပတ္တိမဂ္ဂစိတ္တံ သကဒါဂါမိမဂ္ဂစိတ္တံ အနာဂါမိမဂ္ဂစိတ္တံ အရဟတ္တမဂ္ဂစိတ္တံစေတိ ဣမာနိ စတ္တာရိပိ လောကုတ္တရ ကုသလ စိတ္တာနိနာမ။

သောတာပတ္တိ မဂ္ဂစိတ္တံ။ ။[သောတ+အာပတ္တိ+မဂ္ဂ+စိတ္တ] "သဝတိ သန္ဒတီတိ သောတော"သဝတိသန္ဒတိ မဆုတ်နစ်ဘဲ, တစီးထဲ စီးသွားတတ်၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ သောတော-မည်၏၊ ဂင်္ဂါမြစ်စသည်၌ စီးသွားတတ်သော ရေအယဉ်တည်း၊ "သောတောဝိယာတိ သောတော" ထို ရေအယဉ်နှင့် တူသော အရိယအဋ္ဌင်္ဂိက မဂ်တည်း၊ ချိုးအွံ့-ဟိမဝန္တာတောင်မှ စ၍ စီးလာသော ဂင်္ဂါမြစ်ရေသည် ဆုတ်နစ်ခြင်း မရှိဘဲ သမုဒ္ဒရာသို့ ရောက်အောင် တစီးထဲ စီးသွားသကဲ့သို့, ထို့အတူ သမ္မာဒိဋ္ဌိစသော မဂ္ဂင် ၈ ပါးလည်း ရှေးဦးစွာဖြစ်ပေါ်ရာ သောတာပတ္တိမဂ်ခဏမှစ၍ သတ္တိအင်အား နည်းပါး ဆုတ်နစ်ခြင်းမရှိ, တဆင့်ထက် တဆင့် ရင့်ကာ နိဗ္ဗာန် တည်းဟူသော သမုဒ္ဒရာသို့သာ ဝင်ရောက်လေတော့၏။

ဆက်ဦးအွံ့-ပုထုဇဉ်တို့ သန္တာန်မှာလည်း လောကီကုသိုလ်၌ယှဉ်သော မဂ္ဂင် တရားများ ဖြစ်ပေါ်လေ့ရှိ၏၊ သို့သော် လောကီ မဂ္ဂင်များကား မည်သည့် ကိလေသာကိုမျှ အကြွင်းမဲ့ မသတ်ဖြတ်နိုင်၊ သို့ဖြစ်၍ ထိုမဂ္ဂင်များ အမြဲတိုးပွားလိမ့်မည်ဟု

စိတ် မချရ၊ ယခုဘဝ ယခုအခါ မဂ္ဂင်တရားများ ဥပါဒ်လျက် သူတော်ကောင်း စိတ်ဓါတ်တွေ ဖြစ်နေသော်လည်း, တော်တော်ကြာလျှင်-သို့မဟုတ် နောက်ဘဝ ရောက်လျှင် ဒုဿီလ အကြီးစား သူယုတ်မာကြီးများ ဖြစ်နိုင်လေသည်၊ ယခုမျက်မြင် မှာပင် ငယ်ယွယ်စဉ်က ကုသိုလ်မဂ္ဂင်တွေ အတော်ပေါများသော တရားသမား ကလေးဖြစ်ပြီးနောက်, ထိုထို ဤဤ အကြောင်းများကြောင့် ကုသိုလ်မဂ္ဂင်တွေ ပျက် ပြားလျက် သူယုတ်မာကြီးများ ဖြစ်သွားသည်ကိုလည်း မြင်ကြရလေပြီ၊ လောကုတ္တ ရာ မဂ္ဂင်များကား ထိုကဲ့သို့ ဆုတ်ယုတ် ပျက်ပြားခြင်းမရှိ, နိဗ္ဗာန်တည်းဟူသော သမုဒ္ဒရာသို့ ဝင်မိအောင် အဆင့်ဆင့် တိုးပွားလေသည်၊ ဤကဲ့သို့ အဆင့်ဆင့် တိုး ပွားခြင်းသည်လည်း မဂ်ဥပါဒ်သည်နှင့် တပြိုင်နက် ဆိုင်ရာ ကိလေသာ တည်းဟူ သော အနှောက်အရှက်ကို တခါထည်း ကုန်ခမ်းစေသဖြင့် စိတ်အစဉ်၌ အနှောက် အရှက်မရှိခြင်းကြောင့် ဖြစ်သည်။

[မဟာဝဂ္ဂသံယုတ်] သေယျထာပိ ဘိက္ခဝေ ဂင်္ဂါနဒီ သမုဒ္ဒနိန္နာ သမုဒ္ဒပေါဏာ သမုဒ္ဒပဗ္ဘာရာ, ဝေမေဝခေါ ဘိက္ခဝေ ဘိက္ခု အရိယံ အဋ္ဌင်္ဂိကံ မဂ္ဂံ ဘာဝေန္တော အရိယံ အဋ္ဌင်္ဂိကံ မဂ္ဂံ ဗဟုလီ ကရောန္တော နိဗ္ဗာနနိန္နော ဟောတိ နိဗ္ဗာနပေါဏော နိဗ္ဗာနပဗ္ဘာရော။

''အာဒိတော ပဋ္ဌနံ အာပတ္တိ'' အာဒိတော-ရှေးဦးအစ၌၊ ပဋ္ဌနံ-ရောက်ခြင်း သည်၊ အာပတ္တိ-အာပတ္တိမည်၏၊ အာပတ္တိ၌ အာသဒ္ဒါသည် ''အစ''ဟူသော အနက်ကိုဟော၏၊ ''သကဒါဂါမိမဂ် စသည်တို့၏ ရှေးဦးစွာ ရောက်ခြင်း'' ဟူလို၊ ''သောတဿ အာပတ္တိ သောတာပတ္တိ, သောတာပတ္တိယာ အဓိဂတော မဂ္ဂေါ သောတာပတ္တိမဂ္ဂေါ'' သောတာပတ္တိယာ-ရေအယဉ်နှင့် တူသော အရိယ အဋ္ဌင်္ဂိကမဂ်သို့ ရှေးဦးစွာ ရောက်ခြင်းဖြင့်၊ အဓိဂတော-ရအပ်သော၊ မဂ္ဂေါ-မဂ်သည်၊ သောတာပတ္တိမဂ္ဂေါ-မည်၏၊ [သောတနှင့် မဂ္ဂသည် အဋ္ဌင်္ဂိကမဂ်ကို ချည်း ရသောကြောင့် မပြားသော်လည်း အဘေဒဘေဒူပစာရ နည်းအားဖြင့် ပြား သကဲ့သို့ ဆိုထားသည်၊] ''သောတာပတ္တိမဂ္ဂေန သမ္ပယုတ္တံ စိတ္တံ သောတာပတ္တိ မဂ္ဂစိတ္တံ။

သကဒါဂါမိမဂ္ဂစိတ္တံ။ ။[သကိံ+အာဂါမီ၊ နိဂ္ဂဟိတ်ချေ,ဣကိုအ-ပြု,ဒ်လာ၍ သကဒါဂါမီ-ဟု ပုဒ်ပြီးသည်၊] ''ဣမံ လောကံ သကိံ အာဂစ္ဆတိ သီလေနာတိ သကဒါဂါမီ'' ဣမံလောကံ-ဤကာမဘုံသို့၊ သကိံ-တကြိမ်၊ သီလေန-အလေ့ အားဖြင့်၊ အာဂစ္ဆတိ-ပြန်လာတတ်၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ သကဒါဂါမီ-သကဒါ ဂါမိပုဂ္ဂိုလ်မည်၏၊ ''တကြိမ် ကာမဘုံသို့ ပြန်လာ၏' ဟူရာ၌ ဗြဟ္မာ့ပြည်မှ ပြန်လာ မှုကိုမဆိုလို၊ ကာမဘုံချင်းချင်း ပဋိသန္ဓေပြန်၍နေမှုကို ဆိုလိုသည်၊ [ပရမတ္ထဒီပနီ၌

ကား ဖြပ်မွားပြည်မှ တကြိမ်ပြန်လာခွင့်ရှိကြောင်းကို အကျယ်ဆို၏။] ''သကဒါဂါမိနော မဂ္ဂေါ သကဒါဂါမိမဂ္ဂေါ'' သကဒါဂါမိနော- သကဒါဂါမိ ဖလဋ္ဌ ပုဂ္ဂိုလ်၏၊ မဂ္ဂေါ-မဂ်သည်၊ သကဒါဂါမိမဂ္ဂေါ-မည်၏၊ စိတ္တုပ္ပာဒ်နှင့် ရှေ့နည်းအတိုင်း တွဲစပ်လေ၊ သကဒါဂါမ်အပြားကို ကမ္မဋ္ဌာန်းပိုင်းမှာကြည့်။

အနာဂါမိမဂ္ဂစိတ္တံ။ ။''ဣမံလောကံ န အာဂစ္ဆတီတိ အနာဂါမီ'' ဣမံလောကံ-ဤကာမဘုံသို့၊ န အာဂစ္ဆတိ-ပဋိသန္ဓေ မနေလာ၊ အနာဂါမ် ဖြစ်ပြီးသူသည် ကာမဘုံ၌ တပ်မက်မှုကို အကြွင်းမဲ့ပယ်ပြီး ဖြစ်၍ စုတေပြီးနောက် ကာမဘုံသို့ ပဋိသန္ဓေ မနေလာတော့ပြီ၊ ရဟန္တာ မဖြစ်လျှင် ဗြဟ္မာ့ပြည်သို့ မုချရောက်ရတော့သည်၊ ''အနာဂါမိနော မဂ္ဂေါ အနာဂါမိမဂ္ဂေါ'' အနာဂါမိနော–အနာဂါမိ ဖလဋ္ဌ ပုဂ္ဂိုလ်၏၊ မဂ္ဂေါ-မဂ်သည်၊ အနာဂါမိမဂ္ဂေါ-မည်၏၊ [အနာဂါမိ ဖလဋ္ဌ ပုဂ္ဂိုလ် သန္တာန်၌ အနာဂါမိမဂ် ထပ်၍မရှိနိုင်သော်လည်း တပါးသောမဂ်တို့နှင့် မရောနှောစေခြင်းငှါ ''အနာဂါမိနော ''ဟု ဝိသေသနသမ္ဗန် ကူမရပြန်သည်၊ သူများ၏ မဂ်မဟုတ် '' အနာဂါမိ ဖလဋ္ဌ၏ မဂ်'' ဟူလို၊ ''သကဒါဂါမိနော မဂ္ဂေါ'' တုန်းကလည်း ဤနည်းပင်တည်း။]

အရဟတ္တမဂ္ဂစိတ္တံ။ ။'' အရဟတော ဘာဝေါ အရဟတ္တံ '' အရဟတော–ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်၏၊ ဘာဝေါ-ဖြစ်ကြောင်းသည်၊ အရဟတ္တံ–အရဟတ္တမည်၏' အရဟတ္တဖိုလ်စိတ်တည်း၊ ,,အရဟတ္တဿ မဂ္ဂေါ အရဟတ္တမဂ္ဂေါ=အရဟတ္တဖိုလ်စိတ်၏မဂ် '' အမိနှင့်သားတွင် အမိကအကြောင်း သားကအကျိုး ဖြစ်သော်လည်း အကျိုးဖြင့် အကြောင်းကို အထူးပြု၍ ''တိဿမာတာ (တိဿ၏ မိခင်) ''ဟု ဆိုသကဲ့သို့, ဤ၌လည်း အကျိုးဖိုလ်ဖြင့် အကြောင်းမဂ်ကို အထူးပြု၍''အရဟတ္တဖိုလ်စိတ်၏ မဂ်'' ဟု ဆိုသည်။

သောတာပတ္တိဖလစိတ္တံ။ ။ဤ၌ ဖလသဒ္ဒါသည် အကျိုးဖြစ်သော မဂ္ဂင် ၈-ပါးကို ဟော၏၊ ထို့ကြောင့် '' သောတာပတ္တိယာ အဓိဂတံ ဖလံ သောတာပတ္တိဖလံ, တေန သမ္ပယုတ္တံ စိတ္တံ သောတာပတ္တိဖလစိတ္တံ '' ဟု ဝိဂ္ဂြိုဟ်ပြု၊ နောက်ပုဒ်များ၏ ဝိဂ္ဂြိုဟ် ဝါကျကိုလည်း သိလေ။

ဝိပါက်စိတ်ချင်း ကွဲပြားပုံ။ ။ရူပ အရူပ လောကုတ္တရာကုသိုလ်တို့သည် (ကုသိုလ် ၅-ပါးရှိလျှင် ဝိပါက်လည်း ၅-ပါးစသည်ဖြင့်)တူသော အကျိုးကိုပေးကုန်၏၊ ကာမကုသိုလ်ကား အဟိတ်ကုသလဝိပါက်တည်းဟူသော မတူသောအကျိုးကိုလည်း ပေး၏, မဟာဝိပါက်တည်းဟူသော တူသောအကျိုးကိုလည်းပေး၏၊ ထိုသို့ပေးရာ၌ အကြောင်းကား အဘယ်ပါနည်းဟူမေး၊ အဖြေကား–ရူပ အရူပကုသိုလ်သည် အနှောက်အယှက်မရှိလျှင် အခြားမဲ့ဘဝ၌ မြဲသော အကျိုးပေးရာ ကာလရှိသောကြောင့် တူသော အကျိုးကိုသာပေး၏၊ လောကုတ္တရာကုသိုလ်သည်လည်း မိမိဇခြားမဲ့၌ မြဲသောအကျိုးပေးရာ ကာလရှိသောကြောင့် တူသောအကျိုးကိုသာ ပေး၏၊ ကာမကုသိုလ်ကား ပစ္စုပ္ပန်

ဘဝ၌ ဒိဋ္ဌဓမ္မအကျိုး, နောက်နောင်ဘဝ၌ ဥပပဇ္ဇဝေဒနီယကျိုး, အပရာပရိယ ဝေဒနီယကျိုးဟု အမျိုးမျိုးသော အကျိုးပေးရာကာလရှိသောကြောင့် တူ-မတူ ၂ -ပါး စုံသော အကျိုးကို ပေးရလေသည်။

[သင်္ခေပဝဏ္ဏနာ] ရူပါဝစရာဒိကုသလံ ပန အနန္တရာယေ သတိ အနန္တရ ဘဝေ ဝိပါကဒါန ကာလနိယတတ္တာ သဒိသဝိပါက မေဝ ဒေတိ၊ လောကုတ္တရကုသလံ ပန အတ္တနော အနန္တရံ ဝိပါကဒါနကာလနိယတတ္တာ သဒိသဝိပါက မေဝ ဒေတိ၊ ကာမာဝစရ ကုသလံ ပန နာနာကာလ ဝိပါက ကရတ္တာ သဒိသံ ပိ အသဒိသံ ပိ ဝိပါကံ ဒေတိ။

လောကုတ္တရာ ကြိယာစိတ် မရှိပုံ။

[မေး] လောကုတ္တရာ၌ အဘယ်ကြောင့် ကြိယာစိတ် မရှိသနည်း။

[ဖြေ] မဂ်တို့၏ တကြိမ်တည်းသာ ဖြစ်ရိုးရှိသောကြောင့် လောကုတ္တရာ၌ ကြိယာစိတ်မရှိ။

[မေး] မဂ်တို့သည် အဘယ်ကြောင့် တကြိမ်တည်းသာ ဖြစ်ရိုး ရှိကုန်သနည်း။

[ဖြေ] တကြိမ်တည်းဖြင့် ဆိုင်ရာကိလေသာ ပယ်ခြင်းကိစ္စကို ပြီးစီးစေနိုင်သောကြောင့် မဂ်တို့ တကြိမ်မျှသာ ဖြစ်ရိုးရှိသည်။

[မေး] မဂ်တို့၏ တကြိမ်မျှသာ ဖြစ်ခြင်းနှင့် ကြိယာစိတ် မရှိခြင်းသည် အဘယ်သို့ သက်ဆိုင်သနည်း။

[ဖြေ] ရှေးရှေးစိတ်များ၌ ပုထုဇဉ်သေက္ခတို့ သန္တာန်ဝယ် ဖြစ်လေ့ရှိသော ကုသိုလ်များသည် ပင် ရဟန္တာသန္တာန်၌ ဖြစ်သည့်အခါ ကြိယာစိတ်ဟု အမည်ရလေသည်၊ ဤလော ကုတ္တရာ၌လည်း မဂ်ကုသိုလ်သည် ရဟန္တာ သန္တာန်၌ထပ်၍ ဖြစ်သေးလျှင် ကြိယာဟု နာမည်ရလေရာ၏၊ မဂ်ကုသိုလ်ကား တကြိမ်တည်းသာ ဖြစ်ရိုးရှိသောကြောင့် ရဟန္တာ သန္တာန် ထပ်၍မဖြစ်၊ ထို့ကြောင့် ကြိယာဟု နာမည် မရတော့ပြီ၊ မဂ်၏တကြိမ်သာ ဖြစ်ရိုးရှိခြင်းနှင့် ကြိယာစိတ် မရှိခြင်းသည် ဤသို့သက်ဆိုင်ပေသည်။

ချဲ့ဦးအံ့—ရှေးဦးစွာ မဟာကြိယာ မဟဂ္ဂုတ်ကြိယာတို့၏ ကိစ္စကို စဉ်းစား ရာ၏၊ ပုထုဇဉ်သေက္ခတို့သည် ရေလှူ ပန်းလှူစသော ဒါနမှု, ဆိုင်ရာသီလကို ဖြည့် ကျင့်မှု, ဘာဝနာပွားများမှုကို ပြုသကဲ့သို့ ရဟန္တာများလည်း ထိုအမှုတို့ကို ပြုကြ သေး၏၊ ဈာန်ရ ပုထုဇဉ် သေက္ခတို့သည် ဈာန သမာပတ်ကို ဝင်စားကုန်သကဲ့သို့ ရဟန္တာများလည်း ဝင်စားတော် မူကြသေး၏၊ ပုထုဇဉ် သေက္ခတို့သန္တာန်၌ ထို ကိစ္စများကို ပြီးစေနိုင်သော စိတ်ကို နောင်အခါ ကောင်းကျိုးပေးဦးမည် ဖြစ်သော ကြောင့် မဟာကုသိုလ် မဟဂ္ဂုတ် ကုသိုလ်ဟု ဆိုရသော်လည်း, ရဟန္တာများ သန္တာန်၌ကား ထိုကိစ္စများကို ပြီးစေနိုင်သောစိတ်ကို နောက်ဘဝ၌ အကျိုးမရ- ပြုကာမတ္တ ပြုရုံမျှသာ ဖြစ်သောကြောင့် ''ကရဏံ ကရဏမတ္တံ'' အရ မဟာကြိ ယာ မဟဂ္ဂုတ် ကြိယာစိတ်ဟု ခေါ်ရလေသည်။

ဤမဂ်တို့၏ကိစ္စကား ကိလေသာကို ပယ်သတ်ခြင်းတမျိုးသာတည်း၊ မဂ် ၄ ပါး တို့က ဆိုင်ရာ ကိလေသာတွေကို ၄ ပုံ ခွဲ၍ ပယ်သတ်ရာ၌ "ဝဇိရစိန်လက်နက် မိုယ်းကြိုးစက်သည် တချက်ထည်းဖြင့် ကျောက်တောင်ကြီးကို ခွဲနိုင်သကဲ့သို့" ဆိုင်ရာ ကိလေသာကို စိတ္တက္ခဏတချက်တည်းဖြင့် အပြီးသတ်အောင် ခွဲဖြတ်နိုင်လေသည်၊ ထို့ကြောင့် ဆိုင်ရာ ကိလေသာကို ပယ်သတ်ဘို့ ကိစ္စအတွက်မှာ နောက်ထပ် မဂ်ဉပါဒ်ဘွယ် မလို၊ ဈာန်သမာပတ် ဝင်စားသကဲ့သို့ နောက်ထပ် သမာပတ် ဝင်စားဘို့ အတွက်မှာလည်း ဖိုလ်စိတ်က တာဝန်ခံလျက် ရှိချေပြီ၊ "သမာပတ်ကိုဝင်စားလိုလျှင် ဖလသမာပတ်ကိုသာ ဝင်စားဘွယ်ရှိသည်" ဟုလို၊ ဤသို့လျှင် ကိလေသာသတ်မှု သမာပတ်ဝင်စားမှု ကိစ္စနှစ်ခု အတွက် နောက်ထပ် မဂ်ဉပါဒ်ဘွယ်ရှိလျှင် ထိုမဂ်ကိုပင် ကြိယာဟု ခေါ်ရလေ၏၊ ယခုမှာ ထိုကိစ္စ ၂ ခုအတွက် နောက်ထပ် မဂ်ဉပါဒ်ဘွယ် မရှိသောကြောင့် လောကုတ္တရာကြိယာစိတ်ဟူ၍ ဆေးဘော် ဝါးဘက်မျှ မရနိုင်တော့ပြီ။

စတုပညာသဓာ ကာမေ, ရူပေ ပန္နရသီရယေ၊
စိတ္တာနိ ဒွါဒသာ ရူပေ, အဋ္ဌဓာ နုတ္တရေ တထာ။

ဘူမိဘေဒစိတ္တသင်္ဂဟဂါထာ။ ။ဘူမိအရ ဌာနဘုံ အဝတ္ထာဘုံဟု ၂မျိုးရှိကြောင်းကို အခြေပြု သင်္ဂြိုဟ်၌ ဆိုထားပြီ၊ အဝတ္ထာ၌ အဝရှေးရှိသော ထာ ဓာတ် အပစ္စည်း၊ "တဏှာယ အဝတ္ထီယတိ ဝဝတ္ထပီယတီတိ အဝတ္ထာ" တဏှာယ–ကာမတဏှာ ရူပတဏှာ အရူပတဏှာဖြင့်၊ အဝတ္ထီယတိ ဝဝတ္ထပီယတိ–ပိုင်းခြားသတ်မှတ်အပ်၏၊ ဣတိ–ကြောင့်၊ အဝတ္ထာ-မည်၏၊ ကာမတဏှာ၏ အာရုံပြုရာ ကာမစိတ် စေတသိက် ရုပ်တရားများသည် "ကာမတဏှာ၏ နယ်ပယ်တရပ်" ဟု ကာမတဏှာဖြင့် သတ်မှတ်အပ်သောကြောင့် "ကာမ အဝတ္ထာဘုံ" မည်၏၊ ရူပ အရူပ အဝတ္ထာဘုံများလည်း ဤနည်းပင်တည်း၊ လောကုတ္တရာ တရားများကား ထိုတဏှာ ၃ ရပ်မှ လွတ်လပ်သော နယ်ပယ် တရပ်ဟု သတ်မှတ် အပ်သောကြောင့် "လောကုတ္တရ အဝတ္ထာဘုံ" မည်၏၊ ယခုကာလ၌ သတ္တဝါတို့ တည်နေရာ အရပ်ဌာနကို "ဘူမိ-ဘုံ" ဟု ထင်မှတ်ကြသည်၊ ပရမတ္ထတရားများလည်း သဟဇာတ နိဿယစသော သတ္တိဖြင့် အချင်းချင်း တည်ရာမှီရာ ဘူမိဖြစ်ကြပေသည်၊ ထိုတွင် ကာမ ရူပ အရူပဟူသော လောကီဘုံများ၌ ဌာနဘုံ အဝတ္ထာဘုံ ၂ ပါးစုံရ၏၊ လောကုတ္တရာဘုံ ဟူရာ၌ကား အဝတ္ထာဘုံ တမျိုးသာတည်း။

[မဟာဋီကာ] ဘူမိဘေဒတောတိ–ဘဝန္တိ တ္တောတိ–ဘူမိ,ဌာနံ အဝတ္ထာစ၊ ပေ၊
လောကိယာဝ ဌာနာ ဝတ္ထာဝသေန,လောကုတ္တရာ အဝတ္ထာဝသေနေဝ။

အဋ္ဌသာလိနီဋီကာ—''လောကုတ္တရေ-လောကုတ္တရာ အဝတ္ထာဘုံ၌၊ စိတ္တာနိ-တို့ကို'' ဟု ဆိုခဲ့၏၊ ထိုသို့ဆိုရာ၌ ''ရုက္ခေသာခါ'' ကဲ့သို့ ''အပေါင်းအာဓာရ အစိတ် အာဓေယ်'' ဟု ကြံလေ၊ ရှင်းအံ့—အကိုင်းအခက်နှင့်တကွ သစ်ပင်တပင်လုံးကို ''ရုက္ခ'' ဟု အာဓာရ အနေထား၍ သုံးပြီးလျှင် ထို သစ်ပင်ပေါ်တွင် တစိတ်တပိုင်း ဖြစ်သော သစ်ခက်ကို ''သာခါ'' ဟု အာဓေယ် အနေထား၍ သုံးသကဲ့သို့ ဤ၌လည်း လောကုတ္တရာစိတ် စေတသိက် နိဗ္ဗာန် အားလုံးကို ''လောကုတ္တရေ'' ဟု အာဓာရအနေအားဖြင့် သုံးစွဲ၍ ထိုအပေါင်းတွင် တစိတ်တဒေသပါဝင်သော စိတ်ကို ''စိတ္တာနိ''ဟု အာဓေယ် အနေဖြင့် သုံးစွဲလေသည်။

ဣတ္ထမေကူန နဝုတိ-ပဘေဒံ ပန မာနသံ၊
ကေ ဝီသသတံ ဝါထ, ဝိဘဇန္တိ ဝိစက္ခဏာ။

နိဂုံးနှင့်နိဒါန်းပြဂါထာ။ ။''ဣတ္ထမေကူနနဝုတိ'' ဂါထာသည် နိဂုံးနှင့်နိဒါန်း ပြ နှစ်ဘက်ရဂါထာတည်း၊ ထိုတွင် ''ဣတ္ထမေကူန နဝုတိ, ပဘေဒံ ပန မာနသံ'' ကား ဆိုခဲ့ပြီးကို ပြန်၍ဖုံးသော နိဂုံး၊''ကေဝီသသတံဝါထ''စသည်ကား ၁၂၁ ပါး ပြားပုံကို ပြလို၍ စချီသော နိဒါန်းတည်း၊ အချို့ကား ဤ ဂါထာ၌ ''နိဂုံးမပါ, အချီ နိဒါန်းသာတည်း'' ဟု ဆိုကြ၏၊ သို့သော် ဣတ္ထံနှင့် လာသော အရာဟူသမျှ၌ နိဂုံးသဘော ထင်ရှားသည်သာ များ၏၊ ဣတ္ထံ သဒ္ဒါလည်း ဆိုခဲ့ပြီးကို ပြန်၍ ညွှန်ပြသော နိဒဿန အနက်ဟောတည်း။

ဣတ္ထမေကူန နဝုတိ-ဝိဓံ စိတ္တံ ဘဝေ တထာ၊—ပရမတ္ထဝိနိစ္ဆယ။
ဧဝံ-ဣတိ-ဣတ္ထံ ဣစ္စေတေ နိဒဿနေ၊—ရူပသိဒ္ဓိ။

ဣတ္ထမေကူန နဝုတိ ပဘေဒံ ပန မာနသံ—ဖုသနလက္ခဏာအားဖြင့် ဖဿတမျိုးတည်း၊ အနုဘဝနလက္ခဏာအားဖြင့် ဝေဒနာတမျိုးတည်း ရှိသကဲ့သို့, ထို့အတူ အာရမဏဝိဇာနနလက္ခဏာအားဖြင့် စိတ်တမျိုးတည်းရှိ၏၊ ထို့ကြောင့် ''မာနသံ-အာရုံကိုသိခြင်း လက္ခဏာအားဖြင့် တမျိုးတည်းသော စိတ်ကိုပင်'' ဟု အခြေပြု၍ အနက်ပေးခဲ့သည်၊ ထိုတမျိုးတည်းသော စိတ်သည် ပြခဲ့သော အပြားအားဖြင့် ၈၉ ပါးပြားရလေသည်။

ရှင်းအံ့ — တမျိုးတည်းသော စိတ်သည်ပင် '' ဒွါဒသာကုသလာနေဝံ '' ဂါထာအရ ဇာတ်အပြားအားဖြင့် ကုသိုလ် အကုသိုလ် ဝိပါက် ကြိယာ ဟု ၄ မျိုး ပြား၏၊ ကုသိုလ်သည်လည်း ''စတုပညာသဓာ ကာမေ'' ဂါထာ အရ ဘုံ ၄ မျိုး အပြားအားဖြင့် ကာမကုသိုလ် ရူပကုသိုလ် အရူပကုသိုလ် လောကုတ္တရကုသိုလ် ဟု ၄ မျိုး ပြားပြန်၏၊ ကာမကုသိုလ်လည်း သောမနဿ ဥပေက္ခာ ဝေဒနာအားဖြင့်

၂ ပါး, သမ္ပယုတ် ဝိပ္ပယုတ် (ယောဂ) အားဖြင့် ၄ ပါး, သသင်္ခါရိက အသင်္ခါရိက (သင်္ခါရ) အားဖြင့် ၈ ပါးပြား၏၊ ("ဝေဒနာ ဉာဏ သင်္ခါရ-ဘေဒေန စတုဝီသတိ'' ဂါထာကိုကြည့်၊) ပဉ္စမ ဈာနဘေဒေန အရ ဈာန်အပြားအားဖြင့် ရူပကုသိုလ်လည်း ၅ ပါးပြား၏၊ အာလမ္ဗနပဘေဒေန အရ အာရုံအပြားအားဖြင့် အရူပကုသိုလ်လည်း ၄ ပါးပြား၏၊ စတုမဂ္ဂပဘေဒေန အရ မဂ်အပြားအားဖြင့် လောကုတ္တရကုသိုလ်လည်း ၄ ပါးပြား၏၊ ထို့ကြောင့် ကုသိုလ်စိတ် ၂၁ ပါးပြားရလေသည်၊ အကုသိုလ်စိတ်လည်း ဝေဒနာအပြား, ယောဂ (ယှဉ်ဘက်ဒိဋ္ဌိပဋိဃဝိစိကိစ္ဆာ ဥဒ္ဓစ္စ) အပြား, သင်္ခါရအပြားအားဖြင့် ၁၂ ပါး ပြား၏၊ ဝိပါက်ကြိယာတို့ ပြားပုံကိုလည်း ဤနည်းအတိုင်း ချဲ့ထွင်ကြည့်လေ၊ အဟိတ်စိတ်တို့ကား ကုသိုလ် အကုသိုလ် ကြိယာ ဇာတ်အားဖြင့်၎င်း, မြင်ခြင်းကိစ္စ ကြားခြင်းကိစ္စ စသော (ကိစ္စသင်္ဂဟ၌ ပြလတံ့ဖြစ်သည့်) ကိစ္စအပြားအားဖြင့်၎င်း ပြားကြရသည်၊ ဤသို့ ဆိုအပ်ပြီးသော အပြားအားဖြင့် စိတ်တမျိုးတည်းကပင် ၈၉ ပါးပြားရလေသည်။

ဝိတက္က ဝိစာရပီတိ သုခေကဂ္ဂတာ သဟိတံ ပဌမဇ္ဈာနသောတာပတ္တိမဂ္ဂစိတ္တံ၊ ပေ၊ ဥပေက္ခာ... ဈာနိ ပဉ္စပိ သောတာပတ္တိမဂ္ဂစိတ္တာနိနာမ။

ပဌမဈာန သောတာပတ္တိ မဂ္ဂစိတ္တံ။ ။ဈာန်သည် အာရမ္မဏူပနိဇ္ဈာန လက္ခဏူပနိဇ္ဈာနဟု ၂-မျိုးရှိ၏၊ ထိုတွင် မဟဂ္ဂုတ်ဈာန် သမာပတ်သည် ကသိုဏ်းစသော အာရုံကို စူးစိုက်စွာ ရှုတတ်သောကြောင့် အာရမ္မဏူပနိဇ္ဈာနမည်၏၊ ''အာရမ္မဏံ ဥပနိဇ္ဈာယတီတိ အာရမ္မဏူပ နိဇ္ဈာနံ'' တည်း၊ ကာမာဝစရ ဝိပဿနာနှင့် မဂ်ဖိုလ်တို့သည် လက္ခဏူပ နိဇ္ဈာနမည်၏၊ ဝိပဿနာသည် အနိစ္စ ဒုက္ခ အနတ္တ လက္ခဏာကို စူးစိုက်စွာရှုတတ်၏၊ ဝိပဿနာ၏ စူးစိုက်စွာ ရှုခြင်းကိစ္စသည် မဂ်အခိုက်ကျမှ ပြီးစီးသောကြောင့် မဂ်ကလည်း ထိုလက္ခဏာများကို ရှုရာ ရောက်၏၊ ဖိုလ်တရားကား နိရောဓသစ္စာ ဟူသော နိဗ္ဗာန်၏ တထလက္ခဏာကို ရှုတတ်၏၊ ထို့ကြောင့် ဝိပဿနာ မဂ်ဖိုလ်များသည် လက္ခဏူပနိဇ္ဈာနမည်၏၊ [မှန်ကန်သော သဘောကို တထလက္ခဏာ ဟု ခေါ်သည်၊ "လက္ခဏံ ဥပနိဇ္ဈာယတီတိ လက္ခဏူပ နိဇ္ဈာနံ'' တည်း၊ ဥပနိဇ္ဈာန ဟူသည် နာမည်ထူးမဟုတ်၊ ဈာယတိကို ဥပနိဇ္ဈာယတိဖွင့်သကဲ့သို့, ဈာနကို ဥပနိဇ္ဈာန ဟု ဖွင့်ထားခြင်းဖြစ်သည်၊ အာရမ္မဏဈာန် လက္ခဏဈာန် ဟု ဆိုလိုရင်းပင်ထည်း။]

[အဋ္ဌသာလိနီ] ဈာနန္တိ - ဒုဝိဓံ ဈာနံ အာရမ္မဏူပနိဇ္ဈာနံ လက္ခဏူပနိဇ္ဈာနံ တိ, တတ္ထ အဋ္ဌသမာပတ္တိယော ပထဝီကသိဏာဒိ အာရမ္မဏံ ဥပနိဇ္ဈာယန္တီတိ အာရမ္မဏူပနိဇ္ဈာနန္တိ သင်္ချံ ဂတာ၊ ဝိပဿနာ မဂ္ဂဖလာနိ ပန လက္ခဏူပနိဇ္ဈာနံနာမ။

ထို ၂-မျိုးတွင် လောကုတ္တရာစျာန်များသည် လက္ခဏူပ နိဇ္ဈာန်• ဖြစ်ရကား သောတာပတ္တိမဂ်စိတ် စသည်၌ ယှဉ်လျက်ပါသော ဝိတက်စသည်ကို မှချအားဖြင့် ပင် စျာန်ဟုခေါ်ဝေါ်နိုင်၏၊ ထို့ကြောင့် "ပဌမဇ္ဈာနေန သမ္ပယုတ္တံ သောတာပတ္တိ မဂ္ဂစိတ္တံ ပဌမဇ္ဈာန သောတာပတ္တိမဂ္ဂစိတ္တံ" စသည်ဖြင့် ဝစနတ်ပြု၊ အချို့ကား- "လောကီဝိတက်စသည်သာ မှချစျာန်မည်၏" ဟု ယူပြီးလျှင် လောကုတ္တရာစိတ်ကို ကား ထို လောကီစျာန်များနှင့်တူသောကြောင့် "ပဌမစျာနံဝိယာတိ ပဌမစျာနံ" ဟု ဥပမာတဒ္ဓိတ်ကြံပြီးလျှင် "ပဌမစျာနံ စ တံ သောတာပတ္တိမဂ္ဂစိတ္တံ စာတိ ပဌမ စျာန သောတာပတ္တိမဂ္ဂစိတ္တံ" ဟု ဝိဂ္ဂြိုဟ်ပြုကြ၏၊ မှချရနိုင်သောအရာဝယ် ဥပမာ ကြံနေသဖြင့် အကျိုးမရှိ ရုံသာမက, ပြခဲ့သော အဋ္ဌကထာကြီးကို လွန်ဆန်ရာ ကျသောကြောင့် ထို အယူဝါဒကို မမြတ်နိုးထိုက်။

လောကုတ္တရာ၌ ပဌမစျာန်စသည်ကွဲပြားပုံ။ ။မဂ်တို့သည် စိတ္တက္ခဏ တချက်မျှသာ ဖြစ် လေ့ရှိသောကြောင့် ပုဂ္ဂိုလ်တဦးတည်း၌ သောတာပတ္တိမဂ် ၅-မျိုးလုံး ဖြစ်ခွင့်မရှိ, တမျိုးမျိုးသာ ဖြစ်ခွင့်ရှိသည်၊ ထို့ကြောင့် အဘယ်ပုဂ္ဂိုလ်မျိုး၌ ပဌမစျာန် သောတာ ပတ္တိမဂ်ဖြစ်သင့်၍,ဘယ်ပုဂ္ဂိုလ်မျိုး၌ ဒုတိယစျာန် သောတာပတ္တိမဂ် စသည်တို့ ဖြစ်သင့် ပါသနည်း ဟု မေး၊ အဖြေကား-မဂ်ကို အားထုတ်သော ယောဂီ၏သန္တာန်၌ မဂ်ရ ခါနီးဝယ် ဝုဋ္ဌာနဂါမိနီခေါ်သော ဝိပဿနာဉာဏ် ဖြစ်ပေါ်လာ၏၊ ထို ဝိပဿနာ၏ သတ္တိအမျိုးမျိုးအလိုက် အချို့ယောဂီ၌ ပဌမစျာန် သောတာပတ္တိမဂ်ဖြစ်၍, အချို့ အချို့၌ ဒုတိယစျာန် သောတာပတ္တိမဂ် စသည် ဖြစ်သင့်ကြလေသည်။

ရှဉ်းအံ့-မဂ္ဂဝီထိ ကျခါနီးဖြစ်သော သင်္ခါရုပေက္ခာ ဉာဏ်နှင့် မဂ္ဂဝီထိတွင် ပါဝင်သော အနုလောမဉာဏ်ကို ဝုဋ္ဌာနဂါမိနီ ဝိပဿနာဟု ခေါ်သည်၊[ကမ္မဋ္ဌာန်း ပိုင်းကြည့်၊] အချို့ယောဂီသန္တာန်၌ ထိုဝိပဿနာသည် ဝိတက်စသော စျာန်အင်္ဂါ ၅-ပါးတွင် တပါးပါးကိုမျှ စက်ဆုပ်ခြင်းမရှိ၊ထို ဝိပဿနာဖြင့်တက်၍ ရအပ်သော မဂ်၌ စျာန်အင်္ဂါ ၅-ပါး အပြည့်အစုံယှဉ်သည်၊ "ပဌမစျာန်မဂ်ကိုရသည်" ဟူလို အချို့ယောဂီသန္တာန်၌ကား ထို ဝိပဿနာသည် ဝိတက်ကို စက်ဆုပ်ခြင်းဟူသော သတ္တိထူးရှိ၏၊ ထို ဝိပဿနာဖြင့်တက်၍ ရအပ်သောမဂ်၌ ဝိပဿနာအားလျော်စွာ ဝိတက်မပါဘဲ ဒုတိယစျာန်နှင့်သာ ယှဉ်ရလေသည်၊ တတိယစျာန်မဂ်စသည်ကို ရရာ ၌လည်း ဤနည်းပင်တည်း၊ ဤသို့လျှင် ပုဂ္ဂိုလ်အမျိုးမျိုး၏ မဂ်၌ စျာန်အင်္ဂါ အမျိုး မျိုးယှဉ်ရာဝယ် ဝုဋ္ဌာနဂါမိနီ ဝိပဿနာသာ အချုပ်အခြာ အခရာ ဖြစ်သည်။

[**အဋ္ဌသာလိနီ**] သင်္ခါရုပေက္ခာ ဉာဏမေဝ ဟိ အရိယမဂ္ဂဿ ဗောဇ္ဈင်္ဂမဂ္ဂင် စျာနင်္ဂဝိသေသံ နိယမေတိ။

ဆက်ဦးအံ့-မဂ်ကို အားထုတ်သူသည် သုက္ခဝိပဿကပုဂ္ဂိုလ် စျာနလာဘီ ပုဂ္ဂိုလ်ဟု ၂-မျိုးရှိ၏၊ သုက္ခဝိပဿကဟူသည် လောကီစျာန် မရသဖြင့် စျာန်စေး မကပ်, ခြောက်တပ်တပ် ဝိပဿနာရှိသူတည်း၊ ["သုက္ခာ လူခါ အသိနိဒ္ဓါ ဝိပဿနာ

ယဿာတိ "သုက္ခဝိပဿကော" သုက္ခ-ခြောက်ကပ်သော၊ လူခါ-ခြောက်ခန်းသော၊ အသိနိဒ္ဓါ-စိုစိုဖပ်ဖပ် ဈာန်စေးမကပ်သော ဝိပဿနာ-သည်၊ အတ္ထိ-ရှိ၏၊ ဟုပေး။] လောကီဈာန်ကို ရသောပုဂ္ဂိုလ်သည် ဈာနလာဘီမည်၏၊ ထိုတွင် သုက္ခဝိပဿကသည် ဈာန်ကို မရသောကြောင့် ဝိပဿနာရှုသောအခါ ကာမတရားကိုသာ ရှုနိုင်သည်၊ ထို့ကြောင့် သုက္ခဝိပဿကသည် ဝိတက်စသောဈာန်အင်္ဂါ ၅ ပါးတွင် တပါးပါးကိုမျှ စက်ဆုပ်ခြင်းမရှိ၊ ဈာနလာဘီလည်း မည်သည့်ဈာန်ကိုမျှ ဝင်လည်း မဝင်စား, သုံးသပ်မှုကိုလည်း မပြုဘဲ, ကာမတရားကိုသာ အနိစ္စ ဒုက္ခ အနတ္တ ဟု လက္ခဏာတင်၍ သုံးသပ်ခဲ့သော်၎င်း, သို့မဟုတ် ပဌမဈာန်ကိုသာ ဝင်စားခြင်း, သို့မဟုတ် သုံးသပ်ခြင်း, သို့မဟုတ် ပဌမဈာန်ကိုသာ ဝင်စားမှု သုံးသပ်မှု ၂-ပါးလုံး ပြုခဲ့သော်၎င်း, မည်သည့်ဈာန်အင်္ဂါကိုမျှ စက်ဆုပ်ခြင်းမရှိ၊ ထို့ကြောင့် သုက္ခဝိပဿကပုဂ္ဂိုလ်နှင့် ဈာန်ကိုမဝင်စားဘဲ ကာမတရားကိုသာ သုံးသပ်သော ၁-ဈာနလာဘီ, ပဌမဈာန်ကို ဝင်စားသော ၂-ဈာနလာဘီ, မည်သည့်ဈာန်မျှ မဝင်စားဘဲ ပဌမဈာန်ကို သုံးသပ်သော ၃-ဈာနလာဘီ, ပဌမဈာန်ကိုသာ ဝင်စားမှု သုံးသပ်မှု ၂-မျိုးလုံးပြုသော ၄-ဈာနလာဘီ, ဤပုဂ္ဂိုလ်များ၌ ပဌမဈာန်နှင့် ယှဉ်သော မဂ်သာ ရခွင့်ရှိသည်။

[ဆောင်] **သုက္ခဝိပဿက, ပုဂ္ဂလနှင့်, ဈာနလာဘီ, ဖြစ်တုံပြီလည်း, ထိုဤဈာန်စု, ဝင်စားမှုကို, မပြုလုံးလုံး, မသုံးမသပ်, ကာမဓါတ်တွင်, လက္ခဏာတင်၏၊ ထို့ပြင်တဝ, ပုဂ္ဂိုလ်ကမူ, ပဌမဈာန်, ဝင်စံသော်၎င်း, တကြောင်းသုံးသပ်, နှစ်ရပ်လုံးလည်း, ပြုသောနည်းဖြင့်, ခရီးဥဘတ်စဉ်, တက်သွားလျှင်သော်, ဈာနင် ငါးဝယ်၊ ဘယ်ဟာတခု, စက်ဆုပ်မှုလျှင်း, မရှိခြင်းကြောင့်, ယင်းတို့မဂ္ဂ, ပဌမသည်, ဈာနအယှဉ် မြဲသတည်း။**

ထိုပုဂ္ဂိုလ်တို့မဂ်၌ သောမနဿအမြဲယှဉ်ထိုက်ပုံ။ ။ထိုယောဂီများ၏ ဝုဋ္ဌာနဂါမိနီဝိပဿနာသည် ဥပေက္ခာနှင့် ယှဉ်ခဲ့သော်, "ဥပေက္ခာသဟဂတဇဝနာနန္တရံ ဥပေက္ခာသဟဂတာဝ"ဟူသော ဝိထိပိုင်းအပ္ပနာဇဝနဝါရနှင့်အညီ, မဂ်စိတ်သည် ဥပေက္ခာဝေဒနာနှင့်ယှဉ်ကာ ပဌမဈာန်မဂ် ဖြစ်ရာသည် မဟုတ်လော-ဟု မေး၊ အဖြေကား-မဂ်နှင့် တော်တော်ဝေးသေးသည့် ရှေးအဘို့က ဝိပဿနာစိတ်များ၌ သောမနဿယှဉ်ချည်, ဥပေက္ခာယှဉ်ချည် အလီလီဖြစ်ရသော်လည်း, ဥပေက္ခာဈာန်ကို ဝင်စားမှု သုံးသပ်မှုကြောင့် သုခကိုအပြစ်ရှုသော ယောဂီမှတပါး အခြားယောဂီတို့ သန္တာန်၌ မဂ် ဥပါဒ်ခါနီး ကာလ ဝုဋ္ဌာနဂါမိနီဝိပဿနာ အခိုက်သို့ကျလျှင် နှစ်သက်ဝမ်းမြောက်မှုတွေ အလိုင်းတကြီးထလျက် သောမနဿဝေဒနာသာလျှင် အမြဲတမ်း ယှဉ်လာရလေသည်၊ ထို့ကြောင့် ပြခဲ့သော ယောဂီတို့၌ ပဌမဈာန်မဂ် လုံး၀ မဖြစ်ထိုက်။

ပါဒကဈာနဝါဒ။ ။ဒုတိယဈာန်မဂ် စသည်တို့ ဖြစ်ရာ၌ကား ပါဒကဈာနဝါဒ သမ္မသိတဈာနဝါဒ ပုဂ္ဂလဇ္ဈာသယဝါဒ ဟု ၃ ဝါဒရှိ၏၊ ထိုတွင် ပါဒကဈာနဝါဒကား-မဂ်ကို အားထုတ်သော ဈာနလာဘီ အချို့သောယောဂီသည် သမာဓိ

ရရန့် ဝိပဿနာကို အားထုတ်နိုင်ဘိုရာ မိမိ ရအပ်ပြီးသော ဈာန် တပါးပါးကို အခြေခံအဖြစ်ဖြင့် ဝင်စား၏၊ ထိုဝင်စားအပ်သော ဈာန်သည် ဝိပဿနာ၏ အခြေခံ ဖြစ်သောကြောင့် "ပါဒကဘူတံ+ဈာနံ" အရ ပါဒကဈာန်မည်၏၊ ထိုပါဒကဈာန် ကို ဝင်စားပြီးနောက် ပါဒကဈာန်မှ တပါးသော လောကီ သင်္ခါရ တခုခုကို ဝိပဿနာရှုစဉ် ဝုဋ္ဌာနဂါမိနီဝိပဿနာတိုင်အောင်တက်၍ မဂ်ကို ရခဲ့သော်,ယခင် ပါဒကဈာန်သည် ပဌမဈာန်ဖြစ်အံ့, အထူးပြောဘွယ်မလို, ပဌမဈာန်မဂ်ကိုရမည်၊ ဝိတက်ကို စက်ဆုပ်တတ်သော ဒုတိယဈာန်ဖြစ်အံ့, ဝိပဿနာ စိတ်အစဉ်မှာလည်း ပါဒကဈာန်မှ အရှိန်ကူးစက်၍ ဝိတက်ကို စက်ဆုပ်သော သတ္တိထူး ပါရှိလေ၏၊ ထို့ကြောင့် ထိုဝိပဿနာအစဉ်ဖြင့် ရအပ်သော မဂ်သည် ဝိပဿနာနှင့် လိုက်လျော စွာ ဝိတက်မပါသော ဒုတိယဈာန်နှင့် ယှဉ်ရလေသည်၊ "ဝိတက်ကို စက်ဆုပ်ခြင်း သတ္တိထူးပါသော ဝိပဿနာကြောင့် ဒုတိယဈာန်ကိုသာ ရသည်"ဟူလို၊ တတိယ ဈာန်ကို ပါဒကပြုလျှင် တတိယဈာန်မဂ်, စတုတ္ထဈာန်ကို ပါဒကပြုလျှင် စတုတ္ထဈာန် မဂ်, ပဉ္စမဈာန်ကို ပါဒကပြုလျှင် ပဉ္စမဈာန်မဂ်တို့ ဖြစ်ရမည်ကိုလည်း ချဲ့ထွင်လေ၊ ဤဝါဒကို ပါဒကဈာန်မှတပါး အခြားသင်္ခါရကို သုံးသပ်ရာ၌ ဈာန်ကိုလည်း သုံးသပ်ခွင့်ရှိ၏၊ ဤသို့လျှင် "သမ္မသိတသည် လိုရင်းမဟုတ်, ပါဒကဈာန်နှင့်သာ မဂ်၌ဈာန်အင်္ဂါယှဉ်ပုံတူရမည်" ဟု ပြောဆိုအပ်သော ဝါဒကို ပါဒကဈာနဝါဒ ဟု ခေါ်သည်။

[ဆောင်] **ပဌမဈာန, စသည်တို့တွင်, မှတ်မထင်ကို, ဝင်စားပြီးမှ, သင်္ခါရစု, တခုခုကို, ရှု၍တိုးတက်, ရသည့်မဂ်ကား, မပျက်လာရ, ပါဒကနှင့်, ဈာနတမူ, အယှဉ် တူသည်, အယူမှတ်ဘွယ်တမျိုးတည်း။**

သမ္မသိတဈာနဝါဒ။ ။အချို့သော ဈာနလာဘီ ယောဂီကား မဂ်ကို အားထုတ် သည့်အခါ မိမိရအပ်ပြီးသော လောကီဈာန်တပါးပါးကို အနိစ္စ ဒုက္ခ အနတ္တဟု လက္ခဏာယာဉ် တင်၍ သုံးသပ်၏၊ ထိုသုံးသပ်အပ်သောဈာန်ကို "သမ္မသီယတေ (သုံးသပ်အပ်၏)" အရ သမ္မသိတဈာန်ဟု ဆိုအပ်၏၊ ထိုသမ္မသိတ ဈာန်သည် ပဌမဈာန်ဖြစ်အံ့, ပဌမဈာန်မဂ်ကိုရမည်၊ ဝိတက်ကို စက်ဆုပ်သော ဒုတိယဈာန် ဖြစ်အံ့၊ ဝိပဿနာစိတ် အစဉ်မှာလည်း သုံးသပ်အပ်သော ဈာန်၏ အရှိန်ကူး၍ ဝိတက်ကို စက်ဆုပ်ခြင်း သတ္တိထူးပါရှိလေသည်၊ ထို့ကြောင့် ထိုဝိပဿနာအစဉ်ဖြင့် ဝုဋ္ဌာနဂါမိနီ ဝိပဿနာတိုင်အောင် တက်၍ ရအပ်သောမဂ်သည်လည်း ဝိပဿနာ နှင့် လိုက်လျောစွာ ဝိတက်မပါသော ဒုတိယဈာန်နှင့်သာ ယှဉ်ရလေသည်၊ တတိယ ဈာန်ကို သုံးသပ်လျှင် တတိယဈာန်မဂ်ရမည်-စသည်ဖြင့် ချဲ့လေ၊ ဤဝါဒ၌ ပါဒက ဈာန်ရှိ-မရှိမှာ လိုရင်းမဟုတ်၊ ဤသို့လျှင် "ပါဒကဈာန်ကို အလေးမပြုဘဲ,သမ္မသိတ ဈာန်နှင့်သာ မဂ်၌ ဈာန်အင်္ဂါယှဉ်ပုံတူရမည်" ဟု ပြောဆိုအပ်သော ဝါဒကို သမ္မ သိတဈာနဝါဒဟု ခေါ်သည်။

[ဆောင်] **ပုဂ္ဂလဇ္ဈာသယ၀ါဒ အကြောင်း။**

ပုဒ္ဓမချာန, စသည်တို့တွင်, မှတ်မထင်ကို, ဆင်ခြင်သုံးသပ်, မဂ်ရလတ်မူ, သုံးသပ်အစ်ဘိ, သမ္မသိတ, ထိုချာနနှင့်, တူမျှချာနင်, မဂ်၌ယှဉ်ဟု, တနည်းပြုသည်, သောတုမှတ်ဘွယ် တမျိုးတည်း။

[အချို့ကား "ပါဒကဈာန၀ါဒ၌ ဈာန်ကို သုံးသပ်မှု မပြုရ, ဈာန်ကို သုံးသပ်လျှင် သမ္မသိတ၀ါဒနှင့် ရောနှောသွားလိမ့်မည်၊ သမ္မသိတ၀ါဒ၌လည်း ဈာန်ကို ပါဒကမပြုရ, ဈာန်ကို ပါဒကပြုလျှင် ပါဒကဈာန၀ါဒနှင့် ရောနှောနေလိမ့်မည်" ဟု ယူကြ၏။ ထိုအယူ၀ါဒကို "ပကိဏ္ဏက သင်္ခါရေတိ–ပါဒကဇ္ဈာနတော အညသင်္ခါရေ၊ တေန ပါဒကဇ္ဈာန သင်္ခါရေသု သမ္မသိတေသု ၀တ္တဗ္ဗမေ၀ နတ္ထီတိ ဒဿေတိ" ဟုသော အဋ္ဌသာလိနီ မူလဋီကာဖြင့် ဆင်ခြင်လေ။]

ပုဂ္ဂလဇ္ဈာသယ၀ါဒ။ "ပုဂ္ဂလဿ-ယောဂီပုဂ္ဂိုလ်၏၊ အဇ္ဈာသယော-အလိုဆန္ဒသည်၊ ပုဂ္ဂလဇ္ဈာသယော-ပုဂ္ဂလဇ္ဈာသယမည်၏၊ ဈာန်အင်္ဂါ လေးပါးရှိသော မဂ်ကိုရသော် ကောင်းလေစွ, ဈာန်အင်္ဂါ ၃-ပါးရှိသောမဂ်ကို ရသော် ကောင်းလေစွ, စသည်ဖြင့် ဈာန်ရသော ယောဂီပုဂ္ဂိုလ်၏ အလိုဆန္ဒကို ပုဂ္ဂလဇ္ဈာသယဟုခေါ်၏၊ [ထိုဆန္ဒဟူသည် ကုသိုလ်နှင့်ယှဉ်သော ဆန္ဒစေတသိက်တည်း၊] ထိုကဲ့သို့ အဇ္ဈာသယဖြင့် အားထုတ်သည့်အခါ ၀ုဋ္ဌာနဂါမိနီ ၀ိပဿနာတိုင်အောင် တက်၍ မဂ်ကို ရလျှင် အဇ္ဈာသယအတိုင်း ဒုတိယဈာန်မဂ်, သို့မဟုတ် တတိယဈာန်မဂ် စသည်ဖြင့် အမျိုးမျိုးကိုရ၏၊သို့သော် အဇ္ဈာသယ ရှိရုံမျှဖြင့်မရနိုင်, အဇ္ဈာသယအားလျော်စွာ လောကီဈာန်ကို ၀င်စားမှုဖြစ်စေ သုံးသပ်မှုဖြစ်စေ ၀င်စားသုံးသပ်မှု ၂-ပါးစုံ ဖြစ်စေ ပြုရသေးသည်၊ ဒုတိယဈာန် မဂ်ကို လိုချင်လျှင် လောကီ ဒုတိယ ဈာန်ကို ၀င်စားမှု သုံးသပ်မှု တခုခုဖြစ်စေ ၂-ပါးလုံးဖြစ်စေ ပြုရမည်ဟူလို၊ တတိယ ဈာန်မဂ် စသည်ကို ရလိုရာ၌လည်း ဤနည်းပင်တည်း၊ ဤသို့လျှင် "ယောဂီပုဂ္ဂိုလ်၏ အဇ္ဈာသယအား လျော်စွာ မဂ်၌ ဈာန်အင်္ဂါယှဉ်သည်" ဟု ပြောဆိုအပ်သော ၀ါဒကို ပုဂ္ဂလဇ္ဈာသယ၀ါဒ ခေါ်သည်။

ဤစကားစဉ်ဖြင့် ပုဂ္ဂလဇ္ဈာသယ၀ါဒသည် ရှေး၀ါဒ ၂ ပါး၌ အထိုက်အလိုက် ပါ၀င်နိုင်ကြောင်း ထင်ရှား၏၊ မိမိအလိုရှိအပ်သော မဂ်နှင့် ဈာန်အင်္ဂါချင်းတူသော လောကီဈာန်ကို အခြေခံပြု၍ ၀င်စားလျှင် ပါဒကဈာန၀ါဒနှင့် သဘောတူ၍, အခြေခံမပြုဘဲ သုံးသပ်ရုံသာ သုံးသပ်လျှင် သမ္မသိတဈာန၀ါဒနှင့် သဘောတူ၏၊ ထူးခြားသော အချက်ကား—ဒုတိယဈာန်ကို အခြေခံပြု၍ တတိယဈာန်ကို သုံးသပ်လျှင် ပါဒက၀ါဒ အလို ဒုတိယဈာန်မဂ် ဖြစ်ခွင့်ရှိ၍, သမ္မသိတ၀ါဒအလို တတိယဈာန်မဂ် ဖြစ်ခွင့်ရှိသည်၊ ဤသို့ ရှေး၀ါဒ နှစ်ပါးအတွက် အခက်အခဲကြုံနေလျှင် "ဠဇ္ဈတိ ဘိက္ခဝေ သီလ၀တော စေတောပဏိဓိ, ၀ိသုဒ္ဓတ္တာ" ဘိက္ခဝေ-

ဘိက္ခုတို့၊ သီလဝတော-သီလရှိသူ၏၊ စေတောပဏိဓိ-စိတ်၏ တောင့်တမှုသည်၊ ဝိသုဒ္ဓတ္တာ-တောင့်တမှုက သန့်ရှင်းသည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ ဇ္ဈတိ-တောင့်တတိုင်း ပြည့်စုံ၏၊ ....နှင့် အညီ, အဇ္ဈာသယအားလျော်စွာ ယောဂီပုဂ္ဂိုလ် လိုလားအပ်သော မဂ်သာဖြစ်ရမည်၊ ဤကား ပုဂ္ဂလဇ္ဈာသယ၏ ထူးခြားသော အချက်တည်း၊ ဤကဲ့သို့ ပါဒကဈာန်ကတမျိုး, သမ္မသိတဈာန်က တဖုံ, ၂-ပါးစုံ မညီမျှဘဲ ရှိနေရာဝယ် အဇ္ဈာသယကလည်း အထူး မရှိပါမူ "မျက်နှာကြီးရာ ဟင်းဖတ်ပါ" သကဲ့သို့, အထက်ဈာန်ကိုသာ စိတ်ညွှတ်ဘွယ်ရာ ရှိသောကြောင့် အထက်တန်းကျသော ဈာန်နှင့်တူစွာ မဂ်ဖြစ်ပေါ်ရာသည်၊ "ပါဒကဈာန်က ဒုတိယ, သမ္မသိတဈာန်က တတိယဖြစ်နေလျှင်, တတိယဈာန်မဂ်ဖြစ်မည်၊ ပါဒကဈာန်က ပဥ္စမ, သမ္မသိတဈာန်က စတုတ္ထဖြစ်နေလျှင် ပဥ္စမဈာန်မဂ်ဖြစ်မည်" ဟူလို။

[ဆောင်] **ယောဂီပုဂ္ဂိုလ်, စိတ်အလိုကို, ခေါ်ဆိုပုဂ္ဂလ-အဇ္ဈာသယတည်း၊ အဇ္ဈာသယတွက်, ရသည်မဂ်လည်း, မပျက်မည်တူ, ကာရဏူတဲ့၊ တမူမှတ်ကြ, ပါဒကနှင့် သမ္မသိဟု, တခုခုဈာန်, မရှိပြန်လျှင်, လိုအင်သက်သက်, ဆန္ဒတွက်ကြောင့် ထက်မဂ်ထက်မိုလ်, မရဆို၏၊ ထိုပါဒက, သမ္မသိတဟု, ဈာန်နှစ်လီ, မတူညီသော်, ယောဂီလိုရာ, မဂ်ပေါ်လာ၏၊ လိုရာသီးခြား, မရှိငြားမူ, နှစ်ပါးထိုတွင်, ထက်ဈာန်နင်သို့, အယှဉ်မလွဲ, မဂ်ရမြဲသည်, မှတ်စွဲ ဤနည်း အလိုတည်း။**

[ပုဂ္ဂလဇ္ဈာသယဈာန်ဟု အချို့က ခေါ်ဝေါ်လေ့ ရှိကြ၏၊ ပုဂ္ဂလဇ္ဈာသယဟူသည် ဈာန်မဟုတ်, ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ အလိုဆန္ဒသာတည်း၊ ထို ဆန္ဒကြောင့်လည်း ဈာန်ကိုမရ, ထိုထိုဈာန်နှင့်ယှဉ်သော မဂ်ကိုသာ ရသည်၊ ထို့ကြောင့် "ပုဂ္ဂလဇ္ဈာသယဈာန်"ဟု မဆိုထိုက်, ထို ပုဂ္ဂလဇ္ဈာသယကြောင့် ရအပ်သော မဂ်ကိုကား အကြောင်း အဇ္ဈာသယ၏ အမည်ကို အကျိုးမဂ်ပေါ် တင်စား၍ ကာရဏူပစာရအားဖြင့် ပုဂ္ဂလဇ္ဈာသယမဂ်ဟု ခေါ်နိုင်သည်။]

ယထာစ ရူပါဝစရံ, ဂယှတာ နုတ္တရံ တထာ၊
ပဌမာဒိဈာနဘေဒေ, အာရုပ္ပဥ္စာပိ ပဉ္စမေ။
ကောဒသဝိဓံ တသ္မာ, ပဌမာဒိကမိရိတံ၊
ဈာန မေကေက မဉ္ဇတု, တေဝီသတိဝိဓံ ဘဝေ။

ပဌမာဒိဈာနဘေဒေ။ ။ဤပုဒ်ကို အမျိုးမျိုးအနက်ပေးကြ၏၊ မဏိမဥ္ဇူ၌ဘေဒေ ပုဒ်ဝယ် သို့ဝိဘတ်ကို ကရိုဏ်းအနက်ရှိ၏ဟုဆို၏၊ သင်္ခေပဝဏ္ဏနာ၌ "ဘေဒေန" ဟု ဆိုလိုလျက်"န"ကြေသည်ဟု ဆို၏၊ ထို ဆရာတို့သည် ဂယှတိ၌ ဂဟခါတ်က ကရိုဏ်းပုဒ်ကို အငဲ့များသောကြောင့် "ပဌမာဒိဈာနဘေဒေ-ပဌမဈာန် အစ

ရှိသောဈာန်တို့၏ အပြားဖြင့်''ဟု ဆိုလိုကြသည်၊ ဂဟဓာတ်သည် ကရိုဏ်းကိုသာ ငှဲသည်မဟုတ်, အာဓာရကိုလည်းငှဲ၏၊ ထို့ကြောင့်သင်္ဂဟောပုဒ်ကို ဝိဂြိုဟ်လုပ်သည့်အခါ ''သံပိဏ္ဍေတွာ ဂယှန္တိ ဧတ္တ ဧတေနဝါတိ သင်္ဂဟော''ဟု ကရဏသာဓနှင့်ဝိကပ်ပင် ပြုကြရ၏၊ ထို့ကြောင့် ''ပဋ္ဌမာဒိဈာနဘေဒေ-ပဋ္ဌမဈာန်အစရှိသောဈာန်တို့၏ အပြား၌''ဟု တိုက်ရိုက်ပါဌ်ရှိတိုင်းလည်း အနက်သင့်သည်သာ၊ ပဉ္စမေပုဒ်၌လည်း ဤနည်းပင်တည်း။

ဥပမာန ဥပမေယျ ရှင်းလင်းချက်။ ။ဥပမာန ဥပမေယျ ၂-မျိုးတွင် ထင်ရှားသောဝတ္ထုကို ဥပမာန, မထင်ရှားသောဝတ္ထုကို ဥပမေယျ ထား၍ သုံးစွဲရိုးရှိ၏၊ ထို့ကြောင့် ရူပစိတ်တို့၏ ပဋ္ဌမဈာန် စသော အပြား၌ သွင်းယူရသည်မှာ ထင်ရှားသည့်အတွက် ဥပမာနဘက်၌ ထား၍, လောကုတ္တရာစိတ်တို့၏ ပဋ္ဌမဈာန် စသော အပြား၌ သွင်းယူရပုံမှာ မထင်ရှားသောကြောင့် ဥပမေယျဘက်၌ ထားပြီးလျှင် ''ရူပါဝစရံ-ကို၊ ပဋ္ဌမာဒိ ဈာနဘေဒေ-၌၊ ဂယှတိယထာ-သို့၊ တထာ-တူ၊ အနုတ္တရံ-ကို၊ ပဋ္ဌမာဒိဈာနဘေဒေ-၌၊ ဂယှတိ-၏'' ဟု အနက်ပေးခဲ့သည်၊ အချို့ကား—''ရူပါဝစရံ-ကိုငှင်း၊ အနုတ္တရံစ-ကိုငှင်း၊ ပဋ္ဌမာဒိဈာနဘေဒေ-ဖြင့်၊ ဂယှတိယထာ-ကဲ့သို့၊ တထာ-တူ၊ အာရုပ္ပဉ္စာပိ-ကိုလည်း၊ ပဉ္စမေ-ဖြင့်၊ ဂယှတိ-၏''ဟု ရူပါဝစရနှင့် လောကုတ္တရာစိတ်ကို ဥပမာနဘက်က ထား၍, အာရုပ္ပစိတ်ကို ဥပမေယျဘက်၌ထားလျက် အနက်ပေးကြ၏၊ ထိုအနက်ပေးပုံမှာ ဋီကာကျော် ဒုတိယနည်းပင် ဖြစ်သော်လည်း ဥပမာန ဥပမေယျ ထုံးစံမကျ။

အန္တေတု—ဤပုဒ်ကိုလည်း ''အန္တံပန''ဟု ပြင်၍ အနက်ပေးကြ၏၊ အန္တံဟု ပဋ္ဌမာအနက်လိုလျှင် ''ဈာနမေကေကမန္တံတု''ဟု ကျမ်းဆရာ ဆိုခဲ့ရာ၏၊ အန္တံဟု ထားသဖြင့် စကားလည်းမထောင့် ဆန်းဂိုဏ်းလည်း ဖြောင့်ပါလျက်, အန္တံဟု မထားဘဲ အန္တေဟု ထားသည်ကို နောက်ဋီကာတို့က ပြင်ဘွယ်မလို၊ ထို့ကြောင့် အခြေပြု၌ ''အန္တေတု-အဆုံး ပဉ္စမဈာန်၌ကား''ဟု အနက်ပေးခဲ့သည်။

ဣတိ အဘိဓမ္မတ္ထသင်္ဂဟေ စိတ္တသင်္ဂဟဝိဘာဂေါနာမ
ပဋ္ဌမော ပရိစ္ဆေဒေါ၊

''ဣတိ အဘိဓမ္မတ္ထသင်္ဂဟေ၊ ပေ၊ ပရိစ္ဆေဒေါ''ကား စိတ်ပိုင်း တပိုင်းလုံးကို ပြန်၍ဖုံးသော မဟာနိဂုံးတည်း၊ ဣတိသဒ္ဒါကား-သမာပန (ပြီးဆုံးကြောင်းကို ပြသော)အနက်ရှိ၏၊ ထို့ကြောင့်''ဣတိ(သမတ္တော) ပြီးပြီ''ဟု အနက်ဆိုကြသည်၊ သို့သော် ဣတိ အတွက် ''ဤကား''ဟုအနက်ဆိုလျှင်လည်း ပြီးကြောင်းထင်ရှား၏၊ ထို့ကြောင့် ''ဤကား အဘိဓမ္မတ္ထသင်္ဂြိုဟ်ကျမ်းဝယ် စိတ္တသင်္ဂဟဝိဘာဂ မည်သော ပဋ္ဌမပိုင်း''ဟုလည်း ဆိုနိုင်သည်။

စိတ္တသင်္ဂဟဝိဘာဂေါ။ ။သင်္ဂယှန္တိ ဧတ္ထ ဓေတနဝါတိ သင်္ဂဟော, ဝိဘဇီယန္တိ ဧတ္ထ ဓေတနဝါတိ ဝိဘာဂေါ'' ဧတ္ထ-ဤအပိုင်း၌၊ ဝါ-တနည်း၊ ဓေတန-ဤ အပိုင်းဖြင့်၊ သင်္ဂယှန္တိ-အကျဉ်းချုပ် ယူအပ်ကုန်၏၊ ''ဝိဘဇီယန္တိ-အကျယ် ဝေဘန်အပ်ကုန်၏''ဟုပေး၊ သင်္ဂဟအရ အကျဉ်းချုံးခြင်း ဟူသည်ကား အဘိဓမ္မာ ပါဠိတော်၌လာသော အကျယ်ကို အကျဉ်းချုံးခြင်းတည်း၊ ဝိဘာဂ အရ အကျယ် ဝေဘန်ခြင်း ဟူသည်ကား ဤသင်္ဂြိုဟ်ကျမ်းအတွက် ''စိတ္တံ စေတသိကံ ရူပံ နိဗ္ဗာနံ''ဟု ထားခဲ့သော ဥဒ္ဒေသဝယ် စိတ္တံ ဟူသော ဥဒ္ဒေသကို အကျယ်ဝေဘန် ခြင်းတည်း၊ ထို့ကြောင့်''သင်္ဂဟ''ဟူသောစကားနှင့် ဝိဘာဂ ဟူသောစကားသည် အနက်သံ အားဖြင့် ဆန့်ကျင်ပုံရသော်လည်း အဓိပ္ပါယ်မှာ မဆန့်ကျင် ကြချေ၊ ''သင်္ဂဟော စ သော ဝိဘာဂေါစာတိ သင်္ဂဟဝိဘာဂေါ, စိတ္တာနံ သင်္ဂဟ ဝိဘာဂေါ စိတ္တသင်္ဂဟဝိဘာဂေါ''တည်း။

ဤကား စိတ်ပိုင်း ဘာသာဋီကာ

စေတသိက်ပိုင်းဘာသာဋီကာ

ကေပ္ပါဒ နိရောဓာစ, ကောလမ္ဗန ဝတ္ထုကာ၊
စေတောယုတ္တာ ဒွိပညာသ, ဓမ္မာ စေတသိကာ မတာ။

အနုသန္ဓေ ကျမ်းတက်။ ။“စိတ္တံ စေတသိကံ ရူပံ နိဗ္ဗာနမိတိ” ဟု ခေါင်းစဉ်ရှိခဲ့သည့်အတိုင်း စိတ္တံ ဟူသော ဥဒ္ဒေသ၏ နိဒ္ဒေသကို ပြခဲ့ပြီး၍ ယခုအခါ၌ စေတသိကံ ဟူသော ဥဒ္ဒေသ၏ နိဒ္ဒေသကို ပြတော်မူလိုသော အရှင်အနုရုဒ္ဓါသည် “ကေပ္ပါဒ နိရောဓာစ”စသော ဂါထာကို မိန့်တော်မူသည်၊ ဤဂါထာ၌ “ကေပ္ပါဒ နိရောဓာစ, ကောလမ္ဗန ဝတ္ထုကာ”ဖြင့် သမ္ပယောဂ လက္ခဏာ ၄-ပါးကို ပြ၏၊ “စေတော ယုတ္တာ” ပါဌ်ဖြင့် စေတသိက် အားလုံး၏ အချုပ် သဘောကို ပြ၏၊ “စိတ်နှင့်ယှဉ်သော သဘောတရားစုံကို စေတသိက်ခေါ်သည်”ဟူလို၊ “ဒွိပညာသ” ဖြင့် စေတသိက်တို့၏ အရေအတွက် သင်္ချာကို ပြ၏၊ [ပရမတ္ထဒီပနီ၌ စေတောယုတ္တာ ဖြင့် “စေတသိယုတ္တာ (စေတသာဝါ ယုတ္တာ) စေတသိကာ” ဟူသော ဝစနတ္ထကို ပြသည်၊ ဒွိပညာသ ဓမ္မာ ဖြင့် သရုပ်ကိုပြသည် ဟု ဆို၏, ဆင်ခြင်။]

ကေပ္ပါဒ နိရောဓာစ—ကေပ္ပါဒ၌ ကေသဒ္ဒါ အတွက် ပရမတ္ထဒီပနီက “တခု” ဟူသော သင်္ချာအနက်ကို အသုံးပြု၍ “အများဆိုင် ပစ္စည်းတခုကဲ့သို့ အတူတကွ ဖြစ်ကြသော စိတ် စေတသိက် အားလုံးမှ ဥပါဒ်တခုသာ ရှိရမည်”ဟု ယူပြီးလျှင်, ရုပ်တို့အတွက် ပြသော····“ဧက ကလာပ ပရိယာပန္နာနံ ရူပါနံ သဟဝ ဥပ္ပါဒါ ဒိပ္ပဝတ္တိတော ဧကေ ကလာပဿ ဥပ္ပါဒါဒယော ဧကေကာဝ ဟောန္တိ”ဟူသော မူလဋီကာပါဌ်ကို သက်သေတင်လေသည်၊ ထိုဝါဒကို ဆရာအများ မနှစ်သက်ကြ၊ “ဧကော သမာနော ဥပ္ပါဒေါ ဧတေသံတိ ကေပ္ပါဒါ, သမာနပစ္စယေဟိ သဟုပ္ပတ္တိကာတိ အတ္ထော” ဟူသော ဝေဒနာတိက်ဖွင့် မူလဋီကာနှင့်အညီ, အတူတကွ ဖြစ်ကြသော စိတ် စေတသိက် တို့၌ (စိတ်မှာလည်း စိတ်၏ဥပါဒ်, ဖဿမှာလည်း ဖဿ၏ဥပါဒ်, စသည်ဖြင့်) ကိုယ့်ဥပါဒ်နှင့်ကိုယ် ရှိသင့်၏၊ ထို့ကြောင့် ဧကသဒ္ဒါ အတွက် သမာနအနက်ကိုသာ အများနှစ်သက်ကြသည်၊ [ဧတေသံ-ဤတရားတို့၏၊ ဧကော သမာနော-တူသော၊ ဥပ္ပါဒေါ-ဥပါဒ်သည်၊ အတ္ထိ-ရှိ၏၊ ဣတိ-ထို့ကြောင့်၊ ကေပ္ပါဒါ-မည်၏၊သမာနပစ္စယေဟိ-တူမျှသောအာရုံစသောအကြောင်းတို့ကြောင့်၊ သဟုပ္ပတ္တိကာ-အတူတကွ ဖြစ်ခြင်းရှိသော တရားတို့တည်း၊ ဣတိ အတ္ထော-ဤကား အနက်။]

“ဧကော ဥပ္ပါဒေါ ဧတေသံတိ ကေပ္ပါဒါ, ဧကော နိရောဓော ဧတေသံတိ ဧကနိရောဓာ, ကေပ္ပါဒါစ တေ ဧကနိရောဓာစာတိ(ကေပ္ပါဒ ဧကနိရောဓာ ဟု

ဆိုသင့်လျက် နောက် ကေ သဒ္ဒါကိုချေ၍) ကေပ္ပါဒ နိရောဓ'' ဟု ဖြစ်သည်၊ အနက်ပေးသည့်အခါ ကေပ္ပါဒနိရောဓ နောက်၌ ဟုတ္တာပုဒ်ကို ထည့်ပြီးလျှင်, ၎င်း ဟုတ္တာကို''စေတောယုတ္တာ''၌စပ်၍ ''တူသောဖြစ်ခြင်း တူသောချုပ်ခြင်း ရှိကုန် သည်ဖြစ်၍ စိတ်၌ ယှဉ်ကုန်သည်'' ဟု အဓိပ္ပါယ် မှတ်ပါ၊ ကောလမ္ဗန ဝတ္ထုကာ ၌လည်း ဤနည်းပင်တည်း၊[အနက်ကို အခြေပြု၍ ရှု] ဤကေပ္ပါဒ စသော ၄-ပါးကို စေတောယုတ္တလက္ခဏာ ၄-ပါးဟု၎င်း,သမ္ပယောဂလက္ခဏာ ၄-ပါးဟု ခေါ်နိုင်၏၊ စေတသိက်လက္ခဏာ ၄-ပါးဟုလည်း ဋီကာတို့ ဖွင့်ကြသေး၏။

လက္ခဏာ ၄-ပါးထားရခြင်းအကြောင်း

ကေနိရောဓ။ ။စေတောယုတ္တ လက္ခဏာ ၄-ပါးတွင် ကေပ္ပါဒ လက္ခဏာ တပါး ရှိလျှင် စေတောယုတ္တ ဖြစ်နိုင်ပြီ မဟုတ်ပါလော, အဘယ့်ကြောင့် ကေနိရောဓလက္ခဏာကို ပြရပါသနည်းဟုမေး၊ အဖြေကား—ကေပ္ပါဒလက္ခဏာရှိရုံမျှဖြင့်''စေတောယုတ္တ''ဟု ဆိုလျှင် စိတ်နှင့်ပြိုင်တူ ဥပါဒ်ကြသော စိတ္တဇရုပ်နှင့် ကမ္မဇရုပ်တို့သည် စိတ်နှင့်တူသော ဖြစ်ခြင်း ရှိကုန်ရကား စေတောယုတ္တ ဖြစ်ကုန်လေရော့သလား ဟု ယုံမှားဘွယ် ရှိ၏၊ ထို့ကြောင့် ထိုကမ္မဇရုပ်နှင့် စိတ္တဇရုပ်တို့ကို စေတောယုတ္တအဖြစ်မှ ပယ်မြစ်လိုရကား ကေနိရောဓ လက္ခဏာကို ပြရလေသည်။

[ကမ္မဇနှင့်စိတ္တဇရုပ်တို့သည် စိတ်နှင့်အတူဖြစ်ကြ၍ ကေပ္ပါဒဖြစ်သင့်သော်လည်း ထိုစိတ်ချုပ်လျှင် မချုပ်ကြ သေးဘဲ စိတ္တက္ခဏ ၁၇ ချက်ကြာမှ ချုပ်ကြသောကြောင့် ကေနိရောဓ မဖြစ်နိုင်ရကား ကေနိရောဓလက္ခဏာဖြင့် ထို ကမ္မဇနှင့် စိတ္တဇရုပ်တို့ကို ပယ်ထုတ်သည် ဟူလို။]

[ဆောင်] **စိတ်နှင့်တကွ,ဖြစ်ကုန်ကြသည့်,ကမ္မဇနှင့်,စိတ္တဇတဖြာ,အရာရကို,ပယ်ခွါလို, မိန့်ဆို ဒုတိယ နိရောဓ။**

ကောလမ္ဗန။ ။သို့ဖြစ်လျှင် ကေပ္ပါဒ, ကေနိရောဓ လက္ခဏာ ၂-ပါးရှိက စေတောယုတ္တ ဖြစ်နိုင်ပြီ မဟုတ်ပါလော, အဘယ့်ကြောင့် ကောလမ္ဗန လက္ခဏာကို ပြပြန်သနည်း ဟု မေး၊ အဖြေကား—ကေပ္ပါဒ ကေနိရောဓ လက္ခဏာ ရှိသော တရား တို့ကို စေတောယုတ္တဟု ဆိုပြန်လျှင်လည်း ''စိတ္တာနုပရိဝတ္တိနော ဓမ္မာ'' အရတွင် ပါဝင် သော ဝိညတ်ဒွေးသည် စိတ်ဖြစ်လျှင်ဖြစ်, စိတ်ချုပ်လျှင် ချုပ်သော တရားများ ဖြစ် ရကား, စေတောယုတ္တ ဖြစ်လေရော့သလားဟု လျှဉ်းပါးဘွယ် ရှိပြန်၏၊ ထို့ပြင်-ရှေးရှေးစိတ်နှင့် ပြိုင်တူဥပါဒ်ပြီးလျှင် ၁၇-ချက်မြောက် ဟို့နောက်နောက် စိတ်နှင့် ပြိုင်တူချုပ်ကျသော ကမ္မဇရုပ်များကိုလည်း တချို့က ''ကေပ္ပါဒ ကေနိရောဓ''ဟု အယူရှိပြီးလျှင် စေတောယုတ္တ ဖြစ်လေရော့သလားဟု ယုံမှားဘွယ် ရှိပြန်သည်သာ ထို့ကြောင့် ဝိညတ်ဒွေးနှင့် ထိုကမ္မဇ စိတ္တဇရုပ်တို့ကို စေတောယုတ္တအဖြစ်မှ ပယ်မြစ် လိုရကား ကောလမ္ဗနလက္ခဏာကို ထပ်ရပြန်သည်။

[အတူဖြစ် အတူ ချုပ်ရုံသာမက တူသော အာရုံလည်း ရှိမှ စေတောယုတ္တ ဖြစ်မည်၊ အာရုံကို မယူနိုင်၍ အနာရမဏ အမည်ရသော ထိုကမ္မဇ စိတ္တဇ ရုပ်များကား စေတောယုတ္တ မဖြစ်နိုင်ဟူလို၊ အချို့ကား ဤအရာ၌ မရဏာသန္န အခါဝယ် စုတိမှ အထက် ၁၇ ချက်မြောက် စိတ်နှင့် ပြိုင်တူဥပါဒ်၍ စုတိစိတ်နှင့် ပြိုင်တူချုပ်သော ကမ္မဇရုပ်ကိုသာ စိစစ်လေသည်။]

[ဆောင်] **နှစ်ဖြာဝိညတ်, ရှေးစိတ်ခတ်နှင့်, ဖြစ်လတ်တူလျက်, ဆဲ့ခုနစ်ချက်မြောက်, နောက်နောက်စိတ်ဘင်,ပြိုင်ယှဉ်ချုပ်ကြ,ကမ္မဇနှင့်,စိတ္တဇတဖြာ,အရာရာကို, ပယ်ခွါလို, မိန့်ဆိုတတိယ–လမ္ဗန။**

ကေဝတ္တုက။ ။ သို့ဖြစ်လျှင် ရှေ့လက္ခဏာ ၃-ပါးနှင့် ညီညွှတ်က စေတောယုတ္တ ဖြစ်နိုင်ပြီ မဟုတ်လော, အဘယ့်ကြောင့် ကေဝတ္တုက လက္ခဏာကို ပြပြန်သနည်းဟုမေး၊ အဖြေကား-ရှေ့လက္ခဏာ ၃-ပါးနှင့် ညီညွှတ်သော တရားတို့ ပဉ္စဝေါကာရ ဘုံ၌ ဖြစ်လျှင် မှီရာဝတ္ထု အမြဲ တူကြတော့သည်ဟု သိစေလိုသောကြောင့် ကေဝတ္ထုက လက္ခဏာကို ပြရပြန်သည်။

[ဤလက္ခဏာကို စတုဝေါကာရဘုံ၌ မရထိုက်သောကြောင့် ယထာလာဘ နည်းဟုကြံသင့်၏၊ ရှေ့လက္ခဏာ ၃-ပါးနှင့် ပြီးပါလျက် ထပ်၍ အပိုဆိုသောကြောင့် အဓိကနည်း ဟုလည်း ပြောကြ၏၊ နည်းလေးဆယ်၌ ဥက္ကဋ္ဌနည်းဆိုသည်ကား ဆရာတို့ မနှစ်မျို့။]

[ဆောင်] **ရှေ့ဖြားသုံးဝ, ညီတုံကြက, မှုချမှီရာ, တူသည့်တာကို, သိစေလို, မိန့်ဆို စတုဿ-ဝဿုက။**

ဤအမေး အဖြေများကို ဋီကာကျော်လာတိုင်း အများတွင်ကျယ်သောကြောင့်သာ ရေးလိုက်ရသည်, ကျမ်းဆရာ၏ အာဘော် ကျမည်မထင်၊ ကထာဝတ္ထု ပါဠိတော်ရင်းမှာ "ကေပ္ပါဒိ ကေနိရောဓ ကေဝတ္ထုကာ ကောလမ္ဗနာ" ဟု အစဉ်တမျိုး ရှိ၏၊ ဤသင်္ဂြိုဟ်ကျမ်း၌ကား စတုဝေါကာရဘုံ၌ဖြစ်သော စေတသိက်များအတွက် ကေဝတ္ထုကလက္ခဏာ မရနိုင်သောကြောင့် ကေဝတ္ထုကလက္ခဏာကို နောက်ထား၍ စဉ်ဟန် တူသည်၊ ပါဠိတော်လာတိုင်း မူလဋီကာ၏ စောဒနာ သောဓနာကို ဝေဒနာတိက်ဖွင့်၌ရှု။

အညသမာန်းရာသီအဖွင့်

သဗ္ဗစိတ္တသာဓာရဏစေတသိက်။ ။ရှေ့နောက်စဉ်ရာ၌ ဥပ္ပတ္တိက္ကမ ဒေသနာက္ကမ စသည်ဖြင့် (သမုစ္စည်းပိုင်း အာယတနခဏ်း၌ ပြလတံ့အတိုင်း) အမျိုးမျိုးရှိ၏၊ ထိုတွင် ဖဿ ဝေဒနာ စသော အစဉ်သည် ဓမ္မသင်္ဂဏီ ပါဠိတော်ကို နည်းမှီး၍

အရှင်အနုရုဒ္ဓါ စဉ်အပ်သော ဒေသနာက္ကမ (ဒေသနာအစဉ်) သာတည်း၊ ဖဿ ဖြစ်ပြီးမှ ဝေဒနာဖြစ်, ဝေဒနာဖြစ်ပြီးမှ သညာဖြစ်, စသော ဥပ္ပတ္တိက္ကမ မျိုးမဟုတ်, စိတ်ဖြစ်သည့်အခါ ဆိုင်ရာ စေတသိက်တို့ တပြိုင်နက် ဖြစ်ကြသည်၊ သို့ဖြစ်၍ ဖဿ ဝေဒနာ စသော စေတသိက် တို့၏ ရှေ့နောက် စီစဉ်ပုံကို မစိစစ်တော့ဘဲ တရား ကိုယ်သဘော ပေါ်လွင်အောင်သာ လက္ခဏာစသည်ဖြင့် ဆင်ခြင်ရာ၏။

[**ဖဿ**] အာလမ္ဗံ ဖုသတိ ဖဿော, သွာယံ ဖုသနလက္ခဏော၊
သံဃဋ္ဋနရသော သန္နိ-ပါတပစ္စုပဋ္ဌာနကော၊
အာပါတဂတဝိသယ-ပဒဋ္ဌာနောတိ သညိတော။

ဝစနတ္ထ။ ။အာလမ္ဗံ-အာရုံကို၊ ဖုသတိ-တွေ့ထိတတ်၏၊ ဣတိ-ထို့ကြောင့်၊ ဖဿော-မည်၏။····"ဖုသန္တိ သမ္ပယုတ္တဓမ္မာ ဧတေနာတိ ဖဿော"ဧတေန-ဤ သဘောတရားဖြင့်၊ သမ္ပယုတ္တဓမ္မာ-ယှဉ်ဘက် စိတ် စေတသိက်တရားတို့သည်၊ အာရမဏံ-အာရုံကို၊ ဖုသန္တိ-ထိကြကုန်၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ သော-သည်၊ ဖဿော-မည်၏၊ ဖဿ နှင့် တွဲဘက်၍ သမ္ပယုတ်တရားများလည်း အာရုံကို တွေ့ရ ထိရ သောကြောင့် ဖဿသည် သမ္ပယုတ်တရားများ၏ အာရုံကို တွေ့ထိကြောင်းလည်း ဖြစ်သည်၊ "ဖုသနံ ဖဿော"ဟုလည်း ဘာဝသာဓ်ပြု။

လက္ခဏာ။ ။သွာယံ-ထို ဖဿ သည်၊ ဖုသနလက္ခဏော-အာရုံကို တွေ့ထိခြင်း လက္ခဏာရှိ၏။–"တွေ့ထိ"ဟူသည် ရုပ်တရားချင်း(လက် ၂-ဘက်ချင်း)ထိသကဲ့သို့, ထိမိ ထပ်မိ စပ်မိ ကပ်မိတဲ့ လက်တွေ့ ကိုယ်ထိမျိုးမဟုတ်, အာရုံတခုခု၌ စိတ် သဘာဝ အလေ့အားဖြင့် တွေ့ထိမှု ခိုက်မှုမျိုးတည်း၊ ထိုခိုက်မှုမျိုးသည် အချို့အရာ၌ လက်တွေ့ ကိုယ်ထိလောက်ပင် ထင်ရှား၏၊ ချဉ်စူးလှသော သံပုရာသီး ရှောက်သီး စားနေသူကို မြင်ရသည့်အခါ ကိုယ်တိုင် မစားရဘဲလျက် ထိုအာရုံ၌ ဖဿ၏ စိတ်ထိခိုက်မှုကြောင့် လျှာရည်များ ကျလာတတ်ခြင်း, သစ်ပင်ခေါင်ဖျား၌ လိမ့်ကျလုမျှ တက်ရောက်နေသူကို မြင်ရသည့်အခါ ကြောက်ရွံ့တတ်သူမှာ မြေပေါ်၌ နေရင်းပင် ခြေများ တုန်နေတတ်ခြင်း, ခြင်္သေ့ သစ် ကျား စသော သားကောင်ကြီး များကို မြင်ရသည့်အခါ ခွေး စသော သတ္တဝါတို့မှာ ခြေထောက် ကွတက္ကတဖြစ်ကာ မပြေးနိုင်ဘဲရှိခြင်း, ချစ်သူနှစ်ဦး ရှင်မြူးကြည်စယ် စမ္ပါယ်နေသည်ကို မြင်သည့်အခါ နေမထိထိုင်မသာ ဖြစ်နေတတ်ခြင်း, ဤ အလုံးစုံသည် ကိုယ်ထိလက်တွေ့ မဟုတ်ဘဲ လျက် ဖဿ၏ ခိုက်မှုကြောင့် အခြေပျက်အောင် ဖြစ်ရခြင်းများပေတည်း၊ ဤထင်ရှားသောအရာများကို ထောက်ထားလျက် အခြားသော အာရုံကို သိမှုများ၌ လည်း ဤဖဿ၏ ခိုက်မှု ပါဝင်သည်ချည်းမှတ်။

ရသ။ ။သံဃဋ္ဋနရသော-အာရုံစိတ်ခိုက်,ထိုနှစ်ရင်ကို,ဆက်စပ်ခြင်းကိစ္စရှိ၏၊ စိတ်သည် အာရုံကို ယူနိုင်သော်လည်း ဖဿက ဆက်သွယ်နေသောကြောင့်သာ

ယူနိုင်သည်၊ ဖဿမပါလျှင် မည်သည့်စိတ်မှ အာရုံကိုထိအောင် ယူနိုင်ကြမည် မဟုတ်ချေ၊ ထို့ကြောင့် လက်ခုပ်တီးရာ၌ လက် ၂-ဘက်၏ ထိခိုက်မှုကဲ့သို့ စိတ်နှင့် အာရုံတို့ အချင်းချင်း ခတ်ခိုက်မိခြင်းသည် ဖဿ ပင်တည်းဟု မှတ်။

ပစ္စုပဋ္ဌာန်။ ။သန္နိပါတပစ္စုပဋ္ဌာနော-အာရုံစိတ်တို့၏ ပေါင်းဆုံခြင်းတရားဟု ယောဂီတို့ဉာဏ်တွင် ထင်လာတတ်၏။-"စက္ခုံစ ပဋိစ္စ ရူပေစ ဥပ္ပဇ္ဇတိ စက္ခု ဝိညာဏံ, တိဏ္ဏံ သင်္ဂတိ ဖဿော"နှင့် အညီ စက္ခုဝတ္ထု ရူပါရုံ စက္ခုဝိညာဏ်, ဤသို့ စသည်ဖြင့် ဆိုင်ရာ တရားတို့ ပေါင်းဆုံမိက အဆင်သင့် ဖြစ်ပေါ်လာသော တရားဟု ဝိပဿနာ ရှုသော ယောဂီတို့ဉာဏ်တွင် ထင်လာသည်။

ပဒဋ္ဌာန်။ ။အာပါတဂတဝိသယ ပဒဋ္ဌာနောတိ-ရှေးရှုကျရောက်သော အာရုံ လျှင် နီးစွာသော အကြောင်းရှိ၏ ဟူ၍၊ သညီတော-သိမှတ်အပ်၏။-ဆိုင်ရာ အကြောင်းများ ပြည့်စုံ၍ အာရုံထင်လာလျှင် ကေန်ဖဿ ဖြစ်တော့ရကား ဖဿ ဖြစ်ဘို့ရာ အနီးဆုံးအကြောင်းမှာ ထင်လာသော အာရုံပင်ဖြစ်သည် ဟူလို။

[ဆောင်] ရုပ်ခတ်သဘွယ်, ကပ်ငြိတွယ်လျက်, ဘယ်ဝယ်ထိပုံ, မရှိတုံလည်း, အာရုံမိမိ, ခတ်ခိုက်ဘိ, တွေ့ထိဖဿ သဘောတည်း။

[**ဝေဒနာ**] ယာ ဝေဒေတီတိ ဝေဒနာ,သာ ဝေဒယိတလက္ခဏာ၊
အနုဘဝနရသာ စေတသိက-ဿာဒုပဋ္ဌာနကာ၊
ပဿဒ္ဓိ ပဒဋ္ဌာနာတိ, ကုသလမ္ဟိ ပကာသိတာ။

ဝစနတ္ထ, လက္ခဏ, ရသ။ ။ယာ-အကြင်သဘောတရားသည်၊ ဝေဒေတီတိ-အာရုံ အရသာကို ခံစားတတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ဝေဒနာ-မည်၏၊ သာ-ထိုဝေဒနာ သည်၊ ဝေဒယိတ လက္ခဏာ-အာရုံအရသာကို ခံစားခြင်းလက္ခဏာ ရှိ၏၊ အနု ဘဝနရသာ-အာရုံအရသာကို ခံစားခြင်းကိစ္စပင်ရှိ၏။…ချဲ့ဦးအံ့-၁-ဣဋ္ဌ အခြင်း အရာ=အလိုရှိအပ် ကောင်းမြတ်သောအဘို့, ၂-အနိဋ္ဌ အခြင်းအရာ=အလိုမရှိ အပ် မကောင်းမြတ်သောအဘို့, ၃-မဇ္ဈတ္တ အခြင်းအရာ=အလတ်စားအဘို့ ဟု သုံးမျိုးသော အခြင်းအရာတွင် ထိုထိုအာရုံမှာ တပါးပါးရှိမြဲတည်း၊ ထိုအခြင်း အရာကိုပင် အာရုံ၏ အရသာဟု ခေါ်၏၊ ဤဝေဒနာသည် ထိုအရသာကို ခံစားခြင်း လက္ခဏာ,ခံစားခြင်းလုပ်ငန်း ကိစ္စရှိ၏၊ [ဤ၌ အာရုံနှင့် အာရုံ၏ အရသာသည် နှစ်မျိုး ကွဲတော့သည်မဟုတ်, အာရုံသည်ပင် အရသာဖြစ်သည်၊ သို့မှ ဖဿ စသည် တို့က အာရုံကို ယူသည့်အခါ ဝေဒနာကလည်း ထိုအာရုံတည်းဟူသော အရသာ ကိုပင် ခံစားသဖြင့် ဖဿ စသည်နှင့် ဝေဒနာတို့ ကောရမဏ ဖြစ်ကြမည်။]

ကျန်တရားတို့ဝေဒနာလောက်မခံစား။ ။အာရုံနှင့်အရသာ နှစ်မျိုး မပြားပါလျှင် ဖဿ စသော တရားတို့သည် မိမိတို့သဘောအားဖြင့် အာရုံကိုယူကြရာ၌ ထိုဣဋ္ဌ စသော အရသာကို ထိမိကြသိရှိရသဖြင့်ခံစားကြရသည်ဟုပင် ဆိုထိုက်သည် မဟုတ်ပါလောဟု

မေး၊ အဖြေကား-ဖဿ စသော သဘောတရားတို့လည်း ခံစားသည်ဟူမူ၍ ဆိုထိုက်ပါ၏၊ သို့သော် ဝေဒနာကဲ့သို့ အားရပါးရ ပိုင်စိုးပိုင်နင်း မခံစားရချေ၊ အာရုံကို တွေ့ထိခြင်း စသော သဘောအားဖြင့် တစိတ်တဒေသလောက်မျှသာ ခံစားလိုက်ရသကဲ့သို့ ရှိသည့်။

ထင်ရှားစေအံ့—ဘုရင်မင်းမြတ် ပွဲတော်တည့်ရန် ဆက်လာသော စားတော်ကဲသည် အဆိပ် အတောက် ပါ-မပါကို ဘုရင်မင်းမြတ် သိဘို့ရာ ပွဲတော်ပါ ထမင်းဟင်းလျာတို့မှ အနည်းငယ် အနည်းငယ်ကို ယူ၍ စားပြရလေသတဲ့၊ သို့သော် အားရပါးရ ဝဝလင်လင်ကား မစားရချေ၊ ထို့နောက် အဆိပ်အတောက် မပါကြောင်းကိုသိမှ ဘုရင်မင်းမြတ်က အလိုရှိတိုင်း ပွဲတော်တည်လေသည်၊ ဤဥပမာ၌ ဖဿ စသော တရားတို့သည် စားတော်ကဲနှင့်တူ၏၊ ဖဿ စသော တရားတို့၏ အာရုံကို ခံစားမှုသည် စားတော်ကဲ၏ အနည်းငယ်မျှသာ ပွဲတော်စာကို စားရမြိန်ရခြင်းနှင့်တူ၏၊ ဝေဒနာသည် ဘုရင်မင်းမြတ်နှင့်တူ၏၊ ဝေဒနာ၏ အာရုံအရသာကို ခံစားမှုသည် ဘုရင်မင်းမြတ် ပွဲတော်တည်ခြင်းနှင့်တူ၏၊ [''ဖဿ၏ ဖုသနသဘော, သညာ၏ သဉ္ဇာနနသဘော စသည်ကိုပင် တစိတ်တဒေသအားဖြင့် ခံစားခြင်း''ဟု ဆိုလိုသည်။]

ပစ္စုပဋ္ဌာန်။ ။စေတသိက အဿာဒ ဥပဋ္ဌာနကာ-စိတ်၌မှီ၍ သာယာခြင်းသဘောရှိသောတရားဟု ယောဂီတို့ဉာဏ်တွင် ထင်လာ၏။-[ကုသိုလ်သောမနဿဝေဒနာကိုပြသော အဋ္ဌသာလိနီကိုမှီ၍ဆိုသောကြောင့် "စေတသိကအဿာဒ"ဟု ဆိုလိုက်သည်၊ ကာယိကသုခနှင့် ဒုက္ခ ဒေါမနဿ ဥပေက္ခာတို့အတွက် လက္ခဏာ စသည်တို့မှာ တမျိုးတဖုံ ရှိသေး၏၊ ဝိသုဒ္ဓိမဂ် ခန္ဓနိဒ္ဒေသကိုရှု။]

ပဒဋ္ဌာန်။ ။ပဿဒ္ဓိပဒဋ္ဌာနာတိ-ပဿဒ္ဓိနှစ်ပါးလျှင် နီးစွာသော အကြောင်းရှိ၏ဟူ၍၊ ကုသလမှိ-ကုသိုလ် သောမနဿဝေဒနာ၌၊ ပကာသိတာ-ပြအပ်၏။-''ပဿဒ္ဓကာယော-ငြိမ်းသော နာမကာယ ရူပကာယရှိသူသည်၊ သုခံ-သုခကို၊ ဝေဒေတိ-ခံစားရ၏''နှင့်အညီ ကိလေသာအပူမီးတို့မှ ငြိမ်းသော နာမကာယ (နာမ်တရားအပေါင်း) ရူပကာယ (ရုပ်တရားအပေါင်း) ရှိသူအား သုခ ဖြစ်လွယ်ရှိသောကြောင့် သုခဝေဒနာ ဖြစ်ပေါ်လာဘို့ရာ နီးစွာသော အကြောင်းကား-ပဿဒ္ဓိ တရား နှစ်ပါးပင် ဖြစ်သည် ဟူလို။

[ဆောင်] **ဘုရင်မင်းနှယ်, ပွဲတော်တယ်သို့, သွယ်သွယ်အာရုံ, ရသာစုံကို, ကုန်အောင်မှန်ပြား, ချန်မထား, ခံစားဝေဒနာ သဘောတည်း။**

[သညာ] အာလမ္ဗံ သဉ္ဇာနာတီတိ,သညာ နီလာဒိဘေဒတော၊
သဉ္ဇာနန လက္ခဏာ စေသာ, ပစ္စာဘိညာဏ ရသကာ။
ယထာ ဂယှ နိမိတ္တာဘိ-နိဝေသ ကရဏုပဋ္ဌာနာ၊
ယထောပဋ္ဌိတ ဝိသယ-ပဒဋ္ဌာနာတိ သညိတာ။

ဝစနတ္ထ, လက္ခဏာ။ "အာလမ္ဗံ-အာရုံကို၊ နီလာဒိဘေဒတော-အညို အစရှိသော အပြားအားဖြင့်၊ သဉ္ဇာနာတီတိ-မှတ်သိ သိတတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့် သညာ-မည်၏၊ စ-ဆက်ဦးအံ့၊ သော-ဤသညာသည်၊ သဉ္ဇာနန လက္ခဏာ-မှတ်သိ သိခြင်းလက္ခဏာရှိ၏၊ အညို အရွှေ စသော အဆင်းကို အညိုဟဲ အရွှေဟဲ စသည်ဖြင့်၎င်း, အရှည်အတို စသော သဏ္ဌာန်ကို အရှည်ဟဲ အတိုဟဲ စသည်ဖြင့်၎င်း, အချို အချဉ် စသော အရသာကို အချိုဟဲ အချဉ်ဟဲ စသည်ဖြင့်၎င်း, သူငယ်များ မှတ်သားသကဲ့သို့ မှတ်သားမိရုံ သိခြင်းမျိုးကို "မှတ်သိ-သိခြင်း" ဟု ဆိုသည်၊ ဘယ်ပုံညိုသည် ဘယ့်ကြောင့် ညိုသည် စသောအားဖြင့် နှိုက်နှိုက်ချွတ်ချွတ် မသိနိုင်ဟုလို။

ရသ။ "ပစ္စာဘိညာဏရသကာ-ရှေးအမှတ်ဖြင့် နောက်ထပ်သိခြင်း ကိစ္စရှိ၏၊ ရှေးက မှတ်သားအပ်ဘူးသော အမှတ်အသားဖြင့် နောက်ထပ်၍ သိခြင်းကိစ္စ လုပ်ငန်းရှိသည်၊ ဗိသုကာ လက်သမားသည် တံခါးရွက်များကို ပြုလုပ် ပြီးလျှင် ဤတံခါးရွက်ကား အထက်ဘို့, ဤကား အောက်ဘို့, အနောက်ဘို့, အရှေ့ဘို့ စသည်ဖြင့် ခဲကြောင်း-ကဗျည်း ရေးမှတ်ပြီးလျှင် စုပေါင်းထားပြီးနောက် အချိန်ရောက်၍ တံခါးပေါင်ပေါက်၌ တပ်လိုသောအခါ ထိုရှေးက အမှတ်အသားအတိုင်း ဤကားအောက် ဤကားအထက် စသည်ဖြင့် မှတ်မိလေသည်၊ ဤသို့ စသည်ဖြင့် ရှေးကအမှတ်အသားအတိုင်း နောက်ထပ်သိမှုသည် သညာ၏ ပစ္စာဘိညာဏကိစ္စပင်တည်း။

ဤလက္ခဏာနှင့် ကိစ္စကို ပေါင်းစပ်၍ ဆင်ခြင်လိုက်လျှင် "သညာသည် နောက်နောင်သိဘို့ရန်လည်း မှတ်သားတတ်၏၊ ထိုအမှတ်အသားတိုင်းလည်းထပ်၍သိတတ်၏၊ ထိုသို့ထပ်၍သိရာ၌လည်း နောင်ခါ သာ၍မှတ်မိဘို့ရန် မှတ်သားလိုက်ပြန်၏" ဟူသော အဓိပ္ပါယ်များထင်ရှား၏၊ ထိုသို့ အဆက်ဆက် မှတ်၍မှတ်၍ သိမှုကြောင့် အလွဲအမှားကို စွဲမြဲမှတ်သားမိလျှင် ဘုရားရှင်များပင် ထိုအမှတ် ပျောက်ကင်းအောင် မဖျောက်ဖျက်သာဘဲရှိရလေသည်၊ အချုပ်မှာ ရှေးသိဖြစ်စေ နောက်သိဖြစ်စေ မှတ်သားမိရုံသိခြင်းသည် သညာ၏သဘောပင်တည်း၊ ထို့ကြောင့် "အမှားလည်းရှိ, အမှန်လည်းရှိ၍, မှတ်မိရုံသာ, သိသည်မှာ, သညာအသိမှတ်" ဟု ဆိုခဲ့ပြီ။

ပစ္စုပဋ္ဌာန်။ "ယထာဂယှ နိမိတ္တာဘိနိဝေသကရဏ ဥပဋ္ဌာနာ-ယူအပ်တိုင်းသော အမှတ်အသားဖြင့် စွဲလမ်းသမှု နှလုံးသွင်းကိုပြုတတ်သောတရားဟု ယောဂီ

တို့ဉာဏ်တွင် ထင်လာတတ်၏။—မိမိယူအပ်သောအမှတ်အသားအတိုင်းမှားသည် ဖြစ်စေ, မှန်သည်ဖြစ်စေ, နှလုံးသွင်းတတ် စွဲလမ်းတတ်သောတရားဟု ယောဂီတို့ ဉာဏ်တွင် ထင်လာသည်။

မှားသောအရာ၌စွဲလမ်းပုံကို ဤသို့ပြဆိုကြ၏—မျက်မမြင်ခြောက်ယောက်တို့ အခါ တပါး၌ ဆင်ပြောင်ကြီးကို စမ်းသပ်ကြရာ, တယောက်က လှုပ်လှုပ် ရှားရှား နေသော နှာမောင်းကိုစမ်းမိ၍ အခြား ၅-ယောက်မှာလည်း အစွယ် နားရွက် ကိုယ် ခြေထောက်နှင့် အမြီးကို အသီးအသီး စမ်းမိကြပြီးလျှင် မိမိတို့သညာဖြင့် ထင်ရာကို မှတ်သားပြီးနောက်, ခြောက်ယောက်သားစုပေါင်း၍ ဆင်အကြောင်းကို ပြောဆိုကြရာဝယ်, နှာမောင်းစမ်းမိသူက "ဆင်ဆိုတာ ငါတို့မျက်လုံးမကွယ်ခင်က မြင်ခဲ့ရသော မြွေကြီးနှင့်တူသည်"ဟုပြော၏၊ ထို့နောက် တယောက်၏ မှတ်သား ချက်ကို တယောက်ကကန့်ကွက်ပြီးလျှင် အစွယ်စမ်းမိသူက "ကျည်ပွေ့ (ကျပွေ့) နှင့်တူ၏"ဟုဋ္ဌ, နားရွက်စမ်းမိသူက "ဖျာသင်ဖြူးနှင့်တူ၏"ဟုဋ္ဌ, ကိုယ်စမ်း မိသူက "အိမ်နံရံနှင့်တူ၏"ဟုဋ္ဌ, ခြေထောက်စမ်းမိသူက "အိမ်တိုင်နှင့်တူ၏" ဟုဋ္ဌ အမြီးစမ်းမိသူက "တံမြက်စည်းနှင့်တူ၏" ဟုဋ္ဌ ပြောပြကြလေသည်၊ ဤသို့လျှင်သညာသည် မိမိမှတ်သားသည့်အတိုင်းစွဲလမ်းမှတ်ယူတတ်၏ဟု ယောဂီတို့ ဉာဏ်တွင်ထင်လာသည်။

ပဒဋ္ဌာန်။ ။ယထာ ဥပဋ္ဌိတ ဝိသယပဒဋ္ဌာနာ-ထင်လာတိုင်းသော အာရုံလျှင် နီးစွာသော အကြောင်းရှိ၏။—တောသမင်သည် မြက်ဖြင့် ပြုလုပ်အပ်သော တောစောင့်ယောကျ်ားရုပ်ကိုမြင်ရာ ယောကျ်ားသညာန် ထင်လာသည့် အတိုင်း တကယ် တောစောင့်ယောကျ်ားဟု အမှတ်မှားသကဲ့သို့ သညာသည် ထင်လာ မြင်လာသောအာရုံကို အထူး မစဉ်းစားတော့ဘဲ ထင်မြင်တိုင်း မှတ်သားတတ် လေရကား ထင်လာသောအာရုံသည် သညာဖြစ်ဘို့ရာ နီးစွာသော အကြောင်း ပေတည်း။ [ဉာဏ်နှင့်ယှဉ်သော သညာကား ဉာဏ်၏နောက်လိုက်ဖြစ်လျက် မှန်ရာ ဘက်ကိုသာ မှတ်သားလေသည်။]

[ဆောင်] **သူငယ်လက်သမား, မှတ်သည့်လားသို့, အမှားလည်းရှိ, အမှန်ရှိ၍, မှတ်မိရုံ သာ, သိသည်မှာ, သညာသဘောတည်း။**

[**စေတနာ**] ယာ စေတေတီတိ စေတနာ, သာ စေတယိတလက္ခဏာ၊
အာယူဟနရသာ သံဝိ-ဓာန ပစ္စုပဋ္ဌာနကာ၊
သေသခန္ဓပဒဋ္ဌာနာ, ယထာ ထာဝရိယာဒယော။

ဝစနတ္ထ, လက္ခဏာ။ ။ယာ-အကြင်သဘောတရားသည်၊ စေတေတီတိ-မိမိနှင့် တကွ သမ္ပယုတ္တဓမ္မကို အာရုံ၌ စေ့ဆော် စပ်ဟပ်တတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊

စေတနာ-မည်၏၊ သာ-ထိုစေတနာသည်၊ စေတယိတလက္ခဏာ - စေ့ဆော်ခြင်း လက္ခဏာရှိ၏။ ထိုထိုအာရုံနှင့် စေ့နေအောင် စပ်နေအောင် ယှဉ်ဘက်တရားစုကို နှိုးဆော်မှု ဆော်ဩမှုကို "စေ့ဆော်" ဟု ခေါ်၏၊ ထို့ကြောင့် စေတယတိကို "အဘိသန္ဒဟတိ=စေ့စပ်တတ်၏" ဟု အဋ္ဌကထာဖွင့်သည်။

ရသ။ "အာယူဟနရသာ-ကြောင့်ကြ ဗျာပါရ ပြုခြင်းကိစ္စရှိ၏။-ထိုထို အာရုံကို ယူရာ၌ စေတနာသည် မိမိကိုယ်တိုင် ထိုအာရုံ၌ စပ်မိဘို့ရာငင်း, မိမိနှင့်အတူ ယှဉ်ဘက် တရားတို့ကိုလည်း စပ်မိဘို့ရာငင်း, လွန်စွာ ဗျာပါရများ၏၊ ကိုယ်တိုင် ထွက်၍ ငယ်သားများနှင့်အတူ လယ်ရိတ်သော လယ်ပိုင်ရှင်သည် ကိုယ်တိုင်လည်း မနေမနား ရိတ်လျက် ငယ်သားတို့ကိုလည်း ရိတ်ဘို့ရန် တိုက်တွန်းကာ လွန်စွာ ဗျာပါရ များသကဲ့သို့တည်း။

ပစ္စုပဋ္ဌာန်။ "သံဝိဓာန ပစ္စုပဋ္ဌာနကာ-စီမံတတ်သော တရားဟု ယောဂီတို့ ဉာဏ်တွင် ထင်လာတတ်၏။-တပည့်ကြီးသည် အဝေးမှ ဆရာကြီး လာသည်ကို မြင်လျှင် မိမိကိုယ်တိုင် စာအံသည့်ပြင်, အခြား တပည့်ငယ်များကိုလည်း မိမိနှင့် အလားတူ စာအံဘို့ရန် စီမံ တိုက်တွန်းသကဲ့သို့ငင်း, စစ်ဗိုလ်ချုပ်ကြီးသည် မိမိ ကိုယ်တိုင် တိုက်ခိုက်သည့်ပြင်, လက်အောက် စစ်သားများကိုလည်း အသီးအသီး တိုက်ခိုက်ဘို့ရန် စီမံသကဲ့သို့ငင်း, ထို့အတူ ဖဿ စသော တရားတို့ကို ဆိုင်ရာ ဖုဿန စသော ကိစ္စ၌ ရွက်ဆောင်ကြဘို့ရန် စီမံပေးသကဲ့သို့ ဖြစ်သော တရားဟု ယောဂီတို့ဉာဏ်တွင် ထင်လာလေသည်။

ဤ လက္ခဏ ရသ ပစ္စုပဋ္ဌာန်တို့ကို ဆင်ခြင်လိုက်လျှင် စေတနာသည် အာရုံကိုယူရာ၌ အခြား ယှဉ်ဘက်တရားတို့ထက် ဗျာပါရ ကြီးမား လွန်ကဲကြောင်း ထင်ရှား၏၊ ထို့ကြောင့် ကောင်းကောင်း ဆိုးဆိုး အမျိုးမျိုးသော ကိုယ်မှု နှုတ်မှု စိတ်မှုများ ဖြစ်ပေါ်သည့်အခါ ထိုအမှုရှင် လက်သည်ကို ရှာလျှင် စေတနာ အပေါ်မှာ သတ္တုကျရကား စေတနာကိုပင် အမှုရှင်လက်သည် ဟု စွဲချက်တင်ကာ "စေတနာဟံ ဘိက္ခဝေ ကမ္မံ ဝဒါမိ, စေတယိတွာ ကမ္မံ ကရောတိ ကာယေန ဝါစာယ မနသာ" ဟု ဟောတော်မူလေသည်၊ ဘိက္ခဝေ-တို့၊ ယသ္မာ-အကြင့် ကြောင့်၊ စေတယိတွာ-စေတနာဖြင့် စေ့ဆော်၍၊ ကာယေန-ကာယဒွါရဖြင့်ငင်း၊ ဝါစာယ-ဝစီဒွါရဖြင့်ငင်း၊ မနသာ-မနောဒွါရဖြင့်ငင်း၊ ကမ္မံ-ကိုယ်မှု နှုတ်မှု စိတ်မှုကို၊ ကရောတိ-ပြု၏၊ တသ္မာ-ထို့ကြောင့်၊ စေတနံ-အမှုဖြစ်ရန် အရင်းခံ စေတနာကို၊ ကမ္မံ-ကံဟူ၍၊ ဝဒါမိ-ဟောတော်မူ၏။ ["ကံ"ဟူသော အမည်သည် ကိုယ်မှု နှုတ်မှု စိတ်မှု၏ အမည်ရင်းတည်း၊ သို့သော် ထို အမှုများသည် စေတနာကြောင့် ထမြောက် အောင်မြင်ရကား ဖလူပစာရအားဖြင့် အမှုရှင်ဖြစ်သော အရင်းခံ စေတနာကိုပင်"ကမ္မံ-ကံ"ဟု ဟောတော်မူသည်ဟူလို။] ဒွါရကထာဖွင့် မူလဋီကာ။

ပဒဋ္ဌာန်။ ။သေသခန္ဓပဒဋ္ဌာနာ-ကြွင်းသော နာမ်ခန္ဓာ သုံးပါးလျှင် နီးစွာသော အကြောင်းရှိ၏၊ ထာဝရိယာဒယောယထာ-လယ်ပိုင်ရှင် စသည်တို့နှင့် တူလှလေ၏။ ယှဉ်ဘက် နာမ်ခန္ဓာ ၃ ပါးကိုပင် စေ့ဆော် စီမံပေးတတ်ရကား စေတနာ ဖြစ်ဘိုရာ နီးစွာသော အကြောင်းမှာ ယှဉ်ဘက် နာမ်ခန္ဓာ ၃ ပါးပင် ဖြစ်သည်၊ [လယ်မြေသည် ထာဝရ ဥစ္စာတည်း၊ ထို ထာဝရဥစ္စာဖြစ်သော လယ်မြေရှိသူကို "ထာဝရိယ" ဟု ခေါ်သည်။]

[ဆောင်] **လယ်ပိုင်ရှင်ကြီး, တပည့်ကြီးတို့, ထုံးနည်းပုံကပ်, အာရုံရပ်၌, စေ့စပ်စေမှု, ဆော်ဩပြု, မှတ်ရူစေတနာ သဘောတည်း။**

[**ကေဂ္ဂတာ**] ကေဂ္ဂဘာဝေါ သမာဓိ, သော အဝိသာရလက္ခဏော၊
သမ္ပိဏ္ဍနရသော ဥပ-သမ ပစ္စုပဋ္ဌာနကော၊
သုခပဒဋ္ဌာနော ဝိသေသတော, နိဝါတေ အစ္စိနံဝိယ။

ဝစနတ္ထ။ ။ကေဂ္ဂဘာဝေါ-တခုတည်းသော အာရုံရှိသည်၏ အဖြစ်ဟူသော ကေဂ္ဂတာ ဟူသည်၊ သမာဓိ-သမာဓိတည်း။-"ကေံ အဂ္ဂံ (အာရမဏံ) ယဿာတိ ကေဂ္ဂံ, ကေဂ္ဂဿ ဘာဝေါ ကေဂ္ဂတာ" ဟု ဝစနတ်ပြု၍ အများပြောနေကျ သမာဓိကိုပင် ကေဂ္ဂတာ ခေါ်သည် ဟု မှတ်။ [သက္ကတ၌ အဂ္ဂသဒ္ဒါ အာရုံဟူသော အနက်လည်း လာသည်။]

လက္ခဏာ။ ။သော – ထိုသမာဓိသည်၊ အဝိသာရလက္ခဏော – မရွေ့မလည်, တည်ကြည်ခြင်း လက္ခဏာရှိ၏။ -ဝိစိကိစ္ဆာသည် တခုသော အာရုံ၌ အဖုံဖုံယုံမှား လျက် ငြိမ်သက်စွာ မတည်နိုင်၊ ဥဒ္ဓစ္စလည်း အာရုံတခု၌ တုန်လှုပ်လျက် ငြိမ်သက် စွာ မတည်နိုင်၊ ထိုတရားနှစ်ပါးလုံးကို "ဝိသရတီတိ ဝိသာရော" အရ "ဝိသာရ" ဟု ခေါ်သည်၊ [ဝိသရတိ-အမြဲမတည် ထို ဤ ရွေ့ရှား လွင့်ပါးတတ်၏၊] ဤသမာဓိကား ထို ဝိစိကိစ္ဆာနှင့် ဥဒ္ဓစ္စတို့ကို ဆန့်ကျင်ဘက်ပြုလျက် ငြိမ်သက်တည်ကြည် ခြင်း လက္ခဏာရှိသည်။

ရသ။ ။သမ္ပိဏ္ဍနရသော-ဖရိုဖရဲ,မကြဲစေမှု, သမ္ပယုတ်တရားတို့ကို ပေါင်းစု ခြင်း ကိစ္စရှိ၏။-ရေသည် မုံ့မှုန့် ဆပ်ပြာမှုန့် စသည်ကို ဖရိုဖရဲ မကြဲရအောင် တွေခဲ ပေါင်းစု စေသကဲ့သို့ရင်း, စစ်နှစ်ဘက် တိုက်ခိုက်နေရာ စစ်အားနိမ့်၍ ဖရိုဖရဲ ကွဲ ပျက်လုမတတ် ဖြစ်နေသော စစ်တပ်ကို ဘုရင်မင်းမြတ် ကိုယ်တိုင်ထွက်၍ အစည်း အရုံး မပျက်အောင် စည်းကြပ်သကဲ့သို့ရင်း, ယှဉ်ဘက်တရားတို့ကို စည်းစည်းလုံး လုံးရှိအောင် ပေါင်းစုပေးခြင်းသည် ဤ သမာဓိ၏ ကိစ္စပင်တည်း။

ပစ္စုပဋ္ဌာန်။ ။နိဝါတေ-လေငြိမ်သက်သောအရပ်၌၊ အစ္စိနံ-မီးလျှံတို့၏၊ ဌိတိ ဝိယ-တည်ငြိမ်ပုံကဲ့သို့၊ ဥပသမပစ္စုပဋ္ဌာနကော-ငြိမ်သက်သောဘရား ဟု ယောဂီ

တို့ ဉာဏ်တွင်ထင်လာ၏။ လေငြိမ်သောအရပ်၌ မီးလျှံ ငြိမ်သက်ပုံကဲ့သို့ ငြိမ်သက်သော တရားဟု ထင်လာသည်၊ ဤစကားဖြင့် ''ကေဂ္ဂတာ၏အစွမ်းကြောင့် အာရုံတခု၌ စိတ်၏တည်တန့်ခြင်းသည် စိတ္တက္ခဏ တချက်ခန့်မျှ တည်တန့်ခြင်းမဟုတ်၊ လေငြိမ်ရာ၌ မီးလျှံ တည်ငြိမ်ပုံကဲ့သို့ အာရုံတခုထည်း၌ အစဉ်မပြတ် ထပ်ကာ ထပ်ကာ အာရုံပြုနေခြင်းတည်း ဟု မှတ်။ ထို့ကြောင့် ဒီပစ္စိဒဿနေန သန္တာန ဋ္ဌိတိဘာဝံ သမာဓိဿ ဒဿေတိ'' ဟု မူလဋီကာ မိန့်ပြီ။

ပဒဋ္ဌာန်။ ။သုခပဒဋ္ဌာနော-သုခလျှင် နီးစွာသောအကြောင်းရှိ၏။-များသော အားဖြင့် သုခရှိသူ၌ သမာဓိ အားကောင်းသောကြောင့် သုခသည် သမာဓိဖြစ်ဘို့ရာ နီးစွာသော အကြောင်းဖြစ်သည်၊ [အဋ္ဌကထာ၌ လက္ခဏာရသ အမျိုးမျိုးရှိသေး၏။]

[ဆောင်] **လေငြိမ်သည့်ဌာန်, မီးလျှံသို့, မပျံ့မလွင့်, ဆင့်ကာဆင့်ကာ, ယှဉ်မိရာတွင်, စိတ်စဉ်တည်မှု, အကြောင်းပြု, မှတ်ရူ ကေဂ္ဂတာတည်း။**

[**ဇီဝိတိန္ဒြိယ**] ဇီဝိတမေဝ ဣန္ဒြိယံ, အနုပါလနလက္ခဏံ၊
ပဝတ္တနရသံသဟ-ဇာနံ ထပနုပဋ္ဌာနံ၊
ယာပေတဗ္ဗ ပဒဋ္ဌာနံ, ဒကံ ဓာတိ နိယာမကော။

ဝစနတ္ထ။ ။ဇီဝိတမေဝ - ဇီဝိတသည်ပင်လျှင်၊ ဣန္ဒြိယံ-ဣန္ဒြိယတည်း။-''ဇီဝန္တိ တေနာတိ ဇီဝိတံ, ဇီဝိတမေဝ ဣန္ဒြိယံ ဇီဝိတိန္ဒြိယံ'' တေန-ထိုသဘောတရားဖြင့်၊ သဟဇာတဓမ္မာ-တကွဖြစ်ဘက်တရားတို့သည်၊ ဇီဝန္တိ-အသက်ရှည်ကြကုန်၏၊ ဣတိ ကြောင့်၊ ဇီဝိတံ-မည်၏။ ဇီဝိတသည်ပင် တကွဖြစ်ဘက် တရားတို့ကို အသက်ရှည် အောင် စောင့်ရှောက်မှု၌ အစိုးတရဖြစ်သောကြောင့် ဣန္ဒြေလည်းမည်၏၊ ဇီဝိတိန္ဒြေသည် ရုပ်နာမ်အားဖြင့် နှစ်မျိုးရှိ၏၊ ရုပ်ဇီဝိတိန္ဒြေက တကွဖြစ်ဘက် ကမ္မဇရုပ်ကို အသက်ရှည်အောင် စောင့်ရှောက်၏၊နာမ်ဇီဝိတိန္ဒြေက ယှဉ်ဘက်သမ္ပယုတ်တရားကို အသက်ရှည်အောင် စောင့်ရှောက်၏၊ အချို့ကား ''နာမ်ဇီဝိတိန္ဒြေသည် တကွ ဖြစ်ဘက် စိတ္တဇရုပ် ပဋိသန္ဓေ ကမ္မဇရုပ်ကိုလည်း စောင့်ရှောက်သေး၏'' ဟု ဣန္ဒြိယပစ္စည်းကိုထောက်၍ ပြောဆိုကြ၏၊ ထိုစကားမသင့်ကြောင်းမှာ ပစ္စုပဋ္ဌာန်၌ ထင်ရှားလတံ့။

လက္ခဏာ။ ။သဟဇာနံ - တကွ ဖြစ်ဘက် ရုပ် နာမ် တရား တို့ကို၊ အနုပါလန လက္ခဏံ-စောင့်ရှောက်ခြင်း လက္ခဏာရှိ၏၊ ဒကံ-ရေနှင့်လည်းတူ၏၊ဓာတိ-နို့ထိန်း နှင့်လည်းတူ၏၊နိယာမကော-လှေလှော်သူနှင့်လည်းတူ၏။ဤဇီဝိတ၏စောင့်ရှောက် မှုကြောင့်သာ ခန္ဓာကိုယ်ကြီးသည် အသေကောင်ကြီးများမှ ထူးခြားလျက် ရှိရပေ ၏၊ အသက်ရှိသော သတ္တဝါတို့၏ အသက်ဟူသည် ဤ နှစ်မျိုးသော ဇီဝိတိန္ဒြေပင် တည်း၊ ဤ ဇီဝိတိန္ဒြေတို့က စောင့်ရှောက်၏-ဟု ဆိုသော်လည်း ကြာပင်ကို စိမ်း

ရှင် လန်းဆန်းအောင် စောင့်သောရေသည် ကြာပင်ရှိခိုက်သာ စောင့်ရှောက်နိုင်၍ ကြာပင်မရှိက မစောင့်ရှောက်နိုင်သကဲ့သို့ ထို့အတူ တကွ ဖြစ်ဘက် သဟဇာတ်တရားတို့ မချုပ်မီ ထင်ရှားရှိခိုက်သာ စောင့်ရှောက်နိုင်၏၊ချုပ်မသွားအောင်ကား စောင့်ရှောက်၍ မထားနိုင်၊ နို့ထိန်းသည် သူတပါးကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာသော သားသမီးကို စောင့်ရှောက်သကဲ့သို့, အာရုံ ကံအစရှိသော အကြောင်းတို့ကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာသော ရုပ်နာမ်တရားကိုသာ အသီးအသီး စောင့်ရှောက်နိုင်၏, မိမိတို့ကား သဟဇာတ်တရားတို့ကို ဖြစ်ပေါ်လာအောင် တာဝန်မယူနိုင်၊ [နာမ်ဇီဝိတမှာ သဟဇာတိန္ဒြိယသတ္တိဖြင့် အတူဖြစ်အောင် တတ်နိုင်သေး၏၊သို့သော် ကံတရား အာရုံတရားတို့ကဲ့သို့ မဖြစ်သေးသောတရားတို့ကို ဖြစ်လာအောင် မစွမ်းနိုင်ချေ၊]

[**သူ့ကိုယ်သူစောင့်**] ဇီဝိတိန္ဒြေတို့က သဟဇာတ်တရားတို့ကို အသက်ရှည်အောင် စောင့်ရှောက်ပေးလျှင် မိမိ အသက် ရှည်အောင်ကား မည်သည့်တရားက စောင့်ရှောက်သနည်း-ဟုမေး၊ အဖြေကား-လှေကို တဘက်ကမ်းသို့ ပို့သော လှေသမားသည် ပို့ရင်းက လှေကိုသာပို့၏, သို့သော် လှေနှင့်တကွ ပါသွားသောကြောင့် မိမိကိုလည်း မိမိပို့ရာ ရောက်နေသကဲ့သို့, ထို့အတူ ဇီဝိတသည် စောင့်ရင်းက သဟဇာတ်တရားတို့ကို စောင့်၏, သို့သော် သဟဇာတ်တရားများနှင့် စပ်လျက် ဖြစ်ရသောကြောင့် မိမိကိုလည်း မိမိပြန်၍ စောင့်ပြီးသား ဖြစ်လေတော့သည်။

ရသ။ ။သဟဇာနံ-တို့ကို၊ ပဝတ္တနရသံ-ဥပါဒ်မှ ဘင်တိုင်အောင် ဖြစ်စေခြင်းကိစ္စရှိ၏။-"ဥပါဒ်မှ ဘင်တိုင်အောင် ဖြစ်စေ၏" ဆိုသော်လည်း မကွယ်မပျောက်သေးဘဲ ထင်ရှား ရှိစေခြင်းကိုဆိုသည်၊ မဖြစ်သေးသောတရားကို "ဖြစ်ပေါ်စေတဲ့" အဖြစ်မျိုးမဟုတ်၊ရေက ကြာကို စောင့်ရှောက်ပုံမျိုးတည်း။

ပစ္စုပဋ္ဌာန်။ ။သဟဇာနံ-တို့ကို၊ထပနပစ္စုပဋ္ဌာနံ-ဘင်မတိုင်မီ ဖြစ်တည်အောင် ထားတတ်သောတရားဟု ယောဂီတို့ဉာဏ်တွင် ထင်လာ၏၊-ဘင်ခဏ၌ကား မိမိကပင် ပျက်ဆဲဖြစ်၍ သူတပါးကို မတည်တန့်စေနိုင်၊ ဤပစ္စုပဋ္ဌာန်ကို ထောက်လျှင် မိမိချုပ်ပြီးနောက် မချုပ်သေးသော တကွဖြစ်ခဲ့သည့် စိတ္တဇကမ္မဇရုပ်များကို နာမ်ဇီဝိတက မစောင့်ရှောက်နိုင်ကြောင်း ထင်ရှားသည်။

ပဒဋ္ဌာန်။ ။ယာပေတဗ္ဗပဒဋ္ဌာနံ-ဥပါဒ်မှစ, ဘင်သို့ကျအောင်, မျှတစေအပ်သော တရားလျှင် နီးစွာသော အကြောင်းရှိ၏။-တကွဖြစ်ဘက် သဟဇာတ် တရားလျှင် နီးစွာသော အကြောင်းရှိ၏ ဟူလို။

ဤဇီဝိတိန္ဒြေတို့သည် မိမိတို့နှင့် တကွဖြစ်ဘက်တရားတို့ကိုသာ စောင့်ရှောက်ရုံမကသေး, မိမိတို့ချုပ်ပြီးနောက် ဇီဝိတနှင့်တကွ အလားတူ ရုပ်နာမ်များ အစဉ်မပျက် ဆက်လက် ဖြစ်ရစ်ဘို့ရန်လည်း (အနန္တရသတ္တိမျိုးကဲ့သို့) ကျေးဇူးပြုခဲ့ကြပေသေးသည်၊ ထိုသို့အဆက်ဆက် ကျေးဇူးပြုခဲ့ခြင်းကြောင့်သာလျှင် ကံအရှိန်ရှိသမျှ စုတိကျအောင်,သို့မဟုတ် ပရိနိဗ္ဗာန် စံသည့်တိုင်အောင်ပင် အစဉ်မပျက် ဆက်ကာ

ဆက်ကာ ဖြစ်နိုင်ကြပေသည်၊ ထို့ကြောင့် ဤဇီဝိတိန္ဒြေ နှစ်ပါးကို ရုပ် နာမ် ခန္ဓာ အစဉ်၌ အကြီးအချုပ်တရားဟု အဋ္ဌကထာများ မိန့်ဆိုလေသည်။ [တံ-ထို ဇီဝိတိန္ဒြေသည်၊ ပဝတ္တသန္တတာဓိပတေယျံ - ဥပါဒိန္နက္ခန္ဓာအစဉ်၌ အကြီး အကဲ၏ အဖြစ်ရှိသော တရားပေတည်း၊]

[ဆောင်] **ကြာစောင့် ရေနှယ်, နို့ထိန်းသယ်နှင့်, လှေငယ် လှော်သူ, ပုံယူ ယှဉ်စပ်, သဟဇာတ်တို့, မပြတ်အောင်တည်, အသက်ရှည်ကြောင်း, တရားကောင်း, မှတ်ဖြောင်း ဇီဝိတိန္ဒြေတည်း။**

[**မနသိကာရ**] ဝိသယံ မနသိကာရော, ဧသော သာရဏလက္ခဏော၊
သမ္ပယောဇနရသော လမ္ဘာ-ဘိမုခီဘာဝုပဋ္ဌာနော။
အာလမ္ဗနပဒဋ္ဌာနော, ယထာ ဇာနိယသာရထိ။

ဝစနတ္ထ။ ။ဝိသယံ-အာရုံကို၊ မနသိ-စိတ်၌၊ ကာရော-ပြုပေးခြင်းသည်၊ မနသိကာရော-မည်၏။- ''မနသိ+ကာရော မနသိကာရော'' ဟု အလုတ္တသမာသ် ဝစနတ်ပြု၊ မနသိကာရသည် စိတ်၌ ယှဉ်လျက်ပါသောကြောင့် စိတ်ကိုသာ အာရုံသို့ ရောက်အောင် ပြုပေးနိုင်သည်၊ သို့သော် စိတ်ကို အာရုံသို့ရောက်အောင် ပြုပေးလျှင် အာရုံကိုလည်း စိတ်သို့ ရောက်အောင် ပြုပေးသည်ပင် မည်သောကြောင့် ''မနသိ-စိတ်၌+ကာရော—အာရုံကို ပြုပေးသောတရား=အာရုံကို ယူဆောင်ပေးသောတရား'' ဟု ဆိုရလေသည်။

လက္ခဏာစသည်။ ။အာဇာနိယ သာရထိ ယထာ-အာဇာနိမြင်းများကို လိုရာစခန်းသို့ ဖြောင့်တန်းအောင် သွားစေသော ရထားထိန်းကဲ့သို့၊ ဧသော-ဤမနသိကာရသည်၊ သာရဏလက္ခဏော-သမ္ပယုတ်တရားတို့ကို အာရုံသို့ ဖြောင့်တန်းအောင် သွားစေခြင်း လက္ခဏာရှိ၏၊ သမ္ပယောဇနရသော- သမ္ပယုတ်တရားကို အာရုံနှင့် ယှဉ်စေခြင်းကိစ္စရှိ၏၊ အာလမ္ဘာဘိမုခီဘာဝ ဥပဋ္ဌာနော-အာရုံရှိရာသို့ ရှေးရှုနေသည်၏ အဖြစ်ဖြင့် ယောဂီတို့ဉာဏ်တွင် ထင်လာ၏၊ အာလမ္ဗနပဒဋ္ဌာနော-အာရုံကိုသာလျှင် နီးစွာသော အကြောင်းရှိ၏။

ရထားထိန်းသည် အာဇာနိမြင်းများကို လိုရာစခန်းသို့ ဖြောင့်တန်းစွာ သွားစေသကဲ့သို့, ဤမနသိကာရလည်း ယှဉ်ဘက်တရားတွေကို အာရုံသို့ ဖြောင့်ဖြောင့်မတ်မတ် ရောက်ဘို့ရာ အာရုံဘက်သို့လှည့်ပြီးလျှင် သမ္ပယုတ်တရားတို့ကို အတင်းမောင်းနှင်နေသကဲ့သို့ ဖြစ်၏၊ ဤမနသိကာရ၏ အစွမ်းသတ္တိကြောင့်ပင်လျှင် စိတ်စေတသိက်တို့၌ ဘယ်အခါမှ အာရုံမဆိတ်ဘဲ အမြဲအာရုံတခုခုကို ရလျက်ရှိကြလေသည်။ [ရထားထိန်းနှင့် မနသိကာရ, အာဇာနိမြင်းများနှင့် သမ္ပယုတ်တရား, ရထားဆိုက်ရာ အရပ်နှင့် အာရုံတို့ တူသည်။]

[ဆောင်] ဇာနီမြင်းများ, ဖြောင့်ဖြောင့်သွားဘို့, ရထားထိန်းပုံ, များအာရုံကို, ထိုထို စိတ်၌, မဆိတ်စေလျှင်း, ပြုပေးခြင်း, မယွင်း မနသိကာရတည်း။

မနသိကာရ ၃ မျိုး။ ။မနသိကာရသည် ဝီထိပဋိပါဒက, ဇဝနပဋိပါဒက, အာရမဏ ပဋိပါဒကဟု ၃ မျိုးရှိ၏၊ ထိုတွင် ဝီထိစိတ်အစဉ်ကို ဖြစ်ပေါ် လာစေတတ်သော မနသိကာရကို ဝီထိပဋိပါဒက မနသိကာရဟု ခေါ်၏။ [“ဝီထိံ ပဋိပါဒယတီတိ ဝီထိပဋိပါဒကော” ဝီထိံ-ဝီထိစိတ်ကို၊ ပဋိပါဒယတိ- ဖြစ်ပေါ်စေတတ်၏။] တရားကိုယ်မှာ ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်းတည်း၊ မှန်၏—ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်းသည် မိမိ၏နောက်၌ စက္ခုဝိညာဏ် သမ္ပဋိစ္ဆိုန်းစသော ဝီထိကို ဖြစ်စေတတ်သည်၊ ဇော အစဉ်ကိုဖြစ်ပေါ်လာစေတတ်သော မနသိကာရကို ဇဝနပဋိပါဒက မနသိကာရ ဟု ခေါ်၏၊ တရားကိုယ်မှာ မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်းတည်း၊ မှန်၏-မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း သည် မိမိနောက်၌ ဇောစိတ်အစဉ်ကို ဖြစ်ပေါ်လာစေတတ်သည်၊ ကျမ်းဂန်များ၌ အသုံးများသော ယောနိသောမနသိကာရ, အယောနိသောမနသိကာရ ဟူသည် ဤမနသိကာရ ၂ မျိုးပင်တည်း၊ ဤမနသိကာရကြောင့် ကုသိုလ် အကုသိုလ်ဖြစ်ပုံကို ဝီထိပိုင်း “ယံကိဉ္စိလဒ္ဓပစ္စယံ” အဖွင့်၌ ပြအံ့၊ ထိုအာဝဇ္ဇန်း ၂-ပါးလုံးအတွက် “ပုရိမမနတော ဝိသဒိသံ မနံ ကရောတီတိ မနသိကာရော” ဟု ဝစနတ်ပြု၊ ပုရိမ မနတော-ရှေ့ ဘဝင်စိတ် အစဉ်မှ၊ ဝိသဒိသံ-မတူသော၊ မနံ-ဝီထိစိတ်, ဇောစိတ် အစဉ်ကို၊ ကရောတိ-ပြုတတ်၏,ဟု အနက်ပေး၊ အာရမဏပဋိပါဒက မနသိကာရ ကား စိတ်၌အာရုံကို ပေါ်လာစေတတ်သော ဤမနသိကာရ စေတသိက်တည်း။ [အချို့အရာ၌ ဉာဏ်ကိုလည်း ယောနိသောမနသိကာရ ဟု ကောက်ယူရသေး၏။]

သဗ္ဗစိတ္တသာဓာရဏ။ ။“သမာနံ ဓာရဏံ ယေသံတိ သာဓာရဏာ, သဗ္ဗစိတ္တာနံ သာဓာရဏာ သဗ္ဗစိတ္တသာဓာရဏာ” ယေသံ-အကြင်စေတသိက်တို့၏၊ သမာနံ-တူမျှသော၊ ဓာရဏံ-ဆောင်ခြင်းသည်၊ အတ္ထိ-၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ တေ-ထိုစေတသိက်တို့သည်၊ သာဓာရဏာ-တို့မည်၏၊ သဗ္ဗစိတ္တာနံ-အလုံးစုံသော စိတ်တို့၏၊ ဝါ-တို့နှင့်၊ သာဓာရဏာ- တူသောဆောင်ခြင်းရှိသော (ဆက်ဆံသော) စေတသိက်တို့သည်၊ သဗ္ဗစိတ္တသာဓာရဏာ-တို့မည်၏၊ ဤဝိဂ္ဂြိုဟ်အရ-သာဓာရဏ ဟူသော ပါဠိသည် သဒ္ဒါနက်အားဖြင့်“တူမျှသော ဆောင်ခြင်းရှိသည်”အဓိပ္ပါယ် အားဖြင့် “တန်းတူညီမျှ ရွက်ဆောင်သည်, ဘယ်နေရာ၌မဆို ပိုယိုယုတ်လျော့ခြင်း မရှိ” ဟု ဆိုလို၏၊ ထို့ကြောင့် မိမိတို့ဆိုင်ရာ စိတ်အားလုံး၌ တန်းတူညီမျှ ယှဉ်နိုင် မှသာ သာဓာရဏ အမည်ရလေသည်၊ သောဘန သာဓာရဏ, အကုသလ သာဓာရဏ, အမည်ရသော စေတသိက်တို့ ယှဉ်ပုံကို ကြည့်ရှု၍, အပ္ပမညာ ဝိရတိ ပညာနှင့် လောဘစသည်တို့ “သာဓာရဏ” အမည် မရကြပုံကို သတိပြုလေ။

ပကိဏ်းစေတသိက်

[ဝိတက္က] ဝိတက္ကေတီတိ ဝိတက္ကော, အဘိနိရောပနလက္ခဏော၊
အာဟနပ္ပရိယာဟန-ရသော အာနယပစ္စုပဋ္ဌာနော။

ဝစနတ္ထ, လက္ခဏာ။ ။ဝိတက္ကေတီတိ-အာရုံကို ကြံတတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ဝိတက္ကော-မည်၏၊ အဘိနိရောပနလက္ခဏော-အာရုံ၌ စိတ်ကို တင်ပေးခြင်း လက္ခဏာရှိ၏။-စိတ်ကို အာရုံသို့ ရောက်၍ရောက်၍ သွားအောင် တင်ပေးမှုကိုပင် "ကြံစည်ခြင်း" ဟု ပြောဆိုကြသည်၊ အကြံအစည်များလျက် ဝိတက်အားကြီးနေသည့် အခါ အိပ်မပျော်နိုင်ခြင်းများလည်း ဝိတက်က စိတ်ကို အာရုံသစ်သို့ ရောက်လျက် ရောက်လျက် သွားအောင် တင်ပေးနေခြင်းကြောင့်ဖြစ်၏၊ ဝိတက်၏ အာရုံသို့ တင်ပေးပုံကို မင်းကျွမ်းဝင်သူဖြင့် ဥပမာပြ၏=ဇနပုဒ် ကျေးတောသားတယောက်သည် မင်းအထံသို့ ဝင်ရောက်ခစားလိုသော်လည်း မိမိအလိုအလျောက် အထံတော်သို့ မဝင်ရောက်နိုင်သောကြောင့် မြို့ခံဖြစ်သော မင်းကျွမ်းဝင်သူ ဆွေမျိုးမိတ်ဆွေကို အမှီပြုကာ မင်းကျွမ်းဝင်သူက အထံတော်သို့ ရောက်အောင် ပို့ဆောင်ပေးသဖြင့် ခစားခွင့် ရလေသည်။ [ဘုရင်နှင့် အာရုံ,ဇနပုဒ်သားနှင့် သမ္ပယုတ်တရား, မင်းကျွမ်းဝင်သူနှင့် ဝိတက်တို့ တူကြ၏။]

ရသ။ ။အာဟနပ္ပရိယာဟနရသော-အစစွာ တီးခေါက်ခြင်း ထပ်တလဲလဲ တီးခေါက်ခြင်း ကိစ္စရှိ၏။——ကမ္မဋ္ဌာန်းအားထုတ်ရာ၌ "ပထဝီ ပထဝီ" ဟု အာရုံ ပြုနေခြင်းသည် ထိုအာရုံကို "ဒေါက်ဒေါက်" ဟု ထပ်တလဲလဲ တီးခေါက်သကဲ့သို့ ဖြစ်၏၊ လောကီအာရုံ ကာမဂုဏ်ကို ထပ်တလဲလဲ ကြံစီနေရာ၌လည်း ဤကိစ္စပင် တည်း။

ပစ္စုပဋ္ဌာန်။ ။အာနယပစ္စုပဋ္ဌာနော-အာရုံသို့ ရောက်အောင် စိတ်ကို ဆောင်တတ် သောတရားဟု ယောဂီတို့ဉာဏ်တွင် ထင်လာ၏။ [ပဒဋ္ဌာန်ကား အဋ္ဌကထာ၌ မလာ၊ အာရုံလျှင် နီးစွာသောအကြောင်းရှိ၏ဟု ဆိုထိုက်၏၊ ပဒဋ္ဌာန် မလာသမျှ ဤနည်းချည်း။]

[ဆောင်] **မင်းကျွမ်းဝင်သူ, ပမာယူလော့, အတူယှဉ်ဘက်, အာရုံထက်သို့,**
တက်ရောက်စေလျှင်း, ကြံစီခြင်း, မယွင်း ဝိတက် သဘောတည်း။

ဝိတက်မယှဉ်သောစိတ်များ အာရုံယူနိုင်ပုံ။ ။ဝိတက် တင်ပေးမှုကြောင့် သမ္ပယုတ်တရားတို့ အာရုံသို့ ရောက်နိုင်ကြလျှင် ဝိတက် မယှဉ်သော ဒွေးပဉ္စဝိညာဏ်နှင့် ဒုတိယဈာန် စိတ် စသည်တို့သည် အာရုံသို့ အဘယ်ပုံ တက်ရောက်နိုင်ကြသနည်းဟု မေး၊ အဖြေ ကား—ရူပါရုံစသော ပဉ္စာရုံတို့က စက္ခုဝတ္ထုစသော ပဉ္စဝတ္ထု၌ ထိခိုက်မှုအစွမ်း, ဥပစာရဘာဝနာ အစွမ်းကြောင့် ဝိတက် မယှဉ်သော စိတ်တို့ အာရုံသို့ တက်နိုင် ကြသည်။

ချဲ့ဦးအံ့—ဒွေးပဉ္စဝိညာဏ်သည် တင်ပေးမည့် ဝိတက်နှင့် မယှဉ်သော်လည်း စက္ခုဝတ္ထုစသည်၌ ရုပါရုံစသော ပဉ္စာရုံတို့၏ ထိခိုက်မှုက ထင်ရှားလှသည့်အတွက် အာရုံသို့ တက်ရောက်နိုင်၏၊ "အင်မတန် ထင်ရှားနေသော အာရုံပေါ်၌ ဝိတက်က တင်ပေးဘွယ် မလိုပါ" ဟူလို။ ဒုတိယဈာန် စသည် မဥပါဒ်မီ ရှေ့အနီးအပါး၌ ဖြစ်သော ကာမာဝစရ ဘာဝနာစိတ်ကို "ဥပစာရဘာဝနာ" ဟု ခေါ်သည်၊ ထိုဥပစာရဘာဝနာက ပထဝီကသိဏ်းစသော အာရုံကို မိမိရရ အသားကျအောင် ယူပြီးမှ ဈာန်တရားတို့ ဥပါဒ်နိုင်ကြ၏၊ ဥပစာရဘာဝနာက ဝိတက်နှင့်တွဲဘက်၍ ပရိကံ ဥပစာ အနုလုံ ဂေါတြဘုတိုင်အောင်သော ကိစ္စဖြင့် ကျကျနန ယူအပ်ပြီးသောအာရုံကို "ချုးပြီးသား ထမင်းကို စားရသူကဲ့သို့" အလွယ်တကူ ဆက်လက်ယူရသော ဒုတိယဈာန် စသည်မှာလည်း ဝိတက်မပါသည့်အတွက် မယူနိုင်ရန်အချက်မရှိပြီ၊ ဤကား ယခုအခါ ပြောရိုးဆိုစဉ် အဓိပ္ပါယ်တည်း။ [ဘာဝနာအစွမ်း ဟူရာ၌ အောက်အောက်ဈာန်ကို ဘာဝနာဟု မဏ္ဍမဇ္ဈူဖွင့်၏, ဆင်ခြင်။]

[ဆောင်] **ဝိတက်မစုံ, ဖြစ်ကြတုံလည်း, အာရုံ–ဝတ္ထု, ထိခိုက်မှုက, ထင်ရှားလှသဖြင့်, ပဉ္စဝိညာဏ်, တက်ရောက်ပြန်၏၊ ဈာန်ဒုတိယ, စသည်တို့မှာ, ဥပစာခေါ်မှန်း, ဘာဝနာစွမ်းကြောင့်, အလှမ်းသင့်လျက်, အာရုံထက်သို့, တက်နိုင်မျို့သည်, မှတ်ဘို့ကျမ်းလာ အချုပ်တည်း။**

စေတနာ မနသိကာရ ဝိတက် အထူး။ ။"စေတနာသည် အာရုံ၌ သမ္ပယုတ်တရားတို့ကို ဖွဲ့စပ်ခြင်း လက္ခဏာရှိ၏၊ မနသိကာရသည် သမ္ပယုတ် တရားတို့ကို အာရုံနှင့် ယှဉ်စပ်ပေးခြင်း ကိစ္စရှိ၏" ဟု ဆိုပြီးလျှင်, ဝိတက်သည် သမ္ပယုတ်တရားတို့ကို အာရုံသို့တင်ပေးခြင်း လက္ခဏာရှိ၏-ဟု ဆိုပြန်ရာ, ထိုသုံးပါးသဘောတူသကဲ့သို့ရှိသောကြောင့် အဘယ်သို့ အထူး မှတ်အပ်ပါသနည်း-ဟု မေး၊ အဖြေကား—လှေ အပြေးပြိုင်ရာ၌ ဦးက ပန်းဆွတ်သူ, ဝမ်းက လှော်သူ, ပဲ့က ပဲ့ပေးသူ, ဤလူ ၃ ယောက်တို့ တပြိုင်နက် လှေကို လှော်ကြသော်လည်း ဝမ်းကလှော်သူမှာ ပန်းတိုင်သို့ အတွင်ရောက်အောင် လှော်ပေးဘို့သာ အရေးကြီး၏၊ ပဲ့သူမှာ ပန်းတိုင်သို့ ဖြောင့်ဖြောင့် သွားစေဘို့သာ အရေးကြီး၏၊ ဦးက လှော်သူမှာ ပန်းတိုင်သို့အရောက်တွင် ပန်းဆွတ်မိဘို့ ကိစ္စကသာ အရေးကြီးလေသည်၊ 'ဤဥပမာအတိုင်း ဝိတက် မနသိကာရ စေတနာတို့ အာရုံကို တပြိုင်နက် ယူကြသော်လည်း ဝိတက်မှာ သမ္ပယုတ်တရားတို့ကို အာရုံသို့ ရောက်သွားအောင် အတွင်နှင်လျက် တင်ပေးဘို့ တာဝန်ရှိ၏, လှေဝမ်းက လှော်သူနှင့် တူ၏၊ မနသိကာရမှာ အာရုံသို့ ဖြောင့်ဖြောင့်ရောက်သွားအောင် သမ္ပယုတ်တရားတို့ကို ဖြောင့်ပေးဘို့ တာဝန်ရှိ၏, ပဲ့က လှော်သူနှင့် တူ၏၊ စေတနာမှာ အာရုံ၌ သမ္ပယုတ်တရားတို့ကို စပ်ဖွဲ့ပေးဘို့

ကိစ္စရှိ၏, ပန်းဆွတ်သူနှင့်တူ၏၊ [အာရုံက ပန်းတိုင်နှင့်တူပုံ, သမ္ပယုတ်တရားများက လှေနှင့်တူပုံကိုလည်း ချဲ့ထွင်၍ ယူရာ၏၊ ဆောင်ပုဒ်ကို အခြေပြု၍ ပြထားပြီ။]

[ဝိစာရ] ဝိစရဏံ ဝိစာရော သော, အနုမဇ္ဇနလက္ခဏော၊
သဟဇာတာနုယောဇန-ရသော နုပဗန္ဓု ပဋ္ဌာနော။

ဝစနတ္ထ, လက္ခဏာ။ ။ဝိစရဏံ-အာရုံ၌ အဘန်ဘန် လှည့်လည်ခြင်းသည်၊ ဝိစာ ရော-မည်၏၊ သော-ထို ဝိစာရသည်၊ အနုမဇ္ဇနလက္ခဏော-အာရုံကို အထပ်ထပ် ပွတ်တိုက် သုံးသပ်ခြင်းလက္ခဏာရှိ၏။-ဝိတက်၏ တင်ပေးမှုကြောင့် အာရုံတခုခုသို့ ရောက်နေရာ ထိုအာရုံမှ မခွါဘဲ ရစ်ဝဲလှည့်လည်နေခြင်းသည် ဝိစာရ၏အတွက်ပင် တည်း၊ "ရစ်ဝဲလှည့်လည်ခြင်း" ဟူသော်လည်း အာရုံသို့ ထိထိရောက်ရောက် မဟုတ်ဘဲ ရစ်သီရစ်သီနှင့် ဝဲနေရုံ မဟုတ်, ထိုအာရုံကို မလွှတ်ဘဲ ထပ်၍ထပ်၍ အာရုံပြုသော အားဖြင့် ပွတ်တိုက် သုံးသပ်နေသကဲ့သို့ ဖြစ်ခြင်းတည်း။

ရသ, ပစ္စုပဋ္ဌာန်။ ။သဟဇာတာနုယောဇနရသော-တက္ကဖြစ်ဘက် တရားတို့ကို အာရုံ၌ ထပ်ကာထပ်ကာ ယှဉ်စေခြင်း ကိစ္စရှိ၏၊ အနုပဗန္ဓုပဋ္ဌာနော-ယူအပ် ပြီးသော အာရုံ၌ စိတ်အစဉ်မပြတ်အောင် ဖွဲ့ထားတတ်သော တရားဟု ယောဂီတို့ ဉာဏ်တွင် ထင်လာ၏။——သမ္ပယုတ်တရားတို့ကိုလည်း မိမိနှင့်အတူ အာရုံ၌ ထပ်၍ ထပ်၍ ယှဉ်စေခြင်းကိစ္စ ရှိရကား အာရုံကိုယူမိလျှင် မလွှတ်ဘဲ အစဉ်မပြတ် ဖွဲ့ထား တတ်သည် ဟူလို။

ဝိတက်နှင့်ဝိစာရ အထူး။ ။ဝိတက်နှင့် ဝိစာရတို့သည် အချို့စိတ်၌ အတူတကွ ယှဉ်လျက် အာရုံကို ယူကြသော်လည်း ဤပြအပ်ပြီးသော လက္ခဏာစသည်ကို ထောက်လျှင် "အာရုံကို ပဌမအကြိမ် ယူသည့်အခါ ဝိတက်၏ သဘောသည် ထင်ရှား၏၊ ဝိစာရယှဉ်လျက်ပါသော်လည်း ဝိစာရသဘော မထင်ရှား၊ ပဌမ အကြိမ် ယူအပ်ပြီးသော အာရုံကို ထပ်၍ ထပ်၍ ယူပြန်သည့်အခါ ဝိစာရ၏ သဘောက ထင်ရှား၍ ဝိတက်သဘောက မထင်ရှားကြောင်း" သိသာပြီ။ [ပဌမ အကြိမ် ဟူရာ၌ ဇောဝိထိ တဝီထိမျှကို ဆိုလိုသည် မဟုတ်, အရှိန်မရခင် အထပ် ထပ် အာရုံပြုခြင်းကိုလည်း ယူသင့်၏၊ သို့မှ ဝိတက်၏ ပရိယာဟနနကိစ္စနှင့် သင့် တင့်မည်။]

ထို့ကြောင့် ဝင်းတရားနှစ်ပါးကို ခေါင်းလောင်း ကြေးစည်သံ, ငှက်ကြီးများ ပျံဟန်, ပျားပိတုန်း ရစ်ဝဲဟန်တို့ဖြင့် ဥပမာပြ၏၊ ခေါင်းလောင်း ကြေးစည်ကို တီး ခေါက်သည့်အခါ ရှေးဦးစွာ ထွက်လာသော အသံသည် ကြမ်း၏၊ ဝိတက်အာရုံ ယူပုံသည် ထို အသံဦးကဲ့သို့ ကြမ်း၏၊ ထို့နောက် တဟီဟီမြည်နေသော ကြေးညီး

သံသည် သိမ်မွေ့၏၊ ဝိစာရအာရုံယူပုံလည်း ထိုကြေးညီးသံကဲ့သို့ သိမ်မွေ့၏၊ ငှက်ကြီးများသည် ကောင်းကင်သို့ ပျံတက်လိုသည့်အခါ ရှေးဦးစွာ အတောင်ကို အားကုန်ခတ်၏၊ ကောင်းကင်သို့ ရောက်သည့်အခါ အတောင် မခတ်တော့ဘဲ ငြိမ်သက်စွာ ရစ်ဝဲ၏၊ ထို့အတူ ဝိတက် အာရုံယူပုံသည် ငှက်ကြီး၏ ရှေးဦးစွာ အတောင် ခတ်ပုံကဲ့သို့ မငြိမ်မသက် တုန်တုန်လှုပ်လှုပ် ရှိ၏၊ ဝိစာရအာရုံယူပုံသည် ငှက်ကြီး၏ လေဟုန်စီးကာ ငြိမ်သက်စွာ ပျံပုံကဲ့သို့ မလှုပ်မယှက် ငြိမ်သက်လှပေသည်။

[ဆောင်] **ကြေးညီးသံနဲ့, ငှက်ပျံဝဲသို့, ဘန်လဲအာရုံ, သုံးသပ်ပုံ, မှတ်တုံ ဝိစာရ သဘောတည်း။**

[**အဓိမောက္ခ**] အဓိမုစ္စနံ အဓိမောက္ခော, သော သန္နိဋ္ဌာနလက္ခဏော၊
အသံသပ္ပနရသော ဝိနိ-စ္ဆယ ပစ္စုပဋ္ဌာနကော၊
သန္နိဋ္ဌေယျပဒဋ္ဌာနော, ဣန္ဒခိလောဝ နိစ္စလော။

ဝစနတ္ထ,လက္ခဏာ။ ။အဓိမုစ္စနံ-အာရုံ၌ သက်ဝင် ဆုံးဖြတ်ခြင်းသည်၊ အဓိမောက္ခော-မည်၏၊ သော-ထို အဓိမောက္ခသည်၊ သန္နိဋ္ဌာနလက္ခဏော-သန္နိဋ္ဌာန်ကျ, ဆုံးဖြတ်ချက်ချခြင်း လက္ခဏာရှိ၏။-မှားသည်ဖြစ်စေ,မှန်သည်ဖြစ်စေ, မတွန့်မဆုတ်ဘဲ သက်ဝင် ဆုံးဖြတ်နိုင်ခြင်းသည် အဓိမောက္ခ၏ အမှတ်အသားတည်း၊ ဤ အဓိမောက္ခ၏ ဆုံးဖြတ်ချက်ချမှုကြောင့် ပါဏာတိပါတ စသော ဒုစရိုက်, ပါဏာတိပါတဝိရတိ စသော သုစရိုက်မှုများ ထမြောက်ရလေသည်။

ရသ,ပစ္စုပဋ္ဌာန်။ ။အသံသပ္ပနရသော-ထို ဤ ရွှေ့ရှား မဆုံးဖြတ်နိုင်သော ဝိစိကိစ္ဆာတရား၏ ဆန့်ကျင်ဘက် ကိစ္စရှိ၏၊ ဝိနိစ္ဆယပစ္စုပဋ္ဌာနကော-ဆုံးဖြတ်တတ်သော တရားဟု ယောဂီတို့ဉာဏ်တွင် ထင်လာ၏။ -ဝိစိကိစ္ဆာသည် ယုံမှားခြင်းသဘော ဖြစ်ရကား ထို ဝိစိကိစ္ဆာကို ဆန့်ကျင်ဘက်ပြုခြင်းသည် အဓိမောက္ခ၏ ကိစ္စပေတည်း၊ ထို့ကြောင့် ဝိစိကိစ္ဆာသဟဂုတ်စိတ်၌ အဓိမောက္ခ မယှဉ်ဘဲရှိရလေသည်။

ပဒဋ္ဌာန်။ ။သန္နိဋ္ဌေယျပဒဋ္ဌာနော-ဆုံးဖြတ်အပ်သော တရားလျှင် နီးစွာသော အကြောင်းရှိ၏၊ ဣန္ဒခိလော-မယိမ်းမယိုင် တံခါးတိုင်ကဲ့သို့၊ နိစ္စလော-မလှုပ်မရှား နိုင်မြဲသော သဘောတရားပေတည်း။—ယူအပ်သော အာရုံ၌ မြဲနိုင်တည်တန့်ရကား မြို့တံခါးအနီးဝယ် စိုက်ထားအပ်သော တံခါးတိုင်ကြီးနှင့် တူသော တရားပေတည်း။

[ဆောင်] **တံခါးတိုင်ကြီး, ယိုင် မလည်းသို့, နိုင်မြဲတည့်မတ်, ဆုံးဖြတ်တတ်, မှတ်လေ အဓိမောက္ခတည်း။**

[ဝီရိယ] ဂ္ဂိရသဘ ဘာဝေါ ဝီရိယံ, တေံ ဥဿာဟလက္ခဏံ၊
ဥပတ္ထမ္ဘန ရသံ-သံသီဒနပစ္စုပဋ္ဌာနကံ၊
သံဝေဂ ပဒဋ္ဌာနံဝါ, ဝီရိယာရမ္ဘဝတ္ထုဝါ။

ဝစနတ္ထ,လက္ခဏာ။ ။ဝီရဿ-ရဲရင့်သောသူ၏၊ ဘာဝေါ-ဖြစ်ရာ ဖြစ်ကြောင်း သဘောတရားသည်၊ ဝီရိယံ-မည်၏၊ တေံ-ဤဝီရိယသည်၊ ဥဿာဟလက္ခဏံ-ရသည့် ဆင်းရဲ, ကြိတ် အံခဲ၍, အမြဲသည်းခံခြင်း လက္ခဏာရှိ၏။ -လုံ့လဝီရိယရှိသူသည် ထိုထို ကိစ္စ၌ ရဲရင့်၏၊ သို့အတွက် ရဲရင့်သူ၏ ဖြစ်ကြောင်းကား ဝီရိယပင်တည်း၊ ဝီရိယရှိသူသည် တစုံတခု အမှုကိစ္စကို ပြုရသည့်အတွက် ရရှိမည့် ဒုက္ခကို မကြောက်မရွံ့ သည်းခံနိုင်ရည်ရှိ၏၊ [ဥ (ဒုက္ခလာဘေ) -ဆင်းရဲကို ရလတ်သော်+သဟနံ-သည်းခံနိုင်ခြင်းသည်၊ ဥဿာဟော-မည်၏။]

ရသ။ ။ဥပတ္ထမ္ဘနရသံ-သမ္ပယုတ်တရားတို့ကို ထောက်ပံ့ခြင်း ကိစ္စရှိ၏။ -လဲပြိုခါနီး အိမ်အိုကြီးကို ထောက်ကျားတိုင်က မလဲမပြိုရအောင် ထောက်ကန်ထားသကဲ့သို့ သမ္ပယုတ် တရားတို့ကို ထိုထိုကိစ္စ၌ ရှေ့ရှုရဲရဲခရှိရအောင် ဝီရိယကထောက်ပံ့၏၊ ထိုသို့ ထောက်ပံ့မှုကြောင့် ဝီရိယနှင့်ယှဉ်သော သမ္ပယုတ်တရားတို့ ထထကြွကြွရှိကြပေသည်။

ပစ္စုပဋ္ဌာန်။ ။အသံသီဒနပစ္စုပဋ္ဌာနကံ- ဆုတ်နစ်ခြင်း မရှိသည်၏ အဖြစ်ဖြင့် ယောဂီတို့ဉာဏ်တွင် ထင်လာ၏။ -ထိနမိဒ္ဓပြဋ္ဌာန်းသော အကုသိုလ် စိတ္တုပ္ပါဒ်ကို ကောသဇ္ဇဟု ခေါ်၏၊ ဝီရိယသည် ထို ကောသဇ္ဇတရား ပျင်းကြောထမှုများကို လွှမ်းမိုးလျက် အရေးရောက်က နောက်မဆုတ်သော တရားဟု ယောဂီတို့ ဉာဏ်တွင် ထင်လာသည်။

ပဒဋ္ဌာန်။ ။သံဝေဂ ပဒဋ္ဌာနံဝါ-သံဝေဂလျှင် နီးစွာသော အကြောင်းလည်း ရှိ၏။-ဇာတိ ဇရာ ဗျာဓိ မရဏ အပါယဘေးကြီးများကို ဆင်ခြင်၍ ကြောက်ရွံ့မှုဟူသော ဩတ္တပ္ပပြဋ္ဌာန်းသော ဉာဏ်ကို "သံဝေဂ" ဟု ခေါ်၏၊ ထို သံဝေဂဉာဏ် ရှိသူသည် ကုသိုလ် ကောင်းမှုများ၌ အားတက်သရော ရှိရကား ဝီရိယ ဖြစ်ဘို့ရာ နီးစွာသော အကြောင်းသည် ထို သံဝေဂပင်တည်း။ [ဤပဒဋ္ဌာန်ကို ကုသိုလ် ဝီရိယ၌သာ ရကောင်း၏။] ဝီရိယာရဗ္ဘဝတ္ထုဝါ-ဝီရိယာရမ္ဘဝတ္ထုလျှင်လည်း နီးစွာသော အကြောင်းရှိ၏။

"ကမ္မ-မဂ္ဂ, ဂေလည, ပိဏ္ဍာ လေး နှစ်လီ၊
ဝီရိယာရမ္ဘ, ဝတ္ထုပြ,အဋ္ဌ မှတ်လေဉ်"....ဟူသော ပရမတ္ထသရုပနှင့်အညီ,

(၁) **ကမ္မ** - (က) တစုံတခု အမှုကိစ္စကို ပြုပြီးခြင်း (ခ) ပြုခါနီးနေခြင်း။
(၂) **မဂ္ဂ** - (က) ခရီး သွားပြီးစ ဖြစ်ခြင်း (ခ) သွားရခါ နီးနေခြင်း။
(၃) **ဂေလည** - (က) ကျန်းမာပြီးစ ဖြစ်ခြင်း (ခ) မကျန်းမာစ ပြုနေခြင်း။
(၄) **ပိဏ္ဍာ** - (က) ဆွမ်း လုံလောက်စွာ မရခြင်း (ခ) အလွန် ပေါများစွာ ရခြင်း။

ဤရှစ်ပါးကို ဝီရိယအားထုတ်ခြင်း၏ အကြောင်းဖြစ်၍ ''ဝီရိယာရမ္ဘ ဝတ္ထု''ဟု ခေါ်၏။-(၁-က) အချို့ပုဂ္ဂိုလ်သည် ''ငါ့မှာ ကိစ္စတခုဖြင့် ပြီးခဲ့လေပြီ, ထိုကိစ္စကို ရွက်ဆောင်စဉ်က ပြုလုပ်မြဲဖြစ်သော ကိစ္စများ လစ်ဟင်းခဲ့၏၊ ယခုအခါ ထိုပြုလုပ်မြဲ ကိစ္စကို ကြိုးစားလိုက်ဦးမှ တော်မည်'' ဟု ပြီးခဲ့သောကိစ္စကို ဆင်ခြင်ကာ လွန်စွာ အားထုတ်လေသည်၊ (ခ) အချို့ကား ''ငါ့မှာ မည်သည့်ကိစ္စ တခု ပေါ်လာလိမ့်မည်, ထိုအခါ အားထုတ်မြဲ ဤကိစ္စကို အားမထုတ်ရဘဲ ရှိတော့လတံ့, ယခုနှယ်က ကြိုးစားလိုက်မှ တော်မည်'' ဟု ဖြစ်ပေါ်လာမည့်ကိစ္စကို ဆင်ခြင်ကာ လွန်စွာ အားထုတ်ပြန်လေသည်၊ ဤသို့လျှင် အမှုကိစ္စကို စွဲ၍ ဝီရိယနှစ်မျိုး ဖြစ်ပေါ်လာ ပေသည်။

(၂) လမ်းခရီးကိုစွဲ၍လည်း ဤနည်းပင်တည်း၊ (က) ခရီးသွားခဲ့ရပြီ၊ (ခ)ခရီး သွားရန် ရှိလိမ့်ဦးမည် ဟု ဆိုလေ။ (၃) မကျန်းမာမှုကို စွဲ၍လည်း ဤနည်းပင် တည်း၊ (က) မကျန်းမမာဖြစ်၍ ယခု ကင်းပျောက်ခဲ့ပြီ၊ (ခ) ယခု မကျန်းမမာစ ပြုလာပြီ, သည့်ထက်တိုးလာလျှင် အားမထုတ်နိုင်ဘဲ ရှိတော့လတံ့ဟု ဆိုလေ။ (၄) ဆွမ်းဘောဇဉ်ကို စွဲ၍လည်း ဤနည်းပင်တည်း၊ (က) ဆွမ်းလုံလောက်စွာ မရ, သို့သော် မျှတသဖြင့် ခန္ဓာကိုယ်ပေါ့ပါး၍ ထိုထိုအမှု၌ ခံ့ညား၏, အားထုတ် လိုက်မှ တော်မည်၊ (ခ) ဆွမ်းများလုံလောက်စွာရ၏, ယခုလို ဘောဇနသပ္ပါယ ဖြစ်သည့်အခါ ကြိုးစားမှ တော်မည် ဟု ပြောင်းလွှဲ၍ ဆိုလေ၊ ဤရှစ်ပါးသည်ပင် ယောနိသောမနသိကာရ မရှိ၍ကောသဇ္ဇ အားကြီးသူမှာ ပျင်းရိခြင်း၏ အကြောင်း ဝတ္ထုများ ဖြစ်ရပြန်သည်။ [သုတ်ပါထေယျ-သံဂီတိသုတ်။]

[ဆောင်] **မယိမ်းမယိုင်, နိုင်စေသောအား, ထောက်တိုင်လားသို့, တရားယှဉ်ဘက်, ကြွကြွ တက်ရန်, အားအန်ခဲသဖြင့်, ရဲရင့်သသူ, ဖြစ်ကြောင်းဟူ, မှတ်ယူ ဝီရိယ သဘောတည်း။**

[ဝိတိ] ပိဏေတိ ဣတိ ပီတိ သာ, သမ္ပိယာယန လက္ခဏာ၊
ကာယစိတ္တ ပီဏန ရသာ, ဩဒဂျ ပစ္စုပဋ္ဌာနာ၊
ခုဒ္ဒိကာ ခဏိကောက္ကန္တိ-ကုံဗ္ဗေဂါဖရဏာတိစ။

ဝစနတ္ထ, လက္ခဏ, ရသ။ ။ပိဏေတိ-ကိုယ်စိတ် ၂-ပါးကို နှစ်သက် ပြည့်ဖြိုး ပွားတိုးစေတတ်၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ ပီတိ-မည်၏၊ သာ-ထိုပီတိသည်၊ သမ္ပိယာယန လက္ခဏာ-အာရုံ၌ နှစ်သက်ခြင်းအားဖြင့် ဖြစ်ခြင်း လက္ခဏာရှိ၏၊ ကာယစိတ္တ ပီဏနရသာ-ကိုယ်စိတ် ၂ ပါးကို နှစ်သက်ပြည့်ဖြိုး ပွားတိုးစေခြင်းကိစ္စရှိ၏။-ပီတိ ဖြစ်သည့်အခါ ပွင့်လန်းသော ပဒုမ္မာကြာပန်းကဲ့သို့ စိတ်ဓာတ်လည်း ပွင့်လန်း တိုးပွား၏၊ ရွှင်လန်းသောစိတ်ကြောင့်ဖြစ်သော ပဏီတစိတ္တဇရုပ်များက တကိုယ်

လုံး ပြန့်နှံ့၍ဖြင့် (ပီတိ စိမ့်သဖြင့်) ခန္ဓာကိုယ်တခုလုံးလည်း စည်ပင်တိုးပွား လေသည်။

ဆက်ဦးအံ့—တောစခန်း၌ မောပန်းသော ခရီးသွားယောကျ်ားသည် ခရီးရင်ဆိုင်လာသူအား ရေရနိုင်မည့်နေရာကို မေးလေသော် "ဤခရီးခဲအလွန်မှာ စိမ်းစိုညိုမှိုင်းသော တောအုပ်ကြီးဝယ် ဇာတဿရ ရေအိုင်ရှိပါသည်" ဟု ပြောအပ်သောစကားဖြင့် အားရနှစ်သက်ခြင်း, ဆက်လက်သွားလေရာ ရေချိုးရာမှ လာလတ်၍ စိုစွတ်သော အဝတ် ဆံပင် ရှိသူတို့ကို မြင်ရသဖြင့် အားရနှစ်သက်ခြင်း, ရေကြက် ဥဒေါင်းတို့၏ တွန်မြူးသံကို ကြားရ၍ အားရနှစ်သက်ခြင်း, ဇာတဿရ အိုင်အနီးက မြိုင်ကြီးနှင့်တကွ ကြာအမျိုးမျိုး တန်ဆာဆင်လျက် ကြည်လင်သော ရေများကိုပါ ဆက်ကာ ဆက်ကာ တွေ့မြင်ရ၍ လွန်စွာအားတက် နှစ်သက်ရွှင်လန်းခြင်းများသည် ပီတိပင် ဖြစ်၏၊ ဤသို့လျှင် ဘယ်အာရုံ၌မဆို နှစ်သက်ရွှင်လန်းသော အမူအရာကို ပီတိ၏ အမှတ်လက္ခဏာ ဟု မှတ်။

ပစ္စုပဋ္ဌာန်။ "ဩဒဂျပစ္စုပဋ္ဌာနာ-တက်ကြွသည်၏အဖြစ်ဖြင့် ယောဂီတို့ဉာဏ်တွင် ထင်လာ၏။-ရေပေါ်၌ ဖူးတောင်းပေါ်သကဲ့သို့ ပေါ်လွင် တက်ကြွသော သဘောတရားဟု ယောဂီတို့ဉာဏ်တွင် ထင်လာသည်။ -- နှစ်သက်ရွှင်မျို့ ပီတိဆို့နေသည့်အခါ တပြုံးပြုံး တရွှင်ရွှင် အလွန်ပေါ်လွင်နေပုံကို မြင်ရသဖြင့် ဤဩဒဂျ ပစ္စုပဋ္ဌာန် သဘောထင်ရှား၏။

[ဆောင်] **ခရီးမောပန်း, တောစခန်း၌, ချမ်းကြည်လင်, ရေကိုမြင်၍,**
ကြည်ရွှင် သောလား, ကိုယ်စိတ်များကို, တိုးပွား စေလျက်,
လွန်နှစ်သက်, မှတ်ချက် ပီတိ သဘောတည်း။

အဆင့်ဆင့် သာသော ပီတိ ၅-မျိုး

(၁) **ခုဒ္ဒိကာ** -ကြက်သီးမွေးညှင်း ထရုံမျှ သေးငယ်စွာ ဖြစ်သော ပီတိ။
(၂) **ခဏိကာ** -လျှပ်စစ်ပြက်သလို ခဏခဏဖြစ်၍ ခဏခဏ ပျက်သော ပီတိ။
(၃) **ဩက္ကန္တိကာ** -ဒီရေ လှိုင်းလုံးကြီး လွှမ်းဖုံးလာသကဲ့သို့ တကိုယ်လုံး၌ လွှမ်းဖုံးသက်ရောက်သော ပီတိ၊
(၄) **ဥဗ္ဗေဂါ** -မိမိအဟုန်ဖြင့် ကိုယ်ကို အထက်သို့ မြှောက်နိုင်သော ပီတိ။
(၅) **ဖရဏာ** -ဥဗ္ဗေဂါထက် ကြာရှည်စွာ တကိုယ်လုံးမှာ ပြန့်နှံ့သော ပီတိ။

[ဆောင်] **ကြက်သီးမွေးညှင်း, ရွှင်စေခြင်းဟု, နည်းမင်းဖြစ်ဘိ, ထိုပီတိမှာ ခုဒ္ဒိကာတည်း၊ မကြာဖြစ်ပျက်, လျှပ်စစ်ထွက်သို့, ဆက်ဆက်ခဏ, ဖြစ်တုံကလျှင်, ခဏိကာတွင်၏၊ မြစ်ပြင်လှိုင်းလုံး, အိကာ ဖုံးသို့, ကိုယ်လုံးသက်ကျ, ဖြစ်ပြီးမှလျှင်, ကွယ်ပလေဘိ, ဩက္ကန္တိမှတ်၊ တစိ ကဲမောက်, ကိုယ်လုံးမြှောက်အောင်, ပင့်မြှောက်နိုင်ပေ, ပီတိတွေမှာ, ဥဗ္ဗေဂါတဲ့၊ ကဲသာဆင့်ပေါင်း, ချိန်ခါညှောင်းအောင်, ဆီလောင်းဝါဂွမ်း, ပမာ လွှမ်းလျက်, လန်းဆန်းစိမ့်စိမ့်, ကိုယ်လုံးဖိမ့်မျှ, ဆိမ့်အိမ့်သည်မှာ, ဖရဏာသည် ၅-ဖြာပီတိ သဘောတည်း။**

[ဆန္ဒ] ဆန္ဒေတိ ဧတိ ဆန္ဒော သော, ကတ္တုကမျတာ လက္ခဏော၊
အာလမ္ဗန ပရိယေသန -- ရသော အတ္ထိကျုပဋ္ဌာနော၊
အာလမ္ဗန ပဒဋ္ဌာနော, စေတော ဟတ္ထပ္ပသာရဏံ။

ဝစနတ္ထ,လက္ခဏာ။ ။ဆန္ဒေတိ-အာရုံကို လိုလား တောင့်တတတ်၏၊ ဧတိ-ကြောင့်၊ ဆန္ဒော-မည်၏၊ သော-ထိုဆန္ဒသည်၊ ကတ္တုကမျတာလက္ခဏော-အရုံပြုလိုသည်၏ အဖြစ်ဟူသော လက္ခဏာရှိ၏။-ဆန္ဒသဒ္ဒါသည် "ဆန္ဒော ကာမော ကာမစ္ဆန္ဒော" စသည်၌ တဏှာကိုဟော၏၊ "ဆန္ဒံ ဇနေတိ ဝါယမတိ" စသည်၌ဝီရိယကိုဟော၏၊ ဤ၌ကား ကုသိုလ်အရာဖြစ်စေ အကုသိုလ် အဗျာကတအရာဖြစ်စေ အာရုံကိုလိုလား တောင့်တခြင်း သဘောကို ဟောသည်၊ ကတ္တုကမျတာဝယ် ကတ္တု၌ ကရဓာတ်သည် အလုံးစုံသောဓာတ်၌ နှံ့ရကား မြင်မှုကိုပြုလိုခြင်း, ကြားမှုကိုပြုလိုခြင်း, နမ်းမှုကိုပြုလိုခြင်း, အရသာ ခံစားမှုကိုပြုလိုခြင်း, တွေ့ထိမှုကိုပြုလိုခြင်း, သိမှုကို ပြုလိုခြင်းဟု အာရုံခြောက်ပါးလုံးကို အာရုံပြုလိုခြင်းသည် ဆန္ဒ၏ လက္ခဏာတည်း၊ ထိုပြုလိုခြင်းဟူသည် လောဘ၏လိုချင်ပုံသို့ သာယာငြိကပ် တပ်မက်ခြင်းမျိုးမဟုတ်။

ရသ။ ။အာလမ္ဗန ပရိယေသနရသော-အာရုံကို ရှာမှီးခြင်းကိစ္စရှိ၏။—အလိုရှိလျှင် ရှာမှီးရမြဲဖြစ်ရကား လိုလားအပ်သော အာရုံကို ရှာမှီးခြင်းသည် ဆန္ဒ၏ ကိစ္စတည်း၊ လောက၌ လောဘနေယျအာရုံ ကာမဂုဏ်ကို ရှာမှီးမှုမှတပါး တရားရှာမှု, ပညာရှာမှု, နိဗ္ဗာန်ကို အရေးတကြီး လိုချင်တောင့်တမှုများသည် ဤဆန္ဒ၏ သဘောကိစ္စများပေတည်း၊ လောဘနေယျ အာရုံ ကာမဂုဏ်ကို အလိုရှိရာ၌ကား လောဘက ပြဋ္ဌာန်း၍ လောဘသဘောသို့ ဆန္ဒက လိုက်ရောရလေသည်၊ လောဘနေယျ အာရုံမျိုးပင် ဖြစ်စေကာမူ သူတပါးအား လှူဒါန်း ချီးမြှောက်လို၍ ပစ္စည်းဥစ္စာကို ရှာဖွေသိမ်းဆည်းရာ၌မူ ငြိကပ်တွယ်တာ တဏှာသဘော မပါသူတို့ အတွက်မှာ လောဘ မဟုတ်, ဆန္ဒသာဖြစ်သည်၊ ဥပမာ-မြွားပုံကြီးကို အနားမှာထား၍ မြွားပစ်သော လေးသမားသည် မြွားတို့ကို ကောက်၍ ကောက်၍ ယူသော်လည်း ထို မြွားတွေအပေါ်၌ ငြိကပ်တွယ်တာ သိမ်းဆည်းလိုသော သဘော မပါသကဲ့သို့တည်း။

[ဋီကာကျော်] ဒါနဝတ္ထုဝိဿဇ္ဇန ဝသေန ပဝတ္တကာလေပိ စေသ ဝိဿဇ္ဇိတဗ္ဗေန တေန အတ္ထိကော၀၊ ခိပိတဗ္ဗဥသူနံ ဂဟဏေ အတ္ထိကော, ဧဿာ သောဝိယ။

ပစ္စုပဋ္ဌာန်, ပဒဋ္ဌာန်။ ။အတ္ထိကျုပဋ္ဌာနော-အာရုံကို အလိုရှိသည်၏ အဖြစ်ဖြင့် ယောဂီတို့ ဉာဏ်တွင် ထင်လာ၏၊ အာလမ္ဗန ပဒဋ္ဌာနော-အာရုံလျှင် နီးစွာသော အကြောင်းရှိ၏၊ စေတော ဟတ္ထပ္ပသာရဏံ-အာရုံကို ယူခြင်း၌ စိတ်၏ လက်လှမ်းနေပုံကဲ့သို့ဖြစ်၏။—ဆန္ဒ၏ အာရုံကို လိုလား တောင့်တမှုသည် စိတ်၏အာရုံဘက်

သို့ လက်လှမ်းနေပုံနှင့် တူလှပေသည် ဟူလို၊ ဤစကားကား ဆန္ဒ၏ လိုလားတောင့်တပုံ ထင်ရှားစေရန် စိတ်၌ လက်မရှိသော်လည်း ဆန္ဒကိုလက်ကဲ့သို့ တင်စား၍ ဆိုအပ်သော "တဒ္ဓမ္မူပစာ" စကား, စကားကြီး စကားကျယ် အလွန် အကျွန် ပြောဆိုအပ်သော "ဥပရိက္ချာ" စကား, ဆန္ဒ၏ အာရုံ လိုလားမှုကို လက်လှမ်းပုံ သဏ္ဍာန်လုပ်၍ သရုပ်ပေါ်အောင် ပြအပ်သော "ရူပက အလင်္ကာ-သမာဓိ အလင်္ကာ" စကားမျိုးဖြစ်သည်။

[နိယာမ] **နိသတ္တိကို, သတ္တိရှိဖွာ, ကျမ်းဒွလာမှု, ဥပစာ, ဥပရိက်,**
ကျမ်းရိပ် ထောက်ဆ—ရူပက။

မဏိမဉ္ဇူ၌ "စောရာနံ တမသိ ဘဏ္ဍာဂ္ဂဟဏတ္ထံ" ဟု ပါဠ်ပိုတွေ ထည့်စွက်၍ အနက် ယောဇနာသည်မှာ အဋ္ဌကထာ၏ အာဘော်မဟုတ်, သူခိုး၏ မှောင်မိုက်ထည်း၌ ဘဏ္ဍာယူဘို့ရာ လက်လှမ်းခြင်းလည်း ဆန္ဒသဘောမဟုတ် လောဘ သဘောသာတည်း

အညသမာန။ ။"အညေသံ+သမာနာ, အညသမာနာ" အညေသံ-တပါးသော တရားတို့နှင့်၊ သမာနာ-သဘောတူသော စေတသိက်တို့—ဥဒ္ဓစ္စစသော စေတသိက်တို့သည် အကုသိုလ် သဘော တမျိုးသာရှိ၏၊ သဒ္ဓါစသော စေတသိက်တို့သည် သောဘန သဘောတမျိုးသာရှိ၏၊ အခြားသော တရားတို့၏သဘောနှင့် ဘယ်တော့ခါမှ မလိုက်ရောနိုင် သဘောမတူနိုင်ကြ၊ ဤဖဿ စသော စေတသိက်တို့ကား ထိုဥဒ္ဓစ္စ သဒ္ဓါစသည်တို့ကဲ့သို့ တဘက်သတ် သဘောမျိုး မဟုတ်, အခြားတရားတို့နှင့် လိုက်လျော တူမျှနိုင်ကြ၏၊ ထို့ကြောင့် သောဘနကို ထောက်စာလျှင် အသောဘနတို့သည် အညမည်၏၊ ထိုအညမည်သော အသောဘနတို့နှင့် လိုက်ရောညီမျှနိုင်၏၊ အသောဘနကို ထောက်စာလျှင် သောဘနတို့သည် အညမည်၏၊ ထိုအညမည်သော သောဘနတို့နှင့် လိုက်ရောညီမျှနိုင်၏၊ ဥပမာ–နှစ်ဘက်ကွဲ၍ ရန်ပွဲ ဖြစ်နေရာဝယ် ဟိုဘက်နှင့်လည်း သဘောတူ, သည်ဘက်နှင့်လည်း သဘောတူ, နှစ်ဘက်လုံးမှာ လိုက်ရောနိုင်သူ ကဲ့သို့တည်း။

[**ဋီကာကျော်**] သောဘနာပေက္ခာယ ဣတရေ, ဣတရာပေက္ခာယ သောဘနာ အညေနာမ၊ န ဥဒ္ဓစ္စသဒ္ဓါဒယောဝိယ အကုသလာဒိသဘာဝါ ယေဝါတိ အညသမာနာ။

သောဘနာပေက္ခာယ–သောဘနကိုငဲ့သ[illegible]င့် (သောဘနကိုထောက်လျှင်၊)ဣတရေ-တပါးသော အသောဘန တို့သည်ငှင်း၊ ဣတရာပေက္ခာယ-တပါးသော အသောဘနတို့ကိုထောက်စာလျှင်၊ သောဘနာ-သောဘနတို့သည်ငှင်း၊ အညေနာမ-အညတို့မည်၏၊ တေသံ-ထိုအပြန်အလှန် အညမည်သော တရားတို့နှင့်၊ သမာနာ-သဘောတူနိုင်သော တရားတို့တည်း၊ ဥဒ္ဓစ္စသဒ္ဓါဒယောဝိယ-ဥဒ္ဓစ္စစသော အကု

သိုလ်စေတသိက်, သဒ္ဓါစသော သောဘန စေတသိက်တို့ကဲ့သို့၊ အကုသလာဒိ သဘာဝါယေ၀-အကုသိုလ် သဘော တမျိုးတည်း, သောဘန သဘောတမျိုးတည်းသာ ရှိကုန်သည်၊ န-မဟုတ်ကုန်၊ ဣတိ-ထို့ကြောင့်၊ အညသမာနာ-တို့မည်၏။

ဝါဒန္တရများ။ ။အချို့ကား-သောဘနနှင့်ယှဉ်ခိုက် အသောဘနမှတပါး သောဘနနှင့်တူ, အသောဘနနှင့် ယှဉ်ခိုက်လည်း သောဘနမှ တပါး အသောဘနနှင့်တူသောကြောင့် "အညသမာနမည်၏" ဟု ယူပြီးလျှင် "သောဘနနှင့်ယှဉ်ခိုက် အသောဘနသည် အည၏အပါဒါန်တည်း၊ အသောဘနနှင့်ယှဉ်ခိုက် သောဘနသည် အည၏ အပါဒါန်တည်း" ဟု ဆိုကြ၏၊ ဤ အယူ၌ "ယှဉ်ခိုက်" ဟူသော စကားသည် ကျမ်းရင်း အာဘော်သို့ မကျရောက်ချေ၊ ကျမ်းဆရာသည် ယှဉ်ခိုက် မယှဉ်ခိုက်ကို စွဲ၍ "အည" ဟူသော နာမည်ကို ပေးခြင်း မဟုတ်၊ ပြခဲ့သည့်အတိုင်း တရားတမျိုးကို ထောက်လျှင် အခြားတမျိုးသည် "အည" မည်ကြောင်းကို ရည်ရွယ်ရင်းဖြစ်သည်၊ ယှဉ်ခိုက်သာယူလျှင် သောဘနယှဉ်ခိုက် အသောဘနသာ ကြွင်းကျန်သည် မဟုတ်သေး, သောဘန တခုမှာ ယှဉ်ခိုက် မယှဉ်နိုင်ရာ သောဘနတွေ အများကြီး ရှိလေသေး၏၊ ထို့ကြောင့်"ယှဉ်ခိုက်"ဟူသော စကားသုံးသည် လုံးလုံး မသင့်။

အချို့ကား "သောဘနယှဉ်ခိုက် သောဘနမှတပါး အသောဘနနှင့်တူ,အသောဘနယှဉ်ခိုက် အသောဘနမှ တပါး သောဘနနှင့် တူ၏" ဟု ယှဉ်ရာစိတ်ကို အပါဒါန်ခံ၍ ပြောင်းပြန် ဆိုပြီးလျှင် မိမိတို့ တိုက်တာ၌ နေခိုက် အခြားတိုက်တာက ပုဂ္ဂိုလ်များနှင့် ဆက်ဆံလေ့ရှိသူကို"အညသမာန်းဥုးပဥ္စင်း"ဟု ဆရာတော်ကြီးများ ခေါ်စမှတ် ပြုသကဲ့သို့ တည်းတဲ့၊ ယှဉ်ခိုက် ဟူသော စကားကစ၍ မှားယွင်းလေပြီ၊ နှစ်ဘက်လုံးနှင့် ဆက်ဆံနိုင်သော ဥုးပဥ္စင်း ဖြစ်၍ "အညသမာန်း ဥုးပဥ္စင်း" ဟု ဆရာတော်ကြီးများ သုံးနှုန်းကြသည်မှာ လမ်းမှန်ပင်တည်း။

အကုသလရာသိအဖွင့်

[မောဟ] မုယှတီတိ မောဟောနာမ, သော အညာဏလက္ခဏော၊
အာလမ္ဗသဘာဝစ္ဆာဒ-ရသောန္ဓကာရုပဋ္ဌာနော၊
အယောနိသော မနသိကာရ-ပဒဋ္ဌာနောတိ သညိတော။

ဝစနတ္ထ, လက္ခဏ။ ။မုယှတီတိ-အာရုံ၌ တွေဝေတတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ မောဟောနာမ-မည်၏၊ သော-ဤ မောဟသည်၊ အညာဏလက္ခဏော-ဉာဏ်၏ ဆန့်ကျင်ဘက် လက္ခဏာ ရှိ၏။—မုယှတိ အရ အာရုံ၌ တွေဝေခြင်း ဟူရာ၌ ဝိစိကိစ္ဆာ သဘောကဲ့သို့ မဆုံးဖြတ်နိုင်ဘဲ ဝေတေတေဖြစ်နေခြင်း မဟုတ်, အာရုံ၏ အမှန်သဘောကို မသိခြင်းပင်တည်း၊ ထို့ကြောင့် မုယှတိကို "နပ္ပဇာနာတိ" ဟု ငိုကာ

တို့ ဖွင့်ကြသည်၊ ဘဝင်ကျ၍ အိပ်ပျော်နေသလို မသိရုံ သက်သက်လည်း မဟုတ်, ဉာဏ်သည် အမှန်ကို သိသလို မောဟက အမှားတွေကို သိလေသည်၊ ထို့ကြောင့် ဉာဏ်၏ ဆန့်ကျင်ဘက် ဖြစ်ခြင်းသည် မောဟ၏ လက္ခဏာတည်း။

ရသ,ပစ္စုပဋ္ဌာန်။ ။အာလမ္ဗဏသဘာဝ စ္ဆာဒနရသော-အာရုံ၏ သဘောမှန်ကို ဖုံးကွယ်ခြင်း ကိစ္စရှိ၏၊ အန္ဓကာရပစ္စုပဋ္ဌာနော-ပညာစက္ခုကို ကာဏ်းအောင် ပြုတတ်သော တရားဟု ယောဂီဉာဏ်တွင် ထင်လာ၏။—အာရုံ၏ ဟုတ်မှန်သော သဘောဟူသည် ဒုစရိုက် တရားတို့၏ မကောင်းဆိုးဝါးသော သဘော, သုစရိုက်တို့၏ ကောင်းသော သဘော, ဒုက္ခသစ္စာ စသည်တို့၏ သဘော, အတိတ်ဘဝနှင့် အနာဂတ်ဘဝတို့ ရှိခြင်းသဘော, ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်သဘော စသည်များတည်း၊ ဤကဲ့သို့ သဘောမျိုးကို မသိအောင် ကာကွယ် ဖုံးလွှမ်းထားခြင်းသည် မောဟ၏ ကိစ္စပေတည်း၊ ဤသို့ ဖုံးလွှမ်း ကာကွယ်မှုကြောင့် ဒုစရိုက်သဘောကို သိပြီးသော ပညာရှိကြီးများပင် မောဟ ဝင်လာသည့်အခါ ဒုစရိုက်တို့၏ အပြစ်ကို မမြင်နိုင်ဘဲ ပြုမှား မိကြလေသည်၊ ထို့ကြောင့် "ဤမောဟသည် ရှိပြီးသား ပညာစက္ခုကို ကာဏ်းအောင် ပြုတတ်သော တရား" ဟု ယောဂီတို့ ဉာဏ်မှာ ထင်လာလေသည်။

ပဒဋ္ဌာန်။ ။အယောနိသော မနသိကာရ ပဒဋ္ဌာနောတိ-အယောနိသောမသိကာရလျှင် နီးသောအကြောင်းရှိ၏ ဟူ၍၊ သညိတော-မှတ်အပ်၏။— "အယောနိသော ဘိက္ခဝေ မနသိကရောတော အနုပ္ပန္နာစေဝ အကုသလာဓမ္မာ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ" နှင့်အညီ မသင့်မတင့် နှလုံးသွင်းသူ၏ သန္တာန်၌ အကုသိုလ်တရား တိုးပွားမြဲဖြစ်ရကား အယောနိသော မနသိကာရသည် မောဟဖြစ်ဘို့ရာ နီးစွာသော အကြောင်းတည်း၊ [ပဒဋ္ဌာန် မလာသော အကုသိုလ်အရာ၌ အယောနိသောမနသိကာရ ချည်းသာမှတ်၊ မောဟနှင့်စပ်၍ အခြားမှတ်သားဘွယ်ကို ပစ္စည်းပိုင်း-အဝိဇ္ဇာပုဒ်၌ ရှု။]

[ဆောင်] **သဘောမှန်ရာ, ဖုံးကွယ်ကာ၍, ပညာစက္ခု, ကာဏ်းအောင်ပြုလျှင်း, မိုက်မဲခြင်း, မယွင်းမောဟ သဘောတည်း။**

အဟိရိက။ ။"န ဟိရိယတီတိ အဟိရိကော" မရှက်တတ်သော ပုဂ္ဂိုလ်, စိတ်, သမ္ပယုတ် တရားစုတည်း၊ "အဟိရိကဿ ဘာဝေါ (အဟိရိက္ကံ-ဟု ဖြစ်သင့်လျက် ကတလုံးကိုချေ)အဟိရိကံ" ဤ အဟိရိကသည် မကောင်းမှုကို မစက်ဆုပ်ခြင်း အဇိဂုစ္ဆနလက္ခဏာ, တနည်း-မရှက်ခြင်း အလဇ္ဇာ လက္ခဏာရှိ၏၊ မကောင်းမှု ဒုစရိုက်မည်သည် သူတော်ကောင်း သဘောဖြင့် စဉ်းစားကြည့်လျှင် စက်ဆုပ်ဘွယ်တွေသာတည်း၊ ဒုစရိုက်ကို ပြုမိပြန်လျှင် ပညာရှိ သူတော်ကောင်းတို့ အလယ်မှာ ရှက်ဘွယ်ကောင်းလှချေ၏၊ သို့သော် ရွာဝက်တို့ကား မစင်ဘွက်ကို မစက်ဆုပ် မရွံ့ရှာဘဲ မစင်ဘွက်တည်း၌ လူးကာ လိမ့်ကာ စားကာ အိပ်ကာဖြင့် လွန်စွာ ပျော်ပျော်သကဲ့သို့,

ထို့အတူ အဟိရိက ကိန်းနေသူလည်း ထိုမျှလောက် စက်ဆုပ်ရွံရှာ ရှက်ဘွယ်ရာ ဒုစရိုက်တွေကို မောဟ၏ ကွယ်ဝှက်မှုကြောင့် မရှက်သာ မရွံသာ လွန်စွာ နှစ်သက်လေသည်။ [ဝေတာဝက်က မစင် မကြိုက်၍ ရွာဝက်ကို ဥပမာပြသည်။]

[ဆောင်] **ရွာသူတို့ဝက်, မစင်ဘွက်ကို, မစက်ဆုပ်အား, မရှက်အားသို့, များဒုစရက်, ပြုဘို့ချက်မှ, မရှက်သသူ, ဖြစ်ကြောင်းဟူ, မှတ်ယူ အဟိရိကတည်း။**

အနောတ္တပ္ပ။ ။"န ဩတ္တပ္ပတီတိ အနောတ္တပ္ပံ" မကြောက်တတ်သော သဘောတရားတည်း၊ ဤအနောတ္တပ္ပသည် မကောင်းမှုကို မကြောက်မရွံ့ခြင်း အသာရဇ္ဇလက္ခဏာ, တနည်း-မထိတ်လန့်ခြင်း အနုတ္တာသလက္ခဏာ ရှိ၏၊ မကောင်းမှုကို ပြုမိလျှင် ကိုယ့်ကိုယ် ကိုယ်ပင် မကြည်ညိုနိုင်ဘဲ စွပ်စွဲခြင်းဟူသော အတ္တာနုဝါဒဘေး, သူတပါးတို့က စွပ်စွဲကဲ့ရဲ့ခြင်းဟူသော ပရာနုဝါဒဘေး, မင်းပြစ် မင်းဒဏ်ခံရခြင်းဟူသော ဒဏ္ဍဘေး, ထိုဘေးတို့မှ အတိမ်းအရှောင် အပုံးအကွယ် ကောင်းလှ၍ လွတ်ကင်းစေကာမူ တမလွန်၌ ခံရမည့် ဒုဂ္ဂတိဘေးတို့နှင့် ကြုံတွေ့ရတော့မည် ဖြစ်၍,စင်စစ် ကြောက်ရွံ့ဘွယ် ထိတ်လန့်ဘွယ် ကောင်းလှချေ၏၊ သို့သော် မီးတောက်မီးလျှံကို ပိုးပရန်ကောင် ကလေးတွေက (ရွှေတောင်ကြီး ထင်လေလားမသိ) အတင်း တိုးဝှေ့ကြသကဲ့သို့, ထို့အတူ အနောတ္တပ္ပ ကိန်းသူများလည်း ကြောက်ရွံ့ဘွယ် ဒုစရိုက်တွေကို မကြောက်မရွံ့ဘဲ ရဲရဲကြီး ပြုဝံ့ကြသည်။

[ဆောင်] **ပိုးပရန်မျိုး မီးလျှံတိုးသို့, အကျိုးကိုထောက်, ရွံ့ကြောက်စဘွယ်, သွယ်သွယ်ဒုစရက်, ပြုဘို့ချက်မှ, သက်သက်မရွံ့, အရဲစွန့်, ပြုဝံ့နောတ္တပ်တည်း။**

ဥဘော ဓမ္မေ အဇ္ဈတ္တ-အနုတ္တာသနလက္ခဏာ၊
ပါပါနံ ကရဏရသာ, အသင်္ကောစန ပစ္စုပဋ္ဌာနာ၊
အတ္တပရ အဂါရဝ-ပဒဋ္ဌာနာတိ သညိတာ။

ဥဘော-နှစ်ပါးကုန်သော၊ ဓမ္မေ-ဤအဟိရိက အနောတ္တပ္ပတို့သည်၊ အဇ္ဈတ္တ အနုတ္တာသန လက္ခဏာ-ဒုစရိုက်တို့မှ မစက်ဆုပ်ခြင်း, မထိတ်လန့်ခြင်း လက္ခဏာ ရှိကုန်၏၊ ပါပါနံ-တို့ကို၊ ကရဏရသာ-ပြုခြင်းကိစ္စ ရှိကုန်၏၊ အသင်္ကောစန ပစ္စုပဋ္ဌာနာ-မကောင်းမှုမှ မတွန့်မဆုတ်သော တရားတွေ ဟု ယောဂီဉာဏ်တွင် ထင်လာကုန်၏၊ အတ္တပရအဂါရဝပဒဋ္ဌာနာတိ-မိမိ သူတပါးကို (အစဉ်အတိုင်း) မလေးစားခြင်းလျှင် ပဒဋ္ဌာန် ရှိကုန်၏ ဟူ၍၊ သညိတာ-မှတ်အပ်ကုန်၏။

ဤအဟိရိက အနောတ္တပ္ပတို့၏ ရသ ပစ္စုပဋ္ဌာန်တို့ကို ဟိရိ ဩတ္တပ္ပတို့မှ ပြန်၍ သိရမည် ဖြစ်သောကြောင့် ဟိရိ ဩတ္တပ္ပအခဏ်းကျမှ အကျယ်ကို သိရလတ့်။

[၉၄၈] ဥဒ္ဓတဘာဝေါ ဥဒ္ဓစ္စံ, အဝူပသမလက္ခဏံ၊
အနဝဋ္ဌာနရသံ ဘန္တ-ဘာဝပစ္စုပဋ္ဌာနကံ။

ဝစနတ္ထ။ ။ဥဒ္ဓတဘာဝေါ-အထက် အထက်သို့ လွင့်တက်သော စိတ်၏ ဖြစ်ကြောင်းသည်၊ ဥဒ္ဓစ္စံ-မည်၏။ - "ဥဒ္ဓံ ဥဒ္ဓံ ဟနတီတိ ဥဒ္ဓတံ, ဥဒ္ဓတဿ ဘာဝေါ ဥဒ္ဓစ္စံ" ဥဒ္ဓံ ဥဒ္ဓံ-အထက် အထက်သို့၊ ဟနတိ (ဂစ္ဆတိ) - လွင့်တက်သကဲ့သို့ ဖြစ်တတ်၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ ဥဒ္ဓတံ-မည်၏၊ ဤ ဝိဂ္ဂဟဖြင့် စိတ်ကိုရသည်။ [ဥ+ဟန-တ၊ ဟန ကို ဓ,ဒွေးဘာဝဖြင့် ပြီး။] ဥဒ္ဓစ္စနှင့် ယှဉ်သော စိတ်သည် အာရုံတခုပေါ်၌ ငြိမ်သက်စွာ မတည်နိုင်၊ အထက် အထက်သို့ လွင့်ကာ လွင့်ကာ တက်နေသကဲ့သို့ ဖြစ်၏။

လက္ခဏာ။ ။အဝူပသမလက္ခဏံ-မငြိမ်သက်ခြင်း လက္ခဏာရှိ၏။ - လေအဟုန်တိုက်ခတ်မှုကြောင့် ရေအယဉ်၏ မငြိမ်သက်ခြင်းကဲ့သို့, အာရုံကို ငြိမ်သက်စွာ မယူနိုင်ခြင်းသည် ဥဒ္ဓစ္စ၏ လက္ခဏာတည်း။

ရသ,ပစ္စုပဋ္ဌာန်။ ။အနဝဋ္ဌာနရသံ - အာရုံတခု၌ မရပ်မတည် လည်ခြင်းကိစ္စရှိ၏၊ ဘန္တဘာဝပစ္စုပဋ္ဌာနကံ-လှုပ်ရှားသော စိတ်၏ ဖြစ်ကြောင်းတရားဟု ယောဂီတို့ဉာဏ်တွင် ထင်လာ၏။ - တံခွန်တိုင်၌ ဆွဲထားအပ်သော တံခွန်သည် လေတိုက်တိုင်း လွင့်ကာ လွင့်ကာ ကောင်းစွာ မတည်သကဲ့သို့, အာရုံတခုပေါ်၌ ကောင်းစွာ မတည်ခြင်းသည် ဥဒ္ဓစ္စ၏ ကိစ္စတည်း၊ ဤ အနဝဋ္ဌာန ကိစ္စဖြင့် ဥဒ္ဓစ္စ၏ ဆွပေးမှုကြောင့် ယှဉ်ဘက်ဟူသမျှတို့ အာရုံကို တည်တန့်စွာ မယူနိုင်ကြချေ၊ ကေဂ္ဂတာခေါ် သမာဓိသော်မှလည်း ဥဒ္ဓစ္စနှင့် ယှဉ်ခိုက်မှာ အာရုံကို ယူမိရုံမျှသာ တည်နိုင်လေသည်၊ အခြားသော ယှဉ်ဘက်စိတ်များ၌ ယှဉ်ရသလို ကျကျနန စိတ်အစဉ် တည်တန့်အောင် မယူနိုင်ချေ၊ ထို့ကြောင့် ဥဒ္ဓစ္စသည် "ပြာပုံတခုဝယ် ကျောက်ခဲကို ပစ်ချလိုက်သည့်အခါ ထောင်းကနဲ ပြာတွေ လွင့်ထ လာသကဲ့သို့ စိတ်၏ လှုပ်လှုပ်ရှားရှား လွင့်ပါးကြောင်းတရား" ဟု ထင်လာသည်။

[ဆောင်] **လေဟုန်အရှိန်, ရေမငြိမ်သို့, မငြိမ်မသက်, အထက်ထက်၌, လွင့်တက်တတ်ရှောင်း, စိတ်ဖြစ်ကြောင်း, မကောင်း ဥဒ္ဓစ္စသဘောတည်း။**

[မောဟ စသော ဤလေးပါးကို သဗ္ဗာကုသလသာဓာရဏ ဖြစ်၍ ရှေ့ကထားသည်။]

[**လောဘ**] လုဗ္ဘတီတိ လောဘော သော, အာလမ္ဗဂ္ဂါဟလက္ခဏော၊
အဘိသင်္ဂရသော အပရိ-စ္စာဂပစ္စုပဋ္ဌာနကော၊
သံယောဇနီယဓမ္မေသု, အဿာဒိက္ခ ပဒဋ္ဌာနော။

ဝစနတ္ထ, လက္ခဏာ။ ။လုဗ္ဘတီတိ - တပ်မက်ခင်မင်, လိုချင်တတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊လောဘော-မည်၏၊ သော-ဤလောဘသည်၊ အာလမ္ဗဂ္ဂါဟလက္ခဏော-

အာရုံကို ယူခြင်းလက္ခဏာရှိ၏။ - "အာရုံကို ယူခြင်း" ဟူရာ၌ ယူကာမတ္တ မဟုတ်, လောဘ၏ အကြီးအငယ်အလိုက် ထိုက်သည့်အားလျော်စွာ တမ်းတမ်းစွဲ ငမ်းငမ်း တက် တပ်မက်ခင်မင် လိုချင်သော "အယူ" မျိုးတည်း၊ ထို့ကြောင့် လောဘ၏ အာရုံယူပုံကို မျောက်နဲ့စေးက မျောက်ကို ဖမ်းထားပုံဖြင့် ဥပမာပြ၏။

ချဲ့ဦးအံ့—သစ်ပင်မှ ထွက်ကျနေသော "မျောက်နဲ့စေး" ခေါ် သစ်စေးပုံ၏ အနီးအပါးသို့ အထူးအဆန်းမြင်လျှင် ဆော့ချင်တတ်သော မျောက်သတ္တဝါတကောင် ရောက်လာလေရာ, ထို သစ်စေးပုံကို လက်တဘက်ဖြင့် နှိုက်စမ်း၏၊ သစ်စေးပုံက ထို လက်ကို စေးကပ် ဖမ်းယူထားသည်၊ ပဌမလက်ကွာအောင် အခြားလက်တဘက် ဖြင့် ခွါပြန်၏၊ ဒုတိယလက်ကိုလည်း သစ်စေးပုံက စေးကပ် ဖမ်းယူထားပြန်သည်၊ လက် ၂ ဘက်လုံးကွာအောင် ပါးစပ်ဖြင့် ကိုက်၍ ခွါပြန်၏၊ ပါးစပ်ကိုလည်း သစ်စေးပုံက စေးကပ်ဖမ်းယူထားပြန်သည်၊ လက်ရော ပါးစပ်ပါ တခါထည်းကွာ လေအောင် ခြေ ၂ ဘက်ဖြင့် ဘယ်ပြန် ညာပြန် တွန်းကန်လေ၏၊ ခြေ ၂ ဘက်ကို လည်း စေးကပ်ဖမ်းယူလိုက်ပြန်သည်၊ ထိုအခါ မတတ်သာသဖြင့် "ကွာလိုကွာ ညား" ဟု သဘောထား၍ ကိုယ်ဖြင့်ဘိလျက် ခွါလိုက်ရာ အိကနဲ့နေကာ ခွါ၍မရ အောင် စေးကပ်ဖွဲ့နှောင်ထားလေသည်၊ ထို့အတူ လောဘမည်သော သဘော တရားလည်း ခြောက်ပါးသော အာရုံတို့ ထိခိုက်လာလျှင် တမ်းတမ်းစွဲ ငမ်းငမ်း တက် ငြိတွယ်ကာ မခွါနိုင်အောင် ဖမ်းယူ ထားလေသည်၊ [မျောက်နဲ့စေးနှင့် လောဘ, မျောက်၏ လက် ခြေ ပါးစပ် ကိုယ် ၆ မျိုးနှင့် အာရုံ ၆ ပါးတူ၏။]

ရသ,ပစ္စုပဋ္ဌာန်။ ။အဘိသင်္ဂရသော-အာရုံ၌ လွန်စွာ ငြိကပ်ခြင်းကိစ္စ ရှိ၏၊ အပ္ပရိစ္စာဂပစ္စုပဋ္ဌာနကော-မစွန့်လွှတ်နိုင်သော တရားဟု ယောဂီတို့ ဉာဏ်တွင် ထင်လာ၏။- ဒယ်အိုးခင်း ပူပူပေါ်၌ အမဲသားတစ်ကို ပစ်ချလိုက်ရာ တခါတည်း ကပ်ငြိသကဲ့သို့,အာရုံ၌ ငြိကပ်နေခြင်းသည် လောဘ၏ ကိစ္စတည်း၊ အဝတ်အထည် ပေါ်၌ အမဲဆီစသည် စွဲနေလျှင် တော်တော်နှင့် ချွတ်လို့ လွှတ်လွှတ်ကြီး မစင်ကြယ် နိုင်သကဲ့သို့, အာရုံတခုခု၌ စွဲလမ်း ငြိကပ်နေလျှင် စွန့်ခွါ နိုင်ခဲသော တရားဟု ထင်သည်။

ပဒဋ္ဌာန်။ ။သံယောဇနိယေသု ဓမ္မေသု အဿာဒါနုပဿနာ...သံယောဇဉ်၏ အာရုံဖြစ်သော တရားတို့၌၊ အဿာဒါနုပဿနာ - သာယာဘွယ်ဟု ရှုတတ်သော ဒိဋ္ဌိလျှင် နီးစွာသော အကြောင်းရှိ၏။-မသာယာဘွယ် အသုဘကို သာယာဘွယ် သုဘ ဟု အယူရှိသော ကြောင့်သာ လောဘတဏှာ ဖြစ်တတ်ရကား ထို အဿာဒဒိဋ္ဌိသည် လောဘဖြစ် ဘို့ရာ နီးစွာသော အကြောင်းတည်း။

[ဆောင်] **မျောက်နဲ့စေးပုံ, အာရုံငြိကပ်, တပ်မက်ခင်မင်, လိုချင်တတ်သော, ဤသဘော, မှတ်လော လောဘတည်း။**

လောဘနှင့် ဆန္ဒ။ ။ယခုပြခဲ့သော လက္ခဏာစသည်တို့အရ လောဘ၏ လိုချင်မှု၌ အစေးရှိ၏, ဆန္ဒ၏ လိုချင်မှု၌ အစေးမရှိ၊ ထို့ကြောင့် တွယ်တာငြိကပ် တပ်မက်မှုပါသော လိုချင်မှုသည် လောဘ၏ သဘောတည်း၊ အာရုံကို ပြုလိုရုံ ရလိုရုံမျှ သဘောသည် ဆန္ဒ၏ သဘောတည်းဟု မှတ်၊ [မျှ-ဟူသော စကားဖြင့် လောဘကဲ့သို့ "ငြိကပ်မှုမရှိ" ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကိုသာပြ၏၊ လောဘလောက် မထက်မြက်ဟု ဆိုလိုရင်း မဟုတ်, အချို့အရာမှာ ဆန္ဒာဓိပတိတပ်လျက် လောဘထက်ပင် ထက်မြက်သေး၏၊ အခြေပြု၌ ဆောင်ပုဒ်ပြခဲ့ပြီ။]

---

[၆၄] မိစ္ဆာ ပဿတီတိ ဒိဋ္ဌိ, အဘိနိဝေသလက္ခဏာ၊
ပရာမာသရသာ မိစ္ဆာ-ဘိနိဝေသ ဥပဋ္ဌာနာ၊
အရိယာနံ အဒဿန-ကာမတာဒိ ပဒဋ္ဌာနာ။

ဝစနတ္ထ။ ။မိစ္ဆာ- မှားယွင်းသောအားဖြင့်၊ ပဿတီတိ-ရှုတတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ဒိဋ္ဌိ-မည်၏။- "ပဿတီတိ ဒိဋ္ဌိ" သာ လိုရင်းတည်း၊ မိစ္ဆာ သဒ္ဒါကား အကုသိုလ်အရာဖြစ်၍ "မှားယွင်းစွာ ပြုတတ်ကြောင်း" ထင်ရှားဘို့ရာ ထည့်စွက်အပ်သော သဒ္ဒါဖြစ်သည်၊ ထိုစကားမှန်၏- သဒ္ဒါတခုကို တွေ့မြင်သည့်အခါ ထိုသဒ္ဒါက သာမညဖြစ်နေ၍ အနက် အမျိုးမျိုးကို ဟောနိုင်သော်လည်း ဟောနိုင်သမျှအနက်တွေကို မယူဘဲ ထိုအရာဌာနနှင့် ဤအနက် သင့် မသင့်ကို နှိုင်းချင့်ပြီးမှ သင့်လျော်သော အနက်ကို သုံးစွဲရလေသည်။

လက္ခဏ,ရသ,ပစ္စုပဋ္ဌာန်။ ။အဘိနိဝေသလက္ခဏာ - မသင့်မတင့် နှလုံးသွင်းခြင်း လက္ခဏာရှိ၏၊ ပရာမာသရသာ-မှားသောအားဖြင့် သုံးသပ်ခြင်း ကိစ္စ ရှိ၏၊ မိစ္ဆာဘိနိဝေသဥပဋ္ဌာနာ - မှားမှားယွင်းယွင်း နှလုံးသွင်းခြင်းရှိသော တရားဟု ယောဂီတို့ဉာဏ်တွင် ထင်လာ၏။- "မသင့်မတင့် နှလုံးသွင်းခြင်း" ဟူသည် အနိစ္စအမှန်ကို နိစ္စဟုဂုဏ်း, ကမ္ဘာလောကရှိ အရာတွေကို ဖန်ဆင်းသူ မရှိဘဲလျက် "ရှိ၏" စသည်ဖြင့်ဂုဏ်း, စွဲလမ်း မှတ်ထင်မှုများတည်း၊ ထိုကဲ့သို့မှတ်ထင်သည် အားလျော်စွာ ဆိုင်ရာ အာရုံကို အမှားအဘိုင်း အာရုံပြုနေခြင်းကိုပင် "မှားသောအားဖြင့် သုံးသပ်ခြင်း ကိစ္စ" ဟု ဆိုသည်။

ပဒဋ္ဌာန်။ ။အရိယာနံ-အရိယာ သူတော်ကောင်းတို့ကို၊ အဒဿနကာမတာဒိ ပဒဋ္ဌာနာ - ဖူးမြင်ခြင်းငှါ အလိုမရှိသူ၏ အဖြစ် အစရှိသည်လျှင် နီးစွာသော အကြောင်းရှိ၏။-မှန်ကန်သော တရားကို ကိုယ်တိုင် သိမြင်ပြီးသော အရိယာများနှင့် သူတော်ကောင်း တရားတို့၌ အကြား အမြင် ဗဟုသုတများသော ပုထုဇဉ် သူတော်ကောင်းတို့ကို မပြတ်မလပ် ဖူးတွေ့ရလျှင် သူတော်ကောင်း တရားမှန်ကို

မကြာ မကြာ နာခံရသဖြင့် ဒုစရိုက် သုစရိုက် ဟူသောကံ, ထိုကံ၏ အကျိုးအပြစ်ဟူသော ဖလကို ကျနစွာ နားလည်နိုင်ခြင်းဟူသော ကမ္မဿကတာဉာဏ် သမ္မာအယူများ အဆင်သင့် ဖြစ်ပေါ်တတ်လေသည်၊ ထိုကဲ့သို့သော အရိယာ သူတော်ကောင်းတို့ကို မဖူးမတွေ့လိုဘဲ မျက်နှာလွဲ၍ နေခြင်းသည် ထို သမ္မာအယူ မရဘဲ မိစ္ဆာအယူ ရဘို့ရာ နီးစွာသော အကြောင်း ဖြစ်တော့၏၊ မိစ္ဆာအယူ ရှိရင်းစွဲသူတို့နှင့် ပေါင်းသင်း နေထိုင်ပါမူကား ပြောဘွယ် မရှိပြီ။

[ကြွင်းသော မှတ်ဘွယ်ကို ဝိထိမုတ်ပိုင်း မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ အဖွင့်၌ ရှု။]

[ဆောင်] **အမှန်တရား, ဥာဏ်အလားသို့, အမှားကိုပင်, အမှန်ထင်၍, သိမြင်ယူမှား, သဘောထား, မှတ်သား ဒိဋ္ဌိတည်း။**

[**မာန**] အဟံကာရော မညတီတိ-မာနော ဥန္နတိလက္ခဏော၊
သမ္ပဂ္ဂဟရသော ကေတု-ကမျတာ ပစ္စုပဋ္ဌာနကော၊
ဒိဋ္ဌိဝိပ္ပယုတ္တလောဘ-ပဒဋ္ဌာနောတိ သညိတော။

ဝစနတ္ထ, လက္ခဏာ။ ။အဟံကာရော-ငါတကားဟု, ထောင်လွှားပြုလျက်၊ မညတီတိ-မှတ်ထင်တတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ မာနော-မည်၏၊ ဥန္နတိလက္ခဏော-ထောင်လွှားတက်ကြွခြင်း လက္ခဏာရှိ၏။-လောက၌ ၁-သေယျပုဂ္ဂိုလ်=အမြတ်စားလူမျိုး, ၂-သဒိသပုဂ္ဂိုလ်=သူများနှင့် တန်းတူ အလတ်စား လူမျိုး, ၃-ဟီနပုဂ္ဂိုလ်=သူများအောက်ကျသော လူမျိုးဟု သုံးမျိုးရှိ၏။

တမျိုးတမျိုး၌ (က) သေယျမာန်=ဂုဏ်, သိရိ, ဥစ္စာ, ပညာ, အဆင်း,စသည်အားဖြင့် တဘက်ဘက်က သူများထက် မြတ်၏ သာ၏ ဟု မှတ်ထင်ခြင်း, (ခ) သဒိသမာန်=ထိုဂုဏ်သိရိ စသည်ဖြင့် "သင်းတို့နှင့်ငါ ဘာထူးသလဲ, အတူတူဘဲ" ဟု မှတ်ထင်ခြင်း, မာန်မူခြင်း, (ဂ) ဟီနမာန်= "သူတို့အောက် ကျနေကော ငါကဘာအရေးစိုက်ရမှာလဲ, ကိုယ့်ရှိမှ ကိုယ်စားရတာဘဲ" စသည်ဖြင့် မာန်မူခြင်း, ဤသို့ သုံးပါးပြားပြန်၏။

ထိုတွင် သေယျပုဂ္ဂိုလ်၏ သေယျမာန်မူခြင်း, သဒိသပုဂ္ဂိုလ်၏ သဒိသမာန်မူခြင်း, ဟီနပုဂ္ဂိုလ်၏ ဟီနမာန်မူခြင်းသည် "ယာထာဝမာန" မည်၏၊ "ဟုတ်မှန်သည့်အတိုင်း မာန်မူခြင်း" ဟူလို၊ ဤ ယာထာဝမာနကို အရဟတ္တမဂ်ကသာ ပယ်နိုင်၏၊ မိမိနှင့်မတန်သော အခြားမာန် နှစ်မျိုးသည် "အယာထာဝမာန" မည်၏၊ "မဟုတ်မမှန်သော မာန်မူခြင်း" ဟူလို၊ ဤ အယာထာဝမာန်ကို သောတာပတ္တိမဂ်တုန်းကပင် ပယ်နိုင်ပြီ၊ ထို အလုံးစုံသော မာနသည် ခပ်ထောင်ထောင် ခပ်ကြွကြွ ခပ်ကြွားကြွား ခပ်မာမာ (နှလုံးကို လေပင့်၍ ဘဝင်မြင့်နေသူကဲ့သို့) တက်ကြွမြင့်မောက်ခြင်း လက္ခဏာ ရှိကြသည်။

ရသ, ပစ္စုပဋ္ဌာန်။ "သမ္ပဂ္ဂဟရသော–သမ္ပယုတ်တရားတို့ကို ချီးမြှောက်ခြင်းကိစ္စရှိ၏၊ ကေတုကမျတာပစ္စုပဋ္ဌာနကော–ထူးကဲမြင့်ချွန်, တံခွန်ပမာ, အရာရာဝယ်, ကဲသာခြင်းကို လိုလားသူ၏အဖြစ်ဖြင့် ယောဂီတို့ဉာဏ်တွင် ထင်လာ၏။– မိမိက မြှောက်ကြွသည် အားလျော်စွာ သမ္ပယုတ်တရားတို့ကို မြှောက်ကြွကြွ နေအောင် ချီပင့် မြှောက်စားခြင်းသည် မာန၏ ကိစ္စတည်း၊ သို့ဖြစ်၍ ယောဂီတို့ဉာဏ်မှာ "တံခွန်အလံအလား တက်ကြွ မြင့်မောက်လိုသော တရား" ဟု ထင်လာသည်။ ["ကေတု"ကို "တုရင် မှန်ကင်း" ဟု အနက်ပြန်ကြ၏၊ "ကေတု ဝုစ္စတိ ဗဟူသု ဓဇေသု အစ္စုဂ္ဂတဓဇော"ဟု နိဗ္ဗေပကဏ္ဍ အဋ္ဌကထာ ဆိုရကား ဤ၌ အမြင့်ဆုံး တံခွန်ကို "ကေတု" ဟုမှတ်၊ ထိုတံခွန်သည် အများတံခွန်ထက် မြင့်မောက်သကဲ့သို့, အများထက် မြင့်မောက်လိုခြင်းကို "ကေတုကမျတာ" ဟု ဆိုလိုသည်။]

ပဒဋ္ဌာန်။ "ဒိဋ္ဌိဝိပ္ပယုတ္တ လောဘပဒဋ္ဌာနော၊တိ–ဒိဋ္ဌိနှင့်မယှဉ်သော လောဘလျှင် နီးစွာသော အကြောင်းရှိ၏ဟူ၍၊ သညိတော-၏။—ဒိဋ္ဌိသည် လောကီ ခန္ဓာငါးပါးကို "အတ္တ" ဟု စွဲလမ်း၏၊ မာနသည် ထိုလောကီခန္ဓာကို "အဟံ-ငါ"ဟု မှတ်ထင်၏၊ ဤသို့ ဒိဋ္ဌိနှင့် မာနသည် စွဲလမ်းမှတ်ထင်ပုံ ကွဲပြားသော်လည်း စွဲလမ်း မှတ်ထင်ရာ တရားမှာ လောကီခန္ဓာငါးပါးချည်းသာတည်း၊ ခန္ဓာငါးပါးပေါ်၌ စွဲလမ်းမှတ်ထင်ပုံပြိုင်တူကျလျက်ရှိ၏၊ "အတူ"ဟူသောစကား၌ သဘောချင်း လိုက် ရော ညီမျှသော အတူမျိုးလည်းရှိ၏၊ တဘက်နှင့်တဘက် အပြိုင်အဆိုင်ပြုနေရာ သူမနိုင်–ငါမနိုင် "အပြိုင်တူ" မျိုးလည်းရှိ၏၊ ဤနေရာ၌ ဒိဋ္ဌိနှင့် မာနသည် "အပြိုင်တူ" တူနေကြ၏၊ ထို့ကြောင့် "အကြံတူလျှင်ရန်သူ" ဟူသကဲ့သို့, ဒိဋ္ဌိယှဉ် ရာ၌ မာနမယှဉ်, မာနယှဉ်ရာ၌ ဒိဋ္ဌိမယှဉ်နိုင်၊ [ဝိဘာဝနီ၌လာမည့် ခြင်္သေ့နှစ်စီး ဥပမာလည်း ဤနည်းပင်။] ဤသို့ ဒိဋ္ဌိနှင့်မယှဉ်နိုင်လျှင် အခြား ဒေါသ စသည်တို့နှင့် ယှဉ်ပါတော့လော,ဟူအံ့- "စွဲလမ်းမှတ်ထင်မှု" ဟူသည် မိမိကိုယ်ကို ချစ်ခင်ခြင်း လောဘသာလျှင် အရင်းခံရှိသောကြောင့် လောဘ မပါလျှင် မာနဖြစ်ဘွယ်ပင် မရှိပြီ၊ ထို့ကြောင့် ဒိဋ္ဌိဝိပ္ပယုတ္တ လောဘသည်သာ မာနဖြစ်ဘို့ နီးစွာသော အကြောင်းဖြစ်သည်။

[**မဟာဋီကာ**] အဟံတိ ပဝတ္တနတော မာနဿ ဒိဋ္ဌိသဒိသပ္ပဝတ္တိတိ သော ဒိဋ္ဌိယာ သဒ္ဓိံ ကေစိတ္တုပ္ပါဒေ န ပဝတ္တတိ အတ္တသိနေဟ သန္နိဿယော စာတိ အာဟ ဒိဋ္ဌိဝိပ္ပယုတ္တလောဘပဒဋ္ဌာနော၊တိ။

[ဆောင်] **အများထက်ချွန်, တံခွန်အလား, ငါတကားဟု, ထောင်လွှားပြုလျက်, ကြွကြွ တက်လျှင်း, မှတ်ထင်ခြင်း, မယွင်းမာနသဘောတည်း။**

• [လောဘသည် လောဘမူစိတ် အားလုံးနှင့်, ဒိဋ္ဌိသည် လောဘမူ သမ္ပယုတ်နှင့်, မာနသည် ဝိပ္ပယုတ်နှင့် ယှဉ်သည့်အတွက် ယှဉ်ရာစိတ်က ရှေ့ကျသောကြောင့် လောဘ ဒိဋ္ဌိ မာနကို ဒေါသစသည်တို့ ရှေ့က ထားရသည်။]

[ဒေါသ] စဏ္ဍိက္ကလက္ခဏော ဒေါသော, နိဿယဒါဟရသကော၊
ဒုဿန ပစ္စုပဋ္ဌာနော, အာဃာတဝတ္ထု ပဒဋ္ဌာနော။

လက္ခဏာ။ ။ဒေါသော-ဒေါသသည်၊ စဏ္ဍိက္ကလက္ခဏော- ကြမ်းတန်းသော ကိုယ်စိတ်၏ ဖြစ်ကြောင်းလက္ခဏာရှိ၏။—မြွေပွေး မြွေဟောက်ကို ဒုတ်ဖြင့် ပုတ်ခတ်သည့်အခါ ရှူးကနဲ ထလာတတ်သကဲ့သို့, မနှစ်သက်ဘွယ်သော အာရုံနှင့် တွေ့ကြုံလာသည့်အခါ ရှူးရှူးရှဲရှဲဖြစ်၍ ကိုယ်ရောစိတ်ပါ ကြမ်းတန်းလျက် အမျက်ထွက်ခြင်းသည် ဒေါသ၏ လက္ခဏာတည်း၊ ထို့ကြောင့် "ဒုဿတီတိဒေါသော" ဟု ဝစနတ်ပြု၊ ဒုဿတီတိ- ကိုယ်စိတ်နှစ်ပါးကို ဖျက်ဆီးတတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ဒေါသော-မည်၏။

ရသ။ ။နိဿယဒါဟရသကော-မိမိမှီရာ, စိတ်သတ္တာကို, ပြင်းစွာ လောင်ကျွမ်းခြင်းကိစ္စရှိ၏။—ဒေါသထွက်သည့်အခါ ယှဉ်ဘက်တရားတို့လည်းပူပူလောင်လောင် ရှိကြ၏၊ ထိုစိတ်စေတသိက်တို့ကြောင့်ဖြစ်သော စိတ္တဇရုပ်များလည်း ဒေါသအရှိန်ကြောင့် ပူပူလောင်လောင် ရှိကုန်၏၊ ထိုစိတ္တဇရုပ်နှင့် ပူးကပ်လျက် ဖြစ်ရသော ကမ္မဇ ဥတုဇအာဟာရဇရုပ်များလည်း (အိမ်တအိမ် မီးလောင်လျှင် အနီးအနားအိမ်များကို ကူးစက်သကဲ့သို့) အပူဓါတ် ကူးစက်၍ တကိုယ်လုံး လောင်ကျွမ်းလျက် နေတော့၏၊ ထို့ကြောင့် ဒေါသထွက်သည့်အခါ အသားအရေ နီမြန်းလျက် တကိုယ်လုံး ဆတ်ဆတ်တုန်နေတတ်သည်၊ ဒေါသအရှိန် အလွန် အားကြီးပါမူ မနောပဒေါသိကနတ်ကဲ့သို့ တခါထည်း ဘဝပြတ်အောင်ပင် လောင်ကျွမ်းတတ်လေသည်။[မနောပဒေါသိက နတ်တို့၏ ဝတ္ထုကို သီလက္ခန်-ဗြဟ္မဇာလသုတ်မှာရှု။]

ပစ္စုပဋ္ဌာန်,ပဒဋ္ဌာန်။ ။ဒုဿနပစ္စုပဋ္ဌာနော-ကိုယ်စိတ်နှစ်ပါးကိုဖျက်ဆီးတတ်သောတရားဟု ယောဂီတို့ဉာဏ်တွင် ထင်လာ၏၊ အာဃာတဝတ္ထုပဒဋ္ဌာနော-အာဃာတဝတ္ထုလျှင် နီးစွာသော အကြောင်းရှိ၏။—ရန်ငြိုးဖွဲ့တတ်သော ဒေါသကို အာဃာတ, ထိုဒေါသ၏ဖြစ်ကြောင်း အချက်များကို အာဃာတဝတ္ထု ဟု ခေါ်သည်၊ ထိုအာဃာတဝတ္ထုသည် ၁၀-ပါးရှိ၏၊ (၁) မိမိ၏ စီးပွားမဲ့,(၂)မိမိချစ်သူ၏ စီးပွားမဲ့, (၃) မိမိမုန်းသူ၏စီးပွား, ထိုသုံးမျိုးကို (က) ရှေးကပြုပြီးခြင်း (ခ) ယခုပြုနေခြင်း (ဂ) နောင်ပြုမည်ဖြစ်ခြင်း, ဤသုံးပါးဖြင့် မြှောက်· ၉-ပါးဖြစ်၏။ ခလုပ်တိုက်မိခြင်း, မိုယ်းရွာလွန်းခြင်း, နေပူလွန်းခြင်း, မိုယ်းမရွာခြင်း, မိမိစီးပွား, ချစ်သူ၏စီးပွား, မုန်းသူ၏စီးပွားမဲ့ကို မပြုခြင်းတို့ကြောင့် အရာမဟုတ်ဘဲလျက် အမျက်ထွက်ခြင်း ဟူသော "အဋ္ဌာနကောပ" ထည့်၍ ၁၀-ပါးဖြစ်သည်၊ ဤအားလုံးသည် ဒေါသဖြစ်ဘို့ရာ နီးစွာသော အကြောင်းတည်း။

[နိက္ခေပကဏ္ဍ အဋ္ဌကထာဋီကာမှာရှု။]

[ဆောင်] **မြှေဟောက်တမျှ, ထောင်းထောင်းထလျက်, ယှဉ်ဘက်စိတ်ခတ်, ကိန်းဝပ်မိရာ, သတ္တဝါကို, ပူဆာစေလျှင်း, ဖျက်ဆီးခြင်း, မယွင်းဒေါသ သဘောတည်း။**

[**ဣဿာ**] ဣဿတီတိဣဿာ အည-သမ္ပတ္တိဥဿူယလက္ခဏာ၊
တထာ ပရသမ္ပတ္တိယာ-နဘိရတိ ရသာ တတော၊
ဝိမုခ ပစ္စုပဋ္ဌာနာ, ပရသမ္ပတ္တိ ပဒဋ္ဌာနာ။

ဝစနတ္ထ, လက္ခဏာ။ ။ဣဿတီတိ-ငြူစူတတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ဣဿာ-မည်၏၊ အညသမ္ပတ္တိဥဿူယလက္ခဏာ-သူတပါးစည်းစိမ်ကို ငြူစူခြင်း လက္ခဏာရှိ၏။-ရှေးရှေးဘဝက ကံကောင်းထောက်မလျက် ယခုဘဝ ဉာဏ် ဝီရိယတို့အတွက်ကြောင့် ဥစ္စာစည်းစိမ် ဂုဏ်သိရ် ထွက်နေသူကို မြင်ရ-ကြားရသည် ရှိသော် ဝမ်းမမြောက်နိုင်ဘဲ မျက်နှာမဲ့ကာ ပါးစပ်ရွဲ့ကာ နှုတ်ခမ်းစူကာ စောင်းကာ မြောင်းကာ ချိတ်ကာ ရိပ်ကာ ကြည့်ရှု ပြောဆိုမှု, ''ကိုယ့်ထက်သာ မနာလို'' ဆိုသည့် အတိုင်း ထိုသူ၏ ဂုဏ်သတင်းကို မကြားလို နားမထောင်လိုမှု, ဇိဂွက်လောက်တော့ ငှက်တိုင်းလှရဲ့, သည်လိုယုန်တော့ ချုံတိုင်းရှိရဲ့'' ဟု ကဲ့ရဲ့ရှုတ်ချမှုများသည် ဣဿာ၏ သဘော လက္ခဏာချည်းတည်း။

ရသ, ပစ္စုပဋ္ဌာန်, ပဒဋ္ဌာန်။ ။တထာ - ထိုမှတပါး၊ ပရသမ္ပတ္တိယာ - သူတပါး စည်းစိမ်၌၊ အနဘိရတိရသာ-မမွေ့လျော်နိုင်ခြင်း ကိစ္စရှိ၏၊ တတော-ထို သူတပါး စည်းစိမ်မှ၊ ဝိမုခပစ္စုပဋ္ဌာနာ-မရှုစိမ့်ဘဲ, မျက်နှာလွှဲနေပုံ၏ အဖြစ်ဖြင့် ယောဂီတို့ ဉာဏ်တွင် ထင်လာ၏၊ ပရသမ္ပတ္တိပဒဋ္ဌာနာ - သူတပါးစည်းစိမ်လျှင် နီးစွာသော အကြောင်းရှိ၏။—မုဒိတာသဘောရှိသော သူတော်ကောင်းတို့ကား သူတပါး၏ ပြည့်ပြည့်စုံစုံ ကုံလုံကြွယ်ဝနေသည်ကို မြင်ရ ကြားရလျှင် ပျော်ရွှင် ဝမ်းမြောက်၏၊ ဣဿာကား ထိုကဲ့သို့ မပျော်ရွှင်နိုင်ဘဲ သူတပါးစည်းစိမ်မှ မျက်နှာလွှဲနေပုံကြီးကဲ့သို့ ထင်ရသည်၊ [ဤစကားစဉ်အရ "ဣဿာသည် သူများစည်းစိမ် ဂုဏ်သိရ်ကို အာရုံ ပြုရကား ဗဟိဒ္ဓကိုသာ အာရုံပြုသော တရား" ဟု မှတ်။]

[ဆောင်] **ပရမ္ပရ, ကံကောင်း-မသဖြင့်, ပြည့်ဝဂုဏ်သိရ်, သူ့စည်းစိမ်ကို, မမြိန်နိုင်တောင်း, စောင်းမြောင်း-မဲ့ရွဲ့ ကဲ့ရဲ့-ငြူစူ, ရှုတ်ချမှု, မှတ်ယူ ဣဿာ သဘောတည်း။**

[**မစ္ဆရိယ**] မစ္ဆရဘာဝေါ မစ္ဆရိယံ, သမ္ပတ္တိဂူဟလက္ခဏံ၊
သာဓာရဏာက္ခမရသံ, သင်္ကောစန ပဋ္ဌာနကံ၊
ကဋုကဉ္စုကဘာဝေါဝိ, သသမ္ပတ္တိပဒဋ္ဌာနံ။

ဝစနတ္ထ, လက္ခဏာ။ ။မစ္ဆရဘာဝေါ-ဝန်တိုတတ်သူ၏ အဖြစ်သည်၊ မစ္ဆရိယံ-မည်၏၊ သမ္ပတ္တိဂူဟလက္ခဏံ-မိမိစည်းစိမ်ကို လျှို့ဝှက်ခြင်း လက္ခဏာရှိ၏။—"မစ္ဆ

ရသဘာဝေါ, မစ္ဆရိယံ'' ဟု ဝိဂြိုဟ်ပြု၊ "မာ+အစ္ဆရိယံ'' ဟု သမာသ်လည်း ကြံကြ၏။ [အစ္ဆရိယံ-ရလတံ့, ရပြီး, ငါ့ပစ္စည်းနှယ်, အံ့ချီးဘွယ်သည်၊ မာဟောတု- (ငါ့မှာသာ ဖြစ်၍) သူတပါးအား မဖြစ်ပါစေသတည်း၊ ဣတိ-ထိုသို့ ဖြစ်တတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ မစ္ဆရိယံ-မည်၏၊] ရလတံ့ဖြစ်သော (ရပေါက်ရလမ်းရှိသော) ငါ့ပစ္စည်း, ရပြီးသော ငါ့ပစ္စည်းသည်ငှင်း ငါ့ပစ္စည်းနှင့် အလားတူ ပစ္စည်းမျိုးသည်ငှင်း, သူတပါးအား မဖြစ်ပါစေသား ဟု ဖြစ်သော သဘောတရားသည် မစ္ဆရိယပင်တည်း၊ [ဣဿာ သဘောသည် သူတပါး ရပြီးသော ဥစ္စာစည်းစိမ် ဂုဏ်သိရ်ကို ကဲ့ရဲ့ရှုတ်ချလို၏၊ မစ္ဆရိယသဘောကား ကိုယ့်ဥစ္စာကိုလည်း မပေးလို, ကိုယ့်ဥစ္စာ ဂုဏ်သိရ်နှင့်တူသော ဥစ္စာစည်းစိမ် ဂုဏ်သိရ်ကို သူထပါးတို့ ရသွားမည်ကိုလည်း စိုးရိမ်သည်။]

ရသ, ပစ္စုပဋ္ဌာန်။ ။သာဓာရဏအက္ခမရသံ-မိမိစည်းစိမ်၌ သူတပါးနှင့်ဆက်ဆံခြင်းကို သည်းမခံနိုင်ခြင်း ကိစ္စရှိ၏၊ သင်္ကောစနဥပဋ္ဌာနံ-တွန့်တိုဆုတ်နစ်တတ်သော တရားဟု ယောဂီတို့ဉာဏ်တွင် ထင်လာ၏၊ ကဋုကဉ္စုကဘာဝေါဝိ-ခါးစပ်သော အရသာကဲ့သို့ စိတ်ကို တွန့်စေတတ်သည်၏ အဖြစ်သည်လည်း၊ ဥပဋ္ဌာနကံ-ပစ္စုပဋ္ဌာန်ပင်တည်း။ မိမိစည်းစိမ်ကို မဖုံးလွှမ်း မဝှက်သာ၍ သူတကာနှင့် ဆက်ဆံရပြန်လျှင်လည်း သည်းမခံနိုင်ခြင်း ကိစ္စရှိ၏၊ စွန့်ကြဲပေးကမ်း လှူဒါန်းမှု, မိမိစည်းစိမ်ကို သူတကာနှင့် ဆက်ဆံစေမှု၌ တွန့်တိုဆုတ်နစ်သော တရားဟူ၍ငှင်း, ခါးစပ်သော အရသာသည် စားသူကို နောက်တွန့် သွားစေသကဲ့သို့, တောင်းရမ်းသူကို မြင်လျှင် စိတ်ရော ကိုယ်ပါ တွန့်သွားစေတတ်သော တရားဟူ၍ငှင်း, ယောဂီတို့ ဉာဏ်မှာ ထင်လာသည်။

ပဒဋ္ဌာန်။ ။သသမ္ပတ္တိပဒဋ္ဌာနံ -မိမိစည်းစိမ်လျှင် နီးစွာသော အကြောင်း ရှိ၏။-

(၁) **အာဝါသမစ္ဆရိယ** -ကျောင်းကန် တိုက်တာ နေရာထိုင်ခင်းတို့၌ ဝန်တိုမှု။
(၂) **ကုလမစ္ဆရိယ** -ဆွေမျိုးဥာတိ တပည့် ဒကာ ဒကာမတို့၌ ဝန်တိုမှု။
(၃) **လာဘမစ္ဆရိယ** -ပစ္စည်း လာဘ်လာဘတို့၌ ဝန်တိုမှု။
(၄) **ဝဏ္ဏမစ္ဆရိယ** -ကိုယ်အဆင်း ဂုဏ်သတင်းတို့၌ ဝန်တိုမှု။
(၅) **ဓမ္မမစ္ဆရိယ** -မိမိတတ်သိသော အတတ်ပညာ၌ ဝန်တိုမှု။

ဤမစ္ဆရိယတို့ဖြစ်ပုံနှင့်တကွ အပြစ်ရပုံကို အဋ္ဌသာလိနီ နိက္ခေပကဏ္ဍ၌ရှု၊ ဤမစ္ဆရိယသည် ပြခဲ့သော အာဝါသစသည်တို့ကို အာရုံပြုရကား အဇ္ဈတ္တဖြစ်သော ဝဏ္ဏစသည်, ဗဟိဒ္ဓဖြစ်သော အာဝါသစသည်ကို အာရုံပြုသည်ဟုမှတ်၊ ယခုကာလ၌ ''မစ္ဆရိယသည် ဗဟိဒ္ဓတရားကိုအာရုံမပြု''ဟုဆိုပြီးလျှင် "ဗဟိဒ္ဓါရမဏာ'' ဟူသော မာတိကာပုဒ်အရ၌ မစ္ဆရိယကို ချန်၍ကောက်ကြ၏၊ ထိုဆရာတို့ကား ကိုယ့်ပစ္စည်းမှန်လျှင် ''အဇ္ဈတ္တ'' ဟုချည်း ယူလိုဟန်တူသည်၊ အဘိဓမ္မာထုံးစံမှာ မိမိ

ခန္ဓာကိုယ်ဖွင့် ပါဝင်သမျှကိုသာ အဇ္ဈတ္တ ဟု ခေါ်ရသည်၊ ကိုယ့်ဥစ္စာပင်ဖြစ်သော်လည်း ခန္ဓာကိုယ်ပြင်ပ၌ တည်ရှိသော ပစ္စည်းတွေမှာ ဗဟိဒ္ဓ တရားချည်း သာတည်း၊ အဇ္ဈတ္တတိက်ကို ထောက်ပါ။

[ဆောင်] ရလတံ့ရပြီး, ငါ့ပစ္စည်းနှယ်, အံ့ချီးဘွယ်ကား, များကြွယ်
သူတပါး, မဖြစ်စေသားဟု, ဖြစ်ပွားတတ်လျှင်း, ဝန်တိုခြင်း,
မယွင်း မစ္ဆရိယ သဘောတည်း။

[ဂါထာ၊၁၈] ကုကတဘာဝေါ ကုက္ကုစ္စံ, ကုစ္ဆိတကိရိယာ ထဝါ၊
ပစ္ဆာနုတာပလက္ခဏံ, အနုသောစန-ရသကံ၊
ဝိပ္ပဋိသာရပဒ္ဋ္ဌာနံ, ကတာကတပဒ္ဋ္ဌာနံ။

ဝစနတ္ထ။ ။ကုကတဘာဝေါ-ကုကတမည်သော စိတ်၏ ဖြစ်ကြောင်းသည်ငှင်း၊ အထဝါ-သို့မဟုတ်၊ ကုစ္ဆိတကိရိယာ-စက်ဆုပ်ဘွယ် အမူအရာသည်ငှင်း၊ ကုက္ကုစ္စံ မည်၏။—ကုစ္ဆိတံ-စက်ဆုပ်ဘွယ်၊ ကတံ-ပြုအပ်သော (ကတဒုစရိုက်ကို အာရုံပြု၍ငှင်း, အကတသုစရိုက်ကို အာရုံပြု၍ငှင်းဖြစ်သော) စိတ်သည်၊ ကုကတံ-ကုကတ မည်၏၊ ကုကတအရ ပြုအပ်ပြီးသော ဒုစရိုက်, မပြုအပ်မိသော သုစရိုက်ကို မှုချရ၏၊ ဤ၌ကား ထိုဒုစရိုက် သုစရိုက်ကို အာရုံပြု၍ ဖြစ်သောစိတ်ကို ကာရဏူပစာရအားဖြင့် ရသည်၊ "ကုကတဿ ဘာဝေါ, ကုက္ကုစ္စံ,' ကုကတဿ-ကုကတ မည်သောစိတ်၏၊ ဘာဝေါ-ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ သဘောတရားသည်၊ ကုက္ကုစ္စံ-မည်၏။—ဤကား အဋ္ဌသာလိနီ စသည်၌လာသော နည်းတည်း။

"ကုစ္ဆိတံ ကတံ, ကုကတံ" ကုစ္ဆိတံ-စက်ဆုပ်အပ်သော၊ ကတံ-အမူအရာတည်း၊ ကုကတံ-စက်ဆုပ်အပ်သော အမူအရာ။-ဒုစရိုက်ကို ပြုပြီးနောက် ရရှိမည့် အပြစ်တွေကို ဆင်ခြင်မိသည့်အခါ, သို့မဟုတ် မကောင်းကျိုးကို ခံစားရသည့်အခါ၊ "ထိုဒုစရိုက်မှုကို ပြုမိလေခြင်း" ဟူသော စိတ်၏အမူအရာ ဖြစ်ပေါ်လာတတ်၏၊ ပစ္စည်းဥစ္စာ ကုလုံ ကြွယ်ဝ သည့်အခါ, ငယ်ယွယ် ကျန်းမာသည့် အခါတုန်းက ကုသိုလ်ကောင်းမှုကို မပြုခဲ့ဘဲ ပစ္စည်း ကုန်ခန်းသည့်အခါ, ကြီးရင့် သည့်အခါ, မကျန်းမာသည့်အခါကျမှ "သုစရိုက်ကို မပြုခဲ့မိလေခြင်း" ဟူသော စိတ်အမူအရာ ဖြစ်ပေါ်လာတတ်၏၊ ထို အမူအရာသည် ပြုပြီး ဒုစရိုက်ကိုလည်း မပြုရာရောက်အောင်, မပြုခဲ့မိသော သုစရိုက်ကိုလည်း ပြုပြီးသား ဖြစ်အောင် မတတ်နိုင်၊ ပညာရှိတို့ မြင်ပြင်းကပ်စရာ သက်သက် အပိုအမူအရာသာ ဖြစ်၍ "ကုကတ" မည်လေသည်၊ ထိုအမူအရာမျိုး ဖြစ်သည့်အခါ စိတ်ထည်းမှာ အတော် ပူပူပန်ပန် ဖြစ်တတ်၏၊ ထို့ကြောင့် ထိုအမူအရာကို "နောင်တ တဘန် ပူပန်မှု"ဟု ပြောဆိုရိုးပြုကြသည်၊ [ဤနည်း၌ "ကုကတမေဝ ကုက္ကုစ္စံ" ဟု ဏျပစ္စည်းအနက် သီးခြားမရှိ

(သွတ္တ) ဟု ကြံ၊ ပါရာဇိက အဋ္ဌကထာ-သုဒိန္နကဏ္ဍသာရတ္ထဋီကာကို ကြည့်လေ၊ နောက်ဋီကာတွေ ဖွင့်ပုံကို ဆင်ခြင်။]

လက္ခဏာ,ရသ,ပစ္စုပဋ္ဌာန်။ ။ပစ္ဆာနုတာပလက္ခဏံ-နောင်တ တဖန် ပူပန်ခြင်း လက္ခဏာရှိ၏၊ အနုသောစနရသံ-အဖန်ဖန် စိုးရိမ်ခြင်း ကိစ္စရှိ၏၊ ဝိပ္ပဋိသာရ ဥပဋ္ဌာနံ-စိတ်နှလုံးမသာယာခြင်းရှိသူ၏အဖြစ်ဖြင့် ယောဂီတို့ဉာဏ်တွင် ထင်လာ၏။

ပဒဋ္ဌာန်။ ။ကတာကတပဒဋ္ဌာနံ-ပြုအပ်ပြီးသော ဒုစရိုက် မပြုအပ်မိသော သုစရိုက်လျှင်နီးစွာသောအကြောင်းရှိ၏။-ကတ အရ ဒုစရိုက်ကိုသာယူ၍, အကတ အရ သုစရိုက်ကိုသာယူ၊ ပြုအပ်ပြီးသော ဒုစရိုက်, မပြုခဲ့မိသော သုစရိုက်သည် ကုက္ကုစ္စဖြစ်ဘို့ နီးစွာသော အကြောင်းတည်း၊ သုစရိုက်ကို ဒုစရိုက်ထင်၍ ပြုပြီး နောက်၌၎င်း, ဒုစရိုက်ကို သုစရိုက်ထင်၍ ပြုပြီးမှ ဒုစရိုက်မှန်းသိရာအခါ၌၎င်း, ကုက္ကုစ္စ ဖြစ်တတ်သေး၏။

[နိဒ္ဒေသပကဏ္ဍ] ယသ္မာ ပနေတံ အကတံ ဝတ မေ ကလျာဏံ, အကတံ ကုသလံ, အကတံ ဘီရုတ္တာဏံ, ကတံ ပါပံ, ကတံ လုဒ္ဒံ,ကတံ ကိဗ္ဗိသံတိ ဧဝံ အနဝဇ္ဇေ ဝဇ္ဇသညိတာယပိ ကတေ ဝီတိက္ကမေ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။

ယသ္မာပန-အကြင့်ကြောင့်ကား၊ ဧတံ-ဤကုက္ကုစ္စသည် (ဥပ္ပဇ္ဇတိ-စပ်)၊ မေ-ငါသည်၊ ကလျာဏံ-ကောင်းမှုကို၊ အကတံဝတ-မပြုအပ်မိလေစွ၊ ကုသလံ-ကုသိုလ်ကို၊ အကတံဝတ-စွ၊ ဘီရုတ္တာဏံ- ကြောက်ခြင်းမှ စောင့်ရှောက်တတ်သော ကုသိုလ်ကို၊ အကတံ ဝတ-စွ၊ ပါပံ-မကောင်းမှုကို၊ ကတံဝတ-ပြုအပ်မိလေခြင်း၊ လုဒ္ဒံ-ကြမ်းတန်းသော မကောင်းမှုကို၊ ပေ၊ ကိဗ္ဗိသံ-မကောင်းကျိုးကို ပြုတတ်သော အမှုကို၊ ကတံဝတ-ခြင်း၊ ဣတိဧဝံ-သို့၊ အနဝဇ္ဇေ-အပြစ်မဟုတ်သည်၌၊ ဝဇ္ဇသညိ တာယပိ-အပြစ်ဟု အမှတ်ရှိသူ၏ အဖြစ်ဖြင့်လည်း၊ (ဝဇ္ဇေ အနဝဇ္ဇသညိတာယပိ- ပါဌ်ကျဟန် တူသည်၊) ဝီတိက္ကမေ-ကျူးလွန်မှုကို၊ ကတေ-ပြုအပ်ပြီးသော်၊ ဥပ္ပဇ္ဇတိ ဖြစ်တတ်သေး၏။—ဤ အဋ္ဌကထာပါဌ်၌ "အကတံ ကလျာဏံ-ကတံ ပါပံ" ထောက်က ကတ အရ ဒုစရိုက်သာ ဖြစ်ကြောင်း, အကတ အရ သုစရိုက်သာ ဖြစ်ကြောင်း သိသာပေပြီ။

ဝါဒန္တရ။ ။အချို့က "ကတ အရ ပြုအပ်ပြီးသော ဒုစရိုက် သုစရိုက်, အကတ အရလည်း မပြုခဲ့မိသော ဒုစရိုက် သုစရိုက်" ကို ယူ၍, ပစ္စည်းဥစ္စာပေါများဟန်းက အလှူပေးပြီးလျှင်, တစုံတခုသောအကြောင်းကြောင့် ဆင်းရဲသည့်အခါ "ဟိုတုန်းက လှူမိတာ မှားလေခြင်း "ဟု နောင်တ တဖန် ပူပန်တတ်၏၊ ထိုအခါ ပြုအပ်ပြီးသော သုစရိုက်ကို အာရုံပြု၍ ကုက္ကုစ္စဖြစ်၏-ဟု ပြောဆိုကြ၏၊ ထိုပူပန်မှုမျိုးသည် ကုက္ကုစ္စ စေတသိက်မဟုတ်၊ လှူပြီးပစ္စည်းကို ပြန်၍ နှမြောခြင်း, နှလုံးမသာယာခြင်း "ဒေါမနဿ" သာ ဖြစ်ရာ၏၊ မွေ့ဆိုးကို တွေ့တုန်းက မသတ်လိုက်ဘဲ, နောင်ခါ မွေ့က

မိမိဆိုင်ရာ့တယောက်ယေခံကို ကိုက်ခါမှ '' မသတ်လိုက်မိတာ မှားလေခြင်း'' ဟု နောင်တ တဘန် ဖြစ်၏၊ ထိုအခါ မပြုလိုက်မိသော ဒုစရိုက်ကို အာရုံပြု၍ ကုက္ကုစ္စ ဖြစ်၏-ဟုလည်း ပြောဆိုကြသေး၏၊ ထိုကဲ့သို့ နောင်တ ရခြင်းမျိုးလည်း ကုက္ကုစ္စ မဟုတ်, အမျက်ထွက်မှု ဒေါသသာတည်း၊ ထို့ကြောင့် ပြုအပ်ပြီးသော သုစရိုက်, မပြုခဲ့မိသော ဒုစရိုက်ကိုစွဲ၍ ကုက္ကုစ္စဖြစ်နိုင်၏ ဟု ပြောဆိုအပ်သော ဝါဒသည် '' အကတံ ကလျာဏံ ကတံပါပံ '' ဟူသော အဋ္ဌကထာကို လွန်ဆန်ရာကျ၏၊ စင်စစ်မှာ ကုက္ကုစ္စဟူသည် ပြုခဲ့မိသော ဒုစရိုက်, မပြုခဲ့ရသော သုစရိုက်ကို ကြံတွေး၍ လှိုက်လှိုက် လှဲလှဲ စိတ်ထဲမှာ ပူပန်နေသော သဘောတည်း။

[ဆောင်] **ပြုပြီးဒုစရိုက်, မပြုလိုက်မိ, သုစရိအတွက်, စက်ဆုပ်အပ်စွာ,**
ကိရိယာဟု, နောင်ခါတဖန်, ပူပန်တတ်သော, ထိုသဘော,
မှတ်လော ကုက္ကုစ္စ။

နီဝရဏကုက္ကုစ္စ —နီဝရဏတရားတွင် ပါဝင်သော ဤကုက္ကုစ္စစေတသိက်။

ဝိနယကုက္ကုစ္စ —အပ်လေသလား, မအပ်လေသလား ဟု ဝိနည်းအရာ၌ စဉ်းစား ကြံစီမှုတည်း၊ ဤဝိနယကုက္ကုစ္စကား ပုထုဇဉ် သေက္ခနှင့် ရဟန္တာများ၏ သန္တာန်၌ ဖြစ်နိုင်သည်၊ ကုသိုလ် ကြိယာ စိတ္တုပ္ပါဒ်ကို ထိုက်သင့်သလိုကော။

အသံယတကုက္ကုစ္စ —ဘုရားဝတ်ကပ် ပရိသတ် အစည်းအဝေး စသည်၌ ကိုယ်နှုတ်ကို မစောင့်စည်းဘဲ လက်လှုပ်, ခြေလှုပ်, စကားပြော, ခွဲသလိပ် ဟတ်မှု စသော မလျောက်ပတ်သော အမှုများတည်း၊ များသော အားဖြင့် မောဟ ပြဋ္ဌာန်းသော အကုသိုလ် စိတ္တုပ္ပါဒ်ကို အရကော၊ ဤသို့ကုက္ကုစ္စ အပြား ၃-ပါးရှိ၏။

[ဒေါသ စသော စေတသိက် ၄-ပါးသည် ဒေါသမူဒွေး၌ ယှဉ်သောကြောင့် မာန၏ နောက်, ထိန၏ ရှေ့က ထားသည်၊ ထို ၄-ပါးတွင် ဒေါသမှာ နိယတ ယောဂီ ဖြစ်၍ရှေ့က ထားပြန်သည်။]

[**ထိန**] ထိယတိတိ ထိနံနာမ, အနုဿာဟန လက္ခဏံ၊
ဝီရိယာဝနောဒန ရသံ, သံသီဒ ပစ္စုပဋ္ဌာနံ။

ဝစနတ္ထ, လက္ခဏာ။ ။ထိယတီတိ-စိတ်စက်မခန့်, အနေညှံ့အောင်, ဖိဟန့်တတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ထိနံနာမ-မည်၏၊ အနုဿာဟနလက္ခဏံ-အားမထုတ်ခြင်း လက္ခဏာရှိ၏။-ဝီရိယသည် အားတက်သရော ရှိသလောက် ထိနကား ဆုတ်နစ်၏၊ ထို့ကြောင့် ထိနသည် ယှဉ်ဘက်စိတ်ဓါတ်ကိုလည်း အားတက်သရော မရှိစေဘဲ ညှံ့ဖျင်းနေအောင် ဖိနှိပ် ဟန့်တားသကဲ့သို့ ရှိလေသည်။

ရသ,ပစ္စုပဋ္ဌာန်။ ။ဝီရိယာဝနောဒနရသံ - ဝီရိယကို ပယ်ရှားခြင်းကိစ္စရှိ၏၊ သံသီဒပစ္စုပဋ္ဌာနံ-ဆုတ်နစ်ခြင်းသဘောတရားဟု ယောဂီတို့ဉာဏ်တွင် ထင်လာ၏။

[ဆောင်] **စိတ်စက်မခန့်, အနေညံ့အောင်, ဖိဟန့်တတ်သော, ထိုသဘော, မှတ်လော ထိနတည်း**။

[မိဒ္ဓ] မေစေတိတိ မိဒ္ဓံ နာမ, အကမ္မညတ္တလက္ခဏံ၊
သြနယှရသံ လီနတ္တော-ပဋ္ဌာနံပိ ပစလာယိတာ။

ဝစနတ္ထ,လက္ခဏာ။ ။မေဓေတိတိ-စေတသိက်တရား, မခန့်ညားအောင်, ဟန့်တားတတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ မိဒ္ဓံနာမ-မည်၏၊ အကမ္မညတ္တလက္ခဏံ- ထိုထိုအမှု၌ မခန့်ညားသည်၏ အဖြစ်ဟူသော လက္ခဏာရှိ၏၊-ထိနက စိတ်ကိုဖိနှိပ်ဟန့်တားသကဲ့သို့, မိဒ္ဓကလည်း ယှဉ်ဘက်စေတသိက်များကို ထိုထိုလုပ်ငန်းကိစ္စ၌ တက်တက်ကြွကြွ မရှိရအောင် ဖိနှိပ် ဟန့်တားသကဲ့သို့ ဖြစ်သည်၊ ထို ထိနမိဒ္ဓတို့၏ အသီးသီး ဖိနှိပ် ဟန့်တားမှုကြောင့် ထိုထို ကိစ္စ၌ စိတ်စေတသိက်တို့ ခန့်ခန့် ညားညား မရှိ, ပျင်းရိ ထိုင်းမှိုင်းလျက် ရှိကြလေသည်၊ ထို့ကြောင့် ထို ထိနမိဒ္ဓ ၂-ပါးသည့် ထက် ထက် သန်သန် မရှိသော သသင်္ခါရိက စိတ်များ၌သာ ယှဉ်ကြလေသည်။

ရသ။ ။သြနယှရသံ-ဝိညာဏ်ဒွါရတို့ကို ဖွဲ့ထားခြင်းကိစ္စရှိ၏။-မိဒ္ဓဖြစ်လာသည့်အခါ အိပ်ချင်မူးတူးဖြစ်လျက် ဘယ်အာရုံကိုမှ သွက်လက်စွာ မယူနိုင်ဘဲ ဘဝင်ကျနေမှုကသာ များသောကြောင့် ဇီထိစိတ် အဖြစ် နည်းပါးရကား စက္ခုဒွါရနှင့် စက္ခုဝိညာဏ် စသည်တို့ကို ပိတ်ဆို့ ဖွဲ့နှောင်ထားသကဲ့သို့ ဖြစ်ခြင်းသည် မိဒ္ဓ၏ ကိစ္စတည်း။ [ဤလက္ခဏာရသများသည် ထိနနှင့်လည်းသက်ဆိုင်၏။]

ပစ္စုပဋ္ဌာန်။ ။လီနတ္တုပပဋ္ဌာနံ-တွန့်ဆုတ်သည်၏ အဖြစ်ဖြင့် ယောဂီတို့ ဉာဏ်တွင်ထင်လာ၏၊ ပစလာယိတာပိ-မှိတ်တုတ် မှိတ်တုတ် မျက်တောင်လှုပ်လျက်, အိပ်ငိုက်ခြင်းသည်လည်း၊ ဉပဋ္ဌာနံ-ပစ္စုပဋ္ဌာန်ပင်တည်း။-လီနတ္တပစ္စုပဋ္ဌာန်ကား ထင်ရှားပြီ၊ ပစလာယိတာကား မိဒ္ဓ၏အကျိုး (ဖလပစ္စုပဋ္ဌာန်) တည်း၊ မိဒ္ဓဖြစ်သည့်အခါ မှိတ်တုတ် မှိတ်တုတ် မျက်တောင်လှုပ်လျက် အိပ်ငိုက်ခြင်းအကျိုး ဖြစ်ပေါ်လာသည်ဟူလို၊ ဤထိနမိဒ္ဓသည် ပုထုဇဉ် သေက္ခတို့၏ အိပ်ပျော်ခါနီး နိုးခါစတို့၌ များသောအားဖြင့် ဖြစ်တတ်၏၊ ခြိုက်ခြိုက်မြိုက်မြိုက် အိပ်ပျော်သည့် အခါ၌ကား ထိနမိဒ္ဓ မဖြစ်တော့ပြီ၊ ဘဝင်အစဉ် (ဝိပါက်စိတ်သာ) ဖြစ်တော့၏။

ရဟန္တာ ပုဂ္ဂိုလ်များ၌ကား အိပ်ချိန် တိုင်သည့်အခါ ခန္ဓာကိုယ် မရွှင် မလန်း ညှိုးနွမ်း အားနည်းသဖြင့် ထိုထိုအာရုံမှ ဆုတ်နစ်ပြီးလျှင် ဘဝင်အစဉ် ဖြစ်ရုံသာတည်း၊ ရှေ့အတို့ နောက်အတို့၌ ထိန မိဒ္ဓ မပါပြီ၊ ထိုစကားမှန်၏—အချိန်ကျ၍

ညှိုးနွမ်းမှုဟူသည် ခန္ဓာကိုယ်၌သာမဟုတ်, ဗဟိဒ္ဓက သစ်ပင်များလည်း ညချမ်းအချိန်ကျက ညှိုးနွမ်းတွန့်ရှုံ့ကာ အိပ်နေသကဲ့သို့ ရှိကြလေသည်၊ ထို့ကြောင့် လောက၌ အိပ်ချင်ခြင်းသည် သွားလာ လုပ်ကိုင် နေထိုင် ပင်ပန်း၍ ခန္ဓာကိုယ် ညှိုးနွမ်းခြင်းကြောင့်လည်း ဖြစ်၏၊ ထိနမိဒ္ဓအတွက်ကြောင့်လည်းဖြစ်၏၊ ထိုတွင် ရဟန္တာတို့၌ ရှေ့အကြောင်းကြောင့်သာ ဖြစ်၏၊ ပုထုဇဉ် သေက္ခတို့၌ကား နှစ်ပါးလုံးကြောင့် ထိုက်သလို ဖြစ်နိုင်သည်။

[ထိနက စိတ်ကို ဖိနှိပ်, မိဒ္ဓက စေတသိက်ကို ဖိနှိပ်ရကား ခွဲ၍မရ, ပူးတွဲ၍ ယှဉ်ကြသည်၊ မိဒ္ဓ၏ နာမ်တရားမဟုတ်-ရုပ်တရားဟု အယူရှိသော ကေစိဝါဒ အတွက် ပယ်ရှားချက်ကို အဋ္ဌသာလိနီ-နိဒ္ဒေသပကဏ္ဍ၌ရှု။]

[ဆောင်] **စေတသိက် တရား, မခန့်ညားအောင်, ဟန့်တားတတ်သော, ထိုသဘော, မှတ်လော မိဒ္ဓတည်း။**

[ထိနမိဒ္ဓသည် လောဘမူ ဒေါသမူ စိတ်နှစ်ပါးနှင့် ဆိုင်သောကြောင့် ဝိစိကိစ္ဆာ၏ ရှေ့က ထား၍, မောဟမူနှင့်သာ ဆိုင်သောကြောင့် ဝိစိကိစ္ဆာကို နောက်ဆုံးက ထားသည်။]

[**ဝိစိကိစ္ဆာ**] "သဘာဝံ ဝိစိနန္တော ကိစ္ဆတိ ကိလမတိ တေနာတိ ဝိစိကိစ္ဆာ" သဘာဝံ-ဟုတ်မှန်သော သဘောကို၊ ဝိစိနန္တော-စူးစမ်းဆင်ခြင်လတ်သော်၊ တေန-ဤသဘောတရားဖြင့်၊ ကိစ္ဆတိ ကိလမတိ-ပင်ပန်းရ၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ ဝိစိကိစ္ဆာ-မည်၏။-ဘုရားစသည်, အနိစ္စ စသည်တို့၏ သဘောကို စူးစမ်းလတ်သော် ကောင်းစွာ မဆုံးဖြတ်နိုင်ဘဲ ဆင်းရဲ ပင်ပန်းကြောင်းတရားဖြစ်သည်။ "ဝိစိနန္တော ကိစ္ဆာ, ဝိစိကိစ္ဆာ" ဟု ဝိဂ္ဂြိုဟ်စစ်ပြု "နန္တော" ပုဒ်ကြေသည်။

တနည်း— "စိကိစ္ဆနံ စိကိစ္ဆာ, ဝိဂတာ စိကိစ္ဆာ ဝိစိကိစ္ဆာ" စိကစ္ဆနံ-ဉာဏ်ပညာတည်းဟူသော ဆေးဖြင့် ကုသခြင်းသည်၊ စိကိစ္ဆာ-မည်၏၊ စိကိစ္ဆာ-ဉာဏ်ပညာ ဆေး, ကုသရေးမှ၊ ဝိဂတာ-ကင်းသော တရားသည်၊ ဝါ-ကင်းတော့ မတတ် ခဲကပ်သော တရားသည်၊ ဝိစိကိစ္ဆာ-မည်၏။— [နောက်ဋီကာများကား "ဝိဂတာ စိကိစ္ဆာ ဧတိဿာ" ဟု ဝစနတ်ပြု၏၊ အဋ္ဌကထာနှင့် မညီ။] ဘုရားစသည့်တို့၌ ယုံမှားမှုဖြစ်နေလျှင် ဉာဏ်ပညာတည်းဟူသော ဆေးဖြင့် ကုသဘို့ရန် အင်မတန် ခဲယဉ်းသည်၊ ကုသ၍ လုံးလုံးမရနိုင်ကား မဟုတ်။

သံသယလက္ခဏာ ဝိစိ-ကိစ္ဆာ ကမ္ပနရသကာ၊
အနိစ္ဆယပစ္စုပဋ္ဌာနာ, အနေကံသဂါဟောပိ ဝါ။

လက္ခဏာ,ရသ။ ။ဝိစိကိစ္ဆာ-သည်၊သံသယလက္ခဏာ-ယုံမှားခြင်းလက္ခဏာရှိ၏၊ ကမ္ပနရသကာ ဟုန်လှုပ်ခြင်းကိစ္စရှိ၏။— "သံသပ္ပနဝသေန သေတိ ပဝတ္တတီတိ

သံသယော'' အရ အာရုံတခု၌ ထက်ဝန်းကျင် ဝေ့လည်လည် ဖြစ်တတ်သော သဘောကို ''သံသယ-ယုံမှားမှု''ဟု ခေါ်သည်၊ အာရုံတခု၌ ခိုင်မြဲစွာ မတည်တန့်နိုင်ဘဲ ''ဟိုဟာလေလား-သည်ဟာလေလား, ဟုတ်ပါ့မလား-မဟုတ်ဘဲများဖြစ်နေမလား''ဟု အမျိုးမျိုးသော အာရုံတို့၌ တွေးတောမှုကို''ကမ္ပန=တုန်လှုပ်မှု'' ဟု ခေါ်သည်။

ပစ္စုပဋ္ဌာန်။ ။အနိစ္ဆယုပဋ္ဌာနာ - မဆုံးဖြတ်နိုင်သော တရားဟု ယောဂီတို့ ဉာဏ်တွင် ထင်လာ၏၊ အနေကံသဂါဟပစ္စုပဋ္ဌာနာ-အမျိုးမျိုးအဖုံဖုံ ယူနေခြင်းသည်လည်း ပစ္စုပဋ္ဌာန် တမျိုးပင်တည်း။

ဤဝိစိကိစ္ဆာသည် ကုသိုလ် တရားကို ပိတ်ဆို့ တားမြစ် တတ်သော နီဝရဏ တရားဖြစ်ရကား ဘုရား တရား သံဃာ သိက္ခာပုဒ် ခန္ဓာ အာယတန ဓာတ် ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်တို့၌ ယုံမှားခြင်းသာ ဝိစိကိစ္ဆာ အစစ်ဖြစ်သည်၊ ထိုသိုကိစ္စ ထိုထိုစာပေ ပရိယတ် ကြံစီမှု စသည်တို့၌ ပိုင်နိုင်စွာ မဆုံးဖြတ်နိုင်ခြင်း ယုံမှားခြင်းကား ဝိစိကိစ္ဆာ တုသာတည်း၊ တရားကိုယ်အားဖြင့် ပုထုဇဉ် သေက္ခရဟန္တာအားလျော်စွာ ကုသိုလ် အကုသိုလ် ကြိယာ စိတ္တုပ္ပါဒ် တမျိုးမျိုးကို ထိုက်သလိုကောက်ယူရသည်။

[ဆောင်] **သဘောအမှန်, ရှုးစမ်းပြန်လျှင်, ဉာဏ်မနိုင်ဘဲ,ဆင်းရဲကြောင်းဟု,**
ယုံမှားမှု,မှတ်ရှု ဝိစိကိစ္ဆာတည်း။

သောဘနရာသီအဖွင့်

[**သဒ္ဓါ**] သဒ္ဒဟနလက္ခဏာ သဒ္ဓါ,ပသာဒနရသာ တထာ၊
အကာလုဿိယုပဋ္ဌာနာ, သဒ္ဓေယျဝတ္ထုပဒဋ္ဌာနာ။

လက္ခဏာ။ ။သဒ္ဓါ-သဒ္ဓါသည်၊ သဒ္ဒဟနလက္ခဏာ-ယုံခြင်းလက္ခဏာရှိ၏။—ဘုရားစသည်တို့၌ (ဟုတ်လေသလား-မဟုတ်ဘဲများ ရှိလေရော့သလား)ဟု ယုံမှား သံသယမရှိ, အမှန်ဟုတ်၏ဟု ယုံမှု စိတ်ချလက်ချမှုကို''ယုံ''ဟု ဆိုသည်၊ထို့ကြောင့် ဤသဒ္ဓါကို ''သဒ္ဓါဓိမောက္ခ-ယုံသောအားဖြင့် သက်ဝင်ဆုံးဖြတ်မှု'' ဟု အချို့အရာ၌ အသုံးပြုရလေသည်။ [သဒ္ဒဟတိ-ယုံတတ်၏၊ ဣတိ - ထို့ကြောင့်၊ သဒ္ဓါ-မည်၏။]

ရသ။ ။ပသာဒနရသာ-ကြည်လင်စေခြင်းကိစ္စရှိ၏။-နောက်ကျုနေသော ရေအတွင်း၌ စကြာ မင်း၏ ပဒမြား ရတနာ ထည့်လိုက်သည့် အခါ အနယ်တွေ အောက်ကျ၍ ရေ ကြည်လာရ သကဲ့သို့ စိတ်အစဉ်၌ သဒ္ဓါတရား ယှဉ်သည့်အခါ ကိလေသာနီဝရဏတွေ ကွယ်ပျောက်၍ ကြည်လင်သော စိတ်အစဉ်သာ ဖြစ်၍လေတော့သည်၊ ထိုကဲ့သို့ ကြည်လင်နေမှုကို''ကြည်'' ဟု ခေါ်၏၊ ဤလက္ခဏာနှင့် ရသ ၂-ခုကို ပေါင်းစပ်၍ ယုံကြည်ခြင်းသဘောကို ''သဒ္ဓါ''ဟု ခေါ်စမှတ်ပြုကြသည်။

ပစ္စုပဋ္ဌာန်,ပဒဋ္ဌာန်။ ။အကာလုသိယဉပဋ္ဌာနာ-မနောက်ကျုသည်၏ အဖြစ်ဖြင့် ယောဂီတို့ဉာဏ်တွင် ထင်လာ၏၊ သဒ္ဓေယျဝတ္ထုပဒဋ္ဌာနာ-ယုံကြည်အပ်သောဝတ္ထုလျှင် နီးစွာသောအကြောင်းရှိ၏။—သဒ္ဓေယျဝတ္ထုများကား ရတနာသုံးပါး, ကံတရား, ကံ၏ ကောင်း မကောင်းသော အကျိုး, ပစ္စုပ္ပန် လောက, တမလွန် လောက တို့တည်း၊ ဤ စကားရပ်ဖြင့် ရတနာသုံးပါး၏ ဂုဏ်တော်ကို ယုံကြည်မှု, ပြုအပ်သမျှကံသည် သတ္တဝါတို့ သန္တာန်၌ သတ္တိ တမျိုးမျိုး အားဖြင့် ရှိနေသည်ဟု ယုံကြည်မှု, ထို ကံ၏ကောင်းကျိုး မကောင်းကျိုး ရှိ၏ဟု ယုံကြည်မှု, ရှေးအတိတ်ဘဝမှ ယခု ပစ္စုပ္ပန်ဘဝသို့ လားခဲ့ရသည် ဖြစ်၍ အတိတ် ဘဝကို ထောက်လျှင် ပစ္စုပ္ပန်ဘဝ အမှန်ရှိ၏ဟု ယုံကြည်မှု, ပစ္စုပ္ပန်ဘဝကိုထောက်လျှင် နောင်တမလွန်ဘဝလည်း အမှန်ရှိ၏ဟု ယုံကြည်မှုမျိုးသာ သဒ္ဓါအစစ် ဖြစ်နိုင်ရာသည်ဟု သိသာပြီ။

သဒ္ဓါတု။ ။ယခုကာလ၌ကားဘုရားတန်ခိုးပြသည့်,ရောင်ခြည်တော်လွှတ်သည့်, ဘုရားဓာတ်တော်အစစ်ဘဲ စသည်ဖြင့် လိမ်လည် လှည့်ပတ်၍ ပြောအပ် သည်ကို တကယ် အစစ်ထင်မှတ်၍ သဒ္ဓါတရားဖြစ်ကြသည်ဟု ဆို၏၊ ထိုသို့ဖြစ်ရာ၌ သဒ္ဓါအစစ်မဟုတ်နိုင်၊ "မှားမှားမှန်မှန် ယုံကြည်တိုင်း သဒ္ဓါတရား"ဟု ဆိုလျှင် မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ အယူရှိသူတို့လည်း မိမိတို့ ဘုရား တရားတွေကို လွန်စွာ ကျေနပ်ကြ၏၊ မဟာဒေဝဘုရား၏ ယောက်ျားအင်္ဂါဇာတ်နှင့် စန္ဒီနတ်သမီး (ဘုရားကြင်ယာ)၏ မိန်းမအင်္ဂါဇာတ်ကို ပူးတွဲ စပ်ထားပြီးလျှင် မဟာဒေဝ ဘုရား နှင့် စန္ဒီ နတ်သမီး တို့၏ ကိုယ်စား ရုပ်ပွားတော်အနေ ပူဇော်ကြလေကုန်၏။

ကာဠုံ ကောဋ္ဌစိကံ စေတေ, မဟာဒေဝဿ စန္ဒိယာ၊
ယမကံ ကတွာ ပူဇေန္တိ, တတ္ထတတ္ထ အလဇ္ဇိနော။

တတ္ထတတ္ထ-အိန္ဒိယနယ်ပယ်, အသွယ်သွယ် အစုံ့စုံ့, ထိုထိုမြို့၌၊ ဧတေ အလဇ္ဇိနော-ဤအရှက်မရှိသူ, များစွာသောလူတို့သည်၊ မဟာဒေဝဿ-မဟာဒေဝဘုရား၏၊ ကာဠုံစ-ယောက်ျားနိမိတ်ကိုငင်း၊ စန္ဒိယာ-ဘုရားကြင်ရာ, ကညာဒေဝီ,မယ်စန္ဒီ၏၊ ကောဋ္ဌစိကံစ - မိန်းမ နိမိတ်ကိုငင်း၊ ယမကံကတွာ - အစုံအစုံ ထားကြကုန်၍၊ ပူဇေန္တိ-မြတ်နိုးကော်ရော် ပူဇော်ကြလေကုန်၏။

ဤသို့စသည်ဖြင့် မိမိတို့ဆိုင်ရာဝယ် လွန်စွာ ကြည်ညိုကြခြင်းသည် သဒ္ဓါစစ်မဟုတ်, "မိစ္ဆာဓိမောက္ခ"ခေါ် သဒ္ဓါတုသာတည်း၊ တရားကိုယ်အားဖြင့် မောဟပြဋ္ဌာန်းသော ဒိဋ္ဌိပြဋ္ဌာန်းသော အကုသိုလ် စိတ္တုပ္ပါဒ်များသာ လျော်စွာဖြစ်ရာ၏၊ ကာဠနဂါးမင်းက ဘုရားရှင်၏ ရုပ်ပုံတော်ဟန် ဖန်ဆင်း၍ပြရာ၌ ဓမ္မာသောကမင်း၏ လွန်စွာကြည်ညိုသော သဒ္ဓါမျိုးကဲ့သို့ ဘုရားရှင် ကိုယ်တော်မြတ်၏ ဆင်းတုတော်, ဓာတ်တော်, စွယ်တော်တုများ၌ "အတုသည်ပင် ဤမျှသပ္ပါယ် တင့်တယ်တော် မူသေး၏, အစစ်မှာ ပြောဘွယ်ရာရှိမည်မဟုတ်"ဟု အောက်မေ့ကာ လွန်စွာကြည်ညိုသော အရာ၌ကား သဒ္ဓါစစ်ပင် ဖြစ်နိုင်ဘွယ်ရှိသည်။

[ဆောင်] **ရတနာ သုံးတန်, ပစ္စုပ္ပန်နှင့်, သံသရာမျိုး, ကံအကျိုးတို့, ရိုးရိုးဟုမြင်, သက်ဝင်ကျေနပ်, ယုံကြည်တတ်, မှတ်လေ သဒ္ဓါတည်း။**

[**သတိ**] အပိလာပနလက္ခဏာ, အသမ္မောသရသာ သတိ၊
အာရက္ခပစ္စုပဋ္ဌာနာ, ထိရသညာ ပဒဋ္ဌာနာ။

လက္ခဏာ,ရသ,ပစ္စုပဋ္ဌာန်။ ။သတိ - သတိသည်၊ အပိလာပန လက္ခဏာ - ဗူးတောင်း အသွင်, မပေါ်လွင်ဘဲ, အာရုံ၌ ခိုင်မြဲခြင်း လက္ခဏာရှိ၏၊ အသမ္မောသရသာ-အာရုံကို မပျောက်ပျက်စေခြင်း ကိစ္စရှိ၏၊ အာရက္ခပစ္စုပဋ္ဌာနာ-အာရုံကို စောင့်ရှောက် တတ်သော တရားဟု ယောဂီတို့ဉာဏ်တွင် ထင်လာ၏။ — ဗူးတောင်းသည် ရေ၌ ကောင်းစွာမတည်ဘဲ ပေါလော မျောသွား သကဲ့သို့, အာရုံ၌ ပေါ်လွင် မျောပါ၍ မသွားဘဲ ခိုင်မြဲ တည်တန့်ခြင်း သမ္မယုတ်တရား တို့ကိုလည်း အာရုံ၌ခိုင်မြဲစွာ ထားခြင်းသည် သတိ၏ လက္ခဏာတည်း၊ အာရုံကိုကွယ်ပျောက် မသွားအောင် အောက်မေ့ခြင်း, အမှတ်ရနေခြင်းသည် သတိ၏ကိစ္စတည်း၊ ထို့ကြောင့် ယောဂီတို့ဉာဏ်မှာ''ယူပြီး-ယူဆဲ အာရုံများကို မပျောက်အောင် စောင့်ရှောက် တတ်သော တရား'' ဟု ထင်လာသည်၊ [သရတိ - အောက်မေ့ တတ်၏၊ ဣတိ-ထို့ကြောင့် သတိ-မည်၏။]

ပဒဋ္ဌာန်။ ။ထိရသညာ ပဒဋ္ဌာနာ - ခိုင်မြဲသော သညာလျှင် နီးစွာသော အကြောင်းရှိ၏။—ဤသတိ၏ အာရုံကို မမေ့ပျောက်ရလေအောင် စောင့်ရှောက်မှု၌ သညာသည် များစွာ အကူအညီရ၏၊ သညာ၏ မှတ်သားမှုက အားကောင်းလေလေ, သတိခိုင်မြဲလေဖြစ်၏၊ ကုသိုလ်ကောင်းမှု ကိစ္စစု၌ မပြတ်လေ့လာ အထုံပါ၍ သညာအမှတ်က ကြပ်ကြပ်ခိုင်မြဲပါမှ ဘဝဆုံးခါနီး လောလောဆယ်မှာပင် ထိုကောင်းမှုများ ပေါ်ထင်၍ လာတတ်သည်ကား ကံ၏အစွမ်းချည်းသာမဟုတ်, ခိုင်မြဲသော သညာအရင်းခံရှိသော သတိအစွမ်းလည်းပါသည်။

သတိတု။ ။ဤ သတိသည် မှန်ကန်ကောင်းမြတ်သည့် ဘုရားစသော အာရုံကို အောက်မေ့တတ် အမှတ်ရတတ်သောတရား ဖြစ်လေရကား, မိစ္ဆာအယူရှိသူတို့ မိမိဆိုင်ရာ ဘုရား တရားတွေကို အောက်မေ့မှု အာရုံပြုမှု, အားလုံး သတ္တဝါတို့၏ လောဘအာရုံ, ဒေါသအာရုံတွေကို မပြတ်မလပ် အမှတ်ရနေမှုများသည် ဤသတိ စစ်မဟုတ်၊ သုတ္တန် ပါဠိတော်များ၌ ဟောအပ်သော ''မိစ္ဆာသတိ'' သာတည်း၊ တရားကိုယ်အားဖြင့် ခိုင်မြဲသော သညာပြဋ္ဌာန်းသော ဆိုင်ရာအကုသိုလ် စိတ္တုပ္ပါဒ်သာ ဖြစ်သည်။

[ဆောင်] **ဘုရားစသား, အာရုံများ၌, မှတ်သားလေ့များ, အောက်မေ့ပြား, တရား သတိ သဘောတည်း။**

[ဟိရီ, ဩတ္တပ္ပ] ''ဟိရီယတီတိ ဟိရီ'' မကောင်းမှုဒုစရိုက်မှ ရှက်တတ်,စက်ဆုပ်တတ်သောကြောင့် ဟိရီမည်၏၊ ''ဩတ္တပ္ပတီတိ ဩတ္တပ္ပံ'' မကောင်းမှု ဒုစရိုက်မှ ကြောက်ရွံ့ ထိတ်လန့်တတ်သောကြောင့် ဩတ္တပ္ပမည်၏။

ဥဘော ပါပါနံ ဇေဂုစ္ဆ-ဥတ္တာသလက္ခဏာ ကမာ၊
တေသံ အကရဏရသာ, တတော သင်္ကောစုပဋ္ဌာနာ၊
အတ္တပ္ပရသဂါရဝ-ပဒဋ္ဌာနာတိ သညိတာ။

လက္ခဏ, ရသ, ပစ္စုပဋ္ဌာန်။ ။ဥဘော-ဟိရီ ဩတ္တပ္ပ နှစ်ပါးတို့သည်၊ ပါပါနံ-မကောင်းမှု ဒုစရိုက်တို့ကို, ကမာ-အစဉ်အတိုင်း၊ ဇေဂုစ္ဆဥတ္တာသ လက္ခဏာ-စက်ဆုပ်ခြင်း, ထိတ်လန့်ခြင်း လက္ခဏာရှိကုန်၏၊ တေသံ-ထိုမကောင်းမှုတို့ကို၊ အကရဏရသာ-မပြုခြင်းကိစ္စ ရှိကုန်၏၊ တတော-ထိုဒုစရိုက်တို့မှ၊ သင်္ကောစ ဥပဋ္ဌာနာ-တွန့်ဆုတ်သော တရားများဟု ယောဂီတို့ဉာဏ်တွင် ထင်လာကုန်၏။—အဟိရိက အနောတ္တပ္ပ၌ ပြခဲ့သည့်အတိုင်း လွန်စွာ စက်ဆုပ်ထိုက် ကြောက်ရွံ့ ထိုက်သော ဒုစရိုက်တို့ကို စက်ဆုပ် ရွံရှာ ခြင်းသည် ဟိရီ၏လက္ခဏာ, ကြောက်ရွံ့ ထိတ်လန့်ခြင်းသည် ဩတ္တပ္ပ၏လက္ခဏာတည်း၊ မကောင်းမှုဒုစရိုက်ကို မပြုမိအောင် ရှောင်ကြဉ်မှုသည် ဟိရီ ဩတ္တပ္ပ နှစ်ပါးလုံး၏ ကိစ္စတည်း၊ ၎င်းတရားနှစ်ပါးကို''ဒုစရိုက်မှ တွန့်ဆုတ်တတ်သော တရားများ''ဟု ထင်သည်။

ပဒဋ္ဌာန်။ ။အတ္တပ္ပရသဂါရဝ ပဒဋ္ဌာနာတိ-မိမိ သူတပါး အပေါ်၌ လေးစားရှိသေခြင်းရှိသူ၏ အဖြစ်လျှင် နီးစွာသော အကြောင်းရှိ၏ဟူ၍၊ သညိတာ-မှတ်အပ်၏။ - ဟိရီသည် မိမိကို လေးစားမှုလျှင် နီးစွာသော အကြောင်းရှိ၍, ဩတ္တပ္ပကား သူများကို လေးစားမှုလျှင် နီးစွာသော အကြောင်းရှိသည်၊ ထို့ကြောင့် ဟိရီသည် အမျိုးကောင်းသမီးနှင့်တူ၍, ဩတ္တပ္ပကား ပြည့်တန်ဆာမနှင့်တူ၏ ဟု အဋ္ဌကထာတို့၌ မိန့်ဆိုလေပြီ၊ ချဲဉုးအံ့—အမျိုးကောင်း သမီးသည် မိမိ၏ မြင့်မြတ်သော မျိုးရိုးဇာတိရှိပုံကို လေးစားသောအားဖြင့် မိမိအိမ်ရှင်မှ တပါးသော ယောကျ်ားနှင့် ဖေါက်ပြန်ရမည်မှ စက်ဆုပ်၏၊ထို့အတူ ဟိရီရှိသူသည်လည်း မိမိ၏ အမျိုးအနွယ်, ကြီးရင့်သောအယွယ်, အကြားအမြင် ဗဟုသုတ, ရဲစွမ်းသတ္တိ ဟူသော ဂုဏ်ကို အစွဲပြု၍ '' ငါကဲ့သို့သော သူသည် ဤကဲ့သို့သော ဒုစရိုက်ကို မပြုထိုက်'' ဟု မိမိကိုယ်ကို အလေးပြုလျက် ဒုစရိုက်မှ စက်ဆုပ်ရွံရှာ ရှောင်ခွါလေ၏၊ ပြည့်တန်ဆာမ ကိုယ်ဝန်တည်လျှင် ယောကျ်ားတို့ စက်ဆုပ်တတ်ရကား ယောကျ်ားတို့ကို လေးစားသောအားဖြင့် ကိုယ်ဝန်တည်မည့်ဘေးမှ ကြောက်ရွံ့၏၊ ထို့အတူ ဩတ္တပ္ပရှိသူလည်း''လောက၌ ကိုယ်စောင့်နတ်စသော နတ်များနှင့် အဘိညာဉ်ရသော တန်ခိုးရှင်တို့သည် တိတ်တဆိတ် မကောင်းမှုပြုနေသူကို သိမြင်ကြကုန်၏,ငါသည် လုံခြုံလှပြီဟု သဘောထား၍ ဒုစရိုက်ကိုပြုလျှင် ကိုယ်ပညာရှင်များအလယ်မှာ ကဲ့ရဲ့ဘွယ်

ရာ ဖြစ်တော့လတံ့''ဟု သူတပါးကို လေးစားသောအားဖြင့် ဒုစရိုက်မှ ကြောက်ရွံ့ လေသည်။

ဟိရိ ဩတ္တပ္ပ အတူ။ "ဒုစရိုက်အရာ မဟုတ်ပါဘဲ ဘုရားသွား,'ကျောင်းတက်, ဥပုသ်စောင့်, တရားနာ, ကုသိုလ်ကောင်းမှုနှင့် ဆိုင်သော အရာတို့၌ ရှက်စနိုး ကြောက်ရွံ့၍ တွန့်ဆုတ်ဆုတ်လုပ်တတ်သော အမူအရာမျိုးလည်း ရှိသေး၏၊ ထိုအရာမျိုးကား ဟိရီဩတ္တပ္ပမဟုတ် ''မာယာ'' တည်း၊ တရားကိုယ်မှာ တဏှာပြဋ္ဌာန်းအကုသိုလ် စိတ္တုပ္ပါဒ်ပင် ဖြစ်သည်၊ တစုံတခု မကောင်းမှု အကုသိုလ် ပြုပြီးနောက် သူတကာ သိ၍ ရှက်ကြောက်မှုမျိုးကား ဒေါမနဿ ပြဋ္ဌာန်းသော အကုသိုလ် စိတ္တုပ္ပါဒ်သာတည်း။

ဆရာသမား လူကြီးသူမများကို မထီလေးစား မဖြစ်ရအောင် အလေးပြုသည့်အတွက် ရှက်ကြောက်သော အမူအရာ, ကိုယ်လက် အညစ်အကြေး သုတ်သင်ရာ၌ ရှက်ကြောက်သော အမူအရာတို့ကား ရိုသေ လေးစားမှုအတွက် ကုသိုလ်ဖြစ်ထိုက်သော အချက်များဖြစ်၍ ဟိရီဩတ္တပ္ပအစစ်ဟု ဆိုရန်ရှိသည်၊ ဤ ဟိရီဩတ္တပ္ပတရားတို့ စောင့်ကြပ်လျက် ရှိလို့သာ လူသတ္တဝါတို့ သန္တာန်ဝယ် အတော်အတန် စင်ကြယ်လျက် ရှိလေသည်၊ ၎င်းတရားတို့ ကင်းမဲ့လျှင် တိရစ္ဆာန်တွေနှင့် မခြားနားဘဲ ရောရှက် ရှုပ်ထွေးကာ မကြားကောင်း မနာသာတွေ ဖြစ်ကုန်ရာ၏၊ ထို့ကြောင့် ၎င်းနှစ်ပါးကို လောကပါလ (ကမ္ဘာစောင့်)တရားဟု၎င်း, သုက္ကဓမ္မ (ဖြူစင်သန့်ရှင်းသော) တရားဟု၎င်း, ဟောတော်မူသည်။

[ဆောင်] **ဒုစရိုက်ဆိုး, အမိုက်မျိုးမှ, ရှက်စနိုးမူ, ဟိရီဟူ, ကြောက်မူဩတ္တပ် တည်း။**

[**အလောဘ**] နလုဗ္ဘတီတိ အလောဘော, အလဂ္ဂဘာဝ လက္ခဏော၊
အပရိဂ္ဂဟရသော အန-လ္လီန ဘာဝုပဋ္ဌာနကော။

ဝစနတ္ထ,လက္ခဏာ။ "နလုဗ္ဘတီတိ- မလိုချင်တတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ အ-လောဘော-မည်၏၊ အလဂ္ဂဘာဝလက္ခဏော-လိုချင်ဘွယ် အာရုံ၌ မငြိကပ်သူ၏ အဖြစ်ဟူသော လက္ခဏာ ရှိ၏။—လောဘသည် ရူပ သဒ္ဒ စသည်အာရုံ ကာမဂုဏ်တွေကို သာယာစုံမက် နှစ်သက်ငြိကပ်၏၊ အလောဘကား ထိုကာမဂုဏ်တွေ၌ မငြိကပ်မလိုချင်၊ ထို့ကြောင့် အလောဘသည် လောဘနှင့် ဖြောင့်ဖြောင့်ကြီး ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်၏၊ ဤစကားအရ တွေ့ရာမြင်ရာ မလိုချင်မှု ဟူသမျှကို အလောဘဟု မမှတ်ရ၊ ကုသိုလ်နှင့် စပ်၍ ကောင်းမြတ်သောအရာကို မလိုချင်မှုမှာ သမ္မာဆန္ဒ ဝီရိယနည်းပါး၍ ကောသဇ္ဇတရား စိတ်ညံ့ စိတ်ဖျင်း များသော ကြောင့်သာ ဖြစ်သည်။

ရသ။ ။အပရိဂ္ဂဟရသော-ငါ့ဥစ္စာဘဲ, တမ်းတမ်းစွဲလျက်, မသိမ်းဆဲခြင်း ကိစ္စရှိ၏။—ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်သည် မည်သည့်ဝတ္ထုကိုမျှ "ငါ့ဥစ္စာ" ဟု သိမ်းဆည်းခြင်းမပြုတော့သကဲ့သို့, အလောဘသည်လည်း မည်သည့်လောဘနေယျအာရုံ ကာမဂုဏ်ကိုမျှ "ငါ့ဥစ္စာ" ဟု မသိမ်းပိုက်ခြင်း ကိစ္စရှိ၏၊ မသိမ်းပိုက်ခြင်း ကိစ္စကို အလောဘကိစ္စ ဟု ဆိုသော်လည်း အရမ်းမဲ့ ဖြုန်းတီးပစ်ခြင်းကို အလောဘ၏ကိစ္စ, ဝါ-ကုသိုလ်ရသည် ဟု မမှတ်ရ၊ ရှေ့နောက် တိုင်းထွာ အလိမ္မာ အဆင်ခြင် သတိသမ္ပဇဉ် မရှိသဖြင့် မောဟအဘွက် မိုက်မှားချက် တမျိုးဟု မှတ်ရမည်၊ ရှေ့နောက် တိုင်းထွာ အရာရာ သိမ်းဆည်းမှုမှာ သတိသမ္ပဇဉ်၏ ကိစ္စသာတည်း၊ မလှူဒါန်း မပေးကမ်း မသုံးစွဲရက်ဘဲ သိမ်းဆည်းထားမှုသာ လောဘ၏ ကိစ္စဖြစ်သည်။

ပစ္စုပဋ္ဌာန်။ ။အနလ္လီနဘာဝပစ္စုပဋ္ဌာနော-မငြိမကပ်လိုသော သဘောတရားဟု ယောဂီတို့ဉာဏ်မှာ ထင်လာ၏။—မစင်တွင်းသို့ ကျရောက်နေသူသည် မစင်တွေငြိကပ် ပေတေနေသော်လည်း စိတ်အလိုအားဖြင့် မငြိကပ်လိုသကဲ့သို့,ဤအလောဘဓာတ်ခံရှိသူသည် လောဘ၏အာရုံ ကာမဂုဏ်တွေနှင့် မလွဲသာ၍ ထွေးရောယှက်တင် နေရစေကာမူ စိတ်အလိုအားဖြင့် ထိုအာရုံတို့၌ မငြိမကပ် ပြတ်ပြတ် ကင်းကင်း ရှင်းရှင်းကြီး နေလိုသော သဘောရှိ၏။

[ဆောင်] **လောကီအာရုံ, ကာမဂုဏ်ကို, စုံစုံမက်မက်, နှစ်သက်မရှိ,**
မကပ်ငြိပေ, မလိုပေ, ဆိုလေ အလောဘချည်းတည်း။

[**အဒေါသ**] နဒ္ဒုဿတီတိ အဒေါသော, အစဏ္ဍိက္ကတ္တလက္ခဏော၊
အာဃာတဝိနယရသော, သောမ္မဘာဝုပဋ္ဌာနကော။

ဝစနတ္ထ, လက္ခဏာ။ ။နဒ္ဒုဿတီတိ - မဖျက်ဆီးတတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ အဒေါသော-မည်၏၊ အစဏ္ဍိက္ကတ္တလက္ခဏော-မကြမ်းတန်းသည်၏ အဖြစ်ဟူသော လက္ခဏာရှိ၏။-ဒေါသသည် ယှဉ်ဘက်စိတ်ဓာတ်နှင့် ကိန်းဝပ်မိရာ သတ္တာကို ဖျက်ဆီးတတ်သကဲ့သို့, ဤအဒေါသသည် မဖျက်ဆီးတတ်၊ ထို့ကြောင့် အဒေါသသည် ဒေါသနှင့် ဖြောင့်ဖြောင့်ကြီး ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်ကာ မကြမ်းတန်းခြင်း လက္ခဏာရှိ၏။

ရသ, ပစ္စုပဋ္ဌာန်။ ။အာဃာတဝိနယရသော - ရန်ငြိုးဖွဲ့မှု, ဒေါသစုကို, တခုမကျန်, ပယ်လှန်ခြင်းကိစ္စ ရှိ၏၊ သောမ္မဘာဝပစ္စုပဋ္ဌာနကော-စန်းလအသွင်, ကြည်လင် ဧးမြသောတရားဟု ယောဂီတို့ဉာဏ်တွင် ထင်လာ၏။- အမိပွါယ်ထင်ရှားပြီ၊ ဤအဒေါသကိုပင် သတ္တာပညတ်ကို အာရုံပြု၍ ကြည်လင် ဧးမြစွာဖြစ်နေသည့်အခါ အပ္ပမညာ ဗြဟ္မဝိဟာရ၌ ပါသော "မေတ္တာ"ဟု ဆိုရလေသည်၊ ထို့ကြောင့်

မေတ္တာစစ်မှန်သမျှ တရားကိုယ်မှာ အဒေါသချည်းတည်း၊ သို့သော် အဒေါသ ဟူသမျှကိုကား မေတ္တာ မည်၏ဟု မမှတ်လင့်၊ သတ္တပညတ်ကို အာရုံမပြုဘဲ ဘုရားဖူး တရားနာ စသော အခြားကုသိုလ်အရာ၌ မေတ္တာမဟုတ်,အဒေါသတည်း၊ [မေတ္တာတုကို ကမ္မဋ္ဌာန်းပိုင်း၌ ပြအံ့။]

[ဆောင်] **ယှဉ်ဘက်စိတ်ဓာတ်, ကိန်းဝပ်မိရာ, သတ္တာကို, ကြည်သာရွှင်ပျ, ဧမြစေသော, ထိုသဘော, အဒေါသချည်းတည်း။**

[ဤအဒေါသ၏အခြားမဲ့၌ ပါဠိတော်မှာ အမောဟကို ဟောတော်မူပါသော်လည်း အမောဟဟူသည် တရားကိုယ်အားဖြင့် ပညာပင်ဖြစ်ရကား ဉာဏဝိပ္ပယုတ် သောဘနစိတ်များနှင့် မဆက်ဆံနိုင်၊ ထို့ကြောင့် "သောဘနသာဓာရဏ (သောဘနစိတ် အားလုံးနှင့် ဆက်ဆံသောတရား)" ဟူသော နာမည်နှင့် မတန်ရကား, သောဘနသာမန်ကိုပြရာ နောက်ပိုင်းကျမှ "ပညိန္ဒြေ" ဟူသော အမည်ဖြင့် မိန့်တော်မူလတံ့။]

[**တတြမဇ္ဈတ္တတာ**] မဇ္ဈတ္တ၌ အတ္တသဒ္ဒါသည် "သဘော" ဟူသော အနက်ကို ဟော၏၊ ထို့ကြောင့် "မဇ္ဈေ+ဌိတော+အတ္တာ+ယဿာတိ မဇ္ဈတ္တော" ယဿ- အကြင် သမ္ပယုတ်တရားအပေါင်း၏၊ မဇ္ဈေ-အလယ်၌၊ ဌိတော-တည်သော၊အတ္တာ- သဘောသည်၊ အတ္ထိ-ရှိ၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ မဇ္ဈတ္တော-မည်၏။-မိမိတို့ကိစ္စ၌ အယုတ် အလွန်မရှိဘဲ အလယ်အလတ်သဘောရှိသော တရားအပေါင်းတည်း၊ "မဇ္ဈတ္တဿ+ ဘာဝေါ မဇ္ဈတ္တတာ" မဇ္ဈတ္တဿ-အလယ်အလတ်ဝယ် တည့်မတ်သော သဘော ရှိသော တရားအပေါင်း၏၊ ဘာဝေါ-ဖြစ်ကြောင်းသည်၊ မဇ္ဈတ္တတာ-မည်၏။- မိမိတို့ဆိုင်ရာ ဖုသန အနုဘဝန စသော ကိစ္စတို့၌ ယုတ်လည်းမယုတ်, လွန်လည်း မလွန်ဘဲ သမ္ပယုတ်တရားတို့ တည့်တည့်မတ်မတ် ဖြစ်ကြခြင်းသည် ဤမဇ္ဈတ္တတာ စေတသိက်ကြောင့်တည်း။ "မဇ္ဈတ္တတာ- အလယ်အလတ်၌ တည့်မတ်သော သဘောရှိသော တရားအပေါင်း၏ ဖြစ်ကြောင်း" ဟု သဒ္ဒါနက်ရှိသော်လည်း "လစ်လျူရှုခြင်း" ဟူသော သင်္ကေတအနက်ကသာ အဓိပ္ပါယ်ထင်ရှားသည်၊ ထို့ကြောင့် "မဇ္ဈတ္တတာ-လစ်လျူရှုခြင်းသဘော"ဟု အနက်ဆို၊ "တတြ"သဒ္ဒါ ကား လိုရာအနက်ကို စွဲနိုင်သော သဗ္ဗနာမ်ပုဒ်တည်း၊ ဤ၌ ယှဉ်ဘက်တရားတို့၌၊ မဇ္ဈတ္တတာ-လစ်လျူရှုခြင်းသည်၊ တတြမဇ္ဈတ္တတာ-မည်၏။

တတြမဇ္ဈတ္တတာနာမ, သမဝါဟိတလက္ခဏာ၊
ဥနာဓိကပါရဏရသာ, မဇ္ဈတ္တဘာဝပစ္စုဋ္ဌာနာ။

လက္ခဏာ,ရသ။ ။တတြမဇ္ဈတ္တတာနာမ-တတြမဇ္ဈတ္တတာ မည်သည်၊ သမဝါ ဟိတလက္ခဏာ-ယှဉ်ဘက်တရားကို ညီမျှအောင် ဆောင်ထားခြင်းလက္ခဏာရှိ၏၊

ဥ|နာဝိက ဝါရဏာရသာ-အယုတ်အလွန် နှစ်ပါးကို တားမြစ်ခြင်းကိစ္စ ရှိ၏။ ယှဉ်ဘက်တရားကို မိမိတို့ကိစ္စ၌ ညီညီမျှမျှဖြစ်အောင် ရွက်ဆောင်ခြင်းလက္ခဏာ ရှိ၏၊ ထို မိမိတို့ကိစ္စ၌ မယုတ်မလွန်ရအောင် တားမြစ်ခြင်းကိစ္စရှိသည်။

ပစ္စုပဋ္ဌာန်။ ။မဇ္ဈတ္တဘာဝဉပဋ္ဌာနာ-လစ်လျူရှုခြင်းသဘောတရားဟု ယောဂီတို့ဉာဏ်တွင် ထင်လာ၏။-''လစ်လျူရှု''ဟူရာ၌ မရှုမစိုက်ဘဲ ပစ်ထားခြင်းဟု မမှတ်ရ၊ အာဇာနီမြင်းနှစ်စီးကိုကပ်ယှဉ်၍ ရထားကိုမောင်းနှင်သော ရထားထိန်းသည် တစီးက တစီးကို မလွန်ဘဲ အညီအမျှသွားနေသောမြင်းများကို ဆွဲလည်း မဆွဲ, နှင်တံဖြင့်လည်း မတို့ဘဲ, လစ်လျူပြု-အသင့်ရှုနေသကဲ့သို့, ဆိုင်ရာကိစ္စ၌ ညီညီမျှမျှ ရွက်ဆောင်ကြသော တရားတို့ကို လွန်အောင်လည်း ဗျာပါရမပြု-ယုတ်အောင်လည်း ဗျာပါရမပြုဘဲ, သင့်တင့်သောအားဖြင့် ရှုနေခြင်းကို''လစ်လျူရှု'' ဟု ဆိုသည်။

ညီမျှအောင်ဆောင်မှုနှင့် လစ်လျူရှုမှု။ ။လက္ခဏာတုန်းက ''ညီမျှအောင် ဆောင်ထားခြင်းလက္ခဏာရှိ၏'' ဟု ဆိုပြီးလျှင် ဤ၌ ''လစ်လျူရှုခြင်း'' ဟု ဆိုပြန်ရာ ရှေ့နောက် မဆန့်ကျင်ပါလောဟု မေး၊ အဖြေကား-ယခင်ဥပမာ၌ မြင်းနှစ်စီးတို့ အညီအမျှ ပြေးနေသည်ကို ရထားထိန်းက ဗျာပါရမပြု-လစ်လျူရှုသော်လည်း ရထားထိန်း၏ အရှိန်ကြောင့်သာ မြင်းနှစ်စီးတို့ ညီမျှစွာပြေးသွားသောကြောင့် မြင်းနှစ်စီးတို့ ညီမျှစွာ ပြေးသွားအောင် ရထားထိန်းကပင် ဆောင်ရာ ရောက်သကဲ့သို့, တတြမဇ္ဈတ္တတာက လစ်လျူရှုသော်လည်း တတြမဇ္ဈတ္တတာ၏ အရှိန်ကြောင့်သာ မိမိတို့ကိစ္စ၌ သမ္ပယုတ်တရားတို့ ညီမျှစွာဖြစ်ရကား သမ္ပယုတ်တရားတို့ကို မိမိတို့ကိစ္စ၌ အညီအမျှဖြစ်အောင် တတြမဇ္ဈတ္တတာကပင် ဆောင်သည် မည်သောကြောင့် ရှေ့နောက် မဆန့်ကျင်ပေ၊ [ဝိသုဒ္ဓိမဂ် အဋ္ဌကထာဋီကာ၌ ဥပမာတမျိုးရှိလေသေး၏။]

ဥပေက္ခာ ဗြဟ္မဝိဟာရ။ ။ကမ္မဋ္ဌာန်းပိုင်း၌လာမည့် ဥပေက္ခာဗြဟ္မဝိဟာရ(အပ္ပမညာ) ဟူသည်လည်း ဤတတြမဇ္ဈတ္တတာပင်တည်း၊ ''တတြ-ထိုထိုသတ္တဝါတို့၌၊ မဇ္ဈတ္တတာ-လစ်လျူရှုခြင်းသည်၊ တတြမဇ္ဈတ္တတာ-မည်၏'' ဟု တတြ အရ ထိုထိုသတ္တဝါကိုစွဲ၊ ဥပေက္ခာဗြဟ္မဝိဟာရဆိုလျှင် တရားကိုယ်မှာ တတြမဇ္ဈတ္တတာတည်း၊ တတြမဇ္ဈတ္တတာ ဟူသမျှကိုကား ဥပေက္ခာဗြဟ္မဝိဟာရဟု မမှတ်ရ၊ ဘုရားဖူး တရားနာစသော ကိစ္စတို့၌ ပါသော တတြမဇ္ဈတ္တတာသည် ဥပေက္ခာဗြဟ္မဝိဟာရမဟုတ်၊ သတ္တဝါပညတ်ကို အာရုံပြု၍ လစ်လျူရှုရာ၌သာ တတြမဇ္ဈတ္တတာကို ဥပေက္ခာဗြဟ္မဝိဟာရဟု နာမည်ခေါ်ရ၏။

[ဆောင်] **ကိုယ်စီကိစ္စ, ရွက်ဆောင်ကြသဖြင့်, သမ္ပယုတ်ဆို, များထိုထိုဝယ်, အလယ်အလတ်, တည့်မတ်အောင်ပြု, လစ်လျူရှု, ခေါ်မှုမဇ္ဈတ္တတာတည်း။**

[**ကာယပဿဒ္ဓိ,စိတ္တပဿဒ္ဓိ**] ကာယသဒ္ဒါသည်''အပေါင်း'' ဟူသော အနက်ကို ဟော၏၊ အပေါင်းဟူသည်လည်း စေတသိက်အပေါင်းတည်း၊''ပဿမ္ဘနံ ပဿဒ္ဓိ, ကာယဿ+ပဿဒ္ဓိ ကာယပဿဒ္ဓိ, စိတ္တဿ+ပဿဒ္ဓိ စိတ္တပဿဒ္ဓိ''ပဿမ္ဘနံ-ငြိမ်းအေးခြင်း, ငြိမ်းအေးကြောင်းသည်၊ ပဿဒ္ဓိ-မည်၏၊ ကာယဿ-စေတသိက်အပေါင်း၏၊ ပဿဒ္ဓိ-ငြိမ်းအေးခြင်း ငြိမ်းအေးကြောင်းသည်၊ ကာယပဿဒ္ဓိ-မည်၏။

ပဿဒ္ဓိယော ကာယစိတ္တ-ဒရထောပသမလက္ခဏာ၊
တဿ နိဒ္ဒမနရသာ, သန္တသီတျုပဋ္ဌာနကာ၊
ကာယစိတ္တပဒဋ္ဌာနာ, ဥဒ္ဓစ္စာဒိပစ္စနိကာ။

လက္ခဏ,ရသ။ ။ပဿဒ္ဓိယော-ကာယပဿဒ္ဓိ စိတ္တပဿဒ္ဓိ တို့သည်၊ ကာယစိတ္တဒရထဥပသမလက္ခဏာ- စေတသိက်ပူ စိတ်အပူတို့ ငြိမ်းအေးခြင်း လက္ခဏာရှိကုန်၏၊ တဿ-ထိုပူလောင်ခြင်းကို၊ နိဒ္ဒမနရသာ-နှိမ်နင်းခြင်းကိစ္စရှိကုန်၏။——''ဥဒ္ဓစ္စသည် မငြိမ်သက်ခြင်း လက္ခဏာရှိ၏'' ဟု ပြခဲ့သည့်အတိုင်း ဥဒ္ဓစ္စ ပြဋ္ဌာန်းသော ကိလေသာ (အကုသိုလ်စိတ္တုပ္ပါဒ်) တို့သည် မငြိမ်မသက် ရောက်ရက်ခတ်ဆူပူပူလောင်လောင် ရှိကြကုန်၏၊ ဤသောဘနတရားတို့ကား ထို ဥဒ္ဓစ္စပြဋ္ဌာန်းသော ကိလေသာအပူခတ်တို့မှ ကင်းစင်ကြသဖြင့် အေးမြငြိမ်သက်ကုန်၏၊ ထိုသို့ငြိမ်းအေးရာတွင် စေတသိက်အပေါင်း၏ ငြိမ်းအေးမှုသည် ကာယပဿဒ္ဓိ၏ လက္ခဏာတည်း၊ စိတ်၏ငြိမ်သက်မှုကား စိတ္တပဿဒ္ဓိ၏ လက္ခဏာတည်း၊ကာယပဿဒ္ဓိက စေတသိက်များ၏ ပူလောင်မှုကို နှိမ်နင်းပယ်ရှားခြင်း, စိတ္တပဿဒ္ဓိက စိတ်၏ပူလောင်မှုကို နှိမ်နင်းပယ်ရှားခြင်းကိစ္စရှိ၏။

ပစ္စုပဋ္ဌာန်,ပဒဋ္ဌာန်။ ။သန္တသီတိ ဥပဋ္ဌာနကာ- ငြိမ်သက်အေးမြသော တရားများဟု ယောဂီတို့ဉာဏ်တွင် ထင်လာကုန်၏၊ ကာယစိတ္တပဒဋ္ဌာနာ- စေတသိက်အပေါင်းနှင့် စိတ်လျှင် နီးစွာသော အကြောင်းရှိကုန်၏၊ ဥဒ္ဓစ္စာဒိပစ္စနိကာ-ဥဒ္ဓစ္စ ပြဋ္ဌာန်းသော ကိလေသာစိတ်တို့၏ ဆန့်ကျင်ဘက်တို့တည်း။-အဓိပ္ပါယ်ထင်ရှားပြီ။

[ဆောင်] **ဥဒ္ဓစ္စစေ, ပြဋ္ဌာန်းပေသည့်, ကိလေသာဟူ, အပူ ဆိတ်သဖြင့်, စေတသိက်အပေါင်း, ငြိမ်းအေးကြောင်းကို, ကာယဆိုဘိ, စိတ်၏ အေးမြ,ဖြစ်ကြောင်းပြ, စိတ္တပဿဒ္ဓိ**။

ပဿဒ္ဓိစသည်ကို နှစ်ပါးစီဟောပုံ။ ။သဒ္ဓါ စသော စေတသိက်တို့၌ နှစ်ပါးစီတွဲ၍ မဟောဘဲ, ဤပဿဒ္ဓိစသော စေတသိက်တို့ကိုသာ အဘယ့်ကြောင့် နှစ်ပါးစီတွဲ၍ ဟောတော်မူပါသနည်းဟုမေး၊ အဖြေကား-စိတ္တပဿဒ္ဓိ စိတ္တလဟုတာ စသည်တို့ကြောင့် စိတ်၏ငြိမ်းအေးမှု ပေါ့ပါးမှု စသည်သာ ဖြစ်၏၊ စေတသိက်၏ ငြိမ်းအေးမှု ပေါ့ပါးမှု စသည် မဖြစ်နိုင်၊ ကာယပဿဒ္ဓိ ကာယလဟုတာ စသည်တို့ကြောင့်ကား စေတသိက်အပေါင်း ဟူသော နာမကာယ၏ ငြိမ်းအေးမှု ပေါ့ပါးမှု စသည်လည်း ဖြစ်နိုင်၏၊ ရူပ

ကာယ၏ ငြိမ်းအေးမှု ပေါ့ပါးမှု စသည်လည်း ဖြစ်နိုင်၏၊ ထို့ကြောင့် ပဿဒ္ဓိစသော စေတသိက်တို့ကိုသာ နှစ်ပါးစီတွဲ၍ ဟောတော်မူသည်။

[မဟာဋီကာ] ဒွေ့ စ စိတ္တပဿဒ္ဓိအာဒီဟိစိတ္တမေဝ ပဿဒ္ဓံ လဟုမုဒုကမ္မညံ
ပဂုဏံဥဇုဉ္စဟောတိ၊ကာယပဿဒ္ဓိအာဒီဟိပန ရူပကာယောပိ၊
တေနေဝေတ္ထ ဘဂဝတာ ဓမ္မာနံ ဒုဝိဓတာ ဝုတ္တာ၊ န သဗ္ဗတ္ထ။

ဤကျမ်း၏ထင်မြင်ချက်။ ။ယခု ဖွင့်ပြခဲ့သောအဓိပ္ပါယ်မှာ ရှေးဋီကာတို့ ဖွင့်ထားသော အဓိပ္ပါယ်သာတည်း၊ ဤကျမ်း၏ ထင်မြင်ချက်မှာ ထို ဋီကာတို့ ဖွင့်ပြသည့်အတိုင်း ဟုတ်လိမ့်မည်မထင်၊ ပဿဒ္ဓိ (ငြိမ်းအေးခြင်း) သဘောသည် ဖဿ ဝေဒနာတို့ကဲ့သို့ တမျိုးထည်းသာ ရှိသင့်၏၊ စိတ်၏ ငြိမ်းအေးမှုက တမျိုး, စေတသိက်တို့၏ ငြိမ်းအေးမှုက တမျိုးဟု သဘော ၂-မျိုးမရှိသင့်၊ ဖဿဝေဒနာ စသည်ထက် ထူးခြားသောအချက်ကား- ထိုငြိမ်းအေးမှုသဘောသည် စိတ် စေတသိက်၌သာမက, ငြိမ်းအေးသော စေတသိက်ကြောင့် စိတ္တဇရုပ်များလည်း ငြိမ်းအေးရကား ထိုစိတ္တဇရုပ်မှ အငြိမ်းဓာတ် ကူးစက်၍ တကိုယ်လုံး အငြိမ်းတုံး အအေးတုံး ဖြစ်နေကြောင်းကို သိစေတော်မူလိုသောကြောင့် ကာယပဿဒ္ဓိ စိတ္တပဿဒ္ဓိ ဟု ၂-မျိုးခွဲ၍ ဘုရားရှင် ဟောတော်မူသည်၊ ထို့ကြောင့် သမုစ္စည်းပိုင်း (ဗောဓိပက္ခိယသင်္ဂဟ)၌ "သက်ပ္ပ ပဿဒ္ဓိစ ပီတုပေက္ခာ" ဟု ကာယပဿဒ္ဓိ စိတ္တပဿဒ္ဓိ ၂-မျိုး မခွဲဘဲ ပဿဒ္ဓိ စေတသိက် တမျိုးထည်းသာ တရားကိုယ်ပြလေသည်၊ [လဟုတာ မုဒုတာစသည် တို့၌လည်း ဤနည်းပင်တည်း။]

[**ကာယလဟုတာ,စိတ္တလဟုတာ**] "လဟုနော ဘာဝေါ လဟုတာ" လဟုနော- လျင်မြန် ပေါ့ပါးသည်၏၊ ဘာဝေါ- ဖြစ်ကြောင်းသည်၊ လဟုတာ-မည်၏။ "ကာယဿ လဟုတာ ကာယလဟုတာ, စိတ္တဿ လဟုတာ စိတ္တလဟုတာ" ဟု သမာသ်တွဲ။

လဟုတာယော ကာယစိတ္တ- ဂရုတာသမလက္ခဏာ၊
တဿာ နိဒ္ဒမနရသာ, အဒန္ဓတာ ဥပဋ္ဌာနာ၊
ကာယစိတ္တပဒဋ္ဌာနာ, ထိန မိဒ္ဓ ပစ္စနိကာ။

လက္ခဏ,ရသ။ ။လဟုတာယော-လဟုတာတို့သည်၊ ကာယစိတ္တဂရုတာသမ လက္ခဏာ-စေတသိက်အပေါင်းနှင့် စိတ်တို့၏ လေးလံကုန်သည်၏ အဖြစ်ကို ငြိမ်း စေခြင်း လက္ခဏာရှိကုန်၏၊ တဿာ-ထိုလေးလံကုန်သည်၏ အဖြစ်ကို၊ နိဒ္ဒမနရ သာ-ကုန်၏။—အကုသိုလ်တို့သည် ထိန မိဒ္ဓတို့၏ ဖိနှိပ်ဟန့်တားမှုကြောင့် လေး လံ့ ထိုင်းမှိုင်းသကဲ့သို့ ရှိကြကုန်၏၊ ဘဝင်တွေများစွာခြားလျက် ဝိထိစိတ် အဖြစ် မမြန်ဘဲ နှေးနှေးကန်ကန် ရှိကြကုန်၏၊ ဤသောဘနတရားတို့ကား ထို ထိနမိဒ္ဓ ပြဋ္ဌာန်းသော ကိလေသာတို့ မယှဉ်သဖြင့် လျင်မြန်ပေါ့ပါးကုန်၏၊ ကာယလဟုတာ

သည် စေတသိက်များ၏ လေးလံ နေးကန်မှုကို နှိပ်နင်းပယ်ရှား၍, ဇိတ္တလဟုတာ က စိတ်၏လေးလံနေးကန်မှုကို နှိပ်နင်းပယ်ရှားသည်ဟု ဋီကာတို့အဆိုအတိုင်းမှတ်။

ပေါ့ပါးလျင်မြန်ပုံ။ ။ကုသိုလ်ကောင်းမှုလုပ်ငန်း၌၎င်း, အနိစ္စစသည်ကမ္မဋ္ဌာန်း နှလုံးသွင်းမှု စသည်၌၎င်း, ကုသိုလ်ကြိယာဇောဝီထိတို့ အကြားအကြားဝယ် ဘဝင်များစွာမခြားဘဲ ဘဝင်အစဉ်မှ ထကာ ထကာ ဇောဝီထိတို့ကို သွက်သွက် လက်လက် ဆက်၍ဆက်၍ ဖြစ်စေနိုင်ခြင်းကို လဟုတာ (လျင်မြန် ပေါ့ပါးသော သဘော) ဟု ဆိုသည်၊ "လျင်မြန်ပေါ့ပါး" ဟူသော စကားဖြင့် "သောဘန တရားများသည် အသောဘနထက် အဖြစ်အပျက် မြန်၏" ဟု မမှတ်မှားလင့်၊ ဖြစ်ပျက်ရာကာလမှာ ခဏတ္တယချင်းတူမျှသည်။

[မူလဋီကာ] ထိနမိဒ္ဓါဒိ ပဋိပက္ခဘာဝေနကုသလကမ္မေ (ခမ္မေ) အနိစ္စာဒိ မနသိ
ကာရေစ သီဃံသီဃံ ပရိဝတ္တန သမတ္ထတာ လဟုပရိဏာမတာ၊ ပေ၊
သာ ဟိ ပဝတ္တမာနာ သီဃံ ဘဝင်္ဂဝုဋ္ဌာနဿ ပစ္စယော ဟောတိ။

ပစ္စုပဋ္ဌာန်,ပဒဋ္ဌာန်။ ။အဒန္ဓတာဥပဋ္ဌာနာ-မလေးမလံ မနေးကန်ကုန်သည်၏ အဖြစ်ဖြင့် ယောဂီတို့ဉာဏ်တွင် ထင်လာကုန်၏၊ ကာယစိတ္တပဒဋ္ဌာနာ-ကုန်၏၊ ထိန မိဒ္ဓပစ္စနီကာ-ထိနမိဒ္ဓပြဋ္ဌာန်းသော ကိလေသာတို့၏ ဆန့်ကျင်ဘက်တို့တည်း။- ဤလဟုတာ အစွမ်းကြောင့် ရူပကာယလည်း လျင်မြန်ပေါ့ပါး၏၊ ကုသိုလ် အား ကြီး ဖြစ်နေတဲ့အခါ ခန္ဓာကိုယ်ပေါ့ပါးပုံ, ဥဗ္ဗေဂပီတိ အကူအညီရသည့်အခါ ကောင်းကင်သို့ပင် လွင့်တက်ပုံများကို ထောက်လေ။

[ဆောင်] **ထိနမိဒ္ဓ, ပဋ္ဌာနပေ, များကိလေရိပ်, မယှဉ်ဆိတ်သဖြင့်, စေတသိက် ပေါင်း, လျင်မြန်ကြောင်းကို, ကာယဆိုဘိ, စိတ်၏လျင်စွ, ဖြစ် ကြောင်းပြ, စိတ္တလဟုတာတည်း။**

[**ကာယမုဒုတာ, စိတ္တမုဒုတာ**] "မုဒုနော+ဘာဝေါ, မုဒုတာ" မုဒုနော-နူးညံ့ ပျော့ပြောင်းသည်၏၊ ဘာဝေါ-ဖြစ်ကြောင်းသည်၊ မုဒုတာ-မည်၏။- "ကာယဿ+ မုဒုတာ" ဟု တွဲ။

မုဒုတာယော ကာယစိတ္တ-ထဒ္ဓတာ သမလက္ခဏာ၊
တဿာ နိဒ္ဒမနရသာ, အပ္ပဋိဃာတ-ပဋ္ဌာနကာ၊
ကာယစိတ္တပဒဋ္ဌာနာ, ဒိဋ္ဌိမာန ပစ္စနီကာ။

လက္ခဏ, ရသ။ ။မုဒုတာယော-မုဒုတာတို့သည်၊ ကာယစိတ္တ ထဒ္ဓတာ သမ လက္ခဏာ-စေတသိက်အပေါင်း, စိတ်တို့၏ ခက်ထန် ကြမ်းတန်းကုန်သည်၏အဖြစ် ကို ငြိမ်းစေခြင်း လက္ခဏာရှိကုန်၏၊ တဿာ-ထိုခက်ထန် ကြမ်းတန်းကုန်သည်၏ အဖြစ်ကို၊ နိဒ္ဒမနရသာ-ကုန်၏။ - ဒိဋ္ဌိမာနပြဋ္ဌာန်းသော အကုသိုလ် စိတ္တုပ္ပါဒ်တို့

သည် အတ္တာနွဲလမ်းမှု, ငါငါဟု မှတ်ထင်မှုတို့ဖြင့် မည်သူ့ကိုမျှ ဂရုမစိုက် အမှုမထား ဆောင့်ကြွားကြွား နိုင်သကဲ့သို့ ဖြစ်ကာ လွန်စွာ ခက်ထန် ကြမ်းတမ်းကြကုန်၏၊ ဤ သောဘနတရားတို့ကား ထိုဒိဋ္ဌိမာနတို့ မယှဉ်မှုကြောင့် နူးနူးညံ့ညံ့ ဖြစ်လျက် ခက်ထန် ကြမ်းတမ်းခြင်း မရှိကြကုန်၊ ကာယမုဒုတာသည် စေတသိက် အပေါင်း၏ ခက်ထန်ခြင်းကို နှိပ်နင်းပယ်ရှား၍, စိတ္တမုဒုတာက စိတ်၏ ခက်ထန်ခြင်းကို နှိပ်နင်းပယ်ရှားသည်။ [ဋီကာတို့ အဆို။]

ပစ္စုပဋ္ဌာန်, ပဒဋ္ဌာန်။ "အပ္ပဋိဃာတပစ္စုပဋ္ဌာနကာ-ကောင်းသော အာရုံ၌ မထိခိုက် မချုတ်ချယ်တတ်သော တရားဟု ယောဂီတို့ဉာဏ်တွင် ထင်လာ၏၊ ကာယစိတ္တပဒဋ္ဌာနာ-ကုန်၏၊ ဒိဋ္ဌိမာန ပစ္စနိကာ-ဒိဋ္ဌိမာန ပြဋ္ဌာန်းသော ကိလေသာတို့၏ ဆန့်ကျင်ဘက်တို့တည်း။- ဤမုဒုတာတို့၏ အစွမ်းကြောင့် ရူပကာယလည်း နူးညံ့ပျော့ပြောင်း၏၊ နိဝါတနိမာန အားကြီး သူတို့၏ ကိုယ်အမူအရာ နူးညံ့ပုံကို ထောက်ထားလေ။

[ဆောင်] **ဒိဋ္ဌိမာန, ပဋ္ဌာနပေ, ကိလေသာစု, မယှဉ်မှုကြောင့်, နူးညံ့ပျော့ပြောင်း, စေတသိက် ပေါင်းကို, ကာယ ဆိုဘိ, စိတ်၏ နုစ္စ, ဖြစ်ကြောင်းပြ, စိတ္တမုဒုတည်း။**

[**ကာယကမ္မညတာ, စိတ္တကမ္မညတာ**] "ကမ္မနိ+သာဓု, ကမ္မညံ" ကမ္မနိ - ဒါနစသော ကောင်းမှု၌၊ သာဓု-ကောင်းမြတ်သော ခံ့ညားသော သဘောသည်၊ ကမ္မညံ-မည်၏၊ " ကမ္မညဿ + ဘာဝေါ, ကမ္မညတာ, ကာယဿ + ကမ္မညတာ " စသည်တွဲ။

ကမ္မညတာ ကာယစိတ္တ-အကမ္မညတာသမလက္ခဏာ၊
တဿာ နိဒ္ဒမနရသာ, သမ္ပတ္တိ ပစ္စုပဋ္ဌာနာ၊
ကာယစိတ္တ ပဒဋ္ဌာနာ, ကာမစ္ဆန္ဒ ပစ္စနိကာ။

လက္ခဏ, ရသ။ "ကမ္မညတာ-ကမ္မညတာတို့သည်၊ ကာယစိတ္တ အကမ္မညတာသမလက္ခဏာ-စေတသိက်အပေါင်း, စိတ်၏ ထိုထိုအမှု၌ မကောင်းမွန် မခံ့ညားကုန်သည်၏ အဖြစ်ကို ငြိမ်းစေခြင်း လက္ခဏာရှိကုန်၏၊ တဿာ-ထိုမကောင်းမွန်ကုန်သည်၏ အဖြစ်ကို၊ နိဒ္ဒမနရသာ-ကုန်၏။—ပြခဲ့ပြီးသော ထိန မိဒ္ဓ ဥဒ္ဓစ္စကို ချန်၍ ကျန်နီဝရဏတို့နှင့် တွဲယှဉ်ရသော အကုသိုလ်စိတ္တုပ္ပါဒ်တို့သည် ဒါနသီလစသော ကုသိုလ်ကောင်းမှု၌ မကောင်းမွန် မခံ့ညားကုန်။

ထင်ရှားစေအံ့— " လျော့လွန်းတော့ပတ် " ဟူသကဲ့သို့ ကာမစ္ဆန္ဒ (တဏှာ) ပြဋ္ဌာန်းသော အကုသိုလ် တရားတို့သည် အာရုံ၌ ငြိတွယ် စေးကပ် ပျော့ဖတ်ဖတ်

နိုင်ကုန်၏. "တင်းလွှန်းတော့ပြတ်" ဟူသကဲ့သို့ မာနစသည်တို့ ပြဋ္ဌာန်းသော အကုသိုလ်တရားတို့လည်း အာရုံကိုယူချက်၌ ခက်ထန် ကြမ်းတန်း လွန်းကုန်၏၊ ထို့ကြောင့် ထို ၂ မျိုးလုံးပင် အာရုံကိုယူရာ၌ ကောင်းမွန် ခံ့ညားသော သဘော မရှိကြကုန်၊ ဥပမာ-ရွှေတုံးရွှေခဲသည် ပျော့လွန်းသော်၎င်း, မာလွန်းသော်၎င်း, ပုတီး လက်ကောက် စသည် ပြုလုပ်မှု၌ မကောင်းသကဲ့သို့တည်း၊ လှော်ပြီးဥုးပြီး သော ရွှေသည် ထိုထိုတန်ဆာမှုကို ပြုလုပ်ဘို့ရန် ကောင်းမွန်ခံ့ညားသကဲ့သို့, ထို့ အတူ သောဘနတရားတို့လည်း ကာမစ္ဆန္ဒစသော နီဝရဏတို့ မယှဉ်သဖြင့် အဆင် သင့်ရုံ နူးညံ့လျက် မပျော့လွန်း မမာလွန်းရကား ထိုထို ကုသိုလ် ကောင်းမှု၌ ကောင်းမွန်ခံ့ညားကြကုန်၏၊ စိတ်စေတသိက်တို့၏ ဒါနသီလစသော ကောင်းမှု၌ မခံ့ညားခြင်းကိုလည်း ပယ်ရှားနှိပ်နင်းကြပေသည်။

ပဂုဏ်ပဋ္ဌာန်, ပဒဋ္ဌာန်။ ။သမ္ပဇ္ဇတ္တိပစ္စုပဋ္ဌာနာ (အာရမဏ ကရဏသမ္ပတ္တိ-ဟု ဆိုလိုသည်)-ပြည့်ပြည့်စုံစုံ အာရုံပြုနိုင်သော သဘောဟု ယောဂီတို့ဉာဏ်တွင် ထင် လာကုန်၏၊ ကာယစိတ္တပဒဋ္ဌာနာ-ကုန်၏၊ ကာမစ္ဆန္ဒပစ္စနိကာ- ကာမစ္ဆန္ဒစသော နီဝရဏတို့၏ ဆန့်ကျင်ဘက်တို့တည်း။-ထိုထိုအာရုံကို ယူရာ၌ ကောင်းမွန် ခံ့ညား ရကား အကြွင်းအကျန် မရှိဘဲ ပြည့်ပြည့်စုံစုံ အာရုံကိုယူနိုင်သော တရားတွေဟု ယောဂီတို့ ဉာဏ်မှာ ထင်လာသည်၊ ဤကမ္မညတာ တို့ကြောင့် ရုပကာယလည်း ကုသိုလ်ကောင်းမှု၌ လိုက်လိုက်ရောရော ကောင်းသော သဘောရှိပေသည်။

[ဆောင်] **ကာမစ္ဆန္ဒ, ပဋ္ဌာနပေ, ကိလေသာခေတ်, ကင်းစင်လတ်သဖြင့်, များ မြတ်စုစု, ကုသိုလ်မှုဝယ်, ခံ့ထယ်ဘိတောင်း, စေတသိက်ပေါင်းကို, ကာယဆိုဘိ, စိတ်၏ခံ့ခွ, ဖြစ်ကြောင်းပြ, စိတ္တကမ္မဉ်တည်း။**

[**ကာယပါဂုညတာ, စိတ္တပါဂုညတာ**] "ပကဋ္ဌော+ဂုဏော ယဿာတိ ပဂုဏော" ယဿ-အကြင်တရား၏၊ ပကဋ္ဌော-ကောင်းမြတ်သော၊ ဂုဏော-ဂုဏ်သည်၊ အတ္ထိ- ရှိ၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ ပဂုဏော-မည်၏။-ပဂုဏ သဒ္ဒါသည် "ကောင်းမြတ်သော ဂုဏ်ရှိ၏" ဟူသော သဒ္ဒါနက်, ထိုထိုကိစ္စ၌ အဝါးဝစွာ လေ့လာအပ်သည်-ဟူ သော သင်္ကေတအနက်, ပွန်းတီးသည်-ကျေပွန်သည်-ထစ်တိထစ်ငေါ့မရှိ-ညောင်တိ ညောင်နာမရှိ-ဟူသော အဓိပ္ပါယ်နက်များကို ဟောနိုင်၏၊ ထို့ကြောင့် "ပကဋ္ဌော ဂုဏော ယဿ" ဟူသော ဝိဂ္ဂြိုဟ်အရ ကောင်းမြတ်သော ဂုဏ်ဟူသည် "အဝါး ဝစွာ လေ့လာခြင်း, ပွန်းတီးခြင်း ဂုဏ်များပင်တည်းဟု မှတ်။ "ပဂုဏဿ+ ဘာဝေါ ပါဂုညံ" ပဂုဏဿ-ပွန်းတီးလေ့လာ မညောင်နာသည်၏၊ ဘာဝေါ- ဖြစ်ကြောင်း (ပွန်းတီးခြင်း-လေ့လာခြင်း မညောင်နာခြင်း) သည်၊ ပါဂုညံ-ပါဂုည မည်၏။ "ပါဂုညမေဝ+ပါဂုညတာ" တာပစ္စည်းအနက် သီးခြားမရှိ "ကာ ယဿ+ပါဂုညတာ-စိတ္တဿ+ပါဂုညတာ" ဟု တွဲ။

ပါဂုညတာ ကာယစိတ္တ-ဂေလညသမလက္ခဏာ၊
တဿ နိဒ္ဒမနရသာ, နိရာဒိနဝပစ္စုပဋ္ဌာနကာ၊
ကာယစိတ္တ ပဒဋ္ဌာနာ, အသဒ္ဓိယ ပစ္စနိကာ။

လက္ခဏ, ရသ။ ။ပါဂုညတာ-ပါဂုညတာတို့သည်၊ ကာယစိတ္တ ဂေလညသမလက္ခဏာ-စေတသိက်အပေါင်း စိတ်တို့၏ ကျင်နာကုန်သည်၏အဖြစ်ကို ငြိမ်းစေခြင်းလက္ခဏာရှိကုန်၏၊ တဿ-ထိုကျင်နာကုန်သည့် အဖြစ်ကို၊ နိဒ္ဒမနရသာ-နှိပ်နင်းခြင်းကိစ္စ ရှိကုန်၏။ အသဒ္ဓိယပြဋ္ဌာန်းသော အကုသိုလ်စိတ္တုပ္ပါဒ်တို့သည် အာရုံယူရာ၌ မကျွန်းမမာ ကျင်နာသကဲ့သို့ ရှိကုန်၏၊ သောဘနတရားတို့ကား ထိုအသဒ္ဓိယပြဋ္ဌာန်းသော ကိလေသာတို့နှင့် မယှဉ်သောကြောင့် ထိုထိုကောင်းမှု၌ ပွန်းတီးလေ့လာ မကျင်နာကြကုန်၊ ယှဉ်ဘက်စိတ် စေတသိက်တို့၏ ကျင်နာမှုကို နှိပ်နင်းပယ်ရှားကြကုန်၏၊ [သဒ္ဓါမရှိသူ၏ ဖြစ်ကြောင်း အကုသိုလ်စိတ္တုပ္ပါဒ်ကို အသဒ္ဓိယဟု ခေါ်၏။]

ပစ္စုပဋ္ဌာန်, ပဒဋ္ဌာန်။ ။နိရာဒိနဝဥပဋ္ဌာနကာ- ကိလေသာ တည်းဟူသော အပြစ်အနာမရှိကုန်သည်၏အဖြစ်ဖြင့် ယောဂီဉာဏ်တွင် ထင်လာကုန်၏၊ ကာယစိတ္တပဒဋ္ဌာနာ-ကုန်၏၊ အသဒ္ဓိယပစ္စနိကာ-အသဒ္ဓိယ ပြဋ္ဌာန်းသော ကိလေသာတို့၏ ဆန့်ကျင်ဘက်တို့တည်း။-ဤပါဂုညတာ၏ အစွမ်းကြောင့် ရူပကာယလည်း ထိုထိုကောင်းမှု၌ ပွန်းတီးလေ့လာ၏။

[ဆောင်] **အသဒ္ဓိယ, ပဋ္ဌာနပေ, ကိလေသာခေတ်, ကင်းစင်လတ်သဖြင့်,**
မျှားမြတ်သီးသီး, ကုသိုလ်ငြီးဘို့, ပွန်းတီးလေ့လာ, မကျင်နာ
တောင်း, စေတသိက်ပေါင်းကို, ကာယဆိုဘိ, စိတ်၏လေ့လာ,
မကျင်နာစွ, ဖြစ်ကြောင်းပြ, စိတ္တပါဂုဉ်တည်။

[ကာယုဇုကတာ, စိတ္တုဇုကတာ] ''ဥဇုကဿ+ဘာဝေါ'' ဥဇုကဿ- ဖြောင့်မတ်သည်၏၊ ဘာဝေါ-သည်၊ ဥဇုကတာ-မည်၏။ ''ကာယဿ+ဥဇုကတာ'' စသည်တွဲ။

ဥဇုကတာ ဥဘော ကာယ-စိတ္တအဇ္ဇဝလက္ခဏာ၊
ကောဋိလ္လ နိဒ္ဒမနရသာ, အဇိမှတာ ဥပဋ္ဌာနာ၊
ကာယစိတ္တပဒဋ္ဌာနာ, မာယာသာဌေယျပစ္စနိကာ။

လက္ခဏ, ရသ။ ။ဥဘော-နှစ်ပါးကုန်သော၊ ဥဇုကတာ- ဥဇုကတာတို့သည်၊ ကာယစိတ္တအဇ္ဇဝလက္ခဏာ-စေတသိက်အပေါင်းနှင့် စိတ်တို့၏ ဖြောင့်မတ်ကုန်သည်၏ အဖြစ်ဟူသော လက္ခဏာ ရှိကုန်၏၊ ကောဋိလ္လနိဒ္ဒမနရသာ-ကိုယ်စိတ်တို့

ကောက်ကျစ်ကုန်သည်၏ အဖြစ်ကို နှိပ်နင်းခြင်းကိစ္စ ရှိကုန်၏။-မာယာ့သည် မိမိ၌ ရှိသော အပြစ်ကို ဖုံးလွှမ်းကွယ်ကာ၍ အပြစ် မရှိလေဟန်ဖြင့် လိမ်လည် လှည့်ပတ်၏၊ သာဌေယျကား မိမိမှာ မရှိသော ဂုဏ်ကို ရှိလေယောင် ဟိတ်ဟန်ဆောင်လျက် စဉ်းလဲကောက်ကျစ်၏၊ နှစ်ပါးလုံးပင် အကောက်ဉာဏ် အလိမ်ဉာဏ်ချည်းတည်း၊ တရားကိုယ်အားဖြင့် တဏှာ ပြဋ္ဌာန်းသော အကုသိုလ် စိတ္တုပ္ပါဒ်ဟု ဆိုသင့်၏၊ သောဘနတရားတို့ကား ထိုမာယာ သာဌေယျတို့ မယှဉ်သဖြင့် ဖြောင့်မတ်ရိုးသားလျက် ကောက်ကျစ်စဉ်းလဲမှုကို ပယ်ရှားကြသည်။

ပစ္စုပဋ္ဌာန်, ပဒဋ္ဌာန်။ ။အဇ္ဇဝတာ ဥပဋ္ဌာနာ – မကောက်ကျစ် ကုန်သည်၏ အဖြစ်ဖြင့် ယောဂီတို့ဉာဏ်တွင် ထင်လာကုန်၏၊ ကာယစိတ္တပဒဋ္ဌာနာ – ကုန်၏၊ မာယာသာဌေယျ ပစ္စနိကာ-မာယာသာဌေယျ ပြဋ္ဌာန်းသော ကိလေသာတို့၏ ဆန့်ကျင်ဘက်တို့တည်း။-၅၁ ဥဇုကတာ အစွမ်းကြောင့် ရူပကာယလည်း ဖြောင့်မတ်ရိုးသားသော အမူအရာရှိ၏။

[ဆောင်] **မာယာသာဌေယျ, ပဋ္ဌာနပေ, ကိလေသာခတ်, ကင်းစင်**
လတ်သဖြင့်, ဖြောင့်မတ် ဘိတောင်း, စေတသိက်ပေါင်းကို,
ကာယဆိုဘိ, စိတ်၏ဖြောင့်ခွ, ဖြစ်ကြောင်းပြ, စိတ္တုဇုကတည်း။

ဝိရတိစေတသိက်။ ။ဝိရမဏံ-ရှောင်ကြဉ်ခြင်း၊ ဝိရတိ-ရှောင်ကြဉ်ခြင်း၊ ဒုစရိုက်ဒုရာဇီဝတို့ကို ပြုခွင့်ကြုံလျက် မပြုကျင့်မှုကို "ရှောင်ကြဉ်" ဟု ခေါ်၏၊ ဒုစရိုက်သည် ကာယဒုစရိုက် ဝစီဒုစရိုက် ဟု ၂ မျိုးရှိ၏၊ ထိုဒုစရိုက် ၂ မျိုးလုံးပင် အသက်မွေးဝမ်းကြောင်းနှင့် ဆက်သွယ်နေလျှင် ဒုရာဇီဝ (မကောင်းသော အသက်မွေးမှု) ဟု ခေါ်သည်၊ ချဲ့ဥုံးအံ့—မုဆိုး တံငါလုပ်၍ငှင်း, ခိုးသူ ဒါးမြလုပ်၍ငှင်း တစုံတယောက်က ငွေပေးသဖြင့် ဝမ်းရေးအတွက် မိစ္ဆာစာရမှုကို ပြုသော်ငှင်း, ထိုကာယဒုစရိုက်များသည် ဒုရာဇီဝချည်းတည်း၊ မတရားရှေ့နေ မတရားကွက်စိပ်ဆရာ လုပ်၍ အသက်မွေးသော်ငှင်း, သူတပါးက ငွေပေးသဖြင့် အသက်မွေးဝမ်းကြောင်းအတွက် ရန်တိုက်ပေးမှု ဆဲရေးမှု ပြုသော်ငှင်း, ထို ဝစီ ဒုစရိုက်များသည် ဒုရာဇီဝ မည်၏၊ ရဟန်းများ၏ ပစ္စည်း ၄ ပါး ရမှုအတွက် ပြုကြသော ကုလဒူသန အနေသန မိစ္ဆာဇီဝတို့လည်း ဒုရာဇီဝပင်တည်း၊ ထိုကဲ့သို့ အသက်မွေးမှုနှင့် မဆက်သွယ်ဘဲ မုန်း၍ သတ်ခြင်း သက်သက် လိမ်ခြင်းစသည်တို့ကား ကာယဒုစရိုက် ဝစီဒုစရိုက်သာ ဖြစ်သည်, ဒုရာဇီဝ မဖြစ်။

သမ္မာဝါစာ။ ။သမ္မာဝါစာသည် ကထာ, စေတနာ, ဝိရတိအားဖြင့် ၃ မျိုးရှိ၏၊ ထိုတွင် အကြောင်း အကျိုးနှင့် စပ်၍ အပြစ်ကင်းလတ် ကောင်းမြတ်သော စကားသံသည် ကထာသမ္မာဝါစာ မည်၏၊ "သမ္မာ ဝဇိတဗ္ဗာတိ သမ္မာဝါစာ"

သမ္မာ-အပြစ်ကင်းလတ် ကောင်းမြတ်စွာ၊ ဝစိတဗ္ဗာ-ဆိုအပ်သော စကားတည်း၊ ထို ကောင်းသော စကားကို ပြောဆိုကြောင်းဖြစ်သော ဝုဋ္ဌော, အဘိညာ, မဟာကုသိုလ် မဟာကြိယာနှင့် ယှဉ်သော စေတနာသည် စေတနာသမ္မာဝါစာမည်၏၊ "သမ္မာ ဝုစ္စတေ တောယာတိ သမ္မာဝါစာ" [တောယ-ဤစေကနာဖြင့်၊ သမ္မာ-စွာ၊ ဝုစ္စတေ-ဆိုအပ်၏၊] တစုံတခု အမှုအတွက် လိမ်လည် လှည့်ပတ်ဘို့အချက် ပေါ်ပေါက်နေရာ၌ ထိုလိမ်လည်မှု ဝစီဒုရိုက်မှ ရှောင်ကြဉ်၍ မှန်ကန်သော စကားကို ပြောဆိုလိုက်လျှင် ထိုပြောဆိုကြောင်း စိတ္တုပ္ပါဒ်၌၎င်း, သို့မဟုတ် မလိမ်ဘဲ ဆိတ်ဆိတ်နေခဲ့လျှင် ထိုဆိတ်ဆိတ်နေကြောင်း စိတ္တုပ္ပါဒ်၌၎င်း, ရှောင်ကြဉ်မှု (ဝိရတိ) သဘော ပါဝင်၏၊ ထိုရှောင်ကြဉ်မှု သဘောကိုသာ ဝိရတိသမ္မာဝါစာ ဟု ဆိုရလေသည်၊ ဤ သမ္မာဝါစာ ဝိရတိဖြင့် ရှောင်ကြဉ်ထိုက်သော ဒုစရိုက်အားလုံး သည် အသက်မွေးကြောင်းနှင့် ဆက်သွယ်ခြင်း မရှိစေရ။

[ဆောင်] **အသက်မွေးဘွယ်, မဆက်သွယ်ဘဲ, နှုတ်ဝယ်ဖြစ်ထိုက်, ဒုစရိုက်လျှင်, စွန့်ပယ်ကြဉ်,ခေါ်တွင် သမ္မာဝါစာတည်း။**

သမ္မာကမ္မန္တ။ ။သမ္မာကမ္မန္တလည်း ကိရိယာ, စေတနာ, ဝိရတိ အားဖြင့် ၃မျိုး ရှိ၏၊ ထိုတွင် အပြစ်မရှိသော ကိစ္စလုပ်ငန်းကို ပြုလုပ်နေသူ၏ ကိုယ်အမူအရာသည် ကိရိယာသမ္မာကမ္မန္တမည်၏၊ "ကရီယတေ ကမ္မံ, ကမ္မမေဝ ကမ္မန္တံ, သမ္မာ+ကမ္မန္တံ, သမ္မာကမ္မန္တံ"တည်း၊ ထိုအပြစ်မရှိသော ကိစ္စလုပ်ငန်းကို ပြုလုပ်ကြောင်း စေတနာ သည် စေတနာကမ္မန္တမည်၏၊"သမ္မာ ကရီယတေ တောယာတိ သမ္မာကမ္မာ, သမ္မာ ကမ္မာ ယေဝ သမ္မာကမ္မန္တာ"တည်း၊ တစုံတခုသော ကာယဒုစရိုက်ကို ပြုဘို့အချက် ပေါ်လာသည့်အခါ မပြုဘဲ ရှောင်ကြဉ်လိုက်လျှင် (အခြားသော တစုံတခု ကိုယ် အမှုကို ပြုသည်ဖြစ်စေ မပြုသည်ဖြစ်စေ) ဝိရတိသမ္မာကမ္မန္တဖြစ်၏၊ ဤသမ္မာကမ္မန္တ ဝိရတိဖြင့် ရှောင်ကြဉ်ထိုက်သော ဒုစရိုက်အားလုံးသည် အသက်မွေးကြောင်းနှင့် ဆက်သွယ်ခြင်း မရှိစေရ။

[ဆောင်] **အသက်မွေးဘွယ်, မဆက်သွယ်ဘဲ, ကိုယ်ဝယ်ဖြစ်ထိုက်, ဒုစရိုက်လျှင်, စွန့်ပယ်ကြဉ်,ခေါ်တွင် သမ္မာကမ္မံတည်း။**

သမ္မာအာဇီဝ။ ။သမ္မာအာဇီဝသည် ဝိရိယ,ဝိရတိ အားဖြင့် ၂ မျိုးရှိ၏၊ထိုတွင် မိရိုးဖလာတိုင်း လယ်ထွန်မှု ကုန်သွယ်မှု စသည်ကိုပြု၍၎င်း, ရဟန်း သံဃာ ဖြစ်လျှင် ကုလဒူသန အနေသန မိစ္ဆာဇီဝတို့နှင့် မရောရှက်ဘဲ တရားသဖြင့်သာ ပစ္စည်း၄ပါး ကိုရှာဖွေ၍၎င်း, အသက်မွေးသူတို့၏ လယ်ထွန်ခိုက် ကုန်သွယ်ခိုက် ဆွမ်းခံခိုက် စသည်၌ ဖြစ်သော သမ္မာဝါယာမသည် ဝိရိယ သမ္မာအာဇီဝ မည်၏၊ ("သမ္မာ အာဇီဝန္တိ တေနာတိ သမ္မာအာဇီဝေါ" တေန – ဤဝိရိယဖြင့်၊ သမ္မာ–အပြစ်မဲ့ တောင်း,ကောင်းမွန်စွာ၊ အာဇီဝန္တိ–အသက်မွေးကြကုန်၏၊) သမ္မာဝါစာ သမ္မာ

ကမ္မန္တအခန်း၌ ပြအပ်ခဲ့သော ဝစီဒုစရိုက် ကာယဒုစရိုက်များသည် အသက်မွေးဝမ်းကြောင်းနှင့် ဆက်သွယ်၍ဖြစ်အံ့၊ ဥပမာ–မတရားရှာနေလိုက်၍ အသက်မွေးနေအံ့, မူဆိုးတံငါလုပ်၍ အသက်မွေးနေအံ့, ကုလဒူသန အနေသန မိစ္ဆာဇီဝဖြင့် ပစ္စည်း ၄ ပါးကို ရရှိသုံးစွဲနေအံ့, ထိုဒုစရိုက်မျိုးကို မပြုတော့ပါဘူးဟု ရှောင်ကြဉ်လိုက်လျှင် သမ္မာအာဇီဝ ဝိရတိ ဖြစ်သည်။

[ဆောင်] **အသက်မွေးမှု, ကိုယ်နှုတ်ပြုဘို့, ရှေးရှုတိုက်ရိုက်,ဒုစရိုက်လျှင်, ပယ်ရှောင်ကြဉ်,ခေါ်တွင် သမ္မာအာဇီတည်း။**

ဝိရတိယော ဒုစ္စရိတ–အဝီတိက္ကမလက္ခဏာ၊
တတော သင်္ကောစနရသာ, အကြိယာ ပစ္စုပဋ္ဌာနာ၊
သဒ္ဓါ ဟိရောတ္တပ္ပ့ပ္ပိစ္ဆ–တာဒိဂုဏ ပဒဋ္ဌာနာ။

ဝိရတိယော–ဝိရတိတို့သည်၊ ဒုစ္စရိတ အဝီတိက္ကမလက္ခဏာ–ဒုစရိုက်၏ တည်ရာဝတ္ထုကို မကျူးလွန်ခြင်း လက္ခဏာ ရှိကုန်၏၊ [ဒုစရိုက်၏ တည်ရာဝတ္ထုကားသူ့အသက်, သူ့ဥစ္စာစသော ကျူးလွန်အပ်သော ဝတ္ထုများတည်း၊] တတော–ထိုဒုစရိုက်မှ၊သင်္ကောစနရသာ–တွန့်ဆုတ်ခြင်း ကိစ္စရှိကုန်၏၊အကြိယာပစ္စုပဋ္ဌာနာ–ဒုစရိုက်မှုကို မပြုမကျင့် ရှောင်ကြဉ်သော တရားဟု ယောဂီတို့ဉာဏ်တွင် ထင်လာကုန်၏၊ သဒ္ဓါ ဟိရောတ္တပ္ပပ္ပိစ္ဆတာဒိ ပဒဋ္ဌာနာ–သဒ္ဓါ ဟိရီ ဩတ္တပ္ပ အပ္ပိစ္ဆတာ အစရှိသော ဂုဏ်အပေါင်းလျှင် နီးစွာသော ဖြစ်ကြောင်းရှိ၏၊ [ဤ ဂုဏ်များရှိသူသာ ဒုစရိုက်ကို ရှောင်နိုင်မည်ဟုလို။]

ဝိရတိအပြား။ ။သမုစ္ဆေဒဝိရတိ, သမ္ပတ္တဝိရတိ, သမာဒါနဝိရတိဟု ဝိရတိ ၃ မျိုး ပြား၏၊ ထိုတွင် "သမုစ္ဆေဒဝသေန–အကြွင်းမဲ့ ပယ်ဖြတ်ခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့်၊ ဥပ္ပန္နာ–ဖြစ်သော၊ ဝိရတိ–ရှောင်ကြဉ်ခြင်းသည်၊ သမုစ္ဆေဒဝိရတိ–မည်၏၊" ဒုစရိုက်ဒုရာဇီဝ ဟူသမျှ၏ အနုသယဓာတ်ကို အကြွင်းမဲ့ ဖြတ်သောအားဖြင့် ဖြစ်သောလောကုတ္တရာ ဝိရတိတည်း၊ ဤသမုစ္ဆေဒဝိရတိ၏ ကာလဝိမုတ်ဖြစ်သော နိဗ္ဗာန်ကို အာရုံပြုကြောင်း ထင်ရှားပြီ၊ "သမ္ပတ္တေ–အာရုံတိုက်ရိုက် ဆိုက်တွေ့လာသည်ရှိသော်၊ ဥပ္ပန္နာ–သော၊ ဝိရတိ–သည်၊ သမ္ပတ္တဝိရတိ–မည်၏" သိက္ခာပုဒ်ကို ဆောက်တည်မထားဘဲ လွန်ကျူးဘွယ် အာရုံတွေ့မှ ရှောင်ကြဉ်မှုသည် သမ္ပတ္တဝိရတိမည်၏။

သီဟိုဠ်ကျွန်း၌ ဇက္ကနဥပါသကာ ငယ်ငယ်စဉ်က မကျန်းမာသော မိခင်အတွက် လတ်ဆတ်သော ယုန်သား ခတ်စာကျသောကြောင့် လယ်တောသို့ သွားလေရာ ကောက်နကို စားမည်လာသော ယုန်ငယ်ကို အဆင်သင့် ဖမ်းမိ၍ သတ်တော့မည်အကြံပြုပြီးမှ ပါဏာတိပါတအပြစ်ကို သတိရသဖြင့် မသတ်ဘဲ ရှောင်ကြဉ်ကာ ချမ်းသာစွာ လွှတ်လိုက်ပြီးနောက် အိမ်သို့ပြန်ရောက်၍ မိခင်ထံမှောက်ဝယ် "နား

လည်သော အယွယ်ကစ၍ သူ၏အသက်ကို မသတ်ဘူးပါ'' ဟု မှန်ကန်သော သစ္စာစကားကို ဆိုခြင်းဖြင့် မိခင်ရောဂါကို ကင်းရှင်းစေခဲ့လေသည်၊ ဤ ဝတ္ထု၌ တိုက်ရိုက်တွေ့သော ယုန်ကို မသတ်ဘဲ ရှောင်ကြဉ်ခြင်းသည် သမ္ပတ္တဝိရတိ တည်း၊ ဤသမ္ပတ္တဝိရတိ၏ ပစ္စုပ္ပန်အာရုံကို အာရုံပြုကြောင်း ထင်ရှားပြီ။

"သမာဒါနဝသေန-သိက္ခာပုဒ်ကို ဆောက်တည်ခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့်၊ ဥပ္ပန္နာ-သော၊ ဝိရတိ-သည်၊ သမာဒါနဝိရတိ-မည်၏'' သိက္ခာပုဒ်ကို ဆောက်တည်တုန်းမှာ ဖြစ်စေ ဆောက်တည်ပြီးနောက်မှ ဖြစ်စေ သိက္ခာပုဒ် ဆောက်တည် ထားသည့်အတွက် လွန်ကျူးဘွယ်အချက်မှ ရှောင်ကြဉ်ခြင်းသည် သမာဒါနဝိရတိ မည်၏၊ ရှေးတုန်းက ဥပါသကာ တယောက်သည် သီလဆောက်တည်ပြီး၍ လယ်ထွန်ပြီးနောက် ပျောက်သွားသော နွားတို့ကိုရှာစဉ် ဥတ္တရဝဍ္ဍမာနတောင်ပေါ်ဝယ် စပါးကြီးမြွေက ရစ်ပတ်လေသော်, လက်၌ပါသော ပဲခွပ်ဖြင့် ခုတ်သတ်ရန် ကြံပြီးမှ ဆောက်တည်ခဲ့သော သီလကို သတိရ၍ ပဲခွပ်ကို လွှင့်ပစ်လေရာ, သီလ၏ တန်ခိုးကြောင့် မြွေကလည်း လွှတ်သွားလေသည်၊ ဤ ဝတ္ထု၌ သီလဆောက်တည်သည်ကစ၍ တောင်ပေါ် ရောက်သည့်တိုင်အောင် ဝိရတိ မဖြစ်သေး၊ မြွေကို မသတ်ဘဲ ရှောင်ကြဉ်လိုက်မှ ဝိရတိ ဖြစ်သည်၊ ဤဝတ္ထုသွားကို ထောက်ထားလျှင် ဤ သမာဒါနဝိရတိလည်း ပစ္စုပ္ပန်ကိုသာ အာရုံပြု၏ဟု ယူလို၏၊ သို့သော် များစွာသော ဆရာတို့က ပစ္စုပ္ပန် အနာဂတ် ၂ မျိုးလုံးကို အာရုံပြုနိုင်သည်ဟု ဆိုကြသည်၊ ထိုဆရာတို့ ထောက်ထားချက်ကား—

> ''သမာဒိန္နသိက္ခာပဒါနံ ပန သိက္ခာပဒသမာဒါနေစ တတုတ္တရိစ အတ္တနောဇီဝိတံပိ ပရိစ္စဇိတွာ ဝတ္ထုံ အဝီတိက္ကမန္တာနံ ဥပ္ပဇ္ဇမာနာ ဝိရတိ သမာဒါနဝိရတီတိ ဝေဒိတဗ္ဗာ''—

ဟူသော အဋ္ဌသာလိနီဒွါရကထာစကားပင်တည်း၊ ထင်ရှားစေအံ့—ထိုအဋ္ဌကထာဝယ် သိက္ခာပဒသမာဒါနေဖြင့် ''သိက္ခာပုဒ်ဆောက်တည်ခိုက်၌ သမာဒါနဝိရတီဖြစ်၏'' ဟု ဆိုထား၏၊ သို့ဖြစ်လျှင် သိက္ခာပုဒ် ဆောက်တည်ခိုက်မှာ ရှောင်ကြဉ်စရာ မရှိသေး၊ နောင်ခါ လွန်ကျူးဘွယ် အချက်များကိုမှန်းထား၍ အနာဂတ်အာရုံကို အာရုံပြုကာ ဆောက်တည်တုန်းအခိုက်မှာပင် သမာဒါနဝိရတီ ဖြစ်ပြီဟု ထိုဆရာတို့ ယူကြသည်။

စိစစ်ချက်။ ။ထိုဆရာတို့သည် သိက္ခာပဒ သမာဒါနေ ပုဒ်ကိုသာကြည့်ရှု၍ ထိုပုဒ်၏စပ်ရာ " ဝတ္ထုံ အဝီတိက္ကမန္တာနံ ဥပ္ပဇ္ဇမာနာ '' ပုဒ်တို့ကို သတိပြုဟန် မတူ၊ သိက္ခာပဒသမာဒါနေ၏ စပ်ဘွယ် ပုဒ်အားလုံးကို ပေါင်းရုံးလိုက်လျှင် " သိက္ခာပုဒ်ကို ဆောက်တည်ခိုက်၌ ဝတ္ထုကို မကျူးလွန်သူတို့အား ဖြစ်သော ဝိရတိ '' ဟု အ

မိပ္ပါယ် ရသောကြောင့် "သတ်ဘို့နွားကြီးကို အနီး၌ထားပြီးမှ (စိတ်ကောင်းရသဖြင့်) မသတ်တော့ပါဘူး"ဟု ရှောင်ကြဉ်ကာ—ပါဏာတိပါတာ ဝေရမဏီ သိက္ခာပဒံ သမာဒိယာမိ"ဟု ဆောက်တည်ရာ၌သာ ဆောက်တည်ခိုက် အခါဝယ် သမာဒါနဝိရတိဖြစ်သည်၊ ကျူးလွန်ဘွယ်ရာ အာရုံမရှိဘဲ ယခုကာလ ဥပုသ်စောင့်ရာ၌ ဆောက်တည်ပုံမျိုးကား သမာဒါနစေတနာ သီလသာဖြစ်၍ ဝိရတိသီလ မဖြစ်နိုင်သေး။

ဤသို့လျှင် သမာဒါနဝိရတိလည်း ဆောက်တည်ခိုက်မှာ ဖြစ်စေ, ဆောက်တည်ပြီး နောက်မှဖြစ်စေ ပစ္စုပ္ပန်ကျူးလွန်ဘွယ်ကိုသာ အာရုံပြုနိုင်သည်ဟုမှတ်၊ နွားတကောင်ကို ရှေ့မှာထား၍ နက်ဖန်သတ်မည်ဟု ကြံစီပြီးမှ "မသတ်တော့ပါဘူးလေ" ဟု ရှောင်ကြဉ်ရာ၌လည်း "ဤနွားကြီးကို မသတ်ပါဘူးလေ" ဟု နွား၏ ပစ္စုပ္ပန်ဇီဝိတကိုပင် အာရုံပြုလျက် ရှိသည်၊ ထိုကဲ့သို့ လွန်ကျူးဘွယ်တိုက်ရိုက်မရှိဘဲ သတ်ဘို့ရန် အာရုံကိုမှန်းပြီး အာရုံပြုကာ သတ်ဘို့ ကြံစီရာ၌ကား မနောဒုစရိုက်သာ ဖြစ်၏၊ ထိုကဲ့သို့ မနောဒုစရိုက်မှ ရှောင်ကြဉ်မှုမျိုးကို လေးနက်စွာ စဉ်းစားလျှင် ရှောင်ကြဉ်ပုံ မထင်ရှားသောကြောင့် မနောဒုစရိုက်၏ ကင်းငြိမ်းခြင်းသာ ဖြစ်သည်ဟု မှတ်၊ ဤပြခဲ့သော စကားအားလုံးကို ကောက်ချက်ချလျှင် လောကီဝိရတိ (သမ္ပတ္တသမာဒါန) ၂ မျိုးလုံးပင် ပစ္စုပ္ပန်ကို အာရုံပြုကြကြောင်း ထင်ရှားပြီ၊ ထို့ကြောင့် **သိက္ခာပဒဝိဘင်းပါဠိတော်**—"ပဉ္စသိက္ခာပဒါနိ၊ ပေ၊ပစ္စုပ္ပန္နာရမဏာ" ဟူသောပါဠိကို **အဋ္ဌကထာ** က—"ယသ္မာစ သဗ္ဗာနိပိ တာနိ သမ္ပတ္တဝိရတိ ဝသေနေဝ နိဒ္ဒိဋ္ဌာနိ၊ တသ္မာ၊ ပေ၊ ပစ္စုပ္ပန္နာရမဏာတိ ဝုတ္တံ" ဟု ဖွင့်ပြီးလျှင်, **မူလဋီကာ** က—"သမ္ပတ္တဝိရတိဝသေနာတိ သမ္ပတ္တေ ပစ္စုပ္ပန္နေ အာရမဏေ ယထာဝိရမိတဗ္ဗတော ဝိရမဏဝသေနာတိ အတ္ထော" ဟု ဖွင့်ပြလေသည်။

အဋ္ဌကထာ၌ "သမ္ပတ္တဝိရတိဝသေနေဝ" အရ သမ္ပတ္တဝိရတိကိုသာ ယူ၍ သမာဒါန ဝိရတိကို ဧဝသဒ္ဒါဖြင့် ကန့်ကွက်သည်ဟု ထင်မှားမည်စိုးသောကြောင့် ဋီကာ၌ "သမ္ပတ္တေ ပစ္စုပ္ပန္နေ" စသောစကားကို မိန့်ရသည်၊ ဆိုလိုရင်းကား—ပစ္စုပ္ပန်အာရုံ တွေ့ကြုံခါမှ ရှောင်ကြဉ်ရသောကြောင့် "သမ္ပတ္တဝိရတိဝသေန" ဟု အဋ္ဌကထာဆိုသည်၊ ဧဝသဒ္ဒါဖြင့်လည်း အာရုံတိုက်ရိုက်မရှိလျှင် မရှောင်ကြဉ်နိုင်ဟု ကန့်ကွက်သည်၊ သိက္ခာပုဒ်တို့ကို ဟောပြသော သိက္ခာပဒဝိဘင်းပါဠိတော်ကြီးက အရင်းခံ သမာဒါနကို မဟောဘဲ သမ္ပတ္တဝိရတိကိုသာ ဟောတော်မူသည် ဟု အဋ္ဌကထာ ပြလိုရင်းမဟုတ်-ဟူလို။

ဤဆုံးဖြတ်ချက်အရ- အနာဂတာရမဏာ ဟူသော မာတိကာအကောက်၌ ဝိရတိကို ကြဉ်ပါ၊ ထို့ပြင် သိက္ခာပဒဝိဘင်း၌ "ဗဟိဒ္ဓါရမဏာ" ဟုသာ ဟော

တော်မူသော်ကြောင့် ဝိရတိတို့ ဗဟိဒ္ဓကိုသာ အာရုံပြုသည်–ဟု ယူရန်ရှိ၏၊ သို့ဖြစ်၍ ပါဠိတော်နှင့် ညီညွတ်အောင် ''ကိုယ့်ကိုယ်ကို သတ်မည်ဟု ကြံစီပြီးမှ ရှောင်ကြဉ်ရာ၌လည်း ဝိရတိမဖြစ်, မကောင်းမှု ဒုစရိုက်၏ ကင်းငြိမ်းခြင်းသာ'' ဟု ကြံစီဘွယ်ရှိ၏၊ တတိယပါရာဇိက အဋ္ဌကထာ ဋီကာတို့ကို ထောက်ထား၍ စဉ်းစားဘွယ်များစွာ ရှိသေး၏, ကျယ်ဝန်းလှ၍ လစ်လျူရှုရတော့သည်။

ဝီတိက္ကမိတဗ္ဗ = သူ့အသက် သူ့ဥစ္စာ စသော ကျူးလွန်ထိုက်သော အာရုံများ။ [အကျယ်ကို အဋ္ဌသာလိနီ ဋ္ဌါရကထာ၌ရှု။]

ဝီတိက္ကမ = ကျူးလွန်ကြောင်းဖြစ်သော ကာယဒုစရိုက် ဝစီဒုစရိုက်။

ဝိရမိတဗ္ဗ = ရှောင်ကြဉ်ထိုက်သော ထို ဒုစရိုက်များ။

ဝိရတိ = ရှောင်ကြဉ်ခြင်း သဘောတရား။

ဤလေးချက်ကို သတိထား၍ ''သဗ္ဗာပိ တော ဝီတိက္ကမိတဗ္ဗဝတ္ထုံ အာရမဏံ ကတွာ ဝေရစေတနာဟိ ယေဝ ဝိရမတိ'' ဟူသော သိက္ခာပဒဝိဘင်္ဂအဋ္ဌကထာနှင့် အညီ ''ဝိရတိ တရားတို့သည် ဝီတိက္ကမိတဗ္ဗဖြစ်သော ပစ္စုပ္ပန်အာရုံတခုခုကို အာရုံပြု၍ ဝိရမိတဗ္ဗဖြစ်သော ဒုစရိုက်မှ ရှောင်ကြဉ်ကြသည်''ဟု မှတ်။ သစ္စဝိဘင်း မူလဋီကာ ''သမ္မာဝါစာဒီနံ အင်္ဂါနံ တံ တံ ဝိရမိတဗ္ဗာဒိအာရမဏတ္တာ'' ဟူသော ပါဌ်၌ကား ဝီတိက္ကမိတဗ္ဗဝတ္ထုကိုပင် ဝိရမိတဗ္ဗဟု နာမည်တပ်လျက်ရှိ၏၊ ထို့ကြောင့် ခါရာတို့လည်း ''သုံးထွေဝိရတိ, ဝိရမိတဗ္ဗ, သမုတ်ရသည့်, ကာမ နာမ် ရုပ်'' ဟု အာရုံပြုခဏ်း၌ မိန့်တော်မူကြသည်။

အပ္ပမညာ။ ။''နတ္ထိ ပမာဏံ တေသာတိ အပ္ပမာဏာ'' တေသ–ဤသတ္တာအပေါင်း၏၊ ပမာဏံ–အတိုင်းအရှည် ပမာဏသည်၊ နတ္ထိ–မရှိ၊ ဣတိ–ကြောင့်၊ အပ္ပမာဏာ–မည်၏၊ ကရုဏာ မုဒိတာတို့သည် ''ဤ၍ ဤမျှလောက်သော သတ္တာကိုသာ အာရုံပြု၍, ဤမျှလောက်သော သတ္တာတွေကို အာရုံမပြု'' ဟု သတ္တာကိုလည်း ပိုင်းခြားကန့်သတ်၍မထားချေ၊ သတ္တာတယောက်ကို အာရုံပြုခိုက်၌လည်း အထက်ပိုင်းကို အာရုံပြု၍ အောက်ပိုင်းကို အာရုံမပြု, စသည်ဖြင့် ကိုယ်အင်္ဂါကိုလည်း ပိုင်းခြား ကန့်သတ်၍ မထားချေ၊ တကိုယ်လုံးကိုပင် အာရုံပြုရပေမည်၊ ဤသို့အားဖြင့် ပိုင်းခြား ကန့်သတ်ထားအပ်သော ပမာဏမရှိသော သတ္တာအပေါင်းကို ''အပ္ပမာဏ'' ဟု ဆိုသည်၊ ''အပ္ပမာဏေ+ဘဝါ, အပ္ပမညာ'' အပ္ပမာဏေ–ပိုင်းခြားကန့်သတ်၍ ထားအပ်သော ပမာဏမရှိသော သတ္တာပညတ်၌၊ ဘဝါ–အာရုံပြုသောအားဖြင့် ဖြစ်သောတရားသည်၊ အပ္ပမညာ–မည်၏။ [အဋ္ဌကထာကြီး လာတိုင်း ရေးသည်၊ ဋီကာကျော်အဆိုမှာ လွန်စွာရှုပ်၏။]

[ဆောင်] **ဤ၍ဤမျှ, ပမာဏတိုင်း, ပိုင်းခြားကန့်သတ်, မထားအပ်သည့်, သတ္တာခေါ်, ပညတ်ပေါ်တွင်, အာရုံထင်, အပ္ပမညာဆို။**

ကရုဏာ။　။"ပရဒုက္ခေ သတိ သာဓူနံ ဟဒယကမ္ပနံ ကရောတီတိ ကရုဏာ" ပရဒုက္ခေ-သူတပါး၏ ဆင်းရဲသည်၊ သတိ-ဖြစ်လတ်သော်၊ သာဓူနံ-သူတော်ကောင်းတို့၏၊ ဟဒယကမ္ပနံ-စိတ်နှလုံး၏ တုန်လှုပ်ခြင်းကို၊ ကရောတီတိ-ပြုတတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ကရုဏာ-မည်၏။

ကရုဏာ ပရဒုက္ခဿ, အပနယနလက္ခဏာ၊
တဿ အသဟနရသာ, အဝိဟိံသာပစ္စုပဋ္ဌာနာ၊
ဒုက္ခာဘိဘူတာနမနာထ-ဘာဝဒဿနပဒဋ္ဌာနာ။

လက္ခဏ, ရသ။　။ကရုဏာ-သည်၊ ပရဒုက္ခဿ-သူများဆင်းရဲကို၊ အပနယနလက္ခဏာ-ပယ်ရှားလိုခြင်း လက္ခဏာရှိ၏၊ တဿ-ထိုသူများ ဆင်းရဲနေခြင်းကို၊ အသဟနရသာ-သည်းမခံနိုင်ခြင်း ကိစ္စရှိ၏။ -ဆင်းရဲနွမ်းပါး ဒုက္ခိတသတ္တဝါများကို မြင်လျှင် ထိုဒုက္ခကိုပယ်၍ ကယ်ဆယ်ချင်တဲ့ သဘောအားဖြင့် သူတော်ကောင်းစိတ်နှလုံးကို တုန်လှုပ်ချောက်ချားအောင် ပြုတတ်ရကား ကရုဏာသည် သူတပါး၏ ဒုက္ခကို ပယ်ရှားလိုခြင်း လက္ခဏာရှိ၍, ထိုဒုက္ခတွေကို မြင်ရကြားရလျှင် သည်းမခံနိုင်ခြင်း ကိစ္စရှိသည်။

ပစ္စုပဋ္ဌာန်, ပဒဋ္ဌာန်။　။အဝိဟိံသာပစ္စုပဋ္ဌာနာ-ဝိဟိံသ၏ ဆန့်ကျင်ဘက်အဖြစ်ဖြင့် ထင်လာ၏၊ ဒုက္ခာဘိဘူတာနံ-ဆင်းရဲသို့ ရောက်ကုန်သော သတ္တဝါတို့၏၊ အနာထဘာဝဒဿနပဒဋ္ဌာနာ-ကိုးကွယ်ရာမဲ့ကုန်သည်၏ အဖြစ်ကို ရှုတတ်သော ယောနိသောမနသိကာရလျှင် နီးစွာသောအကြောင်းရှိ၏။-ဝိဟိံသခေါ်သော ဒေါသသည် သူတပါးကို ညှဉ်းဆဲလို၏၊ ကရုဏာကား မညှဉ်းဆဲလိုသည့်ပြင် ကယ်ဆယ်ပင် ကယ်ဆယ်လိုသေး၏၊ ထို့ကြောင့် ဝိဟိံသ၏ ဆန့်ကျင်ဘက် ဟု ထင်လာသည်။

ကရုဏာအတု။　။ဆင်းရဲနေသူ (အထူးအားဖြင့် မိမိနှင့်နီးစပ်သူ) ဒုက္ခိတသတ္တဝါကို မြင်လျှင် ယခင်လက္ခဏာစသည်များနှင့် ပြည့်စုံစွာ ကရုဏာနှင့် ဆင်တူရိုးမှား အလွန်သနားမှုများလည်း ဖြစ်ပေါ်လာတတ်သေး၏၊ ထိုသဘောကား ကရုဏာစစ်မဟုတ်, သောက-ခေါ်သော ဒေါမနဿဝေဒနာတည်း၊ ကရုဏာစစ်ကား သူတပါးကိုသနားသော်လည်း ကုသိုလ်တရားဖြစ်၍ စိတ်မညစ်ချေ၊ ကြည်ကြည်လင်လင်ပေတည်း၊ သောကကား စိတ်ကို ညစ်စေသည်။

[ဆောင်] **ဒုက္ခိတလျှင်, သတ္တဝါမြင်သော်, သူတော်စင်များ, စိတ်ချောက်ချား၍, သနားသမှု, လှုပ်အောင်ပြု, မှတ်ရှု ကရုဏာတည်း။**

မုဒိတာ။　။"တံသမင်္ဂိနော မောဒန္တိ ဧတာယာတိ မုဒိတာ" ဧတာယ-ထိုသဘောတရားဖြင့်၊ တံသမင်္ဂိနော-ထို မုဒိတာနှင့် ပြည့်စုံသော သူတော်ကောင်းတို့သည်၊ မောဒန္တိ-ဝမ်းမြောက်ကြကုန်၏၊ ဣတိ-ထို့ကြောင့်၊ မုဒိတာ-မည်၏။

ပမောဒနလက္ခဏာ သော, အနိဿာယနရသကာ၊
အရတိဝိဃာတုပဋ္ဌာနာ, လက္ခိဒဿနပဒဋ္ဌာနာ။

လက္ခဏာ, ရသ။ ။သော-ဤမုဒိတာသည်၊ ပမောဒနလက္ခဏာ-သုခိတသတ္တာကို မြင်လျှင် ကြည်ရွှင်ဝမ်းမြောက်ခြင်း လက္ခဏာရှိ၏၊ အနိဿာယနရသကာ-သူတပါး၏ စည်းစိမ်ကို မငြူစူခြင်း ကိစ္စရှိ၏။ – ဥစ္စာစည်းစိမ် ဂုဏ်သိရိတို့နှင့် ပြည့်စုံသော သုခိတသတ္တာကို မြင်လျှင် သူတော်စင်တို့ကို ဝမ်းမြောက်စေနိုင်သော သဘော လက္ခဏာရှိရကား (ဣဿာရှိသူများကဲ့သို့) သူတပါးစည်းစိမ်ကို မငြူစူခြင်းသည် မုဒိတာ၏ ကိစ္စပေတည်း။

ပစ္စုပဋ္ဌာန်, ပဒဋ္ဌာန်။ ။အရတိဝိဃာတဥပဋ္ဌာနာ – သူတပါး၏ ပြည့်စုံခြင်း၌ မမွေ့လျော်နိုင်သော တရားဟု ထင်လာ၏၊ လက္ခိဒဿနပဒဋ္ဌာနာ – သူတပါးတို့ ဂုဏ်ကြက်သရေကို မြင်ရခြင်းလျှင် နီးစွာသော အကြောင်းရှိ၏။ – သူတပါးတို့ ကြက်သရေဂုဏ် ပြည့်စုံ ကြွယ်ဝပုံကိုမြင်ရလျှင် ဣဿာ မဖြစ်အောင် ပယ်ရှား၍ ဤမုဒိတာတရား ဖြစ်ပေါ်လာသည် ဟူလို။

မုဒိတာအတု။ ။အထူးအားဖြင့် မိမိနှင့်စပ်သူတို့ သမ္ပတ္တိဆိုက်နေပုံကို မြင်လျှင် ယခင် လက္ခဏာ စသည်များနှင့် ပြည့်စုံစွာ ဝမ်းမြောက် ဝမ်းသာမှု ဖြစ်ပေါ်လာ တတ်သေး၏၊ ထို ဝမ်းမြောက်မှုမျိုးကား မုဒိတာစစ် ဖြစ်နိုင်ခဲ၏၊ ပီတိအစွမ်းဖြင့် ရွှင်လန်းစွာ ဖြစ်ပေါ်လာသော လောဘမှု သောမနဿ သဟဂုတ်များလည်း ဖြစ်တတ်လေသည်၊ [စည်းစိမ်ချမ်းသာ၏ ပျက်စီးမှု ပြည့်စုံမှုများသည် သတ္တာပညတ် မဟုတ်, ကရုဏာမုဒိတာတို့ကား သတ္တာဟုခေါ်သော ခန္ဓ ပဉ္စက ပညတ်ကိုသာ အာရုံပြုသည်ဟု သတိပြုပါ။]

[ဆောင်] **သုခိတလျှင်, သတ္တာမြင်သော်, သူတော်စင်များ, ဝမ်းမြောက်ငြား, မှတ်သား မုဒိ သဘောတည်း။**

အပ္ပမညာ ၄ ပါးမဆိုပုံ။ ။ကမ္မဋ္ဌာန်းပိုင်း၌ အပ္ပမညာ လေးပါးဟု ဆိုလတံ့ ဖြစ်လျက် အဘယ့်ကြောင့် ဤ၌ နှစ်ပါးသာ ဆိုပါသနည်း ဟု မေး၊ အဖြေကား—**အဒေါသ စေတသိက်ဖြင့် မေတ္တာကို, တတြမဇ္ဈတ္တတာ စေတသိက်ဖြင့် ဥပေက္ခာကို, သွင်းယူပြီး** ဖြစ်သောကြောင့် ဤ၌ အပ္ပမညာ နှစ်ပါးသာ ဆိုပါသည်။

ချဲ့ဥုးအံ့—ဤ စေတသိက်ပိုင်း၌ စေတသိက်တို့ကို သဘောစုံရုံမျှ ပြခြင်းဖြစ်သည်၊ မေတ္တာနှင့် ဥပေက္ခာကို သီးခြားပြပြန်လျှင် အဒေါသ တတြမဇ္ဈတ္တတာတို့နှင့် သဘောချင်း မတူဟု မှတ်ထင်ဘွယ်ရာရှိ၏၊ စင်စစ်ကား မေတ္တာ၏ တရားကိုယ်မှာ အဒေါသဖြစ်၍, ဥပေက္ခာ၏ တရားကိုယ်မှာ တတြမဇ္ဈတ္တတာ ဖြစ်သည်၊ ထို့ကြောင့် ဤ၌ အပ္ပမညာနှစ်ပါးကိုသာ ဆိုခွင့် ရှိတော့သည်။

အဒေါသေနေဝ မေတ္တာပိ, တတြမဇ္ဈတ္တတာယ စ၊
ဥပေက္ခာ ဂဟိတာ ယသ္မာ, တသ္မာ န ဂဟိတာ ဥဘော။

အဒေါသေနေဝ - ပြအပ်ခဲ့သော အဒေါသ စေတသိက်ဖြင့်ပင်၊ မေတ္တာပိ- မေတ္တာ အပ္ပမညာကိုလည်းကောင်း၊ တတြမဇ္ဈတ္တတာယစ - တတြမဇ္ဈတ္တတာ စေတသိက်ဖြင့်လည်း၊ ဥပေက္ခာပိ-ဥပေက္ခာအပ္ပမညာကိုလည်းကောင်း၊ ယသ္မာ-ကြောင့်၊ ဂဟိတာ-သွင်းယူအပ်ပြီ၊ တသ္မာ-ကြောင့်၊ ဥဘော-မေတ္တာ- ဥပေက္ခာနှစ်ပါးတို့ကို၊ နဂဟိတာ- အသစ်ထပ်၍ မယူအပ်ကုန်။[ဋီကာကျော် ဂါထာကို အနည်းငယ် ပြင်ထားသည်။]

ပညိန္ဒြေ။ ။''ပကာရေန ဇာနာတီတိ, ပညာ'' ပကာရေန-အပြားအားဖြင့်၊ ဇာနာတိ-သိတတ်၏။ အပြားဟူသည် အမျိုးမျိုး အစားစားတည်း၊ အနိစ္စ, ဒုက္ခ, အနတ္တ ဟူ၍လည်း, ဒုက္ခ, သမုဒယ, နိရောဓ, မဂ္ဂသစ္စာ ဟူ၍လည်း, ကုသိုလ်, အကုသိုလ် ဟူ၍လည်း,ကံ, ကံ၏အကျိုး ဟူ၍လည်း စသည်ဖြင့် အမျိုးမျိုး အစားစား အများအပြားသိသော တရားဟူလို။ ''ပညာဝ ဣန္ဒြိယံ, ပညိန္ဒြိယံ'' ပညာဝ-ပညာသည်ပင်၊ ဣန္ဒြိယံ-အဝိဇ္ဇာကို လွှမ်းမိုး၍ အစိုးရသောတရားတည်း၊ ပညိန္ဒြိယံ-ပညာသည်ပင် အစိုးရသောတရား။ ဤပညိန္ဒြေကို ''အမောဟ, ဉာဏ,ပညာ'' ဟု သင့်သလို နာမည်ဖြင့် အသုံးပြုကြသည်။

ပဋိဝေဓလက္ခဏာ ပညာ, ဝိသယောဘာသနရသာ၊
အသမ္မောဟပစ္စုပဋ္ဌာနာ, မနသိကာရပဒဋ္ဌာနာ။

ပညာ-ပညာသည်၊ ပဋိဝေဓလက္ခဏာ-ဟုတ်မှန်သော သဘောကို ထိုးထွင်း၍ သိခြင်း လက္ခဏာရှိ၏၊ ဝိသယောဘာသနရသာ-အာရုံကို ထင်ရှားပြခြင်း ကိစ္စရှိ၏၊ [အဝိဇ္ဇာက အာရုံကို သဘောအတိုင်း အမှန်မပေါ်အောင် မှောင်ချထားသကဲ့သို့ ဖြစ်၏၊ ဤပညာက အမှောင်ကို ပယ်ခွါ၍ အာရုံ၏ သဘောအမှန်ကို ထင်ရှားစေအောင် အလင်းရောင် ပြသကဲ့သို့ ဖြစ်သည်။] အသမ္မောဟပစ္စုပဋ္ဌာနာ- အာရုံ၌ မတွေဝေသောတရားဟု ယောဂီတို့ဉာဏ်တွင် ထင်လာသည်။

ပညာစတု။ ။ပညာစစ် ဟူသည် ကုသိုလ်တရားဖြစ်သောကြောင့် အပြစ်မရှိသော အရာ၌ လိမ္မာကျွမ်းကျင်မှုကိုသာ ပညာစစ်ဟု ဆိုနိုင်သည်၊ လိမ္မာပါးနပ်သူတို့ သန္တာန်ဝယ် အလှည့်စားဉာဏ် အလိမ်ဉာဏ်များ ရှိသေး၏၊ ကုဏ္ဍလကေသီ မည်သော သေဋ္ဌေးသမီးကို ခိုးသူဖြစ်သော ခင်ပွန်းက တောင်ပေါ်သို့ သွေးဆောင်ခေါ်လာပြီးလျှင် လက်ဝတ်တန်ဆာများကို ချွတ်ယူ၍ သတ်တော့မည့်ပြုရာ, ကုဏ္ဍလကေသီက ''သတ်လိုလျှင် သတ်ပါတော့, သို့ရာတွင် အချစ်ဦးကို အားရအောင်

ကန်တော့သွားပါရစေ'' ဟု ခွင့်တောင်း၍ တောင်ကမ္ဘားယံတွင် ရပ်နေသော ခိုးသူကို ရှိခိုးဟန်ပြုလျက် တွန်းချလိုက်လေရာ, တောင်စောင့်နတ်က—

''နခေါ သဗ္ဗေသု ဌာနေသု, ပုရိသော ဟောတိ ပဏ္ဍိတော၊
ဣတ္ထီပိ ပဏ္ဍိတာ ဟောတိ, တတ္ထ တတ္ထ ဝိစက္ခဏာ''

ဟူသော ဂါထာဖြင့် မိန်းမများလဲ ပညာ ရှိပါပေသည်-ဟု ချီးကျူးလေသည်၊ ဤဝတ္ထုလာ ပညာကား ပညာစစ် မဟုတ်နိုင်၊ ပညာစစ်ဆိုလျှင် ထိုသူမ သန္တာန်ဝယ် ကုသိုလ် ဖြစ်ရလိမ့်မည်၊ မိမိသတ်မည်ဟု ကြံစီသော ယောကျ်ားၵ္ ဘက်ချက်ဥုးအောင် ကြံဆောင်ရသော စိတ်အစဉ်ဝယ် အဘယ်မှာ ကုသိုလ် ပါဝင်နိုင်အံ့နည်း၊ (မိမိကိုယ်တိုင် ကုဏ္ဍလကေသီအနေထား၍ စဉ်းစားပါလော၊) ''သတ်လိုလျှင် သတ်ပါတော့, ကန်တော့ပါရစေ'' ဟူသောစကားဖြင့် ညာဝါး လှည့်ပတ်နေခိုက်မှာ ဝိတက် (အကြံ) ကောင်းသော ဝဥ္စနာပညာသာတည်း, မာယာ ဟုလည်း ခေါ်သည်၊ တရားကိုယ်မှာ တဏှာလောဘ ပြဋ္ဌာန်းသော အကုသိုလ်စိတ္တုပ္ပါဒ်တည်း၊ ထိုကဲ့သို့ လှည့်ပတ်၍ အချက်ပိုင်လာသည့်အခါ ဝမ်းသာအားရသော လောဘမူ သောမနဿသာ ဖြစ်မည်၊ ထို့နောက် ချောက်ကမ်းပါးသို့ တွန်းချတော့အံ့ ဟု ဆုံးဖြတ်ရာအခါ တွန်းချရာ အခါတို့၌ကား ဒေါသမူ စိတ္တုပ္ပါဒ်များ ဖြစ်၏၊ မိစ္ဆာအယူရှိသူတို့၌ သူတပါးအား လှည့်စားဉာဏ်များ ဖြစ်တတ်သည်မှာလည်း ဤဝဥ္စနာပညာပင်တည်း။

[**အဋ္ဌသာလိနီ**] ကိံ ဒိဋ္ဌိဂတိကာနံ ဝဥ္စနာပညာ နတ္ထီတိ၊ အတ္ထိ, န ပနေသာ ပညာ, မာယာ နာမေသာ ဟောတိ၊ အတ္တတော တဏှာ၀။

ထို့ပြင် ယခုကာလ၌ လက်နက် ခတ်ငွေ့နှင့် ကာကွယ်ကြောင်း ကြိယာများကို အရေးတကြီး ကြံစီကြ၏၊ ထိုအားလုံးကို ပြုလုပ် ကြံစီရာ၌ ကုသိုလ်စိတ္တုပ္ပါဒ်မဟုတ်ရာ, ကုသိုလ်မဟုတ်လျှင် ပညာဉာဏ်စစ် မဟုတ်, ပညာကဲ့သို့ ထက်မြက်စွာ ကြံစီတတ်သော အကုသလဝိတက်သာ ဖြစ်ရာ၏၊ သို့ရာတွင် တရံတခါ၌ မိမိတိုင်းသူပြည်သားအပေါ်မှာ သနားကြင်နာ မေတ္တာ ကရုဏာ ရှေ့ထားလျက် ကာကွယ်ကြောင်း ကြိယာများကို ကြံစီခိုက်၌ ကုသိုလ်လည်းဖြစ်, ပညာစစ်လည်း ဖြစ်ခွင့်ရှိပေသည်။

သညာ, ဝိညာဉ်, ပညာတို့အထူး။ ။သညာသိပုံသည် သူငယ်၏ အသပြာသိပုံနှင့်တူ၏၊ လောကအသုံးကို မသိသေးသောသူငယ်သည် အတုံးအခဲဖြစ်သော အသပြာကို မြင်သောအခါ အညို-သို့မဟုတ် အဝါ-အရွေ ဟု မြင်ရတိုင်းသော အဆင်းကိုသာ သိ၏, အသပြာ ဖြစ်ကြောင်းကို မသိ၊ ထို့အတူ သညာလည်း မြင်ရသော အာရုံ၏ အညို-အရွေ စသော အဆင်းလောက်ကိုသာ သိ၏ မှတ်၏၊ အနိစ္စ စသော အခြင်းအရာ တိုင်အောင် မသိနိုင်၊ ဝိညာဉ်၏ သိပုံသည် ရွာသူရွာသားတို့ သိပုံနှင့်

တူ၏၊ ရွာသူရွာသားသည် ထိုအတုံးအခဲကို အညို အရွှေ စသော အဆင်းနှင့်တကွ အသပြာ ဖြစ်ကြောင်းကိုသိ၏၊ သို့သော် မည်မျှအဘိုးတန်သည်,အသပြာ စစ်သည် မစစ်သည်ကိုကား မသိနိုင်၊ ထို့အတူ ၁ာဏဝိပ္ပယုတ် ဝိညာဏ်သည်လည်း အာရုံ၏ အညို အရွှေစသော အဆင်းနှင့်တကွ အနိစ္စစသော အခြင်းအရာတိုင်အောင်ကား သိ၏၊ သို့သော် တိုးတက် အားထုတ်၍ မဂ်ဖိုလ် ရအောင်ကား မစွမ်းနိုင်၊ ပညာ သိပုံသည် ရွှေပန်းတိမ်သည်၏ သိပုံနှင့်တူ၏၊ ပန်းတိမ်ဆရာသည် အညို အရွှေ စသော အဆင်း, အသပြာ မှန်ကြောင်းနှင့် မည်မျှ ထိုက်တန်ကြောင်း စသည်ဖြင့် အလုံးစုံကို သိ၏၊ ထို့အတူ ပညာလည်း အာရုံ၏ အဆင်း, အနိစ္စ စသော အခြင်း အရာနှင့် မဂ်ဖိုလ်ပေါ်လာသည့်တိုင်အောင်ပင် အလုံးစုံကိုသိနိုင်သည်။

[ဆောင်] **သူငယ်အသပြာ, မြင်သောခါ၌, ညိုဝါအရွှေ, သိလေမှန်စွာ,**
အသပြာဟု, သေချာမသိ၊ ဂါမိကဟူ, ရွာသူမှုကား, ဖြူဝါတဆွေ,
ညိုရွှေရှင်း, တကြောင်းအသပြာ, သိရုံသာတည်း, တန်ရာအဖွဲ့,
မည်မျှအဘိုး, သိရိုးမရှိ၊ ဟေရညိက, နာမအမည်, ပန်းတိမ်သည်
ကား, တပါးမကြွင်း ခပင်းဥဿုံ, အလုံးစုံကို, အကုန်မှန်စွာ,
သိလေရာ၏၊ သညာ ဝိညာဉ်, ပညာယှဉ်လျက်, ဤသုံးချက်နှင့်,
ယထာက္ကမ, တူလေစွဟု,....မိန့်ဟဋီကာ ဆိုသတည်း။

(သင်္ဂြိုဟ်ဂဏ္ဌိသစ်)

ဤအထူးကား ဝိသုဒ္ဓိမဂ် ခန္ဓနိဒ္ဒေသ, မူလပဏ္ဏာသ မဟာဝေဒလ္လသုတ်, ခန္ဓ သံယုတ် ခဇ္ဇနီယဝဂ် အဖွင့်တို့၌ ဖွင့်ပြသော အထူးတည်း၊ ဤအလုံးစုံ အဓိပ္ပါယ် သည် ဝိပဿနာကမ္မဋ္ဌာန်းကိုစီးဖြန်းသောအခါ ဖြစ်ပေါ်လာသော သညာ ဝိညာဉ် ပညာတို့နှင့် ဆိုင်၏၊ ရိုးရိုး ဖြစ်နေကျဖြစ်သော သညာ စသည်တို့နှင့် မဆိုင်၊ အားလုံး နှင့် ဆိုင်သော သညာ ဝိညာဉ် ပညာအထူးကို မူလဋီကာ အဆိုအတိုင်း စိတ္တုပ္ပါဒ် ဖွင့်၌ ပြခဲ့ပြီ၊ ဤသဒ္ဒါစသော စေတသိက်တို့ သောဘန အမည်ရပုံ, သောဘန အ မည်သည် စေတသိက်၏ နာမည်ရင်းဖြစ်ပုံကို သောဘနစိတ်၌ ဖွင့်ပြခဲ့ပြီ။

ပကိဏ်း စေတသိက်တို့၏ သမ္ပယောဂနည်း

၁။ ပဉ္စဝိညာဏ်တို့၏မှီရာ ပသာဒဝတ္ထု၌ ငါးပါးသော အာရုံတို့၏ ထိခိုက်မှုက ထင်ရှားလှသဖြင့် ထိုအာရုံများသို့ ဝိတက်တင်ပေးနေဘွယ်မလို၊ ထို့ကြောင့်ဝိတက် သည် ဒွေပဉ္စဝိညာဏ်၌ မယှဉ်နိုင်၊ ဒုတိယဈာန်စသည်တို့က ဘာဝနာ အစွမ်းဖြင့် ဝိတက်ကို ပယ်ခွါထားသောကြောင့် ဒုတိယဈာန်စိတ် စသည်များ၌လည်း ဝိတက် မယှဉ်နိုင်၊ ထို့ကြောင့်– “ ဝိတက္ကော တာဝ ဒွိပဉ္စဝိညာဏ ဝဇ္ဇိတ ကာမာဝစရ စိတ္တေသုစေဝ ကောဒသသု ပဌမဈာနစိတ္တေသုစေတိ ပဉ္စ ပညာသစိတ္တေသု ဥပ္ပဇ္ဇတိ” ဟု–မိန့်သည်။

၂။ ဝိစာရသည် ဝိတက်နှင့် မကွဲမကွာ ယှဉ်လျက် ဝိတက်၏ နောက်လိုက်ဖြစ်၏၊ ထို့ကြောင့် ပင်ကိုယ်က ဝိတက် မယှဉ်ရာ စိတ်များ၌ရင်း, တတိယဈာန် တုန်းကပင် ဘာဝနာဖြင့် ပယ်ခွါထားသောကြောင့် တတိယဈာန်စသည်၌ရင်း, မယှဉ်နိုင်၊ ထို့ကြောင့် "ဝိစာရော ပန တေသုစေဝ ကောဒသသု ဒုတိယဇ္ဈာန စိတ္တေသု စာတိ ဆသဋ္ဌိ စိတ္တေသု" ဟု မိန့်သည်။

၃။ အဓိမောက္ခသည် အာရုံကို ဆုံးဖြတ်ခြင်းသဘောဖြစ်ရကား အာရုံကိုယူကာမတ္တဖြစ်၍ ဆုံးဖြတ်ချက် မချနိုင်သော ပဉ္စဝိညာဏ်၌ရင်း, အာရုံကို မဆုံးဖြတ်နိုင်သည့်အတွက် မိမိနှင့် ဖြောင့်ဖြောင့် ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်သော ဝိစိကိစ္ဆာသဟဂုတ်စိတ်၌ရင်း, မယှဉ်ထိုက်၊ ထို့ကြောင့် " အဓိမောက္ခော ဒွိပဉ္စ ဝိညာဏ ဝိစိကိစ္ဆာသဟဂတ ဝဇ္ဇိတ စိတ္တေသု-ဟု မိန့်သည်။

၄။ ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်းစသော စိတ်တို့သည် အာရုံကိုယူမှု၌ အားနည်းကြ၏၊ ထို့ကြောင့် အားရှိသော ဝီရိယသည် ထိုပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်း စသည်၌ မယှဉ်နိုင်၊ ထို့ကြောင့် " ဝီရိယံ ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန ဒွိပဉ္စဝိညာဏ သမ္ပဋိစ္ဆန သန္တီရဏ ဝဇ္ဇိတ စိတ္တေသု "-ဟု မိန့်သည်။

၅။ ပီတိသည် နှစ်သက်ခြင်း သဘောရှိရကား နှလုံးမသာမယာခြင်း ဒေါမနဿဝေဒနာ, လစ်လျူရှုခြင်း ဥပေက္ခာဝေဒနာတို့နှင့် သဘောချင်း မသင့်ရကား ဒေါမနဿသဟဂုတ် ဥပေက္ခာသဟဂုတ် စိတ်တို့၌ရင်း, နှစ်သက်မှု ပီတိသည် ရွှင်လန်းမှု စေတသိက သုခနှင့်သာ ယှဉ်၍ ကာယိက သုခနှင့် မယှဉ်သင့်သောကြောင့် သုခ သဟဂုတ် ကာယဝိညာဉ် စိတ်၌ရင်း, စတုတ္ထဈာန်က ပီတိကို စက်ဆုပ်ရကား စတုတ္ထဈာန်စိတ်၌ရင်း, မယှဉ်ထိုက်၊ ထို့ကြောင့် " ပီတိ ဒေါမနဿု ပေက္ခာ သဟဂတ ကာယဝိညာဏ စတုတ္ထဇ္ဈာန ဝဇ္ဇိတစိတ္တေသု "-ဟု မိန့်သည်။

၆။ ဆန္ဒသည် လိုချင်ခြင်းသဘော ရှိရကား လိုချင်ခြင်းသဘောမှ ကင်းသော အဟိတ်စိတ်, မိန်းမော တွေဝေ ထုံပေပေနေသော မောဟမူစိတ်တို့၌ မယှဉ်ထိုက်၊ ထို့ကြောင့် " ဆန္ဒော အဟေတုက မောမူဟဝဇ္ဇိတ စိတ္တေသု "-မိန့်သည်၊

အကုသလရာသိ သမ္ပယောဂနည်း

မည်သည့် အကုသိုလ် ဒုစရိုက်မဆို အပြစ်ကို ဖုံးလွှမ်းမှု မောဟ, မရှက်မကြောက်မှု အဟိရိက အနောတ္တပ္ပ, အကုသိုလ်မှန်လျှင် ငြိမ်သက်ခြင်း မရှိရကား မငြိမ်သက်မှု ဥဒ္ဓစ္စတို့နှင့် မကင်းစကောင်းချေ၊ ထို့ကြောင့် " အကုသလေသု ပန မောဟော အဟိရိကံ အနောတ္တပ္ပံ ဥဒ္ဓစ္စဉ္စာတိ စတ္တာရောမေ စေတသိကာ သဗ္ဗာကုသလ သာဓာရဏာနာမ, သဗ္ဗေသုံပိ ဒွါဒသာကုသလေသု လဗ္ဘန္တိ " -ဟု မိန့်သည်။

သတ္တိချင်းအားဖြင့် သူ မနိုင်-ငါမနိုင် ပြိုင်တူဖြစ်နေသော ခြင်္သေ့ ၂-စီးသည် တစီးအောင်းရာ ရွှေဂူ၌ တစီးမအောင်းနိုင်သကဲ့သို့, ထို့အတူ ဒိဋ္ဌိနှင့် မာနသည်လည်း (ခန္ဓာငါးပါးကို ဒိဋ္ဌိက အတ္တ-ဟုစွဲ၏၊ မာနက ငါငါဟုစွဲ၏၊ ဤစွဲလမ်းခြင်းအားဖြင့်) ပြိုင်တူဖြစ်နေသောကြောင့် အတူတကွ စိတ္တုပ္ပါဒ် တခုထည်း၌ မယှဉ်နိုင်ကြချေ၊ ထို့ကြောင့် ''လောဘော အဋ္ဌသုံ လောဘသဟဂတစိတ္တေသ္ဝေဝ လဗ္ဘတိ, ဒိဋ္ဌိ စတူသု ဒိဋ္ဌိ ဂတသမ္ပယုတ္တေသု''-ဟု မိန့်သည်။ [သဘာဝနှင့် သာဓကကို မာနပုဒ်ဖွင့်၌ပြခဲ့ပြီ။]

[ဆောင်] **ခန္ဓာငါး၀, ဒိဋ္ဌိကမူ, အတ္တဟုစွဲ, မာနခဲမှာ, ငါငါငါဟု, စွဲလမ်းပြုသဖြင့်, နှစ်ခုပြိုင်ကြ, အားတူမျှ၍, တကွစဉ်လာ, မယှဉ်သာသည်, ပမာခြင်္သေ့ နှစ်စီးတည်း။**

မစ္ဆရိယ၏ ဒေါသမူလ၌သာ ယှဉ်ရပုံ။ ။ပြုစုမှု ဣဿာ, နောင်တ တဖန် ပူပန်မှု ကုက္ကုစ္စတို့သည် ဒေါသ ဒေါမနဿတို့နှင့် မကင်းသင့်ရကား ဒေါသမူဒွေး၌ ယှဉ်ထိုက်ပါစေတော့၊ မိမိစီးစိမ်ကို နှမြောဝန်တိုမှု မစ္ဆရိယသည် လောဘမူ၌သာ ယှဉ်ထိုက်သည် မဟုတ်ပါလော၊ အဘယ့်ကြောင့် ဒေါသမူ၌ ယှဉ်ပါသနည်းဟု မေး၊ အဖြေကား-မပေးရက်လို ဝန်တိုခြင်းမစ္ဆရိယသည် လောဘအရင်းခံ ရှိသည်မှန်၏၊ သို့သော် ကိုယ့်ပစ္စည်းကို သူတပါးနှင့် မဆက်ဆံစေလိုခြင်း ဆက်ဆံမှုကို သည်းမခံနိုင်ခြင်းသဘောသည် မစ္ဆရိယဖြစ်ခိုက်မှာ တွဲယှဉ်လျက်ပါ၏၊ ထိုသည်းမခံနိုင်ခြင်းကား ဒေါသ ဒေါမနဿပင်တည်း၊ ထို့ကြောင့် မစ္ဆရိယ ဖြစ်ခိုက်မှာ အရင်းခံ လောဘသည် ချုပ်လေပြီးဖြစ်၍ လောဘမူ၌မယှဉ်ဘဲ, ဒေါသ ဒေါမနဿတို့နှင့်သာ ယှဉ်ရလေသည်။

[ဆောင်] **မပေးရက်လျှင်း, ဝန်တိုခြင်း၌, ကြောင်းရင်းလောဘ, ရှိချေကလည်း, သူများနှင့်ဘက်, ဆက်ဆံချက်ကို, စိတ်စက်မပိုင်, မခံနိုင်၍, တွဲဆိုင်ဒေါသ, ပါလေရသည်, လောဘထိုခါ ချုပ်ပြီးတည်း။**

ထိုင်းမှိုင်းခြင်း သဘောရှိသော ထိန မိဒ္ဓသည် ထက်မြက်သော အသင်္ခါရိကစိတ်တို့၌ မယှဉ်ထိုက်၊ ထို့ကြောင့် ''ထိနမိဒ္ဓံ ပဉ္စသု သသင်္ခါရိကစိတ္တေသု'' ဟု မိန့်သည်။

ဝိရတိစေတသိက်၏ သမ္ပယောဂနည်း

ဝိရတိယော ပန တိဿောပိ လောကုတ္တရစိတ္တေသု သဗ္ဗထာပိ နိယတာ ဧကတောဝ လဗ္ဘန္တိ၊ လောကိယေသု ပန ကာမာဝစရကု

သလေသွေ့ဝ ကဒါ၆ သန္နိဿန္တို့ ၆ိသုံ၆ိသုံ—သဗ္ဗထာပိ, နိယတာ, ကေတော၀, တို့ကား "လဗ္ဘန္တိ" ၌ စပ်ရသော ဝိသေသနတို့ ချည်းတည်း၊ ထိုတွင် "သဗ္ဗထာပိ လဗ္ဘန္တိ" ဖြင့် "လောကုတ္တရာ၌ ယှဉ်သော ဝိရတိတို့သည် မိမိတို့ ရှောင်ကြဉ်ထိုက်သည့် ဒုစရိုက် ဒုရာဇီဝ ဟူသမျှတို့ကို လုံးဝဥဿုံ အကုန် ရှောင်ကြဉ်နိုင်ကြသည်" ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကို ပြ၏၊ ထင်ရှားစေအံ့—ကာယ ဒုစရိုက်သည် ပါဏာတိပါတ စသောအားဖြင့် သုံးမျိုးပြား၏၊ တမျိုးတမျိုးလျှင် အသက်မွေးဝမ်းကြောင်းနှင့် စပ်-မစပ်အားဖြင့် ပြားလေသေး၏၊ ဝစီဒုစရိုက်လည်း မုသာဝါဒ စသောအားဖြင့် လေးမျိုး, တမျိုး တမျိုးလျှင် အသက်မွေး ဝမ်းကြောင်းနှင့် စပ်-မစပ်အားဖြင့် ပြား၏၊ လောကုတ္တရဝိရတိတို့သည် ထိုမျှလောက် များပြားသော ဒုစရိုက်တို့ကို တစမကျန် ပယ်လှန် ရှောင်ရှားနိုင်သည် ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကို ပြသည်၊ သို့သော် ထိုဒုစရိုက် ဒုရာဇီဝအားလုံးမှ တပြိုင်နက် ရှောင်ကြဉ်၍ သမ္မာဝါစာ, သမ္မာကမ္မန္တ, သမ္မာအာဇီဝ, သုံးပါးလုံး အတူတကွ ယှဉ်ကြကြောင်းကိုကား ဤသဗ္ဗထာပိ၌ ဝိသဒ္ဒါက မပြနိုင်။

"ကေတောလဗ္ဘန္တိ" ဖြင့်ကား ထိုဝိရတိ သုံးပါးတို့ တပြိုင်နက် အတူတကွ ယှဉ်ကြောင်းကိုပြ၏၊ သို့သော် ဤကေတောဝဖြင့် ဒုစရိုက် ဒုရာဇီဝ အားလုံးမှ ရှောင်ကြဉ်နိုင်သည် ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကို မပြနိုင်၊ ထင်ရှားစေအံ့—ဒုစရိုက်သည် အရင်းခံ ၇-ပါး, အသက်မွေးမှုနှင့် စပ်-မစပ်အားဖြင့် ၁၄-ပါးရှိသည်တွင် သမ္မာဝါစာက ဒုစရိုက်တပါးမှ ရှောင်ကြဉ်၍ သမ္မာကမ္မန္တ သမ္မာအာဇီဝတို့ကလည်း ဒုစရိုက်တပါးမှ ရှောင်ကြဉ်ပြီးလျှင် ထိုသုံးပါးတို့ တပြိုင်နက် ယှဉ်လျှင်လည်း "ကေတော" ဟု ဆိုနိုင်၏၊ သို့သော် ရှောင်ကြဉ်ဘွယ် ဒုစရိုက်မှာ မကုန်ချေ၊ ထို့ကြောင့် "ကေတော" ဖြင့် ဝိရတိသုံးပါးတို့တပြိုင်နက် ယှဉ်ကြောင်းကိုသာပြ၍, ဒုစရိုက်အားလုံးမှ ရှောင်ကြဉ်ကြောင်းကို မပြနိုင်၊ ငါးထန်းရွက် စပ်နည်း အားဖြင့် "သဗ္ဗထာပိနှင့် ကေတော" ဝိသေသန နှစ်ပါးစုံ၏ အဓိပ္ပါယ်ကို ရောလိုက်မှ "လောကုတ္တရာ၌ ယှဉ်သော ဝိရတိတို့သည် ဒုစရိုက်အားလုံးမှ ရှောင်ကြဉ်၍ ၃-ပါးလုံး တပြိုင်နက် ယှဉ်ကြသည်" ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကို သိသာသည်။ [ဆောင်ပုဒ်ကို အခြေပြု၍ ပြခဲ့ပြီ။]

ထိုဝါကျ၌ ကေတောဖြင့် လောကီဝိရတိတို့ကဲ့သို့ အသီးအသီး (ဝိသုံဝိသုံ) ယှဉ်မှုကို ကန့်ပြီးဖြစ်၍ ကေတောဝ၌ ဧဝသဒ္ဒါဖြင့် ကန့်စရာမရှိပြီ၊ ထိုဧဝသဒ္ဒါသည် ကေတော၏ အနက်ကို မြဲစေသော သန္နိဋ္ဌာနာဝဓာရဏတည်း၊ ထို့ကြောင့် "ကေတောဝ-တပြိုင်နက်ထည်းပင်လျှင်" ဟု အနက်ဆို၊ နိယတာဟူသော ဝိသေသနဖြင့် လောကီဝိရတိတို့ကဲ့သို့ တရံတခါယှဉ်မှုကို ကန့်သည်။

အပ္ပမညာစေတသိက်၏ သမ္ပယောဂနည်း

အပ္ပမညာယော ပန ဒွါဒသသု ပဉ္စမဇ္ဈာနဝဇ္ဇိတမဟဂ္ဂတစိတ္တေသု စေဝ ကာမာဝစရကုသလေသု စ သဟေတုကကာမာဝစရကြိယစိတ္တေသု စာတိ အဋ္ဌဝီသတိ စိတ္တေသွေဝ ကဒါစိ နာနာ ဟုတွာ ဇာယန္တိ၊ ဥပေက္ခာသဟဂတေသု ပနေတ္ထ ကရုဏာ မုဒိတာ န သန္တီတိ ကေစိ ဝဒန္တိ-အပ္ပမညာသည် ပဉ္စမဈာန် စိတ်ကြဉ်သော မဟဂ္ဂုတ်စိတ် ၁၂, မဟာကုသိုလ် မဟာကြိယာစိတ် ၁၆, ပေါင်း ၂၈-ပါး၌ ယှဉ်၏၊ ထိုသို့ယှဉ်ရာဝယ် "ကဒါစိ" ဖြင့် အမြဲယှဉ်မှုကို ကန့်သည်၊ သတ္တာပညတ်ကို အာရုံပြု၍ ကမ္မဋ္ဌာန်း စီးဖြန်းသောအခါ ဈာန်ရသောအခါတို့၌သာ ယှဉ်သည်၊ ဘုရား စသည်ကို အာရုံပြုရာအခါ, ပထဝီကသိုဏ်းစသည်ကို အာရုံပြု၍ ဈာန်ရသောအခါတို့၌ မယှဉ်ကုန် ဟူလို၊ "နာနာ"ဖြင့် တပေါင်းထည်း နှစ်ပါးတွဲ၍ ယှဉ်မှုကိုကန့်သည်၊ ထိုစကား မှန်၏-ကရုဏာသည် ဒုက္ခိတသတ္တာပညတ်ကို အာရုံပြု၍, မုဒိတာက သုခိတသတ္တာ ပညတ်ကို အာရုံပြုသည်၊ ထိုသို့ အာရုံချင်းကွဲပြားသောကြောင့် (ကောလမ္ဗန ဝတ္ထုကာ ဟူသော သမ္ပယောဂလက္ခဏာဝယ် ကောလမ္ဗန ဟူသော လက္ခဏာ နှင့် မညီရကား) ကရုဏာယှဉ်ခိုက် မုဒိတာမယှဉ်, မုဒိတာယှဉ်ခိုက် ကရုဏာ မယှဉ်နိုင်။

ဤသဂြိုဟ်စာသွားဖြင့် မေတ္တာ ဥပေက္ခာ အပ္ပမညာတို့၏ ယှဉ်ရာစိတ်များ မထင် ရှားသေး၊ မေတ္တာ၏ယှဉ်ရာစိတ်မှာ ကရုဏာ မုဒိတာတို့နှင့်အလူ ၂၈-ပါးပင် တည်း၊ ဥပေက္ခာကား အောက်ဈာန်လေးပါး၌ မယှဉ်၊ ပဉ္စမဈာန် ၁၅-ပါး၌သာ ယှဉ်နိုင်သည်၊ "မေတ္တာဒယော တယော စတုက္ကဇ္ဈာနိကာ, ဥပေက္ခာ ပဉ္စမဇ္ဈာနိ ကာ" ကမ္မဋ္ဌာန်းပိုင်းကိုထောက်၊ ထို့ကြောင့် ဥပေက္ခာ အပ္ပမညာ၏ ယှဉ်ရာကား မဟာကုသိုလ် မဟာကြိယာစိတ် ၁၆, ပဉ္စမဈာန်စိတ် ၁၅, ပေါင်း ၃၁ ပါးတည်း၊ စေတသိက်ကား မဟာကုသိုလ်၌ အမြဲယှဉ်သော တေတ္တိံသတွင် တတြမဇ္ဈတ္တတာကို နှုတ်၍ ဥပေက္ခာ အပ္ပမညာ၏ ယှဉ်ရာစေတသိက် ၃၂ ပါးသာရှိသည် ဟုမှတ်၊ [ဥပေက္ခာဗြဟ္မဝိဟာရ ဖြစ်သည့်အခါ ကရုဏာ မုဒိတာနှင့် ဝိရတိတို့ မယှဉ်နိုင်ပုံကို လည်း သတိပြု၊] ဤနည်းအတိုင်းမေတ္တာ၏ ယှဉ်ဘက်စေတသိက်လည်း ၃၂ ပါး သာရှိကြောင်းကို သိလေ။

ဥပေက္ခာသဟဂတေသုပနေတ္ထ၊ပေ၊ ဝဒန္တိ-[ပနေတ္ထ ၌"တ္တောတိ ဣမေသုကာမာ ဝစရစိတ္တေသု" ဟုကာမာဝစရစိတ်ကိုသာ ဝိဘာဝနီ စွဲသည်ကား ထုံးစံမကျ,ဆိုခဲ့ ပြီးသော ၂၈ ပါးကိုပင် စွဲရမည်၊]ကေစိဆရာတို့က"ပြခဲ့သော ၂၈ ပါးတွင် မဟာ ကုသိုလ်ကြိယာဥပေက္ခာသဟဂုတ် ၈ ပါး၌ ကရုဏာနှင့် မုဒိတာတို့ မယှဉ်ထိုက်" ဟုဆိုကြ၏၊ ထိုဆရာတို့အလိုကို ထင်ရှားစေခြင်းအံ့ - ဝိဟိံသဟူသည် သူတပါးကို

ညှဉ်းဆဲလိုငှသာ ဒေါသတည်း၊ ကရုဏာကား ထို ဝိဟိံသ၏ ဆန့်ကျင်ဘက်တည်း၊ အရတိဟူသည် သူတပါး၏ စည်းစိမ်ချမ်းသာ၌ မမွေ့လျော်သော (သူတပါး ချမ်းသာသည်ကို မနှစ်သက်နိုင်သော) ဒေါမနဿတည်း၊ မုဒိတာကား ထိုအရတိကို ပယ်ဖျောက်တတ်သောတရားတည်း၊ [ကရုဏာ မုဒိတာတို့၏ ပစ္စုပ္ပန်ကိုပြန်ကြည့်၊] ထိုဒေါသ ဒေါမနဿဖြစ်သော ဝိဟိံသ အရတိတို့၏ ဆန့်ကျင်ဘက် ကရုဏာ မုဒိတာသည် သောမနဿနှင့်သာ အမြဲယှဉ်ထိုက်၍ ဥပေက္ခာနှင့် မယှဉ်ထိုက် ဟု ကေစိဆရာတို့က ယူဆကြသည်။

ထို ကေစိဆရာတို့ အယူသည် ကရုဏာ မုဒိတာ ကမ္မဋ္ဌာန်းကို အားထုတ်၍ အသားမကျသေးခင်အခါ, ကမ္မဋ္ဌာန်းပေါက်၍ ကရုဏာ မုဒိတာဈာန် ဖြစ်ပေါ်လာသည့် အခါတို့၌ သင့်မြတ်ပေ၏၊ ကမ္မဋ္ဌာန်း စီးဖြန်း၍ အတော် အသားကျသဖြင့် များစွာ ဂရုမစိုက်ရတော့ဘဲ ကမ္မဋ္ဌာန်းအရှိန်ရသည်မှစ၍ ကရုဏာ မုဒိတာ အပ္ပနာဝီထိမပေါ်မီ ရှေးရှေးအခါ၌ကား ရံခါ သောမနဿနှင့် ယှဉ်လိုက် ရံခါ ဥပေက္ခာနှင့်ယှဉ်လိုက်အားဖြင့် အမျိုးမျိုးပင် ဖြစ်သင့်ပေသည်၊ ဥပမာ–ရပြီးသော စာကိုပြန်ရာ၌ မကြာသေးခင် သတိထား၍ ပြန်ရသော်လည်း အတော်ကြေသည့်အခါ သတိမထားဘဲပင် မှန်အောင်ပြန်နိုင်သကဲ့သို့ရင်း, ဝိပဿနာကမ္မဋ္ဌာန်းသည် ဉာဏ်၏လုပ်ငန်းဖြစ်သောကြောင့် ရှေးဦးစွာ ဉာဏသမ္ပယုတ်စိတ်ဖြင့် အားထုတ်ရသော်လည်း ကမ္မဋ္ဌာန်း အသားကျသည့်အခါ ဉာဏဝိပ္ပယုတ် စိတ်ဖြင့်လည်း လမ်းမှန်အောင် စီးဖြန်းနိုင်သကဲ့သို့ရင်းတည်း၊ ထို့ကြောင့် "မဟာကုသိုလ်ကြိယာ ဥပေက္ခာသဟဂုတ်စိတ်၌ ကရုဏာမုဒိတာ မယှဉ်ထိုက်" ဟူသော ဝါဒကို အရှင်အနုရုဒ္ဓါကိုယ်တိုင်ပင် မကျေနပ်သောကြောင့် အောက်တန်းချ၍ ကေစိဝါဒဟု မိန့်ခဲ့ပေသည်၊ ဆောင်ပုဒ်ကို အခြေပြုမှာရှု။ [မိမိနှင့်တန်းတူပုဂ္ဂိုလ်ကို "အပရေ" ဟု သုံးစွဲ၍ အောက်တန်းကပုဂ္ဂိုလ်ကို ကေစိဟု ကျမ်းဆရာတို့သုံးစွဲလေ့ရှိကြသတဲ့၊ "အပရေမှု, ဂုဏ်ရည်တူ, ကေစိမူကား, ကိုယ်အောက်ထား"။]

ပညာ ပန ဒွါဒသသု ဉာဏသမ္ပယုတ္တ ကာမာဝစရ စိတ္တေသု စေဝ သဗ္ဗေသုပိ ပဉ္စတ္တိံသ မဟဂ္ဂတလောကုတ္တရစိတ္တေသု စာတိ သတ္တစတ္တာလီသစိတ္တေသု သမ္ပယောဂံ ဂစ္ဆတီတိ—
မဂ္ဂင် ၈-ပါးတွင် သမ္မာဒိဋ္ဌိ မပါလျှင် မဂ်ဖိုလ်မဖြစ်နိုင်၊ ထို့ကြောင့် သမ္မာဒိဋ္ဌိအမည်ရသော ပညာ၏ လောကုတ္တရာ၌ ယှဉ်ကြောင်းမှာ ပြောဘွယ်ရာ မရှိပြီ၊ မဟဂ္ဂုတ် ဈာန်စိတ်များလည်း နီဝရဏကိလေသာတို့မှ ဝေးကွာသဖြင့် အဆင်သင့်စွာ ပညာယှဉ်လျက်ပါလာလေသည်၊ ထို့ကြောင့် ဉာဏသမ္ပယုတ်ကာမစိတ် ၁၂-နှင့် မဟဂ္ဂုတ် လောကုတ္တရာ ၃၅, ၌ ၄၇ ပါးသော စိတ်တို့၌ ပညာယှဉ်သည် ဟု ဆိုသည်။

ဉာဿာမဇ္ဈေရ ကုက္ကုစ္စ - ဝိရတိကရုဏာဒယော၊
နာနာ ကဒါစိ မာနောစ, ထိနမိဒ္ဓံ တထာ သဟ၊
ယထာဝုတ္တာနုသာရေန, သေသာ နိယတယောဂိနော။

နိယတယောဂီ-အနိယတယောဂီ။ ။"ယုဇ္ဇန္တီတိ ယောဂိနော, နိယတာ ဟုတွာ ယောဂိနော နိယတယောဂိနော" ယုဇ္ဇန္တိ-ယှဉ်တတ်ကုန်၏။ ဣတိ-ထို့ကြောင့်၊ ယောဂိနော - ယောဂီတို့မည်၏၊ နိယတာ - မြဲကုန်သည်၊ ဟုတွာ - ဖြစ်ကုန်၍၊ ယောဂိနော - ယှဉ်ကုန်သော စေတသိက်တို့သည်၊ နိယတယောဂိနော - နိယတ ယောဂီတို့မည်၏။ "န+နိယတယောဂိနော, အနိယတ ယောဂိနော" တည်း၊ ဤဝစနတ္ထများအရ"မိမိတို့ယှဉ်ရာစိတ်ဖြစ်တိုင်းဖြစ်တိုင်း အမြဲပါသော စေတသိက်ကို နိယတယောဂီ, အမြဲမပါ တခါတရံသာပါသော စေတသိက်ကို အနိယတ ယောဂီ"ခေါ်သည်ဟုမှတ်။

ဣဿာမစ္ဆေရ၊ ပေ၊ ကရုဏာဒယော—[အာဒိသဒ္ဒါဖြင့် မုဒိတာကိုယူ] ယှဉ်ရာ စိတ်ချင်းတူသော စေတသိက်များကို သီးသန့်၍, ဣဿာ မစ္ဆေရ ကုက္ကုစ္စတတွဲ, ဝိရတိ ၃-ပါး တတွဲ, ကရုဏာ မုဒိတာ တတွဲဟု တွဲယားပါ၊ ထိုစေတသိက် များသည် မိမိတို့ယှဉ်ရာစိတ်ဖြစ်တိုင်း ဖြစ်တိုင်း အမြဲယှဉ်လျက်မပါ၊ ကဒါစိ-တရံ တခါ၌သာ ယှဉ်လျက် ဖြစ်ကြရသည်၊ ထိုသို့ တရံတခါ ဖြစ်ခွင့်ရပါသော်လည်း မိမိတို့တွဲဘက်သုံးပါးလုံး နှစ်ပါးလုံး တပြိုင်နက်မယှဉ်နိုင်ကြ၊ အာရုံချင်း ကွဲပြား သောကြောင့်, နာနာ-တသီးတခြား တပါးစီသာ ယှဉ်ခွင့်ရလေသည်။ ချဲ့ဉုးအံ့- ဣဿာ မစ္ဆေရ ကုက္ကုစ္စတို့သည် ဒေါသမူဒွေး၌ ယှဉ်သော်လည်း ဒေါသမူစိတ် ဖြစ်တိုင်း သူတို့မပါ၊ ဥပမာ-သူ့အသက်သတ်မှု, သောကပရိဒေဝဖြစ်မှု စသည် များ၌ ထိုစေတသိက်များမပါ၊ သူတပါးစည်းစိမ်ကို ငြူစူမှုစသည်ဖြစ်ခိုက်မှာသာ ပါသည်၊ ထိုသို့ပါဝင်ရာ၌လည်း ဣဿာကသူများစည်းစိမ်ကို အာရုံပြု၍, မစ္ဆရိယ က ကိုယ့်စည်းစိမ်ကို အာရုံပြုခြင်း, ကုက္ကုစ္စကပြုပြီး ဒုစရိုက်ကို မပြုလိုက်မိသော သုစရိုက်ကို အာရုံပြုခြင်း, ဤသို့ အာရုံပြုပုံ ကွဲပြား ခြင်းကြောင့် အတူတကွ တပြိုင်နက်ယှဉ်ခွင့်မရ၊ မိမိဆိုင်ရာအာရုံကို အာရုံပြုခိုက်၌သာ တပါးစီ ယှဉ်ကြ လေသည်။ [ဆောင်ပုဒ်ကိုအခြေပြု၍ အကုသလသင်္ဂဟ နည်းဝယ် ပြခဲ့ပြီ။ ဝိရတိ အပ္ပမညာတို့ နာနာ-ကဒါစိဖြစ်ပုံကို ဆိုင်ရာ သမ္ပယောဂနည်း၌ ပြခဲ့ပြီ၊ ဝိရတိ ဟူသည်လည်း ဤနေရာ၌ လောကီ ဝိရတိသာတည်း၊ လောကုတ္တရာ ဝိရတိကား ၃-ပါးလုံးက နိဗ္ဗာန်ကို အာရုံပြုကြသောကြောင့်အမြဲတပြိုင်နက် ယှဉ်ကြသည်။]

မာနောစ ကဒါစိ—ဒိဋ္ဌိဂတဝိပ္ပယုတ်စိတ်၌ယှဉ်သော မာနလည်း ထိုစိတ်ဖြစ်တိုင်း မပါ၊ဥပမာ-ရူပါရုံကိုအာရုံပြု၍ သာယာလျက် ထိုစိတ်ဖြစ်နေဟဲ့အခါ အဘယ်မှာ

မာနပါဝင်နိုင်အံ့နည်း၊ ငါထကားဟု ထောင်လွှား မာန်မူခိုက်မှာသာ မာန ပါဝင်လေသည်၊ တပါးထည်း ဖြစ်၍ "နာနာ" သဒ္ဒါ မလိုက်ရ၊ မာနေဝါစ ၌ စသဒ္ဒါဖြင့် ကာဒါစိကိုသာ ယူ။

ထိနမိဒ္ဓံတထာသဟ—တထာသဒ္ဒါဖြင့်ကဒါစိကိုညွှန်ပြသည်၊ အကုသိုလ်သသင်္ခါရိကစိတ် ၅-ပါး၌ ယှဉ်သော ထိန မိဒ္ဓလည်း သသင်္ခါရိကစိတ် ဖြစ်တိုင်း မပါ၊ ဥပမာ- သသင်္ခါရိကစိတ်ဖြင့် သူ့ဥစ္စာကို ခိုးယူရာ၌ ထိနမိဒ္ဓ မပါ၊ ထိုင်းထိုင်း မှိုင်းမှိုင်း ဖြစ်ရာ အခါ၌သာ ပါဝင်သည်၊ ထိုသို့ ပါဝင်ရာ၌ ထိနက စိတ်ကို မခံ့ ငြားအောင် ဖိနှိပ်၍, မိဒ္ဓက စေတသိက်ကို မခံ့ညားအောင် ဖိနှိပ်သောကြောင့် ခွဲ၍မရ တကွဖြစ်သည့်အတွက် ''သဟ'' ဟု မိန့်မြွက်သည်။ [''မာနေဝါစ'' မှ, စ သဒ္ဒါကို ''ထိနမိဒ္ဓံတထာသဟ''၌ လိုက်စေ၍ အလွန်ရှုပ်ထွေးစွာ ဝိဘာဝနီ တနည်း ယောဇနာသေး၏၊ အလိုရှိက ရှုလေတော့။]

ယထာဝုတ္တာနုသာရေန—''သဗ္ဗစိတ္တသာဓာရဏာ တာဝ သတ္တိမေစေသိကာ'' စသည်ဖြင့်''သဗ္ဗစိတ္တသာဓာရဏ စေတသိက်တို့သည် စိတ်အားလုံး၌ ယှဉ်ကုန်၏, ဝိတက်သည် ၅၅-ပါးသော စိတ်၌ ယှဉ်၏'' ဤသို့ စသည်ဖြင့် ဆိုအပ်ပြီးသော သမ္ပယောဂနည်းကို အစဉ်လိုက်၍, မည်သည့်စိတ်၌ ယှဉ်သည့်အခါ မည်သည့် စေတသိက်များက အမြဲယှဉ်သည် မည်သည့်စေတသိက်များက ရံခါသာယှဉ်သည်, မည်သည့် စေတသိက်များက အတူတကွ ယှဉ်သည်, မည်သည့် စေတသိက်များက တကွဲတပြားစီ ယှဉ်သည်ဟုသိပါလေ။

သင်္ဂယှ္ဟ ပဝက္ခာမိ, တေသံ ဒါနိ ယထာရဟံ၊
ဆတ္တိံသာနုတ္တရေဓမ္မာ, ပဉ္စတ္တိံသ မဟဂ္ဂတေ၊
အဋ္ဌတ္တိံသာပိ လဗ္ဘန္တိ, ကာမာဝစရ သောဘနေ။
သတ္တဝီသတိ ပုညမှိ, ဒွါဒသာဟေတုကေတိစ၊
ယထာသမ္ဘဝယောဂေန, ပဉ္စဓာ တတ္ထ သင်္ဂဟော။

သင်္ဂဟနည်းအဘွင့်။ ။''သမ္ပိဏ္ဍေတွာ ဂယှန္တိ ဧတ္ထာတိ သင်္ဂဟော'' အရ- ထိုထိုစိတ်၌ ရထိုက်သမျှစေတသိက်တို့ကို ပေါင်း၍ယူရာ ဖြစ်သောနည်း, ပေါင်း၍ ပြသောနည်းသည် ''သင်္ဂဟနည်း''မည်၏။ ဥပမာ-လောကုတ္တရာ ပဌမဈာန်စိတ်၌ ''သဗ္ဗစိတ္တ သာဓာရဏာ တာဝ'' စသည်ဖြင့် ဆိုခဲ့သောကြောင့် သဗ္ဗစိတ္တ သာဓာရဏ စေတသိက် ၇-ပါး ''ဝိတက္ကောတာဝ ဒွိပဉ္စဝိညာဏ''စသည် ဆိုခဲ့ သောကြောင့် ပကိဏ်း ၆, "သောဘနေသု ပန သောဘနသာဓာရဏာ တာဝ''

စသည် ဆိုခဲ့သောကြောင့် သောဘန သာဓာရဏစေတသိက် ၁၉, "ဝိရတိယော ပန တိဿောပိ"စသည် ဆိုခဲ့သောကြောင့် ဝိရတိ ၃, "ပညာ ပန ဒွါဒသသု" စသည် ဆိုခဲ့သောကြောင့် ပညာစေတသိက် ၁, ပေါင်း ၃၆-ပါးသော စေတသိက်တို့ယှဉ်ကြသည်၊ ဤသို့လျှင် စိတ်တမျိုးတမျိုး၌ ရထိုက်သမျှ စေတသိက်တို့ကို ပေါင်း၍ ပေါင်း၍ ရေတွက်ပြသောနည်းကို "သင်္ဂဟနည်း"ဟု ခေါ်သည်။

ဆတ္တိံသာနုတ္တရေ ဓမ္မာ၊ ပေ၊ ပဉ္စဓာ တတ္ထ သင်္ဂဟော—ဤ စကားရပ်ကား ဆိုလတ္တံ့သော သင်္ဂဟနည်းကို အကျဉ်းချုပ် ခေါင်းစဉ်၍ပြသော "ဥဒ္ဒေသ မာတိကာ" စကားတည်း၊ ထိုသို့ စဉ်ရာ၌ သဟိတ်စိတ်-အဟိတ်စိတ်တွင် သဟိတ်စိတ်က များသောကြောင့် သဟိတ်စိတ်တို့ သင်္ဂဟကို ရှေးဦးကပြသည်၊ သဟိတ်စိတ်တွင်လည်း အမြတ် အယုတ်လိုက်၍"ဥက္ကဋ္ဌတမ (လောကုတ္တရာ)ဥက္ကဋ္ဌတရ(မဟဂ္ဂုတ်) ဥက္ကဋ္ဌ (ကာမသောဘန) ဟီန (အကုသိုလ်)"စဉ်သည်ဟု ကြံဘွယ်ရှိ၏။

ယထာသမ္ဘဝယောဂေန ပဉ္စဓာ—ဤအကျဉ်းချုပ် ခေါင်းစဉ်ရာ၌ လောကုတ္တရာအတွက် သင်္ဂဟတမျိုး, မဟဂ္ဂုတ်အတွက် သင်္ဂဟတမျိုး, ကာမသောဘန, အကုသိုလ်, အဟိတ်တို့အတွက် တမျိုးစီအားဖြင့် ၅ါးမျိုးဟု ပြထားသည်၊ ထို၅ါးမျိုးသည် အပြီးအစီးမဟုတ်သေး၊ ဖြစ်သင့်သလို ယှဉ်ပြရမည်ဟု သိစေလို၍ "ယထာသမ္ဘဝယောဂေန"ဟု မိန့်သည်၊ ဥပမာ— "ဆတ္တိံသာနုတ္တရေ ဓမ္မာ"ဟု လောကုတ္တရာအတွက် ဆတ္တိံသ သင်္ဂဟတမျိုးသာ ပြခဲ့သော်လည်း ဖြစ်သင့်သလို "ပဌမဈာန်စိတ်၌ ဆတ္တိံသ, ဒုတိယဈာန်စိတ် စသည်၌ ပဉ္စတ္တိံသ"စသည်ဖြင့် ယှဉ်ပြရမည်ဟူလို၊ နောက် သင်္ဂဟနည်းအကျယ်၌ ထိုကဲ့သို့ပင် ယှဉ်ပြလိမ့်မည်။

လောကုတ္တရေသု တာဝ အဋ္ဌသု ပဌမဇ္ဈာနိကစိတ္တေသု အညသမာနာ တေရသ စေတသိကာ အပ္ပမညာဝဇ္ဇိတာ တေဝီသတိ သောဘန စေတသိကာ စေတိ ဆတ္တိံ သ ဓမ္မာ သင်္ဂဟံ ဂစ္ဆန္တိ၊ တထာ ဒုတိယဇ္ဈာနိက စိတ္တေသု ဝိတက္ကဝဇ္ဇာ၊ ပေ၊ သဗ္ဗထာပိ အဋ္ဌသု လောကုတ္တရ စိတ္တေသု ပဉ္စကဇ္ဈာနဝသေန ပဉ္စဓာဝ သင်္ဂဟော ဟောတီတိ။

ဆတ္တိံသ ပဉ္စတိံသာ စ, စတုတ္တိံသ ယထာက္ကမံ၊
တေတ္တိံသဒွယမိစ္စေဝံ, ပဉ္စဓာနုတ္တရေ ဌိတာ။

လောကုတ္တရာစိတ်၌ သင်္ဂဟနည်း။ ။[အပ္ပမညာ ကြဉ်ရခြင်း၏ အကြောင်းကို အခြေပြုသင်္ဂြိုဟ်မှာ ဆိုခဲ့ပြီ။] တထာ ဒုတိယဇ္ဈာနိကစိတ္တေသု၌ တထာသဒ္ဒါ၏ အနက်များကို အဟိဘ်စိတ်ဖွင့်၌ ပြခဲ့ပြီ၊ ဤ၌ "အညသမာနာ အပ္ပမညာဝဇ္ဇိတာ သောဘနစေတသိကာစ သင်္ဂဟံ ဂစ္ဆန္တိ"ပါဌ်တို့ကို ပြန်၍ညွှန်ပြသော အတိဒေသ

အနက်ရှိသည်၊ ထိုအနက် အလိုအားဖြင့် ''တထာ-ထိုအညသမာန်း အပ္ပမညာ ကြဉ်သော သောဘနံတို့ ပေါင်းယူအပ်သည်၏ အဖြစ်သို့ ရောက်ကုန်၏'' ဟု ကျယ်ဝန်းစွာ အနက်ပေးရမည်ဖြစ်၍ ရှုပ်ထွေးသောကြောင့်, အခြေပြုသဂြိုဟ်၌ သိသာအောင် အနက်ပေးလိုက်သည်၊ တထာနှင့် သင်္ဂဟံဂစ္ဆန္တိကို စတုတ္ထဈာန် စိတ်တိုင်အောင်လိုက်၍ပေး။ [ဝိဘာဝနီ၌ တထာသဒ္ဒါကို အနုကမ္မန (ဆွဲငင်ခြင်း အနက်ရှိ၏)ဟု ဖွင့်ပြသေး၏, သင့်သည်သာ၊ထိုနည်းအရ-အညသမာနာ အပ္ပမညာ ဝဇ္ဇိတာ သောဘန စေတသိကာစ သင်္ဂဟံ ဂစ္ဆန္တိ ပုဒ်တို့ကို ဝါကျအတိုင်း လိုက်စေ ရမည်။]

ပဉ္စကဇ္ဈာနဝသေန ပဉ္စဓာဝသင်္ဂဟော—ပဌမဈာန် ဒုတိယဈာန် တတိယဈာန် စတုတ္ထ ပဉ္စမဈာန်ဟု ဈာန် ၅-မျိုး ပြားသည့်အတွက် ပဌမဈာန်စိတ်၌ သင်္ဂဟနည်း တမျိုး, ဒုတိယ, တတိယ, စတုတ္ထ, ပဉ္စမဈာန်စိတ်၌ သင်္ဂဟနည်း တမျိုးစီအားဖြင့် လောကုတ္တရစိတ်၌ သင်္ဂဟနည်း ၅-မျိုးပြားသည်၊ ပဉ္စကဇ္ဈာနဝသေန ဟူသော ဝိသေသနကို ပဉ္စဓာ၌စပ်, ထိုဝိသေသနဖြင့် စတုက္ကဈာန်ကိုစောင်းသည်၊ "စတုက္က ဈာန်၏ အပြားအားဖြင့်ကား ၅-မျိုးမရ, သင်္ဂဟနည်း ၄-မျိုးသာရမည်'' ဟူလို။ ချဲ့ဦးအံ့-လောကီ ပဌမဈာန် ရပြီးနောက် ဒုတိယဈာန်ကိုအားထုတ်သော ယောဂီ တို့တွင် အချို့ကညာဏ်နုံ့၏၊ ထိုပုဂ္ဂိုလ်သည် ဝိတက်ကိုသာအပြစ်မြင်နိုင်၏၊ ဝိစာရကို အပြစ် မမြင်နိုင်၊ ထို့ကြောင့် ဒုတိယဈာန်ကို ရသည့်အခါ ဝိတက် တခုကိုသာ ပယ်ခွါ၍ ဈာန်အင်္ဂါလေးပါးရှိသော ဒုတိယဈာန်ကို ရလေသည်၊ ထိုယောဂီ အတွက် အထက်သို့တက်ဘိုရာ တတိယ, စတုတ္ထ, ပဉ္စမဈာန်ဟု သုံးတန်ရှိသေး၏၊ ထိုညာဏ်နုံ့သော မန္ဒပုဂ္ဂိုလ်အတွက် ဈာန် ၅-မျိုးထွက်နေသည်၊ အချို့ယောဂီကား ညာဏ်ထက်၏၊ ဒုတိယဈာန်ကို အားထုတ်သည့်အခါ ဝိတက် ဝိစာရ ၂-ပါးလုံး ကိုပင် တဆက်ထည်း အပြစ်မြင်နိုင်၏၊ ထိုပုဂ္ဂိုလ်သည် ဒုတိယဈာန်ကို ရသည့် အခါ ဝိတက် ဝိစာရ ၂-မျိုးလုံးကို ပယ်ခွါ၍, ဈာန်အင်္ဂါသုံးပါးရှိသော ဒုတိယ ဈာန်ကိုရလေသည်၊ ထိုယောဂီအတွက် အထက်သို့ တက်ဘိုရာ ပီတိ မပါသော တတိယဈာန်, သုခ မပါသော စတုတ္ထဈာန်ဟု နှစ်တန်သာ ရှိတော့၏၊ ထိုညာဏ် ထက်သော တိက္ခပုဂ္ဂိုလ်အတွက် ဈာန် ၄-မျိုးသာ ထွက်သည်၊ အချို့ ပါဠိတော် များ၌လည်း စတုက္ကနည်းတမျိုး ပဉ္စကနည်း တမျိုးဟု ၂-မျိုး ခွဲလျက် ဟောတော် မူလေ့ရှိ၏၊ လောကီဈာန်ကိုရပြီးနောက် လောကုတ္တရာဈာန်ကို အားထုတ်သူများ၌ လည်း လောကီဈာန်နှင့် အလားတူစွာ ပဉ္စက လောကုတ္တရာဈာန် စတုက္က လောကုတ္တရာဈာန်များ ဖြစ်ပေါ်လာကြပေသည်၊ ဤသဂြိုဟ်၌ကားဈာန်စိတ်သရုပ် ဓော့ရုံမျှကိုရည်ရွယ်၍ စတုက္ကဈာန်ကိုမပြဘဲ ပဉ္စကဈာန်ကိုသာ စိတ်ပိုင်း၌ ပြခဲ့သည် အားလျော်စွာ ဤ စေတသိက်ပိုင်း၌လည်း ပဉ္စကဈာန်၏ သင်္ဂဟနည်းကိုသာ ပြပေသည်၊ စတုက္ကဈာန် အပြားအားဖြင့်ပြလျှင် ပဌမဈာန်စိတ်၌ စေတသိက် ၃၆,

ဒုတိယဈာန်စိတ်၌ (ဝိတက်ဝိစာရမပါ) ၃၄, တတိယဈာန်စိတ်၌ ၃၃, စတုတ္ထဈာန်စိတ်၌(သုခအရာဝယ် ဥပေက္ခာကို လဲလှယ်ထည့်သွင်း၍)၃၃,ဟု သင်္ဂဟနည်း ၄-နည်းသာ ထွက်သည်။

''ဆတ္တိံသ စတုတ္တိံသ စ, တေတ္တိံသကဒွယံပိစ၊

စတုက္ကဇ္ဈာနဝသေန,, စတုဓာနုတ္တရေ ဋ္ဌိတာ''-ဟုဆိုရာ၏။

သင်္ဂဟဂါထာအဖွင့်။ ။သင်္ဂဟဂါထာ၌ ''ဆတ္တိံသ ၃၆-ပါးရင်း''စသည်ဖြင့် သချာသံပေါ်အောင် အနက်ပေးကြသည်မှာ ကျမ်းဆရာ၏ အာဘော် မဟုတ်၊ သချာသံပေါ်အောင် အနက်ပေးလျှင် သင်္ဂဟနည်းပေါင်း(၃၆-ပါး, ၃၅-ပါး, ၃၄-ပါး, ၃၃-ပါး ၂-လီအားဖြင့်) ၁၇၁-ပါး ဖြစ်ဘွယ်ရှိသည်။ ထို့ကြောင့် သချာသံမပေါ်စေဘဲ ''ဆတ္တိံသ ဆတ္တိံသ သင်္ဂဟနည်းရင်း''ဟု-နာမသတ် အနက်ပေးမှ သင့်မည်၊ ဤသို့ နာမသတ် အနက်ပေးမှ သင့်သောအရာလည်း ပါဠိများ၌ မကြာမကြာတွေ့ရ၏။

[နာမသတ္တ-နာမ=နာမည်+သတ္တ(သ+အတ္တ)=မိမိအနက်,ဝါ-နာမသတ်။ ''ဆတ္တိံသ-ဆတ္တိံသ သင်္ဂဟနည်းရင်း''ဟူရာ၌ ဆတ္တိံသဟူသော နာမည်သည်ပင် ဆတ္တိံသ ဟူသော မိမိ၏အနက်ဖြစ်သည်—ဟူလို။]

၁။ မဟဂ္ဂတေသု ပန တီသု ပဌမဇ္ဈာနိကစိတ္တေသု အညသမာနာ တေရသ စေတသိကာ ဝိရတိတ္တယဝဇ္ဇိတာ ဒွါဝီသတိ သောဘနစေတသိကာစေတိ ပဉ္စတ္တိံသ ဓမ္မာ သင်္ဂဟံ ဂစ္ဆန္တိ၊ ကရုဏာမုဒိတာ ပနေတ္ထ ပစ္စေကမေဝ၊ပေ၊ပဉ္စကဇ္ဈာန ဝသေန ပဉ္စဓာဝ သင်္ဂဟော ဟောတီတိ။

မဟဂ္ဂုတ်စိတ်သင်္ဂဟနည်း

ဝိရတိတ္တယဝဇ္ဇိတာ—ဈာန်ရအောင် အားထုတ်လျှင် ရှေးဦးစွာ သီလဝိသုဒ္ဓိ (သီလစင်ကြယ်မှု)ဖြစ်အောင်စောင့်စည်းရသည်၊ ဒုစရိုက် ဒုရာဇီဝ(မတရားသဖြင့် အသက်မွေးမှု)ဟူသမျှကို ထိုသီလဝိသုဒ္ဓိ အစွမ်းဖြင့် ပယ်ရှားပြီးသော ယောဂီ သူတော်စင်တို့သန္တာန်၌ သမာဓိကောင်းစွာရ၍ စိတ်တည်ကြည်ရုံမျှဖြင့် မဟာဂ္ဂုတ် ဈာန်စိတ်များ ဥပါဒ်ကြလေသည်၊ ထို မဟဂ္ဂုတ်ဈာန်များ အထူး ပယ်ရှားဘွယ် ဒုစရိုက် ဒုရာဇီဝ မရှိပြီ၊ လောကုတ္တရာ ဈာန်များကဲ့သို့ ဒုစရိုက် အနုသယဓာတ် ကိုလည်း မပယ်နိုင်သေး၊ ထို့ကြောင့် ဝိရတီ ရှောင်ကြဉ်ဘွယ်ရာ ဒုစရိုက်များ အလျှင်းပင်မရှိရကား မဟဂ္ဂုလ်စိတ်၌ ဝိရတီများယှဉ်ခွင့်မရှိ၊[အခြေပြု၌ ဆောင်ပုဒ် ပြခဲ့ပြီ။]

[မဟာဋီကာ] သုဝိသုဒ္ဓ ကာယကမ္မာဒိကဿ စိတ္တသမာဓာနဝသေန ရူပါရူပါ ဝစရကုသလပ္ပဝတ္တိ၊ န ကာယကမ္မာဒိနံ သောဓနဝသေန၊ နာပိ ဒုစ္စရိတဒုရာဇီဝါနံ သမုစ္ဆိန္ဒနပဋိပ္ပဿမ္ဘနဝသေနာတိ မဟဂ္ဂတ စိတ္တုပ္ပါဒေသု ဝိရတီနံ အသမ္ဘဝေါယေဝ။

[ပစ္စေကမေဝ အရ ကရုဏာ မုဒိတာတို့ အသီးသီး ယှဉ်ပုံကို ဆောင်ပုဒ်နှင့် တကွ အခြေပြုသင်္ဂြိုဟ်၌ရှင်း, အပ္ပမညာ သမ္ပယောဂနည်း၌ရှင်း ပြခဲ့ပြီ၊] ယောဇေ တဗ္ဗာ၌ ယုဇဓာတ်သည် ယှဉ်ခြင်းအနက်ကိုဟောရာ၌ အကမ္မက (ကံ မရှိ)သာ များသောကြောင့် ဤနေရာ၌ ကာရိတ် ဏေပစ္စည်း တဗ္ဗပစ္စည်း ဖြစ်ရကား "ယှဉ်စေအပ်ကုန်၏"ဟုအနက်ဆို၊ပဉ္စကဇ္ဈာနဝသေန၏ အဓိပ္ပါယ်ကို လောကုတ္တရ သင်္ဂဟနည်းအတိုင်း သိလေ၊ စတုက္ကဇ္ဈာန်အားဖြင့်....

''ပဉ္စတ္တိံသ စ တေတ္တိံသ, ဗတ္တိံသ တိံသစေတိစ၊
စတုက္ကဇ္ဈာနဝသေန, စတုမာဝ, မဟဂ္ဂတေ''—ဟု ဆိုရာ၏။

၁။ ကာမာဝစရ သောဘနေသု ပန ကုသလေသု တာဝ ပဌမဒွယေ အညသမာနာ တေရသ စေတသိကာ ပဥ္စဝီသတိ သောဘနစေတသိကာ စေတိ အဋ္ဌတ္တိံသ ဓမ္မာ သင်္ဂဟံ ဂစ္ဆန္တိ၊ အပ္ပမညာဝိရတိယော ပနေတ္ထ ပဉ္စပိ ပစ္စေကမေဝ ယောဇေတဗ္ဗာ၊ပေ၊ ၂။ ဉာဏ်ဝိပ္ပယုတ္တေသုပိ ဝိရတိဝဇ္ဇိတာ တထေဝ စတူသုပိ ဒုကေသု စတုဓာဝ သင်္ဂယှန္တိ။ ၃။ တထာ ဝိပါကေသု စ အပ္ပမညာ ဝိရတိဝဇ္ဇိတာ တေ ဝေသင်္ဂယှန္တိ။

ကာမသောဘနစိတ် သင်္ဂဟနည်း

၁။ အပ္ပမညာဝိရတိယော၊ပေ၊ယောဇေတဗ္ဗာ—အပ္ပမညာဝိရတိတို့ကို ၅-ပါးလုံး အသီးသီး ယှဉ်စေရမည်၊ "အပ္ပမညာနှင့် ဝိရတိလည်း အတူမယှဉ်ရ၊ အပ္ပမညာ ချင်းလည်း နှစ်ပါးအတူ မယှဉ်ရ"ဟူလို၊ ဤသို့ အတူတကွ မယှဉ်ရခြင်းမှာလည်း အပ္ပမညာတို့က သတ္တပညတ်ကို အာရုံပြု၍, ဝိရတိတို့က သူ့အသက် သူ့ဥစ္စာ စသော ဝီတိက္ကမိတဗ္ဗဝတ္ထုကို အာရုံပြုသည့်အတွက် အာရုံချင်း ကွဲပြားသော ကြောင့်ဖြစ်သည်။

[ဋီကာကျော်] အပ္ပမညာနံ ဟိ သတ္တာရမဏတ္တာ ဝိရတီနဉ္စ ဝီတိက္ကမိတဗ္ဗ ဝတ္ထု ဝိသယတ္တာ နတ္ထိ တာသံ ဧကစိတ္တုပ္ပါဒေ သမ္ဘဝေါတိ။

[အပ္ပမညာချင်းအာရုံကွဲပြားပုံ, ဝိရတိချင်းအာရုံကွဲပြားပုံကိုကား သမ္ပယောဂ နည်း၌ပြခဲ့သည့်အတိုင်း သိလေ၊] ဤမဟာကုသိုလ် ပဌမအစုံ၌ စေတသိက် ၃၈-

ပါးယှဉ်သော်လည်း ဝိရတိအပ္ပမညာတို့က တပါးစီသာ ယှဉ်ခွင့်ရသောကြောင့် တပြိုင်နက် အများဆုံး ၃၄-ပါးသာ ယှဉ်နိုင်သည်၊ လောကုတ္တရာစိတ်၌ကား ၃၆-ပါးလုံး တပြိုင်နက် ယှဉ်နိုင်သောကြောင့် တပြိုင်နက် အယှဉ် အားဖြင့် လောကုတ္တရာစိတ်၌ အများဆုံးဖြစ်သည်။

၂။ **ကြိယစိတ္တေသုဝိ၊ ပေ၊ သင်္ဂယှန္တိ**—ကြိယာစိတ်တို့၌လည်း ဝိရတိကို ကြဉ်၍ ကုသိုလ်အတိုင်း ဒုက-လေးပါးစဉ်လျက် သင်္ဂဟ လေးမျိုး ထွက်သည်၊ ကုသိုလ်၏ အခြားမဲ့၌ ဝိပါက်ကို ထားသင့်သော်လည်း ကြိယာစိတ်က စေတသိက်အယှဉ် များသောကြောင့် ကြိယာစိတ်ကိုထားသည်၊ ဝိရတိတို့သည် ဒုစရိုက် ဒုရာဇီဝတို့မှ ရှောင်ကြဉ်ခြင်း သဘောရှိ၏၊ ကြိယာစိတ်ကား ဒုစရိုက် အားလုံးကို ပယ်ပြီးသား ရဟန္တာများသန္တာန်၌သာ ဖြစ်သည်၊ ထို့ကြောင့် ရဟန္တာတို့၏ ကြိယာစိတ်၌ ဝိရတိများ မယှဉ်ထိုက်၊ တစုံတခုမှ ရှောင်ကြဉ်ခြင်းသဘော မရှိဘဲ သက်သက် ကုသိုလ်၏ အကျိုးမျှသာဖြစ်သော လောကီဝိပါက်စိတ်၌လည်းမယှဉ်ထိုက်၊ အချုပ် အားဖြင့် "လောကီဝိရတိမှန်က ကေန် ကုသိုလ်သဘောရှိ၍, လောကီဝိပါက် ကြိယာ (အဗျာကတဓာတ်ရှိသော) တရားများ၌ မယှဉ်ထိုက်"ဟူလို၊ ထို့ကြောင့် ပင်လျှင် "ပါဏာတိပါတ စသော သိက္ခာပုဒ်များကို ကုသိုလ်ချည်းသာ"ဟု သိက္ခာပဒဝိဘင်းပါဠိတော်၌ ဟောတော်မူသည်။ [ဆောင်ပုဒ် အခြေပြုမှာရှု။]

[ဋီကာကျော်] လောကိယဝိရတီနံ ဧကန္တကုသလသဘာဝတ္တာ နတ္ထိ
အဗျာကတေသု သမ္ဘဝေါတိ ဝုတ္တံ-ဝိရတိဝဇ္ဇိတာတိ။

၃။ **တထာဝိပါကေသုစ၊ပေ၊သင်္ဂယှန္တိ**—ကာမာဝစရ ဝိပါက်တို့သည် ပရိတ္တ ခေါ်သော ကာမတရားကို ဧကန်အာရုံပြု၏၊ [အာရမဏသင်္ဂဟ၌လာလတ္တံ့။] အပ္ပမညာတို့က သတ္တပညတ်ကို အာရုံပြု၏၊ ဤသို့ ကာမဝိပါက်နှင့် အပ္ပမညာ တို့က အာရုံချင်းကွဲပြားသောကြောင့်၎င်း, လောကီဝိရတိတို့သည် ကြိယာ၌ပြခဲ့သည့် အတိုင်း ဧကန်ကုသိုလ်သဘောရှိ၍ ဝိပါက်နှင့် သဘောချင်း ကွဲပြားသောကြောင့် ၎င်း, သဟိတ်ကာမဝိပါက်၌ အပ္ပမညာဝိရတိနှစ်မျိုးလုံးပင်မယှဉ်ထိုက်။ [ဆောင်ပုဒ် အခြေပြုမှာရှု။]

[ဋီကာကျော်] ကာမာဝစရဝိပါကာနမ္ပိ ဧကန္တ ပရိတ္တာရမဏတ္တာ
အပ္ပမညာနံ စ သတ္တာရမဏတ္တာ ဝိရတီနံ ဧကန္တကုသလတ္တာ
ဝုတ္တံ-အပ္ပညာ ဝိရတိဝဇ္ဇိတာတိ။

အနုတ္တရေ ဈာနဓမ္မာ, အပ္ပမညာ စ မဇ္ဈိမေ၊
ဝိရတီ ဉာဏပီတီ စ, ပရိတ္တေသု ဝိသေသကာ။

အနုတ္တရေဈာနဓမ္မာ၊ပေ၊ဝိသေသကာ—ဤဂါထာကား သောဘနစိတ်၌ ယှဉ်သော စေတသိက်တို့တွင် စိတ်ချင်းကွဲပြားအောင်ပြုတတ်သော စေတသိက်များကို ပြသောဂါထာတည်း၊ "ဝိသေသေန္တီတိ ဝိသေသကာ" ယေ-အကြင်တရားတို့သည်၊ စိတ္တံ-စိတ်ကို၊ ဝိသေသေန္တိ-ထူးထွေခြားနား ကွဲပြားအောင်ပြုတတ်ကုန်၏၊ ဣတိ-ထို့ကြောင့်၊ ဝိသေသကာ-မည်ကုန်၏၊ စိတ်-ဟူသောသဘာဝဓမ္မသည် ပင်ကိုယ်က အာရမဏဝိဇာနနလက္ခဏာအားဖြင့် တမျိုးထည်းသာရှိ၏၊ နောက်မှ ဘုံအားဖြင့်ငှင်း, ဇာတ်စသည်အားဖြင့်ငှင်း, များပြား ခြားနားလျက် ရှိရချေသည်၊ ထိုသို့ များပြားရပုံကို စိတ်ပိုင်း ဣတ္တမေကူနနဝုတိ-ဂါထာဖွင့်မှာပြန်ကြည့်။

အနုတ္တရေဈာနဓမ္မာ—ထိုကဲ့သို့အမျိုးအစားအားဖြင့်ကွဲပြားပြီးသောစိတ်တို့တွင် လောကုတ္တရာစိတ်၌ ပဌမဈာန်စိတ် ဒုတိယဈာန်စိတ်စသည်ကွဲပြားအောင် ဝိတက်စသောဈာန်အင်္ဂါတရားတို့က ထပ်မံ၍ ပြုကြပြန်သည်၊ ထင်ရှားစေအံ့-ဝိတက်သည် ပဌမဈာန်စိတ်၌သာယှဉ်၍ ဒုတိယဈာန်စိတ်စသည်၌မယှဉ်၊ ဤကဲ့သို့ ဝိတက်ယှဉ်မှု မယှဉ်မှုကြောင့် ပဌမဈာန်စိတ်ကတမျိုး, ဒုတိယဈာန်စိတ်စသည်ကလည်း တမျိုးစီ အားဖြင့် ထူးခြားရလေသည်၊ ဤသို့ ပဌမဈာန်စိတ်နှင့်ဒုတိယဈာန်စိတ် စသည်တို့ အချင်းချင်းမတူ ကွဲပြား ထူးခြားအောင် ဝိတက်ဟူသော ဈာန်တရားက ပြုသည်၊ ဝိစာရ, ပီတိ, သုခ ဟူသော ဈာန်တရားကထူးအောင်ပြုပုံကိုလည်းချဲ့လေ၊ ဤသို့လျှင် မိမိယှဉ်ရာစိတ်စုကို တသန့်ထား၍ မိမိယှဉ်ရာမဟုတ်သော စိတ်များနှင့် ခွဲခြားတတ်သည်ကို "ဝိသေသက" ဟုဆိုသည်။ [အခြေပြု၌ ဆောင်ပုဒ်ပြခဲ့ပြီ။]

အပ္ပမညာစမဇ္ဈိမေ-လောကုတ္တရာစိတ်ကအမြတ်, ကာမစိတ်ကအယုတ်, ထိုနှစ်မျိုး၏အလယ်ဖြစ်သော မဟဂ္ဂုတ်ကို "မဇ္ဈိမ" ဟု ဆိုသည်၊ အပ္ပမညာစ၌ စ သဒ္ဒါသည် ဈာနဓမ္မာကိုပေါင်း၏၊ မဟဂ္ဂုက်၌ အပ္ပမညာနှင့် ဈာန်တရားတို့က စိတ်ချင်းကွဲပြားအောင်ပြု၏၊ ဈာန်တရားတို့က ကွဲပြားအောင်ပြုပုံမှာ လောကုတ္တရာ စိတ်အတိုင်းတည်း၊ အပ္ပမညာသည် အောက်ဈာန် စိတ်လေးပါး၌ ယှဉ်၍ ပဉ္စမဈာန်စိတ်၌မယှဉ်၊ ဤသို့အောက်ဈာန်စိတ်လေးပါးနှင့် ပဉ္စမဈာန်စိတ်ကွဲပြားအောင် အပ္ပမညာက ပြုသည်။

ဝိရတီဉာဏ၊ပေ၊ပရိတ္တေသု—ဝိရတိသည် ကုသိုလ်၌သာယှဉ်၍ ဝိပါက်ကြိယာတို့၌ မယှဉ်၊ ထို့ကြောင့် ကုသိုလ်နှင့်ဝိပါက်ကြိယာတို့ကွဲပြားအောင် ဝိရတိကပြု၏။

[မဟာဋီကာ] ကာမာဝစရသဟေတုကကြိယသဒ္ဒါရာနံ ကာမာဝစရ
ကုသလေဟိ ဝိရတိ-ကတော ဝိသေသော အတ္ထိ။ (ခန္ဓနိဒ္ဒေသ)

ပညာခေါ်သောဉာဏ်သည် ဉာဏသမ္ပယုတ် ၁၂-၌သာယှဉ်၏၊ ထို့ကြောင့် ဉာဏသမ္ပယုတ်စိတ်နှင့် ဉာဏဝိပ္ပယုတ်စိတ် ၁၂-ပါးတို့ ထူးခြားအောင် ဉာဏ်က ပြ၏၊ သောမနဿသဟဂုတ် ၁၂-နှင့် ဥပေက္ခာသဟဂုတ်စိတ် ၁၂-တို့အထူးကို သောမနဿသဟဂုတ်၌သာ ယှဉ်သော ပီတိက ပြ၏၊ မဟာကုသိုလ် ကြိယာနှင့် မဟာဝိပါက်တို့အထူးကို ကုသိုလ်ကြိယာ၌သာယှဉ်သောအပ္ပမညာကပြ၏၊[ဝိရတီ-၌ ဆန်းကြောင့်, ဒီဃ, ပီတိ-၌ ဗဟုဝုစ်ဒီဃ, စသဒ္ဒါဖြင့် အပ္ပမညာကို ပေါင်းယူလေ၊ အကုသိုလ်စိတ် အဟိတ်စိတ်တို့၏ သင်္ဂဟနည်းဝယ်သိဘွယ်ဟူသမျှကို အခြေပြုသင်္ဂြိုဟ်၌ ဆိုခဲ့ပြီ။]

ဣတ္ထံ စိတ္တာဝိယုတ္တာနံ, သမ္ပယောဂဉ္စ သင်္ဂဟံ၊
ဉတွာ ဘေဒံ ယထာယောဂံ, စိတ္တေန သမမုဒ္ဒိသေ။

[သမ္ပယောဂနည်း သင်္ဂဟနည်းတို့၏သဘောကို အခြေပြုသင်္ဂြိုဟ်၌ရေးခဲ့ပြီ။]

"စိတ္တေနသမမုဒ္ဒိသေ"အရ ယှဉ်ရာစိတ်နှင့်ညီမျှသော စေတသိက်တို့၏ အပြားကို အခြေပြု၌ ပြခဲ့ပြီ။ ဤစကားကို သဲန္တိစယူ၍ သုခသဟဂုတ် ဖဿပေါင်း ၆၃, ဒုက္ခသဟဂုတ်ဖဿ ၃, ဥပေက္ခာသဟဂုတ်ဖဿ ၅၅,ဟု ဝေဒနာဘေဒ အားဖြင့် ၎င်း-လောကီဖဿ ၈၁, လောကုတ္တရာဖဿ ၈, ဟု လောကီ လောကုတ္တရာ အပြားအားဖြင့်၎င်း-အကုသိုလ်ဖဿ ၁၂, ကုသိုလ်ဖဿ ၂၁, ဝိပါက်ဖဿ ၃၆, ကြိယာဖဿ ၂၀, ဟု ဇာတိဘေဒအားဖြင့်၎င်း-ကာမဖဿ ၅၄, ရူပဖဿ ၁၅, အရူပဖဿ ၁၂, လောကုတ္တရာဖဿ ၈,ဟု ဘူမိဘေဒ အားဖြင့်၎င်း-စိတ်ပိုင်း၌ စိတ်ကို ခွဲပြသည့်အတိုင်း ခွဲပြလေဦး။ ဝေဒနာ, ဝိတက်, မောဟ, သဒ္ဓါ စသည် တို့လည်း ဤနည်းအတိုင်း ခွဲလေ။

တဒုဘယမိဿကနည်း။ ။[တံ+ဥဘယ-+မိဿက။ တံဥဘယ=ထိုသမ္ပယောဂ သင်္ဂဟနည်းနှစ်ပါးတို့ကို+မိဿက=ရောနှောပြသောနည်း။]ထိုသမ္ပယောဂ,သင်္ဂဟ နည်း နှစ်ပါးစုံကို ရော၍ခွဲပြကြောင်းနည်း ဟူလို၊ ထိုနည်းသည် သမ္ပယောဂနည်း သင်္ဂဟနည်း နှစ်ပါးကို ကြေပွန်စေသည့်ပြင် ညဝါအကောက်များ၌ အထူးကျေးဇူး များအောင် ကျေးဇူးရှင် ဆရာတော်ကြီး စီစဉ်ထားသော နည်းဖြစ်၏၊ ဤနည်းကို ညအခါ ခွဲပြမှသာ တပည့်များ ကြေ မကြေကို သိနိုင်မည်၊ ဤနည်း ကြေလျှင် စေတသိက်ပိုင်းအတွက် သရုပ်ခွဲနည်း လုံလောက်ပြီ ဟု မှတ်။

အညသမာနံရာသိ။ ။ဖဿသည် စိတ်တခုယုတ် ကိုးဆယ်၌ယှဉ်ရာ, [ဤကား သမ္ပယောဂနည်း] ထို စိတ်တခုယုတ် ကိုးဆယ်၌ ထိုက်သည့် အားလျော်စွာ စေတသိက် ၅၂-ပါးလုံး ယှဉ်နိုင်သောကြောင့် [ဤကား သင်္ဂဟနည်း] ဖဿသည်

(မိမိမှတပါး) ၅၁-ပါးသော စေတသိက်များနှင့်ယှဉ်၏။ [ဤကား "တဒုဘယ မိဿက"နည်းတည်း။ ဤသို့ စိတ်လျှင် တခုတခု၌ ယှဉ်သမျှ စေတသိက်တို့သည် မိမိတို့ချင်းလည်း ကေပ္ပါဒစသော လက္ခဏာလေးပါးညီစွာ ယှဉ်ကြသောကြောင့် ယှဉ်ရာစိတ်ကို ကြည့်ကာ ကြည့်ကာ ဤ၍ ဤမျှသော စေတသိက်တို့နှင့် ယှဉ်နိုင်ကြောင်းကို ခွဲပြရာ၏။]

ဝေဒနာ စသော သဗ္ဗစိတ္တသာဓာရဏစေတသိက်များလည်း ဖဿစေတသိက်နှင့်တူ၏၊ ဝိတက် ဝိစာရ ၂-ပါးလည်း ဖဿနည်းတူ ၅၁-ပါးနှင့် ယှဉ်ကြ၏၊ အဓိမောက္ခသည် (မိမိ ဝိစိကိစ္ဆာမှတပါး) ၅၀-နှင့်ယှဉ်၏၊ ဆန္ဒလည်း (မောဟ မူ၌ မယှဉ်သောကြောင့် ဝိစိကိစ္ဆာကြဉ်ရကား) ၅၀-နှင့်သာယှဉ်၏၊ ဝီရိယကား ဖဿနည်းတူ၊ ပီတိသည် (မိမိနှင့်တကွ ဒေါသ, ဣဿာ, မစ္ဆရိယ, ကုက္ကုစ္စ, ဝိစိကိစ္ဆာကြဉ်) ၄၆-ပါးနှင့် ယှဉ်၏။

အကုသလရာသိ။ ။မောဟသည် အကုသိုလ်စိတ် ၁၂-ပါး၌ယှဉ်ရာ,ထိုအကုသိုလ်စိတ်၌ စေတသိက် ၂၇-ပါးယှဉ်သောကြောင့် မိမိကိုကြဉ်, ကြွင်း ၂၆-ပါးနှင့် ယှဉ်၏၊ အဟိရိက, အနောတ္တပ္ပ, ဥဒ္ဓစ္စ, နည်းတူ၊ လောဘသည် မိမိယှဉ်ရာ လောဘမူစိတ်၌ စေတသိက် ၂၂-ယှဉ်ရကား မိမိကြဉ်, ကြွင်း ၂၁-ပါးနှင့်ယှဉ်၏၊ ဒိဋ္ဌိသည် မိမိယှဉ်ရာ၌ ဒိဋ္ဌိဂတသမ္ပယုတ်စိတ်၌ စေတသိက် ၂၁-ပါးယှဉ်ရကား မိမိကြဉ်, ကြွင်း ၂၀-နှင့်ယှဉ်၏၊ မာနသည် မိမိယှဉ်ရာဒိဋ္ဌိဂတ ဝိပ္ပယုတ်စိတ်၌ စေတသိက် ၂၁-ပါးပင်ယှဉ်ရကား မိမိကြဉ်, ကြွင်း ၂၀-နှင့်ယှဉ်၏၊ ဒေါသသည် မိမိယှဉ်ရာဒေါသမူစိတ်၌ စေတသိက် ၂၂-ပါးယှဉ်ရကား မိမိကြဉ်, ကြွင်း ၂၁-ပါးနှင့်ယှဉ်၏၊ ဣဿာသည် မိမိယှဉ်ရာ ဒေါသမူစိတ်၌ စေတသိက် ၂၂-ပါး ယှဉ်သော်လည်း မိမိယှဉ်ခိုက် မစ္ဆရိယ, ကုက္ကုစ္စတို့ မယှဉ်ရကား မိမိကြဉ်, ကြွင်း ၁၈-ပါးနှင့်ယှဉ်၏၊ မစ္ဆရိယ, ကုက္ကုစ္စ, တူ၊ ထိနသည် မိမိယှဉ်ရာ သသင်္ခါရိကစိတ် ၅-ပါး၌ စေတသိက် ၂၆-ပါးယှဉ်ရကား မိမိကြဉ်, ကြွင်း ၂၅-ပါးနှင့် ယှဉ်၏၊ မိဒ္ဓ-နည်းတူ၊ ဝိစိကိစ္ဆာသည် မိမိယှဉ်ရာ ဝိစိကိစ္ဆာသဟဂုတ်စိတ်၌ စေတသိက် ၁၅-ပါး ယှဉ်ရကား မိမိကြဉ်, ကြွင်း ၁၄-ပါးနှင့် ယှဉ်၏။

သောဘနရာသိ။ ။သဒ္ဓါသည် မိမိယှဉ်ရာသောဘနစိတ်၌ စေတသိက် ၃၈-ပါး ယှဉ်ရကား မိမိကြဉ်, ကြွင်း ၃၇-ပါးနှင့် ယှဉ်၏၊ သောဘနသာဓာရဏ အားလုံး နည်းတူ၊ သမ္မာဝါစာသည် မိမိယှဉ်ရာ မဟာကုသိုလ် လောကုတ္တရာစိတ်တို့၌ စေတသိက် ၃၈-ပါး ယှဉ်သော်လည်း မိမိယှဉ်ခိုက် အပ္ပမညာတို့ မယှဉ်ထိုက်ရကား မိမိကြဉ်, ကြွင်း ၃၅-ပါးနှင့်သာ ယှဉ်၏၊ သမ္မာကမ္မန္တ, သမ္မာအာဇီဝ, နည်းတူ၊ ကရုဏာသည် မိမိယှဉ်ရာ မဟာကုသိုလ်, ကြိယာ, မဟဂ္ဂုတ်အောက်ရှာန်

စိတ် ၄-ပါး၌ စေတသိက် ၃၈-ပါး ယှဉ်သော်လည်း မိမိယှဉ်ခိုက် ဝိရတိနှင့် မုဒိတာတို့ မယှဉ်ထိုက်ရကား မိမိကြဉ်, ကြွင်း ၃၃-ပါးနှင့်သာယှဉ်၏၊ မုဒိတာနည်းတူ၊ ပညာလည်း သဒ္ဓါနှင့်တူပြီ။

ဝိသုဒ္ဓါရာမိကော ထေရော, ဂဏီ ဂမ္ဘီရဂေါစရော၊
သောတူနံ ဉာဏသုဒ္ဓါယ, ဗောဓေသိ နယမိဿကံ။

ဤကား စေတသိက်ပိုင်း ဘာသာဋီကာ

ပကိဏ်းပိုင်း ဘာသာဋီကာ

သမ္ပယုတ္တာ ယထာယောဂံ, တေပညာသ သဘာဝတော၊
စိတ္တစေတသိကာ ဓမ္မာ, တေသံ ဒါနိ ယထာရဟံ။
ဝေဒနာ ဟေတုတော ကိစ္စ-ဒွါရာလမ္ဗန ဝတ္ထုတော၊
စိတ္တုပ္ပါဒဝသေနေဝ, သင်္ဂဟော နာမ နီယတေ။

အနုသန္ဓေ။ ။စိတ္တံဟူသော ဥဒ္ဒေသ၏ အကျယ်နိဒ္ဒေသကို ''ဟတ္ထ စိတ္တံ တာဝ စတုဗ္ဗိဓံ''စသော စိတ်ပိုင်းတပိုင်းလုံးဖြင့်, စေတသိကံဟူသော ဥဒ္ဒေသ၏ အကျယ်နိဒ္ဒေသကို စေတသိက်ပိုင်း တပိုင်းလုံးဖြင့် ချဲ့ပြပြီးလျှင်, ယခုတဘန် စိတ်ကို ပဓာန ထား၍ ၂-ပါးစုံကိုပင် ထပ်မံ ချဲ့ပြရာ ပဋိနိဒ္ဒေသကို အားထုတ်တော်မူလိုရကား ''သမ္ပယုတ္တာယထာယောဂံ''စသည်ကို မိန့်သည်။

ထိုဂါထာဝယ် "တေသံ ဒါနိ ယထာရဟံ''မှ တေသံပုဒ်ကို သင်္ဂဟော၌စပ်၍ ''ထိုစိတ်စေတသိက်တို့၏ သင်္ဂဟကိုဆောင်ပြပေအံ့''ဟု အဓိပ္ပါယ်ရသောကြောင့် ''ယခု ပြအပ်လတ္တံ့သော သင်္ဂဟသည် စိတ်စေတသိက် ၂-ပါးလုံးကို ပြသော သင်္ဂဟ''ဟု ဆိုသင့်ပေ၏၊ သို့သော် စိတ်ကို တိုက်ရိုက်ပြလျှင် ယှဉ်ဘက်စေတသိက်များကိုလည်း ပြပြီးဖြစ်သောကြောင့် ''တတ္ထ သုခသဟဂတံ ကုသလဝိပါကံ ကာယဝိညာဏမေဟ မေဝ''စသည်ဖြင့် စိတ်ကိုသာတိုက်ရိုက်ပြလတ္တံ့၊ ထို့ကြောင့် ''စိတ္တုပ္ပါဒဝသေနေဝ နီယတေ''၌ စိတ္တုပ္ပါဒအရ စိတ်ကိုသာယူ၍, ဝေသဒ္ဒါဖြင့် စေတသိက်ကို ကန့်သည် ဟု မှတ်။

ဝေဒနာဟေတုတော၊ပေ၊ဝတ္ထုတော—ဝေဒနာဟေတုတော စသော ပုဒ်တို့ကို သင်္ဂဟောနာမ၌ စပ်၍ "ဝေဒနာတော+သင်္ဂဟော ဝေဒနာသင်္ဂဟော, ဟေတုတော+သင်္ဂဟော ဟေတုသင်္ဂဟော''စသော ဝစနတ္ထကိုသိလေ၊ [ဝေဒနာတော-ဝေဒနာအားဖြင့်၊ သင်္ဂဟော-စိတ်စေတသိက်ကို(ပဓာနအားဖြင့် စိတ်ကို) သင်္ဂြိုဟ်ရေတွက်ရာ ရေတွက်ကြောင်း စကားအပေါင်းသည်၊ ဝေဒနာသင်္ဂဟော-ဝေဒနာသင်္ဂဟမည်၏။]

ပကိဏ္ဏကသင်္ဂဟ။ ။သင်္ဂဟောနာမဟု နာမသဒ္ဒါ ထည့်စွက်၍ ပြသဖြင့် ကျမ်းဆရာကိုယ်တိုင် ''ဝေဒနာသင်္ဂဟ, ဟေတုသင်္ဂဟ''စသော နာမည်ကို မှည့်ပြီးလျှင် ထိုဝေဒနာသင်္ဂဟစသော သင်္ဂဟ ၆ မျိုးကို ရောပြွမ်းထားသောကြောင့် ''ဣတိ အဘိဓမ္မတ္ထသင်္ဂဟေ ပကိဏ္ဏကသင်္ဂဟ ဝိဘာဂေါနာမ တတိယော ပရိစ္ဆေဒေါ'' ဟု ပကိဏ္ဏကသင်္ဂဟနာမည်ဖြင့် နိဂုံးအုပ်လေသည်၊ အချို့ကား စိတ်ပိုင်းသည် စိတ်အတွက်ကိုသာ သက်သက် ပြသော သုဒ္ဓသင်္ဂဟ, စေတသိက်ပိုင်းလည်း

စေတသိက်ကိုသာ ပြလိုရင်းဖြစ်သော သုဒ္ဓသင်္ဂဟဖြစ်သည်၊ ဤအပိုင်းကား စိတ် စေတသိက်နှစ်ပါးစုံကို ရောပြွမ်း၍ ပြသောကြောင့် ဝေဒနာသင်္ဂဟ စသောသင်္ဂဟ ဝယ် တခုတခုကိုပင် ပကိဏ္ဏကသင်္ဂဟ ဟုရင်း, မိဿကသင်္ဂဟဟုရင်း ခေါ်နိုင်သည် ဟု ယူကြ၏၊ ထိုဆရာတို့အယူသည် အရှင်အနုရုဒ္ဓါ စီရင်အပ်သော နာမရူပ ပရိစ္ဆေဒ၌ (စိတ် စေတသိက်တို့၏ အခြားမဲ့မဟုတ်) ဤသင်္ဂြိုဟ်က သမုစ္စယသင်္ဂဟ နှင့်အလားတူ သင်္ဂဟ ပြပြီးနောက်—

''ဣတော ပရံ ကိစ္စတောစ, ဒွါရာလမ္ဗနဝတ္ထုတော၊
ဘူမိ ပုဂ္ဂလတော ဌာနာ၊ပေ၊ သံခိပိတွာန နိယျတေ''ဟု

ပဋိညာဉ်ပြုပြီးလျှင်, ထိုကိစ္စ ဒွါရ အာရုံ ဝတ္ထု ဘုံ ပုဂ္ဂိုလ်စသည်တို့ဖြင့်ရောပြွမ်း ၍ ပြရာအခန်းကို နိဂုံးအုပ်သည့်အခါ ''ဣတိ နာမရူပ ပရိစ္ဆေဒေ ပကိဏ္ဏက ဝိဘာဂေါနာမ စတုတ္ထော ပရိစ္ဆေဒေါ''ဟု နိဂုံးအုပ်ပုံနှင့် ဆန့်ကျင်လေသည်၊ ''ထိုနာမရူပပရိစ္ဆေဒ၌ စိတ် စေတသိက် ၂-ပါးစုံကို ရောပြွမ်း၍ ပြသည်မဟုတ်, ကိစ္စ ဒွါရစသည်တို့ဖြင့် ရောပြွမ်း၍ ပြသောကြောင့် ''ပကိဏ္ဏက'ဟု နာမည် တပ်သည်''ဟူလို။

ယထာရဟံနိယတေ။ ။''ဆောင်ပြထိုက်သလို ဆောင်ပြပေအံ့''ဟူသော စကား အရ ဝေဒနာသင်္ဂဟ၌ သုခဝေဒနာဖြင့် ဆောင်ပြထိုက်သောတရားကို ''သုခသဟ ဂတံ ကုသလဝိပါကံ ကာယဝိညာဏမေကမေဝ''စသည်ဖြင့်ရင်း, ဟေတုသင်္ဂဟ၌ ဟိတ်ဖြင့် ဆောင်ပြထိုက်သောတရားတို့ကို ''အဋ္ဌာရသာဟေတုကစိတ္တာနိနာမ၊ပေ၊ ဧကေသတ္တတိ စိတ္တာနိ သဟေတုကာနေဝ''စသည်ဖြင့်ရင်း, ထိုက်သလို ဆောင်ပြ ပုံကိုသိလေ၊ အချို့ကား ''ဟေတုသင်္ဂဟဝယ် အဟိတ်စိတ်များ, ဒွါရသင်္ဂဟဝယ် ဒွါရဝိမုတ်စိတ်များ, ဝတ္ထု သင်္ဂဟဝယ် အရူပ ဝိပါက်စိတ်များသည် ဆောင်ပြ ခြင်းငှါ မထိုက်၊ ထို့ကြောင့် ယထာရဟံဆိုကြောင်းကို''ဖွင့်ပြ၏၊ စိတ်ပိုင်း၌ ဉာဏ် အပြားဖြင့် ရေတွက်ရာဝယ် ဉာဏ်နှင့် ယှဉ်မယှဉ် နှစ်ပါးစုံကို ရေတွက်ခဲ့သလို, ဤ၌လည်း ဟိတ်အပြားအားဖြင့် ဆောင်ပြရာဝယ် ဟိတ်နှင့်ယှဉ်သောသဟိတ်စိတ်, မယှဉ်သော အဟိတ်စိတ် စသည်ဖြင့် ရေတွက်ကောင်းသောကြောင့် ထိုစကားကို စဉ်းစားကြပါလေ။

၁။ တတ္ထ ဝေဒနာ သင်္ဂဟေ တာဝ တိဝိဓာ ဝေဒနာ သုခံ ဒုက္ခံ အဒုက္ခမ သုခါစေတိ သုခံ ဒုက္ခံ သောမနဿံ ဒေါမနဿံ ဥပေက္ခာတိစ ဘေဒေန ပန ပဉ္စဓာ ဟောတိ။

ဝေဒနာသင်္ဂဟအဖွင့်။ ။''ဝေဒနာတော သင်္ဂဟော, ဝေဒနာသင်္ဂဟော''ဟု ဝစနတ္ထ ပြုရမည့်အကြောင်းကို ပြခဲ့ပြီ၊ ''သုခါဒိဝေဒနာနံ တံသဟဂတစိတ္တုပ္ပါဒါ

နစ္စ ဝိဘာဂဝသေန သင်္ဂဟော, ဝေဒနာသင်္ဂဟော''ဟု ဖွင့်ပြသော ဋီကာကျော် အလိုမှာ ''ဝေဒနာယောစ ဝေဒနာသဟဂတစိတ္တုပ္ပါဒါစ, ဝေဒနာယော''ဟု ကေသိသ်ပြု၍ ဝေဒနာအရ ဝေဒနာအပြားကိုရင်း, ဝေဒနာနှင့် ယှဉ်သော စိတ္တုပ္ပါဒ်ကိုရင်း ယူပြီးလျှင် ''ဝေဒနာနံ သင်္ဂဟော ဝေဒနာသင်္ဂဟော''ဟု ဝစနတ် ပြုစေလိုသည်၊ ဤသင်္ဂဟသည် ''တိဝိဓာဝေဒနာ၊ပေ၊ ပဉ္စဓာ ဟောတိ''ဟုဝေဒနာ အပြားကိုလည်း ရေတွက်ပြ၏၊ တတ္ထ သုခသဟဂတံ စသည်ဖြင့် ဝေဒနာနှင့် ယှဉ်သောစိတ်များကိုလည်း ရေတွက်ပြ၏၊ ထို့ကြောင့် ''ဝေဒနာနံ-ဝေဒနာ, ဝေဒနာနှင့်တကွဖြစ်သော စိတ်တို့ကို၊ သင်္ဂဟော-သဂြိုဟ်ရေတွက်ပြရာ သင်္ဂဟ သည်၊ ဝေဒနာသင်္ဂဟော-ဝေဒနာသင်္ဂဟမည်၏''ဟု ဆိုလိုသတတ်၊ သို့သော် ''တိဝိဓာ ဝေဒနာ''စသောစကားဖြင့် ဝေဒနာအပြားကိုရေတွက်ပြလိုရင်းမဟုတ်၊ ဝေဒနာအပြားဖြင့် စိတ်တို့ကို ရေတွက်ရမည့် အခဏ်းဖြစ်၍ အရင်းခံဝေဒနာ အပြားကို မပြလျှင် မဖြစ်သောကြောင့် ပြရခြင်းဖြစ်သည်၊ သို့အတွက် ဋီကာကျော် အဆိုသည် ကျမ်းဆရာ အာဘော်မဟုတ်ချေ၊ နောက်သင်္ဂဟများ၌လည်း ဤနည်း ပင်တည်း။

ဝေဒနာအပြား။ ။ဝေဒနာသံယုတ် စသော သုတ္တန်ပါဠိတော်တို့၌ ဝေဒနာ အပြားကို တပါး နှစ်ပါးကစ၍ အမျိုးမျိုး ဟောအပ်သော်လည်း ဤသဂြိုဟ် ကျမ်း၏မှီရာ အဘိဓမ္မာပါဠိတော်များတွင် ဓမ္မသင်္ဂဏီမာတိကာ၌ ''သုခါယ ဝေဒနာယ သမ္ပယုတ္တာ ဓမ္မာ, ဒုက္ခာယ ဝေဒနာယ၊ပေ၊အဒုက္ခမသုခါယ ဝေဒနာယ သမ္ပယုတ္တာ ဓမ္မာ''ဟု ၃-မျိုး, ဣန္ဒြိယဝိဘင်းပါဠိတော်၌ ''သုခိန္ဒြိယံ ဒုက္ခိန္ဒြိယံ သောမနဿိန္ဒြိယံ ဒေါမနဿိန္ဒြိယံ ဥပေက္ခိန္ဒြိယံ''ဟု ၅-မျိုး ဟောထားလျက် ရှိသောကြောင့် ထိုအဘိဓမ္မာ ဒေသနာတော်နည်းအရ နှစ်နည်းသာ ကျမ်းဆရာ ပြတော်မူသည်၊ ထိုတွင် ရှေ့နည်းကို ''အာရမ္မဏာ‌ေနုဘဝနနည်း, နောက်နည်းကို ဣန္ဒြိယဘေဒနည်း''ဟုခေါ်၏။

[''သဗ္ဗေသင်္ခါရာ ဒုက္ခာ''အရ သင်္ခါရဒုက္ခချည်းဖြစ်၍ ဝေဒနာ ဟူသမျှကို ''ဒုက္ခ''ဟု တမျိုးထည်း ဟောတော်မူသော အရာလည်းရှိ၏၊ အကုသလဝိပါက် ဥပေက္ခာဝေဒနာကို အနိဋ္ဌ ဖြစ်သောကြောင့် ဒုက္ခ၌ သွင်း၍ ကြွင်းသော ဥပေက္ခာ ဝေဒနာကို သုခ၌ သွင်းပြီးလျှင် သုခဝေဒနာ ဒုက္ခဝေဒနာဟု ၂-မျိုး ဟောသော အရာလည်းရှိ၏၊ (ဤကား ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒဝိဘင်း မူလဋီကာအဆို၊) တနည်း— အပြစ်မရှိသော အကုသိုလ်အဗျာကတ ဥပေက္ခာကို သန္တ (ငြိမ်သက်ခြင်း) သဘော ရှိသောကြောင့် သုခ၌သွင်း၍, အပြစ်ရှိသော အကုသိုလ် ဥပေက္ခာဝေဒနာကို ဒုက္ခ၌သွင်းပြီးလျှင် သုခ ဒုက္ခဟု ဝေဒနာ ၂-မျိုးဟောသော အရာလည်းရှိ၏။ (ဤကားဋီကာကျော်နှင့်မဏိမဉ္ဇူသာအလို၊)ဤသို့ စသောဝေဒနာအပြားတို့ကား

နုချမဟုတ်, သုတ္တန် ပရိယာယ်သာ ဖြစ်သောကြောင့် ဤအဘိဓမ္မတ္ထသင်္ဂဟ၌ ကျမ်းဆရာ မပြခဲ့ပေ။]

အာရမဏာနုဘဝနနည်း။ ။သုခဝေဒနာသည် ဣဋ္ဌာရမဏာနုဘဝနလက္ခဏာ (အလိုရှိအပ်ကောင်းမြတ်သော အာရုံကို ခံစားခြင်းလက္ခဏာ) ရှိ၏၊ ဒုက္ခဝေဒနာသည် အနိဋ္ဌာရမဏာနုဘဝနလက္ခဏာ (အလိုမရှိအပ်သော အာရုံကိုခံစားခြင်းလက္ခဏာ) ရှိ၏၊ အဒုက္ခမသုခါသည် ဣဋ္ဌမဇ္ဈတ္တာရမ္မဏာနုဘဝနလက္ခဏာ (အလယ် အလတ် အလိုရှိအပ်သော အာရုံကိုခံစားခြင်းလက္ခဏာ)ရှိ၏၊ ဤသို့လျှင် အာရမဏာနုဘဝနလက္ခဏာ အားဖြင့် ဝေဒနာ ၃-မျိုးပြားသည်။ [အဒုက္ခာ-ဒုက္ခမှလည်း တပါးသော, အသုခါ-သုခမှလည်း တပါးသော ဝေဒနာကို ဥပေက္ခာဝေဒနာဟုလည်းခေါ်သည်၊ မသုခါ၌ မ-ကား စကားချောမောအောင် လာသော အက္ခရာတည်း၊ အဒုက္ခာ မသုခါ ဆိုသင့်လျက် ရှေ့အာကိုလည်းရဿပြုထားသည်။]

ဣန္ဒြိယဘေဒနည်း။ ။သုခ ဖြစ်သည့်အခါ ခန္ဓာကိုယ်ကို ချမ်းသာစေနိုင်၏၊ ၎င်းသုခကို ကာယိကသုခ (ကာယဒွါရ၌ ဖြစ်သော သုခ) ဟု ခေါ်သည်၊ ဣဋ္ဌဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံကို ခံစားမှု၌ အစိုးတရ (ဣန္ဒြိယ) ဖြစ်သောကြောင့် သုခိန္ဒြေဟုလည်း ခေါ်၏၊ သုခဖြစ်သည့်အခါ စိတ်ကိုလည်း ချမ်းသာစေနိုင်၏၊ ၎င်းကိုစေတသိကသုခ (စိတ်နှင့်ယှဉ်သောသုခ) ဟု ခေါ်၏၊ ကောင်းသောစိတ်၏ ဖြစ်ကြောင်း ဖြစ်၍ "သုမနဿ ဘာဝေါ"အရ သောမနဿ ဟု၎င်း, ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံမှတပါးအခြားသော ဣဋ္ဌာရုံကိုခံစားမှု၌ အစိုးတရ ဖြစ်သောကြောင့် သောမနဿိန္ဒြေဟု၎င်း ခေါ်ရ၏၊ [ဒုက္ခိန္ဒြေ, ဒေါမနဿိန္ဒြေပြားပုံကို သုခမှ ပြောင်းပြန်-ပြန်၍ သိလေ။] ဥပေက္ခာကား ထိုကဲ့သို့ ခန္ဓာကိုယ်ကို ထူးခြားအောင် ချီးလည်း မချီးမြှောက်, နှိပ်လည်း မနှိပ်နင်းနိုင်သောကြောင့် ကာယိကဥပေက္ခာ ဟူ၍မရှိ, စေတသိက ဥပေက္ခာ ဟူသော ဥပေက္ခိန္ဒြေ တမျိုးသာရှိသည်၊ ထို့ကြောင့် ဣန္ဒြေအပြားအားဖြင့်ဝေဒနာ ၅-မျိုး ပြားရပြန်သည်။

စေတသိက်ကို သိမ်းယူခြင်း။ ။ဝေဒနာအပြားအားဖြင့် ပဓာနဖြစ်သော စိတ်ကို ရေတွက်လျှင် စေတသိက်များလည်း ပါဝင်ပြီးဖြစ်၏၊ သို့သော် တမင်္ဂလာရေတွက်ပြမှသာ ကျနစွာ သိနိုင်မည်ဖြစ်၍ စေတသိက်များကိုလည်း သီးခြား ခွဲပြရိုးပြုကြသည်၊ ထိုသို့ ခွဲပြရာ၌ (ယူအပ်ပြီး စေတသိက်များကို ထပ်၍ထပ်၍ယူသော ဂဟိတဂ္ဂဟဏနည်း, ယူအပ်ပြီးကိုထပ်၍မယူသော အဂ္ဂဟိတဂ္ဂဟဏနည်း)ဟု ၂-မျိုး ရှိ၏၊ ထို ၂-မျိုးတွင် ဂဟိတဂ္ဂဟဏနည်းကို မာတိကာ အကောက် စသည်မှာအရေးကြီးသောကြောင့် အခြေပြုသဂြိုဟ်၌ဆိုခဲ့ပြီ၊ ယခုပြလတ္တံ့သောနည်းကား အဂ္ဂဟိတဂ္ဂဟဏနည်းတည်း၊ ဤနည်းကား သရုပ်ကြေပွန်ခြင်းသာ အကျိုးရှိသည်။ [ဂဟိတဿ ဂဟဏံ, ဂဟိတဂ္ဂဟဏံ၊ ဂဟိတဿ အဂ္ဂဟဏံ; အဂ္ဂဟိတဂ္ဂဏံ,

တနည်း—အဂ္ဂဟိတဿ ဂဟဏံ, အဂ္ဂဟိတဂ္ဂဟဏံ။ ဂဟိတဿ-ယူအပ်ပြီးသည်ကို၊ ဂဟဏံ-ထပ်၍ယူကြောင်း နည်းသည်၊ ဂဟိတဂ္ဂဟဏံ-ဂဟိတဂ္ဂဟနည်း မည်၏၊ ဂဟိတဿ-ကို၊ အဂ္ဂဟဏံ-ထပ် မယူကြောင်း နည်းသည်၊ တနည်း—အဂ္ဂဟိတဿ-မယူအပ်သေးသည်ကိုသာ၊ ဂဟဏံ-ယူကြောင်းနည်းသည်၊ အဂ္ဂဟိတဂ္ဂဟဏံ-အဂ္ဂဟိတဂ္ဂဟဏနည်း မည်၏။]

[ဆောင်] **ဝေဒနာတစ်, ခြောက်ပါးဖြစ်၏, နှစ်မှာဋ္ဌဝီ, သုံးလီဆဲ့တစ်, ငါးဖြစ်ခြောက်ခု, မ တခု, ပေါင်းစု ငါးဆဲ့နှစ်။**… (ပရမတ္ထသရူပဘေဒနီ။)

[ဝေဒနာ တပါးနှင့် ယှဉ်သော စေတသိက် ၆-ပါး, ဝေဒနာ ၂-ပါးနှင့် ယှဉ်သော စေတသိက် (ဋ္ဌဝီ=အဋ္ဌဝီသ) ၂၈-ပါး, ဝေဒနာ ၃-ပါးနှင့်ယှဉ်သော စေတသိက် ၁၁-ပါး, ဝေဒနာ ၅-ပါးနှင့် ယှဉ်သော စေတသိက် ၆-ပါး, ဘယ်ဝေဒနာနှင့်မှ မယှဉ်သော စေတသိက် ၁-ပါး, ပေါင်း ၅၂-ပါးဖြစ်၏။]

ဝေဒနာတစ်, ခြောက်ပါးဖြစ်၏—ဒေါသ စသည်တို့သည် ဒေါသမူဒွေး၌ ယှဉ်ရကား ဒေါမနဿဝေဒနာ တပါးနှင့်သာယှဉ်ကုန်၏၊ ဝိစိကိစ္ဆာသည် မောဟမူဒွေး၌ ယှဉ်ရကား ဥပေက္ခာဝေဒနာ တပါးနှင့်သာ ယှဉ်၏၊ ပီတိသည် သောမနဿ သဟဂုတ်စိတ်တို့၌ ယှဉ်ရကား သောမနဿဝေဒနာ တပါးနှင့်သာယှဉ်၏။ ဤသို့လျှင် ယှဉ်ဘက်စိတ်များကိုကြည့်၍ ဝေဒနာယှဉ်ပုံကိုသိလေ။

နှစ်မှာဋ္ဌဝီ—လောဘ-ဒိဋ္ဌိ-မာန နှင့် သောဘနစေတသိက် ၂၅-တည်း။

သုံးလီဆဲ့တစ်—ပီတိကြဉ်သော ပကိဏ်းစေတသိက် ၅, သဗ္ဗာကုသလသာဓာရဏ ၄ ထိန မိဒ္ဓ တို့တည်း။

ငါးဖြစ်ခြောက်ခု—ဝေဒနာကြဉ်သော သဗ္ဗစိတ္တသာဓာရဏ စေတသိက် ၆ တည်း။

မ တခု—ဝေဒနာ စေတသိက်တည်း၊ ဝေဒနာ စေတသိက်၌ ယှဉ်ဘက်ဝေဒနာမရှိပြီ။

[ဆောင်] **ဝေဒနာတစ်, ခြောက်ပါးဖြစ်ကို, တွက်စစ်လိုက, ဒေါသ-ဣဿာ, မစ္ဆရာနှင့်, ကုက္ကုစ္စာထည့်, ဝိစိကိစ္ဆာ, ပီတိပါတည်း၊ နှစ်မှာဋ္ဌဝီ, အရသည်ကား, လော-ဒိ-မာန, သောဘနတို့, ရောပြန့်နှံးမှီ,ထုံးအညီရှင့်၊ သုံးလီဆဲ့တစ်,အရစစ်သော်, ကြဉ်ပစ်ပီတိ, ပကိဏ်းရှိမှာ, သဗ္ဗာကုသလ, ထိ-မိဒ္ဓတို့, ရောပြထားလစ်, တအားသစ်လော၊ ငါးဖြစ်ခြောက်ခု, အရစုတွင်, ကြဉ်ဝေဒနာ, သဗ္ဗာစိတ္တ-သာဓာရဏ၊ မ-တခုမှာ, ဝေဒနာတဲ့, ပေါင်းကာဖွဲ့သည်……ငါးဆဲ့နှစ်ပါး အစုံတည်း။**

ဟေတုသင်္ဂဟအဖွင့်။ ။ဤ ဟေတုသင်္ဂဟ၌ ပါဠိအတွက် ဖွင့်ပြဘွယ်မရှိ၊ အင်္ဂဟိ ဘင်္ဂဟဏနည်းဖြင့် စေတသိက် ရေတွက်ကြောင်း နည်းကိုသာပြအံ့၊ ဟေတုသတ္တိ ကိုကား ၃-ချက်စုအဖွင့်၌ ပြထားသည်။

ဆောင်] **သုံးစေကဟိတ်, ဒွိဟိတ်ကိုးလီ, သတ္တဝီ တိဟိတ်, ပဉ္စဟိတ် တစ်, ဆဲ့နှစ် ဆဟိတ်, ဒွေးပညိတ်, နိမိတ်ထင်မျှကြံ။**…(ပရမတ္ထသရူပဘေဒနီ။)

သုံးစေကဟိတ်—ဟိတ်သုံးပါးနှင့်ယှဉ်သော စေတသိက် ၃-ပါးကား ဝိစိကိစ္ဆာ လောဘ ဒေါသ ၃-ပါးတည်း (၎င်းသုံးပါးသည် မောဟဟိတ် တပါးနှင့်သာ ယှဉ်ကြ၏၊ စေတသိက်ယှဉ်ကို သတိပြုလေ။)

ဒွိဟိတ်ကိုးလီ—ဟိတ် ၂-ပါးနှင့်ယှဉ်သော စေတသိက် ၉-ပါးကား မောဟ (လောဘ ဒေါသနှင့်) ဒိဋ္ဌိမာန (လောဘ မောဟနှင့်) ဣဿာ မစ္ဆရိယ ကုက္ကုစ္စ (ဒေါသ မောဟနှင့်) သောဘနဟိတ် ၃-ပါး (အလောဘသည် အဒေါသ အမောဟနှင့် စသည် အပြန်အလှန် ယှဉ်ပုံကို သိ) ပေါင်းကိုးပါးတည်း။

သတ္တဝီတိဟိတ်—ဟိတ် ၃-ပါးနှင့်ယှဉ်သောစေတသိက် ၂၇-ပါးကား အဟိရိက အနောတ္တပ္ပ ဥဒ္ဓစ္စ ထိနမိဒ္ဓ (လောဘ ဒေါသ မောဟတို့နှင့်ယှဉ်) သောဘနစေတသိက် ၂၅-တွင် ဟိတ် ၃-ပါးကိုပယ် ၂၂ (အလောဘစသည်တို့နှင့်ယှဉ်)ပေါင်း ၂၇-တည်း။

ပဉ္စဟိတ်တစ်—ဟိတ် ၅-ပါးနှင့်ယှဉ်သော စေတသိက် ၁-ပါးကား (ဒေါသမှ တပါး ဟိတ်ငါးပါးနှင့် ယှဉ်သော) ပီတိတည်း။

ဆဲ့နှစ်ဆဟိတ်—ဟိတ် ၆-ပါးနှင့်ယှဉ်သော စေတသိက် ၁၂-ပါးကား (ပီတိမှတပါး ဟိတ် ၆-ပါးလုံးနှင့် ယှဉ်နိုင်သော) အညသမာန်း ၁၂-တည်း၊ အားလုံးပေါင်းက ဒွေပညာသ ရ၏၊ ကသိုဏ်းနိမိတ်ရှုသကဲ့သို့ ထင်လာအောင် ကြံစီပါလေ ဟူလို။

[ဆောင်] **သုံး စေကဟိတ်, အကျယ်စိတ်က, ဝိ ကိစ် တဝ, လော-ဒေါသတည်း၊ ကိုးဝ ဒွိဟိတ်, မောဟဒိဋ္ဌိ, မာနထည့်ကာ, ဣဿာ-မစ္ဆရ ကုက္ကုစ္စနှင့်, သောဘနမည်, ဟိတ် သုံးလီမှတ်၊ သတ္တဝီတိ, ဟိတ်ကိုကြည့်သော်, အဟိရိက, နောတ္တပ္ပနှင့်, ထိန မိဒ္ဓ, ဥဒ္ဓစ္စဟု, သောဘနဝယ် ဟိယ်ကိုပယ်၍, နှစ်ဆယ်နှစ်ဝ, ပေါင်း၍ ပြလော၊ ပဉ္စဟိတ်တစ် ပီတိဖြစ်၏၊ ဆဲ့နှစ်ဆမှန်, သာမာန်အည, ကြွင်းသမျှ သည်၊ ပေါင်းထ ဒွိပညာသတည်း။**

ကိစ္စသင်္ဂဟေ ကိစ္စာနိနာမ ပဋိသန္ဓိ ဘဝင်္ဂါဝဇ္ဇန ဒဿန သဝန ဃာယန သာယန ဖုသန သမ္ပဋိစ္ဆန သန္တီရဏ ဝေါဋ္ဌပန ဇဝန တဒါရမဏ စုတိဝသေန, စုဒ္ဒသဝိဓာနိ ဘဝန္တိ၊ ပဋိသန္ဓိ ဘဝင်္ဂါဝဇ္ဇန ပဉ္စ ဝိညာဏ ဌာနာဒိဝသေန ပန တေသံ ဒသဓာ ဌာနဘေဒေါ ဝေဒိတဗ္ဗော။

ကိစ္စသင်္ဂဟအဖွင့်။ ။ကိစ္စဖြင့်သင်္ဂြိုဟ်ရေတွက်ရမည့် အခါဏ်းဖြစ်၍ အရင်းခံကိစ္စကို ရှေးဦးစွာ ပြလိုသောကြောင့် "ပဋိသန္ဓိဘဝင်္ဂ၊ ပေ၊ စုဒ္ဒသဝိဓာနိ ဘဝန္တိ"ဟု မိန့်သည်၊ ယခုလောက၌ ရောင်းဝယ်မှု တရားဆိုးဖြတ်မှု သွားမှု လာမှုစသော အလုပ်ဟူသမျှကို ကိစ္စဟု ခေါ်သကဲ့သို့, ထို့အတူ ပဋိသန္ဓေစိတ် စသည်တို့၏ ဘဝဟောင်းနှင့် ဘဝသစ်ကို စပ်မှုစသည်ကို "ကိစ္စ"ဟု ခေါ်၏၊ "ကရဏံ ကိစ္စံ" ကရဏံ-ပြုခြင်းသည်၊ ကိစ္စံ-ကိစ္စမည်၏။ ကရဓာတ်က အလုံးစုံသော ဓာတ်နက်၌ ပြန့်နှံ့သောကြောင့် "ပြုခြင်း"ဟူရာ၌ ဆက်စပ်မှုကိုပြုခြင်း, ဆင်ခြင်မှုကိုပြုခြင်း, မြင်မှုကိုပြုခြင်းစသော အားလုံးကိုပင် ယူနိုင်သည်။

ပဋိသန္ဓိကိစ္စ။ ။"ပဋိသန္ဓာနံ ပဋိသန္ဓိ" ပဋိသန္ဓာနံ-ဆက်စပ်မှုသည်၊ ပဋိသန္ဓိ-မည်၏၊ ဘဝဟောင်း အပြတ်တွင် ဘဝသစ်၌ ရှေးဦးစွာ စိတ်၏ ဖြစ်ပေါ်ခြင်းသည် ဘဝဟောင်းနှင့် ဘဝသစ်ကို ဆက်စပ်ပေးသကဲ့သို့ ဖြစ်၏၊ ထိုကဲ့သို့ ဆက်စပ်မှု ကိစ္စကြောင့် သတ္တဝါဟု ခေါ်ရသော ခန္ဓာအစဉ်သည် မချုပ်ငြိမ်းဘဲ အသစ်အသစ် ဘဝကိုရလျက် တဝဲလည်လည် နေရလေသည်၊ ဤသို့ ဘဝဟောင်းနှင့် ဘဝသစ်ကို ဆက်စပ်မှု အခြင်းအရာသည် ပဋိသန္ဓေကိစ္စမည်၏။

ဘဝင်ကိစ္စ။ ။"ဘဝဿ အင်္ဂံ ဘဝင်္ဂံ"ဘဝဿ-ဥပပတ္တိဘဝ၏၊ အင်္ဂံ-မပြတ်မစဲ, ဖြစ်မြဲဖြစ်ရန်, အကြောင်းခံဖြစ်သောစိတ်သည်၊ ဘဝင်္ဂံ-မည်၏၊ ဘဝဿ ၌ ဘဝဟူသည် ဓာတုကထာ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်၌လာသော ဥပပတ္တိဘဝတည်း၊ ဥပပတ္တိဘဝဟူသည်လည်း "ကမ္မတော ဥပပဇ္ဇတီတိ ဥပပတ္တိ"အရ ကံကြောင့်ဖြစ်သော လောကီဝိပါက်နာမက္ခန္ဓာနှင့် ကဋတ္တာရုပ်ခေါ်သော ကမ္မဇရုပ်များတည်း။

ရှုံဦးအံ့—ကံအားလျော်စွာ အတိတ်ဘဝဟောင်းက ချုပ်ဆုံးသည့် အခြားမဲ့၌ သဝသစ်အတွက် ပဋိသန္ဓေစိတ်က ဆက်စပ်ပေးပြီးနောက်, အလားတူ ဝိပါက်များ ဆက်လက်၍ မဖြစ်လျှင် ပဋိသန္ဓေစိတ်၏ အခြားမဲ့၌ပင် စိတ်အစဉ်ပြတ်၍ တဘဝအဆုံးသတ်ဘွယ်ရှိ၏၊

ထို့ကြောင့် ထိုသို့မဆုံးရလေအောင် ပဋိသန္ဓေစိတ်၏အခြားမဲ့၌ ပဋိသန္ဓေနှင့် အလားတူ ဝိပါက်အစဉ် ဆက်လက်၍ဖြစ်ပေါ်လာလေသည်၊ ထို့နောက် ပဝတ္တိအခါ၌လည်း ဆိုင်ရာ အာရုံသစ်များအတွက် ဝီထိစိတ်များပေါ်ထွက်ပြီးနောက်, ထိုဝီထိစိတ်အစဉ် ချုပ်ပျောက်သည့်အခါ ပြအပ်သော ဝိပါက်စိတ်များ မပေါ်လာပါမူ စိတ်အစဉ်ပြတ်သဖြင့် စိတ္တဇရုပ် ကမ္မဇရုပ်များလည်း ပြတ်စဲဘွယ်ရှိ၏၊ ထိုသို့မဖြစ်ရလေအောင် (ကံအရှိန်ရှိသမျှ တဘဝလုံး ခန္ဓာအစဉ်မပြတ်ရအောင်) ဆက်စပ်တတ်သော ဝိပါတ်စိတ်ကို "ဘဝဿ အင်္ဂံ" အရ "ဘဝင်္ဂ" ဟု ခေါ်ရလေသည်၊ ဤ၌ကား ကိစ္စအရာဖြစ်၍ "ဘဝင်္ဂဿ ဘာဝေါ ဘဝင်္ဂ ဘာဝေါ"ဆို

လိုလျက် ဘာဝပုဒ် အကြေ ကြံပြီးလျှင်, (တနည်း-ဘာဝပဓာန ကြံပြီးလျှင်)ဘဝင်မည်သောစိတ်၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်သော ဆက်စပ်ခြင်း ကိစ္စကိုပင် ဘဝင်ကိစ္စဟုမှတ်။

အာဝဇ္ဇနကိစ္စ။ ။"အာဝဇ္ဇိယတေ အာဝဇ္ဇနံ"ဆင်ခြင်ခြင်းကိစ္စ၊ အာရုံအသစ်ထိခိုက်ထင်လာသည့်အခါ "ဟလို-ဘာပါလိမ့်မတုံး" ဟူသကဲ့သို့, အာရုံအသစ်ကို ဆင်ခြင်မှုသည် အာဝဇ္ဇနကိစ္စတည်း၊ တနည်း "အာဝဋ္ဋီယတေ အာဝဇ္ဇနံ" အာဝဋ္ဋီယတေ- ဘဝင်အစဉ်ကို ပြန်လည်စေခြင်းသည်၊ အာဝဇ္ဇနံ- အာဝဇ္ဇနမည်၏၊ ဝီထိမဖြစ်မီ ဘဝင်အစဉ်တွေ ဖြစ်နေရာ, အာရုံသစ် ထင်လာသည့်အခါ ထိုဘဝင်အစဉ်ကို ဆက်လက်၍မဖြစ်စေဘဲ ပြန်လည်စေသကဲ့သို့ ဖြစ်အောင် ရပ်တန့်သွားစေမှုသည် အာဝဇ္ဇနကိစ္စတည်း၊ [ဤနည်း၌ "အာဝဋ္ဋန" ဆိုလိုလျက် ဋ္ဋ ကို ဇ္ဇ ပြုထားသည်၊ စက္ခုစသော ၅ ဒွါရ၌ဖြစ်သော အာဝဇ္ဇနကို"ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန"ဟု ခေါ်၍ မနောဒွါရ၌ဖြစ်သော အာဝဇ္ဇနကို "မနောဒွါရာဝဇ္ဇန" ဟု ခေါ်သည်။]

ဒဿန-မြင်ခြင်း ကိစ္စ, **သဝန**-ကြားခြင်း ကိစ္စ, **ဃာယန**-အနံ့ကိုယူခြင်း ကိစ္စ, **သာယန**-အရသာကို သာယာခြင်း ကိစ္စ, **ဖုသန**-တွေ့ထိခြင်း ကိစ္စတို့ကား ထင်ရှားပြီ။

သမ္ပဋိစ္ဆန္နကိစ္စ။ ။"သမ္ပဋိစ္ဆီယတေ သမ္ပဋိစ္ဆနံ" သမ္ပဋိစ္ဆီယတေ-အာရုံကို ခံယူသကဲ့သို့ ဖြစ်ခြင်းသည်၊ သမ္ပဋိစ္ဆနံ-မည်၏၊ အာဝဇ္ဇနက ဆင်ခြင်၍, စက္ခုဝိညာဏ်စသည်တို့ ယူအပ်ပြီးသော အာရုံကို လွှတ်မပစ်လိုက်ဘဲ လက်သင့် ခံထားသကဲ့သို့ ဖြစ်ခြင်းသည် သမ္ပဋိစ္ဆန္နကိစ္စတည်း။

သန္တီရဏကိစ္စ။ ။"သမ္မာတီရဏံ (တုလနံဝီမံသနံ) သန္တီရဏံ" သမ္မာ-ကောင်းစွာ၊ တီရဏံ တုလနံ-နှိုင်းချိန်ခြင်းသည်၊ ဝီမံသနံ-စုံစမ်းသကဲ့သို့ ဖြစ်ခြင်းသည်၊ သန္တီရဏံ-မည်၏၊ ဧည့်သည်အသစ် ရောက်သည့်အခါ အိမ်မှာ လက်သင့်ခံပြီးနောက် "လူကောင်းလေလား, လူဆိုးလေလား" ဟု စုံစမ်းသကဲ့သို့, သမ္ပဋိစ္ဆန္နက လက်သင့်ခံထားသော အာရုံကို ဣဋ္ဌ အခြင်းအရာ (ကောင်းသောအရသာ) ရှိလေသလား, အနိဋ္ဌ အခြင်းအရာ ရှိလေသလား ဟု စုံစမ်းနှိုင်းချိန်သကဲ့သို့ ဖြစ်မှုသည် သန္တီရဏကိစ္စတည်း။

ဝုဋ္ဌောကိစ္စ။ ။"ဝိသုံဝိသုံ အဝတ္ထိန္ဒြိတွာ ဌပနံ, ဝေါဋ္ဌပနံ" ဝိသုံဝိသုံ-အသီးအသီး၊ အဝတ္ထိန္ဒြိတွာ-ပိုင်းခြား သတ်မှတ် ဆုံးဖြတ်၍၊ ဌပနံ-ထားခြင်းသည်၊ ဝေါဋ္ဌပနံ-မည်၏၊ သန္တီရဏစိတ်က စုံစမ်းပြီးနောက် အာရုံကို ဣဋ္ဌ အခြင်းအရာ (သာယာဘွယ်) ဟူ၍၎င်း, သို့မဟုတ် အနိဋ္ဌ အခြင်းအရာ (မသာယာဘွယ်) ဟူ၍၎င်း, အသီးအသီး ပိုင်းခြား သတ်မှတ် ဆုံးဖြတ်ခြင်းသည် ဝုဋ္ဌော ကိစ္စတည်း၊

“ ဝေါဋ္ဌပနံ,,ပန ယထာသန္တီရိတေ အတ္ထေ နိစ္ဆယာကာရေန ပဝတ္တိတွာ” ····**မဟာဋီကာ။**

နောက်ဋီကာတို့၌“ အညိုဟူ၍ငင်း, အနီစသည်ဟူ၍ငင်း, ဆုံးဖြတ်မှုကို ဝုဋ္ဌော ကိစ္စ ”ဟု ဖွင့်၏၊ ပဉ္စဒွါရ ဝီထိအခိုက်၌ အညို အနီ စသည်ဖြင့် မဆုံးဖြတ်နိုင်သေး၊ တဒနုဝတ္တက ဝီထိ၌သာ ထိုကဲ့သို့ ဆုံးဖြတ်နိုင်သည်၊ ပဉ္စဒွါရ၌ကား ဇောတို့က အာရုံအရသာကို ခံစားဘို့ရာ ဣဋ္ဌ-အနိဋ္ဌ အခြင်းအရာ လောက်ကိုသာ ဆုံးဖြတ်နိုင်ဘွယ်ရှိသည်၊ [ဝေါဋ္ဌပနပုဒ် အဆုံးအဖြတ်ကို ဝီထိပိုင်းမှာရှု]

ဇောကိစ္စ။ ။“ဇဝတိ တိဇဝနံ” ဇဝတီတိ-အဟုန်ပြင်းစွာ ဖြစ်ပေါ်လာသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ဇဝနံ-မည်၏၊ “ ဝေဂေါ ဇဝေါ ရယော ” ဟု အဘိဓါန်“အဟုန်” အနက်ဟော “ဇဝ” သဒ္ဒါလာ၏၊ ထို့ကြောင့် အကြိမ် နည်းသည်ဖြစ်စေ များသည်ဖြစ်စေ,အဟုန် ပြင်းပြင်း တင်းတင်း ထန်ထန် ဖြစ်ပေါ်လာသော စိတ်ကို ဇောစိတ်ဟု ခေါ်၏၊ မဂ်ဇော အဘိညာဏ် ဇောတို့သည် တကြိမ်သာ ဖြစ်သော်လည်း တကြိမ် ဆိုရလောက်အောင် အဟုန်အရှိန် ရှိကြ၏၊ ဘဝင်တို့ကား အကြိမ်များစွာ ဆက်ကာဆက်ကာ ဖြစ်ပါသော်လည်း အဟုန်အရှိန် မရှိကြ၊ ထို ဇောစိတ်တို့၏ ကိစ္စကား အာရုံ၏အရသာကို ခံစားခြင်းတည်း၊ ထို့ကြောင့် “ဇဝန ဘာဝ” ဟု ဆိုလိုလျက် ဘာဝပုဒ် အကြေကြံ၍ ဇော၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ အာရုံအရသာကို ခံစားခြင်းသည် ဇဝနကိစ္စတည်း-ဟု မှတ်။

တဒါရုံကိစ္စ။ ။ “တဿ အာရမဏံ အာရမဏံ ယဿာတိ တဒါရမဏံ ” တဿ-ထိုဇော၏၊ အာရမဏံ-အာရုံဟူသော၊ ယဿ-အကြင်စိတ်၏၊ အာရမဏံ-အာရုံသည်၊ အတ္ထိ-ရှိ၏၊ ဣတိ-ထို့ကြောင့်၊ တဒါ.ရမဏံ-မည်၏၊ [တဒါရမဏာ-ရမဏ-ဆိုလိုလျက် အာရမဏ တပုဒ်ကြေ] မိမိရှေ့က ဇောတို့ ယူအပ်ပြီးသော အာရုံကိုထပ်၍ယူသော စိတ်များကို တဒါရမဏစိတ် ဟုခေါ်သည်၊ ဤ၌ကား ကိစ္စအရာဖြစ်၍ တဒါရမဏဘာဝ (တဒါရုံ၏ ဖြစ်ကြောင်းကိစ္စ) ဟု ဆိုလိုလျက် ဘာဝပုဒ် အကြေကြံ၍ “ ဇော၏အာရုံကို ဆက်လက်ယူခြင်းကို တဒါရမဏကိစ္စ ” ဟု မှတ်။

* [**စုတိကိစ္စ။** ။“စဝနံ စုတိ” စဝနံ-ပစ္စုပ္ပန်ဘဝမှ ရွေ့လျောခြင်းသည်၊ စုတိ-စုတိ မည်၏၊ ဝီထိစိတ်တို့၏ အကြားအကြား၌ ကံအရှိန်ရှိသမျှ ဘဝမပြတ်ရအောင် ဘဝင်စိတ်က ဆက်စပ်၍လာခဲ့ရာ, ကံအရှိန် ကုန်သည့်အခါ နောက်ထပ် မဆက်စပ်နိုင်တော့ဘဲ အဆုံးသတ်ဖြစ်သော ဘဝင်စိတ်ကိုပင် ဖြစ်ဆဲဘဝမှ လျောကျခြင်းကြောင့် “စုတိ” ဟု ခေါ်ဝေါ်ရသည်၊ ထို့ကြောင့် တဘဝအတွက် ဘဝင်နှင့် စုတိစိတ်တို့လည်း တူလျက် ရှိရလေသည်၊ ဤ စုတိကိစ္စကား ဖြစ်ဆဲဘဝမှရွေ့လျောခြင်းတည်း။)

ပဋိသန္ဓိ၊ ပေ၊ ဌာနဘေဒေါ ဝေဒိတဗ္ဗော–"တိဋ္ဌတိ တ္တောတိ ဌာနံ" တွေ-၍အခါ၌၊ စိတ္တံ–ပဋိသန္ဓေစသော စိတ်သည်၊ တိဋ္ဌတိ-ဖြစ်တည်၏၊ ဧတ္ထ-၍သို့ စိတ်ဖြစ်တည်ရာ၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ တံ-ထိုအခါသည်၊ ဌာနံ–ဌာနမည်၏၊ ၍ဝစနတ္ထအရ စိတ် ၃-ကြိမ်ဖြစ်ရာတွင် ရှေ့စိတ် နောက်စိတ် နှစ်ခုတို့၏ အလယ်အကြား၌ စိတ်တခုဖြစ်ဘို့ရာ အချိန်အခါ ကာလရှိ၏၊ ထိုအကြားဖြစ်သော အခါကာလ ပညတ်ကို ဌာန ခေါ်သည်ဟု မှတ်၊ ကာလကို တည်ရာဌာန အဖြစ်ဖြင့် သုံးစွဲသင့်ကြောင်းမှာလည်း "ကာလော ဟိ စိတ္တပရိစ္ဆိန္နော သဘာဝတော အဝိဇ္ဇမာနောပိ အာဓာရဘာဝေနေဝ သညာတော အဓိကရဏန္တိ ဝုတ္တော" ဟူသော ဋီကာ ဂါထာအဖွင့် မူလဋီကာကို ထောက်၍ ယုံကြည်လောက်ပြီ၊ " ပဋိသန္ဓိယာ ဌာနံ ပဋိသန္ဓိဌာနံ" စသည် ဝိဂြိုဟ်ပြု၊ ပဋိသန္ဓိယာ-ပဋိသန္ဓေစိတ်၏၊ ဝါ-ပဋိသန္ဓေကိစ္စ၏၊ ဌာနံ–ဖြစ်တည်ရာ ကာလသည်၊ ပဋိသန္ဓိဌာနံ-ပဋိသန္ဓေ ဌာနမည်၏။

ကိစ္စနှင့် ဌာနအထူး။ ။ယခု ပြအပ်ခဲ့ပြီးသော အဖွင့်များအရ ကိစ္စနှင့်ဌာန အထူးကို ၍သို့ သိရာ၏၊ ပဋိသန္ဓေစိတ် အစရှိသော ပရမတ္ထတရားတို့၏ ဘဝသစ်ကို ဆက်စပ်မှု, အာရုံကို ဆင်ခြင်မှုစသော အခြင်းအရာသည် ကိစ္စမည်၏၊ စုတိစိတ် ပဋိသန္ဓေစိတ် ဘဝင်စိတ်ဟု စိတ်အစဉ်ရှိရာတွင် ရှေ့စုတိစိတ် နောက်ဘဝင်စိတ် ၂ ပါးတို့၏ အကြား၌ ပဋိသန္ဓေစိတ် တခု၏ ဖြစ်လောက်ရာ ခဏယ် ၃ ချက်ကာလသည် ဌာနမည်၏၊ ၍အကြားကာလသည် ပရမတ် မဟုတ် ပညတ်ဖြစ်သောကြောင့် "အန္တရပညတ်" ဟု ကျမ်းဂန်များ၌ သုံးစွဲသည်။

[**မဟာဋီကာ**] ပဋိသန္ဓိ ဝိညာဏာဒီနံ ကိစ္စံနာမ ဘဝန္တရ ပဋိသန္ဓာနာဒိနာ အာကာရေန ပဝတ္တိဝေ၊ ပဋိသန္ဓိအာဒိကာလေ ပန စုတိဘဝင်္ဂါနံ အန္တရာဠံ ပဋိသန္ဓိယာ၊ ပေ၊ ဌာနန္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။

တရားသူကြီး, တရားစီရင်မှုကိစ္စ, တရားစီရင်ရာ ရုံးဌာန-သုံးမျိုးပြားသကဲ့သို့, ထို့အတူ ပဋိသန္ဓေစိတ်, ဆက်စပ်ခြင်းကိစ္စ, ဆက်စပ်ရာကာလ ဌာန-ဟု ၃ မျိုး ပြားပုံကို သိရာ၏၊ ဆက်ဦးအံ့–ထိုအချိန်ကာလ ဌာနဟူသည် ဘာမျှ မရှိသော ပညတ်ဖြစ်၍ ထိုဌာနဖြစ်သော ကာလ၏ပုံစံကို ဘာမျှမရှိသော သုညသုံးလုံးဖြင့်

"စု ပ ဘ"
၀၀၀ ၀၀၀ ၀၀၀ ဟု ပြခဲ့ကြ၏၊ ၍၌ သုညသုံးလုံးတွဲမှာ ဌာန၏ ပုံစံတည်း၊ စု-ပ-ဘ တို့ကား ထိုဌာန၌ ရှေ့လျောခြင်း, ဆက်စပ်ခြင်း ဟူသော ကိစ္စတပ်လျက် ဖြစ်ကြသော စုတိ ပဋိသန္ဓေ ဘဝင် စိတ်များ၏ ပုံစံတည်း၊ ထို့ကြောင့် ကိစ္စနှင့် ဌာန၏ ကွဲပြား ခြားနားပုံမှာ အလွန့်အလွန် ထင်ရှားလှပေ၏၊ ကိစ္စက ၁၄ မျိုး, ဌာနက ၁၀ မျိုးသာ ရှိသဖြင့်လည်း ကိစ္စနှင့် ဌာနတို့ သဘာဝ မတူကြောင်းကို ကောင်းကောင်းကြီး မှတ်ယူသင့်ပြီ တမုံ့။

ဋီကာကျော်ဝါဒ။ ။ဋီကာကျော်၌ကား "ပဋိသန္ဓိကိစ္စ အရလည်း စိတ်ပင်, ပဋိသန္ဓိဌာန အရသည်း စိတ်ပင်တည်း" ဟု ယူ၍ ကိစ္စနှင့် ဌာနသည် အရမပြား ပေ, သို့သော် "သိလာပုတ္တကဿ+သရီရံ" ကဲ့သို့ "ပဋိသန္ဓိယာ+ဌာနံ, ပဋိသန္ဓိ ဌာနံ" ဟု ဝစနတ်ပြုရကြောင်းကို ဖွင့်ပြ၏၊ "သိလာပုတ္တကဿ - သားကလေး သဘွယ်သေးငယ်သော ကျောက်တုံး၏၊ သရီရံ-ကိုယ်တည်း၊ ဤ၌ "သိလာပုတ္တက" အရ (အထက်-အောက်-နံပါးမကျန်) ကျောက်တုံးကလေး တခုလုံးရ၏၊ သရီရံ-အရလည်း (အထက်-အောက် စသည်မကျန်) တခုလုံးပင်ရ၏၊ ဤသို့ အရ မကွဲ ပြားသော်လည်း ကွဲပြားသလို တင်စားသော အဘေဒ ဘေဒူပစာရ နည်းအားဖြင့် "သိလာပုတ္တကဿ+သရီရံ" ဟု သမ္ဗန်+သမ္ဗန္ဓိ ခွဲ၍ ဆိုသကဲ့သို့, ဤ၌လည်း ပဋိ သန္ဓိကိစ္စ အရနှင့် ပဋိသန္ဓိဌာန အရ မကွဲပြားသော်လည်း "ပဋိသန္ဓိယာ+ဌာနံ, ပဋိသန္ဓိဌာနံ" ဟု သမ္ဗန်နှင့် သမ္ဗန္ဓိ ခွဲခြား၍ ဆဋ္ဌီတပ္ပုရိသ်သမာသ် ပြုနိုင်သည် ဟူလို။

ပဉ္စဝိညာဏဌာန—အာဝဇ္ဇန်းနှင့် သမ္ပဋိစ္ဆိုန်းတို့၏ အကြားဖြစ်သော အခါကာ လသည် စက္ခုဝိညာဏ်၏ ဖြစ်ရာဌာနလည်း ဟုတ်၏၊ သောတ ဃာန ဇိဝှါ ကာယ ဝိညာဏ်တို့၏ ဖြစ်ရာဌာနလည်းဟုတ်၏၊ ထို့ကြောင့် ထိုငါးကိစ္စ၏ဖြစ်ရာ ဌာနမှာ "ပဉ္စဝိညာဏဌာန" တဌာနထည်းသာတည်း၊ "ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်း စက္ခုဝိညာဏ် သမ္ပဋိစ္ဆိုန်း, ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်း သောတဝိညာဏ် သမ္ပဋိစ္ဆိုန်း" စသည်ဖြင့် ဝီထိစဉ် ကို သတိပြုလေ။

[ဌာနအပြား] သန္ဓိကေ-ဆ ဘဝင်္ဂ, ဒွါဝဇ္ဇနံ ပဉ္စဓာကို၊
ဒွေဝေါ-ဇော ဆ-တဒါ ဒွေ တိ, စုတီတိ ပန္န ဝီသတိ။

[ပဋိသန္ဓေ တဌာန, ဘဝင် ၆ ဌာန, အာဝဇ္ဇန်း ၂ ဌာန, ပဉ္စဝိညာဏ် သမ္ပ ဋိစ္ဆိုန်း သန္တီရဏတို့ ၁ ဌာနစီ, ဝုဋ္ဌော ၂ ဌာန, ဇော ၆ ဌာန, တဒါရုံ ၂ ဌာန, စုတိ ၃ ဌာန, ပေါင်း ၂၅ ဌာန ဟူလို၊ ထိုဌာနများကို သင်္ခေပဝဏ္ဏနာလာ အကျယ်ဂါထာဖြင့် ထင်ရှားစေအံ့၊ ဝီထိ နားလည်သည့်အခါ အလို့အလျောက် သဘောပေါက်လိမ့်မည်။]

သန္ဓိ ဌာနံ စု ဘန္တရံ, ပ အာ-တ အာ-ဇ အာ-ဝေါ အာ၊
တ စု-ဇ စုန္တရံ ဘဿ, ဆဌာနံ ပရိဒီပယေ။
ဘ ဝိ-ဘ ဇန္တရံ ယေဝ, ဒ-အာ ဌာနံ အာသန္တရံ၊
ဝိဌာနေကံ ဝိတိန္တရံ, သံဌာနေကံ သံဝေါန္တရံ။
တီဌာနေကံ ဒု ဝေါဌာနံ, တီ ဇ-တီ ဘန္တရံတထာ၊
ဝေါတ-ဝေါဘ-ဝေါစုန္တရံ, အာတ-အာဘ-အာစုန္တရံ။

ဇ ဌာနံ ဆ-ဇ ဘ-ဇ စု, န္တရံ ဥေ ယုံ ဒု-တ-ဌာနံ၊
တ ပ-ဇ ပ-ဘ ပန္တရံ, စုတိဌာနံ တိဓာမတံ။—**သခေ်ပဝဏ္ဏနာ**။

စေတသိက်တို့ကို ရေတွက်ခြင်း

ဆောင်] **တကိစ္စဖြစ်, ဆဲ့ခုနစ်တည်း, လေးဖြစ်နှစ်ပါး, ငါးကေဝီ, ခြောက်လီမှာ တစ်, ခွန်လည်း တစ်ပင်, ကိုးဖြစ်ကား တေး, ဆဲ့လေး ခုနစ်ရပ်, ကိစ္စတပ်သည်, ပေါင်းအပ် ဒွိပညာသတည်း။**

တကိစ္စတပ်သော စေတသိက်ကား ဇောကိစ္စတခုစီသာ တပ်သော အကုသိုလ် ၁၄, ဝိရတီ ၃, ပေါင်း ၁၇ တည်း၊ လေးကိစ္စတပ်ကား (အပ္ပမညာချာန်ကြောင့် ရူပဘုံ၌ဖြစ်ရသော ရူပဝိပါက်နှင့် မဟာကုသိုလ် စသည် ယှဉ်ခိုက် ပဋိသန္ဓေ ဘဝင် စုတိ ဇော ကိစ္စတပ်သော) အပ္ပမညာ ၂ခုတည်း၊ ငါးကိစ္စတပ်ကား (ယခင် ၄ ကိစ္စနှင့် မဟာဝိပါက်ယှဉ်ခိုက် တဒါရုံကိစ္စတပ်သော) ဝိရတိ အပ္ပမညာမှ ကြွင်းသော သောဘန ၂၀, ဆန္ဒ,ပေါင်း ၂၁ တည်း၊ ခြောက်ကိစ္စတပ်ကား ယခင် ၅ ကိစ္စနှင့် သောမနဿသန္တီရဏယှဉ်ခိုက် သန္တီရဏ ကိစ္စတပ်သော) ပီတိ ၁ သာတည်း၊ ခုနစ်ကိစ္စတပ်ကား(သန္တီရဏကြဉ် ယခင် ၅ ကိစ္စနှင့် မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း ယှဉ်ခိုက် အာဝဇ္ဇန်း ဝုဋ္ဌော ကိစ္စ တပ်သော) ဝီရိယ ၁ သာတည်း၊ ကိုးကိစ္စတပ်ကား (ယခင် ၇ ကိစ္စနှင့် သန္တီရဏ သမ္ပဋိစ္ဆိုန် းကိစ္စတပ်သော) ဝိတက်ဝိစာရ အဓိမောက္ခတည်း၊ ဆဲ့လေးကိစ္စတပ်ကား သဗ္ဗစိတ္တသာဓာရဏစေတသိက် ၇ တည်း။

[အကျယ်] **တကိစ္စဖြစ်, ဆဲ့ခုနစ်ကို, စိစစ်ဘွယ်ဟု, အကျယ်ရှုသော်, အကုသလ, စုဒ္ဒသနှင့်, ဝိရတိတ္တယံ, ပေါင်း မချန်တည်း၊ တဖန်တွေးလျှင်, လေးနှစ်အင်အား, ပမဉ် ၂-ပါး၊ ကော်ဝိငါးဝယ်, များ သောဘန, ကျန်သမျှနှင့်, ဆန္ဒကိုယူ၊ ခြောက်မှုကား တစ်, ပီတိ ဖြစ်၏၊ ခုနစ်တစ်မှာ, ဝီရိယာတည်း၊ ကိုးဖြာသုံးတွက်, ဝိတက်ဝိစာ, မိမောက္ခာရေး၊ ဆဲ့လေးခုနစ်ရပ်, ကိစ္စတပ်၌, သဗ္ဗစိတ္တ, သာဓာရဏသည်၊ ပေါင်းထ ဒွိပညာသတည်း။**

ဒွါရသင်္ဂဟေ ဒွါရာနိနာမ စက္ခုဒွါရံ သောတဒွါရံ ဃာနဒွါရံ
ဇိဝှါဒွါရံ ကာယဒွါရံ မနောဒွါရဉ္စေတိ ဆဗ္ဗိဓာနိ ဘဝန္တိ။

ဒွါရသင်္ဂဟာအဖွင့်။ ။“ဒွရိယန္တေ သံဝရိယန္တေတိ ဒွါရာနိ” ယာနိဆိဒ္ဒါနိ-အကြင်အပေါက်တို့ကို၊ ဒွရိယန္တေ သံဝရိယန္တေ-ပိတ်အပ်ကုန်၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ တာနိ-ထိုအပေါက်တို့သည်၊ ဒွါရာနိ-ဒွါရမည်၏။ ဤဝစနတ်အရ ပကတိ တံခါးပေါက်ကိုသာရသည်, တံခါးရွက်ကို မရ၊ ဤ၌ကား “ဒွါရာနိဝိယာတိ ဒွါရာနိ”, ဟူသော ဥပမာတဒ္ဓိတ် (တနည်း-သဒိသူပစာရနည်း)အရ စက္ခုပသာဒစသည်ကို “ဒွါရ” ဟု ဆိုသည်။ ရွှေဥုးအံ့-အိမ်၌ တံခါးပေါက်မရှိလျှင် လူတို့မဝင်နိုင်, အိမ်

တံခါးပေါက်သည် လူတို့ဝင်ရောက်ရာ ဖြစ်သကဲ့သို့, စက္ခုပသာဒ စသည်မရှိလျှင် စက္ခုဒွါရိကစသော ဝီထိစိတ်များ မဖြစ်နိုင်၊ ခန္ဓာအိမ်၏ စက္ခုပသာဒ စသော တံခါးပေါက်များသည် စက္ခုဒွါရိကစသော ဝီထိစိတ်များ၏(ဝင်ရောက်လာသည့် ပမာ) ဖြစ်ပေါ်လာကြောင်းပေတည်း။

[မူလဋီကာ] ဝလဉ္ဇန္တိ ပဝိသန္တိ ဧတေနာတိ ဝလဉ္ဇနံ, တံတံဒွါရိကာနံ ဖဿာဒီနံ ဝလဉ္ဇနဋ္ဌေန (ဒွါရံ)။

ဝါဒန္တရ။ ။စက္ခုပသာဒ ဟူသည် မျက်လုံးအတွင်း၌ရှိသော အကြည်ဓါတ် ပင်တည်း၊ သောတပသာဒ စသည်များလည်း ၎င်းနည်းပင်၊ ဘဝင် ဟူသော မနော ဒွါရလည်း "ပဘဿရမိဒံ ဘိက္ခဝေ စိတ္တံ" စသော အင်္ဂုတ္တိုရ်ပါဠိတော်နှင့်အညီ ပြိုးပြိုးပြက်ပြက် အရောင်ထွက်သကဲ့သို့ လွန်စွာကြည်လင်၏၊ ထို့ကြောင့် ကြီးကျယ် ခမ်းနားသော အိမ်များ၌ တပ်ထားအပ်သော မှန်တံခါးသည် အပြင်ဘက် အရောင် အရိပ်တို့၏ ထင်ကြောင်း, အတွင်းလူများက ထိုထင်လာသော အရောင်အရိပ်ကို မြင်ကြောင်း ဖြစ်သကဲ့သို့, ထို့အတူ ခန္ဓာအိမ်၌လည်း အပြင်အာရုံ အမျိုးမျိုးတို့၏ ထိခိုက် ထင်လာဘို့ရန်နှင့် အတွင်းက ဝီထိစိတ်များ၏ ထိုအာရုံများကို ယူနိုင် သိနိုင် ဘို့ရာ စက္ခုအကြည်ဓါတ်စသော မှန်တံခါး ခြောက်ခု တပ်လျက် ပါလာသည်ဟု ပြောစမှတ် ပြုကြသေး၏၊ စကားသုံးနှုန်းပုံမှာ ဆန်းကြယ် ဝေဆာပါပေ၏၊ သို့သော် ထိုအဓိပ္ပါယ်သည် စက္ခုပသာဒအတွက် သင့်သလိုလို ထင်ရသော်လည်း, သောတ ပသာဒ စသည်တို့အတွက်နှင့် ဘာမျှ မရှိသော အဘာဝပညတ်များပင် ထင်လာ နိုင်ရာ မနောဒွါရအတွက်၌ သင့်နိုင်ဘွယ်ရာအကြောင်း မမြင်ခြေ။ [အာရုံထင်ပုံကို ပြရာ ဝီထိခဏ်း၌ သာ၍ ထင်ရှားလတံ့။]

တတ္ထစက္ခုမေဝ စက္ခုဒွါရံ, တထာ သောတာဒယော သောတဒွါရာဒီနိ— ဤဝါကျ၌ စက္ခုမေဝ စက္ခုဒွါရံဖြင့် "စက္ခုမေဝဒွါရံ, စက္ခုဒွါရံ" ဟူသော အဝဓာရဏ ကမ္မဓာရယ်သမာသ်ကို ပြသည်၊ ထိုစကားမှန်၏—မူလရှိရင်းသမာသ်ပုဒ်၌ တစိတ် တပိုင်းကိုသာ ဆို၍ တစိတ်တပိုင်းကို မဆိုဘဲ ချန်ထားခြင်းသည် ပြဆိုအပ်သော ပုဒ်တစိတ်နှင့် ချန်ထားအပ်သော ပုဒ်တစိတ်တို့ အရတူ (ကမ္မဓာရယ်သမာသ်) ဖြစ်ကြောင်းကိုသော်လည်း ပြ၏၊ ဥပမာ "ကိတ္တိ သဒ္ဒေါတိ ကိတ္တိယေဝ" ဟု ပြရာ၌ ကိတ္တိနှင့် သဒ္ဒတို့ အရတူ ကမ္မဓာရယ်သမာသ် ဖြစ်ကြောင်းကို ပြသကဲ့သို့တည်း၊ တရံတခါ တိုက်ရိုက်ဆိုအပ်သော ပုဒ်သာ အနက်ရှိ၍, ချန်ထားအပ်သော ပုဒ် အတွက် အနက် သီးခြားမရှိ (တဗ္ဗာဝဝုတ္တိ ကမ္မဓာရယ်သမာသ်) ဖြစ်ကြောင်းကို သော်လည်း ပြ၏၊ ဥပမာ–"ဒိဋ္ဌိဂတန္တိ ဒိဋ္ဌိယေဝ" ဟု ဖွင့်ပြရာ၌ ဂတအတွက် အနက်သီးခြား မရှိကြောင်းကို ပြသကဲ့သို့တည်း၊ ဤ၌ကား စက္ခုနှင့် ဒွါရတို့ အရတူ

ကမ္မဓာရယ်သမာသ် ဖြစ်ကြောင်းကို သိစေလို၍ ဒွါရပုဒ်ကို ချန်ပြီးလျှင် "စက္ခုမေဝ" ဟု ဖွင့်ပြလေသည်။

[ဆောင်] **သမာသ်ပုဒ်တွင်, တပုဒ်ကြဉ်၍, ဖွင့်လျှင်နည်းမူ, အရတူဟု, ယူစေတရပ်, ချန်လှပ်ပုဒ်နက်, ထူးမထွက်ဟု, မှတ်ချက်တသွယ်, သင့်အောင်ချယ်သည်, ကြံဘွယ်ဤနည်း တွေ့တိုင်းတည်း။**

တထာ သောတာဒယော သောတဒွါရာဒီနိ စသည်ဖြင့်"သောတမေဝ+ဒွါရံ, ဃာနမေဝ+ဒွါရံ, ဇိဝှါဝေ+ဒွါရံ, ကာယောဝေ+ဒွါရံ, မနောဝေ+ဒွါရံ, မနောဒွါရံ" ဟူသော ဝစနတ်ကိုပြသည်၊ "မနာနံ+ဒွါရံ(မနာနံ-ဝီထိစိတ်တို့၏၊ ဒွါရံ-ဖြစ်ကြောင်းတည်း)" ဟု တနည်း ဝိဂြိုဟ်ပြုကြသေးသည်ကား ကျမ်းရင်း အာဘော်မကျ၊ ဝီထိစိတ်၏ဖြစ်ကြောင်းကို မနောဒွါရဟု ဆိုလျှင် စက္ခုပသာဒ စသည်တို့လည်း ဝီထိစိတ်၏ ဖြစ်ကြောင်းများပင်ဖြစ်၍ မနောဒွါရ မည်ရလိမ့်မည်။

မနောဒွါရံ ပန ဘဝင်္ဂန္တိ ပဝုစ္စတိ—မနောဒွါရ စသည်တို့ကဲ့သို့ ရုပ်တရားမဟုတ်, ဘဝင်စိတ်များတည်း၊ ဘဝင်စိတ်များ၌ အာရုံထင်လာလျှင် ထိုအာရုံကို ယူလျက် မနောဒွါရိက ဝီထိစိတ်များ ဖြစ်ရသောကြောင့်"ဘဝင်စိတ် ဟူသမျှကို မနောဒွါရ" ဟု ခေါ်ဝေါ်အပ်သည်။

ဋီကာကျော်အဆို။ ။"ဘဝင်္ဂန္တိ အာဝဇ္ဇနာနန္တရံ ဘဝင်္ဂံ" ဟု ဖွင့်သော ဋီကာကျော်ကား အာဝဇ္ဇန်း၏ အခြားမဲ့ (ရှေ့က) ဖြစ်သော ဘဝင်္ဂုပစ္ဆေဒကိုသာ မနောဒွါရဟု ယူလို၏၊ ထိုဋီကာအလိုကား- "အတီတဘဝင် ဘဝင်္ဂစလန ဘဝင်္ဂုပစ္ဆေဒ မနောဒွါရာ ဝဇ္ဇန်း ဇော" ဟု စိတ်အစဉ်ဖြစ်ရာ၌ အတီတဘဝင်နှင့် ဘဝင်္ဂစလနတို့သည် မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း စသော ဝီထိစိတ်ကို တိုက်ရိုက် မဆက်သွယ်နိုင် ကျေးဇူးမပြုနိုင်၊ ဘဝင်္ဂုပစ္ဆေဒကသာ မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်းအား တိုက်ရိုက် ဆက်သွယ်၍ အနန္တရသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုနိုင်၏၊ ရွာသို့ဝင်သော တံခါးပေါက်သည် ရွာနှင့်တဆက်ထည်း နေရသကဲ့သို့, ဝီထိစိတ်တို့ ဖြစ်ကြောင်း ဒွါရလည်း ဝီထိစိတ်တို့နှင့် တဆက်ထည်း နေသင့်၏၊ ထို့ကြောင့် ဝီထိစိတ်တို့၏ ဖြစ်ကြောင်း ဘဝင်ကို မနောဒွါရဟု ဆိုရာ၌ ဘဝင်္ဂုပစ္ဆေဒကိုသာ မနောဒွါရ ဟု ခေါ်သင့်သည် ဟူလိုသတတ်။

အပြစ်ပြလျက် ဆုံးဖြတ်ချက်။ ။ဝီထိစိတ်တို့၏ မုချဖြစ်ကြောင်းကိုသာ ဒွါရ ဟု ဆိုလိုလျှင် အိပ်ပျော်သည့်အခါ အခြားဝီထိစိတ်များ ဖြစ်စဉ်အခါ၌ များစွာသော ပသာဒတွေသည် ဝီထိစိတ်၏ ဖြစ်ကြောင်းမဟုတ်သောကြောင့် စက္ခုဒွါရ စသော အမည်ကို မရထိုက်ဘဲ ရှိရာ၏၊ စင်စစ်မှာ ပသာဒရုပ်မှန်လျှင် အာရုံ၏ထင်ရာ ဟုတ်-ဟုတ်,မဟုတ်-ဟုတ် အမြဲဒွါရရုပ် မည်သည်သာတည်း၊ ဥပမာ- "ဝလဉ္ဇနဒ္ဓေန

ဒွါရံ'' အရ၊ ထွက်ဝင်ကြောင်း အပေါက်ကို ဒွါရ (တံခါး) ဟု ဆိုရာ၌ ထွက်ဝင်သူ ရှိရှိ-မရှိရှိ အမြဲ ဒွါရ (တံခါး) မည်သကဲ့သို့တည်း၊ ထို့အတူ ဘဝင် ဟူသမျှလည်း အခွင့်သာလျှင် ဝီထိစိတ်တို့ဖြစ်ကြောင်း ဒွါရချည်းသာ ဖြစ်သောကြောင့် ဘဝင်ဟူသမျှ ဒွါရအမည် ရထိုက်သည်၊ ထို့ကြောင့်ပင် အရှင်အနုရုဒ္ဓါလည်း မည်သည့်ဘဝင် ဟု မသတ်မှတ်ဘဲ "မနောဒွါရံ ပန ဘဝင်္ဂန္တိ ပဝုစ္စတိ'' ဟု ဘဝင်အားလုံးပင် သိမ်းကြုံးခဲ့လေသည်။

မနောဒွါရအမျိုးမျိုး။ ။"အယံနာမ မနော မနောဒွါရံ န ဟောတီတိ န ဝတ္တဗ္ဗော''ဟူသော အဋ္ဌသာလိနီ ဒွါရကထာ၌ ရှေးရှေးစိတ်က နောက်နောက်စိတ်ဖြစ်ဖို့ရန် အနန္တရသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုသောကြောင့် ရှေးရှေးစိတ် ဟူသမျှသည် နောက်နောက်စိတ်၏ ဖြစ်ကြောင်း မနောဒွါရ မည်၏၊ မနဿ-နောက်နောက်စိတ်၏၊ ဒွါရံ-ဖြစ်ကြောင်းတည်း၊ မနောဒွါရံ-နောက်နောက်စိတ်၏ ဖြစ်ကြောင်း၊ ဤမနောဒွါရယူပုံသည် ဒွါရ ၆ ပါး ဝေဘန်ရာဌာနနှင့် မဆိုင်။ [အယံနာမ မနော-ဤမည်သော စိတ်ကို၊ မနောဒွါရံ န ဟောတီတိ - မနောဒွါရ မဟုတ်ဟူ၍၊ န ဝတ္တဗ္ဗော-မဆိုထိုက်။]

[**ဓာတုဝိဘင်္ဂ၌**] ပဋိစ္စာတိ(နာမ)အာဂတဋ္ဌာနေ အာဝဇ္ဇနံ ဝိသုံ န ကာတဗ္ဗံ, ဘဝင်္ဂနိဿိတမေဝ ကာတဗ္ဗန္တိ, တသ္မာ ဣဓ မနောတိ သဟာဝဇ္ဇနကံ ဘဝင်္ဂံ။

ပဋိစ္စာတိ (နာမ) အာဂတဋ္ဌာနေ— "မနဉ္စ ပဋိစ္စ ဓမ္မေ စ ဥပ္ပဇ္ဇတိ စိတ္တံ'' ကဲ့သို့ ပဋိစ္စဟူသော နာမည်ဖြင့် လာရာပါဠိရပ်၌၊ အာဝဇ္ဇနံ- ဘဝင်နောက်က အာဝဇ္ဇန်းကို၊ ဝိသုံ-သီးခြား၊ န ကာတဗ္ဗံ-မပြုထိုက်၊ ဘဝင်္ဂနိဿိတမေဝ-ဘဝင်၌ မှီသည်ကိုသာလျှင်၊ ကာတဗ္ဗံ-ပြုထိုက်၏၊ ဣတိ-ဤသို့ (မဟာဓမ္မရက္ခိတထေရ်ဆို၏)၊ တသ္မာ-ထို့ကြောင့်၊ ဣဓ-ဤ မနဉ္စပဋိစ္စ ဟူသောပါဌ်၌၊ သဟာဝဇ္ဇနကံ-အာဝဇ္ဇန်းနှင့်တကွ ဖြစ်သော၊ ဘဝင်္ဂံ-ဘဝင်သည်၊ မနောတိ-မနမည်၏။

ဤ အဋ္ဌကထာ၌ အာဝဇ္ဇန်းနှင့်တကွသော ဘဝင်ကို "မနောဒွါရ'' ဟု ခေါ်၏၊ ဆိုလိုရင်းကား–ဇောတည်းဟူသော မနောဝိညာဏ်စိတ်များ ဖြစ်ဖို့ရာ ဘဝင်စိတ်ကလည်း ကျေးဇူးပြု၏, မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်းကလည်း ကျေးဇူးပြု၏၊ ထို့ကြောင့် "မနဉ္စ ပဋိစ္စ-မနကို စွဲမှီ၍ မနောဝိညာဉ် ဖြစ်သည်'' ဟု ဆိုရာ၌ မန အရ အာဝဇ္ဇန်းနှင့်တကွ ဘဝင်စိတ်ကို ယူရမည် ဟူလို၊ ဤနည်းကိုလည်း နေရာတိုင်းမှာ သုံးစွဲရမည် မဟုတ်၊ "မနဉ္စ ပဋိစ္စ'' ဟု လာရာဌာန၌သာ သုံးစွဲရမည်၊ ထို့ကြောင့် "သာဝဇ္ဇနံ ဘဝင်္ဂံ၊ မနောဒွါရန္တိ ဝုစ္စတိ'' ဟူသော သစ္စသံခိပ်စကားလည်း "မနဉ္စ ပဋိစ္စ'' ဟု လာရာ၌သာ ဆိုင်သည်။ [သာဝဇ္ဇနံ - မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်းနှင့်တကွဖြစ်သော၊ ဘဝင်္ဂံ-ဘဝင်ကို၊ မနောဒွါရန္တိ-မနောဒွါရဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ-ဆိုအပ်၏၊

မဏိမဉ္ဇူဋီကာ၌ "သာဝဇ္ဇနံ-အာဝဇ္ဇန်းနှင့် တဆက်တည်းနေသော၊ ဝါ-အာဝဇ္ဇန်း၏ အခြားမဲ့၌ဖြစ်သော" ဟု အနက်သုံးစေလို၍ "အနန္တရမ္ပိ သဟိတံဝိယ, ဝုတ္တံ-သာဝဇ္ဇနံတိ၊ အထဝါ-သဟသဒ္ဒသ္သ နိပါတတ္တာ နိပါတာနဥ္စ အနေကတ္ထတ္တာ အနန္တရတ္ထံ သန္ဓာယာဟ-သာဝဇ္ဇနန္တိ" ဟု ဖွင့်ပြလေသည်၊ ထိုအဖွင့်မှာ အဋ္ဌကထာ အာဘော်မဟုတ်။]

ကာယဒွါရ ဝစီဒွါရ ဟု ခွဲခြားရာ၌ လောကီကုသိုလ် အကုသိုလ်ဇောစိတ်ကို မနောဒွါရဟု ယူရသော နည်းလည်းရှိ၏၊ ဤသို့လျှင် သူ့နေရာနှင့်သူ မနောဒွါရကို အမျိုးမျိုး ယူရသော်လည်း ဤဒွါရ ၆ ပါးကို ခွဲခြားသတ်မှတ်ပြသော အရာဝယ် "ဆဋ္ဌဿပန ဘဝင်္ဂမနသင်္ခါတော မနာယတနေကဒေသော ဝ ဥပ္ပတ္တိဒွါရံ" ဟူသော အာယတန ဝိဘင်္ဂဋ္ဌကထာနှင့်အညီ ဘဝင်စိတ် ဟူသမျှကိုသာ မနောဒွါရ ဟု ယူရမည်။

တတ္ထ ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန စက္ခုဝိညာဏ သမ္ပဋိစ္ဆန သန္တီရဏ ဝေါဋ္ဌပနကာမာဝစရဇဝနတဒါရမဏဝသေန ဆစတ္တာလီသ စိတ္တာနိ စက္ခုဒွါရေ ယထာရဟံ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ။

ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန၊ ပေ၊ ယထာရဟံ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ— (ဝီထိစဉ်အတိုင်း) ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်း စသော စိတ် ၄၆ ပါးသည် စက္ခုဒွါရ၌ဖြစ်၏၊ ထိုသို့ဖြစ်ရာဝယ် တဝီထိထည်း၌ ၄၆ ပါးလုံး ပြွတ်သိပ်၍ ဖြစ်သည်မဟုတ်၊ အာရုံ ဘုံ ပုဂ္ဂိုလ် မနသိကာရအလိုက် ထိုက်သလို ဖြစ်ကြသည်၊ ချဲ့ဦးအံ့-အာရုံက အနိဋ္ဌာရုံဖြစ်လျှင် "အနိဋ္ဌေ အာရမဏေ အကုသလဝိပါကာနေဝ" စသော တဒါရမဏနိယမနှင့်အညီ, အကုသလဝိပါက် စက္ခုဝိညာဏ် သမ္ပဋိစ္ဆိုန်း သန္တီရဏ တဒါရုံတို့ဖြစ်၍၊ ဣဋ္ဌာရုံဖြစ်လျှင် "ဣဋ္ဌေကုသလဝိပါကာနိ" အရ ကုသလဝိပါက်များဖြစ်သည်၊ ဣဋ္ဌာရုံတွင်လည်း အတိဣဋ္ဌဖြစ်လျှင် သောမနဿသန္တီရဏတဒါရုံဖြစ်၍, ဣဋ္ဌမဇ္ဈတ္တဖြစ်လျှင် ဥပေက္ခာသဟဂုတ်များဖြစ်မည်၊ ဤကား အာရုံအလိုက်ဖြစ်ပုံတည်း။

ဘုံအားဖြင့် ကာမဘုံ၌ဖြစ်လျှင် ၄၆ ပါးလုံး ဖြစ်ခွင့်ရှိ၍, ရူပဘုံ၌ဖြစ်လျှင် "ကာမေ ဇဝနသတ္တာလမ္ဗနာနံ နိယမေ သတိ" အရ တဒါရုံ ဖြစ်ခွင့်မရှိ၊ ဤကား ဘုံအလိုက်ဖြစ်ပုံတည်း၊ ပုဂ္ဂိုလ်အားဖြင့် ပုထုဇဉ်သေက္ခ၌ဖြစ်လျှင် ကုသိုလ် အကုသိုလ် ဇောများ စောခွင့်ရှိ၍, ရဟန္တာ ဖြစ်လျှင် ကြိယာဇောများသာ စောခွင့်ရှိသည်၊ ဤကား ပုဂ္ဂိုလ်အလိုက် ဖြစ်ပုံတည်း၊ မနသိကာရ အားဖြင့် ပုထုဇဉ်သေက္ခတို့ သန္တာန်၌ ယောနိသော မနသိကာရရှိလျှင် ကုသိုလ်ဇော စောခွင့်ရှိ၍, အယောနိသောမနသိကာရရှိလျှင် အကုသိုလ်ဇောများ စောခွင့်ရှိသည်၊ ဤကား မနသိကာရ အလိုက် ထိုက်သလိုဖြစ်ပုံတည်း၊ သသင်္ခါရရှိ-မရှိအတွက် သင်္ခါရိက, အသင်္ခါရိက

စသော အကွဲအပြားတို့လည်း ထိုက်သလို ဖြစ်ကြသည်၊ [ဒွါရဖြင့် စေတသိက်တို့ကို ရေတွက်ရာ၌ အဂ္ဂဟိတဂ္ဂဟဏနည်း မရှိ၊ ဂဟိတဂ္ဂဟဏနည်းကို အခြေပြုသဖြင့်ဟ်၍ ဆိုထားပြီ။]

အာလမ္ဗနသင်္ဂဟေ အာရမ္မဏာနိနာမ ရူပါရမ္မဏံ သဒ္ဒါ
ရမ္မဏံ ဂန္ဓာရမ္မဏံ ရသာရမ္မဏံ ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရမ္မဏံ ဓမ္မာရမ
ဏဉ္စေတိ ဆဗ္ဗိဓာနိ ဘဝန္တိ၊ တတ္ထ ရူပမေဝ ရူပါရမ္မဏံ။

အာလမ္ဗနသင်္ဂဟအဖွင့်။ ။အာလမ္ဗန နှင့် အာရမ္မဏသဒ္ဒါများသည် "အာရုံ" ဟူသော အနက်ကို ဟောသော ဝေဝုစ် ပရိယာယ် စကားလှယ် သဒ္ဒါတို့တည်း၊ ထို့ကြောင့် ''အာလမ္ဗနသင်္ဂဟေ'' ဟု အစချီပြီးလျှင် ''အာရမ္မဏာနိနာမ'' ဟု ဆက်လက်မိန့်သည်၊ အာရမ္မဏ အာလမ္ဗနပုဒ်တို့သာ မှန်ကန်ကြောင်းကိုအခြေပြု၍ ပြထားပြီ၊ အာရမ္မဏသတ္တိကိုကား ၃-ချက်စုအဓိပ္ပါယ်၌ ပြထားသည်။

တတ္ထရူပမေဝ—"စက္ခုမေဝ ရူပမေဝ''စသည်၌ ဧဝသဒ္ဒါတို့သည် သတ္တဇီဝကို နစ်စေသော နိဝတ္တာပနာဝဓာရဏတို့တည်းဟု မဏိမဉ္ဇူနှင့် သဒ္ဒါဋီကာတို့ ဖွင့်ကြ၏၊ သူတို့အလို "ဓမ္မောယေဝ''၌ ဧဝသဒ္ဒါဖြင့် ဘာကိုနစ်စေဦးမည်နည်း၊ သတ္တဇီဝလည်း ပညတ္တိဓမ္မပင်ဖြစ်၍ တားမြစ်ဘို့ရာ အနက်မရှိပြီ၊ ထို့ကြောင့် ထိုဧဝ သဒ္ဒါတို့သည် တပါးသောအနက်ကို နစ်စေသော နိဝတ္တာပနာဝဓာရဏ မဟုတ်၊ မိမိအနက်ကို မြဲစေသောသန္နိဋ္ဌာနာဝဓာရဏတို့သာတည်း၊ ကြွင်းသောသိဘွယ်ကို အခြေပြု၍ ဆိုထားပြီ။

တတ္ထ စက္ခုဒ္ဒွါရိကစိတ္တာနံ သဗ္ဗေသမ္ပိ ရူပမေဝ အာရမ္မဏံ၊
တဉ္စ ပစ္စုပ္ပန္နံ၊ တထာ သောတဒွါရိက စိတ္တာဒီနမ္ပိ သဒ္ဒါဒီနိ၊
တာနိ စ ပစ္စုပ္ပန္နာနိယေဝ၊

ပစ္စုပ္ပန်စသည်အခွဲ။ ။ဖြစ်ပေါ်၍ မချုပ်ခင် ''ဥပါဒ် ဌီ ဘင်'' အားဖြင့် အထင်အရှားရှိခိုက် အာရုံကို ''ပစ္စုပ္ပန်''အာရုံဟုခေါ်၏၊ ပစ္စုပ္ပန္န-ပတိ+ဥပ္ပန္န။ "တံတံ ကာရဏံ ပတိစ္စ+ဥပ္ပန္နံ, ပစ္စုပ္ပန္နံ'' တံတံကာရဏံ-ထိုထို ဆိုင်ရာ အကြောင်းကို၊ ပတိစ္စ-စွဲ၍၊ ဥပ္ပန္နံ-ဖြစ်ဆဲ (ခဏတ္တယသို့ရောက်ဆဲ) အာရုံသည်၊ ပစ္စုပ္ပန္နံ-ပစ္စုပ္ပန် အာရုံမည်၏၊ ဥပါဒ် ဌီ ဘင် စေ့၍ ချုပ်လေပြီးသော အာရုံကို "အတိတ်'' အာရုံဟု ခေါ်၏၊ အတီတ—အတိ+ဣတ၊ ''အတိက္ကမိတွာ+ဣတံ ဂတံတိ, အတီတံ'' အတိက္ကမိတွာ-လွန်၍၊ ဣတံဂတံ-သွားပြီ၊ ဣတိ-ထို့ကြောင့်၊ အတီတံ-အတိတ် အာရုံမည်၏၊ အကြောင်းညီညွတ်လျှင် ကေန်ဖြစ်ပေါ်မည့်အာရုံသည်"အနာဂတ= အနာဂတ်'' အာရုံမည်၏၊ "န+အာဂတံ, အနာဂတံ'' အာဂတံ-ဖြစ်ပေါ်

လာပြီး, ဖြစ်ပေါ်လာဆဲသည်၊ န-မဟုတ်၊ အနာဂတံ-ဖြစ်ပေါ်လာမြီး, ဖြစ်ပေါ်လာဆဲမဟုတ် "ဖြစ်လတ္တံ့"ဟူလို၊ ဤကာလ ၃-မျိုးနှင့် သက်ဆိုင်သော တရားများကား စိတ် စေတသိက် ရုပ်တရားများတည်း။

ထိုပစ္စုပ္ပန် အတိတ် အနာဂတ် ကာလ ၃-မျိုးမှ အလွတ်ဖြစ်သော အာရုံသည် "ကာလဝိမုတ်"အာရုံမည်၏၊ "ကာလတော+ဝိမုတ္တံ, ကာလဝိမုတ္တံ" ဤကာလဝိမုတ်အာရုံများကား ပညတ်တရားနှင့် နိဗ္ဗာန်တည်း၊ ထင်ရှားစေအံ့-ပညတ်သည် အချုပ်အားဖြင့် နာမပညတ် အတ္ထပညတ်ဟု ၂-မျိုးရှိ၏၊ ထိုတွင် အများသုံးနှုန်းခေါ်ဝေါ်အပ်သောနာမည်တွေသည် ဥပါဒ် ဌီ ဘင် အားဖြင့် အထင်အရှားမရှိ၊ တစုံတယောက်က စထွင်သုံးစွဲထားသဖြင့် အများလိုက်၍ သုံးနှုန်းကြခြင်းဖြစ်သည်၊ အိမ် ကျောင်း လူ နတ် စသော အထည်ဒြပ် အတ္ထပညတ်တွေလည်း လောကီလူတို့ အမြင်အားဖြင့် အထင်အရှား ရှိသည်ဟု ဆိုစေကာမူ လက်ဆုပ်လက်ကိုင် ပြသည့်အခါ ရုပ်ကလာပ်တွေသာ တွေ့ရ၏၊ အိမ် မတွေ့ရ, ကျောင်း မတွေ့ရ, လူ မတွေ့ရ, နတ် မတွေ့ရ, ဗြဟ္မာ မတွေ့ရချေ၊ ထို့ကြောင့် ဥပါဒ်ဌီဘင်အားဖြင့် အထင် အရှားမရှိသော ထိုပညတ်ကို ပစ္စုပ္ပန် အတိတ် အနာဂတ်ဟု မဆိုထိုက်၊ နိဗ္ဗာန်ဟု ခေါ်ဝေါ်အပ်သော "အငြိမ်းဓာတ်"တမျိုးသည် ပရမတ္ထသဘောအားဖြင့် အထင်အရှားရှိ၏၊ သို့သော် ဖြစ်လျှင်ပျက်ရမည် အမှန်ဖြစ်သောကြောင့် ဖြစ်ခြင်း ဟူသော ဥပါဒ်မရှိ, ပျက်ခြင်းဟူသော ဘင်လည်း မရှိ၊ ယခု ပြောရိုးဖြစ်တဲ့ ဌီ လည်းမရှိ၊ သန္တိ (ငြိမ်းအေးခြင်း) သဘောကား အမြဲ နိစ္စ ထာဝရ တည်ရှိ၏၊ ဤသို့ ဥပါဒ် (ဖြစ်တုန်း), ဌီ (တည်ဆဲ), ဘင်(ပျက်ဆဲ)ဟု မခေါ်ထိုက်ရကား ပစ္စုပ္ပန် နိဗ္ဗာန် မရှိ, ပစ္စုပ္ပန် မရှိလျှင် အတိတ် အနာဂတ်မှာ သာ၍ ဝေးတော့၏၊ ထို့ကြောင့် ပညတ်နှင့် နိဗ္ဗာန်ကို "ကာလဝိမုတ်"ဟု ခေါ်ဆိုရလေသည်။

တတ္ထစက္ခုဒွါရိက၊ ပေ၊ ပစ္စုပ္ပန္နာနိယေဝ—စက္ခုဒွါရိကဝီထိစသော ပဉ္စဒွါရိကဝီထိစိတ်တို့၌ စိတ်ဓာတ်သတ္တိများစွာမရှိကြကုန်၊ သို့အတွက် တိုက်ရိုက် ထင်လာသော ဆိုင်ရာ ပစ္စုပ္ပန်အာရုံတမျိုးကိုသာ အာရုံပြုကြလေသည်။

> မနောဒွါရိကစိတ္တာနံ ပန ဆဗ္ဗိဓမ္ပိ ပစ္စုပ္ပန္နမတီတံ အနာဂတံ ကာလဝိမုတ္တဉ္စ ယထာရဟမာရမဏံ ဟောတိ။

ဆဗ္ဗိဓမ္ပိပစ္စုပ္ပန္န မတီတံ အနာဂတံ ကာလဝိမုတ္တဉ္စ— မနောဒွါရိက ဝီထိစိတ်များကား အလွန် အစွမ်းသတ္တိရှိ၏၊ ရူပါရုံ သဒ္ဒ ဂန္ဓ ရသ ဖောဋ္ဌဗ္ဗ ဓမ္မာရုံ ဟူသော အာရုံခြောက်ပါးကိုပင် ထိုက်သလို အာရုံပြုနိုင်၏၊ ဈာနဝီထိ, မဂ္ဂဝီထိ, ဖလသမာပတ္တိဝီထိ, နိရောဓသမာပတ္တိဝီထိ, အဘိညာဝီထိဟူသည် မနောဒွါရိက ဝီထိများပင်တည်း၊ သဗ္ဗညုတညာဏ ဝီထိကြီးလည်း မနောဒွါရ ဝီထိပင်တည်း၊

ထို့ကြောင့် မနောဒွါရဝီထိစိတ်တို့က အာရုံမပြုနိုင်သော အာရုံဟူ၍မရှိပြီ၊ အတိတ် အနာဂတ် ပစ္စုပ္ပန် ကာလဝိမုတ် အာရုံဟူသမျှကို အာရုံပြုနိုင်သည်သာတည်း၊ ယထာရဟံ အရ ထိုက်သလို အာရုံပြုပုံကိုကား မနောဒွါရဝီထိ အခဏ်း၌ အစွမ်းကုန် သိရလတ္တံ့။

ဒွါရဝိမုတ္တာနဉ္စ ပဋိသန္ဓိ ဘဝင် စုတိ သင်္ခါတာနံ ဆဗ္ဗိဓမ္ပိ ယထာ သမ္ဘဝံ ယေဘုယျေန ဘဝန္တရေ ဆဒွါရဂ္ဂဟိတံ ပစ္စုပ္ပန္နမတီတံ ပညတ္တိဘူတံဝါ ကမ္မ ကမ္မနိမိတ္တ ဂတိနိမိတ္တသမ္မတံ အာရမဏံ ဟောတိ။

ဒွါရဝိမုတ္တာနဉ္စ ပဋိသန္ဓိဘဝင်စုတိသင်္ခါတာနံ—ပဋိသန္ဓေစိတ်သည် တဘဝတွင် အစဆုံးစိတ်ပေတည်း၊ သို့အတွက် ဒွါရ ၆-ပါးတွဲဘင် မည်သည့်ဒွါရကိုမျှ စွဲမှီ၍ဖြစ်ရ သည်မဟုတ်၊ ဝီထိစိတ်တို့၏ အကြားအကြား၌ ဖြစ်ပေါ်လာသော ဘဝင်စိတ်များ လည်း မည်သည့်ဒွါရနှင့်မှ ဆက်သွယ်ခြင်းမရှိ၊ ဝီထိစိတ်တို့၏ အဆုံးအဆုံးမှာ ရေးကံ အတွက်ကြောင့် အလိုလို ပေါ်ထွက်လာသော ဝိပါက်စိတ်သာတည်း၊ စုတိစိတ် များလည်း ကံကုန်ချိန်ကျလျှင် မရဏာသန္နဝီထိအဆုံးမှာ အလိုလို ပေါ်လာ ရွာ နောက်ဆုံးဝိပါက်စိတ်ပင်ဖြစ်၏၊ ထို့ကြောင့် ပဋိသန္ဓေဘဝင်စုတိစိတ်များကို ဒွါရ ဝိမုတ်စိတ်ဟု ခေါ်ဆိုအပ်သည်၊ ဒွါရဝိမုတ္တာနဉ္စ၌ စသဒ္ဒါဖြင့် ရှေ့ဝါကျ၌ ပြခဲ့သော မနောဒွါရိကစိတ်များကို ပေါင်းသည်၊ မနောဒွါရိကစိတ်များ၏ အာရုံသာ ၆-ပါး ရှိသည်မဟုတ်, ဒွါရဝိမုတ် ၁၉-ပါး၏အာရုံလည်း ရူပါရုံ၊ ပေ၊ ဓမ္မာရုံ အားဖြင့် ၆-ပါးပင်ရှိသည် ဟူလို။

ဘဝန္တရေ—"ဘဝ+အန္တရေ"အန္တရသဒ္ဒါ-တပါးတခြားဟူသော အနက်ကို ဟော၏၊ ပစ္စုပ္ပန်ဘဝမှ တပါးတခြားသောဘဝ, ဝါ-ဘဝတပါးသို့ဟူလို၊ ဘဝ တပါးဟူရာ၌လည်း ယခုဘဝမှ အခြားမဲ့ဖြစ်သော လွန်ခဲ့ပြီးစ ဒုတိယ ဘဝကိုသာ ယူလေ။

ဆဒွါရဂ္ဂဟိတံ—ဆဒွါရအရ ဒွါရ ၆-ပါးကိုသာ မုချရသော်လည်း, ဤအရာ၌ ဌာနဒွါရ၏အမည်ကို ဌာနီဇောစိတ်ပေါ်၌တင်စား၍ ဌာနူပစာရအားဖြင့် မရဏာ သန္န ဇော စိတ် များကို ယူ၊ ထို့ကြောင့် "ဆဒွါရဂ္ဂဟိတံ-ဆဒွါရိက မရဏာသန္န ဇောသည် ယူအပ်သော"ဟု ရှေးနိဿယများ၌ သုံးစွဲကြသည်။

ပစ္စုပ္ပန္နမတီတံ ပညတ္တိဘူတံဝါ—ဝါသဒ္ဒါကို "ပစ္စုပ္ပန္နံ အတီတံ"ပုဒ်များ၌လည်း လိုက်စေ၊ ထိုအာရုံ ၆-ပါးသည် ပစ္စုပ္ပန်ကာလ၌သော်လည်း ဖြစ်ရာ၏, သို့မဟုတ် အတိတ်ကာလ၌သော်လည်း ဖြစ်ရာ၏၊ နာမ်ရုပ်မဟုတ်လျှင် ကာလဝိမုတ်ခေါ်သော

ှုညတ်အာရုံသော်လည်း ဖြစ်ရာ၏, အနာဂတ်အာရုံကား မဟုတ်နိုင်ပြီ၊ မဟုတ် ်ငကြောင်းမှာ ဝီထိမုတ်ပိုင်း မရဏာပ္ပတ္တိခဏ်း၌ ထင်ရှားလတ္တံ့။

[**ကမ္မ ကမ္မနိမိတ္တ ဂတိနိမိတ္တသမ္မတံ**—အများအားဖြင့် မရဏာသန္နအခါ မဟုတ် ပျှင် အခြားဝီထိစိတ်များ၏ အာရုံကို ကံ ကမ္မနိမိတ် ဂတိနိမိတ် ဟု မသမုတ်အပ်၊ ရူပါရုံကို ရူပါရုံဟုသာ၊ ပေ၊ ဓမ္မာရုံကို ဓမ္မာရုံဟုသာ ခေါ်ဝေါ် အပ်သည်၊ ာရဏာသန္နဝီထိစိတ်နှင့် ပဋိသန္ဓေစုတိစိတ်များ၏ အာရုံ ၆-ပါးကိုကား ထိုက်သင့် သလို ကံ ဟူ၍ငင်း, ကမ္မနိမိတ် ဟူ၍ငင်း, ဂတိနိမိတ် ဟူ၍ငင်း ခေါ်ဝေါ်အပ် သမုတ်အပ်လေသည်၊ "ရူပါရုံ သဒ္ဒါရုံစသောနာမည်အပြင်-ကံ, ကမ္မနိမိတ်, ဂတိ နိမိတ် အမည်ကိုလည်း ရကြလေသည်"ဟူလို၊ ဤကား ပုဒ်တခုစီအတွက် သိသင့် သောအဓိပ္ပါယ်တည်း။

ပုဒ်ချင်းစပ်၍မှတ်သားဘွယ်။ ။ဘဝန္တရေပုဒ်ကို ဆဋ္ဌါရဂ္ဂဟိတံ၌ စပ်၊ အခြားမဲ့ ပွန်ခဲ့ပြီးစ ဘဝက ဆဋ္ဌါရိက မရဏာသန္နဇောဝ ယူပေးအပ်သော အာရုံကို ၌ ပဋိသန္ဓေစသောစိတ်တို့က အာရုံပြုသည်၊ ဥပမာ—နတ်ပြည်မှစုတေ၍ လူ့ပြည် ဆိုလာခဲ့လျှင် ဟိုနတ်ပြည်ဝယ် စုတေခါနီးတုန်းက မရဏာသန္နဇောသည် ရူပါရုံ သော အာရုံ ၆-ပါးတွင် တပါးပါးကို အာရုံ ပြုပေလိမ့်မည်၊ ထိုနတ်ပြည်က ာရဏာသန္နဇောသည် ယူအပ်သော အာရုံကိုပင် ဤလူ့ဘဝ ပဋိသန္ဓေစိတ်က လိုက်၍ အာရုံပြုရသည်၊ ဘဝင်စုတိများကလည်း ပဋိသန္ဓေစိတ်၏ အာရုံကိုပင် ဆပ်တူလိုက်၍ အာရုံပြုရသည် ဟူလို။]

ယထာသမ္ဘဝံပုဒ်ကို ဆဋ္ဌါရဂ္ဂဟိတံ, ပစ္စုပ္ပန္နမတီတံ ပညတ္တိဘူတံ, ကမ္မ ကမ္မနိမိတ္တ ဂတိနိမိတ္တသမ္မတံ, ဟူသော စကားသုံးခွန်း၌စပ်၊ ထိုတွင် ဆဋ္ဌါရဂ္ဂဟိတံ ၌ စပ်ခိုက် စက္ခုဒွါရ၌ဖြစ်ထိုက်လျှင် စက္ခုဒွါရဂ္ဂဟိတရူပါရုံ, သောတဒွါရ၌ ဖြစ်ထိုက်လျှင် သောတဒွါရဂ္ဂဟိတသဒ္ဒါရုံ၊ ပေ၊ မနောဒွါရ၌ ဖြစ်ထိုက်လျှင် မနော ဒွါရဂ္ဂဟိတ အာရုံ ၆-ပါးတွင် တပါးပါးဖြစ်မည်ဟူလို၊ ပစ္စုပ္ပန္နမတီတံ ပညတ္တိ ဘူတံ၌ စပ်ခိုက်-ပစ္စုပ္ပန် ဖြစ်ထိုက်လျှင် ပစ္စုပ္ပန်အာရုံဖြစ်မည်၊ အတိတ်ဖြစ်ထိုက်လျှင် အတိတ်အာရုံ, ပညတ်ဖြစ်ထိုက်လျှင် ပညတ်ဖြစ်သော ကာလဝိမုတ်အာရုံ ဖြစ်မည် ဟူလို၊ ကမ္မ၊ ပေ၊ သမ္မတံ၌စပ်ခိုက်-ကံအာရုံ ဖြစ်ထိုက်လျှင် ကံဟု သမုတ်အပ်သော အာရုံဖြစ်မည်, ကမ္မနိမိတ် ဖြစ်ထိုက်လျှင် ကမ္မနိမိတ်ဟု သမုတ်အပ်သော အာရုံ, ဂတိနိမိတ် ဖြစ်ထိုက်လျှင် ဂတိနိမိတ်ဟု သမုတ်အပ်သော အာရုံဖြစ်မည် ဟူလို၊ ယထာသမ္ဘဝံ အရ ဖြစ်ထိုက်သလို ဖြစ်ကြပုံမှာ ဝီထိမုတ်ပိုင်းတွင် မရဏုပ္ပတ္တိ အခဏ်း၌ "ကာမာဝစရပဋိသန္ဓိယာ ဆဋ္ဌါရဂ္ဂဟိတံ ကမ္မနိမိတ္တံ ဂတိနိမိတ္တဉ္စ ပစ္စုပ္ပန္နမတီတာ ရမဏံ ဥပလဗ္ဘတိ"စသည်ဖြင့် အကျယ်လာလတ္တံ့, ဖြစ်သော် လည်း ဤအပိုင်းက နှူးပြီး နှပ်ပြီး ဖြစ်နှင့်ဘို့ရာ လက်ာနှင့်တကွ အမြွက်မျှပြဉ္ပးအံ့။

[ဆောင်] **ကာမသန္ဓိ, ဘဝင်သည်ကား, ငါးပါးအာရုံ, ခြောက်ဖုံဒွါရ, ယူကုန်ကြလျက်, ယထာရဟံ, ပစ္စုပ္ပန်နှင့်, တီတံ ကမ္မ-နိမိတ္တဟု, အာရုံပြု၏၊ စုတိစိတ်မှာ, အတိတ်သာတည်း၊ ဓမ္မာရုံကား, ထိုစိတ်များ၏, တပါးမနော-ဒွါရဇောဖြင့်, ယူသောတီတံ, ကံနှင့် ကမ္မ-နိမိတ္တသင့်၊ ရူပအာရုံ, တဖုံမနော-ဒွါရဇောဖြင့်, ယူသော ဇေန်, ပစ္စုပ္ပန်ရှိ, ဂတိနိမိတ်, ဆိုရိပ်ငင်း, တကြောင်းဆက်ထုတ်, မဟဂ္ဂုတ်တွင်, အာရုပ် ပဌမ-တတိယနှင့်, ရူပသန္ဓိ-ဘွင်စုတိမှာ, ဓမ္မာရုံဟော, မနောဒွါရ-ဂဟိတမှတ်, ပညတ်ကမ္မ-နိမိတ္တရှင့်၊ ဒုတိယ, စတုတ္ထာ-အာရုပ္ပါတွက်, မဟဂ္ဂတ, ကမ္မနိမိတ်, အတိတ်ဟုဟော, မနောဒွါရ-ယူရဓမ္မာ, အာရုံလာသည်, ယထာသမ္ဘဝပေတည်း။**

ကာမသန္ဓိ၊ ပေ၊ အတိတ်သာတည်း—ကာမ ပဋိသန္ဓေဘဝင်တို့၏ အာရုံသည် ရူပါရုံစသော အာရုံငါးပါးဖြစ်အံ့၊ ထိုက်သည့်အားလျော်စွာ အခြားမဲ့ဘဝ၌ ခြောက်ဒွါရဖြင့် ယူအပ်၏၊ ထိုရူပါရုံစသည်တို့ မချုပ်သေးလျှင် ပဋိသန္ဓေနှင့်ဘဝင် အနည်းငယ်ကာလ၌ ပစ္စုပ္ပန်ဖြစ်၏၊ ထို့နောက် ဘဝင်များစွာသည် အတိတ်ကိုသာ အာရုံပြု၏၊ စုတိအခိုက်မှာ အတိတ်သာတည်း၊ ထိုရူပါရုံစသည်တို့က ချုပ်ပြီးဖြစ်လျှင် ပဋိသန္ဓေ ဘဝင် စုတိ အားလုံးပင် အတိတ်ကိုသာ အာရုံပြုကြရမည်၊ ကံ ကမ္မနိမိတ် ဂတိနိမိတ် သုံးပါးတွင် ကမ္မနိမိတ် တမျိုးသာတည်း။

ဓမ္မာရုံကား၊ ပေ၊ နိမိတ္တသင့်—ထို ကာမပဋိသန္ဓေဘဝင်တို့၏ အာရုံသည် ဓမ္မာရုံဖြစ်အံ့၊ အခြားမဲ့ဘဝ၌ မနောဒွါရိကဇော တမျိုးဖြင့်သာယူအပ်၏၊ ထိုဓမ္မာရုံသည် စေတနာဖြစ်အံ့, အတိတ်ဖြစ်သော ကံတည်း၊ စေတနာ မဟုတ်လျှင် အတိတ်ကမ္မနိမိတ်ချည်းသာတည်း။

ရူပအာရုံ၊ ပေ၊ ဆိုရိပ်ငင်း—ထို ကာမပဋိသန္ဓေ ဘဝင် စုတိ များသည် အခြားမဲ့ဘဝ၌မနောဒွါရဇောဖြင့် ယူအပ်သော ပစ္စုပ္ပန်ဂတိနိမိတ်ရူပါရုံကိုလည်း အာရုံပြုသေး၏၊ [ဂတိနိမိတ်မှန်လျှင် ရူပါရုံသာဟု အဋ္ဌကထာဆိုသည်။]

တကြောင်းဆက်ထုတ်၊ ပေ၊ ပညတ်ကမ္မ--နိမိတ္တရှင့်—မဟဂ္ဂုတ် ပဋိသန္ဓေသည်တို့တွင် အာရုပ္ပ ပဌမ တတိယနှင့် ရူပပဋိသန္ဓေ ဘဝင်စုတိတို့ကား အခြားမဲ့ဘဝ၌ မနောဒွါရိကဇောဖြင့်သာ ယူအပ်သော ကသိုဏ်းပညတ်စသော ကမ္မနိမိတ် ဓမ္မာရုံကိုသာ အာရုံပြုကုန်၏။

ဒုတိယစတုတ္ထာ၊ ပေ၊ ယူရဓမ္မာ, အာရုံလာသည်—ဒုတိယ စတုတ္ထ ဖြစ်သော အာရုပ္ပ ပဋိသန္ဓေ ဘဝင်စုတိတို့ကား မနောဒွါရဖြင့်သာ ယူအပ်သော အတိတ်ဖြစ်သော မဟဂ္ဂုတ်ကမ္မနိမိတ်ဓမ္မာရုံကိုသာ အာရုံပြု၏၊ ဤကား ယထာသမ္ဘဝ အဓိပ္ပါယ်တည်း၊ အကျယ်သဘောကို ဘုံပိုင်းကျမှသိရလတံ့။

ယေဘုယျေနအဓိပ္ပါယ်။ ။ယေဘုယျေနကို ဆဋ္ဌါရုဂ္ဂဟိတာ်၌စပ်၊ "ပဋိသန္ဓေဇဝင်စုတိတို့၏အာရုံသည် အခြားမဲ့ လွန်ခဲ့ပြီးစ ဘဝက ဆဋ္ဌါရိက မရဏာသန္နဇောယူအပ်သော အာရုံများဖြစ်သည်" ဟု ဆိုသော်လည်း များရာလိုက်၍ ဆိုခြင်းဖြစ်သည်၊ "အနည်းငယ်အားဖြင့် ဆဋ္ဌါရိကဇောတို့ မယူအပ်သော အာရုံများရှိသေး၏"ဟုလို၊ ချဲ့ဦးအံ့—ဤကာမဘုံမှ ဈာန်ကိုရသဖြင့် အသညသတ်ဘုံသို့ရောက်ရသူသည် ထိုဘုံမှ စုတေလျှင် ကာမသုဂတိဘုံသို့သာ ပြန်လာရလိမ့်မည်၊ အသညသတ်ဘုံ၌ စိတ်ဟူသမျှ လုံးဝမရှိရကား စုတေခါနီး၌ အာရုံကို ယူဘို့ရာ မရဏာသန္နဇော မရနိုင်ချေ၊ ထို့ကြောင့် အသညသတ်ဘုံမှ စုတေ၍ ကာမဘုံ ပဋိသန္ဓေ၏ အာရုံသည် အခြားမဲ့ လွန်ခဲ့ပြီးစ ဘဝ၌ ဆဋ္ဌါရိက မရဏာသန္န ဇောသည် ယူအပ်သော အာရုံမဟုတ်၊ အသညသတ်ဘုံသို့ မရောက်မီ• ရှေးရှေးဘဝက ပြုခဲ့၍ ယခု ပဋိသန္ဓေကျိုးကို ပေးခွင့်ကြုံသော အပရာပရိယဝေဒနီယကံသည် ထင်စေအပ်သော ကံ ကမ္မနိမိတ် ဂတိနိမိတ် ၃-ပါးတွင်တပါးပါးဖြစ်သည်။

ဘဝန္တရကတံ ကမ္မံ, ယမောကာသံ လဘေ တတော၊
ဟောတိ သာသန္တိ တေနေဝ, ဥပဋ္ဌာပိတ ဂေါစရေ။

ဘဝန္တရကတံ-အသညသတ်ဘုံ မရောက်မီ, တပါးသောဘဝဆီက ပြုအပ်ခဲ့သော၊ ယံကမ္မံ- အကြင်ကံသည်၊ ဩကာသံ- အကျိုးပေးခွင့်ကို၊ လဘေ- ရ၏၊ တတော- ထိုသို့ ရခြင်းကြောင့်၊ သာသန္တိ - အသညသတ်မှ စုတေ၍ ကာမဘုံ၌ ဖြစ်လာသော သတ္တဝါတို့၏ ထို ပဋိသန္ဓေသည်၊ တေနေဝ-ထိုအကျိုးပေးခွင့်ရသော ကံသည်သာလျှင်၊ ဥပဋ္ဌာပိတ ဂေါစရေ-ထင်စေအပ်သော အာရုံ၌၊ ဟောတိ-ဖြစ်၏။ [သစ္စသံခိပ်]

ထို့ပြင်=အရူပဘုံသည် ရုပ်ကို စက်ဆုပ်ရာ ဘုံတည်း၊ ထို့ကြောင့် ထိုဘုံမှ စုတေ၍ ကာမဘုံသို့ လာသည့်အခါ ကာမပဋိသန္ဓေ၏ အာရုံသည် ကံ အာရုံဖြစ်လျှင် အရူပဘုံက မရဏာသန္နဇောတို့ ယူနိုင်ဘွယ်ရှိ၏၊ ဂတိနိမိတ်နှင့် ရုပ်ကမ္မနိမိတ်ဖြစ်လျှင် အရူပဘုံက မရဏာသန္နဇောတို့ မယူနိုင်၊ အကျိုးပေးမည့် ကံ၏ အစွမ်းကြောင့် ထင်လာစေအပ်သော အာရုံသာ ဖြစ်မည် ဟု ပဋ္ဌာန်းအနုဋီကာ ဆိုသည်၊ [ကာမဝိပါက်တို့သည် ပရမတ် ဖြစ်သော ကာမ တရားကိုသာ အာရုံ ပြုသောကြောင့် "ပညတ်ကမ္မနိမိတ်များကို ကာမ ပဋိသန္ဓေက အာရုံပြုလေ ရော့သလား" ဟု ယုံမှားဘွယ် မရှိ။]

[ဆောင်] **အသညမှ, စုတိကျ၍, ကာမသန္ဓေ, စွဲကပ်နေသော်, စုတေနီးတုံ, ထိုသည့်ဘုံ၌, အာရုံယူမည့်, ဆဋ္ဌါရိက, ဇောမရခဲ့၊ အရူပဝယ်, စုတေရွယ်လည်း, ရုပ်နှယ်ဟူသမျှ, ကမ္မ-ဂတိ, နိမိတ်နှစ်ခု, မရမှုကြောင့်, ယေဘုယျေန, ဆရာပြသည်, ထင်ကြံအာရုံကံကြောင့်တည်း။**

သေသာနိ ကာမာဝစရဝိပါကာနိ ဟသနစိတ္တဉ္စေတိ သဗ္ဗထာပိ ကာမာဝစရာ ရမဏာနေဝ။ ။သဗ္ဗထာပိအရ ပဋိသန္ဓေ ဘဝင် စုတိ ကိစ္စအပြား, တဒါရုံ သန္တီရဏ ဇောကိစ္စအပြား, ရူပါရုံ စသော အာရုံ ၆ မျိုး အပြားကိုယူ၊ "ကာမာဝစရာရမဏာနေဝ"၌ ဝေသဒ္ဒါဖြင့် မဟဂ္ဂတာရမဏ အပ္ပမာဏာရမဏ ပညတ္တာရမဏ မရှိ ဟု ကန့်သည်၊ ထို စကားမှန်၏—အာရုံသည် အချုပ် အားဖြင့် ကာမ မဟဂ္ဂုတ် လောကုတ္တရာ ပညတ် ဟု ၄ မျိုးသာရှိ၏၊ တမျိုး နောင်ထိုင်သော ဝေသဒ္ဒါဖြင့် တွဲဘက်ဖြစ်သော အခြားအမျိုးကို ကန့်ရိုးတည်း။

အကုသလာနိစေဝ ဉာဏဝိပ္ပယုတ္တ ကာမာဝစရ ဇဝနာနိစေတိ လောကုတ္တရဝဇ္ဇိတ သဗ္ဗာရမဏာနိ။ ။လောကုတ္တရာတရားတို့သည် အလွန်နက်နဲကုန်၏၊ မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်းမှတပါး လောကုတ္တရာတရားကို အာရုံပြုသော စိတ်မှန်လျှင် ဉာဏ်နှင့်ယှဉ်မှသာ အာရုံပြုနိုင်ရာသည်၊ ထို့ကြောင့် အကုသိုလ်စိတ်နှင့် ဉာဏဝိပ္ပယုတ်မဟာဝိပါက်တို့သည် လောကုတ္တရာကို ချန်ထား၍ ကျန်တရားကိုသာ အာရုံကြပြုကြလေသည်။

ဉာဏသမ္ပယုတ္တ ကာမာဝစရကုသလာနိစေဝ ပဉ္စမဇ္ဈာန သင်္ခါတံ အဘိညာကုသလဉ္စေတိ အရဟတ္တမဂ္ဂဖလဝဇ္ဇိတသဗ္ဗာရမဏာနိ။ ။ကုသိုလ်တို့ မည်သည် ပုထုဇဉ်သေက္ခပုဂ္ဂိုလ်တို့ သန္တာန်၌သာ ဖြစ်ရကား ရဟန္တာသန္တာန်၌သာ ဖြစ်လေ့ရှိသော အရဟတ္တမဂ် အရဟတ္တဖိုလ် ကို အာရုံ မပြုနိုင်၊ အဘယ့်ကြောင့်နည်း ပုထုဇဉ်သေက္ခတို့က ထိုအရဟတ္တ မဂ်ဖိုလ်ကို မရဘူးသေးသောကြောင့်တည်း၊ ဤစကားကိုထောက်၍ အောက်တန်း ပုဂ္ဂိုလ်များသည် မိမိတို့ မရအပ်ဘူးသေးသော အထက်တန်းတရားကို မသိနိုင်ကြောင်း ထင်ရှား၏၊ ဥပမာ-သကဒါဂါမိပုဂ္ဂိုလ်သည် အနာဂါမိပုဂ္ဂိုလ်၏ အနာဂါမိမဂ်ကို မသိနိုင်၊ ပေ၊ ပုထုဇဉ်သည် သောတာပန်၏ သောတာပတ္တိမဂ် ဖိုလ်ကို မသိနိုင်၊ မိမိရအပ်ပြီးသော တရားနှင့် အလားတူတရား, အောက်တန်း တရားများကိုသာ သိနိုင်ကြသည်၊ ထို့ကြောင့် "ဉာဏသမ္ပယုတ် ကာမ ကုသိုလ် ဇောနှင့် ကုသိုလ် အဘိညာဉ် ဇော တို့သည် အရဟတ္တမဂ် ဖိုလ်ကြဉ်၍ အလုံးစုံကို အာရုံပြုနိုင်သည်'' ဟု ဆိုရာ၌ အနာဂါမိပုဂ္ဂိုလ်တို့ သန္တာန်၌ဖြစ်မှသာ ထိုအားလုံးကို အာရုံပြုနိုင်မည်၊ သကဒါဂါမိ သန္တာန်၌ ဖြစ်လျှင် အနာဂါမိမဂ် ဖိုလ်ကို ထပ်၍ကြဉ်၊ ပေ၊ ပုထုဇဉ်သန္တာန်၌ ဖြစ်လျှင် မဂ် ဖိုလ် အားလုံးကိုကြဉ်ပါလေ။

[တိကဂုံတ္တိ၊ ရှိဒ္ဒ] တတ္ထ ပုထုဇ္ဇနော စေတောပရိယညာဏလာဘီ ပုထုဇ္ဇနာနံယေဝ စိတ္တံဇာနာတိ, န အရိယာနံ၊ အရိယေသုပိ ဟေဋ္ဌိမော ဥပရိမဿ စိတ္တံ န ဇာနာတိ, ဥပရိမော ပန ဟေဋ္ဌိမဿ ဇာနာတိ။

[ရှင်းဋီကာ] န အရိယာနံ့တိ အရိယာနံ မဂ္ဂဖလစိတ္တံ န ဇာနာတီတိ-အတ္ထော, တံ ဟိ တေန အနဓိဂတတ္တာ စေတောပရိယာညာဏေနာပိ န သက္ကာ ဝိညာတုံ၊ အညမ္ပန စိတ္တံ ဇာနာတိယေဝ၊ ဟေဋ္ဌိမော ဥပရိမဿ စိတ္တံ န ဇာနာတီတိ အာဒိနိပိ မဂ္ဂဖလစိတ္တမေဝ သန္ဓာယ ဝုတ္တာနီတိ ဝေဒိတဗ္ဗာနိ။

ပရမတ္ထဒီပနီအဆို။ ။မည်သည့် ပုဂ္ဂိုလ်မဆို မဟဂ္ဂုတ်ဈာန်ကို မရဘူးလျှင် မဟဂ္ဂုတ်စိတ်ကို အာရုံမပြုနိုင်၊ အောက်အောက်ဈာန်ကိုသာ ရသူလည်း အထက်အထက်ဈာန်ကို ရအောင် အားထုတ်ကြ၏၊ ကျမ်းပြုဆရာ, စာချဆရာတို့လည်း ထိုဈာန်စသည်တို့၏ သဘောကို ပြောဟောပို့ချ ရေးသားကြ၏၊ ထို ပုဂ္ဂိုလ်အားလုံးပင် ဈာန်စသည်ကို တိုက်ရိုက် ထိမိအောင် အာရုံပြုနိုင်သည် မဟုတ်၊ ထိုဈာန်စသည်တို့၏ အခြင်းအရာ အာကာရပညတ်ကိုသာ အမှန်းအတား အနုမာနဉာဏ်အားဖြင့် အာရုံပြုနိုင်ကြသည်ဟု ပရမတ္ထဒီပနီဆို၏ “ပရစိတ္တဝိဒူဖြစ်သော မာရ်နတ်သည် ဈာန်ကိုမရဘဲလျက် ရူပဈာန်ကို အာရုံပြုနိုင်၏” ဟု အင်္ဂုတ္တိုရ်နဝကနိပါတ် မဟာဝဂ်အဋ္ဌကထာ၌ ဆိုထားကြောင်းကို ထိုဒီပနီ၌ပင် ညွှန်ပြသဖြင့် အချို့ထက်မြက်သူများက “မိမိမရအပ်သော လောကီဈာန်ကို အာရုံပြုနိုင်သေး၏” ဟုလည်း ချွင်းချက် မှတ်သားရာ၏။

ဥာဏသမ္ပယုတ္တ ကာမာဝစရ ကြိယာနိစေဝ ကြိယာဘိညာ ဝေါဋ္ဌပနဉ္စေတိ သဗ္ဗထာပိ သဗ္ဗာရမဏာနိ။ ။သဗ္ဗာရမဏာနိ၌ သဗ္ဗအရကား ကာမ, မဟဂ္ဂုတ်, လောကုတ္တရာ, ပညတ် ဟူသော အာရုံအမျိုးအစား ၄ ပါးလုံးကိုရသည်၊ အဇ္ဈတ္တ ဗဟိဒ္ဓစသော အပြားတို့ကား ဤ ၄ မျိုးမှ တဆင့်ဖြာသော အပြားများတည်း၊ ထို့ကြောင့် သင်္ဂဟဂါထာ၌ ဤ ၄ မျိုးကိုသာ ပြလတံ့၊ သဗ္ဗထာအရကား-ကာမအာရုံ ဟူသမျှ အားလုံးသောအပြား, မဟဂ္ဂုတ်အာရုံ ဟူသမျှအားလုံး, လောကုတ္တရာ အာရုံဟူသမျှအားလုံး, ပညတ်အာရုံဟူသမျှ အားလုံးသော အပြားကိုရ၏၊ “ အာရုပ္ပဒုတိယ စတုတ္ထ စိတ်တို့သည် မဟဂ္ဂုတ်ကို အာရုံပြုသည် ဟု ဆိုရာ၌ မဟဂ္ဂုတ်အားလုံးမဟုတ်၊ မဟဂ္ဂုတ် တစိတ်ကိုသာ အာရုံပြုသည်၊ ဤ ဥာဏသမ္ပယုတ် ကာမကြိယာဇော ၄, ကြိယာအဘိညာဉ် ဝုဋ္ဌောတို့ကား ကာမအားလုံး၊ ပေ၊ ပညတ်အားလုံးကို အာရုံပြုနိုင်သည်၊ အခြားစိတ်များလို တစိတ်တဒေသမဟုတ်” ဟူလို၊ သို့သော် ဤစိတ် ၆ ပါး၏ အလုံးစုံကို အကုန်မချန် အာရုံပြုနိုင်ဘို့ရာမှာ ဘုရားရှင်သန္တာန်တော်၌ ဖြစ်ခိုက်သာ အာရုံပြုနိုင်မည်၊ ထိုစကားမှန်၏ — အလုံးစုံကို အကုန်သိနိုင်မှုမှာ သဗ္ဗညုတဉာဏ်၏ အရာသာတည်း၊ သဗ္ဗညုတဉာဏ် ဟူသည်လည်း မဟာကြိယာ ဉာဏသမ္ပယုတ် ၄ ခု၌ရှိသော ပညာစေတသိက်တည်း။

[သီလက္ခန္ဓ] သဗ္ဗညုတညာဏံ၊ ပေ၊ တံ ဟိ စတုသု ဉာဏသမ္ပယုတ္တ မဟာကြိယ စိတ္တေသု လဗ္ဘတိ။

ဤသဗ္ဗညုတ ဉာဏစီထိကျသည့်အခါ ဝုဋ္ဌောက မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်းကိစ္စ တပ်ရသောကြောင့် ဝုဋ္ဌောလည်း သဗ္ဗညုတဉာဏ် သိသမျှကို ဆင်ခြင်နိုင်လေသည်၊ ထို့အတူ အဘိညာဉ်လည်း ပုဗ္ဗေနိဝါသာနုဿတိ အနာဂတံသ အဘိညာဉ်ဖြစ်သည့်အခါ မိမိသူတပါးတို့၏ ရှေ့နောက် အဖြစ်အပျက် အားလုံးကို သိနိုင်သည်၊ ထိုစိတ် ၆ ပါးသည် ဘုရားမှတပါး အခြားသူတို့ သန္တာန်၌ ဖြစ်ခိုက်မှာ အလုံးစုံကို ကုန်စင်အောင် အာရုံ မပြုနိုင်၊ ပစ္စေက ဗုဒ္ဓါပင်သော်လည်း ပညတ်အားလုံးကို ကုန်စင်အောင်သိမြင်တော်မမူ၊ [သဗ္ဗညုတ ဉာဏ်ဟူသည် အရဟတ္တမဂ်ပညာတည်း ဟု ဆိုမှားမှု, မဟာကြိယာ သောမနဿ ဉာဏသမ္ပယုတ်၌ ရှိသော ပညာ ဟု မစုံမလင်ဆိုမှုများကို မမှတ်သားအပ်၊ သဗ္ဗညုတ ဉာဏ်သည် တစီထိထည်းဖြင့် အာရုံအားလုံးကို တပြိုင်နက်သိ၏၊ သဗ္ဗညုတဉာဏ်တော်သည် အာရုံ အားလုံးကို အမြဲ သိနေ၏, ဟူသော ဝါဒများကိုလည်း မမှတ်သားအပ်၊ ဆင်ခြင်လိုက်သည့်အခါ အဆီးအတားမရှိ, မည်သည့်အာရုံမဆို သိနိုင်ခြင်းသည်သာလျှင် သဗ္ဗညုတဉာဏ်တော် စွမ်းပေတည်း။]

အာရုပ္ပေသု ဒုတိယ စတုတ္ထာနိ မဟဂ္ဂတာရမဏာနိ။ ။ဒုတိယ အာရုပ္ပ (ဝိညာဏဉ္စာယတနကုသိုလ်ဝိပါက် ကြိယာ) တို့တွင် ဝိညာဏဉ္စာယတနကုသိုလ်သည် ဤဘဝ ရှေးဘဝ အဇ္ဈတ္တသန္တာန်၌ ဖြစ်ဘူးသော အာကာသာနဉ္စာယတနကုသိုလ်ကို အာရုံပြု၏၊ ဝိပါက်သည် ရှေးဘဝ အဇ္ဈတ္တသန္တာန်၌ ဖြစ်ဘူးသော အာကာသာနဉ္စာယတနကုသိုလ်ကို အာရုံပြု၏၊ ကြိယာကား ဤဘဝ ရှေးဘဝ အဇ္ဈတ္တသန္တာန်၌ ဖြစ်ဘူးသော အာကာသာနဉ္စာယတန ကုသိုလ် ကြိယာကို အာရုံပြု၏။

ချဲ့ဉုးအံ့— ပုထုဇဉ်သေက္ခပုဂ္ဂိုလ်သည် အာကာသာနဉ္စာယတန ကုသိုလ်ကို ရပြီးနောက် ဤဘဝ၌ပင် ဝိညာဏဉ္စာယတနကုသိုလ်ကို ဆက်လက် ရပြန်သည့်အခါ ဤဘဝအဇ္ဈတ္တ (မိမိသန္တာန်) ၌ ဖြစ်ဘူးသော အာကာသာနဉ္စာယတနကုသိုလ်ဈာန်ကို အာရုံပြု၏၊ စုတေပြီးနောက် ဒုတိယ အရူပဘုံသို့ရောက်၍ ဝိညာဏဉ္စာယတနဈာန်ကို ဝင်စားသည့်အခါ ထို ဝိညာဏဉ္စာယတနဈာန်သည် ရှေးဘဝက အဇ္ဈတ္တသန္တာန်၌ ဖြစ်ခဲ့ဘူးသော အာကာသာနဉ္စာယတန ကုသိုလ်ဈာန်ကို အာရုံပြု၏၊ ဝိညာဏဉ္စာယတနဈာန်ကို ရပြီးနောက် ဒုတိယအရူပဘုံ၌ ပဋိသန္ဓေ ဘဝင် စုတိ ကိစ္စတပ်သော ဝိညာဏဉ္စာယတန ဝိပါက်စိတ်သည် ရှေးဘဝက မိမိသန္တာန်၌ ဖြစ်ခဲ့ဘူးသော အာကာသာနဉ္စာယတန ကုသိုလ် (ကမ္မနိမိတ်) ကိုပင် အာရုံပြုသည်။

ပုထုဇဉ်သေက္ခ အဖြစ်တုန်းက အာကာသာနဉ္စာယတန ကုသိုလ်ဈာန်ကို ရပြီးနောက် ထိုဘဝ၌ပင် ရဟန္တာဖြစ်မှ ဝိညာဏဉ္စာယတန ကြိယာဈာန်ကိုရလျှင် ထို ပဉ္စမဆုံး ရအပ်သော ဝိညာဏဉ္စာယတန ကြိယာဈာန်သည် ဤဘဝ အဇ္ဈတ္တ

သန္တာန်၌ ဖြစ်ဘူးသော အာကာသာနဉ္စာယတန ကုသိုလ်ဈာန်ကို အာရုံပြု၏၊ ထို့နောက် အာကာသာနဉ္စာယတနဈာန်ကို ပြန်၍ မဝင်စားသေးသမျှ ဝိညာဏဉ္စာယတန ကြိယာဈာန် ဖြစ်တိုင်း ဖြစ်တိုင်း ဤဘဝ အဇ္ဈတ္တသန္တာန်၌ ဖြစ်ဘူးသော အာကာသာနဉ္စာယတန ကုသိုလ်ဈာန်ကိုချည်း အာရုံပြုသည်။

ရဟန္တာဖြစ်ပြီးမှ အာကာသာနဉ္စာယတဈာန်ကို ဝင်စားသည်ရှိသော် ထိုဈာန်သည် ကြိယာဈာန်ဖြစ်၏၊ ထို့ကြောင့် နောက်နောက်ဝင်စားသမျှ ဝိညာဏဉ္စာယတနဈာန်သည် ဤဘဝ အဇ္ဈတ္တသန္တာန်၌ ဖြစ်ဘူးသော အာကာသာနဉ္စာယတနကြိယာဈာန်ကို အာရုံပြု၏၊ ရဟန္တာဖြစ်ပြီးမှ အာကာသာနဉ္စာယတနဈာန်ကို ရပြီးနောက် ဝိညာဏဉ္စာယတနဈာန်ကို ဆက်လက်ရလျှင် ထိုဝိညာဉ္စာယတနဈာန်သည် ဤဘဝအဇ္ဈတ္တသန္တာန်၌ ဖြစ်ဘူးသော အာကာသာနဉ္စာယတန ကြိယာဈာန်ကိုချည်း အာရုံပြုသည်။

ကာမရူပဘုံဝယ် သေက္ခအဖြစ်တုန်းက ဝိညာဏဉ္စာယတနဈာန်ကိုရ၍ ဝိညာဏဉ္စာယတနဘုံရောက်မှ ရဟန္တာဖြစ်လျှင် ထိုရဟန္တာဖြစ်မှ ဝင်စားအပ်သော ဝိညာဏဉ္စာယတနဈာန်သည် ရှေးဘဝ အဇ္ဈတ္တသန္တာန်၌ ဖြစ်ဘူးသော အာကာသာနဉ္စာယတန ကုသိုလ်ကိုချည်း အာရုံပြုသည်၊ [ဝိညာဏဉ္စာယတန ဘုံရောက်မှ အာကာသာနဉ္စာယတနဈာန်ကို ဝင်စားလို့မဖြစ်သောကြောင့် အာကာသာနဉ္စာယတန ကြိယာဈာန်ကို အာရုံပြုခွင့် မရတော့ချေ။]

စတုတ္ထအာရုပ္ပ (နေဝသညာနာသညာယတန) ဈာန်သည် တတိယ အာရုပ္ပ အာကိဉ္စညာယတနဈာန် တည်းဟူသော မဟဂ္ဂုတ်တရား) ကို အာရုံပြု၏၊ ထိုသို့ အာရုံပြုရာဝယ် အကျယ်ကို ရှေးနည်းအတိုင်း သိလေ၊ အကျဉ်းမှတ်ဘွယ်ကား— နေဝသညာနာသညာယတန ကုသိုလ်သည် ဤဘဝ ရှေးဘဝ အဇ္ဈတ္တသန္တာန်၌ ဖြစ်ဘူးသော အာကိဉ္စညာယတနကုသိုလ်ကို အာရုံပြု၏၊ ဝိပါက်သည် ရှေးဘဝ အဇ္ဈတ္တသန္တာန်၌ ဖြစ်ဘူးသော အာကိဉ္စညာယတန ကုသိုလ်ကိုသာ အာရုံပြု၏၊ ကြိယာသည်ကား ဤဘဝ ရှေးဘဝ အဇ္ဈတ္တသန္တာန်၌ ဖြစ်ဘူးသော အာကိဉ္စညာယတနကုသိုလ် ကြိယာကို အာရုံပြု၏၊ [အဇ္ဈတ္တ သန္တာန်ဆိုသော စကားဖြင့် သူများသန္တာန် ဖြစ်သော တရားကို အာရုံမပြု ဟု သိစေသည်။]

[ဆောင်] **ကုသိုလ်ဟူက, ဤဘဝနှင့်, ထိုဘဝရှေး, ဖြစ်ရေးအဇ္ဈ, ကုသလကို,**
မုချအာရုံ, ပြုရတုံ၏, တဖုံဝိပါက်, ရှေးဘဝတွက်သာ၊ ကိရိယာမူ,
နှစ်ဖြာခုရှေး, ဘဝဒွေးဝယ်, ဖြစ်ရေးအဇ္ဈ, ကုသလနှင့်, ကိရိယစု,
လျော်စွာပြုသည်, ရှုလေ အာရုံအခွဲတည်း။

သေသာနိ မဟဂ္ဂတစိတ္တာနိ သဗ္ဗာနိပိ ပညတ္တာရမဏာနိ။ ။ဤဝါကျ၌ သေသ၏ အပါဒါန်ကို အဘိညာဥ်ကိစ္စတပ်ခိုက် ရူပကုသိုလ်ကြိယာ ပဉ္စမဈာန်နှင့် ဒုတိယ

စတုတ္ထ အာရုပ္ပစိတ်များကိုခံလေ၊ ထိုစိတ်တို့မှကြွင်းသော မဟဂ္ဂုတ်စိတ် ၂၁ ကား ဆိုင်ရာ ပညတ်တရားကိုသာ အာရုံပြု၏၊ ထိုပညတ်များသည် ပထဝီကသိုဏ်းစသော ကသိဏပညတ်, အသုဘပညတ်စသောအားဖြင့် ၂၈ ပါးရှိ၏၊ ကမ္မဋ္ဌာန်းပိုင်း၌ ထင်ရှားလတံ့။

စေတသိက်တို့ကို ရေတွက်ခြင်း, ကေန် အနေကန် အာရုံပြုအခွဲ, အဇ္ဈတ္တစသည်ကို အာရုံပြုသော စေတသိက်များ, ဤအလုံးစုံကို မာတိကာအကောက်မှာ ကျေးဇူးများသည့်အတွက် အခြေပြုသဂြိုဟ်တုန်းက ရေးသားခဲ့ပြီ။

ဝတ္ထုသင်္ဂဟအဖွင့်

ဝတ္ထုသင်္ဂဟေ ဝတ္ထူနိနာမ စက္ခု သောတ ဃာန ဇိဝှါ ကာယ ဟဒယဝတ္ထု စေတိ ဆဗ္ဗိဓာနိ ဘဝန္တိ။ ။"ဝသန္တိ ဧတ္ထာတိ ဝတ္ထု" ဧတ္ထ-ဤစက္ခုစသည်၌၊ ဝသန္တိ-စိတ်စေတသိက်တို့ မှီနေကြကုန်၏၊ ဣတိ-ထို့ကြောင့်၊ ဝတ္ထု-မည်၏၊ ကျောင်း၏ တည်ရာ မှီရာ မြေကို "ဝိဟာရဝတ္ထု=ကျောင်းနေရာ" ဟုခေါ်သကဲ့သို့, ထို့အတူ စိတ်စေတသိက်တို့၏ မှီရာဖြစ်သော ရုပ်တရားကို "ဝတ္ထု" ဟု ခေါ်သည်။

တာနိ ကာမလောကေ သဗ္ဗာနိလဗ္ဘန္တိ။ ။စက္ခုန္ဒြေ, သောတိန္ဒြေ, ဃာနိန္ဒြေ စသော ဣန္ဒြေ (ပသာဒရုပ်) အပြည့်အစုံ ရရှိသူတို့ ကာမဘုံ၌သာ ဖြစ်ခွင့်ရသောကြောင့် ကာမဘုံ၌ ထိုဝတ္ထုရုပ်အားလုံးကို ရနိုင်သည်၊ ထင်ရှားစေအံ့—ကာမာဝစရကုသိုလ်ကံသည် ဝတ္ထုအာရုံ ကာမဂုဏ်ကို တောင့်တသော ကာမတဏှာလျှင် အရင်းခံရှိ၏၊ ထို့ကြောင့် ထိုကုသိုလ်ကံက အကျိုးပေးသည့်အခါ အရင်းခံတဏှာ၏ အလိုကျအောင် ရူပ သဒ္ဒ စသည့် အာရုံငါးပါးကို စုံစုံလင်လင် ခံစားနိုင်ဘို့ရာ စက္ခု သောတ ဃာန ဇိဝှါ ကာယ ဟူသော ကမ္မဇရုပ် ဣန္ဒြေတို့ကို အကုန်အစင် စီမံပေးရသည်၊ ဤသို့ဣန္ဒြေပြည့်စုံသော ပုဂ္ဂိုလ်များသည် ကာမတဏှာ၏ နယ်ပယ်ဖြစ်သော ကာမဘုံ၌သာ ဖြစ်ခွင့်ရှိသောကြောင့် ကာမဘုံ၌ ဝတ္ထုရုပ် ၆ ပါးလုံးကို ရနိုင်လေသည်။

ရူပလောကေ ပန ဃာနာဒိတ္တယံ နတ္ထိ။ ။ရူပဘုံရောက်ကြောင်းဖြစ်သော ရူပဈာန်ကား ဝတ္ထုအာရုံ ကာမဂုဏ်တွေကို စက်ဆုပ်သော ကာမဝိရာဂ ဘာဝနာပေတည်း၊ ဝတ္ထုအာရုံဟူသည်လည်း ရူပါရုံစသော အာရုံများ ဖြစ်ရကား ပယ်ရှား၍ မဖြစ်နိုင်၊ သူ့ဘာသာ လှနေသော ရူပါရုံကို မလှအောင် ပယ်လို့မရ, ပယ်လည်း မပယ်ထိုက်၊ သာယာဘွယ်အသံ, မွှေးကြိုင်သောရနံ့, ကောင်းမြတ်သော အရသာ, တွေ့ထိဘွယ်ရာ အတွေ့အာရုံများကိုလည်း ပယ်ရှားလို့မဖြစ်နိုင်၊ သူတို့အတွက် အကုသိုလ်များသဖြင့် စက်ဆုပ်ရိုးမှန်ပါလျှင် "ကြွက်မနိုင် ကျီမီးရှို့" ဟူသကဲ့သို့,

ဘိုအာရုံများနှင့် ဆက်သွယ်နေသော ကိုယ့်ဆိုင်ရာ ပဿဒရုပ်ကိုသာ ပယ်ရှားခွင့် ရှိပေသည်၊ ထို့ကြောင့် ကာမဂုဏ်ကို လွန်စွာ စက်ဆုပ်သဖြင့် တရားအားထုတ် ကြသော ယောဂီပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ ကာမ ဝိရာဂ ဘာဝနာသည် အကျိုးပေးသည့်အခါ သူပယ်ရှားနိုင်သော ပဿဒရုပ် ၅ ပါးလုံးကိုပင် ပယ်ရှားချင်၏၊ သို့သော် စက္ခု ဒေသာတ ပဿဒ ၂ ပါးအတွက်မှာ ဘုရားဖူး တရားနာ ကျေးဇူးများသော အရာက ရှိပေသေးသောကြောင့် ချွင်းချက်ထား၍ ဃာနဇိဝှါ ကာယ ပဿဒ ၃ ခုကိုသာ ပယ်ရှားလိုက်လေသည်၊ သို့အတွက် ရူပဘုံ၌ ဝတ္ထုရုပ် ၆ ပါးကွင် ဃာနာဒိတ္တယ ဘို မရတော့ချေ။

ဋီကာကျော်] ဗြဟ္မာနံ ကာမဝိရာဂ ဘာဝနာသေန ဂန္ဓ ရသ ဖေါဋ္ဌဗ္ဗေသုဝိရတ္တာ တာယ, တဗ္ဗိသယပသာဒေသုပိ ဝိရာဂသဗ္ဘာဝတော (ဃာနာဒိတ္တယံ နတ္ထိ)၊ ဗုဒ္ဓဒဿန ဓမ္မဿဝနာဒိအတ္ထံ ပန စက္ခုသောတေသု အဝိ ရတ္တာဘာဝတော စက္ခု ဒွယံ တတ္ထ ဥပလဗ္ဘတိ။

ဃာနာဒိတ္တယံ နတ္ထိနှင့်အဟိနိန္ဒြိယ။ ။''ရူပီ-ရုပ်ရှိ၏၊ အဟိနိန္ဒြိယော-မယုတ်လျော့သော ဣန္ဒြေရှိ၏''ဟု ရူပဗြဟ္မာတို့ကို ချီးမွမ်းသော ပါဠိတော်များ၌ ''အဟိနိန္ဒြိယ''ဟူသော စကားနှင့် ဤ၌ ''ဃာနာဒိတ္တယံ နတ္ထိ''ဟူသောစကားသည် အချင်းချင်း မဆန့်ကျင်ပါ လော၊ မယုတ်လျော့သော ဣန္ဒြေရှိလျှင်, ဃာနိန္ဒြေ, ဇိဝှိန္ဒြေ, ကာယိန္ဒြေများလည်း ရှိသင့်သည် ဟူလို၊ အဖြေကား—''အဟိနိန္ဒြိယ''ဟူသော ပါဠိတော်စကားသည် ပဿဒရုပ်ကို ရည်ရွယ်သော စကားမဟုတ်၊ ပုံသဏ္ဌာန်ကိုရည်ရွယ်သောစကားတည်း။ ''ဃာနာဒိတ္တယံ နတ္ထိ''ကား ဃာနပဿဒစသည်ကို ရည်ရွယ်သောစကားဖြစ်သည်၊ ထို့ကြောင့် အချင်းချင်း မဆန့်ကျင်ပေ၊ ဤစကားအရ ရူပဗြဟ္မာများ၌ ဃာန ဇိဝှါ ကာယ ပဿဒရုပ်များသာမရှိသည်၊ နှာခေါင်းပုံသဏ္ဌာန်, လျှာနှင့်ကိုယ်ခန္ဓာကြီးကား အထင်အရှား ရှိသည်ဟုမှတ်။

[**ဇိနာလင်္ကာရဋီကာ**] တတ္ထ ဗြဟ္မ ပါရိသဇ္ဇတော ပဋ္ဌာယ ဠမာနိ သောဠသ ရူပါ ဝစရာနိနာမ၊ တေသု သဗ္ဗေ ပုရိသ သဏ္ဌာနာ, ဣတ္ထိပုရိသဗျဉ္ဇနနိမိတ္တံပိ နတ္ထိ၊ စက္ခုသောတာနိ ပန အတ္ထိ, ရူပံ ပဿန္တိ၊ သဒ္ဒံ သုဏန္တိ၊ ဃာနံ အတ္ထိ, ဃာနပ္ပသာဒေါ စ ဃာနဝိညာဏဉ္စ နတ္ထိ, တသ္မာ ဂန္ဓံ န ဇာနန္တိ၊ သမ္မာ ပရိဝတ္တဇိဝှါ အတ္ထိ, တသ္မာ ဟသန္တိ၊ ဇိဝှါဝိညာဏံ စ နတ္ထိ, တသ္မာ ကိဉ္စိရသံ န ဇာနန္တိ, န ခါဒန္တိ, န ပိဝန္တိ, ဈာနပီတိယေဝ •တေသံ အာဟာရော ဟောတိ၊ ကာယော အတ္ထိ, ကာယပ္ပသာဒေါ စ ကာယ ဝိညာဏံ စ နတ္ထိ, တသ္မာ တေ ကိဉ္စိဖဿံ န ဇာနန္တိ၊ ဝေံ သန္တေပိ နိဝါသနပါရုပနသာဋကာ အတ္ထိ, ဗြဟ္မဝိမာနသယနာနိ အတ္ထိ, ကေသာ နခါ ဒန္တာ အတ္ထိ, သေသကောဋ္ဌာသာနိ ပန နတ္ထိ၊ ဒီပသိခါဝိယ သရီရံ ဟောတိ, မလမုတ္တမဂ္ဂါ နတ္ထိ, ဣတ္ထိယော နတ္ထိ, နစ္စဂီတာဒီနိ နတ္ထိ၊

ဇောစိ အရိယဝိဟာရေန, ဇောစိ ဒိဗ္ဗဝိဟာရေန, ဇောစိ ဗြဟ္မဝိဟာရေန ဝိဟရန္တီတိ။

အရူပလောကေ ပန သဗ္ဗာနိပိ န သံဝိဇ္ဇန္တိ—အရူပဈာန်မည်သည် ရုပ်ဟူသမျှကို စက်ဆုပ်သော (ရူပဝိရာဂ) ဘာဝနာတည်း၊ ထို့ကြောင့် အရူပဈာန်၏ အကျိုးပေးရာအရူပဘုံ၌ ဝတ္ထုရုပ် ၆-ပါးလုံး မရှိပြီ။ [ကာမလောကေ သဗ္ဗာနိပိ နှင့် ဤ၌လာသော သဗ္ဗာနိပိတို့ဝယ် ပိ သဒ္ဒါကား သမ္ဘာဝနာဇောတကချည်းတည်း။]

တတ္ထ ပဉ္စဝိညာဏဓာတုယော ယထာက္ကမံ ဧကန္တေန ပဉ္စပသာဒဝတ္ထူနိ နိဿာယေဝ ပဝတ္တန္တိ—“ဧကန္တေန နိဿာယ”ဖြင့် ရံခါ စက္ခုဝတ္ထုကိုမှီ၍ ရံခါ ဟဒယဝတ္ထုကို မှီခြင်းစသော အနေကန်မှီမျိုး မဟုတ်ဟု ပြသည်၊ နိဿာယေဝ၌ ဧဝ သဒ္ဒါဖြင့် အရူပဘုံ၌ ဖြစ်ထိုက်သော စိတ်အချို့ကဲ့သို့ ရံခါမမှီခြင်းကို ကန့်သည်။

အဝသေသာ ပန မနောဝိညာဏဓာတုသင်္ခါတာ စ သန္တီရဏ မဟာဝိပါက ပဋိဃဒွယ ပဌမမဂ္ဂ ဟသန ရူပါဝစရဝသေန ဟဒယံ နိဿာယေဝ ပဝတ္တန္တိ—သန္တီရဏ ၃, မဟာဝိပါက် ၈, ဒေါသမူ ၂, သောတာပတ္တိမဂ် ၁, ဟသိတုပ္ပါဒ် ၁, ရူပစိတ် ၁၅, ဤ ၃၀-သောစိတ်များကား အရူပဘုံ၌မဖြစ်၊ ဟဒယဝတ္ထု ရကောင်းရာ ကာမရူပဘုံ၌သာ ဖြစ်သောကြောင့် ဟဒယဝတ္ထုကို အမြဲမှီကြသည်၊ ၎င်းစိတ်တို့ အရူပဘုံ၌ မဖြစ်နိုင်ခြင်း၏အကြောင်းကိုဋီကာကျော်ဖွင့်သည့်အတိုင်း ဆိုလတ္တံ့လက်ာဖြင့် သိရာ၏။

[ဆောင်] **မှတ်လော သာကြည်, ကဗျာစီဖိမ့်, သန္တီမဟာ-ဝိပါကာတို့, ဒွါရာကိစ္စ, မရှိကြ၍, အရူပ၌, မဖြစ်ထိုက်ခဲ့၊ နောက်လိုက်ဒေါသ, ပဋိဃမှာ, နီဝရဏမှန်, မြဲကေန်ကြောင့်, ဈာန်ကိုတားလွှင့်, တရားရင့်မို့, သူနှင့်ယှဉ်တူ, ဒေါသမူကား, ရူပ၌ပင်, မဖြစ်ချင်စွ, အရူပဝယ်, မဆိုဘွယ်သာ၊ မဂ်သောတာလည်း, ဆရာသမား, ဘုရားအထံ, တရားမှန်ကို, နာခံမရ-ရှိတုံကမူ, သာဝကသန္တာန်, အမှန်ဖြစ်မျိုး, မရှိရိုးတည်း, ကိုယ်ကျိုးစီးပွား, ကိုယ့်တရားဖြင့်, ဘုရားပစ္စေ, ဖြစ်ကြပေလည်း, လူ့ပြည်၌သာ, ဖြစ်ရိုးရာမို့, သောတာပတ္တိ, မဂ်မရှိခဲ့၊ ဟသိတုပ္ပါဒ်, ယင်းစိတ်ဓာတ်လည်း, ပြုံးတတ်စေဘို့, ကာယချို့သဖြင့်, မဖြစ်သင့်တန်, ရူပဈာန်မှာ, ဘာဝနာတွက်, တပ်မက်လွတ်ကင်း, စက်ဆုပ်ခြင်းကြောင့်, အလျှင်းယူဆ, အရူပ၌, မဖြစ်ထိုက်၍, စွဲပိုက်ဟဒယ, မြဲမှီကြသည်, ဓမ္မသုံးဆယ် နှင်နှင်တည်း။**

သန္တီမဟာ၊ ပေ၊ မဖြစ်ထိုက်ခဲ့—သန္တီရဏသည် ပဉ္စဒွါရ၌ သန္တီရဏကိစ္စတပ်၏၊ အရူပဘုံ၌ ပဉ္စဒွါရမရှိရကား သန္တီရဏကိစ္စလည်း မရှိ၊ သန္တီရဏမဟာဝိပါက်တို့ တဒါရုံကိစ္စ တပ်ဘို့ရာလည်း ကာမဇော, ကာမသတ္တာ, ကာမအာရုံ ၃-ပါး မစုံသောကြောင့် တဒါရုံကိစ္စလည်း မတပ်နိုင်၊ ဤသို့ဖြစ်ရာဒွါရနှင့် ပြုဘို့ကိစ္စ မရှိကြသောကြောင့် သန္တီရဏ ၃, မဟာဝိပါက် ၈, တို့ အရူပဘုံ၌ မဖြစ်ထိုက်။

နောက်လိုက်ဒေါသ၊ ပေ၊ မဆိုဘွယ်သာ—လောဘသည် ဈာန်ကို တားမြစ်သော နိဝရဏလောဘ, နိဝရဏမဟုတ်သော လောဘဟု ၂-မျိုးရှိသကဲ့သို့, ဒေါသကား ၂-မျိုးမရှိ၊ ဒေါသမှန်လျှင် နိဝရဏကေန်သာတည်း၊ ထို့ကြောင့် ဒေါသနှင့် ယှဉ်သော ဒေါသမူစိတ်တို့သည် ဈာန်တရားတို့ ကျက်စားရာ ရူပဘုံမှာပင် ဖြစ်ခွင့် မရ၊ အထက်တန်းကျသော အရူပဘုံအတွက်မှာ ဆိုဘွယ်ရာမရှိတော့ပြီ။

မဂ်သောတာလည်း ၊ ပေ ၊ မရှိခဲ့—''သူတော်သူမြတ်, မြဲဆည်းကပ်၍၊ မှတ်မှတ် သားသား, တရားကိုနာ၊ ဖြူစွာနှလုံး, တဖြောင့်သုံးလျက်၊ အားတက်ကျင့်ကြံ, သောတာပန်, ဖြစ်ရန်အကြောင်းလေး''ဟူသော(မဟာဝဂ္ဂသံယုတ် ပါဠိတော်)နှင့် အညီ, သစ္စာ ၄-ပါးကို ဟောပြနိုင်သော ဆရာသမား ဘုရားရှင်များ အထံတော်၌ တရားမှန်ကို နာခံရမှသာ သောတာပတ္တိမဂ်ကို ရနိုင်ကြသည်၊ ဤသို့ တရားသံ နာခံမှုကို ''ပရတော ဃောသ ပစ္စယ''ဟု အချို့အရာ၌ဆို၏။ [ပရတော=သူတပါး အထံမှ + ဃောသ = တရားသံဟူသော + ပစ္စယ = အကြောင်း (မဂ်ရခြင်း၏ အကြောင်း)။]

အရူပဘုံကား တရားနာဘို့ရာ နား(သောတ)ကို မဆိုထားဘိ, ခန္ဓာကိုယ်ပင် မရှိချေ၊ ကိုယ့်တရားကို ကိုယ်ရှာ၍ဖြစ်ကြသော ဘုရားပစ္စေကဗုဒ္ဓါ အရှင်မြတ်တို့ လည်း လူ့ပြည်၌သာဖြစ်တော်မူကြရိုးပေတည်း၊ ထို့ကြောင့်အရူပဘုံ၌ သောတာ ပတ္တိမဂ်စိတ်မရှိနိုင်။ [သောတာပတ္တိမဂ်ကို ရပြီးနောက် အထက်မဂ်များကို ရဘို့ အတွက်မှာ တရားကိုမနာရသော်လည်း အလိုလို တရားသားတက်၍ အထက်မဂ် များကို ရနိုင်ကြသည်။]

ဟသိတုပ္ပါဒ်၊ ပေ၊ မဖြစ်သင့်တန်—ပြုံးရယ်ဘို့ရာ ခန္ဓာကိုယ်မရှိသော အရူပဘုံ၌ ဟသိတုပ္ပါဒ်ဖြစ်ရန် မထိုက်တန်တော့ချေ။

ရူပဈာန်မှာ၊ ပေ ၊ စက်ဆုပ်ခြင်းကြောင့် ....ရူပဝိရာဂဘာဝနာ ဖြစ်သော အရူပ ဈာန်သည် ရုပ်တရားကိုသာ စက်ဆုပ်သည်မဟုတ် ''ကျုပင်ခုတ် ကျုငုပ်မှမချန်ရ'' ဟူသကဲ့သို့, ကသိုဏ်းရုပ်ကို အာရုံပြုသော ရူပဈာန်တို့ပါ ''ငါမကြိုက်တဲ့ ရုပ်ကို သင်းတို့က အာရုံပြုရသလား''ဟု ရွံမုန်းထားခြင်းကြောင့် အရူပဘုံ၌ ရူပဈာန် များလည်း မဖြစ်ထိုက်၊ ထို့ကြောင့် ယခုပြခဲ့သော စိတ် ၃၀-သည် ရုပ်၏ဖြစ်ရာ ကာမ ရူပ ဘုံတို့၌သာ ထိုက်သလို ဖြစ်ကြရကား ဟဒယဝတ္ထုရုပ်ကို အမြဲမှီကြ ရသည်။

အဝသေသကုသလာကုသလကြိယာနုတ္တရဝသေန ပန နိဿာယ ဝါ အနိဿာယ ဝါ— ''အဝသေသာ''ဟု ပဉ္စမာဗဟုဝစနန္တဖြင့် ယခုကာလ စာအုပ်များ၌ တွေ့ရ၏၊ ''အဝသေသာနိ ဒွါဒသလောကိယကုသလာနိ''စသော ဋီကာဖွင့်ကိုထောက်လျှင်

အဝသေသန္ဒ် ကုသလာ ကုသလကြိယာ နုတ္တရတို့ တုလျာဓိကရဏဖြစ်ကြောင်းကို သိသာ၏၊ "အဝသေသာနိ စ တာနိ ကုသလာ ကုသလကြိယာ နုတ္တရာနိ စာတိ အဝသေသ ကုသလာ ကုသလကြိယာ နုတ္တရာနိ၊ အဝသေသကုသလာ ကုသလကြိယာ နုတ္တရာနံ+ဝသော, အဝသေသကုသလာ ကုသလကြိယာနုတ္တရဝသော" ဟု ဝိဂ္ဂြိုဟ်ပြုစေလိုသည်၊ စာသွားကို ဆင်ခြင်ပြန်လျှင် "အဝသေသာ ပန မနော ဝိညာဏဓာတုသမ်္ပါတာ စ" ဟူသော ကတ္တားပါဌ်သည် "အဝသေသကုသလာ ကုသလကြိယာ နုတ္တရဝသေန ဟဒယံ နိဿာယ ဝါ အနိဿာယ ဝါ"ဟူသော ဝါကျနှင့်"အာရုပ္ပဝိပါကဝသေန ဟဒယံ အနိဿာယေဝ"ဟူသော ဝါကျများသို့ လိုက်နိုင်၏၊ ဤသို့ဋီကာဖွင့်နှင့် စာသွားကို ထောက်ထားလျှင်"အဝသေသကုသလာ ကုသလကြိယာ နုတ္တရဝသေန" ရှိမှ သင့်မည်၊ အဝသေသ၏ အပါဒါန်ကို ရှေ့ဝါကျက သန္တိရဏ ပဋိဃဒွယ ပဌမမဂ္ဂ ဟသန ရူပါဝစရ ကုသိုလ်ကြိယာ များကို ခံရမည်။ ။စေတသိက်ကိုရေတွက်ဟန်ကား—

[ဆောင်] **ရံခါမှီမှု, ဆဝတ္ထုက, ခုနစ်ဝတည်း, ဟဒယစွဲ, မှီမြဲခြောက်ဖြာ, ရံခါမှီမျိုး, သုံးဆဲ့ကိုး, ပေါင်းရိုး ဒွိပညာ။**

ဝတ္ထုရုပ် ၆-ပါးကို ရံခါမှီသော စေတသိက်ကား သဗ္ဗစိတ္တသာဓာရဏ ၇-ပါးတည်း၊ [ပဥ္စဝေါကာရဌ် ဖြစ်ခိုက် ဆဝတ္ထုကိုမှီ၍, စတုဝေါကာရဌ် ဖြစ်ခိုက် ဆဝတ္ထုကိုမမှီ၊] ဟဒယဝတ္ထုကို အမြဲအစွဲမှီသော စေတသိက်ကား ဒေါသ ဣဿာ မစ္ဆရိယ ကုက္ကုစ္စနှင့် အပ္ပမညာဒွေးတည်း၊ ထိုတွင် ဒေါသစသည်မှာ ကာမဘုံ၌ ဖြစ်သောကြောင့် ဟဒယဝတ္ထုကို အမြဲမှီသည်၊ သတ္တဝါ အကောင်အထည် ပညတ်ကို အာရုံပြုသော အပ္ပမညာဒွေးလည်း ရှေးဦးစွာ ပုံသဏ္ဍာန်ကို မြင်ရမှ သတ္တဝါ ပညတ်ကို အာရုံပြုနိုင်မည်၊ သို့အတွက် အရူပဘုံမှာ အပ္ပမညာဒွေး မရထိုက်သဖြင့် ကာမ ရူပ၌သာ ဖြစ်ရကား ဟဒယဝတ္ထုကို အမြဲမှီသည်ဟုကြံ၏၊ ကြွင်းစေတသိက် ၃၉-ကား ကာမ ရူပ၌ ဖြစ်ခိုက် ဟဒယဝတ္ထုကိုမှီ၍ အရူပဘုံ၌ ဖြစ်ခိုက် ဟဒယ ဝတ္ထုကို မမှီ၊ [ဆရာတို့ကား "ဟဒယစွဲ, မှီမြဲလေးဖြာ" ဟုဆို၍ အပ္ပမညာကို အရူပဘုံ၌ဖြစ်ထိုက်၏ဟုယူကြဟန်တူသည်၊ သို့သော် အရူပဗြဟ္မာတို့သည် ရုပ်တရား ကို လုံးဝ စက်ဆုပ်ကြသည့်အတွက် ရုပ်နှင့် ဆက်သွယ်နေသမျှ အာရုံမှန်လျှင် ကသိဏ်းပညတ်ကိုပင် အာရုံမပြုတော့ရကား ဤသတ္တဝါပညတ်ကိုလည်း အာရုံ ပြုဘွယ်မရှိပြီ။]

ဓာတ်သုံးပါးအတူး။

မနောဓာတ်။ ။မနောဓာတ် ၃-တွင် ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်းသည် အသစ်ဖြစ်သော အာရုံကို ရှေးဦးစွာ တကြိမ်မျှ ယူရခြင်းကြောင့် သူများနောက်မှ ဆက်လက်၍ အာရုံကို ယူရသလောက်ၡင်း, အကြိမ်များစွာ ယူရသလောက်ၡင်း, ထိထိ

ရောက်ရောက်မရှိချေ၊ ထို့ပြင် မှီရာဝတ္ထုချင်း မတူသော ပဉ္စဝိညာဏ်အား အနန္တရသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုရသည့်အတွက် မှီရာတူသောစိတ်အား ကျေးဇူးပြုရသလောက် မသက်သာပေ၊ သမ္ပဋိစ္ဆိုန်းဒွေးလည်း မှီရာဝတ္ထုချင်း မတူသော ပဉ္စဝိညာဏ်မှ အနန္တရသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုခံရသောကြောင့် မှီရာတူစိတ်မှကျေးဇူးပြုခံရသလောက် အားမရှိချေ၊ သို့အတွက် ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်း သမ္ပဋိစ္ဆိုန်းဒွေးကို ''မနောဝ-သိကာမတ္တ သိရုံမျှသာဖြစ်သော၊ ဓာတု-ဓာတ်တည်း''ဟူသော ဝိဂ္ဂြိုဟ်အရ မနောဓာတ်ဟု မှည့်ခေါ်ရလေသည်။

ပဥ္စဝိညာဏဓာတ်။ ။ပဉ္စဝိညာဏ်တို့ကား မိမိတို့မှီရာဝတ္ထု၌ တိုက်ရိုက်ထင်လာသော အာရုံကို အလွယ်တကူ ယူရုံသာဖြစ်၍ မနောဓာတ်ထက် သိမှုအားရှိကြပေသည်၊ သို့အတွက် သိခြင်းအနက်ဟော ဉာဏသဒ္ဒါပေါ်တွင် ဝိဥပသရုပ်ဒ်အမွန်းတင်ပြီးလျှင် ''ဝိသေသေန-မနောဓာတ်ထက် ထူးသောအားဖြင့်၊ ဇာနာတိ-သိတတ်၏၊'' အရ ဝိညာဏဓာတ်ဟု ခေါ်စမှတ် ပြုရလေသည်၊ သို့သော် မှီရာမတူသော အာဝဇ္ဇန်းမှ အနန္တရသတ္တိကိုရ၍ မှီရာမတူသော သမ္ပဋိစ္ဆိုန်းအား အနန္တရသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူး ပြုပေးရသည့်အတွက် မှီရာတူစိတ်မှ ကျေးဇူးပြု ခံရသလောက်ငင်း, မှီရာတူအား ကျေးဇူးပြုရသည့် မနောဝိညာဏဓာတ်များလောက်ငင်း, အားမပြည့်တတ်ချေ။

မနောဝိညာဏဓာတ်။ ။မနောသဒ္ဒါလည်း ''သိခြင်း'' အနက်, ဝိညာဏသဒ္ဒါကလည်း ''အထူးသိခြင်း'' အနက်, သဒ္ဒါ ၂-ပါးကိုယှဉ်ဘက်ထားသဖြင့် ''အများကြီးသိ, သိပ်သိ, အလွန်အကြူးအထူးသိ'' ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကို နားလည်နိုင်လောက်ပြီ၊ အလွန်အကြူး အထူးသိပုံမှာ-ဆိုခဲ့ပြီးသော စိတ်များကဲ့သို့ မဟုတ်ဘဲ, အာရုံသစ်ကို ရှေးဦးစွာထွက်၍မယူခြင်း (မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်းကဲ့သို့ ယူရစေကာမူ) မှီရာတူသောစိတ်မှ အနန္တရသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုခံရ၍, မှီရာတူသော နောက်စိတ်အား အနန္တရသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုရခြင်းကြောင့် အာရုံသိရာ၌ ထိထိမိမိ ပိပိရိရိ ရှိကြပေသည်၊ သို့အတွက် ''မနောဝ-မနသည်ပင်လျှင်၊ ဝိညာဏံ-ဝိညာဏ်တည်း'' အရ မနောဝိညာဏ မည်ရလေသည်။

[ဆောင်] **အာရုံပြုဟန်,အတန်တန်ဝယ်, သာမန်သိသော,ဓာတ်သဘောကို, မနောဟုမှတ်, မနောဓာတ်ထက်, လွန်တတ်သိပြန်, ဝိညာဏ်တည်း, တဘန်ထို့ထက်, ဆထက်ကဲလျှန်, အလွန်အကြူး, အထူးသိသော, ဓာတ်သဘောကား, မနောဝိညာဉ်, အမည်တွင်သည်, ဤတွင် မှယ်ဘွယ်အချုပ်တည်း။**

ဤကား ပကိဏ်းပိုင်း ဘာသာဋီကာ။

ဝီထိပိုင်းဘာသာဋီကာ

စိတ္တုပ္ပါဒါနမိစ္စေဝံ, ကတွာ သင်္ဂဟမုတ္တရံ၊
ဘူမိပုဂ္ဂလ ဘေဒေန, ပုဗ္ဗာပရနိယာမိတံ၊
ပဝတ္တိသင်္ဂဟံနာမ, ပဋိသန္ဓိပဝတ္တိယံ၊
ပဝက္ခာမိ သမာသေန, ယထာသမ္ဘဝတော ကထံ။

အနုသန္ဓေ။ ။စိတ် စေတသိက်တို့ကို ဝေဒနာစသည်ဖြင့် ခွဲခြား ဝေဘန်ရာ ပကိဏ္ဏက သင်္ဂဟကို ဆိုပြီး၍, ယခုအခါဝယ် ထိုစိတ် စေတသိက်တို့၏ ဖြစ်ပုံကို ပြဆိုရာ ပဝတ္တိသင်္ဂဟမည်သော ဝီထိ ဝီထိမုတ္တ သင်္ဂဟတို့ကို ပြတော်မူလိုသော အရှင်အနုရုဒ္ဓါသည် "စိတ္တုပ္ပါဒါနမိစ္စေဝံ"အစရှိသောဂါထာ ၂-ရပ်ကိုမိန့်အပ်လေသည်၊ ဤ ၂-ဂါထာကား ဝီထိပိုင်း ဝီထိမုတ်ပိုင်းတို့အတွက် ပဋိညာဉ်ကို ပြသောဂါထာတည်း၊ ထိုစကားမှန်၏-"ပဝတ္တိ သင်္ဂဟံနာမ, ပဋိသန္ဓိ ပဝတ္တိယံ" ၌ ၁-ပဝတ္တိသင်္ဂဟံနာမ ပဋိသန္ဓိယံ, ၂-ပဝတ္တိသင်္ဂဟံ နာမ ပဝတ္တိယံဟု စကား ၂-ရပ် ခွဲ၍, ၁-နံပါတ် စကားရပ်ဖြင့် ဝီထိမုတ်ပိုင်း အတွက်ပဋိညာဉ်ကို, ၂-နံပါတ် စကားရပ်ဖြင့် ဝီထိပိုင်းအတွက် ပဋိညာဉ်ကိုပြသည်။

အချို့ကား—"ပဝတ္တိသင်္ဂဟံ နာမ သန္ဓိယံ ဒါနိ ဝုစ္စတိ"ဟု ဝီထိမုတ်ပိုင်း အတွက် ပဋိညာဉ်ကို သီးခြားဆိုလတ္တံ့ ဖြစ်သောကြောင့် "ဤ ၂-ဂါထာသည် ဝီထိပိုင်းအတွက်သာ ပဋိညာဉ်ကို ပြသောဂါထာ ဖြစ်သည်, ဝီထိမုတ်ပိုင်းအတွက် ပဋိညာဉ်ကို ပြသောဂါထာမဟုတ်" ဟု ဆိုကြ၏၊ ထိုဆရာတို့ ဝါဒကို ဤကျမ်းက လက်မခံနိုင်၊ အဘယ့်ကြောင့်နည်း···· သဘောတူသော အခဏ်းကြီး တခဏ်း အတွက် အပေါင်းပဋိညာဉ်ကို ပြပြီးလျှင် အခဏ်းငယ် တခဏ်းမှတခဏ်းသို့ကူးရာ၌ အစိတ်ပဋိညာဉ်ကို ထပ်၍ပြခြင်းသည် ကျမ်းဆရာတို့ ထုံးစံဖြစ်သောကြောင့်တည်း၊ ဤဝီထိသင်္ဂဟနှင့် ဝီထိမုတ္တသင်္ဂဟလည်း စိတ်တို့၏ဖြစ်ပုံကိုပြရာ ပဝတ္တိသင်္ဂဟချည်း ဖြစ်သောကြောင့် သဘောတူသော အခဏ်းကြီး တခဏ်းတည်း၊ ထို အခဏ်းကြီး တခဏ်းအတွက် "ပဝတ္တိသင်္ဂဟံနာမ, ပဋိသန္ဓိပဝတ္တိယံ ပဝက္ခာမိ"ဟု အပေါင်း ပဋိညာဉ်ကို ပြပြီးနောက်, ဝီထိမုတ္တသင်္ဂဟ အခဏ်းငယ်တခုသို့ ကူးပြောင်းသည့် အခါ "ပဝတ္တိသင်္ဂဟံနာမ, သန္ဓိယံ ဒါနိ ဝုစ္စတိ"ဟု အစိတ်ပဋိညာဉ်ကို ထပ်၍ ပြခွင့်ရှိပြန်လေသည်၊ ထို့ကြောင့် ထိုဆရာတို့ ဝါဒကို ဤကျမ်းကလက်မခံနိုင်။

စိတ္တုပ္ပါဒါနံ—"ဥပ္ပဇ္ဇတိ ဧတေနာတိ ဥပ္ပါဒေါ"(စေတသိက်ပိုင်းဋီကာကျော်) ဧတေန-ဤစေတသိက် အပေါင်းဖြင့်၊ စိတ္တံ-စိတ်သည်၊ ဥပ္ပဇ္ဇတိ-ဖြစ်၏၊ ဣတိ-ထို့ကြောင့်၊ သော-ထို စေတသိက် အပေါင်းသည်၊ ဥပ္ပါဒေါ-ဥပ္ပါဒ မည်၏၊ ဤဝစနတ္ထဖြင့် ဥပ္ပါဒအရ စေတသိက်အပေါင်းသာ ရ၏၊ "စိတ္တဉ္စ ဥပ္ပါဒေါစ

စိတ္တုပ္ပါဒါ''ဟူသော ဝစနတ္ထဖြင့် စိတ္တုပ္ပါဒ အရ စိတ် စေတသိက် ၂-ပါးစုံကို ယူနိုင်၏၊ ဘိုသော် သဂြိုဟ်ကျမ်းဝယ် များစွာသော ဌာနတို့၌ ''စိတ္တုပ္ပါဒါ, စိတ္တုပ္ပါဒါနံ, စိတ္တုပ္ပါဒေသု, စိတ္တုပ္ပါဒဝသေန''ဟု စိတ္တုပ္ပါဒသဒ္ဒါသုံးစွဲထားသည်ကို တွေ့ရ၏၊ တွေ့ရသမျှကို စိစစ်လျှင် စေတသိက်ကို မယူဘဲ စိတ်ကိုချည်းသာ ယူသင့်သော ဌာနကများ၏၊ ပကိဏ်းပိုင်း၌''စိတ္တုပ္ပါဒဝသေနေဝ,သင်္ဂဟော နာမ နီယတေ''ဟု ဆိုပြီးလျှင် ဝေဒနာသင်္ဂဟ စသည်ကို ပြသည့်အခါ စေတသိက်ကို တို့ရုံမျှမတို့ဘဲ စိတ်ကိုသာ ပဓာနထား၍ပြခဲ့သည်၊ ဤဝီထိပိုင်း၌လည်း စိတ်ကိုသာ ပဓာနထား၍ ပြလိမ့်လတ္တံ့၊ ထို့ကြောင့် စိတ္တုပ္ပါဒအရ စိတ်ကိုချည်း ယူခြင်းက ကျမ်းဆရာ၏ အာဘော်ကျပေလိမ့်မည်၊ စိတ်ကို တိုက်ရိုက် ဆိုလိုက်လျှင် ယှဉ်ဘက် စေတသိက်များလည်း ပဓာနနည်း ဥပလက္ခဏနည်းတို့အရ ပါဝင်ပြီး ဖြစ်ကြတော့သည်၊ [စိတ္တုပ္ပါဒအရ စိတ်ကိုသာယူရာ၌ ''ဥပ္ပဇ္ဇတီတိ ဥပ္ပါဒေါ, စိတ္တမေဝ ဥပ္ပါဒေါ စိတ္တုပ္ပါဒေါ=ဥပါဒ်သောစိတ်''ဟု အဋ္ဌသာလိနီ အဋ္ဌကထာကဏ္ဍာ၌ တိုက်ရိုက် ဝစနတ္ထပြုထားသည်၊ ဋီကာ၌ကား တမျိုးပြလေသေး၏။]

ဘူမိပုဂ္ဂလဘေဒေန— ''ဘူမိပုဂ္ဂလဘေဒေန-ဘုံပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ အပြား အားဖြင့်၊ လက္ခိတံ-မှတ်သားအပ်သော''ဟု လက္ခိတံပုဒ်ကို ထည့်စွက်၍ ဋီကာကျော်ဖွင့်ပြ၏၊ ဘေဒေန၌ နာဝိဘတ်သည် ဣတ္ထမ္ဘူတလက္ခဏအနက်၌ သက်သည်ဟု ယူလိုသတဲ့၊ သို့သော် လက္ခဏဟူသည် အများထက်ထူးခြားသော အမှတ်အသားတမျိုးတည်း၊ [သဒ္ဒါကျမ်းကပုံစံများကို စဉ်းစားကြည့်ပါ၊] ဤ''ဘူမိပုဂ္ဂလဘေဒ''ကား ထူးခြားသောအမှတ်အသားမဟုတ်၊ စိတ်တို့ဖြစ်ပုံ(ပဝတ္တိ)တို့ ပြရာဝယ် ဘူမိဘေဒ ပုဂ္ဂလဘေဒအားဖြင့်လည်း ခွဲခြား၍ပြမည်၊ ''ဘူမိဘေဒ ပုဂ္ဂလဘေဒ အခဏ်းများလည်း ပါဝင်လိမ့်မည်''ဟု ဆိုလိုသည်၊ ထို့ကြောင့် ဘေဒေန၌ နာဝိဘတ်ကို သဟတ္ထ (သဟအနက်ရှိသည်)ဟု ကြံပြီးလျှင် ''ဘူမိပုဂ္ဂလဘေဒေန-ဘူမိဘေဒ ပုဂ္ဂလဘေဒ နှင့်တကွ''ဟု အနက်ဆိုရာ၏၊ ဤဘူမိပုဂ္ဂလဘေဒေနဖြင့် ဝီထိပိုင်း အဆုံးနားက ပုဂ္ဂလဘေဒနှင့် ဘူမိဝိဘာဂ အခဏ်းလောက်သာမက, ဝီထိပိုင်း ဝီထိမုတ်ပိုင်း၌ ပါသည့် ဘုံနှင့်ဆိုင်ရာ ပုဂ္ဂိုလ်နှင့် ဆိုင်ရာအားလုံးကိုပင်ပြလိုရင်းဖြစ်၏၊ ထို့ကြောင့် အရှင်အနုရုဒ္ဓါသည်ပင် ပရမတ္ထဝိနိစ္ဆယ၌....

ဣတော ပရံ ပဝက္ခာမိ, ဘူမိပုဂ္ဂလဘေဒတော၊
စိတ္တာနံ ပန သဗ္ဗေသံ, ကမတော သင်္ဂဟံ ကထံ၊
နိရယဋ္ဌ တိရစ္ဆာန-ယောနိ ပေတာသုရာ တထာ၊
စတုရာပါယဘူမိတိ, ကာမေ ဒုဂ္ဂတိယော မတာ။

စသည်ဖြင့် ဘူမိပုဂ္ဂလ, ဘူမိပုဂ္ဂလ စိတ္တပဝတ္တိ, ဘူမိပုဂ္ဂလ သမ္ဘဝဟု အခဏ်း ၃-ခဏ်းပိုင်းခြား၍ ကျယ်ဝန်းစွာ မိန့်ဆိုလေသည်၊ ထိုဆိုသမျှ စကားရပ်များလည်း

၌ ဝိထိပိုင်း ဝိထိမုတ်ပိုင်းမှာပါဝင်သော ပုဂ္ဂလဘေဒ ဘူမိဝိဘာဂ ဘူမိစတုက္က ပဋိသန္ဓိစတုက္က စကားမျိုးချည်းသာတည်း၊ ၌အဓိပ္ပါယ်သွားကို ထောက်ထားလျှင် "ပဝတ္တိသင်္ဂဟံ နာမ, ပဋိသန္ဓိ ပဝတ္တိယံ, ပဝက္ခာမိ" ဟူသော ပဋိညာဉ်သည် ဝိထိပိုင်း ဝိထိ မုတ်ပိုင်း ၂-ပိုင်းလုံးအတွက် ပဋိညာဉ်ဖြစ်ကြောင်း ထင်ရှား၏၊ စိတ္တာနံ ပန သမ္ဘဝံ" ဟူသော စကားကိုထောက်လျှင် "စိတ္တုပ္ပါဒါန မိစ္စွဝံ"၌ စိတ္တုပ္ပါဒ အရ စိတ်ကိုယူလိုကြောင်းလည်း သာ၍ထင်ရှားပြီ။

ပုဗ္ဗာပရနိယာမိတံ - နိယမိယန္တိ(ဝဝတ္ထပီယန္တိ)ဧတ္ထ ဧတေနဝါတိ နိယမိတော, ပုဗ္ဗာပရာနံ နိယမိတော ပုဗ္ဗာပရနိယမိတော။ ဧတ္ထ-၌ပဝတ္တိသင်္ဂဟ၌၊ဝါ-တနည်း၊ ဧတေန-၌ပဝတ္တိသင်္ဂဟဖြင့်၊ နိယမိယန္တိ-ပိုင်းခြား မှတ်သားအပ် ကုန်၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ သော-ထိုပဝတ္တိသင်္ဂဟသည်၊ နိယမိတော-နိယမိတမည်၏၊ ပုဗ္ဗာ႞ပရာနံ-ရှေ့စိတ်-နောက်စိတ်တို့၏၊ နိယမိတော-ပိုင်းခြားမှတ်သားအပ်ကြောင်း မှတ်သား အပ်ရာဖြစ်သော သင်္ဂဟသည်၊ ပုဗ္ဗာ႞ပရနိယမိတော-မည်၏၊ [နိယာမိတံ၊ဟု ယာ၌ ဒီဃဖြင့် ရှိသည်ကား ဂါထာအရာဖြစ်၍ ဆန်းတဲ့အောင် ထားခြင်းတည်း။] ၌"ပုဗ္ဗာ႞ပရနိယာမိတံ" ပါဌ်ဖြင့် "တတော ဒွိက္ခတ္တုံ ဘဝင်္ဂေ စလိတေ ဘဝင်္ဂ သောတံ ဝေါစ္ဆိန္ဒိတွာ တမေဝရူပံ အာဝဇ္ဇန္တံ ပဉ္စဒွါရာ ဝဇ္ဇနစိတ္တံ" စသည်ဖြင့် ရှေ့သွားနောက်လိုက် ဝိထိစိတ် စဉ်ပုံကိုရင်း "တတ္ထ သောမနဿ သဟဂတဇဝနာ နန္တရံ အပ္ပနာပိ သောမနဿသဟဂတာဝ"စသော အပ္ပနာဇဝနဝါရ စကားရပ် ကိုရင်း, တဒါရမဏနိယမ ဇဝနနိယမကိုရင်း, ဝိထိမုတ်ပိုင်း၌ "အာရုပ္ပစုတိယာ ဟောန္တိ, ဟေဋ္ဌိမာ ရူပ္ပဝဇ္ဇိတာ" စသော စကားရပ်ကိုရင်း, ၌သို့ ရှေ့က ဖြစ်သင့် သောစိတ်, နောက်က ဖြစ်သင့်သော စိတ်များကို ပြသော စကားရပ် အားလုံးကို သိမ်းကြုံးသည်ဟုမှတ်။ [၌အဓိပ္ပါယ်လည်း ပရမတ္ထဝိနိစ္ဆယ ဝိထိပရိကမ္မအခဏ်း ကိုကြည့်က ထင်ရှားလတ္တံ့။]

ပဋိသန္ဓိ ပဝတ္တိယံ—၌ပုဒ်၌ "ပဋိသန္ဓိ ပဝတ္တိသု" ဟုဆိုလိုလျက် ဝစနဝိပလ္လာသ (ဗဟုဝုစ်မှ ဧကဝုစ်ပြန်နေသည်) ဟု အချို့ကယူကြ၏၊ သို့သော် သမာဟာရဒွန် အရာဝယ် နပုလ္လိင် အရှိများသော်လည်း ရံခါ ပုလ္လိင် ဣတ္ထိလိင်ဖြင့်လည်း ရှိတတ် သေးသောကြောင့် ၌ပဋိသန္ဓိပဝတ္တိယံ ဟူသော သမာဟာရဒွန်ပုဒ်၌ ဝစန-ဝိပလ္လာသ မဟုတ်, ဧကဝုစ် စင်စစ်သာတည်း။ [ဆိုင်ရာသဒ္ဒါကျမ်းကိုကြည့်။]

ဆ ဝိထိယော ပန စက္ခုဒွါရဝိထိ၊ ပေ ၊ မနောဒွါရဝိထိစေတိ ဒွါရဝသေနဝါ, စက္ခုဝိညာဏဝိထိ၊ ပေ ၊ မနောဝိညာဏဝိထိ စေတိ ဝိညာဏဝသေနဝါ, ဒွါရပ္ပဝတ္တာ စိတ္တပ္ပဝတ္တိယော ယောဇေတဗ္ဗာ။

ဝိထိ ၆-ပါး။ ။"ဆ ဝီထိယော"နှင့် "ဒွါရပ္ပဝတ္တာ စိတ္တပ္ပဝတ္တိယော"တို့ကား အရတူတည်း၊ ထို့ကြောင့် ဝီထိယောကို စိတ္တပ္ပဝတ္တိယောနှင့် ဘက်စပ်၍ ဝီထိဟူသည် စိတ္တပ္ပဝတ္တိတည်း၊ စိတ္တပ္ပဝတ္တိဟူသည်လည်း အစီအစဉ်အားဖြင့် ဖြစ်နေကြသောစိတ်များတည်း၊ အစီအစဉ်အားဖြင့် ဖြစ်နေကြသော စိတ်များကို ဝီထိ ခေါ်သည်-ဟူလို၊ ထိုစိတ္တပ္ပဝတ္တိကို ဝီထိဟုခေါ်ရာ၌လည်း ထိုထိုဒွါရနှင့် မသက်ဆိုင်သော (ဝါ-ဒွါရဝိမုတ်ဖြစ်သော) ပဋိသန္ဓေ ဘဝင် စုတိစိတ်တို့၏ ပဝတ္တိကို ဝီထိဟု မခေါ်နိုင်, ထိုထိုဒွါရ၌ဖြစ်သော စိတ္တပ္ပဝတ္တိကိုသာ ဝီထိ ခေါ်သည်ဟု သိစေလို၍ "ဒွါရပ္ပဝတ္တာ"ဟု ဝိသေသန ကူမရပြန်သည်။

ဒွါရဝသေနဝါ ဝိညာဏဝသေနဝါ ယောဇေတဗ္ဗာ—ထိုဝီထိများကို ဒွါရနှင့် စပ်၍လည်း နာမည်တပ်ရာ၏၊ စက္ခုဒွါရ၌ ရူပါရုံထင်လာလျှင်ထိုရူပါရုံကို အာရုံပြုသော စိတ်အစဉ်သည် စက္ခုဒွါရဝီထိမည်၏၊ "စက္ခုဒွါရေ ပဝတ္တာ ဝီထိ-စက္ခုဒွါရဝီထိ" ဒွါရပ္ပဝတ္တာကို ကြည့်၍ အလယ်၌ ပဝတ္တာပုဒ် ကြေသည်ဟုမှတ်၊ ဝိညာဏ်နှင့်စပ်၍လည်း ဝီထိနာမည်ကို မှတ်သားရမည်၊ စက္ခုဒွါရ ဝီထိကား-ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်း စက္ခုဝိညာဏ် သမ္ပဋိစ္ဆိုန်း သန္တီရဏ ဝုဋ္ဌော ဇော တဒါရုံတည်း၊ သောတဒွါရဝီထိကား-ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်း သောတဝိညာဏ် သမ္ပဋိစ္ဆိုန်း သန္တီရဏ ဝုဋ္ဌော ဇော တဒါရုံတည်း၊ ဃာန ဇိဝှါ ကာယ ဒွါရဝီထိများလည်း ဤနည်းပင်တည်း၊ ဤဝီထိများ၌ ထူးခြားသောစိတ်ကား စက္ခုဝိညာဏ် သောတဝိညာဏ် စသော ဝိညာဏ်များတည်း၊ ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်း သမ္ပဋိစ္ဆိုန်း စသည်တို့ကား မထူးခြားချေ၊ ထို့ကြောင့် ထူးခြားသော ဝိညာဏ်ဖြင့် မှတ်သား၍ "စက္ခုဝိညာဏေန ဥပလက္ခိတာ ဝီထိ-စက္ခုဝိညာဏဝီထိ"စသည်ဖြင့် ဝစနတ္ထပြုရ၏၊ မနောဒွါရဝီထိ၌ကား ဝိညာဏ်အထူးမပါ, အားလုံး မနောဝိညာဏ်ချည်းသာတည်း၊ ထို့ကြောင့် "မနောဝိညာဏ မေဝ ဝီထိ-မနောဝိညာဏဝီထိ"ဟု ဝိဂ္ဂြိုဟ်ပြု၊ မနောဝိညာဏ မေဝ-မနောဝိညာဏ်ချည်းသာ ဖြစ်သော၊ ဝီထိ-စိတ်အစဉ်သည်၊ မနောဝိညာဏ ဝီထိ-မည်၏။

အတိမဟန္တံ မဟန္တံ ပရိတ္တံ အတိပရိတ္တဉ္စေတိ ပဉ္စဒွါရေ,
မနောဒွါရေ ပန ဝိဘူတမဝိဘူတဉ္စေတိ ဆဓာ ဝိသယပ္ပဝတ္တိ
ဝေဒိတဗ္ဗာ။

ဝိသယပ္ပဝတ္တိ ၆-ပါး။ ။မဟန္တ သဒ္ဒါသည် အများ- အမြတ်- အကြီးဟူသော အနက်ကို ဟော၏၊ ပရိတ္တ သဒ္ဒါကား အနည်း-အငယ်ဟူသော အနက်ကိုဟော၏၊ ထိုတွင် အာရုံ၏ မွန်မြတ်ခြင်း ကြီးမားခြင်းသည် ဤနေရာ၌ မဟန္တမည်ခြင်း၏ အကြောင်းမဟုတ်၊ ရူပါရုံသည် မည်မျှလောက်ပင် မွန်မြတ်၍ မည်မျှလောက်

ကြီးမားနေသော်လည်း ကြည့်ရှုသူ၏ စက္ခုပသာဒနှင့် အာလောကတို့က အားသေး နေပါလျှင် မဟန္တာရုံဟူသော နာမည်ကို မရနိုင်ချေ၊ အာရုံ သေးငယ်တိုင်းလည်း ပရိတ္တာရုံ မမည်နိုင်၊ စက္ခုပသာဒနှင့် အာလောကတို့ အားကောင်းနေလျှင် အာရုံ ပင်ငယ်သော်လည်း မဟန္တာရုံ မည်နိုင်သည်၊ ထို့ကြောင့် အာရုံ၏အကြီးအငယ်ကို ပဓာနမထားဘဲ ထင်ပြီးသည်မှစ၍ ချုပ်သည့်တိုင်အောင် ရေတွက်လျှင် စိတ္တက္ခဏ အများအနည်းကိုလိုက်၍ အတိမဟန္တ, မဟန္တ, ပရိတ္တ, အတိပရိတ္တဟု မှည့်ခေါ်ရ လေသည်၊ စိတ္တက္ခဏ များပုံ နည်းပုံမှာ ဝီထိချဲက်း၌ ထင်ရှားလတ္တံ့။

[**မဟာဋီကာ**] စုဒ္ဒသစိတ္တက္ခဏာ.ယုကံ ဟိ အာရမဏ.မိဓ မဟန္တန္တိ အဓိပ္ပေတံ၊ တဇ္ဇ ဥပ္ပဇ္ဇိတွာ ဒွတ္တိစိတ္တက္ခဏာတီတံ ဟုတွာ အာပါတဂမနဝသေန ဝေဒိတဗ္ဗံ၊ အတိမဟန္တန္တိ သောဠသစိတ္တက္ခဏာ.ယုကံ။

"ဝိဘူတန္တိ သုပါကဋံ" ဟူသော ယခင်မဟာဋီကာ (ခန္ဓနိဒ္ဒေသ)နှင့် အညီ စိတ်၌ ပေါ်လွင်ထင်ရှားသော အာရုံသည် ဝိဘူတာရုံ, မပေါ်လွင် မထင်ရှား (ဝိုးဝါး)ဖြစ်သော အာရုံသည် အဝိဘူတာရုံမည်၏။ [မနောဒွါရ၌ ထင်လာသော အာရုံသည် ဝိဘူတ, မထင်လာသော အာရုံသည် အဝိဘူတ" ဟု ရေးသားကြ သည်မှာ ရှက်ဘွယ်သာ။]

ဝိသယပဝတ္တိ—"ဝိသယဿ ပဝတ္တိ ဝိသယပဝတ္တိ" ဝိသယဿ-အာရုံ၏၊ပဝတ္တိ-ဖြစ်ခြင်းတည်း၊ဖြစ်ခြင်းဟူသည်မှာလည်း ဥပါဒ်ချင်း ဖြစ်ပေါ်လာခြင်း မဟုတ်၊ ထိုထို ဒွါရ၌ ထင်ခြင်းကို ဆိုလိုသည်၊ ထို့ကြောင့် "ဝိသယာနံ ဒွါရေသု ပဝတ္တိ ဝိသယ ပဝတ္တိ=အာရုံတို့၏ ဒွါရတို့၌ဖြစ်ခြင်း" ဟု ဝိဂြိုဟ်ပြုကြသေးသည်၊ "အာရုံ၏ ထင်ခြင်း"ဟူရာ၌လည်း လက်ဆုပ်လက်ကိုင် ရှာလျှင် ထင်လာသော အာရုံမှတပါး "ထင်ခြင်း"ဟု သီးခြား မရှိတော့ပြီ၊ ထို့ကြောင့် ဆရာဝိသယပဝတ္တိအရ အတိ မဟန္တ စသော အာရုံ ၆ မျိုးကိုပင် ထုတ်ပြရလေသည်၊ နောက်၌ "စတုန္နံ ဝါရာနံ ယထာက္ကမံ အာရမဏဘူတာ ဝိသယပဝတ္တိ ဝေဒိတဗ္ဗာ"ဟု အာရုံနှင့် ဝိသယ ပဝတ္တိတို့ အရတူကြောင်းကိုလည်း ကျမ်းဆရာ ကိုယ်တော်တိုင် မိန့်လတံ့၊ ["ဝီထိ-မုတ္တာနံ ပန ၊ ပေ ၊ တိဝိဓာ ဟောတိ ဝိသယပ္ပဝတ္တိ"ကို ထောက်၍ "ဝိသယေသု စိတ္တာနံ ပဂတ္တိ ဝိသယပဝတ္တိ=အာရုံတို့၌ စိတ်တို့၏ ဖြစ်ခြင်း"ဟု တနည်း ဝိဂြိုဟ် ပြုကြသေးသည်ကား မကောင်းလှ။]

---

* [ဥပ္ပါဒဋ္ဌိတိဘင်္ဂဝသေန ခဏတ္တယံ ဧကစိတ္တက္ခဏံနာမ၊
တာနိ ပန သတ္တရသစိတ္တက္ခဏာနိ ရူပဓမ္မာနမာယု။

စိတ်သက်။ ။စိတ်တခုတခု၌ ဥပါဒ် ဌီ ဘင် ဟု အခိုက်အတန့် ၃ မျိုးရှိ၏၊ ထိုတွင် သဘာဝ အထည်ကိုယ် ထင်ရှားစွာ ပဌမဆုံး ပေါ်လာခြင်းသည် ဥပ္ပါဒ

မည်၏၊ ဥပါဒ်ပြီးနောက် မပျောက်မပျက်ဘဲ ပင်ကိုယ်သဘောအတိုင်း တည်ရှိခြင်း, အပျက်ဘက်သို့ မရောက်ဘဲ တန့်ရပ်ခြင်းသည် ဌီတိ မည်၏၊ ပင်ကိုယ်သဘော အတိုင်းမှ ယုတ်လျော့ ပျက်ပြားခြင်း ချုပ်ပျောက်ခြင်းသည် ဘင် မည်၏။ [ဥပ္ပဇ္ဇနံ ဥပ္ပါဒေါ, ဌာနံ ဌီတိ, ဘဥ္ဇနံ ဘင်္ဂေါ၊] ခဏဟူသည် အတိုဆုံးသော အချိန်ကာလ တည်း၊ စိတ်တခုတခု၏ ဖြစ်ရာ အခါကို ဥပါဒ်ခဏ, တည်ရာအခါကို ဌီခဏ, ပျက် ရာအခါကို ဘင် ခဏ ဟု ခေါ်၏။ ထိုခဏကလေး ၃ မျိုး အပေါင်းကို စိတ္တက္ခဏ တချက်ဟု ခေါ်၏။ ဤစိတ္တက္ခဏတချက်ကို (ဥပါဒ်ခဏ ဌီခဏ ဘင်ခဏ ဟူသော ခဏကလေး ၃မျိုးကို ပေါင်းထားသောကြောင့်) "ခဏကြီးတခု" ဟုလည်း ခေါ် စမှတ်ပြုကြသည်၊ [စိတ္တဿ-စိတ်၏၊ ခဏော-ခဏတည်း၊ စိတ္တက္ခဏော-စိတ်၏ ခဏ၊] ဤ ဥပါဒ် ဌီ ဘင် နှင့် ပြည့်စုံသော စိတ် (စေတသိက်များ)သည် အဖြစ် အပျက် အလွန်အလွန် လျင်မြန်ရကား လက်ဖျောက်တချက်တီးခန့် အချိန်မှာပင် ကုဋေ တသိန်းခန့်မျှ ရှေ့နောက်ဆက်၍ ဖြစ်ပျက်နိုင်ကြောင်းဖြင့် "ဧကစ္ဆရက္ခဏေ ဟိ ကောဋိ သတသဟဿသင်္ချာ ဥပ္ပဇ္ဇိတွာ နိရုဇ္ဈန္တိ" ဟု ခန္ဓသံယုတ္တ, ခန္ဓဝိဘင် ဌကထာတို့ ဆိုသည်။

ရုပ်သက်။ ။ထိုစိတ္တက္ခဏ ၁၇ ချက်ခန့် ကာလသည် ရုပ်တရားတို့၏ အသက် ရှည်ရာ အချိန်အခါတည်း၊ လူတို့၏အသက်တမ်းကို ၁၀၀ တမ်း ၇၅ နှစ်တမ်း ဟု သတ်မှတ်သကဲ့သို့, ရုပ်တို့၏ အသက်တမ်းလည်း စိတ္တက္ခဏ တွက်ကိန်းဖြင့် သတ် မှတ်လျှင် ၁၇ ချက်ခန့် ကြာရှည်သည် ဟူလို၊ ရုပ်တရားတို့မှာလည်း ဥပါဒ်အခိုက်, ဌီအခိုက်, ဘင်အခိုက် ဟု အခိုက် အခါ ၃ မျိုးပင်ရှိ၏၊ ထို့ကြောင့် ရုပ်တို့၏ တွက် ကိန်းအတိုင်းသာ သတ်မှတ်ရလျှင် ရုပ်တရားတို့၏ အသက်တမ်းသည် ဥပါဒ်ခဏ ဌီခဏ ဘင်ခဏ ဟု ၃ မျိုးသာရှိ၏၊ ထိုတွင် ရုပ်၏ဥပါဒ်ခဏနှင့် ဘင်ခဏသည် စိတ်၏ ဥပါဒ်ခဏ ဘင်ခဏနှင့် ညီမျှ၏၊ ဌီခဏကသာ စိတ်၏ ခဏငယ်ပေါင်း ၄၉ ချက်ခန့်(စိတ္တက္ခဏကြီး ၁၆ ချက်နှင့် ခဏငယ်တချက်ခန့်) ကြာရှည်သည်၊ ဤကား အဋ္ဌကထာနှင့်တကွ ယခုကာလ အများယူအပ်သောဝါဒတည်း [စိတ်၏ ဌီခဏ ရှိသင့်-မရှိသင့်နှင့်စပ်၍ မှတ်ဘွယ်ကို ရူပ်ပိုင်း၌ပြအံ့။] *

ရူပဓမ္မာနမာယု—ရူပဓမ္မာနံအရ ရုပ် ၂၈ ပါးလုံးကို မယူရ၊ ဝိညတ်ဒွေးနှင့် လက္ခဏရုပ် ၄ ပါးကို ကြဉ်ဖယ်ရမည်ဟု ဖွင့်ကြ၏၊ ချဲ့ဦးအံ့-ဝိညတ်ဒွေးသည် စိတ္တာနုပရိဝတ္တိနောဓမ္မာ ဟူသော မာတိကာပုဒ်အရတွင် ပါဝင်သောကြောင့် စိတ်နှင့်အတူတကွ ဖြစ်ရ ချုပ်ရ၏၊ လက္ခဏရုပ် ၄ ပါးတွင် ဥပစယနှင့် သန္တတိ သည် ရုပ်၏ ဥပါဒ်ခဏနှင့် ညီမျှ၏၊ ဇရတာသည် ရုပ်၏ ဌီခဏနှင့်ညီမျှ၏၊ အနိစ္စ တာသည် ရုပ်၏ ဘင်ခဏနှင့်ညီမျှ၏၊ ဤသို့ ဝိညတ်ဒွေးနှင့် လက္ခဏရုပ် ၄ တို့ စိတ္တက္ခဏ ၁၇ ချက် အသက်မရှည်ရကား ဤ"ရူပဓမ္မာနံ"အရ ကြဉ်ဖယ်ရမည်၊ အာကာသဓာတ် လဟုတာစသည်တို့မှာ ပရမတ္ထသဘာဝ အစစ်မဟုတ်သော်လည်း

ပရမတ်စစ်ဖြစ်သော ရုပ်ကလာပ်တို့ ထင်ရှားရှိသမျှ သူတို့လည်း ရနိုင်သောကြောင့် ၁၇ ချက် အသက်ရှိသကဲ့သို့ပင် ဖြစ်ကြသည်၊ ဆိုလိုရင်းကား-ရုပ်ကလာပ်နှစ်ခု ပေါင်းမိလျှင် အာကာသဓာတ်ပေါ်လာ၏၊ ရုပ်ကလာပ်တွေ ၁၇ ချက်တိုင်အောင် တည်ရှိသမျှ အာကာသဓာတ်လည်း တည်ရှိ၏၊ သို့ဖြစ်၍ အာကာသဓာတ်သည် ၁၈ ချက် အသက်ရှည်သကဲ့သို့ပင် ဖြစ်၏ဟူလို၊ လဟုတာစသည်တို့လည်း ဤနည်းပင်၊ ထိုကြောင့် အာကာသဓာတ်နှင့် လဟုတာစသည်ကိုကား ရူပဓမ္မာနံအရတွင် မကြဉ်ရဟု ဖွင့်ကြ၏၊ သို့သော် နိပ္ဖန္နရုပ် အနိပ္ဖန္နရုပ် ၂ မျိုးတွင် အနိပ္ဖန္နရုပ်သည် ပရမတ္ထ အထည်ကိုယ်မရသော ပညတ်သဘောမျိုးသာ ဖြစ်၍ တကယ်စင်စစ် ဥပါဒ် ခြင်း တည်ခြင်း ပျက်ခြင်း မရှိချေ၊ သို့အတွက် "ရူပဓမ္မာနံ"အရ အနိပ္ဖန္န ရုပ် အားလုံးကိုပင် ယူသင့်မည်မထင်။

ရုပ်အချုပ်နေး၍ စိတ်အချုပ်မြန်ပုံ။ ။''ရုပ်နှင့် နာမ်တရားတို့သည် အနိစ္စ သင်္ခတချင်း တူပါလျက်, အဘယ်ကြောင့် နာမ်တရားက အသက်တို၍ ရုပ်တရားက အသက်ရှည်ပါသနည်း''ဟု မေး၊ အဖြေကား—နာမ်တရားတို့တွင် စိတ်သည် ပဓာန ဖြစ်၏၊ ထိုပဓာန ဖြစ်သောစိတ်သည် အာရုံကို ရခြင်းသဘောမျှသာတည်း၊ အာရုံကို ရသည်နှင့်တပြိုင်နက် စိတ် ဟူသော သဘာဝမွေသည် ချုပ်၏၊ စိတ်ချုပ်လျှင် နောက်လိုက် စေတသိက်များလည်း ချုပ်ရတော့သည်၊ သို့အတွက် နာမ်းတရားများသည် အသက်တို၏၊ ရုပ်တရားတို့တွင် မဟာဘုတ်များသည် ပဓာနဖြစ်၏၊ ထိုမဟာဘုတ်တို့သည် လေးဆေးသောသဘောရှိရကား တွဲဘက်ရုပ်များလည်း မဟာဘုတ်ကဲ့သို့ အသက်ရှည်ကြလေသည်။ [ခန္ဓဝိဘင်း အနုဋီကာ။]

[ဆောင်] **နာမ်တွင်ချုပ်ချာ, စိတ်တို့မှာကား, ဆိုင်ရာအာရုံ, ရမိရုံမျှ, ရရှိကလျှင်, အမြန်ပင်ပျက်, သို့ဖြစ်ချက်ကြောင့်, တွဲဘက်အများ, နာမ်တရားတို့, မခြားဆက်သွယ်, အပျက်လွယ်၏၊ ရုပ်ဝယ်ချုပ်ချာ, ဘုတ်တို့မှာမူ, လွန်စွာလေးဆေး, အပျက်နှေးသဖြင့်, ယှက်ထွေးရုပ်တွေ, အသက်ရှေသည်,မြွက်လေ အနုဋီကာတည်း။**

ကေစိတ္တက္ခဏာတီတာနိ ဝါ ဗဟုစိတ္တက္ခဏာတီတာနိ ဝါ
ဌိတိပ္ပတ္တာနေဝ ပဉ္စာရမဏာနိ ပဉ္စဒွါရေ အာပါတမာဂစ္ဆန္တိ၊

အာပါတမာဂစ္ဆန္တိ—အာပါတံ-ရှေးရှုကျခြင်းသို့ (သဒ္ဒါနက်)၊ ဝါ- ထင်ခြင်းသို့ (အဓိပ္ပါယ်နက်)၊ အာဂစ္ဆန္တိ-ရောက်ကုန်၏၊ "ရှေးရှုကျခြင်း'' ဟူရာ၌ "ရှေ့တည့် တည့်ဝယ် ကျရောက်လာသည်''ဟု မမှတ်လင့်၊ ရှေ့မှာနေနေ, မမြင်ကွယ်ရာ အဝေးမှာနေနေ, ဆိုင်ရာဒွါရနှင့် စပ်မိဟပ်မိ ဓာတ်ထိမှုကို "ရှေ့ရှုကျခြင်း'' ဟု ဆိုသည်၊ ဤသို့ စပ်မိဟပ်မိမှုကို ရှေ့ဆရာတို့က ''တော်ရော်ခြင်း'' ဟု အဓိပ္ပါယ် ပြောကြ၏၊ "ဆွေမျိုးတော်သည်, ဆွေမျိုးစပ်သည်"ဟူသကဲ့သို့"တော်ရော်"ဟူသော ရှေးစကား

လည်း "စပ်ဟပ်ခြင်း" ဟူသောစကားနှင့် အဓိပ္ပါယ်ညီမျှသည်၊ ထိုကဲ့သို့ တော်ရော် စပ်ဟပ်မိခြင်းသည်ပင် ဆိုင်ရာဒွါရ၌ ထင်ပေါ်လာခြင်း ဖြစ်သောကြောင့် "ထင်ခြင်း"ဟုလည်း အဓိပ္ပါယ်နက်ဆိုရသည်။

ဝါဒန္တရ။ ။အချို့ဆရာတို့ကား မှန်ထည်း၌ အရိပ်ထင်သကဲ့သို့ငှင်း, ရေထည်း၌ အရိပ်ထင်သကဲ့သို့ငှင်း, တံဆိပ်နှိပ်သည့်အခါ တံဆိပ်ရာ ထင်သကဲ့သို့ငှင်း, ထိုထို ဒွါရ၌ ဆိုင်ရာအာရုံများ၏ အရိပ်နိမိတ် ထင်လာခြင်းကို "ထင်ခြင်း" ဟု ဆိုလိုကြ၏၊ ထိုစကားကို စဉ်းစားသင့်၏၊ ပစ္စုပ္ပန်ရူပါရုံသည် စက္ခုဒွါရ၌ငှင်း ဒိဗ္ဗစက္ခု အဘိညာဉ်ရသူ၏ မနောဒွါရ၌ငှင်း ထင်လာ၏၊ ကျောက်ဂူအတွင်း၌ တံခါးပိတ်၍ ဒိဗ္ဗစက္ခုအဘိညာဉ်ဖြင့် ကြည့်ရှုသည့်အခါ နတ်ပြည် ဗြဟ္မာ့ပြည်က ရူပါရုံအများပင် ဆက်ကာဆက်ကာ ထင်လာ၏၊ ထိုအထင်မျိုးသည် မှန်ထည်းမှာ အရိပ်ထင်သလို ဒိဗ္ဗစက္ခုအဘိညာဉ်မှာ အရိပ်ထင်နိုင်ပါအံ့လော၊ မျက်လုံးအတွင်း စက္ခုပသာဒတို့ စုဝေးရာဌာန၌ မှန်မှာအရိပ်ထင်သလို သူငယ်ရိပ် ထင်သည်ကား ဟုတ်ပါ၏၊ သို့သော် ထိုသူငယ်ရိပ်ထင်ခြင်းသည် စက္ခုပသာဒ၌ ရူပါရုံထင်ခြင်း မဟုတ်၊ ထို့ပြင် သောတစသောဒွါရများနှင့် မနောဒွါရ၌ အါရုံထင်ပုံကိုဆင်ခြင်လိုက်သည့်အခါမှန်ထည်း၌ အရိပ်ထင်လာပုံနှင့် သာ၍ပင် စခန်းဝေးသေး၏၊ နိဗ္ဗာန်ဟူသော အမတဓာတ်တရားနှင့် ဘာမျှမရှိသော အဘာဝပညတ်များပင် မနောဒွါရ၌ ထင်လာကြ၏၊ ထို့ကြောင့် "မှန်ထည်း ရေထည်း၌ အရိပ်ထင်သလို တံဆိပ်ရာထင်သလို ထိုထိုဒွါရ၌ ဆိုင်ရာ အာရုံများ ထင်လာသည်" ဟူသော ဝါဒကို စဉ်းစားကြပါလေ။

စဉ်းစားကြဘွယ် အသွယ်သွယ်။ ။မှန်ထည်း ရေထည်း၌ အရိပ်ထင်လာပုံကို နှစ်မြို့ပြီးဖြစ်သော ထိုဆရာတို့သည်ပင် "ရူပါရုံစသော အာရုံငါးပါးသည် ထင်လောက်သော အရပ်ဒေသ၌ ရောက်ရှိကြပါမူ အိပ်ပျော်ခိုက်မှာဖြစ်စေ မေ့လျော့နေခိုက်မှာဖြစ်စေ တပါးသောအာရုံကို အာရုံပြုနေခိုက်မှာဖြစ်စေ ဆိုင်ရာဒွါရ၌ အာရုံ ၅ မျိုးလုံး အများအပြား တပြိုင်နက် ထင်လာနိုင်သည်"ဟု ယူကြပြန်၏၊ ဥပမာ—မှန်ကြီးကို ထောင်ထားရာဝယ် မှန်၏ ရှေ့မှောက်၌ ရောက်သမျှ အရာဝတ္ထုတို့ တစုတဝေးကြီး ထင်နိုင်သကဲ့သို့တည်း-တဲ့၊ ဤဝါဒနှင့်စပ်၍ အာပါတဂမန ၂ မျိုးကို ထုတ်ပြပေအံ့၊ အာပါတဂမန အသုံး အနှုန်းကို ကျမ်းဂန်တို့၌ ၂ မျိုးတွေ့ရ၏၊ အချို့အရာဝယ် ထိုထိုဒွါရ၌ ထင်ခြင်းသို့ကား မရောက်, ထင်လောက်ရာ အနီး ဥပစာသို့ ကျရောက်လျှင်ပင် "အာပါတဂမန" ဟုဆိုလျက်ရှိ၏၊ ပုံစံကား— "တသ္မိံ ပန အာပါတမာဂစ္ဆန္တေပိ အာလောကသန္နိဿယေ အသတိ နုပ္ပဇ္ဇတိ"....**အဋ္ဌသာလိနီ (ကာမာဝစရဝိပါကပဒ အဖွင့်)** တသ္မိံ-ထို ရူပါရုံသည်၊ အာပါတံ-သို့၊ အာဂစ္ဆန္တေပိ-ရောက်နေသော်လည်း၊ အာလောကသန္နိဿယေ-အရောင်အလင်းဟူသော မှီရာသည်၊ အသတိ-မရှိသော်၊ နုပ္ပဇ္ဇတိ-စက္ခုဝိညာဉ် မဖြစ်နိုင်။

ဤပါဠိ၌ အရောင် အလင်း မရှိသော မှောင်ကြီး ထည်းမှာပင် အနီးအပါး၌ ရောက်နေသော ရူပါရုံကို "အာပါတမာဂစ္ဆန္တေ" ဟု သုံးနှုန်းထား၏၊ ထိုအာရုံသည် အနီးအပါး၌ ရောက်နေသော်လည်း အရောင် အလင်း မရှိသည့်အတွက် စက္ခုပသာဒ၌ မထိခိုက် မထင်လာနိုင်၊ ထို့ကြောင့် ဤအရာမျိုးဝယ် "အာပါတံ-ရှေးရှုကျခြင်းသို့" ဟု သဒ္ဒါနက်ကိုသာ အသုံးပြု၍ "ထင်ခြင်းသို့" ဟူသော အဓိပ္ပါယ်နက်ကို အသုံးမပြုသင့်၊ ဤ စကားစဉ်အရ ပကတိ နီးကြားနေဆဲမှာပင် အာလောကမရှိသည့်အတွက် ရူပါရုံမထင်နိုင်ကြောင်းမှာ သိသာပြီဖြစ်သောကြောင့် "အိပ်ပျော်ခိုက် စသည်၌ အာရုံ ၅ မျိုးလုံး တပြိုင်နက် ထင်လာနိုင်သည်" ဟူသော ဝါဒကို လက်ခံ စဉ်းစားဘွယ်ပင် မလိုတော့ပြီ၊ အချို့အရာ၌ကား အနီးဥပစာသို့ ရောက်ရုံမျှမက, ထိုထိုဝီထိစိတ်တို့၏ အာရုံဖြစ်လောက်အောင်, သို့မဟုတ် ဘဝင်ကိုသော်လည်း လှုပ်စေနိုင်အောင် ထိုထို ဒွါရ၌ ထိခိုက်ထင်လာမှုကို "အာပါတဂမန" ဟု သုံးစွဲ၏၊ ပုံစံကား—

[**အဋ္ဌသာလိနီ**] ကောကမာရမဏံ ဒွိသု ဒွိသု ဒွါရေသု အာပါတမာဂစ္ဆတိ။

[**မူလဋီကာ**] အာပါတမာဂစ္ဆတိ-မနသာ ပဋ္ဌဝိညာဏေဟိ စ ဂဟေတဗ္ဗဘာဝူပဂမနေန။

[**မဓုဋီကာ**] ဂဟေတဗ္ဗ ဘာဝူပဂမနေန, န အာပါတဂမန မတ္တေန။

အဋ္ဌကထာဋီကာတို့တွင် "အာပါတမာဂစ္ဆတိ" ဟူသော အဋ္ဌကထာ၌ အာပါတ အရ အနီးဥပစာသို့ ရောက်ရုံမျှကို ယူမည်စိုးသောကြောင့် "မနသာ၊ ပေ၊ ဂမနေန" ဟု ဋီကာဖွင့်ပုံကို ထောက်လျှင် ဤအရာ၌ မနောဝိညာဏ် ပဉ္စဝိညာဏ်တို့ ယူထိုက် (အာရုံပြုထိုက်) လောက်အောင် ထင်လာမှုကို "အာပါတဂမန" ဟု ယူစေလိုကြောင်း သိသာ၏၊ "အာပါတံ-ရှေးရှုကျခြင်းသို့၊ ဝါ-ထင်ခြင်းသို့" ဟုလည်း အနက် ၂ မျိုးရနိုင်၏၊ ဤသို့လျှင် ကျမ်းဂန်တို့၌ အာပါတဂမန သုံးစွဲပုံ ၂ မျိုးရှိ၏၊ ထို ၂ မျိုးတွင် ဤသင်္ဂြိုဟ်ကျမ်းက အာပါတ ဂမနသည် ယခုနောက်ဖွင့်ပြအပ်သော အာပါတ ဂမနမျိုးတည်း။

ပုဒ်အဆုံးအဖြတ်။ ။အာပါတမာဂစ္ဆန္တိ၌ "အဗာဓ, အာဗာဓ, အာပါထ, အာပါတ" ဟု အမျိုးမျိုး ရေးသားရွတ်ဘတ်ကြ၏၊ ထိုတွင် "အဗာဓံ တုနိရဂ္ဂလံ" ဟူသော (၇၁၇) အဘိဓာန်၌ "အဗာဓံ-ထင်ခြင်း၊ နိရဂ္ဂလံ-ထင်ခြင်း" ဟူသော နိဿယကို အားကိုး၍ "အဗာဓမာဂစ္ဆန္တိ" ဟု အချို့ရွတ်ဆိုကြ၏၊ "နတ္ထိ ဗာဓော နိသေဓော ယဿ" ဟု ဝစနတ်ပြု၍ "အဗာဓံ-အဆီးအတားမရှိ, အပိတ်အပင်မရှိ" (ဟာလာဟင်းလင်း ပွင့်နေသည်-ဟူသော အဓိပ္ပါယ်) အနက်မျိုးကိုအသုံးပြုမှ ကျန မှန်ကန်မည်၊ ထို့ကြောင့် တံခါးရွက် စသော အပိတ် အကာ မရှိရာ၌ အသုံးပြုသော "အဗာဓံ" ပါဠိသည် မသင့်။

''အာဗာခံ'' ဟု ရွတ်လိုသူတို့က ''အာဗာခံ- ထိခိုက်ခြင်းသို့'' ဟု အနက်သုံးကြ၏၊ သဒ္ဒါနှင့် အနက်ကား တန်ပါ၏၊ သို့သော် ''ထိခိုက်'' ဟူသော စကားမှာ သပ္ပဋိဃရုပ်ဖြစ်သော ပဉ္စဝတ္ထု ပဉ္စာရုံတို့အတွက် အဓိပ္ပါယ် မပျက်သော်လည်း ''မနော ဒွါရေ အာပါတ မာဂစ္ဆတိ'' ဟု လာရာ မနောဒွါရ အတွက်ကား လားလားမှ မသင့်တော့ချေ၊ ဘာ့ကြောင့်နည်း....ဘာမျှ မရှိသော အဘာဝ ပညတ်နှင့် အမတခေတ်တရားတို့ ထင်ရာ မနောဒွါရ၌ ထိုကဲ့သို့ ထိဘွယ် မရှိသောကြောင့်တည်း၊ ထို့ကြောင့် ပဉ္စဒွါရ မနောဒွါရ ၂ ဌာန၌ပင် ''အာပါတ မာဂစ္ဆတိ'' ဟု ပါဠိတူ အသွားတူဖြစ်နေသော ကျမ်းဂန်များအလို''အာဗာခ'' ဟုလည်း မရွတ်ဆိုသင့်ပြီ။

''အာပါထံ'' ဟု ရွတ်ဆိုသူတို့က ''အာပါထံ-ရှေးရှုလမ်းသို့'' ဟုဍင်း''ပထ-ချာတေ (ထင်ခြင်း၌ ဖြစ်၏)'' ဟူသော ဓာတ်ကျမ်းကို အမှီပြု၍ ''အာပါထံ-ထင်ခြင်းသို့'' ဟုဍင်း,အနက်သုံးကြ၏၊ ထိုတွင်''လမ်း''ဟူသော အနက်ကို ပထပုဒ်ကသာ ဟော၍, ပါထပုဒ်က မဟောသောကြောင့်ဍင်း, အကယ်၍ ဟောစေကာမူ ရှေးရှုလမ်း (အနီးဥပစာ) သို့ ရောက်ရုံမျှဖြင့် ထိုထိုဒွါရ၌ မထင်နိုင်သေးသောကြောင့်ဍင်း အာပါထ ပါဌ်လည်း မသင့်မြတ်နိုင်။

''ထပေတွာ ရူပါဒိနံ အဘိနိပါတမတ္တံ'' ဟူသော ဥဒါဟရိဘာဂ်ဌကထာ—''အာပါတမာဂတေတိ ယောဂျဒေသာဝဋ္ဌိတေ'' ဟူသော ခန္ဓနိဒ္ဒေသမဟာဋီကာနှင့်- ''အညမညပတနံ အညမညဿ ယောဂျဒေသေ အဝဋ္ဌာနံ'' ဟူသော တိကမာတိကာအဖွင့် အနုဋီကာတို့ကိုထောက်၍ ''အာပါတံ'' ပါဌ်သာ အသင့်ဟု မှတ်ရာ၏၊ ထိုစကားမှန်၏-အဋ္ဌကထာ၌ အာပါတဝယ် အာ၏ကိုယ်စား အဘိပုဒ်, ပါတ၏ ကိုယ်စား နိပါတပုဒ်များဖြင့် ပြထား၏၊ ''အညမညပတနံ'' ဝယ် ယုံမှား ဘွယ်မရှိသော ပတခေတ်ကို ''ယောဂျဒေသ အဝဋ္ဌာနံ'' ဟု အနုဋီကာဖွင့်ပြ၍ အာပါတမာဂတေတိ-''ယောဂျဒေသာဝဋ္ဌိတေ'' ဟု မဟာဋီကာ၌ တထပ်ထည်း ဖွင့်ပြသည်။

ပဉ္စာရုံနှင့် ပဉ္စပသာဒ။ ။ရုပ်ကလပ် တခု တခုသည် ပြောပြ၍ မဖြစ်နိုင်လောက်အောင် သေးငယ်လှ၏၊ ပကတိမျက်စိဖြင့် ကြည့်ချင်တိုင်းကြည့်၍ မမြင်ရ (အလွန်ကောင်းသော မှန်ဘီလူးဖြင့်သာ မြင်ရသော) ပိုးကောင်ကလေးများ ရှိသေး၏၊ ထိုပိုးကောင်ကလေးများ၌ ကမ္မဇစိတ္တဇ ဥတုဇ အာဟာရဇဟု ရုပ်ကလာပ်အစုအဝေး ကြီးတွေ မရေ မတွက်နိုင်အောင် များ၏၊ သို့ပါလျက်လည်း ပကတိ မျက်စိဖြင့် မမြင်နိုင်၊ ထို့ကြောင့် ရူပါရုံသည် စက္ခုပသာဒသို့ ထင်လာရာ၌ ရူပါရုံတခုထည်း မထင်နိုင်၊ သိဝိကုဗ္ဗဟနနည်းအားဖြင့် ရူပါရုံအများပေါင်းစုမိမှ ထင်လာနိုင်သည်၊''ထမ်းစင်ကို ထမ်းရာ၌ လူတယောက်ထည်း မထမ်းနိုင်, အများပေါင်းမှ ထမ်းနိုင်သလို

ထို့အတူ ရူပါရုံတခုထည်းဖြင့် မထင်နိုင်, ရူပါရုံအများ ပေါင်းမိမှ ထင်နိုင်သည်, ဟူလို။ [သိဝိက=ထမ်းစင်+ဥဗ္ဗဟန=အထက်သို့ ဆောင်ခြင်း (ထမ်းခြင်း)။]

[**ဓမ္မသင်္ဂဏီနုဋီ**] ဝတ္တုပရိတ္တတာယာတိ တေန အနေကကလာပဂတာနိ ဗဟူနိ ယေဝ ရူပါယတနာနိ သမုဒိတာနိ သံဟစ္စကာရိတာယ သိဝိကုဗ္ဗဟန ညာယေန စက္ခုဝိညာဏဿ အာရမ္မဏပစ္စယော, န ဧကံ ကတိပယာနိ ဝါ။

အပေါင်းဆိုသော်လည်း ပရမတ်ပင်။ ။ဤသို့ ရူပါရုံ အများ ပေါင်းမိမှ ထင်လာလျှင် စက္ခုဒွါရိက ဝီထိစိတ်များသည် ရူပါရုံအပေါင်းဖြစ်သော သမူဟပညတ်ကို အာရုံပြုရာ မရောက်ပါလေ၊ သို့ဖြစ်လျှင် အာရမ္မဏသင်္ဂဟ၌ ပရမတ်ကို ကေန် အာရုံပြုသော တရားတွင် စက္ခုဝိညာဏ်စသည်တို့ ပါဝင်နေရကား ရှေ့နောက် ဆန့်ကျင်ရာသည် မဟုတ်ပါလော-ဟု စောဒနာဘွယ်ရှိ၏၊ အဖြေကား-ရူပါရုံ အများကို ကြဉ်ထားလျှင် ရူပါရုံ သမူဟပညတ်ဟု မရှိနိုင်၊ ထိုရူပါရုံ အပေါင်းဟူသည် ရူပါရုံ အများစုပေါင်းနေသော ပရမတ် အစုအဝေးသာတည်း၊ ဤသို့ ရူပါရုံအများ ပရမတ်တရားကိုသာ စက္ခုဝိညာဉ်တို့ အာရုံပြုသဖြင့် ရှေ့နောက် မဆန့်ကျင်ပေ။

ပသာဒများ မများ။ ။ထိုပြခဲ့သော နည်းအရ ရူပါရုံက စက္ခုပသာဒဝယ် ထင်လာရာ၌ စက္ခုပသာဒအတွက်မှာ တခုရှိလျှင် ကိစ္စပြီး၏-ဟု ဝိသုဒ္ဓိမဂ် ခန္ဓနိဒ္ဒေသ မဟာဋီကာ ဓာတုဝိဘင်း အနုဋီကာနှင့် ဋီကာကျော်စသည်တို့က ယူကြ၏၊ ထင်ရှားစေအံ့-စက္ခုပသာဒ၏ ကိစ္စသည် ရူပါရုံထင်ရာကိစ္စ စက္ခုဝိညာဏ်၏ မှီရာကိစ္စ ၂ ကိစ္စရှိ၏၊ ထို ၂ ကိစ္စလုံးကိုပင် စက္ခုပသာဒတခုရှိက ပြီးစီးစေနိုင်၏-ဟု ထိုဆရာတို့က ယူကြပြန်တူသည်၊ ထိုဆရာတို့ ကိုးကားသော သာဓကကား-"စက္ခုံ စ ပဋိစ္စ ရူပေ စ ဥပ္ပဇ္ဇတိ စက္ခုဝိညာဏံ" တည်း၊ ဤ၌ ပသာဒဘက်မှာ "စက္ခုံ" ဟု ဧကဝုစ်ဖြင့်ပြ၍ အာရုံဘက်၌ "ရူပေ" ဟု ဗဟုဝုစ်ဖြင့် ပြသောကြောင့် ရူပါရုံသည် အများပေါင်းစုမိမှ ထင်လာနိုင်သော်လည်း စက္ခုပသာဒမှာ တခုရှိက ကိစ္စပြီးစေနိုင်သည်-ဟု သိသာသတဲ့၊ သဒ္ဒ ဂန္ဓ ရသ ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံတို့ ထင်လာရာ၌လည်း ဤနည်းပင်ဖြစ်၏-ဟု မဟာဋီကာနှင့် အနုဋီကာတို့ ဆိုကြသေး၏။

[**မဟာဋီကာ**] ကသ္မာ ပနေတ္ထ ဝစနဘေဒေါ ကတောတိ၊ ဧကံပိ စက္ခုဝိညာဏဿ ပစ္စယော, ရူပံ ပန အနေကမေဝ သံဟတံတိ ဣမဿ ဝိသေသဿ ဒဿနတ္ထံ၊ သောတဥ္စ ပဋိစ္စ သဒ္ဒေ စာတိ အာဒီသုပိ ဧသေဝ နယော။

ဤဋီကာတို့ ယူဆပုံနှင့်တကွ သာဓကကိုပါ စဉ်းစားသင့်၏၊ ပသာဒ မပျက်သေးဘဲ မျက်စိ အလွန်မှုန်သောကြောင့် ခပ်ဝေးဝေးရူပါရုံကိုမမြင်ရလျှင် မျက်မှန်ဖြင့် ကူစွက်၍ ပသာဒ အားတက်လာသည့်အခါ ထိုမြင်နေကျ မဟုတ်သော ရူပါရုံသည် စက္ခုပသာဒ၌ ထင်လာပြန်၏၊ မှန်ပြောင်းဖြင့် ကူစွက်ရာ၌ မြင်နေကျ

မဟုတ်သော အာရုံများပင် ထင်လာ၏၊ ဤနေရာဝယ် မျက်မှန် မှန်ပြောင်းတို့သည် ပသာဒအား ထောက်ပံ့ ကူညီကြောင်း, နဂိုရ် ပသာဒတို့ တခုထည်း မဆိုထားဘိ အတော်များများပင် အားနည်းသည့်အခါ ထင်ရာကိစ္စကို မဆောင်ရွက်နိုင်ကြောင်း ထင်ရှားပြီ၊ ထို့ပြင်–ထိုဋီကာတို့ ပြသော သာဓကလည်း ဤနေရာနှင့် သင့်တင့်သော သာဓကမဟုတ်၊ ထိုအနုဋီကာတို့ ယူဆသည့်အတိုင်း ''အာရုံမှာ အများစုပေါင်းမိမှ ထင်လာသောကြောင့် ဗဟုဝုစ် ဟောသည်'' ဟု ဆိုလျှင် ''မနဉ္စ ပဋိစ္စ ဓမ္မေ စ ဥပ္ပဇ္ဇတိ မနောဝိညာဏံ'' ဟု တဆက်တည်း ဟောတော်မူလျက် ရှိသောကြောင့် ''ဓမ္မာရုံလည်း အများစုပေါင်းမိမှ ထင်လာနိုင်သည်'' ဟု ယူရလိမ့်မည်၊ စင်စစ်မှာ စိတ်တည်းဟူသော ဓမ္မာရုံဆိုလျှင် စိတ်တခုတခုသာ ထင်လာနိုင်၏, စေတသိက် ပညတ် နိဗ္ဗာန်များလည်း ဤနည်းပင်တည်း၊ ထို့ကြောင့် ထိုဋီကာတို့ ပြအပ်သော သာဓကသည် ဤနေရာနှင့် သင့်ဆိုင်သော သာဓက မဟုတ်ချေ၊ ဤသို့လျှင် ထိုဋီကာတို့ ဝါဒ၌ ယုတ္တိလည်း မလုံလောက် သာဓကလည်း မမြောက်သောကြောင့် ရူပါရုံစသော အာရုံ ၅-ပါးတို့ထင်ရာ၌ ပသာဒနှင့်အာရုံ ၂-မျိုးလုံးပင် အတော်များများချင်း တွေ့ကြုံမှသာ ထင်လာနိုင်သည်ဟု ဆရာတို့ ယူကြသည်။

ပါဠိတော်၏အာဘော်။ ။အနုဋီကာ မဟာဋီကာတို့ အယူအဆကို သဘောမတူလျှင်"စက္ခုဉ္စ ပဋိစ္စ ရူပေ စ ဥပ္ပဇ္ဇတိ''စသော ပါဠိတော်၌ "စက္ခုံ''ဟု ဧကဝုစ်ဖြင့် ဟောတော်မူ၍ "ရူပေ''ဟု ဗဟုဝုစ်ဖြင့် ဟောတော်မူရာ၌ အဘယ်သို့ မှတ်ရမည်နည်းဟူအံ့-စက္ခုပသာဒနှင့် ရူပါရုံကိုစွဲ၍ စက္ခုဝိညာဏ် ဖြစ်ရာ၌ စက္ခုပသာဒသည် သတ္တဝါတယောက်၏ သန္တာန်၌တည်၍ ထိုတသန္တာန်တည်း၌ တည်သော ဝိညာဏ်အား ကျေးဇူးပြု၏၊ ရူပါရုံကား မိမိသန္တာန် သူများသန္တာန်ဟု သန္တာန်အမျိုးမျိုး၌ဖြစ်၍ ယခင်စက္ခုဝိညာဏ်အားကျေးဇူးပြု၏၊ ထို့ပြင် သတ္တဝါတယောက်၌ စက္ခုပသာဒသည် (အရေအတွက်များသော်လည်း) တမျိုးတစားတည်းသာ ရှိ၏၊ ထိုစက္ခုပသာဒ၌ ထင်နိုင်သော ရူပါရုံကား အညို အရွှေစသည်ဖြင့် အမျိုးမျိုး အစားစားအများအပြားပင်ရှိ၏၊ ဤသို့လျှင် စက္ခုပသာဒက တသန္တာန်ထည်း၌ တည်ခြင်း, တမျိုးတစားသာရှိခြင်း, ရူပါရုံက အမျိုးမျိုးသော သန္တာန်တို့၌ တည်ခြင်း, အမျိုးအစား များပြား ခြင်းကြောင့် ပသာဒဒွါရဘက်၌ "စက္ခုံ စ''ဟု ဧကဝုစ်ဖြင့် ဟောတော်မူပြီးလျှင် အာရုံဘက်၌ "ရူပေ စ''ဟု ဗဟုဝုစ်ဖြင့် ဟောပြတော်မူသည်၊''သောတဉ္စ ပဋိစ္စ သဒ္ဒေ စ ဥပ္ပဇ္ဇတိ သောတဝိညာဏံ''စသည်လည်း ဤနည်းပင်။

[**မူလဋီကာ**] စက္ခုဉ္စ ပဋိစ္စ ရူပေစာတိ အာဒိနာ ဒွါရာရမဏာသု ဧကဝစန ဗဟုဝစန နိဒ္ဒေသော ဧကနာနာသန္တာနဂတာနံ ဧကသန္တာနဂတ–ဝိညာဏပစ္စယ ဘာဝတော ဧကနာနာဇာတိကတ္တာ စ။(ဓာတုဝိဘင်း)။

ဋီကာကျော်၏ကဲချက်။ ။ဋီကာကျော်၌ "ဂန္ဓ ရသ ဖေါဋ္ဌဗ္ဗာရုံတို့သည်အများ စုပေါင်းလျက် မဟုတ်ဘဲ တကလာပ်ထည်း၌ တည်သော ဂန္ဓာရုံတခု, ရသာရုံတခု, ဖေါဋ္ဌဗ္ဗာရုံတခုသည်ပင် ဆိုင်ရာပသာဒ၌ ထင်လာ၏''ဟုဆိုပြန်၏၊ ထိုဝါဒကား- ''သောတဥ္စ ပဋိစ္စ သဒ္ဒေစာတိ အာဒိသုပိ ဧသေဝနယော'' ဟူသော ဋီကာကြီး တို့နှင့် ဆန့်ကျင်ရုံသာမက ယုတ္တိလည်းမရချေ၊ ယုတ္တိ မရကြောင်းကိုကား အထင် ရှားဆုံးဖြစ်သော ဖေါဋ္ဌဗ္ဗာရုံဖြင့် စဉ်းစားရာ၏၊ နေရောင်မှာကြည့်လျှင် ပကတိ မျက်စိဖြင့်ပင် မြင်နိုင်ကောင်းသော မြူမှုန်တို့သည် ခန္ဓာကိုယ်၌ အချိန်ရှိသမျှ ကျရောက်ကုန်၏၊ ထိုမြူမှုန်တို့ကား ရုပ်ကလာပ် အတော်များများစုပေါင်းနေသော ဝတ္ထုပေတည်း၊ ထိုမျှလောက် များသော မြူမှုန်တွေ ထိခိုက်နေပါလျက် ကာယ ဝိညာဏဝီထိ မဖြစ်သေးပါ၊ ဖြစ်သည်ဟု အယူရှိလျှင် ယခုစာကြည့်နေစဉ်ပင် လက်ကိုဆန့်၍ မြူမှုန်အထိကို ခံကြည့်ပါလော, မြူမှုန်တွေကား ကျလျက်ပင် ရှိပါ လိမ့်မည်၊ ထိုမြူမှုန်တွေကို အာရုံပြု၍ ကာယဝိညာဏဝီထိ ဖြစ်-မဖြစ်ကို စဉ်းစား လိုက်ပါ၊ ထို့ကြောင့် ဂန္ဓ ရသဖေါဋ္ဌဗ္ဗာရုံတို့သည် တကလာပ်ထည်း၌ တည်လျက် ဆိုင်ရာဒွါရဝယ် ထင်နိုင်ကြသည်''ဟူသောဝါဒကို လက်မခံဘဲ ထိုဂန္ဓာရုံ စသည် တို့လည်း အများစုပေါင်းမိမှသာ ထင်နိုင်ကြောင်းကို ကောင်းကောင်းကြီး မှတ်ယူ လိုက်ပေသည်။

အာရုံအများရှိရာ၌ ၁-ပါးစီထင်ပုံ။ ။မွေးကြိုင်သင်းပျံ့စွာ ပြင်ဆင်ထားသော ပွဲထိုင် အခမ်းအနား၌ စားသောက်ဘွယ်များကို စားသောက်လျက် ပွဲလမ်းသဘင်ကြည့်ရှု နေခိုက်မှာ အာရုံငါးပါးလုံးပင် အနီးဥပစာ၌ ကျရောက်လျက်ရှိကြ၏၊ ထိုအခါ၌ စိတ်သည် အာရုံအားလုံးကို တပြိုင်နက် မပြုနိုင်သည်မှာ ထင်ရှားပါ၏၊ ထိုအာရုံ အမျိုးမျိုးတွင် ဘယ်အာရုံကို ရှေးဦးစွာ အာရုံပြုမည်နည်း၊ အာရုံတခုမှ တခုသို့ အဘယ်ပုံ ကူးပြောင်း၍ ပြုမည်နည်း ဟု မေးဘွယ်ရှိ၏၊ အဖြေကား—ဤကဲ့သို့ အာရုံ အများစုမိရာ၌ ပုဂ္ဂိုလ်၏ အဇ္ဈာသယအလိုက် စိတ်အကြိုက်အားဖြင့်၎င်း, အာရုံက သတ္တိ လွန်ကဲသောကြောင့်၎င်း, ရှေးဦးစွာလည်း အာရုံပြု, ကူးပြောင်း၍လည်း အာရုံပြုရလေသည်။

ချဲ့ဦးအံ့—ရူပါရုံ၌ အဇ္ဈာသယ(အာဘောဂ)ရှိသူဖြစ်လျှင် ရူပါရုံရှေးဦးစွာ ထင်၏၊ ရှေးဦးစွာ ရူပါရုံကို အာရုံပြု၏၊ ရူပါရုံ အမျိုးမျိုးတွင်လည်း အဇ္ဈာသယ အားကြီးရာ ရူပါရုံမျိုးသည် ရှေးဦးစွာ ထင်၏၊ သဒ္ဒါရုံ အစရှိသည်တို့တွင် တမျိုးမျိုး၌ အဇ္ဈာသယ ပိုမိုလျှင်လည်း ထိုအဇ္ဈာသယအလိုက် စိတ်အကြိုက် အာရုံ ကိုပင် ရှေးဦးစွာ အာရုံပြုပေမည်၊ ထို့နောက်လည်း အဇ္ဈာသယအလိုက် အာရုံ တခုမှတခုသို့ ကူးပြောင်း၍ အာရုံပြုပေမည်၊ အဇ္ဈာသယက ဘယ်အာရုံပေါ်မှ ထူးခြား၍ စိတ်မသန်လှလျှင် အာရုံ၏ သတ္တိထက်မှုကို အစွဲပြု၍ သတ္တိထက်သော အာရုံများသာ ဆက်ကာဆက်ကာ ထင်လာပေသည်။

[**အဋ္ဌသာလိနီ**] ကထံ ပန စိတ္တဿ အာရမ္မဏတော သင်္ကန္တိ ဟောတီတိ၊ ဒွိဟာ- ကာရေဟိ အဇ္ဈာသယတော ဝါ ဝိသယာဓိမတ္တတော ဝါ။

ကေစိတ္တက္ခဏာတီတာနိဝါ ဗဟုစိတ္တက္ခဏာတီတာနိဝါ ဒွိတိပဏ္ဏာသနေဝ—ရူပါရုံ စသော ပဉ္စာရုံသည် ဆိုင်ရာဒွါရ၌ ထင်သည့်အခါ အဖြစ်က အလွန် မြန်သော ကြောင့် ဖြစ်တုန်းလောလောဆယ်မှာ မထင်နိုင်သေးဘဲ ဖြစ်ပြီးနောက်ဌီသို့ရောက်မှ ထင်နိုင်ကြသည်၊ အချို့ကား—''ရုပ်တို့သည် ဌီအခိုက်ကျမှ ပစ္ဆာဇာတပစ္စည်း အထောက်အပံ့ကို ရသဖြင့် အားရှိကြသောကြောင့် ရုပ်တရားတွင် ပါဝင်သော ပဉ္စာရုံတို့လည်း ဌီအခိုက်ကျမှ ထင်လာနိုင်ကြသည်''ဟု ပြောဆိုကြ၏၊ ရုပ်တရား တို့သည် ဌီအခိုက်ကျမှ ပစ္ဆာဇာတပစ္စည်း အထောက်အပံ့ကိုရ၍ အားရှိကြသည် ကားမှန်ပေ၏၊ သို့သော် ထိုအင်အားမျိုးသည် အာရုံထင်ရာ၌ အသုံးဝင်သော အားမဟုတ်၊ ဌီခဏ၌ သန်သန်မာမာ တောင့်တောင့် တင်းတင်း ရှိလျက် အဆက် ဆက် ရုပ်များကို ကျေးဇူးပြုနိုင်တဲ့ အားမျိုးသာဖြစ်သည်၊ အဝိညာဏက ဖြစ်သော အာရုံနှင့် အသညသတ်ဘုံက ဗြဟ္မာတို့၏ ရူပါရုံသည် ပစ္ဆာဇာတ ပစ္စည်း အထောက်အပံ့ကိုမရဘဲ ဆိုင်ရာပသာဒ၌ကျကျနန ထင်လာနိုင်ကြပေ၏၊ ဝိပဿနာ ကမ္မဋ္ဌာန်း စီးဖြန်းသော ယောဂီ၏ မနောဒွါရ၌ကား ဥပါဒ်တုန်းမှာပင် ထိုရုပ် တရားများ ထင်လာနိုင်ကြသည်၊ (ဥဒယဗ္ဗယဉာဏ်ခဏ်းကိုသတိပြု)၊ ထို့ကြောင့် ပစ္ဆာဇာတပစ္စည်း အထောက်အပံ့သည် အာရုံ ထင်ရာတွင် အသုံးဝင်သော အင်အားမဟုတ်။

အာရုံဒွါရအပြင် ပါဝင်သင့်သောအကြောင်း။ ။ထိုပဉ္စာရုံတို့ ပဉ္စဒွါရဝယ် ထင်ကြ ရာ၌ အာရုံနှင့်ဒွါရ စုံရုံမျှဖြင့် ထင်နိုင်ကြသည်မဟုတ်၊ စက္ခုဒွါရဝယ် အာလော က (အရောင်အလင်း)ရှိမှ ထင်နိုင်သည်၊ သောတဒွါရဝယ်အာကာသ (အပေါက် အကြား)ရှိမှ ထင်နိုင်သည်၊ ထိုစကားမှန်၏—တစုံတခု အပေါက်အကြားမရှိလျှင် သို့မဟုတ် နားပေါက်ကိုအားကုန်ပိတ်ထားလျှင် ကြားနေကျအသံများကိုပင်မကြား ရချေ၊ ဃာနဒွါရဝယ် ဝါယ(လေ)ဟူသော အထောက်အပံ့ကိုရမှ ထင်နိုင်သည်၊ အနံ့ကို လေကဆောင်ယူမပေးလျှင် ဃာနပသာဒရှိရာ နှာခေါင်းတွင်းသို့ ဂန္ဓာရုံ မဝင်နိုင်၊ ဇိဝှါပသာဒဝယ် အာပ (ရေ=အရည်) ဟူသော အထောက်အပံ့ကိုရမှ ထင်လာနိုင်သည်၊ ထိုစကားမှန်၏—ခြောက်သွေ့သော အစာ အာဟာရကို လျှာ ပေါ်မှာ တင်ထားသော်လည်း အရသာမပေါ်သေး၊ လျှာရည်က ထိုအစာကို စိုစေ သည့်အခါမှ အရသာပေါ်လာလေသည်၊ ကာယဒွါရဝယ် ပထဝီဓာတ်အထောက် အပံ့ရမှ ထင်လာနိုင်သည်၊ ထင်ရှားစေအံ့—ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံသည် ကာယပသာဒ၌ ထိခိုက်သည့်အခါ ကာယပသာဒတွင်သာ တန့်ရပ်မနေ, ကာယပသာဒ၏ မှီရာ မဟာဘုတ်ကိုလည်း ထိခိုက်လေ၏၊ ထိုမဟာဘုတ်များတွင်ကား ပထဝီဓာတ်သည်

အချုပ်အခြာအမာခံတည်း၊ ထို့ကြောင့် ဖေါ္ဌဗ္ဗာရုံ၏ ကာယဒွါရဝယ် ထင်ရာ၌ ပထဝီဓာတ်သည် အရေးကြီးသော အထောက်အပံ့ တခုပေတည်း။ [ဤအာရုံ ထင်ခမ်း၌ မနသိကာရခေါ် အာဝဇ္ဇန်းကား မသက်ဆိုင်၊ အာဝဇ္ဇန်းမှာ အာရုံ ထင်ပြီးနောက်မှ ဖြစ်ရသော စိတ်ဖြစ်၍ ပဉ္စဝိညာဉ်ဖြစ်ခြင်း၏ အကြောင်းများ တွင်သာပါဝင်နိုင်သည်။]

ဤပြခဲ့သည့်အတိုင်း ဆိုင်ရာအကြောင်းများက အားကောင်းလျှင် စိတ္တက္ခဏ တချက်ခန့်(ခဏငယ်သုံးချက်ခန့်) အလွန်တွင် ထင်လာ၍, အာရုံသော်ငင်း ပသာဒ သော်ငင်း, အာလောက စသည်သော်ငင်း, တခုဖြစ်စေ ၂-ခုဖြစ်စေ ၃-ခုလုံးဖြစ်စေ ညံ့နေလျှင် ညံ့သည့်အလိုက် စိတ္တက္ခဏ ၂-ချက်ခန့် ၃-ချက်ခန့် ၄-ချက်ခန့်စသည် လွန်၍ ဤသို့ အတော်ကြာကြာ ရောက်ပြီးမှ ထင်လာနိုင်ရကား "ဧကစိတ္တက္ခဏာ-တီတာနိ ဝါ ဗဟုစိတ္တက္ခဏာတီတာနိ ဝါ ဌိတိပ္ပတ္တာနေဝ" ဟု မိန့်ရပေသည်၊ ဤကား အများယူရိုးဖြစ်သော ဝါဒအတိုင်းတည်း။ ဤကျမ်းအလိုမှာ "ဧက-စိတ္တက္ခဏာတီတာနိ ဝါ ဗဟုစိတ္တက္ခဏာတီတာနိ ဝါ"ဟူသော စကားကို အများ နားလည်ရုံ အကြမ်းဖြင်း သတ်မှတ်ပြသောစကားဟု ထင်ပေသည်၊ သဘာဝဓမ္မ၏ ဖြစ်ပုံကိုဆင်ခြင်ကြည့်လျှင် ထိုဆိုခဲ့တိုင်းချည်း မဟုတ်နိုင်၊ အချို့ အလွန်အားကောင်း သော အတိမဟန္တာရုံများသည် ဥပါဒ်ပြီးလျှင် ပြီးခြင်း စိတ္တက္ခဏ တချက်ခန့် (ခဏငယ် သုံးချက်ခန့်)မလွန်ခင် ဒုတိယခဏငယ်လောက်မှာပင် ထင်လာနိုင်ဘွယ် ရှိ၏၊ ချဉ်ဥးအံ့=တစုံတခုသော ရူပါရုံကို အတော်ကြာအောင် စူးစိုက်၍ ကြည့်ရှု နေသည့်အခါ ကြည့်ရှုတုန်းဆဲဆဲမှာပင် ရူပါရုံသည် "ဖြစ်လိုက်, တည်လိုက်, ပျက်လိုက်" အားဖြင့် အကြိမ်ပေါင်းများစွာ ပြောင်းလွဲနေ၏၊ ထို ရူပါရုံသည် ဖြစ်တုန်းခဏ ပျက်တုန်းခဏ၌ မထင်နိုင်သော်လည်း တည်တုန်းခဏမှာမူ ခဏ မရွေးထင်ထိုက်၏၊ သို့အတွက် အင်မတန် အားကောင်းသော စက္ခုပသာဒနှင့် အာလောကတို့က စုံလင်နေပါမူ၊ ဥပါဒ်ပြီးနောက် ဒုတိယ ခဏငယ် အခိုက်သို့ ရောက်လျှင် မထင်ဘဲနေဘို့ရာ အကြောင်းရှာမရပေ။ [ခန္ဓနိဒ္ဒေသ ဝိဘင်းမူလဋီကာ ကား ဥပါဒ်တုန်းမှာပင် ထင်လာနိုင်သည်-ဟု ယူလိုသေး၏။]

ထို့ပြင်-"စိတ္တက္ခဏ ၂-ချက်ခန့်လွန်မှ ၃-ချက်ခန့်စသည်လွန်မှသာ ထင်လာ နိုင်သည်"ဟု အတိအလင်း အတင်းအကြပ် ပိုင်းဖြတ်ထားသည်ကိုလည်း သာ၍ပင် စဉ်းစားထိုက်၏၊ စိတ္တက္ခဏ တချက်တချက်လျှင် ခဏငယ် ၃-ချက် ၃-ချက်ရှိသည် ကို သတိပြုပါ၊ စိတ္တက္ခဏ တချက်နှင့် ခဏငယ် တချက်ခန့် ၂-ချက်ခန့်အလွန်တွင် ငင်း, စိတ္တက္ခဏ ၂-ချက်နှင့် ခဏငယ် တချက်ခန့် ၂-ချက်ခန့် အလွန်တွင်ငင်း, ဤသို့ စသည်ဖြင့် ခဏငယ်ကလေးများ အလွန်အလွန်တွင် မထင်နိုင်သည်မှာ ဘယ်ထာဝရဘုရားက တားမြစ်ထားလို့ပါနည်း၊ မထင်နိုင်ဘူးဟု ဆိုဘို့ရာ ပဋ္ဌာန်း

ပစ္စည်းတွင် ဘယ်ပစ္စည်းကို ထောက်မည်နည်း၊ အဘိဓမ္မာဂယ် ပဋ္ဌာန်းပစ္စည်း ထက်ခိုင်မာသောသာဓကမရှိ၊ ထို့ကြောင့် စိတ္တက္ခဏာတိတိ အလွန်တွင်သာ မဟုတ် ခဏာယ်ကလေးများ အလွန်အလွန်တွင်လည်း ဆိုင်ရာဒွါရ၌ ထင်နိုင်ကြမည်သာ၊ "ကေစိတ္တက္ခဏာတိတာနိဝါ"စသော ပါဠိမှာ အများနားလည်ရုံ အကြမ်းဖြင်း သတ်မှတ်ပြသော စကားသာတည်း-ဟု ယူလိုပေသည်၊ သို့သော် ဝီထိဆိုရိုး၌ကား အများရှုပ်ထွေးမည် စိုးသောကြောင့် သင်္ဂြိုဟ်ပါဠိအရ အများပြော ဆိုရိုးအတိုင်း သာ ပြထားပေသည်။

[ဆောင်] **အာရုံဒွါရ, စုံရုံမျှဖြင့်, ကိစ္စမချော, အာလောကာသ, ဝါယာပနှင့်၊**
တဝ ပထဝီ, တလီလီတို့, ကိုယ်စီစုံမှ, ထင်နိုင်ကြ, ပဉ္စအာရုံတွေ။

တသ္မာ ယဒိ ကေစိတ္တက္ခဏာတိတကံ ရူပါရမဏံ စက္ခုဿ အာပါတမာဂစ္ဆတိ၊ တတော ဒွိက္ခတ္တုံ ဘဝင်္ဂေ စလိတေ ဘဝင်္ဂသောတံ ဝေါစ္ဆိန္ဒိတွာ တမေဝ ရူပါရမဏံ အာဝဇ္ဇန္တံ ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇနစိတ္တံ ဥပ္ပဇ္ဇိတွာ နိရုဇ္ဈတိ၊ တတော တဿာနန္တရံ တမေဝ ရူပံ ပဿန္တံ စက္ခုဝိညာဏံ, သမ္ပဋိစ္ဆန္တံ သမ္ပဋိစ္ဆနစိတ္တံ, သန္တီရယမာနံ သန္တီရဏစိတ္တံ, ဝဝတ္ထပေန္တံ ဝေါတ္ထပနစိတ္တဉ္စေတိ ယထာက္ကမံ ဥပ္ပဇ္ဇိတွာ နိရုဇ္ဈန္တိ၊ တတောပရံ ကေနုတ္တိံသ ကာမာဝစရ ဇဝနေသု ယံကိဉ္စိလဒ္ဓပစ္စယံ ယေဘုယျေန သတ္တက္ခတ္တုံ ဇဝတိ၊ ဇဝနာနုဗန္ဓာနိ စ ဒွေ တဒါရမဏပါကာနိ ယထာရဟံ ပဝတ္တန္တိ၊ တတော ပရံ ဘဝင်္ဂပါတော။

စက္ခုဿ အာပါတမာဂစ္ဆတိ—"စက္ခုဿ-စက္ခုပသာဒအား"ဟု သမ္ပဒါန် အနက်ဆိုကြသည်ကား သဒ္ဒါထုံးစံမဟုတ်၊ "စက္ခုဿ-စက္ခုပသာဒ၏"ဟု အနက် ဆို၍ အာပါတံဝယ် အာ-ဥပသာရ၌ စပ်လေ၊ "စက္ခုပသာဒ၏ ရှေးရှု"ဟူလို၊ တနည်း—"စက္ခုဿ-စက္ခုပသာဒသို့" ဟု ဆဋ္ဌီကံ အနက်ဆို၍ အာပါတံဝယ် ပါတ၌ စပ်လေ၊ "စက္ခုပသာဒသို့ ကျရောက်ခြင်း"ဟူလို။

တတော ဒွိက္ခတ္တုံ ဘဝင်္ဂေ စလိတေ—စက္ခုဒွါရ၌ ရူပါရုံ ထင်လာလျှင် ဘဝင် ၂-ကြိမ်လှုပ်၏၊ "လှုပ်"ဟူရာ၌ ဆတ်ဆတ် တုန်အောင် လှုပ်သွားခြင်းမျိုးဟု မမှတ်အပ်၊ ဘဝင် စိတ်တို့သည် ပင်ကိုယ်က ကံ ကမ္မနိမိတ် ဂတိနိမိတ် ၃-ပါးတွင် တပါးပါးကို အာရုံပြုနေရာ, အသစ်အာရုံထင်လာမှုကြောင့် ထိုအာရုံသစ်ကိုပင် ယူရတော့မလို, ပင်ကိုယ်ယူဆဲအာရုံကို စွဲမြဲ ငြိမ်သက်စွာလည်းမယူနိုင်, လွှတ်လည်း မလွှတ်နိုင်ဘဲ, ပင်ကိုယ်သဘောမှ ဖေါက်ပြားး၍ လှုပ်ချောက်ချားမှုကို "ဘဝင် လှုပ်သည်"ဟုဆိုလိုသည်၊ "တယ်စိတ်တွေက လှုပ်ရှားသကိုး"ဟုငြီးငြူရာ၌ ထိုထို အာရုံများ အတွက် "စိတ်မငြိမ်သက်မှုကိုပင် လှုပ်ရှားသည်"ဟု ပြောဆိုကြ သကဲ့သို့တည်း။

ဘဝင်လှုပ်စောဒနာ။ ။စက္ခုပသာဒ၌ ရူပါရုံထိခိုက်လာလျှင် အဘယ့်ကြောင့် ဟဒယဝတ္ထုကိုမှီသော ဘဝင်စိတ်က လှုပ်ရပါသနည်း၊ ထင်ရှားစေဦးအံ့····စက္ခုပသာဒသည် မျက်လုံးအိမ်အတွင်းမှာ တည်ရှိ၏၊ ဟဒယဝတ္ထုကား ရင်ချိုင့်အတွင်းမှာတည်ရှိ၏၊ စက္ခုပသာဒနှင့် ဟဒယဝတ္ထုသည် သတ္တာ အကြီးအငယ်အလိုက် ဌာနအားဖြင့် အပုံကြီးဝေးသေး၏၊ အသုရိန်နတ်ကြီး၏ သန္တာန်၌ကား ခရီးတိုင်တာ များစွာပင်ဝေး၏၊ ဘဝင်လှုပ်ရှားမှုမှာလည်း ရူပါရုံထင်လာသည်နှင့် တပြိုင်နက် ဖြစ်ရမည်၊ သို့ပါလျက် စက္ခုပသာဒ၌ ရူပါရုံ ထင်လာချက်ကြောင့် ဟဒယဝတ္ထုမှီသော ဘဝင်စိတ်က လှုပ်ရှားရခြင်းသည် ဖြစ်နိုင်ခဲသောအရာ လွန်စွာခဲခက်သော အချက်ကြီးမဟုတ်ပါလော ဟူလို။

အဖြေကား—စက္ခုပ်သာဒ၌ ရူပါရုံ ထိခိုက်သည့်အခါ မနောဒွါရဟူသော ဘဝင်၌လည်း တပြိုင်နက် ထင်လျက်ရှိလေသည်၊ ဥပမာ—ငှက်တကောင်သည် သစ်ပင်ဖျား၌ နားသည့်အခါ သစ်ပင်ဖျား၌ ထိခိုက်မိသည်နှင့် တပြိုင်နက် အောက်မြေပြင်မှာ ငှက်ရိပ် ထင်လာသကဲ့သို့တည်း၊ ထိုကဲ့သို့ ဘဝင်စိတ်၌ တပြိုင်နက် ခတ်ခိုက် ထင်လာခြင်းကြောင့် ဘဝင်လှုပ်ရလေသည် [ငှက်နှင့်ရူပါရုံ, ငှက်၏ သစ်ခက်၌ ထိခိုက်ခြင်းနှင့် မနောဒွါရတည်းဟူသော ဘဝင်၌ ထင်လာခြင်းများ တူသည်။]

[**အဋ္ဌသာလိနီ**]ကေကံ အာရမဏံ ဒွိသုဒ္ဓိသု ဒွါရေသု အာပါတမာဂစ္ဆတိ၊ ရူပါရမဏံ ဟိ စက္ခုပသာဒံ ဃဋ္ဋေတွာ တင်္ခဏညေဝ မနောဒွါရေ အာပါတမာဂစ္ဆတိ၊ ဘဝင်္ဂစလနဿ ပစ္စယော ဟောတီတိ အတ္ထော။

[ဤနည်းဝယ် ရူပါရုံစသော အာရုံ ၅ ပါးသည် ၂ ဒွါရ ၂ ဒွါရ၌ ထင်လေ့ရှိသော်လည်း မနောဒွါရမှာ အာရုံအားလုံးနှင့် ဆက်ဆံနေသောကြောင့် မနောဒွါရ၌ ထင်လာသည်ဟု အထူးမပြတော့ဘဲ အများနှင့် မဆက်ဆံသော ဒွါရဖြင့် ပိုင်းခြား၍ ရူပါရုံသည် စက္ခုဒွါရ၌ ထင်သည်-ဟု အသာခေရဏ နည်းအားဖြင့် ပြတော်မူသည်။]

ဥပမာတနည်း။ ။စည်မျက်နှာပြင်တခုထည်း၌ သကာခဲနှစ်ခု ကပ်ထားရာ တခုသော သကာခဲ၌ ယင်ကောင် နားနေခဲ့သော်, ယင်ကောင် နားရာမဟုတ်သော သကာခဲကို လက်ကလေးဖြင့် ပုတ်ခတ်လိုက်သည့်အခါ ယင်ကောင်လည်း လှုပ်ရှား၍ ပြန်သွားရာ၏၊ ဤ၌ယင်ကောင်သည် အဘယ့်ကြောင့် လှုပ်ရှားရသနည်း, သူ၏ နားရာ သကာခဲကို မပုတ်ခတ်သည် မဟုတ်ပါလော-ဟူအံ့၊ ယင်၏ နားရာ သကာခဲကို မပုတ်ခတ်သော်လည်း အနီး၌ ယှဉ်လျက် ကပ်ထားသော သကာခဲကို ပုတ်ခတ်လျှင်ပင် စည်မျက်နှာပြင် တခုထည်းမှာ တစပ်ထည်း ဆက်သွယ်နေသောကြောင့် ယင်၏နားရာ သကာခဲ၌ အရှိန်ဟပ်သဖြင့် ယင်ကောင်လည်း တပြိုင်နက်လှုပ်ရလေသည်၊ ထို့အတူ ပသာဒနှင့် ဘဝင်၏မှီရာ ဟဒယဝတ္ထုတို့ အရပ်ချင်း မနီးသော်လည်း

ဓာတ်သဘာဝအားဖြင့် တစပ်ထည်းဖြစ်သောကြောင့် ပသာဒ၌ အရုံ ထိခိုက်သည့်အခါ ဟဒယဝတ္ထုကိုမှီသော ဘဝင်လည်း လှုပ်ရလေသည်၊ ဤဥပမာ၌ သကာခဲနှစ်ခုနှင့် စက္ခုပသာဒ ဟဒယဝတ္ထုတို့သည်၎င်း, ယင်မနားရာ သကာခဲကို ပုတ်ခတ်ခြင်းနှင့် စက္ခုပသာဒ၌ ရူပါရုံ ထိခိုက်လာခြင်းသည်၎င်း, မပုတ်ခတ်အပ်သော်လည်း ပုတ်ခတ်မှု အရှိန်ဟပ်သဖြင့် အခြားသကာခဲ၌ နားသော ယင်၏ လှုပ်ရှားခြင်းနှင့် အာရုံ၏ တိုက်ရိုက် ထိခိုက်ရာ မဟုတ်သော ဟဒယဝတ္ထုရုပ်၌ မှီသော ဘဝင် စိတ်၏ လှုပ်ရှားခြင်းသည်၎င်း, တူကြသည်။

[**မဟာဋီကာ**]ဝိသယဝိသယိဘာဝသိဒ္ဓါယ ဓမ္မတာယ အာရမဏာယ အဘိမုခီဘာဝေန ပသာဒဿ တာဝ ဃဋ္ဋနာ ဟောတု၊ အညနိဿိတဿ ပန ဘဝင်္ဂဿ စလနံ ကထံ ဟောတီတိ၊…တံ သမ္ဗန္ဓဘာဝတော၊ ဘေရိတလေ (စည်မျက်နှာတပြင်ထည်း၌) ထပိတာသု သက္ခရာသု ဧကိဿာသက္ခရာယ ဃဋ္ဋိတာယ တဒညသက္ခရာယံ ဌိတမက္ခိကာစလနဉ္စေတ္ထ ဥဒါဟရဏံတိ။

ဃဋ္ဋိတေ အညဝတ္ထုမှိ, အညနိဿိတကမ္ပနံ၊
ဧကာဗဒ္ဓေန ဟောတီတိ, သက္ခရောပမယာ ဝဒေ။

ဟူသော သစ္စသံခိပ်လည်း ဤအဓိပ္ပါယ်ပင်တည်း။ အညဝတ္ထုမှိ-ဟဒယ ဝတ္ထုမှ တပါးသော စက္ခုဝတ္ထုစသည်ကို၊ ဃဋ္ဋိတေ-ရူပါရုံစသည်တို့က ထိခိုက်အပ်သည်ရှိသော်၊ အညနိဿိတကမ္ပနံ-ထိခိုက်ရာမဟုတ်သော ဟဒယ ဝတ္ထုရုပ်၌ မှီသော ဘဝင်၏ လှုပ်ရှားခြင်းသည်၊ ဧကာဗဒ္ဓေန-စက္ခုနှင့် ဟဒယဝတ္ထုတို့ အရပ်မနီးသော်လည်း ဓာတ်သဘာဝအားဖြင့် တစပ်တည်း ဆက်သွယ်နေခြင်းကြောင့်၊ ဟောတိ-ဖြစ်နိုင်စကောင်း၏၊ (ဣတိ-ဤအကြောင်းကို၊) သက္ခရောပမာယ-သကာဥပမာဖြင့်၊ ဝဒေ-ပြောပြနားလည်စေရာ၏။ [''သက္ခရော ပမာယ''ဟု ဆိုလိုလျက် ဂါထာအရာဖြစ်၍ ဆန်းတွဲအောင် မ ၏ မှီရာ အာ နှင့် ယ ၏မှီရာ အ ကို အက္ခရာပြောင်းရွှေ့မှုပြု၍ ''သက္ခရောပမယာ''ဟု ဆိုထားသည်။]

ဝိဘာဝနီအပြစ်။ ။သစ္စသံခိပ်ဆရာနှင့် ဝိသုဒ္ဓိမဂ်မဟာဋီကာ ဆရာသည် အရှင်ဓမ္မပါလချည်းပင်ဖြစ်၍ ၂ ကျမ်းလုံးမှာပင် စည်မျက်နှာ တပြင်ထည်း၌ သကာနှစ်ခုကပ်လျက် ဆက်သွယ်နေပုံ ဥပမာပြသည်ကို ဂါထာဖြစ်၍ အဓိပ္ပါယ်မရှင်း, ဝိသုဒ္ဓိမဂ်ဋီကာရင်းကိုလည်း သတိပြုမိဟန်မတူသော ဝိဘာဝနီသည်''စည်မျက်နှာ နှစ်ပြင်တွင် တပြင်မှာ သကာကပ်ထား၍ ယင်နားနေခိုက်, သကာမရှိသော ဟိုဘက်တပြင်ကို ပုတ်ခတ်လိုက်ရာ, အစဉ်အတိုင်းဆက်၍ သားရေကြိုးလွန်တို့ လှုပ်ရှားသဖြင့် သကာသုတ်ထားသော မျက်နှာပြင်၌ နားနေသော ယင်လည်း လှုပ်ရှားရသကဲ့သို့, စက္ခုပသာဒစသည်၌ ရူပါရုံစသည်တို့ ထိခိုက်သည့်အခါ စက္ခုပသာဒ၏မှီရာ မဟာဘုတ်မှ ဘုတ်ချင်း ဆက်ကာဆက်ကာ အစဉ် အတိုင်း ထိခိုက်လှုပ်ရှား၍

ဟဒယဝတ္ထုရုပ်၏မှီရာ မဟာဘုတ်များသို့ ဆိုက်ရောက်, ထို့နောက်မှ ထိုမဟာဘုတ်ကိုမှီသော ဟဒယဝတ္ထုကလှုပ်သဖြင့် ဟဒယဝတ္ထု၌မှီသော ဘဝင်လည်း လှုပ်ရှားရသည်''ဟု ပရမတ်သဘောနှင့် ကွာဝေးသောအဓိပ္ပါယ်ကို ရေးသားမိလေသည်၊ မျက်စိတမှိတ်ခန့်၌ စိတ်ပေါင်း ကုဋေ တသိန်းခန့်မျှ ဖြစ်ပျက်နိုင်သောကြောင့် ထိုကဲ့သို့ ဘုတ်ချင်း ဆက်နေခိုက်မှာ ဝီထိပေါင်းများစွာ ကျပြီး ဖြစ်တော့လတံ့။

နှစ်ကြိမ်လှုပ်။ ။ပြအပ်ပြီးသော နည်းအရ မနောဒွါရဟူသော ဘဝင်၌ အာရုံ၏ ထင်လာခြင်းကြောင့် ဘဝင်လှုပ်သည် ရှိသော် တကြိမ်တည်းမလှုပ်ဘဲ ဘယ့်ကြောင့် နှစ်ကြိမ်တိုင်အောင် လှုပ်ပြီးမှ ဘဝင် အစဉ် ပြတ်ရသနည်း ဟု မေး၊ အဖြေကား—အာရုံသစ် မထင်လာခင် ဖြစ်နှင့်သော ဘဝင်အစဉ်သည် အာရုံသစ် ထင်သည်နှင့် တပြိုင်နက် အစဉ်ရပ်၍ မပြတ်နိုင်သောကြောင့် ဘဝင် နှစ်ကြိမ်တိုင်အောင် လှုပ်ပြီးမှ ပြတ်ရလေသည်၊ ဥပမာ—ပန်းပြေးပြိုင်ပွဲ၌ အဟုန်ပြင်းစွာ အတင်းပြေးလာသော ယောက်ျားသည် ပန်းတိုင်အရပ်သို့ရောက်လျှင် ရပ်ချင်သော်လည်း မရပ်နိုင်သေးဘဲ နှစ်လှမ်းလောက်လွန်မိကာမှ ရပ်နိုင်သကဲ့သို့တည်း။

ယထာ ဝေဂေန ဓာဝန္တော, ဌာတုကာမောန တိဋ္ဌတိ၊
ဧဝံ ဒွိက္ခတ္တုံ ဘဝင်္ဂံ, ဥပ္ပဇ္ဇိတွာဝ ဆိဇ္ဇတိ။

ဘဝင်္ဂစလန ဘဝင်္ဂုပစ္ဆေဒ။ ။"ဒွိက္ခတ္တုံဘဝင်္ဂေ စလိတေ''ဟုငင်း "ဒွေဘဝင်္ဂစလနာနိ''ဟုငင်း,မိန့်ဆိုသောအဋ္ဌကထာတို့က လှုပ်ရှားတတ်သော ဘဝင် ၂ ကြိမ်လုံးကိုပင် ဘဝင်္ဂစလနချည်း နာမည်ပေး၍ အာဝဇ္ဇန်းကိုသာ ဘဝင်္ဂုပစ္ဆေဒဟု နာမည် ပေးလိုကြသည်၊ ထိုစကားမှန်၏–''ဘဝင်္ဂသောတံ ဝေါစ္ဆိန္ဒိတွာ တမေဝရူပါရမဏံ အာဝဇ္ဇန္တံ ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇနစိတ္တံ''ပါဠိ၌ ဝေါစ္ဆိန္ဒိတွာ၏ ကတ္တား (ဘဝင် အယဉ်ကို ဖြတ်တတ်သော တရား)ကား ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇနစိတ္တံတည်း၊-''ပဉ္စရူပါဝစရာနိ စတ္တာရိ အရူပါဝစရာနိ အတ္တနာ ဒိန္နပဋိသန္ဓိတော ဥဒ္ဓံ အသတိ ဘဝင်္ဂုပစ္ဆေဒကေ စိတ္တုပ္ပါဒေ ဘဝင်္ဂကိစ္စံ အန္တေ စုတိကိစ္စဉ္စာတိ ကိစ္စဒွယံ သာဓယမာနာနိ ပဝတ္တန္တိ'' ဟူသော ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒဝိဘင်္ဂ ဋ္ဌကထာ၌လည်း "အသတိ ဘဝင်္ဂုပစ္ဆေဒကေ စိတ္တုပ္ပါဒေ''ဖြင့် အာဝဇ္ဇန်းကိုပင် ပြသည်၊ ဤအဋ္ဌကထာတို့အလို ''ဘဝင်္ဂံ-ဘဝင်ကို၊ ဥပစ္ဆိန္ဒတိ-ဖြတ်တတ်၏။။ ဣတိ-ကြောင့်၊ ဘဝင်္ဂုပစ္ဆေဒေါ-မည်၏''ဟု ဝိဂြိုဟ်ပြုရာ၏။

ဤသို့လျှင် အဋ္ဌကထာများ၌ လှုပ်ရှားသောဘဝင် ၂-ကြိမ်ကို ဘဝင်္ဂစလန အာဝဇ္ဇန်းကို ဘဝင်္ဂုပစ္ဆေဒ ဟု နာမည် တပ်လိုကြသော်လည်း ဆရာ အစဉ်အဆက်တို့က ဒုတိယ ဘဝင်္ဂစလနကို ဘဝင်္ဂုပစ္ဆေဒ ဟု နာမည် တပ်ခဲ့သဖြင့် ထိုအမည်က ယခုကာလ၌ တွင်ကျယ်နေရကား ဝီထိချဲ့ရာ၌ ဒုတိယဘဝင်္ဂစလနကို ဘဝင်္ဂုပစ္ဆေဒ ဟု သုံးနှုန်းရတော့လတံ့၊ "စလတီတိ စလနံ, ဘဝင်္ဂဉ္စ တံ စလနဉ္စာတိ ဘဝင်္ဂစလနံ=လှုပ်ရှားတတ်သော ဘဝင်၊ ဥပစ္ဆိဇ္ဇတိ-ပြတ်စဲတတ်၏၊

ဇုတိ-ကြောင့်၊ ဥပစ္ဆေဒေါ-မည်၏၊ ဘဝင်္ဂဿ တံ ဥပစ္ဆေဒေါစာတိ ဘဝင်္ဂုပစ္ဆေဒေါ= ပြတ်စဲသောဘဝင်''ဟု ဝိဂြိုဟ်ပြု၊ [အာဝဇ္ဇန သမ္ပဋိစ္ဆန သန္တီရဏ ဝေါဋ္ဌပန ဇဝန တဒါရမဏ ပုဒ်တို့၏ သဒ္ဒါနက်နှင့် သဘော အဓိပ္ပါယ်ကို ကိစ္စသင်္ဂဟ၌ ပြခဲ့ပြီ။]

ဝဝဋ္ဌပေန္တံဝေါဋ္ဌပနစိတ္တံ—ဝေါဋ္ဌပနစိတ္တံ, ဝေါဋ္ဌဗ္ဗနစိတ္တံ, ဝေါတ္ထပနစိတ္တံ ဟု ၃ ထွေ ရှိသည်တွင် ယခုတွေ့ရသော ကျမ်းစာတို့၌ "ဝေါဋ္ဌဗ္ဗနစိတ္တံ" ဟု အရှိများ၏၊ ဝဝဋ္ဌပေန္တ(ဝဝတ္ထပေန္တံ)ဟူသောပါဌ်သည် ဝေါဋ္ဌပနပုဒ်၏ ဇာစ်မြစ်ကို ပြသော ပါဌ်တည်း၊ ဝဝဋ္ဌပေန္တံ ဆိုလျှင် ဝိ အဝ+ဋ္ဌေးရှိသော ဌာဓာတ် ဏာပေ ပစ္စည်း-ယုပစ္စည်းတည်း၊ အဝကို ဩပြု, ဝိ ၏ အစိတ် ဣကို ချေ, ဝ် ကို ဩသို့ကပ်, ဝေါဖြစ်၏၊ ဌကို ဒွေဘော်, ဏာ အနုဗန်ချေ, အာကို ရဿ, ယုကို အနပြု၍, ဝေါဋ္ဌပန ဟု ပါဌ်မှန်ဖြစ်၏၊ ဝဝတ္ထပေန္တံ ဆိုလျှင် "ဝိ အဝ+ထပဓာတ် ယုပစ္စည်း" ဖြစ်၍"ဝေါတ္ထပန''ဟု ပါဌ်မှန်ဖြစ်၏၊ သို့အတွက် "ဝဝတ္ထပေန္တံ ဝေါတ္ထပနစိတ္တံ" ဟု ၎င်း "ဝဝဋ္ဌပေန္တံ ဝေါဋ္ဌပနစိတ္တံ''ဟု ၎င်း ပါဌ်မှန်ရှိစေရမည်၊ 'ဝေါဋ္ဌဗ္ဗန" ဟူသောပါဌ်၌ ထပဓာတ်မှ ထကို ဌပြု,ဒွေဘော်လည်းပြု,ပကို ဗပြု,ဒွေဘော်လည်း ပြု၍ ကြံကြံဖန်ဖန်ရုပ်စီရင်လျှင် ပြီးနိုင်သော်လည်း ထောက်ထားဘွယ်ရာ သက်သေခံ မရှိချေ။

ကေနဋ္ဌေန ကာမာဝစရ ဇဝနေသု ယံကိဉ္စိ လဒ္ဓပစ္စယံ—ဝုဋ္ဌော စိတ်ချုပ်ပြီး နောက် ဇော စောသည်ရှိသော်, ရူပါရုံက ကာမ အာရုံ ဖြစ်သောကြောင့် ကာမ ဇောများသာ စောခွင့်ရှိသည်၊ မဟဂ္ဂုတ် လောကုတ္တရာဇောတို့က ကာမတရားကို အာရုံမပြုနိုင်ကြောင်းကို အာရမဏသင်္ဂဟအတိုင်း သိလေ၊ ကာမဇော စောရာ၌ ဇောအများ စောမည်မဟုတ်၊တခုယုတ် ၃၀ တွင် အကြောင်းသင့်ရာ တပါးပါးသာ စောခွင့်ရသည်၊ ချဲ့ဥုးအံ့—"ယောနိသော ဘိက္ခဝေ မနသိကရောတော အနုပ္ပန္နာ စေဝ ကုသလာ ဓမ္မာ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ, ဥပ္ပန္နာ စ ကုသလာဓမ္မာ ဘာဝနာယ ပါရိပူရိံ ဂစ္ဆန္တိ'' ပါဠိတော်နှင့် အညီ ယောနိသော မနသိကာရရှိလျှင် ကုသိုလ်ဇော, ယောနိသော မနသိကာရ မရှိလျှင် အကုသိုလ်ဇော, ယောနိသော မနသိကာရ ရှိသော်လည်း နိရာနုသယ (အနုသယ ကင်းသော ရဟန္တာများ၏) သန္တာန်မှာ ဖြစ်လျှင် ကြိယာဇော စောခွင့် ရှိလေသည်၊ [ဘဝင်္ဂုပစ္ဆေဒ နောက်က အာဝဇ္ဇန်း ၏ မနသိကာရ အမည်ရကြောင်းကို စေတသိက်ပိုင်း မနသိကာရပုဒ်၌ ဖွင့်ပြခဲ့ပြီ၊] ထိုယောနိသော မနသိကာရ ဖြစ်ဘို့-မဖြစ်ဘို့ရန် အကြောင်း အဆက်ဆက်ကား အတ္တသမ္မာပဏိဓိ, သဒ္ဓမ္မဿဝန, သပ္ပုရိသူပနိဿယ, ပဋိရူပဒေသဝါသ, ပုဗ္ဗေစ ကတပုညတာ ဟူသော သမ္ပတ္တိစက်တို့၏ ရှိခြင်း မရှိခြင်းများတည်း။

ချဲ့ဥုးအံ့—ရှေးရှေးဘဝက ကုသိုလ်ကောင်းမှုကို ပြုခဲ့ဘူးခြင်းဟူသော ပုဗ္ဗေစ ကတပုညတာ သမ္ပတ္တိစက်ရှိသူသည် သင့်တင့်လျောက်ပတ် သူတော်သူမြတ်တို့နေရာ

"ပဋိရူပဒေသ'' ခေါ်သော အရပ်၌ဖြစ်နေရာ၏၊ ထိုပဋိရူပဒေသဝါသ သမ္ပတ္တိစက်ရှိသူသည် မိကောင်း ဘကောင်း ဆွေမျိုးကောင်း ဆရာသမားကောင်း ဟူသော သူတော်ကောင်းတို့ကို မှီခို ဆည်းကပ်ရခြင်း ဟူသော သပ္ပုရိသူပနိဿယ စက်နှင့်ပြည့်စုံ၏၊ ထိုသပ္ပုရိသူပနိဿယ စက်နှင့်ပြည့်စုံသူသည် သူတော်ကောင်းတရားကို နာရခြင်းဟူသော သဒ္ဓမ္မဿဝနစက်နှင့်ပြည့်စုံ၏၊ ထိုသဒ္ဓမ္မဿဝနစက် ရှိသူသည် မိမိကိုယ်ကိုရင်း မိမိစိတ်ကိုရင်း စောင့်စည်းထိန်းသိမ်းနိုင်ခြင်းဟူသော အတ္တသမ္မာပဏိဓိစက်နှင့် ပြည့်စုံ၏၊ ဤအတ္တသမ္မာပဏိဓိစက်နှင့် အချက်ကျကျ ပြည့်စုံနေသူ၏ သန္တာန်မှာ တွေ့မြင်ရာ အာရုံတိုင်း၌ ယောနိသောမနသိကာရ အဖြစ်များတော့မည်သာ၊ ဤကဲ့သို့ အဆင့်ဆင့်စက်များ ချွတ်ယွင်းပျက်ပြားနေသူ့ သန္တာန်၌ကား အယောနိသောမနသိကာရ အဖြစ်များလျက် အကုသိုလ်ဇောများ စောခွင့်ရတော့လတံ့၊ ဤစကားအစဉ်အရ ယခုဘဝ ကုသိုလ်ဇော စောရာ၌ ယောနိသောမနသိကာရသည် နီးကပ်သောအကြောင်း, အတ္တသမ္မာပဏိဓိ စသည်ကား ဝေးသောအကြောင်းဟုမှတ်၊ ထိုဇောတို့၏ သောမနဿ ဥပေက္ခာ အသင်္ခါရိက သသင်္ခါရိက ဖြစ်ဘို့ရန် ဆိုင်ရာ အကြောင်းများရှိသေး၏၊ ထိုအကြောင်းများကို စိတ်ပိုင်းမှာ ပြခဲ့ပြီ၊ ဤသို့လျှင် ကာမဇော တခုယုတ် ၃၀ တွင် အကြောင်းသင့်ရာ တပါးပါး သာလျှင် စောခွင့် ရှိသောကြောင့် ''ယံကိဥ္စိ လဒ္ဓပစ္စယံ''ဟု မိန့်ဆိုပေသည်။

ယေဘုယေန သတ္တက္ခတ္တုံ ဇဝတိ—ထိုကဲ့သို့ အခွင့်ရသော ဇောသည်လည်း စိတ်တမျိုးတည်းပင် ၇ ကြိမ်ထပ်၍ဖြစ်၏။ ခုနစ်ကြိမ် ဟူသောစကားလည်း ၇ ကြိမ် အဖြစ်များသောကြောင့် ယေဘုယျနည်းအားဖြင့် ဆိုအပ်သော စကားတည်း၊ ပကတိ ရိုးရာအခါ၌ပင် ၆ ကြိမ် စောသောအရာလည်း ရှိသေး၏၊ ထို့ကြောင့် ''ပရိတ္တဇဝနဝိထိယံ ကာမဝစရဇဝနာနိ သတ္တက္ခတ္တုံ ဆက္ခတ္တုမေဝဝါ ဇဝန္တိ''ဟု ကိုယ်တော်တိုင် ဇဝနဝါရ၌ မိန့်ဦးလတံ့၊ ဝိသုဒ္ဓိမဂ် အဋ္ဌကထာ စသည်တို့၌လည်း ''ဝါဠပနာနန္တရံ ပန သစေ မဟန္တံ ဟောတိ ရူပါဒိအာရမဏံ ၊ ပေ ၊ ဆဝါ သတ္တဝါ ဇဝနာနိ ဇဝန္တိ''ဟု ပကတိ ရိုးရာအခါမှာပင် ၆ ကြိမ် စောနိုင်ကြောင်းကို မိန့်ဆိုကြလေပြီ၊ စုတိခါနီးအခါ သစ်ပင်ပေါ်မှကျခြင်း ရေနစ်မွန်းခြင်း စသည်တို့ကြောင့် တွေဝေ မိန်းမော သေငယ်ဇောဖြင့် မျောမေ့နေရာအခါ အိပ်မပျော့တပျော်ဝယ် အိပ်မက် မက်ရာအခါ စသည်တို့၌ ၅ ကြိမ်သာလည်း စောနိုင်ကြောင်းကို "မရဏကာလာဒိသု ပန ပဉ္စဝါရမေဝ''ဟု ဇဝနဝါရ၌၎င်း''ဆဝါ သတ္တဝါ တိ ဝါသဒ္ဒေန ပဉ္စဝါတိ ဝုတ္တမေဝါတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ, သုတ္တမုစ္ဆိတာဒိကာလေ ပဉ္စပိ ဟိ ဇဝန္တိ''ဟု ဝိသုဒ္ဓိမဂ် မဟာဋီကာ ခန္ဓနိဒ္ဒေသ၌၎င်း မိန့်တော်မူကြလေပြီ။ [ဆောင်ပုဒ်ကို အခြေပြ၌ရှု။]

ဇဝနာနုဗန္ဓာနိစ ဒွေတဒါရမဏပါကာနိ—ဇောက အာရုံ အရသာကို ခံစားပြီးဖြစ်သောကြောင့် ဇောအဆုံးတွင် ဝိပါက်ဝိညာဏ်သည် ဘဝင်ကိစ္စ တပ်လျက်

ဖြစ်ထိုက်ပါသော်လည်း တသွင်သွင် အောက်သို့ စီးနေသော ရေအယဉ်သည် အဟုန်ဖြင့် ခုတ်လာသော သင်္ဘောနောက်သို့ အနည်းငယ် လိုက်သွားသကဲ့သို့, ထို့အတူ အဟုန်ကောင်းသော ဇောနောက်သို့ ၂ ကြိမ်ခန့် တဒါရုံကိစ္စ တပ်လျက် လိုက်ပါသွားလေ၏၊ ထို့ကြောင့်ပင် ဝိပါကစိတ်တို့ ယူရိုးယူစဉ် ကံ ကမ္မနိမိတ် ဂတိနိမိတ် အာရုံကိုမယူဘဲ ဇောနောက်လိုက်၍ ဇော၏ အာရုံကို ယူသည့်အတွက် "တဿ အာရမဏံ တဒါရမဏံ ယဿ" ဟူသော ဝစနတ္ထအရ "တဒါရမဏ" ဟု မှည့်ခေါ်ရသည်။

[ဝိသုဒ္ဓိမဂ်] တဒေတံ ဇဝနာဝသာနေ ဘဝင်္ဂဿ အာရမဏေ ပဝတ္တနာရဟံ သမာနံ တဿ ဇဝနဿ အာရမဏံ အာရမဏံကတွာ ပဝတ္တတ္တာ တဒါရမဏန္တိ ပဝုစ္စတိ။

ယထာရဟံ ပဝတ္တန္တိ—တဒါရုံတို့မည်သည် ကာမဇော, ကာမသတ္တာ, အတိမဟန္တ,ဝိဘူတ ဖြစ်သော ကာမအာရုံ, ဤသုံးချက်စုံမှ ကျနိုင်ကြောင်းကို "ကာမေ ဇဝနသတ္တာ လမ္ဗနာနံ နိယမေ သတိ" စသည်ဖြင့် ဆိုလတံ့၊ ထို သုံးပါးသော အကြောင်းတို့တွင် "ကျေနတ္တိ'သ ကာမာဝစရဇဝနေသု" ပါ၌ဖြင့် ကာမဇော ဖြစ်ကြောင်းကိုင်း, "ကေစိတ္တကင်္ခဏာ တီတကံ ရူပါရမဏံ"ဖြင့် ကာမ အတိမဟန္တာရုံဖြစ်ကြောင်းကိုင်း, ထင်ရှားစွာ ပြပြီးဖြစ်၍ ပုဂ္ဂိုလ်အလိုက် ဖြစ်ထိုက် မဖြစ်ထိုက်ကို စီစစ်ဘို့ရန် "ယထာရဟံ" ဟု မိန့်၏၊ "ကာမဘုံသား ပုဂ္ဂိုလ် ဖြစ်မှလည်း တဒါရုံကျမည်, ကာမပုဂ္ဂိုလ် မဟုတ်လျှင် မကျ" ဟူလို၊ ရှေးဆရာတို့ကား "ယထာရဟန္တိ 'အာရမဏ ဇဝန သတ္တာနုရူပံ" ဟု အကြောင်း သုံးပါးလုံး စုံ-မစုံ အလိုက် ဖြစ်ထိုက်-မဖြစ်ထိုက်ကို ဖွင့်ဆိုကြ၏။ အကြောင်း ၂ ပါးကား တိုက်ရိုက်ပြပြီးဖြစ်၍ ထိုဆရာတို့စကားကို စဉ်းစားကြပါလေ။

တတော ပရံ ဘဝင်္ဂပါတော—အဋ္ဌကထာတို့၌ ဘဝင် အစဉ်ဖြစ်နေရာ အာရုံသစ်တခု ပေါ်လာ၍ ဝီထိစိတ်ဖြစ်ခြင်းကို "ဘဝင်္ဂတော ဥတ္တရဏံ=အာရုံသစ်ကို ယူလျက် ဘွင်မှတက်ခြင်း" ဟု အသုံးပြု၍ ဝီထိစိတ် အပြတ်တွင် တဘန် ဘွင်ဖြစ်ခြင်းကို "ဘဝင်္ဂေါ်တ္တရဏံ-ဘွင်ဘက်သို့ သက်ခြင်း၊ ဘဝင်္ဂပါတ-ဘွင်ဘက်သို့ စိတ်အစဉ်ကျခြင်း၊ ဘဝင်္ဂပ္ပဝေသန-ဘွင်ဘက်သို့ စိတ်အစဉ် သက်ဝင်ခြင်း" ဟု အသုံးပြုသည်၊ အချုပ်မှာ-ဝီထိစိတ် ဖြစ်နေခြင်းသည် စိတ်အစဉ် တက်ကြွနေသကဲ့သို့ ဖြစ်၏၊ ဘွင်အစဉ် ဖြစ်ခြင်းကား စိတ်အစဉ် ငြိမ်လျက် သက်ဝင် နိမ့်ကျနေသကဲ့သို့ ဖြစ်သည်၊ ထို့ကြောင့် "ဘဝင်္ဂပါတော-ဘွင်၏ ကျခြင်း" ဟု ဆိုရလေသည်၊ စင်စစ်မှာ ဘွင်စိတ်အစဉ်ဖြစ်ခြင်းပင်တည်း၊ ပရမတ္ထဒီပနီကား—စိတ်အစဉ်သည် အာဝဇ္ဇန်းမှစ၍ စတုတ္ထဇောတိုင်အောင် ထူထောင် တက်ကြွသကဲ့သို့ဖြစ်နေရာ ပဉ္စမဇောမှစ၍ တဖြေးဖြေးအကျတွင် ဒုတိယ တဒါရုံ၏ ဘွင်၌ အရှိန်ကုန်သဖြင့် အလုံးစုံ ကျသောကြောင့် "ဘဝင်္ဂပါတ" ဆိုရကြောင်းကို အဓိပ္ပါယ်ပြ၏။

စိတ် ဖြစ်ပေါ်လာပုံ။ ။ပြခဲ့ပြီးသော စိတ်များသည် အခွင့်သာလျှင် သင့်ရာမှာ ဖြစ်ဘို့ရာ ခန္ဓာကိုယ်တွင်း၌ စုဝေး တည်ရှိနေသည်မဟုတ်၊ အပြင်ဘက်မှာ တစုံတခု သော နေရာ၌ စုပေါင်း သိမ်းဆည်းထားနိုင်သူလည်းမရှိ၊ ဝတ္ထု အာရုံ မနသိကာရ စသော ဆိုင်ရာအကြောင်းတို့ ပေါင်းဆုံမိကြသည့်အခါကျမှ ယုတ်ခနဲ ဖြစ်ပေါ် လာကြလေသည်။ ဥပမာ—နေအရှိန် ကျရောက်က မီးထ၍ တောက်နိုင်သော "သူ ရိယကာန္တ"ခေါ်သော ကျောက်တမျိုး ရှိ၏။ မီးသည် နေရောင်မှာလည်းမရှိသေး, သူရိယကာန် ကျောက်မှာလည်း မရှိသေး၊ သို့သော် နေရောင်နှင့် သူရိယကာန် ကျောက်တို့ ပေါင်းဆုံမိသည့် အခါဝယ် ဓါတ်သဘာဝအလျောက် မီးထ၍တောက် သကဲ့သို့တည်း-[ကျောက်နီနှင့် မှီရာဝတ္ထု, နေရောင်နှင့် အာရုံ, မီးပေါ်လာပုံနှင့် စိတ်ပေါ်လာပုံတို့ တူမျှကြလေသည်၊ ဓါတ်ဖိုကြီးနှင့် ဓါတ်မကြိုး ထိမိသည့်အခါ ဓါတ်မီး ထွက်လာပုံလည်း ဤနည်း ပင်တည်း။]

မဏိန္ဓနာတပေ အဂ္ဂိ, အသန္တောပိ သမာဂမေ၊
ယထာ ဟောတိ တထာ စိတ္တံ, ဝတ္ထာလမ္ဗာဒိသင်္ဂမေ။

မဏိန္ဓနာတပေ-သူရိယကာန္တာ, ကျောက်လောင်စာနှင့်, ရောင်ဝါဝင်းထိန်, နေအရှိန်သည်၊ သမာဂမေ-အကြောင်းစုံ၍ပေါင်းဆုံတွေ့သည်ရှိသော်၊ အဂ္ဂိ-မီး သည်၊အသန္တောပိ-ကျောက်ရောနေမှာ,မရှိသေးပါသော်လည်း၊ဟောတိ ယထာ- ဓါတ်သဘောအလျောက်,ပေါ်ပေါက်လာရသကဲ့သို့၊ တထာ-ထို့အတူ၊စိတ္တံ-အာရုံ စုစု,သိမှုသဘော, စိတ် ဟူသော ဓါတ်တမျိုးသည်၊ အသန္တံပိ-အခွင့်သာလျှင်,သင့် ရာပေါ်ရေး, စုဝေးသောအား, ထင်ရှားပြီးမဟုတ်ပါသော်လည်း၊ ဝတ္ထာလမ္ဗာဒိ သင်္ဂမေ-ဝတ္ထု,အာရုံ,စသည်ဆုံ၍, ကြုံတွေ့ကြသည်ရှိသော်၊ ဟောတိ-မကြိုစတောင်း မယုံကောင်းမျှ, အကြောင်းလျော်စွာ, ဖြစ်ပေါ်၍ လာရပေသတည်း။(သစ္စသံခိပ်)။

ဝိထိစဉ်နှင့် သရက်ဥပမာ။ ။"ကြိုညစ်သူများ, တံခါးစောင့်သူ, ပင့်ကူ-သရက်, ပုံ မပျက်, မိန့်မြွက် ဌကထာ...."ဟူသည့်အတိုင်း, အဋ္ဌသာလိနီ ဝိပါကုဒ္ဓါရ ကထာဝယ်လာသော ဥပမာများကို ဤနေရာ၌ ထုတ်ပြသင့်၏၊ ထိုဥပမာများတွင် သရက်ဥပမာကိုသာ ဤကျမ်း၌ ထုတ်ပြပေအံ့။

[ဆောင်] **မှတ်လောမျက်မြင်, ကွက်ကွက်ထင်စိမ့်,....သရက်ပင်အောက်, လူတယောက်၏, ရှေ့နောက်ခေါင်းမြီး, ခြုံ၍ပြီးသော်, အိပ်ပျော်လေငြား,ကြွေသံအားကြောင့်, နိုးကြားသဖြင့်, ခေါင်းခြုံဖွင့်၍, ကြည့်လင့်မြင်ရာ, ယူကာနှိပ်စမ်း, ရှူကာ နမ်းလျက်, မှည့်မှန်းသိသော်, ရွှင်ပျော်သုံးစား, ရသာပွား၍, မျိုငြားလေပြီး, ရှေးနည်းအိပ်အင်, ပမာဆင်လေ့,... ဘဝင်သည်ကား, အိပ်သောလားသို့, နိုးပါးကြွေပုံ, အာရုံထိခိုက်, နိုးလိုက်သည့်ဟန်, အာဝဇ္ဇန်တည်း, ဖွင့်လှန် ကြည့်မှု, စက္ခုဝိညာဉ်, ယူငင်တခမ်း, ပဋိစ္ဆန်းနှင့်, နှိပ်စမ်းသန္တိ, ရဏမည်၏,**

မှတ်ပြီဝုဋ္ဌော, သုံးစားသောကား, ဇောအလားရှင့်, မျိုးပြားလေ့ပုံ, တဒါရုံမှတ်, နောက်ထပ် အိပ်ပြန်, ဘဝင်ဟန်ဟု, မြင်ရန်ပြုသူ, မရှိမှုလည်း, မတူရှေ့နောင်, ကိစ္စဆောင်လျက်, ဖြစ်တိုင်းပျက်၍, ဆက်ဆက် စဉ်လာ, မမြင်ပါလည်း, ထင်ရှားသဘော, စဉ်ကာနှောသည်,…အဟောနိယာမပေတကား။

ဘဝင်သည်ကား၊ ပေ၊ ဘဝင်ဟန်ဟု—သတ္တဝါတိုင်း၌ ဝီထိစိတ် မဖြစ်မီ ရှေးဦးစွာ ဘဝင်ကျနေခြင်းသည် လူတယောက်၏ သရက်ပင်အောက်၌ အိပ်ပျော်နေခြင်းနှင့် တူ၏၊ ဝီထိစိတ် ဖြစ်ပေါ်လာနိုင်ရန် အာရုံ၏ ပသာဒ၌ ထိခိုက်လာခြင်းသည် အနီးအပါး၌ သရက်သီးကြွေကျပုံနှင့် တူ၏၊ ဘဝင်အစဉ်ကို ဖြတ်၍ အာဝဇ္ဇန်းစိတ် ရှေးဦးစွာ ပေါ်လာခြင်းသည် သရက်သီးကြွေကျသံကြောင့် နိုးလာသည်နှင့် တူ၏၊ စက္ခုဝိညာဉ်စိတ်ဖြစ်၍ ရူပါရုံကို မြင်ခြင်းသည် ခေါင်းမြီးခြုံကို ဖွင့်လှန်၍ ကြည့်ခြင်းနှင့်တူ၏၊ သမ္ပဋိစ္ဆိုန်းစိတ်၏ ခံယူသကဲ့သို့ ဖြစ်ခြင်းသည် သရက်သီးကို လှမ်း၍ယူငင်ခြင်းနှင့်တူ၏၊ သန္တီရဏစိတ်၏ ထိုခံယူပြီးသောအာရုံကို ဣဋ္ဌမှန်း အနိဋ္ဌမှန်း စုံစမ်းသကဲ့သို့ ဖြစ်ခြင်းသည် သရက်သီးကို မှည့်မှန်း–မမှည့်မှန်း နှိပ်စမ်းခြင်းနှင့်တူ၏၊ ဝုဋ္ဌောစိတ်၏ ဣဋ္ဌဘဲ့,သို့မဟုတ် အနိဋ္ဌဘဲဟု ပိုင်းခြားသတ်မှတ် ဆုံးဖြတ်သကဲ့သို့ ဖြစ်ခြင်းသည် နမ်းရှုကြည့်၍ မှည့်မှန်းသိရခြင်းနှင့်တူ၏၊ ဇောစိတ်၏ အာရုံအရသာကိုခံစားလျက် ဖြစ်ခြင်းသည် မှည့်မှန်းသိ၍ အရသာခံလျက် ကိုက်ခဲ စားနေခြင်းနှင့်တူ၏။ တဒါရုံစိတ်၏ ဇောနောက်လိုက်ကာ ဇော၏အာရုံကို ယူခြင်းသည် မျိုချလိုက်ခြင်းနှင့်တူ၏၊ ထို့နောက် ဘဝင်ကျမြဲ ကျပြန်ခြင်းသည် ယခင်လူ၏ ထပ်၍ အိပ်မြဲ အိပ်ပြန်ခြင်းနှင့် တူသည်။

မြင်ရန်ပြုသူ၊ ပေ ၊ အဟောနိယာမ ပေတကား—ဤကဲ့သို့ဖြစ်ကြရာ၌ သင်ကဘွင်၏ အခြားမဲ့၌ အာဝဇ္ဇန်းဖြစ်ရမည်, သင်ကား အာဝဇ္ဇန်း၏အခြားမဲ့၌ စက္ခုဝိညာဏ် စိတ်ဖြစ်ရမည်’’စသည်ဖြင့် ပြုပြင်စီခံနိုင်သူ နတ် လူ ဗြဟ္မာ တစုံတယောက်မျှ မရှိချေ၊ သို့မရှိပါဘဲလျက် ပြခဲ့သော ဥပမာအရ အာရုံ၏ပသာဒ၌ ထိခိုက်ခြင်းကိစ္စ, အာဝဇ္ဇန်း၏ ဘဝင်အစဉ်ကို ဖြတ်ခြင်းကိစ္စ, စက္ခုဝိညာဏ်၏ မြင်ခြင်းကိစ္စ စသည်ကို ကိုယ်စီကိုယ်င ရှေ့နောက်မတူအောင် အသီးအသီး ဆောင်ရွက်လျက် ရှည်လျားစွာ တစဉ်တတန်းကြီး အချက်ကျအောင် ဖြစ်ပျက်နေပုံသည် မျက်မြင် မဟုတ်စေကာမူ သဘာဝဓမ္မအလိုက် လွန်စွာထင်ရှားလျက်ရှိသောကြောင့် မကြံအပ် မကြံပိုင် မကြံနိုင်ဘွယ် လွန်စွာဆန်းကြယ်၍ အံ့သြဘွယ်ကောင်းသော စိတ္တနိယာမကြီးပေတည်း၊ [ဤစိတ္တနိယာမနှင့်စပ်၍ နိယာမ ၅-ပါးကို ထုတ်ပြသင့်၏၊ အဋ္ဌသာလိနီ အဗ္ဗာကတ ဝိပါကပဒ အဖွင့်၌ ရှုပါ။]

ယာဝ တဒါရမဏုပ္ပါဒါ ပန အပ္ပဟောန္တာတီတကမာပါတ
မာဂတံ အာရမဏံ မဟန္တံနာမ၊ တတ္ထ ဇဝနာဝသာနေ ဘဝင်
ပါတောဝ ဟောတိ၊ နတ္ထိ တဒါရမဏုပ္ပါဒေါ။

မဟန္တာရုံ ဖြစ်ပုံ

ယာဝတဒါရမဏုပ္ပါဒါ ပန အပ္ပဟောန္တာတီတကံ– ယာဝတဒါရမဏုပ္ပါဒါကို အပ္ပဟောန္တ၌စပ်၊ ထင်လာသောအာရုံသည် တဒါရုံ ဖြစ်သည့်တိုင်အောင် (ဌီ အခိုက်၌ တည်နေခြင်းငှါ) မစွမ်းနိုင် ''တဒါရုံမဖြစ်ခင် ကွယ်လွန် ချုပ်ပျောက်ရမည်'' ဟူလို၊ ဆိုင်ရာဒွါရ၌ မထင်နိုင်သေးဘဲ လွန်သွားသောအာရုံကို ''အတီတက''ဟု ခေါ်သည်၊ ထိုအတီတကသည် ပဟောန္တာတီတက အပ္ပဟောန္တာတီက ဟု ၂ မျိုးရှိ၏၊ ထိုတွင် အတိမဟန္တာရုံလည်း မထင်နိုင်သေးဘဲ စိတ္တက္ခဏတချက်ခန့်မျှ လွန်ခဲ့၏၊ ထို အတိမဟန္တာရုံ၏ လွန်ခြင်းကား တဒါရုံဖြစ်သည့်တိုင်အောင် တည်ခြင်းငှါ စွမ်းနိုင်သော ပဟောန္တာတီတကတည်း၊ ဤမဟန္တာရုံ၏ လွန်ခြင်းကား စိတ္တက္ခဏ ၂ ချက်ခန့် ၃ ချက်ခန့် လွန်ခြင်းဖြစ်၍ တဒါရုံ ဖြစ်သည့်တိုင်အောင် တည်ခြင်းငှါ မစွမ်းနိုင်သော အပ္ပဟောန္တာတီတကဖြစ်၏၊ နောက် အပ္ပဟောန္တာတီတက ဟု လာသမျှ၌ ဤ အဓိပ္ပါယ်ကိုချည်း မှီလေ။

[''န ပဟောတီတိ အပ္ပဟောန္တံ,အပ္ပဟောန္တံ ဟုတွာ အတီတကံ အပ္ပဟောန္တာတီတကံ'' န ပဟောတိ-မစွမ်းနိုင်၊ ဣတိ-ထို့ကြောင့်၊ အပ္ပဟောန္တံ-အပ္ပဟောန္တမည်၏၊ အပ္ပဟောန္တံ-မစွမ်းနိုင်သည်၊ ဟုတွာ-ဖြစ်၍၊ အတီတကံ-လွန်သော အာရုံတည်း၊ အပ္ပဟောန္တာတီတကံ-မစွမ်းနိုင်သည်ဖြစ်၍ လွန်သောအာရုံ၊ ပဟောန္တ၌ ပ ရှေးရှိသော ''ဟု'' ဓာတ်၊ တနည်း ''ပဟု'' ဓာတ်တည်း။]

စိတ္တက္ခဏ ၂ ချက် ၃ ချက်လွန်မှ ထင်ပုံ။ ။အဘယ့်ကြောင့် ဤမဟန္တာရုံသည် ဥပါဒ်ပြီးနောက် စိတ္တက္ခဏ ၂ ချက်ခန့် ၃ချက်ခန့် လွန်မှ ထင်လာနိုင်သနည်းဟု မေး၊ အဖြေကား--ရူပါရုံထင်ခြင်း၏ အကြောင်း ၃ ပါးတို့တွင် ရူပါရုံက ဖြစ်စေ, စက္ခုပသာဒက ဖြစ်စေ, အာလောက က ဖြစ်စေ, အတိမဟန္တာရုံတုန်းကလောက် အား မကောင်းသောကြောင့် ဤမဟန္တာရုံသည် ဥပါဒ်ပြီးနောက် စိတ္တက္ခဏ ၂ ချက်ခန့် ၃ ချက်ခန့် လွန်မှ ထင်လာနိုင်သည်။

၂ ချက်လွန် ၃ ချက်လွန် ကွဲပြားပုံ။ ။မဟန္တာရုံချင်း တူပါလျက် အဘယ့်ကြောင့် အချို့က ၂ ချက်ခန့် အချို့က ၃ ချက်ခန့် လွန်မှ ထင်လာရသနည်းဟု မေး၊ အဖြေကား–အာရုံ ပသာဒ အာလောကတို့၏ အင်အားအလိုက်, အားရှိလျှင် ၂ ချက်ခန့် အလွန်တွင် ထင်လာ၍, ထိုမျှလောက် အားမရှိတတ်လျှင် ၃ ချက်ခန့် လွန်မှ ထင်လာနိုင်သည်။

မဟန္တာရုံချည်းအမည်ရပုံ။ ။၂-ချက်ခန့်လွန်မှ ထင်လာသောအာရုံ, ၃-ချက်ခန့်လွန်မှ ထင်လာသော အာရုံဟု ၂-မျိုးပြားပါလျက် အဘယ်ကြောင့် မဟန္တာရုံချည်း နာမည်မှည့်ခေါ်ထားသနည်းဟု မေး၊ အဖြေကား-ထိုအာရုံ ၂-မျိုးလုံးပင် ၉၀န ဝါရ၏ အာရုံချည်း ဖြစ်သောကြောင့် မဟန္တာရုံဟု နာမည်တမျိုးထည်း မှည့်ခေါ်ရလေသည်၊ [ပရိတ္တာရုံ အတိပရိတ္တာရုံများ၌လည်း ဤနည်းအတိုင်းသိလေ။]

နတ္ထိတဒါရမ္မဏုပ္ပါဒေါ—ဤစကားကား "ဇဝနာဝသာနေ ဘဝင်္ဂပါတောဝ"၌ ဝေသဒ္ဒါအနက်၏အကျိုးရ (ဝေတ္တဖလ)ကို ပြသောစကားတည်း၊ "ဇောအဆုံး၌ ဘဝင်သာ ကျတော့သည်, တဒါရုံ မဖြစ်တော့ဘူး" ဟူလို။

တဒါရုံတကြိမ်မကျ။ ။စိတ္တက္ခဏ ၃-ချက်ခန့်လွန်မှ ထင်လာသောအာရုံ၌ သတ္တမဇောတွင် ၁၇-ချက်ရပ်သက်စေ့သောကြောင့် တဒါရုံမကျသာလျှင် ရှိပါစေတော့၊ စိတ္တက္ခဏ ၂-ချက်ခန့်အလွန်တွင် ထင်လာသောအာရုံ၌ကား သတ္တမဇောနောင် ခဏငယ် တချက်ခန့်ကျန်သေးသည်ဖြစ်၍ တဒါရုံတကြိမ်မျှ ချထိုက်သေးသည် မဟုတ်လောဟု မေး၊ အဖြေကား-"မစားရ အရှင်း, စားရလျှင် ဆီထမင်း" ဟူသကဲ့သို့ တဒါရုံတို့ မည်သည် မကျသာလျှင် အလျှင်းမကျ, ကျသာလျှင် ၂-ကြိမ်သာ ကျရိုးရှိသောကြောင့် ခဏငယ် တချက်ခန့် အာရုံ ကျန်သေးသော်လည်း ထိုအာရုံကို အာရုံပြု၍ တဒါရုံ တကြိမ် မကျတော့ပြီ။

အာရုံကွဲပြားခြင်းငှါမသင့်။ ။တဒါရုံတို့သည် ၂-ကြိမ်သာ ကျရိုးရှိလျှင် ပဌမတဒါရုံက မချုပ်သေးသော ပစ္စုပ္ပန်ရူပါရုံကို အာရုံပြု၍, ဒုတိယတဒါရုံက ချုပ်ပြီးကာစ အတိတ်ရူပါရုံကို အာရုံပြုပြီးလျှင် တဒါရုံ ၂-ကြိမ်ပင် ကျပါတော့လားဟု မေး၊ အဖြေကား-မဂ္ဂဝီထိ ဖလဝီထိ မဟုတ်လျှင် တဝီထိအတွင်း၌ ဤကဲ့သို့ အတိတ်အာရုံတမျိုး ပစ္စုပ္ပန်အာရုံတမျိုးဟု ကွဲပြားရိုး မရှိသောကြောင့် ပဌမတဒါရုံက ပစ္စုပ္ပန်ကို ဒုတိယတဒါရုံက အတိတ်ကို အာရုံပြု၍လည်း ၂-ကြိမ်မကျထိုက်။

> ဒွိဝါရတ္တာ နိရုဒ္ဓတ္တာ, တဒါလမ္ဗံ န ဇာယတိ၊
> အတီတေပိ စ အာလမ္ဗေ, နာနာရမ္မဏဘာဝတော၊
> န ဟိ မဂ္ဂဖလာ ညတြ, နာနာရမ္မဏသမ္ဘဝေါ။

တဒါလမ္ဗံ-တဒါရုံသည်၊ ဒွိဝါရတ္တာ-၂-ကြိမ် ကျရိုးရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့် ၎င်း၊ နိရုဒ္ဓတ္တာ-အာရုံက ချုပ်လေပြီး၏ အဖြစ်ကြောင့်၎င်း၊ နဇာယတိ-မဖြစ်၊ အတီတေပိစ အာလမ္ဗေ-အတိတ်အာရုံ၌လည်း၊ နာနာရမ္မဏဘာဝတော-အတိတ်တမျိုး ပစ္စုပ္ပန်တမျိုးဟု အမျိုးမျိုး အာရုံကွဲပြားဘွယ် ရှိသောကြောင့်၊ နဇာယတိ-အာရုံပြု၍ မဖြစ်၊ ဟိ-မှန်၏၊ မဂ္ဂဖလာ-မဂ္ဂဝီထိ ဖလဝီထိကို၊ အညတြ-ကြဉ်ထား၍၊ နာနာရမ္မဏသမ္ဘဝေါ- တဝီထိတွင်း၌ အာရုံအမျိုးမျိုး၏ ဖြစ်သင့်ခြင်းသည်၊ န-မရှိကောင်း။

ဤစကားစဉ်အရ မဟာန္တာရုံကို အာရုံပြုလျက် တဒါရုံမကျသော ဝီထိကိုသာ မှတ်ယူရာ၏၊ နောက်၌လည်း "ဝိဘူတေတိမဟန္တေ စ, တဒါရမ္မဏမီရိတံ" ဟု ဝိဘူတာရုံ အတိမဟန္တာရုံများ၌သာ တဒါရုံချထိုက်ကြောင်းကို မိန့်ဆိုဦးလတံ့၊ ဤကား ဆရာစဉ်ဆက် ပြောဆိုရိုးအမိပ္ပါယ်တည်း၊ "သကိံ ဒွေဝါ တဒါလမ္ဗံ, သကိမာဝဇ္ဇနာဒယော" ဟု မိန့်ဆိုသေဒ ပရမတ္ထဝိနိစ္ဆယ, မဇ္ဈိမနိကာယ်ဆောင် ထေရ်များနှင့်, မူလဋီကာတို့ အလိုမှာ တဒါရုံတကြိမ်လည်း ချသင့်သေး၏၊ ဤသို့

လျှင် ပကတိရှိုးရာ အခါမှာပင် ဇော ၆-ကြိမ်ဖြစ်နိုင်ခြင်း တဒါရုံတကြိမ်ကျနိုင်ခြင်းတို့ အတွက် ဝိထိသွားကို တမျိုးစီစဉ်ရန် အချက်ရှိသော်လည်း ရေယှက်ရှုပ်ထွေး တာဝန်လေးမည်ကြောင့် လစ်လျူရှုရတော့မည်။

ယာဝ ဇဝနုပ္ပါဒါပိ အပ္ပဟောန္တာတီတကမာပါတ
မာဂတံ အာရမဏံ ပရိတ္တံ နာမ၊ တတ္ထ ဇဝနမ္ပိ အနုပ္ပဇ္ဇိ
တွာ ဒွိတ္တိက္ခတ္တုံ ဝေါဋ္ဌပနမေဝ ပဝတ္တတိ။

ပရိတ္တာရုံဖြစ်ပုံ

ယာဝဇဝနုပ္ပါဒါဝိ—ဤ၌ အပိသဒ္ဒါသည်ဆိုအပ်ပြီးသည့် တဒါရုံကိုဆည်းသော ဝုတ္တသမုစ္စည်းတည်း၊ ''တဒါရုံဖြစ်သည့်တိုင်အောင် ဌီ အခိုက်၌ တည်ခြင်းငှါ မစွမ်းနိုင်ရုံမက ဇောဖြစ်သည့်တိုင်အောင်လည်း မစွမ်းနိုင်''ဟူလို၊ တနည်း-ထို အပိသဒ္ဒါသည် ဂရဟာဇောတကတည်း၊''ဇောဖြစ်သည့် တိုင်အောင်သော်မှလည်း ဌီ အခိုက်၌ တည်ခြင်းငှါမစွမ်းနိုင်, တဒါရုံဖြစ်သည့်တိုင်အောင် မစွမ်းနိုင်ကြောင်း မှာ ဆိုဘွယ်ရာ မရှိပြီ'' ဟူလို၊ ဤပရိတ္တာရုံကို အာရုံပြုသော ဝိထိများကား ''မြင်လိုက်ရသလိုလို, ကြားလိုက်မိသလိုလို, တွေ့မိ ထိမိသလိုလို'' ဖြစ်တဲ့အခါမျိုးဝယ် ကျသော ဝိထိများတည်း။

ဝိပါကုဒ္ဓါရကထာ မူလဋီကာ။ ။ဤပရိတ္တာရုံဝိထိ၌ ''ဇောဖြစ်ခွင့်မရ, ဝုဋ္ဌော ၂-ကြိမ် ၃-ကြိမ်သာကျသည်''ဟု အဋ္ဌကထာကြီးဃယ်တို့ အမိန့်အဆို ညီကြပေ၏၊ မူလဋီကာကား''ဇော ၇-ကြိမ်မစောနိုင်လျှင် တွေဝေသောအခါ အိပ်မက် မက်သောအခါမျိုးကဲ့သို့ ဝုဋ္ဌောနောင် ဇော ၄-ကြိမ် ၅-ကြိမ်သော်လည်း စောထိုက်၏၊ ဇော ၄-ကြိမ် ၅-ကြိမ်တိုင်ရုံမျှ ကျေးဇူးမပြုနိုင် (မတည်နိုင်) သော အာရုံသည် အစကပင် ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်း စက္ခုဝိညာဏ် စသည်တို့အား ကျေးဇူး မပြုခဲ့သင့်ပေ၊ ဝုဋ္ဌောက ဇောအရာမှာ အမွေခံ၍ ၂-ကြိမ် ၃-ကြိမ်ဖြစ်ဘို့ရန်လည်း ဇောကဲ့သို့ အထပ်ထပ် ဖြစ်နိုင်သော အာသေဝနပစ္စည်းမျိုးမဟုတ်၊ သို့အတွက် ဝုဋ္ဌော ၂-ကြိမ် ၃-ကြိမ် ကျသော ဝါရကို စဉ်းစားသင့်သည်'' ဟု မိန့်ဆိုသည်။

သဒ္ဒယုံးနည်း။ ။''ပုဗ္ဗကာလေက ကတ္တုကာနံ တုန တွာန တွာဝါ'' ကစ္စည်း သုတ်အရ ရှေ့က တွာပစ္စယန္တပုဒ်နှင့် နောက်ကြိယာပုဒ်တို့သည် အများအားဖြင့် ကတ္တားချင်း တူမျှကြရလေသည်၊ ဤ''ဇဝနမ္ပိ အနုပ္ပဇ္ဇိတွာ ဝေါဋ္ဌပနမေဝ ပဝတ္တ တိ''ဝါကျ၌ကား အနုပ္ပဇ္ဇိတွာ ဟူသော တွာပစ္စယန္တပုဒ်၏ ကတ္တားသည်''ဇဝနံ'' တည်း၊ ''ဇောသည်မဖြစ်'' ဟူလို၊ ပဝတ္တတိ၏ ကတ္တားကား ''ဝေါဋ္ဌပနံ''တည်း၊ ''ဝုဋ္ဌောသည်ဖြစ်၏'' ဟူလို၊ ဤကဲ့သို့ တရံ တခါ ကတ္တား ကွဲပြားနေသော

အရာဝယ် တွာ ပစ္စယန္တပုဒ်၏ ကတ္တားကို သမ္ဗန်အနက်၌ထား၍ "၏" ဟု အနက်ဆိုပြီးလျှင် တွာပစ္စည်းကိုလည်း ဟိတ်အနက်မှာ သက်စေ၍ (တနည်း-တွာပစ္စည်း နောင် ဟိတ်အနက်ရှိသော တတိယာဝိဘတ်ကိုချေ၍) "ကြောင့်" ဟု အနက်ဆို စေလိုသည်၊ ဤသဒ္ဒထုံးနည်း အရ "ဇဝနမ္ပိ-ဇောစ၏လည်း၊ အနုပ္ပဇ္ဇိတွာ-မဖြစ် ခြင်းကြောင့်၊ဒွိတ္တိက္ခတ္တုံ-၂ ကြိမ် ၃ ကြိမ်၊ ဝေါဋ္ဌပနမေဝ- ဝုဋ္ဌောသည်သာလျှင်၊ ပဝတ္တတိ-ဖြစ်၏၊" ဟု အနက်ဆိုရိုးပြုကြလေသည်၊[ပဝတ္တတိ၌ "ပရိဝတ္တတိ"ဟု အချို့စာရှိ၏၊ "ပရိဝတ္တတိ-အဘန်ဘန်ဖြစ်၏" ဟုလည်း ဆိုကြလေသည်၊ ၂-ကြိမ် ၃-ကြိမ်" ဆိုလျှင် "အဘန်ဘန်ဖြစ်ကြောင်း" ထင်ရှားပြီဖြစ်၍ ဤကျမ်းက ပဝတ္တတိ ပါဌ်ကိုသာ အသုံးပြုလိုက်ပေသည်။]

[နိယာမ်] ကတ္တားကွဲဘိ, မတူရှိသော်, မိမိကတ္တား, သမ္ဗန်ထား၍, သက်ပြား ဟိတ်မှာ, ဖြစ်တို့ရာသည်,....တွာဒိပစ္စည်း သဘောတည်း။

ယာဝ ဝေါဋ္ဌပနုပ္ပါဒါ စ ပန အပ္ပဟောန္တာတီတကမာ
ပါတမာဂတံ နိရောဓာသန္နမာရမ္မဏံ အတိပရိတ္တံနာမ၊
တတ္ထ ဘဝင်္ဂစလနမေဝ ဟောတိ၊ နတ္ထိ ဝီထိစိတ္တုပ္ပါဒေါ။

အတိပရိတ္တာရုံဖြစ်ပုံ

ယာဝ ဝေါဋ္ဌပနုပ္ပါဒါ စ ပန၊ ပေ၊ အတိပရိတ္တံနာမ— စ ပန၌ ပနသဒ္ဒါသည် ပရိတ္တာရုံအတွက် တပက္ခပြီး၍, အတိပရိတ္တာရုံ ပက္ခအတွက် ထွန်းပြသော ပက္ခန္တရ ဇောတက နိပါတ်တည်း၊ စ သဒ္ဒါကား ဆိုခဲ့ပြီးသော အနက်များကို ပေါင်းဆည်းသော ဝုတ္တ သမုစ္စည်းတည်း၊"တဒါရုံ ဇောတို့ ဖြစ်သည်တိုင်အောင်သာမက ဝုဋ္ဌော ဖြစ်သည့်တိုင်အောင်လည်း ဌီ အခိုက်၌တည်နေခြင်းငှါ မစွမ်းနိုင်" ဟူလို၊ အာရုံ ဝတ္ထု၊ အာလောက ဟူသော အကြောင်းများသည် ပရိတ္တာရုံတုန်းက လောက်မျှ အားမရှိတော့ဘဲ အလွန် အားသေးရကား ချုပ်ခါနီးမှ ထင်လာသည့်အတွက် ထင် သည်မှစ၍ ရေတွက်လျှင် အလွန်နည်းပါးသော စိတ္တက္ခဏ အသက်ရှိသောကြောင့် ဤအာရုံကို "အတိပရိတ္တာရုံ" ဟု ခေါ်ဆိုရလေသည်။

ဘဝင်္ဂစလနမေဝဟောတိ, နတ္ထိဝီထိစိတ္တုပ္ပါဒေါ— ဤဝါကျ၌ "နတ္ထိဝီထိစိတ္တုပ္ပါဒေါ" ကား "ဘဝင်္ဂစလနမေဝ" ၌ ဧဝအနက်၏အကျိုးရ (ဧဝတ္ထဖလ) ကို ပြသော စကားတည်း၊ "ဤအတိပရိတ္တာရုံ ထင်လာသည့်အတွက် ဘဝင်လှုပ်ရုံသာ ဖြစ်တော့၏၊ ဤအတိပရိတ္တာရုံကို အာရုံပြုသော ဝီထိစိတ်ကား မဖြစ်နိုင်တော့ပြီ" ဟူလို၊ "ဘဝင်္ဂစလနမေဝ" အရ ဘဝင်လှုပ်လျှင် "ဒွိက္ခတ္တုံဘဝင်္ဂေစလိတေ"နှင့် အညီ ၂ ကြိမ် ၃ ကြိမ် လှုပ်ရမည် ဖြစ်သောကြောင့် ဆိုင်ရာဒွါရ၌ မထင်မီ စိတ္တက္ခ ဏ ၁၅ ချက်ခန့်ထက်လည်း ပို၍ မလွန်သင့်ဟု အများဆရာတို့ ယူကြသည်၊ ထို

ဆရာတို့အလို အတီတဘဝင် ၁၀ ချက်လွန်သော ဝီထိ, ၁၁ ချက်, ၁၂ ချက်, ၁၃ ချက်, ၁၄ ချက်, ၁၅ ချက်လွန်သော ဝီထိအားဖြင့် အတိပရိတ္တာရုံ ၆ ဝီထိ ရှိရပေမည်ဖြစ်၍ ထိုဆိုကြရိုးအတိုင်းပင် ဝီထိဆိုရိုး၌ ပြရပေလိမ့်မည်၊ [အချို့ကား ဘဝင်္ဂစလနမေဝဟု သာမန်ဆိုသောကြောင့် အာရုံမချုပ်မခြင်း ဘဝင်္ဂစလနချည်း များစွာ ချကြသေး၏၊ အတီတဘွင် ၁၀ ကြိမ်လွန်သော ဝီထိ၌ ဘဝင်္ဂစလန ၇ ကြိမ်ချရမည်-ဟုလိုသတတ်၊ ဘွင်လှုပ်မှုသည် အာရုံမချုပ်မှုနှင့် မဆိုင်, အာရုံ အသစ်ထင်လာသဖြင့် ၂ ကြိမ်ခန့် လှုပ်ရခြင်း ဖြစ်သည်၊ လှုပ်ပြီးနောက် ဘွင်မပြတ် လျှင် ယူမြဲဖြစ်သော ကံ ကမ္မနိမိတ် ဂတိနိမိတ် အာရုံကိုပင် ငြိမ်ငြိမ်သက်သက် ဆက်လက်ယူဘို့သာ ရှိ၏၊ ထင်လာသော အာရုံသစ်က မချုပ်မခြင်း ဘွင်မှာ ထိခိုက်နေမည်မဟုတ်၊ ထို့ကြောင့် ဘွင် ၇ ကြိမ်တောင် လှုပ်ရမည်ဆိုသောဝါဒ၌ အထက်တန်း သာဓကလည်း မရှိ, ယုတ္တိလည်း မရချေ။]

အတ္တနောမတိ။ ။''ဒွိက္ခတ္တုံ ဘဝင်္ဂေ စလိတေ'' ဟူသော သင်္ဂြိုဟ်စကားသည် ဘဝင်ပြတ်၍ နောက်ထပ် ဝီထိစိတ် ဆက်လာမည့် အရာဝယ် အသုံးပြုသော စကားတည်း၊ နောက်ထပ် ဝီထိစိတ် မဆက်လာလျှင် ဘဝင် တကြိမ်ထည်းလည်း လှုပ်သင့်သည်သာ၊ အာရုံတို့မည်သည် ဝတ္ထုရုပ် အာလောက စသော ဆိုင်ရာ အကြောင်းတို့ ပြည့်စုံနေလျှင် မထင်အောင် တားဆီးလို့မရ, သဘာဝအလိုက် မုချထင်ရမည်သာ၊ ထင်သည့်အခါလည်း အာရုံ ဝတ္ထု အာလောက စသည်တို့၏ အင်အားအလိုက် စိတ္တက္ခဏ တချက်ခန့် ၂ ချက်ခန့် စသည်ဖြင့် အမျိုးမျိုး လွန်ပြီးမှ ထင်ကြပေမည်၊ သို့အတွက် ''စိတ္တက္ခဏ ၁၆ ချက် အလွန်တွင် မထင်ရဘူး'' ဟု မည်သူက တားဆီးနိုင်ပါအံ့နည်း၊ ၁၆ ချက်လွန်မှ ထင်လာလျှင် ဘဝင်တကြိမ် အလှုပ်တွင် ထိုအာရုံ အသက်တမ်းစေ့သဖြင့် ချုပ်ပေမည်သာ၊ ဤကဲ့သို့ အရာဝယ် ''ဘဝင် ၂ ကြိမ် လှုပ်သာမှ အာရုံထင်ရမည်, မလှုပ်သာလျှင် မထင်ရ'' ဟု အဋ္ဌကထာဋီကာတို့၌ အမြွက်မျှ တားမြစ်ချက် မတွေ့ရပေ၊ ဤ သင်္ဂဟအဋ္ဌကထာ လည်း ''ဘဝင်္ဂစလနမေဝ ဟောတိ'' ဟု သာမညပင် မိန့်ခဲ့ပေသည်၊ ထို့ကြောင့် ''စိတ္တက္ခဏ ၁၆ ချက် အလွန်တွင် ထင်လာ၍ ဘဝင်တကြိမ် လှုပ်အပြီးတွင် ချုပ်ရ သော သတ္တမ အတိပရိတ္တာရုံကိုလည်း'' ဤကျမ်းက အလိုရှိပေသည်။

ဝုဋ္ဌော-မဖြစ်လျှင် အာဝဇ္ဇန်းစသည်တို့ မဖြစ်ရ။ ။စိတ္တက္ခဏ ၁၅ ချက်တိုင်အောင် လွန်ပြီးမှ ထင်လာသော အာရုံ၌ အာဝဇ္ဇန်း စသည်တို့ မဖြစ်လောက်၍ မဖြစ်လျှင် ရှိပါစေတော့၊ စိတ္တက္ခဏ ၁၀ ချက် ၁၁ ချက်ခန့် စသည်အလွန်တွင် ထင်လာသော အာရုံ၌ ဝုဋ္ဌော ၂ ကြိမ် မဖြစ်သာ၍ ဝုဋ္ဌောမဖြစ်လျှင် အာဝဇ္ဇန်းမှစ၍ သန္တီရဏ တိုင် အောင်ကား ဖြစ်ထိုက်သေးသည် မဟုတ်ပါလော, သို့ပါလျက် အဘယ့်ကြောင့် အာဝဇ္ဇန်း စသည်တို့ မဖြစ်ဘဲ, ဘဝင်လှုပ်ရုံသာ ဖြစ်ရသနည်း ဟု မေး၊ အဖြေကား— စိတ်တို့၏ နိယာမမ္မေတာကို ဘုရားရှင်သာလျှင် ပိုင်နိုင်စွာ သိတော်မူ ပေသည်၊

ဘုရားရှင် အလိုတော်ကိုလည်း အဋ္ဌကထာတို့၌ ထုတ်ဖော်လျက် ရှိ၏၊ သို့အတွက် ဤအရာ၀ယ် အဋ္ဌကထာအတိုင်းသာ မှတ်ယူသင့်တော့သည်၊ ''ဘွင်ကို ပြန်လည်စေနိုင် (ပြတ်စေနိုင်) သော ပဋ္ဌာရာ၀ဇ္ဇန်းစိတ် ဖြစ်လျှင် ၀ုဋ္ဌောသို့ မရောက်ခင် စက္ခုဝိညာဏ် သမ္ပဋိစ္ဆိုန်း သန္တီရဏအခိုက်၌ တန့်ရပ်၍ စိတ်အစဉ် ပြန်နစ်ရိုး (ပြတ်စဲရိုး) မရှိ'' ဟု အဋ္ဌသာလိနီ ဝိပါကုဒ္ဓါရကထာ၌ မိန့်ဆိုသည်။

[အဋ္ဌသာလိနီ] ကြိယမနောဓာတုယာ ဘဝင်္ဂေ အာ၀ဋ္ဋိတေ ဝေါဋ္ဌပနံ အပါပေတွာ
အန္တရာ စက္ခုဝိညာဏေ ၀ါ သမ္ပဋိစ္ဆနေ ၀ါ သန္တီရဏေ ၀ါ ဌတွာ
နိ၀တ္တိဿတီတိ နေတံ ဌာနံ ဝိဇ္ဇတိ။

ဇုရွှေ့ဝံ စက္ခုဒွါရေ, တထာ သောတဒွါရာဒိသု စေတိ, သဗ္ဗထာပိ
ပဋ္ဌဒွါရေ တဒါရမဏ ဇဝန ဝေါဋ္ဌပန မောဃဝါရ သင်္ခါတာနံ
စတုန္နံ ၀ါရာနံ ယထာက္ကမံ အာရမဏဘူတာ စတုဓာ ဝိသယပ္ပဝတ္တိ
ဝေဒိတဗ္ဗာ။

ဇုရွှေ့ဝံ စက္ခုဒွါရေ၊ ပေ၊ ဝေဒိဗ္ဗာ— ဤစကားရပ်ကား နိဂုံးစကားတည်း၊ ထိုနိဂုံး၌ ပါဌ်လျှောက် အဓိပ္ပါယ်ကို အခြေပြု၍ ပြခဲ့ပြီ၊ ဤသင်္ဂြိုဟ်ကျမ်း၌ နောက်ဆုံးဝါရကိုသာ မောဃဝါရဟု ခေါ်ဝေါ်သော်လည်း အဋ္ဌသာလိနီ၌ကား တဒါရုံမှ ကင်းဆိတ်သောကြောင့် ဇဝနဝါရကိုလည်း မောဃဝါရ, ဇောမှကင်းဆိတ်သော ကြောင့် ဝေါဋ္ဌပနဝါရကိုလည်း မောဃဝါရ ခေါ်ဝေါ်လေသည်။

မောဃဝါရ၏အာရုံ။ ။''စတုန္နံဝါရာနံ အာရမဏဘူတာ'' အရ ''တဒါရမဏဝါရ၏ အာရုံ'' စသည် ဆိုရာ၌ တဒါရမဏဝါရ စသည်က ထိုအာရုံကို အာရုံပြုသောကြောင့် သင့်လျော်ပါ၏၊ ''မောဃဝါရ၏အာရုံ'' ဟု ဆိုရာ၌ကား မောဃဝါရက ထိုအာရုံကို အာရုံ မပြုသောကြောင့် မသင့်နိုင်သည် မဟုတ်ပါလော ဟု မေး၊ အဖြေကား— ''မောဃဝါရ၏ အာရုံ'' ဟူရာ၌ ''မောဃဝါရက အာရုံ ပြုအပ်သော အာရုံ'' ဟု အဓိပ္ပါယ်မမှတ်သင့်၊ မောဃဝါရ ဖြစ်ဘို့ရာ ထင်လာသော အာရုံဖြစ်၍ ''မောဃဝါရ၏+အာရုံ'' ဟု ခေါ်ဝေါ်ရလေသည်၊ ထို့ကြောင့် မောဃဝါရက ထိုအာရုံကို အာရုံ မပြုသော်လည်း ''မောဃဝါရ၏ အာရုံ'' ဟု ဆိုနိုင်သည်သာ။

ဋီကာကျော်၌ကား ''လဘတိ မာရော အာရမဏံ'' ဟူသော (မဟာဝဂ္ဂ-သတိပဋ္ဌာနသံယုတ်) ပါဠိတော်၌ အာရမဏ သဒ္ဒါသည် ပစ္စယတ္ထ (အကြောင်းဟူသော အနက်ကို) ဟောသကဲ့သို့ ဤ အာရမဏဘူတာဝယ် အာရမဏသဒ္ဒါလည်း ရှေ့ ၃ ဝါရနှင့် တွဲခိုက် အာရုံဟူသော အနက်ကိုဟော၍ မောဃဝါရနှင့် တွဲစပ်ခိုက်

မှာ "အကြောင်း" ဟူသော အနက်ကို ဟောသည်၊ သို့အတွက် "မောဃဝါရ ဟု ခေါ်ဝေါ်ပညတ်ခြင်း၏ အကြောင်းဖြစ်သောကြောင့်" အတိပရိတ္တာရုံကို "မောဃဝါရ၏ အာရုံ" ဟု ခေါ်ဝေါ်ရကြောင်းကို ဖွင့်ဆိုလေသည်။

ဆက္က ၆ ရပ်ကို ယှဉ်စပ်ပြခြင်း။ ။"ဆဝတ္ထုနိ ဆဒွါရာနိ ဆအာရမဏာနိ ဆ ဝိညာဏာနိ ဆ ဝီထိယော ဆဓာဝိသယပ္ပဝတ္တိ စေတိ ဝီထိသင်္ဂဟေ ဆ ဆက္ကာနိ ဝေဒိတဗ္ဗာနိ" ဟု ဆက္က ၆ ရပ်တို့ ဝီထိဒကျမ်း၌ အရေးတကြီး သိထိုက်ကြောင်းကို မိန့်ဆိုခဲ့သည် အားလျော်စွာ ထိုဆက္က ၆ ရပ်ကို အကျဉ်းချုပ်မျှ ယှဉ်စပ်ပြဦးအံ့၊ စက္ခုဒွါရ၌ ရူပါရုံသည် အတိမဟန္တ ဝိသယပ္ပဝတ္တိ အဖြစ်ဖြင့်သော်၎င်း သို့မဟုတ် မဟန္တ စသော ဝိသယပ္ပဝတ္တိ အဖြစ်ဖြင့်သော်၎င်း ထင်လာသည်ရှိသော် စက္ခုဝိညာဏ်စိတ်သည် စက္ခုဝတ္ထုကို မှီ၍ ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်းစသော စိတ်များကလည်း ဟဒယဝတ္ထုကို မှီ၍ ဖြစ်ကြလေသည်၊ ထိုဝီထိကို စက္ခုဒွါရ၌ ထင်လာသော အာရုံကိုစွဲ၍ ဖြစ်သောကြောင့် စက္ခုဒွါရဝီထိ ဟု၎င်း, စက္ခုဝိညာဉ်ဟူသော ဝိညာဉ်ထူး ပါသောကြောင့် ထို ဝိညာဉ်ဖြင့် မှတ်သား၍ စက္ခုဝိညာဏဝီထိဟု၎င်း ခေါ်ဝေါ်ရလေသည်၊ ဤသို့လျှင် စက္ခုဒွါရဝီထိအတွက် စက္ခုဝတ္ထု ဟဒယဝတ္ထု, စက္ခုဒွါရ, ရူပါရုံ, စက္ခုဝိညာဉ်, စက္ခုဒွါရဝီထိ (စက္ခုဝိညာဏဝီထိ) တို့နှင့်တကွ အတိမဟန္တ စသော ဝိသယပ္ပဝတ္တိ ၄ ပါးတို့ကို သိမှသာ စက္ခုဒွါရဝီထိဆိုင်ရာကို စုံလင်စွာ သိရာရောက်သည်၊ သောတဒွါရဝီထိ စသည်၌လည်း နည်းတူ။

ဝမ်းတွင်းအောင်းစဉ် ဝီထိများ။ ။အမိဝမ်း၌ ဤပဉ္စဒွါရဝီထိများ ဖြစ်ထိုက်-မဖြစ်ထိုက်ဟု စိစစ်လေ့ရှိကြ၏၊ ထို့ကြောင့် ဝဇီရာရာမ ဆရာတော်၏ မေးမြန်းချက်အရ ပရမတ္ထသရူပ ဘေဒနီကျမ်း၏ အဆုံးအဖြတ်ကို အကျဉ်းမျှ ရေးသားပေအံ့-စက္ခုပသာဒ ရူပါရုံ အာလောက မနသိကာရ ဤအကြောင်း ၄ ပါးစုံမှ စက္ခုဝိညာဉ်ဖြစ်နိုင်၏၊ ထိုတွင် အမိဝမ်း၌ အာလောက (အရောင်အလင်း) မရှိ၍ စက္ခုဒွါရိကဝီထိ မဖြစ်နိုင်၊ ["အန္ဓကာရေ နကုစ္ဆိယံ ဟိ စက္ခုဝိညာဏံ န ဥပ္ပဇ္ဇတိ"....သုတ်မဟာဝါ-မဟာပဓာန သုတ္တဋ္ဌကထာ။] အတောင် တရာ နှစ်ရာရှိသော သစ်တုံးကြီး၏ အရင်း၌ နားကိုကပ်၍ တစပ်ထည်းထားလျှင် သစ်တုံးဖျားက တိုးတိုးသာသာ ခေါက်သည့်အသံကို ကြားနိုင်သောကြောင့် အမိဝမ်းတွင်း၌နေသော သူငယ်၏ သောတပသာဒရုပ်များ ပြည့်စုံလုံလောက်သည့်အခါ သူငယ်၏ နားနှင့် နီးကပ်လျက်ရှိသော အူတွင်းအူပက ဝမ်းရုတ်သံ ဝမ်းမိုက်၌ ထိခိုက် ရိုက်နှက်သံများကို အာရုံပြု၍ သောတဒွါရိကဝီထိကား ဖြစ်သင့်ပေသည်၊ အမိဝမ်းတွင်းမှာ နေခိုက် အသက်မရှူနိုင်၊ အသက်မရှူက ဂန္ဓာရုံသည် နှာခေါင်းတွင်းသို့ မရောက်နိုင်သောကြောင့် ဃာနဒွါရဝီထိ ဖြစ်ဘွယ်မရှိ၊ ဇိဝှါပသာဒ ပြည့်စုံလုံလောက်သည့်အခါ သူငယ်၏ ခံတွင်းမှာ အဆင်သင့် ရှိကြသော အာရည် လျှာရည်တို့ အတွက်ကြောင့်

ဇဝနဒွါရိကစိတ်များ ဖြစ်ဘို့ရန် အချက်ရှိပေသည်၊ ကာယဒွါရိကဝီထိ ဖြစ်ဘို့ရာမှာ ထိခိုက်ဘွယ် ဖေါဋ္ဌဗ္ဗာရုံတွေ အမိဝမ်းတွင်းမှာပင် အပြည့် အစုံ ရှိသောကြောင့် ယုံမှားဘွယ် မရှိပြီ။

ဤသို့လျှင် သောတ ဇဝန ကာယ ဒွါရိကဝီထိတို့ အမိ ဝမ်းတွင်းတုန်းကပင် ဖြစ်နှင့်ကြသော်လည်း, စက္ခုဒွါရိက ဃာနဒွါရိက ဝီထိတို့တွင် အမိဝမ်းမှ ထွက်ပြီး နောက် အရည် အမြှေးများ ကင်းစင်၍ မျက်စိပွင့်မှ စက္ခုဒွါရိကဝီထိတို့ ဖြစ်နိုင်ကြ, ထွက်သက် ဝင်သက် လေမှန်မှန်နှင့် အနံ့ကို ခံယူနိုင်လောက်အောင် နှလုံးသွင်းမှု မနသိကာရ ရှိသည့်အခါကျမှ ဃာနဒွါရိကဝီထိတို့ ဖြစ်နိုင်ကြသဖြင့် "ဗဟိ နိက္ခန္တကာလေပိ န တာဝ ဃာနိန္ဒြိယာနိ သကိစ္စကာရီနိ ဟောန္တိ''ဟု ဝိသုဒ္ဓိမဂ် မဟာဋီကာ မိန့်ဆိုပေသည်၊ [ဗဟိနိက္ခန္တ ကာလေပိ - အမိဝမ်းမှ အပြင် အပသို့ ထွက်ပြီးရာ ကာလ၌လည်း၊ ဃာနိန္ဒြိယာနိ–စက္ခုစသော ဃာနိန္ဒြေတို့သည်၊ သကိစ္စကာရီနိ–ကိုယ့်ကိစ္စကို ပြုလေ့ရှိကုန်သည်၊ နတာဝဟောန္တိ–မဖြစ်ထည့်ကုန်သေး၊ အတော်ကြာမှ ဖြစ်သည်ဟူလို၊] ''ဝမ်းတွင်းအောင်းစဉ်, ဝီထိယှဉ်, ပဉ္စဒွါရကျလိမ့်မည်နည်း'' ဟူသော ပုစ္ဆာ၏ စွယ်စုံကျော်ထင် အဖြေကျမ်း၌ကား မဆိုင်ရာကို သာဓကပြုလျက် ''အမိဝမ်းတွင်းနေခိုက် ပဉ္စဒွါရဝီထိ တခုမျှမကျ'' ဟု ဖြေဆိုမှားလေသည်။

> မနောဒွါရေ ပန ယဒိ ဝိဘူတ မာရမဏံ အာပါတ မာဂစ္ဆတိ၊ တတော ဘဝင်္ဂစလန မနောဒွါရာဝဇ္ဇန ဇဝနာဝသာနေ တဒါ ရမဏပါကာနိ ပဝတ္တန္တိ၊ တတောပရံ ဘဝင်္ဂပါတော၊ အဝိဘူတေ ပနာရမဏေ ဇဝနာဝသာနေ ဘဝင်္ဂပါတောဝ ဟောတိ, နတ္ထိ တဒါရမဏုပ္ပါဒေါတိ။

မနောဒွါရ။ ။''ရူပါရုံသည် စက္ခုဒွါရ မနောဒွါရ ၂ ဌာန၌ တပြိုင်နက် ထင်လာနိုင်သည်'' ဟုဆိုခဲ့ရာ၌ ပါဝင်သော မနောဒွါရသည် စက္ခုဒွါရနှင့်တွဲဘက်၍ထင်ရာ မိဿက မနောဒွါရတည်း၊ ဤနေရာ၌ မနောဒွါရကား ထိုကဲ့သို့ တွဲဘက်မပါ, မနောဒွါရချည်း သက်သက်သာတည်း၊ [တတောပရံ ဘဝင်္ဂစလန ဟု ရှေး ပါ၌ရှိ၏၊ ထင်ပြီးနောက်မှ ဘဝင်လှုပ်သည်မဟုတ်, ထင်သည်နှင့် တပြိုင်နက် လှုပ်သောကြောင့် တတောနောက်၌ ပရံ မပါသင့်။]

ဝိဘူတ အဝိဘူတ ဟု နာမည်တပ်ရပုံ။ ။ဝိသယပ္ပဝတ္တိကို နာမည်တပ်ရာ၌ အဘယ့်ကြောင့် ပဉ္စဒွါရဝယ် အတိမဟန္တ စသည်ဖြင့် နာမည်တပ်၍, မနောဒွါရဝယ် ဝိဘူတ အဝိဘူတဟု နာမည်တပ်ရပါသနည်း ဟု မေး၊ အဖြေကား–ပဉ္စဒွါရဝယ် အာရုံထင်လာရာ၌စိတ်၏ အစွမ်းမဟုတ်, အာရုံ၏ အစွမ်းတည်း၊ ထို့ကြောင့် မိမိ၏ အစွမ်းကို အစွဲပြု၍, အတိမဟန္တ စသည်ဖြင့် နာမည်တပ်ရလေသည်၊ မနောဒွါရဝယ် အာရုံ

ထင်လာရာ၌ကား အာရုံ၏ အစွမ်းမဟုတ်, စိတ်၏ အစွမ်းသာ များသည်၊ (ကံစွမ်း, တန်ခိုးစွမ်း စသည်များလည်း ရှိသေး၏၊) ထို့ကြောင့် စိတ်စသည်တို့ကို အစွဲပြု၍ ဝိဘူတာရုံ အဝိဘူတာရုံ ဟု နာမည်တပ်ရပေသည်။

ချဲ့ဦးအံ့—ပဉ္စဒွါရဝယ် ရူပါရုံ သဒ္ဒါရုံတို့ ရှေးရှုရောက်နေလျှင် မကြည့်ချင်လည်း မနေရ, မကြားချင်လည်း မနေရ, အာရုံ၏အစွမ်းကြောင့် မြင်ရ ကြားရလေတော့သည်၊ ထင်ရာ၌လည်း အာရုံ၏အစွမ်း ကောင်း-မကောင်းလိုက်၍ အနေးအမြန် ကွဲပြားရပြန်သည်၊ ထို့ကြောင့် ထင်သည်မှစ၍ ရေတွက်လျှင် အလွန်များသော စိတ္တက္ခဏရှိသော အာရုံကို အတိမဟန္တာရုံ, ဤသို့ စသည်ဖြင့် မိမိ၏အစွမ်းကို အစွဲပြု၍ နာမည်တပ်ရလေသည်၊ မနောဒွါရ၌ကား စိတ်၏ အစွမ်းကိုလိုက်၍ အာရုံတို့ ထင်ရှား-မထင်ရှား ကွဲပြားလေသည်၊ မှန်ကို ကြည့်ရာ၌ မှန်ကြည်လျှင် လူရိပ်ထင်ရှား၍ မှန်မကြည်လင်မှု လူရိပ် မထင်ရှားသကဲ့သို့, စိတ်ဓာတ်က သမာဓိ အားကောင်း၍ ကြည်လင်လေလေ အာရုံ ထင်ရှားလေဖြစ်၏၊ ထို့ကြောင့် စိတ်၏အစွမ်းကို အစွဲပြု၍ ဝိဘူတာရုံ အဝိဘူတာရုံ ဟု နာမည်တပ်ရ ပေသည်၊ [ဋီကာကျော်၌ကား မနောဒွါရ၌ ထင်လာသောအာရုံသည် အတိတ် အနာဂတ် အာရုံများလည်းရှိ၏၊ သို့ဖြစ်၍ အတိမဟန္တ စသော နာမည်ဖြင့် ပိုင်းခြားခြင်းငှါ မတတ်ကောင်းသောကြောင့် ဝိဘူတ အဝိဘူတအားဖြင့် ခွဲခြား သတ်မှတ်ရကြောင်းကို ဖွင့်ဆို၏။]

၄ မျိုး ၂ မျိုးခွဲပုံ။ ။ထိုသို့ဖြစ်လျှင် ရှိပါစေတော့, အဘယ့်ကြောင့် ပဉ္စဒွါရ၌ ဝိသယပ္ပဝတ္တိ ၄ မျိုးပြား၍, မနောဒွါရ၌ ၂ မျိုးသာ ပြားရသနည်းဟု မေး၊ အဖြေကား-စိတ်အစဉ် (ဝါရ) ကိုစွဲ၍ ပဉ္စဒွါရ၌ ဝိသယပ္ပဝတ္တိ ၄ မျိုး, မနောဒွါရ၌ ဝိသယပ္ပဝတ္တိ ၂ မျိုး ပြားရလေသည်။

ချဲ့ဦးအံ့—ပဉ္စဒွါရ၌ စိတ်ဖြစ်ပုံ အလှည့်အကြိမ်သည် တဒါရမဏဝါရ ဇဝနဝါရ ဝေါဋ္ဌပနဝါရ မောဃဝါရ ဟု ၄ မျိုးရှိ၏၊ ထို ၄ မျိုးအားလျော်စွာ ဝိသယပ္ပဝတ္တိကိုလည်း ၄ မျိုး ခွဲခြားရလေသည်၊ မနောဒွါရ၌ကား တဒါရမဏ ဝါရ ဇဝနဝါရ ဟု (သင်္ဂဟဆရာအလို) ၂ မျိုးသာရှိ၏၊ သို့အတွက် ထို ဝါရအားလျော်စွာ ဝိသယပ္ပဝတ္တိကိုလည်း ဝိဘူတ အဝိဘူတ ဟု ၂ မျိုးသာ ခွဲခြားရပေသည်။ [သင်္ဂြိုဟ်အလိုက် ဖြေဆိုရခြင်းဖြစ်သည်၊ အတိမဟန္တာရုံကို အာရုံပြု၍ ဇဝနဝါရများနှင့်-အဋ္ဌကထာအလို အဗျာကတ အဝိဘူတာရုံ ဝိထိများ ရသင့်သေး၏၊ ဝိထိဆိုရိုး၌ ပြထားသည်။]

ပရမတ္ထဒီပနီအဆို။ ။ပရမတ္ထကား မနောဒွါရ၌လည်း အလွန်ထင်ရှားသော အတိဝိဘူတာရုံ, ထင်ရှားသော ဝိဘူတာရုံ မထင်ရှားသော အဝိဘူတာရုံ, အလွန်မထင်ရှားသောအတိအဝိဘူတာရုံဟု အာရုံ ၄ မျိုးခွဲခြား၍ စိတ်အကြိမ်ကိုလည်း တဒါရမဏဝါရ ဇဝနဝါရ ဝေါဋ္ဌပနဝါရ မောဃဝါရဟု ပဉ္စဒွါရနည်းအတိုင်း

၄ မျိုးပင် ခွဲခြားသေး၏၊ ထိုဒိပနိ၌ အာရုံကို အတိဝိဘူတာရုံစသည်ဖြင့် အမည် တပ်သည်မှာ ကျမ်းဂန်လာ မဟုတ်သော်လည်း ဝတ္တိစ္စာအားဖြင့် မှည့်ခေါ်နိုင် ပေ၏၊ ဝေါဋ္ဌပနဝါရ ဟူရာ၌ကား မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်းကို ဝေါဋ္ဌပနဟု ခေါ်ဆို၍, ထိုမနောဒွါရာဝဇ္ဇန်းတွင် ဆုံးသောဝီထိကို ဝေါဋ္ဌပနဝါရ ဟု ခေါ်လိုပေသည်၊ ဤ ဝေါဋ္ဌပနဝါရကား သင်္ဂြိုဟ်ကျမ်းမှာ မလာသော်လည်း ဥာဏ ဝိဘင်္ဂ၌ကထာ၌ တိုက်ရိုက်လာ၏၊ ထိုဝီထိကို ဤကျမ်းကလည်း ဝီထိဆိုရိုး၌ ပြထားသည်။

ဝီထိစိတ် လုံးဝမပါဘဲ ဘဝင်လှုပ်ရုံသာ လှုပ်သော မောဃဝါရနှင့် အတိ အဝိ ဘူတာရုံကိုကား စဉ်းစားထိုက်၏၊ ထို ဒိပနီကား အိပ်ပျော်နေတုန်းမှာပင် ကံ ကမ္မ နိမိတ် ဂတိနိမိတ် အာရုံတပါးပါးအပြင် အခြားအာရုံများလည်း အမြဲ ထင်နေ သည် ဟု ယူ၏၊ ထိုကဲ့သို့ အယူရှိသည် အားလျော်စွာ ဘဝင် လှုပ်ရုံမျှဖြင့် ကွယ် ပျောက်ရသော အာရုံတို့လည်း အများအပြားပင် ရှိသင့်သည် ဟု ယူဆလေသည်၊ ဤ ကျမ်းအလိုကား-မနောဒွါရ၌ အာရုံတို့သည် စိတ်စသည်တို့၏ အစွမ်းကြောင့် ထင်လာရ၏၊ ထို စိတ်စွမ်းစသည်ကြောင့် ထင်ရသော အာရုံတို့သည် (အယုတ်သ ဖြင့် ဓါတ်ချောက်ချားမှုကြောင့် ထင်ရသော အာရုံများပင် ဖြစ်စေကာမူ) အာ ဝဇ္ဇန်းသို့ မရောက်ဘဲ ဘဝင်လှုပ်ရုံမျှဖြင့် ချုပ်ပျောက် ကြရမည်မှာ သင့်ဘွယ်ရာ မဟုတ်ချေ၊ အိပ်ပျော်နေတုန်း၌လည်း ဘွင်စိတ်တို့ ယူနေကျဖြစ်သော ကံ ကမ္မနိမိတ် ဂတိနိမိတ် အာရုံမှတပါး အခြားအာရုံများ ထင်လာနိုင်ဘွယ်မရှိ၊ ထို့ကြောင့် ထိုဒိပနီပြအပ်သော မောဃဝါရနှင့် အတိအဝိဘူတာရုံကို စဉ်းစားသင့်လေသည်။

မနောဒွါရ၌ ထင်နိုင်သော အာရုံများ။ ။မနောဒွါရ၌ လွန်လေပြီးသော အတိတ် ရုပ် နာမ်တရား, မဖြစ်သေးသော အနာဂတ် ရုပ် နာမ်တရား, ဖြစ်တုန်းဆဲဆဲ ဖြစ် သော ပစ္စုပ္ပန် ရုပ်နာမ်တရား (ပဉ္စဒွါ၌ ထင်လာတတ်သည့် ရူပါရုံစသော အာ ရုံ ၅-ပါးလည်း ပါဝင်သည်) ထင်ရှားမရှိသော ပညတ်အမျိုးမျိုး, အလွန် သိမ် မွေ့နက်နဲသော နိဗ္ဗာန်တရားများ ထင်လာနိုင်ကြသည်၊ မနောဒွါရ၌ မထင်နိုင် သော အာရုံဟူ၍မရှိ, စိတ်စွမ်းသတ္တိ ရှိသလောက် မနောဒွါရ၌ အာရုံအမျိုးမျိုး ဆန်းဆန်းကြယ်ကြယ် ထင်လာနိုင်ပေသည်၊ ထင်လာခြင်း၏ အကြောင်းများကား-

[ဆောင်] **တွေ့-အကြား, နှစ်ပါးရယ်နှင့် စပ်၍ကြို၊… သဒ္ဒါယုံ-ကိုယ်**
အကြိုက်ကယ်နှင့်, ခြင်းရာကိုကြံကာနှိုက်, ကိန်းဆိုက်အာရုံ၊…
ဥာဏ်အမှု - ကြံရူ၍နှစ်သက်ပုံ, ကံအဟုန်တန်ခိုး၊…. ဓါတ်
ခေါဘ°, နတ်များငယ်ဆောင်ဖန်လို့, လျော်ကန်တော်မှန်သိ
တာကြောင့်, ဘဝင်မှာ ထင်လာငြိရတယ်, ကျမ်းရှိလက်ရိုး။

တွေ့—ကိုယ်တိုင်ဒိဋ္ဌ တွေ့ကြုံခဲ့သောကြောင့်လည်း ထင်လာတတ်၏၊ ဒိဋ္ဌ(တွေ့) ဟူသော စကား၌ ကိုယ်တိုင်ဒိဋ္ဌ မြင်ခဲ့ရ, ကိုယ်တိုင်ဒိဋ္ဌ နမ်းခဲ့ရ, စားခဲ့ရ, တွေ့ထိခဲ့ရ,

သိခဲ့ရသမျှ အာရုံအားလုံးတည်း၊ ဒိဋ္ဌတွေ့ကြုံခဲ့ရပြီးနောက် ထိုအာရုံများကို ပြန်၍ ဆင်ခြင်သည့်အခါ ထိုတွေ့ကြုံခဲ့ဘူးသော အာရုံများသည် ဘဝင်ဟူသော မနောဒွါရ၌ ထင်လာတတ်သည်-ဟူလို။

အကြား—သူတပါးတို့ ပြောသံ ဟောသံကို ကြားဘူးခြင်းဟူသော သုတကြောင့်လည်း ထင်လာတတ်၏၊ သုတ (အကြား)ဟူရာ၌ သူတပါးတို့ တဆင့် ဟောပြောအပ်သော ရူပါရုံ၏ အကြောင်းအရာ, သဒ္ဒါရုံ၏ အကြောင်းအရာ, ဂန္ဓာရုံ၏ အကြောင်းအရာ, ရသ ဖောဋ္ဌဗ္ဗ ဓမ္မာရုံတို့၏ အကြောင်းအရာ အားလုံးတည်း၊ ထိုကဲ့သို့ ပြောဟောသံကို ကြားဘူးခြင်းကြောင့်လည်း ထိုပြောဟောရာတွင် ပါဝင်သော အကြောင်းအရာတို့သည် ပြန်၍ ဆင်ခြင်သည့်အခါ (မမြင်ဘူးဘဲလျက်) ဘဝင်မှာ ထင်လာကြသည်။

နှစ်ပါးရယ်နှင့်စပ်၍ကြံ—ဒိဋ္ဌ သုတ နှစ်မျိုးနှင့် စပ်သွယ်နေသော ဥဘယသမ္ဗန္ဓခေါ် အာရုံမျိုးလည်း ထင်လာတတ်၏၊ အာရုံတခုခုကို ကိုယ်တိုင် တွေ့ဘူးသည့်အခါ, သို့မဟုတ် တဆင့်စကား ကြားဘူးသည့်အခါ, ထိုတွေ့ရ ကြားရသော အာရုံများနှင့် အလားတူ မတွေ့ မကြားဘူးသော အခြား အာရုံများလည်း ထင်လာတတ်သည် ဟူလို၊ အလားတူ အာရုံသာမက, တွေ့ရ မြင်ရသော အာရုံနှင့် ဆန့်ကျင်ဘက်အာရုံများလည်း ဆက်သွယ်၍ ထင်လာတတ်သည်သာ။

သဒ္ဓါယုံ—သူတပါးက အဆန်းတကြယ် ပြောဟောလျှင် တွေးတော ဆင်ခြင်ခြင်း မရှိဘဲ တခါထည်းပုံ၍ ယုံကြည်လိုက်ခြင်းကြောင့်လည်း မှားသည်ဖြစ်စေ, မှန်သည်ဖြစ်စေ, ထိုပြောသမျှ ဟောသမျှ အာရုံတွေသည် နောင်အခါ မနောဒွါရမှာ ထင်လာတတ်လေ၏၊ [သဒ္ဓါ ဟူရာ၌ သဒ္ဓါစစ် သဒ္ဓါတု အားလုံးပါဝင်သည်။]

ကိုယ်အကြိုက်—ပါဠိလို''ရုစိ''ဟု ခေါ်ဆိုအပ်သော မိမိကြိုက်နှစ်သက်ရာ အာရုံများလည်း မြင်ဘူး ကြားဘူး မဟုတ်ဘဲလျက် မိမိ၏နှစ်သက်မှု (ရုစိ)ကြောင့် ဘဝင်မှာ ထင်လာတတ်လေသည်။

ခြင်းရာကို ကြံကာနှိုက်—ပရမတ္ထတို့၏ အခြင်းအရာသဘောကို နှိုက်နှိုက်ချွတ်ချွတ် ကြံစီ စဉ်းစားခြင်းသည် ပါဠိလို ''အာကာရ ပရိဝိတက္က''မည်၏၊ ထိုအာကာရ ပရိဝိတက္ကကြောင့် ပရမတ္ထတရားတို့၏ အခြင်းအရာ အာကာရအမျိုးမျိုး ဘဝင်မှာ ထင်လာတတ်လေသည်၊ [လင်္ကာ ရသ ပစ္စုပဋ္ဌာန် ပဒဋ္ဌာန်တို့တွင် ပစ္စုပဋ္ဌာန် ပင်တည်း။]

ဉာဏ်အမှု-ကြံရှု၍ နှစ်သက်ပုံ—ဘယ်အရာမဆို ဉာဏ်ဖြင့် စူးစမ်းကြံရှုလျက် နှစ်သက် ကျေနပ်မှုကို ပါဠိလို ''ဒိဋ္ဌိနိဇ္ဈာနက္ခန္တိ'' ဟု ခေါ်၏၊ ထိုသို့ဉာဏ်ဖြင့် ကြံစီ ကြည့်ရှုလျက် နှစ်သက်ကျေနပ် ဆုံးဖြတ်အပ်သော အာရုံများလည်း ဘဝင်မှာ ထင်လာတတ်လေသည်၊ [ဒိဋ္ဌိ=ဉာဏ်+နိဇ္ဈာန=စူးစမ်းခြင်း, ရှုဆင်ခြင်ခြင်း+ခန္တိ= နှစ်သက်ကျေနပ် ဆုံးဖြတ်မှု။]

ကံအဟုန်တန်ခိုး—မရဏာသန္နအခါကဲ့သို့ ကံအဟုန်၏အစွမ်းကြောင့်၎င်း,တန်ခိုးရှိသောပုဂ္ဂိုလ်များ၏ တန်ခိုးဖြင့် ဖန်ဆင်း ဆောင်ပြမှုကို "ဣဒ္ဓိဖလ" ဟုခေါ်၏၊ ထိုဣဒ္ဓိဖလခေါ်သော တန်ခိုး၏ အစွမ်းကြောင့်၎င်း ထင်လာတတ်လေသည်။

ဓါတ်ခေါဘ၊ နတ်များယယ်ဆောင်ဖန်လို့—သလိပ် သည်းခြေ သွေးလေစသော ဓါတ်တို့၏ ချောက်ချားမှုကို ပါဠိလို "ဓာတုက္ခောဘ" ဟုခေါ်၏၊ ထိုဓာတ်ချောက်ချားမှုကြောင့် ဆောင်းအခါ၌ ကတောက်ကတက် အိမ်မက် မက်ခြင်း, ရှုးသွပ်လျက် အမျိုးမျိုးထင်မြင်နေခြင်း စသည်ဖြင့်၎င်း, ပါဠိလို "ဒေဝတောပသံဟာရတာ" ဟု ခေါ်ဆိုရသော နတ်တို့၏ ဖန်ဆင်း ဆောင်ပြမှုကြောင့်၎င်း,အာရုံအမျိုးမျိုး ထင်လာတတ်လေသည်။

လျော်ကန် တော်မှန်သိတာကြောင့်—သစ္စာ ၄-ပါးကို ပိုင်နိုင်စွာ မဟုတ်သေးဘဲ အရိပ်အရောင်မျှ လျော်ကန်အောင်သိမှုကို "အနုဗောဓ" ဟုခေါ်၏၊ ထိုအနုဗောဓကြောင့်၎င်း, သစ္စာ ၄-ပါးကို မှန်ကန် ပိုင်နိုင်စွာ သိမှုကို "ပဋိဝေဓ" ဟု ခေါ်၏၊ ထိုပဋိဝေဓကြောင့်၎င်း, သစ္စာ ၄-ပါးတို့ ရှေးက မမြင် မကြားဘူးဘဲလျက် ထင်လာတတ်၏၊ ဓမ္မစကြာ၌ "ပုဗ္ဗေ အနနုဿုတေသု ဓမ္မေသု စက္ခုံ ဥဒပါဒိ" စသည်ဖြင့် ပြတော်မူသည့်အတိုင်း ဘုရားရှင်၌ သစ္စာ ၄-ပါးတို့ ထင်ထင်ရှားရှား ထင်လာရသည်မှာ ဤပဋိဝေဓ အသိပင်တည်း၊ ဤသို့စသည်ဖြင့် မနောဒွါရ၌ ထင်လာခြင်း၏ အကြောင်းတွေ များစွာရှိလေသည်၊ ဤကား အဌသာလိနီ မူလဋီကာ ဟူသော လက်ရိုးကျမ်းကြီးတို့ အမိန့်အဆိုများပေတည်း။

စိတ်၏အစွမ်းသတ္တိ။ ။ထိုပြခဲ့သည့်အတိုင်း အကြောင်း အမျိုးမျိုးကြောင့် ထင်လာရာဝယ် ဣဒ္ဓိဖလ ဒေဝတောပသံဟာရ ဓာတုက္ခောဘတို့ကြောင့် ထင်လာရာ၌ စိတ်၏ အစွမ်းသတ္တိကို မသိသာသော်လည်း, အခြားသော အကြောင်းများကြောင့် ထင်လာရာ၌ကား စိတ်၏အစွမ်းသတ္တိသည် အတော်သိသာ၏၊ စိတ်သည် အာရုံနှင့် ကင်း၍ စိုးစဉ်းအနည်းငယ်မျှ မဖြစ်နိုင် "အာရမဏ္ဍ တွေဒါတိ အာရမဏံ" အရ အာရုံသည် စိတ်၏မွေ့လျော်ရာ ဌာနကြီးပေတည်း၊ ထို့ကြောင့် စိတ်သည် အာရုံကို အဆင်သင့်ရလျှင် ရစေ, အဆင်သင့်မရလျှင် အာရုံကို မတွေ့ တွေ့အောင်ရှာ၏၊ ထိုသို့ရှာရာ၌ ဝိတက် စေတနာ မနသိကာရ ဟူသော စေတသိက်များသည် အရာရောက်သော အဖော်သဟဲများပေတည်း၊ ထိုစေတသိက်များနှင့် တွဲဘက်၍ အလိုရှိရာအာရုံကို ရှာဖွေနေစဉ် မဆိုင်သော အာရုံ, ဆင်တူရိုးမှား အာရုံများကိုလည်း တွေ့ရသိရလေ၏၊ ဥပမာ-ကျမ်းဂန်၏ လေးနက်သော အဓိပ္ပါယ်ကို ရှာဖွေနေစဉ် အမှားအဓိပ္ပါယ်,ဆင်တူရိုးမှား အဓိပ္ပါယ်များကိုလည်း တွေ့ရသကဲ့သို့၎င်း,နိဗ္ဗာန်ကိုမှန်း၍ ကမ္မဌာန်းစီးဖြန်းနေစဉ် (နိဗ္ဗာန်ကို ရှာဖွေနေစဉ်)နိဗ္ဗာန်မတွေ့ခင် အမျိုးမျိုးသော အာရုံများကို တွေ့ရ မြင်ရ သိရ သကဲ့သို့၎င်းတည်း၊ ထိုကဲ့သို့ မဆိုင်သော

အာရုံများကို တွေ့ရသည်မှာလည်း စိတ်က ရှာဖွေသည့်အတွက် တွေ့ရသောကြောင့် စိတ်၏အစွမ်းပင် ဖြစ်လေသည်၊ ထိုသို့ရှာဖွေရာ၌ စိတ်သည် အာရုံရှိရာအရပ်သို့ ရောက်အောင်လည်း သွားသည်မဟုတ်၊ အာရုံကိုလည်း မိမိတို့ထံသို့ ရောက်အောင် ဆွဲငင်၍ မယူနိုင်၊ သို့ရာတွင် ပြခဲ့သော ဒိဋ္ဌ သုတ စသောအကြောင်းကြောင့် ဘဝင် တည်းဟူသော မနော၌ အမျိုးမျိုး ထင်အောင် မြင်အောင် ကြံဆောင် စိတ်ကူးနိုင် သည်မှာ ဝိတက် ဝိစာရ မနသိကာရ ဟူသော အဘော်ကောင်းများကို ရခြင်း ကြောင့် ဖြစ်သည်။

အတီတဘဝင် ချထိုက် မချထိုက်။ ။''ကေစိတ္တက္ခဏာတီတကံ'' စသည်ကို မဆို ဘဲ ''ယဒိ ဝိဘူတမာရမ္မဏံ အာပါတမာဂစ္ဆတိ'' ဟုသာ ဆိုခြင်းကြောင့် မနော ဒွါရဝီထိများ၌ အတီတဘဝင် ချထိုက်-မချထိုက်ကို စိစစ်လေ့ရှိရကား ဤ ကျမ်း၏ အလိုကိုလည်း ပြဆိုပေဦးအံ့ – စိတ် စေတသိက်တို့သည် ပင်ကိုယ်က စိတ္တက္ခဏ တချက်ခန့်မျှသာ အသက်ရှည်၏၊ သို့အတွက် စိတ် စေတသိက် အာရုံများ ထင်လာ ရာ၌ အတီတဘဝင် မချထိုက်၊ အတိတ်ရုပ်တရားတို့သည် ချုပ်ကွယ်လေပြီ၊ အနာ ဂတ်ရုပ်တရားတို့ကား လုံးဝမဖြစ်သေး၊ ပညတ်တရားတွေမှာ ဥပါဒ် ဌီ ဘင် အထင် အရှား မရှိကြ၊ နိဗ္ဗာန်တရားသည်လည်း ဥပါဒ်ခြင်းသဘောရှိသော တရားမဟုတ်၊ ထို့ကြောင့် အတိတ် အနာဂတ် ရုပ်တရားနှင့် ပညတ်နိဗ္ဗာန်တို့ ထင်လာရာ၌လည်း ဥပါဒ်ပြီးနောက် စိတ္တက္ခဏ မည်မျှလွန်မှ ထင်လာသည်ဟု ဆိုဘွယ် မရှိရကား အတီတဘဝင် ချဘွယ်မလို။

ဥပါဒ် ဌီ ဘင် ရစကောင်းသော ပစ္စုပ္ပန်ရုပ်များ အတွက်မှာ စိစစ်ဘွယ်ရှိ၏၊ စိစစ်ဦးအံ့—ဝိညတ်ဒွေးနှင့် လက္ခဏာရုပ် ၄ ခုတို့သည် ရုပ်တို့ထုံးစံအတိုင်း စိတ္တက္ခ ဏ ၁၇ ချက် အသက်မရှည်ကြပေ၊ အာကာသဓာတ် ဟူသော ပရိစ္ဆေဒရုပ် သည်လည်း ဥပါဒ် ဌီ ဘင် အထင်အရှား ရှိစကောင်းသော ပရမတ်စစ် မဟုတ်၊ လဟုတာ မုဒုတာ ကမ္မညတာတို့လည်း ရုပ်တရားတို့၏ ထူးထွေသော အခြင်း အရာ အာကာရမျှသာတည်း၊ အတိအလင်း ရှင်းရှင်းပြောရလျှင် ယခုပြခဲ့သော အနိပ္ဖန္နရုပ် ၁၀ ပါး သည် ပရမတ် မဟုတ်, ပညတ်တွေသာတည်း၊ [ပညတ်ဖြစ်ပုံ မှာ ရုပ်ပိုင်း၌ ထင်ရှားပါလိမ့်မည်၊] ထို့ကြောင့် ထိုအနိပ္ဖန္နရုပ် ၁၀ ပါးတို့ ထင် လာရာ၌ ဥပါဒ်ပြီးနောက် စိတ္တက္ခဏ မည်မျှလွန်မှ ထင်လာ၏ ဟု သတ်မှတ်၍ မရ ကောင်းရကား အတီတဘဝင် ချဘွယ်မလို။

ပစ္စုပ္ပန် နိပ္ဖန္နရုပ်တို့ ထင်လာရာ၌ကား အချို့ရုပ်များသည် ဥပါဒ်လျှင် ဥပါဒ် ခြင်း ထင်ပေလိမ့်မည်၊ စိတ်၏အစွမ်းကြောင့် ဌီ သို့ရောက်အောင် ဆိုင်းငံ့လိမ့်မည် မဟုတ်, အချို့ရုပ်များကား ဥပါဒ်ပြီးနောက် ထိုက်သင့်သမျှ စိတ္တက္ခဏကို လွန်ပြီးမှ ထင်လာနိုင်ပေလိမ့်မည်၊ ထိုရုပ်များအတွက် အတီတဘဝင် ချထိုက်သော မနော

ဒွါရဝီထိများလည်း ရှိသင့်ပေသည်၊ ဤ အဓိပ္ပါယ်အတိုင်း ခန္ဓဝိဘင်း မူလဋီကာ၌လည်း ''မနောဒွါရေ ပန ဉပ္ပါဒက္ခဏေပိ အာပါတ မာဂစ္ဆတိ'' ဟု မိန့်လေပြီ၊ ဤ၌ ဥပ္ပါဒက္ခဏေပိဝယ် အပိဖြင့် ဌီခဏကို ဆည်းပါ။

ပစ္စုပ္ပန်စိတ်ကို အာရုံပြုပုံ။ ။သူတပါး၏ ပစ္စုပ္ပန်စိတ်ကို ပိုင်နိုင်စွာ အာရုံပြုနိုင်သော ပရစိတ္တဝိဒူပုဂ္ဂိုလ်သည် သူတပါး၏ ပစ္စုပ္ပန်စိတ်ကို အာရုံပြုရာ၌ အာရုံက ''မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း ဇော ဇော ဇော ဇော ဇော'' ဟု ဖြစ်လျှင်, အာရမဏိက စိတ်ကလည်း—''မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း, ပ, ဥ, အ, ဂေါ, ဘိ'' ဟု ဖြစ်သောကြောင့် အာရမဏိက မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်းက အာရုံမနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း စိတ်ကို ဆင်ခြင်၍, ပရိကံ ဥပစာ အနုလုံ ဂေါတြဘု အဘိညာဉ်စိတ်တို့ကလည်း ထိုအာရုံ မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်းစိတ်ကိုပင် ဆက်လက်၍ အာရုံပြုသည်ဟု ဆိုလျှင်, မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်းက ပစ္စုပ္ပန်စိတ်ကို အာရုံပြု၍ ပရိကံ စသည်တို့က အတိတ်စိတ်ကို အာရုံပြုရာရောက်၏၊ တဝီထိအတွင်းမှာ ထိုကဲ့သို့ ပစ္စုပ္ပန်အာရုံကို အာရုံပြုသော စိတ်က တမျိုး အတိတ်အာရုံကို အာရုံပြုသော စိတ်က တမျိုး ဟု ကာလအားဖြင့် မကွဲပြားထိုက်၊ သို့မဟုတ် ''မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်းက သူတပါး၏ မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်းကို ဆင်ခြင်၍ ပရိကံ ဥပစာ စသည်တို့ကလည်း မိမိတို့နှင့် တိုက်ဆိုင်လျက်ဖြစ်သော သူတပါး၏ ဇောစိတ်ကို အာရုံပြုသည်'' ဟု ဆိုပြန်လျှင်, အာဝဇ္ဇန်း ဆင်ခြင်အပ်သော အာရုံက တမျိုး, ပရိကံ စသည်တို့၏ အာရုံကလည်း တမျိုးစီ ဖြစ်နေပြန်၏၊ မဂ္ဂဖလဝီထိ မဟုတ်လျှင် တဝီထိ အတွင်း၌ ထိုကဲ့သို့ အာရုံကွဲပြားခြင်းငှါလည်း မထိုက်၊ သို့အတွက် ''သူတပါး၏ ပစ္စုပ္ပန်စိတ်ကို အာရုံပြုရာ၌ အဘယ်ပုံ အာရုံပြုပါလိမ့်မည်နည်း'' ဟု စဉ်းစားဘွယ်ရှိသည်။

အဋ္ဌကထာဝါဒ။ ။ဤ အရာဝယ် နိက္ခေပကဏ္ဍ အဋ္ဌသာလိနီ အဋ္ဌကထာ၌ ''မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း ဆင်ခြင်အပ်သော စိတ်ကိုပင် ပရိကံ ဥပစာစသော နောက်နောက်စိတ်များက ဆက်၍ အာရုံပြုသည်၊ ထိုသို့ အာရုံပြုသော်လည်း ''မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်းက ပစ္စုပ္ပန်စိတ်ကို အာရုံပြု၍, ပရိကံ စသည်တို့က အတိတ်စိတ်ကို အာရုံပြုသည်'' ဟု မဆိုထိုက်၊ ဘာ့ကြောင့်နည်း, မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း ဆင်ခြင်အပ်သော စိတ်သည် ပရိကံ စသည်တို့ အခိုက်မှာ ချုပ်ပြီးဖြစ်သော်လည်း သန္တတိပစ္စုပ္ပန် အဒ္ဓါပစ္စုပ္ပန်အားဖြင့် ''ပစ္စုပ္ပန်'' ဟုပင် ဆိုနိုင်သေးသောကြောင့်တည်း'' ဟု မိန့်ဆိုလေည်၊ ဆိုလိုရင်းကား—ပစ္စုပ္ပန်သည် ခဏပစ္စုပ္ပန် သန္တတိပစ္စုပ္ပန် အဒ္ဓါပစ္စုပ္ပန် ဟု ၃ မျိုးရှိ၏၊ ထိုတွင် ဥပါဒ် ဌီ ဘင် ခဏယ် ၃ ချက် အခိုက်အခါသည် ခဏပစ္စုပ္ပန် မည်၏၊ တစုံတခုကို အာရုံပြု၍ ဇောဝီထိ တစဉ်တတန်းလုံး ဖြစ်ရာအခါသည် သန္တတိပစ္စုပ္ပန် မည်၏၊ ဥပမာ—ရူပါရုံကို အာရုံပြု၍ စက္ခုဒွါရဝီထိ တဒနုဝတ္တက မနောဒွါရဝီထိ တို့ဖြင့် ထို ရူပါရုံကို ပိုင်နိုင်စွာ သိသည့်တိုင်အောင်

စိတ်အစဉ် မြစ်၏၊ ထိုစိတ်အစဉ်၏ ဖြစ်ရာအခါသည် သန္တတိပစ္စုပ္ပန်တခုသာတည်း၊ ပစ္စုပ္ပန်ဘဝ အတိတ်ဘဝ စသည်၌ တဘဝလုံးကာလသည် အဒ္ဓါ ပစ္စုပ္ပန်မည်၏၊ ဤသို့ ပစ္စုပ္ပန် ၃ မျိုးရှိသောကြောင့် အာဝဇ္ဇန်း ဆင်ခြင်အပ်သော စိတ်ကို ပရိကံ ဥပစာ စသည်တို့က ဆက်လက်၍ အာရုံပြုရာ၌ အာဝဇ္ဇန်း ဆင်ခြင်အပ်သော စိတ်သည် ပရိကံ စသည်တို့အခိုက်မှာ ချုပ်လေပြီးဖြစ်၍ ခဏပစ္စုပ္ပန်အားဖြင့် ပစ္စုပ္ပန်ဟု မဆိုရသော်လည်း သန္တတိပစ္စုပ္ပန် အဒ္ဓါပစ္စုပ္ပန်အားဖြင့် ပစ္စုပ္ပန်ဟုပင် ဆိုနိုင်သေး၏၊ သို့အတွက် အာဝဇ္ဇန်း ဆင်ခြင်အပ်သော စိတ်ကို ပရိကံ စသည်တို့က ဆက်လက်၍ အာရုံပြုရာ၌ "တဝီထိအတွင်းမှာ ကာလချင်းကွဲပြားသည်"ဟု မမှတ်ထိုက် ဟုလိုသတဲ့။

မူလဋီကာဝါဒ။ ။မူလ ဋီကာ၌ကား "အတီတာ ဓမ္မာ, အနာဂတာ ဓမ္မာ, ပစ္စုပ္ပန္နာဓမ္မာ" စသည်ဖြင့် အဘိဓမ္မာဝယ် ခဏပစ္စုပ္ပန်ကိုသာ သုံးစွဲ၏၊ သန္တတိပစ္စုပ္ပန် အဒ္ဓါပစ္စုပ္ပန်တို့မှာ သုတ္တန် အသုံး အနုန်းသာတည်း ဟု ယူပြီးလျှင် အဋ္ဌကထာ ဝါဒကို မနှစ်မြို့သောကြောင့် အဋ္ဌကထာ ပယ်အပ်သော ကေစိဝါဒကိုပင် ထောက်ခံ ဖွင့်ပြ၏၊ ဖွင့်ပုံ အချုပ်မှာ - သူတပါး၏ စိတ်ကို သိလိုသော တန်ခိုးရှင်သည် သူတပါး၏ သန္တာန်၌ ဖြစ်ဆဲဖြစ်သော ပစ္စုပ္ပန်စိတ်ကို အာဝဇ္ဇန်းဖြင့် ဆင်ခြင်၏၊ ထို့နောက် ပရိကံစသော ဇောတို့ကလည်း မိမိတို့နှင့် တိုက်ဆိုင်နေသော သူတပါး၏ ပစ္စုပ္ပန်စိတ်ကိုပင် အသီးအသီး အာရုံပြု၏၊ ဤကဲ့သို့ အာရုံပြုရာ၌ အာဝဇ္ဇန်းက စိတ်ကို ဆင်ခြင်၍ နောက်နောက် ဇောတို့က ရုပ်ကို အာရုံပြုလျှင်သာ အာရုံချင်း ကွဲပြားသည်ဟု ဆိုသင့်သည်၊ ဤ၌ကား အာရုံတရားက စိတ်ချည်းဖြစ်၍ အာရုံအားဖြင့် မကွဲပြားချေ၊ အာဝဇ္ဇန်းက ပစ္စုပ္ပန်စိတ်ကို ဆင်ခြင်၍ ဇောတို့က အတိတ်စိတ်ကို အာရုံပြုလျှင်လည်း ကာလအားဖြင့် ကွဲပြားသည်ဟု ဆိုသင့်၏၊ ဤ၌ကား အသီးအသီး မိမိတို့နှင့် တိုက်ဆိုင်နေသော ပစ္စုပ္ပန်စိတ်ကိုချည်း အာရုံပြုသောကြောင့် ကာလအားဖြင့်လည်း မကွဲပြားပေဟု ဖွင့်ပြလေသည်၊ ဤ မူလဋီကာအလို ဥပမာဆိုရလျှင် တစဉ်တတန်းကြီး သွားနေကြသော ပရွက်ဆိတ်တွေကိုကြည့်ရာ၌ ရှေးစိတ်ကလည်း မိမိဥပါဒ်ခိုက်နှင့် တိုက်ဆိုင်နေသော ပရွက်ဆိတ်ကိုမြင်၍ နောက်နောက်စိတ်ကလည်း မိမိနှင့်တိုက်ဆိုင်သော ပရွက်ဆိတ်ကိုသာ မြင်ရကား ပရွက်ဆိတ်ချည်းဖြစ်၍ အာရုံလည်း မပြား မိမိနှင့် တိုက်ဆိုင်သော ပရွက်ဆိတ်ချည်းဖြစ်၍ ကာလလည်း မပြားသကဲ့သို့တည်း။

အပ္ပနာဇဝနဝါရေ ပန ဝိဘူတာ ဝိဘူတဘေဒေါ နတ္ထိ။ တထာ တဒါရမဏုပ္ပါဒေါ စ။

အပ္ပနာဇောဝါရ။ "အပ္ပနာဟူသော နာမည်သည် "တက္ကော ဝိတက္ကော သင်္ကပ္ပေါ အပ္ပနာ ဗျပ္ပနာ'' ဟူသော ဓမ္မသင်္ဂဏီ ပါဠိတော်နှင့်အညီ ဝိတက်၏ နာမည်ရင်းတည်း၊ "စိတ္တံ အာရမ္မဏေ အပ္ပေတိ အဘိနိရောပေတီတိ အပ္ပနာ'' စိတ္တံ-ယှဉ်ဘက်စိတ်ကို၊ အာရမ္မဏေ-အာရုံ၌၊ အပ္ပေတိ-အပ်နှံတတ်၏၊ အဘိနိရောပေတိ-ရှေးရှုတင်တတ်၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ ဝိတက္ကော-ဝိတက်သည်၊ အပ္ပနာမည်၏၊ အဋ္ဌကထာ၌ကား ဝိတက်၏ အာရုံသို့ တင်ပေးခြင်း ကိစ္စအထူးကြောင့် ဆိုင်ရာ အာရုံ၌ ခိုင်မြဲသော လောကီ-လောကုတ္တရာ ပဌမဈာန် စိတ် စေတသိက်ကို အပ္ပနာမည်သော စေတသိက်နှင့်တကွဖြစ်သောကြောင့် သဟစရဏ(တကွဖြစ်ဘက်)နည်း အရ အပ္ပနာ ဟု ခေါ်ဆို၏၊ ဆန့်ကျင်ဘက် နီဝရဏတို့မှ ဝေးကွာ၍ ဆိုင်ရာအာရုံ၌ စွဲမြဲ တည်တန့် ခိုင်ခန့်ခြင်းအားဖြင့် အပ္ပနာမည်သော ပဌမဈာန်နှင့် အလားတူသောကြောင့် ဒုတိယဈာန်စသည်ကိုလည်း သဒိသူပစာရအားဖြင့် အပ္ပနာဟု ခေါ်ဝေါ်လေသည်၊ ''ဈာန်အားလုံးကို အပ္ပနာဟု နာမည်သုံးခြင်းသည် အဋ္ဌကထာ၏ အသုံးဖြစ်သည်'' ဟူလို။

[**မူလဋီကာ**] ဝိတက္ကော ကိစ္စဝိသေသေန ထိရဘာဝပ္ပတ္တော ပဌမဇ္ဈာနသမာဓိမှိ,ပစ္စနီကဒူရီဘာဝကတေန ထိရဘာဝေန တံသဒိသေသု ဝိတက္ကရဟိတေသု ဒုတိယဇ္ဈာနာဒိသမာဓီသု စ အပ္ပနာတိ အဋ္ဌကထာ ဝေါဟာရော။

[ဆောင်] **ဝိတက်ခေါင်မူး, ကိစ္စထူးကြောင့်, လွန်ကြူးမြဲမြံ, ပဌမဈာန်ကို, ခေါ်ရန်ဝေါဟာ, အပ္ပနာတဲ့၊ တဖြာထက်ခွင်, ဈာန်အစဉ်လည်း, ဆန့်ကျင်ကွာကင်း, မြဲနိုင်ခြင်းကြောင့်, မယွင်းမှီယှူ, သဒိသူဖြင့်, ညီတူဝေါဟာ, အပ္ပနာဟု,ဋီကာမူလ, အဖွင့်ပြသည်, အဋ္ဌ-ကထာ အသုံးတည်း။**

ဝိဘူတာ,ဝိဘူတဘေဒေါနတ္ထိ—ကာမဇောဝါရတုန်းကကဲ့သို့ ဝိဘူတာရုံ အဝိဘူတာရုံ ဟု ၂-မျိုး ကွဲပြားခြင်း မရှိ၊ "ဝိဘူတာရုံ တမျိုးတည်းသာ ရှိသည်'' ဟူလို၊ ချဲ့ဦးအံ့-ဈာန်ကို

တတ္ထ ဟိ ဉာဏသမ္ပယုတ္တ ကာမာဝစရ ဇဝနာနမဋ္ဌန္နံ အညတရသ္မိံ ပရိကမ္မော ပစာရ နုလောမ ဂေါတြဘု နာမေန စတုက္ခတ္တုံ တိက္ခတ္တုံ မေဝ ဝါ ယထာက္ကမံ ဥပ္ပဇ္ဇိတွာ နိရုဒ္ဓါနန္တရမေဝ ယထာရဟံ စတုတ္ထံ ပဉ္စမံ ဝါ ဆဗ္ဗီသတိ မဟဂ္ဂတလောကုတ္တရ ဇဝနေသု ယထာ ဘိနီဟာရ ဝသေန ယံကိဉ္စိ ဇဝနံ အပ္ပနာဝီထိ မောတရတိ၊ တတော ပရံ အပ္ပနာ ဝသာနေ ဘဝင်္ဂပါတောဝ ဟောတိ။

ရဟန်းတို့ရန် ပထဝီကသိုဏ်းစသည်ကို အာရုံပြု၍ ကမ္မဋ္ဌာန်း စီးဖြန်းသည့်အခါ ထိုအာရုံတို့ တော်တော်တန်တန် ထင်ရုံမျှဖြင့် ဈာန်ကို မရချေ၊ အလွန်ပေါ်လွင်စွာ ထင်လာမှသာ ဈာန်ဟူသော အပ္ပနာဇောများ ဖြစ်ပေါ်လာလေသည်၊ မဂ် ဖိုလ် ဟူ

သော အပ္ပနာဇောတို့၏ အာရုံကား အလွန်ထင်ရှားသော နိဗ္ဗာန်တရားပေတည်း၊ ထို့ကြောင့် " ဝိဘူတာ ဝိဘူတဘောဒေါ နတ္ထိ-အာရမဏာသ ဝိဘူတကာလေယေဝ အပ္ပနာသမ္ဘဝတော" ဟု ဋီကာကျော် ဖွင့်လေသည်။

ဥဂ္ဃဋိတညုဿ ကာမာဝစရ ဇဝနာနန္တရံ အညတရဿမိံ၊ ပေ၊ စတုတ္ထံ တိက္ခဿ မေဝဝါ—ထို အပ္ပနာဇောဝါရ၌ အာရုံများကား ရုပ်တရားမဟုတ်, နိဗ္ဗာန် က သိဏ်း ပညတ်စသော အာရုံများဖြစ်ရကား အတီတဘဝင် ချဲဘွယ်မလို, ထုံးစံအ တိုင်း ဘဝင်စလန ဘဝင်ပစ္ဆေဒ မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်းတို့ ဖြစ်ပြီးနောက်, ကာမာဝစ ရဇော စောသည်၊ ထိုသို့စောရာ၌ ဈာန် မဂ် ဖိုလ်တို့၏ ရှေ့သွားဖြစ်သောကြောင့် ဥဂ္ဃဋိတဇော (ပုထုဇဉ်သေက္ခသန္တာန်၌ မဟာကုသိုလ် ၄, ရဟန္တာ သန္တာန်၌မဟာကြိယာ ၄) ၈-ပါးတွင် တပါးပါးသာ ပရိကံ ဥပစာရ အနုလုံ ဂေါတြဘု ဟူသောနာမည်ဖြင့် ၄ ကြိမ်ဖြစ်စေ, သို့မဟုတ် ၃ ကြိမ်ဖြစ်စေ စော၏၊ ဈာန် မဂ်ရသော ပုဂ္ဂိုလ်သည် နုံ့နှေး လေးကန်သော ဉာဏ်ပညာရှိသူ မန္ဒပည ပုဂ္ဂိုလ်ဖြစ်အံ့, လေးဆေးသော အသိဉာဏ်ရှိသဖြင့် ဒန္ဓာဘိညပုဂ္ဂိုလ်ဟု ခေါ်ဆို ရလေသည်။ ထိုပုဂ္ဂိုလ်သန္တာန်၌ ယခင်ဇောများသည် ၄ ကြိမ်ထပ်၍ဖြစ်မှ ကိစ္စ ပြီး၏၊ ဈာန် မဂ်ဖိုလ်ကို ရ၏-ဟူလို၊ ထက်မြက်သော ဉာဏ်ပညာရှိသော တိက္ခပည ပုဂ္ဂိုလ်ဖြစ်အံ့၊ လျင်မြန်သော အသိဉာဏ်ရှိသဖြင့် ခိပ္ပါဘိညပုဂ္ဂိုလ် ဟု ခေါ်ဆိုရ လေသည်၊ ထိုပုဂ္ဂိုလ်သန္တာန်၌ ယခင်ဇောများ ၄ ကြိမ် စောရုံမျှဖြင့် ကိစ္စပြီးလေ သည်၊ ၃ ကြိမ်စောရာ၌ ပရိကံကို ချန်လှပ်ရိုးပြုကြသည်၊ ဤကာမဇောများကို အပ္ပနာ၏အနီး ဥပစာ၌ ဖြစ်သောကြောင့်၎င်း, သမာဓိအားကောင်းသောကြောင့် ၎င်း ဥပစာရ သမာဓိဇော ဟု ခေါ်၏။

["မန္ဒာ ပညာ ယဿာတိ မန္ဒပညော, ဒန္ဓာ အဘိညာ ယဿာတိ ဒန္ဓာဘိညော, မန္ဒပညော ဟုတွာ ဒန္ဓာဘိညော မန္ဒပညဒန္ဓာဘိညော၊ တိက္ခာ ပညာ ယဿာတိ တိက္ခပညော, ခိပ္ပါ အဘိညာ ယဿာတိ ခိပ္ပါဘိညော, တိက္ခပညော ဟုတွာ ခိပ္ပါ ဘိညော တိက္ခပညခိပ္ပါဘိညော"ဟု ဝိဂြိုဟ်ပြု၊ မန္ဒပညော-နုံ့နှေးသော ပညာ ရှိသည်၊ ဟုတွာ-ဖြစ်၍၊ ဒန္ဓာဘိညော - လေးဆေးသော အသိညာဏ်ရှိသူသည်၊ မန္ဒပညဒန္ဓာဘိညော-မန္ဒပညဒန္ဓာဘိညပုဂ္ဂိုလ် မည်၏။]

ယထာရဟံ စတုတ္ထံ ဝါ ပဉ္စမံ ဝါ ယထာဘိနီဟာရဝသေန ယံကိဉ္စိ—ယခင်ဥပစာရ သမာဓိဇောများက ၃ ကြိမ်စောခဲ့လျှင် အပ္ပနာသမာဓိဇောက ၄ ကြိမ်မြောက်မှာ စောရမည်၊ ယခင် ဥပစာရသမာဓိဇောက ၄ ကြိမ်စောခဲ့လျှင် ဤအပ္ပနာ သမာဓိ ဇောက ၅ ကြိမ်မြောက်မှာ စောရမည်, ဤသို့ ထိုက်သင့်သလို စောခွင့်ရှိသည်ဟူလို၊ အပ္ပနာဇော ၂၆ ပါးတွင် တပါးပါး စောရာ၌ ယထာဘိနီဟာရ၏ အစွမ်းဖြင့် စောကြသည်၊ ဈာန်ရအောင် အားထုတ် သူသည် မိမိ၏ သမထဘာဝနာ စိတ်ကို

ဈာန်သို့ ရှေးရှုဆောင်၏၊ ဈာန်အများတွင်လည်း ပဌမဈာန်ရအောင် အားထုတ်သူက မိမိ၏ သမထဘာဝနာစိတ်ကို ပဌမဈာန်သို့ ရှေးရှုဆောင်၏၊ ဒုတိယဈာန်စသည်ကို အားထုတ်သူကလည်း မိမိ၏သမထဘာဝနာစိတ်ကို ဒုတိယဈာန်သို့ ရှေးရှုဆောင်၏၊ မဂ်ဖိုလ်ရအောင် အားထုတ်သူကလည်း မိမိ၏ဝိပဿနာဘာဝနာ စိတ်က မဂ်ဖိုလ်သို့ (မဂ်ဖိုလ် အများ တွင်လည်း မိမိအားထုတ် အပ်သော မဂ်ဖိုလ် သို့) ရှေးရှုဆောင်သည်-ဟူလို။

[အဘိနီဟရဏံ အဘိနီဟာရော (စိတ်ကို ရှေးရှုဆောင်ခြင်း) ၊ ယောယော အဘိနီဟာရော ယထာဘိနီဟာရံ (အကြင်အကြင်သို့သော ရှေးရှုဆောင်ခြင်း)၊ တနည်း-အဘိနီဟာရဿ အနုရူပံ ယထာဘိနီဟာရံ(ရှေးရှုဆောင်ခြင်းအားလျော်သည်)ယထာဘိနီဟာရံ ဝသော ယထာဘိနီဟာရဝသော(အကြင်အကြင်သို့သော စိတ်ကို ရှေးရှုဆောင်ခြင်း၏အစွမ်း၊ ဝါ-စိတ်ကို ရှေးရှုဆောင်ခြင်းအားလျော်သည်၏ အစွမ်း။)]

တတော ပရံ အပ္ပနာဝသာနေ ဘဝင်္ဂပါတောဝ – အပ္ပနာဝသာနေကို မထည့်ဘဲ "တတော ပရံ ဘဝင်္ဂပါတောဝ" လောက်တွင် ဆိုက "ထို ၄ ကြိမ်မြောက် ၅ ကြိမ်မြောက်မှာ အပ္ပနာဇော တကြိမ်ဖြစ်ပြီးနောက် ဘဝင်ကျတော့သည်" ဟု ယူမှားမည်စိုးသောကြောင့် အပ္ပနာဝသာနေဟု ထည့်ရလေသည်၊ "၄ ကြိမ်မြောက် ၅ ကြိမ်မြောက်မှာ အပ္ပနာဇောစ၍စော၏၊ထိုအပ္ပနာဇောကား(ဇဝနနိယမအတိုင်း)တချို့ဝီထိ၌ ၁ ကြိမ်,တချို့ဝီထိ၌၂ကြိမ် ၃ကြိမ်ကစ၍ နေ့ရောညဉ့်ပါ ရက်ပေါင်း အတော်ကြာအောင် ဆက်ကာ ဆက်ကာ ဖြစ်သောကြောင့် ထိုဖြစ်ခွင့်ရှိသမျှ အပ္ပနာဇော ဆုံးမှသာ ဘဝင်ကျသည်" ဟူလို၊ "တထာ တဒါရမ္မဏုပ္ပါဒေါစ" ပါဌ်ဖြင့် အပ္ပနာဇဝနဝါရ၌ တဒါရုံ မဖြစ်ကြောင်းကို ဆိုခဲ့ပြီးဖြစ်၍ "ဘဝင်္ဂပါတောဝ" ၌ ဧဝသဒ္ဒါဖြင့် တဒါရုံ မဖြစ်ကြောင်းကို ကန့်ဘွယ်မလို၊ ကေစိဆရာတို့က "ဇော ၇ ကြိမ်မပြည့်သေးလျှင် အပ္ပနာဇော နောင် ၇ကြိမ်ပြည့်အောင် ကာမဇော ဆက်၍ စော၏" ဟု ယူလိုကြသတဲ့၊ ထို အယူဝါဒကို ပယ်လို၍ "အပ္ပနာဝသာနေ ဘဝင်္ဂ ပါတောပ" ဟု ဧဝသဒ္ဒါကို မိန့်ဆိုလေသည်၊ "အပ္ပနာဇော အဆုံး၌ ကာမဇော တစုံတခုမျှ မစောတော့ဘဲ ဘဝင်သာကျတော့သည်" ဟူလို။

ပရိကမ္မ။ ။"ပရိကရောတိ အပ္ပနံ အဘိသင်္ခရောတီတိ ပရိကမ္မံ" ယံ စိတ္တံ-အကြင် စိတ်သည်၊ ပရိကရောတိ အပ္ပနံ အဘိသင်္ခရောတိ-အပ္ပနာကို ပြုစီမံတတ်၏၊ ဣတိ-ထို့ကြောင့်၊ တံစိတ္တံ-ထိုစိတ်သည်၊ ပရိကမ္မံ-ပရိကံမည်၏၊ "အပ္ပနာ ဖြစ်ပေါ်လာအောင် ပြုတတ်သောစိတ်" ဟူလို။

ဥပစာရ။ ။"သမီပေ စရတီတိ ဥပစာရော" သမီပေ-အပ္ပနာ၏ အနီး၌၊ စရတီတိ-ဖြစ်တတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ဥပစာရော-ဥပစာရမည်၏၊ "အိမ်ဥပစာ

ကျောင်းဥပစာဟူသည် အိမ် ကျောင်းတို့နှင့် တစပ်ထည်း ဆက်နေသည်မဟုတ်၊ အိမ် ကျောင်းတို့၏အနီး အပါးလောက်မှာ တည်ရှိရသကဲ့သို့, ထို့အတူ အပ္ပနာနှင့် တစပ်ထည်း ဆက်နေသော ဂေါတြဘုကို ဥပစာဟု မခေါ်ရ, အပ္ပနာ၏ အနီးအပါး (ဂေါတြဘု၏ ရှေ့နားက) စိတ်များကိုသာ ဥပစာ'' ဟု ခေါ်ဝေါ်ရလေသည်၊ ''အနစ္စာသန္နေပိ ဟိ နာတိဒူရပဝတ္တိ သမီပစာရီနာမ ဟောတိ'' အနိစ္စာသန္နေပိ - အလွန်မနီးကပ်ပါသော်လည်း၊ နာတိဒူရပဝတ္တိ - မဝေးလွန်းသော အရပ်၌ ဖြစ်သော တရားသည်၊ သမီပစာရီနာ-အနီး၌ ဖြစ်သည်မည်သည်၊ တောတိ-ဖြစ်၏။ (မဟာဋီကာ) ။

အနုလောမ။ ။ရှေးရှေး ပရိကံတို့၏ ကိစ္စကိုလည်း ဆက်လက်၍ ရွက်ဆောင်တတ် ထိုကိစ္စအတွက် အပ္ပနာကိုလည်း ပေါ်လာစေတတ်၍ ရှေးရှေး ပရိကံနှင့် နောက် အပ္ပနာအား လျော်ကန်သောကြောင့် '' ပုဗ္ဗာပရာနံ အနုလောမေတိ '' ဟူသော ဝစနတ်အရ အနုလောမမည်၏၊ ပုဗ္ဗာပရာနံ-ရှေးရှေး ပရိကံနှင့် နောက်နောက် အပ္ပနာတို့အား၊ အနုလောမေတိ-လျော်စွာ ဖြစ်တတ်၏၊ ဣတိ-ထို့ကြောင့်၊ အနုလောမံ - အနုလောမ မည်၏၊ ရှေးရှေးပရိကံ ဟူရာ၌ အပ္ပနာဝီထိတွင်းက ပရိကံကို ဆိုလိုသည်မဟုတ်၊ အပ္ပနာဝီထိ မရောက်မီ ရှေးရှေး ဝီထိတွင်းတုန်းက ဖြစ်သမျှဇောတို့ကိုလည်း အပ္ပနာ ပေါ်လာအောင် စီမံပေးကြသည်ဖြစ်၍ ပရိကံ ဟုပင် ခေါ်ဆိုရလေသည်၊ ထို့ကြောင့် ဝိသုဒ္ဓိမဂ်၌- ''ဣတော ပုဗ္ဗေ ပရိကမ္မာနံ ဥပရိ အပ္ပနာယ စ အနုလောမတော အနုလောမာနီတိ ဝုစ္စန္တိ'' ဟု ဖွင့်ပြီးလျှင်, မဟာဋီကာ၌- ''ဣတော ပုဗ္ဗေ ပရိကမ္မာနံတိ နာနာဝဇ္ဇနဝီထိယံ ပရိကမ္မာနံ'' ဟု ဖွင့်သည်၊ [ဂေါတြဘုခေါ်ပုံကို ကမ္မဋ္ဌာန်းပိုင်း၌ တိုက်ရိုက်တွေ့ရလတံ့။]

အပ္ပနာဘိသင်္ခါရတ္တာ, သမီပစာရဘာဝတော၊
ပုဗ္ဗာပရာနုလောမတ္တာ, ကာမဂေါတ္တာဒိဘိဘဝါ၊
ပရိကမ္မောပစာရာနု-လောမဂေါတြဘု နာမကာ။

အပ္ပနာဘိသင်္ခါရတ္တာ-အပ္ပနာဖြစ်ဘို့ရန် ပြုစီမံတတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၎င်း၊ သမီပစာရဘာဝတော - အပ္ပနာ၏အနီး ဥပစာ၌ဖြစ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၎င်း၊ ပုဗ္ဗာပရာနုလောမတ္တာ-ရှေးရှေးပရိကံ, နောက်နောက် အပ္ပနာဇောအား လျော်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၎င်း၊ ကာမဂေါတ္တာဒိ ဘိဘဝါ-ကာမအနွယ် ပုထုဇဉ်အနွယ်ကို လွှမ်းမိုးခြင်းကြောင့်၎င်း၊ ပရိကမ္မော ပစာရာ နုလောမ ဂေါတြဘု နာမကာ-ပရိကံ ဥပစာ အနုလုံ ဂေါတြဘု ဟူသော အမည်ရှိကြကုန်၏။

ဤပြခဲ့သော ဝစနတ္ထတို့အရ ထိုစိတ် ၄ မျိုးတွင် ပဌမစိတ်ကို ပရိကံ ဥပစာ အနုလုံဟု နာမည် ၃ မျိုးလုံး ခေါ်နိုင်၏၊ ဒုတိယ တတိယ စိတ်များကိုလည်း နာမည် သုံးမျိုးလုံးပင် ခေါ်နိုင်၏၊ သို့သော် နာမည်ချင်း မရောယှက် စေလိုသောကြောင့်

ပြပြီးနာမည်ကို ထပ်၍မပြဘဲ ပဌမစိတ်ကို ပရိကံ, ဒုတိယစိတ်ကို ဥပစာ, တတိယစိတ်ကို အနုလုံဟု မိန့်ဆိုလေသည်၊ စတုတ္ထစိတ်ကိုကား ဂေါတြဘုဟုသာ ခေါ်ဆိုနိုင်၏၊ ၎င်းဂေါတြဘုကို "ဝေါဒါန-ဝေါဒါန်" ဟု သုံးစွဲသောအရာလည်း ရှိသေး၏၊ ဝိဓိထိဆိုရိုး၌ တွေ့ရလတံ့။

၆-၇ ကြိမ်မြောက်၌ အပ္ပနာဇော မစောနိုင်။ ။ချောက်ကမ်းပါးပြတ်သို့ အဟုန်ပြင်းစွာ ရှေးရှုပြေးလာသော ယောကျ်ားသည် ချောက်ကမ်းပါး ထိပ်ပေါ်သို့ ရောက်လျှင် ရပ်ချင်သော်လည်း မရပ်နိုင်ဘဲ, နီးကပ်နေသော ချောက်ကမ်းပါးတွင်း၌ ကျဆင်းဘွယ်ရှိသကဲ့သို့, ထို့အတူ အဟုန်ပြင်းစွာ ဖြစ်ပေါ်လာခဲ့သော ဇောအစဉ်သည် ၆ ကြိမ် ၇ ကြိမ်မြောက်တွင် ဘဝင်နှင့်နီးကပ်နေသောကြောင့် ထိုဘဝင်တည်းဟူသော ချောက်ကမ်းပါးတွင်းသို့ ကျဆင်းဘွယ် ရှိတော့သည်၊ အပ္ပနာဇော၏ အဖြစ်ဖြင့် မားမားမတ်မတ် ရပ်တည်ခြင်းငှါ မစွမ်းနိုင်၊ သို့အတွက် ၆ ကြိမ် ၇ ကြိမ်မြောက်မှာ အပ္ပနာဇော မစောဘဲ, ၄ ကြိမ်မြောက် ၅ ကြိမ်မြောက်၌သာ စောရလေသည်။ [အဋ္ဌသာလိနီ၌ တမျိုးလာသေး၏။]

[ဆောင်] **ကမ်းပါးရှေးရှု, ပြေးသသူကား, ကမ်းမှုထိပ်မျှား, ရပ်လိုငြားလည်း, ကမ်းပါးချောက်နက်, နီးသည့်တွက်ကြောင့်, တန့်လျက်မြဲနိုင်, မရပ်နိုင်သို့, အပြိုင်မှတ်လောက်, ခြောက်ခွန်မြော်လည်း, ကမ်းစောက်အသွင်, နောက်ဘဝင်နှင့်, အစဉ်နီးစပ်, ကျဘိုကပ်သဖြင့်, မြတ်အပ္ပနာ, မရပ်သာသည်, မှတ်ပါစေဘို့ ကဗျာတည်း။**

၃ ကြိမ်မြောက်လည်း အပ္ပနာဇော မဖြစ်နိုင်။ ။၆ ကြိမ်မြောက် ၇ ကြိမ်မြောက်မှာ ဘဝင်နှင့် နီးကပ်နေသဖြင့် မဖြစ်သင့်လျှင် ရှိပါစေတော့၊ ၃ ကြိမ်မြောက်မှာ အဘယ့်ကြောင့် အပ္ပနာဇော မဖြစ်သနည်း ဟု မေး၊ အဖြေကား—အပ္ပနာဇောဖြစ်သောဈာန်မဂ် ဖိုလ် တို့သည် ဂေါတြဘုက ကျေးဇူးပြုမှ ဖြစ်ပေါ်နိုင်ကြ၏၊ ဂေါတြဘုရှေ့က အနုလုံဇောသည်လည်း မိမိရှေ့က ထောက်ပံ့မည့် အာသေဝနပစ္စည်း မရ၍ ၃ ကြိမ်ထည်းမျှဖြစ်ရလျှင် အားနည်းလှသဖြင့် ဂေါတြဘု ပေါ်လာအောင်ပင် မတတ်နိုင်သေးချေ၊ ထို့ကြောင့် အနုလုံ ဂေါတြဘု ဈာန် ဟု ၃ ကြိမ်မြောက်မှာ အပ္ပနာဇော မစောနိုင်၊ "ဟုကြိမ်ထည်းသော အနုလုံက အားသေး၍ ဂေါတြဘုကို မဖြစ်စေနိုင်၊ ဂေါတြဘုမဖြစ်သေးက အပ္ပနာလည်း မပေါ်လာနိုင်" ဟူလို။

[ဆောင်] **အာသေဝန, ပစ္စယကို, မရသေးလစ်, နုလုံတစ်ကား, သစ်သစ်အားပြု, နည်းပါးမှုကြောင့်, ဂေါတြဘု ဖြစ်အောင်, စွမ်း မပြောင်ခဲ့, ရှေ့ဆောင်ဂေါတြဘူ, မဖြစ်မူကား, သုံးဆူမြောက်မှာ, အပ္ပနာသည်, ဘယ်ခါ မရှိနိုင်ဘူးတည်း။**

သင်္ချာရှေ့နောက်စဉ်ပုံ။ ။ဥပစာရသမာဓိဇောတုန်းက "စတုက္ခတ္တုံတိက္ခတ္တုံ"ဟု အများကိုရှေ့, အနည်းကို နောက်ထားပြီလျှင်, ဤအပ္ပနာဇော၌ အဘယ့်ကြောင့် "စတုတ္ထံ ဝါ ပဉ္စမံ ဝါ"ဟု အနည်းကိုရှေ့, အများကို နောက်ထားရပါသနည်း၊ ရှေ့နောက် ညီ

အောင် "စတုက္ကတ္တုံ, တိကတ္တုံ, ပဉ္စမံ စတုတ္ထံ" ဟု သော်၎င်း "တိကတ္တုံ စတုက္ကတ္တုံ စတုတ္ထံ ပဉ္စမံ" ဟု သော်၎င်း အစဉ်ပြုထိုက်သည် မဟုတ်ပါလော ဟု မေး၊ အဖြေကား- "ပရိကမ္မော ပစာရာ နုလောမ ဂေါတြဘု နာမေန" ဟု အမည် ၄ မျိုး ပြခဲ့သည် အားလျော်စွာ ထို အမည် ၄ ပါးလုံး အကြွင်းမရှိ ရထိုက်သော ဇောဝါရကို ရှေးဦးစွာ ပြလိုသောကြောင့် စတုက္ကတ္တုံ ဟု အများသချ်ာကို ရှေ့ထား၍၊ တိကတ္တုံကို နောက်ကထားသည်၊ အပ္ပနာဇော၌ကား ထိုကဲ့သို့ ပြဘွယ်မလို၊ ရှေ့က ၄ ကြိမ်စောလျှင် နောက် အပ္ပနာက ၅ ကြိမ်မြောက်, ရှေ့က ၃ ကြိမ်မြောက် စောလျှင် နောက် အပ္ပနာက ၄ ကြိမ်မြောက် ဖြစ်ဘို့ရာမှာ လွန်စွာ ထင်ရှားသောကြောင့် "၄-၅" ဆိုတဲ့ သချ်ာ အစဉ်ကျအောင် "စတုတ္ထံ ပဉ္စမံ" ဟု ပဉ္စမံကို နောက်ထား၍ ပြတော်မူသည်။

[ဆောင်] **ပရိကမ္မ, စသည်လေးလီ, အမည်အားလုံး, သိမ်းကြုံး၍ရ, ဇောဝါရကို, ပြခဲ့လို၍, မိန့်ဆိုလေအပ်, စတုက္ကတ္တုံ, အစခြုံ၍, တဖုံထို့နှယ်, ပြဘွယ်ကင်းကွာ, သချ်ာတွင်ထုံး, စဉ်တိုင်း သုံးသည်, အဆုံး ပဥ္စမံ ပေတည်း။**

သောမနဿသဟဂတဇဝနာနန္တရံ အပ္ပနာပိ၊ ပေ၊ ဥပေက္ခာသဟဂတာဝ— ဇောတို့မည်သည် အာသေဝန ပစ္စည်းတပ်သော တရားများပေတည်း၊ အာသေဝနကို မြန်မာလို "အထုံ" ဟု ခေါ်၏၊ ဥပမာ-နံ့သာကို ထုံမွှမ်းရာ၌ နောက်နောက် နံ့သာက အနံ့ချင်းတထပ်ထည်း တူသော်၎င်း, ဆင်တူရိုးမှားလောက် ရှိသော်၎င်း, မူလအနံ့မပြောင်းဘဲ ကောင်းသည်ထက် ကောင်းလာနိုင်သည်၊ အကယ်၍ အနံ့ချင်း ကွဲပြားလွန်းနေလျှင် အထုံမရဘဲ အနံ့အားလုံးပင် ပျက်ပြယ်ပြယ် ဖြစ်နေသကဲ့သို့ ထို့အတူ အာသေဝနပစ္စည်းတပ်သော ဇောတို့သည် ကုသိုလ် ကုသိုလ်သတ်သတ်, ကြိယာ ကြိယာသတ်သတ် ထပ်၍ ဖြစ်ကြရာတွင် ရှေ့က ကာမဇော နောက်က မဟဂ္ဂုတ်ဇော ဟု ဘုံချင်းကွဲပြားစေကာမူ ဆင်တူရိုးမှား ဖြစ်သည့်အတွက် အာသေဝန (အထုံ) မပျက်ချေ၊ ရှေ့က သောမနဿ နောက်က ဥပေက္ခာ, သို့မဟုတ် ရှေ့က ဥပေက္ခာ, နောက်က သောမနဿဟု ဝေဒနာချင်း ကွဲပြားနေပါမူကား မုချ အာသေဝန (အထုံ) ပျက်ပေလိမ့်မည်၊ စိတ်သဘောသွားကို စဉ်းစားပြန်လျှင်လည်း "ဇော တစဉ် တတန်းဝယ် ရှေ့ဇောက ဝမ်းမြောက်လိုက် နောက်ဇောက လစ်လျူရှုလိုက် ထို့နောက်ဇောက ဝမ်းမြောက်လိုက်" ဟု အပြောင်းအလွဲ မမြန်ထိုက်၊ ထို့ကြောင့် "သောမနဿသဟဂတဇဝနာနန္တရံ အပ္ပနာပိ သောမနဿသဟဂတာဝ" စသည်ဖြင့် မိန့်တော်မူရပေသည်။

"ဒွတ္တိံသ သုခပုညမှာ" စသော ဂါထာတို့၌ အကြမ်းသရုပ်ကို အခြေပြုသဂြိုဟ်၌ ပြခဲ့ပြီ၊ ယခု ပြလတံ့သည့်အတိုင်းလည်း အနုစိတ်၍ မှတ်သားလျှင် အပ္ပနာဝီထိသွားကို များများကြီး နားလည်ဘွယ်ရှိသောကြောင့် အနုစိတ်၍ ခွဲခြားပြဦးအံ့။

ပုထုဇဉ်၏ မဟာကုသိုလ်ဇောနောင် အပ္ပနာဇော။ ။တိဟိတ် ပုထုဇဉ် အဖြစ်၌ မဟဂ္ဂုတ်ကုသိုလ်ရှာန် ၉ ပါးလုံးကို ရနိုင်၏၊ သောတာပတ္တိမဂ် (အကျယ်) ၅ ပါးကိုရနိုင်၏၊ ထို့ကြောင့် တိဟိတ်ပုထုဇဉ်၏ မဟာကုသိုလ် ဉာဏသမ္ပယုတ်ဇော ၄ ပါးတွင် တပါးပါးနောင် မဟဂ္ဂုတ်ကုသိုလ်ဇော ၉, သောတာပတ္တိမဂ်ဇော ၅, ပေါင်း ၁၄ ပါးသော အပ္ပနာဇောများ စောခွင့်ရှိသည်၊ သောမနဿ ဥပေက္ခာအားဖြင့် ခွဲစိတ်ပြန်လျှင်—တိဟိတ်ပုထုဇဉ်၏ မဟာကုသိုလ် သောမနဿ ဉာဏသမ္ပယုတ်ဇော ၂ ပါးတွင် တပါးပါးနောင် ပဌမရှာန် ဒုတိယရှာန် တတိယရှာန် စတုတ္ထရှာန်ဟူသော ရူပကုသိုလ်ရှာန် ၄, သောတာပတ္တိမဂ် ကုသိုလ်ရှာန် ၄, ပေါင်း ၈ ပါးသော အပ္ပနာဇောများ စောခွင့်ရှိ၏၊ ထိုပုဂ္ဂိုလ်၏ မဟာကုသိုလ် ဥပေက္ခာသဟဂုတ် ဉာဏသမ္ပယုတ်ဇော ၂ ပါးတွင် တပါးပါးနောင် ရူပကုသိုလ် ပဉ္စမရှာန် ၁, အရူပကုသိုလ်ရှာန် ၄, သောတာပတ္တိမဂ် ပဉ္စမရှာန် ၁, ပေါင်း ၆ ပါးသော အပ္ပနာဇောများ စောခွင့်ရှိသည်။

သောတာပန်၏ မဟာကုသိုလ်နောင် အပ္ပနာ။ ။သောတာပတ္တိ ဖလဋ္ဌပုဂ္ဂိုလ် အဖြစ်၌ မဟဂ္ဂုတ်ကုသိုလ်ရှာန် ၉ ပါးကို ရနိုင်၏၊ ဖလသမာပတ် ဝင်စားသည့်အခါ သောတာပတ္တိဖိုလ်ဇော ၅ ပါးလည်း စောနိုင်၏၊ တိုးတက်၍ အားထုတ်လျှင် အထက် သကဒါဂါမိ မဂ်ဇော ၅ ပါးကိုလည်း ရနိုင်၏။ သကဒါဂါမိ ဖိုလ်ဇောကိုကား သောတာပန်ဘဝ၌ မရ, သကဒါဂါမိ မဂ္ဂဋ္ဌပုဂ္ဂိုလ်ဖြစ်ပြီးမှ ရသည်၊ ထို့ကြောင့် သောတာပတ္တိ ဖလဋ္ဌပုဂ္ဂိုလ်၏ မဟာကုသိုလ် ဉာဏသမ္ပယုတ် ၄ ပါးတွင် တပါးပါးနောင် အပ္ပနာဇောပေါင်း ၁၉ ပါး စောနိုင်ခွင့် ရှိသည်၊ သောမနဿ ဥပေက္ခာအားဖြင့် ခွဲစိတ်ပြန်လျှင် ထိုပုဂ္ဂိုလ်၏ မဟာကုသိုလ် သောမနဿ ဉာဏသမ္ပယုတ်ဇော ၂ ပါးနောင် သောမနဿသဟဂုတ် ဖြစ်သော အောက်ရူပကုသိုလ်ရှာန် ၄, သောတာပတ္တိဖိုလ်ရှာန် ၄, သကဒါဂါမိမဂ်ရှာန် ၄, ပေါင်း ၁၂ ပါးသော အပ္ပနာဇောများ စောနိုင်၏၊ ထိုပုဂ္ဂိုလ်၏ မဟာကုသိုလ် ဥပေက္ခာ ဉာဏသမ္ပယုတ်ဇော ၂ ပါးနောင် ရူပကုသိုလ်ပဉ္စမရှာန် ၁, အရူပကုသိုလ် ၄, သောတာပတ္တိဖိုလ် ပဉ္စမရှာန် ၁, သကဒါဂါမိမဂ် ပဉ္စမရှာန် ၁, ပေါင်း ၇ ပါးသော အပ္ပနာဇောများ စောခွင့်ရှိသည်။

သကဒါဂါမိ၏ မဟာကုသိုလ်နောင် အပ္ပနာ။ ။သကဒါဂါမိ ဖလဋ္ဌ ပုဂ္ဂိုလ်၏ မဟာကုသိုလ် ဉာဏသမ္ပယုတ်ဇောများ နောင်လည်း ဤနည်းအတိုင်း မဟဂ္ဂုတ်ကုသိုလ်ရှာန် ၉ ပါး, သမာပတ် ဝင်စားသည့်အခါ သကဒါဂါမိ ဖိုလ်ဇော ၅, အထက်မဂ်ကိုရသည့်အခါ အနာဂါမိမဂ်ဇော ၅, ပေါင်း ၁၉ ပါးစောနိုင်၏၊ သောမနဿ ဥပေက္ခာအားဖြင့်လည်း ခွဲခြားစိတ်ဖြာလေ။

အနာဂါမိ၏ မဟာကုသိုလ်နောင် အပ္ပနာ။ ။အနာဂါမိ ဖလဋ္ဌပုဂ္ဂိုလ်၏ မဟာကုသိုလ် ဉာဏသမ္ပယုတ်ဇောများ နောင်လည်း ဤနည်းအတိုင်းပင် မဟဂ္ဂုတ် ကု

သိုလ်ဈာန် ၉ ပါး, သမာပတ်ဝင်စားသည့်အခါ အနာဂါမိဖိုလ်ဇော ၅, အထက်မဂ်ကို ရသည့်အခါ အရဟတ္တမဂ်ဇော ၅, ပေါင်း ၁၉ ပါး စောနိုင်၏၊ သောမနဿ ဥပေက္ခာအားဖြင့်လည်း ခွဲခြားစိတ်ဖြာလေ။

ရဟန္တာ၏ မဟာကြိယာနောင် အပ္ပနာ။ ။ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်များ၏ သန္တာန်၌ မဟဂ္ဂုတ်ကြိယာဈာန် ၉ ပါးဖြစ်နိုင်၏၊ ဖလသမာပတ်ဝင်စားသည့်အခါ အရဟတ္တဖိုလ်ဇော ၅ ပါးတွင် ထိုက်သင့်သလို တပါးပါးဖြစ်၏၊ အထက်မဂ်ကိုကား တိုးတက်ရဘွယ် မရှိပြီ၊ မိမိရပြီးသောမဂ်လည်း စိတ္တက္ခဏတချက်ဖြင့် ဆိုင်ရာကိစ္စအားလုံး ပြီးဆုံးစေခဲ့ပြီး ဖြစ်သောကြောင့် ထပ်မံ၍ ဖြစ်ခွင့်မရှိ၊ ထို့ကြောင့် ရဟန္တာ၏ မဟာကြိယာ ဉာဏသမ္ပယုတ်ဇော ၄ ပါးတွင် တပါးပါးနောင် မဟဂ္ဂုတ်ကြိယာ ၉ ပါးနှင့် အရဟတ္တဖိုလ်ဇော ၅ ပါး ပေါင်း ၁၄ ပါးသာ စောခွင့်ရှိ၏၊ သောမနဿ ဥပေက္ခာအားဖြင့် ခွဲစိတ်ပြန်လျှင် မဟာကြိယာ သောမနဿ ဉာဏသမ္ပယုတ်ဇော ၂ ပါးတွင် တပါးပါးနောင် ပဌမဈာန် ဒုတိယဈာန် တတိယဈာန် စတုတ္ထဈာန်ဖြစ်သော ရူပကြိယာဈာန် ၄, အရဟတ္တဖိုလ်ဇော ၄, ပေါင်း ၈ ပါးသာ စောခွင့်ရှိ၏၊ ဥပေက္ခာဉာဏသမ္ပယုတ် နောင်၌ကား ရူပကြိယာ ပဉ္စမဈာန် ၁, အရူပကြိယာဈာန် ၄, အရဟတ္တဖိုလ် ပဉ္စမဈာန် ၁, ပေါင်း ၆ ပါးသော အပ္ပနာဇောများ စောခွင့်ရှိသည်။

> သဗ္ဗထာပိ ပနေတ္ထ အနိဋ္ဌေ အာရမဏေ အကုသလဝိပါကာနေဝ ပဉ္စဝိညာဏ သမ္ပဋိစ္ဆန သန္တီရဏ တဒါရမဏာနိ၊ ဣဋ္ဌေ ကုသလဝိပါကာနိ၊ အတိဣဋ္ဌေ ပန သောမနဿသဟဂတာ နေဝ သန္တီရဏတဒါရမဏာနိ။

တဒါရမဏနိယမ။ ။"သဗ္ဗတ္ထာပိ ပနေတ္ထ" ဟု အချို့စာရှိ၏၊ ရှေးဋီကာတို့၌ "သဗ္ဗတ္ထာပီတိ-ပဉ္စဒွါရ မနောဒွါရေပိ" ဟု ဖွင့်၏၊ ထိုဋီကာတို့အလို ပနေတ္ထ ဟုရှိပုံမရ "သဗ္ဗတ္ထာပိ ပန အနိဋ္ဌေ"ဟု ရှိဟန်တူသည်၊ ပနေတ္ထဟုရှိလျှင် သဗ္ဗထာပိ ဟု သာ ရှိထိုက်သောကြောင့် "ဧတ္ထ-ဤပဉ္စဒွါရ မနောဒွါရ၌၊ သဗ္ဗထာပိ-အတိမဟန္တ မဟန္တစသော အလုံးစုံသော အပြားအားဖြင့်လည်း" ဟု အခြေပြု၍ အနက်ပေးခဲ့သည်။

ဣဋ္ဌာရုံ အနိဋ္ဌာရုံ။ ။ပဉ္စဝိညာဉ်အစ တဒါရုံ အဆုံးရှိသော ဝိပါက်စိတ်များ၏ ကုသလဝိပါက် ဖြစ်ရခြင်း, အကုသလဝိပါက် ဖြစ်ရခြင်း, သောမနဿနှင့် ယှဉ်ရခြင်း, ဥပေက္ခာနှင့် ယှဉ်ရခြင်းတို့မှာ ဣဋ္ဌ အတိဣဋ္ဌ အနိဋ္ဌာရုံများနှင့် ဆက်သွယ်၍ ဖြစ်ကြရ၏၊ ထို့ကြောင့် ရှေးဦးစွာ ဝေါဟာရမြင်သမျှအာရုံတို့၌ ဣဋ္ဌာရုံဘဲ အနိဋ္ဌာရုံဘဲဟု ကွဲကွဲပြားပြား ခွဲခြားနိုင်ဘို့ အရေးကြီး၏၊ ထိုသို့ခွဲခြားရာ၌ "ဣဋ္ဌာနိဋ္ဌာရမဏံ

ပန ပါဠိုယေက္က ဝိဘတ္တံ အတ္တိတိ, ကဿ ဝသေန ဝိဘတ္တံတိ, မဇ္ဈိမကသတ္တဿ''ဟု ခန္ဓဝိဘင်္ဂဋ္ဌကထာ၌ ဆို၏၊ ဆိုလိုရင်းကား—ပြည့်ရှင်မင်း စသော အထက်တန်း လူ (နတ်) တို့သည် ရိုးရိုး ထမင်း ဟင်းလျာ စသည်ကိုပင် (ဣဋ္ဌဖြစ်ပါလျက်) မနှစ် သက်နိုင်ကြ၊ အလွန်အောက်ကျသော လူ (တိရစ္ဆာန်) တို့ကား ထမင်းသိုး ဟင်း ပုတ်များကိုပင် (အနိဋ္ဌမှန်ပါလျက်) ဣဋ္ဌ ထင်နေကြ၏၊ ထို့ကြောင့် ဣဋ္ဌအနိဋ္ဌ အာရုံကို အလတ်တန်းစား လူများ၏ အလိုအားဖြင့် ခွဲခြားရမည် ဟု ဆိုလိုသည်။

ထို့ကြောင့် အလတ်စားလူတို့၏ အလိုအားဖြင့် ကောင်းသော ရူပ,သဒ္ဒ,စသည့် အာရုံများသည် ဣဋ္ဌတည်း၊ တွေ့ကြုံခဲလှသော ဘုရားရှင်၏ အဆင်းတော် အသံ တော် စသည်နှင့် အလွန် လှပသော ယောက်ျား မိန်းမတို့၏ အဆင်း အသံ စသည် ကား အတိဣဋ္ဌတည်း၊ ကျင်ကြီး ကျင်ငယ် အလောင်းကောင်နှင့် မကောင်း ဆိုးဝါး သော အသံ အနံ့ အရသာ အတွေ့တို့သည် အနိဋ္ဌတည်း ဟု ခွဲခြားရာ၏၊ [ဣစ္ဆိ တဗ္ဗံ-အလိုရှိထိုက် ရှာမှီးထိုက်၏၊ ဣတိ-ထို့ကြောင့်၊ ဣဋ္ဌံ-မည်၏၊ အဓိကံ-လွန်လွန် ကဲကဲ၊ ဣဋ္ဌံ-အလိုရှိထိုက်သော အာရုံသည်၊ အတိဣဋ္ဌံ-မည်၏၊ န+ဣဋ္ဌံ အနိဋ္ဌံ (ဣဋ္ဌ မဟုတ်, ဣဋ္ဌ၏ ပြောင်းပြန်) တည်း။]

ထေရဝါဒ။ ။ပြခဲ့သော ဣဋ္ဌ အနိဋ္ဌအခွဲကား အဋ္ဌကထာလာ သမာနဝါဒ တည်း၊ တိပိဋက စူဠာဘယထေရ်ကား''ဣဋ္ဌာ,နိဋ္ဌံနာမ ဝိပါကဝသေနေဝ ပရိစ္ဆိန္နံ'' ဟု မိန့်ဆို၏၊ ဆိုလိုရင်းကား—ဣဋ္ဌာရုံ အနိဋ္ဌာရုံ ဖြစ်ကြောင်းကို ဝိပါက်စိတ်ဖြင့် ပိုင်းခြားရမည်၊ ဣဋ္ဌာရုံနှင့် တွေ့လျှင် (ဇောမှာ သောမနဿ ဥပေက္ခာ ဒေါမနဿ စောချင်ရာစောပေစေ) ပဉ္စဝိညာဏ် စသော ဝိပါက်စိတ်မှာ ကေန် ကုသလဝိပါက် သာတည်း၊ အနိဋ္ဌာရုံနှင့်တွေ့လျှင် အကုသလ ဝိပါက်သာတည်း၊ တိတ္ထိတို့သည် ဘုရား တရား သံဃာနှင့် မဟာစေတီစသည်ကို မြင်ရ ကြားရလျှင် မျက်စိနှင့် နား ကို ပိတ်လျက် ဒေါသထွက်ကြ၏၊ သို့ရာဝယ် ထိုအတိဣဋ္ဌာရုံဖြစ်သော ဘုရားစသည် ကို မြင်ရ ကြားရခြင်းသည် ရှေးကုသိုလ်ကံကြောင့် ဖြစ်ရကား ကုသလဝိပါက်စိတ် များ ဖြစ်၏၊ ဒိဋ္ဌိဝိပလ္လာသကြောင့်သာ အတိဣဋ္ဌာရုံကို အနိဋ္ဌာရုံထင်လျက် ဒေါသ ဇော စောကြရှာလေသည်။

ရွာဝက်တို့သည် မစင်နံ့ရလျှင် အလွန်ပျော်ရွှင်ကြ၏၊ သို့သော် မစင်ကို မြင်ရ နံ့ရ စားရ တွေ့ရမှုတို့မှာ အကုသလဝိပါက်တို့ချည်းသာတည်း၊ အကုသိုလ်ကံကြီး က ဖန်တီး လိုက်သည့်အတွက် အနိဋ္ဌာရုံကို ဣဋ္ဌာရုံထင်ကာ ပျော်ရွှင်အားရ သောမနဿဇောတွေ စောနိုင်ကြ၏၊ သခင်တို့က ဖွဲ့တုပ်၍ ကောင်းမြတ်သော အိပ် ရာပေါ်၌ တင်ထားအပ်သော ဝက်ကြီးသည် စိတ်မသက်သာ အော်မြည်ရှာ၏၊ သို့သော် ကောင်းမြတ်သော အိပ်ရာကို တွေ့ထိရမှုမှာ ကုသလဝိပါက်သာတည်း၊

မျိုးဇာတ်အလိုက် အကုသိုလ်ကံကြောင့်သာ သညာဝိပလ္လာသ ဖြစ်လျက် ဒေါသ ဒေါမနဿဇော စောကာ အော်မြည်ရှာလေသည်၊ ဤသို့လျှင် "ဣဋ္ဌာရုံ အနိဋ္ဌာရုံ အဖြစ်ကို ဝိပါက်စိတ်ဖြင့် ခွဲခြားရမည်, ဇောဖြင့် မခွဲခြားရ" ဟု မိန့်ဆိုအပ်သော ထေရဝါဒကို အဋ္ဌကထာဆရာလည်း ထောက်ခံ ဖွင့်ပြလျက်ရှိသည်။

ထိုမှတပါး ဒွါရနှင့် စပ်သဖြင့်လည်း ဣဋ္ဌ အနိဋ္ဌ အခွဲကို မှတ်သင့် သေး၏၊ ချွဲဥုးအုံ့—ပျော့ပျော့ ပြောင်းပြောင်း အတွေ့ကောင်းသော မစင်သည် ကာယ ဒွါရ၌ ဣဋ္ဌ, စက္ခုဒွါရ ဃာနဒွါရတို့၌ အနိဋ္ဌတည်း၊ ပဒုမြားရတနာဖြင့် ဥုးခေါင်း ကို ပေါက်ခွဲရာ၌ ထိုပဒုမြားကို မြင်ရသော စက္ခုဒွါရ၌ ဣဋ္ဌ, အထိခံရသော ကာယဒွါရ၌ အနိဋ္ဌတည်း၊ အချို့ဝတ္ထုများ၌ကား ကာလအလိုက် ဣဋ္ဌ အနိဋ္ဌ ကွဲပြားသေး၏၊ ချွဲဥုးအုံ့=မီးသည် ချက်ပြုတ်လိုရာအခါ ဆောင်းအခါတို့၌ ဣဋ္ဌ, နွေအခါ၌ အနိဋ္ဌတည်း၊ ရေသည် သောက်လိုသောအခါ နွေအခါတို့၌ ဣဋ္ဌ, ဆောင်းအခါ၌ အနိဋ္ဌတည်း၊ အချို့ပန်းပွင့်၌ အဆင်းသည် ဣဋ္ဌ, အနံ့ကား အနိဋ္ဌတည်း၊ ဤသို့ စသည်ဖြင့် ဣဋ္ဌ အနိဋ္ဌအဖြစ်ကို အလတ်စား ပုဂ္ဂိုလ်အားဖြင့် ၎င်း ဝိပါက်စိတ်အားဖြင့်၎င်း ဒွါရအားဖြင့်၎င်း ကာလအားဖြင့်၎င်း အဆင်းအနံ့ အားဖြင့်၎င်း အမျိုးမျိုးခွဲခြားရမည်။

[ဆောင်] **အလတ်စားတန်း, ပုဂ္ဂိုလ်မှန်းလျက်, ဝိပါက်-ဒွါရ, ချိန်ကာလနှင့်, ရူပ-ဂန္ဓာ, နှိုင်းချင့်ကာဖြင့်, အနိဋ္ဌာလော, ဣဋ္ဌာလော, စိစ်ကြော တွေ့တိုင်းပင်။**

သဘာဝ ပရိကပ္ပအခွဲ။ ။ဣဋ္ဌ အနိဋ္ဌ အာရုံနှစ်မျိုးလုံးပင် သဘာဝ ပရိကပ္ပ ဟု ၂ မျိုးစီကွဲပြန်၏၊ အလတ်တန်းစား ပုဂ္ဂိုလ်၌ ဝိပါက် ဒွါရ ကာလ စသည်တို့ဖြင့် ခွဲပြအပ်ခဲ့သော အာရုံများသည် သဘာဝဣဋ္ဌာရုံ သဘာဝအနိဋ္ဌာရုံများတည်း၊ "ပင်ကိုယ်သဘောအတိုင်း အလိုရှိထိုက် အလိုမရှိထိုက်သော အာရုံများ" ဟူလို၊ အထက်တန်း ပုဂ္ဂိုလ်များနှင့် သလိပ် သည်းခြေ သွေးလေ ဖေါက်ပြန်နေသော ဂိလာန အရှုး စသူတို့ကား ဣဋ္ဌာရုံကို မလိုလားနိုင်ကြ၊ ကောင်းမွန်သော အစာ အာဟာရကိုပင် ဂိလာနစသူတို့က အနိဋ္ဌာရုံဟု ထင်မှတ်ကြလေသည်၊ ထိုသူတို့ ထင်မှတ်အပ်သော ဣဋ္ဌာရုံသည် ပရိကပ္ပ အနိဋ္ဌာရုံမည်၏၊ "သူတို့၏ စိတ်အကြံ အားဖြင့် အနိဋ္ဌာရုံ" ဟူလို၊ ကျီး လင်းတစသည်တို့နှင့် ယခင် ဂိလာန အရှုး စသူတို့သည် မစင် ခွေးကောင်ပုတ် မကောင်းသောအစာ အဝတ်စုတ် စသော အနိဋ္ဌာရုံကို ဣဋ္ဌာရုံဟု ထင်မှားကြပြန်၏၊ ထို ထင်မှားအပ်သော အနိဋ္ဌာရုံ များ သည် ပရိကပ္ပ အနိဋ္ဌာရုံမည်၏၊ နတ်သမီးစသော အတိဣဋ္ဌာရုံများကို ဘုန်းကံ နည်းပါးသူတို့၌ အနိဋ္ဌာရုံ ထင်မှတ်လျက် မူးမိုက်တွေဝေခြင်း, ဘုရားရှင်စသော အတိဣဋ္ဌာရုံကိုပင် တိတ္ထိစသူတို့က အနိဋ္ဌာရုံဟု ထင်မှတ်ခြင်း စသည်တို့လည်း ပရိကပ္ပ အနိဋ္ဌာရုံများပင်တည်း။

ဝိပါက်အမှန် ဇောအပြန်။ ။ဝိပါက်စိတ်တို့၌ အာရုံအားလျော်စွာ သောမနဿ ဥပေက္ခာဝေဒနာ ယှဉ်ပုံမြဲသည်ကို "ဝိပါက်အမှန်" ဟု ခေါ်၍, ဇောစိတ်တို့၌ အာရုံအားလျော်စွာ ဝေဒနာယှဉ်ပုံ မမြဲသည်ကို "ဇောအပြန်" ဟု ပြောစမှတ် ပြုကြသည်၊ ချဲ့ဉုးအံ့ — သဘာဝဣဋ္ဌာရုံ အတိဣဋ္ဌာရုံများကို ရှေးကုသိုလ်ကံကြောင့်သာ တွေ့ကြုံရသောကြောင့် သဘာဝဣဋ္ဌာရုံနှင့် တွေ့ကြုံသောအခါ ကုသလဝိပါက် ဥပေက္ခာသဟဂုတ် သန္တီရဏတဒါရုံများဖြစ်၍, သဘာဝ အတိဣဋ္ဌာရုံနှင့် တွေ့ကြုံသောအခါ ကုသလဝိပါက် သောမနဿသန္တီရဏတဒါရုံများ ဖြစ်ကြ၏၊ သဘာဝအနိဋ္ဌာရုံနှင့် တွေ့ကြုံသောအခါ၌ကား အကုသလဝိပါက် ဥပေက္ခာသဟဂုတ် သန္တီရဏတဒါရုံများ ဖြစ်ကြသည်၊ (ပဉ္စဝိညာဏ် သမ္ပဋိစ္ဆိုန်းတို့မှာ ဝေဒနာအားဖြင့် အကွဲအပြားမရှိ)၊ ဤသို့ ဝိပါက်စိတ်များ၌ အာရုံအလိုက် ဝေဒနာယှဉ်ပုံ မှန်ကြောင်းကို ရည်သန်၍ "ဝိပါက်အမှန်" ဟု ပြောစမှတ်ပြုသည်၊ "သဗ္ဗထာပိ ပနေတ္ထ အနိဋ္ဌေ၊ ပေ၊ သောမနဿသဟဂတာနေဝ" ဟူသော သင်္ဂြိုဟ်၌လည်း ဤအဓိပ္ပါယ်များ ပါဝင်လေသည်။

စိတ်ဖေါက်ပြန်မှု ဟူသော စိတ္တဝိပလ္လာသ, အမှတ်မှားမှု ဟူသော သညာဝိပလ္လာသ, အယူမှားမှုဟူသော ဒိဋ္ဌိဝိပလ္လာသ မကင်းကြသော ပုထုဇဉ်နှင့် ရှေ့ဝိပလ္လာသ ၂ မျိုး မကင်းသေးသော သေက္ခပုဂ္ဂိုလ်တို့ သန္တာန်ဝယ် ဖြစ်လေ့ရှိသော ကုသိုလ် အကုသိုလ်ဇောများသည် တခါတရံ အာရုံအားလျော်စွာ အတိဣဋ္ဌာရုံ၌ သောမနဿဇော, ဣဋ္ဌမဇ္ဈတ္တာရုံ၌ ဥပေက္ခာဇော, အနိဋ္ဌာရုံ၌ ဒေါသဇောဖြစ်လေ့ရှိ၏၊ တရံတခါ၌ကား ထို ဝိပလ္လာသတို့ အတွက်ကြောင့်သော်၎င်း, အနိဋ္ဌာရုံကို ခင်မင်နှစ်သက်ဘိုရာ အကုသိုလ်ကံ ပါလာသောကြောင့်၎င်း, ဘုရားစသော အတိဣဋ္ဌာရုံ၌ တိတ္ထိတို့မှာ ဒေါသဇော စောကြလေ၏၊ မစင် ခွေးကောင်ပုတ်စသော အနိဋ္ဌာရုံ၌ ကျီး လင်းတ တို့မှာ သောမနဿဇော စောကြ၏၊ ထို ဘုရားစသော အတိဣဋ္ဌာရုံနှင့် အနိဋ္ဌာရုံတို့၌ပင် အချို့ စိတ်ဖေါက်ပြန်နေသော အရူး စသူတို့မှာ ဥပေက္ခာဇော စောကြ၏၊ ဤသို့လျှင် ကုသိုလ် အကုသိုလ်ဇောတို့၏ အာရုံသဘောကို အခါခပ်သိမ်း မလိုက်ရောဘဲ ဝေဒနာယှဉ်ပုံ ဘလောင်းဘလဲ ဖြစ်ဟန်ကို ရည်သန်၍ "ဇောအပြန်" ဟု ပြောစမှတ် ပြုကြလေသည်။

[ဆောင်] **ဣဋ္ဌာနိဋ္ဌ, တိဣဋ္ဌတို့, တွေ့ရသောအခါ, ဝေဒနာကား, ဝိပါကတုံ့, အာရုံသဘော, မြဲလိုက်ရောလည်း, ဇောစော ချိန်ကျ, ထိုခဏမှု, မုချဆက်ဆက်, မှန်မထွက်၍, ဝိပါက်အမှန်, ဇော အပြန်သည်, ကျမ်းဂန်မိန့်ခွန်း အစဉ်တည်း။**

ဣဋ္ဌအနိဋ္ဌရောရာ၌ အာရုံယူပုံ။ ။အရာဝတ္ထု တခု၌ကား ဣဋ္ဌ အနိဋ္ဌ ရောလျက် ရှိတတ်၏၊ ထိုသို့ ရောနေရာ၌ ထင်ရှားသော အာရုံကိုသာ အာရုံပြုနိုင်ပေသည်၊ ဥပမာ—ဆင်ပျံတော် မြင်းပျံတော် ရတနာတို့၌ ပဋိသန္ဓေက အဟိတ် ပဋိသန္ဓေ

ဖြစ်သောကြောင့် မူလ အထည်ကိုယ် ပုံသဏ္ဌာန်သည် ကေန် အနိဋ္ဌာရုံတည်း၊ သို့သော် ပဝတ္တိအကျိုးကို ပေးမည့် ကုသိုလ်ကံကြောင့် လှပသော အရေ အဆင်း အသံစသည် ဖြစ်ပေါ်လာပြန်သဖြင့် ထိုပဝတ္တိကမ္မဇဣဋ္ဌရုပ်တွေက မူလ အနိဋ္ဌာရုံကို ဖုံးလွှမ်းလျက်ရှိ၏၊ နှီးဖြင့်ပြုလုပ်၍ ရွှေသားချေးသုတ်ထားအပ်သော အရုပ်ကလေး၌ ပိုး ဖဲ ကတ္တီပါ စသော ဣဋ္ဌာရုံတွေ မွမ်းမံချယ်လှယ် ထားသကဲ့သို့တည်း၊ ဤကဲ့သို့ ဣဋ္ဌ အနိဋ္ဌရောနှော၍ နေရာဝယ် မြင်ရ ကြားရသူတို့၏ စက္ခု ဝိညာဉ်စသည်တို့မှာ အပေါ်ယံ ဣဋ္ဌာရုံများကိုသာ အာရုံပြုရသဖြင့် ကုသလဝိပါက်တွေသာ ဖြစ်ခွင့်ရှိကြတော့သည်၊ မူလ ဣဋ္ဌဖြစ်သော လူ့ခန္ဓာကိုယ်၌ မဖွယ်မရာ နူနာ စသည် စွဲကပ်နေရာ၌ အနိဋ္ဌာရုံကိုသာ အာရုံပြုရပုံကိုလည်း ချဲ့ထွင်ကြည့်ပါ။

တတ္ထာပိ သောမနဿသဟဂတကြိယ ဇဝနာဝသာနေ သော
မနဿသဟဂတာနေဝ တဒါရမဏာနိ ဘဝန္တိ၊ ဥပေက္ခာသဟ
ဂတကြိယဇဝနာဝသာနေ စ ဥပေက္ခာသဟဂတာနေဝ ဟောန္တိ။

ဝိပါက်လည်းအမှန် ဇောလည်းအမှန်။ ။"သောမနဿသဟဂတ ကြိယဇဝနာဝသာနေ၊ ပေ၊ ဘဝန္တိ" ဟူသော သင်္ဂြိုဟ်ပါဠိအရ ကြိယာဇောတို့မည်သည် ပြခဲ့ပြီးသော ဝိပလ္လာသ ၃ မျိုး ကင်းပြီးသော ရဟန္တာအရှင်တို့ သန္တာန်၌သာဖြစ်လေ့ရှိသောကြောင့် ဝိပါက်များကဲ့သို့ အာရုံအားလျော်စွာ အတိဣဋ္ဌာရုံနှင့် တွေ့ကြုံလျှင် သောမနဿကြိယာဇောစော၍, ထို သောမနဿကြိယာဇောနောင် သောမနဿ တဒါရုံကျ၏၊ ဣဋ္ဌမဇ္ဈတ္တာရုံ အနိဋ္ဌာရုံတို့နှင့် တွေ့ကြုံလျှင် ဥပေက္ခာသဟဂုတ်ကြိယာဇောစော၍, ထို ဥပေက္ခာကြိယာဇောနောင် ဥပေက္ခာတဒါရုံများကျသည်၊ ဤသို့လျှင် ကြိယာဇောများလည်း ဝိပါက်ကဲ့သို့ အာရုံ အားလျော်စွာ သောမနဿယှဉ်မှု ဥပေက္ခာယှဉ်မှု မှန်ကန်သောကြောင့် "ဝိပါက်လည်းအမှန်, ဇောလည်းအမှန်" ဟု မိန့်ဆိုကြပြန်လေသည်။

ပရမတ္ထဒီပနီဝါဒ။ ။ကြိယာဇောတို့၏ အာရုံ အားလျော်စွာ သောမနဿ ဥပေက္ခာဝေဒနာနှင့် ယှဉ်ရပုံကို ဤသင်္ဂြိုဟ်ကျမ်းသာမက, အဋ္ဌသာလိနီ အဋ္ဌကထာမှာလည်း မိန့်ဆိုလျက်ရှိ၏၊ ထိုကဲ့သို့ မိန့်ဆိုရာ၌ ပရမတ္ထဒီပနီ၏ အယူကား ဤသို့တည်း-ကြိယာဇောတို့၏ အာရုံအားလျော်စွာ စောရပုံမှာ ပကတိရိုးရာ အခါ၌သာ ဖြစ်သည်၊ ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်များသည် မိမိစိတ်ကို အစိုးတရ ပိုင်နိုင်ကြသည် ဖြစ်၍ အာရုံသဘောသို့ မလိုက်ဘဲ မိမိတို့အလိုအတိုင်း စိတ်ကိုပြုပြင်လိုလျှင် ပြုပြင်၍ ဇောစောနိုင်ကြပေသည်။

ထို့ကြောင့် ဘုရားရှင်သည် ဝက်မယ်ကိုမြင်၍ ပြုံးတော်မူ၏၊ အရှင်မောဂ္ဂလာန်သည် ဂိဇ္ဈကုဋ်တောင်၌ ပြိတ္တာတွေကို မြင်၍ ပြုံးတော်မူ၏၊ ထိုသို့ဖြစ်ရာ၌ ဝက်မယ်နှင့် ပြိတ္တာတို့သည် အနိဋ္ဌာရုံများတည်း၊ ပြုံးတော်မူခြင်းကား ကြိယာသောမနဿ

ဇောများ ဖြစ်၏၊ ထို့ပြင် "ဣဓ ဘန္တေ ဘိက္ခု သစေ အာကင်္ခတိ ပဋိကူလေ အပ္ပဋိကူလသညီ ဝိဟရေယျန္တိ အပ္ပဋိကူလသညီ တတ္ထ ဝိဟရတိ" စသည်ဖြင့် "ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်တို့သည် စက်ဆုပ်ဘွယ် အာရုံကို စက်ဆုပ်ဘွယ် မဟုတ်အောင် ရှု၍နေလိုက နေနိုင်ကြ၏" ဟု ဟောတော်မူအပ်သော သုတ္တန် ပါဠိတော်များကို ထောက်လျှင် ရဟန္တာတို့၏ ကြိယာဇောများလည်း အာရုံပြုအားလျော်စွာ ဝေဒနာမလိုက်ရောဘဲ အလိုရှိသလို စောနိုင်ခွင့်ရှိသည်။

သို့အတွက် သဂြိုဟ်နှင့်တကွ အဘိဓမ္မာ အဋ္ဌကထာတို့၌ စိတ်ကို အထူးမပြုပြင်ဘဲ ဘာသိ ဘာသာ ဇောစောသည့်အခါကို ရည်ရွယ်၍ "ကြိယာဇောတို့၌ အာရုံ အားလျော်စွာ သောမနဿဝေဒနာ ဥပေက္ခာဝေဒနာနှင့် ယှဉ်ရမည်" ဟု ဆိုလိုသည်၊ စိတ်ကိုပြုပြင်၍ အာရုံကို ကြည့်ရှုဆင်ခြင်ရာ၌ကား သုတ္တန်ပါဠိတော်များနှင့်အညီ အနိဋ္ဌာရုံကို အာရုံပြု၍ သောမနဿကြိယာဇော, အတိဣဋ္ဌာရုံကို အာရုံပြု၍ ဥပေက္ခာကြိယာဇောများ စောခွင့်ရှိသည်ဟု ပရမတ္ထဒီပနီ ယူဆလေသည်။

ပရမတ္ထသရူပဘေဒနီ၏ ရှင်းလင်းချက်။ ။ပရမတ္ထသရူပဘေဒနီ၏ ရှင်းလင်းပုံကား–ဘုရားရှင်နှင့် အရှင်မောဂ္ဂလာန်တို့ ဝက်မယ် ပြိတ္တာတို့ကို မြင်တော်မူ၍ ပြုံးတော်မူကြရာ၌ မြင်တော်မူတဲ့အခါ အာရုံတမျိုး, ပြုံးတော်မူတဲ့အခါ အာရုံတမျိုး ဟု ခွဲခြားရမည်၊ အနိဋ္ဌာရုံဖြစ်သော ဝက်မယ် ပြိတ္တာတို့ကို မြင်ရာအခါ၌ အနိဋ္ဌာရုံ အားလျော်စွာ ဥပေက္ခာကြိယာဇော စောသော ဝီထိများ ကျရာ၏၊ ထိုအခါ ပြုံးတော်မမူသေး၊ ထို့နောက် ထိုကဲ့သို့ အံ့သြဘွယ်ရာ ဆန်းကြယ်စွာသော ဂတိ၌ ဖြစ်ရမည့်အကြောင်း မကောင်းသော တရားတို့ ကိုယ်တော်များသန္တာန်မှာ မရှိတော့သဖြင့် ကိုယ်တော်တို့၏ သမ္ပတ္တိဂုဏ်ကို အာရုံပြုလျက် နှစ်သက်သည့်အခါ သမ္ပတ္တိဂုဏ် အတိဣဋ္ဌာရုံ အားလျော်စွာ သောမနဿကြိယာဇော စောသော မနောဒွါရဝီထိများ ဖြစ်ပေါ်ကြပေသည်၊ သို့သော် စိတ်အစဉ်က အင်မတန် လျင်မြန်သောကြောင့် ဝက်မယ် ပြိတ္တာတို့ကို မြင်တော်မူတုန်းမှာပင် ပြုံးရှင်တော်မူကြသကဲ့သို့ ထင်ရလေသည်၊ [စတုတ္ထပါရာဇိကနှင့် လက္ခဏသံယုတ်စသည်ကိုရှု။]

ထို့ပြင်––"ဣဓ ဘိက္ခဝေ ဘိက္ခု သစေ အာကင်္ခတိ ပဋိကူလေ အပ္ပဋိကူလသညီ ဝိဟရေယျန္တိ" စသော သုတ္တန်ပါဠိတော်များအရ ပဋိကူလဖြစ်သော စက်ဆုပ်ဘွယ် အနိဋ္ဌာရုံ သတ္တာကို အပ္ပဋိကူလ (စက်ဆုပ်ဘွယ် မဟုတ်သော အတိဣဋ္ဌာရုံသတ္တာ) ဖြစ်အောင် ကြံဆောင် ဆင်ခြင်ရာ၌ ဝီထိအမျိုးမျိုးပင် ဖြစ်၏၊ ပဋိကူလအာရုံကို ပဌမမြင်ခါစ၌ အနိဋ္ဌာရုံ အားလျော်စွာ ဥပေက္ခာကြိယာဇော ဝီထိများ ဖြစ်ရာ၏၊ ထို့နောက် ၎င်းအနိဋ္ဌာရုံ သတ္တာကို ချစ်မြတ်နိုးအပ်သော ပိယမနာပသတ္တာဖြစ်အောင် မေတ္တာ ကမ္မဋ္ဌာန်းဖြင့် ကြံဆောင် ကြည့်ရှုသည့်အခါ ထိုသတ္တာအပေါ်၌ ဣဋ္ဌ အခြင်းအရာဖြစ်စေ, အတိဣဋ္ဌ အခြင်းအရာဖြစ်စေ ထင်လာ

ပေမည်၊ ထိုအခါ အတိဋ္ဌ အခြင်းအရာဖြစ်လျှင် ထိုသတ္တဝါ၏ အတိဋ္ဌ အခြင်းအရာကို အာရုံပြု၍ သောမနဿ ကြိယာဇောများ စောနိုင်လေသည်။

အာရုံတခု၌ အာရုံပြုသူ၏စိတ်က ဆန်းကြယ်သလောက် ဣဋ္ဌ အတိဣဋ္ဌ အနိဋ္ဌ အခြင်းအရာများ ရနိုင်ပေ၏၊ အလွန်လှပသော အတိဣဋ္ဌ မာတုဂါမကိုပင် အသုဘဖြင့် ဆင်ခြင်က မတင့်တယ်သော အခြင်းအရာ အနိဋ္ဌ အရသာတွေ့သာ ပေါ်လာ၏၊ အလွန် အရုပ်ဆိုးသော အနိဋ္ဌာရုံ သားကလေးကိုပင် မိခင်မေတ္တာဖြင့် သေသေချာချာ ဆင်ခြင်သည့်အခါ ချစ်ခင်ဘွယ်ရာ ဣဋ္ဌာရုံကလေးထင်လာ၏၊ ဤကဲ့သို့ ပုထုဇဉ်တို့ နယ်ပယ်မှာပင် စိတ်ဆန်းကြယ်သလို ပြုပြင် ပြောင်းလွှဲနိုင်လျှင် မိမိစိတ်ကို စိုးပိုင်ပြီးသော ရဟန္တာတို့၏ စိတ်၌ကား ယုံမှားဘွယ် မရှိပြီ၊ ရေနိုင်သော သဘောဥုးစီး ပဲ့သူကြီးသည် ပဲ့တက်ကြီးကို ကြိတ်ကာ ကြိတ်ကာ လိုရာ ရေကြောင်းခရီးသို့ သွားနိုင်သကဲ့ရှင်း, လေနိုင်သော ဂဠုန်ကြီးသည် အတောင်အမြီးကို ညိတ်ကာညိတ်ကာ ပျံလိုရာ လေကြောင်းခရီးကို ပျံနိုင်သကဲ့သို့ရှင်း, မိမိစိတ်ကိုနိုင်ပြီးသော ရဟန္တာအရှင်မြတ်ကြီးတို့လည်း တွေ့သမျှ အာရုံအသီးသီးဝယ် စိတ်တော်ကို ပြုပြင်ပြောင်းလွှဲ၍ အနဲနဲ ဆင်ခြင်တော်မူနိုင်သောကြောင့် မိမိတို့ ပြောင်းလွှဲအပ်သော ဣဋ္ဌ အနိဋ္ဌ အတိဣဋ္ဌ အာရုံအားလျော်စွာ ဥပေက္ခာ သောမနဿနှင့် ယှဉ်သော ကြိယာဇောများ စောနိုင်ကြပေသည်၊ [အကျယ်ကို ပရမတ္ထသရူပနှင့် ဒီပနီတို့မှာရှု။]

ကြိယာဇောနောင် တဒါရုံမလိုသော မူလဋီကာ။ ။ "သောမနဿသဟဂတကြိယဇဝနာဝသာနေ သောမနဿသဟဂတာနေဝ တဒါရမဏာနိ" စသည်ဖြင့် ကြိယာဇောနောင် တဒါရုံချဘိုရာ အဋ္ဌကထာကြီးငယ်တို့မိန့်ဆို စိစစ်ကြသော်လည်း မူလဋီကာကား ကြိယာဇောနောင် တဒါရုံချခြင်းကို အလိုမရှိချေ၊ မူလဋီကာအလိုကို ထင်ရှားစေအံ့-အဟုန်ဖြင့် ဆန်တက် ခုတ်သွားသော သဘော်များနောက်သို့ တအောင့်လောက် ဆန်တက်လိုက်သွားသော ရေအယဉ်ကဲ့သို့, တဒါရုံဝိပါက်စိတ်များလည်း သဘော်လှေပမာ လွန်စွာ လှုပ်လှက် မငြိမ်သက်သော ကုသိုလ် အကုသိုလ်ဇောများ နောက်သို့သာ လိုက်ထိုက်သည်၊ ငြိမ်ငြိမ်သက်သက် ဖက်ခွက်တခုမျောလာရာဝယ် ထိုဖက်ခွက်နောက်သို့ ရေအယဉ် မလိုက်သကဲ့သို့ ထို့အတူ ဖက်ခွက်ပမာ လွန်စွာငြိမ်သက်သော ကြိယာဇောနောက်သို့ တဒါရုံများ မလိုက်ထိုက်ချေ၊ ပဋ္ဌာန်းပါဠိတော်မှာလည်း ကုသိုလ် အကုသိုလ်ဇောနောက်သာ တဒါရုံ ဟောတော်မူ၍ ကြိယာဇောနောင်မှာ ဟောတော်မူချက် မရှိဟု မိန့်ဆိုလေသည်။

အနုဋီကာ မဟာဋီကာ ပရမတ္ထသရူပတို့ဝါဒ။ ။အနုဋီကာပြ (ကေစိ) နှင့်မဟာဋီကာတို့ကား "ကြိယာဇောတို့သည် ကာယဝိညတ် ဝစီဝိညတ်ကို ဖြစ်စေနိုင်သောကြောင့် ငြိမ်ငြိမ်သက်သက် မျောလာသော ဖက်ခွက်နှင့်မတူ, လှုပ်လှုပ်လှက်လှက်

သဘောရှိသည်ဟုပင် ဆိုထိုက်၏၊ ပဋ္ဌာန်းပါဠိတော်၌ ဟောတော်မမူခြင်းမှာ အလို တော် တမျိုးတမည်ကြောင့်သာ ဖြစ်ရာ၏'' ဟု ချေဆိုကြလေသည်၊ ပရမတ္ထသရူပ ဘေဒနီ၌ကား ''ကုသလံ ဝုဋ္ဌာနဿ, အကုသလံ ဝုဋ္ဌာနဿ'' ဟု ဟောတော်မူ သလို "အဗျာကတံ ဝုဋ္ဌာနဿ'' ဟုလည်း အနန္တရပစ္စည်း၌ ဟောတော်မူ၏၊ ဝုဋ္ဌာနအရလည်း ကုသိုလ် အကုသိုလ် ကြိယာ ဇောတို့မှ ထသော တဒါရုံ ဘဝင် စုတိ အားလုံးကိုရ၏၊ ဤသို့ ကြိယာဇောနောင် တဒါရုံကိုပါ ထည့်သွင်း၍ "ဝုဋ္ဌာ နဿ'' ဟု ဟောတော်မူသောအရာ များစွာ ရှိသောကြောင့် "ကြိယာဇောနောင် တဒါရုံမဟော'' ဟူသော စကားကို ပယ်ရှားလေသည်။

> ဒေါမနဿ သဟဂတဇဝနာဝသာနေ စ ပန တဒါရမဏာနိ စေဝ ဘဝင်္ဂါနိ စ ဥပေက္ခာသဟဂတာနေဝ ဘဝန္တိ၊ တသ္မာ ယဒိ သောမနဿ ပဋိသန္ဓိကဿ ဒေါမနဿ သဟဂတ ဇဝနာဝသာနေ တဒါရမဏသမ္ဘဝေါ နတ္ထိ၊ တဒါ ယံကိဉ္စိ ပရိစိတပုဗ္ဗံ ပရိတ္တာရမဏ မာရဗ္ဘ ဥပေက္ခာသဟဂတ သန္တီရဏံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ တ မနန္တရိတွာ ဘဝင်ပါတောဝ ဟော တီတိ ဝဒန္တိ အာစရိယာ။

ဒေါမနဿသဟဂတ၊ ပေ၊ ဥပေက္ခာသဟဂတာနေဝ– ဒေါမနဿ ဝေဒနာသည် မသာယာသောအားဖြင့် အာရုံကို ခံစား၏၊ သောမနဿကား သာယာသော အားဖြင့် အာရုံကို ခံစားသည်၊ ထို့ကြောင့် ဒေါမနဿ ဝေဒနာနှင့် သောမနဿ ဝေဒနာတို့ အချင်းချင်း ရှေ့သွားနောက်လိုက် နီးနှောလို့မရနိုင်၊ ဥပေက္ခာဝေဒနာ ကား သင့်ရုံ တော်ရုံ အာရုံခံစားသဖြင့် ဒေါမနဿ သောမနဿ ၂ ပါးလုံးနှင့် ပင် သင့်တင့် လိုက်ရောနိုင်ပေသည်၊ သို့အတွက် ဒေါမနဿသဟဂုတ်ဇောနောင် တဒါရုံဖြစ်စေ ဘဝင်ဖြစ်စေ ဥပေက္ခာသဟဂုတ်သာ ဖြစ်လေသည်။

တသ္မာ "ယဒိ သောမနဿပဋိသန္ဓိကဿ၊ ပေ၊ တဒါရမဏသမ္ဘဝေါ နတ္ထိ''–တသ္မာ ကို ဥပေက္ခာသဟဂတသန္တီရဏံ ဥပ္ပဇ္ဇတိသို့ လှမ်းစပ်၊ ''ယဒိသောမနဿ၊ ပေ၊ သမ္ဘဝေါ နတ္ထိ''ကား ကြံဆ၍ ပြောဆိုအပ်သော ပရိကပ္ပစကားတည်း၊ ''သော မနဿသဟဂုတ် မဟာဝိပါက်စိတ်ဖြင့် ပဋိသန္ဓေနေခဲ့သူ၏ သန္တာန်ဝယ် တစုံတခု သော အကြောင်းကြောင့် တဒါရုံဖြစ်ခွင့် တကယ်လို့များ မရခဲ့လျှင်'' ဟု ကြံဆ၍ ပြောဆိုလေသည်။

တဒါ ယံကိဉ္စိ၊ ပေ၊ ဥပေက္ခာသဟဂတသန္တီရဏံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ—ထိုသို့ တဒါရုံဖြစ်ခွင့် မရ ခဲ့သော် ထုံးစံအတိုင်းဆိုလျှင် ဒေါသဇောနောင် ဘဝင်ကျရတော့မည်၊ ဘဝင်ကျ ပြန်လျှင်လည်း (တဘဝ၌ ပဋိသန္ဓေ ဘဝင် စုတိ စိတ်တို့ တထပ်ထည်း တူကြရ လေသောကြောင့်) သောမနဿ ပဋိသန္ဓေ နေခဲ့သူဖြစ်၍ သောမနဿဘဝင်ကျရ

လိမ့်မည်၊ ဇို သောမဿ ဘဝင်ကား ဒေါသဇောနှင့် မလိုက်ရောနိုင်ချေ၊ ဤကဲ့သို့ အခက်အခဲ ကြုံတွေ့နေတဲ့အခါ ဒေါသဇောနှင့် သောမနဿဘဝင်တို့၏ အကြား ဝယ် ဆက်သွယ်ပေးဘို့ရာ ဥပေက္ခာ သဟဂုတ်သန္တီရဏစိတ် ဖြစ်ပေါ် လာရ လေသည်။

တံ-မနန္တရိတွာ ဘဝင်္ဂပါတော ဟောတိ—ထို ဥပေက္ခာသဟဂုတ် သန္တီရဏ၏ အခြားမဲ့၌ကား ထုံးစံအတိုင်း သောမနဿဘဝင် ကျနိုင်ပြီ၊ [တံ-မနန္တရိတွာ၌ အနန္တရ သဒ္ဒါသည် အခြားမရှိ-ဟူသော အနက်ကို ဟောသော နာမ်ပုဒ်တည်း၊ ဤနေရာ၌ ကရိယာတ်နက်ကို ဟောသော ဏယပစ္စည်းကို ချေ၍ အနန္တရိတွာဟုပါ၍ ရှိနေသည်၊ သို့အတွက် "တံ-ထိုဥပေက္ခာသဟဂုတ်သန္တီရဏစိတ်ကို၊ အနန္တရိတွာ-အခြားမဲ့ပြု၍" ဟု အနက်ဆို၊ အဓိပ္ပါယ်မှာ "ဥပေက္ခာသဟဂုတ် သန္တီရဏစိတ်၏ အခြားမဲ့၌" ဟု ဆိုလိုသည်။]

ဝဒန္တိ အာစရိယာ—ကျမ်းဆရာတို့သည် တစုံတခုသော အဆုံးအဖြတ်၌ သာဓက မပြနိုင်လျှင် "ဝဒန္တိတိ, ကျောက်ကြီးဖိ" ဆိုကဲ့အတိုင်း ထိုအဆုံးအဖြတ် ပိပြား လေအောင် အာစရိယဝါဒအနေ ဝဒန္တိ ဟူသော ကျောက်တုံးဖြင့် ဖိတတ်ကြလေ သည်၊ ဤဝါဒသည် သင်္ဂြိုဟ်ကျမ်း၌သာမဟုတ်, အဋ္ဌသာလိနီ အဋ္ဌကထာ အဇ္ဈာ ကတဝိပါက အဖွင့်၌လည်း "ယဒါ သောမနဿပဋိသန္ဓိကဿ ပဝတ္တေ ဈာနံ နိဗ္ဗတ္တေတွာ ပမာဒေန ပရိဟီနဇ္ဈာနဿ ပဏီတဓမ္မော မေ နဋ္ဌောတိ ပစ္စဝေက္ခတော ဝိပ္ပဋိသာရဝသေန ဒေါမနဿံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ, တဒါ၊ ပေ၊ ကုသလဝိပါကာဝါ အကု သလဝိပါကာဝါ၊ဥပေက္ခာသဟဂတာဟေတုကမနောဝိညာဏဓာတု (သန္တီရဏံ) ဥပ္ပဇ္ဇတိ" ဟု လာရှိပေသည်။

တဒါရုံကျခွင့်မရသောဝါရများ

၁၊ သောမနဿ ပဋိသန္ဓေ တည်နေခဲ့၍ မိစ္ဆာအယူရှိသူသည် ဘုရားအစရှိ သော အတိဋ္ဌဣ အတိမဟန္တာရုံ, သို့မဟုတ် ဝိဘူတာရုံကို အာရုံပြုလျက် ဒေါသ ဇော စောခဲ့သော်၎င်း, သို့မဟုတ် သောမနဿပဋိသန္ဓေတည်နေသူ၏ အတိဋ္ဌဣ နတ်သမီး စသော အတိမဟန္တာရုံ ဝိဘူတာရုံများကို အာရုံပြုလျက် ရွံ့ကြောက် ထိတ်လန့်သောအားဖြင့် ဒေါသဇော စောခဲ့သော်၎င်း, တဒါရုံ ကျခွင့် မရ၊ ဘာ့ ကြောင့်နည်း....တဒါရုံကျလျှင် အတိဋ္ဌဣာရုံဖြစ်၍ သောမနဿတဒါရုံကျရလိမ့် မည်၊ ထိုသောမနဿတဒါရုံသည် ဒေါသဇောနောင်မဖြစ်ထိုက်၊ ဥပေက္ခာတဒါရုံ ကျဘို့ရန်လည်း "အတိဋ္ဌဣေ ပန သောမနဿသဟဂတာနေဝ" အရ အတိဋ္ဌဣာ ရုံနှင့် မလျော်ကန်ချေ။

၂။ သောမနဿပဋိသန္ဓေ တည်နေသူ၏ သန္တာန်၌ မဟန္တာရုံ အဝိဘူတာရုံ ဖြစ်အံ့, (အတိဋ္ဌဣာရုံဟု သတ်မှတ်ပြဘွယ် မလို, ဘယ်အာရုံမဆို ကာမအာရုံကို

အာရုံပြု၍) ဒေါသဇော စောလျှင် ထိုဒေါသဇောနောင် တဒါရုံမကျကိုက်၊ ["ဝိဘူ တေ.တိမဟန္တေ.စ, တဒါရမဏ.မီရိတံ'' ကို သတိပြု။]

၃။ သောမနဿ ပဋိသန္ဓေနေ၍ ဈာန်ကို ရပြီးမှ ဈာန်လျှောကျသဖြင့် ထိုလျှော ကျလေပြီးသော မဟဂ္ဂုတ်ဈာန်ကို အာရုံပြုလျက် "ငါ၏မွန်မြတ်သော တရားသည် ပျက်ပြားခဲ့ချေပေါ့" ဟု ဒေါသဇောဖြစ်သည့်အခါ မဟဂ္ဂုတ်အာရုံဖြစ်၍ တဒါရုံ မကျထိုက်။

၄။ သောမနဿ ပဋိသန္ဓေနေ၍ ပညတ်အာရုံတခုခုကို အာရုံပြုလျက် ဒေါသ ဇော စောပြန်လျှင် ထိုပညတ်ကို အာရုံပြု၍ တဒါရုံမကျထိုက်၊ [တဒါရုံက ကာမ တရားကိုသာ အာရုံပြုသည်ဟု ဆိုလတံ့။]

ဤသို့ တဒါရုံကျခွင့် မရသော ဇောဝါရ ၄-မျိုး၌ ဒေါသဇောနောင် ဖြစ်၍ ပဋိသန္ဓေနှင့်အလားတူ သောမနဿ မူလဘဝင်လည်း မကျနိုင်၊ ထိုသို့တဒါရုံလည်း မကျ ဘဝင်လည်းမကျသဖြင့် အခက်အခဲကြုံသည့်အခါ ဒေါသဇောနှင့်သောမနဿ ဘဝင်တို့အကြားဝယ် ဆက်သွယ်ပေးဘို့ရာ အာဂန္တုက ဘဝင်ကိစ္စတပ်လျက် ဥပေက္ခာသဟဂုတ် သန္တီရဏစိတ်ဖြစ်ရလေသည်။

[ဆောင်] **သောမနဿ သန္ဓေ,စွဲကပ်နေ၍, ယူလေမိစ္ဆာ, ရှိသူ့မှာလျှင်, လွန်စွာ တင့်ဘိ, အတိဣဋ္ဌံ, တိမဟန္တ,ဝိဘူတဟု, ဗုဒ္ဓအာရုံ,ကြုံသော်ငင်း,.... တကြောင်းက မှု, အဝိဘူတ, မဟန္တဟု, ကာမအာရုံ, ဆုံလေတရပ်,.... သမာပတ်ကို, ရလတ်ပြီးမှ, ကွယ်ပသည့် ဈာန်, အာရုံခံလျှင်း, မယွင်းတခု, ... ပညတ်စုကို, ပြုလေတလော, ... ဒေါသဇောတို့, စောပြီး၍တုံ, တဒါရုံကာ, အာရုံနှင့်သော်, မသင့်တော်ခဲ့, ချင့်မြော် တခင်း, ဘဝင်ဆင်းလည်း, မှုရင်းသန္ဓေ, မလျော်ပေတည့်, သို့နေ ခက်ခဲ, အချက်ထဲဝယ်, ဆက်တွဲဟန်ပြု, အာဂန္တုဟု, တခုဘဝင်, စပ်ကြားဝင်သည်, အရှင်ဆရာ့ မိန့်ခွန်းတည်း။**

ဥပေက္ခာသန္တီရဏ ဘဝင်ကိစ္စတပ်ရပုံ။ ။ "ဒွေ ဥပေက္ခာသဟဂတသန္တီရဏ စိတ္တာနိ ပဋိသန္ဓိ ဘဝင်္ဂစုတိတဒါရမဏသန္တီရဏဝသေန ပဉ္စကိစ္စာနိနာမ"ဟု ကိစ္စ သင်္ဂဟ၌ပြခဲ့သော ၅-ကိစ္စတို့တွင် ပဋိသန္ဓေအခါ စုတိအခါလည်းမဟုတ်, ဒေါသ ဇော၏ အာရုံကို လိုက်၍ယူရာ တဒါရုံဖြစ်ဘို့ အခါလည်းမဟုတ်, သမ္ပဋိစ္ဆိုန်း၏ အခြားမဲ့လည်း မဟုတ်၊ ထို့ကြောင့် ပဋိသန္ဓေ စုတိ တဒါရုံ သန္တီရဏ ၄-ကိစ္စ တပ်၍ ဖြစ်ခွင့်မရချေ၊ ဒေါသဇောနောင် ဤသန္တီရဏစိတ်မှ မဖြစ်လျှင် စိတ်အစဉ် ပြတ်၍ ဘဝအဆုံးသတ်ရတော့မလို ဖြစ်ရကား "ဘဝဿ အင်္ဂံ" ဟူသော ဝစနတ် အရ ဘဝမပြတ်ဘို့ရာ ဥပေက္ခာသန္တီရဏစိတ်တို့ ဘဝင်ကိစ္စတပ်၍ ဖြစ်ကြရ လေသည်။

အာဂန္တုကဘဝင်ခေါ်ရပုံ။ ။ပဋိသန္ဓေစိတ်၏ နောက်မှ စ၍ဖြစ်ခဲ့ကြသော ဘဝင်တို့သည် ပဋိသန္ဓေစိတ်နှင့် တထပ်ထည်း တူကြ၏၊ ထို့ကြောင့် ခန္ဓာအိမ်ပေါ်စကပင် ခန္ဓာအိမ်၌ တည်ရှိသော ဘဝင်များတည်း၊ သို့ဖြစ်၍ ထိုဘဝင်များကို အာဝါသိကဘဝင် (အိမ့်ရှင်ဘဝင်) ဟု ခေါ်ရသည်၊ ဤဥပေက္ခာသန္တီရဏကိုကား ယခုလို အခက်အခဲ ကြုံတွေ့ရာ တရံတခါမှ ပေါ်လာသောကြောင့် အာဂန္တုက (ဧည့်သည်) ဘဝင်ဟု ခေါ်သည်။

ပဋိသန္ဓိဘဝင်ဥ္စဂါထာသည် ယေဘုယျ။ ။ဤပြခဲ့သောနည်းအတိုင်း တရံတခါ အခက်အခဲ ကြုံလာလျှင် မူလပဋိသန္ဓေနှင့် မတူသော အာဂန္တုကဘဝင်လည်း ဖြစ်ရသေးသောကြောင့် ဝိထိမုတ်ပိုင်း၌ လာလတ့်သော "ပဋိသန္ဓိ ဘဝင်ဥ္စ" စသော ဂါထာလည်း ယေဘုယျနည်းဖြင့် များရာကိုလိုက်၍ ဆိုအပ်သော ဂါထာတည်းဟု မှတ်။

ယံကိဉ္စိ ပရိစိတပုဗ္ဗံ ပရိတ္တာရမဏာ-မာရဗ္ဘ။ ။ဤအာဂန္တုကဘဝင် ကျရသော စိတ်အစဉ် မဖြစ်မီ ရှေးမကြာခင်က အလေ့အကျက်များသော (များစွာ စိတ်ဝင်စားထားသော) အာရုံတခုခုရှိလိမ့်မည်၊ ကာမဝိပါက်တို့သည် အာရမဏသင်္ဂဟ၌ ပြသည့်အတိုင်း ကာမတရားကိုသာ အာရုံပြုသောကြောင့် ထိုအာရုံသည် ကာမအာရုံတွင် ပါဝင်သောအာရုံဖြစ်ရမည်၊ ထိုအလေ့အကျက်များသော ကာမအာရုံသည် ဣဋ္ဌအာရုံဖြစ်အံ့, ကုသလဝိပါက် သန္တီရဏစိတ်ဖြစ်၏၊ အနိဋ္ဌာရုံဖြစ်အံ့, အကုသလဝိပါက်သန္တီရဏစိတ် ဖြစ်သည်၊ [အတိဣဋ္ဌာရုံဖြစ်လျှင်လည်း "အတိဣဋ္ဌေ ပန သောမနဿ သဟဂတာနေဝ" နှင့် မညီစေကာမူ ဤကဲ့သို့ အခက်အခဲကြုံရာဝယ် ကုသလဝိပါက် ဥပေက္ခာသန္တီရဏပင် ဖြစ်ရာ၏၊ ဤ တဒါရမဏနိယမ၌ ပြသော စကားစုလည်း ဝိထိစိတ်များအတွက်သာ သတ်မှတ်သော စကားဖြစ်၍ ပဋိသန္ဓေ ဘဝင် စုတိ ကိစ္စအတွက် သတ်မှတ်ချက် မဟုတ်တန်ရာ။]

ပရမတ္ထဒီပနီ။ ။"ပင်ကိုယ်ရင်းက မဟာဝိပါက် ဥပေက္ခာသဟဂုတ် အဖြစ်များလျှင် ထို မဟာဝိပါက် ဥပေက္ခာသဟဂုတ်များလည်း အာဂန္တုက ဘဝင်ကိစ္စ တပ်လျက် မဖြစ်နိုင်ဟု မဆိုသင့်၊ အဋ္ဌကထာ၌လည်း "ကုသိုလ်ဇောနောင် သဟိတ် တဒါရုံ အဖြစ်များနေလျှင် ကုသိုလ်ဇော ဝိထိ အကြားအကြား၌ အကုသိုလ်ဇော စောစေကာမူ ထို အကုသိုလ်ဇောနောင် သဟိတ်တဒါရုံပင် ဖြစ်သည်"ဟု အဆိုရှိ၏၊ အဋ္ဌကထာအလို အကုသိုလ်ဇောနောင် သဟိတ်တဒါရုံ ဖြစ်နိုင်ပါလျှင် တဒါရုံကိုယ်စားကျရသော အာဂန္တုက ဘဝင်လည်း သဟိတ် မဟာဝိပါက်ဘဝင် ဖြစ်သင့်သည်၊ ထို့ကြောင့် အာဂန္တုက ဘဝင်ကိစ္စတပ်လျက် ဥပေက္ခာသဟဂုတ် မဟာဝိပါက် ၄, သန္တီရဏ ၂ အားဖြင့် ၆ ပါးသော စိတ်များ ဖြစ်ခွင့်ရှိသည်" ဟု ပရမတ္ထဒီပနီ မိန့်ဆို၏၊ ယုတ္တိကိုထောက်လျှင် သင့်လောက်ပေသည်။

အာဝဇ္ဇန်းမရှိဘဲ အာရုံယူနိုင်ပုံ။ ။ဤ အာဂန္တုက ဘဝင်စိတ်သည် အလေ့အကျက်များသောအာရုံကို ရှေ့ကဆင်ခြင်ပေးမည့် အာဝဇ္ဇန်းမရှိဘဲယူရာရောက်၏၊ ထိုသို့အာဝဇ္ဇန်းကင်းလျက် အာရုံသစ်ယူနိုင်ကြောင်းကို ရှေးသူဟောင်းတို့ အမိန့်အဆိုမရှိသည် မဟုတ်လောဟု မေး၊ အဖြေကား–များသောအားဖြင့် ထိုထိုဝီထိ၌ အာဝဇ္ဇန်းက ရှေးဦးစွာဆင်ခြင်ပေးမှ အာရုံသစ်ကို ယူနိုင်ကြသည် မှန်ပေ၏၊ သို့သော် "အာဝဇ္ဇန်းမပါလျှင်အာရုံသစ်ကို မယူနိုင်" ဟု ရှေးသူမြတ်တို့ သတ်မှတ်ချက် မရှိ၊ နိရောဓသမာပတ္တိဝီထိခဏ်း၌ သမာပတ်မှ အထတွင် အနာဂါမိဖိုလ်နှင့် အရဟတ္တဖိုလ် စိတ်များသည်အာဝဇ္ဇန်းကင်းလျက်ပင် နိဗ္ဗာန်အာရုံကို ယူနိုင်ကြ၏၊ မဂ္ဂဝီထိ၌ ဂေါတြဘု ဝေါဒါန်တို့သည် အာဝဇ္ဇန်း ကင်းလျက် ယုတ်တရက် နိဗ္ဗာန်ကို အာရုံပြုနိုင်ကြ၏၊ ဤသို့တွေ့ရသဖြင့် ဤအာဂန္တုကဘဝင်၏ အာဝဇ္ဇန်းကင်းလျက် အာရုံယူရသည့်အခင်း၌ စနောင့်စနင်း မရှိထိုက်၊ [အနာဂါမိဖိုလ် စသည်တို့ အာရုံယူပုံကို ထိုထိုဝီထိခဏ်း၌သိရလတ္တံ့။]

[**ဋီကာကျော်**] နိရာဝဇ္ဇံ ကထံ စိတ္တံ, ဟောတိ နေတံ ဟိ သမ္မတံ၊
နိယမော န ဝိနာဝဇ္ဇာ, နိရောဓာ ဖလဒဿနာ။

နိရာဝဇ္ဇံ-အာဝဇ္ဇန်းကင်းလျက်၊ စိတ္တံ-စိတ်သည်၊ ကထံဟောတိ- အဘယ်မှာဖြစ်သင့်ပါအံ့နည်း၊ ဧတံ-ဤ အာဝဇ္ဇန်းကင်းလျက် စိတ်ဖြစ်ခြင်းကို၊ နသမ္မတံ-ရှေးသူမြတ်တို့ အသိအမှတ် မပြုအပ်သည် မဟုတ်ပါလော၊ (ဤကား စောဒနာ)။ အာဝဇ္ဇာ-အာဝဇ္ဇန်းကို၊ ဝိနာ-ကြဉ်၍၊ နိရောဓာ-နိရောဓသမာပတ်မှ၊ ဝုဋ္ဌဟန္တဿထသော ပုဂ္ဂိုလ်၏၊ ဖလဒဿနာ-အနာဂါမိ အရဟတ္တဖိုလ်တို့၏ ဖြစ်ပုံကိုတွေ့ရခြင်းကြောင့်၊ နိယမော-အာဝဇ္ဇန်းကင်းလျက် မဖြစ်နိုင်ဟူသော သတ်မှတ်ချက်သည်၊ န-မရှိချေ၊ (ဤကားအဖြေ)။

တထာ ကာမာဝစရဇဝနာဝသာနေ ကာမာဝစရ သတ္တာနံ
ကာမာဝစရ ဓမ္မေသွေဝ အာရမဏဘူတေသု တဒါရမဏံ
ဣစ္ဆန္တီတိ။

ကာမာဝစရဇဝနာဝသာနေ တဒါရမဏံ ဣစ္ဆန္တိ—ကာမာဝစရဓမ္မေသွေဝ မှ ဧဝသဒ္ဒါသည် "ကာမာဝစရဇဝနာဝသာနေ ဧဝ, ကာမာဝစရသတ္တာနံ ဧဝ"ဟု ရှေ့သို့လည်း လိုက်၏၊ ကာမဇော၏အဆုံး၌သာ တဒါရုံကိုအလိုရှိကြသည်, "အပ္ပနာဇော၏ အဆုံးမှာ အလိုမရှိကြ"ဟူလို၊ ချဉ်းအံ့—သွားနိုင် လာနိုင်ခါစကလေးသူငယ်များသည် နေအိမ်မှ ပြင်ဘက်သို့ ထွက်သည့်အခါ မိမိကိုဖြစ်စေတတ်မွေးဖွားစေတတ်သော မိဘနောက်, သို့မဟုတ် မိဘနှင့်သဘောတူသော ဘကြီးဘထွေးတို့ နောက်သို့သာ လိုက်သွားသကဲ့သို့, ထို့အတူ ကာမတဏှာ အရင်းခံရှိသည့် ကုသိုလ်ကံ အကုသိုလ်ကံကြောင့် ဖြစ်ရသော ကာမဝိပါက် တဒါရုံများလည်း မိမိကို ဖြစ်စေတတ်သော ကာမ ကုသိုလ် အကုသိုလ်ဇော တခုခုနောက်သို့

ဖြစ်စေ,ထိုကာမကုသိုလ် အကုသိုလ်ဇောတခုခုနှင့် ကာမဇောချင်း သဘောတူသော အခြား ကာမကုသိုလ် ကြိယာဇောနှင့် အကုသိုလ်ဇောများ နောက်သို့ ဖြစ်စေ လိုက်ပါလေသည်။

ကာမတဏှာ သန္နိဒါန-ကမ္မနိဗ္ဗတ္တ ဘာဝတော၊
ဇနကံ တံ သမာနံ ဝါ, ဇဝနံ အနုဗန္ဓတိ၊
န တု အညံ တဒါလမ္ဗံ, ဗာလဒါရက လီဠယာ။

ဗာလဒါရကလီဠာယ-ကလေးငယ်၏, စံပယ်သွားလာ, ပုံပမာဖြင့်၊ ကာမတဏှာ သန္နိဒါနကမ္မ နိဗ္ဗတ္တဘာဝတော-ကာမတဏှာလျှင် အရင်းခံရှိသော ကာမကုသိုလ် အကုသိုလ်ကံကြောင့် ဖြစ်ရသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ဇနကံ-မိဘအလား, မိမိကို ဖြစ်စေတတ်သော၊ ဇဝနံဝါ-ကာမကုသိုလ် အကုသိုလ်ဇောတခုခုသို့ရင်း၊ တံသမာနံ-ထိုကာမကုသိုလ် အကုသိုလ်ဇောနှင့် သဘောတူသော၊ဇဝနံဝါ-ဘထွေး ဘကြီး, ပမာမှီးဘွယ်, အသွယ်သွယ်သော ကာမကုသိုလ်ကြိယာ အကုသိုလ်ဇောများသို့ရင်း၊ အနုဗန္ဓတိ-လိုက်တတ်၏၊ အညံ-တပါးသော အပ္ပနာဇောနောက်သို့၊ နတု-မလိုက်သည်သာ၊[“လီဠာယ”ဟု ဆိုလိုလျက် ဆန်းနေတဲ့အောင်“လီဠယာ” ဟု ဆိုထားသည်။]

ကာမာဝစရသတ္တာနမေဝ တဒါရမဏံ ဣစ္ဆန္တိ—ကာမသတ္တဝါတို့ သန္တာန်၌သာ တဒါရုံကိုအလိုရှိကြသည်, “ဗြဟ္မာတို့သန္တာန်၌ တဒါရုံကို အလိုမရှိကြ” ဟူလို၊ ချဲဉ္ဉးအံ့-ကာမပဋိသန္ဓေနှင့် တဒါရုံတို့သည် ကာမဝိပါက်ချင်း တူမျကြ၏၊ အရင်းခံ မျိုးစေ့ရှိမှသာ ကျရာ ကာမပုဂ္ဂိုလ် သန္တာန်၌သာလျှင် ပဝတ္တိအကျိုးဆက် တဒါရုံ ကာမဝိပါက်များ ဖြစ်ပေါ်နိုင်သည်၊ ဗြဟ္မာတို့သန္တာန်၌ကား ထိုကဲ့သို့ အရင်းခံ ကာမပဋိသန္ဓေမျိုးစေ့ မကျခဲ့သဖြင့် ကာမဝိပါက် တဒါရုံ (သစ်ပင်)များ မပေါ်ပေါက်နိုင်ချေ။

ဗီဇဿာဘာဝတော နတ္ထိ, ဗြဟ္မာနံပိ ဖလဿ ဟိ၊
ပဋိသန္ဓိမနော ဗီဇံ, ကာမာဝစရသညိတံ။

ဗီဇဿ-အကြောင်းရင်းခံ, ကာမပဋိသန္ဓေ ဟူသော မျိုးစေ့၏၊ အဘာဝတော-မရှိခြင်းကြောင့်၊ ဗြဟ္မာနံပိ-ဗြဟ္မာတို့ သန္တာန်၌လည်း၊ တဒါလမ္ဗံ-တဒါရုံသည်၊ နတ္ထိ-မရှိနိုင်၊ ဟိ-မှန်၏၊ ကာမာဝစရသညိတံ-ကာမာဝစရ အမည်ရှိသော၊ ပဋိသန္ဓိမနော-ပဋိသန္ဓေစိတ်သည်၊ ဖလဿ—ဤပဝတ္တိအကျိုးဆက် ကာမဝိပါက်တဒါရုံ၏၊ ဗီဇံ-မျိုးစေ့ပေတည်း။

မျိုးစေ့မရှိဘဲ ဝိပါက်တချို့ဖြစ်ပုံ။ ။ကာမပဋိသန္ဓေဟူသော အရင်းခံမျိုးစေ့ မရှိသည့်အတွက် ပဝတ္တိအကျိုးဆက် တဒါရုံကာမဝိပါက်များ မဖြစ်နိုင်လျှင်, စက္ခုသောတ

ဝိညာဉ်နှင့် သမ္ပဋိစ္ဆိုန်း သန္တီရဏဝိပါက်များလည်း ဗြဟ္မာတို့ သန္တာန်မှာ မဖြစ်နိုင်ရာ ရောက်၏၊ ကာမဝိပါက် ပဝတ္တိအကျိုးဆက်ချင်း တူပါလျက် ထို စက္ခုဝိညာဉ်စသော ဝိပါက်များကား အဘယ့်ကြောင့် ဗြဟ္မာတို့ သန္တာန်၌ ဖြစ်နိုင်ပါသနည်း ဟု မေး အဖြေကား-ဗြဟ္မာတို့ သန္တာန်၌ စက္ခုန္ဒြေ သောတိန္ဒြေ ဖြစ်ခြင်း၏ အာနုဘော်ကြောင့် စက္ခုဝိညာဏ် သောတဝိညာဏ်တို့ ဖြစ်နိုင်ကြ၏၊ ဒွါရဝီထိတို့ ထူးခြားကွဲလွဲရာ၌ စိတ္တနိယာမ ဓမ္မတာသဘောကြောင့် သမ္ပဋိစ္ဆိုန်း သန္တီရဏတို့လည်း ဖြစ်နိုင်ကြပေသည်။

ချဲ့ဦးအံ့—ဗြဟ္မာတို့သန္တာန်၌ စက္ခုန္ဒြေ သောတိန္ဒြေဟူသော ပသာဒရုပ်များ မဖြစ် မနေရ, မုချဖြစ်ကြရလေပြီ၊ (ဖြစ်ခြင်း၏ အကြောင်းကို ဈာနာဒိတ္တယံနတ္တိ အဖွင့်ကြည့်)၊ ထိုသို့ စက္ခုန္ဒြေ သောတိန္ဒြေဖြစ်လျှင် ဆိုင်ရာအာရုံများ ထိခိုက်သဖြင့် စက္ခုဝိညာဉ် သောတဝိညာဉ်တို့လည်း ဖြစ်ကြတော့မည်သာ၊ ထိုစက္ခုဝိညဉ် သောတ ဝိညဉ်တို့အတွက် စက္ခုဒွါရဝီထိ သောတဒွါရဝီထိ ဟု ကွဲပြားပါလျှင် စိတ္တနိယာမ ဓမ္မတာအတိုင်း ထို ဝီထိနှင့် သက်ဆိုင်သော သမ္ပဋိစ္ဆိုန်း သန္တီရဏဝိပါက်များ လည်း ဖြစ်ကြရလေသည်၊ ထို့ကြောင့် ဋီကာကျော်၌ "ဣန္ဒြိယပ္ပဝတ္တိအာနုဘာဝ တော ဒွါရဝီထိဘေဒေ စိတ္တနိယာမတောစ" ဟု မိန့်ပြီ၊ ဣန္ဒြိယပ္ပဝတ္တိအာနုဘာဝ တော-စက္ခုန္ဒြေ သောတိန္ဒြေတို့ ဖြစ်ခြင်း၏ အာနုဘော်ကြောင့်ငှင်း (စက္ခုဝိညာဉ် သောတဝိညာဉ်တို့အတွက် အကြောင်းပြချက်)၊ ဒွါရဝီထိ ဘေဒေ-ဒွါရဝီထိ ကွဲပြား ရာ၌၊ စိတ္တနိယာမတောစ-စိတ်၏ ဖြစ်မြဲဓမ္မတာကြောင့်ငှင်း (သမ္ပဋိစ္ဆိုန်း သန္တီရဏ တို့အတွက် အကြောင်းပြချက်)၊ စက္ခုဝိညာဏာဒီနံ-စက္ခုဝိညာဉ် အစရှိသော ကာမဝိပါက်တို့၏၊ အဘာဝေါ-မဖြစ်ရာသည်၊ နာပဇ္ဇတိ-မရောက်။

ကာမာဝစရဓမ္မေသွေဝ အာရမ္မဏဘူတေသု တဒါရမ္မဏံ ဣစ္ဆန္တိ– ကာမတရားကို အာရုံပြုရာ၌သာ တဒါရုံကို အလိုရှိကြသည်, မဟဂ္ဂုတ်လောကုတ္တရာ ပညတ်များ ကို အာရုံပြုရာ၌ တဒါရုံကို အလိုမရှိကြ၊ ချဲ့ဦးအံ့—သခင်တယောက်၏ ကျွန်မမှ မွေးဖွားရသော "သားပေါက်" ကလေးသည် များစွာသော ကိစ္စ၌ မိခင်အလိုသို့ မလိုက်နိုင်ဘဲ မိခင်အထက်က သခင့်အလိုသို့သာ လိုက်ရှာရသကဲ့သို့,ထို့အတူ သခင် နှင့်တူသော ကာမတဏှာ အရင်းခံ၍ ကာမကုသိုလ် အကုသိုလ်ကံ တည်းဟူသော ကျွန်မမှ မွေးဖွားရသော တဒါရုံကာမဝိပါက် တည်းဟူသော သားပေါက်ကလေး သည် ကာမတဏှာ တည်းဟူသော သခင်အလိုကျအောင် ကာမအာရုံကိုသာ အာရုံပြုရလေသည်။

ကာမဇောနောက်သို့ လိုက်ရာ၌ ဥပမာပြခဲ့သော ထို ကလေးငယ်သည် မိဘ ဆွေမျိုးနောက်သို့ လိုက်လေ့ရှိသော်လည်း အိမ်၏ အနီးအပါး သွားလာနေကျ အရပ်များသို့ သွားတဲ့အခါ၌သာ လိုက်၍, တောင်ကြို တောင်ကြား စစ်မြေပြင် စသော အရပ်များသို့ သွားတဲ့အခါဝယ် မလိုက်သကဲ့သို့, ထို့အတူ တဒါရုံဝိပါက် တို့သည် ကာမဇောနောက်သို့ လိုက်လေ့ရှိပါသော်လည်း,မိမိအာရုံပြုနေကျ(အလေ့

အလာ များသော) ကာမအာရုံကို ထိုကာမဇောတို့က အာရုံပြုတဲ့အခါ၌သာ ကာမဇောနောက်သို့ လိုက်၍ မိမိလေ့လာနေကျ မဟုတ်တဲ့ မဟဂ္ဂုတ် လောကုတ္တရာ ပညတ်များကို အာရုံပြုတဲ့အခါ၌မူကား ထိုကာမဇောများ နောက်သို့ပင် အစဉ် မလိုက်ချေ။

ဌာနေ ပရိစိတေယေဝ, တံ ဇ္ဇဒံ ဗာလကောဝိယ၊
အနုယာတိ န အညတ္ထ, ဟောတိ တဏှာဝသေန ဝါ။

ဗာလကော-သူငယ်သည်၊ ပရိစိတေ - သွားလာမပြတ် လေ့ကျက်အပ်သော၊ ဌာနေ ယေဝ-အိမ်အနီးအပါး အရပ်များ၌သာလျှင်၊ တံ-ထိုမိဘနောက်သို့၊ အနုယာတိဝိယ-အစဉ်တစိုက် လိုက်သကဲ့သို့၊ အညတ္ထ-လေ့လာမများ တပါးသော အရပ်၌၊ နအနုယာတိ ဝိယ-အစဉ်တစိုက် မလိုက်သကဲ့သို့၊ တထာ-ထို့အတူ၊ ဇ္ဇဒံ-ဤတဒါရုံသည်၊ ပရိစိတေ-မပြတ်မလပ် လေ့ကျက်အပ်သော၊ ဌာနေယေဝ-ကာမအာရုံတည်းဟူသော အရပ်၌သာလျှင်၊ တံ-ထိုကာမဇောနောက်သို့၊ နအနုယာတိ-အစဉ်တစိုက် မလိုက်ပါချေ၊ တဏှာဝသေနဝါ-ကာမတဏှာနှင့် စပ်သဖြင့်လည်း၊ ဇ္ဇဒံ-ဤတဒါရုံသည်၊ ဟောတိ-ဖြစ်၏။

ကာမမေဇဝနသတ္တာလမ္ဗနာနံ နိယမေသတိ— ကား ကာမာဝစရဇဝနာဝသာနေ စသော စုဏ္ဏိယကို အကျဉ်းချုပ်သော သင်္ဂဟဂါထာတည်း၊ ကာမအာရုံဟူရာ၌ ပဉ္စဒွါရ၌ အတိမဟန္တာရုံ, မနောဒွါရ၌ ဝိဘူတာရုံများတည်း၊ မဟန္တာရုံ စသည်နှင့် အဝိဘူတာရုံမှာ တဒါရုံမကျ ဟု ပြလို၍ "ဝိဘူတေ တိမဟန္တေစ" ဟု မိန့်တော်မူသည်၊ ထို့ကြောင့် ကာမဇော, ကာမသတ္တာ, အတိမဟန္တ ဝိဘူတဖြစ်သော ကာမအာရုံ, ဤအမှတ်အသားသုံးပါးစုံမှ တဒါရုံကျသည် ဟု မှတ်၊ သို့သော် ဤအင်္ဂါသုံးပါးစုံတိုင်း အမြဲတဒါရုံ ကျရမည်ဟုလည်း မမှတ်သင့်၊ ပစ္စုပ္ပန်ဂတိနိမိတ်ကို အာရုံပြုသော မနောဒွါရ မရဏာသန္နဝိထိများ၌ ကာမဇော, ကာမသတ္တာ, အတိမန္တ ကာမအာရုံမှန်ပါလျက် တဒါရုံမကျဘဲ စုတိ၍ ထိုပစ္စုပ္ပန်အာရုံကိုပင် ပဋိသန္ဓေသစ်နှင့် ဘဝင် ၆ ချက် ခန့်တို့ အာရုံပြုကြောင်းကို ဝိဘာဂ်ဋ္ဌကထာ, အဋ္ဌကထာကဏ္ဍ မူလဋီကာတို့ ဖွင့်ပြကြလေသည်၊ ဤစကားအရ ကာမဇော မဟုတ်လျှင် ဝိဘူတာရုံပင် ဖြစ်သော်လည်း တဒါရုံမကျ, ကာမသတ္တာ မဟုတ်လျှင် ဝိဘူတ အတိမန္တာရုံပင် ဖြစ်သော်လည်း တဒါရုံ မကျ, ဟု အဓိပ္ပါယ်ရ၏၊ ဗြဟ္မာတို့ သန္တာန်မှာ စိတ်ဓာတ် (ဘဝင်) ကလည်း သာ၍သန့်ရှင်း, စက္ခုသောတပသာဒတို့ကလည်း အထူးကြည်လင်ခြင်းကြောင့် ကာမသတ္တာတို့ထက်ပင် ဝိဘူတာရုံ အတိမဟန္တာရုံ ဝိထိတို့ အဖြစ်များပေမည်၊ ထို့ကြောင့် ဗြဟ္မာတို့အတွက် တဒါရုံမကျသော ဝိဘူတာရုံ အတိမဟန္တာရုံ ဝိထိများကိုလည်း ဝီထိဆိုရိုး၌ ပြထားပေသည်။

ဇဝနေသု စ ပရိတ္တဇဝနဝီထိယံ ကာမာဝစရဇဝနာနိ သတ္တက္ခတ္တုံ ဆက္ခတ္တုမေဝ ဝါ ဇဝန္တိ၊ မန္ဒပ္ပဝတ္တိယံ ပန မရဏကာလာဒီသု ပဉ္စဝါရမေဝ၊ ဘဂဝတော ပန ယမကပါဋိဟာရိယကာလာဒီသု လဟုကပ္ပဝတ္တိယံ စတ္တာရိ ပဉ္စ ဝါ ပစ္စဝေက္ခဏစိတ္တာနိ ဘဝန္တိ တိပိ ဝဒန္တိ။

ဇဝနနိယမ။ ။''ပရိတ္တဇဝန၊ ပေ၊ သတ္တက္ခတ္တုံ ဆက္ခတ္တုမေဝဝါ'' ၌ ဧဝကို သတ္တက္ခတ္တုံ၌လည်း လိုက်စေ၊ ထိုသတ္တက္ခတ္တုံဝေ၌ ဝေသဒ္ဒါဖြင့် ''ပကတိရိုးရာ အခါဝယ် ကာမဇောတို့ ၇ ကြိမ်ထက် ပိုလွန်၍ မစောရ'' ဟု ကန့်၍ ဆက္ခတ္တုမေဝ၌ ဝေသဒ္ဒါဖြင့် ''ပကတိရိုးရာ အခါဝယ် ကာမဇောတို့ ၆ ကြိမ်အောက်လည်း လျော့၍ မစောရ'' ဟု ကန့်သည်၊ ဝါသဒ္ဒါကား တခုမဖြစ်လျှင် တခုဖြစ်ရမည် ဟု စီရင်သော ဝိကပ်အနက် ရှိ၏၊ ထို့ကြောင့် ''ပကတိရိုးရာအခါဝယ် ကာမဇောတို့ ၇ ကြိမ်သော်လည်း စောနိုင်၏, သို့မဟုတ် ၆ ကြိမ်သော်လည်း စောနိုင်၏''ဟု မှတ်။

မန္ဒပ္ပဝတ္တိယံ ပန မရဏကာလာဒီသု ပဉ္စဝါရမေဝ—''မရဏကာလာ, အာဒိမှာ ဖြင့် မုစ္ဆာတရှိ, ဝိသညိနှင့်, အတိတရုဏ, စသည်ကာလ, ဟူသမျှ, ယူရမှတ်လေလော'' ဟု အခြေပြု၍ ဆိုခဲ့ပြီ၊ ထိုတွင် မုစ္ဆာကာလဟူသည် သစ်ပင်မှကျခြင်း, ရေနစ်မွန်းခြင်း, အနာရောဂါ ပြင်းစွာနှိပ်စက်ခြင်း စသော ဒုက္ခကြီးတို့ကြောင့် မိန်းမောတွေဝေ သေယ်ဇောဖြင့် မျောနေရာ အခါမျိုးတည်း၊ ဝိသညီဘူတ ကာလ ဟူသည် အလမ္ပုသာနတ်သမီး အတွေ့ကြောင့် ဣသိသိင်္ဂရသေ့ မေ့သလို ပီတိဟုန် ခွေ့သဖြင့် မေ့နေရာအခါ, နတ် ဘီလူး ပြိတ္တာတို့ ဖမ်းစားသဖြင့် မေ့နေရာအခါ, အလွန်အကြူး အရက်မူးသဖြင့် ရူးမေ့နေရာအခါ, အိပ်ချင်မူးတူးဖြစ်လျက် အိပ်မက်မက်နေရာအခါ ဤသို့ စသည်ဖြင့် ပကတိရိုးရာ အမှတ်သညာမျိုးမှ ကင်းကွာခိုက် အခါမျိုးတည်း၊ အတိတရုဏကာလဟူသည် အမိဝမ်း၌ ကိန်းအောင်းစဉ်အခါ, ဖွားပြီးစအခါ စသော အလွန်နုနယ်သေးရာ အခါမျိုးတည်း၊ ဤသို့ စသည်ဖြင့် ပကတိရိုးရာအခါကဲ့သို့ စိတ်ဓာတ် ထက်ထက်မြက်မြက် မရှိနိုင်သော အခါမျိုးကို မရဏ ကာလာဒီသု၌ အာဒိအရ ယူလေ။

မန္ဒပ္ပဝတ္တိယံ—''မန္ဒံ ဟုတွာ ပဝတ္တိ မန္ဒပ္ပဝတ္တိ'' မန္ဒံ-နုံ့နဲ့သည်၊ ဟုတွာ-ဖြစ်၍၊ ပဝတ္တိ-ဖြစ်ခြင်းတည်း၊ မန္ဒပ္ပဝတ္တိ-နုံ့နဲ့သည်ဖြစ်၍ ဖြစ်ခြင်း၊ ပကတိရိုးရာအခါကဲ့သို့ စိတ် မထက်သန်ဘဲ အဟုန်ရော့ရှဲနုံ့နဲ့နဲ့ဖြစ်နေရာအခါကို မန္ဒပ္ပဝတ္တိ ဟု ဆိုသည်၊ ထိုစကားမှန်၏-မရဏကာလစသည်၌ ဝတ္ထုရုပ် အားနည်းခြင်းကြောင့် စိတ်တို့ အဟုန်ရော့ရှဲ နုံ့နဲ့နဲ့ဖြစ်ရလေသည်။

ချဲ့ဉုံးအံ့—စိတ်တို့သည် ပင်ကိုယ် သဘောအားဖြင့် ''အားရှိသည်-အားမရှိဘူး'' ဟု မဆိုနိုင်ရာ, ဝတ္ထုရုပ်ကို အစွဲပြု၍ အားရှိ အားမဲ့ ဖြစ်ရလေသည်၊ ပကတိရိုးရိုး အခါကိုပင် လေးလေးနက်နက် စဉ်းစားကြည့်လျှင် ကျန်းကျန်းမာမာ

နှင့် စားသောက် အိပ်စက် ကောင်းသည့်အခါ၌ စိတ်တို့လည်း အင်အားပြည့်ဝ အားရှိကြသကဲ့သို့ ဖြစ်၍, အနည်းငယ် မကျန်းမမာ အစားအသောက် အအိပ် အစက် ပျက်သည့်အခါ၌မူ စိတ်များလည်း အင်အား လျော့ပါးသကဲ့သို့ ဖြစ်ပုံမှာ သိသာ၏၊မရဏာကာလစသည်တို့၌ကား အပြင်းအထန် ဒုက္ခကိုခံရသဖြင့် ကိုယ်ခန္ဓာ တခုလုံးပင် အင်အားလျော့ပါးရကား စိတ်၏မှီရာ ဟဒယဝတ္ထုရုပ်လည်း အင်အား လျော့ပါးလျက်ရှိသည်၊ ထိုအင်အားလျော့ပါးသော ဝတ္ထုရုပ်ကို မှီတွယ်၍ ဖြစ်ရသော ဇောတို့ကား အဘယ်မှာ အဟုန်ပြင်းထန်နိုင်တော့အံ့နည်း၊ မခိုင်မြဲသော သံလမ်းပေါ်မှာ ခုတ်သွားရသော မီးရထားကဲ့သို့ ဇောစိတ်အများပင် အဟုန် ရှော့ရှဲ နုံ့နဲ့နဲ့ရှိကြပေမည်သာ၊ အလမ္ဗုသာ အတွေ့ကြောင့် ဇုလသိဂ်မေ့ရာ၌ကား ပီတိဓါတ် အဟုန်လှိုင်းကြောင့် ရုပ်ခန္ဓာကြီးလည်း ခတ်ထိုင်းထိုင်း ဖြစ်နေလေသည်၊ ထို့ကြောင့် ပကတိအခါမျိုးကဲ့သို့ အားရပါးရ ၆ ကြိမ် ၇ ကြိမ် မစောနိုင်ကြဘဲ ၅ ကြိမ်မျှသာ စောနိုင်လေသည်၊ ထိုသို့ အဟုန်အင်အား နည်းပါးသည့်အတွက် ကြောင့်ပင်လျှင် ဤမုစ္ဆာမရဏာသန္နဇောတို့ ပဋိသန္ဓေအကျိုးပေးစွမ်းနိုင်လောက် အောင် ကမ္မပထ မမြောက်ဟု ဖွင့်ဆိုကြလေသည်၊ [ပဉ္စဝါရမေဝဟု ပေသဒ္ဒါဖြင့် ပိုင်းဖြတ်၍ အတိအကျ သတ်မှတ်ထားသော်လည်း မူလဋီကာ၌ ၄ ကြိမ်စော ကြောင်းကို မိန့်ဆိုသေး၏။]

အချို့အယူအဆနှင့် ဤကျမ်း၏ဝါဒ။ ။ဋီကာကျော်၌ "ယေဘုယျေနသတ္တက္ခတ္တုံ ဇဝတိ" တုန်းက "မုစ္ဆာမရဏာသန္နကာလေသု ဆာပဉ္စပိ ဇဝနာနိ ပဝတ္တန္တိ" ဖြင့် မုစ္ဆာကာလ၌ ၆ ကြိမ် စောကြောင်းကို ဖွင့်ဆိုပြီးလျှင် "မရဏကာလာဒီသုတိ အာဒိသဒ္ဒေန မုစ္ဆာကာလံ သင်္ဂဏှာတိ" ဖြင့် မုစ္ဆာကာလ၌ ၅ ကြိမ်စောဟန်ကို ဖွင့်ပြပြန်သဖြင့် ရှေ့နောက် သင့်တန်အောင် ဋီကာကျော်ကို မလွန်ဆန်လိုကြသော ဆရာတို့သည် "မရဏာကာလကဲ့သို့ အလွန်တွေဝေရာ အတိမုစ္ဆာကာလ၌ ၅ ကြိမ်, သာမန်လောက် တွေဝေရာ သာမညမုစ္ဆာကာလ၌ ၆ ကြိမ်" ဟု မုစ္ဆာ ၂ မျိုး ခွဲပြ၍ ဋီကာကျော်ကို ထောက်ခံကြလေသည်၊ အဋ္ဌကထာကြီးနှင့် သင်္ဂြိုဟ်ကျမ်း အဆိုမှာ ၆ ကြိမ်ကို မုစ္ဆာကာလအတွက် ဆိုသည်မဟုတ်, ပကတိ အခါမှာပင် ၆ ကြိမ် စောသင့်ကြောင်းကို ပြလိုရင်း ဖြစ်သည်၊ သာဓကကို "ယေဘုယျေန သတ္တက္ခတ္တုံ" တုန်းက ပြခဲ့ပြီ၊ ထို့ကြောင့် "ပရိတ္တဇဝနာနိ သတ္တက္ခတ္တုံ ဆက္ခတ္တုံ မေဝဝါဇဝန္တိ" ကား ကာမဇောတို့ ပကတိကာလ၌ စောပုံကို ပြသော စကား တည်း၊ မန္ဒပ္ပဝတ္တိယံ ပန မှစ၍ ဘဂဝတော ပန ယမကပါဋိဟာရိယကာလာဒီသု တိုင်အောင်သော ဝါကျကား ကာမဇောတို့ ဝိကတိကာလ၌ စောပုံကို ပြသော စကားတည်း ဟု ခွဲခြား၍ မှတ်ရာ၏။

ယမကပါဋိဟာရိယ--ယမက=အစုံ+ပါဋိဟာရိယ=တန်ခိုးပြာဋိဟာ၊ "ရေနှင့်မီး အစုံအစုံထွက်အောင် ဖန်ဆင်းနိုင်သော တန်ခိုးတော်" ဟူလို၊ "ပဋိပက္ခေ ဟရ

တီတိ ပါဋိဟာရိယံ'' ပဋိပက္ခ-ဆန့်ကျင်ဘက်တို့ကို၊ ဟရတိ-ပယ်ဖျက် နှိပ်နင်း တတ်၏၊ ဣတိ-ထိုကြောင့်၊ ပါဋိဟာရိယံ-ပါဋိဟာရိယမည်၏၊ ဤ ဝစနတ်၏အရ တုပြိုင် ရန်ဖက်သူတို့ကို နှိပ်နင်းတတ်သော ဈာန်အဘိညာဉ် တန်ခိုးကို (သဏ္ဍတ အသံထွက်လိုက်၍) ပြာဋိဟာရိယ ဝါ-ပြာဋိဟာ ဟု ခေါ်သည်၊ ယမကပါဋိဟာ ရိယကာလာဒိသု၌ အာဒိသဒ္ဒါဖြင့် အရှင်မောဂ္ဂလာန်၏ နန္ဒောပနန္ဒ နဂါးမင်းကို ဆုံးမသော အခါစသော အရေးတကြီးအခါများကိုယူ၊ စတ္တာရိ ပဥ္စဝါ၌ တိက္ခိန္ဒြိယ (ထက်မြက်သော ပညိန္ဒြေရှိသူ) အတွက် ၄ ကြိမ်, မုဒိန္ဒြိယ (နုံ့ညံ့သော ပညိန္ဒြေ ရှိသူ) အတွက် ၅ ကြိမ် ဟု အနုဋီကာ ခန့်မှန်း၏၊ ဘုရားရှင်အတွက် ၄ ကြိမ်, သာဝကများအတွက် ၅ ကြိမ် ဟုလည်း ခန့်မှန်းကြ၏။

ရေမီးအစုံ ထွက်လာပုံ။ ။''ပါဒကဈာန်,အဓိဋ္ဌာန်နှင့်, တဘန် ပါဒက,ဖြစ်ပြီး မှ, ကျတုံ အဘိညာ''ဟူသည်နှင့်အညီ ဘုရားရှင်သည် ယမိုက်ပြာဋိဟာကို ပြတော် မူလိုသော် မီးအစု ဖြစ်ပေါ်စေခြင်း၄ါ တေဇောကသိုဏ်းကို အာရုံပြု၍ စတုတ္ထဈာန် (သမာပတ်)ကိုဝင်စားတော်မူ၏၊ထိုစတုတ္ထဈာန် သမာပတ်မှ ထတော်မူ၍ ထိုဈာန်၌ ပါသော ဥပက္ခာ ဧကဂ္ဂတာ ဈာန်အင်္ဂါကိုဆင်ခြင်သော ဤပစ္စဝေက္ခဏာဝီထိများ ဖြစ်ပေါ်လာလေသည်၊ (ဤပစ္စဝေက္ခဏာဝီထိများ၌ ပါသော ဇောတို့သည် အရေး ကြီးသော ကိစ္စဖြစ်၍ ၄-ကြိမ်မျှဖြင့် ပြီးစီးရလေ၏)၊ ထို့နောက် အထက်ပိုင်း ကိုယ် တော်မှ မီးအစု ထွက်ပေါ်လာစေသတည်းဟု မိဋ္ဌာန်တော်မူသော အဓိဋ္ဌာန (ပရိကမ္မ) ဝီထိဖြစ်၏၊ (ဤဝီထိအခိုက်မှာ မီးအစု မယွက်လာသေး)၊ ထို့နောက် စတုတ္ထဈာန်ကို တဘန် ဝင်စားပြန်၏၊ ဈာန်မှထ၍ ရှေးနည်းအတိုင်း ဈာန်အင်္ဂါ တို့ကို ဆင်ခြင်သော ပစ္စဝေက္ခဏာဝီထိများဖြစ်၏၊ ထို့နောက် အဘိညာဉ်ဝီထိ ဖြစ်၏၊ ဤအဘိညာဉ်ဝီထိ၏ အစွမ်းကြောင့် အထက်ပိုင်း ကိုယ်တော်မှ မီးအစု ထွက်ပေါ်လာလေသည်၊ အောက်ပိုင်းကိုယ်တော်မှ ရေအယဉ် ထွက်ပေါ်လာစေ ဘို့ရန်လည်း အာပေါကသိုဏ်းကို အာရုံပြု၍ ရှေးနည်းအတိုင်း ဖြစ်ရပြန်၏၊ထိုဝီထိ များ အကြားအကြား၌ ဘဝင်များစွာမကျဘဲ, ၂-ကြိမ်လောက်သာ ကျခွင့်ရ၏၊ ဤသို့ မီးအစုဖြစ်ဘို့ရန် ဝီထိစဉ်တမျိုး, ရေအယဉ်ဖြစ်ဘို့ရန် ဝီထိစဉ်တမျိုး ဖြစ်သော် လည်း, စိတ်အစဉ်မှာ အလွန်လျင်မြန်သည့်အတွက် ကြည့်ရှုရသူတို့က မီးနှင့်ရေ စုံဘက်၍ တပြိုင်နက် ထွက်လာသည်ဟု ထင်ရလေသည်၊ ဤကဲ့သို့ တပြိုင်နက် ထင်ရ လောက်အောင် အလွန်အရေးကြီးစွာ ဖန်ဆင်းရသော အခါဖြစ်၍ ဈာန်အင်္ဂါကို ဆင်ခြင်သော ပစ္စဝေက္ခဏာဇောတို့လည်း ၄-ကြိမ်လောက်မျှဖြင့် ကိစ္စပြီးအောင် စောကြရလေသည်၊ [ဤပစ္စဝေက္ခဏာဇောဟူသည် ကာမဇောပင် ဖြစ်ရကား လဟုကပဝတ္တိအခါ မဟုတ်လျှင် ၇-ကြိမ်ပင် စောခွင့်ရှိသည်။]

အာဒိကမ္မိကဿ ပန ပဌမကပ္ပနာယံ မဟဂ္ဂတဇဝနာနိ အဘိညာ ဇဝနာနိ စ သဗ္ဗဒါပိ ဧကဝါရမေဝ ဇဝန္တိ၊ တတော ပရံ ဘဝင်္ဂပါတော။

အာဒိကမ္မိကဿ ပန ပဌမကပ္ပနာဇဝနံ မဟဂ္ဂတဇဝနာနိ ကေဝလံ ရမေဝ— ဤ ဝါကျမှ စ၍ နောက်လာမည့်ဝါကျများကား အပ္ပနာဇောများကို သတ်မှတ်သော စကားတည်း၊ "အာဒိကမ္မေ နိယုတ္တော" အရ ကမ္မဋ္ဌာန်းအားထုတ်စ ပုဂ္ဂိုလ်ကိုဓင်း, ဈာန်ရစ ပုဂ္ဂိုလ်ကိုဓင်း, အာဒိကမ္မိကပုဂ္ဂိုလ် ဟု ခေါ်၏၊ ပဌမဈာန်ကို အားထုတ်၍ ပဌမဆုံးရတဲ့အခိုက်မှာ အာဒိကမ္မိကပုဂ္ဂိုလ်မည်၏၊ ထို့နောက် ပဌမဈာန်ကို ထပ်ကာထပ်ကာ ဝင်စားသည့်အခါ အာဒိကမ္မိက ပုဂ္ဂိုလ်ဟု မခေါ်ရတော့ပြီ၊ ဒုတိယဈာန်ကို အားထုတ်၍ ပဌမဆုံးရတဲ့အခါ ဒုတိယဈာန်အတွက် အာဒိကမ္မိက ပုဂ္ဂိုလ်ဟု ခေါ်ရပြန်၏၊ အထက်အထက် ဈာန်များကို ပဌမဆုံးရတဲ့အခါလည်း ဤနည်းပင်တည်း၊ ဤသို့ ပဌမဆုံးဖြစ်သော အပ္ပနာဇောကိုပင် ပဌမက အပ္ပနာဟု ခေါ်သည်၊ "အာဒိကမ္မိကပုဂ္ဂိုလ်၏ ပဌမအပ္ပနာဇော စောရာကာလ၌ မဟဂ္ဂုတ် ဇောတို့ တကြိမ်စီသာ စောကြသည်"ဟူလို၊ [အာဒိကမ္မေ–အစဆုံး အားထုတ်မှု ဈာန်ရမှု၌၊ နိယုတ္တော–ယှဉ်သောပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ အာဒိကမ္မိကော–မည်၏၊ "ပထမေ ပဝတ္တာ ပဌမကာ, ပဌမကာ စ သာ အပ္ပနာ စာတိ ပဌမကပ္ပနာ" ပဌမေ–ပဌမ အကြိမ်၌၊ ပဝတ္တာ–ဖြစ်သောအပ္ပနာသည်၊ ပဌမကာမည်၏။]

အဘိညာဇဝနာနိစ သဗ္ဗဒါပိ ကေဝလံ ရမေဝ—အဘိညာဉ်ဇောတို့ကား ပဌမဆုံး ရခါစ၌ဖြစ်စေ, နောင်အထပ်ထပ် အသုံးပြုရာ၌ဖြစ်စေ, အခါခပ်သိမ်း တကြိမ်သာ စောလေသည်၊ [သဗ္ဗဒါပိကို ရှေ့က မဟဂ္ဂတ ဇဝနာနိနှင့် မတွဲစပ်မိစေနှင့်၊ မဟဂ္ဂုတ်ဇောတို့ကား အခါခပ်သိမ်း တကြိမ်စောသည်မဟုတ်, ပဌမ ရစ၌သာ တကြိမ်စော၍ နောက်ထပ် ဝင်စားရာ၌ အကြိမ်များစွာ စောကြောင်းကို ဆိုလတံ့၊] ဆက်ဉုးအံ့ — မဟဂ္ဂုတ်ဇောတို့သည် ပဌမ ရခါစ၌ (ဖွားခါစ ကလေးသူငယ် အလား) အင်အား နည်းပါးခြင်းကြောင့် မိမိနောက်၌ ထပ်၍ အပ္ပနာဇောဖြစ်ဖို့ရန် အာသေဝနသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးမပြုနိုင်၊ ထို့ကြောင့် ပဌမ အပ္ပနာဇောတို့ တကြိမ်သာ စောရသည်၊ အဘိညာဉ်ဇောတို့ကား ဆိုင်ရာတန်ခိုး အမျိုးမျိုးကို ဖြစ်စေခြင်း သိရခြင်း ကိစ္စရှိ၏၊ ထိုကိစ္စကိုလည်း တကြိမ်ထည်းဖြင့် ပြီးအောင် ဆောင်ရွက်နိုင်သောကြောင့် နောက်ထပ် အပိုဖြစ်ဘွယ် မလိုတော့ပြီ။

[ဆောင်] **ရှေးဦး ရခါ, အပ္ပနာ ဝယ်, လွန်စွာ အင်အား, နည်းလေငြား ၍,**
ဆက်ပွား အနေ, အပ္ပနာရှေ ဆောင်, အာသေ သတ္တိ, မရရှိ ခဲ့, အဘိ
ညာဉ် ဇော, တို့သဘော ကား, နှစ်လောမထပ်, တကြိမ်မြတ် ဖြင့်,
တပ်အပ်ကိစ္စ, ပြီးစေရ ၍, ပဌမ အပ္ပနာ, အဘိညာ သည်, မှန်စွာ,
တကြိမ် စောသတည်း။

စတ္တာရော ပန မဂ္ဂုပ္ပါဒါ ကေစိတ္တက္ခဏိကာ၊ တတော ပရံ ဒွေ
တီဏိ ဖလစိတ္တာနိ ယထာရဟံ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ၊ တတော ပရံ ဘဝင်္ဂပါတော။

စတ္တာရော ပန မဂ္ဂုပ္ပါဒါ ကေစိတ္တက္ခဏိကာ တတော ပရံ ဒွေတီဏိ ဖလစိတ္တာနိ ယထာရဟံ—မဂ်စိတ်တို့သည် ဝရဇိန်လက်နက် မိုးကြိုးစက်ကဲ့သို့ ဆိုင်ရာ ကိလေသာကို တချက်ထည်းဖြင့် အပြီးတိုင် ပယ်သတ်နိုင်သောကြောင့် တကြိမ်မျှသာ ဥပါဒ်ရိုး ဖြစ်ရိုးရှိကြသည်၊ ထိုမဂ် တကြိမ်စောပြီးနောက် ဖိုလ်ဇော ၂ ကြိမ် ၃ ကြိမ်ဖြစ်၏၊ ယထာရဟံ ဟု ဆိုသောကြောင့် မန္ဒပညပုဂ္ဂိုလ်၌ ၂ ကြိမ်, တိက္ခပညပုဂ္ဂိုလ်၌ ၃ ကြိမ်စောသည်၊ ထင်ရှားစေအံ့—သမာပတ် ဝင်စားခိုက် မဟုတ်သော ပကတိရိုးရာအခါ၌ ဇောတို့သည် ၇ ကြိမ်သာ အလွန်ဆုံး စောနိုင်ကြ၏၊ အပ္ပနာဇောဝါရတုန်းက ပြခဲ့သည့်အတိုင်း မန္ဒပညပုဂ္ဂိုလ်၌ ပရိကံ ဥပစာ အနုလုံ ဂေါတြဘု ဟု ဥပစာရသမာဓိဇောက ၄ ကြိမ်စောခဲ့ပြီ၊ ထို့နောက် မဂ်တကြိမ် ဖိုလ် ၂ ကြိမ် ဆိုလျှင် ၇ ကြိမ်ပြည့်၏၊ တိက္ခပညပုဂ္ဂိုလ်၌ ဥပစာ အနုလုံ ဂေါတြဘု ဟု ၃ ကြိမ်သာ စောခဲ့သေး၏၊ ထို့နောက် မဂ်တကြိမ် ဖိုလ် ၃ ကြိမ် စောမှ ၇ ကြိမ် ပြည့်၏၊ ထို့ကြောင့် ''ဒွေတီဏိ ဖလစိတ္တာနိ ယထာရဟံ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ'' ဟု မိန့်တော်မူသည်။

[ဝိသုဒ္ဓိမဂ်] သတ္တစိတ္တပရမာ စ ကောဝဇ္ဇနဝီထိ၊ တသ္မာ ယဿ ဒွေ အနုလောမာနိ (ဥပစာ နှင့် အနုလုံ), တဿ တတိယံ ဂေါတြဘု, စတုတ္ထံ မဂ္ဂစိတ္တံ, တီဏိ ဖလစိတ္တာနိ ဟောန္တိ၊ ယဿ တီဏိ အနုလောမာနိ (ပရိကံ ဥပစာ အနုလုံ), တဿ စတုတ္ထံ ဂေါတြဘု, ပဉ္စမံ မဂ္ဂစိတ္တံ, ဒွေ ဖလစိတ္တာနိ ဟောန္တိ၊ တေန ဝုတ္တံ ဒွေ တီဏိ ဝါ ဖလစိတ္တာနိ ဥပ္ပဇ္ဇန္တီတိ။

နိရောဓသမာပတ္တိကာလေ ဒွိက္ခတ္တုံ စတုတ္ထာရုပ္ပဇဝနံ ဇဝတိ။ တတော ပရံ နိရောဓံ ဖုသတိ၊ ဝုဋ္ဌာနကာလေ စ အနာဂါမိဖလံ ဝါ အရ ဟတ္တဖလံ ဝါ ယထာရဟာ မေကဝါရံ ဥပ္ပဇ္ဇိတွာ နိရုဒ္ဓေ ဘဝင်္ဂပါတောဝ ဟောတိ၊ သဗ္ဗထာပိ သမာပတ္တိဝီထိယံ ဘဝင်္ဂ သောတောဝိယ ဝီထိနိယမော နတ္ထီတိကတွာ ဗဟူနိပိ လဗ္ဘန္တီတိ။

နိရောဓသမာပတ္တိကာလေ—''နိရုဇ္ဈန္တိ နိရောဓော, သမာပဇ္ဇန္တိ သမာပတ္တိ, နိရောဓော ဧဿ သမာပတ္တိ, နိရောဓသမာပတ္တိ, နိရောဓသမာပတ္တိယာ ကာလော နိရောဓသမာပတ္တိကာလော'' ဤသဒ္ဒါနည်းအရ စိတ်စေတသိက် စိတ္တဇရုပ်တို့ အခိုက်အတန့်မျှ ချုပ်ငြိမ်းနေခြင်းကို နိရောဓသမာပတ်သို့ ကောင်းစွာရောက်သည် ဟု ခေါ်၏၊ ထိုထိုသမာပတ်သို့ ရောက်လိုတဲ့အခါ များသောအားဖြင့် လူသူကင်းသော ဆိတ်ငြိမ်ရာအရပ်သို့ ဝင်ရောက်ရ၏၊ ထိုထိုသမာပတ်ဖြင့် နေခြင်းသည် ဈာနလာဘီ အရိယာပုဂ္ဂိုလ်၏ စည်းစိမ်ခံစားခြင်း တမျိုးပင်ဖြစ်၏၊ အင်မတန်ချမ်းသာ၏၊ ထိုသို့ ဆိတ်ငြိမ်နေရာအရပ်သို့ ဝင်ရောက်၍ ခံစားခြင်းကိုပင် ''သမာပတ်ဝင်စားသည်'' ဟု မြန်မာတို့က ခေါ်စမှတ်ပြု၏၊ ဝင်ရောက်ခံစားကို ''ဝင်စား'' ဟု ဆိုသည်၊ [နိရောဓသမာပတ္တိကာလေ၌ သမာပတ်ဝင်စားခိုက်ကို မယူဘဲ, ဝင်စား

ခါနီးအခါကို သမိပူပစာအားဖြင့် ယူရမည်၊ ထို့ကြောင့် ''ဒွိက္ခတ္တုံ စတုတ္ထာရုပ္ပ ဇဝနံ ဇဝတိ'' ဟု ဆိုသည်၊ ''နိရောဓသမာပတ် ဝင်စားခါနီး၌ စတုတ္ထအာရုပ္ပ ဇောတို့ ၂ ကြိမ်စောသည်'' ဟူလို၊ ဤမှနောက်၌ မှတ်ဘွယ်ကို ဝိထိခဏ်း၌ သိရလတံ့။]

[''အနာဂါမိဖလံဝါ အရဟတ္တဖလံဝါ ယထာရဟမေကဝါရံ ဥပ္ပဇ္ဇိတွာ နိရုဒ္ဓေ'' ဟူသော စကားရပ်ဝယ် အနာဂါမိဖလံ အရဟတ္တဖလံတို့ကို နိရုဒ္ဓေ၌ စာစပ်ရမည်၊ ထိုသို့ စပ်ရာ၌ သဒ္ဒထုံးစံမှာ ဝိဘတ်တူမြဲဖြစ်၏၊ ဤ၌ ဖလံက ပဌမာ, နိရုဒ္ဓေက သတ္တမီ ဖြစ်သောကြောင့် သဒ္ဒါနေပုံမှာ အဆင်မပြေသကဲ့သို့ ဖြစ်၏၊ ထို့ကြောင့် ဖလံ၌ ဝိဘတ္တိဝိပလ္လာသ (သတ္တမီက ပဌမာ ပြန်နေသည်) တနည်း ပဌမာ ဝိဘတ်ကို လက္ခဏာအနက်၌ သတ်သည်ဟု ကြံ။]

သဗ္ဗထာပိ သမာပတ္တိဝီထိယံ၊ ပေ၊ ဗဟူနိပိလဗ္ဘန္တိ—''သမာပဇ္ဇိတဗ္ဗာ-ကောင်းစွာ ရောက်အပ် (ဝင်စားအပ်) ၏'' အရ ကောင်းစွာ ရောက်အပ်သော ဈာန် ဇော အစဉ်ကို ဈာနသမာပတ္တိဝီထိ, ဖိုလ်ဇောအစဉ်ကို ဖလသမာပတ္တိဝီထိဟု ခေါ်၏၊ ထို သမာပတ္တိဝီထိများ၌ ဈာန် ဇောအစဉ် ဖိုလ် ဇောအစဉ် မည်မျှဖြစ်ရမည်ဟု မှတ်သား၍ မဖြစ်နိုင်၊ ဈာန်ဇော ဖိုလ်ဇောတို့ များစွာပင် ဖြစ်ခွင့်ရှိလေသည်၊ ဗဟူနိပိ၌ ပိသဒ္ဒါဖြင့် အနည်းငယ်ကို ဆည်း၏၊ ထို့ကြောင့် သမာပတ်ဝင်စားမှု၌ အလေ့ အလာမရသေးခင် ၂ ကြိမ် ၃ ကြိမ်ခန့်လည်းဖြစ်၏၊ အလေ့အလာ များသည့် အခါ နေ့ရောညဉ့်ပါ ဈာန်ဇော ဖိုလ်ဇောများ ဆက်ကာ ဆက်ကာ ကုဋေကုဋာ မရေသာအောင် ဖြစ်နိုင်သည်ဟုမှတ်၊ [ဣတိကတွာ၌ ကတွာဝယ် တွာပစ္စည်းကို ဟိတ်အနက်မှာ သက်စေ၍ ဣတိတသ္မာနှင့် အနက်တူ ''ဣတိကတွာ-ဤအကြောင်း ကြောင့်''ဟု အနက်ဆိုရိုးပြုကြသည်။]

ဒုဟေတုကာနမဟေတုကာနဉ္စ ပနေတ္ထ ကြိယဇဝနာနိ စေဝ အပ္ပနာဇဝနာနိ စ န လဗ္ဘန္တိ၊ တထာ ဉာဏသမ္ပယုတ္တဝိပါကာနိ စ သုဂတိယံ၊ ဒုဂ္ဂတိယံ ပန ဉာဏဝိပ္ပယုတ္တာနိ စ မဟာဝိပါကာနိ န လဗ္ဘန္တိ။

ပုဂ္ဂလဘေဒ။ ။မည်သည့် ပုဂ္ဂိုလ်သန္တာန်၌ မည်သည့်စိတ်များ ရထိုက်သည်ဟု ပုဂ္ဂိုလ် တကျိပ်နှစ်ယောက်ဖြင့် ခွဲခြား၍ ရထိုက်သော စိတ်များကို ပြလိုသော အခဏ်းပင်ဖြစ်၏၊ သို့သော် မရထိုက်သော စိတ်များကို ရှေးဦးစွာ ပယ်နုတ်လိုက်က ရထိုက်သော စိတ်များကို အလွယ်တကူ သိနိုင်သည်သာမက, မရထိုက်သော စိတ်များလည်း ထင်ရှားသည့် အတွက် မရထိုက်သော စိတ်များကို ဖေါ်ထုတ် ပြသွားလိမ့်မည်။

ဒုဟေတုကာန မဟေတုကာနဉ္စ— ''ဒွေဟေတူ ယေသံတိ ဒုဟေတုကာ'' ပဋိသန္ဓေနေတုန်းက အလောဘ အဒေါသ ဟူသော ယှဉ်ဘက်ဟိတ် ၂ ပါးရှိသော မဟာဝိပါက် ဉာဏဝိပ္ပယုတ်စိတ်ဖြင့် ပဋိသန္ဓေနေခဲ့သူကို ဒွိဟိတ် (ဒုဟိတ်) ပုဂ္ဂိုလ်ဟု ခေါ်၏၊ ''နတ္ထိဟေတူ ယေသံ တိ အဟေတုကာ'' ယှဉ်ဘက်ဟိတ် မရှိသော အဟိတ်ဝိပါက်စိတ်ဖြင့် ပဋိသန္ဓေနေခဲ့သူကို အဟိတ်ပုဂ္ဂိုလ်ဟု ခေါ်၏၊ ထို အဟိတ်တွင်လည်း အပါယ်ဒုဂ္ဂတိ ၄ ဘုံ၌ အဟိတ်ကုသလဝိပါက် ဥပေက္ခာသန္တီရဏစိတ်ဖြင့် ပဋိသန္ဓေနေသူကို ဒုဂ္ဂတိ အဟိတ်ပုဂ္ဂိုလ်, ကာမသုဂတိဘုံ၌ အဟိတ်ကုသလဝိပါက် ဥပေက္ခာသန္တီရဏစိတ်ဖြင့် ပဋိသန္ဓေနေသူကို သုဂတိ အဟိတ်ပုဂ္ဂိုလ်ဟု ခေါ်သည်။

ကြိယဇဝနာနိစေဝ အပ္ပနာဇဝနာနိစ နလဗ္ဘန္တိ–ကြိယာဇောသည် ရဟန္တာများသန္တာန်၌သာဖြစ်၏၊ အပ္ပနာဇောကား ဈာန် မဂ် ဖိုလ် ဇောများတည်း၊ ထိုဒွိဟိတ်နှင့် အဟိတ်ပုဂ္ဂိုလ်များသည် ထိုဘဝ၌ ဈာန် မဂ် ဖိုလ် ရဘို့အတွက် မြော်လင့်ဘွယ် မရှိချေ၊ ဘာ့ကြောင့်နည်း....ညံ့ဖျင်းသော ပဋိသန္ဓေဝိပါက်က တားမြစ်လျက် ရှိသောကြောင့်တည်း၊ ဤစကားနှင့်စပ်၍ ''ကမ္မ ကြေသ, ဝိပါကနှင့်, အရိယာ ဥပဝါ, အာဏာဝီတိက္ကမံ, ဤငါးတန်, မှတ်ရန် အန္တရာယ်များ'' အရ-အန္တရာယ် ၅ ပါးကိုမှတ်သားထိုက်၏။

ကမ္မန္တရာယ်, ကိလေသန္တရာယ်။ ။မာတုဃာတက စသော ပဉ္စာနန္တရိယကံနှင့် ဘိက္ခုနီမ၌ မိစ္ဆာစာရကျူးလွန်မှု အကုသိုလ်ကံသည် ကမ္မန္တရာယ်မည်၏၊ ပဉ္စာနန္တရိယကံထိုက်သူမှာ ဈာန် မဂ် ဖိုလ်သာ မက, နောက်ဘဝ၌ သုဂတိကိုပင် ရခွင့်မရှိ၊ ဘိက္ခုနီမ၌ မိစ္ဆာစာရပြုသူကား ဈာန် မဂ် ဖိုလ်သာ မရသည်၊ ကောင်းမွန်စွာ နေထိုင်လျှင် သုဂတိဘဝကိုကား ရနိုင်သေး၏၊ ကိလေသာ ၁၀ ပါးတွင် ပါဝင်သော နိယတမိစ္ဆာဒိဋ္ဌိသည် ကိလေသန္တရာယ်မည်၏၊ ဤနိယတမိစ္ဆာဒိဋ္ဌိအယူရှိသူများလည်း တမလွန်ဘဝ၌ သုဂတိဘဝကိုမျှ ရခွင့်မရှိ၊ ဥဘတောဗျည်းပဏ္ဍုက်များလည်း လွန်ကဲသော ကိလေသာရှိကြသည့်အတွက် ဝိပါကန္တရာယ်၌ မသွင်းဘဲ ဤ ကိလေသန္တရာယ်၌ ဝိသုဒ္ဓိမဂ်သွင်းသည်။ [ပဉ္စာနန္တရိယနှင့် နိယတမိစ္ဆာဒိဋ္ဌိတို့ အကြောင်းကို ဝီထိမုတ်ပိုင်း ကမ္မစတုက္ကမှာရှု။]

ဝိပါကန္တရာယ်။ ။အဟိတ် ဒွိဟိတ် ပဋိသန္ဓေ ဝိပါက်စိတ်သည် ဝိပါကန္တရာယ်မည်၏၊ ညံ့ဖျင်းသောမျိုးစေ့ကြောင့် မအောင်မမြင် ပေါက်ခဲ့ရသော သစ်ပင်သည် မည်မျှလောက်ပင် ရေစင်သွန်းလောင်းသော်လည်း ကြီးကျယ်မြင့်မား ဖွင့်ထွားဘို့ရာ မြော်လင့်ဘွယ် မရှိတော့သကဲ့သို့, ထို့အတူ ညံ့ဖျင်းသောကံကြောင့် အဟိတ် ဒွိဟိတ် ပဋိသန္ဓေ နေခဲ့ရသူမှာ မျိုးစေ့ဖြစ်သော ပဋိသန္ဓေဝိပါက်ကိုယ်က မအောင်

မြင်သောကြောင့် ထိုဘဝအတွက် ဈာန် မဂ် ဖိုလ် တရားဖြင့် စည်ကားဘို့အချက် မရှိတော့ပြီ၊ ကောင်းမွန်စွာ ကျင့်ကြံ နေထိုင်ပါမူ တမလွန်၌ သုဂတိဘဝကိုကား ရနိုင်ပါသေး၏။

အရိယူပဝါဒန္တရာယ်။ ။အရိယာပုဂ္ဂိုလ်မှန်း သိသည်ဖြစ်စေ မသိသည်ဖြစ်စေ, ယုတ်မာသော စိတ်ထားဖြင့် အရိယာပုဂ္ဂိုလ်ကို စွပ်စွဲကဲ့ရဲ့ခြင်းသည် အရိယူပဝါဒန္တရာယ် မည်၏၊ နတ်ရွာနိဗ္ဗာန် မဂ် ဖိုလ် ဈာန်၏ အန္တရာယ်ဖြစ်၏၊ ထိုပုဂ္ဂိုလ် မရှိလျှင် သင့်လျော်သော လူကြီးသူမ သံဃာများထံသို့ သွား၍ အကျိုးအကြောင်း ပြောပြ တောင်းပန်လျှင် (အယုတ်သဖြင့် ထို ပုဂ္ဂိုလ်၏ သင်းချိုင်းသို့ သွားရောက် တောင်းပန်လျှင်) အန္တရာယ် ပြေပျောက်နိုင်၏၊ ကောင်းမွန်စွာ ကျင့်ကြံ နေထိုင် သူများကိုလည်း မပြစ်မှားမိစေရ, အရိယူပဝါဒကံတမျှ အပြစ်ကြီးလေးလှ၏။

အာဏာဝီတိက္ကမန္တရာယ်။ ။''သဉ္စိစ္စ အာပန္နာ အာပတ္တိယော အာဏာဝီတိက္ကမန္တရာယောနာမ'' ဟူသော အရိဋ္ဌသိက္ခာပဒ ဋ္ဌကထာနှင့်အညီ လွန်ကျူးလိုသော စေတနာဖြင့် သင့်ရောက်အပ်သော အာပတ်သည် အာဏာဝီတိက္ကမန္တရာယ်မည် ၏၊ ''ဘုရားရှင်၏ အာဏာတော်ကို ကျူးကျော်စော်ကားပြစ်'' ဟူလို၊ ပါရာဇိက ပြစ်သင့်လျှင် လူမထွက်သမျှ, သံဃာဒိသ်ပြစ်သင့်လျှင် ပရိဝါသ်မာနတ် မဆောက် တည်သမျှ, ကြွင်းသောအာပတ် ပြစ်သင့်လျှင် ဒေသနာမကြားသမျှ (တပါးသော ရဟန်းအား အပြစ်သင့်မိကြောင်းကို မပြောပြသမျှ) ထိုအန္တရာယ်မှ မကင်းလွတ်၊ ထိုအန္တရာယ် မကင်းက သုဂတိဘဝနှင့် ဈာန် မဂ်ဖိုလ်ကို ရဘို့ရာ အခွင့်မရှိတော့ ချေ၊ ဤဘဝမှ စုတေလျှင် အပါယ် ၄ ပါးတွင် ထိုက်ရာသို့ သွားရလိမ့်မည်၊ ဤ အချက်အလက်ကို စဉ်းစားမိကြသဖြင့် စာပေ ကျွမ်းကျင်သော ပုဂ္ဂိုလ်အများပင် ကိုယ့်စိတ်ကို မနိုင်၍ လူ့ဘောင်မှာ နေထိုင်ကြလေပြီ။

သို့သော် ပုထုဇဉ်အလိုက် စိတ်ကိုမထိမ်းနိုင်၍ အပြစ်သင့်ပြီးနောက် ဆိုင်ရာ ဝိနည်းလမ်းကြောင်းဖြင့် ကုစားပါလျှင် ထိုအပြစ်များ ကင်းစင်နိုင်သောကြောင့် မဖြစ်အောင်လည်း စောင့်စည်း, မတော်တဆ ဖြစ်မိပြန်လျှင်လည်း ဆိုင်ရာ ဝိနည်း ကံအရ ကုစား၍ သဒ္ဓါတရားဖြင့် နေထိုင်သူမှာ ထိုအန္တရာယ်မှ ကင်းရှင်းနိုင်ပါ၏၊ နတ်ရွာ နိဗ္ဗာန် မဂ် ဖိုလ် ဈာန်ကို မတားမြစ်ပါ၊ တချို့ပုဂ္ဂိုလ်များက ယခုကာလ၌ အာပတ်မသင့်အောင် နေထိုင်ခြင်းငှါ ခဲယဉ်းလှသဖြင့် ရသေ့ဘဝနှင့် တရား အားထုတ်လိုကြ၏၊ တရားအားထုတ်လို့ မရနိုင်တဲ့ အာပတ်က တကယ်လွန်ကျူး လို၍ သင့်တဲ့အာပတ်မျိုးဖြစ်၏၊ မတော်တဆ မသိလျက်ဘာသာ သင့်တဲ့အာပတ် မှာ တရား၏ အနှောက်အယှက်မဟုတ်၊ (သံဃဘေဒက္ခန္ဓက ပါဠိတော်၌ အရှင် ဒေဝဒတ် နောက်လိုက်ရဟန်းတို့ မဂ်ဖိုလ်မရခင်က ထုလ္လစ္စယ အာပတ်သင့်နေပုံ ကိုထောက်) တကယ်လွန်ကျူးလိုတဲ့ စေတနာရှိနေသေးလျှင် ရသေ့ဘဝမှာလည်း

တရားမရနိုင်ပါ၊ တရားမရလျှင် ရှိပါစေတော့, အာပတ်နှင့်သေလျှင် အပါယ်သို့ သွားရမည်ဖြစ်၍ ရသေ့ဘဝဖြင့်နေလိုသည်-ဟု ရှိးမယ်ဖွဲ့အံ့၊ စိတ်နေစင်ကြယ်ပါ လျက် မတော်တဆ မသိလိုက်ဘာသာ သင့်နေသော အာပတ်က အပါယ်မချနိုင် ပါ၊ စိတ်နေမစင်ကြယ်ပါမူ ရသေ့ဘဝ လူ့ဘဝမှာကော သက်သာမည်တဲ့လော။

ဘုရားရှင် လက်ထက်တော်တုန်းက အမျိုးကောင်း သားကလေးတယောက် သာသနာ့ဘောင် ဝင်ရောက်လာရာ ဆရာဥပဇ္ဈာယ်များက ''သည်လိုမနေကောင်း ဘူး, သည်လိုမစားကောင်းဘူး'' စသည်ဖြင့် ဝိနည်းလမ်းအရ အမျိုးမျိုးဆုံးမကြ သောကြောင့် မလှုပ်သာ မလှက်သာ လွန်စွာ ကြပ်တည်း ကျဉ်းမြောင်းလျက် အနေအထိုင် ခက်သည့်အတွက် လူထွက်လိုသော ဆန္ဒရှိကြောင်းကို ဘုရားရှင်သိ တော်မူရ၍ ''စိတ်တမျိုးထည်းကိုသာ စင်ကြယ်အောင် စောင့်စည်းလေ'' ဟု မိန့်တော်မူသော်, ဘုရားရှင်၏အမိန့်တော်အရ စိတ်ကိုစောင့်စည်းလိုက်သည့်အခါ များစွာသော အာပတ်တွေ အလိုလို စောင့်စည်းပြီး ဖြစ်နေသည်ကိုသိရ၍ ကြည် လင်ရွှင်ပျလျက် တရားထူးကိုရလေ၏၊ ထို့ကြောင့် မိမိစိတ်က စင်ကြယ်ပါလျှင် သာသနာတော်မှာ အနေအထိုင် မကြပ်လှသောကြောင့် လေးသင်္ချေနှင့် ကမ္ဘာ တသိန်းပါရမီဖြည့်တော်မူလျက် တည်ထောင်တော်မူအပ်သော သာသနာတော်ကို တွေ့ကြုံရတဲ့အခါ တွေ့ကြုံရကျိုး နပ်အောင်သာ သဒ္ဓါတရားဖြင့် ကြိုးစားစောင့် စည်းလျှင် အာဏာဝီတိက္ကမန္တရာယ်ဘေးမှ ကင်းဝေးလွတ်မြောက်၍ သုဂတိဘဝ နှင့် ဈာန် မဂ် ဖိုလ်များကို ပေါက်ရောက်နိုင်ပေသည်။

တထာဉာဏသမ္ပယုတ္တဝိပါကာနိစ သုဂတိယံ–ပြခဲ့ပြီးသော ပုဂ္ဂိုလ် ၃ ယောက်တို့ တွင် သုဂတိဘုံ၌ သုဂတိအဟိတ်နှင့် ဒွိဟိတ်ပုဂ္ဂိုလ် ၂ ယောက်သာ ဖြစ်ခွင့်ရှိသည်၊ ထိုပုဂ္ဂိုလ် ၂ ယောက်သန္တာန်၌ ဉာဏသမ္ပယုတ် မဟာဝိပါက်စိတ် ၄ ပါးလည်း မရထိုက်၊ ဘာ့ကြောင့်နည်း-မူလရင်း ပဋိသန္ဓေက ညှံ့ဖျင်း ထိုင်းမှိုင်းသောကြောင့် တည်း၊ ထို့ကြောင့် ပရမတ္ထ ဝိနိစ္ဆယကျမ်း၌-''ဉာဏပါကာ နဝတ္တန္တိ, ဇဠတ္တာ မူလသန္ဓိယာ'' ဟု-မိန့်ပြီ။ မူလသန္ဓိယာ-မူလရင်း ပဋိသန္ဓေ၏၊ ဇဠတ္တာ-ညှံ့ဖျင်းခဲ့ သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ဉာဏပါကာ-ဉာဏသမ္ပယုတ် မဟာဝိပါက်စိတ်တို့သည်၊ နဝတ္တန္တိ-မဖြစ်ကုန်။ [မူလရင်း ပဋိသန္ဓေ၏ ညှံ့ဖျင်းပုံကို ဝိပါကန္တရာယ်အတိုင်းသိ။] ဉာဏသမ္ပယုတ္တဝိပါကာနိစ၌ စသဒ္ဒါသည် ရှေ့ဝါကျ၌ ပြအပ်ပြီးသော ကြိယာဇော အပ္ပနာဇောများကို ပြန်၍ပေါင်းသော သမ္ပိဏ္ဍန, တနည်း ဝုတ္တသမုစ္စည်းတည်း။

အချို့ကား-သုဂတိအဟိတ် ပုဂ္ဂိုလ်၌ ပဋိသန္ဓေစိတ်ထက် သာလွန်သော ဉာဏ ဝိပ္ပယုတ် မဟာဝိပါက်စိတ်များ ဖြစ်သလို ဒွိဟိတ်ပုဂ္ဂိုလ်၌လည်း ပဋိသန္ဓေစိတ်ထက် သာလွန်သော မဟာဝိပါက် ဉာဏသမ္ပယုတ်စိတ်များ ဖြစ်နိုင်၏ဟု ဆိုလိုကြသေး၏။

ဒုဂ္ဂတိယံ ပန ဉာဏဝိပ္ပယုတ္တာနိစ မဟာဝိပါကာနိ— ဒုဂ္ဂတိဘုံတို့၌ ဖြစ်ရသူကား ဒုဂ္ဂတိအဟိတ် ပုဂ္ဂိုလ်တည်း၊ ထိုပုဂ္ဂိုလ်သန္တာန်၌ ဆိုခဲ့ပြီးသော စိတ်များသာမက, ဉာဏဝိပ္ပယုတ် မဟာဝိပါက်စိတ်များလည်း မရထိုက်၊ ဘာ့ကြောင့်နည်း-မူလရင်း ပဋိသန္ဓေစိတ်က အလွန့်အလွန် ညံ့ဖျင်း ထိုင်းမှိုင်းသောကြောင့်တည်း၊ ဤအရာဝယ် ဒုဂ္ဂတိအဟိတ် သုဂတိအဟိတ် ဒွိဟိတ်ပုဂ္ဂိုလ်များ၌ မရထိုက်သော စိတ်တို့ကို သိရပြီးဖြစ်၍ ထိုစိတ်များကို ပယ်နုတ်လိုက်က ရထိုက်သော စိတ်များကိုလည်း သိသာနိုင်ပြီ၊ ထိုရထိုက်သော စိတ်များကို အခြေပြုသင်္ဂြိုဟ်၌ လက်ာဆောင်ပုဒ်နှင့်တကွ ရေတွက်ပြထားပြီ။

> တိဟေတုကေသု စ ခိဏာသဝါနံ ကုသလာ ကုသလဇဝနာနိ န လဗ္ဘန္တိ၊ ယထာ သေက္ခပုထုဇ္ဇနာနံ ကြိယဇဝနာနိ၊ ဒိဋ္ဌိဂတ သမ္ပယုတ္တဝိစိကိစ္ဆာဇဝနာနိ စ သေက္ခာနံ၊ အနာဂါမိပုဂ္ဂလာနံ ပန ပဋိဃဇဝနာနိ စ န လဗ္ဘန္တိ၊ လောကုတ္တရဇဝနာနိ စ ယထာသကံ အရိယာနမေဝ သမုပ္ပဇ္ဇန္တီတိ။

တိဟေတုကေသုစ— ''တယော ဟေတူ ယေသံတိ တိဟေတုကာ'' ပဋိသန္ဓေတုန်းက အလောဘ အဒေါသ အမောဟ ဟူသော ယှဉ်ဘက်ဟိတ်သုံးပါးရှိသည့် မဟာဝိပါက် ဉာဏသမ္ပယုတ် ၄, မဟဂ္ဂုတ်ဝိပါက် ၉ ပါးတွင် တပါးပါးဖြင့် ပဋိသန္ဓေနေသော ပုဂ္ဂိုလ်ကို တိဟိတ်ပုဂ္ဂိုလ် ဟု ခေါ်၏၊ အရိယာပုဂ္ဂိုလ်များလည်း ဆိုင်ရာဘုံ၌ ထိုဝိပါက်စိတ်များဖြင့် ပဋိသန္ဓေနေခဲ့ကြရကား တိဟိတ်ပုဂ္ဂိုလ်များပင်ဖြစ်၏၊ ထို့ကြောင့် ပုထုဇဉ်တိဟိတ် ၁, အရိယာတိဟိတ် ၈, ပေါင်း တိဟိတ်ပုဂ္ဂိုလ် ၉ ယောက် ရှိသည်။

ခီဏာသဝါနံ ကုသလာ ကုသလဇဝနာနိ နလဗ္ဘန္တိ-''ခီဏာ အာသဝါ ယေသံတိ ခီဏာသဝါ'' အရ ကိလေသာအာသဝေါ ကုန်ခန်းပြီးသော ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်ကို ခီဏာသဝပုဂ္ဂိုလ် ဟု ခေါ်၏၊ ''အဝိဇ္ဇာပစ္စယာ သင်္ခါရာ'' အရ အဝိဇ္ဇာနှင့် တဏှာနုသယတို့ကြောင့် လောကီကုသိုလ် အကုသိုလ် ဟူသော သင်္ခါရတရားတို့ ဖြစ်ကြ၏၊ ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်များ၌ ထိုအရင်းခံ အနုသယကို အရဟတ္တမဂ်ဖြင့် ပယ်ဖြတ်ပြီးသောကြောင့် အနုသယနှင့် ဆက်သွယ်လေ့ရှိသော လောကီကုသိုလ် အကုသိုလ်များ ဖြစ်ခွင့်မရတော့ချေ၊ လောကုတ္တရာ ကုသိုလ်များကား အနုသယကို ပယ်ရှားသော တရားပေတည်း၊ ရဟန္တာဖြစ်သည့်အခါ ပယ်ရှားဘွယ် အနုသယ မရှိတော့ရကား လောကုတ္တရာကုသိုလ်များလည်း ဖြစ်ဘွယ်မလိုတော့ပြီ၊ ထို့ကြောင့် ရဟန္တာများ သန္တာန်၌ ကုသိုလ် အကုသိုလ်ဟူသမျှ လုံးဝမရထိုက်။

တထာသေက္ခပုထုဇ္ဇနာနံ ကြိယဇဝနာနိ—''သိက္ခန္တီတိ သေက္ခာ'' သီလ သမာဓိ ပညာ ဟူသော သိက္ခာ ၃ ပါး၌ ကျင့်ကြံ ကြိုးကုတ် အားထုတ်ဆဲ (အားထုတ်၍

မပြီးတတ်သေးသော) ပုဂ္ဂိုလ်များကို သေက္ခပုဂ္ဂိုလ်ဟု ခေါ်၏၊ ထိုသေက္ခပုဂ္ဂိုလ်သည် မဂ္ဂဋ္ဌ ၄ ပါး အောက် ဖလဋ္ဌ ၃ ပါး ဟု ၇ ပါးရှိသော်လည်း မဂ္ဂဋ္ဌသေက္ခများအတွက် သီးခြားဆိုလတံ့ ဖြစ်သောကြောင့် ဤ၀ါကျ၌ "သေက္ခ" အရ အောက်ဖလဋ္ဌ ၃ ပါးကိုသာ ယူ၊ အခြား ပုထုဇဉ်တို့ကို ပြပြီးဖြစ်သောကြောင့် "ပုထုဇ္ဇန" အရလည်း တိဟိတ်ပုထုဇဉ်ကိုသာ ယူ၊ ထိုသေက္ခပုထုဇဉ်တို့ သန္တာန်၌ ရဟန္တာများနှင့် သီးခြားသက်ဆိုင်သော ကြိယာဇောများ မရထိုက်၊ [ကြိယာဇော မည်ပုံ, ရဟန္တာများသန္တာန်၌သာ ဖြစ်ရပုံကိုကား စိတ်ပိုင်း ကြိယာစိတ်အဖွင့်ကို ပြန်ကြည့်၊ "မဂ္ဂေ+ဌိတော မဂ္ဂဋ္ဌော, ဖလေ+ဌိတော ဖလဋ္ဌော" အရ မဂ်၌တည်သူကို မဂ္ဂဋ္ဌ, ဖိုလ်၌တည်သူကို ဖလဋ္ဌ ဟု ခေါ်၏၊ မဂ္ဂဋ္ဌာန် ဖလဋ္ဌာန် ဟု ခေါ်ဝေါ်ကြသည်မှာ ကျမ်းဂန်လာ မဟုတ်။]

ဒိဋ္ဌိဂတသမ္ပယုတ္တ ဝိစိကိစ္ဆာဇဝနာနိစ သေက္ခာနံ– ဒိဋ္ဌိဂတ သမ္ပယုတ် ဝိစိကိစ္ဆာသဟဂုတ် စိတ်တို့ကို သောတာပတ္တိ မဂ်တုန်းက ပယ်ခဲ့ပြီးဖြစ်၍ သေက္ခပုဂ္ဂိုလ်တို့သန္တာန်၌ ထိုဇောများလည်း မရထိုက်၊ "ဝိစိကိစ္ဆာဇဝနာနိစ" ၌ စ သဒ္ဒါဖြင့်ဆိုခဲ့ပြီးသော ကြိယာဇော မရကြောင်းကို ပြန်၍ ပေါင်းဆည်းသည်။

အနာဂါမိပုဂ္ဂလာနံပန ပဋိဃဇဝနာနိစ–အနာဂါမိမဂ်က ဒေါသဇောကိုပယ်ပြီးဖြစ်၍ အနာဂါမ်ပုဂ္ဂိုလ်သန္တာန်၌ ဒေါသမူဒွေးလည်း မရထိုက်၊ ပဋိဃဇဝနာနိစ၌ စသဒ္ဒါဖြင့် ဆိုခဲ့ပြီးသော ကြိယာဇော ဒိဋ္ဌိဂတသမ္ပယုတ် ဝိစိကိစ္ဆာဇောတို့ကိုပြန်၍ ပေါင်းဆည်း၏၊ ဤ၌ အနာဂါမ်ကို သီးခြား ဆိုထားသောကြောင့် "ဝိစိကိစ္ဆာဇဝနာနိစ သေက္ခာနံ" ဝါကျ၌ သေက္ခအရ သောတာပတ္တိ ဖလဋ္ဌနှင့် သကဒါဂါမိဖလဋ္ဌ သေက္ခ ၂ ပါးကိုသာယူ။

လောကုတ္တရဇဝနာနိစ ယထာသကံ အရိယာနမေဝ—သောတာပတ္တိမဂ်ဇောသည် မိမိဥစ္စာဖြစ်သော သောတာပတ္တိမဂ္ဂဋ္ဌ ပုဂ္ဂိုလ်၌သာ ဖြစ်၏, သောတာပတ္တိဖိုလ်ဇောသည် သောတာပတ္တိဖလဋ္ဌပုဂ္ဂိုလ်၌သာ ဖြစ်၏, စသည်ဖြင့် သိလေ၊ ဤအရာ၀ယ် မေးခွန်း ၃ ချက်သွင်း၍ ရှင်းလင်းပြအံ့။

[မေး] မဂ်ဇောတို့သည် အဘယ့်ကြောင့် မိမိဆိုင်ရာ မဂ္ဂဋ္ဌပုဂ္ဂိုလ်၌သာ ဖြစ်သနည်း၊ အဖြေကား—မဂ်တို့သည် စိတ္တက္ခဏတချက်မျှသာ ရှိသောကြောင့် မိမိဆိုင်ရာ မဂ္ဂဋ္ဌပုဂ္ဂိုလ်၌သာ ဖြစ်သည်၊ အကယ်၍ စိတ္တက္ခဏ ၂ ချက် ၃ ချက် စသည်ဖြင့် အထပ်ထပ်ဖြစ်ကောင်းလျှင် ဖလဋ္ဌပုဂ္ဂိုလ်သန္တာန်၌၎င်း, အထက်မဂ္ဂဋ္ဌပုဂ္ဂိုလ်သန္တာန်၌၎င်း, ကူးပြောင်း၍ ဖြစ်ရာ၏၊ မဂ်တို့သဘောမှာ စိတ္တက္ခဏတချက်မျှဖြင့် ကိစ္စပြီးသောကြောင့် ထိုကဲ့သို့ ကူးပြောင်း၍ မဖြစ်ကောင်းတော့ပြီ–ဟူလို။

[မေး] အောက်အောက် ဖလဋ္ဌပုဂ္ဂိုလ်များ သန္တာန်၌ အထက် အထက် ဖိုလ်ဇောများ ဘာ့ကြောင့် မဖြစ်သနည်း၊ "သောတာပတ္တိဖလဋ္ဌ၌ သကဒါဂါမိ ဖိုလ်စသည်တို့

ဘာ့ကြောင့် မဖြစ်သနည်း'' ဟူလို၊ အဖြေကား—အောက်အောက် ပုဂ္ဂိုလ်များက အထက်အထက်ဖိုလ်ကို မရဘူးသေးသောကြောင့် အောက်အောက် ဖလဋ္ဌတို့ သန္တာန်၌ အထက်အထက် ဖိုလ်ဇောများ မရထိုက်။

[မေး] သို့ဖြစ်လျှင် အထက်အထက် ဖလဋ္ဌတို့သန္တာန်၌ အောက်အောက် ဖိုလ်ဇောများ ရပြီးဖြစ်လျက် ဘာ့ကြောင့် ဆက်လက်၍ မဖြစ်သနည်း၊ အဖြေကား—အထက်အထက် မဂ်ဖိုလ်ကို ရသည်နှင့် တပြိုင်နက် အောက်အောက်ဖိုလ်များ ငြိမ်းပျောက် ရပ်စဲသောကြောင့် ရခဲ့ဘူးသော အောက်အောက် ဖိုလ်ဇောများလည်း အထက်အထက် ဖလဋ္ဌတို့ သန္တာန် ဆက်လက်၍ မဖြစ်ထိုက်။

ချုံ့ဦးအံ့—ပုထုဇဉ်ဘဝ၌ မပယ်ရသေးသော ကံ ကိလေသာတို့ကို သောတာပတ္တိမဂ်က ပယ်လိုက်သည်နှင့် တပြိုင်နက် ပုထုဇဉ်အဖြစ်ကို လွန်မြောက်၍ သောတာပန်အဖြစ်သို့ ရောက်တော့သကဲ့သို့, ထို့အတူ သောတာပန်ဘဝ၌ မပယ်ရသေးသော ကံ ကိလေသာတို့ကို သကဒါဂါမိမဂ်က ချုပ်ပျောက်စေသည့် အတွက်ကြောင့် သောတာပန်အဖြစ်ကို လွန်မြောက်၍ သကဒါဂါမ်အဖြစ်သို့ ရောက်လေသည်၊ ထိုသကဒါဂါမ်အဖြစ်သို့ ရောက်လျှင် သောတာပတ္တိဖိုလ်လည်း အလိုလို ငြိမ်းပျောက်လေတော့၏၊ (ဥပမာ-မြို့ပိုင်ရာထူးမှ နယ်ပိုင်ရာထူးသို့ တိုးတက်သည့်အခါ မြို့ပိုင်ရာထူး ငြိမ်းပျောက်သွားသကဲ့သို့တည်း၊) ထို့ကြောင့် အောက်အောက် ဖိုလ်များ အထက်အထက် ဖလဋ္ဌပုဂ္ဂိုလ်တို့သန္တာန်၌ ဆက်၍ မဖြစ်နိုင်။

[ဋီကာကျော်] လောကုတ္တရ၊ ပေ၊ သမုပ္ပဇ္ဇန္တီတိ ၁-စတုန္နံမဂ္ဂါနံ ကေစိတ္တက္ခဏိက ဘာဝေန ပုဂ္ဂလန္တရေသု အသမ္ဘဝတော, ၂·ဟေဋ္ဌိမ ဟေဋ္ဌိမာနဉ္စ ဥပရူ ပရိသမာပတ္တိယာ အနမိဂတတ္တာ, ၃-ဥပရူပရိပုဂ္ဂလာနဉ္စ အသမုဋ္ဌါပိတ ကမ္မကိလေသ နိရောဓနေန "ပုထုဇနေဟိဝိယ သောတာပန္နာနံ'' သောတာပန္နာဒီဟိ ပုဂ္ဂလန္တရဘာဝူပ ဂမနေန (ဟေဋ္ဌိမ ဟေဋ္ဌိမ သမာပတ္တိယာ) ပဋိပဿဒ္ဓတ္တာ ၁ စ အဋ္ဌပိ လောကုတ္တရဇဝနာနိ ယထာသကံ မဂ္ဂဖလဋ္ဌာနံ အရိယာနမေဝ သမုပ္ပဇ္ဇန္တိ။

ယထာသကံ အရိယာနမေဝ— ဋီကာကျော်နှင့်တကွ အခြားဋီကာများ၌ ယထာသကံ ဟုချည်း ဖွင့်ပြကြသည့်ပြင်, ကမ္မဋ္ဌာန်းပိုင်း၌ ''ယထာသကံ ဖလာသေန သာခရဏာဝ'' ဟုဆိုလတံ့ဖြစ်သောကြောင့် မဏိမဉ္ဇူသာနှင့်တကွ ယခုကာလ၌ ရွတ်ဆိုရိုးဖြစ်သော ''ယထာရဟံ'' ပါဌ်ကိုပယ်ဖျက်၍ ''ယထာသကံ''ဟု ပြင်လိုက်သည်၊ သီဟိုဠ်မူ၌လည်း ယထာသကံဟုပင်ပါဌ်ရှိ၏၊ အရိယသဒ္ဒါကား "မြင့်မြတ်သူ, ဖြူစင်သူ'' ဟု အနက်ရ၏၊ ထို့ကြောင့် စိတ်နေစိတ်ထား မြင့်မြတ် ဖြူစင်သော မဂ္ဂဋ္ဌ ဖလဋ္ဌ ၈-ပါးကို အရိယာ ခေါ်သည်ဟု မှတ်၊ တိဟိတ်ပုထုဇဉ်နှင့် အရိယာပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ သန္တာန်၌ ရထိုက်သော စိတ်များကို အခြေပြုသင်္ဂြိုဟ်၌ လင်္ကာနှင့်တကွ ရေတွက်ပြခဲ့ပြီ။

ကာမာဝစရ ဘူမိယံ ပနေတာနိ သဗ္ဗာနိပိ ဝီထိစိတ္တာနိ ယထာရဟ မုပ လဗ္ဘန္တိ၊ ရူပါဝစရဘူမိယံ ပဋိဃဇဝန တဒါရမဏ ဝဇ္ဇိတာနိ၊ အရူပ ဝစရဘူမိယံ ပဌမမဂ္ဂ ရူပါဝစရ ဟသန ဟေဋ္ဌိမာရုပ္ပ ဝဇ္ဇိတာနိစ လဗ္ဘန္တိ၊ သဗ္ဗထာပိစ တံတံပသာဒရဟိတာနံ တံတံဒွါရိကဝီထိစိတ္တာနိ နလဗ္ဘန္တိ။

ဘူမိဝိဘာဂအဖွင့်

ကာမာဝစရ ဘူမိယံ ပနေတာနိ သဗ္ဗာနိပိ ဝီထိစိတ္တာနိ ယထာရဟ မုပလဗ္ဘန္တိ— ကာမ ၁၁ ဘုံ၌ ဝီထိစိတ် ၈၀ လုံး ရနိုင်၏၊ ဘာ့ကြောင့်နည်း…. စက္ခု ဝိညာဏ် စသည်တို့ ဖြစ်ဘို့ရာ စက္ခုဒွါရစသော ဒွါရ ၆ ပါးနှင့်, မဂ်စိတ် ဖိုလ်စိတ် စသည်တို့ ဖြစ်ဘို့ရာ ပုဂ္ဂိုလ် ၁၂ ယောက်လုံး အစုံအလင် ကာမဘုံတွင်ရှိသောကြောင့်တည်း၊ ဆက်ဦးအံ့-သဗ္ဗာနိပိ ဝီထိစိတ္တာနိဟူသော စကားသည် ကာမ ၁၁ ဘုံလုံး အ တွက် သိမ်းရုံး၍ ဆိုအပ်သော စကားဖြစ်၏၊ အပါယ်ဘုံ၌ကား ထို ၈၀ လုံးမရ, ဒုဂ္ဂတိအဟိတ်ပုဂ္ဂိုလ်၌ ရထိုက်သော ၃၇ ပါးသာ ရသည်၊ လူ့ဘုံ နတ်ဘုံ များ၌ လည်း ထိုထိုပုဂ္ဂိုလ်အလိုက် ထိုက်သလို ရကြသည်-ဟူလို။

[ဆောင်] ခြောက်ခုဝိညာဏ်, ဖြစ်ဘို့ရန်ဖြင့်, ခြောက်တန်ဒွါရ, ကုံစေ၏, မဂ္ဂနှင့် ဖိုလ်, ဖြစ်ဘို့ဆိုလည်း, ပုဂ္ဂိုလ်တကျိပ်နှစ်, အစုံဖြစ်၏, စိစစ်ဘွယ်ကောင်း, ၁၅၂ ကြောင်းကြောင့်, ပျော်အောင်းဌာန, ဘုံကာမ၌, စိတ်ရဝီထိ, ရှစ်ဆယ် ရှိသည်, ခွဲဘိပုဂ္ဂိုလ် သင့်ရာတည်း။

ရူပါဝစရဘူမိယံ ပဋိဃဇဝန တဒါရမဏ ဝဇ္ဇိတာနိ–ဒေါသသည် ဈာန်တရားကို တားမြစ်တတ်သော နီဝရဏတရားတည်း၊ ထို့ကြောင့် ဈာန်၏ အကျိုးပေးရာ ထို ရူပဘုံ၌ ဒေါသမူဒွေး မရ၊ တဒါရုံ မရကြောင်းကား ''ကာမာဝစရဇဝနာဝသာ နေ ကာမာဝစရ သတ္တာနံ'' စသော ပါဌ်အတိုင်းသိ။

အရူပါဝစရဘူမိယံ ပဌမမဂ္ဂ၊ ပေ၊ ဟေဋ္ဌိမာရုပ္ပဝဇ္ဇိတာနိ-သောတာပတ္တိမဂ် ရူပ စိတ်နှင့် ဟသိတုပ္ပါဒ်တို့ မရခြင်းအကြောင်းကို ဝတ္ထုသင်္ဂဟတုန်းက ပြခဲ့ပြီ၊ အထက် အထက် အရူပဘုံသို့ ရောက်ပြီးသော အရူပဗြဟ္မာများသည် အောက်အောက် ဈာန်ကို ပြန်၍အားထုတ်လေ့မရှိ၊ ထို့ကြောင့် အထက်အထက် အရူပဘုံ၌ အောက် အောက် အရူပစိတ်များ မရထိုက်၊ [''သဗ္ဗတ္ထာပိစ တံတံပသာဒရဟိတာနံ တံတံ ဒွါရိကဝီထိစိတ္တာနိ နလဗ္ဘန္တေဝ''ဝါကျ၏အဓိပ္ပါယ်နှင့် ဘုံအားဖြင့်ခွဲပြ၍ ပုဂ္ဂိုလ် စိတ်ရအကျယ်ကို အခြေပြ၌ပြထားပြီ။]

အချို့ကား—ဗြဟ္မာပြည်၌ အနိဋ္ဌာရုံ မရှိသောကြောင့် အနိဋ္ဌာရုံကို အာရုံပြု သော အကုသလဝိပါက် စက္ခုဝိညာဉ် သောတဝိညာဉ်နှင့် သမ္ပဋိစ္ဆိုန်း သန္တီရဏ များလည်း ရူပဘုံ၌ မရထိုက်၊ ဤလူ့ဘုံသို့ ဆင်းလာသည့်အခါ အနိဋ္ဌာရုံကို တွေ့

ရ၍ အကုသလဝိပါက် စက္ခုဝိညာဉ် စသည်တို့ ဖြစ်ဘွယ်ရှိသော်လည်း ထိုအကုသလဝိပါက်တို့မှာ ကာမဘုံ၌ ဖြစ်သည်ဟုသာ ဆိုရမည်, ရူပဘုံ၌ ဖြစ်သည်မဟုတ်–ဟု ကပ်ကပ်သတ်သတ် ကြိုကြသေး၏၊ ထိုအကြိုသည် မသင့်၊ ဘာ့ကြောင့်နည်း…. ဤဘူမိဝိဘာဂ၌ ဘုံအားဖြင့် စိတ်တို့ကို ခွဲပြသော်လည်း စင်စစ်မှာ ထိုဘုံ၌ဖြစ်သော ပုဂ္ဂိုလ်ကို အစွဲပြု၍ ခွဲပြရခြင်းဖြစ်သည်၊ ဘုံချည်းသက်သက် စိတ်ရဟူ၍ မရှိ၊ ထို့ကြောင့် ရူပဗြဟ္မာတို့၏ ကာမဘုံ၌ ဆင်းလာခိုက်ဝယ် အနိဋ္ဌာရုံကို တွေ့၍ဖြစ်သော အကုသလဝိပါက်ကို ကာမဘုံက ဝိပါက်ဟု မဆိုရ, ရူပဘုံက ရူပပုဂ္ဂိုလ်၌ဖြစ်သော ဝိပါက်ပင်ဖြစ်၏၊ ထို့ပြင်-ဗြဟ္မာတို့သည် ရူပဘုံမှာ တည်နေလျက် ကာမဘုံက အာရုံများကို လှမ်း၍ ယူစွမ်းနိုင်ကြ၏၊ ထိုအခါ အနိဋ္ဌာရုံကို ယူမိလျှင် ရူပဘုံ၌ တည်နေခိုက်လည်း အကုသလဝိပါက်တို့ ဖြစ်ကြမည်သာ၊ ထို့ကြောင့် ထို ကေစိဆရာတို့ အကြိုကို များစွာသော ဆရာတို့က လက်မခံကြပေ။

[ဆောင်] **ရူပဗြဟ္မာ, လူ့ဘုံလာမှ, နိဋ္ဌာရုံစု, မြင်ကြားမှုကြောင့်, အကုဝိပါက်, ဖြစ်သည့်တွက်လည်း, အထက်ရူပ, ဘုံ၌ရဟု, ယူဆရန်ပင်, လျော်ဟန်ထင်၏, ထက်ခွင်ဘုံတိုက်, စံသည့်ခိုက်လည်း, အောက်၌လှမ်းကာ, ရူစားရာဝယ်, နိဋ္ဌာရုံနှင့်, တွေ့ကြုံသင့်၏, သို့ဖြင့်ပေါင်းစု, အကြောင်းရှု၍, အကုသလ, ဝိပါကတို့, ရူပဘုံပေါင်း, မရကောင်းဟု, ရွဲ့စောင်းအကြံ, ကေစိဉာဏ်ကို, လက်ခံမထား, စွန့်ပယ်ရှားသည်, အများပဏ္ဍိတ် အယူတည်း။**

ဤကား ဝိထိပိုင်းဘာသာဋီကာ

[ဤ ဝိထိပိုင်း ဘာသာဋီကာကို လေ့လာပြီးနောက် သီးခြား စီစဉ်ထားသော ဝိထိဆိုရိုးကို ဆက်လက် လေ့လာကြပါ၊ ကျက်မှတ်ဘွယ် များသည့်အတွက် သီးခြားတအုပ် ပြုရပါသည်။]

ဝီထိမုတ်ပိုင်း ဘာသာဋီကာ

ဝီထိစိတ္တဂသေနေဝံ, ပဝတ္တိယံ မုဒီရိတော၊
ပဝတ္တိသင်္ဂဟောနာမ, သန္ဓိယံ ဒါနိ ဝုစ္စတိ။

အနုသန္ဓေ။ ။ဤဆိုအပ်ပြီးသောစကားအစဉ်ဖြင့် ပဝတ္တိအခါ၌ ဝီထိစိတ်တို့၏ ဖြစ်ပုံဖြစ်ဟန်ကိုပြတော်မူပြီး၍, ယခုအခါ ပဋိသန္ဓေအခါ၌ ဝီထိမုတ်စိတ်တို့၏ ဖြစ်ပုံကိုပြတော်မူလိုသော အရှင်အနုရုဒ္ဓါသည် ကိုယ်တော်တိုင် အနုသန္ဓေနှင့်တကွ ပဋိညာဉ်ကို ပြတော်မူလိုသောကြောင့် ''ဝီထိစိတ္တဝသေနေဝံ'' စသော ဂါထာကို စချီတော်မူသည်၊''ပဝတ္တိသင်္ဂဟောနာမ သန္ဓိယံ''၌ ပဓာနနည်းအားဖြင့် ပဋိသန္ဓေ ခဏကိုသာ ခေါင်းတပ်၍ ပြသော်လည်း ဘဝင် စုတိ စိတ်များ၏ဖြစ်ပုံကိုပါ ဤဝီထိ မုတ်ပိုင်း၌ ပြလတံ့၊ မရဏုပ္ပတ္တိအခဏ်းဝယ်''တဒါ ပဋိသန္ဓိဘဝင်္ဂါနံပိ ပဝတ္တနာ ရမဏာတာ လဗ္ဘတိ'' ဟူသော စကား ''ဣစ္စေဝံ ဂဟိတပဋိသန္ဓိကာနံ'' စသော နိဂုံးစကားများကိုထောက်၊ ထို့ကြောင့် ဤဝီထိမုတ်ပိုင်းသည် ပဋိသန္ဓေ ဘဝင် စုတိ စိတ်တို့၏ ဖြစ်ပုံကိုပြမည့် ပဝတ္တိသင်္ဂဟတမျိုးဟုမှတ်၊ ဤဂါထာအရ ပဝတ္တိ သင်္ဂဟ ဟူသော နာမည်သည် ဝီထိပိုင်း ဝီထိမုတ်ပိုင်း ၂-ပိုင်းလုံး၏ နာမည်ဖြစ်ကြောင်း သိသာပြီ။

တာသု နိရယော တိရစ္ဆာနယောနိ ပေတ္တိဝိသယော အသုရ
ကာယော စေတိ အပါယဘူမိ စတုဗ္ဗိဓာ ဟောတိ။

အပါယဘူမိ—[အပ+အယ]''တိဝိဓသမ္ပတ္တိယော အယန္တိ ဂစ္ဆန္တိ ပဝတ္တန္တိ ဧတေနာတိ အယော''ဤဝစနတ်အရ လူ့ချမ်းသာ နတ်ချမ်းသာ နိဗ္ဗာန်ချမ်းသာ ဟူသော သမ္ပတ္တိ ၃-မျိုး၏ ဖြစ်ကြောင်း ကုသိုလ်ကောင်းမှုကို ''အယ''ဟုခေါ်၏၊ ''အယတော အပဂတော အပါယော'' ကောင်းမှုမှကင်းသော (ကုသိုလ်ကောင်းမှု တို့ကို ပြုခွင့် များစွာမရ, အကုသိုလ်တွေသာ များပြားလှသော)ဘုံဌာနကို ''အပါ ယ'' ဟုခေါ်၏၊ ''ဘဝန္တိ ဧတ္ထာတိ ဘူမိ'' ဧတ္ထ-ဤအရပ်၌၊ သတ္တာ-သတ္တဝါတို့သည်၊ ဘဝန္တိ-ဖြစ်ကြရကုန်၏၊ ဣတိ-ထို့ကြောင့်၊ ဘူမိ-ဘူမိမည်၏။

ငရဲခဏ်း။ ။[နိရယ-နိ+အယ]ဤ၌ အယသဒ္ဒါသည် ချမ်းသာသုခ ဟူသော အနက်ကို ဟော၏၊ ''အယတိ ဝဍ္ဎတီတိ အယော'' အယတိဝဍ္ဎတိ-ကောင်းမှု အတွက် တိုးတက် ဖြစ်ပွားတတ်၏၊ တနည်း—''အယိတဗ္ဗော သာဒိတဗ္ဗောတိ အယော'' အယိတဗ္ဗော သာဒိတဗ္ဗော-သာယာအပ်၏၊ နတ္ထိ အယော ဧတ္ထာတိ နိရယော'' ဧတ္ထ-ဤဘုံ၌၊ အယော-ချမ်းသာသည်၊ နတ္ထိ-မရှိ၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ နိရ ယော-နိရယမည်၏၊ [နိရယပုဒ်ကိုထောက်၍''နိရဲ''ဟု ဆရာများခေါ်၏၊] ထိုငရဲ

ကား—"သဥ္ဇိုဝ်းကာဠ,သံဃာတနှင့်, ရောရုဝနှစ်,တာပန်နှစ်, တွက်စစ်အဝီစိ" ဟု ရှစ်ထပ်ရှိ၏၊ ယူဇနာ ၂-သိန်း ၄-သောင်းအထုရှိသော ဤမြေကြီးဝယ် အောက် တသိန်း ၂-သောင်းမှာ ကျောက်မြေဖြစ်၍ အထက် တသိန်း ၂-သောင်းသာလျှင် ပကတိမြေသားဖြစ်သတဲ့၊ အထက်မြေသားအတွင်း၌ ထိုငရဲကြီး ရှစ်ထပ်တည်နေ ရကား တထပ်နှင့်တထပ် အကွာအဝေးမှာ (တသိန်း ၂-သောင်းကို ၈-ဖြင့်စား၍) ယူဇနာ တသောင်း ၅-ထောင်စီကွာဝေးသတဲ့၊ ဆိုလိုရင်းကား-လူ့ပြည်မှ အောက် ယူဇနာ တသောင်း၅-ထောင် ဝေးသောအရပ်၌ သဥ္ဇိုဝ်းငရဲ တည်ရှိ၏၊ထို့အောက် ယူဇနာ တသောင်း ၅-ထောင် ဝေးသောအရပ်၌ ကာဠသုတ်ငရဲ တည်ရှိ၏၊ ဤသို့ စသည်ဖြင့် တထပ်နှင့်တထပ်ဝယ် ယူဇနာ တသောင်း ၅-ထောင်စီ ဝေးသည် ဟူလို။

[ပရမတ္ထသရူပဘေဒနီ၌ကား ဤလူ့ပြည်မှ အောက်တည့်တည့်၌ ငရဲအခေါင်း များ တည်ရှိရိုးမှန်လျှင် သိမ်သမုတ်သည့်အခါ မြေအောက်က ရေတိုင်အောင် ငရဲ ခေါင်းကိုဖေါက်၍ သိမ်ကမ္မဝါစာ၏ အာဏာ မနှံ့နိုင်ရာ၊ အဋ္ဌကထာတို့၌လည်း မြေကို ခံသော ရေတိုင်အောင် အာဏာ နှံ့သည်ဟု ဆိုထားသောကြောင့် မြင့်မိုရ် တောင်အောက် အသုရာပြည်တည်၍, ထိုအသုရာပြည်၏ အောက်တည့်တည့်မှာ ငရဲကြီး ၈-ထပ်တည်ရာ၏-ဟု ကြံတော်မူပြီးလျှင် "သောင်းငါးထောင်စီ,သချ်ာညီ, ရှစ်လီ ပါယ်သုရာ" ဟု အသုရာပြည်နှင့် တိုင်းတာတော်မူလေသည်။]

ယမမင်း။ ။စာတုမဟာရာဇ်နတ်တို့တွင် အပါအဝင်ဖြစ်သော ဝေမာနိက ပြိတ္တာမင်းကိုပင် ယမမင်းဟုခေါ်၏၊ တခါတရံ နတ်စည်းစိမ် ခံစား၍ တခါတလေ မှာမူ မကောင်းမှုက အကျိုးကို (ရိုးရိုးပြိတ္တာများကဲ့သို့)ခံစားရရှာသေး၏၊ ထိုယမ မင်းကား တယောက်သာမက, အများအပြားပင် ရှိလေသည်၊ လူ့ဘုံ၌ အစိုးရ များ ရုံးထိုင်သလို ယမမင်းများလည်း ငရဲဘုံ၏ တံခါးလေးဘက်၌ ရုံးစိုက်ကြပြီး လျှင် ငရဲသို့ ရောက်လာသူများကို စစ်ဆေး မေးမြန်းကြ၏၊ သို့သော် ငရဲသို့ရောက် လာသူတိုင်း အစစ်အဆေး ခံရသည်မဟုတ်၊ အကုသိုလ်ကြီး၍ ပြစ်မှုထင်ရှားသူတို့မှာ တခါထည်း ငရဲသို့ကျရကုန်၏၊ အကုသိုလ်နည်းပါးသူများအတွက်သာ လွှတ်လို လွှတ်ငြား အနေအားဖြင့် ယမမင်းထံ အစစ်ဆေးခံခွင့် ရလေသည်၊ ထို့ကြောင့် ယမမင်း၏ စစ်ဆေးမှုမှာ အပြစ်ရှာလို၍မဟုတ်, လွှတ်သင့်က လွှတ်ခွင့်ရစေလို သောကြောင့်သာ ဖြစ်သည်၊ ယခုအခါ အယူခံရုံးမင်းများနှင့် အလားတူပင်တည်း၊ သို့အတွက် ယမမင်းဟူသည်မှာ မင်းဆိုးမင်းယုတ် မဟုတ်, တရားစောင့်သော မင်း ကောင်းမင်းမြတ်ပင်တည်း-ဟုမှတ်။(**ဥပရိပဏ္ဏာသဒေဝဒူတသုတ်**)။

ငရဲထိန်း။ ။ဤငရဲထိန်းများလည်း စာတုမဟာရာဇ်နတ်မျိုးအဝင်အပါ နတ် ဘီလူး နတ်ရက္ခိုသ်များတည်း၊ ထိုငရဲထိန်းများ၏ အလုပ်ကား အနည်းငယ်သော

အကုသိုလ်ဖြင့် ကျရောက်လာသူများကို ယမမင်းထံသို့ပို့ခြင်း, ငရဲသို့ ရောက်ပြီးသူများကို လက်မရှုံ့ အာဏာသားတို့ကဲ့သို့ ရက်စက်ကြမ်းကြုတ်စွာ သတ်ပုတ်ရိုက်နှက်ခြင်းပင်တည်း။ [ငရဲမီးစသော အန္တရာယ်တို့လည်း ကံကြောင့်ဖြစ်ရသော ကမ္မပစ္စယ ဥတုဇရုပ်များ ဖြစ်ရကား ငရဲခံရမည့်သူများ၌သာ ပူလောင်၍ ထိုငရဲထိန်းတို့၌ မပူလောင်ချေ။]

ယမမင်းစစ်တမ်း။ ။အများကြားဘူးနား၀ရှိအောင် ဒေ၀ဒူတသုတ် ပါဠိတော်လာ ယမမင်း၏ စစ်တမ်းကို အကျဉ်းချုပ် ပြဥုံးအံ့-လူ့ပြည်မှာရှိနေသော ကလေးသူအို သူနာ သူသေ အကျဉ်းသမား ဤ ၅-ဥုံးသားကို ယမမင်း စေလွှတ်အပ်သော တမန်တော်နှင့် အလားတူသောကြောင့် ဒေ၀ဒူတခေါ်ဝေါ်ရလေသည်၊ [ဒေ၀=ယမမင်း၏+ဒူတ=တမန်တော်၊ ဒေဝဒူတပုဒ်ကို အမျိုးမျိုး ဖွင့်ကြသေး၏။] ယမမင်းသည် မိမိထံမှောက်သို့ ရောက်လာသော ငရဲသားများအား ဒေ၀ဒူတ ၅-မျိုးကို ဖေါ်ပြလျက် စစ်ဆေးလေ့ရှိသည်။

ယမမင်း။ ။မောင်မင်း-လူ့ပြည်မှာတုန်းက မိမိကျင်ကြီး ကျင်ငယ်ကိုပင် မသုတ်သင်နိုင်ဘဲ, ကျင်ကြီး ကျင်ငယ်ထဲ၌ လူးကာ လှိမ့်ကာ နေရရှာသော ကလေးများကို မတွေ့ခဲ့ဘူးလား။

ငရဲသား။ ။တွေ့ခဲ့ဘူးပါသည်ဘုရား။

ယမမင်း။ ။မိမိကိုယ်တိုင် နားလည်သောအယွယ်သို့ရောက်တဲ့အခါ ထိုကလေးများကို ကြည့်ရှု၍ ''ငါသည် ဘာမှနားမလည်ရှာသော ယခုလိုကလေးသူငယ် ဖြစ်ဘို့ရာ နောင်ခါ ပဋိသန္ဓေနေရချေဥုံးမည်, ပဋိသန္ဓေ နေခြင်းသဘောကို မလွန်မြောက်နိုင်သေးပါတကား, ယခုနှယ်က ကိုယ် နှုတ် စိတ်များကို စောင့်စည်းသုက် ကောင်းကောင်းကြီးနေမှ တော်တော့မည်'' ဟု အကြံအစီများ မဖြစ်ခဲ့ဘူးလား မောင်မင်း။ (အလွန် ကြင်နာစွာ မေးသည်)။

ငရဲသား။ ။ကျွန်တော် မေ့လျော့သည့်အတွက် ကုသိုလ်ကောင်းမှုဘက်၌ စိတ်စက် မ၀င်စားမိခဲ့ပါ။

ယမမင်း။ ။မောင်မင်း-မကောင်းမှုကို ဆွေမျိုးညာတကာ ဆရာမိဘ စသည်တို့က ပြုပေးကြသည် မဟုတ်, မောင်မင်းကိုယ်တိုင် ပြုခဲ့သည်ဖြစ်၍, မိမိပြုခဲ့သမျှ အပြစ်ဒဏ်ကို မေ့လျော့သူတို့ထုံးစံအတိုင်း မောင်မင်းခံရချေတော့မည်။

ဤနည်းအတိုင်း သူအိုကို ညွှန်ပြ၍ ဒုတိယတကြိမ် မေး၏၊ သူနာကို ညွှန်ပြ၍ တတိယတကြိမ်မေး၏၊ သူသေကိုညွှန်ပြ၍ စတုတ္ထတကြိမ် မေး၏၊ အကျဉ်းသမားကို ညွှန်ပြ၍ ပဉ္စမတကြိမ် မေးသည်၊ ၅-ကြိမ်တိုင်အောင် မေး၍မျှ ကုသိုလ်ကောင်းမှုကို သတိမရသေးလျှင် ယမမင်းကိုယ်တိုင် ''ထိုသူ ကုသိုလ်ပြုစဉ်က မိမိအား အမျှဝေဘူးသလား''ဟု စဉ်းစား၏၊ [ဤအချက်ကိုထောက်၍ ကုသိုလ်ပြုသည့်အခါ ယမမင်းအား အမျှပေးဝေကြသည်၊] စဉ်းစား၍ရလျှင် ထိုကုသိုလ်ကို ဖေါ်ပြော၏၊

ယမမင်းက ဖေါ်ပြောခြင်းကြောင့်ဖြစ်စေ, မိမိဘာသာ သတိရ၍ဖြစ်စေ, ကုသိုလ်ကို သတိရသည်နှင့်တပြိုင်နက် ငရဲမှလွတ်မြောက်၍ နတ်ပြည်ရောက်သူလည်း အများပင်ရှိ၏၊ ထိုနေရာမျိုးကျမှ မိမိကုသိုလ်များ အားထားရကြောင်း ထင်ရှားသည်၊ ယမမင်းကိုယ်တိုင် စဉ်းစား၍ မရသည့်အခါ ဆိတ်ဆိတ်နေရတော့၏၊ ထိုအခါ ငရဲကောင်သတ္တဝါကို ငရဲထိန်းတို့ ယူဆောင်လျက် အမျိုးမျိုး နှိပ်စက်ကြလေတော့သည်။

[သဉ္ဇီဝ] ဇလိတာဝုဓဟတ္ထေဟိ, ခဏ္ဍိတာပိ နေရယိကာ၊
ဇီဝန္တာ ယမ္ပိ ပုနောပိ, သဉ္ဇီဝေါတိ ပဝုစ္စတေ။

ယမ္ဒိနိရယေ-ကံကြမ္မာရင်း,ဖန်လာသည့်ဦးက, မကွင်းနိုင်အောင်,အတင်းဆောင်လျက်, သွင်းလှောင်ပိတ်ဆီး, အကြင်သို့သော ငရဲကြီး၌၊ နေရယိကာ–အမြဲအစွဲ, အနဲ့နဲ့ဖြင့်, တသဲသဲဆူ, ငရဲသူတို့သည်၊ ဇလိတာဝုဓဟတ္ထေဟိ-ပြောင်တလက်လက်, အရောင်ထွက်သည့်, လက်နက်ကိုင်စွဲ, ငရဲထိန်းကြီးတို့က၊ ခဏ္ဍိတာပိ-သေလောက်ကြေလောက်, အနေရောက်အောင်, တောက်တောက်ဖြတ်စင်း, သတ်ညှဉ်းအပ်ပါကုန်သော်လည်း၊ ပုနောပိဇီဝန္တော-အကုသိုလ်ကံ, မကုန်ပြန်လျှင်, တဖန်ဆက်တည်, အသက် ရှည်ကြရလေကုန်၏၊ သော နိရယော-သို့ကလိုက်, မကုန်ပြန်လျှင်, တဖန်ဆက်တည်,အသက်ရှည်ရိုး, ငရဲအိုးကို၊သဉ္ဇီဝေါတိ-သဉ္ဇီဝငရဲဟူ၍၊ပဝုစ္စတေ ဗျုပ္ပတ်အလိုက်, ရုပ်ခံတတ်ကိုက်အောင်, သမိုက်အပ်လေတော့သတည်း၊ ["သံ (ပုနပ္ပုနံ) ဇီဝန္တိ ဧတ္ထာတိ သဉ္ဇီဝေါ"ဟု ဆိုလိုသည်၊ ဧတ္ထ-ဤငရဲ၌၊ နေရယိကာ ငရဲသူငရဲသားတို့သည်၊ သံဇီဝန္တိ-အဘန်ဘန် အသက်ရှည်ကြ၏၊ ဣတိ-ထို့ကြောင့်၊ သဉ္ဇီဝေါ-သဉ္ဇီဝမည်၏။]

[ကာဠသုတ်] ကာဠသုတ္တေန တစ္ဆန္တိ, ယမှိ နိရယပါလကာ၊
အနုဗန္ဓာ ပပတန္တေ, ကာဠသုတ္တော ပဝုစ္စတေ။

ယမှိနိရယေ-ကံကြမ္မာရင်း, ဖန်လာသည့်ဦးက, မကွင်းနိုင်အောင်, အတင်းဆောင်လျက်, သွင်းလှောင် ပိတ်ဆည်း, အကြင်သို့သော ငရဲကြီး၌၊ နိရယပါလကာ-ပြောင်တလက်လက်, အရောင်ထွက်သည့်, လက်နက်ကိုင်စွဲ, ငရဲထိန်းကြီးတို့က၊ အနုဗန္ဓာ-သားကောင်တသိုက်, ခွေးတွေလိုက်သို့, ရိုက်နှက်သတ်ညှဉ်း, အတင်း လိုက်အပ်ကုန်သည်ဖြစ်၍၊ ပပတန္တေ-ဟော တဟိုက်ဟိုက်, အမောဆိုက်လျက်, မှုးမိုက်လဲငြား, ငရဲသားတို့ကို၊ ကာဠသုတ္တေန–သစ်ရွှေသမား, လက်ကိုင်ထားလျက်, သစ်များတိုင်းရိုး, တမျဉ်းကြိုးဖြင့်၊ တစ္ဆန္တိ–တိုင်းကာထက်အောက်, ပက်လက်မှောက်၍, ရှေ့နောက်ရှုပ်ပွေ, ခုတ်ရွေကြလေကုန်၏၊သော နိရယော-သို့ကလိုက်, မကုန်ပြန်လျှင်, ဘန်ဘန် ရှုပ်ပွေ, ခုတ်ရွေကြရိုး, ငရဲအိုးကို၊ ကာဠသုတ္တောတိ–ကာဠသုတ်ငရဲ ဟူ၍၊ ပဝုစ္စတေ-ဗျုပ္ပတ်အလိုက်,ရုပ်ခံတတ် ကိုက်အောင်,သမိုက်အပ်လေတော့သတည်း၊ ["ကာဠသုတ္တံ ထပေတွာ တစ္ဆန္တိ ဧတ္ထာတိ ကာဠသုတ္တော"။]

[**သံဃာတ**] အယောမယပထဗျံ ယမှိ, ကငိုမတ္တံ ပဝေသိတော၊
အယောသေလာ သံဃာဋေန္တိ, သံဃာတောတိ ပဝုစ္စတေ။

ယမှိနိရယေ-ကံကြမာရင်း, ဖန်လာညှဉ်းက, မကွင်းနိုင်အောင်, အတင်းဆောင်လျက်, သွင်းလှောင်ပိတ်ဆည်း, အကြင်သို့သော ငရဲကြီး၌၊ အယောမယပထဗျံ ဖ-ယူဇနာ, အလျှံဖြာသည့်, သံမာအတိပြီး, မြေပြင်ကြီးဝယ်၊ ကငိုမတ္တံ-ဘဝါး လျှောက်တက်, ခါးလောက်နက်အောင်၊ပဝေသိတော-ယိမ်းယိုင်ဆုတ်ခံ,မလှုပ်ရန်ဘို့, မြုပ်နှံ့သွင်းထား, ငရဲသားတို့ကို၊အယောသေလာ-ဂျိုး ဘဂျိမ်းဂျိမ်း, တဟိန်းဟိန်း နှင့်, ထိန်းထိန်းညံအောင်, အလျှံပြောင်ညီး, သံတောင်ကြီးတို့သည်၊ သံဃာဋေန္တိ-ရှေ့နောက်နှစ်ဘက်, လွှဲစီထွက်၍,ဆက်ဆက်နှိပ်မွှေ, ကြိတ်ချေကြလေကုန်၏၊သော နိရယော-သို့ကလိုက်,မကုန်ပြန်လျှင်, ဘန်ဘန်နှိပ်မွှေ, ကြိတ်ချေကြရိုး, ငရဲအိုးကို၊ သံဃာယောတိ-သံဃာတငရဲဟူ၍၊ ပဝုစ္စတေ-ဗျုပ္ပတ်အလိုက်, ရုပ်ခေတ် ကိုက် အောင်, သမိုက်အပ်လေတော့သတည်း။ [''သံဃာဋေန္တိ တွောတိ သံဃာတော'' တွေ-ဤငရဲ၌၊ နေရယိကေ-ငရဲသားတို့ကို၊ သံဃာဋေန္တိ-ပြင်းစွာကြိတ်ချေကြကုန်၏ ဟု ဆို။]

[**ဇာလရောရုဝ**] ဇာလာဟိ ပဝိသိတွာန, ဥယျမာနာ ဒယာဝဟံ၊
မဟာရဝံ ရဝန္တေတ္ထ, ဝုစ္စတေ ဇာလရောရုဝေါ။

တွေ့နိရယေ - ကံကြမာရင်း, ဖန်လာညှဉ်းက, မကွင်းနိုင်အောင်, အတင်း ဆောင်လျက်, သွင်းလှောင်ပိတ်ဆည်း, ဤမည်သော ငရဲကြီး၌၊ ဇာလာဟိ-တငရဲ လုံး, ပြွတ်ပြွတ်ပြွန်းမျှ, တဟုန်းဟုန်းထံ, မီးတောက်မီးလျှံတို့သည်၊ ပဝိသိတွာန- ဒွါရကိုးသွယ်, အပေါက်ငယ်မှ, ဘယ်ဝယ်မကြွင်း, ချဉ်းနင်း ဝင်ရောက်ကြကုန် လျက်၊ ဥယျမာနာ-အတွင်းအကြပ်,လောင်ကြွမ်းအပ်သည့်, များလတ်ဘိတောင်း, ငရဲသား အပေါင်းတို့သည်၊ ဒယာဝဟံ-အားငယ် ပါးငယ်, အများကယ်အောင်, သနားဘွယ်ကိုဆောင်သော၊ မဟာရဝံ-ကယ်ပါ ယူပါ, တစာစာနှင့်, ကြမာထန် သီး, အသံကြီးကို၊ ရဝန္တိ-သံကုန်လွှစ်၍, ဟစ်အော်ကြရှာလေကုန်၏၊ သောနိရ ယော-သို့ကလိုက်, မကုန်ပြန်လျှင်, ဘန်ဘန်အော်ရိုး, ငရဲအိုးကို၊ ဇာလရောရုဝေါ- ဇာလရောရုဝငရဲဟူ၍၊ ဝုစ္စတေ-ဗျုပ္ပတ်အလိုက်, ရုပ်ခေတ်ကိုက်အောင်, သမိုက် အပ်လေတော့သတည်း။ [''မဟာရဝံ ရဝန္တိ တွောတိ ရောရုဝေါ'' တွေ-ဤငရဲ၌၊ မဟာရဝံ-ကျယ်စွာသော အသံကို၊ ရဝန္တိ-အော်မြည်ကြကုန်၏-ဟုဆို။]

[**ဓူမရောရုဝ**] ဓူမေဟိ ပဝိသိတွာန, သေဒမာနာ ဒယာဝဟံ၊
မဟာရဝံ ရဝန္တေတ္ထ, ဝုစ္စတေ ဓူမရောရုဝေါ။

တွေ့နိရယေ- ကံကြမာရင်း, ဖန်လာညှဉ်းက, အတင်းဆောင်လျက်, သွင်း လှောင် ပိတ်ဆည်း, ဤမည်သော ငရဲကြီး၌၊ ဓူမေဟိ-တငရဲလုံး, လွှမ်းအုပ်ဖုံး

လျက်, တရုံးရုံးတိုး, မီးအခိုးတို့သည်၊ ပဝိသိတွာန – ဒွါရကိုးသွယ်, အပေါက်ငယ်မှ, ဘယ်ဝယ်မကြွင်း, ချဉ်းနင်းဝင်ရောက်ကြကုန်လျက်၊ သေဒမာနာ–အတင်းအကြပ်, နှူးနှပ်အပ်သည့်, များလတ်ဘိတောင်း, ငရဲသားအပေါင်းတို့သည်၊ ဒယာဝဟံ - အားငယ်ပါးငယ်, အများကယ်အောင်, သနားဘွယ်ကိုဆောင်သော၊ မဟာရဝံ - ကယ်ပါယူပါ, တစာစာနှင့်, ကြမာထံသီး, အသံကြီးကို၊ ရဝန္တိ- သံကုန်လှစ်၍, ဟစ်အော်ကြရှာလေကုန်၏၊ သော နိရယော-သို့ကလိုကံ, မကုန်ပြန်လျှင်, ဘန်ဘန်အော်ရိုး, ငရဲအိုးကို၊ ခုမရောရုဝေါ-ခုမရောရုဝငရဲ ဟူ၍၊ ဝုစ္စတေ- ဗျူပ္ပတ်အလိုက်, ရုပ်ခတ်ကိုက်အောင်, သမိုက်အပ်လေတော့သတည်း။

[တာပန] ဇလိတေ အယသူလမှိ, နိစ္စလံ နိသိဒါပိတော၊
တာပေတိ ပါပကေ ပါဏေ, တာပနောတိ ပဝုစ္စတေ။

ယောနိရယော–ကံကြမာရင်း, ဖန်လာညှဉ်းက, မကွင်းနိုင်အောင်, အတင်းဆောင်လျက်, သွင်းလျောင်ပိတ်ဆည်း, အကြင်သို့သော ငရဲကြီးသည်၊ ဇလိတေ- ရဲရဲငြီလောင်, ပြောင်တလက်လက်, အရောင်ထွက်၍နေသော၊ အယသူလမှိ–ထန်းလုံးပင်စဉ့်, ပမာထင်သည့်, သံလျှင်အတိပြီး, တံကျင်ကြီး၌၊နိစ္စလံ နိသိဒါပိတော- မယိမ်းမယိုင်, ထိုင်စေအပ်ကုန်လျက်၊ ပါပကေ ပါဏေ- အယုတ်တမာ, သတ္တာအများ, ငရဲသားတို့ကို၊ တာပေတိ–ကိုယ်လုံးရဲရဲ, မီးလျှံစွဲ၍, အမြဲပုံသေ, ပူလောင်စေ၏၊ သောနိရယော–သို့ကလိုကံ,မကုန်ပြန်လျှင်, ဘန်ဘန်လောင်ရိုး, ငရဲအိုးကို၊ တာပနောတိ–တာပနငရဲ ဟူ၍၊ ပဝုစ္စတေ–ဗျူပ္ပတ်အလိုက်,ရုပ်ခတ်ကိုက်အောင်, သမိုက်အပ်လေတော့သတည်း၊ [တာပေတိ-ပူလောင်စေတတ်၏၊ ဣတိ-ထို့ကြောင့်၊ တာပနော-တာပန မည်။]

[ပတာပန] အယသေလံ အာရောပေတွာ, ဟေဋ္ဌာသူလံ ပတာပိယ၊
ပါပကော ယော ပတာပေတိ, ပတာပနောတိ ဝုစ္စတေ။

ယောနိရယော-ကံကြမာရင်း, ဖန်လာညှဉ်းက, မကွင်းနိုင်အောင်, အတင်းဆောင်လျက်, သွင်းလျောင်ပိတ်ဆည်း,အကြင်သို့သောငရဲကြီးသည်၊ အယသေလံ- ရဲရဲငြီလောင်, အလျှံပြောင်လက်, သံတောင်ထက်သို့၊ အာရောပေတွာ-ရိုက်နှက်သောအား, တင်ထားပြီး၍၊ ဟေဋ္ဌာသူလံ–တောင်ခြေစိုက်ထား, တံကျင်ဖျားသို့၊ ပတာပိယ-ကံကြမာမွှေ, မုန်တိုင်းလေကြောင့်, အနေမမှန်, ဂျွမ်းပြန်ခေါက်ချိုး၊ ဇောက်ထိုးကျစေလျက်၊ ပါပကေ-အယုတ်တမာ, သတ္တာအများ, ငရဲသားတို့ကို၊ ပတာပေတိ-တာပနထက်, နှစ်ဆတက်အောင်,နှိပ်စက်ဆန်းပွေ,လောင်ကျွမ်းစေ၏၊ သောနိရယော–သို့ကလိုကံ, မကုန်ပြန်လျှင်, ဘန်ဘန်လောင်ရိုး, ငရဲအိုးကို၊ ပတာပနောတိ-ပတာပနငရဲ ဟူ၍၊ ဝုစ္စတေ- ဗျူပ္ပတ်အလိုက်, ရုပ်ခတ်ကိုက်အောင်,

သမိုက်အပ်လေတော့သတည်း။ [အတိဝိယ-အလွန်အကဲသာလျှင်၊ တာပေတိ-ပူလောင်စေတတ်၏၊ ဣတိ–ထို့ကြောင့်၊ ပတာပနော-ပတာပန မည်၏။]

[အ၀၀] ဇာလာနံ သတ္တာနံ ယတ္ထ, နတ္ထိ ဒုက္ခဿ အန္တရံ၊
ဇာလာနံ နိဝါသော သောဟိ အဝိစီတိ ပဝုစ္စတေ။

ယတ္ထနိရယေ-ကံကြမာရင်း,ဖန်လာညှဉ်းက, မကွင်းနိုင်အောင် အတင်းဆောင်လျက်, သွင်းလှောင်ပိတ်ဆည်း, အကြင်သို့သော ငရဲကြီး၌၊ ဇာလာနံ- ဝဲယာရှေ့နောက်, အထက်အောက်မှ, ထွင်းဖေါက်ထွက်သွား, မီးလျှံ အများတို့၏ငှင်း၊ သတ္တာနံ–ကျည်တောက်အတွင်း, နှမ်းမုန်ညင်းသို့, ပြည့်တင်းကြပ်လှောင်း, သတ္တာအပေါင်းတို့၏ငှင်း၊ ဒုက္ခဿ-ကိုယ်ရော စိတ်မှာ, မသက်သာအောင်, ဆက်ကာနှိပ်နင်း, ဆင်းရဲခြင်း၏ငှင်း၊ အန္တရံ နတ္ထိ-တမိနစ်မျှ, မလစ်ရ၍, ခေတ္တနားရန်, အကြားမကျန်တော့ချေ၊ ဇာလာနံ-ကမ္ဘာ့တိုက်ဖွား, ငမိုက်သားတို့၏၊ နိဝါသော-အမြဲမပြတ်, နေထိုင်ရာအရပ်ဖြစ်သော၊ သောဟိနိရယော-အကုသိုလ်ကံ, အရင်းခံလျက်, သယံဇာတ, ထာဝရဖြင့်, ကာလကြာပြီး, ထိုငရဲကြီးကို၊ အဝိစီတိ-အဝိစိငရဲဟူ၍၊ ပဝုစ္စတေ-ဗျုပ္ပတ်အလိုက်, ရုပ်ခါတ်ကိုက်အောင်, သမိုက်အပ်လေတော့သတည်း။

ဒုက္ခ အကြားမရှိပုံ။ "အဝိစိငရဲ၌ အကုသလဝိပါက် ၇-ပါးလုံးပင် ဖြစ်ကြရ၏၊ ဒုက္ခသဟဂုတ် ကာယဝိညာဉ်မှတပါး စက္ခုဝိညာဉ်စသော ၆-ပါးသည် ဥပေက္ခာသဟဂုတ်များဖြစ်၏၊ ထို့ကြောင့် စက္ခုဝိညာဉ်စသည်တို့ဖြစ်ခိုက်မှာ ဒုက္ခမှ လွတ်လပ်သက်သာသည်ဟု ဆိုခွင့်ရှိသော်လည်း ဒုက္ခသဟဂုတ် ကာယဝိညာဉ်ဖြစ်ခိုက်၌ ဒုက္ခဝေဒနာက လွန်စွာပြင်းထန်သောကြောင့် ထိုဥပေက္ခာဝေဒနာများ မပြောပလောက်တော့ပြီ၊ "ဥပေက္ခာဝေဒနာ ၆-ပါးလုံးကို ဒုက္ခဝေဒနာတခုထည်းက လွှမ်းဖုံးထားလေသည်''ဟူလို၊ဥပမာ-ပျားရည် ၆-စက်ကို လျှာပေါ်တင်ပြီးနောက် သံပူရေဘစက်လောက် ချလိုက်သည့်အခါ သံပူရည် တစက်က ပျားရည် ၆ စက်၏ အရသာကို လွှမ်းဖုံးလိုက်ဘိ သကဲ့သို့တည်း၊ ဤသို့လျှင် အဝိစိငရဲ၌ ဆင်းရဲဒုက္ခလည်း အကြား မရှိတော့ချေ၊ [အဖွင့်တမျိုးရှိသေး၏, ယုတ္တိရှိမည်ထင်သော အဖွင့်အတိုင်း ရေးလိုက်သည်။] "နတ္ထိ ဝိစိ ဧတ္ထာတိ အဝိစိ'' ဟု ဝစနတ်ပြု၊ ဧတ္ထ-ဤငရဲ၌၊ ဝိစိ-မီးလျှံ ငရဲသားနှင့် ဆင်းရဲဒုက္ခတို့၏ အကြားသည်၊ နတ္ထိ-မရှိ၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ အဝိစိ- အဝိစိမည်၏။

ဥဿဒငရဲ။ "ဥဿဒသဒ္ဒါသည်"အများအပြား''ဟူသော အနက်ကိုဟော၏၊ ထိုငရဲကြီး ၈ ထပ်အပြင် ဥဿဒဟု ခေါ်သော ငရဲငယ်များရှိသေး၏၊ မူလငရဲကြီး၏ အရပ်လေးမျက်နှာ၌ ထက်ဝန်းကျင် ရံပတ်လျက် တည်ကြ၏၊ ထိုဥဿဒ ငရဲများကို ကျမ်းဂန်တို့၌ အမျိုးမျိုး ပြထားသော်လည်း ဒေဝဒူတသုတ် ပါဠိတော်မှာလာသော

ရေ့များကိုသာပြအံ့၊ ထိုပါဠိတော်၌ "တဿာ ခေါ ပန ဘိက္ခဝေ မဟာနိရယဿ သမန္တာ ရာ သဟိတ မေဝ မဟန္တော ဂူထနိရယော" ဟု အဝိစိငရဲ၏ အခြံအရံ အဖြစ်ဖြင့်လာသည်၊ သို့သော် အခြား ငရဲကြီး ၇ ထပ်၌လည်း ဥဿဒငရဲရံများ ရှိကြသည်သာ။

[ဘင်ပုတ်ငရဲ] အဝိစိမှာ ပမုတ္တာပိ, အမုတ္တာ သေသပါပိနော၊
ပစ္စန္တိ ပူတိကေ ဂူထေ, တဿေဝ သမန္တရေ။

အဝိစိမှာ-ဒုက္ခထန်သီး, အဝိစိငရဲကြီးမှ၊ ပမုတ္တာပိ-ကံအားလျော်စွာ, လွတ်မြောက်ရ ပါကုန်သော်လည်း၊ သေသပါပိနော-အကုသိုလ်ကံ, အကျန် အကြွင်း, မကင်းသေးသူတို့သည်၊ အမုတ္တာ-အပြီးအပြတ်, မလွတ်လပ်ကြကုန်ဘဲ၊ တဿေဝ-ဒုက္ခထန်သီး, ထိုအဝိစိ ငရဲကြီး၏သာလျှင်၊ သမန္တရေ-အကွက်မလပ်, ဆက်စပ်လျက်တည်သော၊ ပူတိကေ ဂူထေ-ပိုးလောက်တွေပွမ်း,ပုတ်နံ့လွှမ်းလျက်, ဆိုးသွမ်းဘိခြင်း, ဘင်ပုတ်တွင်း၌။ ပစ္စန္တိ-ကိုယ်လုံးငုတ်လျှိုး, ပိုးလောက်ထိုးဘို့, တမျိုးဆက်ကာ, ကျက်ရရှာလေကုန်၏။ [ထိုငရဲ၌ ပိုးလောက်တို့ကား ဆင်၏ လည်ပင်းတမျှ, ပိန်းကောလှေကလေးတမျှ, ကြီးမားကြသတဲ့။]

[ပြာပူငရဲ] ပူတိဂူထာ ပမုတ္တာပိ, အမုတ္တာ သေသပါပိနော၊
ပစ္စန္တိ ကုက္ကုလေ ဥဏှေ, တဿေဝ သမန္တရေ။

ပူတိဂူထာ-ပိုးလောက်တွေပွမ်း, ပုတ်နံ့လွှမ်းလျက်, ဆိုးသွမ်းဘိခြင်း, ဘင်ပုတ်တွင်းမှ၊ ပမုတ္တာပိ-ကံအားလျော်စွာ, လွတ်မြောက်ရ ပါကုန်သော်လည်း၊ သေသပါပိနော-အကုသိုလ်ကံ, အကျန်အကြွင်း, မကင်းသေးသူတို့သည်၊ အမုတ္တာ-အပြီးအပြတ်, မလွတ်လပ်ကြကုန်ဘဲ၊ တဿေဝ-ပိုးလောက်ကိုက်ခဲ, ထို ဘင်ပုတ်ငရဲ၏သာလျှင်၊ သမန္တရေ-သော၊ ကုက္ကုလေဥဏှေ-လွှန်မင်းပြင်းပြ, ပူလောင်လှသည့်, အောက်ကမီးခဲ, ပြာပူထဲ၌၊ ပစ္စန္တိ-ကျလျှင်စုပ်စုပ်, ကိုယ်လုံးမြုပ်လျက်, မလှုပ်သာ မလှုက်သာ, ကျက်ကြရ ရှာလေကုန်၏။ [ပြာပူအတွင်း၌ ပြာသာဒ်ထွင့်လောက်ကြီးသော မီးကျိုးခဲတွေ ပြည့်နေသတဲ့။]

[လက်ပန်တော] ကုက္ကုလုဏှာ ပမုတ္တာပိ, အမုတ္တာ သေသပါပိနော၊
ပစ္စန္တိ သိမ္ဗလီဒါယေ, တဿေဝ သမန္တရေ။

ကုက္ကုလုဏှာ-လွှန်မင်းပြင်းပြ, ပူလောင်လှသည့်, အောက်ကမီးခဲ, ပြာပူငရဲမှ၊ ပမုတ္တာပိ-ကံအားလျော်စွာ, လွတ်မြောက်ရပါ ကုန်သော်လည်း၊ သေသပါပိနော-အကုသိုလ်ကံ, အကျန်အကြွင်း, မကင်းသေးသူတို့သည်၊ အမုတ္တာ-အပြီးအပြတ်, မလွတ်လပ်ကုန်ဘဲ၊ တဿေဝ-ပူလောင်ထန်သဲ, ထိုပြာပူငရဲ၏သာလျှင်၊ သမန္တရေ အကွက်မလပ်, ဆက်စပ်လျက် တည်သော၊ သိမ္ဗလီဒါယေ-ယူဇနာမြင့်မောက်,

မီးလျှံတောက်သည့်, ထက်အောက်မကျန်, ပင်လက်ပန်ပေါ်, ငရဲတော၌၊ ပစ္စန္တိ-အမြဲနှိပ်စက်, သတ်ပုတ်ချက်ကြောင့်, တက်ကာ သက်ကာ, ကျက်ရရှာလေကုန်၏၊ [လက်ပန်ဆူးတို့ကား ၁၆ လက်မခန့်ရှည်၍ အထက်တက်လျှင် အောက်သို့အဖျား လှည့်, အောက်ဆင်းပြန်လျှင် အထက်သို့ အဖျားလှည့်နေကြသတဲ့။]

[**သန်လျက်ရွက်တော**] သိမ္ဗလိမှာ ပမုတ္တာပိ, အမုတ္တာ သေသပါပိနော၊
ပပစ္စန္တိ အသိပတ္တေ, တဿေဝ သမနန္တရေ။

သိမ္ဗလိမှာ–ပင်လက်ပန်ပေါ်, ငရဲတောမှ၊ ပမုတ္တာပိ-ကံအားလျော်စွာ, လွတ်မြောက်ရပါ ကုန်သော်လည်း၊ သေသပါပိနော-အကုသိုလ်ကံ, အကျန်အကြွင်း, မကင်းသေးသူတို့သည်၊ အမုတ္တာ-အပြီးအပြတ်, မလွတ်လပ်ကုန်ဘဲ၊ တဿေဝ-ပင်လက်ပန်ပေါ်, ထိုငရဲတော၏သာလျှင်၊ သမနန္တရေ-အကွက်မလပ်, ဆက်စပ်လျက်တည်သော၊ အသိပတ္တေ-ဒါးသန်လျက်, ပမာထက်သည့်,အရွက်တွေပေါ်, တော၏သဘွယ်, ငရဲယဲ၌၊ ပပစ္စန္တိ–လွန်မင်းပြင်းထန်, အရှခံ၍ နိယာမ်မသွေ, ကျက်ကြရရှာလေကုန်၏။

[**ကြိမ်မြစ်ငရဲ**] အသိပတ္တာ ပမုတ္တာပိ, အမုတ္တာ သေသပါပိနော၊
ပပစ္စန္တိ ခါရောဒကေ, တဿေဝ သမနန္တရေ။

အသိပတ္တာ– သန်လျက်ရွက်ပေါ်, ငရဲတောမှ၊ ပမုတ္တာပိ– ကံအားလျော်စွာ, လွတ်မြောက်ရပါကုန်သော်လည်း၊သေသပါပိနော-အကုသိုလ်ကံ,အကျန်အကြွင်း, မကင်းသေးသူတို့သည်၊ အမုတ္တာ–အပြီးအပြတ်, မလွတ်လပ်ကုန်ဘဲ၊ တဿေဝ–သန်လျက်ရွက်ပေါ်, ထို ငရဲတော၏သာလျှင်၊ သမနန္တရေ–အကွက်မလပ်, ဆက်စပ်လျက်တည်သော၊ခါရောဒကေ-ကြိမ်ဆူးတွေရံ,စပ်ခါးနေ်သည့်,သံရေပူလှောင်း, မြစ်ငယ်ချောင်း၌၊ ပပစ္စန္တိ–မျောလျက်စုန်ဆန်, . စူးရှခံ၍, နိယာမ်မသွေ, ကြက်ကြရလေကုန်၏၊ [ဤ ကြိမ်မြစ်ငရဲမှလွတ်ရသော်လည်း, အကုသိုလ်က ံ မကုန်သေးသူများကို ငရဲထိန်းတို့က အဝီစိ ရောက်အောင် လွှင့်ပစ်လိုက်ပြန်သတဲ့။]

ငရဲဒုက္ခကို အကုန်မပြနိုင်။ "ယခုပြခဲ့သော ငရဲများအပြင် ဥဿဒခေါ် ငရဲငယ်တွေ အများအပြားပင် ရှိသေး၏၊ ရာဇဂြိုဟ်ပြည်၏ ထက်ဝန်းကျင်မှာပင် ငရဲ အမျိုးမျိုး ရှိသည်ဟုဆို၏၊ ဒု-သ-န-သော ဟု ဟစ်အော်ကြသော သူဌေးသား ၄ ယောက်တို့ ကျက်ရာ လောဟကုမ္ဘီဆိုတဲ့ သံရည်အိုး ငရဲကား ရာဇဂြိုဟ်ပြည် အနီး အောက်မှာပင်ရှိ၏၊ ရာဇဂြိုဟ်ပြည်၏အနီးက တပေါဒါမြစ် ခေါ်သော ရေပူမြစ်သည် လောဟကုမ္ဘီငရဲ ၂ ခုစပ်ကြားမှစီးလာသော မြစ်ပင်တည်း၊ ထို့ကြောင့် ငရဲငယ်တွေ လူ့ပြည်အနီးအပါးမှာပင် များစွာရှိလေသည်၊ ငရဲ၌ ခံရသော ဒုက္ခ အမျိုးမျိုးကား "ယာဝဉ္စိဒံ ဘိက္ခဝေ နသုကရာ အက္ခာနေန ပါပုဏိတုံ, ယာဝ

ဒုက္ခာ နိရယာ'' နှင့်အညီ နှစ် လ ရှည်စွာ ဘုရားရှင် ဟောပြတော် မူပါသော် လည်း ကုန်နိုင်ဘွယ် မရှိဘူးတဲ့၊ ဘိက္ခဝေ-ဘိက္ခုတို့၊ ယာဝဥ္စိဒံ-ငရဲ၌ ဆင်းရဲသ လောက်၊ အက္ခာနေန - ဟောပြတော် မူသဖြင့်၊ ပါပုဏိတုံ-အပြီး ရောက်ခြင်းငှါ၊ န သုကရာ-မလွယ်ကုန်၊ နိရယာ-ငရဲတို့သည်၊ ယာဝ-အလွန်အကဲသာလျှင်၊ ဒုက္ခာ-ဆင်းရဲစေတတ်, ဆင်းရဲရာ အရပ်တို့ပေတည်း။

တိုက်တွန်းချက်။ ။ဤငရဲဒုက္ခကို အဖန်ဖန် စဉ်းစားမိသူသည် ပြုမိသော အကုသိုလ်များအတွက် နောင်တဘန် မပူပန်တော့ဘဲ အသစ် မဖြစ်ရအောင်သာ သတိထားလျက် ကုသိုလ်တရားကို ပွားများအားထုတ်သင့်ပြီ၊ ရှေးတုန်းက ဒေဝ ဒူတသုတ္တန်ကို သင်ယူသော ရဟန်းတော်ကလေး တပါးသည် ကြိမ်မြစ်ငရဲမှ တဘန် အဝီစိ ပြန်ရောက်ရတဲ့ အခဏ်းသို့ ရောက်သည့်အခါ ''အရှင်ဘုရား တပည့်တော်ကို စာမချသေးဘဲ ကမ္မဋ္ဌာန်းသာပေးတော်မူပါဘုရား'' ဟု ဆရာ့ထံ ကမ္မဋ္ဌာန်းတောင်း၍ တရားကို အားထုတ်လေရာ မကြာမီ သောတာပန်ဖြစ်ပြီး နောက်မှ ကျမ်းစာကိုထပ်၍သင်ယူသတဲ့၊ ဤ ဒေဝဒူတသုတ် အဆုံး၌ တရားကို အားထုတ်၍ ရဟန္တာဖြစ်သော ပုဂ္ဂိုလ်မြတ်တို့မှာ မရေတွက်နိုင်လောက်အောင် ရှိခဲ့ဘူးလေပြီ၊ ဘုရားရှင်အဆူဆူလည်း ဤဒေဝဒူတသုတ္တန်ကို ဟောတော်မူမြဲပင် ဖြစ်သတဲ့။

တိရစ္ဆာနယောနိ။ ။''တိရော အဥ္စန္တီတိ တိရစ္ဆာနာ,တိရစ္ဆာနာနံ ယောနိ တိရစ္ဆာနယောနိ'' တိရော-ဘီလာ၊ ဝါ-အလျားလိုက်၊ အဥ္စန္တိ-သွားတတ်ကုန်၏၊ ဣတိ-တို့ကြောင့်၊ တိရစ္ဆာနာ-တိရစ္ဆာန်တို့မည်၏၊ တိရစ္ဆာနာနံ-တိရစ္ဆာန်တို့၏၊ ယောနိ-အမျိုးဇာတ်သည်၊ တိရစ္ဆာနယောနိ-တိရစ္ဆာနယောနိ မည်၏၊ လူနတ်တို့ ကဲ့သို့ မတ်မတ်မသွားဘဲ အလျားလိုက် သွားတတ်သော သတ္တဝါများကို တိရစ္ဆာန် ဟု ခေါ်သည်။ [တိရော သဒ္ဒူပပဒ အဥ္စဓါတ်, ယုပစ္စည်းကို အနပြု, တနည်း— အာနပစ္စည်း ကြံ၍ နိရုတ္တိနည်းအားဖြင့် တိရစ္ဆာန ဟု ပုဒ်ပြီးရသည်၊] ယောနိ သဒ္ဒါသည် ခန္ဓာအစုဟူသော အနက်ကိုဟော၏၊ ထိုခန္ဓာအစုဟူသည် တိရစ္ဆာန် တို့၏ အမျိုးဇာတ်တည်း၊ ထို့ကြောင့် တိရစ္ဆာနယောနိ အရ တိရစ္ဆာန်အမျိုး ဇာတ်ကိုရ၏၊ ဘုံ သီးခြား မရှိ၊ တိရစ္ဆာန်အများ စုဝေး နေထိုင်ရာ အရပ်ကိုပင် တိရစ္ဆာန်ဘုံဟု ခေါ်စမှတ်ပြုရတော့သည်၊ ထိုတိရစ္ဆာန်များကား ကုန်း၌နေသော အခြေ ၄-ချောင်းရှိ သားကောင်အမျိုးမျိုး, အခြေ ၂-ချောင်းရှိ ငှက်အမျိုးမျိုး, အခြေမရှိသော မြွေစသောသတ္တဝါများနှင့် ရေ၌နေသော ငါးလိပ်စသော သတ္တဝါ များတည်း။

ပေတ္တိဝိသယ—ပေတာ၌ ပ ပုဗ္ဗ ဣဓာတ် တ-ပစ္စည်းတည်း၊ ပ သဒ္ဒါသည် ''အဝေး''ဟူသောအနက်ကိုဟော၏၊''သုခသမုဿယတော ပကဋ္ဌံ ဧန္တီတိပေတာ,

ပေတာနံ သမူဟော ပေတ္တိ, ပေတ္တိယာ ဝိသယော ပေတ္တိဝိသယော'' သုခသမုဿ ယတော-သုခအပေါင်းမှ၊ ပကဋ္ဌံ- ဝေးသောအရပ်သို့၊ ဣတော- ရောက်ရကုန်၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ ပေတာ-ပေတတို့မည်၏၊ [ပေတသဒ္ဒါသည် တမလွန်ဘဝသို့သွားသူ (သေသူ) ဟူသမျှကို ဟောသော်လည်း ဤနေရာ၌ချမ်းသာမှဝေးသော ပြိတ္တာကို ဟောသည်၊] ပေတာနံ-ပြိတ္တာတို့၏၊ သမူဟော-အပေါင်းသည်၊ ပေတ္တိ-ပေတ္တိ မည်၏၊ ပေတ္တိယာ-ပြိတ္တာအပေါင်း၏၊ ဝိသယော- နေရာအရပ်သည်၊ ပေတ္တိ ဝိသယော-ပေတ္တိဝိသယမည်၏၊ ''ဘုံသီးခြား မရှိ'' ပြိတ္တာတို့နေရာဖြစ်သော တော တောင် မြစ် ချောင်း သုသာန်စသော အရပ်များကိုပင် ပြိတ္တာဘုံဟု ခေါ်ရလေသည်၊ ဤပြိတ္တာများကား တဇ္ဈေ မှင်စာ သူရဲဘီလူးမှစ၍ အမျိုးမျိုးရှိ၏၊ နှစ်ပေါင်းများစွာ မစားရ မသောက်ရ, အချို့မှာ လူများ၏ ထမင်းလုံး ဟင်းပေါက် သလိပ် ချွဲ တံတွေး မစင် စသည်ကိုသာ စားသောက်ရလေသည်၊ လက္ခဏသံယုတ်ပါဠိတော်၌ ပြသော ဂိဇ္ဈကုဋ်တောင်က ပြိတ္တာတို့ကား မစား မသောက်ရရုံမျှမက ငရဲသားများ ကဲ့သို့ပင် လွန်စွာဆင်းရဲကြလေသည်။

အသုရကာယ—''နသုရန္တိ (နဒိဗ္ဗန္တိ) တိ အသုရာ, အသုရာနံ ကာယော အသုရ ကာယော'' နသုရန္တိ (နဒိဗ္ဗန္တိ) အစိုးရမှု မြူးတူးပျော်ပါးမှု စသည်တို့ဖြင့် နတ်များ ကဲ့သို့ မတောက်ပနိုင်ကုန်၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ အသုရာ-အသုရတို့မည်၏၊ အသုရာနံ- အသုရာတို့၏၊ ကာယော-အပေါင်းသည်၊ အသုရကာယော- အသုရကာယမည်၏၊ အသုရကာယဘုံဟု အသီးအခြားမရှိ၊ အသုရာအပေါင်း၏ နေရာအရပ်ကိုပင် အသု ရကာယဘုံ ဟု ခေါ်ဝေါ်အပ်လေသည်၊ ဤအသုရာဟူသည် ပြိတ္တာမျိုးပင်ဖြစ်၏၊ ထို့ကြောင့် အချို့ပါဠိတော်၌ အပါယ် ၄-ဘုံမပြဘဲ, ၃-ဘုံသာ ပြထားသောအရာ လည်းရှိ၏၊ ဤပြိတ္တာအသုရာတို့ကို ကာလကဉ္စိကအသုရာ ဟု ခန္ဓဝိဘင်္ဂဋ္ဌကထာ၌ ဆို၏၊ ထို အသုရာတို့သည် သမုဒ္ဒရာ ဂင်္ဂါမြစ်ကမ်းစသည်၌ နေတတ်ကြ၏၊ အင်မတန် မွတ်သိပ်ဆာလောင်ကြလေသည်၊ တချို့အသုရာတို့မှာ ဘုရား ၂-ဆူ ၃-ဆူ ပွင့် သော်လည်း တကြိမ်မျှ မစားသောက်ကြရ လေကုန်၊ ကာလကဉ္စိက အသုရာ တယောက်သည် ရေတော်လှသဖြင့် ဂင်္ဂါမြစ်သို့ သက်ဆင်းလေရာရောက်တိုင်း ရောက် တိုင်းသောနေရာမှာ ရေခြောက်ခန်း၍ မီးခိုးတွေသာ ထနေလေသတဲ့၊ တညဥ့်လုံး ဂင်္ဂါမြစ်တွင်း၌ ပြေးလွှားရင်း နံနက်လင်းသည့်အခါ ဆွမ်းခံလာသော ရဟန်းတော် ၃-ကျိပ်တို့ တွေ့မြင်ကြသဖြင့် အကျိုးအကြောင်းကို မေးကြ၍ ရေ မရကြောင်းသိရ သည့်အခါ သဲသောင်ပြင်မှာ ပက်လက်အိပ်စေပြီးလျှင် ရဟန်းတော် ၃-ကျိပ်တို့ သပိတ်ကိုယ်စီဖြင့်ရေခပ်၍ အထပ်ထပ်လောင်းထည့်ကြသော်လည်း ရေတစက်မျှ လည်ချောင်းအဘွင်းဘက်သို့ မဆင်းသက်ဘဲရှိရလေသတဲ့။ (ခန္ဓဝိဘင်္ဂဋ္ဌကထာ)။

အသုရာအမျိုးမျိုး။ ။ဤပြိတ္တာအသုရာအပြင် အသုရာအမည်ရသော အခြား အမျိုးအစားများလည်း ရှိသေး၏။

၁။ မြင့်မိုရ်တောင်ခြေ၌ နေသောနတ်များကို "အသုရာ" ဟု ခေါ်၏၊ ဤ၌ အသဒ္ဒါသည် ဆန့်ကျင်ဘက် (ပဋိပက္ခ) အနက်ကို ဟော၏၊ "တာဝတိံသာနတ်တို့၏ ဆန့်ကျင်ဘက်နတ်များ" ဟူလို၊ ဤအသုရာနတ်တို့သည် တာဝတိံသာ၌ စာရင်းဝင်၏။

၂။ "ဝိနိပါတိကာ သုရာနံ"ဟု လာလတံ့အတိုင်း ဘုမ္မဇိုဝ်းနတ်ကြီးများကို မှီခိုကပ်ယပ်လျက် ဇာ္ဒိပါဒ်နံ့နံ့လှသော နတ်ကလေးများကိုလည်း "အသုရာ" ဟု ခေါ်၏၊ ဤ၌ အသဒ္ဒါသည် ခုဒ္ဒက (အငယ်)၊အနက်ကိုဟော၏၊ "နတ်ငယ်ကလေးများ" ဟူလို။

၃။ တခါတခါ နတ်ကဲ့သို့ စည်းစိမ်ခံစား၍ တခါတခါ ပြိတ္တာကဲ့သို့ ဒုက္ခခံရသော ဝေမာနိကပြိတ္တာများကိုလည်း "အသုရာ"ဟု ခေါ်ဝေါ်သေး၏၊ ဤ၌ အသဒ္ဒါသည်အတူ ဟူသောအနက်ကိုဟော၏၊ စည်းစိမ်ခံစားခိုက် "နတ်နှင့်တူသည်"ဟု ဆိုလိုသည်။

၄။ စကြာဝဠာကမ္ဘာကြီး ၃-ခုစပ်မိလျှင် လင်ပန်း ၃-ချပ်စပ်သကဲ့သို့ အကြားအရပ်ဖြစ်၏၊ ထိုအကြားကို "လောကန္တရိက်ငရဲ"ဟု ခေါ်၏၊ နေရောင် လရောင်စသော အရောင်အလင်းမရဘဲ အမြဲမှောင်ကျနေသည်၊ ထိုငရဲသတ္တဝါတို့သည် စကြာဝဠာတံတိုင်းကို (လင်းနို့များလို) လက်သည်းဖြင့် ကုတ်ကတ်၍နေကြရ၏၊ အစားအသောက်မရ ဆာလောင်လှသဖြင့် တကောင်နှင့်တကောင် နီးကပ်စွာ တွေ့ကြသည့်အခါ လှမ်း၍အဟပ်လိုက်တွင် အလွန် အေးလှသော မြေကိုခံသော ရေထည်းသို့ ကျသဖြင့် ကြေမွကြရကုန်သတဲ့၊ ထိုလောကန္တရိက်ငရဲသားများကိုလည်း ဗုဒ္ဓဝင်အဋ္ဌကထာ၌ အသုရာဟု သုံးနှုန်းထားလေသည်၊ ဤအသုရကာယ ပုဒ်အရ၌ကား ပြခဲ့သော အသုရာ ၄-မျိုးနှင့် မဆိုင်, ကာလကဉ္စိက အသုရာပြိတ္တာကြီးတို့ကိုသာ ဆိုလိုရင်းဟု မှတ်။

မနုဿာ စာတုမဟာရာဇိကာ တာဝတိံသာ ယာမာ
တုသိတာ နိမ္မာနရတိ ပရနိမ္မိတ ဝသဝတ္တိစေတိ
ကာမသုဂတိဘူမိ သတ္တဝိဓာ ဟောတိ။

ကာမသုဂတိဘူမိ—"ဂန္တဗ္ဗာတိ ဂတိ, သုန္ဒရာ ဂတိ သုဂတိ"ရောက်ထိုက်သောဘုံဘဝကို ဂတိဟု ခေါ်၏၊ ထိုက်သည်အားလျော်စွာ စည်းစိမ်ခံစားရသော ဘုံဘဝသည် "သုဂတိ=ကောင်းသောဘဝ" မည်၏၊ ဆင်းရဲသော ဘုံဘဝသည် "ဒုဂ္ဂတိ=မကောင်းသောဘဝ"မည်၏၊ ထိုတွင် ရူပ အရူပဘုံများလည်း သုဂတိဘဝပင် ဖြစ်သောကြောင့် ဤနေရာ၌ ကာမတဏှာ၏ ကျက်စားရာ (အာရုံပြုရာ)

နယ်ပယ်ကိုသာ ယူစေလို၍ ကာမသဒ္ဒါဖြင့် အထူးပြုလျက် "ကာမသုဂတိ" ဟု မိန့်ရလေသည်၊ "ကာမသဟစရိတာ သုဂတိ ကာမသုဂတိ" ကာမသဟစရိတာ-ကာမတဏှာနှင့်တကွဖြစ်သော၊ သုဂတိ-သုဂတိတည်း၊ ကာမသုဂတိ-ကာမတဏှာနှင့်တကွ ဖြစ်သော သုဂတိ၊ ဤကာမသုဂတိဘုံကား လူ့ဘုံ စာတုမဟာရာဇ်ဘုံစသောအားဖြင့် ၇-ပါး ပြားသည်။

မနုဿာ—"မနော ဥဿန္နံ ယေသံတိ မနုဿာ" ယေသံ-အကြင်လူတို့၏၊ ဥဿန္နံ-ထက်မြက်သော၊ မနော-စိတ်သည်၊ အတ္ထိ-ရှိ၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ မနုဿာ-မနုဿတို့မည်၏၊ [မနုဿန္နဟု ဆိုသင့်လျက် န္န ကို ချေ၍ မနုဿ ဟု ဖြစ်သည်။] မကောင်းမှုလုပ်ငန်း၌ အာနန္တရိယကံ (မိဘသတ်မှု စသည်) တိုင်အောင်ပင် ပြုနိုင်ကြ၍, ကောင်းမှုအရာ၌ ဘုရားဖြစ်သည်တိုင်အောင်ပင် စွမ်းနိုင်ကြသဖြင့် ထက်မြက်သော စိတ်ရှိရကား ဇမ္ဗူဒိပ်ကျွန်းသားများကို မုချ မနုဿ ဟု ခေါ်၏၊ အခြားကျွန်း အခြား စကြာဝဠာ၌ ရှိသူတို့ကား ရုပ်အဆင်းပုံသဏ္ဍာန် တူမျှသဖြင့် သဒိသူပစာရနည်းအရ မနုဿ ဟု ခေါ်ရသတဲ့၊ တနည်း-ကမ္ဘာဦးက မဟာသမ္မတမင်းသည် "မနု"မည်၏၊ ထိုမနုမင်း၏ အဆုံးအမ၌ တည်ရသဖြင့် မနုမင်း၏ သားသမီးသဘွယ် ဖြစ်ရကား "မနုနော အပစ္စံ"ဟူသော ဝိဂြိုဟ်အရ မနုဿ ဟု မည်ရလေသည်၊ [မနုနော-မနုမင်း၏၊ အပစ္စံ-သားသမီးအစဉ်အဆက်တည်း၊] ဤနေရာ၌ကား မနုဿဘူမိကိုရအောင် "မနုဿာနံ နိဝါသာ"ဟု ဝိဂြိုဟ်ပြု၍"မနုဿာ" ဟု ဣတ္ထိလိင် ကေဝုစ်ဖြင့် ပုဒ်နေစေရသည်၊ [မနုဿာနံ-လူတို့၏၊ နိဝါသာ-နေရာဘုံတည်း၊ မနုဿာ-လူတို့၏နေရာဘုံ၊] ဤလူ့ဘုံမှာ မျက်မြင်အားဖြင့် ထင်ရှားပြီ၊ အကျယ်ကိုကား ထိုထိုပါဠိတော် အဋ္ဌကထာ ဋီကာတို့၌ တွေ့ကြရလတံ့။

စာတုမဟာရာဇိကာ—"စတ္တာရော မဟာရာဇာနော စတုမဟာရာဇံ, စတုမဟာရာဇေ ဘတ္တိ ဧတေသံတိ စာတုမဟာရာဇိကာ" ဓတရဋ္ဌ ဝိရူဠှက ဝိရူပက္ခ ကုဝေရ (ဝေဿဝဏ္ဏလည်း ခေါ်သည်)ဤနတ်မင်းကြီး ၄-ယောက်ကို စာတုမဟာရာဇ ဟု ခေါ်၏၊ ထိုနတ်မင်းကြီးများ၌ ဆည်းကပ်ခစားရသော လက်အောက်ခံ နတ်များကို စာတုမဟာရာဇိက ဟု ခေါ်၏၊ ထိုနတ်တို့၏ နေရာဘုံကိုလည်း "စာတုမဟာရာဇိကာနံ နိဝါသာ" ဟူသော နိဝါသတဒ္ဓိတ် ဝိဂြိုဟ်အရ "စာတုမဟာရာဇိကာဘုံ"ဟု ခေါ်ဝေါ်ရလေသည်၊ ဤစာတုမဟာရာဇ်ဘုံသည် မြင့်မိုရ်တောင်၏အလယ်လောက်မှစ၍ အောက်တလျှောက်၌ တည်၏၊ ထိုစာတုမဟာရာဇ်ဘုံ၌ ပါဝင်သော နတ်မျိုးတို့ကား အလွန် များလေသည်၊ [မြင့်မိုရ်တောင်ခြေ သမုဒ္ဒါအတွင်း၌ နဂါး-ဂဠုန်များသည် နတ်တို့၏ တန်ခိုးဣဒ္ဓိကို ရသော်လည်း တိရစ္ဆာန်ဘုံသားတို့သာတည်း။]

ဤလူ့ပြည်ဝယ် မြေကြီး၌ မှီနေသော (မြေကြီးနှင့် ဆက်သွယ်လျက် တောတောင်သစ်ပင်တို့၌ နေသော)နတ်အားလုံးကို ဘုမ္မဒေဝ ဟု ခေါ်၏၊ (မဃဒေဝကို

မဉ္ဇုဗိုစ်း ဟု မြန်မာ ပြန်သကဲ့သို့ ဘုမ္မဒေဝကိုလည်း ဘုမ္မဗိုစ်း ဟု ခေါ်ကြ၏၊) တောစောင့်နတ် တောင်စောင့်နတ် သစ်ပင်၌နေသော ရုက္ခဒေဝ (ရုက္ခဗိုစ်း)ဟု ခေါ်သော နတ်များသည် ဘုမ္မဒေဝချည်းတည်း၊ ခန္ဓာကိုယ်၌ စောင့်ကြပ်သော ကိုယ်စောင့်နတ်လည်းရှိ၏၊ ထို့ပြင် နတ်ဘီလူး, ကုမ္ဘဏ်, ရက္ခိုသ်, ဂန္ဓဗ္ဗ ဟု ခေါ် သော နတ်များလည်း ရှိ၏၊ သစ်ပင်၏ အတွင်း၌ သစ်ချောက်ကောင် ဟု ခေါ်ကြ သော နတ်များသည် ဂန္ဓဗ္ဗနတ်မျိုးပင် ဖြစ်၏၊ များသောအားဖြင့် မိန်းမတို့၏ ကိုယ် တွင်း၌ ပူးဝင်ခိုကပ်လျက် ထိုမိန်းမတို့ ခိုင်းစေရာကို ပြုတတ်သော ဂန္ဓဗ္ဗနတ်မတို့ သည် ရှိ၏၊ ထိုဂန္ဓဗ္ဗနတ်မတို့ကို ဝေဒ ကျမ်းက ယောဂိနီဟူ၍၎င်း, ယခုကာလ၌ ယ ကို ဇ သံဖြင့်ဖတ်၍"ဇောဂိနီ"ဟု၎င်း ခေါ်၏၊ မြန်မာတို့က ဇော်ဂနီ ဟုခေါ်၏ လရောင်လင်းရာ လပြည့်ခန့်အခါ စသည်တို့၌ ထိုထို၍၍ လှည့်လည်ရာဝယ် အရောင်အဝါရှိသောကြောင့် ပါဠိလို ဇုဏှ, မြန်မာလို "ဇုဏ်း=စုန်း"ဟုလည်း ခေါ်သည်။

ဥစ္စာ ရေကန်စသည့်ကို စောင့်ရှောက်လျက် လာရောက်သူတို့ကိုလည်း ဖမ်းစား တတ်သော နတ်မျိုးကို ရက္ခသ (ရက္ခိုသ်) ဟု ခေါ်၏၊ ရက္ခိတ္ဗာ အသတိ ဘက္ခတီတိ ရက္ခသော" ဟု ဝိဂြိုဟ်ပြု၊ ရက္ခိတွာ-စောင့်ရှောက်၍၊ အသတိ ဘက္ခတိ-ဖမ်းစား တတ်၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ ရက္ခသော-ရက္ခသ မည်၏၊ ထိုရက္ခိုသ်တို့သည် ကုမ္ဘဏ် မျိုး၌ ပါဝင်၏၊ ၎င်းကုမ္ဘဏ် ရက္ခိုသ် ဘီလူးတို့သည်ပင် ပျော်ရွှင်လိုခြင်း သက်သက် နှိပ်စက်လိုခြင်း စားသောက်လိုခြင်းကြောင့် ငရဲထိန်းဟန် ခွေးကြီးသဏ္ဍာန် ဖန် ဆင်းလျက် ငရဲဘုံတို့၌ကျက်စားကြလေသည်၊ ဥစ္စာစောင့်များလည်း ၎င်းရက္ခိုသ်တွင် ပါဝင်ဟန်တူ၏၊ မြေကြီးအတွင်း၌ နေသော မြေစောင့်နတ်များလည်း ရှိ၏၊ တခါ တခါ သူတို့ ကစားမြူးတူးခြင်း ကောင်းချီးပေးခြင်း စသည့်ကြောင့် မြေလှုပ်တတ်၏၊ (အခြားအကြောင်းကြောင့်လည်း လှုပ်၏၊) ၎င်း မြေစောင့်နတ်ကား နဂါးမျိုး၌ ပါဝင်၏၊ ဝိနိပါတိကအသုရာ ဝေမာနိက ပြိတ္တာတို့နှင့်တကွ ၎င်းပြခဲ့သော နတ် အားလုံးသည် စတုမဟာရာဇ်နတ်မင်းကြီး၏ လက်အောက်ခံဖြစ်၍ စာတုမဟာရာဇ် ဘုံတွင် စာရင်းဝင်သောနတ်များတည်း။ [ပရမတ္ထဒီပနီကို မှီးရေးသည်။]

တာဝတိံသာ——"တေတ္တိံသ တွောတိ တေတ္တိံသာ" တွေ- ၎င်းနတ်ပြည်၌၊ တေတ္တိံသ-၃၃-ကျိပ် ၃-ယောက်သော၊ ဇနာ-လူတို့သည်၊ နိဗ္ဗတ္တာ-ဖြစ်ကြကုန်၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ တေတ္တိံသာ-တေတ္တိံသာမည်၏၊ မဃလုလင်နှင့် ကောင်းမှုပြုဘက် ၃-ကျိပ် ၃-ယောက်သော အမျိုးသားတို့ဖြစ်ရာဖြစ်၍ တေတ္တိံသာ ဟု ဆိုလိုလျက် (တေကို တာဝပြု, တ တလုံးချေ၍) တာဝတိံသာ ဟု ပုဒ်ပြီးရသတဲ့၊ သို့သော် မဃလုလင်တို့ မရောက်ခင်ကပင် တာဝတိံသာဟူသော နာမည်ရှိပုံ ရသည့်ပြင်, အခြားစကြာဝဠာတို့၌လည်း စာတုမဟာရာဇ် တာဝတိံသာ စသော နာမည်များ ရှိကြသောကြောင့် တာဝတိံသာဟူသော နာမည်သည် ဒုတိယနတ်ပြည်အတွက်

ရှေးရှေးက တွင်လာသော အတွင်ရှုဦ နာမည်သာ ဖြစ်သည်-ဟုလည်း ကြံဆသင့်ပေသည်၊ ဤတာဝတိံသာနတ်ပြည်သည် မြင့်မိုရ်တောင်ထိပ်၌ တည်သောကြောင့် (မြင့်မိုရ်တောင် တဝက်မှ အထက်၌ ယူဇနာ ၄-သောင်း ၂-ထောင်မြင့်ရကား) စာတုမဟာရာဇ်နတ်ပြည်နှင့် ယူဇနာ ၄-သောင်း ၂-ထောင် ကွာလှမ်းသည် ဟု ဆိုကြသည်၊ ဤ စာတုမဟာရာဇ် တာဝတိံသာ နတ်ဘုံတို့သည် မြင့်မိုရ်တောင်မြေနှင့် ဆက်သွယ်၍ တည်ကြသော ဘူမဋ္ဌကဗိမာန်များတည်း၊ ထိုဘူမဋ္ဌက ဗိမာန်များ၏ ထက်ဝန်းကျင်၌ကား စကြာဝဠာတံတိုင်း ရောက်အောင်ပြန့်နှံ့လျက်ရှိသောကြောင့် မြေနှင့်မစပ်သော အာကာသဋ္ဌ (ကောင်းကင်၌တည်သော) ဗိမာန်များလည်း ရှိကြသည်၊ ယာမာစသော အထက်နတ်ပြည်များ၌ကား ဘူမဋ္ဌကဗိမာန်မရှိ, အာကာသဋ္ဌချည်းသာတည်း၊ အားလုံး နတ်ပြည်များသည် စကြာဝဠာတံတိုင်း ရောက်လောက်အောင် ပြန့်ကျယ်သည်ချည်းတည်း၊ စာတုမဟာရာဇ်နှင့် တာဝတိံသာ ကွာလှမ်းပုံကို နှိုင်းစာ၍ အထက်နတ်ပြည်များလည်း တထပ်နှင့်တထပ် ယူဇနာ ၄-သောင်း ၂-ထောင်စီ ကွာဝေးရန် ရှိသည်ဟု ခန့်မှန်းကြသည်။

ယာမာ—"ဒုက္ခတော ယာတာ အပယာတာတိ ယာမာ" [ယာဓာတ်မ ပစ္စည်း] ဒုက္ခတော-ဆင်းရဲမှ၊ ယာတာ အပယာတာ-ကင်းသော နတ်တို့တည်း၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ ယာမာ-ယာမတို့မည်၏၊ ဒိဗ္ဗသုခံ ယာတာ ပယာတာ သမ္ပတ္တာတိ ယာမာ" ဟုလည်း တနည်းပြု၏၊ "နတ်ချမ်းသာသို့ ကောင်းစွာ ရောက်သောနတ်များ" ဟူလို၊ ထိုယာမနတ်တို့၏ နေရာဘုံလည်း "ယာမာနံ နိဝါသာ" ဟူသော ဝိဂ္ဂိုဟ်အရ "ယာမာ" ဟု ဣတ္ထိလိင် အာ ပစ္စည်းဖြင့် အမည် ရလေသည်၊ ဘူမိဟူသော အဘိဓေယျပုဒ်၏ လိန်သို့လိုက်၍ ဘုံဟော မှန်သမျှ၌ ဣတ္ထိလိင်ဖြင့်ချည်းနေရလေသည်၊ တာဝတိံသာ၌ သကြားမင်း ရှိသကဲ့သို့ ယာမာစသော နတ်တို့ဘုံတို့၌လည်း သကြားမင်း ရာထူးကိုရသော သုယာမနတ်မင်း, တုသိတာဘုံ၌ သန္တုသိတ စသော နတ်မင်းများ ရှိကြသည်။

တုသိတာ-"တုသံ ဣတာတိ တုသိတာ" တုသံ-နှစ်သက် ရွှင်လန်းခြင်းသို့၊ ဣတာ-ရောက်သော နတ်တို့သည်၊ တုသိတာ-တုသိတနတ်တို့မည်၏၊ ထိုနတ်တို့၏ နေရာဘုံလည်း "တုသိတာနံ နိဝါသာ" အရ တုသိတာဘုံ ဟု အမည်ရသည်။

နိမ္မာနရတီ—"နိမ္မာနေ ရတိ ယေသံတိ နိမ္မာနရတိနော" ယေသံ-အကြင်နတ်တို့၏၊ နိမ္မာနေ-ကိုယ်တိုင် ဖန်ဆင်းအပ်သော စည်းစိမ်၌ ရတိ-မွေ့လျော်ခြင်းသည်၊ အတ္ထိ-ရှိ၏၊ ပင်ကိုယ်ရှိပြီးသား စည်းစိမ်ထက် အလွန်အကဲ ခံစားလိုတဲ့အခါ စိတ်တိုင်းကျ ဖန်ဆင်း၍ မွေ့လျော်တတ်သော နတ်များတည်း၊ အောက်နတ်ပြည် ၄ ထပ်တို့၌ အမြဲထားအပ်သော ကိုယ်ပိုင် ဇနီးမောင်နှံ ရှိကြသော်လည်း နိမ္မာနရတီနှင့် ပရနိမ္မိတ ဘုံတို့၌ အမြဲမရှိ၊ နိမ္မာနရတိနတ်တို့သည် မိမိလိုရာ အဆင်းအသံစသည်

ကို ကိုယ်တိုင် ဖန်ဆင်း၍ ထို ဖန်ဆင်းအပ်သော အာရုံ၌ပင် ပျော်ရွှင်မွေ့လျော်ကြကုန်သတဲ့၊ ဘုရားလက်ထက်တော်တုန်းက အရှင်အနုရုဒ္ဓါ၏ မိဖုရားဟောင်းဖြစ်ဘူးသော မနာပကာယိကာ မည်သော နိမ္မာနရတိနတ်သ္မီးတို့သည် အရှင်အနုရုဒ္ဓါအထံ လာ၍ အမျိုးမျိုး ဖန်ဆင်းပြဘူးကြလေပြီ၊ ထိုနိမ္မာနရတိနတ်တို့၏ နေရာဘုံကိုလည်း ဌာနျူပစာရအားဖြင့် နိမ္မာနရတိဘုံဟု ခေါ်ဝေါ်ရသည်။ [**သံဂီတိသုတ်ပါဠိတော် အဋ္ဌကထာနှင့် ဓမ္မဟဒယဝိဘင်္ဂအဋ္ဌကထာ။**]

ပရနိမ္မိတဝသဝတ္တိ— ''ပရနိမ္မိတေသု ဝသံ ဝတ္တေတီတိ ပရနိမ္မိတဝသဝတ္တိနော'' ပရနိမ္မိတေသု-သူတပါးတို့ ဖန်ဆင်းအပ်သော အာရုံတို့၌၊ ဝသံ-မိမိအလိုကို၊ ဝတ္တေန္တိ-လိုက်စေနိုင်ကုန်၏၊ နိမ္မာနရတိနတ်တို့ကဲ့သို့ ကိုယ်တိုင်မဖန်ဆင်းဘဲ, အစေအပါး နတ်များက အလိုက်သိစွာ (စိတ်တိုင်းကျအောင်) ဖန်ဆင်းပေးအပ်သော အာရုံ ကာမဂုဏ်တို့၌ မိမိအလိုသို့ လိုက်ပါစေသော နတ်များတည်း။ [**သံဂီတိသုတ်အဋ္ဌကထာအဆို။**]

နတ်စည်းစိမ်။ ။နတ်စည်းစိမ်ကား လူ့စည်းစိမ်ထက် အရာရာမှာပင် သာလွန်လေ၏၊ မြက်ပေါ်က ဆီးနှင်းပေါက်နှင့် သမုဒ္ဒရာရေများ ကွာခြားသလောက် လူ့စည်းစိမ်နှင့် နတ်စည်းစိမ်များ ကွာခြား၏၊ တာဝတိံသာနတ်တို့၏ သုဒဿနမည်သော နေပြည်တော်သည် မြင့်မိုရ်တောင်ထိပ်ဝယ် ယူဇနာတသောင်းကျယ်ဝန်းသော အရပ်၌တည်ရှိ၏၊ ထိုနေပြည်တော်၏ အရှေ့ဘက်၌ နန္ဒဝန်ဥယျာဉ်ဟု ခေါ်ကြသော နန္ဒနဥယျာဉ်တော်သည်ကား စုတေခါနီး၍ အလွန်ပူဆွေးနေသော နတ်များကိုပင် စုတေရမည့်အရေးကို မတွေးမိလောက်အောင် ပျော်မွေ့ဘွယ်ကိုဆောင်သတဲ့၊ မခြောက်မသွေ့ ပြကတေ့ စိုစိမ်း၍ မြရည် လိမ်းထားသလို ပန်းပင်ပျိုတို့၏ အကြားအကြားဝယ် မောင်မယ်စုံ နတ်များတို့ လှည့်လည် သွားလာ နေကြသည့်အတွက်ကြောင့် ဥယျာဉ်တော်မှာ တမျိုးကြက်သရေ တက်လေတော့၏၊ ထိုဥယျာဉ်နှင့် မြို့တော်၏အလယ်မှာ မဟာနန္ဒာ စူဠနန္ဒာမည်သော ကန်တော်ကြီး ၂-သွယ်ကလည်း နဂိုရ် တင့်တယ်သည့်ပြင် ကြည်လင်သော ရေများကို ရှုစားဘို့ရာ ကမ်းအစ၌ ဆန်းလှသော ရတနာထိုင်ခုံများကြောင့် တမျိုးသားနားသျက်ရှိပြန်လေ၏၊ မြို့တော်၏ တောင်မျက်နှာ အနောက်မျက်နှာ မြောက်မျက်နှာတို့၌လည်း ထိုကဲ့သို့ ကန်တော်ကြီးနှင့် ဥယျာဉ်တော်များ တည်ရှိလေသည်။

မိမိတို့ ရှေးကုသိုလ်ကံကြောင့် ကိုယ်ပိုင်ရရှိပြီးသော ဗိမာန်များကလည်း ဆန်းပြားလှပေ၏၊ အားလုံးသော နတ်ယောကျ်ားတို့မှာ အသက် ၂၀-အယွယ်၌သာ တည်၍ နတ်မိန်းမတို့က ၁၆-နှစ်ခန့်အယွယ်မှာပင် သွားကျိုး ဆံဖြူ နားအူ မျက်မွဲ အရေ တွန့်တွဲခြင်းမရှိ, ပကတိ အလှမပျက်အောင် တသက်လုံး တည်နေလေ၏၊ နတ်သြဇာ အဆီအနှစ်ကိုသာ စားသောက်ကြရသဖြင့် ခန္ဓာကိုယ်အတွင်း၌ အလေး

အပေါ်မှစ၍ မကောင်းသော အနိဋ္ဌာရုံ ဟူသမျှတို့ လုံးဝ မရှိတော့ရကား နတ်သမီးတို့မှာ ဓမ္မတာသွေး အညစ်အကြေးတို့မှ ကင်းစင်လေ၏၊ ကာမချမ်းသာ ခံစားမှုကား နတ်ပြည် ၆-ထပ်လုံးမှာပင် လူများနှင့် မထူးခြားသော်လည်း အညစ်အကြေး မဖြစ်ပေါ်ကြဘဲ, သွေးသားလှုပ်ရှားရုံမျှဖြင့် ပြီးစီးကြလေ၏၊နတ်မိန်းမတို့၌ ကိုယ်ဝန်ဆောင်မှုနှင့် သက်ဆိုင်သော ကိစ္စစုလည်း တခုမျှ မရှိချေ၊ သားသမီးဖြစ်ထိုက်သော နတ်သားနတ်သမီးတို့မှာ ရင်ခွင်ပေါ်၌သော်၎င်း, အိပ်ရာပေါ်၌သော်၎င်း ဖြစ်ပေါ်လာကြကုန်၏၊ ဤသို့ သားသမီးအရာ၌ တည်သော နတ်များအပြင် အဓေခံ နတ်သား နတ်သမီးများလည်း ရှိသေးရကား အားလုံးနတ်များ၌ ဗိမာန်ကိုယ်စီ မရှိကြဟု သိသာ၏၊ လူ့ပြည်၌ကဲ့သို့ နတ်သမီးပျို နတ်လူပျိုတို့၏ သွားလာ လှည့်ပတ်မည့် အရေးမှာလည်း တွေးတော စဉ်းစားဘွယ်ရာပင်တည်း။

နတ်ဇာတ်သမား ဖြစ်သော ပဉ္စသိခနတ်သားသည် တိမ္ဗရု နတ်မင်းကြီး၏ သမီးပျိုဖြစ်သော သူရိယဝစ္စသာနတ်သမီးအပေါ်မှာအတော်စွဲလမ်း၏၊သူရိယဝစ္စသာကား မာတလိနတ်၏ သားဖြစ်သော သိခဏ္ဍီနတ်သားကို မှန်းထားလျက်ရှိ၏၊ သကြားမင်းက ပဉ္စသိခနတ်သားအား ကျေးဇူးများသည့်အတွက် သူရိယဝစ္စသာ နတ်သမီးနှင့် ထိမ်းမြားလက်ထပ် ပေးလေသည်၊ တချို့နတ်သမီးတွေ ဗိမာန်အဆင်သင့် ရှိသော်လည်း ဗိမာန်နှင့်တကွ မိမိတို့ကို ပိုင်ဆိုင်မည့် နတ်သား မရှိသဖြင့် ပျင်းရိငြီးငွေ့ အလို မပြေ့ကြသည်လည်း ရှိကြသေး၏၊ ကုသိုလ်ကံခြင်း ကွာခြားသလောက် ဗိမာန်နှင့် ရုပ်အဆင်းများလည်း ကွာခြားလျက်ရှိ၏၊ နန္ဒနဥယျာဉ်စသော ဥယျာဉ်ရေကန်သို့ မိမိတို့ အခြွေအရံများနှင့် တပျော်တပါး ထွက်သွား လှည့်လည် ကြသည်မှာလည်း ကြည်နူးစရာပေတည်း။

[ဆောင်] **အပေါင်းရွှေညီ, ဘုံကိုယ်စီဝယ်, ကျူးသိမပြီး, ပျော်မငြီးဘို့, နတ်တီး နတ်ငြိမ့်, တငြိမ့်ငြိမ့်နှင့်, သိမ့်သိမ့်သဲသဲ, ရှုမရဲအောင်, နတ်ပွဲသဘင်, အမြဲရွှင်၏, မပင်မပူ, နတ်နန်းသူတို့, ပျူပျူငှါငှါ, ရွှေမျက်နှာဖြင့်, ကြည်သာစိမ်းစိမ်း, မြမြရှိမ်းတည့်, ငြိမ်းငြိမ်းလျက်, ကုသိုလ်စက်ကြောင့်, မပျက်တရံ, စည်းစိမ်စံ၍, မောင်နှံချစ်ပုံ, အသစ်ကြွဲသို့, ဖေါ်စုံရွှင်မြူး, ချစ်ကြည်နူးလျက်, အထူးမေတ္တာ, သက်ပမာဖြင့်, ချမ်းသာမကင်း, ချစ်ငွေ့သွင်းသည်, ချစ်ခြင်းအတုံ့အလှယ်တည်း။**

ဤကဲ့သို့ ကာမဂုဏ်စခမ်း၌ အစွမ်းကုန်ပျော်မွေ့ဘွယ်ကောင်းလှသည့်ပြင် ပျော်မွေ့ဘွယ်ကောင်းသလောက်လည်း ပျော်မွေ့လေ့ရှိကြသောကြောင့် ကာမဂုဏ်ကို စက်ဆုပ်သော အနာဂါမ်နှင့် ရဟန္တာအဖြစ်သို့ ရောက်သည့်အခါ နတ်ပြည်မှာ ကြာရှည်စွာ မနေနိုင်ကြတော့ဘဲ အနာဂါမ်တို့ ဗြဟ္မာ့ပြည်သို့ စုတေ ရွှေ့ပြောင်း၍ ရဟန္တာအပေါင်းတို့မှာ ပရိနိဗ္ဗာန်စံကြလေတော့သည်၊ သို့ဖြစ်၍ နတ်ပြည်ကျမှ

အန္တရာယ်ကင်း ရန်ဘေးရှင်းလျက် တရားဘက်အားထုတ်၍ ယောဂီလုပ်မည်ဟု မမြွက်လေနှင့်၊ လူ့ပြည်က အသေအလဲ အားခဲသွားသူများနှင့် ဘုရားလက်ထက်တော်တုန်းက ဘုရားတရားတော်ကို နာရသူများလောက်သာ နတ်ပြည်၌ တရားသားတက်ဘွယ်ရှိသည်၊ မလိုလဲလိုလဲ တရားစွဲသူတို့မှာ နန္ဒန ဥယျာဉ်အပေါက်ဝတွင် တရားကလေးများ ပျောက်ကျရစ်လတံ့၊ နတ်ပြည်၌ ကမ္မဋ္ဌာန်းထိုင်ဘို့ကို မဆိုထားနှင့်, ဥပုသ်မကျိုးအောင် စောင့်ဘို့ရာပင် အပုံကြီးခဲယဉ်း၏၊ နတ်သွီးတွေ ပွတ်သီးပွတ်သပ် ပြုချက်ကြောင့် သီလပျက်သည်သာ များ၏၊ "နိလီယနော ကာသဿ အဘာဝါတိ—သမာနဇာတ်ကေန အစ္ဆရာဂဏေန သဗ္ဗဒါ ပရိဝါရိယမာနဿ ကာမဂုဏာကိဠ္ဍုဿ တဗ္ဗိရဟိတဋ္ဌာနဿ အဘာဝါ" ဟူသော ဓမ္မပဒယဝိဘင်း မူလဋီကာနှင့် စမ္မေယျနဂါးမင်းတို့ နဂါးပြည်မှာ မကြာမကြာ ဥပုသ်ကျိုးပုံ ဝိဓုရဇာတ်တော်လာ သကြားမင်းတို့ လူ့ပြည်ဆင်း၍ ဥပုသ်စောင့်ပုံများကို ထောက်ထားလေ၊ ထို့ကြောင့်ပင်လျှင် ဘုရားအလောင်းတော်တို့သည် ပါရမီဖြည့်ခွင့်မရသော နတ်ပြည်မှာ သက်တမ်းစေ့အောင် မနေကြဘဲ (အဓိမုတ္တိကာလံကိရိယာခေါ်) စုတေခြင်းတမျိုးဖြင့် မိမိကိုယ်ကို စုတေအောင်ပြုကာ လူ့ပြည်၌သာ ပါရမီဖြည့်တော်မူကြလေသည်။

နတ်ပြည်၌ သူတော်ကောင်းစိတ်ဓာတ် စွဲမြဲသူတို့ မြွှာ်လင့်ဘွယ်အချက် အနည်းငယ်ရှိ၏၊ ထိုအချက်ကား စူဠာမဏိ စေတီတော်နှင့် သုဓမ္မာ ဓမ္မာရုံကြီးပင်တည်း၊ စူဠာမဏိစေတီတော်မှာ တယူဇနာ မြင့်သော မြသားစေတီတော်ကြီး ဖြစ်သည့်ပြင် ထို မြသားစေတီတော် အတွင်း၌ ဘုရားလောင်းဘဝက ဆံတော်ဓာတ်နှင့် လက်ျာစွယ်တော်ဓာတ်များ ကိန်းဝပ်တော်မူလျက်ရှိ၏၊ သဒ္ဓါတရား ထက်သန်သော နတ်သွီးနတ်သား မောင်မယ်စုံများမှာ အသက်တမ်းလည်း ရှည် စိတ်ဓာတ်ကလည်း အထူးကြည်လင်ဘွယ် ရှိလေသောကြောင့် (အခြားမောင်မယ်စုံတို့လို ဥယျာဉ်ထဲ၌ ပျော်ပွဲကျင်းပမည့်အစား) စေတီတော်ထံပါး၌ ပန်းဆီမီးစသော ပူဇော်ဘွယ်များဖြင့် ဝပ်တွား ဆည်းကပ်လျက် ဆုထူးဆုမြတ်ကို ပန်ဆင်ကာ ရသင့်သမျှပါရမီများ တိုးပွားလေအောင် ကြိုးစားကြမည်မှာလည်း ယုံမှားစရာ မရှိပေ။

သုဓမ္မာ ဓမ္မာရုံကြီး၏ ကြက်သရေမှာ ရေးသား၍ကုန်ဆုံးဘွယ်ရာမရှိ, ဓမ္မာရုံအဆောက်အဦးအားလုံး၌ ရတနာအမျိုးမျိုးကို သူ့နေရာနှင့်သူ သုံးစွဲထား၏၊ ထိုဓမ္မာရုံ၏အနီး၌ရှိသော ပင်လယ်ကသစ်ပင်မှ ပန်းပွင့်များလည်း ဓမ္မာရုံအတွင်းသို့ လေညှင်းပို့သဖြင့် နှစ်မြို့စဘွယ် တင့်တယ်စွာ ပြန့်နှံ့လျက်ရှိ၏၊ အလယ်ဗဟိုရ် တရားပလ္လင်၌ ထီးဖြူကြီးကို စိုက်ထူထား၏၊ တရားပလ္လင်ဘေးမှစ၍ သကြားမင်းနှင့် ပဇာပတိနတ်မင်း ဝရုဏနတ်မင်း ဤသာန နတ်မင်းစသော (မဃလုလင်ဘဝတုန်းက ကောင်းမှုပြုဘက်) ၃ ကျိပ် ၃ ပါးသော နတ်မင်းကြီးများ နေရာကို

စီစဉ်ထား၏၊ ထို့နောက် တန်ခိုးကြီးမား ထင်ရှားသော နတ်မင်းများ၏ နေရာကို စီစဉ်ထားသည်၊ မထင်ရှားသော နတ်များအတွက်လည်း သာမန် နေရာတွေများ စွာရှိပေ၏၊ [ဤသုဓမ္မာနတ်သဘင်မှာ တာဝတိံသာမှ အထက် နတ်ပြည် ၄-ထပ် ၌လည်းရှိ၏။]

စည်းဝေးချိန်တန်လျှင် သကြားမင်းကိုယ်တိုင် အချက်ပေးလိုက်သော ဝိဇယုတ္တရ ခရုသင်းကြီးအသံမှာ ယူဇနာတသောင်း ကျယ်သော သုဒဿန နတ်မြို့ကြီးကို ရိုက် ဟီး မြည်ဟိန်းလျက် လူ့အရေအတွက်ဖြင့် ၄-လ ကြာအောင်ပင် အဆက်ဆက် မြည်ဟီးနေသော ဟူ၏၊ ဆိုင်ရာနတ်များ ဓမ္မာရုံအတွင်းသို့ ဝင်မိကြလျှင် ရတနာ ရောင် ပန်းရောင်တွေ လွှမ်းသဖြင့် ဓမ္မာရုံတခုလုံး နီမြန်းလျက် ရှိလေတော့၏၊ ဗြဟ္မာ့ပြည်မှ သက်ဆင်းလျက် သနင်္ကုမာရဗြဟ္မာမင်း တရားဟောလေ့ရှိ၏, တရံ တခါ သကြားမင်းကိုယ်တိုင် ဟောပြော၏၊ တရံတခါ၌မူ တရားဟော ကောင်းသော နတ်သား တဦးဦးက ဟောပြောတတ်၏၊ ထို့ကြောင့် စူဠာမဏိစေတီတော်ကို ပူဇော်ရခြင်းသုဓမ္မာနတ်သဘင်၌ တရားနာရခြင်းတို့အတွက် မြော်လင့်ချက်ကလေး များရှိ၏၊ မြော်လင့်ချက်ဆိုသော်လည်း မဂ်ဖိုလ်ရလောက်အောင် မြော်လင့်ချက်ကို ဆိုလိုသည်မဟုတ်, သူတော်ကောင်း စိတ်ဓာတ်ကလေး မပျောက်မပျက်ဘဲ ခိုင်မြဲ၍ ကာမဂုဏ်ထဲမှ အထိုက်အလိုက် ရှောင်လွှဲနိုင်စရာ ရှိသည်-ဟု ဆိုလိုသည်။

နောက်လာမည့် လူ့ပြည် ဆုတ်ကပ်အခါကြီး၌ကား ရဟန်းရှင်လူတို့ တရား ပြည့်ဝကြလိမ့်ဦးမည်ဟု မြော်လင့်ဘွယ်မရှိတော့, ယခုပင် အမြင်မတော်လှပြီ၊ သံ သရာဒုက္ခတွေကို တကယ်ရွံလျှင် ယခုဘဝ၌ပင် စွန့်စွန့်စားစား မဂ်ဖိုလ်ပေါက် တရားကို ကြိုးစား သင့်ကြ၏၊ နတ်ပြည်ကပင် အရိမေတ္တေယျ ဘုရားရှင်ကို စောင့် စားဖူးမြော်လျက် တရားတော်နာပြီးမှ မဂ်ဖိုလ်ရဘို့ မြော်မှန်းသူများလည်း နန္ဒန ဥယျာဉ်ပေါက်၌ ရှိသမျှဓာတ်ခံကလေး မပျောက်နိုင်အောင် အတော်ကြီးထူထောင် ရလိမ့်မည်၊ ပေါ့ပေါ့ဆဆနှင့် နတ်ပြည်ကျမှ အားရပါးရ ခံစားမည်ဟု အားယူ နေသူတို့မှာ အရိမေတ္တေယျဘုရားရှင် ပွင့်တော်မူလာသော်လည်း ကာမဂုဏ် အ တွေ့ထူးဖြင့် မေ့မူးလျက်ရှိဦးမည်သာတည်း၊ ထို့ကြောင့် ကိုယ့်အစွမ်း ကိုယ့်တ ရားဖြင့် အများကို ချွေချွတ်မည့်ပုဂ္ဂိုလ်နှင့် အဂ္ဂသာဝက မဟာသာဝက အတန်း ကို ရည်မှန်းသော ပုဂ္ဂိုလ်မြတ်တို့မှာ ပါရမီ ပြည့်မှသာ အထမြောက်မည် ဖြစ် သော်လည်း, ပကတိသာဝကတို့ကား ယခု ဘုရားရှင်သာသနာ မကုန်မီပင် မြော် လင့်စရာ ရှိသောကြောင့် အရိမေတ္တေယျဘုရားရှင် လက်ထက်တော်ကို နောက် ဆုံးထားပြီးလျှင် ယခုဘဝ၌ လာဘသက္ကာရ ကလေး အသေးအမွှား အမှိုက် သရိုက်များကို မဆိုထားဘဲ, နတ်စည်းစိမ်ကြီးကိုပင် အထင်အမြင်သေး၍ လေး နက်သော တရားကိုသာ ဖူးစင်သော စိတ်ထားဖြင့် ကြိုးစားနိုင်ကြပါစေ။

ရူပ အရူပဘုံခဏ်း

ဗြဟ္မပါရိသဇ္ဇာ–''ပရိသတိ ဘဝါ ပါရိသဇ္ဇာ, ဗြဟ္မာနံ ပါရိသဇ္ဇာ ဗြဟ္မပါရိသဇ္ဇာ'' မဟာဗြဟ္မာမင်းတို့၏ ပရိသတ်၌ဖြစ်သော (ပရိသတ်တွင်ပါဝင်သော) လက်ပါးစေဗြဟ္မာငယ်များကို ဗြဟ္မပါရိသဇ္ဇဗြဟ္မာဟု ခေါ်၏၊ ဤနေရာ၌ ဘုံကိုပြသောအရာဖြစ်၍ထိုဗြဟ္မပါရိသဇ္ဇဗြဟ္မာတို့၏ နေရာဘုံကိုလည်း ဌာနျူပစာရနည်းအရ''ဗြဟ္မပါရိသဇ္ဇာ''ဟု (ဇာတ္တိလိင် အာကာရန္တဖြင့်) ခေါ်ဝေါ်ရလေသည်၊ နောက်နောက် ဘုံများ၌လည်းဤနည်းအတိုင်းမှတ်လေ။

ဗြဟ္မပုရောဟိတာ–[ပုရ သဒ္ဒူပ ပဒ အဝပုဗ္ဗ ဓာ ဓာတ် တ ပစ္စည်း, အဝကိုသြ, ဓ ကိုဟပြု, ဣလာ၍ ပုရောဟိတဟုပြီးသည်၊]''ပုရေ(အဂ္ဂေ) ဓီယတေ (ထပီယတေ)တိ ပုရောဟိတော'' မင်းမှုကိစ္စဟူသမျှ၌ ရှေ့ကထားအပ်(ရှေ့ဆောင်၍ စီမံတတ်သော) အမတ်မျိုးကို ပုရောဟိတ်ဟုခေါ်၏၊ ဗြဟ္မာမင်းတို့၏ ပုရောဟိတ်အရာ၌ တည်သောဗြဟ္မာများကိုလည်း ''ဗြဟ္မာနံ ပုရောဟိတာ'' ဟူသော ဝိဂ္ဂြိဟ်အရ ဗြဟ္မပုရောဟိတဟုခေါ်ဝေါ်ရသည်၊ ဤဗြဟ္မပုရောဟိတဗြဟ္မာများကို (ဗြဟ္မသံယုတ် ဒုတိယဝဂ် စတုတ္ထသုတ်၌) ဗြဟ္မပရိသတ် ဟု သုံးစွဲပြီးလျှင်, ထိုပရိသတ်တွင် အသွယ်အပွါးအဖြစ်ဖြင့် ပါဝင်သော အလုပ်အကျွေးဗြဟ္မာများကို ဗြဟ္မပါရိသဇ္ဇ ဟု သုံးစွဲထား၏၊ ထို့ကြောင့် ဗြဟ္မပါရိသဇ္ဇဟူသည် ဗြဟ္မာမင်း၏ လက်ရင်းပရိသတ်မဟုတ်, ပရိသတ်တွင် အသွယ်အပွားပါဝင်သော လက်ပါးစေဗြဟ္မာများဟုမှတ်။

မဟာဗြဟ္မာ–''ဗြူဟတိ (ပရိဝဍ္ဎတိ) တိဗြဟ္မာ, မဟန္တော ဗြဟ္မာ မဟာဗြဟ္မာ'' ဗြူဟတိ (ပရိဝဍ္ဎတိ)-ကြီးမြင့်၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ ဗြဟ္မာ-မည်၏၊ ဈာန်အဘိညာဉ်ကို ရသည့်အတွက် အထက်ဗြဟ္မာဘုံတို့၌ အသက်ရှည်စွာ ချမ်းချမ်းသာသာနေရခြင်းစသောဂုဏ်တို့ဖြင့် လူနတ်တို့ထက် မြင့်မြတ်သာလွန်သူများကို ''ဗြဟ္မ'' ဟု ခေါ်၏၊ ပါရိသဇ္ဇပုရောဟိတ ဗြဟ္မာတို့ထက် မြင့်မြတ်သောဗြဟ္မာမင်းကို မဟာဗြဟ္မာဟုခေါ်သည်။

ဤ ၃ ဘုံကို ပဌမဈာန်ရသော ဗြဟ္မာတို့ နေရာဘုံဖြစ်သောကြောင့် ပဌမဈာန်ဘုံဟုခေါ်၏၊ အသက် အရှည် အတို ဘုံဗိမာန်တို့၏ ကြီးကျယ် ခမ်းနားပုံမှာ ပါရိသဇ္ဇထက်ပုရောဟိတတို့ကသာလွန်၍ မဟာဗြဟ္မာက ပုရောဟိတတို့ထက်ပင် သာလွန်၏၊ သို့သော် ဘုံတို့မှာ ကောင်းကင်တပြင်ထည်း၌ (အထက်အောက် မကွာခြားဘဲ) တည်ရှိကြလေ၏၊ ထိုတွင်မဟာဗြဟ္မာဟုခေါ်သော ဗြဟ္မာမင်းမှာ တယောက်ထည်းရှိပုံရ၏၊ ဗြဟ္မဇာလသုတ်၌''ကမ္ဘာတည်သည့်အခါ မဟာဗြဟ္မာတယောက်ထည်း ရှေးဦးစွာဖြစ်၍, ထိုမဟာဗြဟ္မာ၏ တောင့်တချက်ဖြင့် အောက်လက်ငယ်သားဗြဟ္မာများရောက်လာသည်''ဟုဆို၏၊ ဗြဟ္မသံယုတ်၌လည်း''တတြသုဒံဘိက္ခ

ဝေဗြဟ္မာ (မဟာဗြဟ္မာ) စ ဗြဟ္မပရိသာစ ဗြဟ္မပါရိသဇ္ဇာစ ဥဋ္ဌာယန္တိ ဒိယန္တိ”စ သည်ဖြင့် မဟာဗြဟ္မာကိုကေဝုစ်ဖြင့်သုံးစွဲထား၏၊ ထို့ကြောင့် ပဌမဈာန် ၃ ဘုံ၌ ဗြဟ္မာမင်းတယောက်သာ ရှိသည်ဟု ယူဆသင့်သည်။

ထိုတွင် လူ, အိမ်စောင့်နတ်, နတ်မင်းကြီး, ဤသုံးမျိုးသည် တပြင်ထည်း(လူ့ပြည်)၌ တည်ရှိကြသော်လည်း လူတို့က နတ်တို့ကိုမမြင်နိုင်, အိမ်စောင့်နတ်တို့က နတ်မင်းတို့ကိုမမြင်နိုင်ဘဲ, နတ်မင်းကြီးတို့ကသာ လူအိမ်စောင့်နတ် တို့ကို မြင်နိုင်၍, အိမ်စောင့်နတ်တို့ကလည်း လူကိုသာမြင်နိုင်သကဲ့သို့, ထို့အတူ အောက်တန်းဗြဟ္မာတို့က အထက်တန်းဗြဟ္မာတို့ကို (ဗြဟ္မပါရိသဇ္ဇတို့က အထက်ဗြဟ္မာ ၂ မျိုးကို, ဗြဟ္မပုရောဟိတက မဟာဗြဟ္မာကို) မမြင်နိုင်၊ မြင်နိုင်လောက်အောင် တမင်လာ ရုပ်အကြမ်းကို ဖန်ဆင်း၍ပြမှသာ မြင်နိုင်သည်ဟု ပရမတ္ထဒီပနီ၌ ယုတ္တိပြ၍ ရေးသားထား၏၊ သို့သော် မင်း မှူးမတ်နှင့် ပရိသတ်အသွယ်အပွားတို့လို ဖြစ်ကြရသော တဘုံသားထည်း ဗြဟ္မာတို့မှာ အချင်းချင်း မမြင်နိုင်စရာအကြောင်းမရှိချေ၊ ဗြဟ္မသံယုတ်ပဌမဝဂ်ပဉ္စမသုတ်၌လည်း “အထခေါ သောဗြဟ္မာ အညတရံ ဗြဟ္မပါရိသဇ္ဇံ အာမန္တေသိ” စသည်ဖြင့် မဟာဗြဟ္မာက ပါရိသဇ္ဇဗြဟ္မာကို လူ့ပြည် အရှင်မောဂ္ဂလ္လာန်အထံ စေလွှတ်နေပုံမှာ ဆရာတော်ကြီးက ရဟန်းတော်ငယ်ကလေးကို စေလွှတ်ပုံကဲ့သို့ထင်ရသောကြောင့် မဟာဗြဟ္မာနှင့် အောက်ငယ်သားဗြဟ္မာတို့မှာ အကြောင်းအားလျော်စွာ အမြဲဆက်သွယ်နေမည်သာ၊ ထိုကဲ့သို့ ဆက်သွယ်တိုင်းမှာပင် မိမိကိုယ်ကိုမြင်နိုင်အောင် တန်ခိုးဖြင့် ရုပ်ဆောင်ပြနေဘွယ်မလို။

ပရိတ္တာဘာ—“ပရိတ္တာ အာဘာ ဧတေသံတိ ပရိတ္တာဘာ” အပ္ပမာဏာနှင့် အာဘဿရဗြဟ္မာတို့လောက်ကိုယ်ရောင်မတောက်ဘဲ နည်းသောကိုယ်ရောင် ကိုယ်ဝါရှိသောဗြဟ္မာတို့ကို “ပရိတ္တာဘ”ဟု ခေါ်၏၊ ဤ၌ ဌာနျူပစာရနည်းအားဖြင့် ဘုံကို “ပရိတ္တာဘာ” ဟု ခေါ်ရလေသည်။

အပ္ပမာဏာဘာ-“အပ္ပမာဏာ အာဘာ ဧတေသံတိ အပ္ပမာဏာဘာ” အတိုင်းအရှည်ပမာဏကို မပြနိုင်လေဲအောင်ပင် များပြောင်သော ကိုယ်ရောင် ကိုယ်ဝါရှိသောဗြဟ္မာကို“အပ္ပမာဏာဘ”ဟုခေါ်၏၊ [ဧတေသံ-ဤသူတို့အား၊ အပ္ပမာဏာ-အတိုင်းအရှည်မရှိသော၊ အာဘာ-ကိုယ်ရောင်သည်၊ အတ္ထိ-ရှိ၏။]

အာဘဿရ—“သရတိ နိဿရတီတိ သရာ, အာဘာ သရာ ဧတေသံတိ အာဘဿရာ” တိမ်တိုက်မှ လျှပ်စစ်တွေ ကွန့်မြူးနေသလို, ဗြဟ္မာတို့၏ ကိုယ်ရောင်ကိုယ်ဝါများလည်း ခန္ဓာကိုယ်မှ တလျှပ်လျှပ်ထွက်နေကြသည်၊ ထိုစကားမှန်၏-ထိုဗြဟ္မာတို့သည် မိမိတို့ဈာန်ဖြင့် လွန်စွာပျော်မွေ့ ပီတိတွေလျက်ရှိ၏၊ ထိုပီတိပြည့်လျှမ်းသော ဈာန်အစွမ်းကြောင့်ဖြစ်သော စိတ္တဇရုပ်အပေါင်းဖြင့်လည်း တကိုယ်လုံးထုံမွှမ်းလျက်ရှိ၏၊ ထို့ကြောင့် စိတ်ကြည်လင်သလောက် ခန္ဓာကိုယ်မှာလည်း

အရောင်တောက်လျက် တလျှပ်လျှပ်ထွက်နေလေသည်၊ [သရတိ နိဿရတိ-တ လျှပ်လျှပ် ထွက်တတ်၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ သရာ-သရာမည်၏။]

ဤဒုတိယစျာန် ၃ ဘုံလည်း ကောင်းကင်တပြင်ထည်းမှာပင်တည်၏၊ ထိုဗြဟ္မာတို့တွင် အာဘဿရဗြဟ္မာသည် ဒုတိယစျာန်ဘုံ၌ ဗြဟ္မာမင်း(မဟာဗြဟ္မာ)တည်း၊ အပ္ပမာဏာဗြဟ္မာတို့သည် ဗြဟ္မပုရောဟိတ်တို့ပင်တည်း၊ ပရိတ္တာဘဗြဟ္မာတို့သည် ပါရိသဇ္ဇဗြဟ္မာတို့ပင်တည်း၊ အထက်ဘုံများ၌လည်း ပါရိသဇ္ဇ စသော ဗြဟ္မာများ ရှိကြသည်၊ သို့သော် ပဌမစျာန် ဗြဟ္မာများနှင့် နာမည်ချင်း မရောယှက်စေလိုသော ကြောင့် မိမိဂုဏ်ထူးအလိုက် ပရိတ္တာဘ စသော နာမည်ထူးကို ပြထား၏။

[ဗြဟ္မသံယုတ်ဋ္ဌ] ဗြဟ္မပါရိသဇ္ဇောတိ-ဗြဟ္မပါရိစာရိကာ၊ ထေရာနံ ဟိ ဘဂ္ဂဝါဟက ဒုဟရောဝိယ ဗြဟ္မာနံပိ ပါရိသဇ္ဇဗြဟ္မာနော၊နာမ ဟောန္တိ။

ပရိတ္တသုဘာ- [သု-တင့်တယ်သော+ဘာ-ကိုယ်ရောင်] မလှုပ်မလှုပ် တခဲနက် (တလုံးထဲ) တောက်ပနေသောကိုယ်ရောင်ကို "သုဘာ = တင့်တယ်သောကိုယ် ရောင်"ဟုခေါ်သည်၊"ပရိတ္တာ သုဘာ ဧတေသံတိ ပရိတ္တသုဘာ"ဧတေသံ-တို့အား၊ ပရိတ္တာ-နည်းသော၊ သုဘာ-တင့်တယ်သောကိုယ်ရောင်သည်၊ အတ္ထိ-ရှိ၏၊ အထက် ဗြဟ္မာများကိုထောက်လျှင် ထိုဗြဟ္မာများ၏ ကိုယ်ရောင်လောက် မတောက် သော ကြောင့် "ပရိတ္တသုဘဗြဟ္မာ" ဟုခေါ်သည်၊ အောက်ဘုံက ဗြဟ္မာများထက်ကား သာလွန်သည်သာ။

အပ္ပမာဏသုဘာ— "အပ္ပမာဏာ သုဘာ ဧတေသံတိ အပ္ပမာဏသုဘာ" ဧတေသံ-တို့အား၊ အပ္ပမာဏာ-အတိုင်းအရှည်မရှိသော၊ သုဘာ-တင့်တယ်သော ကိုယ်ရောင်သည်၊ အတ္ထိ-ရှိ၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ အပ္ပမာဏသုဘာ-အပ္ပမာဏသုဘ တို့မည်၏။

သုဘကိဏှာ-"သုဘာယ ကိဏ္ဏာ (အာကိဏ္ဏာ) တိ သုဘကိဏ္ဏာ" သုဘာယ-တင့်တယ်သောကိုယ်ရောင်ဖြင့်၊ ကိဏ္ဏာ (အာကိဏ္ဏာ) - ရောပြွမ်းသော ဗြဟ္မာတို့ တည်း၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ သုဘကိဏှာ-သုဘကိဏှတို့မည်၏၊ သုဘာတပုဒ် ကိဏ္ဏတ ပုဒ်,ဤ၂ပုဒ်ကို သမာသ်တွဲထားသဖြင့် "သုဘာကိဏ္ဏာ" ဟုဆိုသင့်လျက် သဒ္ဒါ နည်းအားဖြင့် ဘာ၌ အာ ကို ရဿပြု, နောက်ဆုံး ဏ ကို ဟထိုးပြု၍ "သုဘ ကိဏှာ" ဟုဖြစ်ရသည်၊ ထိုကဲ့သို့ မစီရင်ဘဲ "သုဘေန ကိဏ္ဏာ" ဟုဝိဂြိုဟ်ပြု၍ "သု ဘကိဏ္ဏာ" ဟုလည်းရှိနိုင်၏။

[မူလဋီကာ] သောဘနပဘာယ ကိဏ္ဏာ သုဘာကိဏ္ဏာတိ ဝတ္တဗ္ဗေ အာကာရဿ ရဿတ္တံ အန္တိမ ဏကာရဿ ဟကာရဥ္စ ကတွာ သုဘကိဏှာတိ ဝုတ္တာ၊ အဝ ပန သုဘေန ကိဏ္ဏာ သုဘကိဏ္ဏာ။

ဤတတိယဈာန် ၃ ဘုံလည်းဒုတိယဈာန်ဘုံထက်မြင့်သော အထက်ကောင်း ကင်ဝယ်တပြင်ထည်း၌တည်ရှိကြလေသည်၊ ပရနိမ္မိတဝသဝတ္တိနတ်ပြည်နှင့် ပဌမ ဈာန်ဗြဟ္မာဘုံသည် ယူဇနာ ၅ သန်း ၅ သိန်း ၈ ထောင်ဝေးကွာသည်-ဟုဆိုသဖြင့် ဗြဟ္မာဘုံ တထပ်နှင့် တဆပ်လည်း ထိုမျှလောက်ကွာဝေးသည်ဟု ယူဆသင့်၏၊ သို့သော်ထိုဘုံဗိမာန်တို့၏ အကွာအဝေးကို အဋ္ဌကထာဋီကာကြီးတို့၌မပြ, အကျိုး လည်းမထူးလှသဖြင့်တွက်မပြတော့ပြီ။

ဝေဟပ္ဖလာ-"ဝိပုလံ ဖလံ ဧတေသံတိ ဝေဟပ္ဖလာ" ဧတေသံ-တို့အား၊ ဝိပုလံ- ပြန့်ပြောကြီးမားသော၊ ဖလံ-အကျိုးသည်၊ အတ္ထိ-ရှိ၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ (ဝိပုလ ဖလာ-ဟုဆိုသင့်လျက် ဝိပုလကို ဝေဟဖြစ်စေ၍)ဝေဟပ္ဖလာ-ဝေဟပ္ဖလတို့မည်၏။

အသညသတ္တာ-"နတ္ထိ သညာ ဧတေသံတိ အသညာ, အသညာစ တေ သတ္တာ စေတိ အသညသတ္တာ" အသညဟု သညာစေတသိက်ကို ခေါင်းတပ်လျက်(ဥပ လက္ခဏနိဒဿနနည်းအားဖြင့်) ပြထားသော်လည်း သညာစေတသိက်သာမက, အခြား စိတ်စေတသိက် အားလုံးပင် ထိုသူတို့၌မရှိပြီ၊ စိတ် စေတသိက်မရှိဘဲ ရုပ် ခန္ဓာကြီးသာ ရှိနေသည့်အတွက် မလှုပ်မလှက် ငြိမ်သက်လွန်းရကား "သတ္တဝါမှ ဟုတ်ပါလေရဲ့လား" ဟုယုံမှားဘွယ်ရှိသောကြောင့် "သတ္တ" ဟု နောက်ဆွယ်က ထည့်ပြရလေသည်။

ဤအသညသတ်နှင့် ဝေဟပ္ဖိုလ်ဘုံသည် ကောင်းကင်တပြင်ထည်း၌ တည်၏၊ ထိုသို့တည်ရာ၌ ဝေဟပ္ဖိုလ်ဗြဟ္မာများက နေရာတသန့်, အသညသတ်ဗြဟ္မာများက နေရာတသန့်ဟု မဆိုနိုင်၊ လူ့ပြည်မှာ အိမ်တွေအမျိုးမျိုး ရောနေသလို ရောနှော နေမည်သာ၊ အောက်ဘုံများလည်း ဤနည်းပင်တည်း၊ [အချို့က"ပဌမဈာန် ၃ ဘုံ ဖိုခနောက်ဆိုင်တည်သည်" ဟု ပြောကြ၏၊ ၃ ဘုံဆိုသည့်အတွက် တကယ့်ကိုဘုံ ၃ ဆောင်သာရှိသည်-ဟုထင်မှတ်၍ ဘုံပေါင်းများစွာ ဟိုနေရာ သည်နေရာ၌တည် ရှိကြမည်ကို သတိပြုမိဟန်မတူ။]

သုဒ္ဓါဝါသာ-"သုဒ္ဓါနံ အာဝါသာ သုဒ္ဓါဝါသာ" သုဒ္ဓါနံ-စင်ကြယ်သော အနာဂါမ်ရဟန္တာဗြဟ္မာတို့၏၊ အာဝါသာ-နေရာဘုံသည်၊ သုဒ္ဓါဝါသာ-သုဒ္ဓါ ဝါသ မည်၏၊ ကိလေသာတို့မှ များစွာစင်ကြယ်သော အနာဂါမ်နှင့် အားလုံး စင်ကျယ်ပြီးသော ရဟန္တာဗြဟ္မာတို့သာ နေထိုင်ရာဘုံတည်း၊ ထို သုဒ္ဓါဝါသဘုံ သည် အဝိဟာဘုံ စသောအားဖြင့် ၅ ထပ်ရှိ၏၊ တပြင်ထည်း၌ တည်သည်မဟုတ်, အထက်အောက် အဆင့်ဆင့်တည်သည်၊ ဤသုဒ္ဓါဝါသ ၅ ဘုံနှင့် ဝေဟပ္ဖိုလ် အသညသတ်ဘုံများ ကို စတုတ္ထဈာန်အတွက် ရောက်အပ်သောကြောင့် စတုတ္ထဈာန် ဘုံများဟု မှတ်။

အဝိဟာ-''နဝိဟန္တိ (နဝိဇဟန္တိ) တိ အဝိဟာ'' မိမိဘုံဌာနကို ခေတ္တခဏဖြင့် မစွန့်ကြဘဲ, ကမ္ဘာပေါင်းအတော်ကြာအောင် တည်နေကြသဖြင့် အဝိဟာဗြဟ္မာ ဟု ခေါ်ဝေါ်ရလေသည်၊ [နဝိဟန္တိ (နဝိဇပဟန္တိ)-မိမိတို့ ဘုံဌာနကို ခေတ္တခဏဖြင့် မ စွန့်လွှတ်ကြကုန်၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ အဝိဟာ-အဝိဟတို့မည်၏၊ "အတ္တနော သမ္ပတ္တိံ နဟာယန္တီတိ အဝိဟာ''ဟုလည်းရှိ၏။]

အတပ္ပါ-"နတပ္ပန္တီတိ အတပ္ပါ'' မည်သည့် အကြောင်းကြောင့်မျှ မပူပန်ရဘဲ, အလွန်မြေသော ဗြဟ္မာများတည်း၊[နတပ္ပန္တိ-မပူပန်ရကုန်၊ဣတိ-ကြောင့်၊ အတပ္ပါ-အတပ္ပတို့မည်၏၊ "ကိဉ္စိ သတ္တံ နတပေန္တီတိ အတပ္ပါ'' ဟုလည်းရှိ၏။]

သုဒဿာ— "သုခေန 'ဒိဿန္တီတိ သုဒဿာ'' အလွန် လှပ တင့်တယ်ကြသဖြင့် ချမ်းသာစွာ ရှုစားအပ်သော (ကြည့်ချင်စရာ အလွန်ကောင်းသော) ဗြဟ္မာများ တည်း၊ [''သုခေန-ချမ်းသာသဖြင့်၊ ဒိဿန္တိ-ကြည့်ရှုအပ်ကုန်၏'' ဟု အနက်ပေး။]

သုဒဿီ— "သုခေန ပဿန္တီတိ သုဒဿီ'' သူတပါးကို ပကတိစက္ခု၊ ပညာစက္ခု၊ တို့ဖြင့် ကောင်းကောင်းမွန်မွန် ရှုစားတတ်သော ဗြဟ္မာတည်း၊ [''သုခေန-ချမ်း သာသဖြင့်၊ ပဿန္တိ-ကြည့်ရှုတတ်ကုန်၏''ဟု အနက်ပေး။]

အကနိဋ္ဌာ— "နတ္ထိ ကနိဋ္ဌော(ကနိဋ္ဌဘာဝေါ)တေသံတိ အကနိဋ္ဌာ'' စည်း စိမ်ချမ်းသာက လွန်စွာ ကြီးမားလှသဖြင့် မည်သည့် ဘက်က မဆို သေးငယ်သော သဘော မရှိကြ, အထက်တန်းကျသော ဗြဟ္မာများတည်း၊ [" တေသံ-ဤဗြဟ္မာတို့ ၏၊ ကနိဋ္ဌော (ကနိဋ္ဌဘာဝေါ)-သေးငယ်သူ၏ အဖြစ်သည်၊ နတ္ထိ-မရှိ '' ဟု အနက်ပေး။]

ဗြဟ္မာ့စည်းစိမ်။ ။ ဤရူပဗြဟ္မာတို့၏ ဥယျာဉ် ဗိမာန် ပဒေသာပင် စသော အသုံး အဆောင်များသည် နတ်ပြည်ထက်ပင် ခမ်းနားကြီးကျယ်၏၊ ဗြဟ္မာတို့လည်း မိမိတို့၏ ဥယျာဉ် စသည်ကို သာယာ နှစ်သက်ကြသေး၏၊ ဗြဟ္မာ့ပြည် မရောက်ခင် ဈာန်တရားကို အားထုတ်စဉ်တုန်းကပင် လောကီ ကာမဂုဏ်ကို စက်ဆုပ် ရွံမုန်းခဲ့ ကြသဖြင့် ကာမဘုံသား နတ်အများကဲ့သို့ ကာမ ချမ်းသာကို မခံစားကြတော့ပေ, ခံစားဘို့ရာ မိန်းမ ယောကျ်ား အင်္ဂါများလည်း မပါ မရှိချေ၊ သို့သော် ပုံသဏ္ဌာန် မှာ ယောကျ်ားပုံ ဖြစ်၏၊ အားလုံး ဗြဟ္မာတို့၏ နေပုံမှာ တကဲ့ ယောဂီပုဂ္ဂိုလ်ကြီး များ နေပုံကဲ့သို့ သန့်ရှင်း စင်ကြယ်လှပေ၏၊ တချို့က မေတ္တာ ကရုဏာ မုဒိတာ ဥပေက္ခာ ဟူသော ဗြဟ္မဝိဟာရ တရားကို ပွားများနေကြ၏၊ တချို့ကား ဈာန် သမာပတ်ကို ဝင်စား၍, တချို့အရိယာ ဗြဟ္မာတို့ကမူ ဖလ သမာပတ်ကို ဝင်စား လျက် ချမ်းသာ မြေစွာ နေထိုင်ကြလေသည်၊ သာဓကကို ဝတ္ထုသင်္ဂဟ၌ ပြခဲ့ပြီ။

အရူပဗြဟ္မာဘုံ။ ။ထိုရူပဗြဟ္မာပြည် အထက်၌ အရူပဗြဟ္မာ့ဘုံများ ၄-ဆင့်ရှိသေး၏၊ ဘုံဟု ဆိုရသော်လည်း တကယ့် ဘုံဗိမာန် ရှိတော့သည်မဟုတ်, အာကာသာနဉ္စာယတန ဝိပါက်စိတ်စေတသိက်ဖြင့် ပဋိသန္ဓေ တည်နေလျက် အဆက်ဆက် ဖြစ်ပွားသော နာမ်ခန္ဓာအစဉ်၏ ဖြစ်တည်ရာ ကောင်းကင်အပြင်ကို အာကာသာနဉ္စာယတန ဘုံ ဟု ခေါ်ဝေါ်အပ်၏၊ ထို့အတူ ဝိညာဏဉ္စာယတန ဝိပါက် စိတ်စေတသိက်ဖြင့် ပဋိသန္ဓေ စတည်လျက် အဆက်ဆက် ဖြစ်ပွားသော နာမ် ခန္ဓာအစဉ်၏ ဖြစ်တည်ရာ ကောင်းကင်အပြင်ကို ဝိညာဏဉ္စာယတန ဘုံ ဟု ခေါ်ဝေါ်အပ်၏၊ ဤသို့ စသည်ဖြင့် အာကိဉ္စညာယတနဘုံ နေဝသညာနာသညာယတန ဘုံများကို သိလေ၊ အချို့က "ရူပဘုံများကဲ့သို့ တကဲ့ကိုယ် အရူပ ဘုံ ဗိမာန်များလည်း ရှိသည်"ဟု ပြောဆိုကြ၏၊ ရုပ်ဟူသမျှကို စက်ဆုပ်ရွံမုန်းလှသဖြင့် နာမ်သက်သက်ရအောင် အားထုတ်ခဲ့သော ဘာဝနာ အတွက် ဘုံ ဗိမာန် တည်းဟူသော ရုပ်တရား အကျိုးများ မပေါ်ထွက်မှသာ ထိုပုဂ္ဂိုလ်တို့ အလိုကျမည် ဖြစ်သောကြောင့် "ဘုံဗိမာန်ရှိ၏" ဟူသော ဝါဒကို စဉ်းစားကြပါလေ။

ကုသလ ဝိပါကောပေက္ခာ သဟဂတ သန္တီရဏံ ပန ကာမသုဂတိယံ မနုဿာနဉ္စေဝ ဇစ္စန္ဓာဒီနံ, ဘုမ္မဿိတာနဉ္စ ဝိနိပါတိကာသုရာနံ ပဋိသန္ဓိ ဘဝင်္ဂစုတိဝသေန ပဝတ္တတိ၊ မဟာဝိပါကာနိ ပန အဋ္ဌ သဗ္ဗတ္ထာပိ ကာမသုဂတိယံ ပဋိသန္ဓိ ဘဝင်္ဂစုတိဝသေန ပဝတ္တန္တိ။

ပဋိသန္ဓိ စတုက္က အဖွင့်

ကုသလဝိပါကော၊ပေ၊ ပဝတ္တန္တိ-အဟိတ်ပဋိသန္ဓေ ၂ ခုတွင် အကုသလဝိပါက် သန္တီရဏစိတ်၏ အပါယ်ဘုံ၌ ပဋိသန္ဓေ ဘဝင် စုတိ ကိစ္စတပ်လျက် ဖြစ်ကြောင်းကို ပြခဲ့ပြီ၊ ကုသလဝိပါက် ဥပေက္ခာသဟဂုတ် သန္တီရဏစိတ်ကား ကာမသုဂတိဘုံဝယ် ဇစ္စန္ဓစသော လူနှင့် ဘုမ္မဿိတဝိနိပါတိက အသုရာနတ်တို့အတွက် ပဋိသန္ဓေ ဘဝင် စုတိ ကိစ္စတပ်လျက် ဖြစ်၏၊ ထို့ကြောင့် "ကာမသုဂတိယံ မနုဿာနဉ္စေဝ" ဟူသောစကား၌ ကာမသုဂတိယံ အရ လူ့ဘုံနှင့် စာတုမဟာရာဇ်ဘုံ ကိုသာ ရ၏၊ သဗ္ဗတ္ထာပိ ကာမသုဂတိယံ အရ၌ကား ကာမသုဂတိ ၇ ဘုံလုံးကို ရသည်။

ဇစ္စန္ဓ— "ဇာတိယာ အန္ဓော ဇစ္စန္ဓော" ဇာတိယာ - ပဋိသန္ဓေအားဖြင့်၊ အန္ဓော-ကာဏ်းသူတည်း၊ ဇစ္စန္ဓော- ပဋိသန္ဓေအားဖြင့် ကာဏ်းသူ၊ သံသေဒဇ ဩပပါတိကတို့မှာ စက္ခု သောတ ဃာနတို့ ပဋိသန္ဓေ ခဏ၌ ဖြစ်ကြရိုးဖြစ်၍, ပဋိသန္ဓေခဏ၌ စက္ခု စသည်တို့ မပါလျှင် "ဇစ္စန္ဓ=ပဋိသန္ဓေကာဏ်း"ဟု ဆိုထိုက်၏၊ ဂဗ္ဘသေယျက သတ္တဝါတို့၌ကား ပဋိသန္ဓေ တည်ပြီးနောက် ၁၁ သတ္တာဟမြောက်မှ စက္ခုပသာဒဖြစ်၏၊ ထိုစက္ခုပသာဒ ဖြစ်ချိန် ကာလဝယ် စက္ခုပသာဒ

ဖြစ်မည် မဟုတ်လျှင် ပဋိသန္ဓေခဏကပင် " ဇစ္စန္ဓ "ဟု ခေါ်ရသည်၊ ထင်ရှားစေအံ့—ပဋိသန္ဓေကျိုးကို ပေးသောကံသည် စက္ခုပသာဒ ဖြစ်အောင် တတ်နိုင်လျှင် စက္ခုဖြစ်ချိန်အခါ၌ ကိုယ်တိုင်သော်လည်း ဖြစ်စေ, အခြား ကံတပါး အားသော်လည်း ဖြစ်စေ ခွင့်ပေး၏၊ ထိုကံ၏အရှင်ကို ဇစ္စန္ဓဟု မခေါ်ရ၊ ပဋိသန္ဓေကျိုးကို ပေးသော ကံသည် စက္ခု ဖြစ်ချိန်၌ စက္ခုပသာဒကို ကိုယ်တိုင်လည်း ဖြစ်စေနိုင်သည် မဟုတ်, အခြားကံအားလည်း ဖြစ်စေဘို့ရန် မထောက်ပံ့နိုင်လျှင်, ထိုကံဖြင့် ပဋိသန္ဓေနေသူမှာ မုချ စက္ခုဖြစ်တော့မည် မဟုတ်သောကြောင့် ပဋိသန္ဓေခဏတုန်းကပင် "ဇစ္စန္ဓ"ဟု ခေါ်ရပြီ။

အချို့ကား—ဇာတိအရ (အဘိဓမ္မာအလို) ပဋိသန္ဓေ ခဏကိုသာ မယူဘဲ (သုတ္တန်နည်းအလို) အမိဝမ်း၌ ကိန်းအောင်းခိုက် ကာလကိုယူ၍ အမိဝမ်းမှ ကျကားလာသူကို "ဇစ္စန္ဓ"ဟု ဆိုလိုကြ၏၊ သို့သော် စက္ခုပသာဒ ဖြစ်ပြီးနောက် အမိဝမ်း၌ ကိန်းအောင်းခိုက်မှာပင် ပိုးကောင် လေ စသော ဘေးရန်တို့ နှိပ်စက်မှုကြောင့် စက္ခုကွယ်လာသူလည်း ရှိတတ်၏၊ ထိုသူတို့တွင် အချို့မှာ ထိုထို စက်မှု လက်မှု နှုတ်မှု စသောအတတ်တို့၌ ကျွမ်းကျင်ရကား အဟိတ်စိတ်ဖြင့် ပဋိသန္ဓေ တည်လာသူ ဟု မဆိုနိုင်, ဒွိဟိတ် တိဟိတ် ပုဂ္ဂိုလ်လည်း ရှိထိုက်သောကြောင့်၎င်း, ဇစ္စန္ဓ အစစ်မှန်လျှင် အဟိတ် ဝိပါက် သန္တီရဏ စိတ်ဖြင့်သာ ပဋိသန္ဓေ တည်နေရန် ရှိသောကြောင့်၎င်း, တိုစကားကို မနှစ်သက်ကြ၊ ဇစ္စန္ဓာဒိ၌ အာဒိ သဒ္ဒါဖြင့် ဇစ္စဗဓိရ ဇစ္စဃာနက ဇစ္စမူဂ ဇစ္စဇဠ ဇစ္စုမ္မတ္တက ပဏ္ဍက ဥဘတောဗျဉ္ဇနက နပုံသက မမ္မ စသော လူစင်မဗွီ လူတန်းမစေ့သူများကိုယူ၊ ဆောင်ပုဒ်ကို အခြေပြု၍ ပြထားပြီ။

ဇစ္စဗဓိရ—သောတ ပသာဒ ဖြစ်ချိန်မှာ သောတပသာဒ ဖြစ်ခြင်း မရှိသူကို "ဇစ္စဗဓိရ"ဟု ခေါ်၏၊ ဇာတိယာ - ပဋိသန္ဓေအားဖြင့်၊ ဗဓိရော- နားထိုင်းသူတည်း၊ [ဇာတိ၌ တိ၏အစိတ် ၁ ကို ယပြု၍, တျကို စပြုလျှင် စ ကပ်ဘို့ရာ သရ မရှိသောကြောင့် " ဗဓိရောယေဝ အဗဓိရော " ဟု အ အတွက် အနက် မရှိသော အားဖြင့် တနည်း ကြံကြသေး၏၊ ဗျည်းနှောင်းရာ၌ တျကို သရနှင့်တကွ စ ပြုသော နည်းလည်း ရှိသည်သာ။]

ဇစ္စဃာနက—ဃာနပသာဒ ဖြစ်ချိန်၌ မဖြစ်လျှင် ဇစ္စဃာနကမည်၏၊ "ဇာတိယာ အဃာနကော ဇစ္စဃာနကော "အဃာနကော-ဃာနမရှိသူတည်း, ဟု ဆို။

ဇစ္စမူဂ—ပဋိသန္ဓေ နေတုန်းကပင် စကား ပြီသစွာ ပြောဆိုနိုင်သော ကံမရှိ၍ စကား ပြီသအောင် မပြောနိုင်သူကို"ဇစ္စမူဂ=ပဋိသန္ဓေအားဖြင့် ဆွံ့အ သူ" ဟု ဆိုရသည်။

ဇဋ္ဌဇဋ္ဌ—အရှေ့ အနောက် တောင် မြောက် အရပ် မူးမတ် စသည်ကိုမျှ သင်ပြ၍ နားမလည်နိုင်အောင် ထိုင်းမှိုင်းနေသူကို “ ဇဋ္ဌဇဋ္ဌ = ပဋိသန္ဓေအားဖြင့် ထိုင်းမှိုင်းသူ”ဟု ခေါ်ရသည်၊ [ဇဋ္ဌအရာ၌ ဋ္ဌေ ဟု သုံးစွဲ၍ “ဇဋ္ဌဋ္ဌေ=ဇဋ္ဌေဋ္ဌ” ဟုလည်း ရေးသားကြ၏၊ “ လာလာ ခေဠော လော (ဋ္ဌော) ” ပုဒ်တို့က “တံထွေး=အရည်၊ အခွဲ ” ကို ဟောသောကြောင့် ဇဋ္ဌဇဋ္ဌ ပုဒ်သာ အမှန်တည်း၊ ဇနင့်အေက္ခရာတို့မှာ ပေစာတုန်းက ဆင်တူရိုးမှားဖြစ်၍ ပုံရိုက်သည့်အခါ အမျိုးမျိုး ကူးမိကြဟန် တူသောကြောင့် ပုံနှိပ် စာအုပ်များ၌ ပါဠိ အထွေထွေပင် ရှိပေသည်၊ “ဋ္ဌေမူဂန္တိ=ပဋ္ဌရိတလာလမုခံ-ယိုကျသော တံထွေးရည်ရှိသော ခံတွင်းရှိသူကို”ဟု လာရှိရာ၌ကား ဋ္ဌေပုဒ်သာ အမှန်တည်း၊ ထိုသူမျိုးကား ဇဋ္ဌမူဂမျိုးတွင် ပါဝင်ခဲ့ပြီ။]

ဇဋ္ဌုမ္မတ္တက—ပဋိသန္ဓေအားဖြင့် ရူးနှမ်းနှမ်းဖြစ်သူ၊ “ ဇာတိယာ ဥမ္မတ္တကော ဇဋ္ဌုမ္မတ္တကော”။

ပဏ္ဍက—ဤပဏ္ဍုက်ကား “အာသိတ္တက,ဥဿူယ,ဩပက္ကမိက,ပက္ခ, နပုံး ”ဟု ၅-မျိုးရှိ၏၊ ယခုကာလ ပန်းစုတ်ကုလားကဲ့သို့ သူတပါး၏သုက်ကို ပါးစပ်၌ သွန်းလောင်းအပ်သည့်အခါ (မေထုနသံဝါသ ပြုရသလို)ကိလေသာ အပူငြိမ်းသော ပဏ္ဍုက်ကို အာသိတ္တကပဏ္ဍုက် ဟု ခေါ်၏၊ “ အာသိဉ္စိယတေတိ အာသိတ္တံ ” (သွန်းလောင်းအပ်သော သုက်တည်း)၊ “အာသိတ္တံ ယဿ အတ္ထီတိ အာသိတ္တကော” (သွန်းလောင်းအပ်သော သုက်ရှိသူတည်း)၊ [တပါးသူတို့သုက်ကို စုတ်ယူပြီးနောက် မိမိကိုယ်တိုင် မေထုန်ပြုလိုသော အာသိတ္တကပဏ္ဍုက်မျိုးလည်းရှိ၏၊ မြို့တမြို့၌ လူမျိုးကွဲအရာရှိ တယောက်ကား မိန်းမပေါ့ကိုခေါ်၍ ဓာတ်နှုတ်ဆေးနှင့်ရောသော ငှက်ပျောသီးကို ကျွေးပြီးနောက်, ထိုမိန်းမသွားသောဓာတ်များကို စားပြီးလျှင် သံဝါသအမှုကို ပြုသတဲ့၊ ကံအကျိုးပေးကား ဆန်းပြားလှပေသည်။]

သူတပါးတို့ မေထုနသံဝါသ ပြုနေသည်ကို ချောင်းမြောင်း ကြည့်ရှုရလျှင် ကိလေသာအပူငြိမ်းသော ပဏ္ဍုက်ကို ဥဿူယ ပဏ္ဍုက် ဟု ခေါ်၏၊ ဥဿူယတိ-ငြူစူချောင်းမြောင်းတတ်၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ ဥဿူယော-ဥဿူယမည်၏၊ နန်းတော်တွင်း၌ မိန်းမဆောင်ကို အုပ်ထိန်းရသော အမတ်များကဲ့သို့ တမင် ထုတ်ပစ်အပ်သော ဝှေးစေ့ရှိသူကို ဩပက္ကမိကပဏ္ဍုက် ဟု ခေါ်၏၊ နန်းတော်သူများ၌ ဖေါက်ပြားလိုတဲ့စိတ် မရှိအောင် မောင်းမတို့ကို စောင့်ရှောက်သော အမတ်များ၏ ဝှေးစေ့ကို နွားများကဲ့သို့ သင်းကွတ်ထားရသတဲ့၊ [ဩပက္ကမေန-လုံ့လဖြင့်၊ နိဗ္ဗတ္တံ-ထုတ်အပ်သော ဝှေးစေ့တည်း၊ ဩပက္ကမိကံ- လုံ့လဖြင့်ထုတ်အပ်သော ဝှေးစေ့၊ ဩပက္ကမိကံ ယဿ အတ္ထီတိ ဩပက္ကမိကောဟု ဆက်၊]လဆန်းပက္ခ၌ဖြစ်စေ,လဆုတ်ပက္ခ၌ဖြစ်စေ, တပက္ခ တပက္ခ၌ ကာမစိတ်ဓာတ် အထူးထကြွလျက် သံဝါသ ပြုရမှ

ကျေနပ်သူကို ပက္ခပဏ္ဍုက် ဟု ခေါ်၏၊ နပုံးပဏ္ဍုက်ကား သီးခြား လာလတံ့၊ ဤပဏ္ဍုက် ၅-မျိုးတွင် ဩပက္ကမိက ပဏ္ဍုက်မှာ သူတပါး ပယောဂကြောင့် ဖြစ်ရသည့်အတွက် အဟိတ်ပုဂ္ဂိုလ်ဟု မုချမဆိုထိုက်, ဒွိဟိတ် တိဟိတ် ပုဂ္ဂိုလ်များလည်း ရှိထိုက်သည်။

ဥဘတောဗျဉ္စနက —ယောကျ်ားကို မြင်၍ မိန်းမစိတ် ဝင်လာတဲ့ အခါ မိန်းမ အင်္ဂါဇာတ် ထင်ရှား၍ ယောကျ်ားအင်္ဂါ မြုပ်ကွယ် ပြီးလျှင် မိန်းမကို မြင်၍ ယောကျ်ားစိတ် ဝင်တဲ့ အခါ၌လည်း မိန်းမအင်္ဂါ မြုပ်ကွယ်၍ ယောကျ်ား အင်္ဂါ ပေါ်ပေါက်သူ (ယောကျ်ားတလှည့် မိန်းမတလှည့် ဖြစ်သူကို) ဥဘတောဗျည်းဟု ခေါ်၏။

နပုံသက—မိန်းမအင်္ဂါဇာတ် ယောကျ်ား အင်္ဂါဇာတ် ၂-မျိုးလုံးပင် အထင်အရှားမရှိသူကို နပုံးပဏ္ဍုက်ဟု ခေါ်၏၊ ဤနပုံးပဏ္ဍုက်နှင့် ဥဘတောဗျည်းတို့မှာ ရုပ်ပိုင်း၌ အကျယ်လာဦးလတံ့။

မမ္မ—စကား တလုံး တလုံးကို အတော် အားထုတ်၍ ပြောရ, ပြောပြန်လျှင်လည်း အမြွင်မပြတ်နိုင်ဘဲ ဒရွတ်ဆွဲ၍ ပြောရသူကို "မမ္မ=မမ်းစွဲသူ" ဟု ခေါ်၏။

ဘုမ္မဿိတာနဉ္စ ဝိနိပါတိကာ သုရာနံ— "ဘူမိယံ ဘဝါ ဘုမ္မာ" ဘူမိယံ-မြေ၌၊ ဘဝါ-ဖြစ်သော နတ်တို့တည်း၊ ဘုမ္မာ- မြေ၌ဖြစ်သော နတ်တို့၊ မြေကြီးနှင့် ဆက်သွယ်နေသော သစ်ပင် တောတောင်၌ နေထိုင်ကြသည့်နတ်ဟူသမျှကို "ဘုမ္မဒေဝ=ဘုမ္မဇိုဝ်း" ဟု ခေါ်၏၊ ထို့ကြောင့် ရုက္ခဒေဝ=ရုက္ခဇိုဝ်းနတ်များလည်း ဘုမ္မဒေဝတွင် ပါဝင်ကြသည်၊ ထိုဘုမ္မဒေဝ နတ်ကြီးများကို မှီခိုနေသော အညံ့စားနတ်များကို "ဘုမ္မေ သိတာ (နိဿိတာ)" ဟူသော ဝိဂ္ဂြိုဟ်အရ "ဘုမ္မဿိတ" ဟု ခေါ်ဝေါ်ရသည်၊ ဘုမ္မေ-ဘုမ္မဇိုဝ်းနတ်ကြီးများ၌၊ သိတာ (နိဿိတာ)- မှီခိုနေကြသော နတ်များတည်း။

ထိုဘုမ္မဿိတနတ်များသည် အစားအသောက် ဆင်းရဲလှ၍, တဇ္ဇေ မြေဘုတ်များနှင့် မခြားနားသဖြင့် အချို့အရာဝယ် "ပိသာစ=မြေဘုတ်ပြိတ္တာ" ဟုပင် သုံးစွဲထား၏၊ အကြိုအကြား၌ ထမင်းလုံး ဟင်းပေါက် အပုတ်အစပ်များ ကိုပင် ရှာဖွေ စားသောက်ကြရ၏၊ အချို့မှာ လူများကို ပူးကပ် ဖမ်းစားလျက် လူတို့က ပစ်အပ်သော တဇ္ဇေစာ(ခေါ်စာ)ကို စားသောက် ကြရသတဲ့၊ ထို့ကြောင့် "သုခသမုဿယတော ဝိရူပံ နိပတန္တီတိ ဝိနိပါတိကာ, ဝိနိပါတိကာ စ တေ အသုရာ စာတိ ဝိနိပါတိကာ သုရာ" ဟု ဝိဂ္ဂြိုဟ်ပြု၊ သုခသမုဿယတော- သုခ အပေါင်းမှ၊ ဝိရူပံ-ဖောက်ပြန်လျက်၊ နိပတန္တိ- အောက်ကျ နောက်ကျဖြစ်ကြကုန်၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ ဝိနိပါတိကာ-ဝိနိပါတိကတို့ မည်၏။

ဤဝိနိပါတိက အသုရာသာ မက,ဝေမာနိက ပြိတ္တာ ဟု ခေါ်သော နတ်များတွင် တချို့နတ်များလည်း ဤအဟိတ်ကုသလဝိပါက်သန္တိရဏဖြင့် ပဋိသန္ဓေ နေကြရ၏၊ ဤဝိနိပါတိက အသုရာနှင့် ဝေမာနိက ပြိတ္တာတို့သည် မဟာဝိပါက် စိတ်များဖြင့်လည်း ပဋိသန္ဓေ နေနိုင်ရကား ဒွိဟိတ် တိဟိတ် ပုဂ္ဂိုလ်များလည်း ရှိကောင်းသဖြင့် တချို့မှာ တရားထူးကိုပင် ရနိုင်ကြသည်။ [ထိုထိုဘုံ၌ ရထိုက်သော ပုဂ္ဂိုလ်များကို အခြေပြု၍ ဆောင်ပုဒ်နှင့်တကွ ပြခဲ့ပြီ။]

တေသု စတုန္နံ အပါယာနံ မနုဿာနံ ဝိနိပါတိကာသုရာနဉ္စ အာယုပ္ပမာဏဂဏနာယ နိယမော နတ္ထိ၊ စာတုမဟာရာဇိကာနံ ပန ဒေဝါနံ ဒိဗ္ဗာနိ ပဉ္စဝဿသတာနိ အာယုပ္ပမာဏံ မနုဿဂဏနာယ နဝုတိဝဿသတ သဟဿပမာဏံ ဟောတိ၊ တတော စတုဂ္ဂုဏံ တာဝတိံသာနံ ၊ပေ၊ တတော စတုဂ္ဂုဏံ ပရနိမ္မိတဝသဝတ္တီနံ။

တေသု စတုန္နံ ၊ပေ၊ နိယမော နတ္ထိ—အပါယ် ၄ ဘုံ သားနှင့် လူ ဝိနိပါတိက အသုရာနတ်တို့၌ အသက်တမ်း အမြဲမရှိ၊ ထိုတွင် ငရဲ ပြိတ္တာ အသူရကာယ်တို့၌ ကံသာ လိုရင်းတည်း, ကံမကုန်သေးသမျှ နှစ်ပေါင်း မည်မျှပင် ကြာသော်လည်း မလွတ်နိုင်ကြချေ, ကံကုန်လျှင် တခဏခြင်း လွတ်နိုင်၏၊ သီဟိုဠ်ကျွန်းဝယ် ဥပါသကာ တယောက်သည် စေတီတော်အား သက်န်းလှူပြီးနောက် မကြာမီ စုတေ၍ အကုသိုလ်ကံအတွက် ငရဲသို့ ရောက်သွားလေရာ, မီးတောက်မီးလျှံများကို မြင်လျှင် သင်္ကန်းကို သတိရ၍ ချက်ခြင်းပင် လွတ်ခဲ့ရလေသည်၊ အရှင် ဒေဝဒတ်မှာကား အဝီစိငရဲ၌ အာယုကပ်တိုင်အောင် ခံရှာရဦးလတံ့၊ ပြိတ္တာနှင့် အသူရကာယ်များလည်း ဤနည်းအတိုင်းပင်တည်း၊ တိရစ္ဆာန်များနှင့် လူတို့၌ အသက် တရာတမ်း, ၇၅ နှစ်တမ်း စသည်ဖြင့် ခန့်မှန်းအပ်သော အသက် အတိုင်း အရှည် ရှိပေ၏၊ သို့သော် ထိုအသက်တမ်းသည် ရံခါ ၁၀ နှစ်တမ်း တိုင်အောင် ဆုတ်၍, ရံခါ အသင်္ချေတမ်းတိုင်အောင် တိုးသဖြင့် တိုးချည် ဆုတ်ချည် အမြဲမတည်သောကြောင့်၎င်း, လူတို့ကဲ့သို့ တိရစ္ဆာန်များ၌ အသက်တမ်း အတိုးအဆုတ် ရှိရာသောကြောင့်၎င်း, တိရစ္ဆာန်နှင့် လူတို့၏ အသက်တမ်း အရေအတွက်ကိုလည်း အမြဲသတ်မှတ်၍ မဖြစ်နိုင်။

*[လူတို့၏ အသက်တမ်း အတိုး အဆုတ်မှာ ဥတု အာဟာရတို့နှင့် များစွာ သက်ဆိုင်၏၊ ဥတုကောင်း၌ နေထိုင်ရ၍ အဆီအနှစ် ပြည့်သော အသီး အရွက်ကို စားသောက်ရလျှင် အသက်တမ်း ရှည်၏, ညံ့ဖျင်းသော ဥတု၌ နေထိုင်ရ၍ အဆီအနှစ်နည်းပါးသော အစားအသောက်ကို စားသောက်ရလျှင် အသက်တမ်းတို၏၊ ထိုဥတုနှင့် အာဟာရတို့ ကောင်းမကောင်းမှာ သတ္တဝါတို့၏ ကံနှင့်ဆိုင်၏, သတ္တဝါ

တို့ ကံကောင်းခိုက်၌ ဥတု အာဟာရများ ကောင်း၏, သတ္တဝါတို့ ကံညံ့လျှင် ဥတု အာဟာရများလည်း ညံ့၏၊ သတ္တဝါတို့ ကံကောင်း မကောင်းမှာလည်း သတ္တဝါအများ၏ ပကတိစိတ်ဓါတ်နှင့် သက်ဆိုင်ပြန်၏၊ လောဘ ဒေါသ မောဟ မာနတို့ လွှမ်းမိုးနေသော လက်ထက်၌ ကံများလည်း မကောင်းနိုင်ချေ, ကုသိုလ်တရား တိုးပွားသော လက်ထက်၌သာ ကံကောင်းနိုင်ကြပေသည်၊ ယခုမျက်မြင်အားဖြင့်ပင် သတ္တဝါတို့၌ ဒုစရိုက် အားကောင်းလှ၏၊ ထို့ကြောင့်လည်း အသက်တမ်း တဖြေးဖြေး ဆုတ်လေပြီ၊ လူတို့ကဲ့သို့ ဥတု အာဟာရကို မှီနေရသော တိရစ္ဆာန်များလည်း လူတို့နှင့် အလားတူစွာပင် ဖြစ်ကြရလေသည်။]*

*[ဤနေရာ၌ မနုဿာနံ အရ ဇမ္ဗူဒိပ်ကျွန်းသားကိုသာ ယူရိုးရှိကြ၏, "ရှေ့ခုနစ်ရာ, နောက်ငါးရာ, မြောက်မှာ တထောင်မြဲ"ဟူသည့်အတိုင်း အရှေ့ကျွန်း၌ အသက်တမ်း ၇၀၀, အနောက်ကျွန်း၌ ၅၀၀, မြောက်ကျွန်း၌ တထောင်ရှိသတဲ့။ ထိုအသက်တမ်းများလည်း အသင်္ချေမှ ဆုတ်ယုတ်လာသော အသက်တမ်းများတည်း၊] ကမ္ဘာတည်စ၌ ဥတု အာဟာရ ကောင်းမွန်လှသဖြင့် လေးကျွန်းလုံးပင် အသက်တမ်း အသင်္ချေစီ အညီအမျှ ရှည်ကြ၏၊ ထို့နောက် တဖြေးဖြေး ဆုတ်လေရာ အရှေ့ အနောက် မြောက်ကျွန်းတို့၌ ထိုအသက်တမ်း အောက် မယုတ်တော့ဘဲ အမြဲ တည်နေလေသည်၊ ထို့ကြောင့် "ဥတ္တရကုရုကာ အမမာ အပရိဂ္ဂဟာ နိယတာယုကာ အဝသေသာယုနာ" ဟု ဟောတော်မူသည်၊ [ဥတ္တရကုရုကာ - မြောက်ကျွန်း၌ နေသူတို့သည်၊ အမမာ - ခင်တွယ်ခြင်း မရှိကုန်၊ အပရိဂ္ဂဟာ-ငါ့ဥစ္စာဟု သိမ်းဆည်းမှု မရှိကုန်၊ အဝသေသာယုနာ- အဆုံးသတ်ဆုတ်ပြီးသော အသက်တမ်း ကြွင်းဖြင့်၊ နိယတာယုကာ- မြဲသော အသက်တမ်း ရှိကုန်၏။]

တောင်ကျွန်း၌ကား ၁၀ နှစ်တမ်းတိုင်အောင် ဆုတ်လျက်ရှိ၏၊ ထိုသို့ဆုတ်ရာ၌ သုတ်ပါထေယျ-စက္ကဝတ္တိသုတ်မှာ အကုသိုလ်အားလျော်စွာ အသက်တမ်း တဝက်တဝက် လျော့သည် ဟု ဆို၏၊ လောကပညတ္တိ ကျမ်း၌ အနှစ်တရာလျှင် ဆယ်နှစ်ဆုတ်သည်-ဟု ဆိုသတတ်၊ (အနှစ်တရာလျှင် တနှစ်ဆုတ်သည်-ဟု ယခု ကာလ၌ ပြောကြ၏)၊ သို့သော် ယခု မျက်မြင်အားဖြင့် စဉ်းစားလျှင် တရံတခါ အတော်များများဆုတ်၍ တရံတခါ၌ကား မဆုတ်ဘဲ ရှိဟန်တူ၏၊ ဘုရားမပွင့်မီ အတော်ကြာ ကာလကပင် အသက် တရာတန်းသည် ဘုရားပွင့်တော်မူသည့် အခါတိုင်အောင် တရာတမ်းဟုပင် ဆိုလျက်ရှိ၏၊ ယခုနှယ်အခါ တရာတမ်း ရှိတော့မည်မဟုတ်, သာသနာသက္ကရာဇ် ၂၄၀၀ ကျော်ပြီဖြစ်ရကား အနှစ်တရာ တနှစ်ဆုတ်ဖြင့် ရေတွက်ဦးတော့ ၇၅ နှစ်တမ်းလောက်သာ ရှိချေတော့မည်။

"ဝိနိပါတိကာသုရာနံ" ဟု သင်္ဂြိုဟ်က ဆိုသော်လည်း ဓမ္မဟဒယ ဝိဘင်္ဂအဋ္ဌကထာ၌ "ဘုမ္မဒေဝါနံပိ ကမ္မမေဝ ပမာဏံ"ဟု ဝိနိပါတိကာသုရာနှင့်တကွ

ဘုမ္မဇိုဝ်းနတ် အားလုံးမှာပင် အသက်တမ်း မမြဲ ဟု ဆိုထား၏၊ ထိုစကားသင့်၏- အချို့ ဘုမ္မဇိုဝ်းနတ်များသည် အသင်္ချေတိုင်အောင်ပင် အသက်ရှည်၍ အချို့မှာ ကံအားလျော်စွာ ၇ ရက် စသည်လောက်သာ အသက်ရှည်ကြလေသည်၊ ဘုမ္မဇိုဝ်း နတ်များသာမက, ဝေမာနိက ပြိတ္တာခေါ်သော နတ်များလည်း အသက်တမ်းမမြဲ ချေ, ကံအားလျော်စွာ အတို အရှည် ရှိနိုင်ပေသည်သာ၊ "ကဿပ ဘုရားရှင်၏ တပည့် သောတာပန် ဖြစ်ကြသော အာကာသဋ္ဌက နတ်တို့သည် နိမိမင်း၏ လက် ထက် တိုင်အောင်ပင် တည်ရှိသေးသည်" ဟု ဇာတ်အဋ္ဌကထာ ဆိုသောကြောင့် အာကာသဋ္ဌက နတ်များ၌လည်း အသက်တမ်း မမြဲချေ၊ [ကဿပဘုရားရှင် ပွင့် ပြီးနောက် ၁၀ နှစ်တမ်း တိုင်အောင် ဆုတ်, ထိုမှတဖန် အသင်္ချေ တိုင်အောင် တက်, ထိုမှတဖန် ဆုတ်လာသည့်အခါကျမှ နိမိမင်းလက်ထက် ဖြစ်ရသဖြင့် အနှစ် ၉ သန်းမက-အသင်္ချေမက, အလွန်ကြာခဲ့ပေပြီ။]

စာတုမဟာရာဇိကာနံ၊ပေ၊ပဉ္စဝဿသတာနိ— [ဘုမ္မဇိုဝ်း နတ်တို့ကို ပြပြီးဖြစ်၍ စာတုမဟာရာဇိကာနံ အရ အထက်ဘုံ၌တည်သော စာတုမဟာရာဇ် နတ်များကို သာ ယူ၊] စာတုမဟာရာဇ်နတ်တို့၏ အသက်တမ်းကား သူတို့၏ တွက်ကိန်းဖြင့် နှစ်ပေါင်း ၅၀၀ တည်း၊ လူ့ပြည်အနှစ် ၅၀ သည် ထိုစာတုမဟာရာဇ် နတ်ပြည်၌ တနေ့တည့်နှင့်ညီမျှ၏၊ ထိုကဲ့သို့ နေ့ညပေါင်း ၃၀ လျှင် တလ, လပေါင်း ၁၂ လသည် တနှစ်, ထိုကဲ့သို့ နှစ်မျိုး ၅၀၀ သည် စာတုမဟာရာဇ် နတ်ဘုံ၏ အသက် တမ်းတည်း၊ ဤနတ်သက်ကို ဓမ္မဟဒယဝိဘင်းပါဠိတော်၌ (လူ့အရေအတွက်ပါ) ပြလျက်ရှိ၏။

ယာနိ ပညာသဝဿာနိ, မနုဿာနံ ဒိနော တဟိံ၊
တိံသရတ္တိဒိဝေါ မာသော, မာသာ ဒွါဒသ သံဝစ္ဆရံ၊
တေန သံဝစ္ဆရေနာယု, ဒိဗ္ဗံ ပဉ္စသတံ မတံ။

မနုဿဂဏနာယ နဝုတိဝဿသတသဟဿပမာဏံ— ထို စာတုမဟာရာဇ် အနှစ် ငါးရာသည် လူတို့ တွက်ကိန်းအားဖြင့် အနှစ် ၉ သန်းရှိ၏၊ ဤအနှစ် ၉ သန်း ဟူသည်မှာ အထူးအဆန်း တွက်ကိန်း မဟုတ်, စာတုမဟာရာဇ် နတ်တို့ တရက် လျှင် လူတို့က အနှစ် ၅၀ ရှိသောကြောင့် နတ်တို့က တလပြည့်လျှင် လူတို့မှာ အနှစ် ၁၅၀၀ (တထောင့်ငါးရာ)ရှိလေပြီ၊ ဤသို့မြောက်ပွား၍ နတ်သက် ၅၀၀ ပြည့်တဲ့အခါ လူတို့ တွက်ကိန်းအားဖြင့် အနှစ် ၉ သန်း ဖြစ်လေသည်၊ အထက် နတ်သက်များ၌လည်း ဤနည်းပင်တည်း။

တတော စတုဂ္ဂုဏံ တာဝတိံသာနံ—ထိုစာတုမဟာရာဇ် နတ်သက် အနှစ် ၅၀၀ ကို ၄ ဆတက်လျှင် အနှစ် ၂ ထောင် ဖြစ်၏၊ ဤတွက်ကိန်းကား တာဝတိံသာ နတ်သက်ကို စာတုမဟာရာဇ်နတ်တို့၏ တွက်ကိန်းတည်း၊ တာဝတိံသာ၌ နေ့တာ

ညဉ့်တာသည် စာတုမဟာရာဇ်ထက် ၂ ဆ ရှည်သောကြောင့် တာဝတိံသာ နတ်သက်ကို တာဝတိံသာ တွက်ကိန်းဖြင့် တွက်ရလျှင် အနှစ် တထောင်သာ ရှည်သည်၊ ''လူ့ပြည်၌ အနှစ် တရာသည် တာဝတိံသာ၌ တနေ့ တညဉ့်သာ ရှိ၏၊ ထိုနေ့ညဉ့် ၃၀ လျှင် တလ, ၁၂ လလျှင် တနှစ်, နှစ်ပေါင်း တထောင်သည် တာဝတိံသာ နတ်သက်တည်း'' ဟူလို၊ အထက် နတ်ပြည်များ၌လည်း ဤနည်း အတိုင်း စတုဂ္ဂုဏ ဖြစ်ပုံကို သိလေ၊ အခြေပြု၌ ဆောင်ပုဒ် လင်္ကာနှင့်တကွ လူ့တွက်ကိန်း နတ်တွက်ကိန်းတို့ဖြင့် နတ်သက်အားလုံးကို ပြခဲ့ပြီ၊ လူ့ပြည်၌ အနှစ် ၂ ရာသည် ယာမာ၌ တနေ့တညဉ့်တည်း၊လူ့ပြည်၌ အနှစ် ၄ ရာသည် တုသိတာ၌ တနေ့တညဉ့်တည်း၊ လူ့ပြည်၌ အနှစ် ၈ ရာသည် နိမ္မာနရတိ၌ တနေ့ တညဉ့်တည်း၊ လူ့ပြည်၌ အနှစ် တထောင့် ၆ ရာသည် ပရနိမ္မိတဝသဝတ္တိ၌ တနေ့ တညဉ့်တည်း၊ ဤသို့ နေ့တာ ညဉ့်တာ ၂ ဆစီ ကွာနေပုံကိုလည်း သတိပြု။

စတုဂ္ဂုဏတက်နည်း တမျိုး။ ။''နေ့ ၂ ဆဖြစ်, နှစ် ၂ ဆတွက်, ၄ ဆတက် မှတ်ချက် တမျိုးတည်း'' နှင့်အညီ, တက်ပုံကို တနည်းပြသေး၏၊ နေ့တာ ညဉ့်တာ အချိန်ကာလချင်း ၂ ဆ ကွာနေသောကြောင့် လူတို့တွက်ကိန်းဖြင့် အနှစ်ငါးဆယ်ကြာသော စာတုမဟာရာဇ် နတ်တို့၏ တနေ့ တညဉ့်ကို ၂ ဆ တက်လျှင် လူတို့တွက်ကိန်းဖြင့် အနှစ်တရာကြာသော တာဝတိံသာ နတ်တို့၏ တနေ့တညဉ့်ဖြစ်၏၊ ဤကား နေ့ကို ၂ဆတက်သော ဒွိဂုဏတည်း၊ ထိုကဲ့သို့ ၂ ဆ တက်ပြီးသော နေ့ညဉ့်ဖြင့် လ-နှစ်ဖွဲ့၍ စာတုမဟာရာဇ် အနှစ်ငါးရာကို ၂ ဆတက်ပြန်လျှင် တာဝတိံသာ နတ်သက် အနှစ် တထောင် ဖြစ်၏၊ ဤကား နှစ်ကို ၂ ဆတက်သော ဒွိဂုဏတည်း၊ ဤသို့ နေ့ကိုလည်း ၂ ဆတက် နှစ်ကိုလည်း ၂ ဆတက်၍ စတုဂ္ဂုဏ အရ ၄ ဆတက် ဖြစ်သတဲ့၊ ဤနည်းသည်···

''အာယုပ္ပမာဏ မိစ္ဆေဝံ, ဒေဝါန မုပရူပရိ၊
ဒွိက္ခတ္တုံ ဒိဂုဏံ ကတွာ, စတုဗ္ဘာဂ မုဒါဟဋံ''

ဟူသော ပရမတ္ထဝိနိစ္ဆယ၌ အရှင်အနုရုဒ္ဓါ ကိုယ်တိုင် ပြခဲ့သောနည်းနှင့် တူမျှသောကြောင့် ကျမ်းဆရာ၏ အာဘော်ကျပေသည်၊ သို့သော် ရှုပ်ထွေးသည့်အတွက် ပဌမနည်းကိုသာ အခြေပြု၌ ပြခဲ့သည်၊ [ဣစ္ဆေဝံ-ဤပြခဲ့သောနည်းဖြင့်၊ ဒေဝါနံ-နတ်တို့၏၊ အာယုပ္ပမာဏံ- အသက် အတိုင်း အရှည်ကို၊ ဥပရူပရိ- အဆင့်ဆင့်၊ ဒွိက္ခတ္တုံ-နှစ်ကြိမ်၊ ဒိဂုဏံ- နှစ်ဆတက်ကို၊ ကတွာ- ပြု၍၊ စတုဗ္ဘာဂံ-၄ ဘို့ကို၊ ဥဒါဟဋံ-ထုတ်ပြအပ်ပြီ။]

လူ့အရေအတွက်ချင်း ၄ ဆ တက်ပုံမှာ ရှင်းလင်းလှ၏-စာတုမဟာရာဇ် အနှစ် ၉ သန်းကို ၄ ဆတက်လျှင် တာဝတိံသာ နတ်သက် ၃ ကုဋေ ၆ သန်း ဖြစ်၏, ဤသို့ စသည်ဖြင့် တွက်ကြည့်ပါ၊ ဤနတ်သက်များသည် ထိုထိုဘုံ၌ဖြစ်သောနတ်တို့

အလွန်ဆိုးနေရသော အသက်တည်း၊ ထို့ကြောင့် နတ် အားလုံးပင် ထိုနတ်သက် အတိုင်း အတိကျ နေရမည် မဟုတ်, မနောပဒေါသိက နတ်တို့သည် ဒေါသ အား ကြီးလာလျှင် နတ်သက် မစေ့ခင် စုတေကြ၏၊ ခိဍ္ဍာပဒေါသိက နတ်တို့လည်း အပျော်အပါးများ၍ အစာစားချိန်၌ မစားမိကြလျှင် နောက်ထပ်စားသော်လည်း မရ, နတ်သက်မစေ့ခင် စုတေကြရလေသည်။

ငရဲသက်။ "ဤနတ်သက်နှင့် နှိုင်းယှဉ်၍ ငရဲဘုံသက်ကိုလည်း ဇိနာလင်္ကာရ ဋီကာ၌ ပြထားသေး၏၊ စာတုမဟာရာဇ် နတ်သက် အားလုံးသည် သဉ္ဇီဝငရဲ၌ တနေ့နှင့်တညဖြစ်တည်း၊ ထိုနေ့ညဖြင့်အတိုင်း လ နှစ် ဖွဲ့၍ အနှစ် ငါးရာသည် သဉ္ဇီဝ ငရဲသက်တည်း၊ ထိုငရဲ၌ ကျသူတို့ ယခုထက်မလွတ်နိုင်,ထို့အတွင်း၌ကား ကံအား လျော်စွာ လွတ်ခွင့်ရကြ၏၊ တာဝတိံသာ နတ်သက် အားလုံးသည် ကာဠသုတ်၌ တနေ့တညဖြစ်တည်း, ထိုနေ့ညဖြင့် နှစ်ပေါင်း တထောင်သည် ကာဠသုတ် ငရဲ သက်တည်း၊ ယာမာနတ်သက် အားလုံးသည် သံဃာတ၌ တနေ့ တည ဖြစ် တည်း, ထိုနေ့ညဖြင့် အနှစ် ၂ ထောင်သည် သံဃာတ ငရဲသက်တည်း၊တုသိတာ နတ်သက် အားလုံးသည် ဇာလရောရုဝ၌ တနေ့နှင့် တညဖြစ်တည်း, ထိုနေ့ည အနှစ် ၄ ထောင်သည် ဇာလရောရုဝ ငရဲသက်တည်း၊ ထို့အတူ နိမ္မာရတိနှင့် ဓူမရောရုဝ, ပရနိမ္မိတဝသဝတ္တိနှင့် တာပန ငရဲသက်ကို နှိုင်းစက်လေ၊ အန္တရကပ်ကို ၂ ပိုင်း ခွဲ၍ တပိုင်းသည် မဟာတာပနငရဲသက်တည်း၊ အန္တရကပ် တကပ်သည် အဝီစိ ငရဲသက်တည်း၊ [ဤတွက်ပုံကို အဋ္ဌကထာတို့၌ မတွေ့ရ၊ အန္တရကပ် တွက်ပုံကို နောက်၌ပြမည်။]

ပဌမဇ္ဈာနဝိပါကံပဌမဇ္ဈာနဘူမိယံ ပဋိသန္ဓိဘဝင်္ဂစုတိဝသေန ပဝတ္တတိ၊ တထာ ဒုတိယဇ္ဈာနဝိပါကံ တတိယဇ္ဈာနဝိပါကဉ္စ ဒုတိယဇ္ဈာနဘူမိယံ, စတုတ္ထဇ္ဈာနဝိပါကံ တတိယဇ္ဈာနဘူမိယံ ပဉ္စမဇ္ဈာနဝိပါကံ စတုတ္ထဇ္ဈာနဘူမိယံ။

ဒုတိယဇ္ဈာနဝိပါကံ တတိယဇ္ဈာနဝိပါကဉ္စ ဒုတိယဇ္ဈာနဘူမိယံ-ပဌမဈာန်ဝိပါက်က ပဌမဈာန်ဘုံ၌ ပဋိသန္ဓေ ဘဝင် စုတိ ကိစ္စတပ်လျက်ဖြစ်သည်မှာ သူ့ဝိပါက်နှင့် သူ့ဘုံမို့ စဉ်းစားဘွယ် မလိုပါ၊ ဒုတိယဈာန်ဝိပါက်နှင့် တတိယဈာန်ဝိပါက် ၂ မျိုး လုံးက ဒုတိယဈာန်ဘုံ၌ဖြစ်ရခြင်း, စတုတ္ထဈာန်ဝိပါက်က တတိယဈာန်ဘုံ၌ဖြစ်ရ ခြင်း,ပဉ္စမဈာန်ဝိပါက်က စတုတ္ထဈာန်ဘုံ၌ဖြစ်ရခြင်းတို့မှာ စဉ်းစားဘွယ်ရှိပေသည်၊ ဤကဲ့သို့ဈာန်ဝိပါက်အစဉ်နှင့် ဘုံအစဉ်မညီမျှရာ၌အရှင်အနုရုဒ္ဓါသည် စတုက္က ဈာန်ကိုမပြဘဲ,ပဉ္စကဈာန်ကိုသာ ပြထားခြင်းကြောင့် မညီမျှဘဲ ဖြစ်ရသည်ဟုမှတ်၊ [စတုက္ကနည်း, ပဉ္စကနည်းပြားပုံကို လောကုတ္တရာစိတ် သင်္ဂဟနည်း၌ ပြခဲ့ပြီး။]

အချုပ်မှတ်ဖွယ်။ ။ဗြဟ္မာ့ဘုံ၌ ဘုံအစဉ်နာမည်တပ်ပုံမှာ စတုက္ကစျာန်နှင့်ကိုက်ညီအောင် နာမည်တပ်ထားသည်၊ ဝေဟပ္ဖိုလ် အသညသတ်တိုင်အောင် ဘုံအဆင့်လည်း ၄ ဆင့်သာရှိပေသည်၊ ပဉ္စကနည်းအရ စျာန် ၅ ပါးဖြန့်လိုက်သည့်အခါ ဝိတက်ကို လွန်မြောက်နိုင်သော ဒုတိယစျာန်၏သတ္တိသည် ဒုတိယစျာန်ဘုံ၌ဖြစ်နိုင်ပြီ, အကြမ်းစားဝိတက်ကို လွန်မြောက်ပြီးနောက် သိမ်မွေ့သောဝိစာရကို ထပ်မံလွန်မြောက်နိုင်သော တတိယစျာန်၏သတ္တိလည်း ဒုတိယစျာန်ဘုံထက်တိုးတက်၍ အကျိုးမပေးနိုင်သေး၊ ထို့ကြောင့် ပဉ္စကနည်းအရ ဒုတိယ တတိယ ၂ စျာန်လုံးပင် ဒုတိယစျာန်ဘုံ၌ အကျိုးပေးဆိုကြရလေ၏။

အသညသတ္တာနံ ပန ရူပမေဝ ပဋိသန္ဓိ ဟောတိ-အသညသတ်ဗြဟ္မာတို့ကားဇီဝိတနဝကကလာပ်ခေါ်သော ရုပ်တရားဖြင့် ပဋိသန္ဓေ စတည်ခဲ့ရ၏၊ ထို့နောက် ပဝတ္တိအခါ၌ ကမ္မဇရုပ် ဥတုဇရုပ်များသာ တည်ရှိ၏၊ ကာမဘုံတုန်းက စုတေတဲ့ ဣရိယာပုထ်အတိုင်းပင် အသညသတ်ဘုံ၌ ကမ္ဘာ ၅၀၀ ပတ်လုံး ရွှေတုံးကြီးလို တည်နေသတဲ့၊ ကာမဘုံ၌ ထိုင်လျက် စုတေလျှင် ထိုဘုံ၌ ထိုင်လျက်တည်ပုံ, ရပ်လျက် အိပ်လျက် စုတေလျှင် ထိုဘုံ၌ ရပ်နေပုံ အိပ်နေပုံကို သိလေ၊ စုတေသည့်အခါလည်း ထိုရုပ်များ အဆုံးသတ်ချုပ်သည်ကိုပင် စုတေသည် ဟု ဆိုရလေသည်၊ ရုပ်တရားမည်သည် ယှဉ်ဘက်ဟိတ်မရှိသော အဟိတ်တရားဖြစ်၍ ရုပ်ဖြင့် ပဋိသန္ဓေနေရသော ထို အသညသတ်ဗြဟ္မာများကိုလည်း အဟိတ်ပုဂ္ဂိုလ် ဟု ခေါ်ဝေါ်ရ၏၊ ဘုံက ကောင်းသော သုဂတိတွင် ပါဝင်သောကြောင့် ဘုံနှင့်ရောစပ်၍“သုဂတိအဟိတ်ပုဂ္ဂိုလ်’’ ဟု မှတ်။

တေသုဗြဟ္မပါရိသဇ္ဇာနံ ဒေဝါနံ ကပ္ပဿ (အသင်္ချေယျကပ်၏) တတိယောဘာဂေါ အာယုပ္ပမာဏံ, ဗြဟ္မပုရောဟိတာနံ ဥပဍ္ဎကပ္ပေါ (အသင်္ချေယျကပ် တဝက်တည်း), မဟာဗြဟ္မာနံ ဧကောကပ္ပေါ (အသင်္ချေယျကပ်တကပ်တည်း)၊ ပရိတ္တာဘာနံ ဒွေကပ္ပါနိ(မဟာကပ် ၂ ကပ်တို့တည်း),အပ္ပမာဏာဘာနံ စတ္တာရိကပ္ပါနိ, အာဘဿရာနံ အဋ္ဌကပ္ပါနိ၊ ပရိတ္တသုဘာနံ သောဠသ ကပ္ပါနိ, အပ္ပမာဏသုဘာနံ ဒွတ္တိံသကပ္ပါနိ, သုဘကိဏှာနံ စတုသဋ္ဌိကပ္ပါနိ၊ ဝေဟပ္ဖလာနံ အသညသတ္တာနဉ္စ ပဉ္စကပ္ပသတာနိ၊ပေ၊အကနိဋ္ဌာနံ သောဠသကပ္ပသဟဿာနိ။

ဗြဟ္မာတို၏ အသက်တမ်း။ ။ပဌမစျာန် ၃ ဘုံသည် ကမ္ဘာပျက်သည့်အခါတိုင်း မလွတ်သောကြောင့် မဟာကပ်တခုလုံး ပြည့်အောင်မတည်နိုင်၊ ထို့ကြောင့် ထိုပဌမစျာန်ဗြဟ္မာတို့၏ သူ့အသက်ကို မဟာကပ်ဖြင့် မရေတွက်ဘဲ မဟာကပ်၏ ၄ ပုံ့တပုံဖြစ်သော အသင်္ချေယျကပ်ဖြင့်သာ ရေတွက်အပ်၏၊ ပရိတ္တာဘာ စသောအထက်ဘုံများကား-ကမ္ဘာပျက်တိုင်း မပါ, တရံတခါသာ ပါသောကြောင့် ဒုတိ

ယချာန်ပြဟ္မာ စသည်တို့၏ အသက်တမ်းကိုကား မဟာကပ်ဖြင့် ရေတွက်ရလေသည်၊ ဤစကားအရ ထိုပြဟ္မာတို့၏ အသက်တမ်းသည် ထိုဘုံ၌ဖြစ်သော ပြဟ္မာတို့ အလွန်ဆုံးနေနိုင်သော အသက်တမ်းတည်းဟု သိသာ၏၊ ကမ္ဘာတဝက်မှ,သို့မဟုတ် ပျက်ခါနီးမှရောက်သွားလျှင် ထိုဘုံ၌ သတ်မှတ်ထားသော အသက်တမ်းမစေ့ခင် စုတေကြရမည်၊ ကမ္ဘာမပျက်သေးသော်လည်း ကံအရှိန်ကုန်လျှင် အသက်တမ်းမစေ့ခင် စုတေကြရမည်သာ။

ကပ်အပြား။ ။ကပ်သည် အာယုကပ် အန္တရကပ် အသင်္ချေယျကပ် မဟာကပ်ဟု ၄ မျိုးရှိ၏၊ ထိုတွင် ကာလအားလျော်စွာ သတ်မှတ်ထားသော အသက် အပိုင်းအခြားသည် အာယုကပ်မည်၏၊ ဘုရား လက်ထက်တော်တုန်းက အသက်တရာတမ်းသည် အာယုကပ်တည်း, ယခုအခါ ခန့်မှန်းအပ်သော ၇၅ နှစ်တမ်းသည် အာယုကပ်တည်း၊ ထို့ကြောင့် ထိုထို လူတို့ အသက်တမ်းကို အာယုကပ် ခေါ်သည်ဟုမှတ်၊ "ကပ္ပိယတေ ပရိစ္ဆိဇ္ဇတေတိ ကပ္ပေါ, အာယုစ တံ ကပ္ပေါစာတိ အာယုကပ္ပေါ" [ကပ္ပိယတေပရိစ္ဆိဇ္ဇတေ-ပိုင်းခြားအပ်၏၊] ထိုထိုဘုံ၌ သတ်မှတ်ထားအပ်သော အသက်တမ်းလည်း ထိုဘုံများ၏ အယုကပ်ပင်တည်း။

အသင်္ချေယျကပ်မှ တဖြေးဖြေးဆုတ်၍ ၁၀ နှစ်တမ်းတိုင်အောင်, ၁၀ နှစ်တမ်းမှ တရွေ့ရွေ့တက်၍ အသင်္ချေယျတမ်း တိုင်အောင် ဆုတ်ကပ် တက်ကပ် တစုံသည် အန္တရကပ်မည်၏၊ [အန္တရ=အသင်္ချေယျကပ်၏ အကြားဖြစ်သော+ကပ္ပ=ကပ်၊] ထိုအန္တရကပ်ပေါင်း၆၄ကပ်သည် အသင်္ချေယျကပ်မည်၏၊ [အန္တရကပ် ၂၀ ကို အသင်္ချေယျတကပ်ဟု ကေစိဆရာတို့ဆို၍, အန္တရကပ် ၈၀ ကို အသင်္ချေယျတကပ်ဟု အပရေတို့က ဆိုသတဲ့, ဝေဒကျမ်းဆရာတို့ကမူ အန္တရကပ် ၁၄ ကပ်ကို အသင်္ချေယျတကပ်ဟု ဆိုကြသတဲ့၊] ထိုအသင်္ချေယျကပ်ပေါင်း ၄ ကပ်သည် မဟာကပ်ခေါ် တကမ္ဘာဖြစ်၏၊ အလျား အနံ ယူဇနာ တရာကျယ်သော ဂိုဒေါင်ကြီး အတွင်း၌ မုန်ညင်းဖြူစေ့ကလေးများကို သွင်း၍ အနှစ် တရာ တရာကြာမှ တစေ့ တစေ့ ယူပစ်ရာ, မုန်ညင်းစေ့ကလေး အားလုံးကုန်သွားသော်လည်း ထိုမဟာကပ်မှာ မကုန်သေးအောင်ပင် ရှည်ကြာလေသတဲ့။

အသင်္ချေယျကပ် ၄ ကပ်ကား သံဝဋ္ဋ သံဝဋ္ဋဋ္ဌာယီ ဝိဝဋ္ဋ ဝိဝဋ္ဋဋ္ဌာယီ ကပ်များတည်း၊ ထိုတွင် ပျက်နေတုန်းအခါသည် သံဝဋ္ဋအသင်္ချေယျကပ် မည်၏၊ ပျက်ပြီးနောက် အပျက် အတိုင်း တည်နေသောအခါသည် သံဝဋ္ဋဋ္ဌာယီ အသင်္ချေယျကပ်မည်၏၊ ကမ္ဘာဖြစ်နေတုန်း (ကမ္ဘာအဆောက်အဦးတွေ တိုးပွားနေတုန်း) အခါသည် ဝိဝဋ္ဋအသင်္ချေယျကပ်မည်၏၊ ကမ္ဘာဖြစ်ပြီးနောက် (ဖြစ်ပြီးအတိုင်း) တည်တန့်နေရာ အချိန်အခါသည် ဝိဝဋ္ဋဋ္ဌာယီအသင်္ချေယျကပ်မည်၏၊ ယခုအချိန်အခါသည် ဝိဝဋ္ဋဋ္ဌာယီကပ်ပင်တည်း၊ ["သံဝဋ္ဋတီတိ သံဝဋ္ဋော၊ သံဝဋ္ဋော ဟုတွာ တိဋ္ဌ

တီတိ သံဝဋ္ဋတ္ထာယီ၊ ဝိဝဋ္ဋတီတိ ဝိဝဋ္ဋော၊ ဝိဝဋ္ဋော ဟုတွာ တိဋ္ဌတီတိ ဝိဝဋ္ဋတ္ထာယီ'' သံဝဋ္ဋတိ-ပျက်တတ်၏၊ သံဝဋ္ဋော-ပျက်ပြီးသည်၊ ဟုတွာ-ဖြစ်၍၊ တိဋ္ဌတိ-ပျက်သည့် အတိုင်းတည်နေတတ်၏၊ ဝိဝဋ္ဋတိ-ဖြစ်တတ်၏ဟု အနက်ပေး။]

ထိုတွင် သံဝဋ္ဋကပ်သည် မီးကြောင့်ပျက်သော တေဇောသံဝဋ္ဋကပ်, ရေကြောင့် ပျက်သော အာပေါသံဝဋ္ဋကပ်, လေကြောင့်ပျက်သော ဝါယောသံဝဋ္ဋကပ် ဟု ၃ မျိုးရှိ၏၊ ထိုတွင် တေဇောသံဝဋ္ဋကပ် ၇ ကပ်ပျက်ပြီးမှ, အာပေါ သံဝဋ္ဋကပ်တကပ်ပျက်၏၊ ဆိုလိုရင်းကား-"ပဌမတကြိမ်မီးကြောင့်ပျက်၍ ထုံးစံအတိုင်းတည်ပြီးနောက်, အချိန်ရောက်ကမီးကြောင့်ပင် ထပ်၍ပျက်ရပြန်သည်၊ ဤနည်းအတိုင်း မီးဖျက်သောကမ္ဘာ ၇ ကမ္ဘာပြည့်ပြီးနောက်, ၈ ကြိမ်မြောက်ကမ္ဘာမှာရေဖျက်သဖြင့် ပျက်သည်'' ဟုဆိုလိုသည်၊ ဤသို့လျှင်"မီး ၇ ကြိမ် ရေတကြိမ်'' အားဖြင့် အထပ်ထပ်ဖြစ်ပျက်ခဲ့လေရာ (မီးခုနစ်ကြိမ်က ခုနစ်ပတ်,ရေတကြိမ်ကလည်း ခုနစ်ပတ် လည်ပြီးနောက်,မီးခုနစ်ကြိမ်တပတ်လည်၍ ရေတကြိမ်ဖျက်ခွင့်ကြုံရာ) ၆၄ ကြိမ် မြောက်ကမ္ဘာကား လေဖျက်၍ ပျက်ရလေသည်။

သတ္တသတ္တဂ္ဂိနာ ဝါရာ, အဋ္ဌမေ အဋ္ဌမေဒကာ၊
စတုသဋ္ဌိ ယဒါ ပုဏ္ဏာ, ဧကော ဝါယုဝရော သိယာ။

သတ္တ သတ္တဝါရာ-ခုနစ်ကြိမ် ခုနစ်ကြိမ်တို့တိုင်တိုင်၊ အဂ္ဂိနာ-မီးကြောင့်၊ ဝိနဿတိ-ပျက်၏၊အဋ္ဌမေ အဋ္ဌမေ-ရှစ်ကြိမ်မြောက် ရှစ်ကြိမ်မြောက်၌၊ ဒကာ-ရေကြောင့်၊ ဝိနဿတိ-၏၊ ယဒါ- အကြင်အခါ၌၊ စတုသဋ္ဌိ- မြောက်ဆယ့်လေးကြိမ်သည်၊ ပုဏ္ဏာ- ပြည့်၏၊ တဒါ-ထို အခါ၌၊ ဧကော- တကြိမ်သော၊ ဝါယုဝရော-လေဖျက်သောအကြိမ်သည်၊ သိယာ-ဖြစ်၏။ [ဝါယုဝါရော ဆိုလိုလျက် ဇ ဂိုဏ်းလိုချင်၍ ''ဝါယုဝရော''ဟု ဝါ၌ အာကို ရဿ ပြုထားသည်။]

ထိုသို့ ပျက်ရာဝယ် မီးကြောင့် ပျက်သည့်အခါ အာဘဿရာဘုံမှ အောက်၌ ပျက်၏၊ [ဒုတိယဈာန် ၃ ဘုံတွင် အာဘဿရာက လိုရင်းဖြစ်၍''အာဘဿရာဘုံ အောက်'' ဟု ဆိုသည်၊ စင်စစ်မှာ-"ဒုတိယဈာန် ၃ ဘုံအောက်''ဟု ဆိုလိုရင်းပင် တည်း။] ရေကြောင့်ပျက်သည့်အခါ သုဘကိဏှာဘုံမှအောက် (တတိယဈာန် ၃ ဘုံ အောက်) ပျက်၏၊ လေကြောင့်ပျက်သည့်အခါ ဝေဟပ္ဖိုလ်ဘုံမှအောက်၌ပျက်၏၊ ဤသို့လျှင် ကမ္ဘာပျက်သည့်အခါတိုင်း ပဌမဈာန် ၃ ဘုံပါသဖြင့် မဟာကပ်တကပ် ကြာအောင်မတည်နိုင်ရကား ပဌမဈာန် ၃ ဘုံ၏ အသက်တမ်းကိုအသင်္ချေယျကပ် ဖြင့်သာ သတ်မှတ်၍, မီး ၇ ကြိမ်ဖျက်ပြီးနောက် ရေတကြိမ်ဖျက်သည့်အခါကျမှ ဒုတိယဈာန်ဘုံများပါသောကြောင့် ဒုတိယဈာန်ဘုံမှစ၍ အထက်ဘုံများ၏ အသက်တမ်းကို မဟာကပ်ဖြင့် ရေတွက်နိုင်လေသည်။

အဂ္ဂိနာဘဿရာ ဟေဋ္ဌာ, အာပေန သုဘကိဏှတော၊
ဝေဟပ္ဖလတော ဝါတေန, ဧဝံ လောကော ဝိနဿတိ။

အာဘဿရာ-အာဘဿရာဘုံမှ၊ ဟေဋ္ဌာ-အောက်၌၊အဂ္ဂိနာ-မီးကြောင့်၊ဝိနဿတိ-၏၊ သုဘကိဏှတော-သုဘကိဏှာဘုံမှ၊ ဟေဋ္ဌာ-၌၊ အာပေန-ရေကြောင့်၊ ဝိနဿတိ-၏၊ ဝေဟပ္ဖလတော-ဝေဟပ္ဖိုလ်ဘုံမှ၊ ဟေဋ္ဌာ-၌၊ ဝါတေန-လေကြောင့်၊ ဝိနဿတိ-၏၊ ဧဝံ-ဤသို့၊ လောကော-ကမ္ဘာလောကသည်၊ ဝိနဿတိ-ပျက်၏။

ကမ္ဘာပျက်ပုံ။ ။ရှေးဦးစွာပျက်, ကုဋေဘက်သည့်, သိန်းစက္ကဝါ, မိုယ်းကြီးရွာသော်, ညီညာရှင်ပျ, စိုက်ပျိုးကြသား, ဂေါဏစားလောက်, ပင်ငယ်ရောက်လျှင်, တပေါက်မကျ,တသိန်းမျှက, လောကဗျူဟာ,နတ်ကာမာတို့, မေတ္တာပွါးကြ, ကြီးမိဘကို, တုပ်ကွ မြတ်လေး, လုပ်ကျွေးကြပါ, ကြွေးကြော်လာ၏, သတ္တာအများ,ဈာန်ကိုပွါးလျက်, စံလားဗြဟ္မာ, ကာလကြာ၍, ဒုတိယာနေ, ပေါ်လာလေသော်, မြစ်ငယ်ရေခြောက်, ဉာဥ့်လည်းပျောက်၏, သုံးမြောက်-လေးစင်း, ငါးစင်း-ဆဋ္ဌ, သတ္တမနေ, ပေါ်ထွက်ချေသော်, ခြောက်လေမြစ်ကြီး, အိုင်ကြီးသမုဒ္ဒြာ, စက္ကဝါခိုးထ, မီးလျှံကြွ၍, သင်္ခါရ ခပင်း, ပြာမကြွင်းခဲ့, ဟင်းလင်းထက်အောက်, မိုက်မှောင်ရောက်သည်,....ကွယ်ပျောက်လုံးစုံ မမြဲတည်း။

ရှေးဦးစွာပျက်, ကုဋေဘက်သည့်, သိန်းစက္ကဝါ၊ ပေ၊ တပေါက်မကျ-သတ္တာတို့တည်နေရာ ဝိဝဋ္ဋဌာယီအသင်္ချေယျကပ်သည် အန္တရကပ် ၆၄ ကပ်စေ့သဖြင့် ပျက်စီးဘို့ရာ အချိန်အခါတိုင်ရောက်လတ်သော် ကုဋေတသိန်းခန့်စကြာဝဠာသည် တပြိုင်နက် ပျက်လေ့တည်လေ့ရှိသောကြောင့် မိုယ်းခေါင်ရေရှား ဖြစ်နေသည့်အခါဝယ် ထိုကုဋေတသိန်းခန့် စကြာဝဠာ၌ ရှေးဦးစွာ သည်းထန်သောမိုယ်းကြီး ရွာသွန်းလေသည်၊ ထိုသို့ မိုယ်းကြီးရွာလာသည့်အခါ အိမ်မှာရှိသမျှ မျိုးစေ့ကလေးများကို တညီတညွတ်ထည်း ဝမ်းသာရွှင်ပျစွာဖြင့် စိုက်ပျိုးကြ၍ဂေါဏ(နွား)စားလောက်အောင် အပင်ငယ်များပေါက်ချိန်မှာ မိုယ်းတပေါက်မျှမကျတော့ဘဲ မြည်းသတ္တာ၏အော်သံလို အသံကြီးမြည်ဟီးလျက် မိုယ်းအဆက်ပြတ်လေတော့၏။

တသိန်းမျှက, လောကဗျူဟာ,နတ်ကာမာတို့၊ပေ၊ကြွေးကြော်လာ၏ - ထိုကဲ့သို့ အခြေအနေ ရောက်လုခါနီး (ကမ္ဘာမပျက်ခင်) အနှစ်တသိန်းလောက်က "လောကံ-လူအပေါင်းကို၊ ဗျူဟေန္တိ သံပိဏ္ဍေန္တိ-စုပေါင်း ပေးတတ်ကုန်၏" ဟူသော ဝိဂြိုဟ်အရ လောကဗျူဟ အမည်ရသော ကာမာဝစရ နတ်တို့သည် နီမြန်းသော အဝတ်ဖြင့် ပုလဲသွယ်ကို ဦးခေါင်းမှာဆင်လျက် ဆံပင်ကိုဖွါးရရားချပြီးလျှင် မျက်ရည် အယ်ဉ်ကိုသုတ်ကာ သုတ်ကာ လွန်စွာကြေကွဲ ဝမ်းနဲဘွယ် လက္ခဏာကိုပြ၍ လူ့ပြည်လောက်၌ လှည့်ပတ်လျက် သတိပေးနှိုးဆော် ကြွေးကြော်ကြ ရှာသည်မှာ...

''အိုအချင်းတို့····ယခုမှနောက် အနှစ်တသိန်းလွန်မြောက်တဲ့အခါ ဤကမ္ဘာကြီး ပျက်စီးရတော့မည်,မဟာသမုဒ္ဒြာကြီးပင် ခြောက်သွေ့၍ မြေကြီးမြင့်မိုရ်နှင့် ဗြဟ္မာ့ပြည်တိုင်အောင် ကမ္ဘာ့အဆောင်အယောင်တွေ အားလုံးကုန်ပျက်စီးချေတော့မည်, တယောက်နှင့် တယောက် မေတ္တာ ကရုဏာ စသော ဗြဟ္မာစိုရ်တရားကို ပွါးများကြပါ, လူကြီးမိဘများကို ရိုသေတုပ်ကွ၍ လေးမြတ်စွာလုပ်ကြွေးကြပါ''

ဤသို့ကြွေးကြော်သံကိုလည်းကြားရ, ထိုလောကဗျူဟာ နတ်တို့ကိုလည်း မြင်ရသည့်အခါ လူအများတို့ တုန်လှုပ်ချောက်ချား သံဝေဂပွါးလျက် နတ်များ၏ အနီးအပါး၌ စုရုံးမိကြလေသည်၊ ထို့ကြောင့်ပင်''လောကံ-လူအပေါင်းကို၊ ဗျူဟေန္တိ-စုပေါင်းတတ်ကုန်၏''ဟု ဆိုခဲ့ပေသည်၊ [ကမ္ဘာမပျက်ခင် အနှစ် တသိန်းလောက်က လောကဗျူဟာနတ်တို့ ကြွေးကြော်ခြင်း, ဘုရားမပွင့်မီအနှစ်တထောင်လောက်က ဘုရားပွင့်လိမ့်မည်ဟု ကောလာဟလဖြစ်ခြင်း,စကြာမင်း မပေါ်မီ အနှစ်တရာလောက်က စကြာမင်းပေါ်လိမ့်မည်ဟု ကောလာဟလဖြစ်ခြင်းသည် ထုံးစံဓမ္မတာပင်တည်း၊ ထို့ကြောင့်''စကြာမှာရာ, ဘုရားမှာထောင်, ကမ္ဘာမှာသိန်း''ဟု ပြောရိုးပြုကြသည်။]

သတ္တာအများ, ဈာန်ကိုပွါးလျက်,စံလားဗြဟ္မာ—ထိုလောကဗျူဟာနတ်တို့ ကြွေးကြော်သည့်အခါမှစ၍ လူနှင့်ဘုမ္မဇိုဝ်းနတ်တို့ပါ လွန်စွာထိတ်လန့်လျက် နူးညံ့သောစိတ်ထားဖြင့် ဗြဟ္မစိုရ်တရားကို ကြိုးစားကြလေရာ စုတေသည့်အခါဝယ် အထက်နတ်ဘုံသို့သာရောက်ကြရလေ၏၊ ငါး လိပ်စသော တိရစ္ဆာန်နှင့် ပြိတ္တာ(နိယတမိစ္ဆာဒိဋ္ဌိအယူရှိသူမှတပါးသော) ငရဲသတ္တာတို့လည်း အပရာပရိယဝေဒနီယကုသိုလ်ကံအတွက်ကြောင့် စုတေသည့်အခါ နတ်ပြည်သို့သာ တက်ကြရကုန်၏၊ [နိယတမိစ္ဆာဒိဋ္ဌိအတွက် ငရဲ၌ ကျက်ရသူတို့ကားအဝီစိငရဲဘုံသက်ဖြစ်သော အာယုကပ်မစေ့သေးလျှင် မပျက်သောကမ္ဘာသို့ ပြောင်းရွှေ့ခံစားရသတဲ့၊] ဤသို့လျှင် နတ်ပြည်သို့ရောက်တိုင်းသော နတ်သမီး နတ်သားတို့သည် ရှေးကလို ကာမဂုဏ်ဖြင့် မပျော်မွေ့နိုင်တော့ဘဲ ကမ္ဘာပျက်လိမ့်မည်ဟူသော သတင်းသံကြောင့် အပြင်းအထန်အားထုတ်ကြသဖြင့် ဈာန်ရ၍ စုတေသည့်အခါ ကမ္ဘာမီးလွတ်လောက်ရာ အာဘဿရာစသောဗြဟ္မာ့ဘုံသို့ရောက်ကြရလေသည်။

ကာလကြာ၍, ဒုတိယာနေ၊ပေ၊ညဉ့်လည်းပျောက်၏–ဤသို့ သတ္တာအများ ဗြဟ္မာ့ပြည်သို့လား၍ အတော်ကြာလျှင် ပကတိနေဝင်ချိန်မှာ ဒုတိယနေတစင်း ထန်ပြင်းသောအရောင်အဝါဖြင့် ထွက်ပေါ်လာ၏၊ (ပကတိ နေဗိမာန်၌ နေနတ်သားရှိသော်လည်း ဒုတိယ နေ အသစ်၌ နတ်သားမပါတော့ချေ၊) ထိုဒုတိယနေ၏ ပူပြင်းမှုကြောင့် အတော်ကြာလျှင် မြစ်ငယ်ငါးရာ၌ရှိသောရေများ ခန်းခြောက်လေတော့

၏၊ နေတစင်း အဝင်အဝင်မှာ နေတစင်းက ထပ်၍ထပ်၍ ပေါ်လာခြင်းကြောင့် ညဥ့်အချိန်အခါလည်းကွယ်ပျောက်လေပြီ။

သုံးမြောက်လေးစင်း၊ ပေ၊ မီးလျှံကြွ၍—ထိုကဲ့သို့စကြာဝဠာ ကုဋေတသိန်း၌ နေ ၂ စင်းစီလှည့်လည်ပြီးနောက် ကာလအတော်ကြာလျှင် သုံးစင်းမြောက်နေတစင်းစီပေါ်လာပြန်၏၊ အပူဒီကရီလည်း ရှေးကထက်ထန်ပြင်းသည့်အတွက် ဂင်္ဂါယမုနာ အစိရဝတီ မဟီ သရဘူဟူသော မြစ်ကြီး ၅ သွယ်က ရေများ ခြောက်လေတော့၏၊ နေ ၃ စင်းပေါ်ပြီးနောက် အတော်ကြာလျှင် စတုတ္ထနေတစင်းစီပေါ်လာပြန်၍"သီဟပပါတအိုင် ဟံသပပါတအိုင် ကဏ္ဏမုဏ္ဍအိုင် ရထကာရအိုင် အနောတတ္တအိုင် ဆဒ္ဒန္တအိုင် ကုဏာလအိုင်"ဟူသောအိုင်ကြီး ၇ အိုင်လည်းခြောက်သွေ့လေ၏၊ ထို့နေ၁အတော်ကြာလျှင်ပဉ္စမနေတစင်းစီပေါ်လာပြန်၍ သမုဒ္ဒရာကြီးလည်း ခြောက်ခန်းရလေသည်၊ ဆဋ္ဌမနေတစင်းစီပေါ်လာသည့်အခါ၌မူစကြာဝဠာကုဋေတသိန်းလုံးမှာ အစိုအစေးဟူသမျှ ကုန်ခန်း၍အခိုးအလျှံတွေ ပြည့်နှက် နေလေသည်၊ သတ္တမ နေတစင်းစီပေါ်ထွက်လာသည့်အခါ၌ကား စကြာဝဠာ ကုဋေတသိန်းလုံးမီးဟုန်းဟုန်းထသဖြင့် မြေထု ရေထု လေထု မကျန် ပဋ္ဌမဈာန် ဗြဟ္မာ့ပြည်အထိ မီးတောက် မီးလျှံစွဲငြိရကား နတ်ဘုံ ပဋ္ဌမဈာန် ဗြဟ္မာ့ဘုံမှာ ရှိသော ရွှေငွေရတနာ နီလာမြသား အလွန်ကြီးမားသော ဗိမာန်များလည်း မတိမ်းသာ မရှောင်သာလောင်စာတွေဖြစ်ကြရလေတော့သည်။

သင်္ခါရခပင်း,ပြာမကြွင်းခဲ့၊ပေ၊ကွယ်ပျောက်လုံးစုံမမြဲတည်း—ဤသို့လျှင် အောက်ခံ မြေ ရေ လေထုများလည်း ကွယ်ပကြပြီဖြစ်၍ ပဋ္ဌမဈာန်ဗြဟ္မာ့ဘုံမှ အောက်တလျှောက်ဝယ် နာမ်သင်္ခါရကို မဆိုထားဘိ, ရုပ်မှုန်ရုပ်မွှား သင်္ခါရအသေးစားပင် ပရမာဏုမြူမျှ မကျန်တော့ချေ၊ [သာ-ထိုကမ္ဘာမီးသည်၊ ယာဝ-အကြင်မျှလောက်၊ အဏုမတ္တံပိ-အဏုမြူမျှလည်းဖြစ်သော၊သင်္ခါရဂတံ-သင်္ခါရတရားသည်၊အတ္ထိ-ရှိ၏၊ တာဝ-ထိုအဏုမြူမျှ သင်္ခါရရှိသေးလျှင်၊ နနိဗ္ဗာယတိ–မငြိမ်သေး၊ (ဝိသုဒ္ဓိမဂ်အဋ္ဌကထာ)] ဤသို့လျှင် သင်္ခါရဟူသမျှ မီးလောင်ပြာကလေးမျှ မကြွင်း ရအောင် အားလုံးကုန်လောင်ပြီး၍ ကမ္ဘာမီးငြိမ်းသည့်အခါ မီးလောင်ရာအရပ်ဝယ် မြေ ရေ လေတို့၏ အောက်က ကောင်းကင်နှင့် အထက်ကကောင်းကင်မှာ ဟင်းလင်းဟာလာအမှောင်ခန်းကြီးသာ ဖြစ်ရလေတော့သည်၊ [စကြာဝဠာချင်း ဆက်စပ်တည်နေပါလျက် ကုဋေတသိန်းသော စကြာဝဠာတွေသာ တပြိုင်နက် ပျက်သည်ဟုဆိုရာ၌ အိမ်ချေ ပြည့်နှက်သော မြို့ကြီးတခုကို မီးလောင်ရာဝယ် မြို့သူမြို့သားတို့၏ ကံကြမာအားလျော်စွာ အချို့ရပ်ကွက်သာ မီးလောင်ခံရသကဲ့သို့, ထို့အတူ သတ္တာတို့ အကုသိုလ်ကံကြီးမားလှသဖြင့် လောင်ရသောကမ္ဘာမီးလည်း အကုသိုလ်ကံအလိုက်စကြာဝဠာကုဋေတသိန်းမျှကိုသာ လောင်ကျွမ်းနိုင်သည်-ဟုမှတ်။]

ဤဆိုခဲ့ပြီးသော စကားစဉ်အရ "ကမ္ဘာဖျက်မိုယ်းကြီးရွာသည်ကစ၍မီးတောက် မီးလျှံများ ငြိမ်းသည့်တိုင်အောင်ကာလကို ပျက်ဆဲသံဝဋ္ဋအသင်္ချေယျကပ်''ဟုမှတ်၊ ဤသံဝဋ္ဋအသင်္ချေယျကပ်သည် မဟာကပ်၏ ၄ပုံ့တပုံတိုင်အောင် ကြာလေသည်၊ ရွာကြီးတရွာကို မီးလောင်ပြီးနောက်, ရွာသစ် မတည်ရသေးဘဲ အတော်ကြာအောင် ပျက်မြဲအတိုင်းတည်နေသလို, ထို့အတူ ကမ္ဘာ့ အဆောက် အဉုံတွေ ပျက်ပြီး၍ မီးတောက် မီးလျှံငြိမ်းစဲပြီးနောက် ကမ္ဘာသစ်တည်ထောင်မည့်မိုယ်းကြီး မရွာသေးခင် ပျက်မြဲအတိုင်းတည်နေသော ကပ်သည် သံဝဋ္ဋဋ္ဌာယီအသင်္ချေယျကပ်မည်၏၊ ထိုသံဝဋ္ဋဋ္ဌာယီကပ်လည်း မဟာကပ်၏ ၄ပုံ့တပုံတိုင်အောင်ကြာလေသည်။

[ဆောင်] **ကမ္ဘာဖျက်မိုယ်း, ရွာဖြိုးပြီးနောက်, မီးတောက်မီးလျှံ, ကြွင်းမကျန် လတ်, တိုင်အောင်မှတ်, ပျက်ကပ်သံဝဋ္ဋ။**
မီးလျှံ မီးတောက်, ငြိမ်းပျောက်ပြီးခါ, အစ ဖြာလျက်, ကမ္ဘာပြုမိုယ်း, မရွာဖြိုးမီ, ပျက်မြဲတည်, ဋ္ဌာယီသံဝဋ္ဋ။

ရေကြောင့်ကမ္ဘာပျက်ပုံ။ ။ပြခဲ့ပြီးသော အစဉ်ကား မီးဖျက်ပုံ အစဉ်တည်း၊ ဤအစဉ်အတိုင်း တည်ပြီးသောကမ္ဘာကို ခုနစ်ခါတိုင်အောင် မီးဖျက်ပြီးနောက် ရှစ်ကြိမ်မြောက်ကမ္ဘာဝယ် ရေဖျက်ကိန်းကြုံလာလေသော်, လောကဗျူဟာ နတ်တို့ ကြွေးကြော်ပုံနှင့်တကွ အားလုံးသောအခြင်းအရာတွေဖြစ်ပြီးနောက် ဒုတိယနေ ပေါ်ပေါက်ချိန်မှာ ထိုနေမပေါ်ဘဲ ဆားငန်မိုယ်းကြီး ရွာသဖြင့် စကြာဝဠာတောင် မြင့်မိုရ်တောင်ကြီးများမှစ၍ မွမွကြေကာ ဒုတိယဈာန် ဗြဟ္မာ့ဘုံ တိုင်အောင် လွှမ်းခြုံ ရေစားသဖြင့် ကမ္ဘာ့အဆောက်အဉုံကြီးများ ပျက်ပြား ရပြန်လေသည်။

လေကြောင့် ကမ္ဘာပျက်ပုံ။ ။ဤသို့လျှင် မီးခုနစ်ကြိမ် ရေတကြိမ်အားဖြင့် အဆက်ဆက် ပျက်ပြီးနောက် ၆၄ ကြိမ်မြောက်မှာ လေဖျက်ကိန်း ကြုံလာလေသော် လေမုန်တိုင်းကျသဖြင့် မြေမှုန် သဲမှုန် ကျောက်ခဲတို့ကို အစပြု၍ သစ်ပင် အိမ် ကျောက်တောင်ကြီးများကို အခြေပေါ်ကျွတ်အောင် တိုက်လွှင့် ဆောင်ယူလေရာ မြင့်မိုရ်တောင်စကြာဝဠာတံတိုင်းတို့ အပိုင်းပိုင်းပြတ်လျက် ကုဋေတသိန်း အတွင်းမှာရှိသော တောင်ကြီးများ၏ အချင်းချင်းရိုက်ခတ်ပုံမှာ အရပ်ရှစ်မျက်နှာမှ အပြင်းခုတ်လာသော ရထားရှစ်စင်းတို့၏ အတင်း ဆိုင်၍ တဖြိုင်ထည်း တိုက်ပုံထက် အဆ အသင်္ချေမက ပြင်းထန် လေရကား တတိယဈာန် ဗြဟ္မာ့ဗိမာန်များနှင့် တကွ အောက်တခွင်တွင်ရှိသမျှ ကမ္ဘာ့အဆောက်အဉုံကြီးတွေ အဏုမြူမျှ ရှာမရအောင်ပျက်စီးကြရလေတော့သည်။

ကမ္ဘာတည်ပုံ။ ။ထို့နောက်ကမ္ဘာ, ပြုမိုယ်းရွာသော်, လောင်ရာတလျောက်, လေခံထောက်သား, ခန်းခြောက်စဉ်သင့်, ရွှေတိုင်းဖြင့်လျှင်, တည်လင့်

ထက်ဘုံ, မြေရောက်တုံသော်, ဝါယုံဆို့နေ, ရေစစ်ရေသို့, တည်နေမယို, ခန်းတိုင်းမိုလျက်, ရေချိုအထက်, မြေချိုတက်သား, ထို့ထက်ဗြဟ္မာ, စုတေလာ၍, ရသာပထဝီ, မြေအဆီကို, လုပ်ချိုသုံးဆောင်, တဏှာလောင်လျက်, ကိုယ်ရောင်ကွယ်ပျောက်, မိုက်မှောင်ရောက်၍, အကြောက်ရခါ, ရဲကြရာဘို့,လျော်စွာဆန္ဒ,နေနှင့်လတို့,ပေါ်ကြထင်ရှား,နက္ခတ်များလည်း, လှည့်သွားဖြစ်ကြ, တပေါင်းလ-ဟု, ပုဏ္ဏရက်တွင်း, ဆပ်ထမင်းသို့, ကုန်းကျင်းစုံစွာ,ဖြစ်ကြလာသည်, ကမ္ဘာတည်ခန်းစုံသတည်း။ (ပရမတ္ထလင်္ကာကို တဝက်ခွဲထားသည်)။

ထို့နောက်ကမ္ဘာ၊ပေ၊လေခံထောက်သား——မဟာကပ်၏ လေးပုံ့တပုံခန့် ကာလကြာအောင် ပျက်ပြီးသားအခြေအနေအတိုင်း ဟာလာဟင်းလင်းတည်ပြီးနောက် ကမ္ဘာ့အဆောက်အဦးကြီးများပေါ်ပေါက်ချိန်ရောက်လေသော်ရှေးဦးစွာကမ္ဘာပြုမိုယ်းဖွဲကလေးများကျ၍, တစတစ ကြာရိုးခန့် ဝါးလုံးခန့် ကျည်ပွေ့ခန့် ထန်းပင်လုံးခန့် စသည်ဖြင့် မိုယ်းရေအယဉ်များကြီးမားလျက် အဆက်မပြတ် ရွာသွန်းလေရာ, စကြာဝဠာကုဋေတသိန်းလုံး၌ မီးလောင်ရာတလျောက်တွင် (ပျက်ပြီးရာအရပ်တွင်) ရေယဉ်ပြည့်လာလေသည်၊ ထိုရေကို အောက်သို့ မလျောရအောင် အောက် အဇဋာကာသ ခေါ်သော အောက်ကောင်းကင်မှ လေဟုန်ထလျက် အထက်သို့ပင့်တိုက်ထားရုံမက ကုဋေတသိန်းပြင်ဘက်က စကြာဝဠာများသို့လည်း ရေအယဉ်မစီးသွားအောင် နံပါးလေးဘက်၌ တိုက်ခတ်လျက် ဆီးတားလေ၏၊ ထို့ကြောင့်ကမ္ဘာပြုမိုယ်းရေသည် အောက်သို့လည်းမကျ, နံပါးသို့လည်း မစီးဘဲ ပဒုမ္မာကြာဘက်ထဲကရေပေါက်များလိုတခဲနက်တည်နေသည်။

ခန်းခြောက်စဉ်သင့်၊ပေ၊တည်လင့်ထက်ဘုံ——လေ၏အတွက်ကြောင့် တဖြေးဖြေး ရေအယဉ်များ ခန်းခြောက်သည့်အခါ ပျက်ပြီးသော ဗြဟ္မာ့ဘုံများ၏ တည်ရာအရပ်မှ ရေအယဉ်များလျော့ကျလေလျှင် ထိုပျက်ပြီးသောဗြဟ္မာ့ဘုံများတည်ထောင်မိလေသည်၊ (ဤနေရာ၌ ဗြဟ္မာ့ဘုံများသည် ပျက်သည့်အခါ နောက်မှပျက်၍, တည်သည့်အခါ ရှေးဦးစွာတည်ပုံကိုသတိပြုခဲ့ပါ၊)ထို့နောက်အထက်နတ်ပြည် ၄ ထပ်လည်းတည်ပြီးဖြစ်လေသည်၊ [ထိုနတ်ဗြဟ္မာဘုံများကားနောက်လာရောက်မည့်သတ္တာများ၏ကံနှင့်မကင်းသော ဥတုဇရုပ်များတည်း၊တာဝတိံသာနှင့်စာတုမဟာရာဇ်နတ်ပြည် ၂ ထပ်မှာ မြင့်မိုရ်တောင် မြေကြီးနှင့် ဆက်စပ်နေသောကြောင့် မြင့်မိုရ်တောင်တည်သည့်အခါထင်ရှားပါလာလိမ့်မည်။]

မြေရောက်တုံသော်၊ပေ၊မြေချိုတက်သား——တဖြေးဖြေး ရေအယဉ် လျော့ကျခန်းခြောက်၍ ရှေးတုန်းကမြေကြီးတည်ရာအရပ်သို့ ရောက်လေသော် အလွန်အားကောင်းသောလေအဟုန်ဖြစ်ပေါ်လာ၏၊ ဓမကရိုဏ်းရေစစ်၏ အထက်ပေါက်ကို

ပိတ်ထားသည့်အခါ ရေစစ်အတွင်းမှာရှိသော လေများက ရေတွေကို ပိတ်ဆို့ချုပ်ထားကြသကဲ့သို့, ထို့အတူလေအဟုန်က ချုပ်ထားသဖြင့် အောက်သို့ မလျောကျဘဲ ရေအပြင်ကြီး တန့်ရပ်နေလေရာ, ကာလအတော်ကြာသော် ရသ ပထဝီ ဟု ခေါ်သော မြေဆီ အဖြစ်သို့ရောက်လေသည်၊ ထိုရသပထဝီသည် နို့ရည်အထက်၌ တက်လာသော မလိုင်ကလေးများကဲ့သို့ ကြိုင်မွှေးချိုဆိမ့်သောအနံ့အရသာရှိ၏။

ထို့ထက်ဗြဟ္မာ, စုတေလာ၍-ဤမျှသော အစဉ်ဖြင့် ကမ္ဘာသစ် တည်ထောင်မိသော်လည်း နေ လ နက္ခတ်တို့ မစုံတတ်သေးရကား ကမ္ဘာတည်ခြင်းကိစ္စ မပြီးတတ်သေးပေ၊ ထိုကဲ့သို့ ရသပထဝီ ခေါ်သော မြေအဆီဖြစ် ပေါ်ပြီး အနေမှာ, ကမ္ဘာပျက်တုန်းက မပါသော အထက်ဗြဟ္မာ့ဘုံမှ ကံကုန်၍သော်၎င်း, သို့မဟုတ် ဗြဟ္မာ့ပြည်မှာ အနေကြာသဖြင့် အသက်တန်းစေ့၍၎င်း, အချို့ဗြဟ္မာများ စုတေ၍ အောက်အောက် ဗြဟ္မာ့ဘုံနတ်ဘုံသို့ရောက်ကြလေရာ, အချို့မှာ ဤလူ့ပြည်၌ ပဋိသန္ဓေ တည်နေလာကြလေသည်၊ "ဗြဟ္မာ့ပြည်မှစုတေ၍ လူ့ပြည်မှာလူဖြစ်လာလေသည်''ဟူလို၊ ဗြဟ္မာများကိုယ်တိုင်သက်ဆင်းလာသည်ဟုမမှတ်လင့်၊ထိုကမ္ဘာဦးက လူကြီးတွေမှာ ဗြဟ္မာစိတ်အထုံပါသဖြင့် ကာမစိတ်ကို အားပေးသော ဣတ္ထိဘာဝ ပုရိသဘာဝတို့မပါရှိကြသေးချေ၊ ကိုယ်ရောင်ကိုယ်ဝါတောက်ပစွာဖြင့် ကောင်းကင်မှာပင် သွားလာနိုင်ကြကုန်သေး၏၊ မည်သည့် အစား အသောက်ကို မျှမစားမသောက်ကြသေးဘဲ နှစ်သက်မှုပီတိကို အားပြုကာ ဗြဟ္မာသွေး ဗြဟ္မာဟန်ဖြင့် အတန်ကြာအောင်နေထိုင်ကြလေသည်။

ရသာပထဝီ၊ ပေ ၊ မိုက်မှောင်ရောက်၍—ထိုကဲ့သို့ နေထိုင်ကြပြီးနောက်, လက်မငြိမ်သူတယောက်က ရသပထဝီခေါ် အရသာရှိသော မြေအဆီကို ကြည့်၍ "အဆင်း အနံ့ကဖြင့် သင်းပြန့်ပါပေရဲ့ အရသာ ဘယ်လို ရှိလေမှန်း'' ဟု လက်ဖြင့် တို့၍လျက်ရာ အရသာ ရှိလှသဖြင့် "ကောင်းမှန်းသိ, သာအိတစိုစို''ဟူသကဲ့သို့ ထပ်ကာ ထပ်ကာ လျက်လေသော်,တွေမြင်သူများလည်း "အတုမြင် အတတ်သင်'' ဆိုသလို ထိုနည်းကို အတုယူလျက် မကြာခင် တမျိုးလုပ်၍ ဆုပ်ကာ ဆုပ်ကာ (ထမင်းလုပ်ကဲ့သို့) စားကြလေရာ ရသာတဏှာ ပူလောင်သည့် အတွက် ကိုယ်ရောင်များ ကွယ်ပျောက်၍ အမိုက်မှောင်ကြီး ကျရောက်လာလေသည်။

အကြောက်ရခါ၊ ပေ ၊လှည့်သွားဖြစ်ကြ—ထိုမှောင်ကြီးကျသည့် အခါ၌ ကမ္ဘာဦး လူတို့ အလွန်ကြောက်လန့်ကြသဖြင့် ရဲရင့်စေချင်း၄ါ ကံအားလျော်စွာ အရှေ့လောကဓာတ်မှ ယူဇနာ ၅၀ ရှိသော အရောင်ဝန်းကြီးသည် တက်ထွန်း လာလေသည်၊ ထိုအရောင်ဝန်းကြီးသည် ၊အရဲဓာတ်ကို ဖြစ်စေတတ်ရကား " သူရံ-အရဲဓာတ်ကို၊ ဇနေတိ-ဖြစ်စေတတ်၏'' ဟူသော ဝိဂ္ဂြိုဟ်အရ "သူရိယ'' ဟု ခေါ်ဝေါ်

ရလေသည်၊ ထို့နောက် ထိုနေဝန်းကြီး ကွယ်ပျောက်ပြန်ရာ (ညဉ့်အခါဝယ်) "ယခင် သူရိယနှင့်အတူ အရောင်တခု ပေါ်လာမူ ကောင်းလေစွ"ဟု အလို ဆန္ဒ ဖြစ်ကြပြန်လျှင် ထိုဆန္ဒနှင့် လိုက်ရောစွာ ၄၉ ယူဇနာ ရှိသော အရောင်ဝန်း တမျိုး ပေါ်လာပြန်၏၊ ထိုအရောင်ဝန်းကိုကား ဆန္ဒ အတိုင်း ပေါ်လာသောကြောင့် "ဆန္ဒ ဆန္ဒ"ဟု ခေါ်ဝေါ်ခဲ့ရာမှ ကာလရှည်ကြာ၍ "စန္ဒ စန္ဒ"ဟု ဖြစ်လာ ရသည်၊ ဤသို့ နေနှင့်လတို့ ထွန်းပသည့်အခါ အခြံအရံ နက္ခတ် များလည်း ဖြစ် ထွန်းပေါ်လာ၍, မိမိတို့ဆိုင်ရာ ကောင်းကင်ခရီးဖြင့် အသီးသီး လှည့်လည် သွား ကြလေသည်။

တပေါင်းလဟု, ပုဏ္ဏရက်တွင် ၊ ပေ ၊ ကမ္ဘာတည်ခင်း စုံသတည်း— ထိုနေ, လ နက္ခတ်တို့ လှည့်ပတ်သွားလာရာ ကာလကို တပေါင်းလပြည့် နေ့ ဟု သတ်မှတ်ကြ သည်၊ [တပေါင်းလပြည့် ဆိုလျှင် မဇ္ဈိမဒေသ ထုံးစံအရ တပေါင်းလ ကုန်၏၊ မြန်မာလို တပေါင်းလပြည့်ကျော် တရက်သည် မဇ္ဈိမထုံးစံအရ တာကူး လဆန်း တရက်ပင်တည်း] ဆပ်ထမင်းများကျက်၍ အမြုပ်ပွက်ထလာသည့်အခါ အချို့ နေရာ၌ အမြုပ်များ မောက်ထနေသလို ထို့အတူ မြင့်မောက်၍ "တောင်"ဟု ခေါ်ဝေါ်အပ်သော အရပ်ပေါင်းများစွာသည်၎င်း, ထမင်း ကျက်ရာ၌ နိမ့်ရှိုင်း သော အရပ်များဖြစ်သလို, ထို့အတူ နိမ့်ရှိုင်း၍ "သမုဒ္ဒရာ မြစ်အိုင်"ဟု ခေါ် ဝေါ်အပ်သော အရပ်များသည်၎င်း, ထမင်းကျက်ရာ၌ မနိမ့်မမြင့် အဆင်သင့် အရပ်များလည်း ရှိရသလို, ထို့အတူ မနိမ့်မမြင့် အဆင်သင့်သဖြင့် 'မြေပြင်"ဟု ခေါ်ဝေါ်အပ်သော အရပ်သည်၎င်း, တပေါင်းလပြည့် နေ့ဝယ် မရှေးမနှောင်း ထင်ရှားဖြစ်သည် ဟု ဆို၏၊ ထိုအခါ ကမ္ဘာသစ်၏ အဆောက် အဦးများ ပြည့်စုံ လေပြီ၊ ထိုကြောင့် "ကမ္ဘာပြု မိုယ်းကြီး ရွာဖြိုးသည်ကစ၍ နေ လ နက္ခတ်တို့ လှည့်ပတ်ရာ တိုင်အောင်သော ကာလကို ဝိဝဋ္ဋ အသင်္ချေယျကပ်"ဟု ခေါ်၏၊ ထိုဝိဝဋ္ဋ ကပ်လည်း မဟာကပ်၏ လေးပုံ့တပုံ တိုင်အောင် ကြာလေသည်။

[ဆောင်] **ကမ္ဘာပြုမိုယ်း, ရွာဖြိုးသည်မှ, အဦးစ၍, နေလနက္ခတ်, လှည့်ပတ်လေရာ, တိုင်အောင်မှာ, ခေါ်ပါဝိဝဋ္ဋ။**

မြေ ရေ လေ။ ။ပြခဲ့သော နည်းအားဖြင့် အထက်ပိုင်း ရေအစုတို့ တစ တစ မြေသား အဖြစ်သို့ ပြောင်းလွဲလေရာ, ယူဇနာ ၂ သိန်းလေးသောင်းအထု(အထူ) ရှိသော မြေကြီး ဖြစ်လာ၏။ အောက်ပိုင်း တဝက်မှာ ကျောက်သား ကျောက်မြေ ဖြစ်၍ အထက်ပိုင်း တဝက်ကား ပကတိမြေသား ဖြစ်လေသည်၊ ဤမြေအထု အောက်၌ ယူဇနာ ၄ သိန်း ၈သောင်း အထုရှိသော ရေပြင်ကြီး တည်ရှိ၏၊ ထိုရေ ပြင်ကြီးကား အများထင်သလို အရည်အကျဲမဟုတ်, အပူဓာတ်ဖြင့် လုံးဝ ထိခတ် ခြင်း မရှိဘဲ, အမြဲလေတွေ့က တိုးဝှေ့တိုက်ကြသဖြင့် အဆိုင်အခဲ အထု အထည်

ကြီးသာ ဖြစ်လင့်ကစား ၄ သိန်း ၈ သောင်း ထုသော ရေခဲဆိုင်ကြီးက ၂ သိန်း ၄ သောင်း ထုသော ကမ္ဘာမြေကြီးကို ခံထားဘို့ရာမှာ အနည်းငယ်မျှ ဝန်လေး စရာမရှိပြီ၊ ထိုရေပြင်ကြီး မလျောကျအောင်ကား ၉ သိန်း ၆ သောင်းအထုရှိသော ကမ္ဘာလေပြင်ကြီးက ပင့်တင် ဆောင်ရွက်ထား၏။ ထိုလေအပြင်၏ အောက်၌ ကား အဆုံးမရှိသော ကောင်းကင်ကြီးသာ ဖြစ်လေသည်၊ ထိုကောင်းကင်ကို ''အောက် အဇဋာကာသ''ဟု ခေါ်၏၊ နေဝသညာနာသညာယတနဘုံ၏ အထက် ၌ တည်ရှိသော ကောင်းကင်ကို "အထက် အဇဋာကာသ '' ဟု ခေါ်သည်၊ [အဇဋာ=တစုံတခုမျှ အရှုပ်အထွေး မရှိသော (ဘာတခုမှ မရှိသော) + အာကာသ=ကောင်းကင်၊ ထိုမှတပါး စကြာဝဠာတောင် မြင့်မိုရ်တောင် သီဒါ ခုနစ်တန် သတ္တရဘ္ဘန် ခုနစ်ထပ် မဟာသမုဒြာ ကျွန်းကြီး ၄ ကျွန်း ဟိမဝန္တာ တောင် အသူရာနတ်ပြည် စသော အဆောက်အဦးကြီးများ ရှိသေး၏၊အဌသာလိနီ ဝိသုဒ္ဓိမဂ် သာရတ္ထဋီကာတို့၌ ရှုစားကြလေတော့။]

ဤဆိုအပ်ပြီးသော အစဉ်အတိုင်း နေ လ နက္ခတ် စသော ကမ္ဘာ့ အဆောက် အဦးကြီးများ ပြည့်စုံပြီးနောက် ''ကမ္ဘာတည်ဦး, တာကူးရက်မစုံ '' ဆိုသည့် အတိုင်း ကမ္ဘာတည်စ တာကူးလ မှစ၍ လူသတ္တဝါတို့ ဖြစ်ပျက်ပုံကို စုံလင်စွာ ပြဦးအံ့။

[ဆောင်] ရသာမြေကို, စားလေထုံမျို့, တဏှာဖို၍, တချို့မလှ, တချို့လှတည်း, ဆင်းမလှသူ, လှသသူက, မာန်မူသည့်တွက်, မြေချိုညက်လည်း, ကွယ်ပျက်ပြန် ဘိ, ဘူမိပပ္ပဋက, မြေလွှာမြနှင့်, ပဒါလတာ, ထို့တူလာ၏၊ ရသာလိုပေး, ထွန် နှင့်ဝေးသည့်, သလေးဆန်စင်, စားလေလျှင်မူ, မစင်ငယ်ကြီး, ဖြစ်ကြပြီး၍, ယိုစီးဘို့ရာ, ထွက်ဘို့ဒွါဟု, အမာဝပေါက်, ဘောလည်းရောက်၏၊ တယောက် တယောက်, မေထုန်မြောက်အောင်, သွေဖေါက်ယုတ်မာ, ကျင့်သည့်တာကြောင့်, ပညာရှိများ, မြစ်တားမောင်းမဲ, ညှဉ်းဆဲပုတ်ခတ်, ပြုလေအပ်၍, နိကပ်ဘို့ရာ, အိမ်ရာတည်ဆောက်, လူပျင်းနောက်သို့, နည်းလျောက်သိမ်းဆည်း, ထိုကတည်း က, ဖွဲလည်းမြွေးယှက်, ရိတ်ရာကွက်မှ, မထွက်လာထ, ငြီးတွားကြ၏၊ ထားရ ရေးသား, သူ့ပိုင်းခြားကို, နိုးငြားမနိုင်, သုံးကြိမ်တိုင်သော်, စွဲကိုင်ခဲဒုတ်, သတ်ပုတ်ယှက်မြွေး, နိုင်မဟေလို့, စုဝေးတိုင်ပင်, များထက်တင်သား, ဗုဒ္ဓကိုု မြတ်, ဗောဓိသတ်ကို, ချဉ်းလတ်ပန်ထွာ, သမုတ်ပါ၍, မဟာသမ္မတ, ခတ္တိယ နှင့်, ရာဇအပြား, မည်သုံးပါးဖြင့်, ထင်ရှားလူ့ဘောင်, စ တည်ထောင်ခဲ့, ထို့ နောင် ဗြာဟ္မဏ-အမျိုးစသည့်, ဝဏ္ဏလေးပါး, ဤသို့အားဖြင့်, တရားသွေကွက်, ယွင်းချော်ပျက်၍, အသက်တိုလျ, ပါပက ဟု, ဓမ္မလူတွင် ထွန်းသတည်း။ (ပရမတ္ထသရုပ)

ရသမြေကို ၊ ပေ ၊ ကွယ်ပျက်ပြန်ဘိ–ရသပထဝီ ခေါ်သော မြေအဆီကို စားကြတဲ့ အခါ အစာကို မက်မောသော တဏှာကြောင့် တဏှာနည်းပါးသူ တချို့လူတွေက

အဆင်းလှ၍, တဏှာ ကြီးမားသူ တချို့ လူတွေမှာ အဆင်းမလှဘဲ ရုပ်ရည်ချင်း ကွဲလွဲကြလေသည်၊ ထိုအခါ အဆင့်းလှသူတို့က မလှသူတို့ အပေါ်မှာ မာန်မူကြ (မိမိကိုယ်ကို အထင်ကြီးကြ)သဖြင့် ရသာပထဝီ မြေချိုညက်လည်း ကွယ်ပျောက် ပြန်လေသည်။

ဘူမိပပ္ပဋကၢပေၢ ထို့တူလာ၏= [ဘူမိ=မြေ+ပပ္ပဋက=အထပ်အလွှာ၊ပဒါ= ကောင်းသော+လတာ=မြေနွယ်။] ရသပထဝီ ကွယ်ပျောက်သည့် အခါ ဘူမိပပ္ပ ဋက ဟု ခေါ်သော မြေထပ် မြေလွှာကလေးတွေ ဖြစ်ပေါ်လာ၏၊ ထိုမြေထပ် မြေ လွှာသည် ရေခန်းခြောက်သည့်အခါ ဖြစ်ပေါ် လာသော မြေလွှာမျိုးပင် တည်း၊ ချိုဆိမ့်သောအရသာ ရှိသဖြင့် ထိုမြေလွှာကို စားသုံးကြသည့် အခါ ရသ ပထဝီကို စားတုန်းကကဲ့သို့ တဏှာအတွက်ကြောင့် တချို့မလှ တချို့လှ ကွဲပြား၍, လှသူတို့ က မလှသူတို့အပေါ်မှာ မာန်မူသည့် အတွက် ထိုမြေထပ် မြေလွှာလည်း ကွယ် ပျောက်ပြန်၏၊ ထို့နောက် ပဒါလတာ ဟု ခေါ်သော နွယ်ချိုများ ပေါ်လာသဖြင့် ရှေးအတိုင်းပင် အဆင်း လှ-မလှ ကွဲပြား၍ မာန်မာန တက်ကြွမှုကြောင့် နွယ်ချို လည်း ကွယ်ပျောက်ပြန်လေသည်။

[မြေအဆီမှာ တမြေပြင်လုံး မြေဆီဖြစ်၏, ထိုမြေဆီ ခန်းခြောက်သည့် အခါ အထပ်အလွှာ ဖြစ်ရစ်၏၊ ထို့ကြောင့် မြေလွှာသည် မြေဆီလောက် မမွန်မြတ်ချေ၊ မြေထပ် မြေလွှာ ခြောက်သွေ့ ကွဲအက်သည့် အခါ အစိတ်စိတ် အမွှာမွှာ နွယ် ချောင်း ကလေးများ သဘွယ် ဖြစ်ရစ်သည်ကို နွယ်ချို ဟု ဆို၏၊ ထိုနွယ်ချိုလည်း မြေလွှာလောက်မျှ မမွန်မြတ်တော့ချေ၊ ဤ စကား စဉ် အရ- တခု ကွယ်ပျောက်၍ အသစ်တမျိုး ပေါ်ပေါက်သည် မဟုတ်, ရှေးရှေးမွန်မြတ်သော သဘောမှ သတ္တာ တို့ ကံအလိုက် ဆုတ်ယုတ်ခြင်းသာ ဖြစ်သည်ဟု မှတ်။]

ရသာလိုပေး, ထွန်နှင့်ဝေးသည့်, သလေးဆန်စင်—နွယ်ချို ကွယ်ပျောက် သည့် အခါ ထွန်ဖြင့် မထွန်မယက်ရဘဲ အလိုလို သလေးဆန်သီး-သီးသော သလေး ကောက် ပင် များ ကံအစွမ်းကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာ၏၊ ထိုသလေးဆန်တို့၌ ဖွဲ့ ဆန်ကွဲတို့ မပါ မရှိချေ၊ ထိုသလေးဆန်များကို အိုးတွင်ထည့်၍ ဇောတိပါသာဏခေါ် မီးကျောက် ပေါ်သို့ တင်ထားလိုက်လျှင် အလိုလို မီးတောက်လျက် ထမင်းကျက်မှ မီးငြိမ်း၏၊ ကျက်ပြီးသော သလေးထမင်းကား မြတ်လေးပန်းကလေး သဘွယ် တင့်တယ်ပေ ၏၊ ထိုထမင်းနှင့် တွဲဘက်ဘို့ရာ ဟင်းလျာလည်း မလိုတော့ချေ၊ စားလိုသော အရ သာများ ထမင်း၌ အဆင်သင့် ပါလာလေ၏၊ ထို့ကြောင့် '' ရသာလိုပေး ''ဟု ဆိုခဲ့ပေသည်။

စားလေလျှင်မူ၊ ပေၢ ဘောလည်းရောက်၏—မြေဆီ မြေလွှာ မြေနွယ်တို့ကို စား သုံးသည့်အခါဝယ် ခန္ဓာကိုယ်၌ အဆီအသား ဖြစ်ပြီးနောက် အဖတ် အကာ

အနည်းဇယ်သာ ကြွင်းကျန်၍၊ ထို ကြွင်းကျန်သော အဖတ် အကာ ကလေးများ လည်း ဝမ်းမီးလောင်ရုံမျှဖြင့် ကုန်ခန်းနိုင်ကြလေသည်၊ သလေးထမင်းကို စားသုံး သည့်အခါ၌ကား ဝမ်းမီးလောင်ရုံမျှဖြင့် မကုန်ခန်းနိုင်ဘဲ အရည်အဖတ်(ကျင်ကြီး ကျင်ငယ်)များစွာ ကြွင်းကျန်၏၊ ကမ္ဘာဦး လူတို့ဖြစ်စက ကျင်ငယ်လမ်း ကျင်ကြီး လမ်းများလည်း မပါခဲ့ကြချေ၊ ယခုအခါ ခန္ဓာကိုယ်တွင်းမှာ ရှိသော ဝါယော ဓာတ်က ထိုအရည် အဖတ်များကို မှုတ်ထုတ်နေလေပြီ၊သို့ဖြစ်၍ အရည်အဖတ်များ ထွက်ဘို့ရာ ကျင်ငယ်လမ်းပေါက် ကျင်ကြီး လမ်းပေါက်များ ပေါ်ပေါက်လေသည်၊ ကျင်ငယ်လမ်းပေါက် ပေါ်ပေါက်သည်ကို ထောက်၍ ခန္ဓာကိုယ် တကိုယ်လုံး၌ ဣတ္ထိဘာဝရုပ်, ပုရိသဘာဝရုပ်များလည်း ဖြစ်ကြလေပြီ ဟု သိသာ၏၊ ထိုသို့ဖြစ်ရာ ၌ ဖြဟ္မာ့ပြည်သို့ မရောက်ခင်တုန်းက မိန်းမဖြစ်ခဲ့သူမှာ ဣတ္ထိဘာဝရုပ်ပေါ်လာ၍, ယောကျ်ားဖြစ်ခဲ့သူမှာ ပုရိသဘာဝရုပ် ပေါ်လာသတဲ့။

တယောက်တယောက် ၊ပေ ၊ အိမ်ရာတည်ဆောက်—— ကိုယ် အင်္ဂါ ပေါ်ပေါက်ပုံ မတူကြသဖြင့် တယောက်ဥစ္စာကို တယောက်က တစိမ့်စိမ့် ကြည့်ရှုလျက် စိတ်စက် ကိုမချုပ်တားနိုင်ဘဲ ကာမကိစ္စကို မှီဝဲမှုကြောင့် ပညာရှိလူစုက တားမြစ်၍ မရ သဖြင့် ကဲ့ရဲ့ရှုတ်ချ ခဲ ဒုတ် စသည်ဖြင့် ပစ်ခတ်ကြ လေရာ, ပုန်းအောင်း ခိုကပ်ဘို့ အိမ်ရာများကို တည်ဆောက်ကြရလေသည်။ [ကမ္ဘာဦးက ဤအလေ့အထကိုစွဲ၍ ယခု ကာလ မင်္ဂလာဆောင်ကိစ္စ၌ ခဲပေါက်ရိုးပြုကြသည်။]

လူပျင်းနောက်သို့၊ ပေ၊ ဖွဲလည်းမြေးယှက်, ရိတ်ရာကွက်မှ, မထွက်လာထ——အိမ်ရာ တည် ထောင်လျက်နေထိုင်ကြစဉ် သလေးဆန်သီးများကို တနေ့စာ တနေ့စာ သွား ရောက်ယူငင်ကြ၏၊ ထိုအခါ အပျင်းထူ လူတယောက်က တနေ့တခါ သွား ယူ ရ ခြင်းကို ပျင်းရိသဖြင့် ၃ ရက်စာ ၃ ရက်စာ အပိုအမို ယူထားသည်ကို အတု လိုက် ၍ အခြား အိမ်ထောင်သည်တို့ကလည်း ထိုနည်းအတိုင်း အပိုအမို ယူငင် သိမ်း ဆည်းကြလေသည် ထိုကတည်းက (ထိုအခါတုန်းက) စ၍ သလေးဆန်စင်မဟုတ် တော့ဘဲ သလေးဆန်၌ ဖွဲ့စပါးခွံများ မြေးယှက်လာ၏၊ ရှေးအခါတုန်းက ရိတ်ပြီး သားနေရာမှာ အလိုလိုထပ်၍ပေါ်လာသော်လည်း ထိုကဲ့သို့ အပျင်းထူသည်က စ၍ ရိတ်ရာအရပ်၌ နောက်ထပ် မထွက်လာတော့ပြီ။

ငြီးတွားကြ၏,ထားရရေးသား—— ထိုအခါ လူအများ စုဝေးလျက် ''ပဌမတုန်း က မြေဆီ,ထို့နောက် မြေလွှာ, ထို့နောက် မြေနွယ်ချိုများကို စားသုံးကြရာမှ တဖြေးဖြေးယုတ်လျော့ကာ သလေးဆန်ကို စားရတဲ့အဖြစ်သို့ ရောက်ခဲ့ကြရရုံ မက, ယခုအခါ ထိုသလေးဆန်သီးများပင် ရိတ်ပြီးရာရပ်ကွက်မှ နောက်ထပ် မထွက်ဘဲ ရှိကြပေါ့''ဟု ငြီးတွားကြရှာပြီးနောက် ကိုယ်စီ ကိုယ်င လယ်မြေကွက်ကို ပိုင်းခြား သတ်မှတ်ထားကြလေသည်။

သူ့ပိုင်းခြားကို၊ ပေ၊ နိုင်မဟေးလို့–ဤကဲ့သို့ ပိုင်းခြားကြ ပြီးနောက် အချို့သော လူလိမ် လူကောက်တို့က သူများ အပိုင်းအခြားမှ သလေးဆန်ကို ခိုးယူကြသဖြင့် အဒိန္နာဒါန မကောင်းမှုကြီး ရှေးဦးစွာ ဖြစ်ခဲ့လေသော်, ပိုင်ရှင်များက ပဌမ တကြိမ် မယူဘို့ရာ သတိပေး, ဒုတိယတကြိမ် ထပ်၍ သတိပေး, တတိယတကြိမ် ခိုးယူပြန်လျှင် ခဲ ဒုတ်များကို စွဲကိုင်ပုတ်ခတ်ကြလျက် လူအချင်းချင်း မနိုင်မနင်း ရှိရလေသည်။

စုဝေးတိုင်ပင်၊ ပေ၊ စတည်ထောင်ခဲ့-ထိုအခါ အများစုဝေးတိုင်ပင်၍ အကြီးချုပ် တယောက်ကို ရွေးချယ်ကြလေရာ, ငါတို့၏ဘုရားအလောင်းသည် ယခုကမ္ဘာဦး တုန်းက အရည် အချင်း အဆင်းသာလွန်သူ ဖြစ်သောကြောင့် ငါတို့ ဘုရားအ လောင်းတော်ကိုပင် ရွေးချယ်တင်မြှောက်ကြသတဲ့၊ ထို အကြီးအချုပ်ပုဂ္ဂိုလ်သည် လူအများတို့ ပိုင်းဝန်းသမုတ်အပ်သောကြောင့်“မဟာသမ္မတ”ဟုရင်း, လယ်မြေ တို့ကို အုပ်စိုးလျက် ထွက်သောအသီးအနှံကို ဆယ်ခိုင့်တခိုင်ရသောကြောင့် ‘‘ခတ္တိ ယ’’ ဟုရင်း, တိုင်းသူပြည်သား လူအများကို နှစ်သိမ့်အောင် စောင့်ရှောက်တတ် သောကြောင့် ‘‘ရာဇ’’ ဟုရင်းနာမည် ၃ ပါးဖြင့် ထင်ရှားစွာဖြစ်ပေါ်လာခဲ့လေ ၏၊ မဟာသမ္မတမင်း၏နာမည်မှာ‘‘မနု’’ မည်သည်ဟုလောကီကျမ်းကဆို၍ ထို မနုမင်း၏အဆုံးအမ၌တည်သောလူအပေါင်းကို ‘‘မနုဿ’’ဟု ခေါ်ရသတဲ့။

ထို့နောင်ဗြဟ္မဏ၊ ပေ၊ ဝဏ္ဏလေးပါး-ထိုသို့ ခတ္တိယအမျိုးအနွယ်များ ထင်ရှားပြီး နောက်“ဗြဟ္မ-ဗေဒင်မန္တာန်ကို၊ အဏတိ-ရွတ်အံသရဇ္ဈာယ်တတ်၏’’ ဟူသောဝိ ဂြိုဟ်အရ ဗေဒင်မန္တာန်ကို ရွတ်အံသရဇ္ဈာယ်သောဗြဟ္မဏလူမျိုးများပေါ်ပေါက် ၏၊ ထိုနောက် “ဝိသတိ ဥပဘုဥ္စတိ–ကာမဂုဏ်ကိုခံစားတတ်၏’’-ဟူသော ဝိဂြိုဟ်အ ရ လယ်လုပ်ခြင်း ကုန်သွယ်ခြင်း ရောင်းရောင်းခြင်း စသော ရိုးရိုးသားသား အလုပ် အကိုင်ဖြင့်အသက်မွေးသော “ဝေဿ’’လူမျိုးများနှင့်‘‘သောစတိ-စိုးရိမ်ကြောင့်ကြ ရ၏’’ ဟူသော ဝစနတ်အရ သူတပါးကိုသတ်ဖြတ်ခြင်းစသော ကြမ်းကြုတ်မှု, ထင်းခွေ ရေခပ် ကူလီထမ်း ဆတ္တာသည် လုပ်ငန်းစသော သေးနုပ်သောအမှုဖြင့် အသက်မွေးသော သုဒ္ဒလူမျိုးများဖြစ်ပေါ်လာ၏။

[ခတ္တိယတို့သည် လူအများကို စောင့်ရှောက် အုပ်စိုးရခြင်း ဗျာပါရ များနေသ ဖြင့် ကာမဂုဏ်ကို လွတ်လပ်စွာခံစားခွင့်မရ, ဗြဟ္မဏလူမျိုးတို့လည်း ဝေဒကျမ်း ဂန်ကို ရွတ်အံကြရသဖြင့် ကာမဂုဏ်ကို ပြင်းပြင်းပြပြ မခံစားကြချေ၊ ဝေဿလူ မျိုးကား ကိုယ့်အလုပ်အကိုင်ဖြင့် သင့်တော်အောင် အသက်မွေးလျက် ကာမဂုဏ် ကို လွတ်လပ်စွာ ခံစားခွင့် ရသည်-ဟူလို၊ ဝိသဓာတ်နောင်ဏျ ပစ္စည်းသက်၍ ဝိ၌ -ိကို ေ-ဝုဒ္ဓိ, သျ ကိုသ, သဒ္ဒေးဘော်လာ၍“ဝေဿ’’ ဟုပြီးသည်၊ အင်္ဂလိပ်သုတ် ပါဠိတော်၌ဝေဿနာမည်ဖြစ်ပေါ်လာပုံတမျိုးပြသေး၏ သုဒ္ဒ၌လည်းသုစဓာတ်အ-

ပစ္စည်း,စကို ဒ, ဒဒွေးဘော်လာ၍ သုဒ္ဒဟု ပြီးသည်၊ အင်္ဂုတ္တရဋီကာ၌ကား "သု သဒ္ဒါသည် လျင်စွာဟူသောအနက်ကို ဟော၏, ဒါသဒ္ဒါကား ကဲ့ရဲ့ဘွယ် အနက်ကိုဟော၏၊ လျင်စွာ ကဲ့ရဲ့ဘွယ်သို့ ရောက်တတ်သောကြောင့် သုဒ္ဒမည်၏" ဟု ဖွင့်သည်။]

ဤသို့လျှင် ကုသိုလ်တရား ပျက်ပြား၍ အဒိန္နာဒါနစသော ပါပကဓမ္မ (အကုသိုလ်တရားတို့) ထွန်းကားလာသဖြင့် ကမ္ဘာဦး အသင်္ချေယျ အသက်တန်းမှ တဖြေးဖြေးဆုတ်ယုတ်ခဲ့လေရာ ယခုအခါ ၇၅ နှစ်တမ်းမျှ ရှိသည်-ဟု ခန့်မှန်းရလေတော့သည်။

ဤသို့လျှင် အကုသိုလ်တရား တိုးပွါးမှုကြောင့် တဖြေးဖြေးအသက်တမ်း ယုတ်လျော့လေရာ ၁၀ နှစ်တမ်းသို့ရောက်သည့်အခါ သတ္ထန္တရကပ် (လက်နက်ဘေး) ရောဂန္တရကပ် (အနာရောဂါဘေး) ဒုဗ္ဘိက္ခန္တရကပ် (ငတ်မွတ်ခေါင်းပါးဘေး) တို့တွင် တခုခုဖြင့် အကြီးအကျယ် ပျက်စီးကြ၍ ကြွင်းကျန်သူတို့ သံဝေဂ ရသဖြင့် ကုသိုလ်တရား တိုးပွါးပြန်ရာ အသက်တမ်းလည်း တဖြေးဖြေးတိုးလျက် အသင်္ချေတမ်းတိုင်အောင် တက်ပြန်လေသည်၊ ထိုကဲ့သို့ ဆုတ်ကပ် တက်ကပ်တစုံကို အန္တရကပ်ဟုခေါ်သည်၊ အန္တရကပ် ၆၄ ကပ်ပြည့်သည့်အခါ ကမ္ဘာဖျက်မိုဃ်းရွာ၍ ရှေးနည်းအတိုင်း ပျက်ရပြန်လေသည်၊ ဤသို့လျှင် နေ လ နက္ခတ် ပေါ်သည်ကစ၍ ကမ္ဘာဖျက်မိုဃ်းရွာသည့်တိုင်အောင် ဖြစ်မြဲတိုင်းတည်နေရာ အခါသည် ဝိဝဋ္ဋဋ္ဌာယီ အသင်္ချေယျကပ် မည်၏။

[ဆောင်] **နေ လ နက္ခတ်, လှည့်ပတ်သည့်ခါ, အစဖြာ၍, ကမ္ဘာဖျက် မိုဃ်း,မရွာဖြိုးမီ, ဖြစ်မြဲတည်, ဌာယီဝိဝဋ္ဋ။**

အာဘဿရာနှင့် သုဘကိဏ် ဘုံသက်။ ။"အာဘဿရာနံ အဋ္ဌ ကပ္ပါနိ" ဖြင့် အာဘဿရာ ဗြဟ္မာတို့၏အသက်တမ်းသည် မဟာကပ် ၈ ကပ် ရှည်သည်ဟု ဆို၏၊ သို့သော် ၈ ကြိမ်မြောက် ရေဖျက်သည့်အခါ အာဘဿရာဘုံပါသောကြောင့် အာဘဿရာဘုံသည် မဟာကပ် ၈ ကပ် အတိအကျ တည်နိုင်ခွင့်မရှိပြီ၊ ဗြဟ္မာဘုံတို့သည်ကမ္ဘာတည်သည့်အခါ ရှေးဦးစွာတည်၍ ကမ္ဘာပျက်သည့်အခါ နောက်ဆုံးမှ ပျက်ရသောကြောင့် ရေဖျက်သည့်အခါ ပျက်ဆဲဖြစ်သော သံဝဋ္ဋ အသင်္ချေယျကပ်၏ နောက်ပိုင်းနှင့် ပျက်သည့်အတိုင်းတည်နေသော သံဝဋ္ဋဋ္ဌာယီအသင်္ချေယျကပ်အခိုက်မှာ အာဘဿရာဗြဟ္မာ့ဘုံမရှိ, ကမ္ဘာတည်စဝိဝဋ္ဋအသင်္ချေယျကပ်၏ အစပိုင်းမှာလည်းမရှိသေး၊ ထို့ကြောင့် မဟာကပ် ၈ ကပ်တွင် အသင်္ချေယျ တကပ်သာသာ (တကပ်ခွဲ-မရှိတရှိ)ယုတ်လျော့နေသည်၊သို့သော်"အပ္ပကံ ဉနံဝါ အဓိကံ ဝါ ဂဏနူပဂံ နဟောတိ" နဲ့နဲ့ပါးပါး ယုတ်လျော့ပိုလွန်သည်မှာ မပြောပလောက်သောကြောင့်"အာဘဿရာနံ အဋ္ဌကပ္ပါနိ"ဟု အာဘဿရာဘုံသက်ကို မဟာကပ်

ဂ ကပ်ဖြင့် အတိကျရေတွက်လေသည်၊ ၆၄ ကြိမ်မြောက်လေဖျက်သည့်အခါ သုဘကိဏှာဘုံပါရလေသောကြောင့် ''သုဘကိဏှာနံ စတုသဋ္ဌိ ကပ္ပါနိ'' ဟု သတ်မှတ်မှု မှာလည်း ဤနည်းအတိုင်းပင် ဖြစ်သည်၊ [အပ္ပကံ-နဲနဲပါးပါး၊ ဥနံ၀ါ-ယုတ်လျော့သော အရာသည်ဖြင်း၊ အဓိကံ၀ါ-ပိုလွန်သော အရာသည်ဖြင်း၊ ဂဏနူပဂံ-ရေတွက်လောက်သည် (ပြောပလောက်သည်)၊ နဟောတိ-မဟုတ်။]

ပဋိသန္ဓိ ဘဝင်္ဂ္ဂ, တထာ စဝနမာနသံ၊
ဧကမေဝ တထေဝေက-ဝိသယဉ္စေကဇာတိယံ။

[ပဋိသန္ဓိ၊ ပေ၊ ဧကမေဝ-ဤ၌ ဧကသဒ္ဒါအတွက် ''တုလျတ္ထ=အတူ ဟူသော အနက်ကို'' ယူ၍ ''ဘူမိတော ဇာတိတော သမ္ပယုတ္တဓမ္မတော သင်္ခါရတော သမာနမေဝ'' ဟု ဖွင့်ပြကြ၏၊ ဥပမာ-ပဋိသန္ဓေစိတ်က ဘုံအားဖြင့် ကာမဘုံ, ဇာတ်အားဖြင့် အဗျာကတဇာတ်, သမ္ပယုတ္တဓမ္မအားဖြင့် သောမနဿသဟဂုတ် ဉာဏသမ္ပယုတ်, သင်္ခါရအားဖြင့် အသင်္ခါရိကဖြစ်အံ့၊ ဘဝင်စုတိစိတ်များလည်း ထိုအတူ ကာမဘုံ၌ဖြစ်၍ အဗျာကတဇာတ် သောမနဿသဟဂုတ် ဉာဏသမ္ပယုတ် အသင်္ခါရိက ချည်း ဖြစ်ရမည်--ဟူလို၊ [ဤ၌ သမ္ပယုတ္တဓမ္မအရ ''သောမနဿသဟဂုတ် ဉာဏသမ္ပယုတ်'' စသည်ကို မဖွင့်ဘဲ ''ဖဿ စသော စေတသိက်အားလုံးကို'' မဏိမဉ္ဇူဖွင့်၏, အာဘော်ကျမည်မထင်။]

တနည်း--ဧကမေဝ၌ အတူဟူသည် ''တမျိုးထည်း'' ဟု ဆိုလိုရင်းဖြစ်သောကြောင့် ပဋိသန္ဓေ ဘဝင်စုတိစိတ်တို့သည် တဘဝ၌ တမျိုးထည်းသာဖြစ်၏ဟု အဓိပ္ပါယ်ယူရလျှင် လွယ်လွယ်နှင့်ရှင်း၏၊ ''ပဋိသန္ဓေစိတ်က မဟာဝိပါက်ပဌမစိတ်ဖြစ်လျှင် ဘဝင် စုတိစိတ်များလည်း တမျိုးထည်းပင်ဖြစ်၍ မဟာဝိပါက် ပဌမစိတ်ချည်းဖြစ်ရမည်'' ဟူလို။

ဧကဝိသယဉ္စ--ပဋိသန္ဓေ ဘဝင်စုတိစိတ်တို့သည် တဘဝ၌ အာရုံချင်းလည်း တူရမည်၊ ဥပမာ--ပဋိသန္ဓေစိတ်က အကြင် ကံအာရုံကို အာရုံပြု၏၊ ထိုကံ အာရုံကိုပင် ဘဝင် စုတိတို့က ထပ်မံ၍ အာရုံပြုကြရမည်၊ ပဋိသန္ဓေစိတ်က အကြင် ရူပါရုံ ကမ္မနိမိတ်ကို အာရုံပြု၏, ထို ရူပါရုံကမ္မနိမိတ်ကိုပင် ဘဝင် စုတိတို့က အာရုံပြုရမည်၊ ပဋိသန္ဓေစိတ်က အမိဝမ်းရေတည်းဟူသော အကြင် ဂတိနိမိတ်ကိုအာရုံပြု၏, ထိုအမိဝမ်းရေတည်းဟူသော ဂတိနိမိတ်ကိုပင် ဘဝင် စုတိတို့ကလိုက်၍ အာရုံပြုရမည် ဟူလို။]

ဤအရာဝယ် ဝိညာဏဋ္ဌိတိ ၇ ပါး သတ္တာဝါသ ၉ ပါးကိုပြခွင့်ရှိ၏၊ အကျယ်ကိုသံဂီတိသုတ် အဋ္ဌကထာမှာရှု, ဇိနာလင်္ကာရဋီကာ၌ပြသော အကျဉ်းချုပ်ကား-

ဒေဝါ စေဝ မနုဿာ စ, ကေစ္စေ ဝိနိပါတိကာ၊
ဒီဃ ရဿ ကိသ ထူလ-ကာဠ သာမာဒိ ဘေဒတော၊
ကာယဿာပိစ နာနတ္တာ, နာနတ္တာပိစ သညိယာ၊
နာနတ္တကာယာ နာနတ္တ-သညိနောနာမ ဟောန္တိ တေ။
သဗ္ဗေ အာပါယိကာစေဝ, ပဌမဇ္ဈာနိကာ တယော၊
နာနတ္တကာယာ ဧကတ္တ-သညိနောနာမ ဟောန္တိ တေ။
ဒုတိယဇ္ဈာနိကေကတ္တ-ကာယာ နာနတ္တသညိနော၊
ဧကတ္တကာယာ ဧကတ္တ-သညိနော ဟိ တတောပရေ။
ဝိညာဏဋ္ဌိတိယော သတ္တ, ဟေဋ္ဌာရူပေဟိ တီဟိ တေ၊
ဘဝဂ္ဂါ. သညိနော စေဝ, သတ္တာဝါသာ နဝေ.ရိတာ။

ဇနကံ ဥပတ္ထမ္ဘကံ ဥပပီဠကံ ဥပဃာတကဉ္စေတိ ကိစ္စဝသေန၊ ဂရုကံ အာသန္နံ အာစိဏ္ဏံ ကဋတ္တာကမ္မဉ္စေတိ ပါကဒါနပရိယာယေန၊ ဒိဋ္ဌဓမ္မဝေဒနီယံ ဥပပဇ္ဇဝေဒနီယံ အပရာပရိယဝေဒနီယံ အဟောသိကမ္မဉ္စေတိ ပါကကာလဝသေန စတ္တာရိ ကမ္မာနိ နာမ။

ကမ္မစတုက္က။ ။အရှင်အနုရုဒ္ဓါသည် ဤကမ္မစတုက္ကကို ၄ နည်း (၄ စတုက္က) ခွဲခြား၍ ပြတော်မူ၏၊ ထိုတွင် ကိစ္စစတုက္က ပါကဒါနပရိယာယစတုက္က ပါကကာလစတုက္က ၃ မျိုးသည် သုတ္တန်ဒေသနာတော်၌ လာသောနည်းတည်း၊ ပါကဋ္ဌာနစတုက္က သာ အဘိဓမ္မာ ဒေသနာနည်းဖြစ်သည်၊ သုတ္တန်နည်းဟူသည် ပုံသေကားကျ တထစ်ချမဟုတ်, များသောအားဖြင့် ဖြစ်တတ်သည်ကို စွဲ၍ ဟောပြရသောနည်းတည်း၊ အဘိဓမ္မာ နည်းသာလျှင် ကိန်းသေမှတ်ရသော နည်းဖြစ်သည်၊ ထို့ကြောင့် သုတ္တန်နည်းဖြင့် ပြအပ်သော စတုက္က ၃ မျိုးဝယ် အဋ္ဌကထာ ဋီကာကြီးတို့၌ တိုက်ရိုက်လာသောနည်းအပြင် နောက်ဋီကာဆရာများနှင့် ဤကျမ်း၏ အလိုကိုလည်း ပြဆိုထားလတ္တံ့။

[**တိကင်္ဂုတ္တရ**] သုတ္တန္တိကပရိယာယေန ဟိ ကောဒသ ကမ္မာနိ ဝိဘတ္တာနိ၊ သေယျထိဒံ-ဒိဋ္ဌဓမ္မဝေဒနီယံ ဥပပဇ္ဇဝေဒနီယံ အပရာပရိယဝေဒနီယံ, ယဂ္ဂရုကံ ယဗ္ဗဟုလံ ယဒါသန္နံ ကဋတ္တာဝါပနကမ္မံ, ဇနကံ ဥပတ္ထမ္ဘကံ ဥပပီဠကံ ဥပဃာတကန္တိ။ (ဒေဝဒူတဝဂ်)

ကိစ္စစတုက္က။ ။ဇနေတိ-ဖြစ်စေတတ်၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ ဇနကံ-ဇနကကံမည်၏၊ ဥပတ္ထမ္ဘေတိ - ထောက်ပံ့ကူညီတတ်၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ ဥပတ္ထမ္ဘကံ - ဥပတ္ထမ္ဘကကံမည်၏၊ ဥပဂန္တွာ-ကပ်ရောက်၍၊ ပီဠေတိ-နှိပ်စက်တတ်၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ ဥပပီဠကံ-ဥပပီဠကကံမည်၏၊... ဥပဂန္တွာ-ကပ်ရောက်၍၊ ဃာတေတိ-ဖြတ်တောက်တတ်

၏၊ ဉတိ-ကြောင့်၊ ဥပဃာတကံ-ဥပဃာတကကံမည်၏။....ဤသို့ဖြစ်စေမှု ထောက်ပံ့မှု နှိပ်စက်မှု ဖြတ်တောက်မှု ဟူသည် ကံတို့၏ ကိစ္စလုပ်ငန်းတည်း၊ ဤသို့ ကိစ္စလုပ်ငန်းအားဖြင့် ကွဲပြားသောကံ ၄ ပါးအပေါင်းကို "ကိစ္စစတုက္က" ဟု ခေါ်သည်။

ဇနကကံ။ ။"ဝိပါက်စိတ်စေ, ရုပ်ထွေထွေကို, သန္ဓေပဝတ္တိ,ခွင့်ခါရှိသော်,မိမိကိုယ်တိုင်, ဖြစ်စေနိုင်, ခေါ်ပိုင်ဇနကကံ" ဟူသည်နှင့်အညီ ပဋိသန္ဓေအခါ ပဝတ္တိအခါတို့၌ ထိုက်သည်အားလျော်စွာ ဝိပါက်စိတ်စေတသိက် ကမ္မဇရုပ်ကမ္မပစ္စယ ဥတုဇရုပ်များကို ဖြစ်စေနိုင်သော ကုသိုလ် အကုသိုလ်စေတနာသည် ဇနကကံတည်း၊ ချဲ့ဦးအံ့- ဤဇနကကံသည် ပဋိသန္ဓေအခါ၌ ပဋိသန္ဓေစိတ် စေတသိက် ကမ္မဇရုပ်ကလာပ်များကိုငင်း, နတ်ဘုံဗိမာန် ဝေရဲ၌ သင်ခုန်းစက်စသော ကမ္မပစ္စယ ဥတုဇရုပ်များကိုငင်း, ပဝတ္တိအခါဝယ် ပဉ္စဝိညာဉ် သမ္ပဋိစ္ဆိုန်း သန္တီရဏ တဒါရုံမဟာဝိပါက်စသော နာမ်ဝိပါက်များကိုငင်း, ခဏတိုင်းခဏတိုင်း ကမ္မဇရုပ်များကိုငင်း ဖြစ်စေ၏၊ အကုသိုလ်ကံကြောင့် တိရစ္ဆာန်ဘုံ၌ နဂါး ဂဠုန် ဆင် မြင်း စသည် ဖြစ်ရသော်လည်း ပဝတ္တိအခါ၌ လှပသောအဆင်းနှင့် ဘုံဗိမာန်စသည်ကို ရရှိအောင် ပဝတ္တိကုသိုလ်ဇနကကံက စီမံ၏၊ ကုသိုလ်ကံကြောင့် လူ့ဘုံနတ်ဘုံ၌ ဖြစ်ရသော်လည်း ပဝတ္တိအခါ မလှမပ အနိဋ္ဌရုပ်တွေဖြစ်အောင် ဝေမာနိကပြိတ္တာတို့ကဲ့သို့ နေ့စံရသော်လည်း ညဥ့်၌ ဒုက္ခခံရလေအောင် ပဝတ္တိအကုသိုလ် ဇနကကံက စီမံသည်၊ ဤဇနကကံများသည် ပဝတ္တိကျိုးပေးရာ၌ ကမ္မပထ မြောက် မမြောက် ၂ မျိုးလုံးပင် ဖြစ်သင့်သော်လည်း ပဋိသန္ဓေကျိုးပေးရာ၌ကား ကမ္မပထမြောက်သော ကံသာဖြစ်ရမည် ဟု ဆိုကြ၏၊ သို့သော် ကမ္မပထ မမြောက်ဘဲ ပဋိသန္ဓေကျိုးပေးသော အရာလည်း နောက်၌ ထင်ရှားလတံ့။

ဥပတ္ထမ္ဘကကံ။ ။"အကျိုးပေးခွင့်, အခါသင့်အောင်, အခွင့်သင့်ပြန်, ကျိုးပေးသန်အောင်,ပေးပြန်ပြီးခါ,ရှည်မြင့်ကြာဘို့, လျော်စွာထောက်မ, ကူညီက, ဥပတ္ထမ္ဘကကံ" ဟူသည်နှင့်အညီ, ဇနကကံကိုငင်း, ဇနကကံကြောင့်ဖြစ်သော အကျိုးဝိပါက်ကိုငင်း, ထောက်ပံ့ကူညီတတ်သော စေတနာသည် ဥပတ္ထမ္ဘကကံ မည်၏။

အကျိုးပေးခွင့်,အခါသင့်အောင်။ ။မရဏာသန္နအခါ၌ ကုသိုလ်ဇောစောလျှင် နောက်ဘဝ၌ ကုသိုလ်ကံအကျိုးပေးခွင့်ရ၏၊ မရဏာသန္နအခါ၌ အကုသိုလ်ဇောစောလျှင် နောက်ဘဝ၌ အကုသိုလ်ကံ အကျိုးပေးခွင့်ရ၏၊ ဤအရာ၌ မရဏာသန္နကုသိုလ် အကုသိုလ်ဇောတို့သည် ကိုယ်တိုင်အကျိုးမပေးဘဲ ရေလာမြောင်းပေးဆိုသလို အခြားကံများ အခွင့်သာအောင် ထောက်ပံ့သော ဥပတ္ထမ္ဘကကံများတည်း၊ ရိုးရိုးပဝတ္တိအခါ၌လည်း ကုသိုလ်များစွာပြုနေလျှင် ထို ကုသိုလ် တွေက

အခွင့်သာအောင် ထောက်ပံ့မှုကြောင့် ရှေးရှေးကုသိုလ်များ အကျိုးပေးခွင့်ရကြ၏၊ အကုသိုလ်များစွာပြုနေလျှင်လည်း ရှေးရှေးက အကုသိုလ်တွေ အကျိုးပေးခွင့် ရပြန်လေသည်။

အခွင့်သင့်ပြန်,ကျိုးပေးသန်အောင်။ ။ဇနကကံတို့ အကျိုးပေးဘို့ အခွင့်သာနေတဲ့အခါ အကျိုးပေး ထက်သန်အောင်လည်း ထောက်ပံ့၏၊ ဘုရား အလောင်းတော်တို့ ပဋိသန္ဓေနေရာ၌ ပဋိသန္ဓေကျိုးကိုပေးမည့် ဇနကကံ တပါးပါးအားရှိအောင် (အကျိုးပေးထက်သန်အောင်) များစွာသော ပါရမီကုသိုလ်တွေက ဝိုင်းဝန်းထောက်ပံ့ကြ၏၊ယခုလောကဝယ်ပြစ်ချက်များစွာရှိဘူးသူ၌အပြစ်တခုထင်ရှားလာသည့်အခါ ထို ရှေးက အပြစ်များ၏ ထောက်ပံ့ချက်ကြောင့် ကြီးလေးသောအပြစ်ဒဏ်ကိုခံရ၏၊ ဤပြခဲ့သော ထောက်ပံ့မှုများကား ဇနကကံကိုထောက်ပံ့သော ဥပတ္ထမ္ဘကကံများတည်း။

ပေးပြန်ပြီးခါ,ရှည်မြင့်ကြာဘို့။ ။ဇနကကံ စီမံထားအပ်သော အကျိုးဝိပါက်အစဉ်ကို (ဣဋ္ဌ အနိဋ္ဌဖြစ်သော စိတ် စေတသိက် ရုပ်တရားများကို) ကြာရှည်စွာ တည်တန့်နိုင်အောင် ထောက်ပံ့၏၊ ကုသိုလ်ဇနကကံ အစွမ်းကြောင့် လူ့ ဘဝနတ်ဘဝကို ရရှိလေရာ, ထို လူ နတ် အဖြစ်၌ တာရှည်စွာတည်နိုင်အောင်ကုသိုလ်ဥပတ္ထမ္ဘကကံက ဘေးရန်အန္တရာယ်ကို ကာကွယ်၏,အသက် ရှည်ရာရှည်ကြောင်း ဆေးဝါးကောင်းများကို ရရှိအောင် ထောက်ပံ့၏၊ အကုသိုလ် ဇနကကံ အစွမ်းကြောင့် ခွေးဘဝကိုရရှိလေရာ ထို ခွေးဘဝ၌ ပိန်ပိန်ချုံချုံချိနဲ့နဲ့ဖြင့် တာရှည်အောင် အကုသိုလ်ဥပတ္ထမ္ဘကကံက ထောက်ပံ့ပေး၏၊ ဤကား ဇနကကံ၏ အကျိုးဝိပါက်အစဉ်ကို အဓွန့်ရှည်စွာတည်လေအောင် ဥပတ္ထမ္ဘကကံကထောက်ပံ့ပုံတည်း။

ဤသို့လျှင် အဋ္ဌကထာ ဋီကာတို့၌ ကုသိုလ်ဇနကကံကို ကုသိုလ်ဥပတ္ထမ္ဘက ကံကထောက်ပံ့ပုံ အကုသိုလ်ဇနကကံကို အကုသိုလ် ဥပတ္ထမ္ဘကကံက ထောက်ပံ့ပုံသာလာ၏၊သို့သော်ကုသိုလ်ဇနကကံကိုအကုသိုလ်ဥပတ္ထမ္ဘကကံကထောက်ပံ့ပုံ, အကုသိုလ်ဇနကကံကို ကုသိုလ်ဥပတ္ထမ္ဘကကံက ထောက်ပံ့ပုံများလည်း ရှိကောင်းသည်သာ၊ ယခုကာလနိုင်ငံကြီးများ၌ လက်နက်အင်အား အကုသိုလ် စွမ်းပကားကြောင့်ရှေးကုသိုလ် ဇနကကံများ အခွင့်သာလျက် အကျိုးပေး ထက်မြက် နေကြခြင်းသည် ကုသိုလ်ဇနက ကံနှင့်ထိုက်၏အကျိုးဝိပါက်ကို အကုသိုလ်ဥပတ္ထမ္ဘကကံက ထောက်ပံ့မှုပင်တည်း၊မကောင်းမှုဒုစရိုက် အလုပ်များကြောင့် ကြီးပွားနေသူဟူသမျှကို စဉ်းစားကြည့်လေ၊ ယခင်ပြခဲ့သော ခွေးကလေး၌ အန္တရာယ်ကင်းရန်ဘေးရှင်းလေအောင် အစား အသောက် ဝဝစားရလေအောင် ရှေးကုသိုလ်ကံများက ထောက်ပံ့ထားသဖြင့်အကုသိုလ်ဇနကကံ၏အကျိုးဝိပါက်ဖြစ်သောခွေးဘဝသည် ကြာရှည်စွာ တည်တန့်လျက်ရှိရလေသည်၊ [ဤဥပတ္ထမ္ဘကအရာ၌ ကမ္မ

ပထမမြောက်သည်ဖြစ်စေ မမြောက်သည်ဖြစ်စေ, အိပ်မက်ထည်း၌ဖြစ်သော စေတနာ ပစ္စုဒ္ဓါရိကစေတနာများပင် ဥပတ္ထမ္ဘကသတ္တိရှိကြလေသည်။]

ဥပပီဠကကံ။ ။"အကျိုးပေးခွင့်, မရလင့်အောင်, ရသင့်လေပြန်, ကျိုးမသန်အောင်, ရပြန်အကျိုး, မဖွင့်ဖြိုးဘို့, အမျိုးမျိုးက, နှိပ်စက်လှ, ဥပပီဠကကံ"....ဟူသည်နှင့် အညီ, အခြားသောကံကိုဋ်း, ကံ၏ဝိပါက် အစဉ်ကိုဋ်း, နှောက်ရှက်နှိပ်စက်တတ်သောကံသည် ဥပပီဠကကံမည်၏။

အကျိုးပေးခွင့်,မရလင့်အောင်။ ။ကျမ်းဦးအစ၌ ပဏာမ ကုသိုလ်စေတနာသည် အခြားသော အကုသိုလ်များကို အကျိုးပေးခွင့်မရအောင် ကာကွယ်နှောက်ရှက်နှိပ်စက်၏၊ ယခုကာလ၌ ဆရာမိဘကိုပြစ်မှားမှု သူတော်သူမြတ်ကိုပြစ်မှားမှု အကုသိုလ်ကံသည် ရှေးရှေးကကုသိုလ်ကံများ အကျိုးပေးခွင့်မရအောင် မြစ်တားနှိပ်စက်၏။

ရသင့်လေပြန်,ကျိုးမသန်အောင်။ ။ကံတပါးတို့ အကျိုးပေးခွင့် ရနေပြန်လျှင် အကျိုးပေးမထက်သန်အောင် နှိပ်စက်သော အရာလည်းရှိ၏၊ ပင်ကိုယ်က မျက်စိနား နှာ အင်္ဂါစုံသော လူ့ ဘဝကိုပေးနိုင်သော သတ္တိရှိသော်လည်း အကုသိုလ်ကံက နှောက်ရှက်မှုကြောင့် စက္ခုပသာဒ မပါဘဲ ဇစ္စန္ဓအကျိုးကိုသာ ပေးရခြင်း, အဇာတသတ်မင်း၏ ခမည်းတော်သတ်မှုအကုသိုလ်ကံသည် အဝိစိတိုင်အောင် အကျိုးပေးရန်ရှိသော်လည်း ဘုရားရှင်နှင့်သာသနာတော်ကို ကြည်ညိုသော ကုသိုလ်ကံတွေက နှောက်ရှက်နှိပ်စက်မှုကြောင့်အဝိစိ၏အခြံအရံဖြစ်သော ဥဿဒငရဲငယ်၌သာ အကျိုးပေးခြင်းမျိုးတည်း။

ရပြန်အကျိုး,မဖွင့်ဖြိုးဘို့။ ။ပေါက်ပြီးသေ သစ်ပင်ကို ဒါးစသည်တို့ဖြင့် နှိပ်စက်သည့်အခါ ကြာရှည်စွာ မစည်ပင်နိုင်သကဲ့သို့ ကံတပါးတို့ ပေးထားအပ်သော အကျိုးဝိပါက်အစဉ်ကိုမစည်ပင်အောင်ကြာရှည်စွာမတည်အောင် နှိပ်စက်သောအရာလည်းရှိ၏၊ ချဲ့ဦးအံ့—ကုသိုလ်ဇနက ကံစွမ်းကြောင့် လူ့ခန္ဓာကို ရပြီးသော်လည်း ပဝတ္တိအခါဝယ် အကုသိုလ်ကံ၏ နှိပ်စက်မှုကြောင့် ရောဂါထူပြောခြင်းဆွေမျိုးဂုဏ်သိရ်စည်းစိမ်ရာထူးများ ပျက်ပြားလျက် စိတ်စက်မကြည်သာခြင်းသည် ကုသိုလ်ကံ၏အကျိုးကို အကုသိုလ်ကံကနှိပ်စက်ခြင်းပင်တည်း၊ အကုသိုလ်ကံ၏ အကျိုးဝိပါက်အစဉ်ကို ကုသိုလ်ကံက နှိပ်စက်ပုံမှာ ကျမ်းစာတို့၌ အထင်အရှားမလာချေ၊ အကုသိုလ်ကံကြောင့် ခွေး နဂါး ဂဠုန် စသည်ဖြစ်ရသောခန္ဓာအစဉ်ဝယ် အကုသိုလ်ကံအလိုကျအောင် ဆင်းရဲသင့်သမျှ မဆင်းရဲရဘဲ အစားအသောက်စသည်ကို ရရှိအောင်စီမံတတ်သော ကုသိုလ်ကံသည် (အကုသိုလ်နှင့် အလိုမတဲ့ အရွဲ့တိုက်အကျိုးပေးသောကြောင့်) အကုသိုလ်ကံ၏ အကျိုးဝိပါက် အစဉ်ကို နှိပ်စက်ရာကျသည်ဟု-ပြောစမှတ်ပြုကြ၏၊ သို့သော် နှိပ်စက်ပုံမထင်ရှား

သဖြင့် ဤစကားကို စဉ်းစားသင့်သည်၊ ဤသို့လျှင်အကုသိုလ်ဆိုင်ရာကို ကုသိုလ်က နှိပ်စက်ပုံ ကုသိုလ်ဆိုင်ရာကို အကုသိုလ်က နှိပ်စက်ပုံသာလျှင် ကျမ်းဂန်တို့၌တိုက် ရိုက်လာ၏၊ သို့သော် အကုသိုလ်ကြောင့်ဖြစ်သော အကျိုးဝိပါက်အစဉ်ကို အကု သိုလ်ကပင် ထပ်မံနှိပ်စက်သောအရာလည်း ရှိပြန်သည်သာ၊ ဥပမာ—အကုသိုလ် ကံကြောင့်ဖြစ်ရသော ခွေးခန္ဓာဝယ် အစာတော်၍ ခွေးပိန် ခွေးနာ ဖြစ်အောင် အကုသိုလ်ကံတမျိုးကနှိပ်စက်ပုံမျိုးကဲ့သို့တည်း။

ဥပဃာတကကံ။ ။"နှိပ်စက်ရုံတွင်, မကချင်ဘဲ, ယခင်ထက်တိုး, ကံအကျိုးကို, ပယ်ချိုးနှိမ်ချ, သတ်ဖြတ်က, ဥပဃာတကကံ"....ဟူသော ဆောင်ပုဒ်အတိုင်း,ဥပ ပီဠကကံကဲ့သို့ နှိပ်စက်ရုံတွင်မကဘဲ, ကံကိုငှင်း ကံတပါး၏အကျိုးကိုငှင်း ဥပဃာ တကကံကသတ်ဖြတ်၏၊ ဥပပီဠကကံက ကံကိုနှိပ်စက်ရာ၌ ယခုလတ်တလော အ ကျိုးမပေးရုံသာနှိပ်စက်၏, နောင်ခါလုံးလုံး အကျိုးမပေးအောင် မတတ်နိုင်၊ ဥပဃာတက ကံကား နောင်ခါလုံးလုံး အကျိုးမပေးအောင် တခါထည်းသတ်ဖြတ် လိုက်၏၊ ဥပပီဠကကံက ကံတပါး၏အကျိုးကို နှိပ်စက်ရာ၌ ချိနဲ့ ပိန်ချုံး လူလုံး မလှ ရောဂါ ထူပြောရုံမျှသာ နှိပ်စက်၏၊ တခါထည်းသေအောင်မသတ်နိုင်၊ ဥပ ဃာတကကံကား တခါထည်းသေအောင် သတ်ဖြတ်သည်၊ ထိုတွင် အင်္ဂုလိမာလ၏ ခိုးသား အဖြစ်တုန်းက ပြုခဲ့သော အကုသိုလ်သည် မဂ်စေတနာ ဟူသော ကုသိုလ်ကံကြီး၏ ဖျက်ဆီးသတ်ဖြတ်မှုကြောင့် နောက်နောက်ဘဝ၌ အကျိုးပေး ခွင့်မရတော့ဘဲ လုံးဝပျက်စီးရခြင်း, ရှင်ဒေဝဒတ်၏ မဟဂ္ဂုတ်ဈာန် ကုသိုလ်ကံ စေတနာတွေသည် အဇာတသတ်ကို သွေးဆောင် ဖြားယောင်းသည်မှစ၍ ဖြစ်ပွါး သော အကုသိုလ်ကံတို့၏ သတ်ဖြတ်မှုကြောင့် နလံထူခွင့်မရဘဲ လုံးဝပျက်စီးရ ခြင်းများသည် ကံတပါးကိုသတ်ဖြတ်တတ်သော ဥပဃာတကကံအတွက်ပင်တည်း။

ကံတပါး၏ အကျိုးဝိပါက်အစဉ်ကို သတ်ဖြတ်ရာ၌ ၁-သတ်ရုံသာသတ်သော အရာ, ၂-သတ်ပြီးနောက် အခြားသောဇနကကံကို အကျိုးပေးခွင့်ပြုသောအရာ, ၃-သတ်ဖြတ်ပြီးနောက် မိမိကိုယ်တိုင်ပင် ပဋိသန္ဓေကျိုးကိုဆက်လက်ပေးသော အ ရာဟု ၃ မျိုးရှိ၏၊ ထိုတွင် ဓမ္မပဒ၌လာသော စက္ခုပါလထေရ်ဝတ္ထုဝယ် ဆေး ဆရာဘဝတုန်းက ပြုခဲ့သော အကုသိုလ်ကံ၏သတ်ဖြတ်မှုကြောင့် ကုသိုလ်ဇနကကံ က စီမံထားအပ်သော စက္ခုပသာဒကမ္မဇရုပ်၏ ပျက်စီးရခြင်း, အရှင်မောဂ္ဂလ္လာန် ၏ရှေးက အမိကို သတ်ခဲ့သော အကုသိုလ်ကံ အတွက်ကြောင့် ခိုးသားငါးရာ၏ လက်ချက်ဖြင့် ပရိနိဗ္ဗာန် စံတော်မူရခြင်းတို့မှာ ကံတပါး၏အကျိုးကို သတ်ရုံသာ သတ်၍ နောက်ထပ်အကျိုးမဆက်သော ဥပဃာတကကံများ၏လက်ချက်ပေတည်း။

ဗိမ္ဗိသာရမင်းသည် ရှေးကဘုရားယင်ပြင်တော်မှာ ဘိနပ်စီးခဲ့ဘူးသော အကု သိုလ် ဥပဃာတကကံ၏ လက်ချက်ကြောင့် ခြေဖဝါးကို ဒါးခွဲ ခံရပြီးနောက်,

အခြားသော ကုသိုလ်ဇနကကံအတွက် စာတုမဟာရာဇ်နတ်ပြည်၌ ဖြစ်ရ၏၊ (ဝတ္ထု၊ အကျယ်ကို သုတ်သီလက္ခန် သာမညဖလသုတ်မှာရှု)၊ သာမာဝတီ အမှူးရှိသော မောင်းမတို့သည် ရှေးကအကုသိုလ် ဥပဃာတကကံအတွက်ကြောင့် မီးလောင်ခံ၍ အသက်ဆုံးပြီးနောက်, ကုသိုလ်ဇနကကံအတွက် နတ်ပြည် ဗြဟ္မာ့ပြည်တို့သို့ တက်ရောက်ကြရလေသည်၊ (ဝတ္ထု၊အကျယ်ကို ဓမ္မပဒ အပ္ပမာဒဝဂ်မှာရှု)၊ ဤသို့လျှင် မိမိက သတ်ရုံသာသတ်၍ အခြားသော ဇနကကံအား အခွင့်ပြုသော ဥပဃာတကကံမျိုးလည်းရှိ၏၊ ထို့ကြောင့်....

"ဇနကံ ကမ္မန္တရဿ ဝိပါကံ အနုပစ္ဆိန္ဒိတ္វာ ဝိပါကံ ဇနေတိ,
ဥပဃာတကံ ဥပစ္ဆေဒက ပုဗ္ဗကန္တိ"

ဟူသော ဋီကာကျော်စကားသည် ဤအဓိပ္ပါယ်သွားနှင့် မလျော်၊ ဋီကာကျော် အလိုကား "ဇနကကံသည် ကံတပါး၏အကျိုးကို မပယ်မဖြတ်ဘဲ အကျိုးပေး၏, ဥပဃာတကကံကား ကံတပါး၏အကျိုးကို ရှေးဦးစွာ ဖြတ်တောက်ပြီးမှ ပဋိသန္ဓေကျိုးကို ဆက်လက်၍ပေးသည်" ဟူလို၊ ဤပြခဲ့သောဝတ္ထုများ၌ကား ကံတပါး၏အကျိုးကို ဖြတ်တောက်ရုံသာ ဖြတ်တောက်၏, မိမိကိုယ်တိုင် ပဋိသန္ဓေကျိုးကို ဆက်လက်၍မပေးနိုင်၊ထို့ကြောင့်ဋီကာကျော်စကားသည် ပြခဲ့သောဝတ္ထု၊သွားတို့နှင့်မလျော်၊ သို့သော်နောက်၌ပြလတံ့သော ဝတ္ထုများနှင့်ကားလျော်လိမ့်မည်။

ဒုဿီမာရ်နတ်ခေါ် မာရ်နတ်တယောက်သည် ကဿပဘုရားရှင်၏ လက်ျာတော်ရံအဂ္ဂသာဝက အရှင်မြတ်၏ ဦးခေါင်းတော်ကို ကျောက်ခဲဖြင့် ပေါက်၏၊ နန္ဒမည်သော နတ်ဘီလူးတယောက်လည်း အရှင်သာရိပုတြာ၏ ရိတ်ပြီးခါစ ဦးခေါင်းပြောင်ပြောင်ကို လက်ဖြင့်ခေါက်၏၊ ကလာဗုမင်းသည် အလောင်းတော် ခန္တိဝါဒီရှင်ရသေ့ကို သေကြေအောင်နှိပ်စက်၏၊ ထိုနတ်များနှင့် မင်းတို့ခန္ဓာအစဉ်ကို ထိုအကုသိုလ်ကံက သတ်ဖြတ်၍ ထို အကုသိုလ်ကံကြောင့်ပင် အဝီစိ ငရဲ၌ ပဋိသန္ဓေနေရပြန်၏၊ ထို့ကြောင့်....

"ဥပဃာတကံ ကမ္မန္တရဿ ဝိပါကံ သဗ္ဗသော ဥပစ္ဆိန္ဒိတ္វာ
အညဿ ဩကာသံ ဒေတိ, န ပန သယံ ဝိပါကနိဗ္ဗတ္တကံ"

ဟူသော ဋီကာကျော်လာ အပရေဆရာတို့ဝါဒလည်းဤဝတ္ထု၊သွားနှင့်မလျော်၊ အပရေဝါဒအလိုမှာ-"ဥပဃာတကကံသည် ကံတပါး၏အကျိုးဝိပါက်ကို အကုန်အစင်ဖြတ်တောက်၍ တပါးသောကံအား အကျိုးပေးဘို့ရာ အခွင့်ပေးသည်၊ မိမိကိုယ်တိုင်ကား အကျိုးဝိပါက်ကို မဖြစ်စေနိုင်" ဟူလို၊ ဤပြခဲ့သော ဝတ္ထုများ၌ကား ဥပဃာတကကံကိုယ်တိုင်ပင် ပဋိသန္ဓေကျိုးကို ဆက်လက်ပေးနေပြီ၊ ထိုကြောင့် အပရေဝါဒသည် ဤဝတ္ထုများနှင့်မလျော်၊ သို့သော်ဗိမ္ဗိသာရမင်း သာမာဝတီဝတ္ထု၊တို့နှင့်ကား လျော်ပေသည်။

ထို့ပြင်–ကုသိုလ်ဇနကကံ၏ အကျိုးကို အားရှိသော ကုသိုလ်တမျိုးက သတ်သောအရာလည်းရှိ၏၊ ရှေးတုန်းက ရှာန်ရပြီးသော ရဟန်းတော် ၃ ပါးသည် စုတေခါနီးမှ နိကန္တိတဏှာ(ရှေးကဖြစ်ခဲ့ဘူးသော နေရာ၌ာနကို တပ်မက်မှုတဏှာ) အစွမ်းကြောင့် ရှာန်ကွယ်ပသဖြင့် စာတုမဟာရာဇ်ဘုံ ဂန္ဓဗ္ဗနတ်မျိုး၌ မဟာ ကုသိုလ် အစွမ်းကြောင့်ဖြစ်ကြရ၏၊ ထို့နောက် ၂ ယောက်သော နတ်တို့မှာ ရှေးတုန်းကရှာန်ကို တဘန်ရပြန်သဖြင့် ထို မဟာကုသိုလ် အစွမ်းကြောင့် ဖြစ်သော ဝိပါက်အစဉ်ကို (နတ်ဘဝကို) ထိုရှာန်ကဖြတ်တောက်၍ ဗြဟ္မာ့ပြည်သို့ တက်ရောက်ကြရလေသည်၊ (ဝတ္ထုအကျယ်ကို သုတ်မဟာဝါသက္ကပဉှသုတ်မှာရှု၊) အကုသိုလ်ဇနကကံ၏ အကျိုးကို အကုသိုလ်တမျိုးက သတ်ဖြတ်သောအရာလည်းရှိ၏၊ ဥပမာ–အကုသိုလ်အတွက် ခွေးဖြစ်ရသော ဝိပါတ်အစဉ်ဝယ် ကြီးလေးသောအကုသိုလ်ကံကထပ်မံ၍ အကျိုးပေးခွင့်ကြုံလာလျှင် အပြင်းအထန် ရိုက်နှက်သတ်ပုတ်ချက်ကြောင့် အသက်ဆုံးရသောအဖြစ်မျိုးတည်း၊ ခွေးဘဝ၌ လိန်ပြန်သည့် အခါ မူလ အကုသိုလ် ဇနကကံကြောင့်ဖြစ်သော ဘာဝရုပ်သည် အကုသိုလ် ဥပဃာတကကံကြောင့်ပင် ကွယ်ပျောက်ရကြောင်းကို—"ဒုဂ္ဂတိယံ ပန ဉဘိန္နံ ဉပ္ပတ္တိဝိနာသော စ အကုသလကမ္မေနေဝ" ဟု-သာရတ္ထဋီကာဆိုသည်။

ဤသို့လျှင်အဋ္ဌကထာဋီကာကြီးတို့၌ကုသိုလ်အရာမှာဖြစ်စေ အကုသိုလ်အရာမှာဖြစ်စေ ဇနကကံနှင့် ဥပတ္ထမ္ဘကကံကတဘက်, ဥပပီဠကနှင့် ဥပဃာတကကံကတဘက်, ခွဲခြားလျက်ပြသော်လည်း နောက်နောက်ဋီကာတို့၌ဖြစ်ထိုက်သမျှ ရောနှော၍ ပြလေ့ရှိသောကြောင့် ဤကျမ်း၌လည်း ရောနှောပြလိုက်ရပေသည်။

ပါကဒါနပရိယာယစတုက္က

ဂရုကကံ။ ။"ဂရုံကရောတီတိ ဂရုကံ" ဂရုံ-ကြီးလေးသောအကျိုးကို၊ ကရောတိ-ပြုတတ်၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ ဂရုကံ-ဂရုကမည်၏၊ တနည်း-ဂရုကသဒ္ဒါသည် ကြီးကြီးလေးလေး ဟူသောအနက်ကို ဟောသော အနိပ္ဖန္န ပါဋိပဒိကပုဒ်တည်း၊ ကုသိုလ်အရာ၌ တန်ခိုးအာနုဘော်ကြီးမားသော မဟဂ္ဂုတ်ကံနှင့် အကုသိုလ်အရာဝယ် အပြစ်ကြီးမားသော အာနန္တရိယကံများတည်း၊ [နိယတမိစ္ဆာဒိဋ္ဌိကံကိုလည်း (အဋ္ဌကထာရှေးဋီကာတို့၌ မပြစေကာမူ) ယခုကာလ၌ ဂရုကကံတွင် သွင်းယူကြ၏၊ ဒုတိယဘဝ၌အကျိုးပေးမည့် ကံများကိုသာ ပြသောအရာဖြစ်၍ မဂ်စေတနာ များကို ဂရုကကံ၌ မသွင်းထိုက်။]

ဆက်ဦးအံ့-ဂရုကကံဟူသည် ပင်ကိုယ်သဘောအားဖြင့် ကြီးလေးသော ကံတည်း၊ တပါးသောကံတို့ကလွှမ်းမိုးနိုင်-မလွှမ်းမိုးနိုင်မှုမှာ ဤဂရုကသဘောနှင့်မဆိုင်၊ ထို့ကြောင့် အာနန္တရိယကံ ၂ ပါး ၃ ပါးပြုမိရာ၌ ကံတခုက လွှမ်းမိုး၍ အကျိုးပေးခြင်း, မဟဂ္ဂုတ်ရှာန် ၂ ပါး ၃ ပါးစသည်ရရာ၌ အထက်အထက် ရှာန်က

လွှမ်းမိုး၍ အကျိုးပေးခြင်းတို့ကြောင့် အကျိုးမပေးရသော ကံများ၌ ဂရုကနာမည်မပျက်, ပင်ကိုယ်အားဖြင့် ကြီးလေးသော ကံများဖြစ်၍ ဂရုကံအမည် ရမြဲရသည်သာ။

အာနန္တရိယကံများ။ ။"အနန္တရေ-စုတိအခြားမဲ့အကျိုး၌၊ နိယုတ္တံ-ယှဉ်သောကံတည်း" ဟူသည်နှင့် အညီ အခြားမဲ့ ဒုတိယဘဝ၌ အကျိုးပေးလေ့ရှိသော ကံသည် အာနန္တရိယကံမည်၏၊ အာနန္တရိယကံ ၂ ပါး၃ ပါးစသည်ပြုရာ၌ အားကြီးသော ကံ ၁ ပါးသာ အခြားမဲ့၌ ပဋိသန္ဓေအကျိုးပေးသော်လည်း မိမိတို့ပြုရမည့်ကိစ္စကို ထိုကံကပြုသွားသဖြင့် ထိုအားကြီးသော ကံကိုပင် အားသေးသော ကံတို့က ထောက်ပံ့ကူညီကြရသည်၊ ထိုသို့ ထောက်ပံ့ရသေးသည့် အတွက် မိမိတို့လည်း အာနန္တရိယသဘော သက်ရောက်ကြတော့သည်။(အနုဋီကာ နိက္ခေပကဏ္ဍ။)

ထိုအာနန္တရိယကံကား မာတုဃာတကစသောအားဖြင့် ၅ ပါးရှိ၏၊ ထိုတွင် **မာတုဃာတကကံ**=အမိကို သတ်ကြောင်း စေတနာ,.... **ပိတုဃာတကကံ**=အဘကို သတ်ကြောင်းစေတနာ.... [အမိအဘမှန်းသိသိ-မသိသိ,သေစေလို၍ သတ်မိလျှင် ကံကြီးထိုက်၏၊ မိဘတို့က တိရစ္ဆာန်ဖြစ်လျှင်,သို့မဟုတ် မိမိကတိရစ္ဆာန်ဖြစ်လျှင် အာနန္တရိယကံ မထိုက်သော်လည်း အာနန္တရိယကံ လောက် နီးနီး အပြစ်ကြီးလှ၏၊ အခြားသူကို သေစေလို၍ သေနတ်ဖြင့် ပစ်ခတ်ရာ မိဘကို မတော်တဆ ထိမှန်လျှင်လည်း ဤမာတုဃာတက ပိတုဃာတက ကံ ထိုက်သည်-ဟု တတိယ ပါရာဇိကဋ္ဌကထာစသည်မှာ ဆိုသည်။]

အရဟန္တဃာတက=ရဟန္တာကိုသတ်ကြောင်းစေတနာ၊ [ရဟန္တာမဖြစ်ခင်သတ်, ရဟန္တာဖြစ်မှသေရာ၌လည်း ထိုဘဝဇီဝိတိန္ဒြေအစဉ်ကို လျှင်စွာချသည်မည်သောကြောင့် အရဟန္တဃာတကပင်တည်း။] **လောဟိတုပ္ပါဒကကံ**=ဘုရားရှင်၌ သွေးကိုဖြစ်စေသောစေတနာ၊ [ရှင်ဒေဝဒတ်သည် ဂိဇ္ဈကုဋ်တောင်ခြေ၌ စင်္ကြံကြွတော်မူသော ဘုရားရှင်ကို ယန္တရားစက်ဆင်၍ ကျောက်တုံးကြီးဖြင့် ဖိသတ်လေရာ, ကျောက်တုံး ကျအလာတွင် တောင်ထွဋ် ၂ ခုခံထားမှုကြောင့် ကျောက်တုံးဖြင့် မဖိမိဘဲ, ထိုကျောက်တုံးမှ ဆတ်၍ကွာကျသော ကျောက်ခဲဖြင့် ဘုရားရှင်၏ ခြေမတော်ကို နိုက်မိမှုကြောင့် သွေးခြေဥသကဲ့သို့ ဘုရားကိုယ်တော်၌ သွေးခြေဥအောင်ပြုမှုတည်း၊ ဤသွေးခြေဥအောင်ပြုမှုသည် သေစေလိုသော စေတနာဖြင့် ပြုသောကြောင့် ပါဏာတိပါတကမ္မပထ မမြောက်သော်လည်း "မရဏာဓိပ္ပါယေ ပနသတိ အတ္တသိဒ္ဓိ တဒဘာဝေသု ပါဏာတိပါတာ ဗျာပါဒါ စ ဟောန္တိ"ဟူသော အနုဋီကာအလို ဗျာပါဒကမ္မပထမြောက်သည် ဟု ဆိုသင့်၏။]

သံဃဘေဒကကံ-သံဃာအချင်းချင်း သင်းခွဲကြောင်းစေတနာ၊ [သိမ်တခုထည်း၌ ရဟန်းသံဃာအချင်းချင်း အတူတကွကံမပြုဘဲ, သူ့ဘက် ငါ့ဘက် ၂ ဘက်ခွဲ၍ တ

ပြိုင်နက်ကံပြုအောင် အားထုတ်စီမံ၍ အထမြောက်လျှင် ထိုကဲ့သို့ ကွဲပြားအောင် ကြံဆောင်စီမံသောပုဂ္ဂိုလ်မှာ ဤသံဃဘေဒကကံထိုက်၏၊ မတရားဘက်၌ လိုက်ပါအားပေးသော ပုဂ္ဂိုလ်များလည်း အပြစ်ကြီးမားလှ၏၊ တသိမ်ထည်းပင် ဖြစ်သော်လည်း တဘက်ပြီးမှ တဘက်က ကံပြုခြင်း, ကံ ဒွါရ ကွဲပြားခြင်း စသည်တို့မှာ ဤသံဃဘေဒကကံနှင့် မဆိုင်၊ တသိမ်ထည်းဝယ် ကံကြီးကံငယ်ခွဲခြားလျက် တပြိုင်နက်ကံပြုမှ သံဃဘေဒကကံဖြစ်သောကြောင့် လူ သာမဏေတို့မှာ သံဃဘေဒကကံထိုက်နိုင်ရန် အချက်မရှိ၊ သို့သော် ရပ်ရွာနယ်ပယ်တို့၌ သံဃာတော် အချင်းချင်း ကွဲပြားအောင် ကြံဆောင်အားထုတ် သူတို့မှာ သူတို့အတွက် ဆိုင်ရာဝယ် အကုသိုလ် တိုးပွားရသောကြောင့် သံဃဘေဒကကံလောက် နီးနီး အပြစ်ကြီးမားလှချေ၏။]

ဤအာနန္တရိယကံ ၅ ပါးတွင် တပါးပါးကိုပြုမိလျှင် သေသည့်အခြားမဲ့၌ အဝီစိကျ၏၊ အဇာတသတ်မင်းသည် ပိတုဃာတကကံ ထိုက်သောကြောင့် အဝီစိငရဲ၏ အခြံအရံ ဥဿဒငရဲ၌ ကျရောက်ရသော်လည်း အဝီစိတွင် အပါအဝင်ပင်ဖြစ်၏၊ ဤကံ ၅ ပါးတွင် သံဃဘေဒကကံသည် အပြစ်အလေးဆုံးတည်း၊ အဝီစိ၌ အာယုကပ်လုံး (အဝီစိငရဲဘုံသက်နှင့်အညီအမျှ)ခံရသော ကပ္ပဋ္ဌိတိယကံတည်း၊ ကြွင်းကံလေးပါးမှာ ကပ္ပဋ္ဌိတိယ ဟု အဆိုမရှိ, ထိုက်သင့်သမျှ ခံကြရမည်၊ ထို့ကြောင့် ကံ ၅ ပါးလုံးပြုမိလျှင် အခြားသော ၄ ပါးကို လွှမ်းမိုး၍ သံဃဘေဒကကံသာလျှင် ပဋိသန္ဓေကျိုးကို ပေး၏၊ အခြား ကံများအတွက် အဝီစိ၌ ဖြစ်ဘွယ်မလို, သို့သော် နောင်အခွင့်သင့်ရာဘဝ၌ ပဝတ္တိကျိုးကိုကား လွှတ်ဦးမည်မဟုတ်၊ ရှေ့ကံ ၄ ပါးလုံးပြုမိလျှင် လောဟိတုပ္ပါဒကကံ အကျိုးပေး၏၊ ရှေ့ကံ ၃ ပါးလုံးပြုမိလျှင် အရဟန္တဃာတကကံက အကျိုးပေး၏, ရှေ့ကံ ၂ ပါးကို ပြုမိလျှင် မိဘ ၂ ဦး သီလရှိချင်း မရှိချင်း တန်းတူပါမူ အမိက ကျေးဇူးသာ၍ များသောကြောင့် မာတုဃာတကကံက အကျိုးပေး၏, သီလလည်းအမိက သာနေပါမူ ပြောဆိုရန်မရှိပြီ၊ အဘက အမိထက် သီလသိက္ခာ သာလွန်နေပါမူ ပိတုဃာတကကံက အကျိုးပေး၏။

အာသန္နကံ။ ။"အာသန္နေ အနုဿရိတံ အာသန္နံ, အာသန္နေဝါ ကတံ အာသန္နံ" သေခါနီးကာလ၌ (မရဏာသန္န ဇောဝီထိသို့ မရောက်ခင်) အောက်မေ့အပ်, ပြုအပ်သောကံသည် အာသန္နကံမည်၏၊ ချဲ့ဦးအံ့—အချို့ကုသိုလ် အကုသိုလ်ကံများကို မသေမီ အတော်ဝေးသော ရှေးအဘို့က ပြုထားခဲ့ပြီးနောက် ထပ်ခါထပ်ခါ သတိမရဘဲ, သေခါနီးမှ သတိရ၏၊ ထိုကံသည် "အာသန္နေ-သေခါနီး၌၊အနုဿရိတံ-အောက်မေ့အပ်၏" ဟူသော ဝစနတ်အရ အာသန္နကံမည်၏၊····အချို့ကံများကိုကား တရားနာခြင်း, ပန်းဆီမီးပူဇော်ခြင်း, တယောက်နှင့် တယောက်သတ်ပုတ်ရိုက်နှက်ခြင်းစသည်ဖြင့် သေခါနီးမှ ပြုအပ်၏၊ ထိုကံမျိုး၏ အာသန္နကံ အမည်ရကြောင်းမှာ ပြောဘွယ်ရာ မရှိပြီ။

အာစိဏ္ဏကံ။ ။''အာစိယတေ ဝဍ္ဎိယတေ - တိုးပွားစေအပ်၏၊ ဣတိ- ကြောင့်၊ အာစိဏ္ဏံ-အာစိဏ္ဏ မည်၏'' ဟူသော ဝိဂ္ဂြိုဟ်အရ အကုသိုလ်အရာ၌ သူ့ အသက်သတ်၍ငင်း သူ့ဥစ္စာခိုး၍ငင်း အမြဲအသက်မွေးမှု, ကုသိုလ်အရာ၌ အမြဲ ဒါနမှု သီလစောင့်မှု ကမ္မဋ္ဌာန်းစီးဖြန်းမှု စာပို့ချမှုစသည်ဖြင့် အမြဲမပြတ်လေ့ ကျက်အပ် တိုးပွားစေအပ်သောကံမျိုးသည် အာစိဏ္ဏကံမည်၏၊ အကုသိုလ်တခုခု ကို ပြုမိပြီးနောက် ခဏခဏ သတိရ၍ နောင်တတဘန် ပူပန်ခြင်းဟူသော ဝိပ္ပ ဋိသာရကုက္ကုစ္စနှင့်နှလုံးမသာယာမှု ဒေါမနဿတို့ ထပ်ကာထပ်ကာ တိုးပွားနေ ပြန်လျှင် ထိုတကြိမ်တခါ ပြုမိသော အကုသိုလ်သည်ပင် အာစိဏ္ဏကံ ဖြစ်ပြန်၏၊ ကုသိုလ် တခုခုကို အားရပါးရ ပြုလိုက်ပြီးနောက် ထိုကုသိုလ်ကို မကြာမကြာ သ တိရ၍ ဝမ်းမြောက်ဝမ်းသာ သောမနဿ ဖြစ်နေပါမူ ထို့ တကြိမ်တခါ ကုသိုလ် သည်ပင် အာစိဏ္ဏကံ မည်ပြန်သည်။

အာသန္နကံ အာစိဏ္ဏကံ ၂ မျိုးတွင် (ဒုတိယဘဝ၌ ပဋိသန္ဓေ အကျိုးပေးမှု ကို မငဲ့ဘဲ ပင်ကိုယ်သဘောအတိုင်း ဆိုလျှင်) အာသန္နကံထက် အာစိဏ္ဏကံက အားကောင်း၏၊ ထို့ကြောင့် ပါဠိတော် အဋ္ဌကထာတို့၌ "ယဗ္ဗဟုလံ ယဒါသန္နံ" ဟု အာသန္နကံကို နောက်ထားပေသည်၊ [ယဗ္ဗဟုလံဟူသည် အာစိဏ္ဏကံမျိုးပင် တည်း၊ သို့သော် အင်္ဂုတ္တရဋ္ဌကထာဖွင့်ပုံမှာ ယဗ္ဗဟုလနှင့် အာစိဏ္ဏကံတို့ တ ထပ်ထည်း မတူတတ်ချေ၊ ရှေးတုန်းက အားရပါးရ တကြိမ်တခါပြုပြီး၍ သေ ခါနီးမှ အောက်မေ့အပ်သော အာသန္နကံမျိုးကိုပင် ယဗ္ဗဟုလကံ၌ သွင်း ထားသည်။]

ဤသို့လျှင် (သင်္ဂြိုဟ်စာသွားအတိုင်း) ပင်ကိုယ်သဘောအားဖြင့် အာသန္နကံ ထက် အာစိဏ္ဏကံက အားရှိသော်လည်း အခြားမဲ့ဘဝ၌ ပဋိသန္ဓေကျိုးပေးရာ ဝယ် မရဏာသန္နဇောဝီထိနှင့်နီးကပ်နေသော အာသန္နကံသာလျှင် သာလွန်၍ အရေးပါ အရာရောက်၏၊ ထင်ရှားစေအံ့-မရဏာသန္နဇော၌ ကံ ကမ္မနိမိတ် ဂတိ မိနိတ် တပါးပါးသည် ပဋိသန္ဓေကျိုးပေးမည့်ကံ၏အစွမ်းကြောင့် ထင်လာမြဲဖြစ်၏၊ ထိုသို့ထင်စေနိုင်သောကံသည် အမှန်ပဋိသန္ဓေကျိုးကို ပေးရတော့မည်၊ ထိုကဲ့သို့ မရဏာသန္နဇော၌ နိမိတ်တပါးပါးထင်စေဘို့ ကိစ္စကိုလည်း ရှေးရှေးက အလေ့ အကျက်များသော အာစိဏ္ဏကံထက် မရဏာသန္နဇောနှင့် နီးကပ်သောအာသန္န ကံက သာလွန်၍ ရွက်ဆောင်နိုင်ဘွယ်ရှိ၏၊ (စဉ်းစားကြည့်ပါ)ဤအဓိပ္ပါယ်ကိုရည် ရွယ်၍ အင်္ဂုတ္တရဋ္ဌကထာစသည်တို့၌ ခြံတံခါးအနီးက နွားကြီးဥပမာကို ပြကြ လေသည်၊ ဤနည်းအရ အာသန္နကံက အာစိဏ္ဏကံထက် ရှေးဦးစွာ အကျိုး ပေးလှည့်ကျရသောကြောင့် အာသန္နကံကို အာစိဏ္ဏကံ၏ ရှေ့မှာချ၍ စဉ်ပြ တော်မူလေသည်။

နွားဥပမာ။ ။မနေ့ ညနေက ခြံတွင်းသို့ နွားများကို သွင်းထား၍ နံနက်အခါခြံတံခါးဖွင့်လေလျှင် တံခါးအနီးက နွားကြီးသည်(နွားအိုကြီးပင် ဖြစ်စေကာမူ) ရှေးဦးစွာ ထွက်ရသကဲ့သို့, ထို့အတူ အာသန္နကံသည် အာစိဏ္ဏကံလောက် အားမရှိစေကာမူ မရဏာသန္နဇောနှင့် နီးကပ်သည့်အတွက် ရှေးဦးစွာထွက်၍ ပဋိသန္ဓေ ကျိုးကို ပေးနိုင်ပေသည်-ဟူလို၊ တံခါးအနီးက နွားကြီးသည် မထနိုင်အောင် အားနည်း အိုမင်းနေပါမူ ရှေးဦးစွာ ထွက်နိုင်မည် မဟုတ်သကဲ့သို့, ထို့အတူ အလွန်အားသေးလှ၍ ကံကမ္မနိမိတ် ဂတိနိမိတ်ကို ထင်စေအောင် မတတ်နိုင်သော အာသန္နကံကား အာစိဏ္ဏကံကို လွှမ်းမိုး၍ အကျိုးပေးနိုင်မည် မဟုတ်ကြောင်းကိုလည်း ထပ်လောင်း၍ သတိပြုရာ၏။

ကဋတ္တာကံ။ ။"ကဋတ္တာဝေ ကမ္မံ ကဋတ္တာကမ္မံ" ကဋတ္တာဝေ -ပြုအပ်ပြီးသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်သာလျှင်၊ ကမ္မံ-ကံမည်သော စေတနာသည်၊ ကဋတ္တာကမ္မံ-ကဋတ္တာကံမည်၏၊ ရှေးရှေးဘဝတို့၌ ပြုအပ်ပြီးသော စေတနာနှင့် ယခုဘဝတွင် ဂရုက အာသန္န အာစိဏ္ဏ အခြေအနေသို့မရောက်တတ်ဘဲ, အမှတ်တမဲ့ သာမန်မျှပြုအပ်သော ကံများတည်း၊ [ကဋတ္တာ၌ တ္တာဝယ် သွာဝိဘတ်၏အာတည်း, ထိုသွာဝိဘတ် မကျေသောကြောင့် "ကဋတ္တာကမ္မံ" ဟူသော ပုဒ်သည် အလုတ္တသမာသ်တည်း၊] ကဋတ္တာဝေ ကမ္မံ၌ ဝေသဒ္ဒါဖြင့် ဂရုက အာသန္န အာစိဏ္ဏ အဖြစ်ကိုတားမြစ်၏၊ ချဲ့ဦးအံ့-"ကရီယတေတိကမ္မံ"ဟူသော ဝိဂြိုဟ်အရ ပြုလုပ်အပ်သောကံဟူသမျှ (ဂရုက အာသန္န အာစိဏ္ဏအားလုံးပင်) "ကဋတ္တာကမ္မံ" ဟူသော နာမည်ကို ရနိုင်ကြ၏၊ သို့သော် မဟဂ္ဂုတ်ကံ စသည်တို့မှာ ဂရုက စသော နာမည်ထူးကို ရပြီးဖြစ်၍ "ကဋတ္တာကံ" ဟူသောအမည်ကို မယူကြတော့ချေ၊ ဂရုက စသော အမည်ထူးကို မရထိုက်သော ကံများသာ ကဋတ္တာကံဟူသော နာမည်ဖြင့် ထင်ရှားရလေသည်၊ ထို့ကြောင့် ကဋတ္တာဝေ၌ ဝေသဒ္ဒါဖြင့် "ဂရုက အာသန္န အာစိဏ္ဏဟူသော အမည်ထူးကိုမရ, ကဋတ္တာကံဟူသော သာမညအမည်ကိုသာရ၏"ဟု ပြသည်။

ပါကဒါနပရိယာယစတုက္က။ ။ [ပါက=ပဋိသန္ဓေအကျိုးကို+ဒါန=ပေးခြင်း၏+ပရိယာယ=အလှည့်အကြိမ်၊ ပရိယာယသဒ္ဒါသည် "အစဉ်" ဟူသော အနက်ကိုဟော၏-ဟုမဏိမဉ္ဇူကြံသေး၏၊] ဒုတိယဘဝ၌ ပဋိသန္ဓေကျိုးကို ပေးဘို့ အလှည့်အကြိမ်အစဉ်အားဖြင့် ကံ ၄ မျိုးပြားသည်၊ ထို့ကြောင့် ကံ ၄ မျိုးလုံးရှိသူတို့၌ နောက်ဘဝဝယ် ဂရုကကံကပဋိသန္ဓေကျိုးကိုပေး၏၊ ဂရုကကံမရှိ (လောကီဈာန်လည်းမရ, အာနန္တရိယကံ နိယတမိစ္ဆာဒိဋ္ဌိကံကလည်းမရှိကြသော) ယခုကာလ ပုဂ္ဂိုလ်များ၌ အာသန္နကံ စသောကံ ၃ မျိုးရှိလျှင်အာသန္နကံကပဋိသန္ဓေကျိုးကိုပေး၏၊ အာသန္နကံမရှိသော (လတ်တလောသေရ, မေ့မေ့မူးမူးနှင့်သေ

ရသော) ပုဂ္ဂိုလ်များ၌ အာစိဏ္ဏစသောကံ ၂ ပါးရှိလျှင် အာစိဏ္ဏကံက ပဋိသန္ဓေကျိုးကိုပေး၏၊ ဤစကားစဉ်အရ ဂရုက စသော ရှေးကံ ၃ မျိုးသည် ယခုဘဝ၌ ပြုအပ်သော ကံများတည်း-ဟု မှတ်၊ ကဋတ္တာကံကား ယခုဘဝ၌ အမှတ်တမဲ့ ပြုထား၍ ဂရုက စသောအဖြစ်သို့ မရောက်သော ကံနှင့် ရှေးရှေးဘဝတို့၌ ပြုခဲ့ပြီးသောကံများတည်း၊ ထို့ကြောင့် ကဋတ္တာကံနှင့် မည်သူမျှ မကင်းနိုင်ကြပေ၊ ဂရုကံစသော ရှေးကံ ၃ ပါးမရှိလျှင် ဤကဋတ္တာကံသည်ပင် ပဋိသန္ဓေကျိုးကို ပေးရလေသည်၊ ဤစကားစဉ်အရ "ဒုတိယဘဝ၌ ဂတိကောင်းဘို့ မကောင်းဘို့အတွက်မှာ ယခုဘဝ၌ အားရပါးရထူထောင်ထားသော ကံတို့၏ လက်ချက်သာတည်း, ထိုကံများမရှိမှ ရှေးဘဝက ကံတွေအကျိုးပေးခွင့် ရနိုင်ပေသည်"ဟု သဘောကျကုန်လျက် ဒုတိယ ဘဝ၌ အားရ ကျေနပ်နိုင့်မည့် ပဋိသန္ဓေကို ရဘို့ရာ ယခုနှယ်က ကျိုးစားနိုင်ကြပါစေသတည်း။

[အဂ္ဂုတ္တိုရ်ဋီကာစသည်တို့၌ ဂရုက စသောအဖြစ်သို့မရောက်ဘဲ ယခုဘဝဝယ်သာမည်ကံများကို ကဋတ္တာကံဟု မဆိုလိုကြ, ရှေးရှေးဘဝက ကံများကိုသာ ကဋတ္တာကံဟု ဆိုလိုကြသည်၊ ထိုအတိုင်းမှန်လျှင် ယခုဘဝ၌ အမှတ်တမဲ့ သွားရင်းလာရင်း မထင်မရှား ပြုခဲ့သော (ပြုပြီးနောက်လည်း မကြာ မကြာ အမှတ်မရသော)ကံပေါင်းများစွာရှိ၏၊ ထိုကံများကို ဂရုကစသော ၃ မျိုးတွင် ဘယ်အမျိုးအစား၌ သွင်းမည်နည်း, သွင်းစရာမရှိပြီ၊ ဤကံ ၄ မျိုးမှအလွတ်လည်းကံတမျိုးမရှိစကောင်း၊ ထို့ကြောင့် ထိုဋီကာဆရာစသည်တို့၏စကားသည် ကံအားလုံးကိုမသိမ်းကြုံးမိရုံသာမက.... "တေဟိ ပန တီဟိ မုတ္တံ အညာဏဝသေန ကတံ ကဋတ္တာဝါ ပန ကမ္မံ နာမ=ဤဂရုကစသော ၃ မျိုးမှလွတ်သော အမှတ်တမဲ့ပြုအပ်သောကံသည် ကဋတ္တာကံမည်၏" ဟူသော အဂ္ဂုတ္တရဋ္ဌကထာ စကားနှင့်လည်းမလျော်ချေ။]

ပါကကာလစတုက္က။ ။အကျိုးပေးရာ ကာလအားဖြင့် ကွဲပြားသော ကံ ၄ မျိုးအပေါင်းသည် ပါကကာလစတုက္ကမည်၏၊ [ပါက=အကျိုးပေးရာဖြစ်သော + ကာလ=အခါ၊] ဒိဋ္ဌဓမ္မဝေဒနီယကံဟူသည် ဇော ၇ ကြိမ်တွင် ပဌမဇော စေတနာတည်း, ကံပြုရာ ယခုပစ္စုပ္ပန်ဘဝ၌ပင် အကျိုးပေးသည်၊ ဥပပဇ္ဇ ဝေဒနီယကံဟူသည် သတ္တမဇောစေတနာတည်း, ပဋိသန္ဓေကျိုး ပဝတ္တိကျိုး ၂ မျိုးလုံးကိုဖြစ်စေ တမျိုးမျိုးကိုဖြစ်စေ အခြားမဲ့ဒုတိယဘဝ၌ အကျိုးပေးသည်၊ အပရာပရိယ ဝေဒနီယကံဟူသည် အလယ်ဇော ၅ ချက်စေတနာတည်း, တတိယဘဝမှစ၍ နိဗ္ဗာန်ရသည့်ဘဝတိုင်အောင် အကျိုးပေးခွင့်ရှိသည်။

ထိုစေတနာများသည် ဆိုင်ရာဘဝ၌ အကျိုးမပေးလျှင် အဟောသိကံဖြစ်ကြ၏၊ "ပဌမဇောသည် အကျိုးမပေးဘဲ ပစ္စုပ္ပန်ဘဝကိုလွန်လျှင် အဟောသိကံ ဖြစ်၏, သတ္တမဇောသည် အကျိုးမပေးဘဲ ဒုတိယဘဝကိုလွန်လျှင် အဟောသိကံဖြစ်၏,

အလယ်ဇော ၅ ချက်သည် အကျိုးမပေးဘဲ ဘဝပြတ်စဲလျှင် အဟောသိကံ ဖြစ်၏'' ဟူလို၊ ဆရာတို့ကား—''အကျိုးမပေးမည် ကေန်မှန်လျှင် ဆိုင်ရာ ဘဝကာလ ကို မလွန်ခင်ကပင် အဟောသိကံ အမည်ရလေပြီ'' ဟုမိန့်တော်မူကြ၏၊ အလယ်ဇော စေတနာသည် အကျိုးမပေးမည် ကေန်မှန်လျှင် နိဗ္ဗာန်ရမည့်ဘဝမလွန်ခင် ကံ ပြုစဉ်ကပင် အဟောသိကံအမည်ရလေပြီ-ဟူလိုသတတ်၊ ထိုစကားကို ''သတိ သံသာရပဝတ္တိယာ အဟောသိကမ္မံ နာမ နဟောတိ=သံသရာတွင် ခန္ဓာအစဉ်ဖြစ် သေးသမျှ အဟောသိကံ မဖြစ်နိုင်'' ဟူသော အင်္ဂုတ္တရဋ္ဌကထာ စကားဖြင့် စဉ်း စားထိုက်၏။

ပါကကာလ၌အဟောသိကံပါရပုံ။ ။''ပါကကာလအားဖြင့်ကံ ၄ မျိုးပြားသည်'' ဟု ဆိုရာ၌ အဟောသိကံမှာ လုံးလုံးအကျိုးမပေးသောကြောင့် အဟောသိကံ၏ ပါကကာလ-ဟု မရှိတော့ပြီ၊ သို့အတွက် ပါကကာလ အားဖြင့် ရှေးကံ ၃ မျိုး သာ ပြားသင့်ပါလျက် အဘယ့်ကြောင့် အဟောသိကံပါ ပါကကာလနှင့် ဆက် သွယ်၍ ပြားရပါသနည်း-ဟုမေး၊ အဖြေကား-တဏှာ ၃ ပါးဖြင့် ဘုံကိုခွဲခြား သည့်အခါ ထိုတဏှာ ၃ ပါး၏ နယ်ပယ်မှ အလွတ်ဖြစ်သော လောကုတ္တရာ ဘုံ တမျိုးလည်း ထင်ရှားရှိသဖြင့် ဘုံ ၄ ပါးပြားရသကဲ့သို့ (ပြားပုံကို စိတ်ပိုင်းပြန် ကြည့်) ထို့အတူ ပါကကာလအားဖြင့် ခွဲပြသည့်အခါ ပါက ကာလမှ အလွတ် ဖြစ်သော အဟောသိကံ တမျိုးလည်း တသီးတခြား ထင်ရှားရပြန်သည်၊ ထို့ ကြောင့်ပါကကာလနှင့်ဆက်စပ်၍ကံ ၃ မျိုးသာမကဘဲ ကံ ၄ မျိုးပြားရလေသည်။

ဒိဋ္ဌဓမ္မဝေဒနီယကံ။ ။''ဒိဋ္ဌော ဓမ္မော ဒိဋ္ဌဓမ္မော'' ဒိဋ္ဌော-မျက်မှောက် ထင် ထင် တွေ့မြင်အပ်သော၊ ဓမ္မော-သဘောတည်း၊ ဒိဋ္ဌဓမ္မော-မျက်မှောက်ထင်ထင် တွေ့မြင်အပ်သော သဘော၊ ယခုဘဝ၌ပင် တွေ့မြင်အပ် (တွေ့မြင်ရသော) ပစ္စုပ္ပန်အတ္တဘောတည်း၊ ''ဒိဋ္ဌဓမ္မေ-မျက်မှောက်ထင်ထင် တွေ့မြင်အပ်သော သ ဘော၌(ဝါ-ပစ္စုပ္ပန်အတ္တဘော၌)၊ ဝေဒနီယံ-ခံစားအပ်သော ကံသည်၊ ဒိဋ္ဌဓမ္မ ဝေဒနီယံ-ဒိဋ္ဌဓမ္မဝေဒနီယကံမည်၏'' ဟုဝိဂ္ဂြိဟ်ပြု၊ ဤ၌''ခံစားအပ်'' ဟူသော စကားသည် အကြောင်းကံနှင့်မဆိုင်, အကျိုးဝိပါက်နှင့်သာဆိုင်၏၊ အကြောင်းကံ ကို ခံစား၍မဖြစ်, အကျိုးဝိပါက်ကိုသာ ခံစား၍ဖြစ်သည်၊ ထို့ကြောင့် အကျိုး ဝိပါက်၏ ဝေဒနီယဟူသော နာမည်ကို အကြောင်းကံပေါ် တင်စား၍ ဖလူပ စာရအားဖြင့် အကြောင်းကံကိုပင် ဝေဒနီယ ဟု ဆိုထားသည်၊ ''ပစ္စုပ္ပန်ဘဝ၌ အကျိုးပေးသောကံ'' ဟု ဆိုလိုသည်၊ နောက်နောက် ဝေဒနီယပုဒ်တို့၌လည်း ဤ နည်းပင်တည်း။

[တိကင်္ဂုတ္တရ] ဣမေဝ တံ ဝေဒနီယန္တိ=တံကမ္မံ တေန ဗာလေန ဣမ သကေ အတ္တဘာဝေ ယေဝ ဝေဒနီယံ, တသ္မိံ တံ အတ္တဘာဝေဝိ ပစ္စတီတိ အတ္ထော။

ဤ အဋ္ဌကထာ၌''တံကမ္မံ=ဝေဒနီယံ''ဟု ကမ္မနှင့် ဝေဒနီယပုဒ်ကို အရတူ ဆိုထား၏၊ ''ထိုကံကိုခံစားအပ်၏''ဟု အနက်ထွက်သည်၊ ထို့ကြောင့် ''ဒိဋ္ဌဓမ္မ ဝေဒနီယံ-မျက်မှောက်ထင်ထင် တွေ့မြင်အပ်သော ပစ္စုပ္ပန်အတ္တဘော၌ ခံစား အပ်သောကံရင်း'' ဟု အနက်ဆို၊ မဏိမဉ္ဇူသာ၌ ဝေဒနီယ၏အတွက် ''ခံစား အပ်သောအကျိုး'' ဟု အနက်ကိုပြပြီးလျှင် ဒိဋ္ဌဓမ္မနှင့် ဝေဒနီယကို ဗဟုဗ္ဗီဟိသ မာသ်တွဲ၍ ''ဒိဋ္ဌဓမ္မဝေဒနီယံ-မျက်မှောက်ထင်ထင် တွေ့မြင်အပ်သော အကျိုးရှိ သောကံရင်း''ဟု ဖွင့်ပြသည်ကား ဤ အဋ္ဌကထာ၏ အလိုတော်မကျချေ၊ သို့သော် အဓိပ္ပါယ်သွားမှာ တနည်းအားဖြင့် သင့်မြတ်ပေ၏၊ ဤ ဒိဋ္ဌဓမ္မ ဝေဒနီယကံသည် ၇ ရက်အတွင်းအကျိုးပေးလျှင် ပရိပက္ကဒိဋ္ဌဓမ္မဝေဒနီယ(ရင့်ကျက်သောဒိဋ္ဌဓမ္မဝေ ဒနီယကံ) မည်၏၊ ၇ ရက်လွန်ပြီးနောက်မှ အကျိုးပေးလျှင် အပရိပက္ကဒိဋ္ဌဓမ္မဝေ ဒနီယကံမည်၏ ဟု ယခုကာလ၌ ပြောဆိုကြ၏၊ဒေဝဒဟသုတ် အဋ္ဌကထာ၌ကား- ၇ ရက်အတွင်း အကျိုးပေးလျှင် ပရိပက္ကဝေဒနီယ ဟုဆို၏။

အကျိုးပေးအရင်းကျပုံ။ ။ဤ ဒိဋ္ဌဓမ္မဝေဒနီယ အမည်ရသော ပဌမဇော စေ တနာသည် ဇော ၇ ကြိမ်တွင် အစဆုံး ဖြစ်ရသည့်အတွက် မိမိရှေ့က အာသေ ဝနသတ္တိဖြင့် ထောက်ပံ့ကူညီချက်ကို မရသောကြောင့် နောတ် ဒုတိယ တတိယ စသော ဇောစေတနာများလောက် အားမကောင်းချေ၊ အားမကောင်းသည့် အ တွက်ကြောင့်ပင် အခြားဇောများကဲ့သို့ ပဋိသန္ဓေကျိုးကိုရွက်ဆောင်၍ ဘဝ တ မျိုးဖြစ်အောင် မထူထောင်နိုင်ဘဲ ယခုဘဝ၌ အဟိတ်ကုသလဝိပါက် အကုသလ ဝိပါက်များနှင့် ကမ္မဇရုပ်တရား, ကံလျှင်အရင်းခံရှိသော ဥတုဇရုပ်တရားဟူသော အဟိတ်အကျိုးများကိုသာ ဖြစ်ထွန်းစေနိုင်သည်။

ဝတ္ထုများ။ ။မဟာဒုက်သည် ကဿပ ဘုရားရှင်အား ဆွမ်းကပ် လှူခြင်း ကြောင့် ချက်ခြင်းပင်စီးပွါးတိုးတက်လျက် သဋ္ဌေးဖြစ်၏ (ဓမ္မပဒပဏ္ဍိတဝဂ်ကိုရှု၊) ပုဏ္ဏမည်သော ဆင်းရဲသား သမီးခင်ပွန်းတို့သည် အရှင် သာရိပုတြာကို ဆွမ်း လှူရခြင်းကြောင့် ချက်ခြင်း ဥစ္စာတိုးလျက် သဋ္ဌေးဖြစ်၏၊ ကာကဝဋိယ ဇနီး မောင်နှံသည် ရှင်မဟာကဿပကို ဆွမ်းလှူရခြင်းကြောင့် ချက်ခြင်း သဋ္ဌေးဖြစ် ၏၊ ထိုသို့ သဋ္ဌေးဖြစ်လျှင် ကောင်းသောအာရုံတွေကိုမြင်ရကြားရမှုကြောင့် အ ဟိတ်ကုသလဝိပါက် စက္ခုဝိညာဉ်စသည်နှင့် ခန္ဓာကိုယ်ဝယ် ကုသိုလ်ကမ္မဇရုပ် များ တိုးပွားခွင့်ရလေသည်၊ သဋ္ဌေးဖြစ်အောင် တိုးပွားသောဥစ္စာများကားကမ္မ ပစ္စယဥတုဇရုပ်များတည်း၊ ဤရုပ်တရားများကိုလည်း အဟေတုက အမည်ရ သောကြောင့် အဟိတ်မျိုးဟုပင် ခေါ်ရမည်၊ နန္ဒမည်သောလုလင်သည် ဥပ္ပလ ဝဏ် ထေရီမကို မတရားပြုကျင့်မှုကြောင့် ချက်ခြင်းမြေမျိုခံရ၏၊ နန္ဒမည်သော နွားသတ် သမားသည် အမြဲနွားသတ်၍ အသက်မွေးနေရာ တနေ့သ၌ ထမင်းပွဲ

တွင် အမဲဟင်းမပါ၍ နွားလျှာကိုလှီးဖြတ်ကင်စားတုန်းမှာပင် လျှာပြတ်ကျလေသည်၊ ဤကဲ့သို့ ဒုက္ခရောက်သည့်အခါ အဟိတ်အကုသလဝိပါက်စက္ခုဝိညာဉ် စသည်နှင့် အကုသိုလ်ကမ္မဇရုပ် ကမ္မပစ္စယဥတုဇရုပ်များထိုက်သည့် အား လျော်စွာ ဖြစ်ခွင့်ရသည်၊ [အားလုံးဝတ္ထုများ ဥပရိပဏ္ဏာသ-ဒေဝဒဟ သုတ္တင်၌ ကထာ၌ လာ၏။]

ဒိဋ္ဌဓမ္မ ကျိုးမကြီးကျယ်။ "ယခုကာလ၌ ချက်ခြင်းသေ‌ဌေးဖြစ်သွားမှု, ချက်ခြင်း မြေမျိုမှု, လျှာပြတ်မှုများကို အင်မတန်ကြီးကျယ်သော အကျိုးအပြစ်များ ဟုမှတ်ထင်ကြလေသည်၊ ချက်ခြင်းသေ‌ဌေးဖြစ်မှုနှင့် ပဋိသန္ဓေသစ်ကို ထူထောင်၍ နတ်ပြည်၌ဖြစ်ရမှု ၂ မျိုးကို စဉ်းစားကြည့်လျှင် အလွန်ကွာခြားကြောင်း ထင်ရှား၏၊ ချက်ခြင်းသေ‌ဌေးဖြစ်မှုကား ဒိဋ္ဌဓမ္မကျိုးတည်း, ပဋိသန္ဓေသစ်ကို ထူထောင်၍နတ်ပြည်၌ ဖြစ်ရမှုကား ဥပပဇ္ဇဝေဒနီယ အပရာပရိယဝေဒနီယ တမျိုးမျိုး၏ အကျိုးတည်း၊ ဤသို့ဖြစ်လျှင် ဓိဋ္ဌဓမ္မဝေဒနီယကံသည် ဥပပဇ္ဇ ဝေဒနီယ စသည် ကဲ့သို့ သဟိတ်ပဋိသန္ဓေကျိုးကိုမပေးနိုင်ဘဲ (နောက်တဆင့် မျိုးစေ့ရဘို့ အသီးမသီးဘဲ, အပွင့်မျှသာ ပွင့်သကဲ့သို့) အဟိတ်ဝိပါက်ဖြစ်သော ပဝတ္တိ ကျိုးမျှကိုသာ ပေးနိုင်လေသည်၊ ဤအဓိပ္ပါယ်ကို ရည်ရွယ်၍ ဋီကာတို့၌ "သာ-ထို ဒိဋ္ဌဓမ္မ ဝေဒနီယကံသည်၊ ဠလဓေဝ- ဤပစ္စုပ္ပန်ဘဝ၌သာလျှင်၊ ပုပ္ဖမတ္တံဝိယ-အပွင့်မျှကိုကဲ့သို့၊ ပဝတ္တိဝိပါကမတ္တံ-ပဝတ္တိကျိုးမျှဖြစ်သော၊ အဟေတုကဖလံ-အဟိတ်အကျိုးကို၊ ဒေတိ-ပေး၏" ဟုမိန့်ဆိုကြလေသည်။

အကူအညီရမှ ဒိဋ္ဌဓမ္မကျိုးပေး။ "ဤ ပဌမ ဇောစေတနာသည် ထို မျှလောက်သောပဝတ္တိ ကျိုးကလေးကိုပင် အကြောင်း အထောက်အပံ့ များစွာစုံညီမှ ပေးနိုင်သည်-ဟုဖွင့်ကြ၏၊ ချဲ့ဦးအံ့-ဤ ပဌမဇောစေတနာသည် အာသေဝနပစ္စည်းကို (ရှေးရှေးဇောမှ ကျေးဇူးပြုမှုကို) မခံရသည့်အတွက် အလွန် အားသေးရကား "ပဋိပက္ခေဟိ အနဘိဘူတတာယ-ဆန့်ကျင်ဘက်တို့ မလွှမ်းမိုးအပ်ပါမှ (ကုသိုလ်ဖြစ်လျှင် ဆန့်ကျင်ဘက်အကုသိုလ်တို့က မလွှမ်းမိုး မနှိပ်စက် မနှောက်ရှက်ပါမှ) ဒိဋ္ဌဓမ္မ ကျိုးကို ပေးနိုင်သည်၊ ပစ္စယဝိသေသေန- အကြောင်း အထောက်ပံ့ ထူးဖြင့်၊ ပဋိလဒ္ဓ ဝိသေသတာယ- ရအပ်သောအကြောင်းထူးလည်းရှိပါမှ (ဂတိ, ကာလ, ဥပဓိ,ပယောဂ-ဟူသော ၄ ချက်က ကုသိုလ်အရာ၌ သမ္ပတ္တိဖြစ်၍, အကုသိုလ်အရာ၌ ဝိပ္ပတ္တိဖြစ်ပါမှ) အထိုက်အလိုက်အားရှိသည်၊ တာဒိသဿ-ထိုပဌမဇောအားရှိလောက်အောင် သဘောရှိသော၊ ပုဗ္ဗာဘိသင်္ခါရဿ-ပုဗ္ဗာဘိသင်္ခါရ၏ ("ဆန္ဒရှိလျှင် သည်အမှုမျိုး ဘာ့ကြောင့်မဖြစ်နိုင်ဘဲ ရှိရအံ့နည်း, ဝီရိယရှိလျှင်, စိတ်ရှိလျှင်, ဉာဏ်ပညာရှိလျှင် သည်အမှုမျိုး ဘာ့ကြောင်မဖြစ်နိုင်ဘဲ ရှိအံ့နည်း" ဤသို့ နောက်နောက်စိတ် ထက်သန်လေအောင် ရှေးအဘို့ကပြုပြင်မှု၏)၊ ဝသေန-

အစွမ်းသတ္တိကြောင့်၊ သာတိသယာ-လွန်ကဲသောသတ္တိလည်း ရှိပါမှ (ထိုပုဗ္ဗာဘိသင်္ခါရအတွက်သတ္တိတိုးတက်လာသည်၊ ထိုကဲ့သို့ သတ္တိတိုးတက်လာမှ)အကျိုးပေးနိုင်သည်"ဟူလို။

သည်သာမကသေး—ဂုဏာဝိသေသယုတ္တေသု-ဂုဏ်အထူးနှင့် ယှဉ်သောဘုရား, ရဟန္တာ,အနာဂါမ်စသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့၌၊ ဉပကာရာ ပကာရဝသပ္ပ ဝတ္တိယာ-ကျေးဇူးပြုခြင်း, ကျေးဇူးမဲ့ကို ပြုခြင်း၏အစွမ်းဖြင့် ဖြစ်ပါမှ(မဟာဒုတ်သည် ကဿပဘုရားရှင်၌ ဆွမ်းလှူသောအားဖြင့် ကျေးဇူးပြုသလို, နန္ဒလုလင်သည် ဉပ္ပလဝဏ်ထေရီမ၌ ကျေးဇူးမဲ့ကိုပြုသလို ဂုဏ်ထူးရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်များ၌ ကောင်းမှုမကောင်းမှုကို ပြုတဲ့စေတနာမျိုးသာ)ဒိဋ္ဌဓမ္မကျိုးကိုပေးသည်၊ [ဤ "ဂုဏာဝိသေသယုတ္တေသု" စသောစကားသည် အမြဲမဟုတ်, နန္ဒန္တွားသတ်သမားသည် ဂုဏ်ထူးမရှိသော နွား၏လျှာကို ဖြတ်မှုကြောင့် ရှေးရှေးက နွားသတ်တဲ့ အကုသိုလ်တွေက ထောက်ပံ့သဖြင့် ဒိဋ္ဌဓမ္မကျိုးကိုခံစားရလေသည်၊] ဤသို့လျှင် ပဌမဇောစေတနာ သည် ပဝတ္တိကျိုးကလေးကိုပင် အကြောင်း အထောက်အပံ့တွေ အတော်စုံညီမှ ပေးနိုင်သည်၊ ဓမ္မပဒ သုခသာမဏေဝတ္ထု၌ ၁-ဝတ္ထုသမ္ပဒါ (အနာဂါမ် သို့မဟုတ် ရဟန္တာဖြစ်၍ အလှူခံပုဂ္ဂိုလ်ဟူသော ဝတ္ထု၏ပြည့်စုံခြင်း)၊ ၂-စေတနာသမ္ပဒါ (အလှူရှင်က စေတနာထက်သန်ခြင်း)၊ ၃-ပစ္စယသမ္ပဒါ (တရားသဖြင့်ရှာဖွေ၍ ရအပ်သော လှူဘွယ်ဝတ္ထုဖြစ်သဖြင့် ပစ္စည်း၏ပြည့်စုံခြင်း)၊ ၄-ဂုဏာတိရေက သမ္ပဒါ (အလှူခံပုဂ္ဂိုလ်က နိရောဓသမာပတ်မှ ထပြီးခါစဖြစ်၍ လွန်ကဲသောဂုဏ်နှင့် ပြည့်စုံခြင်း) ဟုဒိဋ္ဌဓမ္မကျိုး ပေးဘို့ရာ အကြောင်းလေးမျိုး လာသေး၏၊ ထိုအကြောင်းကား ဒါနစေတနာ၏ ဒိဋ္ဌဓမ္မကျိုးပေးရာ၌သာ သက်ဆိုင်၏၊ အခြားကုသိုလ် အကုသိုလ်တို့နှင့်မသက်ဆိုင်။

ဇနက ဉပတ္ထမ္ဘကနှင့် သာမန် ဒိဋ္ဌဓမ္မကျိုး။ ။"ဒိဋ္ဌဓမ္မကျိုးကို ဇနက သတ္တိဖြင့် ပေးရာ၌ ဤပဌမဇောကသာ ပေးနိုင်သည်, ကံတပါးကို ထောက်ပံ့ရာ၌ကားဇော ၇ ကြိမ်လုံးပင် ထောက်ပံ့နိုင်ကြ၏"ဟု ဖွင့်ဆိုကြသည်၊ ထို့ကြောင့် "ကျမ်းဦး အစ၌ ကျမ်းဆရာနှင့် စာချစာသင် ပုဂ္ဂိုလ်များ၏ ပဏာမစေတနာသည် အန္တရာယ်ကို ကာကွယ်နိုင်၏" ဟု ဆိုရာ၌ အချို့ဋီကာများဝယ် "ဇနကသတ္တိဖြင့် ပဌမဇောက ကာကွယ်သည်" ဟုဆို၏၊ အချို့ဋီကာများ၌ "ခန္ဓာအစဉ်ဝယ် အန္တရာယ်မရောက်နိုင်အောင် ရှေးကံ၏ အကျိုးဝိပါက်အစဉ်ကို ဉပတ္ထမ္ဘကသတ္တိဖြင့်ထောက်ပံ့ထားသည်" ဟု ဖွင့်ကြ၏၊ ထို့ပြင်-"ဤဒိဋ္ဌဓမ္မဝေဒနီယကံသည် ပစ္စုပ္ပန်ဘဝ၌ မထင်မရှား မသိမသာ အကျိုးပေးသည်လည်းရှိသေး၏" ဟု ဆိုကြ၏၊ ဉပမာ-ကုသိုလ် ကောင်းမှုပြုသည့်အတွက် ဂုဏ်သတင်းထွက်ခြင်း, ဘုန်းကံကြီးမားခြင်း,

ရောင်းလို့ ဝယ်လို့ကောင်းခြင်း, အကုသိုလ်ပြုသည့်အတွက် မင်းပြစ်မင်းဒဏ် ခံရခြင်း စသည်များကို ဒိဋ္ဌဓမ္မဝေဒနီယကံ၏ အကျိုး-ဟု ပြောဆိုကြ၏၊ ဤအရာမျိုး၌ ပဌမဇော စေတနာ၏ ဒိဋ္ဌဓမ္မကျိုး-ဟုဤ, ရှေးက ကုသိုလ် အကုသိုလ်ကံအကျိုးပေးခွင့်ရအောင် ယခုဘဝ ကုသိုလ် အကုသိုလ်ကံက ဥပတ္ထမ္ဘကသတ္တိဖြင့်ထောက်ပံ့ခြင်း-ဟုဤ, ဘုရားရှင်မှတပါး အခြားပုဂ္ဂိုလ်တို့ ခွဲခြားနိုင်ဘွယ် ခဲယဉ်းပေလိမ့်မည်၊ အဋ္ဌကထာဋီကာကြီးတို့၌ကား အထင်အရှား အကျိုးပေးသော အရာများ၌သာ ဒိဋ္ဌဓမ္မဝေဒနီယကံ-ဟု ဖွင့်ပြကြလေသည်။

ဥပပဇ္ဇဝေဒနီယကံ။ ။ဥပပဇ္ဇ၌ဥပသဒ္ဒါသည်အနီးဟူသောအနက်ကို ဟော၏၊ ပဇ္ဇ၌ပဒဓါတ်တွာပစ္စည်းဟူ။ "ဥပပဇ္ဇ-အနီးဖြစ်သောဒုတိယဘဝသို့ရောက်၍၊ဝေဒနီယံ-ခံစားအပ်သောကံသည်၊ဥပပဇ္ဇဝေဒနီယံ-ဥပပဇ္ဇဝေဒနီယကံမည်၏၊တနည်း "ဗ္ဗဓမောဒတိ ပစ္စ မောဒတိ" စသောပါဠိတော်၌ ပစ္စသဒ္ဒါသည် "အနန္တရဘဝ= အခြားမဲ့ဘဝ" ဟူသောအနက်ကို ဟောသော နိပါတ်ပုဒ်ဖြစ်သကဲ့သို့, ထို့အတူ ဥပပဇ္ဇသဒ္ဒါလည်း အနန္တရဘဝကို ဟောသော နိပါတ်ပုဒ်တည်း-ဟု ကြံသေး၏။ "ဥပပဇ္ဇ-အခြားမဲ့ဘဝ၌၊ ဝေဒနီယံ-ခံစားအပ်သောကံသည်၊ ဥပပဇ္ဇဝေဒနီယံ- ဥပပဇ္ဇဝေဒနီယမည်၏" ဤ ဥပပဇ္ဇ ဝေဒနီယကံဟူသည် သတ္တမဇော စေတနာတည်း၊ ဒါနသီလစသော ကုသိုလ်မှု, ပါဏာတိပါတ စသော အကုသိုလ် မှုများသည် ဤသတ္တမဇော အခိုက်ကျမှ ထမြောက်ကြရ၏။

ရှဲ့ဥုးအံ့—ထိုထိုကုသိုလ်မှု အကုသိုလ်မှုကိုပြုရာ၌ ရှေ့ဇောများဖြင့် အထမမြောက်သေး, ရှေ့ဇောများသည် သတ္တမဇောအားရှိအောင် အထောက် အပံ့တွေသာဖြစ်ကြ၏၊ သတ္တမဇောကျမှသာ ဆိုင်ရာအမှုများ ပြီးစီးနိုင်၏၊ ထိုကြောင့် "အတ္တသာဓိကာ-ကိစ္စကို ပြီးစီးစေနိုင်သော၊ သန္နိဋ္ဌာပက စေတနာဘူတာ-သန္နိဋ္ဌာနကျ ဆုံးဖြတ်ချက်ချကြောင်း စေတနာဖြစ်၍ဖြစ်သော၊ သတ္တမဇဝနစေတနာ-သတ္တမဇောစေတနာသည်၊ ဥပပဇ္ဇဝေဒနီယံနာမ- ဥပပဇ္ဇ ဝေဒနီယကံ မည်၏" ဟု ဋီကာတို့၌ မိန့်ကြပေသည်၊ ဤသို့လျှင် သတ္တမဇောစေတနာသည် ကံကို ထမြောက်မှု၌ အချုပ်အချာဖြစ်၏၊ ပဉ္စာနန္တရိယ နိယတမိစ္ဆာဒိဋ္ဌိကံကြီးတို့သည် ဤသတ္တမဇောစေတနာများပင်တည်း၊ ဤသို့ ကိစ္စကို ပြီးစေနိုင်သော သန္နိဋ္ဌာပက စေတနာဖြစ်သောကြောင့် ဤသတ္တမဇောစေတနာသည် ပဋိသန္ဓေ အကျိုးကို ပေးနိုင်သော စေတနာတို့တွင်ရှေးဦးစွာထွက်၍ အခြားမဲ့ဘဝ၌ ပဋိသန္ဓေကျိုးကိုပေးစွမ်းနိုင်လေသည်။ [မူလဋီကာ၌ တနည်းဖွင့်ပြလျက်ရှိသေး၏။]

ပရမတ္ထဒီပနီ၌ "ဇော ၇ ကြိမ်တို့တွင် ပဌမဇောမှစ၍ စတုတ္ထဇောတိုင်အောင် အစွမ်းကုန်တက်ပြီးနောက် တဖြေးဖြေးလျော့ကျလေရာ သတ္တမဇောမှာ အဆုံးသတ် လျော့ကျခြင်းဖြစ်သည်" ဟူသော အဋ္ဌသာလိနီ လောကုတ္တရ ကုသလပဒ

အဖွင့်ကိုမှီ၍ (ကြာရှည်စွာ မစည်ပင်နိုင်သော ငှက်ပျောပင် သဘော်ပင်တို့သည် ခပ်မြန်မြန် အသီးသီးသကဲ့သို့) သတ္တမဇောသည်လည်း အားသေးလှသည့် အတွက် တာရှည်စွာ အကျိုးမပေး, ဒုတိယ တဘဝမျှသာ အကျိုးပေးနိုင်သော ကြောင့် အမြန်ဆုံးထွက်၍ အကျိုးပေးရသည်-ဟု မိန့်ဆိုလေသည်၊ ထိုစကား၌ ဆိုင်ရာကိစ္စကို ပြီးစီးအောင် ဆောင်ရွက်နိုင်သည့်ပြင် ဂရုကကံကြီးပင် ဖြစ်နိုင်သော သတ္တမဇောကို အကျိုးပေးရာ၌ အားနည်းသည်ဟု ဆိုထားသည်မှာ စဉ်းစား ဘွယ်ရာပေတည်း၊ ထို ဒီပနီကား "အလယ်ဇော ၅ ချက်၏ အကျိုးသည် အကြီး ဆုံး အများဆုံး" ဟုဆိုလို၏၊ မကြီးကြောင်း မများကြောင်းကိုနောက်၌ပြအံ့။

ဋီကာကျော်ဝါဒ။ ။"သာစ ပဋိသန္ဓိံ ဒတွာဝ ပဝတ္တိဝိပါကံ ဒေတိ, ပဋိသန္ဓိ ယာ ပန အဒိန္နာယ ပဝတ္တိပါကံ ဒေတီတိ နတ္ထိ,စုတိအနန္တရံ ဟိ ဥပပဇ္ဇ ဝေဒနီ ယဿ ဩကာသော" ဟု ဋီကာကျော်ဆို၏၊ သတ္တမဇောစေတနာသည် ဒုတိယ ဘဝ၌ ပဋိသန္ဓေကျိုးပေးရမှသာ ပဝတ္တိကျိုးကိုပေးနိုင်သည်, ပဋိသန္ဓေကျိုး မ ပေးဘဲ ပဝတ္တိကျိုးသက်သက်ကို မပေးနိုင်၊ ဘာ့ကြောင့်နည်း....ပစ္စုပ္ပန် စုတိ၏ အခြားမဲ့(ပဋိသန္ဓေ) အခါသည် သတ္တမဇောစေတနာ၏ အကျိုးပေးရာ အခွင့် အခါ ဖြစ်သောကြောင့်တည်းတဲ့၊ "ထို ပဋိသန္ဓေခဏတုန်းကမှ အခွင့် မရလိုက် လျှင် ပဝတ္တိကျိုးကို ပေးခွင့်မရတော့ပြီ" ဟုဆိုလိုသတတ်၊ ထိုစကားသည် မသင့်၊ ဘာ့ကြောင့်နည်း....ဒုတိယဘဝ၌ ပဋိသန္ဓေကျိုးကို မပေးလိုက်ရဘဲလျက် ပဝတ္တိ ကျိုးသက်သက် ပေးရသော ဝတ္ထုပေါင်းများစွာ ရှိသောကြောင့်တည်း၊ ဘူရိဒတ် ဇာတ်တော်လာ အလောင်းတော်သည် နဂါးစည်းစိမ်ကို တောင်းတ၍ ကောင်းမှု ပြု၏၊ စုတိ၏ အခြားမဲ့၌ အကုသိုလ်ကံကြောင့် အဟိတ်နဂါး ပဋိသန္ဓေ နေရ သည်၊ (ဤ၌ ကုသိုလ်ကောင်းမှုများ ပဋိသန္ဓေကျိုးကို မပေးလိုက်ရ၊) ပဝတ္တိအခါ ၌ကား ပြုခဲ့သောကောင်းမှုများအတွက် ကြီးကျယ်သောနဂါးစည်းစိမ်ကို ခံစားရ လေသည်။

ထို့ပြင်—ထို ဋီကာကျော်၌ပင် "ပဋိသန္ဓိယာ ပန ဒိန္နာယ ဇာတိသတေပိ ပဝတ္တိဝိပါကံ ဒေတိ"ဟု အာစရိယဝါဒကို ပြပြန်၏၊ "သတ္တမဇောစေတနာသည် စုတိ၏အခြားမဲ့၌ ပဋိသန္ဓေကျိုးကို ပေးနိုင်လျှင် ဘဝပေါင်း အရာ ဆက်လက်၍ ပဝတ္တိကျိုးကိုပေးနိုင်ပြန်သတဲ့၊" ထို အာစရိယဝါဒလည်း မသင့်၊ ဘာ့ကြောင့် နည်း....ဘဝအရာ မဆိုထားဘိ, တတိယဘဝရောက်လျှင်ပင် အပရာပရိယ ဝေ ဒနီယကံ၏ နယ်ပယ်ဖြစ်၍ ဥပပဇ္ဇနှင့် အပရာပရိယတို့ ရောယှက်ဘွယ် ရှိသော ကြောင့်တည်း၊ "တတိယဘဝမှစ၍ နောက်နောက်ဘဝအတွက် ဥပပဇ္ဇဝေဒနီယ ကံနှင့် မဆိုင်, အခွင့်သာလျှင် အပရာပရိယဝေဒနီယကံကအကျိုးပေးသည်"ဟူလို၊

အင်္ဂုတ္တိုရ် အဋ္ဌကထာ၌လည်း "ဤဒိဋ္ဌဓမ္မဝေဒနီယ စသောကံ ၃ ပါးတို့၌သာန ပြောင်းရွှေ့ခြင်း မရှိကြ, မိမိဆိုင်ရာ နယ်၌သာနှ၌သာ တည်ကြသည်" ဟုမိန့်ဆို လေသည်။

[တိကင်္ဂုတ္တရ] ဒိဋ္ဌဓမ္မဝေဒနီယံ ဥပပဇ္ဇဝေဒနီယံ အပရာပရိယဝေဒနီယန္တိ တေသံ သက်မန် နတ္ထိ ယထာ၌ာနေယေဝ တိဋ္ဌန္တိ။

အပရာပရိယဝေဒနီယကံ။ ။"အပရောစ အပရောစ အပရာပရော, အပရာပရော ယေဝ အပရာပရိယံ" အပရောစ-တပါးတခြားသော ဘဝလည်း၊ အပရောစ-တပါး တခြားသောဘဝလည်း၊ အပရာပရော-တပါးတခြား တပါးတခြားသောဘဝ၊ ဝါ-ဘဝ အဆက်ဆက်၊ [ဤ အပရာပရောကား အပရအပရ ဟူသော ဝိစ္ဆာပုဒ်ကို သမာသ်လုပ်ထားသဖြင့် သဒ္ဒါနည်းမကျ, သဒ္ဒါကျမ်းတို့၌ ဝိစ္ဆာပုဒ်ကိုသမာသ်မလုပ်လိုကြ၊] အပရာပရောယေဝ-အဆက်ဆက်သောဘဝသည်ပင်၊ အပရာပရိယံ-(ဣယ ပစ္စည်းအတွက် အနက်သီးခြားမထွက်သောကြောင့်) အပရာပရိယမည်၏၊ "အပရာပရိယေ-အဆက်ဆက်သောဘဝ၌၊ ဝေဒနီယံ-ခံစားအပ်သောကံသည်၊ အပရာပရိယဝေဒနီယံ-အပရာပရိယဝေဒနီယကံမည်၏၊ "....ဤကား ယခုသင်္ဂြိုဟ်ပါဠ်၌ရှိအတိုင်း ဋီကာကျော် မဏိမဉ္ဇူသာတို့ ဖွင့်ပြသောနည်းတည်း၊ ဤနည်း၌သဒ္ဒါသွား မကောင်းသည့်ပြင် "အပရေဝါ ပရိယာယေ,အပရေ အပရေဝါ ပရိယာယေ" ဟူသော ပါဠိတော်များနှင့် တိုက်ရိုက်မညီညွတ်သောကြောင့် "အပရပရိယာယ ဝေဒနီယံ"ဟုပါဌ်တမျိုးပြင်ကြ၏၊ "ပရိယာယတိ ပုနပ္ပုနံ အာဂစ္ဆတိ- အထပ် ထပ်လာတတ်၏၊ ဝါ- လည်တတ်၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ ပရိယာယော-ပရိယာယ မည်၏" ဟူသည့်အတိုင်း အထပ်ထပ်(အဆက်ဆက်) ဖြစ်သော ဘဝကို ပရိယာယဟု ခေါ်သည်၊ "အပရောစ သော ပရိယာယောစာတိ အပရပရိယာယော" အပရောစ- တပါးတခြားလည်းဟုတ်၏၊ သော-ထိုတပါးတခြားဟူသည်၊ ပရိယာယောစ- အဆက်ဆက်လည်တတ်သော ဘဝလည်းဟုတ်၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ အပရပရိယာယော-အပရပရိယာယ မည်၏။

အပရ၏ အပါဒါန်။ ။ဋီကာကျော်၌ အပရ၏ အပါဒါန်ကို "ဒိဋ္ဌဓမ္မတော" ဟု ပစ္စုပ္ပန်ဘဝကိုသာ ပြထား၏၊ ပစ္စုပ္ပန်ဘဝမှတပါး တခြားသော ဘဝအဆက်ဆက်ကို အပရာပရိယ- ဟုဆိုလိုသတဲ့၊ သဒ္ဒ ထုံးစံမှာ အတူတကွဆိုရာ၌ ဆိုခဲ့ပြီး အားလုံးကို အပါဒါန်ခံရသည်၊ ဥပမာ—"သေသာ ဗျဉ္ဇနာ"သုတ်၌ ဆိုခဲ့ပြီးသော သရရှစ်လုံးကိုပင် သေသ၏ အပါဒါန်ခံသကဲ့သို့တည်း၊ ထို့ကြောင့် ဤဋီကာကျော်စကားသည် သဒ္ဒထုံးစံ မကျချေ၊ ထို့ပြင်"ဒိဋ္ဌဓမ္မတော"ဟူသော အပါဒါန်ကို အမှန်ယူလိုက်သော် "အပရာပရိယဝေဒနီယကံသည် ပစ္စုပ္ပန်ဘဝမှ တခြားသော ဒုတိယဘဝ၌ပင် အကျိုးပေးရာသောကြောင့်ရှင်း, ဒုတိယဘဝ၌ အ

ကျိုးပေးလျှင် ဥပပဇ္ဇဝေဒနီယကံနှင့် ရောထွေးနေသည်အတွက် ပြခဲ့သောအင်္ဂုတ္တိုရ်ဋ္ဌကထာနှင့် ဆန့်ကျင်ရာသောကြောင့်ဗုင်း, ထို'ဒိဋ္ဌဓမ္မတော' ဟူသောအပါဒါန်သည် အမှန်မဟုတ်နိုင်ချေ၊' ထို့ကြောင့် အင်္ဂုတ္တိုရ်ဋီကာ စသည်တို့၌ လာသည့်အတိုင်း "ဒိဋ္ဌဓမ္မာနာဂတာ. နန္တရဘဝတော"ဟု အပါဒါန်ခံ၍"ပစ္စုပ္ပန်ဘဝ, လာလတံ့သော အခြားမဲ့ ဒုတိယဘဝမှ တခြားသော ဘဝအဆက်ဆက်ကို (တတိယဘဝမှစ၍ နိဗ္ဗာန်ရသည့်တိုင်အောင်သောဘဝကို) အပရာပရိယ ခေါ်သည်" ဟု မှတ်။

ပဋိသန္ဓေကျိုးပေးရာ၌ စေတနာယူပုံ။ ။အပရာပရိယဝေဒနီယကံ ဟူသည် တဝီထိ၌ပါသော ဇော ၇ ကြိမ်တွင် အလယ်ဇော ၅ ချက်စေတနာတည်း၊ "ကော ယ စေတနာယ ကမ္မေ အာယူဟိတေ ကော ပဋိသန္ဓိ ဟောတိ" ဟူသော အဋ္ဌသာလိနီ (ဝိပါကုဒ္ဓါရ) အဖွင့်၌ "စေတနာတခုဖြင့် ကံကို အားထုတ် အပ်လျှင် တခုသောပဋိသန္ဓေဖြစ်၏၊ (စေတနာတခုလျှင် ပဋိသန္ဓေကျိုးတမျိုးပေး၏)"ဟု အဓိပ္ပါယ်ယူ၍ အပရာပရိယဝေဒနီယကံသည် (ဇောစေတနာ ၅ ချက် ရှိသည့်အတွက်) ပဋိသန္ဓေကျိုး ၅ မျိုးကိုပေး၏၊ (၅ ဘဝပဋိသန္ဓေရ၏) ဟု ပြောစမှတ် ပြုကြသည်၊ ဤကျမ်း၌ကား ထို အဋ္ဌသာလိနီ စကားကိုပင် ထောက်၍ အပရာပရိယဝေဒနီယကံသည် စေတနာ ၅ တန်လုံးမှပဋိသန္ဓေကျိုးတမျိုးသာပေးခွင့်ရှိသည်-ဟု ယူလိုပေသည်။

ထင်ရှားစေအံ့—"ကောယ စေတနာယ ကမ္မေ အာယူဟိတေ" ပါဌ်၌ စေတနာဟူသည် ဇောနှင့်ယှဉ်သော စေတနာ စေတသိက်တည်း, ကံကားကိုယ် နှုတ်စိတ် တို့၏ အမူအရာတည်း၊ ထိုကံကို ဇောစေတနာ တခုထည်းဖြင့် ထမြောက်အောင် အားမထုတ်နိုင်၊ဝီထိတခုတွင် ပါဝင်သော ဇော ၇ ကြိမ်ဖြင့် အားထုတ်မှ ကံတခု ထမြောက်နိုင်သည်၊ ထိုဇော စေတနာ ၇ ကြိမ် လုံးကိုပင် သဘောတူသောကြောင့် စေတနာတခုဟု ဆိုထားသည်၊ ထို့ကြောင့်"သတ္တမဇောအတွက် ပဋိသန္ဓေ တကျိုး, အလယ်ဇော ၅ ချက်အတွက် ပဋိသန္ဓေ ၅ ကျိုး"ဟူသော စကားသည် လားလားမှမသင့်၊ တဝီထိပါ ဇောစေတနာ အားလုံးအတွက်မှ ပဋိသန္ဓေကျိုးတချက်သာ ရနိုင်သည်၊ သို့ဖြစ်၍ ဥပပဇ္ဇဝေဒနီယကံ (သတ္တမဇော စေတနာသည်) ဒုတိယဘဝ၌ ပဋိသန္ဓေကျိုးပေးခဲ့လျှင် အလယ်ဇော ၅ ချက်က နောက်ထပ် ပဋိသန္ဓေကျိုးမပေးနိုင်, ပဝတ္တိကျိုးကိုသာ ဆိုင်ရာဘဝ၌ ပေးခွင့်ရှိတော့သည်၊ သတ္တမဇော ပေးပြီးနောက် အလယ်ဇော ၅ ချက်က ထပ်၍ ပဋိသန္ဓေကျိုးပေးဦးမည်ဆိုလျှင် "အာနန္တရိယ နိယတမိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ သတ္တမဇောတို့ အတွက် အဝီစိ၌ ဖြစ်ပြီးနောက် အလယ်ဇောများအတွက်အဝီစိ၌ပင်ထပ်၍ ဖြစ်ရလိမ့်ဦးမည်၊" ထိုကဲ့သို့လည်း ဖြစ်ရိုးမဟုတ်၊ "နာနာစေတနာဟိ ကမ္မေ အာယူဟိတေ

နာနာ ဟောတိ ပဋိသန္ဓိ'' ဟူသော အဋ္ဌသာလိနီလည်း နာနာ စေတနာအရ တဝီထိ၌ပါသော ဇောစေတနာ ၇ ကြိမ်ကို ဆိုလိုရင်းမဟုတ်, ပုဗ္ဗစေတနာ မုဉ္စစေတနာ အပရစေတနာ အမျိုးမျိုးကို ဆိုလိုရင်းဖြစ်သည်၊ ထိုစေတနာ အမျိုးမျိုးဖြင့် ကံကိုအားထုတ်လျှင် ပုဗ္ဗ အပရ စေတနာတို့အတွက်ကြောင့် ပဋိသန္ဓေကျိုးများစွာ ဖြစ်နိုင်သည်-ဟူလို။

ထောက်ထားချက်။ ။ဤအဆုံးအဖြတ်နှင့် စပ်လျက် ထောက်ထား ချက်များမှာ လက္ခဏာသံယုတ်, စတုတ္ထပါရာဇိက ပါဠိတော် အဋ္ဌကထာနှင့် ဝိမတိဝိနောဒနီဋီကာတို့တည်း၊ ညွှန်ပြပေအံ့-နွားသတ်သမား တယောက်သည် နွားသတ်မှုကံကြောင့် နှစ်ပေါင်းများစွာ ငရဲ၌ကျက်ရ၏, ထို နွားသတ်မှုကံ အကြွင်းအကျန်ကြောင့် ဂိဇ္ဈကုဋ်တောင်မှာ အရိုးစုပြိတ္တာ ဖြစ်လာသည်၊ ဤဝတ္ထု၌ အချို့ဆရာတို့အယူအတိုင်းဆိုလျှင် နွားသတ်မှု ပါဏာတိပါတကံကို ထမြောက်အောင် ပြုလုပ်သော ဝီထိ၌ ပါဝင်သော ဇောစေတနာ ၇ ကြိမ်တွင် သတ္တမဇောဟူသော ဥပပဇ္ဇဝေဒနီယကံကြောင့် ငရဲကျ၍ ထိုဝီထိ၌ပါသော အလယ်ဇော ၅ ချက်တွင် တချက်ချက် အပရာပရိယဝေဒနီယကံကြောင့် ပြိတ္တာဖြစ်ရသည်ဟု မှတ်ယူဘွယ်ရှိ၏၊ သို့သော် ထိုအတိုင်းမဟုတ်, နွားသတ်မှုပြုစဉ်တုန်းက ပါဏာတိပါတကံ တကြိမ်ထမြောက်ဘို့ရာ ပုဗ္ဗစေတနာ မုဉ္စစေတနာ အပရစေတနာများ ဖြစ်၏၊ မုဉ္စစေတနာမှာ ကံထမြောက်သည့် တဝီထိ၌ပါသော ဇောစေတနာတို့တည်း၊ ကံအထမမြောက်ခင် ရှေ့အဘို့က ဝီထိပေါင်းများစွာ၌ ပါရှိသော စေတနာများကို ပုဗ္ဗစေတနာဟုဧင်း, နောက်အဘို့၌ စေတနာများစွာကို အပရစေတနာဟုဧင်း ခေါ်၏၊ ထိုတွင် မုဉ္စစေတနာ၌ ပါဝင်သော သတ္တမဇောကြောင့် ငရဲ၌ ပဋိသန္ဓေ နေရပြီးနောက် ပုဗ္ဗစေတနာ အပရစေတနာတို့တွင် ဝီထိတခုခု၌ ပါသော အလယ်ဇောစေတနာကြောင့် ပြိတ္တာ ဖြစ်လာရသည်-ဟု ဖွင့်ပြီ၊ [အလယ်ဇောစေတနာ ၅ ချက်တို့ ပဋိသန္ဓေတကြိမ်ပေးရာ၌ ''မည်သည့်ဇောက ပေးသနည်း, ဒုတိယ ဇောကပေးသလော, ဆဋ္ဌဇောကပေးသလော'' ဟု မစောကြောထိုက်၊ သင့်ရာတချက်ချက်အတွက် ပဋိသန္ဓေတကျိုးသာထွက်သည်-ဟုမှတ်။]

[ဝိမတိဋီကာ] တေန ဂေါဃာတကကမ္မက္ခဏေ ပုဗ္ဗစေတနာ အပရစေတနာ သန္နိဋ္ဌာပက (မုဉ္စ) စေတနာတိ ကေသုံ့ပိ ပါဏာတိပါတေ ဗဟူ စေတနာ ဟောန္တိ, နာနာပါဏာတိပါတေသု ဝတ္တဗ္ဗမေဝ နတ္ထိ၊ တတ္ထ (ထို ပုဗ္ဗ မုဉ္စ အပရစေတနာတို့တွင်) ကောယ စေတနာယ နရကေ ပစိတ္တွာ တဒညစေတနာသု ကောယ အပရာပရိယစေတနာယ ဣမသ္မိံ ပေတတ္တဘာဝေ နိဗ္ဗတ္တောတိ ဒဿေတိ။

အပရာပရိယ သတ္တိ ကုန်ချိန်။ ။"အပရာပရိယဝေဒနီယကံသည် တတိယ ဘဝ မှစ၍ နိဗ္ဗာန်ရသည့် ဘဝတိုင်အောင် ပဝတ္တိကျိုးကို ပေးနိုင်သည်" ဟူသောစကား အရ "မည်သည့် အပရာပရိယစေတနာ မဆို အကြိမ်များစွာ ထပ်ကာထပ်ကာ အကျိုးပေးနိုင်သည်" ဟု မှတ်ယူကြ၏၊ ထိုကဲ့သို့ မမှတ်ယူထိုက်၊ မိမိ သတ္တိရှိသမျှ အကျိုးပေးပြီးဖြစ်လျှင် နိဗ္ဗာန်မရခင်လည်း ထို စေတနာများ၏ အစွမ်းသတ္တိ ကုန် ဆုံးကြရသည်သာ၊ အကျိုးမပေးရသေးလျှင်သာ နောက်ဆုံးဘဝတိုင်အောင် သတ္တိ ပါနိုင်သည် ဟု ဆိုလိုသည်၊ များစွာသော ဇာတ်နိပါတ်တို့၌ သတ္တဝါ တကောင်ကို သတ်မိ၍ ငရဲ၌ကျက်ရပြီးနောက် ထိုသတ္တဝါ၏ အမွေးအရေအတွက်နှင့် အညီအမျှ (ပုဗ္ဗ အပရ စေတနာများစွာအတွက်) အသတ်ခံ၍ချည်းသေရကြောင်း, နောက် ဆုံး အရေအတွက် စေ့မည့်ဘဝ၌ အသတ်ခံရသော်လည်း ဝဋ်ကျွတ်တော့မည် ဖြစ်၍ ဝမ်းမြောက်ကြောင်းကိုပြသော ဝတ္ထုတွေများစွာရှိလေသည်၊ နိမိ ဇာတ ကဋ္ဌကထာ၌လည်း "အပရာပရိယဝေဒနီယံ ပန ဝိပါကံ အဒတွာ န နဿတိ= အပရာပရိယကံသည် အကျိုးမပေးရလျှင် မပျက်စီး" ဟု တိုက်ရိုက်ပြသဖြင့် "အ ကျိုးပေးပြီးသည့်အခါ ပျက်စီးပျောက်ကွယ်သည်" ဟု အဓိပ္ပါယ်ပြလျက် ရှိသည်။

အဟောသိကံ။ ။ဤအဟောသိကံ ဟူသော နာမည်သည် "အဟောသိ ကမ္မံ- နာဟောသိ ကမ္မဝိပါကော, အဟောသိကမ္မံ-နတ္ထိ ကမ္မဝိပါကော အဟောသိကမ္မံ န ဘဝိဿတိ ကမ္မဝိပါကော" စသော ပဋိသမ္ဘိဒါမဂ် ပါဠိတော်ကိုမှီ၍ အဋ္ဌကထာ တို့ သုံးစွဲအပ်သော နာမည်တည်း၊ "အဟောသိစ တံ ကမ္မဉ္စာတိ အဟောသိကမ္မံ" ဟု ဝိဂ္ဂြိုဟ်ပြု၊ အဟောသိစ- အဟောသိမည်သည်လည်း ဟုတ်၏၊ တံ-ထို အဟော သိ ဟူသည်၊ ကမ္မဉ္စ-ကံလည်း ဟုတ်၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ အဟောသိကမ္မံ- အဟောသိ ကံ မည်၏၊ ဤအဟောသိကံသည် လုံးလုံး အကျိုးမပေး၊ ထို့ကြောင့် ယခင် ပါဠိ တော်၌ "ကမ္မံ-ကံသည်သာ၊ အဟောသိ-ဖြစ်ပြီ၊ ကမ္မဝိပါကော-ကံ၏အကျိုးသည်၊ နာဟောသိ- ဖြစ်ပြီးမဟုတ်၊ ပေ၊ နတ္ထိ- ဖြစ်ဆဲမဟုတ်၊ ပေ၊ နဘဝိဿတိ-ဖြစ် လတံ့မဟုတ်" ဟု ဆိုလိုသည်၊ "ကံတရားကတော့ ဖြစ်ပါရဲ့, ထိုကံတရား၏ အကျိုး မှာ ဖြစ်ပြီး ဖြစ်ဆဲ ဖြစ်လတံ့မဟုတ်, ဘယ်တော့မှ မဖြစ်တော့ဘူး" ဟူလို။

[ဥဒါဟရဏ်ဘင်း၌] ဒိဋ္ဌဓမ္မဝေဒနီယာဒီသု ပန ဗဟူသုပိ အာယူဟိတေသု ကော် ဒိဋ္ဌဓမ္မဝေဒနီယံ ဝိပါကံ ဒေတိ, သေသာနိ အဝိပါကာနိ၊ ဧကေန အာနန္တရိယေန နိရယေ ဥပပဇ္ဇတိ,သေသာနိ အဝိပါ ကာနိ၊အဋ္ဌသု,သမာပတ္တီသု ဧကာယ ဗြဟ္မလောကေ နိဗ္ဗတ္တတိ, သေသာ အဝိပါကာ၊ ဣဒံ သန္ဓာယ နာဟောသိ ကမ္မဝိပါ ကောတိ ဝုတ္တံ။

ပစ္စုပ္ပန်ဘဝ၌ ဒိဋ္ဌဓမ္မကျိုး ပေးနိုင်လောက်သော ကံအများကို အားထုတ်ထား လျှင် ကံတခုက အကျိုးပေး၏,ကြွင်းသောကံများ ဒိဋ္ဌဓမ္မကျိုး မပေးဘဲ အဟောသိ ကံ ဖြစ်၏၊ ဥပပဇ္ဇဝေဒနီယကံအများ အားထုတ်ထားရာ၌ တခုခုက ပဋိသန္ဓေကျိုး ပေးလျှင် အခြားကံများက ပဋိသန္ဓေကျိုး မပေးနိုင် (ပဝတ္တိကျိုးကိုကား ပေးနိုင် သေး၏၊)ပဝတ္တိကျိုးကိုမျှ မပေးရလျှင် အဟောသိကံ ဖြစ်၏၊အာနန္တရိယကံ ၅ ပါး လုံး အားထုတ်ထားရာ၌ သတ္တိအထက်ဆုံး သံဃဘေဒက ကံက အခြားမဲ့ ဘဝ၌ ပဋိသန္ဓေကျိုးပေး၏, ကြွင်းကံများကား အဟောသိကံတည်း၊ဈာန်သမာပတ်၈ပါး လုံးကို ရရာ၌ တပါးသာ ပဋိသန္ဓေကျိုးပေး၏, ကြွင်း သမာပတ်များ အဟောသိကံ ဖြစ်ကြရသည်၊ ဤကဲ့သို့ အဟောသိကံ ဖြစ်ရသော ကံတွေ အတော် များစွာ ရှိ၏၊ ကမ္မပထ မမြောက်သော သာမညဇောစေတနာ (စားရင်း သောက်ရင်း သွားရင်း လာရင်းဖြစ်သော ကုသိုလ် အကုသိုလ် စေတနာတွေ) အတော် များစွာရှိ၏၊ ထို စေတနာတွေသည် ပဝတ္တိကျိုးမျှကို ပေးနိုင် ထောက်ပံ့ နိုင်သည်- ဟု ဆိုရသော် လည်း သန္တာန်အစဉ်မှာ သတ္တိအရာ မထင်ရှားရစ်ဘဲ ပြီးပြီး ပျောက်ပျောက် အဟောသိကံလောက် ဖြစ်သော ဇောတွေကသာ များဘွယ် ရှိလေသည်။

> တထာ အကုသလံ ကာမာဝစရကုသလံ ရူပါဝစရ ကုသလံ အရူပါ ဝစရ ကုသလဉ္စေတိ ပါကဋ္ဌာနဝသေန ၊ပေ ၊ ပါကာတိပါတော အဒိန္နာ ဒါနံ ကာမေသုမိစ္ဆာစာရောစေတိ ကာယဝိညတ္တိ သင်္ခါတေ ကာယဒွါရေ ဗာဟုလ္လဝုတ္တိတော ကာယကမ္မံနာမ။

ကာယကံ ၃ ပါး။ ။ကံ၏ ဖြစ်ကြောင်းကို ကမ္မဒွါရ ဟု ခေါ်၏၊ အကုသိုလ်ကံ သည် ကမ္မဒွါရနှင့်စပ်၍ ကာယကံ ဝစီကံ မနောကံဟု၃မျိုးရှိ၏၊ ထိုတွင် ပါဏာတိ ပါတ အဒိန္နာဒါန ကာမေသုမိစ္ဆာစာရ ၃ ပါးကို ကာယကံ ၃ပါးဟု ခေါ်သည်။

ပါဏာတိပါတ–[ပါဏ+အတိပါတ] လူတို့ ပြောဆိုရိုး အားဖြင့် သတ္တာကို "ပါဏ"ဟုခေါ်၏၊ ပရမတ္ထ သဘော အားဖြင့်ကား ပါဏ-ဟူသည် ရုပ်ဇီဝိတ နာမ်ဇီဝိတတည်း၊ အတိပါတ၌ အတိသဒ္ဒါသည် "သီဃတ္ထ=လျင်မြန်စွာဟူသော အနက်" တနည်း-"အတိက္ကမနတ္ထ=လွှမ်းမိုးနှိပ်စက်၍ ဟူသောအနက်" ဤ ၂ ချက်ကို ဟော၏။ ပါတသဒ္ဒါကား" ကျစေခြင်း=ချခြင်း" ဟူသော အနက်ကို ဟောသည်၊ လျင်မြန်စွာချခြင်း ဟူသည် ဖြေးဖြေးနှေးနှေး အချိန်ကျမှ သေရမည် ကို အချိန်ကျအောင် မနေစေဘဲ, အလျင်အမြန် သေအောင် သတ်ခြင်းတည်း၊ လွှမ်းမိုး၍ ကျစေခြင်းဟူသည် တစုံတခုသော လက်နက်ဖြင့် လွှမ်းမိုး နှိပ်စက်၍ သတ်ခြင်းတည်း၊ " ပါဏဿ အတိပါတော ပါဏာတိပါတော " ပါဏဿ- သတ္တာကို၊တနည်း-ဇီဝိတိန္ဒြေကို၊အတိပါတော-လျင်စွာကျစေခြင်း အမှုအရာသည်၊ ဝါ-လျင်စွာ ကျစေကြောင်း, လက်နက်ဖြင့် လွှမ်းမိုး နှိပ်စက်၍ ကျစေကြောင်း

စေတနာသည်၊ ပါဏာတိပါတော - ပါဏာတိပါတ မည်၏၊ ဤစကားစဉ် အရ သူတပါးကို ကိုယ်တိုင် သတ်ဖြတ်မှု ဟူသော ကာယပယောဂ "သတ်လိုက်" စသည်ဖြင့် စေခိုင်းမှု ဟူသော ဝစီပယောဂကို ဖြစ်စေတတ်သော ဝဓက စေတနာ သည် (သတ်ကြောင်းစေတနာသည်) ပါဏာတိပါတ မည်၏ ဟု မှတ်။

အင်္ဂါပယောဂ။ ။ဤအကုသိုလ်ကံတို့သည် ကမ္မပထ မြောက်သောအရာလည်း ရှိ၏, ကမ္မပထ မမြောက်သောအရာလည်းရှိ၏၊ [ကမ္မ=ကံ+ပထ=လမ်းကြောင်း၊ "အပါယ်ရောက်ဘို့ရန် လမ်းကြောင်းဖြစ်သောကံ" ဟူလို။] ကမ္မပထမြောက်လျှင် အပါယ်ဘုံ၌ ပဋိသန္ဓေကျိုးကို ပေးနိုင်သော ဇနကသတ္တိ ကေန်ရှိ၏၊ ကမ္မပထ မမြောက်လျှင်ကား ပဋိသန္ဓေကျိုးကို ပေးနိုင်-မပေးနိုင် ကိန်းသေ မဟုတ်, တချို့ ပေးနိုင်၏, တချို့မပေးနိုင်၊ ကမ္မပထ မြောက်-မမြောက်ကို ဆုံးဖြတ်ဘို့ရာမှာ ဆိုင်ရာ အင်္ဂါ (လက္ခဏာ)စုံ-မစုံကို ကြည့်ရမည်၊ ဆိုင်ရာအင်္ဂါစုံလျှင် ကမ္မပထမြောက်၏၊ အင်္ဂါမစုံလျှင် ကမ္မပထ မမြောက်, ကာယဒုစရိုက် ဝစီဒုစရိုက် မနောဒုစရိုက်သာ ဖြစ်သည်၊ ထို့ကြောင့် အင်္ဂါနှင့်၊လုလ္လပယောဂကို ထည့်သွင်း ဖွင့်ပြပေအံ့။

ပါဏော စ ပါဏသညိတာ, ဃာတစိတ္တဉ္စ ပက္ကမော၊
တေနေဝ မရဏဉ္စာတိ, ပဉ္စိမေ ဝဓဟေတုယော။

ပါဏော စ-သတ္တာငင်း၊ ပါဏသညိတာ-သတ္တာ ဟု အမှတ်ရှိသူ၏ အဖြစ်ငင်း၊ ဃာတစိတ္တဉ္စ- သတ်ကြောင်းစိတ်ငင်း၊ ဥပက္ကမော-လုံ့လပြုခြင်းငင်း၊ တေနေဝ- ထိုလုလ္လကြောင့်ပင်၊ မရဏဉ္စ -သေခြင်းငင်း၊ ဣတိ ဣမေပဉ္စ - ဤငါးပါးတို့သည်၊ ဝဓဟေတုယော-ပါဏာတိပါတ၏ အကြောင်းအင်္ဂါတို့တည်း။

၁-သတ္တာလည်း ဖြစ်စေ, ၂-သတ္တာမှန်း သိသည်လည်း ဖြစ်စေ, ၃-သတ်လိုသော စိတ်စေတနာလည်း ရှိစေ, ၄ သတ်ဖြတ်မှု လုံ့လ တခုခုကိုလည်း ပြုစေ, ၅-ထို လုံ့လကြောင့်ပင် သေသည် ဖြစ်စေ, ဤအင်္ဂါ ၅-ပါးစုံလျှင် ပါဏာတိပါတ ကမ္မပထ မြောက်၏၊ ရှေးအင်္ဂါ ၄ ပါးနှင့် ပြည့်စုံသော်လည်း မသေလျှင် (နောက်ဆုံး အင်္ဂါ ချို့တဲ့လျှင်) ပါဏာတိပါတ ကမ္မပထမမြောက်၊ အပြစ် အကြီး အငယ်မှာ သတ္တာ အကြီး အငယ် လိုက်၍ငင်း, သတ္တာ၏ အကျင့်သိက္ခာ လိုက်၍ငင်း ဖြစ်၏၊ " သတ္တာက အကောင် အထည် ကြီးလျှင် ထိုသတ္တာ၏ ဇီဝိတကလာပ်များစွာကို ဖျက်ဆီးရာ ကျသောကြောင့် အပြစ်ကြီး၏၊ သီလ သိက္ခာ ရှိသူကို သတ်လျှင်လည်း ထိုသူ၏သီလဂုဏ်ကြောင့် အပြစ်ကြီး၏၊မိဘရဟန္တာကိုသတ်မိလျှင် အာနန္တရိယကံ ပင်ထိုက်၏၊ အကောင်အထည် ဂုဏ်သိက္ခာ တူနေလျှင် သတ်တဲ့အခါ၌ ပယောဂ စိုက်မှု အားကြီးသောကံက အပြစ်ကြီးသည်၊" ပယောဂေါ်အရ ပယောဂတို့ကား

သာဟတ္ထိကော အာဏတ္တိကော, နိဿဂ္ဂိယောစ ထာဝရော၊
ဝိဇ္ဇာမယော ဣဒ္ဓိမယော, ပယောဂါ ဆယိမေ မတာ။

သာဟတ္ထိကော - သာဟတ္ထိက ပယောဂရင်း၊ အာဏတ္တိကော-အာဏတ္တိက ပယောဂရင်း၊ နိဿဂ္ဂိယောစ-နိဿဂ္ဂိယပယောဂရင်း၊ထာဝရော-ထာဝရပယော ဂရင်း၊ ဝိဇ္ဇာမယော-ဝိဇ္ဇာမယပယောဂရင်း။ ဣဒ္ဓိမယော-ဣဒ္ဓိမယပယောဂရင်း၊ ဣမေဆ-ဤ ၆ ပါးတို့ကို၊ ပယောဂါ-လုံ့လတို့ဟူ၍၊ မတာ-သိအပ်ကုန်၏။

သာဟတ္ထိက—ဒါးဖြင့်ခုတ် ဒုတ်ဖြင့်ရိုက် စသည်ဖြင့် ကိုယ်ထိ လက်ရောက် သတ်ပုတ်မှုသည် သာဟတ္ထိက ပယောဂမည်၏၊ [သဿ-မိမိ၏၊ ဟတ္ထော-လက်တည်း၊ သဟတ္ထော-မိမိလက်၊ သဟတ္ထေန- မိမိလက်ဖြင့်၊ နိဗ္ဗတ္တော-ဖြစ်သော ပယောဂသည်၊ သာဟတ္ထိကော-သာဟတ္ထိက မည်၏။]

အာဏတ္တိက—နှုတ်ဖြင့်ဖြစ်စေ,စာရေးသား၍ဖြစ်စေ,အရိပ်နိမိတ်ကိုပြ၍ဖြစ်စေ, အသတ်ခိုင်းမှုသည် အာဏတ္တိက ပယောဂမည်၏၊ [အာဏာပနံ - စေခိုင်းခြင်းသည်၊ အာဏတ္တိ-အာဏတ္တိမည်၏၊ အာဏတ္တိယာ - စေခိုင်း တိုက်တွန်းခြင်းဖြင့်၊ နိဗ္ဗတ္တော-ဖြစ်သော ပယောဂသည်၊ အာဏတ္တိကော-အာဏတ္တိကမည်၏။]

နိဿဂ္ဂိယ—လေး သေနတ် စသည်ဖြင့် ပစ်ခတ် သတ်ဖြတ် မှုသည် နိဿဂ္ဂိယ ပယောဂမည်၏၊ [နိသဇ္ဇနံ-ပစ်လွှတ်ခြင်း၊ နိဿဂ္ဂေါ-ပစ်လွှတ်ခြင်း၊ နိဿဂ္ဂေန-ပစ်လွှတ်ခြင်းဖြင့်၊ နိဗ္ဗတ္တော- ဖြစ်သော ပယောဂသည်၊ နိဿဂ္ဂိယော - နိဿဂ္ဂိယ ပယောဂမည်၏။]

ထာဝရ—အမြဲ ထာဝရ တည်ရှိနိုင်သော သွားရာလမ်းခရီး၌ လာသမျှ လူတွေ ကျသေအောင် တွင်းတူးထားမှု, ငြောင့် စသည်ကို စိုက်ထားမှု, သတ်ဖြတ်ဘို့ရာ ဒါး လှံ သေနတ် ဗုံး အမြောက် စသော လက်နက်များကို လုပ်ကိုင်ထားမှုပယောဂ စု တည်း၊ သေစေလိုသော စေတနာ (သတ်ဖြတ်ဘို့ စေတနာဖြင့်)ပြုလုပ်ထားလျှင် ထိုလက်နက်ကို စွဲကိုင်၍ စစ်သည် တပ်သားတို့ တိုက်ခိုက်ကြရာ၌လည်း လက်နက် လုပ်ပေးသူမှာ ထာဝရ ပယောဂအတွက် ပါဏာတိပါတအပြစ် မကင်းချေ။

ဝိဇ္ဇာမယ—အတတ်ပညာဖြင့် ပြုစားမှုသည် ဝိဇ္ဇာမယ ပယောဂမည်၏၊[ဝိဇ္ဇာယ-အတတ်ပညာဖြင့်၊ နိဗ္ဗတ္တော-ဖြစ်သော ပယောဂသည်၊ ဝိဇ္ဇာမယော- ဝိဇ္ဇာမယမည်၏၊] ဤဝိဇ္ဇာမယပယောဂသည် လောက၌ များ၏၊အင်းအိုင်ချ၍ သတ်မှု, လက်ဖွဲ့ကို တစုံတခုပြု၍သတ်မှု, မန္တာန်မန်းမှုတ်၍ သတ်မှု, အရုပ်လုပ်၍ ထိုအရုပ်ကို သတ်လျက် အခြား ရန်သူ သေအောင်, အင်းကွက်အတွင်း၌ ရန်သူ၏ နေ့နံကို ထားလျက် ထိုအင်းကို မီးရှို့လျက် ရန်သူ သေအောင် ရုပ်ထား နံထားပြုလုပ်မှု,

ရန်သူက မိမိသေအောင် ပြုတဲ့အခါ ထိုဒဏ်ကို ရန်သူ့ထံပြန်အောင် ဒဏ်ပြန် ပြုလုပ်မှု စသည်တို့သည် ဝိဇ္ဇာမယ ပယောဂချည်းတည်း။

ဣဒ္ဓိမယ—ကမ္မဇိဒ္ဓိကို (ကံကြောင့်ဖြစ်သော တန်ခိုးကို)ဣဒ္ဓိဟုခေါ်၏၊ထိုတန်ခိုးဖြင့် သတ်ဖြတ်မှုသည် ဣဒ္ဓိမယ ပယောဂ မည်၏၊(ဣဒ္ဓိယာ-ကမ္မဇိဒ္ဓိဖြင့်၊နိဗ္ဗတ္တော-ဖြစ်သောပယောဂသည်၊ ဣဒ္ဓိမယော - ဣဒ္ဓိမယ မည်၏၊) သီဟိုဠ်ကျွန်း၌ ပိတုမင်း အမျက်ထွက်၍ မိမိအစွယ်ကို ခေါက်လိုက်ရုံမျှဖြင့် စူဠသုမနသေဌေး ချက်ခြင်းသေရသတဲ့၊ ဝေဿဝဏ် နတ်မင်း အရိယာ မဖြစ်ခင်က မျက်စောင်း ထိုးလိုက်လျှင် ဘီလူးအများ သေကြေရသတဲ့၊ ဤသို့ အစွယ်ခေါက်မှု မျက်စောင်း ထိုးမှုသည် ဣဒ္ဓိမယ ပယောဂတည်း။

လျင်စွာ ကျစေပုံ။ ။ဇီဝိတိန္ဒြေကို လျင်မြန်စွာ ကျစေသည်-ဟု ဆိုရာ၌ စိတ္တက္ခဏ ၁၇ ချက် မပြည့်သေးလျှင် မည်မျှလောက် နှောက်ရှက်သော်လည်း ချုပ်ပျက်မည်မဟုတ်၊ ၁၇ ချက်ပြည့်လျှင်လည်း အလိုလို ချုပ်မည်သာ၊ သို့ဖြစ်၍ အဘယ်နည်းဖြင့် ဇီဝိတိန္ဒြေကို လျင်မြန်စွာ ကျစေပါသနည်း-ဟု မေး၊ အဖြေကား ပါဏာတိပါတ စေတနာသည် ဇီဝိတိန္ဒြေကို လျင်မြန်စွာကျစေသည်မဟုတ်,ဇီဝိတိန္ဒြေအစဉ်အဆက်ကို တာရှည်စွာ မဆက်စေဘဲ အလျင်အမြန် ပြတ်စဲစေခြင်းကို လျင်စွာ ကျစေသည်-ဟု ဆိုလိုသည်။

ထင်ရှားစေအံ့-စိတ်တခု ချုပ်သွားလျှင် နောက်စိတ်တခု ဖြစ်ဘို့ရန် အနန္တရ စသော သတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုထားခဲ့သလို,ဇီဝိတ ရုပ်ကလာပ် တခု ချုပ်သွားလျှင် နောက်ဆက် ဇီဝိတရုပ်ကလာပ်တို့ ဆက်လက် ဖြစ်ဘို့ရန် ကျေးဇူး ပြုထားခဲ့ရိုး ဖြစ်၏၊ (ဇီဝိတိန္ဒြေ စေတသိက်အဖွင့်ကြည့်ပါ၊) ဒါး လက်နက် စသည်တို့ဖြင့် ဇီဝိတရုပ်၏မှီရာ မဟာဘုတ်များကို ခုတ်ဖြတ်သည့်အခါ ထိုအထိခံရသော မဟာဘုတ်နှင့် ဇီဝိတရုပ်များသည် စိတ္တက္ခဏ ၁၇ ချက် ပြည့်မှ ချုပ်မည် မှန်သော်လည်း အထိခံရသည့်အတွက် လွန်စွာ အားနည်းလျက်ရှိ၏၊ မိမိက အားနည်းသည့် အတွက် ချုပ်သွားသည့် အခါ နောက်ထပ် ဆက်လက် ဖြစ်ဘိုရာ များစွာကျေးဇူးမပြုနိုင်ခဲ့၊ သို့ဖြစ်၍ ဇီဝိတရုပ်ကလာပ်တို့ အဆက်ဆက်အားနည်းသဖြင့် ကြာရှည်စွာ မဆက်နိုင်တော့ဘဲ အနည်းငယ်သော ကာလအတွင်းမှာ ပြတ်စဲရလေသည်။

အဒိန္နာဒါန။ ။အဒိန္နဿ-မပေးအပ်သော ဥစ္စာကို၊ အာဒါနံ-ယူခြင်း ပယောဂသည်၊ ဝါ-ယူကြောင်းစေတနာသည်၊ အဒိန္နာဒါနံ - အဒိန္နာဒါနမည်၏၊ဥစ္စာရှင်တို့က စာရေးသား၍ဖြစ်စေ, ကိုယ်လက်လှမ်း၍ဖြစ်စေ "ရော့-ယူတော့"ဟု နှုတ်ဖြင့်ဖြစ်စေ, မပေးအပ်သော သူ့ဥစ္စာကို ခိုး၍ ဒါးမြတိုက်၍ လိမ်လည်၍ ညာ ဝါ ပြောဆို၍ ယူမှု ဟူသော ကာယ ပယောဂ ဝစီ ပယောဂကို ဖြစ်စေတတ်သော

စေတနာသည် အဒိန္နာဒါန မည်၏၊ ဝိနည်းပညတ်တော်အလိုအားဖြင့် တိရစ္ဆာန် ဥစ္စာကို ယူရာ၌ အာပတ်မသင့်သော်လည်း ဤ အဘိဓမ္မာသဘော သုတ္တန်သဘော အားဖြင့် အဒိန္နာဒါနပင်တည်း။

ပရဿ သံ တထာသညာ, ထေယျစိတ္တဉ္စုပက္ကမော၊
တေန ဟာရောတိ ပဉ္စင်္ဂါ, ထေယျဿ ယတနာ သမာ။

ပရဿ-သူတပါး၏၊ သံ-ဥစ္စာငှင်း၊ တထာသညာ-ထိုသူ့ဥစ္စာ ဟု သိမှတ်ခြင်း ငှင်း၊ ထေယျစိတ္တဉ္စ - ခိုးသူ၏ ဖြစ်ကြောင်းစိတ်ငှင်း၊ (ခိုးလိုသော စေတနာငှင်း၊) ဥပက္ကမော-လုံ့လပြုခြင်းငှင်း၊တေန-ထိုလုံ့လဖြင့်၊ဟာရော - ခိုးဆောင်ဖြစ်ခြင်းငှင်း၊ ဣတိ - ဤသို့၊ ထေယျဿ - ခိုးခြင်း၏၊ (အဒိန္နာဒါန၏၊) အင်္ဂါ-တို့သည်၊ ပဉ္စ-ငါးပါးတို့တည်း၊ ယတနာ-အားထုတ်မှု ပယောဂတို့မှာ၊ သမာ-ပါဏာတိပါတ ပယောဂတို့နှင့် တူကုန်၏။

၁ - သူတပါးဥစ္စာလည်းဖြစ်စေ, ၂ - သူ့ဥစ္စာဟု သိသည်လည်းဖြစ်စေ, ၃- ခိုးယူလိုသောစိတ်လည်းရှိစေ, ၄ - ခိုးယူကြောင်း ကိုယ်မှု နှုတ်မှု လုံ့လတခုခုကို လည်းပြုစေ, ၅ - ထိုလုံ့လဖြင့် ခိုးခြင်းကိစ္စ အထမြောက်သည်လည်းဖြစ်စေ, ဤ အင်္ဂါငါးပါးပြည့်စုံလျှင် အဒိန္နာဒါနကံ အထမြောက်၏၊ အပြစ်အကြီး အငယ်မှာ ဥစ္စာ၏ တန်ဘိုးလိုက်၍ငှင်း, ဥစ္စာရှင်၏ သီလသိက္ခာလိုက်၍ငှင်း ဖြစ်၏၊ "အဘိုး တန်လျှင် အပြစ်ကြီး၏, သီလရှိသူ၏ ဥစ္စာကို ခိုးလျှင် အပြစ်ကြီး၏" ဟူလို၊ ဥပက္ကမော အရ - လုံ့လပယောဂတို့မှာ ပါဏာတိပါတ၌ ပြခဲ့သော ပယောဂ ၆ ပါးပင်တည်း။

ကာမေသုမိစ္ဆာစာရ။ ။"ကာမေသု - ကာမမှုတို့၌၊ မိစ္ဆာစာရော - ယုတ်ယုတ် မာမာကျင့်ခြင်းသည်၊ကာမေသုမိစ္ဆာစာရော-ကာမေသုမိစ္ဆာစာရမည်၏၊" မိမိပိုင် မယား မိမိယောကျ်ားတို့နှင့် ပျော်ပါးခြင်းမှာ လောကအလိုက် မကဲ့ရဲ့ထိုက်၍ ယုတ်မာသည်-ဟုမဆိုသာ၊ မဆိုင်ရာသူများနှင့် ပျော်ပါးခြင်းကား လောကအလိုက် ပင် ကဲ့ရဲ့ထိုက်၍ မိစ္ဆာစာရဖြစ်သည်၊ [ဤမိစ္ဆာစာရ၌ မိစ္ဆာအတွက် "မှားယွင်း" ဟူသော အနက်ကိုဆိုကြ၏၊ အဖွင့်များ၌ကား "ကေန္တနိန္ဒိတော လာမကာ စာရော" ဟုဖွင့်၏၊ ထို့ကြောင့် မိစ္ဆာအတွက် "လာမက=အယုတ်တမာ" ဟူ သောအနက်ကို ဆိုလိုက်သည်။]

ဝတ္ထုံ့ အဂမနီယဉ္စ, တသ္မိံ သေဝနစိတ္တတာ၊
ပယောဂေါ မဂ္ဂေန မဂ္ဂ-ပတိပတ္တျာဓိဝါသနံ၊
ဣတိ ကာမဿ စတ္တာရော, ပယောဂေကော သာဟတ္ထိကော။

အဂမနီယံ-မသွားလာထိုက်သော၊ ဝတ္ထုံစ-ဝတ္ထုငှင်း၊ တသ္မိံ-ထိုအဂမနီယ ဝတ္ထု၌၊ သေဝနစိတ္တတာ - မှီဝဲကြောင်းစိတ်ငှင်း၊ ပယောဂေါ-လုံ့လပြုခြင်းငှင်း၊ မဂ္ဂေန မဂ္ဂပတိပတ္တိအဓိဝါသနံ – မဂ်အချင်းချင်း ကျင့်ခြင်းကိုသာယာခြင်းငှင်း၊ ဣတိ–ဤသို့၊ ကာမဿ-ကာမေသုမိစ္ဆာစာရ၏၊ စတ္တာရော-အင်္ဂါ ၄ ပါးတို့တည်း၊ ပယောဂေါ-ပယောဂကား၊ ဧကောသာဟတ္ထိကော-သာဟတ္ထိကတမျိုးသာတည်း။

မသွားလာထိုက်သော မိန်းမယောကျ်ားကို အဂမနီယဝတ္ထုဟုခေါ်၏၊ ၁-အဂမနီယဝတ္ထုလည်းမှန်စေ, ၂ - မှီဝဲလိုသောစိတ်လည်းရှိစေ, ၃ - မှီဝဲမှုလုံ့လ လည်းပြုစေ, ၄-မဂ်အချင်းချင်း ကျင့်ခြင်းကိုလည်း သာယာစေ, ဤအင်္ဂါ ၄ ပါး နှင့် ပြည့်စုံလျှင် ကာမေသုမိစ္ဆာစာရကံထိုက်၏၊ ဤအင်္ဂါ ၄ ပါးနှင့်စပ်၍ ပြောစမှတ်စကားတွေ များလှချေ၏၊ မိမိက လုံ့လမပြုဘဲ သူတပါးတို့က လုံ့လပြုနေသည်ကို သာယာလျှင် ပယောဂမပါသောကြောင့် ကံမထိုက်ဟု အပရေဆရာတို့ ဆို၏၊ ဧကေဆရာတို့က "ပယောဂမပါသော်လဲ မှီဝဲလိုသော စိတ်ရှိလျှင် ကံမြောက်သည်" ဟု ဆုံးဖြတ်၏၊ အချို့အခါဝယ် မာတုဂါမဘက်က ပယောဂမပါဘဲ ကိစ္စပြီးနိုင်၏ - ဟု ဆိုကြ၏၊ ထိုကဲ့သို့ ပယောဂမပါဘဲ ကိစ္စပြီးနိုင်လျှင် အင်္ဂါ ၄ ပါး မရှိထိုက်, ပယောဂကိုချန်ထား၍ အင်္ဂါ ၃ ပါးသာပြည့်ထိုက်၏၊ အဋ္ဌကထာမှာလည်း အင်္ဂါ ၄ ပါးပင် လာသည် - ဟု အညေဆရာတို့ဆိုကြ၏၊ ထို့ကြောင့် ပယောဂမပါဘဲ ကိစ္စပြီးနိုင်ရိုးမှန်လျှင် ပယောဂအင်္ဂါမှာ များသောအားဖြင့် ပါတတ်သည်ကို ရည်ရွယ်သည်ဟု မှတ်၊ ဤ၌ ပယောဂ ဟူသည် ကိုယ်တိုင် ပြုခြင်း ဟူသော သာဟတ္ထိက တမျိုးသာတည်း၊ ဤ ကာမေသုမိစ္ဆာစာရအရာ၌ သွားလာအပ်သူက သီလရှိ-မရှိကိုလိုက်၍ အပြစ် အကြီး အငယ် ကွာခြား၏၊ ထို့ကြောင့် သီလမရှိသူကို ကျူးလွန်ခြင်းထက် သီလရှိသူကို ကျူးလွန်မိက သာ၍ အပြစ်ကြီး၏၊ ပုထုဇဉ်ထက်သောတာပန် စသည်ကို ကျူးလွန်မှုက သာလွန်၍ အပြစ်ကြီး၏၊ နန္ဒလုလင်မှာ ဥပ္ပလဝဏ် ရဟန္တာမကို ကျူးလွန်မိ၍ ချက်ခြင်းအဝီစိ၌ ကျရလေသည်၊ အဂမနီယ ဝတ္ထု ဟူသော အင်္ဂါနှင့်စပ်၍ အဂမနီယဝတ္ထုပေါင်း ယောကျ်ားအတွက် ၂၀, မိန်းမအတွက် ၁၂ ယောက်ကို ပြကြသည်။

[ဆောင်] **မာ-ပိ-မာ-ပိ, ဘနှင့်–ဘာ, ဉာ-ဂေါ-ဓမ်–သ-သာ။**
ဓ–ဆန်-ဘော-ပ, ဩ-ဩ-ဓ, ကမ္မ–ဒါ-မုဟာ။

(မာ) မာတုရက္ခိတာ = မိခင် စောင့်ရှောက်အပ်သောမိန်းမ၊ [အဘသေ၍ဖြစ်စေ ကွဲကွာနေ၍ ဖြစ်စေ, အမိချည်း စောင့်ရှောက်အပ်သူ။]

(ပိ) ပိတုရက္ခိတာ = အဘ စောင့်ရှောက်အင်သော မိန်းမ။

(မာပိ)မာတာပိတုရက္ခိတာ = မိဘ ၂ ပါးလုံး စောင့်ရှောက်အပ်သော မိန်းမ၊[ဤ၌ မာတုရက္ခိတာဖြစ်လျှင် ပိတုရက္ခိတာမဟုတ်, ပိတုရက္ခိတာဖြစ်လျှင် မာတုရက္ခိတာမဟုတ်, မာတာပိတုရက္ခိတာ ဖြစ်လျှင် မာတုရက္ခိတာ ပိတုရက္ခိတာ ၂ မျိုးလုံးမဟုတ်နိုင်ပုံကို သတိပြုခဲ့ပါ။]

(ဘ) ဘဂိနိရက္ခိတာ = မိဘ ၂ ပါးလုံးမရှိ၍ အမညီမအရင်းတို့စောင့်ရှောက် ထိန်းသိမ်းထားအပ်သော မိန်းမ။

(ဘာ) ဘာတုရက္ခိတာ = မောင်ကြီးမောင်ငယ် (အစ်ကိုကြီးငယ်) စောင့်ရှောက်အပ်သော မိန်းမ။ [မိဘ ၁ှိ, အမညီမ မ႐ှိ (ရှိသော်လည်း မစောင့်ရှောက်နိုင်၍) မောင် (အစ်ကို) အရင်းက စောင့်ရှောက်ထားသူ။]

(ဉာ) ဉာတိရက္ခိတာ =ဆွေမျိုး စောင့်ရှောက်အပ်သော မိန်းမ၊ [မိဘ မောင် အမ ညီမ အရင်းတို့မရှိ, ရှိသော်လည်း မစောက်ရှောက်နိုင်၍, ဝမ်းကွဲဆွေမျိုးက စောင့်ရှောက်ထားသူ။]

(ဂေါ)ဂေါတ္တရက္ခိတာ = အနွယ်တူ လူတို့ကစောင့်ရှောက်အပ်သော မိန်းမ၊ [ဤမြန်မာနိုင်ငံ၌ ဆွေမျိုးသာ အရေးကြီး၏, အနွယ်ကို အရေးမကြီးကြ၊ အိန္ဒိယ၌ကား ကဿပအနွယ် ဂေါတမအနွယ် ဝသိဋ္ဌအနွယ် စသည်ဖြင့် အနွယ်လည်း အရေးကြီးသည်၊ ဆွေမျိုးမစပ်သော်လည်း အနွယ်စပ်တတ်သေး၏၊ ရှမ်းပြည်က ရှမ်းမကလေးတယောက် မန္တလေးရောက်လာလျှင် ရှမ်းလူမျိုးက စောင့်ရှောက်ထားရာ၌ ဂေါတ္တရက္ခိတာဟုပင် ဆိုထိုက်၏။]

(ဓမ်) ဓမ္မရက္ခိတာ = အတူတကွ တရား ကျင့်ဖော်ဖြစ်သူဘို့ စောင့်ရှောက် အပ်သော မိန်းမ၊ [ဓမ္မဇရ တရားကို မယူနှင့် ဓမ္မကျင့်ဘက်ဖြစ်သူများကိုယူ၊ ယခုကာလ၌ မိဘစသည်တို့ကိုခွဲ၍ သီလရှင် ရသေ့မ စသည်ပြုလုပ်နေသူများသည် ဓမ္မရက္ခိတာပင် ဖြစ်၏၊ "ဧကံ သတ္ထာရံ ဥဒ္ဒိဿ ပဗ္ဗဇိတေဟီတိ ဧကမိနာ ပဏ္ဍရင်္ဂပရိဗ္ဗာဇိကာဒယော (အဝတ်ဖြူဝတ်သော ပရိဗ္ဗိုဇ်မ စသည်တို့ကို) ဒဿေတိ"....သဠ္ဍရိတ္တသိက္ခာပဒ သာရတ္ထဋီကာ။]

ဤရှစ်ယောက်သော မိန်းမတို့သည် ကာမပိုင်ယောကျ်ားမရှိသော မိန်းမများတည်း၊ မိမိတို့ ကာမအတွေ့ကို မိမိသဘောရှိ ပေးနိုင်ကြသည်၊ မိဘ စသည်တို့က စောင့်ရှောက်ပါသည်-ဟု ဆိုသော်လည်း သူတပါးတို့မစော်ကားနိုင်ရုံသာ စောင့်ရှောက်ခြင်းဖြစ်သည်၊ ကာမကို မိဘတို့ မပိုင်ကြ၊ သို့ဖြစ်၍ ထိုမိန်းမများသည် မိမိကာမကို သူတပါးအား ပေးသည့်အတွက် ကာမေသုမိစ္ဆာစာရမဖြစ်၊ သို့သော် အရှက်တကွဲ အကျိုးနဲ ဖြစ်ရခြင်းဟူသော အပြစ်ကြီးကား ကာမေသုမိစ္ဆာစာရထက် ကြောက်ဘွယ်ကောင်းရုံသာ မက, ကျူးလွန်မိသည့်အတွက် နောင်တတဘန် ပူပန် သောကဖြင့် အပါယ်သို့ သွားရမည်မှာ အလွန်ဖြောင့်သော လမ်းကြီးပါပေတည်း။

(သ) သပရိဒဏ္ဍာ = မင်းပြစ် မင်းဒဏ် မကင်းသော မိန်းမ၊ [“ယဿာ ဂမနေ ရညာ ဒဏ္ဍော ထပိတော, သာ သပရိဒဏ္ဍာ” ဟူသော တေရသကဏ္ဍဋီကာနှင့် အညီ ပြည့်ရှင်မင်းစသော အာဏာပိုင်တို့က မိမိကိုယ်တိုင် သိမ်းပိုက်မည်ဖြစ်၍ သွားလာသူတို့အား ဒဏ်ထားတတ်လေသည်၊ ထိုမိန်းမမျိုးကိုသာ သပရိဒဏ္ဍာဟု ခေါ်သည်၊ ယခု ရာဇဝတ်ဥပဒေအပြစ်မျိုးမှာ သပရိဒဏ္ဍာနှင့်မဆိုင်၊ ထင်ရှားလတံ့။]

(သာ) သာရက္ခာ = အစောင့်အရှောက်ရှိသော မိန်းမ၊ [''သာရက္ခာနာမ - ဂဗ္ဘေပိ ပရိဂ္ဂဟိတာ ဟောတိ မယှံ သောတိ'' ဟူသော သဒ္ဓမ္မပဇ္ဇောတိကာ ပါဠိတော်နှင့် အညီ ဝမ်းတွင်း၌ တည်နေတုန်းကပင် ဖွားမြင်လာလျှင် မယားပြုရန် တောင်းရမ်းသတ်မှတ်ထားအပ်သောမိန်းမတည်း၊ ယခုကာလ၌ လက်မထပ်ရသေးသော်လည်း ပြောဆိုကြောင်းလမ်းပြီးသောမိန်းမများသည် သာရက္ခာ၌ ပါဝင်ကြ၏။]

''ပစ္ဆိမာနံ ဒွိန္နံတိ-သာရက္ခာ သပရိဒဏ္ဍာနံ၊ မိစ္ဆာစာရော ဟောတိ တာသံ သဿာမိကဘာဝတော'' ဟူသော တေရသကဏ္ဍဋီကာနှင့် အညီ, ဤသာရက္ခာ သပရိဒဏ္ဍာ ၂ ယောက်တို့သည် အလွတ်အလပ် မဟုတ်ကြ, မိမိတို့ကာမကို ပိုင်ဆိုင်သောပိုင်ရှင်ရှိကြလေပြီ၊ သို့ဖြစ်၍ တပါးသော ယောက်ျားတို့အား ကာမကို ပေးလျှင် ပိုင်ရှင်ယောက်ျား၏ဥစ္စာကို ခိုးပေးရာကျသောကြောင့် ကာမေသုမိစ္ဆာစာရ သင့်ရလေသည်၊ ယခုကာလ ရာဇဝတ် ဥပဒေကို သပရိဒဏ္ဍာ၌ ဒဏ်ဟု ဆိုလျှင် မာတုရက္ခိတာစသော မိန်းမများကို သဘောမတူဘဲကျူးလွန်က ဥပဒေအရ အပြစ်ဒဏ်မကင်းကြသဖြင့် မာတုရက္ခိတာစသည်ကိုလည်း သပရိဒဏ္ဍာဟု ဆိုရလိမ့်မည်၊ သို့ဖြစ်လျှင် ထို မာတုရက္ခိတာ စသည်တို့က မိမိကာမကို ယောက်ျားတို့အား ပေးရာ၌ ''သာရက္ခာနံ သပရိဒဏ္ဍာနံ မိစ္ဆာစာရောဟောတိ'' အရ မိစ္ဆာစာရသင့်လိမ့်မည်၊ စင်စစ်ကား မာတုရက္ခိတာစသော မိန်းမ ဂ ယောက်တို့၌ ကာမေသုမိစ္ဆာစာရပြစ်မရှိ၊ ထို့ကြောင့် အစိုးရတို့က စောင့်ရှောက်မှုနှင့် ဥပဒေအရ ဒဏ်ထားမှုတို့သည် သာရက္ခာ သပရိဒဏ္ဍာအရ လုံးဝမသက်ဆိုင်ဟု-မှတ်။

(ဓ) ဓနက္ကီတာ= ဥစ္စာဖြင့်ဝယ်အပ်သောမယား၊ [အိန္ဒိယမှ သဘော်ာခ ပေးစရာမရှိဘဲ မြန်မာနိုင်ငံသို့ လိုက်လာပြီးနောက်, မြန်မာနိုင်ငံရောက်က ဆိုင်ရာမှ လေလံပစ်သည်ကို ဝယ်ယူအပ်သော မယားမျိုး စသည်တည်း၊ ဤနောက်၌ ပြမည့်မိန်းမများသည် မယားအဖြစ်သို့ရောက်သော မိန်းမများချည်းတည်း။]

(ဆန်) ဆန္ဒဝါသိနီ =သူ၏မယားဖြစ်ဘို့ရန် ဆန္ဒသဘောတူသဖြင့် သူ့အိမ်၌သွားရောက်နေထိုင်သောမယား၊ [ယခုကာလ မိဘစသည်တို့က သဘောမတူသော်လည်း မိန်းကလေးက ဆန္ဒတူသဖြင့် ထွက်ပြေးကြရာ၌ မိန်းကလေးက ဆန္ဒဝါသိနီမယား အရာမြောက်သောကြောင့် ယောက်ျား၌ မိစ္ဆာစာရပြစ်မရှိတော့ပြီ။]

(ဘော) ဘောဂဝါသိနီ = စည်းစိမ်ဥစ္စာအတွက် သွားရောက် နေထိုင်သော မိန်းမ၊ [ဓနက္ကီတာကား ထိုမိန်းမနှင့်သက်ဆိုင်သူ့ထံ ဥစ္စာပေး၍ယူရသည်၊ ဤဘောဂဝါသိနီကား ဆင်းရဲလှသဖြင့် ဆန်ဖွပ်ဘို့ မောင်း-ကည်ပွေ့အစရှိသော အသုံးအဆောင်ကလေး ရရုံမျှဖြင့် မယားဖြစ်ရသော မိန်းမမျိုးတည်း။]

(ပ) ပဋဝါသိနီ=အဝတ်ထမီစသော အဝတ်တန်ဆာအတွက် နေထိုင်သော မယား။

(ဩ) ဩဒပတ္တကိနီ= ရေခွက်၌ လက်ဆုံချ၍ ထိမ်းမြားရသောမယား၊ [ရေခွက်၌ ၂ယောက်စလုံး လက်ကိုချစေပြီးလျှင် ''ဤရေခွက်၌ ရေသည် မကွဲမပြား ကသားထည်း တည်နေ

သလို သင်တို့ဇနီးမောင်နှံလဲ မကွဲမပြား တည်နေကြပါစေ'' ဟု လူကြီး သူမတို့က ပြောဆို ထိမ်းမြားအပ်သော မယားတည်း၊ ယခုကာလ၌ လက်ထပ်၍ ယူသော မယားများသည် ဤဩဒပတ္တကိနီ မယားချည်းတည်း။]

(ဩ) ဩဘတစုမ္ဗဋာ= ချအပ်သော ခေါင်းခုရှိသော မယား၊ [ဦးခေါင်းပေါ်၌ ခေါင်းခု ထားပြီးလျှင် ထင်းစသည် ရောင်း၍ အသက်မွေးရသော ဆင်းရဲသူမကလေးကို တ ချို့က မယားအဖြစ် အတည်ယူလိုက်သည့်အခါ ထင်းစသည်ကို မရောင်းရတော့ပြီ ဖြစ်၍ ခေါင်းပေါ်က ခေါင်းခု ကျသွားပြီး ဟူလို။]

(ဓ) ဓဇာဟဋာ = နိုင်ငံခြားသို့ စစ်တိုက်သွားရာ စစ်အောင်သဖြင့် အောင်လံကိုစိုက် ထောင်၍ ယူဆောင်အပ်သော သုန့်ပန်းတို့တွင် အချို့ကို မယားပြုရန် သိမ်းပိုက်အပ် သော မယားမျိုးတည်း။

(ကမ္မ) ကမ္မကာရီဘရိယာ =အစေခံမယားမျိုး၊ [အချို့က အိမ်မှာ ခိုင်းထားသော ကလေး မကို မယားအဖြစ် အတည်ယူထားသည်။]

(ဒါ) ဒါသီဘရိယာ = ကျွန်မယား၊ [တချို့က ကျွန်မကိုပင် အတည်မယားပြုသည်။]

(မုဟာ) မုဟုတ္တိကာ= အတည်အမြဲ မဟုတ်ဘဲ, ရက်အနည်းငယ်မျှ ခဏမျှ မယားပြုအပ် သော မယား၊ [ဓနက္ကီတာ စသော မယား ၉ ယောက်သည် နောက်မှ အကြောင်း မသင့်၍ ကွဲစေကာမူ ပင်ကိုယ်က အမြဲယူအပ်သော မယားများတည်း၊ ဤမုဟုတ္တိကာ မယားကား ၇ ရက်မျှ နက္ခတ်သဘင် ကစားလိုသောအခါဖြစ်စေ, တည်ခ္ဓအတွက် ဖြစ်စေ, တခဏမျှဖြစ်စေ, ဥစ္စာပေး၍ ပေါင်းအပ်သော ပြည့်တန်ဆာမမျိုးတည်း။]

ဤပြခဲ့သော မယားများသည် မိမိပိုင်ဆိုင်သော ယောကျ်ားများနှင့်သာ ပျော် ပါးခွင့်ရှိ၏၊ မိမိကာမကို အခြားယောကျ်ားတို့အား ပေးလျှင် ခိုး၍ပေးရာ ရောက် သောကြောင့် ကာမေသုမိစ္ဆာစာရပြစ် ရှိ၏၊ ထို့ကြောင့် ပြည့်တန်ဆာမတို့သည် မိမိ ကိုငွေပေးထားသော ယောကျ်ားနှင့် ကိစ္စမပြီးသေးသမျှ အခြားယောကျ်ားကို လက်မခံရ, လက်ခံလျှင် မိစ္ဆာစာရသင့်၏၊ [ဂရုဓမ္မဇာတ်တော်လာ ဥပ္ပလဝဏ်အ လောင်း ပြည့်တန်ဆာမဝတ္ထုကြည့်] အချုပ်မှာ–မာတုရက္ခိတာစသော ၈ ယောက် သည် မိမိကာမကို သူများအားပေးသော်လည်း မိစ္ဆာစာရမဖြစ်, သာရက္ခာ စ သော ၁၂ ယောက်ကား မိမိယောကျ်ားမှတပါး အခြားယောကျ်ားကို ပေးလျှင် မိစ္ဆာစာရဖြစ်၏၊ ယောကျ်ားတို့မှာ ကိုယ်ပိုင် မယားမှတပါး မာတုရက္ခိတာ စသော ၂၀ လုံးကို ကျူးလွန်ရာ၌ မိစ္ဆာစာရဖြစ်ကြ၏၊ ဥပမာ=ဓနက္ကီတာမယား ရှိလျှင် ထိုမယား၌ သွားလာနိုင်၏ ဓနက္ကီတာစသော မယားများကိုဖင်း, မာတု ရက္ခိတာစသော အမျိုးသမီးများကိုဖင်း, မသွားလာကောင်းဟူလို။

[မေး] ၁-မှောင်အတွင်း၌ သူ့မယားကို ကိုယ့်မယား ထင်မှတ်၍ သွားလာ သောယောကျ်ား, ကိုယ့်ခင်ပွန်းထင်မှတ်၍ သည်းခံသောမိန်းမ၊ ၂-သွေးကို ကျူးလွန်သော အဘ၊ ၃-ပြည့်တန်ဆာမတို့၌ သွားလာသူ၊ ၄-တိရစ္ဆာန်မ အရူးမတို့၌ သွားလာသော ယောကျ်ားတို့၌ မိစ္ဆာစာရ ဖြစ်-မဖြစ်။

[ဖြေ] ၁-နံပါတ်ပြ မိန်းမ ယောကျ်ားတို့၌ အဂမနီယဝတ္ထု ဖြစ်ခြင်းစသော အင်္ဂါ ၄ ပါးနှင့် ညီညွတ်သောကြောင့် မိစ္ဆာစာရ ဖြစ်သည်ဟု ဆုံးဖြတ်ကြ၏၊ သို့သော် ခိုးယူလိုသောစိတ်မပါဘဲ အထင်မှား၍ ဖြစ်ရသောကြောင့် အပြစ်ကြီး လှမည်မဟုတ်၊ထိုစကားမှန်၏-အချို့နေရာ၌ ကံထိုက်တိုင်းလည်းအပြစ်မကြီး, ကံမ ထိုက်သော်လည်း အဘိမုခသဘောအရ စေတနာယုတ်မာလှသဖြင့် အပြစ်ကြီး လေးသောအရာ များစွာရှိပေသည်။

သို့မီးကို မိခင်က ဂဲဘက်တလမ်း စောင့်ရှောက်လျက်ရှိသေးလျှင် ၂-နံပါတ်ပြအ ဘ၌ မိစ္ဆာစာရဖြစ်၏၊ မိခင်မရှိသော်ငြား, သို့မဟုတ် မစောင့်ရှောက်ဘဲ ထား သော်ငြား, မိစ္ဆာစာရမဖြစ်၊ သို့သော် စေတနာကား ယုတ်မာလှချေ၏၊ "မိခင်မ ရှိလျှင် ဘဂိနီဘာတုဉာတိစသည်တို့ကစောင့်ရှောက်နိုင်သေးသည်မဟုတ်ပါလော" ဟုအံ့-အဘအိမ်မှာ နေသူဖြစ်လျှင် အဘ၏အစောင့်အရှောက်က လိုရင်းဖြစ်၏၊ အ စောင့်အရှောက် တမျိုးရှိလျှင် အခြားတမျိုးက အစောင့်အရှောက်မဖြစ်နိုင်၊ အ ကယ်၍ အဘနှင့် အတူမနေဘဲ ဘဂိနီစသည်တို့ အစောင့်အရှောက်ခံနေသူ, သို့မ ဟုတ် သီလရှင်ဖြစ်၍ ဓမ္မရက္ခိတာဖြစ်နေသူကို အဘကကျူးလွန်လျှင် အမှန် မိစ္ဆာ စာရဖြစ်၏။

၃-နံပါတ်ပြ ပြည့်တန်ဆာမတို့၌ မိဘစသည်တို့က မကျေနပ်စေကာမူ မိန်းမ ထိန်းက တနည်းနည်းဖြင့် ပိုင်နေပြီ၊ ထိုမိန်းမထိန်းတို့က ကျေနပ်လျှင် မုဟုတ္တိကာ တွင် ပါဝင်သောကြောင့် သွားလာသောယောကျ်ားတို့၌ မိစ္ဆာစာရပြစ်မရှိ။

၄-နံပါတ်ပြ တိရစ္ဆာန်မ၌ အမြဲလင်ဖြစ်သော တိရစ္ဆာန်ထီးရှိလျှင်ငြား, နဂါး စသည်ကဲ့သို့ ဆိုင်ရာမိဘက စောင့်ရှောက်ထားလျှင်ငြား မိစ္ဆာစာရဖြစ်၏၊ ထိုကဲ့ သို့ မရှိလျှင် မိစ္ဆာစာရမဖြစ်၊ အရူးမကို မိဘစသည်တို့က အုပ်ထိန်းလျက်ရှိသေး လျှင် မိစ္ဆာစာရဖြစ်၏၊ အအုပ်အထိန်း မရှိသူမှာ သာရက္ခာ သပရိဒဏ္ဍာတို့နှင့် လည်း မဆိုင်တော့သဖြင့် မိစ္ဆာစာရမဖြစ်၊ [ဤအဖြေများ၌ အယူအဆ ကွဲလွဲကြ ပေလိမ့်မည်၊ အင်္ဂါနှင့် တကွ သဉ္စရိတ္တသိက္ခာပုဒ် ပါဠိတော် အဋ္ဌကထာဋီကာ များကို ကြည့်ရှုစဉ်းစားကြပါလေ။]

သုရာပါန။ ။သေရည်အရက် သောက်မှုသည် (သောက်ကြောင်းစေတနာ သည်) သုရာပါနမည်၏၊ ဤသုရာပါနကို အကုသလကမ္မပထဟူ၍ တိုက်ရိုက်မ ဆိုကြ၊ မူလဋီကာ၌"တဿ သဘာဂတ္တေန မိစ္ဆာစာရေ, ဥပကာရကတ္တေန ဒသသုပိ ကမ္မပထေသု အနုပ္ပဝေသော" ဟု ဆို၏၊ [တဿ-ထိုသုရာပါန၏၊ သဘာဂတ္တေန- ကာမေသုမိစ္ဆာစာရနှင့် သဘောတူသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ မိစ္ဆာစာရေ-ကာမေသု မိစ္ဆာစာရ၌၊ အနုပ္ပဝေသော-လျော်စွာဝင်ခြင်းသည်၊ ဟောတိ-ဖြစ်၏၊ ဥပကာရ ကတ္တေန-ကမ္မပထ ဆယ်ပါးလုံးအား ကျေးဇူးပြုသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ဒသသုပိ- ၁၀ ပါးလည်းဖြစ်ကုန်သော၊ ကမ္မပထေသု-ကမ္မပထတို့၌၊ အနုပ္ပဝေသော-သည်၊

ဟောတိ-၏။] ဤ၌ ''သဘာဂဝတ္တေနမိစ္ဆာစာရေ'' အရ သဘောတူပုံကား-ကာမဂုဏ် ၅ ပါးတွင် ကာမအတွေ့သည် ဖေါဋ္ဌဗ္ဗာရုံကာမဂုဏ်တည်း၊ သေရည်အရက်သည် ရသာရုံကာမဂုဏ်တည်း၊ ထိုဖေါဋ္ဌဗ္ဗာရုံကာမကို အယုတ်တမာပြုကျင့်ခြင်းသည် ကဲ့ရဲ့ထိုက်သကဲ့သို့, ဤရသာရုံသုရာကို သောက်စားခြင်းသည်လည်း ကဲ့ရဲ့ထိုက်၏, ယုတ်မာသောအကျင့် (မိစ္ဆာစာရ) တမျိုးပင် ဖြစ်၏၊ ထို့ကြောင့် ''သဘာဂဝတ္တေန မိစ္ဆာစာရေ'' ဟု ဆိုသည်၊ မူလဋီကာ၏ ဤပမဒ္ဒသွင်းပုံသို့ လိုက်၍ ဋီကာကျော်၌လည်း ''သုရာပါနံပိ ဧတ္ထေဝ သင်္ဂယှတီတိ ဝဒန္တိ, ရသသင်္ခါတေသု ကာမေသု မိစ္ဆာစာရဘာဝတော'' ဟု ဆိုပြီ။

''ဥပကာရကတ္တေန ဒသသုပိ ကမ္မပထေသု'' အရ ကမ္မပထ ၁၀ ပါးလုံး၌ ကျေးဇူးများပုံကား-သုရာကို သောက်မိလျှင် ပင်ကိုယ်မရဲသူပင် ရဲရင့်လာ၏, သတ်မှု ခိုးမှု ကာမမှုများကို အခွင့်အားလျော်စွာ ပြုရဲ၏၊ လိမ်လည်မှုစသော ဝစီကံ အဘိဇ္ဈာစသော မနောကံများမှာ မဖြစ်နိုင်စရာမရှိ၊ ရှေးတုန်းက မင်းတဦးသည် သုရာမူးယစ်စဉ် ပွဲတော်ဆက်သရာ အမဲဟင်းလျာ မပါသည့်အတွက် ရင်ခွင်ထက်က သားတော်ကလေးကို သတ်၍ ချက်စေအပ်ဘူးသတဲ့၊ ဤသို့လျှင် သုရာပါနသည် အကုသလကမ္မပထ ၁၀ ပါးလုံး၏ အရင်းခံ ရှေ့ပြေးပေတည်း၊ ထို့ကြောင့် ကုမ္ဘဇာတ်တော်၌ သိကြားမင်း သုရာရောင်းခဲ့ပုံကား-

''ယံ ဝေ ပိဝိတွာ ဒုစ္စရိတံ စရန္တိ, ကာယေန ဝါစာယ စေတသာ စ၊
နိရယံ ဝဇန္တိ ဒုစ္စရိတံ စရိတွာ, တဿာ ပုဏ္ဏံ ကုမ္ဘမိမံ ကိဏာထ''

ဟူသည်တည်း။

ကမ္မပထ ဝါဒ။ ။''ပါဏာတိပါတော ဘိက္ခဝေ အာသေဝိတော ဘာဝိတော'' စသည်ဖြင့် ဟောတော်မူသကဲ့သို့, ထို့အတူ ''သုရာမေရယပါနံ ဘိက္ခဝေ အာသေဝိတံ ဘာဝိတံ ဗဟုလီကတံ နိရယသံဝတ္တနကံ တိရစ္ဆာနယောနိသံဝတ္တနကံ ပေတ္တိဝိသယ သံဝတ္တနကံ, ယော သဗ္ဗလဟု၊ သော သုရာမေရယပါနဿ ဝိပါကော မနုဿဘူတဿ ဥမ္မတ္တကသံဝတ္တနိကော ဟောတိ'' ဟု အင်္ဂုတ္တရပါဠိတော်၌ ဟောတော် မူပေသည်၊ [ဘာသာပြန်-ရဟန်းတို့သုရာပါနကို မှီဝဲအပ်ထုံအပ် အကြိမ်များစွာလေ့လာပြုအပ်လျှင် ငရဲ၌ဖြစ်စေနိုင်၏,တိရစ္ဆာန်မျိုး၌ ဖြစ်စေနိုင်၏, ပြိတ္တာမျိုး၌ဖြစ်စေနိုင်၏၊ အကြင်အကျိုးကား သုရာပါနအတွက် အပေါ့ဆုံးတည်း၊ ထိုအပေါ့ဆုံးအကျိုးသည်ပင် လူဖြစ်တဲ့အခါ အရူးအနှမ်း ဖြစ်ဘို့ရှိသေး၏။] သိက္ခာပဒဝိဘင်္ဂအဋ္ဌကထာ၌လည်း ''ကောဋ္ဌာသတော ပဉ္စပိ ပါဏာတိပါတာဒယော ကမ္မပထာဝေ'' ဖြင့် ပါဏာတိပါတ စသော ၅ ပါးလုံးကို ကမ္မပထဟုဆိုထား၏၊ ထို့ကြောင့် ပါဏာတိပါတစသော ရှေ့ ၄ ပါးကဲ့သို့ သုရာပါနလည်း ဆေးဝါးအမှတ်ဖြင့် သောက်စေကာမူ (သောက်ပြီး-မည်သည့် ဒုစရိုက်ကိုမျှ မပြုစေကာမူ) ကမ္မပထမြောက်သည်သာ ဟု ကမ္မပထဝါဒီဘက်က ဆိုကြ၏။

အကမ္မပထဝါဒ။ ။ကမ္မပထမမြောက် ဟု အယူရှိသူတို့က ငြင်းချက်ထုတ်ပုံ ကား-"သုရာမေရယပါနံ ဘိက္ခဝေ၊ ပေ၊ နိရယသံဝတ္တနကံ" စသော ပါဠိတော် သည် ကမ္မပထမြောက်ကြောင်းကို ပြသောပါဠိတော် မဟုတ်, ငရဲစသည်၌ ဖြစ်နိုင် ကြောင်းကို ပြသော ပါဠိတော်တည်း၊ ငရဲစသည်၌ ဖြစ်စေနိုင်မှုမှာလည်း ဆေး ဝါးအမှတ် သောက်ရုံမျှဖြင့် ဖြစ်စေရမည်မဟုတ်, "ယံ ဝေ ဗိဝိတွာ ဒုစ္စရိတံ စရန္တိ" စသော ကုမ္ဘဇာတ် ပါဠိတော်နှင့်အညီ သောက်ပြီးနောက် မကောင်းမှုကိုပြုမှသာ ငရဲစသည်၌ ဖြစ်နိုင်သည်-ဟုယူသင့်၏။

"ကောဋ္ဌာသတော ပဉ္စပိ ပါဏာတိပါတာဒယော ကမ္မပထာ ဝေ"ဟူသော စကားလည်း ကမ္မပထမြောက်ကြောင်းကို ပြသော စကားမဟုတ်, ကမ္မပထခဏ်း ဈာန်ခဏ်းစသည်ဖြင့် အခဏ်းအသီးအသီး ရှိရာတွင် •ပါဏာတိပါတ စသည်တို့ ဈာန်ခဏ်း စသည်၌ မပါ, ကမ္မပထခဏ်း၌ ပါသည်ဟု အခဏ်းခွဲပြသောစကား တည်း၊ ထို့ကြောင့် မူလဋီကာ၌ "ကမ္မပထာဝါတိ-ကမ္မပထကောဋ္ဌာသိကာဝ= (ကမ္မပထအဘို့တွင်သာ ပါဝင်သည်)" ဟု မိန့်လေသည်၊ အနုဋီကာ၌လည်း "ကမ္မပထကောဋ္ဌာသိကာဝ, န ဈာနာဒိကောဋ္ဌာသိကာ" ဟု ဝေသဒ္ဒါအတွက် ဈာနစသောအဘို့များကို ကန့်ကွက်လေသည်၊ ဤစကားတို့ဖြင့် "သုရာပါန၏တရား ကိုယ်သည် သောက်ကြောင်းစေတနာစေတသိက် ဖြစ်ရကားကမ္မပထအဘို့တွင် ပါသည်,ဈာန်စသောအဘို့တွင် မပါ" ဟု ပြသည်၊ ထိုကဲ့သို့ ပြရုံမျှဖြင့် ကမ္မပထ မြောက်ပြီဟု မဆိုသင့်ပေ၊ ခုဒ္ဒကပါဌအဋ္ဌကထာ၌ သုရာပါနကို ကမ္မပထမဟုတ်, ကာယကံမျှသာ ဖြစ်ကြောင်း "မုသာဝါဒေါ ဝစီကမ္မမေဝ, ယော ပန (မုသာဝါ ဒေါ) အတ္ထဘဉ္ဇကော, သော ကမ္မပထပ္ပတ္တော,ဣတရော ကမ္မမေဝ၊ သုရာမေရယ မဇ္ဇပမာဒဋ္ဌာနံ ကာယကမ္မမေဝ" ဟု တိုက်ရိုက်ဆိုထားပြီ၊ ဤကား ကမ္မပထ မ မြောက်ဟု အယူရှိသူတို့ငြင်းဆိုချက်တည်း။

ဆုံးဖြတ်ချက်။ ။ပြခဲ့သော သာဓကတို့အရ သုရာပါနသက်သက် ကမ္မပထ မ မြောက်နိုင်သည်မှာ သေချာပြီ၊ ကမ္မပထ မမြောက်လျှင် အပါယ်ပဋိသန္ဓေကျိုးကို ပေးနိုင်သည့်ဇနကသတ္တိ ကေန်ရှိသည် ဟု မဆိုသာ၊ တချို့သူ၏ သောက်စားမှုသည် အပါယ်ပဋိသန္ဓေကျိုးကို မပေးနိုင်, တချို့သူ၏သောက်စားမှုကား အပါယ်ပဋိ သန္ဓေကျိုးကို ပေးနိုင်သည်-ဟုယူရမည်။

[ပဋိသမ္ဘိဒါမဂ်] ကုသလာကုသလာပိစ ပဋိသန္ဓိဇနကာယေဝ ကမ္မပထာတိ ဝုတ္တာ၊ ဝုတ္တာဝသေသာ ပဋိသန္ဓိဇနနေ အနေကန္တိကတ္တာ ကမ္မပထာတိ နဝုတ္တာ။

[ဂုဏ်းဋီကာ] ဝုတ္တာဝသေသာတိ သုရာပါနာဒယော တမ္ဗိရမဏာဒယောစ။

[ပဋိသန္ဓေကျိုးကို ပေးတတ်သော ပါဏာတိပါတ ပါဏာတိပါတဝိရတိ စ သောကုသိုလ် အကုသိုလ်တို့သာ ကမ္မပထဟု ဆိုအပ်ကုန်၏,ဆိုအပ်သည်မှ ကြွင်း

သော သုရာပါန သုရာပါနဝိရတိစသော ကုသိုလ်အကုသိုလ်တို့မှာ ပဋိသန္ဓေကျိုးကို ဖြစ်စေနိုင်ရန် ကေန်မဟုတ်, တချို့ပေးနိုင် တချို့မပေးနိုင်သည့်အတွက် ကမ္မပထ ဟု မဆိုအပ်ကုန်၊ ကမ္မပထ ၁၀ ပါးတွင် မပါဝင်-ဟူလို။]

ဆက်ဦးအံ့-သေရည် သေရက်ကို သောက်ရာ၌ ၁-ဆေးဝါးတွင် ပါလာ၍ သောက်မှု, ၂-ဆေးဝါးအဖြစ်ဖြင့် သူ့ချည်းသက်သက်သောက်မှု, ဤ ၂ မျိုး၌ ကြီး လေးသောအပြစ်မထင်၊ ယခုကာလ အင်္ဂလိပ်ဆေးများ၌ အရက်ပါသည်သာ များသတဲ့၊ မျက်နှာမြင်ပြီးစ မိန်းမသားတို့သည် တကယ်ပင် ဆေးဝါးအဖြစ်ဖြင့် အရက်ချိုကို သောက်ကြရလေသည်၊ ပါစိတ်ပါဠိတော် သုရာပါနသိက္ခာပုဒ်၌ "သု ရာသောက်ရာဝယ် အကုသိုလ်စိတ်နှင့်မကင်း'' ဟု ဆို၏၊ ထိုစကားမှာ အဆန်း မဟုတ်,ပုထုဇဉ်သေက္ခတို့ အရသာခံ၍ ထမင်းစားရာ၌ပင် မကင်းနိုင်သော အကု သိုလ်မျိုးတည်း၊ သို့သော် ၂-နံပါတ်ပြ သောက်မှုမျိုး၌ လူနှင့် သာမဏေတို့မှာ ၁၀ ပါး ၈ ပါး ၅ ပါးသီလပျက်မည်သာဖြစ်၍ မသောက်ကြဘဲ ရှောင်လွှဲနိုင်မှသာ သီ လရှိသူ သူတော်ကောင်းပြီသမည်၊ ၁-နံပါတ်ပြ သောက်မှုမှာ ဆေးကိုသာ သောက် ရာကျ၍ သီလပျက်ဘွယ် မရှိ။

၃-တမင့်ကိုယ် သောက်ချင်လှ၍ သောက်မှုကား ရသာရုံကာမ၌ မိစ္ဆာစာရ ဖြစ်သောကြောင့် အပြစ်ကြီးလှ၏၊ မည်မျှလောက် အပြစ်ကြီးသည်ဟု ဘုရားမှတ ပါး အခြားသူတို့မသိနိုင်,....ဘုရားလက်ထက်တော်တုန်းက အရှင်သာဂတထေရ် သည် ဈာန်အဘိညာဉ်ရ တန်ခိုးဣဒ္ဓိပါဒ်ကြီးမားလှသော ပုထုဇဉ်တပါးတည်း၊ အ ခါတပါး၌ နဂါးနှင့်ဘက်ပြိုင်ရာ နဂါးကိုအနိုင်ရကြောင်း ကောသမ္ဗီပြည်သူတို့ ကြား၍ ကြည်ညိုလှသဖြင့် ဆွမ်းခံဝင်အလာတွင် ကပ်လှူအပ်သော သေရည်ကို အ ရှင်သာဂတ သုံးဆောင်လေရာ သေရည်မူး၍ မြို့ပေါက်ဝ၌ လဲရှာလေသည် (ဈာန် အဘိညာဉ်များလည်း ကွယ်ပခဲ့လေပြီ၊) ဘုရားရှင် ဆွမ်းခံရွာမှ ထွက်ကြွတော်မူလာ သည့်အခါ ရဟန်းတို့အား တွဲခေါ်ဘိုရန် မိန့်တော်မူချက်ဖြင့် တွဲယူလာပြီးနောက် ဘုရားရှင်ရှေ့တော်မှောက်၌ ဘုရားဘက် ဦးခေါင်းပေး၍ ချထားကြလေလျှင် ချက် ခြင်းပင် ပြန်လှည့်ကာ ဘုရားဘက် ခြေပြုထားလေသည်၊ ဤမျှလောက် တန်ခိုး ရှင်ကိုပင် အရက်တကွဲ အကျိုးနဲအောင် ပြုနိုင်လျှင် သာမန်လူစားကို အဘယ်မှာ အကျိုးများအောင် ပြုနိုင်တော့အံ့နည်း၊ သောက်ချင်၍ သောက်သူမှာ တခါ ၂ ခါဖြင့် ကျေနပ်မည်မဟုတ် "သောက်စရှိလျှင် သောက်ချင်ချင်ပင်'' ဖြစ်လတံ့၊ "တိဏ္ဏံ ဘိက္ခဝေ ပဋိသေဝနာယ အတိတ္တိ'' စသည်ဖြင့် တိကင်္ဂုတ္တရ ပါဠိတော်၌ တင်းမတိမ်နိုင်သော အချက်များ-အိပ်မှု, သေရည်အရက် သောက်မှု, မေထုန်မှု အားဖြင့် ၃ ပါးရှိကြောင်းကို ဟောပြတော်မူသည်။

၄-သောက်ပြီးနောက် ကုမ္ဘဇာတ်တော် လာသည့်အတိုင်း ပါဏာတိပါတ စသော ဒုစရိုက် တခုခုကို ပြုရာ၌ သုရာပါန စေတနာသည် ထိုကမ္မပထ မြောက်

သော ဒုစရိုက်၏ ရှေ့တော်ပြေး ပုဗ္ဗစေတနာတည်း၊ ထိုကဲ့သို့ ပုဗ္ဗစေတနာများက အပါယ်ချနိုင်ကြောင်းကို အပရာပရိယဝေဒနီယကံခဏ်း၌ ရေးသားခဲ့ပြီ၊ ထင်ရှား စေအံ့-လောက၌ အတော် လည်ပတ်သည်ဟု ဆိုရသော လူတယောက်သည် မည် သည့်ပြစ်မှုကိုမျှ ကိုယ်တိုင် မပြု, သို့သော် လူမိုက်များကို အားပေး အားမြှောက် ပြုလေ့ရှိ၏၊ လူမိုက် တယောက်ကို သတ်ဘို့ခိုင်းမိ၍ ပြစ်မှုပေါ်ရာ၌ သတ်သူက ၁-တရားခံ, အားပေးသူမှာ ၂-တရားခံ ဖြစ်သကဲ့သို့, ထို့အတူ သုရာပါန စေတနာ သည် ဒုစရိုက်ကမ္မပထတွေကို အားပေး အားမြှောက် ပြုတတ်ရကား ၂-တရားခံ အနေအားဖြင့် အပါယ်ချခွင့် ရှိလေသည်၊ လူမိုက် အားပေးတတ်သူ ယခင် လူလယ် သည် လူမိုက်ပေါင်း များစွာထက် ကြောက်စရာ ကောင်းသကဲ့သို့, ထို့အတူ ဒုစရိုက်အမျိုးမျိုးကို အားပေးတတ်သော သုရာပါနလည်း ဒုစရိုက် များစွာထက် ပင် ကြောက်ဘွယ် ကောင်းလှ၏။

အချုပ်အားဖြင့် ဤသုရာပါန၌ ပုဗ္ဗစေတနာအဖြစ်ဖြင့် ပဋိသန္ဓေကျိုးကို ပေးဘို့ ကိစ္စ, ဒုစရိုက်ကမ္မပထတွေကို ဖြစ်စေဘို့ကိစ္စဟု ၂ မျိုးရှိ၏၊ ထို ၂ မျိုးတွင် ဒုစရိုက် ကမ္မပထတွေကို ဖြစ်စေဘို့ ကိစ္စသည် အလွန် အားကောင်း၏၊ ထို့ကြောင့်လည်း ကုမ္ဘဇာတ်တော်၌ " ယံဝေ ပိဝိတွာ ဒုစ္စရိတံ စရန္တိ " ဟု မိန့်လေသည်၊ ဤ ၃ အချက် ၄ အချက်တို့၌ ပြခဲ့သော သုရာပါနကို ရည်ရွယ်တော်မူ၍ပင် "သုရာမေရ ယပါနံ ဘိက္ခဝေ အာသေဝိတံ " စသော ပါဠိတော်ကို ဟောတော်မူလေသည်၊ ဤ စကားစဉ်အရ - အချို့ သုရာပါနသည် အပြစ် မကြီး-ဟု ဆိုစေကာမူ အချို့ သုရာပါန ကား ကြီးလေးသောအပြစ်ကို ဖြစ်စေနိုင်သဖြင့် သုရာပါနမှ ရှောင်ကြဉ် မှုသည် နိစ္စသီလတခု ဖြစ်ရပေသည်-ဟု မှတ်။ [ကဇော် လှော်ဇာများမှာ သုရာ မျိုးပင် ဖြစ်၏၊ ဘိန်း ကုတ်ကင်း မာဖီးယား ဆေးခြောက် များကိုလည်း ဤ သုရာ ပါန၌ သွင်းယူလေ့ ရှိကြ၏၊ သွင်းသင့် မသွင်းသင့်ကိုကား စဉ်းစားဘွယ်ပင်။]

ကာယဝိညတ္တိသင်္ခါတေ ကာယဒွါရေ— ပါဏာတိပါတ စသော ၃ ပါးသည် ကာယဒွါရ၌ ဖြစ်သောကြောင့် ကာယကံမည်၏၊ဤ၌ "ကာယဒွါရဟူသည် တရား ကိုယ်အားဖြင့် ကာယဝိညတ်တည်း " ဟု ပြလို၍ "ကာယဝိညတ္တိ သင်္ခါတေ"ဟု ဝိသေသန ကူမ ရသည်၊ ချဲ့ဦးအံ့ - လက်ခြေစသည် လှုပ်ရှားမှု၌ လှုပ်ရှားသမျှ ရုပ်ကလာပ်အစုတွင် ဝါယောဓာတ်သည် သတ္တိ အလွန်ကဲဆုံးတည်း၊ ထိုဝါယော ဓာတ် သည်ပင် တွဲဘက် ရုပ်ကလာပ်ကို (အိပ်ပျော်နေတုန်း အခါကဲ့သို့ ပြော့ကျ မသွားအောင်) တောင့်ထား၏၊ စိတ်အလိုရှိရာ အရပ်သို့ ရောက်အောင် ရွေ့ရှု ဆောင်၏, လှုပ်လှုပ်ရှားရှား ဖြစ်စေ၏၊ ၎င်းတို့ကို ပါဠိလို သန္ထမ္ဘန သန္ဓာရဏ သဥ္စလန ဟု ဆို၏၊ ထိုအမှုတို့ကို ဝါယောဓာတ်က ရွက်ဆောင်ရာ၌ သူ့ချည်း သက်သက် မစွမ်းနိုင်, ဝိညတ်ဟု ခေါ်ရသော ဝိကာရ (အမူအရာထူး) အကူ

အညီပါရလေသည်၊ ဝိညတ် အကူအညီ မပါလျှင် ဆိုင်ရာကိစ္စပြီးစီးအောင် မလှုပ်ရှားနိုင်၊ ထို့ကြောင့် ဒါးဖြင့် ခုတ်သတ်ရာ၌ ဒါးကိုင်သော လက်ကို မြှောက်မှု ခုတ်မှုတို့သည် ဝိညတ်ပါမှ ထမြောက်နိုင်ကြ၏၊ ''ဝိညတ်ပါမှ ခုတ်သတ်ခြင်း ကိစ္စပြီးသည်, ပါဏာတိပါတကံ ထမြောက်သည်''ဟူလို။

ဆက်ဦးအံ့-ကာယသည် သသမ္ဘာရကာယ ပသာဒကာယ စောပနကာယ ဟု ၃-မျိုး ရှိ၏၊ ဆိုင်ရာ အဆောက်အဦးနှင့် တကွ ဖြစ်သော ခန္ဓာကိုယ်သည် သသမ္ဘာရကာယမည်၏၊ ကာယပသာဒရုပ်သည် ပသာဒကာယ မည်၏၊ လက်ခြေစသည်ကို ဝါယောဓာတ်နှင့် အတူ လှုပ်ရှားအောင် ပြုမှုတတ်သော ဝိညတ်သည် စောပနကာယမည်၏၊ ''စောပေတိ-အင်္ဂါကြီးငယ်ကို လှုပ်ရှားစေတတ်၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ စောပနော-စောပနမည်၏၊ ''ထို လှုပ်ရှားစေနိုင်သော ဝိညတ်သည်ပင် ကိုယ်၏အစိတ်အပိုင်းတွင် ပါဝင်သောကြောင့် ကေဒေသျူပစာရအားဖြင့် ကာယလည်း မည်၏၊ (မှုချက်သော နည်းလည်းရှိ၏) '' စောပနောစ သော ကာယော စာတိ စောပန ကာယော '' ဟု ဆို၊ ဤနည်း အရ-ကာယ ၃ မျိုးတွင် စောပနကာယဖြစ်ခဲ့သောကြောင့် ကာယဝိညတ်ကို ''ကာယ ''ဟု ခေါ်ဆိုနိုင်ပြီ၊ ထိုကာယသည်ပင် ကံထမြောက်ခြင်း၏ အကြောင်းဖြစ်၍ ဒွါရလည်း မည်ပြန်၏၊ ထို့ကြောင့် '' ကာယော ယေဝ ဒွါရံ '' အရ ကာယဝိညတ်ကို ကာယဒွါရ ဟု ခေါ်ဆိုရပေသည်၊ [ကာယောယေဝ-ကာယသည်ပင်၊ ဒွါရံ-ကံ၏ ထမြောက်ကြောင်းတည်း။]

ဗာဟုလ္လဝုတ္တိတော ကာယကမ္မံနာမ——ကာယေ-ကာယဒွါရ၌၊ ပဝတ္တံ-ဖြစ်သော၊ ကမ္မံ-ကံသည်၊ ကာယကမ္မံ-ကာယကံမည်၏၊…''သူတပါးကို အသတ်ခိုင်းရာ အခိုးခိုင်းရာတို့၌ ပါဏာတိပါတနှင့် အဒိန္နာဒါန သည် ဝစီဒွါရ ၌လည်း တရံတခါ ဖြစ်သေး၏, ထိုသို့ တရံတခါ ဝစီဒွါရ၌ဖြစ်သော်လည်း ဝစီကံဟု မခေါ်ရ,ကာယဒွါရ၌ အဖြစ်များသောကြောင့် တဗ္ဗာဟုလ္လနည်းအားဖြင့် ကာယကံ ဟုသာ ခေါ်ရသည်''ဟု ပြလို၍ ''ဗာဟုလ္လဝုတ္တိတော'' ဟု ဗာဟုလ္လ သဒ္ဒါနှင့် တကွ ပြရလေသည်၊ ဥပမာ——တော၌လှည့်လည် သွားလာမှုက များသောကြောင့် ''ဝနေ စရတီတိ''အရ ''ဝနစရက''အမည်ရပြီးသော တောမုဆိုးသည် တရံတခါ မြို့ရွာတို့၌ လှည့်လည်သော်လည်း ဝနစရက အမည်ပျက်၍ ဂါမစရက နဂရစရကအမည် မရတော့သကဲ့သို့တည်း၊[တဗ္ဗိ-ထိုတောအရပ်၌ ဗာဟုလ္လံ-အသွားအလာ များသူ၏အဖြစ်သည်၊ တဗ္ဗာဟုလ္လံ-တဗ္ဗာဟုလ္လ မည်၏။]

ဆက်ဦးအံ့——''ကာယဒွါရေ ဗာဟုလ္လဝုတ္တိတော ကာယကမ္မံနာမ ''ဟူသော ပါဌ်ဖြင့် အရှင်အနုရုဒ္ဓါသည် ကာယကံ၏နာမည်ကို(ဝစီကံ မနောကံတို့နှင့် မရောယှက်ရအောင်) ဒွါရဖြင့် ခွဲခြားပြလိုရင်းဖြစ်၏၊ ဗာဟုလ္လသဒ္ဒါမပါဘဲ ''ကာယဒွါရေ ဝုတ္တိတော''လောက်တွင်ဆိုက ထိုခွဲခြားလိုချက် အထမမြောက်နိုင် ''ကာယ

ဒွါရေ ဝုတ္တိတော ကာယကမ္မံနာမ''ပါဌ်ကို ဘာသာပြန် ကြည့်ပါ "ကာယဒွါရ၌ ဖြစ်လို့ ကာယကံခေါ်သည်''ဟု စကားကျသည်၊ သို့ဖြစ်လျှင် သူတပါးကို အသတ်ခိုင်းရာ အခိုးခိုင်းရာတို့၌ ပါဏာတိပါတနှင့် အဒိန္နာဒါနသည် ဝစီဒွါရ၌ ဖြစ်နေပြန်၏၊ ထိုအခါ " ဝစီဒွါရ၌ဖြစ်လို့ ဝစီကံ ခေါ်ရမလို '' အဓိပ္ပါယ် ရသဖြင့် ပါဏာတိပါတသည်ပင် ကာယကံ ဝစီကံအမည် ၂ မျိုးခံလျက် နာမည်ချင်း ရောယှက်ဘွယ် ရှိနေသည်၊ ထို့ကြောင့် ဗာဟုလ္လသဒ္ဒါ မထည့်ဘဲ ဆိုလျှင် ဒွါရဖြင့် ကံ၏နာမည်ကို ခွဲခြားသတ်မှတ်လိုရင်း ကိစ္စ အထမမြောက်နိုင်၊ သို့အတွက် ဗာဟုလ္လသဒ္ဒါထည့်စွက်၍ "ကာယဒွါရေ ဗာဟုလ္လ ဝုတ္တိတော'' ဟု မိန့်မြွက်ရလေသည်၊ ပါဏာတိပါတ အဒိန္နာဒါနတို့သည် တရာလျှင် ၉၀ လောက်က ကာယဒွါရ၌ ဖြစ်ကြ၏၊ တဆယ်လောက်သာ ဝစီဒွါရ၌ ဖြစ်ပေလိမ့်မည်၊ ထိုတဆယ်လေံအတွက် ကာယကံ ဟူသော နာမည် မပျက်တော့ရကား ဒွါရဖြင့် ကံ၏ နာမည်ကို ခွဲခြားသတ်မှတ်ခြင်း ကိစ္စ အထမြောက်လေတော့သည်။

[ဝစီဝိညတ္တိသင်္ခါတေ ဝစီဒွါရေ ဗာဟုလ္လဝုတ္တိတော ဝစီကမ္မံနာမ, မနသ္မိံ ယေဝ ဗာဟုလ္လဝုတ္တိတော မနောကမ္မံနာမ- ဟူသော ပါဌ်ဖြင့်လည်း ဝစီဒွါရဖြင့် ဝစီကံဟူသော နာမည်ကို, မနောဒွါရဖြင့် မနောကံဟူသော နာမည်ကို (အခြားကံတို့နှင့် နာမည်ချင်း မရောယှက်အောင်) ခွဲခြားသတ်မှတ်၍ ပြလိုရင်း ဖြစ်သည်၊ သို့အဘွက် ဗာဟုလ္လသဒ္ဒါကို ထည့်စွက်၍ မိန့်ဆိုရသည် ဟု မှတ်၊ ဋီကာကျော်၌ ဒွါရဖြင့် ကံ၏နာမည်ကို ခွဲခြား သတ်မှတ်ရုံသာ မက, ကံဖြင့်လည်း ကာယဒွါရ စသော နာမည်ကို ခွဲခြား ပြလိုသည်ဟု ယူဆ၍ ခွဲခြား သတ်မှတ်ပုံကို ဖွင့်ပြသည့် စကားစုမှာ အရှင်အနုရုဒ္ဓါ၏ အာဘော်မဟုတ်။]

မုသာဝါဒေါ ဝိသုဏာဝါစာ ဖရုသဝါစာ သမ္ဖပ္ပလာပေါစေတိ ဝစီဝိညတ္တိသင်္ခါတေ ဝစီဒွါရေ ဗာဟုလ္လဝုတ္တိတော ဝစီကမ္မံနာမ။

ဝစီကံ ၄ ပါး

မုသာဝါဒ။ ။မုသာ သဒ္ဒါသည် မဟုတ်မမှန်သော ဝတ္ထုကို ဟောသည့်နိပါတ်ပုဒ်တည်း၊ မဟုတ်မမှန်သော ဝတ္ထုဟူသည် " သက်နှိုး ရှိသလား ''ဟု မေးရာ၌ ရှိလျက် မရှိဟု ပြောဆိုအပ်သော သက်နှိုး, မရှိဘဲလျက် ရှိသည်ဟု ပြောဆိုအပ်သော သက်နှိုးပင်တည်း၊ တစုံတခုသော သတင်းစကားကို ကြားရာ၌ " ဟုတ်သလား''ဟု မေးလျှင် ဟုတ်လျက် မဟုတ်ဟု ပြောဆိုအပ်, မဟုတ်ဘဲလျက် ဟုတ်သည်ဟု ပြောဆိုအပ်သော သတင်းစကားတည်း၊ ဤသို့လျှင် အရာဝတ္ထုက ဟုတ်

သည်ဖြစ်စေ, မဟုတ်သည်ဖြစ်စေ, ပြောတိုင်း မဟုတ်သည်ကိုပင် "မုသာ"ဟု ဆိုသည်၊"မုသာ ဝဒန္တိ ဧတေနာတိ မုသာဝါဒေါ"ဧတေန-ဤစေတနာဖြင့်၊မုသာ-မဟုတ် မမှန်သော ဝတ္ထုကို၊ ဝဒန္တိ-အမှန်လုပ်၍ ပြောဆိုတတ်ကုန်၏၊ ဣတိ-ထိုကြောင့်၊ သော-ထိုစေတနာတရားသည်၊ မုသာဝါဒေါ-မုသာဝါဒမည်၏၊ နှုတ်ဖြင့်ပြောရသော မုသာကများ၍ မုသာဝါဒဟု ဆိုသည်, ကိုယ် နှုတ် တခုခုဖြင့် ညာဝါး ဖြန်းသန်း ရေးသားမှု အရပ်ရပ်မှာ မုသာဝါဒ မည်သည်သာတည်း။

မုသာဝါဒဿ အတထံ, ဝိသံဝါဒနစိတ္တတာ၊
တဇ္ဇော ဝါယာမော ပရဿ,တဒတ္ထဇာနနံ ဣတိ၊
သမ္ဘာရာ စတုရော ဟောန္တိ, ပယောဂေကော သာဟတ္ထိကော၊
အာဏတ္တိက နိဿဂ္ဂိယ- ထာဝရာပိစ ယုဇ္ဇရေ။

မုသာဝါဒဿ- မုသာဝါဒ၏၊ သမ္ဘာရာ- အင်္ဂါတို့သည်၊ အတထံ-မမှန်သောဝတ္ထုရင်း၊ ဝိသံဝါဒနစိတ္တတာ- မှားယွင်းစေလိုသောစိတ်ရှိသူ၏ အဖြစ်ရင်း၊ (သူတပါးကို အမှားမှား အယွင်းယွင်း ဖြစ်စေလိုခြင်း)၊ တဇ္ဇော- ထိုမှားယွင်းစေလိုသော စိတ်အားလျော်သော၊ ဝါယာမော - ကိုယ် နှုတ် တို့ဖြင့် လုံ့လ ပြုခြင်းရင်း (မှားယွင်းစေလိုသဖြင့် ကိုယ်ဖြင့် လိမ်၍ပြုခြင်း နှုတ်ဖြင့်လိမ်၍ပြောခြင်း)၊ ပရဿ-သူတပါး၏ (အလိမ်ခံရသူ၏)၊ တဒတ္ထဇာနနံ-ထိုသဘောကို သိခြင်းရင်း (အမှားကို အမှန်,အမှန်ကိုအမှားဟု လိမ်လည်သည့်အတိုင်း သိခြင်း)၊ ဣတိ-ဤသို့၊ စတုရော ဟောန္တိ-လေးပါးတို့ဖြစ်ကုန်၏။

ပယောဂေါ-လုံ့လ ပယောဂသည်၊ ဧကောသာဟတ္ထိကော-သာဟတ္ထိက တခုသာတည်း ဟု အဋ္ဌကထာ ဟောင်း၌ ဆို၏၊ [နှုတ်ဖြင့် ဖြစ်စေ ကိုယ်ဖြင့်ဖြစ်စေ ကိုယ်တိုင် လိမ်လည်မှု ပယောဂတခုကိုသာ အဋ္ဌကထာဟောင်း၌ ပြသည် ဟူလို၊] အာဏတ္တိက နိဿဂ္ဂိယ ထာဝရာပိစ-အာဏတ္တိက နိဿဂ္ဂိယ ထာဝရ ပယောဂတို့သည်လည်း၊ ယုဇ္ဇရေ-သင့်လျော်ကုန်၏၊[သူတပါးကို"သည်လိုပြော,သည်လိုပြု"ဟု တဆင့်အလိမ်ခိုင်းရာ၌ အာဏတ္တိကပယောဂ ရသင့်၏၊ သူတပါးကို အထင်မှားအောင် မဟုတ် မမှန်သော အကြောင်းအရာကို ရေးသား၍ ပစ်ချ ထားရာ၌ နိဿဂ္ဂိယပယောဂလည်း ရသင့်၏၊သူတပါးကို အထင်မှားလေအောင် နံရံစသည်ဝယ် စာရေးထားရာ၌ ထာဝရ ပယောဂလည်း ရသင့်၏ ဟု အဋ္ဌကထာသစ်ဆို၏။]

ဤမုသာဝါဒအရာ၌ အင်္ဂါ ၄ ပါး ပြသောကြောင့် "လူတို့၏ မုသာဝါဒမှာ အင်္ဂါ ၄ ပါးစုံမှ သီလပျက်သည်၊ ရဟန်းတို့ မုသာဝါဒ၌ ၁-လိမ်လည် လိုသော စိတ်, ၂-လိမ်လည်မှု ပယောဂ, ဤ ၂ ပါးစုံလျှင် ပါစိတ်အာပတ် သင့်သည်"ဟု

ပြောဆိုကြ၏၊ လူတို့မှာလည်း ဤအင်္ဂါ ၂ ပါး ပြည့်စုံလျှင် သီလ ပျက်မည် ထင်၏၊ အင်္ဂါ ၄ ပါးမှာ ကမ္မပထမြောက်သော မုသာဝါဒအတွက် ပြခြင်းမျှသာ ဖြစ်မည်ဟု ထင်ပေသည်၊ အင်္ဂါ ၄-ပါးတွင် ထဒတ္ထဇာနန ဟူသည် လိမ်လည် သည့် အတိုင်း ယုံကြည်ခြင်းတည်း၊ ထို့ကြောင့် လိမ်သော်လည်း သူတပါးက မယုံလျှင် ကမ္မပထမမြောက်၊ ယုံလည်းယုံ, ယုံ၍ တစုံတခုကိစ္စအတွက် အကျိုး စီးပွါးလည်း ပျက်မှ ကမ္မပထမြောက်သည်။ မင်းလည်း စိတ် ချမ်းသာ လေအောင် လူတဘက်သားလည်း ရာဇဝတ်မှ လွတ်လေအောင် လိမ်၍ပြောဆိုရာ, မိမိပစ္စည်းကို တောင်းလာရာ၌ ရှိပါလျက် "မရှိ"ဟု ပြောဆိုရာ, သံသုမာရဇာတ်၌ အလောင်းတော် မျောက်၏ မိကျောင်းအား လှည့်ပတ်ရာတို့၌ မုသာဝါဒ ဖြစ်သော်လည်း သူတပါး အကျိုး မပျက်သောကြောင့် ကမ္မပထမမြောက်။

ပိသုဏာဝါစာ။ ။"ပိသတိ သာမဂ္ဂိံ သဉ္စုဏ္ဏေတီတိ ပိသုဏာ" သာမဂ္ဂိံ-ညီညွတ်သူတို့၏ အဖြစ်ကို(ညီညွတ်နေမှုကို)၊ ပိသတိ-ကြိတ်ချေတတ်၏၊ သဉ္စုဏ္ဏေတိ-မှုန့်မှုန့်ညက်ညက် ပြုတတ်၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ ပိသုဏာ-ပိသုဏာ မည်၏၊ ဖြူနှင့်မဲတို့ ညီညွတ်စွာ ပေါင်းသင်းနေရာ၌, မဲနှင့်တွေ့တဲ့အခါ"ဖြူက မင်းကို မကောင်းပြောတယ်" စသည်ဖြင့် ဖြူနှင့်မဲတို့ ကွဲသွားအောင် ရန်တိုက်မှုသည် ထိုသူ ၂ ယောက်၏ ပေါင်းစည်းမှုကို ချေဖျက်ပစ်ရာ ကျသောကြောင့် "ပိသတိ-ကြိတ်ချေတတ်၏"ဟု ဆိုသည်၊ တနည်း "ပိယ သုည ကရဏာ" ဟု ဆိုလိုလျက် အပိုအက္ခရာတွေကို နိရုတ္တိ နည်းအရ ချေထားသဖြင့် "ပိသုဏာ ဖြစ်ရသတဲ့၊ "ပိယံ သုညံ ကရောတီတိ ပိသုဏာ" ပိယံ-မိမိ၏ ချစ်အပ်သူ၏ အဖြစ်ကိုငှ်း၊ သုညံ-သူတပါး၏ အချစ်မှ ကင်းဆိတ်သူ၏ အဖြစ်ကိုငှ်း၊ ကရောတိ-ပြုတတ်၏၊ မဲနှင့်ဖြူတို့ ချစ်ခင်နေကြရာ၌ နီက မဲ့အပြစ်ကို ဖြူအား ပြောပြတဲ့အခါ ဖြူက နီကို "အကျိုး အကြောင်း ပြောဘော်ရပေတယ်"လို့ ချစ်၏၊ (မဲအပေါ်၌ အချစ်မှ ကင်းဆိတ်၏)၊ ဤကဲ့သို့ ဖြစ်အောင် ပြောပြတဲ့စကားကို ပိသုဏာဝါစာ ဟု ခေါ်၏၊ ဝါစာအရ စကားသံကိုလည်း ရ၏, ပြောဆိုကြောင်း စေတနာကိုလည်း ရနိုင်သည်။

ပိသုဏာယ ဘိန္နိတဗ္ဗော, တပ္ပုရ ပိယကမျတာ၊
ဝါယာမော ဇာနနံ စတု, ဘိန္နေ ကမ္မပထော ဘဝေ။

ပိသုဏာယ- ပိသုဏာ၏၊ ဘိန္နိတဗ္ဗော- ခွဲအပ်သူငှ်း၊ တပ္ပုရ ပိယကမျတာ-ထိုကွဲပြားမှုကို ရှေးရှုခြင်း, ချစ်ခြင်းကို အလိုရှိသူ၏ အဖြစ်ငှ်း၊ ဝါယာမော-လုံ့လပြုခြင်းငှ်း၊ ဇာနနံ-ပြောဆိုအပ်သူက သိခြင်းနားလည်ခြင်းငှ်း၊ ဣတိ-သို့၊စတု-အင်္ဂါလေးပါးတည်း၊ ဘိန္နေ-ကွဲသည်ရှိသော်၊ ကမ္မပထော - ကမ္မပထ မြောက်သည်၊ ဘဝေ-ဖြစ်၏၊ "တပ္ပုရ ပိယကမျတာ"၌ ၁-ကွဲစေလိုခြင်း, ၂-မိမိကို ချစ်

စေလိုခြင်းဟု ၂ ချက်ထွက်၏၊ ထိုရန်တိုက်မှု၌ မိမိအား ချစ်စေလိုသောစိတ် မပါသော်လည်း ပိသုဏဝါစာဖြစ်မည်သာ၊ ဝါယာမောအရ နှုတ်ဖြင့်ပြောဆိုရာ၌ ဝစီပယောဂဖြစ်၏၊ လက်ပြ ခြေပြဖြင့် ရန်တိုက်ရာ၌ ကာယပယောဂလည်း ဖြစ်နိုင်သည်၊ ဇာနနံအရ သိခြင်းဟူသည်ကား ကွဲပြားအောင် ပြသောအပြစ်ကို နားလည်သိရှိခြင်းတည်း။

ဤပိသုဏဝါစာ၌ သူတပါးအပြစ်ကို ဟုတ်မှန်တိုင်း ပြောပြ၍ ရန်တိုက်မှုကို ဆိုလို၏၊ မဟုတ်မမှန်ကြံဖန်၍ ရန်တိုက်မှု၌ကား မုသာဝါဒပြစ်လည်း မလွတ်ရာ၊ အောက်ရွာတရွာ၌ အောက်သူနှင့် အညာသား အကြောင်းပါ၍ အလွန်အမင်း ချစ်ခင်ကြသည်ကို အိမ်နီးချင်း မိန်းမများက မျက်မုန်းကျိုးသဖြင့် အညာသားနှင့် တွေ့တဲ့အခါ "မင့်မိန်းမ အမျိုးဟာ စုံးမျိုးဖြစ်သည်, ညဥ့်အချိန်၌ အစာရှာ ထွက်သည့်အခါ မင့်မိန်းမက မင့်ကိုကျော်ထားခဲ့၍ မင်းမနိုးဘဲရှိရသည်"ဟု ပြော၏၊ မိန်းမနှင့်တွေ့တဲ့အခါ"အညာကလာတဲ့ လူများက ညီးယောကျ်ားမှာအမြီးကလေး ပါတယ်လို့ ပြောကြသည်, ညအိပ်တဲ့အခါ စမ်းကြည့်စမ်း" ဟု ပြောပြန်သည်၊ ယောကျ်ားက မိန်းမကျော်-မကျော်ကိုသိချင်၏,မိန်းမကလည်း အမြီး ပါ-မပါကို စမ်းချင်လှပြီ၊ ဤနည်းဖြင့် အခွင့်အခါကို ရှာနေကြရာ တညဥ့်သ၌ ယောကျ်ားက အိပ်ချင်ဟန်ဆောင်နေသည်ကို တကယ်အိပ်ပြီထင်၍ မိန်းမက ကုန်းတဲ့ပြီး အစမ်း မှာ ယောကျ်ားက ခြေထောက်ဖြင့် လန့်-ကန်လိုက်သဖြင့် "အင့်ကနဲ" ကျသွားရာမှထတဲ့ပြီး "ဟဲ့ အမြီးပေါက်တဲ့ခွေးမျိုး" ဟု ဆို၏၊ ယောကျ်ားကလည်း"ဟဲ့ စုန်းမျိုးဟု အပြန်အလှန်ဆိုပြီးလျှင် အကွဲကြီးကွဲကြလေသတဲ့၊ ဤ၌မှန်လည်းမမှန်, မိမိတို့ကို ချစ်ဘို့ရန်လည်း ရှေးမရှုဘဲ သက်သက်ကွဲပြားမှုကို ရှေးရှုခြင်းဖြစ်သည်၊ ဤသို့ ရန်တိုက်၍ ကွဲပြားမှ ကမ္မပထမြောက်သည် မကွဲပြားလျှင် ကံသာထိုက်သည်။

ဖရုသဝါစာ။ ။ဖရုသသဒ္ဒါသည် "ကြမ်းကြမ်း တန်းတန်း" ဟူသော အနက်ကို ဟော၏၊ "ဖရုသံ-ကြမ်းကြမ်းတန်းတန်းကို၊ ကရောတိ-ပြုတတ်၏" ဟူသောဝိဂ္ဂြိုဟ်အရ "ဖရုသ ကရဏာ" ဟု ဆိုလိုလျက် ကရဏကိုချေ၍ "ဖရုသာ"ဖြစ်ရသတဲ့၊ ဤဖရုသာဝါစာဟူသည် မကြားကောင်းမနာသာ အယုတ်တမာဆဲဆိုမှု "ကျွဲခတ်၍သေပါစေဟယ်" စသည်ဖြင့် ကြိန်ဆဲမှုများပင်တည်း၊ တရားကိုယ်အားဖြင့် ဆဲဆိုကြောင်းစေတနာသည် ဖရုသာဝါစာမည်၏၊ ထိုကဲ့သို့ဆဲဆိုရာ၌ ကြားရသူတို့ နားမှာ မခံသာအောင်ရှိလှသဖြင့် ဆဲဆိုသောစကားသံသည် လွှသွားကိုစမ်းရသလို ကြမ်းတန်းသော အတွေ့ ရှိရကား အကျိုးစကားသံ၏ ဖရုသာ ဟူသောအမည်ကို အကြောင်း စေတနာပေါ် တင်စား၍ အကြောင်းစေတနာကိုလည်း (ဖလူပစာ အားဖြင့်) ဖရုသာမည်၏ ဟု တနည်းကြံသည်။

ဖရုသာဝါ တယော ကောပေါ်, ဥပကုဋ္ဌော အက္ကောသနာ၊
မမ္မစ္ဆေဒကရာ တဿ-ဖရုသာ ဖရုသာ မတာ။

ဖရုသာယ-ဖရုသဝါစာ၏၊ တယော-အင်္ဂါ ၃ ပါးတို့ကား၊ ကောပေါ - စိတ်ဆိုးခြင်း၎င်း၊ ဥပကုဋ္ဌော- ဆဲရေးအပ်သူ၎င်း၊ အက္ကောသနာ- ဆဲရေးခြင်း၎င်း၊ ဣတိ-ဤသည်တို့တည်း၊ မမ္မစ္ဆေဒကရာ- သေကွင်းကိုဖြတ်သကဲ့သို့ ထိခိုက်အောင်ပြုတတ်သော၊ တဋ္ဌဖရုသာ- တကယ်ကြမ်းတန်းသော စေတနာကိုသာ၊ ဖရုသာ-ဖရုသဝါစာဟူ၍၊ မတာ-သိအပ်၏။

မမ္မဟူသည် အနာပျက် အနာဆိုးအရပ်တည်း၊ ''မရတိ ယသ္မိံ ဃဋ္ဋိတေတိ မမ္မံ'' ယသ္မိံ- အကြင်အရပ်ကို၊ ဃဋ္ဋိတေ-ထိခိုက်အပ်သော်၊ မရတိ- သေတတ်၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ မမ္မံ-မမ္မမည်၏၊ အနာပျက် အနာဆိုးကို ထိမိလျှင် သေလောက်ကြေလောက်အောင် နာကျင်သကဲ့သို့ ထို့အတူ သေလောက်ကြေလောက်အောင် နာဘွယ်ကောင်းသော အချက်သည်လည်း ''မမ္မံဝိယ--အနာပျက် အနာဆိုးနှင့်တူ၏'' ဟူသော ဥပမာ တဒ္ဓိတ်အရ မမ္မမည်၏၊ ''အနာပေါ်ဒုတ်ကျ'' ဆိုသလို ထိုနာဘွယ်ကောင်းသော အချက်ကို ထိခိုက်အောင် ပြောဆိုပြုလုပ်၍ ပြကြောင်းဖြစ်သော တကယ် ကြမ်းတန်းတဲ့စေတနာသာလျှင် ဖရုသဝါစာ ကမ္မပထမြောက်၏။

ထိုကဲ့သို့စေတနာကကြမ်းတန်းနေလျှင် စကားသံ နူညံ့သော်လည်း ဖရုသဝါစာပင်ဖြစ်သတဲ့၊ တရားသူကြီးက သတ်ဘို့ရန် အမိန့်ချရာ၌ ပြုံးရွှင်သော မျက်နှာဖြင့် ''ဤရာဇဝတ်သားကို ချမ်းသာစွာ သိပ်ထားလိုက်ကြ'' ဟူသောစကားသည် သိမ်မွေ့ ချိုသာလှသော်လည်း အတွင်းဓါတ် စေတနာက လွန်စွာ ကြမ်းတန်းသောကြောင့် ဖရုသဝါစာ ကမ္မပထမြောက်ရသတဲ့၊ ဆရာမိဘတို့က တပည့်သားသမီးများကို ကြမ်းကြမ်းတန်းတန်း ဒေါက်ငန်းဆဲဆိုရာ၌ကား နှုတ်ထွက်ကြမ်းသော်လည်း စိတ်စေတနာ လွန်စွာ အကျိုးလိုလားသောကြောင့်ဖရုသဝါစာမဖြစ်ဘူးတဲ့၊ တောသို့မသွားစေလိုဘဲ အတင်းထွက်သွားသောသားကို မိခင်က ''တောကျွဲမကြီးခတ်သတ်လို့ သေပါစေဟယ်'' ကြိမ်ဆဲရာ၌ ယုတ်ကြမ်းသော စေတနာဖြင့်ကြိမ်ဆဲခြင်း မဟုတ်သောကြောင့် ဖရုသဝါစာ မဖြစ်ကြောင်းကို အဋ္ဌကထာ၌ပင် ထုတ်ပြထားသည်၊ ဆဲဆိုသောခဏ၌ တကယ်စိတ်ဆိုး၍ ဆဲဆိုလိုက်ရိုး မှန်လျှင်ကား အင်္ဂါ ၃ ပါး ညီညွတ်သောကြောင့် အပြစ်မကြီးသော်လည်း ကမ္မပထမြောက်လိမ့်မည်ထင်သည်၊ ဆင်ခြင်ကြပါကုန်။

သမ္ဖပ္ပလာပ။ ။သမ္ဖ၌ သံဥပသာရသည် ဟိတသုခ ဟူသော အနက်ကိုဟော၏၊ ဖ ကား ဖလဓာတ်နေခြင် ကွိ ပစ္စည်းသက်၍ လ ကိုချေ့, ကွိ ကိုချေ၍ပြီးသော ပုဒ်တည်း၊ သံ ဟိတသုခံ-စီးပွားချမ်းသာကို၊ ဖလတိ ဝိနာသေတိ- ဖျက်ဆီးတတ်၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ သမ္ဖံ-သမ္ဖမည်၏၊ (တချို့ ဒဏ္ဍာရီဝတ္ထု, ကွက်စိပ် စာပြောဆရာ တို့စကားကဲ့သို့) အကြင်စားသည် နားထောင်သူတို့အား အလုပ်ပျက် အကိုင်ပျက် စီးပွား ပျက်ရုံသာ ရှိ၏၊ ထိုစကားသည် သမ္ဖမည်၏၊ သီတာမိဖုရားကို ဒသဂိရိ ဘီလူးဆောင်ယူခဏ်း, ဘာရတ မင်းတို့စစ်ခင်းခဏ်း စသော အကျိုးမများ

သည့် စကားမျိုးတည်း၊ ထို၁၀တ္ထုစကားမျိုးကို အတွင်း၌ အဆန်ကင်းသော စပါး ပိန် စပါးဖျင်းများနှင့် တူစွာ အနက်ဆန်မပါ (အနက် အဓိပ္ပါယ် မရှိ) သော ကြောင့် "ပိန်ဖျင်းသောစကား"ဟု ခေါ်ဆိုကြ၏၊ "ယေန-အကြင် စေတနာဖြင့်၊ သမ္ဖံ- စီးပွားချမ်းသာကို ဖျက်ဆီးတတ်သောစကားကို၊ ဝါ-ပိန်ဖျင်းသော စကား ကို၊ ပလပတိ- အမျိုးမျိုးပြောတတ်၏''ဟူသော ဝစနတ်အရ ပြောဆိုကြောင်း စေတနာသည်သမ္ဖပ္ပလာပ မည်၏။

သမ္ဖာသ နိရတ္ထကထာ-ပုရတာ ကထနံ ဒုဝေ၊
ပရေန ဂဟိတေယေဝ, ဟောတိ ကမ္မပထော န နော။

သမ္ဖာသ-သမ္ဖပ္ပလာပ၏၊ ဒုဝေ-အင်္ဂါ ၂ ပါးတို့ကား၊ နိရတ္ထကထာပုရတာ- အနက်မဲ့ အကျိုးမဲ့ စကားကို ရှေ့သွားပြုသူ၏ အဖြစ်ဂုဏ်း၊ ကထနံ- ပြောဆိုခြင်း ဂုဏ်း၊ ဣတိ-ဤသည်တို့တည်း၊ ပရေန- သူတပါးသည်၊ ဂဟိတေယေဝ-အမှန်ဘဲ ဟု စွဲယူအပ်မှသာ (ယုံကြည်မှသာ)ကမ္မပထော-ကမ္မပထမြောက်သည်၊ ဟောတိ- ဖြစ်၏၊ နော ဂဟိတေ- အမှန်ဘဲဟု မယူအပ်သည်ရှိသော်၊ န-ကမ္မပထ မမြောက်။

ဤ၌ ပင်ကိုယ်ကလည်း မဟုန်မမှန်သော အကြောင်းအရာကို စီးပွားချမ်းသာ ပျက်ရုံ (အမှားမှား အယွင်းယွင်းမှတ်ထင်ရုံ) ပြောမှ သမ္ဖပ္ပလာပ ဖြစ်သည်၊ ပင် ကိုယ်က မဟုတ်မမှန်သော်လည်း အကျိုးရှိအောင် ဥပမာသဘောမျိုးဖြင့်ကြံဆောင် ရေးသား ပြောဆိုမှုများကား သမ္ဖပ္ပလာပ မဖြစ်၊ အကျိုးပင် မရှိသော်လည်း ဟုတ် မှန်သော အကြောင်းအရာကို အရပ်စကား အနေအားဖြင့် ပြောဆိုမှုများလည်း သမ္ဖပ္ပလာပ မဟုတ်ရာ၊ ပရမတ္ထဒီပနီ၌ကား ရှေးကဖြစ်ခဲ့ဘူးတဲ့ မင်းအကြောင်း ခိုးသူကြီးစသည်တို့၏ အကြောင်းအရာကို (အကျိုးစီးပွား မမြှော်ဘဲ သဘောကျ၍ ပြောပြရာ၌) ကမ္မပထ မမြောက်သော်လည်း သမ္ဖပ္ပလာပ ကံထိုက်သည်-ဟု ဆို၏, ထိုက်မည်မထင်[အနက်အဓိပ္ပါယ်မမှန်, အနက်ဆန်မပါသော စကားကို နိရတ္ထက ကထာဟုဆိုလိုသည်၊ အကျိုးမရှိရုံမျှကို ဆိုလိုမည်မထင်။ပင်ကိုမမှန်လျှင် မုသာဝါဒ ဖြစ်မှာပေါ့-ဟူအံ့၊ လိမ်လိုသော စေတနာမရှိ, နားထောင်ရုံ ပြောပြခြင်းကြောင့် မုသာဝါဒနှင့်မဆိုင်၊ ကထနံ အရ ဝစီပယောဂကိုသာ ပြသော်လည်း များရာ လိုက်၍ ပြခြင်းဖြစ်သည်၊ ရေးသားရာ၌ ကာယပယောဂလည်းပါသည်-ဟုမှတ်။]

ဝစီဝိညတ္တိသန်္ဒါတေ ဝစီဒွါရေ ဗာဟုလ္လဝုတ္တိတော–[ဝစီဝိညတ်၏သဘောမှာ ရုပ် ပိုင်း၌လာလတံ့၊ ဝစီဒွါရအမည်ရပုံကိုကား ကာယဒွါရနည်းမှီးလေ၊]မုသာဝါဒ စသည်တို့သည် အများအားဖြင့် ဝစီဒွါရ၌ဖြစ်သောကြောင့် ''ဝစီယာ-ဝစီဒွါ ရ၌၊ ပဝတ္တံ-ဖြစ်သော၊ ကမ္မံ-ကံတည်း'' အရ ဝစီကံမည်ကြပေ၏၊ သို့သော် လက်ပြ ခြေပြဖြင့် လိမ်ရာ စသည်, စာရေး၍ရန်တိုက်ရာစသည်, လက်ဖြင့် အကြမ်း အတန်း လုပ်ပြရာစသည်, အကျိုးမဲ့ ဒဏ္ဍာရီဝတ္ထုကို ရေးသားမှု စသည်ဝယ် ကာယဒွါရ

၌လည်း အနည်းငယ်ဖြစ်ကြသောကြောင့် "ဗာဟုလ္လဝုတ္တိတော- ဝစီဒွါရ၌ များသောအားဖြင့် ဖြစ်တတ်သောကြောင့်"ဟု မိန့်ဆိုရပေသည်။

အဘိဇ္ဈာ ဗျာပါဒေါ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိစေတိ အညတြာပိ ဝိညတ္တိယာ
မနသ္မိံယေဝ ဗာဟုလ္လဝုတ္တိတော မနောကမ္မံနာမ။

မနောကံ ၃ ပါး

အဘိဇ္ဈာ။ ။"အဘိမုခံ ဈာယတီတိ အဘိဇ္ဈာ" [အဘိပုဗ္ဗ ဈေဓာတ်, အဘိဥပသာရသည် အဘိမုခအနက်ကိုဟော၍,ဈေဓာတ်က ကြံခြင်းအနက်ကိုဟော၏။] ပရသမ္ပတ္တိံ-သူများစည်းစိမ်ကို၊ အဘိမုခံ-ရှေးရှု၊ ဈာယတိ-လောဘ၏အစွမ်းဖြင့် ကြံစီတတ်၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ အဘိဇ္ဈာ-အဘိဇ္ဈာမည်၏၊ တရားကိုယ်မှာ- သူများစည်းစိမ့်ကို လိုချင်သော လောဘတည်း၊....သို့သော် သူများစည်းစိမ် ချမ်းသာကို လိုချင်ရုံမျှဖြင့် ကမ္မပထ မမြောက်သေး၊ ရဟန်းဖြစ်လျှင် သူများ သပိတ် သင်္ကန်း ကျောင်း စသည်ကိုမြင်၍, လူဖြစ်လျှင် သူများ အိမ် လယ် ယာ ရွှေ ငွေ စသည်တို့ကိုမြင်၍"ထိုသူ့ဥစ္စာသည် ငါ့ဥစ္စာဖြစ်ပါမူ ကောင်းလေစွ" ဟု မိမိသို့ ညွတ်စေသော မတရားလောဘသည်သာ အဘိဇ္ဈာကမ္မပထ မြောက်သည်၊ ဤ၌ သူတပါး၏ ကံ ဉာဏ် လုံ့လကြောင့် ရရှိသော စည်းစိမ်ကို ထိုသူ့ဥစ္စာမဟုတ်တော့ဘဲ ထိုသူ၌ လက်မဲ့ဖြစ်စေ၍ မိမိဥစ္စာဖြစ်စေလိုခြင်းသည် သာမာန်လောဘမဟုတ်, အတော်မတရားသော လောဘဖြစ်ကြောင်းကို စဉ်းစားပါ၊ တောင်း၍ ငှါး၍ ဝယ်၍ ယူလိုခြင်း, သို့မဟုတ် ထိုစည်းစိမ်နှင့် အလားတူစည်းစိမ်မျိုးကို လိုချင်ခြင်းမှာ အဘိဇ္ဈာ(လောဘသာမာန်)သာဖြစ်သည်,ကမ္မပထ မမြောက်။

ဗျာပါဒ။ ။"ဗျာပဇ္ဇတိ ဟိတသုခံ ဧတေနာတိ ဗျာပါဒေါ" [ဝိ+အာ+ရှေးရှိသော ပဒဓာတ်တည်း။] ဧတေန-ဤဒေါသဖြင့်၊ ဟိတသုခံ-စီးပွား ချမ်းသာသည်၊ ဗျာပဇ္ဇတိ-ဖေါက်ပြန် ပျက်စီးခြင်းသို့ရောက်တတ်၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊သော-ထိုဒေါသသည်၊ ဗျာပါဒေါ-ဗျာပါဒမည်၏၊ ဤ၌လည်း "သည် အကောင် မျိုးတော့ သေရင်တောဘဲ-ဘယ်တော့များသေပါ့မလဲ, သည်အကောင်ပျက်စီးအောင် ဘယ်လိုများလုပ်ရပါ့မလဲ" စသည်ဖြင့် ပိုးမွှားတိရစ္ဆာန်ဖြစ်စေ လူဖြစ်စေ သတ္တဝါတဦးဦးကို သေကြေ ပျက်စီးစေလိုသော အကြံမ်းစား ဒေါသသာလျှင် ကမ္မပထမြောက်သည်၊ သူတပါးအပေါ်မှာ စိတ်ဆိုးရုံသက်သက်ကား ကမ္မပထ မမြောက်, ဗျာပါဒကံသာ ထိုက်၏။

ဒွေ ဘိဇ္ဈာယ ပရဘဏ္ဍံ, အတ္တနော ပရိဏာမနံ၊
ဗျာပါဒဿ ပရသတ္တော, တဿ ဝိနာသ စိန္တနံ။

အဘိဇ္ဈာယ-အဘိဇ္ဈာ၏၊ သမ္ဘာရာ-အင်္ဂါတို့သည်၊ ပရဘဏ္ဍံ-သူများဥစ္စာ ၎င်း၊ အတ္တနော- မိမိသို့၊ ပရိဏာမနံ-ညွတ်စေခြင်း၎င်း၊ ဣတိ-ဤသို့၊ ဒွေ- ၂ ပါးတို့တည်း၊ ဗျာပါဒဿ- ဗျာပါဒ၏၊ သမ္ဘာရာ- အင်္ဂါတို့လည်း၊ ပရသတ္တော- တပါးသော သတ္တဝါ၎င်း၊ တဿ- ထိုတပါးသောသတ္တဝါ၏၊ ဝိနာသစိန္တနံ- ပျက်စီးမှုကို ကြံစီခြင်း၎င်း၊ ဣတိ-ဤသို့၊ဒွေ-၂ ပါးတို့ပင်တည်း။

မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ။ ။ဤပုဒ်၌ မိစ္ဆာသဒ္ဒါကား ဝိပရိတတ္ထ=ဖေါက်ပြန် မှားယွင်းခြင်း အနက်ဟောတည်း၊ "မိစ္ဆာ ပဿတီတိ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ" မိစ္ဆာ-ဖေါက်ပြန် မှားယွင်း သောအားဖြင့်၊ ပဿတိ-မြင်တတ်၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ-မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိမည်၏၊ သူတော်သူမြတ်တို့ ဟောဘော်ပညတ်အပ်သောတရားမှန်ကို မလိုက်နာဘဲမှားယွင်း ဖေါက်ပြန် မမှန်မကန် သိမြင်တတ်သော ဒိဋ္ဌိစေတသိက်တည်း၊ဤမိစ္ဆာဒိဋ္ဌိသည်.... ရုပ် ဝေဒနာ သညာ သင်္ခါရ ဝိညာဏ်ဟူသော ခန္ဓာ၅ပါးပါးတွင် တပါးပါး၌ အတ္တ- ဟုစွဲလမ်းတတ်သော သက္ကာယဒိဋ္ဌိ, သီလက္ခန် ဗြဟ္မဇာလသုတ် စသည်၌ လာ သော ၆၂ ပါးသောမိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ, သာမညဖလသုတ်၌လာသော နတ္ထိကစသော ဒိဋ္ဌိ အားဖြင့် အလွန်များ၏၊ထိုတွင် နတ္ထိကဒိဋ္ဌိ အဟေတုကဒိဋ္ဌိ အကြိယဒိဋ္ဌိ ၃ မျိုးသာ လျှင် ကမ္မပထမြောက်၏၊ ကြွင်းဒိဋ္ဌိများမှာ ဒိဋ္ဌိသာမာန်တည်း။

ဒိဋ္ဌိယာ ဒုဝေ သမ္ဘာရာ, ဝတ္ထုနော ဝိပရိတတာ၊
တထာဘာဝေနုပဋ္ဌာနံ, ကမ္မပထော တီဟေဝစ။

ဒိဋ္ဌိယာ - မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ၏၊ သမ္ဘာရာ-အင်္ဂါတို့သည်၊ ဝတ္ထုနော - ယူအပ်သော ဝတ္ထု၏၊ ဝိပရိတတာ-ယူတိုင်းမမှန် ဖေါက်ပြန်သည်၏အဖြစ်၎င်း၊ တထာဘာဝေ န-မှန်ကန်သည်၏အဖြစ်ဖြင့်၊ ဥပဋ္ဌာနံ-ထင်ခြင်း၎င်း၊ ဣတိ-ဤသို့၊ ဒုဝေ-၂ ပါး တို့တည်း၊ တီဟေဝ-နတ္ထိက ဒိဋ္ဌိ အဟေတုက ဒိဋ္ဌိ အကြိယဒိဋ္ဌိ ၃ ပါးတို့ဖြင့်သာလျှင်၊ ကမ္မပထော-ကမ္မပထမြောက်၏။

နတ္ထိကဒိဋ္ဌိ။ ။နောက်နောက်ဘဝ၌ အကျိုးမရှိဟု အကျိုးဝိပါက်ကို တားမြစ် သောအယူသည် နတ္ထိကဒိဋ္ဌိ မည်၏၊ ဤနတ္ထိကဒိဋ္ဌိ အယူရှိသူကား "သတ္တဝါသည် သေလျှင် ပြီးတာဘဲပြတ်တာဘဲ" ဟုဥစ္ဆေဒအယူလည်းရှိ၏၊ နတ္ထိကအယူရှိသူတို့ ၏ ဝါဒကိုပြသော ပါဠိအချို့မှာ....

"နတ္ထိ ဒိန္နံ, နတ္ထိ ယိဋ္ဌံ, နတ္ထိဟုတံ, နတ္ထိ သုကတဒုက္ကဋာနံ ကမ္မာနံ ဖလံ ဝိပါကော, နတ္ထိ အယံလောကော, နတ္ထိ ပရောလောကော, နတ္ထိ မာတာ, နတ္ထိ ပိတာ, နတ္ထိ သတ္တာ ဩပပါတိကာ, နတ္ထိ လောကေ သမဏဗြာဟ္မဏာ သမဂ္ဂတာ သမ္မာပဋိပန္နာ - ယေ ဣမဉ္စ လောကံ ပရဉ္စလောကံ သယံ အဘိညာ သစ္ဆိကတွာ ပဝေဒေန္တိ"- စသည်တည်း။

ဘာသာပြန်—ပေးလှူကြောင်း ဒါနစေတနာကျိုးမရှိ, ယဇ်ကြီး ပူဇော်ရကျိုး မရှိ,ယဇ်ငယ် ပူဇော်ရကျိုး မရှိ, ကောင်းမှု မကောင်းမှုတို့၏ အကျိုးရင်း အကျိုးဆက် မရှိ, (ဟိုဘက်ဘဝမှာ တည်သူ့အတွက်) ဤဘက်ဘဝ မရှိ, (ဤဘက် ဘဝ၌ တည်သူ့အတွက်) ဟိုဘက်ဘဝလည်း မရှိ, မိခင်၌ • ပြုစုရကျိုး နောင်ခါမရှိ, ဘခင်၌ ပြုစုရကျိုး နောင်ခါ မရှိ, ဩပပါတိက သတ္တဝါ နတ် ဗြဟ္မာ ဆိုတာ မရှိ, အကြင် သူတို့သည် ဤလောက နောက်လောကကို ကိုယ်တိုင်သိ၍ မျက်မှောက်ပြု၍ ဟောပြော ပြသနိုင်ကုန်၏, ညီညွတ်သည်၏ အဖြစ်သို့ရောက်ကုန် ကောင်းစွာကျင့်ကုန်သော ထိုသမဏဗြာဟ္မဏတို့ မရှိကုန်။

ဤသို့လျှင် နောက်ဘဝ၌ အကျိုးမရှိဟူသော အယူသည် နတ္ထိကဒိဋ္ဌိမည်၏၊ အကျိုးကိုပယ်လျှင် အကြောင်းရင်းစေတနာမှာလည်း အကျိုးပေးစွမ်းနိုင်သောသတ္တိမရှိရာရောက်သောကြောင့် အကြောင်းကံကိုလည်း ပယ်ပြီးသားပင် ဖြစ်လေတော့သည်၊ ထို့ကြောင့် သာမညဖလသုတ် အဋ္ဌကထာ၌ ''ဝိပါကံ ပဋိဗာဟန္တေနာပိ ကမ္မံ ပဋိဗာဟိတံဟောတိ'' ဟု မိန့်တော်မူပြီ။

အဟေတုကဒိဋ္ဌိ။ ။အကြောင်းလည်း မရှိ, အကျိုးလည်း မရှိဟု အကြောင်း အကျိုး ၂ မျိုးလုံးကို တိုက်ရိုက်ပယ်သောအယူသည် အဟေတုကဒိဋ္ဌိ မည်၏၊ ထိုအယူကိုပြသော ပါဠိအချို့ကား…

> ''နတ္ထိ ဟေတု နတ္ထိ ပစ္စယော သတ္တာနံ သံကိလေသာယ, အဟေတူ အပ္ပစ္စယာ သတ္တာ သံကိလိဿန္တိ၊ နတ္ထိ ဟေတု နတ္ထိ ပစ္စယော သတ္တာနံ ဝိသုဒ္ဓိယာ, အဟေတူ အပ္ပစ္စယာ သတ္တာ ဝိသုဇ္ဈန္တိ''-စသည်တည်း။

ဘာသာပြန်—သတ္တဝါတို့ ညစ်နွမ်း ပင်ပန်းဘို့ရာ ဇနက အကြောင်းလည်း မရှိ, ဥပတ္ထမ္ဘကအကြောင်းလည်း မရှိ၊ ဇနကအကြောင်းလည်းမရှိဘဲ ဥပတ္ထမ္ဘက အကြောင်းလည်း မရှိကုန်ဘဲ သတ္တဝါများ ညစ်နွမ်းကြရသည်၊ သတ္တဝါတို့ စင်ကြယ်သန့်ရှင်း ဘေးဥပဒ် ကင်းဘို့ရာလည်း ဇနက အကြောင်း မရှိ, ဥပတ္ထမ္ဘက အကြောင်းလည်း မရှိချေ၊ ဇနက အကြောင်းမရှိကုန်ဘဲ ဥပတ္ထမ္ဘက အကြောင်းမရှိကုန်ဘဲ သတ္တဝါများ စင်ကြယ်ကြရလေသည်။

ဤအယူ၌ ''အကြောင်းမရှိဟုဆိုသဖြင့် ထိုအကြောင်းနှင့်ဆက်သွယ်၍ဖြစ်သော အကျိုးလည်းမရှိ''ဟု ဆိုရာရောက်သောကြောင့် ဤအဟေတုကဒိဋ္ဌိက အကြောင်း အကျိုး ၂ မျိုးလုံးပယ်သည်မည်ရကား ''နတ္ထိ ဟေတူတိ ဝဒန္တော ဥဘယံ ပဋိဗာဟတိ'' ဟု သာမညဖလသုတ် အဋ္ဌကထာဖွင့်သည်။

အကြိယဒိဋ္ဌိ။ ။''ကောင်းမှု မကောင်းမှုကို ပြုသော်လည်း ပြုအပ်သည် မမည်, ပြုရာမရောက်'' ဟု အကြောင်းကံကို တားမြစ်သော အယူသည် အကြိယဒိဋ္ဌိ

မည်၏၊ ပါဠိအချို့ကား''ကရောတော ကာရယတော ဆိန္ဒတော ဆေဒါပယတော၊ ပေ၊ န ကရီယတိ ပါပံ'' .... စသည်တည်း။ ဘာသာပြန်—ကိုယ်တိုင်ပြုသူသည်၎င်း, သူတပါးကို အပြုခိုင်းသူသည်၎င်း, ကိုယ်တိုင်ဖြတ်သူသည်၎င်း, သူတပါးကိုအဖြတ်ခိုင်းသူသည်၎င်း, မကောင်းမှုကိုပြုအပ်သည် မမည်, ပြုရာမရောက်။

ဤအယူ၌ ကံကိုတားမြစ်လျှင် ကံ၏အကျိုးလည်း နောင်ခါ မရှိနိုင်ဟု တားမြစ်ရာရောက်သောကြောင့် ကံကံ၏အကျိုး ၂ မျိုးလုံးကိုပင် တားမြစ်ရာရောက်သဖြင့် ''ကမ္မံ ပတိဗာဟန္တေနာပိ ဝိပါကော ပတိဗာဟိတောဟောတိ'' ဟုသာမညဖလသုတ္တဋ္ဌကထာ၌ ဖွင့်ပြလေ၏၊ ဤသို့လျှင် ဒိဋ္ဌိ ၃ မျိုးလုံးပင် ကံ ကံ၏အကျိုးကို တားမြစ်ကြသည် ဟုမှတ်။

နိယတမိစ္ဆာဒိဋ္ဌိဖြစ်ပုံ။ ။ဤမိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ ၃ မျိုးတွင် နတ္ထိကဒိဋ္ဌိကို အဇိတဆရာကြီးယူ၏၊ အဟေတုကဒိဋ္ဌိကို မက္ခလိဂေါသာလဆရာကြီး ယူ၏၊ အကြိယဒိဋ္ဌိကို ပုရာဏကဿပဆရာကြီး ယူ၏၊ ထိုဆရာကြီးတို့ယူပုံသည် ဘုရားရှင် ချွတ်မရလောက်အောင် ခိုင်မြဲသောကြောင့် နိယတဖြစ်လေပြီ၊ ထိုဆရာကြီးတို့၏ နောက်လိုက်များမှာ ပေါ့ပေါ့ ဆဆ ယူနေရုံမျှဖြင့် နိယတမဟုတ်သေး၊ ထို ဆရာကြီးတို့ကျမ်းစာကို ရွတ်အံခြင်း, အနက်အဓိပ္ပါယ်ကို ကြံစီစဉ်းစားခြင်း စသည်ဖြင့် အကြိမ်များစွာကမ္မဋ္ဌာန်းစီးဖြန်းသလို လေ့လာအားထုတ်လေရာ အလွန်သဘောကျ၍ မိစ္ဆာသမာဓိရလေ၏၊ ထိုသို့သဘောကျနေသော ဇောဝီထိပေါင်း အကြိမ်များစွာဖြစ်ပြီးနောက် နောက်ဆုံး (ကမ္မဋ္ဌာန်းပေါက်၍ မဂ်ရသလို) အတည်တကျဆုံးဖြတ်ချက်ချမည့် ဝီထိရောက်သည့်အခါ သတ္တမဇောအစောမှာ ဘုရားပေါင်းများစွာချွေချွတ်ကုစား၍မရအောင် ခိုင်မြဲစွာ ယူမိလေပြီ၊ ထိုသို့ယူပုံမြဲသောကြောင့် နိယတဟု ခေါ်သည်၊ တနည်း-သေသည့်အခြားမဲ့၌ ငရဲမှာအကျိုးပေး မြဲသောကြောင့်လည်း နိယတမိစ္ဆာဒိဋ္ဌိဟု ခေါ်နိုင်သေး၏။

မိစ္ဆတ္တနိယတခေါ်ပုံ။ ။ဒိဋ္ဌိနှင့် ပညာသည် ကျောချင်းကပ်၍ ပြေးသလို အလွန်စခန်းဝေး၏၊ ပညာဘက်က သဒ္ဓါ ဝီရိယ သတိ သမာဓိတို့ ထောက်ခံချက်ဖြင့် တိုးတက်လေရာ အကြင်အခါ သူတပါးတို့နှောက်ယှက်၍မရလောက်အောင် သစ္စာ ၄ ပါးကိုသိ၏, ရတနာ ၃ ပါးကို ယုံကြည်၏၊ ထိုအခါ သမ္မတ္တနိယတ စခန်းသို့ ဆိုက်၍ သောတာပန်ဖြစ်လေပြီ, အပါယ်ကျခွင့်မရှိချေ၊ ထို့အတူ ဒိဋ္ဌိဘက်မှာလည်း မိစ္ဆာသတိ သမာဓိ ဝီရိယတို့ ထောက်ပံ့ချက်ဖြင့် တိုးတက်လေရာ အကြင်အခါ ဘုရားရှင်တို့ပင် ချေချွတ်၍ မရနိုင်လောက်အောင် မိစ္ဆာအယူ၌ ခိုင်မြဲ၏၊ ထိုအခါ မိစ္ဆတ္တနိယတစခန်းသို့ ရောက်လေပြီ, မဂ် ဖိုလ် ရခွင့်မရှိ, သေသည့်အခြားမဲ့၌ အဝီစိမှာ အဝီစိအာယုကပ်ပတ်လုံး အမြဲနေရလေတော့သည်၊ သံဃဘေဒကထက်ပင် ဤနိယတမိစ္ဆာဒိဋ္ဌိက အပြစ်ကြီးသေးသတဲ့၊ အဝီစိအာယုကပ်မပြည့်သေးလျှင် ကမ္ဘာပျက်သော်လည်း မပျက်သောကမ္ဘာသို့ ရွှေ့ပြောင်း၍ဖြစ်စေ,

ကောင်းကင်မှာပင်ဖြစ်စေ, ဆက်လက်ခံရဦးမည်တဲ့၊ သံဃဘေဒကမှာ ထိုကဲ့သို့ ကမ္ဘာပျက်လျှင် အာယုကပ် မပြည့်သေးသော်လည်း ဆက်လက် မခံရတော့ချေ၊ [သမ္မာ=ကောင်းသော+အတ္တ=သဘော၊ ကောင်းသောသဘောရှိ၍ ခိုင်မြဲမှုကို သမ္မတ္တနိယတဟုခေါ်၏၊ မှားသောသဘောရှိသည်ဖြစ်၍ ခိုင်မြဲမှုကို မိစ္ဆတ္တနိယတ ဟု ခေါ်သည်။]

အညတြာပိ ဝိညတ္တိယာ မနသ္မိံ ယေဝ ဗာဟုလ္လဝုတ္တိတော= " မနသ္မိံ ပဝတ္တံ ကမ္မံ " အရ မနောဒွါရ၌ ဖြစ်သောကံကို မနောကံ ဟု ခေါ်၏၊ မနောဒွါရ ဟူရာ၌ကား- ဝီထိခဏ်း၌ ဘဝင်စိတ်ကို မနောဒွါရ ဟု ခေါ်၏၊ ရှေးရှေးစိတ်သည် နောက် နောက်စိတ်၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်၍ စိတ်ဟူသမျှကို မနောဒွါရ ဟု ခေါ်သော အရာ လည်းရှိ၏၊ ဤနေရာ၌ အဘိဇ္ဈာဗျာပါဒ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိတို့နှင့် အတူတကွဖြစ်သောအကု သိုလ်ဇောစိတ်ကို မနောဒွါရဟု ခေါ်သည်၊ [အကုသိုလ်ဇောစိတ်ကို ယူရာ၌ မော ဟမူစိတ်ဖြင့် အဘိဇ္ဈာ စသည်တို့ မဖြစ်နိုင်သောကြောင့် လောဘမူ ဒေါသမူ ဇော စိတ်ကိုသာယူ၊ ကုသိုလ်မနောကံ အရာ၌ ကုသိုလ် ဇောစိတ်ကို မနောဒွါရ ဟု ခေါ်၏၊] "မနောဝ ဒွါရံ မနောဒွါရံ" မနောဝ-ဇောစိတ်သည်ပင်လျှင်၊ ဒွါရံ- ကံ၏ဖြစ်ကြောင်းတည်း၊ မနောဒွါရံ-ဇောစိတ်သည်ပင်လျှင် ကံ၏ ဖြစ်ကြောင်း၊ "အဘိဇ္ဈာ ဖြစ်သည့်အခါ တကွဖြစ်ဘက် ဇောစိတ်က အဘိဇ္ဈာမည်သော လော ဘအား သဟဇာတ စသော ပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုလျက် ရှိသောကြောင့်ဇော စိတ်သည် အဘိဇ္ဈာ၏ ဖြစ်ကြောင်းမည်၏" ဟူလို။

ရှေးက ကာယကံ ဝစီကံများ၌လည်း ဤဇောစိတ်ဟူသော မနောဒွါရ၏ အ ထောက်အပံ့ မကင်းချေ၊ဥပမာ-ပါဏာတိပါတစေတနာ ဖြစ်ရာ၌ ဒေါသဇော ဟူ သော မနောဒွါရနှင့် မကင်းနိုင်၊သို့သော် ပါဏာတိပါတစသည်တို့မှာ အကုသိုလ် ဇောဟူသော မနောဒွါရသက်သက်ဖြင့် အထမြောက်ကြ, ဝိညတ်ပါမှ အထ မြောက်ကြသည်၊ "မနောဒွါရမှာ ကံအားလုံးနှင့်ဆိုင်သည်, ဝိညတ်ဟူသော ကာ ယဒွါရ ဝစီဒွါရကား တချို့ကံနှင့်သာဆိုင်သည်" ဟူလို၊ တစုံတခုကို နာမည် တပ်လိုတဲ့အခါ ထူးခြားသော အချက်ဖြင့် သတ်မှတ်မှ အချင်းချင်း မရောယှက်ဘဲ ကွဲပြားနိုင်သည်၊ ထို့ကြောင့် ပါဏာတိပါတစသော ၃ ပါးကို ထူးခြားသော ကာယဒွါရဖြင့် သတ်မှတ်၍ ကာယကံဟုငင်း, မုသာဝါဒစသော ၄ ပါးကို ထူး ခြားသော ဝစီဒွါရဖြင့်သတ်မှတ်၍ ဝစီကံဟုငင်း နာမည်တပ်ခဲ့ရပြီ၊ ဤအဘိဇ္ဈာ စသည်တို့မှာ ထို ဝိညတ်ဒွါရတို့နှင့် မရောဘဲ မနောဒွါရ၌သာ ဖြစ်ရမှုသည် ထူး ခြားသောအချက်ပေတည်း၊ သို့အတွက် မနောဒွါရဖြင့် သတ်မှတ်၍ မနောကံ ဟု နာမည်တပ်ရပေသည်၊ ထို့ကြောင့် "အညတြာပိ ဝိညတ္တိယာ မနသ္မိံ ယေဝ=ဝိ ညတ်ကိုကြဉ်ထား၍ မနောဒွါရ၌သာ အဖြစ်များသည်" ဟု ဆိုရပေသည်။

ဤစကားရပ်၌ "မနသ္မိံ ယေဝ ဗဟုလ္လဝုတ္တိတော'' လောက်တွင်ဆိုက အဓိပ္ပါယ်စုံလင်နိုင်၏၊ အဘိဇ္ဈာ စသည်တို့သည် မနောဒွါရ၌သာ အဖြစ်များ၏, "ထိုသူ၏ဥစ္စာသည် ငါ့ဥစ္စာဖြစ်မူ ကောင်းလေစွ'' ဟု စာအားဖြင့် ရေးသားရာ နှုတ်ဖြင့် ပြောဆိုရာ အခါတို့၌ ကာယဒွါရ ဝစီဒွါရ၌ယေဝ အနည်းငယ် ဖြစ်ပေလိမ့်မည်၊ သို့သော် တဗ္ဗာဟုလ္လ နည်းအားဖြင့် မနောဒွါရ၌ အဖြစ်များသောကြောင့် မနောကံ ဟူသော အမည်ကား မပျက်တော့ချေ၊ ဤသို့လျှင် ''မနသ္မိံယေဝ ဗဟုလ္လဝုတ္တိတော'' လောက်တွင် ဆိုက အဓိပ္ပါယ် စုံလင်နိုင်ပြီ၊ သို့သော် စာသွားမှာ ရှေ့နောက် အဆင်မပြေတတ်သေး၊ ထင်ရှားစေအံ့=ရှေးကံများ၌ "ကာယ ဝိညတ္တိသင်္ခါတေ ကာယဒွါရေ, ဝစီဝိညတ္တိသင်္ခါတေ ဝစီဒွါရေ'' ဟု ဝိညတ်သံတွေ ပါခဲ့သောကြောင့် ဤမနောကံ၌ ထိုဝိညတ်များနှင့် မသက်ဆိုင်ကြောင်းကို ဖေါ်ပြခွင့် ရှိပေသည်၊ ထို့ကြောင့် ''အညတြဝိညတ္တိယာ=ဝိညတ်ကိုကြဉ်၍'' ဟု ဆိုရပေသည်၊ဝိညတ်ကိုအခါခပ်သိမ်းလည်း မရှောင်နိုင်သောကြောင့် တခါတရံ ဝိညတ်နှင့်တကွ ဖြစ်ရကြောင်းကို ပြလို၍ "အညတြာပိ''ဟု အပိသဒ္ဒါကို ထည့်ရပြန်သည်၊ ထို အပိသဒ္ဒါက သဟာပိကိုဆည်းသည် "ဝိညတ်နှင့်အတူတကွလည်း ဖြစ်နိုင်၏'' ဟူလို၊ ဤကား ဤကျမ်း၏ ထင်မြင်ချက်တည်း၊အမျိုးမျိုး အယူအဆတွေကို ထိုထို အဖွင့်၌ ရှုကြလေတော့။

အဘိဇ္ဈာ စသည်တို့ စေတနာ ပက္ခိကဖြစ်ပုံ။ ။သူတပါးဥစ္စာကို ခိုးယူရာ သူ့အသက်ကိုသတ်ရာ အခါစသည်တို့၌ ဤ အဘိဇ္ဈာ ဗျာပါဒ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိတို့ ထိုက်သည် အားလျော်စွာ ပါဝင်ကုန်၏၊ ဥပမာ-သူ့ဥစ္စာခိုးလျှင် အဘိဇ္ဈာသဘောလည်းပါဝင်မည်, တိုက်ခိုက်လုယူသည့်အတွက် အပြစ်မရှိဟုယူလျှင် ဒိဋ္ဌိသဘောလည်း ပါဝင်မည်၊ ထိုအခါ၌ အဒိန္နာဒါန ကမ္မပထအပြင် အဘိဇ္ဈာကမ္မပထ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိကမ္မပထတို့လည်း ဖြစ်ရဥုးမည်လောဟူအံ့၊ ထိုအခါမျိုး၌ အဘိဇ္ဈာမိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ တို့သည် အဒိန္နာဒါနစေတနာ၏ နောက်လိုက် နောက်ပါ ဘက်တော်သားတို့သာ ဖြစ်ကြရသည်,တသီးတခြား အဘိဇ္ဈာကမ္မပထ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိကမ္မပထ မဖြစ်ကြတော့ကုန်။

ဒုစရိုက် အမျိုးမျိုး။ ။ ''ကာယဝစီဒွါရေသု ဟိ စောပနံ ပတ္တာ ကမ္မပထံ အပ္ပတ္တံအတ္ထိ,မနောဒွါရေ စ သမုဒါစာရံ ပတ္တာ ကမ္မပထံ အပ္ပတ္တံ အတ္ထိ,တံ ဂဟေတွာ တံတံ ဒွါရပက္ခိကမေဝ အကံသု''ဟူသောအဋ္ဌသာလိနီ အဋ္ဌကထာနှင့်အညီ ကာယဒွါရ ဝစီဒွါရတို့၌ လှုပ်ရှားခြင်းသို့ ရောက်ပါလျက်(ကိုယ် နှုတ် လှုပ်ရှားပါလျက်) အင်္ဂါမလုံလောက်၍ ကမ္မပထ မမြောက်သော ကံတွေရှိသေး၏၊မနောဒွါရ၌ ဖြစ်ခြင်းသို့ရောက်ပါလျက် (ဥပါဒ်ပါလျက်) အင်္ဂါမလုံလောက်၍ ကမ္မပထ မမြောက်သော ကံတွေရှိ၏၊ ထိုကံများကို ဖြစ်ရာဒွါရသို့ လိုက်၍ ထိုထိုဒွါရ၌ ထည့်သွင်းရမည်၊ တဗ္ဗာဟုလ္လ နည်းအားဖြင့် အဖြစ်များရာသို့ လိုက်၍ မထည့်သွင်းနှင့် နာမည်မတပ်နှင့်-ဟူလို၊ ဥပမာ-သတ္တာ၏ လက်ခြေကို ဖြတ်ရာ, နွား ခွေး စသည်

တို့ကို သင်းကွပ်ဆုံးမရာ, လူငယ် ရှင်ငယ်ကို ရိုက်နှက်ဆုံးမရာ စသည်၌ ကိုယ်မှာ အဖြစ်များတတ်သောကြောင့် တဗ္ဗာဟုလ္လနည်းအားဖြင့် ကာယဒုစရိုက် ဟူသာ ခေါ်ဆို ထိုက်သည် ဟု မမှတ်လင့်, ကိုယ်တိုင် ပြုလျှင် ကာယဒုစရိုက် (ကိုယ်ဖြင့်မ ကောင်းကျင့်မှု) ဖြစ်၏၊ သူတပါးကို အပြုခိုင်းလျှင် ဝစီဒုစရိုက် (နှုတ်ဖြင့် မကောင်း ကျင့်မှု) ဖြစ်၏၊ စိတ်ထည်း၌ ထိုကဲ့သို့ပြုဘို့ရန် ကြံစီလျှင် မနောဒုစရိုက် (စိတ်ဖြင့် မကောင်း ကျင့်မှု)ဖြစ်၏၊ သူ့ဥစ္စာကို လိုချင်ရာ၌ အဘိဇ္ဈာသဘော သက်သော ကြောင့် မနော ဒုစရိုက်ဟူသာ ခေါ်ဆိုထိုက်သည် ဟု မမှတ်လင့်, မိမိသို့ မည္မွတ် စေဘဲ လိုချင်ရုံသာ လိုချင်လျှင် မနောဒုစရိုက်ဖြစ်၏, နှုတ်ဖြင့် "ကောင်းလိုက်တာ လှလိုက်တာ" ဟု ချီးမွမ်းလိုချင်လျှင် ဝစီဒုစရိုက်ဖြစ်၏၊ လက်ဖြင့် ကိုင်ကြည့်လျှင် ကာယဒုစရိုက် ဖြစ်၏၊ ဤသို့လျှင် အကုသိုလ်မှန်သမျှ ကမ္မပထ မြောက်လျှင် ဖြစ် ရာဒွါရသို့လိုက်၍ ဒုစရိုက်နာမည် အမျိုးမျိုးတပ်ရမည်။

ဒုစရိုက်မြောက်ပွားခြင်း။ ။အကုသိုလ်ကံ ၁၀ ပါးကို ပုဗ္ဗစေတနာ မုဥ္စစေတ နာ အပရစေတနာ ၃ မျိုးဖြင့် မြောက်လျှင် ၃၀ ဖြစ်၏၊ ပါဏာတိပါတပြုရာ၌ မသတ်မီ ရှေ့အဘို့က ဖြစ်နေသော စေတနာတွေသည် ပုဗ္ဗစေတနာမည်၏၊ ပါ ဏာတိပါတကံ အထမြောက်ကြောင်း ဇောဝီထိ၌ပါသော စေတနာသည် မုဥ္စ စေတနာမည်၏၊ [ဤမုဥ္စစေတနာဟူသော အမည်သည် ဒါနပြုခဏ်းမှရခဲ့သော နာမည်တည်း၊ မုဥ္စ=ပစ္စည်းဝတ္ထုကို စွန့်လွှတ်ကြောင်းဖြစ်သော+စေတနာ=စေ တနာ၊ ပစ္စည်းဝတ္ထုကိုစွန့်လွှတ် လှူဒါန်းဆဲ စေဘနာသည် ပုဗ္ဗ အပရစေတနာ တို့၏ အလယ်မှာဖြစ်သောကြောင့် မုဥ္စစေတနာဟု နာမည်ရခဲ့ပြီ ဖြစ်၍ မည်သည့် ကိစ္စမဆို အလယ်စေတနာကို သဒိသူပစာရနည်းအားဖြင့် မုဥ္စစေတနာဟု ချည်း ခေါ်ကြတော့သည်၊ ကျမ်းဂန်တို့၌ကား အလယ်စေတနာကို သန္နိဋ္ဌာပက စေတ နာ (ဆုံးဖြတ်ချက်ချသောစေတနာ) ဟု ခေါ်ဝေါ်လေသည်၊]ပါဏာတိပါတကံ အထမြောက်ပြီးနောက်၌ အားရ ကျေနပ်သောအနေအားဖြင့် ဖြစ်သော စေတနာ တွေသည် အပရစေတနာမည်၏၊ ဤနည်းအားဖြင့် အဒိန္နာဒါနစသော ကံများကို မြောက်ပွားလေ၊ ဒုစရိုက် ၁၀ ပါးကိုတည်, စေတနာသုံးတန်ဖြင့်မြောက်ဒုစရိုက် ၃၀ ဖြစ်၏။

တနည်းမြောက်ပုံ။ ။အကုသိုလ်ကံ ၁၀ ပါးတွင် ပါဏာတိပါတကိုကိုယ်တိုင် ပြုလျှင် သာဟတ္ထိကဒုစရိုက် ဖြစ်၏, သူတပါးကို အသတ်ခိုင်းလျှင် အာဏတ္တိက ဒုစရိုက်ဖြစ်၏, သူတပါးကို တိုက်ရိုက် အသတ်မခိုင်းဘဲ သတ်သည့်အတွက် ရနိုင် သော အကျိုးကျေးဇူးကို ပြောပြလျှင် ဝဏ္ဏဘာသန ဒုစရိုက်ဖြစ်၏၊ [ဝဏ္ဏ=ဂုဏ် ကျေးဇူးကို+ဘာသန=ပြောပြခြင်း] သူတပါးတို့ အလိုလို သတ်ဖြတ်သည်ကို သ ဘောတူ ကျေနပ်လျှင် သမနုညာ ဒုစရိုက်ဖြစ်၏၊ [သမနုညာ=နှစ်သက်ကျေနပ်

ခြင်း၊] အခြားသော အကုသိုလ်ကံများကိုလည်း ဤ ၄ မျိုးဖြင့် မြောက်ပွား၍ ဒုစရိုက်ပေါင်း ၄၀ ပြားသည်ဟု ပြောဆိုကြသည်၊ ဤမြောက်ပွားခဲ့သော ဒုစရိုက်တို့တွင် အချို့ ကမ္မပထမြောက်၏, အချို့မမြောက်။

တေသု ပါဏာတိပါတော ဖရုသဝါစာ ဗျာပါဒေါစ ဒေါသမူလေန ဇာယန္တိ, ကာမေသု မိစ္ဆာစာရော အဘိဇ္ဈာ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ စ လောဘမူလေန, သေသာနိ စတ္တာရိပိ ဒွီဟိ မူလေဟိ သမ္ဘဝန္တိ၊ စိတ္တုပ္ပါဒဝသေန ပနေတံ အကုသလံ သဗ္ဗထာပိ ဒွါဒသဝိဓံ။

တေသုပါဏာတိပါတော၊ပေ၊သမ္ဘဝန္တိ-ဤစကား ကား အကုသလ ကမ္မပထတို့၏ အရင်းမူလကိုပြသော စကားတည်း၊ ပါဏာတိပါတဟူသည် ဒေါသမူစိတ်၌ယှဉ်သောစေတနာတည်း၊ ဖရုသဝါစာဟူသည်လည်း ထိုစေတနာမျိုးပင်တည်း၊ ထို့ကြောင့် ထိုကမ္မပထ ၂ ပါးသည် ဒေါသမူလနှင့်ယှဉ်၍၊ ဒေါသမူလက သဟဇာတစသော ပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုသောကြောင့်ဖြစ်ရသည်-ဟူလို၊ ဗျာပါဒ၏ တရားကိုယ်မှာ ဒေါသစေတသိက်ပင်တည်း၊ ထို ဒေါသစေတသိက်၌ ယှဉ်ဘက် ဒေါသတပါးမရှိပြီ၊ ထို့ကြောင့် "ဗျာပါဒသည် ဒေါသမူလရှိသော စိတ်ကြောင့် ဖြစ်၏" ဟု ဖွင့်ကြသည်၊ ထိုဗျာပါဒနှင့် ယှဉ်ဘက် ဖြစ်သော စိတ်က သဟဇာတစသော ပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြု၍ ဗျာပါဒ ဖြစ်ရသည် ဟူလို၊ ဤ အဓိပ္ပါယ်အရ ပါဏာတိပါတနှင့် ဖရုသဝါစာကို ငဲ့၍ "ဒေါသမူလေန-ဒေါသ ဟူသော မူလကြောင့်"ဟု အနက်ဆို"ဒေါသော စ သော မူလဉ္စာတိဒေါသမူလံ"ဟု ဝိဂြိုဟ်ပြု၊ ဗျာပါဒကိုငဲ့ခိုက် "ဒေါသမူလေန -ဒေါသမူလရှိသော စိတ်ကြောင့်" ဟု အနက်ဆို၊ "ဒေါသော မူလံ ယဿ "ဟု ဝိဂြိုဟ်ပြုလေ။

ကာမေသု မိစ္ဆာစာရ ဟူသည် လောဘမူစိတ်၌ ယှဉ်သော စေတနာတည်း၊ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိသည် လောဘမူဒိဋ္ဌိဂတသမ္ပယုတ်စိတ်၌ ယှဉ်သော ဒိဋ္ဌိစေတသိက်တည်း၊ ထို ၂ ပါး၌လောဘယှဉ်လျက် ပါသောကြောင့် ထို ၂ ပါးကိုငဲ့ခိုက် "လောဘမူလေန-လောဘမူလကြောင့်"ဟု ဆို၊ အဘိဇ္ဈာ၏ တရားကိုယ်မှာ လောဘမူစိတ်၌ယှဉ်သော လောဘပင်ဖြစ်ရကား ယှဉ်ဘက်လောဘ မရှိတော့ပြီ၊ ထို့ကြောင့် အဘိဇ္ဈာကိုငဲ့ခိုက် "လောဘမူလေန- လောဘမူလ ရှိသောစိတ်ကြောင့်"ဟုဆို၊ လောဘမူလစိတ်က သဟဇာတစသောသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုသောကြောင့် အဘိဇ္ဈာ ဖြစ်ရသည်-ဟူလို၊ ဤကား ဋီကာဖွင့်ပုံအတိုင်း အဓိပ္ပါယ်တည်း၊ သို့သော် ထိုအဓိပ္ပါယ်သည် ကွေ့ကောက်လှ၍ ကျမ်းရင်း အာဘော်ကျမည် မထင်၊ အဘိဇ္ဈာ ဗျာပါဒတို့ ကမ္မပထ မမြောက်မီ ရှေ့အဘို့က (ပုဗ္ဗစေတနာအခိုက်က) လောဘ ဒေါသတို့ ဖြစ်လျက်ရှိသောကြောင့် ရှေ့အဘို့က လောဘ ဒေါသသည် အဘိဇ္ဈာ

ဗျာပါဒ ကမ္မပထမြောက်ဘို့ရာ ပကတူပနိဿယ သတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုလျက် ရှိ၏၊ ထို့ကြောင့် တကွဖြစ်ဘက် သဟဇာတ လောဘ ဒေါသ ကိုသာ မယူဘဲ ရှေ့ အဘို့က လောဘ ဒေါသတို့ကိုပါယူ၍ " ဒေါသမူလေန - ဒေါသမူလကြောင့် လောဘမူလေန-လောဘမူလကြောင့်" ဟု တနက်ထည်းသာ ဖွင့်ထိုက်သည် ဟု ထင်ပေသည်။

သေသာနိ စတ္တာရိပိ ဒွီဟိ မူလေဟိ—ကြွင်းသော အဒိန္နာဒါန မုသာဝါဒ ပိသုဏာ ဝါစာ သမ္ဖပ္ပလာပ ၄ ပါးတို့သည် ရံခါ လောဘမူလကြောင့်ဖြစ်၍, ရံခါ ဒေါသ မူလကြောင့်ဖြစ်ရကား မူလ ၂ ပါးတို့ကြောင့်ဖြစ်သည်၊ ချွဲဥုးအံ့- မိမိအတွက်ဖြစ် စေ သားသမီးဆွေမျိုးတို့ စားသောက်ဘို့ အတွက်ဖြစ်စေ လိုချင်၍ ခိုးယူရာ၌ အဒိန္နာ ဒါနသည် လောဘကြောင့်ဖြစ်၏၊ ရန်စလိုခြင်း သို့မဟုတ် ရန်တုံ့ချေခြင်း အ ကျိုးငှါ လုယူရာ၌ ဒေါသကြောင့်ဖြစ်၏၊ [ဋီကာကျော်၌ "နီတိကျမ်းအဆိုအရ ရှင် ဘုရင်ကပြစ်မှုကျူးလွန်သူကို နှိပ်ကွပ်သောအားဖြင့် ဒဏ်ငွေယူရာ (ပုဏ္ဏားတို့ အား မြက်ထင်း စသည်ကို လွတ်လွတ်လပ်လပ်ဘာအရပ်၌ ယူခွင့်ပေးထားသည့် အတွက်အခွင့်မရသော ဥစ္စာကိုပင်) ကိုယ်ပိုင်ထင်၍ ပုဏ္ဏားတို့ယူကြရာ, ကံ ကံ၏ အကျိုးကို မယုံကြည်သူတို့ ယူကြရာ၌ အဒိန္နာဒါနသည် အမှန်းမသိမှု မောဟ ကြောင့်ဖြစ်၏" ဟုဖွင့်ပြထား၏၊ ထိုအဖွင့်မှာ ကျမ်း ဆရာ၏ အာဘော် လည်း မဟုတ်, ထိုကဲ့သို့ ယူကြရာ၌ ယူတုန်းအခိုက်မှာ ဒေါသ လောဘ တခုခုယှဉ်လျက် ပါမည်သာတည်း၊ ထို့ပြင် တကယ့်ကို ပိုင်ဆိုင်သည်ထင်၍ ပုဏ္ဏားတို့ယူရာ၌ အ ဒိန္နာဒါနလည်း မဖြစ်နိုင်, ပရိယာယ်မာယာဖြင့်ယူမှု လောဘကြောင့်ပင်ဖြစ်၏။]

မုသာဝါဒလည်း တရားဆိုင်ရာ စသည်တို့၌ တစုံတခုရလို၍လိမ်လျှင် လောဘ ကြောင့်ဖြစ်၏, တဘက်သားကို နစ်နာစေလိုသောစိတ်ဖြင့်လိမ်လျှင် ဒေါသကြောင့် ဖြစ်၏၊ပိသုဏာဝါစာလည်း မိမိကို ချစ်စေလို၍ ရန်တိုက်လျှင်လောဘကြောင့်ဖြစ်၏၊ ထိုသူ ၂ ယောက်ကို ကွဲစေလို၍ ရန်တိုက်လျှင် ဒေါသကြောင့်ဖြစ်၏၊ သမ္ဖပ္ပလာပ လည်း ပစ္စည်းကိုရလို၍ ပြောဆိုရေးသားလျှင်, သို့မဟုတ် မမှန်သော အကြောင်း အရာကိုပင် သာယာနှစ်သက်၍ ပြောဆိုရေးသားလျှင် လောဘကြောင့်ဖြစ်၏၊ကွက် စိပ်ပြောနေရာ၌ တစုံတယောက်က နှောက်ရှက်လာ၍ စိတ်ဆိုးဆိုးနှင့်ပြောရလျှင် ဒေါသကြောင့်ဖြစ်၏၊ ဤကမ္မပထတို့ ဖြစ်ရာ၌ မောဟ မူလ လည်း အမြဲပါ၏၊ သို့ သော် မောဟက အားလုံးနှင့် ဆက်ဆံသောကြောင့် မပြတော့ဘဲ, အသာဓာရဏ နည်းအားဖြင့် သီးခြားရထိုက်သော လောဘ ဒေါသကိုသာ ပြပေသည်၊ ထို့ပြင် တရားကိုယ်ဓမ္မအားဖြင့်၎င်း, ကောဋ္ဌာသ အာရုံ ဝေဒနာအားဖြင့်၎င်း ခွဲခြား နည်းရှိသေး၏၊ အဋ္ဌသာလိနီ ဋီကာထာ၌ ထင်ရှားစွာ ပြလျက်ရှိပြီ။

ကာမာဝစရ ကုသလံပိ ကာယဒွါရေ ပဝတ္တံ ကာယကမ္မံ ဝစီဒွါရေ ပဝတ္တံ ဝစီကမ္မံ မနောဒွါရေ ပဝတ္တံ မနောကမ္မန္တိ ကမ္မဒွါရဝသေန တိဝိဓံ ဟောတိ၊ တထာ ဒါန သီလ ဘာဝနာ ဝသေန၊ စိတ္တုပ္ပါဒဝသေန ပနေတံ အဋ္ဌဝိဓံ ဟောတိ၊ ဒါန သီလ ဘာဝနာ ပစာယန ဝေယျာဝစ္စ ပတ္တိဒါန ပတ္တာနုမောဒန ဓမ္မဿ ဝန ဓမ္မဒေသနာ ဒိဋ္ဌိဇုကမ္မဝသေန ဒသဝိဓံ ဟောတိ။

ကာမာဝစရ ကုသိုလ်ကံ။ ။"ကာမာဝစရကုသလံပိ၊ ပေ၊ တိဝိဓံ ဟောတိ" ဟူသော ဝါကျဝယ် ကာမာဝစရကုသလံပိ၌ အပိ သဒ္ဒါကား ဆိုအပ်ပြီးသော အကုသိုလ်ကံကို ပြန်၍ဆည်းသော ဝုတ္တသမုစ္စည်းတည်း၊ ဆိုခဲ့ပြီးသော အကုသိုလ်ကံသာ ကာယကံ ဝစီကံ မနောကံ ဟု ၃ မျိုးပြားသည် မဟုတ်, ဤ ကာမာဝစရ ကုသိုလ်ကံလည်း ၃ မျိုးပြားသည်-ဟူလို၊ ထိုအားလုံးကို အခြေပြု၍ပြထားပြီ။

ဤ၌"ကာယဒွါရေ ပဝတ္တံ ကာယကမ္မံ"စသည်ဖြင့် ဆိုသော်လည်းကာယဒွါရ နှင့်သက်ဆိုင်သော မကောင်းမှုမှ ရှောင်ကြဉ်သည့်အတွက် ကာယကံ ဟုခေါ်သည်၊ စဉ်းစားပါလော- သူ့အသက်ကို သတ်ခွင့်ကြုံလာတဲ့အခါ "မသတ်ပါဘူး" ဟု ရှောင်ကြဉ်မှုစေတနာသည် ကာယဝိညတ် ဟူသော ကာယဒွါရ၌ ဖြစ်သည်မဟုတ်, ဝိညတ်မပါဘဲ မနောဒွါရမှာပင်ဖြစ်၏၊ သို့သော် ကာယကံ မကောင်းမှုဖြစ်သော ပါဏာတိပါတမှ ရှောင်ကြဉ်သောကြောင့် ရှောင်ကြဉ်မှုစေတနာကိုလည်း ကာ ယကံ (ကာယဒွါရနှင့် သက်ဆိုင်သောအမှု) ဟု ခေါ်ရတော့သည်၊ ဝစီကံ များ၌ လည်း ဤသဘောသွားကို စဉ်းစားလေ၊ တခါတရံ၌ကား သူ့အသက်ကို မသတ် တော့ပါဘူး ဟု သဘောထား၍ ရှောင်သွား၏, ထိုအခါ ကာယဝိညတ်လည်း ပါ ဝင်နိုင်၏၊ ထို့အတူ ဝစီဝိညတ် ပါဝင်နိုင်သော အရာများလည်း ရှိပေသည်။

တံတံဒွါရိက မေဝါဟု,တံတံဒွါရိက ပါပတော၊
ဝိရမဏာယ ဝိညတ္တိံ,ဝိနာ ဝါ သဟဝါ ပုန။-နာမရူပပရိစ္ဆေဒ။

တချို့အရာ၌ကား တကယ် ကာယကံ ဝစီကံ ကုသိုလ်များလည်း ရှိ၏၊ ဒါနပြု ရာ၌ ကိုယ်ထိလက်ရောက် လှူဒါန်းလျှင် ကာယဝိညတ်ပါသောကြောင့် ကာယကံ ဒါနဖြစ်၏၊ "ဤပစ္စည်းကို လှူဒါန်းပါ၏" ဟု နှုတ်ဖြင့်ပျောက်ထား၍ လှူလျှင်ဝစီ ဝိညတ်ပါသောကြောင့် ဝစီကံကုသိုလ်ဖြစ်၏၊ ဤသို့ စသည်ဖြင့် ကာယကံ ဝစီကံ အစစ်ဖြစ်နိုင်သော ကုသိုလ်များလည်း ရှိပေသည်သာ၊ [ဤ ကုသလကမ္မပထ နာ မည်ကို တပ်ရာ၌ " ပါဏာတိပါတာ ဝေရမဏီ, အဒိန္နာဒါနာ ဝေရမဏီ" စသည်ဖြင့် ရှေ့ ၇ ပါးကို နာမည်တပ်ကြသည်မှာ"ဝေရမဏီ"ဟူသော နာမည် အသုံးအနှုန်းက ရိုးရာမဟုတ်သည့်ပြင် "ပါဏာပါတာဒိဟိ ဝိရတိယော အန

ဘိဇ္ဈာအဗျာပါဒ သမ္မာဒိဋ္ဌိယော စာတိ ဣမေ ဒသ ကုသလကမ္မပထာနာမ'' ဟူသော အဋ္ဌသာလိနီနှင့်လည်း မညီသောကြောင့်''ပါဏာတိပါတဝိရတိ ''စသည်ဖြင့် အခြေပြု၍ နာမည်တပ်ခဲ့သည်။]

ဒါန သီလ ဘာဝနာ ဝသေန——ကုသိုလ်ကမ္မပထအရာဝယ်ပါဏာတိပါတဝိရတိ စသော ၁၀ ပါးဖြင့် မစုံသေး၊ ဒါန သီလ စသောအားဖြင့် ကမ္မပထမြောက်သော ကုသိုလ်တွေ များစွာရှိသေး၏၊ ထို့ကြောင့် ထိုကုသိုလ်များကို ပြလိုသေး၍ ''တထာ ဒါန သီလ ဘာဝနာဝသေန'' ဟု မိန့်ရပြန်သည်၊ ကုသိုလ်အရာဝယ် အိပ်မက်၌ဖြစ်သော ဇောစေတနာ,ပဉ္စဒွါရဝီထိ၌ ဖြစ်သောဇောစေတနာ, မရဏာသန္နဝီထိ၌ ဖြစ်သော ဇောစေတနာ, ဤ စေတနာများမှတပါး အခြားသော ကုသိုလ် စေတနာတွေမှာ အင်္ဂါ ညီ - မညီကို စိစစ်ဘွယ်မလို, အားလုံး ကမ္မပထ မြောက်သည် ဟု ဆို၏၊ သို့သော် ပဋိသန္ဓေကျိုးကိုကား အတော်ထက်သန်သော ကုသိုလ်ကံနှင့် အထောက်အပံ့ အကူအညီ ကောင်းသောကံကလေးများသာ ပေးစွမ်းနိုင်လိမ့်မည်။

ဒါန။ ။ဒါနသည် စေတနာ ဒါန ဝတ္ထုဒါနဟု ၂ မျိုးရှိ၏၊ ''ဒီယတိ စေတနာတိဒါနံ'' စေတန-ဤစေတနာဖြင့်၊ ဒီယတိ-ပေးလှူအပ်၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ ဒါနံ-ဒါနမည်၏၊ဤစကားအရ ပေးလှူကြောင်းဖြစ်သောစေတနာကို ဒါနဟုခေါ်၏၊.... ''ဒါတဗ္ဗံတိဒါနံ'' ဒါတဗ္ဗံ-ပေးလှူသင့် ပေးလှူထိုက်၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ ဒါနံ-ဒါန မည်၏၊ ဤစကားအရ စွန့်ကြဲပေးကမ်း လှူဒါန်းဘွယ် ပစ္စည်းဝတ္ထုများကို ဝတ္ထုဒါန ဟု ခေါ်၏၊ ထို ၂ မျိုးတွင် ဤအရာ၌ စေတနာ ဒါနကို ဒါန ဟု ဆိုလိုသည်၊ ထို ဒါနစေတနာသည် ပုဗ္ဗစေတနာ မုဉ္စစေတနာ အပရစေတနာ ဟု ၃ မျိုးရှိ၏၊ ထိုတွင် လှူဒါန်းပေးကမ်းမည် ဟု ကြံစီသည်မှစ၍, တနည်း-လှူဘွယ်ဝတ္ထုမရှိသေးလျှင် လှူဘွယ်ဝတ္ထုကို ရှာဖွေ စုဆောင်းသည်မှစ၍ မစွန့်လွှတ် မလှူဒါန်းမီ(''ဒေမိ-လှူပါ၏'' ဟု မဆိုမီ, မဆက်ကပ်မီ) ရှေ့အဘို့၌ ဒါနနှင့်ဆက်သွယ်၍ သိန်းသန်း ကုဋေမက ဖြစ်ဖြစ်သမျှ စေတနာတွေသည် ပုဗ္ဗစေတနာမည်၏၊[ရှေ့အဘို့မှာ ဖြစ်သော်လည်း ဒါနကိစ္စနှင့် မဆက်သွယ်ဘဲ အလွတ် ကိစ္စအတွက် ဖြစ်ရသော စေတနာတွေကို ပုဗ္ဗစေတနာ ဟု မခေါ်ရ'] စွန့်လွှတ်လှူဒါန်းဆဲ(''ဒေမိ-လှူပါ၏'' ဟု လျှောက်တုန်း, ဆက်ကပ်ပေးကမ်းတုန်း) အခိုက်မှာဖြစ်သော စေတနာသည် မုဉ္စစေတနာမည်၏, သန္နိဋ္ဌာနစေတနာဟုလည်း ခေါ်ရ၏၊ စွန့်ကြဲ ပေးကမ်း လှူဒါန်းပြီးနောက် ထိုဒါနကို သတိရတိုင်း ဝမ်းသာအားရ ဖြစ်သော စေတနာသည် အပရ စေတနာမည်၏၊ ထိုပုဗ္ဗ မုဉ္စ အပရ စေတနာသည် အခွင့်ကောင်း ရလျှင် ပဋိသန္ဓေကျိုး ပေးနိုင်ကြ၏၊ ထို့ကြောင့်...

ကေဟုပ္ပံ ယဇိတွာန, အသီတိကပ္ပကောဋိယော၊
ဒုဂ္ဂတိံ နာဘိဇာနာမိ, ကေဟုပ္ပဿိဒံ ဖလံ။

စသည်ဖြင့် ပန်းတပွင့်ကို လှူမှု (ဥပုသ်တကြိမ် စောင့်မှု) စသော ကောင်းမှုကြောင့် ဘဝများစွာ ဒုဂ္ဂတိသို့ မလားရဘဲ နိဗ္ဗာန်တိုင်အောင် ပေါက်ရောက်ရကြောင်း လာရှိရာဝယ် လူ့ပြည်နတ်ပြည်၌ အကြိမ်များစွာ ဖြစ်နိုင်သည်မှာ ထိုပုဗ္ဗအပရ စေတနာ များစွာတို့က ပဋိသန္ဓေကျိုးကို ပေးကြသည့်ပြင်, ထို ပန်းလှူမှုစသော ကုသိုလ်ကို အခြေခံ၍ သုဂတိဘဝ၌ ဖြစ်ရသည့်အခါ ထိုဘဝ၌ သူတော်ကောင်းတို့နှင့် ပေါင်းသင်းရခြင်း စသော အထောက်အပံ့ဖြင့် အဆင့်ဆင့် ကုသိုလ်ပွားသောကြောင့် ဖြစ်သည် ဟု မှတ်။

[ကေဟုပ္ပံ-ပန်းတပွင့်ကို၊ ယဇိတွာန-ပူဇော်ခဲ့ခြင်းကြောင့်၊ အသီတိကပ္ပကောဋိယော-ကုဋေ ရှစ်ဆယ်သော အာယုကပ်တို့ပတ်လုံး၊ ဝါ-ကုဋေရှစ်ဆယ်သော ဘဝတို့ပတ်လုံး၊ ဒုဂ္ဂတိံ-ဒုဂ္ဂတိဘဝကို၊ နာဘိဇာနာမိ-မသိခဲ့ရဘူးပေ၊ ဣဒံ-ဤ အကျိုးသည်၊ ကေဟုပ္ပဿ-ပန်းတပွင့် လှူမှု၏၊ ဖလံ-အကျိုးပေတည်း။]

တနည်း-ဟီနဒါန(အယုတ်အညံ့စား ဒါန)မဇ္ဈိမဒါန (အလယ် အလတ်စား ဒါန)ပဏီတဒါန(အထက်တန်းစား အမြတ်စားဒါန) ဟု ၃မျိုး ပြားပြန်၏၊ ထိုတွင် ဆန္ဒ စိတ် ဝီရိယ ပညာတို့ ခပ်ညံ့ညံ့ဖြင့် ပြုရသော ဒါနသည် ဟီနဒါနမည်၏၊ ဆန္ဒ စသည်တို့က အလတ်တန်းစားဖြစ်လျှင် မဇ္ဈိမဒါန မည်၏၊ ဆန္ဒ စသည်တို့က ထက်ထက်သန်သန်ဖြစ်၍ ပြုရလျှင် ပဏီတဒါန မည်၏၊ ....တနည်း- အခြံ အရံ အကျော်အစောကို လိုလား၍ (ကျောင်းဒကာ ဘုရားဒကာ အလှူ့ဒကာ စသော ဂုဏ်သတင်းကို လိုလား၍) ပြုသောဒါနသည် ဟီနတည်း၊ ကောင်းမှု အကျိုးကို ရလို၍ ပြုသောဒါနသည် မဇ္ဈိမတည်း၊ အကျိုးကိုမမြော်ဘဲ''ဒါနဆိုတာ သူတော်ကောင်း မှန်လျှင် ကေန် ပြုရမည့် လုပ်ငန်းတည်း ''ဟု သဘောထား၍ ပြုလျှင် ပဏီတ ဖြစ်၏၊...တနည်း- မိမိကို မြှောက်၍ သူတပါးကို နှိပ်ချလိုခြင်း စိတ်မျိုး မကင်းသောဒါနသည် ဟီနတည်း၊ ထိုကဲ့သို့ စိတ်မျိုးကင်း၍ လောကီ ချမ်းသာကို တောင်းတလျှင် မဇ္ဈိမတည်း၊ မဂ်ဖိုလ်ချမ်းသာကို တောင်းတလျှင် ပဏီတ တည်း၊ ....တနည်း - ဘဝစည်းစိမ်ကို တောင်းတလျှင် ဟီနတည်း၊ မိမိ၏ သံသရာမှ လွတ်မြောက်ရေးကို မြော်လျှင် မဇ္ဈိမတည်း၊ သတ္တဝါ အပေါင်း၏ လွတ်မြောက်ရေးအတွက် ဘုရားအလောင်းတော်တို့၏ ဒါနပါရမီသာ အမြတ်ဆုံး ပဏီတဒါန ဖြစ်သည်၊ ဤကား တမျိုးထက်တမျိုး အဆင့်ဆင့် သာလွန်ပုံကိုပြသော နည်းအမျိုးမျိုးတည်း၊ ပဏီတဒါနဖြစ်အောင် ထူထောင်ကြပါကုန်၊ ကြွင်းသော သီလ ဘာဝနာ စသည်တို့၌လည်း ထိုက်သင့်သလို ဤနည်းများဖြင့် ခွဲခြားဝေဘန်ပါလေ။

သီလ။ ။"သီလယတိ ကာယဝစီကမ္မာနိ သမ္မာ ဒဟတီတိ သီလံ "ကာယဝစီကမ္မာနိ-ကိုယ်မှု နှုတ်မှုတို့ကို၊ သီလယတိ သမ္မာဒဟတိ- ကောင်းစွာ ထားတတ်၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ သီလံ-သီလမည်၏၊....အကုသိုလ် မဖြစ်ရအောင် ကိုယ်မှု နှုတ်မှုတို့ကို ကောင်းစွာ ထားတတ်သော စေတနာသည် သီလမည်၏၊ [ဒါန သီလ စေတနာတို့သည် ရဟန္တာတို့ သန္တာန်မှာလည်း ရှိထိုက်ပေ၏၊ သို့သော် ကုသိုလ် ကောင်းမှု ပုညကြိယဝတ္ထုကိုပြသော အရာဖြစ်၍ ကုသိုလ်စေတနာကိုသာယူ၊ နေ့ဝံ ဘာဝနာ စသည်တို့၌လည်း ဤနည်းပင်တည်း၊] ထိုသီလသည် ဘိက္ခုသီလ ဘိက္ခုနီသီလ သာမဏေသီလ ဂဟဋ္ဌသီလ ဟု ၄ မျိုးပြား၏၊ ထိုတွင် ဘိက္ခုပါတိမောက်၌ ပြအပ်သော သီလသည် ဘိက္ခုသီလမည်၏၊ ဘိက္ခုနီ ပါတိမောက်၌ ပြအပ်သော သီလသည် ဘိက္ခုနီသီလမည်၏၊ ထိုသီလများကို သီးခြား ဆောက်တည်ဘွယ် မလို၊ သိမ်အတွင်းဝယ် ကမ္မဝါစာ ပြီးပြင်စွာ ရွတ်ဘတ်ပြီးသည့်အဆုံး၌ ထိုသီလများ တည်ပြီး သား ဖြစ်တော့၏၊ ဘိက္ခုဘိက္ခုနီတို့ အမြဲ စောင့်စည်းရမည့် နိစ္စသီလများတည်း၊ ပါရာဇိကကျသည့်အခါ၌ဖြစ်စေ, တမင် သိက္ခာချသည့်အခါ၌ ဖြစ်စေ,ထိုကမ္မဝါစာ၏ အရှိန်အဝါ ပျက်တော့၏၊ သီလ အားလုံး ကင်းလေပြီ၊ ဘိက္ခု ဘိက္ခုနီမ ဟု ဝန်ခံနေလျှင်(ရဟန်းအသွင်ကို မစွန့်လျှင်)ဒုဿီလပုဂ္ဂိုလ် (သီလမရှိသောပုဂ္ဂိုလ်) မည်၏၊ ပါရာဇိကမှ တပါးသော သိက္ခာပုဒ်များတွင် တပါးပါးကို ကျူးလွန်မိက ဝိနည်း ထုံးစံအရ ကုစားရ၏, မကုစားလျှင် အလဇ္ဇီပုဂ္ဂိုလ် (အရှက်မရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်)မည်၏။

သာမဏေများ၌ သရဏဂုံ ဆောက်တည်လျှင် ဆိုင်ရာသီလများလည်း ဆောက်တည်ပြီး ဖြစ်၏၊ သရဏဂုံဆောက်တည်ပြီးနောက် "ပါဏာတိပါတာ ဝေရမဏီ သိက္ခာပဒံ သမာဒိယာမိ" စသည်ဖြင့် တမင် ဆောက်တည်ဘွယ် မလို၊ ယခုအခါ၌ "ပါဏာတိပါတာ ဝေရမဏီ သိက္ခာပဒံ သမာဒိယာမိ "စသည်ဖြင့် ဆက်လက်ဆိုကြသည်မှာ ၁၀ ပါးသီလကို နားလည်အောင် သရုပ် ရေတွက်ခြင်းသာတည်း၊ ထို့ကြောင့် အချို့အရပ်၌ "သိက္ခာပဒံ သမာဒိယာမိ " မထည့်ဘဲ " ပါဏာတိပါတာ ဝေရမဏီ=ပါဏာတိပါတ မှ ရှောင်ကြဉ်မှုက ၁, အဒိန္နာဒါနာ ဝေရမဏီ=အဒိန္နာဒါန မှ ရှောင်ကြဉ်မှုက ၁"စသည်ဖြင့် ဆိုကြပေသည်၊ဝိနည်း မဟာဝါ ပဗ္ဗဇ္ဇာခန္ဓက၌ကား "အနုဇာနာမိ ဘိက္ခဝေ သာမဏေရာနံ ဒသ သိက္ခာပဒါနိ, တေသုစ သာမဏေရေဟိ သိက္ခိတုံ၊ ပါဏာတိပါတာ ဝေရမဏီ ၊ပေ ၊ ဇာတရူပ ရဇတ ပဋိဂ္ဂဟဏာ ဝေရမဏီ" ဟူသော ပါဠိကို သင်ပေးရမည်-ဟု လာ၏၊ ထို ၁၀ ပါးသီလတွင် လိင်ကျမှုနှင့် ဆိုင်သော သီလ တပါးပါးပျက်က အားလုံး သီလများ ပျက်တော့၏၊ အသစ်ထပ်၍ သရဏဂုံ ယူရမည်, သရဏဂုံ မယူဘဲ ထို ပျက်မြဲအတိုင်း သင်္ကန်းဝတ်လျက် သာမဏေ အဖြစ်ကို ဝန်ခံနေလျှင် ဒုဿီလ သာမဏေမည်၏၊ အခြား သီလများ ပျက်လျှင် သဲဒဏ် ရေဒဏ် စသည်ကို ထမ်း

ဆောင်၍ ကုစားရ၏, မကုစားဘဲနေလျှင် အလဇ္ဇီသာမဏေမည်၏၊ သာမဏေများ၌ ၁၀ ပါးသီလသာမက ပါတိမောက်၌လာသော အချို့ သီလများကို ကျူးလွန်လျှင်လည်း ဒဏ်ထိုက်သေး၏၊ ဤသီလများသည် သာမဏေတို့ အမြဲ စောင့်ထိန်းရမည့် နိစ္စသီလများတည်း။

အိမ်၌တည်သူ လူဝတ်ကြောင်များကို " ဂဟဋ္ဌ " ဟုခေါ်၏၊ ဂဟေ-အိမ်၌၊ တိဋ္ဌတိ-တည်နေတတ်၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ ဂဟဋ္ဌော-ဂဟဋ္ဌမည်၏၊ ထိုဂဟဋ္ဌများ၌ ၅ပါး သီလသည် နိစ္စသီလတည်း၊ သရဏဂုမ် ဆောက်တည်ထားလျှင် သရဏဂုမ်တည်သူသာမည်၏, သီလရှိသူမဟုတ်သေး၊ ထို့ကြောင့် လူတို့မှာ ဆိုင်ရာသီလကို သီးခြားဆောက်တည်ရဦးမည်၊ ထိုသို့ဆောက်တည်ရာ၌ "ပဉ္စသိက္ခာပဒံ သမာဒိယာမိ" ဟု သိက္ခာပုဒ် ၅ ပါးလုံးကို တပေါင်းထည်း ဆောက်တည်ထားလျှင် တပါးပျက်က ၅ ပါးလုံးပျက်၏၊ "ပါဏာတိပါတာ ဝေရမဏီ သိက္ခာပဒံ သမာဒိယာမိ" စသည်ဖြင့် တပါးစီခွဲ၍ ဆောက်တည်ထားရာ၌ တပါးကို ကျူးလွန်လျှင် တပါးသာပျက်၏၊ထိုပျက်သောသီလကို ထပ်၍ဆောက်တည်လျှင် ပြီး၏၊ ရက်အပိုင်းအခြား လအပိုင်းအခြားဖြင့် "ရက်ပေါင်း မည်မျှ စောင့်ထိန်းပါမည်, သို့မဟုတ်မည်သည့် အချိန်ကျအောင် စောင့်ထိန်းမည်" ဟု ကာလကို ပိုင်းခြား ထားလျှင် ထိုအချိန်စေ့က ဆောက်တည်ခြင်းကိစ္စ ပျက်ပြယ်တော့၏၊အလိုရှိက ထပ်၍ဆောက်တည်ရမည်၊ သို့သော် နိစ္စသီလဆိုသည်မှာ မစောင့်ထိန်းလျှင် (ဆောက်တည်သည်ဖြစ်စေ, မဆောက်တည်သည်ဖြစ်စေ) အပြစ်ရှိ၏၊ မိမိတို့ဆိုင်ရာ နိစ္စသီလကို ကောင်းစောင့်ထိန်းမှသာ အပြစ်လွတ်ကင်းလျက် ထိုက်သင့်သော အကျိုးကို ရသည်၊ ထို့ကြောင့် ၅ ပါးသီလကို နှုတ်ဖြင့် ဆောက်တည်ရိုး မရှိသူတို့၌ မဆောက်တည်ဘဲ စောင့်စည်းနေလျှင်လည်း အပြစ်ကင်း၍ အကျိုးရှိသည်သာ, ဆောက်တည်းထားမှုကား ဆောက်တည်မှုစေတနာအတွက် အကျိုးပိုလွန်သည် ဟု ဆိုရပေမည်။

ဥပုသ် သီလ။ ။ရှစ်ပါးသီလသည် လူတို့၏ ဥပုသ်သီလ မည်၏၊ ထိုဥပုသ်သီလကို ဥပုသ်နေ့၌သာမဟုတ်, အခြား ရက်များ၌လည်း တတ်အားသမျှ စောင့်သုံးကောင်း၏၊ အချို့က "လူတို့ ၁၀ ပါးသီလမစောင့်ကောင်း" ဟု ဆိုကြ၏၊ စောင့်ကောင်းကြောင်းကို ပရမတ္ထသရူပဘေဒနီကျမ်း ကမ္မဋ္ဌာန်းပိုင်း၌ ကျေးဇူးရှင် ဆရာတော်ဘုရားကြီး ဆုံးဖြတ်ထားပြီ၊ ထို့ပြင်"လူဝတ်ကြောင် မဟုတ်သော ရသေ့သူတော်စင် သီလရှင်တို့မှာ ၁၀ ပါးသီလကို နိစ္စသီလအဖြစ်ဖြင့် စောင့်သုံးမှသာ အပြစ်လွတ်ကင်းမည်၊ ၁၀ ပါးသီလကိုမစောင့်ဘဲ ၈ ပါးသီလကိုစောင့်သုံးက အဝတ်နှင့်မလျော်သောကြောင့် အပြစ် မကင်းကြောင်းကို" အချို့ဆိုကြ၏၊ဤအရာဝယ် အပြစ်မကင်းကြောင်းယုတ္တိသာပြနိုင်မှသာ ထိုကဲ့သို့လိုက်နာမှတ်ယူနိုင်ကြပေမည်၊ သဘောယုတ္တိကို ချိန်ဆရလျှင် ယခုကာလ သီလရှင်တို့မှာ ၈ ပါးသီလကိုသာ အမြဲစောင့်သုံးသည်ဟု အများက အသိအမှတ် ပြုထား၏၊ထိုအဝတ်က ၈ ပါးသီလ၏

အရှင်ဖြစ်ကြောင်းကို သက်သေပြ၏၊ ထို့ကြောင့် ၈ ပါးသီလကို နိစ္စသီလ အဖြစ်ဖြင့် စောင့်သုံး နေလျှင်ပင် အများ ထင်မြင်ချက်နှင့် ညီညွတ်လျက် ရှိသောကြောင့် ၁၀ ပါးသီလကို မစောင့်သည့်အတွက် ယခုကာလ ရသေ့ သူတော်စင် သီလရှင်တို့၌အပြစ်မရှိထိုက်ပေ၊ သို့သော် ၁၀ ပါးသီလကို ထာဝရ စောင့်သုံး နိုင်ကြပါမူကား ရှေးရှေးက သူတော်ကောင်းတို့ထုံးကို လုံးလုံး လိုက်နာရာကျသဖြင့် အကျိုးပိုလွန်၍ ရရှိကြပေမည်။

စာရိတ္တသီလ ဝါရိတ္တသီလ။ ။အချုပ်အားဖြင့် စာရိတ္တသီလ ဝါရိတ္တသီလ ဟု ၂ မျိုးရှိ၏၊ ထိုတွင် မျိုးရိုးထုံးစံအတိုင်း ကောင်းသောအကျင့် ဟူသမျှနှင့် ဝိနည်းခန္ဓကာ၌ လာသော (မကျင့်လျှင် အာပတ်မသင့် ကျင့်လျှင်•အကျိုးရသော) ကျင့်ဝတ် များသည် စာရိတ္တသီလမည်၏၊ ထိုစာရိတ္တသီလများသည် တတ်သိနားလည်၍ ကျင့်နိုင်လျှင် အထူးအကျိုးရှိ၏၊ မသိနားမလည်၍ မကျင့်သော်လည်း (အကဲ့ရဲ့ခံရရုံမှတပါး) အပြစ်မကြီးလှချေ၊ မပြုမကျင့် မစောင့်စည်းလျှင် အပြစ်ရမည်ဖြစ်သော နိစ္စသီလတွေသည် ဝါရိတ္တသီလမည်၏၊ ဤသီလများသည် အချုပ်အားဖြင့် ကိုယ်မှု နှုတ်မှုကို ငြိမ်သက်အောင် ထားတတ်၏၊ စိတ်ကိုကား ဤ သီလများကို စောင့်စည်းရုံမျှဖြင့် မလုံခြုံနိုင်သေးချေ၊ ဘာဝနာဖြင့် ငြိမ်သက်အောင် စောင့်ရပေမည်။

ဘာဝနာ။ ။''ဘာဝေတိ ဥပ္ပါဒေတိ ဝဍ္ဎေတီတိ ဘာဝနာ'' အဓိကုသလံ-လွန်ကဲမြင့်မြတ်သော ကုသိုလ်စိတ်ကို၊ ဘာဝေတိ ဥပ္ပါဒေတိ - စ၍ ဖြစ်စေတတ်၏၊ ဘာဝေတိ ဝဍ္ဎေတိ-တိုးတက်ပွါးများစေတတ်၏၊ဣတိ-ကြောင့်၊ဘာဝနာ-ဘာဝနာမည်၏၊....ကမ္မဋ္ဌာန်းပိုင်း၌ လာမည့်'သမထဘာဝနာ ဝိပဿနာဘာဝနာ ၂ ပါးကိုဘာဝနာဟု ခေါ်၏၊ [ဘာဝနာ၌ ဘူဓာတ် ကာရိတ် ဏေပစ္စည်းကျေ, ယုပစ္စည်းတည်း၊ ဘာဝနာကို အားထုတ်တဲ့အခါ အစဆုံး ဖြစ်ပေါ်စေမှုကို ရည်ရွယ်၍ ''ဘာဝေတိ ဥပ္ပါဒေတိ''ဟု ဖွင့်ပြသည်၊ ထို့နောက် အထပ်ထပ် ကုသိုလ်စိတ်တွေ တိုးတက်ပွားများလာမှုကို ရည်ရွယ်၍ ''ဘာဝေတိ ဝဍ္ဎေတိ'' ဟု ဖွင့်ပြသည်၊] ဤ၌ ကာမကုသိုလ်ကို ပြသောအရာဖြစ်၍ ဘာဝနာအရ ထိုဘာဝနာ ၂ မျိုးကို စီးဖြန်းတဲ့အခါ အပ္ပနာသို့မရောက်မီ ရှေ့အဘို့၌ဖြစ်သော ကာမာဝစရကုသိုလ်ဘာဝနာကိုသာယူ၊ အပြစ်မရှိသောအတတ်ပညာနှင့် စာပေပရိယတ် စဉ်းစားကြံစီမှုများကိုလည်း ဤဘာဝနာ၌သွင်းယူကြသေး၏။

အပစာယန။ ။''အပစာယန္တိ ဧတေနာတိ အပစာယနံ'' ဧတေန-ဤ ကာမကုသိုလ် စေတနာဖြင့်၊ အပစာယန္တိ-ရိုသေ လေးမြတ်ကြကုန်၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ တံ - ထို စေတနာသည်၊ အပစာယနံ- အပစာယနမည်၏၊....မိဘ ဆရာသမား

တရားစောင့်သော ရဟန်း သံဃာ ဂုဏ် အသက် သိက္ခာအားဖြင့် မိမိထက် ကြီးသူ မြင့်မြတ်သူတို့ကို ခရီးဦး ကြိုဆိုမှု လက်အုပ်ချီမှု ရှိခိုးဝတ်ချမှု စသော အမျိုးမျိုး သော ရိုသေမှုများကို (တစုံတခုသော လာဘ်လာဘ အကျော် အစောကို မလို လားဘဲ) ရိုးရိုးသားသား ပြုခြင်းသည် အပစာယနမည်၏။

ဝေယျာဝစ္စ။ ။"ဗျာဝဋဿ ဘာဝေါ ဝေယျာဝစ္စံ" ဗျာဝဋဿ - ကြောင့်ကြ စိုက်သူ၏၊ ဘာဝေါ-ဖြစ်ကြောင်းသည်၊ ဝေယျာဝစ္စံ-ဝေယျာဝစ္စမည်၏၊ ပြခဲ့သော မိဘ စသည်နှင့် ဂိလာနပုဂ္ဂိုလ် အခြားသော မိတ်ဆွေ သူငယ်ချင်း သီတင်းသုံး ဖော်တို့၏ အပြစ်ကင်းသော ကိစ္စလုပ်ငန်းတို့၌(တစုံတခု မတောင်းတဘဲ ရိုးသား သောစိတ်ထားဖြင့်) ကူညီဆောင်ရွက်ကြောင်း စေတနာသည် ဝေယျာဝစ္စမည်၏။

ပတ္တိဒါန။ ။ပတ္တဗ္ဗာ-ရောက်အပ် ရအပ်၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ ပတ္တိ-ပတ္တိမည်၏၊ ပတ္တိယာ - ရောက်အပ်ရအပ်သော ကုသိုလ်ကို၊ ဒါနံ-အမျှပေးဝေခြင်းသည်၊ ပတ္တိ ဒါနံ-ပတ္တိဒါနမည်၏၊ ရှေးဦးစွာ တစုံတခုသော ပစ္စည်းကိုလှူဒါန်း၏၊ ထိုလှူဒါန်း ကြောင်းဒါနစေတနာသည် အလှူ့ရှင်၌ ရောက်အပ် ရအပ်သောကြောင့်ပတ္တိမည် ၏၊ ထိုရအပ်သော ကုသိုလ်အဘို့ကို တယောက်ယောက်အားဖြစ်စေ သတ္တဝါအား လုံးအား ဖြစ်စေ မိမိနှင့် အညီအမျှ ကုသိုလ်ရပါစေ ဟု သဘောထား၍ ဝေငှ ကြောင်း စေတနာကို ပတ္တိဒါန ဟု ခေါ်သည်၊ [မိမိနှင့်အညီအမျှ ရပါစေ ဟုပေး ဝေမှုကြောင့် ယခုကာလ၌ "အမျှဝေ"ဟု ခေါ်ကြသည်။]

ဤသို့ကုသိုလ်အဘို့ကို အမျှပေးဝေမှုကြောင့် မူလကုသိုလ်ရှင်မှာ ကုသိုလ်လျော့ သွားသည်မဟုတ်, ဖယောင်းတိုင်တတိုင်ကို မီးထွန်းထားရာ၌ အခြား ဖယောင်း တိုင်များဖြင့် မီးကူးယူသော်လည်း မူလဖယောင်းတိုင်မှာ မီးအရှိန်မလျော့သည့်ပြင် နောက်ထပ် အရောင်အလင်း အကူအညီရသဖြင့် ပို၍ လင်းသကဲ့သို့, ထို့ အတူ မူလကုသိုလ်ရှင်မှာ ကုသိုလ်အရှိန် မလျော့သည့်ပြင်, ပတ္တိဒါနကုသိုလ်ပင် အပိုရ သေးသည်၊ ဤပတ္တိဒါနကုသိုလ်အရာ၌ ဒါနပြု၍ အမျှဝေမှုသာ အဋ္ဌကထာတို့၌ လာ၏၊ သံဂဟိသုတ် ဋီကာ၌ကား အခြားကောင်းမှုကို (သီလဘာဝနာ စသည် ကို) ပြု၍ အမျှဝေမှုကိုလည်း ပတ္တိဒါနဖြစ်သည် ဟု ဆိုသေး၏။

ပတ္တာနုမောဒန။ ။ပတ္တိယာ-ပေးဝေအပ်သောကုသိုလ်အဘို့ကို၊ အနုမောဒနံ- လျော်စွာ ဝမ်းမြောက်ကြောင်း စေတနာသည်၊ ပတ္တာနုမောဒနံ-ပတ္တာနုမောဒန မည်၏။

[**သံဂဟိတ္ထ**] ပရေဟိ ဒိန္နာယ ပတ္တိယာ "သာဓု သုဋ္ဌု"တိ အနုမောဒနဝသေန ပတ္တာနုမောဒနံ ဝေဒိတဗ္ဗံ။

[**အဋ္ဌသာလိနီ**] ပရေဟိ ဒိန္နာယ ပတ္တိယာဝါ အညာယဝါ ပုညကြိယာယ “သာဓု သုဋ္ဌု”တိ အနုမောဒနဝသေန အဗ္ဘာနုမောဒနံ ဝေဒိတဗ္ဗံ။

ဤအဋ္ဌကထာ ၂ ရပ်တို့ကိုသတိချပ်ထိုက်၏၊ သံဂီတိသုတ်အဋ္ဌကထာ၌ ပတ္တာဗ္ဘာနုမောဒန ဟု နာမည်တပ်သောကြောင့် “ပတ္တိယာ+အဗ္ဘာနုမောဒန” ဟု ပုဒ်ခွဲ၍ ပတ္တိယာ အရ “ပရေဟိ ဒိန္နာယ ပတ္တိယာ” ဟု ဖွင့်၏၊ ဤအလို “အလှူ့ရှင်တို့က အမျှ ပေးဝေသည်ကို သာဓုခေါ်မှ ပတ္တာနုမောဒန (ပတ္တာဗ္ဘာနုမောဒန) ကုသိုလ် ဖြစ်သည်” ဟု သိသာ၏၊ အဋ္ဌသာလိနီ၌ကား နာမည်တပ်ကတည်းက ပတ္တိသဒ္ဒါ မပါ, အဗ္ဘာနုမောဒန ဟု သာ နာမည်တပ်ထားသည်၊ ထို့ကြောင့် အလှူ့ရှင်တို့ အမျှပေးအပ်သော ဒါနကုသိုလ်ကို ဝမ်းမြောက်မှုကိုရည်ရွယ်၍ “ပရေဟိဒိန္နာယ ပတ္တိယာဝါ” ဟု ဖွင့်သည်၊ အလှူ့ရှင်တို့ မပေးအပ်သော ဒါနကုသိုလ်နှင့် သီလ စောင့်သူ စသည်တို့၏ သီလကုသိုလ် စသည်ကို ဝမ်းမြောက်မှုကိုရည်ရွယ်၍ “အညာယဝါ ပုညကြိယာယ” ဟု ဖွင့်သည်၊ ထိုတွင် အမျှပေးဝေသည့် အတွက် ဝမ်းမြောက်မှုသည် ပတ္တာနုမောဒနမည်၏၊ အမျှ မဝေဘဲလျက် ဝမ်းမြောက် မှုကား ပတ္တာနုမောဒနမဟုတ်, အနုမောဒနာသာ ဖြစ်သည်။

[**သံဂီတိဋီကာ**] ပရေဟိ အနုပ္ပဒိန္နတာယ ပတ္တံ အဗ္ဘာနုမောဒတိ ဧတေနာတိပတ္တာဗ္ဘာနုမောဒနံ,အနနုပ္ပဒိန္နံ ပန ကေဝလံ အဗ္ဘာနုမောဒီယတိ ဧတေနာတိ အဗ္ဘာနုမောဒနံ။

ပတ္တိသည် ဥဒ္ဒိဿိကပတ္တိ (ပြိတ္တာဖြစ်နေသူ တစုံတယောက်ကို သီးခြား ရည်စူး ၍ ပေးအပ်သောအဘို့) အနုဒ္ဒိဿိကပတ္တိ (တစုံတယောက် အတွက် မဟုတ်ဘဲ သတ္တာအများကို ပေးအပ်သောအဘို့) ဟု ၂ မျိုး ရှိ၏၊ ထိုတွင် ဥဒ္ဒိဿိကပတ္တိကို ဆိုင်ရာ ပြိတ္တာတို့က သာဓုခေါ်လျှင် ဒိဋ္ဌဓမ္မကျိုးရ၏၊ဘုရားရှင် ပွင့်တော်မူကာစ၌ ဗိမ္ဗိသာရမင်း၏ ဆွေမျိုးဟောင်းပြိတ္တာတို့သည် ဗိမ္ဗိသာရမင်း၏ကုသိုလ်ကို သာဓုခေါ်မည်ဟု မြော်လင့်နေကြရာ, ပဌမအကြိမ် ဝေဠုဝန်ကျောင်း ရေစက်ချပွဲမှာ အမျှ မဝေမိ၍ သာဓု မခေါ်ရသဖြင့် ညဥ့်ကာလ၌ ကိုယ်ထင် ပြကြလေသည်၊နံနက်လင်း ၍ ဘုရားအားလျှောက်ရာ ပြိတ္တာတို့၏ ဖြစ်ခဲ့ပုံကို ပြန်ပြောင်း ဟောပြတော်မူသော ကြောင့် ဒုတိယတဖန် ဆွမ်းစသည်ကို လှူ၍ အမျှပေးဝေမှ သာဓု ခေါ်ကြရသတဲ့၊ အနုဒ္ဒိဿိကပတ္တိကို သာဓုခေါ်ရာ၌ ဒိဋ္ဌဓမ္မကျိုးပေးသော ဝတ္ထုမတွေ့ဘူး၊ ကုသိုလ် ရှင်ကအမျှမပေးအပ်ဘဲလျက် သက်သက် သာဓုခေါ်ရသော အနုမောဒန ကုသိုလ် များလည်း အနုဒ္ဒိဿိကပတ္တိကို သာဓုခေါ်သော ပတ္တာနုမောဒနနှင့် အကျိုးပေး ကွာခြားလှမည်မထင်ပေ။

ဓမ္မသဝန။ ။"အင်မတန်တရားနာလေ့ရှိတယ်,အလွန်သူတော်ကောင်းတာဘဲ, စသည်ဖြင့် သူတပါးတို့၏ ချီးမွမ်းခြင်း ဂုဏ်သတင်းကို မတောင်းတဘဲ, အသိ အလိမ္မာတိုးပွားစေလို တဆင့်ဟောပြောလိုသော စိတ်ဖြင့်တရားနာခြင်းသည် ဓမ္မသဝနမည်၏။

ဓမ္မဒေသနာ။ ။လာဘ သက္ကာရ ယသ သိလောကတို့ကို မတောင်းတဘဲ သတ္တဝါအများ၏ စီးပွားချမ်းသာအလို့ငှါ တကယ်ဖြစ်စေသောစေတနာဖြင့် ဟောပြမှုသည်သာ ဓမ္မဒေသနာ ကုသိုလ်မည်၏၊ လှူဘွယ်ဝတ္ထု ပစ္စည်းစုကို လာဘ,ဒကာ ဒကာမတို့က ရိုသေလေးမြတ်မှုကို သက္ကာရ, အခြွေအရံကို ယသ, အကျော် အစော ဂုဏ်သတင်းနာမည်ကြီးခြင်းကို သိလောက-ဟု ခေါ်၏၊ လာဘ သက္ကာရ စသည်ကို မြှော်၍ဟောစဉ် တရံတခါ စိတ်ကောင်း စေတနာကောင်း ပေါ်လာလျှင် ဓမ္မဒေသနာ ကုသိုလ်မဖြစ်ဘူး ဟု မဆိုလို၊ [အပြစ်ကင်းသော လက်မှုပညာ နှုတ်မှုဝိဇ္ဇာနှင့် ပိဋကတ်ကျမ်းစာ အကြောင်းအရာကို ဟောပြော ပို့ချမှု နာယူသင်ကြားမှု များကိုလည်း ဤဓမ္မသဝန ဓမ္မဒေသနာ၌ပင် သွင်းယူကြသည်။]

ဒိဋ္ဌိဇုကမ္မ။ ။ဒိဋ္ဌိဟူသည် မှန်မှန်ကန်ကန် သိမြင်တတ်သော ဉာဏ်တည်း၊ ထိုအသိဉာဏ်သည်ပင် ဆိုင်ရာအကြောင်းတရားတို့က ဖြောင့်မှန်အောင်ပြုတတ်သည့်အတွက် ဥဇုကမ္မလည်းမည်၏၊ "အတ္တနော-မိမိ၏၊ ပစ္စယေဟိ-အကြောင်း တရားတို့သည်၊ ဥဇုံ-ဖြောင့်မှန်အောင်၊ ကရိယတိ-ပြုအပ်၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ ဥဇုကမ္မံ-ဥဇုကမ္မမည်၏၊" သတ္တဝါတို့၌ ကံအကျိုးပေးဆန်းကြယ်ပုံ တယောက်နှင့် တယောက် မတူပုံ စသော အကြောင်းများကို ကြံစီ စဉ်းစားသည့် အခါ အယူမှန် ပေါ်လာတတ်၏၊ ထိုကဲ့သို့ ကြံစီစဉ်းစားခြင်း စသော အကြောင်းတို့က အယူကို ဖြောင့်မှန်အောင် ပြုပေးသည်-ဟူလို၊ "ဒိဋ္ဌိဧဝ ဥဇုကမ္မံ ဒိဋ္ဌိဇုကမ္မံ"ဒိဋ္ဌိဧဝ-အသိဉာဏ်သည်ပင်လျှင်၊ ဥဇုကမ္မံ-ဖြောင့်မှန်အောင်ပြုအပ်သည်တည်း၊....သက္ကာယဒိဋ္ဌိ (အတ္တစွဲလမ်းမှုကို) မပယ်နိုင်သေးသော်လည်း နတ္ထိက အဟေတုက အကြိယ ဒိဋ္ဌိများကို မယူဘဲ ကံ ကံ၏အကျိုးကို ယုံကြည်တတ်သော ကမ္မဿကတာဉာဏ် ဖြစ်လျှင် ဤ ဒိဋ္ဌိဇုကမ္မပုညကြိယဝတ္ထုဖြစ်၏၊ "ကမ္မဿကတာဉာဏံ=ဒိဋ္ဌိဇုကမ္မံ"....ကာမာဝစရ ကုသလပဒ မူလဋီကာ၊ [ဤ၌ ဒိဋ္ဌိဇုကမ္မ အရ ဉာဏ်ကို ကောက်ယူရသော်လည်း ကုသိုလ်ကံစေတနာကို ပြသောအရာဖြစ်၍ ဉာဏ်နှင့်ယှဉ်သော စေတနာကိုပါ အဝိနာဘာဝနည်းအရ ဒိဋ္ဌိဇုကမ္မ-ဟု ခေါ်ရသည်။]

အတ္ထိဒိန္နံ, အတ္ထိယိဋ္ဌံ, အတ္ထိဟုတံ, အတ္ထိသုကတ ဒုက္ကတာနံ ကမ္မာနံ ဖလံဝိပါကော,အတ္ထိ အယံ လောကော, အတ္ထိပရောလောကော, အတ္ထိ မာတာ, အတ္ထိ ပိတာ, အတ္ထိ သတ္တာ ဩပပါတိကာ, အတ္ထိ လောကေ သမဏာ ဗြာဟ္မဏာ သမဂ္ဂတာ သမ္မာပဋိပန္နာ-ယေ ဣမဥ္စလောကံ ပရဉ္စ လောကံ သယံ အဘိညာ သစ္ဆိကတွာ ပဝေဒေန္တိ။....

ဟူသော ဤဆယ်ဌာနသည် ကမ္မဿကတာ ဉာဏ်၏ ကျက်စားရာ ဌာနများ ပေတည်း။[ဘာသာပြန်ပုံကို နတ္ထိက ဒိဋ္ဌိခဏ်းပြန်ကြည့်၊နတ္ထိ၏အရာဝယ်"အတ္ထိ" ဟု ရှိခြင်းသာထူး၏၊] "ကမ္မံ သကံ ယေသံတိ ကမ္မဿကာ,ကမ္မဿကာနံ ဘာဝေါ ကမ္မဿကတာ, ကမ္မဿကတာယ ဉာဏံ ကမ္မဿကတာဉာဏံ" ယေသံ - အကြင် သတ္တာတို့၏၊ ကမ္မံ-ကံဟူသော၊ သကံ- ကိုယ်ပိုင်ဥစ္စာသည်၊အတ္ထိ-၏၊ဣတိ-ကြောင့်၊ ကမ္မဿကာ-ကမ္မဿကတို့မည်၏၊ ကမ္မဿကာနံ- ကံသာလျှင် ကိုယ်ပိုင်ဥစ္စာ ရှိသူ တို့၏၊ ဘာဝေါ-ဖြစ်ကြောင်းသည်၊ ကမ္မဿကတာ-မည်၏၊ (ကံသာလျှင် ကိုယ်ပိုင် ဥစ္စာရှိခြင်း, ကံစီမံတိုင်း ဖြစ်ရခြင်းသဘောကိုရသည်၊) ကမ္မဿကတာယ- ကံသာ လျှင် ကိုယ်ပိုင်ဥစ္စာ ရှိကြသူ၏ အဖြစ်ကို၊ ဉာဏံ သိခြင်း နားလည်ခြင်းသည်၊ ကမ္မဿကတာဉာဏံ-ကမ္မဿကတာဉာဏ်မည်၏။

သတ္တာတို့အမျိုးမျိုးဖြစ်ရပုံကို စဉ်းစား၍ ကံသာလျှင် ခန္ဓာအစဉ်၌ (ဘဝဆက် တိုင်း) လိုက်ပါနိုင်၏, ပစ္စည်းဥစ္စာတို့မှာ မလိုက်ပါနိုင်, ကံသာလျှင်ကိုယ်ပိုင်ဖြစ် ၏, ပစ္စည်းဥစ္စာတို့မှာ ကိုယ်ပိုင်မဟုတ်-ဟု သိတတ်သောဉာဏ်သည် ကမ္မဿက တာဉာဏ် မည်၏၊ မိမိသန္တာန်၌ ထိုဉာဏ်မျိုးဖြစ်လျှင် ဒိဋ္ဌိဇုကမ္မဖြစ်၏၊ ထို့ထက်ကြီး ကျယ်သော ဝိပဿနာဉာဏ်မှာ ပြောဘွယ်ရာ မရှိပြီ၊ အယူကို ဖြောင့်မှန်အောင် ယူဆဲခဏ ဒိဋ္ဌိဇုကမ္မဖြစ်တုန်းအခိုက်မှာ ဉာဏသမ္ပယုတ် မဟာကုသိုလ်စိတ်သာဖြစ် ၏၊ ရှေ့အဘို့က အယူကို ဖြောင့်မှန်အောင် ပြုမည်ဟု ကြံစီရာ ပုဗ္ဗစေတနာနှင့် နောက်အဘို့ အပရစေတနာ အခိုက်မှာကား မဟာကုသိုလ် ၈ ပါးလုံးပင် ဖြစ် ခွင့်ရှိသည်။

[**အဋ္ဌသာလိနီ**]ဒိဋ္ဌိံ ဥဇုံ ကရိဿာမီတိ စိန္တေန္တဿာပိ (ပုဗ္ဗစေတနာအခိုက်၌ ကြံ သူသည်လည်း) တေသံယေဝ (အဋ္ဌန္နံ) အညတရေန စိန္တေတိ၊ ဒိဋ္ဌိံ ဥဇုံ ကံကရောန္တဿ ပန (မုဉ္စစေတနာအခိုက်၌ ပြုသူကား) စတုန္နံ ဉာဏသမ္ပ ယုတ္တာနံ အညတရေန ကရောတိ၊ ဒိဋ္ဌိ မေ ဥဇုကာ ကတာတိ ပစ္စဝေက္ခန္တဿ (အပရစေတနာအခိုက်၌ ဆင်ခြင်သူသည်)အဋ္ဌန္နံ အညတရေန ပစ္စဝေက္ခတိ။

အကျဉ်းအားဖြင့် ၃ ပါးဖြစ်ပုံ။ ။တချို့အရာ၌ ပုညကြိယဝတ္ထု၊ ၁၀ ပါးမဟုတ် ဘဲ ဒါနမယ သီလမယ ဘာဝနာမယ ဟု ၃ ပါးသာပြ၏၊ ထိုကဲ့သို့ သုံးပါးသာ ပြရာ၌ ပတ္တိဒါန ပတ္တာနုမောဒန ၂ ပါးကို ဒါနမယ၌သွင်းရာ၏, အပစာယန ဝေယျာဝစ္စ ၂ ပါးကို သီလမယ၌သွင်းရာ၏, ဓမ္မဿဝန ဓမ္မဒေသနာဒိဋ္ဌိဇုကမ္မ ၃ ပါးကို ဘာဝနာမယ၌သွင်းရာ၏၊ ချဲ့ဉုးအံ့- ဒါနသည် လူများစည်းစိမ်ကို ဖြိုဖျက်မှု ဣဿာ,မိမိဥစ္စာကိုလျှို့ဝှက်မှု မပေးလိုမှု မစ္ဆရိယတို့၏ဆန့်ကျင်ဘက်တည်း၊"ဣဿာ သည် အလှူခံပုဂ္ဂိုလ်ပစ္စည်းရမည်ကို မကြိုက်နိုင်, မစ္ဆရိယသည် ကိုယ့်ပစ္စည်း ကုန်

မှာကို မကြိုက်နိုင်''ဟူလို၊ ထို့ကြောင့် ထိုဇ္ဈာသာမစ္ဆရိယ ၂ ပါးကို လွှမ်းမိုးပယ်ဖျောက်နိုင်မှု ဒါန အထမြောက်သည်၊ ပတ္တိဒါန ပတ္တာနုမောဒန တို့လည်း ထိုဣဿာမစ္ဆရိယတို့၏ ဆန့်ကျင်ဘက်ပင်ဖြစ်၏၊ ထင်ရှားစေအံ့-ဣဿာရှိလျှင် အမျှယူမည့်သူတို့၌ သက်သောင့် သက်သာဖြင့် ကုသိုလ်ရမည်ကို မလိုလားနိုင်, မစ္ဆရိယ ရှိနေပြန်လျှင် မိမိကုသိုလ်ကို သူတပါးနှင့် ဆက်ဆံဘို့မလိုလားနိုင်, ထို့ကြောင့် ထို ၂ ပါးကို ပယ်ဖျောက်နိုင်မှ ပတ္တိဒါနကုသိုလ် အထမြောက်၏၊ ဣဿာသည် သူတပါးတို့လှူဒါန်းနိုင် ပေးကမ်းနိုင်သည်ကို မလိုလားချေ၊ မစ္ဆရိယသည် သူတပါးတို့ မိမိကဲ့သို့ လှူဒါန်းနိုင်မည်ကိုစောစောကပင် သဝန်တိုလျက်ရှိ၏၊ထို့ကြောင့် ထို ၂ ပါးကို ပယ်ဖျောက်နိုင်မှ ပတ္တာနုမောဒနကုသိုလ်အထမြောက်သည်၊ ဤသို့လျှင် ဣဿာမစ္ဆရိယတို့နှင့် ပဋိပက္ခဖြစ်ခြင်း အားဖြင့် ဒါနနှင့်လက္ခဏာ တူသောကြောင့် ပတ္တိဒါနပတ္တာနုမောဒနတို့ကို ဒါနမယ၌သွင်းယူရ၏။

အပစာယန ဝေယျာဝစ္စအမှုတို့မှာ မျိုးကောင်း ရိုးကောင်း သူတော်အပေါင်းတို့၏ စာရိတ္တသီလ (အလေ့အကျင့်ကောင်း) ဖြစ်ရကား သီလမယ၌ သွင်းယူထိုက်ကြောင်း ကောင်းကောင်းကြီးထင်ရှားပေပြီ၊ ဘာဝနာဟူသည် ကုသိုလ် တရားကို တိုးပွားစေခြင်း ပေတည်း၊ တရားဟောမှု တရားနာမှု အယူကို ဖြောင့်မှန်အောင် ပြုမှုများသည် ကုသိုလ်တရားကို ဧကန်တိုးပွားစေနိုင်သော ဘာဝနာ တမျိုးပေတည်း၊ ထို့ကြောင့် ဓမ္မဿဝန ဓမ္မဒေသနာ ဒိဋ္ဌိဇုကမ္မတို့ကို ဘာဝနာမယ၌သွင်းယူရလေသည်။

တနည်း - ဒိဋ္ဌိဇုကမ္မသည် အလုံးစုံသော ပုညကြိယဝတ္ထု၏ အကျိုး ကြီးဘို့ရာ အမှတ်လက္ခဏာတည်း၊ သဘော၌ ပဲ့ကိုင်မပါလျှင် လိုရာခရီးသို့ ဖြောင့်ဖြောင့် ကြီးမရောက်နိုင်သလို, ဒါနသီလစသည်တို့၌ ကမ္မဿကတာဉာဏ်ဟူသော ဤဒိဋ္ဌိဇုကမ္မမပါလျှင် ဆိုင်ရာ အကျိုးများ ကြီးကြီးမားမားမဖြစ်နိုင်၊ ဒိဋ္ဌိဇုကမ္မပါမှ ဉာဏသမ္ပယုတ်ကုသိုလ်ဖြစ်နိုင်၏၊ ဒိဋ္ဌိဇုကမ္မ မပါလျှင် ဉာဏ်မယှဉ်သော ဉာဏဝိပ္ပယုတ်ကုသိုလ်များသာ ဖြစ်မည်၊ ထို့ကြောင့် ဒိဋ္ဌိဇုကမ္မသည် ဒါန သီလ ဘာဝနာ ၃ မျိုးလုံး၏ ပဲ့ကိုင်ပမာ အကျိုးကြီးဘို့ အမှတ်လက္ခဏာ ဖြစ်သောကြောင့် ဒိဋ္ဌိဇုကမ္မကို ဒါန သီလ ဘာဝနာ ၃ မျိုး၌ သွင်းယူထိုက်သည် ဟု သံဂိတိသုတ္တဋ္ဌကထာစသည်တို့မှာ မိန့်ဆိုလေသည်။

[ဒါနမယ စသည်၌ မယ ပစ္စည်းကား အနက်သီးခြား မရှိ, ဒါနကိုပင် ဒါနမယ ဟု ခေါ်သည်၊ သီလမယ ဘာဝနာမယလည်း နည်းတူ၊ ရူပါဝစရကံ အရူပါဝစရကံ တို့၏ မနောကံ ဘာဝနာမယ အပ္ပနာပတ္တာဖြစ်ပုံကို အခြေပြု၌ ပြခဲ့ပြီ။]

ဧတ္တော ကုသလကမ္မံ-မုဒ္ဒစ္စရဟိတံ အပါယဘူမိယံ ပဋိသန္ဓိံ
ဇနေတိ,ပဝတ္တိယံ ပန သဗ္ဗပိ ဒွါဒသဝိဓံ သတ္တာကုသလပါကာနိ
သဗ္ဗတ္ထာပိ ကာမလောကေ ရူပလောကေ စ ယထာရဟံ ဝိပစ္စတိ။

ဧတ္တောကုသလကမ္မံ မုဒ္ဒစ္စရဟိတံ—အကုသိုလ်ကံ ၁၂ ပါးတွင် ဥဒ္ဒစ္စစေတနာမှ တပါး ကျန်စေတနာ ၁၁ ပါးသည် ပဋိသန္ဓေကျိုးကိုပေး၏၊ ဥဒ္ဒစ္စစေတနာကား ပဋိသန္ဓေကျိုးကိုမပေးနိုင်၊ ထင်ရှားစေအံ့—လောက၌ လူတယောက်သည် ထက်မြက်သည်ဟုဆိုသော်လည်း သူ့ချည်းသက်သက် ထိထိရောက်ရောက် မတတ်နိုင်, စစ်သူကြီး လုပ်သူသည် အလွန်ထက်မြက်သူပင် ဖြစ်၏, သို့သော် နောက်လိုက် စစ်သားတို့ အင်အားမကောင်းလျှင် ရန်သူစစ်တပ်ကိုမအောင်မြင်နိုင်, သူ့ဆိုင်ရာကိစ္စ၌ ထိုက်သင့်သော အပေါင်းအဖေါ်ရမှ သတ္တိ ကောင်းနိုင်ကြရိုးတည်း၊ ဤစေတနာ စေတသိက်သည် ထက်မြက်သော စေတသိက်တပါးတည်း, မည်သည့် ကိစ္စမဆို သူသာလျှင် နာမည်ခံ၍ “ကံ” ဟူသော ဘွဲ့ထူးကိုယူထား၏၊ ထို စေတနာသည် ပင် နောင်အခါ၌ ပဋိသန္ဓေကျိုး ပဝတ္တိကျိုးကို ဖြစ်စေ၏၊ ထိုတွင် ပဋိသန္ဓေကျိုး ကို ပေးလျက် တဘဝထူထောင်ဘို့ အချက်မှာ လွယ်ကူသောအရာမဟုတ်, အဖေါ် အပေါင်းစေတသိက်တွေကောင်းမှဖြစ်နိုင်မည်။

ဥဒ္ဒစ္စစေတနာသည် ပဋိသန္ဓေ အကျိုးကို ပေးစွမ်းနိုင်လောက်အောင် နောက် လိုက် နောက်ပါ (ယုဉ်ဘက်တရားများ) ကြီးထွားလုံလောက်ပါ၏လော၊ စဉ်းစားဉုးအံ့—ဥဒ္ဒစ္စသဟဂုတ်စိတ်၌ လောဘ ဒေါသမပါ, ဒိဋ္ဌိမာနနှင့် ဣဿာ မစ္ဆရိယ ကုက္ကုစ္စတို့လည်း မယှဉ်ကြ, ဘုရား တရား စသည်အပေါ်မှာ ယုံမှားမည့် ဝိစိကိစ္ဆာလည်းမဘက်, ထက်မြက်သောစေတသိက်တွေ တခုမျှ မယှဉ်ချေတကား၊ ဤသို့ထက်မြက်သော အဖေါ်ကောင်းကိုမရသဖြင့် ဥဒ္ဒစ္စသဟဂုတ်စိတ်၌ ယှဉ်သော စေတနာသည် ပဋိသန္ဓေကျိုးကို ဆောင်လျက် တဘဝမထူထောင်နိုင်ဘဲ ရှိရလေ သည်၊ ဤကား ဤကျမ်း၏အယူတည်း။

အဋ္ဌသာလိနီ အကုသလပဒ အဖွင့်၌ကား “အဓိမောက္ခနှင့် မယှဉ်ရသည့် အ တွက် အားနည်းသော ဝိစိကိစ္ဆာသဟဂုတ်စိတ်က ပဋိသန္ဓေကျိုးကို ဆွဲငင်ဆောင် ယူနိုင်ပါလျက် အဓိမောက္ခနှင့် ယှဉ်ရသည်ဖြစ်၍ အားရှိသော ဥဒ္ဒစ္စသဟဂုတ်စိတ် သည် အဘယ့်ကြောင့် ပဋိသန္ဓေကျိုးကို မပေးနိုင်ပါသနည်း ” ဟု ပုစ္ဆာထုတ် ပြီးလျှင် သောတာပတ္တိမဂ်ပယ်ထိုက်သောတရားတွင် မပါဝင်သောကြောင့် ဥဒ္ဒစ္စ သဟဂုတ်စိတ် သည် ပဋိသန္ဓေကျိုးကို မပေးနိုင် ဟု ဖြေဆိုလေသည်၊ ထင်ရှား စေအံ့—ဥဒ္ဒစ္စစေတနာသည် ပဋိသန္ဓေကျိုးကိုပေးလျှင် အပါယ်ဘုံ၌ ပေးရလိမ့် မည်၊ ထိုဥဒ္ဒစ္စစေတနာကို သောတာပတ္တိမဂ်က မပယ်ရသေးသဖြင့် သောတာပန် ပုဂ္ဂိုလ်များ အပါယ် ကျရဦးမလိုဖြစ်ချေသည်၊ “ဧတူဟာပါယေဟိဝိပ္ပမုတ္တော”

ဟူသောစကားတော်အရ သောတာပန်တို့ အပါယ်ကျခွင့် မရှိကြောင်း မှာလည်း ထင်ရှားပြီးဖြစ်၏၊ ထို့ကြောင့် သောတာပတ္တိမဂ် ပါယ်ဖျက်အပ်သော ကိလေသာ တို့၌ ဥဒ္ဓစ္စမပါ, ထိုသို့မပါသောကြောင့် ဥဒ္ဓစ္စစေတနာ၏ အပါယ် ပဋိသန္ဓေကျိုး မပေးနိုင်ကြောင်းကို သိကြရပေသည်၊ [သောတာပတ္တိမဂ် ပယ်အပ်သောတရား တို့၌ ဥဒ္ဓစ္စမပါကြောင်းကို ဓမ္မသင်္ဂဏီ နိက္ခေပကဏ္ဍ ပါဠိတော်မှာ ရှု။]

ဆက်ဥုးအံ့—ဥဒ္ဓစ္စစေတနာသည် သောတာပတ္တိမဂ် ပယ်အပ်သော တရား တို့၌ မပါသော်လည်း အထက်မဂ် (အရဟတ္တမဂ်) ပယ်အပ်သော တရားတို့၌ ပါ သည် မဟုတ်ပါလော, ထို့ကြောင့် သောတာပတ္တိမဂ် ပယ်အပ်သော တရားတို့၌ မပါရုံမျှဖြင့် ပဋိသန္ဓေကျိုး မပေးနိုင်ကြောင်းကို ဘယ်အရာ ထောက်၍ သိနိုင်သ နည်း ဟု မေးအံ့—ပဋ္ဌာန်းပါဠိတော် နာနာက္ခဏိက ကမ္မပစ္စည်းသည် အကျိုး ပေးသောစေတနာတွေကို ရွေးချယ်၍ ဟောတော်မူအပ်သော ပစ္စည်းတည်း၊ ထို နာနာက္ခဏိက ကမ္မပစ္စည်း၌ အထက်မဂ်တို့ သီးခြား ပယ်အပ်သော တရားကိုမပြ ဘဲ, သောတာပတ္တိမဂ် သီးခြားပယ်အပ်သော တရားနှင့် အထက်မဂ် အောက်မဂ် တို့ တချို့တဝက်စီ ပယ်အပ်သော တရားများ ကိုသာ ပြထားသဖြင့် သောတာ ပတ္တိမဂ် ပယ်အပ်သောတရားစုတွင် မပါဝင်သော တရားစုသည် ပဋိသန္ဓေကျိုးကို မပေးနိုင် ဟု သိသာ၏၊ [ဟောပုံကို ထိုပါဠိတော်မှာရှု။]

ဆက်ဥုးအံ့—နာနာက္ခဏိက ကမ္မပစ္စည်းသည် ပဋိသန္ဓေကျိုး ပဝတ္တိကျိုး ၂ မျိုးလုံးကိုဖြစ်စေ ပဝတ္တိကျိုးကိုသာ ဖြစ်စေ ပေးနိုင်သော တရားတို့ကို ထုတ်ပြသော ပစ္စည်းဖြစ်၏၊ ထိုနာနာက္ခဏိက ကမ္မပစ္စည်းတွင် အထက်မဂ်တို့ သီးခြားပယ်အပ် သော ဥဒ္ဓစ္စကိုမပြဘူး ဟု ဆို၏၊ သို့ဖြစ်လျှင် "ဥဒ္ဓစ္စစေတနာသည် ပဝတ္တိကျိုးကိုမျှ မပေးနိုင်"ဟု မှတ်ရအံ့လော ဟု မေးအံ့၊ ထို ပဋ္ဌာန်းပါဠိတော်မှာ မပြသော် လည်း ပဋိသမ္ဘိဒါမဂ် ဝိဘင်းပါဠိတော်၌—"ယသ္မိံ သမယေ အကုသလံ စိတ္တံ ဥပ္ပန္နံ ဟောတိ ဥပေက္ခာသဟဂတံ ဥဒ္ဓစ္စသမ္ပယုတ္တံ ၊ပေ၊ ဣမေသု ဓမ္မေသု ဉာဏံ ဓမ္မပဋိသမ္ဘိဒါ, တေသံ ဝိပါကေ ဉာဏံ အတ္ထပဋိသမ္ဘိဒါ" ဟု ဟောတော်မူ သောကြောင့် (ထိုပါဠိတော်၌ "တေသံ-ထို ဥဒ္ဓစ္စသမ္ပယုတ်စိတ္တုပ္ပါဒ်တို့၏၊ ဝိပါ ကေ-အကျိုး၌၊ ဉာဏံ-သိသော ဉာဏ်သည်၊ အတ္ထ ပဋိသမ္ဘိဒါ-အတ္ထပဋိသမ္ဘိဒါ မည်၏" ဟူသောစကားအရ) ဥဒ္ဓစ္စစေတနာသည် အကျိုးပေးနိုင်၏ ဟု သိနိုင်ပြန် ၏၊ ထိုအကျိုးမှာလည်း ပဋိသန္ဓေကျိုး ပဝတ္တိကျိုး ၂ မျိုးတွင် သောတာပန်တို့ အ ပါယ်ကျခွင့် မရှိသည့်အတွက် သောတာပတ္တိမဂ် မပယ်နိုင်သော ဤ ဥဒ္ဓစ္စစေတ နာအကျိုးလည်း အပါယ် ပဋိသန္ဓေကျိုးမဟုတ်, ပဝတ္တိ မကောင်းကျိုးသာ ဖြစ် သည် ဟု သိရပြန်သည်၊ ထို့ကြောင့် သင်္ဂြိုဟ်၌ ဥဒ္ဓစ္စနှင့်တကွ "ပဝတ္တိယံ ပန သဗ္ဗံပိ ဒွါဒသဝိဓံ" ဟု မိန့်သည်။

သတ္တာ ကုသလပါကာနိသဗ္ဗတ္ထာပိကာမလောကေရူပလောကေစယထာရဟံဝိပစ္စန္တိ— ဉဒ္ဒစ္စစေတနာနှင့်တကွ ၁၂ ပါးလုံးသော အကုသိုလ်စေတနာသည် ကာမဘုံ အားလုံးနှင့် အသညသတ်ကြဉ်သော ရူပ ၁၅ ဘုံမှာ ထိုက်သည်အား လျော်စွာ အကျိုးပေး၏၊ သဗ္ဗတ္ထာပိ ဟူသောပါဌ်ကို ကာမလောကေ၌သာစပ် "ပဋိသန္ဓေကျိုးကို အပါယ်ကာမဘုံ၌သာပေးသော်လည်းပဝတ္တိကျိုးကိုကား(သုဂတိဒုဂ္ဂတိအစုံ) ကာမဘုံအားလုံး၌ ပေးနိုင်သည်" ဟူလို၊ အဟိတ်အကုသလဝိပါက် ၇ ပါးကို ကာမ ၁၁ ဘုံနှင့် ရူပ ၁၅ ဘုံပေးနိုင်သည် ဟု ဆိုသော်လည်း တန်းတူညီမျှမဟုတ်, ရူပဘုံ၌ ဃာန ဇိဝှါ ကာယဒွါရတို့ မရှိသည့်အတွက် ဂန္ဓာရုံ ရသာရုံ ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံကို အာရုံပြုမည့် ဃာနဝိညာဉ် ဇိဝှါဝိညာဉ် ကာယဝိညာဉ် ဝိပါက် ၃ ပါးကို မပေးနိုင်သောကြောင့် " ယထာရဟံ "ဟု ဆိုသည်၊ "ယထာရဟံ-ဒွါရအာရုံ အလိုက် ထိုက်သည့်အားလျော်စွာ" ဟု အနက်ဆို။

ကာမာဝစရကုသလံပိ ကာမသုဂတိယမေဝ ပဋိသန္ဓိံ ဇနေတိ, တထာ ပဝတ္တိယဉ္စ မဟာဝိပါကာနိ၊ အဟေတုကဝိပါကာနိ ပန အဋ္ဌပိသဗ္ဗတ္ထာပိကာမလောကေ ရူပလောကေစ ယထာရဟံ ဝိပစ္စန္တိ၊ တတ္ထာပိ တိဟေတုကမုက္ကဋ္ဌံ ကုသလံ၊ပေ၊ တိဟေတုက မောမကံ ဒွိဟေတုကမုက္ကဋ္ဌဉ္စ ကုသလံ၊ ပေ၊ဒွိဟေတုကမောမကံ၊ ပေ၊ဝိပစ္စတိ။

ကာမကုသိုလ်ကံ၏ ပါကဋ္ဌာန

ကာမာဝစရ၊ပေ၊မဟာဝိပါကာနိ— ကာမာဝစရ ကုသိုလ်ကံ ၈ ပါးသည် ကာမသုဂတိ၇ ဘုံ၌သာ ပဋိသန္ဓေကိုဖြစ်စေနိုင်၏၊တထာသဒ္ဒါဖြင့် ကာမသုဂတိယမေဝနှင့် ဇနေတိ ၂ ပုဒ်ကို ငင်သည်၊ ထို့ကြောင့် ပဝတ္တိကျိုးကိုလည်း ကာမသုဂတိ ၇ ဘုံ၌သာ ဖြစ်စေသည်၊ ရူပ အရူပ ဘုံနှင့် အပါယ်ဘုံများ၌ မဖြစ်စေနိုင်၊ ထင်ရှားစေအံ့—မဟာဝိပါက်စိတ်သည် ပဋိသန္ဓေ ဘဝင် စုတိကိစ္စနှင့် တဒါရုံကိစ္စ တပ်၏၊ ထိုတွင် ပဋိသန္ဓေ စသော ၃ ကိစ္စမှာ ရူပ အရူပဘုံတို့၌ ရူပ အရူပ ဝိပါက်တို့တာဝန်တည်း၊အပါယ်ဘုံ၌ အကုသလ သန္တီရဏတို့ တာဝန်တည်း၊ ရူပ အရူပ ဘုံသား ပုဂ္ဂိုလ်များ၌ တဒါရုံ မရထိုက်ကြောင်းကိုလည်း ဝီထိပိုင်း တဒါရုဏ၌ ပြခဲ့ပြီ၊ ထို့ကြောင့် ရူပ အရူပဘုံ၀ယ် မဟာဝိပါက်စိတ် ဖြစ်ဘွယ်မရှိ၊ အပါယ်ဘုံ၌ကား တဒါရုံ ကိစ္စများ ရှိကြ၏၊ သို့သော် ဝီထိပိုင်း ပုဂ္ဂလဘေဒ၌ ပြခဲ့သည့်အတိုင်း မဟာဝိပါက်စိတ်တို့ အပါယ်ဘုံသား (ဒုဂ္ဂတိအဟိတ်ပုဂ္ဂိုလ်)များ၌ မရထိုက်၊ ထို့ကြောင့် အပါယ်ဘုံ၌ တဒါရုံကိစ္စကို သန္တီရဏ စိတ်များကသာ တပ်ရသည်။

အဟေတုကဝိပါကာနိ၊ ပေ၊ ဝိပန္နတိ— ဤဝါကျ၌ ပုဒ်ချင်း ဆက်သွယ် ပုံနှင့် ယထာရဟံ အဓိပ္ပါယ်မှာ အကုသိုလ်ကံတုန်းက "သတ္တာကုသလပါကာနိ" စသော ဝါကျ အတိုင်းသာ တည်း၊ အပါယ်ဘုံ၌ နဂါးမင်း ဂဠုန်မင်း စည်းစိမ်များနှင့် ဆင် မြင်း ရတနာ စသော အပါယ်ဘုံသား အချို့တို့၏ ခန္ဓာကိုယ်၌ လှပသော အဆင်း အသံ စသည်တို့သည် ဤ ကာမကုသိုလ်ကံ၏ ပဝတ္တိကျိုးများ တည်း၊ ထို စည်းစိမ် ချမ်းသာ အဆင်း အသံ စသည်တို့ကို အကြောင်းပြု၍ ကုသလဝိပါက် စက္ခုဝိညာဉ် စသည်တို့ ဖြစ်ဘို့ရာ အခွင့်ကောင်းများကို ရတတ်ကြသည်၊ ဇမ္ဗူဒီပါရုံ ကမ္ဘဇရုပ် ကမ္မပစ္စယ ဥတုဇရုပ်နှင့် သွားရင်း လာရင်း ဇမ္ဗူဒီပါရုံများ တွေ့ကြုံခွင့် ရသော ကာမသုဂတိဘုံနှင့် ရူပ ၁၅ ဘုံ၌ ကာမကုသိုလ်ကံကြောင့် ကုသလဝိပါက် စက္ခုဝိညာဉ် စသည်တို့ ဖြစ်ခွင့်ရကြပုံကား ထင်ရှားပြီ။

တိဟိတ် ဒွိဟိတ် ကုသိုလ် အခွဲ။ ။ပြခဲ့သော ကာမာဝစရ ကုသိုလ်သည် တိဟိတ် ကုသိုလ် ဒွိဟိတ်ကုသိုလ် ဟု ၂ မျိုးရှိ၏၊ ဉာဏသမ္ပယုတ် မဟာကုသိုလ်စိတ် ၄ ပါး တွင် တပါးပါးဖြင့် ပြုအပ်သော ကုသိုလ်သည် တိဟိတ်ကုသိုလ်မည်၏၊ "အလောဘ အဒေါသ အမောဟဟိတ် ၃ ပါးနှင့် ယှဉ်သောကုသိုလ်" ဟု ဆိုလိုသည်၊ ဉာဏ ဝိပ္ပယုတ် မဟာကုသိုလ်စိတ် ၄ ပါးတွင် တပါးပါးဖြင့် ပြုအပ်သော ကုသိုလ်သည် ဒွိဟိတ်ကုသိုလ်မည်၏၊ အမောဟ မပါဘဲ " အလောဘ အဒေါသ ဟိတ် ၂ ပါး နှင့်သာ ယှဉ်သော ကုသိုလ်" ဟု ဆိုလိုသည်၊ ထိုတွင် ကုသိုလ်ပြုရာ၌ ကံ ကံ၏ အကျိုးကို ယုံကြည်သော ကမ္မဿကတာဉာဏ်သည် အရေးကြီး၏၊ ရုပ် နာမ်တရား တို့၌ အနိစ္စ ဒုက္ခ အနတ္တ ဟု ရှုတတ်သော ဝိပဿနာဉာဏ် ဖြစ်လျှင် သာ၍ ထက် မြက်၏၊ ထို့ကြောင့် ကုသိုလ်ပြုစဉ်အခါဝယ် ကမ္မဿကတာဉာဏ်ဖြစ်စေ, ဝိပဿနာ ဉာဏ်ဖြစ်စေ, ဉာဏ်တခုခု ပါလျှင် တိဟိတ်ကုသိုလ် ဖြစ်သည်၊ ထိုကဲ့သို့ နားလည် သော ဉာဏ်မပါလျှင်(ကလေးသူငယ် လူရိုင်းတို့ပြုသလို တော်စွာ လျော်စွာ အမှတ် တမဲ့ပြုလျှင်) ဒွိဟိတ်ကုသိုလ် ဖြစ်၏။

ဥက္ကဋ္ဌ ဩမက အခွဲ။ ။ထိုတိဟိတ် ဒွိဟိတ် ကုသိုလ်၌ ပုဗ္ဗ စေတနာ နှင့် အပရ စေတနာများလည်း (များသောအားဖြင့်)ရှိရလေသည်၊ ရွှေညုံးအုံ့-လှူဒါန်း ပေး ကမ်းတော့မည် ဟု ကြံစီသည်မှစ၍ မလှူခင် ပုဗ္ဗစေတနာအခိုက်၌ တချို့မှာ အလွန် ထက်သန်၏, ကုသိုလ်နှင့် စပ်သော ဇောတွေ များစွာ ဖြစ်နေ၏၊ ကုသိုလ်ပြုပြီး အထမြောက်ပြီးနောက် အပရစေတနာ အခိုက်မှာလည်း လွန်စွာအားရ၏, ပြုရ ပေပြီ ဟု ဝမ်းမြောက်လျက် ရှိ၏၊ ထိုကုသိုလ်မျိုးသည် ရှေ့ရောနောက်မှာ ကုသိုလ် တွေ ခြံရံလျက် ပါသောကြောင့် လွန်စွာအားရှိ၏၊ ဥက္ကဋ္ဌကုသိုလ်(မြင့်မြတ်သော ကုသိုလ်) ဟု ခေါ်ဆိုရ၏၊ "တိဟိတ်ဖြစ်လျှင် တိဟိတ်ဥက္ကဋ္ဌကုသိုလ်, ဒွိဟိတ်ဖြစ်လျှင် ဒွိဟိတ်ဥက္ကဋ္ဌကုသိုလ်" ဟု ခေါ်၏၊ တချို့မှာ ပုဗ္ဗစေတနာအခိုက်၌ ဝမ်းမြောက်

ဝမ်းသာမရှိ, နှမြောတွန့်တိုခြင်း, တစုံတရာအတွက် မကျေမနပ်ဖြစ်ခြင်း, မိမိ ဂုဏ်သတင်း ကြီးလိုခြင်း စသော အကုသိုလ်တွေ ရှေ့သွားလျက်ရှိ၍၊ ကုသိုလ် ပြုပြီးနောက် အပရစေတနာ အခိုက်မှာလည်း "ပြုမိတာ မှားလေခြင်း" စသည်ဖြင့် ဝိပ္ပဋိသာရ (နှလုံးမသာမယာ)ဖြစ်ရ၍၊ ထိုကုသိုလ်မျိုးမှာ ရှေ့ရော နောက်မှာ အကုသိုလ် ခြံရံလျက်ပါသောကြောင့် များစွာ အားမရှိချေ၊ ဩမကကုသိုလ်(အညံ့စား ကုသိုလ်)ဖြစ်ရလေ၏၊ ထိုကုသိုလ်မျိုးကို တိဟိတ်ဩမက ဒွိဟိတ်ဩမက ဟု ခေါ်ဆိုရလေသည်၊ [ဆောင်ပုဒ်ကို အခြေပြုမှာရှု။]

ဥက္ကဋ္ဌုက္ကဋ္ဌ စသည် အခွဲ။ ။တနည်း ခွဲပြဦးအံ့—ပုဗ္ဗစေတနာ အခိုက်၌ ကုသိုလ် အကုသိုလ်ဖြစ်ပုံမှာ ရှေ့အတိုင်းပင်တည်း၊ ကုသိုလ်ပြုပြီးနောက် အချိန် အနည်းငယ် ကာလ အပရစေတနာ အခိုက်၌ ထိုကုသိုလ်နှင့် စပ်လျက် ကုသိုလ် ထပ်ဖြစ်လျှင် ဥက္ကဋ္ဌကုသိုလ်, အကုသိုလ် ထပ်ဖြစ်လျှင် ဩမကကုသိုလ် ဟု ခေါ်နိုင်ပြီ၊ ထို့နောက် ရက်ပေါင်း လပေါင်း အတော်ကြာသည့်အခါ ထိုကုသိုလ်ကို သတိရတိုင်း အလွန်အမင်း ဝမ်းမြောက်ခြင်း ဖြစ်အံ့, ဤကဲ့သို့ ကုသိုလ်စိတ် တဖန်ထပ်၍ ထုံမွှမ်းမှုကို"အာသေဝန ရသည်=အထုံရသည်''ဟု ခေါ်၏၊ထိုကဲ့သို့ အာသေဝန ရလျှင် မူလက ဥက္ကဋ္ဌကုသိုလ်သည် အလွန်မြင့်မြတ်ပြီးလျှင် ဥက္ကဋ္ဌုက္ကဋ္ဌ အဖြစ်သို့ ရောက်ရ၏၊ မူလက ဩမက ကုသိုလ်သည် အတော်အတန် မြင့်လာသဖြင့် ဩမကုက္ကဋ္ဌ အဖြစ်သို့ ရောက်ရ၏၊ ထိုသို့ မဟုတ်ပါဘဲ ကုသိုလ် ပြုပြီးနောက် ရက် လ အတော်ကြာသည့်အခါ ''ကုသိုလ်ပြုတာ မှားလေခြင်း''ဟု ဝိပ္ပဋိသာရ (နှလုံးမသာမှု)ဖြစ်အံ့, ထိုဝိပ္ပဋိသာရက မူလကုသိုလ်ကို ပြန်၍အားသေးအောင် ပြုသောကြောင့် မူလကုသိုလ်သည် ဥက္ကဋ္ဌ ဖြစ်လျှင် ဥက္ကဋ္ဌောမကအဖြစ်သို့ ကျလေ၏၊ မူလက ဩမက ဖြစ်နေလျှင် သာ၍ညံ့သွားသဖြင့် ဩမကောမက အဖြစ်သို့ လျောကျရလေသည်၊ ထို့ကြောင့် ကုသိုလ်တမျိုးလျှင်....

၁-ဥက္ကဋ္ဌ, ၂-ဥက္ကဋ္ဌုက္ကဋ္ဌ, ၃-ဥက္ကဋ္ဌောမက ဟုရင်း,
၁-ဩမက, ၂-ဩမကုက္ကဋ္ဌ, ၃-ဩမကောမက ဟုရင်း,

ခွဲပြနိုင်သည်၊ ထိုဥက္ကဋ္ဌ စသော ကုသိုလ်များ၌ ဆန္ဒ ဝီရိယ စိတ် ဝီမံသ ခေါ် ပညာတို့ ထက်သန်လျှင် ထက်သန်သလောက် အကျိုး ပေးတတ်၏၊ ညံ့လျှင် ညံ့သလောက် အကျိုးယုတ်လျော့၏၊ထို့ပြင်-ပုဗ္ဗစေတနာ အခိုက်၌သာ အကုသိုလ် ခြံရံ၍ အပရစေတနာ အခိုက်၌ ကုသိုလ်ခြံရံသော ကုသိုလ်, ပုဗ္ဗစေတနာ အခိုက်၌ ကုသိုလ်ခြံရံ၍ အပရစေတနာ အခိုက်၌ အကုသိုလ် ခြံရံသော ကုသိုလ် များလည်း ရှိသေး၏၊ထိုစေတနာများအတွက် သတ္တိအမျိုးမျိုး တွက်ပုံကိုလည်း စဉ်းစားကြလေ။

တိဟေတုကမောမဟံ ဒွိဟေတုကမုက္ကဋ္ဌဥ္စ ဒွိဟေတုကံ ပဋိသန္ဓိံ ဒေတွာ—မောဟ သည် ထိုင်းမှိုင်းဖျင်းအ ဇစ္စန္ဓစသော မကောင်းကျိုး၏ အကြောင်းတည်း၊ ဉာဏ် ကား ထိုမောဟ၏ ဆန့်ကျင်ဘက် ဖြစ်၏၊ ထို့ကြောင့် ဉာဏသမ္ပယုတ် တိဟိတ် ကုသိုလ်သည် ဩမကဖြစ်၍ ညံ့စေကာမူ ဇစ္စန္ဓစသော အဟိတ်ပဋိသန္ဓေကျိုးကို တော့ မပေး, ဒွိဟိတ်ပဋိသန္ဓေကျိုးကိုသာ ပေးမည်၊ ဒွိဟိတ်ဉာဏဝိပ္ပယုတ်ကုသိုလ် များလည်း ပင်ကိုယ်က ဉာဏ်နှင့် မယှဉ်သည့်အတွက် ဉာဏ်ပါသော တိဟိတ် ပဋိ သန္ဓေကျိုးကို မပေးနိုင်၊ ထို့ကြောင့် တိဟိတ်ဩမကနှင့် ဒွိဟိတ်ဥက္ကဋ္ဌကုသိုလ် ၂ မျိုး သည် ဒွိဟိတ်ပဋိသန္ဓေကျိုးကိုသာ ပေးကြသည်၊ [ဒွိဟိတ်ဩမက ကုသိုလ်လည်း ညံ့ဖျင်းသော ဒွိဟိတ် ကုသိုလ်ဖြစ်ရကား အဟိတ် ပဋိသန္ဓေကိုသာ ပေးရတော့ သည်။]

အသင်္ခါရံ သသင်္ခါရ-ဝိပါကာနိ န ပစ္စတိ၊
သသင်္ခါရ-မသင်္ခါရ-ဝိပါကာနီတိ ကေစန။
တေသံ ဒွါဒသ ပါကာနိ, ဒသဋ္ဌ စ ယထာက္ကမံ၊
ယထာဝုတ္တာနုသာရေန, ယထာသမ္ဘဝမုဒ္ဒိသေ။

ကေစိဝါဒ။ ။အသင်္ခါရံ သသင်္ခါရစသော ဂါထာသည် မောရဝါပီ အရပ် ၌နေသော မဟာဒတ္တထေရ်၏ (ဋီကာကျော်၌ မဟာဓမ္မရက္ခိတဟုဆိုမှား၏) အ ယူအဆကိုပြသောစကားတည်း၊ ထိုဆရာကား "အကျိုးဝိပါက်စိတ်တို့ သသင်္ခါရိ က အသင်္ခါရိကဖြစ်ရမှုသည် အကြောင်းကံနှင့် ဆက်သွယ်၏, အကြောင်းကံ အ တိုင်းပြီးစီးရ၏၊ မျက်နှာနှင့် မှန်တွင်းကမျက်နှာရိပ်သည် တထပ်ထည်းတူ၏, မျက် နှာကငြိမ်နေလျှင် မျက်နှာရိပ်လည်းငြိမ်နေ၏, မျက်နှာက လှုပ်လျှင် မျက်နှာရိပ် လည်းလှုပ်၏၊ ထို့အတူ "ကံက သသင်္ခါရိက ဖြစ်လျှင် နောက်နောက်ဘဝ၌ အ ကျိုးဝိပါက်စိတ်များလည်း သသင်္ခါရိက စိတ်သာဖြစ်ထိုက်၏၊ ကံက အသင်္ခါရိက ဖြစ်လျှင် ဝိပါက်စိတ်များလည်း အသင်္ခါရိကစိတ်သာ ဖြစ်ရမည် " ဟု အယူရှိ လေသည်၊ ထို့ကြောင့်"သသင်္ခါရိက ကုသိုလ်ကံသည် အသင်္ခါရိက အကျိုးကိုမပေး, အသင်္ခါရိက ကုသိုလ်ကံသည် သသင်္ခါရိက အကျိုးကိုမပေးဟု " မိန့်ဆိုပေသည်၊ ထိုဆရာ့အလို တိဟိတ်ဥက္ကဋ္ဌ အသင်္ခါရိက(ဉာဏသမ္ပယုတ် အသင်္ခါရိက)ကုသိုလ် ကံ ၂ ပါးကြောင့် မဟာဝိပါက် အသင်္ခါရိကစိတ် ၄, အဟိတ်ကုသလဝိပါက် ၈, ပေါင်း ၁၂ ပါးသော အကျိုးများဖြစ်၏ စသည်ဖြင့် ပါဠိကြည့်၍ ရေတွက်လေ၊ အခြေပြု၌လည်း ရေတွက်ပြခဲ့ပြီ။

ထိုဆရာတို့ဝါဒကို အရှင်အနုရုဒ္ဓါနှင့်တကွ အများကပင် မနှစ်သက်ကြ၊ ထင် ရှားစေဥုးအံ့—ဝိပါက်စိတ်တို့၏ ကိစ္စများမှာ ပဋိသန္ဓေစသော ကိစ္စများတည်း၊ ထိုတွင် မိမိ၏ပယောဂ ဆွေမျိုးဉာတိစသူတို့ ပယောဂမပါဘဲထင်လာသော ကံ

ကမ္မနိမိတ်ဂတိနိမိတ်အာရုံတခုခုကိုအာရုံပြု၍ ပဋိသန္ဓေစိတ် ဖြစ်လျှင် အသင်္ခါရိက ပဋိသန္ဓေစိတ်ဖြစ်၍, ထို ပယောဂအကူအညီကြောင့် ထင်လာသောအာရုံတခုခုကို အာရုံပြု၍ပဋိသန္ဓေစိတ်ဖြစ်လျှင်သသင်္ခါရိကပဋိသန္ဓေစိတ်ဖြစ်၏၊ဘဝင်စုတိစိတ်တို့မှာ ပဋိသန္ဓေအတိုင်းသာတည်း၊တဒါရုံကိစ္စမှာရှေ့ကသွားသောဇောများနှင့်ဆက်စပ် လျက်ရှိ၏၊ ရှေ့ဇောများက အသင်္ခါရိကဇောဖြစ်လျှင် တဒါရုံလည်း အသင်္ခါရိက အဖြစ်များ ပေမည် (ဝိပါကပဒ မူလဋီကာ)၊ ဤသို့လျှင် ရှေးကံကြောင့် ဖြစ်ရ သော်လည်း ဝိပါက်စိတ်၏ ထက်မှု ညံ့မှုမှာ ကံ ကမ္မနိမိတ် ဂတိနိမိတ် အာရုံ ထင် ရာ၌ ပယောဂပါမှု မပါမှု, တဒါရုံကိစ္စတပ်ရာ၌ ရှေ့ဇောတို့၏ အသင်္ခါရိက သ သင်္ခါရိကဖြစ်မှုနှင့် ဆက်သွယ်လျက်ရှိသောကြောင့် "ကံနှင့်အလားတူ ဝိပါက်စိတ် ၌သင်္ခါရ ဖြစ်သင့်သည်'' ဟူသော မဟာဒတ္တထေရ်ဝါဒကို အောက်တန်းချ၍ ''ကေစိဝါဒ'' ဟု ပြလေသည်၊ [ဤ ဂါထာ၌ "အဟိတ်ဝိပါက်သည် အသင်္ခါ ရိက သသင်္ခါရိက ၂ မျိုးလုံးမှအလွတ်ဖြစ်သောကြောင့် အသင်္ခါရိက ကံ၏အကျိုး သသင်္ခါရိက ကံ၏အကျိုး ၂ မျိုးလုံးတွင် ပါဝင်ပုံကိုသတိပြုပါ။'']

ရူပါဝစရ ကုသလံ ပန ပဉ္စမဇ္ဈာနံ ပရိတ္တံ ဘာဝေတွာ မြဟ္မပါရိ သဇ္ဇေသုဥပ္ပဇ္ဇတိ, တဒေဝ မဇ္ဈိမံ ဘာဝေတွာ ဗြဟ္မပုရောဟိတေသု, ပဏီ တံ ဘာဝေတွာ မဟာဗြဟ္မေသု, တထာ ဒုတိယဇ္ဈာနံ တတိယဇ္ဈာနဥ္စ ပရိတ္တံ ဘာဝေတွာ ၊ပေ၊ တဒေဝ သညာဝိရာဂံ ဘာဝေတွာ ၊ပေ၊ အနာဂါမိနော ပန သုဒ္ဓါဝါသေသုဥပ္ပဇ္ဇန္တိ။

ရူပကုသိုလ်၏ ပါကဋ္ဌာန

ပရိတ္တ မဇ္ဈိမ ပဏီတချာန်အခွဲ။ ။ ဤ ပရိတ္တချာန်စသော နာမည်တပ်ခက်း၌ ၂ နည်းရှိ၏၊ ဈာန်တရားတို့၌ယှဉ်သော ဆန္ဒ ဝီရိယ စိတ္တ ဝီမံသဟူသော အဓိပတိ တရား ၄ ပါးတွင် တပါးပါးသည် အမြဲအဓိပတိတပ်၏၊ (အဓိပတိ ပစ္စည်းခဏ်း ကို သတိပြု၊) ဈာန်ရသည့်အခါ ထို အဓိပတိတပ်သော တရားက နုံ့ညံ့နေလျှင် ပရိတ္တဈာန်ဖြစ်၏၊ အဓိပတိတပ်သော တရားက အလယ်အလတ်ရှိလျှင် မဇ္ဈိမဈာန် ဖြစ်၏၊ အဓိပတိတပ်သော တရားက ထက်မြက်လျှင် ပဏီတဈာန် ဖြစ်၏၊ [အဓိ ပတိတပ်သော တရား မှန်လျှင် ထက်မြက်ရိုးထုံးစံတည်း, သို့သော် ထို ထက်မြက် သော တရားတွင် အနုံ့ အလတ် အမြတ် ဟု ၃ မျိုးခွဲပြန်သည်။] တနည်း-ဈာန်ကို ရပြီးနောက် ထိုဈာန်ကိုမလေ့လာလျှင် (မကြာမကြာမဝင်စားလျှင်) ပရိတ္တဈာန် ဖြစ်၏၊ အလယ်အလတ်လောက် လေ့လာလျှင် (အတော်အတန် ဝင်စားလျှင်) မဇ္ဈိမဈာန်ဖြစ်၏၊ များစွာလေ့လာလျှင် (မကြာမကြာဝင်စားလျှင်) ပဏီတဈာန် ဖြစ်၏၊ ဤသို့လျှင် ပရိတ္တဈာန်စသည် နာမည်တပ်ခက်း၌ ၂ နည်းရှိသည်။

ဆိုင်ရာ ဘုံသို့ ရောက်ဘို့ရန် ပရိတ္တဈာန် စသည် ခွဲရာ၌ ပဌမနည်း အတိုင်း ခွဲရမည်၊ အထက်အထက်ဈာန်သို့ တက်ဘို့ရန် အခြေခံအဖြစ်ဖြင့် ခွဲရာ၌ နောက်နည်းအတိုင်းခွဲရမည်ဟု ယူကြသည်၊ ထင်ရှားစေအံ့—ပဌမဈာန်ရပြီးနောက် ဒုတိယဈာန်ကို အားထုတ်လိုသည့်အခါ ပဌမဈာန်ကိုပင် (ကမ္မဋ္ဌာန်းပိုင်း၌ လာလတံ့ အတိုင်း) ငါးတန်သော ဝသီဘော်ရောက်အောင် ထင်ကာထပ်ကာဝင်စားသော အားဖြင့် လေ့လာရသေးသည်၊ ထိုကဲ့သို့ အလေ့အလာမရ၍ ပဌမဈာန်ကပရိတ္တဈာန်ဖြစ်လျှင် ဒုတိယဈာန်သို့မတက်နိုင်သေး, မဇ္ဈိမဈာန် ဖြစ်လျှင်လည်း မလွယ်ကူသေး, အဝါးဝစွာ လေ့လာ၍ ပဏီတ ဈာန်ဖြစ်မှ ဒုတိယဈာန်သို့တက်နိုင်သည်။

ဋီကာကျော်၌ကား—ဆိုင်ရာဘုံသို့ရောက်ဘို့ရန် ပရိတ္တဈာန် စသည် ခွဲခဏ်း၌ ၂ နည်းလုံးကိုပင် ယူလို၏၊ ဋီကာကျော်အတိုင်း ၂ နည်းလုံးယူလျှင် အချင်းချင်းဆန့်ကျင်ဘွယ်ရှိ၏၊ ထင်ရှားစေအံ့—ဈာန်ရတုန်းက ဆန္ဒစသည်တို့ညံ့လျှင် ပဌမနည်းအလို ပရိတ္တဈာန်ဖြစ်၏၊ ထို့နောက် များစွာ လေ့လာလျှင် ဒုတိယ နည်းအလို ပဏီတဈာန်ဖြစ်၏၊ သေခါနီးလောလောဆယ်မှ ထက်မြက်သော ဆန္ဒစသည်ဖြင့် ဈာန်ရလျှင် ပဌမနည်းအလို ပဏီတဈာန်ဖြစ်၏၊ နောက်ထပ်ဝင်စား၍လေ့လာခွင့် လုံးလုံးမရသောကြောင့် ဒုတိယနည်းအလို ပရိတ္တဈာန်ဖြစ်၏၊ ထိုပုဂ္ဂိုလ်များဘယ်နည်းအရ ဘယ်ဘုံသို့ ရောက်ကြရမည်နည်း၊ ဤသို့လျှင် ဆိုင်ရာဘုံသို့ ရောက်ဘို့ရန် ပရိတ္တဈာန်စသည် ခွဲခြားချက်၌ နည်း ၂ မျိုးဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်သောကြောင့် ပဌမနည်းကိုသာ ဤနေရာ၌ ယူသင့်မည် ထင်ပေသည်။

[ဒုတိယဇ္ဈာနံ တတိယဇ္ဈာနဉ္စ ပရိတ္တံ ဘာဝေတွာ ပရိတ္တာဘေသု - စသော ဝါကျ၌ ဒုတိယဈာန် တတိယဈာန် ၂ မျိုးလုံးက တဘုံထည်း၌ အကျိုးပေးရပုံကို ပဋိသန္ဓိစတုက္က“ တထာ ဒုတိယဇ္ဈာနဝိပါကံ တတိယဇ္ဈာနဝိပါကဉ္စ ဒုတိယဇ္ဈာနဘူမိယံ ” ဟူသော ဝါကျ၌ဖွင့်ပြခဲ့ပြီ၊ “ပဥ္စမဇ္ဈာနံ ဘာဝေတွာ ဝေဟပ္ဖလေသု” ဟူသော ဝါကျ၌ကား ပဥ္စမဈာန်သည် ပရိတ္တဈာန်ဖြစ်ဖြစ်, မဇ္ဈိမပဏီတဈာန်ဖြစ်ဖြစ်, ဝေဟပ္ဖိုလ်တဘုံထည်း၌သာ ကမ္ဘာ ၅၀၀ ကြာအောင် အကျိုးပေးသည်၊ သို့သော် တန်ခိုးအာနုဘော်ချင်း စည်းစိမ်ဂုဏ်သိရိချင်းကား တူမျှမည် မဟုတ်, ပရိတ္တဈာန်ရှင်ထက် မဇ္ဈိမဈာန်ရှင်က သာလွန်၍ မဇ္ဈိမဈာန်ရှင်ထက် ပဏီတဈာန်ရှင်က သာလွန်ဘွယ်ရှိသည်။]

တဒေဝ သညာဝိရာဂံ ဘာဝေတွာ အသညသတ္တေသု—ရူပ ပဥ္စမဈာန်ကို ရပြီးသော ကာမဘုံသား ပုထုဇဉ်သည် အမှတ်သညာ ရှိနေလို့သာ အရာရာ တောင့်တမှုကြောင့်ကြမှုစသော ဒုက္ခများဖြစ်ရ၏, အမှတ်သညာသည် အိုင်းအမာနှင့်တူ၏, ရောဂါဆိုးနှင့်တူ၏ ဟု နှလုံးသွင်း၍ ပဥ္စမဈာန်ဝင်စားပြီးအထမှာ“သညာ ဂဏ္ဍော သညာရောဂေါ” ဟု သညာကို စက်ဆုပ်သော ဘာဝနာကို ပွားများလေရာ ထို

ဘာဝနာ ပေါက်လျှင် သညာအပေါ်၌ လိုလို လောက်လောက် စက်ဆုပ်သော ကြောင့် မူလရပြီးသော ပဥ္စမဈာန်အတွင်း၌ သညာဝိရာဂစေတတ် သွင်းမိလေပြီ၊ ထို ပဥ္စမဈာန်သည်ပင် သညာအပေါ်၌ စက်ဆုပ်သောစေတ ပါဝင်လာသည်-ဟူလို၊ ဤ၌ သညာကို ဥပလက္ခဏာ နည်းအားဖြင့် ခေါင်းတပ်၍ထားသော်လည်း သညာ နှင့်ယှဉ်ဘက်ဖြစ်သော စိတ် စေတသိက် (နာမ်တရား) အားလုံးကို စက်ဆုပ် သည် - ဟုမှတ်၊ ထိုပဥ္စမဈာန် အကျိုးပေးသည့်အခါ သူ၏ အလိုကျအောင်သညာ မရှိသော အသညသတ်ဘုံ၌ အကျိုးပေးရလေသည်၊ [ကြွင်းသော အဓိပ္ပါယ်များ ကို ရှေ့၌ပြခဲ့ပြီ။]

အနာဂါမိနော ပန သုဒ္ဓါဝါသေသု ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ–ဤ စကားအရ အနာဂါမ်ပုဂ္ဂိုလ်မှန် လျှင် သုဒ္ဓါဝါသဘုံ၌ အမြဲပဋိသန္ဓေနေမည်-ဟု ယူဆဘွယ်ရှိ၏၊ အဋ္ဌကထာ တို့၌ လည်း တချို့အရာဝယ် ထိုအဓိပ္ပါယ်မျိုးကို ထောက်ခံလျက်ရှိ၏၊သို့သော် ယခုကာလ ယူရိုးကား–သုဒ္ဓါဝါသဘုံတို့၌ အနာဂါမ်ပုဂ္ဂိုလ်များသာ ဖြစ်၍ ပဋိသန္ဓေနေ၏၊ အခြားပုဂ္ဂိုလ်များမဖြစ်၊ ဤ''အနာဂါမိနော ပန သုဒ္ဓါဝါသေသု ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ''ပါဌ် ဖြင့်အခြားပြဟ္မာ့ဘုံတို့၌ အနာဂါမ်ပုဂ္ဂိုလ်များ ပဋိသန္ဓေမနေရ-ဟု မတားမြစ်နိုင် ဟု ယူရိုးတည်း၊ ထို့ကြောင့် ''သုဒ္ဓါဝါသေသု-တို့၌၊ အနာဂါမိနော-အနာဂါမ် ပုဂ္ဂိုလ်တို့သာ၊ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ-ဖြစ်နိုင်ကြကုန်၏'' ဟု အနက်ပေးလိုကြသည်၊ ဤ အနာ ဂါမ်ပုဂ္ဂိုလ်တို့ သုဒ္ဓါဝါသဘုံဝယ် ဖြစ်ကြရာ၌ ဣန္ဒြေ ၅ ပါး ထက်မြက်ပုံ အစဉ် အလိုက် ဘုံ ၅ ပါး၌ဖြစ်သည်၊ သဒ္ဓိန္ဒြေလွန်ကဲသူသည် သုဒဿာဘုံ၌, သမာဓိန္ဒြေ လွန်ကဲသူသည် သုဒဿီဘုံ၌, ပညိန္ဒြေလွန်ကဲသူသည် အကနိဋ္ဌာဘုံ၌ဖြစ်၏။

အနာဂါမ်မှန်လျှင် ဖြဟ္မာ့ပြည် အမြဲရောက်။ ။ဈာန်ရမှု ဟူသည် သမာဓိ၏ အ ချက်တည်း၊ သမာဓိ၏ဘေးရန်ကား ကာမစ္ဆန္ဒနီဝရဏတည်း၊ကာမရာဂကို လုံးဝ ပယ်ခွါပြီးသော အနာဂါမ်တို့မှာ ကာမစ္ဆန္ဒနီဝရဏ အနှောက်အရှက်မရှိတော့ သဖြင့် သမာဓိ အားကောင်းလှ၏၊ ထို့ကြောင့် သုက္ခဝိပဿကအနာဂါမ်တို့သည် အိပ်ပျော်နေစဉ် ရန်သူ့ လက်ချက်ဖြင့် အသက်ဆုံးရစေကာမူ မဆုံးခင် ဈာန်ရ၍ ဖြဟ္မာ့ပြည်သို့သာ ရောက်ကြရလေသည်၊ အထက်နတ်ဘုံမှာရှိသောနတ်တို့ အနာ ဂါမ်အဖြစ်သို့ရောက်လျှင် နတ်ပြည်မှာ ကာမဂုဏ် အာရုံတွေများသဖြင့် လွတ်လပ် ဆိတ်ငြိမ်ရာအရပ်ကို မရသောကြောင့် ကြာရှည်စွာ မတည်နေကြဘဲ ဖြဟ္မာ့ပြည်သို့ စုတေ ရွှေ့ပြောင်းကြရလေသည်၊ ပြောင်းရွှေ့ဘို့ရန် ဈာန်ကိုလည်းလွယ်ကူစွာ ရပေလတံ့။

မိန်းမများ မဟာဖြဟ္မာမဖြစ်နိုင်။ ။''ဣတ္ထိယောပိ ပန အရိယာဝါ အနရိယာ ဝါ အပိ အဋ္ဌသမာပတ္တိလာဘိနိယော ဖြဟ္မပါရိသဇ္ဇေသုယေဝ နိဗ္ဗတ္တန္တိ'' ဟူ သော အဋ္ဌကထာစကားကိုထောက်ထား၍ မိန်းမတို့မှာ အရိယာဖြစ်ဖြစ် ပုထုဇဉ်

ဖြစ်ဖြစ် သမာပတ်ရှစ်ပါးလုံးကို(ရူပဈာန်စတုက္ကနည်းအားဖြင့် ၄ ပါး, အရူပဈာန် ၄ ပါးကို) ရထားသော်လည်း ဖြဟ္မပါရိသဇ္ဇာ ဗြဟ္မာတို့၌သာ ဖြစ်ရသည် – ဟု ပြောဆိုကြ၏၊ ဤစကား၌ ဗြဟ္မပါရိသဇ္ဇေသုအရ ပဌမဈာန် ၃ ဘုံတွင် အစဆုံး ဘုံသားဗြဟ္မာများကိုပင် ဆိုလိုသည်–ဟု မဏိမဉ္ဇူဖွင့်၏၊ ထိုစကားမသင့်–ဒုတိယ ဈာန်ဘုံစသော အထက်အထက်ဘုံများ၌လည်း(သုဒ္ဓါဝါသတိုင်အောင်)ဗြဟ္မပါရိ သဇ္ဇဗြဟ္မာ ဗြဟ္မပုရောဟိတဗြဟ္မာ မဟာဗြဟ္မာများရှိကြသည်၊ (ရှိကြောင်းကို ဘူမိ စတုက္က၌ သာဓကပြခဲ့ပြီ၊) ထို့ကြောင့် မိန်းမတို့သည် ပင်ကိုယ်က ဆန္ဒ ဝီရိယ စိတ္တ ဝီမံသတို့ ယောကျ်ားများလောက် မထက်မြက်ကြသဖြင့် မိန်းမဘဝမှ စုတေ၍ ဗြဟ္မာဖြစ်စေကာမူ မဟာဗြဟ္မာမင်းတော့မဖြစ်နိုင်၊ ရရှိသော ဈာန်အားလျော်စွာ ဆိုင်ရာဘုံ၌ ပါရိသဇ္ဇဗြဟ္မာသာ ဖြစ်ရသည်-ဟူလို။

ဤ၌ ပါရိသဇ္ဇတွင် ဗြဟ္မပုရောဟိတကိုပါ သွင်းပါ, ပါဠိတော်များ၌ အချို့ အ ရာဝယ် ပုရောဟိတဗြဟ္မာကို ဗြဟ္မပရိသာ ဟု သုံးနှုန်းသည်၊ မိန်းမတို့ မဖြစ်နိုင်သည် မှာလည်း မဟာဗြဟ္မာမင်းသာ မဖြစ်နိုင်သည်, လက်အောက်ဗြဟ္မာ ၂ မျိုးတော့ ဖြစ်နိုင်ပါ၏၊ ထို့ကြောင့် "ယံ ဣတ္ထီ ဗြဟ္မတ္တံ ကရေယျ, နေတံ ဌာနံ ဝိဇ္ဇတိ'' ဟူ သော ဉာဏဝိဘင်း စသည်၌ဗြဟ္မတ္တံအရ "ဗြဟ္မတ္တံတိ=မဟာဗြဟ္မတ္တံ အဓိပ္ပေတံ'' ဟု မဟာဗြဟ္မာ မဖြစ်နိုင်ကြောင်းကိုသာ ဖွင့်ပြတော်မူသည်၊ [ယံဌာနံ – ဆန္ဒ စသည်တို့၏ ထက်သန်ခြင်း, လိန်၏ မြင့်မြတ်ခြင်း ဟူသော အကြင် အကြောင်း ကြောင့်၊ ဣတ္ထီ–မိန်းမသည်၊ ဗြဟ္မတ္တံ-မဟာဗြဟ္မာအဖြစ်ကို၊ ကရေယျ-ပြုနိုင်ရာ၏၊ တံဌာနံ–ဤ မဟာဗြဟ္မာဖြစ်နိုင်ဘို့အကြောင်းသည်၊ နဝိဇ္ဇတိ–မိန်းမ၌ မရှိ။]

အဘိညာဉ်နှင့် ပဋိသန္ဓေ ကျိုး။ ။"ပဌမဇ္ဈာနံ ဘာဝေတွာ'' ဟူသောစကား နှင့်စပ်၍ အဘိညာဉ်ကိစ္စ တပ်သော ပဌမဈာန်တို့ ပဋိသန္ဓေကျိုး မပေးနိုင်ခြင်း၏ အကြောင်းကိုပါ ထည့်သွင်းဖွင့်ပြကြသည်၊ နာမရူပ ပရိစ္ဆေဒ၌ အရှင် အနုရုဒ္ဓါ သည်ပင်....

"သမာနာသေဝနေ လဒ္ဓေ, ဝိဇ္ဇမာနေ မဟဗ္ဗလေ၊
အလဒ္ဓါ တာဒိသံ ဟေတုံ, အဘိညာ န ဝိပစ္စတိ၊'' ဟုဆို၏။

သမာနာသေဝနေ-တူသော အာသေဝနပစ္စည်းကို၊ လဒ္ဓေ-ရအပ်သည် ဖြစ်၍၊ (ရသည့်အတွက်၊) မဟဗ္ဗလေ-ကြီးသော အားအစွမ်းသည်၊ ဝိဇ္ဇမာနေ-ရှိမှသာ၊ မဟဂ္ဂတကုသလံ-မဟဂ္ဂုတ်ကုသိုလ်သည်၊ ဝိပစ္စတိ-အကျိုးကို ဖြစ်စေ၏၊အဘိညာ- အဘိညာဉ် ကုသိုလ်သည်၊ တာဒိသံ–ထိုသို့ရှုအပ်သော၊ ဟေတုံ - အကြောင်းကို၊ အလဒ္ဓါ-မရခြင်းကြောင့်၊ နဝိပစ္စတိ-အကျိုးကို မဖြစ်စေ။

ဤဂါထာ၌ "မဟဂ္ဂုတ် ကုသိုလ်တို့သည် တူသောအာသေဝနကို ရမှအားရှိ၍ ပဋိသန္ဓေကျိုး ပေးနိုင်သည်, အဘိဓာဉ်ကုသိုလ်မှာ ထိုကဲ့သို့ တူသော အာသေဝန ကို မရသဖြင့် ပဋိသန္ဓေကျိုးကို မပေးနိုင်" ဟု ဆို၏၊ တူသော အာသေဝန ကို ရမှု ဟူသည်ကား ဇောစောရာ၌ မဟဂ္ဂုတ် ဇောချင်းတူ၍, ထိုတူသော မဟဂ္ဂုတ်ဇော တို့တွင် ရှေးရှေးဇောက ကျေးဇူးပြုခြင်းကို ခံရမှုတည်း၊ ထင်ရှားစေအံ့-ဈာနဝီထိ များတွင် အာဒိကမ္မိကဝီထိပုံကား "မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း ပရိကံ ဥပစာ အနုလုံ ဂေါတြဘု ဈာန်တကြိမ်" တည်း၊ သမာပတ် ဝင်စားရာ၌ ဝီထိပုံကား "မနော ဒွါရာဝဇ္ဇန်း ပရိကံ ဥပစာ အနုလုံ ဂေါတြဘုဈာန် ၂-ကြိမ်မှစ၍ အကြိမ် များစွာ တည်း"....အဘိဓာဝီထိပုံ ကား "မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း ပရိကံ ဥပစာ အနုလုံ ဂေါတြဘု ပဉ္စမဈာန် တကြိမ်" တည်း။

ထိုဝီထိများ၌ ပရိကံ ဥပစာ အနုလုံ ဂေါတြဘုတို့ကား ကာမာဝစရဇောများ တည်း၊ ထို့ကြောင့် ဈာန် တကြိမ်သာ ကျသော အာဒိကမ္မိကဝီထိ အဘိဓာဝီထိ တို့၌ ဈာန်ဇောသည် ဘုံအားဖြင့် မဟဂ္ဂုတ်ချင်းတူသော ရှေးရှေးဇောမှ အာသေ ဝနသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုမခံရ, သမာပတ် ဝင်စားသော ဝီထိ၌သာ ဈာန်အကြိမ် များစွာဖြစ်၍ မဟဂ္ဂုတ်ချင်း တူသော ရှေးရှေးဇောမှ ကျေးဇူးပြု ခံရသည်၊ ထို့ ကြောင့် နာမရူပပရိစ္ဆေဒ ဂါထာ အလို အာဒိကမ္မိက ဝီထိက မဟဂ္ဂုတ် ကုသိုလ် ဈာန်နှင့် အဘိဓာဝီထိက ပဉ္စမဈာန်သည် ပဋိသန္ဓေကျိုးကို မပေးနိုင်ဟု ဆိုရန်ရှိ ၏၊ ထိုတွင် အာဒိကမ္မိက ဈာန်က တူသော မဟဂ္ဂုတ်ဇောမှ အာသေဝနကို မရ၍ အကျိုးမပေး ဟူသော စကားကို ပဌမ စဉ်းစားထိုက်၏၊သုက္ခဝိပဿက အနာဂါမ် တို့ ကဲ့သို့ သေခါနီး လောလောဆယ်မှ ဈာန်ရ၏, နောက်ထပ်လည်း ဝင်စားချိန် မရှိပြီ၊ ထို သေခါနီး ဈာန်တကြိမ်ကို ဖြုတ်မွှာပြည်၌ ပဋိသန္ဓေကျိုး မပေးနိုင်-ဟု မဆိုသင့်၊ ပေးနိုင်မည်သာ။

အဘိဓာဇောများလည်း အကြိမ်များစွာ အဘိဓာ ဝီထိတွေ ကျနေ ပါလျှင် အားမရှိ ဟု မဆိုနိုင်, အားရှိလွန်းသည့်အတွက် ချက်ခြင်းလက်ငင်း တန်ခိုး အမျိုး မျိုး ဖြစ်အောင် စွမ်းဆောင်နိုင်ကြသည်၊ ထိုသို့ အားရှိသော်လည်း မိမိတို့ကပင် ပဉ္စမဈာန်၏ အကျိုးအရာမှာ တည်သောကြောင့်ငင်း (ပဉ္စမဈာန်ရပြီး နောက်မှ တဆင့် တက်၍ အားထုတ်ရသဖြင့် ပဉ္စမဈာန်၏ အကျိုးမျိုး ဖြစ်နေသောကြောင့်- ဟူလို)တန်ခိုး အမျိုးမျိုး ဖြစ်ပေါ်လာခြင်းသည်ပင် အဘိဓာဉ်၏အကျိုးဖြစ်သော ကြောင့်ငင်း နောက်ထပ် အကျိုးပေးခွင့် မရှိတော့ချေ၊ "ထိုတန်ခိုးများ ပေါ်လာ ဘို့ရန် ရည်သန်၍ အားထုတ်အပ်သော အဘိဓာဉ် ဖြစ်ရကား ထို အကျိုးများ ပေါ်လာသည်နှင့် တပြိုင်နက် ရည်ရွယ်ချက် ပြီးမြောက်သဖြင့် အဘိဓာဉ် အင် အားလည်း ကုန်ခမ်းလျော့သွားလေပြီ" ဟူလို။

နိကန္တိတဏှာအတွက် ရှင်းလင်းချက်။ ။ "ပဌမဇ္ဈာနံ ပရိတ္တံ ဘာဝေတွာ ဗြဟ္မ ပါရိသဇ္ဇေသု ဥပ္ပဇ္ဇတိ" စသည်ကား ရိုးရာအားဖြင့် အကျိုးပေးရာ ပါကဋ္ဌာနကို ပြသော စကားစုတည်း၊ နိကန္တိ တဏှာနှင့် စေတောပဏိဓိ ရှိပါလျှင် ထိုစကား အတိုင်း မဟုတ်ဘဲ တမျိုး ပြောင်းလွဲ၍ ဖြစ်တတ်သေး၏၊ ထိုတွင် နိကန္တိ တဏှာ ဟူသည် ရှေးရှေးက အနေအထိုင် များခဲ့သော ဘုံဘဝကို တွယ်တာမှုတည်း၊ ဈာန် ကို ရပြီးသော ပုထုဇဉ်သည် စုတေခါနီး၌ နိကန္တိတဏှာဖြင့် ကာမဘုံကို တွယ်တာ လျှင် ဈာန် ကွယ်ပျောက်၍ ကာမဘုံ (နတ်ပြည် တထပ်ထပ်သို့) ရောက်ကြရ၏၊ [ထိုပုဂ္ဂိုလ်မျိုးကို သက္ကပဥ္စသုတ်၌ ပြထား၏၊] အချို့ကား ဈာန်မကွယ်ဘဲနှင့်ပင် နိကန္တိတဏှာကြောင့် ကာမဘုံ၌ ဖြစ်ရသည် ဟု ဆို၏၊ ဈာန်မကွယ်လျှင် ဂရုက ဈာန်ကြီးကို လွှမ်းမိုး၍ ကာမကုသိုလ်က အကျိုးပေးနိုင်မည်တဲ့လော၊ထို့ပြင်"သမာ ပတ် ရှစ်ပါးလုံးကိုပင် ရပြီးသော ပုထုဇဉ် သောတာပန် သကဒါဂါမ် တို့သည် နိကန္တိတဏှာကြောင့် အလိုရှိရာဗြဟ္မာ့ဘုံ၌ ဖြစ်နိုင်ကြ၏" ဟု ဆိုပြန်၏၊ အလိုရှိရာ ဗြဟ္မာ့ဘုံ၌ ဖြစ်နိုင်မှုမှာ နိကန္တိ တဏှာ အတွက် မဟုတ်ရာ " ဣဇ္ဈတိ ဘိက္ခဝေ သီလဝတော စေတော ပဏိဓိ " အရ စေတောပဏိဓိ ကြောင့်သာ ဖြစ်ရာ၏၊ [စိတ်၏ တောင့်တမှု ဆန္ဒကို စေတောပဏိဓိ ဟု ဆိုလိုသည်၊] ဋီကာကျော်၌ ဈာန် ရ သောတာပန် သကဒါဂါမ် တို့ပင် ထိုကဲ့သို့ စေတောပဏိဓိ နိကန္တိမျိုး ရှိက ကာမဘုံ၌ ဖြစ်နိုင်ကြ၏ ဟု ဆို၏၊ ဈာန်ရ အရိယာတို့မှာ ကာမဘုံ၌ တွယ်တာ လောက်အောင် နိက န္တိတဏှာနှင့် စေတောပဏိဓိ ဆန္ဒတို့ ရှိကြတော့မည် မထင်, သတိ မေ့လျော့သဖြင့် ဈာန် ကွယ်ပလျှင်လည်း ဈာန်ရဟု မဆိုထိုက်ပြီ၊ ထိုကဲ့သို့ ကွယ်ပဘို့ရန်လည်း အရိယာဖြစ်လျှင် လွယ်ကူမည် မထင်, ဆင်ခြင်၍ယူကြပါကုန်၊ အနာဂါမ်တို့မှာ ကာမနိကန္တိတဏှာ မရှိတော့သဖြင့် စိစစ်ဘွယ်မလိုချေ,စေတော ပဏိဓိအရ ဆန္ဒအတိုင်းကား အလိုရှိရာဘုံ၌ ဖြစ်နိုင်ကြပေလိမ့်မည်။ [ဝေဟပ္ဖလေ အကနိဋ္ဌေ စသော ဂါထာ၏အဓိပ္ပါယ်မှာ နောက်၌ ထင်ရှားလတံ့။]

အာယုက္ခယေန ကမ္မက္ခယေန ဥဘယက္ခယေန ဥပစ္ဆေဒက ကမ္မုနာ စေတိ စတုဓာ မရဏုပ္ပတ္တိနာမ။

မရဏုပ္ပတ္တိ စတုက္က အဖွင့်။ ။မရဏာယ - သေခြင်း၏၊ ဥပ္ပတ္တိ - ဖြစ်ခြင်း ဖြစ်ပုံ တည်း၊ မရဏုပ္ပတ္တိ-သေခြင်း၏ ဖြစ်ပုံ၊....အာယုက္ခယ ကမ္မက္ခယ စသည်ဖြင့် သေ ခြင်း၏ အကြောင်းက ၄-မျိုး ရှိသောကြောင့် ထိုအကြောင်း ၄ မျိုးကိုစွဲ၍ သေရပုံ အမျိုးအစားလည်း ၄ ပါးပင် ပြားရလေသည်။

အာယုက္ခယ—ဇီဝိတရုပ်ကို မုချအားဖြင့် အာယုဟု ခေါ်ရသော်လည်း ဤနေရာ၌ ဇီဝိတ၏တည်ရာ ကာလ အပိုင်းအခြားဖြစ်သော အသက်တမ်းကို ဥဒ္ဓါရူပစာရအားဖြင့် အာယု ဟု ခေါ်ထားသည်၊ ထိုထို ဘုံအလိုက် သတ်မှတ် အပ်သော အသက်တမ်းရှိ၏၊ ဤကျွန်းသူ လူတို့၌ ရံခါ အသင်္ချေတိုင်အောင် တိုးတက်၍ ရံခါ ၁၀ နှစ်တမ်း တိုင်အောင် ဆုတ်ယုတ်သောကြောင့် အမြဲ မရှိသော်လည်း (တိုးလျှင် တိုးသလောက်, ဆုတ်လျှင် ဆုတ်သလောက်) သတ်မှတ် ထားအပ်သော အသက်တမ်းကား ရှိပေသည်၊ တိုးပုံ ဆုတ်ပုံနှင့်တကွ တိုးခြင်း ဆုတ်ခြင်း၏ အကြောင်းများကို ဘူမိစတုက္က၌ ပြခဲ့ပြီ၊ ထိုကဲ့သို့ ဘုံအလိုက် ကာလ အလိုက် သတ်မှတ်အပ်သော အသက်တမ်း စေ့၍ (အသက်တမ်းကုန်၍) သေရခြင်းသည် အာယုက္ခယ မရဏမည်၏။

ညှိထွန်းအပ်သော ဆီမီးသည် ၁-မီးစာကုန်ခြင်းကြောင့်လည်းငြိမ်း၏၊ ၂-ဆီကုန်ခြင်းကြောင့်လည်း ငြိမ်း၏၊ ၃-မီးစာနှင့် ဆီ ၂ မျိုးလုံး ကုန်ခြင်းကြောင့်လည်း ငြိမ်း၏၊ ၄-မီးစာ ဆီတို့ မကုန်သေးဘဲ လေပြင်းတိုက်ခတ်မှု, သို့မဟုတ် တမင်ငြိမ်းသတ်မှုကြောင့်လည်း ငြိမ်း၏၊ ထိုတွင် အသက်တမ်း ကုန်ခြင်းသည် မီးစာကုန်ခြင်းနှင့်တူ၏၊ [မီးတောက်ကား သတ္တဝါတို့၏ အသက်ခေါ် ဇီဝိတနှင့်တူ၏၊ မီးငြိမ်းမှုကား ထိုဇီဝိတ၏ တဘဝအတွက် အပြီးသတ်ချုပ်မှုနှင့်တူသည်၊] ဆီရှိသေးသော်လည်း မီးစာကုန်လျှင် မီးငြိမ်းရသကဲ့သို့, ထို့ အတူ ဆက်လက်၍ အသက်ရှည်ဘို့ရန် ကံအရှိန်ရှိသေးသော်လည်း အသက်တမ်းစေ့က စုတေ ရသည်သာများ၏၊ အင်မတန် ကံကြီးမားသူ ရသာယနဆေး စသော ဆေးကောင်းရှိသူ အချို့သာ အသက်တမ်းလွန်အောင် နေနိုင်ကြ၏၊ ဘုရားလက်ထက်တော် အခါတုန်းက အသက် တရာတမ်း ဟု ဆို၏၊ ထိုအခါ မှာပင် အရှင်အာနန္ဒာ အရှင်မဟာကဿပ ဝိသာခါ ကျောင်းအမတို့ အသက် ၁၂၀ ရှည်ကြ၏၊ အရှင် ဗာကုလမှာ အသက် ၁၆၀ တိုင်အောင်ပင် ရှည်တော်မူသည်။

ကမ္မက္ခယ—ထိုထိုဘဝ၌ ပဋိသန္ဓေကျိုးကို ပေးလိုက်သော ဇနကကံနှင့် ထိုဇနကကံ၏အကျိုးဖြစ်သော ခန္ဓာအစဉ်ကို ကြာရှည်စွာတည်အောင် ထောက်ပံ့ တတ်သော ဥပတ္ထမ္ဘကကံများကို ဤနေရာ၌ 'ကံ' ဟုခေါ်၏၊ ထိုကံများ၏ အစွမ်းသတ္တိကုန်ခမ်းခြင်းသည် ကမ္မက္ခယမည်၏၊ ဆီကုန်ခြင်းနှင့်တူ၏၊ မီးစာရှိသေးသော်လည်း ဆီကုန်လျှင် မီးငြိမ်းရသကဲ့သို့, ထို့အတူ အသက်တမ်းမကုန်သေးသော်လည်း ကံအစွမ်းကုန်လျှင် စုတေကြရ၏၊ ဥပမာ-အသက်တရာတမ်း၌ လူဖြစ်ရသော်လည်း ကံက အသက် ၅၀ မျှသာ စွမ်းဆောင်နိုင်ပါမူ အသက် ၅၀ ပြည့်က စုတေရလေတော့သည်၊ [ဤကမ္မက္ခယကို နတ်ပြဟ္မာ အချို့တို့ စုတေကား၌ ပုညက္ခယ (ကောင်းမှုကံ၏ ကုန်ခြင်းကြောင့်စုတေခြင်း) ဟုလည်း ခေါ်၏။]

ဥဘယက္ခယ— " ဥဘယေသံ-အသက် ကံ ၂ ပါးစုံတို့၏၊ ခယော- ကုန်ခြင်းသည်၊ဥဘယက္ခယော-ဥဘယက္ခယမည်၏၊"မီးစာနှင့် ဆီ ၂ မျိုးလုံးကုန်၍ မီးငြိမ်းရခြင်းကဲ့သို့, အသက်တမ်းနှင့် ကံအစွမ်း ၂ မျိုးလုံးကုန်၍ စုတေရခြင်းတည်း၊ အသက်တရာတမ်းဝယ် တရာ နေနိုင်လောက်အောင် ကံပါသူသည် တရာစေ့သောအခါ စုတေခြင်းမျိုးတည်း။

ဥပစ္ဆေဒကကံ—ကိစ္စစတုက္က၌ပြခဲ့သော ဥပဃာတကကံကိုပင် ဥပစ္ဆေဒက ကံ ဟုခေါ်သည်၊ ဥပစ္ဆိန္ဒတိ-ကပ်၍ဖြတ်တောက်တတ်၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ ဥပစ္ဆေဒကံ-ဥပစ္ဆေဒကမည်၏၊" အသက်တမ်းလည်းရှိသေး ကံအစွမ်းလည်း ရှိသေးပါလျက် ရှေးဘဝက ဖြစ်စေ ယခုဘဝမှာဖြစ်စေ ပြုအပ်သော ကံတခုခုက ဝင်၍ သတ်ဖြတ်လျှင် စုတေရတတ်၏၊ ထိုစုတေခြင်းမျိုးသည် ဥပစ္ဆေဒကကံကြောင့် စုတေရခြင်း တည်း၊ [ဂုဏ်ကြီးသော ပုဂ္ဂိုလ်များကို အကြီးအကျယ်စော်ကားမိ၍ ထိုစော်ကားမှု ဥပစ္ဆေဒကကံကြောင့်လတ်တလော သေရသူတို့၏ဝတ္ထုကို ဥပဃာတက ကံခန်း၌ ပြခဲ့ပြီ၊ ဤအကြောင်း ၄ ပါးတွင် ရှေ့ ၃ ပါးကြောင့် စုတေရခြင်းသည် အချိန်ကျ၍ စုတေရသောကြောင့် ကာလမရဏမည်၏၊ ဥပစ္ဆေဒကကံကြောင့် စုတေရခြင်းသည် အချိန်မကျခင် စုတေရသောကြောင့် အကာလမရဏမည်၏၊ ဤ အကာလမရဏနှင့် စပ်၍ မှတ်ဘွယ် များစွာ ရှိသေး၏။

[ဇိဃစ္ဆာယ ပိပါသာယ အဟိဒဋ္ဌာ ဝိသေန စ၊
အဂ္ဂိ ဥဒကသတ္တီဟိ, အကာလေ တတ္ထ မီယတိ။
ဝါတပိတ္တေဟိ သေမှေန, သန္နိပါတ ဥတူဟိ စ၊
ဝိသမောပက္ကမကမ္မေဟိ, အကာလေ တတ္ထ မီယတိ။

ဇိဃစ္ဆာယ-အစာငတ်ခြင်းကြောင့်၎င်း၊ ပိပါသာယ-ရေငတ်ခြင်းကြောင့်၎င်း၊ အဟိဒဋ္ဌာ-မြွေကိုက်ခြင်းကြောင့်၎င်း၊ ဝိသေနစ- အဆိပ်ကြောင့်၎င်း၊ အဂ္ဂိ ဥဒကသတ္တီဟိစ- မီးဘေး ရေဘေး လက်နက်ဘေးတို့ကြောင့်၎င်း၊ တတ္ထ-ထိုသို့ သဘောရှိသော၊ အကာလေ-သေချိန်မရောက်သေးသောကာလ၌၊ မီယတိ-သေရတတ်၏။

ဝါတပိတ္တေဟိ- လေနာ သည်းခြေနာ တို့ကြောင့်၎င်း၊ သေမှေန - သလိပ်နာကြောင့်၎င်း၊ သန္နိပါတဥတူဟိစ- သန္နိပါတ်နာ, ဥတုဖေါက်ပြန်၍ဖြစ်သော အနာတို့ကြောင့်၎င်း၊ ဝိသမောပက္ကမကမ္မေဟိ-မညီမညွတ် မိမိကိုယ်ကို ဆောင်ရွက်မှု,မိမိသူတပါးတို့ လုံ့လ ပြုမှု, ဥပစ္ဆေဒကကံတို့ကြောင့်၎င်း၊ တတ္ထ - ထိုသို့သဘောရှိသော၊ အကာလေ-သေချိန်မရောက်သောအခါ၌၊ မီယတိ-သေရတတ်၏။

ဤသို့ အချိန်အခါမရောက်သေးဘဲ စုတေဘို့အကြောင်းတွေ များစွာရှိလေ၏၊ ဤအကြောင်းတို့ကြောင့် စုတေရာ၌လည်း အကြောင်းရင်းကံ မကင်းနိုင်ကြချေ

ထင်းရှားစေအံ့.—''ဠ၀-မဟာရာဇ ယော ပုဗ္ဗေ ပရေ ဇိဃစ္ဆာယ မာရေတိ, သော ဗဟူနိ ဝဿသတသဟဿာနိ ဇိဃစ္ဆာယ ပီဠိတော ဆာတော ၊ ပေ၊ ဇိဃစ္ဆာယေဝ မရတိ ဒဟရောပိ မဇ္ဈိမောပိ မဟလ္လကောပိ '' ဟူသော သံယုတ် ပါဠိတော်နှင့်အညီ ရှေးရှေးသောဘဝက သူတပါးကို အစာငတ်ထား၍ သတ်ခဲ့သူ သည် ဘဝပေါင်းများစွာဝယ် အစာငတ်၍သေတတ်၏၊ ထို့ကြောင့် အစာငတ်၍ သေရာ၌ ရှေးကံ မကင်းချေ၊ အခြားသော အကြောင်းများကြောင့် သေရာ၌လည်း ထိုကဲ့သို့ ရှေးကံ မကင်းနိုင်ပေ၊ ထိုကံသည်ပင် ခန္ဓာ အစဉ်ကို ဖြတ်တတ်သော ကြောင့် အကာလမရဏ ဟူသမျှ၌ ဥပစ္ဆေဒက ကံကြောင့် စုတေကြရသည် ဟု ဆရာတို့ ဆုံးဖြတ်တော်မူကြသည်။

ထိုအကြောင်းတို့တွင် သန္နိပါတရောဂါဟူသည် လေ သည်းခြေ သလိပ် တို့ ၂ ပါးဖြစ်စေ ၃ ပါးဖြစ်စေ ပေါင်းမိ၍ ဖေါက်ပြန်သောရောဂါတည်း၊ ဥတု ဖေါက် ပြန်၍ ဖြစ်သော အနာ စသည်၌လည်း လေ စသည်တို့ ပျက်ကြမည်သာ၊ သို့သော် ဥတု စသည် မဖေါက်ပြန်ဘဲ လေသက်သက် ပျက်ခြင်းစသည်ကို လေနာ သည်းခြေ နာ သလိပ်နာ သန္နိပါတ်နာဟု အမည်ပေးသည်၊ဝိသမအရ မိမိကိုယ်ကို မညီမညွတ် ဆောင်ရွက်ခြင်းဟူသည် '' အသက်ဉာဏ်စောင့် '' ဟူသည့်အတိုင်း ခန္ဓာကိုယ်ကို ကျန်းမာအောင် အသက်ရှည်အောင် ဉာဏ်ပညာဖြင့် မစောင့်ရှောက် တတ်ခြင်း တည်း၊ များစွာသော သတ္တဝါတို့၏ အသက်ရှည်ကြာ အနာကင်းမှု၌ ရှေးကံကိုသာ အားကိုးအားထား မပြုထိုက်၊ ဆေးဝါးဓာတ်စာအသွားအလာ အနေအထိုင်တို့ ဖြင့်ပြုပြင်ဘို့ရာလွန်စွာအရေးကြီး၏၊ သတ္တဝါတို့၌ မူလကံကြီးမားသူ နည်းပါးလှ၏၊ သူတပါးက သေကြောင်းကြံ၍ မရနိုင်သူ အနည်းငယ်မျှသာ ရှိ၏၊ ယခုကာလ၌ ခန္ဓာကိုယ်ကို မစောင့်ရှောက်တတ်မှုကြောင့် အချိန်မကျဘဲ သေရသူတွေ များလှ ပေသည်။] *

ဝိသမောပက္ကမကို ဝိသမ+ဥပက္ကမ ဟု ပုဒ်ခွဲ၍ ဥပက္ကမ အရ မိမိ သူတပါးတို့ လုံ့လပယောဂ ဟူသည် မိမိကိုယ်တိုင် အဆိပ်သောက်မှု, ကြိုးဆွဲချမှု, ရန်သူတို့က နှိပ်စက်သတ်ဖြတ်မှု, နတ်စသည်တို့က ဖမ်းစား သတ်ဖြတ်မှုများတည်း၊ ချဲဉုး အံ့—လူတို့၏ကိုယ်၌ငှင်း နေထိုင်ရာအိမ် မြို့ရွာတိုင်း၌ငှင်း နတ်တို့စောင့်ကြပ်လျက် ရှိ၏၊ ထိုနတ်တို့သည် အကြောင်းတစုံတရာကြောင့် (မကောင်းမှုဒုစရိုက် အားကြီး မှုစသည်ကြောင့်) စိတ်ဆိုးသည့်အခါ မစောင့်ရှောက်ဘဲ ပစ်ထားတတ်ရုံသာမက, တခါတရံ အန္တရာယ်ကိုပင်ပြုတတ်ကြ၏၊နတ်တို့မြတ်နိုးအပ်သော သူတော်ကောင်း ကို တိုင်းပြည်ရှင်က ကျူးလွန်စော်ကားလျှင် တတိုင်းလုံး တပြည်လုံးပင် ပျက်စီး အောင် ပြုတတ်ကြကုန်၏၊ အစောင့်အရှောက်ကင်းသော မြို့ရွာ၌ နတ် ဘီလူး အစိမ်းသားဘက်တို့ ရဲဝံ့စွာ ဝင်ရောက်ကြကုန်၏၊ အနေ အထိုင်မတတ် အစောင့် အကြပ် ကောင်းကောင်းမရှိသူတို့ကို ဖမ်းစားကြကုန်၏၊ ရှေးရှေးက ရန်စရှိခဲ့၍

ရန်တို့ပြန်လိုသော ဘီလူးရက္ခိုသ် တို့သည် အစောင့်အကြပ်ရှိလျက်ပင် အတင်းဝင်ရောက် ဖမ်းစားတတ်ကုန်၏၊ ဒကရက္ခိုသ် ခေါ်သော ရေစောင့် ဘီလူးများလည်း မြစ် သမုဒ္ဒရာတို့၌ ရှိတတ်၏, ငါး မိကျောင်း နဂါးယောင် ဆောင်လျက် နေတတ်ကြကုန်သတဲ့၊ ရေနစ်သည့်အခါ လှေဖေါင် ပျက်သည့်အခါတို့၌ ဆွဲငင် ဖမ်းစားတတ်ကုန်၏၊ တောနက်ရာအရပ်၌ ရေကန်ကို စောင့်ကြပ်သော ဒကရက္ခိုသ်များသည် ကန်တွင်းသို့ဆင်းသောသတ္တာကို ဖမ်းစားခွင့်ရ၏၊ သစ်ပင်ရိပ်ကို စိုးပိုင်သော ဆာယာရက္ခိုသ်များသည် အရိပ်တွင်းသို့ဝင်လာသူကို ဖမ်းစားခိုင့်ရ၏၊မြင့်မိုရ်တောင်၏တတိယအာလိန်စခန်း၌ ကုမ္ဘဏ်ခေါ်သော ဒါနောရက္ခိုသ်တို့လည်း ရှိကြကုန်သေး၏၊ ထိုအလုံးစုံသော နတ်ဘီလူး အစိမ်းသူရဲ သားဘက် တို့နှင့်တကွရန်သူတို့ လက်ချက်ဖြင့် အသက်ဆုံးရသူလည်း ပေါများလှလေသည်၊ သို့ဖြစ်၍ မိမိအသက်ရှည်ရာ ရှည်ကြောင်းကို သတိပြုကာ အရာရာစောင့်စည်းသင့်ကြသည်။

ဋီကာကျော်၌ " ဇာဒံပန--ဤဥပစ္ဆေဒက မရဏသည်ကား၊ နေရယိကာနံ--ငရဲဘုံသားတို့၏ သန္တာန်၌ငှင်း၊ ဥတ္တရကုရုဝါသီနံ-မြောက်ကျွန်း၌နေသူတို့၏သန္တာန်၌ငှင်း၊ ကေသဉ္စိ - အချို့ကုန်သော၊ ဒေဝါနံ - နတ်ဗြဟ္မာတို့၏ သန္တာန်၌ငှင်း၊ နဟောတိ-မဖြစ်နိုင်" ဟု ဆို၏၊ ထိုစကားကို ဆရာတို့ မနှစ်သက်ကြ၊ ငရဲရောက်လာသူ အချို့တို့ ယမမင်း စစ်ဆေးသည့်အခါ ရှေးကုသိုလ်ကို သတိရသဖြင့် ချက်ခြင်းလွတ်ကြရာ၌ ကုသိုလ် ဥပစ္ဆေဒက ကံက အကုသိုလ်ဝိပါက်ဖြစ်တဲ့ ခန္ဓာအစဉ်ကို သတ်ဖြတ်ခြင်းတည်းဟု ဆိုသည်၊ [မြောက်ကျွန်းသူများအတွက် ဥပစ္ဆေဒကကံရှိ-မရှိကို သက်သေမပြနိုင်၊] နတ်တို့တွင် ဘုမ္မဇိုဝ်းနတ်များ၌ ဥပစ္ဆေဒက မရဏရှိ၏၊ ဘူတဂါမသိက္ခာပုဒ်၌ ရဟန်းတပါးက သစ်ပင်ခုတ်ရာ ဘုမ္မဇိုဝ်းနတ်ကလေးကို ခုတ်မိသဖြင့် သေရကြောင်းကိုမိန့်ဆို၏၊ ထိုဘုမ္မဇိုဝ်းနတ်တို့ကို ချန်လို၍ "ကေသဉ္စိ" ဟု ဋီကာကျော်ဆိုသည်၊သို့သော် အခြားနတ်များ၌ ဥပစ္ဆေဒကကံထင်ရှားပြန်၏၊ သုဗြဟ္မနတ်သား၏ အခြွေအရံ နတ်သမီးငါးရာတို့ ပန်းခူးနေစဉ် ပန်းပင်ထက်၌ ဥပစ္ဆေဒကကံကြောင့် စုတေ၍ အဝိစိ၌ဖြစ်ရကြောင်းကို "ရုက္ခံ အဘိရူဠှာ ဥပစ္ဆေဒက ကမ္မဝသေန ကေပ္ပဟာရေနေဝ ကာလံကတွာ အဝိစိမှိ နိဗ္ဗတ္တာ" ဟု သုဗြဟ္မသံယုတ်အဋ္ဌကထာ ဆို၏။

တာဝတိံသာနတ်အချို့တို့ အပျော်ကြူးသဖြင့် အစာစားချိန်လွန်လျှင်(နောက်ထပ်စားသော်လည်းမရ) စုတေကြရ၏၊ ထိုနတ်တို့ကို ခိဍ္ဍာပဒေါသိကနတ် ဟု ခေါ်၏၊ [ခိဍ္ဍာ=အပျော်ကြူးမှုကြောင့်၊ ပဒေါသိက=ပျက်စီးရသောနတ်၊]မနောပဒေါသိကာခေါ်သော အချို့နတ်များလည်း အချင်းချင်း စိတ်ဆိုး၍ သေကြရ၏၊ ဘုရားအလောင်းတော်တို့သည် နတ်ပြည် ဗြဟ္မာ့ပြည်တို့၌ ပါရမီဖြည့်ခွင့် မရသောကြောင့်ကြာရှည်စွာ မနေလိုကြသဖြင့် "ဤအချိန်မှနောက်၌ ငါ့အသက် မတည်စေသ

တည်း'' ဟု စိတ်ကို မိဋ္ဌာန်လိုက်လေလျှင် မကြာခင်စုတေရ၏၊ ထိုစုတေခြင်းမျိုးကို "အဓိမုတ္တိ ကာလံကိရိယာ'' ဟု ခေါ်သည်၊ [အဓိမုတ္တိ=နှလုံးသွင်း မိဋ္ဌာန်မှုကြောင့်+ကာလံကိရိယာ=စုတေရခြင်း၊] ထို့ကြောင့် နတ်ပြဿာ တို့၌လည်း ဥပစ္ဆေဒကမရဏာရှိသည်သာ,တချို့သာရှိ၍ အများလွတ်သည်ကိုရည်ရွယ်လျှင် လူ့ပြည်မှာလည်း ဥပစ္ဆေဒကလွတ်သူတွေ ရှိကြသောကြောင့် ''ကေသဉ္စိ မနုဿာနံ ကေသဉ္စိ တိရစ္ဆာနံ'' စသည် လာရလိမ့်မည်၊ ထို့ကြောင့် ဋီကာကျော် စကားကို ဆရာတို့မနှစ်သက်ကြ၊ [အဓိမုတ္တိ ကာလံကိရိယာသည် ပါရမီထူးသော ဘုရားအလောင်းတော်တို့သာ ဖြစ်နိုင်ကြ၍ အာယုက္ခယ စသော ၄ ပါးမှ အလွတ်ဟုလည်း အချို့ယူကြ၏၊ ဘုရားအလောင်းတော်တို့အတွက် အလိုရှိသလို ဖြစ်နိုင်သော အသက်တမ်းကို သီးခြားကုန်ခမ်းစေခြင်းဖြစ်သောကြောင့် ''အာယုက္ခယ'' တမျိုးဟုလည်း ကြံလိုသေး၏။]

တထာ စ မရန္တာနံ ပန မရဏကာလေ ယထာရဟံ အဘိမုခီဘူတံ ဘဝန္တရေ ပဋိသန္ဓိဇနကံ ကမ္မံ ဝါ, တံ ကမ္မကရဏကာလေ ရူပါဒိကမုပလဒ္ဓပုဗ္ဗ မုပကရဏဘူတဉ္စ ကမ္မနိမိတ္တံ ဝါ, အနန္တရ မုပ္ပဇ္ဇမာနဘဝေ ဥပလဘိတဗ္ဗမုပဘောဂဘူတဉ္စ ဂတိနိမိတ္တံ ဝါ, ကမ္မဗလေန ဆန္နံ ဒွါရာနံ အညတြသ္မိံ ပစ္စုပဋ္ဌာတိ။

တထာစ မရန္တာနံ ပန မရဏကာလေ—တထာစ၌ စသဒ္ဒါအတွက် ဝေအနက်ကြံ၍ ''တထာစ-ထို ၄ ပါးသောအကြောင်းတို့ကြောင့် သာလျှင်''ဟု အနက်ပေးကြ၏၊ [''စုတေဘို့ရန် အာယုက္ခယစသော ၄ ပါးမှတပါး အခြားအကြောင်းများ မရှိတော့ပြီ'' ဟူလို၊ မရဏကာလေ၌ မရဏကာလအရ စုတေတုန်းဆဲဆဲ စုတိစိတ္တက္ခဏကို မယူရ, စုတိ၏အနီးအပါးဖြစ်သောကာလကို ယူရမည်၊ အနီးရှိသော စုတိကာလ၏ မရဏကာလဟူသော နာမည်ကို အနီးဖြစ်သော မရဏာသန္နကာလ၌ တင်စားသော သမီပူပစာစကားတည်း၊ ထို့ကြောင့် "မရဏကာလေ-စုတေခါနီး အခါ၌'' ဟု အနက်ပေးရသည်။

ယထာရဟံ—ဤယထာရဟံ၏ အဓိပ္ပါယ်ကို မာဂဓဋီကာတို့ အလွန်သွယ်ဝိုက်၍ ဖွင့်ကြ၏၊ စာသွားကို စဉ်းစားလျှင် "ယထာရဟံ ကမ္မံဝါ ကမ္မနိမိတ္တံဝါ ဂတိနိမိတ္တံဝါ ပစ္စုပဋ္ဌာတိ''ဟု လိုရင်းပုဒ်များကိုတွေ့ရ၏၊''ထိုက်သည်အားလျော်စွာ ကံ ကမ္မနိမိတ် ဂတိနိမိတ် ၃ ပါးတွင် တပါးပါးထင်လာ၏၊ ကံ အာရုံ ထင်လိုက်လျှင်

ကံ ထင်မည်, ကမ္မနိမိတ် ထင်လိုက်လျှင် ကမ္မနိမိတ်ထင်မည်, ဂတိနိမိတ် ထင်လိုက်လျှင် ဂတိနိမိတ်ထင်မည်'' ဟုသာ အဓိပ္ပါယ်ရသည်၊ သို့သော် ထိုမာဂဓဋီကာတို့ အဖွင့်၌ မှတ်သားဘွယ် အချက်တွေ များစွာ ပါဝင်နေသောကြောင့် စာသွားပင် မဖြောင့်စေကာမူ အဓိပ္ပါယ်လှသဖြင့် ဖွင့်ပြပေဦးအံ့။

''ယထာရဟံတိ - ယထာရဟံဟူသည်ကား၊ တံတံဂတီသု - ထိုထို ဂတိတို့၌၊ ဥပ္ပဇ္ဇမာနကသတ္တာနုရူပံ -ဖြစ်လတံ့သော သတ္တဝါအားလျော်စွာ'' ဟုဋီကာကျော်ဖွင့်၏၊ ထိုထိုဂတိတို့၌ ဖြစ်ဦးမည့် သတ္တဝါများ၌သာ ကံ ကမ္မနိမိတ် ဂတိနိမိတ် ၃ ပါးတွင် တပါးပါး ထင်ထိုက်သည်၊ ထိုထိုဂတိ၌ ဖြစ်တော့မည် မဟုတ်သော ရဟန္တာတို့မှာ မထင်ထိုက်-ဟူလို၊ ရဟန္တာများ ပရိနိဗ္ဗာန်စံခါနီး၌ ကံအကျိုးပေးတော့မည် မဟုတ်ရကား ကံလည်းမထင်, ကံ၏ အကြောင်းဖြစ်သော ကမ္မနိမိတ်လည်းမထင်, နောက်ဘဝ၌ ရောက်ရမည့် ဂတိလည်း မရှိတော့ရကား ဂတိနိမိတ်လည်း မထင်၊ မိမိတို့ စွဲစွဲမြဲမြဲ နှလုံးသွင်း ဆင်ခြင်နေကျဖြစ်သော ရုပ်နာမ် စသည်သာ ထင်လာတော့၏၊ [ရုပ်နာမ် စသည်ဟူရာ၌ အာဒိဖြင့်လက္ခဏာရုပ် ပညတ်တို့ကို မဏ္ဍမဏ္ဍူ ယူ၏၊ လက္ခဏာရုပ်သည် ရုပ်တွင် ပါဝင်သော်လည်း ရုပ်စစ်မဟုတ်, သို့အတွက် သီးခြားယူဟန်တူသည်။]

ချဲ့ဦးအံ့—သုက္ခဝိပဿက ရဟန္တာနှင့် ဈာန်မဝင်စားဘဲ ပရိနိဗ္ဗာန် စံတော်မူကြသောအချို့ ဈာနလာဘီ ရဟန္တာအရှင်တို့၌ နှလုံးသွင်းနေကြဖြစ်သော နာမ်ရုပ် တပါးပါးသာ မရဏာသန္နဇောဇ၏ အာရုံဖြစ်ရာ၏၊ ဈာနလာဘီ ရဟန္တာအချို့တို့ ဈာန်သမာပတ်၏အဆုံး၌ ပရိနိဗ္ဗာန်စံလျှင် ဆိုင်ရာဈာန်၏အာရုံဖြစ်သော ကသိုဏ်းပညတ် စသည်သာထင်လာရာ၏၊ [ဤ၌ဈာန်ဇောသည်ပင် မရဏာသန္နဇောဖြစ်တော့၏၊] ဈာန်ဝင်စားပြီးနောက် ဈာန်အင်္ဂါကို ဆင်ခြင်သော ပစ္စဝေက္ခဏာဝီထိအဆုံး၌ ပရိနိဗ္ဗာန်စံလျှင် ထို ပစ္စဝေက္ခဏာ ဇောသည်ပင် မရဏာသန္နဇောဖြစ်ရကား ဈာန်အင်္ဂါသည် မရဏာသန္နဇော၏ အာရုံအဖြစ်ဖြင့်ထင်လာ၏၊ အဘိညာဉ်၏ အခြားမဲ့၌ ပရိနိဗ္ဗာန်စံလျှင် အဘိညာဉ်၏အာရုံဖြစ်သော ကရဇကာယ (ခန္ဓာကိုယ်) သည်ပင် ထင်လာ၏၊ ဇီဝိတ သမသီသီ ရဟန္တာတို့၌ အရဟတ္တမဂ္ဂဝီထိနောက် ပစ္စဝေက္ခဏာ ဝီထိဖြစ်၍ ပရိနိဗ္ဗာန်စံလျှင် ထိုပစ္စဝေက္ခဏာဇော၏ အာရုံဖြစ်သော မဂ် ဖိုလ် စသည်ထင်လာ၏၊ ဤသို့လျှင် ပရိနိဗ္ဗာနစုတိရှေ့က မရဏာသန္နဇောတို့၌ ရုပ် နာမ် ပညတ် တပါးပါးသာ ထင်လာဘွယ်ရှိ၏၊ ကံ ကမ္မနိမိတ် ဂတိနိမိတ်ဟုသမုတ်အပ် (ခေါ်ဝေါ်အပ်) သော အာရုံများ ထင်လာဘွယ်မရှိပြီ၊ ပရိနိဗ္ဗာနစုတိကား ''ပဋိသန္ဓိဘဝင်္ဂ, တထာ စဝနမာနသံ၊ ကေမဝံ တထေဝေကဝိသယန္တေကဇာတိယံ'' ဟူသော ထုံးစံအတိုင်း ထိုပစ္ဆိမဘဝ ပဋိသန္ဓေစိတ်၏အာရုံဖြစ်သော ကံ ကမ္မနိမိတ် ဂတိနိမိတ် တပါးပါးကိုအာရုံပြုသည်။

[ဋီကာကျော်] ကတ္တစိ ပန အနုပ္ပဇ္ဇမာနဿ ခီဏာသဝဿ ယထောပဋ္ဌိတံ နာမရူပ ါဒိကမေဝ စုတိပရိယောသာနာနံ ဂေါစရဘာဝံ ဂစ္ဆတိ, န ကမ္မ ကမ္မနိမိတ္တာဒယော။

ကတ္တစိ-တစုံတခုသောဘဝ၌၊ အနုပ္ပဇ္ဇမာနဿ-ဖြစ်ရတော့မည် မဟုတ်သော၊ ခီဏာသဝဿ-ရဟန္တာ၏၊ယထောပဋ္ဌိတံ- ထင်နေမြင်နေကျဖြစ်သော၊ နာမရူပါဒိကမေဝ-နာမ်ရုပ် အစရှိသော တရားသာလျှင်၊ စုတိပရိယောသာနာနံ-ပရိနိဗ္ဗာနစုတိအဆုံးရှိသော မနောဒွါရိက ဝီထိစိတ်တို့၏၊ ဝါ-အဆုံး၌ ပရိနိဗ္ဗာနစုတိရှိသော မနောဒွါရိက ဝီထိစိတ်တို့၏၊ ဂေါစရဘာဝံ-အာရုံ၏ အဖြစ်သို့၊ ဂစ္ဆတိ-ရောက်၏၊ ကမ္မ ကမ္မနိမိတ္တာဒယော- ကံ ကမ္မနိမိတ် ဂတိနိမိတ် အာရုံ တို့သည်၊ ဂေါစရဘာဝံ-သို့၊ နဂစ္ဆန္တိ-မရောက်ကုန်။]

၌ဋီကာကျော်၌ "စုတိပရိယောသာနာနံ" ဟူသော စကားအရ မရဏာသန္နဇော နောက်က ပရိနိဗ္ဗာနစုတိစိတ်သည် မရဏာသန္နဇောကဲ့သို့ပင် ထင်နေကျ နာမ်ရုပ်စသည်ကို အာရုံပြု၏ဟုဆိုကြ၏၊ ထိုဆရာတို့က "စုတိပရိယောသာနာနံ-စုတိအဆုံးရှိသော ဝီထိစိတ်" ဟူရာ၌ တဂ္ဂုဏသံဝိညာဏဗဟုဗ္ဗီဟိသမာသ်ကြံ၍ စုတိပရိယောသာနာနံ အရတွင် စုတိစိတ်လည်း ပါဝင်သည် - ဟု ဆိုလိုသတတ်၊ သို့သော် "ပဋိသန္ဓိ ဘဝင်္ဂ" စသော ဂါထာအရ တဘဝ၌ ပဋိသန္ဓေ ဘဝင်စုတိတို့ အာရုံခြင်းတူမြဲဖြစ်၍ ပဋိသန္ဓေစိတ်တုန်းက ထုံးစံအတိုင်း ကံ ကမ္မနိမိတ် ဂတိနိမိတ် တပါးပါးကိုယူခဲ့ရာ, ပရိနိဗ္ဗာနစုတိက ပဋိသန္ဓေ၏ အာရုံကို လိုက်၍မယူလျှင် ထိုဂါထာနှင့် ဆန့်ကျင်ရာသောကြောင့် "စုတိပရိယောသာနာနံ"အရ အတဂ္ဂုဏ သံဝိညာဏ ဗဟုဗ္ဗီဟိ သမာသ်ကြံ၍ စုတိကိုချန်မှ သင့်မြတ်နိုင်မည်၊ [တဂ္ဂုဏ အတဂ္ဂုဏသဘောကို သဒ္ဒါကျမ်းများ၌ရှု။]

ဘုရားရှင်၏ ပရိနိဗ္ဗာနစုတိအာရုံ။ ။"အနေဇော သန္တိမာရဗ္ဘ, ယံ ကာလမကရီ မုနိ" ဟူသော မဟာပရိနိဗ္ဗာနသုတ် ပါဠိတော်ကို ကိုးကား၍ ဘုရားရှင်၏ ပရိနိဗ္ဗာနစုတိသည် နိဗ္ဗာန်ကိုအာရုံပြု၏ဟု ဆိုကြသေး၏၊ ထိုဆရာတို့သည်ပရိတ္တာရမဏတိက်ကို သတိပြုမိကြဟန်မတူ၊ ကာမဝိပါက် တေဝီသ ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်း ဟသိတုပ္ပါဒ်တို့သည် ကာမတရားကို အမြဲအာရုံပြုကြ၏၊ အဘိဓမ္မာ သဘောမှာ မျက်နှာ ကြီးငယ် လိုက်ဘွယ်မရှိ၊ ဘုရားရှင်၏ ပရိနိဗ္ဗာနစုတိ စိတ်တော်သည် ပဋိသန္ဓေစိတ်နှင့်တူစွာ မဟာဝိပါက် ပဌမစိတ်ပင်တည်း၊ ထိုကာမဝိပါက်စိတ်ကနိဗ္ဗာန်ကို အာရုံမပြုနိုင်၊ ပဋိသန္ဓေ နေတော်မူတုန်းက လူ့ပြည် ဂတိနိမိတ်ကို အာရုံပြု၍ နေတော်မူခဲ့သဖြင့် ထိုဂတိနိမိတ်ကိုပင် ပြန်၍ အာရုံပြုရပေမည်၊ သန္တိမာရဗ္ဘ၏ အဓိပ္ပါယ်မှာ—ပရိနိဗ္ဗာန်စံတော့မည်ဖြစ်၍ ထိုနိဗ္ဗာန်ကို ခပ်စောစောကပင် ရည်

ရွှယ်သျက် နေတော်မူသည်ကို ဆိုလိုသည်၊ ထိုကြောင့် အဋ္ဌကထာ၌ သန္တိမာရဗ္ဘ အရ''သန္တိံ အာရမဏံကတွာ''ဟု အာရုံပြုသံမဖွင့်ဘဲ''သန္တိမာရဗ္ဘာတိ အနုပါဒိ သေသံ နိဗ္ဗာနံ အာရဗ္ဘ ပဋိစ္စ (စွဲမှီ၍) သန္ဓာယ (ရည်စူး၍)''ဟုဖွင့်ပြသည်၊ [အ နေဇော-တဏှာရှိတော်မမူသော၊ မုနိ-မြတ်စွာဘုရားတည်၊ သန္တိံ - နိဗ္ဗာန်ကို၊ အာရဗ္ဘ-ရည်ရော်မြော်မှန်း၍၊ ကာလံ-ပရိနိဗ္ဗာန် စံချိန်ကို၊ ယံ အကာရိ - အကြင် ပြုတော်မူပြီ, ဟု အနက်ဆို။]

ထေရဂါထာ အဋ္ဌကထာ၌''သန္တိမာရဗ္ဘာတိ သန္တိံ အနုပါဒိသေသံ နိဗ္ဗာနံ အာရမဏံ ကတွာ''ဟု ဖွင့်ပြသောကြောင့် မဟာပရိနိဗ္ဗာနသုတ် အဋ္ဌကထာနှင့် ဆန့်ကျင်သလိုရှိ၏၊ သို့သော် ပရိနိဗ္ဗာန်မစံခင် ခပ်စောစောက နိဗ္ဗာန်ကို အာရုံပြု နေသေးသည်-ဟူသော သဘောဖြင့် ဖွင့်ပြလျှင် ထေရဂါထာ အဋ္ဌကထာစကား လည်း သင့်သည်သာ၊ ထင်ရှားစေအံ့—သမာပတ်ဝင်စားတော်မူပြီးနောက် ဈာန် အင်္ဂါတို့ကို ဆင်ခြင်သော ဝိထိအဆုံး၌ ဘုရားရှင်၏ စုတိစိတ်တော်ကျရကား စုတိ မရောက်ခင် ဈာန်အင်္ဂါကို ဆင်ခြင်ခိုက်၌ ဈာန်အင်္ဂါများ ထင်လာရမည်၊ သမာ ပတ်ဝင်စားခိုက်၌ သမာပတ်၏အာရုံဖြစ်သော ကသိဏ်းပညတ် စသည်တို့ ထင်ရ မည်၊ ထိုအခိုက်မှာ နိဗ္ဗာန်အာရုံ ထင်လာဘွယ် မရှိတော့ပြီ၊ ထို့ကြောင့် "သန္တိ မာရဗ္ဘ'' အရ သမာပတ်မဝင်စားမီ ရှေးအဘို့က နိဗ္ဗာန်ကိုအာရုံပြုသေးသည် ဟု ဆိုလျှင် ထေရဂါထာ အဋ္ဌကထာအလို ဆိုနိုင်ပါသေး၏၊ တိုက်ရိုက်အာရုံပြုသည် ဖြစ်ခေ မပြုသည်ဖြစ်စေ နိဗ္ဗာန်သို့ ကိုင်းညွတ်နေသည်ကား အမှန်ပင်၊ စုတိစိတ် တော်အခိုက်မှာ မည်သည့်နည်းနှင့်မျှ နိဗ္ဗာန်ကို အာရုံပြုခွင့် မရနိုင်။

အဘိမုခီဘူတံ ဘဝန္တရေ ပဋိသန္ဓိဇနကံ ကမ္မံဝါ– [အဘိမုခီဘူတံ ကို ကမ္မံဝါ၌ စပ်] ကံအများရှိသည်တွင် ပဋိသန္ဓေကျိုးကို ပေးမည့်ကံသည် စုတေခါနီးအခါ ဝယ် အခြားကံများထက် ထင်ရှားနေသည်ကိုပင် အဘိမုခီဘူတ ဟု ဆိုသည်၊ "အဘိမုခီဘူတံ-ရှေးရှုသကဲ့သို့ဖြစ်သော (လူအများတွင် မျက်နှာပေါ်လွင်သူကဲ့သို့) ပေါ်လွင်ထင်ရှားသော'' ဟု ဆိုလိုသည်၊ စုတေခါနီး၌ ပဋိသန္ဓေကျိုးကို ပေးမည့် ကံသော်လည်း ပေါ်လွင်စွာ စိတ်ထဲ၌ ထင်လာတတ်သည်။

တံ ကမ္မကရဏကာလေ၊ပေ၊ကမ္မနိမိတ္တံဝါ- "ကမ္မဿ- ကံ၏၊ နိမိတ္တံ–အကြောင်း တည်း၊ ကမ္မနိမိတ္တံ-ကံ၏အကြောင်း'' ကံပြုတုန်းက ထို ကံဟူသော စေတနာသည် ထိုထိုအာရုံကို အာရုံပြု၍ဖြစ်၏၊ ထို ကံပြုတုန်းက တွေ့ခဲ့ကြုံခဲ့သမျှ သက်ဆိုင်သော အာရုံကို ကမ္မနိမိတ် ဟု ခေါ်၏၊ ထိုကမ္မနိမိတ်ဟူသည် ရူပါရုံ သဒ္ဒါရုံ စသောအာ ရုံ ၆ ပါးပင်ဖြစ်ရကား "ရူပါဒိကံ'' ဟု ဆိုသည်၊ထိုရူပါရုံစသောကမ္မနိမိတ်သည် အချုပ်အားဖြင့် ဥပလဒ္ဓ ဥပကရဏ ဟု ၂ မျိုးရှိ၏၊ ထိုတွင် ဥပလဒ္ဓကမ္မနိမိတ် ဟူ သည် တိုက်ရိုက်ရအပ်သော (တိုက်ရိုက်သက်ဆိုင်သော) ပဓာနအာရုံတည်း၊ ဥပ

ကရဏာကမ္မနိမိတ်ဟူသည် ကံပြီးမြောက်ဘို့ အဆောက်အဦး အခြံအရံမျှသာ ဖြစ်သော အပဓာနအာရုံတည်း၊ ကျောင်းလှူရာ၌ ကျောင်း၏အသုံးအဆောင်နှင့်တကွ ဆွမ်း သက်န်း စသည်တို့ကိုပါ အခြံအရံအဖြစ်ဖြင့်ထည့်စွက် လှူဒါန်းကြ၏၊ ထိုတွင် ကျောင်းကြီးထင်လာလျှင် ဥပလဒ္ဓ ကမ္မနိမိတ်တည်း၊ကျောင်းအသုံးအဆောင်နှင့် ဆွမ်း သက်န်း တခုခု ထင်လာလျှင် ဥပကရဏ ကမ္မနိမိတ်တည်း၊ စေတီတော် ဆင်းတုတော် စသည်အား ဆွမ်း ရေချမ်း ပန်း ဆီမီးတို့လှူဒါန်းရာ၌ စေတီတော်သည် ဥပလဒ္ဓ, ဆွမ်းစသည်ကား ဥပကရဏတည်း၊ သား ငါးတို့ကို လက်နက် ပိုက်ကွန် စသည်တို့ဖြင့် သတ်ဖြတ်ရာ၌ သားငါးတို့သည် ဥပလဒ္ဓ,လက်နက်စသည်တို့ကား ဥပကရဏတည်း၊ လက္ခဏာသံယုတ်ဝယ် နွား စသည်ကိုများစွာ သတ်ခဲ့၍ သေခါနီး၌အရိုးပုံ ကမ္မနိမိတ်ကြီးတွေ ထင်လာသတဲ့၊ ဤ၌ နွားသည် ဥပလဒ္ဓ,အရိုးတွေသည် ဥပကရဏတည်း၊ ဤသို့လျှင် တိုက်ရိုက်အာရုံကို ဥပလဒ္ဓ, အဆက်အသွယ်ဟူသမျှကို ဥပကရဏ ဟု မှတ်၊ [ဆောင်ပုဒ်ကို အခြေပြုသင့်ပြီဟ်မှာရှု။]

အနန္တရ မုပ္ပဇ္ဇမာနဘဝေ၊ပေ၊ဂတိနိမိတ္တံဝါ--''ဂတိယာ-လားရောက်အပ်သောဘဝ၏၊ နိမိတ္တံ-အာရုံတည်း၊ ဂတိနိမိတ္တံ - လားရောက်အပ်သောဘဝ၏အာရုံ'' နောက်ဖြစ်ရမည့်ဘဝသစ်က အာရုံများလည်း စုတေခါနီးမှာ ကြိုတင်၍ ထင်လာ-တတ်၏၊ ထိုဂတိနိမိတ်လည်း ဥပလဘိတဗ္ဗ ဥပဘောဂဘူတဟု ၂ မျိုးပြားပြန်၏၊ ဤ၌လည်း တိုက်ရိုက်ရအပ် ရောက်ထိုက်သောအရပ်သည် ဥပလဘိတဗ္ဗမည်၏၊ထိုရောက်ရာအရပ်၌ တွေ့ကြုံခံစားရမည့် အသုံးအဆောင်တွေသည်ဥပဘောဂမည်၏၊ ထိုတွင် လူ့ဘုံသွားမည့်သူ၌ ကမ္ဗလာနီကဲ့သို့ နီသောအဆင်းရှိသော အမိဝမ်းရေ ထင်လာလျှင် ဥပလဘိတဗ္ဗ ဂတိနိမိတ်တည်း အခြားဆိုင်ရာ တခုခုထင်လာလျှင် ဥပဘောဂတည်း၊ နတ်ပြည်သွားမည့်သူ၌ မိမိရမည့် ဘုံဗိမာန်သည် ဥပလဘိတဗ္ဗတည်း, နတ်သမီးပဒေသာပင် ဥယျာဉ် ရေကံတို့သည် ဥပဘောဂတည်း၊ ငရဲသွားမည့်သူ၌ ငရဲဘုံသည် ဥပလဘိတဗ္ဗတည်း, ခွေး ကျီး လင်းတ ငရဲထိန်း ငရဲမီး စသည်သည် ဥပဘောဂတည်း၊ တိရစ္ဆာန် ဖြစ်မည့်သူ၌ တောတောင် အရပ်သည် ဥပလဘိတဗ္ဗတည်း, ချုံပိတ်ပေါင်း စသည်သည် ဥပဘောဂတည်း၊ ပြိတ္တာဖြစ်မည့်သူ၌ အမိုက်မှောင်ကြီးများ ထင်လာတတ်၏-ဟု ဆို၏၊ ဤ၌လည်း သမုဒ္ဒရာမြစ်ကမ်းစသော ပြိတ္တာတို့နေထိုင်ရာ အရပ်များလည်း ထင်လာပေလိမ့်မည်၊ ဤ ပြခဲ့သော ဂတိနိမိတ်များသည် ရူပါရုံချည်းသာဖြစ်၏၊ ထိုဂတိနိမိတ် ထင်လာရာ၌ တချို့မှာ မိမိနေရာအရပ်၌ တွေ့ကြုံနေသလို ထင်၏၊ တချို့မှာ ဟိုက သည်က ပေါ်လာသကဲ့သို့ ထင်၏၊ တချို့မှာ မိမိကိုယ်တိုင် ငရဲသို့ရောက်နေသလို နတ်ပြည်သို့ရောက်နေသလို ထင်၏၊ ယခုကာလ တချို့မှာ အကြီးအကျယ်ဖျား၍ မျောမေ့သွားရာ၌ ငရဲသို့ရောက်သွားလေဟန် နတ်ပြည်သို့ ရောက်သွားလေဟန် ထင်တတ်ကြ၏။

ကမ္မဗလေန ဆန္နံ့ဒွါရာနံ အညတြသို့ ပန္တုပဒ္ဒောတိ–ထိုအာရုံများသည် ပဋိသန္ဓေ အကျိုးကိုပေးတော့မည့် ဇနကကံ၏အစွမ်းကြောင့် ထင်လာ၏၊ ဆန္နံ့ ဒွါရာနံ အညတြသို့ အရ ဒွါရ ၆ ပါးတွင် တပါးပါး၌ ထင်ပုံကို နောက်၌ပြလတံ့၊ ဤ၌"ကမ္မဗလေန-ကံ၏အစွမ်းကြောင့် ထင်သည်" ဟူသော စကားသည် ယေဘုယျ သာတည်း - ဟု ပရမတ္ထဒီပနီဆို၏၊ အချို့ အမြဲလေ့လာအပ်သော အာရုံ, သို့မဟုတ် စုတေခါနီး လောလောဆယ်ပြုအပ်သောအာရုံ, ဆွေမျိုးစသည်တို့က သတိပေး၍ သတိရအပ်သောအာရုံ, ကိုယ်တိုင်တွေးတောစဉ်းစား၍ ပေါ်လာသောအာရုံများ သည် ကံအစွမ်းကြောင့်မဟုတ်ဘဲ အမြဲလေ့လာခြင်းစသော အကြောင်းတို့ကြောင့် လည်း ထင်လာနိုင်သတဲ့။

တတောပရံ တမေဝ တထောပဋ္ဌိတံ အာရမဏံ အာရဗ္ဘ ဝိပစ္စမာနက ကမ္မာနုရူပံ ပရိသုဒ္ဓံ ဥပက္ကိလိဋ္ဌံ ဝါ ဥပလဘိတဗ္ဗ ဘဝါနုရူပံ တတ္ထောဏတံဝ စိတ္တသန္တာနံ အဘိဏှံ ပဝတ္တတိ ဗာဟုလ္လေန၊တမေဝ ဝါ ပန ဇနကဘူတံ ကမ္မံ အဘိနဝကရဏ ဝသေန ဒွါရပတ္တံ ဟောတိ။

တမေဝတထောပဋ္ဌိတံ အာရမဏံအာရဗ္ဘ— တထောပဋ္ဌိတံ – ထို ဆိုခဲ့ တိုင်းသော အခြင်းအရာအားဖြင့် ထင်လာသော၊တမေဝအာရမဏံ-(ကံ ကမ္မနိမိတ် ဂတိနိမိတ် ၃ ပါးတွင် တပါးပါးသော) ထိုအာရုံကိုပင်၊ အာရဗ္ဘ- အာရုံပြု၍၊ စိတ္တသန္တာနံ- စိတ်အစဉ်သည်၊ ပဝတ္တတိ–ဖြစ်နေ၏၊ "ထင်လာတဲ့အာရုံကိုပင် အာရုံပြု၍(ထိုအာရုံကို မလွှတ်ဘဲ) မစုတေခင် စိတ်အစဉ်ဖြစ်နေသည်" ဟူလို၊ ဤ၌"တမေဝ အာရမဏံ အာရဗ္ဘ-ထို အာရုံကိုပင် မလွှတ်တမ်း အာရုံပြုနေသည်" ဟူသော စကားသည် ယေဘုယျသာ၊ မသေခင် ခပ်စောစောက ကောင်းသောအာရုံတွေ ထင်ပြီးမှ သေခါနီး၌ မကောင်းသော အာရုံသို့ ပြောင်း၍ ထင်သောဝတ္ထု, မကောင်းသော အာရုံတွေ ထင်ပြီးမှ ဆွေမျိုးဉာတိတို့က ကူညီ ဝိုင်းဝန်းကြသဖြင့် ကောင်းသော အာရုံသို့ပြောင်း၍ ထင်သောဝတ္ထုများလည်း ထင်ရှားရှိသည်။

သောဏဂိရိခေါ် တောင်ပေါ်ကျောင်း၌ သီတင်း သုံးတော်မူသော ရဟန္တာ အရှင်သောဏ၏ ခမည်းတော်သည် သန်သန်မာမာ ရှိစဉ်က မုဆိုး အလုပ်ဖြင့် အသက်မွေးပြီးလျှင် အိုမင်းမစွမ်းမှ သားတော်အထံ ရဟန်းပြုနေသတဲ့၊ စုတေခါ နီးလပ်သော် တောင်ခြေမှ ခွေးကြီးတွေ မိမိကို ကိုက်မလို အနေဖြင့် ဂတိနိမိတ်ထင် လာသောကြောင့် " ခြောက်ပါဟဲ့ သားရဲ " ဟု ဆက်ကာ ဆက်ကာ အော်ဟစ်

ရာ “ ဘာလဲ ဦးပဥ္စင်းကြီး ''ဟု မေးလေသော် “ ခွေးကြီးတွေ ခွေးကြီးတွေ'' ဟု ပြောပြသဖြင့် ငရဲ ဂတိနိမိတ် ထင်လာကြောင်းကို သိရ၍ “ငါကဲ့သို့ သားရှိပါလျက် ငရဲသို့ ဘာ့ကြောင့် ကျရမလဲ ''ဟု စိတ်ထား၍ သာမဏေများကို ပန်းရှာ ခိုင်းပြီးလျှင် ဘုရားယင်ပြင်တော်မှာ ပန်းမွေ့ရာခင်းပြီးမှ ဦးပဥ္စင်းကြီးကို ညောင်စောင်းနှင့်တကွ ရွှေ့၍ရုပ်ပွားတော်ရှေ့၌ ချထားလေသည်၊ ထို့နောက် “ဦးပဥ္စင်းကြီး အတွက် ပန်းပူဇော်ထားသည်, ကြည်ညိုပါ'' ဟု တိုက်တွန်းသဖြင့် ကြည်ညို ဝမ်းမြောက်သည့် ခဏ၌ ခွေးကြီးတွေ မထင်တော့ဘဲ နတ်သမီးတွေ ထင်လာရာ “ ဖဲ့ သားရဲ့ ဖယ်ပေးပါ ဖယ်ပေးပါ, သားရဲ့မိထွေးများလာသည် '' ဟု ယောင်ယမ်း ပြောဆိုနေစဉ် စုတိကျ၍ နတ်ပြည်သို့ ရောက်ရလေသတဲ့။

ဓမ္မာသောကမင်းကြီးကား ရှေးဦးစွာ အာရုံကောင်း ထင်လာပြီးမှ သမားတော် ဆက်သအပ်သော ရှစ်ရှားသီးပိုင်းကလေးကို ရှုမိသဖြင့်“ဇမ္ဗူဒိပ်ကို အစိုးရသူ ဖြစ်ပါလျက် ယခုမှာ ရှစ်ရှားသီးပိုင်းကလေးမျှကို အစိုးရသူဖြစ်ရလေခြင်း''ဟု အလွန်အမင်း ဝမ်းနည်းလျက် မကောင်းသော အာရုံများကို ယူကာ စုတေရရှာပြီးနောက် စပါးကြီးမြွေဖြစ်ရသည်,ထို့နောက် သားတော် အရှင်မဟိန္ဒက ကယ်ဆယ်ချေချွတ်၍ ထိုဘဝမှ လွတ်ပြီးနောက် ရဟန္တာဖြစ်သည် ဟု ဆိုသတတ်၊ ဤသို့လျှင် အချိန်စောစောက ကြိုတင်၍ ထင်ရာ၌ အာရုံကောင်း မကောင်း အပြောင်းအလွဲနှင့် ကံ ကမ္မနိမိတ် ဂတိနိမိတ် အပြောင်းအလွဲ (ကံထင်ပြီးမှ ကမ္မနိမိတ် ပြောင်းခြင်း စသည်) များလည်း ရှိကောင်းပေမည်။

ဝိပစ္စမာနကကမ္မာနုရူပံ ပရိသုဒ္ဓံ ဥပက္ကိလိဋ္ဌံဝါ—ထင်လာသော ကံ ကမ္မနိမိတ် ဂတိနိမိတ် ၃ ပါးတွင် တပါးပါးကို အာရုံပြု၍ စိတ်အစဉ်ဖြစ်ရာ၌ အကျိုး ပေးလတံ့သော ကံအားလျော်စွာ ဖြူစင်သော စိတ်အစဉ် ညစ်နွမ်းသော စိတ်အစဉ် ဖြစ်လေသည်၊'' ကုသိုလ်ကံ အကျိုးပေးတော့မည် ဖြစ်လျှင် ဖြူစင်သော ကုသိုလ်စိတ် အစဉ်ဖြစ်၏,အကုသိုလ်ကံအကျိုးပေးတော့မည်ဖြစ်လျှင် ညစ်နွမ်းသော အကုသိုလ် စိတ် အစဉ် ဖြစ်၏'' ဟူလို။

စောဒနာဘွယ်ရှိ၏—ကုသိုလ်ကံ ထင်လာသည့်အခါ နတ်သမီး ဗိမာန် စသည်တို့ ထင်လာသည့်အခါစသည်တို့၌ တဏှာဖြင့် သာယာဘွယ်ရှိ၏, အရှင် သောဏထေရ်၏ ခမည်းတော်ကြီးသည် နတ်သမီးတွေ ထင်လာသဖြင့် သာယာသောကြောင့် “ သားရဲ့ မိထွေးများလာသည် '' ဟု ပင် ယောင်ယမ်းသေး၏၊ ထို သာယာသော တဏှာစိတ်များ ပါဝင်နေပါလျက် ဘယ့်ကြောင့် သုဂတိသို့ ရောက်ရ သနည်း၊ အာဒိတ္တပရိယာယသုတ်၌—

"နိမိတ္တဿာဒဂဓိတံ ဝါ ဘိက္ခဝေ ဝိညာဏံ တိဋ္ဌမာနံ တိဋ္ဌတိ, အနုဗျဉ္ဇနဿာဒဂဓိတံ ဝါ၊ တသ္မိံ စေ ဘိက္ခဝေ ကာလံ ကရေယျ, ဌာနမေတံ ဝိဇ္ဇတိ, ယံ ဒွိန္နံ ဂတီနံ အညတရံ ဂတိံ ဂစ္ဆေယျ နိရယံ ဝါ တိရစ္ဆာနယောနိံ ဝါ"

ဟု ဟောတော်မူ၏၊ ထို့ကြောင့် နတ်သွီးဗိမာန် စသည်ကို သာယာမှုသည် ငရဲ တိရစ္ဆာန်ဘုံသို့ ရောက်ဘို့ရန်သာ ဖြစ်သည် မဟုတ်ပါလော ဟု မေး၊ အဖြေကား- ထင်လာသော ကုသိုလ်ကံနှင့် နတ်သွီး ဗိမာန်ကို သာယာမှု တဏှာသည် ငရဲ တိရစ္ဆာန် ဖြစ်ဘို့အကြောင်းမဟုတ်, ကုသိုလ်ကံ အခွင့်သာအောင် လမ်းညွှန်သူ ပမာ အထောက်အပံ့သာ ဖြစ်၏၊ ထို့ကြောင့် ပဋိသမ္ဘိဒါမဂ်၌— " ဂတိသမ္ပတ္တိယာ ဉာဏသမ္ပယုတ္တေ အဋ္ဌန္နံ ဟေတူနံ ပစ္စယာ ဥပပတ္တိ ဟောတိ " စသည်ဖြင့် ဟောတော်မူသည်။

ထိုပါဠိတော် အလိုမှာ—ကုသိုလ်ဖြစ်တုန်း ခဏတွင် ဉာဏသမ္ပယုတ် ကုသိုလ် စိတ်ဝယ် အလောဘ စသော ဟိတ် ၃ ပါး, ကုသိုလ် ပြုပြီးနောက် ထိုကုသိုလ်ကို သာယာနှစ်သက်သော အခါ၌ တဏှာဖြင့် သာယာသောကြောင့် လောဘ မောဟ ဟူသော ဟိတ် ၂ ပါး, ထိုကုသိုလ်ကံ၏ အကျိုးဖြစ်သော ပဋိသန္ဓေ အခါ၌ မဟာ ဝိပါက် ဉာဏသမ္ပယုတ်ဖြစ်၍ အလောဘ စသော ဟိတ် ၃ ပါး, ဤဟိတ် ၈ ပါး တို့၏ သတ္တိကြောင့် သုဂတိဘဝ၌ ဉာဏသမ္ပယုတ် ပဋိသန္ဓေ နေကြရသတဲ့၊ ဤ၌ အကုသိုလ် ဟိတ် ၂ ပါးကလည်း ကုသိုလ်ကံအကျိုးပေးရာ၌ ထောက်ခံလျက် ရှိ၏၊ ထို့ကြောင့် ကုသိုလ်ကံ ထင်လာ၍ သာယာမှု နတ်သွီး ဗိမာန် စသည်ကို သာယာ မှု တဏှာသည် ကုသိုလ်ကံ အခွင့်သာဘို့ရာ အထောက်အပံ့သာ ဖြစ်သည်။

နိမိတ္တဿာဒဂဓိတံဝါ စသော ပါဠိတော်၌ နိမိတ္တ ဟူသည် ယောကျ်ား မိန်းမ တို့၏ တကိုယ်လုံးတည်း၊ မိမိကိုယ်ကို ဖြစ်စေ, သူတပါးကိုယ်ကိုဖြစ်စေ, ထို တကိုယ် လုံးကို သာယာမက်မောမှု သည် နိမိတ္တဿာဒဂဓိတ မည်၏၊ အနုဗျဉ္ဇန ဟူသည် လက် ခြေ မြက်နှာစသော ကိုယ်အင်္ဂါ အစိတ်အပိုင်း တည်း၊ ထို ကိုယ်အင်္ဂါကို သာယာ မက်မောမှုသည် အနုဗျဉ္ဇနဿာဒဂဓိတ မည်၏၊ ထိုကဲ့သို့ သာယာ မက် မောသော ဝိညာဉ် အစဉ်သည် မရဏာသန္နဇော တိုင်အောင် တည်ရှိ နေပါလျှင် ဧကန်ပင် ငရဲနှင့်တိရစ္ဆာန် ထိုက်တန်ရာ ရောက်ရပေမည်၊ နတ်သွီးဗိမာန် စသည်ကို သာယာမှုမှာ ထို နိမိတ္တ အနုဗျဉ္ဇနတို့ကို သာယာမှုလောက်လည်း မပြင်းထန်ရာ, ပြင်းထန်သည်ပင် ဖြစ်စေဦးတော့,မရဏာသန္န (နောက်ဆုံးဝိထိ) တိုင်အောင် ထိုအာရုံများ တည်နေမည်မဟုတ်, နောက်ဆုံးဝိထိမှာ ကုသိုလ်ဇောသာ ဖြစ်မည်၊ ထို့ကြောင့် "ဝိပစ္စမာနကကမ္မာနုရူပံ ပရိသုဒ္ဓံဝါ"အရ ကုသိုလ်ကံအားလျော်စွာ

စင်ကြယ်သော စိတ်အစဉ် ဖြစ်နေရာ၌ နတ်သွီး စသည်တို့ကို သာယာမှု အတွက် စိတ်အစဉ် ညစ်နွမ်း သွားပြီ ဟု မဆိုလောက်, ကုသိုလ်ကံ၏ အထောက်အပံ့သာ ဖြစ်ထိုက်လေသည်။

ဥပလဘိတဗ္ဗဘဝါနုရူပံ တတ္ထောဏတံ ဝ—စုတေခါနီး၌ ဖြစ်သမျှစိတ်အစဉ်သည် မည်သည့်အာရုံကိုပင် အာရုံ ပြုနေစေကာမူ ရောက်ရတော့မည့် နောက်ဘဝကို သာ ညွတ်ကိုင်းလျက်ရှိတော့၏၊ လူ့ပြည်ရောက်မည့်သူ၏ စိတ်အစဉ်သည် လူ့ပြည် ကို ညွတ်ကိုင်းလျက်ရှိ၏ စသည်ဖြင့် သိလေ၊ ဥပမာ - အရပ်တပါးသို့ သွားဘို့ရန် အတွက် ထိုထိုကိစ္စများကို စီမံ ပြင်ဆင်နေခိုက်မှာ ထိုထိုကိစ္စကို တိုက်ရိုက် အာရုံ ပြုနေသော်လည်း စိတ်အစဉ်ကား သွားရမည့် အရပ်သို့ ညွတ်လျက် ရှိသကဲ့သို့ တည်း၊ ထို့ကြောင့် ဘုရားရှင်သည် ပရိနိဗ္ဗာန်စံဝင်ခါနီး၌ နိဗ္ဗာန်ကို အာရုံမပြုပါ ဘဲလျက် နိဗ္ဗာန်ကို ရည်ရွယ် ကိုင်းညွတ်လျက် ရှိကြောင်းဖြင့် "အနေဇော သန္တိ မာရဗ္ဘ, ယံကာလမကရီမုနိ" ဟု မိန့်တော်မူပေသည်၊ ဤအဓိပ္ပါယ်အလို "ဥပ လဘိတဗ္ဗဘဝါနုရူပံ-ရောက်ထိုက်သော ဘဝအားလျော်စွာ၊ တတ္ထ-ထိုရောက်ထိုက် သောဘဝ၌၊ ဩဏတံ ဩဏတံ ဣဝ-ညွတ်ကိုင်းသကဲ့သို့" ဟု အနက်ဆို။

ပရမတ္ထဒီပနီ၌ကား ဩဏတံဝကို "ဩဏတံဝေ" ဟု ပုဒ်ဖြတ်၍ "တတ္ထ-ထို ထင်လာသောအာရုံ၌၊ ဩဏတံဝေ - ညွတ်ကိုင်းလျက်သာလျှင်" ဟု ဖွင့်၏၊ ထို စုတေခါနီး၌ ကံ ကမ္မနိမိတ် ဂတိနိမိတ် တပါးပါးထင်ရာ ထိုထင်လာသောအာရုံ ကို စိတ်အစဉ်က ညွတ်ကိုင်းလျက်နေသည်, အာရုံပြုနေသည်ဟု ဆိုလိုသည်၊ ဤ အဓိပ္ပါယ်မှာ "တထောပဋ္ဌိတံ အာရမ္မဏံ အာရဗ္ဘ" ပါဌ်ဖြင့် ပြီးပြတ်နိုင်သော ကြောင့် ကျမ်းရင်းအာဘော် ကျမည်မထင်။

စိတ္တသန္တာနံ အဘိဏှံ ပဝတ္တတိ ဗာဟုလ္လေန—ဤ ပြခဲ့သည့်အတိုင်း ထင်လာသော အာရုံကို အာရုံပြု၍ စင်ကြယ်သော စိတ်အစဉ်ဖြစ်စေ, သို့မဟုတ် ညစ်နွမ်းသော စိတ်အစဉ်ဖြစ်စေ ရောက်ထိုက်သောဘဝကို ကိုင်းညွတ်သကဲ့သို့ မစုတေခင် အစဉ် မပြတ် ထပ်ကာထပ်ကာဖြစ်နေသည်၊ သို့သော် ဤအစီအစဉ်အတိုင်း စိတ်အစဉ် ဖြစ်မှုမှာ ဖြေးဖြေးနှေးနှေး စုတေသူအတွက်သာ ဖြစ်နိုင်သည်၊တချို့တလေ လတ်တ လောချက်ခြင်း စုတေရသူတို့မှာ မဖြစ်နိုင်၊ကျောက်ပြင်ပေါ်၌နားနေသော ယင်ငယ် တကောင်ကို ကျောက်တုံးဖြင့် ဖိသတ်ရာ၌ ကံ ကမ္မနိမိတ် ဂတိနိမိတ် တပါးပါးကို အာရုံပြုသော မနောဒွါရဝီထိ ဖြစ်သည်၊ ထို့နောက် ဒဏ်ချက်က ပြင်းထန်လှ သဖြင့် ကာယဒွါရဝီထိဖြစ်၏၊ ထို့နောက် ထိုအတိတ်ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံကို အာရုံပြုသော တဒနုဝတ္တကမနောဒွါရဝီထိဖြစ်၏၊ ထို့နောက် ကံ စသည် တပါးပါးကို အာရုံ ပြုသော မရဏာသန္နဝီထိကျ၍ စုတေရတော့သည်၊ ဤကဲ့သို့ အဆောတလျင် စု တေရာ၌ စိတ်အစဉ်သည် ပရိသုဒ္ဓ ဥပက္ကိလိဋ္ဌ လည်း မထင်ရှား, ရောက်ရမည့်ဘဝ

တပါးကိုလည်း မကိုင်းညွတ်အားတော့ပြီ၊ ဤကဲ့သို့ အဆောတလျင် စုတေမှုကို ချွင်းချန်လို၍ ''ဗာဟုလ္လေန'' ဟု မိန့်တော်မူသည်၊ ''များသောအားဖြင့် ပြခဲ့သည့် အတိုင်း စိတ်အစဉ်ဖြစ်၏, အချို့ အဆောတလျင် စုတေရသူမှာတော့ ထိုကဲ့သို့ စိတ် အစဉ်ဖြစ်ခွင့်မရှိ, ဖြစ်ဘို့ရန် အချိန်မရတော့ပြီ''ဟူလို။

[ဋီကာကျော်၌-ဗာဟုလ္လေန၏ အဓိပ္ပါယ်မှာ ''ယေဘုယျေန ဘဝန္တရေဆဒ္ဓါ ရဂ္ဂဟိတံ'' စသော အာရမဏသင်္ဂဟဝယ် ယေဘုယျေန၏ အဓိပ္ပါယ်နှင့်အတူဖြစ် ၏၊အသညသတ်မှ စုံတေသူတို့၌ ထိုကဲ့သို့ စိတ်အစဉ် ဖြစ်စရာမရှိ၍ ချွင်းချန်လိုသဖြင့် ''ဗာဟုလ္လေန'' ဟု ဆိုရကြောင်းကို တနည်းဖွင့်ပြသေး၏၊ ထိုအဓိပ္ပါယ်မျိုးမှာ''တ ထာစ မရန္တာနံ ပန မရဏကာလေ ယထာရဟံ'' ပါဠိ၌ ယထာရဟံဖြင့်ပင် ပြီး ပြေနိုင်ပြီ၊ ''ထိုက်သည်အားလျော်စွာထင်လာ၏''ဟု ဆိုသဖြင့် မထင်ထိုက်သော အသညသတ်တို့မှာ ကံ ကမ္မနိမိတ် စသည်မထင်ကြောင်း, မထင်လျှင်ထိုကဲ့သို့ စိတ် အစဉ်မဖြစ်နိုင်ကြောင်းထင်ရှားပြီဟူလို။]

တမေဝ ဝါ ပန ဇနကဘူတံ ကမ္မံ အဘိနဝကရဏဝသေန ဒွါရပတ္တံ— ဤ စကား ကား ကံအာရုံထင်ပုံအတွက် တနည်းပြသော စကားတည်း၊ ထင်ရှားစေအံ့--ကံ အာရုံထင်ရာ၌ ပုဗ္ဗေကတသညာဖြင့် ထင်သည်လည်းရှိ၏၊ သမ္ပတိကတသညာဖြင့် ထင်သည်လည်းရှိ၏၊ [ပုဗ္ဗေ - ရှေးတုန်းက+ကတသညာ - ပြုအပ်ဘူး၏ဟူသော သညာတည်း၊ သမ္ပတိ-ယခု+ကတသညာ-ပြုအပ်ဘူး၏ဟူသောသညာတည်း]ထို တွင် ပုဗ္ဗေကတသညာဖြင့် ထင်ပုံမှာ-ကျောင်း ဆောက်လှူခဲ့တုန်းက ဝမ်းမြောက် ဝမ်းသာ ကုသိုလ်စေတနာ ဖြစ်ခဲ့အံ့, ထိုကုသိုလ်စေတနာကို ပြန်၍ အမှတ်ရခြင်း, ထိုကုသိုလ်စေတနာကိုပြန်၍ အာရုံပြုနိုင်ခြင်းတည်း၊ ထိုပုဗ္ဗေကတသညာဖြင့် ထင်ပုံ ကို ရှေးဝါကျ၌ ပြခဲ့ပြီ၊ သမ္ပတိကတသညာဖြင့် ထင်ပုံကား- သေခါနီး၌ ဝေဒနာ နှိပ်စက်၍ မျောမေ့နေစဉ် ယခုလောလောဆယ် ကျောင်းရေစက်ချပွဲ ကျင်းပနေရ သလိုအလွန်ပျော်ရွှင်စွာ ကုသိုလ်စေတနာတွေအသစ်ဖြစ်နေ၏,အိပ်မက် မက်သလို ဖြစ်နေ၏၊ သူတပါးကိုသတ်ခဲ့ဘူးလျှင် ယခုပင် သတ်ဖြတ်နေရသလို အလွန် ကြမ်း တန်းသော အခြင်းအရာတွေ ဖြစ်နေ၏၊ ရှေးတုန်းက ဒါးဖြင့် ခုတ်သတ်ခဲ့ဘူးလျှင် ယခုပင် ခုတ်သတ်နေရသလို ဒေါသဇောတွေ ဇောနေ၏၊ ဤ အဓိပ္ပါယ်ကိုရည်၍- ''ဝါပန-တနည်းကား၊ ဇနကဘူတံ-ပဋိသန္ဓေကျိုးကို ဖြစ်စေတတ်သော၊ တမေဝ ကမ္မံ-ထို ကံသည်ပင်လျှင်၊ အဘိနဝကရဏဝသေန-အသစ်ပြုရသလို ဖြစ်ခြင်း၏အ စွမ်းဖြင့်၊ ဒွါရပတ္တံ-မနောဒွါရ၌ရောက်လာသည်၊ ဟောတိ-ဖြစ်၏'' ဟု သဂြိုဟ် ဆိုသည်၊ [ဤဝါကျ၌ ပန သဒ္ဒါသည် ပြပြီးသောစကားကို ပြန်၍ဆက်ကြောင်းကို ပြသော ဝါကျာရမ္ဘဇောတကတည်း၊ ဝါသဒ္ဒါသည် ကံအာရုံထင်ပုံကို တနည်း ပြသော ဝိကပ္ပနတ္ထတည်း၊ တမေဝ၌ ဧဝသဒ္ဒါသည် သန္နိဋ္ဌာနာဝဓာရဏတည်း၊

မဏိမဥ္ဇူ၌ ဤဝါကျအတွက် ရှည်လျားရှုပ်ထွေးစွာ ဖွင့်ပြလျက်ရှိ၏၊ နှစ်သက်လျှင် ယူကြလေတော့။]

ပစ္စာသန္နမရဏာသ တဿ ဝီထိစိတ္တာဝသာနေ ဘဝင်္ဂက္ခယေဝါ စဝနဝသေန ပစ္စုပ္ပန္နဘဝ ပရိယောသာနဘူတံ စုတိစိတ္တံ ဥပ္ပဇ္ဇိတွာ နိရုဇ္ဈတိ၊ တသ္မိံ နိရုဒ္ဓါဝသာနေ တဿာနန္တရမေဝ တထာဂဟိတံ အာရမဏံ အာရဗ္ဘ သဝတ္ထုကံ အဝတ္ထုကမေဝ ဝါ ယထာရဟံ အဝိဇ္ဇာနုသယ ပရိက္ခိတ္တေန တဏှာနုသယမူလကေန သင်္ခါရေန ဇနီယမာနံ သမ္ပယုတ္တေဟိ ပရိဂ္ဂယှမာနံ သဟဇာတာနမဓိဋ္ဌာနဘာဝေန ပုဗ္ဗင်္ဂမဘူတံ ဘဝန္တရ ပဋိ သန္ဓာနဝသေန ပဋိသန္ဓိသင်္ခါတံ မာနသံ ဥပ္ပဇ္ဇမာနမေဝ ပတိဋ္ဌာတိ ဘဝန္တရေ။

မရဏာသန္နဝီထိနှင့် ပဋိသန္ဓေစိတ်

ပစ္စာသန္နမရဏာသ ၊ ပေ ၊ စုတိစိတ္တံဥပ္ပဇ္ဇိတွာ နိရုဇ္ဈတိ—စုတေတော့မည့် နီးကပ် နေသူကို "ပစ္စာသန္နမရဏ"ဟု ခေါ်၏၊ မရဏာသန္နဝီထိ တဝီထိ အဆုံးမှာဖြစ်စေ, ထိုဝီထိနောက်၌ ဘဝင်ကျပြီးမှ ဖြစ်စေ, စုတေမည့်သတ္တဝါကို ဆိုလိုသည်၊ ဝီထိစိတ္တာဝသာနေပါဌ်ဖြင့် ဇောနောင်စုတိကျသောဝါရ တဒါရုံနောင် စုတိကျသောဝါရ, ဤ ၂ ဝါရကို ပြ၏၊ " ဘဝင်္ဂက္ခယေဝါ " ပါဌ်ဖြင့် ဇောနောင် ဘဝင် ဖြစ်ပြီးမှ စုတိ ကျသောဝါရ, တဒါရုံနောင် ဘဝင်ဖြစ်ပြီးမှ စုတိကျသောဝါရ, ဤ ၂ ဝါရကိုပြသည်၊ [ဘဝင်ချရာ၌ ဋီကာများဝယ် တကြိမ်သာပြကြ၏၊ သို့သော် ကမ္မဇရုပ်တို့ မချုပ်သေးလျှင် တကြိမ်ထက် အလွန်လည်း ဘဝင်ကျခွင့် ရှိပေလိမ့်မည်။] ထိုပြခဲ့သော ၄ ဝီထိကိုဝီထိဆိုင်ရာ၌ ပြထား၏။

ထို ၄ ဝီထိတွင် ကာမဘုံမှ စုတေ၍ ကာမဘုံ၌ ပြန်ဖြစ်မည့် ပုဂ္ဂိုလ်မှာ ၄ ဝီထိလုံးပင်ရနိုင်၏၊ကာမဘုံမှစုတေ၍ ဗြဟ္မာ့ဘုံသို့ သွားမည့်သူ, ဗြဟ္မာ့ဘုံချင်းချင်း သွားမည့်သူ, ဗြဟ္မာ့ဘုံမှ ကာမဘုံသို့ လာမည့်သူတို့၌ တဒါရုံစုတိ, တဒါရုံဘဝင်နောင် စုတိကျသော ၂ ဝီထိ မရနိုင်၊ ထင်ရှားစေအံ့—"ကာမေ ဇဝနသတ္တာ လမ္ဗနာနံ နိယမေ သတိ"စသော ဂါထာအရ ကာမဇော ကာမသတ္တဝါ ကာမအာရုံဖြစ်တဲ့ ဝိဘူတ အတိမဟန္တအာရုံဖြစ်မှ တဒါရုံကျနိုင်သည်၊ ဗြဟ္မာ့ဘုံ၌ကျသော မရဏာသန္နဝီထိတို့သည် ကာမသတ္တဝါမဟုတ်၍ တဒါရုံမကျနိုင်၊ ကာမဘုံမှ ဗြဟ္မာ့ပြည်သို့ သွားရာ၌ မရဏာသန္နဝီထိသည် ကာမသတ္တဝါ၏ ဝီထိဖြစ်သော်လည်း အာရုံမှာ

ကသိုဏ်းပညတ် စသောအာရုံဖြစ်၍ တဒါရုံမကျနိုင်၊ကာမဘုံချင်းချင်း ပြောင်းရွှေ့ရာ၌သာ ကာမဇော ကာမသတ္တဝါမှန်နေပြီ၊ အာရုံမှာလည်း ကာမဝိပါက် ပဋိသန္ဓေစိတ်က (အာရမဏသင်္ဂဟ၌ပြခဲ့သည့်အတိုင်း) ကာမတရားကိုသာ အမြဲအာရုံပြုသောကြောင့် ထိုကာမပဋိသန္ဓေစိတ်အား အာရုံယူပေးရသည့် မရဏာသန္နဇောလည်း ကာမတရားကိုသာ အာရုံပြုရသည်၊ ထို့ကြောင့် ထို ကာမအာရုံသည် ဝိဘူတာရုံ အတိမဟန္တာရုံဖြစ်အံ့, တဒါရုံနောင်စုတိ တဒါရုံဘဝင်နောင်စုတိကျသော ၂ ဝီထိဖြစ်ခွင့်ရှိ၏၊ (ကမ္မဇရုပ်က တဒါရုံမကျခင်ချုပ်လျှင် ဝိဘူတာရုံအတိမဟန္တာရုံပင် ဖြစ်သော်လည်း ဇောနောင်စုတိကျမည်သာ၊) ထို ကာမအာရုံသည် အဝိဘူတာရုံ, သို့မဟုတ် မဟန္တာရုံဖြစ်အံ့, ဇောနောင်စုတိ, ဇောဘဝင်နောင်စုတိကျသော ၂ ဝီထိဖြစ်ခွင့်ရှိသည်၊ [ဋီကာကျော်၌ ဓမ္မာနုသာရဏီကျမ်းကိုကိုကား၍ ကာမဘုံချင်းချင်း ပြောင်းရွှေ့ရာ၌ ဇောင်နောင်စုတိ, ဇောဘဝင်နောင်စုတိကျသော ၂ ဝီထိကို မရထိုက်-ဟု ဆိုသည်၊ အဝိဘူတာရုံ မဟန္တာရုံဖြစ်လျှင် အဘယ့်ကြောင့် ထို ၂ ဝီထိမရဘဲ ရှိအံ့နည်း။]

တသ္မိံ နိရုဒ္ဓါဝသာနေ တဿာနန္တရမေဝ—"စုတိစိတ် အဆုံးသတ် ချုပ်လျှင် ထိုစုတိစိတ်၏ အခြားမဲ့၌သာ ပဋိသန္ဓေစိတ်ဖြစ်သည်" ဟူလို၊ ဤဝါကျ၌ အနန္တရမေဝဖြင့် အန္တရာဘဝဝါဒီ ပုဂ္ဂိုလ်များ၏ အယူကို ပယ်ရှားသည်၊ [အန္တရ=စုတိပဋိသန္ဓေတို့၏ အကြား၌+ဘဝဝါဒီ=ဘဝတမျိုးရှိသေး၏ ဟု ပြောဆိုလေ့ရှိသူ၊] ထို အန္တရာဘဝဝါဒီတို့အယူကား-စုတိနှင့် ပဋိသန္ဓေစိတ် အကြား၌ ယာယီဘဝတမျိုးရှိသေး၏၊ အချို့သတ္တဝါသည် စုတေလျှင် စုတေခြင်း အတည်တကျ ဖြစ်ရမည့်ဘဝ၌ ပဋိသန္ဓေ မနေရသေးဘဲ, (ပဋိသန္ဓေ နေနိုင်လောက်သောအင်္ဂါညီညွတ်အောင်) မိခင်လောင်း၏ ရာသီပန်းပွင့်ချိန်, ဘခင်လောင်းနှင့် ပေါင်းသင်းချိန်များကို စောင့်ဆိုင်းကာ ၇ ရက်ဖြစ်စေ, ထိုထက်အယုတ်အလွန်ဖြစ်စေ ထို ယာယီဘဝ၌ နေရသေး၏၊ ထိုဘဝ၌ နေခိုက်မှာ ဒိဗ္ဗစက္ခုအဘိညာဉ်ရသော တန်ခိုးရှင်ကဲ့သို့ အရာခပ်သိမ်းကိုလည်းမြင်နိုင်၏၊ လိုရာအရပ်သို့လည်း တခဏခြင်းသွားနိုင်၏ဟု အန္တရာဘဝဝါဒီတို့အယူရှိသတဲ့၊ ထိုကဲ့သို့ အကြားဘဝမရှိ, စုတိ၏အခြားမဲ့မှာပင် ပဋိသန္ဓေစိတ်ဖြစ်သည်ဟု အရှင်အနုရုဒ္ဓါက ပြတော်မူလိုသဖြင့် "တဿာနန္တရမေဝ" ဟု ဧဝသဒ္ဒါနှင့်တကွ မိန့်တော်မူရလေသည်။

တထာဂဟိတံ အာရမ္မဏံ အာရဗ္ဘ—နောက်ဘဝ ပဋိသန္ဓေစိတ်သည် ရှေးဘဝဟောင်းဝယ် စုတိခါနီး၌ မရဏာသန္နဇောတို့ ယူအပ်သော အာရုံကို ဆက်လက်၍ ယူရိုးဖြစ်၏၊ တထာစ မရန္တာနံ ပန-စသော ဝါကျတို့ဖြင့် ပြခဲ့သောအခြင်းအရာအတိုင်း မရဏာသန္နဇောက ကံကို အာရုံပြုလျှင် ပဋိသန္ဓေသစ်ကလည်း ထိုကံကိုပင် အာရုံပြု၏၊ မရဏာသန္နဇောက ကမ္မနိမိတ်ကို အာရုံပြုလျှင် ပဋိသန္ဓေသစ်

ကလည်း ထိုကမ္မနိမိတ်ကိုပင် လိုက်၍ အာရုံပြု၏-စသည်ဖြင့် သိလေ။ [သဝတ္ထုကံ အဝတ္ထုကမေဝ၏ အဓိပ္ပါယ်ကို အခြေပြု၍ပြခဲ့ပြီ။]

ယထာရဟံ အဝိဇ္ဇာနုသယ ၊ပေ၊ သင်္ခါရေန ဇနီယမာနံ—[ကုသိုလ် အကုသိုလ် ပြုရာ၌ များသောအားဖြင့် မြော်လင့်ချက်တခုခု တောင့်တမှုတဏှာသည် အရင်းခံ လျက် ရှိတတ်သောကြောင့် တဏှာနုသယကို မူလဟုဆို၍ မတောင့်တထိုက်သည်ကို တောင့်တ၍ပြုရာ၌ အဝိဇ္ဇာမှာ အပြစ်မမြင်နိုင်အောင် ဖုံးလွှမ်း ကွယ်ကာရုံသာ ဖြစ်သောကြောင့် အဝိဇ္ဇာနုသယကို အခြံအရံပရိက္ခိတ္တဟု ဆိုသည်၊] သင်္ခါရ အ ရ-ကံပြုတုန်းက ဖြစ်သောကုသိုလ် အကုသိုလ်ကံကိုင်ငင်း ထိုကံနှင့် ယှဉ်သော ဖဿ စသော သမ္ပယုတ် များကိုင်ငင်း ကောက်ယူသောနည်း, မရဏာသန္နဇော စေတနာ ကိုင်ငင်း ထိုစေတနာနှင့်ယှဉ်ဘက် ဖဿ စသော သမ္ပယုတ်များကိုင်ငင်း ကောက်ယူ သောနည်းဟု ၂ နည်းရှိ၏၊ ထိုတွင် ပဌမနည်းအရ ရှေးဦးစွာဖွင့်ပြအံ့--ကုသိုလ် သင်္ခါရဖြစ်အံ့, အဝိဇ္ဇာနှင့်တဏှာသည် တိုက်ရိုက်မယှဉ်နိုင်၊ သို့သော် ကုသိုလ်ပြုသူ ၏သန္တာန်မှာ အရဟတ္တမဂ်ဖြင့် မပယ်ရသေးသော အဝိဇ္ဇာနှင့် တဏှာတို့သည် အနုသယခဓာတ်ဖြင့် ကိန်းဝပ်လျက်ရှိကြသေး၏၊တဏှာနှင့်အဝိဇ္ဇာ မရှိလျှင် ကုသိုလ် ပင်မဖြစ်, ကြိယာသာဖြစ်မည်၊ သို့အတွက် အဝိဇ္ဇာနှင့်တဏှာတို့သည် ကုသိုလ် သင်္ခါရအား ပကတူပနိဿယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုကာ ဝန်းဝိုင်းခြံရံအရင်းခံလျက် ရှိကြလေသည်။

အကုသိုလ် သင်္ခါရဖြစ်အံ့—အဝိဇ္ဇာနုသယနှင့် တဏှာနုသယတို့က ကုသိုလ် အ တိုင်းလည်း ပကတူပနိဿယ သတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုကြ၏၊ လောဘမူ သင်္ခါရဖြစ်လျှင် အဝိဇ္ဇာ တဏှာ ၂ မျိုးလုံးယှဉ်ကပ်လျက်ပါ၏၊ ဒေါသမူ မောဟမူ သင်္ခါရဖြစ်လျှင် အဝိဇ္ဇာယှဉ်လျက်ပါ၏၊ ဤသို့ အဝိဇ္ဇာနှင့်တဏှာတို့က သဟဇာတအဖြစ်ဖြင့်လည်း အကုသိုလ်သင်္ခါရကို ဝန်းဝိုင်းခြံရံ အရင်းခံလျက်ရှိကြသည်၊[သဟဇာတအဖြစ်ဖြင့် ကျေးဇူးပြုရာ၌ ကိန်းဝပ်နေသော အနုသယမဟုတ်, ဥပါဒ်ဌီဘင် အထင်အရှား ဖြစ်နေပြီ၊ သို့သော်ကိန်းဝပ်သော အနုသယနှင့် အဝိဇ္ဇာ တဏှာချင်း တူသော ကြောင့် သဒိသူပစာရ နည်းအားဖြင့် အဝိဇ္ဇာနုသယ တဏှာနုသယ ဟု ဆိုနိုင်ပေ သည်၊ အနုသယသဘောကို သမုစ္စည်းပိုင်း လှမ်းကြည့်၊] ဤသို့ အဝိဇ္ဇာ တဏှာတို့ က တချို့သင်္ခါရကို ပကတူပနိဿယ သတ္တိဖြင့် ဝန်းဝိုင်းခြံရံ အရင်းခံလျက်ရှိခြင်း, တချို့သင်္ခါရကို သဟဇာတ အားဖြင့် ဝန်းဝိုင်းခြံရံ အရင်းခံလျက် ရှိခြင်းကြောင့် ယထာရဟံ ဟု ဆိုသည်၊ ဤကား သင်္ခါရ အရ ကံပြုတုန်းက စေတနာနှင့် ဖဿ စသည်ကို ကောက်သော နည်းတည်း၊ မရဏာသန္န သင်္ခါရကို ကောက်သော နည်းကား—

အဝိဇ္ဇာတဏှာသင်္ခါရ-သဟဇေဟိ အပါယိနံ၊
ဝိသယာဒီနဝစ္ဆာဒံ, နာမနံ ခိပနံပိ စ။
အပ္ပဟီနေဟိ သေသာနံ, ဆာဒနံ နာမနံပိ စ၊
ခိပကာ ပန သင်္ခါရာ, ကုသလာဝ ဘဝန္တိဟ။

အပါယိနံ–အပါယ်ဘုံသွားမည့်သတ္တဝါတို့၏၊ အဝိဇ္ဇာတဏှာ သင်္ခါရ သဟဇေဟိ-တကွဖြစ်သော အဝိဇ္ဇာ တဏှာသင်္ခါရတို့သည်၊ ဝိသယာဒီနဝစ္ဆာဒံ (ဝိသယ+အာဒီနဝ+ဆာဒံ)-ထင်လာသော အာရုံ၏အပြစ်ကို ဖုံးလွှမ်းခြင်းသည်၎င်း၊ နာမနံ-ပဋိသန္ဓေဝိညာဉ်ကို အာရုံသို့ညွတ်စေခြင်းသည်၎င်း၊ ခိပနံပိစ-ပဋိသန္ဓေဝိညာဉ်ကို ပစ်ချခြင်းသည်၎င်း၊ ဟောတိ-ဖြစ်၏၊.... သေသာနံ- ကြွင်းသော သုဂတိသွားမည့်ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏၊ အပ္ပဟီနေဟိ-မပယ်အပ်သေး၍ ကိန်းဝပ်လျက်ရှိသော အဝိဇ္ဇာတဏှာ နုသယတို့သည်၊ ဆာဒနံ-အာရုံ၏အပြစ်ကို ဖုံးလွှမ်းခြင်းသည်၎င်း၊ နာမနံပိစ-အာရုံသို့ညွတ်စေခြင်းသည်၎င်း၊ ဟောတိ-ဖြစ်၏၊ ဣဟ-ဤသုဂတိသို့ ရောက်မည့်သတ္တဝါ၌၊ ခိပကာ - ပစ်ချတတ်ကုန်သော၊ သင်္ခါရာပန - သင်္ခါရတို့သည်ကား၊ ကုသလာဝ-ကုသိုလ်တို့သာလျှင်၊ ဘဝန္တိ-ဖြစ်ကုန်၏။

အဝိဇ္ဇာတဏှာ၊ပေ၊နာမနံ ခိပနံ ပိစ—ဤဂါထာကား အပါယ်ဘုံသွားမည့်သူအတွက် အဝိဇ္ဇာတဏှာနုသယနှင့် အကုသိုလ်မရဏာသန္နဇောတို့က ပဋိသန္ဓေဝိညာဏ်အား ကျေးဇူးပြုနေပုံကို ပြသောဂါထာတည်း၊ လူတယောက်ကို ရန်သူ ၃ ယောက်က ဝိုင်းဝန်းနှိပ်စက်ရာ၌ တယောက်က မျက်စိကိုကွယ်ထား၏၊ တယောက်က "လက်မြှောက်လိုက် ရှေ့နားမှာ ယူစရာရှိသည်" ဟု ပြော၏၊ တယောက်က တွန်းထိုးပစ်ချလိုက်၏၊ ထို့အတူ ကံ ကမ္မနိမိတ် ဂတိနိမိတ် တပါးပါး ထင်လာရာ၌ ထိုအာရုံ၏အပြစ်ကို အဝိဇ္ဇာနုသယက ဖုံးလွှမ်းထား၏။ တဏှာနုသယက ထိုအာရုံသို့ မိမိကိုယ်တိုင် ကိုင်းညွတ်နေသဖြင့် ပဋိသန္ဓေ ဝိညာဏ်ကိုလည်း ကိုင်းညွတ်အောင် ပကတူပနိဿယ သတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြု၏၊ "အညွတ်ခိုင်းသလို ဖြစ်၏" ဟူလို၊ မရဏာသန္နဇောဟူသော သင်္ခါရက ထိုအာရုံသို့ရှေးရှု ပဋိသန္ဓေဝိညာဏ်ကို ပစ်ချလိုက်၏၊ ထိုအာရုံကို အာရုံပြုအောင် ပဋိသန္ဓေဝိညာဏ်အား ပကတူပနိဿယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုသည်ကိုပင် ပစ်ချသည်ဟု စကားသုံးသည်၊ [ဤ၌ တကွဖြစ်ဘက် အဝိဇ္ဇာ တဏှာ သင်္ခါရ ဟူရာဝယ် လောဘမူ မရဏာသန္နသင်္ခါရကိုရည်ရွယ်သည်၊ ဒေါသမူ မောဟမူဖြစ်က အဝိဇ္ဇာက သဟဇာတသတ္တိ, တဏှာက ပကတူပနိဿယသတ္တိဖြင့် ထိုက်သလို ကျေးဇူးပြုမည်။]

အပ္ပဟီနေဟိ၊ပေ၊ဘဝန္တိဟ—ဤဂါထာကား သုဂတိဘုံသွားမည့်သူ၏ ဝိညာဏ်ကို ပစ်တင်ပုံတည်း၊ ဤ၌ သင်္ခါရက ကုသိုလ်မရဏာသန္နဇော ဖြစ်သောကြောင့်

"သဟဇေဟိ-တက္ကဖြစ်ဘက်" ဟု မဆိုဘဲ, မင်ဖြင့်မပယ်အပ်သေးသော အနုသယ သဘောအားဖြင့် ဖုံးလွှမ်းမှု ညွတ်စေမှုကို ရည်ရွယ်၍ "အပ္ပဟီနေဟိ" ဟု ဆိုသည်၊ အနုသယ သဘောအားဖြင့် ကျေးဇူးပြုသည်သာ ထူး၏၊ ဖုံးလွှမ်းပုံ ညွတ်စေပုံမှာ ရှေးအတိုင်းသာတည်း၊ ဤသုဂတိဘုံသို့ သွားမည့်ပုဂ္ဂိုလ်၏ ပဋိသန္ဓေဝိညာဏ်ကို ကံ စသော အာရုံသို့ ရောက်အောင် ပစ်တင်သော မရဏာသန္နဇောသင်္ခါရမှာ ကုသိုလ်သင်္ခါရသာဖြစ်သည်၊ [စာအုပ်များ၌ နမနံ ဟု သုဒ္ဓဘာဝ ရုပ်သာရှိ၏၊ ဟေတုဘာဝရုပ်က လျော်မည်ထင်၍ နာမနံ ဟု ပြင်လိုက်သည်။]

ဤပြခဲ့သော အဓိပ္ပါယ်များအရ သင်္ခါရသည် ပဋိသန္ဓေဝိညာဏ်ကို ဖြစ်စေတတ်သော ကုသိုလ်ကံ အကုသိုလ်ကံ ခေါ် ဇနကသင်္ခါရ, မရဏာသန္န အခိုက်မှာဖြစ်၍ ကံ စသော အာရုံသို့ ရောက်အောင် ပဋိသန္ဓေဝိညာဏ်ကို ပစ်ပို့တတ်သော ခိပနက သင်္ခါရဟု ၂ မျိုးမှတ်၊ ထို ၂ မျိုးလုံးမှာပင် စေတနာကို ကောက်ယူရာ၌ "အဝိဇ္ဇာ ပစ္စယာ သင်္ခါရာ" အရ ကောံသည်၊ စေတနာနှင့်ယှဉ်ဘက် ဖဿစသော တရားကို ကောက်ရာ၌ သင်္ခါရနှင့် ဘဝအထူးဝယ် "သဗ္ဗာ ဝါ စေတနာ ဘဝေါ, သင်္ခါရာ သမ္ပယုတ္တကာ" အရ ကောက်သည်၊ ဖဿစသော သမ္ပယုတ်တရားများလည်း ပကတူပနိဿယသတ္တိဖြင့် ပဋိသန္ဓေဝိညာဏ်ကို ဖြစ်စေတတ် ပစ်ပို့ တတ်ကြပေသည်၊ ထို့ကြောင့် "သင်္ခါရေန ဇနီယမာနံ" ၌ ဇနီယမာန အရ ဇနကသတ္တိဖြင့် ဖြစ်စေအပ်, ပစ်ပို့သောအားဖြင့် ဖြစ်စေအပ် ၂ မျိုးလုံးကိုယူ၊ အဋ္ဌကထာကြီးတို့၌ကား နောက်နည်းသာတိုက်ရိုက်လာသည်။

သမ္ပယုတ္တေဟိ ပရိဂ္ဂယှမာနံ– ထိုပဋိသန္ဓေ ဝိညာဏ်ကို ဖဿ စသော ယှဉ်ဘက်တရားတို့က သဟဇာတ အညမညစသော ပစ္စယသတ္တိတို့ဖြင့် ခြံရံအပ်လျက် ရှိသည်၊ "ပဋိသန္ဓေဝိညာဏ်မှာ ဖဿစသော ယှဉ်ဘက်အခြံအရံများ ပါရှိသည်" ဟူလို။

သဟဇာတာနမဓိဋ္ဌာနဘာဝေန ပုဗ္ဗင်္ဂမဘူတံ–ပဋိသန္ဓေ ဝိညာဏ်သည် တက္က ဖြစ်ဘက် ဖဿစသော စေတသိက်နှင့် ကမ္မဇရုပ်တို့၏တည်ရာ သဟဇာတ နိဿယသတ္တိရှိသောကြောင့် ထိုတက္ကဖြစ်ဘက် တရားတို့၏ ရှေ့သွားခေါင်းဆောင်လည်းဖြစ်၏။

သမ္ပယုတ္တေဟိ ပရိဂ္ဂယှမာနံ, သဟဇာတာနံ ပုဗ္ဗင်္ဂမဘူတံ—ဟူသော စကား ၂ ရပ်ဖြင့် ပဋိသန္ဓေဝိညာဏ်ဟူသော ဝိဇာနနဓာတ်၏ ကြီးမြတ်သော တန်ခိုး အာနုဘော် ရှိကြောင်းကိုပြ၏၊ လောက၌ ယောက်ျားမြတ် တယောက် ဖွားလာလျှင် ဖွားဘက်တော်နှင့် အသုံးအဆောင် ဥယျာဉ်ဗိမာန် စသည်ပါ တပါထည်း ပါရှိသလို, ထိုပဋိသန္ဓေဝိညာဏ်မှာလည်း ဖဿစသော အခြွအရံနှင့် မှီရာဟဒယဝတ္ထု စသော ကမ္မဇရုပ်များ တပါထည်း ပါရှိလေသည်။

ဘဝင်္ဂဿ ပဋိသန္ဓာနဝသေန ပဋိသန္ဓိ သင်္ခါတံ မာနသံ— ဘဝင်္ဂ၏ ပဋိသန္ဓာန ဝသေနဖြင့် "ပဋိသန္ဓိ" ခေါ်ရခြင်း၏အကြောင်းကို (ပဝတ္တနိမိတ်ကို) ပြ၏၊ ဘဝ ဟောင်းအပြတ်တွင် နောက်ထပ် ဝိညာဏ်အသစ် မဖြစ်က ဘဝဇာတ် သိမ်းဘို့သာ ရှိတော့သည်၊ ဝိပါက် ဝိညာဏ်ကား ထိုကဲ့သို့ မပြတ်ဘို့ရန် ဘဝဟောင်း စုတိ အချုပ်တွင် ဆက်စပ်ပြန်သောကြောင့် "ဘဝင်္ဂရံ-ဘဝတပါးကို၊ ပဋိသန္ဓဟတိ- ဆက်စပ်တတ်၏"ဟူသော ဝိဂ္ဂြိုဟ်အရ ပဋိသန္ဓိ အမည်ရလေသည်။

ဥပ္ပဇ္ဇမာနမေဝ ပတိဋ္ဌာတိ ဘဝင်္ဂရေ—ဥပ္ပဇ္ဇမာနံလောက်တွင် မဆိုဘဲဝေသဒ္ဒါ ဖြင့် ဆိုသည့်အလိုမှာ "ပဋိသန္ဓေစိတ်သည် ဘဝဟောင်းမှာ ဥပါဒ်၍ ဌီအခိုက်ကျ မှ ဘဝသစ်သို့ ပြောင်းရွှေ့လာသည်" ဟူသော ယူမှားချက်ကို တားမြစ်လိုရင်း တည်း၊ ထင်ရှားစေအံ့—"လောက်လန်းသဘွယ် ဝိညာဏ်တွယ်"ဟူသော ပရိ ဘာသာအရ လောက်လန်းသတ္တဝါသည် အမြီးပိုင်းဖြင့် တနေရာ၌ တည်ပြီးလျှင် ခေါင်းပိုင်းဖြင့် အခြား တနေရာကို ရှာဖွေ၏၊ ရှာဖွေ၍မတွေ့သမျှ အမြီးပိုင်းတည် ရာကို မလွှတ်သေး၊ တွေ့သည့်အခါကျမှ ခေါင်းပိုင်းဖြင့် ထိုနေရာကို ထောက်၍ နောက်ပိုင်းပါ ပြောင်းရွှေ့လေသည်၊ ထို့အတူ ဝိညာဏ်သည်လည်း ဥပါဒ် ဌီ ဘင် ဟုခဏယ် ၃ ပိုင်းတွင် ဥပါဒ်ပိုင်းကာလဖြင့် ဘဝဟောင်းမှာ ဥပါဒ်ခဲ့ပြီး လျှင် ဌီအပိုင်းကျမှ ဘဝသစ်သို့ ပြောင်းရွှေ့လာ၏ ဟု ယူဆမည် စိုးသောကြောင့် "ဥပ္ပဇ္ဇမာနမေဝ-ဥပါဒ်လျှင် ဥပါဒ်ခြင်း ဘဝသစ်၌ တည်လည်" ဟု ပြသည်။

ဒိဋ္ဌိ မဖြစ်ရန်။ ။ဤအရာ၌ သဿတဒိဋ္ဌိ ဥစ္ဆေဒဒိဋ္ဌိ ၂ မျိုးမှ ကင်းလွတ်ဘို့ အရေးကြီး၏၊[ထိုဒိဋ္ဌိ ၂ ရပ်သည် ရုပ်နာမ်အပေါ်၌ အတ္တစွဲလမ်းမှုကို အရင်းခံ၍ ဖြစ်၏၊ ထို့ကြောင့် ရုပ်နာမ်ကိုပင် လက်ကိုင်ပြုလုပ်၍ ပြရလိမ့်မည်၊]"ရှေးဘဝက ရုပ်နာမ်တရားတွေသည်ပင် ဘဝသစ်၌ ဆက်လက်ပါလာ၏"ဟု ယူလျှင် "သတ္တဝါ သည် မပြတ်မစဲ မြဲ၏" ဟု ယူသော သဿတအယူဘက်သို့ပါဝင်၏၊ "ရှေးဘဝက ရုပ်နာမ်ဟူသမျှနှင့် လုံးဝ အဆက် အသွယ် မရှိ, နောက်ဘဝ၌ နောက်ရုပ်နာမ် အသစ်တခြားဖြစ်သည် " ဟုယူလျှင် ဥစ္ဆေဒအယူဘက်သို့ သက်ဝင်ပြန်၏၊ ထိုဒိဋ္ဌိ ၂မျိုးမှ ကင်းလွတ်ဘို့ရာ"ရှေးဘဝက အကြောင်းနှင့်လည်း မကင်းတတ်,တိုက်ရိုက် ပါလာခြင်းလည်း မရှိ" ဟု သာ ယူရာ၏။

ထင်ရှားစေအံ့—ရုပ်နာမ်တရားတို့သည် ပကတိ အခါ၌ပင် တနေရာမှ တနေ ရာသို့ တခဏမှ တခဏသို့ မပြောင်းရွှေ့နိုင်ကြ၊ ယခုလိုသေ၍ ဘဝတပါး ပြောင်း လွှဲရသည့်အခါဝယ် "ပြောင်းရွှေ့ပါလာလေသလား" ဟု အဘယ်မှာ ယုံမှား ဘွယ် ရှိတော့အံ့နည်း၊ ထို့ကြောင့် ဘဝသစ်၌ ပဋိသန္ဓေဝိညာဏ်သည် ဘဝဟောင်း က ရုပ်နာမ်များ တိုက်ရိုက်ပြောင်းရွှေ့လာခြင်းမဟုတ်၊ သို့သော် "အဝိဇ္ဇာနုသယ

ပရိက္ခိတ္တေနု'' စသည်ဖြင့် ပြခဲ့သည့်အတိုင်း အဝိဇ္ဇာ တဏှာ သင်္ခါရတို့ ဝိုင်းဝန်း စီမံလိုက်ကြသဖြင့် ပဋိသန္ဓေဝိညာဏ် ဖြစ်ပေါ် ဥပါဒ်ရကား ဘဝဟောင်းက အကြောင်းများနှင့်လည်း မကင်းနိုင်ပေ၊ ဥပမာ– တောင်အနီး၌ ဟစ်အော်သော အသံသည် တောင်နံရံကို တိုက်ခိုက်မိသည့်အခါ ပဲ့တင်သံဟု ခေါ်သော အသံတမျိုး တောင်မှ ပြန်ထွက်လာ၏၊ ထိုပဲ့တင်သံသည် မူလအော်သံလည်းမဟုတ်, သို့သော် မူလအော်သံနှင့် ကင်းလျက် အလွတ်သက်သက်လည်း မဖြစ်နိုင်သကဲ့သို့ ထို့အတူ ပဋိသန္ဓေဝိညာဏ်သည် ဘဝဟောင်းက ရုပ်နာမ် အဆက်လည်း မဟုတ်, ဘဝဟောင်းက အဝိဇ္ဇာ တဏှာ သင်္ခါရ အကြောင်းများလည်း မကင်းနိုင်၊ [ဆီမီးတခုမှ မီးကူးယူရာ၌ ဒုတိယမီးသည် ပဌမမီး၏ အဆက်လည်းမဟုတ်, ပဌမမီးနှင့်လည်း မကင်းနိုင်ပုံ,တံဆိပ်နှိပ်ရာ၌ တံဆိပ်ရာသည် မူလတံဆိပ်၏အဆက်လည်း မဟုတ်, မူလတံဆိပ်နှင့်လည်း မကင်းနိုင်ပုံကိုပါ ဥပမာဆောင်ကြည့်လေ။]

မရဏာသန္န ဝီထိယံ ပနေတ္ထ မန္ဒပ္ပဝတ္တာနိ ပဉ္စေဝ ဇဝနာနိ ပါဋိကင်္ခိတဗ္ဗာနိ၊ တသ္မာ ယဒိ ပစ္စုပ္ပန္နာရမ္မဏေသု အာပါတမာဂတေသု ဓရန္တေသွေဝ မရဏံ ဟောတိ၊ တဒါ ပဋိသန္ဓိဘဝင်္ဂါနံပိ ပစ္စုပ္ပန္နာရမ္မဏတာ လဗ္ဘတီတိ ကတွာ ကာမာဝစရပဋိသန္ဓိယာ ဆဒွါရဂ္ဂဟိတံ ကမ္မနိမိတ္တံ ဂတိနိမိတ္တဉ္စ ပစ္စုပ္ပန္နမတီတာရမ္မဏံ ဥပလဗ္ဘတိ၊ ကမ္မံ ပန အတီတမေဝ, တဉ္စ မနောဒွါရဂ္ဂဟိတံ၊ တာနိ ပန သဗ္ဗာနိပိ ပရိတ္တဓမ္မဘူတာနေဝါ ရမ္မဏာနိ။

မရဏာသန္နဝီထိယံ ၊ ပေ ၊ ပစ္စုပ္ပန္နာရမ္မဏေသု ဓရန္တေသွေဝမရဏံ– [မရဏာ သန္န အခါ၌ မန္ဒပ္ပဝတ္တိဖြစ်ပုံကို ဝီထိပိုင်း ဇဝနနိယမ၌ ဖွင့်ပြခဲ့ပြီ၊] မရဏာသန္နဝီထိ၏ အာရုံသည် ကံ ကမ္မနိမိတ် ဂတိနိမိတ်ဟု ၃ ပါးရှိ၏၊ ကံဆိုသည်မှာ နောက်ဘဝ၌ ပဋိသန္ဓေကျိုးပေးရမည့်ကံတည်း၊ ထိုကံသည် မရဏာသန္နဇောမရောက်ခင် ရှေးရှေးကပင် ဖြစ်ခဲ့ပြီဖြစ်ရကား မရဏာသန္နဝီထိ၌ ပစ္စုပ္ပန်အဖြစ်ဖြင့် မထင်နိုင်, အတိတ်အဖြစ်ဖြင့်သာ ထင်ရမည်၊ ထိုကံသည် အာရုံ ၆ ပါးတွင် ဓမ္မာရုံဖြစ်၍ မနောဒွါရမှာသာ ထင်လာသည်၊ ထို့ကြောင့် " ကမ္မံ ပန အတီတမေဝ, တဉ္စ မနောဒွါရဂ္ဂဟိတံ''ဟု မိန့်လတ်ံ့၊ သို့ဖြစ်၍ မရဏာသန္နဝီထိအတွက် ပစ္စုပ္ပန်အာရုံများကို စဉ်းစားရာ၌ ကံအာရုံကို စဉ်းစားဘွယ် မလိုတော့ပြီ၊ ကမ္မနိမိတ်ဟူသည် ထိုအတိတ်ကံပြုတုန်းက တွေ့ကြုံခဲ့သမျှ အာရုံတည်း၊ ထို ကမ္မနိမိတ်မှာ ပစ္စုပ္ပန် အတိတ် ၂ မျိုးပင်ရှိ၏၊ ထိုတွင် ကျောင်း ဆောက်ခဲ့ဘူးသူ၌ မရဏာသန္န ဇောဝယ် ကျောင်းကြီးထင်လာလျှင် ထိုကျောင်းလည်း အတိတ်ကမ္မနိမိတ်တည်း၊ နွားသတ်ခဲ့

သူ၌ နွားကြီးထင်လာလျှင် ထိုနွားသည် အတိတ်ကမ္မနိမိတ်တည်း၊ ဤသို့စသည်ဖြင့် ဘဝပေါင်းများစွာက ကမ္မနိမိတ်များ၏ အတိတ်ဖြစ်ပုံကိုလည်း စဉ်းစားလေ။

ပစ္စုပ္ပန် ကမ္မနိမိတ်။ ။ပစ္စုပ္ပန်ကမ္မနိမိတ်ကား အစစ်မရနိုင်၊ ထင်ရှားစေအံ့- မရဏာသန္နဇောက ပဋိသန္ဓေကျိုးကို ပေးနိုင်သောကံဖြစ်မှ ကမ္မနိမိတ်တို့ ပစ္စုပ္ပန်အစစ်ဖြစ်နိုင်မည်၊ မရဏာသန္နဇောသည် ပဋိသန္ဓေသစ်အား အာရုံထင်အောင်ရွက်ဆောင်ရမည့် တာဝန်ရှိနေ၍ ပဋိသန္ဓေကျိုးကို မပေးနိုင်၊ "သူသည်ပင် အာရုံထင်လာအောင် ရွက်ဆောင်ရ, သူသည်ပင် ပဋိသန္ဓေကျိုးပေးရ" ဟု ၂ ကိစ္စမရွက်ဆောင်နိုင်၊ ထို့ပြင်- "ကတတ္တာ ဥပစိတတ္တာ" ဟု ကံအကျိုးပေးရာ ဌာနတိုင်းမှာပင် ဟောတော်မူ၍ရှိ၏၊ ကတ ဟူသည် တကြိမ်တခါပြုမှုတည်း, ဥပစိတ ဟူသည် အထပ်ထပ်ပွားစေ များစေမှု (အခါခါပြုမှု) တည်း၊ တကြိမ်တခါနှင့် အကျိုးပေးနိုင်ခဲ၏၊ အထပ်ထပ်ပြုမှ အကျိုးပေးတတ်သည်၊ မရဏာသန္နဝီထိကျမှဖြင့် အထပ်ထပ်ပြုချိန်လည်း မရတော့ပြီ၊ ပြုခဲ့သော ပဋိသမ္ဘိဒါမဂ်၌လည်း ကုသိုလ်တခုကို ပြုပြီးနောက် ထိုကုသိုလ်ကို သာယာလိုက်မှ ပဋိသန္ဓေကျိုးပေးကြောင်းဖြင့် "နိကန္တိက္ခဏေ ဒွေ ဟေတူ"ဟု ဟောပြထား၏၊ မရဏာသန္နဇောကျမှဖြင့် ပြုပြီးနောက် သာယာချိန် မရနိုင်တော့ပြီ၊ ထို့ပြင် မရဏာသန္နဇောသည် စက္ခုဒွါရိကစသော ပဉ္စဒွါရိကဇော ဖြစ်အံ့, ပဉ္စဒွါရိကဇောမှန်လျှင် အင်မတန်အားသေးရကား မည်သည့်ကမ္မပထတခုကိုမျှ ထမြောက်အောင်မပြုနိုင်၊ ဤပြခဲ့သောအကြောင်းများအရ မရဏာသန္နဇောသည် ကံအထမမြောက်, မရဏာသန္နဇောက ကံအထမမြောက်လျှင် မရဏာသန္နဇော၏ ပစ္စုပ္ပန်အာရုံလည်း ကမ္မနိမိတ်အစစ်မဖြစ်နိုင်၊ တနည်းနည်းအားဖြင့် ဆက်သွယ်ထားသော ကမ္မနိမိတ်အတုသာဖြစ်ခွင့်ရှိတော့သည်။

ကမ္မနိမိတ်အတု။ ။အတုဖြစ်ပုံကို ထင်ရှားစေအံ့— လူတယောက် စုတေရာညောင်စောင်း၌ လျောင်းနေပြီ, ဆွေမျိုးများက ကုသိုလ်ရစေလို၍ ပန်းတွေယူလာ၏, တချို့က"ဟောသည်ပန်းတွေကို ဘုရားပူဇော်လိုက်-ပူဇော်လိုက်" ဟုပြော၏၊ လူမမာသည် လျောင်းရင်းပင် ဘုရားကိုမှန်း၍ ပန်းပူဇော်ရှာသည်, ကုသိုလ်ဇောတွေ အထပ်ထပ်စော၏, ကတ ဥပစိတ ဖြစ်လေ၏၊ ထိုကုသိုလ်တွေကို အားကိုးအားထားပြုကာ မိမိကုသိုလ်ကို မိမိ သာယာ၏,ထိုကုသိုလ်ဇောတွေသည် အာသန္နကံဖြစ်၍ စင်စစ်အကျိုးပေးတော့မည်၊ ပန်းတွေကား ကမ္မနိမိတ်အစစ်တည်း၊ တဖြေးဖြေးသွေးဆုတ်ခါ မရဏာသန္နဝီထိသို့ ရောက်လာ၏, မျက်စိလဲမြင်တုန်း ပန်းတွေလဲရှိတုန်းမှာ ထိုပန်းတွေကိုကြည့်ရှုလျက် စက္ခုဒွါရိက မရဏာသန္နဝီထိကျ၍ စုတေရလေပြီ၊ ဤ၌ စက္ခုဒွါရိက မရဏာသန္နဝီထိ၏ ပန်း အာရုံသည်

ပစ္စုပ္ပန် အမှန်ပင်တည်း၊ စက္ခုဒွါရိက ဇောက ကံ မမြောက် သောကြောင့် ကမ္မနိမိတ် (ကံ၏အာရုံ)ကား မဟုတ်ချေ၊ သို့သော် မရဏာသန္နဝီထိ မကျမီတုန်းက ကမ္မနိမိတ်ပန်းနှင့် မရဏာသန္နဝီထိ၏ အာရုံဖြစ်တဲ့ ပန်းသည် (ပရမတ္ထအလို ခဏခဏ ပျက်သောကြောင့် တခုထည်းဟု မဆိုနိုင်သော်လည်း) သန္တတိပညတ် အားဖြင့် မကွဲမပြား တသားထည်း တခုထည်းပင် ဖြစ်ရကား ကမ္မနိမိတ် အစစ်ပန်းနှင့် ယခု မရဏာသန္နဝီထိ၏ ပန်းတို့ တူမျှမှုကိုစွဲ၍ သဒိသူပစာရအားဖြင့် မရဏာသန္နဇော၏ အာရုံဖြစ်တဲ့ ပန်းကိုပင် ပစ္စုပ္ပန် ကမ္မနိမိတ် ဟု ခေါ်ဝေါ်ရတော့သည်၊ "ပစ္စုပ္ပန်ကား အစစ်, ကမ္မနိမိတ် ဟူသော နာမည်ကား သဒိသူပစာရ" ဟူလို။

[ပန်းအနံ့ကို အာရုံပြုလျှင် ဂန္ဓာရုံ, တရားသံ စသည်ကို နာယူရင်း စုတေလျှင် သဒ္ဒါရုံ, စတုမဓု စသည်၏ အရသာကို ကိုယ်တိုင်လည်းစား၍ သံဃာအားလည်း လှူဒါန်းစဉ် စုတေလျှင် ရသာရုံ, ဖဲမွေ့ရာ စသည်ကို လက်ဖြင့် ကိုင်ယူ လှူဒါန်းစဉ် စုတေလျှင် ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံ, မိမိကိုယ်ခန္ဓာကို အနိစ္စ ဒုက္ခ အနတ္တ ဟု ရှုစဉ် စုတေလျှင် ဓမ္မာရုံကို အာရုံပြု၏၊ သောတဒွါရ စသော ဝီထိများလည်း ထိုက်သလို ဖြစ်ကြ၏၊ ဤနည်းဖြင့် ဒွါရ ၆ ပါးဝယ် အာရုံ ၆ ပါးတို့ ထိုက်သည်အားလျော်စွာ ပစ္စုပ္ပန် ကမ္မနိမိတ် ဖြစ်နိုင်လေသည်၊ အကုသိုလ် အရာကိုလည်း ဖွေရှာထုတ်ပြလေ။]

[မူလဋီကာ] ပဉ္စဒွါရေ စ အာပါတ မာဂစ္ဆန္တံ ပစ္စုပ္ပန္နကမ္မနိမိတ္တံ အာသန္နကတကမ္မာရမဏာသန္တတိယံ ဥပ္ပန္နံ တံသဒိသံ စ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ (ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ဝိဘင်း)

စ-ဆက်ဦးအံ့၊ ပဉ္စဒွါရေ-ပဉ္စဒွါရ၌၊ အာပါတံ-ရှေ့ရှုကျခြင်းသို့၊ အာဂစ္ဆန္တံ-ရောက်သော၊ ပစ္စုပ္ပန္နကမ္မနိမိတ္တံ - ပစ္စုပ္ပန် ကမ္မနိမိတ် ဟူသည်ကို၊ အာသန္နကတကမ္မာရမဏာသန္တတိယံ- မရဏာသန္နဝီထိ မရောက်မီ အနီးအပါး၌ ပြုအပ်သော ကံ၏ အာရုံအစဉ်၌၊ (ကမ္မနိမိတ် အစဉ်အတန်း၌- ဟူလို၊) ဥပ္ပန္နံ-ဖြစ်၏ဟူ၍၎င်း၊ တံသဒိသံစ - ထိုကမ္မနိမိတ် အစစ်နှင့် အလားတူ ဟူ၍၎င်း၊ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ - မှတ်အပ်၏၊ [ဤ၌ ပဉ္စဒွါရေ ဟု ဆိုထားသော်လည်း မနောဒွါရ၌ပါ ရထိုက် ကြောင်းကို ရှေးဆရာတို့ စိစစ်ထားပြီ၊] ဂတိနိမိတ် ပစ္စုပ္ပန်ရပုံကို နောက်၌ ပြအံ့၊ ဤသို့လျှင် ပစ္စုပ္ပန်ရကောင်းသော ကမ္မနိမိတ် ဂတိနိမိတ် ၂ ပါးကိုရည်ရွယ်၍" ယဒိပစ္စုပ္ပန္နာရမဏေသု အာပါတမာဂတေသု ဓရန္တေသွေဝ မရဏံ ဟောတိ"ဟု မိန့်သည်။

တဒါ ပဋိသန္ဓိဘဝင်္ဂါနံပိ ပစ္စုပ္ပန္နာရမဏတာ လဗ္ဘတိ—ထိုကဲ့သို့ ပစ္စုပ္ပန် ကမ္မနိမိတ် ဂတိနိမိတ်ကို မရဏာသန္နဇောတို့က အာရုံပြုရာ၌ (ဘဝသစ် ပဋိသန္ဓေဘဝင်တို့သည် မရဏာသန္နဇော ယူပေးအပ်သော အာရုံကိုပင် ယူကြရိုးဖြစ်သောကြောင့်) ထိုပစ္စုပ္ပန် ကမ္မနိမိတ် ဂတိနိမိတ် တခုခုတို့ မချုပ်သေးခင် စုတေရလျှင်

ပဋိသန္ဓေသစ်နှင့် ဘဝင်စိတ်များလည်း ပစ္စုပ္ပန်အာရုံကိုပင် ဆက်လက်၍ ယူကြရသည်၊ ထို့ကြောင့် ဇောဆုံးသော ပဥ္စဒွါရဝီထိဖြစ်အံ့, အတီတဘဝင်မှစ၍ စုတိတိုင်အောင် အာရုံအသက် စိတ္တက္ခဏ ၁၄ သာရှိ၏, ပစ္စုပ္ပန်အာရုံ မချုပ်သေး၊ ပဋိသန္ဓေသစ်နှင့် ဘဝင် ၂ ကြိမ်တို့ ထိုပစ္စုပ္ပန် အာရုံကို ဆက်လက်၍ အာရုံပြုကြ၏၊ တတိယဘဝင်မှစ၍ နောက်နောက် ဘဝင်များမှာ အတိတ်ကိုသာ အာရုံပြုသည်၊ တဒါရုံဆုံးသော ပဥ္စဒွါရဝီထိဖြစ်အံ့, အတီတဘဝင်မှစ၍ စုတိတိုင်အောင် အာရုံအသက် ၁၆ ချက်ရှိပြီ၊ ပဋိသန္ဓေသစ်သာ ပစ္စုပ္ပန် အာရုံကို အာရုံ ပြုနိုင်တော့၏၊ ဘဝင်တို့မှာ အတိတ်ကိုသာ အာရုံပြုရတော့သည်၊ ဇောဆုံးသော မနောဒွါရဖြစ်အံ့, အတီတဘဝင် ဘဝင်စလန ဘဝင်ပစ္ဆေဒ မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်းမရဏာသန္နဇော၅, စုတ်တိုင်အောင် အာရုံအသက် ၁၀ချက်ရှိ၏၊ပဋိသန္ဓေသစ်နှင့် ဘဝင် ၆ ကြိမ်တို့ ပစ္စုပ္ပန်အာရုံကို အာရုံပြု၏၊ တဒါရုံဆုံးသော မနောဒွါရဝီထိဖြစ်အံ့, ပဋိသန္ဓေသစ်နှင့် ဘဝင် ၄ ကြိမ်တို့ ပစ္စုပ္ပန်အာရုံကို အာရုံပြု၏၊ ဇောတဒါရုံတိုင်ရောက်သည့်အခါ ကမ္မဇရုပ် မချုပ်သေးလျှင် ထိုက်သင့်သမျှ ဘဝင်ကျပြီးမှ စုတိစိတ် ကျရလိမ့်မည်၊ စုတိမူကိစ္စ၌ ကမ္မဇရုပ် ချုပ်ခြင်းသာလျှင် အရင်းခံတည်း၊ ထို့ကြောင့် ဇောနောင် ဘဝင် စုတိ, တဒါရုံနောင် ဘဝင် စုတိ ကျသော ဝိထိများကို ချ၍လည်း ပဋိသန္ဓေ ဘဝင်တို့၏ ပစ္စုပ္ပန် အာရုံကို စိစစ်ကြပါလေ။ [ဤ၌ ဇော တဒါရုံနှင့် ပဋိသန္ဓေသစ်တို့ အာရုံချင်း တူကြသော်လည်း အလယ်စုတိမှာ ထိုဘဝပဋိသန္ဓေဟောင်းနှင့်သာ အာရုံတူရမည်ကို သတိပြု။]

ဂတိကတွာ ကာမာဝစရပဋိသန္ဓိယာ ၊ ပေ ၊ ဥပလဗ္ဘတိ-ဤဝါကျ၌ ဆဒွါရဂ္ဂဟိတံကို " ဆဒွါရဂ္ဂဟိတဥ္စ ဆဋ္ဌဒွါရဂ္ဂဟိတဥ္စ ဆဒွါရဂ္ဂဟိတံ " ဟု ကေသိသ်ပြု၍ ကမ္မနိမိတ်ကို ၆ ဒွါရဖြင့်ယူ၍, ဂတိနိမိတ်ကို ၆ ခုမြောက်သော မနောဒွါရဖြင့်သာ ယူအပ်သည်ဟု ဋီကာကျော် ဖွင့်၏၊ [ဆဒွါရဂ္ဂဟိတဥ္စ-၆ ဒွါရဖြင့် ယူအပ်သော အာရုံလည်း၊ ဆဋ္ဌဒွါရဂ္ဂဟိတဥ္စ- ၆ ခုမြောက်သော မနောဒွါရဖြင့် ယူအပ်သော အာရုံလည်း၊ ဆဒွါရဂ္ဂဟိတံ- ၆ ဒွါရဖြင့် ယူအပ်သော အာရုံ ၆ ခု မြောက်သော မနောဒွါရဖြင့် ယူအပ်သော အာရုံ၊] ဋီကာကျော် အလိုကား- ကမ္မနိမိတ်သည် ပြခဲ့သည့်အတိုင်း ရူပါရုံကမ္မနိမိတ် စသောအားဖြင့် ၆ ပါးပင် ရှိရကား ၆ ဒွါရဖြင့် ထိုက်သင့်သလို ယူကောင်း၏၊ ဂတိနိမိတ်မှာ လားရမည့် ဘဝ၌ တွေ့ကြုံထိုက်သော အာရုံများတည်း၊ ထိုအာရုံများလည်း အဋ္ဌကထာအလို ရူပါရုံ တမျိုးသာ ဖြစ်၏၊ ထိုနောက်ဘဝကျမှ တွေ့ရမည့် ရူပါရုံကို ပကတိစက္ခုဖြင့် စေ့စေ့ ငုငု မမြင်နိုင်, မနောဒွါရ၌ အိပ်မက် မက်သလို မေ့မျောနေစဉ် ထင်လာခြင်း ဖြစ်၏၊ ထို့ကြောင့် ဂတိနိမိတ်ကို မနောဒွါရဖြင့်သာ ယူနိုင်သည်ဟု ဋီကာကျော် စသည်တို့ ယူကြလေသည်။

ဝိသုဒ္ဓိမဂ်မဟာဋီကာ သစ္စသံခိပ် ပရမတ္ထဒီပနီတို့ကား ဂတိ နိမိတ်ကိုလည်း ၆ ဒွါရဖြင့်ပင် ယူအပ်သည်ဟု မိန့်ဆိုကြ၏၊ ထင်ရှားစေအံ့-ဓမ္မိကဥပါသကာ ဒုဋ္ဌဂါမဏိမင်းတို့ စုတေခါနီး၌ နတ်ပြည် ၆ ထပ်မှ နတ်ရထား ၆ စင်း ကောင်းကင်၌ ဆိုက်လျက်ရှိ၏၊“ သူ့ရထား တင်မည့်,ငါ့ရထားတင်မည် ”ဟု လုကြ၏၊ထိုအဆင်းအသံများကို ထို ဥပါသကာနှင့်မင်းတို့သာ ကြားရ၏၊ထို့နောက် စုတေ၍ တုသိတာနတ်ရထားမှာ ပါသွားကြလေသည်၊ ထိုအခါ၌ မွှေးကြိုင်သော နတ်ပန်းနံ့များလည်း ရှိပေလိမ့်မည်၊အဝိစိမှ မီးလျှံတို့ ဆွဲငင်သဖြင့် မြေမျိုခံရသော အရှင်ဒေဝဒတ် နန္ဒလုလင် စသည်နှင့်, မသေခင် ဥုးခေါင်းပေါ်၌ သင်ခုန်းစက် အတင်ခံရသော မိတ္တဝိန္ဒကတို့မှာ လားရာဂတိမှ ဖေါ်ဌဗ္ဗာရုံများ ထင်လာ၏၊ ရသာရုံ ဓမ္မာရုံတို့လည်း ထိုက်သင့်သလို ထင်ကြပေလိမ့်မည်၊ ထို့ကြောင့် ဂတိနိမိတ်လည်း ကမ္မနိမိတ်ကဲ့သို့ အာရုံ ၆ ပါးပင် ရှိသင့်၏၊ ထိုတွင် ချုပ်ပြီးဖြစ်က အတိတ်ဂတိနိမိတ်ကို, မချုပ်သေးလျှင် ပစ္စုပ္ပန် ဂတိနိမိတ်ကို မရဏာသန္နဝီထိနှင့် ပဋိသန္ဓေ ဘဝင်အနည်းငယ်တို့က အာရုံပြုနိုင်သည်-ဟု ယူကြလေသည်။

“ ပဉ္စဒွါရေ သိယာ သန္ဓိ, ဝိနာ ကမ္မံ ဒွိဂေါစရေ ”

ဟူသော သစ္စသံခိပ်ဆရာလည်း ဝိသုဒ္ဓိမဂ်မဟာဋီကာဆရာ အရှင် ဓမ္မပါလပင်တည်း၊ ထို့ကြောင့် သစ္စသံခိပ် အဓိပ္ပါယ်လည်း မဟာဋီကာ အတိုင်းပင်၊ ပဉ္စဒွါရေ-ပဉ္စဒွါရ၌၊ ကမ္မံ-ကံအာရုံကို၊ ဝိနာ-ကြဉ်၍၊ ဒွိဂေါစရေ-ကမ္မနိမိတ် ဂတိနိမိတ်ဟူသော ၂ ပါးသော အာရုံ၌၊ သန္ဓိ-ပဋိသန္ဓေသည်၊ သိယာ-ဖြစ်ရာ၏၊ [ကံအာရုံမှတပါး ကမ္မနိမိတ်နှင့် ဂတိနိမိတ်များ ပဉ္စဒွါရ၌ ဖြစ်၏၊ မနောဒွါရ၌ကား ကံ ကမ္မနိမိတ် ဂတိနိမိတ် ၃ မျိုးလုံးပင်ဖြစ်သည်-ဟူလို။]

သင်္ဂြိုဟ်စာသွားကို စဉ်းစားကြည့်လျှင် အရှင် အနုရုဒ္ဓါလည်း ကမ္မနိမိတ်နှင့် အသွားတူ တဝါကျထည်းဆိုထားသောကြောင့် “ဂတိနိမိတ်ကိုလည်း ၆ ဒွါရဖြင့် ယူနိုင်၏” ဟု ပြလိုဟန်တူ၏၊ “ဆဒွါရဂ္ဂဟိတံ ကမ္မနိမိတ္တံ ဂတိနိမိတ္တဉ္စ ပစ္စုပ္ပန္နမတီတာရမဏံ ဥပလဗ္ဘတိ” ၌ဝါကျအနေအထားကို ကြည့်ပါ၊ ဆဒွါရဂ္ဂဟိတံသည် ကမ္မနိမိတ္တံ ဂတိနိမိတ္တံ ၂ ပုဒ်လုံးနှင့် သက်ဆိုင်သောဝိသေသနတည်း၊ ထို့ကြောင့် “ ဆဒွါရဂ္ဂဟိတံ ကမ္မနိမိတ္တံ, ဆဒွါရဂ္ဂဟိတံ ဂတိနိမိတ္တံ ” ဟုဖြစ်၏၊ ပစ္စုပ္ပန္နမတီတံလည်း ကမ္မနိမိတ္တံ ဂတိနိမိတ္တံ ၂ ပုဒ်လုံးနှင့်ဆိုင်သည်၊ ထို့ကြောင့် ဝါကျခွဲလိုက်လျှင် “ဆဒွါရဂ္ဂဟိတံ ကမ္မနိမိတ္တံ ပစ္စုပ္ပန္နမတီတာရမဏံ ဥပလဗ္ဘတိ” ဟုငရင်း“ဆဒွါရဂ္ဂဟိတံ ဂတိနိမိတ္တံ ပစ္စုပ္ပန္နမတီတာရမဏံ ဥပလဗ္ဘတိ” ဟုငရင်း ဖြစ်သည်၊ သို့အတွက် အရှင်အနုရုဒ္ဓါနှင့် ဝိသုဒ္ဓိမဂ်မဟာဋီကာစသည်တို့ အယူ အဆတူမျှဟန်တူတည်၊ သို့သော် အဋ္ဌကထာနှင့် မူလဋီကာတို့က ဂတိနိမိတ်အရာဝယ်

မနောဒွါရဖြင့် ယူအပ်သော ရူပါရုံတမျိုးကိုသာ ပြုကြသဖြင့် ယခုကာလ ဆရာအချို့တို့က ဝိသုဒ္ဓိမဂ် မဟာဋီကာ သစ္စသံခိပ် ပရမတ္ထဒီပနီတို့ဝါဒကို အားရပါးရ လက်မခံလိုကြကုန်။

ကမ္မံ ပန အတီတမေဝ ၊ ပေ ၊ ပရိတ္တဓမ္မဘူတာနေဝါရမဏာနိ-- [ကံအာရုံ၏ အတိတ်ဖြစ်ပုံ, မနောဒွါရဖြင့်သာယူနိုင်ပုံကို ပြခဲ့ပြီ၊] ယခုပြခဲ့သော ကံ ကမ္မနိမိတ် ဂတိနိမိတ်အမည်ရသော အာရုံများသည် ကာမပဋိသန္ဓေတို့ မရဏာသန္နဇောတို့က ယူပေးရသည့် အာရုံများတည်း၊ ကာမဝိပါက် ပဋိသန္ဓေများကလည်း ကာမတရားကိုသာ အာရုံပြုကြသည်၊ ထို့ကြောင့် ယခုပြခဲ့သော ကံ ကမ္မနိမိတ် ဂတိနိမိတ်တို့သည် ကာမတရားတွင် ပါဝင်သော အာရုံများသာဖြစ်ရမည်၊ အနိစ္စ ဒုက္ခ အနတ္တ ဟု ရှု၍ မရဏာသန္နဝီထိကျရာ၌လည်း ထိုရှုအပ်သောတရားစုသည်ဟာဒယဝတ္ထုစသော ကာမအာရုံများသာ ဖြစ်ရမည် ဟူလို၊ ရူပါရုံစသည်တို့ ကာမအာရုံ ဖြစ်ကြောင်းမှာ ဆိုဘွယ်ရာမရှိပြီ။

ရူပါဝစရပဋိသန္ဓိယာ ပန ပညတ္တိဘူတံ ကမ္မနိမိတ္တမေဝါရမဏံ ဟောတိ၊ တထာ အရူပါဝစရပဋိသန္ဓိယာ စ မဟဂ္ဂတ ဘူတံ ပညတ္တိဘူတဉ္စ ကမ္မနိမိတ္တမေဝ ယထာရဟ မာရမဏံ ဟောတိ။

အာရုပ္ပစုတိယာ ဟောန္တိ, ဟေဋ္ဌိမာ ရုပ္ပဝဇ္ဇိတာ၊
ပရမာရုပ္ပသန္ဓိ စ, တထာ ကာမတိဟေတုကာ။
ရူပါဝစရ စုတိယာ, အဟေတု ရဟိတာ သိယုံ၊
သဗ္ဗာ ကာမတိဟေတုမှာ, ကာမေသွေဝ ပနေတရာ။

ရူပါဝစရ၊ ပေ၊ ပညတ္တိဘူတံ ကမ္မနိမိတ္တမေဝ—ရူပပဋိသန္ဓေသည် ပညတ်ကမ္မနိမိတ်ကိုသာ အာရုံပြုသည်ဟု ဆိုသဖြင့် ရူပဘုံသို့ သွားမည့်သူ ရူပဘုံအချင်းချင်း ပြောင်းရွှေ့မည့်သူများ၏ မရဏာသန္နဝီထိများ၌ ပညတ်ကမ္မနိမိတ်အာရုံ အမြဲထင်လာသည်ဟု သိသာ၏၊ ကမ္မနိမိတ္တမေဝ၌ ဧဝဖြင့် ကံ ဂတိနိတ်တို့ကို အာရုံမပြု ဟုကန့်၊ ကမ္မနိမိတ်တွင်လည်း ရူပါရုံစသော ပရမတ် ကမ္မနိမိတ်, ပထဝီကသိုဏ်းစသော ပညတ်ကမ္မနိမိတ် ဟု ၂ မျိုး ရှိသည်တွင် ပညတ်နိမိတ် ဟု ပြလို၍ ပညတ္တိဘူတံ ဟု မိန့်ရသည်၊ ဤ၌ ပညတ်ကမ္မနိမိတ်ဟူသည် ပဋိသန္ဓေကျိုး ပေးမည့် ရူပါဝစရကံ၏ အာရုံဖြစ်သော ပထဝီကသိုဏ်း စသော ပညတ်များတည်း၊ ပညတ်တရားဖြစ်သောကြောင့် ပစ္စုပ္ပန်လား အတိတ်လားဟု စဉ်းစားဘွယ်မလို, ကာလဝိမုတ်သာ တည်း။

အရူပါဝစရ ၊ပေ၊ မဟဂ္ဂတဘူတံ ပညတ္တိဘူတဥ္စ ကမ္မနိမိတ္တမေဝ ယထာရဟံ— အရူပါဝစရပဋိသန္ဓေ၏ အာရုံလည်း ကမ္မနိမိတ်ပင်တည်း၊ အရူပပဋိသန္ဓေ၏ ကမ္မနိမိတ်မှာ မဟဂ္ဂုတ်တမျိုး ပညတ်တမျိုးဟု ၂ မျိုးရှိသောကြောင့် ယထာရဟံဟု ဆိုသည်၊အာကာသာနဉ္စာယတန၏ အာရုံသည် ကောင်းကင်ပညတ် ကမ္မနိမိတ်တည်း၊ အာကိဉ္စညာယတန၏ အာရုံသည် နတ္ထိဘာဝပညတ် ကမ္မနိမိတ်တည်း၊ ဝိညာဏဉ္စာယတန ပဋိသန္ဓေ၏ အာရုံသည် အာကာသာနဉ္စာယတနကုသိုလ်ဟူသော အတိတ်မဟဂ္ဂုတ်ကမ္မနိမိတ်တည်း၊ နေဝသညာနာသညာယတန ပဋိသန္ဓေ၏ အာရုံသည် ဝိညာဏဉ္စာယတန ကုသိုလ်ဟူသော အတိတ်မဟဂ္ဂုတ် ကမ္မနိမိတ်တည်း၊ ဤအခွဲသည် အဆန်းမဟုလ်, စိတ်ပိုင်း၌ရင်း, အာရမဏာသင်္ဂဟ၌ရင်း, ပြခဲ့သော အာရုံများပင်တည်း၊ ကမ္မဋ္ဌာန်းပိုင်း အရူပဈာန်တို့ အဆင့်ဆင့် တက်ခဏ်း၌ ဤအာရုံများကို အစွမ်းကုန်သဘောကျလတံ့၊[အသညသတ်တို့ ရုပ်ပဋိသန္ဓေ နေရကြောင်းလည်း ထင်ရှားပြီ။]

အာရုပ္ပစုတိယာ ၊ပေ၊ တထာ ကာမတိဟေတုကာ— ဟေဋ္ဌိမာရုပ္ပဝဇ္ဇိတာ အရအောက်အောက် အာရုပ္ပပဋိသန္ဓေကို ကြဉ်ရမည် ဟု ဆိုသောကြောင့် အရူပဘုံမှ စုတေလျှင် မိမိဘုံ၌ထပ်၍ဖြစ်နိုင်၏၊ အထက်အထက် အရူပဘုံ၌လည်း ဖြစ်နိုင်၏ဟု သိသာပြီ၊ ကာမတိဟေတုကာ ဟု ဆိုသောကြောင့် အရူပဘုံမှ ကာမဘုံသို့ ပြန်လှည့်တဲ့အခါဝယ် မဟာဝိပါက် ဉာဏသမ္ပယုတ်ဖြင့် တိဟိတ်ပဋိသန္ဓေသာနေရမည်ဟု မှတ်၊ ထင်ရှားစေအံ့—အထက်အထက် အရူပဘုံသို့ ရောက်သည့်အခါ ရှေးဘဝက ရအပ်ပြီးသော အောက်အောက် အရူပဈာန်နှင့် ရူပဈာန်များငြိမ်း၏၊ ရူပဈာန်ကို အခြေခံပြီးမှ အာကာသာနဉ္စာယတနဈာန်သို့တက်, အာကာသာနဉ္စာယတနဈာန်ကို အခြေခံပြီးမှ ဝိညာဏဉ္စာယတနဈာန်သို့ တက်ရသဖြင့် အခြေခံစရာ အောက်ဈာန်များမရှိတော့ရကား အောက်အောက်ဈာန်ကို အားထုတ်၍ မဖြစ်တော့ပြီ၊ ထို့ကြောင့် "အရူပပုဂ္ဂိုလ်တို့သည် အောက်အောက်ဈာန်ကို အားမထုတ်ကြ" ဟု ဆိုရာ၌ စင်စစ်မှာ အားထုတ်၍ပင်မဖြစ်နိုင်၊ ယခုရောက်ဆဲဘုံနှင့် သက်ဆိုင်သောဈာန်ကိုရင်း, ထိုဈာန်ကို အခြေခံ၍ အထက်အထက် ဈာန်ကိုရင်း ရနိုင်ခွင့်ရှိသည်၊ လုံးလုံးဈာန်အသစ် မရတော့လျှင် အဟောင်း အရူပဈာန်ကိုမရခင် (ရခါနီးမှာ) ဉပစာရဈာန်ခေါ် ကာမာဝစရဘာဝနာတွေရှိ၏၊ ထိုဘာဝနာသည် အလွန်ထက်မြက်သော တိဟိတ်ဥက္ကဋ္ဌကုသိုလ်ကံတည်း၊ ထိုသူသန္တာန်မှာ ကာမာဝစရကံတွင် ထို ဉပစာရဘာဝနာထက် အားကောင်းသောကံမရှိပြီ၊ ထို ဉပစာရဘာဝနာအစွမ်းကြောင့် ကာမသုဂတိဘုံမှာ တိဟိတ်ပဋိသန္ဓေနေလာရလေသည်။

ဉပရူပရိ အာရုပ္ပါ, န အာယုဟန္တိ ဟေဋ္ဌိမံ၊
ဗလိတ္တာ စုပစာရဿ, တိဟေတုကာဝ ယောနိယော။

ဥပရူပရိ အာရုပ္ပါ-အထက်အထက် အရူပဘုံသားတို့သည်၊ ဟေဋ္ဌိမံ-အောက်အောက် ဈာန်ကို၊ နအာယူဟန္တိ-အားမထုတ်ကြကုန်၊ ဥပစာရဈ-ကာမာဝစရ ဥပစာရဈာန်၏၊ ဖလိတ္တာ-အားရှိသည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ တိဟေတုကာဝ-ကာမ တိဟိတ်သာဖြစ်ကုန်သော၊ ယောနိယော-ပဋိသန္ဓေတို့သည်၊ ဟောန္တိ-ဖြစ်ကုန်၏။

ရူပါဝစရစုတိယာ အဟေတုရဟိတာ—ရူပါဝစရစုတိဟု သာမန်ဆိုသော်လည်း အဟိတ်ပဋိသန္ဓေမှ တပါးသောပဋိသန္ဓေစိတ် ၁၇ ပါးလုံး နောင်းရမည်ဖြစ်သောကြောင့် ရူပါဝစရစုတိအရ အသညသတ်စုတိကို မယူရ, ရူပဝိပါက်စုတိ ၅ ခုကိုသာယူ၊ရူပဘုံမှစုံတေလျှင် ရရှိသော ဈာန်အားလျော်စွာ ရူပ အရူပဘုံ၌ ဖြစ်နိုင်၏၊ ရူပဘုံ၌ ကာယကံ ဝစီကံတွေ အမျိုးမျိုး ဖြစ်နေသောကြောင့် ဈာန်မရလျှင် ထိုကံ အားလျော်စွာ ကာမဘုံ၌ ဒွိဟိတ် တိဟိတ် ပဋိသန္ဓေနေနိုင်၏၊ နီဝရဏတို့ကို ပယ်ခွါထားသဖြင့် အဟိတ်ပဋိသန္ဓေကျိုးပေးမည့် ကံများကား အခွင့်မရနိုင်။

ဤသဂြိုဟ်စာသွားဖြင့် အသညသတ်စုတိနောင် နောင်းနိုင်သော ပဋိသန္ဓေများ မထင်ရှားသေးချေ၊ ထင်ရှားစေအံ့—အသညသတ်ဘုံ၌ ဈာန်ကို ဆက်လက်မရသောကြောင့် အသညသတ်စုတိနောင် ရူပ အရူပ ပဋိသန္ဓေ မနောင်းနိုင်၊ အသညသတ် မရောက်ခင် ကာမဘုံဝယ် ဈာန်ကိုအားထုတ်တုန်းက နီဝရဏတွေကို ပယ်ခွာထားသဖြင့် အဟိတ် ပဋိသန္ဓေကျိုး ပေးမည့် ကံများလည်း အခွင့် မရနိုင်ကြ၊ ထို့ကြောင့် အသညသတ်စုတိနောင် ကာမဒွိဟိတ် တိဟိတ် ပဋိသန္ဓေ ၈ ပါးသာ နောင်းနိုင်သည်၊ ကြွင်း အဓိပ္ပါယ်ကို အခြေပြုမှာရှု။

အရိယာပုဂ္ဂိုလ်များ၏ စုတိပဋိသန္ဓေ။ ။"အာရုပ္ပစုတိယာ ဟောန္တိ" စသော ဂါထာကား ပုထုဇဉ် အရိယာတို့ကို ရောနှောပြသော ဂါထာတည်း၊ အရိယာတို့မှာ ဗြဟ္မာ့ဘုံသို့ရောက်လျှင် သောတာပန် သကဒါဂါမ်ပင်ဖြစ်သော်လည်း ကာမဘုံသို့မပြန်လာတော့ပြီ, ထိုပုဂ္ဂိုလ်များကို ဈာနအနဂါမ် (ဈာန်ရသည့် အတွက် ကာမဘုံသို့မလာသူ) ဟု ခေါ်၏၊ ဗြဟ္မာ့ဘုံတွင်လည်း အထက်အထက်ဘုံသို့ရောက်ပြီးက အောက်အောက် ဗြဟ္မာ့ဘုံသို့ ပဋိသန္ဓေ ပြန်မနေတော့ပြီ၊ ထို့ပြင် "သီသ" ဟု ခေါ်ရသော ဘုံ ၃ ဘုံရှိ၏၊ ဝေဟပ္ဖိုလ် အကနိဋ္ဌ နေဝသညာနာသညာယတနတည်း၊ ထိုတွင် ဝေဟပ္ဖိုလ်သည် သုဒ္ဓါဝါသမှ တပါးသော ရူပဘုံများတွင် သီသ (ဦးထိပ်) တည်း၊ အကနိဋ္ဌသည် သုဒ္ဓါဝါသ ဘုံတို့၏ သီသတည်း၊ နေဝသညာနာသညာယတနကား အရူပ ဘုံ၏ သီသတည်း၊ ထိုဘုံမိသီသ၌ တည်မိထိုင်မိကြသော အရိယာတို့သည် တပါးသောဘုံသို့ မပြောင်းတော့ကုန်၊ ရဟန္တာ မဖြစ်သေးလျှင် ဝေဟပ္ဖိုလ်နှင့် နေဝသညာနာသညာယတနတို့ဝယ် ထပ်၍ဖြစ်ကြ၏၊ အကနိဋ္ဌ၌ကား ထပ်၍ပင် မဖြစ်ပြီ၊ အကနိဋ္ဌဘုံသို့ရောက်လျှင် ဧကန်ရဟန္တာ

ဖြစ်ရတော့၏၊ အကနိဋ္ဌသာမက အောက်အောက် သုဒ္ဓါဝါသ ၄ ဘုံ၌လည်း ထပ်၍ ဖြစ်ရိုးမရှိ, ရဟန္တာမဖြစ်သေးလျှင် အထက်ဘုံသို့သာ ပြောင်းရွှေ့ကြတော့သည်။

ဝေဟပ္ဖလေ အကနိဋ္ဌေ, ဘဝဂ္ဂေ စ ပတိဋ္ဌိတာ၊
န ပုနာညတ္ထ ဇာယန္တိ, သဗ္ဗေ အရိယပုဂ္ဂလာ။
န ပုန တတ္ထ ဇာယန္တိ, သဗ္ဗေပိ သုဒ္ဓါဝါသိကာ၊
ဗြဟ္မလောကဂတာ ဟေဋ္ဌာ, အရိယာ နောပပဇ္ဇရေ။

ဝေဟပ္ဖလေ-ဝေဟပ္ဖိုလ်၌၎င်း၊ အကနိဋ္ဌေ-အကနိဋ္ဌ၌၎င်း၊ ဘဝဂ္ဂေစ- (ဘုံဘဝ၏ အဆုံးဖြစ်သော) နေဝသညာနာသညာယတန၌၎င်း၊ ပတိဋ္ဌိတာ - တည်ကုန်သော၊ သဗ္ဗေ-အလုံးစုံကုန်သော၊ အရိယပုဂ္ဂလာ-အရိယာ ပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်၊ ပုန - တဖန်၊ အညတ္ထ - တပါးသောဘုံ၌၊ နဇာယန္တိ - မဖြစ်တော့ကုန်၊ သဗ္ဗေပိ သုဒ္ဓဝါသိကာ - အလုံးစုံသော သုဒ္ဓါဝါသဘုံသားတို့သည်လည်း၊ ပုန - တဖန်၊ တတ္ထ-ထိုတခါဖြစ်ပြီးသော သုဒ္ဓါဝါသ၌၊ နဇယန္တိ - ကုန်၊ ဗြဟ္မလောကဂတာ - ဗြဟ္မာ့ပြည်သို့ ရောက်ကုန်ပြီးသော၊ အရိယာ-တို့သည်၊ ဟေဋ္ဌာ- အောက်အောက်ဘုံ၌၊ နောပပဇ္ဇရေ- မဖြစ်တော့ကုန်။

ပဋိသန္ဓိ ဘဝင် စိတိယော, စုတိစေဟ တထာ ဘဝန္တရေ၊
ပုန သန္ဓိဘဝင်မိစ္စယံ, ပရိဝတ္တတိ စိတ္တသန္တတိ။

ပဋိသန်္ဓိယ ပနေတမဒ္ဒုဝံ, အဓိဂန္တွာ ပဒမစ္စုတံ ဗုဓာ၊ သုသမုစ္ဆိန္န သိနေဟဗန္ဓနာ, သမမေဿန္တိ စိရာယ သုဗ္ဗတာ။	အပရန္တိကာဂါထာ

ပဋိသန္ဓိဘဝင်စိတိယော ဂါထာကား ဝီထိပိုင်း ဝီထိမုတ်ပိုင်း ၂ ပိုင်းလုံးကို နိဂုံးချုပ်သော ဂါထာတည်း၊ အချို့ကား ဤဂါထာသည် ဝီထိပိုင်းအတွက်မပါ, ဝီထိမုတ်ပိုင်းအတွက် နိဂုံးအုပ်သောဂါထာတည်း ဟု ယူ၍ "ပဋိသန္ဓိ ဘဝင်ဝီထိ

ယော-ပဋိသန္ဓေဘဝင်အစဉ်တို့သည်ရှင်း'' ဟု ဝိထိသဒ္ဒါအတွက် ''အစဉ်'' ဟူ သော အနက်ကိုကြံကြ၏၊ ထိုဆရာတို့သည် နောက်ဂါထာ၌ တော်ပုဒ်၏ အစွဲကို သတိထားမိဟန် မတူ၊ နောက်ဂါထာသည် သံသရာစက်ပျက်ကိန်းကို ပြသော ဂါ ထာတည်း၊ ထိုဂါထာ၌ တော်သဒ္ဒါသည် သံသရာနှင့် ဆိုင်ရာပြခဲ့ပြီးသော စိတ် စေ တသိက် (ပဋိသန္ဓေ ဘဝင် ဝိထိ စုတိစိတ်တို့ကိုပါ) စွဲယူသော သဒ္ဒါဖြစ်သည်၊ ထို့ ကြောင့် ပဋိသန္ဓိဘဝင်ဝိထိယော ဂါထာသည် ဝိထိ ဝိထိမုတ် ၂ ပိုင်းလုံးအတွက် အုပ်ဖုံးသော နိဂုံးဂါထာတည်း၊ ကွင်းသောအဓိပ္ပါယ်ကို အခြေပြုသင့်ဂြိုဟ်မှာရှု။

ဤဓာား ဝိထိမုတ်ပိုင်း ဘာသာဋီကာ

ရုပ်ပိုင်း ဘာသာဋီကာ

ဧတ္တာဝတာ ဝိဘတ္တာ ဟိ, သပ္ပဘေဒပဝတ္တိကာ၊
စိတ္တစေတသိကာ ဓမ္မာ, ရူပံ ဒါနိ ပဝုစ္စတိ။

အနုသန္ဓိ။ ။ "စိတ္တံ စေတသိကံ ရူပံ, နိဗ္ဗာနမိတိ သဗ္ဗထာ" ဟု ခေါင်းစဉ်ပြခဲ့သည်အားလျော်စွာ စိတ္တံ စေတသိကံ ဟူသော ခေါင်းစဉ်မာတိကာ၏ ဆိုင်ရာ အကျယ်ကို ပြပြီး၍, ယခုအခါ၌ ရူပံ ဟူသော ခေါင်းစဉ်မာတိကာ၏ အကျယ်ကို ပြတော်မူလိုသော အရှင်အနုရုဒ္ဓါသည် "ဧတ္တာဝတာ ဝိဘတ္တာဟိ" အစရှိသော ဂါထာကို မိန့်တော်မူသည်၊ ထိုဂါထာဝယ် "သပ္ပဘေဒ ပဝတ္တိကာ"၌ ပဘေဒ အရ အပြား ဟူသည် စိတ်တခုယုတ် ကိုးဆယ် အကျယ် ၁၂၁ ပါး အပြား, စေတသိက် ၅၂ ပါး အပြားတည်း၊ ထိုကဲ့သို့ အပြား ရှိသည်ကို သပ္ပဘေဒ ဟု ခေါ်သည်၊ ပဝတ္တိအရ ဖြစ်ခြင်းဟူသည် ဝီထိပိုင်း၌ ပြခဲ့သည့်အတိုင်း ဝီထိစိတ် အနေအားဖြင့် ဖြစ်ခြင်း, ဝီထိမုတ်ပိုင်း၌ ပြခဲ့သည့်အတိုင်း ပဋိသန္ဓေ ဘဝင် စုတိ အနေအားဖြင့် ဖြစ်ခြင်းတည်း၊ ထိုကဲ့သို့ဖြစ်ခြင်းရှိသည်ကို သပဝတ္တိကဟု ဆိုသည်၊ "သံဝိဇ္ဇန္တိ ပဘေဒ ပဝတ္တိယော ဧတေသံ တိ သပ္ပဘေဒပဝတ္တိကာ" ထိုကဲ့သို့ အပြားလည်း ရှိကုန် ဖြစ်ခြင်းလည်း ရှိကုန်သော စိတ် စေတသိက်တို့ကို ဤ ဆိုခဲ့ပြီးသော အောက် ၅ ပိုင်းဖြင့် ခွဲခြားဝေဘန်၍ ပြအပ်ကုန်ပြီ၊ "ခွဲခြားဝေဘန်၍" ပြပြီးပြီ ဟူလို၊ ထိုစကား မှန်၏-စိတ် စေတသိက်တို့ကို အောက် ၃ ပိုင်း၌ ဥဒ္ဒေသ အားဖြင့်၎င်း, နိဒ္ဒေသအားဖြင့်၎င်း, ပဋိနိဒ္ဒေသအားဖြင့်၎င်း ခွဲခြားဝေဘန်၍ ပြခဲ့ပြီ၊ စိတ် စေတသိက်တို့၏ ဝီထိစိတ်အနေအားဖြင့် ဖြစ်ပုံကို ဝီထိပိုင်းဖြင့် ပဋိသန္ဓေ ဘဝင် စုတိ အနေအားဖြင့် ဖြစ်ပုံကို ဝီထိမုတ်ပိုင်းဖြင့် ခွဲခြားဝေဘန်၍ ပြခဲ့ပြီ။

ဥဒ္ဒေသ နိဒ္ဒေသ ပဋိနိဒ္ဒေသ။ ။ "စိတ္တံ စေတသိကံ ရူပံ, နိဗ္ဗာနမိတိ သဗ္ဗထာ" ဟု သင်္ဂြိုဟ်အစ၌ ခေါင်းစဉ်၍ ပြခဲ့သော စကားကျဉ်းသည် ဥဒ္ဒေသမည်၏၊ ထိုဂါထာ၏ အဖွင့်ဖြစ်သော ဋီကာကျော်ဝယ် "တေ တာဝ သင်္ခေပတော ဥဒ္ဒိသန္တော အာဟ-တတ္ထ ဝုတ္တာ တျာဒိ" ဟူသော ကျမ်းတက်စကားကို ထောက်၊ ထိုတွင် စိတ္တံကား စိတ်ကိုအကျဉ်းချုပ်ပြသော ဥဒ္ဒေသစကား, စေတသိကံကား စေတသိက်ကို အကျဉ်းချုပ်ပြသော ဥဒ္ဒေသ စကားတည်း၊ "တတ္ထ စိတ္တံ တာဝ စတုဗ္ဗိဓံ ဟောတိ"မှ စ၍ စိတ်ပိုင်းအဆုံး တပိုင်းလုံးကား စိတ်ကို အကျယ်ပြသော နိဒ္ဒေသ စကားတည်း၊ ထိုပါဠိ၏ အဖွင့်ဖြစ်သော ဋီကာကျော်ဝယ် "စိတ္တံ တာဝ ဘူမိ

ဇာတိ သမ္ပယောဂါဒိ ဝသေန ဝိဘဇိတွာ နိဒ္ဒိသိတုမာရဘန္တော အာဟ - တတ္ထ စိတ္တံ တာဝ တျာဒိ'' ဟူသော ကျမ်းတက် စကားကို ထောက်၊ "ကေဝ္ပါဒ နိရောဓာစ ''မှစ၍ စေတသိက်ပိုင်းအဆုံး တပိုင်းလုံးကား စေတသိက်ကို အကျယ် ပြသော နိဒ္ဒေသစကားတည်း၊ စေတသိက်ပိုင်း အစကို ကျမ်းတက်ပြသော ဋီကာ ကျော်ဝယ် "ဧဝံ တာဝ စိတ္တံ ၊ ပေ၊ ဝိဘဇိတွာ ဣဒါနိ စေတသိက ဝိဘာဂဿ အနုပ္ပတ္တံ တွာ ၊ ပေ ၊ ကေဝ္ပါဒ နိရောဓာစတျာဒိ အာရဒ္ဓံ '' ဟူသော စကား၌ စေတသိက ဝိဘာဂဿ အနုပ္ပတ္တတ္တာကို ထောက်၊ "စေတသိကဝိဘာဂဿ-စေတ သိက်ကို အကျယ် ဝေဘန်ရာ ကာလ၏၊ အနုပ္ပတ္တတ္တာ-အစဉ် ရောက်လာသည်၏ အဖြစ်ကြောင့် '' ဟု အနက်ပေး၊ ပကိဏ်းပိုင်းကား စိတ် စေတသိက် ၂ ပါးကို ထပ်၍ချဲ့ပြသော ပဋိနိဒ္ဒေသစကား ဟု အများပင် ယူကြသည်။

အချို့ကား—အကျယ်ထက် အကျယ် လာပြန်လျှင် မူလ အကျယ်ကို ဥဒ္ဒေသ အနေထား၍ ဖွင့်ပြရိုး ရှိသည်ကို သတိ မပြုဘဲ, ဋီကာကျော်၌ "တိံဟိ ရာသိဟိ စေတသိကဓမ္မေ ဥဒ္ဒိသိတွာ '' ကိုကြည့်ရှု၍ စိတ်ပိုင်း တပိုင်းလုံးနှင့်တကွ စေတ သိက်ပိုင်းဝယ် "တေရသညသမာနာ စ ၊ ပေ ၊ ဒွိပညာသ ပဝုစ္စရေ'' တိုင်အောင် စကားစုကို ဥဒ္ဒေသဟု ယူ၍ , ထို့နောက် "တေသံ စိတ္တာ ဝိယုတ္တာနံ '' မှစ၍ စေတသိက်ပိုင်း အဆုံးကို နိဒ္ဒေသ ဟု ယူကြလေသည်၊ ထိုဆရာတို့ကား"စေတသိက် ပိုင်း၌ သမ္ပယောဂနည်း သင်္ဂဟနည်း ၂ ပါးသည် စိတ် စေတသိက် ၂ ပါးစုံကို တွဲဘက်၍ ပြသောကြောင့် စိတ် စေတသိက် ၂ ပါးလုံး၏ အကျယ်ပြနိဒ္ဒေသစကား ဖြစ်ထိုက်သည်'' ဟု ယူဆကြဟန်တူ၏၊ စင်စစ်မှာ သမ္ပယောဂနည်း သင်္ဂဟနည်း များ၌ စိတ်ကို ပြလိုရင်း မဟုတ်,စေတသိက်ကိုသာ ပြလိုရင်းတည်း၊ စေတသိက်ကို သာ ပြလိုရင်း ဖြစ်ကြောင်းမှာ "ဝိတက္ကော တာဝ ၊ ပေ ၊ ပဥ္စပညာသ စိတ္တေသု ဥပ္ပဇ္ဇတိ, ဆတ္တိံသ ဓမ္မာ သင်္ဂဟံ ဂစ္ဆန္တိ'' စသည်ဖြင့် စေတသိက်တွေကို ပဓာန ထားလျက် ကတ္တား ပြုလုပ်ပုံကို ထောက်၊ ထိုသို့ စေတသိက်တို့ကိုသာ ပြလိုရင်း ဖြစ်သော်လည်း စေတသိက်တို့က စိတ်နှင့် မကင်းနိုင်သောကြောင့် စိတ်ကိုပါ တွဲ ဘက်ပြရလေသည်၊ ထို့ကြောင့် ထိုဆရာတို့ အယူအဆကို ကျမ်းရိုးစသွား ဝါကျ အနေအထား၌ ကျွမ်းကျင်သော ပညာရှင်တိုင်း ဝန်ခံနိုင်ကြမည် မဟုတ်၊

အချို့ကား-သပ္ပဘေဒ၌ ဥဒ္ဒေသ နိဒ္ဒေသ ပဋိနိဒ္ဒေသ အားဖြင့် ၃ ပါး ကွဲပြားမှုကို ပဘေဒ ဟု ယူကြသေး၏၊ ဥဒ္ဒေသ နိဒ္ဒေသ ပဋိနိဒ္ဒေသ ဟူသော နာမည် ကား စိတ် စေတသိက်တို့၏ နာမည် မဟုတ်, ထို စိတ် စေတသိက်ကို ပြသောစကား ရပ်၏ နာမည်ဖြစ်သည်။

ရူပသမုဒ္ဒေသ

[စတ္တာရိ မဟာဘူတာနိ စတုန္နဉ္စ မဟာဘူတာနံ ဥပါဒါယရူပန္တိ— ရုပ်တို့သည် အချုပ်အားဖြင့် မဟာဘုတ် ဥပါဒါရုပ် ဟု ၂ မျိုးပြား၏၊ ထိုတွင် မဟာဘုတ်ရုပ်များသည် အထည်ကိုယ် အမာခံ ရုပ်များတည်း၊ ဥပါဒါရုပ်များကား ထို မဟာဘုတ်ကို မှီရသော အပေါ်ယံ အမွှမ်းတင် ရုပ်များတည်း၊ ချဲ့ဉုံးအံ့—ပထဝီ အာပေါ တေဇော ဝါယော ဟူသော မဟာဘုတ်တို့သည် သဘာဝ အထည်ကိုယ်အားဖြင့် ဝဏ္ဏ ဂန္ဓ စသော ဥပါဒါရုပ်များနှင့် တန်းတူ ညီမျှ မဟုတ်နိုင်၊ ထိုဝဏ္ဏ ဂန္ဓ စသည်တို့ထက် အထည်ကိုယ် ကြီးမားကုန်ရာ၏၊ ရုပ်ကလာပ် အစုအဝေး၌ ပကတိလူတို့ မြင်ရ သိရလောက်အောင် ပုံသဏ္ဌာန် ဖြစ်ပေါ် လာသည်မှာ ဝဏ္ဏ ဂန္ဓ စသော ဥပါဒါရုပ်အများ ပေါင်းစုမိခြင်းကြောင့် မဟုတ်, မဟာဘုတ်အများ ပေါင်းမိခြင်းကြောင့် ဖြစ်သည်။]

ထို့ကြောင့် အသူရိန်နတ်ကြီး ဒါနဝေါရက္ခိုက် ဘီလူးကြီး တိမိရ တိပိင်္ဂလ စသော ငါးကြီး လိပ်ကြီး စသည်ဖြင့် သက်ရှိ သတ္တဝါတွေ ကြီးလေသမျှ၌ ၎င်း, မြင့်မိုရ်တောင် ဟိမဝန္တာတောင် စကြာဝဠာတောင် မဟာသမုဒ္ဒရာ ဇမ္ဗူ့သပြေပင် စသည်ဖြင့် သက်မဲ့အရာဝတ္ထုတွေ ကြီးကျယ်လေသမျှ၌၎င်း, မဟာဘုတ်တွေ ပေါင်းစုတွေ့ခဲ၍ ပူးတွဲမိနေကြသည်ဟု မှတ်၊ ဤမဟာဘုတ်တို့သည် အထည် ကိုယ်ကြီးမားရုံသာမက, သဘောအားဖြင့် ဝဏ္ဏ ဂန္ဓ စသော ဥပါဒါရုပ် များထက်ထင်ရှားကုန်၏၊ ဤလောက၌ မြေ ရေ လေ မီးတို့ ကြီးကျယ်ထင်ရှား နေသည်မှာ ဤ အရင်းခံဖြစ်သော မဟာဘုတ်တို့၏ သတ္တိသာတည်း၊ " မဟန္တာနိ ဟုတွာ ဘူတာနိ ပါတုဘူတာနီတိ မဟာဘူတာနိ " မဟန္တာနိ - အထည်ကိုယ် သဘောအားဖြင့် ကြီးမားကုန်သည်၊ ဟုတွာ-ဖြစ်ကုန်၍၊ ဘူတာနိ ပါတုဘူတာနိ-ထင်ရှားဖြစ်သော တရားတို့တည်း၊ဣတိ-ထို့ကြောင့်၊ မဟာဘူတာနိ-မဟာဘူတတို့ မည်၏။ [မဟာဘူတ အမည်ရပုံကို အဋ္ဌကထာ ဋီကာတို့၌ အမျိုးမျိုး ပြကြသေး၏။]

စတုန္နံ့ မဟာဘူတာနံ ဥပါဒါယရူပံ— ဤ၌ ဆဋ္ဌီနိ ဝိဘတ်ကို ဥပယောဂ ခေါ် ဒုတိယာ အနက်၌သက်၊ " စတုန္နံ-၄ ပါးကုန်သော၊ မဟာဘူတာနံ-မဟာဘုတ်တို့ကို "ဟု အနက်ပေး၊ ဥပါဒါယ၌ ဥပ+အာ+ရှေးရှိသောဒါဓာတ်, တွာ ပစ္စည်းတည်း၊ တွာကို ယပြု၍ ဥပါဒါယနှင့် ရူပကို သမာသ်ဟု၎င်း, သမာသ် မဟုတ် တပုဒ်စီ (ဝါကျ)ဟု၎င်း, ဝါဒ ၂ မျိုးရှိ၏၊ သမာသ်ဆိုလျှင် "ဥပါဒါယ ပဝတ္တံ ရူပံ ဥပါဒါယ ရူပံ "ဟု ပဝတ္တဟူသော အလယ်ပုဒ် ကျေသော မဇ္ဈေလောပီ တပ္ပုရိသ်သမာသ် ဟု မှတ်၊ ဝါကျဆိုလျှင် " ဥပါဒါယ- စွဲမှီ၍၊ ပဝတ္တံ-ဖြစ်သော၊ ရူပံ-ရုပ်၎င်း " ဟု ပဝတ္တံပုဒ်ကို ထည့်၍ အနက်ပေး။

မဟာဘုတ်ကား ဥပါဒါရုပ် မမည်။ ။မဟာဘုတ်တို့ကို မှီ၍ဖြစ်သော ရုပ်ကို ဥပါဒါရုပ် ဟု ဆိုလျှင် မဟာဘုတ် တပါးကို မဟာဘုတ် ၃ ပါးက, မဟာဘုတ် ၃ ပါးကို မဟာဘုတ် တပါးက, မဟာဘုတ် ၂ ပါးကို မဟာဘုတ် ၂ ပါး က မှီ၍ ဖြစ်သောကြောင့် မဟာဘုတ်တို့လည်း ဥပါဒါရုပ် မည်ထိုက်သည် မဟုတ်ပါလော-ဟု မေး၊ အဖြေကား-''သဗ္ဗဝါကျံ-အလုံးစုံသော ဝါကျ သည်၊ သာဝဓာရဏံ-အဝဓာရဏနှင့် တကွဖြစ်နိုင်၏''ဟူသော ပရိဘာ သာ အရ, ဥပါဒါယဒ္ဒ ဧဝသဒ္ဒါထည့်၍ "ဥပါဒါယေဝ - မှီရုံသာမှီ၍၊ ပဝတ္တံ - ဖြစ်သော၊ ရူပံ-ရုပ်သည်၊ ဥပါဒါရူပံ - ဥပါဒါရုပ် မည်၏ '' ဟူသည်နှင့်အညီ, မှီရုံသာမှီတတ်၍ တပါးသောရုပ်တို့ အမှီကို မခံရသော စက္ခု၊ သောတ စသည်သာ ဥပါဒါရုပ် မည်နိုင်သည်၊ ပထဝီ အာပေါ စသော မဟာဘုတ်တို့ကား မိမိတို့အချင်းချင်းလည်း အပြန်အလှန်မှီတတ်, အခြားသော ရုပ်များ၏ အမှီကိုလည်း ခံအပ်သောကြောင့် ဥပါဒါယေဝ ဟူသော စကားနှင့် မထပ်မိရကား ဥပါဒါရုပ် မမည်နိုင်ကြချေ။

တနည်း—- '' စတုန္နံ မဟာဘူတာနံ ဥပါဒါယရူပံ '' ဟူသော စကားသည် ဥပါဒါရုပ်၏လက္ခဏာကို ပြသောစကားတည်း၊ ထိုစကား၌ '' စတုန္နံ မဟာဘူတာ နံ ဥပါဒါယ'' ကို ထောက်၍ မဟာဘုတ် ၄ ပါးလုံးကို မှီမှသာ ဥပါဒါရုပ် မည် နိုင်သည်၊ မဟာဘုတ် အချင်းချင်း မှီရာ၌ ၄ ပါးလုံးကို မှီ၍မဖြစ်နိုင်, မဟာဘုတ် တပါးက အခြားမဟာဘုတ် ၃ ပါးကိုသာ မှီနိုင်သည်၊ ထို့ကြောင့် စတုန္နံဟူသော လက္ခဏာနှင့်မညီရကား မဟာဘုတ်တို့ ဥပါဒါရုပ် ဟူသော အမည်ကို မရနိုင်၊ [ရူပကဏ္ဍ မူလဋီကာ၌ တနည်း ပြသေး၏, ရှုကြလေတော့။]

[ဆောင်] ၁။ **ဝါကျတိုင်းမှာ, ဧဝပါသဖြင့်, မှီသာမှီတတ်, မမှီအပ်ကြ, ဝဏ္ဏဂန္ဓာ, စသည်သာ, ဥပါဒါဟု ခေါ်။**

၂။ **မဟာဘုတ်ကြီး, အသီးသီးကား, မှီလည်းမှီတတ်, မှီလည်း အပ်သဖြင့်, ခေါ်မှတ်ဘွယ်ရာ, ဥပါဒါ, မှန်စွာမသင့်တော်။**

၃။ **တနည်းတုံးကြံ, စတုန္နံဟု,လက္ခဏာရှုက,သုံးခုလောက်မျှ, မှီနိုင်ကြသည့်, ဘူတရုပ်မှာ,ဥပါဒါ, ခေါ်ရာဝေးဘိသော်။**

ပထဝီဓာတု—''ပထတိ ပတိဋ္ဌာန ဘာဝေန ပက္ခာယတီတိ ပထဝီ '' ပထတိ ပတိဋ္ဌာနဘာဝေန ပက္ခာယတိ - တည်ရာ၏ အဖြစ်ဖြင့် ထင်လာတတ်၏၊ ဣတိ- ကြောင့်၊ ပထဝီ- မည်၏၊ ''အတ္တနော သဘာဝံ ဓာရေတီတိ ဓာတု''အတ္တနော- မိမိ၏၊ သဘာဝံ - သဘောကို၊ ဓာရေတိ – ဆောင်ထားတတ်၏၊ ဣတိ- ကြောင့်၊ ဓာတု-ဓာတ်မည်၏၊ မိမိဆိုင်ရာသဘော ထင်ရှားရှိနေသည်ကိုပင် " မိမိသဘောကို ဆောင်သည်''ဟု ခေါ်၏၊ နေ့ခံ၌ ပြလတံ့အတိုင်း"ပထဝီသည် ကက္ခဠသဘောရှိ၍ ထိုကက္ခဠသဘောကို ဆောင်တတ်သည်''ဟူလို၊"ပထဝီဧဝ ဓာတု ပထဝီဓာတု''။

ကက္ခဠလက္ခဏာ စေသာ, ပတိဋ္ဌာနရသာ တထာ၊
သမ္ပဋိစ္ဆနုပဋ္ဌာနာ, သေသဘူတ ပဒဋ္ဌာနာ။

သော-ဤပထဝီဓာတ်သည်၊ကက္ခဠလက္ခဏာ-ခိုင်မာခြင်း လက္ခဏာရှိ၏၊ပတိဋ္ဌာနရသာ-တကွဖြစ်ဘက် ရုပ်တရားတို့၏ တည်ရာ ဖြစ်ခြင်း ကိစ္စရှိ၏၊ တထာ-ထိုမှတပါး၊ သမ္ပဋိစ္ဆနုပဋ္ဌနာ-တကွဖြစ်ဘက် ရုပ်တို့ကို ခံထားတတ်သည်ဟု ဆင်ခြင်သူတို့ဉာဏ်မှာ ထင်လာတတ်၏၊ သေသဘူတပဒဋ္ဌာနာ-မိမိမှ ကြွင်းသော မဟာဘုတ် ၃ ပါးလျှင် နီးစွာသော အကြောင်းရှိ၏။

ကက္ခဠလက္ခဏာ။ ။ထိုထိုရုပ်ကလာပ်၌ ခိုင်မာသောသဘောသည် ပထဝီဓာတ်၏လက္ခဏာတည်း၊ ပကတိ မြေကြီး၏ ခိုင်မာမှု သည်လည်း ထိုပထဝီ ဓာတ်၏ သတ္တိ အားဖြင့် မြောက်မြားသော ရုပ်ကလာပ်တွေ ပေါင်းစု နေခြင်းကြောင့် ဖြစ်သည်၊ [ကက္ခဠကို''ကြမ်းတန်းခြင်း''ဟု အနက် ဆိုကြသေး၏၊ ကက္ခဠကို '' ထဒ္ဓ-ကထိန''ဟု ဖွင့်ကြသည်ကိုရင်း, ကာယာနုပဿနာကျမ်း၌ ''ခိုင်မာမှု'' ဟု ရေးသည်ကိုရင်း ထောက်၍ ''ခိုင်မာ''ဟု အနက် ပြန်လိုက်သည်။]

ရသ, ပစ္စုပဋ္ဌာန်, ပဒဋ္ဌာန်။ ။ပကတိမြေကြီးသည် သစ်ပင် စသည်တို့၏တည်ရာ ဖြစ်၍, သစ်ပင်စသည်ကို အောက်သို့ မလျှောကျအောင် ခံထားသကဲ့သို့, ပထဝီ ဓာတ်လည်း သဟဇာတ်ရုပ်များ၏ တည်ရာဖြစ်၏၊ ယောဂီပုဂ္ဂိုလ်တို့ဝိပဿနာဉာဏ် ဖြင့် ဆင်ခြင်သည့်အခါ ''သဟဇာတ် တရားများကို ခံထားတတ်သော ရုပ်''ဟု ထင်လာလေသည်၊ မိမိနှင့်တွဲဘက်မဟာဘုတ်များ မပါဘဲ ပထဝီချည်း မဖြစ်နိုင် သောကြောင့် ပထဝီဓာတ်ဖြစ်ဘို့ရာ အနီးဆုံး အကြောင်းမှာ ကြွင်းသော မဟာဘုတ် ၃ ပါးပင် ဖြစ်သည်။

အာပေါဓာတု="အာပေတိ သဟဇာတရူပါနိ ပတ္တရတီတိအာပေါ'' သဟဇာတရူပါနိ - တကွဖြစ်ဘက် ရုပ်တို့ကို၊ အာပေတိ ပတ္တရတိ-ပြန့်နှံ့တတ်၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ အာပေါ-မည်၏၊ ပကတိရေသည် မိမိထိမိရာ ဝတ္ထုများကို စိန့်၍ပြန့်နှံ့ သကဲ့သို့, ထို့အတူ တကွ ဖြစ်ဘက် ရုပ်များကို ပြန့်နှံ့တတ်သော ရေဓာတ်သည် အာပေါ မည်၏။

ပဂ္ဃရဏလက္ခဏာ စေသာ, ပရိဗြူဟနရသာ တထာ၊
သင်္ဂဟပစ္စုပဋ္ဌာနာ, သေသဘူတ ပဒဋ္ဌာနာ။

သော-ဤ အာပေါဓာတ်သည်၊ ပဂ္ဃရဏလက္ခဏာ-ယိုစီးခြင်း လက္ခဏာရှိ၏၊ ပရိဗြူဟနရသာ- သဟဇာတ်ရုပ်တို့ကို တိုးပွါးစေခြင်း ကိစ္စရှိ၏၊ သင်္ဂဟပစ္စုပဋ္ဌာ

နာ- သဟဇာတ်ရုပ်တို့ကို ပေါင်းစုဖွဲ့စည်းတတ်သော တရား ဟု ယောဂီတို့ ဉာဏ်တွင် ထင်လာ၏၊ သေသဘူတပဒဋ္ဌာနာ- ၏။

လက္ခဏ, ရသ, ပစ္စုပဋ္ဌာန်။ ။ပဏ္ဍရဏ အရ '' ယိုစီးသည် ''ဟု ဆိုသော်လည်း ပကတိရေများ စီးသွားသလို စီးသွားသည် ဟု ဆိုလိုရင်း မဟုတ်, တကွ ဖြစ်ဘက် ရုပ်များ၌ ပြန့်နှံ့စိန့်ဝင်သည်ကို '' ယိုစီးသည် ''ဟု ဆိုလိုသည်၊ သို့သော် ပကတိ ရေများ ပြန့်နှံ့စီးသွားခြင်းမှာလည်း ဤအာပေါဓာတ်၏ သတ္တိ လွန်ကဲသော ရုပ်ကလာပ်တွေ ပေါင်းစု တိုးပွား များပြားခြင်းကြောင့်ပင် ဖြစ်သည်၊ ဤ အာပေါဓာတ်သည် တကွဖြစ်ဘက် ရုပ်များကို တိုးပွားစေခြင်း ကိစ္စရှိ၏၊ ဤ အာပေါဓာတ်၏ကိစ္စကြောင့် ရုပ်တရားတွေ တိုးပွားသဖြင့် သစ်ပင် တောတောင်များ စည်ကားပုံ, သတ္တဝါများ ဝဖြိုးပုံကို ဆင်ခြင်လေ၊ ပကတိရေသည် မုန့်မှုန့်စသည်ကို ဖရိုဖရဲ မလွင့်သွားရအောင် ပေါင်းစည်းဖွဲ့ထားသကဲ့သို့, ဤ အာပေါဓာတ်လည်း သဟဇာတ်ရုပ်တို့ကို ဖရိုဖရဲ မကြဲရအောင် ပေါင်းစည်းဖွဲ့ထားတတ်သည် ဟု ယောဂီတို့ ဉာဏ်တွင် ထင်လာသည်၊ ဤသင်္ဂဟပစ္စုပဋ္ဌာန်ကို အချို့အရာ၌ ''အာဗန္ဓနလက္ခဏာ ''ဟု အဆိုရှိလေသည်၊ ''အာဗန္ဓနလက္ခဏာ- သဟဇာတ်ရုပ်တို့ကို ပေါင်းစည်း ဖွဲ့ထားခြင်း လက္ခဏာရှိ၏'' ဟု ဆို။

တေဇောဓာတု—''တေဇေတိ ပရိပါစေတီတိ တေဇော''တေဇေတိ ပရိပါစေတိ- ကျက်စေတတ်၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ တေဇော - မည်၏၊ ပကတိ မီးသည် ထိုထို ဝတ္ထုကို ကျက်စေသကဲ့သို့,ထို့အတူ တကွဖြစ်ဘက် ရုပ်တရားတို့ကို ကျက်စေတတ်သော အဇ္ဈေဓာတ်သည် တေဇောမည်၏၊ ''ဤ တေဇောဓာတ်က တွဲဘက်ရုပ်များကို ကျက်စေသည် '' ဟု ဆိုသော်လည်း ခြောက် ကပ် နေအောင် ကျက်စေသည် မဟုတ်, အာပေါဓာတ်က တွဲဘက် ရုပ်များ၌ စိန့်စိုနေရာ, ထို အာပေါဓာတ် အတွက်ကြောင့် စိုထိုင်းထိုင်း စေးကပ်ကပ် မရှိရုံသာ ခြောက်စေ ကျက်စေသည်၊ ပကတိမီးနေတို့က ခြောက်ကပ်သွားအောင် ကျက်စေရာ၌ကား တေဇော သတ္တိက ရိုးရိုးညီမျှရုံမကဘဲ, လွန်ကဲနေခြင်းကြောင့်ဖြစ်သည်၊ခန္ဓာကိုယ်၌ ဥသ္မာ ခေါ်သော '' ကိုယ်ငွေ့ ''ရှိ၏၊ ဆောင်းအခါ၌ နွေး၍, နွေအခါ၌ ေး၏၊ ထို အနွေးငွေ့ အငွေ့များသည် ဤ တေဇောဓာတ်ပင် တည်း။

ဥဏှတ္တလက္ခဏာ စေသာ, ပရိပါစနရသကာ၊
မုဒုဘာဝါနုပ္ပဒါန- ဥပဋ္ဌာနာ ပကာသိတာ။

သော-ဤ တေဇောဓာတ်သည်၊ ဥဏှတ္တလက္ခဏာ- အငွေ့၏ အဖြစ် ဟူသော လက္ခဏာရှိ၏၊ ပရိပါစနရသကာ-သဟဇာတ် ရုပ်တို့ကို ကျက်စေခြင်း ကိစ္စရှိ၏၊

မုဒုဘာဝါနုပ္ပဒါန ဥပဋ္ဌာနာ – သဟဇာတ်ရုပ်တို့ နူးညံ့သည်၏ အဖြစ်ကို ဖြစ်စေ တတ်၏ ဟု ဉာဏ်တွင် ထင်လာ၏၊ ပ္ပတိ–ဤသို့၊ ပကာသိတာ–ပြအပ်၏။

လက္ခဏ,ရသ,ပစ္စုပဋ္ဌာန်။ ။ဥဏှာသဒ္ဒါ၏ အနက်ကို "အပူ" ဟုသာ ဆိုလေ့ ရှိသော်လည်း ထေ၀မနိဝိ အဘိဓာန်၌ "အပူ" ဟူသော အနက်အပြင် ဥတုသာမန် ကိုလည်း ပြလျက်ရှိသောကြောင့်၎င်း "ဥဏှဘာဝေါလက္ခဏံ တေဇော ဓာတုယာ ဉဿာ သဘာဝတ္တာ" ဟု ဝိသုဒ္ဓိမဂ်မဟာဋီကာ ဖွင့်သောကြောင့်၎င်း "အငွေ့" ဟု အနက် ပေးလိုက်သည်၊ [တေဇောဓာတုယာ- တေဇောဓာတ်၏၊ ဉဿာ သဘာ ဝတ္တာ- အငွေ့သဘော ရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ဥဏှဘာဝေါ- အငွေ့၏အဖြစ် သည်၊ လက္ခဏံ–တေဇော၏ လက္ခဏာတည်း၊] ပရိပါစနရသ၏ အဓိပ္ပါယ်မှာ ဝိဂ္ဂြိုဟ်အတိုင်းသာတည်း၊ ပကတိမီးသည် ချိတ် ဖယောင်း စသည်ကို နူးညံ့အောင် ပြုနိုင်သကဲ့သို့ ဤတေဇောဓာတ်မီးသည်လည်း တက္ခ ဖြစ်ဘက် ရုပ်များကို နူးညံ့ ပြေ့ပျောင်းအောင် ပြုနိုင်သည် ဟု ယောဂီပုဂ္ဂိုလ်တို့ ဉာဏ်တွင် ထင်လာ၏၊ ဤ တေဇော၏ သတ္တိကြောင့် ပင်လျှင် တေဇော ကောင်းသူတို့ အသား အရေ နူးညံ့ ပြေ့ပျောင်းလျက် ရှိကြပေသည်။

တေဇော ၄ မျိုး။ ။"သန္တပ္ပန, ဒဟနနှင့်, ဇိရဏပေ,ပါစကေ, လေးထွေ တေဇောပြား" ဟူသည်နှင့်အညီ ခန္ဓာကိုယ်၌ ပကတိ ရှိးရာရှိသော ကိုယ်ငွေ့ကို ဉသ္မာတေဇော ဟု ခေါ်၏၊ ထို ဉသ္မာတေဇော အပြင် သန္တပ္ပန စသော တေဇော ၄ မျိုး ရှိသေး၏၊ ထိုတွင် ဉသ္မာတေဇော ဖေါက်ပြန်လာသည့်အခါ အပူ ဒီဂရီတိုး တက်လျက် ၁ ရက်ခြား ၂ ရက်ခြား (ငှက်ဖျား-ဖျားသလို) ဖျားစေတတ်သော တေဇောသည် သန္တပ္ပန တေဇော မည်၏၊ [သံ=ပြင်းစွာ+တပ္ပန=ပူလောင်စေ တတ်သော တေဇော။] ထို သန္တပ္ပန ထက်ပင် အပူဒီဂရီလွန်တက်၍ " ပူလှချေရဲ့ လောင်လှချေရဲ့, ယပ်ခပ်ပေးပါ, စန္ဒကူးနံ့သာ လိမ်းပေးပါ, ရေချိုးချင်တယ် " စသည်ဖြင့် ညည်းညူရ လောက်အောင် ပူလောင်သော တေဇောသည် ဒဟန တေဇော မည်၏၊ မီးကဲ့သို့ လောင်ကျွမ်းတတ်သော တေဇောတည်း။

ဆံဖြူအောင် သွားကျိုးအောင် မျက်စိ မှုံအောင် အသားအရေ တွန့်အောင် အရွယ် ယိုယွင်း၍ အိုမင်းအောင် ပြုတတ်သော တေဇောသည် ဇိရဏတေဇော မည်၏၊ ဤပြခဲ့သော တေဇော ၃ ပါးသည် ခန္ဓာကိုယ်၌ အမြဲပါရှိကြသည်မဟုတ်, သန္တပ္ပနနှင့် ဒဟနသည် ဖျားနာတဲ့အခါ၌သာ မူလကိုယ်ငွေ့ပျက်လျက် အပူဒီဂရီ တက်လာသော တေဇောတည်း၊ ဇိရဏတေဇောသည် ရောဂါတခုခု အမြဲစွဲကပ် တဲ့အခါ, သို့မဟုတ် အယွယ်ဆုတ်ယုတ်ချိန်အခါဝယ် မူလကိုယ်ငွေ့ဖေါက်ပြန်လာ သော တေဇောတည်း။

စားသောက်အပ်သမျှ အစာ အာဟာရတို့ကို ကြေကျက် စေတတ်သော တေဇောသည် ပါစကတေဇောမည်၏၊ “ဝမ်းမီး” ဟု ခေါ်ကြသည်၊အစာသစ်အိမ်နှင့် ကပ်လျက်တည်ရှိသတတ်၊ ထို ပါစက တေဇောကား ခန္ဓာကိုယ်၌ အမြဲ တည်ရှိ၏၊ ရှေးကံကြောင့် ဖြစ်ရကား အချို့သူတို့၌ ဝမ်းမီးကောင်း၏, စားသမျှ အစာကို မှန်မှန် ချက်နိုင်၏၊ အချို့သူတို့၌ ဝမ်းမီးညံ့၏, အချို့၌ လွန်ကဲ၏၊ လွန်ကဲနေသူ ညံ့နေသူတို့၌ ဝမ်းမီး အနီးအပါးဝယ်ရှိသော စိတ္တဇ ဥတုဇ အာဟာရဇ တေဇောတို့ကို တတ်သိ နားလည်သော ဆေးဆရာတို့ထံ မေးမြန်းပြုပြင်က ဝမ်းမီးမှာ အထောက်အပံ့ ရနိုင်စရာ ရှိသည်၊ ကံကြောင့် ဖြစ်လာသော ဝမ်းမီးခေါ် ပါစက တေဇောကား ကံ၏အရာသာတည်း။

ဝါယောဓာတု— “ ဝါယတိ ဒေသန္တရုပ္ပတ္တိ ဟေတုဘာဝေန ဘူတသင်္ဃာတံ ဝါပေတီတိ ဝါယော ” ဒေသန္တရုပ္ပတ္တိ ဟေတုဘာဝေန-အရပ်တပါး၌ ပြောင်းရွှေ့ ဥပါဒ်ခြင်း၏ အကြောင်း၏အဖြစ်ဖြင့်၊ ဘူတသင်္ဃာတံ-မိမိနှင့်တကွ ဖြစ်သော မဟာဘုတ်အပေါင်းကို၊ ဝါယတိ ပါပေတိ- အရပ်တပါးသို့ ရောက်စေ တတ်၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ ဝါယော- မည်၏၊ မူလဖြစ်တဲ့နေရာမှ ဇဦးငယ် ရွှေ့ကာ ရွှေ့ကာ ရုပ်ကလာပ်များ ဥပါဒ်ခြင်းသည် နောက်ထပ်ဖြစ်သော ရုပ်ကလာပ်တွင် ပါဝင်သော ဝါယောဓာတ်၏ အစွမ်းပေတည်း၊ ဥပမာ—လက်ကို အထက်သို့ မြှောက်ရာ၌ အသစ်အသစ် ဖြစ်သော ရုပ်ကလာပ်တို့သည် မိမိတို့နှင့် အတူတကွ ပါလာသော စိတ္တဇဝါယောဓာတ်၏ အစွမ်းကြောင့် မူလတည်ရာအရပ်၌ ထပ်၍မဥပါဒ်ဘဲ စိတ်အလိုကျအောင် အထက်အထက်သို့ ဇဦးငယ် ရွှေ့ကာ ရွှေ့ကာ ဥပါဒ်ရလေသည်၊ သစ်ပင် စသည်တို့ လှုပ်ရှားရာ၌လည်း ဤဝါယောဓာတ်၏ အစွမ်းပေတည်း၊ ဤပြခဲ့သော ဝါယောကား လှုပ်လှုပ် ရှားရှား ဖြစ်သော ရုပ်ကလာပ်များတွင် ပါဝင်သော ဝါယော ဓာတ်တည်း၊ မလှုပ် မရှားသော ရုပ်ကလာပ်တွင် ပါဝင်သော ဝါယောဓာတ် အတွက်မှာ ဆိုလတံ့သော လက္ခဏာဖြင့် ထင်ရှားလတံ့။

ဝိတ္ထမ္ဘနလက္ခဏာ စေသာ, ဥဒီရဏရသာ တထာ၊
အဘိနီဟာရပစ္စုပဋ္ဌာနာ, သေသဘူတ ပဒဋ္ဌာနာ။

သော-ဤဝါယောဓာတ်သည်၊ ဝိတ္ထမ္ဘနလက္ခဏာ- တောင့်မာစေခြင်း လက္ခဏာရှိ၏၊ ဥဒီရဏရသာ- သဟဇာတ်ရုပ်များကို ရွေ့ရှားစေခြင်း ကိစ္စရှိ၏၊ အဘိနီဟာရပစ္စုပဋ္ဌာနာ-သဟဇာတ် ရုပ်များကို အရပ်တပါးသို့ ရှေးရှု ဆောင်တတ်သော တရားဟု ဉာဏ်တွင် ထင်လာ၏၊ သေသဘူတ ပဒဋ္ဌာနာ-၏။

ဝိဏ္ဍမ္ဘန လက္ခဏာ။ ။တကွဖြစ်ဘက် ရုပ်များကို ရှေ့ရဲ့ရဲ့မရှိရအောင် တောင့်မာစေခြင်း သဘောသည် ဝါယောဓာတ်၏ အမှတ်အသား တည်း၊ ဤ ဝါယောဓာတ် လွန်ကဲ မြောက်မြားနေသည့်အခါ ခန္ဓာကိုယ်၌ အကြောများ တောင့်တင်းနေပုံကိုရှင်း၊မီးအုံပုံ ဗော့လုံး စသည်၌ အတွင်းက လေများ၏ တွန်းထိုး ထောက်ကန် တောင့်ထားမှုကြောင့် ဖေါင်းပွ ခိုင်မာ နေပုံကိုရှင်း သတိပြု၍ ရုပ်ကလာပ်တခုခု၌ ပါဝင်သော ဝါယောဓာတ်၏ သဟဇာတ ရုပ်များကို တောင့်ထား နိုင်မည့် အကြောင်း ကောင်းကောင်း သဘောကျသင့်ပြီ၊ [ကိစ္စ ပစ္စုပဋ္ဌာန်ပဒဋ္ဌာန်တို့ကား ထင်ရှားပြီ။]

ဆင်ခြင်ဘွယ်။ ။ဤ နေရာတွင် ရုပ်တန့်၍ ခန္ဓာကိုယ်၌ ဓာတ်ကြီး ၄ ပါး၏ သဘောသွားကို စဉ်းစား ဆင်ခြင် စေလိုသည်၊ ရှေးဦးစွာ မြေဖြင့် ပြုလုပ်အပ်သော လူရုပ်ကလေးကို စဉ်းစားကြစို့- မြေမှုန်ချည်း သက်သက် လူရုပ် ဖြစ်နိုင်မလား....မဖြစ်နိုင်, မြေမှုန်ချည်း ထားလျှင် လေတိုက်သဖြင့် လွင့်သွားလိမ့်မည်၊ သို့ဖြစ်၍ ရေဖြင့်ဆွတ်ဖြန်းပေးရာ၏၊မြေနှင့်ရေ ပေါင်းမိရုံမျှဖြင့် လူရုပ်ဖြစ်မလား... မဖြစ်သေး,ထိုရေဆွတ်ထားသော မြေမှုန်များ လုံးထွေးမိအောင် စုပေးရဦးမည်၊ ထိုမျှလောက်ဖြင့်လည်း လူရုပ်မဖြစ်သေး, ရေဆွတ်ထားသဖြင့် စိုဖတ်ဖတ် မနေအောင် နေပူလှမ်းရလိမ့်ဦးမည်၊ ထိုကဲ့သို့ မြေဓာတ် ရေဓာတ် (လုံးထွေးမိအောင် ပြုမှုဟူသော)လေဓာတ် (နေပူဟူသော)မီးဓာတ်တို့ဖြင့် သင့်တင့်ညီမျှနေသော ရွှံ့ကိုမှ အရုပ် လုပ်တတ်သူက ပြုလုပ်ပေးသဖြင့် လူရုပ်ဖြစ်လာရပေသည်။

ထို့အတူ ဤခန္ဓာကိုယ်၌ မြေဓာတ်ကို လွင့်မသွားရအောင် ရေဓာတ်က စိမ့်စိုလျက်ရှိ၏, စိုဖတ်ဖတ် မရှိရအောင် တေဇောဆိုတဲ့ အငွေ့ဓာတ်က အမြဲ အငွေ့ပေးလျက်ရှိ၏,ဝါယောဟူသော လေဓာတ်က တဖွဲ့တဖွဲ့စီ တွဲမိအောင် ဖိညှပ်လျက် တောင့်မာစေ၏၊ ထိုကဲ့သို့ တခုစီ တဖွဲ့စီ (တကလာပ်စီ) တည်နေသော ဓာတ်ကြီး ၄ ခုကို ပကတိ စက္ခုဖြင့် ကြည့်ရှု၍ မမြင်နိုင်, အလွန် သေးငယ်လှ သေး၏၊ ပရမာဏုမြူ ခေါ်သော အသေးဆုံး မြူမှုန်ကလေးသာ ဖြစ်၏၊ ထို ဓာတ်ကြီး ၄ ခု အစုအဖွဲ့များစွာ ပေါင်းမိတဲ့အခါကျမှ အများမျက်မြင် ထင်ရှား လောက်အောင် အသား အရိုး စသော ပုံသဏ္ဌာန်များ ပေါ်လာလေသည်၊ ထို အသား အရိုး စသည်ဖြင့် ဓာတ်ကြီး ၄ ခု အစုအဝေး ဖြစ်အောင် ရှေးကံက စိမံ ဖန်တီးလိုက်သဖြင့် " လူ "ဟု ခေါ်သော ရုပ်ကောင်ကြီး ဖြစ်လာလေသည်၊ ထိုဓာတ်ကြီး၄ခု တခုစီ တဖွဲ့စီ (တကလာပ်စီ) နေရာ၌ တကလာပ်နှင့် တကလာပ် မရောစပ်မိအောင် အာကာသဓာတ် (အကြား) တခုသည် ရုပ်ကလာပ် ၂ ခု အလယ်မှာ အမြဲ ပါရှိလေ၏။

ထိုရုပ်ကောင်ကြီးကို သွားဟန် လာဟန် ထိုင်ဟန် ရပ်ဟန် အိပ်ဟန် လျောင်းဟန် စသည်ဖြင့် ပုံဟန် အမျိုးမျိုး ဖြစ်အောင် ဝါယောဓာတ် ရွက်ဆောင်၏၊ ဝါယောဓာတ်က အမျိုးမျိုး ရွက်ဆောင်နိုင်အောင်" စိတ် "ဟု ခေါ်သော ဝိညာဏဓာတ်က စီမံဖန်တီးလေသည်၊ ထိုဝိညာဏဓာတ်သည်ပင် သိဘွယ် မှတ်ဘွယ် အသွယ်သွယ်ကို သိလေ မှတ်လေ၏၊ ထို့ကြောင့် ဤခန္ဓာကိုယ်၌ အချုပ် အခြာ တရားများကို ကြပ်ကြပ် စဉ်းစားလျှင် ပထဝီ အာပေါ တေဇော ဝါယော အာကာသနှင့် ဝိညာဏ ဟူသော ဓာတ် ၆ ပါးသာ ထင်ရှားလေတော့၏၊ သို့အတွက် "ဆဓာတုရော ယံ ပုရိသပုဂ္ဂလော" ဟု ဟောတော်မူပေသည်၊ အယံပုရိသ ပုဂ္ဂလော-ဤ ပုရိသ ခေါ်သော ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ (ဤကိုယ်သည်) ဆဓာတုရော- ဓာတ် ၆ ပါးသာ ရှိ၏။

ပသာဒရုပ်။ ။ပသီဒတီတိ ပသာဒေါ၊ ပသီဒတိ - ကြည်လင်တတ်၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ ပသာဒေါ-မည်၏၊ ဆိုင်ရာအာရုံများ ထင်လာဘို့ရာ အချို့သော ရုပ်ကလာပ်၌ အကြည်ဓာတ်ပါ၏၊ ထိုအကြည်ဓာတ်ကို ပသာဒရုပ် ဟု ခေါ်သည်။

စက္ခု—"ဝိညာဏဓိဋ္ဌိတံ ဟုတွာ သမဝိသမံ စက္ခတိ အာစိက္ခန္တံ ဝိယ ဟောတီတိ စက္ခု" ဝိညာဏဓိဋ္ဌိတံ-စက္ခုဝိညာဏ်၏ တည်ရာသည်၊ ဟုတွာ - ဖြစ်၍၊ သမဝိသမံ- ညီညွတ်သောအာရုံ မညီညွတ်သော အာရုံကို၊ စက္ခတိ အာစိက္ခန္တံ ဝိယ ဟောတိ-ပြောပြသကဲ့သို့ ဖြစ်တတ်၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ စက္ခု- မည်၏၊ စက္ခုပသာဒ ရှိပေလို့ ရူပါရုံ အကောင်းအဆိုးကို သိရသောကြောင့် စက္ခုပသာဒက အကောင်းအဆိုးကို လက်ညှိုးထိုး၍ မပြောပြသော်လည်း ပြောပြသကဲ့သို့ ဖြစ်သည်ဟုလို၊ စက္ခု၌ စက္ခဓာတ် ဥပစ္စည်း တည်း၊ "စက္ခ=အာစိက္ခဏေ" ဟု ဓာတ်ကျမ်း၌ ဆိုသောကြောင့် စက္ခတိကို" အာစိက္ခန္တံ ဝိယ ဟောတိ " ဟု ဖွင့်သည်၊ မည်သည့် ဓာတ်မဆို ဓာတ်နက် မထင်ရှားလျှင် (အနက်ထင်နိုင်ပုံ မရလျှင်) မိမိဓာတ်နက် ဖြစ်သော သကတ္တကို ရှေ့ကသွင်းလျက် အကမ္မကအရာဖြစ်လျှင် ဘူဓာတ် ဟူဓာတ်, သကမ္မကအရာဖြစ်လျှင် ကရဓာတ်ဖြင့် ဖွင့်ပြရိုးရှိသည်။

[**နိယာမ်**] ခပ်သိမ်းဓာတ်ပင်, နက်မထင်က, သကတ္တကို, ရှေ့ကသွင်းကာ,
ဘူ ကရာနှင့်, ဖွင့်ကာပြလေ့ စမြဲတည်း။

ဤ စက္ခုပသာဒ၌ စက္ခုဝိညာဏ်မှီ၏၊ ထိုစက္ခုဝိညာဏ်သည် ရူပါရုံ၏ညီညွတ်သည် (ကောင်းသည်) ကိုဂင်း, မညီညွတ် (မကောင်း) သည်ကိုဂင်း သိတတ်၏၊ စက္ခု ဝိညာဏ်၏ တည်ရာ ဖြစ်သောကြောင့် စက္ခုပသာဒလည်း ညီညွတ်သော အာရုံ မညီညွတ်သောအာရုံကို သိရရောက်၏၊ ထို့ကြောင့် "ဝိညာဏဓိဋ္ဌိတံ ဟုတွာ" ဟုဆိုသည်၊ အာစိက္ခန္တံ ဝိယဟောတိ၌ ဝိယသဒ္ဒါကား ဥပမာဇောတက

မဟုတ်, စက္ခုပသာဒမှာ ပြောပြနိုင်သော သတ္တိ မရှိဘဲလျက် သတ္တိရှိသကဲ့သို့ အလွန်အကျွံ ပြောဆိုကြောင်းကို ထွန်းပြသော ဥပရိက္ချာဇောတကတည်း၊ ဥပစာ ၁၂ ပါးတွင် တဒ္ဓမ္မူပစာဟုမှတ်၊ အလင်္ကာကျမ်းအလို သမာဓိအလင်္ကာဟုလည်း ဆိုရ၏၊ [နိယာမ်ကို ဆန္ဒစေတသိက်၌ ပြခဲ့ပြီ။]

စက္ခုပသာဒ၏ တည်ရာ အရပ်။ ။ မျက်ဖြူဖြင့် ကာရံအပ်သော မျက်နက်ဝိုင်း၏ အလယ်တည့်တည့်ဝယ် သူငယ်ရိပ်ထင်ရာအရပ်သည် ပမာဏအားဖြင့် သန်းဦးခေါင်းမျှကျယ်၏၊ ဝါဂွမ်း ခုနစ်ထပ်ကို မျက်လုံးပုံသဏ္ဍာန် ရှိအောင် စုထားသကဲ့သို့, မျက်လုံး၏ အလယ် အထပ်အလွှာများလည်း ခုနစ်လွှာရှိသတဲ့၊ ဝါဂွမ်းခုနစ်လွှာပေါ်သို့ ဆီကြည်ကြည်ကို လောင်းချလိုက်သည့်အခါ ကြည်လင်သော ဆီသည် ထိုဝါဂွမ်းခုနစ်လွှာကိုပြန့်နှံ့သကဲ့သို့, စက္ခုပသာဒဟူသော အကြည်ဓာတ်လည်း သန်းဦးခေါင်းပမာဏရှိသော ယခင်အရပ်၌ မျက်လွှာ ခုနစ်ထပ်ကို ပြန့်နှံ့တည်နေလေသည်၊ ရုပ်ကလာပ်တခုသည် ပကတိစက္ခုဖြင့် မမြင်နိုင်အောင် အလွန်သေးရကား ရုပ်ကလာပ်တခုတည်းက သန်းဦးခေါင်းပမာဏရှိသောအရပ်ကို မနှံ့နိုင်သောကြောင့် ထိုသန်းဦးခေါင်းပမာဏရှိသော အရပ်၌ ပြန့်နှံ့တည်နေသော စက္ခုပသာဒတွေသည် (စက္ခုဒသက ကလာပ်တွေသည်) သိန်းသန်းမက အတော်များစွာ ရှိသည်ဟုမှတ်၊ ထို့ကြောင့် ရူပကဏ္ဍ မူလဋီကာ၌ "သတ္တက္ခိ ပဋလာနံ ဗျာပနဝစနေနစ အနေကကလာပဂတဘာဝံ စက္ခုဿ ဒဿေတိ" ဟု မိန့်ဆိုပြီ။ အချို့ကား–

"ယေန စက္ခုပသာဒေန, ရူပါနိ မနုပဿတိ၊
ပရိတ္တံ သုခုမံ တေံ, ဥကာသိရ သမူပမံ။"

ဟူသော ပါဠိတော်ဝယ် "ဥကာသိရသမူပမံ - သန်းဦးခေါင်းနှင့် တူသော ပမာဏရှိ၏" ဟူသောစကားကို ထောက်၍ စက္ခုပသာဒရုပ် တခုတည်းကပင် သန်းဦးခေါင်းလောက်ကြီး၏ဟု ယူဆကြ၏၊ ထိုအယူမှာ အဘိဓမ္မာစခန်းနှင့် အလှမ်းဝေးသော အယူပေတည်း၊ ဥကာသိရသမူပမံကား တည်ရာဌာန၏ ပမာဏကို ဌာနီပသာဒအပေါ်တင်စား၍ဆိုသော ဌာနူပစာစကားသာ ဖြစ်၏၊ "စက္ခုပသာဒ၏ တည်ရာအရပ်သည် သန်းဦးခေါင်းပမာဏရှိ၏"ဟူသော စကားလည်း လူများအတွက် ရည်ရွယ်သော စကားတည်း၊ လူ့ထက် ကြီးမားသော အသုရိန် စသောနတ်ကြီးများ၏ စက္ခုပသာဒတည်ရာ ပမာဏမှာ ထို့ထက်အလွန် ကြီးမားရာ၏၊ သန်းသတ္တဝါ၏ စက္ခုပသာဒတည်ရာဌာန ပမာဏကိုကား သန်းဦးခေါင်းလောက် ရှိသည်ဟုဆိုလျှင် ရယ်ဘွယ်ပင် ဖြစ်တော့လတံ့၊ ထို့ကြောင့် နောက်နေ ပသာဒတို့၏ တည်ရာဌာနများ၌လည်း လူတို့ပသာဒ၏ တည်ရာဌာနကိုသာ ရည်

ရွယ်သည်ဟုမှတ်၊ တခြားသတ္တဝါများ၌ ခန္ဓာကိုယ် အကြီးအငယ် အလိုက် တည်ရာဌာန ပမာဏ အကြီးအငယ်ကို သတိပြုရမည်။

သန်းဦးခေါင်း ပမာဏရှိသောအရပ်၌ စက္ခုပသာဒတည်သည် ဟု ဆိုသော်လည်း စက္ခုပသာဒတမျိုးထည်း တည်သည်မဟုတ်, စက္ခုပသာဒ တခုတခုမှာ မဟာဘုတ် ၄ ပါး ဝဏ္ဏ ဂန္ဓ ရသ ဩဇာနှင့် ဇီဝိတရုပ်တို့ တွဲဘက် ပါရှိ၍၊ငင်းရုပ်များကို စက္ခုဒသက ကလာပ် ဟု ခေါ်သည်၊ ထို့ပြင် စက္ခုဒသက ကလာပ် တခုတခု၏ ဘေးပတ်ပတ်လည်၌ စိတ္တဇ ဥတုဇ အာဟာရဇ ရုပ်ကလာပ်များလည်း ပူးကပ် ခြံရံ၍ ထောက်ပံ့လျက်ရှိသည်၊ ဆိုလိုရင်းကား- ထိုသန်းဦးခေါင်း ပမာဏ ရှိသော အရပ်၌ စိတ္တဇ ဥတုဇ အာဟာရဇ ရုပ်များနှင့် ဆိုင်ရာ ကမ္မဇရုပ် ကလာပ်များ တည်ရှိကြသည်ဟု ဆိုလိုသည်၊ သောတပသာဒ တည်ရာဌာန စသည်များ၌ လည်း ဤ နည်းအတိုင်းပင်တည်း။

သောတံ—''သုဏာတီတိ သောတံ'' သုဏာတိ-ကြားတတ် နာခံတတ်၏၊ဣတိ-ကြောင့်၊ သောတံ - မည်၏၊ သောတပသာဒက မကြားမသိတတ် သော်လည်း ပသာဒကိုမှီသော သောတဝိညာဏ်က ကြားသိ နာယူတတ်သောကြောင့် ဌာန ပသာဒကိုလည်း ကြားနာတတ်သည် ဟု ဆိုသည်၊ (ဌာနျူပစာတည်း၊) နား၏ အတွင်း လက်စွပ်ကွင်းသဏ္ဍာန်ရှိသော အရပ်ဝယ် နုနယ်နီမြန်းသော အမွေးကလေးများ ပေါက်ရောက်လျက်ရှိ၏၊ ထိုအရပ်၌ သောတပသာဒပေါင်း များစွာ ပြန့်နှံ့တည်နေသည်။

ဃာနံ—''ဃာယတီတိ ဃာနံ'' ဃာယတိ–နမ်းရှူတတ်၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ ဃာနံ-မည်၏၊ ဃာနပသာဒက မနမ်းရှူတတ်, ဃာနဝိညာဏ်ကသာ နမ်းရှူတတ်သော်လည်း ဌာနျူပစာရအားဖြင့် ဃာနပသာဒက နမ်းရှူတတ်သည် ဟု ဆိုသည်၊ နှာခေါင်းအတွင်း ဆိတ်သတ္တဝါ၏ ခွါနှင့် သဏ္ဍာန်တူသော အရပ်ဝယ် ဃာနပသာဒပေါင်းများစွာ ပြန့်နှံ့လျက်တည်၏။

ဇိဝှါ—''ဇီဝိတံ အဝှါယတီတိဇိဝှါ'' ဇီဝိတံ–အသက်ရှည်ကြောင်းအရသာကို၊ အဝှါယတိ-ခေါ်သကဲ့သို့ ဖြစ်တတ်၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ ဇိဝှါ–မည်၏၊ ချို ချဉ် စပ် ဖန် အငန် အခါး အရသာ ၆ ပါးကို စားသောက်ရမှ အသက်ရှည်သောကြောင့် အကျိုးအသက်၏ ဇီဝိတ ဟူသော အမည်ကို အကြောင်း အရသာပေါ် တင်စား၍ ဖလူပစာရ အားဖြင့် အရသာကို ဇီဝိတ ဟု ခေါ်သည်၊ ဇိဝှါပသာဒ သည် ဇိဝှါဝိညာဏ်၏ အကြိုက်ဖြစ်သော အရသာ၌ ညွတ်ကိုင်းနေသောကြောင့် ထို အရသာကို တစာစာ ခေါ်သကဲ့သို့ ဖြစ်၏၊ လျှာ၏အလယ် ကြာပွင့်ဖတ်ဖျားနှင့် တူသော အရပ်ဝယ် ဇိဝှါပသာဒပေါင်းများစွာ ပြန့်နှံ့တည်ရှိသည်။

[ပါဠိ၌ ဥပ္ပလဒလဂ္ဂပါဌ်ကို " ကြာရွက်ဖျား '' ဟု အနက်ဆိုကြသည်ကား မသင့်၊ ဥပ္ပလ=ကြာ၏+ဒလ=အဖတ် (ကြာပွင့်ဖတ်)+အဂ္ဂ=အဖျား။ ။ဇီဝှါ၌ ''ဇီဝိတ+အဝှါ'' ဟုပုဒ်ရင်းတည်း၊ သဒ္ဒါနည်းဖြင့် ဇီ၌ဒီ ကို ရဿ, ဝိနှင့် တ တို့ကို ချေ,အဝှါမှ အ-ကိုလည်းချေ၍ "ဇိဝှါ"ဟု ပြီးသည်၊ အဝှါ၌ကား အာပုဗ္ဗ ဝှေဓာတ် အပစ္စည်းတည်း၊ ဝှေ၌ သံယုတ်ကြောင့် အာကို ရဿပြု၍ ဝှကို အပစ္စည်းသို့ကပ်, အဝှအပြီးမှာ ကညာကဲ့သို့ အာပစ္စည်းသက်၍ပြီးသည်။]

ကာယော— [ကု+အာယော] ကုသဒ္ဒါသည် စက်ဆုပ်ခြင်းအနက်ကို ဟော၏၊ "ကုစ္ဆိတာနံအာယောတိ ကာယော" ကုစ္ဆိတာနံ-စက်ဆုပ်အပ်ကုန်သော ဆံ အစ ရှိသော ကောဋ္ဌာသ, အကုသိုလ် ပါပဓမ္မတို့၏၊ အာယော - ဖြစ်တည်ရာ တည်း၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ ကာယော-မည်၏၊ ဤ ဝိဂ္ဂြိုဟ်အရ တကိုယ်လုံးကို ရသည်၊ ကာယ ပသာဒကိုကား (အပေါင်း တကိုယ်လုံး၏ ကာယဟူသော အမည်ကို အစိတ် ဖြစ်သော ပသာဒပေါ် တင်စား၍) ဧကဒေသျူပစာရအားဖြင့် ကာယဟု ခေါ်သည်၊ ဤကာယပသာဒကား အစာသစ်အိမ် အောက်၌တည်သော " ဝမ်းမီး '' ခေါ် ပါစကတေဇောကလာပ်နှင့်, ဆံပင်ဖျား အမွေးဖျား ခြေသည်း လက်သည်းဖျား ခြောက်နေသော အသားမာများကို ချန်လှပ်၍ တကိုယ်လုံးမှာ တွဲဘက်ရုပ်များ နှင့် အတူ ပြန့်နှံ့တည်နေသည်၊ ထို့ကြောင့် စက္ခု သောတ ဃာန ဇိဝှါ ဒသက ကလာပ်များကို ပဒေသဝုတ္တိ (တစိတ်တဒေသ၌သာ ဖြစ်သောကလာပ်)ဟုငင်း, ကာယဒသက ကလာပ်ကို သဗ္ဗတ္ထကဝုတ္တိ (အလုံးစုံသော အရပ်၌ ဖြစ်သော ကလာပ်) ဟုငင်း ခေါ်စမှတ်ပြု၏၊ ပဒေသဝုတ္တိကို ဧကဒေသဋ္ဌာနိက ကလာပ်, သဗ္ဗတ္ထကဝုတ္တိကို သဗ္ဗဋ္ဌာနိက ကလာပ်ဟုလည်း သုံးနှုန်းကျ၏။

ကာယပသာဒနှင့် အခြားပသာဒတို့ မရောနှော။ ။ကာယပသာဒ သည် တကိုယ်လုံး ပြန့်နှံ့နေလျှင် မျက်လုံးတွင်း နားတွင်း နှာခေါင်းတွင်း လျှာလယ်တို့၌ တည် နေရမည် ဖြစ်သောကြောင့် ဌာနချင်း ဆက်ကပ်လျက် ရှိရကား စက္ခု စသော ပသာဒတို့နှင့် ရောယှက်နေဘွယ် ရှိသည် မဟုတ်ပါလော ဟု မေး၊ အဖြေကား—မှီရာ မဟာဘုတ်ချင်း အားဖြင့်ငင်း, လက္ခဏာချင်းအားဖြင့် ငင်း, ကွဲပြားသည့်အတွက် ကာယပသာဒနှင့် စက္ခုပသာဒစသည်တို့ ရော ယှက်ဘွယ် မရှိပေ။

ချဲ့ဦးအံ့—စက္ခုပသာဒ စသည်တို့သည် မဟာဘုတ်ကို မှီရသော ဥပါဒါရုပ် များပင်တည်း၊ ထိုသို့မှီရာ၌ ကိုယ့်မဟာဘုတ်နှင့်ကိုယ် ဖြစ်၏၊ စက္ခု စသည်၏ မှီရာ မဟာဘုတ်ကို ကာယပသာဒက မမှီ, ကာယပသာဒ၏ မှီရာ မဟာဘုတ်ကိုလည်း စက္ခု စသည်တို့က မမှီ, ဤသို့ မှီရာမဟာဘုတ်ချင်းအားဖြင့်လည်း ကွဲပြားခြားနား

လျက် ရှိကြကုန်ပြီ၊ နောက်၌ ပြလတံ့အတိုင်း စက္ခုပသာဒ သည် ဒဋ္ဌုကမျနိဒါန ကမ္မဇဘူတပသာဒ လက္ခဏာ ရှိ၏၊ သောတ စသည်တို့လည်း ကိုယ်စီကိုယ်င လက္ခဏာ တမျိုးစီ ရှိကြ၏၊ ဤသို့ သဘောလက္ခဏာ အားဖြင့်လည်း ကွဲပြားလျက်ရှိကြကုန်ပြီ၊ ထို့ကြောင့် ကာယပသာဒနှင့် စက္ခုပသာဒ စသည်တို့ ရောယှက်ခြင်း မရှိနိုင်၊ ထိုစကား မှန်၏-တကလာပ်ထည်း၌ မဟာဘုတ် တမျိုးထည်းကို ဝိုင်းဝန်း၍ မှီရကုန်သော ဝဏ္ဏ ဂန္ဓ ရသ သြဇာ တို့သည်ပင် မိမိဆိုင်ရာ လက္ခဏာ အားဖြင့် သဘောချင်း ကွဲပြားပြီး ဖြစ်ကုန်သေး၏၊ ကိုယ့် ကလာပ်နှင့် ကိုယ်တည်၍ ကိုယ့် မဟာဘုတ်၌ ကိုယ်မှီရသော ပသာဒတို့ကား အဘယ်မှာ ရောယှက်ဘွယ်ရာ ရှိနိုင်ပါတော့အံ့နည်း။

[ဆောင်] **ကလာပ်ကိုယ်စီ, ကိုယ့်ဘုတ်မှီလျက်, ကိုယ်စီလက္ခဏာ, ကွဲပြီးသာမို့, လေးဖြာပသာဒ, ဤကာယနှင့်, ဌာနကပ်လင့်, ရောစပ်ခွင့်, စိုးစဥ့် မရှိပေ။**

ပသာဒါ ဒဋ္ဌုကမျာဒိ-နိဒါန ကမ္မဇဘူတာ၊
ပသာဒလက္ခဏာ ရူပ-အာဒိသွဝိဉ္ဆနရသာ၊
ဝိညာဏာဓာရုပဋ္ဌာနာ, တံတံ ဘူတပဒဋ္ဌာနာ။

ပသာဒါ-ပသာဒရုပ်တို့သည်၊ ဒဋ္ဌုကမျာဒိနိဒါနကမ္မဇဘူတပသာဒလက္ခဏာ-ကြည့်ရှုခြင်းငှါ အလိုရှိသူ၏အဖြစ် အစရှိသော တဏှာလျှင် အရင်းခံ ရှိသော ကံကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာသော မဟာဘုတ်တို့ကို ကြည်လင်စေခြင်း လက္ခဏာရှိကုန်၏၊ ရူပါဒိသု - ရူပါရုံစသည်တို့၌၊ အာဝိဉ္ဆနရသာ - ဆွဲငင်ခြင်း လက္ခဏာ ရှိကုန်၏၊ ဝိညာဏာဓာရုပဋ္ဌာနာ - စက္ခုဝိညာဏ် စသည်တို့၏ တည်ရာ အဖြစ်ဖြင့် ဉာဏ်တွင်ထင်လာကုန်၏၊ တံတံဘူတပဒဋ္ဌာနာ-ထိုထိုမဟာဘုတ်လျှင် နီးစွာသောအကြောင်း ရှိကုန်၏။

ဒဋ္ဌုကမျာဒိနိဒါနကမ္မဇဘူတပသာဒလက္ခဏာ— " ဒဋ္ဌုံ ကာမေတီတိ ဒဋ္ဌု ကာမော၊ ကြည့်ရှုခြင်းငှါ အလိုရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်တည်း''၊ ဒဋ္ဌုကာမဿ ဘာဝေါ ဒဋ္ဌုကမျံ=ကြည့်ရှုလိုသော ပုဂ္ဂိုလ်၏ ဖြစ်ကြောင်း ရူပတဏှာတည်း၊ ဒဋ္ဌုကမျာဒိ၌ အာဒိဖြင့် သောတုကမျ (နားထောင်လိုသူ၏ ဖြစ်ကြောင်း သဒ္ဒတဏှာ), ဃာယိတုကမျ (နမ်းရှူလိုသူ၏ဖြစ်ကြောင်း ဂန္ဓတဏှာ), သာယိတုကမျ (အရသာကို သာယာလိုသူ၏ဖြစ်ကြောင်း ရသတဏှာ), ဖုသိတုကမျ (တွေ့ထိလိုသူ၏ ဖြစ်ကြောင်း ဖောဋ္ဌဗ္ဗတဏှာ) ကိုယူ၊ ထို ဒဋ္ဌုကမျာဒိ တဏှာ ၅ မျိုးလျှင် အရင်းခံ ရှိသော ကာမာဝစရကံကို ဒဋ္ဌုကမျာဒိနိဒါနကမ္မ ဟု ခေါ်၏၊ ထိုကာမာဝစရကံကို ပြုသူမှန်လျှင် ရူပ သဒ္ဒ ဂန္ဓ ရသ ဖောဋ္ဌဗ္ဗ အာရုံ ၅ မျိုးကို လိုလားသောတဏှာ

မကင်းသေး၊ သို့အတွက် ကာမာဝစရကံ များ၌ ထို တဏှာ ၅ မျိုး အရင်းခံလျက် ရှိသည်၊ ထိုတဏှာ ၅ မျိုး အရင်းခံ ရှိသောကြောင့် မဟာဘုတ်ရုပ်များနှင့် ပသာဒ ၅ မျိုး ဖြစ်ပေါ်လာကြရာ, ဆိုင်ရာ ပသာဒက ဆိုင်ရာ မဟာဘုတ်များကို ကြည်စေခြင်း လက္ခဏာရှိသည်၊ "ရူပတဏှာ အရင်းခံရှိသော ကံကြောင့် ဖြစ်သော မဟာဘုတ်တို့ကို စက္ခုပသာဒက ကြည်စေသည်, သဒ္ဒတဏှာ အရင်းခံရှိသောကံကြောင့် ဖြစ်သော မဟာဘုတ်တို့ကို သောတပသာဒက ကြည်စေသည်'' ဤသို့ စသည်ဖြင့် ခွဲခြားသိလေ။

ရူပါဒီသု အာဝိဉ္ဆနရသာ—ရူပါဒိ၌ အာဒိဖြင့် သဒ္ဒ ဂန္ဓ ရသ ဖောဋ္ဌဗ္ဗတို့ကို ယူ၊ ပသာဒ ၅ ပါးသည် တဏှာ အရင်းခံသော ကံကြောင့် ဖြစ်ရသည်အားလျော်စွာ မိမိတို့ တည်ရာ သတ္တာကို ရူပါရုံစသည်သို့ ဆွဲဆောင်ကြကုန်၏၊ ထို့ကြောင့် ကာမဘုံသား သတ္တာတို့သည် စက္ခုပသာဒ၏ ဆွဲဆောင်မှုကြောင့် ရူပါရုံကို ကြည့်မိကြကုန်၏၊ မကြည့်ပါဘူး ဟု စောင့်စည်းနေသော်လည်း ယုတ်ခနဲဆိုလျှင် ခဏလေခံတော့ ကြည့်မိကြသေး၏၊ သောတပသာဒ စသည်တို့က ဆွဲဆောင်မှုကြောင့် သဒ္ဒါရုံကို နားထောင်မိပုံ, ဂန္ဓာရုံကို မကောင်းသော်လဲ နမ်းမိပုံ,အရသာကို မကောင်းမှန်း သိလျက် စားစမ်း (မြီးကြည့်) မိပုံ, ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံကို တို့မိပုံများကို လောကမျက်မြင် ဆင်ခြင်မိကြစေ၊ [ပစ္စုပဋ္ဌာန် ပဒဋ္ဌာန်တို့မှာ ထင်ရှားပြီ။]

ဂေါစရရုပ်-" ဂါဝေါ စရန္တိ ဧတ္ထာတိ ဂေါစရံ '' ဧတ္ထ–ဤ ရူပ သဒ္ဒ စသည်၌၊ ဂါဝေါ–စက္ခုန္ဒြေ စသော ဣန္ဒြေတို့သည်၊ (ဂေါ သဒ္ဒါသည် ဤနေရာ၌ ဣန္ဒြေ ဟူသောအနက်ကို ဟော၏)၊ စရန္တိ– ဖြစ်ကုန်၏၊ ဣတိ–ကြောင့်၊ တံ–ထို ရူပသဒ္ဒ စသည်သည်၊ ဂေါစရံ–မည်၏၊ ဤစကားအရ စက္ခု စသော ဣန္ဒြေတို့၏ ဖြစ်ရာ (အာရုံပြုရာ)ဖြစ်သော ရူပ သဒ္ဒ စသည်ကိုဂေါစရဟု မှတ်၊ဂေါစရနှင့် အာရမဏ သဒ္ဒါသည် အနက်တူဖြစ်၍ အာရုံဖြစ်သော ရုပ်များကိုပင် ဂေါစရဟု ခေါ်သည်။

ရူပံ—"ရူပယတိ ဟဒယင်္ဂတဘာဝံ ပကာသေတီတိ ရူပံ" ဟဒယင်္ဂတဘာဝံ–စိတ်၌ဖြစ်သောသဘောကို၊ ရူပယတိ ပကာသေတိ–ထင်ရှားပြတတ်၏၊ ဣတိ–ကြောင့်၊ ရူပံ–မည်၏၊ "သောမနဿဖြစ်နေသည့်အခါ အဆင်းကြည်လင်၍, ဒေါမနဿဖြစ်နေသည့်အခါ အဆင်းနီမြန်းခြင်း ညှိုးနွမ်းခြင်းစသည်ဖြင့် စိတ်၌ဖြစ်သော သဘောကို အပြင်ဘက်အဆင်းအရောင်က ထင်ရှားပြတတ်သည်''ဟူလို၊ဤဝိဂ္ဂဟ်မှာ သတ္တာတို့ သန္တာန်၌ဖြစ်သော အဆင်းအရောင်နှင့်သာလျော်၏၊ ထို့ကြောင့် သက်ရှိသက်မဲ့ အဆင်းအားလုံးနှင့်သက်ဆိုင်အောင် "ရူပယတိ ဒဗ္ဗံ ပကာသေတီတိ ရူပံ''ဟု တနည်းဝိဂ္ဂဟ်ပြုသေး၏၊ ဒဗ္ဗံ-တည်ရာဒြဗ်ကို၊ ရူပယတိ ပကာသေတိ–ထင်ရှားပြတတ်၏၊ ဣတိ–ကြောင့်၊ရူပံ-မည်၏၊"အဆင်း၏တည်ရာအထည်

ဝတ္ထုဒြပ်စုသည် အဆင်းအရောင် ကြောင့်သာထင်ရှားရသည်'' ဟူလို၊ အဖြူ အနီ အကြောင် အကျား အနက် စသော အဆင်း အရောင် အမျိုးမျိုးကို ရူပ ဟု မှတ်။

သဒ္ဒေါ—''သဒ္ဒီယတိ ဥစ္စာရီယတီတိ သဒ္ဒေါ'' သဒ္ဒီယတိ ဥစ္စာရီယတိ-ရွတ်ဆိုအပ်၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ သဒ္ဒေါ-မည်၏၊ ဤဝိဂ္ဂြိုဟ်လည်း သက်ရှိသတ္တဝါများ၏ အသံနှင့်သာလျော်သည်၊ ထို့ကြောင့် သက်ရှိ သက်မဲ့ အသံအားလုံးနှင့် သက်ဆိုင်အောင် ''သပ္ပတိသောတဝိညေယျဘာဝံ ဂမီယတီတိ သဒ္ဒေါ'' ဟု တနည်းဝိဂ္ဂြိုဟ်ပြုကြသေး၏၊ သကေဟိပစ္စယေဟိ-မိမိအကြောင်းတို့က၊ သောတဝိညေယျဘာဝံ-သောတဝိညာဏ်သည်သိအပ်သည်၏အဖြစ်သို့၊သပ္ပတိ ဂမီယတိ-ရောက်စေအပ်၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊သဒ္ဒေါ-မည်၏၊ သောတဝိညာဏ်၏ အာရုံဖြစ်သမျှ သက်ရှိသက်မဲ့ အသံအားလုံးကို သဒ္ဒ ဟု ခေါ်သည်။

ဂန္ဓော—''ဂန္ဓယတိ အတ္တနော ဝတ္ထုံ သူစေတီတိ ဂန္ဓော'' အတ္တနော-မိမိ၏၊ ဝတ္ထုံ-တည်ရာဒြပ်ကို၊ ဂန္ဓယတိ သူစေတိ - ထင်ရှားပြတတ်၏၊ ဣတိ - ကြောင့်၊ ဂန္ဓော-မည်၏၊ ''ပန်းစသောဝတ္ထုကို ဖုံးဖိုက်၍ ထားသော်လည်း ရနံ့သင်းလာလျှင် ဖုံးလို့မရ, ထိုရနံ့က မိမိတည်ရာ ပန်းဒြပ်ကို ထင်ရှားပြတော့သည်''ဟူလို၊ ထို့ကြောင့် ''မသိအောင် ပုန်းနေပါသည်ကို အနံ့က ဖေါ်ပြောသောကြောင့် ဂုံးမတိုက်တတ် သော်လည်း ဂုံးတိုက်သလိုဖြစ်သည်'' ဟု တဒ္ဓမ္မူပစာ ဥပရိက္ချာ စကားမျိုးဖြင့်''ဣဒမေတ္ထ အတ္ထိတိ ပေ သုညံ ကရောန္တံဝိယ ဟောတိ'' ဟု သူစေတိ အရ တမျိုးဖွင့်ကြလေသည်၊ ''ဣဒံ-ဤဝတ္ထုသည်၊ ဧတ္ထ-ဤအရပ်၌၊ အတ္ထိ-ပုန်းကွယ်လျက်ရှိ၏၊ ဣတိ-ဤသို့၊ပေသုညံ-ဂုံးတိုက်ခြင်းကို၊ ကရောန္တံဝိယဟောတိ - ပြုသကဲ့သို့ဖြစ်တတ်၏'' ဟု အနက်ပေး၊ ကောင်းကောင်းဆိုးဆိုး အမျိုးမျိုးသော အနံ့ကို ဂန္ဓ ဟု ခေါ်သည်။

ရသော—''ရသီယတိ အဿာဒီယတီတိ ရသော'' ရသီယတိ အဿာဒီယတိ-သာယာအပ်၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ ရသော-မည်၏၊ ကောင်းသည်ဖြစ်စေ ဆိုးသည်ဖြစ်စေ ဇိဝှါဝိညာဏ်ဖြင့် သာယာအပ် အာရုံ ပြုအပ်သမျှ အရသာ ၆ ပါးကို ရသ ခေါ်သည်၊ ''ချို-ချဉ်-စပ်-ဖန်,ခါး-အငန်, မှတ်ရန် . ရသာခြောက်'' အဆိမ့်သည် အချိုသဘောပင်ဖြစ်၍ အချို၌ပါဝင်ပြီ။

အာပေါဓာတုဝိဝဇ္ဇိတံ ဘူတတ္တယသင်္ခါတံ ဖေါဋ္ဌဗ္ဗံ။ ။''ဖုသိတဗ္ဗံတိ ဖေါဋ္ဌဗ္ဗံ'' ဖုသိတဗ္ဗံ-တွေ့ထိအပ် တွေ့ထိထိုက်၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ ဖေါဋ္ဌဗ္ဗံ - မည်၏၊ ဤ၌တွေ့ထိအပ်သော အတွေ့ဟူသည် တရားကိုယ်အားဖြင့် ပထဝီ တေဇော ဝါယော ဟူသော မဟာဘုတ် ၃ ပါးပင်တည်း၊ ထို့ကြောင့် ''ဘူတတ္တယသင်္ခါတံ ဖေါဋ္ဌဗ္ဗံ'' ဟု မိန့်သည်၊ အာပေါဓာတ်ကား အလွန် သိမ်မွေ့သည့်အတွက် တွေ့ထိ စမ်းသပ်၍ မရအပ်ချေ၊ ထို့ကြောင့် ''အာပေါဓာတုဝိဝဇ္ဇိတံ''ဟု မိန့်သည်။

[ဋီကာကျော်] အာပေါဓာတုယာ သုခုမဘာဝေန ဖုသိတုံ အသက္ကုဏေယျတ္တာ ဝုတ္တံ-အာပေါဓာတုဝိဝဇ္ဇိတံ ဘူတတ္တယသင်္ခါတံတိ။

အခေါတ်သည် အာပေါမဟုတ်။ ။ရေထည်း၌ အခေါတ်သည် စမ်းသတ်၍ကြည့်က "လိုက်ထာ" ဟု ဆိုရလောက်အောင် တွေ့ထိအပ်စကောင်းသည် ဖြစ်၍, ထိုအခေါတ်သည် အာပေါဓာတ် မဟုတ်ပါလော -- ဟု မေး၊ အဖြေကား - အခေါတ်သည် တွေ့ထိစကောင်းပါ၏၊ သို့သော် ထိုအခေါတ်သည် အာပေါဓာတ်မဟုတ်, သီတတေဇောသာ ဖြစ်သည်။

ချဲ့ဦးအံ့—ဓာတ်ကြီး ၄ ပါးတွင် တေဇောဓာတ်သည် သီတတေဇော ဥဏှတေဇော ဟု ၂ မျိုးရှိ၏၊ ထိုထိုရုပ်ကလာပ်၌ သီတဖြစ်စေ ဥဏှဖြစ်စေ တေဇောဓာတ်တမျိုးသာလျှင်အမြဲ ပါရှိရပေသည်၊ အခေါတ်ဟူသော သီးခြား ရုပ်တမျိုး မရှိ၊ ပွက်ပွက်ဆူသောရေ၌ဥဏှတေဇော (အပူဓာတ်) ပါ၏၊ မီးနှင့်ဝေး၍ တဖြေးဖြေးအပူဓာတ် လျော့သည့်အခါ အခေါတ်ဖြစ်လာ၏၊ စမ်းသပ် ကြည့်သူတို့မှာ "သေည်" ဟု အမှတ်သညာဖြစ်ပေါ်လာ၏၊ ထိုရေကို ထပ်၍ချက်သည့်အခါ အခေါတ်လျော့ပါး၍ အပူဓာတ်ဖြစ်ပေါ်လာ၏၊ စမ်းသပ်ကြည့်လျှင် "အပူ" ဟူသော အမှတ်သညာ ဖြစ်ပေါ်လာ၏၊ ထို့ကြောင့် အရှေ့ဘက် ဆိပ်ကမ်း တခုကိုပင် အနောက်ဘက်နေသူတို့က ပါရ (ဟိုဘက်ကမ်း)ဟု ခေါ်၍ အရှေ့ဘက်နေသူတို့က အပါရ (သည်ဘက်ကမ်း)ဟု ခေါ်သလို, တေဇော တမျိုးကိုပင် အခါအားလျော်စွာ "ပူသည်-သေည်" ဟု ခေါ်ဝေါ်ရသည်၊ ထို့ပြင် အခေါတ်သည် တေဇော မဟုတ်ဘဲ, အာပေါဓာတ် ဖြစ်ရိုးမှန်လျှင် အခြားဓာတ်ကြီး၃ ပါးနှင့် မကွဲမပြားရမည့် အဝိနိဗ္ဘောဂ ရုပ်ဖြစ်သောကြောင့် ဥဏှတေဇောလွန်ကဲလျက် ပွက်ပွက်ဆူနေသောရေ၌ ထိုအခေါတ်သည် အာပေါဓာတ်အဖြစ်ဖြင့်ပါရှိရာ၏၊ ထိုသို့လည်း မပါရှိချေ၊ သို့အတွက် အခေါတ်သည် အာပေါမဟုတ်, သီတတေဇောသာ ဖြစ်သည်၊ ရေကို စမ်းသပ်ရာ၌ အာပေါဓာတ်ကို ထိမိသည်မဟုတ်, လျှင်သီတတေဇောကို ထိမိ၍ ပူလျှင် ဥဏှတေဇောကိုထိမိသည်-ဟု မှတ်။

အချို့ထင်မှားချက်။ ။"ဒြု-ဒြုဓာတ်သည်၊ ပဂ္ဃရဏေ - ယိုစီးခြင်း၌ ဖြစ်၏" ဟု ဓာတ်ကျမ်းရှိသောကြောင့် ယိုစီးသောရုပ်ကလာပ်ကို "ဒြဝ" ဟု ခေါ်၏၊ ထိုယိုစီးသောရုပ်ကလာပ်၏ ဖြစ်ကြောင်း ဖြစ်ရာ အရေ=အရည်ကို "ဒြဝတာ" ဟု ခေါ်သည်၊ ထိုအရည် သဘောသည် အာပေါဓာတ် အမှန်ပင်တည်း၊ အချို့က အရည်ဟူသောအာပေါဓာတ်ကို တွေ့ထိအပ် (တွေ့ထိ၍ ရကောင်းသည်) ဟု ယူဆကြလေသည်၊ ထိုအယူကား ထိုပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ အထင်မှား အမြင်မှား ခြင်းသာတည်း၊ ထင်ရှားစေအံ့---ရေကို စမ်းသပ်ရာဝယ် ရေ၌ ပါသော ပထဝီဓာတ်ကို

ဖြစ်စေ, သို့မဟုတ် တေဇော ဝါယော ဓာတ်တခုခုကို ဖြစ်စေ,ရှေးဦးစွာ ကာယဒွါရိက ဝီထိဖြင့် တွေ့ထိ စမ်းသပ်မိ၏၊ ထို့နောက် ထိုဓာတ်တခုခုကို တဒနုဝတ္တက မနောဒွါရဝီထိဖြင့် သိ၏၊ ထို့နောက်မှ အရေသဘောဖြစ်သော အာပေါဓာတ်ကို မနောဒွါရဝီထိတမျိုးဖြင့် သိရလေ၏၊ ဤသို့ စိတ်အစဉ်အထူးကို နားမလည်သူတို့က "ကာယဒွါရိကဝီထိဖြင့် စမ်းသပ်တုန်းမှာပင် အာပေါဓာတ်ကိုလည်း တပြိုင်နက်သိသည်, စမ်းသပ်မိသည်" ဟု ထင်မှားကြလေသည်။

ဒြဝတာ သဟဝုတ္တီနိ, တီဏိဘူတာနိ သမ္ဖုသံ၊
ဒြဝတံ သမ္ဖုသာမီတိ, လောကောယမဘိမညတိ။

ဒြဝတာ သဟဝုတ္တီနိ-အရေသဘောအာပေါဓာတ်နှင့် တကွ ဖြစ်ကုန်သော၊ တီဏိဘူတာနိ-ပထဝီ တေဇော ဝါယော ၃ ပါးသောမဟာဘုတ်တို့ကို၊ သမ္ဖုသံ-တွေ့ထိသော၊ အယံလောကော- ဤလူအပေါင်းသည်၊ ဒြဝတံ-ယိုစီးသောဝတ္ထု၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်သော အာပေါဓာတ်ကို၊ သမ္ဖုသာမိ-စမ်းလိုက်သည်နှင့်တပြိုင်နက် ထိမိ၏၊ ဣတိ-ဤသို့၊ အဘိမညတိ-ထင်မှားလေ၏၊ [ဋီကာကျော်၌"ဒဝတာ" ဟု ပါ၌ရှိ၏၊ မဟာဋီကာ၌"ဒြဝတာ" ဟုရှိသည်။]

လောက၌ အထင်မှား အမြင်မှားတို့သည် များလှကုန်၏၊ ဥပမာ - ပုံသဏ္ဌာန် ရှည်လျားသော ခဲတန်ကို ကိုင်ယူကြည့်ရှုရာ၌ ရှည်လျားသော ပုံသဏ္ဌာန်ကို ကိုင်မိ ထိမိသည်ဟုမှတ်ထင်ခြင်းမျိုးတည်း၊ ထင်ရှားစေအံ့—ပုံသဏ္ဌာန်ဟူသည်တွေ့ထိ အပ်စကောင်းသော ဖေါဋ္ဌဗ္ဗာရုံမဟုတ်၊ ခဲတန်ကိုကောက်ယူကြည့်ရှုရာ၌ ကောက်ယူသည့်အခါ ခဲတန်မှာရှိသော ပထဝီ တေဇော ဝါယော မဟာဘုတ် ၃ ပါးတွင် အထူးအားဖြင့် ပထဝီကိုထိမိ၏၊ ထို့နောက် စက္ခုဒွါရဝီထိဖြင့် ပုံသဏ္ဌာန်ကိုကြည့်၍ မနောဒွါရဝီထိများဖြင့် ပုံသဏ္ဌာန်ကိုမှတ်သားလေသည်၊ ဤကဲ့သို့ စိတ်အစဉ်ဖြစ်ပုံအထူးကို မသိသူတို့က ကောက်သည်နှင့်တပြိုင်နက် ပုံသဏ္ဌာန်ကို ထိမိသည် ဟု မှတ်ထင်ကြလေသည်၊ ရေကိုစမ်းသပ်ရာဝယ် "အရည်"ဟူသော အာပေါဓာတ်ကို စမ်းသပ်မိသည်ဟု ထင်မှားခြင်းလည်း ဤသဘောမျိုးပင်တည်း။

ဘူတေ ဖုသိတွာ သဏ္ဍာနံ, မနသာ ဂဏှတော ယထာ၊
ပစ္စက္ခတော ဖုသာမီတိ, ဝိညေယျာ ဒြဝတာ တထာ။

ဘူတေ-မဟာဘုတ်တို့ကို၊ ဖုသိတွာ-တွေ့ထိ၍၊ သဏ္ဍာနံ-ပုံသဏ္ဌာန်ကို၊ မနသာ-မနောဒွါရိကစိတ်ဖြင့်၊ ဂဏှတော - ယူသော (သိသော) သူသည်၊ ပစ္စက္ခတော - မျက်မှောက်အားဖြင့်၊ ဝါ-တိုက်ရိုက် (လက်ဆုပ်လက်ကိုင်) သဏ္ဍာနံ-ပုံဏ္ဌာန်ကို၊

ဖုသာမိ-ထိမိ၏၊ ဣတိ-ဤသို့၊ ဝိညေယျာယထာ-သိမှတ်အပ်သကဲ့သို့၊ တထာ-ထို့အတူ၊ ဒြဝတာ-ဒြဝတာကို၊ ဝိညေယျာ-သိအပ်၏၊ [ဖေါဋ္ဌဗ္ဗာရုံ ဘူတရုပ် ၃ ပါးကို ကာယပသာဒ၌ တပြိုင်နက် ထိခိုက်လာသော်လည်း စိတ်စိုက်ရာ တပါးပါးကိုသာ ကာယဒွါရိက ဝီထိက အာရုံပြုပုံ, အထူးစိတ်စိုက်ခြင်းမရှိလျှင် သတ္တိလွန်ကဲသော ဘူတရုပ် တပါးပါးကိုသာ အာရုံပြုပုံ, အထူးလည်း စိတ်မစိုက် သတ္တိလည်း မကွာခြားဘဲ အနာကိုကြက်တောင်ဖြင့် ဖန်ဆေးရာ၌ကဲ့သို့ တပြိုင်နက် များစွာ ထိခိုက်နေပါလျှင်ကာယပသာဒ အားကောင်းရာ၌ ထိခိုက်မိသောဖေါဋ္ဌဗ္ဗာရုံကိုသာ, အာရုံ ပြုပုံများလည်း ရူပကဏ္ဍ အဋ္ဌကထာ၌ဆိုထား၏၊ ရှုစားကြပါလေတော့။]

ဂေါစရာနံ လက္ခဏာဒိ, ပသာဒ အဘိဃဋ္ဋနံ၊
ဝိညာဏဝိသယဘာဝေါ, တေသံ ဂေါစရတာပိ စ။

ဂေါစရာနံ-ဂေါစရ ရုပ်တို့၏၊ လက္ခဏာဒိ-လက္ခဏာ စသည်ကား၊ ပသာဒ အဘိဃဋ္ဋနံ - ပသာဒ၌ ထိခိုက်ခြင်းသည်ငှင်း၊ ဝိညာဏ ဝိသယဘာဝေါ – စက္ခုဝိညာဏ်စသည်တို့၏ အာရုံဖြစ်ခြင်းသည်ငှင်း၊တေသံ-ထိုစက္ခုဝိညာဏ်စသည်တို့၏၊ ဂေါစရတာပိစ-အာရုံ၏ အဖြစ်သည်ငှင်းတည်း။

ပသာဒအဘိဃဋ္ဋနံကား လက္ခဏာတည်း၊ ရူပါရုံသည် စက္ခုပသာဒ၌ ထိခိုက်ခြင်းလက္ခဏာရှိ၏၊ သဒ္ဒါရုံသည် သောတပသာဒ၌ ထိခိုက်ခြင်းလက္ခဏာရှိ၏၊ ဤသို့စသည်ဖြင့် ဆိုင်ရာပသာဒ၌ ထိခိုက်ခြင်းသည် ဂေါစရရုပ်များ၏ လက္ခဏာတည်း၊ ဝိညာဏ ဝိသယဘာဝေါကား ကိစ္စတည်း၊ ရူပါရုံသည် စက္ခုဝိညာဏ်၏ အာရုံဖြစ်ခြင်းကိစ္စရှိ၏၊ သဒ္ဒါရုံသည် သောတဝိညာဏ်၏ အာရုံဖြစ်ခြင်း ကိစ္စရှိ၏၊ ဤသို့စသည်ဖြင့်ဆိုင်ရာဝိညာဏ်များ၏အာရုံဖြစ်ခြင်းသည်ဤအာရုံ၅ ပါး၏ကိစ္စပေတည်း၊ တေသံ ဂေါစရတာ ကား ပစ္စုပဋ္ဌာန် တည်း၊ ဤသို့ စသည်ဖြင့် သိလေ၊ ပဒဋ္ဌာန်ကား မိမိတို့မှီရာ မဟာဘုတ် ပင်တည်း။[နောက်၌ ပဒဋ္ဌာန်မပြသမျှ မှီရာ မဟာဘုတ်-ဟုချည်းမှတ်။]

ဘာဝရုပ်။ ။ဤဘာဝရုပ်သည် ကာယပသာဒကဲ့သို့ ပဋိသန္ဓေတည်နေစကပင် ခန္ဓာကိုယ်၌ ပါဝင်လာသောကြောင့် ကာယပသာဒ ကဲ့သို့ပင် တကိုယ်လုံး၌ ပြန့်နှံ့တည်နေသောရုပ်တည်း၊ သစ်ပင်၌ အကိုင်း အခက် အရွက်တို့သည် မျိုးစေ့အားလျော်စွာ ပေါ်ထွက်ရသကဲ့သို့, ထို ပဋိသန္ဓေက ပါလာသောဘာဝရုပ် မျိုးစေ့အားလျော်စွာ လိင် နိမိတ္တ ကုတ္တ အာကပ္ပ တို့သည် မိန်းမ ယောကျ်ားတို့ခန္ဓာကိုယ်မှာ ပေါ်ထွက်ထင်ရှားလာကုန်၏၊ ထိုတွင် လိင်စသည်ကား—

[မိန်းမဘို] လိင်ံ ဟတ္ထာဒိသဏ္ဌာနံ, နိမိတ္တံ နိမ္မသုဒါဋ္ဌိကံ၊
ကုတ္တံ သုပ္ပါဒိနာ ကီဠာ, အာကပ္ပေါ ဂမနာဒိကံ။

[ယောကျ်ားဘို] လိင်ံ ဟတ္ထာဒိသဏ္ဌာနံ, နိမိတ္တံ မဿုဒါဋ္ဌိကံ၊
ကုတ္တံ ရထာဒိနာ ကီဠာ, အာကပ္ပေါ ဂမနာဒိကံ။

ဟတ္ထာဒိ သဏ္ဌာနံ - လက်အစရှိသော ပုံသဏ္ဌာန်သည်၊ လိင်ံ - လိင်မည်၏၊ နိမ္မသုဒါဋ္ဌိကံ-မုဆိတ် ကြင်စွယ် မရှိသူ၏အဖြစ်သည်၊ နိမိတ္တံ-နိမိတ္တမည်၏၊ သုပ္ပါဒိနာ-ဗန်းငယ် စကောငယ်စသည်ဖြင့်၊ ကီဠာ-ကစားခြင်းသည်၊ ကုတ္တံ-ကုတ္တမည်၏၊ ဂမနာဒိကံ - သွားပုံလာဟန် စသည်သည်၊ အာကပ္ပေါ - အာကပ္ပမည်၏၊ [“မဿုဒါဋ္ဌိကံ-မုတ်ဆိတ် ကြင်စွယ်ရှိသူ၏အဖြစ်သည်၊ နိမိတ္တံ-မည်၏၊ ရထာဒိနာ-ရထားငယ်စသည်ဖြင့်၊ ကီဠာ-သည်၊ ကုတ္တံ-၏’’ဟုဆို။]

လိင်—“လိင်္ဂေတိ ဉာပေတီတိ လိင်ံ’’ လိင်္ဂေတိ ဉာပေတိ-သိစေတတ်၏၊ ဣတိ-ထို့ကြောင့်၊ လိင်ံ-လိင်မည်၏၊ ယောကျ်ားဟုဖင်း မိန်းမဟု ဖင်း သိစေတတ်သော အမှတ်အသားသည် လိင်မည်၏၊ မိန်းတို့၏ လက်ခြေ မျက်နှာ ကိုယ်လုံးကိုယ် ပေါက်များသည် ယောကျ်ားလောက် ကြီးကြီးမားမားမရှိ၊ ထို့ကြောင့် မကြီးမား သော လက်ခြေ စသည်သည် ကြည့်ရှုသူတို့အား မိန်းမ ဟု သိစေတတ်၍, ကြီးမား သော လက်ခြေ စသည်ကား ယောကျ်ား ဟု သိစေတတ်သောကြောင့် လိင်မည်၏၊ အင်္ဂါဇာတ်လည်း မိန်းမ ယောကျ်ားဟု ခွဲခြား၍ သိစေတတ်သော လိင်ပင်တည်း။

နိမိတ္တ—“နိမိနာတိ သဥ္ဇာနာတိ ဧတေနာတိ နိမိတ္တံ’’ မိန်းမဟုဖင်းယောကျ်ား ဟုဖင်း သိကြောင်း အမှတ်အသားသည်ပင် နိမိတ္တမည်၏၊ လိင် အမှတ်အသား ကား ခန္ဓာကိုယ်၌ မူလအထည်ကို အဖြစ်ဖြင့် ပါလာသော အမှတ်အသားတည်း၊ နိမိတ္တ အမှတ်အသားကား နောက်မှ အပေါ်ယံဖြစ်ပေါ်လာသော အမှတ်အသား တည်း၊ [မဏိမဉ္ဇူ၌ မြဲသော အမှတ်အသားကို လိင်, မမြဲသော အမှတ်အသားကို နိမိတ္တဟု ဆို၏၊] ထို့ကြောင့် မုတ်ဆိတ် ကြင်စွယ် မရှိခြင်းသည် မိန်းမ၏ နိမိတ္တဖြစ် ၍, မုတ်ဆိတ် ကြင်စွယ် ရှိခြင်းသည် ယောကျ်ား၏ နိမိတ္တတည်း။ [အဋ္ဌသာလိနီ အဋ္ဌကထာကို မှီ၍ ရေးသည်၊ ဋီကာကျော်၌ “နိမိတ္တံ မိဟိတာဒိကံ’’ဟု ပြုံးရယ် ခြင်းစသည်ကို နိမိတ္တဟု ဂါထာ၌ဆို၏။]

ကုတ္တ—“ကရဏံ-အပြုအမူသည်၊ ကုတ္တံ-ကုတ္တမည်၏၊’’ ငယ်ရွယ်စဉ်က ဗန်း ငယ် စကောငယ်ဖြင့် ဈေးရောင်းတမ်း, ယက္ကန်းရက်တမ်းစသော ကစားမျိုးသည် မိန်းမတို့၏ အပြုအမူဖြစ်၏၊ ရထားငယ် ထွန်ငယ်ဖြင့် လယ်ထွန်တမ်း, ကုန်သည် ရောင်းဝယ်တမ်း စသည်ဖြင့် ကစားခြင်းသည် ယောကျ်ားတို့၏ အပြုအမူဖြစ်သည်။

အာကပ္ပ—အသွင်အပြင် ဟန်ပန်အမူအရာကို အာကပ္ပ ဟု ခေါ်၏၊ မိန်းမတို့၏သွားဟန် လာဟန် စားသောက်ဟန် စကားပြောဟန် စသည်တို့သည် ယောကျ်ားများလောက် သန့်သန့် ရှင်းရှင်းမရှိ, ယောကျ်ားတို့၌ ထိုအမူအရာများသန့်ရှင်း၏။

ဒွေ ဘာဝါ ဘာဝလက္ခဏာ, ပကာသနရသာ တထာ၊
လိင် နိမိတ္တ ကုတ္တာဒိ- ကရဏာဘ္ဘာဝုပဋ္ဌနာ။

ဒွေ-နှစ်ပါးကုန်သော၊ ဘာဝါ-ဘာဝရုပ်တို့သည်၊ ဘာဝလက္ခဏာ - ဣတ္ထိပုရိသဖြစ်ကြောင်းဟူသော လက္ခဏာရှိကုန်၏၊ ပကာသနရသာ-မိန်းမ ယောကျ်ားဟု ထင်ရှားပြခြင်းကိစ္စရှိကုန်၏၊ လိင် နိမိတ္တ ကုတ္တာဒိ ကရဏာဘ္ဘာဝုပဋ္ဌနာ-လိင် နိမိတ္တ ကုတ္တ အာကပ္ပတို့ကို ပြုတတ်သည်၏ အဖြစ်ဖြင့် ယောဂီတို့ဉာဏ်တွင် ထင်လာကုန်၏။

နပုံပဏ္ဍုက်, ဥဘတောဗျဉ်း, လိန်ပြန်ပုံ

နပုံသက—"န ပုံသေတိ ပုရိသောဝိယ န မဒ္ဒတီတိ နပုံသကော" ပုရိသောဝိယ-ယောကျ်ားကဲ့သို့၊ န ပုံသေတိ နမဒ္ဒတိ-ထိုထိုကိစ္စကို မနှိပ်နင်းနိုင် (နိုင်နိုင်နင်းနင်း မဆောင်ရွက်နိုင်)၊ ဣတိ - ကြောင့်၊ နပုံသကော - နပုံသကမည်၏၊ ၎င်းနပုံးကို ပဏ္ဍုက် ဟု လည်းခေါ်၏၊ [ပဏ္ဍုက်အပြားကို ဝိဘင်္ဂ မုတ်ပိုင်း ပဋိသန္ဓိ စတုက္က၌ ပြခဲ့ပြီ၊] ဤနပုံးပဏ္ဍုက်များ၌ ဘာဝရုပ် ၂ မျိုးလုံးမရှိ၊ မျိုးစေ့ဖြစ်သော ဘာဝရုပ်မရှိသော်လည်း ကျင်ငယ်လမ်းပေါက်မှာ အထိုက်အလျောက် ရှိပေမည်သာ။

ဥဘတောဗျဥ္ဇနက—ယဿ-အကြင်သူ၏၊ ဥဘတော - နှစ်မျိုးသော ကံကြောင့်၊ ပဝတ္တံ-ဖြစ်သော၊ ဗျဥ္ဇနံ – ဗျဉ်းသည် (အင်္ဂါဇာတ်သည်)၊ အတ္ထိ-ရှိ၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ သော – ထိုသူသည်၊ ဥဘတောဗျဥ္ဇနကော – ဥဘတောဗျဥ္ဇနက မည်၏၊ မိန်းမဖြစ်စေနိုင်သောကံ, ယောကျ်ားဖြစ်စေနိုင်သောကံ ၂ မျိုးကြောင့် ဖြစ်ပေါ်သော အင်္ဂါဇာတ်ရှိသူကို ဥဘတောဗျဉ်းဟု ခေါ်သည်၊ သို့သော် အင်္ဂါဇာတ် ၂ မျိုး တပြိုင်နက်ပေါ်သည်မဟုတ်, အကြောင်းအားလျော်စွာ တမျိုးစီသာ ထင်ရှား ပေါ်ပေါက်လာသတဲ့။

ချဲ့ဥုးအံ့—မိန်းမဥဘတောဗျဉ်း ယောကျ်ားဥဘတောဗျဉ်းဟု ၂ မျိုး ရှိရာတွင် မိန်းမဥဘတောဗျဉ်း၌ ဣတ္ထိဘာဝရုပ် အမြဲပါ၏, ပုံသဏ္ဌာန်နှင့်အဝတ် အစား အသွားအလာတို့မှာ ရိုးရိုးမိန်းမများနှင့်တူ၏၊ ထူးခြားချက်ကား အခြား မိန်းမတယောက်ကို မြင်ရ၍ ယောကျ်ားစိတ်ပေါက်လာသည့်အခါ ရှေးက အကုသိုလ်

ကံကို အဘော်သဟဲ ပြုလျက် ရာဂစိတ် ထကြွမှုကြောင့် မိန်းမအင်္ဂါ မထင်ရှား တော့ဘဲ ယောကျ်ားအင်္ဂါ ထင်ရှားလာရလေသတဲ့၊ ယောကျ်ား ဥဘတောဗျဉ်း၌ ပုရိသဘာဝရုပ် အမြဲပါပုံ, ပုံသဏ္ဌာန်အနေအထား အဝတ်အစားတို့ ယောကျ်ား ရိုးရိုးနှင့်တူပုံ, အခြားယောကျ်ားတယောက်ကိုမြင်၍, မိန်းမစိတ် ပေါက်လာသည့် အခါ ရှေးကံကို အဘော်သဟဲပြု၍ ရာဂစိတ်ထကြွမှုကြောင့် ပုရိသအင်္ဂါမထင် ရှားတော့ဘဲ မိန်းမအင်္ဂါဖြစ်ပေါ်လာပုံများကို ကံ ဆန်းကြယ်ပုံနှင့်တကွ ချဲ့ထွင် စဉ်းစားကြလေ၊ မိန်းမ ဥဘတောဗျဉ်းသည် ကိုယ်တိုင် ကိုယ်ဝန်ယူသည့် ပြင်, ယောကျ်ားကိစ္စကို ဆောင်ရွက်လျက် အခြား မိန်းမများကိုလည်း ကိုယ်ဝန်ပေး နိုင်၏၊ ယောကျ်ား ဥဘတောဗျဉ်းကား ကိုယ်ဝန်သာ ပေးနိုင်၍ မိမိကိုယ်တိုင် ကိုယ်ဝန် မယူနိုင်။

လိင်ပြန်ပုံ။ "ဘာဝရုပ် ၂ မျိုးတွင် ပုရိသဘာဝသည်မြတ်၏၊ ဣတ္ထိဘာဝသည် ယုတ်ညံ့၏၊ ထို ဘာဝရုပ်အတွက် ပေါ်ထွက် ထင်ရှားသော လိင် စသည်များ လည်း အယုတ်အမြတ် ခြားနား၏၊ ထို့ကြောင့် ယောကျ်ားဖြစ်ရန် စီမံနိုင်သော ကံသည် အားကောင်း၏၊ မိန်းမဖြစ်ရန် စီမံသော ကံကား အားသေး၏၊ ထိုတွင် အားကောင်းသော ကုသိုလ်ကံက စီမံလိုက်သည့်အတွက် ပုရိသဘာဝရုပ်ကို ရရှိ ပြီးသော်လည်း ရှေးရှေး ဘဝက ပရဒါရိက (သူ့ မယားကို ပြစ်မှားသော) အ ကုသိုလ်ကံ, သောရေယျ သေဋ္ဌေးသားကဲ့သို့ ယခုဘဝမှာပင် မတော်မလျော်သော ရာဂမှု အကုသိုလ်ကံကြီးတို့က မူလစီမံလိုက်သော ကုသိုလ်ကံ၏ အစွမ်းသတ္တိကို နှိပ်စက်လျှင်မူလကုသိုလ်ကံသည် သတ္တိစွမ်းပကား နည်းပါးလာသဖြင့် ပုရိသဘာဝ ရုပ်ကို ဆက်လက်မဖြစ်စေနိုင်တော့ဘဲ ဣတ္ထိဘာဝရုပ်ကိုသာ ဖြစ်စေရတော့သည်၊ ထိုအခါ ပုရိသဘာဝအတွက် ပေါ်ထွက်ပြီးသော လိင် စသည်တို့ တဖြေးဖြေး ကွယ်ပ၍ ဣတ္ထိဘာဝရုပ်အတွက် လိင် စသည်များ တဖြေးဖြေးပေါ်ထွက် ထင်ရှား သဖြင့် ''လိင်ပြန်သည်'' ဟု ပြောဆိုရလေသည်၊ ဤကား ပုံလိင်မှ ဣတ္ထိလိင် ပြန်ပုံတည်း။

အချို့သော ကုသိုလ်ကံသည် ပရဒါရိက စသော အကုသိုလ်ကံတို့ နှိပ်စက် မှုကြောင့် အစွမ်းသတ္တိ မထက်သဖြင့် ပဋိသန္ဓေကျိုး ပေးစဉ်ကပင် ဣတ္ထိဘာဝရုပ် ကိုသာ ဖြစ်စေနိုင်ခဲ့လေသည်၊ သို့သော် ထိုသူ့ သန္တာန်၌ ဗြဟ္မစရိယကို ကျင့်ခြင်း, မိစ္ဆာစာရကို ရှောင်ကြဉ်ခြင်း, ယောကျ်ားဘဝကို တောင့်တ၍ ကောင်းမှုပြုခြင်း စသော ကုသိုလ်ကံများလည်း ရှေးရှေးဘဝက ရှိခဲ့သေးလေရာ, ထိုကံများသည် ပဝတ္တိအခါ၌ အခွင့်သာသဖြင့် မူလပဋိသန္ဓေကျိုးကို ပေးခဲ့သော ကုသိုလ်ကံ၏ သတ္တိကို ဖြည့်စွက်ကူညီပြန်သောကြောင့် မူလကံသည် သတ္တိ အင်အား ကြီးမား လာသဖြင့် ဣတ္ထိဘာဝရုပ် ဥါဒ် ဌီ ဘင်စေ့၍ အချုပ်မှာ ပုရိသဘာဝရုပ်များကို

ဆက်လက် ဖြစ်ပေါ်စေသည်၊ ထိုအခါ ဣတ္ထိဘာဝရုပ်အတွက် လိင်္ဂစသော အကျိုးဆက်များ ကွယ်ပလျက် ပုရိသဘာဝအတွက် အကျိုးဆက်များ ထင်ရှား ပေါ်ပေါက်၍ ယောကျ်ားပုံဟန် လိန်ပြန်ခြင်းသို့ ရောက်လေသည်၊ ဤကား-ဣတ္ထိလိန်မှ ပုံလိန်ပြန်ပုံတည်း၊ (သာရတ္ထဒီပနီဋီကာကို မှီရေးသည်၊) ယခုပြခဲ့ပြီးသော လိန်ပြန်ပုံမှာ သုဂတိဘုံအတွက်သာတည်း၊ ဒုဂ္ဂတိဘုံ၌လည်း လိန်ပြန်ပုံများရှိသေး၏၊ အဋ္ဌသာလိနီ ပဋ္ဌမပါရာဇိကဋ္ဌကထာဋီကာကိုရှုကြပါလေ။

ဟဒယဝတ္ထု--"ဟဒန္တိ တံတံ အတ္ထံဝါ အနတ္ထံဝါ ပူရေန္တိ တေနာတိ ဟဒယံ, ဟဒယဉ္စ တံ ဝတ္ထုစာတိ ဟဒယဝတ္ထု"၊တေန- ဤရုပ်ဖြင့်၊ တံတံအတ္ထံဝါ-ထိုထို အကျိုးကိုငှင်း၊ တံတံ အနတ္ထံဝါ-ထိုထိုအကျိုးမဲ့ကိုငှင်း၊ ဟဒန္တိ ပူရေန္တိ-ပြည့်စေနိုင်ကုန်၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ ဟဒယံ-မည်၏၊ ဤနှလုံးသားတည်းဟူသော ရုပ်ပါသည့်အတွက် ထိုထို ကောင်းကျိုး ဆိုးကျိုးကို ပြည့်စုံစေနိုင်ကြ၏၊ ထို့ကြောင့် ဤနှလုံးသားတည်းဟူသောရုပ်ကို ဟဒယ ဟု ခေါ်သည်၊ ဤ နေရာ၌ကား ထို နှလုံးသား၏ အလယ်မှာ ပုန်းညက်စေ့ခန့် ပမာဏရှိသော တွင်းငယ်ရှိ၏၊ ထိုတွင်းငယ်၌ သွေးများတည်ရှိ၏၊ ထိုသွေးများကို ပြန့်နှံ့လျက်တည်သောဝတ္ထုရုပ်တမျိုးကို ဟဒယ ဟု ဆိုသည်(ကေဒေသျုပစာတည်း)၊ဤရုပ်ကို"ဟဒယဝတ္ထု"ဟု နာမည်တပ်၍ တိုက်ရိုက် ဟောထားအပ်သော ပါဠိတော်မရှိ၊ ဓမ္မသင်္ဂဏီ ရူပကဏ္ဍပါဠိတော်သည်ရုပ်ဟူသမျှကို ထုတ်ပြသော ပါဠိတော်ပင် ဖြစ်၏၊ ထိုပါဠိတော်၌ သော်မှ ထုတ်ပြခြင်းမရှိ၊ သို့သော် ထိုထိုပါဠိတော်များကို သဲန္တံစပြု၍ ဤ ဝတ္ထုရုပ် ရှိထိုက်ကြောင်းကို အဋ္ဌကထာ ဋီကာတို့က ယူဆကြလေသည်။

သဲန္တံစပါဠိတော်။ ။"ယံ ရူပံ နိဿာယ မနောဓာတုစ မနောဝိညာဏဓာတုစ ပဝတ္တန္တိ, တံ ရူပံ မနောဓာတုယာစ မနောဝိညာဏဓာတုယာစ တံသမ္ပယုတ္တကာနဉ္စဓမ္မာနံ နိဿယပစ္စယေန ပစ္စယော"[အကြင်ရုပ်ကိုမှီ၍ မနောဓာတ်နှင့် မနောဝိညာဏဓာတ်တို့ ဖြစ်ကြကုန်၏၊ ထို မနောဓာတ် မနောဝိညာဏဓာတ်နှင့် စေတသိက်တို့အား ထို ရုပ်က နိဿယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုသည်၊] ဤ ပါဠိတော်ကို ထောက်ထားလျှင် စက္ခုဝိညာဏ်၏ မှီရာ စက္ခုဝတ္ထု, သောတဝိညာဏ် ဃာနဝိညာဏ် ဇိဝှါဝိညာဏ် ကာယဝိညာဏ်တို့၏မှီရာ သောတ ဃာန ဇိဝှါ ကာယ ဝတ္ထုများရှိသကဲ့သို့, ထို့အတူ မနောဓာတ် မနောဝိညာဏဓာတ်တို့၏မှီရာ ဝတ္ထုရုပ်တမျိုးရှိသည်ဟု ယူဆရပေမည်၊ ဤဝတ္ထုရုပ်ဟူသည် မဟာဘုတ်ကြီး ၄ ပါးလည်း မဟုတ်ရာ၊ ဘာ့ကြောင့်နည်း....မဟာဘုတ်တို့ကို ဥပါဒါရုပ်များက မှီပြီးဖြစ်သော ကြောင့်တည်း၊ ထို့ကြောင့် ထိုဝတ္ထုရုပ်သည် ဥပါဒါရုပ်တို့တွင် မည်သည့်ရုပ် ဖြစ်သင့်ကြောင်းကို စိစစ်ဘွယ်ရှိ၏၊ ဥပါဒါရုပ် ၂၄ ပါးတွင်လည်း အနိပ္ဖန္နရုပ်တို့မှာ အထည်ကိုယ် ထင်ရှားသော ရုပ်များမဟုတ်ကြ, ပရမတ္ထအစစ်လည်းမဟုတ်သော

ကြောင့် အနိပ္ဖန္နရုပ်တို့ဝယ် စိစစ်ဘွယ် မလို၊ နိပ္ဖန္နဥပါဒါရုပ် ၁၄ ပါး၌သာ စဉ်းစားဘွယ် ရှိတော့သည်။

နိပ္ဖန္နဘူတိကာဓာရာ, ဒွေ ဓာတူ ကာမရူပိနံ၊
ရူပါနုဗန္ဓ ဝုတ္တိတ္တာ, စက္ခုဝိညာဏာဒယော ဝိယ။

ကာမရူပိနံ - ကာမ ရူပ ဘုံသားတို့၏(အရူပဘုံ၌ ရုပ်မရှိ၍ စိစစ်ဘွယ်မလို)၊ ဒွေ-၂ ပါးကုန်သော၊ ဓာတူ-မနောဓာတ် မနောဝိညာဏဓာတ်တို့သည်၊ စက္ခုဝိညာဏာဒယောဝိယ - စက္ခုဝိညာဏဓာတ် အစရှိသည် တို့ကဲ့သို့၊ ရူပါနုဗန္ဓ ဝုတ္တိတ္တာ - ရုပ်သို့အစဉ်လိုက်သောဖြစ်ခြင်းရှိကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ နိပ္ဖန္နဘူတိကာဓာရာ-နိပ္ဖန္နဥပါဒါရုပ်ဟူသောမှီရာရှိကုန်၏၊ [ဘူတေ နိဿိတာ ဘူတိကာ - အရ ဘူတရုပ်၌မှီသောကြောင့် ဥပါဒါရုပ်ကို ဘူတိက ဟု ဆိုသည်။]

နိပ္ဖန္နဥပါဒါရုပ် ၁၄ ပါးတွင် စက္ခု သောတ ဃာန ဇိဝှါ ကာယ ပသာဒရုပ် ၅ ပါးမှာ စက္ခုဝိညာဏ်စသော ဝိညာဏဓာတ် ၅ ပါး၏မှီရာ ဖြစ်သောကြောင့် မနောဓာတ် မနောဝိညာဏဓာတ်တို့က ပသာဒရုပ် ၅ ပါးကို မမှီနိုင်၊ ရူပ သဒ္ဒ ဂန္ဓ ရသနှင့် ဩဇာကိုလည်း မမှီနိုင်၊ ဘာ့ကြောင့်နည်း….ထိုရုပ်တို့ကခန္ဓာကိုယ်မှ အပြင်ပ၌လည်း ဖြစ်ကြသောကြောင့်တည်း၊ [ရူပစသည်ကိုမှီလျှင် ရူပါရုံက အပြင်ပမှာ တည်နေတဲ့အခါ ဤဓာတ် ၂ ပါးလည်း အပြင်ပမှာလိုက်၍ ဖြစ်ဘွယ်ရှိလိမ့်မည်-ဟူလို။]

စက္ခာဒိနိဿိတာ နေတာ, တဿညာဓာရဘာဝတော၊
နာပိ ရူပါဒိကေ တေသံ, ဗဟိဒ္ဓါပိ ပဝတ္တိတော။

တော-ဤဓာတ် ၂ ပါးတို့သည်၊ စက္ခာဒိနိဿိတာ-စက္ခုအစရှိသော ပသာဒ ကိုမှီကုန်သည်၊န-မဟုတ်ကုန်၊ ကသ္မာ-အဘယ်ကြောင့်နည်း၊ တဿ-ထိုစက္ခုအစရှိသော ပသာဒ၏၊ အညာဓာရဘာဝတော-တပါးသောစက္ခုဝိညာဏဓာတ်စသည်တို့၏ မှီရာ၏ အဖြစ်ကြောင့်တည်း၊ ရူပါဒိကေ - ရူပါရုံအစရှိသည် တို့ကိုလည်း၊ နနိဿိတာ-မမှီကုန်၊ ကသ္မာ-နည်း၊ တေသံ-ထိုရူပါရုံအစရှိသည်တို့၏၊ ဗဟိဒ္ဓါပိ- ခန္ဓာကိုယ်မှ အပြင်ပ၌လည်း၊ ပဝတ္တိတော-ဖြစ်ခြင်းကြောင့်တည်း။

ဤဓာတ် ၂ ပါးသည် ဇီဝိတိန္ဒြေကိုလည်း မမှီ၊ ဘာ့ကြောင့်နည်း…[ဇီဝိတိန္ဒြေမှာ တကွဖြစ်ဘက် ရုပ်တွေကို စောင့်ရှောက်ရခြင်းကိစ္စ တမျိုးရှိပြီးဖြစ်သောကြောင့်တည်း၊ အလုပ်ကိစ္စတခုရှိနေသူသည် အခြားကိစ္စကို မရွက်ဆောင်နိုင်သကဲ့သို့, ဇီဝိတရုပ်မှာ မလွဲ မရှောင်သာသောကိစ္စက ရှိပြီးဖြစ်၍ သူတပါးအမှီကို မခံနိုင်တော့

ပြီ-ဟူလို၊ ဘာဝရုပ် ၂ ပါးမရှိတဲ့ နပုံးပဏ္ဍုက် သန္တာန်မှာလည်း ဤမနောဓာတ် မနောဝိညာဏဓာတ်များ ဖြစ်နေသောကြောင့် ဘာဝရုပ် ၂ ပါးကို မမှီကြောင်း မှာ သိသာပြီ၊ ထို့ကြောင့် ထိုဆိုအပ်ပြီးသော နိပ္ဖန္နရုပ်များအပြင် ဤဓာတ် ၂ ပါး ၏မှီရာဝတ္ထုရုပ်သည် ဥပါဒါရုပ်တမျိုးဘဲဟု သိထိုက်၏၊ "ထိုဥပါဒါရုပ်တမျိုးကား ဤဟဒယဝတ္ထုပင်ဖြစ်သည်''ဟူလို။

န စာပိ ဇီဝိတံ တဿ, ကိစ္စန္တရ နိယုတ္တိတော၊
န စ ဘာဝဒွယံ တဿ, အသန္တေပိ ပဝတ္တိတော၊
တသ္မာ တဒညံ ဝတ္ထုတံ, ဘူတိကံတိ ဝိဇာနိယံ။

ဇီဝိတံစာပိ- ဇီဝိတရုပ်ကိုလည်း၊ နနိဿိတာ-မမှီကုန်၊ ကသ္မာ-နည်း၊ တဿ- ထို ဇီဝိတရုပ်၏၊ ကိစ္စန္တရနိယုတ္တိတော - သဟဇရုပ်များကို စောင့်ရှောက် ခြင်း ကိစ္စတမျိုးနှင့် ယှဉ်နေရခြင်းကြောင့်တည်း၊ ဘာဝဒွယံစ - ဘာဝရုပ် ၂ ပါး အ ပေါင်းကိုလည်း၊ နနိဿိတာ-ကုန်၊ ကသ္မာ-နည်း၊ တဿ-ထို ဘာဝရုပ် နှစ်ပါး သည်၊ အသန္တေပိ-မရှိသော်လည်း၊ ပဝတ္တိတော- နပုံးပဏ္ဍုက် သန္တာန်၌ ဖြစ်နိုင် ခြင်းကြောင့်တည်း၊ တသ္မာ - ထို့ကြောင့်၊ တဒညံ - ထို ဆိုအပ်ပြီးသော ရုပ်တို့မှ တပါးသော၊ ယံဝတ္ထု- အကြင်မှီရာရုပ်တမျိုးသည်၊ အတ္ထိ-ရှိ၏၊ တံ- ထို ဝတ္ထုရုပ် ကို၊ ဘူတိကံတိ-ဥပါဒါရုပ်ဟူ၍၊ ဝိဇာနိယံ-သိအပ်၏။

ဓမ္မသင်္ဂဏီ၌ မဟောခြင်းအကြောင်း။ ။ထိုဆိုခဲ့သည့်အတိုင်း ဝတ္ထုရုပ်တမျိုး ရှိသင့် လျှင် ဓမ္မသင်္ဂဏီ ရူပကဏ္ဍပါဠိတော်၌ ဘာ့ကြောင့် မဟောပါသနည်း- ဟု မေး၊ အဖြေကား- ဓမ္မသင်္ဂဏီ ရူပကဏ္ဍ ပါဠိတော်၌ကား အာရမ္မဏဒုက ဒေသနာ ပျက်မည် စိုးသောကြောင့် ဝတ္ထုဒုက်ကိုလည်း မဟောဘဲ ချန် ထားတော်မူသည်။

ရှင်းချက်—ရူပကဏ္ဍ ပါဠိတော်၌ ဧကက ဒုက တိကမှစ၍ ဧကာဒသက တိုင် အောင် ဟောတော်မူလျက်ရှိ၏၊ ထိုတွင် ဒုကဒေသနာတော်၌ " အတ္ထိ ရူပံ စက္ခု ဝိညာဏဿ ဝတ္ထု "(စက္ခုဝိညာဏ်၏ မှီရာ ဝတ္ထုရုပ်ရှိ၏-စက္ခုဝတ္ထုကို ပြတော် မူလိုသည်) "အတ္ထိ ရူပံ စက္ခုဝိညာဏဿ နဝတ္ထု"(စက္ခုဝိညာဏ်၏ မှီရာမဟုတ် သော ရုပ်များလည်း ရှိ၏-စက္ခုဝတ္ထုမှ ကြွင်းသမျှရုပ်ကို ပြတော်မူလိုသည်)ဤသို့ စသည်ဖြင့် သောတ ဃာန ဇိဝှါ ကာယ ဝိညာဏ်တို့၏ သောတဝတ္ထု ဃာနဝတ္ထု ဇိဝှါဝတ္ထု ကာယဝတ္ထု ဟုတ်-မဟုတ်သော ရုပ်များကို ခွဲခြားတော် မူပြီးလျှင် " အတ္ထိ ရူပံ မနောဝိညာဏဿ ဝတ္ထု,အတ္ထိ ရူပံ မနောဝိညာဏဿ နဝတ္ထု''ဟု ၍ ၆ ခုမြောက် ဝတ္ထုဒုက်ကို ဟောပြတော် မမူ။

အကယ်၍ ဟောတော်မူလျှင် '' အတ္ထိ ရူပံ မနောဝိညာဏဿ ဝတ္ထု '' အရ ဟဒယဝတ္ထုကို ကောက်၍ '' အတ္ထိ ရူပံ မနောဝိညာဏဿ နဝတ္ထု '' အရ ဟဒယဝတ္ထုမှ ကြွင်းသမျှ ကောက်ရလိမ့်မည်၊ ဤသို့ ကောက်ဘွယ်ရာ ရုပ်ရှိသော်လည်း, ၎င်းဝတ္ထုဒုက်နှင့် တဆက်ထည်း ဟောရမည့် အာရမဏဒုက်၌ '' အတ္ထိ ရူပံ စက္ခုဝိညာဏဿ အာရမဏံ '' အရ ရူပါရုံကို ကောက်၍ '' အတ္ထိ ရူပံ စက္ခုဝိညာဏဿ နအာရမဏံ '' အရ ရူပါရုံမှ ကြွင်းသမျှ ရုပ်ကို ကောက်ရာ၏၊ ထို့အတူ သဒ္ဒါရုံ ဂန္ဓ ရသ ဖေါဋ္ဌဗ္ဗာရုံနှင့် ကြွင်းသမျှ ရုပ်များကို ကောက်ဘို့ရာ ဒုက် ၅ မျိုး ကို ဟောတော်မူပြီးနောက် ''အတ္ထိ ရူပံ မနောဝိညာဏဿ အာရမဏံ '' အရ မနောဝိညာဏ်၏ အာရုံဖြစ်သော ရုပ်ကား ရုပ်အားလုံးပင် ဖြစ်၍ ''အတ္ထိ ရူပံ မနောဝိညာဏဿ နအာရမဏံ '' အရ မနောဝိညာဏ်၏ အာရုံ မဟုတ်သော ရုပ်ကား မရှိတော့ပြီ၊ ထို့ကြောင့် ဤဆဋ္ဌအာရမဏဒုက်အတွက် တဘက် ပျက် ဘွယ်ရာ ရှိသည်၊ ဤအာရမဏဆဋ္ဌဒုက် တဘက် ပျက်မည့် အရေးကို မြင်တော်မူ သောကြောင့် ဝတ္ထုဒေသနာနှင့် အာရမဏဒေသနာကို အသွားအလာတူ ထား ၍ ဟောပြတော်မူမှ ဝေနေယျတို့ နားလည်ဘွယ် ရှိရကား အာရမဏ ဒေသနာ၌ ဆဋ္ဌဒုက် မရအတူတူ ဝတ္ထုဒေသနာမှာလည်း ဆဋ္ဌဒုက်ကို (ရသင့်ပါလျက်) ချန် လှပ်တော်မူခဲ့သတတ်။

ဝတ္ထာလမ္ဗဒုကာနံ တု, ဒေသနာဘေဒတော ဣဒံ၊
ဓမ္မသင်္ဂဏီ ပါဠိသ္မိံ, နအက္ခာတံ မဟေသိနာ။

ကု-ဆက်ဥုးအံ့၊ ဝတ္ထာလမ္ဗဒုကာနံ- ဝတ္ထုဒုက် အာရမဏဒုက်တို့၏၊ ဒေသ နာဘေဒတော- ဒေသနာစဉ် ပျက်မည့် အရေးကြောင့်၊ ဣဒံ- ဤ ဟဒယဝတ္ထုရုပ် ကို၊ ဓမ္မသင်္ဂဏီပါဠိသ္မိံ- ဓမ္မသင်္ဂဏီ ရူပကဏ္ဍ ပါဠိတော်၌၊ မဟေသိနာ-ဘုရားရှင် သည်၊ နအက္ခာတံ-ဟောပြတော်မမူအပ်။

ဤပြခဲ့သော ပါဠိတော်နှင့်ယုတ္တိများအရ ဝတ္ထုရုပ်တမျိုး ရှိထိုက်ကြောင်းကား ထင်ရှားပေပြီ၊ ထိုဝတ္ထုရုပ်၏ နှလုံးအိမ်အတွင်းမှာ တည်ရှိကြောင်းကိုလည်း ဤသို့ သိရာ၏၊ တစုံတခုသော အကြံကို စူးစူး စိုက်စိုက် ကြံစီသည့်အခါ, တစုံတခု စိတ် မချမ်းမြေ့ဘွယ် ဖြစ်သည့်အခါတို့၌ စိတ်မှ အပူဓာတ်သည် မှီရာဝတ္ထုသို့ ကူးစက်၍ ထိုဝတ္ထုရုပ်မှ အပူဓာတ်လည်း ဝတ္ထုရုပ်တည်ရာ သွေးများနှင့်တကွ နှလုံးအိမ်မှာ ကူးစက်သဖြင့် ရင်ပူလာပုံကို၎င်း, ထို့ပြင်-ပြင်းထန်သော အမြောက်သံ စသည်ကို ကြားရာ,တစုံတယောက်က ချောက်လှန့်သည့်အခါတို့၌ စိတ်ဓာတ် တုန်လှုပ်သဖြင့် နှလုံးသွေးနှင့် ရင်များ ခုန်နေပုံကို၎င်း, အပြင်းအထန် သောက နှိပ်စက်သည့် အတွက် နှလုံးကွဲ (ရင်ကွဲ) ပုံကို၎င်း, အလွန်ပျော်ရွှင်သည့် အခါ၌ ရင်ထဲမှာ

တမျိုးတဖုံ ဖြစ်နေပုံကိုရင်း ထောက်၍ စိတ်၏မှီရာ ဤဝတ္ထုရုပ်သည် နှလုံးအိမ် အတွင်းမှာ တည်ရှိသည်ဟု ယုံကြည်ထိုက်လှပြီ၊ ဤသို့ နှလုံးအိမ် ဟဒယ အတွင်း မှာ တည်ရှိသောကြောင့်ပင်လျှင် ဤဝတ္ထုရုပ်ကို "ဟဒယဝတ္ထု" ဟု နာမည်တပ် ရလေသည်၊ ယခုခေတ် လောကဓာတ်ဆရာ အချို့တို့ကား နှလုံးအိမ်မှ သွေးပူ လေပူတို့ အထက်သို့ ပြန်တက်သဖြင့် ဦးခေါင်း၌ နောက်ကျောရှပ်ထွေးလျက်ရှိသည် ကို အထောက်အထား ပြုပြီးလျှင် "စိတ်ဝိညာဏ်သည် ဦးနှောက်မှာ တည်ရှိ၏" ဟု ပြောဆိုမိကြလေသည်။

နိဿယလက္ခဏံ ဒွိန္နံ, ဓာတူနံ ဟဒယံဝတ္ထု၊
အာဓာရဏရသံ တာသံ, ဥဗ္ဗာဟနုပဋ္ဌာနကံ။

ဟဒယဝတ္ထု- ဟဒယဝတ္ထုသည်၊ ဒွိန္နံ-နှစ်ပါးကုန်သော၊ ဓာတူနံ- မနော ဓာတ် မနောဝိညာဏဓာတ်တို့၏၊ နိဿယလက္ခဏံ- မှီရာဟူသော လက္ခဏာရှိ၏၊ တာသံ-ထိုဓာတ် ၂ ပါးတို့၏၊ အာဓာရဏရသံ-တည်ရာဖြစ်ခြင်း ကိစ္စရှိ၏၊ ဥဗ္ဗာ ဟနုပဋ္ဌာနကံ-ထိုဓာတ် ၂ ပါးကို ဆောင်ထားသော တရားဟု ယောဂီတို့ ဉာဏ် တွင် ထင်လာ၏၊ [ဓာတ် ၂ ပါး၏ တည်ရာဖြစ်သောကြောင့် ဝိပဿနာဉာဏ်ဖြင့် ဆင်ခြင်လိုက်သည့်အခါ ဓာတ် ၂ ပါးကို မိမိ အထက်ပေါ်မှာ တင်လျက် ဆောင် ထားသကဲ့သို့ ဉာဏ်ထည်းမှာ ထင်လာသည်-ဟူလို။]

ဇီဝိတိန္ဒြေ—[ဝစနတ္ထနှင့် လက္ခဏာ စသည်ကို ဇီဝိတိန္ဒြေ စေတသိက်၌ ဖွင့်ပြခဲ့ ပြီ၊] ဤ ဇီဝိတိန္ဒြေသည် တက္ကဖြစ်ဘက် ကမ္မဇရုပ်တို့ကို စောင့်ရှောက်သောကြောင့် ကမ္မဇရုပ်များ၏ အသက်ပေတည်း၊ ထင်ရှားစေအံ့-စိတ္တဇ ဥတုဇ အာဟာရဇရုပ် တို့သည် စိတ် ဥတု အာဟာရတို့ ထင်ရှား ရှိနေခိုက်မှာ ဖြစ်ကြရသောကြောင့် (အမိထင်ရှား ရှိနေသောသားကို သူတပါးက စောင့်ရှောက်ဘွယ် မလိုတော့သကဲ့ သို့) တပါးသော တရားတို့က စောင့်ရှောက်ဘွယ် မလို၊ စိတ် ဥတု အာဟာရတို့ ကပင် တည်တန့်အောင် စောင့်ရှောက် နိုင်ကြ လေသည်၊ ဤ ကမ္မဇရုပ် တို့မှာ အကြောင်းကံချုပ်ပြီးနောက် အတော်ကြာမှ (တချို့ ကမ္မဇရုပ်များကား ကံနှင့် ဘဝပေါင်းများစွာ ကွာခြားပြီးမှ) ဖြစ်ပေါ်ရကား (အမိမဲ့သားကို နို့ထိမ်းက အသက်ရှည်အောင် စောင့်ရှောက်ရသကဲ့သို့) ရုပ်တို့ အသက်တမ်းအတိုင်း တည် တန့်နိုင်ဘို့ရာ ဇီဝိတိန္ဒြေက စောင့်ရှောက် ပေးရလေသည်၊ ထို့ကြောင့်စက္ခုဒသက ကလာပ်၌ ပါသော ရုပ် ၉ ခုကို ထိုကလာပ်၌ ပါသော ဇီဝိတက စောင့်ရှောက်၏၊ သောတဒသက၌ ပါသော ရုပ် ၉ ခုကို ထို၌ပါသော ဇီဝိတက စောင့်ရှောက်၏၊ ဤ သို့စသည်ဖြင့် ကမ္မဇကလာပ် ၉ စည်း၌ပါသော ဇီဝိတက မိမိ၏ ကလာပ်တူရုပ်

များကို စောင့်ရှောက်သည် ဟု သိလေ၊ ဤ ဇီဝိတရုပ်များကား ကာယပသာဒ ဘာဝရုပ်တို့ မတည်နိုင်သော ပါစကတေဇော (ကမ္မဇဝမ်းမီး) ကလာပ်နှင့် ကာယဘာဝရုပ်တို့ ပြန့်နှံ့ရာ တကိုယ်လုံးမှာပင် ပြန့်နှံ့သည်။]

ကဗဠီကာရော—"ကဗဠံ ကရီယတီတိ ကဗဠီကာရော" ယော-အကြင် အာဟာကို၊ ကဗဠံ-စားသောက်ဘွယ်ကို၊ (ဝါ-အလုပ်အလွေးကို)၊ ကရီယတိ-ပြုအပ်၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ သော-ထိုအာဟာရသည်၊ကဗဠီကာရော-ကဗဠီကာရမည်၏၊ ကဗဠ သဒ္ဒါသည် ထမင်းလုပ် ထမင်းဆုပ် စသော အလုပ် အဆုပ်ကိုသာ ဟောသည်မဟုတ်,စားသောက်ဘွယ် ဟူသမျှကိုလည်း ဟော၏၊"န-သကဗဠေန မုခေန"စသော သေခိယပါဠိတော်ဝယ် ခံတွင်း၌ ရောက်ပြီးသော အစာအားလုံးကို ကဗဠသဒ္ဒါက ဟော၏၊ သက္ကတအဘိဓာန်၌သည်း စားသောက်၍ဖြစ်သမျှ အစာအားလုံးကိုပြ၏၊ ထို့ကြောင့် စားသောက်ဘွယ် ဟူသမျှကို ကဗဠီကာရဟုမှတ်၊ [ကဗဠ သဒ္ဒါုပပဒ ကရဓာတ်, ဏပစ္စည်းဖြစ်၍ "ကဗဠကာရ" ဟု ရုပ်ပြီးသင့်လျက် တပ္ပါကဋီကရဏ ပုဒ်ကဲ့သို့ ဤ ပစ္စည်းသက်ထားသဖြင့် ကဗဠီကာရ ဟု ဖြစ်၏၊ အချို့က" ဤ စွည်းသည် အဘ္ဘူတ တဗ္ဘာဝအနက်၌သာ သက်သည်" ဟု အယူရှိ၍ "အကဗဠံပိ ကဗဠံဝိယ ကရီယတီတိ ကဗဠီကာရော" ဟု ဝစနတ် ပြုကြသေး၏၊ သဒ္ဒသဘော မဆန့်ကျင်သော်လည်း အဘ္ဘူတတဗ္ဘာဝ မဟုတ်, မုချပင်ရနိုင်သောကြောင့် ထိုဝစနတ်မသင့်၊ "တပ္ပါကဋီကရဏ" ကဲ့သို့ အဘူတတဗ္ဘာဝ မဟုတ်သော အနက်၌လည်းဤပစ္စည်းသက်နိုင်သည်သာ။]

အာဟာရော—"အာဟရီယတီတိ အာဟာရော" အာဟရီယတိ - ခံတွင်းသို့ ရှေးရှုဆောင်အပ်၏၊ ဝါ-မျိုအပ်၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ အာဟာရော-မည်၏၊ ဤ ကဗဠီကာရော အာဟာရော အရ စားသောက်ဘွယ်အစာကို မုချရ၏၊ ဤ၌ကား ပရမတ္ထအာဟာရအစစ်ကို ပြရာဌာန ဖြစ်သောကြောင့် ထိုထို အာဟာရ၌ ပါသော အဆီ အနှစ် အစေးခေါ်သော ဩဇာကိုသာ ဌာနျူပစာရအားဖြင့် ယူရာ၏၊ [ဩဇာ၏ တည်ရာဌာနဖြစ်သော အစာအားလုံး၏ ကဗဠီကာရ အာဟာရ ဟူသော နာမည်ကို ဌာန ဩဇာပေါ် တင်စား၍ ဌာနီဩဇာကိုပင် ကဗဠီကာရ အာဟာရ ဟု ခေါ်ဆိုထားသည် ဟူလို၊ ဧကဒေသျူပစာလည်းသင့်၏။]

ဩဇာလက္ခဏော အာဟာရော, ရူပါဟရဏရသော တထာ၊
ဥပတ္ထမ္ဘနုပဋ္ဌာနော, အာဟရေယျ ပဒဋ္ဌာနော။

အာဟာရော-အာဟာရရုပ်ကို၊ ဝါ-သည်၊ ဩဇာလက္ခဏော-အဆီဩဇာ၏ အဖြစ်ဖြင့် မှတ်သား အပ်၏၊ ရူပါဟရဏရသော-အာဟာရဇရုပ်ကို ဆောင်ခြင်း

ကိစ္စရှိ၏၊ ဥပတ္ထမ္ဘနပစ္စုပဋ္ဌာနော - ခန္ဓာကိုယ်ကို ထောက်ပံ့တတ်သော တရားဟု ယောဂီတို့ဉာဏ်တွင် ထင်လာ၏၊ အာဟရဏပဒဋ္ဌာနော - စားမျိုအပ်သော အာဟာရလျှင် နီးစွာသောအကြောင်းရှိ၏။

ဩဇာလက္ခဏော—ထိုထို အစာ၌ပါသော အဆီဩဇာသည် ဤ အာဟာရရုပ်၏လက္ခဏာတည်း၊ ချွဲဉုးအုံ—ထိုထိုအစာ၌ "ချို ချဉ် စပ် ဖန် အငန် အခါး" ဟု အရသာ ၆ ပါးတွင် တမျိုးမျိုးပါဝင်၏၊ ထိုအရသာသည် အာဟာရရုပ်မဟုတ်သေး, ရသာရုံဟုခေါ်သော အာရုံတမျိုးသာဖြစ်၏၊ အာဟာရရုပ်ကား ထိုထို အစာ၌ပါရှိသော အဆီ အနှစ် အစေးတည်း၊ "တယ် အဆီ အနှစ်များတဲ့ဆန်ဘဲ, အစေးအညှော် တယ်အားကြီးတယ်" စသည်ဖြင့် ပြောဆိုကြသော စကားသည် ဤ အာဟာရရုပ်၏ သတ္တိအင်အား ကြီးမားမှုကို စွဲ၍ ပြောဆိုအပ်သောစကားများတည်း၊ကျမ်းဂန်များ၌လည်း ဤအာဟာရရုပ်ကို "သာရော-အနှစ်, ဩဇာ-အဆီ, သ္နေဟော-အစေး"ဟု အမျိုးမျိုး နာမည်တပ်လျက် ပြအပ်လေသည်။

ရသ,ပစ္စုပဋ္ဌာန်,ပဒဋ္ဌာန်။ ။ဤ အာဟာရသည် "ဩဇာသင်္ခါတော အာဟာရော အာဟာရသမုဋ္ဌာနရူပံ" စသည်ဖြင့် လာလတံ့အတိုင်း အာဟာရဇရုပ်ကို ဆောင်ရွက် ဖြစ်စေခြင်း ကိစ္စရှိ၏၊ [ဖြစ်စေသည်ကိုပင်"ဆောင်သည်"ဟု ဆိုသည်]၊ စားမျိုလိုက်သည့်အခါခန္ဓာကိုယ်သည် တောင့်တောင့်တင်းတင်း အားရှိခြင်းကြောင့် ဤအာဟာရရုပ်သည် "ခန္ဓာကိုယ်ကို ထောက်ပံ့နိုင်သောတရား" ဟု ယောဂီတို့ဉာဏ်တွင် ထင်လာ၏၊ စားမျိုအပ်သော အစာထဲမှာပါသည့် ဩဇာကို အာဟာရရုပ်ဟု ဆိုသောကြောင့် ဤအာဟာရ၏ နီးစွာသော အကြောင်းမှာ စားမျိုအပ်သော အစာပင်ဖြစ်သည်။

ဣတိ စ အဋ္ဌာရသဝိဓမ္ပေတံ ရူပံ သဘာဝရူပံ သလက္ခဏ
ရူပံ နိပ္ဖန္နရူပံ ရူပရူပံ သမ္မသနရူပံတိ စ သင်္ဂဟံ ဂစ္ဆတိ။

ဣတိစ ၊ပေ၊ သင်္ဂဟံ ဂစ္ဆတိ—ဤစကားကား ဆိုခဲ့ပြီးသော ရုပ် ၁၈ ပါးကိုပြန်၍ ဖုံးသော နိဂုံးစကားတည်း၊ သဘာဝရူပံ စသည်ကား "သွားရင်း ဟန်လွှဲ" ဆိုသလို နိဂုံးအုပ်ရင်း နာမည် အမျိုးမျိုးကို ပြသောစကားဖြစ်သည်၊ သင်္ဂဟံ ဂစ္ဆတိ အရာဝယ် ယခုကာလ စာအုပ်များ၌ "သင်္ဂဟံ ဂစ္ဆတိ"ဟု ရှိ၏၊ တပါးသော အနက်များကို သင့်ဖြိုး ရေတွက်ပြသောအရာ, သိမ်းကြုံးယူငင်သော အရာမျိုး၌

"သင်္ဂဟံ ဂစ္ဆတိ" ဟု ဆိုရိုးရှိသည်၊ နာမည်ကိုပြသော အရာများ၌ကား "သင်္ခ-ခေါ်ဝေါ်အပ်သည်၏ အဖြစ်သို့" ဟု ဆိုရိုးရှိသည်၊ ညွှန်ပြအပ်သော ပါဠိများ၌ သင်္ခ သင်္ဂဟံ သုံးနှုန်းပုံကိုကြည့်ပါ။

[ဝိသုဒ္ဓိမဂ်] သာ ပနာယမေကာဒသဝိဓာပိ ကာမာဝစရဘူမိစွေဝ သင်္ခံ ဂစ္ဆတိ။

[စေတသိက်ပိုင်း] ဆတ္တိံသ ဓမ္မာ သင်္ဂဟံ ဂစ္ဆန္တိ။

သဘာဝရုပ်—"ဘာဝီယတိ လက္ခီယတိ ဧတေနာတိ ဘာဝေါ" အရ မှတ်သားကြောင်း လက္ခဏာကို "ဘာဝ" ဟု ခေါ်၏၊ "သဿ ဘာဝေါ သဘာဝေါ" အရ မိမိတပါးထည်း၏ လက္ခဏာကို "သဘာဝ" ဟု ခေါ်၏၊ ဥပမာ—ကက္ခဠတ္တ လက္ခဏာသည် ပထဝီဓာတ် တပါးထည်း၏ လက္ခဏာ ဖြစ်သကဲ့သို့တည်း၊ ဤသို့ မိမိဆိုင်ရာ သီးခြား လက္ခဏာရှိသောရုပ်ကို သဘာဝရုပ် ဟု ခေါ်၏၊ "သဘာဝေါ ယဿာတိ သဘာဝံ" ဟုဝိဂြိုဟ်ပြုရလိမ့်မည်၊ဤကား ဋီကာများ အလိုတည်း၊ ဤကျမ်းအလိုကား ဘာဝသဒ္ဒါသည် တစုံတခုသော အထည်ဝတ္ထုအနက်ဒြပ်ကို ဟော၏၊"သန္တော ဘာဝေါ သဘာဝေါ" သန္တော - ထင်ရှားရှိသော၊ ဘာဝေါ-အထည်ဝတ္ထုတည်း၊ သဘာဝေါ- ထင်ရှားရှိသောအထည်ဝတ္ထု၊"ပရမတ္ထအားဖြင့် အထင်အရှား အထည်ကိုယ် ရကောင်းသောရုပ်" ဟု ဆိုလိုသည်။

အာကာသဓာတ် စသော ရုပ်များကား ဤကဲ့သို့ အထည်ဝတ္ထု အထင်အရှားမရကောင်းသောကြောင့် အသဘာဝရုပ် မည်၏၊ ထင်ရှားစေအံ့—အာကာသစသော ရုပ် ၁၀ ပါးတွင် အာကာသ (အကြား) ဟူသည် အထည်ဝတ္ထု၊ ထင်ရှားမရှိ၊ ရုပ်ကလာပ် ၂ ခု ပေါင်းစပ်မိလျှင် အလိုလို အာကာသဓာတ် ပေါ်လာ၏၊ ပရမတ္ထအစစ်ဖြစ်သော ဆိုခဲ့ပြီး ရုပ်များတွင် မြှောင်ပါလာသော သဘောဖြစ်၍ ရုပ်ဟု ခေါ်ရသည်, စင်စစ်အားဖြင့် ပရမတ်ရုပ်အစစ်ပင် မဟုတ်, ပညတ်မျှသာတည်း၊ ထို ရုပ် ၁၀ ပါးတွင် ဝိညတ်သည် အတော် ထင်ရှား၏၊ ထိုဝိညတ်သော်မှ ပရမတ္ထမဟုတ်ကြောင်းကို "သာ အဋ္ဌရူပါနိဝိယ န စိတ္တသမုဋ္ဌာနာ ၊ ပေ ၊ စိတ္တသမုဋ္ဌာနာနံ ရူပါနံ ဝိညတ္တိတာယ သာပိ စိတ္တသမုဋ္ဌာနာနာမ ဟောတိ " ဟူသော အဋ္ဌသာလိနီကို ဖွင့်ပြရာ မူလဋီကာ၌ " န စိတ္တသမုဋ္ဌာနာတိ ဧတေန ပရမတ္ထတော အဘာဝံ ဒဿေတိ " ဟု မိန့်ပြီ။

[သာ—ထိုဝိညတ်သည်၊ အဋ္ဌရူပါနိဝိယ-မိမိနှင့်တကွဖြစ်သော ရုပ် ၈ ပါးတို့ကဲ့သို့၊ နစိတ္တသမုဋ္ဌာနာ - စိတ်ကြောင့် ဖြစ်ရသော ရုပ်စစ်မဟုတ်၊ (ကာယဝိညတ္တိနဝက ကလာပ်တွင် ရုပ် ၈ ပါးကိုသာ စိတ်ကဖြစ်စေသည်၊ ဝိညတ်ကို တမင်လာဖြစ်စေရသည် မဟုတ်-ဟူလို၊)စိတ္တသမုဋ္ဌာနာနံ-စိတ်ကြောင့်ဖြစ်ကုန်သော၊ ရူပါနံ-

တွဲဘက် ရုပ်တို့၏၊ ဝိညတ္တိတာယ – ဝိညတ်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ သာပိ – ထိုဝိညတ်သည်လည်း၊ စိတ္တသမုဋ္ဌာနာ နာမ-စိတ္တသမုဋ္ဌာန် အမည်ခံရတော့သည်၊ ဟောတိ-ဖြစ်၏၊ “ ရွှေနားဒေါင်းကြောင့် ပါးပြောင်” ဆိုသလို တွဲဘက်ရုပ် ၈ ပါးက စိတ္တသမုဋ္ဌာန် ဖြစ်ရကား ဝိညတ်လဲ စိတ္တသမုဋ္ဌာန် အမည်ကို ရတော့သည်-ဟူလို။]

သလက္ခဏရုပ်—အနိစ္စတာ ဒုက္ခတာ အနတ္တတာ ၃ ပါးသည် ၎င်း, ဥပစယ သန္တတိ ဇရတာ အနိစ္စတာ ဟု ဆိုအပ်သော ဥပါဒ် ဌီ ဘင် လက္ခဏာသည်၎င်း, ရုပ်တရားတို့၏ မမြဲကြောင်း, ဆင်းရဲကြောင်း, အတ္တ မဟုတ်ကြောင်းကို သိဘို့ရာ အမှတ်လက္ခဏာများဖြစ်၏၊ ထို အမှတ်လက္ခဏာရှိသောကြောင့် ဆိုခဲ့ပြီးသော ရုပ် ၁၈ ပါးကို သလက္ခဏရုပ်ဟု ခေါ်၏၊ ဆိုလတံ့သော အာကာသဓာတ် စသည်ကား အနိစ္စတာ စသော လက္ခဏာ ဥပါဒ် စသော လက္ခဏာ မရှိကြသဖြင့် အလက္ခဏရုပ် မည်၏၊ ထိုစကား မှန်၏—အာကာသဓာတ်သည် ဖြစ်ခြင်း ဥပါဒ် ပျက်ခြင်း ဘင် သဘော မရှိ, ထိုသို့ အဖြစ်အပျက် မရှိရကား အနိစ္စတာ (မမြဲခြင်း သဘော) ဒုက္ခတာ (ဆင်းရဲခြင်း သဘော) အနတ္တတာ (အတ္တမဟုတ် ဟု စိစစ်ထိုက်သော သဘော) အဘယ်မှာ ရှိတော့အံ့နည်း။

နိပ္ဖန္နရုပ်—“ နိပ္ဖာဒိယတေ- အကြောင်းတရားတို့သည် ဖြစ်စေအပ်၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ နိပ္ဖန္နံ-နိပ္ဖန္နမည်၏ ” အရ ကမ္မဇရုပ်ကို ကံဟူသော အကြောင်းက ဖြစ်စေ၍,စိတ္တဇ ဥတုဇ အာဟာရဇ ရုပ်များကိုလည်း မိမိဆိုင်ရာ စိတ် ဥတု အာဟာရ ဟူသော အကြောင်းများက ဖြစ်စေကြသည်၊ [ဖြစ်စေပုံမှာ ရူပသမုဋ္ဌာန် ခဏ်း၌ ထင်ရှားလတံ့၊]အာကာသဓာတ် စသည်ကား ထိုအကြောင်းတရားတို့က ဖြစ်စေအပ်သည် မဟုတ်သောကြောင့် အနိပ္ဖန္နရုပ်မည်၏၊ ထိုစကား မှန်၏ – ဆိုင်ရာ အကြောင်းတို့က စီမံ၍ ရုပ်ကလာပ် ၂ ခု ပေါ်လာလျှင် အာကာသဓာတ် ဟူသော အကြားသည် ဘယ်အကြောင်းကမှ မစီမံရဘဲ အလိုလို ထင်ရှားတော့၏၊ ဝိညတ် စသည်တို့ အနိပ္ဖန္န ဖြစ်ပုံမှာ ထိုရုပ်များကို ပြရာ၌ ထင်ရှားလတံ့။

ရူပရုပ်။ ။ဖေါက်ပြန်ခြင်း သဘောကို ရူပ ဟု ခေါ်၏၊ ထို ဖေါက်ပြန်ခြင်း သဘောရှိသော ရုပ်ကို “ ရူပံ အဿ အတ္ထီတိ ရူပံ ” အရ ရူပပင် မည်သည်၊ ဥပမာ–အရိသသ သဒ္ဒါသည် အသားရောဂါတမျိုးကို ဟော၏၊ထိုအသားရောဂါ ရှိသူကိုလည်း “ အရိသသော အဿ အတ္ထိ” ဟူသော ဝိဂြိုဟ်အရ အရိသသ ဟု ပင် ခေါ်ပေါ်နိုင်သကဲ့သို့တည်း၊ တနည်း ရူပသဒ္ဒါသည် ဖေါက်ပြန်ခြင်းသဘောကို ဟောရင်းတည်း၊ဤနေရာ၌ကား ဂုဏူပစာရအားဖြင့် ဖေါက်ပြန်ခြင်း သဘောရှိသော ရုပ်တရားကိုဟောသည်၊ ဥပမာ–နီလသဒ္ဒါသည် အညို ဂုဏ်ကို ဟောရင်း ဖြစ်သော်လည်း နီလံ ဝတ္ထံ စသည်၌ ဂုဏူပစာရ အားဖြင့် အညိုဂုဏ် ရှိသော အဝတ်ကို နီလသဒ္ဒါက ဟောသကဲ့သို့တည်း။

တချို့နေရာ၌ ရူပသဒ္ဒါသည် ဖေါက်ပြန်ခြင်း သဘောမရှိသော အာကာသ ဓာတ် စသည်တို့ကိုပါ ရုဠ္ဌီအားဖြင့် ဟောလျက်ရှိသောကြောင့် ထိုအာကာဓာတ် စသည်တို့နှင့် မရောယှက်ဘဲ ရုပ်အစစ်သက်သက်ကို ရဘို့ရာ ရူပသဒ္ဒါ တခု ထပ်၍ "ရူပရူပ" ဟု ခေါ်ဆိုအပ်လေသည်၊ ဥပမာ-ဒုက္ခဒုက္ခ, သင်္ခါရဒုက္ခ,ဝိပရိဏာမ ဒုက္ခ" ဟု ဒုက္ခအမျိုးမျိုး ရှိရာ၌ သုခ ဥပေက္ခာ သဟဂုတ်နှင့် ရုပ်တရားတွေကို ပင် သင်္ခါရဒုက္ခ ဝိပရိနာမဒုက္ခ အဖြစ်ဖြင့် ဒုက္ခသဒ္ဒါက ဟောလျက်ရှိ၏၊ ထို့ကြောင့် သုခ ဥပေက္ခာသဟဂုတ် ရုပ်တရားတို့နှင့် မရောနှောစေဘဲ, ဒုက္ခ သက်သက် ဖြစ် သော ဒေါသမူဋ္ဌွေး ဒုက္ခသဟဂုတ် ကာယဝိညာဏ်ကို ရဘို့ရာ ဒုက္ခသဒ္ဒါ တခုထပ် ၍ "ဒုက္ခ ဒုက္ခ" ဟု ဆိုအပ်သကဲ့သို့တည်း။

"ရူပမေဝ ရူပံ ရူပရူပံ, ဒုက္ခမေဝ ဒုက္ခံ ဒုက္ခ ဒုက္ခံ" ရူပမေဝ - ဖေါက်ပြန် ခြင်းသဘော ရှိသည်သာလျှင် ဖြစ်သော၊ ရူပံ-ရုပ်တည်း၊ ရူပရူပံ-ဖေါက်ပြန်ခြင်း သဘော ရှိသည်သာလျှင်ဖြစ်သော ရုပ်၊ ဒုက္ခမေဝ - အမှန် ဆင်းရဲသည်သာလျှင် ဖြစ်သော၊ ဒုက္ခံ- ဒုက္ခတည်း၊ ဒုက္ခဒုက္ခံ-ဆင်းရဲသည်သာလျှင်ဖြစ်သောဒုက္ခ၊ "ရုပ် ဆိုမှ ရုပ်, ဆင်းရဲဆိုမှ ဆင်းရဲ" ဟု ဆိုလိုသည်၊ အာကာသဓာတ် စသည်ကား ထိုကဲ့သို့ ဖေါက်ပြန်ခြင်း မရှိသောကြောင့် အရူပရူပမည်၏၊ ထိုစကားမှန်၏-အာ ကာသ ဓာတ် စသော အနိပ္ဖန္နရုပ်တွေကို "ရုပ်" ဟု ခေါ်ထားခြင်းမှာ တကယ် ဖေါက်ပြန်တတ်၍ ခေါ်ထားခြင်း မဟုတ်, ဖေါက်ပြန်တတ်တဲ့ ရုပ်အစစ် များနှင့် ပူးတွဲပါလာသောကြောင့်သာ အဝိနာဘာဝနည်း (တန္တယ်ငင် တစင်ပါနည်း) ဖေါက်ပြန်တတ်တဲ့ သတ္တိမရှိဘဲ ဖေါက်ပြန်တတ်တဲ့ သတ္တိ ရှိသလို တင်စား၍ ဆို အပ်သော တဒ္ဓမ္မူပစာရအားဖြင့် ရူပ ဟု ခေါ်ဝေါ်ရလေသည်။

သမ္မသနရူပံ-အနိစ္စတာ အစရှိသော လက္ခဏာရှိသည့်အတွက် ဝိပဿနာ ကမ္မ ဋ္ဌာန်း စီးဖြန်းသော ယောဂီပုဂ္ဂိုလ်တို့က ဤ နိပ္ဖန္နရုပ်များကို အာရုံပြု၍ အနိစ္စ ဒုက္ခ အနတ္တ ဟု ဉာဏ်ဖြင့် သုံးသပ်အပ်စကောင်းသောကြောင့် သမ္မသနရုပ် မည် ၏၊ သမ္မသီယတေ-ဝိပဿနာဉာဏ်ဖြင့် သုံးသပ်အပ်၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ သမ္မသနံ- သမ္မသန မည်၏၊ အာကာသဓာတ် စသော အနိပ္ဖန္နရုပ်များကား အနိစ္စတာ စသော လက္ခဏာ မရှိသည့်အတွက် ဝိပဿနာဉာဏ်ဖြင့် မသုံးသပ်ထိုက်, သုံးသပ် ၍လည်း မဖြစ်သောကြောင့် အသမ္မသန ရုပ် မည်၏၊ [သဘာဝရုပ် စသည် ခေါ် ဆိုရာ၌ ဆောင်ပုဒ်များကို အခြေပြုသဂြိုဟ်၌ ဆိုထားပြီ။]

အာကာသဓာတ်—"နကသတီတိ အာကာသော, အာကာသောယေဝ အာ ကာသော" ယော-အကြင်အရပ်ကို၊ နကသတိ-မရေးခြစ်အပ် (ရေးခြစ်လို့မရ)၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ သော-ထိုအရပ်သည်၊ အာကာသော - အာကာသမည်၏၊ အာ

ကာသောယေဝ-အာကာသသည်ပင်လျှင်၊ အာကာသော-အာကာသမည်၏၊ အာကာသပုဒ်နောင် သွတ္တအနက်၌ ဏပစ္စည်းသက်, အ ကို အာဝုဒ္ဓိပြု၍, အာကာသ ဟု ရုပ်ပြီးသည်၊ တစုံတခုသောဝတ္ထုဖြင့် ထိပါးခြစ်ချုပ်၍ မရကောင်းသောအရပ်ကို အာကာသဟု ခေါ်၏၊ ထိုအာကာသကား ၄ မျိုးပြား၏။

အဇဋ္ဋော ပရိစ္ဆိန္နော စ, ကသိဏုဂ္ဃါဋိမော တထာ၊
ပရိစ္ဆေဒါကာသော စာတိ, အာကာသော ဟိ စတုဗ္ဗိဓော။

အဇဋ္ဋာကာသ—ဟာလာဟင်းလင်း ယခုမျက်မြင်ဖြစ်သော ကောင်းကင်အရပ်, ရူပဗြဟ္မာ့ဘုံမှ အထက်ကောင်းကင်အရပ်, မြေ ရေ လေ တို့၏အောက်မှာရှိသော ကောင်းကင်အရပ်များသည် တစုံတခုသော ဝတ္ထုမျှ ရှုပ်ထွေးခြင်းမရှိသောကြောင့် အဇဋ္ဋာကာသ မည်၏၊ [ဇဋ္ဋာ=ရှုပ်ထွေးခြင်း+အ=မရှိသောအရပ်။]

ပရိစ္ဆိန္နာကာသ—တစုံတခုသော ဝတ္ထုဖြင့် ထက်ဝန်းကျင် ကာရံ ပိုင်းခြားထားအပ်သော အလယ်က အပေါက်သည် (ကြီးကြီးငယ်ငယ်) အာကာသပင် မည်၏၊ အိုးမျက်နှာဝပေါက်, ပြူတင်းပေါက်, တံခါးပေါက်,နံရံပေါက်, ဒွါရ ၉ ပေါက် စသည်များ တည်း၊ [ပရိ=ထက်ဝန်းကျင်မှ+ဆိန္န=ပိုင်းခြား ကာရံ အပ်သော အပေါက်အရပ်။]

ကသိဏုဂ္ဃါဋိမာကာသ—ကမ္မဋ္ဌာန်းပိုင်း အာကာသာနဉ္စာယတနစျာန်၌ လာလတံ့အတိုင်း ကသိုဏ်း ၉ ပါးတွင် တပါးပါးကို ခွာခြင်းကြောင့် ရအပ်သော ကောင်းကင်ပညတ်တည်း။

ပရိစ္ဆေဒါကာသ--"ပရိစ္ဆိန္ဒတီတိ ပရိစ္ဆေဒေါ" ပရိစ္ဆိန္ဒတိ-ရုပ်ကလာပ်ကိုပိုင်းခြားတတ်၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ ပရိစ္ဆေဒေါ-ပရိစ္ဆေဒမည်၏၊ ရုပ်ကလာပ် ၂ ခုပေါင်းမိသည့်အခါ တခုနှင့် တခု မရောအောင် အလယ်ခေါင်က ပိုင်းခြားတတ်သော အကြား အရပ် ရှိ၏၊ ရုပ်ကလာပ်ခြင်း ထိကပ် စပ်နေသော်လည်း အကြားအရပ်ကား မုချ ရှိသေးသည်သာ၊ လက် ၂ ချောင်းကို ပူးကပ်ကြည့်ပါလော၊ ထိုအကြားအရပ်သည် ဤရုပ်ပိုင်း၌ ပရိစ္ဆေဒရုပ် ဟု ခေါ်ရသော အာကာသဓာတ်ပင်တည်း။

ပရိစ္ဆေဒလက္ခဏံ ခံ, ပရိယန္တပ္ပကာသနံ၊
မရိယာဒ ဥပဋ္ဌာနံ, ပရိစ္ဆိန္နပဒဋ္ဌာနံ။

ခံ-အာကာသ ဓာတ်သည်၊ ပရိစ္ဆေဒလက္ခဏံ-ရုပ်ကလာပ်တို့ကို ပိုင်းခြားခြင်း လက္ခဏာရှိ၏၊ ပရိယန္တပ္ပကာသနံ-ရုပ်ကလာပ်တို့၏ အဆုံးကို ထင်ရှားပြခြင်း

ကိစ္စရှိ၏၊ (အာကာသကြောင့်သာ ရုပ်ကလာပ်တခု၏အဆုံး ထင်ရှားသည်၊ အာကာသဟူသော အကြား မရှိလျှင် ရုပ်ကလာပ်ချင်း ပူးကပ် စပ်ထိနေသည့်အတွက် ရုပ်ကလာပ်တခု၏ အဆုံးအပိုင်းအခြား ရှိတော့မည် မဟုတ်-ဟူလို၊) မရိယာဒုပဋ္ဌာနံ - ရုပ်ကလာပ် တို့၏ အပိုင်းအခြားဟု ယောဂီတို့ ဉာဏ်တွင် ထင်လာ၏၊ ပရိစ္ဆိန္နပဒဋ္ဌာနံ - ပိုင်းခြားအပ်သော ရုပ်ကလာပ်လျှင် နီးစွာသော အကြောင်း ရှိ၏၊ [ရုပ်ကလာပ်တွေရှိမှ ဤအာကာသလည်း ထင်ရှားရကား ရုပ်ကလာပ် များသည် အာကာသဓာတ်ထင်ရှားဘို့ရာ နီးစွာသော အကြောင်းဖြစ်သည်ဟူလို။]

ဝိညတ္တိရုပ်—''အဓိပ္ပါယံ ဝိညာပေတီတိ ဝိညတ္တိ'' အဓိပ္ပါယံ - အလိုဆန္ဒကို၊ ဝိညာပေတိ-သိစေတတ်၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ ဝိညတ္တိ-မည်၏၊ လက် ခြေ စသည်ကို လှုပ်ပြသူ စကားပြောသူတို့၏ အတွင်းသဘော အလိုဆန္ဒကို သိစေတတ်သော ထူးခြားတဲ့ အမူအရာတမျိုးသည် ဝိညတ်မည်၏၊ ထို ထူးခြားသော အမူအရာသည် ပရမတ္ထအားဖြင့် အထင်အရှားရှိသော သီးခြားရုပ်တမျိုး မဟုတ်သော်လည်း ယခုလောက၌ အတော်ပါးနပ်သူတို့က ထိုအမူအရာ အထူးကို သိနိုင်ကြသောကြောင့် ''ဝိညာယတီတိ ဝိညတ္တိ'' ဟုလည်း ဝစနတ် ပြုရ၏၊ ဝိညာယတိ-သိအပ်၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ ဝိညတ္တိ-ဝိညတ်မည်၏၊ဤဝိညတ်၏ တတိယ နေဝဒ္ဓါရဝီထိဖြင့် သိအပ်ပုံကို ဝီထိဆိုရိုး၌ ပြထားပြီ။

ကာယဝိညတ္တိ။ ။အတွင်းသဘော အလိုဆန္ဒကို လှုပ်ရှားသော ကိုယ်ကာယဖြင့် သိစေတတ်သော အမူအရာ အထူးသည် ကာယဝိညတ် မည်၏၊ ''ကာယေန ဝိညတ္တိ ကာယဝိညတ္တိ'' [ကာယသဒ္ဒါသည် တကိုယ်လုံးကို ဟောရိုးဖြစ်သော်လည်း ဤနေရာ၌ လှုပ်လှုပ် ရှားရှားဖြစ်သော လက် ခြေ ဦးခေါင်းစသော ကိုယ်၏ အစိတ် အပိုင်းကို ဧကဒေသူပစာရအားဖြင့် ကာယသဒ္ဒါက ဟောသည်၊ ထို့ကြောင့် ''ကာယေန-လှုပ်ရှားသောကိုယ်ဖြင့်၊ ဝိညတ္တိ-အလိုဆန္ဒကို သိစေတတ်သော အမူအရာသည်၊ ကာယဝိညတ္တိ-ကာယဝိညတ် မည်၏၊'' ဟု အနက်ဆို။]

လက်ယပ်ခေါ်ရာ၌ ဝိညတ်ပါပုံ။ ။တပည့်တယောက်ကို လာစေလို၍ လက်ယပ် ခေါ်ရာ၌ ၁-ရှေးဦးစွာ လာစေလိုသောစိတ်ဖြစ်၏၊ ၂-စိတ်ဖြစ်သည်နှင့် တပြိုင်နက် စိတ္တဇ ရုပ်ကလာပ်တွေ ခန္ဓာကိုယ်၏ ထိုထိုအရပ်၌ အမြောက်အမြားဖြစ်၏၊ လှုပ်ရှားမည့်လက်၌ ဖြစ်သော စိတ္တဇကလာပ်တွင် ဝါယောဓာတ်သည် အခြား မဟာဘုတ်များထက် သတ္တိလွန်ကဲလျက်ရှိ၏၊ ပကတိရိုးရာအခါ၌ကဲ့သို့ ဧးဧးဆေးဆေး

မဟုတ်ဘဲ, ထိုဝါယောဓာတ်မှာ ထူးခြားသော အမူအရာတမျိုးလည်း ပါ၏၊ ထို ဝါယောဓာတ်၏ ထူးခြားသော အမူအရာသည် ဤကာယဝိညတ်ပင်တည်း၊ မျက်စိတမှိတ်ခန့် ကာလတွင် ကုဋေတသိန်းခန့်မျှ စိတ်တွေဖြစ်နိုင်ကြသောကြောင့် ထိုစိတ်တို့တွင် ဝိညတ်ကို ဖြစ်စေနိုင်သော စိတ်များလည်း အတော် များများ ပါရှိရကား, ထိုစိတ်များ ဖြစ်တိုင်း ဖြစ်တိုင်း ထူးခြားသော အမူအရာ တမျိုးပါသည့် ဝါယောဓာတ် လွန်ကဲသော စိတ္တဇကလာပ်တွေ အထပ်ထပ် ဖြစ်သည့်အတွက် လက် အငြိမ်မနေဘဲ လှုပ်လျက် ရမ်းလျက် နေလေတော့၏၊ ထိုသို့လှုပ်ရာ၌ သစ်ပင်များ လေတိုက်၍ လှုပ်သလို အရမ်းမဲ့ မလှုပ်ဘဲ စိတ်၏အလိုကျအောင် ဝါယောဓာတ်နှင့် ဝိညတ်တို့က ဖြစ်ကြရလေသည်၊ထို့ကြောင့် လှေပဲ့ပိုင်းမှ နေ၍ တယောဘံထည်း လှော်ခပ်သူသည် လှေကို လိုရာအရပ်သို့ ရောက်အောင် လှော်ပဲ့-ပဲ့ သကဲ့သို့, ဝါယောဓာတ်နှင့် ဝိညတ်ကလည်း တကွဖြစ်ဘက် ရုပ်များကို စိတ်အလိုအတိုင်း လက်ယပ်နေပုံ လှုပ်ရှားအောင် လှော်ပဲ့-ပဲ့ ပေးလေသည်။

ဤကဲ့သို့ အစီအစဉ်ဖြင့် လက်ကိုလှုပ်၍ ရမ်း၍ ပြလိုက်သည့်အခါ တပည့်က "ဆရာသည် ငါ့ကိုလာစေချင်၏"ဟု ဆရာ၏ အတွင်းအလိုဆန္ဒကို သိရလေသည်၊ ဤကဲ့သို့ သိရာ၌ "စိတ်, စိတ္တဇရုပ်, လှုပ်ရှားမှု, အမူအရာအထူး" ဟု အချုပ်မှတ်ဘွယ်ရာ အချက် ၄ ချက်ရှိ၏၊ ထိုတွင် စိတ်သည် အလိုဆန္ဒကို သိစေနိုင်သလော…. စိတ်က သိစေလျှင် မလှုပ်မလှက် စိတ်သက်သက် ဖြစ်ခိုက်မှာ အတွင်းသဘောအလိုဆန္ဒကို သိရာ၏၊ ထိုသို့လည်း မသိနိုင်ကြ၊ သို့အတွက် စိတ်သည် အတွင်းသဘော အလိုဆန္ဒကို သူတပါးအား မသိစေနိုင်၊ စိတ္တဇရုပ်တွေသည် အလိုဆန္ဒကို သိစေသလော….စိတ္တဇရုပ်က သိစေလျှင် မလှုပ်မလှက် ငြိမ်သက်စွာ နေခိုက်မှာ စိတ္တဇရုပ်ပေါင်းများစွာ ဖြစ်နေသောကြောင့် အလိုဆန္ဒကို သိရာ၏၊ ထိုသို့လည်း မသိနိုင်ကြ၊ သို့အတွက် စိတ္တဇရုပ်ရိုးရိုးကလည်း အတွင်းသဘော အလိုဆန္ဒကို မသိစေနိုင်၊ လှုပ်ရှားမှုသည် အလိုဆန္ဒကို သိစေနိုင်သလော….လှုပ်ရှားမှုသက်သက်က အလိုဆန္ဒကို သိစေနိုင်လျှင် အိပ်ပျော်စဉ် လက် ခြေ လှုပ်ရာ၌ အလိုဆန္ဒကိုသိဘွယ်ရှိ၏, ထိုသို့လည်း မသိနိုင်၊ လှုပ်ရှားသောလက်၏ အစိတ်အစိတ်ဖြစ်သော စိတ္တဇကလာပ်တွေမှာ ဝါယောဓာတ်များပါ၏၊ ထိုဝါယောဓာတ်များ၏ ထူးခြားသော အမူအရာကြောင့်သာ အတွင်းသဘော အလိုဆန္ဒကို သိရလေသည်၊ ထိုထူးခြားသော အမူအရာသည် ဝိညတ်ပင်တည်း၊ [ဤအရာ၌ နွား ၇ ယဉ်း ကပ်အပ်သော လှည်းဥပမာကို ပြကြသေး၏၊ အဋ္ဌသာလိနီ၌ ရှုပါတော့။]

ဝစီဝိညတ္တိ—"ဝစိယာ ဝိညတ္တိ ဝစီဝိညတ္တိ" ဝစိယာ–စကားသံဖြင့်၊ ဝိညတ္တိ–အလိုဆန္ဒကို သိစေတတ်သော အမူအရာသည်၊ ဝစီဝိညတ္တိ-ဝစီဝိညတ်မည်၏၊ အ

တွင်းသဘော အလိုဆန္ဒကို ပြောဆိုအပ်သော စကားသံဖြင့် သိစေတတ်သော အမူ အရာထူးတည်း၊ ထိုအမူအရာထူးကို ဝိကာရရုပ် ဟု လည်း နာမည်တပ်ဦးလတံ့။

နှုတ်ဖြင့်ခေါ်ရာ၌ ဝိညတ်ပါပုံ။ ။တပည့်တယောက်ကို လာစေလို၍ နှုတ်ဖြင့် ခေါ်လိုက်ရာ၌ ရှေးဦးစွာ လာစေလိုသောစိတ်ဖြစ်၏၊ လာစေလိုသည့်အတွက် ခေါ်ဘို့ရန် စကားလုံးကို ကြံစီ၏၊ဤအချက်များကို ပုဗ္ဗာဘိသင်္ခါရ(ရှေ့အဘို့ကစီစဉ်မှု) ဟုခေါ်၏၊ အသံဖြစ်ဘို့နှင့် မဆိုင်သေး၊ ထို့နောက်''လာ''ဟု ပြောဆိုမည့် မနော ဒွါရိကဝီထိ ဖြစ်ရာ၌ ပဌမဇောကြောင့်ဖြစ်သော စိတ္တဇကလာပ်တွင် ပထဝီဓာတ် သည် သတ္တိလွန်ကဲလျက်ရှိ၏၊ ပကတိရိုးရာ အခါကဲ့သို့ ဧးဧးဆေးဆေး မဟုတ်ဘဲ ထိုပထဝီဓာတ်မှာ ထူးခြားသော အမူအရာပါ၏၊ ထိုပထဝီဓာတ်၏ ထူးခြားသော အမူအရာသည် ဤဝစီဝိညတ်ပင်တည်း၊ [အက္ခရာသံ၏ ထင်ရှားရာ လည်ချောင်း စသော အရပ်တို့၌ ကမ္မဇ ဥတုဇ အာဟာရဇ ကလာပ်တို့လည်း အမြဲဖြစ်လျက် ရှိကြောင်းကို သတိပြု။] လည်ချောင်းစသော အရပ်ဝယ် ထိုအမူအရာထူး ပါရှိသည့် စိတ္တဇ ပထဝီဓာတ်နှင့် ကမ္မဇ ဥတုဇ အာဟာရဇ ပထဝီဓာတ်တို့ ထိခတ်မိလေသည်၊ ထိုအခါ အသံဖြစ်၏၊ သို့သော် အများကြားအောင် မထင်ရှားသေး၊ထိုကဲ့သို့ ဒုတိယဇော တတိယဇော စသည်, ဒုတိယမနောဒွါရဝီထိ တတိယမနောဒွါရဝီထိ စသည်ကြောင့် ဖြစ်သော စိတ္တဇပထဝီဓာတ်နှင့် ယခင်တိဇပထဝီဓာတ်တို့ အထပ်ထပ် ထိခတ်မိကြလေရာ (သဒ္ဒါကျမ်းက ရဿ ဒီဃ အက္ခရာတို့ ထုံးစံအတိုင်း) လက်ဖျစ် တချက်တီးလောက်ကြာလျှင် ''လ''ဟု မပီ့တပီ အသံပေါ်လာ၍ လက်ဖျစ် ၂ ချက်တီးလောက်ကြာမှာ ထုံးစံအတိုင်း ပြီသအောင် ''လာ''ဟု အသံပေါ်လာသည်၊ ထိုကဲ့သို့ ပထဝီဓာတ်ချင်း ထိခိုက်ရာဝယ် တော်စွာ လျော်စွာ မထိခိုက်ဘဲ ဝစီဝိညတ်ပါသည့်အတွက် စိတ်ကူးတိုင်း အသံဖြစ်အောင် ထိခိုက်မိကြလေသည်။

ထိုဆိုခဲ့ပြီးသော အစဉ်အားဖြင့် ''လာ'' ဟု အသံဖြစ်ပေါ်လာသည့်အခါ တပည့်က ''ဆရာသည် ငါ့ကို လာစေလို၏''ဟု ဆရာ၏အတွင်းသဘော အလိုဆန္ဒကို သိရလေသည်၊အသံသည် ပထဝီဓာတ်ချင်း ထိခိုက်မှုကြောင့် ဖြစ်ရိုးမှန်သော်လည်း ဆိုလိုရာ အသံထင်းရှားအောင် ဖြစ်ပေါ်လာမှုမှာ ဝိညတ်၏အတွက်သာ ဖြစ်သော ကြောင့် ''အဓိပ္ပါယံ ဝိညာပေတိ''အရ ဝစီဝိညတ်က အလိုဆန္ဒကို သိစေသည်- ဟု ဆိုရလေသည်၊ အရက်ဆိုင်၌ အလံ စိုက်ထားသည်ကို မြင်ပြီးမှ အတွင်း၌ အရက်ရှိကြောင်းကို သိရသလို, ဝစီဝိညတ်တည်းဟူသော အလံကိုသိပြီးမှ အတွင်း သဘော အလိုဆန္ဒကို သိနိုင်သောကြောင့် ဝစီဝိညတ်ကို ''ဝိညာယတီတိ ဝိညတ္တိ'' အရ မနောဒွါရဝီထိဖြင့် သိအပ်ပုံကိုလည်း သတိပြု။

ဝိညတ္တိယော အဓိပ္ပါယ-ပ္ပကာသနရသာ စလ၊
ယောသဟေတု ဥပဋ္ဌာနာ, စိတ္တဇာဘူ ပဒဋ္ဌာနာ။

ဝိညတ္တိယော - ထူးခြားသော အမူအရာ လက္ခဏာရှိသော ဝိညတ်တို့သည်၊ အဓိပ္ပါယ ပ္ပကာသနရသာ-အတွင်းသဘော အလိုဆန္ဒကို ထင်ရှားပြခြင်း ကိစ္စရှိကုန်၏၊ စလ ယောသဟေတု ဥပဋ္ဌာနာ - လှုပ်ရှားခြင်း, စကားသံ ဖြစ်ခြင်း၏ အကြောင်းဟု ယောဂီတို့ဉာဏ်တွင် ထင်လာကုန်၏၊ စိတ္တဇာဘူ ပဒဋ္ဌာနာ - စိတ္တဇ မဟာဘုတ်လျှင် နီးစွာသော အကြောင်းရှိကုန်၏။

ဝိကာရရုပ်— [ဝိ=ထူးခြားသော+ကာရ=အမူအရာ။] တသီး တခြား ပရမတ္ထအထည်ကိုယ် ရကောင်းသော ရုပ်စစ်မဟုတ်, နိပ္ဖန္နရုပ်တို့၏ ပကတိအနေထက် ထူးခြားသော အမူအရာကို ဝိကာရ ဟု ခေါ်သည်။

လဟုတာ--"လဟုနော-ပေါ့ပါးသော နိပ္ဖန္နရုပ်၏၊ ဘာဝေါ-ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ အမူအရာသည်၊ လဟုတာ-မည်၏"၊ ဥတု စိတ် အာဟာရ ဟူသော အကြောင်း ၃ ပါးကြောင့်ဖြစ်ကြသော တိဇနိပ္ဖန္နရုပ်များ ပေါ့ပေါ့ပါးပါး ရှိခြင်းသည် ပကတိ အနေထက် ထူးသော အမူအရာတည်း၊ ထိုပေါ့ပါးခြင်း အမူအရာကို လဟုတာ ရုပ်ဟု သမုတ်ရသည်။

မုဒုတာ--"မုဒုနော-နူးညံ့သော နိပ္ဖန္နရုပ်၏၊ ဘာဝေါ-သည်၊ မုဒုတာ-မည်၏"၊ တိဇနိပ္ဖန္နရုပ်များ၏ နူးညံ့ညံ့ ရှိခြင်းသည် ပကတိအနေထက် ထူးခြားသော အမူ အရာဝိကာရတည်း၊ ထိုနူးညံ့သော သဘောကို မုဒုတာရုပ် ဟု သမုတ်ရလေသည်။

ကမ္မညတာ—"ကမ္မညဿ-ထိုထိုအမှု၌ ကောင်းသော နိပ္ဖန္နရုပ်၏၊ဘာဝေါ-သည်၊ ကမ္မညတာ-မည်၏"၊ကိုယ်ဖြင့်ပြုရမည့် ထိုထိုအမှုကိစ္စ၌ နိပ္ဖန္နရုပ်များ၏ လိုက်လိုက် ရောရော ကောင်းမွန်သော သဘောသည် ပကတိ အနေထက် ထူးခြားသော အမူ အရာ ဝိကာရတည်း၊ ထိုကောင်းမွန်သော သဘောကို ကမ္မညတာရုပ် ဟု သမုတ်ရ လေ၏။

ထင်ရှားစေအံ့—ဤ လဟုတာ စသော ရုပ်များသည် သက်ရှိ သန္တာန်၌သာ ရထိုက်၏၊ "လဟုတာဒိတ္တယံ ဥတုစိတ္တာဟာရေဟိ သမ္ဘောတိ" ဟူသည်နှင့် အညီ, စိတ်စက်မကြည်ခြင်း, ဥတု အာဟာရတို့ မမျှတခြင်း တို့ကြောင့် ဤ ခန္ဓာကိုယ်ရှိ မဟာဘုတ်ကြီး ၄ ပါးတို့ ဖေါက်ပြန် ပျက်ပြားလပ်သော် သလိတ် သည်းခြေ သွေး လေ စသည်တို့ ချောက်ခြားကုန်၏၊ အထူးအားဖြင့် အာဗန္ဓန(ဖွဲ့စီးခြင်း)သဘော ရှိသော အာပေါဓာတ် ပျက်ပြား လွန်ကဲလျှင် နိပ္ဖန္နရုပ်များ နုံးချိ လေးလံလျက် ရှိ သောကြောင့် ထိုအခါ၌ လဟုတာမဖြစ်နိုင်ချေ၊ ကက္ခဠ (ခိုင်မာခြင်း) သဘော ရှိသော ပထဝီဓာတ်များ ပျက်ပြား လွန်ကဲလျှင် နိပ္ဖန္နရုပ်များ ကြမ်းတန်း ခိုင်မာ

လျက် ရှိသောကြောင့် ထိုအခါ၌ မုဒုတာ မဖြစ်နိုင်ချေ၊ ဝိတ္ထမ္ဘန (တောင့်တင်း) ခြင်း လက္ခဏာရှိသော ဝါယောဓာတ် ပျက်ပြားလွန်ကဲလျှင် နိပ္ဖန္နရုပ်များ တောင့်တင်းလျက် ရှိသောကြောင့် ထိုအခါ၌ ကမ္မညတာ မဖြစ်နိုင်ချေ၊ [တေဇောဓာတ်ကား ရုပ်ကိုဖြစ်စေနိုင်သော ဥတု ဖြစ်၍ အားလုံး ဖေါက်ပြန်မှု၌ အလိုက်သင့် ပါဝင်၏။]

အကြင်အခါ၌ကား စိတ်စက်ကြည်လင်မှု ဥတု အာဟာရတို့ မျှတမှုတို့အတွက် စိတ် ဥတု အာဟာရတို့ကြောင့် ဖြစ်သော မဟာဘုတ်တို့သည် သမာသမ မျှတ ညီညွတ်ကုန်ရကား သလိပ် သည်းခြေ သွေး လေ စသည်တို့ လမ်းမှန်စည်းကျ တည်နေကြသဖြင့် တိဇနိပ္ဖန္နရုပ် အားလုံး၌ ပေါ့ပါးခြင်း လဟုတာသဘောများ ထူးထူးခြားခြား ထင်ရှားကုန်၏၊ ထိုတိဇနိပ္ဖန္နရုပ်များ၌ ကြိတ်နယ် ထားအပ်သော သားရေကဲ့သို့ နူးညံ့ခြင်း မုဒုတာသဘောများလည်း ထူးခြားစွာ ထင်ရှားကုန်၏၊ လှော်ပြီး ဥုးပြီးသော ရွှေသည် ပုတီး နားဒေါင်းပြုမှု၌ ကောင်းမွန် ခန့်ငြား သကဲ့သို့, ကိုယ်ဖြင့်ပြုလုပ်ရမည့် ထိုထိုကိစ္စ၌ တွန့်တိုဆုတ်နစ်ခြင်း မရှိဘဲ ကောင်းမွန် ခန့်ငြားခြင်း ကမ္မညတာ သဘောများလည်း ထူးခြားစွာ ထင်ရှားကုန်၏၊ ထို့ကြောင့် လဟုတာ စသော ရုပ် ၃ ပါးသည် တပါးစီ ခွဲ၍မဖြစ်ကြ, ဖြစ်ခွင့် ကြုံလျှင် ၃ ပါးလုံးပင် ထင်ရှားကုန်၏၊ သို့သော် အမူအရာ ထူးခြားပုံအားဖြင့် တမျိုးစီကွဲပြားကြသောကြောင့် ရုပ် ၃ ပါးဟု သမုတ်ထားရလေသည်။

၁။ လဟုတာ လဟုလက္ခဏာ, ဂရုဘာဝဝိနောဒနာ၊
လဟုပရိဝတ္တိပစ္စုပဋ္ဌာနာ, လဟုရူပပဒဋ္ဌာနာ။

၂။ မုဒုတာ မုဒုလက္ခဏာ, ထဒ္ဓဘာဝဝိနောဒနာ၊
အဝိရောဓိတုပဋ္ဌာနာ, မုဒုရူပပဒဋ္ဌာနာ။

၃။ ကမ္မညတာ တံလက္ခဏာ, အကမ္မညဝိနောဒနာ၊
အဒုဗ္ဗလတုပဋ္ဌာနာ, ကမ္မညရူပပဒဋ္ဌာနာ။

လဟုတာ-လဟုတာသည်၊ လဟုလက္ခဏာ- ပေါ့ပါးသည်၏ အဖြစ်ဟူသော လက္ခဏာရှိ၏၊ ဂရုဘာဝဝိနောဒနာ - အာပေါဓာတ် ဖေါက်ပြန်သဖြင့် လေးလံသည်၏အဖြစ်ကို ပယ်ရှားခြင်း ကိစ္စ ရှိ၏၊ လဟုပရိဝတ္တိပစ္စုပဋ္ဌာနာ - လျင်မြန်သော ဖြစ်ခြင်းရှိသည်၏ အဖြစ်ဖြင့် ယောဂီပုဂ္ဂိုလ်တို့ ဉာဏ်တွင် ထင်လာ၏၊ လဟုရူပပဒဋ္ဌာနာ-လျင်မြန်သော နိပ္ဖန္နရုပ်လျှင် နီးစွာသော ဖြစ်ကြောင်းရှိ၏။

မုဒုတာ-မုဒုတာသည်၊ မုဒုလက္ခဏာ-နူးညံ့သည်၏အဖြစ်ဟူသော လက္ခဏာ ရှိ၏၊ ထဒ္ဓဘာဝဝိနောဒနာ-ပထဝီဓာတ် ဖေါက်ပြန်သဖြင့် ခက်ထန်သည်၏ အဖြစ်ကို

ပယ်ရှားခြင်း ကိစ္စ ရှိ၏၊ အဝိရောဓိတုပဋ္ဌာနာ – ကိုယ်မှုကိစ္စ၌ မဆန့်ကျင်သည်၏ အဖြစ်ဖြင့် ယောဂီတို့ဉာဏ်တွင် ထင်လာ၏၊ (လောက၌ နူးညံ့သူသည် မည်သူနှင့်မျှ မဆန့်ကျင်သလို ဤမုဒုတာရုပ်လည်း မည်သည့် ကိုယ်မှုကိစ္စမှ မဆန့်ကျင်–ဟူလို၊) မုဒုရူပပဒဋ္ဌာနာ- နူးညံ့သော နိပ္ဖန္နရုပ်လျှင် နီးစွာသော အကြောင်းရှိ၏။

ကမ္မညတာ-ကမ္မညတာသည်၊ တံလက္ခဏာ- ထို ကိုယ်မှုကိစ္စ၌ ကောင်းသည်၏ အဖြစ်ဟူသော လက္ခဏာရှိ၏၊ အကမ္မညဝိနောဒနာ - ဝါယောဓာတ် ပျက်ပြား သဖြင့် ကိုယ်မှုကိစ္စ၌ မခံ့ညားသည်၏အဖြစ်ကို ပယ်ရှားခြင်းကိစ္စ ရှိ၏၊ အဒုဗ္ဗလတု ပဋ္ဌာနာ–အားမနည်းသည်၏ အဖြစ်ဖြင့် ယောဂီတို့ဉာဏ်တွင် ထင်လာ၏၊ ကမ္မည ရူပပဒဋ္ဌာနာ-ကိုယ်မှုကိစ္စ၌ ကောင်းမွန်သောနိပ္ဖန္နရုပ်လျှင် နီးစွာသောအကြောင်း ရှိ၏။

---

*

[**လက္ခဏာရုပ်**—ဆိုင်ရာအကြောင်းတို့က ပြုစီမံလိုက်လျှင်ဖြစ်စေ, ဖြစ်လျှင် ရင့်၏, ရင့်လျှင် ပျက်၏၊ ဤသို့ ဖြစ်ခြင်း ရင့်ခြင်း ပျက်ခြင်း အမှတ်အသားကို မြင်ရသဖြင့် ဤရုပ်တရားတွေကား ဆိုင်ရာအကြောင်းတို့ ပြုစီမံအပ်သော သင်္ခတ တရားတွေပါ တကား ဟု မှတ်သားရ သိရလေသည်၊ ဤသို့ "သင်္ခတတရား" ဟု မှတ်သား ကြောင်း သိကြောင်းဖြစ်၍ ဥပစယ စသည်ကို လက္ခဏာရုပ်ဟု သမုတ်ရသည်၊ နာမ် တရားတွေကို မှတ်သားကြောင်း ဖြစ်သော ဇာတိ ဇရတာ အနိစ္စတာကို လက္ခဏာ နာမ် ဟု ခေါ်ထိုက်၏၊ [ဓာတုကထာ၌ ရုပ်၏ဇာတိ နာမ်၏ဇာတိ စသည် ကွဲပြား ပုံကို ထောက်၊] ဤလက္ခဏာရုပ်တို့လည်း ပရမတ်အစစ် မဟုတ်ကြ, နိပ္ဖန္နရုပ်များ ၏ ဖြစ်ခြင်း ရင့်ခြင်း ပျက်ခြင်းဟူသော အမှတ်အသား ပညတ်များသာ ဖြစ်သည်၊ ဥပစယနှင့် သန္တတိကို ဥပါဒ်,ဇရတာကို ဌီ, အနိစ္စတာကို ဘင် ခေါ်သည်ဟုမှတ်။]

ဥပစယ—"ဒါနံ ဘိက္ခဝေ ပဏ္ဍိတုပညတ္တံ=ဘိက္ခဝေ-တို့၊ ဒါနံ-ဒါနကို၊ ပဏ္ဍိ တုပညတ္တံ (ပဏ္ဍိတ+ဥပညတ္တံ) - ပညာရှိတို့ ရှေးဦးအစ ပညတ်ထားအပ်၏" ဤပါဠိ၌ ဥပသဒ္ဒါသည် အစ ဟူသောအနက်ကို ဟောသကဲ့သို့, ဤ ဥပစယ၌ ဥပ သဒ္ဒါလည်း အစ ဟူသော အနက်ကို ဟော၏၊ [ပဋိသန္ဓေခဏ၌ ဂဗ္ဘသေယျက သတ္တဝါတို့၏ ကာယဘာဝ ဝတ္ထုဒသကတို့ အစဆုံး ဥပါဒ်ခြင်းကိုရင်း, သံသေဒဇ ဩပပါတိက သတ္တဝါတို့၏ စက္ခု သောတ စသော ဒသက ၇ ပါးတို့ အစဆုံး ဥပါဒ် ခြင်းကိုရင်း "ဥပစယ" ဟု ခေါ်၏] "သမ္မဒ္ဒေ ဥပသိတ္တေစ, တေ နိသီဒိံသု မဏ္ဍ ပေ=သမ္မဒ္ဒေ-တံမြက် လှည်းအပ်သည်လည်း ဖြစ်သော၊ ဥပသိတ္တေစ - အထက်၌ ရေဖြန်းအပ်သည်လည်း ဖြစ်သော၊ မဏ္ဍပေ-မဏ္ဍပ်၌၊ တေ - ထိုသူတို့သည်၊ နိသီ

ဒိ˚သု-ထိုင်နေကုန်ပြီ၊ ''၌ ပါဠိ၌ ဥပသဒ္ဒါသည် ဥပရိအတ္ထ (အထက် ဟူသော အနက်) ကိုလည်း ဟောသကဲ့သို့, ၌ ဥပစယ၌ ဥပသဒ္ဒါသည် အထက် ဟူသော အနက်ကိုလည်း ဟော၏၊ ထို့ကြောင့် တဘာဝအတွက် ရထိုက်သမျှရုပ်များ မစုံခင် အထက်အထက်၌ တိုးတက်၍ဖြစ်ခြင်းကိုသည်း ဥပစယဟုပင် ခေါ်၏၊ [ဂဗ္ဘသေယျက သတ္တဝါတို့၌ ၁၁ သတ္တာဟ (ဋီကာကျော်အလို သတ္တမသတ္တာဟ)လောက် ကြာမှ စက္ခု၊ သောတ ဃာန ဇိဝှါဒသကတို့ ဖြစ်ကြ၏၊ ထိုအခါကျမှ တဘဝ အတွက် ရထိုက်သမျှ ရုပ်များ စုံသည်၊ ထို့ကြောင့် စက္ခု၊ သောတ ဃာန ဇိဝှါဒသကတို့ ဖြစ်သည့်တိုင်အောင် အတွင်း၌ အားလုံးသော ရုပ်တို့၏ ဖြစ်ခြင်းဥပါဒ်ကို ဥပစယ ဟု ချည်း မှတ်။]

သန္တတိ---''သမ္ဗန္ဓာ တတိ သန္တတိ''* သမ္ဗန္ဓာ-ဆက်စပ်လျက်၊ တတိ-ကျယ်ပွားခြင်းသည်၊ သန္တတိ-သန္တတိ မည်၏၊ [တဘဝ၌ ရထိုက်သမျှရုပ်များ ပြည့်စုံပြီးနောက် ဆက်၍တိုးပွါးခြင်းကို သန္တတိ ဟု ခေါ်၏၊ ထို့ကြောင့် ဂဗ္ဘသေယျက သတ္တဝါတို့သန္တာန်၌ စက္ခုဒသကစသည်တို့ ပဌမအကြိမ်ဖြစ်ပြီးနောက် ဆက်ကာ ဆက်ကာ ရုပ်ကလာပ် များစွာတို့၏၊ မသေမခြင်း ဥပါဒ်မှုကို သန္တတိ ဟု ချည်း ခေါ်၏၊ သံသေဒဇ ဩပပါတိက သတ္တဝါတို့မှာ ပဋိသန္ဓေခဏ၌ပင် ရထိုက်သမျှ ရုပ်များ စုံပြီဖြစ်၍ ပဋိသန္ဓေဥပါဒ်မှ နောက်ထပ်၍ ဥပါဒ်သမျှကို သန္တတိဟု ခေါ်ရမည်၊ မြစ်ကမ်းပါး၌ လက်ယက် တွင်းတူးရာ, ပဌမရေထွက်ခြင်းသည် ပဌမအနက်ရှိသော ဥပစယနှင့် တူ၏၊ တတွင်းလုံး ရေပြည့်အောင် အထက်အထက်၌ တိုးတက်၍ ထွက်လာခြင်းသည် ဥပရိအနက်ရှိသော ဥပစယနှင့် တူ၏၊ ရေပြည့်ပြီးနောက် တွင်းကိုလျှံ၍ ရေတွေ စီးထွက်သွားခြင်းသည် သန္တတိနှင့် တူ၏-ဟု အဋ္ဌကထာတို့၌ ဥပမာပြ၏။] [ဆောင်ပုဒ်ကို အခြေပြု၌ရှု။]

[၌ဥပစယ သန္တတိတို့ကို ခန္ဓာကိုယ်မှ အပြင်ပဖြစ်သော သစ်ပင် တော တောင် တို့၌လည်း ရထိုက်၏ဟု ယူကြသေး၏၊ သစ်ပင်တပင်၏ အစဆုံးဖြစ်မှု, ကြီးပွါး သင့်သလောက် တိုးတက် ကြီးပွါးမှုများကို ဥပစယ ဟု ခေါ်၍, တိုးတက် ကြီးပွါး ခြင်း အရှိန်ကုန်သဖြင့် ပင်ကိုယ်အတိုင်း ဆက်လက်ဖြစ်နေမှုကို သန္တတိ ဟု ခေါ်ဆို ကြသည်၊ ၌ဥပစယ သန္တတိ အဓိပ္ပါယ်ကို မြန်မာအဓိပ္ပါယ်ရေးကျမ်းများ၌ အမျိုးမျိုးရေးသားကြ၏၊ အဋ္ဌကထာဋီကာကြီးများနှင့် ဋီကာကျော် အဘိဓမ္မာဝတာရ ဋီကာများအလို ကျ-မကျကို နှိုင်းချင့်ကြပါလေ။]

[**ဇရတာ အနိစ္စတာ**—''ဇရာနံ-ရင့်သော နိပ္ဖန္နရုပ်တို့၏၊ ဘာဝေါ-ဖြစ်ကြောင်း ဖြစ်ရာလက္ခဏာသည်၊ ဇရတာ-ဇရတာမည်၏'' နိပ္ဖန္နရုပ်တို့၏ ဥပါဒ်ပြီးနောက် မချုပ်ခင် ခဏငယ် ၄၉ ချက် ခန့်မျှ တည်နေခြင်း ဌီကိုပင် ရင့်နေမှု သဘောဖြစ်၍ ဇရတာ ဟု ခေါ်သည်၊ ''အနိစ္စာနံ-မမြဲသော နိပ္ဖန္နရုပ်တို့၏၊ ဘာဝေါ - သည်၊

အနိစ္စတာ-မည်၏'' ထို ၄၉ ချက်ခန့် တည်တန့်ပြီးနောက် ချုပ်ပျောက်ခြင်း ဘင်ကို အနိစ္စတာ ဟု ခေါ်သည်၊ ''သင်္ခတသင်္ခါရာ အနိစ္စာ''၌ အနိစ္စဟူသည် မမြဲသော ရုပ် နာမ် သင်္ခါရ တရားတည်း၊ အနိစ္စတာ ဟူသည်ကား ထိုရုပ်နာမ်တရား၏ပျက်စီးခြင်း ချုပ်ပျောက်ခြင်းတည်း။]

ဇာတိရူပမေဝ ပနေတ္ထ ဥပစယသန္တတိနာမေန-အခြား ပါဠိတော်များ၌ ဖြစ်ခြင်း (ဥပါဒ်)ဟူသမျှကို ''ဇာတိ'' ဟု သာမညအားဖြင့် ဟောတော်မူ၏၊ ဓမ္မသင်္ဂဏီ ရူပကဏ္ဍ ပါဠိတော်၌ကား တဘာဝ ဟာဘဝ၌ ''အစစ္စာဖြစ်ခြင်း ပြည့်စုံသည့်တိုင်အောင် တိုးတက်၍ဖြစ်ခြင်း, ပြည့်စုံပြီးနောက် ဆက်စပ်၍ အထပ်ထပ်ဖြစ်ခြင်း''ဟု ဖြစ်ပုံ အခြင်းအရာ ကွဲပြားမှုကိုစွဲ၍ ဥပသဒ္ဒါက အစဟူသောအနက် အထက်ဟူသောအနက်ကို ဟောသောကြောင့် ရှေ့ဖြစ်ပုံ ၂ မျိုးကို ဥပစယဟု နာမည်တပ်၍, သန္တတိသဒ္ဒါက ဆက်စပ်ကျယ်ပွားခြင်း အနက်ကို ဟောသောကြောင့် ဆက်စပ်၍ အထပ်ထပ် ဖြစ်ခြင်းကိုသန္တတိ ဟု နာမည်တပ်တော်မူသည်၊ ထိုကဲ့သို့ ဖြစ်ပုံ အခြင်းအရာ ကွဲပြားသည်အားလျော်စွာ ဓမ္မသင်္ဂဏီပါဠိတော်ကိုနာခံကုန်သော ဝေနေယျတို့ကလည်း ဥပစယ သန္တတိ ဟု ခွဲခြား၍ ဟောမှ အဦးအစဖြစ်ခြင်း,အထက်အထက်၌ဖြစ်ခြင်း,ဆက်စပ်၍ အထပ်ထပ် ဖြစ်ခြင်းကို နားလည်နိုင်သဘောကျနိုင်ကြသည်၊ ဤသို့ဖြစ်ပုံအခြင်းအရာက ကွဲပြားသောကြောင့်ငှင်း, ဝေနေယျတို့ အလိုလိုက်၍အကြိုက်ကျစေတော်မူလိုသောကြောင့်ငှင်း, ဇာတိရုပ်ကိုပင် ဥပစယသန္တတိဟု နာမည် ၂ မျိုးတပ်၍ ဟောတော်မူအပ်လေသည်။

[ဆောင်] **ဖြစ်ပုံခြင်းရာ, ကွဲသည့်တာနှင့်, ဝေနေယျာပေါင်း, ကျေနပ်ကြောင်းဖြင့်, ထုံးဟောင်းနယု, မြော်ခေါ်ရှုလျက်, ဥပစယံ, မည်နာမံရှိ, သန္တတိဟု, ဇာတိကိုပင်, ခွဲ၍လျှင်, ရှင်ပင်ဟောခဲ့သည်။**

သုတ္တန်ဇာတိ ဇရာ မရဏ။ [။အချို့သုတ္တန်အလိုအားဖြင့် အမိဝမ်းဝယ် ကိန်းအောင်းနေရခြင်းသည် ဇာတိ(ပဋိသန္ဓေနေရခြင်း)မည်၏၊ ဖြစ်ဆဲဘဝမှ ရွေ့လျောရ သေရခြင်းသည် မရဏ မည်၏၊ မသေမီအတွင်း၌ တည်နေရခြင်းသည် ဇရာ မည်၏၊ ထိုဇာတိ ဇရာ မရဏတို့ကား ပရမတ္ထအသုံးအနှုန်းမဟုတ်, ပညတ်သုံးမျှသာဖြစ်၍ သမ္မုတိ ဇာတိ ဇရာ မရဏတည်း၊ ထိုတွင် ဇရာသည် သွားကျိုး ဆံဖြူ နားအူ မျက်မွဲ အရေတွန့်တွဲအောင် မထင်ရှားသေးခင် ရင့်ရော်နေခြင်းသည် ပဋိစ္ဆန္နဇရာမည်၏၊ ''ဖုံးကွယ်နေသော အိုခြင်းသဘောတရား''ဟူလို၊ သွားကျိုး ဆံဖြူ စသည်ထင်ရှားအောင် ရင့်ရော် ယိုယွင်း အိုမင်းခြင်းသည် ပါကဋဇရာမည်၏၊ ထို့ပြင်—နာမ်တရားတို့၏ ရင့်မှုသည် မထင်ရှားသောကြောင့် ပဋိစ္ဆန္နဇရာပင်တည်း၊ မြေ ရေ တောင် လ နေ စသည်တို့မှာလည်း ဇရာရှိ၏၊ ထိုဇရာမျိုးကို

အဝိစိဇရာ ဟု ဆို၏၊ [အ=မရှိ+ဝိစိ=အကြား၊] အသိခက်သဖြင့် သိအပ်သော အကြားမရှိသော ဇရာ-ဟု ဆိုလိုသည်၊ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ဇရာမျိုးပင်တည်း။

သဗ္ဗဥ္စ ပနေတံ ရူပံ အဟေတုကံ သပ္ပစ္စယံ သာသဝံ သင်္ခတံ
လောကိယံ ကာမာဝစရံ အနာရမဏံ အပ္ပဟာတဗ္ဗမေဝါတိ
ဧကဝိဓံပိ အဇ္ဈတ္တိကဗာဟိရာဒိဝသေန ဗဟုဓာ ဘေဒံ ဂစ္ဆတိ။

ရူပဝိဘာဂအဖွင့်

အဟေတုကံ။ ။"မူလဋ္ဌေန လောဘာဒိကော အလောဘာဒိကော စ၊ ပေ၊ နာဿဟေတု အတ္ထီတိ အဟေတုကံ" (ဝိသုဒ္ဓိမဂ်မဟာဋီကာ) မူလဋ္ဌေန-ရေသောက်မြစ်နှင့် တူသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ လောဘာဒိကော-လောဘ အစရှိသော တရားသည်၎င်း၊ အလောဘာဒိကောစ-အလောဘ အစရှိသော တရားသည်၎င်း၊ ဟေတု - ဟိတ်မည်၏၊ အဿ - ထိုရုပ်တရား၏၊ ဟေတု - ယှဉ်ဘက် ဟိတ်သည်၊ နအတ္ထိ-မရှိ၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ အဟေတုကံ-အဟေတုကမည်၏၊ ဋီကာကျော်၌ကား ရုပ်တရားသည် အဗျာကတဇာတ်ဖြစ်သောကြောင့် အဗျာကတ ဟိတ်နှင့် ယှဉ်-မယှဉ်သာ လျှင်းပါးဘွယ်ရှိရကား "သမ္ပယုတ္တာဿ အလောဘာဒိဟေတုနော အဘာဝါ" ဟု အလောဘစသော အဗျာကတ ဟိတ်နှင့် မယှဉ်ကြောင်းကိုသာ ဖွင့်ပြသည်၊ လောဘစသော အကုသိုလ်ဟိတ်များနှင့် မယှဉ်ကြောင်းမှာ ထင်ရှားပြီ-ဟု ယူလိုသတဲ့၊ သို့သော် "အကုသိုလ်စိတ်ကြောင့် ဖြစ်သော ရုပ်တရားများသည် အကုသိုလ်ဟိတ်နှင့် ယှဉ်လေသလား" ဟု ယုံမှားဘွယ် ရှိနိုင်သည်သာ ဖြစ်သောကြောင့် မဟာဋီကာ၌ လောဘစသော အကုသိုလ်ဟိတ်များနှင့်လည်း မယှဉ်ကြောင်းကို ဖွင့်ပြလေသည်။

သပ္ပစ္စယံ—ရူပသမုဋ္ဌာန်ခဏ်း၌ လာလတံ့အတိုင်း ကံ စိတ် ဥတု အာဟာရတို့တွင် ဆိုင်ရာအကြောင်း တခုခုနှင့် တကွဖြစ်ရသောကြောင့် ရုပ်ဟူသမျှ သပ္ပစ္စယ ချည်းတည်း၊ "သဟ ပစ္စယေန ယံ ဝတ္တတီတိ သပ္ပစ္စယံ"။

သာသဝံ—အာသဝေါတရားတို့၏ တရားကိုယ်မှာ လောဘ ဒိဋ္ဌိ မောဟတည်း၊ ထိုလောဘစသည်ကား လောကီရုပ်နာမ်အားလုံးကို အာရုံပြုသည်၊ မိမိကိုအာရုံပြုသော ထိုအာသဝေါတရားများနှင့် တကွဖြစ်သောကြောင့် ရုပ်ဟူသမျှ သာသဝ ချည်းတည်း၊ "တကွဖြစ်" ဟူရာ၌ အတူတကွ တွဲယှဉ်သော (သမ္ပယုတ္တ) သဘောဖြင့် တကွဖြစ်ခြင်းမဟုတ်၊ အာသဝေါတရားတို့က အာရုံပြုတတ်သော အာရ

မဏိကတရား, ရုပ်တို့ကအာရုံပြုခံရသော အာရုံတရားဖြစ်၍"အာရုံအာရမဏိက အဖြစ်အားဖြင့် တကွဖြစ်ကြသည်" ဟုမှတ်၊ "သဟ အာသဝေန ယံ ဝတ္တတီတိ သာသဝံ"။

သန်တံ,လောကိယံ—ကံ စိတ် ဥတု အာဟာရတို့တွင် ဆိုင်ရာ အကြောင်းတရားတို့က ပြုစီမံအပ်သည်ဖြစ်၍ ရုပ်ဟူသမျှ သင်္ခတချည်းတည်း၊ "ပစ္စယေဟိ သင်္ခရိယတီတိ သင်္ခတံ" ပစ္စယေဟိ-ဆိုင်ရာအကြောင်းတို့သည်၊ သင်္ခရိယတိ-ပြုစီမံအပ်၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ သင်္ခတံ-မည်၏၊ လောကုတ္တရာစိတ်ဖွင့်၌ ပြအပ်ခဲ့သော လောက ၃ မျိုးတွင် ဤ ရုပ်တရားတို့သည် သင်္ခါရလောက၌ပါဝင်ကြသောကြောင့် လောကိယ မည်၏၊ "လောကေ နိယုတ္တံ လောကိယံ" လောကေ-သင်္ခါရလောက၌၊ နိယုတ္တံ-ယှဉ်သော (ပါဝင်သော) တရားတည်း၊ လောကိယံ-သင်္ခါရလောက၌ ယှဉ်သော တရား။

ကာမာဝစရံ,အနာရမဏံ—ကာမအရ ကာမတဏှာကိုယူ၊ ထိုကာမတဏှာသည် ရုပ်တရားများအပေါ်မှာ အာရုံပြုလျက် သက်ဝင် ကျက်စား၏၊ ထို့ကြောင့် ရုပ်ဟူသမျှ ကာမာဝစရချည်းတည်း၊ "ကာမဿ အဝစရံ ကာမာဝစရံ" ကာမဿ-ကာမတဏှာ၏၊ အဝစရံ-သက်ဝင် ကျက်စားရာဖြစ်သော တရားတည်း၊ ရုပ်တရားသည် နာမ်တရားကဲ့သို့ အာရုံကို မယူတတ်၊ သို့အတွက် ရုပ်မှာ အာရုံ မရှိသောကြောင့် အနာရမဏ ချည်းတည်း၊ "နတ္ထိ အာရမဏံ ယဿာတိ အနာရမဏံ"။

အပ္ပဟာတဗ္ဗမေဝ—ယုတ်မာဆိုးဝါး မကောင်းကျိုး များသော အကုသိုလ်တရားကိုသာ ပယ်ထိုက်သည်၊ ရုပ်တရားကား ထိုသို့ကဲ့သို့ မဆိုးဝါးသဖြင့် တဒင်္ဂပဟာန သတ္တိရှိသော ကာမကုသိုလ်, ဝိက္ခမ္ဘနပဟာန သတ္တိရှိသော မဟဂ္ဂုတ်ကုသိုလ်, သမုစ္ဆေဒပဟာန သတ္တိရှိသော မဂ်ကုသိုလ်, ဤ ကုသိုလ် ၃ မျိုးတို့ မပယ်အပ် မပယ်ထိုက် ပယ်လို့လည်း မဖြစ်သောကြောင့် ရုပ်ဟူသမျှ အပ္ပဟာတဗ္ဗချည်းတည်း၊ "န ပဟာတဗ္ဗံ အပ္ပဟာတဗ္ဗံ"။

အပ္ပဟာတဗ္ဗနှင့် တံပဇဟထတို့ မဆန့်ကျင်။ ။ဤ၌ အပ္ပဟာတဗ္ဗဟု ဆိုသောစကားသည် "ရူပံ ဘိက္ခဝေ န တုမှာကံ, တံ ပဇဟထ" ဟူသောသံယုတ်ပါဠိတော် (နတုမှာကဝဂ်) နှင့် ဆန့်ကျင်သည် မဟုတ်ပါလော ဟု – မေး၊ အဖြေကား—"ရူပံ ဘိက္ခဝေ န တုမှာကံ, တံ ပဇဟထ" ဟူသော ပါဠိတော်စကားသည် မုချ နီတတ္ထ စကားမဟုတ်,ရုပ်၌တပ်မက်သော ဆန္ဒရာဂ အပေါ်မှာ တင်စား၍ ဟောအပ်သော ဥာနူပစာ(နေယျတ္ထ) ပါဠိတော် ဖြစ်၍ မဆန့်ကျင်ပါ။

ချဲ့ဥုးအံ့—"ဘိက္ခဝေ-တို့၊ ရူပံ-ရုပ်တရားသည်၊ တုမှာကံ-သင်တို့၏၊ နသန္တကံ-ဥစ္စာမဟုတ်၊ တံ-ထို သင်တို့ဥစ္စာမဟုတ်သော ရုပ်တရားကို၊ ဝါ-ထို ရုပ်၌တပ်

မက်တတ်သော ဆန္ဒရာဂကို၊ ပဇဟထ-စွန့်လွှတ်လိုက်ကြကုန်လော၊ '' ဤသို့ ရုပ်ကို အာရုံပြုလျက် တပ်မက်တတ်သော ဆန္ဒရာဂကိုပင် အာရုံဌာန၏ ရူပဟူသော နာမည်ကို ဌာနီအာရမဏိက ဆန္ဒရာဂပေါ် တင်စား၍ ဌာနူပစာရအားဖြင့် ဟောတော်မူသောကြောင့် ''ရူပံ ဘိက္ခဝေ'' စသော ပါဠိတော်သည် တိုက်ရိုက်သိအပ်သော အနက်အဓိပ္ပါယ်ရှိသည့် နီတတ္ထပါဠိမျိုးမဟုတ်, ဥပစာတင်စားလျက် ဆက်သွယ်၍သိအပ်သော အနက်အဓိပ္ပါယ် ရှိသည့် နေယျတ္ထ ပါဠိမျိုးဖြစ်သည်၊ ထို့ကြောင့်ပင်လျှင် ''ရူပေ ခေါ ရာဓ ယော ဆန္ဒော ယော ရာဂေါ ယာ နန္ဒီ ယာ တဏှာ၊ တံ ပဇဟထ'' ဟု ရာဓသံယုတ်၌ နီတတ္ထဒေသနာကို ဟောပြတော်မူပြန်သည်၊ ဤ သဂြိုဟ်၌ အပ္ပဟာတဗ္ဗံ ဟူသော စကားကား မုချ နီတတ္ထစကားပင်ဖြစ်၏၊ ''မပယ်အပ် ဆိုသည့်အတိုင်း တကယ့်ကို မပယ်အပ် မပယ်ထိုက်''ဟူလို၊ ဤသို့ အပ္ပဟာတဗ္ဗံ အရက ''ရုပ်ကိုမပယ်ထိုက်'' ဟု ပြ၍, ရူပံ ဘိက္ခဝေ န တုမှာကံ တံ ပဇဟထ-အရက ''ရုပ်၌ မက်မောသော ဆန္ဒရာဂကို ပယ်စွန့်ကြ'' ဟု ပြသောကြောင့် အဓိပ္ပါယ် အသားကျအားဖြင့် ဆန့်ကျင်ဘက် မဖြစ်ကြတော့ချေ။

ဣတိ စေဝံ —ဣတိ သဒ္ဒါသည် ပကာရ (အတူ ဟူသော) အနက်ရှိ၏၊ ဤသို့ ကေဝိချင်းတူသော ''ရုပ်ဟူသမျှ သံယောဇနိယ ချည်းသာ,ဩဃနိယချည်းသာ''စသော စကားများကို ညွှန်ပြသည်၊ ကေဝိအေရကား ''ရုပ်ဟူသမျှ အဟေတုက တမျိုးသာ ရှိ၏၊ အဟေတုကရုပ်တမျိုး သဟေတုကရုပ်တမျိုး ဟု ၂ မျိုးမရှိ၊ သပ္ပစ္စယ တမျိုးသာရှိ၏၊သပ္ပစ္စယရုပ် အပ္ပစ္စယရုပ် ဟု ၂ မျိုးမရှိ,သာသဝရုပ်အနာသဝရုပ် ဟု ၂ မျိုးမရှိ, သင်္ခတရုပ် အသင်္ခတရုပ် ဟု ၂ မျိုးမရှိ, လောကိယရုပ် လောကုတ္တရာရုပ်ဟု ၂ မျိုး မရှိ, ကာမာဝစရရုပ် ရူပါဝစရရုပ် အရူပါဝစရရုပ် ဟု ၃ မျိုး မရှိ, အနာရမဏရုပ် သာရမဏရုပ် ဟု ၂ မျိုး မရှိ, အပ္ပဟာတဗ္ဗ ရုပ်တမျိုးသာရှိ၏၊ အပ္ပဟာသဗ္ဗရုပ်တမျိုး ပဟာတဗ္ဗရုပ် တမျိုးဟု ၂ မျိုး မရှိ''ဟူလို။

ပသာဒသင်္ခါတံ ပဉ္စဝိဓံပိ အဇ္ဈတ္တိကရူပံနာမ, ဣတရံ ဗာဟိရရူပံ — '' အတ္တာနံ အဓိကိစ္စ ပဝတ္တာ အဇ္ဈတ္တံ'' အတ္တာနံ-အတ္တကို၊ အဓိကိစ္စ-စွဲမှီရည်မှန်း၍၊ပဝတ္တာ-ဖြစ်သောတရားတို့တည်း၊ အဇ္ဈတ္တံ - အတ္တကို စွဲမှီရည်မှန်း၍ ဖြစ်သော တရားတို့၊ ''ငါတို့သည် ခန္ဓာကိုယ်တွင်း၌ ဖြစ်ကြရလို့ရှိလျှင် ငါတို့ကိုအတ္တ ဟု စွဲလမ်းကြလိမ့်မည်'' ဤသို့ အတ္တအဖြစ်ကို ရည်မှန်း၍ (အတ္တ ဟု အစွဲအလမ်းခံလို၍) ဖြစ်သော တရားများ ဟု ဆိုလိုသည်၊ တရားကိုယ်မှာ ခန္ဓာကိုယ်၌ဖြစ်သမျှ စိတ် စေတသိက် ရုပ်အားလုံးတည်း၊ (မာတိကာအကောက်၌ အဇ္ဈတ္တာဒိဓမ္မာ အရကိုကြည့်၊) ''အဇ္ဈတ္တေ ဘဝံ အဇ္ဈတ္တိကံ'' အဇ္ဈတ္တေ-အဇ္ဈတ္တတရားအပေါင်း၌၊ဘဝံ-ဖြစ်သော ရုပ်တည်း၊ ''အဇ္ဈတ္တတရားအပေါင်း၌ဖြစ်သော'' ဟူရာဝယ် ''ဖြစ်'' ဟူသည်ကား

ပါဝင်သည်ကို ဆိုလိုသည်၊ ထို့ကြောင့် "အဇ္ဈတ္တတရားအပေါင်းတွင် ပါဝင်သော ပသာဒရုပ် ၅ ပါးကို အဇ္ဈတ္တိကရုပ်" ဟုမှတ်။

အဇ္ဈတ္တိကသဒ္ဒါ အထင်ရှူဠ်။ ။ စိတ် စေတသိက်နှင့်တကွ အခြား ရုပ်များလည်း အဇ္ဈတ္တတရားတွင် အပါအဝင် ဖြစ်ကြသောကြောင့် အဇ္ဈတ္တိက မည်သင့်ပေ၏၊ သို့သော် " အဇ္ဈတ္တေ ဘဝါ" ဟူသော ဝိဂ္ဂြိုဟ်အရ အဇ္ဈတ္တဘဝနသဘောက ပသာဒရုပ် ၅ ပါး၌သာ တင်ရှားသောကြောင့် အထင် ရူဠ္ဟီ အားဖြင့် ပသာဒရုပ်ကိုသာ အဇ္ဈတ္တိကဟု ဆိုရသည်၊ထို့ကြောင့် အဇ္ဈတ္တတိက်ဖွင့် မူလဋီကာ၌"အဇ္ဈတ္တေ ဘဝါ အဇ္ဈတ္တိကာတိ နိယကဇ္ဈတ္တေသုပိ အဗ္ဘန္တရာ စက္ခာဒယော ဝုစ္စန္တိ"ဟု မိန့်လေပြီ၊ အဇ္ဈတ္တေ ဘဝါ အဇ္ဈတ္တိကာတိ-အဇ္ဈတ္တေ ဘဝါ အဇ္ဈတ္တိကာ ဟူသော ဤပါဌ်ဖြင့်၊ နိယကဇ္ဈတ္တေသုပိ - ခန္ဓာကိုယ်ကို စွဲမှီ၍ဖြစ်သော အဇ္ဈတ္တ တရားတို့ တွင်လည်း၊ အဗ္ဘန္တရာ-အတွင်းကျကုန်သော၊ စက္ခာဒယော-စက္ခု အစရှိသည်တို့ကို၊ ဝုစ္စန္တိ-ဆိုအပ်ကုန်၏။

အဇ္ဈတ္တဘဝနသဘော ထင်ရှားပုံ။ ။အဇ္ဈတ္တ၌ အဖြစ်ချင်း တူပါလျက် အဇ္ဈတ္တဘဝန သဘောသည် အဘယ့်ကြောင့် စက္ခု စသည်၌သာ ထင်ရှားပါသနည်းဟု မေး၊ အဖြေကား - အခြားတရားတွေ ရှိသော်လည်း စက္ခု စသည်တို့ မရှိလျှင် ခန္ဓာကိုယ်သည် ထင်းတုံးကြီးပမာ ဘယ်အရာကိုမျှ မသိမမြင် အသုံးမဝင်ဘဲ ရှိရာ၏၊ ဤ စက္ခု စသည်တို့ကြောင့်သာ အရာရာကို သိမြင်၍ အသုံးဝင်လျက် ရှိလေသည်၊ လောက၌ အသုံးဝင်သူသာ ဆိုင်ရာကိစ္စ၌ ထင်ရှားသကဲ့သို့, ထို့အတူ ခန္ဓာကိုယ်တွင် အသုံးအကျဆုံး ဖြစ်သော စက္ခု စသည်သာလျှင် အဇ္ဈတ္တဘဝန သဘော၌ ထင်ရှားသည်။

ဤအဓိပ္ပါယ် အရ အဇ္ဈတ္တိကရုပ်ကို မြန်မာလို "အတွင်းရုပ်" ဟု ဆိုလိုသည်၊ "အတွင်း"ဆိုသောကြောင့် ခန္ဓာကိုယ်မှာ အတွင်းအကျဆုံးဟု မမှတ်ရ, လောက၌ အသုံးအကျဆုံး အယုံကြည်ရဆုံးလူကို " အတွင်းလူ" ခေါ်သကဲ့သို့ ခန္ဓာကိုယ်မှာ ကျေးဇူးအများဆုံးရုပ် ဟု ဆိုလိုသည်၊ [အဇ္ဈတ္တတိက်အဖွင့်၌ ဤစက္ခု စသည်ကို အဇ္ဈတ္တဇ္ဈတ္တ (အဇ္ဈတ္တတွင် လွန်ကဲသော အဇ္ဈတ္တတရား) ဟု ဆို၏၊ ဤအလို "အဇ္ဈတ္တာနံ ဝိသေသံတိ အဇ္ဈတ္တိကံ"ဟု ဝိဂ္ဂြိုဟ်ပြုလျှင် သာ၍ရှင်းလင်း၏၊ အဇ္ဈတ္တိကဒုက် အဖွင့်၌ကား ဏိကပစ္စည်းကို အနက်မရှိကြံ၍ အဇ္ဈတ္တပုဒ်ရင်းကိုယ်က ရူဠ္ဟီ အားဖြင့်စက္ခု စသည်ကို ဟောသည်-ဟု ဖွင့်သည်။]

ဗာဟိရရုပ်။ ။ "ဗဟိ ဇာတံ ဗာဟိယံ" အရ ခန္ဓာကိုယ်၏ အပြင်ပမှာ ဖြစ်သည် မဟုတ်သော်လည်း လောက၌ ကျေးဇူးမများတဲ့လူကို "အပြင်လူ"ဟု ခေါ်ရသကဲ့သို့, ခန္ဓာကိုယ်၌ စက္ခု ပသာဒလောက် ကျေးဇူး မများ မထင်ရှား သဖြင့်

ပသာဒရုပ် ၅ ပါးမှ ကြွင်းသော ရုပ်များကို ဗာဟိယရုပ် (အပြင်ရုပ်) ဟု ရုပ်အားဖြင့်ပင် ခေါ်ဆို သမုတ်ရလေသည်၊ [ဗဟိ-အပြင်ပ၌၊ ဇာတံ- ဖြစ်သော ရုပ်တည်း၊ ဗာဟိယံ-အပြင်ပ၌ဖြစ်သောရုပ်၊ ဇာတ အနက်၌ ဏိယပစ္စည်း သက်၍ '' ဗာဟိယ ''ဟု ဆရာမြတ်တို့ ဆုံးဖြတ်သည်၊ ဗာဟိရ-ဟုလည်း ရှိ၏။]

ပသာဒဟဒယသင်္ခါတံ ဆဗ္ဗိဓံပိ ဝတ္ထုရူပံနာမ, ဣတရံ အဝတ္ထုရူပံ— မှီရာ ရုပ်ကို ဝတ္ထုရုပ်, မှီရာမဟုတ်သော ရုပ်ကို အဝတ္ထုရုပ် ဟု ခေါ်၏၊ စိတ် စေတသိက်တို့၏ မှီရာကိုသာ ဝတ္ထုရုပ်ဟု ဆိုသောကြောင့် ဥပါဒါရုပ်တို့၏ မှီရာ မဟာဘုတ်များကို ဝတ္ထုရုပ် ဟု မခေါ်ထိုက်ပေ၊ ထို့ကြောင့် ပသာဒရုပ်များသာ ဝတ္ထုရုပ် ဖြစ်၍, ကျန်ရုပ်များကား အဝတ္ထုရုပ်(ဝတ္ထုရုပ် မဟုတ်သောရုပ်)များတည်း။

ပသာဒဝိညတ္တိသင်္ခါတံ သတ္တဝိဓံပိ ဒွါရရူပံ နာမ,ဣတရံ အဒွါရရူပံ— ဒွါရ သဒ္ဒါသည် '' အကြောင်း''အနက်ကို ဟော၏၊ စက္ခုပသာဒသည် စက္ခုဒွါရိကဝီထိစိတ်တို့၏ ဖြစ်ကြောင်းတည်း၊ စက္ခုမရှိလျှင် စက္ခုဒွါရိကဝီထိစိတ်များ မဖြစ်နိုင်၊ စက္ခုပသာဒ၌ ရူပါရုံထင်လာမှသာ စက္ခုဒွါရိက ဝီထိစိတ်များ ဖြစ်နိုင်ကြသည်၊ သောတ ဃာန ဇိဝှါ ကာယပသာဒတို့၌လည်း နည်းတူ၊ ထို့ကြောင့် ပသာဒရုပ် ၅ ပါးကို " ဥပပတ္တိဒွါရ ''ဟု ခေါ်၏၊ [ဥပပတ္တိ=ဝီထိစိတ်တို့ ဖြစ်ခြင်း၏+ဒွါရ=အကြောင်း] ဝိညတ်ရုပ် ၂ ခုကား ကံ၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်၍ ကမ္မဒွါရမည်၏၊[ကမ္မ=ကံ၏+ဒွါရ=အကြောင်း] ကာယဝိညတ်သည် ကာယကံထမြောက်ဖို့အကြောင်းဖြစ်၍ ကာယကမ္မဒွါရမည်၏၊ '' ကာယဝိညတ္တိ သင်္ခါတေ ကာယဒွါရေ'' ဟူသော ဝီထိမုတ်ပိုင်းကို ပြန်ကြည့်၊ ဝစီဝိညတ်သည် ဝစီကံ၏ထမြောက်ဖို့ အကြောင်းဖြစ်၍ ဝစီကမ္မဒွါရမည်၏၊ '' ဝစီဝိညတ္တိ သင်္ခါတေ ဝစီဒွါရေ '' ဟူသော စကားကို ပြန်ကြည့်၊ ကျန်ရုပ်များကို အဒွါရရုပ် (ထိုကဲ့သို့ ဖြစ်ကြောင်း မဟုတ်သောရုပ်) ဟု မှတ်။

ပသာဒဘာဝ ဇီဝိတသင်္ခါတံ အဋ္ဌဝိဓံပိ ဣန္ဒြိယရူပံနာမ, ဣတရံ အနိန္ဒြိယရူပံ— ဣန္ဒြိယသဒ္ဒါသည် '' အစိုးရခြင်း '' ဟူသော အနက်ကို ဟော၏၊ ထို့ကြောင့် ဆိုင်ရာကိစ္စ၌ အစိုးရသော ပသာဒ ဘာဝ ဇီဝိတရုပ်များကို ဣန္ဒြိယရုပ် ဟု ခေါ်၏၊ ချဉ်းအံ့-စက္ခုပသာဒသည် မြင်ခြင်း (ဒဿန) ကိစ္စ၌ အစိုးရ၏၊ စက္ခုဝိညာဉ်ကသာ မြင်ရသည်မှန်သော်လည်း စက္ခုဝိညာဉ် မြင်ခြင်တိုင်း မမြင်နိုင်၊ စက္ခုပသာဒ၏ အင်အားလိုက်၍ မြင်ရသည်,စက္ခုပသာဒက အားကောင်းလျှင် အမြင်သန်၍, စက္ခုပသာဒက အားသေးလျှင် အမြင်အားသေးရသည်၊ဤသို့ ဒဿနကိစ္စ၌ စက္ခုပသာဒ စိုးပိုင်လျက် ရှိ၏၊ သဝနကိစ္စ ဃာယနကိစ္စ သာယနကိစ္စ ဖုသနကိစ္စတို့၌ သောတပသာဒ စသည်တို့က စိုးပိုင်လျက် ရှိကြပုံကိုလည်း သိလေ။

ဘာဝရုပ်များသည် လိင် နိမိတ္တ ကုတ္တ အာကပ္ပတို့၌ စိုးပိုင်လျက် ရှိ၏၊ ဣတ္ထိဘာဝရုပ်ရှိသူ့ သန္တာန်မှာ ဣတ္ထိဘာဝရုပ်၏ အမိန့် အာဏာ အတိုင်း ဣတ္ထိလိင် ဣတ္ထိနိမိတ္တ ဣတ္ထိကုတ္တ ဣတ္ထာကပ္ပတို့ဖြစ်၍, ပုရိသဘာဝရုပ် ရှိသူ့ သန္တာန်မှာ ပုရိသဘာဝ ရုပ်၏ အမိန့် အာဏာအတိုင်း ပုရိသလိင် စသည်တို့ ဖြစ်ပေါ်ရပေသည်၊ ယခုကာလ အစိုးရတို့၏ အာဏာကို မလိုက်နာသူများ အနည်းငယ် ရှိသေးသော်လည်း ထိုသူတို့ မလိုက်နာမှု အတွက်ကြောင့် " အစိုးရ " ဟူသော နာမည် မပျက်သကဲ့သို့, အချို့သူတို့ သန္တာန်မှာ ဘာဝရုပ်၏ အမိန့် အာဏာ အတိုင်း လိင်နိမိတ္တ စသည်တို့ မဖြစ်ကြသော်လည်း ထိုကဲ့သို့ တချို့တလေ မလိုက်နာသည့် အတွက် ဣန္ဒြိယ ဟူသော နာမည် မပျက်ချေ၊ အများကို လိုက်နာစေနိုင်လျှင် ဣန္ဒြိယ အမည် ရပိုင်လေတော့သည်။

[ဇီဝိတရုပ်ကား မိမိနှင့် အတူဖြစ်ဘက် ကမ္မဇရုပ်များကို စောင့်ရှောက်ခြင်း ကိစ္စ၌ အစိုးရ၏၊ ဇီဝိတရုပ်က စောင့်ရှောက် ထောက်ပံ့မှုကြောင့်သာ ကမ္မဇရုပ်များ ခဏငယ် ၅၁ ချက်ခန့် အသက်ရှည်နိုင်ကြသည်၊ အကျယ်ကို ဇီဝိတရုပ်၌ ရေးခဲ့ပြီ၊ ဤရုပ်ရှစ်ပါးမှကြွင်းသော ရုပ်များကား ထိုကဲ့သို့ အစိုးမရသောကြောင့် အနိန္ဒြိယ ရုပ်များတည်း။]

ပသာဒ ဝိသယသင်္ခါတံ ဒွါဒသဝိဓံပိ ဩဠာရိကရူပံ သန္တိကေ
ရူပံ သပ္ပဋိဃရူပဉ္စ, ဣတရံ သုခုမရူပံ ဒူရေရူပံ အပ္ပဋိဃရူပဉ္စ။

အကြမ်းရုပ်ကို ဩဠာရိကရုပ်, အနုရုပ်ကို သုခုမရုပ် ဟု ခေါ်၏၊ " အကြမ်း အနု" ဟူရာ၌ အတွေ့ကြမ်းမှု နုမှု မဟုတ်၊ ဉာဏ်စက္ခုဖြင့် ကြည့်ရှုဆင်ခြင်သည့်အခါ ပေါ်လွင်ထင်ရှားသည်ကို "ကြမ်းသည်-ထူထဲသည်" ဟု ဆိုလိုသည်၊ ရူပါရုံ၏ စက္ခုပသာဒ၌ ထိခိုက်ထင်လာပုံကို ဆင်ခြင်သည့်အခါ ထိုရုပ် ၂ ခု၏ သဘောသည် ဆင်ခြင်သူ့ဉာဏ်၌ သိသာ ထင်ရှားလှ၏၊ ထို့အတူ သဒ္ဒါရုံနှင့် သောတပသာဒ စသည်တို့လည်း သိသာ ထင်ရှားလှပေသည်၊ သုခုမရုပ်တို့တွင် အာပေါဓာတ်ကို ဆင်ခြင်သည့်အခါ ထိုစက္ခုပသာဒရုပ်များလို မထင်ရှားချေ၊ ဘာဝရုပ်စသည်များလည်း ထို့အတူအပင် မထင်ရှားချေ၊ ထို့ကြောင့် ပသာဒ နှင့် ရူပါရုံစသော ဝိသယရုပ်များကို ဩဠာရိကရုပ် ဟု ခေါ်၍, ထိုမှ ကြွင်းသမျှ အာပေါဓာတ်စသည်ကို သုခုမရုပ်ဟု ခေါ်ရလေသည်။

သန္တိကေ ဒူရေ ရုပ်အခွဲ—ဉာဏ်ဖြင့် လှမ်း၍ယူလျှင် အလွယ်တကူရနိုင် သိနိုင်သောကြောင့် ထို ဩဠာရိကရုပ်များကိုပင် သန္တိကေ (အနီးရုပ်) ဟုလည်း

ခေါ်ရ၏၊ လောက၌ ရလွယ်သော အရာဝတ္ထုကို "မခက်ပါဘူး, အနီးကလေးပါ" ဟု ပြောဆိုရိုးရှိသည်များကိုလည်း သတိပြု၊ ညဏ်ဖြင့်လှမ်းယူ၍ မလွယ်ကူသောကြောင့် သုခုမရုပ်များကို ဒူရေ (အဝေးရုပ်) ဟုလည်း ခေါ်ရ၏၊ လောက၌ ရဘို့ရန်မလွယ်ကူသော အရာဝတ္ထုကို အနီးအပါးအနား၌ ကပ်နေသော်လည်း "ရဘို့ဝေးပါသေး-မင်းနဲ့တော့အဝေးကြီး" စသည်ဖြင့် ပြောကြသကဲ့သို့တည်း။

သပ္ပဋိဃအပ္ပဋိဃရုပ်အခွဲ—စက္ခုပသာဒနှင့် ရူပါရုံတို့သည် ဓာတ်သဘာဝအလိုက်အချင်းချင်း ထိခိုက်ကြ၏၊ ရူပါရုံက စက္ခုပသာဒ၌ ထိခိုက်ခြင်းကြောင့်ပင် စက္ခုပသာဒ၌ စက္ခုဒွါရိကဝိထိစိတ် ဖြစ်ဘို့ရာ ထူးခြားသောအမှုအရာ သတ္တိများပေါ်ပေါက်လျက် စက္ခုဒွါရိကဝီထိစိတ်အား ကျေးဇူးပြုလေသည်၊ သဒ္ဒါရုံ သောတပသာဒ စသည်တို့၌လည်း ဤနည်းပင်တည်း၊ အာရုံ ၅ ပါးတွင် ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံဟူသော မဟာဘုတ်များကား ဓာတ်သဘာဝအလိုက် ထိခိုက်မှုသာမက, ယခုမျက်မြင် အထင်အရှား ထိမိ တိုက်မိ ခိုက်မိ သမျှသည် ထို ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံမဟာဘုတ်ချင်း ထိခိုက်ကြခြင်းပင်တည်း၊ ထို့ကြောင့် ထိုဩဠာရိကရုပ်များကို သပ္ပဋိဃရုပ် ဟုလည်း ခေါ်၍,ထိုကဲ့သို့ ထိခိုက်ခြင်း မရှိသည့်အတွက် ကြွင်းရုပ်များကို အပ္ပဋိဃရုပ် ဟု ခေါ်လေသည်။ [ပဋိဃ=ထိခိုက်ခြင်း+သ=ရှိသည်။]

ကမ္မဇံ ဥပါဒိန္နရူပံ,ဣတရံ အနုပါဒိန္နရူပံ—ဥပါဒိန္နကို "ဥပ+အာဒိန္န" ဟု ခွဲ၊ ဥပသဒ္ဒါသည် ဥပေတ (ကပ်ရောက်အပ်ဟူသော) အနက်ကို ဟော၏၊ "ဥပေတေန အာဒိန္နံတိ ဥပါဒိန္နံ"၊ ဥပေတေန-တဏှာဒိဋ္ဌိတို့ ကပ်ရောက်အပ်သောကံသည်၊ အာဒိန္နံ-အကျိုး၏အဖြစ်ဖြင့် ယူအပ်သော ရုပ်သည်၊ ဥပါဒိန္နံ-ဥပါဒိန္နမည်၏၊ တဏှာဒိဋ္ဌိတို့သည်၊ လောကီကုသိုလ်ကံ အကုသိုလ်ကံကို အာရုံပြု၏၊ ဤသို့အာရုံပြုသည်ကိုပင် "ကပ်ရောက်" ဟု ဆိုသည်၊ ထိုတဏှာဒိဋ္ဌိတို့ ကပ်ရောက်အပ်သောကံတရားက ကမ္မဇရုပ်များကို "ငါတို့ရဲ့အကျိုးတရားတွေ" ဟု စွဲယူထား၏၊ ထို့ကြောင့် ကမ္မဇရုပ်များကို ဥပါဒိန္နရုပ် ဟု ခေါ်ဆိုရလေသည်၊ ထိုကမ္မဇရုပ်မှ တပါးသော စိတ္တဇ ဥတုဇ အာဟာရဇရုပ်များသည် အနုပါဒိန္နရုပ်မည်၏။[ကမ္မဇရုပ် စသည်တို့၏ သရုပ်ကား ရူပသမုဋ္ဌာန်ခဏ်း၌ ထင်ရှားလတံ့။]

တကိုယ်လုံးကို ဥပါဒိန္နခေါ်သောနည်း။ ။ဤ၌ ကမ္မဇရုပ်ကိုသာ ဥပါဒိန္န ဟု ဆိုသော်လည်း တချို့အရာ၌ ကိုယ်၌ရှိသောရုပ် (ကမ္မဇ စိတ္တဇ ဥတုဇ အာဟာရဇ) အားလုံးကို ဥပါဒိန္န ဟု ဆို၏၊ ဤသို့တကိုယ်လုံးရှိရုပ်ကို ဥပါဒိန္န ဟု ဆိုရာ၌ "တဏှာမာန ဒိဋ္ဌိဝသေန ဥပါဒီယတီတိ ဥပါဒိန္နံ" ဟု ဝစနတ်ပြု၊ တဏှာမာနဒိဋ္ဌိဝသေန-တဏှာ မာန ဒိဋ္ဌိတို့၏အစွမ်းဖြင့်၊ ဥပါဒီယတိ-စွဲလမ်းအပ်၏၊ဣတိ-ကြောင့်၊ ဥပါဒိန္နံ-ဥပါဒိန္နမည်၏၊ ခန္ဓာကိုယ်၌ရှိသော ရုပ်များကို တဏှာက "ငါ့ဥစ္စာ" ဟု စွဲလမ်း၏၊ မာနက "ငါ" ဟု စွဲလမ်း၏၊ ဒိဋ္ဌိက "ငါ့အတ္တ" ဟု စွဲလမ်းသည်။

[**အဋ္ဌသာလိနီ**] သရိရဋ္ဌကံ ဟိ ဥပါဒိန္နံဝါ ဟောတု အနုပါဒိန္နံ ဝါ၊ အာဒိန္န ဂဟိတ ပရာမဋ္ဌဝသေန သဗ္ဗံ ဥပါဒိန္နမေဝ နာမ။

ရူပါယတနံ သနိဒဿန ရူပံ, ဧတရံ အနိဒဿန ရူပံ—''နိဒဿိယတီတိ နိဒဿနံ'' နိဒဿီယတိ-မြင်အပ်၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ နိဒဿနံ-နိဒဿနမည်၏၊ ဤဝိဂ္ဂြိုဟ်အရ မြင်အပ်သော ရူပါရုံကို နိဒဿနဟု ခေါ်ဝေါ်ထိုက်၏၊ သို့သော် သနိဒဿန အရလည်း ရူပါရုံကို ရသောကြောင့် သနိဒဿနနှင့် နိဒဿနပုဒ်တို့ အနက်အရ ကွဲအောင် နိဒဿန အရ မြင်အပ်သည်၏ အဖြစ်တည်းဟူသော အာရမဏသတ္တိကို ကောက်ရမည်၊ ထို့နောက်မှ ''သဟ နိဒဿနေန ယံ ဝတ္တတီတိ သနိဒဿနံ'' ဟု ဝိဂ္ဂြိုဟ်ပြု၍ ရူပါရုံကိုကောက်၊ ယံ-အကြင်ရုပ်သည်၊ နိဒဿနေန-မြင်အပ်သည်၏ အဖြစ်တည်းဟူသော အာရမဏသတ္တိနှင့်၊ သဟ-တကွ၊ ဝတ္တတိ-ဖြစ်၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ တံ-ထိုရုပ်သည်၊ သနိဒဿနံ-မည်၏။

[နိဒဿနအရ တိုက်ရိုက် အနက်ဖြစ်သော ရူပါရုံကို မကောက်ဘဲ, နိဒဿန ဘာဝ (မြင်အပ်သည်၏အဖြစ်တည်းဟူသော သတ္တိ) ကို ကောက်ရာ၌ ဘာဝပ္ပဓာန ဟုဇင်း, တနည်း-ဘာဝလောပဟုဇင်း သဒ္ဒါကျမ်းကဆို၏၊ ဘာဝသဒ္ဒါမရှိဘဲလျက် ဘာဝသဒ္ဒါ၏အနက်ကို ပဓာနအားဖြင့် ကောံရခြင်းသည် ဘာဝပ္ပဓာန မည်၏၊ နိဒဿနဘာဝ ဟု ဆိုလိုလျက် ဘာဝပုဒ် ကြေနေခြင်းသည် ဘာဝလောပ မည်၏။]

တနည်း--''နိဒဿီယတေ-မြင်ခြင်း၊ နိဒဿနံ-မြင်ခြင်း''ဤဝိဂ္ဂြိုဟ်အရ စက္ခုဝိညာဏ်၏ မြင်ခြင်းကိစ္စကို နိဒဿန ဟု ခေါ်၏၊ ထိုမြင်ခြင်းကိစ္စသည် ရူပါရုံပေါ်၌ တည်သောကြောင့် ''သဟ နိဒဿနေန ယံ ဝတ္တတိ'' အရ ရူပါရုံသည် သနိဒဿနမည်၏၊ ''ယံ-အကြင်ရူပါရုံသည်၊ နိဒဿနေန-မြင်ခြင်းကိစ္စနှင့်၊ သဟ-တကွ၊ ဝတ္တတိ-ဖြစ်၏'' ဟု ဆို၊ [မာတိကာအကောက်၌ တတိယနည်း ကြံလေသည်ကား မကောင်း၊] ရူပါရုံမှ တပါးသောရုပ်များကား ထိုကဲ့သို့ နိဒဿန သတ္တိမရှိသောကြောင့် အနိဒဿနရုပ် မည်၏။

စက္ခာဒိဒွယံ အသမ္ပတ္တဝသေန ဃာနာဒိတ္တယံ သမ္ပတ္တဝသေနာတိ ပဉ္စဝိဓံပိ ဂေါစရဂ္ဂါဟကရူပံ, ဧတရံ အဂေါစရဂ္ဂါဟကရူပံ—[ဂါဟကံ၌ ဂဟဓာတ် ဏွုပစ္စည်းကို အကပြု, ဂ ၌ အသရကို အာဝုဒ္ဓိပြု ''ဂါဟက''ဟု ပုဒ်မှန်ရှိစေ၊ ဂေါစရ=အာရုံကို+ဂါဟကံ=ယူတတ်သောရုပ်၊] စက္ခု၊ သောတ ဃာန ဇိဝှါ ကာယ ဤ ပသာဒရုပ် ၅ ပါးသည် အာရုံကို ယူတတ်သောကြောင့် ဂေါစရဂ္ဂါဟကရုပ် မည်၏၊ ထိုမှကြွင်းသော ရုပ်များကား အာရုံကို မယူတတ်သောကြောင့် အဂေါစရဂ္ဂါဟကရုပ်မည်၏။

အနာရမဏာနှင့် မဆန့်ကျင်။ ။ရူပသမုဒ္ဒေသခဏ်း၌ ရုပ်ဟူသမျှကို အာရုံမယူတတ်သောကြောင့် အနာရမဏာဟု ဆိုခဲ့ပြီးလျက်, ဤနေရာ၌ ဂေါစရဂ္ဂါဟက ဟု ဆိုပြန်ရာ ရှေ့နောက် မဆန့်ကျင်ပါလော-ဟု မေး၊ အဖြေကား— ရုပ်ဟူသမျှ အမှန်ပင် အာရုံကို မယူတတ်သောကြောင့် ရူပသမုဒ္ဒေသခဏ်းတုန်းက အနာရမဏာ ဟု ဆိုခဲ့သည်၊ သို့သော် စက္ခုပသာဒ စသည်၌ မှီသော စက္ခုဝိညာဏ် စသည်က အာရုံကို ယူတတ်သောကြောင့် ၎င်းနိဿိတဝိညာဏ်များ၏ ဂေါစရဂ္ဂါဟက ဟူသော နာမည်ကို ဌာနပသာဒပေါ်မှာ တင်စား၍ ဌာနူပစာရအားဖြင့် ပသာဒ ၅ ပါးကို ဂေါစရဂ္ဂါဟကဟု ဆိုပြန်သည်၊ အနာရမဏာဟူသော စကားက မုချနီတတ္ထစကား, ဂေါစရဂ္ဂါဟက ဟူသော စကားက ဥပစာနေယျတ္ထ စကားဖြစ်၍ ရှေ့နောက် မဆန့်ကျင်ပါ၊ [ပသာဒက အကြောင်း, ဝိညာဏ်က ပသာဒရှိ၍ ဖြစ်ရသော အကျိုးတရား ဖြစ်သောကြောင့် အကျိုးဝိညာဏ်၏ ဂေါစရဂ္ဂါဟက ဟူသော နာမည်ကို အကြောင်းပသာဒပေါ် တင်စား၍ ဖလူပစာရအားဖြင့် အကြောင်းပသာဒကို ဂေါစရဂ္ဂါဟကဆိုသည်ဟု ဥပစာတမျိုးကြံကြသေး၏။]

စက္ခာဒိ ဒွယံ အ သမ္ပတ္တဝသေန—ထိုဆိုခဲ့ပြီးသော နည်းဖြင့် အာရုံကိုယူကြသည့်အခါ စက္ခု သောတ ၂ ပါးသည် မိမိသို့ မရောက်မထိ မငြိမကပ်သော အာရုံကို ယူကြ၏၊ ချဲ့ဦးအံ့— စက္ခုဝိညာဏ်ဖြစ်ဘို့ရာ အကြောင်းအင်္ဂါသည် စက္ခုပသာဒ ရူပါရုံ အာလောက မနသိကာရဟု ၄ မျိုးရှိ၏၊ (အကျယ်ကိုဝီထိခဏ်းပြန်ကြည့်) ထိုတွင် ရူပါရုံသည် စက္ခုပသာဒ၌ ရောက်ထိ ငြိကပ် ပိညပ်နေလျှင် အာလောက (အရောင်အလင်း)အင်္ဂါပျက်ကွက်ရာ၏၊လက်ညှိုးနှင့် လက်မ အဖျားကို ထိကပ်၍ အရောင်အလင်း ရနိုင်-မရနိုင်ကိုကြည့်ပါ၊ ရူပါရုံသည် စက္ခုပသာဒ၌ မထိမစပ် မငြိမကပ် မပိမညပ်မှသာ အာလောက အင်္ဂါကို ရနိုင်သောကြောင့် စက္ခုဝိညာဏ်၏မှီရာ စက္ခုပသာဒသည် မိမိသို့ မရောက်မထိ မငြိမကပ်မှသာ ရူပါရုံကို ယူနိုင်လေသည်၊ သောတဝိညာဏ်ဖြစ်ဘို့ရာ အကြောင်းအင်္ဂါသည် သောတပသာဒ သဒ္ဒါရုံ အာကာသ မနသိကာရဟု ၄ ပါးရှိ၏၊ ထိုတွင် သဒ္ဒါရုံသည် သောတပသာဒ၌ ရောက်ထိ ငြိကပ် ပိညပ်နေလျှင် အာကာသ (အပေါက်အကြား) အင်္ဂါပျက်ကွက်ရာ၏၊ သဒ္ဒါရုံသည် သောတပသာဒ၌ မထိမစပ် မငြိမကပ် မပိညပ်မှသာ အာကာသအင်္ဂါ ရနိုင်သောကြောင့် သောတဝိညာဏ်၏မှီရာ သောတပသာဒသည် မိမိထံမှောက်သို့ မရောက်မထိ မငြိမကပ်ခင်သာ သဒ္ဒါရုံကို ယူနိုင်လေသည်။

ဃာနာဒိတ္တယံ သမ္ပတ္တဝသေန—ဃာန ဇိဝှါ ကာယ ပသာဒ ၃ ပါးကား မိမိတို့ ရောက်ထိ ငြိကပ်သော အာရုံကိုသာ ယူနိုင်၏၊ ချဲ့ဦးအံ့—ဃာနဝိညာဏ် ဖြစ်ဘို့

ရာအကြောင်းအင်္ဂါသည် ဃာနပသာဒ ဂန္ဓာရုံ ဝါယောဓာတ် မနသိကာရဟု ၄ ပါးရှိ၏၊ ထိုတွင် ဂန္ဓာရုံသည် နှာခေါင်းအနီးအပါး၌ ရောက်ရှိနေသော်လည်း နှာခေါင်းပိတ်ထားလျှင် အနံ့မရသေး, နှာခေါင်းကို ဖွင့်ပြီးလျှင် ဗဟိဒ္ဓ လေက ဆောင်သွင်း၍ ရှူခြင်း (ဝင်သက်လေ) ရှိမှသာ ဂန္ဓာရုံ ရုပ်ကလာပ်၌ပါသော မဟာဘုတ်များနှင့် ဃာနပသာဒရုပ်ကလာပ်၌ ပါသော မဟာဘုတ်တို့ ထိမိကပ်မိကြသည်၊ ထိုသို့ ရောက်ထိ ငြိကပ်မှသာ ဃာနပသာဒက ဂန္ဓာရုံကို ယူနိုင်သည်၊ ဇိဝှါဝိညာဏ်ဖြစ်ဘို့ရာ အကြောင်းအင်္ဂါသည် ဇိဝှါပသာဒ ရသာရုံ အာပေါဓာတ် မနသိကာရဟု ၄ ပါးရှိ၏၊ ထိုတွင် မျက်စိအောက်၌ စားသောက်ဘွယ်တွေ ရောက်နေသော်လည်း အရသာကို မသိသေး၊ ဇိဝှါပသာဒ၏မှီရာ မဟာဘုတ်ပေါ်သို့ ရသာရုံ၏မှီရာ မဟာဘုတ်များ (စားသောက်ဘွယ်များ) ရောက်ထိ ငြိကပ်မှသာ အာပေါဓာတ်ခေါ်တဲ့ လျှာရည်က စိုစွတ်အောင်ပြုသဖြင့် အရသာကို သိရလေသည်၊ ကာယဝိညာဏ်၏ဖြစ်ဘို့ရာ အကြောင်းအင်္ဂါသည် ကာယပသာဒ ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံ ပထဝီဓာတ် မနသိကာရဟု ၄ ပါးရှိ၏၊ ထိုတွင် တွေ့ထိဘွယ် ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံများ အနီးအပါးရောက်နေသော်လည်း မသိနိုင်သေး၊ ကာယပသာဒ၏ မှီရာ မဟာဘုတ်၌ ထိခိုက်မှသာ ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံ၏သဘောကို သိနိုင်လေသည်။

ရောက်မရောက်သည် လာမလာနှင့် မဆိုင်။ ။စက္ခု သောတ တို့သည် မိမိတို့ထံမှောက်သို့ မရောက်မထိသော အာရုံကိုသာ ယူနိုင်သည်ဟု ဆိုပြီ၊ သို့ဖြစ်လျှင် ရူပါရုံ သဒ္ဒါရုံ တို့သည် စက္ခု သောတရှိရာသို့ မလာနိုင်ဟု မှတ်ရမည်လော- ဟု မေးလေ့ရှိ၏၊ ထိုကဲ့သို့ မေးလာသော စောဒကကို ဤသို့ ပြေပြရာ၏၊ ငါ့ရှင်....ရောက် မရောက်ကို စိစစ်နေရာဝယ် လာ မလာကို မေးမြန်းခြင်းသည် သမ္ပတ္တဟူသော ပါဠိအသွားကို နားမလည်ချက် ဆိုးဝါးလှချေ၏၊ ရူပါရုံ သဒ္ဒါရုံတို့သည် လာနိုင်သည်လည်း ရှိ၏, မလာနိုင်သည်လည်းရှိ၏၊ လာသည်ဖြစ်စေ, မလာသည်ဖြစ်စေ မိမိထံမှောက်သို့ မရောက်ခင်ယူသောကြောင့် စက္ခု သောတတို့ကို အသမ္ပတ္တ ဂေါစရဂ္ဂါဟက ဟုဆိုပေသည်။

ရှင်းလင်းစေအံ့—သမ္ပတ္တသဒ္ဒါသည် ‘‘ လာ ’’ ဟူသော အနက်ကို မဟော ‘‘ရောက်’’ဟူသော အနက်ကိုသာ ဟောရိုးဖြစ်၏၊ သို့အတွက် ရူပါရုံ သဒ္ဒါရုံတို့၏ လာမှု မလာမှုကို စိစစ်ခြင်းသည် ဤသမ္ပတ္တ အသမ္ပတ္တသဒ္ဒါနှင့်မဆိုင်၊ သို့သော် အများ နားလည်အောင် လာ မလာကို စိစစ်ပြအံ့၊ ရူပါရုံ သဒ္ဒါရုံတို့သည် မဟာဘုတ်များကို စွဲမှီ၍ ဖြစ်ကုန်၏၊ ထိုမဟာဘုတ်တို့ အဆက်ဆက် ပေါက်ပွားလျက် အရပ်တပါးသို့ ပြန့်နှံ့ကြရာတွင် ရူပါရုံ သဒ္ဒါရုံများ ပါဝင်သောကြောင့် “ရူပါရုံ သဒ္ဒါရုံတို့ သွားသည် လာသည် ရောက်သည်’’ဟု ခေါ်စမှတ်ပြုကြသည်။

ဆက်ဦးအံ့—ရူပါရုံသည် (လောကအဆိုအတိုင်း) ရောင်သေ ရောင်ရှင် ဟု ၂ မျိုးရှိ၏၊ သာမန်လူများ၏ ကိုယ်ရောင် အိမ် ကျောင်း တော တောင် ရေ မြေ စသည်တို့၏အရောင်များသည် ရောင်သေတည်း၊ ထို ရူပါရုံ အရောင်သေများသည် မိမိတို့တည်ရာအရပ်မှ တဆံခြည်မျှပြန့်နှံ့ထွက်သွားခြင်းငှါမစွမ်းနိုင်၊ ထို အရောင်သေများကို "မလာသောရူပါရုံ" ဟုမှတ်၊ ခုနစ်တောင်တိုက်ခန်း၌ မီးမထွန်းဘဲ လင်းစေနိုင်သော ပဘာဝတီ စသည်တို့၏ ကိုယ်ရောင်နှင့် နေရောင် လရောင် ကြယ်တာရာရောင် စိန်ရောင် မြရောင် မီးရောင် စသည်တို့ကား အရောင်ရှင်တည်း၊ မူလ တည်နေရာအရပ်၌ ရှိသော ဉတုမှ ဒုတိယ ဉတုဇရုပ်, ထိုဉတုဇရုပ်တွင် ပါဝင်သော ဉတုမှ တတိယ ဉတုဇရုပ်, ဤသို့ စသည်ဖြင့် ဆက်ကာ ဆက်ကာ ပေါက်ပွားလေရာ ဉတုဇရုပ်ဖြစ်သော မဟာဘုတ်အဆက်ဆက်ကိုမှီ၍ ရူပါရုံအရောင်ရှင်တို့သည် စွမ်းနိုင်သမျှ ကွန့်မြူး ထွက်သွားကြကုန်၏၊ ထို အရောင်ရှင် များကို "လာသော ရူပါရုံ"ဟုမှတ်၊ ထို့ကြောင့် လဗိမာန်၌ရှိသောယုန်ရုပ်၏ နက်သောအရောင်သည် ရောင်သေဖြစ်၍ ဤ မြေပြင်တိုင်အောင် မပြန့်နိုင်၊ လရောင် နေရောင်တို့ကား ရောင်ရှင်ဖြစ်၍ ဤ မြေပြင်တိုင်အောင် ပြန့်နှံ့ထွက်ဖြာ လာနိုင်ကြပေသည်။

သဒ္ဒါရုံလည်း ရူပါရုံ အရောင်ရှင်များကဲ့သို့ စွမ်းအားသရှိလေသံ အဝေးသို့ ပြန့်နှံ့ထွက်ဖြာနိုင်၏၊ ကောင်းကင်မှ ချုန်းလိုက်သော မိုယ်းသံ အမြောက်သံကြီးများသည် မြေကြီး အုဋ်တိုက် အိမ် စသည်များကို တုန်လှုပ်အောင်ပင် သဒ္ဒါရုံ၏ မှီရာ မဟာဘုတ် အဆက်ဆက်ဖြင့် တိုးဝှေ့ပြန့်နှံ့လျက်ရှိ၏၊ ထိုကဲ့သို့ ပြန့်နှံ့နိုင်သောကြောင့် အချို့ ရူပါရုံ သဒ္ဒါရုံသည် စက္ခုပသာဒ သောတပသာဒသို့ ထိမိလောက်အောင် ရောက်ပေမည်သာ၊ လသာသာတွင် အိမ့်ပြင်ထွက်၍ ပက်လက်လှန်လျက် လကိုကြည့်ရှုသည့်အခါ လရောင်သည် စက္ခုပသာဒတိုင်အောင် ရောက်၏, ထိ၏၊ သို့သော် စက္ခု သောတ ပသာဒတို့ကမူ မိမိတို့ထံသို့ မရောက်ခင် မထိခင် အာရုံကိုယူကြ၏, ရောက်ပြီး ထိပြီး အာရုံကိုမယူကြ၊ သို့အတွက် အသမ္ပတ္တဂေါစရဂ္ဂါဟက ဟု မှုချ မှတ်ယူရလေသည်၊ အသမ္ပတ္တဂေါစရဂ္ဂါဟက၏ အဓိပ္ပါယ်မှာ— "မရောက် မထိသေးသော အာရုံကိုယူသည်"ဟု ဆိုလိုသည်၊ "ပသာဒသို့မရောက်ရဘူး, မထိရဘူး, မလာရဘူး" ဟု ဆိုလိုသည်မဟုတ်၊ သို့အတွက် သမ္ပတ္တ အသမ္ပတ္တ အရာဝယ် လာ-မလာ ငြင်းကြသည်မှာ ဒုတ်ကို ကိုင်၍ ရိုက်မည်ဟု ပြေးလာပြီးနောက် အနား ရောက်မှ ဒုတ်ကို ချ၍ နဘန်းလုံးသူများ နှင့် တူလှချေ၏။ [မဟာအဋ္ဌကထာ၏ အလိုကို အဋ္ဌသာလိနီ ရူပကဏ္ဍမှာ ရှု။]

[**ဋီကာကျော်**] စက္ခုသောတံ ပနေတေသု,ဟောတာသမ္ပတ္တ ဂါဟကံ၊
ဝိညာဏုပ္ပတ္တိဟေတုတ္တာ, သန္တရာဓိက ဂေါစရေ။

တေသု-ဤပသာဒရုပ်တို့တွင်၊ စက္ခု သောတံ-စက္ခု သောတ ပသာဒသည်၊ သန္တရာဓိကဂေါစရေ (သအန္တရ+အဓိကဂေါစရေ) - အခြားအကွယ်ရှိသော အာရုံ, လွန်ကဲကြီးမားသော အာရုံ၌၊ ဝိညာဏုပ္ပတ္တိဟေတုတ္တာ – စက္ခုဝိညာဏ်, သောတဝိညာဏ် ဖြစ်ကြောင်း၏အဖြစ်ကြောင့်၊ အသမ္ပတ္တဂါဟကံ - မိမိထံမှောက်သို့ မရောက် မထိသော အာရုံကို ယူတတ်သည်၊ ဟောတိ-ဖြစ်၏ဟု၊ ဝိညေယျံ-သိအပ်၏၊ [ဤဂါထာ၏အဓိပ္ပါယ်ကို "တထာဟိ ဒူရဒေသဋ္ဌံ" စသော ၂ ဂါထာဖြင့် ချဲ့ပြလတံ့။]

တထာဟိ ဒူရဒေသဋ္ဌံ, ဖလိကာဒိ တိရောဟိတံ၊
မဟန္တဉ္စ နဂါဒိနံ, ဝဏ္ဏံ စက္ခု ဥဒိက္ခတိ။

ဤဂါထာကား စက္ခုအတွက် အကျယ်ပြသောဂါထာတည်း၊ တထာဟိ – ထိုစကားကို ချဲ့ဦးအံ့၊ စက္ခု - စက္ခုပသာဒသည်၊ ဒူရဒေသဋ္ဌံ - ဝေးသောအရပ်၌ တည်သော၊ ဝဏ္ဏံ-အဆင်းကိုငှင်း၊ ဖလိကာဒိ တိရောဟိတံ-ဖလ်မှန်စသည် ခြားကွယ်အပ်သော၊ ဝဏ္ဏံ-အဆင်းကိုငှင်း၊ နဂါဒိနံ-တောင်ကြီး စသည်တို့၏၊ မဟန္တံ-ကြီးမားသော၊ ဝဏ္ဏံစ-အဆင်းကိုငှင်း၊ ဥဒိက္ခတိ-မြင်စွမ်းနိုင်၏။

ဒူရဒေသဋ္ဌံ—လ နေ ဗိမာန်များသည် ဤမြေပြင်မှ ယူဇနာလေးသောင်း နှစ်ထောင်ဝေးကွာ၏၊ ဤမြေပြင်မှလှမ်း၍ ကြည့်သည့်အခါ လဝန်း နေဝန်းတို့၏ ပုံသဏ္ဍာန်ကိုမြင်ရ၏၊ ယုန်တံဆိပ်ကိုလည်းမြင်ရ၏၊ ထို ပုံသဏ္ဍာန်တံဆိပ်များသည် တည်နေရာဌာနမှ တဆံခြည်မျှ မပြန့်နိုင်ချေ၊ မှောင်သော အခမ်းတွင်း၌ နေလျက် အပြင်ဘက်က လရောင် နေရောင်ကို မြင်ရာ၌ ထို လရောင် နေရောင်များ တိုက်ခမ်းတွင်း တိုင်အောင် ရောက်လာသည်မဟုတ်၊ တောင်ပေါ်မှာ ထွန်းထားသောဓာတ်မီးရောင်ကို အလွန်ဝေးသောအရပ်မှ လှမ်း၍ မြင်ရာ၌ ထို မီးရောင်သည် မြင်ရာအရပ်တိုင်အောင် ပြန့်နှံ့လာနိုင်သည်မဟုတ်။

ဖလိကာဒိ တိရောဟိတံ—မှန်သေတ္တာအတွင်း မှန်ဘီဒိုအတွင်း တိမ်တိုက် ပါးပါးအတွင်း စသည်၌ တည်ရှိသော ရူပါရုံများသည် ဖလ် မှန် တိမ်တိုက်တို့က ခြားကွယ်ထားသဖြင့် အပြင်မသို့ ပြန့်နှံ့နိုင်၊ ထို ရူပါရုံများကိုလည်း စက္ခုပသာဒက လှမ်း၍ မြင်နိုင်၏။

မဟန္တဉ္စ နဂါဒိနံ—တောင်တလုံးကို ကြည့်ရှုရာ၌ မြင်လောက်ရာ မဟာဘုတ်ရုပ်ကလာပ်အများ၌ ရူပါရုံပေါင်း များစွာကို တပြိုင်နက်မြင်နိုင်၏၊ (ဝီထိပိုင်းတုန်းက သိဝိကုဗ္ဗဟန နည်းအရပြခဲ့သော အဓိပ္ပါယ်ကိုပြန်ကြည့်) ထို သိန်း သန်းကုဋေမက များသော ရူပါရုံအပေါင်းသည် စက္ခုပသာဒသို့ ထိမိ ကပ်မိမှ မြင်နိုင်

လျှင် ထိုရုပါရုံပေါင်းများစွာ ထိတ်ကပ်ဘိုနေရာပင် စက္ခုပသာဒကလေးများ၌မရှိ၊ သို့အတွက် မထိကပ်သော အာရုံကိုလှမ်း၍ ယူနိုင်ကြောင်းမှာ လယ်ပြင်ဝယ် ဆင်း သွားသည်ထက် ထင်ရှားလေသည်။

အာကာသာဒိဂတော ကုစ္ဆိ-စမ္မာနန္တရိကောပိ စ၊
မဟန္တော စ ယဏ္ဍာဒိနံ, သဒ္ဒေါ သောတဿ ဂေါစရော။

ဤဂါထာကား သောတပသာဒအတွက် အကျယ်ပြသောဂါထာတည်း၊ အာကာသာဒိဂတော-ကောင်းကင် အစရှိသော အရပ်ဝေး၌တည်သော၊ သဒ္ဒေါ - အသံသည်၎င်း၊ ကုစ္ဆိစမ္မာနန္တရိကော-ဝမ်းရေ၏ အခြားမဲ့၌ တည်သော၊ သဒ္ဒေါပိစ- အသံသည်၎င်း၊ ယဏ္ဍာဒိနံ-ခေါင်းလောင်းအစရှိသည်တို့၏၊ မဟန္တော-အပေါင်း အများ ကြီးမားသော၊ သဒ္ဒေါစ-အသံသည်၎င်း၊ သောတဿ-သောတပသာဒ၏၊ ဂေါစရော-အာရုံတည်း။

အာကာသာဒိဂတော—ကောင်းကင်က မိုယ်းသံကို ယူဇနာများစွာ ဝေးကွာလျက် သောတပသာဒက လှမ်း၍ယူနိုင်၏၊ ကောင်းကင်က ငှက်သံ လေသံ စသည်တို့ကိုလည်း ယူနိုင်၏၊ မိုယ်းချုန်းသံကို ယူရာ၌ မြေပြင် တိုင်အောင် ရောက်သော အသံလည်း ရှိ၏၊ မြေပြင်တိုင်အောင် မရောက်သော အသံလည်း ရှိ၏၊ ပဌမဆုံး ထစ်ချုန်းသံသည် မြေပြင်သို့ မရောက်၊ ထိုအသံကိုပင် သောတပသာဒက လှမ်း၍ ယူနိုင် ကြားနိုင်သည်။

ကုစ္ဆိစမ္မာ နန္တရိကော—ဝမ်းတွင်းက လှုပ်ရှားသော လေသံကို ဝမ်းရေခြား ကွယ်နေလျက် သောတပသာဒက လှမ်း၍ ယူနိုင် ကြားနိုင်၏။

မဟန္တော စ ဃဏ္ဍာဒိနံ—ခေါင်းလောင်သံ ကြေးစည်သံ တုံးခေါက်သံ အမြောက် သံ စသည်တို့၌ သဒ္ဒါရုံများသည် သိန်း သန်း ကုဋေမက ပေါင်းစုမိ၏၊ ထို အသံ လုံးကြီးကို တပြိုင်နက်ကြားနိုင်၏၊ သောတပသာဒ၌ ထိမိ ကပ်မိမှသာ ကြားရမည် ဆိုလျှင် ထို အသံပေါင်း များစွာ၏ ထိကပ်ဘိုရာ နေရာအရပ်ပင် သောတပသာဒ၌ မရှိချေ၊ ထို့ကြောင့် သောတပသာဒသည် မထိမကပ်ခင်သာ အာရုံကို ယူနိုင်၏။

ဘူတပ္ပဗန္ဓတော သော စေ, ယာတိ ဇာနိ္ဒြယသန္တိကံ၊
ကမ္မစိတ္တောဇ သမ္ဘူတော, ဝဏ္ဏော သဒ္ဒေါ စ စိတ္တဇော။
န တေသံ ဂေါစရာ ဟောန္တိ, န ဟိ သမ္ဘောန္တိ တေ ဗဟိ၊
ဥတုဇာ စ အဝိသေသေန, ပါဒေ တံဝိသယာဝ တေ။

သော-ထိုရုပ သဒ္ဒ နှစ်ပါးစုံသည်၊ ဘူတပ္ပဗန္ဓတော-မဟာဘုတ် အဆက်ဆက် အားဖြင့်၊ ဃာန္ဒြိယသန္ဓိမ်-စက္ခုန္ဒြေ သောတိန္ဒြေတို့၏ တည်နေရာအရပ်သို့၊ ယာတိ-ရောက်လာ၏၊ ဣတိစေ- ဤသို့ဆိုငြားအံ့၊ (ဝေံသတိ-ဤသို့ဆိုတိုင်းဖြစ်ခဲ့သော်၊) ကမ္မစိတ္တောဇသမ္ဘူတော-ကံ စိတ် အာဟာရကြောင့်ဖြစ်သော၊ ဝဏ္ဏော-အဆင်းသည်ရင်း၊ စိတ္တဇော-စိတ်ကြောင့် ဖြစ်သော၊ သဒ္ဒေါစ-အသံသည်ရင်း၊ တေသံ-ထို စက္ခု သောတတို့၏၊ ဂေါစရာ-အာရုံတို့သည်၊ နဟောန္တိ-မဖြစ်ကုန်တော့ရာ၊ ဟိ-မှန်၏၊ တေ-ထို ကံ စိတ် အာဟာရကြောင့် ဖြစ်သော အဆင်းနှင့် စိတ်ကြောင့် ဖြစ်သော အသံတို့သည်၊ ဗဟိ-ခန္ဓာကိုယ်မှ အပြင်ပ၌၊ နသမ္ဘောန္တိ-မဖြစ်ကြကုန်၊ ပါဠေ့စ-ပဋ္ဌာန်းပါဠိတော်၌လည်း၊ အဝိသေသေန-သာမညအားဖြင့်၊ တေ - ထို ဝဏ္ဏ သဒ္ဒတို့ကို၊ တံဝိသယာဝံ-ထို စက္ခု သောတတို့၏ အာရုံတို့ချည်း ဟူ၍သာ လျှင်၊ ဝုတ္တာ-ဟောတော်မူအပ်ကုန်ပြီ။

ဘူတပ္ပဗန္ဓတော၊ပေ၊သန္ဓိမ်— ဤ ၂ ပါဒကား စောဒနာဘွယ်ကို ပြသော စကားတည်း၊-ပဌမဖြစ်သော ရုပသဒ္ဒကလာပ်၌ ဥတုပါ၏၊ ထိုဥတုမှ ဥတုဇမဟာဘုတ်နှင့်တကွ ရုပသဒ္ဒကလာပ်များ ပေါက်ပွား၏၊ ဤဒုတိယရုပ်ကလာပ်ရှိ ဥတုမှ လည်း ဥတုဇကလာပ်များဖြစ်ပြန်၏၊ ထိုမဟာဘုတ်အဆက်ဆက် ပေါက်ပွား ပြန့်နှံ့သည့်အခါ ရုပသဒ္ဒတို့လည်း ပါဝင်၏၊ ဤသို့ မဟာဘုတ်အဆက်ဆက်အားဖြင့် ပြန့်နှံ့၍ စက္ခုန္ဒြေ၏ မှီရာမဟာဘုတ်, သောတိန္ဒြေ၏ မှီရာမဟာဘုတ်သို့ ရောက်ထိ ငြိကပ်လာမှ စက္ခုန္ဒြေက ရူပါရုံကို ယူ၍,သောတိန္ဒြေက သဒ္ဒါရုံကိုယူသည်ဟု စောဒကတို့က ပြောဆိုငြားအံ့။

ကမ္မစိတ္တောဇ၊ပေ၊ဂေါစရာဟောန္တိ—စောဒကတို့ ပြောဆိုတိုင်း ဖြစ်ရိုးမှန်လျှင် ကံ စိတ် ဥတု အာဟာရ အကြောင်း ၄ ပါးတို့ကြောင့် ဖြစ်လေ့ရှိသောရူပါရုံတို့ တွင် ကမ္မဇ စိတ္တဇ အာဟာရဇ ရူပါရုံတို့ကို စက္ခုန္ဒြေက ယူနိုင်တော့မည်မဟုတ်၊ စိတ် ဥတုကြောင့် ဖြစ်လေ့ရှိသော သဒ္ဒါရုံတို့တွင် စိတ္တဇသဒ္ဒါရုံကို သောတိန္ဒြေက ယူနိုင်တော့မည်မဟုတ်။

န ဟိ သမ္ဘောန္တိ တေ ဗဟိ—"ဘာ့ကြောင့် မယူနိုင်အံ့နည်း" ဆိုလျှင်, မဟာဘုတ်အဆက်ဆက်အားဖြင့် ပြန့်နှံ့လာသော ရုပ သဒ္ဒ သည် ဥတုဇရုပ်သာတည်း၊ ကံ စိတ် အာဟာရကြောင့်ဖြစ်သော ရုပ်တို့မှာ ခန္ဓာကိုယ်ပြင်ပသို့ ဆံခြည်တစိတ်မျှ မထွက်နိုင်ကြကုန်၊ သို့အတွက် မဟာဘုတ်အဆက်ဆက် ပြန့်နှံ့၍ စက္ခု သောတရှိ ရာသို့ ရောက်မှသာ ယူမည် ဆိုလျှင် ကံ စိတ် အာဟာရကြောင့် ဖြစ်သည့် ရုပ သဒ္ဒ ကို ယူနိုင်တော့မည်မဟုတ်, ဥတုဇဖြစ်တဲ့ ရုပသဒ္ဒကိုသာ ယူနိုင်တော့မည်၊ "ကံ စိတ် အာဟာရကြောင့် ဖြစ်သော ရုပသဒ္ဒအာရုံကို မယူနိုင်လျှင် ဘာပြစ်ရှိ သနည်း"ဟူငြားအံ့။

ဝုတ္တာဝ အဝိသေသေန, ပါဠေ တံဝိသယာဝတော—ပဋ္ဌာန်းပါဠိ တော်၌ ကမ္မဇ စိတ္တဇ ဥတုဇ အာဟာရဇ ဟု မခွဲခြားဘဲ ''ရူပါရမဏံ စက္ခုဝိညာဏဓာတုယာ, သဒ္ဒါရမဏံ သောတဝိညာဏဓာတုယာ'' စသည်ဖြင့် '' ရူပါရုံမှန်လျှင် ကမ္မဇဖြစ် ဖြစ်, စိတ္တဇ ဥတုဇ အာဟာရဇဖြစ်ဖြစ်, စက္ခုဝိညာဏ်အား ကျေးဇူးပြုနိုင်၏,သဒ္ဒါရုံ မှန်လျှင် စိတ္တဇဖြစ်ဖြစ်, ဥတုဇဖြစ်ဖြစ်, သောတဝိညာဏ်အား ကျေးဇူးပြုနိုင်၏''ဟု ဟောထားတော်မူသည်၊ အကယ်၍ ဥတုဇ ရူပါရုံ သဒ္ဒါရုံ ကိုသာ ယူနိုင်လျှင် ထို ပဋ္ဌာန်းပါဠိတော်နှင့် ဆန့်ကျင်ဘက် ဖြစ်လိမ့်မည်-ဟူလို။

ဤစကားစဉ်အရ ဤသို့မှတ်ရာ၏—သက်ရှိသတ္တာ၏ အဆင်းကိုမြင်ရာဝယ် ခန္ဓာ ကိုယ်၌တည်ရှိသော ကမ္မဇအဆင်း စိတ္တဇ ဥတုဇ အာဟာရဇ အဆင်းတို့ကိုလည်း မြင်၏၊ ထိုမူလအဆင်းကလာပ်တွင် ပါဝင်သော ဥတုမှ ပေါက်ပွားသော ဒုတိယ ဥတုဇအဆင်း, ထို ဒုတိယ ဥတုမှ ပေါက်ပွားသော တတိယ ဥတုဇအဆင်း, ဤသို့ ဥတုဇအဆင်း အဆက်ဆက်ကိုလည်းမြင်၏၊ ပဘာဝတီ၏ ဖြာထွက်လာသော ကိုယ်ရောင် ဘုရားရှင်၏ ဖြာထွက်လာသော ကိုယ်တော်အရောင်နှင့် ရောင်ခြည် တော်များသည် ဥတုဇ အရောင်အဆင်းချည့်သာတည်း၊ သက်ရှိသတ္တာများ၏၊ အ သံကိုကြားရာ၌ စိတ်ကြောင့်ဖြစ်သော စိတ္တဇမူလ အသံကိုလည်းကြား၏၊ ထိုစိတ္တဇ သဒ္ဒကလာပ်တွင် ပါဝင်သော ဥတုမှ ပေါက်ပွားသော ဥတုဇ အသံကိုလည်းကြား ၏၊ ထိုဥတုဇကလာပ်တွင် ပါဝင်သောဥတု စသည်မှ ဆက်ကာဆက်ကာ ပေါက် ပွားသော ဥတုဇ အသံကိုလည်း ကြား၏၊ သက်မဲ့ အရာဝတ္ထုများ၏အဆင်းအသံ ကား ဥတုဇချည်းသာတည်း။

ယဒိ စေတံ ဒွယံ အတ္တ, သမီပံယေဝ ဂဏှတိ၊
အက္ခိဝဏ္ဏံ တထာ မူလံ, ပဿေယျ ဘမုကဿ စ။
ဒိသာဒေသ ဝဝတ္ထာနံ, သဒ္ဒဿ န ဘဝေယျ စ၊
သိယာ စ သရဝေဓိဿ,သကဏ္ဏေ သရပါတနံ။

စ-ဆက်ဥုးအံ့၊ တံဒွယံ-ဤစက္ခု သောတ ၂ ပါးအပေါင်းသည်၊ အတ္တသမီ ပံယေဝ-မိမိအနီးရှိ အာရုံကိုသာလျှင်၊ ယဒိဂဏှတိ-အကယ်၍ ယူအံ့၊ (ဧဝံသတိ- ဤသို့ဖြစ်လျှင်၊) အက္ခိဝဏ္ဏံ - မျက်လုံး၏အဆင်းကိုငှင်း၊ တထာ - ထို့ပြင်၊ ဘမု ကဿ- မျက်ခုန်း၏၊ မူလံစ-အရင်းကိုငှင်း၊ ပဿေယျ-မြင်ရရာ၏၊ သဒ္ဒဿ-အသံ ၏၊ ဒိသာဒေသ ဝဝတ္ထာနံ-ဖြစ်ရာအရပ်မျက်နှာ,တည်ရာဒေသကို ကျနစွာပိုင်းခြား နိုင်ခြင်းသည်လည်း၊ နဘဝေယျ-မဖြစ်ရာ၊ သရဝေဓိဿ-အသံကို မှန်း၍ ပစ်သော လေးသမား၏၊ သကဏ္ဏေ - မိမိနားတွင်း၌၊ သရပါတနဥ-မြှားကို ပစ်ချရခြင်း သည်လည်း၊ သိယာ-ဖြစ်ရာ၏။

ယဒိစေတံ ၊ ပေ ၊ ဂဏှာတိ—"စက္ခု သောတတို့သည် အဝေး၌တည်သော ရူပါရုံကို လှမ်း၍မယူနိုင်, မိမိအနီးရောက်မှ ယူနိုင်သည်" ဟု စောဒက ပုဂ္ဂိုလ်တို့က ဆိုလိုကြသည်၊ ထိုသို့ဆိုလိုတိုင်းဖြစ်လျှင်····

အက္ခိဝဏ္ဏံ၊ ပေ ၊ ဘမုကဿစ—မျက်လုံး၏အဆင်းနှင့် မျက်ခုံး၏ အရင်းအရပ်သည် စက္ခုပသာဒနှင့် အနီးကပ်ဆုံးဖြစ်၍, ထိုအဆင်းများကို ယူနိုင်ရာ၏၊ ယူကား မယူနိုင်ချေ၊ ထို့ကြောင့် နီးသည် ဝေးသည်မှာ ပမာဏမဟုတ်, စက္ခုပသာဒ၏ရှေ့ရှုတူရှုအရပ်မှာ တည်ရှိလျှင် ယူဇနာ ၄ သောင်း ၂ ထောင် ဝေးကွာသော လဝန်း နေဝန်း ယုန်တံဆိပ်များကိုပင် ယူနိုင် မြင်နိုင်သည်-ဟူလို။

သိယာစ ၊ ပေ ၊ သရုပါတနံ—အကောင်အထည်ကို မမြင်ရသော်လည်း အသံကြားလျှင် ထိုအသံကိုမှန်း၍ အကောင်အထည်ကို ပစ်ဖေါက်နိုင်သော လေးသမားရှိသည်၊ သောတပသာဒသည် အနီးသို့ရောက်မှ သဒ္ဒါရုံကို ယူနိုင်ရိုးမှန်လျှင် နားတွင်း၌အသံရောက်မှ ယူနိုင်မည်ဖြစ်၍, ထိုသရဝေဓိလေးသမားတို့ အသံကြားရာကို ပစ်သည့်အခါ မိမိနားတွင်းသို့ပင် ပစ်ချရလိမ့်မည်၊ သို့ဖြစ်၍ သောတပသာဒသည် ကြားလောက်သော အရပ်၌ တည်ရှိပါမူ အလွန်ဝေးသောအသံကိုလည်း ကြားနိုင်သည်-ဟူလို။

ကဝါဖွပ်သံ။ ။သဒ္ဒါရုံသည် ပသာဒအနီးသို့ မရောက်ဘဲ, အဝေးကပင် ပသာဒ၌ ထိခိုက်နိုင်သည်-ဟု ဆို၏၊ သို့သော် တဘက်ကမ်းမှ ကဝါဖွပ် နေစဉ် လက်လှုပ်ပုံ အခြင်းအရာကို မြင်ပြီးနောက် အနည်းငယ်ကြာမှ အသံကို ကြားရ၏၊ ထို့ကြောင့် အသံသည် ဥတုဇရုပ်အဆက်ဆက် ကူးစက်ပြီးနေခံ အနီးရောက်မှ ကြားသည် ဟုပင် ဆိုထိုက်သည် မဟုတ်ပါလော-ဟု မေး၊ အဖြေကား—တဘက်ကမ်းမှ ကဝါဖွပ်သံကို ကြားရာ၌ မူလ အသံကို ကြားခြင်း, ဥတုဇရုပ်အဆက်ဆက် ကူးစက်ပြီးနောက် ခရီး အတော်ရောက်မှ ကြားခြင်း, နားအနီးရောက်မှ ကြားခြင်းဟု အမျိုးမျိုးပင် ရှိနိုင်ပေသည်။

ချဲ့ဥုးအံ့—ကဝါသည်၏ လက်ဖြင့် ဖွပ်သည်နှင့် တပြိုင်နက် ထွက်လာသော အသံသည် ကြားလောက်သော အရပ်ဝယ် တည်ရှိသူတို့၏ သောတပသာဒများစွာ၌ တပြိုင်နက် ထိခိုက်၏၊ သို့သော် အဝေးနေသူတို့မှာ သောတဒွါရိကဝီထိ ဖြစ်ပြီးနောက် မနောဒွါရဝီထိတို့ဖြင့် ပိုင်းခြား မှတ်သားသည့်အခါ အနီးမှာ နေသူတို့လောက် ဝီထိအနည်းငယ်ဖြင့် ကိစ္စမပြီးဘဲ ဝီထိများစွာကျပြီးမှ ပိုင်းခြား မှတ်သားနိုင်သည်၊ သို့အတွက် အဝေးနေသူတို့မှာ ကြားမှု နောက်ကျသကဲ့သို့ ထင်ရသည်၊ စင်စစ်မှာ ကြားမှုက နောက်ကျသည် မဟုတ်, ပိုင်းခြား မှတ်သားမှုက နောက်ကျခြင်း ဖြစ်သည်။

ရှေးဦးစွာ အသံကို မကြားလိုက်ဘဲ ဥတုဇရုပ်အဆက်ဆက်ကူးစက်၍ တဝက်လောက် ခရီးရောက်မှ ကြားရရာ၌ ကြားမှုလည်း နောက်ကျ, ပိုင်းခြားမှတ်သားမှုကလည်း နောက်ကျသည်၊ တဝက်လောက်မှာပင် မကြားလိုက်ရသေးဘဲ, နား၏ အနီး အတော်ခရီးရောက်လာမှ ကြားရသူတို့အတွက်မှာ အကြား အသိ ၂ မျိုးလုံး နေခဲ့ကျကြောင်းကို ဆိုဘွယ်ရာမရှိပြီ၊အနီးရောက်မှကြားရစေကာမူ ပသာဒသို့ မထိမကပ်မီ ယူနိုင်သောကြောင့် အသမ္ပတ္တဂေါစရဂ္ဂါဟကရုပ်ပင် ဖြစ်၏၊[အသမ္ပတ္တ=မိမိတည်းဟူသော ပသာဒသို့ မရောက်သော+ဂေါစရ=အာရုံကို+ဂါဟက=ယူတတ်သော ရုပ်များ။]

ဂန္တွာ ဝိသယဒေသံ တံ, ဖရိတွာ ဂဏှတီတိ စေ၊
အဓိဋ္ဌာနဝိဓာနေပိ, တဿ သော ဝိသယော သိယာ။

တံ-ထိုစက္ခု သောတ နှစ်ပါးသည်၊ဝိသယဒေသံ-ရူပါရုံ သဒ္ဒါရုံရှိရာအရပ်သို့၊ ဂန္တွာ-သွား၍၊ ဖရိတွာ-အာရုံပေါ်၌ ဖြန့်အုပ်၍၊ ဂဏှတိ-ယူ၏၊ ဣတိစေ-ဤသို့ ဆိုငြားအံ့၊ (ဝေံသတိ – ဤသို့ဆိုတိုင်းမှန်လျှင်၊) အဓိဋ္ဌာနဝိဓာနေပိ - ဒိဗ္ဗစက္ခု ဒိဗ္ဗသောတ အဘိညာဉ်၏ရှေ့ အဓိဋ္ဌာန်ကို စီမံရာ၌လည်း၊ သော - ထို ရူပ သဒ္ဒ ၂ ပါးသည်၊တဿ-ထိုစက္ခုသောတ၏၊ ဝိသယော-အာရုံသည်၊ သိယာ- ဖြစ်ရာ၏။

ဤဂါထာကား အချို့သူတို့ ယူဆပုံ၌ အပြစ်ပြသော ဂါထာကည်း၊ ဓာတ်မီးဖြင့် အာရုံကို ထိုးကြည့်သည့်အခါ အာရုံပေါ်သို့ မီးရောင် ရောက်သွားသကဲ့သို့, စက္ခုပသာဒ ဓာတ်အကြည်သည်လည်း အာရုံရှိရာသို့ စူးစိုက် ရောက်သွားပြီးလျှင် အာရုံပေါ်၌ ဖြန့်အုပ်လျက် အာရုံကိုယူသည်၊ သောတပသာဒလည်း ထို့အတူပင် သဒ္ဒါရုံရှိရာသို့ အရောက်သွား၍ယူသည်-ဟု လောကီကျမ်းများ၌ ဆို၏၊ ထိုဆိုတိုင်း ဖြစ်ရိုးမှန်လျှင် ဒိဗ္ဗစက္ခုအဘိညာဉ်ဖြစ်ဘို့ရာ ရှေ့အဘို့က“တေဿ ရူပံ ပဿာမိ= ဤသူ၏ ရူပါရုံကို မြင်လို၏ ”ဟု အဓိဋ္ဌာန်ပြုရာ၌ မြင်လိုရာရူပါရုံကို အာရုံပြုလျက် မြင်လျက်ရှိရာ၏၊ ဒိဗ္ဗသောတအဘိညာဉ်၏ ရှေ့အဘို့က“ တေဿ သဒ္ဒံ သုဏာမိ= ဤသူ၏အသံကို ကြားလို၏”ဟု အဓိဋ္ဌာန် ပြုရာ၌ ထို့အတူပင် အသံကို ကြားရာ၏၊ အဓိဋ္ဌာန် အခိုက်မှာပင် မြင်နိုင် ကြားနိုင်လျှင် အဘိညာဉ်များလည်း အကျိုးမရှိရာ ရောက်တော့လတံ့၊ ထို့ကြောင့် “ စက္ခု သောတတို့ကလည်း အာရုံရှိရာ အရပ်သို့ မသွားမရောက်”ဟု မှတ်ရာ၏၊ ဤနည်း အလို “အသမ္ပတ္တ=အာရုံရှိရာ အရပ်သို့ မရောက်ဘဲ+ဂေါစရဂ္ဂါဟက=အာရုံကို ယူတတ်သော ရုပ် ” ဟု အနက် ဆိုစေလိုသည်။

ဝဏ္ဏော ဂန္ဓော ရသော ဩဇာ ဘူတစတုက္ကဥ္စေတိ အဋ္ဌဝိဓံပိ အဝိနိဗ္ဘောဂရူပံ ဣတရံ ဝိနိဗ္ဘောဂရူပံ— မဟာဘုတ် ၄ ပါးနှင့် ဝဏ္ဏ ဂန္ဓ ရသ ဩဇာ, ဤ ရှစ်ပါးသည်

အမြဲ စုပေါင်းတွေ့ခဲ တွဲလျက်ရှိ၏၊ မည်သည့် ကာလ မည်သည့် ဒေသ မည်သည့် အကြောင်းကြောင့်မျှ အပေါင်းအစု မပျက်ချေ၊ အရာ၀တ္ထုအားလျော်စွာ တခုခု လွန်ကဲ နေသော်လည်း အခြားရုပ်များ မထင်မရှား ပါသည်သာတည်း၊ ဥပမာ– နေရောင်၌ ဥဏှတေဇောဓာတ်လွန်ကဲ၍, အဆင်း အရောင် ဖြစ်သော ၀ဏ္ဏရုပ် များလည်း ထင်ရှား၏၊ အခြားသော ဂန္ဓ ရသ ဩဇာနှင့် ပထဝီ အာပေါ ၀ါယော မဟာဘုတ်များလည်း မထင်မရှား ပါရှိကြသည်သာ၊ မီး၌လည်း ဤနည်း ပင်တည်း၊ မြေကြီး၌ ပထဝီဓာတ် လွန်ကဲ၍, အဆင်း ၀ဏ္ဏလည်း ထင်ရှား၏, အခြားရုပ်များလည်း မထင်မရှား ပါသည်သာ၊ ရေ၌ အာပေါဓာတ် လွန်ကဲ၍ လေ၌ ၀ါယောဓာတ် လွန်ကဲ၍၊ နံ့သာ၌ ဂန္ဓ လွန်ကဲ၍၊ အစာအာဟာရ၌ အရ သာနှင့် ဩဇာလွန်ကဲ၍၊ အခြားရုပ်များလည်း မထင်မရှား ပါသည်သာ၊ ထို့ ကြောင့် ဤ ရုပ်ရှစ်ပါးကို အဝိနိဗ္ဘောဂရုပ်ဟု ခေါ်ရသည်၊ ["လွန်ကဲ" ဟု ဆိုရာ ၌ အထည်ကိုယ် ကြီးမားသည်ဟု မမှတ်ရ, သတ္တိ လွန်ကဲသည် ဟုသာ မှတ်ရမည်၊ မူလဋီကာအလို ရူပဘုံ၌ အဝိနိဗ္ဘောဂရုပ် ၈ ခုမဟုတ်, ၆ ခုသာ ရှိထိုက်ကြောင်း ကို နောက်၌ သိရလတ္တံ့။]

ကျန်ရုပ်များကား ခွဲခြား၍ ရကောင်းသောကြောင့် ဝိနိဗ္ဘောဂရုပ်မည်၏၊စက္ခု ပသာဒနှင့် သောတပသာဒသည် မည်သည့်အခါမှ တွဲ၍မဖြစ်, ထိုပသာဒရုပ်များ နှင့် ဘာ၀ဟဒယ ဇီ၀ိတရုပ်များလည်း ပူးတွဲ၍ မဖြစ်, ၀ိကာရလက္ခဏာရုပ် တို့မှာ ပရမတ်အစစ် မဟုတ်သဖြင့် အတူဖြစ် မဖြစ်ကို စိစစ်ဘွယ် မလို၊ အာကာသဓာတ် ကား ပရမတ်အစစ်မဟုတ်ရုံသာမက, ရုပ်ကလာပ်တို့ အကြား မျှသာ ဖြစ်၍ မည် သည့် ရုပ်နှင့်မျှ အတူတကွ ဖြစ်ခွင့်မရှိ၊ [ဝိနိဗ္ဘောဂ၌ ဝိသဒ္ဒါသည် "အသီးအသီး" ဟူသောအနက်ကို ဟော၏၊ နိဗ္ဘောဂ၌ နိရှေးရှိသော ဘုဇဓာတ်တည်း၊ ထို နိဘုဇ ကား ဖြစ်ခြင်းအနက်, တနည်း–ပိုင်းခြားခြင်းအနက်ကို ဟော၏၊ထို့ကြောင့် "ဝိသုံ ဝိသုံ နိဘုဉ္ဇနံ ပဝတ္တနံ ဝိနိဗ္ဘောဂေါ၊ ဝိနိဗ္ဘောဂေါ ယဿ အတ္ထိတိ ဝိနိဗ္ဘောဂံ၊ န+ဝိနိဗ္ဘောဂံ အဝိနိဗ္ဘောဂံ "ဟု ဝိဂြိုဟ်ပြု၊ တနည်း– "ဝိသုံဝိသုံ နိဘုဉ္ဇိယတိ ၀၀တ္ထ ပီယတီတိ ဝိနိဗ္ဘောဂံ၊ န+ဝိနိဗ္ဘောဂံ အဝိနိဗ္ဘောဂံ" ဟု ဝိဂြိုဟ်ပြု။]

ရူပသမုဋ္ဌာနအဖွင့်

[ရုပ်ကို ဖြစ်စေတတ်သော အကြောင်းတို့တွင် ရူပပ၀တ္တိက္ကမအခန်း၌ လာ လတ္တံ့အတိုင်း ကံက ပဋိသန္ဓေမှစ၍ ဖြစ်စေသောကြောင့်၎င်း, စိတ် ၁၇ ၂ ပါးတွင် စိတ်က ဖြစ်စေပုံနောက်ကျသော်လည်း ကံအကြောင်းနှင့် နာမ်တရားချင်း တူသောကြောင့် ၎င်း, ကံ စိတ် ဟူသော နာမ်အကြောင်း ၂ ပါးကို ရှေးဦးစွာ စဉ်ပြ၍, ရုပ်

အကြောင်း ၂ ပါးကို နောက်မှပြုပြီးလျှင် ရုပ် အကြောင်း ၂ ပါးတွင်လည်း ဥတုက ရှေးဦးစွာရုပ်ကို ဖြစ်စေသောကြောင့် ဥတုကိုရှေ့၊ အာဟာရကို နောက်ထားလျက် **"ကမ္မံ စိတ္တံ ဥတု အာဟာရော စေတိ စတ္တာရိ ရူပသမုဋ္ဌာနာနိ နာမ"** ဟု မိန့်တော်မူရလေသည်။]

ကံ—"ကမ္မတော လိင်္ဂတော စေဝ, လိင်္ဂသညာ ပဝတ္တရေ၊
သညာတော ဘေဒံ ဂစ္ဆန္တိ, ဣတ္ထာယံ ပုရိသောတိ စ"

ဟူသော အဋ္ဌသာလိနီ အဋ္ဌကထာနှင့် အညီ, ကံ၏ အစွမ်းကြောင့် "လိင်္ဂ" အသွင်သဏ္ဍာန် ပုံပန်အချိုးအစား အမျိုးမျိုးကွဲပြားလျက်ရှိ၏၊ထိုအသွင်သဏ္ဍာန် ပုံပန်ကွဲပြားမှုကြောင့် အထီးပုံသဏ္ဍာန်ကို တမျိုးမှတ်သား၍, အမပုံသဏ္ဍာန်ကို တမျိုးမှတ်သားလျက် လိင်္ဂသညာ ကွဲပြားရလေ၏၊ ထိုသညာ ကွဲပြားမှုကြောင့် ဤကဲ့သို့ ပုံသဏ္ဍာန်ရှိသူကို "အမ=ဣတ္ထိ"ဟုရင်း, ဤကဲ့သို့ပုံသဏ္ဍာန်ရှိသူကို "အထီး=ပုရိသ" ဟုရင်း,အခေါ်အဝေါ်ကွဲပြားရပြန်သည်၊ ထို ခေါ်ဝေါ်မှု ကွဲပြားသည့်အတွက် အမဖြစ်လိုတဲ့ဆန္ဒ, အထီးဖြစ်လိုတဲ့ဆန္ဒဖြင့် အမျိုးမျိုး ကံကို စီမံ ဖန်တီးကြပြန်၏၊ ထို ဖန်တီးအပ်သောကံသည် ပင်ကိုယ်ဆန္ဒ အလိုကျအောင် အထီးသဏ္ဍာန် အမသဏ္ဍာန် စီမံရ၏, ကံပြုစဉ်က စိတ်ဓာတ်အားလျော့စွာ လှသောသဏ္ဍာန် မလှသောသဏ္ဍာန်ကို စီမံရ၏, အကုသိုလ်ကံသည် ငရဲ တိရစ္ဆာန် ပြိတ္တာ အသုရကာယ်ရုပ်များကို ဖန်ဆင်း၍, လူနတ်တို့သဏ္ဍာန်၌ ပဝတ္တိအခါ မလှမပ အချိုးအစားမကျသော ရုပ် ပုံသဏ္ဍာန်ကို စီမံ၏၊ ကုသိုလ်ကံသည် လူ နတ် ဗြဟ္မာ ရုပ်များကို ဖန်ဆင်း၍, ပဝတ္တိအခါ၌ တိရစ္ဆာန် ပြိတ္တာတို့သဏ္ဍာန်ဝယ် ထိုက်တန်သလောက် လှလှပပ ကျနသော ပုံသဏ္ဍာန်များကို စီမံလေသည်။

စိတ်—စိတ်သည်လည်း ရုပ်ကို ဖြစ်စေနိုင်၏၊ စိတ်ချမ်းသာလျှင် ရုပ်ကြည်လင်၏၊ ထိုက်တန်သမျှ ကျန်းမာရေးကိုအားပေး၏, ဝဖြိုးစေ၏, "စိတ်ပျိုတော့ ကိုယ်နု" ဟူသော စကားများ မှန်၏၊ စိတ်မချမ်းသာလျှင် ရုပ်ညှိုးနွမ်း၏ , ကျန်းမာရေး ဆုတ်ယုတ်၏ "စိတ်ထောင်းတော့ ကိုယ်ကြေ" ဟူသော စကားများ မှန်၏၊ တယောက်နှင့်တယောက် စကားပြောတုန်းမှာပင် အတွင်းစိတ်သဘောကို မှန်းဆနိုင်၏၊ စိတ်တိုင်းကျလျှင် မျက်နှာကြည်လင်၏, စိတ်တိုင်းမကျလျှင် မျက်နှာပျက်၏၊ ဤအချက်များသည် စိတ်ကြောင့်ဖြစ်သော ရုပ်ဘရားတို့၏ ပြောင်းလဲမှုပင်တည်း။

ဥတု—ဥတုသည်လည်း ရုပ်ကိုဖြစ်စေနိုင်၏၊ဥတုသာယာလျှင် ရုပ် ကြည်လင်၏, ကျန်းမာ ဝဖြိုး၏,သန့်ရှင်းသော အိပ်ရာနေရာ အဝတ်များကိုသာ သုံးစွဲခြင်းသည် ထို အိပ်ရာ နေရာ အဝတ်တို့မှ တွေ့ထိသော ဥတုငွေ့ကြောင့် သန့်ရှင်းသော ရုပ်ကောင်များ တိုးပွါး၏၊ နည်းအမျိုးမျိုးဖြင့် မိမိကိုယ်မှာ ကောင်းသော ဥတုငွေ့

များ ထိတွေ့စေလျှင် အသက်ရှည်ကြောင်း နည်းကောင်းတခုပင်တည်း၊ ဥတုမသာယာလျှင် ရုပ်ညှိုးနွမ်း၍, ကျန်းမာရေး ချို့ယွင်း၍, မသန့်ရှင်းသော အိပ်ရာ နေရာ အဝတ်များကို သုံးစွဲမှုကြောင့် မကောင်းသော ဥတုဓွေ့များ ကိုယ်ခန္ဓာ၌ တွေ့ထိသဖြင့် ရုပ်ဆိုး ရုပ်ညံ့များ တိုးပွါး၏၊ နည်းအမျိုးမျိုးဖြင့် မိမိကိုယ်၌ မကောင်းသော ဥတုဓွေ့များ မတွေ့ထိအောင် ရှောင်ကြဉ်တတ်လျှင် အသက်ရှည်ကြောင်း နည်းလမ်းကောင်းပင်တည်း၊ တော တောင် သစ်ပင်တို့ ဥတုအလိုက် ပြောင်းလွဲဟန်ကို သတိထား၍ ခန္ဓာကိုယ်၌ ဥတုကြောင့်ဖြစ်သော ရုပ်များ၏ ပြောင်းလွဲမည့် အချက်ကို လေးလေးနက်နက် စဉ်းစားကြပါလေ။

အာဟာရ—အစာအာဟာရ၌ပါသော အဆီအနှစ် အစေးခေါ်သော ဩဇာလည်း ရုပ်ကိုဖြစ်စေနိုင်၏၊ မိမိနှင့် သင့်မြတ်သော အစားအသောက်နှင့် ဆေးဝါးများကိုသာ စားသောက်သုံးစွဲလျှင် ကောင်းသော ရုပ်များတိုးပွါး၍ ဝဖြိုးကြည်လင် စည်ပင် ကျန်းမာ၏၊ စားပြီး၍ မကြာခင်ပင် သိသာခြားနား၏၊ မသင့်မြတ်သော အစားအသောက်နှင့် မသင့်သောဆေးများကို သုံးစွဲစားသောက်မိလျှင် မကောင်းသော ရုပ်များတိုးပွါး၍ ညှိုးနွမ်းသွေ့ခြောက် ရောဂါ ရောက်တတ်သည်မှာ ယခုမျက်မြင် အထင်အရှားပင်တည်း၊ ထို့ကြောင့် သင့်မြတ်သော အစားအသောက်နှင့် သင့်မြတ်သော ဆေးများကို သုံးစွဲမိအောင် သတိဆောင်သူတို့သာ ကျန်းကျန်းမာမာနှင့် အသက်ရှည်ခွင့်ရှိသည်၊ ဤကား ရုပ်ကို ဖြစ်စေနိုင်သော အကြောင်း ၄ ပါးကြောင့် ရုပ်ဖြစ်ပုံ အကြမ်းစား အများနားလည်နိုင်သော အဓိပ္ပါယ်တည်း၊ ဤအဓိပ္ပါယ်ထက် လေးနက်စွာ ရုပ်ဖြစ်ပုံအခြင်းအရာကို သင်္ဂြိုဟ်စာသွားအတိုင်း မှတ်သားရလိမ့်မည်။

တတ္ထ ကာမာဝစရံ ရူပါဝစရဉ္စေတိ ပဉ္စဝီသတိဝိဓံပိ ကုသလာကုသလကမ္မမဘိသင်္ခါတံ အဇ္ဈတ္တိကသန္တာနေ ကမ္မသမုဋ္ဌာန ရူပံ ပဋိသန္ဓိမုပါဒါယ ခဏေခဏေ သမုဋ္ဌာပေတိ။

ကာမာဝစရံ၊ ပေ၊ ကုသလာ ကုသလကမ္မံ—ရုပ်ကိုဖြစ်စေတတ်သော အကြောင်း ၄ ပါးတွင် ကံဟူသည် ကာမာဝစရ ကုသိုလ် အကုသိုလ် စေတနာ ၂၀ နှင့် ရူပကုသိုလ် စေတနာ ၅, ပေါင်း ၂၅ ပါးတည်း၊ အရူပကုသိုလ်ကံကား အရူပဘုံ၌ အကျိုးပေးရမည်ဖြစ်၍ ထိုဘုံ၌ ရုပ်မရှိသောကြောင့် ရုပ်ကိုမဖြစ်စေနိုင်၊ လောကုတ္တရာစေတနာလည်း မိမိ၏အခြားမဲ့၌သာ ဖိုလ်စိတ် ဟူသော အကျိုးကို ပေးရသည်ဖြစ်၍ ကမ္မဇရုပ်ကို မဖြစ်စေနိုင်။

အဘိသင်္ခတံ အဇ္ဈတ္တိက သန္တာနေ ကမ္မသမုဋ္ဌာနရူပံ ပဋိသန္ဓိမုပါဒါယ ခဏေခဏေ— ရှေးရှေးက ပါဏာတိပါတအမှု ဒါနမှု သီလမှု ဘာဝနာမှု ဈာန်ရမှု စသည်တို့ဖြင့် ပြုစုအပ်သည်ကို " အဘိသင်္ခတံ " ဟု ခေါ်သည်၊ ထိုသို့ ရှေးရှေးက စီမံအပ်ခဲ့သော ကံသည် မိမိသန္တာန်၌ ကံကြောင့် ဖြစ်သော ရုပ်တရားများကို နောက်ဘဝ၌ ပဋိသန္ဓေ၏ ဥပါဒ်ခဏမှစ၍ ခဏတိုင်း ခဏတိုင်း တကိုယ်လုံး ဝယ် များစွာ များစွာ ဖြစ်ပေါ်စေသည်၊[အဇ္ဈတ္တိက သဒ္ဒါသည် အဇ္ဈတ္တသန္တာန်မှာ ဖြစ်သော စိတ် စေတသိက် ရုပ်တရားတွင် ပဿာဒရုပ်နှင့်စိတ်ကိုဟောရိုးဖြစ်၏၊ (အဇ္ဈတ္တိကဒုက်ကိုကြည့်) ထို့ကြောင့် မိမိတသန္တာန်လုံး တကိုယ်လုံးကို ရဘို့ရာ "အဇ္ဈတ္တသန္တာနေ"ဟု ပါဌ်ရှိလျှင် ကောင်း၏၊]ကမ္မသမုဋ္ဌာန ဟူသည်နှင့် ကမ္မဇ ဟူသည် အနက်တူပင်တည်း၊ " သမုဋ္ဌဟတီတိ သမုဋ္ဌာနံ, ကမ္မတော သမုဋ္ဌာနံ ကမ္မသမုဋ္ဌာနံ=ကံကြောင့်ဖြစ်သောရုပ်၊" တနည်း-"သမုဋ္ဌဟတိ ဧတေနာတိ သမုဋ္ဌာနံ, ကမ္မံ သမုဋ္ဌာနံ ယဿာတိ ကမ္မသမုဋ္ဌာနံ=ကံ ဟူသော ဖြစ်ကြောင်းရှိသော ရုပ်တည်း။"

စိတ်၏ဌီခဏမရှိသင့်တဲ့။ ။အဋ္ဌကထာဝယ်အချို့အရာနှင့်မူလဋီကာတို့ကစိတ်၏ ဌီခဏမရှိဘူးတဲ့၊ ချဲဉူးအံ့—စိတ္တယမိုက်၌ "ဥပ္ပန္နံ ဥပ္ပဇ္ဇမာနံတိ - ဘင်္ဂက္ခဏေ ဥပ္ပန္နံ, နောစ ဥပ္ပဇ္ဇမာနံ၊ ဥပ္ပါဒက္ခဏေ ဥပ္ပန္နဉ္စေဝ ဥပ္ပဇ္ဇမာနဉ္စ" ဟု ဥပါဒ်ခဏ နှင့် ဘင်ခဏ ကိုသာ ဟောပြ၍ ဌီခဏကို ဟောပြတော်မမူ၊ ဌီ ခဏရှိရိုးမှန်လျှင် "ဌိတိက္ခဏေ ဘင်္ဂက္ခဏေစဥပ္ပန္နံ, နောစ ဥပ္ပဇ္ဇမာနံ" စသည်ဖြင့် ဟောတော်မူသင့်၏၊ သို့အတွက် စိတ်၏ ဌီခဏ မရှိထိုက်၊ စိတ်သည် ဖြစ်ပြီးသည်နှင့် တပြိုင်နက် ပျက်၏၊ ကောင်းကင်သို့ မြှောက်လိုက်သော ဒုတ်သည် မြှောက်တဲ့ အရှိန်ကုန်လျှင် ကောင်းကင်၌ တခဏမျှရပ်တည်၍မနေ, ချက်ခြင်းအောက်သို့ကျသဖြင့်"အမြှောက်နှင့်အကျ" ၂ မျိုးသာရှိသကဲ့သို့, စိတ်မှာလည်း အဖြစ်နှင့်အပျက် ၂ မျိုးသာရှိ၏၊ ခဏလည်း ဥပါဒ်ခဏ ဘင်ခဏ (ဖြစ်ရာခဏ ပျက်ရာခဏ) ၂ ခဏသာ ရှိ၏၊ ဖြစ်ပြီး၍ တန့်ရပ်တည်နေရာ ဌီ ခဏမရှိချေ၊ [ဥပ္ပန္နဟူသော နာမည်သည် စိတ် နှလုံးနှင့်ဆိုင်၏၊ ဥပ္ပဇ္ဇမာနဟူသော နာမည်ကား ဥပါဒ်ဆဲစိတ်နှင့်သာ ဆိုင်သည်၊ ထို့ကြောင့် ဘင်ခဏ၌ စိတ်သည် ဥပ္ပန္နမည်၏, ဥပ္ပဇ္ဇမာန မမည်၊ ဥပါဒ်ခဏ၌ စိတ်ကား ဥပ္ပန္န ဥပ္ပဇ္ဇမာန ၂ မျိုးလုံးမည်သည်။]

သုတ္တန် (တိကင်္ဂုတ္တရ) ပါဠိတော်၌ "ဥပ္ပါဒေါ ပညာယတိ, ဝယော ပညာယတိ, ဌိတဿ အညထတ္တံ ပညာယတိ" ဟု ဟောတော်မူသည်ကိုထောက်၍ "ဌိတဿ အညထတ္တံ" အရ ဌီခဏရှိထိုက်သည်ဟု မှတ်ထင်စရာရှိ၏၊ သို့သော်ထိုပါဠိ အရ ဌီ ၂ မျိုးခွဲခြား၍ စဉ်းစားထိုက်၏၊ ဌီသည် ယခုကာလ၌ အများနားလည် ကြသော ခဏဌီလည်းရှိ၏၊ ဆိုင်ရာ စိတ်အစဉ့်တမျိုး၏ မပြောင်းမလွှဲ ဖြစ်မြဲဖြစ်

တည်နေသော '' ပဗန္ဓဌီ'' ခေါ်သော သန္တတိပညတ်ဌီလည်းရှိ၏၊ ဥပမာ-ရူပါရုံတခုကို အာရုံပြု၍ လောဘစိတ် အစဉ်ဖြစ်နေသည့်အခါ ဝီထိပေါင်းများစွာ ကျပြီးသော်လည်း ထို ရူပါရုံကို စွဲ၍ဖြစ်သော စိတ်အစဉ် မပြောင်းလွဲသေးသမျှ လောဘစိတ်အစဉ် တည်မြဲတည်နေမှုကို ပဗန္ဓဌီဟု ခေါ်သည်။

ထို ၂ မျိုးသော ဌီတို့တွင် ''ဥပ္ပါဒေါ - ဖြစ်ခြင်းဥပါဒ်သည်၊ ပညာယတိ-ထင်ရှား၏၊ ဝယော - ပျက်ခြင်းဘင်သည်၊ ပညာယတိ-၏၊ ဌိတဿ - တည်နေသောတရား၏၊ အညထတ္တံ-တမျိုး တဖုံ ပြောင်းလွဲပုံသည်၊ ပညာယတိ-ထင်ရှား၏'' ဟူသောစကား၌ ''ပညာယတိ'' သဒ္ဒါကို စဉ်းစားလျှင် ''ဌိတဿ'' အရ ခဏဌီကို ပြလိုရင်းမဟုတ်, ပဗန္ဓဌီကိုသာ ပြတော်မူလိုသည် ဟု မှတ်ယူသင့်၏၊ ဘာ့ကြောင့်နည်း—စိတ္တက္ခဏတချက်ခန့်ကလေးမှာ ပါသည့်ဌီခဏ၏ တမျိုးတဖုံ ပြောင်းလွဲပုံသည် မထင်ရှားနိုင်, စိတ်အစဉ်တမျိုးမှ စိတ်အစဉ်တမျိုးသို့ပြောင်းလွဲပုံသာ ထင်ရှားနိုင်၏၊ ဥပမာ-လောဘစိတ်အစဉ်ဖြစ်နေရာမှ သဘောမကျ၍ ဒေါသအစဉ်ဖြစ်လာလျှင် ကြည့်ရှုနေသူတို့ပင် သိသာ နိုင်လောက်အောင် ထင်ရှား၏၊ ထို့ကြောင့် ''ဌိတဿ အညထတ္တံ ပညာယတိ'' အရ ခဏဌီကို ပြလိုရင်းမဟုတ်, ပဗန္ဓဌီကိုသာ ပြတော်မူလိုရင်း ဖြစ်သည်၊ ဤကား သံယုတ်အဋ္ဌကထာ အလာ အပရေဆရာတို့နှင့် မူလဋီကာဆရာတို့၏ အယူဝါဒတည်း။

နောက်ဆရာတို့ချေပချက်။ ။ထိုဝါဒကို အနုဋီကာစသော နောက်ဆရာတို့က ဤသို့ချေပကြ၏၊ စိတ်တခု၌ ဥပါဒ်အခိုက်နှင့် ဘင်အခိုက်မှာ ကွဲပြားလျက်ရှိ၏၊ ဖြစ်မှုသည် တဖြစ်ထဲ ဖြစ်နေလျှင် ဘင်အခိုက်သို့မရောက်နိုင်၊ အဖြစ် ရပ်တန့်မှုကား ရှိရသည်သာ၊ ထိုအဖြစ် ရပ်တန့်တည်နေမှုသည် ပျက်တော့မည့်ဘင်သို့ ရှေ့ရှုနေသော ဌီအခိုက်အခါပင်တည်း၊ အထက်သို့ မြှောက်လိုက်သော ဒုတ်သည် တမြောက်ထဲမြောက်နေသမျှ အောက်သို့ မကျသေး, အမြောက်ရပ်တန့်မှုကား ရှိရသည်သာ၊ ထိုဒုတ်၌ မြောက်ခြင်း ရပ်ခြင်း ကျခြင်း ဟု ၃ မျိုးရှိသလို, စိတ်၌လည်း ဖြစ်ခြင်း အဖြစ်ရပ်ခြင်း ပျက်ခြင်း (ဥပါဒ် ဌီ ဘင်) ဟု ၃ မျိုးရှိသည်သာ၊ စိတ္တယမိုက် ပါဠိတော်မှာမူ ဥပါဒ်နှင့် ဘင်ခဏလောက်ကိုဟောမှ သဘောကျမည့် နတ်ဗြဟ္မာတို့အလိုလိုက်၍ အစဥပါဒ်နှင့် အဆုံးဘင်ကိုသာ ဟောတော်မူသည်၊ အလယ်က ဌီကိုမိဂပဒဝလဉ္ဇန နည်းအရ သိကြရမည်၊ [ကျောက်ဖျာ၏ အရှေ့ဖျား၌ သားကောင်၏ အတက်ခြေရာကိုမြင်ပြီးလျှင် အနောက်ဖျား၌ အဆင်းခြေရာကိုမြင်သောမုဆိုးသည် ကျောက်ဖျာပေါ်မှာ ခြေရာမမြင်သော်လည်း ကျောက်ဖျာပေါ်၌ သားကောင်သွားကြောင်းကို မှန်းဆ၍သိနိုင်၏၊ ဤကဲ့သို့ အလယ်ခေါင်ကိုမှန်းဆ၍သိရသောနည်းကို မိဂပဒဝလဉ္ဇနနည်း ဟု ခေါ်၏၊ မိဂ=သားကောင်၏+ ပဒဝလဉ္ဇန=ခြေရာ။]

ဥပ္ပါဒေါ ပညာယတိစသော ပါဠိတော်သည်လည်း ''တီဏိမာနိ ဘိက္ခဝေ သင်္ခတဿ သင်္ခတလက္ခဏာနိ'' ဟု အစချီခဲ့သောကြောင့် သင်္ခတပရမတ်အစစ်၏ လက္ခဏာကိုပြသော ပါဠိတော်ဖြစ်သည်၊ ထို့ကြောင့် ''ဌိတဿ'' အရ သန္တတိ ပညတ် သဘောသက်ရောက်နေသော ပဗန္ဓဋ္ဌီကိုမယူထိုက်၊ ပရမတ်အစစ်ဖြစ်သော စိတ်တခု၏ ဌီကိုသာ ယူထိုက်သည်၊ ပညာယတိ၌ ပဥပသာရပုဒ်လည်း ဉာဓာတ်၏ အနက်သို့အစဉ်လိုက်သော ဓာတွတ္ထာနုဝတ္တက ဥပသာရဖြစ်၍ ဉာဓာတ်၏အနက် ရင်းအတိုင်း ''ပညာယတိ- သိအပ်၏'' ဟု အနက်ဆိုရမည်၊ ''ထင်ရှား၏'' ဟု မဆိုရ၊ ''ဌိတဿအညထတ္တံ ပညာယတိ'' အရ''ဌီအခိုက်၌ တည်သောတရား၏ တမျိုးတဖုံပြောင်းလွဲမှုကို ဝိပဿနာရှုသူတို့ ဉာဏ်ဖြင့် သိအပ်သည်''ဟု အဓိပ္ပါယ် ဆိုလိုသည်၊ ထို့ကြောင့် ဃုတ္တန် အဘိဓမ္မာအလို ဌီခဏရှိထိုက်သည်ဟု မှတ်ရမည်၊ ဤကားဌီခဏရှိထိုက်သည်ဟု ယူသောဆရာတို့၏ ချေပချက်တည်း၊ဤသို့လျှင် အမျိုး မျိုး ယူဆကြသော်လည်း အဋ္ဌကထာဆရာတို့က ဌီခဏရှိသည်ဟု ယူခဲ့ပြီးဖြစ်ရုံသာ မက, ဓာတုကထာပါဠိတော်၌ ဇာတိ ဇရာ မရဏ ဟု ၃ မျိုးပြပြီးလျှင် ရုပ်နာမ် တို့၏ ဖြစ်မှုဥပါဒ်ကို ဇာတိ, ရင့်မှု ဌီကို ဇရာ, ပျက်မှု ဘင်ကို မရဏဟု အတိ အ လင်း ဟောပြလျက်ရှိသောကြောင့် ဌီ ခဏ ရှိထိုက်၏ဟူသော အယူဝါဒသာလျှင် ပဓာနကာလ၌အသားကျလျက်ရှိတော့၏။

စိတ်၏ ဘင်ခဏနှင့် ရုပ်။ ။မူလဋီကာအလို စိတ်၏ ဘင်ခဏ၌ ရုပ် မဖြစ်ယိုက်၊ အနုဋီကာ စသည်တို့အလို ဖြစ်ထိုက်သည်၊ ချဲ့ဉုးအံ့—''ယဿ သမုဒယသစ္စံ နိ ရုဇ္ဈတိ, တဿ ဒုက္ခသစ္စံ ဥပ္ပဇ္ဇတီတိ-နော''ဟူသော ဤသစ္စယမိုက် ပါဠိတော်ကို ထောက်၍ စိတ်၏ ဘင်ခဏ၌ မည်သည့်ရုပ်မျှ မဖြစ်နိုင်-ဟု မူလဋီကာမိန့်ဆိုပြန်၏၊ ထင်ရှားစေအံ့—ယဿ သမုဒယသစ္စံ နိရုဇ္ဈတိပါဌ်ဖြင့် သမုဒယသစ္စာ တဏှာ လောဘ၏ ချုပ်ဆဲ ဘင်ခဏကိုပြ၏၊ တဿ ဒုက္ခသစ္စံ ဥပ္ပဇ္ဇတိပါဌ်ဖြင့် ထို တဏှာ လောဘ၏ ချုပ်ဆဲဘင်ခဏ၌ ဒုက္ခသစ္စာ ဟူသော လောကီစိတ် တဏှာမှ ကြွင်း သော စေတသိက် ရုပ်တရားများ ဖြစ်နိုင်ရဲ့လား—ဟု မေးသည်၊ ''နော''ဟူသော ပါဌ်ဖြင့် ''မဖြစ်နိုင်'' ဟု ဖြေသည်၊ ဤ အဖြေကိုထောက်၍''လောဘချုပ်ခိုက်မှာ စိတ် စေတသိက် အားလုံး မဖြစ်နိုင်သလို ရုပ်ဟူသမျှလည်း မဖြစ်နိုင် '' ဟု မူလ ဋီကာဆရာက ယူလို၏၊ [ပင်ကိုယ်ကပင် ဌီ ခဏ မရှိဟု ယူထားပြီး ဖြစ်သော ကြောင့် မူလဋီကာက ရုပ်ဟူသမျှ စိတ်၏ ဥပါဒ်ခိုက်၌သာ ဖြစ်ကြသည်ဟု ယူဆ လေသည်။]

အနုဋီကာစသည်တို့ကား ''နော''ဟူသော အဖြေသည် စိတ်နှင့်ဆက်သွယ်၍ဖြစ် လေ့ရှိသော စိတ္တဇရုပ်ကိုသာ ရည်ရွယ်သောအဖြေဖြစ်သည်၊ ထို့ကြောင့် စိတ်၏ ဘင်ခဏ၌ စိတ္တဇ ရုပ်တမျိုးသာမဖြစ်နိုင်သည်၊ ကမ္မဇ ဥတုဇ အာဟာရဇ ရုပ်တို့

ကား ဥပါဒ်ခဏ ဌီခဏ ဘင်ခဏတို့၌ ဖြစ်နိုင်ကြသည်သာ-ဟု ယူကြလေသည်၊ ထင်ရှားစေအံ့-စိတ္တဇရုပ်များသည် စိတ်နှင့်ဆက်သွယ်၍ ဖြစ်ရ၏၊ စိတ်သည်ဥပါဒ် အခိုက်မှာ အားအကောင်းဆုံးဖြစ်၏၊ ထို့ကြောင့် စိတ်၏ဘင်ခဏ၌ စိတ္တဇရုပ် မဖြစ်ခြင်းသည် ယုတ္တိရှိ၏၊ ကမ္မဇ ဥတုဇ အာဟာရဇရုပ်တို့ကား စိတ်နှင့်ဆက်သွယ် ခြင်းမရှိကြ၊ နိရောဓသမာပတ်ဝင်စားနေသည့်အခါ ခုနစ်ရက်လောက်ကြာအောင် စိတ်မဖြစ်သော်လည်း ကမ္မဇ စသောရုပ် ၃ မျိုးမှာဖြစ်လျက်ရှိ၏၊ စိတ်၏ ဘင်ခဏ ၌မျှ မဖြစ်နိုင်ရိုး မှန်ပါလျှင် လုံးလုံး စိတ်မရှိတဲ့ အခါဝယ် အဘယ်မှာ ဖြစ်နိုင်ပါ အံ့တော့နည်း၊ ထို့ကြောင့် "နော" ဟူသော ယမိုက်အဖြေသည် စိတ်နှင့် ဆက် သွယ်နေသော စိတ္တဇရုပ်ကိုသာ ရည်ရွယ်သော အဖြေတည်း၊ ကမ္မဇစသော အ ခြားရုပ်များကား စိတ်၏ ဥပါဒ်ခိုက် ဌီအခိုက် ဘင်အခိုက်၌ဥင်း, နိရောဓသမာ ပတ်အခိုက်၌ဥင်း အကြောင်းအားလျော်စွာ ဖြစ်ခွင့်ရှိပေသည်။

[အရူပဘုံ၌ ရုပ်ဟူသမျှမဖြစ်သောကြောင့် "နော" ဟူသောအဖြေသည် အရူပ ဘုံကို ရည်ရွယ်သော အဖြေဖြစ်၏-ဟု တနည်းပြကြသေးသည်ကား ယုတ္တိ မရှိလှ။]

အာရုပ္ပဝိပါက ဒွိပဉ္စဝိညာဏဝဇ္ဇိတံ ပဉ္စသတ္တတိဝိဓံပိ စိတ္တံ စိတ္တ သမုဋ္ဌာနရူပံ ပဌမဘဝင်္ဂုပါဒါယ ဇာယန္တမေဝ သမုဋ္ဌာပေတိ။

အာရုပ္ပဝိပါက၊ ပေ၊ ဇာယန္တမေဝ—အရူပဝိပါက် ၄, ဒွေပဉ္စဝိညာဏ် ၁၀, ဤ ၁၄ ပါးမှကြွင်းသော ၇၅ ပါးသောစိတ်သည် ပဋိသန္ဓေနောင် ပဌမဘဝင်၏ ဥပါဒ်မှစ၍ စိတ္တဇရုပ်ကို ဖြစ်စေ၏၊ ထိုသို့ ဖြစ်စေရာ၌ စိတ်၏ ဓမ္မတာအားဖြင့် ဥပါဒ်အခိုက်မှာသာ အားရှိသောကြောင့် ဥပါဒ်ခိုက် ဥပါဒ်ခိုက်၌သာ စိတ္တဇရုပ် ကိုဖြစ်စေသည်၊ဌီအခိုက် ဘင်အခိုက်၌ စိတ္တဇရုပ်ကို မဖြစ်စေနိုင်၊ စိတ်တကြိမ်ဥပါဒ် လျှင် စိတ္တဇရုပ်ကလာပ် တခုသာမက အများအပြားပင် ဥပါဒ်၏၊ "စိတ္တာဓိပတိ စိတ္တသမ္ပယုတ္တကာနံ ဓမ္မာနံ တံ သမုဋ္ဌာနာနဉ္စ ရူပါနံ အဓိပတိပစ္စယေန ပစ္စယော" ၌ "တံသမုဋ္ဌာနာနဉ္စ ရူပါနံ" ဟူသော ဗဟုဝုစ်ပါဠိတော်ကို ထောက်။

အရူပဝိပါက်က ရုပ်မဖြစ်စေနိုင်ပုံ။ ။အရူပဝိပါက်သည် အရူပဘုံ၌သာ ပဋိ သန္ဓေ ဘဝင် စုတိ ကိစ္စတပ်၍ ဖြစ်၏၊ ထို အရူပဘုံကား ရုပ်ကို စက်ဆုပ်သော ဗြဟ္မာတို့၏ နေရာပေတည်း၊ သို့အတွက် ထိုအရူပဘုံဝယ် ရုပ်ဖြစ်စေဘွယ်မလိုသော ကြောင့် အရူပဝိပါက်များရုပ်ကို မဖြစ်စေကြ။

[ဆောင်] **ရုပ်ကိုရှုံရှာ, မွန်ပြဖွာတို့, နေရာဌာန, အရူပဝယ်, ရုပ်ဖြစ်ဘွယ်လျင်း, မလိုခြင်းကြောင့်, ယင်းဝိပါက်များ, ရုပ်မဖွား, မှတ်သားမြဲနိုင်နိုင်။**

အရူပဝိပါက်သာမက, အရူပဘုံ၌ဖြစ်ခိုက် အခြားစိတ်များလည်း ရုပ်ကို မဖြစ်စေနိုင်၊ ထိုစိတ်များကား ဝတ္ထုသင်္ဂဟဝယ် ဒွေစတ္တာလီသ အရ၌ ကောက်ရသော ၄၂ ပါးတည်း၊ ဋီကာကျော်၌ ''ရူပဝိရာဂဘာဝနာနိဗ္ဗတ္တတ္တာ - ရုပ်ကို စက်ဆုပ်သော အရူပဈာန်ဘာဝနာကြောင့် ဖြစ်ရသည့်အတွက် ရုပ်ကိုမဖြစ်စေနိုင်'' ဟု အကြောင်းတမျိုးကိုလည်းပြထား၏၊ ထိုအကြောင်းကား အရူပဝိပါက်နှင့်သာ ဆိုင်၍, ၄၂ ပါးသောစိတ်များနှင့် မဆိုင်။

ပဥ္စဝိညာဉ်တို့ ရုပ်ကိုမဖြစ်စေပုံ။ ။ဈာန်င် မဂ္ဂင် ဟိတ်တို့နှင့် မလှဉ်သည့်အတွက် စိတ်အင်္ဂါ အားနည်းသောကြောင့် ဒွေပဥ္စဝိညာဏ်သည် ရုပ်ကိုမဖြစ်စေနိုင်၊ ချဲ့ဦးအံ့—ဈာနပစ္စည်း မဂ္ဂပစ္စည်း ဟေတုပစ္စည်းများ၌ ''ဈာနင်္ဂါနိ ဈာနသမ္ပယုတ္တကာနံ ဓမ္မာနံ တံသမုဋ္ဌာနာနဉ္စ ရူပါနံ ဈာနပစ္စယေန ပစ္စယော'' စသည်ဖြင့် ဈာန်င် မဂ္ဂင် ဟိတ်တရားတို့က ရုပ်ကိုဖြစ်စေကြောင်းကို ဟောပြတော်မူ၏၊ ထိုတရားတို့တွင် ဈာနသတ္တိကြောင့် အာရုံကို သမံကာ လျှံကာမဟုတ်ဘဲ စူးစူးစိုက်စိုက် ယူ၏၊ ထို့ကြောင့် စိတ်အားကောင်းမှု၌ ဈာန်င်တရားသည် အရေးကြီး၏၊ မဂ္ဂင်နှင့် ဟိတ်တို့လည်း အထောက်အပံ့ အကူအညီရကြ၏၊ ထိုတရားများနှင့် မယှဉ်ရသော စိတ်သည် စိတ် အင်္ဂါမပြည့်စုံချေ၊ လက် ခြေအင်္ဂါမပြည့်စုံသူသည် ထိုထိုကိစ္စကို အင်္ဂါပြည့်စုံသူလောက် မစွမ်းဆောင်နိုင်သကဲ့သို့ စိတ်အင်္ဂါ မပြည့်စုံသော စိတ်လည်း ရုပ်တရားကိုမဖြစ်စေနိုင်၊ ထို့ကြောင့် ဝိဘင်္ဂဋ္ဌကထာ၌ ''ဒွိပဥ္စဝိညာဏေသု ပန ဈာနင်္ဂံ နတ္ထိ မဂ္ဂင်္ဂံ နတ္ထိ ဟေတု နတ္ထီတိ စိတ္တင်္ဂံ ဒုဗ္ဗလံ ဟောတီတိ စိတ္တင်္ဂဒုဗ္ဗလတာယ တာနိ ရူပံ နသမုဋ္ဌာပေန္တိ'' ဟု မိန့်ဆိုချက်ကို မူလဋီကာက— ''ဈာနင်္ဂါနိ ဟိ စိတ္တေန သဟ ရူပသမုဋ္ဌာပကာနိ, တေသံ ပန ဗလဒါယကာနိ မဂ္ဂင်္ဂဒီနိ, တေသုဝိဇ္ဇမာနေသု ဝိသေသရူပပဝတ္တိဒဿနတော'' ဟု ထောက်ခံချက်ပေးသည်။

[ဆောင်] **ဈာန်င် မဂ္ဂင်, ဟိယမယှဉ်၍, စိတ်အင်္ဂါစု, အားနည်းမှုကြောင့်, ဆယ်ခုဝိညာဏ်, ရုပ်ဖြစ်ရန်, ကောန်မတတ်နိုင်။**

အရူပဝိပါက် ဒွေပဥ္စဝိညာဏ် ၁၀ သာမက, ပဋိသန္ဓေစိတ်နှင့် ရဟန္တာတို့၏ စုတိစိတ်များလည်း ရုပ်ကိုမဖြစ်စေနိုင်၊သို့သော် ထိုစိတ်များသည် ပဋိသန္ဓေကိစ္စနှင့် ရဟန္တာတို့၏ စုတိကိစ္စတပ်ခိုက်သာ ရုပ်ကို မဖြစ်နိုင်သည်၊ ဘဝင်ကိစ္စနှင့် ပုထုဇဉ် သေက္ခတို့၏ စုတိကိစ္စတပ်ခိုက်မှာ ရုပ်ကိုဖြစ်စေနိုင်သေးသောကြောင့် စိတ် အရေ

အတွက် မလျော့ရကား အခါခပ်သိမ်း ရုပ်ကိုမဖြစ်စေနိုင်သော အရူပဝိပါက် ၄ ခုနှင့် ဒွေပဉ္စဝိညာဏ် ၁၀ ကိုသာ ကြဉ်ဖယ်၍“အရူပဝိပါကဒွိပဉ္စဝိညာဏဝဇ္ဇိတံ ပဉ္စသတ္တတိဝိဓံပိ”ဟု မိန့်တော်မူသည်။

ပဋိသန္ဓေစိတ်၏ ရုပ်မဖြစ်စေနိုင်ပုံ။ ။၁ - မှီရာ ဟဒယဝတ္ထုရုပ်၏ အားနည်းခြင်း, ၂-တည်တည်တန့်တန့် မရှိသေးခြင်း, ၃-ပုရေဇာတ စသော အကြောင်း အထောက်အပံ့ ချို့တဲ့ခြင်း, ၄-ဘဝသစ်၌ ရောက်ခါစ အာဂန္တုက မျှသာ ဖြစ်ခြင်း, ၅-စိတ္တဇရုပ်တို့တည်ဘို့ရာ အကြောင်းကို ကမ္မဇရုပ်များက ယူထားခြင်း, ဤအကြောင်းများကြောင့် ပဋိသန္ဓေစိတ် ဟူသမျှ ရုပ်ကို မဖြစ်စေနိုင်ကြချေ။

[ဆောင်] **မှီရာဝတ္ထု, အားနည်းမှုနှင့်, ခုခုနိုင်နိုင်, မတည်နိုင်ချေ၊ ပုရေဇာတ-ပစ္စယလည်း, ထောက်မ-ကောင်းဘို့, အကြောင်းချို့၏၊ တဘို့ တဝ, ရောက်သစ်စတည်း၊ စိတ္တဇပေါင်း, တည်ဘို့ကြောင်းကို, စုဆောင်းယူကြ, ကမ္မဇတို့, တည်ရပလေ, အကြောင်းတွေကြောင့်, သန္ဓေစိတ်များ, ရုပ်မဖွားသည်.... မှတ်သား ကျမ်းဆို အမြဲတည်း။**

ရှင်းဦးအံ့—(၁) ရုပ်တို့မည်သည် ဥပါဒ်အခိုက်၌ အားနည်း၏၊ ပဋိသန္ဓေစိတ် ဖြစ်သည့်အခါ မှီရာ ဟဒယဝတ္ထုလည်း ဥပါဒ်တုန်းမှာပင် ရှိသေး၏၊ ဤသို့ အားသေးသော ဟဒယဝတ္ထုကို မှီ၍ဖြစ်ရသော ပဋိသန္ဓေစိတ်သည် ရုပ်ကို မဖြစ်စေနိုင်၊ ထို့ကြောင့် ခန္ဓဝိဘင်္ဂအဋ္ဌကထာ၌ “တတ္ထ ဟိ သဟဇာတံ ဝတ္ထု ဥပ္ပါဒက္ခဏေ ဒုဗ္ဗလံ ဟောတီတိ ဝတ္ထုနော ဒုဗ္ဗလတာယ နသမုဋ္ဌာပေတိ ” ဟု ဖွင့်လေသည်၊ ဤ အဋ္ဌကထာ၌ “ ဝတ္ထု ဥပ္ပါဒက္ခဏေ ဒုဗ္ဗလံ ” အရ ဟဒယဝတ္ထု တမျိုးသာ အားသေးသည်ဟုရင်း,ပဋိသန္ဓေ၏ ဥပါဒ်ခဏ၌သာ အားသေးသည်ဟုရင်း မမှတ်လင့်၊ ပဋိသန္ဓေ အခါ ဖြစ်စေ, ပဝတ္တိအခါ ဖြစ်စေ, ဥပါဒ်ခိုက်၌ ပစ္ဆာဇာတ ပစ္စည်း၏ အထောက်အပံ့ အာဟာရ စသည်တို့၏ အထောက်အပံ့ မရကြသဖြင့် ရုပ်ဟူသမျှ အားသေးမြဲ ဓမ္မတာပင် ဖြစ်သည်၊ ထို့ကြောင့် မူလဋီကာ၌ “ဝတ္ထု ဥပ္ပါဒက္ခဏေ ဒုဗ္ဗလံ ဟောတီတိ - သဗ္ဗရူပါနံ ဥပ္ပါဒက္ခဏေ ဒုဗ္ဗလတံ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ၊တဒါတံ ပစ္ဆာဇာတ ပစ္စယရဟိတံ အာဟာရာဒီဟိစ အနုပထမ္ဘိတံ ဒုဗ္ဗလံတိ ဝုတ္တံ ” ဟု ဖွင့်ပြီ။

(၂) ပဋိသန္ဓေစိတ်သည် မှီရာဝတ္ထုရုပ် အားနည်းရုံသာ မက, မိမိကိုယ်တိုင်ကလည်း ကံအဟုန်ပစ်ချ၍ ဘဝသစ်၌ ဖြစ်ခါစမို့ တည်တည်တန့်တန့် မရှိသေးရကား ချောက်ကမ်းပါးသို့ ကျရောက်နေသော ယောကျ်ားသည် သူတပါး အမှီကို မခံနိုင်သကဲ့သို့, ထို့အတူ စိတ္တဇရုပ်များ ဖြစ်ပေါ်လာအောင် သဟဇာတနိဿယ သတ္တိဖြင့် အမှီမခံနိုင်ချေ။

(၃) ပဋိသန္ဓေနောင် ပဌမဘဝင် စသော ဝိပါက်များလည်း ကံအဟုန် ပစ်ချ၍ ဖြစ်ရသောကြောင့် တည်တန့်နိုင်ဘွယ် မရှိချေ၊ သို့သော် ရှေ့ရှေ့ စိတ်များက အနန္တရအစရှိသော သတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုခြင်း,ပဋိသန္ဓေစိတ် စသည်နှင့် အတူ ဥပါဒ်သော ဟဒယဝတ္ထုက ပုရေဇာတ စသော သတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုလျက် ရှိခြင်းကြောင့် ပဌမဘဝင် စသော စိတ်များမှာ အားအင်ပြည့်လျက် ရုပ်ကိုဖြစ်စေနိုင်ကြ၏၊ပဋိသန္ဓေစိတ်မှာ ထိုကဲ့သို့ ပုရေဇာတပစ္စည်း စသော အထောက်အပံ့ အနန္တရပစ္စည်း စသော အထောက်အပံ့ကို မရနိုင်သောကြောင့် အင်အား မရှိချေ။

(၄) ရောက်သစ်စ ဧည့်သည်သည် ရောက်ရာအရပ်၌ မစိုးမပိုင်သဖြင့် သူတပါးအား လောကွတ် ပျူငှါ မပြုနိုင်သကဲ့သို့, ပဋိသန္ဓေစိတ်လည်း ထိုထိုဘဝ၌ ရောက်ခါစ ဧည့်သည် မျှသာ ဖြစ်၍ စိတ္တဇရုပ်များ ဖြစ်ဘို့ရာ လောကွတ်ပျူငှါ မပြုနိုင်ချေ။

(၅) ပဝတ္တိအခါ စိတ် စေတသိက်တို့သည် စိတ္တဇရုပ်တို့အား အာဟာရ ဣန္ဒြိယ စသော သဟဇာတဆိုင်ရာ များစွာသော သတ္တိဖြင့် ကျေးဇူး ပြုကြ၏၊ ပဋိသန္ဓေစိတ်ကား ထိုသတ္တိများဖြင့် တကွဖြစ်ဘက် ကမ္မဇရုပ်တို့အား ကျေးဇူးပြုလိုက်ရလေပြီ၊ "စိတ္တဇရုပ်အား ကျေးဇူးပြုဘို့ သတ္တိတွေကို တကွဖြစ်ဘက် ကမ္မဇ ရုပ်များက ကျေးဇူးခံ သွားလေပြီ" ဟူလို။

[ဤအဓိပ္ပါယ်များသည် ခန္ဓဝိဘင်္ဂအဋ္ဌကထာ၌ လာ၏၊ ပစ္စည်းသံတွေ များစွာပါနေသဖြင့် ပစ္စည်းပိုင်းမကြေခင် နားလည်နိုင်ဥုးမည် မဟုတ်, ပစ္စည်းပိုင်း ဆိုင်ရာ ကြေတဲ့အခါ လွယ်ကူစွာ နားလည်ပါလိမ့်မည်။]

ရဟန္တာတို့ စုတိစိတ် ရုပ်မဖြစ်စေနိုင်ပုံ။ ။အဝိဇ္ဇာတဏှာတည်းဟူသော ဝဋ်မြစ် ပြတ်ပြီးဖြစ်၍ ဘဝသစ်ဝယ် ရုပ် အဆက်အသွယ် မရှိသောကြောင့် ရဟန္တာတို့၏ စုတိသည် ရုပ်ကို မဖြစ်စေနိုင်။

[ဆောင်] **အဝိဇ္ဇာနှင့်, တဏှာဝဋ်မြစ်, ပြတ်ပြီးဖြစ်၍,အသစ်နောက်ထပ်, ဆက်စပ်ဘို့လမ်း, မရှိခမ်းသဖြင့်, ရဟန္တာထိုထို, စုတိဆို, ရုပ်ကို မဖြစ်စေ။**

[ဋီကာကျော်၌ကား " ဝဋ်မြစ် ပြတ်ပြီးဖြစ်၍ ရဟန္တာတို့၏ စုတိစိတ်သည် အလွန်ငြိမ်သက်သောကြောင့် ရုပ်ကို မဖြစ်စေနိုင် " ဟု ဆို၏၊ ထိုအဆိုသည် အဋ္ဌကထာ ဋီကာကြီးများ၏ အလိုမဟုတ်၊ ခန္ဓဝိဘင်း မူလဋီကာနှင့် အဋ္ဌသာလိနီ မူလဋီကာတို့၌ သဒ္ဒါရယမိုက်ကို ထောက်ဆ၍ အားလုံး သတ္တာတို့၏စုတိစိတ်သည် ရုပ်ကို မဖြစ်စေနိုင် ဟု ဆို၏၊ ထိုအဆိုကို ထို ဋီကာများ၌ ရှုစားကြပါလေတော့။]

တတ္ထ အပ္ပနာဇဝနံ ဣရိယာပထံပိ သန္နာမေတိ, ဝေါဋ္ဌပန
ကာမာဝစရဇဝနာဘိညာ ပန ဝိညတ္တိံပိ သမုဋ္ဌာပေန္တိ ၊
သောမနဿ ဇဝနာနိ ပနေတ္ထ တေရသ ဟသနံပိ ဇနေန္တိ ။

အပ္ပနာဇဝနံ ဣရိယာပထံပိ သန္နာမေတိ–ဣရိယာနှင့် ကိရိယာသည် အနက်တူ၏။ ကိုယ်၏အမူအရာ ကိရိယာလုပ်ငန်းကိစ္စ ဟူသမျှကို "ဣရိယာ''ခေါ်၏၊ ပထသဒ္ဒါသည် " အကြောင်း '' ဟူသော အနက်ကို ဟော၏၊ ကိုယ်အမူအရာ ကိရိယာ၏ ဖြစ်ကြောင်းကို ဣရိယာပထ (ဣရိယာပုထ်)ဟု ခေါ်သည်၊ ထို ဣရိယာပုထ်ကား သွားမှု ရပ်မှု ထိုင်မှု လျောင်းအိပ်မှုဟု ၄ ပါးရှိ၏၊ ကိုယ်နှင့် ဆိုင်ရာ ကိစ္စ ဟူသမျှသည် ထို ၄ ပါးနှင့် ကင်း၍မဖြစ်၊ ထို ၄ ပါးသည် ကိုယ်နှင့်ဆိုင်ရာ ကိစ္စ ဟူသမျှ၏ ဖြစ်ကြောင်းပေတည်း၊ (ဈာန် မဂ် ဖိုလ်ဇောများကို အပ္ပနာဇော ခေါ်ကြောင်း သတိပြု၊) အပ္ပနာဇောများသည် ပင်ကိုယ် ဖြစ်မြဲတိုင်းသော ဣရိယာပုထ်များကို ညွတ်စေ၏, ပင်ကိုယ်အတိုင်း လိုက်လျော ပါလာစေ၏၊ ပင်ကိုယ် အနေ မပျက်အောင် ဆောင်ထားနိုင် တောင့်ထားနိုင်၏၊ "မိမိတို့ကား စတည်၍ ဣရိယာပုထ်ကို မဖြစ်စေနိုင် ''ဟူလို။ [နောက်ဝါကျ၌ အဘိညာဉ်ကို သီးခြား ဆိုလတံ့ ဖြစ်သောကြောင့် ဤဝါကျ၌ အပ္ပနာဇဝန အရတွင် အဘိညာဉ်ကိစ္စ တပ်ခိုက် ဖြစ်သော ပဉ္စမဈာန်များ မပါဝင်နိုင်။]

အချို့က ''အပ္ပနာဇောများ ကိုယ်တိုင်ပင် ဣရိယာပုထ်ကို ဖြစ်စေနိုင်၏'' ဟု ပြောဆိုကြ၏၊ ထိုစကားကို စိစစ်ဥုးအံ့—ဣရိယာပုထ် တခုတခုကို စ၍ဖြစ်စေရာ၌ဂုဏ်း, သွားနေတုန်းမှာ ရှေ့သို့တိုး၍တိုး၍ သွားခိုက်၌ဂုဏ်း, လှုပ်ရှားမှုဝိညတ်ပါဝင်ရလိမ့်မည်၊ ဤ အပ္ပနာဇောများကား ဝိညတ်ကို မဖြစ်စေနိုင်ကြ၊ ထို့ကြောင့် အပ္ပနာဇောများသည် ဝိညတ်မပါလျှင်မပြီးသော ဣရိယာပုထ်ကို စတည်၍မဖြစ်စေနိုင်၊ ဝုဋ္ဌော ကာမဇော အဘိညာဉ်တို့ကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာသော ဣရိယာပုထ်ကို ထောက်ပံ့ရုံသာ ထောက်ပံ့နိုင်ကြသည်၊ ''ထောက်ပံ့ '' ဆိုသည်ကား-ပင်ကိုယ်ဖြစ်ပြီးသားအတိုင်း မပျက်ပြားအောင် တောင့်ထားနိုင်သည်-ဟု ဆိုလိုသည်၊ ထို့ကြောင့် ရူပကဏ္ဍမူလဋီကာ၌ ''ဣရိယာပထံ ဥပတ္ထမ္ဘေန္တီတိ - ယထာပဝတ္တံ ဣရိယာပထံ ဥပတ္ထမ္ဘေန္တိ'' စသည်ဖြင့် မိန့်ပြီ။

ဣရိယာပထံပိ၌ အပိသဒ္ဒါကား ရှေ့ဝါကျ၌ ပြအပ်ခဲ့သော ရုပ် သာမညကို ပေါင်းသည်၊ [ဣရိယာပုထ် ဝိညတ်မပါဘဲ ရိုးရိုးဖြစ်သောရုပ်ကို ရုပ်သာမည ဟု ခေါ်၏၊] အပ္ပနာဇောသည် ရုပ်သာမညကို ဖြစ်စေနိုင်ရုံသာမက, 'ဣရိယာပုထ်ကို လည်း ထောက်ပံ့နိုင်သည် ဟူလို၊ ဤအဓိပ္ပါယ်ကို ရည်ရွယ်၍ အရှင်အနုရုဒ္ဓါ စီရင်အပ်သော နာမရူပ ပရိစ္ဆေဒ၌····

"အပ္ပနာဇဝနံ သဗ္ဗံ, မဟဂ္ဂတမနုတ္တရံ၊
ဣရိယာပထရူပါနိ, ဇနေန္တီတိ သမီရိတံ'' ဟု မိန့်ပြီ။

"ဣရိယာပထရူပါနိ-ဣရိယာပုထ်နှင့် ရုပ်သာမညတို့ကို၊ဇနေန္တိ-ဖြစ်စေကုန်၏''
ဟု အနက်ပေး၊ ရုပ်သာမညကိုငဲ့၍ '' ဇနေန္တိ '' ဟု ဆိုသည်၊ ''ဣရိယာပုထ်ကို
ထောက်ပံ့၍, ရုပ်သာမညကို ဖြစ်စေကြသည် '' ဟူလို၊ ဝိသုဒ္ဓိမဂ်မဂ္ဂါမဂ္ဂဉာဏ
ဒဿန နိဒ္ဒေသ၌လည်း ဤအဓိပ္ပါယ်မျိုးပင်တည်း။

ဝေါဋ္ဌပန ကာမာဝစရ၊ပေ၊ဝိညတ္တိံပိ သမုဋ္ဌာပေန္တိ—ဝိညတ္တိံပိ၌ အပိသဒ္ဒါ
ကား ရှေ့ ၂ ဝါကျ၌ ပြခဲ့သော ရုပ်သာမညနှင့် ဣရိယာပုထ်ကို ပေါင်း၏၊ ထို့
ကြောင့် ဝုဋ္ဌော ၁, ကာမဇော ၂၉, အဘိညာဉ် ၂, ဤ ၃၂ ပါးသောစိတ်
များသည် ရုပ်သာမညကို ဖြစ်စေ၍, ဣရိယာပုထ်ကို ထောက်ပံ့ရုံသာမက, ကာယ
ဝိညတ် ဝစီဝိညတ်ကိုလည်း ဖြစ်စေသည်၊ ကာဝိညတ်ပါလျှင် တချို့အရာ၌ ကိုယ်
လက်လှုပ်ရှား၏၊ ထို့ကြောင့် ဤ ၃၂ ပါးသောစိတ်များသာ သွားလာလှုပ်ရှား
ခြင်းစသော ဣရိယာပုထ်များကို ပြောင်းလွဲဖြစ်ပေါ်စေနိုင်သည်-ဟု မှတ်။

ဤဝါကျ၌ ''ဝုဋ္ဌော ကာမဇော'' ဟု သာမညဆိုထားသော်လည်း မနောဒွါရ
ဝီထိတွင် ပါဝင်သော မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်းနှင့် ကာမဇောများကိုသာ ယူရမည်၊ ပဉ္စ
ဒွါရဝီထိများသည် အလွန်အားနည်း၏၊ထို့ကြောင့် ပဉ္စဒွါရဝီထိ၌ပါသော ဝုဋ္ဌော
နှင့် ဇောတို့သည် ဝိညတ်ကို မဖြစ်စေနိုင်၊ ဣရိယာပုထ်ကိုလည်း မထောက်ပံ့နိုင်၊
နောက်ဝါကျ၌ လာမည့် ပြုံးရယ်စေသော စိတ်များလည်း မနောဒွါရိက ဝီထိစိတ်
များပင် တည်း။

သောမနဿဇဝနာနိ၊ပေ၊ဟသနံပိ ဇနေန္တိ—ဤဝါကျ၏အဓိပ္ပါယ်ကို ဆောင်
ပုဒ်နှင့်တကွ အခြေပြုသင်္ဂြိုဟ်၌ ပြခဲ့ပြီ၊ ''ရှစ် ပုထုဇန်, ခြောက် သေက္ခန်, ငါးတန်
ရဟန္တာ '' အရ ဘုရားရဟန္တာတို့ ဟသိတုပ္ပါဒ်ဇော မဟာကြိယာ သောမနဿ
ဇောတို့ဖြင့် ပြုံးတော်မူကြကြောင်းကိုပြရာ၌ အချို့ဆရာများက အခြားရဟန္တာ
များအတွက် နှစ်သက်ကျေနပ်သော်လည်း ဘုရားရှင်အတွက်မှာ ဟသိတုပ္ပါဒ်ဇော
ကို သဘောမတူချေ၊ ထိုဆရာများ၏ ထောက်ထားချက်ကား '' ဗုဒ္ဓဿ ဘဂဝ
တော သဗ္ဗံ ကာယကမ္မံ ဉာဏပုဗ္ဗင်္ဂမံ ဉာဏာနုပရိဝတ္တိ'' ဟူသော အာဝေဏိက
ဂုဏ်တော်၌ "ဉာဏာနုပရိဝတ္တိ '' စကားပင်တည်း၊ ပြုံးတော်မူခြင်းသည် အသံ
မထွက်သောကြောင့် ကာယကံသာဖြစ်၏၊ ထိုကာယကံသည် ''ဉာဏာနုပရိဝတ္တိ''
အရ ဉာဏ်တော်သို့ အစဉ်လိုက်၍ ဖြစ်ရမည်၊ ဉာဏ်ကင်းသော ဟသိတုပ္ပါဒ် ဇော
သည် အဘယ်မှာလျှင် ဉာဏ်တော်သို့ အစဉ် လိုက်နိုင် ပါအံ့နည်း၊ ထို့ကြောင့်
ဘုရားရှင်သည် ဟသိတုပ္ပါဒ်ဇောဖြင့် ဘယ်အခါမှ ပြုံးတော်မမူ-ဟု ယူသတဲ့။

ထိုစကားကို ဤသို့ချေပကြ၏၊ ဘုရားရှင်သည် တစုံတယောက်၏ ထူးခြားသော ကောင်းမှု မကောင်းမှုကို မြင်တော်မူသည့်အခါ ပုဗ္ဗေနိဝါသဉာဏ်တော်ဖြင့် ရှေးရှေးက ဖြစ်ခဲ့ပုံကို အာရုံပြုတော်မူပြီးမှသော်၎င်း, သို့မဟုတ် နောင်နောင်အခါ ဖြစ်မည့်အရေးကို အနာဂတံသ ဉာဏ်တော်ဖြင့် တွေးတော်မူပြီးမှ သော်၎င်း ဤ ဟသိတုပ္ပါဒ်စိတ်ဖြင့် တရံတခါပြုံးတော်မူသည်၊ ထိုဉာဏ်များနှင့် သဗ္ဗညုတဉာဏ်တော်၏ နောက်မှသာ ဤ ဟသိတုပ္ပါဒ် ဖြစ်သောကြောင့် ဘုရားရှင်၏ ပြုံးတော်မူဟန်ကာယကံသည် အမှန် ဉာဏာနုပရိဝတ္တိ ဖြစ်သည်ဟု ချေပတော်မူကြလေသည်၊ [အဋ္ဌသာလိနီမှာလည်း ဤအဓိပ္ပါယ်မျိုး လာ၏။]

ဒေါသဖြင့် မပြုံး။ "အချို့သောအရာဝယ် နိုင်လောက်သောရန်သူကို တွေ့သည့်အခါ သဘောကျ၍ ဒေါသဖြင့် ပြုံးသည် မဟုတ်ပါလော - ဟု မေး၊ နိုင်လောက်သောရန်သူကို တွေ့ရာ၌ ရန်သူကို အာရုံပြု၍ ဒေါသဖြစ်၏၊ ထို ဒေါသအခိုက်မှာ မပြုံးနိုင်သေး၊ နိုင်လောက်သော အချက်ကို အာရုံပြုမိသည့်အခါ "သည်အကောင့်အပေါ်မှာ ငါအလိုရှိတိုင်း ပြုနိုင်တော့မည်" ဟု သဘောကျသော သောမနဿ ဇောဖြစ်သည်၊ ထိုသောမနဿဇောဖြင့်သာ ပြုံးသည်၊ သို့သော် ဒေါသဖြစ်လိုက် သောမနဿဖြစ်လိုက်နှင့် ရောနှော နေသည့်အတွက် စိတ်အစဉ်အထူးကို မသိနိုင်သောကြောင့် ဒေါသဖြင့် ပြုံးသည် - ဟု မှတ်ထင်ကြလေသည်၊ [ယခုကာလ၌ ပရိယာယ်များသော ရန်သူများလည်း ဤနည်းအတိုင်း ပြုံးတတ်ကြသည်။]

[**ပဋ္ဌာန်္ဂတ္ထိ[ရိုဒ္ဒီ]**] နနု စ ကေစိ ကောဓဝသေနာပိ ဟသန္တီတိ-န၊(န)တေ သံမွိယန္တိ ကောဓဝတ္ထုံ, တတ္ထ မယံ ယထာကာမကာရိတံ အာပဇ္ဇိဿာမာတိ ဒုဝိညေယျန္တရေန သောမနဿစိတ္တေနေဝ ဟာသဿ ဥပ္ပဇ္ဇနတော။

သိတုဏှောတုသမညာတာ တေဇောဓာတု ဋ္ဌိတိပ္ပတ္တာ၀ ဥတု
သမုဋ္ဌာနရူပံ အဇ္ဈတ္တဉ္စ ဗဟိဒ္ဓါ စ ယထာရဟံ သမုဋ္ဌာပေတိ။

သိတုဏှောတုသမညာတာ တေဇောဓာတု—ဓာတ်ကြီး ၄ ပါးတွင် တေဇော ဓာတ်ကိုပင် အရေပ်ကလာပ်၌ ပါတဲ့အခါ သီတဥတု (အအေး့)ဟု၎င်း, အပူ ရုပ်ကလာပ်၌ပါတဲ့အခါ ဥဏှဥတု (အပူငွေ့) ဟု၎င်း အသိအမှတ်ပြုကြ, ခေါ်စမှတ် ပြုကြလေသည်။

ဠဌိတိပ္ပစ္စယာ ဥတုသမုဋ္ဌာနရူပံ သမုဋ္ဌာပေတိ–ရုပ်တို့မည်သည် အချုပ်နှေးသဖြင့်ဋ္ဌီ အခိုက်မှာကြာရှည်စွာတည်ရ၏၊ သို့အတွက် ဋ္ဌီအခိုက်မှာ ဓမ္မတာအတိုင်းပင်အား ပြည့်ကြလေသည်၊ ထို့ကြောင့် ဆိုင်ရာရုပ်ကလာပ်တွင်ပါဝင်သော ယခင်တေဇော ဓာတ်သည် ဥပါဒ်ပြီးနောက် ဋ္ဌီသို့ အရောက် အရောက်မှာ ဥတုဇ ရုပ်ကလာပ် အသစ်အသစ်ကို ဖြစ်စေသည်၊ ထိုသို့ဖြစ်စေရာ၌ ဥတုတခုလျှင် ဥတုဇ ရုပ်ကလာပ် တခုကိုသာ ဖြစ်စေသည်-ဟုမှတ်။

ဋီကာကျော်၌ ''ပစ္ဆာဇာတာဒိ ပစ္စယုပတ္ထမ္ဘ လာဘေန ဌိတိက္ခဏေယေဝ ဥတုသြဇာနံ ဗလဝဘာဝေါ''ဟူသော ပါဌ်ဖြင့် ပစ္ဆာဇာတပစ္စည်း အာဟာရ ပစ္စည်း စသည်တို့၏၊ အထောက်အပံ့ကို ဋ္ဌီ ခဏကျမှ ရသည့်အတွက် ဥတုသြဇာ တို့သည် ဋ္ဌီ ခဏကျမှ အားကောင်း၍ ရုပ်ကို ဖြစ်စေကြသည်–ဟု ဆို၏၊ သို့သော် နိရောဓသမာပတ် ဝင်စားခိုက်၌ ပစ္ဆာဇာတ အထောက်အပံ့မရ၊ အသညသတ်ဘုံ ၌ ဖြစ်ခိုက်မှာကား ပစ္ဆာဇာတအာဟာရ ၂ မျိုးလုံး အထောက်အပံ့ မရ၊ ဗဟိဒ္ဓ ဥတုများသည်း ပစ္ဆာဇာတအထောက်အပံ့မရ, ထိုဥတုများသည် ရုပ်ကို ဖြစ်စေ နိုင်ကြသည်သာ၊ ထို့ကြောင့်ဥတုကရုပ်ကို ဖြစ်စေနိုင်ဘို့အရေး၌ပစ္ဆာဇာတစသော ပစ္စည်းများသည် ကြီးလေးသောအထောက်အပံ့မဟုတ်၊ ရုပ်တို့၏ ဓမ္မတာအတိုင်း ဋ္ဌီခဏ၌ အားကောင်းသောကြောင့်သာ ဆိုင်ရာရုပ်ကို ဖြစ်စေနိုင်ကြသည်၊ ပစ္ဆာ ဇာတ စသော အထောက်အပံ့ကိုရသည့်အခါ ပင်ကိုယ် ဓမ္မတာထက် အားပိုလာ သည်-ဟုကား ယူဆဘွယ်ရှိ၏။

[**ခန္ဓဝိဘင်္ဂဋီကာ**] ဥတုနာမ စေသ ခန္ဓနိရောဓေတိ အာဒိ ဥတုဿ ဌာနက္ခဏေ ဥပ္ပါဒနေ (ရုပ်ကို ဖြစ်စေခြင်း၌) ကာရဏာဒဿနတ္ထံ၊ပေ၊ ဝုတ္တံ၊ ဒန္ဓ နိရောဓတ္တာ ဟိ သော ဋ္ဌိတိက္ခဏေ ဗလဝါတိ တဒါ ရူပံ သမုဋ္ဌာပေတိ။

အဇ္ဈတ္တံ ဗဟိဒ္ဓါစ ယထာရဟံ—အဇ္ဈတ္တ ဥတုသည် အဇ္ဈတ္တ၌ ရထိုက်သမျှဥတုဇ ရုပ်ကို ထိုက်သင့်သလို ဖြစ်စေ၍, ဗဟိဒ္ဓဥတုကလည်း ဗဟိဒ္ဓ၌ ရထိုက်သမျှ ဥတုဇ ရုပ်ကို ထိုက်သင့်သလိုဖြစ်စေသည်၊ [အဇ္ဈတ္တဥတုသည် သူ့ချည်းသက်သက် ရုပ်ကို မဖြစ်စေနိုင်, ဗဟိဒ္ဓဥတု၏ အကူအညီကိုရမှ ဖြစ်စေနိုင်သည်–ဟု ကျမ်းဂန်၌ဆို၏၊ ဗဟိဒ္ဓဥတုကလည်း ခန္ဓာကိုယ်၌ အမြဲထိတွေ့ စိမ့်ဝင်လျက်ရှိသောကြောင့် အဇ္ဈတ္တ ဥတုကို အချိန်မရွေး ကူညီထောက်ပံ့နိုင်ခွင့် ရှိသည်။]

ဩဇာသင်္ခါတော အာဟာရော အာဟာရ သမုဋ္ဌာနရူပံ အဇ္ဈောဟရဏကာလေ ဌာနပ္ပတ္တောဝ သမုဋ္ဌာပေတိ။

ဩဇာသင်္ခါတော အာဟာရော—စားဘွယ်သောက်ဘွယ်ဟူသမျှကို အာဟာရဟု ခေါ်ဝေါ်ရိုး ရှိသော်လည်း ရုပ်ကို ဖြစ်စေရာဝယ် စားသောက်ဘွယ်၌ ပါရှိသော အဆီအနှစ် ဩဇာကိုသာ ယူရမည်ဟု သိစေလိုသောကြောင့် " ဩဇာသင်္ခါတော အာဟာရော" ဟု မိန့်သည်။

အဇ္ဈောဟရဏကာလေ သမုဋ္ဌာပေတိ—အများထုံးစံလိုက်၍ " အဇ္ဈောဟရဏကာလေ-မျိုလိုက်ရာအခါ၌ အာဟာရသမုဋ္ဌာနရုပ်ကို ဖြစ်စေသည်"ဟု ဆိုသည်၊ စင်စစ်မှာ မျိုမချခင် ဝါး၍မစားခင် လျှာပေါ်တင်မိလျှင်ပင် အချို့အစာများ၏ အရသာသည် လျှာအပြင်မှစ၍ ခန္ဓာကိုယ်၌ ထိုက်သင့်သမျှ ပြန့်နှံ့လေ၏၊ အစာအာဟာရ၏ အရသာကောင်းသလောက် ကိုယ်မှာ အရသာ ပြန့်နှံ့မြန်၏၊ အရသာကို ဆောင်ယူသော အကြောများ သန့်ရှင်းသလောက်လည်း ကိုယ်မှာ အရသာ ပြန့်နှံ့မြန်၏၊ အရသာ ညံ့ဖျင်းသော အစာများကား သွားဖြင့် ကိုက်ချေ ဝါးမျိုလိုက်မှ အရသာ ပြန့်နှံ့သည်၊ ဝါးမျိုစားသောက်၍ အစာအိမ် ရောက်သည့်အခါ ဝမ်းမီး ချက်မှုကြောင့် အစာအာဟာရတချို့ အဖတ်အကာ ဖြစ်ရစ်၍ တချို့မှာသွေးကြောကို အစဥ်လျှောက်လျက် အထက်အောက် တကိုယ်လုံးမှာ ရသာဓာတ်ရည် ပြန့်နှံ့လေ၏၊ ထို အရသာဓာတ် ပြန့်နှံ့ရာတိုင်း၌ ပါဝင်သောဩဇာသည် ရုပ်ကို ဖြစ်စေနိုင်သည်။

ထို့ကြောင့် စားခြင်း မစားခြင်း မျိုခြင်း မမျိုခြင်းက လိုရင်းမဟုတ်, အရသာ ပြန့်နှံ့ခြင်း မပြန့်နှံ့ခြင်းသာ လိုရင်းဖြစ်သည်၊ ဂဗ္ဘသိသိဂ်ရသေ့ ၃ နှစ်လောက် မေ့နေတုန်းက မွေးညှင်းပေါက်များမှ နတ်ဩဇာကို သွင်းပေးသဖြင့် အာဟာရဇရုပ်များ ဖြစ်ကြလေ၏၊ ယခုကာလ အစာမစားနိုင်သော လူမမာစသည်ကို နှာခေါင်းမှငင်း ဒွါရမှငင်း အစာသွင်းပေးသဖြင့် အာဟာရဇရုပ်များ ဖြစ်နိုင်ကြလေသည်၊ အမိဝမ်းတွင်းမှာ ကိန်းအောင်းနေသော သူငယ်၏ ကိုယ်ကာလး၌ အမိစားလိုက်သောအစာမှ ဆက်သွယ် ပြန့်နှံ့သဖြင့် အာဟာရဇရုပ်များ ဖြစ်ကြလေသည်၊ လူတို့၏ အစာအာဟာရမှ အရသာ ဓာတ်သည် ၇ ရက်ခန့်မျှ ခန္ဓာကိုယ်၌ ပြန့်နှံ့လေသောကြောင့် ၇ ရက်ခန့် တိုင်အောင် ခန္ဓာကိုယ်ဝယ် ထောက်ပံ့ အားပေးလျက် အာဟာရဇရုပ်များကို မွေးဖွား၏၊ နတ်တို့ ဩဇာမှာ တလနှစ်လကြာအောင်ပင် စွမ်းဆောင်နိုင်သတဲ့။

[ဝိသုဒ္ဓိမဂ်] ကေဒိဝသံ ပရိဘုတ္တာဟာရော သတ္တာဟံပိ ဥပတ္ထမ္ဘေတိ, ဒိဗ္ဗာ ပန ဩဇာ ကေမာသံ ဒွေမာသံပိ ဥပတ္ထမ္ဘေတိ၊ မာတရာ ပရိဘုတ္တာဟာရောပိ ဒါရကဿ သရီရံ ဖရိတွာ ရူပံ သမုဋ္ဌာပေတိ၊ သရီရေ မက္ခိတာ ဟာရောပိ ရူပံ သမုဋ္ဌာပေတိ။

[**မူလပါဠိ**] ကဗဠီကာရာဟာရော တာဝ မုခေ ထပိတမတ္တောဝ အဋ္ဌရူပါနိ သမုဋ္ဌာပေတိ၊ ဒန္တဝိစုဏ္ဏိတံ ပန အဇ္ဈောဟရိယမာနံ ဧကေကံ သိတ္ထံ အဋ္ဌဋ္ဌရူပါနိ သမုဋ္ဌာပေတိ။

ဌာနပတ္တောဝ သမုဋ္ဌာပေတိ—ဤ၌ ''ဌာနပတ္တောဝ''ဟူသော စကားကိုအထူး အဆန်း မမှတ်နှင့်, ရုပ်တို့ဓမ္မတာအတိုင်း ဌီခဏရောက်မှ အားရှိသဖြင့် '' ဌာ နပ္ပတ္တောဝ–ဌီသို့ရောက်မှသာလျှင်၊ သမုဋ္ဌာပေတိ-ဖြစ်စေ၏'' ဟု ဆိုသည်၊ ထင် ရှားစေအံ့—ရေခွက်ထည်းက ရေကိုကြည့်ရှုရာ၌ "မူလကရေသည် အခြေမပျက် တည်လျက်ရှိသည်''ဟု ထင်ရသော်လည်း စင်စစ်မှာ အဟောင်း အဟောင်း ရေ တွေ (အရည်ကလာပ်ဖွဲ့) ပျက်၍ အသစ်အသစ်ရေများ ဖြစ်ပွားတည်နေ သကဲ့ သို့, ထို့အတူ ပြအပ်ပြီးသော အရသာ ဓာတ်ရည်သည် တကိုယ်လုံး၌ ပြန့်နှံ့လေ ရာ အဟောင်း အဟောင်း အရသာဓာတ်ရည်များပျက်၍ အသစ်အသစ် အရသာ ဓာတ်ရည်များ ဥပါဒ်ဖြစ်ပွားလျက်ရှိ၏၊ ထိုသို့ဖြစ်ပွားရာ၌ ပါရှိသောဩဇာသည် အသစ်အသစ် ဥပါဒ်ပြီးနောက် ဌီအခိုက်သို့ အရောက်အရောက်မှာ အာဟာရ သမုဋ္ဌာနရုပ်ကလာပ် တခုတခုကို ဖြစ်စေသည်ဟု ဆိုလိုသည်။

ထိုသို့ဖြစ်စေရာ၌ အစာအာဟာရတွင် ပါရှိသော ထိုဩဇာသည် ခန္ဓာကိုယ် အတွင်းမှ တစုံတခု အထောက်အပံ့ မရဘဲ အာဟာရဇရုပ် ကို ဖြစ်စေနိုင်သည် မဟုတ်, ခန္ဓာကိုယ်၌ရှိသော ကမ္မဇရုပ်များ၏ (အထူးအားဖြင့် ကမ္မဇဩဇာ၏) အထောက်အပံ့ကို ရမှသာ အာဟာရ သမုဋ္ဌာနရုပ်ကို ဖြစ်စေနိုင်သည်၊ ဆိုလို ရင်းကား-အရသာ ဓာတ်ရည်သည် ခန္ဓာကိုယ်၌ ပြန့်နှံ့သည့်အခါ ထိုထို အရပ်၌ ကမ္မဇရုပ်များနှင့် ပေါင်းစပ်မိ၏၊ ထိုကမ္မဇရုပ်များ၌ တည်လျက် ကမ္မဇရုပ်များ၏ အထောက်အပံ့ကိုရသဖြင့် အရသာဓာတ်တွင် ပါသော ဩဇာက ရုပ်ကို ဖြစ်စေ နိုင်သည် ဟူလို။

[**ဝိသုဒ္ဓိမဂ်**] '' အာဟာရသမုဋ္ဌာနံ နာမ - ဥပါဒိန္နံ ကမ္မဇရူပံ ပစ္စယံ လဘိတွာ တတ္ထ ပတိဋ္ဌာယ ဌာနပ္ပတ္တာယ သမုဋ္ဌာပိတံ '' စသည်။

မဟာဋီကာ ဝါဒ။ ။ဝိသုဒ္ဓိမဂ်မဟာဋီကာ ကား "အစာအာဟာရတွင် ပါဝင် သော ဗဟိဒ္ဓဩဇာသည် ခန္ဓာကိုယ်တွင်းမှာ ရောက်သော်လည်း ရုပ်ကို တိုက်ရိုက် မဖြစ်စေနိုင်, အဇ္ဈတ္တ (ခန္ဓာကိုယ် အတွင်းမှာ အမြဲတည်ရှိသော) ကမ္မဇ စိတ္တဇ ဥတုဇ အာဟာရဇ ဩဇာတို့ကသာ အာဟာရဇရုပ်ကို ဖြစ်စေသည်၊ ဗဟိဒ္ဓဩဇာ ကား အဇ္ဈတ္တဩဇာများ ဖြစ်စေဘို့ရာ ထောက်ပံ့ရုံသာ ထောက်ပံ့နိုင်သည်''ဟု ယူ ဆ၍ ဤနေရာနှင့်တကွ ပဏ္ဏာသသံယုတ်ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာတို့မှာ ပြောင်းပြန်ချည်း ဖွင့်လေသည်၊ သို့သော် အစာအာဟာရတွင် ပါသော ဗဟိဒ္ဓဩဇာက ခန္ဓာကိုယ်

တွင်း ရောက်သည့်အခါ ရုပ်ကို ဖြစ်စေနိုင်ပုံသည် အလွန်ထင်ရှား၏၊ မကျန်းမာသူ လူတယောက်သည် မတွဲ့သောအစာကို လျှာပေါ်တင်မိရုံမျှဖြင့် ရောဂါ တိုးလာ၏၊ တွဲ့သောအစာကို အနည်းငယ် စားမိရုံမျှဖြင့် ကျန်းမာလာ၏၊ဆေးတခွက်ဖြင့် ကျန်းမာလာ၏၊ အစားကောင်းလျှင် စားတိုင်း အရသာရှိလျှင် မကြာခင် အသားအရေ တိုးလျက် ဝဖြိုးလာ၏၊ ဤသို့ ဖြစ်ခြင်းသည် အပြင်ပက အစာ အာဟာရတွင် ပါသော ဗဟိဒ္ဓဩဇာ၏ အစွမ်း မဟုတ်ပါလော၊ ဤသို့လျှင် အဇ္ဈတ္တ ဩဇာက ဥပတ္ထမ္ဘက သတ္တိ (သုတ္တန် ပကတူပနိဿယ) သဘောဖြင့် ထောက်ပံ့ရုံထောက်ပံ့၍ ဗဟိဒ္ဓ ဩဇာကသာ ဇနကသတ္တိဖြင့် အာဟာရဇရုပ်ကို ဖြစ်စေပုံက ထင်ရှားသောကြောင့် “ ဗဟိဒ္ဓ ဩဇာက ရုပ်ကို မဖြစ်စေနိုင်, ထောက်ပံ့ရုံသာ ထောက်ပံ့နိုင်သည်”ဟူသော အရှင်ဓမ္မပါလ၏ အယူအဆကို ဆရာမြတ်တို့ လက်မခံကြကုန်။

တတ္ထ ဟဒယ ဣန္ဒြိယရူပါနိ ကမ္မဇာနေဝ၊ ဝိညတ္တိဒွယံ စိတ္တဇမေဝ၊သဒ္ဒေါ စိတ္တောတုဇော၊ လဟုတာဒိတ္တယံ ဥတုစိတ္တာ ဟာရေဟိ သမ္ဘောတိ။

ဟဒယ ၊ ပေ ၊ ကမ္မဇာနေဝ—ဟဒယဝတ္ထုရုပ် စက္ခုပသာဒ စသော ပသာဒ ရုပ် ၅, ဘာဝရုပ် ၂ ပါး, ဇီဝိတရုပ် ဤ ၉ ပါးသည် ရှေးရှေးက စီမံခဲ့သော ကံကြောင့် ဖြစ်ကြ၏၊ “ ကမ္မဇာနေဝ-ကမ္မဇရုပ်တို့သာတည်း ” ဟု အနက်ပေး၊ ဧဝသဒ္ဒါဖြင့် စိတ္တဇ ဥတုဇ အာဟာရဇ မရှိဟု ကန့်လေ၊ စိတ် ဥတု အာဟာရတို့သည် ဤရုပ် ၉ ပါးကို တိုက်ရိုက် မဖြစ်စေနိုင်သော်လည်း ထောက်ပံ့ရုံကား ထောက်ပံ့ပေးနိုင်၏၊ စက္ခုပသာဒရုပ် ခဏ်း၌ ဥတု စိတ် အာဟာရတို့က ထောက်ပံ့ပုံကို ပြခဲ့ပြီ။

ဝိညတ္တိဒွယံ စိတ္တဇမေဝ—ဝိညတ်ဒွေ၏ စိတ်ကြောင့် ဖြစ်ပုံကို ဝိညတ်ရုပ်ခဏ်း၌ ပြခဲ့ပြီ၊ မဟာဘုတ်၏ ဥပါဒ်ခိုက်၌သာ ထင်ရှားသောအမူအရာထူးဖြစ်၍ ရုပ်တို့ ဓမ္မတာအတိုင်း ခဏငယ် ၅၁ ခန့်တိုင်အောင် မလိုက်ပါဘဲ စိတ်ချုပ်လျှင် ချုပ်ပျောက်လေသည်၊ ထို့ကြောင့် စိတ္တာနုပရိဝတ္တိနော ဓမ္မာ ဟူသော ဒုကမာတိကာပုဒ် အရ စိတ်သို့ အစဉ်လိုက်၍ ဖြစ်ကြသော တရားတွင် ဤဝိညတ်ဒွေ ပါဝင်ရးလသည်၊ “ စိတ္တဇမေဝ-စိတ္တဇသာလျှင်တည်း”ဟု အနက်ပေး၍ ဧဝသဒ္ဒါဖြင့် ကမ္မဇစသည် မရှိဟု ကန့်ကွက်လေ။

သဒ္ဒေါ စိတ္တော တုဇော– “သဒ္ဒရုပ် အသံသည် စိတ် ဥတု နှစ်ပါးကြောင့် ဖြစ်သည် ” ဟု ဆိုသော်လည်း စိတ် ဥတု ၂ ပါးက တပြိုင်နက် ဖြစ်စေသည်-ဟု မမှတ်ရ၊ သက်ရှိ သတ္တဝါတို့၏ စကားပြောသံ ရယ်မောသံ ငိုကြွေးသံ စသည်မှာ စိတ်

ကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာသော အသံဖြစ်၍, ဝမ်းတွင်း၌ လှုပ်ရှားသံ, ဓာတ်စက်သံ, အပြင်ပ၌ ရှိသမျှ လေသံ မိုယ်းသံ တီးမှုတ်သံ စသည်များကား ဥတုကြောင့် ဖြစ်သည်-ဟု ခွဲခြား၍ မှတ်။

[**အသံကောင်း မကောင်း**] သက်ရှိ သတ္တဝါတို့၏ အသံသည် စိတ်ကြောင့် ဖြစ်လျှင် ဘာ့ကြောင့် အချို့မှာ အသံကောင်း၍, အချို့မှာ အသံ မကောင်းပါ သနည်း၊ စိတ်ကြောင့် ဖြစ်ချင်းဟူလျှင် အသံလည်း တူသင့်သည် မဟုတ်ပါလော-ဟု မေး၊ အဖြေကား- "သက်ရှိ သတ္တဝါတို့၏အသံသည် စိတ်ကြောင့် ဖြစ်သည်" ဟု ဆိုရာ၌ အသံဖြစ်ဘို့ရာ အနီးကပ်ဆုံး အကြောင်းကို ပြခြင်း ဖြစ်သည်၊ အသံ ကောင်း-မကောင်းမှာ စိတ် တမျိုးနှင့်သာ သက်ဆိုင်သည် မဟုတ်ပေ, ကံတရားနှင့်လည်း သက်ဆိုင်သည် "ကံက အသံ ဖြစ်ဘို့ရာ ဌာန၌ ကမ္မဇပထဝီ ကောင်းကောင်း စီမံလျှင် အသံကောင်း၏, ထိုကမ္မဇ ပထဝီညံ့လျှင် အသံ ညံ့သည်" ဟူလို။

ချဲ့ဥုးအံ့—ပြောဆိုလိုသော စိတ်မဖြစ်သမျှ အသံ မဖြစ်သေး, ပြောဆိုလိုသော စိတ်ဖြစ်မှသာ အသံ ဖြစ်ပေါ်လာသည်၊ထို့ကြောင့် စိတ်သည် အသံဖြစ်ဘို့ရာ အနီးကပ်ဆုံး အကြောင်းပေတည်း၊ အသံ၏ဖြစ်ရာဌာနများ၌ ကမ္မဇရုပ်များ ရှိ၏၊ ကံက ကမ္မဇပထဝီဓာတ်ကို ကောင်းစွာ စီမံထားလျှင် ရွတ်ဆိုလိုသောစိတ် ဖြစ်သည်နှင့် တပြိုင်နက် စိတ္တဇပထဝီဓာတ်နှင့် ယခင် ပထဝီဓာတ်များ ထိခတ် ပွတ်တိုက်မိကြ၏၊ ထိုအခါ အသံကောင်းများ ဖြစ်ပေါ်လာ၏၊ ညံ့ဖျင်းသောကံက မကောင်းသော ပထဝီဓာတ်ကို စီမံထား၍ ထိုပထဝီဓာတ်များနှင့် ထိခတ်ပွတ်တိုက်ရလျှင် မကောင်းသော အသံပင် ထွက်လာ၏၊ ဤသို့လျှင် အသံ ကောင်းမှု မကောင်းမှုသည် ကမ္မဇ ပထဝီဓာတ်နှင့် ဆိုင်၏၊ ထို ကမ္မဇပထဝီဓာတ် ကောင်း မကောင်းမှုသည် အရင်းခံ ကံနှင့်ဆိုင်သည်၊ ဥပမာ—တူရိယာ၏ အသံ ကောင်း မကောင်းသည် တူရိယာ ကောင်း မကောင်းနှင့်ဆိုင်၏၊ တူရိယာ ကောင်း မကောင်းလည်း တူရိယာလုပ်သူနှင့် ဆိုင်သကဲ့သို့တည်း၊ ထို့ကြောင့် နိမိကဏ္ဍသုတ် ပါဠိတော်၌····

"သုဝဏ္ဏတာ သုသရတာ, သုသဏ္ဌာနာ သုရူပတာ၊
အဓိပစ္စပရိဝါရော, သဗ္ဗမေတေန လဗ္ဘတိ" ဟု မိန့်ပြီ။

ကောင်းသော အဆင်းရှိသူ၏ အဖြစ်, ကောင်းသော အသံရှိသူ၏ အဖြစ်, ကောင်းသော ပုံသဏ္ဌာန်, ကောင်းသောရုပ်ရေရှိသူ၏ အဖြစ်, အစိုးရမှု အခြံအရံများမှု အလုံးစုံကို ဤကံကြောင့်သာ ရအပ်၏ ဟူလို၊ [စိတ္တဇပထဝီဓာတ်နှင့်ကမ္မဇ ပထဝီဓာတ် ထိခိုက်သည့်အခါ အနီးအပါးရှိသော ဥတုဇ အာဟာရဇ ပထဝီများနှင့်လည်း ထိခိုက်ပေလိမ့်မည်။]

လဟုတာဒိတ္တယံ ဥတုစိတ္တာဟာရေဟိ--ဤလဟုတာစသောရုပ် ၃ ပါး၏ ဥတု စိတ် အာဟာရတို့ကြောင့်ဖြစ်ရပုံကိုရူပသမုဒ္ဒေသခဏ်း၌ ပြခဲ့ပြီ၊ ဤလဟုတာစသော ရုပ်များသည် ကံကြောင့်ဖြစ်နိုင်လျှင် စက္ခုပသာဒစသော ကမ္မဇရုပ်များကဲ့သို့ အမြဲရှိရလိမ့်မည်၊ ထိုကဲ့သို့လည်း အမြဲမရှိချေ, မကျန်းမမာတဲ့အခါ စိတ်မချမ်းသာ တဲ့အခါ အစားအသောက် ပျက်နေတဲ့အခါ ဤလဟုတာစသော ရုပ် ၃ ပါးမရှိ ချေ၊ ထို့ကြောင့် ဤလဟုတာစသော ရုပ်များသည် ကမ္မဇမဟုတ်, စိတ္တဇ ဥတုဇ အာဟာရဇသာ ဖြစ်သည်။

အဝိနိဗ္ဘောဂရူပါနိ စေဝ အာကာသဓာတု စ စတူဟိ သမ္ဘူတာနိ၊
လက္ခဏရူပါနိ န ကုတောစိ ဇာယန္တိ။

အဝိနိဗ္ဘောဂ၊ ပေ ၊စတူဟိ သမ္ဘူတာနိ—ရူပကလာပ၌ ပြလတံ့အတိုင်း ကမ္မဇ ကလာပ်၌ အဝိနိဗ္ဘောဂရုပ် ၈ ခုပါဝင်၏၊ စိတ္တဇ ဥတုဇ အာဟာရဇ ကလာပ် များလည်းပါဝင်၏၊ အဝိနိဗ္ဘောဂရုပ် ၈ ခုနှင့်ကင်းသောကလာပ်တခုမျှမရှိ၊ ထို့ ကြောင့် အဝိနိဗ္ဘောဂ ၈ ခုသည် ကံ စိတ် ဥတု အာဟာရ အကြောင်း ၄ ပါး ကြောင့်ဖြစ်သည်၊ ထိုထိုရုပ်ကလာပ်ဖြစ်အောင် ဆိုင်ရာအကြောင်းတို့က စီမံ၍ ရုပ် ကလာပ် ၂ ခုဖြစ်ပေါ် ပေါင်းစပ် မိသည့်အခါ အာကာသဓာတ် ခေါ်သော အ ကြားသည် အလိုလို ပါဝင်လာတော့၏၊ အာကာသဓာတ်သည် အမှန်အားဖြင့် မည်သည့် အကြောင်းကြောင့်မျှ ဖြစ်သည်မဟုတ်, သို့သော် ၄ ပါးသောအကြောင်း ကြောင့် ဖြစ်သော ရုပ်ကလာပ်များနှင့် ဆက်သွယ်၍ ထင်ရှား ရသောကြောင့် တန္တယ်ငင် တစင်ပါ-မကင်းရာ မကင်းကြောင်း ဖြစ်သော အဝိနာဘာဝနည်းအား ဖြင့်၎င်း, တည်ရာမှိရာ ရုပ်ကလာပ်များ၏ စတုသမ္ဘူတ အမည်ကို တည်လျက် မှီလျက် ပေါ်လာသော အာကာသဓာတ်ပေါ် တင်စား၍ ဌာနူပစာရ အားဖြင့် ၎င်း, အာကာသဓာတ်ကို စတုသမ္ဘူတ, ဝါ-စတုဇရုပ်ဟု ဆိုရလေသည်။

လက္ခဏရူပါနိ နကုတောစိ ဇာယန္တိ—ဥပစယ သန္တတိ စသော လက္ခဏရုပ် ၄ ပါးလည်းမည်သည့်အကြောင်းကြောင့်မျှဖြစ်သည်မဟုတ်၊ "ဇာယမာနာဒိ ရူပါနံ သဘာဝတ္တာ ဟိ ကေဝလံ" ဟူသော သင်္ဂဟဂါထာလာ အကြောင်းပြစကားနှင့် အညီ, ရုပ်ကလာပ်တခုဖြစ်လာလျှင် "ဖြစ်ခြင်း" ဆိုတဲ့ ဥပစယ သန္တတိတို့သည် ဓမ္မတာအတိုင်းပင်ပါဝင်လာ၏၊ဌီအခိုက်၌ ရုပ်ကလာပ်တည်သည့်အခါ "ရင့်ခြင်း" ဆိုတဲ့ ဇရတာသည် ပါဝင်လာ၏၊ ထိုရုပ်ကလာပ်ပျက်သည့်အခါ အနိစ္စတာသည် ဓမ္မတာအတိုင်း ပါဝင်လာသည်၊ ဥပစယ သန္တတိခေါ်သော ဇာတိနှင့် ဇရတာ

အနိစ္စတာတို့ ဖြစ်အောင် တမင်္ဂလာစီမံရသေးလျှင် ထို ဇာတိ၏ ဖြစ်ခြင်း ရင့်ခြင်း ပျက်ခြင်း ရှိရလိမ့်မည်ဖြစ်၍ ''ဇာတိ၏ ဇာတိရုပ် ဇာတိ၏ ဇရတာရုပ် ဇာတိ၏ အနိစ္စတာရုပ်များလည်း ရှိရလိမ့်မည်၊'' ထို့အတူ ဇရတာ၏ ဇာတိရုပ် အနိစ္စတာ၏ ဇာတိရုပ် စသည်လည်း ရှိရလိမ့်မည်၊ ထိုသို့လည်း မရှိချေ၊ ထို့ကြောင့် ဇာတိ ဇရတာ အနိစ္စတာတို့သည် ပရမတ်အစစ် ရုပ်အစစ်မဟုတ်, ထိုထို ရုပ်ကလာပ်တို့၏ ဖြစ်ခြင်းသဘော ရင့်ခြင်းသဘော ပျက်ခြင်းသဘော ပညတ်မျှသာဖြစ်သော ကြောင့် ဇာတိစသည်ဖြစ်ဘို့ရာ တမင်္ဂလာစီမံဘွယ်မလိုတော့ပြီ။

ဥပစယနှင့် သန္တတိတို့ကမ္မဇစသည်ဖြစ်ပုံ။ ။ရုပ်ကိုဖြစ်စေတတ်သော အကြောင်း တရားတို့၏ ဗျာပါရမကင်းမီ ဤ ဥပစယ သန္တတိတို့ ထင်ရှားသောကြောင့် အဘိဓမ္မာ ပါဠိတော်များ၌ ဥပစယ သန္တတိ တို့ကို ကံ စသော အကြောင်း ကြောင့် ဖြစ်သည်-ဟု ပရိယာယ်အားဖြင့် ဟောတော်မူလျက်ရှိ၏၊ ဤ သင်္ဂြိုဟ်ကျမ်း၌ကား မုချအားဖြင့် ကံစသော အကြောင်းတို့ကြောင့် မဖြစ်သည့်အတွက် ''န ကုတောစိ ဇာယန္တိ'' ဟု မိန့်တော်မူသည်။

ချဲ့ဦးအံ့—ရူပကဏ္ဍပါဠိတော်နှင့် ပဋ္ဌာန်းပါဠိတော်များ၌ ဥပစယ သန္တတိ တို့ကို ကံ စသော အကြောင်းကြောင့် ဖြစ်သောရုပ်များတွင် ထည့်သွင်းဟောပြ တော်မူ၏၊ ထိုသို့ ဟောပြရာ၌ ဘုရားရှင်၏အလိုတော်ကား-ရုပ်ကို ဖြစ်စေရမည့် ကံ တရားသည် ကမ္မဇရုပ်ကို မစီမံရသေးသမျှ သတ္တိဗျာပါရ မကင်းသေး၊ တစုံတခု ပြုဘွယ်ကိစ္စရှိနေသူသည် ထိုကိစ္စကို မပြုရသေးသမျှ ကြောင့်ကြ ဗျာပါရ မကင်းနိုင် သကဲ့သို့တည်း၊ ထိုကံတရား၏ ဗျာပါရသတ္တိသည် ကမ္မဇရုပ်တို့ ဥပါဒ်သည့်တိုင် အောင် မငြိမ်းသေးဘဲ ကမ္မဇရုပ်ဥပါဒ်ပြီးခါမှ (မိမိကိစ္စတာဝန် ဧးပေပြီ- ဟူ သောအနေအားဖြင့်) ဗျာပါရ ငြိမ်းလေသည်၊ ဤသို့ အကြောင်းကံ၏ ဗျာပါရ မကင်းမီ ဥပစယ သန္တတိတို့ ပေါ်ထင်လာသောကြောင့် ဥပစယ သန္တတိတို့ကိုကံ ကြောင့်ဖြစ်သော ရုပ်အများတွင် ထည့်သွင်းရလေသည်၊ ဝါ-ကမ္မဇရုပ် ဟု ပရိ ယာယ်အားဖြင့် ဆိုရလေသည်၊ စိတ္တဇ ဥတုဇ အာဟာရဇဟု ဆိုရာ၌လည်း ဤ နည်းပင်တည်း၊ ဇရတာ အနိစ္စတာတို့ကား ဗျာပါရ ငြိမ်းစဲပြီးမှ ထင်ရှားသော ကြောင့် ထိုအဘိဓမ္မာပါဠိတော်များအလို ကမ္မဇစသည်မဆိုရ၊ ထို့ကြောင့်ပင်လျှင် သင်္ဂြိုဟ်အလို ကမ္မဇရုပ် အဋ္ဌာရသ စသည်ရှိသော်လည်း အဘိဓမ္မာ ပါဠိတော် အလိုအားဖြင့် ကမ္မဇရုပ် ဝီသ စသည် ဖြစ်ရပေသည်။

ဇရာမရဏတို့ စတုဇဖြစ်ပုံ။ ။သုတ္တန် ပါဠိတော်များ၌ ''ဇရာမရဏံ ဘိက္ခဝေ အနိစ္စံ သင်္ခတံ ပဋိစ္စသမုပ္ပန္နံ'' ဟု ဟောတော်မူချက်ရှိသေး၏၊ [ဇရာမရဏံ- ဇရာ မရဏသည်၊ အနိစ္စံ-မမြဲ၊ သင်္ခတံ- အကြောင်းတရားတို့သည် ပြုစီမံအပ်၏၊ ပဋိစ္စ

သမုပ္ပန္န-အကြောင်းတရားကိုစွဲ၍ ဖြစ်၏၊] ဤ ပါဠိတော်၌ ဇရာမရဏာသည် မုချအားဖြင့် သင်္ခတ ပဋိစ္စသမုပ္ပန္န မဟုတ်သော်လည်း သင်္ခတပဋိစ္စသမုပ္ပန္န အစစ်ဖြစ်သော ရုပ်ကလာပ်တို့၏ ရင့်ခြင်း ဇရာ, ပျက်ခြင်း မရဏ ဖြစ်သောကြောင့် စက္ခုဒသကစသော ရုပ်ကလာပ်တို့၏ သင်္ခတပဋိစ္စသမုပ္ပန္နအမည်ကို ဇရာမရဏာပေါ်တင်စား၍ ဥာနူပစာရအားဖြင့် ဇရာမရဏာတို့လည်း သင်္ခတပဋိစ္စသမုပ္ပန္န မည်ကြရလေသည်။

ပါဠေ ကုတောစိ ဇာတတ္တံ, ဇာတိယာ ပရိယာယတော၊
သင်္ခတာနံ သဘာဝတ္တာ, တီသု သင်္ခတတော ဒီတာ။

ပါဠေ-အဘိဓမ္မာ ရူပကဏ္ဍပါဠိတော်၌၊ ဇာတိယာ-ဇာတိ၏၊ ကုတောစိ-တစုံတခုသောအကြောင်းကြောင့်၊ ဇာတတ္တံ-ဖြစ်သည်၏အဖြစ်ကို၊ ပရိယာယတော-ပရိယာယ်အားဖြင့်၊ ဥဒိတံ - ဟောတော်မူအပ်ပြီ၊သင်္ခတာနံ-သင်္ခတရုပ်ကလာပ်တို့၏၊ သဘာဝတ္တာ - ဖြစ်ခြင်းသဘော ရင့်ခြင်းသဘော ပျက်ခြင်းသဘော၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ တီသု-ဇာတိ ဇရာ မရဏ ၃ ပါးတို့၌၊ သင်္ခတတာ-သင်္ခတအဖြစ်ကို၊ ဝါ- သင်္ခတ နာမည်ကို၊ ဥဒိတာ-သုတ္တန်ပါဠိတော်၌ ဟောတော်မူအပ်ပြီ၊ [ထိုသုတ္တန်ပါဠိတော်၌ ဇရာ မရဏကိုသာ သင်္ခတ ဟု ဟောတော်မူသည် မဟုတ်, ဇာတိကိုလည်း သင်္ခတ ဟု ဟောတော်မူသည်၊ သို့အတွက် "တီသု"ဟု ဂါထာ၌ ဆိုထားလေသည်။]

ရူပကလာပအဖွင့်

ကေပ္ပါဒါ ကေနိရောဓာ ကေနိဿယာ သဟဝုတ္တိနော
ကေဝီသတိ ရူပကလာပါနာမ။

ရူပကလာပ—"ကလာ အဝယဝါ အပေါန္တိ ပါပုဏန္တိ ဧတ္တာတိ ကလာပေါ" ဧတ္တ-ဤအပေါင်း၌၊ ကလာအဝယဝါ - အစိတ်တရားတို့သည်၊ အပေါန္တိ ပါပုဏန္တိ-ရောက်ကြကုန်၏၊ ဣတိ-ထို့ကြောင့်၊ သော-ထိုအပေါင်းသည်၊ ကလာပေါ-ကလာပ်မည်၏၊ ဤဝိဂြိုဟ်အရ အစိတ်အစိတ်တရားများ၏ ရောက်ကြ ပေါင်းကြ စုမိကြရာ ဖြစ်သောအပေါင်းအဖွဲ့ကို "ကလာပ"ခေါ်သည်ဟု မှတ်၊ [ယခုကာလ မြို့ကြီးများ၌လည်း လူအပေါင်းတို့ စုပေါင်း၍ ကစားရာ ကလာပ်ခေါ်သော အဖွဲ့တွေ များစွာရှိသည်၊] ပြအပ်ခဲ့သော ရုပ်များသည် ဖြစ်ပေါ် ဥပါဒ်သည့်အခါ

တစုစီ တစုစီ ခွဲခြား၍ ဥပါဒ်ကြသည်မဟုတ်, အနည်းဆုံး အဝိနိဗ္ဘောဂရုပ် ၈ ခု မှစ၍ ပေါင်းစပ်တွေခဲ ကလာပ်တွဲလျက် ဖြစ်ကြ ပျက်ကြလေသည်။

ကေပ္ပါဒါ၊ ပေ၊ ကေဝီသတိ ရူပကလာပါနာမ—ဤဝါကျ အနေအထားသည် စေတသိက်ပိုင်းအစ "ကေပ္ပါဒ နိရောဓာစ"ဟူသော ဂါထာသွားနှင့် တသားထည်းတူမျှ၏၊ ဤဝါကျ၌ ရုပ်ကိုပြရာဖြစ်၍ ရုပ်က အာရုံကို မယူနိုင်သောကြောင့် ကောလမ္ဗနသဒ္ဒါမပါခြင်းသာ ထူးသည်၊ ထို့ကြောင့် ထိုဂါထာ၌ ကေပ္ပါဒ ကေနိရောဓ ကေဝတ္ထုကတို့ဖြင့် သမ္ပယောဂ လက္ခဏာကို ပြသကဲ့သို့, ဤဝါကျ၌လည်း ကေပ္ပါဒ ကေနိရောဓ ကေနိဿယ ၃ ပါးဖြင့် ကလာပ် ဖွဲ့နိုင်ခြင်း၏ အင်္ဂါ လက္ခဏာကိုပြသည်၊ ထိုဂါထာ၌ စေတောယုတ္တာ သဒ္ဒါသည် စေတသိက ပုဒ်၏ အနက်ကိုပြသကဲ့သို့, ဤဝါကျ၌ သဟဝုတ္တိနောသဒ္ဒါလည်း ကလာပပုဒ်၏ အနက်ကိုပြသည်၊ [အချို့က သဟဝုတ္တိနောကို ကလာပ်၏ အင်္ဂါတပါးဟု ယူကြ၏,စဉ်းစားကြပါလေ။]

ကေပ္ပါဒနိရောဓ ကေနိဿယ—"ကော သမာနော ဥပ္ပါဒေါ ယေသံတိ ကေပ္ပါဒါ" စသည်ဖြင့် ဝိဂြိုဟ်ပြု၊ အတူတကွဖြစ်မှု ဟူသော ဥပါဒ်, အတူတကွ ချုပ်မှု ဟူသော ဘင်ရှိသည်ကို ကေပ္ပါဒ ကေနိရောဓ ဟု ခေါ်၏၊ ကလာပ်တခုတခု၌ ပါသော ဥပါဒါရုပ်တို့သည် မဟာဘုတ် ၄ ပါးကို မှီကြရ၏, မဟာဘုတ်အချင်းချင်းလည်း အပြန်အလှန်မှီကြ၏၊ ဤသို့ တူသောမှီရာရှိသည်ကို ကေနိဿယဟု ခေါ်၏။

ကေပ္ပါဒ ကေနိရောဓ၌ ကေ အရ "တခု"ဟူသော သချာအနက်ကိုလည်း ယူကြ၏၊ ရုပ်ကလာပ် တခု တခု၌ ရုပ်ပေါင်း ၈ ခု ၉ ခု စသည်ဖြင့် အများအပြား ပါသော်လည်း ကလာပ်တခု၏ဖြစ်မှု ဥပါဒ်, တည်မှု ဋ္ဌီ, ပျက်မှု ဘင် တို့ကား တခုစီသာရှိ၏၊"အများဆိုင်ပစ္စည်း တခုကဲ့သို့ ရုပ်ကလာပ်တခုမှာ ဥပါဒ် တခု ဋ္ဌီ တခု ဘင် တခုသာ ပါသည်" ဟူလို၊ ထိုစကားမှန်၏ - ရုပ်ကလာပ်တခု၌ ခွဲခြား၍မရအောင် ပြွတ်သိပ် ပိညပ် ပေါင်းစပ်တွေခဲနေသောကြောင့် အဋ္ဌကလာပ်ရုပ်တခုမှာ ဥပါဒ် ၈ ခု ဋ္ဌီ ၈ ခု ဘင် ၈ ခု မရတော့ပြီ။

[**မူလဋီကာ**] ဧကေက ကလာပ ပရိယာပန္နာနံ ရူပါနံ သဟေဝ ဥပ္ပါဒါဒိ
ပ္ပဝတ္တိတော ဧကေ ကလာပဿ ဥပ္ပါဒါဒယော ဧကေ
ကာဝ ဟောန္တိ။ (ရူပကဏ္ဍာ)

ဧကေက ကလာပပရိယာပန္နာနံ-တကလာပ်တကလာပ်တွင် ပါဝင်ကုန်သော၊ ရူပါနံ-တို့၏၊ သဟေဝ-အတူတကွသာလျှင်၊ ဥပ္ပါဒါဒိပ္ပဝတ္တိတော-ဥပါဒ် ဋ္ဌီ ဘင်တို့၏ဖြစ်ခြင်းကြောင့်၊ ဧကေဿကလာပဿ - ရုပ်ကလာပ်တခု၏၊ ဥပ္ပါဒါဒယော - ဥပါဒ် ဋ္ဌီ ဘင်တို့သည်၊ ဧကေကာဝ-တခုတခုစီတို့သာလျှင်၊ ဟောန္တိ-ဖြစ်ကုန်၏။

[ဤအရာ၌ သဟဝုတ္တိနောကို ကလာပ်၏ အင်္ဂါတပါးဟု ယူကြသူတို့က ကေပ္ပါဒနှင့် သဟဝုတ္တိ အထူးကို ပြောဆိုကြသေး၏၊ ပင်ကိုယ်ကပင် သဟဝုတ္တိနောသည် အင်္ဂါမဟုတ်သောကြောင့် အထူးကြံစရာမလို၊ ကေပ္ပါဒ-သဘောမှာ တကလာပ်ထဲ၌ အတူတကွဥပါဒ်ခြင်းတည်း၊ သဟဝုတ္တိသဘောကား ရုပ် ၈ ခု စသည်တို့ တကလာပ်ထည်းမှာ အတူတကွ ဖြစ်ကြပျက်ကြ ခြင်းတည်း၊ ဤ ကေပ္ပါဒ စသော အင်္ဂါများသည် တကယ် ဥပါဒ် ဋ္ဌီ ဘင် ရကောင်းသော ပရမတ်အစစ် နိပ္ဖန္နရုပ်များကို ရည်ရွယ်၍ ဆိုထားသောကြောင့် ပင်ကိုယ်ကပင် ဥပါဒ် ဋ္ဌီ ဘင် မရကောင်းသော အနိပ္ဖန္နရုပ်တို့အတွက် ဤအင်္ဂါနှင့် ညီ-မညီကို စဉ်းစားဘွယ်မလို။]

ခေါက်၍မေး ရုပ်သေးတရာမှာ။ ။တူရိယာတခုခုကို ဒုတ်ဖြင့် ခေါက်၍ အသံထွက်လာရာ၌ကဲ့သို့ " တစုံတခုကို ခေါက်လိုက်သည့်အခါ ရုပ်ပေါင်းမည်မျှ ရသနည်း" ဟု မေးပြီးလျှင် "ရုပ်အသေးစား တရာရသည်" ဟု ရှေးဆရာတို့ ဖြေဆိုထားပုံမှာ များစွာမှားယွင်းနေသော်လည်း အမှား၏ မှားပုံကို သိရမှ အမှန်၏မှန်ပုံကို နားလည်နိုင်သောကြောင့် ထိုအမှားတော်ပုံမှာ စိတ်ဝင်စားဘွယ် ကောင်းလှပေသည်။

[**စွယ်စုံကျော်ထင်**] ခေါက်၍မေးသော်၊ ရုပ်သေးအရ, သုဒ္ဓဋ္ဌနှင့်, နဝကလာပ်, သတ္တရသ်ဝယ်, ပိုင်းဖြတ်ခြင်းငှါ, အာကာသဓာတ်, ပန္နရသ်လောင်း, ချင့်ပေါင်းနေကြ, ဒွတ္တိံသမှာ, သတ္တိရှာ၍, တသုံးခုမြှောက်, ဆင့်လှောက် လက္ခဏာ, လေးပါးလာက, တရာပြည့်ရှိး, လူ့ထိပ်မိုး။

သုဒ္ဓဋ္ဌနှင့်,နဝကလာပ်,သတ္တရသ်ဝယ်—တီးခေါက်လိုက်သည့် အခါ ခေါက်သော ဒုတ်၌ သုဒ္ဓဋ္ဌက(အဝိနိဗ္ဘောဂရုပ် ၈ ခု) ကလာပ်ဖြစ်၏၊ တီးခေါက်အပ်သော အရာဝတ္ထု၌ သဒ္ဒနဝက (အသံနှင့်တကွ ယခင် ၈ ခု) ကလာပ်ဖြစ်၏၊ ထို့ကြောင့် တီးခေါက်လိုက်သည့်အခိုက်အခါ၀ယ် ရုပ်ပေါင်း သတ္တရသ(၁၇ ခု)ဖြစ်သတဲ့၊ဤစကားကား သင့်ပါသေး၏။

ပိုင်းဖြတ်ခြင်းငှါ, အာကာသဓာတ်, ပန္နရသ်လောင်း—ထိုရုပ် ၁၇ ပါးကို ပိုင်းခြားဘို့ရာ အာကာသဓာတ်ပေါင်း ပန္နရသ (၁၅) ဖြစ်ရမည်တဲ့၊ "ရုပ် ၁၇ ပါးကို စိတန်း၍ထားလျှင် အာကာသ ခေါ်သော အကြားပေါင်း ၁၅ ခုရှိနိုင်သည် " ဟူလို၊ ဤစကားသည် အတော်လွဲမှား၏၊ ကလာပ်တခု၌ ရုပ် ၈ ခုရှိလျှင် အကြား အာကာသ ၇ ပါးရှိသည်ဟု ယူမှား၏၊ အာကာသဓာတ်သည် ကလာပ်အတွင်း၌ ပါသော ရုပ်အချင်းချင်းကို ပိုင်းခြားသည် မဟုတ်, ရုပ်ကလာပ် ၂ ခုကိုသာ တခုနှင့်တခုကွဲပြားအောင် ပိုင်းခြားသည်။ "ကလာပါနံ ပရိစ္ဆေဒလက္ခဏတ္တာ ဝိစက္ခဏာ"၌"ကလာပါနံ ပရိစ္ဆေဒ" ဟူသော အပိုဒ်ကိုထောက်၊ တီးခေါက်သော

ဒုတ်နှင့် တီးခေါက်အပ်သောဝတ္ထု၏ အကြားဝယ် အာကာသ (အကြား) ရှိသော်လည်း ထိုအာကာသမှာ ပရိစ္ဆေဒရုပ်ဟု ခေါ်သော အာကာသမျိုးမဟုတ်, အဇဋာကာသမျိုးတည်း၊ ထို့ကြောင့် ယခင် သုဒ္ဓဋ္ဌနှင့် သဒ္ဒနဝက ကလာပ် ၂ ခု အတွက် အာကာသတခုမျှ မရ ဟု မှတ်။

ချင့်ပေါင်းနေကြ, ဒွတ္တိံသမှာ—ထိုသုဒ္ဓဋ္ဌက သဒ္ဒနဝက ကလာပ် ၂ ခု နှင့် အာကာသ ၁၅ခုကို ပေါင်းလျှင်ဒွတ္တိံသ (၃၂ ခု) ရသတဲ့၊ "အရင်းလဲ အဖျားထင်းဖြစ်၏ " ဆိုတာလို အရင်းအစက လွဲခဲ့ပြီဖြစ်၍ ဤ အပေါင်းရေတွက်သော အဖျားပိုင်းမှာ ထင်းဖြစ်လေပြီ။

သတ္တိရှာ၍,တာ ၃ ခု မြှောက်—ထို ၃၂ ပါးသော်ရုပ်များ၏ ပေါ့ပါးခြင်း နူးညံ့ခြင်းအမှု၌ ကောင်းခြင်းဟူသော သတ္တိကိုရှာ၍လဟုတာ မုဒုတာ ကမ္မညတာ ဟူသော တာ ၃ မျိုးဖြင့် မြှောက်လျှင် ၉၆ ရပြန်သတဲ့၊ ဖြစ်မှဖြစ်ရပလေ….ဤလဟုတာစသော ရုပ်များကား ခန္ဓာကိုယ်အပြင်ပ၌ ဘယ်ကာလမှ မရထိုက်ကြောင်းကို ရူပသမုဒ္ဒေသ အခဏ်းပြန်၍ ရှုစားပါလေ။

ဆင့်လျှောက်လက္ခဏာ, လေးပါးလာက, တရာပြည့်ရိုး—ထို ၉၆ ပါးတွင်လက္ခဏာရုပ် ၄ ပါးထည့်က တရာပြည့်ပါရောတဲ့၊ သုဒ္ဓဋ္ဌက သဒ္ဒနဝက ကလာပ် ၂ ခုမှ ဥပါဒ် ဌီ ဘင် တခုစီသာ ရမည် ဟု ဆိုရာရောက်နေ၏, မလွန်ဘူးလား၊ ထို့ပြင် ဥပစယနှင့် သန္တတိလဲ တကလာပ်ထဲမှာ ပူးတွဲ၍ ပါနိုင်မည်တဲ့လား၊ ဤ ရုပ်သေးတရာ တွက်နည်းကျမှ တဲ့မရအောင် တိမ်းပါးတော်မူကြသဖြင့် ပုထုဇဉ်၏ အသိဉာဏ်ထက် တန်းမတက် သေးလျှင် မည်သူမျှ အထင်မကြီးထိုက်ကြဟု သတိပြုဘွယ်ကောင်းလှပေတော့၏၊ အခြားသော ဤရုပ်သေးတရာ တွက်နည်းများလည်း ရှိချေသေး၏။

တနည်းတွက်ပုံ။ ။"ခေါက်လာ ခေါက်အပ်, ကလာပ်ဒွယ, သုဒ္ဓဋ္ဌကို,ပေါင်းထမသွေ, ဆဲ့ခြောက်ထွေ၌, ဖြစ်လေသဒ္ဒ, နဝကလောင်း, ရုပ်ပေါင်းမှန်ညီ,ပဉ္စဝီကို, လေးလီလက္ခဏာ, ရုပ်ခြောက်ဖြာက, တရာရမြောက်,. သွေမဖေါက်သည်, ကျမ်းထောက်မှိမှိကမ်းကမ်းတည်း " ဤနည်း၌ လက္ခဏာရုပ် ၄ ပါးဖြင့် မြှောက်ပုံလွဲ၏, စဉ်းစားလေတော့။

တတ္ထ ဇီဝိတံ အဝိနိဗ္ဘောဂရူပဉ္စ စက္ခုနာ သဟ စက္ခုဒသကံတိ ပဝုစ္စတိ၊ တထာ သောတာဒီဟိ သဒ္ဓိံ သောတဒသကံ၊ ပေ၊ အဝိနိဗ္ဘောဂရူပမေဝ ဇီဝိတေန သဟ ဇီဝိတနဝကန္တိ ပဝုစ္စတိ၊ ဣမေ နဝ ကမ္မသမုဋ္ဌာနကလာပါ။

စက္ခုဒသက—ဇီဝိတရုပ် ၁, အဝိနိဗ္ဘောဂရုပ် ၈,၎င်း ၉ ပါးတွင် စက္ခုပသာဒ ထည့်က စက္ခုဒသက ခေါ်သော ရုပ်ကလာပ် (ရုပ်အဖွဲ့) တခုဖြစ်၏၊ ဤရုပ် ၁၀ ပါးထည်းတွင် စက္ခုပသာဒသည် အရေးအကြီးဆုံး ပဓာန အဖြစ်ဆုံးတည်း၊ ကြွင်းရုပ် ၉ ပါးမှာ စက္ခုပသာဒ၏ အစောင့်အရှောက်အခြံအရံများသာတည်း၊ ထို့ကြောင့် "ဒသာနံသမူဟောဒသကံ, စက္ခုနာ ဥပလက္ခိတံ ဒသကံ စက္ခုဒသကံ၊ စက္ခုပဓာနံ ဝါ ဒသကံ စက္ခုဒသကံ" ဟု ဝစနတ်ပြု၊ ဒသာနံ-ရုပ်ဆယ်ခုတို့၏၊ သမူဟော-အပေါင်းတည်း၊ ဒသကံ-ရုပ်ဆယ်ခုတို့၏ အပေါင်း၊ စက္ခုနာ - စက္ခုပသာဒဖြင့်၊ ဥပလက္ခိတံ-မှတ်သားအပ်သော၊ ဒသကံ-ရုပ်ဆယ်ခု အပေါင်းသည်၊ စက္ခုဒသကံ-စက္ခုဒသကမည်၏၊ ဝါ-တနည်း၊ စက္ခုပဓာနံ-စက္ခုပသာဒ ပြဓာန်းသော၊ ဒသကံ-ရုပ်ဆယ်ခု အပေါင်းသည်၊ စက္ခုဒသကံ-မည်၏။

ဇီဝိတနဝက—အဝိနိဗ္ဘောဂရုပ် ၈ ပါးတွင် ဇီဝိတရုပ် တပါးထည့်က ဇီဝိတနဝက ကလာပ်ဖြစ်၏၊ ဇီဝိတ ပြဓာန်းသောရုပ် ၉ ခု အပေါင်းအဖွဲ့ ဟူလို၊ ဤဇီဝိတနဝက ကလာပ်ကို ကာမဘုံ၌ မရနိုင်-ဟူသောဝါဒ, ကာမဘုံ၌ရထိုက်၏, သို့သော် အစာသစ်အိမ်၏အောက်အရပ်၌ စားသမျှအစာကို ချက်သော ကမ္မဇဝမ်းမီးခေါ် ပါစကတေဇောဓာတ်၌သာ ရထိုက်သည်-ဟူသောဝါဒ, ကာမဘုံ၌ ရထိုက်ရုံသာမက, တကိုယ်လုံး၌ပြန့်နှံ့တည်နေသော သဗ္ဗဋ္ဌာနိက (သဗ္ဗတ္တကဝုတ္တိ) ကလာပ်ပင်ဖြစ်သည်-ဟူသောဝါဒ, ဤသို့ ၃ ဝါဒ ကွဲပြား၏၊ ထိုတွင် နောက်ဆုံးဝါဒကို ဤဘာသာဋီကာက နှစ်သက်သည်၊ ချဲ့ဦးအံ့—

"သန္တိ သဗ္ဗာနိ ရူပါနိ, ကာမေသု စတုသမ္ဘဝါ၊
ဇီဝိတနဝကံ ဟိတွာ, ကလာပါ ဟောန္တိ ဝီသတိ"-**နာမရူပပရိစ္ဆေဒ**
"ဒသကေသွေဝ ဂဟိတံ, ဝိသုံ ကာမေ န လဗ္ဘတိ၊
ဇီဝိတနဝကံနာမ, ရူပလောကေ ဝိသုံ သိယာ"-**ပရမတ္ထဝိနိစ္ဆယ**

ကျမ်းတို့၌ "ဇီဝိတနဝက ကလာပ်ကို ကာမဘုံ၌ သီးခြားမရအပ်, ကာယ ဘာဝ စက္ခုဒသကစသော ကလာပ်များတွင် ဇီဝိတရုပ် ပါဝင်လေပြီ" ဟု အရှင်အနုရုဒ္ဓါမိန့်တော်မူ၏၊ ရှေးဆရာတော်အချို့ကား "ဇီဝိတနဝက ကလာပ်ကို ပါစကတေဇောဓာတ်ခေါ်သော ဝမ်းမီး၌သာရထိုက်၏"ဟု ယူကြ၏၊ သို့သော်ကာမဘုံသားတို့ သန္တာန်ဝယ် ဇီဝိတနဝက ကလာပ်သည် ကာယ ဘာဝ ဒသကတို့ကဲ့သို့ တကိုယ်လုံး ပြန့်နှံ့လျက် ရှိကြောင်းကို အဋ္ဌကထာ ဋီကာကြီးတို့ စကားဖြင့် ထင်ရှားပြအံ့။

တေဇောဓာတ် ၄ မျိုးကို ရူပသမုဒ္ဒေသ ခဏ်း၌ ပြခဲ့ပြီ၊ ဝါယောဓာတ်သည် ဥဒ္ဓင်္ဂမ (အထက်သို့ဆန်တက်သောလေ) အဓောဂမ (အောက်သို့ စုန်ဆင်းသော

လေ)ကုစ္ဆိဋ္ဌ-(ဝမ်းတွင်းၐ်တည်သောလေ)ကောဋ္ဌာသယ(အူမ၌တည်သောလေ) အင်္ဂမင်္ဂါနုသာရီ- (အင်္ဂါကြီးငယ်သို့ လျှောက်သောလေ) အဿာသ ပဿာသ (ထွက်သက် ဝင်သက်လေ) ဟု ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂဋ္ဌကထာ၌ ၆ မျိုးပြ၏၊ တေဇော ၄ မျိုး တွင် ပါစကတေဇောသည် ဇီဝိတနဝက ကလာပ်တည်း၊ "အသိတာဒိပရိပါစကေ တာဝ ကမ္မဇတေဇော ကောဋ္ဌာသမှိ ဩဇာဋ္ဌမကဇ္ဇွေဝ ဇီဝိတဉ္စာတိ နဝရူပါနိ" ဟူသော ဝိသုဒ္ဓိမဂ်အဋ္ဌကထာ ဒိဋ္ဌိဝိသုဒ္ဓိ နိဒ္ဒေသကိုထောက်၊ အဿာသပဿာသ လေသည် စိတ္တဇသဒ္ဒနဝက ကလာပ်တည်း၊ " စိတ္တဇေ အဿာသ ပဿာသ ကောဋ္ဌာသေပိ ဩဇာဋ္ဌမကဇ္ဇွေဝ သဒ္ဒေါစာတိ နဝ" ဟူသော ယခင် အဋ္ဌကထာ ကို ထောက်၊ ကြွင်းသော တေဇော ၃ မျိုး ဝါယော ၅ မျိုးသည် ကံ စိတ် ဥတု အာဟာရ အကြောင်း ၄ ပါးကြောင့် ထိုက်သလို ဖြစ်၏၊ ထိုတွင် ကံ ကြောင့် ဖြစ် သော တေဇောဝါယော ကလာပ်သည် ဇီဝိတနဝက ကလာပ်တည်း၊ ကြွင်းသော ကလာပ် များကား ဩဇာဋ္ဌမက ခေါ်သော သုဒ္ဓဋ္ဌကလာပ်သာတည်း၊"သေသေသု စတုသမုဋ္ဌာနေသု အဋ္ဌသု ဇီဝိတနဝကဇ္ဇွေဝ တီဏိစ ဩဇာဋ္ဌမကာနိ " ဟူသော ယခင် အဋ္ဌကထာကို ထောက်။

ထိုတွင် သန္တပ္ပန ဒဟန ဇိရဏတေဇောတို့သည် ခန္ဓာကိုယ်ဝယ် အမြဲတည်ရှိ သော ဥသ္မာခေါ် ကိုယ်ငွေ့၏ ဖေါက်ပြန်လျက် ဒီကရီ တိုးတက်သည့်အခါမှ ဖြစ် ပေါ်ရကား ခန္ဓာကိုယ်၌ အမြဲ တည်ရှိသော ဥသ္မာခေါ် ကိုယ်ငွေ့၌ ဇီဝိတနဝက ကလာပ်များပါဝင်လျက်ရှိသည်-ဟု သိသာ၏၊ ထို့ကြောင့် "ဋ္ဌမသ္မိံ သရီရေ ပါ ကတိကော ဧကော ဥတု အတ္ထိ" ဟူသော ဝိဘင်္ဂဋ္ဌကထာပါဌ်ကို မူလဋီကာက "ပါကတိကောတိ ခေါဘံ အပ္ပတ္တော သဒါ ဝိဇ္ဇမာနော" ဟု ဖွင့်ပြီးလျှင်, အနု ဋီကာက "ပါကတိကောတိ သာဘာဝိကော ကာယုသ္မာတိ အဓိပ္ပေတော" ဟု ဖွင့် သည်၊ ဤ အဋ္ဌကထာ ဋီကာကြီးများကို ထောက်ထား၍ ဇီဝိတနဝက ကလာပ် သည် ကာမဘုံသားတို့ သန္တာန်၌လည်း ပကတိကိုယ်ငွေ့ အဖြစ်ဖြင့်၎င်း, ထိုကိုယ် ငွေ့ဖေါက်ပြန်တဲ့အခါ သန္တပ္ပနတေဇောစသော အမည်ဖြင့်၎င်း, ဥဒ္ဓင်္ဂမဝါယော စသောအမည်ဖြင့်၎င်း တကိုယ်လုံးဝယ် ပြန့်နှံ့လျက် ရှိသည်သာတည်း။

အဝိနိဗ္ဘောဂရူပံ ပန သုဒ္ဓဋ္ဌကံ, တဒေဝ ကာယဝိညတ္တိယာ သဟ ကာယဝိညတ္တိနဝကံ, ဝစီဝိညတ္တိသဒ္ဒေဟိစ ဝစီဝိညတ္တိ ဒသကံ, လဟုတာဒီဟိ သဒ္ဓိံ လဟုတာဒေကာဒသကံ, ကာယ ဝိညတ္တိလဟုတာဒိဒွါဒသကံ, ဝစီဝိညတ္တိသဒ္ဒလဟုတာဒိ တေရ သကဉ္စေတိ ဆ စိတ္တသမုဋ္ဌာနကလာပါ။

ဝစီဝိညတ္တိသဒ္ဒေဟိစ ဝစီဝိညတ္တိဒသကံ—ဤကလာပ်၌ အဝိနိဗ္ဘောဂရုပ် ၈ ပါးတွင် ဝစီဝိညတ်နှင့် သဒ္ဒဟု ရုပ် ၂ ခု အထူးပါသောကြောင့် ဝစီဝိညတ္တိသဒ္ဒဒသက ကလာပ် ဟု ဆိုထိုက်၏၊ သို့သော် သဒ္ဒရုပ်နှင့်ကင်း၍ ဝစီဝိညတ် မဖြစ်နိုင်သောကြောင့် ဝစီဝိညတ္တိဒသကဟု နာမည်တပ်လျှင် သဒ္ဒရုပ်ပါဝင်ကြောင်း သိသာရကား ဝစီဝိညတ္တိသဒ္ဒဒသကဟု နာမည်မတပ်တော့ဘဲ, ဝစီဝိညတ္တိဒသက ဟု နာမည်တပ်လိုက်သတဲ့။

စိတ္တဇကလာပ် ၈ စည်း။ ။ဤသင်္ဂြိုဟ်ကျမ်း၌ စိတ္တဇကလာပ် ၆ စည်းသာ ပြသော်လည်း အဋ္ဌကထာကြီးများအလို စိတ္တဇကလာပ် ၈ စည်းဟု ဆိုထိုက်၏၊ ထင်ရှားစေအံ့—"စိတ္တဇေ အဿာသပဿာသကောဋ္ဌာသေပိ ဩဇာဋ္ဌမကေစ္စေဝ သဒ္ဒေါစာတိ နဝ" ဟု ပြခဲ့သော ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂဋ္ဌကထာ၌ ထွက်သက်ဝင်သက်လေကို (ဝိညတ်ရုပ်မပါသော) စိတ္တဇသဒ္ဒနဝက ကလာပ်ဟု မိန့်ဆိုထား၏၊ ထိုစကားမှန်၏—အိပ်ပျော်နေသည့်အခါ ဘဝင်စိတ်အစဉ်သာဖြစ်၏၊ ထို ဘဝင်စိတ်များသည် ဝိညတ်ကိုမဖြစ်စေနိုင် (ရူပသမုဋ္ဌာန်ခဏ်းကိုပြန်ကြည့်)၊ တဃူးဃူး တဃဲဃဲနှင့် အသက်ရှူသံကား ထိုဘဝင်စိတ်ကြောင့် ဖြစ်ရသော စိတ္တဇသဒ္ဒနဝက ကလာပ်တည်း၊ ချောင်းဆိုးသံ ချီဆတ်သံ နှပ်ညှစ်သံ စသည်များလည်း ဝိညတ်ရုပ် မပါတန်ရာ၊ ထို့ကြောင့် ဝိညတ်မပါသော သဒ္ဒနဝကစိတ္တဇ ကလာပ်တမျိုး ရထိုက်၏၊ ထို သဒ္ဒနဝက ရထိုက်လျှင် တရံတခါ လဟုတာစသော ဝိကာရ ရုပ်များနှင့်တွဲဘက်၍ သဒ္ဒလဟုတာဒိဒွါဒသက ကလာပ်လည်း ရထိုက်သည်သာ၊ ထို့ကြောင့် "စိတ္တဇကလာပ် ၆ စည်းသာမက, ၈ စည်းရှိရမည်"ဟု ယခုအခါ အမြဲအစွဲ ယူကြလေပြီ။

ကလာပါနံ ပရိစ္ဆေဒ-လက္ခဏတ္တာ ဝိစက္ခဏာ၊
န ကလာပင်္ဂ မိစ္စာဟု, အာကာသံ လက္ခဏာနိ စ။

ကလာပါနံ၊ ပေ ၊ လက္ခဏာနိစ—ဤဂါထာသည် အာကာသဓာတ်နှင့် လက္ခဏာရုပ်တို့ ကလာပ်တွင်း၌ မပါဝင်နိုင်ခြင်း၏ အကြောင်းကိုပြသော ဂါထာတည်း၊ ယခုကာလ အသင်းဖွဲ့ရာဝယ် သူတပါးနှင့် ပေါင်းစပ်နိုင်သူကိုမှ အသင်းတွင်းသို့ ပါဝင်ခွင့်ရသကဲ့သို့, ထို့အတူ အခြားရုပ်များနှင့် ပေါင်းစပ်နိုင်သောရုပ်များသာ ကလာပ်တွင်း၌ပါဝင်နိုင်၏၊ အာကာသဓာတ်သည် ရုပ်ကလာပ်တို့၏ အကြားမျှသာဖြစ်၍ မည်သည့်ရုပ်နှင့်မျှ ပေါင်းစပ်မရနိုင်၊ သို့အတွက် အာကာသဓာတ်ကို ကလာပ်၏ အစိတ်အပိုင်း ဟု မဆိုရ၊ လက္ခဏာရုပ်များလည်း ရုပ်အထည်ကို အထင်အရှားမရှိ, ရုပ်ကလာပ်တို့၏ ဖြစ်ခြင်း ရင့်ခြင်း ပျက်ခြင်းဟူသော အမှတ်အသားမျှသာဖြစ်၍ ကလာပ်၏ အစိတ်အပိုင်းတွင် မပါဝင်နိုင်၊ (အခြေပြုသင်္ဂြိုဟ်၌လည်း ဤဂါထာ၏အဓိပ္ပါယ်ကို ထင်ရှားပြခဲ့ပြီ။)

ဝိကာရရုပ်တို့ကလာပ်တွင်ပါဝင်ပုံ။ ။ဝိကာရရုပ်တို့ ပါဝင်သည့်အခါနှင့် မပါဝင်သည့်အခါ၌ ရုပ်ကလာပ်တို့ ဖြစ်ပုံထူးခြားလျက်ရှိသောကြောင့် ဝိကာရ ရုပ် ၅ ပါးကိုကား သဘာဝဓမ္မ မဟုတ်ပါဘဲလျက် ကလာပ်တွင်း၌ သွင်း၍ပြရလေသည်၊ ချဲ့ဥုးအံ့—ဝိညတ်ပါလျှင် အလိုဆန္ဒကို သိစေနိုင်သော အမူအရာထူးသည် ရုပ်ကလာပ်၌ ပါဝင်၏၊ လဟုတာစသည် ပါလာလျှင် ပေါ့ပါးခြင်းစသော အမူအရာထူးဖြစ်၏၊ ဤသို့ ရိုးရာရုပ်ကလာပ်ထက် ထူးခြားအောင် ပြုတတ်သည့်အတွက် ဝိကာရရုပ် ၅ ပါးကို ကလာပ်တွင် သွင်းပြရပေသည်၊ လက္ခဏရုပ်တို့ကား ထိုကဲ့သို့ ထူးခြားအောင် မပြုနိုင်သောကြောင့် ကလာပ်တွင်း၌ မသွင်းထိုက်ချေ၊ ကလာပ်တို့၏ အကြားဖြစ်သော အာကာသဓာတ်မှာ ဆိုဖွယ်ရာမရှိပြီ။

သဗ္ဗာနိပိ ပနေတာနိ ရူပါနိ ကာမလောကေ ယထာရဟံ
အနူနာနိ ပဝတ္တိယံ ဥပလဗ္ဘန္တိ။

ရူပပဝတ္တိက္ကမအဖွင့်

ကာမလောကေ ယထာရဟံ ၊ ပေ ၊ ဥပလဗ္ဘန္တိ—ဤ ပြခဲ့ပြီးသောရုပ်တို့ကို ကာမဘုံဝယ် ပဝတ္တိအခါ၌ အယုတ်အလျော့မရှိ အပြည့်အစုံရထိုက်သည်၊ "ကာမဘုံ၌ အပြည့်အစုံရထိုက်သည်"ဟု ဆိုသော်လည်း ပုဂ္ဂိုလ်တယောက်ထည်းမှာအပြည့်အစုံရမည် မဟုတ်၊ မိန်းမများ၌ ပုရိသဘာဝ မရ, ယောကျ်ားများ၌ ဣတ္ထိဘာဝ မရနိုင်၊ ဤသို့ ပုဂ္ဂိုလ်အလိုက် ရထိုက် မရထိုက်ကို စိစစ်စေလို၍ ယထာရဟံ ဟု မိန့်သည်၊ အချို့ကား····ဘာဝရုပ်နှင့် စက္ခုန္ဒြေ စသည် ပြည့်စုံသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့၌ ကေန်ရထိုက်သောကြောင့် "ယထာရဟံ" ဟု မိန့်ဆိုကြောင်းကို ဖွင့်ကြ၏၊ ယထာရဟံ ဟု ပြလေသမျှ၌ တဘက်သတ် ရသည်ကိုချည်း ယူရိုးမဟုတ်, မရနိုင်သော အချက်လည်း ရှိရရိုးတည်း၊ ထို့ကြောင့် အရှင် အနုရုဒ္ဓါ၏ နာမရူပပရိစ္ဆေဒ ကျမ်းဝယ် ဤနေရာမျိုး၌····

"ကာမေ သဗ္ဗေပိ လဗ္ဘန္တိ, သဘာဝါနံ ယထာရဟံ၊
သမ္ပုဏ္ဏာယတနာနံ တု, ပဝတ္တေ စတုသမ္ဘဝါ" ဟုမိန့်တော်မူပြီ။

ဤဂါထာ၌ ဘာဝရုပ်နှင့် စက္ခု စသည် ပြည့်စုံသူ (မချို့တဲ့သူ) သန္တာန်မှာပင် "ယထာရဟံ" ဟု ပြထားသေး၏၊ ထိုယထာရဟံဖြင့် ဣတ္ထိဘာဝ ပုရိသဘာဝ ရုပ်တို့ ရထိုက်-မရထိုက်မှတပါး အခြား စိစစ်ဖွယ် မရှိပြီ။

ပဋိသန္ဓိယံ ပန သံသေဒဇာနဍ္ဍဇ ဩပပါတိကာနမ္ဗ စက္ခု
သောတ ဃာန ဇိဝှါ ကာယ ဘာဝ ဝတ္ထုဒသက သင်္ခါတာနိ
သတ္တဒသကာနိ ပါတုဘဝန္တိ ဥက္ကဋ္ဌဝသေန၊ ဩမကဝသေန ပန
စက္ခု သောတ ဃာန ဘာဝဒသကာနိ ကဒါစိ န လဗ္ဘန္တိ။

ပဋိသန္ဓိယံ—ဤနေရာ၌ ပဋိသန္ဓေ စိတ် စေတသိက် ရုပ်တရားတို့၏ ဥပါဒ်ခဏ ကိုသာ ပဋိသန္ဓေအခါ ဟု ခေါ်သည်၊ [ဥပါဒ်ခဏကိုသာ ခေါ်ကြောင်းမှာ နေခွံ၌ ထင်ရှားလတံ့၊] ထိုပဋိသန္ဓေ နေကြရသော ပုဂ္ဂိုလ်အမျိုးအစားသည် သံသေဒဇမျိုး ဩပပါတိကမျိုး ဂဗ္ဘသေယျကမျိုး ဟု ၃ မျိုး ရှိ၏၊ ဂဗ္ဘသေယျကသည် လည်း အဏ္ဍဇမျိုး ဇလာဗုဇမျိုး ဟု ၂ မျိုးပြား၏၊ ထို့ကြောင့် ပုဂ္ဂိုလ် ၄ မျိုး ရှိသည်ဟု မှတ်၊ ၎င်း ၄ မျိုးကို ယောနိ ၄ မျိုး ဟုလည်း ခေါ်သည်၊ ယောနိ သဒ္ဒါကား ဥဒ္ဓံ စသော ဌာနဖြင့် ခွဲခြားအပ်သော ခန္ဓာတို့၏ ဖြစ်ပုံ အတူးကို ဟော၏၊ ချဲ့ဉုးအံ့—သတ္တဝါတို့၏ ခန္ဓာကိုယ် ဖြစ်ပုံသည် အမျိုးမျိုး အဖုံဖုံ ရှိ၏, တမျိုးနှင့် တမျိုး မတူကြသော်လည်း ဥဒ္ဓံ သားအိမ် သံသေဒဇ ဩပပါတိက အားဖြင့် ခွဲခြားလျှင် ၄ မျိုးသာ ကွဲပြားတော့သည်။

[**သံဂီတိဋီကာ**] ယဝန္တိ တာဟိ သတ္တာ အမိဿိတာပိ သမာနဇာတိတာယ မိဿိတာ ဝိယ ဟောန္တီတိ ယောနိယော၊ တာ ပန အတ္ထတော အဏ္ဍာဒိ ဥပ္ပတ္တိဋ္ဌာန ဝိသိဋ္ဌော ခန္ဓာနံ ဘာဂသော ပဝတ္တိ ဝိသေသောတိ အာဟ - ယောနိယောတိ ကောဋ္ဌာသာတိ။

သံသေဒဇာနဍ္ဍဇ—"သံသီဒတီတိ သံသေဒေါ,သံသေဒေ ဇာတာ သံသေဒဇာ" သံသီဒတိ (သုဋ္ဌု သိနေဟတိ)- ကောင်းစွာစိုစွတ် စေးကပ်တတ်၏၊ဣတိ–ကြောင့်၊ သံသေဒေါ- သံသေဒမည်၏၊ ပဒုမာကြာတိုက်, ကိုယ်ဝန်အညစ်အကြေး, ပန်းမှိုက် ပုတ်, ငါးပုတ် ရေပုတ် မစင်ပုတ် စသော အရပ်များတည်း၊သံသေဒေ-စိုစွတ်သော အရပ်၌၊ ဇာတာ-ဖြစ်သော သတ္တဝါတို့သည်၊ သံသေဒဇာ - သံသေဒဇတို့ မည်၏၊ ပဒုမာကြာတိုက်၌ သန္ဓေတည်သော ပဒုမဝတီမိဖုရားနှင့် ပေါက္ခရသာတိပုဏ္ဏားး, ဝါးလုံးခေါင်း၌ သန္ဓေတည်သော ဝေဠုဝတီမိဖုရား, ပဒုမဝတီမိဖုရား၏ ၄၉၉ ပါးသော သားတော်များနှင့် ပိုးလောက်အချို့တို့သည် သံသေဒဇ သတ္တဝါများ တည်း၊ [ပဒုမဝတီ၏ သား ၅၀၀ တွင် ပဒုမမင်းသား တယောက်သာ ကိုယ်ဝန် တည်၍ ကျန်သားတို့မှာ ဖွားမြင်ပြီးမှ ကိုယ်ဝန်အညစ်အကြေး၌ ဖြစ်ကြလေသည်။]

ဩပပါတိကာနဥ္စ— "ဥပပတနံ ဥပပါတော, ဥပပါတော ယေသံ အတ္ထီတိ ဩပပါတိကာ" ဥပပတန်-ဘဝဟောင်းမှ ခုန်လွှား လာသကဲ့သို့ ကျရောက်ခြင်း သည်၊ ဥပပါတော- ဥပပါတ မည်၏၊ ယေသံ- အကြင်ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏။ ဥပပါတော- ခုန်လွှားသကဲ့သို့ ကျရောက်ခြင်းသည်၊ အတ္ထိ-ရှိ၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ ဩပပါတိကာ- ဩပပါတိကတို့မည်၏၊ ခန္ဓာကိုယ် အထင်အရှား ဘွားကနဲ ပေါ်လာခြင်းကြောင့် ဘဝဟောင်းမှ ခုန်လွှား၍ ကျရောက်လာသကဲ့သို့ ဖြစ်ခြင်းရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်ကို ဩပ ပါတိကပုဂ္ဂိုလ် ခေါ်သည်၊ ငရဲသား ပြိတ္တာ တိရစ္ဆာန်အချို့နှင့် ကမ္ဘာဦးက လူ နတ် ဗြဟ္မာများတည်း။

သတ္တဒသကာနိ ပါတုဘဝန္တိ— သံသေဒဇ သတ္တဝါတို့သည် သေးသေး ငယ်ငယ်မှ စ၍ တဖြေးဖြေးကြီးရင့်ရသည်၊ဩပပါတိကတို့ကား ထိုထိုဘုံဘဝ၏သတ္တဝါ ပမာဏ ရှိသည့်အတိုင်း တပြိုင်နက် အထင်အရှား ကြီးကြီးမားဖြစ်၏၊ ထို့ကြောင့် "သတ္တ ဒသကာနိ ပါတုဘဝန္တိ" ဆိုသော်လည်း ဩပပါတိကတို့၏ ပဋိသန္ဓေ ခဏ၌ ဒသက ခုနစ်ခု အတိကျသာမက, ဒသက ခုနစ်ခုပေါင်း များစွာပါရှိသည် ဟုမှတ်။

ဥက္ကဋ္ဌဝသေန—သတ္တဒသကာနိ ပါတုဘဝန္တိ ဟူသော စကားသည် ဥက္ကဋ္ဌ ပရိစ္ဆေဒစကား (အလွန်ဆုံး ဖြစ်နိုင်သည်ကို ပိုင်းခြား၍ပြသောစကား)ဖြစ်သည်၊ "ပဋိသန္ဓေ အခါ၌ ၇ ဒသကထက် ပို၍ မဖြစ်နိုင်တော့ပြီ" ဟူလို။

ဩမကဝသေန ၊ ပေ ၊ နလဗ္ဘန္တိ—လျော့၍ ပိုင်းခြား ရေတွက်လျှင် အချို့သော သံသေဒဇ ဩပပါတိကတို့ သန္တာန်၌ စက္ခု သောတ ဃာန ဘာဝဒသက ၄ ပါး တို့တွင် တပါးဖြစ်စေ ၂ ပါး ၃ ပါးဖြစ်စေ ၄ ပါးလုံးဖြစ်စေ မရသည်လည်း ရှိ၏၊ ထိုမရသော ဒသကတို့အတွက် ပဋိသန္ဓေခဏ၌ ရုပ်ကလာပ် လျော့ပုံကို သိရမည် ဟူလို၊ [ကဒါစိပိ နလဗ္ဘန္တိ ဟု အချို့စာရှိ၏၊ ပိသဒ္ဒါ အပိုပင်, ဋီကာများလည်း မဖွင့်ကြ။]

ဂဗ္ဘသေယျက သတ္တာနံ ပန ကာယဘာဝဝတ္ထု ဒသက သင်္ခါတာနိ တီဏိ ဒသကာနိ ပါတုဘဝန္တိ၊ တတ္ထာပိ ဘာဝဒသကံ ကဒါစိ န လဗ္ဘတိ၊ တတောပရံ၊ ပဝတ္တိကာလေ ကမေန စက္ခုဒသကာဒီနိ စ ပါတုဘဝန္တိ။

ဂဗ္ဘသေယျက သတ္တာနံ—"ဂဗ္ဘေ သေန္တီတိ ဂဗ္ဘသေယျကာ" ဂဗ္ဘေ-အမိဝမ်း တိုက်၌၊သေန္တိ-ကိန်းရ ဖြစ်ရကုန်၏၊ဣတိ-ကြောင့်၊ဂဗ္ဘသေယျကာ- ဂဗ္ဘသေယျက တို့မည်၏၊ အမိဝမ်း၌ ပဋိသန္ဓေနေရသော သတ္တဝါမျိုးကို ဂဗ္ဘသေယျကဟု ခေါ်၏၊ ထိုဂဗ္ဘသေယျကသည် အဏ္ဍဇသတ္တဝါ ဇလာဗုဇသတ္တဝါဟု ၂ မျိုးရှိ၏။

အဏ္ဍဇ—"အဏ္ဍေ ဇာတာ အဏ္ဍဇာ"အဏ္ဍေ-ဥဥ်္ဂတွင်း၌၊ ဇာတာ-ဖြစ်သော သတ္တဝါတို့သည်၊ အဏ္ဍဇာ-အဏ္ဍဇတို့မည်၏၊ ငှက်အမျိုးမျိုး, မြွေ, လိပ်, ငါးစသော သတ္တဝါများတည်း။

ဇလာဗုဇ—သက္ကတ၌ " ဇရာယုဇ " ဟု ရှိ၏၊ မဟာသာရောမှ ရကို လပြု၍ မဟာသာလော ဖြစ်သလို, ရကို လပြု၍ငင်း, ဒီဃာယုကုမာရ၌ ယကို ဝပြု၍ ဒီဃာဝု ကုမာရဟု ဖြစ်သလို, ယကို ဝပြု, ဝကို ဗပြု၍ "ဇလာဗု" ဟု မာဂဓပေါဠိ၌ ဖြစ်နေသည်၊ "ဇရံ ဇေတိ ဇရာယု" ဇရံ-ဆွေးမြေ့ ပေါက်ကွဲခြင်းသို့၊ ဇေတိ-ရောက်တတ်၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ ဇရာယု-ဇရာယု မည်၏၊ [ဇရာရှေ့ရှိသော ဇေတ်, ဏုပစ္စည်း, ဧကို အာယပြု၍, ဇရာယု ဟု ပြီးသည်။] ဆွေးမြေ့ ပေါက်ကွဲတတ်သော သားအိမ်ကို ဇရာယု ဟု ခေါ်သည်၊ ထိုဇရာယုမှ ဇလာဗု ဟု ဖြစ်၍ "ဇလာဗုမှိ ဇာတာ ဇလာဗုဇာ" ဟု ဝစနတ်ပြု၊ သားအိမ်၌ ဖြစ်ရ ပဋိသန္ဓေနေရသော လူ, ဆင်, မြင်း, ခွေးစသော သတ္တဝါများတည်း။

ဤသို့ အဏ္ဍဇ ဇလာဗုဇဟု ကွဲပြားသော ဂဗ္ဘသေယျကသတ္တဝါတို့၏ ပဋိသန္ဓေခဏ၌ ကာယဒသက ဘာဝဒသက ဝတ္ထုဒသက ဟု ကလာပ် ၃ စည်းတို့ အထင်အရှားဖြစ်ကြကုန်၏၊ ဤကလာပ် ၃ စည်း (ရုပ် ၃၀) ကိုပင် ကလလရေကြည်ဟု ခေါ်၏၊ ၎င်းကလလရေကြည်၏ ပမာဏကို ဝိဘင်းအဋ္ဌကထာ၌ ဝါဒအမျိုးမျိုး ပြ၏၊ ထို ဝါဒများကို ရှေးဆရာတို့ ဖွဲ့ဆိုအပ်ခဲ့သော ဤလင်္ကာဖြင့်သိရာ၏။

[ဆောင်] **ကလလမည်, ထိုရေကြည်ကား, တည်သောအခါ, မဏ္ဍိကာလျှင်, ပါယာမေက, သောက်လောက်စွာ့ဟု, ပမာဏကို, နှိုင်းဆဆို၏၊…ထိုကိုတဘန်, များသေးဟန်ဖြင့်, ပယ်လှန်ပြီးမှ, သိမ်မွေ့လှသား, သဏ္ဍာသူစိ, ဖျားတွင်ထိလျက်, ငြိ၍ပါလာ, ဆီပမာဟု, တူစွာပုံခင်း, ဆိုတုံလျှင်း၏၊… ယင်းကိုတခါ, ပစ်ပယ်ခွါ၍, ဒီပါဇမှူ, တသောင်းသူ၏, တဆူဆံပင်, အံဖျားတွင်၌, တင်သည့်ဆီပေါက်, ပမာလျှောက်၏၊… ထို့နောက်တခါ, ယင်းကေသာကို, ရှစ်ဖြာစိတ်ထား, တစိတ်အားမှု, မြောက်ကျွန်းသူ၏, တဆူဆံမျှ, ပမာဏဟု, နှိုင်းဆပြီးကာ, ယင်းကေသာကို, ကြည်စွာဆီတွင်, နှစ်၍တင်သော်, ဆံပင်ဖျားမှာ, ကပ်၍ပါသည့်, ကေသာဆီပေါက်, ပမာလျှောက်၏၊… ထို့နောက် တသွယ်, ယင်းကိုပယ်ဘိ, တောဝယ်ရှိသည့်, ဇာတိဥဏ္ဏာ, သားမြတ်စွာ၏, နုစွာဖြူဖွေး, သေးသေးမျှင်မျှင်, မွေးတပင်ကို, ကြည်လင်လျှောက်ပတ်, ဆီထောပတ်ဝယ်, နှစ်၍ဆယ်သော်, ကပ်တွယ်ပါလာ, ဆီပမာဟု, အဋ္ဌကထာဝိဘင်း, မိန့်တုံလျှင်းသည်,…ရုပ်ရင်းသုံးဆယ်မျှသာတည်း။**

[အကျယ်ကို ခန္ဓဝိဘင်း အဋ္ဌကထာမှာရှု]

* [**သန္ဓေတည်ခြင်းအကြောင်း ၃ ပါး။** ။ဂဗ္ဘသေယျက ပဋိသန္ဓေ တည်နေ ဘို့ရာ အကြောင်း ၃ ပါး ရှိ၏၊ ၁–မိခင်လောင်း၏ ပန်းပွင့်ပြီးစဖြစ်ခြင်း, ၂–ထို အခါ မိဘလောင်း ၂ ဉီးတို့ ကူးလူးဆက်ဆံခြင်း, ၃–သန္ဓေနေမည့်သတ္တဝါသည် ဘဝ ဟောင်းမှ ပဋိသန္ဓေသစ်တည်နေဘို့ရာ ရှေးရှုတည်ရှိခြင်း,ဤအကြောင်း ၃ ပါးညီ မှ(များသောအားဖြင့်) ပဋိသန္ဓေ တည်နေကြရသည်၊] ဤအကြောင်း ၃ ပါးတွင် သန္ဓေနေမည့် သတ္တဝါ၏ ဘဝဟောင်းမှ ရွှေ့ပြောင်းခဲ့ခြင်းသည် အချုပ် အခြာဖြစ် သည်၊ ထို့နောက် မိခင်လောင်း၏ သားအိမ်စင်ကြယ်၍ ထိုသားအိမ်၌ ကလလ ရေကြည် ကပ်ငြိတည်နေဘို့ရာ သုက်သွေး အစအနရှိလျှင် သန္ဓေ တည်နိုင်တော့ သည်၊ ထို့ကြောင့် မိဘလောင်း ၂ ဉီးတို့ ထိထိ ရောက်ရောက် ကူးလူးဆက်ဆံမှု မဟုတ်, သွေးများ လှုပ်ရှားလောက်အောင် မိခင်လောင်း၌ ရာဂ စိတ်ဖြစ်လျှင် သားအိမ်၌ သုက်သွေး အစအန ရနိုင်တော့၏၊ သို့သော် ထိုမျှလောက် သုက်သွေး အစအနဖြင့် သန္ဓေရသည်ကား အလွန့်အလွန် ရှားပါးချေ၏၊ မိဘ ၂ ဉီးတို့ တ ကြိမ်လောက် ကူးလူးဆက်ဆံထားလျှင် ၇ ရက်ကြာအောင်ပင် သန္ဓေတည်ဘို့ရာ ခေတ်အခါဖြစ်၏၊ဝိမတိဋီကာ ဝဇီရဗုဒ္ဓိဋီကာတို့မှာ ၁၅ ရက်ကြာအောင်ပင်ခေတ် အခါဖြစ်သည် ဟု ဆိုကြလေသည်၊ ဤအဓိပ္ပါယ်ကို ရည်ရွယ်၍ "ဝါဆိုလပြည့်နေ့ ၌ မယ်တော်မာယာ ဉပုသ်စောင့်သုံးခိုက်မှာ ဘုရားအလောင်း ပဋိသန္ဓေတည်နေ တော်မူသည်"ဟု ဆိုရာဝယ် ဟိုအင်္ဂါ မခက်ဘူးလား ဟု မေးတော်မူလိုက်ရာ....

မိမာတာကြာခမ်းက, ပန်းရတုရာသီ၊ ပွင့်စစ ခါဆီ, တူယှဉ်မှီ ပျော်ပါး၊
ကိန်းထိုက်တဲ့ ထိုသူ, ထင်ရှေးရှု စုတိခိုက်ငြား။
သည်အင်္ဂါစုံစေ့မှ ဘုံခလေ့ ဤလူ့ပြည်, တည်သန္ဓေအများ၊
သည်အင်္ဂါ ၃ ပါးတွင်, ယုံမှားတဲ့ ဟိုအင်္ဂါ၊
တူယှဉ်မှီတကြိမ်စက်က, ခုနစ်ရက် ခေတ်ဖြစ်သည်သာ၊
ဝိမတိကျမ်းဋီကာမှာ, လခွဲကြာအောင် ခေတ်ဖြစ်ကြောင်းနှင့်၊
စုံပေါင်း–နည်းတဖြာ, ဟောပြခဲ့ပါ၊
သည်သန္ဓေခဏ်းမှာကွဲ့ ရွှေကျမ်းနှံ့ ကြည်မဟာငယ်, ဟိုအင်္ဂါ ခက်ပါဘူ့လေး။

ဟု ငွေတောင်တောရဆရာတော် ဖြေတော်မူသည်၊ဖြေလိုရင်းကား–"မိဘ ၂ပါးတို့ တကြိမ်စက်လျှင် ၇ ရက်,သို့မဟုတ် ၁၅ ရက်ခေတ် ဖြစ်နိုင်သောကြောင့် မယ်တော် မာယာ ဉပုသ်ဆောင်မဝင်မီက ဟိုအင်္ဂါပြည့်စုံပြီးဖြစ်ပါသည်"ဟု ဖြေလိုသည်။

၄က်ပျောပင်စိုက် မိလိုက်ဘပါ။ ။ဤဆိုခဲ့ပြီးသော စကားအရ—ရှေးကံအစွမ်း ကြောင့် အမိဝမ်းမှာ ကလလ ရေကြည် သန္ဓေတည်ရသော်လည်း မိဘတို့ သုက် သွေးက အရေးတကြီး ထောက်ပံ့လျက်ရှိရသည်–ဟု သိသာပြီ၊ ကလလ ရေကြည် သည် မျိုးစေ့နှင့်တူ၏, မိဘတို့ သုက်သွေးကား ရွှံ့ညွန်မြေရေများနှင့် တူ၏၊ က

လလရေကြည်ကို ဖြစ်စေသော ရှေးဘဝကံတရားကား မျိုးစေ့ကို ကြဲချစိုက်ပျိုးသူနှင့်တူသည်၊ သို့အတွက် ကလလ ရေကြည် သန္ဓေ တည်ဘို့ရာ စင်ကြယ်သော သားအိမ်နှင့် အနာရောဂါ အပြစ်အဆာ ကင်းသော သုက်သွေးကောင်းများကို အရေးတကြီး အလိုရှိအပ်ပေသည်၊ သားအိမ်နှင့် သုက်သွေးများ၌ ရောဂါမကင်းလျှင် ထိုသန္ဓေသူငယ်သည် ကျန်းကျန်းမာမာ ကြီးပွားနိုင်ဘွယ်မရှိ။

ထို့ပြင်–မြေနီတွင်း၌ အောင်းနေရသော ဖွတ်သတ္တ၀ါ၏အဆင်းသည် နီ၍, မြေနက်တွင်း၌ အောင်းနေရသော ဖွတ်သတ္တဝါ၏အဆင်းသည် နက်သကဲ့သို့, မိဘတို့သုက်သွေးဝယ် ငြိတွယ်နေရသော သန္ဓေသူငယ်၌ မိဘတို့သုက်သွေးမှ ဥတုဇရုပ်များဆက်သွယ်ကူးစက်လျက်ရှိသောကြောင့် မိဘတို့၏ အဆင်းနှင့် သူငယ်၏ အဆင်းသည် တူကြရိုးပင် ဖြစ်ကြ၏၊ လက်ခြေ ပုံသဏ္ဍာန်များလည်း တူတတ်ကြ၏၊ ထို့ကြောင့် ခန္ဓဝိဘင်းမူလဋီကာ၌ “ပုရိမရူပဿာပိ ဟိ ပစ္စယဘာဝေါ အတ္ထိ, ပုတ္တဿ ပိတိသဒိသတာ ဒဿနတော” ဟု မိန့်ပြီ၊ အဆင်းပုံသဏ္ဍာန်သာမက, မိဘတို့၏ စိတ်နေစိတ်ထား သတ္တိဗျတ္တိ အကြံဉာဏ်များလည်း သားသမီးတို့၌ ကူးစက်ပြန့်ပွါးတတ်၏၊ ဤစိတ်ဓာတ်များ ကူးစက်ခြင်းကား သန္ဓေတည်စက မိဘတို့၏ စိတ္တပစ္စယ ဥတုဇရုပ်များ ကူးစက်ခြင်းကြောင့်လည်းဖြစ်နိုင်၏၊ ဖွားမြင်ပြီးနောက် မိဘတို့၏ စိတ်နေစိတ်ထား အပြုအမူများကို တွေ့ရမြင်ရဘန်များခြင်းကြောင့်လည်း ဖြစ်နိုင်၏၊ ထို့ကြောင့် ဆိုင်ရာ ငှက်ပျောအမျိုးမှ ဆိုင်ရာ အပင်ပေါက်၍ ဆိုင်ရာ အသီးသာ သီးသကဲ့သို့, ကောင်းမြတ် ထက်မြက်သော အမျိုးမှ ကောင်းမြတ်ထက်မြက်သော သားသမီးများ ထွန်းကားတတ်၍, မသန့်သောအမျိုးမှ အညံ့စားသားသမီးများ ဖြစ်ပွားတတ်သောကြောင့် ၂ ဘက်လုံး အမျိုးကောင်း၍ ချူနာပါတေး မဟုတ်သော မိဘ ၂ ဦး၏ အထူးစင်ကြယ်သော သုက်သွေးဝယ် ငြိတွယ်ရသော ကလလရေကြည်သည် အဘိုးတန်သားသမီးရတနာဖြစ်ကြောင်း အကောင်းဆုံး ခန္ဓာကိုယ်က လေးပေတည်း။

တတော ပရံ ပဝတ္တိကာလေ ကမေန—ပဋိသန္ဓေစိတ္တက္ခဏမှနောက် ပဝတ္တိကာလ၌ ယခင်ကလလရေကြည်ကလေးသည် တဖြေးဖြေးကြီးပွား၏၊ ကြီးပွားပုံကား- ထိုကလလရေကြည်၌ ကံကြောင့် ဖြစ်သော ရုပ်ကလေးများ အသစ်အသစ်တိုးပွား၏၊ တိုးပွားတိုင်း တိုးပွားတိုင်းသော ကမ္မဇ ရုပ်ကလာပ်တွင် ဥတု ခေါ်သော တေဇောဓာတ် ပါဝင်၏၊ ထို ဥတုကြောင့် ဥတုဇ ရုပ်ကလေးတွေ အချိန်ရှိသမျှ တိုးပွားနေ၏၊ (ထို ဥတုဇရုပ်ကို ကံ အရင်းခံ၍ ဖြစ်လာသောကြောင့် ကမ္မပစ္စယ ဥတုဇဟု ခေါ်၏၊) စိတ်ကြောင့်ဖြစ်သော ရုပ်များလည်း အသစ်အသစ်ဖြစ်၏၊ ထို စိတ္တဇရုပ်ကလာပ်တွင် ပါဝင်သော ဥတု ကြောင့်လည်း ဥတုဇ ရုပ်ကလာပ်ဖြစ်သေး၏၊(စိတ်အရင်းခံ၍ ဖြစ်လာသောကြောင့် စိတ္တပစ္စယ ဥတုဇရုပ်ဟု ခေါ်သည်၊) အမိ၏ သားအိမ်မှ ကိုယ်ငွေ့ ဥတုများလည်း သူငယ်မှာ တွေ့ထိ၏၊ ထိုဥတုကိုယ်ငွေ့

ကြောင့် ဥတုဇ ရုပ်တွေ အချိန်ရှိသမျှ တိုးပွားလျက်ရှိ၏၊ အာဟာရဇ ရုပ် ဖြစ်ချိန် တန်သည့်အခါ အာဟာရဇရုပ်များလည်း တိုးပွားလျက်ရှိ၏၊ ထိုအာဟာရဇ ရုပ်ကလာပ်တွင် ပါဝင်သော ဥတု ကြောင့်လည်း အာဟာရပစ္စယ ဥတုဇ ခေါ်သော ရုပ်ကလာပ်များ တိုးပွားသေး၏၊ ဤကဲ့သို့သောနည်းဖြင့် တဖြေးဖြေး ကြီးရင့်ရလေသည်၊ ဤကဲ့သို့ဖြစ်ရာ၌ ပုံသဏ္ဌာန်အပြောင်းအလဲကို ယက္ခသံယုတ်ပါဠိတော်၌ ဤသို့ပြ၏။

> ပဌမံ ကလလံ ဟောတိ, ကလလာ ဟောတိ အဗ္ဗုဒံ၊
> အဗ္ဗုဒါ ဇာယတေ ပေသိ, ပေသိ နိဗ္ဗတ္တတေ ဃနော၊
> ဃနာ ပသာခါ ဇာယန္တိ, ကေသာ လောမာ နခါပိ စ။

* **ပဌမံ ကလလံ ဟောတိ**—"ပဌမံ-ပဋိသန္ဓေ, တည်နေခါစ, ပဌမသတ္တာဟ၌၊ ကလလံ-ရေကြည်သမုတ်, ကလလရုပ်သည်၊ ဟောတိ-ဖြစ်တည်၏၊" ပဋိသန္ဓေ တည်ခါစဖြစ်တဲ့ ၇ ရက်အတွင်း၌ ပြခဲ့သော ကလလရေကြည်ခေါ် ရုပ်အစုကလေး တဖြေးဖြေး ကြီးပွားနေလေသည်။

ကလလာ ဟောတိ အဗ္ဗုဒံ—"ကလလာ - ကလလရေကြည်အဖြစ်မှနောက်၌၊ အဗ္ဗုဒံ-အမြှုပ်ပွက်သည်၊ ဟောတိ-ဖြစ်၏၊" ၇ ရက်လောက် ကြာသည့်အခါ ကလလရေကြည်အဖြစ်မှ ပုံသဏ္ဌာန် တမျိုးပြောင်းလျက် အမဲသားကို ဆေးသော ရေမှ အမြှုပ်ပွက်ကလေးထသလို အမြှုပ်ပွက်ကလေး ဖြစ်လာ၏။

အဗ္ဗုဒါ ဇာယတေ ပေသိ—"အဗ္ဗုဒါ-အမြှုပ်ပွက် အဖြစ်မှနောက်၌၊ ပေသိ-အသားတစ်သည်၊ဇာယတေ-ဖြစ်၏၊"အမြှုပ်ပွက်အဖြစ်၌ ၇ ရက်လောက် ရင့်မာကြီးမားပြီးနောက် နီနီတွေးတွေး အသားကလေးအဖြစ်သို့ ရောက်လေသည်။

ပေသိ နိဗ္ဗတ္တတေ ဃနော—"ပေသိ-အသားတစ်အဖြစ်မှ နောက်၌၊ ဃနော-မာမာခက်ခက် တခဲနက်သည်၊ နိဗ္ဗတ္တတေ - ဖြစ်၏" ပေသိခေါ်သော အသားကလေးကား ပြော့အိအိ နေသေး၏၊ ထိုပေသိအဖြစ်၌ ပြော့အိအိ အနေအားဖြင့် ၇ ရက်ခန့် ကြီးမားရသည့်အခါ ကြက်ဥကဲ့သို့ ရှေလျားလျား ပုံသဏ္ဌာန် ပေါ်ထွက်လျက် မာမာခက်ခတ် တခဲနက် အသားကလေးအဖြစ်သို့ ပြောင်းလွဲလာသည်။

ဃနာ ပသာခါ ဇာယန္တိ—"ဃနာ-မာမာခက်ခက် တခဲနက်အဖြစ်မှ နောက်၌၊ ပသာခါ-ဥုးခေါင်း ခြေ လက်, ခက်မငါးဖြာ, ကိုယ်အင်္ဂါတို့သည်၊ ဇာယန္တိ-ဖြစ်လာကုန်၏" ဃနအဖြစ်၌ ၇ ရက်လောက် ကြီးပွားရသည့်အခါ ဥုးခေါင်း ခြေ ၂ ဘက် လက် ၂ ဘက်တို့ဖြစ်ဘို့ရာ အဖုကလေးတွေ ပေါ်ပေါက်လာလေသည်။ ဤ ဥုးခေါင်း ခြေ လက်များသည် သစ်ပင်၏ အကိုင်းအခက်မကြီးများကဲ့သို့ ခန္ဓာ

ကိုယ်၏အကိုင်းကြီး အခက်ကြီးများဖြစ်သောကြောင့် "ခက်မ" ဟု ခေါ်စမှတ်ပြုကြ၏၊ ဤသို့ ခက်မ ၅ ဖြာ ပေါ်လာ၍ ၇ ရက်ကြာလျှင် သူငယ်ကလေးသည် ၅ သတ္တာဟ (၃၅ ရက်) အသက်ရှိပြီ။]

ကမေန စက္ခုဒသကာဒီနိစ ပါတုဘဝန္တိ— ဤ ပြခဲ့သောအစဉ်ဖြင့် တရွေ့ရွေ့ကြီးရင့်၍လာခဲ့ရာ ကောဒသမသတ္တာဟ (၇၇ ရက်) မြောက်၌ ပဋိသန္ဓေခဏတုန်းက ဖြစ်ခွင့်မရခဲ့သော စက္ခု သောတ ဃာန ဇိဝှါ ၄ ဖြာသော ကမ္မဇကလာပ်တို့ဖြစ်ကြသည်ဟု မူလဋီကာ ဆရာနှင့်တကွ ဆရာမြတ်တို့ ယူတော်မူကြသည်၊ဋီကာကျော်ကား--"ပဝတ္တိကာလေတိ သတ္တမေ သတ္တာဟေ, ဋီကာကာရမတေန ကောဒသမေ သတ္တာဟေဝါ"ဟု ဖွင့်ပြ၏၊ ပဝတ္တိကာလေတိ-ပဝတ္တိကာလေဟူသည်ကား၊ သတ္တမေ သတ္တာဟေ-သတ္တမ သတ္တာဟ၌၊ ဝါ-တနည်း၊ ဋီကာကာရမတေန-မူလဋီကာ ကျမ်းဆရာ၏အလိုအားဖြင့်၊ ကောဒသမေ သတ္တာဟေ-ကောဒသမ သတ္တာဟ၌၊ စက္ခုဒသကာဒီနိစ-စက္ခုဒသက အစရှိသော ရုပ်ကလာပ် တို့သည်လည်း၊ ပါတုဘဝန္တိ-ထင်ရှားဖြစ်ကုန်၏။

မူလဋီကာနှင့် ဋီကာကျော်တို့ အယူမတူခြင်း၏ အကြောင်းရင်းကား "ဂဗ္ဘသေယျက သတ္တာနံ အဇ္ဈတ္တိကာယတနေသု မနာယတနကာယာယတနာနေဝ ပဋိသန္ဓိက္ခဏေ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ၊ သေသာနိ စတ္တာရိ သတ္တသတ္တတိ ရတ္တိမှိ" ဟူသော ကထာဝတ္ထု သဠာယတနုပ္ပတ္တိကထာကို ဖွင့်ပြသော အဋ္ဌကထာပါဠိပင်တည်း၊ ထိုပါဠိ၏အဓိပ္ပါယ်ကား-- "ဂဗ္ဘသေယျကတို့ ပဋိသန္ဓေခဏ၌ အဇ္ဈတ္တိကာယတန ၆ ပါးတွင် ကာယာယတနနှင့် မနာယတနသာ ဖြစ်ကြသေး၏၊ ကြွင်းသော စက္ခု သောတ ဃာန ဇိဝှါ ၄ ဖြာသောအာယတနတို့မှာ သတ္တသတ္တတိရတ္တိကြာမှ ဖြစ်ကြသည်"ဟူလို၊ ဤအဋ္ဌကထာပါဠိ၌ " သတ္တသတ္တတိရတ္တိမှိ" ဆိုလျှင် ၇၇ ညဖြစ်၍ ၁၁ သတ္တာဟရ၏၊ တိ အက္ခရာမပါဘဲ "သတ္တသတ္တရတ္တိမှိ" ဆိုလျှင်"၇×၇ လီ" ၄၉ ရက်ဖြစ်၍ ၇ သတ္တာဟသာ ရ၏၊ ဤသို့ တိ အက္ခရာမပါသောပါဠိကို တွေ့မိ၍ "သတ္တမေ သတ္တာဟေ" ဟု ဋီကာကျော်ဆရာ ဖွင့်မှားဟန်တူသည်-ဟု ဆရာမြတ်တို့ ယူဆတော်မူကြသည်။

ယုတ္တိစစ်တမ်း—ယုတ္တိ ရှိ-မရှိကို စဉ်းစား စစ်ဆေးကြည့်လျှင် သတ္တမသတ္တာဟဝယ် စက္ခုဒသက ဖြစ်နိုင်ဘွယ်မရှိ၊ ပဉ္စမသတ္တာဟ၌ ဦးခေါင်းပေါက်ဘိုရာ လည်ပင်းအရာမျှပေါ်ခါစသာ ရှိသေး၏၊ ရှေ့က တဖြေးဖြေး ကြီးပွားခဲ့သော အစဉ်ကို ကြည့်လျှင် သတ္တမသတ္တာဟ၌ လည်ပင်း ပုံသဏ္ဌာန်ပင် ပန်ဟန်ပန်ပန် ရှိဦးမည်မထင်၊ ကောဒသမ သတ္တာဟလောက်ကျမှသာ မျက်လုံး နား နှာခေါင်းနှင့် လျှာဖြစ်သည့်အခါ စက္ခုပသာဒ စသည်တို့ အဆင်သင့် ပါဝင်လာဘွယ်ရှိသည်။

ဋီကာကျော်၌ "ကမေနာတိ - စက္ခုဒသကပါတုဘာဝတော သတ္တာဟာတိက္ကမေန သောတဒသကံ, တတော သတ္တာဟာတိက္ကမေန ဃာနဒသကံ, တတော သတ္တာဟာတိက္ကမေန ဇိဝှါဒသကန္တိ ဧဝံ အနုက္ကမေန"ဟု ဖွင့်ပြပြန်၏၊ ဆိုလိုရင်းကား—သတ္တမသတ္တာဟ၌ စက္ခုဒသက ဖြစ်၏၊ ထို့နောက် အဋ္ဌမသတ္တာဟ၌ သောတဒသက, နဝမသတ္တာဟ၌ ဃာနဒသက, ဒသမသတ္တာဟ၌ ဇိဝှါဒသက ကလာပ်တို့ တသတ္တာဟစီ အစဉ်အတိုင်း ဖြစ်ကြသတဲ့၊ ထိုစကားကို စိစစ်ဥုးအံ့- စက္ခု သောတ ဃာန ဇိဝှါ ပသာဒတို့ တည်ရာအရပ်သည် တခုနှင့်တခု များစွာ ကွာဝေးသည် မဟုတ်, ထို တည်ရာအရပ်များဖြစ်သည့်အခါ ပသာဒရုပ်များလည်း တပါတည်းပါလာရမည်၊ ထိုတည်ရာ အရပ်များတွင် မျက်လုံးသည် အထက်ဆုံးကျ၏၊ လည်ပင်းမှ ဆက်သက်၍ အထက်သို့ တဖြေးဖြေး ကြီးရင့်နေသော ကိုယ်ဝန်သူငယ်ကလေးဝယ် ထို အထက်ဆုံး မျက်လုံးက ပဌမဖြစ်၍, ထို့အောက်ကျတဲ့ နားနှာခေါင်း လျှာတို့က တသတ္တာဟစီ ကွာခြားပြီးမှ ဖြစ်ရမည့်အရေး၌ ယုတ္တိဝေးလှ၏၊ ထို့ကြောင့် ကမေန၌ စက္ခု သောတ စသည်တို့ တသတ္တာဟစီစဉ်၍ ဖွင့်ပြသော ဋီကာကျော်နှင့် အာယတနယမိုက် အကောက်စသော ဋီကာကျော်နောက်လိုက်စကားဟူသမျှကို ဆရာတို့ နှစ်သက်တော်မမူကြကုန်။

ကမ္မေနလည်း သင့်မည်မထင်။ ။"ကမေနအရ ဋီကာကျော်ဖွင့်ပုံကို မကြေနပ်လျှင် ကမ္မေနပါဌ်ကို နှစ်သက်သလား"ဟု မေးစရာရှိ၏၊ ဆရာမြတ်တို့ကား "ပဉ္စမေ ဘိက္ခဝေ သတ္တာဟေ ပဉ္စပိဠကာ သဏ္ဍဟန္တိ ကမ္မဘော" ဟူသော ပါဠိတော်ဝယ် "ကမ္မတော"ဟူသော ပုဒ်ကို သက်သေပြု၍ "တတော ပရံ ပဝတ္တိကာလေ ကမ္မေန စက္ခုဒသကာဒီနိ စ ပါတုဘဝန္တိ"ဟု ကမ္မေန ပါဌ်သာလျှင် သင့်မြတ်သည်ဟု ဆုံးဖြတ်တော်မူကြ၏၊ သို့သော် မည်သည့်ကျမ်း၌မဆို, တစုံတခုကိုဆုံးဖြတ်လိုလျှင် ထိုကျမ်းတွင်ပါဝင်သော ရှေ့နောက်စကားကို ပဌမဆုံး စဉ်းစားရမည်, ထို့နောက် ထို ကျမ်းဆရာသည်ပင် တခြားကျမ်း၌ ထို အဓိပ္ပါယ်စာသွားမျိုး ရေးသားထားလျှင် ထိုစာသွားကိုလည်း ထောက်ထားရမည်၊ ဤသို့ ထောက်ထားဆုံးဖြတ်မှသာ ကျမ်းဆရာ၏အာဘော် (နှလုံးသွင်းစိတ်ရင်း) အမှန်ကိုတွေ့ရှိနိုင်သည်၊ ထိုကဲ့သို့ ထောက်ထားဘွယ် မရနိုင်မှသာ အခြား သက်သေခံသာကေရှာရပေသည်၊ သင်္ဂြိုဟ်ကျမ်းဆရာသည် ရူပသမုဋ္ဌာနခဏ်းတုန်းက "တတ္ထ ဟဒယ ဣန္ဒြိယရူပါနိ ကမ္မဇာနေဝ" ပါဌ်ဖြင့် စက္ခုစသည်တို့ ကံကြောင့်သာဖြစ်သည် ဟု ပြခဲ့ပြီ၊ သို့အတွက် စက္ခုစသည်တို့ ကံကြောင့်ဖြစ်ဟန်ကို ထပ်မံ၍ပြဘွယ်မလို၊ စက္ခုစသည်၏ ကံကြောင့်ဖြစ်ရကြောင်းကို ဤကျမ်းလေ့လာသူအပေါင်းတို့ နားလည်ပြီးသားဖြစ်သည်၊ ထို့ကြောင့် ကမ္မေန ပါဌ်သည် ကျမ်းဆရာအလိုရှိအပ်သော ပါဌ်မဟုတ်နိုင်၊ ကမေန ပါဌ်သာ ကျမ်းဆရာ အလိုရှိအပ်ရာ၏၊ ထင်ရှားစေအံ့—

တတောပရံ ပဝတ္တိမှိ, ဝဍ္ဍမာနဿ ဇန္တုနော၊
စက္ခုဒသကာဒယော စ, စတ္တာရော ဟောန္တိ သမ္ဘဝါ။

တတော – ထို ပဋိသန္ဓေအခါမှ၊ ပရံ–နောက်၌၊ ပဝတ္တိမှိ–ပဝတ္တိအခါ၌၊ ဝဍ္ဍမာနဿ–တဖြေးဖြေး ကြီးပွားသော၊ ဇန္တုနော–သတ္တဝါ၏ (သန္တာန်၌)၊ စက္ခုဒသကာဒယော–စက္ခုဒသက အစရှိကုန်သော၊ စတ္တာရောစ – ၄ ပါးသော ရုပ်ကလာပ်တို့သည်လည်း၊ သမ္ဘဝါ–ဖြစ်သင့်သည့်အားလျော်စွာ၊ ဟောန္တိ–ဖြစ်ကုန်၏။....ဤဂါထာကား ဤသဂြိုဟ်ဆရာ ကိုယ်တိုင် ပရမတ္ထဝိနိစ္ဆယ၌ ရုပ်ကလာပ်တို့၏ ဖြစ်ပုံကိုပြသော ဂါထာတည်း၊ ထိုဂါထာဝယ် “ တတော ပရံ ပဝတ္တိမှိ ” ဟူသော စကားနှင့် ဤသဂြိုဟ်က “ တတော ပရံ ပဝတ္တိကာလေ ” ဟူသော စကားသည် တသားထည်းထပ်နေ၏၊ “ စက္ခုဒသကာဒယော စ, စတ္တာရော ဟောန္တိ သမ္ဘဝါ”နှင့်“စက္ခုဒသကာဒိနိစ ပါတုဘဝန္တိ” ဟူသော စကားများလည်း ထူးမခြားနားပင်တည်း။

ဝဍ္ဍမာနဿနှင့် ကမေနလည်း စကားအသုံးကွဲစေကာမူ အဓိပ္ပါယ်မှာ သဘောတူပင်ဖြစ်၏၊ ဝဍ္ဍမာနဿ အရ ကြီးရင့်ခြင်းဟူသည် တဖြေးဖြေး အစဉ်အတိုင်း ကြီးရင့်ခြင်းပင်တည်း၊ ယခုလောက၌လည်း တဖြေးဖြေး အလုပ်အကိုင် ကြီးပွားနေသူကို “သူဟာ အစဉ်အတိုင်းကြီးပွားနေတာဘဲ” ဟု ပြောစမှတ်ပြုကြသည်၊ထို့ကြောင့် ကမေန အရ အစဉ်ဟူရာ၌ စက္ခုပြီးလျှင် သောတဖြစ်, သောတနောက် ဃာနဖြစ်, ဤသို့စသော အစဉ်ကိုမယူဘဲ, တဖြေးဖြေး ကြီးရင့်ခြင်းဆိုတဲ့ အစဉ်ကို ယူလျှင် ဝဍ္ဍမာနဿပါဌ် နှင့် အဓိပ္ပါယ်တထပ်ထည်းကျသောကြောင့် ကမေန ပါဌ်သာလျှင် အရှင်အနုရုဒ္ဓါ၏ အလိုအတိုင်းမှန်သည် ဟု ဆုံးဖြတ်ရန်ရှိပေသည်။

စက္ခု သောတ ဃာန ဇိဝှါ ဒသက ၄ဖြာတို့ကား ကောဒသမသတ္တာဟ၌ တပြိုင်နက်ဖြစ်ကြသည်၊ “တပြိုင်နက်” ဟူရာ၌ တချိန်ထည်း တခဏထည်းမှာ ပြိုင်၍ဖြစ်သည်ဟု မယူသင့်၊ ကောဒသမသတ္တာဟအတွင်းမှာ ဖြစ်ကြသောကြောင့် သတ္တာဟချင်း ပြိုင်တူဖြစ်သည်ဟု ယူသင့်သည်၊ ထိုစကားမှန်၏–လည်ပင်းမှ အထက် တဖြေးဖြေး ကြီးရင့်နေသော သူငယ်ကလေး၌ မျက်လုံး နား နှာခေါင်း လျှာတို့ တချိန်ထည်း မဖြစ်နိုင်ပေ၊ မျက်လုံးဖြစ်ပေါ်မှ စက္ခုပသာဒလည်း ဖြစ်ပေါ်နိုင်မည်၊ ထို့အတူ နား နှာခေါင်း လျှာ ဖြစ်ပေါ်မှ သောတ ဃာန ဇိဝှါ ပသာဒလည်း ဖြစ်ပေါ်နိုင်မည်၊ ထို နား နှာခေါင်း လျှာ ပေါ်လာလျှင် သောတပသာဒ စသည်တို့ ကေန်မုချ ပါလာကြမည်သာ၊ နား လျှာ ဟူသော တည်ရာဌာနတွေ ပေါ်ပေါက်လာလျက် အထက်ပိုင်းကျသော မျက်လုံး နှာခေါင်းတို့ မပေါ်သေးသည့် အတွက် စက္ခု ဃာနတို့နှင့် တပြိုင်နက် တခဏထည်း ဖြစ်ဘို့ရာ သောတ ဇိဝှါ ပသာဒတို့က

စောင့်ဆိုင်းနေကြမည် မဟုတ်၊ ထို့ကြောင့် စက္ခု သောတ ဃာန ဇိဝှါ ပသာဒတို့ ကောဒသမသတ္တာဟ အတွင်းမှာ သင့်သလို ဖြစ်ပေါ် လာကြသည် ဟု မှတ်ဘို့ သင့်သည်။

ကေသာလောမာနခါဝိစ— ဤဆံပင် စသည်တို့သည် ပသာဒတို့ ပေါ်ထွက်ရာ ပဉ္စမသတ္တာဟ၌ ဖြစ်နိုင်ကြသေးသည် မဟုတ်၊ ၄၂ သတ္တာဟမြောက် (ရက်ပေါင်း ၂၉၀=၉လ ကျော်ကျော်, ၁၀လအတွင်း မွေးဖွားခါနီးမှ) ဤ ဆံပင် စသည်တို့ ပေါ်ပေါက်ကြသည်၊ ဂါထာ၌ကား ပဉ္စမသတ္တာဟ၌ ပသာခ ဖြစ်ပြီးနောက် ဆဋ္ဌ သတ္တမ စသော အလယ်သတ္တာဟတွေကို ပေယျာလမြှုပ် မဖေါ်ထုတ်တော့ဘဲ ချုံး ပြီးလျှင် " ဃနာ ပသာခါ ဇာယန္တိ, ကေသာ လောမာ နခါပိစ " ဟု – စဉ်ပြ တော်မူသည်။

[**သံယုတ္တဋ္ဌကထာ**] ဣတော ပပရံ ဆဋ္ဌ သတ္တမာဒီနိ သတ္တာဟာနိ အတိက္ကမ္မ ဒေသနံ သံခိပိတွာ ဒွါစတ္တာလီသမေ သတ္တာဟေ ပရိဏတကာလံ ဂဟေတွာ ဒဿေန္တော ကေသာတိ အာဒိမာဟ။

ဤ အဋ္ဌကထာ၌ " ဒွါစတ္တာလီသမေ သတ္တာဟေ " ဟူသော စကားကိုလည်း ဆံပင် စသည်တို့ ပေါက်နိုင်လောက်အောင် ဦးခေါင်း ခြေ လက်တို့ ရင့်မာရာ အချိန်ကို မှန်း၍ ဆိုခြင်းဖြစ်သည်၊အချို့ ကိုယ်ဝန်မှာ ၉ လလောက်ဖြင့် ဖွားမြင်၏၊ ထို ၉ လဖြင့် ဖွားမြင်သော သူငယ်မှာ ဆံပင် စသည် အပြည့်အစုံ ပါလာသည်ကို တွေ့ရသည်–ဟု ဋီကာဖွင့်၏၊ ထို့ကြောင့် ဦးခေါင်း ခြေ လက်တို့ ရင့်မာလာလျှင် ၄၂ သတ္တာဟ မတိုင်ခင် (၉ လ မပြည့်ခင်ကပင်)ဆံပင် စသည်တို့ ပေါ်ပေါက်ခွင့် ရှိသည်–ဟု ဆရာတို့ ယူကြသည်။

[ကိုယ်ဝန်သည် " ၇ လဖွား, ဂ လ – ၉ လ-၁၀ လဖွား " ဟု အမျိုးမျိုး ရှိ၏၊ ၇ လဖွားသည် နုနယ်လှသော်လည်း သေးငယ်သည့် အတွက် ဖွားမြင်သည့် အခါ ယောနိဝနှင့် အထိအခိုက် သက်သာသောကြောင့် အသက်ရှင်၍, ဂ လ ဖွားသူမှာ ကိုယ်အင်္ဂါ အနည်းငယ် ကြီးမားသဖြင့် အတိုက်အခိုက် များသော ကြောင့် အသက် မရှင်ဘူးတဲ့၊ ၉လ ၁၀ လ ဖွားသူတို့မှာ ကိုယ်အင်္ဂါ ကြီးမားသော် လည်း အတိုက်အခိုက် ခံနိုင်လောက်အောင် ရင့်မာသည့်အတွက် အသက် ရှင်ကြ ပြန်သတဲ့၊ (သုတ်မဟာဝါအဋ္ဌကထာ)– ဤ ပဋမံ ကလလံ စသောအစဉ်လည်း လူသတ္တဝါကို ရည်ရွယ်သော အစဉ်တည်း၊ ခွေးကြက် ငှက် စသော ဂဗ္ဘသေယျက တို့ကား လူများလောက် အမိဝမ်း၌ မကြာသောကြောင့် ကလလ စသည်တို့ ၇ရက် ကြာမည် မဟုတ်၊ လူတိုင်းလည်း ယခုပြခဲ့သော အစဉ်အတိုင်း ကိန်းသေ မဖြစ်နိုင် ရာ၊ လိစ္ဆဝီမင်းမျိုးတို့၏ အစဆုံးဖြစ်သော မင်းမိဖုရားတို့ ဖြစ်စဉ်မှာ ဤ အစဉ်နှင့်

မတူ (တတိယပါရာဇိက အဖွင့် သာရတ္ထဒီပနီကာကို ရှု၊) ထို့ကြောင့် ပဋ္ဌမံ ကလလံ စသော ဖြစ်စဉ်၌ တသတ္တာဟစီ ရက် ကန့်သတ်ပုံကို လူသတ္တာအများ ဖြစ်တတ်သည့် အတိုင်း ပိုင်းခြားကန့်သတ်ချက်–ဟု မှတ်။]

ကြွက်ငယ်၍ ဆင်ကြီးပုံ။ ။ "ဂဗ္ဘသေယျက သတ္တာတို့၏ ပဋိသန္ဓေ ခဏ၌ ကလာပ် ၃ စည်း (ရုပ် ၃၀ စီ) အညီအမျှ ဖြစ်ကြပါလျက် အဘယ်ကြောင့် ကြွက် စသော သတ္တာတို့မှာ သေးငယ်၍, ဆင် စသော သတ္တာတို့မှာ ကြီးကျယ်ကြရပါသနည်း" ဟု ပုစ္ဆာ ထုတ်ဘူးလေသည်၊ အဖြေကား ကံ၏ အစွမ်းကြောင့် ကြွက် စသည်နှင့် ဆင် စသည်တို့မှာ အငယ် အကြီး ကွာခြားလေသည်၊ ချဲ့ဥုးအံ့– ပဋိသန္ဓေခဏ၌ ရုပ် ၃၀ ချင်း ညီမျှသော်လည်း ပဝတ္တိအခါ အချိန်ရှိသမျှ ကမ္မဇ ရုပ် အသစ်တွေ အတပ်ထပ်ဖြစ်ရာ၌ ရုပ်ကလာပ်ပေါင်း မည်မျှသာ ဖြစ်ရမည်ဟု ကန့်သတ်ချက် မရှိ, တကိုယ်လုံး ပြန့်နှံ့နိုင်သော ကာယဘာဝ ဒသကတို့သည် ရှေးကံ၏ အစွမ်းကြောင့် ကြွက်သန္တာန်မှာ အနည်းငယ်သာ တိုးပွား၍, ဆင်သန္တာန်မှာ များစွာ တိုးပွား လေသည်၊ ထို ကမ္မဇ ကလာပ်များတွင် ပါဝင်သော ဥတုကြောင့် ဥတုဇကလာပ်များ တိုးပွားရာ၌လည်း အနည်းအများ ကွဲပြားပြန်လေသည်၊ ဤမျှလောက်ဖြင့်ပင် ကြွက်သူငယ်၌ ကမ္မဇ ဥတုဇရုပ်နည်း၍, ဆင်သူငယ်မှာ များကြောင်း (ဝါ-ဆင်သူငယ်က ကြီးကြောင်း) ထင်ရှားလေပြီ။

ထို့နောက် အမိ ကိုယ်ငွေ့ဖြင့် ထိတွေ့ရာ၌လည်း အကောင်သေးလျှင် အထိအတွေ့ နည်းသဖြင့် ထိုအငွေ့ဥတုကြောင့် ဥတုဇရုပ်များ အနည်းငယ်သာ တိုးမည်၊ အကောင်ကြီးလျှင် ကြီးသလောက် အထိအတွေ့ များသဖြင့် ဥတုဇရုပ်ကလာပ်တွေ များစွာ တိုးနေပြီ၊ ထို့နောက် အာဟာရ ပြန့်နှံ့ချိန် အခါ၌ အကောင် အငယ် အကြီး အလိုက် ပြန့်နှံ့မှု အနည်းအများ ကွဲပြားသဖြင့် အာဟာရဇရုပ်များလည်း အနည်းအများ ကွဲပြားရပြန်သည်၊ ဤသို့လျှင် ကံ၏ အစွမ်းကြောင့် ပဝတ္တိ ကမ္မဇ ရုပ်များ အဖြစ် ခြားနားမှုကို အစွဲပြု၍ နောက်နောက် ရုပ်များလည်း အနည်းအများ ဖြစ်ပုံ ကွဲပြားရလေသောကြောင့် "အရင်းစစ်လျှင် အမြစ်မြေက" ဆိုသလို ကြွက်စသည်တို့ သေးငယ်၍ ဆင် စသည်တို့ ကြီးကျယ်ခြင်း၏ အကြောင်းရင်းမှာ ကံသာလျှင် ဖြစ်လေတော့သည်။

သဗ္ဗေ ကမ္မဿကာ သတ္တာ, ကမ္မံ သတ္တေ ဝိဘဇ္ဇတိ၊

သဗ္ဗေ - အလုံးစုံကုန်သော၊ သတ္တာ-သတ္တာတို့သည်၊ ကမ္မဿကာ - ကံသာလျှင် ကိုယ်ပိုင်ဥစ္စာ ရှိကြပေကုန်၏၊ ကမ္မံ - ကံသည်၊ သတ္တေ - သတ္တာတို့ကို၊ ဝိဘဇ္ဇတိ- ယုတ်မြတ် ကြီးငယ်, အသွယ်သွယ်ဖြင့်, ခြယ်လှယ် ခွဲဝေ, စီမံလေ၏။

ဣစ္စေဝံ ပဋိသန္ဓိမုပါဒါယ ကမ္မသမုဋ္ဌာနာ, ဒုတိယစိတ္တမုပါဒါယ စိတ္တသမုဋ္ဌာနာ, ဌိတိကာလမုပါဒါယ ဥတုသမုဋ္ဌာနာ, ဩဇာဖရဏ မုပါဒါယ အာဟာရ သမုဋ္ဌာနာစေတိ စတုသမုဋ္ဌာန ရူပကလာပ သန္တတိ ကာမလောကေ ဒီပဇာလာဝိယ နဒီသောတော ဝိယ စ ယာဝတာယုက မဗ္ဗောစ္ဆိန္နံ ပဝတ္တတိ။

ဣစ္စေဝံ ပဋိသန္ဓိမုပါဒါယ ၊ ပေ ၊ ဥတုသမုဋ္ဌာနာ—ဤသို့လျှင် ရူပသမုဋ္ဌာန် ခဏ်း၌ ပြခဲ့သည့်အတိုင်း သတ္တဝါတို့သန္တာန်ဝယ် ပဋိသန္ဓေစိတ်၏ ဥပါဒ်ခဏမှစ၍ ကမ္မဇ ရုပ်များဖြစ်၏၊ ပဋိသန္ဓေစိတ်နောင် ဘဝင်စိတ်များဖြစ်ရာ ပဌမ ဘဝင်သည် ပဋိသန္ဓေစိတ်ကို ထောက်၍ ဒုတိယစိတ် မည်၏၊ ထို ဒုတိယစိတ်၏ ဥပါဒ်မှစ၍ စိတ္တဇ ရုပ်များဖြစ်၏၊ ပဋိသန္ဓေစိတ်၏ ဌီကာလမှစ၍ ဥတုဇရုပ်များ ဖြစ်၏၊ ဤဥတုဇရုပ်ကား အဇ္ဈတ္တ ဥတုကြောင့် ဖြစ်သော ရုပ်တည်း၊ ထင်ရှားစေအံ့—ပဋိသန္ဓေ၏ ဥပါဒ်ခဏ၌ ကမ္မဇရုပ်ကလာပ်များ ဖြစ်ရာ, ထို ရုပ်ကလာပ်တွင် ဥတု ခေါ်သော တေဇောဓာတ်သည် ပဋိသန္ဓေ၏ ဌီခဏ၌ မိမိလည်း ဌီသို့ ရောက်ပြီဖြစ်၍ အားရှိ ရကား ဥတုဇရုပ်ကလာပ်များကို ဖြစ်စေပြန်၏၊ ဤသို့ အဇ္ဈတ္တ (အတွင်း)သန္တာန် မှာ တည်ရှိသော ဥတုကြောင့် ပဋိသန္ဓေစိတ်၏ ဌီခဏမှစ၍ ဥတုဇရုပ်ကလာပ်များ ဖြစ်သည်၊ ဤ အဇ္ဈတ္တဥတုသည် အပြင် ဗဟိဒ္ဓက ဥတုများ၏ အထောက်အပံ့ကို လည်းရမှ ရုပ်ကိုဖြစ်စေနိုင်၏-ဟု အဆိုရှိ၏၊ ဗဟိဒ္ဓဥတု၏အထောက်အပံ့ကား အမိ ၏ကိုယ်ငွေ့ဖြင့် အမြဲထောက်ပံ့လျက် ရှိသည်၊ ထို့ပြင်-အမိဝမ်း၌ ကိန်းစဉ်အခါ မိခင်၏ ကိုယ်ငွေ့စသော ဥတု, ဖွားပြီးသည့်အခါ ရေ လေ စသည်တို့ စိမ့်ဝင်ရာ တွင် ပါဝင်သော ဥတုများလည်း ဗဟိဒ္ဓဥတုတည်း၊ ထိုဗဟိဒ္ဓဥတု အတွေ့ကြောင့် လည်း ခန္ဓာကိုယ်၌ ဗဟိဒ္ဓဥတုဇရုပ်များ (အဇ္ဈတ္တဥတု၏ အထောက်အပံ့မရဘဲ လျက်) ဖြစ်ခွင့် ရှိဒပသည်သာ၊ ဤ ဗဟိဒ္ဓ ဥတုဇကား ကိုယ်ဝန် သူငယ်၏ သန္တာန် ဝယ် မည်သည့်အချိန်မှ စ၍ဖြစ်သည် - ဟု သတ်မှတ်ချက်မတွေ့ရပေ၊ ပဋိသန္ဓေ နောင် သင့်လျော်ရာကာလမှစ၍ ဖြစ်ပေလိမ့်မည်။

ဩဇာဖရဏမုပါဒါယ အာဟာရသမုဋ္ဌာနာ—ဤ၌ဩဇာအရ အစာအာဟာရ၌ ပါသော ဗဟိဒ္ဓဩဇာကိုယူ၊ ထိုဗဟိဒ္ဓဩဇာ၏ ခန္ဓာကိုယ်၌ပြန့်နှံ့ပုံကို ရူပသမုဋ္ဌာန် ခဏ်း၌ပြခဲ့ပြီ၊ "ဘယ်အချိန်ကစ၍ ဩဇာပြန့်နှံ့နိုင်သနည်း" ဟု မေးဘွယ်ရှိ၏၊ သံသေဒဇနှင့် ဩပပါတိက သတ္တဝါတို့မှာ ပဋိသန္ဓေနေပြီးနောက် မိမိတို့ အနီးအပါး ၌ရှိသော အစာကို စားသောက်ရာ အခါကစ၍, အစာမရနိုင်သောပြိတ္တာ စသည် တို့မှာ မိမိတံတွေးစသည်ကို မျိုချရာအခါကစ၍, ဩဇာပြန့်နှံ့သည်၊ ထိုပြန့်နှံ့သော ဩဇာသည်ခန္ဓာကိုယ်၏အထက်အောက်ရောက်လေရာအရပ်၌ အာဟာရသမုဋ္ဌာန ရုပ်ကို ဖြစ်စေသည်၊ ဂဗ္ဘသေယျက သတ္တဝါတို့၌ကား အမိစားသော အစာမှ

ဩဇာပြန့်နှံ့သည့်အခါ သားအိမ်မှ ဆက်သွယ်လျက် သူငယ်၏ ကိုယ်၌လည်း ပြန့်နှံ့မလေ၏၊ ထိုအခါ သူငယ်၏ကိုယ်၌ ပြန့်နှံ့သော ဩဇာသည် သူငယ်၏သန္တာန်မှာ အာဟာရသမုဋ္ဌာနရုပ်ကိုဖြစ်စေသည်၊ ဤအဓိပ္ပါယ်ကို ရည်ရွယ်၍ ယမကသံယုတ်၌ ဟောတော်မူသည်ကား....

"ယဉ္စဿ ဘုဉ္ဇတိ မာတာ, အန္နံ ပါနဉ္စ ဘောဇနံ၊
တေန သော တတ္ထ ယာပေတိ,မာတုကုစ္ဆိဂတော တိရော"ဟူသည်တည်း။

အဿ–ထိုသူငယ်၏၊ မာတာ–မိခင်သည်၊ အန္နံ–ထမင်းလည်းဖြစ်သော၊ ပါနဉ္စ–အဖျော်လည်းဖြစ်သော၊ ယံဘောဇနံ-အကြင်အစာကို၊ ဘုဉ္ဇတိ-စား၏၊ မာတုကုစ္ဆိဂတော-အမိဝမ်း၌ တည်သော၊ တိရော–အမိဝမ်းရေ မြှေးကွယ်အပ်သော၊သော–ထိုကိုယ်ဝန် သူငယ်သည်၊ တေန - ထိုအမိစားအပ်သော အစာဖြင့်၊ တတ္ထ–ထိုအမိဝမ်း၌၊ ယာပေတိ-မျှတရလေ၏။ ["တိရော"နေရာ၌ "နရော"ဟု လည်းရှိ၏။]

ထိုဂါထာ၏ အဖွင့်အဋ္ဌကထာ၌ "သူငယ်မှ ချက်ကြိုးပေါက်၏၊ ထိုချက်ကြိုးသည် အမိဝမ်းရေနှင့် ဆက်သွယ်နေ၏,ချက်ကြိုး၌ ကြာရိုးကဲ့သို့ အပေါက်အပေါက်ကလေးတွေရှိ၏, မိခင်၏အစာမှ အရသာရည်သည် ထိုချက်ကြိုး အပေါက်တို့မှ သူငယ်ကိုယ်၌ စိမ့်ဝင်လျက် ဩဇာပြန့်နှံ့သည်"ဟု ဖွင့်ပြလေသည်၊ ဤအဋ္ဌကထာ၌ "ချက်ကြိုးပေါက်မှ အရသာရည် ဝင်နိုင်သည်" ဟူသော စကားသည် အရသာရည် အထင်အရှား ဝင်နိုင်လောက်ရာအခါကို မှန်း၍ မိန့်ဆိုခြင်းဖြစ်၏၊ ချက်ကြိုးမပေါက်ခင်လည်း ထိုက်သင့်သမျှ ဩဇာပြန့်နှံ့ခွင့်ရှိသည်သာ၊ ချက်ကြိုး ပေါက်မှသာ အရသာ ပြန့်နှံ့ရမည် ဆိုလျှင်, ချက်ကြိုးမရှိသော အဏ္ဍဇသတ္တဝါတို့ဝယ် အဘယ်မှာ ဩဇာ ပြန့်နှံ့နိုင်ပါတော့အံ့နည်း၊ ဇလာဗုဇ သတ္တဝါတို့၌လည်း ၄–၅ သတ္တာဟမြောက်သော်လည်း ချက်ကြိုးပေါက်နိုင်ဦးမည်မဟုတ်။

ခန္ဓဝိဘင်္ဂအဋ္ဌကထာ၌ကား " အရသာဓာတ်ရည်နှင့်တကွ ပြန့်နှံ့ရမည့် ဩဇာသည် ကြမ်းတန်း၏၊ ကလလရေကြည် ဟူသော ဝတ္ထုကား သိမ်မွေ့လှ၏၊ ထို့ကြောင့် ထိုသိမ်မွေ့သော ဝတ္ထုဝယ် ဩဇာသည် အဘယ်မှာ ပြန့်နှံ့တည်နေနိုင်ပါအံ့နည်း" ဟု စောဒနာတင်ပြီးလျှင် "ရှေးဦးစွာ ကလလရေကြည် အခိုက်၌ ဩဇာ ပြန့်နှံ့တည်နေသည်မဟုတ်, တသတ္တာဟ ၂ သတ္တာဟလောက်လွန်မှတည်နေနိုင်သည်"ဟု ဖြေပြီးနောက်, ထိုစကားလည်း ကိန်းသေ တထစ်ချ မယူထိုက်ရကား "တသတ္တာဟ ၂ သတ္တာဟ၏ ရှေ့ကဖြစ်စေ နောက်မှဖြစ်စေ အမိမျိုအပ်သောအစာမှ ဩဇာပြန့်နှံ့တဲ့အခါ ရုပ်ကိုဖြစ်စေတာဘဲ"ဟု မိန့်ဆိုလေသည်၊ ထို့ကြောင့် "ဂဗ္ဘသေယျကသတ္တဝါတို့၌ မည်သည့်ကာလကစ၍ အာဟာရဇရုပ်ဖြစ်၏" ဟု ကိန်းသေမပြနိုင်၊ အကြင်အခါဩဇာပြန့်နှံ့၏, ထိုအခါ အာဟာရရုပ်များ စ၍ဖြစ်သည် ဟု မှတ်။

ဒိပဇာလာဝိယ နဒီသောတောဝိယ—မီးစာနှင့် ဆီ အစွမ်းကြောင့် တောက်ပသောဆီမီးလျှံသည် မူလမီးတောက်မပျက်ဘဲ တည်မြဲတည်နေသကဲ့သို့ ထင်ရသော်လည်း ရှေးရှေး မီးစာနှင့် ဆီကုန်လျှင် ထိုမီးစာ ဆီကြောင့်ဖြစ်သော မီးတောက်လည်း ချုပ်ပျောက်၍, နောက်နောက်မီးစာနှင့် ဆီအတွက် နောက်နောက် မီးတောက်များ ပေါ်ထွက် သကဲ့သို့ငှင်း, မြစ်ကမ်းစပ်၌ရပ်လျက် မြစ်ရေကိုကြည့်ရှုသည့်အခါ မူလရေသည် တည်မြဲတည်နေသည် ဟု ထင်ရသော်လည်း ရှေးရှေး ရေသည်အောက်သို့စီးသွား၍ အသစ်အသစ်ရေများ ထပ်မံရောက်လာသကဲ့သို့ငှင်း။

စတုသမုဋ္ဌာန ရူပကလာပ သန္တတိ—ထို့ အတူ ခန္ဓာကိုယ်တွင်း၌ ၄ ပါးသော အကြောင်းကြောင့်ဖြစ်သော ရုပ်ကလာပ်အစဉ်သည် မပျက်မစဲ တည်မြဲတည်နေသည်ဟု ထင်ရသော်လည်း ရှေးရှေး အကြောင်းကြောင့် ရှေးရှေး ရုပ်ကလာပ်တို့ ဖြစ်ပြီး၍ ချုပ်ပြီးသည့်အခါ နောက်နောက် အကြောင်းကြောင့် နောက်နောက် ရုပ်ကလာပ်သစ်များ ဖြစ်ပေါ်လာခြင်းအားဖြင့် အသက်ရှည်သမျှ ဆက်ကာဆက်ကာဖြစ်ကြပေသည်၊ [ဤသဂြိုဟ်ကျမ်းအလို စတုသမုဋ္ဌာန ရုပ်ကလာပ်အစဉ်ဖြစ်ပုံကို ရုပ်ဝီထိ၌ပြမည်၊ဝိသုဒ္ဓိမဂ် မဂ္ဂါမဂ္ဂဉာဏဒဿနနိဒ္ဒေသလာ စတုဇရုပ်ကလာပ်အစဉ် အဆက် ကိုကား ရှည်လျားလှသဖြင့် ထို အဋ္ဌကထာ ကိုသာ ရှုပါလေ၊ အကျဉ်းဆောင်ပုဒ်မျှကို ပြအံ့။]

[ဆောင်] **မူလကမ္မဇ, တခုမှလျှင်, ကမ္မပစ္စယ–ဥတုဇနှင့်, ဟာရဇခေါ်ရိုး, ရုပ်များတိုး, လေးမျိုး ငါးမျိုးဆက်။**

မူလစိတ္တဇ, တခုမှလျှင်, စိတ္တပစ္စယ-ဥတုဇနှင့်, ဟာရဇခေါ်ရိုး, ရုပ်များတိုး, နှစ်မျိုး သုံးမျိုးဆက်။

မူလဥတုဇ, တခုမှလျှင်, ဥတုပစ္စယ-ဥတုဇဆက်, ဆန့်ကျင်ဘက်က, မဖျက်သမျှ, မပျက်ကြတည်း, ဟာရဇမူ, ဆယ်ဆု ဆယ့်နှစ်, တိုင်အောင်ဖြစ်, စနစ်ကျကျဆက်။

မူလဟာရဇ, တခုမှလျှင်, ဟာရပစ္စယ-ဥတုဇနှင့်, ဟာရဇခေါ်ရိုး, ရုပ်များတိုး, ဆယ်မျိုး ဆယ့်နှစ်ဆက်။

မရဏကာလေ ပန စုတိစိတ္တောပရိ သတ္တရသမစိတ္တဿ ဌိတိကာလ မုပါဒါယ ကမ္မဇရူပါနိ န ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ ၊ ပေ၊တတော ပရံ စိတ္တဇာဟာရဇ ရူပဉ္စ ဝေါစ္ဆိဇ္ဇတိ၊ တတော ပရံ ဥတုသမုဋ္ဌာန ရူပပရမ္ပရာ ယာဝ မတကဠေဝရသင်္ခါတာ ပဝတ္တန္တိ။

မရဏကာလေ ပန၊ ပေ၊ ပဝတ္တန္တိ—ဤစကားကား စုတေပြီးနောက် ဥတုဇရုပ်တို့ ကျန်ရစ်ပုံနှင့် ကမ္မဇ ဥတုဇ အာဟာရဇတို့ တဘဝအတွက် အဆုံးသတ်ချုပ်ရာကာလကို ပြသောစကားရပ်တည်း၊ ထိုတွင် [ကမ္မဇရုပ်များ ချုပ်ဆုံးမှသာ စုတိနိုင်သောကြောင့် စုတိနှင့် ပြိုင်၍ ချုပ်ရမည့် ကမ္မဇ ရုပ်များသည် စုတိစိတ်မှ ပြန်၍ရေတွက်လျှင် ၁၇ ချက်မြောက် စိတ်၏ ဥပါဒ်ခဏ၌ နောက်ဆုံးဖြစ်ကြလေသည်၊ ထို ၁၇ ချက်မြောက်စိတ်၏ ဌီခဏမှစ၍ နောက်ထပ် ဖြစ်သေးလျှင် စုတိစိတ်၏ ဘင် ကျသော်လည်း ၁၇ ချက် ရုပ်သက် မစေ့သေးသဖြင့် ချုပ်ကြမည် မဟုတ်၊ ကမ္မဇရုပ် မချုပ်သေးက စုတိစိတ်လည်း မဖြစ်နိုင်၊ ထို့ကြောင့် ၁၇ ချက်မြောက်စိတ်၏ ဌီခဏမှစ၍ နောက်ထပ် ကမ္မဇရုပ်များမဖြစ်ကြတော့ပြီ၊ တဘဝ၌ ဝီထိစိတ်မဖြစ်လျှင် ဝိပါက်ဝိညာဉ်က ဘဝင်ကိစ္စတပ်လျက် ဘဝကိုဆက်ပေး၏၊ ထို ဝိပါက် ဝိညာဏ်များနှင့် ရုပ်ဇီဝိတ နာမ်ဇီဝိတခေါ်သော အသက်, ဥသ္မာဟုရင်း ကမ္မဇတေဇောဓာတ်ဟု ရင်း ခေါ်သော ကိုယ်ငွေ့, ဤ ၃ မျိုးတို့ ခန္ဓာကိုယ်၌မရှိလျှင် စုတေကြရလေတော့သည်။]

အာယု ဥသ္မာ စ ဝိညာဏံ, ယဒါ ကာယံ ဇဟန္တိမံ၊
အပဝိဒ္ဓေါ တဒါ သေတိ, နိရတ္ထံဝ ကလိင်္ဂရံ။

အာယု-ရုပ်နာမ်နှစ်ဝ, ဇီဝိတဟူသော အသက်သည်ရင်း၊ ဥသ္မာစ-ကမ္မဇတေဇော ဟူသော ကိုယ်ငွေ့သည်ရင်း၊ ဝိညာဏံ-ဝိပါက်ဝိညာဏ်သည်ရင်း၊ ယဒါ-အကြင်အခါ၌၊ ဣမံကာယံ-ဤကိုယ်ကောင်ကို၊ ဇဟန္တိ-စွန့်ကုန်၏၊ တဒါ-ထိုအခါ၌၊ နိရတ္ထံ-အသုံးမဝင်သော၊ ကလိင်္ဂရံဝ-ထင်းနုပ် ထင်းဆွေးကဲ့သို့၊ အပဝိဒ္ဓေါ-သုံး၍မဖြစ်, စွန့်ပစ်အပ်သည်ဖြစ်၍၊ သေတိ-သုသာန်တစ, သင်းချိုင်းဝ၌, ကိန်းရလေတော့သတည်း၊…[သုတ်မဟာဝါ ပါယာသိရာဇညသုတ်ပါဠိတော်။]

စိတ္တဇရုပ်ချုပ်ရာကာလ—[''သဗ္ဗသတ္တာနံ ပဋိသန္ဓိစိတ္တံ ခိဏာသဝါနံ စုတိစိတ္တံ စတ္တာရိ အာရုပ္ပဝိပါကာနီတိ သောဠသစိတ္တာနိ နေဝ ရူပံ ဇနယန္တိ'' ဟူသော ဝိသုဒ္ဓိမဂ် မဂ္ဂါမဂ္ဂဉာဏဒဿနနိဒ္ဒေသ စသည်တို့ကိုထောက်၍ ရဟန္တာတို့၏စုတိစိတ်သာ ရုပ်ကိုမဖြစ်စေနိုင်သည်၊ အခြားသတ္တဝါတို့၏ စုတိစိတ်ကား ရုပ်ကိုဖြစ်စေနိုင်သည်ဟု ပြောဆိုရိုးရှိ၏၊ ဤစကားအတိုင်းဆိုလျှင် ရဟန္တာမဟုတ်သော ပုဂ္ဂိုလ်များ၌ စုတိစိတ်၏ ဥပါဒ်ခဏဝယ် အဆုံးသတ်ဖြစ်သော စိတ္တဇရုပ်တို့သည် စုတေပြီးနောက် ခဏကြီး ၁၆ ချက် ခဏငယ် ၄၀ ချက်စေ့မှ ချုပ်သည်ဟု မှတ်ရာ၏၊] ဆောင်ပုဒ်ကို အခြေပြုသဂြိုဟ်၌ ပြခဲ့ပြီ။

မူလဋီကာဆရာကား "ယဿ စိတ္တဿ အနန္တရာ ပစ္ဆိမစိတ္တံ ဥပ္ပဇ္ဇိဿတိ၊ပေ၊ နောစ တေသံ ကာယသင်္ခါရော နိရုဇ္ဈိဿတိ''ဟူသော သင်္ခါရယမိုက်ကို ထောက်

ဆ၍ စုတိစိတ်မရောက်မီ တဆဲ့ရှစ်ချက်မြောက်စိတ်သည် နောက်ဆုံးရုပ်ကို ဖြစ်စေသော စိတ်တည်း၊ ထို့နောက် စိတ်များ ရုပ်ကို မဖြစ်စေနိုင်ပြီ ဟု ဆုံးဖြတ်တော်မူ၏၊ ပါဠိတော်ကို ထင်ရှားစေအံ့-“ ယဿစိတ္တဿ အနန္တရာ ပစ္ဆိမစိတ္တံ ဥပ္ပဇ္ဇိဿတိ” ပါဌ်ဖြင့် ပစ္ဆိမ စိတ် (စုတိစိတ်) ၏ရှေ့က စိတ်ကိုပြ၏၊ “နော စ တဿ ကာယသင်္ခါရော နိရုဇ္ဈိဿတိ” ပါဌ်ဖြင့် ထိုစုတိစိတ်မတိုင်ခင် ရှေ့ကစိတ်၏ အခိုက်အတန့်၌ ကာယသင်္ခါရများ ချုပ်လတံ့ မဟုတ် ဟု ပြ၏၊ [ကာယသင်္ခါရ ဟူသည် စိတ်ကြောင့်ဖြစ်သော ထွက်သက်ဝင်သက်လေတည်း၊] ထို စုတိစိတ်၏ ရှေ့ကစိတ်၌ ချုပ်လတံ့ မဟုတ်လျှင် နောက်ဆုံးချုပ်ဆဲဖြစ်ရမည်၊ နောက်ဆုံး ချုပ်ဆဲဖြစ်လျှင် စုတိမှ အထက် ၁၇ ချက်မြောက်စိတ်သည် ကာယသင်္ခါရကို နောက်ဆုံးဖြစ်စေရသော စိတ် ဖြစ်ရမည်၊ ကာယသင်္ခါရနှင့် စိတ္တဇချင်း တူသော အခြားရုပ်များလည်း ထို ၁၇ ချက်မြောက်စိတ်၏ ဥပါဒ်ခဏ၌ နောက်ဆုံးဖြစ်ကြရမည်ဟူလို။

ဤမူလဋီကာဝါဒ၌ ကာယသင်္ခါရနှင့် အခြား စိတ္တဇရုပ်များကို တန်းတူထား၍ ဆုံးဖြတ်ခြင်းသည် သင့်မည်မထင်၊ ကာယသင်္ခါရဟူသည် အတော်ကြမ်းသော စိတ္တဇရုပ်တည်း၊ ထိုကာယသင်္ခါရသည် စုတေခါနီး၌သာ မဖြစ်သည် မဟုတ်၊အမိဝမ်းဝယ် ကိန်းနေခိုက် နိရောဓသမာပတ် ဝင်စားခိုက် ပဉ္စမဈာန် ဝင်စားခိုက် မိန်းမောတွေဝေခိုက်များနှင့် ဗြဟ္မာတို့ သန္တာန်မှာလည်း မဖြစ်၊ ထိုအခါ ကာယသင်္ခါရမှတပါး စိတ္တဇရုပ်များကား ဖြစ်ကြသည်သာ၊ ထို့ကြောင့် စုတိစိတ်မှ အထက် ၁၇ ချက်မြောက်စိတ်၏ နောက်မှာ ကာယသင်္ခါရ မဖြစ်ရုံမျှဖြင့် အခြား စိတ္တဇရုပ်များ မဖြစ်ဟု ဆိုခွင့်ရှိမည်မထင်။

[ဆောင်] **အမိဝမ်းဖြစ်, ရေငုပ်နစ်တည်း, ထွက်စစ်လေပါ, ဗြဟ္မာဟူသမျှ, နိရောဓနှင့်, ပဉ္စမဈာန်နေ, တွေဝေလေသူ, သေသသူဟု, မှတ်ယူ ဤမျှ, ခုနစ်ဝ, မရဝင်သက်ထွက်သက်တည်း။**

[မဏိမဉ္ဇူ၌ကား “ကာယသင်္ခါရသည် စုတိမှအထက် ၃၃ ချက်မြောက်စိတ်၏ ဥပါဒ်ခဏ၌ အဆုံးသတ်ဖြစ်၍ စုတိမှအထက် ၁၆ ချက်မြောက် မတိုင်မီ အဆုံးသတ်ချုပ်၏” ဟူသော အာစရိယဝါဒ “စုတိမတိုင်မီ တတိယမြောက် စိတ်နှင့်ပြိုင်၍ချုပ်၏” ဟူသော ကေဝါဒများကိုလည်း ပြသေး၏။]

အာဟာရဇရုပ်နှင့် ဥတုဇရုပ်များ၏ချုပ်မှု ကျန်ရစ်မှုကို အခြေပြု၍ ပြခဲ့ပြီ၊ သဂြိုဟ်၌ “ဥတုသမုဋ္ဌာန ရူပ ပရမ္ပရာ” စသော စကားသည် သံသေဒဇ ဂဗ္ဘသေယျကတို့ကို ရည်ရွယ်၍ ဆိုအပ်သော စကားတည်း၊ ကာမဘုံသား ဖြစ်သော ဩပပါတိက ဇရဲသား နတ်စသည်တို့၏ ခန္ဓာကိုယ်မှာ စုတေပြီးနောက် မီးများ

ဖြိမ်းသလို ချုပ်ပျောက်ကြတော့သည်၊ ဖြဟ္မာများ၏ ရူပပဝတ္တိက္ခဏ၌ ထပ်မံဖွင့်ပြဦးမည်၊ ဤရုပ်တို့၏ ချုပ်ပျက်ပုံကို ရုပ်ဝီထိခဏ်း၌လည်း တွေ့ရလတံ့။

ရူပလောကေ ပန ဃာန ဇိဝှါ ကာယ ဘာဝဒသကာနိ စ အာဟာရဇကလာပါနိ စ န လဗ္ဘန္တိ၊ တသ္မာ တေသံ ပဋိသန္ဓိကာလေ စက္ခု သောတ ဝတ္ထုဝသေန တီဏိဒသကာနိ ဇီဝိတနဝကဉ္စေတိ စတ္တာရော ကမ္မသမုဋ္ဌာနကလာပါ၊ ပဝတ္တိယံ စိတ္တောတုသမုဋ္ဌာနာ စ လဗ္ဘန္တိ။

ရူပလောကေ၊ ပေ၊ ဇီဝိတနဝကဉ္စေတိ—တကိုယ်လုံးဝယ် ပြန့်နှံ့နိုင်သော ကာယဒသကနှင့် ဘာဝဒသကတို့ မရထိုက်ရကား ဖြဟ္မာများ၏ တကိုယ်လုံး၌ ကာယဘာဝဒသကတို့၏ ကိုယ်စား ဇီဝိတနဝက ကလာပ်သာ ပြန့်နှံ့၍ တည်လေသည်၊ အရှင်အနုရုဒ္ဓါသည် ဇီဝိတနဝကကလာပ်ကို ဖြဟ္မာ၌သာ သီးခြားရထိုက်၏၊ ကာမဘုံသား တို့၌ကား ကာယဘာဝဒသကတို့တွင် ဇီဝိတ ပါဝင်သွားပြီးဖြစ်၍ သီးခြားမရထိုက်ဟု အယူ ရှိသောကြောင့် ဤ ဇီဝိတနဝက ကလာပ်ကို ကာမဘုံသားတို့၏ ရူပပဝတ္တိက္ကမတုန်းက မပြခဲ့ဘဲ ဤ ရူပပုဂ္ဂိုလ်၏ ရူပပဝတ္တိက္ကမ ကျမှ ပြလေသည်၊ သို့သော် ကာမဘုံ၌ ဇီဝိတနဝကကလာပ် သီးခြား မရထိုက်ကြောင်းကို ရူပကလာပခဏ်း၌ ပြခဲ့ပြီ။

ဇီဝိတဆက္က စက္ခုသတ္တက—မူလဋီကာ၌ " ရူပဓာတုယာ ဥပပတ္တိက္ခဏေ (ပဋိသန္ဓေခဏ၌) ပဉ္စာယတနာနိ ပါတုဘဝန္တိ စက္ခာယတနံ သောတာယတနံ ရူပါယတနံ မနာယတနံ ဓမ္မာယတနံ, တယော အာဟာရာ ပါတုဘဝန္တိ ဖဿာဟာရော မနောသဉ္စေတနာဟာရော ဝိညာဏာဟာရော" ဟူသော ဓမ္မဟဒယဝိဘင်း ပါဠိတော်ကို သာဓကပြု၍ ရူပဘုံ၌ ဇီဝိတနဝက စက္ခုဒသက စသည်မဟုတ်, ဇီဝိတဆက္က စက္ခုသတ္တက စသည်သာဖြစ်ရမည်-ဟု မိန့်ဆိုသည်၊ ထင်ရှားစေအံ့—"ဥပပတ္တိက္ခဏေ ပဉ္စာယတနာနိ ပါတုဘဝန္တိ" ပါဌ်ဖြင့် ရူပဘုံဝယ် ပဋိသန္ဓေခဏ၌ စက္ခု သောတ ရူပ မန ဓမ္မ ဟူသော အာယတန ၅ ပါးနှင့် ကဗဠီကာရ အာဟာရ (ဩဇာ) မှတပါးသော အာဟာရ ၃ ပါးသာ ထင်ရှားဖြစ်ကုန်၏-ဟု ဆိုရာ၌ ဃာနာဒိတ္တယမှာ လုံးဝမရထိုက်သောကြောင့်ငှင်း, သဒ္ဒါယတနမှာ ပဝတ္တိအခါကျမှ ရထိုက်သောကြောင့်ငှင်း မဟောလျှင်ရှိပါစေတော့၊ ဂန္ဓ ရသ ဩဇာတို့မှာ အဝိနိဗ္ဘောဂရုပ် ဖြစ်ရိုးမှန်လျှင် ပဋိသန္ဓေခဏဝယ် ပါထိုက်၏, သို့ပါလျက် ဟောပြတော်မမူခဲ့ပေ၊ ဤသို့မဟောပြပုံကို ထောက်လျှင် ရူပဘုံဝယ် ဇီဝိတနဝက မဟုတ်, ဂန္ဓ ရသ ဩဇာကို ချန်လှပ်၍ ဇီဝိတဆက္ကသာ ဖြစ်၏၊ စက္ခုဒသက စသည်လည်း မဟုတ်, စက္ခုသတ္တက သောတသတ္တက စသည်သာဖြစ်သည်-ဟု ယူတော်မူလိုသတဲ့။

သို့သော် ထို မူလဋီကာစကားကို ယခုကာလဆရာမြတ်တို့ မနှစ်သက်အပ်ချေ၊ ရူပဘုံ၌ ပထဝီ တေဇော ဝါယော ဟူသော မဟာဘုတ် ၃ ပါးကား ကေန်ရ၏၊ ထိုမဟာဘုတ် ၃ ပါးရပါလျက် ဖေါဋ္ဌဗ္ဗာယတနကိုလည်း ထိုပါဠိတော်၌ ဟောပြတော်မမူ၊ ထို့ကြောင့် ပါဠိတော်၌ မဟောရုံမျှဖြင့် "မရထိုက်"ဟု မဆုံးဖြတ်သင့်သေး၊မဟောခြင်း၏အကြောင်းကို ရှာရပေလိမ့်မည်၊ ရူပဗြဟ္မာများ၏ ကိုယ်ကာယ၌ ဂန္ဓ (အနံ့) ရသ (အရသာ) တို့မှုချရှိသင့်၏၊ သို့သော် ဃာန ဇိဝှါ ပသာဒတို့မရှိကြသဖြင့် ဂန္ဓာယတန ရသာယတနကိစ္စကို မရွက်ဆောင်ကြချေ၊ ဩဇာလည်းရှိ၏, သို့သော် ဗဟိဒ္ဓက အစာ အာဟာရကို မရသဖြင့် အာဟာရဇရုပ်ဖြစ်ဘို့ရန် မထောက်ပံ့နိုင်ကြ၊ သို့ဖြစ်၍ ထိုရုပ် ၃ ပါးကို ဂန္ဓာယတန ရသာယတန ကဗဠီကာရာဟာရ ဟူသော နာမည်ဖြင့် ဟောတော်မမူဘဲ ပရမတ္ထဓမ္မသာမည အားဖြင့် ဓမ္မာယတန၌သွင်း၍ ဟောတော်မူသည်-ဟု မှတ်ယူထိုက်ပေသည်။

အသညသတ္တာနံ ပန စက္ခုသောတဃာနဇိဝှါကာယဝတ္ထုသဒ္ဒါပိ န လဗ္ဘန္တိ၊ တထာ သဗ္ဗာနိပိ စိတ္တဇရူပါနိ၊ တသ္မာ တေသံ ပဋိသန္ဓိကာလေ ဇီဝိတ နဝက မေဝ၊ ပဝတ္တိယဉ္စ သဒ္ဒဝဇ္ဇိတံ ဥတုသမုဋ္ဌာနရူပံ အတိရိစ္စတိ။

အသညသတ္တာနံ ၊ ပေ ၊ အတိရိစ္စတိ—ရူပဗြဟ္မာများ၌ မရှိထိုက်သော ရုပ်များအပြင် စက္ခုသောတ ပသာဒနှင့် ဟဒယဝတ္ထု၊ သဒ္ဒရုပ်များလည်း မရ, စိတ် မရှိသောကြောင့် စိတ္တဇရုပ်ဟူသမျှလည်း မရ၊ ["တထာ သဗ္ဗာနိပိ စိတ္တဇရူပါနိ"ဟု စိတ္တဇရုပ်အားလုံးကို သီးခြားဆိုလတံ့ဖြစ်၍ "စက္ခုသောတဝတ္ထုသဒ္ဒါပိ" ၌သဒ္ဒ အရ ဥတုဇသဒ္ဒကို ယူ၊] သို့အတွက် အသညသတ် ဗြဟ္မာတို့၏ ပဋိသန္ဓေ ခဏ၌ ဇီဝိတနဝက ကလာပ်များသာလျှင် ပဋိသန္ဓေအဖြစ်ဖြင့် တည်ရတော့သည်၊ ပဝတ္တိအခါ၌လည်း ဇီဝိတနဝက ကလာပ်အပြင် သဒ္ဒမှ တပါးသော ဥတုဇရုပ်များသာ ရရှိတော့သည်။

["အတိရိစ္စတိ အတိရစ္စတိ" စသည်ဖြင့် ပါဌ်အထွေထွေရှိသော်လည်း "အတိရိစ္စတေ-အတိသယျတေ, သဗ္ဗံ ပတိဗန္ဓံ-မဘိဘူယ သယမေဝ ပဗလံ ဘဝတိ" ဟူသော ဟိတောပဒေသ (သက္ကတ) ဋီကာကိုထောက်၍ အတိရိစ္စတိပါဌ်သာ အမှန်တည်း၊ (အတိ+ရိစ+ဓာတ်, ယပစ္စည်း, တေဝိဘတ်ကို တိ ပြန်ထားသည်၊) "အတိရိစ္စတိ-မရသောရုပ်များကိုလွှမ်းမိုး၍ မိမိသာလျှင် အားရှိပါးရှိဖြစ်၏" ဟု အနက်မှန်ကို သိလေ။]

ဤဗြဟ္မာတို့၏ ရူပပဝတ္တိက္ခဏ်း၌ မရထိုက်သောရုပ်နှင့် ရထိုက်သောရုပ်များကိုသာ ခွဲခြားပြ၍၊ ဖြစ်ပုံ ပျက်ပုံအစဉ်မှာ ကာမဘုံနှင့် များစွာ မထူးသောကြောင့် ဖြစ်ပုံ ပျက်ပုံ အစဉ်ကို မပြတော့ပြီ၊ ထိုစကားမှန်၏–ရူပဘုံ၌ ရုပ်ဖြစ်စဉ်မှာ ''ဣစ္စေဝံ ပဋိသန္ဓိမုပါဒါယ ကမ္မသမုဋ္ဌာနာ''စသော အစဉ်အတိုင်းတည်း၊ ပျက်စဉ်မှာလည်း''မရဏကာလေ ပန စုတိစိတ္တောပရိ သတ္တရသမစိတ္တဿ ဌိတိကာလမုပါဒါယ'' စသော အစဉ်အတိုင်းပင်ဖြစ်၏၊ ဥတုဇရုပ်အတွက်သာထူးခြားသည်၊ ဗြဟ္မာတို့ စုတေတဲ့အခါ လူ့ပြေက လူများလို ဥတုဇရုပ်အလောင်း မကျန်ရစ်ချေ၊ ဆီမီးများငြိမ်းသလို ချုပ်ငြိမ်းတော့၏၊ စုတိစိတ်ချုပ်ပြီးနောက် စိတ္တဇရုပ် အာဟာရဇရုပ်များခဏယေ ၄၁-၅၀ ခန့်ကျန်ရစ်ရကား,ထိုစိတ္တဇအာဟာရဇရုပ်တွင် ပါဝင်သော ဥတုမှငရ်း, မူလဥတုဇရုပ်များမှငရ်း, ခဏအနည်းငယ်ခန့် ဆက်လက်၍ ဥတုဇရုပ်များဖြစ်ဘွယ်ရှိ၏၊ သို့သော် လက်ဖျောက်တချက်တီး အချိန်မှာပင် ကုဋေ တသိန်းမက ခဏပေါင်းများစွာ ကြာသောကြောင့် စုတိစိတ် ချုပ်ပြီးနောက် ခဏ အနည်းငယ်ခန့် ဆက်လက် ဖြစ်ရုံမျှဖြင့် လက်ဖျောက် တချက်တီးမျှ မကြာတော့ရကား စုတေပြီး ချက်ခြင်းပင် ရုပ်ကလာပ်အားလုံး ချုပ်ဆုံးသည်–ဟု ဆိုရတော့သည်၊ နတ် ငရဲသား စသော ဩပပါတိက ပုဂ္ဂိုလ်ဟူသမျှ ဤနည်းချည်းပင်တည်း။

[သတပဒိက] နတ်ဗြဟ္မာ စုတေ့က လူ့ပြေကတေ့ သမုဋ္ဌာန်လို-ရုပ် မကျန်လေဘဲ၊ မြေ မီး တွင်-မြုပ်ဖုတ် ကင် ဘယ်မှာရပါ့မယ်, ဆီမီးလျှံ-ငြိမ်းချုပ် ဟန် ပုံတူမျှတယ်, ကင်းချုပ်ကြမြဲ။

အဋ္ဌဝီသတိ ကာမေသု ဟောန္တိ တေဝီသ ရူပိသု၊
သတ္တရသေဝ သညီနံ, အရူပေ နတ္ထိ ကိဉ္စိပိ။

ဟောန္တိ တေဝီသ ရူပိသု—''ရူပဘုံ၌ ရုပ် ၂၃ ပါးရ၏''ဟူရာဝယ် အချို့က လဟုတာ မုဒုတာ ကမ္မညတာ ရုပ်များ မရထိုက်ဟု ဆိုကြ၏၊ ထင်ရှားစေအံ့—''လဟုတာသည် အာပေါဓာတ်ဖေါက်ပြန်၍ လေးလံမှု ဒန္ဓတ္တ၏ ဆန့်ကျင်ဘက်တည်း၊ မုဒုတာသည် ပထဝီဓာတ် ဖေါက်ပြန်၍ ကြမ်းတန်းမှု ထဒ္ဓတ္တ ၏ ဆန့်ကျင်ဘက်တည်း၊ ကမ္မညတာသည် ဝါယောဓာတ်ဖေါက်ပြန်၍ ခက်ထန်မှု ခရတ္တ၏ ဆန့်ကျင်ဘက်တည်း၊ ဗြဟ္မာ့ပြည်၌ ထိုကဲ့သို့ ဖေါက်ပြန်အောင် ပြုတတ်သော စိတ်ဥတုများ မရှိ, အားလုံးညီမျှ သပ္ပါယဖြစ်လျက် ရှိပေသည်၊ ထိုသို့ လေးလံခြင်း စသော ဖေါက်ပြန်မှုမရှိသောကြောင့် ထိုဖေါက်ပြန်မှုကို ပယ်ရှားတတ်သော လဟုတာ စသည်များလည်း မရထိုက်''ဟု ဆိုလိုကြသတဲ့။

ထို၀ါဒကို ရှေးကပင် မနှစ်သက်ကြ, နှစ်သက်ဘွယ်လည်း မရှိချေ—ဗြဟ္မာတို့ ရုပ်များသည် စိတ်ကလည်း ချမ်းသာ ဥတုကလည်း ညီမျှသဖြင့် အမြဲ လဟုတာ မုဒုတာ ကမ္မညတာ ဖြစ်ကြသည်၊ "ပယ်ရှားဘို့ ဖေါက်ပြန်မှု မရှိသည့်အတွက် လဟုတာ စသည်တို့ မရှိရဘူး" ဆိုလျှင် ရဟန္တာများ၌ ပယ်ရှားဘို့ရာ ထိန မိဒ္ဓ စသည်မရှိ, ထိုသို့ ထိန မိဒ္ဓ စသည်မရှိလျှင် ထို ထိန မိဒ္ဓ စသည်တို့ကို ပယ်ရှားတတ်သော ကာယလဟုတာ စိတ္တလဟုတာ စသော စေတသိက် များလည်းရဟန္တာတို့၏ စိတ်၌ မယှဉ်ထိုက် ဟု ဆိုရလိမ့်မည်၊ စင်စစ်ကား အမြဲယှဉ်လျက် ရှိသည်သာ၊ ထို့ကြောင့် "ပယ်ရှားဘို့ရာ ဖေါက်ပြန်မှု မရှိသည့်အတွက် လဟုတာ စသော ရုပ်များ ဗြဟ္မာ့သန္တာန် မရထိုက်" ဟူသော ၀ါဒကို မနှစ်သက်ကြချေ။ [သရုပ် ရေတွက်ပုံကို အခြေပြု၌ ပြခဲ့ပြီ။]

ရုပ်ဝီထိ။ ။ဤအခန်းအပြီးတွင် ရုပ်ဝီထိကို ဆက်လက်လေ့လာပါ၊ နာမ်ဝီထိ ၃ ချက်စု အဓိပ္ပါယ်များနှင့် တွဲဘက်၍ သီးခြားပြု လုပ်အပ်သော စာအုပ်ငယ်မှာ ပါသည်။

နိဗ္ဗာနံ ပန လောကုတ္တရသင်္ခါတံ စတုမဂ္ဂညာဏေန သစ္ဆိကာတဗ္ဗံ မဂ္ဂဖလာနမာရမဏဘူတံ ၀ါနသင်္ခါတာယ တဏှာယ နိက္ခန္တတ္တာ နိဗ္ဗာနန္တိ ပဝုစ္စတိ၊ တဒေတံ သဘာ၀တော ဧကဝိဓံပိ သဉပါဒိသေသနိဗ္ဗာနဓာတု အနုပါဒိသေသနိဗ္ဗာနဓာတု စေတိ ဒုဝိဓံ ဟောတိ ကာရဏပရိယာယေန၊ တထာ သုညတံ အနိမိတ္တံ အပ္ပဏိဟိတဉ္စေတိ တိဝိဓံ ဟောတိ အာကာရဘေဒေန။

နိဗ္ဗာန်အဖွင့်

နိဗ္ဗာနံ ပန နိဗ္ဗာနန္တိ ပဝုစ္စတိ—" နိဗ္ဗာနံ-နိဗ္ဗာန်ကို၊ နိဗ္ဗာနန္တိ-နိဗ္ဗာန်ဟူ၍၊ ပဝုစ္စတိ-ဆိုအပ်၏ " ဤ၌ " နိဗ္ဗာနံ နိဗ္ဗာနန္တိ " ဟု ၂ ထပ်ပါနေရာ၀ယ်, ပဌမ နိဗ္ဗာနံ ပုဒ်သည် နိဗ္ဗာန် ဟူသော သဘာ၀ဓမ္မကိုပြသော ဒြပ်ဟောပုဒ်တည်း၊ ဒုတိယနိဗ္ဗာနံပုဒ်ကား 'နိဗ္ဗာန်မည်၏' ဟု နာမည်ကိုပြသော အမည်ဟောပုဒ်တည်း၊ ဤသို့ ဒြပ်ဟောပုဒ် အမည်ဟောပုဒ်အားဖြင့် ကွဲပြားသည့်အတွက် ၂ ထပ် မိန့်ဆိုလေသည်၊ ဥပမာ— "ဣတိပိ သော ဘဂ ါ အရဟံ ၊ပေ၊ ဗုဒ္ဓေါ ဘဂဝါ" ဟူသော ပါဠိ၌ ပဌမ ဘဂဝါပုဒ်သည် ဘုရားရှင်၏ နာမည်တော်ကိုပြသော သညာ၀ါစကဖြစ်၍, ဒုတိယ ဘဂဝါပုဒ်ကား ဂုဏ်တော်ပြသော ဂုဏ၀ါစကဖြစ်ခြင်းကြောင့် ဘဂဝါပုဒ်ကို ၂ ထပ် ဟောတော်မူသကဲ့သို့တည်း။

စတုမဂ္ဂညာဏေန သစ္ဆိကာတဗ္ဗံ—ဤပါဌ်ဖြင့် နိဗ္ဗာန် တရားကို မဂ်ဉာဏ်ရသော အရိယာပုဂ္ဂိုလ်တို့ မျက်မှောက် ပြုအပ် (တိုက်ရိုက်မြင်အပ်) ကြောင်းကို ပြ၏။

မဂ္ဂဖလာနမာရမဏဘူတံ—ဤ ပါဌ်အရ "မဂ်ဖိုလ်တို့၏ အာရုံဖြစ်သည်" ဟု ပြသဖြင့် မဂ် ဖိုလ်မရသော ပုထုဇဉ်တွေမှာ နိဗ္ဗာန်ကို တိုက်ရိုက် အာရုံမပြုနိုင်၊ နိဗ္ဗာန်ကိုရည်မှန်း၍ ဆုတောင်းရာ ကမ္မဋ္ဌာန်းစီးဖြန်းရာ စသည်တို့၌ အနုမာန ဉာဏ်ဖြင့် ရေ်ရမ်းမှန်းဆလျက် နိဗ္ဗာန်၏ ငြိမ်းဧးပုံကို အခြင်းအရာ အာကာရ ပညတ်လောက်ကိုသာ အာရုံပြုနိုင်ကြောင်းကို သိစေသည်။

ဝါနသင်္ခါတာယ တဏှာယ နိက္ခန္တတ္တာ နိဗ္ဗာနန္တိ ပဝုစ္စတိ—ဝါနသင်္ခါတာယ တဏှာယ ပါဌ်ဖြင့် ဝါန အရ တဏှာကို ကောက်ယူပါ ဟု ပြသည်၊ တဏှာယ နိခန္တတ္တာပါဌ်ဖြင့် နိဗ္ဗာန၌ "နိ+ဝါန" ဟု ပုဒ်ခွဲပြီးလျှင် နိ အရ "နိက္ခန္တ" အနက်ကိုယူ၍ "ဝါနတော နိက္ခန္တံတိ နိဗ္ဗာနံ" ဟု ဝိဂ္ဂြိုဟ် ပြုစေလိုသည်၊ နိဗ္ဗာန် သဘောကို ကမ္မဋ္ဌာန်းပိုင်း ဥပသမာနုဿတိအခဏ်း၌ ကြည့်ပါကုန်၊ စိတ်ပိုင်း၌ လည်း ပြခဲ့ပြီ။

"ဝိနတိ သံသိဗ္ဗတိ-ဆက်သွယ် ချုပ်စပ်တတ်၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ ဝါနံ-ဝါနမည်၏"ဟူသော ဝိဂ္ဂြိုဟ်အရ တဏှာက ဆက်သွယ်ချုပ်စပ်ပုံကား—ကမ္ဘာလောက၌ ရှိသမျှပုထုဇဉ်သေက္ခတွေသည် တဏှာ၏ ဆက်သွယ်မှုကြောင့် အရာရာ၌ အဆက် မပြတ်နိုင်ဘဲရှိကြ၏၊ သတ္တာတို့သန္တာန်၌ဝယ် သံသရာကို ချဲ့ထွင်တတ်သည့်အတွက် "ပပဉ္စ"အမည်ရသောတရားတို့သည် ဒိဋ္ဌိ မာန တဏှာဟု ၃ မျိုးရှိ၏၊ ချဲ့ဥုးအံ့-သက္ကာယဒိဋ္ဌိခေါ်သော ဒိဋ္ဌိသည် ခန္ဓာ ၅ ပါးပေါ်၌ အထည်ကိုယ် အမာခံ အနှစ်သာရ ဟူသော အတ္တသည် ဧကန်ရှိ၏ ဟု စွဲလမ်း၏၊ မာနက ထို အတ္တကိုပင် "ငါငါ"ဟု မှတ်ထင်၏၊ "ငါမြတ်သည် ငါတတ်သည်" ဟု အထင်အမြင်ကြီး၏၊ ထို ဒိဋ္ဌိ မာန အရင်းခံမှုကြောင့် မိမိ၏ ရုပ်နာမ်တရားတွေကို အားရပါးရ တဏှာ ဖြင့် စွဲလမ်း၏၊ "အတ္တာသမံ ပေမံ နတ္ထိ" ဟူသည်နှင့်အညီ မိမိထက်ပိုမို၍ မည်သူ့ ကိုမှ မချစ်နိုင်ကြပေ၊ မိမိကို ချစ်ခင်မှုကြောင့် မိမိအား ကျေးဇူးပြုနေသူ, သို့မဟုတ်, ကျေးဇူးပြုလိမ့်မည်ဟု ထင်ရသူတို့အပေါ်မှာ မခွဲနိုင်မခွါရက်အောင် စွဲမက်ဆက် သွယ်ရပြန်တော့၏။

မိမိကိုယ် နှင့် တကွ အဆက်အသွယ် ဟူသမျှတို့ အပေါ်မှာ မခွဲနိုင် မခွါရက် အောင် ရာသက်ပန် တည်နေပြီးနောက် စုတေခါနီးသို့ ရောက်သည့်အခါ တွယ် တာဘွယ် အဖုံဖုံ၌ အာရုံကြော မပြတ်တပြတ်မှာပင် တဏှာနုသယက ဘဝအသစ် ကို ရေ်ရမ်းယှက်မြှေးလျှက် ဆက်ပေးပြန်လေ၏၊ ထိုကဲ့သို့ တဏှာနုသယ ညွှန်ပြ သည့်ဘဝ၌ရောက်၍မျှ မကြာခင် ဘဝနိကန္တိက လောဘဇော ခေါ်သော တဏှာ က ရခါစ အတ္တဘောကိုမက်မော တွယ်တာ ပြီးလျှင် ယခင်နည်းတူ ဘဝသစ်ထူ

ထောင်လေတော့သည်၊ ဤကဲ့သို့ တဏှာက အရာရာဝယ် ဆက်သွယ် နေမှုမှာလည်း ဒိဋ္ဌိနှင့်မာနတို့က အားပေးအားမြှောက် ထောက်ပံ့ကူညီနေသည့် အတွက်ကြောင့် ဖြစ်ရကား ဤတရား ၃ ပါးသည် သံသရာ ချဲ့ထွင်ရေး၌ လေးလေး နက်နက် ဆောင်ရွက်လျက်ရှိသော တရားဆိုးများပေတည်း၊ ရုပ်နာမ် ခန္ဓာ၏ ချုပ်ငြိမ်းရာ လွန်စွာမြေသော ဓာတ်တမျိုးမှာ အဒါခပ်သိမ်း အရောင်ယှက်၍ တလက်လက် တောက်ပသကဲ့သို့ အလွန့်အလွန် မြင့်မြတ်ရကား အပုတ်အစပ်၌ နားလေ့ရှိသော ယင်သတ္တဝါသည် အလျှံတရဲရဲ သံတွေခဲ၏အပေါ်၌ မကပ် မနားဝံ့သကဲ့သို့, ထိုအလွန့်အလွန် မြင့်မြတ်သော အသင်္ခတဓာတ် နိဗ္ဗာန် တရားမြတ်၌ တဏှာ ဟူသော အယုတ်တမာတရားလည်း မနား မကပ်ဝံ့တော့ပြီ၊ ထို့ကြောင့် နိဗ္ဗာန်ကို "ဝါနတော နိက္ခန္တံ" အရ တဏှာ့စက်ကွင်းမှ ရှင်းရှင်းကြီး လွတ်မြောက်သော တရားဟု မိန့်ဆိုရပေသည်။

တဒေတံ သဘာဝတော ကေဝိဓံပိ—"နိဗ္ဗာန်သည် သန္တိသဘောလက္ခဏာရှိ၏" ဟု ဆိုခဲ့ပြီ၊ ထိုသန္တိသဘောအားဖြင့် နိဗ္ဗာန် တမျိုးထည်းသာ ရှိ၏၊ "တမျိုးထည်းသာ ရှိ၏" ဟူသော စကားအရ "အရိယာပုဂ္ဂိုလ်ဟူသမျှ၏ နိဗ္ဗာန်သည် အများဆိုင် ပစ္စည်းတခုကဲ့သို့ တပါးထည်းသာ ရှိသည်" ဟု မှတ်မှားတတ်သည်၊ ထိုကဲ့သို့ ဆိုလိုရင်းမဟုတ်၊ စိတ်မှန်လျှင် အာရုံကို သိခြင်း တမျိုးသာ ရှိသကဲ့သို့, နိဗ္ဗာန်မှန်လျှင် သန္တိသဘော တမျိုးသာ ရှိသည်ဟု ဆိုလိုသည်၊ ပုဂ္ဂိုလ်တိုင်း၌ ကိုယ့်စိတ်နှင့်ကိုယ် ရှိသလို အရိယာ ပုဂ္ဂိုလ်တိုင်းမှာလည်း ကိုယ့်နိဗ္ဗာန်နှင့်ကိုယ် ရှိကြသည်၊ ထိုသန္တိသဘောအားဖြင့် တမျိုးထည်း ရှိသော်လည်း ဒိဋ္ဌဓမ္မနိဗ္ဗာန်, သမ္ပရာယိက နိဗ္ဗာန် ဟု ၂ မျိုး ကွဲပြား၏၊ ဒိဋ္ဌဓမ္မနိဗ္ဗာန်ကို သဥပါဒိသေသနိဗ္ဗာနဓာတ်,သမ္ပရာယိက နိဗ္ဗာန်ကို အနုပါဒိသေသနိဗ္ဗာနဓာတ် ဟု ခေါ်သည်။

သဥပါဒိသေသ နိဗ္ဗာနဓာတု — "ကမ္မကိလေသေဟိ ဥပါဒီယတီတိ ဥပါဒိ" ကမ္မကိလေသေဟိ-ကံ ကိလေသာတို့သည်၊ ဥပါဒီယတိ-(ငါ့ဥစ္စာဟု) စွဲယူအပ်၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ ဥပါဒိ-ဥပါဒိ မည်၏၊ သတ္တဝါတို့သန္တာန်ဝယ် မူတယ်သဘောအားဖြင့် အမြဲရှိနေသော တရားကား ဘဝင်ကိစ္စတပ်သော ဝိပါက် ဝိညာဉ်နှင့် ကမ္မဇ ရုပ်များတည်း၊ ထိုအကျိုးများကို စီမံလိုက်သော ကံက "ငါ့ဥစ္စာ-ငါ့ အကျိုး" ဟု စွဲယူ၏၊ ကိလေသာတို့က "ငါ၏ အာရုံပြုရာတရား" ဟု စွဲမှတ်လျက် အာရုံပြု၏၊ ထို့ကြောင့် ဝိပါက် ဝိညာဉ်နှင့် ကမ္မဇရုပ်ကို "ဥပါဒိ" ဟု ခေါ်ဆိုရလေသည်၊ တနည်း-တဏှာဒိဋ္ဌီဟိ ဥပါဒီယတီတိ ဥပါဒိ" ဟု ဝိဂြိုဟ်ပြု၍ တဏှာ ဒိဋ္ဌိတို့က အာရုံပြုသောအားဖြင့် စွဲယူအပ်သော ဥပါဒါနက္ခန္ဓာ ၅ ပါးကို "ဥပါဒိ" ဟု ခေါ်၏။

" သိယတိ အဝသိယတီတိ သေသော, ဥပါဒိစ သော သေသောစာတိ ဥပါဒိသေသော " သိယတိ အဝသိယတိ- ကြွင်းကျန်ရစ်၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ သေသော- သေသမည်၏၊ သော-ထိုဝိပါက် ဝိညာဉ် ကမ္မဇရုပ်သည်၊ ဥပါဒိစ-ဥပါဒိလည်း မည်၏၊ သေသောစ - ကြွင်းကျန်ရစ်သည်လည်း ဟုတ်၏၊ ဣတိ- ကြောင့်၊ ဥပါဒိသေသော - ဥပါဒိသေသ မည်၏၊ အနမတဂ္ဂသံသရာဝယ် ဝိပါက် ကမ္မဇရုပ်များသည် ကိလေသာတို့နှင့် ထွေးရောယှက်တင် လာခဲ့ရာ မဂ်တရားက ကိလေသာတွေကို ပယ်သတ်လိုက်သည့်အခါ ကြွင်းကျန်ရစ်သော ဝိပါက် ကမ္မဇရုပ်ကို (တနည်း – ရဟန္တာ အရှင်မြတ်၏ ခန္ဓာ ၅ ပါးကို- ခန္ဓာကိုယ် တခုလုံးကို) ဥပါဒိသေသ ဟု ခေါ်သည်။

" သဟ ဥပါဒိသေသေန ဝတ္တတီတိ သဥပါဒိသေသာ " ယာ-အကြင်နိဗ္ဗာနဓာတ်သည်၊ ဥပါဒိသေသေန- ကိလေသာတို့မှ ကြွင်းကျန်ရစ်သော ဝိပါက် ခန္ဓာ ကမ္မဇရုပ်နှင့်၊ သဟ–တကွ၊ ဝတ္တတိ - ဖြစ်တတ်၏၊ ဣတိ - ကြောင့်၊ သဥပါဒိသေသာ-သဥပါဒိသေသ မည်၏၊ ဤ၌ "ဝိပါက် ခန္ဓာ ကမ္မဇရုပ်တို့နှင့် တကွဖြစ်သည်" ဟု ဆိုသော်လည်း စိတ်နှင့် စေတသိက် တကွဖြစ်သလို မဟုတ်, ကြွင်းကျန်သော ဝိပါက် ကမ္မဇရုပ်များဖြင့် နိဗ္ဗာန်ကို မှတ်သားရသောကြောင့် နိဗ္ဗာန်က မှတ်သားအပ်သော လက္ချ, ဝိပါက် ကမ္မဇရုပ်များက မှတ်သားကြောင်း လက္ခဏာ ဖြစ်၍ လက္ချ လက္ခဏာအားဖြင့် တကွဖြစ်သည်-ဟု မှတ်၊ ပရိနိဗ္ဗာန် စံတဲ့အခါ ထိုကဲ့သို့ ဝိပါက် ကမ္မဇရုပ် မရှိသောကြောင့် " နတ္ထိ ဥပါဒိသေသော ယဿ " ဟူသော ဝိဂ္ဂြိုဟ်အရ အနုပါဒိသေသနိဗ္ဗာနဓာတ် ဟု အမည်ရသည်။

ဒုဝိဓံ ဟောတိ ကာရဏပရိယာယေန—ဤသို့လျှင် ကြွင်းကျန်ရစ်သော ဝိပါက် ကမ္မဇရုပ်တို့ ရှိခြင်း မရှိခြင်းအားဖြင့် မှတ်သားကြောင်း လက္ခဏာက ၂ မျိုး ပြားသည့်အတွက် အကြောင်း လက္ခဏာ၏ သဥပါဒိသေသ အနုပါဒိသေသ ဟူသော အမည်ကို မှတ်သားအပ်သော အကျိုး လက္ချပေါ်၌ တင်စား၍ ကာရဏူပစာရအားဖြင့် သဥပါဒိသေသနိဗ္ဗာနဓာတု အနုပါဒိသေသနိဗ္ဗာနဓာတု ၂ ပါးကွဲပြားရလေသည်။

ဤကား ရုပ်ပိုင်းဘာသာဋီကာ

သမုစ္စည်းပိုင်း ဘာသာဋီကာ

ဒွါသတ္တတိဝိဓာ ဝုတ္တာ, ဝတ္ထုဓမ္မာ သလက္ခဏာ၊
တေသံ ဒါနိ ယထာယောဂံ, ပဝက္ခာမိ သမုစ္စယံ။

အနုသန္ဓေ။ ။''စိတ္တံ စေတသိကံ ရူပံ နိဗ္ဗာနမိတိ သဗ္ဗထာ'' ဟူသော ခေါင်းစဉ်မာတိကာအတိုင်း စိတ် စေတသိက် ရုပ် နိဗ္ဗာန်တို့ကို အကျယ်ပြပြီးပြီ ဖြစ်သောကြောင့် အဘိဓမ္မတ္ထသင်္ဂြိုဟ်ကို အဆုံးသတ်မည်ဆိုလျှင် အဆုံးသတ်နိုင်သော်လည်း ထို ပရမတ္ထတရားတို့ကို သဘောတူချင်း ပေါင်းသင်း စုစည်းလျက် တနည်းဆက်ပြလိုသောကြောင့် "ဒွါသတ္တတိဝိဓာ ဝုတ္တာ" အစရှိသော ဂါထာကို မိန့်တော်မူပြန်ပေသည်။

ဝတ္ထုဓမ္မာ သလက္ခဏာ—အာကာသဓာတ်စသော အနိပ္ဖန္နရုပ်တို့သည် ရုပ်ပိုင်း၌ ပြခဲ့သည့်အတိုင်း မိမိဆိုင်ရာလက္ခဏာရှိသဖြင့် ''သလက္ခဏ''ဟု ဆိုထိုက်ပါသော်လည်း အထည်ကိုယ်ဝတ္ထု ရကောင်းသော ဝတ္ထုဓမ္မစစ် ပရမတ္ထအစစ် မဟုတ်ကြသောကြောင့် ဒွါသတ္တတိအရ၌ မပါဝင်နိုင်ကြချေ၊ ဆက်ဦးအံ့—အနိပ္ဖန္န ရုပ်တို့သည် ဓမ္မာယတန ဓမ္မဓာတ်၌ သွင်းပြလတံ့ဖြစ်၍ ဤ သမုစ္စည်းပိုင်းမှာ အသုံးဝင်လျက်ရှိ၏၊ သို့သော် ဒွါသတ္တတိအရ၌ကား ယောဂီပုဂ္ဂိုလ်တို့ ကေန်သိထိုက်သော အဘိညေယျတရားစုကိုသာ ကျမ်းဆရာပြလိုရင်းဖြစ်သည်၊ ထို့ကြောင့် ကမ္မဋ္ဌာန်းစီးဖြန်းရာတွင် အသုံးမဝင်သော အသမ္မသန အနိပ္ဖန္နရုပ်များကို ဒွါသတ္တတိ အရ၌ သွင်းတော်မမူ။

အဘိညေယျသဘာဝေန ဒွါသတ္တတိ သမီရိတာ။....နာမရူပပရိစ္ဆေဒ။

အဘိညေယျ သဘာဝေန-ယောဂီမှန်လျှင် ကေန်သိထိုက်သော သဘောတရား၏အဖြစ်ကြောင့်၊ ဒွါသတ္တတိ-၇၂ ပါးသောတရားကိုသာ၊ သမီရိတာ-ဆိုအပ်ပြီ။

ပဝက္ခာမိ သမုစ္စယံ—'' သဟ ဥစ္စိယန္တေ တ္တေ တေန ဝါတိ သမုစ္စယော ''တ္တေ-ဤအပိုင်း၌၊ ဝါ-တနည်း၊ တေန-ဤအပိုင်းဖြင့်၊ ဓမ္မာ-ပရမတ္ထတရားတို့ကို၊ သဟ-အတူတကွ၊ (တနည်း-သံပိဏ္ဍေတွာ-သဘောတူရာကိုပေါင်း၍) ဥစ္စိယန္တေ-စုစည်းအပ်ကုန်၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ သော-ထို အပိုင်းသည်၊ သမုစ္စယော-သမုစ္စည်းမည်၏၊ ''အာသဝမည်သော တရားတစု, ဩဃမည်သော တရားတစု-စသည်ဖြင့် သဘောတူတရားတို့ကို ပေါင်းစည်းပြရာ-ပေါင်းစည်း၍ပြကြောင်းဖြစ်တဲ့အပိုင်း '' ဟူလို။[အခြားပုဒ်များ၏ အဓိပ္ပါယ်နှင့်တကွ ဒွါသတ္တတိသရုပ်ကိုအခြေပြု၍ပြခဲ့ပြီ။]

အကုသလသင်္ဂဟ

အာသဝ—"စိရပါရိဝါသိယဋ္ဌေန အာသဝါ" စိရပါရိဝါသိယဋ္ဌေန-ကြာမြင့်စွာ ထုံအပ်သည်၏အဖြစ် ဟူသော အနက်ကြောင့်၊ အာသဝါ-အာသဝတို့မည်၏၊ ဤအလို-အာသဝသဒ္ဒါသည် စိရပါရိဝါသိယတ္တကို (ကြာမြင့်စွာထုံအပ်သော အနက်ဒြပ်တခုခုကို) ဟောသော အနိပ္ဖန္နပါဋိပဒိကပုဒ် ဖြစ်၍ ဝိဂြိုဟ် မပြုရ၊ တနည်း—"အာသဝန္တိ စိရံ ပရိဝသန္တီတိ အာသဝါ, အာသဝါဝိယာတိ အာသဝါ" ဟု ဝိဂြိုဟ်ပြုလိုလျှင် ပြုရသေး၏၊ အာသဝန္တိ စိရံ ပရိဝသန္တိ - ကြာမြင့်စွာ ထုံတတ်ကုန်၏၊ ဣတိ—ကြောင့်၊ အာသဝါ-အာသဝတို့မည်၏၊ ကြာမြင့်စွာ စွဲနေသော ထုံနေသော အရက်စိမ်ရည်တို့ရ၏၊ ယေ-အကြင်တရားတို့သည်၊ အာသဝါဝိယ-အရက် စိမ်ရည်နှင့်တူကုန်၏၊ ဣတိ—ကြောင့်၊ တေ- ထို တရားတို့သည်၊ အာသဝါ-အာသဝတို့ မည်၏။

ချဲ့ဥုးအံ့—ဤလောက၌ ကြာမြင့်စွာထုံအပ် စိမ်ထားအပ်သော အရက် စိမ်ရည်သည် သုံးစွဲသောက်စားသူ ဟူသမျှကို မူးယစ်စေကုန်၏၊ သောက်စားမိလျှင် အကောင်းအဆိုး အကျိုးအပြစ်ကိုမမြင်နိုင်ဘဲ တမူးထဲ မူးကာ ထင်မိ ထင်ရာကိုပြုလျက် အမှုဒုက္ခအမျိုးမျိုးကို တွေ့ကြုံရတော့၏၊ အမှုဒုက္ခမတွေ့ရစေကာမူ ပညာရှိသူတော်ကောင်းတို့၏ အထင်အမြင် သေးခြင်းကိုကား မုချခံရတော့သကဲ့သို့, ထို့အတူ ပုထုဇဉ်တို့၏ ခန္ဓာကိုယ်ဆိုး အရက်အိုးဝယ် အနမတဂ္ဂသံသရာ၌ ကြာမြင့်စွာထုံအပ်သော လောဘ ဒိဋ္ဌိ မောဟတို့လည်း မိမိတို့ထကြွလာသည့်အခါ ပုထုဇဉ် သတ္တဝါတွေကို တွေဝေ ယစ်မူး၍ အရူးဖြစ်စေကြကုန်၏၊ ထိုလောဘဒိဋ္ဌိမောဟ ဟူသော အာသဝေါတရားစုကြောင့် မကောင်းမှု ဒုစရိုက်တွေကိုပင် အကောင်းထင်လျက် ခင်ခင်မင်မင် ပြုနိုင်ကြကုန်၏၊ ထို ဒုစရိုက်မှုတွေကြောင့် ပုထုဇဉ်အများ အပါယ် ၄ပါး၌စုဝေးကြရကုန်၏၊တကယ်ဒုက္ခနှင့်မတွေ့ရစေကာမူသူတော်စဉ်တို့၏ အထင်အမြင်သေးခြင်းကိုကား ကေန်မုချ ခံကြရတော့သည်၊ ထို့ကြောင့် လောဘ ဒိဋ္ဌိ မောဟတို့သည် ကြာမြင့်စွာထုံအပ်သော စိမ်ရည်အရက်များနှင့် အလားတူကြသဖြင့် အာသဝအမည်ကို ရကြလေသည်။ [ဆောင်ပုဒ်ကို အခြေပြု၌ပြခဲ့ပြီ။]

တနည်း—အာသဝ၌ အာသဒ္ဒါသည် အဘိဝိဓိ အဝဓိ အနက်ရှိ၏၊ သဝ၌ သုဓာတ်ကား "ဖြစ်ခြင်း" အနက်ရှိ၏၊ ချဲ့ဥုးအံ့—တစုံတခုသောကြိယာကို ပိုင်းခြား ကန့်သတ်ရာအနက်သည် အဝဓိမည်၏, အပါဒါန်နှင့် သဘောတူပင်တည်း၊ ထိုအဝဓိသည် မရိယာဒါဝဓိ အဘိဝိဓိ အဝဓိ ဟု ၂ မျိုးရှိ၏၊ ထိုတွင် လယ်ကံသင်းသည် လယ်ကို ထက်ဝန်းကျင်မှ ပိုင်းခြားသကဲ့သို့, ထို့အတူ မိမိအပေါ်သို့ ကြိယာမရောက်မနှံ့စေဘဲ ကြိယာကိုပိုင်းခြားသော အဝဓိသည် မရိယာဒါဝဓိ မည်၏၊ "ပရိသမန္တတော အာဒဒါတိ အဝခဏ္ဍတီတိ မရိယာဒေါ" [ပရိ+အာ+

ဒါဓာတ်, ပရိ၌ ပကိုမပြု, ယအာဂုံ] ပုံစံကား "အာပါဋလိပုတ္တာ ဝုဋ္ဌော ဒေဝေါ''စသည်တည်း၊ အာပါဋလိပုတ္တာ- ပါဋလိပုတ်ပြည်တိုင်အောင်၊(ပါဋလိပုတ်ပြည်နားရောက်အောင်) ဒေဝေါ-မိုဃ်းသည်၊ ဝုဋ္ဌော - ရွာ၏၊ ဤ၌ ပါဋလိပုတ်ပြည်သည့် မိုဃ်းရွာခြင်းကြိယာကို(မိမိအနားရောက်အောင်ရွာသည်, မိမိအပေါ်သို့မလွှမ်းမရောက်) ဟု ပိုင်းခြား ကန့်သတ်သောကြောင့် မရိယာဒါဝဓိ မည်၏၊ ပါဋလိပုတ္တ သဒ္ဒါသည်ကား အနက်ကိုအကြောင်းပြု၍ ကာရကရူပစာရအားဖြင့် မရိယာဒါဝဓိမည်၏၊ အာသဒ္ဒါကား ထိုအဝဓိကို ထွန်းပြသော သဒ္ဒါဖြစ်၍ နာနန္တရိကနည်းအားဖြင့် မရိယာဒါဝဓိအနက်ရှိသည်-ဟုပင် ဆိုရတော့သည်။

မိမိအပေါ်သို့ ကြိယာကို ပြန့်နှံ့စေလျက် (မိမိအပေါ်သို့ ထိရောက်လွှမ်းမိုးစေလျက်) ပိုင်းခြားတတ်သော အဝဓိသည် အဘိဝိဓိ အဝဓိ မည်၏၊ ["အဘိ ဘဝိတွာ ဝိဓိယတိ ဧတ္ထာတိ အဘိဝိဓိ'' ဧတ္ထ-ဤအဝဓိ၌၊ အဘိဘဝိတွာ - လွှမ်းမိုး၍၊ ကြိယာ-ကြိယာကို၊ ဝိဓီယတေ-ထားအပ်၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ အဘိဝိဓိ - အဘိဝိဓိ မည်၏။] ပုံစံကား— ''အာဘဝဂ္ဂါ ဘဂဝတော ယသော ပဝတ္တတိ '' စသည်တည်း၊ အာဘဝဂ္ဂါ-ဘဝဂ်တိုင်အောင် (ဘဝဂ်ခေါ် နေဝသညာနာသညာယတနဘုံကို လွှမ်းမိုး၍)၊ ဘဂဝတော- မြတ်စွာဘုရား၏၊ ယသော-ကျော်စောသံသည်၊ ပဝတ္တတိ- ဖြစ်၏၊ ဤ၌ ဘဝဂ်သည် ကျော်စောသံ ဖြစ်ခြင်း ကြိယာ၏ လွှမ်းခြုံမိရာဖြစ်၍ ထိုကျော်စောရာအရပ်ကို ပိုင်းခြားသောကြောင့် မုချ အဘိဝိဓိ အဝဓိမည်၏၊ ဘဝဂ္ဂပုဒ်နှင့် အာသဒ္ဒါတို့ အဘိဝိဓိ အဝဓိ အမည်ရပုံကိုလည်း ရှေးနည်းအတိုင်း သိလေ။

[**ဋီကာကျော်**] အဝဓိ စ မရိယာဒါဘိဝိဓိဘေဒတော ဒုဝိဓော၊တတ္ထ မရိယာဒေါ ကိရိယံ ဗဟိကတွာ ပဝတ္တတိ၊ ယထာ - 'အာပါဋလိပုတ္တာ ဒေဝေါ ဝုဋ္ဌော'တိ၊ အဘိဝိဓိ ပန ကိရိယံ ဗျာပေတွာ ပဝတ္တတိ၊ ယထာ- 'အာဘဝဂ္ဂါ ဘဂဝတော ယသော ပဝတ္တတီ'တိ။

ထို ၂ မျိုးသော အဝဓိတို့တွင် အာသဝေါ၌ အာသဒ္ဒါသည် အဘိဝိဓိ အဝဓိ အနက် ရှိ၏၊ ထို့ကြောင့် " အာဘဝဂ္ဂါ အာဂေါတြဘုမှာ သဝန္တိ ပဝတ္တန္တီတိ အာသဝါ''ဟု ဝိဂြိုဟ်ပြု၊ အာဘဝဂ္ဂါ-ဘဝဂ်တိုင်အောင်၎င်း၊ အာဂေါတြဘုမှာ-ဂေါတြဘုတိုင်အောင်၎င်း၊ သဝန္တိ ပဝတ္တန္တိ-ဖြစ်တတ်ကုန်၏၊ ဣတိ - ထို့ကြောင့်၊ အာသဝါ - အာသဝတို့မည်၏၊ ဘုံအားဖြင့် ဘဝဂ်တိုင်အောင်, တရားအားဖြင့် သောတာပတ္တိမဂ်၏ရှေ့က ဂေါတြဘုတိုင်အောင် အာရုံပြုနိုင်သည်ကို"ဘုံအားဖြင့် ဘဝဂ်,ဓမ္မအားဖြင့် ဂေါတြဘု တိုင်အောင် ဖြစ်သည်''ဟု ဆိုသည်၊ ["ဂေါတြဘု တိုင်အောင်''ဟု ဂေါတြဘုကို အဆုံးထားသော်လည်း ဥပလက္ခဏနည်း အားဖြင့်

ဂေါတြဘုကို မှတ်သားခြင်း ဖြစ်သည်၊ ဂေါတြဘုနှင့် အလားတူ အထက် မဂ်များ၏ ရှေ့သွားဖြစ်သော ဝေါဒါန်, ဖိုလ်တို့၏ ရှေ့သွားဖြစ်သော ပရိကံတို့ကိုလည်း အာသဝေါတရားတို့က အာရုံပြုနိုင်ကြသည်သာ၊ ဆိုလိုရင်းမှာ "လောကုတ္တရာတရားကို ချန်၍ ကျန်လောကီတရားအားလုံးကို အာရုံပြုနိုင်သည်"ဟုဆိုလိုသည်။]

တနည်း-အာသဝ၌ အာရှေးရှိသော သုရာတ်သည် ယိုစီးခြင်းအနက်ကိုဟော၏၊ "အာသဝန္တီတိ အာသဝါ" အာသဝန္တိ- ယိုစီးတတ်ကုန်၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ အာသဝါ- အာသဝတို့မည်၏၊ အနာမှ ပြည်စေးတွေ ယိုစီး၍ကျသလို, စက္ခုဒွါရ စသော ဒွါရ ၆ ပေါက်မှ ထိုလောဘ စသော စက်ဆုပ်ဘွယ်ရာတွေ ထွက်ပေါ်ယိုစီး လာကြသည်-ဟူလို။

အာသဝနာမည်ရင်း။ ။ကြာမြင့်စွာသော ကာလ၌ ခန္ဓာကိုယ်ဝယ် ထုံအပ်, ဘုံအားဖြင့် ဘဝဂ် တရားအားဖြင့် ဂေါတြဘု တိုင်အောင် ပြန့်နှံ့နိုင်သည့်အတွက် "အာသဝ" အမည်ရလျှင် မာန စသည်တို့လည်း ခန္ဓာကိုယ်မှာ ရှည်ကြာသည့်ပြင် ဘဝဂ် ဂေါတြဘု တိုင်အောင် အာရုံ ပြုနိုင်ကြသဖြင့် အာသဝ အမည် ရသင့်သည် မဟုတ်ပါလော မေး၊ အဖြေကား——အတ္တ, အတ္တနိယဟု စွဲလမ်းခြင်းအားဖြင့် ဘဝဂ်ဂေါတြဘုတိုင်အောင် ပြန့်နှံ့ပုံ, မူးယစ်ခြင်း၏ အစွမ်းအားဖြင့် စိမ်ရည် အရက်နှင့် တူပုံက လောဘ ဒိဋ္ဌိ မောဟတို့အပေါ်၌သာ ထင်ရှားသောကြောင့် လောဘ စသည်တို့သာ အာသဝ အမည်ရ၍ မာန စသည်တို့မှာ အာသဝအမည် မရကြချေ။

ချဲ့ဥုးအံ့——မာန စသည်သို့သည် ဘဝဂ် ဂေါတြဘု တိုင်အောင် အာရုံပြုနိုင်သော်လည်း လောဘ စသည်တို့လောက် ပြန့်ပြန့်နှံ့နှံ့ မရှိကြ၊ တချို့တချို့ တရားတွေမှာ မနှံ့နိုင်ဘဲ ကျန်ပေလိမ့်မည်၊ ဥပမာ——မာန၏ အထင်ကြီးမှုသည် ဒေါသကို အာရုံပြု၍ မဖြစ်နိုင်တန်ရာ၊ ဤသို့ စသည်ဖြင့် မပြန့်နှံ့နိုင်သောအရာတွေ များစွာ ရှိပေလိမ့်မည်၊ မောဟ၏ မိုက်မှောင်မှုမှာ ဘယ်အရာမဆို ပြန့်နှံ့နိုင်၏၊ ဒိဋ္ဌိ၏ "အတ္တ" ဟု စွဲလမ်းမှုကား လောကီတရား အားလုံးကို လွှမ်းခြုံ ပြန့်နှံ့နိုင်၏၊ လောဘက "အတ္တနိယ=အတ္တ၏ ဥစ္စာ" ဟု စွဲလမ်းမှုလည်း လောကီတရား အားလုံးကို သိမ်းရုံး ပိုက်ပွေ့လျက် ရှိ၏၊ ထို့ကြောင့် အတ္တ အတ္တနိယ စသော စွဲလမ်းမှုတို့ဖြင့် လောကီတရား အားလုံး အပေါ်မှာ လောဘ စသည်တို့ ပြန့်နှံ့ပုံက သာ၍ ထင်ရှားပေသည်၊ ထို့ပြင် အရက်မူးတို့ ရူးနေသလို, စွဲလမ်းဘွယ်မဟုတ်သော တရားတွေ အပေါ်မှာ လွန်စွာစွဲလမ်းလေ့ရှိ၍ သက်သက် အမူး အရူး ဖြစ်အောင် ပြုပုံများလည်း လောဘ ဒိဋ္ဌိ မောဟတို့ အပေါ်၌သာ ထင်ရှား၏၊ ထို့ကြောင့် အထင်ရှဥ္စ အားဖြင့် လောဘ ဒိဋ္ဌိ မောဟ တို့ကိုသာ အာသဝ ဟု မှည့်

ခေါ်ရပေသည်၊ဒုကမာတိကာ အဖွင့် မူလဋီကာ အဆိုကို မှီးသည်၊[ဩဃ ယောဂ ခေါ်ရာ၌လည်း အထင် ရှင်ပြပင် တည်း။]

[ဆောင်] **အဏ္ဏ အဏ္ဏ, အဏ္ဏနိယ ဟု, ဖွဲ့လမ်းမှုဖြင့်,ဂေါတြဘု ဘဝဂ်, မြန့်နှံ့တက်၏, တချက်ထူးလစ်, အရှူးဖြစ်အောင်, မှုးယစ်စေရိုး, အရက်မျိုးနှင့်, အကျိုးထင်ရှား,တူလေငြား၍, သုံးပါး တရားကိုယ်, အာသဝ ဆိုသည်, မှတ်လိုအထင် ရှင့်တည်း။**

ဩဃ—" အဝတ္ထရိတွာ ဟနန္တီတိဩဃာ, အဝဟနန္တိ ဩသီဒါပေန္တီတိ ဝါ ဩဃာ၊ ဩဃာဝိယာတိ ဩဃာ" အဝတ္ထရိတွာ- လွှမ်းမိုး၍၊ ဟနန္တိ- ညှဉ်းပန်း နှိပ်စက်ကုန်၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ ဩဃာ-ဩဃတို့မည်၏၊ ဝါ-တနည်း၊ အဝဟနန္တိ ဩသီဒါပေန္တိ- နစ်မြုပ်စေတတ်, နစ်မြုပ်တတ်ကုန်၏၊ ဣတိ- ကြောင့်၊ ဩဃာ- ဩဃတို့မည်၏၊ [ပကတိ ရေအယဉ်ကို ရ၏၊] ယေ - အကြင် တရားတို့သည်၊ ဩဃာဝိယ-ရေအယဉ်နှင့် တူကုန်၏၊ ဣတိ - ကြောင့်၊ တေ - ထိုတရားတို့သည်၊ ဩဃာ- ဩဃတို့မည်၏၊ " ပကတိ ရေအယဉ်သည် ထိုထို အဆောက်အဦးများ ကိုဖြင့်း သတ္တာများကိုဖြင့်း လွှမ်းမိုးတတ် နစ်မြုပ်တတ် သကဲ့သို့, လောဘ ဒိဋ္ဌိ မောဟတို့လည်း မိမိကိန်းရာ သတ္တာကို အပါယ် လေးပါးသို့ ရောက်အောင် လွှမ်းမိုးတတ် နှစ်မြုပ်တတ် သောကြောင့် ရေအယဉ်နှင့် အလားတူကြ လေသည်၊ " [အဝ ရှေးရှိသော ဟနဓာတ်မှ အဝကို ဩပြု, သံယော ပုဒ်ကဲ့သို့ ဟနကို ဃပြု၍ ဩဃ ဟု ရုပ်ဖြစ်သည်၊ ဆောင်ပုဒ်ကို အခြေပြု၍ ပြခဲ့ပြီ။]

ယောဂ—"ဝဋ္ဋသ္မိံ သတ္တေ ယောဇေန္တီတိ ယောဂါ" ဝဋ္ဋသ္မိံ- ဝဋ်ဆင်းရဲ၌၊ သတ္တေ-သတ္တာတို့ကို၊ ယောဇေန္တိ-ယှဉ်စေတတ်ကုန်၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ ယောဂါ-ယောဂတို့မည်၏၊ " တစုံတခုသော ဌာန၌ တစုံတခုသော ဝတ္ထုကို အစေးဖြင့် ကပ်ထားသကဲ့သို့ သတ္တာများကို ဝဋ်ဆင်းရဲ၌ ယှဉ်စပ် ကပ်ထား တတ်သော ကြောင့် လောဘ ဒိဋ္ဌိ မောဟတို့ကို ယောဂ" ဟု ခေါ်သည်၊ [အခြေပြု၍ ဆောင် ပုဒ် ပြခဲ့ပြီ၊] " လှည်းရထား၌ နွားများကို ကပ်ယှဉ် ထားသလို, ဘဝ တည်းဟူ သော ယန္တရားစက်၌ သတ္တာများကို ကပ်ယှဉ် ထားတတ်သောကြောင့် ဖြင့်း, အ ကြောင်းကံနှင့် အကျိုးဝိပါက်ကို ဆက်သွယ်ယှဉ်စပ်တတ်သောကြောင့်ဖြင့်း,သတ္တာ တို့ကို ဘဝတပါးနှင့် ဆက်သွယ် ယှဉ်စပ်ပေးတတ်-ဒုက္ခအမျိုးမျိုးနှင့် ယှဉ်စေတတ် သောကြောင့်ဖြင့်း ယောဂ မည်၏ " ဟု အမျိုးမျိုး ပြလျက်ရှိသေး၏။

တရားကိုယ်ကောက်ပုံ။ ။တရားကိုယ်ကောက်ရာ၌ ဒိဋ္ဌာသဝနှင့် အဝိဇ္ဇာသဝတို့ အတွက်မှာ ရှုပ်ထွေးချက်မရှိ၊ ဒိဋ္ဌိ ဟူသမျှ ဒိဋ္ဌာသဝအမည်ရ၍ မောဟဟူသမျှ အဝိဇ္ဇာသဝအမည်ရလေသည်၊ ကာမာသဝနှင့် ဘဝါသဝအတွက်ကား နိကွေပ

ကဏ္ဍာအဋ္ဌကထာနှင့် မူလဋီကာတို့ အယူအဆ မတူကြချေ၊ ကာမဂုဏ် ၅ ပါးကို လိုလားတပ်မက်သော လောဘအကြမ်းစားကိုသာ ကာမာသဝဟု အဋ္ဌကထာဆို၏၊ မူလဋီကာ၌ကား "ဘဝါသဝံ ထပေတွာ သဗ္ဗော လောဘော ကာမာသဝေါတိ ယုတ္တံ သိယာ" ဟု ယုတ္တိကို ချိန်ဆ၍ "ဘဝါသဝမှ ကြွင်းသမျှ လောဘအားလုံးကို ကာမာသဝ" ဟု ဆိုလို၏၊ ရူပဘဝ အရူပဘဝကိုရင်း, ရူပဈာန် အရူပဈာန်ကိုရင်း, ထိုထို ဘုံဘဝကိုရင်း, ဘဝအရ ကောက်ယူ၍ ထိုဘဝအမျိုးမျိုး၌ နှစ်သက်တတ်သော လောဘကို ဘဝါသဝ ဟု ခေါ်၏၊ [အဋ္ဌကထာ၌ ဘဝအရ သဿတဒိဋ္ဌိကိုယူ၍ ထို သဿတဒိဋ္ဌိနှင့် တကွ ဖြစ်သော ရာဂကို ဘဝါသဝ ဟု ဆိုသေး၏၊ ထို အဆိုကို မူလဋီကာ မနှစ်သက်, ဘဝါသဝမှန်လျှင် ဒိဋ္ဌိဂတသမ္ပယုတ် မဟုတ်, ဒိဋ္ဌိဂတ ဝိပ္ပယုတ်သာ ဖြစ်သတဲ့၊ ဗြဟ္မာတို့၏ဗိမ်ဘုံဗိမာန် ပဒေသာပင် စသည်တို့၌ နှစ်သက်မှုကို အဋ္ဌကထာကသာမန် လောဘဟုဆို၏၊ မူလဋီကာက ကာမာသဝဟုဆို၏၊ ဥပရိပဏ္ဏာသ သေဝိတဗ္ဗာသေဝိတဗ္ဗသုတ်၌ ဘဝလောဘ (ဘဝါသဝ) ဟု ဆိုသည်၊ ဩဃယောဂ တရားကိုယ်များလည်း နည်းတူ။]

စတ္တာရော ဂန္ထာ အဘိဇ္ဈာကာယဂန္ထော—"စတ္တာရော ဂန္ထာ " ဟု အပေါင်းစကားတုန်းက ကာယသဒ္ဒါမပါသော်လည်း အစိတ်အစိတ် သရုပ်စကား၌ ဂန္ထနကြိယာ၏ ကံပုဒ်ကိုပြလိုသောကြောင့် ကာယဂန္ထော ဟု ကာယသဒ္ဒါနှင့် တကွပြသည်၊ ကာယ အရလည်း နာမကာယကို (နာမ်တရားအပေါင်းကို) ယူရသောနည်း, ရူပကာယ နာမကာယ ၂ ပါးစုံကို ယူရသောနည်း ဟု ၂ မျိုးရှိ၏၊ "ကာယံ ဂန္ထေန္တီတိ ကာယဂန္ထာ"ကာယံ-နာမကာယကို၊ဂန္ထေန္တိ-ဖွဲ့နှောင်တတ်ကုန်၏၊ "ဤလောဘ ဒေါသ ဒိဋ္ဌိတို့က နာမ်တရား အပေါင်းကို သံသရာဝဋ်ဒုက္ခမှ မလွတ်ရအောင် စုတိပြီးနောက် ပဋိသန္ဓေ, ပဋိသန္ဓေနောက် စုတိ ဟု သံကွင်းချင်းယှက်သလို ဖွဲ့ဆက်ကြကုန်သည် " ဟူလို၊ တနည်း—" ကာယေန ကာယံ ဂန္ထေန္တီတိ ကာယဂန္ထာ"(ကာယ ကာယဂန္ထာဟု ဆိုလိုလျက် ကာယတပုဒ် ကျေသည်၊)ကာယေန-ပစ္စုပ္ပန် နာမကာယ ရူပကာယနှင့်၊ကာယံ-အနာဂတ်နာမကာယ ရူပကာယကို၊ ဂန္ထေန္တိ-ဖွဲ့နှောင်တတ်ကုန်၏၊ "လောဘ ဒေါသ ဒိဋ္ဌိ မကင်းသမျှ သံသရာဝဋ်ဒုက္ခမှ မလွတ်နိုင်သောကြောင့် ပစ္စုပ္ပန်ကာယ အပြတ်တွင် အနာဂတ်ကာယနှင့် ဆက်စပ်မိအောင် ဖွဲ့နှောင်တတ်သော တရားများ"ဟူလို၊ [သဟဇာတသတ္တိ ပစ္ဆာဇာတသတ္တိ တို့ဖြင့် နာမကာယ ရူပကာယကို ဖွဲ့စပ်တတ်သည်-ဟုဋီကာကျော် မဏိမဉ္ဇူတို့ဖွင့်ပြသေး၏၊ သို့သော် ကို အဖွဲ့မျိုးမှာ သံကွင်းဆက်သလို အဖွဲ့မျိုးမဟုတ်သောကြောင့် ဂန္ထသဘော ရှိ မရှိကို ဆင်ခြင်၊ မူလဋီကာ အတိုင်း ဆောင်ပုဒ်ကို အခြေပြုမှာ ပြခဲ့ပြီ။]

အဘိဇ္ဈာဗျာပါဒ—ဝီထိမုတ်ပိုင်းက အကုသလ ကမ္မပထ၌ ပါသော အဘိဇ္ဈာသည် သူတပါးစည်းစိမ်ကို မတရား လိုချင်သော လောဘ အကြမ်းစားတည်း၊ ဤ

၌ကား မိမိဥစ္စာဖြစ်စေ သူများဥစ္စာဖြစ်စေ တရားသည်ဖြစ်စေ မတရားသည်ဖြစ်စေ လိုချင်မှုလောဘ ဟူသမျှကို အဘိဇ္ဈာကာယဂန္ထဟုခေါ်၏၊ ထို့ကြောင့် မြတ်စွာဘုရား၏ မိမိတို့ဥယျာဉ်ဗိမာန်စသည့်၌ နှစ်သက်မှုကိုပင် အဘိဇ္ဈာ ကာယဂန္ထ ဟု နိက္ခေပကဏ္ဍ အဋ္ဌကထာ ဆိုသည်၊ "အဘိမုခံ ဈာယတီတိ အဘိဇ္ဈာ" အဘိမုခံ - နှစ်သက်ဘွယ် အာရုံသို့ရှေ့ရှု၊ ဈာယတိ-ကြံစီတတ်၏၊ ဗျာပါဒလည်း အကုသလကမ္မပထက ဗျာပါဒနှင့်မတူ၊ အကုသလကမ္မပထ၌ သူတပါး၏ သေကြေပျက်စီးမှုကို လိုလားသော ဒေါသအကြမ်းစားသာ ဗျာပါဒ မည်၏၊ ဤ၌ကား ဒေါသ ဟူသမျှကိုပင် ဗျာပါဒဂန္ထ ဟု ခေါ်သည်။

သီလဗ္ဗတပရာမာသ—[သီလဝတ ပုဒ်မှ ဝကိုဒွေဘော်ပြု၍ ၂ လုံးပြု၍ သီလဗ္ဗတ ဟု ဖြစ်၏၊] "ပရတော အာမာသော ပရာမာသော, သီလဗ္ဗတဿ ပရာမာသော သီလဗ္ဗတ ပရာမာသော"ပရတော-အမှန်မှတပါး အမှားအားဖြင့်၊ အာမာသော-စွဲမြဲသုံးသပ်ထင်မှတ် ခြင်းသည်၊ ပရာမာသော-ပရာမာသ မည်၏၊ သီလဗ္ဗတဿ-အလေ့အကျင့်ဆိုးကိုပင်၊ ပရာမာသော - မှားမှား ယွင်းယွင်း သုံးသပ် ထင်မှတ်ခြင်းသည်၊ သီလဗ္ဗတ ပရာမာသော-သီလဗ္ဗတပရာမာသ မည်၏၊ မှားယွင်းသော အလေ့ဆိုး အကျင့်ဆိုးကိုပင် အမှန် ဟု ထင်မှတ် သုံးသပ် တတ်သော ဒိဋ္ဌိ စေတသိက်တည်း။

နွားကျင့် ခွေးကျင့်။ ။ဘုရားစသော သူတော်စင် များကိုလည်း မဆည်းကပ်မိ သံသရာမှ လွတ်မြောက်ခြင်းကိုလည်း အလိုရှိကြသော အချို့လူတို့သည် "ငါတို့ သန္တာန်၌ ရှေးကပြုခဲ့မိသော အကုသိုလ်တွေ ရှိချေသေး၏၊ ထိုအကုသိုလ်များ ယခုဘဝ၌အလုံးစုံအကျိုးပေးပြီးဖြစ်အောင် အကြွေးဆပ်လျက် နောက်ထပ်အကုသိုလ် မပြုလျှင် ကိလေသာမှလည်း စင်ကြယ်,သံသရာမှလည်း လွတ်မြောက်ဘွယ်ရှိသည်" ဟု စဉ်းစား မိကြလေသည်၊ ထိုသို့ စဉ်းစားမိသည်အားလျော်စွာ ရှေးကအကုသိုလ် အပြစ်ဒဏ်ကို ယခုဘဝ၌ ခံသောအားဖြင့် တချို့က နွားတို့၏အလေ့ နွားတို့၏ အကျင့်များကို ကြိုးကြိုးစားစား ကျင့်၏၊ အဝတ်မဝတ်ဘဲ သွားသည့်အခါ နွားလို လေးဘက်ထောက် သွား၏၊ စားလျှင်လည်း နွားလိုစား၏၊ အိပ်လျှင်လည်း နွားလိုအိပ်၏၊ အလေးအပေါ့စွန့်ရာ၌လည်း နွားအတုကိုယူ၍, ဦးချိုနှင့်အမြီးများကိုပင် တပ်ထားလိုက်သေး၏၊ တချို့က ခွေးကျင့် ကျင့်၏, ခွေးတို့၏ အလေ့ အလာကို သာယာ၏၊ ထိုကဲ့သို့အကျင့်ဆိုး အလေ့ဆိုးကိုပင် ကိလေသာမှ စင်ကြယ်- သံသရာမှ လွတ်မြောက်လွယ်ကြောင်း အကျင့်ကောင်းတခု ဟု စွဲလမ်း ထင်မှတ်လေသည်၊ တချို့ကား ထိုအကျင့်များဖြင့် နတ်ရွာသုဂတိကို ရနိုင်၏ ဟု အယူရှိကြ၏။

နွားကျင့် ကျင့်သော ပုဏ္ဏပရိဗိုဇ်နှင့် ခွေးကျင့် ကျင့်သော သေနိယပရိဗိုဇ်တို့ ဘုရားအထံ လာရောက်ကြပြီးလျှင် ပုဏ္ဏက သေနိယ၏ ကျင့်ပုံနှင့် အကျိုးအပြစ်,

နေသနိယကပုဏ္ဏာ၏ ကျင့်ပုံနှင့် အကျိုးအပြစ်ကို လျှောက်ထားကြလေရာ၊ ဘုရားရှင်က မလျှောက်ဘို့ရန် ၃ ကြိမ်တိုင်တိုင် တားသော်လည်း မရသဖြင့်….“ ခွေးအကျင့်ကို ကျကျနန ကျင့်သူသည် သေလျှင်ခွေးဖြစ်၍, နွားအကျင့်ကို သေသေချာချာ ကျင့်သူမှာ သေလျှင် နွားဖြစ်၏၊ ငါ့မှာ ဤအကျင့်ဖြင့် နတ်မင်း (ရှင်ဘုရင်)သော်၎င်း, သို့မဟုတ် နတ်အမတ်ကြီးသော်၎င်း ဖြစ်ရတော့မှာဘဲ ဟု မိစ္ဆာအယူရှိခဲ့လျှင် မိစ္ဆာအယူကြောင့် ငရဲနှင့် တိရစ္ဆာန် လျော်ကန်ရာ ဖြစ်ရလိမ့်မည် ” ဟု ဟောတော်မူသည့်အခါ နှစ်ယောက်လုံး ငိုကြွေးကြလျက် ဆက်လက်၍ ဟောပြသော တရားကို နာရမှ ပုဏ္ဏာက သရဏဂုံတည်၍, သေနိယက ရဟန်းပြုပြီးလျှင် မကြာခင် ရဟန္တာဖြစ်လေသည်၊….မဇ္ဈိမပဏ္ဏာသ ကုက္ကုရဝတိကသုတ်ပါဠိတော်။

ဣဒံသစ္စာဘိနိဝေသ—“ ဣဒမေဝ သစ္စံတိ အဘိနိဝေသော ဣဒံသစ္စာဘိနိဝေသော” ဣဒမေဝ–ဤငါ့အယူသာလျှင်၊ သစ္စံ–အမှန်တည်း၊ ဣတိ–ဤသို့၊ အဘိနိဝေသော– လွန်လွန် ကဲကဲ စွဲမြဲစွာသက်ဝင်ခြင်းသည်၊ ဣဒံသစ္စာဘိနိဝေသော– ဣဒံသစ္စာဘိနိဝေသ မည်၏၊ အယူမှားကြီးကို ယူထားပြီးလျှင် “ငါ့အယူသာ အမှန် ကျန်သမျှအယူတွေ အမှားချည်းဘဲ” ဟု စွဲစွဲမြဲမြဲ သက်ဝင်နေမှု–ကိုယ့်အယူကို ကျေနပ်နေမှု ဖြစ်သော ဒိဋ္ဌိ စေတသိက်တည်း၊ သီလဗ္ဗတပရာမာသ ဒိဋ္ဌိသည် မိစ္ဆာအယူကိုပင် ယူမိသော်လည်း “ငါ့အယူသာ အမှန်, ကျန်သမျှအလွဲ”ဟုမစွဲလမ်း၊ “ကျန်အယူများလဲ သူ့နည်းနှင့်သူ မှန်မှာဘဲ ” ဟု သမစိတ္တ သဘောမျှ၏၊ ဣဒံသစ္စာဘိနိဝေသဒိဋ္ဌိကား ထိုကဲ့သို့မဟုတ်, ကျန်သမျှအယူတွေ အမှားချည်းဘဲ ဟု သဘောထားလျက် မိမိအယူ၌ စွဲမြဲလေသည်၊ ထို့ကြောင့် ဤဂန္ထအားဖြင့် ခွဲခြားရာ၌ သီလဗ္ဗတပရာမာသ ဒိဋ္ဌိမှ တပါး ကြွင်းသမျှ မိစ္ဆာ အယူတွေသည် ဣဒံသစ္စာဘိနိဝေသ၌ ပါဝင်လေသတဲ့၊ ထို့ကြောင့် နိက္ခေပကဏ္ဍပါဠိတော်၌ “ ထပေတွာ သီလဗ္ဗတပရာမာသံ ကာယဂန္ထံ သဗ္ဗာပိ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ ဣဒံသစ္စာဘိနိဝေသော ကာယဂန္ထော”ဟု မိန့်ပြီ။

ဤစကားအရ “ဣဒံသစ္စာဘိနိဝေသသည် မိစ္ဆာအယူ သီးခြားတမျိုးမဟုတ်, မိမိယူထားပြီးသော မိစ္ဆာအယူပေါ်တွင် အညွန့်တင်လျက် စွဲလမ်းချက်သာ ဖြစ်သည်”ဟု မှတ်၊ သီလဗ္ဗတပရာမာသအယူကို ယူပြီး၍ ဤ အယူသာအမှန် ဟု စွဲလမ်းပြန်လျှင် ဣဒံသစ္စာဘိနိဝေသ သဘော သက်ဝင်သည်သာ၊ ဗုဒ္ဓဘာသာ အယူမှန်ကို ယူပြီးနောက် ဤအယူသာ အမှန်ဟု စွဲလမ်းမှုမှာ ဒိဋ္ဌိ သဘောမဟုတ်, သမ္မာအယူ၏ ခိုင်မြဲကြောင်း ကောင်းသော စွဲလမ်းခြင်းပေတည်း။

ဥပါဒါန—ဥပသဒ္ဒါသည် အလွန်အကဲ ဟူသော အနက်ကိုဟော၏၊ အာဒါန သဒ္ဒါသည် ယူခြင်း ဟူသော အနက်ကိုဟော၏၊ “ ဖါးကို မြွေးက ဖမ်းတဲ့အခါ မလွှတ်ဘဲ စွဲစွဲမြဲမြဲ ဖမ်းယူထားသကဲ့သို့, မိမိဆိုင်ရာ အာရုံ၌ စွဲစွဲမြဲမြဲ ယူတတ်သော

(စွဲလမ်းတတ်သော) တရားကို ဥပါဒါန’’ဟု ခေါ်၏ [ဆောင်ပုဒ် အခြေပြုမှာ၊] ‘‘ဥပါဒိယန္တိတိ ဥပါဒါနာနိ’’ ဥပါဒိယန္တိ-စွဲမြဲစွာ ယူတတ်ကုန်၏၊ ကာမုပါဒါန် ဒိဋ္ဌုပါဒါန် သီလဗ္ဗတုပါဒါန်တို့မှာ ကာမာသဝ ဒိဋ္ဌာသဝ သီလဗ္ဗတပရာမာသ ကာယဂန္ထတို့နှင့် တူပြီ။

အတ္တဝါဒုပါဒါန—‘‘ဝဒန္တိ ဧတေနာတိ ဝါဒေါ, အတ္တနော ဝါဒေါ အတ္တဝါဒေါ, အတ္တဝါဒေါပါဒါနံ အတ္တဝါဒုပါဒါနံ’’ ဧတေန-ဤအယူဖြင့်၊ ဝဒန္တိ-ပြောဆိုတတ်ကုန်၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ ဝါဒေါ-မည်၏၊ အတ္တနော-အတ္တကို၊ ဝါဒေါ-ပြောဆိုကြောင်း မိစ္ဆာအယူသည်၊ အတ္တဝါဒေါ-အတ္တဝါဒ မည်၏၊ အတ္တဝါဒေါယေဝ-အတ္တဝါဒသည်ပင်၊ ဥပါဒါနံ-စွဲမြဲတတ်သည်တည်း၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ အတ္တဝါဒုပါဒါနံ-မည်၏၊ ဤအတ္တဝါဒုပါဒါန်အယူရှိနေသမျှ ရုပ်နာမ် တရားတို့၏ အနတ္တဖြစ်ပုံကို သဘောမတူနိုင်, အတ္တရှိသည် ဟုသာ ပြောဆိုလေ့ ရှိ၏၊ ပုထုဇဉ်အများတို့ စွဲလမ်း ထင်မှားအပ်သော ထိုအတ္တသည် ပရမတ္တ ဇီဝ အတ္တဟု ၂ မျိုးရှိ၏၊ ပရမတ္တ ဟူသည် ကမ္ဘာလောကကြီးနှင့် သတ္တဝါတွေကို စီမံ ဖန်ဆင်းနိုင်သူ ဟု စွဲလမ်း ထင်မှားအပ်သော အတ္တတည်း၊ ဇီဝအတ္တ ကား သတ္တဝါ တယောက်တယောက်၏ ‘‘အသက်’’ ဟု စွဲလမ်းထင်မှားအပ်သော အတ္တတည်း။

ချဲ့ဥုးအံ့—ဝိထိမုတ်ပိုင်း၌ ပြခဲ့သည့်အတိုင်း ကမ္ဘာတည်၍ ပဌမဈာန် ၃ ဘုံ ဖြစ်သည့်အခါ အထက်ဗြဟ္မာ့ဘုံမှ စုတေ၍ ပဌမဈာန်ဘုံ၌ ရှေးဦးစွာဖြစ်သော ဗြဟ္မာကြီးသည် တယောက်ထည်းနေရသည့်အတွက် ပျင်းရိလှသဖြင့် အခြားဗြဟ္မာ များဖြစ်လာဘို့ရာ တောင့်တခိုက်မှာပင်‘‘ထန်းသီးကြွေခိုက် ကျီးနင်းခိုက်’’ဆိုသလို အခြားဗြဟ္မာများလည်း အထက်ဘုံမှစုတေ၍ လာကြလေသည်၊ ထိုအခါ မူလရှိ ရင်း ဗြဟ္မာကြီးက သူတောင့်တတိုင်း ဖြစ်ပေါ်လာ သောကြောင့် နောက်ရောက်တဲ့ ဗြဟ္မာများကို သူဖန်ဆင်းတာဘဲဟု အထင်ကြီးလေ၏၊ နောက်မှ ရောက်လာသော ဗြဟ္မာများကလည်း ထိုပဌမဗြဟ္မာကြီးက မိမိတို့ထက် ကိုယ်ရောင်ကိုယ်ဝါအရာရာ သာလွန်သည်ကိုမြင်ရ၍ မိမိတို့ကို ထိုဗြဟ္မာကြီး ဖန်ဆင်းပေးသည် ဟု အထင်မှား လျက် ထိုဗြဟ္မာကြီးကို ခစားကြလေသည်။

[**ဗြဟ္မဇာလသုတ်ပါဠိ**] အယံခေါ ဘဝံဗြဟ္မာ မဟာဗြဟ္မာ အဘိဘူ အနဘိဘူ
တော အညဒတ္ထု ဒသော ဝသဝတ္တီ ဣဿရော ကတ္တာ
နိမ္မာတာ သေဋ္ဌော သဇိတာ ဝသီ ပိတာ ဘူတဘဗျာနံ,
မယံ ဘောတာ ဗြဟ္မုနာ နိမ္မိတာ။

[**ဘာသာပြန်**] ဤအရှင် ဗြဟ္မာသည် မဟာဗြဟ္မာမင်းပေတည်း, သတ္တဝါတွေကို လွှမ်းမိုးအုပ်စိုးနိုင်သူပေတည်း, သူတပါး၏ အုပ်စိုးခြင်းကိုမခံရ, စင်စစ်ကေန် အမှန်

ကို မြင်နိုင်သော သဗ္ဗညုဘုရားပေတည်း, သတ္တဝါဟူသမျှကို မိမိအလိုသို့ လိုက်ပါစေနိုင်သည်, သတ္တဝါဟူသမျှကိုအစိုးရသော ဤဿရ ပရမိဿရ(ပရမိဿဝ)ပေတည်း, ကမ္ဘာလောကနှင့်သတ္တဝါအနန္တကို ပြုစုဖန်ဆင်းတတ်သူပေတည်း,တလောကခွင်လုံးတွင် အမြတ်ဆုံးဖြစ်ပေသည်, မင်း ပုဏ္ဏား သေဋ္ဌေး သူကြွယ်မကျန် သူ့နေရာနှင့်သူ ခွဲခြား စီမံတတ်သူပေတည်း, ဖြစ်ပြီး ဖြစ်ဆဲ သတ္တဝါများ၏ ခမည်းတော်ကြီးဖြစ်ပေသည်, ငါတို့အားလုံးပင် ဤ ဗြဟ္မာကြီးက ဖန်ဆင်းပေးသဖြင့် ဤဗြဟ္မာ့ဘုံမှာ ဖြစ်ကြရပေသည်။

ဤသို့ဗြဟ္မာ့ပြည်တုန်းကပင် ထိုဗြဟ္မာကြီးအပေါ်မှာ အထင်အမြင် ကြီးလာခဲ့ပြီးနောက် အချို့ လူ့ပြည်သို့ရောက်သည့်တိုင်အောင် ထိုဗြဟ္မာကြီးမှာ ဗြဟ္မာငယ်များထက် ၃ ပုံ ၂ ပုံ, ၁ ပုံ ခန့် ပိုမို၍ အသက်ရှည်လျက် ကျန်ရစ်ခဲ့လေသည်၊ ထိုအခါ လူ့ပြည်ရောက်သူတို့သည် ဈာန်အဘိညာဉ်ကို အားထုတ်ကြ၍ ဈာန် အဘိညာဉ်ရလေလျှင် ယခင်ဗြဟ္မာကြီးကိုပြန်၍ မြင်ကြရသဖြင့် ရှေးကထက် ခိုင်မြဲစွာ အထင်အမြင်ကြီးကြလျက် ''ဤ ကမ္ဘာလောကကြီးနှင့်တကွ သတ္တဝါတွေကို မဟာဗြဟ္မာမင်း တည်ထောင်ဖန်ဆင်းသည်'' ဟူသော အယူဝါဒသည် လူ့ပြည်လောက၌ ထိုကမ္ဘာဦးကပင် တစတစ ပြန့်ပွားခဲ့ရလေသည်၊ ထိုအယူဝါဒအလို မဟာဗြဟ္မာကြီးသည် ကမ္ဘာကိုဖန်ဆင်းနိုင်သော ပရမတ္တ (အလွန်မြတ်သော မပျက်စီးနိုင်သော အတ္တတော်ကြီး) ပေတည်း။

ထို မဟာဗြဟ္မာကို ပရမအတ္တ ဟု စွဲလမ်းခဲ့ရာမှ တစတစ ဆင်းသက်၍ နောက်လူတို့လက်ထက်၌ကား ထို ဗြဟ္မာကို မမြင်နိုင်ကြတော့သဖြင့် ''ဤပုဂ္ဂိုလ်ဘဲ'' ဟု လက်ညှိုးညွှန်ကာ ပုဂ္ဂိုလ်ဒြဗ်ကို မပြနိုင်ကြသော်လည်း (ကောင်းကင်၌ တိုက်ကြီးတည်သလို) စိတ်ကူးဖြင့် မှန်းဆလျက် ဤ ကမ္ဘာလောကကြီးနှင့်တကွ သတ္တဝါအနန္တတွေကို ဖန်ဆင်းသူဟု ယူဆအပ်သော ထို ပရမအတ္တကိုပင် သက္ကတ ဟိန္ဒီဘာသာ အားဖြင့် '' ဤဿရ, ပရမိဿရ, ပရမတ္မာ '' ဟုငင်း, ပါရှင်ဘာသာအားဖြင့် ''ခုဒါ=ခိုဒါ'' ဟုငင်း, အာရဗီဘာသာအားဖြင့်''အလ္လာဟ်''ဟုငင်း, အင်္ဂလိပ်ဘာသာအားဖြင့် ''ဂေါ့ဒ်'' ဟု ငင်း, မြန်မာဘာသာအားဖြင့် ထာဝရဘုရား (အမြဲတည်သောဘုရား) ဟု ငင်း အမျိုးမျိုးနာမည်တပ်၍ စွဲမှတ်ခဲ့ကြလေသည်၊ ဤကား အတ္တဝါဒုပါဒါန်ဖြင့် ပရမအတ္တကို စွဲလမ်းပုံတည်း။

ဇီဝအတ္တစွဲလမ်းပုံကား—ဤခန္ဓာကိုယ်တွင်း၌ ''အသက်ကောင်''ဟု ခေါ်ရသော ''အတ္တ''ရှိ၏၊ ထိုအတ္တသည် အလွန် သတ္တိကောင်း၏၊ (ကာရက) ပြုလုပ်ဘွယ်ဟူသမျှကို ပြုလုပ်တတ်၏၊ ဥပမာ - ခြေလှမ်း၍သွားနေရာ၌ ခြေထောက်၏ သတ္တိမဟုတ်, အတွင်းက အတ္တ၏ သတ္တိတည်း၊ အတ္တ၏ အလိုကြောင့် ခြေထောက်ကြီးမြှောက်လိုက် ချလိုက်နှင့် ရှေ့သို့တိုးလျက် နေရ၏, ကောင်းမှု မကောင်းမှု အစုစု

ကို ထိုအတ္တ သတ္တိကြောင့် ပြုမိကြ၏၊ အတ္တက ကောင်းမှုကို ပြုချင်လျှင် အတ္တ အမိန့်အတိုင်း ကိုယ် နှုတ်တို့က ကောင်းမှုကိုပြုလျက် ဖြစ်ကြရ၏၊ ဥပမာ – ဘုရားရှိခိုးရာ၌ လက်သည် အတ္တ၏သဘောအတိုင်း ဘုရားဘက်သို့ လက်အုပ်ချီရ လေ၏, လက်အုပ်ချီလျက်နေအောင် အတ္တက စီမံလျက်ရှိလေသတဲ့။

ဝေဒက—ကောင်းမှု မကောင်းမှု၏ အကျိုးကိုလည်း အတ္တသည် ခံစား၏၊ နာကျင်မှု အရသာရှိမှု စသော ခံစားဘွယ် ဟူသမျှကို အတ္တက ခံစား၏, ယခုလိုဘဝက ကောင်းမှု မကောင်းမှုကို ပြုခဲ့သည့်အတိုင်း နောင်ခါ မိမိပြုသော ကောင်းကျိုး မကောင်းကျိုးကို အတ္တသည်ပင် ခံစားရလိမ့်မည်-ဟူလို။

သာမီ—ခန္ဓာအိမ်နှင့်ဆိုင်ရာဝယ် ပိုင်နိုင် အုပ်စိုး နိုင်သောကြောင့် ထိုအတ္တသည် ခန္ဓာအိမ်၏အရှင် ခန္ဓာအိမ်ပိုင်ပင် ဖြစ်၏။

နိဝါသီ—ခန္ဓာအိမ် အဟောင်း ဆွေးမြေ့ ပျက်စီးသည့်အခါ ခန္ဓာအိမ်အသစ်ကို စီမံဖန်တီးလျက် ထို ခန္ဓာအိမ်သစ်သို့ ရွှေ့ပြောင်း နေထိုင် တတ်သောကြောင့် ခန္ဓာအိမ်သာ ပျက်၏, အတ္တကား အပျက်အစီးမရှိ, အမြဲတည်သည်။ [တချို့က "၅ ဇီဝိတအတ္တသည် ပရမတ္တ၏ အစိတ်အပိုင်းဖြစ်၍ ခန္ဓာအိမ် ပျက်ချိန်ကျသည့် အခါ မူလ ဖန်ဆင်းလိုက်သော ပရမတ္တအထံသို့ သွားသည်"ဟု ယူကြသတဲ့။]

သယံဝသီ—ခန္ဓာအိမ်နှင့် ဆိုင်ရာဝယ် မိမိအလိုသို့ လိုက်ပါစေနိုင်သည်၊ ဤနိဝါသီနှင့် သယံဝသီပုဒ်တို့အရ " အတ္တသည် မပျက်မစဲ အမြဲတည်သော အနှစ်သာရ အမာခံအထည်ကိုယ်တည်း, မိမိ အလိုသို့ လိုက်ပါစေနိုင်သော ဝသဝတ္တနသဘော ရှိ၏" ဟု စွဲလမ်း မှတ်ထင်ကြသည်။

ဤသို့ စွဲလမ်းရာ၌ ခန္ဓာ၅ပါးတွင် တချို့က ဝိညာဏက္ခန္ဓာကို အတ္တဟု စွဲလမ်း၍, တချို့က ရူပက္ခန္ဓာကို စွဲလမ်း၏၊ တချို့က စေတသိက်ခန္ဓာ၃ပါးကို စွဲလမ်း၏၊ ဤကဲ့သို့ ခန္ဓာ ၅ ပါး၌ အတ္တ ဟု စွဲလမ်းသောအမှုကို သက္ကာယဒိဋ္ဌိ ဟု ခေါ်၏၊ ဤ အတ္တပါဒုပါဒါန်ပင်တည်း၊ မည်သည့်ဒိဋ္ဌိ မဆို ဤ သက္ကာယ ဒိဋ္ဌိမှ ဆက်သွယ်ဖြစ်ပေါ်ရသဖြင့် ဤ သက္ကာယ ဒိဋ္ဌိသည် မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိဟူသမျှ၏ အရင်းခံမျိုးစေ့ ဖြစ်သည်ဟု သဠာယတနသံယုတ် (စိတ္တဝဂ်၌)မိန့်တော်မူချက်ရှိသည်။ [သန္တော+ကာယော သက္ကာယော, သက္ကာယေ ပဝတ္တာ ဒိဋ္ဌိ သက္ကာယဒိဋ္ဌိ၊ သန္တော – ထင်ရှားရှိသော၊ ကာယော–ခန္ဓာ ၅ ပါး အပေါင်းတည်း၊ သက္ကာယော– ထင်ရှားရှိသော ခန္ဓာ ၅ ပါးအပေါင်း၊ သက္ကာယေ-ပရမတ္ထအားဖြင့် ထင်ရှားရှိသော ခန္ဓာ ၅ ပါးအပေါင်း၌၊ ပဝတ္တာ-ဖြစ်သော၊ ဒိဋ္ဌိ-သည်၊ သက္ကာယဒိဋ္ဌိ - သက္ကာယဒိဋ္ဌိ မည်၏။]

ယခုဗုဒ္ဓဘာသာတို့လည်း "ဘယ်လိုအရာ"ဟု ကျကျနန မပြောတတ်စေကာမူ ရုပ်နာမ်ခန္ဓာ၌ (အထူးအားဖြင့် ဝိညာဉ်အပေါ်၌)အတ္တစွဲလမ်းလျက်ပင် ရှိကြ၏၊

ထိုအတ္တကို အသက်ကောင် လိပ်ပြာ ဝိညာဉ် ဟု ပြောစမှတ်ပြုကြသည်၊ လူတယောက် စုတေသည့်အခါ "အသက်ထွက်သွားပြီ" ဟုရင်း, ကလေးများလန့်၍ အင်မတန် ငိုသည့်အခါ "လိပ်ပြာလွင့်စင်သွားသည်"ဟုရင်း "သေသူ၏လိပ်ပြာသည် ချစ်ခင်သူ၏ လိပ်ပြာကို လာရောက်ခေါ်ယူနေသည်, သို့အတွက် လိပ်ပြာချင်း ခွဲရမည်" စသည်ဖြင့်ရင်း ယခုတိုင် ပြောစမှတ် ပြုကြသေး၏၊ ဤ အတ္တ စွဲလမ်းမှုကား နယ်ကျယ်လှ၏၊ ခန္ဓာကိုယ်၌သာ မက အပြင်အပ သစ်ပင် တော တောင် မြေ ရေတို့မှာပင် အသက်ဇီဝ အတ္တရှိ၏ ဟု စွဲလမ်းကြ၏။ [" ဇီဝ သညိနော ဟိ မနုဿာ ရုက္ခသ္မိံ" ဝိနည်း ဘူတဂါမသိက္ခာပဒပါဠိတော်။]

သတ္တိယာ ယဿ ဇီဝဿ, လောကော ဝတ္တတိ မညိတော၊
ကာရကော ဝေဒကော သာမိ, နိဝါသီ သော သယံဝသီ။

ယဿဇီဝဿ - ပုဂ္ဂိုလ်သတ္တဝါ, မှတ်ရာမြားမြောင်, လိပ်ပြာ ဟု ခေါ်ဆိုကြသော အကြင် အသက်ကောင်၏၊ သတ္တိယာ-စွမ်းရည်သတ္တိ, မပြတ်ရှိခြင်းကြောင့်၊ လောကော-ယခုမျက်မြင်, များဖြင် သောင်းသောင်း, သတ္တာအပေါင်းသည်၊ ဝတ္တတိ-ထို၍အမှု, ကိုယ်စီပြုလျက်, ယခုအနေ,တည်နိုင်ကြပေ၏၊ ဣတိမညိတော-ဤကဲ့သို့ပင်,ပုထုဇဉ်တို့,အစဉ်မပြား, အထင်မှားအပ်သော၊ သောဇီဝေါ-ထိုအသက်ကောင်သည်၊ ကာရကော - ပြုရေးပြုရာ, ပေါ်ပေါက်လာလျှင်, လျော်စွာ တခုခု ဖြင့်, ပြုလည်း ပြုတတ်ပေ၏၊ ဝေဒကော-ကောင်းကောင်းဆိုးဆိုး, အမျိုးမျိုးကို, အကျိုးလျော်ကံ, ပေါ်လာပြန်လျှင်, ခံစံလည်း ခံစံတတ်ပေ၏၊ သာမိ-ခန္ဓာအိမ် ဆိုင် သမျှ၌, ပိုင်သ အုပ်စီး, အရှင်သခင်ကြီးပေတည်း၊ နိဝါသီ - ဟောင်းခန္ဓာအိမ်, ပျက်သည့်ချိန်ဝယ်, ခန္ဓာအိမ်အသစ်လဲ၍, အမြဲတည်နိုင်ပေ၏၊ သယံဝသီ - ခန္ဓာ အိမ်မှ, အစုစု၌, တခုမကျန်, စီမံခွဲဝေ, မိမိအလိုသို့, လိုက်ပါစေနိုင်တဲ့ သဘော ပေတည်း၊

ထိုဇီဝအတ္တကို သက္ကတ၌ အာတ္မာ (ပါဠိလို အာတုမာ) ဟု ခေါ်၏၊ ပါဠိ တော်များ၌ ဇီဝ, သရီရ, ပုဂ္ဂလ, သတ္တ ဟု အမျိုးမျိုးရှိ၏၊ အာရဗီ ဘာသာ၌ "ရှုဟ်"အင်္ဂလိပ်ဘာသာ၌ "ဆိုးလ်"ဟု ခေါ်သတဲ့၊ ဤအတ္တသည် တကယ်ကေန် အမှန်ရှိ၏ ဟု ထင်မှတ်သော အယူသာလျှင် အတ္တဝါဒုပါဒါန်ဒိဋ္ဌိတည်း၊ အများ ပြောနေကျအတိုင်း "အတ္တာ ဟိ အတ္တနော နာထော" စသည်ဖြင့် ဟောပြမှုမှာ အတ္တဝါဒုပါဒါန်မဟုတ်၊ ဤဥပါဒါန်အားမြင့် ခွဲခြားရာ၌ အတ္တဝါဒုပါဒါန်ဒိဋ္ဌိ နှင့် သီလဗ္ဗတုပါဒါန်ဒိဋ္ဌိတို့မှ ကြွင်းသော ဒိဋ္ဌိဟူသမျှကို ဒိဋ္ဌုပါဒါန်ဟုချည်း မှတ်၊ ထို့ကြောင့် နိက္ခေပကဏ္ဍပါဠိတော်၌- "ထပေတွာ သီလဗ္ဗတုပါဒါနဉ္စ အတ္တဝါ ဒုပါဒါနဉ္စ သဗ္ဗာပိ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ ဒိဋ္ဌုပါဒါနံ" ဟု မိန့်ပြီ။

နီဝရဏ—"ဈာနာဒိကံ နိဝါရေန္တီတိ နီဝရဏာနိ" ဈာနာဒိကံ-ဈာန်အစ ရှိသော ကုသိုလ်တရားကို၊ နိဝါရေန္တိ-တားမြစ်တတ်ကုန်၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ နီဝရဏာနိ-နီဝရဏတို့မည်၏၊ "ဈာန်တရား မဂ်ဖိုလ်တရားများကို ဖြစ်ခွင့် မပေးဘဲ တားမြစ်တတ်သည်"ဟူလို၊ ဈာန်တရားကိုကား ဖြစ်ခွင့်မပေးရုံသာမက,ကာမစ္ဆန္ဒ နီဝရဏ အကြမ်းစားနှင့် ဗျာပါဒ နီဝရဏတို့က ဖြစ်ပြီး ရအပ်ပြီးသော ဈာန် တရားကိုပင် ကွယ်ပစေနိုင်သည်၊ ဈာန် မဂ် ဖိုလ်သာမက, ကာမ ကုသိုလ်များကို လည်း တားမြစ်တတ်ကြသည်သာ၊ ကာမစိတ် ဒေါသစိတ် စသည်ဖြစ်နေတဲ့အခါ အခြားကုသိုလ် ဟူသမျှ ဖြစ်ခွင့်မရသည်ကိုထောက်၊ ဤနီဝရဏတို့၏ တရားကိုယ် ကောက်၌ ရှုပ်ထွေးဘွယ်မရှိ။

တရားကိုယ် ၂ ပါးကို နီဝရဏတခုတည်းဟောပုံ။ ။ထိနနှင့် မိဒ္ဓသည် ကိစ္စအား ဖြင့်၎င်း, ဖြစ်ကြောင်းအားဖြင့်၎င်း တူကြ၏, ဆန့်ကျင်ဘက်အားဖြင့်လည်း တူ၏၊ ဥဒ္ဓစ္စနှင့် ကုက္ကုစ္စလည်း ကိစ္စဖြစ်ကြောင်း ဆန့်ကျင်ဘက်အားဖြင့် တူကြကုန်၏၊ ထို့ကြောင့် တရားကိုယ် ၂ ပါးစီကို နီဝရဏတခုထည်း ဟောတော်မူသည်။

[**ဋီကာကျော်**] ကိစ္စာဟာရ ဝိပက္ခာနံ, ဧကတ္တာ ဧကမေတ္ထ ဟိ၊
ကတံ ဥဒ္ဓစ္စကုက္ကုစ္စံ, ထိနမိဒ္ဓဉ္စ တာဒိနာ။

ဟိ-အကြောင်းကို ပြဉ်းအံ့၊ ဧတ္ထ-ဤနီဝရဏတို့တွင်၊ ကိစ္စာဟာရဝိပက္ခာနံ-ကိစ္စ, အကြောင်း, ဆန့်ကျင်ဘက်တို့၏၊ ဧကတ္တာ-တမျိုးထည်း၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ တာဒိနာ-တာဒိဂုဏ်ရှင်,မြတ်ရှင်ပင်သည်၊ ဥဒ္ဓစ္စကုက္ကုစ္စံ-ဥဒ္ဓစ္စနှင့်ကုက္ကုစ္စကို၎င်း၊ ထိနမိဒ္ဓဉ္စ - ထိနနှင့် မိဒ္ဓကို၎င်း၊ ဧကံ - နီဝရဏတခုထည်းကို၊ ကတံ- ပြုတော် မူအပ်ပြီ။

ချဲ့ဉ်းအံ့—ထိန မိဒ္ဓ ၂ ပါးလုံးသည် ထိုင်းမှိုင်းခြင်း သဘောတရားများဖြစ်၍ မိမိတို့ယှဉ်ရာစိတ္တုပ္ပါဒ်ကို ထိုထိုအမှု၌ တွန့်ဆုတ်အောင် ပြုတတ်ကြလေသည်၊ ထို့ ကြောင့် ထိန မိဒ္ဓ ၂ ပါးစုံသည် ယှဉ်ရာစိတ္တုပ္ပါဒ်ကို တွန့်ဆုတ်အောင် ပြုခြင်းကိစ္စ အားဖြင့် သဘောတူမျှလျက်ရှိ၏၊ ဤ ထိန မိဒ္ဓ ၂ ပါးလုံးပင် ပျင်းရိမှုကြောင့် ဖြစ် တတ်ရကား ဖြစ်ခြင်း၏အကြောင်း အားဖြင့်လည်း တူမျှလျက်ရှိ၏၊ ထိန မိဒ္ဓ ၂ ပါးလုံးပင် ထက်မြက်သော ဝီရိယနှင့် ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်၏၊ ထိန မိဒ္ဓ ဖြစ်လာ သည့်အခါ ထက်သန်သော ဝီရိယများ ဆုတ်ယုတ်ပျက်ပြားရိုးပင်ဖြစ်၏၊ ဤသို့ ဆန့်ကျင်ဘက်အားဖြင့်လည်း တူမျှကြလေသည်၊ ဥဒ္ဓစ္စ ကုက္ကုစ္စ ၂ ပါးတွင် ဥဒ္ဓစ္စ က မငြိမ်သက်ခြင်း, ကုက္ကုစ္စက နောင်တ တဖန် ပူပန်ခြင်းသဘောဖြစ်၍ ၂ ပါး လုံးပင် အသန္တကိစ္စ (မငြိမ်သက်ခြင်းကိစ္စ) အားဖြင့် တူမျှ၏၊ ဉာတိဗျသန (ဆွေ

မျိုးပျက်စီးမှု) ဘောဂဗျသန (စည်းစိမ်ပျက်စီးမှု) ရောဂဗျသန (အနာရောဂါ ဖြစ်မှု) သီလဗျသန (သီလပျက်စီးမှု=အကုသိုလ်ဖြစ်မှု) ဒိဋ္ဌိဗျသန (အယူပျက်စီးမှု) ဤဗျသန ၅ ခုတွင် တခုခုကြောင့် ထိုဥဒ္ဓစ္စ ကုက္ကုစ္စတို့ ဖြစ်တတ်ရကား ဖြစ်ကြောင်းအားဖြင့်လည်း တူမျှ၏၊ ထို ၂ ပါးစုံသည် သမထခေါ် သမာဓိ၏ ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်၏၊ ထိုဥဒ္ဓစ္စကုက္ကုစ္စ ဖြစ်လာလျှင် စိတ်ဓာတ်များ တည်တည် ကြည်ကြည် မရှိနိုင်တော့ပြီ။

လီနတာ.သန္တတာ ကိစ္စံ, တန္ဒီ ဉာတိ ဝိတက္ကနံ၊
ဟေတု ဝီရိယမထာ, ဓမ္မေ တေသံ ဝိရောဓိနော။

လီနတာ-တွန့်ဆုတ်သူ၏အဖြစ်သည်၎င်း၊ အသန္တတာ-မငြိမ်းချမ်းသူ၏အဖြစ်သည်၎င်း၊ တေသံ-ထိုထိနမိဒ္ဓ ဥဒ္ဓစ္စကုက္ကုစ္စတို့၏၊ကိစ္စံ-ကိစ္စတည်း၊ တန္ဒီ-ပျင်းရိခြင်းသည်၎င်း၊ ဉာတိဝိတက္ကနံ-ဉာတိဗျသန စသည်ကိုကြံစီခြင်းသည်၎င်း၊ တေသံ-တို့၏၊ ဟေတု-အကြောင်းတည်း၊ ဝီရိယသမထာ-ဝီရိယသမထဟူကုန်သော၊ ဓမ္မေ - ဤတရားတို့သည်၊ တေသံ-တို့၏၊ ဝိရောဓိနော-ဆန့်ကျင်ဘက်တို့တည်း။ [အခြေပြု၌ ဤဂါထာအရ ဆောင်ပုဒ်ပြခဲ့ပြီ။]

အနုသယ—'' အနုအနု သေန္တီတိ အနုသယာ '' သတ္တာတို့၏ ခန္ဓာအစဉ်မှာ အမြဲမပြတ် ကိန်းဝပ်လျက်ပါနေသော ကိလေသာဓာတ်ကို အနုသယ ဟု ခေါ်သည်၊ ထင်ရှားစေအံ့—အသီး သီးမည့် သရက်ပင်၌ အသီး သီးစေတတ်သော ဓာတ်သတ္တိသည် သရက်စေ့မှ အညှောက် ထွက်သည်က စ၍ ပင်လုံး အခက် အရွက် အညွန့်တို့၌လည်းပါ၏၊ အသီး သီးစေတတ်သော ဓာတ်သတ္တိသည် သရက်ပင် တပင်လုံး၌ အစ အဆုံး အမြဲကိန်းဝပ်နေသကဲ့သို့, ထို့အတူ အနုသယ ခေါ်သော ကိလေသာဓာတ် သည်လည်း ကလလရေကြည် တည်ခါစဝယ် ပဋိသန္ဓေ စိတ်စေတသိက်နှင့် ကလာပ် ၃ စည်း၌လည်း ပါရှိ၏, ထိုနောက် တဘဝလုံး အဆက်ဆက်ရုပ်အစဉ် နာမ်အစဉ်မှာပါရှိ၏,ရဟန္တာမဖြစ်သေးသမျှ ကုသိုလ်ကောင်းမှုပြုနေတုန်း ကမ္မဋ္ဌာန်းအားထုတ်နေတုန်းမှာလည်း ထိုကိလေသာဓာတ်သတ္တိတွေ အပြည့်အနှက် ပါရှိချေ၏, တဘဝကုန်၍ စုတိစိတ် ဖြစ်တုန်းမှာလည်း ပါရှိ၏, နောက်ဘဝ ပဋိသန္ဓေသစ်မှာလည်း ဆက်လက်ပါရှိလေ၏၊ အရူပဘုံ၌ နာမ်တရားချည်း ပဋိသန္ဓေနေသော်လည်း ထိုအရူပဘုံ နာမ်အစဉ်မှာလည်း ပါရှိ၏၊ အသညသတ်ဘုံ၌ ရုပ်ချည်းနေသော်လည်း ထို အသညသတ် ရုပ်အစဉ်မှာ ပါရှိ၏၊ ထို့ကြောင့် ''အနုအနု-အစဉ်တစိုက်၊ သန္တာနေ-ရုပ် နာမ် ခန္ဓာအစဉ်၌၊ သေန္တိ-ကိန်းဝပ်တည်နေတတ်ကုန်၏''ဟု ဆိုရပေသည်။ [မည်သည့်ဘုံ မည်သည့် အခါ၌ မည်သည့် အနုသယများ ကိန်းဝပ် ပါရှိကြောင်းကို အနုသယ ယမိုက်မှာကြည့်။]

တနည်း—''အနုရူပံ ကာရဏံ လဘိတွာ သေန္တိ ဥပ္ပဇ္ဇန္တီတိ အနုသယာ'' ဤဝိဂြိုဟ်နှင့်စပ်၍ အနုသယဓာတ်ကို နားလည်ဘို့ရာ အခိုက်အတန့် ၃ မျိုးအား ဖြင့် ကိလေသာ ၃ မျိုး နာမည်ရပုံကို မှတ်သားရာ၏၊ ကိလေသာသည် အနုသယ ကိလေသာ ပရိယုဋ္ဌာနကိလေသာ ဝီတိက္ကမကိလေသာဟု ၃ မျိုးရှိ၏၊ အနုသယ ကိလေသာဟူသည် ဥပါဒ် ဌီ ဘင် အထင်အရှား မဟုတ်ဘဲ ခန္ဓာအစဉ်၌ အမြဲ ကိန်းဝပ်ပါနေသော ကိလေသာဓာတ် သတ္တိတည်း၊ ပရိယုဋ္ဌာနကိလေသာကား ဥပါဒ် ဌီ ဘင် အားဖြင့် အထင်အရှားထကြွလာသော ကိလေသာတည်း၊ ထိုပရိ ယုဋ္ဌာနကိလေသာ ဖြစ်ရုံမျှဖြင့် ကိုယ်ထိ လက်ရောက် ဖေါက်ပြန်ကျူးလွန်မှု မရှိ သေးချေ၊ ဝီတိက္ကမကိလေသာကား စိတ်ထဲ၌ ထကြွလာရုံတွင်မကဘဲ လောဘ အ လျောက် ဒေါသအလျောက် ကိုယ်နှုတ် လှုပ်ရှားလျက် ဖေါက်ပြား ကျူးလွန်စေ တတ်သော ကိလေသာတည်း။

ထင်ရှားစေအံ့—ပုဂ္ဂိုလ်တဦး ကုသိုလ်စိတ်ထားဖြင့် ကမ္မဋ္ဌာန်းတရား ဟော နေလေသည်၊ ထိုအခါ ပရိယုဋ္ဌာန ဝီတိက္ကမ မဖြစ်သေး, အနုသယကိလေသာ ကား ပုထုဇဉ်မှန်လျှင် ပြည့်လျှံနေ၏၊ ကမ္မဋ္ဌာန်းတရား ဟောပြီးနောက် တစုံတ ယောက်ကို မြင်ရသဖြင့် စိတ်ကို မထိန်းသိမ်းနိုင်တော့ပြီ၊ ထိုအခါ ငြိမ်နေသော မြွေဟောက်ကို ဒုတ်ဖြင့် ခေါက်လိုက်သလို ငြိမ်ဝပ်နေသော ကာမရာဂါနုသယ ကိလေသာဓာတ်သည် ဖြတ်ကနဲ ထကြွလျက် ပရိယုဋ္ဌာနအနေ ဥပါဒ်ဖြစ်ပေါ်လေ ၏၊ ထိုကဲ့သို့ ပရိယုဋ္ဌာနအနေအားဖြင့် အတော်ကြာပြီးနောက် ဖေါက်ပြန်လွန် ကျူးလျက် ဝီတိက္ကမဘက်သို့ တိုးတက်ကြပါရောတဲ့၊ ဤသို့လျှင် အနုသယ ကိလေ သာဟူသည် ဥပါဒ် ဌီ ဘင် အားဖြင့် အထင်အရှား ဖြစ်ပေါ်နေသည် မဟုတ်,ဖြစ် လောက်သော အကြောင်းတစုံတရာနှင့်တွေ့သည့်အခါ ဖြစ်ပေါ်လာဘို့ရာ အခြေခံ မျိုးစေ့ဖြစ်တဲ့ ဓာတ်တမျိုးတည်း၊ ထို့ကြောင့် '' အနုရူပံ-လျောက်ပတ်သော၊ ကာရဏံ-အကြောင်းကို၊ လဘိတွာ - ရကုန်သည်ရှိသော်၊ သေန္တိ- ဖြစ်ပေါ်လာ ထိုက်ကုန်၏'' ဟု ဆိုရပေသည်။

[ပြခဲ့သော ကိလေသာ ၃ မျိုးတွင် ဝီတိက္ကမကိလေသာ မဖြစ်နိုင်အောင် သီလ ဖြင့် တားမြစ်ရ၏၊ ပရိယုဋ္ဌာနကိလေသာ မဖြစ်အောင် သမာဓိဖြင့် (ထို အာရုံ၌ စိတ်မဝင်စားအောင် သမာဓိတရားဖြင့်) တားမြစ်ရ၏၊ အနုသယ ကိလေသာကို ကား ဆိုင်ရာမဂ်ဖြင့်သတ်မှ အကြွင်းမဲ့ ပြတ်နိုင်သည်။]

ဤစကားစဉ်အရ ''မဂ်ဖြင့် မပယ်အပ်သေးသည်ဖြစ်၍ ခန္ဓာကိုယ်၌ ကိန်းဝပ် တည်ရှိသော ကိလေသာ ဓာတ်ကို အနုသယ ခေါ်သည်''ဟု မှတ်၊ သို့သော် မဂ်ဖြင့် မပယ်အပ်သေးသော ကိလေသာတိုင်းလည်း ခန္ဓာ အစဉ်မှာ ကိန်းဝပ် ပါရှိမည် မဟုတ်, အားအင် ကြီးမားသော ကိလေသာ အချို့သာ ခန္ဓာအစဉ်၌ ကိန်းဝပ်

ပါရှိနိုင်မည်၊သို့အတွက် အားအင်နည်းပါးသော ထိုန စသည်တို့မှာ ခန္ဓာအစဉ်၌ ကိန်းဝပ်ပါရှိမည် မဟုတ်သောကြောင့် အနုသယ ဟု မခေါ်ထိုက်။

ထင်ရှားစေအံ့—ကိလေသာ ဆယ်ပါးတွင် လောဘ ဒေါသ မောဟ မာန ဒိဋ္ဌိ ဝိစိကိစ္ဆာ ၆ ပါးသည် ထိုန ဥဒ္ဓစ္စ အဟိရိက အနောတ္တပ္ပ ကိလေသာ စသည် တို့ထက် သတ္တိအင်အား ကြီးမား ထက်မြက် ကြကုန်၏၊ ဆိုင်ရာ အကုသိုလ်များ၌ မိမိတို့ ခေါင်းဆောင်၍ ထမြောက်အောင် ရွက်ဆောင်နိုင်ကြကုန်၏၊ ထိုန စသော ၄ ပါးကား ထိုကဲ့သို့ သတ္တိ အင်အား မကြီးမားကုန်, ဆိုင်ရာ အကုသိုလ်များ၌ ခေါင်းဆောင်ပဓာနလည်း မဖြစ်နိုင်ကုန်၊ ထို့ကြောင့် လောဘ စသည်တို့၏ ဓာတ် သတ္တိများသာ ခန္ဓာအစဉ်၌ ကိန်းဝပ်တည်နေကြသဖြင့် လောဘ စသည်တို့ကိုသာ အနုသယ ဟု ဘုရားရှင် ဟောပြတော်မူပေသည်၊ ထို့ကြောင့် အနုသယ ယမက အဋ္ဌကထာ၌-'' အနုသယောတိ ပန အပ္ပဟီနဋ္ဌေန ထာမဂတ ကိလေသာ ဝုစ္စ တိ '' ဟု မိန့်ပြီ၊ [ထာမဂတ ကိလေသာ ဟူသည် နောင်အခါ၌ အခွင့်သာလျှင် ဖြစ်နိုင် လောက်အောင် အင်အား ရှိသည်ကို ဆိုသည်၊ ထိုသို့ အင်အား ရှိသော ကြောင့်ပင် ခန္ဓာအစဉ်၌ ကိန်းဝပ်ပါရှိနိုင်သည်။]

[ဆောင်] **ကိလေသာဆယ်ပါး, ရှိပေငြားလည်း, အင်အား ပြည့်ကြွယ်, ရှေ့ခြောက် သွယ်သာ, ကိုယ်ဝယ်ကိန်းဝပ်, ပါလေတတ်၍, စောမြတ်ရှင်ပင်, အနုသယ တင်သည်, ကျမ်းစဉ်လက်သုံး ဖွင့်ရိုးတည်း။**

အနုသယ၏ ကာလ။ ။ ''၅် အနုသယ ကိလေသာသည် ပစ္စုပ္ပန် အတိတ် အနာ ဂတ် ၃ မျိုးတွင် အဘယ်နည်း''ဟု မေးလေ့ရှိ၏၊ အဖြေကား-အနုသယ ကိလေသာသည် ပရိယာယ်အားဖြင့် ပစ္စုပ္ပန် အတိတ် အနာဂတ် ၃ မျိုး ပင် ဖြစ်သင့်၏။

ရှင်းဦးအံ့—ဥပါဒ် ဋ္ဌီ ဘင် အခိုက်အတန့်နှင့် ပြည့်စုံခိုက် တရားကို ပစ္စုပ္ပန်, ချုပ်ပြီးတရားကို အတိတ်, ဥပါဒ် ဋ္ဌီ ဘင် အားဖြင့် ထင်ရှား ဖြစ်လတံ့ တရားကို အနာဂတ် ဟု ခေါ်ရ၏၊ အနုသယ ကိလေသာတို့သည် ဥပါဒ် ဋ္ဌီ ဘင် အားဖြင့် အထင်အရှားမရှိချေ, ဘင်သို့ရောက်၍ ချုပ်ပျောက်ပြီးလည်းမဟုတ်၊ ဥပါဒ် ဋ္ဌီ ဘင် အားဖြင့် ဖြစ်သည့်အခါ အနုသယမဟုတ်, ပရိယုဋ္ဌာန ကိလေသာ အနေအားဖြင့် သာ ဖြစ်လတံ့၊ ထို့ကြောင့် အနုသယခေါ်သော ကိလေသာသည် မုချ အားဖြင့် ပစ္စုပ္ပန် အတိတ် အနာဂတ်ဟု မဆိုအပ်၊ သို့သော် ထိုထို စိတ်နှင့် ယှဉ်လျက် ပရိ ယုဋ္ဌာနအနေအားဖြင့် ဥပါဒ်မှုကိုစွဲ၍ ပြောရလျှင် ထို ကိလေသာမျိုးသည် ရှေးက လည်း ဖြစ်ဘူးပြီ, ပစ္စုပ္ပန်မှာလည်း ဖြစ်ဆဲပင်, မဂ်ဖြင့် မပယ်နိုင်သေးသမျှ နောင် လည်း ဖြစ်လတံ့၊ ထို့ကြောင့် အကျိုးဖြစ်သော ပရိယုဋ္ဌာနကိလေသာ၏ ပစ္စုပ္ပန်

စသော အမည်ကို အကြောင်းရင်းဖြစ်သော အနုသယ ကိလေသာပေါ် တင်စား၍ ဖလူပစာရ ပရိယာယ်အားဖြင့် အနုသယကို ပစ္စုပ္ပန် အတိတ် အနာဂတ်ဟု ခေါ် ဆိုနိုင်သည်၊ ထို့ကြောင့် ယမကဋ္ဌကထာ၌ " သော စိတ္တသမ္ပယုတ္တော ၊ ပေ ၊အတီ တောပိ အနာဂတောပိ ပစ္စုပ္ပန္နောပိ၊ တသ္မာ ဥပ္ပဇ္ဇတီတိ ဝတ္တုံ ယုဇ္ဇတိ " ဟု ၎င်း, မူလဋီကာ၌ "နစ အတီတာနာဂတပစ္စုပ္ပန္နတော အညေ ဥပ္ပတ္တိရဟာနာမ အတ္ထိ၊ တသ္မာ သဗ္ဗေ အတီတာနာဂတပစ္စုပ္ပန္နာ ကာမရာဂါဒယော အနုသယာ တိ ဝုစ္စန္တိ " ဟု၎င်း ဖွင့်ပြီ၊ ဤသို့လျှင် အဋ္ဌကထာ ဋီကာတို့က ပစ္စုပ္ပန် အတိတ် အနာဂတ် ဟု တိုက်ရိုက် ဖွင့်ပြကြသည် ဖြစ်ပါလျက် အနုဋီကာနှင့်နောက်လိုက် ဖြစ် သော ဋီကာကျော် စသည်တို့က " အနာဂတ်ကိလေသာကိုသာ မုချအားဖြင့် အနု သယ ဟု ခေါ်သည်၊ အတိတ် ပစ္စုပ္ပန် ကိလေသာတို့မှာ ကိလေသာ သဘောချင်း တူမျှကြသဖြင့် အနုသယ အမည်ရသည်"ဟု တမျိုး ဖွင့်ကြသေးသည်မှာ စဉ်းစား ဘွယ်ရာပင်၊ အနုသယကိလေသာတို့ မုချအားဖြင့် ပစ္စုပ္ပန် အတိတ် အနာဂတ် မဆိုထိုက်ကြောင်းကို မဂ်ပယ်ခဏ်း၌ သဘောနှင့်တကွ ပြဥုးအံ့။

ဒသ သံယောဇနာနိ ကာမရာဂသံယောဇနံ ရူပ-အရူပ-ပဋိဃ-မာန-ဒိဋ္ဌိ-သီလဗ္ဗတပရာမာသ-ဝိစိကိစ္ဆာ-ဥဒ္ဓစ္စ-အဝိဇ္ဇာသံယောဇနံ သုတ္တန္တေ၊ အပရာနိ ဒသ သံယောဇနာနိ ကာမရာဂသံယောဇနံ ဘဝ-ပဋိဃ-မာန-ဒိဋ္ဌိ-သီလဗ္ဗတပရာမာသ-ဝိစိကိစ္ဆာ-ဣဿာ-မစ္ဆရိယ-အဝိဇ္ဇာသံယောဇနံ အဘိဓမ္မေ။

သံယောဇန— " သံယောဇေန္တိ ဗန္ဓန္တီတိ သံယောဇနာနိ " သံယောဇေန္တိ ဗန္ဓန္တိ - နှောင်ဖွဲ့တတ်ကုန်၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ သံယောဇနာနိ-သံယောဇဉ်တို့မည် ၏၊ "သံယောဇဉ်ကြိုး"ဟု ခေါ်ဆိုရိုး ရှိသည့်အတိုင်း ကြိုးဖြင့်ချီနှောင်ထားသကဲ့သို့ မိမိကိန်းရာသတ္တဝါကို သံသရာဝဋ်မှ မလွတ်ရအောင် ချီနှောင်တတ်သော တရားကို သံယောဇဉ် ဟု ခေါ်သည်။

ချဲ့ဥုးအံ့—ပုထုဇဉ်တို့သန္တာန်၌ ကြိုးဆယ်ချောင်းရှိ၏၊ ထိုတွင် ကြိုး ၅ ချောင်း မှာ ကာမဘုံ၌ ဆက်သွယ်၍, အခြား ကြိုး ၅ ချောင်းက အထက် ဗြဟ္မာ့ဘုံ ဘက်၌ ဆက်သွယ်လျက် ရှိ၏၊ ထင်ရှားစေအံ့—ကာမရာဂ ပဋိဃ နှင့် ဒိဋ္ဌိ သီလဗ္ဗတပရာ မာသ ဝိစိကိစ္ဆာ ဤ ၅ ချောင်းသည် ကာမဘုံအတွက် ဆက်သွယ်ထားသော ကြိုး များတည်း၊ ကာမရာဂသည် ကာမဂုဏ်အာရုံ၌ လိုလား နှစ်သက်၏၊ ဤကာမ ရာဂ အနုသယဓာတ် မပြတ်သေးသမျှ ဗြဟ္မာ့ပြည်မှာ နေရသော်လည်း ဈာန်အရှိန် ပြတ်လျှင် ကာမနှောင်ကြိုး တင်းမှုကြောင့် ကာမဘုံသို့ ဆင်းခဲ့ရလိမ့်မည်၊ ပဋိဃ

သံယောဇဉ်လည်း ပြဟ္မာ့ပြည်မှာ ဒေါသမရှိသည့်အတွက် ကာမဘုံဘက်က ဖွဲ့ဆက်ထားသော ကြိုးပင်တည်း၊ ဒိဋ္ဌိ သီလဗ္ဗတပရာမာသ ဝိစိကိစ္ဆာ ကင်းလျှင် သောတာပန် ဖြစ်၏၊ ထို သံယောဇဉ်များ မကင်း၍ သောတာပန် မဖြစ်သေးသမျှ အပါယ်၄ ပါး တိုင်အောင်ပင် ဆွဲချဉ်းမည်သာ၊ ထို့ကြောင့် ဤကြိုး ၅ချောင်းကို ကာမဘုံအတွက် ဆက်သွယ် ထားသော ကြိုးများတည်း၊ ပါဠိ၌ ဩရမ္ဘာဂိယ သံယောဇဉ်ဟု ခေါ်သည်။

ဒိဋ္ဌိ သီတဗ္ဗတပရာမာသနှင့် ဝိစိကိစ္ဆာတို့ကို သောတာပတ္တိမဂ်ဖြင့်ဖြတ်၍ကာမရာဂပဋိဃတို့ကို အနာဂါမိမဂ်ဖြင့် ဖြတ်ပြီးနောက် သံသရာမှ လွတ်မြောက်ပြီလားဟု ဆိုလျှင် မလွတ်မြောက်သေး, ရူပရာဂက ရူပဘုံ၌ဆက်သွယ်၍ အရူပရာဂက အရူပဘုံ၌ဆက်သွယ်ပြီးလျှင် မာန ဥဒ္ဓစ္စနှင့် အဝိဇ္ဇာတို့ကလည်း ထို ပြဟ္မာ့ဘုံ၌ ဆက်သွယ်လျက်ပင် ရှိသေး၏၊ ထို့ကြောင့် ထိုကြိုး ၅ ချောင်းကို ဥဒ္ဓံဘာဂိယသံယောဇဉ်ဟု ခေါ်၏၊ ရဟန္တာဖြစ်မှသာ ထိုကြိုး ၅ ချောင်းကို အကြွင်းမရှိအောင် ဖြတ်၍ သံသရာဝဋ်မှ လွတ်လပ်ခွင့်ရနိုင်ကြသည်၊ [ဩရံ=အောက်ဘုံ+ဘာဂ=အဘို့+ိယ=ရှိသည်၊ ဩရမ္ဘာဂိယ=အောက်ကာမဘုံဘို့ ဖြစ်သော သံယောဇဉ်။ ဥဒ္ဓံဘာဂိယ=အထက် ပြဟ္မာ့ဘုံဘို့ ဖြစ်သော သံယောဇဉ်၊ ဩရမ္ဘာဂိယ သံယောဇဉ်ကို အဇ္ဈတ္တသံယောဇဉ် ဟု ၎င်း, ဥဒ္ဓံဘာဂိယ သံယောဇဉ်ကို ဗဟိဒ္ဓသံယောဇဉ် ဟု ၎င်း, နာမည်တပ်ကြသေး၏။]

[ဆောင်] **ကာမရာဂ, ပဋိဃနှင့်, သီလ–ဒိဋ္ဌိ, ဝိစိကိစ္ဆံ, ဤငါးတန်ကို, ဩရမ္ဘာဂိယ, ခေါ်ဝေါ်ရ၏၊ ရူပရာဂ, အရူပနှင့်, မာနဥဒ္ဓစ္စံ, အဝိဇ္ဇံကို, ဥဒ္ဓံဘာဂိ, အဆိုရှိသည်, မှတ်ဘိ ၂ မျိုး အခွဲတည်း။**

ယောဂ, ဂန္ထ, သံယောဇဉ်။ ။ဤ ၃ မျိုးသည် သတ္တဝါများကို ဝဋ်ဆင်းရဲမှ မလွတ်အောင် တမျိုးစီယှဉ်စပ် ဖွဲ့နှောင်တတ်ကြသဖြင့် သဘောတူသကဲ့သို့ ရှိသော်လည်း "အဝေးဘုံဘဝသို့ ရောက်စေကာမူ မိမိဘုံသို့ ပြန်ရောက်လာအောင် ကြိုးဖြင့် ဆွဲထားသကဲ့သို့ ဆွဲချီ ဖွဲ့နှောင်တတ်သော သဘောသည် သံယောဇဉ် မည်၏၊ သံကွင်းချင်း ဖွဲ့ဆက်သကဲ့သို့ စုတိပဋိသန္ဓေ - ပဋိသန္ဓေစုတိအားဖြင့် ရုပ်နာမ် အပေါင်းကို ဖွဲ့ဆက်တတ်သော သဘောသည် ဂန္ထမည်၏၊ သစ်စေးဖြင့် ကပ်သကဲ့သို့ ဝဋ်ဒုက္ခ၌ မိမိကိန်းရာသတ္တာကို ယှဉ်စပ် ကပ်ထားတတ်သောသဘောသည် ယောဂမည်၏၊" ဤအဓိပ္ပါယ်ကိုရည်ရွယ်၍ အခြေပြု၍ ဆောင်ပုဒ်များကိုပြခဲ့ပြီ။

[မူလဋီကာ] ဒူရဂတမ္ပိ အာကမ္ဘနတော နိယာရိတုံ အပ္ပဒါနဝသေန ဗန္ဓနံ သံယောဇနံ၊ ဂန္ထကရဏံ သင်္ခလိကစက္ကလကာနံဝိယ ပဋိဗန္ဓတာကရဏံ ဝါ ဂန္ထနံ ဂန္ထော၊ သံသိလိသကရဏံ ယောဇနံ ယောဂေါတိ အယမေတေသံ ဝိသေသောတိ ဝေဒိတဗ္ဗော၊ (ဒုကမာတိကာ)

ကိလေသ—"ကိလေသေန္တိ ဥပတာပေန္တီတိ ကိလေသာ" ကိလေသေန္တိ ဥပတာပေန္တိ-ပူလောင်စေတတ်ကုန်၏၊ဣတိ-ကြောင့်၊ ကိလေသာ-ကိလေသာတို့မည်၏၊ "ကိလေသာမီး"ဟု ဆိုရိုးရှိသည့်အတိုင်း ယှဉ်ဘက်စိတ်ကိုရင်း, မိမိကိန်းရာသတ္တာကိုရင်း ပူလောင်စေတတ်သော လောဘစသည်ကို ကိလေသာ ဟု ခေါ်သည်၊ လောဘမီး ဒေါသမီး စသည်တို့ လောင်ကျွမ်းသဖြင့် အသက်ပါ ဆုံးရှုံးရပုံများကို ထိုထိုသုတ္တန်၌ရှု။

တနည်း—"ကိလိဿတိ ဧတေဟီတိ ကိလေသာ" ဧတေဟိ - ဤတရားတို့ကြောင့်၊ ကိလိဿတိ-ငြစ်ပေရ၏၊ ဣတိ - ထိုသို့ ငြစ်ပေကြောင်း၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ကိလေသာ - ကိလေသာတို့မည်၏၊ လောဘစသည်တို့နှင့် ယှဉ်ရသော စိတ်သည် ကြည်ကြည်လင်လင်မရှိ, ငြစ်ငြစ်ပေပေဖြစ်နေ၏၊ (စိတ်ငြစ်သည်-ဟုဆိုလိုသည်) ဤသို့ စိတ်ငြစ်ကြောင်းတရားများဖြစ်၍ လောဘစသည်ကို ကိလေသာဟုခေါ်သည်၊ ဘုရားရဟန္တာအရှင်မြတ်တို့၏ စိတ်ဓာတ်မှာ ထိုကိလေသာတို့မှ စင်ကြယ်တော်မူရကား အမြဲပင် ဝင်းဝင်းဖိတ်တောက်ပသကဲ့သို့ ကြည်လင်တော်မူကြပေသည်၊ [တထောင့်ငါးရာ ကိလေသာမြောက်ပွားပုံကို အခြေပြု၍ ပြခဲ့ပြီ။]

အာသဝါဒိသု ပနေတ္ထ ကာမဘဝနာမေန တဗ္ဗတ္ထုကာ တဏှာ အဓိပ္ပေတာ၊ သီလဗ္ဗတပရာမာသော ဣဒံသစ္စာဘိနိဝေသော စ တထာပဝတ္တံ ဒိဋ္ဌိဂတမေဝ ပဝုစ္စတိ။

အာသဝါဒိသု၊ ပေ ၊ အဓိပ္ပေတာ—ဤစကားကား အမှာစကားချပ်တည်း၊ အာသဝါဒိသု၌ အာဒိသဒ္ဒါဖြင့် ကာမနာမည် ဘဝနာမည်နှင့် သီလဗ္ဗတစသော နာမည်များပါရှိရာ အခဏ်းများကိုယူ၊ ကိလေသာအခဏ်းမှ တပါး ကျန် အခဏ်းအားလုံးတည်း၊ ဤစကားရပ်၌ အရှင် အနုရုဒ္ဓါ၏ အလိုမှာ " ကာမ သဒ္ဒါသည် ဝတ္ထုအာရုံ ဖြစ်သော ကာမကို ဟောရင်းတည်း၊ ဘဝသဒ္ဒါလည်း ရူပါရူပဈာန်ဟူသော ကမ္မဘဝနှင့် ထိုဈာန်၏ အကျိုးဖြစ်သော ဥပပတ္တိဘဝ ဟူသော အာရုံများကိုပင် ဟောရင်းတည်း " ဟု ယူလိုသည်၊ ထိုကဲ့သို့ ယူရခြင်းမှာလည်း ဓမ္မသင်္ဂဏီပါဠိတော်ကိုယ်က " ယော ကာမေသု ကာမစ္ဆန္ဒော, ယော ဘဝေသု ဘဝစ္ဆန္ဒော" စသည်ဖြင့် ကာမဘဝတို့အတွက် "ကာမေသု ဘဝေသု" ဟု အာဓာရဖြင့် ဟောတော်မူ၍ ကာမဘဝအရ တဏှာ၏ တည်ရာ အာရုံများကို ကောက်ယူစေတော်မူလိုခြင်းကြောင့် ဖြစ်သည်၊ သို့သော် ကာမဘဝအရ တည်ရာ အာရုံကိုကောက်သည့်အခါ အာသဝစသောပုဒ်နှင့် အရမတူဘဲ ဖြစ်နေပြန်၏၊ "ကာမ

နှင့် ဘဝအရက အာရုံ, အာသဝစသည်က အာရမဏိကတရား '' ဤသို့ ကွဲပြား နေသည်၊ ထို့ကြောင့် ပါဠိတော်အလိုလည်းကျ-ကာမနှင့် အာသဝ ဘဝနှင့် အာ သဝပုဒ်တို့ အရတူလည်း ဖြစ်ကြအောင် ဌာနအာရုံ၏ ကာမဘဝဟူသော နာမည် ကို ဌာနီ အာရမဏိက တဏှာပေါ် တင်စား၍ ဌာနူပစာရအားဖြင့် ကာမအရ ကာမတဏှာကိုကောက်-ဘဝအရ ဘဝတဏှာကိုကောက်ပါ၊ ဤသို့ကောက်မှသာ '' ဒိဋ္ဌိယေဝ အာသဝေါ ဒိဋ္ဌာသဝေါ, အဝိဇ္ဇာယေဝ အာသဝေါ အဝိဇ္ဇာ သဝေါ'' စသည်ဖြင့် ကမ္မဓာရည်းသမာသ်တွဲစပ်ရသလို '' ကာမောယေဝ အာ သဝေါ ကာမသဝေါ, ဘဝေါယေဝ အာသဝေါ ဘဝါသဝေါ''ဟု ကမ္မဓာရည်း သမာသ် (အခြားပုဒ်များနည်းတူ)တွဲစပ်နိုင်မည်-ဟူလို။ [ကာမအရဲ '' ကာမေ တီတိ ကာမော''ဟု ဝစနတ်ပြု၍ကိုလေသာ ကာမတဏှာကို တခါတည်း ကောက် လျှင်လည်း ပါဠိတော်နှင့် မညီစေကာမူ တနည်းအားဖြင့် သင့်သည်သာ၊ '' သီ လဗ္ဗတပရာမာသော ၊ ပေ ၊ ပဝုစ္စတိ''ဟူသော ဝါကျ၏ အဓိပ္ပါယ်ကို အခြေပြု၍ ဆိုခဲ့ပြီ။]

မိဿကသင်္ဂဟ— '' မိဿကာနံ သင်္ဂဟော မိဿကသင်္ဂဟော'' မိဿကာနံ- ကုသိုလ် အကုသိုလ် အဗျာကတ ရောသော တရားတို့ကို၊ သင်္ဂဟော - သိမ်းယူရာ သိမ်းယူကြောင်းစကားအပေါင်းသည်၊ မိဿကသင်္ဂဟော-မိဿကသင်္ဂဟမည်၏၊ အကုသလ သင်္ဂဟကဲ့သို့ အကုသိုလ်သတ်သတ် ဗောဓိပက္ခိယသင်္ဂဟကဲ့သို့ မဂ်ဉာဏ် ၏ ဘက်တော်သားချည်း သတ်သတ်, သဗ္ဗသင်္ဂဟကဲ့သို့ တရား အားလုံးလည်း မဟုတ်ဘဲ, ကုသိုလ်တချို့ အကုသိုလ်တချို့ အဗျာကတတချို့ ထည့်စွက်သော အား ဖြင့် ရောရောပြွမ်းပြွမ်းပြသော သင်္ဂဟဟု ဆိုလိုသည်၊ဥပမာ-ဟေတုသင်္ဂဟ၌ သဗ္ဗ သင်္ဂဟလို တရားအားလုံး မရ, ဟိတ် ၆ ပါးသာ ရသည်၊ အကုသလ သင်္ဂဟကဲ့သို့ အကုသိုလ် ဟိတ်ချည်းသာ မဟုတ်, ဗောဓိပက္ခိယ သင်္ဂဟကဲ့သို့ မဂ်ဉာဏ်နှင့် ဆိုင် သော ဟိတ်ချည်းမဟုတ်, ကုသိုလ်ဟိတ် အကုသိုလ်ဟိတ် အဗျာကတ ဟိတ်များကို ရောနှော၍ပြထားသည်၊ နောက်၌လည်း ဤနည်းအတိုင်း စိစစ်လေ၊[ဟေတု ဈာန မဂ္ဂပုဒ်တို့၏ ပုဒ်နက်နှင့်တကွ သတ္တိသဘောကို ၃ ချက်စု အဓိပ္ပါယ်၌ စုံလင်စွာ ပြ ထား၏၊ တရားကိုယ် ကောက်ပုံကိုကား အခြေပြု၍ ပြခဲ့ပြီ။]

သမ္မာဒိဋ္ဌိ—ဤ သမ္မာဒိဋ္ဌိသည် လောကီ သမ္မာဒိဋ္ဌိ လောကုတ္တရာ သမ္မာဒိဋ္ဌိ ဟု ၂ မျိုး ရှိ၏၊ လောကီ သမ္မာဒိဋ္ဌိ သည်လည်း ကမ္မဿကတာ သမ္မာဒိဋ္ဌိ ဝိပဿနာ သမ္မာဒိဋ္ဌိ ဟု ၂ မျိုး ရှိပြန်၏၊ ထိုတွင် ကုသိုလ် အကုသိုလ်ကံတို့၏ အကျိုးပေးဟန်ကို ယုံကြည်သဖြင့် '' သတ္တာဟူသမျှ ကံသာလျှင် ကိုယ်ပိုင်ဥစ္စာ ရှိကြသည် '' ဟု သိ

တတ်သောဉာဏ်သည် ကမ္မဿကတာ ဟူသော သမ္မာဒိဋ္ဌိတည်း၊ ပုညကိရိယာဝတ္ထု ၁၀ ပါးတွင် ထို ဒိဋ္ဌိဇုကမ္မ ခေါ်သော ပုညကိရိယာ ဝတ္ထု တည်း၊ ဤ သမ္မာဒိဋ္ဌိ အပြား ၁၀ ပါးကို ထို ဒိဋ္ဌိဇုကမ္မခန်း၌ ပြခဲ့ပြီ၊ ဤ သမ္မာဒိဋ္ဌိ မျိုးကား သာသနာတော်ကို ယုံကြည်သော ဗုဒ္ဓဘာသာဝင် များနှင့် ဟိန္ဒူ လူမျိုးတို့၌ ရှိ၏၊ ရုပ်နာမ်တရားတို့၌ အနိစ္စသဘော ဒုက္ခသဘော အနတ္တသဘောကို ဆင်ခြင်ပွားများသော ဉာဏ်သည် ဝိပဿနာသမ္မာဒိဋ္ဌိ မည်၏၊ ဤဝိပဿနာ သမ္မာဒိဋ္ဌိကား သာသာဝစမ္မကို နားလည်သော အချို့ပုဂ္ဂိုလ်များ၌သာ တည်သည်၊ လောကုတ္တရာမဂ်ဖိုလ်နှင့် ယှဉ်သော (မဂ္ဂင် ၈ ပါးတွင် ပါဝင်သော) ဉာဏ်သည် လောကုတ္တရာသမ္မာဒိဋ္ဌိ မည်၏၊ " ဤလောကုတ္တရာ သမ္မာဒိဋ္ဌိသည် ဒုက္ခသစ္စာကို သိမှု သမုဒယ သစ္စာကို ပယ်မှု နိရောဓသစ္စာကို မျက်မှောက်ပြုမှု မဂ္ဂသစ္စာကို ပွားစေမှု အားဖြင့် ၄ မျိုး ပြားသည်" ဟု ဖွင့်ကြသေး၏၊ သို့သော် ထို ၄ မျိုးကား လောကုတ္တရာ သမ္မာဒိဋ္ဌိ၏ အပြားမဟုတ်, သမ္မာဒိဋ္ဌိ တခုထည်းက တပြိုင်နက် တချက်ထည်း ပြီးစီးစေရမည့် ကိစ္စ ၄ ပါးသာ ဖြစ်သည်၊ သမ္မာဒိဋ္ဌိ အပြားကို ပြသော မူလပဏ္ဏာသ သမ္မာဒိဋ္ဌိ သုတ် အဋ္ဌကထာ၌လည်း ထို အပြားမျိုး မပါချေ။

သမ္မာသင်္ကပ္ပ—ကောင်းသော အကြံအစည် ဟူသော ဤ သမ္မာသင်္ကပ္ပ သည်လည်း နေက္ခမ္မသင်္ကပ္ပ အဗျာပါဒသင်္ကပ္ပ အဝိဟိံသ သင်္ကပ္ပ ဟု ၃ မျိုး ရှိ၏၊ ထိုတွင်….

"နေက္ခမ္မံ ပဌမဇ္ဈာနေ, ပဗ္ဗဇ္ဇာယံ ဝိမုတ္တိယံ၊
ဝိပဿနာယံ နိဿေသ-ကုသလမှိ စ ဒိဿတိ"

ဟူသည်နှင့်အညီ ပဌမဈာန်နှင့်ယှဉ်သော စိတ်,ရှင် ရဟန်း သီလရှင် ပြုလုပ်ဘို့ရန် ကြံစီမှုစိတ်, နိဗ္ဗာန်ကို အာရုံပြုသော စိတ်, ဝိပဿနာဉာဏ်နှင့် ယှဉ်သော စိတ်,အချုပ်အားဖြင့် ကုသိုလ်၌ယှဉ်သမျှ စိတ်,ဤ အားလုံးကို နေက္ခမ္မသင်္ကပ္ပ ဟု ခေါ်နိုင်၏၊ သို့သော် အဗျာပါဒ အဝိဟိံသ အတွက် သီးခြား လာဉုးမည် ဖြစ်၍ ထို အဗျာပါဒ အဝိဟိံသမှ ကြွင်းသမျှ အပြစ်ကင်းသော အကြံကောင်းကိုသာ နေက္ခမ္မသင်္ကပ္ပ ဟု မှတ်၊ မေတ္တာနှင့် ယှဉ်သော ကြံစီမှုသည် အဗျာပါဒ သင်္ကပ္ပ မည်၏၊ ဗျာပါဒခေါ်သော ဒေါသ၏ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်သော အကြံ ဟူလို၊ ကရုဏာနှင့်ယှဉ်သော ကြံစီမှုသည် အဝိဟိံသ သင်္ကပ္ပ မည်၏၊ သတ္တဝါကို ညှဉ်းဆဲလိုသော ဝိဟိံသ၏ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်သော အကြံ ဟူလို။

မိစ္ဆာသင်္ကပ္ပ—မှားယွင်းသော အကြံအစည် ဟူသော မိစ္ဆာသင်္ကပ္ပ သည်လည်း ကာမဝိတက္က (ကာမဂုဏ်ကို ကြံစီသော လောဘနှင့်ယှဉ်သော စိတ်) ဗျာပါဒ ဝိတက္က (သူတပါးတို့ သေကြေ ပျက်စီးဘို့ရန် ကြံစီသော ဒေါသနှင့် ယှဉ်သော

ဝိတက်), ဝိဟိံသဝိတက္က (သူတပါးကို သေကြေအောင် မဟုတ်ဘဲ ညှဉ်းဆဲ နှိပ်စက်လိုသော ဒေါသနှင့်ယှဉ်သော ဝိတက်) အားဖြင့် ၃ ပါး ပြား၏။

[သမ္မာဝါစာ စသည်တို့၏ သဘောကို စေတသိက်ပိုင်း၌ ပြခဲ့ပြီ၊ သုတ္တန် ပါဠိတော်များ၌ မိစ္ဆာဝါစာ မိစ္ဆာကမ္မန္တ မိစ္ဆာအာဇီဝ မိစ္ဆာသတိ မဂ္ဂင်များကိုလည်း ဟောတော်မူသေး၏၊ ထိုမဂ္ဂင်များ၌ တရားကိုယ် သီးခြား မရှိ၊ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ၌ ဒိဋ္ဌိစေတသိက် သီးခြား ရှိသလို, မိစ္ဆာသတိ ဟု ခေါ်ရသော သတိ စေတသိက် သီးခြား မရှိ, သတိ မှန်လျှင် "သမ္မာ=အကောင်းဘက်မှာသာ" ရှိသည်၊ ထိုသို့ တရားကိုယ် သီးခြား မရသောကြောင့် ဤအဘိဓမ္မာ ပါဠိတော်၌ ဟောပြတော် မမူ၊ ထိုထိုမကောင်းစကားပြောတဲ့အခါ မကောင်းမှုပြုတဲ့အခါ မကောင်းသော အသက်မွေးတဲ့အခါ မကောင်းသောအရာကို အမှတ်ရတဲ့အခါ ဖြစ်သော ဆိုင်ရာ အကုသိုလ်စိတ္တုပ္ပါဒ်သည်ပင် မိစ္ဆာဝါစာ စသည် အမည်ရလေသည်။]

ဈာန်ဣန္ဒြိယ—"ဈာနန္တိ ပရမဇ္ဈာယိယံ ကရောန္တီတိ ဈာနိန္ဒြိယာနိ" ဈာနန္တိ- အစိုးရကုန်၏၊ (ပရမဇ္ဈာယိယံ-အလွန်အစိုးရသူ၏အဖြစ်ကို၊ ကရောန္တိ-ပြုတတ်ကုန်၏၊) ဣတိ-ကြောင့်၊ ဈာနိန္ဒြိယာနိ-ဈာနိန္ဒြိယ တို့မည်၏၊ [ပရမဇ္ဈာယိယံ ကရောန္တိ တို့ကား ဈာနန္တိ၏အနက်ကို ဖွင့်ပြသော ပုဒ်များတည်း။] မိမိဆိုင်ရာကိစ္စ၌ အလွန် အစိုးရသော (မိမိနှင့် သက်ဆိုင်သော တရားများကို မိမိအလိုအတိုင်း ဖြစ်စေနိုင်သော) တရားများကို ဈာနိန္ဒြိယဟု ခေါ်သည်၊ အစိုးရပုံကိုကား ထိုတရားများ၏ လက္ခဏာ ကိစ္စကို သိပြီးမှ နားလည်နိုင်မည်၊ ထို့ကြောင့် နာမ်ဈာန်ခြေများ၏ လက္ခဏာ ကိစ္စကို စေတသိက်ပိုင်း၌ ပြခဲ့ပြီ၊ ရုပ် ဈာန်ခြေများ၏ အစိုးရပုံကိုကား ရုပ်ပိုင်း ဈာနိန္ဒြိယရုပ် အဖွင့်၌ ရှုပါ။

ဝေဒနိန္ဒြေ ၅ ပါးသည် အာရုံ၏ အရသာကို ခံစားမှု၌ အစိုးရ၏၊ ဝေဒနာက သတ္တဝါထက်လေ အရသာပေါ်လေ ဖြစ်၏၊ သုခိန္ဒြေသည် ကာယဝိညာဏ်၌ ယှဉ်ရကား ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံ၏ ဣဋ္ဌအရသာကို ခံစား၏၊ ဒုက္ခိန္ဒြေသည် ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံ၏ အနိဋ္ဌ အရသာကို ခံစား၏၊ သောမနဿိန္ဒြေသည် ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံမှကြွင်းသော အာရုံ ၅ပါး၏ ဣဋ္ဌအရသာကို ခံစား၏၊ ဒေါမနဿိန္ဒြေသည် ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံမှကြွင်းသော အာရုံ ၅ ပါး၏ အနိဋ္ဌအရသာကို ခံစား၏၊ ဥပေက္ခိန္ဒြေသည် အလယ်အလတ် ဖြစ်သော ဣဋ္ဌမဇ္ဈတ္တ အရသာကို ခံစား၏၊ ထိုခံစားမှုဝယ် ယှဉ်ဘက် တရားများကိုလည်း မိမိတို့ အလိုအတိုင်း (မိမိတို့ ထက်လျှင် ထက်သလောက် မထက်လျှင် မထက်သလောက်) ဖြစ်စေနိုင်ကြသည်၊ နောက်နောက် ဈာန်ခြေများ၌လည်း မိမိကိစ္စ၌ အစိုးရပုံကို သိလောက်ပြီ။

ပညိန္ဒြေတရားကိုယ်။ ။လောကုတ္တရာ ပညာများကို သီးခြား ဆိုထားသဖြင့် ပညိန္ဒြေအရ လောကီ တိဟိတ်စိတ် ၄၇ ၌ရှိသော ပညာကိုသာ အကောက်ဆရာတို့

ကောက်ယူကြ၏၊ ထိုကောက်ပုံသည် "သဒ္ဓါ ဝီရိယ သတိ သမာဓိ ပညိန္ဒြိယာနိစ စတုဘူမိပရိယာပန္နာနိ '' ဟူသော ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂဋ္ဌကထာ ဣန္ဒြိယဝိဘင်္ဂဋ္ဌကထာ တို့နှင့်ရင်း "ဓမ္မသရူပ ဝိဘာဝနတ္ထမ္ဗေတ္ထ ပညိန္ဒြိယဂ္ဂဟဏံ" ဟူသော ဋီကာကျော် နှင့်ရင်းဆန့်ကျင်သည်၊ ''စတုဘူမိပရိယာပန္နာနိ-ဘုံ ၄ ပါး၌အကြုံးဝင်ကုန်၏'' ဟူသော အဋ္ဌကထာစကားအရ ကာမရူပအရူပလောကုတ္တရာ ဘုံ ၄ပါး၌ ပညိန္ဒြေ ပါဝင်ကြောင်းထင်ရှား၏၊ ''ဓမ္မသရူပဝိဘာဝနတ္ထံ - ဣန္ဒြေ ထိုက်သော တရား၏ သရုပ်သကောင်ကို ထင်ရှားအောင် ပြခြင်းငှါ၊ ဧတ္ထ-ဤ ဣန္ဒြိယနိဒ္ဒေသ၌၊ ပညိန္ဒြိယဂ္ဂဟဏံ-ပညိန္ဒြိယသဒ္ဒါကို ယူခြင်းကို၊ ကတံ-ပြုအပ်ပြီ '' ဟူသော ဋီကာကျော် အလိုလည်း '' စက္ခု သောတ စသည်တို့သည် ဣန္ဒြေထိုက်ကြသလို, ပညာလည်း ဣန္ဒြေထိုက်သော တရားတပါးပင်တည်း '' ဟု ဣန္ဒြေထိုက်သော ပညာသရုပ်ကို ထုတ်ပြခြင်းငှါ ပညိန္ဒြေကိုဟောတော်မူသည်၊ "လောကီပညာ လောကုတ္တရာပညာ ခွဲပြလိုရင်းမဟုတ်'' ဟူလို။

အနညာတညဿာမိတိန္ဒြေစသော ၃ ပါးတွင် အနညာတညဿာမိတိန္ဒြေကို ယောဂီပုဂ္ဂိုလ်၏ အဇ္ဈာသယကို ထင်ရှားပြခြင်းငှါ ဟောတော်မူ၏၊ ထိုစကားမှန်၏-မင်္ဂဖိုလ်ကိုရလိုသော ယောဂီပုဂ္ဂိုလ်၌ '' ငါသည် အနမတဂ္ဂသံသရာဝယ် တရံတခါမျှ မသိအပ်ဘူးသော အမြိုက်နိဗ္ဗာန်(သို့မဟုတ်-သစ္စာလေးပါးတရားကို) မသိ သိအောင် အားထုတ်တော့အံ့'' ဟု အဇ္ဈာသယ (အလိုဆန္ဒ) ဖြစ်၏၊ ထိုဆန္ဒဖြင့် ကျင့်သော ပုဂ္ဂိုလ်၌ ပဌမဆုံးဖြစ်သော သောတာပတ္တိမဂ်ပညာကို '' အနညာတံ ဉဿာမိတိ ပဋိပန္နဿ ဣန္ဒြိယံ'' ဟူသော ဝစနတ်အရ အနညာတညဿာမိတိန္ဒြေ ဟု ခေါ်ဝေါ် ရလေသည်၊ [အနညာတံ - မသိအပ်ဘူးသော နိဗ္ဗာန်ကို၊ ဝါ-သစ္စာ ၄ ပါး တရားကို၊ ဉဿာမိတိ-သိအောင်အားထုတ်အံ့ ဟူ၍၊ ပဋိပန္နဿ-ကျင့်သော ပုဂ္ဂိုလ်၏၊ ဣန္ဒြိယံ-ဣန္ဒြေသည်၊ အနညာတညဿာမိတိန္ဒြိယံ-အနညာတညဿာမိတိန္ဒြေ မည်၏။]

ထိုပြင် - ဤအနညာတညဿာမိတိန္ဒြေစသော ၃ ပါးလုံးကိုပင် ပညာ၏ ကိစ္စအထူးကိုပြခြင်းငှါ ဟောတော်မူသည်၊ချဲ့ဦးအံ့—မဂ်တရားတို့၏ ပယ်စဉ်အတိုင်း အနညာတညဿာမိတိန္ဒြေသည်(သုတ္တန်နည်းအားဖြင့် သံယောဇဉ် ၁၀ ပါးတွင်) ဒိဋ္ဌိသီလဗ္ဗတပရာမာသ ဝိစိကိစ္ဆာကို ပယ်ခြင်းကိစ္စရှိ၏၊ အညိန္ဒြေသည် သကဒါဂါမိမဂ်နှင့် ယှဉ်ခိုက် ကာမရာဂကို နည်းပါးအောင်ပြုခြင်း, အနာဂါမိမဂ်နှင့်ယှဉ်ခိုက် ကာမရာဂနှင့် ဗျာပါဒကိုပယ်ခြင်း, အရဟတ္တမဂ်နှင့်ယှဉ်ခိုက် ကျန်သံယောဇဉ်များကို အကြွင်းမဲ့ ပယ်ခြင်းကိစ္စရှိ၏၊ အညာတာဝိန္ဒြေကား အရဟတ္တဖိုလ်ပညာ ဖြစ်သောကြောင့် ကိစ္စအားလုံး၌ ပြီးဆုံးသည့်အတွက် လုံ့လ ဗျာပါရကို ပယ်ချ၍ သမ္ပယုတ်တရားများကို နိဗ္ဗာန်၌ အာရုံ ပြုအောင် ရှေ့ဆောင်ခြင်းကိစ္စရှိ

သည်၊ ထို့ကြောင့် ဋီကာကျော်၌ --"ပုဂ္ဂလဇ္ဈာသယ ကိစ္စဝိသေသ ဒဿနတ္ထံ အန ညာတညဿာမီတိန္ဒြိယာဒီနံ ဂဟဏံ".ဟု မိန့်ပြီ။

[ပုဂ္ဂလဇ္ဈာသယအရ "အနညာတညဿာမီတိန္ဒြေ ဟု ဟောမှ သိမည့် ပုဂ္ဂိုလ် များအတွက် အနညာတညဿာမီတိန္ဒြေကို ဟောတော်မူ၏, အညိန္ဒြေ ဟု ဟောမှ သိမည့်သူအတွက် အညိန္ဒြေကို ဟောတော်မူ၏, အညာတာဝိန္ဒြေ ဟု ဟောမှ သိ မည့်သူအတွက် အညာတာဝိန္ဒြေကို ဟောတော်မူ၏" ဟု မဏိမဥ္ဇူ ဖွင့်ပြသေး၏၊ ထိုအတိုင်း မှန်လျှင် နာမည်သာကွဲ၍ ယှဉ်ရာစိတ်မှာ ထပ်တူ ကျဘွယ်ရာ ရှိသော ကြောင့် ထို အဖွင့်ကို ဆင်ခြင်သင့်၏၊ ဤကျမ်းကား ပုဂ္ဂလဇ္ဈာသယကို အနညာ တညဿာမီတိန္ဒြေ အတွက် သာ ပြဆိုသည်-ဟု ယူလိုပေသည်။]

ဘုံအားဖြင့် ဝေဘန်ခြင်း။ ။စက္ခုအစ ပုရိသ အဆုံးရှိသော ရုပ်ဣန္ဒြေ ၇ ပါး နှင့်, သုခ ဒုက္ခ ဒေါမနဿိန္ဒြေများသည် ကာမတရားချည်းသာဖြစ်၍ ကာမဘုံ၌အ ကြီးဝင်၏၊ ဇီဝိတ မန ဥပေက္ခာ သဒ္ဓါ ဝီရိယ သတိ သမာဓိ ပညိန္ဒြေတို့သည် ဘုံ ၄ ပါး၌ အကြီးဝင်ကုန်၏၊ သောမနဿိန္ဒြေကား အရူပဘုံ၌ မရသောကြောင့် ဘုံ ၃ ပါး၌သာအကြီးဝင်သည်၊ နောက်ဆုံး ဣန္ဒြေ ၃ ပါးမှာ လောကုတ္တရာ ဘုံ ၌သာ အကြီးဝင်သည်။

[ဆောင်] **ဆယ်ဖြာကာမ, ရှစ်ဝလေးခွင်, တစ်လျှင် သုံးဘုံ, သုံးပါးတုံ, မှတ်ကုန် လောကုတ်သာ။**

ဟောပုံအစဉ်။ ။ကမ္ဘာလောက၌ စက္ခု သောတ စသော အဇ္ဈတ္တိကတရား တွေရှိပေလို့သာ သတ္တာဟု ခေါ်ဆိုရလေသည်၊ စက္ခု သောတ စသော အဇ္ဈတ္တိက တရားများမရှိလျှင် ထိုထို အာရုံကို သိမြင်နိုင်တော့မည် မဟုတ်သဖြင့် ဗဟိဒ္ဓက တုံးတိုင်များနှင့် ခြားနားတော့မည် မဟုတ်၊ ဤသို့ သတ္တာ ဟု ပညတ်မှု၌ ကြီးစွာ သော အကြောင်းတရားများ ဖြစ်သောကြောင့် အဇ္ဈတ္တိကဣန္ဒြေများကို ရှေးဦး စွာ ပြတော်မူ၏၊ [မနိန္ဒြေမှာ အဇ္ဈတ္တိက တရားပင်ဖြစ်သော်လည်း နာမ်ဣန္ဒြေများ ကို တခြားပြလို၍ နာမ်ဣန္ဒြေများနှင့် ရောနှောလျက် သဂြိုဟ်ထားသည်၊] ထို သတ္တာဟု ပညတ်အပ်သော ခန္ဓာဒြပ်သည် ဤ ဣတ္ထိဘာဝ ပုရိသဘာဝ ရုပ်တို့ ကြောင့် ဣတ္ထိ ပုရိသ ဟု ကွဲပြားရကြောင်းကို သိစေလို၍ ထိုအဇ္ဈတ္တိက ဣန္ဒြေများ ၏အခြားမဲ့၌ ဘာဝိန္ဒြေ ၂ ပါးကို ပြတော်မူ၏၊ ထို သတ္တာဟု ခေါ်ရသော ဥပါ ဒိန္နက ခန္ဓာကိုယ်သည် ဤ ဇီဝိတ အတွက်ကြောင့်သာ တည်တန့်လျက် ရှိသည် ဟု သိစေလို၍ ဇီဝိတိန္ဒြေကို ဆက်လက်ပြတော်မူ၏၊ ထိုသတ္တာသည် ဤ ဝေဒနာတို့၏ ခံစားမှုအတွက် ငါးသူတပါး စွဲလမ်းလျက် ငြိစွန်းရသည် ဟု သိစေလို၍ ဝေဒ နိန္ဒြေ ၅ ပါးကိုဆက်လက်ပြတော်မူ၏၊ ထိုငြိစွန်းသည့်အပြစ်မှ စင်ကြယ်ကြောင်း တရားကို သိစေလို၍ သဒ္ဓါစသော ဣန္ဒြေ ၅ ပါးကို ဆက်လက်ပြတော်မူ၏၊ စင်

ကြယ်သည့်အခါ ဤတရားများကို အစဉ်အတိုင်း ရကြသည် ဟု သိစေလို၍ အနညာတညဿာမိတိန္ဒြေစသော ၃ ပါးကို ပြသည်၊ ဤကား ဋီကာကျော်လာတိုင်း မှတ်နှင့်ရုံသာတည်း၊ အဋ္ဌကထာ ဋီကာတို့၌ အမျိုးမျိုး ဖွင့်လျက်ရှိသေး၏။

[ဆောင်] **လောကီမှတ်ရာ, ကပ်ကမ္ဘာဝယ်, သတ္တာဟု, ပညတ်မှု၏, ကြီးထုမိုလစ်, အကြောင်းဖြစ်၍, အဇ္ဈတ္တိက, ဥဒ္ဒေသာပြ၏၊ သတ္တပညတ်, ယင်းဒြဗ်လည်း, ပြားလတ်လေဘိ, ဘာဝိနှဒ္ဓိကြောင့်, ဇူတ္ထိပေါသ, ကွဲလေရသဖြင့်, နောက်မှဆက်ကာ၊ သတ္တာဟု, ဥပါဒိန္န, ထိုဓမ္မလည်း, ဇီဝိတတွက်, တည်နိုင်ချက်ကို, မိန့်မြွက်လိုဟန်၊ ငါးတန်ဝေဒနာ, ယင်းတို့တာကြောင့်, သူငါ ငြိစ်နွမ်း, အပြစ်ဖမ်း၏၊ သစ်လမ်းဆင်ပြ, ပဋ္ဌကကား, သဒ္ဓအာဒိ၊ စင်ကြယ်ဘိမှု, ဤသည့်သုံးချက်, စဉ်တိုင်း တက်လျက်, အောက်ထက်မဂ်ဖိုလ်, ကျွတ်တန်း ခို၍, ထိုထိုကိစ္စ, ပြီးစီးရဟု, ဟောပြလိုဖြင့်, ဋီကာဖွင့်သည်....သိနင့်ရုံမျှ အစဉ်တည်း။**

ဗလ—“ အကမ္ပနဋ္ဌေန ဗလံ ” အကမ္ပနဋ္ဌေန-လှုပ်ရှားမယိုင် မြဲခိုင်ခြင်း အနက်သဘောကြောင့်၊ ဗလံ-ဗလမည်၏၊ ဗလသဒ္ဒါသည် အကမ္ပနအနက်ကိုဟောသော အနိပ္ဖန္နပါဋိပဒိကပုဒ်ဖြစ်၍ ဝိဂြိုဟ်ပြုဘွယ် မလို၊ လောက၌ ဗိုလ်အခေါ်ခံသောလူတို့သည် ထိုထိုကိစ္စကို ပြုလုပ်ရာ၌ မယိမ်းမယိုင် ခိုင်မြဲကြသကဲ့သို့, ထို့အတူ သဒ္ဓါအစရှိသော တရားများလည်း ယုံကြည်ခြင်းစသော ကိစ္စ၌ မယိမ်းမယိုင် မြဲခိုင်ကြသဖြင့် ဗလဟူသော အမည်ကို ရသည်။

အကမ္ပန အရ ခိုင်မြဲခြင်း ၂ မျိုးကို ပြဥုးအံ့—ယခုလောက၌ အချို့ ဗိုလ်သည် ရန်သူနှင့်တွေ့သော်လည်း မရွေ့မယိုင် ကြန့်ကြန့်ခိုင်လျက် ပြိုင်ဘက် ရန်သူကိုပင် ဖြိုဖျက်နိုင်ကြ၏၊ အချို့ ဗိုလ်များကား မိမိဘာသာနေတုန်းက ခိုင်မြဲသော်လည်း ရန်သူနှင့်ရင်ဆိုင်တွေ့လျှင် တရွေ့ရွေ့လှုပ်ရှားလျက် ဆုတ်သွားတတ်ကြလေသည်၊ ထို့အတူ ဗိုလ်အမည်ခံ တရားများတွင် ကုသိုလ်တရားတို့သည် ဆန့်ကျင်ဘက် အကုသိုလ်တို့ကြောင့် မလှုပ်ရှားဘဲ ခိုင်မြဲရုံသာမက, အကုသိုလ် များကိုပင် ပယ်ရှားဖြိုဖျက်နိုင်သော ပဟာယကသတ္တိ ရှိကြသည်၊ အကုသိုလ်တွင်ပါဝင်သော ဝီရိယ အဟိရိက အနောတ္တပ္ပတို့ကား မိမိတို့နှင့် အတူဖြစ်ဘက် တရားတို့၌သာ ခိုင်မြဲခြင်း သဘောရှိ၍, ဆန့်ကျင်ဘက် ကုသိုလ်တရားတို့ကို ပယ်ရှား နှိမ်နင်းနိုင်သော သတ္တိမရှိချေ၊ ထို့ကြောင့် အဋ္ဌသာလိနီ အဋ္ဌကထာဝယ် ကုသိုလ် ဗိုလ်အရာ၌ “ဝေမေတေသု အသဒ္ဓိယေ နကမ္ပတီတိ သဒ္ဓါဗလံ” ဟု ဖွင့်ပြပြီးလျှင် အကုသိုလ် ဗိုလ်အရာ၌မူ “သဟဇာတဓမ္မေသု အကမ္ပနဋ္ဌေနေဝ ဝီရိယဗလံ ဝေဒိတဗ္ဗံ” ဟု ဖွင့်ပြရုံသာမက, မူလဋီကာကလည်း “ သဟဇာတဓမ္မေသု အကမ္ပနံ, နကောသဇ္ဇေသု

အကမ္ပနံဝိယ တပ္ပဋိပက္ခဘာဝတော ဒဠှဗ္ဗံ၊ တံတံပါပကိရိယာယ ဥဿဟနဝသေန ပန ထိရတာ တတ္ထ အကမ္ပနံ'' ဟု ထောက်ခံဖွင့်ပြလေသည်။

အသဒ္ဓိယေ ကောသဇ္ဇေ စ, မုဋ္ဌဿစ္စေ စ ဥဒ္ဓစ္စေ၊
အဝိဇ္ဇာယ အဟိရိကေ, ဩတ္တပ္ပေ စ န ကမ္ပရေ။
တသ္မာ သဒ္ဓါဒယော သတ္တ, ကုသလာဒီ ဗလာနိ စ၊
ယုတ္တေသွေဝ အကမ္ပေန, အပုညာပိ တံနာမိကာ။

အသဒ္ဓိယေ - သဒ္ဓါမရှိသူ၏ ဖြစ်ကြောင်း အကုသိုလ် အပေါင်းကြောင့်၎င်း၊ ကောသဇ္ဇေစ-ပျင်းရိသူ၏ဖြစ်ကြောင်း အကုသိုလ်အပေါင်းကြောင့်၎င်း၊ မုဋ္ဌဿစ္စေ စ-ပျောက်ကင်းသော သတိရှိသူ၏ဖြစ်ကြောင်း အကုသိုလ် အပေါင်းကြောင့်၎င်း၊ (ဤ ၃ ပါးကား အစဉ်အတိုင်း သဒ္ဓါ ဝီရိယ သတိတို့၏ ဆန့်ကျင်ဘက်တည်း၊ နောက် ဆန့်ကျင်ဘက်များ၌ ထင်ရှားပြီ၊) ဥဒ္ဓစ္စေ-ဥဒ္ဓစ္စကြောင့်၎င်း၊ အဝိဇ္ဇာယ-၎င်း၊ အဟိရိကေ-၎င်း၊ ဩတ္တပ္ပေ-၎င်း၊ နကမ္ပရေ-မတုန်လှုပ်တတ်ကုန်၊ တသ္မာ-ထို့ကြောင့်၊ ကုသလာဒီ- ကုသိုလ်အဗျာကတဖြစ်ကုန်သော၊ သဒ္ဓါဒယော-သဒ္ဓါ အစရှိကုန်သော၊ သတ္တ-၇ ပါးတို့သည်၊ ဗလာနိ - ဗိုလ်တို့မည်၏၊ ယုတ္တေသု အ ကမ္ပေနဝ-ယှဉ်ဘက်တရားတို့အပေါ်၌ မလှုပ်ရှားဘဲ နိုင်မြဲခြင်းကြောင့်သာလျှင်၊ အပုညာပိ-အကုသိုလ် ဝီရိယ အဟိရိက အနောတ္တပ္ပတို့သည်လည်း၊ တံနာမိကာ-ထိုဗလဟူသော နာမည်ကို ရကြကုန်၏။

အဓိပတိ—"အဓိနာခံ ပတိ အဓိပတိ'' အဓိနာခံ - မိမိနှင့်စပ်သော တရားတို့၏၊ ပတိ-အရှင်သခင်တရားသည်၊ အဓိပတိ-အဓိပတိမည်၏၊ [အဓိနပတိ ဟု ဆိုသင့်လျက် နအက္ခရာကိုချေ၍ အဓိပတိဟုဖြစ်၏၊] မိမိနှင့်ဆက်သွယ်လျက် တကွဖြစ်ဘက် တရားတို့ကို လွှမ်းမိုးအုပ်ချုပ် အရှင်သခင် လုပ်ပြီးလျှင် တကွဖြစ်ဘက် တရားစုကို ထိုထိုကိစ္စ၌ မိမိအလိုကျအောင် လိုက်ပါစေနိုင်သောတရားကို " အဓိ ပတိ '' ဟု ခေါ်သည်၊ ထို့ကြောင့် " အဓိကော-လွန်ကဲသော၊ ပတိ-အရှင်သခင် တည်း၊ အဓိပတိ-လွန်ကဲသော အရှင်သခင်''ဟု တနည်းပြုသင့်၏၊ ဣန္ဒြိယအစိုးရ ပုံထက်ပင် လွန်ကဲသော အရှင်သခင်တရားများ-ဟူလို။

အဓိပတိနှင့်ဣန္ဒြေအထူး။ ။"အဓိပတိနှင့် ဣန္ဒြေတို့၏ အစိုးရပုံသည် အဘယ်သို့ ကွဲပြားသနည်း''ဟု မေးမြန်းလေ့ရှိ၏၊ အဖြေကား-အဓိပတိအစိုးရပုံသည် ပြည့်ရှင်မင်း၏ အစိုးရပုံနှင့်တူသည်၊ ပြည့်ရှင်မင်းသည် မိမိ တပါးထည်းသာ ရှိသဖြင့် မိမိတိုင်းပြည်ကိစ္စ၌ သူတပါးအလိုသို့ မလိုက်ရဘဲ အားလုံး မှူးမတ်တို့ကသာ ပြည့် ရှင်မင်း၏ အလိုသို့ လိုက်ကြရ၏၊ ထို့အတူ အဓိပတိဖြစ်သော တရားများသည်

တကွဖြစ်ဘက် စိတ် စေတသိက် တည်းဟူသော တိုင်းပြည်တွင် တပါးထည်းသာ အဓိပတိတပ်၏၊ ထိုအဓိပတိ တပ်သောတရားသည် အခြား စိတ် စေတသိက်များ အလိုသို့ မလိုက်ရ, စိတ်စေတသိက်များကသာ အဓိပတိ တရား၏ အလိုသို့လိုက်၍ ဆိုင်ရာကိစ္စကို ဆောင်ရွက်ကြရလေသည်၊ ဣန္ဒြေ၏ အစိုးရပုံကား မှူးမတ်များ၏ အစိုးရပုံနှင့်တူ၏၊ယခု မြန်မာပြည်၌ ပြည်ထဲရေးဝန်ကြီး ဘဏ္ဍာရေးဝန်ကြီး သစ်တောရေးဝန်ကြီး ပညာရေးဝန်ကြီး ဟု ၄ ဦးရှိသည်တွင် ပြည်ထဲရေးကိစ္စ၌ အခြား ဝန်ကြီးများက ပြည်ထဲရေး ဝန်ကြီး၏အလိုအတိုင်း သဘောတူရ၏၊ ပြည်ထဲရေးကိစ္စ၌ ပြည်ထဲရေးဝန်ကြီးသာ အုပ်စိုးနိုင်သည်၊ ထိုပြည်ထဲရေး ဝန်ကြီးလည်း ဘဏ္ဍာရေး စသော ကိစ္စများ၌ ဘဏ္ဍာရေးဝန်ကြီး စသူတို့၏ အလိုသို့ လိုက်ရလေသည်၊ ထို့အတူ တကွဖြစ်ဘက်တရားစု၌ ဣန္ဒြေထိုက်သောတရား ၂၃ ၃၃ စသည် ပါလျှင် မိမိဆိုင်ရာကိစ္စ၌သာ မိမိအစိုးရ၍ အခြားကိစ္စ၌ အခြားဣန္ဒြေ၏ အလိုသို့ လိုက်ပါရလေသည်။

ထင်ရှားစေအံ့—ပဌမ မဟာကုသိုလ်စိတ်နှင့်အမြဲယှဉ်သော စေတသိက် ၃၃ပါး တို့ အတူတကွ ဖြစ်ကြရာ၌ စိတ်ဖြစ်စေ, ပညာဖြစ်စေ, ဝီရိယဖြစ်စေ- ဆန္ဒ ဖြစ်စေ တပါးပါးသာ အဓိပတိဖြစ်ရမည်၊ ကျန် ၃ ပါးမှာ နောက်လိုက်ငယ်သား သာမန် တရားသာ ဖြစ်ရမည်၊ ဤကဲ့သို့ ဖြစ်ရပုံကို " ယထာသမ္ဘဝံ အဓိပတိ ဓောဝ လဗ္ဘတိ " အခဏ်း၌ ဖွင့်ပြအံ့၊ ထို အဓိပတိတပ်သော တရားအလိုသို့ အားလုံး ယှဉ်ဘက်တရားတို့က လိုက်ပါ၍ အားလုံးယှဉ်ဘက်ကို အဓိပတိတပါးကအုပ်စိုး၏၊ ယခင် စိတ် စေတသိက်များ၌ ဣန္ဒြေထိုက်သော တရားကား မန ဇီဝိတ သဒ္ဓါ ဝီရိယ သတိ သမာဓိ ပညာ သောမနဿ ဝေဒနာတို့ပါရှိ၏, ထိုအားလုံးပင် ဣန္ဒြေ ထိုက်ကြ၏၊ အာရုံကိုသိခြင်းကိစ္စ၌ မနိန္ဒြေအစိုးရ၏,ဇီဝိတ စသည်တို့က မန အလို အတိုင်း လိုက်ကြရ၏၊ သမ္ပယုတ်တရားတို့ကို စောင့်ရှောက်မှု၌ ဇီဝိတိန္ဒြေက အစိုး ရ၏၊ မနစသည်တို့ကဇီဝိတအလိုသို့လိုက်ကြရသည်၊ ရုပ်ကလာပ်တခု၌ဣန္ဒြေအသီး အသီး အုပ်စိုးစီမံပုံကိုလည်း ချိုကြည့်လေ၊ ဤသို့လျှင် ဘုရင်အလား ၁ ပါးထည်း အုပ်စိုးမှုမှာ အဓိပတိ၏သဘော, မှူးမတ်အလားကိုယ့်ကိစ္စ၌သာ ကိုယ်အုပ်စိုးခြင်း ကား ဣန္ဒြေ၏သဘောတည်း-ဟုမှတ်၊ [ဆောင်ပုဒ်ကို အခြေပြု၍ပြခဲ့ပြီ။]

အာဟာရ—"အာဟရန္တီတိ အာဟာရာ " အာဟရန္တိ-ဆောင်တတ်ကုန်၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ အာဟာရာ-အာဟာရတို့မည်၏၊ မိမိဆိုင်ရာ အကျိုးတရားများကို ဆောင်တတ်သော တရားကို အာဟာရဟု ခေါ်၏၊ " ဆောင် " ဟူသည် ဖြစ်စေ ခြင်း ထောက်ပံ့ခြင်းတည်း၊ အလုပ်ကြီးတခုကို အတော်နားလည်သူ တယောက်က

ဝင်ရောက်လုပ်ကိုင်ရာ၌ " သည်အလုပ်ကြီးဟာ သူဆောင်နေတာဘဲ, သူမရှိလျှင် သည်အလုပ်ကြီး ပျက်မှာဘဲ " ဟူသော စကား၌ အလုပ်ကြီး တည်တန့်အောင် ထောက်ပံ့ လုပ်ကိုင်သည်ကိုပင် ဆောင်သည် ဆောင်ရွက်သည် ဟု ခေါ်သကဲ့သို့ တည်း၊ ကဗဠီကာရအာဟာရ စသည်တို့ ဆောင်ရွက် အပ်သော (ဖြစ်စေအပ် သော) ဆိုင်ရာအကျိုးများကို အခြေပြု၍ ဂါထာဆောင်ပုဒ်နှင့် တကွ ပြခဲ့ပြီ၊ အာ ဟာရပစ္စည်းခဏ်း၌လည်း သိမ်မွေ့ လေးနက်စွာ တွေ့ရဦးလတံ့။

၅၅၂ ၄ ပါးသာ အာဟာရမည်ရပုံ။ ။မိမိ အကျိုးတရားကို ဆောင်ရွက် တတ်သော ကြောင့် အာဟာရမည်တမ်းဖြစ်လျှင် ကဗဠီကာရအာဟာရ စသော ၄ပါး အပြင် လောဘ ဒေါသ ဟိတ်စသော ပစ္စည်းတရားတွေလည်း မိမိဆိုင်ရာ အကျိုးပစ္စယုပ္ပန်ကို ဆောင်ကြသဖြင့် အာဟာရ အမည်ရသင့်သည် မဟုတ် ပါလော-ဟု မေး၊ အဖြေကား-ယခု မျက်မြင်အားဖြင့် အစာအာဟာရ သည် ခန္ဓာကိုယ်အား အလွန် ကျေးဇူး များသကဲ့သို့, ထို့အတူ အဇ္ဈတ္တ သန္တာန် (ခန္ဓာအစဉ်) အား အလွန် ကျေးဇူးများသည့်အတွက် ကဗဠီ ကာရ စသော ၄ ပါးသာ အာဟာရ အမည်ရ၍, ဟိတ်စသော ပစ္စည်း တရားများမှာ ဆိုင်ရာပစ္စယုပ္ပန်ကို ဆောင်ရွက်ကြသော်လည်း ခန္ဓာကိုယ် ၌ ကဗဠီကာရ အာဟာရ စသော ၄ ပါးလောက် ကျေးဇူးမများသဖြင့် အာဟာရအမည် မရကြချေ။

[ဆောင်] **ထိုထိုရှေးကံ, ပြုစီမံ၍, လူ့ထံနတ်ဆီ, ဖြစ်ရပြီလည်း, ကဗဠီကာရ, အစာရမှ, ကာလအရှည်, သက်ဆုံးတည်၏၊ တလီဖသ-အာဟာရကြောင့်, ဣဋ္ဌ နိဋ္ဌာ အရသာကို, ဝေဒနာခံစား, တဏှာပွားလျက်, ဝဋ်ကြွေးတက်၍, ဆက် လက်ရှေ့ဗွာ၊ စေတနာ့ဟူ, ခန္ဓာသန္တေ, စွဲကပ်စေ၍, ထွေထွေဝိပါက်, ဝိညာဉ်ဆက်၏၊ မပျက်စေ့ငှါ, ဝိညာဏာဟု, ဟာရစုလည်း, နှစ်ခုရုပ်နာမ်, ပွားအောင် ဖန်လျက်, ခန္ဓာဆက်ဘို့, ဆောင်ရွက် သောအား, ကျေးဇူး များသဖြင့်, လေးပါး၌တွင်, အာဟာရ တင်သည် .... ကျမ်းစဉ်ဖွင့်မြဲ မှတ်ဖွာမ်းတည်း။**

ရှုဦးအံ့—အစာအာဟာရကိုမှီ၍ အသက်ရှည်ရကုန်သော ကာမဘုံသားတို့ သည် ရှေးရှေးကံကြောင့် လူ့ထံနတ်ပြည်၌ ဖြစ်ရသော်ကည်း ကံချည်းသက်သက် မတည်တန့်နိုင်, ကဗဠီကာရ အာဟာရဟူသော အစာကို စားရမှသာ (ကဗဠီ ကာရ အာဟာရက ဆောင်ထားမှသာ) အသက်ဆုံးတိုင်တည်တန့်နိုင်ကြ၏၊ ထို့ ကြောင့် ကဗဠီကာရ အာဟာရသည် တဘဝအတွက် သတ္တာတို့အား အထူး ကျေးဇူး များ၏၊ သံသရာ၌ ကျင်လည်ရသော သတ္တာတို့၏ ဘဝဆက် ရှည်ရာမှာ

ဖဿာဟာရဟူသော အတွေ့သာ အချုပ်အခြာဖြစ်၏၊ ဖဿမဖြစ်လျှင် ဝေဒနာလည်းမဖြစ်နိုင်, ဝေဒနာမဖြစ်က တဏှာလည်း မရစ်ပဲတော့သဖြင့် သံသရာ ပြတ်စဲဘို့သာရှိ၏၊ ယခုမှာကား ရူပါရုံနှင့် စက္ခုပသာဒတို့ ရှေ့ရှုမိရာဝယ် ဖဿဟူသော အတွေ့ခဓာတ် ဖြစ်ပေါ်လာသဖြင့် "ဖဿပစ္စယာ ဝေဒနာ" ဟူသည့်အတိုင်း ဇုဋ္ဌ အနိဋ္ဌ အရသာကို ခံစားတတ်သော ဝေဒနာ ဖြစ်ပေါ်လာသည့်အတွက် တောင့်တမှုတဏှာများ တိုးပွားလျက် ထို အရသာမျိုး ရနိုင်ဘို့အကြောင်း ကောင်းကောင်းဆိုးဆိုး ကံအမျိုးမျိုးကို ပြုကာ သံသရာဝဋ်ကြွေးတက်၍ ဘဝဆက် ရှည်ရပြန်သည်၊ ထို့ကြောင့် သံသရာတွင် ခန္ဓာအစဉ် ရှည်ဘို့ရာ ဖဿာဟာရက ဆောင်ထားသဖြင့် ကျေးဇူး များသည် ဟု ဆိုရပေသည်။

မနောသဉ္စေတနာဟာရ ဟူသော ကုသိုလ်အကုသိုလ်သင်္ခါရလည်း "သင်္ခါရပစ္စယာဝိညာဏံ" ဟူသည့်အတိုင်း နောက်နောက်ဘဝ၌ ပဋိသန္ဓေကစ၍ ဝိပါက်ဝိညာဉ် ဖြစ်ဘို့ရန် အမြဲစီမံသဖြင့် သန္တာန်အစဉ်တည်ဘို့ရာ မည်မျှလောက်ကျေးဇူးများသည်ကို မစဉ်းစားဘဲ နားလည်နိုင်သည်၊ ဝိပါက်ဝိညာဏ်ဟူသော ဝိညာဏာဟာရကလည်း "ဝိညာဏပစ္စယာနာမရူပံ" ဟူသည့်အတိုင်း နာမ်ရုပ်တရားများကို တိုးပွားစေလျက် ခန္ဓာအစဉ် မပျက်အောင် ဆောင်ရွက်ထားပြန်၏၊ ဤသို့လျှင် ဆိုခဲ့ပြီးသော တရားမရှိက ခန္ဓာအစဉ် ပြတ်စဲဘို့သာ ရှိတော့ရကား ကဗဠီကာရစသော တရား ၄ ပါးသည် ခန္ဓာ အစဉ်ကို အမြင့်မပြတ်အောင် ဆောင်ထားတတ်ကြသဖြင့် ခန္ဓာအစဉ်အား ကျေးဇူးများသည့်အတွက် ဤ ၄ ပါး၌သာ အာဟာရ ဟူသော ဘွဲ့အမည်ကို တင်သ၍ ဟောပြတော်မူရပေသည်။

အသညသတ်ဘုံနှင့်အာဟာရ။ ။ဤကဗဠီကာရ စသော အာဟာရ လေးပါးသည် အသညသတ်ဘုံ၌ မရနိုင်၊ (မရနိုင်ပုံကို စိစစ်ကြည့်ပါ၊) သုတ္တန် ပါဠိတော်များ၌ကား "သဗ္ဗေသတ္တာ အာဟာရဋ္ဌိတိကာ" ဟူသော ပါဠ်ဖြင့် အသညသတ်ဘုံသားများနှင့်တကွ သတ္တာဟူသမျှကို အာဟာရဋ္ဌိတိက ဟု ဟောတော်မူ၏၊ ထိုသို့ ဟောရာ၌ မုချအာဟာရ ပရိယာယအာဟာရ ဟု ၂ မျိုးမှတ်ရာ၏၊ ကဗဠီကာရစသော ၄ ပါးသည် မုချအာဟာရမည်၏၊ အကျိုးတရားကိုဆောင်နိုင်သောအခြားအကြောင်းစုသည် ပရိယာယ အာဟာရ မည်၏၊ အသညသတ်ဘုံ၌ ကမ္ဘာ ၅၀၀ ပတ်လုံး တည်နိုင်အောင် အသညသတ် ဘုံသားတို့ကို ဈာနစေတနာ ဟူသော ပရိယာယ် အာဟာရက ဆောင်ထား၏၊ ဤသို့လျှင် အသညသတ်ဘုံသားတို့၌ ကမ္ဘာ ၅၀၀ ပတ်လုံး တည်တန့်ဘို့ရာ ဈာနစေတနာ ဟူသော အာဟာရရှိရကား "သဗ္ဗေ သတ္တာ – အလုံးစုံသော သတ္တာတို့သည်၊ အာဟာရဋ္ဌိတိကာ – အကြောင်းတရားကြောင့် တည်တန့်ရကုန်၏ " ဟု မိန့်တော်မူပေသည်။ [အင်္ဂုတ္တိုရ်ဂီတိသုတ္တဋ္ဌကထာ ကေကာ၌ ရှု။]

ဣန္ဒြိယေသု ပနေတ္ထ သောတာပတ္တိ မဂ္ဂဉာဏံ အနညာတ ညဿာ မီတိန္ဒြိယံ, အရဟတ္တဖလဉာဏံ အညာတာဝိန္ဒြိယံ မဇ္ဈေ ဆဉာဏာနိ အညိန္ဒြိယာနီတိ ပဝုစ္စန္တိ။

အနညာတညဿာမီတိန္ဒြေ—''အဟံ-ငါသည်၊ အနညာတံ- အနမတဂ္ဂသံသရာ ဝယ် တရံတခါမျှ မသိအပ်ဘူးသော နိဗ္ဗာန်တရားကို၊ ဝါ - သစ္စာလေးပါးကို၊ ဉဿာမိ-သိအောင်ပြုအံ့'' ဤသို့သော အဇ္ဈာသယဖြင့် ဝိပဿနာကမ္မဋ္ဌာန်းကို အားထုတ်သော ယောဂီပုဂ္ဂိုလ်၏သန္တာန်မှာ ဖြစ်ပေါ်လာသောဉာဏ်သည် ပဌမ ဆုံးရအပ်တဲ့သောတာပတ္တိမဂ်ဉာဏ်တည်း၊ထို့ကြောင့် သောတာပတ္တိ မဂ်ဉာဏ်ကို ''အနညာတံ ဉဿာမိ'' ဟူသော အဇ္ဈာသယကို အစွဲပြု၍ အနညာတညဿာ မီ တိန္ဒြေ ဟု ခေါ်ဝေါ်အပ်ပေသည်၊သောတာပတ္တိ မဂ်ဉာဏ်ကို ရပြီးတဲ့ အခါ၌ကား ''အနညာတံ ဉဿာမိ'' ဟူသော အဇ္ဈာသယမျိုး ယောဂီပုဂ္ဂိုလ်သန္တာန်မှာ မရှိ တော့ပြီ၊ သိပြီးသားကိုသာ ထပ်၍ သိဘို့လိုတော့သည်။

အညိန္ဒြေ—''အညာ+ ိ န္ဒြေ'' အညာ၌ အာပုဗ္ဗ ဉာဓာတ်တည်း၊ အာသဒ္ဒါ သည် မရိယာဒ (အပိုင်းအခြား) ဟူသော အနက်ကိုဟော၏၊ အာဇာနာတီတိ အညာ''အာဇာနာတိ-အောက်မဂ်သိအပ်ပြီးသောအပိုင်းအခြားအတိုင်း သိတတ် ၏၊ ''အောက် သောတာပတ္တိမဂ် သိအပ်ပြီးသော သစ္စာလေးပါးကိုပင် ထပ်၍ သိတတ်သော ဣန္ဒြေ'' ဟု ဆိုလိုသည်၊ ထို့ကြောင့် အထက်မဂ် ၃ ပါး အောက် ဖိုလ် ၃ ပါးနှင့် ယှဉ်သော အလယ် ဉာဏ် ၆ ပါးကို အညိန္ဒြေ ဟု ဆိုရပေသည်။

အညာတာဝိန္ဒြေ—အရဟတ္တဖိုလ်နှင့်ယှဉ်သော ဉာဏ်လည်း အောက်မဂ် သိအပ် ပြီးသော အပိုင်းအခြားအတိုင်းထပ်၍ သိပေ၏၊ သို့သော် သိခြင်းကိစ္စ ပြီးဆုံးပြီဖြစ် ၍ အညာတာဝိန္ဒြေ ဟူသော နာမည်ထူးကို ရသောကြောင့် အများဆိုင်ဖြစ်သော အညိန္ဒြေနာမည်ကို မခံလိုတော့ပြီ၊ ''အညာယိတ္ထာတိအညာတာဝီ'' အညာယိတ္ထ- သိပြီးပြီ၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ အညာတာဝီ- မည်၏၊ ''ကမ်းကုန် လမ်းကုန် အစွမ်းကုန် သိပြီးသော ရဟန္တာတည်း'' ''အညာတာဝိနော ဣန္ဒြိယံ အညာတာဝိန္ဒြိယံ'' တနည်း—အညာတာဝိဟု (နပုံးလိန်ရုပ်ကြံ၍) အညာတာဝိအရ အစွမ်းကုန် သိပြီးသော အရဟတ္တဖိုလ် ဉာဏ်ကို ယူပြီးလျှင် ''အညာတာဝိစ တံ ဣန္ဒြိယဉ္စာတိ အညာတာဝိန္ဒြိယံ'' ဟု ဝစနတ်ပြု၊ အစွမ်းကုန် သိပြီးသော ဉာဏ်ဟူသည် အရ ဟတ္တဖိုလ်နှင့် ယှဉ်သော ဉာဏ်တည်း။

ပဉ္စဝိညာဏေသု ဈာနင်္ဂါနိ,အဝီရိယေသု ဗလာနိ, အဟေတုကေသု မဂ္ဂင်္ဂါနိ န လဗ္ဘန္တိ၊တထာ ဝိစိကိစ္ဆာစိတ္တေ ဧကဂ္ဂတာ မဂ္ဂိန္ဒြိယဗလဘာဝံ န ဂစ္ဆတိ။

ပစ္စဝိညာဏေသု ဈာနင်္ဂါနိ နလဗ္ဘန္တိ—ဒွေပဉ္စဝိညာဉ် ၁၀ ၌ ဈာနင်တရားကိုယ်များနှင့် နာမည်ချင်းတူသော ဝေဒနာ ဧကဂ္ဂတာတို့ ယှဉ်သော်လည်း ထိုဝေဒနာ ဧကဂ္ဂတာတို့သည် ဒွေပဉ္စဝိညာဉ်နှင့် ယှဉ်ခိုက်မှာ ဈာနင်အမည်မရထိုက်၊ ချဲ့ဉုံးအံ့-ဈာန်ဟူသည် "ဈာယတိ ဉပနိဇ္ဈာယတိ" အရ အာရုံ၌ ချပ်ချပ် ရပ်ရပ် ကပ်နေအောင် (အာရုံထဲ၌ စူးစိုက်ဝင်သွားသကဲ့သို့ထင်ရလောက်အောင်) ရှုတတ် အာရုံယူတတ်သော တရားတည်း၊ အာရုံသို့ တင်ပေးမည့် ဝိတက်မှ မပါလျှင် အဘယ်မှာ အာရုံကို စူးစိုက်စွာ ယူနိုင်ပါတော့ အံ့နည်း၊ အာရုံကို စူးစိုက်စွာ မယူနိုင်လျှင် ဈာနင်အမည်လည်း မရထိုက်ပေ၊ ထို့ကြောင့် "ဝိတက္က ပစ္ဆိမကံ ဟိ ဈာနံ နာမ" ဟု အဋ္ဌသာလိနီ၌ ဖွင့်ပြတော်မူပြီ။

အဝီရိယေသု ဗလာနိ နလဗ္ဘန္တိ — ယခု လောက၌ လုံ့လ ဝီရိယ ထက်ထက်မြက်မြက်ဖြင့် သွက်သွက်လက်လက် ရှိသူကိုသာ "ဗိုလ်" ဟု ခေါ်၍, ဝီရိယကင်းလျက် ပျင်းတင်းတင်း အညံ့စားကို ဗိုလ်ဟု ခန့်ထားခြင်း မရှိသကဲ့သို့, ထို့အတူ ဝီရိယ မပါလျှင် ဘယ်တရားမဆို "ဗိုလ်" ဟု မခေါ်ထိုက်ချေ၊ ထိုကြောင့် ဝီရိယ မယှဉ်ရာပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်း ဒွေပဉ္စဝိညာဉ် သမ္ပဋိစ္ဆိုန်း သန္တီရဏတို့၌ ဗိုလ်တရားတွင် ပါဝင်သော ဧကဂ္ဂတာမျိုး ယှဉ်သော်လည်း ထိုဧကဂ္ဂတာသည် ဗိုလ်ဟု အမည် မရချေ၊ ထို့ကြောင့် "ဝီရိယပစ္ဆိမကံဗလံ" ဟု မိန့်တော်မူပေသည်။

အဟေတုကေသု မဂ္ဂင်္ဂါနိ နလဗ္ဘန္တိ—ရေသောက်မြစ်နှင့် အလားတူသော ဟိတ် မပါလျှင် ဆိုင်ရာအာရုံကိုယူမှု၌ အမြစ်စွဲနေသလို ခိုင်မြဲမည်မဟုတ်, မခိုင်မြဲ၍ အပေါ်ယံမျှသာဖြစ်သောတရားကို သုဂတိ ဒုဂ္ဂတိသွားကြောင်း ကောင်း မကောင်း သောလမ်း ဟု မဆိုထိုက်၊ ထို့ကြောင့် အဟိတ်စိတ်များဝယ် မဂ္ဂင်တရားကိုယ်နှင့် အလားတူသော ဝိတက် ဝီရိယ ဧကဂ္ဂတာတို့ ထိုက်သလိုယှဉ်ကြသော်လည်း မဂ္ဂင် အမည်ကို မရကြချေ၊ " ဟေတု ပစ္ဆိမကော မဂ္ဂေါ နာမ " .... အဋ္ဌ သာလိနီ ဝိပါကပဒအဖွင့်။

ပြခဲ့သော သာဓက ပါဠိများ၌ "ပစ္ဆိမက" ဟု ဆိုသောကြောင့် "ဒါးမ နောက်ပိတ်ခွေး" ဆိုသလို "အသုံးမကျ အရေးမကြီး" ဟူသော အဓိပ္ပါယ်များ ထင်မှားဘွယ်ရှိ၏၊ ဤနေရာ၌ ပစ္ဆိမကသဒ္ဒါမှာ "အရေးတကြီး ပဓာန" ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကိုသာ ပြလိုရင်းဖြစ်သည်၊ ဉပမာ—ငွေ ၁၀ ရှိမှ သုံးလောက်မည့်ကိစ္စ၌ "အယုတ်ဆုံး ငွေ ၁၀ တော့ရှိမှ ဖြစ်မယ်" ဟု ဆိုရာဝယ် "အယုတ်ဆုံး" ဟု ဆိုလိုက်သော်လည်း ထိုငွေ ၁၀ သည် အရေးအကြီးဆုံး အပိုင်းအခြားဖြစ်သကဲ့သို့တည်း၊ အဋ္ဌကထာများ၌လည်း တချို့အရာဝယ် အရေးတကြီး ပဓာနတရားကိုပင်

''ဟေတွမ'' ဟု သုံးစွဲ၏၊ ပုံစံကား — ''စေတနာတိ ဟေတွမကောဝိယာ ပဓာန သင်္ခါရဝသေန ဝုတ္တံ'' [ခန္ဓဝိဘင်္ဂဋ္ဌကထာ၊] ဤ၌ ဟေတွမ ဟူသော စကားသည် ပစ္စိမသဒ္ဒါနှင့် အနက်အဓိပ္ပါယ်တူပင်တည်း။

''ဝိတက္ကာဒိဝိရဟေသု, ဈာနာဒီနိ န လဗ္ဘရေ၊
ဝိတက္ကဟေတွမံ ဈာနံ, မနောပရံ မနိန္ဒြိယံ၊
ဟေတုပရဇ္ဇ မဂ္ဂင်္ဂံ, ဗလံ ဝီရိယပစ္စိမံ''

ဟူသော ပရမတ္ထဝိနိစ္ဆယ၌လည်း ပစ္စိမံ၏ ကိုယ်စား ဟေတွမံ-ပရံ ပုဒ်များကို သုံးစွဲထား၏၊ ထို့ကြောင့် ''ဈာနံနာမ- ဈာန်မည်သည်၊ ဝိတက္ကပစ္စိမံ-ဝိတက်လျှင် နောက်ဆုံးရှိ၏၊ (ဝိတက်မပါလျှင် မပြီး-ဟူလို၊) ဗလံ-ဗိုလ်မည်သည်၊ဝီရိယပစ္စိမကံ-ဝီရိယလျှင် နောက်ဆုံးရှိ၏၊ မဂ္ဂေါနာမ – မဂ်မည်သည်၊ ဟေတုပစ္စိမကော-ဟိတ်လျှင်နောက်ဆုံးရှိ၏ ဟု အနက်ဆို၊ ဂါထာ၌လည်း ''ဝိတက္ကဟေတွမံ-ဝိတက်လျှင် အောက်ထစ်ဆုံးရှိ၏၊ မနောပရံ-စိတ်သာလျှင်ပဓာနရှိ၏၊ ဟေတုပရံ-ဟိတ်သာ လျှင် ပဓာနရှိ၏'' ဟု အနက်ဆို။

ဝိစိကိစ္ဆာစိတ္တေ၊ ပေ ၊ နဂစ္ဆတိ–ဝိစိကိစ္ဆာ စိတ်၌ ယှဉ်သော ဧကဂ္ဂတာသည် ''တည်ကြည်ပါတယ်'' ဟု ဆိုသော်လည်း ယုံမှားသံသယများသော ဝိစိကိစ္ဆာက အာရုံပေါ်၌ စွဲစွဲမြဲမြဲ မရှိသောကြောင့် ထိုဝိစိကိစ္ဆာနှင့် ယှဉ်ရသည့်အတွက် ဧကဂ္ဂတာလည်း အာရုံ၌ မစွဲမြဲနိုင်၊ဥပါဒ် ဌီ ဘင် အားဖြင့် ခဏတ္တယ အခိုက်အတန့်မျှသာ တည်ရတော့၏၊ ထို့ကြောင့် မဂ္ဂင် ဣန္ဒြေ ဗိုလ်အဖြစ်သို့ မရောက်ဘဲ, သာမန် ဧကဂ္ဂတာမျှသာ ဖြစ်ရလေသည်၊ အထူးသတ္တိကောင်းမှ မဂ္ဂင် ဣန္ဒြေ ဗိုလ် ဖြစ်နိုင်သည်-ဟူလို။

ပါဠိတော် နှင့် သင်္ဂြိုဟ် ကွဲပြားပုံ။ ။ဓမ္မသင်္ဂဏီပါဠိတော်၌ ဝီရိယ မယှဉ်သော စိတ် ၁၆-ပါးဝယ် ''တီဏိ ဣန္ဒြိယာနိ''ဟု လာ၏၊ ဥပမာ – စက္ခုဝိညာဉ် စိတ်စေတသိက်၌ မနိန္ဒြေ ဇီဝိတိန္ဒြေ ဥပေက္ခိန္ဒြေ အားဖြင့် ဣန္ဒြေ ၃-ပါးသာရထိုက်၏၊ ထို စက္ခုဝိညာဉ်စိတ်၌ ဧကဂ္ဂတာယှဉ်ပါလျက်သမာဓိန္ဒြေကိုဟောတော်မမူ၊ ထို့ကြောင့် ဝိစိကိစ္ဆာစိတ်ယှဉ်သော ဧကဂ္ဂတာသာ ဣန္ဒြေမထိုက်သည်မဟုတ်, အဝီရိယစိတ် ၁၆ ပါး၌ယှဉ်သော ဧကဂ္ဂတာလည်းဣန္ဒြေမထိုက်–ဟုမှတ်၊ဓာတုကထာ အကောက်များ၌ သမာဓိန္ဒြေအရ ဝီရိယမယှဉ်သောစိတ် ၁၆–ပါး၌ရှိသော ဧကဂ္ဂတာကို ကြဉ်ဖယ်ကြသည်၊ သို့အတွက် ပါဠိတော်နှင့် ညီညွတ်အောင် သင်္ဂြိုဟ် ပါဠိကို…

''ပဉ္စဝိညာဏေသု ဈာနင်္ဂါနိ,အဟေတုကေသုမဂ္ဂင်္ဂါနိ န လဗ္ဘန္တိ၊ တထာ အဝီရိယေသု ဧကဂ္ဂတာ ဣန္ဒြိယဗလဘာဝံ န ဂစ္ဆတိ,ဝိစိကိစ္ဆာ စိတ္တေ ပန မဂ္ဂဘာဝံပိ'' ဟု ကျေးဇူးရှင် ဆရာတော်ဘုရားကြီး ပြင်ဆင်တော်မူလေပြီ။

ဒွိဟေတုက တိဟေတုက ဇဝနေသွဝ ယထာသမ္ဘဝံ
အဓိပတိ ကောဝ လဗ္ဘတိ။

ဒွိဟေတုက တိဟေတုက ဇဝနေသွဝ—လောကီဝိပါက် စိတ်တို့သည် ရှေးကံကြောင့် ဖြစ်ရသည့်အတွက် ဗျာပါရ ရှိသော စိတ်များမဟုတ်, ဗျာပါရ ကင်းမဲ့လျှင် အဘယ်မှာ အဓိပတိခေါ်တဲ့ အကြီးအချုပ်မျိုး ဖြစ်ထိုက်ပါတော့ အံ့နည်း၊ ဖိုလ်ဝိပါက်များကား မဂ်အားလျော်စွာ ကိလေသာ အပူငွေ့များကို တဖန် ငြိမ်းစေရသော ပဋိပဿမ္ဘန ဗျာပါရရှိကြသေး၏၊ ထို့ကြောင့် ဇောတို့၌သာ အဓိပတိ ရထိုက်သည်၊ ဇောတို့တွင်လည်း အဟိတ်ဇော (ဟသိတုပ္ပါဒ်) နှင့် ဧကဟိတ်ဇော (မောဟမူဒွေး) တို့လည်း "ဆန္ဒရှိလျှင် ဘာ့ကြောင့် ယုံမှားမှု ဝိစိကိစ္ဆာ မဖြစ်ဘဲ ရှိအံ့နည်း, ဘာ့ကြောင့် ပြန့်လွင့်မှု ဥဒ္ဓစ္စမဖြစ်ဘဲရှိအံ့နည်း, ဘာ့ကြောင့်ပြုံးရယ်မှု ဟသိတုပ္ပါဒ် မဖြစ်ဘဲရှိအံ့နည်း"ဟုပုဗ္ဗာဘိသင်္ခါရဖြင့် ထက်သန်လာအောင် ပြုပြင်၍ ရကောင်းသော ဇောများ မဟုတ်ကြ၊ ထိုသို့ ထက်သန်အောင် ပြုပြင်မရလျှင် အဘယ်မှာအကြီးအချုပ် အဓိပတိလုပ်နိုင်တော့အံ့နည်း၊ ထို့ကြောင့် ဧကဟိတ်ဇော အဟိတ်ဇောတို့၌ အဓိပတိမရထိုက်ဘဲ ဒွိဟိတ် တိဟိတ်ဇောတို့၌သာ အဓိပတိ ရထိုက်လေသည်။ [အကုသလပဒအနုဋီကာ။]

ယထာသမ္ဘဝံ ကောဝ—ဒွိဟိတ်ဇောတို့၌ အဓိပတိအမည်ခံသော တရားသည် "စိတ် ဆန္ဒ ဝီရိယ"ဟု ၃ ပါးရှိ၍, တိဟိတ်ဇောတို့၌ ပညာနှင့်တကွ ၄ ပါးရှိ၏၊ သို့သော် တိုင်းပြည်တပြည်မှာ ပြည့်ရှင်မင်းတပါးသာ ရှိရသကဲ့သို့တကွဖြစ်ကြသော စိတ်စေတသိက်များတွင်လည်း အဓိပတိရွေးကောက် ထိုက်သော တရားကား တပါးသာရှိရမည်၊ "ထို ၃ ပါး ၄ ပါးတွင် ဘယ်လိုတရားသည် အဓိပတိဖြစ်ထိုက်သနည်း"…. "အထက်သန်ဆုံး တရားသည် အဓိပတိဖြစ်ထိုက်၏"…. "ဘယ်တရားမျိုးသည် အထက်သန်ဆုံး ဖြစ်ထိုက်သနည်း"…."ဝါသနာအားလျော်စွာ ပုဗ္ဗာဘိသင်္ခါရဖြင့် ကူမအပ်သော တရားသည် အထက်သန်ဆုံးဖြစ်ထိုက်၏"

ချဲ့ဥုးအံ့--အချို့ပုဂ္ဂိုလ်သည် ရှေးရှေးက အထုံဝါသနာပါလာခဲ့သည့်အတိုင်း အရေးတကြီး ရွက်ဆောင်ရမည့်ကိစ္စ၌ "စိတ္တဝတော ကိံ နာမ နသိဇ္ဈတိ = စိတ်ထက်သန်လျှင် ခံနိုင်ရိုးလား"ဟု စိတ်ကိုပင် အားကိုး မြှောက်စားလေ့ရှိ၏၊ ဤကား ရှေ့အဘို့က စိတ်ကိုပြုပြင်မှုဟူသော ပုဗ္ဗာဘိသင်္ခါရတည်း၊ထိုပုဗ္ဗာဘိသင်္ခါရကြောင့် နောက်နောက် စိတ်စေတသိက်များ ဖြစ်သည့်အခါ စိတ်သည် အဓိပတိ ဖြစ်လေ၏၊ အချို့ကား "ဆန္ဒဝတော ကိံ နာမ နသိဇ္ဈတိ=ဆန္ဒရှိလျှင် မဖြစ်ချင် နေနိုင်ရိုးလား" ဟု ဆန္ဒပေါ်မှာ ကိုးကားလေ့ရှိ၏၊အချို့ကား "ဝီရိယဝတော ကိံ နာမ နသိဇ္ဈတိ= လုံ့လရှိသူမှန်လျှင် ကေန်ဖြစ်ရမည်"ဟု ဝီရိယကိုသာ အားကိုး အားထားပြု၏၊

အချို့ကမူ"ပညာဝတော ကိံ နာမ နသိဇ္ဈတိ=ဉာဏ်ရှိသူကြီးလျှင် ဘာခံနိုင်မလဲ''ဟု အမြဲတန်းဉာဏ်ကို အားကိုး၏၊ထိုအလုံးစုံကားပုဗ္ဗာဘိသင်္ခါရချည်းတည်း၊ ထိုပုဗ္ဗာဘိ သင်္ခါရကြောင့် နောက်နောက်စိတ်များ ဖြစ်သည့်အခါ တခုခုထက်သန်လျက် ရှိရလေသည်၊ ထိုထက်သန်သောတရား တပါးပါး အဓိပတိဖြစ်ထိုက်သောကြောင့် "ယထာသမ္ဘဝံ ကောဝ=ဖြစ်ထိုက်သောတရားတပါးပါးသာ အဓိပတိဖြစ်ရမည်" ဟု မိန့်တော်မူသည်၊ [ပုဗ္ဗာဘိသင်္ခါရကြောင့် နောက်နောက်စိတ်၌ တပါးပါး အဓိပတိဖြစ်၏'' ဟူသောစကားလည်း အထုံဝါသနာမရခင်ကို ရည်ရွယ်သော စကားဖြစ်သည်၊ ဆိုင်ရာကိစ္စနှင့်ကြုံလျှင် ဆန္ဒ ဝီရိယ စိတ္တ ဝီမံသတို့ တခုခု အမြဲထက်သန်လေ့ရှိသူမှာ ပုဗ္ဗာဘိသင်္ခါရမရှိဘဲလျက် အဓိပတိဖြစ်ဘွယ်ရှိ၏၊ အလောင်းတော်ကြီးများ ဆိုင်ရာကိစ္စနှင့်ကြုံလျှင် ယုတ်တရက် ထက်သန်သော ဆန္ဒစသည်တို့ ဖြစ်တတ်ပုံကို စဉ်းစားကြလေ၊] သင်္ဂဟ ဂါထာနှင့် တကွ သရုပ်ခွဲဟူသမျှကို အခြေပြုမှာ ရှု။

ဗောဓိပက္ခိယသင်္ဂဟေ စတ္တာရော သတိပဋ္ဌာနာ ကာယာနုပဿနာသတိပဋ္ဌာနံ ဝေဒနာနုပဿနာသတိပဋ္ဌာနံ စိတ္တာနုပဿနာသတိပဋ္ဌာနံ ဓမ္မာနုပဿနာသတိပဋ္ဌာနံ။

ဗောဓိပက္ခိယသင်္ဂဟ—''ဗုဇ္ဈတီတိ ဗောဓိ, ဗောဓိယာ ပက္ခော ဗောဓိပက္ခော, ဗောဓိပက္ခေ ဘဝါ ဗောဓိပက္ခိယာ'' ဗုဇ္ဈတိ- သစ္စာ ၄ ပါးကို သိတတ်၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ဗောဓိ-မည်၏၊"သစ္စာ ၄ပါးကိုသိတတ်သော မဂ်ဉာဏ်တည်း"ဗောဓိယာ-သစ္စာ ၄ ပါးကို သိတတ်သော မဂ်ဉာဏ်၏၊ပက္ခော-အဘို့တည်း၊"မဂ်ဉာဏ်၏အဘို့ မဂ်ဉာဏ်၏ ဘက်၌ ယှဉ်သော တရားစု '' ဗောဓိပက္ခေ - မဂ်ဉာဏ်၏ ဘက်သားတရားစု၌၊ဘဝါ-ဖြစ်သော(ပါဝင်သော)တရားတို့ဟည်း၊ဗောဓိပက္ခိယာ-မဂ်ဉာဏ်၏ဘက်၌ ဖြစ်သောတရားတို့၊''မဂ်ဉာဏ်၏ဘက်မှာပါဝင်၍ မဂ်ဉာဏ်၏အကျိုးကို ရွက်ဆောင်သောတရားများ '' ဟူလို၊ ထို့ကြောင့် မဂ်ဉာဏ်အား ကျေးဇူးများသည့် မဟာကုသိုလ်ကြိယာ အပ္ပနာဇောနှင့်ယှဉ်သော တရားများကိုသာ ဗောဓိပက္ခိယတရား ဟု ဆိုရမည်၊ ထို ဗောဓိပက္ခိယ တရား အပေါင်းကို သိမ်းယူရာ သိမ်းယူကြောင်း စကားအပေါင်းသည် ဗောဓိပက္ခိယသင်္ဂဟ မည်၏၊ [ဤဗောဓိပက္ခိယတရားတို့ကို ဝိဘင်းပါဠိတော်၌ သတိပဋ္ဌာနဝိဘင်း သမ္မပ္ပဓာနဝိဘင်း စသည်ဖြင့် စုံလင်စွာ ဟောပြလျက်ရှိသဖြင့် ထို ဝိဘင်းပါဠိတော်ကိုမှီ၍ ဤသင်္ဂြိုဟ်ဆရာ စီစဉ်တော်မူရကား ထိုပါဠိအဌကထာကို ကိုးကား၍ ဖွင့်ပြပေအံ့။]

သတိပဋ္ဌာန — ပဋ္ဌာနန္တိ ပဥပသာရပုဒ်ရှေးရှိသော ဌာဓာတ်တည်း၊ ပဥပ သာရသည် အလွန်အကဲဟူသော ဘုသအနက်, သက်ဝင်ခြင်းဟူသော ပြတိဏ္ဍာ အနက်တို့ကိုဟော၏၊ ထို့ကြောင့် ''ပဋ္ဌာတိတိ ပဋ္ဌာနံ'' ဟုဝစနတ်ပြု၍ ''ပဋ္ဌာတိ- အာရုံထဲ၌ လွန်ကဲစွာ သက်ဝင်တည်နေတတ်၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ ပဋ္ဌာနံ-ပဋ္ဌာန မည်၏'' ဟု အနက်ဆို၊ ဆိုင်ရာအာရုံထဲ၌ စွဲစွဲမြဲမြဲ သက်ဝင်တည်နေသော သတိ စေတသိက်ကို ''သတိပဋ္ဌာန်'' ဟု ခေါ်၏၊ ဤ သတိပဋ္ဌာန် ၄ ပါးလုံး၏ တရား ကိုယ်သည် မဟာကုသိုလ် ကြိယာ အပ္ပနာဇော၌ ယှဉ်သော သတိစေတသိက် တပါးသာတည်း။

တရားကိုယ်တပါးထည်းက ၄ ပါးပြားရပုံ။ ။တရားကိုယ်အားဖြင့် သတိစေတသိက် တပါးထည်းဖြစ်ပါလျက် အဘယ့်ကြောင့် သတိပဋ္ဌာန် ၄ မျိုးပြားရသနည်းဟု မေး၊ အဖြေကား — သတိစေတသိက် တပါးထည်း ဖြစ်သော်လည်း အာရုံ၏ ၄ မျိုးပြားခြင်း, ယူပုံအခြင်းအရာ၏ ၄ မျိုးပြားခြင်း, ပယ်ခွါခြင်းကိစ္စ၏ ၄ မျိုး ပြားခြင်းတို့ကြောင့် သတိဋ္ဌာန် ၄ မျိုးပြားရလေသည်။

ချဲ့ဉုးအံ့—လောက၌ ဖေါက်ပြန်မှားယွင်းမှုကို ပါဠိလို ဝိပလ္လာသ ဟု ခေါ်၏၊ ထိုဝိပလ္လာသသည် နိစ္စဝိပလ္လာသ သုခဝိပလ္လာသအတ္တဝိပလ္လာသ သုဘဝိလ္လာသ ဟု ၄ မျိုးရှိ၏၊ ထိုတွင် အနိစ္စအမှန်ဖြစ်သော ရုပ်နာမ်တရား၌ နိစ္စဟုအထင်မှားမှုသည် နိစ္စဝိပလ္လာသတည်း၊ဒုက္ခအမှန်ဖြစ်သော ရုပ်နာမ်တရား၌ သုခဟုအထင်မှားမှုသည် သုခဝိပလ္လာသတည်း အနတ္တရုပ်နာမ်၌ အတ္တဟု အထင်မှားမှုသည် အတ္တဝိပလ္လာ သတည်း၊ အသုဘအစစ်ဖြစ်သော ရုပ်နာမ်၌ သုဘဟု အထင်မှားမှုသည် သုဘ ဝိပလ္လာသတည်း၊ [ဤ၌စိတ်၏ အသိမှားမှု, ဒိဋ္ဌိ၏ အယူမှားမှု, ပညာ၏ အမှတ် မှားမှု အားလုံး ပါဝင်သည်။] သတိပဋ္ဌာန်ကမ္မဋ္ဌာန်းကို စီးဖြန်းသော ယောဂီ ပုဂ္ဂိုလ်များသည်ကား ထို ဝိပလ္လာသတရားတို့ကို ထိုက်သလို ပယ်ရှားနိုင်ကြသည်။

ကာယာနုပဿနာသတိပဋ္ဌာန – ''ကာယေ-ခန္ဓာကိုယ်၌၊ ဝါ-ဆံပင် အမွေးအစ ရှိသော ၃၂ ကောဋ္ဌာသ၌၊ အနုပဿနာ – အဖန်ဖန်ရှုတတ်သော သတိပဋ္ဌာန် သည်၊ကာယာနုပဿနာ-ကာယာနုပဿနာမည်၏''ဟူသည်နှင့်အညီ, ဤကာယာ နုပဿနာ သတိပဋ္ဌာန်သည် ဆံပင် အမွေးစသော ကောဋ္ဌာသ ပညတ်ကို အာရုံ ပြု၏၊ ထို ကောဋ္ဌာသ ပညတ်ကို အသုဘ အခြင်းအရာ ပေါ်အောင် အထပ်ထပ် ရှု၏၊ ထိုအခါ အသုဘ (မတင့် မတယ် ရွံစဘွယ်) ဟူသော အခြင်း အရာ ထင်လာ၏၊ ထို့ကြောင့် ဤကာယာနုပဿနာသည် သုဘဝိပလ္လာသကို ပယ်ရှား ခြင်းကိစ္စ ရှိ၏။

ဝေဒနာနုပဿနာသတိပဋ္ဌာန-ဝေဒနာတို့ကို ဒုက္ခအခြင်းအရာ ထင်လာအောင် အဖန်ဖန်ရှုဆင်ခြင်သော သတိသည် ဝေဒနာနုပဿနာသတိပဋ္ဌာန်မည်၏၊ ဤသတိပဋ္ဌာန်ဖြင့် သုခ ဥပေက္ခာတို့ကို ရှုသည့်အခါ ပျက်စီးပုံကိုမြင်သဖြင့်၎င်း, ဒုက္ခဝေဒနာကိုရှုသည့်အခါ အမြဲနှိပ်စက်ပုံကို မြင်ရသဖြင့်၎င်း ဒုက္ခဟူ၍ချည်း ထင်လာ၏၊ ထို့ကြောင့် ဤဝေဒနာနုပဿနာသည် သုခဝိပလ္လာသကို ပယ်ရှားနိုင်၏။

စိတ္တာနုပဿနာ သတိပဋ္ဌာန—စိတ်ကိုအာရုံပြု၍ ဤစိတ်ကား သရာဂစိတ်, ဤစိတ်ကား ဝီတရာဂစိတ် စသည်ဖြင့်ခွဲခြားလျက် အနိစ္စအခြင်းအရာထင်လာအောင် အဖန်ဖန်ရှုတတ်သော သတိသည် စိတ္တာနုပဿနာသတိပဋ္ဌာန် မည်၏၊ ဤ သတိပဋ္ဌာန်ဖြင့် စိတ်တို့ကို ခွဲခြားလျက် ဆင်ခြင်သည့်အခါ စိတ်အမျိုးမျိုး ပြောင်းလဲနေပုံကို သေချာစွာ သိရသဖြင့် အနိစ္စ အခြင်းအရာ လွန်စွာ ထင်လာလေသည်၊ ထို့ကြောင့် ဤစိတ္တာနုပဿနာသည် နိစ္စဝိပလ္လာသကို ပယ်ရှားနိုင်သည်။

ဓမ္မာနုပဿနာသတိပဋ္ဌာန—ဤ၌ ဓမ္မဟု သာမည ဆိုပါသော်လည်း ရူပက္ခန္ဓာကို ကာယာနုပဿနာဖြင့်, ဝေဒနာက္ခန္ဓာကို ဝေဒနာနုပဿနာဖြင့်, ဝိညာဏက္ခန္ဓာကို စိတ္တာနုပဿနာဖြင့် ရှုပြီးဖြစ်သောကြောင့် ဓမ္မအရသညာက္ခန္ဓာ သင်္ခါရက္ခန္ဓာ ဓမ္မများကိုသာ (ပါရိသေသနည်းအားဖြင့်) ယူခွင့် ရှိတော့သည်၊ ထိုဓမ္မတို့ကို အနတ္တအခြင်းအရာ ထင်လာအောင် အဖန်ဖန် အာရုံပြုလျက် ရှုဆင်ခြင်သည့် အခါ အရာရာကိစ္စ၌ ထိုပရမတ္ထ ဓမ္မများသာ ရှက်ဆောင်နေကြောင်း, ပရမတ္ထချည်းသာ ထင်ရှား ရှိကြောင်းကို သိရ၍ အနတ္တအခြင်းအရာ လွန်စွာ ထင်လာလေသည်၊ ထို့ကြောင့် ဓမ္မာနုပဿနာသည် အတ္တ ဝိပလ္လာသကို ပယ်ရှားနိုင်သည်။

ဤသို့ အာရုံကလည်း ၄ မျိုးပြားခြင်း, ယူပုံ ရှုပုံအခြင်းအရာကလည်း ၄ မျိုးပြားခြင်း, ပယ်ခွါခြင်းကိစ္စကလည်း ၄ မျိုးပြားခြင်းကြောင့် သတိတပါးထည်းကိုပင် ၄ မျိုးခွဲ၍ဟောပြတော်မူရပေသည်။ [ဆောင်ပုဒ်ကို အခြေပြုမှာရှု၊] အာရုံ ၄ မျိုးပြားသည် ဟု ဆိုရာ၌ လောကီသတိပဋ္ဌာန်ကိုသာ ရည်ရွယ်သည်၊ လောကုတ္တရာသတိပဋ္ဌာန်မှာ နိဗ္ဗာန်တမျိုးထည်းကိုသာ အာရုံပြု၏။

စတ္တာရော သမ္မပ္ပဓာနာ ဥပ္ပန္နာနံ ပါပကာနံ ပဟာနာယ ဝါယာမော အနုပ္ပန္နာနံ ပါပကာနံ အနုပ္ပါဒါယ ဝါယာမော အနုပ္ပန္နာနံ ကုသလာနံ ဥပ္ပါဒါယ ဝါယာမော ဥပ္ပန္နာနံ ကုသလာနံ ဘိယျော ဘာဝါယ ဝါယာမော။

သမ္မပ္ပဓာန—ပဓာနသဒ္ဒါသည် အားထုတ်ကြောင်းဖြစ်သော ဝီရိယကို ဟော၍၊ "ထိုဝီရိယသည် ဥပ္ပန္နပါပကကိုပယ်ခြင်းစသော ကိစ္စ၄မျိုးကိုပြီးစေတန်ကောင်းရဲ့" ဟုမှတ်ထင်ခဲ့ရာ,မှတ်ထင်သည့်အတိုင်းပင် ပြီးစေနိုင်သောကြောင့်"သမ္မာ-ထင်တိုင်း မှန်ပေရဲ့, တော်ပေရဲ့"ဟု ချီးမွမ်းထိုက်သော ဝီရိယမို့ "သမ္မပ္ပဓာန"ဟုခေါ်ဆို ရပေသည်၊ ရဟန္တာတို့ သန္တာန်ဝယ် ဥပ္ပန္နပါပကကိုလည်း ပယ်ဘွယ်မလို,အနုပ္ပန္န ပါပကကိုလည်းမဖြစ်အောင် တားမြစ်ဘွယ်မလို၊ ဥပ္ပန္နကုသလ အနုပ္ပန္နကုသလတို့ အတွက်လည်း လုံ့လစိုက်ရန်အချက်မရှိ, ကုသိုလ်အကုသိုလ်နှင့်စပ်၍ အရပ်ရပ်ကိစ္စ တို့ ပြီးစီးပြီးဖြစ်သောကြောင့် ဤသမ္မပ္ပဓာန်ဝီရိယကို ရဟန္တာများသန္တာန်၌ မရ အပ်၊ ဖိုလ်ဝိပါက်များလည်း ထိုကိစ္စ ၄ ပါးကို မဆောင်နိုင်၊ ထို့ကြောင့် သမ္မပ္ပဓာန ဝိဘင်း ပါဠိတော်၌"စတုန္နံ သမ္မပ္ပဓာနာနံ ကတိ ကုသလာ ကတိ အကုသလာ ကတိ အဗျာကတာ" ဟု ပုစ္ဆာပြု၍ "ကုသလာဝ" ဟု ကုသိုလ်တမျိုးသာရှိကြောင်းကို ဖြေတော်မူသည်၊ ဤအဓိပ္ပါယ်များအရ-ကုသိုလ်စိတ်ကေဝီသ၌ ယှဉ်သော ဝီရိယ ကိုသာ သမ္မပ္ပဓာန်အရ ကောက်ယူရမည်၊ ဤသမ္မပ္ပဓာန်ဝီရိယကား သာမန်ဝီရိယ မဟုတ်, အလွန်အကဲ ဇွဲကောင်းသော ဝီရိယသာ ဖြစ်ရမည်။

ဝီရိယတပါးထည်းက ၄ မျိုးပြားရပုံ။ ။တရားကိုယ်အားဖြင့် ဝီရိယ တပါးထည်း ဖြစ်ပါလျက် အဘယ့်ကြောင့် သမ္မပ္ပဓာန် ၄ မျိုး ပြားရသနည်း-ဟုမေး၊ အဖြေကား- တရားကိုယ်အားဖြင့် ဝီရိယတပါးထည်း ဖြစ်သော်လည်း ဥပ္ပန္နပါပကကို ပယ်ခြင်းကိစ္စ, အနုပ္ပန္နပါပကကို မဖြစ်စေခြင်းကိစ္စ, အနုပ္ပန္နကုသလကို ဖြစ်စေခြင်းကိစ္စ, ဥပ္ပန္နကုသလကို တိုးပွားစေခြင်းကိစ္စ, ဤသို့ ဝီရိယ၏ကိစ္စက ၄ မျိုးပြားခြင်းကြောင့် သမ္မပ္ပဓာန် ၄ ပါး ပြားရ လေသည်။ [ဆောင်ပုဒ် အခြေပြုမှာရှု။]

ဥပ္ပန္နပါပက—မိမိသန္တာန်၌ ကေန်ဖြစ်ပြီးသော အကုသိုလ်, ထို အကုသိုလ်နှင့် ပါဏာတိပါတချင်း အဒိန္နာဒါနချင်းစသည်ဖြင့် တူသော အကုသိုလ်များသည် ဥပ္ပန္နပါပကမည်၏၊ "ဥပ္ပဇ္ဇိတ္တွာတိ ဥပ္ပန္နံ" ကေန်ဖြစ်ပြီးသော အကုသိုလ်တည်း "ဥပ္ပန္နံ ဝိယာတိ ဥပ္ပန္နံ" ဖြစ်ပြီး အကုသိုလ်နှင့်အလားတူသော မဖြစ်သေးသော အကုသိုလ်တည်း။

ဥပ္ပန္နပါပကကို ပယ်ပုံ-ဥပ္ပန္နပါပကကို မဂ်ကုသိုလ်၌ရှိသော ဝီရိယက ပယ်ရှားပုံ မှာ ထင်ရှားပြီ၊ လောကီကုသိုလ်များက ပယ်ရှားပုံကား "ငါသည် ပါဏာတိပါတ မှုကို ပြုမိချေပြီ၊ထိုပါဏာတိပါတမှုကား မကောင်းဆိုးဝါးလှ၏၊ဤပါဏာတိပါတ မှုကို ပြုမိသည့်အတွက် နောက်တ တဖန် ပူပန်ခြင်းကုက္ကုစ္စ ဖြစ်နေလျှင် အကုသိုလ် တွေသာ ထပ်၍ တိုးပွားတော့မည်၊ ပူပန်မှုကြောင့် ပြုမိတာလည်း မပြုရာ ရောက်

အောင် မတတ်နိုင်'' ဤသို့ ဆင်ခြင်ပြီးလျှင် ထို ပြုမိသော ပါဏာတိပါတမှုကို လုံးလုံး ဂရုမပြုဘဲ ပယ်စွန့်လိုက်၏၊ နောက်နောင် အခါလည်း ထိုပါဏာတိပါတမှု မဖြစ်ဘို့ရာ လွန်စွာ ရှောင်ကြဉ်လေသည်၊ ဤသို့သော နည်းအားဖြင့် အားထုတ်သည်ရှိသော် ဖြစ်ပြီးပါဏာတိပါတမှုကိုလည်း ပယ်နိုင်၏၊ ဖြစ်ပြီး ပါဏာတိပါတနှင့် အလားတူသော ပါဏာတိပါတ ကိုလည်း ပယ်စွန့်ရာ ကျလေတော့သည်။ (ဤနည်းကို မှတ်သားထိုက်၏၊ ဤကဲ့သို့ ပယ်စွန့်မှုကြောင့် ဘယ်တော့မှ အကျိုးမပေးတော့ဘူး ဟု မဆိုနိုင်သော်လည်း တော်တော်နှင့်ကား အကျိုး ပေးခွင့်ရမည်မဟုတ်, ဆက်လက်အားထုတ်သွားလျှင် အဟောသိကံပင် ဖြစ်လောက်ရာ၏။]

[**သဋ္ဌာယတနဂါမဏိသံယုတ်**] အတ္တိ ခေါပန မယာ ပါဏော အတိပါတော ယာဝတကော ဝါ တာဝတကော ဝါ၊ တံ န သုဋ္ဌု၊ တံ န သာဓု၊ အဟံ ခေါပန တပ္ပစ္စယာ ဝိပ္ပဋိသာရီ အဿံ, န မေ တံ ပါပကမ္မံ အကတံ ဘဝိဿတီတိ, သော ဣတိ ပဋိသင်္ခါယ တဉ္စေဝ ပါဏာတိပါတံ ပဇဟတိ, အာယတိံ စ ပါဏာတိပါတာ ပဋိဝိရတော ဟောတိ၊ ဧဝမေတဿ ကမ္မဿ ပဟာနံ ဟောတိ။

အနုပ္ပန္နပါပက—မည်သူ့သန္တာန်၌မဆို, အနမတဂ္ဂသံသရာဝယ် မဖြစ်ဘူးသော အကုသိုလ်မရှိ,အကုသိုလ် အမျိုးစုံအောင် ဖြစ်ဘူးကြသည်သာ၊ထို့ကြောင့် အနုပ္ပန္နအရ ဤဘဝ၌ လုံးဝမဖြစ်ဘူးသေးသော အကုသိုလ်မျိုးနှင့် အာရုံအသစ်အထူးကြောင့် ဤဘဝ၌ မဖြစ်ဘူးသေးသော အကုသိုလ်များကို ယူရမည်၊ထင်ရှားစေအံ့-ဤ ဘဝ၌ ပါဏာတိပါတမှုကို တခါမျှ မပြုဘူးလျှင် ထို ပါဏာတိပါတသည် အနုပ္ပန္နမည်၏၊ ကြက် ငှက် စသည်ကို သတ်ဖြတ်ဘူးသော်လည်း လူကို မသတ်ဘူးလျှင် ထို လူသတ်မှု ပါဏာတိပါတသည် အနုပ္ပန္နပင်တည်း။ [ဆောင်ပုဒ် အခြေပြုမှာ]

အနုပ္ပန္နပါပကကို မဖြစ်အောင်အားထုတ်ပုံ—ထိုကဲ့သို့ မဖြစ်ဘူးသေးသော အကုသိုလ်များကို မဖြစ်ရလေအောင်ဒါန သီလကို အားထုတ်ခြင်း, ကမ္မဋ္ဌာန်း ဘာဝနာ စီးဖြန်းခြင်း, ဝတ်ကြီးဝတ်ငယ်ပြုခြင်း,ပရိယတ်ကို သင်အံ ပို့ချရေးသားခြင်းစသည်တို့ဖြင့် ရှောင်ရမည်၊ အကုသိုလ်ဖြစ်လောက်အောင် အာရုံ အသစ်အဆန်းကို တွေ့ရပြန်လျှင်လည်း အကုသိုလ် မဖြစ်အောင် ကြိုးကြိုးစားစား သတိထားလျက် ရှောင်ရှား ရမည်။

[**ဝိဘင်္ဂဋ္ဌကထာ**] အနုပ္ပန္နာနန္တိ- အသမုဒါစာရဝသေန ဝါ အနနုဘူတာရမဏဝသေန ဝါ အနုပ္ပန္နာနံ၊ အညထာ ဟိ အနမတဂ္ဂေ သံသာရေ အနုပ္ပန္နာ ပါပကာ အကုသလာ ဓမ္မာနာမ နတ္ထိ၊ တတ္ထ ဧကစ္စဿ ဝတ္တဝသေန ကိလေသာ န သမုဒါစရန္တိ၊ ဧကစ္စဿ ဂန္ထ ဓုတင်္ဂ သမာဓိ ဝိပဿနာ နဝကမ္မိကာနံ အညတရဝသေန။....

[ဤအဌကထာ၌ အသမုဒါစာရဝသေန အရ ဤတဘဝမှာပင် ငယ်စဥ်က ဖြစ်ဘူးစေကာမူ အတော်ကြာအောင် မဖြစ်ဘဲ ငြိမ်ဝပ်နေသော အကုသိုလ်များကိုလည်း အနုပ္ပန္နပါပက ဟု ခေါ်နိုင်ဘွယ်ရာရှိ၏။ အနနုဘူတာရမဏ ဟူသည် မခံစားဘူး မတွေ့ဘူးသော အာရုံ အသစ်အဆန်းပင် တည်း၊ ဥပ္ပန္နကုသလ အနုပ္ပန္နကုသလတို့ကို အခြေပြု၍ ပြခဲ့ပြီ။]

စတ္တာရော ဣဒ္ဓိပါဒါ ဆန္ဒိဒ္ဓိပါဒေါ ဝီရိယိဒ္ဓိပါဒေါ စိတ္တိဒ္ဓိပါဒေါ ဝီမံသိဒ္ဓိပါဒေါ။ သတ္တ ဗောဇ္ဈင်္ဂါ သတိသမ္ဗောဇ္ဈင်္ဂေါ ဓမ္မဝိစယ-ဝီရိယ-ပီတိ-ပဿဒ္ဓိ-သမာဓိ-ဥပေက္ခာသမ္ဗောဇ္ဈင်္ဂေါ။

ဣဒ္ဓိပါဒ - "ဣဇ္ဈတီတိ ဣဒ္ဓိ, ဣဒ္ဓိယာ ပါဒေါ ဣဒ္ဓိပါဒေါ" ဣဇ္ဈတိ-ပြီးစီးထမြောက်၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ ဣဒ္ဓိ-ဣဒ္ဓိမည်၏၊ ဈာန် မဂ်ဖိုလ်ရအောင် အားထုတ်သဖြင့် ထို ဈာန် မဂ်ဖိုလ်များ ထမြောက်လာမှု (ဈာန် မဂ်ဖိုလ်ရမှု)ကို "ဣဒ္ဓိ"ဟု ခေါ်၏၊ ဣဒ္ဓိယာ-ဣဒ္ဓိ၏၊ ပါဒေါ-အခြေခံသည်၊ ဣဒ္ဓိပါဒေါ-ဣဒ္ဓိပါဒ်မည်၏၊ ထိုဈာန် မဂ်ဖိုလ်ကိုရဘို့ရန် အခြေခံဖြစ်သော ဆန္ဒ ဝီရိယ စိတ္တ ပညာ တို့တည်း၊ ဤဣဒ္ဓိပါဒ်တရားတို့သည် အကျိုးပြီးစီးသော ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်များနှင့် မဆိုင်, အကျိုး သက်သက် ဖြစ်သော ဖိုလ်စိတ်များနှင့်လည်း မဆိုင်, ရဟန္တာဖြစ်ပြီးမှ ဈာန်ရအောင် အားထုတ်မှုကိုလည်း ဣဒ္ဓိပါဒ်ဟု ဟောတော်မမူ၊ "စတုန္နံ ဣဒ္ဓိပါဒါနံ ကတိကုသလာ" စသည်ဖြင့် ပုစ္ဆာထုတ်ပြီးလျှင် "ကုသလာယေဝ" ဟု ကုသိုလ်တမျိုးသာ ရှိကြောင်းကို ဣဒ္ဓိပါဒဝိဘင်း ပါဠိတော်၌ ဟောပြတော်မူသည်၊ ထို့ကြောင့် ဈာန်ရအောင် အားထုတ်မှု ဈာန်ဝင်စားမှု မဂ်ရအောင် အားထုတ်မှု ဖိုလ်ဝင်စားမှု စသည်တို့၌ ပရိကံ ဥပစာ အနုလုံ ဂေါတြဘု ဝေါဒါန် ကိစ္စတပ်သော ကာမာဝစရကုသိုလ်, အထက်အထက်ဈာန် မဂ်ဖိုလ်၏ အခြေခံဖြစ်သော မဟဂ္ဂုတ်ကုသိုလ်, အထက်အထက်မဂ်နှင့် ဖိုလ်၏ အခြေခံဖြစ်သော မဂ်ကုသိုလ်တို့၌ ယှဉ်သော ဆန္ဒ ဝီရိယ ပညာနှင့် ကုသိုလ်စိတ် စေတသိကသာ ဣဒ္ဓိပါဒ်တို့၏ တရားကိုယ် ကောက်ယူရမည်။

ပါဠိတော်၌ "ဆန္ဒံ စေ ဘိက္ခု အဓိပတိံ ကရိတွာ လဘတိ သမာဓိံ "စသည်ဖြင့် အဓိပတိ ဖြစ်ထိုက်သော ဆန္ဒ စသည်ကိုသာ ဟောပြတော် မူသောကြောင့် ဤဣဒ္ဓိပါဒ် ဖြစ်ထိုက်သော ဆန္ဒ ဝီရိယ စိတ္တ ဝီမံသတို့သည် အဓိပတိ တပ်သော တရားချည်းသာ ဖြစ်ရမည်။ [ဗောဓိပက္ခိယတရားတို့ကို ပြနေသော အခန်းဖြစ်ပါ

လျက် ဋီကာကျော်၌ အဘိညာဉ်ကိစ္စတပ်သော ဈာန်မျိုးကိုသာ ဖွင့်ပြထားခြင်းမှာ အချို့သော သုတ္တန် ပါဠိတော်အသွားကို လိုက်သွားမိခြင်းသာတည်း။]

ဗောဇ္ဈင်္ဂ—[ဗောဓိ+အင်္ဂ]"ဗုဇ္ဈတိ ဧတာယာတိ ဗောဓိ,ဗောဓိယာ အင်္ဂါ ဗောဇ္ဈင်္ဂါ" ဧတာယ - ဤတရားအပေါင်းဖြင့်၊ ဗုဇ္ဈတိ-သိရ၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ ဗောဓိ-ဗောဓိမည်၏၊"ယောဂီပုဂ္ဂိုလ်များ၏ သစ္စာ ၄ ပါးကို သိရကြောင်းဖြစ်တဲ့ သတိပညာ စသော ဗောဇ္ဈင်တရား အပေါင်းတည်း၊"ဗောဓိယာ-သစ္စာ ၄ပါးကို သိကြောင်း တရားအပေါင်း၏၊ အင်္ဂါ - အစိတ် အပိုင်းသည်၊ ဗောဇ္ဈင်္ဂါ-ဗောဇ္ဈင်္ဂမည်၏၊ ဈာန မဂ္ဂ အမည်သည် တရားအပေါင်း၏ အမည်ဖြစ်သကဲ့သို့, ဗောဓိဟူသော အမည်သည်လည်း ဗောဇ္ဈင်တရား အပေါင်း၏ အမည်ဖြစ်၏၊ ဈာနင် မဂ္ဂင် ဟူသော အမည်သည် ထိုတရားအပေါင်းတွင် တပါးပါးသော အစိတ်တရား၏ နာမည်ဖြစ်သကဲ့သို့ ဗောဇ္ဈင်ဟူသော နာမည်လည်း ဗောဇ္ဈင် ၇ ပါးတွင် ပါဝင်သော အစိတ်အစိတ် တရားများ၏ နာမည်ဖြစ်သည်၊ [ဣန္ဒြေဗိုလ် တို့၏ အနက်အဓိပ္ပါယ်မှာ မိဿကသင်္ဂဟ အတိုင်းသာတည်း၊ဈာနင် မဂ္ဂင်နှင့်တကွ အားလုံး တရားကိုယ် ကောက်ပုံကို အခြေပြု၌ ပြခဲ့ပြီ၊နောက်နောက် အမှာစကား ချပ်များ၌ ခဲရပ်မရှိ, ပါဠိလျော်အဓိပ္ပါယ်ကို အခြေပြုမှာ ရှုပါ။]

သဗ္ဗသင်္ဂဟ အဖွင့်

သဗ္ဗသင်္ဂဟ—"သဗ္ဗေသံ သင်္ဂဟော သဗ္ဗသင်္ဂဟော" သဗ္ဗေသံ- အလုံးစုံသော တရားတို့ကို၊ သင်္ဂဟော- သိမ်းယူရာ သိမ်းယူကြောင်း စကားအပေါင်းသည်၊ သဗ္ဗသင်္ဂဟော- သဗ္ဗသင်္ဂဟမည်၏၊ "စိတ် စေတသိက် ရုပ် နိဗ္ဗာန် ဟူသော ပရမတ် အားလုံးကို သိမ်းကြုံး၍ ပြရာဖြစ်သော သင်္ဂဟ" ဟူလို။

ခန္ဓ—"ရာသဋ္ဌေန(ရာသိအဋ္ဌေန)-အစု အပုံဟူသော အနက်ကြောင့်၊ခန္ဓော-ခန္ဓမည်၏" ဟူသည်နှင့်အညီ, ခန္ဓသဒ္ဒါသည် အစုအပုံဟူသော အနက်ကို ဟောသော အနိပ္ဖန္နပါဠိပဒိကပုဒ်တည်း၊ ထို့ကြောင့် "ရုပ်အစုကို ရူပက္ခန္ဓာ, ဝေဒနာ အစုကို ဝေဒနာက္ခန္ဓာ" စသည်ဖြင့် သိလေ၊ ဤစကားရပ်၌ ရုပ်အစု ဟူရာဝယ် "ရုပ်တရားတွေကို စပါးပုံကြီးလို စုပုံထားမှုကို ဆိုသည်" ဟု မမှတ်ရ၊ ရုပ် ၂၈ ပါး ပေါင်းစုထားခြင်းကိုလည်း "ရုပ်အစု" မဆိုလို၊ စင်စစ်မှာ - ကာလ အားဖြင့် အတိတ် ရုပ်တမျိုး, အနာဂတ်ရုပ်တမျိုး, ပစ္စုပ္ပန် ရုပ်တမျိုးဟု ၃ မျိုး ကွဲပြား

လေရာ, ထိုရုပ် ၃ မျိုးကို ဉာဏ်ဖြင့် ပေါင်းစုအပ်သော အစုကို ရုပ်အစုဟု ခေါ်၏၊ ထို့ကြောင့် ပထဝီဓာတ် တခုထည်းကိုပင် အတိတ်ပထဝီအနာဂတ်ပထဝီ ပစ္စုပ္ပန် ပထဝီ ၃ ရပ်ကို ဉာဏ်ဖြင့် ပေါင်းစပ်ကြည့်က ရူပက္ခန္ဓာဟု ခေါ်ဆိုနိုင်သည်၊ ဝေဒနာတခုထည်း သညာတခုထည်းဖြစ်လျက် ဝေဒနာက္ခန္ဓာသညာက္ခန္ဓာဟု ခေါ်နိုင်ခြင်းမှာလည်း ဤကဲ့သို့ အတိတ် အနာဂတ် ပစ္စုပ္ပန်ဝေဒနာ သညာတွေကို ဉာဏ်ဖြင့် ပေါင်းစုထားခြင်းကြောင့် ဖြစ်သည်၊ [အချို့က တရားကိုယ် အားဖြင့် တပါးထည်းသော ဝေဒနာ သညာကို ဝေဒနာက္ခန္ဓာ သညာက္ခန္ဓာ ဟု ဆိုရာ၌ ကေဒေသျူပစာ ရုဠှီသဒ္ဒါ ဟု မှတ်ကြ၏၊ ရုဠှီ ဖြစ်သောအရာကို နောက်၌ပြအံ့။]

သန္တာန်အားဖြင့် အဇ္ဈတ္တပထဝီ (ကိုယ့်သန္တာန်၌ ဖြစ်သော ပထဝီ) ဗဟိဒ္ဓပထဝီ (အပြင်ပ သူများသန္တာန်၌ ဖြစ်သော ပထဝီ) ဤ ၂ ပါးကို ပေါင်းစုလျှင် ပထဝီအစု ရူပက္ခန္ဓာ တခုပင်တည်း၊ ထို့အတူ အဇ္ဈတ္တ ဝေဒနာ ဗဟိဒ္ဓဝေဒနာ ပေါင်းစုလျှင် ဝေဒနာအစု ဝေဒနာက္ခန္ဓာတခု ဖြစ်၏၊ ဤပထဝီ၌ ဩဠာရိက သုခုမ ဟု ၂ မျိုး မရ, ရုပ်ပိုင်း၌ ပြခဲ့သည့်အတိုင်း ဩဠာရိကရုပ်သာ ဖြစ်သည်၊ ပုဂ္ဂိုလ်အမျိုးအစားလိုက်၍ ဟီနပထဝီ (အောက်တန်းစား သတ္တဝါ၏ ပထဝီ) ပဏီတပထဝီ (အထက်တန်းစား သတ္တဝါ၏ ပထဝီ) ဤ ၂ မျိုးကို ပေါင်းလျှင် ရူပက္ခန္ဓာ တခု ဖြစ်ပြန်သည်၊ ဌာနအားဖြင့် ဒူရပထဝီ (ပကတိ စကားကို ကြားလောက်ရာ ၁၂ တောင် ဥပစာပြင်ဘက်၌ တည်သောပထဝီ)သန္တိက ပထဝီ (၁၂ တောင် အတွင်း၌ တည်သောပထဝီ) ဤ ၂ ပါးကို ပေါင်းလျှင်လည်း ရူပက္ခန္ဓာ တခုပင် ဖြစ်၏၊ အာပေါဓာတ် စသော ရုပ်များနှင့် ဝေဒနာ သညာ သင်္ခါရ ဝိညာဏ်တို့၌ လည်း ဤနည်းကိုမှီ၍ ခန္ဓာဖွဲ့ပုံ သဘောကို နားလည်လောက်ပြီ။

အချို့က အတိတ် အနာဂတ်စသောအားဖြင့် ၁၁ ပါးလုံးခွဲခြား၍ ရကောင်းမှသာ, ထို ၁၁ ပါး ပြားသော တရားတွေကို တပြိုင်နက် ပေါင်းစုလျက် ခန္ဓာဖွဲ့လိုကြ၏၊ ၁၁ ပါးကို တခါတည်း ပေါင်းစု စေလိုရင်း မဟုတ်, အတိတ် အနာဂတ် ပစ္စုပ္ပန် တရား ၃ မျိုးကို တတွဲ,အဇ္ဈတ္တ ဗဟိဒ္ဓ ၂ မျိုးကို တတွဲ, ဩဠာရိက သုခုမ တရား ၂ မျိုးကိုတတွဲ, ဟီန ပဏီတ တရား ၂ မျိုးကို တတွဲ, ဒူရ သန္တိက တရား ၂မျိုးကို တတွဲ,ဤသို့ သူ့အမျိုးနှင့်သူတွဲ၍ ပေါင်းစုရမည်၊ ထင်ရှားစေအံ့—ပေါင်းစုခြင်း ဟူသည် ပင်ကိုယ်က ကွဲပြားမှသာ ပေါင်းစု ထိုက်သည်၊ ပင်ကိုယ်ကမှ အရ မကွဲလျှင် ပေါင်းစုဖြို ထိုးစံ မရှိ၊ ဥပမာ—ကာလခွဲနှင့် သန္တာန်ခွဲကို စဉ်းစားကြည့်လျှင် အတိတ်ပထဝီဟူရာ၌ အဇ္ဈတ္တလည်း ရှိ၏,ဗဟိဒ္ဓလည်းရှိ၏၊ ထို့ကြောင့် အတိတ်ပထဝီ တမျိုး, အဇ္ဈတ္တပထဝီတမျိုး ဟု ခွဲခြား၍ မရ, ထိုသို့ မကွဲပြားသော တရားကို အဘယ်မှာ ပေါင်းလို့ ဖြစ်ပါတော့အံ့နည်း၊ သို့အတွက် သူ့အမျိုးနှင့်သူသာ ပေါင်းစုရမည် ဟု မှချမှတ်ရာ၏။

[ဆောင်] **ကာလသုံးရပ်, အဇ္ဈတ် ဗဟိ, ဩဠာရိက, သုခုမနှင့်, ဟီန ပဏီတေ, ဒူရေ သန္တိက, ကွဲကြသမှု, တရားစုကို, သူ့အမျိုးချင်း, ပေါင်းစပ်သွင်း, မယွင်း ခန္ဓာဖွဲ့။**

အတွင်ရူဠှီ။ "အချို့ အရာ၌ကား အတိတ် အနာဂတ် ပစ္စုပ္ပန် ဟု မကွဲပြား သောဝေဒနာ တခုထည်းကို ခန္ဓာဖွဲ့နိုင်သေး၏၊ ဥပမာ—ယခုပစ္စုပ္ပန် ဖြစ်ဆဲ ဝေဒနာတခုဆိုလျှင် အတိတ် အနာဂတ် ဟု ခွဲခြား၍မရတော့ပြီ၊ သတ္တာတဦး သန္တာန်၌ တည်သော ဝေဒနာတခုဆိုလျှင်လည်း အဇ္ဈတ္တ ဗဟိဒ္ဓဟု ခွဲခြား၍ မရ, ထိုဝေဒနာကို ခန္ဓာဖွဲ့ရာ၌ အတွင်ရူဠှီအားဖြင့် ခန္ဓအမည်ရသည်၊ အတိတ် ပစ္စုပ္ပန် အနာဂတ်အားဖြင့် ကွဲပြားသော ဝေဒနာကိုညာဏ်ဖြင့်ပေါင်း၍ ခန္ဓဟု တွင်ကျယ်ခဲ့ သောနာမည်သည် ထိုကဲ့သို့မပြားသော ဝေဒနာအပေါ်၌လည်း ရှေးကတွင်ကျယ်ခဲ့ သောနာမည်အတိုင်းပင် တွင်လျက်ရှိသည်ကို အတွင်ရူဠှီ ဟု ဆိုလိုသည်၊ [ဤ အရာ မျိုး၌ နည်းလေးဆယ်က ဘူတပုဗ္ဗဂတိကနည်း ဟု သုံးစွဲ၏။]

ဝေဒနာဒီသု ပေ.ကသ္မိံ, ခန္ဓသဒ္ဒေါ တု ရုဠှီယာ၊
သမုဒ္ဒါဒေကဒေသေသု, သမုဒ္ဒါဒိရဝေါ ယထာ။……သစ္စသံခိပ်။

ဝေဒနာဒီသု-ဝေဒနာ အစရှိသည်တို့တွင်၊ ကေသ္မိံပိ-အတိတ်စသည်မကွဲမပြား တပါးထည်း၌လည်း၊ ခန္ဓသဒ္ဒေါ-ခန္ဓသဒ္ဒါသည်၊ ရုဠှီယာ - အတွင် ရူဠှီအားဖြင့်၊ ပေါတိ-၏၊ သမုဒ္ဒါဒိကေဒေသေသု - သမုဒြာစသည်တို့၏ အစိတ်အပိုင်း တို့၌၊ သမုဒ္ဒါဒိရဝေါယထာ-သမုဒ္ဒအစရှိသောသဒ္ဒါ ဖြစ်နိုင်သကဲ့သို့တည်း။ [သမုဒ္ဒ ဟူ သော နာမည်သည် သမုဒြာတစင်းလုံး၌တွင်ကျယ်ခဲ့သော နာမည် ဖြစ်သော်လည်း " သမုဒ္ဒေါ မယာ ဒိဋ္ဌော=ငါသည် သမုဒြာကို မြင်အပ်၏" ဟူရာ၌ တစင်းလုံးကို မမြင်နိုင်, တစိတ်တပိုင်း မြင်ရသမျှကိုပင် သမုဒ္ဒ ဟု ခေါ်နိုင်သတဲ့၊ ဤကား ခန္ဓ ဝိဘင်းမူလဋီကာတို့ အဖွင့်အတိုင်းပြဆိုခြင်းတည်း၊ ထို့ပြင် သမုဒြာ တပိုင်းတစကို သမုဒ္ဒဟု နာမည်တပ်ရာ၌ ကေဒေသူပစာ ဟု ဆို၏၊ ထို့အတူပင် အတိတ် အနာ ဂတ် ပစ္စုပ္ပန်အားဖြင့်ပြားသောဝိညာဉ်အပေါင်း၏နာမည်ကို ထိုကဲ့သို့မပြားသော ဝိညာဉ်တခုပေါ် တင်စားလျှင်လည်း ကေဒေသူပစာ ဟု ပင် ဆိုဘွယ်ရှိပြန်သည်။]

စေတသိက် ၅၀ ကို သင်္ခါရက္ခန္ဓာခေါ်ပုံ။ "သင်္ခါရ ဟူသော နာမည်သည် စေ တနာ စေတသိက်၏နာမည်တည်း၊ ထို စေတနာကို ပဓာနထား၍ နောက်လိုက် နောက်ပါစေတသိက်များလည်း ပဓာနနည်းအားဖြင့် သင်္ခါရအမည် ရလေသည်၊ ထို့ကြောင့် စေတသိက် ၅၀ ကို သင်္ခါရက္ခန္ဓာဟု ခေါ်ဝေါ်ရပေသည်။

ချဲ့ဦးအံ့—"အဝိဇ္ဇာပစ္စယာ သင်္ခါရာ" ဟူသည်နှင့် အညီ, ထိုထို အမှုကိစ္စကို ပြီးစီးအောင် နှိုးဆော်တတ်သဖြင့် စေတနာကို အပြုတရား (သင်္ခါရတရား) ဟု သုံးစွဲရိုးရှိ၏၊ "ရာဇာအာဂတော=မင်းတရားကြွလာသည်"ဟု ဆိုရာ၌ ပဓာနဖြစ်သော မင်းကိုခေါင်းတပ်၍ ပြောဆိုအပ်သော်လည်း နောက်လိုက် နောက်ပါတွေပါ လာသကဲ့သို့, ထို့အတူ စေတနာကိုခေါင်းတပ်၍ သင်္ခါရက္ခန္ဓာ ဟု ခေါ်ဝေါ်ရာ၌လည်း တွဲဘက်စေတသိက်များပါ သင်္ခါရက္ခန္ဓာ အမည်ရလေသည်။

စိတ္တသံသဋ္ဌဓမ္မာနံ, စေတနာမုခတော ပန၊
သင်္ခါရက္ခန္ဓနာမေန, ဓမ္မာ စေတသိကာ မတာ။

စိတ္တသံသဋ္ဌဓမ္မာနံ – စိတ်နှင့်ရောနှောသော စေတသိက်တရားတို့၏၊ စေတနာမုခတော-သင်္ခါရမည်သော စေတနာလျှင် အမှူးပဓာန ရှိကုန်သည့်အတွက်၊ စေတသိကာဓမ္မာ–စေတသိက်တရား ငါးဆယ်တို့ကို၊ သင်္ခါရက္ခန္ဓနာမေန-သင်္ခါရက္ခန္ဓာ ဟူသော နာမည်ဖြင့်၊ မတာ–သိအပ်ကုန်၏၊........နာမရူပပရိစ္ဆေဒ။

ဝေဒနာ သညာ ကို ခန္ဓာသီးခြား ဖွဲ့ရပုံ။ ။စေတနာကိုခေါင်းတပ်၍ အရပ်ရပ်စေတသိက်ကို သင်္ခါရက္ခန္ဓာဟု ဆိုလျှင်, ဝေဒနာနှင့် သညာကိုလည်း သင်္ခါရက္ခန္ဓာတွင်း၌ အဘယ့်ကြောင့် မသွင်းပါသနည်း ဟု မေး၊ အဖြေကား — ဝဋ်တရားတို့တွင် သာယာအပ်သော တရား, ထိုသာယာအပ်သော တရား၌အရသာပေါ်အောင် သွင်းလောင်း ထည့်ခတ်အပ်သောတရား,၅၊ ၂ ပါးကို သီးခြားပြလိုသောကြောင့် ဝေဒနာနှင့် သညာကို သင်္ခါရက္ခန္ဓာ၌မသွင်းဘဲ သီးခြားခန္ဓာဖွဲ့ပြရလေသည်။

ချဲ့ဦးအံ့—ဘုရားရှင်၏ ခန္ဓ အာယတန ဓာတု သစ္စ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ စသောဒေသနာတော်ကြီးများသည် ဝဋ်ဆင်းရဲကိုငြီးငွေ့ဘို့ရာ အနိစ္စ ဒုက္ခ အနတ္တ အသုဘ အချက်အလက်ကို အကွက်အကွက် ထင်မြင်အောင် ဆင်ပြင်အပ်သော ဒေသနာတော်ကြီးများပေတည်း၊ ဝေဒနာစေတသိက်သည် ဒုက္ခဘုံဝယ် အမျိုးမျိုးသောအာရုံကို အဖုံဖုံခံစားလျက်ရှိသောကြောင့် ဝဋ်တရား၌ ပျော်ပါးနိုင်ဘို့ရာ တဏှာ၏ အကြောင်းရင်းပေတည်း၊ ထို့ကြောင့် "ဝေဒနာပစ္စယာတဏှာ" ဟု ဟောတော်မူသည်၊ သာယာမှုတဏှာမရှိလျှင် မည်သူမျှ ဝဋ်တရား၌ မပျော်ရွှင်နိုင်, ခံစားမှုဝေဒနာမရှိလျှင်လည်း တဏှာကသာယာမည်မဟုတ်၊ ထို့ကြောင့် ဝေဒနာသည် သာယာအပ်သော အဿာဒတရားတည်း၊ "ထမင်းစားရာ၌ ဟင်းကောင်းလိုသကဲ့သို့" ဝေဒနာခံစားမှု၌ သညာအရေးကြီး၏၊ သညာက အမျိုးမျိုးမှတ်ပေး လေလေ, ဝေဒနာက ခံစားမှု၌ အရသာရှိလေလေ ဖြစ်၏။

ရှေးက ကုန်သည်တစု ညဥ့်မှောင်မိုက်မှ တောရွာတခုသို့ ရောက်ကြ၍ ထမင်းတောင်းလှည့်လည်ပြီးနောက် မှောင်မိုက်ထည်း၌ ထမင်းစားကြရာ အမြှင်အမြှင်အရာဝတ္ထုပါသော ဟင်းချိုကို ကြာဆံဟင်းဟူသော သညာဖြင့် မြိန်ရှက်စွာ စားသောက်ပြီးနောက် အရသာရှိလှသဖြင့် ကျန်သမျှကို နံနက်ဘို့ ထားပြီးလျှင် နံနက်ကျမှ တီကောင်တွေကို မြင်ရ၍ စားသမျှ လူအပေါင်းတို့ အော့အန်ကြလေသတဲ့၊ ဤ၌ ညဥ့်တုန်းက ကြာဆံဟင်းဟူသော သညာကြောင့် အရသာ ရှိပုံကို ကြည့်ပါ၊ ဤသို့လျှင် မှားသည်ဖြစ်စေ မှန်သည်ဖြစ်စေ သညာကမှတ်သားတိုင်း ဝေဒနာခံစားမှု၌ အရသာရှိလေရကား ဝဋ်တရား၌ သာယာအပ်သော ဝေဒနာ, ထိုဝေဒနာ၏ အရသာထွက်ကြောင်း သွင်းလောင်းထည့်ခတ်အပ်သော သညာကို သီးခြား ထုတ်ဘော်လျက် ခန္ဓာ ဖွဲ့ပြတော်မူပြီးလျှင် ထိုတရား ၂ ပါးကိုလည်း အနိစ္စ ဒုက္ခ အနတ္တ အသုဘထင်အောင် ဆင်ပြင် ဟောပြတော်မူခဲ့ပေသည်။

ဝဋ္ဋမေ္ဗသု အဿာဒံ, တဒဿာဒုပသေစနံ၊
ဝိနိဘုဇ္ဇ နိဒဿေတုံ, ခန္ဓဒ္ဝယမုဒါဟဋံ။

ဝဋ္ဋမေ္ဗသု-ဝဋ်တရားတို့၌၊ အဿာဒံ-သာယာအပ်သော ဝေဒနာကိုၚ်၊ တဒဿာဒုပသေစနံ-ထို သာယာအပ်သောဝေဒနာ၌ သွင်းလောင်းထည့်ခတ်အပ်သော သညာကိုၚ်၊ ဝိနိဘုဇ္ဇ-သီးခြားခွဲ၍၊ နိဒဿေတုံ-ညွှန်ပြခြင်းငှါ၊ ခန္ဓဒ္ဝယံ-ခန္ဓာ ၂ ပါး အပေါင်းကို၊ ဥဒါဟဋံ-ထုတ်ပြတော်မူအပ်ပြီ၊....နာမရူပပရိစ္ဆေဒ။

ဥပမာနှင့် ရှေ့နောက်အစီအစဉ်။ "ဤခန္ဓာ ၅ ပါးတွင် ရူပက္ခန္ဓာသည် ထမင်းဟင်းလျာထည့်ဘို့ စားခွက်နှင့်တူ၏၊ ထို့ကြောင့် ရူပက္ခန္ဓာကို ရှေးဦးစွာ ပြထားရသည်၊ ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် စားဘွယ်နှင့်တူ၏၊ သညာက္ခန္ဓာကား ဟင်းလျာနှင့်တူလေသည်၊ ထို့ကြောင့် ပုဂံခွက်နှင့်တူသော ရူပက္ခန္ဓာ၏ အခြားမဲ့၌ ထမင်းနှင့်တူသော ဝေဒနာက္ခန္ဓာကို ပြပြီးလျှင်, ထို့နောက် ဟင်းလျာနှင့်တူသော သညာက္ခန္ဓာကို ပြရလေသည်၊ သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ပြုစီမံတတ်သည့်အတွက် ချက်ပြုတ် ကျွေးမွေးသူနှင့် တူ၏၊ ထို့ကြောင့် ထမင်းဟင်းများကို ပြပြီးနောက် ချက်သူကို ပြရလေသည်၊ ဝိညာဏက္ခန္ဓာကား စားသောက်သူနှင့် တူ၏၊ ထို့ကြောင့် ထည့်စရာနှင့်တကွ ချက်သူကချက်ထား၍ ထမင်းဟင်းလျာ ပြည့်စုံသည့်နောက်မှ စားသောက်သူ ဝိညာဏက္ခန္ဓာကို ပြရလေသည်-ဟု ဋီကာကျော် ဖွင့်ပြလေသည်။ [ခန္ဓဝိဘင်္ဂအဋ္ဌကထာ၌ ဥပမာတမျိုး ပြထားသေး၏, ရှုစားကြလေတော့။]

ဘာဇနံ ဘောဇနံ တဿ, ဗျဉ္ဇနံ ဘောဇကော တထာ၊
ဘုဉ္ဇိတာ ဝ စ ပဉ္စေတေ, ဥပမေန္တိ ယထာက္ကမံ။

[ဘာဇနံ-စားခွက်၊ ဘောဇနံ-စားဘွယ်၊ တဿ - ထိုစားဘွယ်၏၊ ဗျဥ္ဇနံ-ဟင်းလျာ၊ ဘောဇကော-စိမံကျွေးမွေးသူ။—နာမရူပပရိစ္ဆေဒ။]

ဥပါဒါနက္ခန္ဓာ—"ဥပါဒါနာနံ အာရမဏဘူတာ ခန္ဓာ ဥပါဒါနက္ခန္ဓာ" ဥပါဒါနာနံ-ဥပါဒါန်တရားတို့၏၊ အာရမဏဘူတာ-အာရုံဖြစ်၍ဖြစ်ကုန်သော၊ ခန္ဓာ-ခန္ဓာတို့တည်း၊ ဥပါဒါနက္ခန္ဓာ-ဥပါဒါန်၏ အာရုံဖြစ်သောခန္ဓာတို့၊ ဥပါဒါန်တို့၏ တရားကိုယ်မှာ သမုစ္စည်းပိုင်း၌ ပြခဲ့သည့်အတိုင်း လောဘနှင့်ဒိဋ္ဌိတည်း၊ ထိုလောဘဒိဋ္ဌိတို့ကား အကုသိုလ်တရားဖြစ်၍ လောကီစိတ် စေတသိက် ရုပ်ခန္ဓာများကိုသာ အာရုံပြုနိုင်၏၊ လောကုတ္တရာ ခန္ဓာကို အာရုံမပြုနိုင်၊ "အကုသလာ နိစေဝ ၊ ပေ ၊ လောကုတ္တရဝဇ္ဇိတသဗ္ဗာရမဏာနိ" ဟူသော အာရမဏသင်္ဂဟကို ထောက်၊ ထို့ကြောင့် ဥပါဒါန်၏အာရုံဖြစ်သော ခန္ဓာ ဟူသည် လောကီစိတ်, ထိုစိတ်နှင့်ယှဉ်သော စေတသိက်, ရုပ်တရားများတည်းဟု မှတ်။

ခန္ဓာနှင့် ဥပါဒါနက္ခန္ဓာဒေသနာအထူး။ ။လောကီဖြစ်စေ လောကုတ္တရာဖြစ်စေ ခန္ဓာဖွဲ့၍ ရကောင်းသမျှတရားတွေကို အားလုံးသိမ်းကြုံး၍ ပြတော်မူခြင်းငှါ ပဌမ ခန္ဓဒေသနာကို ဟောပြတော်မူသည်၊ ဝိပဿနာကမ္မဋ္ဌာန်းစီးဖြန်းသည့်အခါ၌ကား လောကုတ္တရာခန္ဓာများကို အာရုံပြု၍ မစီးဖြန်းရ, ဝဋ်ဒုက္ခတရားတွေကို အာရုံပြု၍ စီးဖြန်းမှ အနိစ္စ ဒုက္ခ အနတ္တသဘော ထင်မြင်နိုင်မည်၊ လောကုတ္တရာ စိတ် စေတသိက်သည် အနိစ္စ ဒုက္ခ အနတ္တတွင် ပါဝင်သော သင်္ခါရများပင် ဖြစ်လင့်ကစား, မဂ်တရားတို့က ဝဋ်ဒုက္ခမှ ထွက်မြောက်ကြောင်း, ဖိုလ်တရားတို့က ဒိဋ္ဌဓမ္မ နိဗ္ဗာန်ခံစံဘို့အကြောင်း အကောင်းချည်းဖြစ်၍ အနိစ္စ ဒုက္ခ အနတ္တဟု ဝိပဿနာရှုသော်လည်း နိဗ္ဗိန္ဒဉာဏ်ဖြင့် ငြီးငွေ့ရန် မဟုတ်ချေ၊ ထို့ကြောင့် ကမ္မဋ္ဌာန်း ရှုသည့်အခါ လောကီခန္ဓာများကိုသာ ရှုရလေသည်၊ ဤသို့လျှင် ဝိပဿနာရှုဘို့အကျိုးငှါ လောကီသက်သက် ဥပါဒါနက္ခန္ဓဒေသနာကို တဘန် ဟောတော်မူရပြန်သည်။

အာယတန—အာယတနသဒ္ဒါသည် "အကြောင်း" ဟူသော အနက်ကိုဟောသော အနိပ္ဖန္နပါဋိပဒိကပုဒ်တည်း၊ စက္ခုပသာဒနှင့် ရူပါရုံမရှိလျှင် စက္ခုဒွါရိကဝီထိများမဖြစ်နိုင်၊ ထို့ကြောင့် စက္ခုပသာဒနှင့် ရူပါရုံတို့သည် စက္ခုဒွါရိက ဝီထိစိတ်များ၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်၍ စက္ခာယတန ရူပါယတန အမည်ရကြသည်၊ သောတပသာဒနှင့် သဒ္ဒါရုံတို့သည် သောတဒွါရိကဝီထိစိတ်များ၏ ဖြစ်ကြောင်းတည်း၊ ဤသို့ စသည်ဖြင့် သိလေ၊ မနာယတနနှင့်စပ်၍ မှတ်ဘွယ်မှာ နောက်၌ထင်ရှားလတံ့။

စာသွားစဉ်နည်းအမျိုးမျိုး။ ။ဆိုင်ရာစာသွားကို စီစဉ်ရာ၌ "ဒဿနေန ပဟာတဗ္ဗာ, ဘာဝနာယ ပဟာတဗ္ဗာ" ကဲ့သို့ ပယ်ပုံအားဖြင့် ရှေ့နောက် စီစဉ်ခြင်း

ဟူသော ပဟာနက္ကမလည်းရှိ၏၊ " ကာမာဝစရ ရူပါဝစရ အရူပါဝစရ " ကဲ့သို့ ဘုံအစဉ်အားဖြင့် ရှေ့နောက်စီစဉ်ခြင်းဟူသော ဘူမိက္ကမလည်းရှိ၏၊ " ပဌမံ ကလလံ ဟောတိ, ကလလာ ဟောတိ အဗ္ဗုဒံ " စသည်ကဲ့သို့ဖြစ်ပုံအစဉ်အားဖြင့် ရှေ့နောက်စီစဉ်ခြင်းဟူသော ဥပ္ပတ္တိက္ကမလည်းရှိ၏၊ " သီလဝိသုဒ္ဓိ စိတ္တဝိသုဒ္ဓိ " စသည်ကဲ့သို့ ကျင့်ဘွယ်အစဉ်အားဖြစ် ရှေ့နောက်စဉ်ခြင်းဟူသော ပတိပတ္တိက္ကမလည်းရှိ၏၊ " စတ္တာရော သတိပဋ္ဌာနာ, စတ္တာရော သမ္မပ္ပဓာနာ " စသည်ကဲ့သို့ ဟောစဉ်ဟူသော ဒေသနာက္ကမလည်းရှိ၏၊ ထို ၅ မျိုးသော အစဉ်တို့တွင် အာယတန ၁၂ ပါးကို ရှေ့နောက် စီစဉ်ပုံသည် ဒေသနာက္ကမသာတည်း၊ ခန္ဓာဓာတ် သစ္စာတို့၌လည်း ဒေသနာက္ကမပင်တည်း။

ပဟာနံ ဘူမိ ဥပ္ပတ္တိ, ပတိပတ္တိ စ ဒေသနာ၊
ပဉ္စဝိဓော ကမော တတ္ထ, ပစ္ဆိမောဝိဓ ယုဇ္ဇတိ။

ဒေသနာစဉ်အားဖြင့် ရှေ့နောက်စဉ်ရာ၌ ဒေသကပုဂ္ဂိုလ်၏ အလိုအတိုင်းပင် စဉ်နိုင်ပေ၏၊ သို့သော် ဒေသကပုဂ္ဂိုလ်တပါးဖြစ်ပါလျက် အကျိုးအကြောင်း မစပ်ဘဲ ရှေ့နောက်စဉ်ထားလျှင် အများအပြစ်တင် မလွတ်နိုင်ရာ, အကျိုးအကြောင်း အဆက်အသွယ်၌ ကျမ်းဆရာတိုင်း ရည်ရွယ်ချက် ရှိရပေလိမ့်မည်၊ သို့ဖြစ်၍ ဤ အာယတနဒေသနာ စဉ်ပုံ၌ အရှင်အနုရုဒ္ဓါ၏ အာဘော် (နှလုံးသွင်း) ကိုသာ စဉ်းစားရလိမ့်မည်။

[ဆောင်] **အာယတနာ, ဆယ့်နှစ်ဖြာကို, ဒေသနာမြွက်, အစဉ်မှတ်လော, အဇ္ဈတ် ခြောက်ပါး, ကျေးဇူးများ၍, ဥုးဖျားတည်မူ, မထေရ်ပြု၏၊ စက္ခုမှာတုံ, အာရုံ ယူလျှင်း, ပေါ်ထင်ခြင်းကြောင့်, ယင်းကိုယ်စ – ဟန်, အသမ္ဗုတ္တ, သဘောမျှ၍, သောတကိုဆက်၊ တနည်းမြွက်က, ဒဿနနှင့်-သဝနာ နုတ္တရိ, ကြောင်းထူး ရှိသဖြင့်, အတိဝိသိဋ္ဌ, ကျေးဇူးဟိတ်ကြောင့်, ဥုးထိပ်နှစ်ပါး, တင်ကာထားလျက်၊ ၃ ပါးဆက်ပြ, သမ္ပတ္တတွင်, ဃာန၏ဂုဏ်,အာရုံယူလျှင်း, လျင်မြန်ခြင်းကြောင့်, ယင်းကိုအစ၊ ပဒေသ၌, ဖြစ်ကြည်စွာ, ဇိဝှါကိုဆက်၊ ကိုယ်လုံး ယှက်၍, နံ့လျက်ကာယ, တခုမျှမို့, နောက်ကစဉ်ပုံ၊ ပဉ္စာရုံကို, အကုန် သိမ်းကြုံး, ယူသည့်ထုံးကြောင့်, နောက်ဆုံး မန, စီစဉ်ရ၏၊ ခြောက်ဝ အဇ္ဈတ်, အစဉ်ကပ်အောင်, ဗာဟျက် ၆ ခု, အာရုံစုလည်း, ထေရ်နုရုဒ္ဓါ, စီစဉ်ပါသည်, ဋီကာဖွင့်ထုံးကဗျာတည်း။**

အကျယ်။ ။အာယတန ၁၂ ပါးတွင် စက္ခုအစ မန အဆုံးရှိသော ၆ ပါး သည် အဇ္ဈတ္တိကာယတန များတည်း၊ ထိုအဇ္ဈတ္တိကာယတန များသည် ခန္ဓာကိုယ်

အား ကျေးဇူးများ၏၊(ကျေးဇူးများပုံနှင့် အဇ္ဈတ္တိက ခေါ်ပုံကို ရုပ်ပိုင်း ရူပဝိဘာဂ ခဏ်း ပြန်ကြည့်၊) ထိုသို့ ကျေးဇူးများသောကြောင့် အဇ္ဈတ္တိကာယတန ၆ ပါးကို ဗာဟိရာယတန၏ ရှေ့ကထားသည်၊ အဇ္ဈတ္တိကာယတန ၆ ပါးတွင်လည်း စက္ခာယတန၏ ရူပါရုံကိုယူပုံသည် မျက်မြင်ဖြစ်၍ ထင်ရှား၏၊ ထို့ကြောင့် စက္ခာယတနကို ရှေးဦးစွာပြသည်၊စက္ခုပသာဒသည် အသမ္ပတ္တဂါဟကရုပ်ဖြစ်သလို, သောတလည်း အသမ္ပတ္တဂါဟကဖြစ်၍ အသမ္ပတ္တဂါဟကချင်း တူသောကြောင့် စက္ခာယတန၏ အခြားမဲ့၌ သောတာယတနကို ဆက်ပြသည်၊ အကြောင်း တနည်းကား- ''စက္ခုနှင့် သောတသည် အလွန် မွန်မြတ်သော ဘုရားရှင်၏ရူပါရုံကို မြင်နိုင်ခြင်း, ဘုရားရှင်၏ အသံတော်ကို ကြားရခြင်းကြောင့် ဒဿနာနုတ္တရိယဂုဏ် သဝနာနုတ္တရိယဂုဏ်နှင့် ပြည့်စုံကြပေသည်၊ ထိုကဲ့သို့သော ဂုဏ်ထူးရှိသည့် အတွက် စက္ခု သောတ အာယတန ၂ ပါးကို ဦးထိပ်ကထားသကဲ့၊ [အနုတ္တရိယ=အမြတ်ဆုံး၏ ဖြစ်ကြောင်း ဖြစ်သော+ဒဿန=မြင်မှု၊ သဝနာနုတ္တရိယ = အမြတ်ဆုံး၏ ဖြစ်ကြောင်း ဖြစ်သော ကြားမှု။]

ထို့နောက် သမ္ပတ္တဂါဟက ရုပ်များ ဖြစ်၍ ဃာနာဒိတ္တယကို ဆက်ပြ၏၊ ထို ဃာန စသော ၃ ပါးတွင်လည်း ဃာနသည် အာရုံယူပုံ လျင်မြန်၏၊ (ရှေ့၌ ထမင်းပွဲချလျှင် မတွေ့ရခင် မစားရခင် အနံ့ကို ရှေးဦးစွာ သိနိုင်လေသည်) ၊ ထို့ကြောင့် ဃာနာယတနကို ရှေးဦးက ထား၏၊ ဃာနနှင့်ဇိဝှါသည် ပဒေသဝုတ္တိရုပ်ခြင်း တူ၏၊ (ကိုယ်၏ တစိတ်တဒေသ၌ အဖြစ်ချင်း တူမျှသည်) ၊ ထို့ကြောင့် ဃာန၏ အခြားမဲ့၌ ဇိဝှါယတနကို ဆက်ပြ၏၊ ကာယာယတနမှာ တကိုယ်လုံး နှံ့သော သဗ္ဗတ္ထဝုတ္တိရုပ်ဖြစ်ပါသော်လည်း ထိုသဗ္ဗတ္ထဝုတ္တိအာယတနက တပါထည်း သာရှိသောကြောင့် ဇိဝှါ၏နောက်မှ စဉ်ပြသည်၊ ရူပါရုံစသော အာရုံ ငါးပါးလုံးကိုပင် အကုန်သိမ်း၍ယူနိုင်သောကြောင့် မနာယတနကို အဇ္ဈတ္တိကာယတန ၆ပါးတွင် နောက်ဆုံးကထားသည်၊ ဗာဟိရာယတန ဟူသော အာရုံ ခြောက်ပါးကိုလည်း အဇ္ဈတ္တိကာယတန ၆ ပါးနှင့် အဆင်သင့်အောင် အရှင်အနုရုဒ္ဓါ စီစဉ်တော်မူသည်၊ အဆင်သင့်ပုံကို '' စက္ခာယတနနှင့် ရူပါရုံ, သောတာယတနနှင့် သဒ္ဒါရုံ'' စသည်ဖြင့် သိလေ၊ ဤကား ဋီကာကျော်ဖွင့်ပြသည့် ထုံးဥပဒေသတည်း။

အဋ္ဌာရသ ဓာတုယော စက္ခုဓာတု သောတ ဃာန ဇိဝှါ ကာယ ရူပ သဒ္ဒ ဂန္ဓ ရသ ဖောဋ္ဌဗ္ဗ စက္ခုဝိညာဏဓာတု သောတဝိညာဏ ဃာန ဝိညာဏ ဇိဝှါဝိညာဏ ကာယဝိညာဏဓာတု မနောဓာတု မနောဝိညာဏဓာတု ဓမ္မဓာတု။

ဓာတု—"အတ္တနော သဘာဝံ ဒဓာတီတိ ဓာတု" အတ္တနော–မိမိ၏၊ သဘာဝံ–သဘောကို၊ ဒဓာတိ–ဆောင်တတ်၏၊ (ဓာရေတိ–ဟု ဓာတွတ္ထ ဝိဂ္ဂြိုဟ်လည်း ပြုကြ၏၊) ဣတိ–ကြောင့်၊ ဓာတု–ဓာတ်မည်၏၊ တိတ္ထိတို့ကြံဆအပ်သော အတ္တသည် အထင်အရှား မရှိ၊ကာရက ဝေဒကဟု နာမည်တပ်၍ ပြုလုပ်တတ် ခံစားတတ်သည်ဟု ဆိုသော်လည်း တကယ် မပြုလုပ်တတ်, မခံစားတတ်, ပြုလုပ်ခြင်း ခံစားခြင်း သဘောကို မဆောင်ရွက်နိုင်၊ စက္ခု စသော တရားတို့ကား မိမိသဘောကို ဆောင်ရွက်နိုင်၏၊ မိမိ သဘောအတိုင်း တည်ရှိ၏၊ ဤသို့ မိမိဆိုင်ရာ သဘောကို ဆောင်ရွက်နိုင်ကြသဖြင့် "ဓာတု" ဟူသော အမည်ကို ရကြပေသည်။ [အဋ္ဌကထာ ဋီကာတို့၌ အမျိုးမျိုး ဖွင့်ပြကြသေး၏။]

•

စီစဉ်ပုံ။ ။ဤသင်္ဂြိုဟ်ကျမ်း၌ ဓာတ် ၁၈ ပါး စဉ်ပုံသည် ဓာတုဝိဘင်းပါဠိတော်ရင်းနှင့်မတူ၊ ထို ပါဠိတော်၌ စက္ခုဓာတု ရူပဓာတု စက္ခုဝိညာဏဓာတု စသည်ဖြင့် ဒွါရဓာတ် အာရုံဓာတ် အာရမဏိကဝိညာဏ်၏ ဓာတ်များကို တသန့်စီ ပြထားတော်မူသည်၊ ဤ သင်္ဂြိုဟ်ကျမ်း၌ကား ရုပ် နာမ် ခွဲခြားဘို့က အရေးကြီး နေသဖြင့် ရုပ်ဓာတ် နာမ်ဓာတ်၌ ခွဲပြီးလျှင် ရုပ်ဓာတ်တွေက များလည်းများ နာမ်ဓာတ်များ၏ အကြောင်း တရားလည်း ဖြစ်သောကြောင့် ရုပ်ဓာတ် ၁၀ ပါးကို ရှေ့ထား၍ နာမ်ဓာတ် ၇ ပါးကို နောက်ထားတော်မူသည်၊ ရုပ်ဓာတ် ၁၀ ပါး၏ ရှေ့နောက် စီစဉ်ပုံမှာကား အာယတန စဉ်ပုံအတိုင်းပင်တည်း၊ နာမ်ဓာတ် ၇ပါးတွင်လည်း ထို ရုပ်ဓာတ်များနှင့် အစဉ်ကိုက်အောင် (ဒွါရအစဉ် အာရုံ အစဉ် အလိုက်) စက္ခုဝိညာဏဓာတ် သောတဝိညာဏဓာတ် စသည်ဖြင့် စီစဉ်၍, မနောဓာတ်မှာ ဒွါရ ၅ ပါးလုံး၌ ဖြစ်နိုင်သောကြောင့် ပဉ္စဝိညာဏဓာတ်၏ နောက်၌ ထားပြီးလျှင်,ထိုဒွါရ ၅ ပါးနှင့်တကွ မနောဒွါရလည်းဖြစ်နိုင်သောကြောင့် မနောဝိညာဏဓာတ်ကို မနောဓာတ်၏ နောက်၌ထားသည်၊ ဓမ္မဓာတ်ကိုကား ရုပ် နာမ် ၂ ပါး ရောနေသည့် အတွက် နောက်ဆုံး၌ ထားတော်မူသည် ဟု အရှင်အနုရုဒ္ဓါ အလိုတော်ကို မှန်းဆသင့်၏၊ [မနောဓာတ် မနောဝိညာဏဓာတ် စက္ခုဝိညာဏဓာတ် စသော ပဉ္စဝိညာဏဓာတ်, ဤ ဓာတ် ၃ ပါး၏ ထူးခြားပုံကို ပကိဏ်းပိုင်း ဝတ္ထုသင်္ဂဟ အဆုံး၌ ပြခဲ့ပြီ။]

စတ္တာရိ အရိယသစ္စာနိ ဒုက္ခံ အရိယသစ္စံ, ဒုက္ခသမုဒယော အရိယသစ္စံ, ဒုက္ခနိရောဓော အရိယသစ္စံ, ဒုက္ခနိရောဓဂါမိနီပဋိပဒါ အရိယသစ္စံ။

အရိယသစ္စ—" အရိယာနံ သစ္စာနိ အရိယသစ္စာနိ" အရိယာနံ–ဘုရားအစရှိသော အရိယာပုဂ္ဂိုလ်တို့၏၊ သစ္စာနိ–သစ္စာတို့တည်း၊ အရိယသစ္စာနိ–ဘုရား အစ

ရှိသော အရိယာပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ သစ္စာတို့၊ ဤ သစ္စာ လေးပါးကို အရိယာ ပုဂ္ဂိုလ်တို့သာ ပိုင်ပိုင်နိုင်နိုင် သိအပ်သောကြောင့် "အရိယာပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ သစ္စာ=အရိယာတို့ သိအပ်သော သစ္စာ"ဟု ဆိုလိုသည်၊ တနည်း- "အရိယာနိ(တထာနိ)သစ္စာနိ အရိယသစ္စာနိ" အရိယာနိ (တထာနိ)- မှန်ကန်ကုန်သော၊ သစ္စာနိ-သစ္စာတို့တည်း၊ အရိယသစ္စာနိ-မှန်ကန်သော သစ္စာတို့၊ "ဒုက္ခသစ္စာ"ဆိုလျှင် ဆိုသည့်အတိုင်း အမှန်ဆင်းရဲစေ၏၊ "သမုဒယသစ္စာ" ဆိုလျှင် ဆိုသည့်အတိုင်းပင် ဒုက္ခ၏ ဖြစ်ကြောင်း မှန်၏၊ "ဒုက္ခနိရောဓသစ္စာ" ဆိုလျှင် ဆိုသည့်အတိုင်းပင် ဒုက္ခ၏ ချုပ်ရာမှန်၏၊ "ဒုက္ခနိရောဓဂါမိနီပဋိပဒါ=မဂ္ဂသစ္စာ"ဆိုလျှင် ဆိုသည့်အတိုင်းပင် နိဗ္ဗာန်ရောက်ကြောင်း အကျင့်မှန်၏၊ ဤသို့လျှင် ၎င်းတို့အဆို အတိုင်း ဧကန် မှန်သောကြောင့် "အရိယသစ္စာ=မှန်ကန်သောသစ္စာ" ဟု ဆိုရပေသည်။

ဆက်ဦးအံ့—လောက၌ ရှေးလူကြီးသူမတို့ သမုတ်ထားအပ်သော သမ္မုတိသစ္စာများ ရှိသေး၏၊ ဤသူ့ကို ယောကျ်ား, ဤသူ့ကို မိန်းမ စသည်ဖြင့် သမုတ်ထားအပ်သော အရာဝတ္ထု ပညတ် စုတည်း၊ ထို သမုတ် ထားသည့် အတိုင်း ယောကျ်ားကို ယောကျ်ားဟု ပြောလျှင် သမုတိသစ္စာဖြစ်၏, လောကအလိုမှန်သည်ဟုပင် ဆိုရပေမည်၊ သို့သော် နက်နက်နဲနဲစဉ်းစားသည့်အခါ ယောကျ်ားဟူသော အထည် ဝတ္ထုရှာမရ၊ ရုပ်နာမ် အစုအဝေးသာ ဖြစ်နေတော့၏၊ ထို့ကြောင့် သမုတိသစ္စာဖြစ်သော အထည် ဝတ္ထု ပညတ်စု များသည် လောကီအလို မှန်သည်ဟု ဆိုရသော်လည်း အဟုတ်တကယ် အမှန်တတ်သဖြင့် အရိယသစ္စာဟု မဆိုအပ်ချေ၊ ဤဒုက္ခ စသည်တို့ကား စိစစ်လေလေ အဟုတ်တကယ်မှန်လေလေဖြစ်သောကြောင့် "အရိယသစ္စာ" ဟု ဆိုရပေသည်၊ "အရိယသစ္စာ၌ အရိယဟူသော ဝိသေသနသည် သမ္မုတိသစ္စာနှင့် ခွဲခြားသော ဝိသေသန ဖြစ်သည်" ဟူလို။

လောကီလောကုတ္တရာ အကြောင်းအကျိုးသစ္စာအခွဲ။ ။ဤ သစ္စာ ၄ ပါးတွင် ဒုက္ခနှင့် သမုဒယ သစ္စာ ၂ ပါးသည် လောကီတရား လောကီသစ္စာ များတည်း၊ နိရောဓနှင့်မဂ္ဂသစ္စာ ၂ ပါးကား လောကုတ္တရာတရား လောကုတ္တရာ သစ္စာများတည်း၊ သံသရာ၌ဖြစ်ရသော ရုပ်နာမ်သည် ဒုက္ခတရားချည်းတည်း၊ ထို့ကြောင့် ဒုက္ခသစ္စာသည် သံသရာ၌ ဖြစ်ရခြင်း ဟူသော ပဝတ္တိသစ္စာတည်း, မကောင်းသော အကျိုးသစ္စာလည်းဟုတ်၏၊ သမုဒယသစ္စာသည် ထို သံသရာဒုက္ခဟူသမျှ၏ ဖြစ်ရဘို့အကြောင်း မကောင်းသော ပဝတ္တိဟေတုသစ္စာတည်း, အကြောင်းသစ္စာလည်းဟုတ်၏၊ နိရောဓသစ္စာသည် သံသရာဒုက္ခ၏ ဆုတ်နစ်ရာ နိဝတ္တိသစ္စာတည်း, ကောင်းသော အကျိုး သစ္စာလည်း ဟုတ်၏၊ မဂ္ဂသစ္စာသည် ထို နိဝတ္တိသို့ ရောက်ကြောင်း ကောင်းသော နိဝတ္တိဟေတု သစ္စာတည်း, ကောင်းသော

အကြောင်း သစ္စာလည်း ဟုတ်၏၊ ဤသစ္စာ ၄ ပါးဖြင့် မကောင်းသော အကျိုး အကြောင်း, ကောင်းသော အကျိုးအကြောင်းများ စုံလင်ပြီဖြစ်သောကြောင့် ဤသစ္စာ ၄ ပါးထက် ပို၍ငင်း, ယုတ်လျော့၍ငင်း ဟောပြတော်မမူဘဲ, အဆူဆူသော ဘုရားရှင်တို့ ဤ ၄ ပါးကိုသာ ဟောပြတော်မူမြဲ ဖြစ်ပေသည်။

ရှေ့နောက်စဉ်ပုံ။ ။ဤလောကီဘုံ သံသရာကြီးဝယ် နှစ်သက်ဘွယ် အထင်ရှိ၍ တွယ်မိတွယ်ရာ တွယ်တာနေကြသော သတ္တဝါတွေကို တရားသံဝေဂ ရစေတော်မူလိုခြင်းကြောင့် ဘုရားဖြစ်တော်မူ၍ မကြာခင် ဓမ္မစကြာ ဒေသနာတော် အစဉ်ဝယ် "စတ္တာရိမာနိ ဘိက္ခဝေ အရိယသစ္စာနိ-ဒုက္ခံ အရိယသစ္စံ" ဟု ကမ္ဘာ လောကကြီး တခုလုံး၌ ဒုက္ခတုံးဖြစ်နေပုံကို ရှေးဦးစွာ ပြတော်မူ၏၊ ဤဒုက္ခတရားတွေမှာ အကြောင်းမဲ့ပေါ်လာသည်မဟုတ်, တွယ်တာမှု တဏှာအစွဲအကြောင့်သာ ဘရမ်းဘတာ ဖြစ်လာရသည်ဟု သိစေတော်မူလို၍ ဒုက္ခသစ္စာ၏ အခြားမဲ့၌ "ဒုက္ခသမုဒယော အရိယသစ္စံ" ဟု သမုဒယသစ္စာကို ဟောပြတော်မူသည်၊ ထို့နောက် ဒုက္ခသဘောကို ထင်မြင်လျက် ငြီးငွေ့လက်စဖြင့် သံဝေဂရသူတို့၌ အပူငြိမ်းရာ ခေမာရပ်ဌာနကို ရှာကြံလိုသောစိတ် ဖြစ်လောက်သည့်အခါ "ဒုက္ခနိရောဓော အရိယသစ္စံ" ဟု နိရောဓသစ္စာကို ပြတော်မူသည်၊ "ထိုခေမာမြို့နန်းသို့ ရောက်ဘို့ မှန်းကြလျှင် ဤလမ်းကိုတက်၍ ဤမဂ်ကိုပွားလေ" ဟု မိန့်တော်မူသည့်အလား ၄ ပါးမြောက်တွင် မဂ္ဂသစ္စာကို ညွှန်ပြတော်မူပေသည်။

[ဆောင်] **လောကီဘုံဝယ်, သာယာဘွယ်ဟု, တာတွယ်လေငြား, ဝေနေများကို, တရားသံဝေ, ရပစေဟု, ထွေထွေဒုက္ခ, ဦးစွာပြ၏၊ ဒုက္ခသောင်းပြောင်း, တရားပေါင်းလည်း, အကြောင်းမဲ့စွာ, မဖြစ်ရာရှင့်, မဟာဖြဟ္မာ့, ထာဝရဟု, ဘုရား့ တသင်း, မဖန်ဆင်းတည်း, ထန်ပြင်းသော့သွမ်း, တဏှာစွမ်းကြောင့်, ဘရမ်းဘတာ, ဖြစ်ကြရဟော, သမုဒယောတဲ့၊ သုံးလောကတွင်, ဒုက္ခထင်၍, လွတ်ခွင့်ထွက်ရာ, ရတက်ဖြာသော်, သက်သာစေရန်, အနေဖန်လျက်, ခေမံနိရောဓ, သုံးကြိမ်ပြ၏၊ နိဗ္ဗာနနန်း, ရောက်ဘို့မှန်းက, ဤလမ်းဖြင့်တက်, ဤမဂ်ကိုပွါး, မိန့်သည့်လားသို့, လေးပါးမြောက်တွင်, မဂ်လမ်းထွင်သည်, ဟောစဉ်လက်ရိုး ဆူဆူတည်း။**

ဒွါရာရမဏာဘေဒေန, ဘဝန္တာယတနာနိ စ၊
ဒွါရာရမဏာတဒုပ္ပန္န-ပရိယာယေန ဓာတုယော။

ဒွါရာရမဏာဘေဒေန ဘဝန္တာယတနာနိစ—"အတ္တနော သဘာဝံ ဓာရေတီတိ ဓမ္မော"အရ မိမိသဘောကိုဆောင်နိုင်သဖြင့် ပရမတ္ထတရားအားလုံးကို "ဓမ္မာ

ယတန'' ဟု တမျိုးထည်း ဟောသင့်ပါလျက် အဘယ်ကြောင့် အာယတန ၁၂ ပါး ပြားရပါသလဲဟု မေးဘွယ်ရှိ၍ "ဒွါရာရမဏဘေဒေန ဘဝန္တာယတနာနိစ''ဟု မိန့်တော်မူရသည်၊ အာယတနဒေသနာသည် ဒွါရနှင့်အာရုံကို ကွဲကွဲပြားပြား ခွဲခြားလို၍ ဟောတော်မူအပ်သော ဒေသနာဖြစ်၏၊ ထိုဒွါရနှင့် အာရုံတို့က ၆ ပါးစီ ကွဲပြားလျက် ရှိသောကြောင့် ပရမတ္ထတရား အားလုံးကို ဓမ္မာယတနဟု တမျိုးတည်းမဟောဘဲ,ဒွါရအာယတန ၆ ပါး, အာရုံ အာယတန ၆ ပါး ခွဲခြား၍ အာယတန ၁၂ ပါး ဟောထားတော်မူရသည်။

မနောဒွါရယူပုံ။ ။ဤ၌ ဒွါရ ၆ ပါးတွင် စက္ခာယတနစသည်ကို စက္ခုဒွါရစသည်ဖြင့် ဆိုခြင်းသည် ယူရိုးယူစဉ် ထုံးစံပင်တည်း။ မနာယတန ဟူသည်ကား စိတ်အားလုံးတည်း၊ ထို့ကြောင့် မနာယတနကို မနောဒွါရ ဟု ယူခြင်းမှာ ဒွါရသင်္ဂဟ၌ ပြခဲ့သော "မနောဒွါရံ ပန ဘဝင်္ဂန္တိ ပဝုစ္စတိ'' နှင့် ဆန့်ကျင်သည် မဟုတ်ပါလော ဟု မေး၊ အဖြေကား-''အယံ နာမ မနောဒွါရံ နဟောတီတိ နဝတ္တဗ္ဗော'' နှင့် အညီ ရှေးရှေး မနသည် နောက်နောက်မနအား အနန္တရသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူး ပြုခြင်းကြောင့် ရှေးရှေး မန ဟူသမျှကို နောက်နောက် မန၏ ဖြစ်ကြောင်းဒွါရဟု ဆိုနိုင်သည်၊ ဒွါရသင်္ဂဟ၌ ပြခဲ့သော "ဘဝင်ကိုသာ မနောဒွါရ''ဟု ယူရသောနည်းမျိုးမဟုတ် ဟူလို။

ယထာဟာ နန္တရာတီတော, ဇာယမာနဿ ပစ္စယော၊
မနော သဗ္ဗောပိ သဗ္ဗဿ, မနအာယတနံ ဘဝေ။ ။နာမရူပပရိစ္ဆေဒ။

အဋ္ဌကထာဝါဒ။ ။အာယတနဝိဘင်္ဂ အဋ္ဌကထာ၌ကား - မနာယတန၏ တစိတ်တပိုင်းဖြစ်သော ဘဝင်စိတ်ကို ဧကဒေသူပစာရနည်းအားဖြင့် မနာယတန အရ ကောက်ယူ၍ မနာယတနကို မနောဒွါရ ခေါ်ကြောင်းဖြင့်—''ဆဋ္ဌဿ ပန ဘဝင်္ဂမနသင်္ခါတော မနာယတနေကဒေသော ဝ ဥပ္ပတ္တိဒွါရံ'' ဟု မိန့်တော်မူသည်။

ဓမ္မာယတနလည်း ပရိယာယ်။ ။ရူပါယတနစသည်ကို ရူပါရုံစသည်ဖြင့် ဆိုခြင်းမှာလည်း ထုံးစံပင်တည်း၊ ဓမ္မာယတနကို ဓမ္မာရုံဟုဆိုခြင်းမှာ အာရမဏသင်္ဂဟတုန်းက ဓမ္မာရုံနှင့်မတူတတ်ချေ၊ အာရမဏသင်္ဂဟဝယ် ဓမ္မာရုံအရ၌ ပညတ် ပသာဒရုပ်နှင့် စိတ်တို့လည်း ပါဝင်နိုင်၏၊ ဤ ဓမ္မာယတန ဓမ္မာရုံ၌ကား ပရမတ္ထ မဟုတ် သောပညတ်များ မပါနိုင်, ပသာဒရုပ်နှင့် စိတ်တို့မှာလည်း စက္ခာယတန စသော အမည်တူးကိုရပြီးဖြစ်၍ ဓမ္မာယတန၌ မပါဝင်နိုင်, ဤသို့လျှင် ဓမ္မာယတန အရလည်း ဖြစ်သင့်သလို ပရိယာယ်အားဖြင့် ကောက်ယူရမည်။

ဒွါရာရမဏာတဒုပ္ပန္န ပရိယာယေန—[ဒွါရ=ဒွါရ ၆ ပါး+အာရမဏ=အာရုံ ၆ ပါး+တဒုပ္ပန္န=ထို အာရုံ ၆ ပါးကို အာရုံပြု၍ ထို ဒွါရ ၆ ပါး၌ ဖြစ်သော ဝိညာဏ် ၆ ပါး၊] ဤသို့ ဒွါရ ၆ ပါး အာရုံ ၆ ပါး ဝိညာဏ် ၆ ပါး ပြားခြင်းကြောင့် ဓာတ်များလည်း ၁၈ ပါး ပြားရလေသည်၊ ဒွါရ အာရုံ ဝိညာဏ် ဓာတ်တို့ ဆက်သွယ်ပုံကား "စက္ခုဓာတ် ရူပဓာတ် စက္ခုဝိညာဏဓာတ်, သောတဓာတ် သဒ္ဒဓာတ် သောတဝိညာဏဓာတ်၊ ပေ ၊ မနောဓာတ် ဓမ္မဓာတ် မနောဝိညာဏဓာတ်" ဟု တွဲစပ်လေ။

မနောဓာတ် ဟူရာ၌ ကောက်ယူရိုးအတိုင်း ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်းနှင့် သမ္ပဋိစ္ဆိုန်းကို ကောက်၊ ထိုတွင် ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်းသို့ ရောက်သည့်အခါ ဘဝင်တည်းဟူသော မနောဝိညာဉ် အစဉ်ကုန်ပျောက်သဖြင့် ထို မနောဝိညာဉ်သည် ပဉ္စဒွါရာ ဝဇ္ဇန်းထည်းသို့ ဝင်သွားသလိုထင်ရ၏၊ ထို့ကြောင့် ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်းသည် မနောဝိညာဉ်၏ ဝင်ရာ ဒွါရ တည်း၊ သမ္ပဋိစ္ဆိုန်း နောက်၌ တဘန် သန္တီရဏတည်းဟူသော မနောဝိညာဉ်ပေါ်လာပြန်၏၊ ထို့ကြောင့် သမ္ပဋိစ္ဆိုန်းသည် မနောဝိညာဉ်၏ ထွက်ခွါလာရာ တံခါးသဖွယ် ဖြစ်ပြန်၏၊ ဤသို့သော ပရိယာယ်အရ မနောဓာတ် ၃ ခုကို မနောဝိညာဏ်၏ဒွါရဟု ဆိုနိုင်ပြန်သည်။

အန္တာဒိကာ မနောဓာတု, မနောဝိညာဏ ဓာတုယာ၊
ပဝေသာ,ပဂမေ ဒွါရ-ပရိယာယေန တိဋ္ဌတိ။

အန္တာဒိကာ-အဆုံးအစဖြစ်သော၊ မနောဓာတု-မနောဓာတ်သည်၊ (အန္တဖြင့် ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်းကို, အာဒိဖြင့် သမ္ပဋိစ္ဆိုန်းကိုပြ၏) မနောဝိညာဏဓာတုယာ-၏၊ ပဝေသာ ပဂမေ-ဝင်ခြင်း, ကင်းကွာ ထွက်ခွါခြင်း၌၊ ဝါ-ကြောင့်၊ ဒွါရပရိယာယေန-ဒွါရဟူသော ပရိယာယ်ဖြင့်၊ ဝါ-ဒွါရဟူသော နာမည်ဖြင့်၊ တိဋ္ဌတိ-တည်၏။ (နာမရူပ ပရိစ္ဆေဒ)။

ဤ၌ မနောဓာတ်ကို မနောဒွါရဟု ယူခြင်း, ဓမ္မဓာတ်ကို ဓမ္မာရုံ ယူခြင်းများသည် မုချယူရိုး ယူစဉ်မဟုတ်, ဒွါရ ၆ ပါး အာရုံ ၆ ပါးစေ့အောင် ပရိယာယ်အားဖြင့် ပြထားခြင်းဖြစ်သည်၊ မနောဝိညာဉ်လည်း ဓမ္မာရုံကိုသာ အာရုံပြုသည် မဟုတ်, အာရုံ ၆ ပါးလုံးကိုပင် အာရုံပြု၏၊ သို့သော် သူ့အာရုံနှင့် သူ့ဝိညာဉ် ကွဲပြားအောင် ပရိယာယ်အားဖြင့် ပြထားခြင်း ဖြစ်သည်-ဟု သိစေလိုသောကြောင့် "ပရိယာယေန" ဟု ကိုယ်တော်တိုင်မိန့်တော်မူရပေသည်။

[ဋီကာကျော်၌ ပရိယာယေနကို "ကမေန" ဟု ဖွင့်၍ ဒွါရ ၆ ပါး အာရုံ ၆ ပါး ဝိညာဉ် ၆ ပါး အစဉ်အတိုင်း ထားသည်ကိုပင် ပရိယာယ ဟု ဆိုလိုသတဲ့၊

ဒွါရ ၆ ပါး အာရုံ ၆ ပါး ဝိညာဉ် ၆ ပါးကို အစဉ်တိုင်း ပြထားသည်မဟုတ်, မနောဓာတ် ဟူသောမနောဒွါရသည် ဝိညာဉ်တို့အကြား၌ ရောက်နေ၏၊ ဤကဲ့သို့ အစဉ်မဟုတ်သည့်ပြင်, နာမရူပ ပရိစ္ဆေဒဂါထာ၌ ''ဒွါရ ပရိယာယေန'' ဟု မုချ မဟုတ်ကြောင်းပရိယာယ်အားဖြင့် ယူရကြောင်းကို ပြထားသောကြောင့် ထိုဋီကာ ကျော်အဖွင့်ကို ဆင်ခြင်ပါ။]

ဒုက္ခံ တေဘူမကံ ဝဋ္ဋံ, တဏှာ သမုဒယော ဘဝေ၊
နိရောဓော နာမ နိဗ္ဗာနံ, မဂ္ဂေါ လောကုတ္တရော မတော။

ဒုက္ခံ တေဘူမကံ ဝဋ္ဋံ—''ဝဋ္ဋတိ ပရိဝတ္တတီတိ ဝဋ္ဋံ'' ဝဋ္ဋတိ ပရိဝတ္တတိ-အစဉ် မပြတ် အထပ်ထပ် ဖြစ်တတ်၏၊ (မရပ်မတည် ချာချာလည်တတ်၏၊ အထပ်ထပ် ဖြစ်မှု ကိုပင် ''ချာချာလည်သည်'' ဟု ခေါ်၏၊) ဣတိ-ကြောင့်၊ ဝဋ္ဋံ - ဝဋ်မည်၏၊ အထပ်ထပ်ဖြစ်နေသော အဆက်မပြတ်နိုင်သော ရုပ်နာမ်ခန္ဓာကိုပင် ဝဋ်တရား ဟု ခေါ်၏၊ ထိုတွင် ကာမစိတ် စေတသိက် ရုပ်တရားသည် ကာမဘူမကဝဋ် (ကာမဘုံ၌ ပါဝင်သောဝဋ်) တရားတည်း၊ ရူပစိတ်စေတသိက်ကား ရူပဘူမကဝဋ်, အရူပ စိတ်စေတသိက်ကား အရူပဘူမကဝဋ်တရားတည်း၊ တဏှာမှတပါး ဤတေဘူမက ဝဋ်တရားသည် ဒုက္ခသစ္စာချည်းတည်း။

ချဲ့ဦးအံ့—ဒုက္ခသည် ဒုက္ခဒုက္ခ သင်္ခါရဒုက္ခ ဝိပရိဏာမဒုက္ခ ဟု ၃ မျိုးရှိ၏၊ ထိုတွင် ကာယိကဒုက္ခ (ကိုယ်ဆင်းရဲမှု) စေတသိကဒုက္ခ(စိတ်ဆင်းရဲမှု) ဟု ခေါ် ရသော ဒုက္ခသဟဂုတ်ကာယဝိညာဉ် ဒေါသမူဒွေးတို့နှင့် ယှဉ်သော ဒုက္ခဝေဒနာ ၃ မျိုးသည် ဖြစ်တုန်း လောလောဆယ်မှာပင် တကယ့်တကယ် ဆင်းရဲလှသဖြင့် ဒုက္ခဒုက္ခ မည်၏၊ လောက၌ ကြီးကျယ်ခမ်းနားသမျှ သုခစည်းစိမ်တွေသည် မဖြစ် ဖြစ်အောင် ထူထောင်အားထုတ်မှုဟူသော သင်္ခါရဒုက္ခစုနှင့်မကင်းနိုင်, လူချမ်းသာ နတ်ချမ်းသာ ဗြဟ္မာ့ချမ်းသာကို ရဘို့အရေး၌ မည်မျှကြီးလေးသော ဒါန သီလ ဘာဝနာ မှုများကို ပြုကြရသနည်း၊ ဝတ်စားဆင်ယင်၍ ပွဲတိုင်းအခမ်းအနားဝင် ရတဲ့ ကိစ္စကလေးကိုပင် တမနက်လုံး သင်္ခါရဒုက္ခဖြင့် တည်ထောင်ကြရလေသည်၊ ထိုသင်္ခါရဒုက္ခ အဝဝဖြင့် ပဌမတည်ထောင်ပြီးနောက် အထိုက်အလျောက် သုခကို ခံစားရတုန်းဂယ် (ဥပါဒ်ဌီဘင်စေ့၍ ခဏခဏ ပျက်တဲ့အပျက်တွေမှာ မသိသာ သဖြင့် ထားလိုက်ပါဦးတော့) ပျက်တော့မည့် အရိပ်နိမိတ်ကို မြင်သည်ကစ၍ အချိန်စေ့ရောက် ချုပ်ပျောက်ကွေကွင်းဘို့ သေမင်း ငင်သည့် အခါ၌ကား မည်သူ မျှမဆင်းရဲသူမရှိ, ဝိပရိဏာမခေါ်သော ဖေါက်ပြန်မှု ဒုက္ခကို မုချ ခံစားကြရလေ သည်၊ ထိုဝိပရိဏာမအခိုက်၌ကား သုခကြီးသလောက် ဒုက္ခရောက်ကြ လေတော့ ၏၊ ထို့ကြောင့် တေဘူမကရုပ်နာမ်ခန္ဓာ ဟူသမျှသည်''ရွှေတိုးထမ်းပိုးနဲ့, နောက်

ဆုတ်လှည်းထုတ်နဲ့’’ဆိုသလို မလှုပ်သာ မလှက်သာအောင် ဒုက္ခတွေရှံကာလျက် ရှိကြလေသည်။

တဏှာ မဂ္ဂ နိရောဓကို ဒုက္ခမဆိုထိုက်။ ။သင်္ခါရဒုက္ခ ဝိပရိဏာမဒုက္ခတို့နှင့် မကင်းမှုကြောင့် သုခအားလုံးကိုပင် ဒုက္ခ ဟု ဆိုနိုင်ပါလျှင် တဏှာနှင့် မဂ်တရားလည်း ထိုဒုက္ခ ၂ မျိုးမှမကင်း, နိဗ္ဗာန်သော်မှလည်း မရ-ရအောင် တည်ထောင်အားထုတ်မှု ဟူသော သင်္ခါရဒုက္ခနှင့် မကင်းတတ်ချေ၊ ထို့ကြောင့် ထိုတရားအားလုံးကို ဒုက္ခသစ္စာဟု ဆိုထိုက်ရာ မရောက်ပါလော-ဟု မေး၊ အဖြေကား—တဏှာသည် သင်္ခါရဒုက္ခ ဝိပရိဏာမ ဒုက္ခတို့နှင့် မကင်းသော်လည်း ရှေးရှေးဘဝက တဏှာသည် နောက်နောက်ဘဝ၌ ဒုက္ခဖြစ်ဘို့ရန် အရင်းခံအကြောင်း ဖြစ်သောကြောင့် သမုဒယဟူသော ဝိသေသနာမည်ကို ရသဖြင့် ဒုက္ခသစ္စာ၌ မသွင်းရတော့ချေ၊ မဂ္ဂသစ္စာလည်း ထိုဒုက္ခ ၂ မျိုးနှင့် မကင်းစေကာမူ လေရောဂါ စွဲကပ်နေသူတို့ ဆေးခါးကြီးသောက်ကြသလို ဒုက္ခမှ လွတ်မြောက်ကြောင်း လမ်းကောင်းအမှန် ဖြစ်သောကြောင့် မဂ္ဂသစ္စာဟူသော အမည်ထူးကိုရလေသည်၊ နိရောဓသစ္စာမှာ အကြောင်းရင်းတုန်းက ဒုက္ခ မကင်းသော်လည်း နိဗ္ဗာန်ဟူသော သန္တိသုခ၌ကား ဒုက္ခဟူသမျှ အရိပ်အငွေ့မျှ မရှိတော့သဖြင့် ဒုက္ခ ဟု ခေါ်ရန် မလျော်ကံတော့ချေ။

တဏှာသမုဒယော—တဏှာအစစ် တရား့ရှစ်ကို အခြေပြုသဂြိုဟ်၌ မြောက်ပြခဲ့ပြီ၊ ထိုမြောက်ပြရာ၌ ကာမတဏှာ ဘဝတဏှာ ဝိဘဝတဏှာ ဟု အရင်းခံ တဏှာ ၃ ပါးတွင် ကာမတဏှာဟူသည် ရူပါရုံစသော အာရုံ ၆ ပါးကို လိုလား တပ်မက်သောတဏှာတည်း၊ ‘‘ကာမေတိ-လိုလားတပ်မက်တတ်၏၊ ဣတိ-ထို့ကြောင့်၊ ကာမော-ကာမ မည်၏၊ ကာမောစ-ကာမလည်း ဟုတ်၏၊ သော-ထို ကာမ ဟူသည်၊ တဏှာစ-တဏှာလည်း ဟုတ်၏၊ ဣတိ - ဗကြောင့်၊ ကာမတဏှာ - ကာမတဏှာမည်၏ ’’ ဟု ဝိဂြိုဟ်ပြု၊ ဘဝတဏှာ၌ သဿတဒိဋ္ဌိကို ဘဝ ဟု ခေါ်၏၊ ‘‘ဘဝတိ-မပြတ်မစဲ အမြဲဖြစ်တတ်၏၊ ဣတိ-ထို့ကြောင့်၊ ဘဝေါ - ဘဝမည်၏’’ ဟူသော ဝိဂြိုဟ်အရ ရူပါရုံစသော အာရုံများ၌ အတ္တရှိ၏၊ ထို အတ္တသည် မြဲ၏-ဟု ယူမှားသော ဒိဋ္ဌိတည်း၊ (ဘဝဒိဋ္ဌိဟုဆိုလိုလျက် ဒိဋ္ဌိ ပုဒ်ကိုချေထားသည်၊) ထိုသဿတဒိဋ္ဌိနှင့် အတူတကွဖြစ်သော တဏှာသည် ဘဝတဏှာ မည်၏၊ ဝိဘဝတဏှာ၌ ဝိဘဝဟူသည် ဥစ္ဆေဒဒိဋ္ဌိတည်း၊ နဘဝတိ-မပြတ်မစဲ အမြဲမတည်၊ဣတိ-ထို့ကြောင့်၊ ဝိဘဝေါ-ဝိဘဝမည်၏၊ ထိုဝိဘဝဒိဋ္ဌိကား ရူပါရုံစသော အာရုံများ၌ အတ္တရှိ၏, ထိုအတ္တသည် အမြဲမတည်နိုင်, ပြတ်စဲပျောက်ပျက်၏-ဟုယူသည်၊ ထို

ဥစ္ဆေဒဒိဋ္ဌိနှင့် တကွဖြစ်သော တဏှာသည် ဝိဘဝတဏှာမည်၏။ [နိဗ္ဗာန်ကိုခန္ဓာ မဖွဲ့ရကြောင်းနှင့် တကွ သစ္စာဝိမုတ် တရားတို့ကို ထိုထို သစ္စာတွင်း၌ သွင်းပုံမှာ အခြေပြုသဂြိုဟ်၌ ပါလေပြီ။]

သစ္စာအနက် ဆဲ့ခြောက်ချက်။ ။သစ္စာ ၄ ပါးတွင် တပါးတပါး၌ မိမိပင်ကိုယ် သဘောအတိုင်း ထင်ရှားသောအနက်, အခြား သစ္စာ ၃ ပါးကို ထောက်ထား၍ ထင်ရှားသောအနက်ဟု ၄ နက်စီ ရနိုင်သောကြောင့် သစ္စာ အနက် တဆဲ့ခြောက် ချက်ဟု ပြောစမှတ်ပြုကြသည်၊ ထိုသစ္စာအနက် ၁၆ ချက်ကို မှတ်နိုင်ရုံမျှ အကျဉ်း ချုပ် ပြဉူးအံ့။

ပီဠနဋ္ဌော သင်္ခတဋ္ဌော, သန္တာပေါ ဝိပရိဏာမဋ္ဌော၊
စတ္တာရော ဒုက္ခဿ စေတေ, ဒုက္ခဋ္ဌာတိ ပဝုစ္စရေ။

ပီဠနဋ္ဌော-မိမိကိန်းရာ, သတ္တဝါဝယ်, သုံးဖြာဒုက္ခ, ဖြစ်ပေါ်ကြလျက်, ဒုက္ခဖြစ် ရိပ်, ကြောင်းနိမိတ်ဖြင့်, ကြိတ်ကြိတ်နင်းနင်း, နှိပ်စက်ခြင်း အနက်သဘောရင်း၊ သင်္ခတဋ္ဌော - သမုဒယဟိတ်, ကြောင်းမဆိတ်သဖြင့်, ကံ စိတ် ဥတု, ဟာရ စုတို့, အမှုတည်ထွင်, ပြုစီရင်အပ်သော အနက်သဘောရင်း၊ သန္တာပေါ - မဂ်မြတ်ရေ စင်, နိုင်းစာလျှင်လည်း, ပူပင်ပြင်းပြ, လောင်ကျွမ်းရခြင်း အနက်သဘောရင်း၊ ဝိပရိဏာမဋ္ဌော - နိဗ္ဗာန်နန်းစာ, စခန်းကွာအောင်, ဇရာမရဏ, နှစ်ဌာနဖြင့်, ကာလအရှည်, မတည်မြဲမြံ, ဖေါက်ပြန်ခြင်းအနက်သဘောရင်း၊ ဒုက္ခဿ - ဒုက္ခ သစ္စာ၏၊ စေတေစတ္တာရော-ဤလေးချက်သော အနက်သဘောတို့ကို၊ ဒုက္ခဋ္ဌာတိ- ဒုက္ခအတွက်, ရအပ်သောအနက်တို့ဟူ၍၊ ပဝုစ္စရေ - ဗျုပ္ပတ်အလိုက်, ရုပ်ခေတ် ကိုက်အောင်, သမိုက်အပ်လေကုန်သတည်း။

အာယူဟနံ နိဒါနဋ္ဌော, သံယောဂေါ ပလိဗောဓဋ္ဌော၊
စတ္တာရော သမုဒယဿေတေ, သမုဒယဋ္ဌာတိ ပဝုစ္စရေ။

အာယူဟနံ-လောကီအာရုံ, အဖုံဖုံဝယ်, ခုံမင်ဖြန့်မှု, ဒုက္ခထုကို, ပေါင်းစုခြင်း အနက် သဘောရင်း၊ နိဒါနဋ္ဌော-ဒုက္ခချင်းစပ်, မကင်းလတ်အောင်, နှင်းအပ် သည့်အနေ, ဖြစ်စေခြင်းအနက်သဘောရင်း၊ သံယောဂေါ- ဒုက္ခဝဋ်မှ, မလွတ် ရအောင်, ဖွဲ့နှောင်ခြင်း အနက်သဘောရင်း၊ ပလိဗောဓဋ္ဌော - ဝဋ်မှထွက်သွား, မဂ်ရထားကို, ဖျက်တား ကန့်ကွက်, နှောက်ယှက်ခြင်း အနက်သဘောရင်း၊ သမု ဒယဿ-သမုဒယသစ္စာ၏၊ စေတေစတ္တာရော - ဤလေးချက်သော အနက်သဘော တို့ကို၊ သမုဒယဋ္ဌာတိ-သမုဒယအတွက်, ရအပ်သော အနက်တို့ဟူ၍၊ ပဝုစ္စရေ- သမိုက်အပ်ပေကုန်သတည်း။

နိဿရဏံ ဝိဝေကဋ္ဌော, အသင်္ခတံ အမတဋ္ဌော၊
စတ္တာရော နိရောဓဿေတေ, နိရောဓဋ္ဌာတိ ဝုစ္စရေ။

နိဿရဏံ-ဒုက္ခဖန်ခါ, သံသရာဝဲယ်, ခန္ဓာဇာတ်သိမ်း, လွတ်ငြိမ်းခြင်းအနက်သဘောရှင်း၊ ဝိဝေကဋ္ဌော - တဏှာအပေါင်း, တွယ်တာကြောင်းမှ, ကောင်းကောင်းလွတ်ကင်း, ဆိတ်ငြိမ်ခြင်း အနက်သဘောရှင်း၊ အသင်္ခတံ - အကြောင်းကြောင်းစု, တခုခုမျှ, မပြုအပ်လျှင်း, အကြောင်းကင်းသော အနက်သဘောရှင်း၊ အမတဋ္ဌော-နဂိုရ်အနေ, အိုမသေဘဲ, စိုးပြေမြဲနိုင်, တည်တန့်နိုင်သော အနက်သဘောရှင်း၊ နိရောဓဿ- နိရောဓသစ္စာ၏၊ ဧတေစတ္တာရော - ဤလေးချက်သော အနက်သဘောတို့ကို၊ နိရောဓဋ္ဌာတိ-နိရောဓအတွက်, ရအပ်သောအနက်တို့ဟူ၍၊ ဝုစ္စရေ-သမိုက်အပ်ပေကုန်သတည်း။

နိယျာနဋ္ဌော ဟေတွဋ္ဌော စ, ဒဿနာဓိပတေယျဋ္ဌော၊
စတ္တာရော မဂ္ဂဿ ဧတေ, မဂ္ဂဋ္ဌာတိ ပဝုစ္စရေ။

နိယျာနဋ္ဌော-သံသရာဒုက္ခ, ရှုပ်သမျှမှ, မုချထွက်ကြောင်း, အနက်သဘောရှင်း၊ ဟေတွဋ္ဌောစ - နိဗ္ဗာနဓာတ်, အမြိုက်ရပ်သို့, ဆိုက်ကပ်ရန်အကြောင်း, အနက်သဘောရှင်း၊ ဒဿနံ-သစ္စာလေးတန်, မြတ်နိဗ္ဗာန်ကို, အမှန်ထင်လင်း, မြင်နိုင်ခြင်း အနက်သဘောရှင်း၊ အဓိပတေယျဋ္ဌော-လေးတန်သစ္စာ, မြင်ဘို့ရာနှင့်, ကိလေသာမီး, အပူကြီးကို, အငြိမ်းငြိမ်းမှု, ကိစ္စစုဝယ်, ချယ်လှယ်လွှမ်းမိုး, အုပ်စိုးနိုင်ခြင်း အနက်သဘောရှင်း၊ မဂ္ဂဿ-မဂ္ဂသစ္စာ၏၊ ဧတေစတ္တာရော-ဤလေးချက်သော အနက်သဘောတို့ကို၊ မဂ္ဂဋ္ဌာတိ-မဂ္ဂအတွက်, ရအပ်သောအနက်တို့ဟူ၍၊ ပဝုစ္စရေ-ဗျူပ္ပတ်အလိုက်, ရုပ်ဓာတ်ကိုက်အောင်, သမိုက်အပ်ပေကုန်သတည်း၊- ဤကား အကျဉ်းမျှပြအပ်သော သစ္စာအနက် ၁၆ ချက်တည်း။

ခန္ဓ စသော ဒေသနာ ၄ မျိုး ဟောရကျိုး။ ။ အရှင် အနုရုဒ္ဓါသည် ခန္ဓဝိဘင်း အာယတန ဓာတု သစ္စဝိဘင်း ပါဠိတော်များကို အမှီပြု၍ ဤသဗ္ဗသင်္ဂဟ၌ ခန္ဓာ စသည်ကို အမျိုးမျိုး ပြတော်မူလေသည်၊ ထို့ကြောင့် "ဘုရားရှင်သည် ပရမတ္ထတရားတွေကို ဒေသနာအမျိုးမျိုးဖြင့် ထပ်ကာ ထပ်ကာ အဘယ်အကျိုးကို မြော်ကိုး၍ ပြတော်မူပါလိမ့်မည်နည်း" ဟု စဉ်းစားဘွယ် မေးမြန်းဘွယ် ရှိ၏၊ အဖြေကား-နာမသမ္မူဠ္ဌ ရူပသမ္မူဠ္ဌ နာမရူပသမ္မူဠ္ဌ ပုဂ္ဂိုလ် ၃ မျိုးလုံးကိုပင် သိမ်းကြုံးချီးမြှောက်တော် မူလိုသောကြောင့် ဘုရားရှင်သည် ခန္ဓ စသော ဒေသနာတော်အရပ်ရပ်ကို အထပ်ထပ် ဟောတော်မူပေသည်။

ချဲ့ဉုးအံ့-သတ္တာတို့တွင် အချို့က နာမသမ္မူဠ္ဌပုဂ္ဂိုလ်ဖြစ်၍ နာမ်တရား၌ တွေဝေကြ၏၊ ခန္ဓ ဒေသနာတော်ကား နာမ်တရားကို ၄ မျိုး ခွဲခြားလျက် ဟောထားသဖြင့်

ထိုနာမသမ္မုဠ္ဌပုဂ္ဂိုလ်များနှင့် အထူးသင့်မြတ်ပေသည်၊အာယတန ဒေသနာတော်ကား ရုပ်တရားများကို ၁၀ ပါးနှင့် ဓမ္မာယတနတစိတ်တိုင်အောင် ခွဲခြားဟောပြသဖြင့် ရုပ်တရားကို နားမလည်နိုင်ကြသော ရူပသမ္မုဠ္ဌ ပုဂ္ဂိုလ်များနှင့် အထူး သင့်မြတ်ပေသည်၊ ဓာတုဒေသနာတော်မှာ ရုပ်နာမ် ၂ ပါးလုံးကိုပင် ချဲ့ထွင် ဟောပြထားသဖြင့် နာမ်ရုပ် ၂ ပါး၌ တွေဝေကြသော နာမရူပသမ္မုဠ္ဌ ပုဂ္ဂိုလ်များနှင့် အထူးသင့်မြတ်ပေသည်၊ ဤသို့လျှင် ပုဂ္ဂိုလ် ၃ မျိုးလုံးကိုပင် နားလည်စေလို ချီးမြှောက်တော်မူလိုသည့် အတွက် ပရမတ္ထတရားကို ခန္ဓ စသော ဒေသနာတော်များနှင့်အထပ်ထပ် ဟောထားတော်မူရပေသည်၊ထိုကြောင့် ခန္ဓာ အာယတန ဓာတ်တို့၏ဖြစ်ပုံ ဟူသော ပဝတ္တိသစ္စာ, ဖြစ်ကြောင်းဟူသော ပဝတ္တိဟေတုသစ္စာ, ထို ခန္ဓာ စသည်တို့၏ဆုတ်နစ်ရာ (မဖြစ်ရာ) ဟူသော နိဝတ္တိသစ္စာ, ဆုတ်နစ်ခြင်း၏ အကြောင်းဖြစ်သော နိဝတ္တိဟေတုသစ္စာ, ဤ လေးဖြာကို သေချာပိုင်ပိုင် သိမြင်နိုင်မှသာ ကျေးဇူးများသောကြောင့် သစ္စာဒေသနာတော်ကို အဆုံးက အုပ်၍ နိဂုံးချုပ်တော်မူရပေသည်။

ဤကား သမုစ္စည်းပိုင်း ဘာသာဋီကာ

ပစ္စည်းပိုင်း ဘာသာဋီကာ

ယေသံ သင်္ခတဓမ္မာနံ, ယေဓမ္မာ ပစ္စယာ ယထာ၊
တံဝိဘာဂ ဧဝိဟေဒါနိ, ပဝက္ခာမိ ယထာရဟံ။

အနုသန္ဓေ။ ။စိတ် စေတသိက် ရုပ် နိဗ္ဗာန်တို့ကို သဘောတူချင်း ပေါင်းသင်း စုစည်းရာ သမုစ္စယသင်္ဂဟကို ပြပြီး၍ ယခုအခါ၌ ထိုသဘာဝဓမ္မတို့၏ အကြောင်း အကျိုး ဆက်သွယ်နေပုံကိုငင်း,အကျိုးတရားများ ဖြစ်ပေါ်အောင် အကြောင်း တရားတို့၌ သတ္တိစွမ်းပကား ရှိပုံကိုငင်း, ပြတော်မူလိုသော အရှင် အနုရုဒ္ဓါသည် "ယေသံ သင်္ခတဓမ္မာနံ" အစရှိသော ဂါထာကို မိန့်တော်မူသည်၊ ဤ ဂါထာဝယ် "ယေသံ သင်္ခတဓမ္မာနံ, ယေဓမ္မာ ပစ္စယာ ယထာ" ဟူသော ၂ ပါဒသည် "ဟေတူ ဟေတု သမ္ပယုတ္တကာနံ ဓမ္မာနံ တံ သမုဋ္ဌာနာနဉ္စ ရူပါနံ ဟေတုပစ္စယေန ပစ္စယော" စသော ပဋ္ဌာန်းပါဠိတော်အလိုက် ရေးသားအပ်သော ပါဒများတည်း၊ ချဲ့ဦးအံ့—ဤ၌ "ယေဓမ္မာ" ဟူသော ပုဒ်သည် ပါဠိတော်က "ဟေတူ" ဟူ သော ပုဒ်နှင့် ညီမျှ၏၊ "ယေသံ သင်္ခတ ဓမ္မာနံ" ဟူသော ပုဒ်သည် "ဟေတု သမ္ပယုတ္တကာနံ တံသမုဋ္ဌာနာနဉ္စ ရူပါနံ" ပုဒ်တို့နှင့် ညီမျှ၏၊ "ယထာ(ယေန အာကာရေန)"ဟူသော ပုဒ်သည် "ဟေတုပစ္စယေန"ဟူသောပုဒ်နှင့် ညီမျှ၏၊ ဤ၌ "ပစ္စယာ"ဟူသော ပုဒ်သည် ပါဠိတော်လာ "ပစ္စယော" ပုဒ်ပင်တည်း၊ ထို့ကြောင့်"ယေသံ သင်္ခတဓမ္မာနံ-အကြင် သင်္ခတ ပစ္စယုပ္ပန် တရားတို့အား၊ ယေ ဓမ္မာ-အကြင် သင်္ခတ အသင်္ခတ ပညတ်ဟူသော ပစ္စည်း တရားတို့သည်၊ ယထာ- အကြင်အကြင် ဟေတုသတ္တိ အာရမ္မဏသတ္တိ အစရှိသော အခြင်းအရာ အားဖြင့်၊ ပစ္စယာ-ကျေးဇူး ပြုတတ်ကုန်၏" ဟု အခြေပြု၍ အနက်ဆိုခဲ့ရသည်။

တံဝိဘာဂံ။ ။ဤ၌ တ သဒ္ဒါသည် "ယေသံ ယေဓမ္မာ ယထာ" ဟူသော ယ ၃ မျိုး၏ အနက်ကို ပြန်၍ညွှန်ပြသော (ပြန်၍ စွဲယူ အနက် ပေးရသော) နိယမပုဒ်တည်း၊ ဝိဘာဂ သဒ္ဒါကား "ဝေဘန်အပ်သော အထူးအပြား" ဟု အနက်ထွက်သည်၊ "ဝိဘဇီယတေ- ဝေတန်အပ်၏၊ ဣတိ - ထို့ကြောင့်၊ ဝိဘာ ဂေါ-ဝိဘာဂ မည်၏" ဤစကား အရ "တံဝိဘာဂံ – ထိုပစ္စည်း, ပစ္စယုပ္ပန်, ကျေးဇူးပြုဟန် သတ္တိအပြားကို" ဟု အနက်ဆိုခဲ့သည်၊ "ထိုပစ္စည်းအပြားကိုငင်း, ထိုပစ္စယုပ္ပန် အပြားကိုငင်း,ဟေတုသတ္တိ အာရမ္မဏသတ္တိစသော ထိုကျေးဇူးပြုဟန် သတ္တိအပြားကိုငင်း, ယခုအခါ ထိုက်သင့်သလို ပြဆိုတော့မည်"ဟူလို၊ ဤဂါထာ ၌ "ယေသံ သင်္ခတ ဓမ္မာနံ" ဟု ပစ္စယုပ္ပန်ဘက်၌ သင်္ခတ တရားများကိုသာ ပြဆို

ထား၏၊ ထို့ကြောင့် "ပစ္စယုပ္ပန်တရား မှန်လျှင် သင်္ခတ တရားချည်းသာ တည်း, အသင်္ခတ ခေါ်သော နိဗ္ဗာန်နှင့် ပညတ်တရားများမပါ" ဟု မှတ်၊ ထိုစကားသည် သင့်မြတ်၏—ပစ္စယုပ္ပန္နဟူသည် "ပစ္စယတော-အကြောင်းတရားကြောင့်၊ ဥပ္ပန္န-ဖြစ်သောတရားတည်း" နှင့်အညီ ဆိုင်ရာအကြောင်းတို့က စီမံ၍ဖြစ်ရသော တရားများတည်း၊ နိဗ္ဗာန်နှင့်ပညတ်ကို ထိုကဲ့သို့ အကြောင်းတရားများက မစီမံနိုင်, စီမံလို့ မဖြစ်၊ထို့ကြောင့် ပစ္စယုပ္ပန်တရားတို့တွင် နိဗ္ဗာန်ဟူသော အသင်္ခတနှင့် ပညတ်တို့ မပါဝင်နိုင်၊ ပစ္စည်းတရားဘက်၌ကား နိဗ္ဗာန်ပညတ်များလည်း ပါဝင်နိုင်၏၊ နိဗ္ဗာန်ပညတ်တို့က ပစ္စယုပ္ပန် တရားတို့အား အာရမဏသတ္တိ စသည်တို့ဖြင့် ကျေးဇူး ပြုနိုင်ကြ၏၊ ထို့ကြောင့် ပစ္စည်းတရားကို သင်္ခတ ဟု အထူးမဆိုဘဲ "ယေဓမ္မာ ပစ္စယာ" ဟု ဓမ္မအားလုံးကို သိမ်းကျုံး ပြတော်မူသည်၊ [ပစ္စည်း, ပစ္စယုပ္ပန် ကျေးဇူးပြုဟန် သတ္တိများကို ပဋ္ဌာန်းနည်း ၃ချက်စု အဓိပ္ပါယ်၌ ထင်ရှားလတံ့။]

ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒနယော ပဋ္ဌာနနယော စေတိ ပစ္စယသင်္ဂဟော ဒုဝိဓော ဝေဒိတဗ္ဗော၊ တတ္ထ တဗ္ဘာဝ ဘာဝိဘာဝါကာရမတ္တောပလက္ခိတော ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒနယော, ပဋ္ဌာနနယော ပန အာဟစ္စ ပစ္စယဋ္ဌိတိ မာရဗ္ဘ ပဝုစ္စတိ၊ ဥဘယံ ပန ဝေါမိဿိတွာ ပပဉ္စေန္တိ အာစရိယာ။

ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒနယ—"ပစ္စယသာမဂ္ဂိံ ပဋိစ္စ သမံ သဟာစ ပစ္စယုပ္ပန္နဓမ္မေ ဥပ္ပါဒေတီတိ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒေါ" ယောပစ္စယသမူဟော - အကြင် အကြောင်း အပေါင်းသည်၊ ပစ္စယသာမဂ္ဂိံ-ဆိုင်ရာအကြောင်းတို့ ပေါင်းဆုံညီညွတ်မှုကို၊ ပဋိစ္စ-စွဲမှီ၍၊ သမံစ-အညီအမျှငင်း၊ သဟာစ-အတူတကွငင်း၊ ပစ္စယုပ္ပန္နဓမ္မေ - ပစ္စယုပ္ပန် တရားတို့ကို၊ ဥပ္ပါဒေတိ-ဖြစ်စေတတ်၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ သော-ထို အကြောင်းအပေါင်းသည်၊ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒေါ-ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် မည်၏၊ ဤဝိဂ္ဂြိုဟ်အရ—အဝိဇ္ဇာ သင်္ခါရ စသော ရှေးရှေး အကြောင်းတရားသာလျှင် မုချပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်မည်၏၊ သို့သော် အကြောင်းမှန်လျှင် အကျိုးနှင့် မကင်းနိုင်ရကား သင်္ခါရ ဝိညာဉ်စသော နောက်နောက် အကျိုးတရားစုကိုလည်း အဝိနာဘာဝနည်းအားဖြင့် ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ဟုပင် ခေါ်ဝေါ်နိုင်သည်၊ "နီယတိ ဉာယတီတိ နယော" ထိုပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်တရားသည်ပင် ပညာရှင်တို့ သိအပ်သိထိုက်သောကြောင့် နယ (နည်း)လည်း မည်၏။

ရှုဥုးအံ့—"အဝိဇ္ဇာ ပစ္စယာ သင်္ခါရာ" ၌ အဝိဇ္ဇာသည် အကြောင်းပစ္စည်း, သင်္ခါရကား အကျိုးပစ္စယုပ္ပန်တည်း၊ "သင်္ခါရပစ္စယာ ဝိညာဏံ" ၌ သင်္ခါရသည်

အကြောင်းပစ္စည်း, ဝိညာဉ်သည် အကျိုးပစ္စယုပ္ပန်တည်း၊ ဤသို့စသည်ဖြင့် ရှေးရှေးသောအကြောင်းပစ္စည်းက နောက်နောက်သော အကျိုးပစ္စယုပ္ပန်ကို ဖြစ်စေ တတ်သောကြောင့် ''ပစ္စယုပ္ပန္နဓမ္မေ ဥပ္ပါဒေတိ''ဟု ဆိုရသည်၊ သမုပ္ပါဒ၌ သံ သဒ္ဒါကား သမံအနက် သဟအနက် ၂ ချက်ထွက်၏၊ သမံ၏အဓိပ္ပါယ်ကား—''အဝိဇ္ဇာက သင်္ခါရကို ဖြစ်စေရာ၌ သင်္ခါရတခုထည်းကို ဖြစ်စေသည်မဟုတ်, သင်္ခါရနှင့်တကွ ဖြစ်လေ့ရှိသော စိတ် စေတသိက်များကိုလည်း အပြည့်အစုံ အညီအမျှ အယုတ်အလျော့ မရှိရအောင် ဖြစ်စေသည်''ဟူလို၊ သဟ၏အဓိပ္ပါယ်ကား—'' ထိုကဲ့သို့ သင်္ခါရနှင့်တွဲဘက်ဖြစ်သော စိတ် စေတသိက်တို့ကို ဖြစ်စေရာ၌ တဘို့စီ တဘို့စီ(တခုပြီးမှတခု) ဖြစ်စေသည်မဟုတ်, တလုံးတစည်းထည်း တပြိုင်နက်ဖြစ်စေသည်'' ဟူလို၊ ဤစကားအရ အဝိဇ္ဇာသည် သင်္ခါရကို ဖြစ်စေရာ၌ သင်္ခါရ တခုထည်းကိုသာ ဖြစ်စေသည် မဟုတ်, သင်္ခါရနှင့်တွဲဘက် စိတ် စေတသိက်အားလုံးကိုပါ တပြိုင်နက်ဖြစ်စေသည်၊ သို့သော် အဝိဇ္ဇာကြောင့် ဖြစ်ရသော ထိုတရားတို့တွင် သင်္ခါရဟူသော စေတနာသည် အပြဓာန်းဆုံးဖြစ်၏၊ ထို့ကြောင့် ပဓာန နည်းအားဖြင့်သင်္ခါရကိုခေါင်းတပ်၍''အဝိဇ္ဇာပစ္စယာ သင်္ခါရာ''ဟု မိန့်ဆိုအပ်ကြောင်းကိုသိပါ။

ဆက်ဦးအံ့—'' အဝိဇ္ဇာသည် သင်္ခါရကိုဖြစ်စေ၏ '' ဟူရာ၌ အဝိဇ္ဇာတမျိုးထည်းက သင်္ခါရကို ဖြစ်စေနိုင်သည် မဟုတ်, အဝိဇ္ဇာ၌ အကူအညီ အကြောင်းတရားများ ရှိရသေး၏၊ ထင်ရှားစေအံ့—လောဘမူ ပဌမစိတ်၌ ယှဉ်သောသင်္ခါရဖြင့် မိစ္ဆာစာရမှုကိုပြုရာ၌ အပြစ်မမြင်မှုဟူသော အဝိဇ္ဇာက မူလ အကြောင်းတည်း၊ ထိုမူလ အကြောင်းအပြင် သင်္ခါရ၏ မိုရာဝတ္ထုနှင့် အာရုံများလည်း အကြောင်းတရားတွင် ပါဝင်မြဲ ဖြစ်၏၊ မသင့်မတင့် နှလုံးသွင်းမှု ဟူသော အယောနိသောမနသိကာရနှင့် တဏှာ ဥပါဒါန်များလည်းမကင်းနိုင်သေး၊ ထိုဝတ္ထုအာရုံစသော အကြောင်းများသည် သင်္ခါရဖြစ်ဘို့ရာ အဝိဇ္ဇာ၌ အကူအညီ ရသော အကြောင်းများ ပေတည်း၊ ထိုကဲ့သို့ အကြောင်း အားလုံးတို့၏ ပေါင်းဆုံ ညီညွတ်မှုကို စွဲမှီရမှသာ အဝိဇ္ဇာက သင်္ခါရကို ဖြစ်စေနိုင်လေသည်၊ ထို့ကြောင့် '' ပစ္စယသာမဂ္ဂိံ ပဋိစ္စ''ဟု ဆိုခဲ့ရပေသည်၊ ဤစကားအရ - သင်္ခါရဖြစ်ဘို့ရန် အဝိဇ္ဇာအကြောင်းတခုသာမက အကြောင်းအများပင်ရှိ၏, သို့သော် အဝိဇ္ဇာသည် အထင်ရှားဆုံးဖြစ်၍ ပဓာနနည်း နိဒဿန နည်းတို့အရ (အဋ္ဌကထာ၌ အသာဓာရဏနည်းကိုလည်း ပြသေး၏၊)အဝိဇ္ဇာကိုသာ ခေါင်းတပ်လျက် '' အဝိဇ္ဇာ ပစ္စယာ သင်္ခါရာ''ဟု မိန့်မြွက်တော်မူကြောင်းကို သိပါ၊ သင်္ခါရစသည်က ဝိညာဉ်စသည်ကို ဖြစ်စေရာ၌လည်း ဤနည်းပင်တည်း၊ ဤကား....ဝိသုဒ္ဓိမဂ်၌ပြသော နည်း ၃ မျိုးတွင် တတိယနည်းအရ ဖွင့်ပြခြင်းတည်း၊ [ဥပ္ပါဒေတိ - ဟူသော ဟေတုကတ္တုသာဓ် အရာဝယ် ဟိတ်အနက်ကိုပြသော အပါဒါနသာဓနဖြင့် ''ပဋိစ္စ သမံ သဟစ ဥပ္ပဇ္ဇတိ ဧတသ္မာတိ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒေါ'' ဟု ဝိဂြိုဟ်ပြုကြသေး၏၊ ''ပဋိစ္စ-ပစ္စယသာ

မဂ္ဂိကို စွဲမှီ၍(ပစ္စယ သာမဂ္ဂီနှင့် မကင်းဘဲ-ဟူလို)တေသွာ-ဤ အဝိဇ္ဇာအစရှိသော အကြောင်းကြောင့်၊ ဖလံ-သင်္ခါရ စသော အကျိုးသည်၊ သမံ - အညီအမျှရင်း၊ သဟစ-အတူတကွရင်း၊ ဥပ္ပဇ္ဇတိ-ဖြစ်၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ သော - ထိုအဝိဇ္ဇာစသော အကြောင်းသည်၊ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒေါ-ပဋိစ္စ သမုပ္ပါဒ်မည်၏'' ဟု အနက်ပေး။]

နည်း ၂ ပါး၏ထူးခြားပုံ။ ။တဗ္ဗာဝ ဘာဝိဘာဝါကာရမတ္တော ပလက္ခိတော ၌ အစိတ်အစိတ် အနက်ကား-- '' တေသံ- ထို အဝိဇ္ဇာစသော အကြောင်းတရားတို့၏၊ ဘာဝေါ-ဖြစ်ခြင်းတည်း၊ တဗ္ဗာဝေါ-ထိုအဝိဇ္ဇာစသော အကြောင်းတရားတို့၏ဖြစ်ခြင်း၊ တဗ္ဗာဝေ-ထိုအဝိဇ္ဇာစသော အကြောင်းတရားတို့၏ ဖြစ်ခြင်းသည်၊ သတိ-ရှိသော်၊ (ဝါ-အဝိဇ္ဇာစသောအကြောင်းတို့၏ ဖြစ်ခြင်းကြောင့်၊) ဘာဝီ-ဖြစ်လေ့ရှိသော သင်္ခါရစသော အကျိုးတရားတို့သည်၊ တဗ္ဗာဝဘာဝီ-တဗ္ဗာဝဘာဝီတို့မည်၏၊ ဘဝနံ-ဖြစ်ခြင်း၊ ဘာဝေါ-ဖြစ်ခြင်း၊ ဘာဝေါစ-ဖြစ်ခြင်းလည်းဟုတ်၏၊ သော - ထို ဖြစ်ခြင်းဟူသည်၊ အာကာရောစ - အခြင်းအရာလည်း ဟုတ်၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ ဘာဝါကာရော - ဘာဝါကာရ မည်၏၊ တဗ္ဗာဝဘာဝီနံ - ထို အဝိဇ္ဇာစသော အကြောင်းတရားတို့၏ ဖြစ်ခြင်းကြောင့် ဖြစ်လေ့ရှိကုန်သော သင်္ခါရစသော အကျိုးတရားတို့၏၊ ဘာဝါကာရော - ဖြစ်ပုံ အခြင်းအရာသည်၊ တဗ္ဗာဝ ဘာဝိဘာဝါကာရော - မည်၏၊ '' ဤ၌ တဗ္ဗာဝဖြင့် အဝိဇ္ဇာပစ္စယာ သင်္ခါရပစ္စယာ ဝိညာဏပစ္စယာ စသည်ဖြင့်လာသောအကြောင်းတရားစုကိုပြ၏၊ဘာဝိဖြင့် သင်္ခါရာ ဝိညာဏံ နာမရူပံ စသည်ဖြင့် လာသော အကျိုးတရားစုကိုပြ၏၊ ဘာဝါကာရဖြင့် အဆုံးက သမ္ဘဝန္တိကြိယာကို ပြ၏၊ ထို့ကြောင့် အဝိဇ္ဇာပစ္စယာ (တဗ္ဗာဝ) သင်္ခါရာ (ဘာဝိ) သမ္ဘဝန္တိ (ဘာဝါကာရ) ဟု အစဉ်အတိုင်း ဇာတိပစ္စယာ ဇရာမရဏံသမ္ဘဝန္တိတိုင်အောင်သိလေ၊ ဘာဝါကာရမတ္တ၌ မတ္တသဒ္ဒါကား ဝေအနက်, တနည်း သာမညအနက်ကို ပြ၏၊ ထိုမတ္တသဒ္ဒါဖြင့် '' ပဋ္ဌာန်းနည်းကဲ့သို့ ပစ္စယသတ္တိထူးကိုမပြ''ဟု ကန့်သည်၊ အဝိဇ္ဇာပစ္စယာ သင်္ခါရာ စသည်ဖြင့် အကြောင်းပစ္စည်းနှင့် အကျိုး ပစ္စယုပ္ပန် ၂ မျိုးကိုသာ ပြ၍, အဝိဇ္ဇာသည် သင်္ခါရ ဖြစ်ဘို့ရန် ''မည်သည့် ပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုသည် '' ပစ္စယသတ္တိကို မပြဟူလို၊ မတ္တော ပလက္ခိတော၌ ဥပလက္ခိတသဒ္ဒါကား '' မှတ်သားအပ် '' ဟူသော အနက်ကို ဟော၏၊ '' အဝိဇ္ဇာဖြစ်သည်ရှိသော် သင်္ခါရဖြစ်၏ '' ဤ၌ အဝိဇ္ဇာဖြစ်ခြင်းသည် သင်္ခါရဖြစ်ခြင်းကို မှတ်သားကြောင်း ဖြစ်၍ လက္ခဏတည်း, သင်္ခါရ ဖြစ်ခြင်းကား မှတ်သားအပ်သော လက္ချတည်း၊ ထို့အတူ '' သင်္ခါရ ဖြစ်သည်ရှိသော် ဝိညာဉ် ဖြစ်၏'' စသည်ဖြင့် လက္ခဏလက္ချဖြစ်ပုံကိုသိပါ၊ ဤသို့ အကြောင်းတရားဖြစ်ခြင်းဖြင့် အကျိုးတရားဖြစ်ပုံကို မှတ်သားလျက် ပြအပ်သောနည်းဖြစ်၍ ''ဥပလက္ခိတ'' ဟု ဆိုသည်။ [တချို့ပါဠိတော်၌ ''ဣမသ္မိံ သတိ ဣဒံ ဟောတိ''ဟု လက္ချ လက္ခဏ ပါဠိကို တိုက်ရိုက်ပြလျက်ရှိ၏။]

ပဋ္ဌာန်းနည်း၌ကား''ဟေတု ဟေတုသမ္ပယုတ္တကာနံ ဓမ္မာနံ တံသမုဋ္ဌာနာနဥ္စ ရူပါနံ ဟေတုပစ္စယေန ပစ္စယော'' ဟု ပစ္စည်းပစ္စယုပ္ပန် ၂ မျိုးအပြင် ပစ္စယသတ္တိကိုလည်းအသေအချာပြတော်မူသည်၊ ထိုပါဠိ၌ ဟေတုဖြင့် ပစ္စည်းတရားကို ပြ၍၊ ဟေတုသမ္ပယုတ္တကာနံ ဓမ္မာနံ တံသမုဋ္ဌာနာနဥ္စ ရူပါနံ တို့ဖြင့် ပစ္စယုပ္ပန်တရားကို ပြ၍, ဟေတုပစ္စယေနဖြင့် ပစ္စယသတ္တိအထူးကိုပြ၍၊ ထို့ကြောင့် "ပဋ္ဌာနနယော ပန-ပဋ္ဌာန်းနည်းကိုကား၊ အာဟစ္စပစ္စယဋ္ဌိတိံ-အထူးပြု၍ဖြစ်သော ပစ္စယသတ္တိကို၊ ဝါ-ပစ္စယသတ္တိထူးကို၊ အာရဗ္ဘ-အစွဲပြု၍၊ ပဝုတ္တိ-ဘုရားရှင်ဟောတော်မူအပ်၏" ဟု ဆိုသည်၊ ဤ၌ အာဟစ္စသဒ္ဒါကား အာပုဗ္ဗဟနဓာတ် တွာပစ္စည်းတည်း၊ ဓာတ်တို့သည် အနက်အမျိုးမျိုးကို ဟောနိုင်ရကား အာပုဗ္ဗဟန-ဓာတ်သည် ဝိသေသ အနက်ကို ဟော၏၊ ထို့ကြောင့် အာဟစ္စအတွက် "အထူးပြု၍ ဖြစ်သော" ဟု အနက်ဆိုသည်၊ ပစ္စယဋ္ဌိတိ၌ ဋ္ဌိတိသဒ္ဒါကား"တည်တန့်ကြောင်းသတ္တိ" ဟူသော အနက်ကိုဟော၏၊ "တိဋ္ဌန္တိ တောယာတိ ဋ္ဌိတိ, ပစ္စယာနံ ဋ္ဌိတိ ပစ္စယဋ္ဌိတိ" တောယ-ဤသတ္တိဖြင့်၊ တိဋ္ဌန္တိ-ခိုင်ခိုင်ခန့်ခန့် တည်တန့်နိုင်ကုန်၏၊ ဣတိ - ကြောင့်၊ ဋ္ဌိတိ - ဋ္ဌိတိမည်၏၊ ပစ္စယာနံ - ပစ္စည်းတရားတို့၏၊ ဋ္ဌိတိ - တည်တန့်ကြောင်းသတ္တိတည်း၊ ပစ္စယဋ္ဌိတိ-ပစ္စည်းတရားတို့၏ တည်တန့်ကြောင်းသတ္တိ၊—ဟိတ်တရားတို့၌ ဟေတုသတ္တိဟူသော သတ္တိထူး, အာရုံတရားတို့၌ အာရမဏသတ္တိဟူသော သတ္တိထူး, ဤသို့စသည်ဖြင့် ပစ္စည်းတရားတို့၌ ဆိုင်ရာ သတ္တိထူးများရှိကြ၏၊ ထို သတ္တိထူးကြောင့် ဆိုင်ရာ ပစ္စယုပ္ပန်တရားတို့ဖြစ်ဘို့ရန် ခိုင်ခန့်စွာတည်တန့်နိုင်ကြ၏၊ ထို သတ္တိထူးကို ပစ္စယဋ္ဌိတိဟု ခေါ်သည်။

ကောက်နုတ်ချက်။ ။ဤ စကား အားလုံးကို သိမ်းကျုံး၍ ကောက်ချက် ချလျှင် ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်နည်း၌ ဟေတုသတ္တိ အာရမဏသတ္တိစသောသတ္တိထူးမပါ, ပစ္စည်း ပစ္စယုပ္ပန်တို့၏ ဖြစ်ပုံလောက်ကိုသာ ပြသည်၊ ပဋ္ဌာန်းနည်း၌ကား ပစ္စည်း ပစ္စယုပ္ပန် အပြင် ပစ္စယသတ္တိကိုလည်းပြသည်၊ ဤသို့ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်နည်း၌ ပစ္စယသတ္တိမပါခြင်း, ပဋ္ဌာန်းနည်း၌ ပစ္စယသတ္တိပါရှိခြင်းသည် နည်း ၂ ပါး၏ ထူးခြားချက်တည်း၊ [ဆောင်ပုဒ်ကို အခြေပြုမှာ။]

ဥဘယံ ပန ဝေါမိဿိတွာ ပပဉ္စေန္တိ အာစရိယာ—ဤစကား ကား ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ ဋ္ဌကထာဆရာကို စောင်းသော စကားတည်း၊ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် ဝိဘင်းပါဠိတော်ကို ဖွင့်ပြရာ အဋ္ဌကထာ၌ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်နည်းဝယ် ပဋ္ဌာန်းနည်းကို ရောနှော ထည့်သွင်း၍"အဝိဇ္ဇာကြောင့် သင်္ခါရဖြစ်ရာ၌ အဝိဇ္ဇာသည် ပုညာဘိသင်္ခါရအား အာရမဏသတ္တိ ပကတူပနိဿယသတ္တိဟူသော ၂ ပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြု၏, အပုညာဘိသင်္ခါရအား ပုရေဇာတ ပစ္ဆာဇာတ ကမ္မ ဝိပါက အာဟာရ ဣန္ဒြိယ ဈာန မဂ္ဂ ဝိပ္ပယုတ္တ ဤ ၉ ပစ္စယမှ တပါး, ၁၅ ပါးသော ပစ္စယသတ္တိဖြင့် ထိုက်သည်အား လျော်စွာ ကျေးဇူးပြု၍, အာနေဉ္ဇာဘိသင်္ခါရအား ပကတူပနိဿယသတ္တိ

တပါးဖြင့် ကျေးဇူးပြု၏ '' ဤသို့ စသည်ဖြင့် ဖွင့်ပြလေသည်၊ သို့သော် ထိုအဋ္ဌကထာ ဖွင့်ပြနည်းသည် ပဋ္ဌာန်းပစ္စည်းပစ္စယုပ္ပန် အရကိုမျှ မကျေပွန် သေးသူတို့အတွက် ဉာဏ်သက်ဝင်ဘို့ ခဲယဉ်းသောကြောင့် ဤသင်္ဂြိုဟ်ကျမ်း၌ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်နည်းတသန့် ပဋ္ဌာန်းနည်းတသန့် တကန့်စီ ကန့်လျက် ဖွင့်ပြမည်-ဟူလို။

ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်နည်းအဖွင့်

အဝိဇ္ဇာ။ ။န ဝိဒတိ-မသိတတ်၊ ဣတိ- ကြောင့်၊ အဝိဇ္ဇာ - အဝိဇ္ဇာမည်၏၊ တရားကိုယ်အားဖြင့် မောဟတည်း၊ ဤ အဝိဇ္ဇာသည် သိထိုက်သော အရာဌာနကို မိမိကိုယ်တိုင်လည်း မသိတတ်, မိမိနှင့်ယှဉ်ဘက် အကုသိုလ် စိတ် စေတသိက်များကိုငှင်း မိမိကိန်းရာ သတ္တဝါကိုငှင်း မသိစေတတ်၊ မျက်စိ၌ တိမ်သလာ ဖုံးလွှမ်းနေသူသည် တိမ်သလာအတွက်ကြောင့် မြင်သင့် မြင်ထိုက်သော အရာဌာနကို မမြင်ရသကဲ့သို့, ထို့အတူ အဝိဇ္ဇာဖုံးလွှမ်းချက်ကြောင့် သိသင့်သိထိုက်သော အရာဌာနကို မသိနိုင်ကြချေ၊ ဤ အဝိဇ္ဇာ၏ ဖုံးလွှမ်းရာဌာနကို "သစ္စာ ၄ ပါး ပုဗ္ဗန္တ အပရန္တ ပုဗ္ဗန္တာပရန္တ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်'' ဟု အဘိဓမ္မာနည်းအားဖြင့် ၈ ဌာနပြ၏၊ ထိုတွင် ဘုံ ၃ ပါး၌ ရှိရှိသမျှနာမ်ရုပ်တွေသည် ဒုက္ခသစ္စာတွေချည်းတည်း, ထိုဒုက္ခတွေကို ဒုက္ခဟု မသိမမြင်နိုင်ခြင်းသည် ဒုက္ခသစ္စာကို ဖုံးလွှမ်းသော အဝိဇ္ဇာပင်တည်း၊ ထို့အတူ တဏှာလောဘကို ဒုက္ခဖြစ်ကြောင်းမှန်းမသိခြင်း, နိဗ္ဗာန်ကို ဒုက္ခ၏ ချုပ်ရာမှန်းမသိခြင်း,မဂ္ဂင်ရှစ်ပါးကို နိဗ္ဗာန်သို့ ရောက်ကြောင်း လမ်းကောင်းမှန်း မသိခြင်းသည် သမုဒယ နိရောဓ မဂ္ဂသစ္စာကို ဖုံးလွှမ်းသော အဝိဇ္ဇာပင်တည်း။

ပုဗ္ဗန္တစသည်၌ အန္တသဒ္ဒါသည် အဘို့အစုဟူသော အနက်ကိုဟော၏၊ အချို့ ပုထုဇဉ်များသည် ရှေးအတိတ်ဘဝ၌ ဖြစ်ခဲ့သည်ကို မယုံကြည်, ယခုဘဝမှ ထာဝရဘုရားစသူတို့ဖန်ဆင်း၍ ဖြစ်ရသည်ဟု မှတ်ထင်၏၊ သို့သော် နောက်နောက်ဘဝ၌ ဆက်ကာ ဆက်ကာ ဖြစ်ရဦးမည်ကိုကားယုံကြည်၏၊ ထိုသူ၏အဝိဇ္ဇာသည် "ပုဗ္ဗန္တေ အညာဏံ'' အရ အတိတ်ဘဝ၌ဖြစ်သော ခန္ဓာ အာယတန ဓာတ်အစု၌ ဖုံးလွှမ်းသောအဝိဇ္ဇာတည်း၊ အချို့ကား ရှေးအတိတ်က ဖြစ်ခဲ့ရပုံကို ယုံကြည်၏, သို့သော် နောက်ဘဝ၌ ရဟန္တာ မဖြစ်သေးသမျှ ဆက်လက် ဖြစ်ရဦးမည်ကို မယုံကြည်, သေလျှင် ပြီးတာဘဲဆိုတဲ့ ဥစ္ဆေဒဒိဋ္ဌိဘက်သို့ သက်ဝင်လျက်ရှိ၏၊ ထိုသူ၏ အဝိဇ္ဇာသည် ''အပရန္တေ အညာဏံ''အရ နောက်နောက် ဘဝ၌ဖြစ်သော ခန္ဓာ အာယတန ဓာတ်အစုကို ဖုံးလွှမ်းသော အဝိဇ္ဇာတည်း၊ အချို့ကား ရှေ့ဘဝ နောက်ဘဝကိုပင် မယုံကြည်၊ ထိုသူ၏အဝိဇ္ဇာသည် ''ပုဗ္ဗန္တာပရန္တေ အညာဏံ'' အရ ရှေ့နောက်ဖြစ်သော ခန္ဓာ အာယတန ဓာတ်အစုကို ဖုံးလွှမ်းသောအဝိဇ္ဇာတည်း၊

ထို့ပြင် အဝိဇ္ဇာသည် ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်တရားကို ဖုံးလွှမ်းတတ်သေး၏၊ အဝိဇ္ဇာစသည် ကအကြောင်း, သင်္ခါရစသည်က အကျိုး, အဝိဇ္ဇာစသော အကြောင်းကြောင့်သာ သင်္ခါရစသော အကျိုးများဖြစ်ရသည် ဟု နားမလည်အောင် ဖုံးလွှမ်းကွယ်ကာ သည်-ဟူလို။

ဤအဝိဇ္ဇာသည် အဆင့်ဆင့်ထောက်ဆ၍ အထူအပါးကွဲပြား၏၊ ကုသိုလ် အကုသိုလ်မှန်းကိုမျှမသိအောင် ဖုံးလွှမ်းထားသော အဝိဇ္ဇာသည် အလွန်ထူပိန်းသော အဝိဇ္ဇာတည်း၊ ကုသိုလ်အကုသိုလ်မှန်းသိတတ်၍ အကုသိုလ်အချက် ပေါ်လာလျှင် ''မတော်ပါတကား'' ဟု ရှောင်ရှားတတ်, ကုသိုလ် ဟူသမျှကို ပြုတတ်လျှင် အဝိဇ္ဇာအတော် ပါးလှစ်လေပြီ၊ သို့သော် အဝိဇ္ဇာကင်းဘို့အရေးမှာ များစွာဝေးပါသေး၏၊ သောတာပန် သကဒါဂါမိ အနာဂါမိ အဖြစ်ရောက်၍ သစ္စာ ၄ ပါး စသည်ကို ထွင်းဖေါက်သိမြင် နိုင်သော်လည်း အဝိဇ္ဇာမှာ ပါးသည်ထက် ပါးရုံသာ ရှိသေး၏,ရဟန္တာအဖြစ်ကျမှ အဝိဇ္ဇာအားလုံးကင်းလေသည်၊ဤနေရာဝယ်''သစ္စာ ၄ ပါး စသည်ကို သိသည်''ဟု ဆိုရာ၌ ယခုကာလ သင်္ဂြိုဟ်သရုပ်ခွဲသမားတို့အသိမျိုးကဲ့သို့ သရုပ် ရေတွက်တတ်တဲ့ အသိမျိုး မဟုတ်, သရုပ် ရေတွက်တတ်မှုမှာ သညာသိ (အမှတ်သိ)မျိုးသာတည်း, ဉာဏ်သိမဟုတ်သေး၊ ဉာဏ်ဖြင့် ဒုက္ခသဘော သမုဒယသဘော စသည်ကို သိမှသာ အသိဟုမှတ်။

အဝိဇ္ဇာကင်းသော်လည်း အကုန်မသိ။ ။အဝိဇ္ဇာကင်း၍ ရဟန္တာဖြစ်သည့်အခါ လောကီ လောကုတ္တရာ အားလုံးကို ကုန်စင်အောင် သိပြီဟု မမှတ်ရ, သိသင့် သိထိုက်သလောက် သစ္စာ ၄ ပါးစသည်ကို သိခြင်းသာလျှင် လိုရင်းတည်း၊ ရဟန္တာ ဖြစ်သော်လည်း ပဋိသမ္ဘိဒါပတ္တ ရဟန္တာ မဟုတ်လျှင် ပိဋကကို တမင်သင်ယူမှ တတ်နိုင်သည်၊ ပိဋက တတ်သော်လည်း သူတပါး၏ အဇ္ဈာသယကို ကျနစွာမသိ, အာသယာနုသယဉာဏ် ဣန္ဒြိယပရောပရိယတ္တိဉာဏ် သဗ္ဗညုတဉာဏ်ရှင် ဖြစ်တော်မူသော ဘုရားရှင်သာလျှင် သိဘွယ်အားလုံးကို ကုန်စင်အောင် သိမြင်တော် မူနိုင်သည်၊ ထိုကဲ့သို့ လောကီ လောကုတ္တရာ အားလုံးကို ကုန်စင်အောင်မသိခြင်းမှာ အဝိဇ္ဇာ၏ ဖုံးလွှမ်းမှုမဟုတ်, မိမိဉာဏ်၏ သတ္တိနည်းမှုသာဖြစ်သည်၊ ဥပမာ— နေ့လယ် ကြောင်တောင်ဝယ် အဝေးမှာတည်သော ရူပါရုံကို မမြင် ခြင်းသည် အမှောင်၏ ကာကွယ်မှုကြောင့် မဟုတ်, မိမိစက္ခု၏ သတ္တိ နည်းမှုသာ ဖြစ်သကဲ့သို့တည်း။

ဆက်ဦးအံ့—ဘုရားရှင်ကလွဲလျှင် အရှင်သာရိပုတြာသည် ဉာဏ်တော် အကြီးဆုံးတည်း၊ ထိုအရှင်သာရိပုတြာသည်ပင် မိမိတပည့် ရဟန်းကလေးအားကမ္မဋ္ဌာန်း အပေး လွဲခဲ့ဘူး၏၊ ရဟန်းကလေးကား ငယ်ယွယ်သူတည်း၊ ''ငယ်ယွယ်သူ့ စိတ်ဓာတ်သည် ကာမဘက်၌ ညွတ်တတ်၏'' ဟု နှလုံးပြု၍ အသုဘကမ္မဋ္ဌာန်းကိုပေး

လေရာ, စရိုက်နှင့် မတွဲသောကြောင့် ၄ လပတ်လုံး အားထုတ်သော်လည်း တရားထူးမရ, နိမိတ်ကလေးမျှ မထင်သဖြင့် ဘုရားရှင်အား အရှင်သာရိပုတြာက အကြောင်းကို လျှောက်ထားသည့်အခါ, ငယ်ယွယ်သူပင်ဖြစ်သော်လည်း ၅၀ ၅၀၀ လောက် ရွှေပန်းထိမ်သည်ချည်း လုပ်ခဲ့ဘူး၍ နီမြန်းသော ရွှေများကို ကြည့်ရှုရ ဘန်များသောကြောင့် အဇ္ဈာသယနှင့် တန်အောင် ဘုရားရှင်က ပဒုမာကြာနီပန်းကို ဖန်ဆင်း၍ ကြည့်ရှုစေပြီးလျှင် ကြာပွင့်ဖတ်များကို ညှိုး၍ ညှိုး၍ လာအောင် ဖန်ဆင်းပြလျက် အနိစ္စသဘောကို ဖေါ်ပြတော်မူလေသော် တနေ့ခြင်းဖြင့် တရားပေါက်၍ ရဟန္တာ အဖြစ်သို့ ရောက်လေသည်၊ - ထို့ကြောင့် ရဟန္တာဖြစ်ပါလျက် အားလုံးကို မသိခြင်းမှာ ဉာဏ်သတ္တိကုန်မှုကြောင့်သာဖြစ်၏, အဝိဇ္ဇာ ဖုံးလွှမ်းမှုကြောင့်မဟုတ်၊ အဝိဇ္ဇာ၏ဖုံးလွှမ်းရာဌာနမှာ သစ္စာ ၄ ပါးနှင့် ပုဗ္ဗန္တစသော တရားစုသာဖြစ်သည်-ဟုမှတ်။ [ပစ္စယပုဒ်အနက်ကို နောက်မှပြအံ့။]

သင်္ခါရာ။ ။သင်္ခတံ - ပြုစီမံအပ်သော အကျိုးတရားကို၊ သင်္ခရောန္တိ အဘိသင်္ခရောန္တိ-တိုက်ရိုက်ပြုစီမံတတ်ကုန်၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ သင်္ခါရာ-သင်္ခါရတို့မည်၏၊ အကျိုး ဝိပါက် ဖြစ်သော ရုပ် နာမ် သင်္ခတတရားစုကို ပြုစီမံတတ်သော လောကီကုသိုလ် အကုသိုလ်စေတနာတည်း၊[မဂ်စေတနာသည် ဖိုလ်တည်းဟူသော အကျိုးဝိပါက် သင်္ခတကိုစီမံတတ်သော်လည်း ဤဝဋ္ဋကထာနှင့် (ဝဋ်လည်ပုံကိုပြသော စကားနှင့်) မသက်ဆိုင်သောကြောင့် သင်္ခါရအရ၌ မကောက်ယူရ၊] ထိုစေတနာသည် ပုညာဘိသင်္ခါရ အပုညာဘိသင်္ခါရ အာနေဉ္ဇာဘိသင်္ခါရ ဟု ၃ မျိုး ပြား၏၊ ထိုတွင် ကာမကုသိုလ်ရူပကုသိုလ် ၁၃ ၌ ယှဉ်သော စေတနာ ၁၃ သည် ပုညာဘိသင်္ခါရ မည်၏၊ အကုသိုလ် ၁၂ ၌ ယှဉ်သော စေတနာ ၁၂ သည် အပုညာဘိသင်္ခါရမည်၏၊ အရူပကုသိုလ်စိတ် ၄ ၌ယှဉ်သောစေတနာ ၄ သည်အာနေဉ္ဇာဘိသင်္ခါရမည်၏။

ဝိဂ္ဂဟ။ ။" အတ္တနော သန္တာနံ ပုနာတိ သောဓေတီတိ ပုညံ " အတ္တနော-မိမိ၏၊ သန္တာနံ-ခန္ဓာအစဉ်ကို၊ ပုနာတိ သောဓေတိ-စင်ကြယ်စေတတ်၏၊ ဣတိ-ထို့ကြောင့်၊ ပုညံ-ပုညမည်၏၊ အကုသိုလ်၏အကျိုးဖြစ်သော ရုပ် နာမ် ခန္ဓာသည် လွန်စွာဆိုးဝါး၏, ညစ်နွမ်း၏, အကုသိုလ် ကိလေသာ တွေသည်လည်း ယုတ်မာညစ်ပေလှ၏၊ ကုသိုလ်ပုည ဖြစ်နေသည့်အခါ ကိလေသာ အညစ်အပေမှလည်းစင်ကြယ်၏, အကျိုးပေးသည့်အခါ သန့်ရှင်းစင်ကြယ်သော လှပသော ရုပ် နာမ် ခန္ဓာကိုသာ ဖြစ်စေ၏၊ ထို့ကြောင့် ကုသိုလ်ပုညသည် မိမိခန္ဓာအစဉ်ကို ကိလေသာ အညစ်အပေမှ၎င်း,မကောင်းသော အကျိုးမှ၎င်း သန့်ရှင်းစင်ကြယ်စေသော တရားပေတည်း၊ "န ပုညံ အပုညံ - ပုည၏ ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်သော အကုသိုလ်တရားတည်း" ပုညက မိမိသန္တာန်ကို စင်ကြယ်စေသလောက်, အပုညက မိမိသန္တာန်ကို

ညစ်ပေစေသည် ဟူလို၊ "န ဇုတ္တတိတိ အနိဋ္ဌံ,အနိဋ္ဌံယေဝ အာနေဋ္ဌံ" န ဇုတ္တတိ-မတုန်လှုပ်တတ်၊ ဇုတိ - ကြောင့်၊ အနိဋ္ဌံ-အနိဋ္ဌမည်၏၊ အနိဋ္ဌံယေဝ-အနိဋ္ဌ မည်သောတရားသည်ပင်၊ (ဏ ပစ္စည်း သွတ္တအနက်သက်၍) အာနေဋ္ဌံ - အာနေဋ္ဌ မည်၏၊ အရူပသမာပတ်သည် ဆန့်ကျင်ဘက်တရားတို့မှ အလွန်ဝေးကွာ၍ မလှုပ်မလှက် ငြိမ်သက်တည်ကြည်သောကြောင့် အာနေဋ္ဌဟူသော အမည်ကိုရကြသည်၊ ဤစကားအရ "အရူပကုသိုလ်စေတနာသည် ကုသိုလ်ပုညပင်ဖြစ်၍ ပုညာဘိသင်္ခါရ၌ သွင်းထိုက်သကဲ့သို့ဖြစ်သော်လည်း အာနေဋ္ဌ ဟူသော အမည်ထူးကို ရသောကြောင့် ပုညာဘိသင်္ခါရတွင် စာရင်းမဝင်တော့ပြီ" ဟု မှတ်၊ "ပုညဋ္ဌ တံ အဘိသင်္ခရောတီတိ ပုညာဘိသင်္ခါရော" စသည်ဖြင့် အဘိသင်္ခါရပုဒ်နှင့် တွဲစပ်ပါ။

အဝိဇ္ဇာကြောင့် အပုညာဘိသင်္ခါရဖြစ်ပုံ။ ။ပါဏာတိပါတမှုကိုပြုလျှင် ယခုဘဝ၌ သူတပါး ကွဲရှဲခံရခြင်း, မင်းပြစ် မင်းဒဏ် ခံရခြင်း, နောက်နောက် ဘဝဝယ် အပါယ်၌ကျရခြင်း လူဖြစ်လာသော်လည်း အင်္ဂါခြေလက် ချို့ယွင်းခြင်းစသော အပြစ်တွေ အလွန်များ၏,အဒိန္နာဒါနမှု ကာမေသုမိစ္ဆာစာရမှု စသော ဒုစရိုက်မှုဟူသမျှ ယခုဘဝ နောက်ဘဝ၌ အပြစ်များးလှ၏၊ သို့သော် သေချင်နေသူ အဆိပ်သောက်ရမှာ မကြောက် သကဲ့သို့ အဝိဇ္ဇာ ဖုံးလွှမ်း လာသည့် အခါ ထို အပြစ်များကို မမြင်နိုင် မကြောက်နိုင်တော့ဘဲ ညှဉ်းဆဲသတ်ဖြတ်ခြင်း စသော ပါဏာတိပါတမှုများကိုင်း,ဘာမှနားမလည်သော ကလေးသည် မစင်တွေကို ပျော်ရွှင်စွာ ကစားသကဲ့သို့ ကာမေသုစသော လောဘမှုများကိုင်း,ပြုမိလေတော့သည်၊ ဤသို့ပြုရာ၌ တချို့မှာ အပြစ်ကိုလုံးလုံးမသိဘဲ ထူထဲသော အဝိဇ္ဇာ၏ ဖုံးလွှမ်းမှုကြောင့် ပြုမိ၏၊ တချို့မှာ ပင်ကိုယ်က အပြစ်ကို သိသော်လည်း လောဘ ဒေါသ ဖြစ်လာသည့်အခါ တွဲယှဉ်လျက်ပါသော အဝိဇ္ဇာက ယုတ်တရက် ဖုံးလွှမ်းထားသဖြင့် အပြစ်ကို မမြင်နိုင်တော့ဘဲ ပြုမိကြလေသည်။

ပုညာဘိသင်္ခါရ အာနေဋ္ဌာဘိသင်္ခါရဖြစ်ပုံ။ ။ရုပ်နာမ်ခန္ဓာကို ရရှိနေသမျှ ဇာတိ ဇရာ မရဏဟူသော ရိုးရာ ဒုက္ခကြီးများနှင့် မကင်းကြ, ဘေးအန္တရာယ် အသွယ်သွယ် များကိုလည်း ထိုက်တန်သလောက် ခံစားကြရ၏, စည်းစိမ်ဥစ္စာ ပျက်စီးခြင်း, ချစ်သူများနှင့်ကွဲရခြင်း, မချစ်သူတို့နှင့်တွေ့ကြုံရခြင်း,အလိုဆန္ဒမပြည့်နိုင်ခြင်းတို့ကြောင့် ဖြစ်ရသော ဒုက္ခတွေကို လူ့ချမ်းသာဆိုတဲ့ လူ့ဘုံမှာပင် အစုံအလင်တွေ့ရ၏၊နတ်ပြည် ဗြဟ္မာ့ပြည်မှာ အတော်အတန် ဒုက္ခနည်းပါးသည်ဟု ဆိုရသော်လည်း ကြီးကျယ်သော စည်းစိမ်ကြီးများ ပျက်စီးခါနီး၌ စည်းစိမ်ကြီးသလောက် ဒုက္ခမီးတောက်ကြရသည်၊ ကမ္ဘာပေါင်း များစွာရှည်ကြာသော အရူပဗြဟ္မာကြီးများပင် အပြီးသတ်၌ ပျက်စီးရခြင်းဟူသော ဝိပရိဏာမ ဒုက္ခနှင့် မုချတွေ့ရလေ

တော့၏၊ လူနတ်ဖြဟ္မာတို့ ရရှိသည့် သုခအပေါင်းသည် (မြွေပွေး ခါးပိုက်ထားရသလို) တနေ့ကျလျှင် ကေန် ဒုက္ခပေးမည့် ဒုက္ခလောင်းချည်းသာတည်း၊ သို့သော် လူ နတ် ဗြဟ္မာတို့၏ စည်းစိမ်ကို တောင်းတသူတို့မှာ ထိုဒုက္ခတွေကို သတိမမူဘဲ, သတိရသော်လဲ ပြောပလောက်သော ဒုက္ခဟုမထင်ဘဲ, အဝိဇ္ဇာက ထိုဒုက္ခတွေကို ကွယ်ကာထားသဖြင့် အညှီကပ်နေသော အမဲရိုး၌ ခွေးပိန်ကလေး မက်မောနေသကဲ့သို့ရင်း, ပျားရည်လိမ်းထားသော သံလျက်သွားကို မှောင်မိုက်ထည်း၌ လျှာဖြင့် လျက်မှားသူကဲ့သို့ရင်း, အထိုက်အလိုက် ချမ်းသာဘွယ်အချက်ကို တဏှာဖြင့် မက်မော၍ ပုည အာနေဥ္စ ဟူသော အဘိသင်္ခါရများကို အားရပါးရ ပြုမိကြလေသည်။

ဝိဝဋ္ဋနိဿိတသင်္ခါရလည်း အဝိဇ္ဇာမကင်း။ ။လူ နတ် ဗြဟ္မာတို့၏ စည်းစိမ် ချမ်းသာကို တောင့်တ၍ပြုအပ်သော ဝဋ္ဋနိဿိတပုညတို့ အဝိဇ္ဇာကြောင့် ဖြစ်ကြရသည်ကို အများကျေနပ်၏, သံသရာ ဝဋ်ဒုက္ခ၏ အပြစ်ကိုမြင်၍ ဝဋ်ကင်းရာ နိဗ္ဗာန်ကို တောင့်တလျက်ပြုအပ်သော ဝိဝဋ္ဋနိဿိတပုညများလည်း အဝိဇ္ဇာကြောင့်ဖြစ်၏ဟု ဆိုရာ၌ ''အဝိဇ္ဇာကြောင့် ဝဋ်ဆင်းရဲမှ ထွက်မြောက်လိုသည်, ဝါ-မိုက်လို့ နိဗ္ဗာန်လိုချင်ရာကျသည်''ဟု ထင်မှတ်၍ အများမကျေနပ်ကြပေ၊-ဤနေရာဝယ် ပကတူပနိဿယပစ္စည်းကို သတိပြုရာ၏, အထူးအထွေ ဗျာပါရမစိုက်ဘဲ ပင်ကိုယ်သဘောအားဖြင့် ကျေးဇူးပြုနိုင်သော သတ္တိသည် ပကတူပနိဿယသတ္တိမည်၏၊ ဝိဝဋ္ဋနိဿိတပုညကို ပြုကြရာ၌ မပြုခင် ရှေ့အဘို့ဝယ် အဝိဇ္ဇာသည် အထင်အရှား ဥပါဒ် ဌီ ဘင် အားဖြင့် ဖြစ်ပေါ်လာသည်မဟုတ်, သို့သော်ရဟန္တာ မဖြစ်သေးသမျှ အနုသယဓာတ် အနေအားဖြင့် ကိန်းဝပ်လျက် ရှိသော အဝိဇ္ဇာသည် ဝိဝဋ္ဋနိဿိတကုသိုလ်ပြုမည့်အချိန်အခါဝယ် (သံသရာအပြစ်ကို မဖုံးလွှမ်းနိုင်သော်လည်း) ပကတူပနိဿယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုလျက်ရှိလေသည်၊ ဆိုလိုရင်းကား-အဝိဇ္ဇာကင်း၍ ရဟန္တာဖြစ်သည့်အခါ ပြုသမျှ ကောင်းမှုတွေသည် ပုညာဘိသင်္ခါရ အမည်မရဘဲ ကြိယာမျှသာ ဖြစ်ရတော့၏၊ အဝိဇ္ဇာမကင်းသေးခင် (ရဟန္တာမဖြစ်ခင်) ပြုသမျှ ကောင်းမှုကား (ဝဋ္ဋနိဿိတဖြစ်ဖြစ်,ဝိဝဋ္ဋနိဿိတဖြစ်ဖြစ်) ကြိယာအမည်မရနိုင်, အဝိဇ္ဇာနယ်ကမလွတ်သေး၍ ပုညာဘိသင်္ခါရသာ မည်ရလေသည်ဟုလို၊[ဤအရာ၌ သင်္ခါရအပြားကို ထုတ်ပြလေ့ရှိကြ၏၊ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ အဋ္ဌကထာ သင်္ခါရ အဖွင့်ကို ရှုပါ။]

[ပဋိစ္စသမုပ္ပါ၁၄] အဝိဇ္ဇာသမတိက္ကမနတ္ထာယ(ဝိဝဋ္ဋာဘိ ပတ္ထနာယ)ပန ဒါနာဒီနိ ကာမာဝစရပုညကြိယဝတ္ထူနိ ပူရေန္တဿ ရူပါဝစရဇ္ဈာနာဒီနိ စ ဥပ္ပါဒေန္တဿ ဒွိန္နံပိ တေသံ ဥပနိဿယ ပစ္စယေန ပစ္စယော ဟောတိ။

သင်္ခါရပစ္စယာ။ ။သင်္ခါရသည်''အဝိဇ္ဇာပစ္စယာသင်္ခါရာ''အရ အကျိုးသင်္ခါရ, ''သင်္ခါရပစ္စယာဝိညာဏံ''အရ အကြောင်းသင်္ခါရဟု ၂-မျိုးရှိ၏၊ အကျိုးသင်္ခါရဝယ် ကုသိုလ်အဘိညာစေတနာနှင့် ဥဒ္ဓစ္စစေတနာများလည်း ပါဝင်၏၊ ထိုစေတနာများသည် အဝိဇ္ဇာမကင်းသူ၏ သန္တာန်၌သာ ဖြစ်ကြရကား အဝိဇ္ဇာကြောင့် ဖြစ်သော သင်္ခါရများပင်တည်း၊ ''ပဋိသန္ဓေဝိညာဉ်ကို မဖြစ်စေနိုင် သောကြောင့် ဝိညာဉ်အား ကျေးဇူးပြုရမည့်အကြောင်း သင်္ခါရ၌ကား ထို ကုသိုလ်အဘိညာဉ်နှင့် ဥဒ္ဓစ္စစေတနာတို့ မပါဝင်''ဟုဆို၏၊ ဝိညာဏံအရ ပဋိသန္ဓေဝိညာဉ် ကိုသာ ရည်ရွယ်သောကြောင့် ဥဒ္ဓစ္စစေတနာကလည်း ပဋိသန္ဓေ ဝိညာဉ်ကျိုးကို မပေးနိုင် သည့်အတွက် ဆိုဟန်တူသည်၊ အကုသလ ဝိပါက်စက္ခု ဝိညာဉ် စသော ပဝတ္တိဝိညာဉ်ကိုကား ဥဒ္ဓစ္စစေတနာက ဖြစ်စေနိုင်သည်သာ။ "

ဝိညာဏံ နာမရူပံ သဠာယတနံ ဖဿော ဝေဒနာ။ ။ဤဝိညာဉ်စသော ၅-ပါး၏ အရကောက်ကို သဂြိုဟ်ဋီကာတို့ အမျိုးမျိုးဖွင့်ကြ၏၊ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ကို ဖွင့်သော ဝိဘင်းဝိသုဒ္ဓိမဂ်အဋ္ဌကထာတို့၌ ဝိညာဉ် နာမ် မနာယတနတို့အရ စိတ်စေတသိက် အားလုံးကိုရင်း ရူပအရ ရုပ်အားလုံးကိုရင်း ဖွင့်ပြထား၏၊ ဓာတုကထာ၌လည်း ဝိညာဉ်စသည်တို့အရ စိတ်စေတသိက်အားလုံးကိုပင် ကောက်ကြရ၏၊ ထို့ကြောင့် နောင်လာနောက်သားတို့ဉာဏ်မှာ တထစ်ချကောက်ယူရန်ခဲယဉ်းလျက်ရှိချေသည်၊ တထစ်ချမှတ်ဘွယ်ကား– ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒဝိဘင်း ပါဠိတော်၌ သုတ္တန္တဘာဇနီယနည်း အဘိဓမ္မဘာဇနီယနည်းဟု ၂ မျိုးရှိ၏၊ ထိုတွင် သုတ္တန္တဘာဇနီယနည်း၌ ဘဝ ကာလအားဖြင့်ရင်း အကြောင်းအကျိုးအားဖြင့်ရင်း ဝဋ် ၃ ပါးဖြင့်ရင်း ခွဲပြဘွယ်ရှိ၏၊ ထိုသို့ခွဲခြားသည့်အခါ ဝိညာဉ်စသော ၅ ပါးသည်''မဇ္ဈေ အဋ္ဌ ပစ္စုပ္ပန္နော အဒ္ဓါ'' အရ ပစ္စုပ္ပန်ဘဝ၌ပါဝင်၏၊ '' ဣဒါနိဖလပဉ္စကံ '' အရ အကျိုး ၅ ပါးဟူသည် ဤဝိညာဉ်စသည်ပင်တည်း, ဝိပါကဝဋ်တွင်လည်း ဤဝိညာဉ်စသော ၅ ပါး ပါဝင်၏၊ ထို့ကြောင့် သုတ္တန္တဘာဇနီယ နည်းအလို အကျိုးတရားကိုသာ ကောက်ရတော့မည်ဖြစ်၍ ဝိညာဏံ ၌ လောကီဝိပါက်စိတ် ၃၂, နာမ ၌ ထိုဝိပါက်နှင့် ယှဉ်သော စေတသိက် နာမ်ခန္ဓာ ၃ ပါး, ရူပ၌ ကမ္မဇရုပ်, သဠာယတနဝယ် မနာယတန၌ လောကီဝိပါက်စိတ် ၃၂, ဖဿဝေဒနာတို့၌ လောကီဝိပါက်နှင့် ယှဉ်သော ဖဿဝေဒနာ စေတသိက်တို့ကိုသာ ကောက်ယူပါ၊ ဤ သဂြိုဟ်လည်း ထို သုတ္တန္တဘာဇနီယ နည်းကိုမှီးလျက် မိန့်ဆိုသည်။

အဘိဓမ္မဘာဇနီယ နည်းအားဖြင့် ဝိညာဉ်စသည်တို့အရ စိတ် စေတသိက် ရုပ် အားလုံးကို ကောက်ရ၏, ဖဿဝေဒနာများလည်း စိတ်အားလုံးနှင့် ယှဉ်သော ဖဿဝေဒနာတည်း၊ ဓာတုကထာ၌လည်း ဤအဘိဓမ္မဘာဇနီယ နည်းအရ စိတ် စေတသိက် ရုပ်အားလုံးကိုပင် ကောက်ယူရလေသည်၊ သုတ္တန္တဘာဇနီယနည်းကို

ဖွင့်ပြကြသော အဋ္ဌကထာတို့၌ကား အကြွင်းအကျန်မရှိအောင် ကျေးဇူးပြုပုံကို ပြလိုသဖြင့် အဘိဓမ္မဘာဇနီယနည်းကိုပါ ရောနှောထည့်သွင်းလျက် ဝိညာဉ်စသည်တို့အရ စိတ် စေတသိက် ရုပ်အားလုံးကို ကောက်ယူဖွင့်ပြသည်ဟုမှတ်၊ [အဘိဓမ္မဘာဇနီယနည်းအလို သင်္ခါရအရ၌လည်း လောကုတ္တရာ ကုသိုလ်၌ ယှဉ်သော စေတနာကိုပါ ကောက်ယူရသည်, ဓာတုကထာအကောက်၌ သတိပြု။]

[**ဝိဘင်းမူလဋီ**] ယထာဝုတ္တသင်္ခါရပစ္စယာ ဥပ္ပဇ္ဇမာနံ တံ ကမ္မနိဗ္ဗတ္တမေဝ ဝိညာဏံ ဘဝိတုံ အရဟတီတိ "ဗာတ္တိံသလောကိယ ဝိပါကဝိညာဏာနိ သင်္ဂဟိတာနိဟောန္တိ" တိ အာဟ၊ ဓာတုကထာယံ ပန၊ ပေ၊ သဗ္ဗဝိညာဏာဖဿဝေဒနာ ပရိဂ္ဂဟော ကတော၊ ပေ၊ တသ္မာ တတ္ထ အဘိဓမ္မ ဘာဇနီယ ဝသေန သင်္ခါရပစ္စယာ ဝိညာဏံ ဒယော ဂဟိတာတိ ဝေဒိတဗ္ဗာ၊ အဝိဇ္ဇာပစ္စယာ သင်္ခါရာ စ အဘိဓမ္မဘာဇနီယေ စတုဘူမကကုသလ သင်္ခါရော အကုသလသင်္ခါရော စ ဝုတ္တော, သောဝ ဓာတုကထာယံ ဂဟိတောတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗော။

သင်္ခါရကြောင့် ဝိညာဉ်ဖြစ်ပုံ။ ။ဝိထိမုတ်ပိုင်း ပါကဋ္ဌာန၌ "တွောကုသလကမ္မမုဒ္ဓစ္စရဟိတံ" စသည်ဖြင့် ပြခဲ့သည့်အတိုင်း ရှေးရှေးဘဝက ပြုခဲ့သော ပုညာဘိသင်္ခါရကြောင့် ယခုဘဝ ကာမသုဂတိဘုံ နှင့် ရူပဘုံတို့၌ပဋိသန္ဓေဝိညာဉ် ဖြစ်ရ၏, အပုညာဘိသင်္ခါရ ကြောင့် အပါယ်ဘုံ၌ ပဋိသန္ဓေဝိညာဉ် ဖြစ်ရ၏၊ ထို ရှေးရှေးဘဝ သင်္ခါရတို့ကြောင့် ယခုဘဝဝယ် ပဝတ္တိအခါ၌လည်း စက္ခုဝိညာဉ်စသော ဝိပါက်ဝိညာဉ်များ ဖြစ်ကြရ၏၊ ထိုရှေးသင်္ခါရက ဝိပါက် ဝိညာဉ် ဖြစ်အောင် တည်ထောင်နိုင်ပုံကို နာနက္ခဏိကကမ္မ ပစ္စည်းခဏ်းနှင့် ဆက်စပ်ကြည့်ပါ။

ဝိညာဉ်ကြောင့် နာမ်ရုပ်ဖြစ်ပုံ။ ။ထို ပဋိသန္ဓေဝိညာဉ် ဖြစ်ပေါ်လာသည့် အခါ ဝိညာဉ်နှင့်ယှဉ်ဘက်ဖြစ်သော နာမ်ခန္ဓာ ၃ ပါးနှင့် ကမ္မဇရုပ် ကလာပ်များလည်း တပြိုင်နက်ပေါ်လာ၏၊ ထိုတပြိုင်နက်ဖြစ်ကြသော ဝိညာဉ်နာမ်ရုပ်တို့တွင် ဝိညာဉ်သည် ရှေ့သွားခေါင်းဆောင်တည်း၊ သို့အတွက် "ဝိညာဉ်ကြောင့် နာမ် ရုပ်များ ဖြစ်သည်"ဟု ဆိုသည်၊ ပဝတ္တိအခါ၌လည်း စက္ခုဝိညာဉ်စသည်ကြောင့် ယှဉ်ဘက်စေတသိက်နာမ်များ ဖြစ်ကြရ၏၊ ပဝတ္တိကမ္မဇရုပ်တွေမှာ ဝိညာဉ်ကြောင့်ဖြစ်သည်ဟု မဆိုသာ, သို့သော် အဘိဓမ္မဘာဇနီယနည်းအရ ပစ္ဆာဇာတသတ္တိဖြင့်ကား ဝိညာဉ်က ကမ္မဇရုပ်အား ကျေးဇူးပြုနိုင်ပါသေး၏၊ [ဤ၌ နာမ အရ စိတ် စေတသိက် ၂ မျိုးလုံးကို ယူသင့်သော်လည်း စိတ်မှာ ဝိညာဏ အရ အကြောင်းပစ္စည်းဘက်က ယူပြီးဖြစ်၍ အကြောင်းအကျိုး မရောယှက်ဘို့ရာ နာမ အရတွင် စိတ်ကို ကြဉ်ရသည်။]

နာမရူပပုဒ်၌ ကေသိသ်ကြံပုံ။ ။ဝိညာဉ်သည် ပဉ္စဝေါကာရဘုံ၌ စိတ္တဇရုပ်ကို မဖြစ်စေနိုင်သော စက္ခုဝိညာဉ်စသည်က နာမ်ကိုသာဖြစ်စေနိုင်၍, အခြားဝိညာဉ်က နာမ်ရုပ် ၂ ပါးကို ဖြစ်စေနိုင်၏၊ အရူပဘုံ၌ ရုပ် မရှိသောကြောင့် နာမ်ကိုသာ ဖြစ်စေရသည်၊ အသညသတ်ဘုံ၌ ဝိပါက်ဝိညာဉ် မရှိသောကြောင့် သုတ္တန္တဘာဇနီယနည်းအလို ဝိညာဉ်က အသညသတ် ကမ္မဇရုပ်အား ကျေးဇူးမပြုနိုင်၊ သို့သော် အဘိဓမ္မဘာဇနီယနည်း အလိုအားဖြင့် အသညသတ်ဘုံသို့ မရောက်ခင် ရှေးဘဝ၌ အသညသတ်ဘုံသို့ ရောက်ဘို့ရာအားထုတ်အပ်သော ပဉ္စမဈာန်ကုသိုလ်ကံ ဟူသော ကမ္မဝိညာဉ်က အသညသတ်ကမ္မဇရုပ်ကို ဖြစ်စေနိုင်၏၊ ထို့ကြောင့်–''နာမဉ္စ-အရူပဘုံ ရံခါပဉ္စဝေါကာရဘုံ၌ နာမ်လည်း၊ ရူပဉ္စ-အသညသတ်၌ ရုပ်လည်း၊ နာမရူပဉ္စ-ပဉ္စဝေါကာရဘုံ၌ ရံခါနာမ်ရုပ်လည်း''အရ ''နာမရူပ နာမရူပံ''ဟု ဖြစ်သင့်လျက် ရှေ့နာမနှင့် ရူပ ၂ ခုကိုချေ, နာမရူပတခုကြွင်းပြု၍ '' နာမရူပံ '' ဟု ဖြစ်သည်၊ တခုကြွင်းပြုမှုကို ကေသိသ် ဟု ခေါ်၏၊ ကေ-တခု၏+သေသ-ကြွင်းကျန်ခြင်း၊ ဤနည်းအရ ''နာမရူပံ-နာမ်, ရုပ်, နာမ်ရုပ်သည်၊ သမ္ဘဝတိ-ဖြစ်၏'' ဟု အနက်ဆိုရသည်။

နာမ်ရုပ်ကြောင့် သဠာယတနဖြစ်ပုံ။ ။ဤ၌ သဠာယတနဟူသည် စက္ခာယတန သောတာယတန ဃာနာယတန ဇိဝှါယတန ကာယာယတန မနာယတန တို့တည်း၊ နာမရူပတွင် ပါဝင်သော ကမ္မဇရုပ်များဖြစ်ခဲ့သော် စက္ခာယတနစသော ရုပ်အာယတန ၅ ပါးအဆင်သင့် ပါဝင်လေတော့၏၊ ''ထိုကမ္မဇရုပ်များဖြစ်ခြင်းကြောင့်သာ စက္ခာယတနစသော ရုပ်အာယတနများ ဖြစ်နိုင်သည်, ကမ္မဇရုပ်မရှိက စက္ခာယတနစသည်လည်းမရှိ''ဟူလို၊ နာမအရ စေတသိက် နာမ်တရားကလည်း မနာယတန တည်းဟူသော ဝိပါက်ဝိညာဉ်အား သဟဇာတစသောသတ္တိဖြင့် ပြန်၍ ကျေးဇူးပြုနိုင်၏၊ ဝိညာဉ်ကြောင့် စေတသိက် နာမ်ဖြစ်, စေတသိက် နာမ်ကြောင့် မနာယတန တည်းဟူသော ဝိညာဉ်ဖြစ်ရကား စိတ်နှင့် စေတသိက်တို့ အညမညသတ္တိဖြင့် အပြန်အလှန် ဖြစ်ဘို့ရာ ကျေးဇူးပြုကြသည်-ဟူလို၊ ထိုသို့ဖြစ်စေရာ၌ ပဉ္စဝေါကာရဘုံဝယ် နာမ်ရုပ် ၂ ပါးလုံးက အာယတန ၆ ပါးလုံးကို ကျေးဇူးပြုနိုင်သော်လည်း အရူပဘုံဝယ်နာမ်က မနာယတနကိုသာ ဖြစ်စေသောကြောင့်''သဠာယတနဉ္စ-ပဉ္စဝေါကာရဘုံ၌ အာယတန ၆ ပါးလည်း၊ ဆဋ္ဌာယတနဉ္စ-အရူပဘုံ၌ ၆ ခုမြောက် မနာယတနလည်း'' ဤသို့ဝိဂ္ဂြဟ်ပြု၍ ''သဠာယတန ဆဋ္ဌာယတနံ'' ဟု ဖြစ်သင့်ပါလျက် ဆဋ္ဌာယတနပုဒ်ချေ, သဠာယတနပုဒ်ကို ကေသိသ်ပြုလုပ်၍ ''နာမရူပပစ္စယာ သဠာယတနံ''ဟု မိန့်တော်မူသည်၊ ထို့ကြောင့် ''သဠာယတနံ-၆ ပါးသော အာယတန, ၆ ခုမြောက် မနာယတနသည်၊ သမ္ဘဝတိ-ဖြစ်၏'' ဟု အနက်ဆိုရသည်။

[ဤ၌ မနာယတနအရ လောကီဝိပါက်အားလုံးကို ကောက်ရခြင်းသည် အဋ္ဌကထာ ဋီကာတို့အလိုတည်း၊ ဤကျမ်းကား "စက္ခုဉ္စ ပဋိစ္စ ရူပေစ ဥပ္ပဇ္ဇတိ စက္ခုဝိညာဏံ, တိဏ္ဏံသင်္ဂတိ ဖဿော၊ ပေ၊ မနဉ္စ ပဋိစ္စ ဓမ္မေစ ဥပ္ပဇ္ဇတိ မနောဝိညာဏံ, တိဏ္ဏံ သင်္ဂတိ ဖဿော, ဖဿပစ္စယာ ဝေဒနာ" စသော ပါဠိတော်ကိုမှီ၍ ဖဿ ဝေဒနာတို့အား ကျေးဇူးပြုဘို့ရာ ဒွါရကိစ္စတတ်သော ဘဝင်မနကိုသာ ကောက်ယူလိုပေသည်၊ အဋ္ဌကထာ၌ ဝိပါက်မဟုတ်သော မနများကိုလည်း ထုတ်ပြသေး၏၊ တိုသို့ထုတ်ပြရာ၌ကား ကျေးဇူးပြုပုံကို အကြွင်းမရှိပြလိုသောကြောင့် ထုတ်ပြသည်-ဟုမှတ်။]

[မူလဋီကာ] ပစ္စယနယေ ပန အဝိပါကဿာပိ ပစ္စယော ဟုတ္တော,သော နိရဝသေသံ ဝတ္တုကာမတာယ ဥဒ္ဓဋော္ဌတိ ဝေဒိတဗ္ဗော။—ဝိဘင်း။

သဠာယတနကြောင့် ဖဿ, ဖဿကြောင့် ဝေဒနာဖြစ်ပုံ။ ။ဖဿသည် စက္ခုသမ္ဖဿ သောတသမ္ဖဿ ဃာနသမ္ဖဿ ဇိဝှါသမ္ဖဿ ကာယသမ္ဖဿ မနောသမ္ဖဿ ဟု ၆ မျိုးရှိ၏၊ ထိုတွင် စက္ခုပသာဒ၌ မှီသော ဖဿသည် စက္ခုသမ္ဖဿ မည်၏၊ စက္ခုဝိညာဉ်နှင့်ယှဉ်သော ဖဿစေတသိက်ပင်တည်း၊ ဤ စက္ခုသမ္ဖဿသည် စက္ခာယတန မရှိလျှင်မဖြစ်နိုင်, စက္ခာယတနကြောင့်သာ ဖြစ်ရ၏၊ သောတ ဃာန ဇိဝှါ ကာယာ ယတနတို့ကြောင့် သောတသမ္ဖဿစသည် ဖြစ်ရပုံကိုလည်းသိလေ၊ ဒွေပဉ္စဝိညာဉ်မှကြွင်းသော လောကီဝိပါက် ၂၂ ၌ယှဉ်သော ဖဿသည် မနောသမ္ဖဿ မည်၏၊ ဤမနောသမ္ဖဿလည်း မနာယတနကြောင့်သာ (မနာယတနရှိမှသာ) ဖြစ်နိုင်၏၊ ထိုဖဿ ၆ ပါးဖြစ်လျှင် ဝေဒနာ ၆ ပါးလည်း တပြိုင်နက် ပါဝင်လာ၏၊ ဖဿဟူသော အတွေ့ခံတတ်မရှိသမျှ ဝေဒနာဟူသော ခံစားမှုမဖြစ်နိုင်၊ ထို့ကြောင့် "သဠာယတနပစ္စယာ ဖဿော, ဖဿ ပစ္စယာ ဝေဒနာ" ဟု ဆိုသည်၊ ဝေဒနာ ၆ ပါးကား စက္ခုသမ္ဖဿဇာ ဝေဒနာ, သောတသမ္ဖဿဇာဝေဒနာ, ဃာနသမ္ဖဿဇာဝေဒနာ, ဇိဝှါသမ္ဖဿဇာဝေဒနာ, ကာယသမ္ဖဿဇာဝေဒနာ, မနောသမ္ဖဿဇာ ဝေဒနာတည်း၊ စက္ခုသမ္ဖဿကြောင့်ဖြစ်သော ဝေဒနာကို "စက္ခုသမ္ဖဿဇာ" ဟုဆိုသည်၊ "စက္ခုသမ္ဖဿတော ဇာတာ စက္ခုသမ္ဖဿဇာ" တည်း။

ဝေဒနာပစ္စယာ တဏှာ။ ။[တဏှာအပြား ၁၀၈ ပါးကို အခြေပြု၍ ပြခဲ့ပြီ၊] တပ်မက်မှု တဏှာဟူသည် ခံစားမှုဝေဒနာကို အစွဲပြု၍ ဖြစ်၏၊ ယခုမျက်မြင်မှာပင် မိမိခံစားဘူးသော အာရုံ၌ တပ်မက်ကြသည်သာ များ၏၊ မခံစားဘူးသော အာရုံ အပေါ်မှာ တဏှာဖြစ်တတ်ခဲ၏၊ ရူပါရုံကို နှစ်သက်သည်ဟု ဆိုရာ၌ စင်စစ်မှာ ထို အာရုံကို မြင်ရသည့်အခါ သာယာ ခံစားတတ်သော သုခဝေဒနာဖြစ်၏, ထို သုခဝေဒနာကိုပင် တဏှာကတပ်မက်ခြင်းဖြစ်သည်၊ ထိုသုခကို တပ်မက်လျှင် သုခကို ဖြစ်စေနိုင်သော အာရုံကိုလည်း တပ်မက်ပြီး ဖြစ်ရတော့သည်၊ သို့အတွက် "တဏှာ

သည်ခံစားမှုဝေဒနာကြောင့်ဖြစ်၏'' ဟု ဆိုသည်၊ ဆက်ဦးအံ့—ဒုက္ခရောက်နေခိုက် ဒုက္ခဝေဒနာ ခံစားခိုက်မှာလည်း ''ဤဒုက္ခမှ လွတ်မြောက်၍ ဘယ်တော့များ ချမ်းသာသုခသို့ ရောက်ပါ့မတုန်း'' ဟု သုခကိုဂုင်း သုခ ဖြစ်မည့် အာရုံကိုဂုင်း တဏှာဖြင့် တောင့်တကြ၏၊ သုခ ဖြစ်နေခိုက်မှာလည်း ထိုသုခကို တဏှာဖြင့် သာယာသည့်ပြင်, ထို့ထက် သာလွန်သော သုခကို တဏှာက မြှော်လင့် တောင့်တလျက်ရှိပြန်၏၊ ဥပေက္ခာဝေဒနာလည်း ငြိမ်သက်မြေသဖြင့် သုခနှင့် သဘောတူပင်တည်း၊ ထို့ကြောင့် ဒုက္ခ သုခ ဥပေက္ခာ ဝေဒနာ ၃ ပါးကြောင့် တဏှာအမျိုးမျိုး ဖြစ်ပေါ်လာရလေသည်၊ ထိုတွင် စက္ခုသမ္ဖဿဇာ ဝေဒနာစသည်ကြောင့် ရူပါရုံစသည်ကို တောင့်တသော တဏှာဖြစ်၏၊ မနောသမ္ဖဿဇာဝေဒနာကြောင့် ဓမ္မာရုံကို တောင့်တသော တဏှာဖြစ်သည်။

တဏှာပစ္စယာ ဥပါဒါနံ။ ။ဥပါဒါန်သည် ကာမုပါဒါန် ဒိဋ္ဌုပါဒါန် သီလဗ္ဗတုပါဒါန် အတ္တဝါဒုပါဒါန်အားဖြင့် ၄ ပါးပြား၏၊ [ဥပါဒါနပုဒ်၏ အနက်နှင့် ဥပါဒါန် ၄ ပါးတရားကိုယ်ကို သမုစ္စည်းပိုင်း၌ ပြခဲ့ပြီ၊] ဥပသဒ္ဒါသည် ''အလွန်အကဲ'' ဟူသောအနက်ကိုဟော၍ အာဒါနသဒ္ဒါက ''ယူခြင်း'' အနက်ကို ဟောသည်–ဟုပြခဲ့သည့်အတိုင်း ဆိုင်ရာအာရုံ၌ လွန်လွန်ကဲကဲ စွဲလမ်းမှုသည် ဥပါဒါန်တည်း၊ သို့အတွက် အနည်းငယ် တပ်မက်မှုသည် တဏှာမည်၏၊ လွန်လွန်ကဲကဲ စွဲလမ်း တပ်မက်မှုသည် ကာမုပါဒါန် မည်၏၊ လှပသော ရူပါရုံကို ပဌမဆုံး တွေ့စ၌ တဏှာဖြစ်၏, ထို တဏှာသည် တစတစ ရင့်သန်လျှင် ကာမုပါဒါန် အဖြစ်သို့ ရောက်၏, သဒ္ဒါရုံစသည်၌ တဏှာဖြစ်ပုံ ကာမုပါဒါန် ဖြစ်ပုံများကို ချဲ့ထွင်ကြည့်လေ၊ ဤ တဏှာနှင့် ကာမုပါဒါန်တို့အထူးကို အခြေပြု၌ ပြခဲ့ပြီ။

တဏှာကြောင့် ဒိဋ္ဌုပါဒါန်စသည် ဖြစ်ပုံ။ ။ဒိဋ္ဌိမှန်လျှင် ငယ်သည် ဖြစ်စေ ကြီးသည်ဖြစ်စေ အယူသန်သောကြောင့် ဥပါဒါန် အမည်ရသည်သာ၊ ဒိဋ္ဌိအမျိုးမျိုးတွင် အတ္တဝါဒုပါဒါန်သည် ''ခန္ဓာ ၅ ပါး၌ အတ္တခေါ်သော အသက်ရှိ၏'' ဟု စွဲလမ်းသော ဒိဋ္ဌိတမျိုးတည်း၊ သက္ကာယဒိဋ္ဌိဟုလည်း ခေါ်သည်၊ ထိုသက္ကာယဒိဋ္ဌိဖြင့် မိမိခန္ဓာကိုယ်ကို စွဲလမ်းခြင်းသည် ပင်ကိုယ်က မိမိကိုယ်ကို တဏှာဖြင့် ခင်မင်လျက် ရှိခြင်းကြောင့် ဖြစ်၏၊ '' တဏှာဖြင့် ခင်မင်နေသည့်အတွက် မိမိကိုယ်ကို သက္ကာယဒိဋ္ဌိဖြင့် စွဲလမ်းလျက်ရှိသည်''ဟူလို၊ သီလဗ္ဗတုပါဒါန် ဟူသည် ခွေးကျင့် နွားကျင့် စသည်ဖြင့် အမျိုးမျိုးကျင့်သော ဒိဋ္ဌိတည်း၊ မိမိကိုယ်ကို တဏှာဖြင့် ခင်မင်လျက် ရှိသောကြောင့် နောက်နောက် ဘဝ၌ မိမိချမ်းသာဘို့ရန် ရည်မှန်းလျက် ခွေးကျင့် နွားကျင့်ကို သန်သန်ကြီး ကျင့်ကြံမိလေ၏၊ ဒိဋ္ဌုပါဒါန်ဟူသော ဒိဋ္ဌိများကိုလည်း တဏှာအတွက်ကြောင့်သာ ကောင်းနိုးရာရာထင်၍ ယူမှားမိကြလေသည်၊ သို့အတွက် ''ဒိဋ္ဌိဆိုင်ရာ ဥပါဒါန် ၃ မျိုးလည်း တဏှာကြောင့်ဖြစ်ကြသည်'' ဟု မိန့်တော်မူသည်။

ဥပါဒါနပစ္စယာ ဘဝေါ။ ။ဘဝသည် ကမ္မဘဝ ဥပပတ္တိဘဝ ဟု ၂ မျိုးရှိ၏၊ လောကီကုသိုလ် အကုသိုလ်ကံဟူသောစေတနာ ၂၉ ပါးသည် ကမ္မဘဝမည်၏ "ဘဝတိ ဧတသ္မာတိ ဘဝေါ" ဧတသ္မာ–ဤကံကြောင့်၊ ဖလံ–အကျိုးသည်၊ဘဝတိ–ဖြစ်၏၊ဣတိ–ကြောင့်၊ ဘဝေါ-ဘဝမည်၏၊ "ကမ္မမေဝ ဘဝေါ ကမ္မဘဝေါ-ကံသည်ပင် ဘဝတည်း" [အဋ္ဌကထာ၌ "ဘဝတီတိ ဘဝေါ " ဟု ကတ္တုသာဓ်ပြု၍ အကျိုးဝိပါက်၏ ဘဝအမည်ကို အကြောင်းကံ၌တင်စား၍ ဖလူပစာရအားဖြင့် အကြောင်းကံကို ဘဝခေါ်သည်ဟု ဆို၏၊]ဥပပတ္တိဘဝ ဟူသည် အကြောင်းကံကြောင့်ဖြစ်ရသော လောကီဝိပါက် ဗာတ္တိံသနှင့် ကမ္မဇရုပ်များတည်း၊ " ဥပပဇ္ဇတိ–နောက်ဘဝ၌ ကပ်ရောက်ရ၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ ဥပပတ္တိ - ဥပပတ္တိမည်၏၊ ဘဝတိ–ကံကြောင့်ဖြစ်ရ၏၊-ဣတိ–ကြောင့်၊ ဘဝေါ–ဘဝမည်၏၊ ဥပပတ္တိစ သော ဘဝေါစာတိ ဥပပတ္တိဘဝေါ" တည်း၊ ယခုဘဝ၌ ကုသိုလ် အကုသိုလ်ကံကြောင့် နောက်ဘဝ၌ဖြစ်ရသော အကျိုးဝိပါက်များ-ဟူလို။ [ဤ၌ ကမ္မဘဝနှင့် အဝိဇ္ဇာပစ္စယာ သင်္ခါရာအရသည် စေတနာချင်း တူလျက် အရကောက်ထူးပုံကို အခြေပြု၍ ပြထားပြီ။] ဥပပတ္တိဘဝသည် ကာမဘဝ ရူပဘဝ အရူပဘဝ သညာဘဝ အသညာဘဝ နေဝသညာနာသညာဘဝ ဧကဝေါကာရ ဘဝ စတုဝေါကာရ ဘဝ ပဉ္စဝေါကာရဘဝ အားဖြင့် ၉ ပါး ပြား၏၊ ဤ ဘဝ ၉ ပါး၏ အရကောက်ကို ဓာတုကထာအကောက်၌ အများဆိုရိုးအဖြစ်ဖြင့် ထင်ရှားလျက် ရှိသောကြောင့် ဤ၌ မပြတော့ပြီ၊ ဤဘဝ ၉ ပါးကို အကျဉ်းချုပ်လိုက်လျှင် ကာမဘဝ ရူပဘဝ အရူပဘဝ ၃ မျိုး၌ အားလုံး ပါဝင်သည်။

ကာမုပါဒါန်ကြောင့် ဘဝ ၂ မျိုးဖြစ်ရပုံ။ ။" ပုထုဇ္ဇနော ဥမ္မတ္တကော " ဆိုသည့် အတိုင်း ပုထုဇဉ်တို့စိတ်သည် အရူးပမာ ထင်မိထင်ရာ စွဲမိစွဲရာ စွဲလမ်းလေ့ရှိ၏၊ အကြောင်း အကျိုး သင့်မသင့်ကို နှိုင်းချင့်တတ်သူမှာ လွန်စွာ နည်းပါး၏၊ ထို့ကြောင့် ကာမုပါဒါန် အစွမ်းအားဖြင့် လူချမ်းသာ နတ်ချမ်းသာကို ရရှိလို၍ ထိုထို ကံကို စီမံပြုလုပ်ကြရာဝယ် တချို့မှာ မသမာသောဆရာတို့ ဟောပြောချက်ကို ယုံကြည်လျက် သားကောင်သတ်၍ ယဇ်နတ်ပူဇော်ခြင်း စသော ဒုစရိုက် အကုသိုလ်ကံကို စီမံမိကြ၏၊ ယခုဘဝမှာပင် ကာမချမ်းသာကို ခံစားလို၍ တယောက်တယောက် သတ်ဖြတ် လုယက်ခြင်း စသော မကောင်းမှု ဒုစရိုက် အမျိုးမျိုးများကို ပြုကြ၏၊ ထိုအကုသိုလ် ကမ္မဘဝကြောင့် အပါယ်ဘုံ၌ ဥပပတ္တိဘဝ ဖြစ်ရလေသည်၊ တချို့ကား ဆရာသမားကောင်းတို့၏ ထုံးဟောင်း လက်မှန်အကျ ကာမာဝစရ ကုသိုလ်ကံကို တည်ဖန်အားထုတ်မိကြသဖြင့် ကမ္မဘဝအတွက် မြော်လင့်ချက်အတိုင်း လူ့ဘုံနတ်ရပ်၌ ကောင်းမြတ်သော ဥပပတ္တိဘဝကို ရကြလေသည်၊ တချို့ကား "ရူပ အရူပဘုံဝယ် ကာမဘုံထက်ပင် ချမ်းသာဘွယ် ပေါများသေး၏" ဟု ကြားဘူး၍ဖြစ်စေ တွေးထင်ချက်ဖြင့် ဖြစ်စေ ထိုချမ်းသာကို ခံစားလိုသော

ကာမုပါဒါန်အတွက် ရူပ အရူပဈာန် ကမ္မဘဝကို အားထုတ်ကြ၍ ရူပ အရူပဘုံ၌ ဥပပတ္တိဘဝ ဟူသော ဝိပါက်ကမ္မဇရုပ်များ ဖြစ်ကြလေသည်၊ ဤသို့ ကာမုပါဒါန်ကြောင့် ကမ္မဘဝ ဥပပတ္တိဘဝ ၂ မျိုးလုံး ဖြစ်နိုင်ကြသည်။

ဒိဋ္ဌုပါဒါန် စသည်ကြောင့် ဘဝ ၂ မျိုး ဖြစ်ပုံ။ ။ တချို့ ဥစ္ဆေဒဒိဋ္ဌိ အယူရှိသူသည် "ငါ၏အတ္တသည် ကာမသုဂတိ ရူပအရူပဘုံတို့၌ ပြတ်စဲရလျှင် ကောင်းသော ပြတ်စဲခြင်းပေတည်း" ဟု ဥစ္ဆေဒဒိဋ္ဌိဟူသော ဒိဋ္ဌုပါဒါန် အရင်းခံ၍ ထိုဘုံများသို့ ရောက်ဘို့ရန် ကုသိုလ်ကမ္မဘဝကို ပြုစိမ့်၏၊အချို့ သဿတဒိဋ္ဌိအယူရှိသူသည် "ငါ၏အတ္တသည် ကာမသုဂတိ ရူပအရူပဘုံတို့၌ ဖြစ်ရလျှင် ကေန်ချမ်းသာခွင့် ရပေလိမ့်မည်" ဟု အတ္တဝါဒုပါဒါန် အရင်းခံလျက် ထိုဘုံများသို့ ရောက်ဘို့ရန် ကံကိုပြု၏၊ အချို့ သီလဗ္ဗတုပါဒါန် အယူရှိသူသည် "ငါ ယခု ကျင့်နေသော အလေ့အကျင့်ကို နတ်ပြည် ဗြဟ္မာ့ပြည်၌ ကျင့်ရလျှင် လွယ်လွယ် ကူကူဖြင့် ပြည့်စုံပေလိမ့်မည်" ဟု သီလဗ္ဗတုပါဒါန် အရင်းခံလျက် ထိုဘုံများသို့ ရောက်ဘို့ရန် ကံတခုခုကိုပြု၏၊ထိုသို့ပြုရာ၌ လမ်းမှန်ကျင့်မိလျှင် ရည်ရွယ်ရင်း သုဂတိဘုံ၌ ဥပပတ္တိဘဝဖြစ်၍, လမ်းလွဲကျင့်မိလျှင် အပါယ်ဘုံ၌ ဥပပတ္တိဘဝ ဖြစ်ရလေသည်၊ ဤသို့ ဒိဋ္ဌိအမျိုးမျိုးကြောင့် ကမ္မ ဥပပတ္တိ ဟူသော ဘဝ ၂ မျိုးဖြစ်ရပြန်သည်။

ဘဝပစ္စယာ ဇာတိ။ ။ဇာတိဟူသည် ထိုထိုဘဝ၌ ဝိပါက်ဝိညာဉ်နှင့် ကမ္မဇရုပ်တို့၏ ဖြစ်ခြင်း ဥပါဒ်ခြင်းတည်း၊ ဥပမာ–လူ့ဘုံ၌ မဟာဝိပါက် ပဋိသန္ဓေ ဟူသော ဝိညာဉ်,ထိုဝိညာဉ်နှင့်ယှဉ်သော စေတသိက်နာမ်, အတူဖြစ်သော ကမ္မဇကလာပ် ၃ စည်းသည် ပဋိသန္ဓေဖြစ်၏, ထိုဝိညာဉ် နာမ်ရုပ်တို့၏ တဘဝ၌ ပဋိသန္ဓေ ဥပါဒ်ကို "ဇာတိ" ဟု၎င်း, ပဋိသန္ဓေနေခြင်းဟု၎င်း ခေါ်၏၊ အခြားဘုံများ၌ ထိုက်သင့်သလို နာမ်ရုပ် တို့၏ ပဋိသန္ဓေဖြစ်မှု ဇာတိကို သိလေ၊ ထို ဝိပါက်နာမ် ကမ္မဇရုပ်များသည် ပစ္စုပ္ပန် ကမ္မဘဝကြောင့် နောက်ဘဝ၌ ဥပပတ္တိဘဝ အနေဖြင့် ဖြစ်ရသော တရားများပေတည်း၊ ထိုဥပပတ္တိဘဝ၏ဖြစ်မှုကိုပင် ဇာတိ ဟု ခေါ်ရကား, ကမ္မဘဝမရှိလျှင် ဥပပတ္တိဘဝ မရှိနိုင်, ဥပပတ္တိဘဝ မရှိလျှင် ဇာတိလည်း မရှိနိုင်ချေ၊ သို့အတွက် ဇာတိသည် ထိုဘဝ ၂ မျိုးကြောင့်သာ ထင်ရှားရလေသည်၊ [အဋ္ဌကထာ၌ "ကမ္မဘဝကြောင့်သာ ဇာတိဖြစ်ရသည်" ဟု ဆို၏၊ ဤ၌ မူလဋီကာ အတိုင်း "ကမ္မဘဝ ဥပပတ္တိဘဝ ၂ မျိုးကြောင့် ဇာတိထင်ရှားသည်" ဟု ဆိုလိုက်သည်၊ပဝတ္တိအခါ စက္ခုဝိညာဉ်စသော ဝိပါက် နာမ်ရုပ်တို့၏ ဖြစ်မှုလည်း ဇာတိပင်တည်း၊ ကုသိုလ် အကုသိုလ်ကြိယာတို့နှင့် ဥတု အာဟာရ စိတ္တဇရုပ်တို့၏ ဖြစ်မှုမှာ သုတ္တန္တဘာဇနီယနည်းတွင် မပါ, အဘိဓမ္မဘာဇနီယနည်း အလို ဇာတိ မည်သည်သာတည်း။]

ဇာတိပစ္စယာ ဇရာမရဏံ။ ။[ဇရာ=ရင့်ရော်မှု, အိုမှု၊ မရဏ=ပျက်စီးမှု, သေမှု၊] ဤဇရာမရဏသည် အပါကဋဇရာမရဏ ပါကဋဇရာမရဏဟု ၂ မျိုး ရှိ၏၊ ထို ဝိပါက်နာမ် ကမ္မဇရုပ်တို့၏ ဌီအခိုက်သည် ရင့်ရော်သောအခိုက် - ဇရာ အခိုက်တည်း, ထို ဝိပါက် နာမ် ကမ္မဇရုပ်တို့၏ ဘင်အခိုက်သည် ပျက်သော အ ခိုက်-မရဏအခိုက်တည်း၊ သို့သော် ထိုဇရာမရဏတို့မှာ လူအများတို့ မျက်မြင် အားဖြင့် မထင်ရှားသောကြောင့် အပါကဋဇရာမရဏ မည်၏၊ သွားကြိုး ဆံဖြူ နားအူ မျက်မွဲ အသားအရေ တွန့်တွဲခြင်း စသည် ဖြစ်လောက်အောင် ရင့်ရော် အိုမင်းမှုသည် မျက်မြင်အားဖြင့် ထင်ရှားသော ပါကဋဇရာတည်း၊ ဘဝတုန်း အောင် သေကြေပျက်စီးမှုသည် ထင်ရှားသော ပါကဋမရဏတည်း၊တဘဝ တဘ ဝ၌ ပဌမဆုံး ဇာတိဟူသော ပဋိသန္ဓေနေမှုကြောင့်သာ ထိုပါကဋ အပါကဋဇရာ မရဏတို့ ဖြစ်ရလေသည်၊ဇာတိမရှိလျှင် မည်သည့် ဇရာမရဏမှ ဖြစ်ကြမည်မဟုတ်။

သောက ပရိဒေဝ ဒုက္ခ ဒေါမနဿ ဥပါယာသ။ ။ဆွေမျိုး စည်းစိမ် ဂုဏ်သိရ် စသည်တို့ ပျက်စီးမည်ကို စိုးရိမ်ကြောင့်ကြရခြင်းသည် သောကမည်၏,တရားကိုယ် မှာ ဒေါသမူဒွေ၌ ယှဉ်သော ဒေါမနဿဝေဒနာတည်း၊ (“သောကောတိ- ဒေါသော”ဟု သင်္ခေပ ဋီကာဖွင့်မှာ း၏၊) ဆွေမျိုး စည်းစိမ် ဂုဏ်သိရ်တို့၏ ပျက်စီး မှုကြောင့် ငိုကြွေးမြည်တမ်းသံသည် ပရိဒေဝမည်၏,တရားကိုယ်မှာ စိတ္တဇဝိပလ္လာ သ သဒ္ဒရုပ်တည်း [စိတ်ကြောင့်ဖြစ်သော အသံသည်ပင် ရိုးရိုးပြောဆိုသံမဟုတ်, ဖေါက်ပြန်သော ငိုသံဖြစ်၍ ဝိပလ္လာသ သဒ္ဒ ဟု ခေါ်သည်၊] ခန္ဓာကိုယ်၏ ဆင်းရဲမှု သည် ဒုက္ခမည်၏, တရားကိုယ်မှာ ဒုက္ခသဟဂုတ် ကာယဝိညာဉ်၌ယှဉ်သော ဝေ ဒနာတည်း၊ ချစ်သူနှင့်ကွဲရခြင်း, မချစ်သူနှင့်တွဲရခြင်း, အလိုရှိရာကို မရခြင်း, ဆွေ မျိုး စည်းစိမ် ပျက်စီးခြင်း စသော အကြောင်းများကြောင့် စိတ်ထဲ၌ ဆင်းရဲရမှု သည် ဒေါမနဿမည်၏, တရားကိုယ်မှာ ဒေါသမူဒွေ၌ ယှဉ်သောဝေဒနာတည်း၊ ဥပါယာသ၌ ဥပသဒ္ဒါသည် “ အလွန်အကဲ” ဟူသောအနက်ကို ဟော၏, အာ ယာသ သဒ္ဒါကား “ပင်ပန်းခြင်း” ဟူသော အနက်ကို ဟောသည်၊ ထို့ကြောင့် သောက ပရိဒေဝတို့ထက် လွန်ကဲလျက် အသံမျှ မတွက်နိုင်အောင် အလွန် ပြင်း ထန်စွာ ဆင်းရဲပင်ပန်းခြင်းသည် ဥပါယာသ မည်၏, တရားကိုယ်မှာ ဒေါသမူ၌ ယှဉ်သော ဒေါသစေတသိက်တည်း၊ ဤသောက စသည်တို့အတွက် ဆင်းရဲဒုက္ခ ဖြစ် ရပုံကို ဝိဘင်းအဋ္ဌကထာ ဝိသုဒ္ဓိမဂ် (သစ္စနိဒ္ဒေသ) တို့၌ များစွာဆိုထားပြီ။

ဤသောကစသည်တို့သည် အိုခြင်းဆင်းရဲ သေခြင်းဆင်ရဲ စသည်ဖြင့် ဇရာမရဏ နှင့် ဆက်သွယ်လျက် ဖြစ်ကြရသည်လည်း ရှိ၏, ဇရာမရဏနှင့် မဆက်သွယ်ဘဲ ဆွေမျိုးစည်းစိမ် ဂုဏ်သိရ်အတွက် ဖြစ်ကြရသည်လည်းရှိ၏၊ ဤသို့ ဇရာမရဏနှင့် ဆက်သွယ်သည်ဖြစ်စေ မဆက်သွယ်သည်ဖြစ်စေ အရင်းခံဇာတိ ရှိသောကြောင့်သာ

ဖြစ်ကြလေရကား "ဇာတိကြောင့်ဖြစ်သော တရားများ" ဟု ဆိုရလေသည်၊ ဇာတိ ရှိလျှင် မည်သည့်ဘဝ၌မဆို ဇရာမရဏ ကေန်ရှိမြဲဖြစ်၏၊ ထို့ကြောင့် ဇရာမရဏ သည် ဇာတိ၏ မုချအကျိုး (အရင်းခံအကျိုး = အကျိုးရင်း) တည်း၊ သောက စသည်တို့ကား နတ်ပြည် ဗြဟ္မာ့ပြည်တို့၌မရှိ, လူ့ပြည်မှာလည်း ဇာတိဖြစ်ပြီးမကြာ ခင်ဆုံးသူမှာ သောကစသောတရားအချို့ ဖြစ်ခွင့်မရ, ထို့ကြောင့် သောကစသည် တို့မှာ ဇာတိ၏ မုချကျိုးမဟုတ်, ဇာတိ မကင်းသူတို့၌ ဆက်သွယ်၍ ဖြစ်တတ်သော နိဿန္ဒအကျိုး (အကျိုးဆက်=အဆက်ဆက်အကျိုး) တည်း၊ သောက ပရိဒေဝ ဥပါယာသတို့၏အထူးကို အခြေပြု၍ ဆောင်ပုဒ်နှင့်တကွ ပြခဲ့ပြီ။

ဝေမေတဿ ကေဝလဿ ဒုက္ခက္ခန္ဓဿ သမုဒယော ဟောတိ။ ။ဤစကား ကား ပြခဲ့ပြီးသော ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်တရားစုကို ပြန်၍အုပ်ဖုံးသော နိဂုံးစကားတည်း၊ ထို တွင် ဧဝံသဒ္ဒါသည် ဆိုခဲ့ပြီးသော အကြောင်းတရားစုကို ညွှန်ပြသောသဒ္ဒါတည်း၊ "ဧဝံတိ နိဒ္ဒိဋ္ဌနယနိဒဿနံ, တေန အဝိဇ္ဇာဒီဟေဝ ကာရဏေဟိ, န ဣဿရ နိမ္မာနာဒီဟီတိ ဒဿေတိ" အဋ္ဌကထာ၊ [ဧဝံတိ - ဧဝံသဒ္ဒါသည်၊ နိဒ္ဒိဋ္ဌနယနိ ဒဿနံ - အကျယ်ပြအပ်ပြီးသော ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်နည်းကို ညွှန်ပြသော သဒ္ဒါတည်း၊ တေန-ထို ဧဝံသဒ္ဒါဖြင့်၊ အဝိဇ္ဇာဒီဟေဝ ကာရဏေဟိ - အဝိဇ္ဇာအစရှိသော အ ကြောင်းတို့ကြောင့်သာ၊ သမုဒယော-ဖြစ်ခြင်းသည်၊ ဟောတိ-ထင်ရှား၏၊ ဣဿရ နိမ္မာနာဒီဟိ -ဗြဟ္မာ ဗိဿနိုး အစိုးရသူတို့ ဖန်ဆင်းမှုကြောင့်၊ န - ဖြစ်ရသည် မဟုတ်၊ ဣတိ-ဤသို့၊ ဒဿေတိ-ပြ၏။]"အဝိဇ္ဇာ စသော အကြောင်းတို့ကြောင့်သာ ဖြစ်ကြရသည်၊ သမုစ္စည်းပိုင်း အတ္တဝါဒုပါဒါန်ခဏ်း၌ ပြခဲ့သည့်အတိုင်း ဗြဟ္မာမင်း ဗိဿနိုးနတ်မင်း ထာဝရဘုရား စသည်ဖြင့် ခေါ်ဝေါ်အပ်သော အစိုးရသူ တဦး တယောက်၏ ဖန်ဆင်းမှုကြောင့် ဖြစ်ကြရသည် မဟုတ်"ဟူလို။

ကေဝလဿဒုက္ခက္ခန္ဓဿ၌ ကေဝလသဒ္ဒါသည် မရောမယှက် သက်သက် ဟူ သော "အသမ္မိဿ" အနက်, အလုံးစုံဟူသော "ကေဝလ" အနက်ကိုဟောသည်၊ သမုဒယော ဟောတိ၌ သမုဒယသဒ္ဒါသည် ဖြစ်ခြင်းအနက်ကို ဟော၏၊ ဟောတိ သဒ္ဒါလည်း ဖြစ်ခြင်းအနက်ကို ဟော၏၊ ထိုတွင် သမုဒယအတွက် ဖြစ်ခြင်းကား ဥပါဒ် ဌီ ဘင် အားဖြင့် ဖြစ်ခြင်းတည်း၊ ဟောတိ အရ ဖြစ်ခြင်းကား "ဘူ ဟူ= သတ္တာ-ယံ" ဟူသော ဓာတ်ကျမ်းအတိုင်း လောက၌ ထင်ရှားရှိခြင်း ဝိဇ္ဇမာန အ နက်တည်း၊ ထို့ကြောင့် "ကေဝလဿ-သုခမဘက် သက်သက်သော၊ ဒုက္ခက္ခန္ဓဿ- ဒုက္ခတုံး ဒုက္ခခဲ၏၊ တနည်းကား-ကေဝလဿ ဒုက္ခက္ခန္ဓဿ - အားလုံး ဒုက္ခတုံး ဖြစ်သော တရား၏၊ သမုဒယော-ဖြစ်ခြင်းသည်၊ ဟောတိ-ထင်ရှား၏" ဟု အနက် ဆို၊ ဤစကားအရ "အဝိဇ္ဇာစသော အကြောင်းတို့ကြောင့် သက်သက် ဒုက္ခတုံး ချည်း ဖြစ်သော (ဝါ-အားလုံး ဒုက္ခတုံးချည်းဖြစ်သော)ရုပ်နာမ်ခန္ဓာ၏ ဖြစ်ခြင်း

သာလျှင် ထင်ရှားတော့သည်, ပုဂ္ဂိုလ် သတ္တဝါ ငါသူတပါးယောကျ်ား မိန်းမ၏ဖြစ်ခြင်းဟူ၍မရှိ, သုဘ သုခ (တင့်တယ်ချမ်းသာသောအရာ) ဟူ၍ မရှိတော့ပြီ''ဟူလို။

ထင်ရှားစေအံ့—ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်တရားစု၌ ဇာတိ ဇရာ မရဏ သောက ပရိဒေဝ ဒုက္ခ ဒေါမနဿ ဥပါယာသ ဟူသော ဒုက္ခတွေကို အထွင့်တင်လျက်ရှိ၏၊ အဝိဇ္ဇာ သင်္ခါရ စသော တရားအားလုံးကို ပေါင်းရုံးလိုက်လျှင် သတ္တဝါ ဟု ခေါ်ရသောရုပ်နာမ်အစုသာ ထင်ရှား၏, ထို ရုပ်နာမ်အစုပေါ်တွင် ဇာတိ ဇရာ မရဏ သောက ပရိဒေဝစသော ဒုက္ခအထွင့်တွေကို မြင်သဖြင့် ရုပ်နာမ် အားလုံး ဒုက္ခတုံးဖြစ်ကြောင်း အကြမ်းအားဖြင့် ထင်ရှားပြီ၊ နောက်နောက် နာမ်ရုပ်အစုရဘို့ရန် ရှေးအဘို့၌ ဒုက္ခခံ၍ စီမံပြုလုပ်ရ၏, ဒါနမှု သီလမှု ဘာဝနာမှုကိုပြုရာ၌ ဆင်းရဲဒုက္ခမကင်းပုံတွေကို မျက်မြင်အားဖြင့် စဉ်းစားပါ၊ ဤကား အဝိဇ္ဇာသင်္ခါရတို့နယ်မှာ ဒုက္ခဖြစ်ပုံတည်း၊ ထို သင်္ခါရဒုက္ခဖြင့်တည်ထောင်ပြီးနောက် ဝိညာဉ်နာမ်ရုပ်စသော နောက်ဘဝ အကျိုးဝိပါက်များဖြစ်သည့်အခါ အပါယ်၌ ဖြစ်ရသူတို့ ဒုက္ခရောက်ကြပုံကို မဆိုထားဘိ, လူ့ဘုံ၌ပင် ဇာတိ ဇရာ မရဏ သောက ပရိဒေဝစသောဒုက္ခများနှင့် တွေ့ရလေပြီ၊ ချမ်းသာပါပေ့ဆိုတဲ့ နတ်ပြဟ္မာဘုံများ၌လည်း ဝိပရိဏာမဒုက္ခ ဟူသော အဆုံးသတ်ဒုက္ခနှင့် မုချ တွေ့ကြရပေသည်၊ သို့ဖြစ်၍ ဒုက္ခ လွတ်လပ်လျက် သတ်သတ် ချမ်းသာသောအရာမရှိ, သင်္ခါရဒုက္ခ ဒုက္ခဒုက္ခ ဝိပရိဏာမ ဒုက္ခတွေသာ လွှမ်းမိုးနေသောကြောင့်"ကေဝလဿ ဒုက္ခက္ခန္ဓဿ=အားလုံး ဒုက္ခတုံး" ဟု မိန့်တော်မူရပေသည်။ [ဒုက္ခံ တေဘူမကံ ဝဋ္ဋံ-ဟူသော သမုစ္စည်းပိုင်း ဂါထာနှင့်တွဲကြည့်လေ။]

အဝိဇ္ဇာ၏ အကြောင်း။ ။ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် ပါဠိတော်၌ အဝိဇ္ဇာကို ရှေးဦးစ၍ သောက စသော ၅ ရပ်ကို အဆုံးသတ်လျက် ရှိ၏၊ သို့ဖြစ်၍ " အဝိဇ္ဇာသည် အကြောင်းမရှိဘဲ ဖြစ်သလော" ဟု စောကြောဘွယ်ရှိသည်၊ အဖြေကား-"အာသဝါနံ သမုပ္ပါဒါ, အဝိဇ္ဇာစ ပဝတ္တတိ" ဟူသောသဂြိုဟ် "အာသဝသမုဒယာ အဝိဇ္ဇာသမုဒယော" ဟူသော ပါဠိတော်များနှင့် အညီ, အဝိဇ္ဇာ၏ အကြောင်းကား အာသဝေါတရား ၄ ပါးတည်း၊ ရှုဦးအံ့-သောက ဒေါမနဿ ဥပါယာသ တို့သည် ဒေါသမူစိတ်၌ယှဉ်သော တရားများတည်း၊ ထို့ကြောင့် ထို သောကဒေါမနဿ ဥပါယာသတို့ဖြစ်တိုင်း အဝိဇ္ဇာ ဟူသော မောဟလည်း အမြဲယှဉ်လျက်ပါသည်၊ပရိဒေဝဟူသော ငိုကြွေးမှုမှာလည်း အဝိဇ္ဇာမကင်းသူ၌သာ ဖြစ်လေ့ရှိ၏၊ဒုက္ခဖြစ်၍ ဆင်းရဲသည့် အခါမှာလည်း ဆင်းရဲသည့်အတွက် စိတ်မသက်သာဘဲ ဒေါမနဿနှင့် အဝိဇ္ဇာတို့ ဆက်လက်ဖြစ်ပေါ်တတ်၏၊ ဤသို့လျှင် သောက စသည်တို့ဖြစ်သည့်အခါ အဝိဇ္ဇာလည်း အတူတကွဖြစ်စေ ရှေ့အဘို့ နောက်အဘို့မှာဖြစ်စေ

ပါဝင်လေသည်၊ သောကစသည်တို့ ဖြစ်ရာ၌ ''ဇာတိပစ္စယာ သောက ပရိဒေဝ ဒုက္ခဒေါမနဿုပါယာသာ သမ္ဘဝန္တိ'' ဆိုသော်လည်း ဇာတိမှာ မကောင်းစကောင်း သော အရင်းခံ အကြောင်းဝေးသာတည်း၊ သောကစသည် ဖြစ်ဘို့ရာ အနီးဆုံး အကြောင်းမှာ အာသဝေါတရားများပင် ဖြစ်သည်။

ကာမာသဝကြောင့် သောကစသည်ဖြစ်ပုံ။ ။'' ကာမတော ဇာယတေ သောကော '' စသည်နှင့်အညီ ချစ်ခင်စုံမက် နှစ်သက်တတ်သော ကာမာသဝကြောင့် သောက စသည်ဖြစ်ရ၏၊ အလွန် ချစ်သူတယောက် ပျက်စီးသည့်အခါ သောက ပရိဒေဝစသည်တို့ အလွန်အမင်း ဖြစ်ရပုံကို စဉ်းစားပါ။

ဒိဋ္ဌာသဝကြောင့် သောကစသည်ဖြစ်ပုံ။ ။'' အဟံ ရူပံ မမရူပန္တိ ပရိယုဋ္ဌဋ္ဌာယိနော ရူပဝိပရိဏာမ ညထာဘာဝါ ဉပ္ပဇ္ဇန္တိ သောကပရိဒေဝဒုက္ခဒေါမနဿုပါယာသာ'' နှင့် အညီ ''ရုပ်ဟူသည် ငါတည်း, ငါ၏ရုပ်တရားတည်း'' ဟုဒိဋ္ဌာသဝဖြင့် လုလုယက်ယက် စွဲလမ်းလျက်တည်နေသူမှာ ရုပ်တရား၏ဖေါက်ပြန်မှု တမျိုးတမည်ပြောင်းလွဲမှုကြောင့် သောက စသည်တို့ ဖြစ်ရလေသည်။

ဘဝါသဝကြောင့် သောကစသည်ဖြစ်ပုံ။ ။'' ယေပိ တေ ဒေဝါ ဒီဃာယုကာ ဝဏ္ဏဝန္တော သုခဗဟုလာ ဉစ္စေသု ဝိမာနေသု စိရံ ဒီဃမဒ္ဓါနံ တိဋ္ဌန္တိ, တေပိ တထာဂတဿ ဓမ္မဒေသနံ သုတွာ ဘယံ သန္တာသံ သံဝေဂံ အာပဇ္ဇန္တိ''နှင့်အညီ, အသက်ရှည်စွာ အဆင်းလှ၍ သုခများမြောက် အလွန် မြင့်မောက်သည့် ဘုံဗိမာန် ဝယ် ကြာမြင့်စွာတည်နေရသည့်အတွက် မိမိဘဝကို ဘဝါသဝဖြင့် အားရနှစ်သက် ကြသော နတ်များသည် ဘုရားရှင်၏ အနိစ္စ ဒုက္ခ အနတ္တနှင့်စပ်သော တရားသံကို ကြားရသည့်အခါ မိမိတို့ဘဝ၏ မမြဲသော အချက်ကို တွေးတောမိကာ လွန်စွာ ကြောက်ရွံ့ထိတ်လန့်လျက် ဒေါသ ဒေါမနဿဖြစ်ကြရလေသည်။

အဝိဇ္ဇာသဝကြောင့် သောကစသည်ဖြစ်ပုံ။ ။''သခေါ ဘိက္ခဝေ ဗာလော ဒိဋ္ဌေဝ ဓမ္မေ တိဝိဓံ ဒုက္ခဒေါမနဿံ ပဋိသံဝေဒေတိ'' စသည်နှင့်အညီ အဝိဇ္ဇာမကင်းသော လူဖျင်း လူအ လူ့ဗာလသည် အဝိဇ္ဇာသဝကြောင့် ဒုက္ခနှင့် ဒေါသမူဋ္ဌေဋ္ဌာယ်ဉ်သော ဒေါမနဿများကို ခံစားရလေသည်၊ ဤသို့လျှင် အာသဝေါတရား ၄ ပါးကြောင့် သောကစသည်တို့ဖြစ်ရ၏, သောက စသည်ဖြစ်လျှင် အဝိဇ္ဇာလည်း ပါဝင်ရတော့ သည်ဖြစ်၍ ''အရင်းစစ် အမြစ် မြေက '' ဆိုသလို အဝိဇ္ဇာ၏အကြောင်းမှာ အာ သဝေါတရား ၄ ပါးပင်တည်း။ [ရှေးရှေး အဝိဇ္ဇာသဝကြောင့်လည်း သောက စသည်နှင့်တကွ နောက်နောက် အဝိဇ္ဇာဖြစ်ရလေသည်။]

[**အဋ္ဌကထာ**] ဣတိ ယသ္မာ အာသဝသမုဒယာ စေတေ (သောကာဒယော) ဟောန္တိ, တသ္မာ စေတေ သိဇ္ဈမာနာ အဝိဇ္ဇာဟေတုဘူတေ အာသဝေ သာဓေန္တိ (ဉာပေန္တိ), အာသဝေသု စ သိဒ္ဓေသု ပစ္စယဘာဝေ ဘာဝတော အဝိဇ္ဇာပိ သိဒ္ဓါဝ ဟောတိ။—ဝိဘင်း နှင့် ဝိသုဒ္ဓိမဂ်။

''ဇရာမရဏာမုစ္ဆာယ, ပီဠိတာနံမဘိဏှသော၊
အာသဝါနံ သမုပ္ပါဒါ, အဝိဇ္ဇာ စ ပဝတ္တတိ''....(ပဝတ္တိ)

ဟူသော သင်္ဂြိုဟ်လည်း ဤအဋ္ဌကထာကြီးအတိုင်းပင်တည်း၊ထင်ရှားစေအံ့— ဇရာမရဏမုစ္ဆာယ၌ မုစ္ဆာသဒ္ဒါဖြင့် တွေဝေ မိန်းမောကြောင်း ဖြစ်သော သောက စသည်ကိုပြ၏၊ အိုရခြင်း သေရခြင်း သောက စသည်ဖြစ်ခြင်းတို့ မပြတ် အနှိပ်စက်ခံနေကြရသော သတ္တဝါတို့၌ အရင်းခံအာသဝေါတရားတွေ ဖြစ်နေခြင်းကြောင့် အဝိဇ္ဇာလည်းဖြစ်ရတော့သည်-ဟု ဆိုလိုသည်၊ ဤအဓိပ္ပါယ်များနှင့်အညီ '' အာသဝကြောင့်, သောက စသည်'' အစရှိသော လင်္ကာကို အခြေပြု၍ ပြခဲ့ပြီ။

အာသဝတို့၏ အကြောင်း။ ။'' အာသဝကြောင့် အဝိဇ္ဇာ ဖြစ်လျှင် အာသဝတို့ကား အဘယ်အကြောင်းကြောင့် ဖြစ်သနည်း '' ဟု တဆင့်မေးဘွယ် ရှိပြန်၏၊ အာသဝတရားတို့သည် တဏှာ ဥပါဒါန်နှင့် အကုသိုလ်ကမ္မဘဝတို့၌ ထိုက်သည် အားလျော်စွာ ပါဝင်ကြလေပြီ၊ သို့အတွက် တဏှာ ဥပါဒါန် ကမ္မဘဝတို့၏ ဖြစ်ကြောင်းသည်ပင်လျှင် အာသဝေါတရားတို့၏ ဖြစ်ကြောင်းဟုလည်း ဆိုနိုင်သည်။

အဝိဇ္ဇာကို အစထား၍ဟောပုံ။ ။''အာသဝကြောင့် အဝိဇ္ဇာဖြစ်လျှင် အဘယ့်ကြောင့် အဝိဇ္ဇာကို အစဆုံးပြတော်မူသနည်း'' ဟု မေးသင့်ပြန်၏၊ အဝိဇ္ဇာသည် ဝဋ်တရား အပေါင်းတွင် ဥုးခေါင်းပမာ လွန်စွာ အရေးကြီး၏၊ ထို့ကြောင့် အဝိဇ္ဇာကို ရှေးဥုးအစဟောပြတော်မူသည်၊ ထင်ရှားစေအံ့—ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် ဝဋ်တရားအပေါင်းတွင် အဝိဇ္ဇာနှင့် တဏှာသည် ဥုးခေါင်းပမာ လွန်စွာ အရေးကြီး၏၊ ထိုထိုသင်္ခါရကိုပြုရာ၌ အဝိဇ္ဇာဖုံးလွှမ်းထားသည့်အတွက် တဏှာဖြင့် မက်မော၍ ပြုမိကြခြင်းဖြစ်သည်၊ ထို အရေးကြီးသော တရား ၂ ပါးတွင် အဝိဇ္ဇာက သာလွန်ပြဋ္ဌာန်း၏၊ အဝိဇ္ဇာက အပြစ်တွေကို ဖုံးလွှမ်းထားသောကြောင့်သာ တဏှာက မက်မောမိလေသည်၊ ဤသို့လျှင် ဝဋ်တရား အပေါင်း၌ ဥုးခေါင်းပမာ လွန်စွာအရေးကြီးသော တရားဖြစ်၍ အဝိဇ္ဇာကို ရှေးဥုးအစ၌ ဟောပြတော်မူရသည်၊ ဖြစ်စဉ်မှာ အဝိဇ္ဇာက အစဆုံးဖြစ်သည် မဟုတ်, အဝိဇ္ဇာဖြစ်ဘို့ရာလည်း အာသဝေါတရား တည်းဟူသော အကြောင်းများ ရှိကြပေသည်။

နည်း ၄ ပါး။ ။ဤ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် စက်ရဟတ်ကို ၄ ရပ်သောနည်းဖြင့် အသီး အသီး ဆင်ခြင်လိုက်သည့်အခါ ပုဂ္ဂိုလ်သတ္တာ ငါသူတပါး ယောကျ်ားမိန်းမ မရှိတော့ကြောင်း ကောင်းကောင်းကြီး သိမြင်လျက် သဿတ ဥစ္ဆေဒစသော ဒိဋ္ဌိတို့မှ ကင်းစင်နိုင်သောကြောင့် ဧကတ္တနည်း နာနတ္တနည်း အဗျာပါရနည်း ဧဝံဓမ္မတာနည်းဟူသော နည်း ၄ တန်ဖြင့် အဘန်ဘန် ဆင်ခြင်ကြရာ၏။

ဧကတ္တနည်း။ ။"သန္တာန်အစဉ် အမြင်မပြတ် တစပ်ထဲ တဆက်ထဲ" ဟု သိရသောနည်းသည် ဧကတ္တနည်းမည်၏၊ ဤ ဧကတ္တနည်းအရ "မျိုးစေ့မှ အညှောက်ထွက်၍ သစ်ပင်ကြီးအဖြစ်သို့ ရောက်အောင် သန္တာန်အစဉ် အမြင်မပြတ်သကဲ့သို့, အဝိဇ္ဇာကြောင့် သင်္ခါရဖြစ်၏, ရှေးရှေး သင်္ခါရကြောင့် ယခုဘဝ ဝိညာဉ်သစ် ဖြစ်၏" စသည်ဖြင့် အစဉ်မပြတ် ဆက်စပ်နေပုံကို ဆင်ခြင်သည့်အခါ "ဤဘဝ ဤသတ္တာ ဤခန္ဓာ အစဉ်သည် ဤဘဝဆုံးလျှင်ပြတ်၏၊ နောက်ဘဝ နောက်သတ္တာ နောက်ခန္ဓာတမျိုး ဖြစ်ပြန်၏"ဟု ယူမှားသော ဥစ္ဆေဒဒိဋ္ဌိသည် အလို့အလျောက် ကင်းပျောက်ရလေတော့၏။

နာနတ္တနည်း။ ။"သန္တာန်အစဉ် အမြင်မပြတ်သော်လည်း အဝိဇ္ဇာ၏သဘောကတမျိုး, သင်္ခါရ၏သဘောက တမျိုး, ဤသို့ စသည်ဖြင့် သဘောလက္ခဏာချင်း ကွဲလွဲကြသည်" ဟု သိရသောနည်းသည် နာနတ္တနည်း မည်၏၊ ဤ နာနတ္တနည်းအရ အဝိဇ္ဇာနှင့် သင်္ခါရတို့မတူပုံ, သင်္ခါရနှင့် ဝိညာဉ်တို့မတူပုံ, အသစ်အသစ် အကြောင်းနှင့် အသစ်အသစ် အကျိုးတို့ တမျိုးပြီး တမျိုးဖြစ်ပုံကို ဆင်ခြင်လိုက်သည့်အခါ "မပျက်မစဲ အမြဲတည်သည်" ဟု ယူမှားသော သဿတဒိဋ္ဌိသည် အလို့အလျောက် ကင်းပျောက်ရလေတော့၏။

အဗျာပါရနည်း။ ။အဝိဇ္ဇာကြောင့် သင်္ခါရဖြစ်ရာ၌ "ငါသည် သင်္ခါရကို ဖြစ်စေမည်"ဟု အဝိဇ္ဇာဝယ် ကြောင့်ကြ ဗျာပါရမရှိ, သင်္ခါရကြောင့် ဝိညာဉ် ဖြစ်ရာ၌လည်း"ငါသည် ဝိညာဉ်ကိုဖြစ်စေမည်" ဟု သင်္ခါရဝယ် ကြောင့်ကြဗျာပါရမရှိ, ဤသို့ စသည်ဖြင့် အကျိုးတရားကို ဖြစ်စေဘို့အရေး၌ အကြောင်းတရား စုဝယ် ကြောင့်ကြဗျာပါရ မရှိပုံကိုသိရသော နည်းသည် အဗျာပါရနည်း မည်၏၊ ဤနည်းအရ ဆင်ခြင်လိုက်သည့်အခါ အကြောင်းတရား အကျိုးတရားတို့ ဘာသိဘာသာဖြစ်နေပုံကို သိမြင်ရသဖြင့် " ဤ ကမ္ဘာလောကကြီးနှင့် တကွ သတ္တာတွေကို ထာဝရဘုရား စသူတို့က ဖန်ဆင်းပေးနေသည်"ဟူသော ဣဿရနိမ္မာနဝါဒသည်၎င်း "မိမိခန္ဓာကိုယ်တွင်း၌ ထိုထိုအမှုကို ပြုလုပ်တတ် ခံစားတတ်သောအတ္တရှိ၏" ဟု စွဲလမ်းတတ်သော အတ္တဝါဒသည်၎င်း အလို့ အလျောက် ကင်းပျောက်ရလေတော့၏။

ဧဝံဓမ္မတာနည်း။ ။"ဤသို့ အဝိဇ္ဇာစသော အကြောင်းကြောင့် သင်္ခါရစသော အကျိုးများ၏ ဖြစ်ရခြင်းသည် ထုံးစံဓမ္မတာပင်တည်း" ဟု သိရသော နည်းသည် ဧဝံဓမ္မတာနည်းမည်၏၊ ဤဧဝံဓမ္မတာနည်းအရ ဆင်ခြင်သည့်အခါ ချိုဆိမ့်သော နို့ရည်ကြောင့် ချဉ်သော နို့ဓမ်း ဖြစ်ရခြင်း, နှမ်းကြောင့် ဆီဖြစ်ရခြင်း, ကြံကြောင့် ကြံရည် ဖြစ်ရခြင်းများသည် ထုံးစံဓမ္မတာပင်ဖြစ်၍, သဲမှ ဆီမထွက်နိုင်, ကြံမှ နို့ရည်မထွက်နိုင်ခြင်းများသည် ဓမ္မတာပင် ဖြစ်သကဲ့သို့, ထို့အတူ "အဝိဇ္ဇာကြောင့် သင်္ခါရသာ ဖြစ်ခြင်း, သင်္ခါရလည်း အဝိဇ္ဇာကြောင့်သာ ဖြစ်ခြင်း, တစုံတခု အကြောင်းမရှိဘဲ ဘာသိဘာသာ မပေါ်လာနိုင်ခြင်း, မဆိုင်သော အကြောင်းကြောင့်လည်း မဆိုင်သောအကျိုး မဖြစ်နိုင်ခြင်းသည် ဓမ္မတာပင် ဖြစ်သည်တကား" ဟု စဉ်းစားလိုက်သည့်အခါ "အားလုံးတရားမှာ ဆိုင်ရာအကြောင်းမကင်း" ဟု သိတတ်သော သဟေတုကအယူ ပေါ်လာရကား "အကြောင်းမဲ့သက်သက် ဖြစ်တတ်သည်"ဟု ယူမှားသော အဟေတုကဒိဋ္ဌိနှင့် "ကုသိုလ် အကုသိုလ်ကိုပြုသော်လည်း ပြုရာမရောက် အကျိုးမရ နိရတ္ထကသာ"ဟု ယူမှားသော အကြိယဒိဋ္ဌိ များသည် အလို့ အလျောက် ကင်းပျောက်ရလေတော့၏။

တိုက်တွန်းချက်။ ။ဗုဒ္ဓဘာသာဝင် ဖြစ်၍ အရာရာ၌ စဉ်းစားလေ့ရှိသူတို့သည် "ကမ္ဘာလောကကြီးသည် အချိန်ကျလျှင် ပျက်စီး၏, ပျက်ပြီးနောက် ကမ္ဘာပြု မိုယ်းရွာသည်ကစ၍ တဘန်ဖြစ်ပေါ်လာ၏" ဟူသောကျမ်းစာအရ ဖြစ်ချည်ပျက်ချည် အတည်မကျပုံကို ယုံကြည်နိုင်ကြသော်လည်း "ဘယ်တုန်းကစ၍ဖြစ်ခဲ့ပါလိမ့်မည်နည်း" ဟု တဆင့်စဉ်းစားလေ့ ရှိကြပြန်၏၊ သတ္တဝါများအတွက် "အဝိဇ္ဇာကြောင့် သင်္ခါရဖြစ်ပုံ" စသည်ကို ယုံကြည်နိုင်သော်လည်း "ဘယ်တုန်းက စ ခဲ့ပါလိမ့်မည်နည်း" ဟူ၍ကား စဉ်းစားကြလျက်ပင်တည်း၊ ထိုကဲ့သို့ စဉ်းစား၍ မဆုံးဖြတ်နိုင်သည့်အခါ "ကမ္ဘာလောကကြီးနှင့် သတ္တဝါတွေသည် အကြောင်းမဲ့ သက်သက် ဖြစ်ပေါ်တတ်၏, ဖြစ်ဘို့ရန် အစမှာ အကြောင်းမရှိ" ဟူသော အဟေတုကဒိဋ္ဌိတွင်းသို့ တချို့ သက်ဆင်းကြလေသည်၊ တချို့ကား "ဖန်ဆင်းတတ်သူ တယောက်တော့ ကေန်ရှိဦးမှာဘဲ" ဟူသော ဣဿရနိမ္မာနဝါဒကို သဘောကျ သလိုရှိပြန်၏၊ ဗုဒ္ဓဘာသာကျမ်းစာများ၌ "မိမိဉာဏ်မပိုင်၍ မကြံနိုင်သော လောကအကြောင်းအရာ ကမ္ဘာ၏ဖြစ်ပုံကို မကြံလေနဲ့, ကြံဘန်များလျှင် အသိဉာဏ် အမှန်မရက ရူးသွပ်တတ်သည်"ဟု မိန့်မှာလျက်ရှိ၏၊ ထို့ကြောင့် ဤ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်စက်ရဟတ် လည်နေပုံကိုသာ နည်း ၄ ဖြာဖြန့်ခင်း၍ သန့်ရှင်းအောင် အထပ်ထပ် စဉ်းစားလျှင် ထိုသံသရာ ကမ္ဘာလောကကြီးနှင့် မိမိခန္ဓာအစဉ်တို့ အစမရှိကြောင်းကို ကောင်းကောင်းရှင်းလင်းပါလိမ့်မည်။၊ဤပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ကို ရှင်းလင်းစွာ မထွင်းဖေါက်နိုင်သေးဘဲ သံသရာမှ ထွက်မြောက်နိုင်သူကား အိပ်မက်ထဲမျှ မရှိခဲ့ကြဘူးချေ၊

သို့အတွက် သံသရာမှ မြန်စွာထွက်မြောက်ဘိုရာ ဤဘဝ စက်ဝိုင်းကို ကသိုဏ်း ရှုသလို အထပ်ထပ် ကြည့်ရှု ဆင်ခြင်၍ ထင်မြင်အောင် အားထုတ်ကြပါကုန်။

အနာဒိမံ ဘဝစက္ကံ, ဝိတ ကာရက ဝေဒကံ၊
နိစ္စ သုခ သုဘာ့တ္တေဟိ, သုညံ ပဿေ ပုနပ္ပုနံ။

ဣဒံဘဝစက္ကံ-ဘဝများမြောင်, ဒုက္ခဆောင်လျက်, အခေါင်ရှည်ကြာ, သံသရာဘက်ယွန်း, ဤစက်ဝန်းသည်၊ အနာဒိအနာဒိဝတ-ကမ္ဘာ့ကမ္ဘာ, အစရှာလည်း, ရစရာပိုင်ပိုင်, မရှိနိုင်ပါတကား၊ ဝိတ ကာရက ဝေဒကံ-သူပြုတည်ဘန်, သူခံ စံဟု,ဆိုရန်အတ္တ,လုံးဝမယှဉ်, ကင်းစင်လေပြီတကား၊ နိစ္စသုခသုဘတ္တေဟိ - မြဲရန်အချက်, ချမ်းသာကွက်နှင့်, နှစ်သက်ဘွယ်နှော, တင့်တယ်သော သဘောတို့မှ၊ သုညံ-ဧကန်လုံးလုံး, သုဉ်းခဲ့ချေပြီတကား၊ ဣတိ - ဤသို့၊ ပုနပ္ပုနံ-တနေ့တရက်, တနံနက်မျှ, မက စိတ်စွဲ, ထပ်ပြန်တလဲလဲသာလျှင်၊ ပဿေ-ဓိဋ္ဌာန်မြင့်မြင့်, နိဗ္ဗာန်ပွင့်အောင်, မလင့်ပုံသေ, ရှုစားသင့်ပေတော့ သတည်း။ [တတ္တ တယောအဒ္ဓါ စသော စကားရပ်တို့၏ သရုပ် အဓိပ္ပါယ်နှင့် တကွ ပညတ်ခဏ်းကို အခြေပြု၍ ပြထားပြီ။]

အမှာ။ ။ဤ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်နည်းကို လေ့လာပြီးနောက် ပဋ္ဌာန်းနည်းကို ဆက်လက်လေ့လာပါ၊ ကျက်မှတ်ဘွယ်များသည့်အတွက် သီးခြားစာအုပ်ငယ်တခု ပြုလုပ်ထားရပေသည်၊ ထိုစာအုပ်၌ သုံးချက်စုအဓိပ္ပါယ်ကို မူတည်၍ ပဋ္ဌာန်းနည်းကိုကျယ်ဝန်းစွာ ပြထားသည်။

ဤကား ပစ္စည်းပိုင်း ဘာသာဋီကာ

ကမ္မဋ္ဌာန်းပိုင်း ဘာသာဋီကာ

သမထဝိပဿနာနံ, ဘာဝနာနမိတောပရံ၊
ကမ္မဋ္ဌာနံ ပဝက္ခာမိ, ဒုဝိဓံပိ ယထာက္ကမံ။

အနုသန္ဓေ။ ။ရှစ်ပါးသော အပိုင်းအခဏ်းတို့ဖြင့် စိတ် စေတသိက် ရုပ် နိဗ္ဗာန် ဟူသော ပရမတ္ထတရားကိုငှ်း စိတ် စေတသိက် ရုပ်တို့၏ အကျိုးအကြောင်း ဆက်သွယ်နေပုံကိုငှ်း ပိုင်းခြား သိစေပြီး၍ ယခုအခါ ထို ရုပ်နာမ်ကို ဟုတ်မှန်စွာ သိပြီးသောပုဂ္ဂိုလ်တို့အား ကမ္မဋ္ဌာန်းအစီအရင်ကို ညွှန်ပြတော်မူလိုသော အရှင်အနုရုဒ္ဓါမဟာထေရ်မြတ်သည် " သမထဝိပဿနာနံ " အစရှိသော ပဋိညာဉ်ကို မိန့်တော်မူသည်။

သမထ။ ။ကိလေသေ-ကာမစ္ဆန္ဒနီဝရဏ စသော ကိလေသာတို့ကို၊ သမေတိ-ငြိမ်းစေတတ်၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ သမထော-သမထမည်၏၊ မဟာကုသိုလ်နှင့် ရူပကုသိုလ် ပဥ္စမဈာန်၌ရှိသော သမာဓိတရားတည်း၊ ထိုစကားမှန်၏ - ပုထုဇဉ်တို့ ကမ္မဋ္ဌာန်းစတည် အားထုတ်သည့်အခါ မဟာကုသိုလ်စိတ် ဖြစ်၏, ထို ကမ္မဋ္ဌာန်း ပေါက်၍ ဈာန် အထမြောက်သည့်အခါ ရူပ ပဥ္စမဈာန်စိတ် ဖြစ်၏၊ ထို စိတ်များ သည် ထကြွ သောင်းကြမ်းလေ့ ရှိသော နီဝရဏကိလေသာ အပူဓာတ်တို့ကို ငြိမ် သက်မြေစေတတ်၏၊ ထို စိတ်စေတသိက် များတွင် သမာဓိ ခေါ်သော စေတသိက် သည် အချုပ်အခြာတည်း၊ ရဟန္တာဖြစ်ပြီးမှ လောကီဈာန်ကို အားထုတ်ရာ၌ကား ထိုကဲ့သို့ ကိလေသာ အပူဓာတ်ကို ငြိမ်ဝပ်စေဘွယ်မလိုရကား "စိတ္တံ သမေတီတိ သမထော"ဟု ဝိဂြိုဟ်ပြု၊ စိတ္တံ - အာရုံများစွာကို ယူနေသည့်အတွက် မငြိမ်သက် သောစိတ်ကို၊ သမေတိ-ငြိမ်သက်စေတတ်၏၊ "သမာဓိမရခင် အာရုံအမျိုးမျိုးကိုယူ နေရသဖြင့် (အလုပ်များသူကဲ့သို့) စိတ်မငြိမ်မသက်ရှိ၏၊ ထို့ကြောင့် "ဈာန်၏ အာရုံတခု၌ စိတ်ကိုငြိမ်သက်စေတတ်သည်"ဟူလို၊ ဒုတိယဈာန်စသည်၌ ရှိသော သမာဓိကား ကိလေသာကိုလည်း ငြိမ်သက်စေဘွယ်မလို စိတ်ကိုလည်း ငြိမ်သက် စေဘွယ်မလို, ဝိတက် စသော ရုန့်ရင်းသော ဈာန်အင်္ဂါကို ငြိမ်းစေတတ်သော ကြောင့် "ဝိတက္ကာဒိသြဠာရိကဓမ္မေ-ဝိတက် အစရှိသော ရုန့်ရင်းသော ဈာန်အင်္ဂါ တရားတို့ကို၊ သမေတိ - ငြိမ်းစေတတ်၏" ဟူသော ဝစနတ်အရ သမထမည်ရပြန် လေသည်။

ဝိပဿနာ။ ။"ဝိသေသေန ပဿတီတိ ဝိပဿနာ" ဝိသေသေန-ထူးခြားသော အားဖြင့်၊ ပဿတိ-ရှုတတ်သိမြင်တတ်၏၊ မဟာကုသိုလ်မဟာကြိယာစိတ်၌ ယှဉ်

သော ဉာဏ်ပညာ အထူးတည်း၊ ချဲ့ဦးအံ့—ရုပ်နှင့်နာမ် ပေါင်းစပ်နေသည့် သ ဝိညာဏက အကောင်အထည်ခြပ်ကို လူကောင် နတ်ကောင် ဗြဟ္မာကောင် သတ္တာကောင် ယောကျ်ား မိန်းမ ကျွဲ နွား ဆင် မြင်း စသည်ဖြင့်၎င်း, ရုပ်ကလာပ်တွေ ပေါင်းစပ်တွေခဲနေသော အရာဝတ္ထုကို အိမ် ကျောင်း သစ်ပင် ဥယျာဉ် တောတောင် စသည်ဖြင့်၎င်း, နိစ္စ သုခ အတ္တ သုဘအားဖြင့်၎င်း, ထင်မှတ်လျက်ရှိကြ၏၊ ဝိပဿနာခေါ်သော ဉာဏ်ကား ထိုကဲ့သို ရိုးရာထင်မြင်ပုံမှ ထူးခြား၍ ရုပ်ဘဲနာမ်ဘဲ အနိစ္စ ဒုက္ခ အနတ္တ အသုဘဘဲ ဟု စွဲမြဲထွင်းဖေါက် အတွင်းရောက် သိမြင်နိုင်ပေသည်၊ ထို့ကြောင့် "ဝိသေသေန ပဿတိ" အရ ဝိပဿနာဉာဏ် အမည်ရလေသည်၊ တနည်း—ဝိဝိဓေန-အထူးထူး အပြားပြားသော၊ အနိစ္စာဒိ အာကာရေန-အနိစ္စ ဒုက္ခ အနတ္တ အသုဘ ဟူသော အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ ပဿတိ - ရှုမြင်တတ်၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ ဝိပဿနာ-မည်၏။

ဘာဝနာ။ ။ထို သမထ ဝိပဿနာ ၂ ပါးလုံးပင် ပြခဲ့သည့်အတိုင်း လွန်စွာ အကျိုးများပေရကား မိမိသန္တာန်၌ ဖြစ်ပေါ်လာအောင်, တကြိမ်ဖြစ်ပြီးနောက် အထပ်ထပ် တိုးပွားအောင် အားထုတ်ထိုက်သောကြောင့် "ဘာဝနာ"ဟု ခေါ်၏၊ "ဘာဝေတဗ္ဗာတိဘာဝနာ" ဘာဝေတဗ္ဗာ-မိမိသန္တာန်၌ ဖြစ်စေအပ် တိုးပွားစေအပ်ကုန်၏၊ ဣတိ - ထို့ကြောင့်၊ ဘာဝနာ - ဘာဝနာတို့မည်၏၊ ထို သမထ ဝိပဿနာ တပါးပါးကို မိမိသန္တာန်၌ ဖြစ်ပေါ်လာအောင် အားထုတ်မှု, တကြိမ်ဖြစ်ပြီးနောက် အထပ်ထပ် တိုးပွားအောင် အားထုတ်မှုကိုလည်း ဘာဝနာ ဟု ခေါ်သေး၏၊ ဘာဝီယတေ-ပွားများစေခြင်း၊ ဘာဝနာ-ပွားများစေခြင်း။

ကမ္မဋ္ဌာန်။ ။ကမ္မဋ္ဌာန်းသည် အာရုံ ကမ္မဋ္ဌာန်း အာရမဏိက ဘာဝနာ ကမ္မဋ္ဌာန်းဟု ၂ မျိုးရှိ၏၊ ထိုတွင် ပထဝီကသိုဏ်း အစရှိသော အာရုံ တေဘူမက သင်္ခါရဟူသော အာရုံများသည် အာရုံကမ္မဋ္ဌာန်းတည်း၊ " ကမ္မဿ - ဘာဝနာ အားထုတ်မှု၏၊ ဌာနံ-တည်ရာအာရုံတည်း၊ ကမ္မဋ္ဌာနံ - ဘာဝနာအားထုတ်မှု၏ တည်ရာအာရုံ" ဤအဓိပ္ပါယ်ကိုရည်ရွယ်၍ " ဒုဝိဓဘာဝနာကမ္မဿ ပဝတ္တိဋ္ဌာနတာယ ကမ္မဋ္ဌာနဘူတံ အာရမဏံ " ဟု ဋီကာကျော်ဖွင့်ပြီ။ [ဒုဝိဓဘာဝနာ ကမ္မဿ-၂ ပါးအပြားရှိသော ဘာဝနာကို အားထုတ်မှု၏၊ ပဝတ္တိဋ္ဌာနတာယ-ဖြစ်ခြင်း၏ တည်ရာ၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ကမ္မ+ဋ္ဌာနဘူတံ-" ကမ္မ+ဋ္ဌာန်း " ဖြစ်၍ ဖြစ်သော၊ အာရမဏံ-အာရုံကို။]

ပွားများအားထုတ်မှုသည် အာရမဏိကဘာဝနာကမ္မဋ္ဌာန်းမည်၏၊ ကမ္မဿ-နောက်နောက်အားထုတ်မှု၏၊ ဌာနံ-တည်ရာဖြစ်သော ရှေးရှေးအားထုတ်မှုတည်း၊ ကမ္မဋ္ဌာနံ - နောက်နောက် အားထုတ်မှု၏ တည်ရာဖြစ်သော ရှေးရှေး အားထုတ်မှု— "ရှေးရှေးအားထုတ်မှု၌အခြေတည်၍ နောက်နောက်(အထက်အထက်)

အားထုတ်မှုများဖြစ်ရကား ရှေးရှေး အားထုတ်မှုသည် နောက်နောက် အားထုတ်မှုဟူသော ကမ္မ၏ တည်ရာဋ္ဌာန ဖြစ်ကြသည်'' ဟူလို၊ ဤ အဓိပ္ပါယ်ကို ရည်ရွယ်၍ '' ဥတ္တရုတ္တရယောဂကမ္မဿ ပဒဋ္ဌာနတာယ ကမ္မဋ္ဌာနဘူတံ ဘာဝနာဝီထိံ '' ဟု ဖွင့်ပြီ၊ [ဥတ္တရုတ္တရယောဂကမ္မဿ-နောက်နောက်အားထုတ်မှု၏၊ ပဒဋ္ဌာနတာယ-အခြေခံအကြောင်း၏ အဖြစ်ကြောင့် (နီးစွာသောအကြောင်း၏ အဖြစ်ကြောင့်)၊ ကမ္မ+ဋ္ဌာနဘူတံ-''ကမ္မ+ဋ္ဌာန်း'' ဖြစ်၍ ဖြစ်သော၊ ဘာဝနာဝီထိံ-ဘာဝနာအစဉ်ကို။]

သမထကမ္မဋ္ဌာန်းဝယ် သိဘွယ်များ။ ။ဒသကသိဏာနိမှစ၍ တိဏိ နိမိတ္တာနိ စ ဝေဒိတဗ္ဗာနိ တိုင်အောင်သောစကားတို့ဖြင့် သမထကမ္မဋ္ဌာန်းဝယ် သိမှတ်ဘွယ် အချက်တို့ကိုပြ၍၊ ထို အားလုံးအတွက် အကျယ်လာဦးမည်ဖြစ်၍ ဤ နေရာဝယ် စရိတအဓိပ္ပါယ်ကိုသာ အကျယ်ပြနင့်ဦးမည်၊ [သင်္ဂြိုဟ်၌ စရိတဟု ပါဠိရှိသော်လည်း အဋ္ဌကထာကြီးများ၌ ''စရိယာ'' ဟုရှိသည်၊ စရိုက်သဘောကိုဟောရာ၌ ကိရိယာပုဒ်ကဲ့သို့ စရိယာ ဟု ရှိခြင်းက ကောင်း၏၊ ပုဂ္ဂိုလ်ကို ဟောရာ၌ကား ''ရာဂစရိတော'ဟု ရှိပေသည်။]

စရိယာ။ ။ပင်ကိုယ်ရိုးရာ သူတကာ ဖြစ်နေကျထက် လွန်ကဲပိုမို၍ အဖြစ်များခြင်းကို ''စရိယာ ''ဟု ခေါ်၏၊ ရာဂစရိုက် ရှိသူသည် ဒေါသ မောဟဖြစ်လောက်သည့် အာရုံမျိုး၌ မဖြစ်အောင် ချုပ်တည်းနိုင်သော်လည်း ရာဂ ဖြစ်လောက်သည့် အာရုံ၌ကား မချုပ်တည်းနိုင်ဘဲ ရှိ၏၊ အခြားစရိုက်များလည်း ဤနည်းပင်တည်း၊ ထို့ကြောင့် '' စရဏံ ပဝတ္တနံ စရိယာ '' ဟု ဝိဂြိုဟ်ပြု၊ စရဏံ ပဝတ္တနံ-မပြတ်မလပ် ဖြစ်ခြင်းသည်၊ စရိယာ-စရိယာ မည်၏၊ ဝါ-စရိုက်မည်၏၊ ဤစရိုက်တို့သည် သတ္တဝါတယောက်လျှင် တမျိုးကျစီသာ ရှိရမည်မဟုတ်၊ အချို့၌ မည်သည့်စရိုက်ဟု အထင်အရှား မရှိ၊ အချို့မှာ ၂ မျိုး ၃ မျိုး စသည်ဖြင့် အရောရော အနှောနှောပင် ရှိ၏၊ထို့ကြောင့် ဤဆိုအပ်လတ္တံ့အတိုင်း ပုဂ္ဂိုလ်အမျိုးမျိုး အလိုက် စရိုက်အပြားကို သိရာ၏။

ရာဂါဒိကေ တိကေ သတ္တ, သတ္တ သဒ္ဓါဒိကေ တိကေ၊
ကေ ဒွိ တိက မူလမှိ, မိဿတော သတ္တသတ္တကံ။

ရာဂါဒိကေ- ရာဂ အစရှိသော၊ တိကေ - တိက်၌၊ သတ္တ- ၇ မျိုးတို့သည်ငင်း၊ သဒ္ဓါဒိကေ-သဒ္ဓါ အစရှိသော၊ တိကေ၊ တိက်၌၊ သတ္တ - ငင်း၊ ကေဒွိတိကမူလမှိ-ကေမှု ဒွိမှု တိမှု၌၊ မိဿတော-ရောနှောသော အားဖြင့်၊ သတ္တသတ္တကံ - သတ္တက ၇ လီသည်ငင်း၊ ဟောတိ-ဖြစ်၏။

ရာဂ ဒိ ကေ တိ ကေ သတ္တ။ ။ရာဂ ဒေါသ မောဟ ၃ ခု၌ တခုစီ အားဖြင့်၎င်း ထိုက်သလို ရောနှော၍၎င်း စရိုက် ၇ မျိုး ရ၏၊ ၁-ရာဂစရိုက်, ၂-ဒေါသ စရိုက်, ၃-မောဟစရိုက်, ၄- ရာဂ ဒေါသစရိုက်, ၅ - ရာဂ မောဟစရိုက်, ၆-ဒေါသ မောဟစရိုက်, ၇-ရာဂ ဒေါသ မောဟစရိုက်တည်း၊ [ဤသို့ စရိုက် တမျိုး ရှိသူ ၂ မျိုးရှိသူ ၃ မျိုးရှိသူအားဖြင့် ရာဂ ဒေါသ မောဟနှင့်စပ်၍ ပုဂ္ဂိုလ် ၇ မျိုး ပြားသည် ဟူလို။]

သဒ္ဓါ ဒိ ကေ တိ ကေ သတ္တံ။ ။၁-သဒ္ဓါစရိုက်, ၂-ဗုဒ္ဓိ, ၃-ဝိတက္က, ၄-သဒ္ဓါဗုဒ္ဓိ, ၅-သဒ္ဓါဝိတက္က, ၆-ဗုဒ္ဓိဝိတက္က, ၇-သဒ္ဓါဗုဒ္ဓိဝိတက္ကစရိုက်။

ကေမှု။ ။[ရာဂကို မူတည်, သဒ္ဓါစသည် မူလီသွတ်၊] ၁-ရာဂ သဒ္ဓါစရိုက်, ၂-ရာဂဗုဒ္ဓိ, ၃-ရာဂဝိတက္က, ၄-ရာဂသဒ္ဓါဗုဒ္ဓိ, ၅-ရာဂ သဒ္ဓါ ဝိတက္က,၆-ရာဂ ဗုဒ္ဓိ ဝိတက္က, ၇-ရာဂ သဒ္ဓါ ဗုဒ္ဓိ ဝိတက္ကစရိုက်၊—ဒေါသကိုမူတည်, သဒ္ဓါစသည်ကို မူလီသွတ်၍လည်း ၇ မျိုးတည်း၊ မောဟကိုမူထည်, သဒ္ဓါစသည်ကို မူလီသွတ်၍လည်း ၇ မျိုးပင်တည်း၊ ဤသို့လျှင် ကေမှု၌ ၇×၃လီ(၂၁)ရ၏။

ဒွိမှု။ ။ရာဂဒေါသကို မူတည် သဒ္ဓါစသည်ကို မူလီသွတ်၍ "ရာဂ ဒေါသ စရိုက်" စသည်ဖြင့် ၇ မျိုး, ရာဂမောဟကိုမူတည် သဒ္ဓါ စသည်ကို မူလီသွတ်၍ "ရာဂ မောဟ သဒ္ဓါစရိုက်"စသည်ဖြင့် ၇ မျိုး၊ ဒေါသမောဟကို မူတည်, သဒ္ဓါ စသည်ကို မူလီသွတ်၍ "ဒေါသမောဟသဒ္ဓါစရိုက်"စသည်ဖြင့် ၇ မျိုး, ဤသို့လျှင် ဒွိမှု၌လည်း ၇×၃လီ(၂၁)ပင်ရ၏။

တိမှု။ ။ရာဂဒေါသမောဟ ၃ ပါးကို မူတည်၍ သဒ္ဓါစသည်ကိုမူလီသွတ်ရာ၌ကား စရိုက် ၇ မျိုးသာရ၏၊ ဤသို့လျှင် "ရာဂါဒိကေ တိကေ သတ္တ, သတ္တ သဒ္ဓါဒိကေ တိကေ" အရ သုဒ္ဓစရိုက် ၁၄, ကေမှု ဒွိမှု တိမှု အရ မိဿကစရိုက် ၄၉ အားဖြင့် စရိုက်ပေါင်း ၆၃ မျိုးပြား၏၊ ထိုထိုစရိုက်ရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်အပေါင်းလည်း ၆၃ မျိုးပင်တည်း။

စရိုက် အကဲခတ်။ ။ပရစိတ္တဝိဇာနနဉာဏ်ကို မရလျှင် သူတပါး၏ စရိုက်ကို သိဘို့ ခဲယဉ်းလှ၏၊ သို့သော် အသွား အလာ အနေအထိုင် ဣရိယာပုထ်ကို၎င်း, ထိုထို ကိစ္စ၌ ကျန မကျနကို၎င်း, နှစ်သက်တတ်သော အစာ အာဟာရကို၎င်း, ရူပ သဒ္ဒ စသော အာရုံ၌ ကြည့်ရှုပုံ နားထောင်ပုံ စသည်ကို၎င်း, ကုသိုလ် အကုသိုလ် အရာဝယ် များစွာ ဖြစ်လေ့ ရှိသော ကိုယ်ကျင့်တရားကို၎င်း, စဉ်းစား ကြည့်ရှု သတိပြု၍ အကဲခတ်လျှင် "မည်သည့် စရိုက် ရှိသူ"ဟု ခန့်မှန်းနိုင်ဘွယ် ရှိပေသည်။

ဣရိယာပထတော ကိစ္စာ, ဘောဇနာ ဒဿနာဒိတော၊
ဓမ္မပ္ပဝတ္တိတော စေဝ, စရိယာယော ဝိဘာဝယေ။

ရာဂစရိုက်။ ။ရာဂ စရိုက် ရှိသူသည် ဣရိယာပုထ် အားဖြင့် အသွား အလာ အနေ အထိုင် ယဉ်ကျေးပျပ်ဝပ် လျောက်ပတ် ဇမ္ဘယ် တင့်တယ်၏၊ ကိစ္စအားဖြင့် တံမြက်လှည်းမှု အဝတ်ဖွပ်လျှော်ဆိုးမှု ငတ်စားတန်ဆာ ဆင်ယင်မှုတို့၌ ကျနသေသပ်၏၊ ဘောဇဉ် အားဖြင့် အချို အဆိမ့် အမွှေး အကြိုင် ပြန့်လိုင် နူးညံ့သော ဘောဇဉ်ကို နှစ်သက်တတ်၏၊ ဒဿနစသည်အားဖြင့် အတော်အတန် လှပသာယာသော ရူပါရုံ သဒ္ဒါရုံနှင့် တွေ့ကြုံလျှင် မခွါချင်အောင် ဖြစ်တတ်၏၊ ဓမ္မပ္ပဝတ္တိ အားဖြင့် ပရိယာယ်မာယာများ၏, ကောက်ကျစ်စဉ်းလဲမှု သာဌေယျပေါ၏, မာနကြီး၏, လောဘရမက် ကြီး၏။

သဒ္ဓါစရိုက်။ ။ရာဂစရိုက်ရှိသူ၌ ပြခဲ့သော ဣရိယာပုထ် စသော ရှေ့ ၄ ပါးသည် သဒ္ဓါစရိုက် ရှိသူ၌လည်း ဖြစ်လေ့ရှိ၏၊ သို့သော် သဒ္ဓါစရိုက် ရှိသူ၌ကား ဓမ္မပ္ပဝတ္တိအားဖြင့် မာယာစသော အကုသိုလ်များ ဖြစ်လေ့မရှိဘဲ ကြည်လင် ရွှင်လန်းစွာ စွန့်ကြဲပေးကမ်း လှူဒါန်းလေ့ရှိ၏, ရဟန်းသံဃာကောင်း ဝတ်ကျောင်း ဘုရားကို ဆည်းကပ် ကိုးကွယ်ကာ တရားဒေသနာကို နာယူ မှတ်သားလေ့ ရှိပေသည်။

[ဆောင်] **ရာဂစရိုက်, ရှိသူ၌ကား, ယာပိုထ်လေးထွေ, ယဉ်ကျေးလေ၏၊ ထွေထွေကိစ္စ, ပြုသမျှလည်း, ကျနစေလတ်, လွန်သေသပ်ရှင့်, လေးမြတ်ဘွယ်ရေး, ဘောဇဉ်ရွေးက, ချိုမွှေးဆိမ့်အိမ့်, လွန်နှစ်သိမ့်သတဲ့, မစိမ့်လောက်တုံ, ကာမဂုဏ်ကြောင့်,အာရုံစွဲကာ, ခွဲမခွါတည်း, မာယာဗလဝ, သာဌေယျနှင့်,မာနဘိစီး, အလိုကြီး၏၊ ထိုနည်းသဒ္ဓါ, စရိုက်မှာမူ, မာယာစသော, ဖြစ်မနှောဘဲ, သာမောရွှင်လန်း, လှူပေးကမ်းလျက်, ရဟန်းတော်ပေါင်း, ထေရ်ရှင်ကောင်းနှင့်, ဝတ်ကျောင်းဘုရား, မြတ်တရားကို, မှတ်သားနာယူ, လွန်ကြည်ဖြူသည်, ဤသူမွန်မြတ်ပေတကား။**

ဒေါသစရိုက်။ ။ဒေါသစရိုက်ရှိသူ၌ ဣရိယာပုထ်အားဖြင့် သွားရှူးစူးထိုး နဖါးကြီး တင်းသည့်ပုံဟန် လျင်မြန်ရူးရှား ခြေဖျားဖြင့် နင်းလျက် ရုံ့ရင်း ကြမ်းတန်းသော အသွား အလာ အနေအထိုင်ရှိ၏၊ ကိစ္စလုပ်ငန်းကို ပြုလုပ်ရာဝယ် တင့်တယ်သပ်ရပ်ခြင်းမရှိ, ကြည့်ရှုတိုင်း အဆင်တန်လျက်,ချဉ် ငန် စပ် ခါး စူးရှသော အရသာများကိုသာ နှစ်သက်တတ်၏၊ မကောင်းမြတ်သော ရူပ သဒ္ဒ စသည့် အာရုံနှင့် တွေ့ကြုံပြန်လျှင် ယမ်းပုံတွင် မီးကျသကဲ့သို့ သည်းခံ အောင့်အည်း ချုပ်တည်းခြင်း မရှိဘဲ ဆို ဆဲ ငေါက်ငန်း ကြမ်းတန်း စိတ်တိုတတ်၏၊ ဓမ္မပ္ပဝတ္တိအားဖြင့်ကား ရန်

ငြိုးဖွဲ့မှုဟူသော အာဃာတ, ဣဿာမစ္ဆရိယနှင့်, သူများဂုဏ်ကို ချေဖျက်လိုခြင်းဟူသော မက္ခ, ဂုဏ်တုဂုဏ်ပြိုင် ပြုလုပ်ခြင်းဟူသော ပဠာသ, အဆုံးအမခက်ခြင်းဟူသော ဒုဗ္ဗစတို့ မုချအဖြစ်များလေသည်။

ပညာစရိုက်။ ။ပညာစရိုက် ရှိသူ၌လည်း ဣရိယာပုထ်စသော ရှေ့သဘောများမှာ ဒေါသစရိုက်ရှိသူနှင့်တူ၏၊ သို့သော် စိတ်တိုခြင်း (ကောဓ)စသော အပြစ်များနှင့် မရောနှောဘဲ ဆိုဆုံးမလွယ်ခြင်း, စားသောက်ဘွယ်အားလုံး၌ မိမိနှင့် သင့်မသင့်ကို နှိုင်းချင့်၍ စားသောက်လေ့ရှိခြင်း ဘဝဘန်ခါ သံသရာရေးကို သတိသမ္ပဇဉ်ဖြင့် ဆင်ခြင် မြှော်ကြည့်၍ ဂတိကောင်းဘို့ရန် ကုသိုလ်ကောင်းမှု အစုစုကို လုံ့လဝီရိယ သန်သန်ဖြင့် မှန်မှန်ကြီး ပြုလုပ်လေ့ရှိပေသည်။

[ဆောင်] **ဒေါသစရိုက်, ရှိသူ၌ကား, ယာပိုထ်လေးထွေ, ကြမ်းတန်းလေ၏၊ ထွေထွေကိစ္စ, ပြုသမျှလည်း, ကျနမဖွယ်, မတင့်တယ်တည်း, စားသွယ် ငန်ချဉ်, စပ်ခါး မင်၏, ငါးအင်အာရုံ, မဖွယ်ကြုံလျှင်, ယမ်းပုံမီးကျ, စိတ်တိုလှ၍, ကောဓထန်သီး, ရန်ငြိုးကြီးလျက်, ဖိစီးဣဿာ, မစ္ဆေရာနှင့်, မက္ခာပဠာသ, ဒုဗ္ဗစတို့, မုချဆစ်ပွါး, အပြစ်များ၏၊ တရားပညာ, စရိုက်မှာမူ, ရှေ့လာအားလုံး, နည်းတူသုံးလည်း, လုံးလုံးကောဓ, စသည် ဆိတ်ကွယ်, ဆုံးမလွယ်၏၊ စားဘွယ်ကသိုဏ်း, တွေ့ကြုံတိုင်းလည်း, နှိုင်းနှိုင်းချိန်ချိန်, သုခမိန်တည်း, ကြိမ်ကြိမ်နောင်လာ, သံသရာကို, ပညာသတိ, မြှော်ခေါ်ညှိ၍, ဂတိနောင်လျှင်, ကောင်းအောင်ပြင်သည်, လူတွင် သူမြတ်ပေတကား။**

မောဟစရိုက်။ ။မောဟ စရိုက် ရှိသူကား ဖွတ်ပဒတ် အသွင် မယဉ် မကျေးမှိုင်ငေး ပေါ့ပျက် ရုပ်ရှက်ခတ် အနေအထိုင် အသွားအလာ ဣရိယာပုထ် ရှိ၏၊ လုပ်ငန်းကိစ္စ အထွေထွေလည်း ပွေပွေလိမ်လိမ် ပင်တည်း၊ စားသောက်ရာ ၌ာနဝယ် ဘယ်ဟာကို နှစ်သက်သည်-ဟု အမှတ်တရမရှိ၊ မိမိအစွမ်းဖြင့် စုံစမ်းနှိုင်းချိန်၍ အကောင်း အဆိုး ကြောင်းအကျိုးကို မဆုံးဖြတ်တတ်သဖြင့် အရပ်ရပ်မှာ သူတကာ၏ နောက်လိုက်သာ ဖြစ်သောကြောင့် သူများချီးမွမ်းသူကို မိမိကလည်း ရော၍ ချီးမွမ်းတတ်၏၊ သူများ ကဲ့ရဲ့ သူကိုလည်း မိမိက ကဲ့ရဲ့ တတ်၏၊ သတိပညာ ကင်းလျက် ထိုင်းမှိုင်းဖျင်းအခြင်းဟူသော ထိနမိဒ္ဓ, ပျံ့လွင့်ခြင်းဟူသော ဥဒ္ဓစ္စတို့နှင့် ကာလကုန်ရသည်သာ များ၏။

ဝိတက်စရိုက်။ ။ဝိတက်စရိုက် ရှိသူများလည်း မောဟသမားနှင့် ထူးမခြားပင်တည်း၊ အကြံတွေများ စကားတွေပေါလျက် ကိစ္စမချောဘဲ မျောနေသည်သာများ၏၊ ကောင်းသောလုပ်ငန်း ကုသိုလ်လမ်း၌မူ အစွမ်းအစ မရှိ ပျင်းရိရိသာတည်း၊ မိမိလို လူ့ပေါက်ပန်းတို့နှင့် ရောပြွမ်း ဖွေ့ပျော်ကာ ထွေရာလေးပါး အကြံများလျက် သက်သက် လူအား လုပိုတွေသာတည်း။

[ဆောင်] **မောဟစရိုက်, ရှိသူ့ဗွီကား, ယာပိုယ်လေးတွေ့, ရှုပ်ပွေပွေနှင့်, ထွေထွေကိစ္စ, ရှုပ်ထွေးစွတည်း၊ ဘောဇနအရာ, စားသောက်ပါလည်း, ဘယ်ဟာမိမိ, မြဲမရှိခဲ့, ကိုယ်၏ အစွမ်း, စုံထောက်လှမ်း၍, အဆန်း အရိုး, ကြောင်းအကျိုးဟု, ကောင်းဆိုး ယုတ်မြတ်, မသိတတ်သဖြင့်, အရပ်ရပ်မှာ, နောက်လိုက်သာတည်း၊ ပညာသတိ, ကင်းကွာဘိ၍, ထိန မိဒ္ဓ, ဥဒ္ဓစ္စနှင့်, ကာလကုန်ဆုံး, အချိန်ဖြုန်း၏၊ ထုံးနည်းမခြား, ဝိတက်များလည်း, စကားတွေပေါ, ကိစ္စမျောလျက်, ကောင်းသောလုပ်ငန်း, ကုသိုလ်လမ်းမူ, အစွမ်းမရှိ, ပျင်းရိရိတည်း၊ မိမိတို့တမ်း, လူ့ပေါက်ပန်းနှင့်, ရောပြွမ်းပျော်ပါး, အကြံများသည်, လူအား လူပိုတွေတကား။**

၍ ပြအပ်ပြီးသည့်အတိုင်း အနေအထိုင်စသည်ကို အကဲခတ်တတ်လျှင် မည်သည့်စရိုက် ရှိသူဟု သိနိုင်၏၊ သို့သော် အချို့ ပုဂ္ဂိုလ်မှာ စရိုက် တမျိုးထည်းသာမဟုတ်, ၂ မျိုး ၃ မျိုး စသည်ရောနှောလျက် ရှိတတ်သောကြောင့်၎င်း, အသိ အလိမ္မာ ဗဟုသုတ များသောကြောင့် အရာရာဝယ် သတိသမ္ပဇဉ်ဖြင့် ဆင်ခြင်၍ ပြင်ဆင် နေထိုင်သူတို့မှာ ပင်ကိုယ်စရိုက်များ အမှန်အတိုင်းမထင်ရှားသောကြောင့်၎င်း ပြခဲ့သော ဣရိယာပုထ် စသည်ကို တထစ်ချမှန်ပြီဟု မမှတ်ယူထိုက်ပေ၊ ဆရာအစဉ်အဆက် ပြောဆိုရိုးရှိ၍သာ အဋ္ဌကထာဆရာလည်း ဖွင့်ပြရပေသည်၊ သို့ဖြစ်၍ ပရစိတ္တဝိဇာနနဉာဏ်ရမှသာ စရိုက်အမှန်ကို ကေန်သိနိုင်ပေလိမ့်မည်။

စရိုက် ဖြစ်ကြောင်း။ ။"လူချင်းတူပါလျက် အဘယ့်ကြောင့် စရိုက် အမျိုးမျိုး ကွဲပြားပါလိမ့် မည်နည်း" ဟု စဉ်းစားဘွယ်ရှိ၏၊ ရှေးဘဝ ကုသိုလ်ကံ ပြုစဉ်က ထိုထိုဘဝစည်းစိမ်ကို လိုလားတောင့်တမှု လောဘခြံရံ၍ ပြုခဲ့လျှင် ထိုကံ အကျိုးပေးရာဘဝ၌ ရာဂ စရိုက်များတတ်၏၊ ဒေါသခြံရံ၍ပြုခဲ့လျှင် ဒေါသစရိုက် ရှိတတ်၏၊ အသိဉာဏ်နည်းပါးလျက် မောဟကြီးစွာဖြင့် ပြုခဲ့လျှင် မောဟစရိုက်ရှိတတ်၏၊ ပညာဖြင့် ဆင်ခြင်၍၎င်း ပညာကြီးဘို့ရန် ဆုပန်၍၎င်း ပညာရေးဆိုင်ရာ ကုသိုလ်များကို ပြုခဲ့လျှင် ထိုကံ အကျိုးပေးရာဘဝ၌ ဗုဒ္ဓိစရိုက်ရှိတတ်၏၊ သဒ္ဓါ ထက်သန်စွာဖြင့် ပြုခဲ့လျှင် သဒ္ဓါစရိုက် ရှိတတ်၏၊ ကာမဝိတက်စသည့် မကောင်းသောအကြံ ခြံရံလျက် ကံပြုလျှင် ဝိတက်စရိုက် ရှိတတ်၏၊ ၍သို့လျှင် စရိုက်အမျိုးမျိုး ကွဲပြားကြောင်းမှာ ရှေးကံသာလျှင် ပဓာနဖြစ်၍ နောက်နောက် ဘဝ၌ မကောင်းသော စရိုက်များ မပါရအောင် ယခုဘဝ ကံပြုရာကာလ၌ သဒ္ဓါ ပညာ ခြံရံလျက် ထက်သန်သော ကောင်းမှုများကို တည်ထောင်အားထုတ်ကြရာသည်။

ဝါသနာဘာဂီ ဆက်တိုင်းမှီ။ ။မကောင်းသောအရာ၌ ဝါသနာ ဟူသည် ကိလေသာ၏ သတ္တိတည်း၊ ကောင်းသောအရာ၌ ဝါသနာကား သမ္ဘာဆန္ဒတည်း၊ ထိုဝါသနာများသည် သတ္တဝါတို့ သန္တာန်၌ အနုသယဓာတ်ကဲ့သို့ ဘဝတိုင်းမှာ စွဲကပ်ပါနေတတ်၏၊ ထို့ကြောင့် ရှေးကံအားလျော်စွာ ရာဂစရိုက် အားကြီးနေပါမူ ထို

ရာဂအတွက် ယောက်ယက်ခတ်သော ဝါသနာသည် စိတ်အစဉ်မှာ စွဲထုံလျက်ရှိရကား ထိုစရိုက်ဆိုးကို ယခုဘဝ၌ တရားသဖြင့် မနှိမ်ချိုးနိုင်ပါလျှင် ထိုဝါသနာ အထုံစွဲကပ်၍ နောက်ဘဝများသို့ လိုက်ပါလာတတ်၏၊ ဒေါသ မောဟ ဝိတက်များလည်း ဤနည်းပင်တည်း၊ ပညာစရိုက် ရှိသူ၌လည်း စရိုက်အားလျော်စွာ အခွင့်သာသလောက် ကြိုးစားပါလျှင် ထိုပညာ၏ အထုံဝါသနာ စွဲကပ်လေရကား နောက်နောင်အခါ သံသရာ တလျှောက်လုံးပင် ပညာတုံးကြီး ဖြစ်နေ တတ်၏၊ ဘုရားဆုပန်လျှင် ပညာဓိက, သာဝကဆုပန်လျှင် အရှင်သာရိပုတြာတို့ကဲ့သို့ ပညာဘက်က တေဒဂ်ရကြသည်မှာ ထိုဝါသနာဘာဂီက ဆက်တိုင်း မှီနေသောကြောင့်သာ ဖြစ်သည်၊ သဒ္ဓါစရိုက်လည်း ဤနည်း ပင်တည်း၊ ထို့ကြောင့် ယခုဘဝ၌ မကောင်းသောစရိုက်များ ပပျောက်၍ စရိုက်ကောင်းတခုခု အထမြောက်အောင် ထူထောင်ဘို့အရေးကား စဉ်းစားတိုင်းကြီးလေးကြပေသတည်း။

ကသိုဏ်း ၁၀ ပါး

ပထဝီကသိဏံ။ ။တထွာနှင့် လက်လေးသစ်မျှ ပမာဏရှိသော ခွက်ငယ် စကောငယ်လောက်ဖြစ်စေ, ကောက်စပါးနယ်ရာ တလင်းဝိုင်းလောက် ကြီးသည်ဖြစ်စေ, ကမ္မဋ္ဌာန်းရှုဘို့ရာ ဝိုင်းဝိုင်းစက်စက်ပြုလုပ်ထားအပ်သော မြေသည် "ပထဝီ" မည်၏၊ ကသိဏသဒ္ဒါကား "အလုံးစုံ" ဟူသောအနက်ကိုဟော၏၊ "ကမ္မဋ္ဌာန်းရှုသူက အပိုင်းအကန့်ချန်မထားဘဲ အလုံးစုံ ရှုစားအပ်သော မြေဝိုင်း" ဟူလို၊ "ပထဝီယေဝ ကသိဏံ ပထဝီကသိဏံ" ပထဝီယေဝ – မြေဝိုင်းသည်ပင်လျှင်၊ ကသိဏံ–အလုံးစုံရှုအပ်သော အာရုံတည်း၊ ပထဝီကသိဏံ–မြေဝိုင်းသည်ပင်လျှင် အလုံးစုံရှုအပ်သောအာရုံ၊ ထိုမြေဝိုင်းနှင့် အလားတူစွာထင်လာသော ပဋိဘာဂ နိမိတ်ကား ဥပစာရအားဖြင့် "ပထဝီကသိဏ"ဟု အမည်ရ၏၊ [ဥပစာဟူရာ၌ မဏိမဉ္ဇူက "သဒိသူပစာရ" ဟု ဆို၏၊ ဝိသုဒ္ဓိမဂ်ဋီကာက ဌာနဖြစ်သော မြေဝိုင်းကိုအစွဲပြု၍ထင်လာသောဌာနီဟု ယူဆ၍ "ဌာနူပစာရ" ဟုဆိုသည်၊] ထိုပဋိဘာဂ နိမိတ်အာရုံကို အာရုံပြု၍ ရအပ်သော ဈာန်လည်း ဥပစာအားဖြင့်ပင် "ပထဝီကသိဏဈာန်" ဟု အမည်ရ၏၊ [အာပေါကသိုဏ်းစသည်ကို ဝိသုဒ္ဓိမဂ်၌ရှု] ဤ ဥပစာ အရမှာလည်း ဝိသုဒ္ဓိမဂ် မဟာဋီကာ၌ ဌာနဖြစ်သော အာရုံ၏ အမည်ကို ဌာနီဈာန်ပေါ်တင်စားထားသည်–ဟု ယူဆ၍ "ဌာနူပစာရ" ဟုပင် ဆို၏၊ မဏိမဉ္ဇူ၌ကား မြေဝိုင်း၏ ပထဝီကသိဏအမည်ကို ပဋိဘာဂ နိမိတ်ပေါ်၌ တင်စားပြီးနောက်, ဈာန်ပေါ်၌ တဆင့် တင်စားရပြန်သောကြောင့် "ပရမ္ပရူပစာရ"ဟု အဆိုရှိလေသည်။

[**ကသိုဏ်းသတ္တိ**] ပထဝီ ကသိဏ, စွမ်းဗလကြောင့်, ကေဗဟု, ဗဟုကေ, စသည် ဖြစ်ခြင်း, ကောင်းကင် ရေတွင်း, မြေဘန်ဆင်း၍, သွားခြင်း ထိုင်လျောင်း, ရကောင်း အဘိဘာ, စဋ္ဌာသဘော, ပြီးကြောင်းဟော၏၊ အာပေါစွမ်းအင်, မြေတွင်ပေါ်လျှိုး, မိုယ်းသမုဒ်မြစ်, ဖြစ်စေဖေါင်ဖေါင်, မြေတောင်ပြသာဒ်, လှုပ်လတ်စေမော, ရေလျှံပြော၏၊ တေဇော လျှံခိုး, မီးကျီးမိုယ်းတည်း, သူ့တန်ခိုးကို, နှိမ်ချိုးနိုင်လေ, လောင်စေချင်ရာ, ဒိဗ္ဗာစက္ခု, အလင်းပြုလတ်, တေဇောခတ်လောင်, မိုက်မှောင်ပယ်လျော၊ ဝါယောစွမ်းမှာ, လျင်စွာလေမျှ, မှန်တိုင်းထစေ, ရောက်လေလိုရာ၊ နီလာကသိုဏ်း, ညိုမှိုင်းအဆင်း, မိုက်စေခြင်းတည့်, အဘိဘာယတန, သုဘဝိမောက္ခာ, ရလေရာ၏၊ ပီတာရွှေဆင်း, ရွှေဘန်ဆင်း၏, ရလျှင်းအဘိဘာ, သုဘာဝိမောက္ခ၊ ဩဒါတမူ, ဖြူရောင်ဘန်ဆင်း, ကင်းဝေးမည်းငိုက်, မှောင်မိုက်ဖျောက်ထ, ဒိဗ္ဗစက္ခု, ရှုဘို့အလင်း, ပြုခြင်းစွမ်းထ၊ အာလောကလည်း, တောက်ပရောင်ဆင်း, ကင်းဝေးမည်းငိုက်, မှောင်မိုက်ဖျောက်ထ, ဒိဗ္ဗစက္ခု, ရှုဘို့အလင်း, ပြုခြင်းစွမ်းထ၊ အာကာသဝယ်, ပိတ်ကွယ်ခါဟင်း, ရေမြေတွင်း၌, ဖန်ဆင်းကောင်းကင်, ပြုပြင်ယာပိုထ်, မခိုက်မငြိ, တိရောကုဋ္ဋ, စသည်ကွယ်ခြား, သွားနိုင်ငြားသည်, ဆယ်ပါး ကသိုဏ်း သတ္တိတည်း။— [ပရမတ္ထသရူပဘေဒနီလာလင်္ကာတည်း၊ အကျယ်ကို ဝိသုဒ္ဓိမဂ်မှာ ရှု။]

အသုဘ ဆယ်ပါး။ ။အသုဘသဒ္ဒါသည် " မတင့်တယ် " ဟူသောအနက်ကို ဟော၏၊ ဤနေရာဝယ် ခန္ဓာကိုယ်နှင့်စပ်၍ သေသည့်အခါ အမျိုးမျိုး ဖြစ်ပေါ်လာတတ်သော ပုံသဏ္ဌာန်ဒြဗ်ကို အသုဘ ဟု ခေါ်ဆိုအပ်၏၊ [သရီရံ ဟူသော ပုဒ်ကို ငဲ့၍ "ဥဒ္ဓုမာတကံ"စသည်ဖြင့် နပုံးလိင်နှင့်ထားသည်၊ ဥဒ္ဓုမာတက စသည်တို့၏ အကျဉ်းချုပ် ပုဒ်အနက်ကို အခြေပြု၌ ပြခဲ့ပြီ၊ အကျယ်ကို ဝိသုဒ္ဓိမဂ်စသည်မှာ ရှု။]

ရှင်တုန်းလည်း အသုဘပင်။ ။ဤ အသုဘ အခြင်းအရာကို သူသေကောင်၌သာ ရနိုင်သည် မဟုတ်, အသက် ရှင်တုန်းမှာလည်း လေဖြန်း၍ ဖေါယောင်နေသည့်အခါ အနာမှ သွေးပြည်ယိုထွက် လိမ်းကျံပေတေနေသောအခါ သွားရိုးပေါ်သော အခါများ၌ ဥဒ္ဓုမာတက ဝိပုဗ္ဗက လောဟိတက အဋ္ဌိက သဘောများ ရနိုင်ပေသည်၊ ပကတိရိုးရာအားလုံး ခန္ဓာကိုယ်မှာပင် ဆံပင် မွေးညှင်း စသော ကောဋ္ဌာသ အစုများကို စဉ်းစား ဆင်ခြင်၍ငင်း အတွင်းက အရိုးတွေကို တိုင်ထူလျက် အသားဖြင့်မွမ်းမံပြီးလျှင် အကြောတည်းဟူသော ကြိန်နွယ်တို့ဖြင့် ဖွဲ့ကြက် တုပ်နှောင်ကာ အပေါ်ယံက အရေပါးကို တင်လွှမ်းထားသည့်အတွက် ခန္ဓာအိမ်ကြီး ဖြစ်နေ

ပုံကို စဉ်းစား ဆင်ခြင်၍ရင်း အသုဘ အခြင်းအရာကို ထင်လာ မြင်လာ စေနိုင်ဘွယ်ရှိသည်။

ယထေဝ မတသရီရံ, ဇီဝံပိ အသုဘံ တထာ၊
အာဂန္တုကာ.လက်ာရေန, ဆန္နတ္တာ တံ န ပါကဋံ။

မတသရီရံ-ဥဒ္ဒုမာတက, စသည်များမြောင်, သူသေကောင်သည်၊ အသုဘံ ယထေဝ-စက်ဆုပ်ရွံဘွယ်, မတင့်တယ်သကဲ့သို့၊ တထာ-ပုံစံထားယူ, မခြားအတူ သာလျှင်၊ ဇီဝံပိ-ဝတ်စားဆင်ပြင်, အသက်ရှင်ဆဲ ကိုယ်သည်လည်း၊ အသုဘံ အသုဘံယေဝ-စက်ဆုပ်ရွံဘွယ်, မတင့်တယ်သည်သာတည်း၊ အာဂန္တုကာ.လက်ာရေန - ညစ်ကြေး သုတ်သင်, အင်္ဂါးဆင်၍, ပြုပြင်ဖန်ထား, တန်ဆာများဖြင့်၊ ဆန္နတ္တာ-မဖွယ်ရာကို, ကွယ်ကာဖုံးထား အပ်သည့်အတွက်ကြောင့်၊ တံ-ထိုရွံဘွယ် ညစ်ပေ, အသုဘသဘောတွေသည်၊ နပါကဋံ - အမြင်အားဖြင့် မထင်ရှားဘဲ ရှိရလေသတည်း။

ဣမံ ဟိ သုဘတော ကာယံ, ဂဟေတွာ တတ္ထ မုစ္ဆိတာ၊
ဗာလာ ကရောန္တာ ပါပါနိ, ဒုက္ခာ န ပရိမုစ္စရေ။

ဣမံဟိကာယံ-အသုဘသဘော, ရွံဘွယ်ပေါသည့်, ကိုယ်ရောသူပါ, ဤကိုယ်ခန္ဓာကိုပင်၊ သုဘတော-စွဲမက်စဘွယ်, တင့်တယ်ပေ၏ဟူ၍၊ ဂဟေတွာ - ရှိရင်းပြောင်းပြန်, မမှန်ကန်အောင်, ကြံဖန်စွဲလမ်းကြကုန်၍၊ တတ္ထ - ထိုအယုတ်တမာ, များစွာပြည့်လျှောင်, အပုတ်ကောင်၌၊ မုစ္ဆိတာ - စရိုက်ဓလေ့, အမိုက်ငွေ့ဖြင့်, အတွေ့ကြီးတွေ့, မေ့ကြီးမေ့ကြကုန်လျက်၊ ပါပါနိ-မိစ္ဆာစာရ, စသည်ညစ်ကျု, ယုတ်မာမှုတို့ကို၊ ကရောန္တာ-အမဲရိုး၌, ခွေးတော်ကြိုက်သို့, နှစ်ခြိုက်ရွှင်မြူး, လွန်ကျူးကြကုန်သော၊ ဗာလာ-ရာဂစရိုက်ပွား, ငမိုက်သားတို့သည်၊ ဒုက္ခာ-အပါယ်လေးဖြာ, အိုနာ သေရေး, ဆင်းရဲဘေးမှ၊ နပရိမုစ္စရေ-ကျွတ်ကင်းလျော့က်, ထပ်ပြန်ရောက်သဖြင့်, လွတ်မြောက်ခွင့် မရကြလေကုန်။

တသ္မာ ပဿေယျ မေဓာဝီ, ဇီဝတော ဝါ မတဿ ဝါ၊
သဘာဝံ ပူတိကာယဿ, သုဘဘာဝေန ဝဇ္ဇိတံ။

တသ္မာ-ထိုသို့အသုဘပင်, သုဘထင်သမျှ, ဒုက္ခဝဋ်တွင်းမှ, မလွတ်ကင်းနိုင်ကြလေသောကြောင့်၊ မေဓာဝီ-သတိတမာန်, ပညာဉာဏ်ဖြင့်, လမ်းမှန်မြော်မြင်, သူတော်စင်သည်၊ ဇီဝတောဝါ- ဝတ်စားဆင်ပြင်, အသက်ရှင်သူ မှုလည်းဖြစ်သော၊ မတဿဝါ - ဥဒ္ဒုမာတက, စသည်မြားမြောင်, အသေကောင်မှုလည်း ဖြစ်သော၊

ပူတိကာယဿ-အပုတ်တွေလျှောင်, ဤကိုယ်ကောင်၏၊ သုဘာဘာဝေန-အမှန်စင်စစ်, တင့်တယ်သောအဖြစ်မှ၊ ဝဇ္ဇိတံ-လုံးဝအစဉ်, ရှောင်ကြဉ်အပ်ပြီးဖြစ်သော၊ သဘာဝံ-မတင့်မတယ်, ရွံ့ဘွယ်စင်စစ်, မူလအဖြစ်ကို၊ ပဿေယျ - အမိုက်ကင်းပျောက်, အလင်းရောက်အောင်, ထွင်းဖေါက်ရှုစားသင့်ပေတော့သတည်း။

အနုဿတိ။ ။အာရုံတခုကို အဘန်ဘန် အထပ်ထပ် မပြတ်အောက်မေ့ဆင်ခြင်မှုကို "အနုဿတိ"ဟု ခေါ်၏၊ "ပုနပ္ပုနံ-အဘန်ဘန်၊ သတိ-အောက်မေ့တတ်သော သတိတည်း၊ အနုဿသတိ - အဘန်ဘန် အောက်မေ့တတ်သော သတိ" ["အနု+သတိ" ဖြစ်သင့်လျက် သရဓာတ်မှ ဖြစ်သောသတိက ဒွေဘော်ရောက်မြဲဖြစ်၍ "အနုဿတိ"ဟု ဖြစ်သည်။

ဗုဒ္ဓါနုဿသတိ။ ။ဘုရားရှင်၏ ခန္ဓာကိုယ်တော်ဒြပ်ကို ဗုဒ္ဓသဒ္ဒါက ဟောပြရိုးဖြစ်သော်လည်း ဤနေရာ၌ ခန္ဓာတော်တွင်တည်ရှိသော အရဟံ စသော ဂုဏ်တော်ကို ဌာနူပစာရအားဖြင့် ဗုဒ္ဓအရယူပါ၊ " ဗုဒ္ဓံ အနုဿတိ ဗုဒ္ဓါနုဿတိ " ဗုဒ္ဓံ-ဘုရားရှင်၏ အရဟတာစသော ဂုဏ်တော်ကို၊ အနုဿတိ - အဘန်ဘန်အောက်မေ့ခြင်းသည်၊ ဗုဒ္ဓါနုဿတိ - ဗုဒ္ဓါနုဿတိမည်၏၊ ဘုရားဂုဏ်တော်ကို အောက်မေ့ရာဝယ် သပ္ပါယ်သော ခန္ဓာတော်ဒြပ်လည်း ဘဂဝါဂုဏ်တော်တွင် ပါဝင်သော သိရီဘုန်းတော်ပင် ဖြစ်ပေရကား ဘဂဝါဂုဏ်တော်ကို ဆင်ခြင်သည့်အခါ ခန္ဓာတော်ဒြပ်ကိုလည်း ဂုဏ်တော်အနေအားဖြင့် အောက်မေ့ထိုက်သည်သာ။ [အရဟံစသော ဂုဏ်တော်များ၏အကျယ်ကို ဝိသုဒ္ဓိမဂ်၌ရှု။]

ဓမ္မာနုဿတိ။ ။ဓမ္မအရပရိယတ်တရား မဂ် ၄ပါးဖိုလ် ၄ပါးနိဗ္ဗာန်တရားများတည်း၊ ဤဆယ်ပါးသော တရားတော်၏ သွာက္ခာတ စသော ဂုဏ်တော် ၆ ပါးကို အဘန်ဘန်အောက်မေ့ခြင်းသည် ဓမ္မာနုဿတိမည်၏။

သံဃာနုဿတိ။ ။မဂ်၌တည်သော (မဂ်ရသော) အရိယာပုဂ္ဂိုလ်ကို" မဂ္ဂဋ္ဌ" ဟု ခေါ်၏၊ ဖိုလ်၌တည်သော (ဖိုလ်ရသော) အရိယာပုဂ္ဂိုလ်ကို " ဖလဋ္ဌ " ဟု ခေါ်၏၊ ထိုမဂ္ဂဋ္ဌ ၄ မျိုး ဖလဋ္ဌ ၄ မျိုးအားဖြင့် ၈ မျိုးပြားသော အရိယာသံဃာတော်များ၏ သုပ္ပဋိပန္နတာစသော ဂုဏ်တော် ၉ ပါးကို အဘန်ဘန်အောက်မေ့ခြင်းသည် သံဃာနုဿတိ မည်၏။ [သွာက္ခာတတာစသော တရားဂုဏ်တော် ၆ ပါး, သုပ္ပဋိပန္နတာစသော သံဃာ့ဂုဏ်တော် ၉ ပါး၏ အဓိပ္ပါယ်များကိုလည်း ဝိသုဒ္ဓိမဂ်၌ ရှု။]

သီလာနုဿတိ။ ။မိမိသီလ၏ မကျိုး-မပေါက်-မကျား-မပြောက် လုံလုံခြုံခြုံရှိပုံကိုဂုဏ်း, ထိုသီလကို အကြောင်းပြု၍ လူနတ်ချမ်းသာကို မတောင့်တသဖြင့်တဏှာ

၏ကျွန် တာဝန်လွှတ်ကင်းပုံကိုဎင်း,ထိုသီလကိုအရင်းခံလျက် မဂ်ဖိုလ်အထိ သမာဓိရနိုင်ပုံကိုဎင်း အဘန်ဘန်အောက်မေ့ခြင်းသည် သီလာနုဿတိမည်၏။

အဟော မေ ဝတ သီလံ ဟေ, အခဏ္ဍံ အဆိဒ္ဒံ ဟဝေ၊
အသဗလံ အကမ္မာသံ, ဘုဇိဿံ အပရာမသံ၊
ပသဋ္ဌံ သဗ္ဗဝိညူဟိ, သမာဓိ သံဝတ္တနကံ။

မေ-အများမဆံ, တရားမှန်ကို, အားသန်ကျင့်လို, ဤငါ့ကိုယ်၏၊ သီလံ-ထိန်းသိမ်းစောင့်စည်း, သီလတည်းဟူသော အကျင့်ကြီးသည်၊ ဟေ အဟောဝတ-အားရစဘွယ်, ဟယ် ဟုတ်လှပေစွတကား၊........ဟဝေ-စင်စစ်ကေန်, အမှန်အားဖြင့်၊ အခဏ္ဍံ-အဝတ်အနား, ပြတ်သည့်လားသို့, အနားမြိတ်စပ်, အကျိုး အပြတ်လည်းမရှိပါတကား၊ အဆိဒ္ဒံ - အဝတ်အလယ်, ပေါက်သည့်နှယ်သို့, အလယ်သိက္ခာ, အရာရာတွင်, အပေါက်လည်း မထင်ပါတကား၊ အသဗလံ-နွားကြောင်နွားကျား, ပုံအလားသို့, အများဆက်လျက်, အကြား အကွက်လည်း မရှိပါတကား၊ အကမ္မာသံ-ဝါစိပြောက်နွား, ပုံအလားသို့, ကြိုးကျား ပေါက်အင်, အပြောက်လည်း မထင်ပါတကား၊ ဘုဇိဿံ - လောကီချမ်းသာ, မမှန်းပါသဖြင့်, တဏှာ၏ကျွန်, တာဝန်မဲ့ကင်း, သန့်ရှင်းလေစွတကား၊ အပရာမသံ-တစုံတရာ, ပြစ်အနာကို, ဖွေရှာသုံးသပ်, မစွပ်စွဲအပ်လေစွတကား၊ သဗ္ဗဝိညူဟိ-အဘိဇ္ဈာကင်း, ဥဿာရှင်း၍, ကောင်းခြင်းလိုလား, ပညာရှိအများတို့သည်၊ ပသဋ္ဌံ-နည်းလမ်းအလိုက်, ချီးမွမ်းထိုက်သည်ဖြစ်၍၊ သမာဓိသံဝတ္တနကံ-ဈာန်မဂ်ဖိုလ်ရှိ,သမာဓိကို, ထိမိစေရန်, အခြေခံဘို့, ကေန်ကောင်းမြတ်ပေစွတကား။

စာဂါနုဿတိ။ ။မိမိပစ္စည်းကိုမလှူဒါန်းမပေးကမ်းရက်သော မစ္ဆေရစိတ်တွေလွှမ်းစွာပေါများ၍ ဝတ်မှု စားမှု ကြွားမှုတို့၌ အားစိုက်နေကြသော လူအပေါင်းတို့တွင် ထိုကဲ့သို့ မစ္ဆေရ ရန်သူပုန်ကို လွှမ်းမိုး နှိမ်နင်းလျက် ဝတ်မှု စားမှုကို ခြိုးခြံ၍ စွန့်ကြဲပေးကမ်း လှူဒါန်းနိုင်ပေသည်၊ လှူဒါန်း ပေးကမ်းရသည်ကိုပင် အလွန်ပျော်ရွှင်သည် ဟု မိမိ၏ စွန့်ကြဲနိုင်သည့်ဂုဏ်ကို အဘန်ဘန်အာရုံပြု၍ ပီတိဖြင့်မွေ့ခြင်းသည် စာဂါနုဿတိမည်၏။

မနုဿတ္တံ သုလဒ္ဓံ မေ, ယွာဟံ စာဂေ သဒါရတော၊
မစ္ဆေရပရိယုဋ္ဌာယ, ပဇာယ ဝိဂတော တတော။

ယွာဟံ,ယောအဟံ-သံသရာနှောင်ရေး, မြောင်ခေါင်တွေး၍, လေးလေးပင်ပင်, ဆင်ခြင်လေ့လာ, အကြင်ငါသည်၊ မစ္ဆေရပရိယုဋ္ဌာယ-မပေးရက်လို, သဝန်တို

သဖြင့်, ထိုထိုဒါန, ဟူသမျှ၌, မစ္ဆေရရန်, ပုန်ကန်သောင်းကြမ်းလျက် ရှိသော၊ ပဇာယ-ဝတ်မှု စားမှု, အကြွားမှု၌, အားပြုငွဲစောင်း, လူအပေါင်းတွင်၊ တတော-ထိုထိုဒါန, မစ္ဆေရဟု, ထကြွပုန်ကန်, သူပုန်ရန်မှ၊ ဝိဂတော-ရှေးဝါသနာ, အထုံပါသဖြင့်, ကောင်းစွာလွတ်ကင်း, သန့်ရှင်းသည်ဖြစ်၍၊ စာဂေ - စွန့်ကြဲဝေငှ, လှူဒါန်း၍ နေရခြင်း၌၊ သဒါရတော - ကိုယ်တွက်ခြိုးခြံ, ပင်ပန်းခံ၍, အမှန်မွေ့လျော်, အပျော်ကြီး ပျော်နိုင်ပေပြီ၊ တဿမေ-ဒါနစာဂီ, ပါရမီဖြင့်, သာကြည်မွေ့လျော်, ထိုကဲ့သို့ ပျော်နိုင်သော ငါသည်၊ မနုဿတ္တံ-ပဋိရူပ,၌ဒေသ၌, ဖြစ်ရစင်စစ်, လူ့အဖြစ်ကို၊ သုလဒ္ဓံဝတ- သံသရာနောင်ရေး, မြော်ခေါ်တွေးက, မြေရှင်ပျော်, ဩော်....အရတော်လေစွတကား။

ဒေဝတာနုဿတိ။ ။သဒ္ဓါ သီလ သုတ စာဂ ပညာ စသောဂုဏ်တို့ဖြင့် ပြည့်စုံကြသူတို့သည် ဤလူ့ပြေမှ စုတေကြသည့်အခါ နတ်ပြည် ဗြဟ္မာ့ပြည်၌ နတ်ဗြဟ္မာဖြစ်၍ ငြိမ်းချမ်းစွာ နေထိုင်ကြရပေသည်၊ငါ့မှာလည်း ထိုကဲ့သို့ သဒ္ဓါ သီလ စသောဂုဏ်တွေ အပြည့်အစုံ ရှိပေပြီ ဟု နတ်ဗြဟ္မာများ၏ သဒ္ဓါ စသည်တို့ အကျိုးပေးဟန်ကို သက်သေခံထား၍ မိမိ၏သဒ္ဓါ စသော အကျင့်ဂုဏ်ကိုပင် ဆင်ခြင်အောက်မေ့ ပီတိဖြင့် မွေ့ခြင်းသည် ဒေဝတာနုဿတိ မည်၏။

ယေဟိ သဒ္ဓါဒိဂုဏေဟိ, ဒေဝတာ ဒေဝတ္တံ ဂတာ၊
မယှံပိ တေ သံဝိဇ္ဇန္တိ, အဟော မေ ဂုဏဝန္တတာ။

ဒေဝတာ-စတုမဟာ, ဝတ္တိံသာနှင့်, နတ်ရွာခြောက်လီ, ဗြဟ္မာ့ပြည်ဝယ်, ကိုယ်စီစံစား, နတ်ဗြဟ္မာ အများတို့သည်၊ ယေဟိသဒ္ဓါဒိဂုဏေဟိ - သဒ္ဓါသီလ, များသုတနှင့်, စာဂပညာ, စဉ်လာလောက်လုံ, အကြင် ကျေးဇူး ဂုဏ်တို့ကြောင့်၊ ဒေဝတ္တံ-ရောဂါမကပ်, ဥပဒ်မတွယ်, စားသောက်ဘွယ်ရေး, နေထိုင်ရေးနှင့်, မင်းဘေးစိုးတာ, ကင်းစင်ကွာလတ်, ဗြဟ္မာနတ်၏အဖြစ်သို့၊ ဂတာ-ဤလူ့ပြေမှ,စုတေကြလျှင်, ခဏမနေ, ကပ်ရောက်ကြရလေကုန်ပြီ၊ မယှံပိ-ဘုရား အကြိုက်, တရားလိုက်၍, အားစိုက်နှစ်လို, ဤငါ့ကိုယ်မှာလည်း၊ တေဂုဏာ-နတ်ဗြဟ္မာနန်း,ကပ်ခါမြန်းဘို့, စခန်းလောက်လုံ, ထိုကဲ့သို့သော ဂုဏ်တို့သည်၊ သံဝိဇ္ဇန္တိ - အမြဲမပြတ်, သတိချပ်သဖြင့်, မလပ်ပုံသေ, ရှိကြပေကုန်၏၊ မေ-ငါ၏၊ ဂုဏဝန္တတာ - သဒ္ဓါသီလ,စသည်လောက်လုံ, ဂုဏ်ပေါင်း စုံသူ၏ အဖြစ်သည်၊ အဟောဝတ-တမလွန်ရေး, ကြိုတိုင်းဘွို, လေးလေးပင်ပင်, အစဉ်မျိုးမှန်, ဩော်....အဘိုးတန်ပေစွတကား။

ဥပသမာနုဿတိ။ ။နိဗ္ဗာန်၏ ချမ်းသာမြေ သန္တိသုခ ရှိပုံကို အဘန်ဘန် အောက်မေ့ခြင်းသည် ဥပသမာနုဿတိ မည်၏၊ နိဗ္ဗာန်တရားကို ရှုပ်ဝိသေသ

နာမ်ဝိသေသ ဟုဆိုရင်း, ခန္ဓာကိုယ်တွင်း၌ အနှစ် အမာတေ အလား မြဲနိုင်သော နိစ္စ တရား ရှိ၏၊ ရုပ်နာမ် တရားများ ချုပ်ပျောက်သည့်အခါ ထို အနှစ် အမာတေသာ အဖတ်တင်ရစ်၏, ထို အနှစ်အမာတေ အဖြစ်ဖြင့် တည်နေရခြင်း သည်ပင် နိဗ္ဗာန် တည်းဟုဆိုရင်း, နိဗ္ဗာန်၌ ရုပ်နာမ်မရှိ၍ ခံစားခွင့်မရလျှင် အဘယ်မှာ ချမ်းသာဟု ဆို နိုင်ပါအံ့နည်းဟုဆိုရင်း, မိမိတို့ထင်ရာ မြင်ရာ ပြောဆိုရေးသားကြ၏၊ တစုံတခုသော အာရုံ၏အကြောင်းကို ထိုအာရုံ ရရှိဘူးသူသာလျှင် ပိုင်ပိုင်နိုင်နိုင် သိမြင်နိုင်ရိုး ရှိ သကဲ့သို့, နိဗ္ဗာန်၏အကြောင်းကိုလည်း နိဗ္ဗာန်ရပြီးသော အရိယာတို့သာ ပိုင်နိုင် စွာ သိမြင်နိုင်ပေသည်, ယခု ပုထုဇဉ်တို့၏ အတွေးဖြင့် လေးနက်သော နိဗ္ဗာန်ကို အမှန် မထိမိနိုင်ရာ၊ သို့သော် ကျမ်းလာ သာဓက ယုတ္တိကို ချိန်ဆ၍ ဉာဏ်မြင် သ လောက် ရေးပြဦးအံ့။

နိဗ္ဗာန် ဟူသည် စိတ် စေတသိက် ရုပ် ပရမတ်တို့မှ သီးခြားဖြစ်သော ပရမတ္ထ တရားတည်း၊ ထို့ကြောင့် ရုပ်နာမ် သင်္ခါရနှင့် လုံးဝ ဆက်သွယ်ခြင်း မရှိရကား ရုပ်ဝိသေသ နာမ်ဝိသေသမဟုတ်နိုင်၊ အဇ္ဈတ္တ ဗဟိဒ္ဓ ၂ မျိုးတွင် ဗဟိဒ္ဓါ ဓမ္မာ ဟူသော မာတိကာပုဒ် အရတွင် ပါဝင်သည့် ဗဟိဒ္ဓတရား ဖြစ်သောကြောင့် ခန္ဓာ ကိုယ်တွင်း၌ အနှစ်အမာတေအဖြစ်ဖြင့် တည်ရှိသော ဓာတ်တမျိုးလည်း မဟုတ်နိုင်၊ နိဗ္ဗာန်သည် ပုဂ္ဂိုလ် သတ္တဝါကဲ့သို့ ခံစားတတ်သော တရားလည်း မဟုတ်, ရူပ သဒ္ဒ စသည် အာရုံ ကာမဂုဏ်ကဲ့သို့ ခံစားအပ်သော တရားလည်း မဟုတ်ရကား နိဗ္ဗာန်၌ ဝေဒယိတသုခ မရှိသည်မှာ အမှန်ပင်တည်း၊သို့သော် ဝေဒယိတသုခထက် အဆပေါင်းများစွာ သာလွန်သည့် သန္တိသုခ မြေ ငြိမ်းချမ်းသော သဘောကား ကေန် ရှိပေသည်။

ချဲ့ဦးအံ့—ခံစားမှု ဟူသော ဝေဒယိတ သုခသည် ခံစား စံစား၍ ကုန်ကုန် သွားသည့်အတွက် အသစ်အသစ်ရအောင် ထူထောင်ရ၏, ထို အသစ် အသစ် ရ အောင် ထူထောင်ရသော ဒုက္ခကား ခံစားရသောသုခနှင့် အဆမတန်ချေ၊ ထိုဒုက္ခ ဖြင့် ထူထောင်ပြီးနောက် ပေါ်ပေါက်ရရှိသော သုခကလေးဖြင့် တင်းမတိမ်နိုင်ကြ သောကြောင့် အပိုအမို အကြွေးယူကာ မတရား ခံစားမှုအတွက် အပါယ်သွား၍ သုခအကြွေးတွေကို အတိုးနှင့်တကွ ဒုက္ခဖြင့် ဆပ်ကြရသည်မှာ တွေးမိတိုင်း ဝမ်း နည်းစရာကြီးပေတည်း၊ ထိုကဲ့သို့ ခံစားမှုနှင့် မရောသော သန္တိသုခ သဘောကား ရုပ်နာမ် သင်္ခါရတို့ ချုပ်ငြိမ်းသဖြင့် မြေငြိမ်းချမ်းခြင်းသဘောပေတည်း၊ ထင်ရှား စေအံ့—လောကီအာရုံ ကာမဂုဏ်တွေ ပြည့်စုံလှသော သေဌေး တယောက်သည် အားရ ပါးရအိပ်ပျော်နေစဉ် လောကီ အာရုံများကို ပြင်ဆင်၍ အစေခံတို့က နှိုး လာသည့်အခါ "အအိပ်ဖျက်ရမလား" ဟု ကြိမ်းဝါး မောင်းမဲမည်သာ တည်း၊ ထိုသူ အိပ်နေစဉ် ခံစားမှု အထင်အရှား မရှိ, သို့ပါလျက် ငြိမ်းချမ်းစွာ အိပ်နေရ

မှုကိုပင် ခံစားမှု သုခတွေထက် နှစ်သက်ပေသေးသည်၊ ထို ခံစားမှုမပါသော အိပ်ပျော်ခြင်းသုခကိုပင် " အိပ်ရကောင်းလိုက်ထာ " ဟု အမွှမ်းတင်ကြသေး၏၊ ရုပ်နာမ် အားလုံးကင်း၍ ငြိမ်းချမ်းခြင်း သန္တိသုခကား မည်မျှလောက် မွန်မြတ်လိမ့်မည်ကို မှန်းဆသင့်တော့သည်။

ဆက်ဦးအံ့—အနာဂါမ် ရဟန္တာ အရှင်မြတ်တို့သည် ရုပ်နာမ် ခန္ဓာကြီးကို လေးလံလှစွာသော ဝန်ထုပ်ကြီးကဲ့သို့ မှတ်ထင်တော်မူကြသဖြင့် ရုပ်နာမ် ခန္ဓာမှ ကင်းနိုင်သမျှ ကင်းဘို့ရာ နိရောဓသမာပတ်ကို ဝင်စားတော်မူကြ၏၊ ထို သမာပတ် အတွင်း၌ ခံစားမှု လုံးဝမရှိ, စိတ် စေတသိက် တည်းဟူသော နာမ်တရားနှင့် အချို့ ရုပ်များ အသစ်မဖြစ်ဘဲ ရပ်စဲနေခြင်းသာတည်း၊ ထိုကဲ့သို့ ရုပ်နာမ် အချို့တို့ ချုပ်ငြိမ်းနေခြင်းကိုပင် အင်မတန်သုခကြီးဟု သဘောရ၍ နိရောဓ သမာပတ်ကို ဝင်စားတော်မူကြပေသည်၊ ထို့ပြင်—အသညသတ် အရူပဗြဟ္မာတို့၏ အဖြစ် သနစ်ကို စဉ်းစားပြန်လျှင်လည်း သန္တိသုခ၏ မြေ ငြိမ်းချမ်းပုံများ ထင်ရှားပြန်၏၊ အသညသတ် ဗြဟ္မာတို့၌ နာမ်တရားမရှိ, ခံစားမှု မရှိ, ကမ္ဘာ ၅၀၀ ခန့်မျှ နာမ်တရားတို့မှ မြေငြိမ်းချမ်းလျက် နေရ၏၊အရူပဗြဟ္မာတို့၌ ရုပ်တရားတို့မှ မြေငြိမ်းချမ်းလျက်ရှိ၏၊အထက်ဆုံး အရူပဗြဟ္မာ့ သန္တာန်ဝယ် ဖြစ်ခွင့်ရှိနေသော နာမ်တရားသည်ပင် အလွန်နည်းပါးလှချေပြီ၊ ရဟန္တာဖြစ်လျှင် မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း, မဟာကြိယာ ၈, နေဝသညာနာသညာယတနဝိပါက် ၁, ကြိယာ ၁,အရဟတ္တဖိုလ်စိတ်၁,အားဖြင့် ယှဉ်ဘက် စေတသိက်များနှင့် တကွ စိတ်ပေါင်း ၁၂ ပါးသာ ဖြစ်ခွင့် ရှိတော့၏၊ ထို၁၂ ပါးလည်းတခုစီသာ ဖြစ်နေရကား ထိုရဟန္တာဗြဟ္မာကြီး၌ ထိုစိတ်ကလေး တခု နောက်ထပ် မဖြစ်လျှင် ရုပ်နာမ် အားလုံး ကင်းပျောက် ချုပ်ငြိမ်း ရုပ်သိမ်းရလေ၍, ထိုကဲ့သို့ ရုပ်သိမ်းသည့်အခါ သန္တိသုခ ခေါ်သော နိဗ္ဗာနဓာတ် တရားသည် မုချဆတ်ဆတ် ထင်ရှားတော့လတံ့။

ထို သန္တိသုခ နိဗ္ဗာနဓာတ်သည် အများဆိုင် ဘုံတရားကဲ့သို့ တပါးထည်း မဟုတ်ပေ, ကိုယ့်နိဗ္ဗာန်နှင့်ကိုယ် အသီးအသီးရှိကြ၏၊ ထို့ကြောင့်ပင် အရိယာ အရှင်မြတ်တို့သည် ခန္ဓာကိုယ်ဒြပ် ထင်ရှားရှိစဉ် မိမိတို့နိဗ္ဗာန်ကို အာရုံပြုလျက် ဖလသမာပတ် ဝင်စားတော်မူကြပေသည်၊ ထို ဖလသမာပတ် ဝင်စားခိုက်ဝယ် နိဗ္ဗာန်ကို အာရုံမှန်းလျက် စိတ်တန်း၍ နေရခြင်းသည်ပင် အင်မတန် ချမ်းသာကြသောဟူ၏၊ ထေရာ ထေရီ အလီလီတို့ ရွှေပြည်နိဗ္ဗာန်ဝင်စံခါနီးဝယ် ဥဒါန်းကျူးကာ ကျူးကာဖြင့် ရုပ်နာမ်ခန္ဓာကို အားရ ပါးရ စွန့်ပစ်ခဲ့ကြသည်မှာ ရုပ်နာမ်ကို အမြတ်တနိုး ခင်မင်နေကြသော ငါတို့လို ပုထုဇဉ်များအတွက် ရှက်ဘွယ်ကြီးပါတကား၊ ထို့ကြောင့် "ငါတို့သားအဘတစု ပြင်ထိုင်ကြဦးစို့" ဆိုသလို, သူတော်ကောင်းတွင် စာရင်း ဝင်လိုကြသော ငါတို့ပုထုဇဉ် တစုလည်း ရုပ်နာမ် သင်္ခါရ

အပေါ်တွင် တမျိုးပြင်၍ ရှုကြဉူးစို့၊ နိဗ္ဗာန်၏ ဥပသမဂုဏ်တော်ကို အာရုံမှန်းပြီး လျှင် နိဗ္ဗာန်ရောက် လုပ်ငန်းကို ကြိုးပန်းကုန်စို့။

သဒေဝကဿ လောကဿ, ဧတေ ဝေါ သုခသမ္မတာ၊
ယတ္ထ စေ တေ နိရုဇ္ဈန္တိ, တံ တေသံ ဒုက္ခသမ္မတံ။

သဒေဝကဿ–ဗြဟ္မာသကြား, နတ်အများနှင့်တကွသော၊ လောကဿ - ပုထုဇဉ်ဟု, ဉာဏ်မြင်ပေတိုး, တလောက လုံးသည်၊ ဧတေ-ရူပသဒ္ဒ, စသည့်အာရုံ,ဤကာမဂုဏ်တို့ကို၊ သုခသမ္မတာ-ချမ်းသာဘွယ်တောင်း, အကောင်းဟု သမုတ်အပ်ကုန်ပြီ၊ ယတ္ထ - အရိယာအများ, လွန်လေးစားသည့်, တရားမျက်ရှင်, အကြင်သို့သောနိဗ္ဗာန်၌၊ဧတေ-ရူပသဒ္ဒ, စသည့်အာရုံ, ဤကာမဂုဏ်တို့သည်၊နိရုဇ္ဈန္တိ-ကွယ်ပျောက်ချုပ်ငြိမ်း, ရုပ်သိမ်းကြရလေကုန်၏၊ တံစ-ကာမဂုဏ်အားလုံး, ပြုတ်ပြုတ်ပြုန်းလျက်, ဆုံးရာအမှန်, ထို နိဗ္ဗာန်ကိုကား၊ တေသံ–ထို ဉာဏ်မြင်ပေတိုး, ပုထုဇဉ်အားလုံးတို့သည်၊ ဒုက္ခသမ္မတံ - ခံစားဘွယ်အချက်, ကင်းသည့် တွက်ကြောင့်, သက်သက်ရှုတ်ချ၍, ဒုက္ခဟု သမုတ်အပ်လေသတည်း။ [ဧတေဝေါ၌ ဝေါအတွက် အနက်မရှိ။]

သုခံ ဒိဋ္ဌမရိယေဘိ, သက္ကာယဿ နိရောဓနံ၊
ပစ္စနီကမိဒံ ဟောတိ, သဗ္ဗလောကေန ပဿတံ။

သက္ကာယဿ–ပရမတ္ထအားဖြင့်, ထင်ရှားဘိတောင်း, ခန္ဓာငါးပါးအပေါင်း၏၊ နိရောဓနံ-ကင်းပျောက်ချုပ်ငြိမ်း, ရုပ်သိမ်းရာဖြစ်သော၊ သုခံ-နိဗ္ဗာနဓာတ်, ချမ်းသာမြတ်ကို၊ အရိယေဘိ-အရိယာအရှင်, သူတော်စင်တို့သည်၊ ဒိဋ္ဌံ-ဉာဏ်စက္ခုဖြင့်, စေ့ငုထင်ထင်, သိမြင်အပ်ပေပြီ၊ ဣဒံ - များပုထုဇဉ်, ဉာဏ်အမြင်ဖြင့်, မမြင်နိုင်တန်, ဤ နိဗ္ဗာန်ကို၊ ပဿတံ – တပ်အပ်ထင်ထင်, ကိုယ်တိုင်မြင်သည့်, အရှင်အပေါင်း, သူတော်ကောင်းတို့မှာ၊ သဗ္ဗလောကေန–အဝိဇ္ဇာဖုံး, တဏှာတုံးဟု, အာလုံးလောက, ဟူသမျှနှင့်၊ ပစ္စနီကံဟောတိ-ကျောချင်း ကပ်ယှဉ်, ပြေးကြအင်သို့, အစဉ်ဆက်ဆက်, ဆန့်ကျင်ဘက် အနေ, ဖြစ်ရလေတော့ သတည်း၊ .... သဠာယတနသံယုတ်, ဒေဝဒဟဝဂ်။

မရဏာနုဿတိ။ ။ရဟန္တာတို့၏ ဝဋ်ဒုက္ခပြတ်ကင်း၍ ပရိနိဗ္ဗာန်စံဝင်ခြင်းဟူသော သမုစ္ဆေဒမရဏ, သင်္ခါရတို့၏ ဘင်ခဏဟူသော ခဏိကမရဏ, သစ်ပင်သေသည် ပြဒါးသေသည် သံသေသည်ဟု ခေါ်ဝေါ်ရာ၌ သစ်ပင်စသည်တို့၏ သေခြင်းဟူသော သမ္မုတိမရဏ, တဘဝ၌ အကျုံးဝင်သော ဇီဝိတိန္ဒြေအစဉ်၏ ပြတ်စဲခြင်း

ဟူသော ဇီဝိတိန္ဒြိယုပစ္ဆေဒမရဏ, ဟု မရဏ ၄ မျိုးရှိ၏၊ ထိုတွင် သမုစ္ဆေဒမရဏသည် အများနှင့်မဆိုင် ရဟန္တာများနှင့်သာဆိုင်၏၊ ခဏိကမရဏသည် ဆင်ခြင်၍ ထင်မြင်နိုင်ခဲ၏၊ သမ္မုတိမရဏမှာ သံဝေဂ ဖြစ်ဘွယ်ရာမဟုတ်၊ ထို့ ကြောင့် ထို ၃ ပါးကို ဤအရာ၌ မလိုအပ်၊ ဇီဝိတိန္ဒြိယုပစ္ဆေဒမရဏသာလျှင် အများနှင့်လည်းဆိုင်, ထင်မြင်ဘွယ်လည်းရှိ, သံဝေဂဖြစ်ခြင်း၏ အကြောင်းလည်း ဟုတ်သောကြောင့် ဤ ဇီဝိတိန္ဒြိယုပစ္ဆေဒမရဏကို အဘန်ဘန် ဆင်ခြင် အောက်မေ့ မှုသည် မရဏာနုဿတိမည်၏။

အောက်မေ့ပုံ။ ။သူသေကောင်ကို ကြည့်၍ဖြစ်စေ ရှေးရှေးက တွေ့မြင်အပ်ဘူးသော စည်းစိမ်ရှင်ကြီးတို့၏ သေရပုံကိုဖြစ်စေ ကြည့်ရှုဆင်ခြင်၍ "မရဏံ ဘဝိဿတိ, မရဏံ ဘဝိဿတိ=ဤကဲ့သို့ သေရဦးလတံ့, ဤကဲ့သို့ သေရဦးလတံ့" ဟု သေခြင်းသဘောတရားကို အဘန်ဘန် ပွားများရာ၏၊ ထိုကဲ့သို့ ပွားများရာ၌ အသင့်အတင့် နှလုံးသွင်းမှုလည်း ရှိစေရသည်၊ မသင့်မတင့် နှလုံးသွင်းမိ၍ သံဝေဂဉာဏ် မပါလျှင် ချစ်ခင်သူတို့ သေရမည်ကို ဆင်ခြင်ရာ၌ စိုးရိမ်သောကဖြစ်တတ်၍, မုန်းသူ၏ သေမည်ကိုဆင်ခြင်ရာ၌ ဝမ်းမြောက်နေတတ်သည်၊ မမုန်းမချစ်အပ်သူတို့၏သေခြင်းကို ဆင်ခြင်ရာ၌ သေခြင်းသဘော မထင်နိုင်ဘဲ အမှတ်တမဲ့သာဖြစ်တတ်၍,မိမိ သေရမည်ကို ဆင်ခြင်ရာ၌မူ ကြောက်ရွံ့ထိတ်လန့်တတ်သည်၊ သို့ဖြစ်၍ သတိသံဝေဂ ရှေ့သွားဖြင့် အသင့်အတင့် နှလုံးထား၍ မည်သူ၏သေခြင်းမဆို သေခြင်းသဘော တရားကိုသာ ပွားများဆင်ခြင်ရာ၏။

ကာယဂတာသတိ။ ။ကာယသဒ္ဒါသည် "အပေါင်း" ဟူသောအနက်ကိုဟော၏၊ "ဆံပင် အမွေး စသော ၃၂ ပါးသော အစုအဝေးတို့၏ အပေါင်း" ဟူလို၊ "ကာယေ ဂတာ ကာယဂတာ, ကာယဂတာစ သာ သတိစာတိ ကာယဂတာသတိ" ကာယေ-ဆံ အစရှိသော အစုအဝေးအပေါင်း၌၊ ဂတာ-(အာရုံပြုသောအားဖြင့်) ဖြစ်သော သတိတည်း၊ ကာယဂတာသတိ-ဆံ အစရှိသော အစုအဝေးအပေါင်း၌ ဖြစ်သော သတိ၊ [ကာယဂတသတိ - ဟုဖြစ်သင့်လျက် တာ၌ အာကို ရဿမပြုဘဲ ထားသည်၊] ဤ ကာယဂတာသတိကမ္မဋ္ဌာန်းကို ဒွတ္တိံသကာယ ကမ္မဋ္ဌာန်းဟု ၎င်း, ကောဋ္ဌာသကမ္မဋ္ဌာန်းဟု၎င်း ခေါ်၏၊ [ဒွတ္တိံသကာယ – ၃၂ ပါးသောအစုအဝေးအပေါင်း၊ ကောဋ္ဌာသ သဒ္ဒါလည်း အဘို့အစု(အစုအဝေး) ဟူသော အနက်ကိုဟော၏။]

ဤကမ္မဋ္ဌာန်းကိုစီးဖြန်းလိုသောပုဂ္ဂိုလ်သည် ပါဠိကိုနားလည်သူဖြစ်က-"အတ္ထိ ဣမသ္မိံ ကာယေ ကေသာ လောမာ နခါ ဒန္တာ တစော, မံသံ နှာရု အဋ္ဌိ အဋ္ဌိမိဉ္ဇံ ဝက္ကံ, ဟဒယံ ယကနံ ကိလောမကံ ပိဟကံ ပပ္ဖါသံ, အန္တံ အန္တဂုဏံ ဥဒရိယံ

ကရိသံ မတ္တလုင်္ဂံ, ပိတ္တံ သေမှံ ပုဗ္ဗော လောဟိတံ သေဒေါ မေဒေါ, အဿု ဝသာ ခေဠော သိင်္ဃာဏိကာ လသိကာ မုတ္တံ''-ဟု ပါဠိအတိုင်း ရွရွနှုတ်တက် ဆောင် ရွက်ကျက်မှတ်၍ ရေးဦးစွာနှုတ်ဖြင့် ရွတ်ဘာသ် သရဇ္ဈာယ်ရာ၏။

ပါဠိကို နားမလည်သူ ဖြစ်လျှင်—'' ဤ ငါ့ကိုယ်တွင် ဆံပင် အမွေး လက်သည်း ခြေသည်း သွား အရေ, အသား အကြော အရိုး ရိုးတွင်းခြင်ဆီ အညှို့, နှလုံး အသည်း အမြှေး အပြင် အဆုတ်, အူမ အူသိမ် အစာသစ် အစာဟောင်း ဦး နှောက်, သည်းခြေ သလိပ် ပြည် သွေး ချွေး အဆီခဲ, မျက်ရည် ဆီကြည် တံတွေး နှပ် အစေး ကျင်ငယ်''-ဟု မြန်မာလိုနှုတ်တက်ကျက်၍ ရွတ်ဘာသ် သရဇ္ဈာယ် ရာ၏၊ ထိုကောဋ္ဌာသတို့ အကျယ်ကို ဝိသုဒ္ဓိမဂ် စသည်၌ရှု။

အာနာပါနဿတိ။ ။အာနာပါနေ-ဝင်သက်ထွက်သက်၌၊ ပဝတ္တာ - အာရုံပြု သောအားဖြင့် ဖြစ်သော၊ သတိ-သတိသည်၊ အာနာပါနဿတိ-အာနာပါနဿတိ မည်၏၊ မိမိ၏ ဝင်သက် ထွက်သက်ကို အာရုံပြုသော သတိသည် အာနာပါနဿတိ မည်၏၊ ဤအာနာပါနဿတိကို ယခုအခါ အမျိုးမျိုးနည်းဖြင့် အားထုတ်လျက် ရှိကြ၏, ထိုတွင် နည်းအချို့မှာ ဝိသုဒ္ဓိမဂ် စသည်တို့၌ လာသောနည်းနှင့် ဆန့် ကျင်ကွဲလွဲ၏၊ ထို့ကြောင့် သူတော်ကောင်းစင်စစ် ဖြစ်လိုသူတို့မှာ ကျမ်းဂန် လာ တိုင်း ကြိုးစား အားထုတ်သင့်၏၊ ဤ၌ အကျယ်ရေးက ကျမ်းလေးမည် စိုးသော ကြောင့် မရေးတော့ပြီ။

အာနာပါနဆိုသည်နှင့် အဿာသ ပဿာသ ဆိုသည်မှာ သဘောတူပင်တည်း အာနာပါန-အာန+အပါန၊ ''အာန- ထွက်သက်+အပါန - ဝင်သက် '' ဟု ဝိနည်းအဋ္ဌကထာဆို၏၊ ဤဝိနည်းအဋ္ဌကထာကား ပဌမဖြစ်ပုံအစဉ် (ဥပ္ပတ္တိက္ကမ) အတိုင်းဆို၏၊ ဂဗ္ဘသေယျကသတ္တဝါတို့သည် အမိဝမ်း၌နေစဉ် အသက် မရှူမရှိုက် ကြရသဖြင့် ဖွါးမြင်သည်နှင့်တပြိုင်နက် ဝမ်းတွင်းမှလေတို့ အပြင်ဘက်သို့ ရှေးဦး စွာထွက်ကြ၏, ထို့နောက် အပြင်ကလေကိုရှူသဖြင့် ဝမ်းတွင်းသို့ လေဝင်လာသည်၊ ထို့ကြောင့်ထွက်သက် (ရှိုက်လေက) ပဌမဖြစ်၍ ဝင်သက် (ရှူလေက)နောက်မှ ဖြစ်ကြရသည်။

အဿာသော၌ ''အာ+သာသ''ဟု ပုဒ်ဖြတ်, အာ သဒ္ဒါသည် အာဒိအနက် ဟောတည်း။ ''အာဒိမှိ-အစ၌၊ သာသနံ-ရှူခြင်းသည်၊ အဿာသော-အဿာသ မည်၏၊ '' ပဿာသော၌''ပ+သာသ''ဟု ပုဒ်ဖြတ်, ပ သဒ္ဒါသည် ပစ္ဆာ အနက် ဟောတည်း။ ''ပစ္ဆာ-နောက်မှ၊ သာသနံ- ရှူခြင်းသည်၊ ပဿာသော-ပဿာသ မည်၏၊ အာနနံ - ရှိုက်ခြင်း၊ ဝါ-ရှိုက်ခြင်းကြောင့် ဖြစ်သော ထွက်သက် လေ၊ အာနံ-ရှိုက်ခြင်း၊ ဝါ-ထွက်သက်လေ၊ အပါနံ၌ '' အပ+အာန '' ဟု ပုဒ်ဖြတ်,

အပသဒ္ဒါသည် ပစ္ဆာအနက်တည်း၊ ပစ္ဆာ - နောက်မှ၊ အာနနံ-ရှုခြင်း (ရှုခြင်းကြောင့်ဖြစ်သော ဝင်သက်လေ) သည်၊ အပါနံ-မည်၏။

သုတ္တန်အဋ္ဌကထာတို့၌ကား ကမ္မဋ္ဌာန်း အားထုတ်မှုကို အစွဲပြု၍ ပဝတ္တိအခါ၌ဖြစ်ပုံအစဉ် (ပဝတ္တိက္ကမ) အတိုင်း ဝင်သက်ကို အဿာသ - အာန ဟု ဆို၍၊ ထွက်သက်ကို ပဿာသ-အပါန ဟုဆို၏၊ ဤ အာနာပါနကမ္မဋ္ဌာန်းကို အားထုတ်သူတို့သည် ရှေးဦးစွာ ဝင်သက်လေကို (ရှုလေကို) အာရုံပြု၍၊ နောက်မှ ထွက်သက်လေကို (ရှိုက်လေကို) အာရုံပြုသတတ်၊ ပဒ်အကြံမှာ မထူးပြီ၊ ထွက်သက်အရာ၌ ဝင်သက်, ဝင်သက်အရာ၌ ထွက်သက်ဟု ပြောင်းလွှဲဆိုရုံသာတည်း။ [ဤ အာနာပါန မရနိုင်သူများကို ရူပပဝတ္တိက္ကမ၌ပြခဲ့ပြီ။]

[ဗုဒ္ဓါနုဿတိ စသည်၌ အနုသဒ္ဒါပါ၍၊ ကာယဂတာသတိနှင့် အာနာပါနဿတိတို့၌ အနုသဒ္ဒါမပါ၊ ဘာ့ကြောင့်ပါနည်း- ဟု စဉ်းစားသော်, ဗုဒ္ဓစသည်တို့၏ဂုဏ်သည် ပရမတ်တရားများဖြစ်၏, အလွန်နက်နဲ၏, ထို့ကြောင့် အဘန်ဘန် အထပ်ထပ်ရှုမှသာ ထင်မြင်နိုင်သောကြောင့် အနုဿတိဟု အနုသဒ္ဒါနှင့် တကွ ပြ၍,ကာယနှင့် အာနာပါနတို့ဝယ် ကာယဟူသည် ကောဋ္ဌာသ ပညတ်တရားတည်း, အာနာပါန ဟူသည် ဝါယောဓာတ်အပေါင်းဖြစ်သော သမူဟပညတ်ပင်တည်း, ထိုသို့ ပညတ်ဖြစ်၍ ပရမတ်အာရုံများလောက် မသိမ်မွေ့ မခက်ခဲသဖြင့် အနုသဒ္ဒါ မထည့်ဘဲ ကာယဂတာသတိ အာနာပါနဿတိ ဟု ဟောပြတော်မူဟန် တူသည်၊- ဤကား အကြံ။]

အပ္ပမညာ လေးပါး

မေတ္တာ။ ။မိဇ္ဇတိ သိနိယှတိ-ချစ်ခင်စိုစွပ်, စေးကပ်တတ်၏၊ ဣတိ - ကြောင့်၊ မေတ္တာ-မေတ္တာမည်၏၊ တရားကိုယ်အားဖြင့် အဒေါသစေတသိက်တည်း၊ ပိယမနာပဖြစ်သော သတ္တာပညတ်ကို အာရုံပြု၏၊ [ပိယ-ချစ်အပ်+မနာပ-စိတ်ကို တိုးပွားစေတတ်သူ၊ ဝါ-မြတ်နိုးအပ်သူ၊] သတ္တာ တယောက်ယောက်ကို အာရုံပြု၍ ဒေါသဖြစ်သည့်အခါ ထိုဒေါသနှင့်ယှဉ်သော စိတ်ဓာတ်သည် စိုစိုဖတ်ဖတ်မရှိ, ခြောက်ကပ်ကပ်ဖြစ်လျက် အာရုံပြု၏၊ မေတ္တာကား သတ္တာတို့အပေါ်၌ စိုစို ဖတ်ဖတ် စေးကပ်လျက် အာရုံပြုသည်။

မေတ္တာတု။ ။တဏှာပေမ အချစ်မျိုးလည်း ချစ်ခင်အပ်သူအပေါ်၌ စေးကပ်စိုစွပ်လျက် အာရုံပြု၏, သို့ဖြစ်၍ ထိုအချစ်မျိုးကို "မေတ္တာ" ဟု ခေါ်ကြ၏၊ မေတ္တာ

အစစ်မှာ ကုသိုလ် ကြိယာ တခုခုသာတည်း၊ တဏှာပေမကား လောဘ (အကုသိုလ်) ပင်ဖြစ်၏၊ ထို့ကြောင့် သားမယားချစ် ဆွေမျိုးချစ်စသော သံယောဇဉ် မကင်းသော ချစ်ခြင်းများ၌ မေတ္တာစစ်မဟုတ်, တဏှာပေမသာ များ၏၊ ထိုအချစ်မျိုးကို ကျမ်းဂန်တို့၌ ဂေဟဿိတပေမ ဟု ဆိုသည်၊ ''အိမ်၌မှီသောအချစ်''ဟူလို၊ ဘုရားရှင်၏ ယံကျွန်တော်ရင်းဖြစ်သော အာနန္ဒထေရ်သည်ပင် ဘုရားရှင် အပေါ်၌ ထို ဂေဟဿိတပေမ (အရှင်သခင်ချစ်)ချစ်လျက် သံယောဇဉ် ဖြစ်နေသောကြောင့် ဘုရား ထင်ရှားရှိတော်မူစဉ် တရားထူးမရ, ပရိနိဗ္ဗာန်စံမှ သံယောဇဉ်ပြတ်၍ တရားထူးရသည်၊သို့သော် ထိုကဲ့သို့ သားချစ် မယားချစ် ဆွေမျိုးချစ် စသည်ဖြင့် ချစ်အပ်သူ့အပေါ်မှာ တရံတခါမျှ မေတ္တာစစ် မဖြစ်နိုင်တော့ဘူး-ဟု မမှတ်ရ, အခါပေါင်းများစွာ မေတ္တာအစစ်လည်း ဖြစ်ကြပေမည်သာ၊ ထို့ကြောင့် မေတ္တာ၏အကျိုးကို ပြရာ၌ သားကို နို့တိုက်နေသော နွားမ၏ တန်ခိုးကို ပြသည်၊ [နို့တိုက်နေသော နွားမကို မုဆိုးက လှံဖြင့်ထိုးရာ လှံမစူးဘဲ ထန်းရွက်ကဲ့သို့ လျောကျသွားသတတ်၊] အချုပ်မှာ-မခွဲနိုင်မခွာရက်အောင်ပင် သံယောဇဉ်ဖြစ်ရသော အချစ်သည် တဏှာပေမ (ဂေဟဿိတပေမ) တည်း၊ ခွဲသာခွာသာ အကျိုးစီးပွားကို လိုလားသော သဘောကား မေတ္တာအစစ်တည်း၊ ထို့ကြောင့် မေတ္တာဘာဝနာကို ပွားများရာ၌ ဒေါသ တည်းဟူသော အဝေးရန်သူ, မေတ္တာတု တည်းဟူသော အနီးရန်သူ, ဤ ၂ ပါးကို ရှောင်ရှား၍ ပွားများရသည်။

ငါးရာနှစ်ဆယ် ရှစ်သွယ်မေတ္တာ။ ။မေတ္တာစိတ်ဖြင့် သူတပါးကိုမှန်း၍ အာရုံပြုမှုကို ယခုကာလ၌ ''မေတ္တာပို့သည်-မေတ္တာကို စေလွှတ်သည်'' ဟု ပြောစမှတ်ပြုကြ၏၊ ထိုမေတ္တာပို့နည်းကို ကျမ်းဂန်တို့၌ ၅၂၀ မျိုးပြ၏၊ ၅၂၀ မျိုးကား-အနောဓိသောမေတ္တာ ဖရဏာနည်း ၅, ဩဓိသောမေတ္တာ ဖရဏာနည်း ၇, ပေါင်း ၁၂ တည်း၊ ထို ၁၂ ကို "အဝေရာ ဟောန္တု, အဗျာပဇ္ဇာ ဟောန္တု, အနီဃာ ဟောန္တု, သုခီ အတ္တာနံ ပရိဟရန္တု" ဟူသော "န္တု" ၄ ခုဖြင့် မြှောက်လျှင် ၄၈ ဖြစ်၏၊ ဤ၄၈ ကို အရပ် ဆယ်မျက်နှာဖြင့် မြှောက်လျှင် ၄၈၀ ဖြစ်၏၊ ဤ ၄၈၀ နှင့် မူလ ၄၈ ပေါင်းသော် " ငါးရာ့နှစ်ဆယ် ရှစ်သွယ် မေတ္တာ " ဖြစ်၏။

[ဆောင်] **နောဓိ-ပဉ္စ, ဩ-သတ္တဖြင့်, ဒွါဒသဟု, ပုဂ္ဂိုလ်စုကို, န္တုလေးဖြာ, မြှောက်ဆင့်ပါမူ, ရှစ်ဖြာလေးဆယ်, ဂဏန်းကြွယ်၏၊ ရပ်ဆယ်ဖြင့်လှော်က်, ထပ်ဆင့်မြှောက်၍, မှတ်လောက်ပွားက, လွန်များလှသည်, ငါးရာ့နှစ်ဆယ် ရှစ်ခွန်းတည်း။** [န္တုကို''နတု'' ဟု ဘတ်။]

နောဓိ-ပဉ္စ။ ။''သဗ္ဗေသတ္တာ, သဗ္ဗေပါဏာ, သဗ္ဗေဘူတာ, သဗ္ဗေပုဂ္ဂလာ, သဗ္ဗေအတ္တဘာဝ ပရိယာပန္နာ'' -ဤ ၅ ခုကား '' မည်သူ မည်ဝါ, ယောက်ျားမိန်းမ'' စသည်ဖြင့် ပိုင်းခြား ကန့်သတ်ခြင်း မရှိသောကြောင့် '' အနောဓိသော

ဖရဏာ'' ၅ မျိုးတည်းဟု မှတ်။ [အနောဓိ၌ ဩဓိသဒ္ဒါသည် အရေး အသား အပိုင်းအခြား အဘို့အစုဟူသော အနက်ကို ဟော၏၊ ''အနောဓိသော - အပိုင်း အခြား မရှိသော အားဖြင့်၊မေတ္တာဖရဏာ-မေတ္တာကိုဖြန့်ခြင်း။''] ''အနောဒိဿ မေတ္တာ''ဟု ခေါ်ကြသည်မှာ ကျမ်းဂန်လာ မဟုတ်။

ဩ-သတ္တ။ ။''သဗ္ဗာဣတ္ထိယော,သဗ္ဗေပုရိသာ, အဗ္ဗေဒအရိယာ, သဗ္ဗေ အနရိယာ, သဗ္ဗေဒေဝါ, သဗ္ဗေမနုဿာ, သဗ္ဗေဝိနိပါတိကာ''-၌ ၇ ခုကား မိန်းမနှင့် ယောကျ်ားကို တကန့်စီ အရိယာနှင့်ပုထုဇဉ်ကို တကန့်စီ, နတ်လူနှင့် ဝိနိပါတိက တို့ကိုလည်း တကန့်စီ, ဤသို့ ပိုင်းခြား ကန့်သတ်လျက် သူ့အဘို့နှင့်သူ အာရုံယူ သွားရသောကြောင့်,ဩဓိသော-အပိုင်းအခြားအားဖြင့်၊ မေတ္တာဖရဏာ- မေတ္တာ ကို ဖြန့်ခြင်းသည်၊ ဩဓိသောမေတ္တာဖရဏာ-မည်၏။[ဩဒိဿမေတ္တာ-ဟု ခေါ် ကြသည်မှာ ကျမ်းဂန်လာ မဟုတ်။]

ဒွါလေးဖြာ, မြောက်ဆင့်ပါဒူ။ ။ထို ၁၂ မျိုးသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့ကို မေတ္တာ ပို့ရာ ၌ အဆုံးအဆုံးမှာ '' အဝေရာ ဟောန္တု'' စသော ၄ မျိုးတွင် တမျိုးမျိုး ပါရ၏၊ ဥပမာ-'' သဗ္ဗေသတ္တာ အဝေရာ ဟောန္တု,သဗ္ဗေသတ္တာ အဗျာပဇ္ဇာ ဟောန္တု, သဗ္ဗေသတ္တာ အနီဃာ ဟောန္တု, သဗ္ဗေသတ္တာ သုခီ အတ္တာနံ ပရိဟရန္တု, ဟူ သည်တည်း၊ ဤသို့ ပုဂ္ဂိုလ် ၁၂ မျိုးကို မေတ္တာပို့ရာ၌ '' ဒွါ'' ၄ ပါးတွင် တပါး ပါးဖြင့် အဆုံးသတ်ရသောကြောင့် တိုပုဂ္ဂိုလ် ၁၂ ယောက်ကို ဒွါ ၄ ခုဖြင့် မြှောက်၍ ၄၈ ပါး မေတ္တာ ပွားနည်းဖြစ်သည်။

ရပ်ဆယ်ဖြင့်လှောက်။ ။ထို ၄၈ ပါးကို '' ပုရတ္ထိမာယ ဒိသာယ, ပစ္ဆိမာယ ဒိသာယ, ဥတ္တရာယ ဒိသာယ, ဒက္ခိဏာယ ဒိသာယ, ပုရတ္ထိမာယ အနုဒိသာယ, ပစ္ဆိမာယ အနုဒိသာယ, ဥတ္တရာယ အနုဒိသာယ, ဒက္ခိဏာယ အနုဒိသာယ, ဟေဋ္ဌိမာယ ဒိသာယ, ဥပရိမာယ ဒိသာယ'' ဟု အရပ်ဆယ်မျက်နှာဖြင့် မြှောက် ဆင့်ပွားများလျှင် ပွားနည်း ၄၈၀ ဖြစ်၏၊ ပွားများပုံကား-''ပုရတ္ထိမာယ ဒိသာ ယ သဗ္ဗေသတ္တာ အဝေရာ ဟောန္တု, ပုရတ္ထိမာယ ဒိသာယ သဗ္ဗေ သတ္တာ အဗျာ ပဇ္ဇာ ဟောန္တု'' ဤသို့ စသည်ဖြင့် ပုရတ္ထိမဒိသာနှင့်တွဲဘက်၍ ၄၈ ထွက်၏၊ ပစ္ဆိ မ ဒိသာ စသည်နှင့်တွဲဘက်၍လည်း ၄၈ စီထွက်၏၊ဤသို့လျှင် အရပ် ဆယ်မျက်နှာ နှင့် တွဲဘက်၍ ၄၈ ဆယ်လီ ၄၈၀ ထွက်၏၊ အရပ် ဆယ်မျက်နှာနှင့် မတွဲဘဲ ပွား များရသော မူလ ၄၈နှင့် ပေါင်းသော် ၅၂၈ ပွားးနည်းဖြစ်၏။

မှတ်ချက်။ ။ဤ ငါးရာ့နှစ်ဆယ် ရှစ်သွယ် မေတ္တာသည် မေတ္တာပွားနည်း အ' ပြားသာ ဖြစ်၏၊ လူတယောက် အပေါ်ဝယ် ဤ ငါးရာ့နှစ်ဆယ် ရှစ်သွယ် မေတ္တာ စိတ်ဖြင့် အာရုံပြုနိုင်သည် ဟု ယခုကာလ ထင်မှားပုံကို သတိထားပါ၊ '' သဗ္ဗေ သတ္တာ'' အရာဝယ် သတ္တာကို ဟောသော '' သဗ္ဗေဇီဝါ, သဗ္ဗေ ဇန္တု'' စသည်

ဖြင့်လည်း ပွားများကောင်းပါ၏, သို့သော် ပါဠိတော်၌ကား အများသုံးစွဲရိုး ဖြစ်၍ အနက် ထင်လွယ်သော သတ္တ-ပါဏ-ဘူတ-ပုဂ္ဂလ - အတ္တဘာဝပရိယာပန္န-ပုဒ်များကိုသာ ပြထားပေသည်၊ မာဂဓ ပါဠိလို မဆိုဘဲ "အားလုံး သတ္တဝါတွေ ဘေးရန် ကင်းကြပါစေ, အားလုံး သတ္တဝါတွေ ဒေါသ ဗျာပါဒ ကင်းကြပါစေ, အားလုံး သတ္တဝါတွေ ဆင်းရဲဒုက္ခ ကင်းကြပါစေ, အားလုံး သတ္တဝါတွေ ချမ်းချမ်း သာသာ မိမိကိုယ်ခန္ဓာကို ဆောင်ရွက်နိုင်ကြပါစေ"ဟု မြန်မာလိုသက်သက်လည်း မေတ္တာပို့ကောင်း၏, မြန်မာလူမျိုးတို့၌ မြန်မာလို ရွတ်ဆို ပို့သခြင်းက သာ၍ ထင်မြင်၏။

အနက်။ ။ပုရတ္ထိမာယ ဒိသာယ - အရှေ့ အရပ်၌၊ ပစ္ဆိမာယဒိသာယ-အနောက် အရပ်၌၊ ဥတ္တရာယဒိသာယ - မြောက်အရပ်၌၊ ဒက္ခိဏာယ ဒိသာယ-တောင်အရပ်၌၊ ပုရတ္ထိမာယ အနုဒိသာယ- အရှေ့တောင်ထောင့် အရပ်၌၊ ပစ္ဆိမာယ အနုဒိသာယ-အနောက်မြောက်ထောင့်အရပ်၌၊ ဥတ္တရာယအနုဒိသာယ-အရှေ့မြောက်ထောင့် အရပ်၌၊ ဒက္ခိဏာယ အနုဒိသာယ - အနောက် တောင် ထောင့်အရပ်၌၊ ဟေဋ္ဌိမာယ ဒိသာယ - အောက်အရပ်၌၊ ဥပရိမာယ ဒိသာယ-အထက်အရပ်၌၊ သဗ္ဗေသတ္တာ - အလုံးစုံသော သတ္တဝါတို့သည်၊ သဗ္ဗေပါဏာ-အလုံးစုံသော အသက်ရှိသူတို့သည်၊သဗ္ဗေဘူတာ-အလုံးစုံသော ဖြစ်နေသူတို့သည်၊ သဗ္ဗေပုဂ္ဂလာ - အလုံးစုံသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်၊ သဗ္ဗေအတ္တဘာဝပရိယာပန္နာ-အလုံးစုံသော အတ္တဘော၌ အကျုံးဝင်သူတို့သည်၊ (သဗ္ဗာ ဣတ္ထိယော စသည်၌ အနက် ထင်ရှားပြီ) သဗ္ဗေဝိနိပါတိကာ - အလုံးစုံသော အပါယ်ဘုံသားတို့သည်၊ အဝေရာ-ကိုယ်တွင်း ကိုယ်ပ, ရန်မရှိကြကုန်သည်၊ အဗျာပဇ္ဇာ-စိုးရိမ် သောက ဗျာပါဒ မရှိကြကုန်သည်၊ အနီဃာ-ဆင်းရဲဒုက္ခ မရှိကြကုန်သည်၊ သုခီ - ကိုယ် စိတ် နှစ်ဖြာ, ချမ်းသာခြင်း ရှိကြကုန်လျက်၊ အတ္တာနံ-မိမိအတ္တဘောကို၊ ပရိဟရန္တု-အသက်ရှည်အောင် ရွက်ဆောင်နိုင်ကြပါစေ၊ [အားလုံး မေတ္တာ ပို့နည်း အတွက် အနက်ကို ရေး၍ ရေးလိုက်သည်။]

ကရုဏာ။ ။အာရုံ ဝစနတ္တနှင့်တကွ ကရုဏာအစစ် အဟုများကို စေတသိက် ပိုင်း၌ ပြခဲ့ပြီ၊ ဤကရုဏာလည်း "သဗ္ဗေသတ္တာ, သဗ္ဗေပါဏာ, သဗ္ဗေဘူတာ, သဗ္ဗေပုဂ္ဂလာ, သဗ္ဗေ အတ္တဘာဝပရိယာပန္နာ" ဟု အနောဓိသော ဖရဏာ ၅ မျိုး, သဗ္ဗာဣတ္ထိယော စသော ဩဓိသောဖရဏာ ၇ မျိုးအားဖြင့် ပုဂ္ဂိုလ်နှင့် စပ်၍ ၁၂ မျိုးရ၏၊ ထို ၁၂ မျိုးလုံးမှာပင်"ဒုက္ခာ မုစ္စန္တု=အားလုံး သတ္တဝါတွေ ဒုက္ခမှ လွတ်မြောက်ကြပါစေ"ဟု ဒုက္ခိတသတ္တဝါ(ဆင်းရဲနေသူကို)အာရုံပြု၍ ပွားများရာ၏၊ ထို ၁၂ မျိုးကို "ပုရတ္ထိမာယ ဒိသာယ သဗ္ဗေသတ္တာ ဒုက္ခာ မုစ္စန္တု" စသည်ဖြင့် အရပ် ဆယ်မျက်နှာနှင့် တွဲဘက်၍ ပွားများလျှင် ဒိသာဖရဏာ ပွားနည်း ၁၂၀

ဖြစ်၏၊ မူလ အနောမိသောဖရဏာ ၅,ညြမိသောဖရဏာ ၇ ပါးနှင့် ပေါင်းသော် ကရုဏာပွားနည်း ၁၃၂ မျိုး ဖြစ်၏၊ ဤ ကရုဏာ ပွားရာ၌ တကယ် ဆင်းရဲသော ဒုက္ခိတသတ္တဝါ မက,ဒုစရိုက် အားကြီးနေသော သုခိတသတ္တဝါ (လူချမ်းသာကြီး၏) နောက်တဝ၌ ရောက်ရမည့် အပါယ်ဘေးကို တွေးကာ သုခိတသတ္တဝါ လူယုတ်မာကိုလည်း အာရုံပြုနိုင်သည်သာ။

မုဒိတာ။ ။အာရုံ ဝစနတ္ထနှင့်တကွ မုဒိတာ အစစ်အတု များကို စေတသိက်ပိုင်း၌ပြခဲ့ပြီ၊ မြောက်ပွားပုံမှာလည်း ကရုဏာအတိုင်း မြောက်ပွား၍ ၁၃၂ ပါးရ၏၊ ဒုက္ခာမုစ္စန္တု အရာဝယ် " ယထာလဒ္ဓသမ္ပတ္တိတော မာဝိဂစ္ဆန္တု " ဟူသော စကားကို လဲလှယ်ပွားများရုံသာတည်း၊ ဥပေက္ခာ အပြားလည်း အတူပင် ဖြစ်၏။ [ယထာလဒ္ဓသမ္ပတ္တိတော-အကြင် အကြင် ရအပ်သော စည်းစိမ်မှ၊ မာ ဝိဂစ္ဆန္တု-မကင်းလွတ်နိုင်ကြပါစေ၊ "ရှိပြီးသောချမ်းသာမှ လက်မလွတ်ကြပါစေ" ဟူလို။]

[ဆောင်] **နောမိ-ပဋ္ဌ, ဩဿဘ္တဖြင့်, ဥါဒသဟု, ပုဂ္ဂိုလ်စုကို, ပြု၍အာရုံ, ပွားများတုံလော၊ တမုံဆယ်ဖြာ, ရပ်ဒိသာနှင့်, မြောက်ကာဆက်သွယ်, ရာ့နှစ်ဆယ်တည်း၊ နှစ်သွယ်ပေါင်းစစ်, သုံးဆဲ့နှစ်တို့, စွန်းလစ်တရာ, ကရုဏာနှင့်, ပေက္ခာ-မုဒိ, ပြားတူရှိသည်, မြောက်ကြည့်လေတော့ မခဲတည်း။**

ဥပေက္ခာ။ ။ဥပေက္ခတိ-မုန်းချစ် မပြု, သင့်တော်ရုံ ရှုတတ်၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ ဥပေက္ခာ-ဥပေက္ခာ မည်၏၊ မေတ္တာသဘောကဲ့သို့ သူတပါး၏ စီးပွားကို ဆောင်ရွက်လိုခြင်းလည်း မရှိရ, ကရုဏာသဘောကဲ့သို့ သူတပါးဆင်းရဲကို ပယ်ရှားလိုခြင်းလည်းမရှိရ, မုဒိတာသဘောကဲ့သို့ သူတပါးစည်းစိမ်ချမ်းသာကို ဝမ်းမြောက်ခြင်းလည်းမရှိရဘဲ သတ္တဝါတို့အပေါ်၌ "သဗ္ဗေသတ္တာ ကမ္မဿကာ=အလုံးစုံသော သတ္တဝါတို့သည် ကံသာကိုယ်ပိုင်ဥစ္စာရှိကြ၏"ဟု ကမ္မဿကာချတတ်သော သဘောသည် ဥပေက္ခာသဘောတည်း၊ တရားကိုယ်မှာ တတြမဇ္ဈတ္တတာ စေတသိက်တည်း, လစ်လျူ ရှုအပ်သောသတ္တဝါပညတ်ကို အာရုံပြု၍ " ဒုက္ခာ မုစ္စန္တု " အရာဝယ် "ကမ္မဿကာ"ကို လဲလှယ်၍ ကရုဏာနည်းတူ မြောက်ပွားလေ။

[မှတ်ချက်။ ။လစ်လျူရှုတိုင်းလည်း ဥပေက္ခာ ဗြဟ္မဝိဟာရမဟုတ်, သတ္တဝါတို့အပေါ်၌ ချစ်ရ မုန်းရမှန်းမသိ၍ လစ်လျူရှုနေသော အညာဏုပေက္ခာ(အညာဏ+ဥပေက္ခာ)လည်း ရှိသေး၏, တရားကိုယ်မှာ မောဟတည်း။]

ဥပေက္ခာ ၂ မျိုး။ ။ပါရမီ ဆယ်ပါး၌ လာသော ဥပေက္ခာ ပါရမီနှင့် ဤ ဥပေက္ခာဗြဟ္မဝိဟာရသည် မတူတတ်ပေ၊ ပါရမီဥပေက္ခာသည် သတ္တဝါတို့က မိမိအပေါ်၌ ကောင်းမွန်စွာပြုမှု မတော်တရော်ပြုမှုများကို အာရုံပြု၍ စိတ်မဆိုး ဝမ်းမသာဘဲ လစ်လျူရှုထားနိုင်သော သဘောတည်း၊ ဤဥပေက္ခာ့ဗြဟ္မဝိဟာရကား

ထို ပြုမှုမျိုးနှင့်မဆိုင်, သက်သက်သတ္တဝါတို့အပေါ်မှာ မေတ္တာ ကရုဏာ မုဒိတာ မဖြစ်ဘဲ လစ်လျူရှုနိုင်သော သဘောတည်း။

[**သီလက္ခန္ဓဋီသစ်**]ကထံ ပန မဟာကာရုဏိကာ ဗောဓိသတ္တာ သတ္တေသု ဥပေက္ခကာ ဟောန္တီတိ၊ န သတ္တေသု ဥပေက္ခကာ, သတ္တကတေသု ပန ဝိပ္ပကာရေသု ဥပေက္ခကာ ဟောန္တီတိ ဋ္ဌဒမေဝေတ္ထ ယုတ္တံ။

ဗြဟ္မဝိဟာရ။ ။''ဝိဟရန္တိ ဧတေဟီတိ ဝိဟာရာ, ဗြဟ္မာနော ဝိဟာရာ ဗြဟ္မဝိဟာရာ'' ဧတေဟိ-ဤတရားတို့ဖြင့်၊ သပ္ပုရိသာ - သူတော်ကောင်းတို့သည်၊ ဝိဟရန္တိ-နေကြကုန်၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ ဝိဟာရာ-ဝိဟာရတို့မည်၏၊ ဤတရား ၄ ပါးတွင် တပါးပါးကို သတ္တဝါတို့အပေါ်၌ ပြန့်နှံ့စေလျက် (ပို့သလျက်) နေခြင်းသည် မွန်မြတ်သော နေခြင်းပေတည်း။ [အခြားတနည်း ရှိသေး၏, ဝိသုဒ္ဓိမဂ်၌ ရှုလေတော့။]

အာဟာရေ ပဋိကူလသညာ။ ။စားသောက်ဘွယ် အစာဟူသမျှကို အာဟာရ ဟု ခေါ်၏၊ ထိုအာဟာရ၌ "စက်ဆုတ်ရွံ့ဘွယ်ရာ" ဟု မှတ်ထင်လာအောင် ဆင်ခြင်မှုကို " အာဟာရေ ပဋိကူလသညာ "ဟု ခေါ်၏၊ ထိုကဲ့သို့ ပဋိကူလသညာ ဖြစ်ပေါ်လာအောင် ဆင်ခြင်ရာ၌ ဆင်ခြင်နည်း ၁၀ မျိုးပြား၏၊ အကျယ်ကိုဝိသုဒ္ဓိမဂ်မှာရှု, အကျဉ်းချုပ်ကား-

ဂမနာ ဧသနာ ဘောဂါ, အာသယာ စ နိဓာနတော၊
အပက္ကာ စ ပက္ကာ ဖလာ, နိဿန္ဒတော စ မက္ခနာ၊
ဧဝံ ဒသာဟာကာရေဟိ, ဋ္ဌက္ခေယျ ပဋိကူလတာ။

ဂမနာ - အာဟာရကို ရနိုင်ရာအရပ်သို့ အရောက်သွားရခြင်း အားဖြင့်၎င်း၊ ဧသနာ-ရှာဖွေရခြင်းအားဖြင့်၎င်း၊ ဘောဂါ-စားသောက်သုံးဆောင်ရခြင်းအားဖြင့်၎င်း၊ အာသယာစ-သလိပ် သည်းခြေ သွေး ပြည်ဟူသော အာသယ ၄ ပါးအားဖြင့်၎င်း၊ နိဓာနတော - စုဝေးတည်နေရာ အစာသစ် အိမ်အားဖြင့်၎င်း၊ အပက္ကာစ-မကြေ မကျက်ခင် အားဖြင့်၎င်း၊ ပက္ကာ-ကြေကျက်ပြီးသော အားဖြင့်၎င်း၊ ဖလာ-အကျိုးရင်းအားဖြင့်၎င်း၊ နိဿန္ဒတောစ-အကျိုးဆက်အားဖြင့်၎င်း၊ မက္ခနာ- အလူးလူး အလဲလဲ ဖြစ်ပုံအားဖြင့်၎င်း၊ ဧဝံ - ဤသို့၊ ဒသဟိ အာကာရေဟိ-ဆယ်ပါးသော အခြင်းအရာတို့ဖြင့်၊ ပဋိကူလတာ-စက်ဆုတ်ရွံ့ဘွယ်၏အဖြစ်ကို၊ ဋ္ဌက္ခေယျ-ရှုဆင်ခြင်ရာ၏။

ဓာတုဝဝတ္ထာန်။ ။ခန္ဓာကိုယ်၌ပုဂ္ဂိုလ်သတ္တဝါ ငါသူတပါး ယောကျ်ားမိန်းမဟူသော အမှတ်သညာ ကင်းပျောက်၍ ဓာတ်လေးပါး အစုအဝေးသာဟု ထင်မြင်လာအောင် ခန္ဓာကိုယ်ရှိ ဓာတ် ၄ ပါးကို ပိုင်းခြားသတ်မှတ်သောဉာဏ်သည် ဓာတုဝဝတ္ထာန် မည်၏၊ ချဲ့ဦးအံ့—ခန္ဓာကိုယ်၌ ကေသာအစ မတ္ထလုင် ကျအောင် ကောဋ္ဌာသ ၂၀ သည် မာခဲသည့်အတွက် ပထဝီ လွန်ကဲသော ရုပ်တရားများတည်း၊ ထို့ကြောင့် ပထဝီဓာတ် ၂၀ ရှိ၏ဟု မှတ်၊ ပိတ္တံ အစ မုတ္တံ ကျအောင် ကောဋ္ဌာသ ၁၂ သည် အရည်ရုပ်များဖြစ်၍ အာပေါဓာတ် လွန်ကဲသော ရုပ်များတည်း၊ ထို့ကြောင့် အာပေါဓာတ် ၁၂ ပါးရှိ၏ ဟု မှတ်၊ ရုပ်ပိုင်း၌ပြခဲ့သော သန္တပ္ပနစသော တေဇောဓာတ် ၄ မျိုးလည်း ရှိသေး၏၊ ဥဒ္ဓင်္ဂမဝါတ-အထက်သို့ဆန်တက်သောလေ, အဓောဂမဝါတ-အောက်သို့ စုံဆင်းသောလေ, ကုစ္ဆိသယဝါတ-ဝမ်းတွင်း၌ တည်သောလေ, ကောဋ္ဌာသယဝါတ - အူတွင်း၌ တည်သောလေ, အဿာသ ပဿာသဝါတ - ထွက်သက်ဝင်သက်လေ, အင်္ဂမင်္ဂါနုသာရီဝါတ-အင်္ဂါကြီးငယ်သို့ လျှောက်သောလေ, ဤသို့ ဝါယောဓာတ် ၆ မျိုးလည်း ခန္ဓာကိုယ်၌ရှိသေး၏၊ အကျဉ်းအားဖြင့် ၄ ပါး, အကျယ်အားဖြင့် ၄၂ ပါးသော ဤဓာတ်အစုအဝေးမှတပါး အခြားသော အရာဝတ္ထု တစုံတခုမျှ မရှိတော့ချေ။ [အာရုပ္ပကမ္မဋ္ဌာန်းများကား နောက်၌ ထင်ရှားလတံ့။]

ဘုံအားဖြင့် ခွဲခြားခြင်း။ ။အထက်နတ်ပြည်၌ အသုဘ အလောင်းကောင်မရှိ, သေလျှင် မီးတောက်ငြိမ်းသကဲ့သို့ ခန္ဓာကိုယ် ချုပ်ငြိမ်း ကွယ်ပျောက်၏၊ ဆံ အစ ရှိသော အချို့ ကောဋ္ဌာသများ ရှိသော်လည်း စက်ဆုတ်ဘွယ်ရာမဟုတ်, အလွန် တင့်တယ်သည်၊ ရွံဘွယ်ဖြစ်သော အစာသစ် အစာဟောင်း နှပ် တံထွေး စသည်တို့မှာ လုံးဝမရှိ၊ အစာအာဟာရလည်း အဆီ အနှစ် နတ်သြဇာသာ ဖြစ်ရကား ပဋိကူလသညာ ထင်နိုင်ဘွယ်မရှိ၊ ထို့ကြောင့် နတ်ပြည်၌ အသုဘနှင့် ကာယဂတာသတိ, အာဟာရေပဋိကူလသညာ, ဤ ၁၂ ပါးမရနိုင်၊ [နတ်ပြည် ဟူရာ၌ အထက်နတ်ပြည်ကို ဆိုသည်၊ လူ့ပြည်မှာတည်ရှိသော နတ်အချို့၌ကား ထိုက်သလို ရသင့်ဘွယ်ရှိ၏၊] ရူပဗြဟ္မာဘုံ၌ အသက်မရှူရှိုက်ရကား ထို ၁၂ ပါးအပြင် အာနာပါနဿတိကမ္မဋ္ဌာန်းလည်းမရ၊ အရူပဘုံ၌ကား အာရုပ္ပကမ္မဋ္ဌာန်း ၄ ပါးသာ ထိုက်သလိုရ၏၊ [အထက်အထက်ဘုံ၌ အောက်အောက် အာရုပ္ပကမ္မဋ္ဌာန်းများ မရနိုင်၊] ဤလူ့ဘုံ၌ကား ကမ္မဋ္ဌာန်း ၄၀ လုံးပင် ရကောင်း၏။

[ဆောင်] **အသုဘနှင့်, ကာယဂတာ, သညာဒွါဒသ်, နတ်၌မရ, ဗြဟ္မာ့ပြည်မှာ, အာနာပါန-လည်းမရတည်း၊ အရူပဝယ်, လေးသွယ်သာရ, နတ်မှ ကြွင်းတုံ, ကာမဘုံဝယ်, အကုန်လေးဆယ် ရသတည်း။**

ပရမတ် ပညတ် ကမ္မဋ္ဌာန်း။ ။ဤကမ္မဋ္ဌာန်း ၄၀ တွင် ကသိုဏ်း ၁၀, အသုဘ ၁၀, ကာယဂတာသတိ၏ အာရုံဖြစ်သော ကောဋ္ဌာသပညတ်, အာနာပါနသတိ၏ အာရုံဖြစ်သော အာနာပါနပညတ်, ဗြဟ္မဝိဟာရ ၄ ပါး၏ အာရုံဖြစ်သော သတ္တာပညတ် ၄ မျိုး, [၁-ပိယမနာပသတ္တာပညတ်, ၂-ဒုက္ခိတသတ္တာပညတ်, ၃-သုခိတသတ္တာပညတ်, ၄-မဇ္ဈတ္တသတ္တာပညတ်။] အာရုပ္ပ ၄ ပါးတွင် ပဌမာရုပ္ပဝိညာဉ်၏ အာရုံဖြစ်သော အာကာသပညတ်, တတိယာရုပ္ပဝိညာဉ်၏ အာရုံဖြစ်သော နတ္ထိဘာဝပညတ်, ဤ ၂၈ ပါးသော ကမ္မဋ္ဌာန်းများသည် ပညတ်ကမ္မဋ္ဌာန်းတည်း၊ ဗုဒ္ဓါနုဿတိစသည်တို့၏ အာရုံဖြစ်သော ဂုဏ်တော်စသည်တို့မှာ သီလ သမာဓိ ပညာစသော ပရမတ်တရားများတည်း၊ အစာအာဟာရ ဟူသည်လည်း ရုပ်ပရမတ်များသာတည်း၊ ဓာတ်ကြီး ၄ ပါး ဒုတိယာရုပ္ပ စတုတ္ထာရုပ္ပတို့၏ အာရုံဖြစ်သော ပဌမတတိယအာရုပ္ပဝိညာဉ်တို့၏ ပရမတ်ဖြစ်ကြောင်း၌ ထပ်လောင်းဘွယ်မလို၊ ထို့ကြောင့် ရှေ့အနုဿတိ ၈ ပါး၏ အာရုံ ၈ ပါး, အာဟာရ, စတုဓာတု, အာရုပ္ပ ၂ ပါးအားဖြင့် ပရမတ်အာရုံကမ္မဋ္ဌာန်း ၁၂ ပါးရှိ၏ ဟု မှတ်။

[ဆောင်] **ကသိုဏ်းဆယ်ဝ, အသုဘနှင့်, ကောဋ္ဌသပါ, အာနာပါန, ဗြဟ္မဝိဟာ-တို့လေးဖြာ၏, သတ္တာပညတ်, လေးရပ် ဟု ပြ, အာရုပ္ပဝယ်, နှစ်သွယ် ပ-တ, ဋ္ဌဗွီသတို့, မုချပညတ်, အာရုံမှတ်လော, ကြွင်းလတ်ဆယ့်နှစ်, ပရမတ်စစ်သည်, ခွဲလှစ်လေးဆယ် ကမ္မဋ္ဌာန်းတည်း။**

ဘာဝနာသု ပန သဗ္ဗတ္ထာပိ ပရိကမ္မဘာဝနာ လဗ္ဘတေဝ၊ ဗုဒ္ဓါနုဿတိ အာဒီသု အဋ္ဌသု သညာဝဝတ္ထာနေသု စာတိ ဒသသု ကမ္မဋ္ဌာနေသု ဥပစာရ ဘာဝနာဝ သမ္ပဇ္ဇတိ, နတ္ထိ အပ္ပနာ၊ သေသေသု ပန သမတ္တိံသကမ္မဋ္ဌာနေသု အပ္ပနာဘာဝနာပိ သမ္ပဇ္ဇတိ။

ဘာဝနာဘေဒ။ ။ဘာဝနာသည် ပရိကမ္မဘာဝနာ ဥပစာရဘာဝနာ အပ္ပနာဘာဝနာ ဟု ၃ မျိုးရှိ၏၊ ထိုတွင် "ပရိကရောတိ - အထက်အထက်ဘာဝနာကိုပြုပေးတတ်၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ ပရိကမ္မံ-မည်၏" နှင့်အညီ, ဆိုင်ရာ ကမ္မဋ္ဌာန်းအာရုံတခုခုကို အာရုံပြု၍ ပထဝီ ပထဝီ စသည်ဖြင့် နှုတ်ကရွတ်၍ငင်း စိတ်ကမှန်း၍ငင်း ရှေးဦးစွာ စီးဖြန်းမှု ပွားများစေမှုကို ပရိကမ္မဘာဝနာ ဟု ခေါ်၏၊ မည်သည့် ကမ္မဋ္ဌာန်းမဆို ဤပရိကမ္မဘာဝနာနှင့် မကင်းနိုင်, ဤပရိကမ္မဘာဝနာကို စတည်၍သာ အထက်အထက်ဘာဝနာသို့ တက်ကြရသည်၊ ထို့ကြောင့် "သဗ္ဗတ္ထာပိ ပရိကမ္မဘာဝနာ လဗ္ဘတေဝ" ဟု ဆိုပေသည်။

“ဥပ (သမီပေ) စရတိ ပဝတ္တတီတိ ဥပစာရော” ဥပ (သမီပေ) - အပ္ပနာဘာဝနာ၏အနီး၌၊ စရတိ ပဝတ္တတိ - ဖြစ်၏၊ အိမ်၏ အနီးအပါးဖြစ်သော ရွာ့မျက်နှာသာ အရပ်ကို အိမ်ဥပစာ ခေါ်သကဲ့သို့, အပ္ပနာဘာဝနာ၏ အနီးအပါးဖြစ်သော ရှေ့က ဘာဝနာကို ဥပစာရဘာဝနာ ဟု ခေါ်၏၊ အပ္ပေါတိနိဝိသတိ- ဥပစာဘာဝနာထက် လွန်ကဲ၍ခွဲမြဲစွာ အာရုံ၌ သက်ဝင် တည်နေတတ်၏၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ အပ္ပနာ-အပ္ပနာ မည်၏၊ ဥပစာရဘာဝနာထက် ခိုင်မြဲစွာ အာရုံ၌ တည်နေသောဈာန်များကို အပ္ပနာဘာဝနာ ဟု ခေါ်၏။

ဗုဒ္ဓါနုဿတိ၊ ပေ၊ ဥပစာရ ဘာဝနာဝသမ္ပဇ္ဇတိ—ဗုဒ္ဓါနုဿတိစသောအနုဿတိ ၈ ပါး, အာဟာရေပဋိကူလသညာ, စတုဓာတုဝဝတ္ထာန်, ဤကမ္မဋ္ဌာန်း၁၀ ပါးကို အားထုတ်ရာ၌ ဥပစာရဘာဝနာ တိုင်အောင်သာ ပြည့်စုံနိုင်, ရနိုင်၏၊ အပ္ပနာဘာဝနာ ခေါ်သော ဈာန်ကို မရနိုင်၊ ဘာ့ကြောင့်နည်း-ဘုရားဂုဏ်တော်စသော အာရုံများသည် ပရမတ်တရားဖြစ်၍ အလွန်နက်နဲကြပေသည်၊ သို့ဖြစ်၍ နက်သော ရေ၌ ထောက်၍ မမှီသဖြင့် ငြိမ်သက်စွာ လှေမတည်နိုင်သကဲ့သို့, ဘုရားဂုဏ်တော်စသော အာရုံများ၌လည်း ဝိတက်စသော ဈာန်အင်္ဂါတို့ခိုင်မြဲစွာ မထောက်တည်နိုင်ကြသဖြင့် အပ္ပနာဘာဝနာမရနိုင်၊ ထို့ပြင် - ဘုရားဂုဏ်တော် စသည်တို့သည် အသချေမက အလွန်များပြားကုန်၏, ထို အမျိုးမျိုးအဖုံဖုံ အရသာစုံသော ဂုဏ်တော်တွေကို ဆင်ခြင်ရသည့်အခါ ဂုဏ်တမျိုးထည်း၌ တင်းမတိမ်နိုင်ဘဲ တမျိုးပြီး တမျိုး ဆင်ခြင်နေသဖြင့်လည်း အာရုံတမျိုးထည်း၌ကဲ့သို့ စူးစိုက်ခြင်း မရှိနိုင်၊ ဤသို့လျှင် ပရမတ်အာရုံဖြစ်၍ နက်နဲခြင်း, အာရုံကများပြားခြင်းကြောင့် ဗုဒ္ဓါနုဿတိစသော ၇ ပါး၌ အပ္ပနာဘာဝနာ မရနိုင်၊ မရဏာနုဿတိ ပဋိကူလသညာနှင့် ဓာတုဝဝတ္ထာန်တို့အတွက်မှာ ပရမတ်အာရုံဖြစ်၍ နက်နဲသောကြောင့်သာ အပ္ပနာဘာဝနာမရ-ဟု မှတ်။

ပရမတ္ထ ဂမ္ဘီရတ္တာ, နေကတ္တာ နေကလမ္ဗတော၊
ဗုဒ္ဓါနုဿတိ အာဒီသု, ဥပစာရောဝ နာပ္ပနာ။

ပရမတ္ထဂမ္ဘီရတ္တာ-အာရုံက ပရမတ်ဖြစ်၍ နက်နဲ ခက်ခဲသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၎င်း၊ အနေကတ္တာ - ဘုရားဂုဏ်တော် အစရှိသော အာရုံတို့က များလှသည့်အတွက်၊ အနေကလမ္ဗတော - အများကိုပင် အာရုံ ပြုနေခြင်းကြောင့်၎င်း၊ ဗုဒ္ဓါနုဿတိအာဒီသု - တို့၌၊ ဥပစာရောဝ-ဥပစာရဘာဝနာသာ ဖြစ်နိုင်၏၊ န အပ္ပနာ-အပ္ပနာဘာဝနာမဖြစ်နိုင်။

နိဗ္ဗာန်နှင့် မဟဂ္ဂုတ် ပရမတ်အာရုံများ။ ။နိဗ္ဗာန်စသော အာရုံတို့သည်ပရမတ်ဖြစ်၍နက်နဲကြသော်လည်း သီလဝိသုဒ္ဓိ စိတ္တဝိသုဒ္ဓိစသောဝိသုဒ္ဓိအစဉ်သမ္မာသနဉာဏ်

စသော ဉာဏ်အစဉ်အားဖြင့် အဆင့်ဆင့် တက်၍တက်၍ လာခဲ့ရာ ဘာဝနာ လွန်စွာ အားရှိကြသဖြင့် ထို ဘာဝနာအစဉ်၏ အစွမ်းကြောင့် နိဗ္ဗာန်ကို အာရုံ ပြုလျက် လောကုတ္တရာ အပ္ပနာသို့ တက်နိုင်ကြပေသည်၊ ''မည်မျှပင် ခက်သော်လည်း တစတစ တက်လျှင် ရောက်နိုင်ရိုးပင် '' ဟူလို၊ အာရုပ္ပဈာန်တို့ကား အောက်အောက် ဈာန်၏အာရုံကို လွန်နိုင်လျှင် အထက်အထက် ဈာန်ကို ရမြဲဖြစ်၍ အောက်အောက်အာရုံကို လွန်မြောက်နိုင်သော ဘာဝနာအစွမ်းကြောင့် အထက် ပရမတ်အာရုံကို အာရုံပြုကာ အပ္ပနာဘာဝနာ ဖြစ်နိုင်ကြပေသည်။

ပရမတ္ထဂမ္ဘီရေပိ, ဘာဝနာ အနုက္ကမတော၊
လောကုတ္တရော အာရုပ္ပါတု, အာလမ္ဗသမတိက္ကမာ။

ပရမတ္ထဂမ္ဘီရေပိ-ပရမတ် ဖြစ်သည့်အတွက် အာရုံက နက်နဲပါသော်လည်း၊ ဘာဝနာအနုက္ကမတော - ဘာဝနာအစဉ်၏ အစွမ်းကြောင့်၊ လောကုတ္တရော-လောကုတ္တရာ အပ္ပနာဖြစ်နိုင်၏၊ အာရုပ္ပါတု-အာရုပ္ပအပ္ပနာ ၂ ခု တို့ကား၊ အာလမ္ဗသမတိက္ကမာ - အောက်အောက် အာရုံကို လွန်မြောက်ကြောင်း ဘာဝနာစွမ်းကြောင့်၊ သမ္ဘဇ္ဇန္တိ – ပြည့်စုံနိုင်ကုန်၏။

ကမ္မဋ္ဌာန်းနှင့် ဈာန်ကို တွဲပြခြင်း။ ။အပ္ပနာဘာဝနာ တိုင်အောင် ရွက်ဆောင်နိုင်သော ကမ္မဋ္ဌာန်း ၂၀ တွင် ကသိုဏ်း ၁၀ ပါးနှင့် အာနာပါန ကမ္မဋ္ဌာန်း, ဤ ၁၁ ပါးတွင် တပါးပါးကို အားထုတ်လျှင် ပဉ္စမဈာန်တိုင်အောင် ရူပဈာန် ၅ ပါးလုံးကို အဆင့်ဆင့် ရနိုင်၏၊ အသုဘ ၁၀ ပါးနှင့် ကာယဂတာသတိ ကမ္မဋ္ဌာန်းတို့သည် ပဌမဈာန်ကိုသာ ရစေနိုင်၍, မေတ္တာ ကရုဏာ မုဒိတာတို့က ပဌမ ဒုတိယ တတိယ စတုတ္ထဈာန် တိုင်အောင် ရစေနိုင်လျက်, ဥပေက္ခာ ဗြဟ္မဝိဟာရကမူ ပဉ္စမ ဈာန်ကိုသာ ရစေနိုင်သည်။

အသုဘနှင့် ကာယဂတာ။ ။အသုဘ ၁၀ ပါးနှင့် ကာယဂတာသတိ၏ အာရုံတို့သည် ရုန့်ရင်းကြမ်းကြုတ် စက်ဆုပ်ဘွယ် အာရုံများတည်း၊ ထို့ကြောင့် ကြမ်းတန်းသော ရေအယဉ်မှာ ထိုးဝါးကောင်းကောင်းဖြင့် ထောက် မထားပါလျှင် လှေမတည်တန့်နိုင်သကဲ့သို့, ထို့အတူ ထိုစက်ဆုပ်ဘွယ် အာရုံပေါ်သို့ တင်ပေးမည့် ဝိတက် တည်းဟူသော ထိုးဝါး မပါလျှင် ထိုစက်ဆုပ်ဘွယ် အာရုံ၌ စိတ်အစဉ် မဘည်တန့်နိုင်၊သို့ဖြစ်၍ အသုဘစသည်ကို အာရုံပြုလျက် ဝိတက်မပါသော ဒုတိယ ဈာန် စသည်တို့ မဖြစ်နိုင်။

နာဝါ အရိတ္တဝလေန, စဏ္ဍာသောတမှိ တိဋ္ဌတိ၊
ဝေါသဘေသု စိတ္တံပိ, တက္ကဗလေန တိဋ္ဌတိ၊
တေနေတ္ထ ပဋ္ဌမံ ဈာနံ, န ဟောန္တိ ဒုတိယာဒိနိ။

နာဝါ - လှေသည်၊ အရိတ္တဗလေန-ထိုး၀ါးအစွမ်းကြောင့်၊ စဏ္ဍာသောတမှိ-ကြမ်းတန်းသော ရေအယဉ်၌၊ တိဋ္ဌတိယထာ - တည်နိုင်သကဲ့သို့၊ ဧဝံ- ဤ့အတူ၊ စိတ္တံပိ- ဘာဝနာစိတ်သည်လည်း၊ တက္ကဗလေန-ဝိတက်အစွမ်းကြောင့်၊ အသုဘေသု- မတင့်တယ်သော အာရုံတို့၌၊ တိဋ္ဌတိ-တည်နိုင်၏၊ တေန-ထို့ကြောင့်၊ ဧတ္ထ-ဤမတင့်တယ်သော ကမ္မဋ္ဌာန်းအာရုံ၌၊ ပဋ္ဌမံဈာနံ-ဝိတက်ပါသော ပဌမဈာန်သာလျှင်၊ ဟောတိ - ဖြစ်၏၊ ဒုတိယာဒိနိ-ဝိတက် ကင်းသော ဒုတိယဈာန် အစရှိသည်တို့သည်၊ နဟောန္တိ - မဖြစ်နိုင်ကုန်။

မေတ္တာ ကရုဏာ မုဒိတာ။ ။ ဤမေတ္တာ စသော ၃ ပါးသည် ဒေါမနဿကြောင့် ဖြစ်သော ဗျာပါဒ ဝိဟိံသ အနဘိရတိတို့မှ လွတ်မြောက်ကြောင်း တရားများဖြစ်၏၊ ထင်ရှားစေအံ့—မေတ္တာသည် သတ္တဝါတို့ကို ချစ်မြတ်နိုးလျက် အကျိုးလိုလားသော တရားတည်း၊ ဗျာပါဒကား သတ္တဝါတို့၌ မုန်းတီးရွံရှာ ပျက်စီးရာပျက်စီးကြောင်း မကောင်းကြံသော တရားတည်း၊ တရားကိုယ်မှာ ဒေါသပင် ဖြစ်၏၊ ဒေါသမှန်လျှင် ဒေါမနဿနှင့် မကွေမကွာ ယှဉ်ဘက်ဖြစ်၍ ဒေါမနဿကြောင့် ဖြစ်သည်-ဟု ဆိုရသည်၊ သို့ဖြစ်၍ ဒေါမနဿကြောင့် ဖြစ်သော ဒေါသဗျာပါဒမှ လွတ်မြောက်သော မေတ္တာသည် ဧကန် သောမနဿနှင့်သာ ယှဉ်ထိုက်လေသည်၊ ထို့ကြောင့် မေတ္တာကမ္မဋ္ဌာန်းဖြင့် သောမနဿ (သုခ)ယှဉ်ရာ အောက်ရူပဈာန် ၄ ပါးကိုသာ ရခွင့် ရှိလေသည်။

ကရုဏာသည် ဒုက္ခိတသတ္တဝါကို လွန်စွာသနားတပ်၏၊ ဝိဟိံသကား မသနားသည့်ပြင် ညှဉ်းဆဲပင် ညှဉ်းဆဲချင်သေး၏, တရားကိုယ်မှာ ဒေါမနဿကြောင့် ဖြစ်သော ဒေါသပင်တည်း၊ ထို့ကြောင့် ထိုဝိဟိံသ၏ ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်၍ ဝိဟိံသမှ လွတ်ထွက်ရသော ကရုဏာလည်း သောမနဿနှင့်ယှဉ်ရာ အောက် ရူပဈာန်ကိုသာ ရစေနိုင်သည်၊ မုဒိတာသည် သတ္တဝါတို့ သမ္ပတ္တိ ဖြစ်နေသည်ကို ဝမ်းမြောက်၏၊ အနဘိရတိကား တိုသူတပါး စည်းစိမ်ချမ်းသာကို မကြည့်ရှုနိုင် မမွေ့လျော်နိုင်သော ဒေါသတည်း၊ ထို့ကြောင့် အနဘိရတိ၏ ဆန့်ကျင်ဘက် ဖြစ်သော မုဒိတာသည် ဒေါမနဿ၏ ဆန့်ကျင်ဘက် ဖြစ်သော သောမနဿနှင့်သာ ယှဉ်သင့်ရကား အောက် ရူပဈာန် ၄ ပါးကိုသာ ဖြစ်စေနိုင်သည်။

မေတ္တာဒယော တယော ပုဗ္ဗာ, ဒေါမနဿာဇ-နိဿရာ၊
သောမနဿာဝိပ္ပယောဂါ, ဟေဋ္ဌာ စတုက္ကဈာနိကာ။

မေတ္တာဒယော - မေတ္တာ အစရှိကုန်သော၊ တယောပုဗ္ဗာ - ရှေ့ဖြစ်ကုန်သော ဗြဟ္မဝိဟာရ ၃ ပါးတို့သည်၊ ဒေါမနဿဇနိဿရာ - ဒေါမနဿကြောင့် ဖြစ်သော ဗျာပါဒ ဝိဟိံသ အနဘိရတိတို့မှ လွတ်မြောက်ကြောင်းး တို့သည်၊ ဟုတွာ - ဖြစ်ကုန်၍၊ သောမနဿာဝိပ္ပယောဂါ - သောမနဿနှင့် မကွေမကွာ ယှဉ်သင့်ခြင်းကြောင့်၊ ဟေဋ္ဌာစတုက္ကဈာနိကာ - သောမနဿရှိရာ အောက်ဈာန် ၄ ပါးနှင့်သာ ယှဉ်ကြလေကုန်၏။

ဥပေက္ခာ။ ။သတ္တာတို့ အပေါ်၌ လစ်လျူရှုနိုင်သော ဥပေက္ခာ ဗြဟ္မဝိဟာရသည် အပ္ပနာသို့ ရောက်သည့်အခါ ဥပေက္ခာဝေဒနာနှင့်သာ ယှဉ်သင့်၏၊ ထို့ကြောင့် ထိုဥပေက္ခာဗြဟ္မဝိဟာရဖြင့် ပဉ္စမဈာန်ကိုသာ ရနိုင်သည်၊ မေတ္တာ ကရုဏာ မုဒိတာ တပါးပါးဖြင့် အောက်ဈာန် ၄ ပါးကို ရပြီးသော ယောဂီသာလျှင် ဤဥပေက္ခာဗြဟ္မဝိဟာရကို အားထုတ်သင့်၏၊ ဘာ့ကြောင့်နည်း-သတ္တပညတ်ချင်း အာရုံတူသောကြောင့်တည်း၊ ကသိဏ်း စသော ကမ္မဋ္ဌာန်းဖြင့် အောက်ဈာန် ၄ ပါးကို ရခဲ့သူမှာ အာရုံချင်း မတူသည့်အတွက် ဤဥပေက္ခာကို အားထုတ်သော်လည်း ပဉ္စမဈာန်ကို မရနိုင်။

မဇ္ဈတ္တဝေဒနာ ယောဂါ, ပဉ္စမေ ဇာတုပေက္ခကာ၊
မေတ္တာဒိဟိ စ လဒ္ဓဇ္ဈာနိကဿေဝသေ ဝတ္တတိ။

ဥပေက္ခကာ-ဥပေက္ခာဗြဟ္မဝိဟာရသည်၊ မဇ္ဈတ္တဝေဒနာယောဂါ-ဥပေက္ခာဝေဒနာနှင့်ယှဉ်ခြင်းကြောင့်၊ ပဉ္စမေ -- ပဉ္စမဈာန်၌၊ ဇာတာ - ဖြစ်၏၊ စ-ဆက်ဥုးအံ့၊ မေတ္တာဒိဟိ-မေတ္တာ အစရှိသော ဗြဟ္မဝိဟာရတို့ဖြင့်၊လဒ္ဓဇ္ဈာနိကဿေဝ-ရအပ်သော ဈာန်ရှိသောယောဂီ၏သာလျှင်၊ သေ (သော) - ဤဥပေက္ခာဗြဟ္မဝိဟာရသည်၊ ဝတ္တတိ-ဖြစ်သင့်၏။

နိမိတ္တဘေဒ။ ။နိမိတ္တသဒ္ဒါသည် ''အကြောင်း''ဟူသော အနက်ကို ဟော၏၊ ထို့ကြောင့် ဘာဝနာ၏အကြောင်းဖြစ်သော အာရုံကို '' နိမိတ္တ '' ခေါ်သည်-ဟု မှတ်၊ ထိုနိမိတ်သည် ပရိကမ္မနိမိတ် ဥဂ္ဂဟနိမိတ် ပဋိဘာဂနိမိတ် ဟု ၃ မျိုးရှိ၏၊ထိုတွင် ပရိကမ္မဘာဝနာ၏ အာရုံသည် ပရိကမ္မနိမိတ်မည်၏၊ ကမ္မဋ္ဌာန်းစ၍ စီးဖြန်းသည့်အခါ အာရုံပြုအပ်သော ပထဝီကသိဏ်းဝန်းစသော အာရုံများတည်း၊ [ပရိကမ္မဿ-ပရိကမ္မဘာဝနာ၏၊ နိမိတ္တံ-အကြောင်းအာရုံတည်း၊] ကမ္မဋ္ဌာန်းစီးဖြန်း၍ စိတ်ထည်း၌ အတော်စွဲလမ်းသည့်အခါ (မျက်စိဖြင့် တိုက်ရိုက်မကြည့်တော့ဘဲ စိတ်ဖြင့်မှန်း၍ တန်းတန်းမတ်မတ် ထင်ထင်ရှားရှားယူနိုင်သည့်အခါ) ထို အာရုံ

သည်ပင် ဥဂ္ဂဟနိမိတ်မည်၏၊ [ဥဂ္ဂဟေတဗ္ဗံ - စိတ်ဖြင့်မှန်း၍ ယူအပ်၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ ဥဂ္ဂဟံ-ဥဂ္ဂဟမည်၏၊ (ဥဂ္ဂဟောဟု ပုံးလိန်လည်း ဖြစ်သင့်၏၊)] ပဋိဘာဂသဒ္ဒါသည် "အတု=အတူ" ဟူသော အနက်ကိုဟော၏၊ မူလ စီစဉ်ထား အပ်သော ကသိုဏ်းဝန်း စသည်နှင့်တူစွာ စိတ်ထည်းမှာ ထင်ပေါ်လာသော အာရုံတည်း။

ပရိကမ္မနိမိတ္တံ ဥဂ္ဂဟနိမိတ္တဉ္စ သဗ္ဗတ္ထာပိ ယထာရဟံ ပရိယာယေန လဗ္ဘန္တေဝ— ကမ္မဋ္ဌာန်း ၄၀ လုံး၌ပင် ပရိကမ္မနိမိတ်နှင့် ဥဂ္ဂဟနိမိတ်များ ရကောင်းပေသည်၊ သို့သော် "ယထာရဟံ ပရိယာယေန" ဟူသောစကားအရ ထိုနိမိတ် ၂ ပါးခွဲခြား မှုမှာ ကမ္မဋ္ဌာန်းတိုင်း၌ ပိုင်းပိုင်းတိတိ ခွဲခြား၍ရကောင်းသည်-ဟု မဆိုသာ၊ တချို့ ကမ္မဋ္ဌာန်း၌ မုချအားဖြင့် ခွဲခြားရကောင်း၏, တချို့ကမ္မဋ္ဌာန်း၌ ပရိယာယ် အား ဖြင့်သာ ခွဲခြား ရကောင်းသည်၊ ထင်ရှားစေအံ့—ပထဝီကသိုဏ်းဝန်းကို စီမံပြီး၍ "ပထဝီ ပထဝီ" ဟုနှုတ်ဖြင့်ရွတ်၍၎င်း, မရွတ်ဘဲ မျက်စိဖြင့် စူးစိုက် ကြည့်ရှု၍၎င်း ပွားများနေစဉ် ထို ပထဝီကသိုဏ်းဝန်းသည် ပရိကမ္မနိမိတ်တည်း၊ ထို့ နောက် ပထဝီကသိုဏ်းဝန်းအနားမှခွာ၍ သင့်လျော်ရာအရပ်၌နေစဉ် ထို ပထဝီကသိုဏ်း ဝန်းကို မှန်း၍ စီးဖြန်းလိုက်သည့်အခါ မျက်စိဖြင့် ကြည့်နေရသလို ထင်ထင် ရှား ရှား စိတ်ဖြင့်ယူနိုင်၏၊ ထိုအခါ စိတ်ဖြင့်မှန်းယူအပ်သော ထိုပထဝီ ကသိုဏ်းဝန်း သည် ဥဂ္ဂဟနိမိတ် အစစ်တည်း၊ ဤ သို့လျှင် ပဋိဘာဂနိမိတ် ရကောင်းသော ကမ္မဋ္ဌာန်း ၂၂ ပါးတို့၌ မုချအားဖြင့် ပရိကမ္မနိမိတ် ဥဂ္ဂဟနိမိတ် ၂ ပါး ခွဲခြား ရကောင်း၏။

ပဋိဘာဂနိမိတ် မရကောင်းသော ဗုဒ္ဓါနုဿတိ စသည်တို့၌ကား မူလစ၍ စီး ဖြန်းကတည်းကပင် စိတ်ဖြင့် မှန်း၍ စီးဖြန်းရ၏၊ ထို့ကြောင့် မည်သည့် အခိုက် အတန့်ကို ပရိကမ္မနိမိတ်, မည်သည့်အခိုက်အတန့်ကို ဥဂ္ဂဟနိမိတ်ဟု အတိအလင်း မခွဲခြားနိုင်၊ ဂုဏ်တော်စသော အာရုံများ စိတ်ထည်း၌ ကောင်းစွာ မထင်ရှား သေးခင် အာရုံပြုအပ်သော အာရုံကို ပရိကမ္မနိမိတ်, စိတ်ထည်း၌ကောင်းစွာထင် ရှားလာသည့်အခါ ပြုအပ်သော အာရုံကို ဥဂ္ဂဟနိမိတ်ဟု ပရိယာယ်အားဖြင့်သာ ခွဲခြား၍ ရကောင်းသည်။ [ဤ၌ ပရိယာယ် ဟူရာဝယ် သဒ္ဒိသူပစာရလည်း ကြံသင့်၏။]

ပဋိဘာဂနိမိတ္တံ ပန ကသိဏာ. သုဘ ကောဋ္ဌာသအာနာပါနေသွေဝ—ဗုဒ္ဓါနုဿတိ စသော ကမ္မဋ္ဌာန်းများ၌ စီးဖြန်းခါစလည်း ဘုရားဂုဏ်, အသားကျသည့်အခါ လည်း ဘုရားဂုဏ် စသည်ပင်ဖြစ်၍ တမျိုးတဖုံ အာရုံအတု ထင်လာဘွယ် မရှိ, ပကတိဘုရားဂုဏ်စသော အာရုံများသာလျှင် ရှင်းလင်းစွာ ထင်လာဘွယ် ရှိသည်၊

ထို့ကြောင့် ဗုဒ္ဓါနုဿတိ စသော အနုဿတိ ၈ ပါး, ပဋိကူလသညာ, စတုဓာတုဝဝတ္ထာန်, ဗြဟ္မဝိဟာရ ၄ ပါး, အာရုပ္ပ ၄ ပါး, ဤ ၁၈-ပါးသော ကမ္မဋ္ဌာန်းတို့၌ ပဋိဘာဂနိမိတ်မရနိုင်၊ ကသိုဏ်း အသုဘ ကောဋ္ဌာသ အာနာပါန ဟူသော အာရုံ ၂၂ ပါး၌သာ ပဋိဘာဂနိမိတ်များရကောင်းသည်။

ပထဝီကသိုဏ်းစီးဖြန်းပုံ

အခြေခံ။ ။ကာမဂုဏ်အပြစ်ကို ကောင်းစွာမြင်၍ ဈာန် မဂ် ဖိုလ် နိဗ္ဗာန်ကို ကေန်တောင့်တသော သူတော်စင်သည် မိမိဆိုင်ရာသီလကို အတည်တကျစောင့်သုံး၍ အနှောင့်အထုံး အတွယ်အတာ မရှိစေဘဲ စင်ကြယ်သော မိမိသီလကိုပင် အခါခါ ဆင်ခြင်လျက် ကြည်လင် ရွှင်လန်း ပီတိများ တဖြန်းဖြန်းထကာ "ဤသီလကို အခြေခံ၍ ကေန် ဈာန် မဂ် ဖိုလ်ကို ရပေတော့မည်" ဟု သီလကိုပင် အားကိုးအားထား ပြုပြီးနောက် အာဝါသကုလ စသော ပလိဗောဓကြီးများကို ဖြတ်တောက်ပြီးလျှင် ကလျာဏမိတ်ဆွေစစ် ဖြစ်ထိုက်သော အရှင်ကောင်းထံ ချဉ်းကပ်၍ မိမိစရိုက်နှင့် သင့်မြတ်သော ကမ္မဋ္ဌာန်းကို ယူရာ၏၊ ထို့နောက် ကမ္မဋ္ဌာန်းဆရာသီတင်းသုံးရာဌာနသည်ပင် မိမိနှင့် သင့်မြတ်က ထိုအရပ်မှာပင်နေ၍, မသင့်မြတ်သေးလျှင် သင့်မြတ်ရာကျောင်းသို့ ရွှေ့ပြောင်းလျက် ရှည်သော ဆံပင် ခြေသည်းလက်သည်းများကိုပင် ရိတ်ဖြတ်ခြင်း သင်္ကန်းကို ဖွပ်လျှော် ဖာထေးဘွယ်ရှိက ဖွပ်လျှော် ဖာထေးခြင်း စသော ကိစ္စငယ်များကို အားလုံးပြီးစီးအောင် ပြုလုပ်ဖြတ်တောက်ပြီးလျှင် အစဉ်မပြတ် ကြိုးစားရမည်။

ပထဝီပဏ္ဍလာဒီသု နိမိတ္တံ ဥဂ္ဂဏှန္တဿ ၊ပေ၊ ပရိကမ္မနိမိတ္တန္တိ ပဝုစ္စတိ၊ သာစ ဘာဝနာ ပရိကမ္မဘာဝနာနာမ—ရှေးဘဝက ပထဝီကသိုဏ်းကို စီးဖြန်း၍ ဈာန်ရခဲ့ဘူးသူဖြစ်လျှင် ကသိုဏ်းဝန်းကို တမင် စီမံနေဘွယ်မလို, ပင်ကိုယ် ရှိရင်းဖြစ်သော ကောက်နယ် တလင်းမြေ လယ်ထွန်ရာ အရပ်မြေကို မြင်ရုံမျှဖြင့် ''ပထဝီပထဝီ'' ဟု စီးဖြန်းလိုက်လျှင် ပဋိဘာဂ နိမိတ် ထင်လာနိုင်၏၊ ထိုကဲ့သို့ မလေ့လာ ခဲ့ဘူးသူတို့ကား ဩဒါတ လောဟိတ နီလ ပီတ ဟူသော အခြား ကသိုဏ်းများနှင့် မရောနှောစေဘို့ရာ အဖြူ အနီ အညို အရွှေ လေးထွေသော အဆင်းတို့နှင့် ရောယှက်ခြင်း မရှိသော အာရုံ အရောင်အဆင်းကဲ့သို့ မဝင်းလွန်း မဝါလွန်းသော နုံးမြေကိုရှာဘွေ၍ ထိုမြေကို ညက်စွာဆင့်လျက် ရေဖြင့်ဖျော်ပြီးလျှင် ပုဉ်ချပ်ပေါ်မှာဖြစ်စေ သားရေပိုင်း အဝတ် စသည်တို့ အပေါ်မှာ ဖြစ်စေ တထွာနှင့် လက် ၄ သစ်ခန့် ကျယ်ပြန့် ဝိုင်းစက်စွာ သုတ်လိမ်း၍ ထက်ဝန်းကျင် ပတ်လည် အနားကို

မဲ့နယ်, သို့မဟုတ် ဆေးဒါန်း မြင်းသီလာဖြင့် ပိုင်းခြားလျက် စည်မျက်နှာ အပြင်ကဲ့သို့ ချောမွေ့ ညက်ညောအောင်စီမံပြီးလျှင်, လူ ရှင် ကင်းဆိတ်ရာ ကျောင်းတိုက် အစွန်အဖျား တောကြား တောင်ခေါင်း သစ်ရွက်ကျောင်းစသည်၌ ထားရာ၏။

ထိုသို့ကသိုဏ်းဝန်းကို စီမံပြီးနောက် ထိုအရပ်ကို တံမြက်လှည်းခတ်၍ ကသိုဏ်း၏ ၂ တောင့်ထွာ အတွင်းလောက်၌ ခင်းထားအပ်သော ထိုင်ခုံပေါ်ဝယ် ထက်ဝယ်ဖွဲ့ခွေ ထိုင်နေပြီးကာ မှန်အပြင်၌ မျက်နှာရိပ်ကိုကြည့်သူပမာ မဖွင့်လွန်းမမှိတ်လွန်းဘဲ ကသိုဏ်းဝန်းကို ကြည့်ရှုရာ၏၊ ထိုသို့ကြည့်ရှုရာ၌ ကသိုဏ်းဝန်းမှာ ထင်နေသော အာရုံရောင်အဆင်းကိုလည်း မဆင်ခြင်ရ, ပထဝီဓာတ်၏ ထဒ္ဓလက္ခဏာ (ခိုင်မာခြင်းသဘော) ကိုလည်း နှလုံးမသွင်းရ,အဆင်းနှင့်စပ်သော မြေဒြပ်ကိုသာ အားလုံးကုန် ထင်စေလျက် မြန်မာလို ''မြေ=မြေ '' ပါဠိလို ''ပထဝီ=ပထဝီ'' ဟု အလိုရှိသလို နှုတ်ဖြင့် ရွတ်ဆို၍ငင်း နှုတ်က မရွတ်ဘဲ စိတ်ဖြင့်သာ ဆင်ခြင်၍ငင်း ရံခါ မျက်လုံးဖွင့်၍ကြည့်, ရံခါမှိတ်၍ စိတ်ဖြင့်ဆင်ခြင်, ဥဂ္ဂဟနိမိတ် မထင်သမျှ ထိုင်နေရာ ပူစွေးလာအောင် အခါပေါင်း ထောင်သောင်းမက ပွားများ စီးဖြန်း ကြိုးပမ်းအားထုတ်ရာ၏၊ ဤကဲ့သို့ အားထုတ်မှု ဘာဝနာ စိတ်ကို ပရိကမ္မဘာဝနာ ဟု ခေါ်၏၊ ထိုကဲ့သို့ စီးဖြန်းအပ်သော ကသိုဏ်းဝန်း အာရုံကို ပရိကမ္မနိမိတ် ဟု ခေါ်သည်။

ယဒါ ပန တံ နိမိတ္တံ စိတ္တေန သမုဂ္ဂဟိတံ ဟောတိ, စက္ခုနာ ပဿန္တဿေဝ မနောဒွါရဿ အာပါထမာဂတံ၊ တဒါ တမေဝ အာရမဏံ ဥဂ္ဂဟနိမိတ္တံနာမ—ဤကဲ့သို့ မှိတ်တုံဖွင့်တုံ အဖုံဖုံ စီးဖြန်းလေရာ မှိတ်၍ ဆင်ခြင်သည့်အခါလည်း ဖွင့်၍ကြည့်ရသလို စိတ်ထည်းမှာ ထင်ရှားစွာ ပေါ်လာ၏၊ ထိုအခါ စိတ်ဖြင့် ကောင်းစွာ ယူမိပြီဖြစ်၍ ထို အာရုံကို ဥဂ္ဂဟနိမိတ် ဟု ဆိုအပ်၏၊ ထိုကဲ့သို့ ဥဂ္ဂဟနိမိတ် ထင်သည့် အခါ ကသိုဏ်းဝန်းအနားမှာနေသော်လည်း ကျေးဇူးမများတော့သဖြင့် နေမြဲဖြစ်သော နေရာသို့ ပြန်လာ၍ ပဋိဘာဂနိမိတ် ထင်လာဘို့ရာ ထို ဥဂ္ဂဟနိမိတ်ကိုပင် အထပ်ထပ် ဆင်ခြင်ရာ၏၊ တစုံတခုသောအကြောင်းကြောင့် ဥဂ္ဂဟနိမိတ် ပျောက်ကွယ်လျှင် ယခင် ကသိုဏ်းဝန်း အနားသို့သွား၍ ရှေးနည်းအတိုင်း မှိတ်တုံဖွင့်တုံ အဖုံဖုံ ဆင်ခြင်ရာ၏၊ ဥဂ္ဂဟနိမိတ် ထင်လာသည့် အခါ တဖန် ပြန်လာ၍ ရှေးနည်း အတိုင်း ပွားများရာ၏၊ ထို ဥဂ္ဂဟနိမိတ်ကို အာရုံပြု၍ ပွားများသော ဘာဝနာ စိတ်ကား ပရိကမ္မဘာဝနာ အဆင့်အတန်းမှာ ရှိသေး၏၊ သို့သော် ပရိကမ္မနိမိတ် ကို အာရုံပြုတုန်းကထက် အဆများစွာ သမာဓိရ၍ တည်ကြည် လှလေပြီ၊ ထိုး ကြောင့် ''သာ စ ဘာဝနာ သမာဓိယတိ''ဟု မိန့်တော်မူသည်။

တထာ သမာဟိတဿ ၊ ပေ ၊ ပဋိဘာဂနိမိတ္တံ သမုပ္ပန္နံတိ ပဝုစ္စတိ—ထိုဥဂ္ဂဟနိမိတ် ကို မှန်း၍ပရိကမ္မဘာဝနာဖြင့် အခါခါ စီးဖြန်းလတ်သော် သဒ္ဓိန္ဒြေစသော ဣန္ဒြေ

ငါးပါးတို့ လွန်စွာ တိုးတက် သန့်ရှင်းရကား ကုသိုလ်စိတ်ကို နှောင့်ရှက်တတ်သဖြင့် ''ပရိဗန္ဓ'' ဟု ခေါ်ဝေါ်အပ်သော ကာမစ္ဆန္ဒစသော နီဝရဏတို့သည် တွဲဘက် ကိလေသာတို့နှင့်တကွ ကင်းကွာကြရလေတော့၏၊ ထိုအခါ ဘာဝနာစိတ်အစဉ်၌ ဝိတက်စသော ဈာန်အင်္ဂါငါးပါးလည်း အထင်အရှားပေါ်လာလေတော့သည်၊ရူပ ဈာန် အပ္ပနာသို့ မဆိုက်သေးသော်လည်း ကာမာဝစရစိတ် ဟူသော ဘာဝနာ အစဉ်သည် ရူပဈာန်ပမာ အာရုံ၌ လွန်စွာ တည်ကြည်ရကား ရူပဈာန်၏ အနီး ဥပစာသို့ ရောက်လေပြီ၊ ပရိကမ္မဘာဝနာအဆင့်ကို လွန်မြောက်၍ ဥပစာဘာဝနာ အဖြစ်သို့ ရောက်ပြီဟူလို၊ ဤဥပစာရဘာဝနာကိုပင် ''ဥပစာရဈာန်'' ဟုလည်း ခေါ်ဝေါ်ကြ၏၊ ထိုကဲ့သို့ဘာဝနာစိတ်ဓာတ်က တည်ကြည်လှသဖြင့် စီးဖြန်းအပ် သော အာရုံလည်း ဥဂ္ဂဟနိမိတ်အဖြင့်ကို လွန်မြောက်၍ ပဋိဘာဂနိမိတ် အဖြစ်သို့ ရောက်ခဲ့ပြီ၊ ဥဂ္ဂဟနိမိတ်၌ ကသိုဏ်းဝန်းပြုလုပ်စဉ်က ထင်နေသောလက်ချောင်းရာ လက်ဖနှောင့်ရာ စသောမသန့်ရှင်းသော အပြစ်များရှိ၏၊ ပဋိဘာဂနိမိတ်မှာ ထို ကဲ့သို့ အပြစ်များမထင်ချေ၊ ပွတ်တိုက်အပ်သော ခရုသင်း, အိမ်မှ ထုတ်အပ်ခါစ ဖြစ်သော ကြေးမုံမှန်, တိမ်တိုက်မှ ထွက်လာသော လမိမာန်, မိုယ်းတိမ်ညိုစခန်း၌ ပျံသန်းသော ဗျိုင်းဖြူကလေးကဲ့သို့ ဥဂ္ဂဟနိမိတ်ကိုဖေါက်ခွဲ၍ ထွက်လာသည့်ပမာ ဥဂ္ဂဟနိမိတ်ထက် အဆ ရာထောင်မက သာလွန် တင့်တယ်သော ဟူ၏၊ [ကြွင်း သောမှတ်ဘွယ်များကို အခြေပြု၌ ဆိုထားပြီ။]

"တဒ္ဓ ခေါ ပဋိဘာဂနိမိတ္တံ နေဝ ဝဏ္ဏဝန္တံ န သဏ္ဌာနဝန္တံ အပရမတ္ထသဘာ ဝတ္တာ" ဟူသော ဝိသုဒ္ဓိမဂ် မဟာဋီကာနှင့်အညီ, ပရိကမ္မနိမိတ် ဥဂ္ဂဟနိမိတ် တို့ မှာ မြေသားဒြပ် အဋ္ဌကလာပ်ရုပ်ဖြစ်၍ ပရမတ္ထတရားဖြစ်သော်လည်း ဤပဋိဘာဂ နိမိတ်ကား ပရမတ္ထ သဘောတရား မဟုတ်တော့ပြီ၊ ပရမတ်ဖြစ်သော ကလာပ် တွေပေါင်းစုနေမှ ပုံသဏ္ဌာန်နှင့် ရူပါရုံဟူသော အဆင်းများရနိုင်သည်၊ ပရမတ် မဟုတ်သော ဤပဋိဘာဂနိမိတ်မှာ အဆင်းအရောင်လည်းမရှိ, ပုံသဏ္ဌာန်လည်း မရှိတော့ချေ၊ ''ကေဝလံ ဟိ သမာဓိလာဘိနော ဥပဋ္ဌာနာကာရမတ္တံ'' ဟူသော ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂဋ္ဌကထာနှင့်အညီ, သမာဓိအားကောင်းသော ဘာဝနာအစွမ်းကြောင့် ယောဂီပုဂ္ဂိုလ်၏ စိတ်ထည်း၌ထင်ပေါ်လာသော ပညတ်တမျိုးသာ ဖြစ်သည်၊ ထို့ ကြောင့် သင်္ဂြိုဟ်၌ "ဝတ္ထု ဓမ္မဝိမုစ္စိတံ ပညတ္တိသင်္ခါတံ ဘာဝနာမယံ စိတ္တေ သန္နိသိန္နံ သမပ္ပိတံ'' ဟု မိန့်ပြီ၊ [ဤ ပဋိဘာဂနိမိတ်သည် မူလကသိုဏ်းဝန်းနှင့် အယွယ် အားဖြင့် တထွာလေးသစ်ချင်း တူစွာ ထင်လာ၏၊ သို့ဖြစ်၍ အလွန် ကျဉ်းငယ် ရကား တဖြေးဖြေး ကျယ်ဝန်းလာအောင် စိတ်ဖြင့်မှန်း၍ ချဲ့ကာချဲ့ကာ စီးဖြန်း ပွားများနိုင်သည်၊ ချဲ့ပုံကို ဝိသုဒ္ဓိမဂ်မှာ ရှု။]

တတောပရံ၊ ပေ၊ ပဋ္ဌမဇ္ဈာနမပ္ပေတိ။ ။ပဋိဘာဂနိမိတ် ထင်လာ၍ ဥပစာရ ဘာဝနာသို့ ရောက်ပြီးနောက် ထိုပဋိဘာဂနိမိတ်ကို အာရုံပြုလျက် ဆက်၍

အားထုတ်လျှင် ဉာဏ်ကြီးရှင်တို့မှာ မကြာမတင် အပ္ပနာဘာဝနာခေါ်သော ရူပါ ဝစရဈာန် ပေါ်လာ၏၊ ထိုမျှလောက် မထက်မြက်သူမှာ''စကြာမင်းလောင်း''ဟု အဟောထွက်သော ကိုယ်ဝန်သည်ယင်ကို မယ်တော်မိဖုရားကြီးက အထူး ယုယစောင့် ရှောက်သကဲ့သို့, ထိုရအပ်ပြီးသော ပဋိဘာဂနိမိတ်ကို ပျောက်ကွယ် မသွားရ အောင် အထူးစောင့်ရှောက်လျက် အဆက်မပြတ် အားထုတ်ရမည်၊ ဤသို့ အား ထုတ်ခြင်းကိုပင် "သမာသေဝန္တဿ" ဟု ဆို၏၊ ထိုထို စောင့်ရှောက်မှုမရှိ၍ ပဋိ ဘာဂနိမိတ် ကွယ်ပျောက်လျှင် ဘာဝနာအစဉ်လည်း ဥပစာရ ဘာဝနာအတန်းမှ လျော့ကျသဖြင့် ပရိကမ္မဘာဝနာအတန်းသို့ ပြန်ရလိမ့်မည်။ [စောင့်ရှောက်ပုံနှင့် တကွ ဆက်လက်၍ အားထုတ်ရပုံကို ဝိသုဒ္ဓိမဂ်မှာ ရှု။]

နိမိတ္တံ ရက္ခတော လဒ္ဓ-ပရိဟာနိ န ဝိဇ္ဇတိ၊
အာရက္ခမှိ အသန္တမှိ, လဒ္ဓံ လဒ္ဓံ ဝိနဿတိ။

နိမိတ္တံ-ပဋိဘာဂနိမိတ်ကို၊ ရက္ခတော - စောင့်ရှောက်သူ၏၊ လဒ္ဓပရိဟာနိ- ရအပ်ပြီးသော ဥပစာရဈာန်၏ ဆုတ်ယုတ်ခြင်းသည်၊ နဝိဇ္ဇတိ-မရှိ၊ အာရက္ခမှိ- စောင့်ရှောက်မှုသည်၊ အသန္တမှိ-မရှိလတ်သော်၊ လဒ္ဓံလဒ္ဓံ - ရအပ် ရအပ်သော ဥပစာရဈာန်သည်၊ ဝိနဿတိ-ပျက်စီးရလေတော့၏။

ဒုတိယဈာန် စသည်သို့ တက်ခဏ်း။ ။ဒုတိယဈာန်သို့ တက်လိုသော ယောဂီသည် ရအပ်ပြီးသော ပဌမဈာန်ကို ငါးတန်သော ဝသီဘော်ပေါက်အောင် အဝါးဝစွာ လေ့လာရဦးမည်၊ " အသားကျနေအောင် အထပ်ထပ်ဝင်စားရမည် " ဟူလို၊ ထိုကဲ့သို့ မလေ့လာဘဲ အထက်ဈာန်ကို တိုးတက် အားထုတ်လျှင် " ဖွတ်မရ, ဒါးမ ဆုံး''တဲ့ ကိန်းလို မူလ ရပြီးသော ဈာန်သည်ပင် အသားမကျခင် ပစ်ထားမိသဖြင့် ပျောက်ကွယ် သွားတတ်သည်၊ ထိုသို့ ကွယ်ပျောက်မသွားဘဲ အထက်ဈာန်၏ အ ခြေခံဖြစ်အောင် အဘန်ဘန်ဝင်စားရာ၌ အသား မကျသေးခင် အလိုရှိရာ ခဏ၌ ချက်ခြင်းဝင်စား၍ မဖြစ်, ဈာန်၏အာရုံကို အတော်ကြာအောင် အာရုံပြု၍ ပွား များမှ ဈာန်စိတ် ပေါ်လာ၏၊ ထိုဈာန် အစဉ် (ဈာနသမာပတ္တိဝီထိ) ဖြစ်ပေါ်လာ လျှင်လည်း ဈာန်မှ ထလိုရာ ခဏ၌ ချက်ခြင်းထ၍ မဖြစ်သေး, ရည်ရွယ်သော အ ချိန်ထက် ပို၍ဖြစ်စေ လျော့၍ဖြစ်စေ ဈာန်မှထရလေသည်၊ ထို့ကြောင့် ရအပ်ပြီး သော ဈာန်ကို ငါးတန်သော ဝသီဘော် ပေါက်ရောက်အောင် အခေါက်ခေါက် ဝင်စားရမည်။

ဝသီဘော်။ ။ဝသနံ သမတ္ထနံ-စွမ်းနိုင်ခြင်း၊ ဝသီ - စွမ်းနိုင်ခြင်း၊ ဝသီဝေ- စွမ်းနိုင်ခြင်းသည်ပင်၊ ဝသိတာ - ဝသိတာ မည်၏၊ ဤသို့ ဋီကာတို့၌ တာ ပစ္စည်း ကို အနက်သီးခြား မရှိ၊ သွတ္ထ-ဟု ကြိလိုရိပ် ထင်၏၊ သို့သော် " ဝသနံ 'သမတ္ထနံ

ဝသော, ဝသော ယဿ အတ္ထီတိ ဝသီ, (စွမ်းနိုင်ခြင်း သတ္တိ ရှိသော ယောဂီ ပုဂ္ဂိုလ်ရ၏၊) ဝသိနော-စွမ်းရည်သတ္တိ ရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်၏၊ ဘာဝေါ-ဖြစ်ကြောင်း ဖြစ်ရာ အစွမ်းသတ္တိသည်၊ ဝသိတာ-ဝသိတာ မည်၏'' ဟု ဘာဝတဒ္ဓိတ်ပြု၍ တာ ပစ္စည်း အနက်ရှိ ကြံရလျှင် သာ၍ အဓိပ္ပါယ် ရရုံမက, ထောမနိမိ အဘိဓာန်နှင့် လည်း ညီညွတ်သည်၊ ဝသိတာနှင့် ဝသိဘာဝ¦ပုဒ်တို့မှာ အနက်တူတည်း၊ ''ဝသိ နော ဘာဝေါ ဝသိဘာဝေါ''ဟု သမာသ်ပြုလေ၊ [ဤ ဝသိဘာဝ ပုဒ်ကို ရည် ရွယ်၍ '' ဝသိဘော်''ဟု မြန်မာပြန်ကြသည်၊ သမာသ် တဒ္ဓိတ်တို့အလယ် ဒီယကို ရဿ အပြုများသောကြောင့်''ဝသိဘာဝ–ဝသိတာ'' ဟု ရဿဖြင့် ပုဒ်မှန်ရွတ်။]

အာဝဇ္ဇနဝသိတာ။ ။အာဝဇ္ဇနေ–ဈာန်အင်္ဂါကို ဆင်ခြင်မှု၌၊ ဝသိတာ- စွမ်း ရည်သတ္တိ ရှိသူ၏ အဖြစ်သည်၊ အာဝဇ္ဇနဝသိတာ – အာဝဇ္ဇနဝသိတာမည်၏၊ ပဌမဈာန်ကို ဝင်စား၍ ဈာန်မှ ထလတ်သော် ပဌမဈာန်၌ ပါသော ဝိတက်ဈာန် အင်္ဂါကို ဆင်ခြင်ဘို့ရန် ဘဝင်္ဂစလန ဘဝင်္ဂုပစ္ဆေဒဖြစ်ပြီးလျှင် ဝိတက်ကို အာရုံပြု သော မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်းဖြစ်၏, ထို့နောက် ပစ္စဝေက္ခဏာဇောလည်း (၇ ကြိမ် မစောဘဲ) ၄-၅ကြိမ်သာ စော၍ ဝိစာရကို ဆင်ခြင်ဘို့ရန် ဘဝင်္ဂစလန ဘဝင်္ဂု ပစ္ဆေဒတို့ ဖြစ်ပြီးလျှင် မနောဒွါရာဝဇ္ဇာန်းဖြစ်ပြန်၏, ထို့နောက် ပစ္စဝေက္ခဏာ ဇောစော၍ ရှေးနည်းအတိုင်း ပီတိ သုခ ဧကဂ္ဂတာတို့ကို ဆင်ခြင်သော ဝီထိများ ဆက်ကာဆက်ကာ ဖြစ်ကြ၏၊ ဤသို့ ဆင်ခြင်ရာဝယ် ဈာန်အင်္ဂါ အသီးသီးကို ဆင် ခြင်သော ဝီထိတခုနှင့် တခု အကြားဝယ် ဘဝင်အပို များစွာမပါတော့ချေ, မပါ လျှင် မပြီးသော ဘဝင်္ဂစလန ဘဝင်္ဂုပစ္ဆေဒ လေခုံသာ ပါတော့၏၊ ဈာန်အင်္ဂါကို ဆင်ခြင်မှု၌ ဤမျှလောက် လျင်မြန်အောင် စွမ်းရည်သတ္တိ ရှိသည့်အခါ အာဝဇ္ဇန ဝသိတာ မြောက်ပြီ ဟု ဆိုအပ်၏၊ ဤကား ဘုရားရှင် စသည်တို့ တန်ခိုး ပြတော် မူရာ စသည်၌ အသုံးပြုအပ်သော အမြန်ဆုံး ဆင်ခြင်နည်းပေတည်း၊ထိုမျှလောက် မမြန်ဘဲ ဘဝင် အနည်းငယ် အပိုခြား၍ ဆက်ကာဆက်ကာ ဆင်ခြင်နိုင်လျှင်လည်း အာဝဇ္ဇန ဝသိဘော်ပင် ဆိုထိုက်ပါ၏၊ ဆိုလိုရင်းကား အမြန်ဆုံး ဆင်ခြင်နိုင် သော မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း၏ သတ္တိကိုပင် အာဝဇ္ဇနဝသိဘော် ဟု ဆိုလိုသည်။

သမာပဇ္ဇနဝသိတာ။ ။သမာပဇ္ဇနေ- ဈာန်ဝင်စားခြင်း၌၊ ဝသိတာ–စွမ်းရည် သတ္တိ ရှိသူ၏ အဖြစ်သည်၊ သမာပဇ္ဇနဝသိတာ-မည်၏၊- ဈာန်ဝင်စားလိုသောဆန္ဒ ဖြစ်ပေါ်လာလျှင် ဖြစ်ပေါ်ပြီးနောက် ဘဝင်အပိုမကျတော့ဘဲ ဘဝင်္ဂစလန ဘဝင်္ဂု ပစ္ဆေဒ မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း ပရိကံ ဥပစာ အနုလုံ ဂေါတြဘုဖြစ်၍ အလိုရှိသမျှ ဈာန်စိတ်များစွာ ဖြစ်စေနိုင်ခြင်းသည် သမာပဇ္ဇနဝသိတာ မည်၏၊ဤကား တန်ခိုး ပြရာကာလ စသည်၌ အရေးတကြီး ဝင်စားနိုင်သော အလွန် ထက်မြက်သူတို့၏ သတ္တိတည်း၊ ထိုမျှလောက် မမြန်ဘဲ ဘဝင်အပို အနည်းငယ်ကျသော်လည်း သမာ ပဇ္ဇနဝသိတာ ဆိုထိုက်ပါသေး၏။

အဓိဋ္ဌာနဝသိတာ။ ။[ဤ၌ အဓိသဒ္ဒါသည် အဘိဘဝနအနက် ဟောတည်း, ဌာနသဒ္ဒါ၌ ကာရိတ်ပစ္စည်း ကြေသည်၊] "ဘဝင်ံ အဘိဘုယျ ဈာနံ ဌပနံ အဓိဋ္ဌာနံ" ဘဝင်ံ-ဘဝင်ကို၊ အဘိဘုယျ- လွှမ်းမိုး၍၊ ဈာနံ - ဈာန်အစဉ်ကို၊ ဌပနံ-ထားခြင်းသည်၊ အဓိဋ္ဌာနံ-အဓိဋ္ဌာနမည်၏၊ အဓိဋ္ဌာနေ-ဘဝင်ကို လွှမ်းမိုး၍ ဈာန်အစဉ်ကို ထားနိုင်ခြင်း၌၊ ဝသိတာ-သည်၊ အဓိဋ္ဌာနဝသိတာ-မည်၏၊ ဈာန်စိတ်ချည်း ဆက်၍ဖြစ်နေခြင်းကို "ဈာန်ဝင်စားသည်" ဟု ခေါ်၏၊ ဈာန် အစဉ်ပြတ်၍ ဘဝင်စိတ်ဖြစ်ပေါ်လာမှုကို "ဈာန်မှထသည်" ဟု ခေါ်၏၊ လက်ဖျစ် တချက်တီးချိန်မျှ ဝင်စားလိုလျှင် ထိုခဏ၌ ဘဝင်မကျအောင် လွှမ်းမိုး၍ ထို့ထက် ကြာကြာ ဝင်စားလိုလျှင် ဝင်စားလိုရာ အချိန် စေ့အောင် (ရေကာတာရိုးသည် ရေကို တားထားသကဲ့သို့) ဘဝင်ကို တားဆီး၍ ဈာန်အစဉ်ကို ထားနိုင်သော သတ္တိတည်း။

ဝုဋ္ဌာနဝသိတာ။ ။ဝုဋ္ဌာနေ - ကာလ အပိုင်းအခြားအတိုင်း ဈာန်မှ ထခြင်း၌၊ ဝသိတာ-သည်၊ ဝုဋ္ဌာနဝသိတာ-မည်၏၊ ကြာရှည်စွာ ဝင်စားလိုလျှင် ကြာရှည်စွာ ဝင်စား၍, တခဏမျှ ခတ်တိုတို ဝင်စားလိုလျှင် ခတ်တိုတို ဝင်စား၍ ရည်မှန်း အပ်သော ကာလ အပိုင်း အခြားထက် မပိုစေဘဲ ဈာန်မှ ထစွမ်းနိုင်သော သတ္တိသည် ဝုဋ္ဌာနဝသိတာ မည်၏၊ [အဓိဋ္ဌာနဝသိတာသည် ရည်မှန်း ထားသော အချိန်မစေ့ခင် ဘဝင်မကျအောင် တားဆီးနိုင်၏၊ ဝုဋ္ဌာနဝသိတာကား ရည်မှန်း ထားအပ်သော အချိန် မလွန်ခင်ဈာန်မှ ထနိုင်၏။]

ပစ္စဝေက္ခနဝသိတာ။ ။ပစ္စဝေက္ခဏေ-ဈာန်အင်္ဂါ ဆင်ခြင်မှု၌၊ဝသိတာ-သည်၊ ပစ္စဝေက္ခဏဝသိတာ-မည်၏၊ ဈာန်အင်္ဂါ ဆင်ခြင်သော ပစ္စဝေက္ခဏာဇောတို့၏ အစွမ်းကို ပစ္စဝေက္ခဏဝသိတာ ဟု ဆိုသည်၊ ဈာန်အင်္ဂါကို ဆင်ခြင်သော ဝီထိ တို့၏ တဝီထိနှင့်တဝီထိအကြားဝယ် ဘဝင် များစွာမခြားဘဲ ဆက်ကာ ဆက်ကာ ဆင်ခြင်နိုင်သော သတ္တိတည်း၊ ထို့ကြောင့် အာဝဇ္ဇနဝသိဘော် မြောက်လျှင် ပစ္စ ဝေက္ခဏဝသိဘော်လည်း ပြီးစီးတော့၏၊ မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း၏ သတ္တိကို အာဝဇ္ဇန ဝသိဘော်, ပစ္စဝေက္ခဏာဇော၏ သတ္တိကို ပစ္စဝေက္ခဏာဝသိဘော် ဟု ၂ မျိုး ခွဲ ထားသည်၊ [အားလုံး ဆောင်ပုဒ်ကို အခြေပြုမှာရှု။]

ဝိတက္ကာဒိက၊ ပေ၊ ပဒဟတော ဒုတိယဇ္ဈာနာဒယော ယထာရဟ မဇ္ဈေန္တိ။ ။ ဤသို့လျှင် ဝသိဘော် ၅ တန် မြောက်အောင် ပဌမဈာန်ကို အဘန်ဘန် ဝင်စား ၍ ဈာန်အင်္ဂါစုကို ဆင်ခြင်ဘန်များလတ်သော် ဝိတက်ဈာန်အင်္ဂါပေါ်မှာ ရုန့်ရင်း ကြမ်းတန်းသည် ဟု ထင်လာ၏၊ "ဝိတက်သည် အာရုံအမျိုးမျိုးသို့ စိတ်ကိုတင်ပေး တတ်၏, သူ့အတွက်ကြောင့် လောကီအာရုံ ကာမဂုဏ်ဘက်သို့ စိတ်စက်ရောက် သွားဘို့ နီးလာသဖြင့် ကာမစ္ဆန္ဒနီဝရဏ ဘေးရန်နှင့် ကေန်တွေ့မည်စိုးရသည်,

ဝိတက်မပါမှသာ စိတ်ငြိမ်ဘွယ်ရှိသည်''ဟု ဝိတက်ကိုအပြစ်ရှု၍ ဝိတက်မပါသော ဒုတိယဈာန်ကို ရည်သန်ပြီးလျှင် ဝိတက်ကိုပယ်ရှားနိုင်ခြင်း, ပဌမဈာန်တုန်းက ထက် သိမ်မွေ့သည့် ဝိစာရစသော ဈာန်အင်္ဂါများပေါ်လာစေခြင်းအကျိုးငှါ ပဋိဘာဂနိမိတ် တည်းဟူသော ပထဝီကသိုဏ်းပညတ်ကိုပင် ပရိကမ္မဘာဝနာစသော ဘာဝနာ ၃ မျိုး အစဉ်ဖြင့် အာရုံပြုလျက် တိုးတက်အားထုတ်၏၊ [ဤအားထုတ်မှုသည် ဝိတက်ကို စက်ဆုပ်ခြင်းသဘော ပါသောကြောင့် ဝိတက္က ဝိရာဂ ဘာဝနာမည်၏၊] ထိုသို့အားထုတ်လေရာ ဝိတက်ပေါ်၌ စွဲလမ်းချက် နိကန္တိတဏှာ ကောင်းကောင်းမကွာသေးခင် ပရိကမ္မဘာဝနာ မည်၏၊ [ဤ၌ ပရိကမ္မဘာဝနာက ပဋိဘာဂနိမိတ်ကိုပင် အာရုံပြုသည်ကို သတိပြု၊] ဝိတက်အပေါ်၌ နိကန္တိတဏှာ ကောင်းစွာကင်းကွာလျှင် ဒုတိယဈာန်၏ အနီးဥပစာသို့ (ဥပစာရဘာဝနာသို့) ရောက်ပြီ၊ ထို့နောက်ဆက်၍ အားထုတ်လျှင် ဝိတက်ဈာန်အင်္ဂါမပါဘဲ ပဌမဈာန်တုန်းကထက် သိမ်မွေ့စွာ ဝိစာရစသော ဈာန်အင်္ဂါ ၄ ပါးပြည့်စုံသော ဒုတိယဈာန်ခေါ် အပ္ပနာဘာဝနာပေါ်လာလေသည်။

တတိယဈာန်သို့ တက်ရောက်ရာ၌ ပြခဲ့ပြီးသော အစဉ်အတိုင်း '' ဝိစာရသည် ရုန့်ရင်းကြမ်းတန်း၏, ဝိစာရသည် ဝိတက်နှင့် တွဲဘက်ဖြစ်ရကား မကြာခင် ဝိတက်နှင့်တွဲ၍ ပဌမဈာန်ဖြစ်မြဲ ဖြစ်ရလိမ့်မည်, ဝိစာရမပါသော တတိယဈာန်သာလျှင် မွန်မြတ်၏'' ဟု ဝိစာရကို အပြစ်ရှု၍ ဝိစာရ၌ စက်ဆုပ်မှုပါသော ဝိစာရ ဝိရာဂ ဘာဝနာကို ပရိကမ္မစသော အစဉ်အတိုင်း အားထုတ်လေရာ, ဝိစာရအပေါ်၌ နိကန္တိတဏှာ တပ်မက်မှုမကွာသေးခင် ပရိကမ္မဘာဝနာမည်၏, ဝိစာရ၌နိကန္တိတဏှာကွာသည့်အခါ ဥပစာရဘာဝနာမည်၏၊ ထို့နောက် ဆက်၍ အားထုတ်သည့်အခါ ဝိစာရမပါဘဲ ဒုတိယဈာန်တုန်းကထက် သိမ်မွေ့သော ပီတိသုခဧကဂ္ဂတာ ဈာန်အင်္ဂါ ၃ ပါးပါသည့် တတိယဈာန်ခေါ် အပ္ပနာဘာဝနာ ဖြစ်ပေါ်လာသည်၊ စတုတ္ထဈာန်ကို တက်ရာ၌ '' ပီတိသည် နှစ်သက်ခြင်းသဘော ရှိ၍ စိတ်ကို ကောင်းစွာ မငြိမ်သက်စေနိုင်, ပီတိမပါမှသာ စိတ်ငြိမ်သက်မည်''ဟု ပီတိကိုအပြစ်ရှု၍ ပီတိဝိရာဂဘာဝနာကို အားထုတ်ရာ၏၊ ပဥ္စမဈာန်ကိုတက်ရာ၌ '' သုခသည် ပီတိနှင့် သဘောတူပင်ဖြစ်၏, ပီတိဟူသော ရန်သူနှင့် ပေါင်းမိသဖြင့် တတိယဈာန်သို့ လျောကျမည်ကိုစိုးရ၏''ဟု သုခကိုအပြစ်ရှု၍ သုခဝိရာဂဘာဝနာကိုအားထုတ်ရာ၏၊ ထိုသို့ ဝိတက်ကိုစက်ဆုပ်၍ အားထုတ်လျှင် ဒုတိယ ဈာန်ရ, ဝိစာရစသည်ကို စက်ဆုပ်၍ အားထုတ်လျှင် တတိယဈာန် စသည်ကို ရသဖြင့် ထိုက်သင့်သလို ရကြသောကြောင့် ''ယထာရဟ မပ္ပေန္တိ''ဟု သဂြိုဟ်၌ဆိုသည်၊ ဤသို့လျှင် အထက်အထက်ဈာန်ကို တိုးတက်အားထုတ်ကတည်းက အောက်အောက် ဈာန်အင်္ဂါများကို အပြစ်မြင်ကာ စက်ဆုပ်လာခဲ့ခြင်းကြောင့် ထိုဘာဝနာတို့ အထွဋ်အထိပ် အပ္ပနာသို့ရောက်သည့်အခါ ''အိမ်သာမှ ဉှေ့လာ'' ဆိုတာလို အောက်

အောက်ဈာန်အင်္ဂါကို ဘာဝနာက မကြည်သာသောကြောင့် အပ္ပနာဘာဝနာ (ဈာန်) ဝယ် အောက်အောက်ဈာန်အင်္ဂါများမပါလာဘဲရှိရလေသည်၊ ထို့ကြောင့် ထိုထိုဈာန်စိတ်ဝယ် ဈာန်အင်္ဂါ အမျိုးမျိုး ယှဉ်ရာ၌ ၁- အောက်အောက်ဈာန် အင်္ဂါကို စက်ဆုပ်မှုဟူသော အဇ္ဈာသယ, ၂- ထိုအဇ္ဈာသယအတိုင်း ပွားများ အားထုတ်မှုဟူသော ဘာဝနာ, ဤ ၂ မျိုးသောအကြောင်းသာလျှင် အချုပ်အခြာဖြစ်ပေသည်-ဟုမှတ်၊ ဤပြခဲ့သော အစဉ်သည် ဝိတက် ဝိစာရ ၂ ပါးစုံကို တဆက်ထည်း အပြစ် မမြင်နိုင်သော မန္ဒပညယောဂီ၏ ဘာဝနာ အစဉ်တည်း၊ တိက္ခပညပုဂ္ဂိုလ်အလိုအားဖြင့် ဝိတက်ဝိစာရ ၂ ပါးစုံကို တပြိုင်နက် လွန်မြောက်၍ ဝိတက် ဝိစာရမပါသော ဒုတိယဈာန်ကို ရနိုင်ကြောင်းကိုလည်း သတိပြုရာ၏၊ "အဝသေသေသု ပန အပ္ပမညာ သတ္တပညတ္တိယံ ပဝတ္တန္တိ" ဟူသော သင်္ဂြိုဟ်၌ အပ္ပမညာ ၄ ပါး၏ဆိုင်ရာ သတ္တပညတ်ကို အာရုံပြုပုံမှာ ထင်ရှားပြီ၊ ကမ္မဋ္ဌာန်း အားထုတ်၍ ဈာန်ရပုံအစဉ်မှာ ဝိသုဒ္ဓိမဂ်စသည်၏ တာဝန်သာတည်း။]

အာရုပ္ပဈာန်တက်ခန်း

အာကာသဝဇ္ဇိတကသိဏေသု ယံကိဉ္စိ ကသိဏံ ဥဂ္ဃာဋေတွာ လဒ္ဓမာကာသံ။ ။ ခန္ဓာကိုယ်ကို "ကရဇကာယ" ဟု ခေါ်၏၊ [ကရ=မိဘတို့၏ သုတ်သွေးကြောင့်+ဇ=ဖြစ်ရသော+ကာယ=ကိုယ်၊] ဤကရဇကာယရှိခြင်းကြောင့် ဒုတ် ဒါးစသော လက်နက်စွဲကိုင်လျက် သတ်ပုတ်ရိုက်နှက်ကြ, မျက်စိရောဂါ နားရောဂါ စသည်ဖြင့် ရောဂါအမျိုးမျိုး ခံစားကြရ၏၊ ဤကရဇကာယမရှိရာ အရူပဘုံ၌ကား ထိုအပြစ် မျိုးမှကင်းသဖြင့် ရှင်းလင်း ဧပြေပေလိမ့်မည်-ဟု ကရဇကာယ ရုပ်တရားပေါ်၌ အပြစ်မြင်၍ အရူပဘုံသို့ ရောက်ရန် အာကာသာနဉ္စာယတနဈာန်ကို အလိုရှိသော ယောဂီသည် (တဇ္ဇေကြောက်တတ်သူသည် ညဉ့်အခါ ထန်းပင်ငုတ်ကိုပင် တဇ္ဇေ ထင်၍ ကြောက်နေသကဲ့သို့) ရူပဈာန်၏အာရုံဖြစ်သော ကသိုဏ်းရုပ်ကိုပင် စက် ဆုပ်လေတော့၏။ [ကရဇကာယကို အပြစ်ရှုပုံမှာ သာသနာပအခါအတွက်သာ တည်း၊ သာ သနာတွင်း၌ အရူပဈာန်အားထုတ်သူကား ထိုကဲ့သို့ အပြစ်မရှု, အဘိ ညာဉ်အကျိုးမြော်၍သာ အရူပဈာန်ကို အားထုတ်ကြသည်-ဟု ကြံသင့်၏။]

ယထာ ပိသာစ ဘီရုကော, ရတ္တိံ ခါဏုမ္ပိ ဘာယတိ၊
ဧဝံ ကရဇဘီရုကော, ယောဂီ ကသိဏရူပကံ။

ဤသို့ ကရဇကာယနှင့် ကသိုဏ်းကိုပါ ကြောက်ရွံ့မုန်းတီးနေသော ယောဂီ သည် ရူပပဉ္စမဈာန်ကို ငါးတန်သော ဝသီဘော် မြောက်အောင် အခေါက်ခေါက်

အခါခါ လေ့လာ ဝင်စားပြီးလျှင် ဈာန်မှ ထသည့်အခါ " ဤပဥ္စမဈာန်သည် ငါစက်ဆုပ်အပ်သော ကသိုဏ်းရုပ်ကို အာရုံပြုနေ၏"ဟု မိမိနှင့် မတဲ့သူကို အရေးပါနေလျှင် ထိုသူ့ကိုပါ ရွံမုန်းသကဲ့သို့ ပဥ္စမဈာန်ကိုလည်း ရွံမုန်း၏၊ အောက်စတုတ္ထဈာန်၌ ပါသော သုခနှင့် နီးကပ်နေသဖြင့် လည်း မငြိမ်သက်ဟု ထင်၏၊ အထက် အရူပဈာန်ကိုထောက်လျှင် ရုန့်ရင်း ကြမ်းတန်းသေး၏ ဟုလည်း အပြစ်မြင်၏၊ ဤသို့ရူပပဥ္စမ ဈာန်ကို အပြစ် မြင်၍ ပဌမာရုပ္ပ ဝိညာဉ်ကို ငြိမ်သက်၏ဟု အထင်ရှိသော ယောဂီသည် အာကာသကသိုဏ်းမှ တပါးသော ကသိုဏ်း ၉ ပါးတို့တွင် တပါးပါးကို အလိုရှိသလောက် မှန်း၍ (ကျဉ်းကျဉ်းလိုလျှင် တထွာ လက် ၄ သစ်မျှ, ကျယ်ကျယ်လိုလျှင် စကြာဝဠာ တံတိုင်းထိမျှ မှန်း၍) ဖြန့်ထားရာ၏၊ စိတ်ထည်း ဝယ် ပဋိဘာဂနိမိတ် ကသိုဏ်းဝန်းကြီး ထင်နေလိမ့်မည်။

အနန္တောဝသေနပရိကမ္မကရောန္တဿ။ ။ထိုအခါ ထင်နေသော ကသိုဏ်းဝန်းကို အာရုံမပြုတော့ဘဲ ကသိုဏ်းပဝန်း ပြန့်နှံ့ရာအရပ်ကို "အနန္တော အာကာသော= အနန္တောအာကာသော"ဟု ကောင်းကင်ကိုသာ စိတ်ဖြင့် နှလုံးသွင်းဆင်ခြင်နေမှုကို "ပရိကမ်" ပြုသည်ဟု ခေါ်၏၊ ဤသို့ ပရိကမ် ပြုဘန်များလျှင် ထမင်းအိုးဝတွင် ဖုံးထားသော အဝတ်ကို ဖွင့်လှစ်လိုက်သည့်အခါ အဝတ် ကွယ်ပျောက်၍ မျက်နှာဝ ဟင်းလင်းပေါက် ပေါ်လာ သကဲ့သို့ ကသိုဏ်းဝန်း ကွယ်ပျောက်၍ ကသိုဏ်းဝန်း ပြန့်နှံ့ရာ အရပ်အားလုံး၌ ကောင်းကင် ဟင်းလင်းဖြစ်၍ ထင်လာသည်၊ ဤသို့ မူလဖြန့်အပ်သော ကသိုဏ်းဝန်းကို နှလုံးမသွင်းဘဲ ခွါခြင်းကို "ကသိုဏ်းခွါသည်"ဟု ခေါ်သည်၊"ခွါ"ဟူသော စကားအရ ခင်းထားသော ဖျာကိုလိပ်၍ ခွါယူသကဲ့သို့ငှင်း, မုံ့အိုးကင်းမှ မုံ့ရှက်ကို ခွါယူသကဲ့သို့ငှင်း မမှတ်အပ်။

ကသိဏံ ဥဂ္ဃါဋေနွေန္တော သော, န ကိလဉ္ဇံ ပူပံပိ ဝါ၊
ကေဝလံ တံ မနာဝဇ္ဇေ, အာကာသော ဇာတိ ဇာကန္တိ။

ပဌမာရုပ္ပမပ္ပေတိ။ ။ဤသို့ မူလကသိုဏ်းကို နှလုံးမသွင်းဘဲ ခွါ၍ ရအပ်သော (စိတ်ထည်း၌ ထင်လာသော) ကောင်းကင်ကို အာရုံပြုလျက် ပရိကမ္မဘာဝနာဖြင့် "အာကာသော အနန္တော"ဟု အထပ်ထပ် နှလုံးသွင်းလတ်သော် ရူပပဥ္စမဈာန်အပေါ်၌ နှစ်သက်မှု နိကန္တိတဏှာ ကင်းကွာသည့်အခါ ဥပစာရဘာဝနာ အဆင့်အတန်းသို့ရောက်၏၊ ထို့နောက် ဆက်၍ ကောင်းကင်ကိုပင် အာရုံပြုလျက် ဘိုးတက်အားထုတ်သည့်အခါ ပဌမာရုပ္ပဝိညာဉ် ခေါ်သော အာကာသာနဉ္စာယတနဈာန် အပ္ပနာ ဖြစ်ပေါ်လာလေသည်၊ ["အာကာသော အနန္တော"ဟူရာ၌ "အနန္တော"အရ အပိုင်းအခြားမရှိ ဟူသည်ကား ကောင်းကင်ပညတ်သည် ပရမတ်မဟုတ်ရကား ဥပါဒ်ခြင်းဟူသော အစအပိုင်းအခြားလည်းမရှိ, ဘင်ဟူသော

အဆုံးအပိုင်းအခြားလည်းမရှိသည်ကို "အနန္တော" ဟု ဆိုသည်၊ ဤ အနန္တော သဒ္ဒါမပါဘဲ "အာကာသော အာကာသော" ချည်းလည်း ပွားများနိုင်၏၊ ဋီကာ တို့၌ "အာကာသံ" ဟု နပုံးလိင်ဆို၏၊ သင့်သည်ချည်းပင်။]

အာကာသဝဇ္ဇိတ။ ။"ကသိုဏ်းခွါရာဝယ် အာကာသ ကသိုဏ်းကို အဘယ့် ကြောင့်ကြဉ်ရသနည်း" ဟု မေးဘွယ်ရှိ၏၊ အာကာသကသိုဏ်းသည် ခွါထိုက်သော ကသိုဏ်း (ခွါ၍ ရကောင်းသော ကသိုဏ်း) မဟုတ်, ထို့ကြောင့် ကြဉ်ရသည်၊ ချဲ့ဦးအံ့-အာကာသ ကသိုဏ်းသည် ပင်ကိုယ်ကပင် ကောင်းကင် ဟင်းလင်း ဖြစ် နေသောကြောင့် ထိုအာကာသကသိုဏ်းကို အာရုံမပြုဘဲ ခွါလိုက်သော်လည်းမူလ ကောင်းကင်အတိုင်းဖြစ်၍ ထူးမခြားနားပြီ၊ အောက်အောက်အာရုံကို လွန်မြောက် နိုင်မှလည်း အထက်အရူပဈာန်ကိုရနိုင်၏၊ အာကာသ ကသိုဏ်းကို ခွါ၍ မရလျှင် ထိုအာကာသကို ထပ်၍အာရုံပြုရရောက်သောကြောင့် လွန်မြောက်နိုင်တော့မည် မဟုတ်၊ ဤသို့လျှင် အာကာသကသိုဏ်းသည် ခွါ၍မရနိုင်, ခွါ၍မရဘဲ ထပ်တလဲလဲ အာရုံပြုပြန်လျှင် လွန်မြောက်နိုင်မည်မဟုတ်, အောက်အောက် အာရုံကိုမလွန် မြောက်လျှင် အထက် အရူပဈာန်သို့ မရောက်နိုင်သောကြောင့် ကသိုဏ်း ခွါဘို့ အရာဝယ် အာကာသကို ကြဉ်ဖယ်ရလေသည်။

ဒုတိယာရုပ္ပဈာန်ခဏ်း။ ။ဝိညာဏဉ္စာယတနဈာန်ကိုအလိုရှိသောယောဂီသည် အာကာသာနဉ္စာယတနဈာန်ကို အဘန်ဘန် ဝင်စား၍ အသားကျသည့် အခါ အာကာသာနဉ္စာယတနဈာန်မှ အထတွင် "ငါရအပ်ပြီးသော အာကာသာနဉ္စာ ယတနဈာန်သည် ရူပပဉ္စမဈာန်တည်းဟူသော ရန်သူနှင့်နီးလှ၏, (အဘန်ဘန် မလေ့လာဘဲ အမှတ်တမဲ့နေလျှင် ရူပပဉ္စမဈာန်သို့ လျောကျဘွယ်ရှိသည်-ဟူလို၊) ဒုတိယာရုပ္ပဈာန်လောက်လည်း မငြိမ်သက်" ဟု အပြစ်ရှုပြီးလျှင် ကောင်းကင် ပညတ်ကို အာရုံမပြုတော့ဘဲ လွန်မြောက်၍ ပဌမာရုပ္ပဝိညာဉ်ကို အာရုံပြုကာ "အနန္တံ ဝိညာဏံ" ဟု အဘန်ဘန်ပွားများလတ်သော် ထိုအာရုံ၌ စွဲမြဲလျက် ပဌ မာရုပ္ပဝိညာဉ်၌ နိကန္တိတဏှာ ကင်းကွာသည့်အခါ ဥပစာရ ဘာဝနာသို့ ရောက်၏၊ ထို့နောက် ဆက်လက်အားထုတ်လျှင် ဒုတိယာရုပ္ပဝိညာဉ် ခေါ်သော ဝိညာဏဉ္စာ ယတနဈာန် အပ္ပနာဘာဝနာ ဖြစ်ပေါ်လာသည်။

["အနန္တံ ဝိညာဏံ" ဟူရာ၌ ပဌမာရုပ္ပဝိညာဉ်သည် အနန္တဖြစ်သော ကောင်း ကင်ပညတ်ကို အာရုံပြု၏၊ ထို အကြောင်းအာရုံ၏ အနန္တအမည်ကို အကျိုး အာရမဏိကဖြစ်သော ဝိညာဉ်ပေါ်၌တင်စား၍ ကာရဏူပစာရအားဖြင့် ဝိညာဉ် ကို အနန္တဟုဆိုသည်၊ အာရုံနှင့် စိတ်တွင် အာရုံက အကြောင်း, အာရမဏိက စိတ်က အကျိုးတည်း၊ ဤနည်းအလို-"အနန္တံ-အနန္တမည်သော၊ ဝါ- ဥပါဒ် ဘင် အားဖြင့် အပိုင်းအခြားမရှိသော ကောင်းကင်ကို အာရုံပြုသော၊ ဝိညာဏံ-

ပဌမာရုပ္ပဝိညာဉ်''ဟု အနက်ပေး၊ တနည်း-ဒုတိယာရုပ္ပဈာန်ကို အားထုတ်သော ဘာဝနာစိတ်သည် ပဌမာရုပ္ပဝိညာဉ်ကို အာရုံပြုသည့်အခါ ဥပါဒ်ကို ပိုင်းခြား၍ ဖြစ်စေ ဌီကို ပိုင်းခြား၍ဖြစ်စေ ဘင်ကို ပိုင်းခြား၍ဖြစ်စေ အာရုံပြုသည် မဟုတ်, အပိုင်းအခြား မထားဘဲ ဝိညာဉ်တခုလုံးကို အာရုံပြုသည်၊ ဤသို့ အာရမဏိက ဘာဝနာစိတ်က အနန္တဖြစ်အောင်(အပိုင်းအခြားမရှိအောင်)အာရုံပြုအပ်သော ကြောင့် ''အနန္တဝိညာဏ''ဟု ခေါ်သည်၊ ဤနည်းအလို "အနန္တံ-အပိုင်းအခြား မရှိဘဲ အာရုံပြုအပ်သော၊ ဝိညာဏံ-ဝိညာဉ်''ဟု အနက်ပေး၊ အနန္တသဒ္ဒါမပါဘဲ ''ဝိညာဏံ=ဝိညာဏံ'' ဟုလည်း ပွားများနိုင်၏။]

မလွှဲသာ၍အာရုံပြု။ ။ဒုတိယအာရုပ္ပကိုရအောင်အားထုတ်သူသည် ပဌမ အာရုပ္ပဝိညာဉ်၌ အပြစ်မြင်သော်လည်း ဒုတိယအာရုပ္ပသို့ရောက်ဘို့အရေးဝယ် ပဌမာရုပ္ပဝိညာဉ်မှတပါး အခြားပြုဘွယ် အာရုံမရှိသောကြောင့် မလွှဲသာသဖြင့် ပဌမာရုပ္ပဝိညာဉ်ကိုသာ ဘာဝနာအစဉ်နှင့်တကွ ဒုတိယာရုပ္ပဝိညာဉ်က အာရုံပြုရတော့ သည်၊ဥပမာ=ရှင်ဘုရင့်အပေါ်၌ အပြစ်မြင်နေသော မှူးမတ်တဦးသည် အသက် မွေးဝမ်းကြောင်းဘို့ အရေးဝယ် ရှင်ဘုရင်ကို ခစားမှုမှတပါး အခြား လုပ်ငန်း ကောင်းမရှိတော့သဖြင့် အပြစ်မြင်အပ်သော ဘုရင်ကိုပင် မလွှဲသာ၍ ခစားနေရ တော့သကဲ့သို့တည်း၊ [စတုတ္ထာရုပ္ပဝိညာဉ်နှင့် ဘာဝနာအစဉ်တို့က အပြစ်မြင် အပ်ပြီးသော တတိယာရုပ္ပဝိညာဉ်ကို အာရုံပြုရာ၌လည်း ဤနည်းပင်တည်း။]

အာလမ္ဗန် ကရောတေဝ, အညာဘာဝေန တံ ဣဒံ၊
ဒိဋ္ဌဒေါသမ္ပိ ရာဇာနံ, ဝုတ္တိဟေတု ဇနော ယထာ။

အညာဘာဝေန - ပဌမာရုပ္ပဝိညာဉ်မှတပါး အခြားသော ပြုစရာအာရုံ မရှိ ခြင်းကြောင့်၊ ဣဒံ - ဤ ဒုတိယာရုပ္ပ ဝိညာဉ်သည်၊ တံ-ထို ပဌမာရုပ္ပ ဝိညာဉ်ကို၊ အာလမ္ဗန် ကရောတေဝ-အာရုံပြုရတော့သည်သာ၊ ကိမိဝ-အဘယ်ကဲ့သို့နည်း၊ ဇနော-မင်းခစားယောကျ်ားသည်၊ ဒိဋ္ဌဒေါသမ္ပိ-မြင်အပ်သောအပြစ်ရှိပါသော် လည်း၊ ရာဇာနံ - မင်းကို၊ ဝုတ္တိဟေတု - အသက်မွေးဝမ်းကြောင်း ဟူသော အကြောင်းကြောင့်၊ သေဝတိယထာ-ခစားရသကဲ့သို့တည်း။

တတိယာရုပ္ပဈာန်ခဏ်း။ ။အာကိဉ္စညာယတနဈာန်ကို အလိုရှိသော ယောဂီ သည် ဝိညာဏဉ္စာယတနဈာန်ကို အဘန်ဘန် ဝင်စား၍ အသားကျသည့် အခါ ဈာန်မှ အထတွင် '' ငါရအပ်ပြီးသော ဝိညာဏဉ္စာယတနဈာန်သည် အာကာ သာနဉ္စာယတနဈာန် တည်းဟူသော ရန်သူနှင့်နီး၏, တတိယာရုပ္ပဈာန်လောက် လည်း မငြိမ်သက်''ဟု အပြစ်ရှုပြီးလျှင် ပဌမာရုပ္ပဝိညာဉ်တည်းဟူသော အာရုံကို

အာရုံမပြုတော့ဘဲ လွန်မြောက်၍ နတ္ထိဘောပညတ်တည်းဟူသော အာရုံကိုမှန်းလျက် ''နတ္ထိ ကိဉ္စိ, နတ္ထိ ကိဉ္စိ'' ဟု စီးဖြန်းဘန် များလတ်သော် ထိုအာရုံ၌ စွဲမြဲလျက် ဒုတိယာရုပ္ပဝိညာဉ်၌ နိကန္တိတဏှာ ကင်းကွာသည့်အခါ ဥပစာရ ဘာဝနာ သို့ရောက်၏၊ ထို့နောက် ဆက်လက်အားထုတ်လျှင် တတိယာရုပ္ပဝိညာဉ် ခေါ်သော အာကိဉ္စညာယတနဈာန် အပ္ပနာဘာဝနာ ဖြစ်ပေါ်လာသည်။

[နတ္ထိကိဉ္စိ၌ သဒ္ဒါနက်ထိရုံမှာ ''ကိဉ္စိ–ဗိုးဇဉ်းအနည်းငယ်မျှ၊ နတ္ထိ-မရှိတော့ပြီ''ဟု ဆိုရာ၏၊ မရှိ-ဆိုသည်မှာလည်း အရာအားလျော်စွာ ပဌမာရုပ္ပဝိညာဉ်၏ မရှိခြင်းတည်း-ဟုမှတ်၊ ဥပါဒ်ကစ၍ ဖြစ်ပေါ် လာသော ပဌမာရုပ္ပ ဝိညာဉ်သည် ကြွင်းကျန်ဦးမည်ဆိုလျှင် ဘင် အခိုက်လောက်တော့ ကြွင်းကျန်သင့်သေး၏၊ယခု မှာ အယုတ်ဆုံး ဘင်မျှ မကြွင်းကျန်တော့ဘူး-ဟူလို၊ ထို့ကြောင့် '' ကိဉ္စိ–နည်းငယ်ဗိုးဇဉ်း, ဘင်မျှအကြွင်းသည်၊ နတ္ထိ-မရှိ '' ဟု အနက်ဆို၊ ကိဉ္စိသဒ္ဒါမပါဘဲ ''နတ္ထိ=နတ္ထိ''ဟုလည်း စီးဖြန်းပွားများနိုင်၏။]

ထင်ရှားစေအံ့—ဒုတိယာရုပ္ပဈာန်သည် ပဌမာရုပ္ပဝိညာဉ်ကို အာရုံပြုနေ၏၊ ထိုပဌမာရုပ္ပဝိညာဉ်ကို လွန်မြောက်နိုင်မှ တတိယာရုပ္ပဈာန်ကိုရမည်၊ လွန်မြောက် ဆိုသည်မှာလည်း ထိုအာရုံကိုအာရုံမပြုဘဲ အခြားအာရုံတခုကို တိုးတက်၍ အာရုံပြုခြင်းပင်တည်း၊ ထို့ကြောင့် ပဌမာရုပ္ပဝိညာဉ်တည်းဟူသော အာရုံကို အာရုံ မပြုတော့ဘဲ ''နတ္ထိ ကိဉ္စိ'' ဟု ပရိကမ်ပြုလေရာ, ပဌမာရုပ္ပဝိညာဉ်ကွယ်ပျောက်၍ ထိုပဌမာရုပ္ပဝိညာဉ်၏ မရှိခြင်းသာ ထင်ရှားရစ်တော့သည်၊ ဥပမာ – လူ တယောက်သည် စည်းဝေးနေသော သံဃာ့ပရိသတ်ကို မဏ္ဍာပ်တခုမှာ တွေ့မြင်ပြီး နောက် ကိစ္စတခုအတွက် အပြင်သို့ထွက်သွားစဉ် အစည်းအဝေးရုပ်သိမ်း၍သံဃာ များပြန်ပြီးမှ လာရောက်ပြန်ရာ သံဃာများကို မတွေ့ရတော့ဘဲ သံဃာများစည်း ဝေးရာအရပ်ဝယ် ဘာမျှမရှိခြင်းကိုသာ တွေ့တော့သကဲ့သို့တည်း၊ ဤသို့ ပဌမာ ရုပ္ပဝိညာဉ် ပျောက်ကွယ်၍ ထို ပဌမာရုပ္ပဝိညာဉ်၏ အရာဝယ် ထင်ရှားရစ်သော ဘာမျှမရှိခြင်းကိုပင် အာရုံပြုကာ တတိယာရုပ္ပ ဈာန် ဖြစ်ရလေသည်၊ [ဘာမျှ မရှိခြင်းကို ပါဠိလို ''နတ္ထိဘာဝ''ဟု ခေါ်၏၊ နတ္ထိဘာဝ–မရှိသည်၏အဖြစ်၊ ဝါ- မရှိခြင်း၊ ထို မရှိခြင်းသည် ပရမတ်အထည်ကိုယ် မဟုတ်, ပညတ်မျှသာ ဖြစ်သော ကြောင့် ''နတ္ထိဘောပညတ်''ဟု ဆိုအပ်၏။]

စတုတ္ထာရုပ္ပဈာန်ခဏ်း။ ။နေဝသညာနာသညာယတန ဈာန်ကို အလိုရှိသော ယောဂီသည် ရှေးနည်းအတိုင်း တတိယာရုပ္ပဈာန်ကိုလေ့လာပြီး၍အသားကျသည့် အခါ ဈာန်မှအထတွင် ''ငါရအပ်ပြီးသော အာကိဉ္စညာယတနဈာန်သည် ဝိညာ ဏဉ္စာယတနဈာန်တည်းဟူသော ရန်သူနှင့်နီးကပ်လှ၏၊ စတုတ္ထာရုပ္ပဈာန်လောက် လည်း မငြိမ်သက်, သညာသည် အိုင်းအမာ ဆူးငြောင့်နှင့်တူ၏, နေဝသညာ

နာသညာယတန သမာပတ်ကား မွန်မြတ်လှပေ၏''ဟု အာကိဉ္စညာယတနဈျာန်ကို အပြစ်ရှုလျက် နေဝသညာ နာသညာယတနဈျာန်ကို မွန်မြတ်သည် ဟု ထင်ပြီးလျှင် နတ္ထိဘောပညတ်အာရုံကို အာရုံမပြုတော့ဘဲ လွန်မြောက်၍ တတိယာရုပ္ပဈျာန်ကို အာရုံပြုကာ " သန္တမေတံ, ပဏီတမေတံ " ဟု အဘန်ဘန်ပွားများလတ်သော် ဝိညာဏဉ္စာယတနဈျာန်၌ နိကန္တိတဏှာ ကင်းကွာသည့်အခါဥပစာရဘာဝနာသို့ရောက်၏၊ ထို့နောက် ဆက်လက် အားထုတ်လျှင် စတုတ္ထာရုပ္ပ ခေါ်သော နေဝသညာနာသညာယတနဈျာန် အပ္ပနာ ဖြစ်ပေါ်လာလေသည်။

[ဧတံ-၌ တတိယာရုပ္ပဈျာန်သည်၊ သန္တံ-မရှိခြင်းကိုပင် အာရုံပြုနိုင်သည့် အတွက် ငြိမ်သက်ပါပေစွ၊ ဧတံ-သည်၊ ပဏီတံ-မရှိခြင်းကိုပင် အာရုံပြုတတ်သဖြင့် မွန်မြတ်ပါပေစွ, ဟု အနက်ဆို၊ များစွာသောစိတ်တို့သည် တစုံတခုသော ဒြပ်ကို အာရုံပြုနေရမှ ကြာရှည်စွာ မွေ့လျော်နိုင်ကြ၏၊ ၌တတိယာရုပ္ပဈျာန်ကား ဘာမျှ မရှိခြင်း နတ္ထိဘော ပညတ်ကိုပင် အာရုံပြုနိုင်သဖြင့် အင်မတန် ငြိမ်သက် မွန်မြတ်ပေသည်- ဟု ယောဂီပုဂ္ဂိုလ်က ချီးမွမ်းသည်၊—စတုတ္ထာရုပ္ပဈျာန်၌ရှိသော စိတ်စေတသိက် များလောက် မငြိမ်သက်သဖြင့် ''မငြိမ်သက်ဘူး''ဟု ရှေးပရိကမ်ပြုခါနီးတုန်းက အပြစ်ရှုခဲ့သည်၊ သန္တမေတံ, ပဏီတမေတံ-ဟု ချီးမွမ်းခြင်းကား မရှိခြင်းကိုအာရုံပြုနိုင်သည့်အတွက် ချီးမွမ်းခြင်းတည်း၊ ထို့ကြောင့် အပြစ်အားလျော်စွာ အပြစ်ရှု၍ ဂုဏ်အားလျော်စွာ ချီးမွမ်းသည့်အတွက် ဆန့်ကျင်ဘက်မဖြစ်-ဟု မှတ်၊ အရုပ်ဆိုး၍ လိမ္မာသော မိန်းကလေး၌ ရုပ်အဆင်းအတွက် ကဲ့ရဲ့ထိုက်၍, အလိမ္မာအတွက် ချီးမွမ်းထိုက်သကဲ့သို့တည်း၊ သန္တမေတံ၌ ဧတံမပါဘဲ " သန္တံ= သန္တံ, ပဏီတံ=ပဏီတံ'' ဟု လည်း စီးဖြန်းနိုင်၏။]

ချီးမွမ်းသော်လည်း မလိုချင်။ ။တတိယာရုပ္ပဈျာန်ကို ချီးမွမ်းထိုက်၍ ချီးမွမ်းနေသော်လည်း ထို တတိယာရုပ္ပဈျာန်ကို မဝင်စားလိုသောကြောင့် အလိုအားလျော်စွာ တတိယာရုပ္ပဈျာန်ကို လွန်မြောက်၍ စတုတ္ထာရုပ္ပ ဈျာန်သို့ ရောက်နိုင် ပေသည်၊ ဥပမာ-ဘုရင်တပါးသည် လက်မှုပညာပြပွဲကို လှည့်လည် ရှုစားတော်မူစဉ် ပုဆိုးတထည်ကိုခေါင်းပေါင်း တထည်ကိုခါးတောင်းကြိုက်၍ တကိုယ်လုံး၌ ဖွေးဖွေးဖြူသော ဆင်စွယ်မှုန့်များဖြင့် ကြိုးကြိုးစားစား သားနား သပ်ယပ်သော ဆင်စွယ်ရုပ်ကလေးများကို ပြုလုပ်နေသော ဆင်စွယ်ပွတ်သမားကို မြင်တော်မူရာ "တော်ပါပေသည်, စွမ်းပါပေသည်''ဟု အားရနှစ်သက် မြိန်ရှက်စွာ ချီးမွမ်းသော်လည်း ကိုယ်တိုင်ကား ထီးနန်းကို စွန့်လွှတ်၍ ဆင်စွယ်ပွတ်သမား မဖြစ်လို၊ ထိုကဲ့သို့ ချီးမွမ်းလျက်ပင် ဆင်စွယ်ပွတ်သမားတို့ကို ကျော်လွန်၍ နန်းတော်ရောက်အောင် ကြွမြန်းလေသကဲ့သို့တည်း။

ဒန္တကာရေ ဝဏ္ဏေန္တော ပိ, န ရာဇာ တတ္ထကာမိကော၊
အသမာပတ္တိကာမောဝ, ယောဂီ တတိယတိက္ကမော။

ဒန္တကာရေ–ဆင်စွယ် ပွတ်သမားတို့ကို၊ဝဏ္ဏေန္တောပိ-ချီးမွမ်း ပါသောလည်း၊ ရာဇာ-မင်းသည်၊ န တတ္ထကာမိကော – ဆင်စွယ်ပွတ်သမားအဖြစ်ကို အလိုမရှိ၊ ယောဂီ-တတိယာရုပ္ပဈာန်ကိုရပြီးသော ယောဂီသည်၊ ဝဏ္ဏေန္တောပိ-သန္တမေတံ ပဏီတမေတံ ဟု တတိယာရုပ္ပဈာန်ကို ချီးမွမ်းပါသော်လည်း၊ အသမာပတ္တိကာ မောဝ–မဝင်စားလိုသည်ဖြစ်၍သာလျှင်၊ တတိယတိက္ကမော–တတိယဈာန်ကို လွန် မြောက်နိုင်ပေသတည်း။

အာရုပ္ပ ၄ ပါးတို့အဆင့်ဆင့်သာပုံ။ ။ဤ အာရုပ္ပသမာပတ်တို့၌ ဥပေက္ခာ ကေဂ္ဂ တာအားဖြင့် ဈာန်အင်္ဂါ ၂ ပါးစီ ညီမျှသောကြောင့် တပါးနှင့် တပါးမထူးခြား သကဲ့သို့ ထင်ရသော်လည်း စင်စစ်မှာ အောက်အောက်သမာပတ်ထက် အထက် အထက်သမာပတ်က တိုးတက် ပွားများအပ်သော ဘာဝနာအစွမ်းကြောင့် သာ လွန်မွန်မြတ်ပေသည်၊ ဥပမာ–၄ ထပ်တိုက်တလုံးဝယ် အောက်ဆုံးအထပ်၌ စား သောက်ဘွယ်နှင့်တကွ ယုယဖြေဖျော်မည့် ကချေသည်တို့ဖြင့် လှပမွေးကြိုင် တထပ် လုံးလှိုင်နေအောင် ပြင်ဆင်ထားရာ၏၊ ဒုတိယ တတိယ စတုတ္ထ အထပ်တို့၌လည်း ထိုနည်း အတိုင်းပင် ပြင်ဆင်ထားရာ၏၊ သို့သော် အောက်အောက် အထပ်ထက် အထက်အထက်အထပ်က ပိုမို သားနားသကဲ့သို့ငှင်း, ရက်ကန်းသည် တယောက် သည် ကြမ်းသောချည် နုသောချည် ထို့ထက်နုသောချည် ထို့ထက်ပင် အလွန် နုသောချည်ဟု ချည် ၄မျိုးဖြင့် ပုဆိုး ၄ ထည်ကို ရက်ရာ၌ အလျားအနံ တူမျှသော် လည်း တထည်ထက် တထည်မှာ သာလွန် နုနယ်သကဲ့သို့ငှင်းတည်း။

သုပဏီတတရာ ဟောန္တိ, ပစ္ဆိမာ ပစ္ဆိမာ ဣဓ၊
ဥပမာ တတ္ထ ဝိညေယျာ, ပါသာဒ တလ–သာဋိကာ။

[ဤမှနောက်ဝယ် ဗုဒ္ဓါနုဿတိစသော ကမ္မဋ္ဌာန်းတို့၌ "ဣတိပိ သော ဘဂဝါ အရဟံ" စသည်ဖြင့် နှုတ်ဖြင့် ရွတ်၍ငှင်း စိတ်ဖြင့် အာရုံပြု၍ငှင်း ပွားများမှုသည် ပရိကမ္မဘာဝနာ မည်၏၊ ဘုရားဂုဏ်တော်သည် ပရိကမ္မနိမိတ်မည်၏၊ ထို ဂုဏ် တော်၌ သမာဓိ ကောင်းစွာရသည့်အခါ ပရိကမ္မနိမိတ်ကို လွန်၍ ဥဂ္ဂဟနိမိတ်ထင် ပြီဟု ဆိုရာ၏၊ ဘာဝနာမှာ ပရိကမ္မဘာဝနာပင် ရှိသေး၏၊ ထို့နောက် နီဝရဏ ကင်းကွာ၍ ဝိတက်စသော ဈာန်အင်္ဂါတို့ ကာမာဝစရ အခိုက်မှာပင် မိမိဆိုင်ရာ ကိစ္စကို ရွက်ဆောင်ကြသည့်အခါ ဥပစာရဘာဝနာ ဖြစ်ပြီ၊ (ဥပစာ်ရ ဈာန်သို့

ရောက်ပြီ ဟူလို၊) အပ္ပနာ ဘာဝနာ ကား မဖြစ်နိုင်တော့ပြီ၊ မဖြစ်နိုင်ခြင်း၏ အကြောင်းကို "ပရမတ္တ ဂမ္ဘီရတ္တာ" စသည်ဖြင့် ပြခဲ့ပြီ။]

အဘိညာဉ်ခဏ်း

အဘိညာဝသေန ၊ ပေ ၊ ရူပါဝစရ ပဉ္စမဇ္ဈာနံ—[ဤ ရူပါဝစရပဉ္စမဇ္ဈာနံပုဒ်ကို ယထာရဟ မပေ့တိ၍စပ်၊] " ဝိသေသတော ဇာနာတီတိ အဘိညာ " သမာဓိ အားကောင်းလှသည့်အတွက် သတ္တိထက်မြက်ရကား အလွန်အကျူး သိတတ်သော ရူပပဉ္စမဈာန်၌ ရှိသော ဉာဏ်သည်ပင် အဘိညာဉ် အဆင့်အတန်းသို့ တက်လှမ်း ရသည်၊ ထိုသို့ အဘိညာဉ် အဆင့်အတန်း ရောက်အောင်ကား ပါရမီထူးရှိသူ မဟုတ်လျှင် ပထဝီကသိုဏ်းကို အာရုံပြု၍ အကြိမ်များစွာ ဝင်စားခြင်း,အာပေါ စသော ကသိုဏ်းတို့ကို အာရုံပြု၍ ဈာန်အကြိမ်များစွာ ဝင်စားခြင်း ,၊ ဤသို့ စသည်ဖြင့် တန်ဆာ အမျိုးမျိုးကို ပြုလုပ်လိုသော ပန်းထိမ်ဆရာသည် ရွှေးဦးစွာ ရွှေကိုနူးညံ့အောင် ပြုသကဲ့သို့ မိမိစိတ်ကို နူးညံ့အောင် ပြုပြီးလျှင် " ဆန္ဒရှိလျှင် ဘာ့ကြောင့် မပြည့်စုံဘဲရှိအံ့နည်း" စသည်ဖြင့် အဓိပတိ ၄ ပါးတွင် တပါးပါး ကို ရှေ့သွားပြု၍ ဈာန် ၉ ပါးလုံး ကသိုဏ်း ၁၀ ပါးလုံး၌ အသားကျစွာ လေ့လာပြီးမှသာ ဤအဘိညာဉ်ကို ရနိုင်ကြသည်၊ [ပါရမီအထူးရှိသူများကား ထိုကဲ့သို့ မလေ့လာသော်လည်း မဂ်ရရုံမျှဖြင့်ဇ္ဈ ရူပပဉ္စမဈာန် ရရုံမျှဖြင့်ဇ္ဈ အဘိညာဉ်ကို ရနိုင်ကြ၏။]

အဘိညာပါဒက ၊ ပေ ၊ ဝုဋ္ဌဟိတွာအဓိဋ္ဌေယျာဒိကမာဝဇ္ဇေတွာ— "ပါဒကဈာန်, ပရိကမ်နှင့်, တဘန် ပါဒက, ဖြစ်ပြီးမှ, ကျတုံအဘိညာ"ဟူသည်နှင့်အညီ ဆိုခဲ့ပြီး သော နည်းအရ စိတ်ကို ဆုံးမ၍ အဘိညာဉ်တခုခုကို ဖြစ်စေလိုသော် ရှေးဦးစွာ အဘိညာဉ်၏ အခြေခံဖြစ်သော ရူပပဉ္စမဈာန်ကို ဝင်စားရာ၏၊ ထိုဈာန်မှ ထပြီး နောက် အဘိညာဉ်၏ဆိုင်ရာ အဓိဋ္ဌေယျစသော အာရုံတခုခုကိုမှန်း၍ " သတံ ဟောမိ သဟဿံ ဟောမိ" စသည်ဖြင့် ပရိကမ်ပြုသင့်၏ " ပရိကမ်ပြုသော ကာမ ဇော မနောဒွါရဝီထိဖြစ်၏"ဟူလို၊ [ဤ ပရိကမ္မဝီထိကို အဓိဋ္ဌာန် ပြုသောဝီထိ ဖြစ်၍ အဓိဋ္ဌာနဝီထိ ဟုလည်း ခေါ်သည်၊] " အဓိဋ္ဌာတဗ္ဗံတိ အဓိဋ္ဌေယျံ" ယံ- အကြင်အာရုံကို၊ အဓိဋ္ဌာတဗ္ဗံ-အဓိဋ္ဌာန် အပ်၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ တံ-ထိုအာရုံ သည်၊ အဓိဋ္ဌေယျံ-အဓိဋ္ဌေယျမည်၏၊ နိမ္မိတရုပ်ပေါင်းတရာ ဖြစ်စေလိုလျှင်"သတံ ဟောမိ" ဟု အဓိဋ္ဌာန်ပြုရာ၏၊ တထောင်ဖြစ်စေလိုလျှင် " သဟဿံ ဟောမိ"ဟု

ပရိကမ် ပြုရာ၏၊ ဤသို့ ပရိကမ်ပြုအပ် အမိဋ္ဌာန်ပြုအပ်သောအာရုံကို အမိဋ္ဌေယျ ဟု ဆိုသည်၊ ဣဒ္ဓိအမျိုးမျိုးတွင် အမိဋ္ဌာနိဒ္ဓိကို ရည်ရွယ်၍ ပြသော အာရုံတည်း၊ အမိဋ္ဌေယျာဒိ၌ အာဒိသဒ္ဒါဖြင့် အခြားဣဒ္ဓိဆိုင်ရာ အာရုံများကိုယူ။

ရူပါဒီသု အာရမဏေသု ၊ ပေ ၊ မပွေတိ—ထို ပရိကမ္မ ဝီထိ ဖြစ်ပြီး နောက် ဤ သင်္ဂြိုဟ်ကျမ်း၌ တဘန် ပါဒကဈာနဝီထိကို မပြတော့ဘဲ ရူပါရုံစသော ဆိုင်ရာ အာရုံတခုခုကို အာရုံပြု၍ ရူပပဥ္စမဈာနဝီထိသည် အဘိညာဉ်ဟူသော အမည်ဖြင့် အပ္ပနာသို့ရောက်သည်-ဟုပြ၏၊ အဋ္ဌကထာကြီးများ၌လည်း တချို့အရာဝယ် တဘန် ပါဒကဈာနဝီထိကိုပြ၍ တချို့အရာ၌ မပြချေ၊ သဘောယုတ္တိကို စဉ်းစားရလျှင် အဘိညာဉ်၌ အလေ့အလာမရသေးလျှင် တဘန် ပါဒကဈာနဝီထိကျပြီးမှ အဘိ ညာဉ်ဝီထိဖြစ်ထိုက်၍,အဘိညာဉ်၌ အလေ့အလာရပြီးသူမှာ တဘန် ပါဒကဈာန ဝီထိမလို, ပရိကမ္မဝီထိပြီးလျှင် အဘိညာဉ်ဝီထိ ဆက်လက်ဖြစ်ပေါ်သည် ဟု ယူ ရန်ရှိသည်၊ ဤအဘိညာဉ်ဝီထိ ဖြစ်သည်နှင့်တပြိုင်နက် နိမ္မိတရုပ်စသော ဆိုင်ရာ အကျိုးများ ပေါ်လာလေသည်၊ ["ရူပါဒီသု အာရမဏေသု ယထာရဟံ"အရ ဆိုင်ရာအာရုံတို့၌ အာရုံပြုပုံကိုငှင်း ပရိကမ်ပြုပုံကိုငှင်း ဝီထိဆိုရိုး၌ ပြထားပြီ။]

ဣဒ္ဓိဝိဓအဘိညာဉ်။ ။"ဣဇ္ဈတီတိ ဣဒ္ဓိ, ဣဒ္ဓိယာ ဝိဓော ယဿာတိ ဣဒ္ဓိဝိဓံ" ဣဇ္ဈတိ-ပြီးစီးအောင်မြင်တတ်၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ ဣဒ္ဓိ-ဣဒ္ဓိမည်၏၊ ယဿ-အကြင် ဉာဏ်၏၊ ဣဒ္ဓိယာ-တန်ခိုး၏၊ ဝိဓော-အပြားသည်၊ ဝါ-အစုသည်၊ အတ္ထိ-ရှိ၏၊ တန်ခိုးအမျိုးမျိုးရှိသောဉာဏ်, တန်ခိုးအမျိုးမျိုးကိုဖြစ်စေနိုင်သောဉာဏ်ဟူလို၊ [ဝိဓ သဒ္ဒါသည် အစု ဟူသော အနက် အများအပြားဟူသော အနက်ကို ဟော၏၊] ဤ ဣဒ္ဓိဝိဓ အရာဝယ် ဣဒ္ဓိဟူသော ပုဒ်နှင့်စပ်၍-

"အ-ဝိ-မ-ဉာဏ်-, သ-အ-ကမ်, ပုညံ-ဝိဇ္ဇာ-တတ်၊
ဣဒ္ဓိဝိဓာ-ဘိညာမှာ, စဍ္ဍာ သုံးပါးမှတ်"

ဟူသော ဣဒ္ဓိဆယ်မျိုးကို ထုတ်ပြန်ရိုးရှိကြ၏၊ အ-အမိဋ္ဌာနိဒ္ဓိ, ဝိ-ဝိကုဗ္ဗနိဒ္ဓိ, မ-မနောမယိဒ္ဓိ, ဉာဏ်-ဉာဏဝိပ္ဖါရိဒ္ဓိ, သ-သမာဓိဝိပ္ဖါရိဒ္ဓိ, အ-အရိယိဒ္ဓိ, ကမ်-ကမ္မဇိဒ္ဓိ, ပုညံ-ပုညဝတောဣဒ္ဓိ, ဝိဇ္ဇာ-ဝိဇ္ဇာမယိဒ္ဓိ, တတ်-တတ္ထတတ္ထသမ္မာ ပယောဂပစ္စယာဣဒ္ဓိ- ဤဆယ်ပါးတွင် အမိဋ္ဌာနိဒ္ဓိ ဝိကုဗ္ဗနိဒ္ဓိ မနောမယိဒ္ဓိ ၃ ပါး သည် ဣဒ္ဓိဝိဓအဘိညာဉ်၏ အပြားတည်း၊ ကျန်ဣဒ္ဓိ ၇ ပါးကား ဤအဘိညာဉ် များနှင့်မဆိုင်, ထို ၇ ပါး၏အကျယ်ကို ဝိသုဒ္ဓိမဂ်မှာ ရှု၊ မှတ်နှင့်ရန် အကျဉ်း ဆောင်ပုဒ်ကား........

[ဆောင်] ၁—ထိုတွင်ကားတစ်, အများဖြစ်ဟု, စလစ်အမှန်, အဓိဋ္ဌာန်ပင်။

၂—ကိုယ့်ရုပ်သွင်ကို, စွန့်လျှင်ဝိကုဗ်, အဟုတ်ခေါ်ဆို။

၃—ကိုယ့်ကိုယ်အတွင်း, ဖန်ဆင်းကာယော, မနောမယ။

၄—အရဟတ္တာ, ဖြစ်သည့်ခါမှ, ပုဗ္ဗာပရ, တခ်ဏ၌, ဉာဏစွမ်းမြတ်, ထူးပြီးလတ်သား, ဝိပဿနာ, မဂ်လေးဖြာဖြင့်, ကိလေသာပယ်, ငါးဝမ်းဝယ်နေ, မသေနိုင်ထ, ဗာကုလတည်း, သံကိစ္စမှာ, ဂဗ္ဘတည်နေ, အမိသေလည်း, မသေနိုင်လို, ရာဇပြိုဟ်မြို့ပ, ယက္ခဝန်းခြံ, ညဉ့်သုံးယာမ်လည်း, တယောက်ထည်းသာ, ထင်းလှည်းအောက်နေ, မသေနိုင်သူ, ဘူတပါလ, ဒါရကတို့, ဉာဏဝိပ္ဖါ-ရိဒ္ဓိသာတည်း။

၅—ရှစ်သမာပတ်, ခါသုံးမှတ်၍, ပစ္စတ်ပယ်ခွါ, တပေါဒါချောက်, ဘီလူးခေါက်လည်း, သေပျောက်ကျင်နာ, ဆိတ်စာမရှိ, ထေရ်သာရိတည်း, တစ်ထိုမှ, သဉ္ဇီဝကို, နိရောဓဝင်, အသေထင်၍, မီးတင်ဝိုင်းစု, ထိုအတုပင်, ခါဏုတွင်ထ, ကောဏ္ဍညကို, စောရငါးရာ, ဘဏ္ဍာထုပ်ဖိ, မသေရှိ၍, သေဋ္ဌိဓီတာ, ဥတ္တရာကို, ဝန်တိုလှစွာ, သိရိမာဟု, ပြည့်တန်ဆာမ, ဆီပူချလျှင်, ဝင်ထမေတ္တာ, သာမာဝတီ, မာဂဏ္ဍီကြောင့်, ဥတီန-ခင်, လေးကိုတင်၍, မနှင်မချ, နိုင်ရလေဘိ, ဘေးမထိသား, သမာဓိဝိပ္ဖါ။

၆—အနိဋ္ဌာကို, မေတ္တာဓာတု, နှလုံးပြု၍, ရှုနိုင်ဣဋ္ဌ, ယင်းဣဋ္ဌကို, အသုဘနှင့်, အနိစ္စပြု, နိဋ္ဌရှု၏, စက္ခုရူပ, တွေ့ရာစလည်း, နေဝသုမနော နောဝဇဋ္ဌ, ဆဠင်္ဂုပေက္ခာ, ရဟန္တာ၏, အရိယာဣဒ္ဓိ။

၇—ပက္ခိဒေဝ, ကပ်စ-မနု, ဝိယဂ်ုမာတာ, မာတာဥတ္တရ, ဖုဿမိတ္တာ, ဝိနိပါတို့, ဝေဟာပျံကျ, ကမ္မဇတည်း။

၈—စက္ကဝတ္တိ, မိုယ်းပျံဘိ၏, ဇောတိ သေဋ္ဌေး, ခြောက်ဆဲ့လေးထွေ, ပဒေသာများ, ပဒမြားပြာသာဒ်, ပေါက်လတ် မြေမှ, ဇဋိလဝယ်, ရှစ်ဆယ်အတောင်, ရွှေတောင်ပေါက်ရ, ယောသကကို, သတ္တဋ္ဌာနေ, သေကြောင်းဖွေလည်း, မသေနိုင်ထ, မေဏ္ဍကက၏, ကေသီတာ, ထွန်ကြောင်းရာ၌, ရတနာခုနစ်, ဆိတ်ရုပ်ဖြစ်ရ, မေဏ္ဍကနှင့်, စန္ဒပဒုမာ, ဓနာစယ, ဗျေးမ သုမနာ, ကျွန်မှာပုဏ္ဏ, ငါးဝဘုန်းရှိ, ပုညိဒ္ဓိကို, ကျမ်းရှိထုတ်ဆို။

. ၉—ဝိဇ္ဇာမိုရ်တို့, ထိုထိုမန္တ, ဆေးစွမ်းအံဖြင့်, မိုယ်းပျံနိုင်လျှင်း, ဆင်မြင်း ရုပ်ပုံ, စစ်တပ်ပုံပြ, ဝိဇ္ဇာမယတည်း။

၁၀—နေကွမ္မက, အရဟတ္တတိုင်, ပယ်နိုင်သမျှ, ထိုမှတပါး, များပြားစွာလှ, ဗျူဟာစသည့်, သိပ္ပဝိဇ္ဇာ, ဝေဒါပိဋက, ထွန်ထကြဲစိုက်, လှူဒါန်ပြုက, ပြီးသမျှပင်, တတ္ထတတ္ထာ–သမ္မာပယောဂ–ပစ္စယဇ္ဈာဒ္ဓိ, အမည်ရှိသည့်, မှတ်သိဆောင်ရွက်ရာသတည်း၊—ပရမတ္ထသရူပဘေဒနီ။

အဓိဋ္ဌာနိဒ္ဓိ။ ။''ဗဟုဘာဝါဒိကဿ အဓိဋ္ဌာနံ ယဿာတိ အဓိဋ္ဌာနာ, အဓိဋ္ဌာနာစ သာ ဣဒ္ဓိစာတိ အဓိဋ္ဌာနိဒ္ဓိ''ယဿာ-အကြင်ဣဒ္ဓိ၏၊ ဗဟုဘာဝါဒိကဿ-အများဖြစ်ခြင်းအစရှိသည်ကို၊ အဓိဋ္ဌာနံ – အဓိဋ္ဌာန်ခြင်းသည်၊ အတ္ထိ–ရှိ၏၊ဣတိ-ကြောင့်၊ အဓိဋ္ဌာနာ-မည်၏၊ ဤအဓိဋ္ဌာနိဒ္ဓိကား–"တယောက်ကို အများဖြစ်စေခြင်း, အများကို တယောက်ထည်းဖြစ်စေခြင်း, ကိုယ်ထင်ပြခြင်း, ကိုယ်ဖျောက်ခြင်း, နံရံတံတိုင်းကျောက်တောင် စသည်တို့၏ ဟိုမှာဘက်သို့ အဆီးအတားမရှိ သွားနိုင်ခြင်း, မြေအပြင်ကို ရေအသွင်ပြုခြင်း, ရေအယဉ်ကို မြေအသွင်ပြုခြင်း, ကောင်းကင်၌သွားနိုင်ခြင်း, လ နေ တို့ကို ကိုင်နိုင်ခြင်း, ဗြဟ္မာ့ပြည်သို့ သွားနိုင်ခြင်းအားဖြင့်'' အလွန်များပေသည်။

ဝိကုဗ္ဗနိဒ္ဓိ။ ။''ဝိဝိဓံ ကုဗ္ဗနံ ယဿာတိ ဝိကုဗ္ဗနာ, ဝိကုဗ္ဗနာစ သာ ဣဒ္ဓိစာတိ ဝိကုဗ္ဗနိဒ္ဓိ'' ယဿာ–အကြင်ဣဒ္ဓိ၏၊ ဝိဝိဓံ–အထူးထူးသော အသွင်အယောင်ကို၊ ကုဗ္ဗနံ-ပြုလုပ်ဆောင်ပြခြင်းသည်၊ အတ္ထိ-ရှိ၏, စသည်ဖြင့် အနက်ဆို၊ မိမိပင်ကိုယ်အသွင်သဏ္ဌာန်ကိုဖျောက်၍ သူငယ်အသွင် နဂါး ဂဠုန် ကုမ္ဘဏ် ယက္ခ ဂန္ဓဗ္ဗနှင့် ဒေဝ ဗြဟ္မာ သမုဒြာ တောတောင် သားကောင် အမျိုးမျိုး ဆင် မြင်း ရထား ခြေလျင်အားဖြင့် စစ်အင်္ဂါ အမျိုးမျိုးဖြစ်အောင် အယောင်ဆောင် ပြနိုင်သော တန်ခိုးတည်း၊ပရိကမ်ပြုသည့်အခါ အလိုရှိသလို ''လုလင်ပျို ဖြစ်စေသား, နဂါး ဖြစ်စေသား'' စသည်ဖြင့် ပရိကမ်ပြုရာ၏။

မနောမယိဒ္ဓိ။ ။မနသာ နိဗ္ဗတ္တာ မနောမယာ, မနောမယာစ သာ ဣဒ္ဓိစာတိ မနောမယိဒ္ဓိ'' မနသာ-စိတ်ကြောင့်၊ နိဗ္ဗတ္တာ-ဖြစ်သောတန်ခိုးတည်း, သန်လျက်အိမ်အတွင်း၌ အိမ် နှင့် ပုံသဏ္ဌာန် တူသော သန်လျက် ရှိသကဲ့သို့ငှင်း, မြွေရေလဲနှင့် မြွေအကောင်သည် တထပ်ထည်းတူသကဲ့သို့ငှင်း, ထို့အတူ ပကတိခန္ဓာကိုယ်အတွင်း၌ အလားတူ ကိုယ်တမျိုး ဖန်ဆင်းနိုင်ခြင်းသည် မနောမယိဒ္ဓိ မည်၏၊ ပါဒကဈာန်ကို ဝင်စားပြီးနောက် '' အယံကာယောသုသိရော ဟောတု = ဤငါ့ကိုယ်သည် အခေါင်းဖြစ်စေသား''ဟု ပရိကမ်ပြု၍ အဘိညာဝီထိဖြစ်သည့်အခါ ကိုယ်တွင်း၌အခေါင်းကြီးဖြစ်၏၊ ထို့နောက် တဘန် ပါဒကဈာန်ဝင်စားပြီးလျှင် '' တဿ အဗ္ဘန္တရေ အညော ကာယော ဟောတု = ထို ကိုယ်ခေါင်း အတွင်း၌ အခြားကိုယ်တမျိုးဖြစ်စေသား ''ဟု ပရိကမ်ပြု၍ အဘိညာဝီထိဖြစ်သည့်အခါ ထိုကိုယ်ခေါင်း အတွင်း၌ အလားတူ ကိုယ်တမျိုး ဖြစ်ပေါ်လာ၏၊ ဤသို့ ပရိကမ်

အဘိညာဉ်တို့ ၂ ထပ်ဖြစ်ပြီးမှ လိုရာတန်ခိုး ပြီးစီးသည်။ [ဝိကုဗ္ဗနိဒ္ဓိက မိမိခန္ဓာကိုယ်ကို ဖျောက်၍ အမျိုးမျိုးဆောင်ပြ၏၊ မနောမယိဒ္ဓိကား မိမိကိုယ်ကိုမဖျောက်ဘဲ ကိုယ်အတွင်း၌ အလားတူကိုယ်တမျိုးဖြစ်စေ၏၊ ကြွင်းသမျှတန်ခိုးမှာ အဓိဋ္ဌာနိဒ္ဓိ အရာတည်း။]

ဒိဗ္ဗသောတ။ ။''ဒိဗ္ဗံ ဘဝံ ဒိဗ္ဗံ, ဒိဗ္ဗဉ္စ တံ သောတဉ္စာတိ ဒိဗ္ဗသောတံ, ဒိဗ္ဗသောတံ ဝိယာတိ ဒိဗ္ဗသောတံ'' ဒိဗ္ဗ-နတ်ပြည် ဗြဟ္မာ့ပြည်၌၊ ဘဝံ-ဖြစ်သည်တည်း၊ ဒိဗ္ဗံ-နတ်ပြည်ဗြဟ္မာ့ပြည်၌ဖြစ်သည်၊ ဒိဗ္ဗဉ္စ-နတ်ပြည် ဗြဟ္မာ့ပြည်၌ ဖြစ်သည်လည်း ဟုတ်၏၊ တံ-ထိုဒိဗ္ဗဟူသည်၊ သောတဉ္စ-သောတလည်းဟုတ်၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ ဒိဗ္ဗသောတံ-ဒိဗ္ဗသောတ မည်၏၊—နတ်ဗြဟ္မာတို့၏ ထူးမြတ်သော ကံကြောင့်ဖြစ်သော သောတပသာဒသည် သလိပ် သည်းခြေ သွေး လေစသော အနှောက်အရှက်မရှိရကား အလွန် ကြည်လင် သန့်ရှင်းသည့် အတွက် ဝေးကွာသော အသံ တိုးတိုးသာသာ သိမ်မွေ့စွာသောအသံကို ကြားစွမ်းနိုင်၏၊ [သဒ္ဒါရုံ ရုပ်ကလာပ်တို့သည် ပဌမ ပေါ်ထွက်လာသော အရပ်မှစ၍ အနီးအပါး၌ရှိသော မဟာဘုတ်တွေကို ထိခတ် ပွတ်တိုက် သွားသဖြင့် အသံ ဖြစ်လောက်သော မဟာဘုတ်များကို ထိခတ်မိသည့်အခါ အလားတူအသံကို ဖြစ်ပေါ်စေတတ်၏၊ လူတို့၏နား၌ မထင်ရှားသော်လည်း ထို ထိခတ်သံကလေးတွေသည် နတ်တို့နား၌ကား ကွဲကွဲပြားပြား ထင်ရှားပေလိမ့်မည်၊ ယခုခေတ်ဝယ် အသံဖမ်းနိုင်သော ဓာတ်အိုးဖြင့် အင်္ဂလန်ကအသံကို မြန်မာနိုင်ငံမှ ဖမ်းယူကြားသိနိုင်ပုံက လက်တွေ့ ဖြစ်နေသောကြောင့်လည်း ဒိဗ္ဗသောတတို့ သိမ်မွေ့ သေးငယ်သောအသံ ဝေးသောအသံကို ကြားနိုင်သည်မှာ အံ့ဩဘွယ်ရာမဟုတ်တော့ပြီ၊] ဤဒိဗ္ဗသောတ အဘိညာဉ်လည်း ထူးခြားသော သမာဓိကြောင့်ဖြစ်ရကား ထိုကဲ့သို့ အသံမျိုးကို ကြားစွမ်းနိုင်ပေသည်၊ ထို့ကြောင့် ဒိဗ္ဗသောတံဝိယ – နတ်ပြည် ဗြဟ္မာ့ပြည်၌ ဖြစ်သော သောတပသာဒနှင့်တူ၏'' ဟူသော ဥပမာတဒ္ဓိတ် အရ ဒိဗ္ဗသောတ အမည် ရပေသည်၊ [ဤဒိဗ္ဗသောတ အဘိညာဉ် ရဘို့ရာ အစီအစဉ်ကို ဝိသုဒ္ဓိမဂ်မှာရှု၊ နောက် အဘိညာဉ်များ၌လည်း အကျယ်မပြပြီ။]

ပရစိတ္တဝိဇာနနာ။ ။''ပရေသံ စိတ္တံ ပရစိတ္တံ, ပရစိတ္တံ ဝိဇာနာတီတိ ပရစိတ္တဝိဇာနနာ'' သူတပါးတို့စိတ်ကို သိစွမ်းနိုင်သော အဘိညာဉ်တည်း၊ '' စေတောပရိယအဘိညာဉ်'' လည်းခေါ်၏။

• **ပုဗ္ဗေနိဝါသာနုဿတိ။** ။'' နိဝသိယိံသူတိ နိဝါသာ, ပုဗ္ဗေ နိဝါသာ ပုဗ္ဗေနိဝါသာ, ပုဗ္ဗေနိဝါသာနံ အနုဿတိ ပုဗ္ဗေနိဝါသာနုဿတိ'' နိဝသိယိံသု-စွဲမှီနေ အပ်ဘူးကုန်ပြီ၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ နိဝါသာ-တို့မည်၏၊ ဤ၌ နိဝါသအရ မိမိနေခဲ့ဘူးရာဘုံဌာန လောက်ကိုသာ ဆိုလိုသည်မဟုတ်, ရှေးရှေးဘဝတို့၌ မိမိစိတ်ဖြင့်

တွေ့ဘူး ကြုံဘူး အာရုံပြုအပ်ဘူးသော မိမိခန္ဓာကိုယ်-သူတပါးခန္ဓာကိုယ်-ထိုခန္ဓာနှင့်ဆက်သွယ်လျက်ရှိသော အမျိုးအနွယ်, ထိုသူတပါးတို့ ပရိနိဗ္ဗာန်စံပြီးဖြစ်လျှင် ထိုပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ နိဗ္ဗာန်, ဤအလုံးစုံသည် စိတ်ဖြင့်စွဲမှီအပ် ကိုယ်တိုင်တွေ့အပ် အာရုံပြုအပ်ဘူးသောကြောင့် ပုဗ္ဗေနိဝါသ မည်သည် ချည်းတည်း, ထို့ကြောင့် ပုဗ္ဗေနိဝါသအရ ကျမ်းဂန်တို့၌ အာရမဏနိဝါသ အဇ္ဈာဝုတ္ထနိဝါသဟု ၂မျိုးပြသည်၊ အာရမဏနိဝါသ ဟူသည် အာရုံပြုအပ်သော သူတပါး၏ ခန္ဓာ စသည်တည်း၊ အဇ္ဈာဝုတ္ထနိဝါသ ဟူသည်ကား မိမိကိုယ်တိုင် တွေ့ကြုံအပ်သော မိမိခန္ဓာ စသည်တည်း၊ ထို အလုံးစုံကို ပြန်ပြောင်း၍ အောက်မေ့နိုင်သော သတိနှင့် ယှဉ်သော ဉာဏ်သည် ပုဗ္ဗေနိဝါသာနုဿတိအဘိညာဉ်မည်၏၊ ပုဗ္ဗေနိဝါသာနုဿတိ အဘိညာဉ်ကို ရနိုင်သောပုဂ္ဂိုလ်, သိနိုင်ရာကမ္ဘာ အပိုင်းအခြား သိပုံအခြင်းအရာများကို ဝိသုဒ္ဓိမဂ်၌ရှု။

ဒိဗ္ဗစက္ခု။ ။နတ်ဗြဟ္မာတို့၏ စက္ခုပသာဒသည် ထူးမြတ်သော ကံကြောင့်ဖြစ်ရသည့်ပြင် သလိပ် သည်းခြေ သွေး လေ စသော ဘေးရန်တို့မှ ကင်းရှင်းရကား အလွန်ကြည်လင်သည့်အတွက် ဝေးကွာသောအဆင်း သေးငယ် သိမ်မွေ့သော အဆင်းတို့ကိုမြင်စွမ်းနိုင်၏၊ [သစ်ပင် တော တောင် စသည်တို့ ကွယ်ကာနေသော်လည်း ထိုသစ်ပင် တော တောင်စသော ရုပ်ကလာပ်တို့အကြား၌ အာကာသခေါ် အကြားရှိ၏, ထို အကြားအရပ်ဖြင့် ခြားကွယ်နေသော အဆင်းကို နတ်မျက်စိက မြင်နိုင်သည် ဟု ကြံကြသည်၊] ဒိဗ္ဗစက္ခုအဘိညာဉ် ရသူလည်း ထူးခြားသော သမာဓိအစွမ်းကြောင့် ထိုကဲ့သို့ အဆင်းများကို မျက်စိဖြင့် မြင်ရသကဲ့သို့ အဘိညာဉ်ဉာဏ်ဖြင့် သိမြင်နိုင်ပေသည်။ [စုတိခါနီးသူ ပဋိသန္ဓေနေပြီးစ သူကိုလည်း မြင်နိုင်သောကြောင့် "စုတူပပါတဉာဏ်"ဟုလည်း ခေါ်၏။]

ယထာကမ္မူပဂအဘိညာဉ်။ ။ဒိဗ္ဗစက္ခုကိုရလျှင် ဤအဘိညာဉ်များလည်းပြီးစီးပြီးဖြစ်၍ သဂြိုဟ်၌ အထူးမပြသော်လည်း သတ္တိထူးပုံကိုသိသင့်ကြ၏၊ "ယထာကမ္မံ – ကံအားလျော်စွာ၊ ဥပဂစ္ဆန္တိ – ထိုထိုဘဝသို့ကပ်ရောက်ရကုန်၏၊ ဣတိ– ကြောင့်၊ ယထာကမ္မူပဂါ-တို့မည်၏၊" ကံအားလျော်စွာ ထိုထိုဘဝ၌ ရောက်နေကြသူကို ယထာကမ္မူပဂဟုခေါ်၏၊ ထိုသူတို့၏ ရှေးကံကို သိသော အဘိညာဉ်သည် ယထာကမ္မူပဂ အဘိညာဉ် မည်၏၊ ရှေးဦးစွာ ဒိဗ္ဗစက္ခုဖြင့် ထိုထိုဘဝ၌ ရောက်နေသူကို သိမြင်၏၊ ထို့နောက် ပါဒကဈာန်ကိုဝင်းစား၍ ဈာန်မှထပြီးလျှင် "ဘယ်ကံကြောင့် ဤဘုံ၌ ဖြစ်ပါလိမ့်မည်နည်း" ဟု ဆင်ခြင်သော ပရိကမ္မဝီထိ ဖြစ်၏၊ [ရှေးဆရာတို့ကား "တေဿ ကမ္မံ ဇာနာမိ" ဟု ပရိကံပြုပုံကိုပြကြ၏၊] ထို့နောက် တဘန် ပါဒကဈာန်ဝင်စားပြီး၍ အဘိညာဉ်ဝီထိဖြစ်သည့်အခါ ထို ဘဝသို့ ရောက်ကြောင်းကံကို အမှန်အတိုင်းသိရသည်။

အနာဂတံ သ အဘိညာဋ်။ ။[အနာဂတ = အနာဂတ်ဖြစ်သော+အံသ= အဘို့] သတ္တာတယောက်၏ အနာဂတ်၌ ဖြစ်ရမည့် အကြောင်းအရာကို သိသော ဉာဏ်တည်း၊ အဝေး၌နေသူကို ဒိဗ္ဗစက္ခုဖြင့်ကြည့်ရှု၍ (မျက်မြင်တွေ့နေသူကို ဒိဗ္ဗစက္ခုဖြင့်ကြည့်ရှုဘွယ်လိုမည်မထင်) ထိုသူ၏ အတိတ် ကံကိုဝင်း, ယခုဘဝ၌ ပြုခဲ့ပြီးသော ကံကိုဝင်း ယထာကမ္မုပဂဉာဏ်ဖြင့် သိပြီးလျှင်, ဤကံများကြောင့် အနာဂတ်ဘဝဝယ် ဘယ်ပုံဖြစ်ဘွယ် ရှိပါလိမ့်မည်နည်း – ဟု ပရိကမ္မဝီထိဖြစ်၏၊ ထို့နောက် ပါဒကဈာနဝီထိဖြစ်ပြီးလျှင် အဘိညာဉ်ဝီထိဖြစ်သည့်အခါ ထိုသူ၏ အနာဂတ်အကြောင်းအရာတွေကို သိနိုင်ရလေသည်။

ဝိပဿနာကမ္မဋ္ဌာန်းအဖွင့်

ဤဝိပဿနာကမ္မဋ္ဌာန်းဝယ် သိဘွယ်များကား ၁-ဝိသုဒ္ဓိ ၇ပါး, ၂-လက္ခဏာ ၃ပါး, ၃-အနုပဿနာ ၃ပါး, ၄-ဉာဏ် ၁၀ပါး, ၅-ဝိမောက္ခ ၃ပါး, ၆-ဝိမောက္ခမုခ ၃ပါး, ဤအချက်များတည်း၊ ထိုတွင် ဝိသုဒ္ဓိစသည်တို့၏ အကျယ်မှာ နောက်၌ ထင်ရှားလတံ့၊ ယခု အနိစ္စ ဒုက္ခ အနတ္တ ဟူသော လက္ခဏာ ၃ပါးကို ဖွင့်ပြပေအံ့။

လက္ခဏာ။ ။"လက္ခီယတိ လက္ခိတဗ္ဗံ အနေနာတိ လက္ခဏံ" အနေန-ဤအမှတ်အသားဖြင့်၊ လက္ခိတဗ္ဗံ-မှတ်သားထိုက်သော တရားကို၊ လက္ခီယတိ – မှတ်သားအပ်၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ လက္ခဏံ-လက္ခဏာမည်၏၊သင်္ခတဟုတ်-မဟုတ် စစ်တမ်းထုတ်ဘို့ရာအမှတ်လက္ခဏာတည်း၊ ထို လက္ခဏာများကား အနိစ္စတာ ဒုက္ခတာ အနတ္တတာတို့တည်း၊ တရားတခုကို "မြဲသလား-မမြဲဘူးလား"ဟု စစ်ဆေးကြည့်, မမြဲမှု ပျက်စီးမှုကို တွေ့ရလျှင် ဧကန် သင်္ခတတရား ဟု ဆုံးဖြတ်ရမည်၊ တနည်းနည်းဖြင့် ဆင်းရဲရမှုကို တွေ့ရလျှင်, အတ္တမဟုတ်သောအချက်ကိုတွေ့ရလျှင် ဧကန် သင်္ခတတရားဟု ဆုံးဖြတ်ရမည်-ဟူလို။ [မြဲနေလျှင်–ဆင်းရဲမှု မရှိလျှင်ကား သင်္ခတတရားမဟုတ်, အသင်္ခတနိဗ္ဗာန် တရားသော်လည်းဖြစ်မည်, သို့မဟုတ် အထည်ကိုယ်မထင်ရှားသော ပညတ်သော်လည်း ဖြစ်လိမ့်မည်။]

အနိစ္စလက္ခဏံ။ ။အနိစ္စဟူသည် မမြဲသော ရုပ် နာမ် သင်္ခတ တရားတည်း၊ အနိစ္စလက္ခဏာ ဟူသည်ကား ထို အနိစ္စဖြစ်သော သင်္ခတ တရားတို့၏ အမှတ်အသားတည်း၊ ထို အမှတ်အသားဟူသည် "ခယဋ္ဌေန အနိစ္စံ" အရ ကုန်ဆုံးပျက်စီးခြင်း ပင်တည်း၊ အနိစ္စဿ-မမြဲသောသင်္ခတတရား၏၊ လက္ခဏံ-အမှတ်အသားသည်၊ အနိစ္စလက္ခဏံ-အနိစ္စလက္ခဏာ မည်၏၊—တနည်း " အနိစ္စဿ ဘာဝေါ အနိစ္စတာ, အနိစ္စတာယေဝ လက္ခဏံ အနိစ္စတာလက္ခဏံ " ဟု ဆိုလိုလျက် တာ ပစ္စည်းကို ချေ၍ အနိစ္စလက္ခဏံ ဟု ဆိုသည်၊ "အနိစ္စဿ-မမြဲသော

သင်္ခတတရား၏၊ ဘာဝေါ - ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ ကုန်ဆုံးပျက်စီးခြင်းသည်၊ အနိစ္စတာ - အနိစ္စတာမည်၏'' ဟု အနက်ပေး၊ ဤစကားစဉ်အရ - အနိစ္စနှင့် အနိစ္စလက္ခဏာတို့ ခြားနားပုံကိုသိပါ၊ ဒုက္ခနှင့် ဒုက္ခလက္ခဏာ, အနတ္တနှင့် အနတ္တလက္ခဏာတို့ ခြားနားပုံကိုလည်း ဤနည်းအတိုင်း သိရာ၏၊ ထိုတွင် အနတ္တအရ အတ္တ အကြောင်းကို အတ္တဝါဒုပါဒါန်ခဏ်း၌ ပြခဲ့ပြီ၊ ဤ၌ ဇီဝအတ္တကို ထပ်မံပြဉ်းအံ့။

ဇီဝအတ္တ။ ။ဤ အတ္တကို သာသနာပဖြစ်သော တိတ္ထိတို့ အမျိုးမျိုး ကြံဆလျက် စွဲလမ်းကြ၏၊ ကြံဆပုံကား—မျက်စိ နား နှာ အင်္ဂါခြေလက်နှင့်တကွ ခန္ဓာကိုယ်တခုလုံး အတ္တ၏ အဆောက်အဉုံကြီး-အတ္တ၏ တည်နေရာအိမ်ကြီးတည်း၊ အတ္တကား ထိုအိမ်၌ တည်လျက် အမျိုးမျိုးသော အမှုကို ပြု၏, ရှေးက ကောင်းမှု မကောင်းမှု အကျိုးကို ခံစား၏၊ ယခုဘဝ၌ လုံ့လဝီရိယ၏ အကျိုးကိုလည်းခံစား၏၊ တချို့ဆရာတို့က ''ထို အတ္တသည် နှလုံးအိမ်၌တည်နေ၏, ပရမာနုမြူမျှ ပမာဏရှိသဖြင့် အလွန်သေးငယ်၏'' ဟု ယူဆ၏၊ တချို့က ''သားမြီးဖျားကို အစိတ်တရာစိတ်၍ တစိတ်မျှ ပမာဏရှိ၏'' ဟု ယူဆ၏၊ တချို့က '' ခန္ဓာကိုယ် ပမာဏရှိ၍ ခန္ဓာကိုယ်ကြီးလျှင် အတ္တကြီး၏, ခန္ဓာကိုယ်ငယ်လျှင် အတ္တငယ်၏''ဟု ယူဆ၏၊ တချို့ကမူ ''ခန္ဓာကိုယ်တွင်း၌ ထွက်သက်ဝင်သက်လေတို့၏ သွားလာရာ အကြောမကြီး ၂ ခုရှိ၏, လက်ဝဲလက်ျာ တဘက်တချက်၌တည်၏, အခြားသော အကြောမကြီး တခုကား အထက်သို့ တည့်တည့်မတ်မတ် တက်သွား၍ ဦးခေါင်းမှာရှိသော အပေါက်တခုသို့ ဆိုက်ရောက်၏၊ [ထိုအပေါက်ဖြင့်ထွက်သွားသော အတ္တသည် ဗြဟ္မာ့ပြည်သို့ ရောက်သောကြောင့် ထိုဦးထိပ်က အပေါက်ကို ''ဗြဟ္မရန္ဓ=ဗြဟ္မာ့ပြည်သွားကြောင်း လမ်းပေါက်''ဟု ခေါ်သတတ်။]ထို အကြော ၃ ခု၏ အလယ်တည့်တည့်ဝယ် လရောင်နှင့် တူသော အရောင်ဝိုင်းရှိ၏၊ ထိုအရောင်ဝိုင်း၏ အလယ်၌ အတ္တ သည် (လေငြိမ်ရာထွန်းအပ်သောမီးကဲ့သို့) မလှုပ်မလှုက် တောက်ပလျက် တည်သည် '' ဟု ယူဆ၏၊ ဤသို့လျှင် ရုပ်နာမ်သဘော ရုပ်နာမ်၏ ဖြစ်ကြောင်းသဘောကို မသိနိုင်ကြ၍ သာသနာပ ပညာရှိကြီးတို့ ပုံသဏ္ဌာန်အမျိုးမျိုး တည်နေရာအမျိုးမျိုးနှင့်တကွ အတ္တကို ကြံဆပြောဆိုခဲ့ကြလေသည်။

အနတ္တ။ ။'' န+အတ္တာ, အနတ္တာ'' အတ္တာ - အတ္တသည်၊ န - မဟုတ်၊ အနတ္တာ-အတ္တမဟုတ်၊ ရုပ် ဝေဒနာ သညာ သင်္ခါရ ဝိညာဉ်ဟူသော ခန္ဓာ ၅ ပါးသည် ပြခဲ့သော အတ္တ မဟုတ်သဖြင့် အနတ္တ တရားများတည်း၊ ''နတ္ထိ အတ္တာ ယေသူတိပိ အနတ္တာ'' ယောသု-အကြင် ခန္ဓာငါးပါးတို့၌၊ အတ္တာ - အတ္တသည်၊ နတ္ထိ-မရှိ၊ ဣတိပိ-ထို့ကြောင့်လည်း၊ အနတ္တာ-အနတ္တတို့မည်၏၊ ခန္ဓာငါးပါး၌ ပြခဲ့သော အတ္တမျိုးမရှိ၊ ထို့ကြောင့် ခန္ဓာငါးပါးလုံး အနတ္တပင်တည်း၊ ရုပ် နာမ်

ခန္ဓာမှတပါး နိဗ္ဗာန်ပညာတ်တရားတို့၌လည်း ထိုအတ္တမျိုးမရှိ၊ သို့ဖြစ်၍ သင်္ခတ အသင်္ခတ တရားဟူသမျှ အနတ္တ ချည်းတည်း၊ [အနိစ္စ ဒုက္ခဟူရာ၌ သင်္ခါရ (သင်္ခတ) တရားသာ ရ၏၊ အနတ္တ ဟူရာ၌ကား သင်္ခါရ (သင်္ခတ) နှင့် အသင်္ခတ နိဗ္ဗာန် ပညတ်တရားအားလုံးရ၏၊ ထို့ကြောင့် ''သဗ္ဗေသင်္ခါရာ, အနိစ္စာ, ဒုက္ခာ'' ဟု ဟောတော်မူပြီးလျှင် ''သဗ္ဗေဓမ္မာ အနတ္တာ'' ဟု အနတ္တအရ ဓမ္မအားလုံးကို သိမ်းကြုံးဟောတော်မူသည်။]

အနက်ဆိုကြပုံ။ ။အနက်ဆိုရာ၌ ''အနတ္တာ-ကိုယ်မဟုတ်''ဟု ဆိုကြ၏၊ ကိုယ်မဟုတ်ဟူသောစကား၌ ဤခန္ဓာကိုယ်ကြီး ရည်ရွယ်လျှင် အမှားတည်း၊ ဤ ခန္ဓာကိုယ်ကြီးသည် အဘယ်မှာ ကိုယ်ကာယ မဟုတ်ဘဲ ရှိအံ့နည်း, ကိုယ်ကာယကြီး အဟုတ်ပင်တည်း၊ ပြခဲ့သော အတ္တတရား၌ အထည်ကိုယ်-အမာခံ-အနှစ်သာရဟု စွဲလမ်းကြ၏၊ ထိုအထည်ကိုယ်ဟု စွဲလမ်းအပ်သောအတ္တကိုရည်ရွယ်လျှင်''အနတ္တာ-အထည်ကိုယ်မဟုတ်, အမာခံအနှစ်သာရမဟုတ်''ဟု အနက်ဆိုသင့်၏၊ ''အနတ္တာ-အတ္တမဟုတ်''ဟု အနက်ဆိုလျှင် မလွဲနိုင်တော့ပြီ။

အနတ္တလက္ခဏာ။ ။ရုပ် နာမ်အားလုံးကို ဉာဏ်ဖြင့် စိစစ်ကြည့်လျှင် ခိုင်မြဲသော-အနှစ်သာရမဟုတ်ကြ, သူတို့အလိုသို့လည်း မည်သည့်အရာဝတ္ထုကိုမျှ မလိုက်ပါစေနိုင်, သူတို့ကလည်း မည်သူ့အလိုသို့မျှ မလိုက်ပါကြ၊ အကြောင်းအားလျော်စွာဖြစ်ပြီးလျှင် မကြာခင်ပင် ချုပ်ပျက်ကြလေသည်၊ သို့အတွက် အနှစ်သာရမဟုတ်ခြင်း အလိုသို့မလိုက်စေနိုင်ခြင်းသည် ခန္ဓာ ၅ ပါး၌ အတ္တမဟုတ်ကြောင်း အတ္တမရှိကြောင်း မှတ်တမ်းတင်ဘိုရာ အနတ္တလက္ခဏာပေတည်း၊ အချုပ်ကား—ရုပ်နာမ်တရားတို့၏ ဖေါက်ပြန် ပျက်စီးတတ်ခြင်း ဝိပရိဏာမ သဘောသည် အနိစ္စလက္ခဏာတည်း, အဖြစ်အပျက်ဟူသော ဒဏ်ရာ ဒဏ်ချက်ဖြင့် အမြဲအနှိပ်စက်ခံရသော ဥဒယဗ္ဗယပဋိပီဠန သဘောသည် ဒုက္ခလက္ခဏာတည်း၊ အသာရက-အဝသဝတ္တနသဘောသည် အနတ္တလက္ခဏာတည်း။

အနုပဿနာ ၃ ပါး။ ။တေဘူမက သင်္ခါရတရားတို့၏ အနိစ္စလက္ခဏာ ဒုက္ခလက္ခဏာ အနတ္တလက္ခဏာ ထင်ပေါ်လာအောင် အခါခါရှုတတ်သောဉာဏ်သည် အနုပဿနာမည်၏၊ ''အနိစ္စဿ-မမြဲသော ရုပ်နာမ်တရားကို၊ အနုပဿနာ-အနိစ္စလက္ခဏာ ပေါ်လာအောင် (အနိစ္စအချက်ထင်ရှားအောင်) အခါခါ ရှုခြင်းသည်၊ အနိစ္စာ နုပဿနာ-အနိစ္စာနုပဿနာ မည်၏၊ တနည်း-အနိစ္စတာယ -မမြဲသည်၏ အဖြစ်ကို (အနိစ္စလက္ခဏာကို)၊ အနုပဿနာ - အဘန်ဘန် ရှုခြင်းသည်၊ အနိစ္စာနုပဿနာ - မည်၏၊ အနိစ္စတာနုပဿနာ ဟု ဆိုလိုလျက် တာ

ပစ္စည်းကိုချေ၍ အနိစ္စာနုပဿနာဟု ဆိုသည်၊ ဒုက္ခ အနတ္တာနုပဿနာတို့၌လည်း ဤနည်းပင်တည်း။ [ဝိပဿနာဉာဏ် ၁၀ ပါး, ဝိမောက္ခမုခ ၃ ပါးသည် နောက်၌ ထင်ရှားလတံ့။]

သီလဝိသုဒ္ဓိ

ပါတိမောက္ခသံဝရသီလ။ ။သီလဟူသည် ကိုယ်မှု နှုတ်မှု စိတ်မှု၌ ဒုစရိုက်မဖြစ် ရအောင် ကိုယ် နှုတ် စိတ်တို့ကို စောင့်စည်းခြင်းတည်း၊ "ပါတိ-မိမိကို စောင့်ရှောက်သူကို၊ မောက္ခေတိ-အပါယ်ဘေး ဝဋ်ဒုက္ခဘေးမှ ကင်းဝေးလွတ်မြောက်စေတတ်၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ ပါတိမောက္ခံ-ပါတိမောက္ခမည်၏၊" "သံဝရတိ ဧတေနာတိ သံဝရော" စောင့်စည်းကြောင်းအကျင့်တည်း၊ "ပါတိမောက္ခမေဝ သံဝရော ပါတိမောက္ခသံဝရော" ပါတိမောက္ခ မည်သော စောင့်စည်းကြောင်း အကျင့်တည်း၊ "ပါတိမောက္ခသံဝရောစ သော သီလဉ္စာတိ ပါတိမောက္ခသံဝရသီလံ" ပါတိမောက်မည်သော စောင့်စည်းကြောင်း အကျင့်သီလ၊—ဤ ပါတိမောက္ခသံဝရသီလသည် အကျဉ်းအားဖြင့် ဘိက္ခု ဘိက္ခုနီ ပါတိမောက်၌လာသော သီလတည်း၊ အကျယ်အားဖြင့်ကား ကုဋေ ကိုးထောင့် တရာ့ ရှစ်ဆယ် ငါးသန်း သုံးသောင်း ခြောက်ထောင်သောသိက္ခာတို့တွင် ဣန္ဒြိယသံဝရ အာဇီဝပါရိသုဒ္ဓိ ပစ္စယသန္နိဿိတသီလ အချို့မှတပါး ကျန်အားလုံး သိက္ခာများတည်း၊ ထို သိက္ခာ အကျယ်ကို " နေ - နတ် - နီ - တိုင်, ဂ-နိုင်-မိုး-နံ, ဟုန်-ယာဉ်-ဈာန်, မှတ်ရန် သိက္ခာ ဂဏန်းတည်း"ဟူသော ပိဋကသင်္ချာဖြင့် ပြကြ၏၊ ပိဋက သင်္ချာ ယူပုံကို အခြေပြု သင်္ဂြိုဟ် ဝီထိပိုင်းအဆုံး၌ ပြထားသည်၊ ဤ ပါတိမောက္ခသံဝရသီလ၌ သဒ္ဓါပြဓာန်း၏၊ သဒ္ဓါထက်သန်စွာဖြင့် ဖြည့်ကျင့်သူမှသာ ဤ သီလကို လုံခြုံစေနိုင်မည်၊ ဤ ပါတိမောက္ခသံဝရသီလဖြင့် ကိုယ် နှုတ်ကိုသာ စောင့်စည်းနိုင်၏, စိတ်ကိုကား မစောင့်စည်းနိုင်သေး "မနောဒွါရေ အနာပတ္တိ"အရ အများအားဖြင့် စိတ်သက်သက် အာပတ်မသင့်နိုင်။

ဣန္ဒြိယသံဝရသီလ။ ။ဣန္ဒြိယာနံ-ဣန္ဒြေတို့ကို၊ သံဝရော - စောင့်စည်းကြောင်း သီလသည်၊ ဣန္ဒြိယသံဝရော - ဣန္ဒြိယသံဝရသီလမည်၏၊ အဘိဇ္ဈာ ဒေါမနဿ စသောအကုသိုလ်မဖြစ်ရအောင် စက္ခုန္ဒြေ သောတ ဃာန ဇိဝှါ ကာယ မနိန္ဒြေ ဟူသော ဣန္ဒြေ ၆ ပါးကို စောင့်စည်းခြင်းသည် ဣန္ဒြိယသံဝရသီလတည်း၊ ဤ သီလ၌ သတိပြဓာန်း၏၊ မြင်သမျှ ကြားသမျှစသည်၌ အကုသိုလ် မဖြစ်ရအောင်

သတိကြပ်ကြပ်ထားနိုင်မှ ဤသီလ လုံသည်၊ သတိမထားနိုင်လျှင် ကျောင်းတိုက် အတွင်းမှာပင် ဤသီလပျက်နိုင်သည်၊ အချုပ်အားဖြင့် စိတ်ကို စောင့်စည်းနိုင်မှ ဤသီလလုံမည်။

အာဇီဝပါရိသုဒ္ဓိသီလ။ ။အာဇီဝ ဟူသည် အသက်ရှည်ကြောင်း (အသက် မွေးဝမ်းကြောင်း) ဖြစ်သော ကိုယ်မှု နှုတ်မှုတည်း၊ ထို အသက်မွေးဝမ်းကြောင်း ဖြစ်သော ကာယပယောဂ ဝစီပယောဂ၏ စင်ကြယ်ကြောင်း သီလသည် အာဇီဝ ပါရိသုဒ္ဓိသီလမည်၏၊ " အာဇီဝန္တိ ဧတေနာတိ အာဇီဝေါ, အာဇီဝဿ ပါရိ သုဒ္ဓိ အာဇီဝပါရိသုဒ္ဓိ" ဧတေန-ဤ ကာယပယောဂ ဝစီပယောဂဖြင့်၊ အာဇီ ဝန္တိ-အသက်ကိုဖြစ်စေကုန်၏၊ (အသက်မွေးရကုန်၏)၊ဘုရားရှင် စက်ဆုပ်တော် မူအပ်သော ကုလဒူသန အနေသနစသော မိစ္ဆာဇီဝကို ရှောင်ကြဉ်လျက် ထက် ဝန်းကျင် စင်ကြယ်အောင် ပစ္စည်း ၄ ပါးကို တရားသဖြင့် ရှာမှီး၍ အသက်မွေး နိုင်မှ ဤသီလ လုံခြုံမည်၊ ဤသီလ၌ ဝီရိယ ပြဋ္ဌာန်း၏၊ ဝီရိယကင်း၍ အပျင်းထူနေ လျှင် ချောင်ချောင်လယ်လယ်ဖြင့် ပစ္စည်းရအောင် ကုလဒူသန စသော အမှုတို့ကို ပြုသည့်အတွက် ဤသီလ ပျက်တော့၏၊ မှောက်မှားစွာ အသက်မွေးကြောင်း မ ကောင်းသော ကိုယ်မှု နှုတ်မှုများကို မိစ္ဆာဇီဝ ဟု ခေါ်၏၊ ထို မိစ္ဆာဇီဝသည် ဒကာ ဒကာမတို့အား ထိုထို ပစ္စည်းကို ပေးခြင်း, မိမိကိုယ်ကို ဒကာ ဒကာမတို့ အထင်ကြီး၍ ကြည်ညိုလာအောင် ဟန်အမျိုးမျိုးထုတ်လျက် ကြောင်သူတော်လုပ် ခြင်း, အတင်းအကြပ် မလှူချင်-လှူချင်အောင် ပြောဆိုတိုက်တွန်းခြင်း, ဆေးဝါး ပယောဂ ဗေဒင်ဟောပြုခြင်း စသောအားဖြင့် အတော်များစွာ ဝိသုဒ္ဓိမဂ်၌လာ၏၊ ထိုအမှုများကြောင့် လှူသော ပစ္စည်းသည် ထိုရဟန်းသာမက တသာသနာလုံးပင် မသုံးစွဲထိုက်တော့ပြီ။

အနေသနာယ စိတ္တံပိ, အဇနေတွာ ဝိစက္ခဏော၊
အာဇီဝံ ပရိသောဓေယျ, သဒ္ဓါပဗ္ဗဇိတော ယတိ။

ဝိစက္ခဏော - ဘုရာ့မျက်နှာ, သာသနာနှင့်, ကိုယ့်မှာနောင်ရေး, မြော်တွေး ဆင်ခြင်, ပညာရှင်လည်း ဖြစ်ပေထသော၊ သဒ္ဓါပဗ္ဗဇိတော-ဘယာမဘက်, သဒ္ဓါ တွက်ကြောင့်, ခွါထွက်သမှု, ရဟန်းပြုခဲ့သူလည်း ဖြစ်ပေထသော၊ ယတိ - သာ သနာဝန်, အားသွန်ကြိုးပန်း, ထမ်းဘို့ရည်ရော်, ရဟန်းတော်သည်၊ အနေသ နာယ-ဘုရားစက်ဆုပ်, လွန်သေးနုပ်သည့်, အယုတ်တမာ, လေးဖြာပစ္စည်း, ရှာ ဖွေနည်း၌၊ စိတ္တံပိ-ပြုလုပ်ဘို့ရန်, စိတ်အကြံကိုမျှလည်း၊ အဇနေတွာ-သာသနာ့ အရှိန်, ကိုယ့်အရှိန်၌, ဂုဏ်သိမ်ညစ်ပေ, မဖြစ်စေဘဲ၊ အာဇီဝံ - တသက်လျာမျှ, တဝမ်းဝဘို့,တခဏာတွက်ကလေး, အသက်မွေးကို၊ပရိသောဓေယျ-ဝန်းကျင်ခပင်း, ပြစ်မျိုးကင်းအောင်, ရှင်းလင်းသုတ်သင်ရာသတည်း။

ပစ္စယသန္နိဿိတသီလ။ ။ဆွမ်း သင်္ကန်း ကျောင်း ဆေး ပစ္စည်း ၄ ပါး၌ မှီသောသီလတည်း၊ အာဇီဝပါရိသုဒ္ဓိသီလစင်ကြယ်စွာဖြင့် ရအပ်သော ပစ္စည်း ၄ ပါးကို “ ပဋိသင်္ခါယောနိသော စီဝရံ ပဋိသေဝါမိ ” စသည်ဖြင့်၍ သုံးစွဲမှ ဤပစ္စယသန္နိဿိတသီလလုံခြုံသည်၊ ထိုသို့ ဆင်ခြင်ရာ၌ “ပဋိသင်္ခါယောနိသော စီဝရံ ပဋိသေဝါမိ” စသည်ဖြင့် နှုတ်က ရွတ်ဆိုမှုသည် ဆင်ခြင်မှုမဟုတ်သေး၊ ပစ္စည်း ၄ ပါးတွင် တပါးပါးကို သုံးဆောင်ရသည့်အတွက် “ အသက်ရှည်စွာ, ဘေးရောဂါတို့, ကိုယ်မှာ မကပ်, ပရိယတ်နှင့်, ပဋိပတ်ရေး, မြှော်ထောက်တွေး၍, ဤဆေး ဤဆွမ်း, ဤ သင်္ကန်းနှင့်, ရွှင်လန်းဘွယ်ကောင်း, ဤစံကျောင်းကို, မှီအောင်း သုံးစွဲပါသတည်း၊”ဤသို့ ဉာဏ်ဖြင့် ဆင်ခြင်မှု စိတ်ဖြင့် ဆင်ခြင် စဉ်းစားပွားများမှုကိုသာ “ဆင်ခြင်” ဟု ဆိုသည်၊ထိုသို့ မဆင်ခြင်ဘဲ အမှတ်တမဲ့ ဖြစ်စေ, သို့မဟုတ် လောကီ ပကာသန အလှအပအတွက် ဖြစ်စေ သုံးစွဲနေလျှင် ပစ္စယသန္နိဿိတသီလပျက်၏၊ တနေ့အဘို့မှာ အာရုံမတက်ခင် ပစ္စည်း ၄ ပါးကို သုံးစွဲသဖြင့် အကျိုးများပုံကို ဆင်ခြင်မိစေရမည်၊ သင်္ကန်း လဲတိုင်း, ဆွမ်း အလုပ်တိုင်း, ကျောင်းတွင်း ဝင်တိုင်း, ဆေး သုံးစွဲတိုင်း ဆင်ခြင်ပါမူ သာ၍ ကောင်းမြတ်တော့၏။

အမှွမ်းတင်ဆင်ခြင်မှု။ ။ဤ ပစ္စယသန္နိဿိတသီလ၌ အမွှမ်းတင် ဆင်ခြင် နည်းများလည်းရှိ၏၊ ထို ဆင်ခြင်နည်းကား—“စက်ဆုပ်ဘွယ်ရာ ဤခန္ဓာကိုယ်ကြီးနှင့်စပ်၍ သုံးဆောင်အပ်သမျှ ပစ္စည်း ၄ ပါးလည်း စက်ဆုပ်ဘွယ်ချည့်သာဖြစ်တော့လတံ့” ဟု ပဋိကူလသညာဖြင့် ဆင်ခြင်နည်း, “ ခန္ဓာကိုယ်နှင့်တကွ ပစ္စည်း ၄ ပါးလုံး ဓာတ်တုံး ဓာတ်စုသာ ” ဟု ဓာတုမနသိကာရ ဆင်ခြင်နည်းများတည်း၊ ဤ ပဋိကူလသညာ ဓာတုမနသိကာရတို့မှာ အမွှမ်းတင်သာဖြစ်၍ မဆင်ခြင်သော်လည်း သီလမပျက်, ပစ္စဝေက္ခဏာ မဆင်ခြင်မှသာ သီလပျက်သည်၊ ဤသီလ၌ ဉာဏ်ပညာဖြင့် ဆင်ခြင်ရသောကြောင့် ဉာဏ် ပြဋ္ဌာန်း၏၊ သို့ဖြစ်၍ ရှင်ဖြစ်စ သာမဏေငယ်တို့၌ ပဋိသင်္ခါယောနိသော စသော ပုတီးစိတ်ပါဠိတော်ကို အရ ကျက်ဘို့ထက် ဉာဏ်ဖြင့်ဆင်ခြင်တတ်ဘို့အရေးက သာ၍ကြီးလေးသည်။

စတုပါရိသုဒ္ဓိသီလ။ ။ဤပြခဲ့သော သီလ ၄ မျိုးကို စတုပါရိသုဒ္ဓိသီလ ဟုခေါ်၏၊ [စတု=၄ ပါး+ပါရိသုဒ္ဓိ=ထက်ဝန်းကျင် စင်ကြယ်သော + သီလ=ကိုယ်နှုတ် စိတ်ကို ကောင်းစွာထားကြောင်းအကျင့်၊ “ ကိုယ်နေ နှုတ်ပြော စိတ်သဘောထားတတ်ကြောင်း ကောင်းသော အကျင့် ၄ ပါးဟူလို။”] ဤသီလများပျက်လျှင် ထပ်မံ၍ စင်ကြယ်ကြောင်းနည်းကောင်း ၄ ပါးကိုလည်း ပြထားလျက်ရှိ၏။

ဒေသနာ သံဝရော ဧဋ္ဌိ-ပစ္စဝေက္ခဏာဘေဒတော၊
သုဒ္ဓိ စတုဗ္ဗိဓာ ဝုတ္တာ, မုနိနာ ဝဒိစ္စဗန္ဓုနာ။

ဒေသနာသုဒ္ဓိ။ ။ပါတိမောက္ခသံဝရသီလ ပျက်လျှင် မိမိနှင့် သီတင်းသုံးဘော် ရဟန်းတော်အား " မိမိမှာ မည်သည့်သီလပျက်သွားပါသည် " ဟု ပြောပြမှုကို ယခုကာလ၌ "ဒေသနာကြား"ဟု ခေါ်၏၊ ထိုသို့ ဒေသနာပြောပြလျှင် ထုလ္လစ္စယ စသော အောက်အာပတ် ၅ ပါးအတွက် ပြန်၍စင်ကြယ်၏၊ ထို့ကြောင့်"ဒေသနာ သုဒ္ဓိ" ဟု ခေါ်၏၊ [ဒေသနာ-ပြောပြခြင်းကြောင့်၊ သုဒ္ဓိ-စင်ကြယ်ခြင်း၊]သံဃာ ဒိသိသ် အာပတ်အတွက် ပရိဝါသ် မာနတ် ဆောက်တည်မှု, ပါရာဇိက အာပတ် အတွက် လူထွက်မှုများလည်း ဒေသနာတွင် သွင်းယူရမည်၊"စာဂေါ ယော ဘိက္ခု ဘာဝဿ, သာ ပါရာဇိကဒေသနာ"ဟူသော ခုဒ္ဒသိက္ခာကိုထောက်၊ ဘိက္ခုဘာ ဝဿ-ရဟန်းအဖြစ်ကို၊ ယောစာဂေါ-အကြင်စွန့်လိုက်ခြင်းသည်၊ အတ္ထိ-ထင်ရှား ၏၊ သာ-ထိုရဟန်းဘဝကို စွန့်လွှတ်လိုက်ခြင်းသည်ပင်၊ ပါရာဇိကဒေသနာ-ပါရာ ဇိကအာပတ်ကို ဒေသနာ ပြောခြင်းပင်တည်း၊ ထို့ကြောင့် သံဃာဒိသိသ် အာပတ် သင့်၍ ပရိဝါသ် မာနတ်ဆောက်တည်လျှင် သီလပြန်၍ စင်ကြယ်၏၊ ပါရာဇိက ကျ၍ လူထွက်လျှင် သီလ စင်ကြယ်တော့၏၊ မဂ် ဖိုလ် နိဗ္ဗာန် နတ်ရွာချာန်များကို မတားမြစ်နိုင်တော့ပြီ၊ ဆိုင်ရာ သီလပျက်လျက် မကုစားလျှင် အထင်အရှား သိနေ သော ဒုက္ကဋ်အာပတ်ကလေးကပင် နတ်ရွာ နိဗ္ဗာန် မဂ် ဖိုလ် ချာန်ကို တားမြစ်နိုင် ၏၊ ဒေသနာ ပြောပြရာ၌ " အာယတိံ သံဝရ - နောင်ခါ စောင့်စည်းမည် ဟု နှလုံးသွင်းမှု" မရှိသော်လည်း စင်ကြယ်တော့၏-ဟု ဆရာအများယူဆကြ၏၊ အာ ယတိံသံဝရစိတ်ရှိမှသာ စင်ကြယ်သည် ဟု ယူကြသော ဆရာတို့လည်း အများ အပြားပင်, စဉ်းစားကြပါလေ။

သံဝရသုဒ္ဓိ။ ။စက္ခုန္ဒြေစသော ဣန္ဒြေ ၆ ပါးတွင် တပါးပါး ပေါက်ကြား၍ လောဘ ဒေါသ စသည်ဖြစ်လျှင် " နောင်အခါ ဤကဲ့သို့ မပေါက်ကြားစေတော့ အံ့"ဟု ဓိဋ္ဌာန်၍ စောင့်စည်းက ဣန္ဒြိယသံဝရသီလ ပြန်၍စင်ကြယ်၏၊ [သံဝရ= စောင့်စည်းမှုကြောင့်+သုဒ္ဓိ=စင်ကြယ်ခြင်း။]

ပရိယေဋ္ဌိသုဒ္ဓိ။ ။ကုလဒူသန အနေသန စသော မိစ္ဆာဇီဝကိုရှောင်၍ တရား သဖြင့်ရှာဖွေနိုင်မှသာ အာဇီဝပါရိသုဒ္ဓိ သီလ စင်ကြယ်သည်။ [ပရိယေဋ္ဌိ=ရှာမှီး ခြင်းဟူသော=သုဒ္ဓိစင်ကြယ်ခြင်း။]

ပစ္စဝေက္ခဏာသုဒ္ဓိ။ ။ပစ္စည်းလေးပါး အတွက် ရရှိသောသာသနာကျိုးကို ဆင် ခြင်စဉ်းစား၍ သုံးစွဲနိုင်မှသာ ပစ္စယသန္နိဿိတသီလစင်ကြယ်၏၊ [ပစ္စဝေက္ခဏာ= ဆင်ခြင်မှုဟူသော+သုဒ္ဓိ=စင်ကြယ်ခြင်း၊] ရဟန်းတော်များ၌ ဤပြခဲ့သော စတု ပါရိသုဒ္ဓိသီလ ၄ ပါးလုံးကို လုံခြုံမှသာ သီလဝိသုဒ္ဓိဖြစ်၏၊ ကမ္မဋ္ဌာန်းကို တကယ် တမ်းအားထုတ်တော့မည်ဆိုလျှင် လူ စသည်တို့မှာလည်း ဤသီလ ၄ မျိုးကို မိမိတို့ နှင့်ဆိုင်ရာ စင်ကြယ်စေရမည်ပင်။

စိတ္တဝိသုဒ္ဓိ။ ။" ဥပစာရသမာဓိ အပ္ပနာသမာဓိစေတိ ဒုဝိဓောပိ သမာဓိ စိတ္တဝိသုဒ္ဓိနာမ"—ဟူသည်နှင့်အညီ, ကာမစ္ဆန္ဒနီဝရဏစသော အညစ်အကြေး တို့မှ စိတ်၏ သန့်ရှင်းစင်ကြယ်ခြင်းသည် စိတ္တဝိသုဒ္ဓိမည်၏၊ သမထကမ္မဋ္ဌာန်းကို အားထုတ်၍ ဥပစာရ ဘာဝနာသို့ရောက်လျှင် ထိုနီဝရဏတို့မှ စင်ကြယ်ပြီဖြစ်၍ စိတ္တဝိသုဒ္ဓိဖြစ်ပြီ၊အပ္ပနာဘာဝနာချာန်ကိုရပါမူ ပြောဘွယ်မရှိတော့ပေ၊ ဝိပဿနာ ကမ္မဋ္ဌာန်းကို အဟုတ်ကြိုးပမ်းမည့် ယောဂီသည် သမထကမ္မဋ္ဌာန်းကို ရှေးဦးစွာ ဥပစာရသမာဓိလောက် ဖြစ်စေ အပ္ပနာ သမာဓိသို့ရောက်အောင်ဖြစ်စေ အားထုတ် ၍ မိမိစိတ်ကို နီဝရဏ အညစ်အကြေးမှ ကင်းဝေး စင်ကြယ်နှင့်စေရမည် - ဟူလို၊ [" စိတ္တဿ ဝိသုဒ္ဓိ စိတ္တဝိသုဒ္ဓိ" စိတ္တဿ-စိတ်၏၊ ဝိသုဒ္ဓိ -နီဝရဏတို့မှ စင်ကြယ် ခြင်းသည်၊ စိတ္တဝိသုဒ္ဓိ-မည်၏။]

ဒိဋ္ဌိဝိသုဒ္ဓိ။ ။"လက္ခဏ ရသ ပစ္စုပဋ္ဌာန ပဒဋ္ဌာနဝသေန နာမရူပပရိဂ္ဂဟော ဒိဋ္ဌိဝိသုဒ္ဓိနာမ" - ဟူသည်နှင့်အညီ, စိတ်စေတသိက် ဟူသော နာမ်နှင့် နိပ္ဖန္နရုပ် တရားတို့ကို စိတ်ပိုင်း စေတသိက်ပိုင်း ရုပ်ပိုင်း၌ ပြခဲ့သည့်အတိုင်း လက္ခဏ ရသ ပစ္စုပဋ္ဌာန် ပဒဋ္ဌာန်တင်၍ဆင်ခြင်လိုက်သည့်အခါ "သိမှုသည် စိတ်, ခံစားမှုသည် ဝေဒနာ, မှတ်သားမှုကား သညာ, ပြုလုပ်အားထုတ်မှုကား သင်္ခါရ, ဖေါက်ပြန် တတ်သော ဤခန္ဓာကိုယ်ကြီးကား ရုပ်တည်း၊ ဤ ရုပ် ဝေဒနာ သညာ သင်္ခါရ ဝိညာဉ်တို့မှတပါး အတ္တဟူသော တရားတမျိုး မရှိတော့ပြီ"ဟု သိမြင်နိုင်၏၊ ဤသို့ သိမြင်ခြင်းသည်ပင် အတ္တစွဲလမ်းမှု ဟူသော အညစ်အကြေးမှ ကင်းဝေး စင်ကြယ် သောကြောင့် ဒိဋ္ဌိဝိသုဒ္ဓိမည်၏၊ [ဒဿနံ ဒိဋ္ဌိ-သိမြင်ခြင်း သဘောတရား, ဉာဏ် တည်း၊ ဝိသုဇ္ဈတီတိ ဝိသုဒ္ဓိ - အတ္တ အညစ်အကြေးမှ ကင်းဝေး စင်ကြယ်သော ဉာဏ်ပင်တည်း၊ "ဒိဋ္ဌိယေဝ ဝိသုဒ္ဓိ ဒိဋ္ဌိဝိသုဒ္ဓိ" ဒိဋ္ဌိယေဝ-နာမ်ရုပ်တို့ကို လက္ခဏာ စသည်တင်၍ သိမြင်တတ်သော ဉာဏ်သည်ပင်၊ ဝိသုဒ္ဓိ - အတ္တ အညစ်အကြေးမှ ကင်းဝေးသော တရားတည်း။]

ဤသင်္ဂြိုဟ်ကျမ်းကား အဘိဓမ္မာပါဠိတော်ကို မှီ၍စီရင်သော ကျမ်းတည်း၊ ထို့ ကြောင့် အဘိဓမ္မာ ပါဠိတော်၌ လာသော စိတ် စေတသိက် ရုပ် အားလုံး ကိုပင် လက္ခဏာ စသည်တင်၍ ဆင်ခြင်သိမ်းဆည်းမှုကို ဒိဋ္ဌိဝိသုဒ္ဓိ ဟု ဆိုပေသည်၊ သုတ္တန် ပါဠိတော်များ၌ကား ဓာတ်ကြီး ၄ ပါးနှင့် အာကာသဓာတ် ဝိညာဏဓာတ်ဟူ သော ဓာတ် ၆ ပါးကို ပိုင်းခြားဆင်ခြင် နိုင်ရုံမျှဖြင့် ဒိဋ္ဌိဝိသုဒ္ဓိဖြစ်၍ မဂ်ဖိုလ် ရသူ များကိုတွေ့ရ၏၊ ဤဓာတ် ၆ ပါး ဆင်ခြင်ပုံကို ရုပ်ပိုင်း ရူပသမုဒ္ဒေသ၌ပြခဲ့ပြီ၊ ထို ၆ ပါးမျှကိုလည်း ပင်ကိုယ်က ဗဟုသုတအခြေခံမရှိလျှင် လက္ခဏာ ရသ ပစ္စု ပဋ္ဌာန် ပဒဋ္ဌာန် ၄ ပါးလုံး စုံလင်အောင်တင်၍ ဆင်ခြင်နိုင်ဘို့ရာ လွန်စွာခဲယဉ်း ပေလိမ့်မည်၊ စာတလုံးမျှ ရှေးကမသင်ဘူးဘဲလျက် ဝိပဿနာအားထုတ်၍ မဂ်ဖိုလ်

ရကြသူတို့မှာ စာတတ်သူတွေထက်ပင် ပေါများသေး၏၊ ထို့ကြောင့် နည်းကောင်းလမ်းမှန်ကို နာခံ၍ ဖွဲ့သန်သန် အားထုတ်လျှင် နာမ်ရုပ် အားလုံးကို လက္ခဏာစသည် မတင်နိုင်သော်လည်း အထိုက်အလျောက် သိရုံမျှဖြင့် ဒိဋ္ဌိဝိသုဒ္ဓိဖြစ်ဘွယ်ရာ ရှိပေသည်၊ အကျဉ်းချုပ်မျှ ဆင်ခြင်နည်းကား—

ထိုထို အာရုံကို သိမှုကား ဝိညာဏက္ခန္ဓာတည်း၊ ကိုယ်ဖြင့် ဖြစ်စေ နှုတ်ဖြင့် ဖြစ်စေ စိတ်ဖြင့်ဖြစ်စေ ပြုလုပ်မှု ပြောဆိုမှု ကြံစီမှုများကား သင်္ခါရက္ခန္ဓာတည်း၊ ကောင်းကောင်း ဆိုးဆိုး အမျိုးမျိုးကို ခံစားမှုကား ဝေဒနာက္ခန္ဓာတည်း၊ ထိုထို အာရုံကို မှတ်သားမှုကား သညာက္ခန္ဓာတည်း၊ ဤ ခန္ဓာ ၄ ပါးကို နာမ်တရားဟု ခေါ်၏၊ ဤခန္ဓာကိုယ်ကြီးကို ဖေါက်ပြန် ပျက်စီးတတ်သောကြောင့် ရုပ်ဟု ခေါ်၏၊ [အပြင်ပ၌ ရေ မြေ တော တောင် သစ်ပင် အိမ် စသည်များလည်း ရုပ်ပင်တည်း၊ သို့သော် ဝိပဿနာ ရှုခမ်း၌ အရေးတကြီး မသက်ဆိုင်၊] ဤ မျှလောက် သိလျှင်ပင် တွေ့ရာ မြင်ရာ၌ "ဤကား ရုပ် ဤကား နာမ်, ဤနာမ်တွင် သိမှုကား ဝိညာဉ်" စသည်ဖြင့် လေ့လာရာ၏၊ ထိုကဲ့သို့ လေ့လာပြီးလျှင် " ငါ သူ ယောကျ်ား မိန်းမ အတ္တ ကိုယ် သတ္တ ပုဂ္ဂိုလ် "ဟူသော အရာများကို လုံးလုံး ရှာမရအောင်(ဝါ-အတ္တဒိဋ္ဌိကင်းအောင်) ဆက်လက်ဆင်ခြင်ရန်ကား—

ယထာပိ အင်္ဂသမ္ဘာရာ, ဟောတိ သဒ္ဒေါ ရထောဣတိ၊
ဧဝံ ခန္ဓေသု သန္တေသု, ဟောတိ သတ္တောတိ သမ္မုတိ။

အင်္ဂသမ္ဘာရာ- ဝင်ရိုးစက်ဘီး, အသီးသီးတို့, ဖွဲ့စည်း ပေါင်းဆုံ, အဆောက်အအုံကြောင့်၊ ရထောဣတိသဒ္ဒေါ- လူသူအများ, စီးနင်းသွားဘို့, ရထား ခေါ်အပ်, နာမည်ပညတ်သည်၊ ဟောတိယထာ-ဖြစ်ပေါ်လာသကဲ့သို့၊ ဧဝံ- ဤ့အတူ' ခန္ဓေသု-ရုပ်နာမ် နှစ်ဖြာ, ခန္ဓာ ၅ ပါးတို့သည်၊ သန္တေသု- ထင်ရှားပေါင်းဆုံ, ရှိကြကုန်သော်၊ သတ္တောတိသမ္မုတိ - သတ္တာဟု, ခေါ်ဝေါ်ပြုဘို့, သမ္မုတိမှတ်, နာမည်ပညတ်သည်၊ ဟောတိ-ရုပ်နာမ် နှစ်ပါး, မကွဲပြားက, ထင်မှားဘွယ်ရာ, ဖြစ်ပေါ်လာပေသည် တကား။—ထို့နောက် တဘန် ဆက်လက်၍ ဆင်ခြင်ရန်ကား....

ယထာ ပဋိစ္စ ကဋ္ဌာဒိံ, အဂါရန္တိ ပဝုစ္စတိ၊
ဧဝံ ပဋိစ္စ အဋ္ဌျာဒိံ, သရီရန္တိ ပဝုစ္စတိ၊

ကဋ္ဌာဒိံ - တိုး တိုင် သစ်ဝါး, ကြိမ်နွယ်အားဖြင့်, များပြားစုပုံ, အဆောက်အအုံကို၊ ပဋိစ္စ-စုပေါင်းစွဲမှီ, တွဲကာချီသဖြင့်၊ အဂါရန္တိ-အိမ် ကျောင်း မဏ္ဍပ်,

ဇရပ် တိုက်တာ, နေရာဌာန, အာဝါသ ဟူ၍၊ ပဝုစ္စတိယထာ-ခေါ်ဝေါ်ပညတ်, သမုတ်အပ်သကဲ့သို့၊ ဇင်-၌ႇအတူ၊ အဋ္ဌ၊ာဒိ-အရိုးအဆက်, အကြောရှက်လျက်, ဖွဲ့ကြက်အသား, ဖုံးလွှမ်းအပ်သော အရေများကို၊ ပဋိစ္စ - စုပေါင်းစွဲမှီ, တွဲကာ တည်သဖြင့်၊ သရီရန္တိ- သူ့ကိုယ် ငါ့ကိုယ်, ခန္ဓာကိုယ်ဟူ၍၊ ပဝုစ္စတိ-ခေါ်ဝေါ် ပညတ်, သမုတ်အပ်ပေသည် တကား။

ရဇ္ဇုယောဂါ ဒါရုယန္တံ, သဗျာပါရံဝ ခါယတိ၊
ဇဝံ သုညံ နာမရူပံ, အညမညသမာယုတံ။

ရဇ္ဇုယောဂါ - အရှပ်ကြိုးနှင့်, အသင့် ဆွဲတပ်, တွဲစပ်မိခြင်းကြောင့်၊ ဒါရုယန္တံ- သစ်သားဖြင့်လုပ်, မင်းသွီး မင်းသားရုပ်သည်၊ သဗျာပါရံဝ- သွား ရပ် က ခုန်, ဗျာပါရ ရှိပုံကဲ့သို့၊ ခါယတိ-ရှုသူစိတ်တွင်, မှတ်ထင်ရလေ၏၊ ဇဝံ - ၌ႇ အတူ၊ သုညံ-အနှစ်သာရ, အတ္တမဘက်, အသက်မှ ကင်းဆိတ်သော၊ နာမရူပံ- နာမ်ရုပ်နှစ်ဖြာ,ငါးခန္ဓာသည်၊ အညမညသမာယုတံ-အချင်းချင်းကပ်, ပေါင်းစပ် မိသည် ဖြစ်၍၊ သဗျာပါရံဝ- သွား ရပ် ထိုင် လျောင်း, လိုရာ ပြောင်းလျက်, အ ကြောင်းအားလျော်စွာ, ဗျာပါရ ရှိနေသကဲ့သို့၊ ခါယတိ-ရုပ်နာမ် ၂ ပါး, မကွဲ ပြားက, အများစိတ်တွင်, ထင်မြင်စွဲလမ်းရလေသည်တကား။

၌သို့ စသည်ဖြင့် ဆင်ခြင်ဘန် များလျှင် သတ္တာမရှိ ပုဂ္ဂိုလ် မရှိ အတ္တ မရှိ ယောကျ်ား မိန်းမ မရှိ, ရုပ်နာမ်သာ ရှိသည်ဟု မိမိရရ သဘောကျသဖြင့် အတ္တ ဒိဋ္ဌိ အညစ်အကြေးမှ ကင်းဝေးစင်ကြယ်၍ ဒိဋ္ဌိဝိသုဒ္ဓိနယ်သို့ ရောက်လေပြီ၊ ၌ ဒိဋ္ဌိ ဝိသုဒ္ဓိသည်ပင် နာမ်ရုပ် ၂ ပါးဟူသော သင်္ခါရတရားကို ပိုင်းခြားတတ်သော ကြောင့် နာမရူပဝဝတ္ထာန ဉာဏ်ဟု ၎င်း သင်္ခါရပရိစ္ဆေဒ ဉာဏ်ဟု၎င်း အမည် ရငလေသေး၏။

ကင်္ခါဝိတရဏ ဝိသုဒ္ဓိ။ ။“ငါသည် ရှေးအတိတ်က ဖြစ်မှ ဖြစ်ခဲ့ဘူးလေရဲ့လား” စသော ယုံမှားမှု“အလုံးစုံကို အကုန်သိမြင်နိုင်သော ဘုရားရှင်ဆိုတာ ရှိမှရှိနိုင်ပါ့ မလား” စသော ယုံမှားမှုများကို “ကင်္ခါ” ဟု ခေါ်၏၊ ထိုယုံမှားမှုတို့ကို လွန် မြောက်ကြောင်း ဉာဏ်သည် ကင်္ခါဝိတရဏ မည်၏၊ထိုဉာဏ်သည်ပင် အဟေတုက ဒိဋ္ဌိ ဝိသမဟေတုကဒိဋ္ဌိ တည်းဟူသော အညစ်အကြေးတို့မှ စင်ကြယ်သောကြောင့် ဝိသုဒ္ဓိလည်း မည်၏၊“ ကင်္ခံ ဝိတရတိ အတိက္ကမတိ တောယာတိ ကင်္ခါဝိတရဏာ, ကင်္ခါဝိတရဏာဝ ဝိသုဒ္ဓိ ကင်္ခါဝိတရဏဝိသုဒ္ဓိ ” ဟု ဝိဂ္ဂြိုဟ်ပြု၊ “ တေသမေဝစ

နာမရူပါနံ ပစ္စယပရိဂ္ဂဟော ကင်္ခါဝိတရဏ ဝိသုဒ္ဓိနာမ '' ဟူသည်နှင့် အညီ, ဤကင်္ခါဝိတရဏဝိသုဒ္ဓိဖြစ်ဘို့ရန် ဒိဋ္ဌိဝိသုဒ္ဓိဖြင့် သိမြင်အပ်ပြီးသော ရုပ်နာမ်များ၏ အကြောင်းကို သိမ်းဆည်းဆင်ခြင်ရမည်၊ထိုအကြောင်းကို မဆင်ခြင်မီ အဟေတုက ဒိဋ္ဌိ ဝိသမဟေတုကဒိဋ္ဌိတို့ကို စိစစ်ဦးအံ့။

အဟေတုကဒိဋ္ဌိ။ ။''ရုပ်နာမ်တရားများသည် အကြောင်းမရှိဘဲ ဘာသိ ဘာသာ ဖြစ်ပေါ်လာ၏''ဟူသော အယူမှားသည် အဟေတုကဒိဋ္ဌိ မည်၏၊ ထို အယူ အတိုင်းမှန်လျှင် ရုပ်ခန္ဓာကြီးသည် တမျိုးထည်း တပုံစံထည်း ဖြစ်နေဘွယ်ရာ ရှိ၏၊ အကြောင်းမှ မရှိလျှင် အဘယ်မှာ ပုံသဏ္ဌာန်အမျိုးမျိုး ကွဲလွဲသင့်ပါတော့အံ့နည်း၊ နာမ်တရားတွင်လည်း စက္ခုဝိညာဉ်သည် အကြောင်းမဲ့ ဖြစ်သည်ဆိုလျှင် မျက်လုံး ၌သာ အဘယ့်ကြောင့် ဖြစ်ရသနည်း, နား နှာခေါင်း စသည်မှာလည်း ဖြစ်ပါ တော့လား, ထို စက္ခုဝိညာဉ်သည် ရူပါရုံနှင့် တွေ့ကြုံမှ အဘယ့်ကြောင့် သိမြင်ရ သနည်း, အခါခပ်သိမ်း မြင်နေပါတော့လား, ဤသို့ စသည်ဖြင့် တယောက်နှင့် တယောက် ရုပ်ခန္ဓာချင်း မတူကြပုံ, စက္ခုဝိညာဉ် နာမ်တရား တခုပင် မျက်လုံး ထည်း၌ တခါတရံမှ ပေါ်လာပုံကိုထောက်လျှင် ဧကန် အကြောင်းမဲ့ မဖြစ်, ဆိုင် ရာ အကြောင်း ရှိကြရမည်။

ဝိသမဟေတုကဒိဋ္ဌိ။ ။မညီညွတ် မမှန်ကန်သော အကြောင်းကို''ဝိသမဟေတု'' ခေါ်၏၊''ဗြဟ္မာ ဗိဿနိုး ထာဝရဘုရား စသူတို့ ဖန်ဆင်းမှုကြောင့် ဤ ရုပ်နာမ် ခန္ဓာဖြစ်ပေါ်လာသည် ''ဟူသော အယူမှားသည် ဝိသမဟေတုကဒိဋ္ဌိမည်၏၊ ထို့ ကြောင့် ဝိသမဟေတုဟူသည် '' ရုပ်နာမ်၏အကြောင်းရင်း '' ဟု သူတို့ညွှန်ပြအပ် သော ဗြဟ္မာစသူတို့ပင်တည်း၊ ထိုဗြဟ္မာစသူတို့ကို တမျိုးထည်းထား၍ စိစစ်အံ့-ထို ဖန်ဆင်းသူဟူသည် ရုပ်နာမ်ခန္ဓာနှင့် အထင်အရှားလော, သို့မဟုတ် ကောင်းကင် ဟင်းလင်းပမာ ဘာမျှမရှိသော အရာလော၊ ''ရုပ် နာမ် ခန္ဓာနှင့် အထင်အရှား ပါဘဲ'' ဆိုလျှင် ထို ဖန်ဆင်းသူ၏ ရုပ် နာမ် ခန္ဓာ ဖြစ်ဘို့ရာ အကြောင်းတမျိုးရှာရ လိမ့်ဦးမည်၊ ''ဖန်ဆင်းသူ၏ ရုပ် နာမ်မှာ အကြောင်းမရှိဘဲဖြစ်တယ်''ဟု ဆိုပြန် လျှင် ယခင် အဟေတုက ဒိဋ္ဌိ၌ သက်ဝင်၍ ယခင်ပြခဲ့သော အပြစ်များမှ မကင်း လွတ်ရာ၊ ''ထိုသို့အကြောင်းမရှိဘဲ ဖန်ဆင်းသူ၏ ရုပ်နာမ်ခန္ဓာဖြစ်တယ်'' ဆိုလျှင် ဖန်ဆင်းတတ်သူ ရုပ်နာမ်ခန္ဓာပေါင်း အမြောက်အမြားပင် ကမ္ဘာအပြည့်မျှ ရှိရ ပေလိမ့်မည်။

'' ဖန်ဆင်းသူဟူသည် ရုပ်နာမ် ခန္ဓာနှင့် အထင်အရှား မဟုတ်ပါ, အနန္တ တန်ခိုးတော်နှင့် ပြည့်စုံသော ဝိညာဉ်တော်သာ ဖြစ်သည်'' ဟု ဆိုလျှင် (ဝိညာဉ် သည် သာသနာတော် ကျမ်းဂန်အလို နာမ်တရားပင်တည်း၊ သို့သော် သူတို့အလို

ရုပ်နာမ်မှ အလွတ်ပင် ဆိုပါစေဦးတော့၊)ထိုဝိညာဉ် ဘယ်မှာနေသလဲ,(ကောင်းကင်ဘုံမှာနေတယ်၊)-ကောင်းကင်ကို သူဖန်ဆင်းသလား, ဖန်ဆင်လျှင် ကောင်းကင်မရှိမီက ဘယ်မှာနေသလဲ၊ သို့မဟုတ် ကောင်းကင်ကို သူ မဖန်ဆင်းဘူးဆိုလျှင် ကောင်းကင်ကို မဖန်ဆင်းနိုင်ဘူးပေါ့, ဘာမျှမရှိတဲ့ ကောင်းကင်ကိုမှ မဖန်ဆင်းနိုင်ဘဲလျက် "ထင်ရှားသော အရာဝတ္ထုတွေကို ဖန်ဆင်းနိုင်တယ်" ဆိုသည်မှာ ယုတ္တိရှိပါသလော၊ ထို အချက်များကို ထားလိုက်ပါဦး၊ ထို ဝိညာဉ်တော်မှာ အနန္တတန်ခိုးရှိလျှင် ထို အနန္တတန်ခိုးကို မည်သူ့ထံမှ ရသနည်း၊ သူများထံမှ ရလျှင် ထို သူများ၏ အခွေအရံသာဖြစ်ရမည်၊ မိမိအလိုအလျောက် ရတယ်ဆိုလျှင် ထို တန်ခိုးမရခင် ဤကမ္ဘာကြီးကို မဖန်ဆင်းခင်က သူ့ကိုယ်တိုင် ဘယ်လိုနေရှာမည်လဲ။

ထို့ပြင်—ဤကမ္ဘာလောကကြီးကို ကိုယ်ကျိုးအတွက် ဖန်ဆင်းခြင်းလား, သူများအကျိုးအတွက် ဖန်ဆင်းခြင်းလား၊ ကိုယ်ကျိုးအတွက်ဆိုလျှင် ထိုဝိညာဉ်တော်မှာ အကျိုး လုံလောက်အောင် မပြည့်စုံသေးဘူးပေါ့၊ "သတ္တဝါများအတွက် ဖန်ဆင်းပေးတယ်"ဆိုလျှင် လူတို့၏ရန်သူဖြစ်ကြသော ခြင်္သေ့ သစ် ကျား မြွေ နဂါး စသည်တို့ကို ဖန်ဆင်းရာ၌ (မဟုတ်သော်လည်း) တစုံတခု အကြောင်းရှာလျှင် ရတန်သေး၏၊ အိုနာ သေရေး ဆင်းရဲဘေးတွေကို မည်သူမျှ မရှောင်သာအောင် ဖန်ဆင်းတော် မူရက်သည်မှာ အဘယ်မျှလောက် ကြီးကျယ်သော မဟာကရုဏာတော်အစွမ်းပေနည်း၊ ထို့ပြင် - လောကကို ဖန်ဆင်းရာ၌ "ကိုယ်တော့ အကျိုးလည်းမဟုတ်, သတ္တဝါများ၏ အကျိုးလည်း မဟုတ်, သတ္တဝါတွေ ဖြစ်လိုက်ပျက်လိုက် နေကြပုံကို ရှုစားလျက် အပျော်ကစားဘို့ရာ ဖန်ဆင်းတာဘဲ"ဟု ဆိုလျှင် မကစားဘဲ ပျော်နိုင်သော နည်းကိုမျှ မသိရှိသော ဝိညာဉ်တော်သည် အပျော်တခုကိုမျှ လုံလောက်စွာ အစိုးမရပါတကား၊ ဤသို့စသော အဖြစ်အပျက်တို့ဖြင့် စစ်ချက်ထုတ်သည့်အခါ ရုပ်နာမ်ကို လုပ်ကြံဖန်ဆင်းနိုင်သူ ရှာမရတော့သဖြင့် ဝိသမဟေတုက ဒိဋ္ဌိ ကင်းစင်ရလေတော့သည်။

သမဟေတု။ ။မညီ မျှသော ဝိသမ အကြောင်းများကို ပယ်ရှားပြီးလျှင် အကြောင်း အကျိုးနှင့် သင့်တင့် ညီမျှသည့် သမ အကြောင်းကို ရှာရမည်၊ ထို အကြောင်းများကို အဝိဇ္ဇာ ပစ္စယာ သင်္ခါရာ စသော ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်နည်း, ဟေတုပစ္စယော စသော ပဋ္ဌာန်းနည်းတို့အရ ဆင်ခြင်နိုင်လျှင် ကောင်းစွာ ထင်မြင်လွယ်ဘို့ရှိ၏၊သို့သော် အဘိဓမ္မာသဘောကို မနိုင်လျှင် ဆင်ခြင်ဘို့ ခဲယဉ်းသောကြောင့်ရုပ်ခန္ဓာ အတွက် ကံ စိတ် ဥတု အာဟာရ ဟူသော အကြောင်း နာမ်ခန္ဓာတို့အတွက် ယောနိသောမနသိကာရ စသော အကြောင်းများဖြင့် စဉ်းစား ဆင်ခြင်ရာ၏။

ကံ။ "ဤရုပ်ခန္ဓာသည် ဤဘဝအတွက် မိခင်၏ ဝမ်းတိုက်၌ အလွန်သေးငယ်စွာ ကလလရေကြည် အဖြစ်ဖြင့် တည်၏၊ ထိုရုပ်ကလေးကား မိဘတို့၏ သုတ်သွေးကို မှီတွယ်ရသော်လည်း ရှေးဘဝက အဝိဇ္ဇာ တဏှာ အရင်းခံ၍ ပြုခဲ့သော ကံကြောင့်သာ ဖြစ်ပေါ်လာရပေသည်၊ ထိုကံသည် ဒါနမှု သီလမှု ဘာဝနာမှုစသော အားဖြင့် သတ္တဝါအမျိုးမျိုး၌ ကံအမျိုးမျိုး ရှိခဲ့ကြပုံကိုထားလိုက်ဦးတော့၊ လူပေါင်းများစွာ တပြိုင်နက် ပြုကြသော သီလစောင့်မှု ကံတခုကိုပင် တချို့က သဒ္ဓါ ပညာ သတိ ဝိရိယ စသည်တို့ အလွန် ထက်သန်စွာ ပြု၏၊ တချို့ကား သဒ္ဓါ ပညာ စသည်တို့ သင့်တော်ရုံဖြင့် ပြု၏၊ တချို့က ဝတ်ကြေ တန်းကြေ, တချို့ကား နမူး နထူး အနေဖြင့်ပြု၏၊ ထိုကံ အကျိုးပေးသည့်အခါ တယောက်နှင့် တယောက် ရုပ်ခန္ဓာ မတူတော့ဘဲ တချို့မှာ အလွန်အမင်း လှပ၍ တချို့က သင့်ရုံတော်ရုံ စသည် ဖြစ်ကြရလေသည်၊ ဤသို့စသည်ဖြင့် ရှေးကံမတူ၍ ရုပ်ခန္ဓာမတူနိုင်ပုံကို အစွမ်းကုန်ချဲ့ကြည့်ရာ၏၊ အာဟာရ စိတ် ဥတု တို့ကြောင့် ရုပ်ဖြစ်ပုံကို ရူပသမုဋ္ဌာနခဏ်း၌ ပြခဲ့ပြီ။

နာမ်ခန္ဓာ၏အကြောင်း။ "နာမ်ခန္ဓာ ၄ ပါးတွင် ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည်အချုပ်တည်း၊ ထိုဝိညာဉ်သည် အကောင်းသိ အမှန်သိ တရားသိ ဖြစ်သော ကုသိုလ်, မကောင်းသိ မတရားသိဖြစ်သော အကုသိုလ်, အကျိုးတရားအဖြစ်ဖြင့် သိရသော ဝိပါက်, နောင်အခါ အကျိုးမရ–သိကာမတ္တဖြစ်သော ကြိယာဟု ၄ မျိုးရှိ၏၊ ထိုတွင် ကုသိုလ်သည် အရာရာဝယ် သင့်တင့်အောင် နှလုံးသွင်းလေ့ (သင့်တော်အောင်စိတ်ထားလေ့) ရှိသော ယောနိသော မနသိကာရကြောင့် ဖြစ်၏၊ အကုသိုလ်သည် မသင့်မတင့် နှလုံးသွင်းလေ့ (စိတ်ထား မတတ်လေ့) ရှိသော အယောနိသောမနသိကာရကြောင့်ဖြစ်၏၊ဝိပါက်ကား ရှေးဘဝက ကုသိုလ် အကုသိုလ်ကံကြောင့် ဖြစ်၏၊ ကြိယာမှာ အာသဝေါကုန်ခန်းပြီးသော ရဟန္တာ သန္တာန်၌ ဖြစ်၏၊ ဝိပါက်စိတ်တွင် စက္ခုဝိညာဉ်ဖြစ်ဘို့ရာ စက္ခုပသာဒ ရူပါရုံ အာလောက (အရောင်အလင်း) မနသိကာရ (နှလုံးသွင်းဆင်ခြင်မှု) ဤသို့ အကြောင်းလေးပါးရှိ၏၊ ထိုအကြောင်း လေးပါး မစုံလျှင် ထာဝရဘုရားပေါင်း ထောင်သောင်းဝိုင်း၍ ဖန်ဆင်းသော်လည်း မဖြစ်နိုင်၊ ထို ၄ ပါးစုံနေပါမူ ထိုဘုရားသခင်တို့ အစွမ်းကုန်တားသော်လည်းမနေ, ကေန် စက္ခုဝိညာဉ်ဖြစ်ပေမည်သာ။

နဟေတ္ထ ဒေဝေါ ဗြဟ္မာဝါ, သံသာရဿတ္ထိ ကာရကော၊
သုဒ္ဓဓမ္မာ ပဝတ္တန္တိ, ဟေတုသမ္ဘာရ ပစ္စယာ။

တ္တေ - ဤရုပ်နာမ်အပေါင်း, အကြောင်းသင့်စွာ, ဖြစ်ပေါ်၍နေရာ၌၊ သံသာရဿ-အဆက်မပြတ်, ဖက်စပ်တုန့်ပြန်, ရုပ်နာမ်ခန္ဓာ, သံသရာကို၊ ကာရကော-မဖြစ် ဖြစ်အောင်, တည်ထောင် ဖန်ဆင်းနိုင်သော၊ ဒေဝေါဝါ-ကျေးဇူးကိုတင်,

ဂုဏ်အင်ကိုမှတ်, ပျဉ်ဝပ်ရှိခိုးဘို့, ဗိဿဏိုးနတ်မင်းကြီးသည်ငှင်း၊ ဗြဟ္မာဝါ - ကမ္ဘာကိုစနိုင်သည့်, ထာဝရသခင်, အရှင် ဗြဟ္မာမင်းကြီးသည်ငှင်း၊ နပဟိ အတ္တိ- ရှေ့နောက် ပေါင်းလစ်, အကြောင်းစစ်က, စနစ်ကေန်, မရှိရိုးအမှန်ပင်တည်း၊ သုဒ္ဓဓမ္မာ-အနှစ်သာရ, အတ္တမဘက်, သက်သက် ရုပ်နာမ်တရားတို့သည်၊ ဟေတုသမ္ဘာရပစ္စယာ-အကြောင်းအဆောက်အအုံ, လောက်လုံသိုက်မြိုက်, တိုက်ဆိုက်ခြင်း ဟူသော အကြောင်းကြောင့်သာလျှင်၊ ပဝတ္တန္တိ - အများမျက်မြင်, အထင်အရှား, ဖြစ်ပွား ပေါ်ပေါက်ကြရပေကုန်သတည်း။

ကန်ါ ၁၆ ပါး။ ။ဤသို့ပစ္စုပ္ပန်ဘဝ၌ ရုပ်နာမ်တို့၏ဖြစ်ကြောင်းကို ကောင်းကောင်းသိမြင်သည့်အခါ "ရှေးရှေးဘဝတုန်းကလည်း အကြောင်းအားလျော်စွာ ရုပ်နာမ် ခန္ဓာတို့ ဖြစ်ခဲ့လှပြီ၊ ရဟန္တာ မဖြစ်သေးသမျှ နောက်နောက် ဘဝတို့၌လည်း အကြောင်းအားလျော်စွာ ဖြစ်ကြရလိမ့်ဦးလတံ့" ဟု သဘောကျသဖြင့် ၁၆ ပါးသော ယုံမှားမှုများ ကင်းကွာရလေတော့သည်၊ ၁၆ ပါးကား—

၁။ အဟောသိံ နုခေါ အဟံ အတီတမဒ္ဓါနံ=ရှေးအတိတ်ကာလက ငါဖြစ်ခဲ့တာမှ ဟုတ်ပါလေရဲ့လား။

၂။ နနုခေါ အဟောသိံ အတီတမဒ္ဓါနံ=ငါမဖြစ်ခဲ့ဘူးလေရော့သလား။

၃။ ကိံ နုခေါ အဟောသိံ အတီတမဒ္ဓါနံ= (ဖြစ်ခဲ့ဘူးလျှင်) မင်းပုန်ကား စသည်တွင် အဘယ်သို့သော အမျိုးဇာတ်ဖြင့် ဖြစ်ခဲ့ပါလိမ့်မည်နည်း။

၄။ ကထံ နုခေါ အဟောသိံ အတီတမဒ္ဓါနံ=အဘယ်ပုံသဏ္ဌာန်ဖြင့် ဖြစ်ခဲ့ပါလိမ့်မည်နည်း။

၅။ ကိံ ဟုတွာ ကိံ အဟောသိံ အတီတမဒ္ဓါနံ=ဟို တတိယဘဝက ဘယ်ပုံဖြစ်ခဲ့၍ လွန်ပြီးသော ဒုတိယဘဝဝယ် ဘယ်လိုများ ဖြစ်ခဲ့ပါလိမ့်မည်နည်း၊ ဤသို့အတိတ်ဘဝအတွက် ယုံမှားချက် ၅ မျိုး, "အတီတမဒ္ဓါနံ" အရာဝယ် "အနာဂတမဒ္ဓါနံ"ကို ထည့်လျက် အနာဂတ်ဘဝအတွက် ယုံမှားချက် ၅ မျိုး, ယခုပစ္စုပ္ပန်အတွက်—

၁။ ပစ္စုပ္ပန္နံအဒ္ဓါနံအာရဗ္ဘ ကထံကထီ ဟောတိ=ပစ္စုပ္ပန်ကာလ၌ ဖြစ်သော ခန္ဓာကိုစွဲ၍ သို့လော သို့လော တွေးတောခြင်း။

၂။ အဟံ နုခေါ အသ္မိ=ငါ ဟုတ်မှ ဟုတ်ကဲ့လား။

၃။ နော နုခေါသ္မိ=ငါ မဟုတ်ဘဲ ရှိရော့သလား။

၄။ ကိံ နုခေါသ္မိ=ဘယ်လိုအမျိုးဇာတ် ဖြစ်ပါလိမ့်မည်နည်း, (မင်းမျိုးလေလား, ပုန်ကား မျိုးလေလား။)

၅။ ကထံ နုခေါ့သို=ငါ၏အတ္တသည် ဘယ်လိုပုံသဏ္ဍာန်ရှိပါလိမ့်မည်နည်း။
၆။ အယံ နုခေါ သတ္တော ကုတော အာဂတော, သော ကုဟိံ ဂါမီ ဘဝိဿတိ=ဤ အတ္တခေါ်သော သတ္တဝါသည် ဘယ်ဘဝကလာခဲ့၍ ဘယ်ဘဝသို့ သွားဦးမှာပါလိမ့်မည်နည်း၊ ဤကား ယုံမှားမှု ၁၆ ပါးတည်း။

သူ့ အကြောင်းအားလျော်စွာ ဖြစ်တတ်ပုံကို သဘောကျလျှင် ထို အားလုံးကို ကောင်းစွာ မသိနိုင်သေးသော်လည်း ကြိုကြိုစီစီကား တွေးတော ယုံမှားခြင်း မရှိတော့ပြီ၊ အဝိဇ္ဇာ ပစ္စယာ သင်္ခါရာအရဝယ် အဝိဇ္ဇာဖုံးကွယ်ထားအပ်သော ဗုဒ္ဓ ဓမ္မ စသော ၈ ပါး၌ ယုံမှားမှု များလည်း ကင်းကွာလေပြီ၊ ဤသို့ ယုံမှားမှုအားလုံးကို လွန်မြောက်၍ အဟေတုကဒိဋ္ဌိ ဝိသမဟေတုကဒိဋ္ဌိ အညစ်အကြေး တို့မှ ကင်းဝေးစင်ကြယ်သည့်အခါ ကင်္ခါဝိတရဏဝိသုဒ္ဓိစခန်းပေါက်ပြီ၊ [ဤကင်္ခါဝိတရဏဝိသုဒ္ဓိကို(အကျိုးတရားများတည်တန့်ဘို့အကြောင်းကို သိတတ်သောကြောင့်) ဓမ္မဋ္ဌိတိဉာဏ် ဟုလည်း ခေါ်၏၊ ရုပ်နာမ်ကို အကြောင်းနှင့်တကွ ဟုတ်မှန်စွာ သိတတ်သောကြောင့် ယထာဘူတဉာဏ်ဟုလည်း ခေါ်၏၊ မှန်ကန်စွာ သိမြင်တတ်သောကြောင့် သမ္မာဒဿန ဟုလည်း ခေါ်၏၊ ဒိဋ္ဌိဝိသုဒ္ဓိတုန်းက ရုပ်နာမ်ကိုသာ သိ၏, ရုပ်နာမ်အကြောင်းကို မသိသေး၊ ဤဝိသုဒ္ဓိကျမှ အကြောင်းနှင့်တကွ ရုပ်နာမ်ကိုသိသည်။]

စူဠသောတာပန်။ ။သောတာပန် အစစ်ဖြစ်သူသည် ဒိဋ္ဌိ နှင့် ဝိစိကိစ္ဆာကို မိမိ သန္တာန်၌ မကြွင်းကျန်ရအောင် သတ်ဖြတ်နိုင်၏၊ ဤ ကင်္ခါဝိတရဏဝိသုဒ္ဓိသို့ရောက်သော ယောဂီသည်လည်း ထိုဒိဋ္ဌိ နှင့် ဝိစိကိစ္ဆာကို အကြွင်းမဲ့ မသတ်နိုင်စေကာမူ အတော်ကြာအောင် ပယ်ခွါနိုင်ပြီ၊ ထို့ကြောင့် သောတာပန်နှင့် အလားတူရကား စူဠသောတာပန်အဖြစ်သို့ ရောက်ပြီ "သောတာပန် အငယ်စားဖြစ်ပြီ" ဟူလို၊ သီလဝိသုဒ္ဓိ စိတ္တဝိသုဒ္ဓိတို့ဖြင့် စင်ကြယ်ပြီး တည်တန့် ခိုင်မြဲပြီးသော သီလသမာဓိရှိရကား ကမ္မပထ မြောက်လောက်သော ဒုစရိုက် အကုသိုလ်လည်း ဖြစ်ဘွယ် မရှိတော့ပြီ၊ ဤဝိသုဒ္ဓိစခန်းမှမဆုတ်နစ်လျှင် မဂ်ဖိုလ်ကို မရသေးသော်လည်း ဒုတိယ ဘဝအတွက် သုဂတိကို ကေန်ရပေတော့မည်၊ ထို့ကြောင့် ယခုလောက် အမြော်အမြင်ရှိသော ဘဝဝယ် အနည်းဆုံး ဤစူဠသောတာပန် အဖြစ်သို့ရောက်အောင် ကြိုးစားသင့်လှပေသည်။

ဝိသုဒ္ဓသီလစိတ္တေဟိ, ကင်္ခါဝိတရဏညာဏိကော၊
စူဠသောတာပန္နောနာမ, တဒတ္ထံ ဝါယမေ တတော။

ဝိသုဒ္ဓသီလစိတ္တေဟိ - ညစ်ကြေးမတင်, လွန်သန့်စင်သည်, လေးအင်သီလ, သမထကြောင့်, တောက်ပလျှံဖိတ်, စင်ကြယ်သော စိတ်တို့နှင့်တကွ၊ ကင်္ခါဝိတရဏ

ညာဏ်ကောဒိဋ္ဌိဝိသုဒ္ဓိဓိကိစ္စာ, ပယ်ခွါနိုင်ဘိ, ဝိသုဒ္ဓိညာဏ်, အမြင်သန့်သော ယောဂီသည်၊ စူဠသောတာပန္နောနာမ-သောတာပန်ဖြစ်, ပုဂ္ဂိုလ်စစ်နှင့်, စနစ်တူတန်, စူဠမှန်သည့်, သောတာပန် မည်နိုင်ပေပြီ၊ တတော-ထို့ကြောင့်၊ တဒတ္ထံ-ထိုစူဠသောတာ, ဖြစ်စိမ့်ငှါဖြင့်, ကံခါလွန်မြောက်, ဝိသုဒ္ဓိရောက်ဘို့အကျိုးငှါ၊ ဝါယမေ-အချိန်ကောင်းဆဲ, အားကုန်လွှဲ၍, တပွဲတလမ်း, လွန်ကြိုးပမ်းလျက်, စမ်းသပ်အားထုတ်သင့်လေတော့သတည်း။

မဂ္ဂါမဂ္ဂဉာဏဒဿနဝိသုဒ္ဓိ

သမ္မသနဉာဏ်။ ။“သမ္မသီယတေ ဧတေနာတိ သမ္မသနံ” (အဝုတ္တ ကတ္တုသာဓန) အရ သုံးသပ်တတ်သော ဉာဏ်ကို သမ္မသနဉာဏ်ဟု ခေါ်၏၊ ရှေးဝိသုဒ္ဓိ ၄ ပါးအခိုက်၌ အနိစ္စ ဒုက္ခ အနတ္တ ဟု မရှုသေး၊ သီလဝိသုဒ္ဓိ၌ သီလကိုသာ စင်ကြယ်အောင် အားထုတ်ခဲ့ရ၏, စိတ္တဝိသုဒ္ဓိ၌ စိတ်စင်ကြယ်အောင် သမာဓိရအောင် အားထုတ်ခဲ့ရ၏, ဒိဋ္ဌိဝိသုဒ္ဓိ၌ ရုပ်နာမ် တရားတို့ကို ပိုင်းခြား၍ သိခဲ့ရ၏, ကင်္ခါဝိတရဏ ဝိသုဒ္ဓိ၌ ရုပ်နာမ်တို့၏ အကြောင်းရင်းကို ရှာဖွေခဲ့၏, ယခုအခါ မဂ္ဂါမဂ္ဂညာဏဒဿနဝိသုဒ္ဓိ ဖြစ်ဘို့ရာ အကြောင်းနှင့် တကွ ပိုင်းခြား၍ သိရပြီးသော တေဘူမကရုပ်နာမ်တို့ကို လက္ခဏာယာဉ် ၃ ပါးသို့တင်၍ သမ္မသနဉာဏ်ဖြင့် သုံးသပ် ဆင်ခြင်ရတော့မည်။ [အနိစ္စ စသော လက္ခဏာ ၃ ပါးကို မဂ်ဖိုလ်သို့ရောက်ဘို့ရာ ယာဉ်ရတနာနှင့် တူသောကြောင့် ပါဠိလို ယာနတ္တယ, မြန်မာလို လက္ခဏာယာဉ် ၃ ပါး ဟု ခေါ်၏။]

သမ္မသနနည်း ၄ မျိုး။ ။ဤ သမ္မသန နည်းသည် “ကလာပဝသေန အဒ္ဓါဝသေန သန္တတိဝသေန ခဏဝသေန”ဟု ဝသေန ၄ ပုဒ်ကိုရှု၍ ကလာပသမ္မသန, အဒ္ဓါသမ္မသန, သန္တတိသမ္မသန, ခဏသမ္မသန, ဤသို့ ၄ မျိုးရှိ၏ဟု မှတ်၊ ထိုတွင် အတိတ်ဘဝ၌ ဖြစ်သော ရုပ် စသည်ဖြင့် မခွဲခြားဘဲ, ရူပက္ခန္ဓာ အားလုံး ဝေဒနာက္ခန္ဓာအားလုံး စသည်ဖြင့် ခန္ဓာ တခုခုကို အပေါင်းပြု၍ သုံးသပ် ခြင်းသည် ကလာပသမ္မသန မည်၏၊ [ကလာပ သဒ္ဒါသည် “ရုပ်ကလာပ်” ဟူရာ၌ကဲ့သို့ “အပေါင်း” ဟူသော အနက်ကို ဟော၏၊] အတိတ်ဘဝ၌ဖြစ်သော ရူပက္ခန္ဓာ ပစ္စုပ္ပန်ဘဝ၌ ဖြစ်သော ရူပက္ခန္ဓာ စသည်ဖြင့် ဘဝခွဲခြား၍ သုံးသပ်ခြင်းသည် အဒ္ဓါသမ္မသနနည်း မည်၏၊ [အဒ္ဓါ သဒ္ဒါသည် အခွန့်ကာလကို ဟော၏၊] အဇ္ဈတ္တ ရုပ်အစဉ် အပူရုပ်အစဉ် စသည်ဖြင့် တဘဝထည်း၌ပင် အစဉ်အမျိုးမျိုး ခွဲခြား၍ သုံးသပ်ခြင်းသည် သန္တတိသမ္မသန နည်း မည်၏၊ ရုပ်အစဉ် တမျိုးထည်း၌ပင် ဥပါဒ် ဌီ ဘင် ဟူသော ခဏအားဖြင့်ခွဲ၍ သုံးသပ်ခြင်းသည် ခဏသမ္မသန နည်း မည်၏၊ ထို ၄ မျိုးတွင် ကလာပသမ္မသနနည်းသည် အလွယ်ဆုံးတည်း၊ အဒ္ဓါစသောနည်း

များကား အဆင့်ဆင့် သိမ်မွေ့၏၊ ထို့ကြောင့် အလွယ်ဆုံးနည်းဖြင့် အသား ကျသည့်အခါ အဆင့်ဆင့် တိုးတက်ဘိုရာ အဒ္ဓါစသော နည်းများကို ပြထားသည်။

အတီတာဒိဘေဒဘိန္နေသု ခန္ဓာဒိနယံ—အတီတာဒိ၌ အာဒိအရ အနာဂတ် ပစ္စုပ္ပန်စသော (သမုစ္စည်းပိုင်း ဘေဒါဘာဝေန၌ ပြခဲ့သော) ၁၁ ပါး အပြား ကိုယူ၊ ခန္ဓာဒိနယ၌ အာဒိသဒ္ဒါဖြင့် ပဋိသမ္ဘိဒါမဂ်ပါဠိတော်၌လာသော စက္ခု ဒွါရစသော ဒွါရ ၆ ပါး, ရူပါရုံ စသော အာရုံ ၆ ပါး, စက္ခုဝိညာဉ် ၊ ပေ၊ မနောဝိညာဉ်ဟူသော ဝိညာဉ် ၆ ပါး, စက္ခုသမ္ဖဿ စသော ဖဿ ၆ ပါး, စက္ခုသမ္ဖဿဇာဝေဒနာစသော ဝေဒနာ ၆ ပါး, ရူပသညာ ၊ ပေ၊ ဓမ္မသညာ ဟူသော သညာ ၆ ပါး, ရူပသဥ္စေတနာ စသော စေတနာ ၆ ပါး, ရူပတဏှာ စသော တဏှာ ၆ ပါး, ရူပဝိတက္က စသော ဝိတက် ၆ ပါး, ရူပဝိစာရ စသော ဝိစာရ ၆ ပါး,ပထဝီ အာပေါ တေဇော ဝါယော အာကာသ ဝိညာဏ ဟူသော ဓာတ် ၆ ပါး,ပထဝီကသိုဏ်း စသော ကသိုဏ်း ၁၀(အာလောက ကသိုဏ်းမပါ, ဝိညာဏ ကသိုဏ်းဟု လာ၏၊), ၃၂ ကောဋ္ဌာသ, အာယတနအကုန်, ဓာတ်အ ကုန်, လောကီ ဣန္ဒြေ ၁၉ (လောကုတ္တရာဣန္ဒြေ ၃ ပါးကို ဝိပဿနာ မရှုရ), ကာမဓာတ် ရူပဓာတ် အရူပဓာတ် ၃ ပါး, ကာမဘဝစသော (ဓာတုကထာလာ) ဘဝ ၉ ပါး, ကသိုဏ်းအာရုံမှတပါး အခြားအာရုံကို အာရုံပြုရသော ရူပဈာန် ၄ (ကသိုဏ်းဈာန်မှာ ပါခဲ့ပြီ၊) အပ္ပမညာ ၄, အရူပသမာပတ် ၄, ပဋိစ္စ သမုပ္ပါဒ်အားလုံးတည်း။ [ဆောင်ပုဒ်ကို အခြေပြု၌ ပြခဲ့ပြီ။]

ခန္ဓာဒိနယ၌ နယသဒ္ဒါဖြင့်လည်း ထိုပဋိသမ္ဘိဒါမဂ်၌လာသော ခန္ဓာအားဖြင့် ခွဲခြား၍ သုံးသပ်နည်း, ဒွါရအားဖြင့်ခွဲခြား၍ သုံးသပ်နည်း စသည်ကိုပင် ပြသည်။ [အချို့က ခန္ဓာဒိနယ-မာရဗ္ဘကို ကလာပဝသေန သံခိပိတွာ လောက်တွင်စပ်၍ နယသဒ္ဒါသည် " အကျဉ်းချုပ်နည်းအမြွက် " ဟူသော အနက်ကို ဟော၏ ဟု အဓိပ္ပါယ်ပြောကြ၏၊ အကျယ်မချဲ့တော့ဘဲ " သဗ္ဗံ ရူပံ အနိစ္စံ " စသည်ဖြင့် အ ကျဉ်းချုပ် သုံးသပ် ပွားများနည်းဟု ဆိုလိုသတတ်၊ သို့သော် ခန္ဓာဒိ၌ အာဒိသဒ္ဒါ က အတော်ကျယ်ဝန်းသောနည်းတွေကို ယူထားသောကြောင့် ထိုဝါဒကို စဉ်းစား သင့်၏။]

ကလာပသမ္မသနနည်း။ ။သဗ္ဗံ ရူပံ အနိစ္စံ ခယဋ္ဌေန-ဒုက္ခံ ဘယဋ္ဌေန-အနတ္တာ အသာရကဋ္ဌေန, သဗ္ဗာဝေဒနာ အနိစ္စာ ၊ပေ၊ သဗ္ဗာသညာ အနိစ္စာ ၊ပေ၊ သဗ္ဗေသင်္ခါရာ အနိစ္စာ၊ပေ၊ သဗ္ဗံ ဝိညာဏံ အနိစ္စံ ခယဋ္ဌေန-ဒုက္ခံ ဘယဋ္ဌေန-အ နတ္တာ အသာရကဋ္ဌေန။ [မြန်မာလိုကား - ရုပ်ဟူသမျှသည် ကုန်ခန်း ပျက်စီး ခြင်းသဘော ရှိသဖြင့် မမြဲပါတကား, ကြောက်မက်ဘွယ် သဘော ရှိသဖြင့် ဒုက္ခ

ချည်းပါတကား, အနှစ်သာရမရှိသည့်အတွက် အတ္တမဟုတ်ကြပါတကား၊ "ဝေဒနာဟူသမျှသည်" စသည်ဖြင့်ဆိုလေ။]

အနိစ္စံ ခယဋ္ဌေန။ ။ကုန်းခန်း ပျက်စီးတတ်ခြင်းကို ထောက်လျှင် ရူပက္ခန္ဓာ၏ မမြဲကြောင်း ထင်ရှား၏၊ အကြောင်းအားလျော်စွာဖြစ်ပြီးနောက် မပျက်စီးနိုင်ဘဲ ခိုင်မြဲမှသာ နိစ္စ-ဟု ဆိုရာ၏၊ ယခုမှာ ဖြစ်ပြီးနောက် ဘင်ခဏတွင် ချုပ်ပျက်စီး၏၊ ထို့ကြောင့် ရူပက္ခန္ဓာသည် အနိစ္စပါတကား။

ဒုက္ခံ ဘယဋ္ဌေန။ ။မိမိတို့သန္တာန်၌ရှိသော ထိုရူပက္ခန္ဓာသည် ကေန်ပျက်ရဦးမည်၊ ပျက်ရမည့်အရာ မှန်လျှင်လည်း ကေန် ကြောက်မက်ဘွယ် ကောင်းလှ၏၊ ရူပက္ခန္ဓာတွင် ပထဝီစသော ဓာတ်ကြီး ၄ ပါးသည် မြွေဆိုးကြီး ၄ ကောင်နှင့်တူ၏၊ ရာဇဝတ်မှုသင့်၍ "မောင်မင်းသည် ဤမြွေဆိုးကြီး ၄ ကောင်ကို အစာမှန်မှန်ကျွေး၍ မွေးမြူရမည်, အစာကျွေးပုံ မဟန်တဲ့တနေ့မှာ အစာကို မကျေနပ်သော မြွေက မောင်မင်းကို ကိုက်သတ်လိမ့်မည်" ဟု အမိန့်ချမှတ်ခံရသူသည် ထို မြွေကြီး ၄ ကောင်ကို အလွန်ကြောက်ရွံ့စွာ အစာမှန်မှန် ကျွေးရာမှ သူတို့ အလိုမကျသဖြင့် အကိုက်ခံရတော့သကဲ့သို့, ထို့အတူ ဤ ဓာတ်ကြီး ၄ ပါးကို အာဟာရ မှန်မှန် ပေးနေရာမှ အာဟာရမတဲ့ခြင်းကြောင့် ဖေါက်ပြန် ပျက်စီးလျက် ရောဂါအမျိုးမျိုး ဖြစ်ကာ သေကြေပျက်စီးကြရလေသည်၊ သို့အတွက် ဤရုပ်ခန္ဓာသည်ကြောက်စရာဖြစ်၍ ကေန် ဒုက္ခတုံးကြီးပါ တကား၊ ဤသို့ စသည်ဖြင့် ရုပ်နာမ် အားလုံးဝယ် ကြောက်မက်ဘွယ်ကောင်းသော အချက်တွေ များလှ၏။

အနတ္တာ အသာရကဋ္ဌေန။ ။ရှေး၌ပြခဲ့သော အနှစ်သာရမရှိကြသဖြင့် ရုပ် အားလုံးအနတ္တချည်းပါတကား၊ ဝေဒနာစသည်တို့၌လည်း အနိစ္စလက္ခဏာစသည်ကို ဆင်ခြင်ရာ၏၊ ဤလက္ခဏာ ၃ ပါးသည် တပါးနှင့်တပါး ဆက်သွယ်လျက်ရှိ၏၊ အနှစ်မရှိသောကြောင့် မခိုင်မြဲဘဲ ပျက်စီးရ၏, ပျက်စီးတတ်သဖြင့်လည်း ကြောက်မက်ဘွယ် ဒုက္ခတုံး ဖြစ်၏၊ မပျက်မစီး ခိုင်မြဲ၍ မဆင်းရဲလိုဘဲလျက် ပျက်စီးရ ဆင်းရဲရသဖြင့် အစိုးမရ အနတ္တချည်းဖြစ်၏၊ ဤသို့ လက္ခဏာ တပါးနှင့်တပါး ဆက်သွယ်လျက်ရှိသောကြောင့် တပါးမျှ ကောင်းစွာထင်မြင်လျှင် အခြားလက္ခဏာ ၂ ပါးလည်း အလိုလို ထင်ရှားလာနိုင်ပေသည်။

အဋ္ဌကထာ သမ္မသန နည်း။ ။ယံ အတီတေ ရူပံ, တံ ယသ္မာ အတီတေယေဝ ခီဏံ, န ယိမံ ဘဝံ သမ္ပတ္တန္တိ အနိစ္စံ ခယဋ္ဌေန - ဒုက္ခံ ဘယဋ္ဌေန-အနတ္တာ အသာရကဋ္ဌေန၊ ယံ အနာဂတံ အနန္တရဘဝေ နိဗ္ဗတ္တိဿတိ, တံပိ တတ္ထေဝ ခီယိဿတိ, န တတော ပရံ ဘဝံ ဂမိဿတီတိ အနိစ္စံ ခယဋ္ဌေန-ဒုက္ခံ ဘယဋ္ဌေန -အနတ္တာ အသာရကဋ္ဌေန၊ ယံ ပစ္စုပ္ပန္နံ ရူပံ, တံပိ ဣဓေဝ ခီယတိ, န ဣတော ဂစ္ဆတီတိ

အနိစ္စံ ခယဋ္ဌေန-ဒုက္ခံ ဘယဋ္ဌေန-အနတ္တာ အသာရကဋ္ဌေန၊ = အတိတ်ဘဝ၌ ဖြစ်သော ရူပက္ခန္ဓာသည် အတိတ် ဘဝ၌ပင် ချုပ်လေပြီ ၊ ဤ ပစ္စုပ္ပန်ဘဝသို့ မရောက်၊ ထို့ကြောင့် ကုန်ခန်းခြင်းသဘောရှိ၍ အနိစ္စ-ကြောက်မက်ဘွယ်သဘော ရှိ၍ ဒုက္ခ - အနှစ်သာရမရှိ၍ အနတ္တ ပါတကား၊ ဤသို့ စသည်ဖြင့် ပါဠိအား လျော်စွာ မြင်မှတ်ပြန်ပါလေ။

ဤ အဒ္ဓါသမ္မသန နည်း၌ ဘဝအားဖြင့် ခွဲခြား၍ ပွားများသုံးသပ်မှုကိုသာ သဂြိုဟ်ကပြလိုရင်း ဖြစ်၏၊ သို့သော် အဇ္ဈတ္တ ဗဟိဒ္ဓ ခွဲခြား၍ " ယံ အဇ္ဈတ္တံ, တံ ပိ အဇ္ဈတ္တမေဝ ခီယတိ, န ဗဟိဒ္ဓါဘာဝံ ဂစ္ဆတီတိ အနိစ္စံ ခယဋ္ဌေန ၊ပေ၊ ယံ ဗဟိဒ္ဓါရူပံ, တံ ပိ ဗဟိဒ္ဓါယေဝ ခီယတိ, န အဇ္ဈတ္တဘာဝံ ဂစ္ဆတီတိ အနိစ္စံ ခယ ဋ္ဌေန - ဒုက္ခံ ဘယဋ္ဌေန-အနတ္တာ အသာရကဋ္ဌေန " ဟုလည်း ပွားများနိုင်၏၊ ထို့အတူ "ယံ ဩဠာရိကံ, တံ ပိ တတ္ထေဝ (ထို ဩဠာရိက အဖြစ်၌သာလျှင်) ခီယတိ၊ န သုခုမဘာဝံ ဂစ္ဆတီတိ" စသည်ဖြင့် ဩဠာရိက သုခုမခွဲ၍၎င်း, " ယံ ဟီနံ, တံပိ တတ္ထေဝ ခီယတိ " စသည်ဖြင့် ဟီန ပဏီတ ခွဲ၍၎င်း, " ယံ ဒူရေ, တံပိ တတ္ထေဝ ခီယတိ, န သန္တိကေ ဘာဝံ ဂစ္ဆတီတိ" စသည်ဖြင့် ဒူရေသန္တိကေ ခွဲ၍၎င်း, ပွားများနိုင်၏၊ ဝေဒနာက္ခန္ဓာစသော နာမ်ခန္ဓာ ၄ ပါးကို၎င်း, ဒွါရ အာရုံစသည်တို့ဖြင့် ခွဲခြား၍၎င်း ပွားများနိုင်သည်သာ။

သန္တတိ သမ္မသန နည်း။ "အပူ၌ နေစဉ် အပူရုပ် အစဉ်ဖြစ်၏, နေရိပ်သို့ဝင်ပြီး နောက် အတော် ကြာလျှင် အပူရုပ်အစဉ် ပျောက်၍ အရေးပ်အစဉ် ရောက်၏၊ မကျန်းမာတဲ့အခါ မကျန်းမာသော ရုပ်အစဉ်ဖြစ်၏, ကျန်းမာပြန်လျှင် မကျန်းမာ သောရုပ်အစဉ် ပျောက်၍ ကျန်းမာသော ရုပ်အစဉ်ရောက်၏၊ ထိုင်နေတဲ့အခါ ရုပ်အစဉ်သည် ထလိုက်သည့်အခါ ကုန်ပျောက်၍ ထရုပ်အစဉ်ရောက်၏၊ စကား ပြောတုန်းအခါ ရုပ်အစဉ်သည် ဆိတ်ဆိတ် နေသည့်အခါ ကုန်ပျောက်၏၊ ဤသို့ စသည်ဖြင့် အလုပ်ကိစ္စ ပြောင်းလွဲတိုင်း နေရာဌာန ပြောင်းလွဲတိုင်း ဣရိယာပုထ် ပြောင်းလွဲတိုင်း ရုပ်အစဉ်ပြောင်းလွဲပုံကို၎င်း, ရူပါရုံကို အာရုံပြုသော စိတ်ဝီထိ အစဉ်သည် သဒ္ဒါရုံကို အာရုံပြုသော စိတ်ဝီထိ အစဉ်သို့ မရောက်, အနိဋ္ဌာရုံကို ခံစားသော ဒုက္ခဝေဒနာအစဉ်သည် ဣဋ္ဌမဇ္ဈတ္တ အတိဣဋ္ဌာရုံကို ခံစားရာ ခဏသို့ မရောက်, ရူပါရုံကို မှတ်သားသော သညာက္ခန္ဓာအစဉ်သည် သဒ္ဒါရုံကို မှတ်သား သော သညာက္ခန္ဓာအစဉ်သို့မရောက်, ရူပါရုံကို စေ့ဆော်ပြုလုပ်သော (စက္ခု ဝိညာဏဝီထိ၌ အတူတကွဖြစ်လျက်ကြည့်ရှုသော) သင်္ခါရက္ခန္ဓာအစဉ်သည် သဒ္ဒါ ရုံကို စေ့ဆော်သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာ အစဉ်သို့ မရောက်, ဤသို့ စသည်ဖြင့် အလွန် ကျယ်ဝန်းစွာ ခွဲထွင်၍ "အပူရုပ် အစဉ်သည် အရေးပ် အစဉ်သို့ မရောက်ဘဲ ချုပ် ပျောက်ခြင်းကြောင့် အနိစ္စ-ကြောက်မက်ဘွယ်ဖြစ်သောကြောင့် ဒုက္ခ-အနှစ်သာရ

မရှိခြင်းကြောင့် အနတ္တပါတကား''ဟု ပွားများသုံးသပ်ရာ၏၊ ထို့ပြင်-ဝိသုဒ္ဓိမဂ်လာသည့်အတိုင်း ဖွဲ့ဆိုအပ်သော—

[ဆောင်] **သုံးပါးအယွယ်, ဆယ်ဒသက, ပဥ္စကတည်း, စတုက-တိ, ဒိန္နင့်ဧက, သုံးဝဥတု, ရတုခြောက်သွယ်, လကွယ်-လဆန်း, ဒိဝန်း ရတ္တိ, ဆဗ္ဗိအခါ, ကိရိယာဆ-ဥဒ္ဒါရဟု, စသည့်ခြောက်ခု, ထိုထိုရှင်၌, ရှိမှုဥဿုံ, အလုံးစုံသည်, ရွေ့တုံမဖြစ်, တဆစ် တရပ်, တစပ် တသင်း, နှမ်းအိုးခင်းထက်, နှမ်းစေ့ ကျက်သို့, ကွဲပျက်ကြေမွ, အနိစ္စသည်, ဒုက္ခ အနတ္တ ချည်းတည်း။—ဟူသော ပရမတ္ထသရူပဘေဒနီလာလက်ာအတိုင်းလည်း ပွားများရာ၏။**

ခဏသမ္မသန နည်း။ ။ဥပါဒ် ဌီ ဘင် ဟူသော ခဏတ္တယကို တခဏဟု ယူ၍ "အတိတ်ခဏ၌ ဖြစ်သော ရုပ်သည် ပစ္စုပ္ပန်ခဏသို့ မရောက်ဘဲ ချုပ်ပျောက်ခြင်းသဘောကြောင့် အနိစ္စ '' စသည်ဖြင့်၎င်း, '' အတီတ ဘဝင်စိတ်သည် ဘဝင်စလနသို့ မရောက်ဘဲ ချုပ်ပျောက်ခြင်းသဘောကြောင့် အနိစ္စ'' စသည်ဖြင့်၎င်း, ရုပ်ဝီထိ နာမ်ဝီထိ အစဉ်ကို ကြည့်၍ ပွားများရာ၏၊ ဤ ခဏသမ္မသန နည်းကား ဘုရားရှင်မှတပါး အခြားပုဂ္ဂိုလ်တို့ဉာဏ်တွင်ထင်မြင်နိုင်ရန်ခဲယဉ်းသည်ဟုဆိုကြ၏၊ သို့သော် တိုက်ရိုက်မထင်သော်လည်း အနိစ္စ ဒုက္ခ အနတ္တသဘော ထင်ရှားအောင် အမှန်းအတားအားဖြင့် ပိုင်းခြားကန့်သတ်၍ ပွားများအပ်၏၊ ဤသို့ တေဘူမက သင်္ခါရ၌ ကလာပ သမ္မသနစသော နည်းဖြင့် အနိစ္စ ဒုက္ခ အနတ္တ ဟု သုံးသပ်ဆင်ခြင်တတ်သော ဉာဏ်ကို သမ္မသနဉာဏ် ဟု ခေါ်သည်။

တေဘူမက သင်္ခါရေသု, ပဿတော လက္ခဏတ္တယံ၊
သမ္မသန နာမံ ဉာဏံ, ဇာတံ ပဋ္ဌမယောဂိနော။

တေဘူမက သင်္ခါရေသု - ကာမရူပ, အရူပတွင်, ပါဝင်သမျှ, သင်္ခါရတို့၌၊ လက္ခဏတ္တယံ-မမြဲနိုင်လစ်, ဒုက္ခစစ်နှင့်, အနှစ်မဲ့အင်, လက္ခဏာယာဉ်သုံးပါးကို၊ ပဿတော-နည်းအဖုံဖုံ, ကုန်အောင်စုံမျှ, တလုံလုံ, စွဲမြဲထင်မြင်အောင်, ဆင်ခြင်ကြည့်ရှုပေသော၊ ပဋ္ဌမယောဂိနော-ပဋ္ဌမလျှင်, အစထွင်၍, အစဉ်ကြိုးကုတ်, အားထုတ်သော ပုဂ္ဂိုလ်၏၊ သမ္မသန နာမံ ဉာဏံ - သမ္မသန, အမည်ရလျက်, သင်္ခါရထွင်း, ဉာဏ်အလင်းသည်၊ ဇာတံ-ဒုက္ခခပ်သိမ်း, ဝဋ်ဇာတ်ငြိမ်းဖို့, ကိန်းအားလျော်စွာ, ဖြစ်ပေါ်၍လာပေသတည်း။

ဥဒယဗ္ဗယဉာဏ်။ ။[ဥဒယ-အဖြစ်+ဝယ-အပျက်၊ ဝယ၌ ဝကို ဒွေးဘော်ပြု ဝ ၂ လုံးကို ဗ ၂ လုံးပြု၍ ဥဒယဗ္ဗယဟု ဖြစ်၏။] သမ္မသနဉာဏ် ရင့်သန်ပြီး နောက် တိုးတက် အားထုတ်သည့်အခါ ဥဒယဗ္ဗယဉာဏ် ဖြစ်ပေါ်လာ၏၊ နာမ် ရုပ်တို့သည် မဖြစ်ခင်က အဆင်သင့်ဖြစ်ဘို့ရာ စုဆောင်း သိမ်းဆည်းပြီးလည်း မရှိ, ချုပ်သည့်အခါလည်း အရပ်တပါးသို့ ရောက်သွား၍ စုပုံနေသည်လည်း မဟုတ်၊ စောင်းခွက်စောင်းကြိုး၌ တီးခြင်း အမျိုးမျိုးကိုစွဲ၍ ယုတ်ခနဲ စောင်းသံ ပေါ်လာ ပြီးနောက် အတီးရပ်သည်နှင့် တပြိုင်နက် အသံတိတ်ဆိတ်ပုံကဲ့သို့, ထို့အတူ ရုပ် နာမ်တရားလည်း ဆိုင်ရာအကြောင်းကြောင့် ယုတ်ခနဲ ဖြစ်ပြီးနောက် မကြာခင် ချုပ်ပျောက် ကြကုန်၏၊ ထို့ကြောင့် ဖြစ်နေသော ရုပ်နာမ်၌ အဟောင်း မရှိ, အသစ်ချည်းသာ ဖြစ်ကြလေသည်။

အနုပ္ပန္နာ ဝုပ္ပဇ္ဇန္တိ, ဥပ္ပန္နာပိ နိရုဇ္ဈရေ၊
နိစ္စံ နဝါဝ သင်္ခါရာ, ဝီဏာသဒ္ဒ သမူပမာ။

သင်္ခါရာ-ရုပ်နာမ် ၂ ပါး သင်္ခါရတရားတို့သည်၊ အနုပ္ပန္နာဝ-စုဆောင်း သိမ်း ဆည်း, ဖြစ်ပြီးမဟုတ်ကုန်ဘဲသာလျှင်၊ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ-အကြောင်းကိုစွဲ၍ယုတ်ခနဲဖြစ်ပေါ် လာကြကုန်၏၊ ဥပ္ပန္နာပိ - အကြောင်းအားလျော်စွာ, ပေါ်လာ ကုန်ပြီး၍လည်း၊ နိရုဇ္ဈရေ-ချက်တဖြုတ် ယုတ်တရက် ချုပ်ပျက်ကြလေကုန်၏၊ နိစ္စံနဝါဝ-ခဏမစဲ, အမြဲဖြစ်လျက်, အသစ်စက်စက်တို့သာလျှင်တည်း၊ ဝီဏာသဒ္ဒသမူပမာ - စောင်း ကြိုး စောင်းခွက်, တီးမှုတ်တွက်ကြောင်, ပေါ်ထွက်-ပျောက်ဟန်, စောင်းသံနှင့် တူလေကုန်စွတကား။

ပစ္စယဝသေန ခဏဝသေန။ ။ဤကဲ့သို့ စဉ်းစား ပြီးနောက် နာမ် ရုပ် တရားတို့ကို အကြောင်းနှင့် တွဲဘက်၍ ဆက်လက်ရှုစားရာ၏, ရုပ်တရား၏ ဖြစ် ကြောင်းကား ကမ္မဝိတရဏာ ဝိသုဒ္ဓိ၌ ပြခဲ့သည့် အတိုင်း အဝိဇ္ဇာ တဏှာ ကံ အာဟာရတို့တည်း၊ (ထိုအကြောင်းတို့ကြောင့် ဖြစ်ပုံကို ပြခဲ့ပြီ)၊ ထိုအကြောင်း များ မရှိလျှင် ရုပ်တရားလည်း မဖြစ်နိုင်၊ နာမ်တရားတို့၏ အကြောင်းကား အာ ဟာရအရာဝယ် ဖဿကိုထည့်၍ အဝိဇ္ဇာ တဏှာ ကံ ဖဿ ဟု သိလေ၊ ဤ အကြောင်းတရားကို သိပြီးလျှင် “ အဝိဇ္ဇာ ရှိခြင်းကြောင့် ရုပ် နာမ် ဖြစ်ရသည်, အဝိဇ္ဇာကို အကြွင်းမဲ့ သတ်နိုင်လျှင် ဤ ရုပ် နာမ် ဖြစ်နိုင်တော့မည် မဟုတ် ” စသည်ဖြင့် အဘန်ဘန် ရှုဆင်ခြင်သည့်အခါ ဖြစ်မှု ပျက်မှု ဟူသော ဥဒယဗ္ဗယ လက္ခဏာ လွန်စွာထင်လာမည်၊ ထိုကဲ့သို့ အလွန့်အလွန် ထင်လာလျှင် ဥပါဒ်ခဏ ဘင်ခဏ် အားဖြင့်လည်း ထင်ရှားတော့လတံ့၊ ခဏအားဖြင့် ထင်ရှားအောင် တမင် အားထုတ်ဘွယ်မလို၊ ရေ၌ တုတ်ဖြင့် ရေးခြစ်သည့်အခါ ရှေ့က ခြစ်-နောက်

ကပျက်လိုက်သကဲ့သို့, ထို့အတူ ရုပ်နာမ်တရားများလည်း ဖြစ်ပြီးလျှင် ချက်ခြင်း ပျက်တော့၏၊ ရေအိုင်၌ မိုးရွာ၍ အုဖေါင်းပွက်ကလေးများဖြစ်ရာ၌ "ဖြစ်လျှင်, ပျက်" သကဲ့သို့၎င်း, နေထွက်သည်နှင့်တပြိုင်နက် ဆီးနှင်းပေါက်တွေ အရည်ပျော်သကဲ့သို့၎င်း, အပ်နဖါးကို ထွင်းသော စူးဖျားပေါ်၌ မုန်ညင်းစေ့ကို တင်လျှင် တင်သည်နှင့် တပြိုင်နက် လိမ့်ကျသကဲ့သို့၎င်း, ရုပ် နာမ်တို့သည် "ခုဖြစ် ခုပျက်" ပါတကား ဟု အဖြစ်အပျက်ကို ခဏအားဖြင့် ထင်ရှားအောင် ပြသော ဥဒယဗ္ဗယ ဉာဏ် ဖြစ်ပေါ်လာလေသည်။

တေဘူမကသင်္ခါရေသု, ပဿတော ဥဒယဗ္ဗယံ၊
ဥဒယဗ္ဗယနာမံ ဉာဏံ, ဇာတံ ဒုတိယယောဂိနော။

တေဘူမကသင်္ခါရေသု – ကာမရူပ, အရူပတွင်, ပါဝင်ကြတောင်း, သင်္ခါရ အပေါင်းတို့၌၊ ဥဒယဗ္ဗယံ-ဖြစ်လျှင် ချက်ခြင်း, ပျက်ပုံအခင်းကို၊ ပဿတော-တုတ် ခြစ်ရေထက်, မိုးရေပွက်နှင့်, အပ်ထက်မုန်ညင်း, နေထွက်နှင်းသို့, မယွင်းပုံပြ, အဘန်ဘန် ရှုလျက်နေသော၊ ဒုတိယ ယောဂိနော – ဒုတိယအဆင့်, ဉာဏ်ကုန် လွှင့်၍, အသင့်ကြိုးကုတ်, အားထုတ်သောပုဂ္ဂိုလ်၏၊ ဥဒယဗ္ဗယနာမံ ဉာဏံ-ဥဒ ယဗ္ဗယ, အမည်ရသည့်, သင်္ခါရထွင်း, ဉာဏ်ရောင်အလင်းသည်၊ ဇာတံ – ဒုက္ခ ခပ်သိမ်း, ဝဋ်ဇာတ်ငြိမ်းဘို့, ကိန်းအားလျော်စွာ, ဖြစ်ပေါ်၍လာပေသတည်း။

ဩဘာသ။ ။ဤပြခဲ့သည့်အတိုင်း ရုပ် နာမ် တို့၏ အဖြစ် အပျက်ကို ရှင်းလင်း စွာသိမြင်သည့်အခါ လွန်စွာ စိတ်ကြည်လင်ရကား စိတ္တဇ ကိုယ်ရောင် ကိုယ်ဝါ- ထို စိတ္တဇ အရောင်အဝါမှဆက်၍ စိတ္တပစ္စယဥတုသမုဋ္ဌာန အရောင် အဝါတို့သည် ဉာဏ်ထက်လျှင် ထက်သလောက် မိမိထိုင်နေရာအရပ်, တခန်းလုံး, တကျောင်း လုံး, တတိုက်တာလုံး, တဂါဝုတ်, ၂ ဂါဝုတ်, တယူဇနာ, ၂ ယူဇနာစသည်ဖြင့် အကနိဋ္ဌဗြဟ္မာ့ဘုံတိုင်အောင် ထွက်ဖြာလေကုန်၏၊ ထိုအခါ "ငါ့မှာ ရှေးက ဤ ကိုယ်ရောင်ကိုယ်ဝါများ မဖြစ်ဘူးချေ, ဤကိုယ်ရောင်ကိုယ်ဝါကို ထွက်ဖြာစေနိုင် သောစိတ်သည် မဂ်စိတ် ဖိုလ်စိတ်ပင် ဖြစ်ရာ၏၊ ငါ မဂ်ရပြီ ဖိုလ်ရပြီ"ဟု မှတ်ထင် ပြီးလျှင် အားထုတ်မြဲ ကမ္မဋ္ဌာန်းကိုစွန့်လွှတ်၍ ကိုယ်ရောင်ကိုယ်ဝါကို သာယာ နှစ် သက်ကာ ဝိပဿနာလမ်း လွဲရှာလေတော့သည်။

ပီတိ။ ။ဩဘာသ သာ မကသေး, စေတသိက်ပိုင်း၌ ပြခဲ့သော ခုဒ္ဒိကာ ခဏိ ကာ စသော ပီတိ ၅ မျိုးလည်း ထိုက်သင့်သလို ဖြစ်ပေါ်လျက် အလွန်နှစ်သက်၏။

ပဿဒ္ဓိ။ ။ကိုယ် စိတ် ၂ ပါးလုံးပင် ငြေငြိမ်းချမ်းသဖြင့် ကာယပဿဒ္ဓိ စိတ္တ ပဿဒ္ဓိလည်း ဖြစ်၏၊ [ပဿဒ္ဓိ သာမက, သောဘနသာဓာရဏဖြစ်သော လဟု

တာ မုဒုတာ ကမ္မညတာ စေတသိက်များလည်း ဖြစ်သည်ပင်၊ ပဿဒ္ဓိ တခုကိုသာ ဥပလက္ခဏ နည်းဖြင့် မှတ်၍ပြထားသည်။] ထိုအခါ ယောဂီပုဂ္ဂိုလ်သည် လွန်စွာ ငြိမ်းချမ်းသဖြင့် ကမ္မဋ္ဌာန်း၌ စွဲလမ်းမွေ့လျော် ရွှင်ပျော်လေတော့၏။

အဓိမောက္ခ။ ။ကမ္မဋ္ဌာန်း အာရုံ၌ သက်ဝင် ဆုံးဖြတ်တတ်သော သဒ္ဓါတရားလည်းဖြစ်ပေါ်လာ၏၊ [ဤ၌ ယုံကြည်ကာ မတ္တ မဟုတ်, စူးစိုက် သက်ဝင်တတ်ဆုံးဖြတ်တတ်သောကြောင့် သဒ္ဓါကိုပင် အဓိမောက္ခဟု ဆိုသည်၊ အဓိမောက္ခစေတသိက် ဟု မမှတ်လင့်၊ အဓိမုစ္စတိ-သက်ဝင်ဆုံးဖြတ်တတ်၏၊ ဣတိ-ထို့ကြောင့်၊ အဓိမောက္ခော-မည်၏။]

ပဂ္ဂဟ။ ။ဝိပဿနာစိတ်ကိုနောက် မဆုတ်ရအောင် အားပေး ချီးမြှောက်, ထောက်ပံ့တတ်သော ဝီရိယလည်းဖြစ်ပေါ်လာ၏၊ ပဂ္ဂဏှာတိ-အားပေးချီးမြှောက်ထောက်ပံ့တတ်၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ ပဂ္ဂဟော-ပဂ္ဂဟမည်၏။

သုခ။ ။ဆိုထိုသော ဝါဂွမ်းပမာ ယောဂီ ပုဂ္ဂိုလ်၏ တကိုယ်လုံး၌ မွှန်မြတ်သော စိတ္တဇရုပ်တွေကို ပြန့်နှံ့ထုံမွှမ်းစေတတ်သော သုခဝေဒနာလည်း ဖြစ်ပေါ်လာ၏။

ဉာဏ။ ။ဝဇီရစိန်လက်နက် မိုးကြိုးစက်သို့ သွက်လက်လျှင်မြန် အမြင်သန်သော ဝိပဿနာဉာဏ်လည်း ဖြစ်ပေါ်လာ၏။ “ ရှုလိုက်တိုင်း ရှုလိုက်တိုင်း ရုပ်နာမ်၏ အဖြစ်အပျက်တွေ အလွန်ထင်ရှားနေသည်” ဟူလို။

ဥပဋ္ဌာန။ ။မြင့်မိုရ်တောင်မင်းပမာ ကမ္မဋ္ဌာန်းအာရုံ၌ လွန်စွာတည်တန့်သော သတိလည်း ဖြစ်ပေါ်လာ၏၊ ဥပဋ္ဌဟတိ - အာရုံ၌ စွဲမြဲတည်နေတတ်၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ ဥပဋ္ဌာနံ-မည်၏။

ဥပေက္ခာ။ ။ဝိပဿနုပေက္ခာ အာဝဇ္ဇနုပေက္ခာ ဟူသော ဥပေက္ခာ ၂ မျိုးလည်း ဖြစ်ပေါ်လာ၏၊ ဖြစ်မှု ပျက်မှုတို့ အလွန်ထင်ရှားနေရကား ထိုအဖြစ် အပျက်ကို ရှုဘို့ရန် ဗျာပါရ မများတော့ဘဲ အသင့်အားဖြင့် ရှုနိုင်သော ဝိပဿနာဉာဏ်နှင့်ယှဉ်သော တတြမဇ္ဈတ္တုပေက္ခာသည် ဝိပဿနုပေက္ခာမည်၏၊ ထို ဖြစ်မှု ပျက်မှုကို ဆင်ခြင်လိုသည့်အခါ၌ အလွန် လျှင်မြန်စွာ ဆင်ခြင်နိုင်သော စေတနာသည် အာဝဇ္ဇနုပေက္ခာ မည်၏။

နိကန္တိ။ ။ဩဘာသ စသည်တို့ဖြင့် အလွန် တင့်တယ်စွာ တန်ဆာ ဆင်ထားသကဲ့သို့ဖြစ်သော ဝိပဿနာကို သာယာနှစ်သက်တတ်သော တဏှာသည် နိကန္တိမည်၏၊ ထို နိကန္တိလည်း ဖြစ်တတ်လေသည်၊ ထိုနိကန္တိ တဏှာသည် လွန်စွာသိမ်မွေ့ရကား ယောဂီပုဂ္ဂိုလ်က တဏှာမှန်းမသိ, ဝိပဿနာ၌ မွေ့လျော်မှုဟူသော ဝိပဿနာရတိ ဟုသာ အထင်ရှိလေသည်၊ ဤပီတိ စသည်တို့ ဖြစ်သည့်အခါလည်း

'' ငါ့မှာ ရှေးက ဤပီတိမျိုးမဖြစ်ဘူးချေ,ဤပီတိကို ဖြစ်စေသော စိတ်ကား မဂ်ဖိုလ် စိတ်ပင် ဖြစ်ရာ၏၊ ငါ မဂ်ရပြီ ဖိုလ်ရပြီ'' ဟု မှတ်ထင်ကာ ဝိပဿနာလမ်းလွဲရှာ လေ၏။

ဥပက္ကိလေသ။ ။ဝိပဿနာကို ညစ်နွမ်းစေတတ်သောတရားကို ဥပက္ကိလေသ ဟု ခေါ်၏၊ ဩဘာသ က စ၍ ဥပေက္ခာတိုင်အောင်သော ရှေ့ ၉ ပါးသည် အကုသိုလ် တရားမဟုတ်, ဤဥဒယဗ္ဗယဉာဏ်ခဏ်းသို့ ရောက်လျှင် ဖြစ်တတ်မြဲပေတည်း၊ ပီတိ စသည်ကား ဝိပဿနာစိတ်နှင့် ယှဉ်ဘက် စေတသိက် များလည်းဖြစ်၏၊ ထို့ကြောင့် ဩဘာသစသည်ကို မုချ ဥပက္ကိလေသ ဟု မဆိုရ, သို့သော် ထိုဩဘာသ စသည်တို့ သည် '' ငါ့မှာဖြစ်၏ '' ဟု စွဲလမ်းသောဒိဋ္ဌိ '' အလွန် နှစ်သက်ဘွယ် ကောင်းပေ သည် ''ဟု မှတ်ထင်တတ်သော မာန'' ငါ၏ ဩဘာသ'' စသည်ဖြင့် စွဲလမ်းတတ် သော တဏှာ, ဤတရား ၃ မျိုး၏တည်ရာ မှီရာ အာရုံဖြစ်ကြ၏၊ ဤ တဏှာ မာန ဒိဋ္ဌိ တို့ကား ဝိပဿနာစိတ်ကို ညစ်နွမ်းစေတတ်သော ဥပက္ကိလေသပေတည်း၊ ထို့ ကြောင့် အာရမဏိက တဏှာ မာန ဒိဋ္ဌိ တို့၏ ဥပက္ကိလေသ အမည်ကို အာရုံဖြစ် သော ဩဘာသ စသည်တို့အပေါ် တင်စား၍ ဖလူပစာရ ဌာနူပစာရ နည်းဖြင့် ဩဘာသ စသည်ကိုလည်း ဥပက္ကိလေသ ဟု ခေါ်ဝေါ် ရတော့သည်၊ နောက်ဆုံး နိကန္တိကား သူ့ကိုယ်တိုင်လည်း မုချအားဖြင့် ဥပက္ကိလေသတည်း၊ထိုနိကန္တိကိုပင် အာရုံပြု၍ နောက်နောက် တဏှာ မာန ဒိဋ္ဌိ များ ဖြစ်တတ်သေးရကား ဖလူပစာရ ဌာနူပစာရ အားဖြင့်လည်း ဥပက္ကိလေသအမည်ရသည်၊ ဤသို့လျှင် ဩဘာသပီတိ စသော ဝတ္ထုအားဖြင့် ဝိပဿနုပက္ကိလေသ ၁၀ ပါးရှိ၏၊တခုတခုကိုအာရုံပြုသော တဏှာမာန ဒိဋ္ဌိဖြင့်မြှောက်လျှင် ဝိပဿနုပက္ကိလေသ ပေါင်း ၃၀ ရှိသည်။

မဂ္ဂါမဂ္ဂဉာဏဒဿနဝိသုဒ္ဓိ။ ။ကမ္မဋ္ဌာန်းအစဉ်၌ မကျွမ်းကျင်သော ယောဂီသည် ထိုဩဘာသ စသည်ကို နှစ်သက်လျက် ကမ္မဋ္ဌာန်း လမ်းလွဲသော်လည်း ကျွမ်းကျင် သော ယောဂီ၌ကား '' ဤ ဩဘာသ စသည်တို့သည် တဏှာ မာန ဒိဋ္ဌိ တို့၏ တည်ရာဖြစ်၍ ဝိပဿနာစိတ်ကို ညစ်နွမ်းစေတတ်သော ဘေးရန်မျှသာ ဖြစ်၏၊ ဤ ဩဘာသ စသည်ကို သာယာနှစ်သက်မှုသည် လမ်းမှန်မဟုတ် အမဂ္ဂတည်း, ဤ ဩဘာသ စသည်ကို ဂရုမစိုက်ဘဲ အားထုတ်မြဲ ဝိပဿနာ သာလျှင် မဂ်ဖိုလ် ရကြောင်း လမ်းကောင်း မဂ္ဂတည်း '' ဟု လမ်းမှန် မမှန်ကို ပိုင်းခြားတတ်သော ဉာဏ်ဖြစ်လာ၏၊ ထိုဉာဏ်သည် သာမန် သိရုံမျှ မဟုတ်, မဂ္ဂ အမဂ္ဂကို မျက်စိဖြင့် ကြည့်ရသလို သိမြင် တတ်သောကြောင့် ဒဿနလည်း မည်၏၊ ဝိပဿနုပက္ကိလေသ တို့မှ စင်ကြယ်သောကြောင့် ဝိသုဒ္ဓိလည်း မည်၏၊ ထို့ကြောင့် မဂ္ဂါမဂ္ဂဉာဏ ဒဿနဝိသုဒ္ဓိ ဟု ခေါ်သည်၊ ဤမျှလောက်သော ဝိပဿနာအစဉ်ဖြင့် ဥဒယဗ္ဗယ ဉာဏ် အဆုံးမသတ်သေး, ဩဘာသ စသည်တို့၏ နှောင့်ရှက်မှုကြောင့် အဆုံး

မသတ်ခင် လမ်းခုလတ်မှာပင် ဝိပဿနာအစဉ် ရပ်နေသည်၊ ထို့ကြောင့် သမ္မသန ဉာဏ်နှင့် ဥဒယဗ္ဗယဉာဏ်ရှေ့ပိုင်းကို မဂ္ဂါမဂ္ဂဉာဏဒဿနဝိသုဒ္ဓိနယ် ဟု မှတ်။

ပဋိပဒါဉာဏဒဿနဝိသုဒ္ဓိ

ပရိဗန္ဓဝိမုတ္တသ။ ။"ပရိဗန္ဓန္တိ-ဝိပဿနာအစဉ်ကို နှောင်ဖွဲ့ ဖျက်ဆီးတတ်ကုန်၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ ပရိဗန္ဓာ-ပရိဗန္ဓတို့မည်၏" နှင့် အညီ, ဝိပဿနာစိတ်အစဉ်ကို ဖွဲ့နှောင် ဖျက်ဆီးတတ်သော ဝိပဿနုပက္ကိလေသတရားစုကို ပရိဗန္ဓ ဟု ခေါ်၏၊ မဂ္ဂါမဂ္ဂဉာဏ ဒဿနဝိသုဒ္ဓိဖြင့် ထိုပရိဗန် ဘေးရန်မှ လွတ်ခဲ့သောယောဂီကို ပရိဗန္ဓဝိမုတ္တ ဟု ခေါ်သည်။

ဥဒယဗ္ဗယဉာဏတောပဋ္ဌာယ— ရှေ့က ဥဒယဗ္ဗယဉာဏ်ဖြစ်ခဲ့သော်လည်း ဝိပဿနုပက္ကိလေသတို့၏ နှောက်ရှက်မှုကြောင့် အနိစ္စ စသော လက္ခဏာ ၃ ပါးတို့ ကောင်းကောင်း မထင်ရှားသေး၊ ထို့ကြောင့် ဥပက္ကိလေသ တို့မှ လွတ်ပြီးသည့် အခါ ထို လက္ခဏာ ၃ ပါး အလွန်ထင်ရှားအောင် ဥဒယဗ္ဗယဉာဏ်ကို ထပ်မံအားထုတ်ရပြန်သည်၊ ထို ဥဒယဗ္ဗယဉာဏ်မှစ၍ ဘင်ဉာဏ် ဘယဉာဏ် စသော ဉာဏ် အစဉ်အတိုင်း အနုလောမဉာဏ် ရောက်သည့် အခါကျမှ ပဋိပဒါဉာဏ ဒဿနဝိသုဒ္ဓိနယ် ဆိုးသည်။ [မဂ်ဖိုလ်သို့ရောက်ကြောင်း အကျင့်ဖြစ်၍ ပဋိပဒါ ဟုရင်း, တေဘူမကသင်္ခါရကို အနိစ္စ ဒုက္ခ အနတ္တ ဟုသိတတ်သောကြောင့် ဉာဏ ဟုရင်း, သာမန်အသိမျိုးမဟုတ် မျက်စိဖြင့် မြင်ရသလို သိမြင် တတ်သောကြောင့် ဒဿန ဟုရင်း, ဆန့်ကျင်ဘက် ကိလေသာတို့မှ ဝေးသည်ထက် ဝေးကွာ၍ လွန်စွာ စင်ကြယ်သောကြောင့် ဝိသုဒ္ဓိဟုရင်း ခေါ်သည်၊ "ပဋိပဇ္ဇန္တိ တေ ယာတိ ပဋိပဒါ" ဟု ဝိဂ္ဂြိုဟ်ပြု, "တေယ-ဤ ဉာဏ်အစဉ်ဖြင့်၊ ပဋိပဇ္ဇန္တိ-မဂ်ဖိုလ်သို့ ရောက်ကြရကုန်၏"ဟု အနက်ပေး။]

ဘင်ဉာဏ်။ ။ဥဒယဗ္ဗယဉာဏ်ဖြင့် ရုပ်နာမ်၏ အဖြစ်အပျက် ၂ မျိုးလုံးကို ထင်ရှားအောင်ရှု၍ အလွန်ထင်နေသည့်အခါ အဖြစ်အပျက်တို့က အလွန်လျင်မြန်ရကား အဖြစ်ကိုအာရုံမပြုမိ မရှုမိတော့ဘဲ အပျက်ကိုချည်းသာ မြင်လေတော့၏၊ ဥပမာ—ရေအိုင်တွင် မိုးရွာ၍ ရေအုဖေါင်းပွက်ကလေးများကို ကြည့်ရှုရာဝယ် ဖြစ်ပြီးသည်နှင့် တပြိုင်နက် အပျက်က မြန်လွန်းရကား အဖြစ်ကို မမြင်လိုက်ရဘဲ အပျက်ကိုသာ မြင်ရတော့ သကဲ့သို့ တည်း၊ ပစ္စုပ္ပန် ရုပ် နာမ် များ၏ အပျက်ဘင်ကို ကျကျနန ရှုနိုင်သည့်အခါ အတိတ် အနာဂတ် ရုပ် နာမ်များကို မှန်းဆ၍

အာရုံပြုလိုက်သည်ရှိသော် အပျက်ဘင်ကိုသာ အာရုံပြုမိလျက်သား ဖြစ်နေတော့၏၊ သင်္ခါရတခုခု၏ဘင်ကို အာရုံပြုသော ဘင်္ဂဉာဏ်၏ ဘင်ကိုပင် နောက်ထပ် ဆက်၍ ဉာဏ်တခုက အာရုံ ပြုနိုင်သောအခါ ဘင်္ဂဉာဏ် အထွဋ် အထိပ်သို့ ရောက်ပြီ။

သင်္ခါရာ.မေ ပုဗ္ဗုဋ္ဌံဝ, ဘိဇ္ဇရေ ဘိဇ္ဇရေ ခဏံ၊
ပဿတ္တေဝံ ဘင်္ဂဉာဏံ, ဇာတံ တတိယယောဂိနော။

ဣမေသင်္ခါရာ - ဤ ရုပ် နာမ် ၂ ပါး, သင်္ခါရတရားတို့သည်၊ ပုဗ္ဗုဋ္ဌံဝ - ရေအိုင်အထက်, မိုးရေပွက်တို့, အပျက်လျှင်မြန်, ပုံဟန်အတူသာလျှင်၊ ခဏံ- ယုတ်တရက်မျှ, တခဏခြင်း၊ ဘိဇ္ဇရေ ဘိဇ္ဇရေ - အဆက်မပြတ်, တပျက်ထည်း ပျက်တတ်ကုန်စွတကား၊ ဧဝံပဿတော- ဤကဲ့သို့လျှင်, အပျက်မြင်အောင်, ဆင်ခြင်ပွားများလျက်နေသော၊ တတိယယောဂိနော-တတိယအဆင့်, ဉာဏ်ကုန်လွင့်၍, အသင့်ကြီးကုတ်, အားထုတ်သော, ပုဂ္ဂိုလ်၏၊ ဘင်္ဂဉာဏံ- အဖြစ်တွေပျောက်, အပျက်လောက်မျှ, မျက်မှောက်မြင်ဟန်, ဘင်္ဂဉာဏ်သည်၊ ဇာတံ-ဒုက္ခခပ်သိမ်း, ဝဋ်ဇာတ်ငြိမ်းဘို့, ကိန်းအားလျော်စွာ, ဖြစ်ပေါ်၍လာပေသတည်း။

ဘယဉာဏ်။ ။အသက်ရှည်ကြာ ချမ်းသာကိုလိုလား၍ ဘေးကိုများစွာ ကြောက်တတ်သူသည် ခြင်္သေ့ သစ် ကျား သားရဲများသော တောအရပ်ကိုမြင်လျှင် ကြောက်စရာအရပ်ဟု ထင်မှတ်သကဲ့သို့, ဘင်္ဂဉာဏ်ဖြင့် ရုပ်နာမ်၏ အပျက်တွေကို မြင်ပြီးရကား "ဤ ရုပ်နာမ်တို့သည် ရှေးရှေး ဘဝ၌ရှင်း ယခုဘဝ ရှေးကာလ၌ရှင်း ပျက်ခဲ့လေပြီ, ယခုလည်း နှမ်းအိုးခင်း၌ နှမ်းစေ့တွေ တဖျစ်ဖျစ်နေသလို တပျက်ထည်းပျက်လျက်ပင်, နောက်နောက်ကာလ နောက်ဘဝ၌လည်း (သည်ပုတ်ထဲက သည်ပဲ-ဆိုသလို) ကေန် ပျက်ရဦးမည်၊ ဤ ရုပ် နာမ် တွေသည် ကြောက်စရာတွေပါတကား" ဟု ထင်မြင်သော ဘယဉာဏ်ဖြစ်ပေါ်လာလေသည်။

နိရုဒ္ဓါ.တီတသင်္ခါရာ, ပစ္စုပ္ပန္နာ စ ဘိဇ္ဇရေ၊
အနာဂတာ ဘိဇ္ဇိဿန္တိ, သဗ္ဗေပိ ဘာယိတဗ္ဗကာ။

အတီတသင်္ခါရာ-အတိတ်ဘဝ, ရှေးကာလ၌, ဖြစ်ကြအများ, သင်္ခါရတရားတို့သည်၊ နိရုဒ္ဓါ-ငါ၏သန္တာန်, အဘန်ဘန်ဖြင့်, မှန်မှန်ပျက်ပြုန်း, ကုန်ဆုံးကြလေကုန်ပြီ၊ ပစ္စုပ္ပန္နာစ-ယခုလက်ငင်း, ပက်ပင်းတွေ့ကြုံ, အဖုံဖုံပွား, သင်္ခါရတရားတို့သည်လည်း၊ ဘိဇ္ဇရေ - နှမ်းအိုးခင်းထက်, နှမ်းတွေကျက်သို့, ယုတ်တရက်အနေ, ချုပ်ပျက်ကြလေကုန်၏၊ အနာဂတာ-နောက်နောက်ဘဝ, နောက်ကာလ၌,ဖြစ်ကြရန်သင့်,အဆင့်ဆင့်ပွား,သင်္ခါရ တရားတို့သည်လည်း၊ ဘိဇ္ဇိဿန္တိ-သည်ပုတ်ထဲက, သည်ပဲအနေ, ချုပ်ပျက်ရလေကုန်လတံ့၊ သဗ္ဗေပိ - ယခုရှေ့

နောက်, ငါ့ထံရောက်လျက်, ချုပ်ပျောက်ပျက်ပြုန်း, ရုပ်နာမ် အားလုံးတို့သည် ပင်၊ ဘာယိတဗ္ဗကာ-ကြောက်မက်ဘွယ်ခမန်း, ဘေးဘျမ်းတို့ချည်းပါတကား။

ဘယဉာဏ်မကြောက်။ ။ဘယဉာဏ်သည် ကြောက်သလော, ထိုဘယဉာဏ် ဖြစ်သောယောဂီသည် ကြောက်သလော-ဟု မေးဘွယ်ရှိ၏၊ အဖြေကား- ကြောက်တတ်သောသဘောမှာ ဒေါသဇောသာတည်း၊ ထို့ကြောင့်မဟာ ကုသိုလ်၌ ယှဉ်လျက်ဖြစ်သော ဘယဉာဏ်သည် မကြောက်ပါ, ယောဂီ ပုဂ္ဂိုလ်ကလည်း မကြောက်ပါ၊ သို့သော် "တော်တော်မကသင်္ခါရတရားတွေကို ကြောက်ဘွယ်ကောင်းသော တရားတွေပါတကား " ဟု ရှုတတ်သော ကြောင့် ဘယဉာဏ် ဟုဆိုပါသည်၊ ဥပမာ-ကလေးမိုက်တယောက်သည် ကလေးချင်းအပေါ်မှာ အတော်ရက်စက်၏၊ ထိုသူနှင့်ကစားသောကလေး များမှာ ဒုက္ခရောက်ရ၏၊ ထိုကလေးမိုက်ကို လူကြီးတွေကမကြောက်, သို့ သော် "ကြောက်စရာကောင်းကလေး"ဟု ထင်မှတ်သကဲ့သို့တည်း။

အာဒီနဝ, နိဗ္ဗိဒါ, မုဉ္စိတုကမျတာ။ ။ရုပ် နာမ် သင်္ခါရတို့၌ ကြောက်မက်ဘွယ် ဘေးကြီးပါတကားဟု ဘယဉာဏ် ပေါ်လာသည့်အခါ ထိုသင်္ခါရတို့၌ အပြစ်မြင် သော အာဒီနဝဉာဏ်လည်း ပေါ်လာတော့မည်၊ အပြစ်မြင်ငြားလျှင် ထိုသင်္ခါရတို့၌ မပျော်ရွှင်နိုင်တော့ဘဲ ငြီးငွေ့သော နိဗ္ဗိဒါဉာဏ်လည်း ဆက်လက် ဖြစ်ပေါ်လာ တော့မည်သာ [ဤဘယအာဒီနဝနိဗ္ဗိဒါဉာဏ် ၃ ပါးသည် ဖြစ်ကာစ၌ ရှုမြင်ပုံ ကွဲသော်လည်း အသားကျသည့်အခါ ဉာဏ်တခုထည်း၌ပင် ဘယအာဒီနဝ နိဗ္ဗိဒါ သဘော ရှိနိုင်လေသည်၊]ထိုကဲ့သို့ ငြီးငွေ့လာလျှင် (ပိုက်ကွန်တွင် မိသောငါးသည် ပိုက်ကွန်မှ လွတ်ထွက်လိုသကဲ့သို့)ထို သင်္ခါရတို့မှ လွတ်မြောက်လိုသော မုစ္စိတုကမျ တာဉာဏ်လည်း ဖြစ်ပေါ်လာတော့လတံ့။

ဘယတော‌ပဋ္ဌာနေ နေဝ, အာဒီနဝံ စ ဇာနတော၊
နိဗ္ဗိန္ဒတော သင်္ခါရေသု, ဇာတာ မုစ္စိတုကမျတာ။

သင်္ခါရေသု-ရုပ်နာမ် ၂ ပါး, သင်္ခါရတရားတို့၌၊ ဘယတော‌ပဋ္ဌာနေနေဝ- ကြောက်ဘွယ်ခမန်း, ဘေးဘျမ်းဟု, စေ့ငုဆင်ခြင်, ထင်မြင်နေခြင်းကြောင့် သာ လျှင်၊ အာဒီနဝံ-ပြော၍မကုန်, ပြစ်မျိုးစုံကို၊ ဇာနတော စ - သိမြင်သောဉာဏ်, ထက်သန်သူလည်း ဖြစ်ပေထသော၊ နိဗ္ဗိန္ဒတော စ-ငြီးငွေ့သောဉာဏ်, ထက်သန် သူလည်း ဖြစ်ပေထသော၊ ယောဂိနော-၅ ကြိမ် ၆ ကြိမ်, ဉာဏ်ဝရဇိန်ဖြင့်, အ ရှိန်ထက်မြက်, ဆက်လက် အားထုတ်သောပုဂ္ဂိုလ်၏၊ မုစ္စိတုကမျတာ-သင်္ခါရစက်, သံသာဘက်မှ, လွတ်ထွက်လိုဟန်, ထက်မြက်သောဉာဏ်သည်၊ ဇာတာ-ဒုက္ခခပ် သိမ်း, ဝဋ်ဇာတ်ငြိမ်းဘို့, ကိန်းအားလျော်စွာ, ဖြစ်ပေါ်၍လာပေသတည်း။

ပဋိသင်္ခါဉာဏ်။ ။သင်္ခါရတို့၌ အနိစ္စ ဒုက္ခ အနတ္တဟု ထပ်မံရှုသောဉာဏ်သည် ပဋိသင်္ခါဉာဏ်မည်၏၊ [ပဋိ=တဖန်+ သင်္ခါ=ရှုတတ်သောဉာဏ်၊]မုစ္စိတုကမျတာဉာဏ်ဖြင့် သင်္ခါရတို့မှ လွတ်မြောက်လိုရုံသာ ရှိသေး၏, တကယ်မလွတ်နိုင်သေး၊ ဤပဋိသင်္ခါဉာဏ်ဖြင့် သင်္ခါရတို့ကို စွန့်လွှတ်တော့မည်၊ သို့သော် စွန့်လွှတ်ခါနီး၌ ယုတ်ခနဲ မလွှတ်လိုက်သေးဘဲ ကြပ်ကြပ် နှံနှာအောင် (နိစ္စ သုခ အတ္တဟု နောင်ခါ မစွဲလမ်းနိုင်အောင်) တဖန်ထပ်၍ အနိစ္စ ဒုက္ခ အနတ္တ ဟု ရှုပြန်လေသည်၊ ဥပမာ–တံငါသည်တယောက် ငါးဖမ်းရာဝယ် ရှည်လျားသော အကောင်ကြီးကို ရေထဲ၌ လည်စေ့ဆုပ်မိရာ ''အင်မတန့် ငါးမြွေကြီးကို ဖမ်းမိပြီ'' ဟု ရွှင်လန်းအားရလျက် ရေမှ ဖေါ်ထုတ်လေလျှင် မြွေဆိုး၏ အမှတ်လက္ခဏာဖြစ်သော လည်ရေးသုံးဆင့်ကို မြင်လေသော် ကြောက်ရွံ့လျက် စိတ်ပျက်ပျက်နှင့် လွှတ်ပစ်လိုပါသော်လည်း အလွှတ်တွင် မိမိလက်ကို ကိုက်သွားမည်စိုးသောကြောင့် ယုတ်တရက် မလွှတ်သေးဘဲ ချာချာလည်အောင် ရစ်ပတ်၍ အတော်နှံနှာမှ လွှတ်ပစ်လိုက်ရသကဲ့သို့, ထို့အတူ သင်္ခါရရုပ်နာမ်တို့ကို ပင်ကိုယ်က အတော်နှစ်သက်ခဲ့ပြီးနောက် အနိစ္စ ဒုက္ခ အနတ္တ လက္ခဏာတွေကို တွေ့မြင်ရသည့်အခါကျမှ ဘယ အာဒီနဝ နိဗ္ဗိဒါ မုစ္စိတုကမျတာဉာဏ်တို့ အစဉ်အတိုင်းဖြစ်ပြီးလျှင် ယခုအခါ စွန့်ပစ်ဘို့ရာ အနိစ္စစသော လက္ခဏာများကို ထပ်မံရှုပြန်ရသည်။

သင်္ခါရုပေက္ခာဉာဏ်။ ။ပဋိသင်္ခါဉာဏ်ဖြင့် သင်္ခါရတို့ကို စွန့်လွှတ်လိုက်ပြီးနေခံ သင်္ခါရတို့၌ ဘယ အာဒီနဝ စသည်ဖြင့် မရှုတော့ဘဲ လစ်လျူရှုနိုင်သောဉာဏ်သည် သင်္ခါရုပေက္ခာဉာဏ်မည်၏၊ ဤ ဉာဏ်ဖြင့် လစ်လျူရှုသည် – ဟု ဆိုသော်လည်း လုံးလုံးအာရုံမပြုဘဲနေလို့ မဖြစ်, ဝိပဿနာဉာဏ်ဟူသမျှ သင်္ခါရ ရုပ်နာမ်ကိုပင် အာရုံ ပြုရ၏၊ သို့သော် အာရုံပြုသည့်အခါ သာယာ နှစ်သက်ခြင်းလည်း မရှိ, ကြောက်မက်ဘွယ်ဟူ၍လည်း ဂရုမစိုက်ဘဲ လစ်လျူရှုကာ အနိစ္စ ဒုက္ခ အနတ္တဟု ဆင်ခြင်နေခြင်းသာ ဖြစ်သည်၊ ဥပမာ—မယားကို ချစ်ခင်သော ယောကျ်ားသည် တပါးသူနှင့် ဖေါက်ပြားနေသည်ကို တွေ့မြင်၍ ထိုမယား၌ကြောက်ရွံ့ခြင်း အငြိုးမြင်ခြင်းတို့နှင့် ရောနှောကာ မကြာခင်ကွာရှင်းလိုက်၏၊ ထို့နောက် ထိုမယားကို ချစ်လည်းမချစ်, တပါးသူနှင့်ဖေါက်ပြားသည်ကို မြင်သော်လည်း ထူးခြား၍အငြိုးမမြင်, ဘာဘဲဖြစ်ဖြစ် ဟု လစ်လျူရှုသကဲ့သို့တည်း။

မုစ္စိတုံ ကာမတာယေဝ, ပဋိသင်္ခါယ ဇာနတော၊
သင်္ခါရုပေက္ခာ နာမံ ဉာဏံ, ဇာတံ နဝမယောဂိနော။

မုစ္စိတုံ – သင်္ခါရခပင်း, လွတ်မြောက်ခြင်းငှါ၊ ကာမတာယေဝ - ခံမြော်လင့်ငံ့စား, လိုလားခြင်းကြောင့်သာလျှင်၊ ပဋိသင်္ခါယ – အနိစ္စ ဒုက္ခ အနတ္တ ဟု,

ကြည့်ရှုတဘန်, ဆင်ခြင်သောဉာဏ်ဖြင့်၊ ဇာနတော-နိစ္စ သုခ, အတ္တကင်းစင်, သိမြင်လျက်ရှိသော၊ နဝမယောဂိနော-နဝမအဆင့်, ဉာဏ်ကုန်လွှင့်၍, အသင့်ကြိုးကုတ်, အားထုတ်သောပုဂ္ဂိုလ်၏၊ သင်္ခါရုပေက္ခာနာမံ ဉာဏံ-အကြောက်မဘက်, မနှစ်သက်ဘဲ, ပစ်စလက်ခတ်ဟု, လစ်လျူရှုသောဉာဏ်သည်၊ ဇာတံ-ဒုက္ခခပ်သိမ်း, ဝင့်ဇာတ်ငြိမ်းဘို့, ကိန်းအားလျော်စွာ, ဖြစ်ပေါ်၍လာပေသတည်း။

အနုလောမဉာဏ်။ ။ဤဉာဏ်မှ တဆင့်တက်လျှင် မဂ် ဖိုလ် ရောက်တော့မည်၊ ထို့အတွက် အထက်မဂ်ခဏ်း၌ ရလတံ့သော ဗောဓိပက္ခိယ တရားအားဥင်း ဥဒယဗ္ဗယစသော အောက်ဉာဏ် ၈ ပါးအားဥင်း လျော်သောကြောင့် ဤဉာဏ်ကို အနုလောမဉာဏ် ဟု ခေါ်သည်၊ ချဲ့ဦးအံ့—ဤ အနုလောမဉာဏ်သည် ရှေးဉာဏ်များ၏ ဆိုင်ရာကိစ္စကို ခွင့်ပြုကျေနပ်သကဲ့သို့, အနိစ္စ ဒုက္ခ အနတ္တဟု ထပ်၍ရှုတုန်းပင်ဖြစ်၏၊ ထို့ကြောင့် ရှေးဉာဏ် ၈ ပါးနှင့်မဆန့်ကျင်-အလျော်ပင်ဖြစ်၏၊ ပင်ကိုယ်ရည်ရွယ်ရင်းက မဂ်ခဏ၌ ဗောဓိပက္ခိယ တရားတို့ကို ရအောင်ရည်ရွယ်ခဲ့၏၊ ထိုရည်ရွယ်ချက်အတိုင်း ထိုတရားများကို ကေန် ရတော့မည်ဖြစ်၍ ထိုဗောဓိပက္ခိယတရားတို့အားလည်း လျော်၏၊ ဥပမာ—ဘုရင်၏ ရှေ့တော်မှောက်၌ အမတ်ကြီး ၈ ယောက်တို့ ရာဇသတ်နှင့်အညီ တရားစီရင်လေရာ, ဘုရင်မင်းမြတ်ကလည်း "အမတ်ကြီးများ စီရင်ချက်အတိုင်း တည်စေ" ဟု အမိန့်ချမှတ်၏၊ ဤ၌ ဘုရင်၏ အမိန့်သည် အမတ်ကြီး ၈ ယောက်၏ စီရင်ချက်နှင့်ဥင်း အထက်ရာဇသတ်ကျမ်းနှင့်ဥင်း လျော်သကဲ့သို့တည်း၊ ဤ အနုလောမဉာဏ် ဟူသည် မဂ္ဂဝီထိ၌ပါသော ပရိကမ် ဥပစာ အနုလုံ ကိစ္စတပ်သော ဉာဏ်ပင်တည်း၊ ဂေါတြဘုကား သင်္ခါရကိုအာရုံမပြု, နိဗ္ဗာန်ကိုသာ အာရုံပြုသောကြောင့် ဝိပဿနာဉာဏ်၌မဝင်၊ သို့သော် ဝိပဿနာ ဉာဏ်များ၏ အထွဋ်ဦးခေါင်းနှင့် တူသောကြောင့် ဝိပဿနာတွင် သွင်းယူရာ၏။

အနုလောမဉာဏ် ပေါ် လာပုံ။ ။သင်္ခါရုပေက္ခာဉာဏ်ဖြင့် သင်္ခါရတို့၌လစ်လျူရှုကာ အနိစ္စ ဒုက္ခ အနတ္တ ဟု ရှုဆင်ခြင်ဘန်များလတ်သော် သင်္ခါရတို့ကို အာရုံမပြုလိုဘဲ သင်္ခါရတို့မှ တွန့်ဆုတ်လျက် သင်္ခါရလွတ်ကင်းရာ နိဗ္ဗာန်ကိုသာ စိတ်ညွတ်နေတော့၏၊ သို့သော် နိဗ္ဗာန်ကို တိုက်ရိုက် မမြင်ရသေး သဖြင့် နိဗ္ဗာန်ကို ရှာဘွေရင်းပင် သင်္ခါရတို့ကို အာရုံ ပြုနေရသေးသည်၊ ဥပမာ—ယခုလို စက်သင်္ဘောများ မထွန်းကားမီ ရွက်လှေကြီးများဖြင့် သမုဒ္ဒရာဝယ် ကူးသန်းရသောအခါတုန်းက ကုန်သည်တို့သည် လှေပေါ်၌ ကျီး ၄က် ကို ယူဆောင်သွားပြီးလျှင် ကမ်းကို မမြင်ရသည့်အခါ ထို ကျီး ၄က်ကို လွှတ်ကြရကုန်သတတ်၊ ထိုကျီးသည် ကမ်းကို ပျံသန်းရှာဘွေစဉ် ကမ်းမမြင်သေးသမျှ လှေသို့ပြန်လာ၍ ရွက်တိုင်၌နား၏၊ ထို့နောက်ရှာပြန်၏, မမြင်လျှင် ရွက်တိုင်မှာ လာနား၏၊ ကမ်းမြင်သည့်

အခါ၌ကား လှေသို့မပြန်လာတော့ဘဲ တဟုန်ထည်းကမ်းရောက်အောင် ပျံသန်းလေတော့၏။ ထို့အတူ ယောဂီ၏စိတ်သည်လည်း နိဗ္ဗာန်မမြင်သေးသမျှ သင်္ခါရကို အာရုံပြုကာ ပြုကာ နိဗ္ဗာန်ကိုသာ ရှာဘွေနေ၏၊ နိဗ္ဗာန် မြင်လောက်သည့်အကြိမ်၌ကား ပရိကမ် ဥပစာ အနုလုံ ဟု အနုလောမဉာဏ် ပေါ်လာပြီးနောက် ဂေါတြဘုဖြင့် နိဗ္ဗာန်ကို အာရုံပြုလျက် မဂ်ဖိုလ် ရောက်အောင် တိုးတက်လေတော့သည်၊ ဤသို့လျှင် ဥဒယဗ္ဗယဉာဏ်မှစ၍ အနုလောမဉာဏ် တိုင်အောင် အဆင့်ဆင့်တိုးတက်လာသော ဝိပဿနာဉာဏ် ၉ ပါးကို ပဋိပဒါဉာဏဒဿန ဝိသုဒ္ဓိ ဟု ခေါ်သည်။

သင်္ခါရာ လီနစိတ္တဿ, ဝိတသင်္ခါရံ့မေသတော၊
အနုလောမနာမံ ဉာဏံ, ဇာတံ ဒသမယောဂိနော။

သင်္ခါရာ-ရုပ်နာမ် ၂ ပါး, သင်္ခါရတရားမှ၊ လီနစိတ္တဿ-အာရုံမျှကို, မပြုလိုသဖြင့်, တွန့်တိုဆုတ်နစ်, စိတ်ရှိသည် ဖြစ်၍သာလျှင်၊ ဝိတသင်္ခါရံ-သင်္ခါရ ခပ်သိမ်းတို့, ဇာတ်ငြိမ်းရာမှန်, ဧနိဗ္ဗာန်ကို၊ သေတော-စွဲလမ်း နှစ်သက်, ရှာကြံလျက်ရှိသော၊ ဒသမယောဂိနော-ဒသမအဆင့်, ဉာဏ်ကုန်လွှင့်၍, အသင့် ကြိုးကုတ်, အားထုတ်သောပုဂ္ဂိုလ်၏၊ အနုလောမနာမံဉာဏံ-ရှေ့နောက် လျော်ကန်, အနုလောမ မည်သောဉာဏ်သည်၊ ဇာတံ-ဒုက္ခခပ်သိမ်း, ဝဋ်ဇာတ်ငြိမ်းဘို့, ကိန်းအားလျော်စွာ, ဖြစ်ပေါ်၍လာပေသတည်း။

မဂ်ရခါနီး စိတ်အစဉ်။ ။တဿေဝံ ပဋိပဇ္ဇန္တဿ မှစ၍ ပဝတ္တန္တိ တိုင်အောင်သောစကားရပ်ကား ဆိုခဲ့ပြီးသော အနုလောမဉာဏ်ကို ပြသောစကားရပ်တည်း၊ ထိုစကားရပ်၌ ဒွေတီဏိ ဝိပဿနာစိတ္တာနိ ဟူသည် ပရိကမ် ဥပစာ အနုလုံ မည်သော ဝိပဿနာစိတ်များတည်း, တိက္ခပုဂ္ဂိုလ်အတွက် ၂ ကြိမ်, မန္ဒပုဂ္ဂိုလ်အတွက် ၃ ကြိမ်ဖြစ်ပုံကို မဂ္ဂဝီထိအတိုင်းသိလေ၊ အားလုံးမှတ်ဘွယ်ကို ဝီထိပိုင်း ဝီထိဆိုရိုး အပ္ပနာ ဇဝနဝါရ၌ ပြထားပြီ။

ဝုဋ္ဌာနဂါမိနီ ဝိပဿနာ။ ။မဂ်တရားကို ဝုဋ္ဌာနဟုခေါ်၏၊ ထိုဝုဋ္ဌာနမည်သော မဂ်သို့ရောက်ကြောင်းဖြစ်သော (မဂ်နှင့်နီးကပ်နေသော) ဝိပဿနာသည် ဝုဋ္ဌာနဂါမိနီဝိပဿနာမည်၏၊ ရှဲဥုးအံ့-မဂ်တရားမှန်လျှင် သင်္ခါရကိုအာရုံမပြု, နိဗ္ဗာန်ကိုသာ အာရုံပြု၏၊ ထို့ကြောင့် မဂ်သည် သင်္ခါရ တည်းဟူသော အာရုံ နိမိတ်မှ ထမြောက်၏၊ မဂ်ကိုရလျှင် သံသရာဝဋ်၌ ကြာရှည်စွာ ခန္ဓာအစဉ် မဖြစ်တော့ပြီ၊

သောတာပတ္တိမဂ်ရလျှင်ပင် ကာမဘုံ၌ ၇ ဘဝမျှသာ ဖြစ်ခွင့်ရှိတော့၏၊ ထို့ကြောင့် မဂ်တရားသည် အစဉ်မပြတ် ဖြစ်ဘွယ်ရှိသော ဝဋ်ခန္ဓာမှလည်း ထမြောက်တတ်၏၊ ဤသို့ သင်္ခါရနှင့် ဝဋ္ဋပဝတ္တမှ ထမြောက်တတ်သောကြောင့် မဂ်ကို ဝုဋ္ဌာနဟုခေါ်သည်၊ ထို ဝုဋ္ဌာနမည်သောမဂ်သို့ရောက်ကြောင်း ဝိပဿနာကား သင်္ခါရုပေက္ခာဉာဏ်၏ နောက်ဆုံးအပိုင်းနှင့် အနုလောမဉာဏ် ပင်တည်း၊ ထိုစကား မှန်၏— သင်္ခါရုပေက္ခာဉာဏ်ကို ရှေ့ပိုင်း အလယ်ပိုင်း မဂ္ဂဝီထိနှင့် ဆက်သွယ် နေသော နောက်ဆုံးအပိုင်းဟု ၃ ပိုင်းခွဲရာ၏၊ ထိုတွင် ရှေ့ပိုင်း အလယ်ပိုင်း တို့သည် ဤ ဝုဋ္ဌာနဂါမိနီ ဝိပဿနာနှင့် မသက်ဆိုင်၊ မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်းနောက် ဇော ၇ ကြိမ် ဟူသော သင်္ခါရုပေက္ခာဉာဏ် ဖြစ်ပြီးလျှင် ဘဝင် အနည်းငယ်ခြား၍ ဘဝင်္ဂစလန ဘဝင်္ဂုပစ္ဆေဒ မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်းတို့နောက် ပရိကံ ဥပစာ အနုလုံ ဟု အနုလောမဉာဏ်ဖြစ်၏၊ (ထို့နောက် ဂေါတြဘုဆက်၍ မဂ်ဖိုလ် ဖြစ်တော့လတံ့၊) ထိုသို့ အနုလောမဉာဏ်နှင့် ဆက်စပ် ကပ်နေသော သင်္ခါရုပေက္ခာဉာဏ် နောက်ဆုံး အပိုင်းနှင့် အနုလောမဉာဏ်သည် ဝုဋ္ဌာနဂါမိနီ ဝိပဿနာမည်၏၊ "ဝုဋ္ဌာနံ ဂစ္ဆတိ ဧတာယာတိ ဝုဋ္ဌာနဂါမိနီ" ဧတာယ-ဤဝိပဿနာဖြင့်၊ ဝုဋ္ဌာနံ - သင်္ခါရနိမိတ္တ ဝဋ္ဋပဝတ္တမှ ထမြောက်သောမဂ်သို့၊ ဂစ္ဆတိ - ရောက်ရကုန်၏၊ ဣတိ- ကြောင့်၊ ဝုဋ္ဌာနဂါမိနီ-မည်၏။ [အစဉ်မပြတ် ဖြစ်သောဝဋ်ခန္ဓာကို ဝဋ္ဋပဝတ္တ ခေါ်သည်။]

သင်္ခါရဘူတနိမိတ္တ–ဝဋ္ဋက္ခန္ဓ ပဝတ္တတော၊
ဝုဋ္ဌာနံ ယာယ ဂစ္ဆန္တိ, သော ဝုဋ္ဌာနဂါမိနီ။

ဂေါတြဘုစိတ်။ "ပုထုဇ္ဇနဂေါတ္တံအဘိဘဝနဋ္ဌေနဖြင့် "ဂေါတ္တံ ဘဝတိ အဘိဘဝတီတိ ဂေါတြဘု" ဟု ဝိဂ္ဂြိုဟ်ပြု၏၊ ဂေါတ္တံ – ပုထုဇဉ်အနွယ်ကို၊ ဘဝတိ အဘိဘဝတိ-လွှမ်းမိုးတတ်၏၊ ဣတိ -ကြောင့်၊ ဂေါတြဘု – မည်၏၊ ဤ၌ ဂေါတ္တ အရ ပုထုဇဉ် အနွယ်ဟူသည် သက္ကာယဒိဋ္ဌိ ဝိစိကိစ္ဆာ မကင်းသော ခန္ဓာအစဉ် တည်း၊ ဂေါတြဘုစိတ်ဖြစ်သည့်အခါ ထိုပုထုဇဉ်အနွယ်ကို လွှမ်းမိုးနိုင်ပြီ၊-အရိယ ဂေါတ္တံ အဘိသမ္ဘောနဋ္ဌေနဖြင့် "ဂေါတ္တံ ဘဝတိ အဘိသမ္ဘုဏာတီတိ ဂေါတြဘု" ဟု ဝိဂ္ဂြိုဟ်ပြု၏၊ ဂေါတ္တံ-အရိယာအနွယ်သို့၊ ဘဝတိ အဘိသမ္ဘုဏာတိ-ရောက်တတ်၏၊ [ဤ၌ ဘူဓာတ်သည် " ဘူ=ပတ္တိယံ " ဟူသော ဓာတ်ကျမ်းအတိုင်း ရောက်ခြင်းအနက်ကိုဟော၏၊] အရိယာအနွယ်ဟူသည် သက္ကာယဒိဋ္ဌိ ဝိစိကိစ္ဆာ ကင်းပြီးသော ခန္ဓာအစဉ်တည်း၊ ဂေါတြဘု စိတ်ဖြစ်သည့် အခါ ထို အရိယာ အနွယ်သို့ မရောက်သေးသော်လည်း ရောက်တော့မည်ဖြစ်၍ သမီပူပစာ အားဖြင့် ရောက်သည်-ဟု ဆိုသည်။

နိဗ္ဗာနံ အာလမ္ဗိတွာ—ဤ ဂေါတြဘုသည်မိမိရှေ့က ဆင်ခြင်ပေးမည့်အာဝဇ္ဇန်း မရှိဘဲလျက်ပင် နိဗ္ဗာန်ကို အာရုံပြုနိုင်သည်၊ ထင်ရှားစေအံ့—မြောင်းငယ်တခုကို ခုန်၍ကူးသော ယောကျ်ားသည် အဝေးမှ အပြေးလာပြီးလျှင် မြောင်းအထက်က သစ်ကိုင်းမှ ကျသော နွယ်ကြိုးကို ကိုင်၍ဖြစ်စေ ဒုတ်ထောက်၍ဖြစ်စေ မြောင်းကို ခုန်လိုက်ပြီးနောက် ဟိုဘက်ကမ်းအထက်သို့ ရောက်သည့်အခါ ကြိုး, သို့မဟုတ် ဒုတ်ကို လွှတ်လိုက်သည်နှင့်တပြိုင်နက် ဟိုဘက်ကမ်းက မြေ၌ ခြေထောက်မိသကဲ့သို့, ထို့အတူ ဥဒယဗ္ဗယ ဉာဏ်မှစ၍ ဉာဏ် အဟုန်ဖြင့် ပြေးလာခဲ့ရာ သင်္ခါရုပေက္ခာ ဉာဏ်ဖြစ်ပြီးနောက် ဘဝင်ကျ၍ မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်းဖြင့် ရုပ်တရားတည်း ဟူသော ကြိုး, သို့မဟုတ် နာမ်တရားတည်းဟူသော ဒုတ်ကိုကိုင်၍ ပရိကမ်ဇောဖြင့် နိဗ္ဗာန် တည်းဟူသော ဟိုဘက်ကမ်းသို့ ခုန်လိုက်သည့်အခါ ဥပစာဇောဖြင့် မြောင်းလယ် သို့ရောက်, အနုလုံဇောဖြင့် နိဗ္ဗာန်ကမ်းအထက်သို့ရောက်, ထို့နောက် ရုပ်နာမ် တည်းဟူသော ကြိုး ဒုတ်ကို လွှတ်လိုက်သည်နှင့်တပြိုင်နက် နိဗ္ဗာန်တည်းဟူသော ကမ်းထက်မှ ဂေါတြဘုခြေ နင်းမိလေသည်၊ [သို့ရာဝယ် နင်းမိခါစ၌ မနိုင်မြဲ သေး, မဂ်ဉာဏ်မှ ခိုင်မြဲစွာ ထောက်မိလေသည်၊] ဤဥပမာအရ မဂ္ဂဝီထိ၌ အကြောင်းအားလျော်စွာ မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်းစသော ရှေ့စိတ်များက သင်္ခါရကို အာရုံပြု၍ ဂေါတြဘု မဂ်ဖိုလ်တို့က နိဗ္ဗာန်ကို အာရုံပြုသဖြင့် တဝီထိအတွင်း၌ အာရုံချင်း ကွဲပြားရလေသည်။

အနုလောမဉာဏ်နှင့် ဂေါတြဘု သတ္တိထူး။ ။ပရိကမ်စသော အနုလောမဉာဏ် သည် မောဟမှောင်ကိုသာ ပယ်နိုင်၏, နိဗ္ဗာန်ကိုမမြင်နိုင်၊ ဂေါတြဘုသည် နိဗ္ဗာန် ကိုသာမြင်နိုင်၏, မောဟကို မပယ်နိုင်၊ ဥပမာ—နက္ခတ်ဆရာသည် ညဥ့်အခါ၌ လကိုကြည့်ရှုလေသော် တိမ်တိုက် ဖုံးကွယ်နေသဖြင့် နက္ခတ်ကို မမြင်ရ၊ ထိုအခါ မကြာခင် လေလာသဖြင့် ခပ်ကြမ်းကြမ်းတိမ်တွေ ကင်းစင်လေ၏၊ ဒုတိယလေ လာပြန်ရာ အလတ်စားတိမ်လွှာများကို လွင့်သွားပြီးနောက် တတိယလေပေါက် မှ တိမ်လွှာအားလုံး လွင့်စင်သဖြင့် လကို မြင်ရလေသည်၊ ထို့အတူ နိဗ္ဗာန်တည်း ဟူသော လမင်းကို ကြည့်ရှုရာဝယ် မောဟမှောင် ကွယ်ကာသဖြင့် မမြင်ရဘဲရှိလေ ရာ,ပရိကမ် ဥပစာ အနုလုံ ဟူသော လေ ၃ကြိမ်အစဉ်အတိုင်းလာမှ မောဟမှောင် ကင်းစင်၍ ဂေါတြဘုဖြင့် နိဗ္ဗာန်တည်းဟူသော လမင်းကို မြင်ရလေသည်၊ ဤ သို့လျှင် ဂေါတြဘုသည် နိဗ္ဗာန်ကိုပဌမဆုံးမြင်ရသည့်အတွက် မဂ်၏ရှေ့က ဆင်ခြင် ပေးသည့် အာဝဇ္ဇန်းအရာ၌ တည်သည်ဟု ပြောစမှတ်ပြုကြ၏။

မဂ်စိတ် ပေါ်လာ ပုံ။ ။ဂေါတြဘုစိတ်ချုပ်ပြီးနောက် ကိစ္စလေးချက်ကို တပြိုင် နက် ပြီးစေတတ်သော မဂ်စိတ်ပေါ်လာ၏၊ ထင်ရှားစေအံ့-ဆီမီးသည် မီးစာကို လောင်ခြင်း အမှောင်ကို ပယ်ခြင်း အလင်းကိုပြခြင်း ဆီကို ကုန်စေခြင်း ဤ ကိစ္စ

၄ ချက်ကို တပြိုင်နက်ပြီးစေသကဲ့သို့, မဂ်တရားလည်း ဒုက္ခသစ္စာကို "ဤမျှသာ ရှိ၏, ဤလောကီ စိတ် စေတသိက် ရုပ်ထက် အပိုမရှိ"ဟုပိုင်းခြား၍သိခြင်းဟူသော ပရိညာကိစ္စ, သမုဒယသစ္စာ တဏှာလောဘကို ပယ်စွန့်ခြင်း ဟူသော ပဟာန ကိစ္စ, နိရောဓသစ္စာ နိဗ္ဗာန်ကို မျက်မှောက်ပြုခြင်း ဟူသော သစ္ဆိကရိယာကိစ္စ, မဂ္ဂသစ္စာကို မိမိသန္တာန်၌ ဖြစ်ပေါ်လာစေခြင်းဟူသော ဘာဝနာကိစ္စ, ဤ ကိစ္စ ၄ ချက်ကို တပြိုင်နက်ပြီးစေနိုင်သည်။

ဤအရာဝယ် အာရမ္မဏပဋိဝေဓ အသမ္မောဟပဋိဝေဓ ဟု ပဋိဝေဓ ၂ မျိုး ကို မှတ်သားရာ၏၊ မဂ်ခဏ၌ နိဗ္ဗာန်ကို သိရခြင်းမှာ အာရုံပြုလျက် သိရသော အာရမ္မဏပဋိဝေဓ အသိတည်း၊ ဒုက္ခသစ္စာကိုသိရခြင်းကား ယုံမှားတွေဝေခြင်း မရှိဘဲ ရှင်းပြီး လင်းပြီးသားဖြစ်သော အသမ္မောဟပဋိဝေဓ အသိတည်း၊ ဆိုလို ရင်းကား-မဂ်ခဏ၌ ဒုက္ခသစ္စာကို အာရုံမပြုပေ၊ သို့သော် နိဗ္ဗာန်ကို အာရုံပြုရင်း ပင် ဒုက္ခသစ္စာအပေါ်၌ တွေဝေခြင်းမရှိဘဲ ရှင်းလင်းပြီး ဖြစ်သွားသောကြောင့် အသမ္မောဟပဋိဝေဓအသိဖြင့် "ဒုက္ခသစ္စာကို ပိုင်းခြား၍သိသည်" ဟုဆိုလိုသည်၊ ["စတ္တာရိ သစ္စာနိ-သစ္စာ ၄ ပါးတို့ကို၊ ဧကပ္ပဋိဝေဓေန - တခုထည်းသော ဉာဏ်ဖြင့် တပြိုင်နက်သိအပ်ကုန်၏"ဟု ဆိုရာ၌လည်း နိရောဓသစ္စာကိုသာ အာရုံ ပြုလျက် တိုက်ရိုက်သိသည်၊ ကျန်သစ္စာ ၃ ပါး၌ကား မတွေမဝေသောအားဖြင့် ရှင်းလင်းပြီး ဖြစ်နေသော အသမ္မောဟပဋိဝေဓသာတည်း၊ နိရောဓသစ္စာအတွက် မှာအာရမ္မဏပဋိဝေဓသာမက,နိဗ္ဗာန်၌ယုံမှားတွေဝေခြင်းမရှိသော အသမ္မောဟ ပဋိဝေဓလည်း ရနိုင်သည်ပင်၊ ဤ ၂ မျိုးလုံးသော အသိသည် မဂ္ဂသစ္စာတွင် ပါ ဝင်သော သမ္မာဒိဋ္ဌိဉာဏ် တခုထည်း၏ စွမ်းရည်သတ္တိတည်း။]

[**မဟာဋီကာ**]နိရောဓံ ၊ပေ၊ ပဋိဝိဇ္ဈတီတိ ဧတေန နိရောဓသစ္စံမေကံ အာရမ္မဏ ပဋိဝေဓေန စတ္တာရိသစ္စာနိ အသမ္မောဟ ပဋိဝေဓေန မဂ္ဂညာဏံ ပဋိဝိဇ္ဈတိ။

ပစ္စဝေက္ခဏာ ဝီထိ။ ။ဖိုလ်ဇော ၂ ကြိမ် ၃ ကြိမ်နောင် ဘဝင်ကျ၍ ဘဝင် အစဉ်ပြတ်သည့်အခါ "ငါသည် ဤ မဂ်ဖြင့် နိဗ္ဗာန်ကိုရပြီ"ဟု မဂ်ကိုဆင်ခြင်သော ဝီထိ, မဂ်အကျိုးကိုလည်း ခံစားရပေပြီဟု ဖိုလ်ကိုဆင်ခြင်သော ဝီထိ, ဤနိဗ္ဗာန် ကို မျက်မှောက် ပြုရပေပြီ ဟု နိဗ္ဗာန်ကို ဆင်ခြင်သော ဝီထိ, ဤမျှလောက်သော ကိလေသာကို ပယ်ပြီးပြီ ဟု ပဟီနကိလေသာကို ဆင်ခြင်သော ဝီထိ, ဤမျှလောက် သော ကိလေသာများ ကျန်သေးသည်ဟု သေသကိလေသာကို ဆင်ခြင်သောဝီထိ,

ဤသို့ ပစ္စဝေက္ခဏာဝီထိ ၅မျိုးဖြစ်၏၊ ထိုတွင် "မဂ္ဂံ ဖလဉ္စ နိဗ္ဗာနံ,ပစ္စဝေက္ခတိ" ဟု ဆိုသောကြောင့် မဂ် ဖိုလ် နိဗ္ဗာန် တို့ကို ဆင်ခြင်သော ဝီထိ ၃ မျိုးမှာ ကေန် ဖြစ်ရမည် ဟု ၎င်း "ဟီနေ ကိလေသေ သေသေစ, ပစ္စဝေက္ခတိ ဝါနဝါ" ဟု ဆိုသောကြောင့် ပဟီနကိလေသာ သေသကိလေသာကို ဆင်ခြင်သော ဝီထိကား အချို့ပုဂ္ဂိုလ်၌သာဖြစ်၍ အချို့ပုဂ္ဂိုလ်၌ မဖြစ်ဟု၎င်း သင်္ဂြိုဟ်ကျမ်းက အယူရှိ၏၊ ခုနစ်နှစ်အရွယ် သူငယ်များပင် မဂ်ဖိုလ်ကို ရကြသဖြင့် ထို သူငယ်တို့သည်ပယ်အပ် ပြီးသော ကိလေသာ ကြွင်းကျန်သော ကိလေသာတို့ကို ခွဲခြား၍သိဘို့ မလွယ်၊ ဘုရားရှင်၏ နောင်တော်ဖြစ်သော သကဒါဂါမိတည်ပြီး မဟာနာမ် မင်းကြီးသည် ပင်လျှင် ကျန် ကိလေသာကို မသိသည့်အတွက် "တပည့်တော်များ အဘယ်ကိလေ သာတို့ကို မပယ်အပ်ပါသနည်း" ဟု ဘုရားရှင်အား လျှောက်ထားဘူးလေသည်၊ ထို့ကြောင့် "ပဟီန ကိလေသာ သေသကိလေသာတို့ကို တချို့ပုဂ္ဂိုလ် ဆင်ခြင်နိုင်၍ တချို့ မဆင်ခြင်နိုင်" ဟူသော စကား၌ အယူအဆ တူမျှပေ၏။

"မဂ် ဖိုလ် နိဗ္ဗာန်ကို ကေန်ဆင်ခြင်ကြသည်" ဟု တထစ်ချ ဆိုသောစကား ၌ကား အယူအဆ မတူကြပေ၊—"သာ ပန န သဗ္ဗေသံ ပရိပုဏ္ဏာ ဟောတိ၊ ဧကော ဟိ ပဟီန ကိလေသမေဝ ပစ္စဝေက္ခတိ, ဧကော အဝသိဋ္ဌကိလေသမေဝ, ဧကော မဂ္ဂမေဝ, ဧကော ဖလမေဝ, ဧကော နိဗ္ဗာနမေဝ၊ ဣမာသု ပန ပဉ္စသု ပစ္စဝေက္ခဏာသု ဧကံ ဝါ ဒွေ ဝါ နော လဒ္ဓုံ န ဝဋ္ဋတိ" ဟူသော ဓမ္မဒုက္ခန္ဓ သုတ္တဋ္ဌကထာအလိုမှာ "ပစ္စဝေက္ခဏာဝီထိ ၅ မျိုးတွင် တမျိုးဖြစ်စေ ၂ မျိုး ဖြစ်စေ ကေန်ရမည်၊ သို့သော် မည်သည့်ဝီထိဟု အတိကျမဟုတ်, တချို့ပုဂ္ဂိုလ်က ပဟီနကိလေသာကိုသာ ဆင်ခြင်၍, တချို့က အဝသိဋ္ဌကိလေသာ, တချို့က မဂ် ဖိုလ် နိဗ္ဗာန်တွင် သင့်ရာ တမျိုးမျိုးကိုဖြစ်စေ ၂ မျိုးဖြစ်စေ ၃ မျိုးလုံးကိုဖြစ်စေ ဆင်ခြင်မည်"ဟု ဆိုလိုသည်၊ ထို့ပြင် သင်္ဂြိုဟ်၌ "မဂ္ဂံ ဖလဉ္စ နိဗ္ဗာနံ" စသည်ဖြင့် မဂ္ဂ ပစ္စဝေက္ခဏာကို ရှေးဦးစွာပြသော်လည်း ယခင်အဋ္ဌကထာ၌ ပဟီနကိလေ သပစ္စဝေက္ခဏာကို ရှေးဦးစွာ ပြသောကြောင့် ထိုမဂ် ဖိုလ် စသော အာရုံ ၅ မျိုးတွင် အလိုရှိသလို ရှေ့နောက်စဉ်၍ ဆင်ခြင်ကြပေလိမ့်မည်၊ ဤသို့လျှင် သော တာပတ္တိမဂ်ရပြီးနောက် ၅ ဝီထိ, သကဒါဂါမိမဂ် အနာဂါမိမဂ် ရပြီးနောက် ၅ ဝီထိစီ, အရဟတ္တမဂ်ရပြီးနောက် (သေသကိလေသာကို ဆင်ခြင်ဘွယ် မလို သောကြောင့်) ၄ဝီထိ, အားလုံးပေါင်းလျှင် ပစ္စဝေက္ခဏာဝီထိအမျိုးအစား ၁၉ ပါး ရနိုင်သည်။

ဉာဏဒဿနဝိသုဒ္ဓိ။ "သီလဝိသုဒ္ဓိစသော ရှေ့ဝိသုဒ္ဓိ ၆ ပါးအစဉ်ဖြင့် အဆင့် ဆင့်တက်၍ ရအပ်သောမဂ်ကို (မဂ် ၄ ပါးလုံးပင်) ဉာဏဒဿနဝိသုဒ္ဓိဟု ခေါ် သည်၊ "စတုသစ္စံ ဇာနာတီတိ ဉာဏံ, ပစ္စက္ခတော ပဿတီတိ ဒဿနံ, ကိလေသ

မလတော ဝိသုဇ္ဈနံ ဝိသုဒ္ဓိ'' သစ္စာ ၄ ပါးကို သိတတ်, မျက်စိဖြင့် မြင်ရသလို တိုက်ရိုက် မြင်တတ်သောကြောင့် ဉာဏဒဿနမည်၏၊ ကိလေသာအညစ်အကြေးမှ စင်ကြယ်သောကြောင့် ဝိသုဒ္ဓိလည်း မည်၏၊ နာမည် ၃ ရပ်ကို ပေါင်းစပ်၍ မဂ်ကို ဉာဏဒဿနဝိသုဒ္ဓိဟု ခေါ်ဝေါ်အပ်သည်၊ ဝိသုဒ္ဓိ ၇ ပါးတွင် သီလ စိတ္တဝိသုဒ္ဓိ ၂ ပါးသည် အခြေခံမူလတည်း၊ ထို ၂ ပါးက မစင်ကြယ်လျှင် အထက်ဝိသုဒ္ဓိများ စင်ကြယ်နိုင်မည်မဟုတ်၊ အထက် ဝိသုဒ္ဓိ ၅ ပါးကား အထည်ကို သရိရတည်း၊ ဤကား အဋ္ဌကထာအဆို၊ [ဋီကာကျော်၌ကား ဉာဏဒဿနဝိသုဒ္ဓိချန်၍ အလယ် ၄ ပါးကို အထည်ကိုသရိရဟု ဆို၏၊ ဉာဏဒဿနဝိသုဒ္ဓိကို ဉုးခေါင်းနှင့် ဥပမာပြုလိုဟန်တူသည်၊ ဝိသုဒ္ဓိ ၇ ပါးနှင့် သမ္ဗန္ဓသနစသော ဉာဏ် ၁၀ ပါးကို ရသင့်သလို တွဲပြပုံမှာ အခြေပြု၌ ပါလေပြီ။]

ဝိမောက္ခ။ ။''ပဋိပက္ခတော-ဆန့်ကျင်ဘက် ကိလေသာတို့မှ၊ ဝိမုစ္စတိ-လွတ်မြောက်တတ်၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ ဝိမောက္ခော-ဝိမောက္ခမည်၏၊'' ဤ ဝိဂြိုဟ်အရ မဂ်ကို ဝိမောက္ခဟု ခေါ်၏၊''ပဋိပက္ခတော ဝိမုစ္စိတ္ထ-ဆန့်ကျင်ဘက် ကိလေသာတို့မှ လွတ်မြောက်ပြီ''ဟူသောဝိဂြိုဟ်အရ ဖိုလ်လည်း ဝိမောက္ခမည်နိုင်၏၊ထိုဝိမောက္ခသို့ ဝင်ရောက်ရာ တံခါးအပေါက်ဝသဘွယ်ဖြစ်သော ဝုဋ္ဌာနဂါမိနီဝိပဿနာသည် ဝိမောက္ခမုခမည်၏၊ [အတ္တာဘိနိဝေသ—အတ္တဟူ၍ စွဲလမ်းစွာ သက်ဝင်နေမှု၊ ဝိပလ္လာသနိမိတ္တ—“ဝိပရိတော—ဖေါက်ပြန်သောအားဖြင့်+အသနံ-ဖြစ်ခြင်း” အရ-အနိစ္စတရားကိုနိစ္စဟူ၍ ဖေါက်ပြန်စွာ ထင်မှတ်တတ်သော သညာ စိတ္တ ဒိဋ္ဌိ ဟူသော တရားကို ''ဝိပလ္လာသ'' ဟု ခေါ်၏၊ ထို ဝိပလ္လာသ တရားသည်ပင် ကိလေသာဖြစ်ခြင်း၏ အကြောင်းနိမိတ် ဖြစ်သောကြောင့် ''ဝိပလ္လာသနိမိတ်'' ဟု ခေါ်သည်၊ တဏှာပဏိဓိ ဟူသည်ကား သင်္ခါရအာရုံ၌ စွဲမြဲစွာစိတ်ကို ထားတတ်တောင့်တ တတ်သော တဏှာတည်း။]

ဝုဋ္ဌာနဂါမိနီ ဝိပဿနာသည် ရုပ်နာမ် တခုခုကို အနတ္တဟု ရှုလျှင် အတ္တဟု စွဲလမ်းချက်ကို စွန့်လွှတ်နိုင်သောကြောင့် သုညတာ နုပဿနာမည်သော ဝိမောက္ခမုခဖြစ်၏၊ [သုညတ-အတ္တမှ ကင်းဆိတ်သောအခြင်းအရာကို+အနုပဿနာ-အဘန်ဘန်ရှုသော ဝိပဿနာ၊] ထို သုညတာနုပဿနာ မည်သော ဝိမောက္ခမုခမှ ထွက်၍ မဂ်ရလျှင် ထိုမဂ်သည် သုညတဝိမောက္ခမည်၏၊ ဝုဋ္ဌာနဂါမိနီဝိပဿနာက ရုပ်နာမ် တခုခုကို အနိစ္စဟု ရှုလျှင် နိစ္စဟူ၍ ဖေါက်ပြန်စွာ ထင်မှတ်တတ်သော သညာ စိတ္တ ဒိဋ္ဌိ ဟူသော ဝိပလ္လာသ နိမိတ်ကို စွန့်နိုင်သောကြောင့် အနိမိတ္တာ

နုပဿနာမည်သော ဝိမောက္ခမုခဖြစ်၏၊ထိုအနိမိတ္တာနုပဿနာဟူသော ဝိမောက္ခမုခမှထွက်၍ မဂ်ရလျှင် ထိုမဂ်လည်း အနိမိတ္တဝိမောက္ခမဂ်မည်သည်၊ ဝုဋ္ဌာနဂါမိနီဝိပဿနာက ရုပ်နာမ် တခုခုကို ဒုက္ခဟုရှုလျှင် ရုပ်နာမ်သခါရ၌ တောင့်တသောတဏှာပဏိဓိကို စွန့်လွှတ် နိုင်သောကြောင့် အပ္ပဏိဟိတာ နုပဿနာ မည်သောဝိမောက္ခမုခဖြစ်၏၊ ထိုမှထွက်၍ မဂ်ရလျှင် ထိုမဂ်လည်း အပ္ပဏိဟိတမဂ် မည်၏၊ ဤကား ဝိပဿနာဂမန၏အစွမ်းဖြင့် မဂ်၌ နာမည် ၃ မျိုးတွင် တမျိုးမျိုး ရနိုင်ပုံတည်း။[ဝိပဿနာ+အာဂမန-အာဂမန=မဂ်၏ဖြစ်ပေါ်လာကြောင်းဖြစ်သော+ဝိပဿနာ=ဝိပဿနာ။]

တထာ ဖလဋ္ဌ မဂ္ဂါဂမနဝသေန မဂ္ဂဝီထိယံ—ဖိုလ်၏ ဖြစ်ပေါ် လာကြောင်း ဖြစ်သောမဂ်သည် မဂ္ဂါဂမနမည်၏၊ မဂ္ဂဝီထိ၌ပါသော ဖိုလ် ၂ ကြိမ် ၃ ကြိမ်လည်း မဂ်နာမည်ကိုလိုက်၍ နာမည်အမျိုးမျိုးရသည်၊ မဂ်က သုညတဝိမောက္ခမဂ်ဖြစ်လျှင် ဖိုလ်လည်း သုညတဝိမောက္ခဖိုလ်မည်၏၊ မဂ်က အနိမိတ္တ ဝိမောက္ခဖြစ်လျှင် ဖိုလ်လည်း အနိမိတ္တဝိမောက္ခ, မဂ်က အပ္ပဏိဟိတဖြစ်လျှင် ဖိုလ်လည်း အပ္ပဏိဟိတဖိုလ်ပင်ဖြစ်သည်-ဟူလို။] ''အာဂစ္ဆတိ ဖလံ ဧတေနာတိ အာဂမနံ၊ မဂ္ဂေါယေဝ အာဂမနံ မဂ္ဂါဂမနံ''တည်း။]

ဖလသမာပတ္တိဝီထိယံ ၊ ပေ ၊ သုညတာဒိဝိမောက္ခောတိစ ပဝုစ္စတိ—ဖလ သမာပတ်ဝင်စားခါနီး၌ အနိစ္စ ဒုက္ခ အနတ္တဟု ရုပ်နာမ်တခုခုကို ဝိပဿနာ ရှုရသေး၏၊ ထို့ကြောင့် မဂ္ဂဝီထိတုန်းက မဂ်က သုညတဝိမောက္ခစသောမိမိနာမည်ကိုဖိုလ်အားဆက်လက်၍ပေးနိုင်သော်လည်း ဖလသမာပတ္တိဝီထိခဏ်း၌ မဂ်မပါတော့ပြီ ဖြစ်၍ မဂ်က ဖိုလ်အား နာမည် မပေးနိုင်တော့ပြီ၊ သမာပတ်မဝင်စားမီ ရှေ့က ဖြစ်သောဝိပဿနာကသာ ဖိုလ်အား သုညတဝိမောက္ခ စသော နာမည် တခုခုကို ပေးနိုင်သည်၊ ဥပမာ—သမာပတ်ရှေ့က ဝိပဿနာသည် သုညတာနုပဿနာ ဖြစ်လျှင် ဖိုလ်အား သုညတဝိမောက္ခ ဟူသော နာမည်ပေးနိုင်သည်၊ ဤသို့စသည်ဖြင့်သိလေ။

ယထာသကံ ဖလမုပ္ပဇ္ဇမာနံပိ ၏ အဓိပ္ပါယ်ကား—ဖလ သမာပတ် ဝင်စားသည့်အခါ မိမိတည်းဟူသော မဂ်အားလျော်သော ဖိုလ်ပင်ဖြစ်၏၊ ဥပမာ—ပဌမမဂ်ရတုန်းက သုညတဝိမောက္ခမဂ်ဖြစ်လျှင် ဖလသမာပတ် ဝင်စားသည့်အခါ ဖိုလ်လည်း ထိုသုညတဝိမောက္ခ၏ အကျိုးဖြစ်သော ဖိုလ်စိတ်ပင်တည်း၊ ထိုသို့ ပဌမ ရခဲ့တုန်းကမဂ်၏ဖိုလ်ပင် ဖြစ်သော်လည်း ထိုမဂ်က ဖလ သမာပတ်အတွင်း၌ ဖြစ်သောဖိုလ်အား သုညတဝိမောက္ခ စသော နာမည်ကို မပေးနိုင်တော့-ဟူလို၊ အကြောင်းကား- ပဌမရခဲ့သော မဂ်နှင့် သမာပတ် အတွင်းက ဖိုလ်မှာ အလွန် ဝေးကွာခဲ့ပြီဖြစ်၍, ယခုသမာပတ် ဝင်စားခါနီး၌ ဖြစ်သော ဝိပဿနာကသာ ဖိုလ်နှင့် နီးကပ်

သောကြောင့်တည်း၊ [ယထာသကံ အရာဝယ် မဏိမဥ္စူ၌ "ယထာသက" ဟု ဖွင့်၍၊ "ယထာသကဖလံ-အကြင်အကြင် မိမိ၏ ဥစ္စာဖြစ်သော ဖိုလ်သည်" ဟု အနက်ပေးစေလိုသည်၊ နိဂ္ဂဟိတ်မှာ အာဂုံသာတည်းတဲ့။]

အာရမဏာဝသေန၊ ပေ၊ သဗ္ဗတ္ထ သမ္မေသံဝိ သမမေဝ— မဂ် ဖိုလ် တို့၌ သုညတဝိမောက္ခစသော နာမည်ရမှုမှာ ဝိပဿနာနှင့် ဆက်သွယ်၍သာ ရသည် မဟုတ်၊ အာရုံနှင့်ဆက်သွယ်၍၎င်း မိမိပင်ကိုယ် သဘောအားဖြင့် ၎င်း သုညတ ဝိမောက္ခစသော နာမည်များကို ရကြသေး၏၊ ထင်ရှားစေအံ့-မဂ်ဖိုလ်တို့၏ အာရုံဟူသည် နိဗ္ဗာန်တည်း၊ ထိုနိဗ္ဗာန်ကား ရုပ်ပိုင်း နိဗ္ဗာန်ခဏ်း၌ ပြခဲ့သည့်အတိုင်း သုညတ အနိမိတ္တ အပ္ပဏိဟိတအမည် ၃ မျိုးလုံးရ၏၊ ထိုနိဗ္ဗာန်ကို အာရုံပြုသော မဂ်ဖိုလ်များလည်း(အကြောင်းအာရုံ၏အမည်ကို အကျိုးအာရမဏိက မဂ်ဖိုလ်ပေါ်တင်စား၍) သုညတဝိမောက္ခ အနိမိတ္တဝိမောက္ခ အပ္ပဏိဟိတဝိမောက္ခ ဟု နာမည် ၃ မျိုးပင် မဂ္ဂဝီထိ၌ဖြစ်စေ ဖလသမာပတ္တိဝီထိ၌ဖြစ်စေ အခါခပ်သိမ်း ရနိုင်ပေသည်၊ မိမိသဘောအတိုင်း အမည် ၃ မျိုးရပုံကား-မဂ်ဖိုလ်တို့၌ ရာဂစသော ကိလေသာတို့မှ ကင်းဆိတ်သောကြောင့် အမြဲပင် သုညတဝိမောက္ခအမည် ရ၏၊ [သင်္ခါရတရားတို့သည် ပရမတ်အထည်ဝတ္ထုဖြစ်၍ ယောဂီတို့ဉာဏ်မှာ ပုံသဏ္ဌာန် နိမိတ်ထင်၏၊]ထိုသင်္ခါရနိမိတ်ကို အာရုံမပြုဘဲ နိဗ္ဗာန်ကို အာရုံပြုသောကြောင့် အမြဲပင် အနိမိတ္တဝိမောက္ခ အမည်ရ၏၊ ရာဂ စသော တောင့်တ တတ်သည့် ကိလေသာတို့နှင့် မယှဉ်ရကား အမြဲပင် အပ္ပဏိဟိတဝိမောက္ခ မည်၏၊ ဤသို့လျှင် အာရုံအားဖြင့်၎င်း မိမိသဘောအားဖြင့်၎င်း မဂ်ဖိုလ်တို့၌ သုညတဝိမောက္ခ စသောနာမည် ၃ပါးကို အမြဲပင်ရရှိနိုင်လေသည်။

တမျိုးမျိုးရှုရုံမျှဖြင့် ကိစ္စမပြီး။ ။"ဝုဋ္ဌာနဂါမိနိဝိပဿနာသည် အနတ္တဟု ရှုလျှင်" စသည်ဆိုခဲ့ပြီ၊ ထိုစကားအရ အနတ္တဟုဖြစ်စေ, အနိစ္စဟု ဖြစ်စေ, တမျိုးမျိုးရှုရုံမျှဖြင့် မဂ်ကို ရနိုင်သည်ဟု မှတ်ရမည်လော-ဟု မေး၊ အဖြေကား-တမျိုးမျိုး ရှုရုံမျှဖြင့် မဂ်ကိုမရနိုင်ပါ၊ သမ္မသန စသော ရှေးရှေး ဉာဏ်အခိုက်၌ အနိစ္စဟု၎င်း ဒုက္ခဟု၎င်း အနတ္တဟု၎င်း အမျိုးမျိုး ပြောင်းလွှဲ၍ ရှုခဲ့မည်သာ၊ တဝီထိထည်းဖြင့် ထို ၃ ပါးလုံးကို တပြိုင်နက် မရှုနိုင်သောကြောင့် ဝုဋ္ဌာနဂါမိနိဝိပဿနာ ဝီထိ ကျသည့်အခါ အနိစ္စ ဖြစ်စေ ဒုက္ခ ဖြစ်စေ အနတ္တဖြစ်စေ တခုခု ကိုသာ ရှုနိုင်ရကား " ယဒိ ဝုဋ္ဌာနဂါမိနိဝိပဿနာ အနတ္တတော ဝိပဿတိ" စသောစကားကို ဆိုပေသည်။

ဣန္ဒြေအားဖြင့် ဝိပဿနာကွဲပြားပုံ။ ။ပညိန္ဒြေထက်သူသည် အနတ္တဟု, သဒ္ဓိန္ဒြေထက်သူသည် အနိစ္စဟု, သမာဓိန္ဒြေ ထက်သူသည် ဒုက္ခဟု ရှုလျက်သား ရှိတတ်

သည်၊ ချုံ့ဦးအံ့—သင်္ခါရတို့၌ အတ္တမှ ကင်းဆိတ်အောင် ရှုနိုင်သော ဉာဏ်သည် ထက်မြက်သော ဉာဏ်သာဖြစ်ထိုက်၏၊ ပင်ကိုယ်က ဉာဏ်ထက်သူသည် ထိုကဲ့သို့ လေးနက်သော အရာကို ရှာရှာဖွေဖွေ သိချင်တတ်တဲ့ ဝါသနာရှိ၏၊ သို့ဖြစ်၍ ပညိန္ဒြေထက်မြက်သူသည် သမ္မသနစသော ဉာဏ်အခိုက်၌ အမျိုးမျိုးရှုစေကာမူ အနတ္တ ဟု ရှုခြင်းသာများရာ၏၊ ထို့ကြောင့် ကမ္မဋ္ဌာန်းပေါက် မင်္ဂရောက်ခါနီး အရေးကြီးသော အခိုက်ဝယ် အနတ္တ ဟုသာ ရှုလျက် ရှိတတ်လေသည်၊ သင်္ခါရ တရားတို့၌ အနိစ္စ ဟု ဟောတော်မူသော အချက်ကို နှစ်နှစ်သက်သက် ယုံကြည်မှု အားကောင်းသော သဒ္ဓိန္ဒြေ ထက်သူကား အနိစ္စဟုသာ အရှုများပေလတံ့၊ ထို့ကြောင့် မင်္ဂရောက်ခါနီးဝယ် ဝါသနာအားလျော်စွာ အနိစ္စ ဟု ရှုလျက်သာ ရှိပေလိမ့်မည်၊ သမာဓိန္ဒြေထက်သူကား "သမာဓိ ကာမစ္ဆန္ဒဿ ပဋိပက္ခော" ဟူသည်နှင့်အညီ တောင်းတတတ်သော ကာမစ္ဆန္ဒတဏှာပဏိဓိက ကင်းငေးရင်း ရှိသောကြောင့် သင်္ခါရတို့၌ အပ္ပဏိဟိတ အခြင်းအရာ ထင်မြင်သဖြင့် သုခမထင် ဒုက္ခ ဟုသာ များစွာရှုမြင်ရာ၏၊ ထို့ကြောင့် မင်္ဂပေါက်ခါနီး၌လည်း ဒုက္ခဟုသာ ရှုလျက် ရှိလိမ့်မည်။

[ဆောင်] **သဒ္ဓါလွန်လျှင်, မမြဲအင်ကို, ဆင်ခြင်များဘိ, သမာဓိကြောင့်, ရှုကြည့်ဒုက္ခ, ပညာကြွမှု, အတ္တကင်းခဏ်း, အရှုစွမ်းသည့်, မင်္ဂနန်းဝင်ဘွယ် လမ်းကြောင်းတည်း။**

ပုဂ္ဂလဘေဒအဖွင့်

သောတာပန် ပုဂ္ဂိုလ်။ ။ခန္ဓာကိုယ်၌ အတ္တ ဟု စွဲလမ်း ထင်မှတ်မှုသည် သက္ကာယ ဒိဋ္ဌိ မည်၏၊ သဿတဒိဋ္ဌိ ဥစ္ဆေဒဒိဋ္ဌိ နတ္ထိကဒိဋ္ဌိ အဟေတုကဒိဋ္ဌိ အကြိယဒိဋ္ဌိ ကြီးတို့သည် ဤသက္ကာယဒိဋ္ဌိကို အရင်းခံ၍ဖြစ်ကြရ၏၊ သို့ဖြစ်၍ ကိလေသာ ၁၀ ပါးတွင် ဒိဋ္ဌိကိလေသာ အယုတ်ကြမ်းဆုံးတည်း၊ ဝိစိကိစ္ဆာလည်း ဒိဋ္ဌိ၏ နောက်တော်ပါပင် ဖြစ်၏၊ တကယ့် ဘုရား တရား သံဃာကို တွေ့မြင်နေပါလျက်လည်း ယုံမှားတုန်းပင် ရှိ၏၊ ပစ္စုပ္ပန်လောက တမလွန်လောကတွင် ကျင်လည် နေရပါလျက်လည်း ထိုလောကတွေကို ယုံးမှားနေ၏၊ အဝိဇ္ဇာကြောင့် သင်္ခါရ ဖြစ်ခြင်းစသော ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် တရားများ၌လည်း ယုံမှား၏၊ သောတာပန် အလောင်းအလျာ ဖြစ်သူတို့ကား ဒိဋ္ဌိဝိသုဒ္ဓိ ကင်္ခါဝိတရဏဝိသုဒ္ဓိ စခန်းလောက်ကပင် ဤဒိဋ္ဌိနှင့် ဝိစိကိစ္ဆာတို့ကို အတော်များများ ပယ်ခွာ၍ သံသရာအကြောင်း ရုပ် နာမ်

ခန္ဓာသံသရာအကြောင်းကို ကောင်းကောင်းကြီး ရိပ်မိခဲ့ရကား သောတာပတ္တိ မဂ်ခဏာ၌ ဤဒိဋ္ဌိနှင့်ဝိစိကိစ္ဆာကို အနုသယဓာတ်–အကပ် အသတ် ကလေးမျှ မကျန်အောင် ရှင်းလင်းသုတ်သင်လိုက်ကြလေတော့သည်။

ပဟီနာပါယဂမနော—ဒိဋ္ဌိနှင့်ဝိစိကိစ္ဆာကို ပယ်လိုက်သဖြင့်အကုသိုလ်စိတ် ၁၂ ပါးတွင် ဒိဋ္ဌိဂတသမ္ပယုတ်စိတ်နှင့် ဝိစိကိစ္ဆာသဟဂုတ် စိတ်များ မဖြစ်ကြတော့ပြီ၊ ဒိဋ္ဌိဂတဝိပ္ပယုတ် ဒေါသမူ ဥဒ္ဓစ္စသဟဂုတ်စိတ် ၆ပါးကား ဖြစ်ခွင့်ရှိသေး၏၊သို့သော် ထို အကုသိုလ်များ၏ အပါယ် ကျစေနိုင်လောက်သော သတ္တိ အင်အား ကိုလည်း ပယ်ရှား ချိုးဖျက်လိုက်ပြီ၊ သို့ဖြစ်၍ သောတာပန်ပုဂ္ဂိုလ်၌ ဝိဃာဿ မစ္ဆရိယ အစရှိသော အကုသိုလ် အကြမ်းစားတို့ မဖြစ်နိုင်တော့ပြီ၊ (အဋ္ဌသာလိနီ နိက္ခေပကဏ္ဍ ကြည့်) သောတာပန် မဖြစ်မီက ပြုခဲ့သော အပါယ် ရောက်ကြောင်း မကောင်းမှုများ ရှိကြပေဉီးလတံ့၊ ထို မကောင်းမှုများသည် သူတို့ချည့်သက်သက် အပါယ် မချနိုင်, အဝိဇ္ဇာ တဏှာ ဟူသော ဝဋ်မြစ်အဖေါ် ရမှသာ အပါယ် ချနိုင်၏၊ သောတာပန်ပုဂ္ဂိုလ်သန္တာန်၌ အဝိဇ္ဇာတဏှာ ဟူသော ဝဋ်မြစ်တို့ကား အပါယ်၌ တွယ်ကပ်နိုင်သော အစွမ်းသတ္တိ မရှိကြတော့ချေ၊ ထို့ကြောင့် သောတာပန်မဖြစ်မီက ပြုခဲ့ပြီးသော အပါယ်ရောက်ကြောင်း မကောင်းမှုများလည်း အဝိဇ္ဇာတဏှာ ဟူသော အဖေါ်အပေါင်းမရသဖြင့် အပါယ်မချနိုင်တော့ပြီ။

သတ္တက္ခတ္တုပရမ—"သတ္တက္ခတ္တုံ ပရမံ ယဿာတိ သတ္တက္ခတ္တုပရမော"ယဿ-အကြင် သောတာပန်၏၊ သတ္တက္ခတ္တုံ–ခုနစ်ကြိမ်၊ ပရမံ–ပဋိသန္ဓေနေဘို့ရန် အလွန်ဆုံး ပမာဏသည်၊ အတ္ထိ–ရှိ၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ သတ္တက္ခတ္တုပရမော–မည်၏၊ (ပရမသဒ္ဒါသည် အလွန်ဆုံးပမာဏဟူသော အနက်ဟောတည်း၊) သောတာပန် ဖြစ်ပြီးနောက် အလွန်ဆုံး ခုနစ်ဘဝသာ ပဋိသန္ဓေနေဘွယ် ရှိတော့၏၊ ခုနစ်ဘဝ ပဋိသန္ဓေနေပြီးလျှင် ဧကန် ရဟန္တာဖြစ်မည်-ဟူလို၊ ထင်ရှားစေအံ့—ပုထုဇဉ်ဘဝမှာပင် ပါရမီအခြေခံကောင်းသူသည် တဖြေးဖြေး စဉ်းစားဉာဏ်ရင့်လျက် သူတော်ကောင်းစိတ်ဓာတ်များ တိုးပွားလေ့ရှိ၏၊ပျော်မှုပါးမှု ကိစ္စနှင့် ကြုံရသော်လည်း ငြီးငွေ့သော သံဝေဂဉာဏ် ထက်သန်တတ်၏၊ အရှင်သာရိပုတြာ အရှင်မောဂ္ဂလာန် အလောင်းတော် ၂ ပါးသည် ပွဲလမ်းသဘင်ကို ရှုစားရာမှ သံဝေဂ ရ၍ လူ့ဘောင်ကို ခွါရှောင်တော်မူခဲ့ကြ၏၊ ဤသို့လျှင် ပါရမီအခြေခံ ထက်သန်သော ပုထုဇဉ်များ၌ပင် စဉ်းစားဉာဏ် တိုးပွား၍ သံဝေဂဉာဏ် ရင့်သန်လေ့ရှိပေသေး၏၊ ဒိဋ္ဌိဝိစိကိစ္ဆာနှင့် ယှတ်ကြမ်းသောအကုသိုလ်ဓာတ်ကို ဖြတ်တောက်ပြီး သောတာပန်မှာ ဆိုဘွယ်ရာမရှိပြီ၊ သံသရာဝယ် လောကီအာရုံ ကာမဂုဏ်၌ ပျော်ချင်တိုင်းပျော် အပေါင်းအဖေါ် မသူတော်တို့နှင့် တွေ့ချင်တိုင်းတွေ့ ကုသိုလ်တရားဝယ် မမေ့နိုင်သမျှမေ့နေစေကာမူ သံသရာ၌ ငြီးငွေ့ရင်းစွဲဖြစ်သော ဓာတ်ခံ

သည်ကား အမြဲတိုးပွား ရင့်သန်နေမည်သာ ဖြစ်သောကြောင့် သဒ္ဓိန္ဒြေစသော ဣန္ဒြေတို့က တိုးတက် လာတိုင်း အကုသိုလ် အနုသယဓာတ်တို့ ဆုတ်ယုတ်ကြရ လေတော့သည်၊ ထို့ဖြစ်၍ သောတာပန်ဟူသမျှ၌ ခုနစ်ဘဝထက်ပို၍ ပဋိသန္ဓေနေ ဘွယ်မရှိတော့ပြီ၊ ထို့ကြောင့် '' ဘုသံ ပမတ္တာ န တေ ဘဝံ အဋ္ဌမ-မာဒိယန္တိ '' ဟု ရတနသုတ်၌ ဟောတော်မူသည်။

သောတာပန် ၃ မျိုး။ ။သတ္တက္ခတ္တုပရမ၌ပရမပုဒ်က ပဋိသန္ဓေနေခွင့်ရှိသော အလွန်ဆုံး ပမာဏကိုပြသောကြောင့် ခုနစ်ဘဝအောက် ယုတ်လျော့၍ နေခွင့် ရှိကြောင်းကိုလည်း သိသာ၏၊ ထို့ကြောင့် တဘဝသာ ပဋိသန္ဓေ နေခွင့် ရှိသော ဧကဗီဇီသောတာပန်, ၂ ဘဝမှ ၆ ဘဝအတွင်း သင့်သလို ပဋိသန္ဓေ နေခွင့် ရှိသော ကောလံ ကောလ သောတာပန်, ၇ ဘဝ ပဋိသန္ဓေနေခွင့် ရှိသော သတ္တက္ခတ္တုပရမ သောတာပန် ဟု သောတာပန် ၃ မျိုးပြားပြန်သည်၊ '' ဧကံ ဗီဇံ ယဿာတိ ဧကဗီဇီ'' ယဿ-အကြင်သောတာပန်၏၊ ဧကံ-တခုသော၊ဗီဇံ-ပဋိသန္ဓေ ဟူသောဘဝမျိုးစေ့သည်၊ အတ္ထိ-ရှိ၏၊ ''ကုလတော ကုလံ ဂစ္ဆတီတိ ကောလံကောလော'' ကုလတော - အမျိုးမြတ်တခုမှ၊ ကုလံ-အမျိုးမြတ်တခုသို့၊ ဂစ္ဆတိ-ပဋိသန္ဓေအားဖြင့် လှည့်ပတ်ပြောင်းသွားတတ်၏။ [သောတာပန် ဖြစ်လျှင် အောက်တန်းစားအမျိုး၌ ပဋိသန္ဓေမနေရတော့ပြီ။]

၃ မျိုး ကွဲပြားကြောင်း။ ။ပင်ကိုယ် ပါရမီဓာတ်ခံ အလိုက် နုံ့ညံ့သော သဒ္ဓါ ပညာစသော ဣန္ဒြေရှိသည့် မုဒိန္ဒြိယပုဂ္ဂိုလ်, အလယ်တန်းစား ဣန္ဒြေရှိသည့် မဇ္ဈိမိန္ဒြိယပုဂ္ဂိုလ်, ထက်မြက်သော ဣန္ဒြေရှိသည့် တိက္ခိန္ဒြိယပုဂ္ဂိုလ်ဟု သဒ္ဓိန္ဒြေစသော ဣန္ဒြေတို့က ခြားနားခြင်းကြောင့် သောတာပန် ၃ မျိုးကွဲပြားရသည်၊ မုဒိန္ဒြိယ ပုဂ္ဂိုလ်သည် သတ္တက္ခတ္တုပရမ သောတာပန် ဖြစ်၏၊ မဇ္ဈိမိန္ဒြိယ ပုဂ္ဂိုလ်သည် ကောလံကောလ သောတာပန် ဖြစ်၏၊ တိက္ခိန္ဒြိယပုဂ္ဂိုလ်သည် ဧကဗီဇီ သောတာ ပန်ဖြစ်၏၊ (တနည်း-'' သောတာပန်ဖြစ်ပြီးနောက် အထက်မဂ် အလို့ငှါ အား ထုတ်အပ်သော ဝိပဿနာက ထက်မြက်လျှင် ဧကဗီဇီဖြစ်၏၊ အနည်းငယ် ညံ့လျှင် ကောလံကောလ ဖြစ်၏၊ ထို့အောက်ညံ့လျှင် သတ္တက္ခတ္တုပရမ ဖြစ်၏'' ဟု ပုဂ္ဂလ ပညတ် အဋ္ဌကထာ စသည်၌ဆို၏၊) ဧကဗီဇီသည် သောတာပန် ဖြစ်ပြီးနောက် တဘဝပဋိသန္ဓေ နေပြီးလျှင် ထိုဘဝ၌ပင် သကဒါဂါမိ အနာဂါမိ ရဟန္တာဖြစ်၏၊ ကောလံကောလ ပုဂ္ဂိုလ်သည် အလွန်ဆုံး ၆ ဘဝ ပဋိသန္ဓေ နေရ၏, ထို ၆ ဘဝ အတွင်း၌ နောက်ဆုံးဘဝမရောက်ခင် သကဒါဂါမိဖြစ်နိုင်၏, နောက်ဆုံး ဘဝကျမှလည်း သကဒါဂါမိ အနာဂါမိ ရဟန္တာ ဖြစ်နိုင်၏၊ သတ္တက္ခတ္တုပရမ ပုဂ္ဂိုလ်လည်း ၇ ဘဝလုံး သောတာပန်အဖြစ်ဖြင့်ချည်း ပဋိသန္ဓေနေသူ, ၆ ခု

မြောက်ဝယ် သကဒါဂါမိဖြစ်သူ ဟု ၂ မျိုးပင် ရှိကောင်း၏၊ ၇ ဘဝမြောက်၌လည်း မုချအနာဂါမိရဟန္တာဖြစ်ရမည်၊ ဤကောဝိဇိစသော ၃ မျိုးကိုလည်းကာမဘုံသားတို့အတွက်သာ ခွဲခြားချက်တည်း။

[ပဋိသန္ဓိဒါမဂ္ဂဒ] တယောပိ ဣမေ သောတာပန္နာ ကာမဘဝေသေန ဝုတ္တာ, ရူပါရူပဘဝေ ပန ဗဟုကာပိ ပဋိသန္ဓိယော ဂဏှန္တိ။

သောတာပန်တမျိုး။ ။ယခုအခါ တာဝတိံသာ၌ တည်ရှိ၍ အထက် နတ်ပြည် ဗြဟ္မာ့ပြည်တို့၌ ဘုံစဉ်စံ ဖြစ်ပြီးလျှင် အကနိဋ္ဌ ဗြဟ္မာ့ဘုံ၌ ပရိနိဗ္ဗာန် စံဝင်ကြမည့် သကြားမင်းစသော သောတာပန်တို့မှာ ဤသတ္တက္ခတ္တုပရမ စသော ၃ မျိုး၌ မပါဝင်ချေ၊ ထို့ပြင် လူ့ပြည်၌ချည်းသက်သက် ၇ ကြိမ် ပဋိသန္ဓေနေသူ, နတ်ပြည်၌ချည်းသက်သက် ၇ ကြိမ် ပဋိသန္ဓေ နေသူ, ဤပုဂ္ဂိုလ်များလည်း ထို ၃ မျိုးတွင် မပါဝင်ကြ၊ "ဒေဝေစ မနုဿေစ သန္ဓာဝိတွာ သံသရိတွာ ဒုက္ခဿန္တံ ကရောတိ" စသော ပါဠိတော် အလိုအားဖြင့် လူ့ပြည်တချို့ နတ်ပြည်တချို့ ရောလျက် ပဋိသန္ဓေနေသူကိုသာ "သတ္တက္ခတ္တုပရမ, ကောလံကောလ"ဟု ဆိုလို၍, လူ့ပြည်၌တကြိမ် ပဋိသန္ဓေနေသူကိုသာ "ဧကဗီဇီ"ဟု ဆိုလိုသတတ်၊ ထို့ကြောင့် ၃ မျိုးမှ အလွတ်ဖြစ်သော သောတာပန်လည်း ရှိသေး၏ ဟု မှတ်။

အချို့ဝါဒ။ ။"သတ္တက္ခတ္တုံ ဒေဝေစ မနုဿေစ သန္ဓာဝိတွာ သံသရိတွာ ဒုက္ခဿန္တံ ကရောတိ" ဟူသော ပါဠိတော်အလိုမှာ "လူ့ပြည် နတ်ပြည် အရောရောအားဖြင့် ၇ ကြိမ် ပဋိသန္ဓေနေနိုင်သည်"ဟု ပြလိုရင်း အမှန်ဖြစ်၏၊ သို့သော် အချို့က "သစေ ဥဒါယိ အာနန္ဒော အဝီတရာဂေါ ကာလံ ကရေယျ၊ တေန စိတ္တပ္ပသာဒေန သတ္တက္ခတ္တုံ ဒေဝေသု ဒေဝရဇ္ဇံ ကရေယျ၊ သတ္တက္ခတ္တုံ ဣမသ္မိံယေဝ ဇမ္ဗုဒီပေ မဟာရဇ္ဇံ ကရေယျ"ဟူသော တိကနိပါတ အင်္ဂုတ္တရပါဠိတော်ကို ထောက်၍ "သတ္တက္ခတ္တုပရမပုဂ္ဂိုလ်သည် လူ့ပြည် ၇ ကြိမ် နတ်ပြည် ၇ကြိမ် အားဖြင့် ၁၄ ကြိမ် ပဋိသန္ဓေ နေခွင့်ရှိ၏" ဟု ယူဆကြ၏၊ သို့သော် ထိုပါဠိတော် အလိုမှာ လူ့ပြည်၌ ဖြစ်မည်ဆိုလျှင် လူမင်း ၇ ကြိမ် နတ်ပြည်၌ ဖြစ်မည်ဆိုလျှင် နတ်မင်း ၇ ကြိမ် ဖြစ်နိုင်ဘွယ် ရှိသည် ဟု ပြလိုရင်း ဖြစ်ယည်၊ ၁၄ ကြိမ် ပြလိုရင်း မဟုတ်၊ သို့မှလည်း "အဋ္ဌာနမေတံ ဘိက္ခဝေ အနဝကာသော, ယံ ဒိဋ္ဌိသမ္ပန္နော အဋ္ဌမံ နိဗ္ဗတ္တေယျ"စသော ဉာဏဝိဘင်း ပါဠိတော် စသည်နှင့် ညီညွတ်မည်။

အချို့ကား—"ဣတောသတ္တ တတောသတ္တ, သံသရာနိ စတုဒ္ဒသ၊
နိဝါသမဘိဇာနာမိ, ယတ္ထ မေ ဝုသိတံ ပုရေ"

ဟူသော ဇနဝသဘသုတ်ပါဠိတော်ကို (သက္ကပဥှသုတ် ဟု ဆိုမှား၍) ထိုပါဠိအရ ၁၄ ကြိမ်ပင် ပဋိသန္ဓေ နေနိုင်ကြောင်းကို ပြကြ၏၊ ထိုဝါဒကား "ယတ္ထ မေ ဝုသိတံ ပုရေ=တပည့်တော် ရှေးတုန်းက နေခဲ့ရဘူးပါပြီ"ဟူသော စကားကို

သတိ မထား, ကျမ်းရင်းကိုလည်း မကြည့်အားသဖြင့် အမှတ်တမဲ့ ဆိုထားခြင်း မျှသာ ဖြစ်သည်၊ ထိုပါဠိတော်ကား–"ဗိမ္ဗိသာရမင်းသည် ဘုရား ကျောင်းဒကာ သောတာပန် ဖြစ်သည့်အတွက် အထက်နတ်ပြည်၌ ဖြစ်လောက်ပါလျက် အဘယ့် ကြောင့် စာတုမဟာရာဇ် နတ်ပြည်ဝယ် ဇနဝသဘ နတ်သား ဖြစ်ရသနည်း" ဟု စောကြောဘွယ် ရှိသောကြောင့် ထိုဇနဝသဘ နတ်သားကိုယ်တိုင် ဘုရားရှင်အား လျှောက်ထားသော စကားဖြစ်သည်၊ "တပည့်တော်သည် ရှေးတုန်းက (သော တာပန်) မဖြစ်ခင်က ဤနတ်ပြည် (ဤဘုံ၌) ၇ ကြိမ်, ဟို လူ့ပြည်၌ ၇ ကြိမ် ဆက်ကာ ဆက်ကာ ဖြစ်ခဲ့ဘူးပါသည်၊ သို့ဖြစ်၍ မိမိနေရာ ဘုံဌာနဟောင်းကို အောက်မေ့သော နိကန္တိ တဏှာကြောင့် အထက်နတ်ပြည်၌ မဖြစ်ဘဲ ဤစာတု မဟာရာဇ်မှာ ဖြစ်ရပါသည်" ဟူလို။

သကဒါဂါမိ။ ။"ရာဂဒေါသမောဟာနံ တနုကရတ္တာ" ဟူသည်နှင့် အညီ သကဒါဂါမိ ဖြစ်သည့်အခါ ကာမဂုဏ်၌ တပ်မက်သော ကာမရာဂနှင့် ဒေါသ မောဟတို့ အတော် နည်းပါးလေပြီ၊ပုထုဇဉ်များကဲ့သို့ ဖြစ်ရာအကြိမ်လည်းမများ, ဖြစ်ပြန်လျှင်လည်း ပြင်းပြင်းပြုပြု မဖြစ်တော့ပြီ – ဟူလို၊ "သကိံ အာဂစ္ဆတီတိ သကဒါဂါမိ" သကိံ–တကြိမ်၊ အာဂစ္ဆတိ- ပဋိသန္ဓေ နေလာတတ်၏၊ ဣတိ– ကြောင့်၊ သကဒါဂါမိ–သကဒါဂါမိမည်၏၊ ဤအရာဝယ် သကဒါဂါမိ ၆ မျိုးကို မှတ်သားရာ၏။

၁။ ဣဓ ပတ္တာ ဣဓ ပရိနိဗ္ဗာယီ=ဤလူ့ပြည်၌ သကဒါဂါမိအဖြစ်သို့ ရောက်၍ ဤလူ့ပြည်၌ပင် ဘဝမခြားဘဲ ဆက်လက်၍ အနာဂါမိရဟန္တာဖြစ်လျက် ပရိနိဗ္ဗာန်စံသူ။

၂။ ဣဓ ပတ္တာ တတ္ထ ပရိနိဗ္ဗာယီ=ဤလူ့ပြည်၌ သကဒါဂါမိအဖြစ်သို့ရောက် ၍ ဒုတိယဘဝဝယ် ထိုနတ်ပြည်၌ ပဋိသန္ဓေနေ၍ အနာဂါမိရဟန္တာ ဖြစ် လျက် ပရိနိဗ္ဗာန်စံသူ။

၃။ တတ္ထ ပတ္တာ တတ္ထ ပရိနိဗ္ဗာယီ=ထိုနတ်ပြည်၌ သကဒါဂါမိဖြစ်၍ ထိုနတ် ပြည်၌ပင် ပရိနိဗ္ဗာန်စံသူ။

၄။ တတ္ထ ပတ္တာ ဣဓ ပရိနိဗ္ဗာယီ=ထိုနတ်ပြည်၌ သကဒါဂါမိ ဖြစ်၍ ဤ လူ့ ပြည်၌ ဒုတိယဘဝ ပဋိသန္ဓေ နေပြီးလျှင် ရဟန္တာဖြစ်၍ ပရိနိဗ္ဗာန်စံသူ။

၅။ ဣဓ ပတ္တာ တတ္ထ နိဗ္ဗတ္တိတွာ ဣဓ ပရိနိဗ္ဗာယီ=ဤလူ့ပြည်၌ သကဒါဂါမိ ဖြစ်၍, ဒုတိယဘဝဝယ် နတ်ပြည်၌ ပဋိသန္ဓေနေ, တတိယဘဝ၌ ဤလူ့ ပြည်ဝယ် ပဋိသန္ဓေနေ၍ ပရိနိဗ္ဗာန်စံသူ။ [ဤပုဂ္ဂိုလ်သည် ပဋိသန္ဓေ ၂ ခါ နေ၏။]

၆။ တတ္ထ ပတွာ ဣဓ နိဗ္ဗတ္တိတွာ တတ္ထ ပရိနိဗ္ဗာယီ=ထို နတ်ပြည်၌ သကဒါဂါမ်ဖြစ်, ဤလူ့ပြည်၌ ပဋိသန္ဓေနေ, ဤလူ့ပြည်မှတဖန် ထို နတ်ပြည်၌ ပြန်၍ ပရိနိဗ္ဗာန်စံသူ။ [ဤပုဂ္ဂိုလ်လည်း ပဋိသန္ဓေ ၂ ခါနေပင်, ဤပုဂ္ဂိုလ်ကို အချို့ အဋ္ဌကထာ၌သာ ပြ၏။]

သကိံဒေဝ ဣမံလောကံ၌ ဣမံလောကံ အရကို ဤ လူ့ပြည် လောကကိုသာ ဖွင့်ကြ၏၊ ထိုအဖွင့်အတိုင်း လူ့ပြည်လောကကို တကြိမ်ပြန်လာသူဆိုလျှင် ပင်ကိုယ်က လူ့ပြည်၌ သကဒါဂါမ်ဖြစ်၍ ဒုတိယဘဝ နတ်ပြည်၌ ပဋိသန္ဓေ နေပြီးလျှင် တတိယဘဝ၌ ထိုနတ်ပြည်မှ လူ့ပြည်၌ ပဋိသန္ဓေ တဖန်နေသူ ပဉ္စမမြောက် တယောက်သာလျှင် သကဒါဂါမိပုဒ်နှင့် မုချ သင့်တော်လေသည်၊ ကြွင်းသော သကဒါဂါမ် ၅ မျိုးမှာ ရာဂ ဒေါသ မောဟကို နည်းပါးအောင် ပြုတတ်သူချင်း တူသောကြောင့် သဒိသူပစာ ရုဠှီ အားဖြင့်သာလျှင် သကဒါဂါမ် အမည်ရသည်-ဟု ဆိုရန်ရှိ၏၊ [ပုဂ္ဂလပညတ် အဋ္ဌကထာ၊] မဟာပရိနိဗ္ဗာနသုတ္တဋ္ဌကထာ၌ကား "ဣမံလောကံတိ ဣမံ ကာမာဝစရလောကံ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ''ဟု လူ့ပြည် နတ်ပြည် ၂ ပါးစုံ ကာမဘုံလောကကို ဖွင့်ပြပြီးလျှင် ပဉ္စမပုဂ္ဂိုလ်နှင့် ဆဋ္ဌပုဂ္ဂိုလ် ၂ ယောက်လုံးပင် မိမိ သကဒါဂါမ်ဖြစ်ရာဘုံမှ ဒုတိယဘဝ၌ အခြားဘုံဝယ် ပဋိသန္ဓေ နေပြီးနောက် တတိယဘဝ၌ မိမိသကဒါဂါမ် ဖြစ်ရာဘုံသို့ ပြန်လာသူများ ဖြစ်သည်-ဟု ဖွင့်ပြ၏၊ ထိုအဋ္ဌကထာ ၂ ရပ်တွင် ဣမံလောကံ အရ ကာမဘုံသာမည ကို ဖွင့်ပြသော အဋ္ဌကထာက သာ၍ ယုတ္တိရ၏၊ ဘာ့ကြောင့်နည်း- ဣမံလောကံ ဟူသော ပါဠိတော်ကို လူ့ပြည် နတ်ပြည် ၂ ဌာန၌ပင် ဟောတော်မူရကား ဟောရာဘုံဌာနကို ဣမံလောကံအရ စွဲယူသင့်ကြောင်းတည်း၊ [ပြခဲ့သော သကဒါဂါမ် ၆ မျိုးမှ တပါး ကာမဘုံ၌ သကဒါဂါမ် ဖြစ်ပြီးနောက် ရူပဘုံသို့ တက်သွားသူ, ထိုရူပဘုံ၌ပင် သကဒါဂါမ်ဖြစ်သူများလည်း ရှိသေး၏၊ ထိုပုဂ္ဂိုလ်များလည်း ရုဠှီအားဖြင့် သကဒါဂါမ် မည်ကြရသည်။]

အနာဂါမ်ပုဂ္ဂိုလ်။ ။ "အာဂစ္ဆတိ သီလေနာတိ အာဂါမီ, န အာဂါမီ အနာဂါမီ'' ဤကာမဘုံ၌ ပဋိသန္ဓေ နေလေ့မရှိသော အရိယာပုဂ္ဂိုလ်၊ ကာမရာဂဗျာပါဒါနံ အနဝသေသပ္ပဟာနေန ''ဟု ဆိုသောကြောင့် အနာဂါမ် ဖြစ်လျှင် ကာမတရားတို့၌ လိုလားသော တဏှာရာဂနှင့် ဒေါသဗျာပါဒကို အကြွင်းအကျန်မရှိအောင် ပယ်နိုင်ပြီ၊ ထိုသို့ ကာမရာဂ မရှိသည့်အတွက်ကြောင့်ပင် ကာမဘုံ၌ ပဋိသန္ဓေ မနေလာတော့ပြီ၊ ရူပ အရူပရာဂကို မပယ်နိုင်သေးရကား ရူပ အရူပဘုံတို့၌ ပဋိသန္ဓေ နေရသေး၏။

ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်။ ။ ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်ကား အောက်မဂ်များ မပယ်ရှားနိုင်၍ ကြွင်းကျန်နေသော ကိလေသာ အားလုံးကို အကြွင်းမရှိအောင် ပယ်ရှားနိုင်၏၊

ကိလေသာ ၁၀ ပါးတွင် ရူပရာဂ အရူပရာဂ ဟူသော လောဘတစိတ်, ဒိဋ္ဌိဂတ ဝိပ္ပယုတ် ဥဒ္ဓစ္စသဟဂုတ်၌ ယှဉ်သော မောဟတစိတ်နှင့် မာန ထိန ဥဒ္ဓစ္စ အဟိရိက အနောတ္တပ္ပတို့ကိုဋ္ဌင်း, သံယောဇဉ် ၉ ပါးတွင် ရူပရာဂ အရူပရာဂ မာန ဥဒ္ဓစ္စ အဝိဇ္ဇာဟူသော ဥဒ္ဓမ္ဘာဂိယသံယောဇဉ် ၅ ပါးကိုဋ္ဌင်း အောက်မဂ်များက မပယ်နိုင်, ထိုကိလေသာ သံယောဇဉ်များကို ဤ အရဟတ္တမဂ်က အကြွင်း မရှိအောင် ပယ်သည်။ [“ယေပုဂ္ဂလာ အဋ္ဌသတံ ပသတ္ထာ”အရ အရိယာ ၁၀၈ ပါးကို ထုတ်ပြလေ့ရှိကြ၏, အလိုရှိသူတို့ သုတ္တနိပါတ ရတနသုတ္တဋ္ဌကထာမှာရှု။]

မဂ်က ကိလေသာ ပယ်ပုံ။ ။မဂ်သည် ကိလေသာကို ပယ်ရာ၌ “အတိတ် ကိလေသာကိုပယ်သလော, အနာဂတ်ကိလေသာကိုပယ်သလော, ပစ္စုပ္ပန်ကိလေသာကို ပယ်သလော”ဟု မေးမြန်းလေ့ရှိကြ၏၊ အဖြေကား - အတိတ် ကိလေသာသည် အလို့ အလျောက် ချုပ်ပျောက်ပြီးဖြစ်၍ အတိတ် ကိလေသာကို ပယ်ဘွယ်မလို၊ မဖြစ်သေးသော အနာဂတ်ကိလေသာကို ပယ်ရမည်မှာလည်း အနာမရှိခင် ဆေးတင်သော သမားကဲ့သို့ အကျိုးမများချေ၊ ပစ္စုပ္ပန် ကိလေသာ ဥပါဒ်နေတုန်းမှာလည်း မဂ်စိတ် မဥပါဒ်နိုင်သောကြောင့် ပစ္စုပ္ပန်ကိလေသာကိုလည်း မဂ်က မပယ်နိုင်၊ စင်စစ်မှာ ဘူမိလဒ္ဓုပ္ပန္န ဟု ခေါ်သော အနုသယ ကိလေသာ ဓာတ်ကိုသာ မဂ်က ပယ်သတ်လေသည်။ [ဤ စကားအရ အနုသယကိလေသာဟူသည် အမှန်အားဖြင့် ပစ္စုပ္ပန် အတိတ် အနာဂတ် ၃ မျိုးလုံး မဟုတ်, ဘူမိလဒ္ဓုပ္ပန္န တမျိုးသာ ဟု သိသာပြီ။]

[ဝိသုဒ္ဓိမဂ်] ဧတေန ကိံ ဒီပိတံ ဟောတိ၊ ဘူမိလဒ္ဓါနံ ကိလေသာနံ ပဟာနံ ဒီပိတံ ဟောတိ၊ ဘူမိလဒ္ဓါ ပန ကိံ, အတီတာ အနာဂတာ ဥဒါဟု ပစ္စုပ္ပန္နာ၊ ဘူမိလဒ္ဓုပ္ပန္နာဝေနာမ တေ။

ချဲ့ဥပုံ—ကိလေသာ ဖြစ်တည်ရာ လောကီခန္ဓာ ၅ ပါးသည် ဘူမိ မည်၏၊ ထိုဘူမိကိုရရှိသော ကိလေသာသည် ဘူမိလဒ္ဓ မည်၏၊ မဂ်ဖြင့် မပယ်ရသေးသမျှ အနုသယဓာတ်အနေအားဖြင့် တည်ရှိရကား ဥပ္ပန္နလည်း မည်၏၊ ထင်ရှားစေအံ့- သီးပွင့်စေတတ်သော သစ်ပင်၌ အမြစ်မှစ၍ အရွက် အညွန့် တိုင်အောင် သေးငယ်သော အညှော်က် အပင် တုန်းကပင် သီးပွင့်စေနိုင်သော ဓာတ်သတ္တိ ပါရှိ၏၊ ထိုအပင်၌ အသီး မသီးစေလိုလျှင် ရှေ့နှစ်ကသီးပြီး နောက်နှစ်သီးလတံ့ ယခုသီးဆဲအသီးများကို မပယ်နိုင်၊ ထိုသီးစေတတ်သောဓာတ်ရည်ပြတ်အောင် လိပ်ကြေခံဆူးစသော အဆိပ်ဆူးတို့ကို လေးမျက်နှာက ထိုးရိုက်သကဲ့သို့, ထို့အတူ ဝိပဿနာ ဉာဏ်ဖြင့် ပိုင်နိုင်စွာ မသိအပ်သေးသော (အသိမခံရသေးသော) လောကီခန္ဓာ

၅လည်း ဖြစ်လေရာဘဝတိုင်းဝယ် ဥပါဒ်မှစ၍ အနုသယကိလေသာဓာတ်တို့ကိန်းဝပ်လျက်ရှိကြ၏၊ ထိုကဲ့သို့ အနုသယကိလေသာဓာတ်ကိုပင် "ဘူမိလဒ္ဓ" ဟု ဆိုအပ်လေသည်၊ ထိုဘူမိလဒ္ဓ ခေါ်သော အနုသယကိလေသာသည် ဥပါဒ် ဌီ ဘင် အထင်အရှား မဟုတ်သောကြောင့် ပစ္စုပ္ပန် အတိတ် အနာဂတ် ဟု မဆိုအပ်, ဘာမျှမရှိသော အဘာဝပညတ်လည်း မဟုတ်ရကား "ဘူမိလဒ္ဓ"ဟု တမျိုး မှတ်သားရာ၏၊ မဂ်သည် ထိုဘူမိလဒ္ဓုပ္ပန္နခေါ်သော အနုသယဓာတ်ကိုသာပယ်သည်။

[ဆောင်] **သစ်ပင်ကြီးကို, သီးမလို၍, ထိုထိုကြိတ်နင်း, အဆိပ်သွင်းက, အတွင်းခြောက်ပြီး, နောက်မသီးသို့, ဤနည်းပမာ, ပင်ခန္ဓာဝယ်, ထပ်ကာကိလေ, မသီးစေဘို့, လေးထွေမဂ်ဟု, အဆိပ်စုဖြင့်, ကြိတ်ထုသွင်းလတ်, အနုသယ ပြတ်သည်, နောက်ထပ် မဥပါဒ်တော့ပြီ။**

[ဤမှနောက်၌ ပါဠိအလျောက်အဓိပ္ပါယ်ကို အခြေပြုသင့်ဟ်၌, နိရောဓသမာပတ်နှင့်စပ်၍ သိမှတ်ဘွယ်ကို ဝီထိဆိုရိုး၌ ပြထား၏။]

ဘာဝေတဗ္ဗံ ပနိစ္စေဝံ, ဘာဝနာဒွယမုတ္တမံ၊
ပတိပတ္တိ ရသဿာဒံ, ပတ္ထယန္တေန သာသနေ။

ဥယျောဇဉ်။ ။ဤ"ဘာဝေတဗ္ဗံ" စသော ဂါထာကား အကျင့်ပတိပတ်အရသာကို သုံးစွဲလိုသော အမျိုးကောင်း သားသမီးတိုင်းပင် ပြအပ်ပြီးသော ဘာဝနာ ၂ ပါးကို ပွားများ အားထုတ်သင့်ပေသည်-ဟု တိုက်တွန်းသော ဥယျောဇဉ် ဂါထာတည်း၊ တိုက်တွန်းလည်း တိုက်တွန်း ထိုက်ပါပေသည်၊ ဤ သာသနာတော်ကြီးကို တည်ထောင်တော် မူပေသောဘုရားရှင်သည် စာပေပရိယတ်ကို တတ်ကျွမ်းလောက်ရုံမျှ ရည်ရွယ်တော်မူခဲ့သည်မဟုတ်, ပရိယတ်၌လာသော ကျင့်စဉ်အတိုင်း ပတိပတ်ကို ကျင့်ကြံအားထုတ်၍ ပတိဝေဓ ဖြစ်သော မဂ်ဖိုလ်နိဗ္ဗာန်ကို ခံစံရဘို့ရန် ရည်သန်တော်မူခဲ့ရင်း ဖြစ်ပေသည်၊ သို့ရာဝယ် ယခုလက်ရှိ သာသနာ့အခြေအနေမှာ ပတိပတ်ကိုဖြူစင်သော စိတ်ထားဖြင့် ကျင့်ကြံသူနည်းပါးလျက် အမျိုးမျိုးသော ချို့ယွင်းချက်များဖြင့် ပရိယတ်ကိုသာ ကြိုးစားလျက်ရှိကြ၏၊ ထိုပုဂ္ဂိုလ်အားလုံးပင် မိမိတို့ဘဝသံသရာရေးကို မြော်တွေးမိပါလျှင် ကိုယ်ကျင့်ပတိပတ်မှကင်း၍ ပရိယတ်သက်သက်ဖြင့် မဂ် ဖိုလ် နိဗ္ဗာန်ကို ထားလိုက်ပါဦးတော့, ဒုတိယ ဘဝမှာပင် ဂတိကောင်းဘို့ မလွယ်ကူဟန်ကို စဉ်းစားဉာဏ်ရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်တိုင်း သိနိုင်ကြပါသည်၊ သတိရသဖြင့် ကိုယ်ကျင့်ပတိပတ်လည်း လက်မလွှတ်ကြပါစေသား။

ဤကား ကမ္မဋ္ဌာန်းပိုင်း ဘာသာဋီကာ

ဘာသာဋီကာ နိဂုံး

သိဒ္ဓိတ္ထု ဘော ဘာသာဋီကာ, ဒေသဘာသာယ သန်တာ၊
ဝဏ္ဏနာ အဘိဓမ္မတ္ထ–သင်္ဂဟဿ သုဒုလ္လဘာ။

အဘိဓမ္မတ္ထသင်္ဂဟဿ–အဘိဓမ္မတ္ထသင်္ဂြိုဟ်, ခေါ်ဆိုလက်သန်း, အဋ္ဌကထာ ကျမ်း၏၊ ဝဏ္ဏနာ-ဖွင့်ကြောင်းဖွင့်ရာ, ဋီကာတမျိုးဖြစ်သော၊ သုဒုလ္လဘာ–ခေတ်နှင့်တန်အောင်, အမှန်ပင် ရခဲလှစွာသော၊ ဒေသဘာသာယ-မြန်ပြည်အားလုံး, အများသုံးစကားဖြင့်၊ သန်တာ–တသန့် တသန့်, အကန့် ကန့်လျက်, ခွံ့ခွံ့စီရရီ, တည်ကြည်စွာ စီရင်အပ်သော၊ ဘာသာဋီကာ-ဘာသာဋီကာ, အမည်သာသည့်, မှီရာသိပ်သည်း, နိဿယည်းသည်၊ သိဒ္ဓိတ္ထုဘော–ဝန်းကျင်ပတ်ကုံး, ကမ္ပတ်ဖုံး၍, နိဂုံးအရောက်, ပြီးမြောက်ပေပြီတကား။

ယဒိ အညာ ဥပ္ပဇ္ဇေထ, ဠတောပိ သုခသမ္မတာ၊
တဿော႓ကာသံ ပဒါနာယ, အယံ အန္တရဓာယတံ။

ဠတောပိ - အများမှီးလောက်, ခရီးရောက်၍, ပြီးမြောက်ခဲ့ရာ, ဤ ဘာသာဋီကာထက်လည်း၊ သုခသမ္မတာ - ကြည့်ရှု ပို့ချ, လွယ်ကူလှသဖြင့်, အားရဘွယ်တောင်း, အကောင်းဟု သမုတ်အပ်သော၊ အညာ–အဘိဓမ္မတ္ထ, သင်္ဂဟ၌, ဆင်ပြကျစ်လစ်, ဋီကာသစ်တမျိုးသည်၊ ယဒိ ဥပ္ပဇ္ဇေထ-ပညာလိုက်စား, နောက်နောက်သားတို့, ကြိုးစားရစ်သော်, အကယ်၍ ဖြစ်ပေါ်လာအံ့၊ တဿ–ထိုသို့ဖြစ်ရစ်, ဋီကာသစ်၏၊ ဩကာသံ ပဒါနာယ - ထွန်းတောက်တင့်ရေး, အခွင့် ပေးခြင်းငှါ၊ အယံ - နှစ်ပေါင်း မြားမြောက်, လွန်အားဆောက်မှ, ထွန်းတောက် ထွက်လာ, ဤဋီကာသည်၊ အန္တရဓာယတံ-ရိုးရာမတဲ့, တိုးကာငွဲ၍, ကပ်ဖဲ့မနေ,ကွယ်ပျောက်ရစ်ပါစေသတည်း။

သမ္ဗုဇ္ဈာမိ ထေရာနံ, ယေသာ႓ဟံ သမ္ပဂ္ဂဟိတော၊
ဇယံ ဇယံ ဇယန္တော၁၀, သမ္ဗုဒ္ဓ သာသနန္တရော။

ယေသံထေရာနံ - အထက်ဝေဟင်, နေအသွင်သို့, မြေပြင်ထင်ရှား, အကြင်ဆရာတော်ဘုရားတို့သည်၊ သမ္ပဂ္ဂဟိတော–အထူးစောင့်ရှောက်, ချီးမြှောက်အပ်သည်ဖြစ်၍၊ ဇယံ ဇယံ–အောင်သင့် အောင်ရန်, စာတော်ပြန်ဟု, တိုင်းမြန် ထင်ရှား, အောင်ပွဲ များကို၊ ဇယန္တော၁၀ - လာဘ်လည်း မကူ, လူလည်း မပံ့, ခွံ့ခွံ့ သိုက်မြိုက်, အောင်လံ စိုက်လျက်သာလျှင်၊ အဟံ ငါသည်၊ သမ္ဗုဒ္ဓသာသနန္တရော- ဗုဒ္ဓမြတ်စွာ, သာသနာကျိုး, တိုးသင့် တိုးအောင်, တမျိုးဆောင်ရပေ၏၊ တေသံ

ထေရာနံ – ကျေးဇူးတော်ရှင်, ဂုဏ်အင်ကြီးမား, ထို ဆရာတော် ဘုရားတို့အား၊ သမ္ပူဇယာမိ – ကျမ်းစာ ရေးသား, ကောင်းမှု များဖြင့်, လေးစား ကော်ရော်, ပူဇော်ပါ၏။

ဤ ဘာသာဋီကာ ကျမ်းစာရှင်ကား ရွှေဘိုတောင်လက် သရိုင်ရွာတွင် ခမည်းတော် ဦးဇောတိ မယ်တော် ဒေါ်အုန်းလှိုင်မှ ၁၂၆၁ - ခုနှစ် တပို့တွဲလဆုတ် ၁၄ ရက် နေ့တွင် ဖွားမြင်ခဲ့၏၊ မြန်မာမင်း ၂ ပါး၏ ရာဇဂုရုတံဆိပ်နှင့် အဂ္ဂမဟာပဏ္ဍိတဘွဲ့တံဆိပ် ၃ တန်ကို လက်ခံတော် မူကြရသော မဟာဝိသုဒ္ဓါရုံ ဆရာတော်နှင့် ထရံကာဆရာကြီးတို့၏ မြေး–မြစ်ဖြစ်သည့်ပြင်, မဟာဂန္ဓာရုံဆရာတော်ဘုရား၏ နောက်ဆုံး သဒ္ဒိဝိဟာရိက (ဥပဇ္ဈာယ်ယူတပည့်) ပေတည်း၊ ဤကျမ်းစာရှင်ကို အထူး စောင့်ရှောက်ခဲ့ပေသော ကျေးဇူးတော်ရှင် ဆရာတော်တို့ကား သာသနာတော်ဝယ် အကျင့်သိက္ခာ ပရိယတ်ဂုဏ်အားဖြင့် ထင်ရှားတော်မူကြပေသည်၊ ထိုဆရာတော်များတွင်––

၁။ မန္တလေး ရွှေကျင် တိုက်ကြီး၌ ဓမ္မာစရိယ ဖြစ်တော်မူခဲ့သော သရိုင်ရွာ **ပင်းကျောင်းဆရာတော်**၊- ထိုဆရာတော်ကြီးသည် သက်ယွယ်တော် ရင့်ညောင်းသဖြင့် ပရိသတ်အပေါင်းကို လက်ထောက် တပည့်ကြီးအား လွှဲအင်ထားပြီးပါလျက် ဤကျမ်းစာရှင် သူငယ်ကိုကား ကိုယ်တော်တိုင် ကြပ်မ၍ စာပြတော်မူပြန်သည်။

၂။ **အရှင်ဥာဏာဘိဝံသ** ပရိယတ္တိသာသနဟိတ ဓမ္မာစရိယ (မန္တလေး သကျသီဟဘွဲ့တံဆိပ်ရ) မြောင်းမြို့ **ပဋ္ဌာနတာရုံဆရာတော်**၊-ဤဆရာတော်သည် မန္တလေးမြို့တွင် သီတင်းသုံးတော်မူစဉ် အထက်အောက် ကျမ်းစာများကို အခြေရစေတော်မူသည့်ပြင်, စာအရေးအသား တတ်မြောက်စေခြင်း၄ါ ၁၄နှစ် ၁၅ နှစ်အယွယ်၌ ဂါထာစီကုံးစေခြင်း, ၁၆ နှစ်အယွယ်၌ ပျို့ကဗျာ လင်္ကာများကို လေ့လာ စေခြင်းတို့ဖြင့် အရာရာ၌ တန်းစေ့ လောက်အောင် စီစဉ်တော်မူကာ ၁၅-၁၆-၁၈ နှစ်အယွယ်တို့၌ အစိုးရ ပဌမပြန်ကို အကြီးတန်းအထိ အောင်မြင်တော် မူစေပြီးလျှင် ပခုက္ကူသို့ စေလွှတ်တော်မူ၍ အဝေးမှ နည်းလမ်း ညွှန်ပြတော်မူလျက် အကျနဆုံး ဖြစ်အောင် စောင့်ရှောက်တော်မူပေသည်။

၃။ ပခုက္ကူမြို့ မဟာဝိသုတာရာမတိုက် (ယခု) **ပဌမဆရာတော်**။

၄။ .... ၎င်း .... **ဒုတိယဆရာတော်**။

၅။ ညောင်ဦးမြို့ **မဟာဝိသုတာရာမတိုက်ဆရာတော်**၊ [ထိုစဉ်ကို ပခုက္ကူ၌ သီတင်းသုံးတော်မူသည်။]

ဤ ဆရာတော် ၃ ပါးကား ၃ နှစ်တိုင်တိုင် ကိုယ်တိုင်စာဆိုစေ၍, ရဟန်း ၃ ဝါအရတွင် စာချအဖြစ်၌ ချီးမြှောက်တော် မူကြသည်၊ ထို ပခုက္ကူ၌ စာချအဖြစ်ဖြင့် ၄ ဝါမျှ ဆက်လက် နေထိုင်ပြီးနောက် ကျေးဇူးတော်ရှင် ဆရာတော် မြတ်တို့ သီတင်းသုံးတော်မူရာ မဟာဝိသုတာရာမတိုက်တာကြီးကို ဝမ်းနည်းစွာဖြင့် မျက်နှာလွှဲခဲ့ရသည်။

၆။ ရဟန်း ၆ ဝါ ၇ ဝါ ၈ ဝါမြောက်တို့၌ သကျသီဟ အငယ် အကြီးတန်းများနှင့် အစိုးရ ပဌမကျော်တန်းကို အောင်မြင်ပြီးနောက် **အဘယာရာမဆရာတော်** ၏ အချီးအမြှောက်ကို ခံယူလျက် သဏ္ဍတကျမ်းစာကို လေ့လာစဉ် ၉ ဝါလွန်၍ ဆယ်ဝါမြောက်လတ်သော် အားထုတ်ခဲ့သော ဝီရိယခေတ်ကြောင့် ခန္ဓာကိုယ် မခိုင်မြဲဘဲ ယိုင်လဲလုမျှရှိလေပြီ၊ "၃ နှစ်ထက် ပို၍ ဤ လူ့ပြည်မှာ နေခွင့်ရပါတော့မလား" ဟု ယုံမှားမိတော့၏။

သို့ဖြစ်၍ မိမိ၏ လက်စကလေးများ ကျန်ရစ်စေတော့ ဟု သဘောထားလျက် ၁၀ ဝါမြောက်မှာပင် ဤ ဘာသာဋီကာကို စတွင်ရေးသားခဲ့၏၊ ပဌမ တကြိမ် အကြမ်း ပြီးသည့်အခါ ဉာဏ်အားလျော်စွာ ခန္ဓာကိုယ် စည်ပင် လာပြန်သဖြင့် ဒုတိယအကြိမ် (အခြားကျမ်းများကို ရေးသားပို့ချရင်း) အချော ရေးပြန်ရာ ၁၂၉၀ ခု တပို့တွဲလဆုတ် ၁၄ ရက် နေ့တွင် ကောင်းစွာ ပြီးစီးပေပြီ၊ ဤကျမ်း အချောမပြီးခင်ပင် ရတနာ့ဂုဏ်ရည် ၂ ကြိမ်, အခြေပြုသဂြိုဟ် ၂ ကြိမ်, အခြေပြုသဒ္ဒါတကြိမ်, ရိုက်နှိပ်ပြီးစီးခဲ့ပြီ၊ ဤ ကျမ်းများကို စီစဉ်ရကြောင်း ကောင်းမှု ပဋိပတ် အကျင့်မြတ်ဖြင့် ထို ကျေးဇူးတော်ရှင် ဆရာအရှင် မြတ်တို့အား ကျေးဇူး တုံ့ဆပ် လွှန်လေးမြတ်လျက် ပျပ်ဝပ်ကော်ရော် ပူဇော်ပါသည်။

အဘိဝဍ္ဎန္တု မေ ပညာ, သဒ္ဓါ သတိ သမာဓယော၊
ပရက္ကမော လောကဿာဒ-ဗောဇ္ဈင်္ဂာယ ပရံပရံ။

မေ-ငါ၏၊ ပညာ-ဝဇီရစိန်, ကဲ့အရှိန်သို့, ထိန်တလက်လက်, ထက်မြက်သော ပညာသည်၎င်း၊ သဒ္ဓါ-ယုံကြည်ဘွယ်ရန်, ဝတ္ထုမှန်လျှင်, ဧကန်ဆုံးဖြတ်, ယုံကြည်တတ်သော သဒ္ဓါသည်၎င်း၊ သတိသမာဓယော-ကုသိုလ်ဖြစ်မြောက်, ကိစ္စရောက်ဘို့, တအောက်မေ့မေ့, အစလေ့တို့, တွေ့တွေ့ကြိုကြို, မတုန်မလှုပ်သောသမာဓိတို့သည်၎င်း၊ ပရက္ကမော - ကိုယ်နှင့်အသက်, မငဲ့ကွက်ဘဲ, ဆက်ဆက်ကြိုးကုတ်, အားထုတ်နိုင်ကြောင်း, လုံ့လကောင်းသည်၎င်း၊ လောကဿာဒ ဗောဇ္ဈင်္ဂာယ-လောကီ လူပေါင်း, နှစ်မြို့ကြောင်းနှင့်, အကောင်းဆုံး ရည်သန်, ဗောဓိဉာဏ် အကျိုးငှါ၊ ပရံပရံ-တမြင့်ထဲမြင့်, ဆင့်ကဲတင့်သည်ဖြစ်၍၊ အဘိဝဍ္ဎန္တု-တက်သစ် လဝန်း, နေသစ်ထွန်းသို့, ရွှန်း တဝေဝေ, တိုးတက်ကြပါစေသတည်း။

သင်္ဂြိုဟ် ဘာသာဋီကာ ပြီး၏